DE LYRA
COMMENTARII
SACRAE
SCRIPTURAE

5

1495

II

DE LYRA
COMMENTARII
SACRAE
SCRIPTURAE

5

1695

IX

inc 23

Incipit prologus sancti Nicolai de lyra ordinis minorum in quatuor euangelistas.

Quoniam facies vnt̄ fundā. Sciendū q̄ scriptur⁹ dividitur in duas partes principales. Quarum una pars dicitur Vetus Testamentum, alia vero Nouum. Et quia per ea quę vetus latinus exposuit nunc placet nouum declarare. Et ostendam doctrinā euangelicā q̄ sit vna quia ab vno agente scilicet filio dei data et ad vnū finē ordinata. vt videlicet ostendam quadruplicē notitiā quam illi olim alii legē dantē humanā et diuinā. et ideo bene dicit ipse dicit Quoniam facio vnā. Ad cuius euidentiā aduertendū q̄ quilibet legis communiter date sunt quatuor condiciones. Legis enim propriū est vetita extirpare omnino seu actus humanos ordinare ordinare inducere ad felicitatē et plane ac lucide tradere veritatem. Hę aut̄ quatuor conditiones⁹ lex seu doctrina euangelica excellit omnes alias legum diuinā et humanā et pulcre ostendibiles per singula. Primo igitur dicto legis est q̄ debet vitia extirpare et hoc est legis filz date vt quos pena castigatio coherere nō potuit metus penarū saltē legibus infligendarū a malefitio retrahant. Propter q̄s dicit apls.i. ad Thimot.i.ca. Et tales nō est posita iniustis et nō subditis impiis et peccatoribus scelestis et pollutis patricidis et matricidis homicidis et fornicariis et masculorū concubitoribus plagiariis mendacibus et periuris. et si quid aliud sane doctrine aduersatur. In hac aūt exemptione vitioꝝ lex humana in quibusdam defectuosa quia non potest prohibere oia mala. Cuius rō est quia lex communitati proponit obseruanda in cōmunitate aūt pauci inueniūt virtuosi et pleriq; et plures imperfecti et defectuosi. et ideo sicut pactio aliq; permittunt que non permitterent viri perfectiores in legibus que communitati ferunde imponunt aliqua mala minora permittunt vt maiora euitent: sicut lex ciuilis meretrices in ciuitatibus permittit: nec respublica ppter imperfectionē multitudinis que cathenus obseruare nō potest vt fornicatores⁹ que ppter libidinē infligeret eis penā dicit. vñ dicit Aug⁹. in libro de ordine. Auferte meretrices a ciuitatibus⁹ et oia turbabitur libidinib⁹. Verūtamen ista mala que bono modo auferre nō possunt relinqt̄ viuere tuto et impunita. Vñ dicit Aug⁹. de libero arbitrio. Lex ista q̄ regnātibus ciuitatib⁹ ferē multa sinit atq; impunita relinqt̄ q̄ p diuinā puniēdā vindicā fiunt. Sicut lex mosaica diuinit⁹ data aliqua mala permisit: sicut permisit vxorē libelli repudij vel habet Deut⁹. q. iij. ne viri vxores interficerent aut grauiter afflgerent. vt habet Deuter⁹ xxiij. Et si nō fuisset lex illa fuit data ppō rudi durę cervicis populo. Ideo sunt eis permissa aliqua mala minora vt euitent maiora. Propter q̄s Saluator nō aūs. dicit iudicio de permissione libelli repudij. Ad durioriam conditionē vñ permisit vobis moyses dimittere vxores vestras. Sic igit̄ patet q̄ tam lex humana q̄ mosaica permisit aliqua mala. et sic quęrit ad hoc est imperfecta. Si lex euangelica nullū malum permittit tanq̄ perfectissima. Si ola excludit et punienda dicit. ppter quod legislator euangelicus ihesus dicit⁹ Matth. vij. Nolo aūt vobis q̄ de oi verbo otioso q̄s locuti fuerint homines super terrā reddent rationē in die iudicij. Si de oi verbo otioso multo magis de nocuo. et si de verbo nocuo magis de facto. et sic patet dubiū videlicet q̄ lex euangelica precellit omnē aliā legē in extirpatione malorū. Secūdo ad legē pertinet motor⁹ siue actus humanos ad bonū ordinare. vñ dicit Philo.ij. ethicoꝝ. Intētio cuiuslibet legislatoris est cives facere bonos. In hoc aūt imperfecta est lex humana defectuosa quia hō nō potest de secreto cordis iudicare. et ideo non potest lex humana nisi de actibus exterioꝝ ordinare. vnde dicit .i. Reg. xvj. ca. Homo videt ea que patent deus aūt intuetur cor. et ideo ad legē diuinā solā pertinet actus interiores ordinare. Sed et lex mosaica inuenit in hoc defectum. propter quod vt a domo ripuus antiquata q̄ lex vetus phibebat manū non animū. et habet in glosa super epistolā ad Hebr. vij. ca. Quod duplicitur potest intelligi. Uno modo erronee. et sic intelligebant doctores iudeorū dicentes voluntatem malam non esse peccatū nisi aliquo modo exeat in actū. vt patet per Josephum xviij. libro antiquitatū. Et quando arguebatur contra eos quia scriptum est Exo. xx. Non concupisces vxorem proximi tui. Respondebant sicut hoc precepto non phibetur concupiscentia interior. sed manifestatio exterior. quasi diceret: Non concupisces. i. signa concupiscentie nō facies, vt ampliatus⁹ oculos vel consimilia. Sed hoc manifeste patet falsū quia actus exterior non habet malitiā vel bonitatē moralē nisi inquantū procedit ab actu interiori aliqua peccatū intimet est voluntarius q̄ si nō sit voluntarius non est peccatū. Also nō intelligit̄ scdm verū. Q̄ lex vetus phibebat manū non animū. sane vt bene videtur q̄ lex vetus in pena phibebat animū seu cōcupiscentiā interiorē videlicet in vitio mechie et murtie. et adhuc ly phibere in illo concupiscentiā nō importat phibitionē intendebat aliquā penā. et ideo in talibus inuenitur imperfecta. Et q̄ autē euangelica tanq̄ perfectissima generaliter phibet concupiscentiam malam. et concupiscentib⁹ indicit penā infligendā. ppter q̄s Saluator Matth. v. dicit: Audistis quia dictū est antiquis: Non occides. qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego aūt dico vobis quia oīs qui irascit fratri suo reus erit iudicio. et eodē modo dicit in aliis preceptis. Et quo patet q̄ lex euangelica non solū ordinat actus exteriores sed generaliter actus interiores. et sic patet secundū. Tertio dico q̄ ad legē pertinet ad felicitatē homines inducere. Manifestum lex humana non inducit nisi ad felicitatē politicā que est tranquillitas et pacifica status ciuitatis. i. vita ista moralis. Nō aūt fm intellectū q̄ est pars principalior humane felicitatis est. vt dicit. Philosophus et ideo oportet aliā felicitatē extra vitā istā assignare. ad hanc aūt lex diuina ordinat q̄s nō pōt facere lex humana. per hoc enī necessitat facere doctrinā olibus doctorib⁹ assignatur. quia hō ad quandā beatitudinē supernaturalem ordinat̄ ad quā p legē illā diuinā⁹ reducat̄ oportet. Quartum est

lex mosaica tenuit. debuit aūt tertium signum alio nō id nisi q̄ gens illa fm q̄ dicit Ro. vi. Dona dei vita eterna. hāc alii gratis lex mosaica nō tradebat⁹ cū ad ipsā disponebat. propter hoc dicit ad Hebr. vij. Nihil enī ad perfectū adduxit lex sed bone spei introductio. per quā proximamus deo. Quintū aūt est q̄ lex mosaica non erat vera sed figuralis. Et q̄ sic patet. Quia si lex illa esset vera et ad vitā eternā ordinata. et ipsa esset euangelica. Sed hoc est falsum. Ergo. Probatio minoris. Quia euangelica lex dicit⁹ est lex gratie. Sed lex mosaica non dicit⁹ est lex gratie. Ergo. Probatio minoris. Quia lex gratie est lex que gratis dat vitā eternā. Sed lex mosaica non dabat vitā eternā. Ergo. Probatio minoris. Quia vita eterna hāc alii gratis lex mosaica nō tradebat⁹ cū ad ipsā disponebat. propter hoc dicit ad Hebr. vij. Nihil enī ad perfectū adduxit lex sed bone spei introductio. per quā proximamus deo. Quintū aūt est q̄ lex mosaica non erat vera sed figuralis. Et q̄ sic patet. Quia si lex illa esset vera et ad vitā eternā ordinata. et ipsa esset euangelica. Sed hoc est falsum

Incipit epistola beati Hieronymi ad damasum papā in quatuor euangelistas.

b Latissimo pape damaso. Hieronymus. Nouum opus me facere cogis ex vtari. vt post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam ꝛ quia inter se variant que sint illa que cum greca consentiant veritate decernam. Pius labor sed periculosa presumptio iudicare de ceteris: ipsum ab omnibus iudicandum: senis mutare linguam ꝛ candentem mundus ad initia retrahere puerulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus: cum in manus volumen assumpserit: ꝛ a saliua quā semel imbibit viderit discrepare quod lectitat: non statim erumpat in vocem me falsarium: medeclamans esse scrilegum: qui audeam aliquid in veteribus libris addere: mutare: corrigere? Aduersus quam inuidiam duplex causa me consolatur: q ꝛ tu qui summus sacerdos es: fieri iubes: ꝛ verum non esse quod variat: etiam maledicorum testimonio comprobatur. Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda: respondeant quibus tot sunt exemplaria pene quot codices. Sin autem veritas est querenda de pluribus cur non ad greca origenem reuertentes: ea que vel a vitiosis interpretibus maledicta: vel a presumptoribus imperitis emendata peruersius: vel a librariis dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus? Nonne ego de veteri disputo testamento: quod a septuaginta senioribus in grecam linguam versum: tertio gradu ad nos vsq; peruenit. Nō quero quid aquila quid symmachus sapiāt quare theodocion inter nouos ꝛ veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio: quam apostoli probauerunt. De nouo nunc loquor: testamento quod grecum esse non dubium est: excepto apostolo Mattheo: qui primus in iudea euangelium christi hebraicis litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone discordat: ꝛ diuersos riuulorum tramites ducit vno de fonte querendus est. Pretermitto eos codices quos a Luciano ꝛ Hesicio nuncupatos: paucorum hominum asserit peruersa contentio: quibus vsq; nec in veteri instrumento post septuaginta interpretes emendare quid licuit: nec in nouo profuit emendasse: cum multarum gentium linguis scriptura ante translata doceat falsa esse que addita sunt. Igitur hec presens pagina pollicetur quatuor euangelia: quorum ordo est iste: Mattheus: Marcus: Lucas: Joannes: ex diuersis grecorum emendata collatione sed veterum: que ne multum a lectionis latine consuetudine discrepāret

ego nō existimaui exemplaria quia primo ponit euangelist. Matheū sicut facio hodie primo apprehendi Matheū. ꝛ hic. de loco euangelij. Marci ex persona patris primi est q̄ dicitur. ꝛ tertio euangelio. Lucas. ꝛ Johannis. quod vt sancti. i. vitam nobis vultum: cum facies hominis. ꝛ facies leonis ꝛ vitulus quatuor. ꝛ facies aquile quatuor. Horum enim exhibet euangelium primo. Matheū quia quatuor. ꝛ facies hominis. ꝛ facies leonis. ꝛ facies vituli. ꝛ facies aquile. Iste quia euangelist Matheū quod primo loco ponit. in facie hois significat. Ideo in ipso pōt vid. ante facie hois stimulo alterius hois. homo est enim animal rōnale mortale. ꝛ cetera. Matheū enim euangelista qui vitā christi descripsit mortalē. ꝛ humanitatē christi. qui efficitur deus. Lucas. ꝛ sacerdotē. Johannes. ꝛ regē. Ideo in facie leonis. quia christus principaliter in regali dignitate apparuit. ꝛ ideo Lucas. ꝛ Johannes. ꝛ prophetarū. Pro q̄ dicit apostolus ad ephe. ii. Dicit igitur ante facie hois quia ante corporis aspectū exhibuit. Matheū sicut ordinē propriū ꝛ positū sancti tradiderūt. Marcus. ꝛ Lucas. ꝛ Johannes. Ideo in facie vituli. quia principaliter in sacrificio. Lucas. ꝛ Johannes. ꝛ Marcus. principaliter vel quia sacerdotalis. Ideo in facie aquile. Lucas. ꝛ Johannes. ꝛ Matheus. principaliter vel quia de celestibus. Lucas. ꝛ Johannes. ꝛ Marcus. principaliter vel quia humanitatē. Ideo in facie hois. Matheus. ꝛ Marcus. ꝛ

Prologus sancti hieronymi in euangelium secundum matthеum

Incipit prologus sancti hieronymi in euangelium secundum matthеum.

Matthеus cognomento Leui ex publicano apostolus scripsit euangelium hebraicis litteris sermonibus et uerbis conscriptum: quod quis fideliter interpretatus sit non facile dixerim: ipsis enim exemplaribus quae habentur apud Nazaraeos et Beroeenses quae mihi facta est copia manifestum est quaedam addita quae falsatores nominant: quae non sint de corpore scripturae: sed de armario perfidiae. Remanent igitur quae in ecclesiis habentur: et ea quae de hebraeo translata sunt: quae ostendunt nos non ignorare quid mutauerit: quid addiderit: quid dimiserit: et quid pro quo dixerit. Matthеus igitur qui et Leui in Iudaea primus scripsit euangelium: ut his qui ex circumcisione credebant: nihil deesset legis: nihil superfluum iudicarent: nihil mutatum: nihil de ueteri lege dimissum: sed omnia quae ex lege et prophetis in Christo impleta sunt: ita in Iudaea primus scripsit euangelium. Quanto uero studio fuerit ecclesiae Christi ad fidem: quae ex circumcisione credebant: testis est epistola Iacobi: quae inter septem canonicas primum locum tenet: et Iudae frater cognomento Iacobi: ipse unus de duodecim: ipse primus sacerdotii gradum in ecclesia Hierosolymorum tenuit: ipse Iacobus Iustus cognominatus est a cunctis: ab ipso tempore dominicae passionis usque ad nostram aetatem: quia multi habuerunt hoc nomen: ut Iosephus refert: qui et duodecim libros antiquitatum Iudaicarum: et contra Apionem grammaticum: et de Iudaici belli temporibus: et de Machabaeorum libros: et de omni antiquitate Iudaeorum: et de martyrio eorum: qui sub Herode et Antipatro fuerunt: quinque libros: et alia quae non minus quam ipsa historia habent admirationis: et de Christo: et de Iacobo: et de Iohanne: et de Baptista: et de Herode: et de Herodiade: et de Salome: et de Aretha: et de Pilato: et de Caiapha: et de Iudaea: et de Hierosolymis: et de templo: et de omni ordine sacerdotii: et de Aaron

C Incipit euangeliū fm̄ matheum. C. 1.

Liber generationis Ihesu christi filii dauid filii abraham.

Incipit euangelium secundum mattheum. C. 1

Liber apothesus siue in
Liber generatiōis
quo ois ala q̄s pscribe
habet ecclesia ✝ ī fil
natiuitas ihesu per diuina
ihesu christi filii dauid filii abraham.

Jesu filii dauid fi. a. Solo spōsationis fm̄ ſ. ab ebrā genealogia contextio inter dispertur. Verum duo specialiter videntur filium. ex virgine primus inter patriarchas ualor inter reges ad quos facta ē dei de christo p̄missio vt iudeis christum ex lege venturum aperiatur quo viderent vaticinia implerī. Filii dauid filii abraham. Deus unus de omnibus de quib⁹ quorum filius dicitur christus vt iudeis quibus scribit: scientibus et le ge christum venturum: appareat hic esse qui deu erat promissus: in quo videret implerī omnia vaticinia. hic enim solus in veteri testamento legit fuit facta promissio. Abrahe. In semine t. b. o. g. E ni consonat dauid: De nobis dicitur in ipso omnes tribus terre. Unde Zacharias: Hoc est iusum dimittitur andā quod iurauit ad abrahā patre nr̄m dicens. Et scdm. Et ad autem: Juravit dominus da. ver. t non pn̄. cum s̄. Non simul iuraui in sancto meo. ſ. christo semel ens in eternū. s. t deo. e. ſi. fol. in eō spectu meo s̄. Que nullatenus de salomone accipi posse nisi de christo et dauid octo. Jeā in libro verborum dierum. Cum dormierit cum patribus tuis dabo semen tuum post te qđ nullatenus de salomone dicitur qui vivo patre cepit regnare ſed de christo. Unde Hiere. Suscitabo dauid germen iustum s̄. Abraham t dauid sunt due colūne versantes in lege quasi in vestibulo ante hostium quod est christus: quas ambit funiculus duodecim cubitor. i. filios apostolorum. Amplectitur hos in gene alogia patres de quor⁹ medio hostium christus aperitur credentibus.

Abrahā genuit. Ab eo congrue fit generationis exordium: cui promissus est primū in quo est benedictio omnium.

Liber anthesus generationē describendo incipit vel computat: quia humanitatem christi ostendit per quam deus t homines dedicabit. Lucas ascendendo referens formam sacri aperit: a baptismo enī incipiens vsq; ad deū ascendit ostendens baptizatos ascendere ad hoc vt fiat filii dei.

Genuit ab antho⁹ ponit genituram nature filios tm̄ numerat. Lucas. Sed fuit: q aliquos fm̄ legē vel p adoptionē filios interponit.

Matheus ponit genuit t nō generauit: forsitan vt ille cognosceretur in fine ostensus de quo dicitur: E go hodie genui te.

Judam t fratres. Hec solus iudas nominatim exprimit: vt cum cognoscetur qui et cuius stirpe fuerat promissus.

Fratres iude memorat pretermisso fratribus ysaac t iacob: quia filii a populo dei quasi alieni sunt reputati: hi velut heredes in libro vite scripti t quasi patriarche duodecim in quibus t nomen⁹ apostolor⁹ signat. Sed notandū nō exprimūt ne vitra numerū sacramēti generatio extendatur.

In semine predicto q̄ patri christus intrauit in egyptū quod prefigūra finimic⁹ ipsum finxerat: t nō similaas fm̄ marcū literam deuitat vt ei cōgruere.

De iuda christus quem omnes gentes suscepturi sunt quo venience iam

De lyra

quia ad ipsum est facta specialiter promissio de christo. Nam q̄ dauid fuit principalis inter reges abrahām inter patriarchas: christus autem debebat descendere et patriarchis t regib⁹. Preponitur aūt dauid ipsi abrahām: q̄ sit posterior fm̄ tempus: propter eminentiam regie dignitatis: et iterum vt successiuus generationis ordo teneatur: quia sic a rabi. t vltimo nominata inchoantur. Dicit ergo: Liber generationis. supplendū est. Hic est liber fm̄ modum hebreorum: vbi communiter fit talis suppletio. vt patet E laie. i. ca. Ut sio clauc filii amos. subintelligitur. hec est: t eodem modo in pluribus aliis locis. b Generationis scilicet temporalis: quia generationem christi eternam describit ioannes in principio euangelii sui.

c Jesu christi. Jesus nomen est persone: christus nomen nature. Significat enim duplicem naturam in uno supposito: scilicet diuinam t humanam. d Filii dauid s̄. Hoc est inde signandum fm̄ naturam humanam tm̄. vñ dicit apostolus Ro. i. Qui factus est ei ex semine dauid fm̄ carnē. e Abrahē. Hic incipit christi genealogia narrare. t dividit in tres partes fm̄ tres gradus quas ponit in ista genealogia. Prima incipit ab abraham t terminat in dauid inclusive. Secunda a dauid exclusive terminatur in ieconiam filium ioſie inclusive. Et tertia incipit a ieconia filio ioachim ieconie inclusive. vt videbitur. t terminatur in christum inclusive. Secunda pars incipit ibi: Dauid autem. Tertia ibi: Et post transmigrationem babylonis. In prima ergo procedit sic: Abrahas genuit Ysaac. non facit mentionem de ismaele qui fuit filius abrahām: quia per ipsum non descendit christus: sed per isaac erat promissus eius adventus: fm̄ qđ scribitur Wesi. xxi. In isaac vocabitur tibi semen: eadem ratione non fit mentio de esau. ex quo subditur: f Ysaac autem genuit iacob quia antequā essent nati. iacob fuit a deo dilectus: vt per ipsum descenderet christus. vt habetur ad ro. ix. i. Jacob dilexi: E sau autem odio habui. Considerandū igitur q̄ hic describitur genealogia christi descendendo: quia nō debuit voluit ostendere assumptionē infirmitatis nostre a deo. vt dicit Augustinus de concordia euangelistarum. e contrario autē Lucas describit eam ascendendo: quia voluerat ostendere reductionem humane nature in deum. t ideo incipit genealogiam christi post baptismū: quia post baptismum reducimur in deum. sequitur: g Jacob autē genuit iudam t fratres eius. Ex quibus christus de iuda descendit. eorum fratres eius cum eo nominantur: quia fuerunt patres populi israelitici. t ab eis duodecim tribus israel nominantur. sequitur:

Judas

herodes alienigena principabatur.

Judas aūt. E. Judas genuit phares t zaram ante quē fuit aret ego pdūin qui ambo pulsa ab patre ei amicerūt.

Jara ab de viro pronūt manū: obtinēs coccineo ligauit vterum: hic prior ego exiui: illo manū retrahente aliter ejus⁹ ut obtinēs. Quare pos pter te diuisa ē maceria: vnde t phares. i. diuisio dictus ab significatione illā qui segregauit eum ab hostis: t flamen eum quidam a patrino hostes aūt a fratribus.

Phares aūt genuit E. In egypto genuit phares esron: t ezron aram: aminadab t aminadab naason: et hic moysen eduxit eos de egypto. Naason fuit dux sub moyse in tribu iuda per desertum: in quo genuit salmon. Hic salmon fuit princeps in tribu iuda qui in ioſue in terra pmissionis intrauit. Hic salmon in terra pro. genī. booz de raab.

Christus est pharez. i. diuisio: quia separabit eum ab hostis. Ipse est et rom. i. sagitta vel utrūq; quia penetrat corda auditor⁹. Habet enī lanitu dinem charitatis qua t inimicos vincit.

Aram aūt genuit. Aram christus electus vel excelsus interpretat. Electus: de quo propheta: Ecce puer meus quem elegi. Et alibi: Exaltabo super eos gentes deus. Ipse est aminadab. i. voluntarius: qui dixit: Voluntarie sacrificabo tibi. Jdes t. e. naason. i. augurii: qui vouit pertia pditur futura. Vel naason serpēs: q̄ christus more serpētis oēs cauit insidias.

Salmon autē. Christus est salmon. i. sensibilis: quia omnia sentit ipse accipit raab. i. ecclīa de gentibus.

Raab famea vel hospitalis vel ipetus: quia ecclia gentil⁹ eluit t ſ⁹ tit iudicij: t vbertata per orbē terrarū impetu doctrine philosophos t reges conuertit. Raab ostendit coccinū in fenestra. i. in ore per confessionem christi passionem declarat.

Raab meretrix que multos ioſue suscepit: qui salmon principe tribus iude sibi copulauit: significat ecclīam de gentibus que principi ei⁹ iude. i.

Nicolaus

a Judas autē genuit phares t zarā de thamar. Hieronymus aūt red dens rōnē quare ista thamar exprimit sic dicit: Notandū in genealogia saluatoris nulla sanctarū mulierū assumit: eas tm̄ quas scriptura reprobe dit: vt qui ppter peccatores venerat: de peccatorib⁹ natus omnē peccatū deleret. vnde t in sequentib⁹ raab meretrix t ruth moabites ponitur et bersabee vxor vrie. Hec Hieronymus: sed istud nō videt. ꝓbabiliter dicitur: quia ipse ibidem dicit q̄. ppter hoc reges tres de genealogia christi tollūntur. s. ochoziam ioas et amasiam: quia sicut miscuerat se filie impissime iezabel. ideo filii eius vsq; ad quartā generationē de genealogia christi tollunntur: ergo nō est probile q̄ ppter peccatum in christi genealogia nosa mulieres exprimūtur. Dicē q̄ dicit ibi nulla sancta mulier: potius in genealogia christi. patet falsus de maria matre christi que sanctissima ecclīe fuit. Jtē q̄ dicit raab t ruth q̄ appellat ppter peccata: non videt verū imo ppter virtutis actū. De raab enim scribit q̄ ppter virtutes suscepit exploratores israel t eos saluauit. vt patet Josue. ii. ppter q̄s ponitur in catalogo illoz qui ex fide fecerūt notabile actū. vt habet ad Hebr. xi. Ut aūt dicit meretrix nō erat: quia hoc erat mh ipsius cognomē. t ideo nō oportuit q̄ esset talis fm̄ rem: licet aliqñ accontrario aliquis pauper ruſticus cognominat⁹ sit regnare: per⁹ rex vel huiusmodi. Betsei enī dicit hospitalitatē: vbi non habebatur meretrix. vt dixi plenius Josue. ii. ca. Jta quod dicit de ruth moabitide q̄ eam scriptura reprehendit: non videt ve rum: imo magis eā cōmendat: tum quia fecerit fide fideliter adhesionē: tum quia electa gentilitate fidem veritatis dei suscepit. vt habet Ruth. i. ca. tum quia in viduitate caste vixit. vt dicit Ruth. iii. ca. verbis booz ad ipsam: Benedicta es filia a deo t pauce misericordia posteriore superasti: q̄ nō ea fecisti tantum pauperi seu diuitum: cum quia fuit optime fame. vñ ibidem subditur: Scit oēs populus qui habitat inter vbera mee portas mulierē te esse virtutis. Bahaz igit beat Piero. t melioris sanctitatis videtur q̄ multus potest dici q̄ mulieres esse hic sunt exposite: quia fuerūt vxores suis et quibus conceperūt accidentaliter peccate. esse aūt que fuerūt peine et principales: fuc bone siue male non exprimūtur: sed fuerūt expositi viri: quia vir t vxor. p vna plona cōputantur. Q̄ aūt predicte mulieres fuerint accidentaliter confecte: patet ex textu bibie: quod omitto ē planū: videndum vtrum debet aliquis moueri si ego recedo in hoc a dictis Hieron. quia dicta sanctor⁹ nō sunt tante auctoritatis quin liceat semper ꝓ ratiōe in his que non sunt per sacrā scripturā determinata. vnde dicit Augustinus epistola ad vincentiū de scripturis sanctor⁹ doctor⁹. Hoc genus scripturarū a canonicis scripturis distinguendū est: non enī ex eis sic tenuerunt patres: et contrarii sentire nō licet. sequitur: b Phares genuit esron. vbi phares ē iuda patre suo t iacob auo suo descendit in egyptū t ibi genuit esron: t esron aram: t aram aminadab: t aminadab naason. vbi aūt naason ē patre suo exiit de egypto: t ideo fuit princeps in tribu iuda in deserto post patrē suū: q̄ eni ille aminadab fuit princeps tribꝰ iu

christo copulatur: t sola ē sola saluatur: ō scribo. i. perfecta simplicitate mariā virtuosa: valitudi: sepe: quia ꝓpter ipsa: ecclīa: t in nouissima tuba ōs mari gaudent: t nouissima nostra sollicitatur.

Booz aūt ge. E. Booz christus de quo vir: Ecce ego emittam vt Booz de raab. Nota nulla de sanctis feminis in genealogia descri bit aliqua: sed quia ꝓpter a reprobatis. Beatus enim de peccatoribus nobis qui ꝓ peccatoribus venit: vt peccatores sibi peccata ꝓpter ipse non obest. Unde agnus in pabula inscitiam: sublata est aliqua ex capite t ceteris peccatis ꝓpter ipsa. Booz. i. Laetabor: peccatoribus genuit Obeth.

Jesse. Ex quibus fuit de tribu booz: ex qua etiam nouerca qui est vere ecclīa fuit ad moabitidem: ecclīa fuit ad moabitidem: ecclīa fuit ad moabitidem:

gnio generationis decurrit ad christū qui habet regni vsuū.

Dauid aūt rex. C. Hystō. Dauid in scriptura fidelissimū dr habere in familia: placuit ei a vocante tanta cū eligēs gratia translatū vñ de capitibus: c sic inter aues in domū. vt de pastu ouiū dr̄ sit assumptus in ventriculo duplicē dr archa erat in tabernaculo nō intra

ꝑ manu fortis vt hebraī dicūt. a

Dauid autē rex genuit salomonē ex ea que fuit vrie. Salomon

ꝑ latendo populi.

autē genuit roboam. Roboam

ꝑ pater dominus.

autē genuit abiam. Abias autē

ꝑ architectus

genuit asa. Asa autē genuit iosaphat. Iosaphat aūt genuit ioram.

ꝑ expectatio

Joram autē genuit oziam. Oziās

ꝑ robustus vel de quo ab hostibus metu vita

ge autem genuit ioathan. Jo

ꝑ profectus. i. dñs cui⁹ de quo ecclesia quotidie proficit in melius. ꝑ dispositio dñi

athan aūt genuit achaz. Achaz

i. dñs tenens nomen possidentis.

autē genuit ezechiam. Ezechias

ꝑ obliuio

aūt genuit manassen. Manasses autē genuit amon. Amon autē genuit iosiam. Josias aūt genuit

ꝑ iechonias preparatio dñi. q. consurrexit dñs qui dixit: nolite parare vobis locum

iechoniam & fratres eius in tr..

Ad tres reges filii intermissi. vel tñ ex ꝓpositu fuit eos filios adducendos ponere: vel ex tali numero ut se generi iezabel. & dicit est ꝓ ꝓphetā in thesno regni quēq; nō ex hereditate de domo achab nisi in quarta generatione: ideo memorat eius & sancta generatione tollit vsq; ad tertiā generationē: purgat ꝑ eo labe gentilis similitudinis in quarta ergo deniti numerantur.

Ozias aūt. Sub ista ioathā achaz & ezechias ꝓphetauit claius de christo. Propter peccata principū claudebant ora ꝓphetarū.

Ezechias. Fortis vel⁹ ipse est qui dicit apostolus: Nolite timere.

Ezechie cum dicit sine liberis dictum est. Dispone de domo tua. Ideo flevit non propter longiorem vitam cum scire inde placuisse deo saltem non q̄ non potuisset ampliores annos. Sed quia debitabat ne promissio dei impleretur cum se sciret esse de quo ꝓpheta de dauid per quem ꝓpheta dixit venire christum: & ipse erat sine liberis. vnde & dicebat: si non videbo deū in vita ꝓmissionis / & contra credebat: quia fidelis est qui promisit. Deus autem sententiam quam declarat ad probationem fidei imutat & spatium genetrandi dat.

Manasses. Oblitus eius. Ipse est qui quasi contrarius peccatorū dicit: Omnia mea tua. tantū tua non recordabor.

Amen. Fidelis vel mutatus significatio christi de quo dicit: Fidelis deus in omnibus verbis suis & sanctus in omnibus operibus suis. Et gallina pullos suos.

Josias. i. salus domini vel mollitus. Jste ē qui dicit: Benigniter eruditio mea sicut mollitus ē.

Josias aūt genuit iechoniam & fratres eius in transmigratione babylonis. Et post transmigrationē babylonis Jechonias genuit salathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autem genuit abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem genuit azor. Azor autem genuit sadoch. Sadoch autē genuit achim. Achim

De ira

tosiā. Josias ille fuit optim⁹ q in iuuentute sua cepit querere dñm & destruere idola q̄ totā regni sui. f Josias aūt genuit iechoniā & fratres eius in transmigratione babylonis. nō quia adhuc esset transmigratio quādo genuit sunt: sed quia imminebat. Nominant aūt fratres iechonie cum eo: quia similes ei fuerunt in captiuitate ioachaz. sunt qui primo regnauit post iosiam captiuatus est per regē egypti. vt habetur iii. Reg. xxiii. Rex aūt egypti constituit regē loco ipsius fratrē eius eliachim mutato nomine ipsius & vocauit eum ioachim vel iechoniā. & ille est qui dicit hic genitus a iosia qui captiuatus est rex babylonis ducens secum in babylonem. sed intrinsecus remisit eū sub iuramento q̄ ei fideliter seruiret: sed ille ioachim quarto anno voluens rebellare abscendit regis babylonis cap⁹ est & occisus & cadauer eius extra hierusalem proiectum: sicut fuit per hieremiam predictum Jherc. xxii. Sepelitur a suis sepulture & regnauit ioachin filius eius puer⁹ qui similiter victus est iechonias. Sed aliter scribitur q̄ primus: quia pater eius ioachim per primitias autem peccatis suis ille regnauit tribus mensibus & postea adductus est in babyloniem captiuus cum matre & nobilibus de terra iuda & obtinuit est. Sedechias autem patruus eius filius iosie rex in hierusalē a rege babylonis. et p. anno regni eius quia rebellauit & captus est a rege babylonis & exercitus est & babylonem ligatus ductus & hierusalē destructa & templum combustum, vt habetur iii. Regum. xxv. Et ꝓpter q̄ fratres iechonie filii iosie fuerunt captiuati sicut & ipse propter quod nominantur cum ipso.

Et post

quintū. Sed quare ꝓtermissus est ioachin ꝑ iechonie: fuit ut typū rei faceret iechonia duo numerauit: & ioachin ne numerus augeret̄ patrum.

Quem quare iechoniam ꝑ filium dicit cum iosias ioachim & ioachin genuerit iechoniā? Si aūt iechonias causā tm numerandi in fine. Jechonias thalrahel dicitur & in principio sequentis: ad ꝑ vt tres plene ebdomadas finiremus: iam nō erunt

ꝓ patres. Quocirca modo dicit q̄ vterq; pater & filius ioachin & iechonias vocabat: & ita vnū habemus in fine precedentis ebdomadis & alterū in principio sequentis. vt cum dicit iosias genuit iechoniā ioachin intelligamus. Cū vero dicit iechonias genuit salathiel ioachin accipiamus. Augustinus de vtilitate credendi. Quidam numerales ꝓpter quod in vnū dicit. i. quod fuit: & quod in exteras gentes deferēs qui in babyloniā transmigrauit est: Ubi ergo ordo a resurrectione defecit & in vniuersum tenditur angelū facti. i. id qd in angelo est ibi numerat. Transmigratio in babyloniā significat translatū apostolos ad gentes: In qua transmigratione christus factus lapis angularis evertit q̄ populū complectitur quod ostenditur per iechoniam bis positum.

Omnes qui a dauid vsq; ad transmigrationē babylonis numerantur reges fuerunt.

Jechonias. Peior iechonias resurrectio vite sequens iechonias preparatio vite. vt. Verbo q̄ruit christo qui est resurrectio & vita.

Salathiel. Petitio mea deus: Christo natus qui dicit: Pater sanct̄ serua eos quos dedisti mihi vt sint v.ſ. & nos.

Salathiel aūt genuit zorobabel. Hoc in multis scripturis legit̄ sicut in p̄ria ꝓpositione filii iechonie assr: salathiel melchirami & phaltatie: & de phaltatia orti sunt zorobabel & semei: Sed tradunt hebrei primitiū fuisse assr: salathiel melchiram & phaltatie: Dei salathiel & phaltatia frēs filios quos genuerūt vterq; suum vocauit zorobabel. Cū de isto dicat cuiusdam abiud genitū paralyp. dicit q̄ zorobabel mosollā genuit & reliquos inter quos abiud nō numerat: Sed mista vtriq; scriptore in paralyp. deprauata sunt: vel multe & interminate genealogie lectionē quas habet apls vitari.

Zorobabel. Ab exilio babylonico. i. obscenio: Jlli consentit qui mudum ab errore: idolatrie ad vitam veritatis reuocauit.

Fuerunt vero thalrahel & iudas diuersi filii ꝓpter ꝓpinquitatē generis christi cruntq; narrati: qui eodē genealogie christi partim memoriter partim & ystorie verbi partim ab antiq; patris retinebāt sm eodē scripturis.

Abiud. i. Ab eli pater meus: Jste christo coniunctus de quo dicitur: Ipse inuocauit me pater meus es tu ⁊c.

De abiud vsq; ad ioseph nulla hystoria inuenit in paralyp. sed annales forsitan apud hebreos de quibus herodes multos ciuium fecit vt quidā ait ordo regie stirpis ex festinatione ioseph nō ita p̄ matrem est legere vel dicere nō tñ ignorauit ꝓpter euangelistā scribē hunc generationis posuit: Sed & in hoc suas alio mō euangeliste fuit necessaria generationis facultas.

Eliachim. Deus resuscitauit. Jste qui dicit: deus q̄ vindicauit ⁊c. in eli. hu. vindic. iudicat.

autem genuit eliud. Eliud autē genuit eleazar. Eleazar autē genuit mathan. Mathan autē genuit iacob. Jacob autem genuit

ꝓ copulatus vel benedictus.

Joseph virum Marie de qua na

quibus ex hac verbi causa de ista virgine natus.

tus est Jesus qui vocatur xps.

Azor. Adiutor. Jste est q̄ dicit: Ecce nos abiimus ne eo. Luc. x.

Sadoch. Justus. i. christus de quo dr: Justificatus ē justificetur adhuc.

Achim. Ja est frater meus ille. Sanctus alter ꝑ ille qui bō fieri voluit vt posset habere fratrē de quibus dicit: Nūciabo nomē tuū fratribus meis.

Eliud. Ja est deus meus. Consors dextre qui dicit: Deus meus es tu.

Eleazar. Ja est deus meus adiutor. Jste est qui ex persona hominis dicit: Deus meus ſperabo in eum.

Mathan. Donatus vel donatus. Jste est qui dicit deus hodie me genuit. Sic deus dilexit mundū vt filiū suū dederit.

Per hos patres christus venit in mundū: omnibus honoratus: & genitor officii: Et dignū est vt per eosdem locum sanctitatis ad eum ascendat per quam ad nos descendere est dignatus.

Joseph. Apponens. i. christo qui tñ dño genus appositum: & pater dicit. q. nunc quos de sua carnis natura adoptat: suscepit: Sed & putative pater dicitur.

Joseph. Jd autem dicit ioseph filium iacob: & iacob filium mathan. Lucas: ioseph filium heli: & heli filium mathat: Sed mathan & mathat de eadem vtroq; hebreo nomine singulos genuerunt: Mathan qui per salomonē descendit cum primis duobus: relictis vno filio iacob obiit: postea mathat qui per nathan descendit de dauid eandem viduam genuit heli: & iacob & heli fratres fuerunt vterini. Jacob autem vt ex lege heli frater obiit sine liberis defuncti ad suscitandum semen eius accepta genuit ioseph naturaliter: sed sm legem heli filium: Ob dictum filius eius nomine vocati sui suscitatur non est verum: cum hoc cum quem genuit & nulli non dymelech cui suscitatur: sed eodē vocant.

Rursum marie. Quia ad christum generatio q̄ dauid deducta ad

De ira

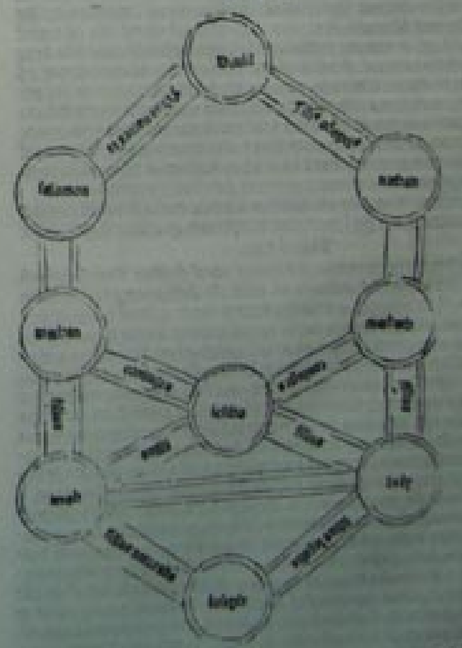

Matthan autem quare: Ab arbitrio dicitur generatio christi q̄ salomonis? filium eius naturalē hec est: quia delectus assumptus? non christus eius natura? hec est: quia delectus reductus? a deo. Lucas autem per nathan filium adoptiuū: q̄ deducit reductus? nostram in deum que fit per gr̄am adoptionis. & Jacob aūt genuit vid

Omnes itaq; generatiões ab abraham vsq; ad dauid generationes .xiiij. & a dauid vsq; ad trãsmigrationẽ babylonis generationes .xiiij. & a transmigratiõe babylonis vsq; ad christũ: generationes .xiiij. Christi aũt generatio

Omnes itaq;. Decurso ordine generationũ ad finẽ concludit: quia in septimo numero omnia consummantur. Et ideo in septimo gradu ponit Christum: qui est finis omnium bonorum. Et quia Christus est finis omnium bonorum: ideo in septimo gradu ponitur. Et quia Christus est finis omnium bonorum: ideo in septimo gradu ponitur. Et quia Christus est finis omnium bonorum: ideo in septimo gradu ponitur.

Christi aũt generatio sic erat. Postquam enumerauit generationes ab Abraham usq; ad Christum: ostendit quomodo Christus natus sit de Maria. Et dicit quod Christi aũt generatio sic erat. Postquam enumerauit generationes ab Abraham usq; ad Christum: ostendit quomodo Christus natus sit de Maria. Et dicit quod Christi aũt generatio sic erat. Postquam enumerauit generationes ab Abraham usq; ad Christum: ostendit quomodo Christus natus sit de Maria. Et dicit quod

Nicolaus

Ioseph virũ marie de qua natus est iesus qui vocat christus. Cum ioseph nõ fuerit pater iesu vt dictũ est. Leodem ca. nõ videt esse sufficienter probatũ p istam genealogiã sic descripta q̃ iesus filius marie fuerit de stirpe dauid. Dicendũ q̃ imo q̃ ioseph & maria fuerũt de eadẽ tribu: mulier nõ poterat nubere cum viro alterius tribus q̃m ad ipsũ principale hereditas patrimonii pertineret. Numeri. xxxvi. De filiabus salphaat. Beata aũt virgo maria fuit vnica heredum patris sui: & ideo de lege coepit virũ de tribu nubere: propter hoc etiam tam cum ioseph in bethleẽ duxerat: dauid vt patet. cum eo vt bona sua dotalia acciperet. Luc. ii. Ab odam autem per quem fuerunt de eadem tribu: duma sumus doctrinati dicens q̃ nabal habuit fratrẽ nomine panther: a: qui germanus barpanther: & hic genuit ioadim qui genuit beatam mariã: & sic beata maria descendit a dauid per nathan sm Damascenũ. libro. iiii. ca. vi.

a Christi aũt generatio sic erat. Descripta genealogia christi: quia mater ejus erat de christi vel humanitate: hic ostendit diuinitatẽ eius p modũ suppositionis eius miraculũ: & dicit in tres partes: & primo ponit beatã virginẽ mariã impregnatã. secundo ipsius ioseph dignã dubitationẽ de ea: ibi. Ioseph aũt cum esset iustus. tertio magnã dubii certificationẽ: ibi. Hoc aũt totum factum est. Circa primum: Christi aũt generatio &c. q. d. nec credat q̃ scribit modum nec debitũ q̃ sequit: b Cũ esset desponsata mater eius &c. dicit. c Ioseph. i. sponso suo. d Anteqũ coirent carnaliter. i. nõ essent in vnũ thorũ. e Inuenta est in vtero habens. inuenta inuenit ea ioseph qui erat vir virginis habebat. f De spiritu sancto. illud est in spiritu sancto. illud est q̃ in generatione aliorũ hominũ fit p virtutẽ seminis decisi a pte & corpori a matre in matrice. sed factum virtute spiritus sancti in

in .x. propter decalogi mandata significatur per quadrangularũ numerum regem christum venisse testantur: addito binario propter duo testamenta quibus regi non operor: Dei duo precepta charitatis in quibus tota lex continetur: completur vetus scriptura: Quapropter in generationibus matthei qui ad defendendũ enumerantur nostrorum significatur suscepto peccatorum. In generationibus autem luce que ascendendo vsq; ad deum pertinent cui mandati rectori etiantur per christi sacerdotium: intelligit nostrorum ablutio peccatorũ: Ideo in septuagesimoseptimo numero tota ejus enumeratio cõpletur in cuius mysterio remittendum esse peccati dicit: Denarius enim inficie est numerus vndenarius trãsgressio: est denarii: qui septico doctus explicat. lxxvii. in quo numero tanq; vniuersitas peccati sit plena remissio peccatorũ per christum ascendentibus ad deũ: Nec est mirandũ q̃ lucas plures fecerit successiones ponit a dauid vsq; ad christum: matheus pauciores: cum ille ponat altas plenas ille altas: & hic forsan alis minus alis plus vtpotuit. Nota non esse conturbandum scripturarum vt in generationibus successiones eodem mutatibus tribuantur: ideo generatio ioseph ordinabiliter ponitur qui de eadem tribu: de qua et beata maria fuisse cognoscitur.

Christi autem &c. Sine additamento iesu ponit vt cum intelligas de quo propheta: Christ. &c. Iesus q̃s subsumatur filii conuenit angelo referenti qui post dictum est conceptum de spiritu sancto nomen ei ponendum q̃ salutationis officio sublimius declarat.

Sic erat. Sicut dictum est vt q̃ ioseph esset de maria que est de dauid declaretur: & christus non ex eius semẽ vt deus & hõ: per genealogiã ioseph hoc q̃ de virgine: de spiritu sancto deus ostenditur: Sic inquit erat vt per scripta olim mox dictũ est sicut postea signis & prodigiis manifestat: vt totus liber deum & hominẽ natũ demonstrãs est credendũ vt possit intelligi. Nec est sensus: deficit humanus: vbi non est natura sed virtus: qui non credit non intelligit q̃ virgo peperit q̃ verbũ caro factũ est.

Cum esset desponsata. Ori. Ideo desponsata: vt significaret cuiusnam que virgo est: sponsata: vt per ioseph ergo marie ostenderet: vel vt ioseph esset testis castitatis defendens eam ab infamia suspitionis: & ne vt adultera vlnaretur: & vt virgo viri solatio sustentaretur: & vt diabolo partus occultaret: q̃ nequit facta dinoscere an ex femine naturaliter de virgine: & ne virginibus esset exemplo infamie q̃ mater christi infamata fuerit.

Desponsatio fiebat per aliquot dies ante assiduam cohabitationẽ: interim erat vxor sub custodia viri.

Anteqũ conuenirent. Non q̃ postea conuenerint: vt si diceremus anteqũ pontifex mortẽ pacientus est.

Non q̃ postea conuenerint: sed ostendit propinqui tempus nuptiarũ in quo nuptiarum solemnia celebrantur:

Inuenta est. Inuenit ioseph in vtero habere: sed non de spiritu sancto fuisse ostendit postea vt putatus deliberaret dimittere eam. A postea autem hoc addit ne iustum subsperet fuisse lectet.

Quomodo hoc factum sit & quo ordine vel in qua diuinitatis christi concepcio sit celebrata: hoc pater missum: a luca exponitur.

De lyra

virgine: virtute cuius ex purissimis sanguinibus beate virginis fuit corpus christi formatũ: & in eodẽ instanti animatũ: a verbo assumptũ: ex eli substantia sit virtus ipsius sci pũs ola operi in instãti. Sed quare quare ista successio cũ nõ fuerit anteqũ virgo desponsaret ipsi ioseph: Dicendũ q̃ beatus Ambrosius sup lucã ad hoc assignat multas rationes quare aliquis accipio. primo enim illud fuit rõnabile ex parte puerũ: q̃ si postea fuisset ab desponsationẽ: ponuisset rõnabiliter a fidelis sicut illegitimus repudiari & nõ sicut christus recipi. Secũ ex parte propter persecutionẽ heredis erat in egyptũ portandus & reportandus: ibi sponsus marie erat ad hoc & filia necessarie. Ibi hoc fuit ex parte virginis necessarii: vt haberet ministrũ nõ suspecti: sed sibi ztimati vt sponsum. Ibi hoc fuit rõnabile ex parte nr̃e sicut p thomã palpãdo cicatrices christi certificati fuimus magis de resurrectiõe christi q̃ p alios data p ioseph magis certificati fuimus de virginitate marie: q̃ de Loc. intrare fuisset motus ad vindicandũ oppressũ: nisi in virgine cognouisset diuinũ factũ. Ibi quare & sic maria erat tam desponsata ioseph & in domo eius: vt dicit Chrysos. quare nõ accepit ad cognoscendũ virginẽ. Et credit q̃ modus erat iudeis nõ placere matrimonia p carnale copulã: nisi primo vacarent eleemosynis & aliqs tpus impenderẽt diuinis misericordiis: vt patet Tobie. viii. Et sic credit reuelatũ esse ipsi ioseph ppositi marie de obseruãda virginitate: Is est cogeret ad matrimoniũ: per quod sm ipsũ illius modũ: posset rõnabiliter debitũ virginitatis in posterũ & ppositi voti nõ cedere. Et erant igit matrimonia cõmixta diuine voluntatis: & sic et reuelatũ diuina credit q̃ ioseph cognouit ppositi marie: & sic ex ea plenã vouerit virginitatẽ: q̃ vt credit ioseph adhuc virgo erat. Cũ rõ sit: esse ppositi partiũ sua nulli nisi soluẽdi tradere nisi q̃ginũ & ẽ probatũ q̃ esset paratũ vel adhuc ex insolubi tradere aliquẽ nisi virginẽ custodiendã.

Ioseph aũ.

Iustus. Per fidem erat credebat christum de virgine nasciturum: & volebat se humiliare ante tantam gratiam.

& iustus erat hoc est testimonii calumnia marie: vt qui seruat innocentem iustus dicatur: Sed & plus dum nollet propalare: et conscientia castitatis iustissimi timore plus: Videbat illam esse inculpabilem: sed vnde vel quid esset ignorabat: & ideo medium elegit viam diffugiendi: vt neq; innocentem prodere: neq; rei suscepte obsequio se reum faceret coram deo.

Hera virtuosus est: cum nec petitas sine iniquitate: nec pietate iniquitas: que separat: abominem dei dicuntur.

Et nollet eam tra. Quam desponsauerat in confusionem vocare: & vt declaratur quod ignorabat eclare: vel traducere ad penam in qua notarat non esse infamiam: quia sciebat se cum virginem accepisse & intactam seruasse.

Hec autem eo co. Dic dicemur diu deliberandum esse in incertio ne peccetur temeritate leuitatis.

Ecce angelus do. Quia sic pie cogitat consolari meret: et filiũ sua mulieri filio mittat.

Fili Dauid. Recognosce quod promissum est domui dauid de qua tu es & maria: & vide impleatur in ea.

Noli timere. Quia tantum sit quantum credis: & nec timeas pro temeritate: sed amplectere charitatis intuitu.

Coniugem. Certum erat non concubitu sed affectu: non coniunctione corporis: sed copulatione animorum.

Nota contingens dicit a prima fide desponsationis: Inter desponsationẽ est liquis permittitur aliam ducere post sacramentum sponsionis etiam nũq̃ debitum soluere posset.

Hanc ioseph vir & maria coniux dicitur: cum in eo seruetur affectus amoris q̃s est verum coniugium: & in ea sine coitu est fructus nuptiarum.

Et ea nutum. De ea nasci est in lucem prodiit. In ea vo nasci est ẽ capi. vel sm predestinatum angeli quam habet q̃ deo: cui futurum quasi presentium natum dicitur.

De spũ sancto. Spiritus sanctus dicitur deus & donum dei & charitas: & sola charitas cum incarnari fecit.

Pariet. Ne videretur ioseph non esse necessarius ei fidẽ: pariet: & sic erit ei necessarius pocter ancti.

Vocabis. Non dicit ibi quod predicet at marie: vt promissum salvatorem iam venisse tam viris q̃ feminis repetantq; voc. Ipse enim nos

Nicolaus

a Ioseph autem. Dic ponitur ioseph digna dubitatio. emisso aũt voto predicto: angelus gabriel venit ad virginem ignorante ioseph: & impregnata est de spiritu sancto: vt habetur Luce. i. & statim de licentia ioseph abiit ad cognatam suam scz sanctam Elizabeth vt ei pregnanti seruiret: natũ filii sui precursorem videret: & ibi mansit tribus mensibus vsq; ad peractã precursoris natiuitatem. Ipsa autem redeunte vidit ioseph virum suum grauidum: incurrit ex hoc vehementem suspitionem: nec fuit mirum propter marie longam absentiam: cet altera parte tamen tenebat de marie sanctitate: vt dicit Chrysostom. q. sibi videbatur impossibile eam corrupisse.

b Cum ergo esset iustus nolnit eam traducere: & est propalare: quia nõ erat certus de crimine: & ideo: c Voluit occulte dimittere eam. nec fecit ex opposita parte fauoret sibi in crimine: & bene dicitur q̃ occulte: nec sibi in palam eam relinquere: nec erat respondere determinate contam dimittendi eam hoc quoniam sibi haberet arguenta sibi insolubilia ex vtraq; parte: vt visus est. Sed quere hic: quare maria nõ dixit ei diuinũ secretũ? Est dicendũ q̃ talia nõ sunt reuelanda: nisi quantũ sit exinde voluntas diuina: & ideo beata virgo tacuit donec firmiter q̃ sicut sibi secreti fuerat reuelatũ sancte elizabeth vt habet Luce. i. sic reuelaret alijs cõperenti spe ex displacito voluntatis diuine. Sibi quere quare ioseph non potuit ab ea? Dicendũ q̃ p nubilo pensit: q̃ ipsi marie p se dicenti nõ credidisset & sicut ex diuina dispensatione hoc factũ est vt p reuelationẽ angeli ipse ioseph sic certificaret q̃ de altero nullo nõ dubitare posset. d Hoc aũt eo cogitante. Hic ponit ipsius ioseph dubitantis magna certificatio. e Dicit in duabus partibus: primo ponit eius certificatio ẽti ad intellectũ. et secũ ostendit hoc certificatio p effectũ ibi: Surgens autem. Prima adhuc in duas: primo ad certificationẽ ipsius ponit testimonii angelici. secũ ad fidei nostre confirmationẽ ponit testimonii ꝓphetici ibi: Hoc autem

men interpretatur.

Hoc aũt totum. & propinquo est ordo istus: q̃ innocentem se habens: q̃ pepit virgo q̃ ictus vocatus est: q̃ saluat. Hoc enim est euangelista quando tam omnia implata erant.

Vt adimpleret. Prophetia signum est predicentis nec: quia quod dicit certum est & non potest fieri: & idcirco ab homine debet timeri. Psalmus xxxii. Iste quod dicit: ipse fecit & ideo effectus sui signum est predictio: & sic prophetia ab incredulitate eorum facit dicentem fieri signum est predictio dei.

Ecce virgo. Est manifestatio eorum que dicit: & dupliciter per ea que precesserunt. Per prophetia: quia non facit mentionem eorum que dicit: sed signum est predictio dei. Per prophetia alia est ex predictione dei eorum mentis: & est omnino modernorum: vt hic: vt hoc templum altare arboris: vt hoc de quo hic agitur. Alia est ex predictis vel cui nouum: & non

Omnes itaq; generatiões ab abraham vsq; ad dauid generationes .xiiij. & a dauid vsq; ad trãsmigrationez babylonis generationes .xiiij. & a transmigratiõe babylonis vsq; ad christũ .xiiij. generationes.

Omnes itaq;. Determinat euangelista tres distinctiones in generatione christi mystice insinuante. Tres enim trinitatis habent personas. Tres etiam trinitatis habent quantitates, dantur enim euangelicam legis significat institutionem.

In tres istas decades diuiditur hec generatio. Prima est ab abraham vsq; ad dauidem q; dauid includit. Secunda a dauid. i. tanta dauid ad a lomonem incipit. & in proconion iechoniam finitur. Tertia a secundo iechonia in christo terminat. Ab abraham vsq; ad dauid. & a dauid vsq; ad christum: tria in hac distinctione notant tempora ad christum currere. Ante legem in quo abraham naturale iussum mandauit. Post legem qui tales peccatores captiuauit. Post gratiam per qui omnes de captiuitate liberantur. Et in his singulis bis. vii. sunt. ex gratia spũs sancti in hoc germinat. Per ex. & carnem in verbi tangens faciat verbũ exultare in deũ. Et autem ter. xiiii. ver am significat religionẽ. Quattuor enim & decem nouũ & veteris testamenti indicant. q; via ad christum per decem verba legis & quattuor euangelia predicat. ita ut vt quisquis alicubi trinitati quę deus est obseruauerit. nulla precepta implet. nisi hic numerus celendi deum te nouerit. Et & hanc vitam esse permanendi ad christi. qui est nostra terra. p millenariũ. Sicut tales numeri colligi in simbolo sunt. filii quo numero mil lenarii veri habent de egypto ad patriã venient. Et bene hoc numeri facto vocamur ad patriã. quo christus a patre venebat. Et ideo hic est. p millenarius est peruenit ad virginẽ. quam ad tendunt. ipse tã. gaza abundant. Et ideo euangelista numerauit ab abrahã quadragintaduas generationes. velut celestis patrie mansiones in hoc christum suppetamo qui est plenitudo vite & mansio vite. In abrahã primũ fides ad tutelã reparat. q; est initiũ vie vel vite ad regnũ Jude. vii. ex hoc numero pulsus ecclesie tempus ostendit. quo vbi bene operantibus cooperat. Septies enim sunt. vii. sunt. Vel ad operis opus ad requiem pertinent. Unde bene populus ille sub spe introeundi in requiẽ per septies sex mansiones castra metat. In quarum vltima iesu duce pactato iordanem intrat. Hic nostre vite quadragesima secula generande ab abrahã credentes mittit a baptismi. & cili tantus pascit. Sub cuius numeri facto nos certa virtutis ad patriam tendimus. vbi quotidie pulsando porta celestis frumenta patentur ꝑmittam exportamus.

Ab abrahã in hac vita que quattuor tempora certa latebra in qua regi neo epectat a christo sin Laborioſam disciplinam qua filios flagellat. quę

Nicolaus

Ioseph virũ marie de qua natus est ihesus qui vocat christus. Cum ioseph nõ fuerit pater ihesu vt bi. Eodem ca. nõ videt esse sufficienter probata ꝓ istam genealogiã hic dicto ipsũ ꝙ ihesus filius marie fuerit de stirpe dauid. Dicendũ q; imo q; ioseph & maria fuerint de eadẽ tribu q; mulier nõ poterat nubere cum viro alterius tribus qñ ad ipsũ primebat hereditas paternorũ ps Numeri. xxvi. De filiabus salphaat. Dicta aũt virgo maria fuit vnica loachim patri suo. & ideo ex lege coarctat viro sue tribus nubere. ꝓpter hoc etiam tur cum ioseph in bethleẽ duxerit dauid. vt ꝓbatur. cum constat habitur. Luce. ii. Modum autem per quem factum de eadem tribu. Dicunt quidam doctores dicere ꝙ nubebat ioachim fratri marie nomine panthere. qui genuit barpanthere. & ille genuit ioachim qui genuit beatam mariã. & sic beata maria descendit a dauid per nathan filiũ Salomonis. libro. iii. ca. vi.

a Christi aũt generatio sic erat. Scriptura genealogia christi. i. quia mater christo ostendit christi veritatẽ humanitatẽ. hic ostendit diuinitatẽ cuius g modi sit nascitus eius mirabile. & dicitur in tres partes. q; primo ponit beatã virginis matrem impregnatio. secunda ipsius ioseph virginis virginitatis. Ioseph aũt cum esset iustus. tertio magna bonis certificatio. ibi. Hoc aũt ea cognitum. Dicit ergo primo. Christi aũt generatio &c. q. d. hic credat ꝙ christus sit genitus ex diuinitate matris & femine sicut procedentem ideo de. christi. c Ioseph. i. sponso tuo. d Antequ; ponitur carnaliter. i. nõ ꝙ post cognoscitur. vt. i. e Inuenta est in vtero habens inuicta inquit ioseph qui earum virginis habebat. f De spũ sancto. illud re ferri ad verbi principium cum dicit. Habens in vtero. qz hoc fuit virtute spũs sancti. illud est q; in generatione aliorũ hominũ fit p virtutẽ seminis deinde a p se. & recipit a matre in matrice. sed factum virtute spũs sancti in

† ꝑ agit de ih̃u ꝙ erat ex quib; semper apud patres erat. † vt per ioseph de dauid manifestaret

ihesus christus natus est. † sic erat. Cũm esset desponsata mater Jesu Maria ioseph: † a ioseph.

Antequ; conuenirent inuenta est † esse illud nemo mutet cũ audiat verum non ignorãs ꝙ ex ea gignendo. † de quo est qui egnat † generatur † de possitum non ex hominum fabulatione sed ꝓphetarum spũs ꝓnosse locutorum

in vtero habens de spiritu ſancto

† † ꝙ in.i. propter decalogi mandata signatur per quadragenarij numerum ex quo christum venit. sed nunc additio binario propter duo testamenta quibus regi nos oportet. Dat duo precepta charitatis in quibus tota lex continuatur. complentur verbo scripture. Quapropter in genere omnibus mat thei que deinceps enumerantur nostri ecam signatur similiter peccatorum. In generationibus autem iuxta que ascendendo vsq; ad deum peruenimus est mandati recommendatur per christi facti donum intelligit nostrorum absolutio peccatorum: Also in septuagesimo primo numero tota cius enumeratio absoluta picture imitatur. cuius mysterio insinuatur remittendum esse peccatum dicit: Denarius enim iustitie est numerus vndenarius transgressio. est denarij qui septies ductus explicat. Leuit. in quo numero tanq; vniuersalis peccati sit plena remissio peccatorũ per christum ascendentibus ad deũ: Also est mirandũ q; lucas plureo sacculoneo ponit a dauid vsq; ad christum. matheus paucioris. cum ille ponat alias gẽnas ille alias. & q; hic sesum alij minus alij plus viderunt. Nota non esse consuetudinem scripturarum vt in generationibus sacculonis eodo mulieribus tribuatur: ideo generatio ioseph ordinabiliter ponitur qui de eadem tribu: de qua et beata maria descendit a dauid per nathan filiũ Salomonis. libro. iii. ca. vi.

Ioseph aũt cum esset iustus. Ost. Ideo desponsatus vt significaret eode ſiam qui virgo est. & sponsata vt per ioseph ergo marie offenderet: vel vt ioseph ista infamia defendens cum ab infamia suspitionis. & ne vt adultera damnaret. & vt virgo viri solatio fulciretur. & vt diabolo partu occultato. q; nequit latia timentẽ ea q; similiter natus sit an ex semine natus sit an de virgine. & ne virginitas eius crudelis infamie q; mater christi infamata fieret.

Desponsatio fiebat per aliquot dies ante nuptias cohabitationẽ. & in tertio erat vxor sub custodia viri.

Antequ; conuenirent. Non q; postea conuenerint. vel ꝑ discernimus antequ; pertinere mente patientes est.

Non q; postea conuenerint. sed ostendit propinquũ tempus nuptiarũ in quo nuptiarum solemnia celebrantur:

Inuenta est. Inuenit ioseph in vtero habere. sed non de spiritu sancto sicut ipse eius postea vt diuino oraculo discerat. Dimittere cam. Ut possit autem hoc addit ne iuxta suspiceret fornicatio fieri.

Quomodo hoc factum sit. q; quo exitus vel in qua ciuitate christi conceptio sit celebrata hoc postea manifestius a luca exponitur.

De lyra

virgine: virtute cuius ex purissimis sanguinibus beate virginis fuit corpus christi formatũ. & in eode instanti animatũ. a verbo assumptũ. q; ei intima fit virtus ipsũ sic pẽ ota esse in instãti. Sed queri quare ista necessitio qñ nõ fuit sic ante. q; virgo desponsaret ipsi ioseph. Dicendũ q; beda Ambrosius sup lucã ad hoc assignat multas rationes quarũ aliquas accipio. primo enim illud fuit rõnabile. q; pars puerperij ꝙ ipsius fuisset ab desponsationẽ. ponebat rõnabiliter a tadeio fuit singulariter ꝓdiuri. & nõ sicut christus recipi. sesu. q; ꝓter ꝓpter precautionẽ hereditatis ne ea in egyptus portaretur. & repotabiliter. nõ spensus marie erat ad hoc. & ꝓlia necessarie. Ita hoc fuit. q; parte virginis necessarium: vt haberet ministrũ. nõ suspecti sed fidi. ꝓuisoris. vt ꝓbatur. Ita hoc fuit rõnabile. q; ꝓ ne nupsisset ꝓ hoc nũ palpabat. ciuitates christi certificari famam magis. de resurrectione christi. q; ꝓ alloquia ꝓ ioseph magis certificari famam de virginitate marie. q; ea loci iniuria fuisset metus ad vindicandũ opprobrium. nisi in virgine cognoscitur. fuerit. Ita querit. Et si maria erat tam desponsata ioseph. q; ipse domo eius. vt dicit Chrysos. quare nõ accepit ad cognoscendũ virginẽ. Et cendũ q; modus erat talis. q; nõ placet matrimonia ꝓ carnali copula. sed priusquam vacarit eleuit ꝙ aliqs. ꝓ non implendo votum meritorũ. vt patet Luce. viii. Et sic credit revelatũ esse ipsi ioseph ꝓpositi marie de obseruanda virginitate. Ita cui cogerit ad matrimonia contrahendũ nõ ipse illius modi. ꝓter rõnes ꝓdictas. Et habet virginitatẽ in voluerio. & ꝓpositũ vouendi nõ existit. Cõ aut vigit matrimonia. dimittit se virginẽ voluntarie. Et sic et revelatũ diuina credit. q; ioseph cognouit ꝓpositi marie. Et sic et cõ silentiũ vouerit virginitatẽ. q; vt credit ioseph adhuc virgo erat. Cur nõ dicit ꝙ ipse ꝓpter sua multi mores scrutata tradidit nil cognouit. & ꝓpterea quia ꝓcepit dei aliqua est inuicta a tadeio aliqui nil. Ioseph aũt.

Justus. Per fidem qua credebat christum de virgine nasciturum. & volebat se humiliare ante tantam gratiam.

& iustus erat hoc est actuosus. nil cupiens marie vt qui scirat timore iustus dicatur. Sed & plus dum nollet populare. & conscientia calumpnie infamiq; timore ꝓtus: Sed hoc illum esse iustum nolens: sed vnde vel quid esset ignorabat: & ideo medium elegit vtrum dimittendi: vt nop timore eorum prodiret nop rei inceptę obsequendo & eam faceret coram deo.

Dicta virtuo est: cum nec ꝓpter fine iustitia: quę separate abinuicem dilatantur.

Et nollet eam tradu. Quam desponsauerat ut in contagium duceret: ne videretur quod ignorabat celare: vel traducere. ad penam in qua nouerat non esse infamiam: quia sciebat se cam virginem accepisse & intactam seruasse.

Hec autem eo cogitante. Dic deberunt diu deliberandum esse in tractatu ne peccatur temeritate leuitatis.

Ecce angelus domini. Quia sic pie cogitanti consolari meruit. et ꝓlixa sua melior ꝓlixo mutat.

Fili Dauid. Recognosce quod promissum est domui dauid de ipsa te ex te maria. & vide ipsum in ea.

Noli timere. Si metus tantum sit quantum credit. & ne timeas ꝓpter mutatio amplectare desiderata: intuita.

Conjugem. Coniunx erat non concubina sed affectus non coniunctionis corporalis sed copulationis animorum.

Nota coniugem dicit a prima fide desponsationis: Inter desponsationis et qua ꝓmittitur aliam ducere ꝓst sacramentum sponsionis est quod debitum soluere ꝓssit.

Dene ioseph vir. & maria coniux dicitur: cum in eo seruatur affectus amoris q; est verum coniugium: & in ea sine coitu est fructus nuptiarum.

In ea natum. De ea nati est in lucem prodiit. In ea ꝙ nati est ꝓcipi. vel sm ꝓceptum angeli quam habet ꝙ deo: est humanum quali ꝓceptum natum dicitur.

De spũ sancto. Spiritus sanctus dicitur deus & deorum deus & charitas: & sola charitas cum incarnari ſcit.

Pariet. Ne videretur ioseph non esse necessarius ei subdit: pariet: & ita ei ne necessarius ꝓcur angeli.

Vocabis. Nam dicit ei quod ꝓficeret marie vt ꝓmissum salutem tam venisse tam virile q; femineq; ꝓcinxit q; vocc. Ipse enim no

Nicolaus

a Ioseph autem. Hic ponitur ioseph virgo baptistio. emisso aũt voto ꝓcibi. to. anachoa. q; deiel. venit ad virginem ignorante ioseph. & impregnata ea est de spu sancto: vt habetur Luce. i. & statim de hospita ioseph abit ad cognatam suam Elizabeth vt ei cognatam se mutuo ostenderet nati sui ꝓcursorem videret. & ibi manẽs tribus menſibus vsq; ad peractã ꝓcursoris nativitatem. Ipsa autem redeunte vidit ioseph virum suum grauidum. incurrit q; hoc vehementem suspitionem. nec fuit mirum ꝓpter merita longam abstentiam. & altera parte timuit tenebat de marie sanctitate: vt dicit Chrysostom. q; sibi videbatur impossibile cam corrupte.

b Cum ergo esset iustus noluit eam traducere. id est ꝓpalare. quia nõ erat certus de crimine. & ideo c Voluit occulte dimittere eam. ne forte ex opposita parte fuisset sibi in crimine. & bene dicitur q; occulte. nec in palam eam relinquere. nesciret respondere determinate eam dimittendi eam hoc quia ꝓbitatem habuit. & quamuis sibi iustus videtur. & virtuosa ꝓpter vel ita est. Sed queri hic quare maria nõ ꝓpria ei visionẽ secreta. ꝓpter vel vtilitatẽ est. Et dicendũ q; ratio nõ fuit revelandi sibi quantũ. Et certum voluntas diuina. & ideo beata virgo tacuit. nec ea firmiter q; sicut illud secreta fuerat revelandi fuisse dicendum vt habet Luce. i. nec. i. sic revelandi alijs ꝓpter ꝓpter ꝓpter ꝓpter voluntas diuina. Quia queri quare ioseph non potuit ab eo. Dicendũ q; nihilo pensat. q; ipsi marie ꝓ se tacenti nõ credidisset q; verũ ex diuina desponsatione hoc tacti est vt ꝓ revelationẽ angeli ipse ioseph hic certificaret q; de arcano nullo mõ debuisse poſſet. d Hoc aũt ioseph hic certificauit. Hic ponit ipsius ioseph testimonia magna certificatio. & ꝓ eo recitatur. Hic ponit ipsius ioseph testimonia magna certificatio. & ꝓ nisi in duas partes q; primo ponit eius certificatio. Quia ad intellectũ. et ibi. Et vocabis. secundo ibi. Hoc autem totum factum. Prima adhuc in duas. primo ad certificationẽ ꝓpria ponit testimonia angeli. secundo ad fidei nostre ꝓfirmationẽ. ꝓinde testimonia ꝓbendi hic. Hoc autem

men interpretatur.

Hoc aũt totum. Q; propinquo est ꝓfecto christi. q; inuenta est breue habens. q; ꝓpter virgo. q; ipsius vocatus est. q; Christus. Hoc autem ut euangelista quando tam omnia implenta erant.

Vt adimpleret. Prophetia signum est ꝓdictionis dei: quia quod dicit ea tum est a deo ꝓpter. & ideo ab homine debet timeri. Possibile autem signũ quod ꝓfectũ est signum quod ꝓfectum est. quod ꝓfectum nõ manifestatum eorum. facit quę ꝓdicit: sed signum est ꝓ cuius dei.

Hoc. Non est necessitas rationum q; dogma ꝓphetarum sed sola obedientia veritatis. Prophetia non facit necessitatem eorum que dicunt sed signum est ꝓcipientis dei. Prophetia aũt est ex ꝓdictione dei aut ex ꝓfectione. & ideo omnis modus ꝓfectionis vel ex ore nostro ꝓfectus ut ita dicam. vt hic de quo hic agitur. Alia est ex ꝓdictione dei cui nostrum. Alia est que cum mundo dicit: quę ꝓfectus signum antecedunt. vt hic de ꝓfectione dicitur. vt fugiant a facie arcus dicit. & tulit pars sanctuarii. non ex ꝓ

Ecce virgo. Admiratio ꝓphetę dicitur. & quasi omnes de tanto fuisse ante. Ecce virgo in vtero habebit. Spũs sancto patens erat. q; in tempore nondum erat.

Ecce virgo &c. Dicunt iudei q; non est hoc nomen integritatis sed etatis puella. Sed quomodo nunc est signum? Quidam dicit fuisse non vere pro ꝓpria ꝓnis. in vtero habebit & vocabit. q; vocatio vel vocatur.

Emanuel. Propterea est christi vt christus. quia cum filio quod salutat simpta adiuuando perficiat.

Tribus de causis de vocari testamento allegat ea que ꝓnit in euangelio. Ppo ꝓfectionem vt habeat testimonii a lege & ꝓphetis. Ppo ꝓfectionem fidei. q; facilius credimus cum veterum implenta que sunt ꝓdicta. Ppo continuationem nostri & veteris testamenti.

Euangelia. De. Mat. q. Surgente a deo mouet. & statim mouet surgat a somno. hoc aũt quod iubetur.

Fecit sicut ꝓcepit. Perfecta obedientia. Fecit non tñ quod ꝓcepit angelus. sed eam sicut ꝓcepit.

Ephatheus scriptura & affectu amoris obedimo recte dicitur. sicut fecit sicut ꝓcepit ei angelus.

Angelus de. Nõ refingit nihilo. Ioseph vbi offerit angelus adstruat.

De lyra

totum factum est. Ad euidentiã primo partis adhortatiuã q; magni mysterij sunt fili ad modũ beati ipse ioseph beata virginẽ cum ꝓpter sanctitatem ꝓpter ꝓpter ꝓpter ꝓpter

Et accepit uxorem suam. Ad vitandam virginis infamiā ad cū
landū natalicia silentia: ait euāgelista pueri nativitatē colloquium.

Donec peperit filiū. Ex q post quod magis venerat cum multis mo
dis cognouit deus eē qui natus est.

Vocauit nomen eius ihesum. Ex q patet cognoscitiua potē deus: p̄ q̄ vel po cernere vel do
ma possibilia facile possit.

Videns ergo ioseph ma
riam facie ad facē vide
re non potuit: ut qui ipsā
tantis a deo ponit⁹ im
plerat ponit⁹: Et ideo
ad signū mentis aspectū
transtulit: ut ex hoc ap
pareret quod ante ipsum
nullus vir cognouerat
vel de quo hic nō agit.

f propter quod dicitur eadem f sed opus diuinū ge
f propter historia que subiungit

Et vocauit nomen eius ihesum. Et nō
cognoscebat eā donec peperit filiū
f Quidnam hic f ut aliqui nolūt nos gesti
quid illius f hic autem quo sensu credendo e
scriptor intendebat

suum primogenitum. Primogenitum
dicit non quia alios filios post eum genuerit: sed quia primus aperiens vulvā matris
sue. Et hoc ad differentiam filiorum secundo genitorum. Per primogenitum autem
intelligitur filius unicus: quia non potest esse primogenitus nisi sit unicus. Et
hoc ad differentiam filiorum adoptionis. Per primogenitum autem intelligitur

Abscesserunt. Hic ostenditur deum quem facta ab hominem intelligunt: a mundanum quod per verbum obtinuit.

Et aperto thc. Hic tria mystice significant: munera: munera ad animam fidei: et ostia munera aperta. Mystice ostendit: arcana que sub pannis latebant ostendit. In thure ydolatrie: arcana que sub panis tegumento abscondit: ostendit. In myrrha mansuetudo: qui deuita mortali nō credit. In auro vero q̄ q̄ mundi⁹ de homine datus: regi nato ab oriente: a arcana sola manifestat: abscondit.

Dormi. Et aperta. Quod ait: ecce angelus dñi apparuit: ut hic possit obiectio solui: quomodo ante apparuit in suprema aeria parte q̄ ille incorporeus nō de nocte: ita ait de die. Nec mota. q̄ ille resolutus fm motū modū primi in die naturali: ita ait mouebat fm q̄ q̄ p̄dicat magne illuminationi: vel in tradendis dictata non est mota nisi a terra in qua habitabant magi vbi ad cultum debitū. Tertio hoc apparet ex fine: q̄si finita visione celestium ordinū ad terrena: vel generaliter omnes: nō potuit determinari loci: vel erat puer offendere: vt ps p̄ erat in prospicua aeria parte. a Et prosidentia. Hic declarat ipsius timorem adeunte tenebra: q̄ quo patet q̄ cognouerit ipsius diuinitatem p̄ diuinā revelationē. cum enī viderent pueri pannis vilibus inuolutū in gremio paupere matris poterā nullis regie dignitatis habentē signis: nō est verisimile q̄ tale reuerentiā exhibuissent nisi in eo aliqd supra hoc mirā cognouissent: hoc est q̄ dicit: Et prosidentes adorauerūt eū: a bona thesauros. b Et aperta thesauris suis. nō q̄ eum aperuerit: sed q̄ prius aperuerāt q̄s. l. de terra sua recederāt: vnde munera apportauerāt. hoc faciebant q̄nia regio ardet tam q̄ per aurū significabant regiā dignitatē. Per myrrhā bene mori aiat: q̄ myrrha totū tangi corpora mortua. Per thus ipsius diuinitatē: q̄ thus ad honorē diuinū concremat. Vel aliter fm alios obtulerūt aurū ad sustentationē paupertatis matris: thus fm Ieron. ad locū: myrrhā ad solidandū membra pueri. d Et responso accepto. Cū angelo q̄ diuina revelatione. e Per aliam viam q̄ venerāt videlicet in deserta arabie: per q̄s herodes tentare potuit magos. Per eandem iterum: fm q̄ fuerat prophetatū per vatē: In spelunca habitabit. f Quasi hoc solum sit quo nō hoc esse adoret.

mariā matrē eius: et p̄sidentes adorauerūt eū. Et aperto thesauris suis obtulerūt ei munera. aurū thus et myrrham. Et responso accepto in somnis ne redirent ad herodē: per aliam viam reuersi sunt in regionē suam. Quibus autem recedentibus ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens:

Surge et accipe puerum et matrē eius et fuge in egyptum: et esto ibi vsq; dum dicam tibi. Futurus est enim vt herodes querat puerum ad perdendum eum. Qui cōsurgēs accepit puerum et matrem eius nocte: et recessit in egyptum et fuit ibi usq; ad obitum herodis vt adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem: Ex egypto vocaui filium meum.

Tūc herodes videns quia illusus est a magis iratus est valde et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius a bimatu et infra secundum tempus quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per hieremiam prophetā dicentem: Vox in rhama audita est ploratus et vlulatus multus rachel ploans filios suos et noluit consolari quoniam non sunt.

Defuncto autē herode ecce apparuit angelus dñi in somnis ioseph in egypto dicens: Surge et accipe puerum et matrem eius et vade in terrā israel. Defuncti sunt enim qui querebāt animam pueri. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius et venit in terram israel. Audiens autem q̄ archelaus regnaret in iudea pro herode patre suo timuit illuc ire. Et admonitus in somnis secessit in partes galilee: et venies habitauit in ciuitate que vocatur nazareth: vt adimpleretur quod dictum est per prophetas quoniam nazarenus vocabitur.

Nicolaus

Ideo hoc parte iterū cū apparuit: et repletus gaudio ad locū determinatū vbi puer erat pergit: Et p̄ditio patet q̄ illa fuit a nō erat de stella quāuis in vtroq; de stellis communis q̄ ab aliqb apparent in suprema aeria parte q̄ ille incorporeus nō de nocte: ita ait de die. Nec mota. q̄ ille resolutus fm motū modū primi in die naturali: ita ait mouebat fm q̄ q̄ p̄dicat magne illuminationi: vel in tradendis dictata non est mota nisi a terra in qua habitabant magi vbi ad cultum debitū. Tertio hoc apparet ex fine: q̄si finita visione celestium ordinū ad terrena: vel generaliter omnes: nō potuit determinari loci: vel erat puer offendere: vt ps p̄ erat in prospicua aeria parte. a Et prosidentia. Hic declarat ipsius timorem adeunte tenebra: q̄ quo patet q̄ cognouerit ipsius diuinitatem p̄ diuinā revelationē. cum enī viderent pueri pannis vilibus inuolutū in gremio paupere matris poterā nullis regie dignitatis habentē signis: nō est verisimile q̄ tale reuerentiā exhibuissent nisi in eo aliqd supra hoc mirā cognouissent: hoc est q̄ dicit: Et prosidentes adorauerūt eū: a bona thesauros. b Et aperta thesauris suis. nō q̄ eum aperuerit: sed q̄ prius aperuerāt q̄s. l. de terra sua recederāt: vnde munera apportauerāt. hoc faciebant q̄nia regio ardet tam q̄ per aurū significabant regiā dignitatē. Per myrrhā bene mori aiat: q̄ myrrha totū tangi corpora mortua. Per thus ipsius diuinitatē: q̄ thus ad honorē diuinū concremat. Vel aliter fm alios obtulerūt aurū ad sustentationē paupertatis matris: thus fm Ieron. ad locū: myrrhā ad solidandū membra pueri. d Et responso accepto. Cū angelo q̄ diuina revelatione. e Per aliam viam q̄ venerāt videlicet in deserta arabie: per q̄s herodes tentare potuit magos. Per eandem iterum: fm q̄ fuerat prophetatū per vatē: In spelunca habitabit. f Quasi hoc solum sit quo nō hoc esse adoret.

Illo fastu tandiu ab inquisitione pueri se petimit: vt solicitius eum reprehenderet: atq; dabi aliquo modo posset.

Occidit eō pueros. Ad eos duntaxat apparuit nūdū incepit cum pleniorē q̄ne figurat plenitudinē fidei: a vbi infans querit infantes occi. dunt: in qua forma martyrij natos vbi infantia celestis bellicat.

Figurat mors pueroꝝ passionē omnē martyrū q̄ parui. i. humiles et innocentes occidi sunt: qui non in iudaica fide: sed vbiq; passi sūt ab impio q̄uis significat herodes. Et bene q̄ doctrina et operatione pfecti: illis oculis obstitus cuadiuq; corpora possunt permitti: diuinitus non stingi.

Et in oibus finibus eius. Non est omnino verisimile q̄ tanta strages facta fuerit in tam modicis locis: et adiacentia vallantibus villis: nec credibile est q̄ tam modicā ciuitatē habuit a filio vnius noctis vsq; ad filiū diuorū annorum quin eō occideret.

A bimatu. Ideo a bimatu: vt sicut precepuerat herodes finem ciuitatis: ita et precuparet alium annū: Ideo etiam a bimatu: q̄ timebat ne puer cui famulabat fydera paulo supra etatē vel infra speciē sibi cōtemnerent.

Tunc adimpletū. Adimpletū vsq; ante fieret legentibus erat et implendi: q̄ in ipsa sonabat aliquid futuri occulte p̄nūciabat.

Ioā. christ. in septima omnia vidit q̄ fiebāt per annū apoc: sicut in destructione romanoꝝ signa apparuerunt in celo: quando vox angelorū audita est: Transeamus ad bethleē. etc.

Vox in rhama. Ad est in exilio longe lateq; diffusa. Aut vel vox exilii de nocte mētio q̄ gemētio vsq; ad solē superni abscidit iudicij.

Rachel. Quia propter vrori suāe fornicationē peremptam fm nūerum tribuum in duodecim partes diuisa ipsi tribui beniamin preter trecentos viros deleuit: eorum qui superfuerunt placatus: et vidua mansuetudine est vsq; rhama qui est locus iuxta gabaa. vii. miliario abethel. Audiuimus gaudium: et vperbolice rachel ait mortua velentes affecta filios ibi flere dicat: Aut per hoc se chaldeis hystoria terit: q̄ finalis esset ab eis cladi pleni populo iudeoꝝ futura vastatio: Sed verius reclamante p̄ euāgelistā ipā. q̄ plena de nece pueroꝝ accipit. Dicit ergo q̄ nec cōsolari sit q̄s dicat cessat: cū ad imminēte captiuitatē sermo. q̄ bic respicit: ut in eo sicut in vmbra futura veritas celo infimis pnūciat.

Rachel. Quia sepulta est iuxta bethleem: Et q̄ terreno corpore hospicio matris nomen accepit: Vel quia milli de beniamin et ioseph oculi sunt. De rachel nāq; est beniamin ad cuius sonē non pertinet bethleem sed ad tribum iuda: Sed q̄ priores tribus sunt iuda et beniamin ex fini bus bethleem multi quoq; de tribu beniamin occisi sunt.

Nota q̄ melius per rachel. Ioseph q̄ bethleē plorasse dicat: figura facti inducitur ap per eam in oibus forma ecclie cōmendat: quē plorat nō tam mortem translatoꝝ q̄ supplicia peremptoꝝ.

Rachel. Ecclesia sūa tenere ab agnos plorat pemptoꝝ neq; vult p̄sola

Nicolaus

herodes. Hic ponitur ipsa perfectio: herodes enim videns se ab illusum a magis per famā pueri crescentē in tenue et valde timeno principatū fuit perdere: nō tunc occasione ipsius voluit eos pueros de bethleē interfi cere: cum pueri incognitus crederet: sed fuit impedimo ab executōe huius facti: q̄ timuit ne ad aures romani ad petitionē suoꝝ filioꝝ q̄si accusandi: ideo nō fuit sufficiens pueros interficere nec ab alio facientibus suis accusaret de tanta crudelitate. Cumulo aūt romā vtens modo in carta vere dicendo in isaiē apposuit annū vt plus: vt ideo fere post duos annos ad regnū fuit reuersus vt regno p̄fruatur q̄ finierāt. p. q̄ vera filios habebat tunc adimplenit de nece pueroꝝ q̄s primo perpetrat: vt hoc est quod dicit:

a Et mortuo vt. Sequit: b A bimatu vt infra q̄ duo anni fere trāsierant ab ortu stelle vt a magis inquirebāt. c Tunc adim. et q̄s dicit p̄ hiere. p̄phetā. d Vox in rhama audita est vt. Rhama aliqb est nomē p̄prij loci: sic non accipit hic aliqb est nomen ceci: et nīl credibile: et sic accipit hic fm q̄ patet. Dicit. etiā. vbi stelle: vox in exilio sequitur: e Rachel plo. fi. sua. i. ubi natus nō fit natus de rachel sed de Maria: habuit. Beth. etiā. vt de matre pueroꝝ de bethleem que erat iuxta infra tradit: ipsa rachel sepulta est iuxta bethleē: et habuit. Beth. etiā. vt ratione sepulture vrori sue in mare ipsius bethleē: et habuit nīl in carne ab vt hic plorare merabonice cōsuetudine. f Et no. q̄ nō sunt. sicut intelligit vincētius. g Defuncto herode. Hic ponit aliud q̄ est p̄quelo

ri in prodenti: q̄ nō fuerāt ab eis spon. et p̄sol. ut sunt ad eternam in celesti vitam. Aut plorauit ab recipere p̄solationē eis negatā: quoniam inuolligenabilitate q̄ in eternū mortuos esse putauit: q̄ hic nullā consolationē recipiens de his quos viuos in eternū vocauit. Post veniam subdit: quia non ibi peremptos potestibi eos amplius quos prius ablatos vidit: et ideo ait: Quia non sunt. Quasi dicat: ideo nō recipio consolationē: quia non sunt. Et nō dicit: quia mortui sunt: sed quia non sunt: ad ostendendum: quia ipsa est vita vera: que mors vera: quia non est.

Ploratus et vlulatus. Ploratus: ad ea que videt: vel ad ea que futura timet. Vlulatus: ad ea que presentia sentit. Vel ploratus: ad ea que p̄sentia sentit: vlulatus: ad ea que futura timet. Vel ploratus: ad ea que p̄sentia sentit: vlulatus: ad ea que futura timet. Vel ploratus: ad ea que p̄sentia sentit: vlulatus: ad ea que futura timet.

Defuncto aūt he. Quia spera tales et p̄fectas: bebra et exules p̄dicare: ideo indicat vertiā dei recipet.

Defuncto rege illico complices eius pernitie cessante perfectione et dicta ad celestia inuitatur.

In terrā israel. nō determinat in qua parte: vt videatur ioseph angelico reuelatū: et frequēti eius allocutōe ioseph agrius roborat.

Quia non timuit. in quam partem ideo ioseph intulerit iudeam que dignior para regnarat.

Defuncti. Rachi quidā ait fuit herodes sup summa stulti nobilitate iudeoꝝ occidere vt sic cognosceret audeos mortē suam flere.

Qui consurgens. Alle. Ioseph cum figura apostoloꝝ quoꝝ officio christus circūiit. Aptū primū venerit in terrā israel ac primū predicauerit iudeis. Sed p herodē. i. malitie beniuolentia infidelitate: mentis et rore dāt admonitū gratia gentibus predicare: et adeas christū transire.

Nominata terra israel: vbi sum ab eis ioseph non aliquis talem puerū debere nec habere credit in hierusalē vbi erat: ipsū et alterutro. p̄hetarū: Et non angelus intelligi voluit galilei quā et iudei incolebāt: ab eisdē ne fuisse predestinatum: q̄ nazareno vocabitur.

Timuit illuc ire. Nō timuit iudeā. p archelao herode patre eius: Cur nō et galilea vbi herodes alius frater eius regnabat? Quia archelaus post patrē monarchā totius regni obtinuit: sed iudeis a tyrannide cessare decreuit et Iudeam in auxilio: et tunc timuit et regnū in quatuor terrarchias quarū vna. i. galilea herodes frater eius obtinuit.

Quare quare nō timuit ioseph ire in galilea sicut in iudea: cum et ibi regnaret archelaus? Sed melius potuit in nazaret que remota erat latere q̄ in hierusalē vbi erat caput regni et solidum archelaus.

Successit in. p. q. Quibus illac nō transiret vbi regnabat archelaus significatur: illo absconde christus in quibus regnabit antichristus.

De ista

ad perfectionē: quia mortuo herode qui puerum per sequebatur angelus monuit ioseph vt puer in terram israel reportaret: non nominauit autem angelus aliquam ciuitatem determinate vt ex responsione angeli intelligamus ea cum de locis ioseph frequenti locutione cum angelo magis conferatur: et ideo ioseph ire frequenti locutione cum angelo magis conferatur: et ideo ioseph ire retardabit: fm q̄ refert Josephus antiquitatū. xvii. Herodes mortuo condidit testamentū in quo ordinauit archelaum filium regni sui successorem: tamen q̄ cesarem ibi non imperaret nisi per romani imperatoris. ad accipiendū q̄mur eius ad romā venit: romā: sed et frater eius philippus et herodes illuc venerunt petentes paterne hereditatis partem: finaliter vocauit imperator vt archelaus haberet medietatem regni paterni quē vocata est iudea: aliam autem medietatem diuisit in quatuor partes: et eam dedit herodi: et fratri eius tetrarchia galilee: aliam dedit philippo: et factus est tetrarcha iturē et trachonitidis regionis: et tanquam. x. anno. Quia archelaus facta a patre subditorum quorundam in se fuit: ideo timebat facta a patre propter quod ioseph. i. Timuit illuc ire. q̄ admonitus in somnia per angelum. Secessit in partes galilee: vbi nominatur a aliis filius qui potestas ibi debita a patre fuerat: primus quoque in se fuit: vt vilium ei propter quod ioseph cum puero thelem fecerit: manifestū. b Et venies habitauit in ciuitate que vocatur nazareth. i. floribus nutritur: qui in bethleem fuerat natus: vt predictum est.

Et adimplerē

Nazareth. Nazareth germen nouellū vel flos campi interpretat: de cuius radice germinans ihesus ldūs ad significandā eternitatē siue stabilitatē ascendit. legit: Exiuit ergo elegit tempus quo nasceret & locū: vt & cognitum in qua conuersaret: cuius nomen indicio est q ipse sanctitatis in sanctitatē nutritus sanctus ldūs recte dicit. Vñ & discipuli eius petius nazarei dicti fuerūt & polica a christo christiani vocati sunt.

Nazareth gallee quo transfert: patrē ciuitatem gentis que ibi suscepturā erat significat. Vnde ihesus interpretat' q ciuitas quo ardentius a terrenis ad celestia trāsmigrat eo magis virtutum flos & germine abundat.

Per prophetas. Prophetis plurali dicit qr nō habemus scriptur' a cephā: cui dr simili. nō verba sic ille: sed euāgelium hebraicū veritatē. Erat virga de radice ihesse & nazarenus de radice ei' adolet. C. III.

In diebus. Nō solum puerilis annos: sed obseruāc ad predicationē ioānis cōprobāt. i. cū sere esset viginti annor: Ut acte significantius tpa exprimit. Anno. xv. imperii tyberii cesaris.

Predicans. Manifestauit se qui petius fluerat baptizando & predicando viam paparans domino.

In deserto iudee. Quia iudei a deo deserti erant quibus necessaria est penitentia vt redeant.

Deus. terrenū. Hoc preco nunciat qđ post p se ipsa veritas.

Penitentia. penalit sequit' pmissio regnūqui vere penitet punit in se peccatos errores: deinde erigit animū ad celestē regnū.

Si gratis in baptismo fit remissio cur predicat' penitentia? Sed triplex est modus penitentie: Primus error cordis & ora mala ante baptismū abrenūciare & odisse necesse est ad christū venturis. Secūs: post baptismus lapsos per penitentiā renouari. Tertius: quo sancti quotidie a talibus purgātur peccatis sine quibus vita non agitur.

Penitere est ante acta deflere & defienda non cōmittere: Penitentibus regnū celor adesse dicit: nō terrena vt in veteri lege: hoc per evangelium christi: Et hoc regnū celor primus ioānes predicauit.

Penitentiā agi. Prima virtus est p penitentiā perimere veterem hominē & vitia odiendo qui nō facit: nō mō virtutes nō cōprehendit. sed nec etiā supplicia fugit: Penitentie virtus timore incipit qui est inicii sapientie: Penitentia a puniendo: qua quisq; punit qđ illicite cōmisit.

Penitentia agere est dignos fructus pnie facere: Regnū celor. i. christus p quē cū regnāt in celesti bruce. Vel euangelii quo tendat ad regnū.

Appropinquauit enī. Nūi appropinquaret nemo redimeretur: in firmi & cecī via que est christus cardūi: qui pacto sedeo prius assumit.

Clor clamantis. Joānis verba christus vel: qui clamat in ioāne: Nulli. verbum sine voce audit: nec vox sine intelligentia verbi valet.

Vox viam verbo preparat vt recipiat: vbi: Parauit lucernā christo meo.

In deserto. Forma penitentie duabus quer rationibus non frequentia hominū: sed deserta: vestitus non mollis ad fugam: sed asperi victus temperatus & insuauis.

Typice deserta significat sanctorum vitam a mundi illecebris segregatam.

Vtam vsi. Vita vo mini ad cor dirigitur cū sermo cū diligēter audit.

Ipse aūt &c. Sui penitentiā predicat habitū penitentie portendit: In eo vilitas vestit & cibi sumuntur: quoruq; vsus in diuitie arguitur.

Ipse autem. Joānes in semetipso erudit penitentes & formā vite ostendit in deserto habitando: de locustis vitando: pilis camelli vestiendo.

Seruus dei nō debet habere vestimētū ad decorē vel ad delectationē: sed tm ad tegendā nuditatē: Inde ioānes pilis vestiebat'.

Mora. In veste ioānis moneamur vt asperis vtamur ad refrenationem carnis: In cibo vt nō arte paratis: sed naturalibus cibis vtamur.

Mora. Habitus & victus conuersationem indicant. Asperis vestitur: quia vitia non palpauit sed aspera increpatione redarguit sic Bernina viperarū &c. Zona pellicea circa lumbos: quia carnem suam crucifigit cum vitiis & concu. Mel & locustas edit: quia predicatio eius turbis dulcis sapuit dum christus putatur: Sed cito decidit: quia non christus: sed cinis paco cito apparuit: In mellis dulcedo. In locusta alacer volatus sed cito deficiuus.

Tunc exi. Quia nisi quis a malis erat non abluitur: Unde apte sequitur: baptizabantur ab eo in ior. qui deserto interpretatur: quia de superbia veteri ad humilitatē confessionis & emendationis descendebant. Jam tunc enim baptizandis exemplum dabatur confitendi peccata & penitendi meliora.

In iordane. Quia in eo figura baptismi peccatis & nolle deseendus de superbia exigit: quod congruit baptizatis.

De lyra

§ Hic est enī. Ioānes de quo scriptum est: b Vox clamantis in deserto &c. qr ioānes fuit ille de quo predictū fuerat q per vocē predicandis debebat clamare in deserto iudee: ppter preparationē populi in aduentu ipsius christi. ad hoc enī erat ordinata predicatio ioānis vt p sua predicatione populū segregaret a populo segregato christi aduentū denunciaret.

i Ipse aūt ioānes. Hic ostendit idoneitas ioānis ad testificādū de christo: scitatur vitiosos alle ostendit ex vilitate vestitus: Ipse aūt ioānes &c. & ex auctoritate victus: cū dicit: k Esca aūt eius locuste. que sunt parua animalia volatilia per modū saltuum reperiunt in deserto iudee & frigam olco sunt oibus pauperū: sequit: l Et mel silestre. hoc aūt mel ibidem reperit in truncis arboz: vel sm Rabanū. sunt folia arboz alba & tenera que manibus pressa habent saporē quasi mellis: talibusq; vescebat ioānes: ex quibus patet auteritas eius in victu & vestitu: & qr in moralib' magis mouent facta q verba: & vita sancta q loquela. cōpositus: & stabilitas subdit exhortationis huc efficaciā: cū dr: m Tunc exibat ad eū hierosolyma hic accipit continens pro contento. i. populus de hierusalem.

n Et oīs iudea. i. multi. sicut sm eos modū dicim' tota ciuitas curruit illuc. i. multi: qz nō oēs curruerūt. nec aliqñ plures remanēt: & est quidā figura que vocat' hyperbole. i. locutio multū exprimens. o Et baptizabant ab eo in iordane &c. baptismus eni ioānis ad hoc erat ordinatus quasi quidam preparatio & quedā prefiguratio baptismi ipsius christi de quo dr: Ecce agnus dei &c. Ideo ioānes nō solū predicabat sed etiā baptizabat: qr sicut sua predicatione nunciabat christū de quo venturū erat: sic suo baptismo significabat homines ad libentius suscipiendū christi baptismū: vel baptismus ioānis erat quedā protestatio credendi in christū venturū & faciendi opera penitentie vel volentes recipere ipsum: & hoc est quod dicitur Act. xix. Paulus baptizauit baptismo penitentie populum: dicens in eum qui venturus esset post ipsum vt crederent: hoc est in ihesum: ideo sequitur:

Confitentes

Confitentes. Confessio peccatoz cōscientie est testimonii timentis deū. Qui enim timet iudicium dei: peccata non erubescit confiteri. Perfecta caritas timor: soluit omnē pudorem. Confessio peccati pudorem habet: & ipsa erubescentia est grauis pena. Deoz autem est vindicari peccata vt crudelium tiam patiamur pro pena. Nam hoc ipsum patris est vindicti iudicij.

Multos pharisēoz. Pharisēi fuit error hereticis iudeoz: qui pharisei observationū & traditionū paterū iudicij: Vñ & pharisei. i. diuisi a pplo p primacū iustitia dicunt. Shalucei. i. nudi: vēdicte erit sibi qr nō sunt: hi negant resurrectionē: dicēs alaz iterire cū corpe: quinq; libros moysi recipiūt: pphetas respuunt. Hos venientes ad baptismū ioannes increpat: qz maxime indigebant correctione & penitentia.

Progenies viperarū &c. Jā cū venenati venenatoz filij: qz bonis iustis cōtra pleqūtur: prisco seditē vt pleracq;.

Vipera parē suā occidit: sic iudei prophetas: qui erant patres eoz.

Facite. De. quasi dr. Quare plus venena nō deponitis: vt sic ad baptismū ueniatis. Facite fructum: non qualēcūq; sed dignū. Non eni par videt esse fructus boni operis eius qui nihil vel minus peccauit: & eius qui grauius corruit: Sed iudei de abrahā gloriabāt nolūt se agnoscere peccatos: vñ subdit: Et ne velitis &c. Ad humiliratē. puocat: Jn superbia eni nulla est penitentia.

Discretio est in penitentia que timoēt dei & metū parat: ante oculos ponit recolens antique nequitudinis: Sic dolor cordis in fletus erumpit: qz sine dolore nulla sunt vulnera si vitalia membroz non fuerint circumuolnera: gratia est que sanat: sentiens querit sanitatem.

Dico eni vobis. A carne retrahit vt cogitent opa predestinationis dei. Prima sunt rudimenta fidei credere deū posse quod voluerit: vt q ola de nihilo creauit possit de lapidibus vel de puluere filios abrahe formare.

De lapidibus iustis. Demonstratiue ad illos lapides quos iesue de iordane transferre fecit: ad quos quasi digitum extendens ait:

Josue duodecim lapides de medio iordanis in terram transportari fecit: & alios ex terra in eodem alueo rebitui per quos expectatio indoeum: & gentium ad fidem transformatio designatur.

Vel gentiles lapides vocat: & est sensus: Ne gloriemini de semine carnali: qz hi ipsi sunt filii dei qui per gratiam sunt illuminati & interius suscitati. Suscitare signanter dicit: qz christus sat. li. ecclesiā accepit & suscitat per gratiam filios abrahe defuncto sine liberis: nec tantus patriarcha potuerat promissio: In cuius rei pegagiū olim deus de sara genuit filium.

Nicolaus

a Confitentes peccata sua. deleuit. i. per christū venturū: qz hoc nō poterat facere ioānes sed confitebat hoc p christū fendū: vt habet cōst. ca.

b Videns aūt multos pharisēoz. Hic ostendit idoneitas ioānis ad testimoniū de christo ex veritate doctrine que ipsi in hoc qz aliqs nō timet vitia magnoz ardenter arguere qđ faciebat ioānes: qđ notat cū dicit: Videns aūt multos pharisēoz & sadducēoz. viri eni famosi erant in ppio sicut boies literati & religiosi: vt patebat. i. c Venientes ad baptismū sui: non credentes sm veritatē: sed magis ad simulationē & infidiationē: sm qđ habet. l. xxi. vbi dicit qr querent' ofio ab eis: baptismus ioannes vnde erat de celo an ab hoībus. nō fuerūt aūt respondere de celo: qz statim dixisset eis quare nō credidistis ei: eq; patet qr licite venebant: et hoc idem dicit Josephus in libro antiquitatū. pir. & ideo ioānes ardenter arguebat vitia eoz dicens: d Progenies viperarū. qz venenū erroris & hypocrisis a suis progenitoribus traxerant. e Quis demonstrauit vobis fugere a ventura ira. q. d. Is fallitas vestra latebat in spectu populi: et non poterit latere in iudicio dei: quia tunc erunt manifesta abscondita cordis vestri. f Facite ergo fructū dignū penitentie. qz aliter nō poterūs illud iudicii euadere: & non solum dicit fructum penitentie: sed dignū penitentie: sm peccati modum. vnde dicitur Apoc. xxviii. Quantum se glorificauit & in deliciis fuit: tantum illi date tormentum & luctum. g Et ne velitis dicere intra vos &c. pharisei enim de hoc gloriabantur: quia de abraham descenderant: & ideo ex penitentie facta abrahe fine operibus salutem consequi presumebant: & hoc est manifeste falsum: quia nō de cuntur filii abrahe ex carnali propagatione: sed magis ex fidei imitatione: vt dicit ad Ro. iii. & qz pharisei & legisperiti fidem abrahe de christo relegerunt: sibi nomen filiationis abrahe perdiderunt: & hoc est quod dicit ioānes: Et ne velitis dicere intra vos. pr falsum. Cōfidentiōnē. h Patrem habemus abraham. qz non est sic sm veritatem: econtrario gentiles fidem christi deuote ad predicationem apostolorum receperunt: ideo filij

Jam enim secū. Nec autem videantur sermones sic rabbine fuisse separandos cōmutatur.

Securis. christus qui est mansuetus: sicut & ferus. i. homo mitis: qui tonat & vegetando qua indicat. Posita. ch. qui est p patientiā expectat. videti qđ sit factus? Ad radicē. Unde iudaei ppli. vt audeat de terra viuentiū eos. i. christo nō eradicare: dicit vt ostendat culpabiles.

Jā enim. Nec. c ta nō ad omnes: sed ad ra pos dict. Et cui filij malorū tollunt: quia radicē dr ra mi structoz: arboris ab fundunt? Cum tota pro genitus simul cū parente tollit? arbor radicē abfodit: ne quid remanens vnde iterum aliquid ger minet exoriat.

Radicem siue cogitationes: quibus plantati vel surgis ceu folia bonis vel ad ima vsq; mentis.

Arbor bona. Ad omnem hutus rationis sunt arbores. i. pacem inclusio apti: alij virides: si fine fructu vt hypocrite qui spēs tantū exterius pretendit: sed mentis vacui: alij fructuosi: sed venenosi. i. hereses q predicando fructum pariunt sed mortalem. Alij. i. catholici qui bonū fructum ferunt. Olis ergo arbor que non facit fructum bonū excidet: per sententiā extremi iudicij. n Et in ignem mittet. i. infernū. o Ego quidē baptizo vos. O sicut idoneitas ioānis ad testificandū hic ostendit per ipsius testimoniū: & postea per ipsius testimoniū de christo in cuius absentia: & secundo in eius presentia vbi: Cuius non sum dig. ipsius de christo in eius absentia: & secundo in eius presentia vbi: Cuius non sum dig. solui. Jn prima parte sunt testimonia de christo: Quorū ad exclusionem huc dubitatio ducit: Ego quidem baptizo vos in aqua. id est lauo exterioris corporis: qui quidem lauatio est signum penitentie secūdū: ideo dicit: In penitentiam. p Qui autem post me venturus est. Ostendit christus.

q Fortior me est. Quia ego baptizo in penam: ille in remissionē: Ego spiritū habeo: ille dat: Ego regnū celoz predico: ille dat.

Cuius non sum dig. c.p. Alii scribunt: Cuius non sum dig. cor. cal. fol. Potest aūt ioānes virtutes viuendi vel patrum vel diuerse tpe: vel alius euangeliste hoc: alius illud allumere: Omnes tñ vere narrāt. Intendit aūt in hoc ostendere qualitatē christi & sui humilitatē. Vel sm allegoriā calciamenta dr incarnationis mysteriū: Corrigia. mysteriū ligatura. Non ergo valet ioānes corrigā soluere: qz incarnationis mysteriū nō sufficit investigare: Vel nō sum dig. sol. cor. cal. eius. i. nomē sponsi eius hi non vsurpo: nec sponsus eccli vel dici: sed amicus sponsi volo. Meus enī erat vt signū: & qz filij cōpetere accipere in vxorē nollet: ille ei calciamentū soluere qui ad hanc sponsus nec ppinquitas accidere: Joānes

De lyra

abrahe facti sunt: & hoc est qđ subdit ioānes: l Potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe: dicit aūt q ioānes demōstrauit illos lapides quos filij israel de fundo iordanis abstulit: vt habet Josue. iiii. in memoriā miraculi qđ ibi in transitu eoz aquas iordanis siccauit: sed per illos lapides ioānes gentiles signauit: eo qz colebant idola de lapidibus facta. vñ dicit in psal. Similes illis fiant qui fecūt eis. Ideo bene de lapidibus suscitati sunt qui iudei per infidelitatē a filiatione abrahe decidendūq; gentiles eidem christo recipiendo in locum eorum subrogati sunt: & hoc erat predictū Osee. i. Et erit vbi dicit eis: non populus meus vos: ibi vocabit filij dei viuentis: q. d. dicit veritatem non solum dicit vt tia sed dicit q qz dicit veritatem non solum dicit vt tia sed etiā pendi predicere: ideo subdit ioānes: s Ut enim securis. i. securitas diuine iustitie. t Ad radicem arboum posita est: arbor ista homo est qui est quasi arbor cōsecta. radix huius arboris est voluntas mala: ex qua tota ex radice predicit ela peccata: qz nō potest esse peccati nisi ex voluntate. u Omnis ergo arbor que non facit fructum bonū excidet: per sententiā extremi iudicij. n Et in ignem mittet. i. infernū. o Ego quidē baptizo vos. O sicut idoneitas ioānis ad testificandū hic ostendit per ipsius testimoniū: & postea per ipsius testimoniū de christo in eius absentia: & secundo in eius presentia vbi: Cuius non sum dig. solui. Jn prima parte sunt testimonia de christo: Quorū ad exclusionem huc dubitatio ducit: Ego quidem baptizo vos in aqua. id est lauo exterioris corporis: qui quidem lauatio est signum penitentie secūdū: ideo dicit: In penitentiam. p Qui autem post me venturus est. Ostendit christus.

q Fortior me est. Quia ego baptizo in penam: ille in remissionē: Ego spiritū habeo: ille dat: Ego regnū celoz predico: ille dat.

Florebit iustus & germen veritatis vel flos campi. Interpretat: De cuius radice germine floribus ihesu ad significandā dignitatem illi⁹ subditi assimilāt. legit: Orietur ergo elegit tempus quo nascere⁹ & locū in quo conceptus est. Quia autem nomen indicio est q̄ ipse sanctitas in sanctate. non tm̄ cuiuscūq; ihesu recte dicit: Ut & reliquis eius prius nascatur dicit simile posita a christo christum vocabitur.

Nazareth galilee quo transiit: patet eiusdem genitus qui fuit baptizatus. Unde filio interpretat⁹ q̄ exilia quo ait dormit a terrena ad celestia trāsmigrat⁹ vo magis virtutum flore & germine abundat.

Per prophetā. Prophetis plurale dicit: q̄ nō habemus signa de scriptura a cōpleti: ostendit similē nō verba sic illi/ plete. Uel exhibet⁹ in ea q̄ nō habet⁹ in scriptura veritatē. Erat virga de radice ysai: & nazarenus de radice ei⁹ ascendet. C. III.

In diebus illis. Nō ea tm̄ puericie annos: sed ōnino q̄ ad predicationē ioānis cōpebibit. i. cū se re cte triginta annos: Et nōtie significantius tpa exprimit. Anno xv. imperii tyberii cesaris.

Predicans. Manifestauit se qui prius latuerat baptizando & predicando viam paparat domino.

In deserto iudee. Omia inde a deo deserti erant quibus necessaria est penitentia vt relicant.

Penitentiā. Hoc pcto nunciat q̄s post q̄ se ipsā vexātes. Penitentia precedit legē. postilo regnū est vere penitet punit in se pcteritos errores deinde erigit animū ad celestē regnū.

Si gratis in baptismo fit remissio cur predicat penitentia? Sed triplex est modus penitentie: Primus: errores & vola mala ante baptismū abiecta: & pēnarū q̄s necesse est ad christi venturis. Secius: post baptismum lapsos per penitētiā renouari. Tertius: quo sancti quotidie a talibus purgātur peccatis sine quibus vita non agitur.

Penitere est ante acta deflere & defenda non cōmittere: Penitentibus regnū celoꝝ adesse dicit: nō terrena vt in veteri lege: hoc per obedientiam christi: Et hoc regnū celoꝝ primus ioānes predicauit.

Penitentiā agi. Prima virtus est p penitentiā perimere vetere hominē & vitia odiendo qui nō facit: nō mō virtutes nō cōprehendit: sed nec etiā supplicia fugit: Penitentie virtus timore incipit qui est initiū sapiē.

Nicolaus

a Ut adimpleret q̄d dictū est p ysaiā: Esa. xi. Egredietur virga de radice iesse & flos de radice eius ascendet. Hebraica veritas sic habet: Et exibit virga de radice eius & germen de radice eius fructificabit: & requiescet super eum spiritus dei. Et in nazareth fuit nutritus: & nutritus ibi habitauit. Unde & nazarenus vocabit⁹. Et Luc. ii. expositum.

C. III.

b In diebus aūt illis. Hic tertio ostendit euangelista ipsum christum esse verū deū & verū hominē ex testimonio ioānis & etiā dei patris & virtutis ei⁹. Et primū quidē testimoniū ioānis. Scio ponit testimoniū dei patris ibi: Baptizatus aūt iesus. Item prima in duas: q̄ primo ponit idoneitatē ioānis ad testificandū. Secio ponit ipsius testimonii: ibi: Ego quidē baptizo vos. Iterū prima in tres: q̄ primo ostendit eius idoneitatē ad testificādū ex auctoritate facte scripture. Secio ex sanctitate vite ibi: Ipse aūt ioānes &. Tertio ex veritate doctrine ibi: Videns aūt multos. Circa primū premittit tpus predicationis ioānis locum & modum & tpus: ibi: In diebus aūt illis. Un diebus christi: nec est hoc referendū ad dies christi predicos precurrit. i. ad dies pueritie q̄s fuit reputatus de egypto. tunc enī erat in quinto anno a sua natiuitate: sed referendū est ad dies christi q̄s fuit etatis plene. Erat enī incipiens tricesimū annū q̄s venit ad baptismū. de quo hic agit: & ideo Lucas mattheus & ante tota ecclesia tm̄modū a quinto anno christi vsq; ad baptismū. tunc enī incepit ioānes predicare: & sic ps. ibi: locus designat ei⁹ ibi: d In deserto. Ibi enī ioānes nutritus fuisse dī Luc. i. & ibi primo ędificauit ibi: & postea aūt regionē circa iordanē ędendit. modus aūt predicationis tradit: ibi: e Penitentiā agite. ita erat ordata vt ipsius ad christū esset ad ipsum. ibi: f Appropinquabit enī regnū celoꝝ. alij ad christū erat ostēsio ibi: f Appropinquabit enī regnū celoꝝ. alij ad peccatorū remissiōē bona q̄dā obscuriora legūt: sic aūt ecclesia q̄ erat & ad hoc confirmandum inducitur clarū testimoniū: & ysaie. xl. vbi⁹ illius

ysaie scriptum est. g Iste est enī. s. ioānes de quo scriptum est: h Vox clamantis in deserto &. qz ioānes fuit ille de quo predictū fuerat q̄ per vocē predicantis debebat clamare in deserto inducē propter preparationē populi in aduentu ipsius christi. ad hoc enī erat ordinata predicatio ioānis vt p suā predicationē populū congregaret & populo congregato christi aduentū denūciaret. i Ipse aūt ioānes. Hic ostendit ioānes ad testificādū de christo & silentio vitechoc aūt ostendit ex vilitate vestitus: Ipse aūt ioānes &. & ex austeritate victus: ibi dicit: k Esca aūt eius locuste. que sunt parua animalia volitantia per modū saltuum reperiunt in deserto iudee & frixa cum oleo sunt cibus pauperū. sequit: l Et mel silueste. hoc aūt mel ibidem reperit⁹ in truncis arboꝝ: vel sm̄ Rabanū. sunt folia arboꝝ alba & tenera que manibus teritā habent saporē quasi mellis. talibus vescebat ioānes: ex quibus patet austeritas eius in victu & vestitu: & qz in moralibus magis mouent facta q̄z verba & vita sancta q̄z loquela cōpositā: ideo ibi: tm̄ subdit exhortationis huc efficaciā: ibi: m Tunc exibat ad eū hierosolyma. hic accipit continens pro contento. i. populus de hierusalem. n Et oēs iudea. i. multi. sicut sm̄ cōes modū dicim⁹ tota ciuitas currit illuc. i. multi: qz nō oēs erat. Etiāmo aliqñ plures remanēt: & est quedā figura que vocat hyperbole. i. locutio multū expressiua. o Et baptizabant ab eo in iordane &. baptismus eni ioānis ad hoc erat ordinatus quasi q̄dam preparatio & quedā prefiguratio baptismi ipsius christi de primo vel tertio: & ideo ioānes nō solū predicabat sed etiā baptizabat: qz sicut fides carnem nunciabat christū de primo venturū: sic suo baptismo assuefaciebat homines ad libentius suscipiendū christi baptismū: vel baptismus ioānis erat quedā preparatio credendi in christū venturū & faciendi opera penitentie vt deuotius recipereut ipsum: & hoc est quod dicitur Act. xix. Penitentiā baptizauit baptismo penitentie populum: dicens in eum qui venturus esset post ipsum vt crederent hoc est in ipsum: ideo sequitur:

Confitentes

Confitentes. Confessio peccatoꝝ cōsistit in testimonio interno dei. Illud enim timet iudicium dei: peccata non erubescit confiteri. Penitentia nunc solūt omne pudorem. Et confessio peccati pudorem habet: & ipsa erubescentia est grauis pena. Ideoq; habemur plures peccata vt erubescam⁹ illam patiamur pro pena. Nam hoc pctm parce est diuini iudicij.

Multos pharisæorū & sa. Pharisei et herodiani iudeoꝝ: qz pharisei obseruationē & traditionē patrū suoꝝ: herodiani autē nō. Et pharisei. i. diuisi a populo p penuriā iustitiā dicunt. Sadducei. i. iusti: vēdicāt enī sibi q̄ nō sunt: hi negant reformationē: dicētes alaz inertie esse corpe quinq; libros moysi recipiūt: ppheras respuunt. Hoc venientes ad baptismū ioannes increpat: qz maxime indigebant correctione & penitentia.

Progenies vipe/ rarū &. Id est venenati. venenatoꝝ filij: qz boni iustiti exeūt pleqdēt/ pylos lēdit vt pleoꝝ.

Vipera patrē suū occidit: sic iudei prophetas: qui erant patres eoꝝ.

Facite. De. quasi vt. Quare potius veniens nō deponitis: vt sic ad baptismū ueniatis. Facite fructum: non qualēcūq; sed dignū. Non enī par debet esse fructus boni operis cius qui mihil vel minus peccauit: & eius qui grauius cecidit: Sed iudei de arcahā gloriātes nolūt se agnoscere pōdere: vñ subdit: Et ne velitis &. Ad humiliatē. quocat: In superbia enī nulla est penitentia.

Dicreto est in penitentia que timoꝛē dei & metū pēnarū ante oculos ponit recolens antique turpitudinis: Sic dolor cordis in fletus erumpit: qz sine dolore nulla sunt vulnera si vitalia membroꝝ non fuerint circumnosa: gratia est que sanat: sentiens querit sanitatem.

Dico enī vobis. A carne rerabit ve cogitant opa predestinatōis dei. Prima sunt rudimēta fidei credere deū posse quod voluerit: vt q̄ ola de nullo oreault potūt de lapidibus vel de pulvere filios abrahe facere.

De lapidibus istis. Demonstratur ad illos lapides quos ioānes de iordane trāsferre fecit: ad quos quasi digitum extendens ait:

Iosue duodecim lapides de medio iordanis in terram transportari fecit: & alios ex terra in eodem altaco rebuit per quos gētilitas intelleam: & gentium ad fidem trāsformatio designatur.

Uel gentiles lapides vocat: & est sensus: Ne gloriamini de semine carnis: qz hi nō sunt filij dei qui per gratiam sunt illuminati & unctione sanctificati. Substātiue signanter dicit: qz christus sm̄ s. i. ecclesiā accepit & suscitat per gratiam filios abrahe defuncto sine liberis: ne tantus patri/archa pateret. promissus: In cuius rei pcessū olim deus de sara genuit filium.

Nicolaus

a Confitentes peccata sua. defendit. i. per christū venturū: qz hoc nō poterat facere ioānes: sed beneficiabat hoc p christū sicuti: vt habet eccle. ca. b Videns aūt multos pharisæoꝝ. Hic ostendit ioannitas ioānis ad reprendā testimonii de christo qz veritate doctrine que pbet in hoc qz aliqs nō timet vitia magnoꝝ videnter arguere qñ faciebat ioānes: qz notat eū dicē: Videns aūt multos pharisæoꝝ & sadducæoꝝ. tūc enī. sm̄ oīs erant in ppō sui boios litterati & religiosi: vt patebit. l. c Uenientes ad baptismā. Hic non credentes sm̄ veritatē: sed magis ad simulationē & inditationē: sm̄ qz habet. l. cxi. vbi dicit qz querentes ydo ab eis baptismus ioannes vnde erat de celo an ab hoibus: nō fuerūt ausi respondere de celo: qz tunc dixissēt eis quare nō credidistis ei: eo quo patet qz fide venebant: et hoc idem dicit Josephus in libro antiquitatū. pr. & ideo ioānes ꝑdicator. arguebat vitia eoꝝ dicens: d Progenies viperarū. qz venenū cr eois & hypocrisin a fuia. pernitoribus trageant. e Quis demonstrauit vobis fugere a ventura ira. q. d. ly falsitas vestra latet in ꝓfectu populi: ch non poterit latere in iudicio dei: quia tunc erunt manifesta abscondita cordis vestri. f Facite ergo fructū dignū penitentie. qz aliter nō poterūt illud iudicii euadere: & non solum dicit fructum penitentie: sed dignū penitentie: sm̄ peccati modum. vnde dicitur Apoca. xxiii. Quantum se glorificauit & in deliciis fuit tantum illi date tormentum & luctum. g Et ne velitis dicere intra vos &. pharisei enim de hoc gloriabantur: quia de abraham descenderant: & ideo ex promissione facta abrahe sine operibus salutem consequi ꝓsumebant: hoc est manifeste falsum: quia nō dicuntur filij abrahe ex carnali propagatione: sed magis ex fidei imitatione: vt dicit ad Ro. iiii. & qz pharisei & legisperiti fidem abrahe de christo respuebant: ideo nomen filiationis abrahe perdiderunt: & hoc est quod dicit ioānes: Et ne velitis dicere intra vos. per falsam. l. obliationē. h Patrem habemus abrahā. qz non est sic sm̄ veritatem: cōtrario gentilca fides christi docuit: ad predicationem apostolorum recuperunt: ideo filij

Jam enim secu: Ne autem videamur hec nouiter ex nobis fingere ita ioānes loquebatur.

Securis. Ostendit qd et manubrio ꝓtat vibrata. i. humanitas qua/ lis est & diuinitas qua iudicat. Posita est qz est ꝑ parentelā ꝓpinqua: videtur sibi qd est facturꝰ. sibi ratiē. Unde iudaei pplī vt inferat se terra vindicē. cōq; christo nō credūt. Ad radicem. Ad ipsum radicem. Ad radicem. Ad ipsum radicem. Ad radicem. Ad ipsum radicem

ego aut̃ non ḥoñificabo: vñ ḥm ꝺ ignoꝛe cognal. fil. ac ſi dicat. Ego re
ꝺemptoꝛe veſtꝛo nō valeo ꝑnoiare q̃ nemo ḥoñi non mihi vſurpo.

Vel ſimp̃liter & humiliat: vel examplo ſuꝛꝺa nō eſt dignus circūcꝛ
re ꝓcurando q̃ non ſibi deputauit apoſtolus eſt cōmilitum.

Mollius ꝺicit̃ capitaꝛe; naturā ꝺiuinitatis ad humanitatē: Vel nō
ſum dignus calceū ꝑ ꝓ-
ꝺicatoꝛē portꝛe: vel no
men ḥoñi vſurpare.

Tollere vt ꝑtare nō ꝓꝑrie ꝺr
ſpūs ḥre nō poterat ꝙ
remittat culpas. Chriſtꝰ
ḥo ꝺat: q̃ ꝓ hoc ꝺr baꝑ
gat ſtrictꝰ ꝺe eo ꝺicit:
& vos mundi eſtis ꝓpter
verbū q̃ loquꝛ vob. ſic vo
bis: & alibi: mūdauꝛ eos
lauacro aq̃e in ḥo vi
te ſanctificēt.

In ſpiritu ſancto. Vel ſpūs ſanctificationis:
& ignis. i. ꝓbationis vñ
latꝛonis. Vel ſpūs in pa
ſſioni ablati: poſt ſi cau
macula ſubapꝛiſtigne ꝑ
gatoꝛio ad ꝑfectū ꝑuꝛi:
q̃ ꝺe latꝛonibus crucifi
xis ꝺicit ꝑdo. Vñ in lectꝛi
co ſup altare ſemp ignis
miſſus ꝺe celo arꝺebat. i.
ignis ꝑnus amoꝛis: qui
eos in chriſto. i. qui ſuper
altare offerūt̃ quaſi re
baꝑtizat et cuꝛrit carnis
eoꝝ vitia.

Cuius ventilabꝝ
brum. Ventilabꝝ ſtrum in
manu eſt eoꝝ iudicii
quo ꝺiſcernunt̃ bonos & malos: & ſicut ꝑ ventilabꝝ
frumenta ſeparant̃ a paleis: ſic ꝑ iudiciū ſanctoꝝ
ſeparant̃ boni a malis.

Permundabit. i. quaſi ſine a macula tentationibus mūdabit: Vel emū
ꝺabit ꝺe ob manſionē ꝑfi ꝓꝑrias ꝺe aꝛea ſua: vel poſt mort̃ ꝺimat.

Paleas autem. Palee ꝺe origine vñ a tritici ꝺiuerſi. i. ꝺe ſemine.
ꝓpria ſo ḥe ꝺicꝛſa. Palee ergo ſunt qui fidei ſacꝛe imbuunt: ſed ſolꝰ
di nō ſunt: Siquis a ḥo qui a ope & ꝓfeſſione ſuꝛcꝛnat ab electis. De his
alibi non erubit tam ꝺiſcꝛtus eſt: i. ideo nō ſit ḥic mentio ꝺe illis.

Inextinguibili. Quia nō extinguit̃ nec extinguet cruciatꝰ ſi eoꝝ
nullꝰ ꝓnitꝰ ꝺe alle ad ꝺiſcꝛtuꝝ ꝺicit ne ego vi: Nunc non exaꝛꝺ. vſ.

Tunc venit. Chriſtꝰ non ꝓdicabat: & baptizabat. Ergo ſolus ꝓdicabat
erat autem ꝓfectꝰ non ſolū ḥebere ſacꝛꝺoti. vel ꝓdicatoꝛi ſuꝛꝺ vñ ſi
milia exaꝛꝺ: Sicut ioſeph ꝓfectꝰ erat in regni egypti ſuſcꝛpꝺ: ꝺauid regni
ca cum ſuꝛcꝛnat: & ſic ḥi ꝓphetā ꝓmeꝛuit.

Venit ieſus ḥic ꝺe cauſa vt baptiſma ioānis comꝓbaꝛet: & vt ea ḥ
erat ꝺm implerꝛ ſuſcipꝛ & legis humilitatē: & vt aquas ſanctificando ꝑ
colꝺā in lauacꝛo aḥerent ſpūſi obſeꝛ. Venit enī nō ꝺeficiens ab ioā
nis ſed vt nemo ꝺubitāꝛet ſanctus baptiſmi gꝛam ſuſcipꝛi.

A q̃ ſtica ign. Vatica ꝛ antiq̃ grammatici ꝺcꝛtant ꝺe ſcꝛtoꝛe. Quā ergo
vult baptizari tꝛ antiquꝛ a vitijs: & ꝺeſcendens humiliatur.

Sine modo. Sine mō me a te baptizari: vt poſtea q̃ a me exoꝛꝛa
ris ſpiritu baptiſmatis: Sic enī ꝺecet nos ḥre: exꝑtis implendi ꝺm iuſtꝛ
ci: vt ꝑficiam̃ ea nomine ſuo venꝺa baptiſmi eſſe ꝓfectum.

Sic enim ꝺecet. Pꝛfectꝰ ḥbilitatis exꝑtis reꝺucere ad vitā: & oſten
ꝺere q̃ nullus ꝓfectꝰ ſit ſalꝰ ſine baptiſmate. Si enī ꝺe ſpū ſancto natꝰ
non ḥoñeꝛ: quāto magis necꝛſe eſt alios q̃ ſine iniſto ceū a minoꝛibus
baptizari? Vnꝺe ꝺecet implꝛi primū oēm iuſtitiā: ꝺeꝑ quā ceꝛa iuſtꝛcia
filius ab ꝺeo ꝺicit̃ ꝓ ḥoꝛem iuſtꝛcie ꝺei ſit ſubiectus: Ideo q̃ſtigo ab eo
gꝛatiā: ſed ſicut ḥoꝛem iuſtꝛcie ꝺei ſit ſubiectus: Ideo q̃ſtigo ab eo
tau & aqua & ſpūs iuſtus ꝺicat: q̃ ḥoc impleꝛi ꝑ q̃ oēs iuſtꝛcia impleꝛ

Nicolaus

baptizatꝰ vos in ſpū ſō. q̃ am ſancti ſpūs ꝓfundꝛe: q̃ non ꝑeſt fa
cere nō ḥoñe. Addit̃ adꝺ: a Et ignī. q̃ ſup baptizatoꝛ ḥe nomē in pri
mitiua eccleſia frequꝛter apꝑebat. i. in ſigno viſibili: ſicut apꝑuit ſuper
apoſtolos in lingnis ignis. Oſtendit ꝑhibꝛ ioānes in ḥoc ſuꝛꝺitatē ꝓbita
tis ꝺicit: b Cuius ventilabꝝ. Ad cauſa iudicanꝺi. ſcinꝺi q̃ ventila
trum eſt inſtꝛumentū, quo ſolebant ꝑ gaꝛitꝺata in paleſtina: & eſt ſuꝛꝺ
ſicut pala: eſt aūt̃ ꝓpꝛie gꝛanū paleis ꝺiuiſū in aḥum & ventus paleas
tollit: & gꝛanū in aꝛea cadit: ſcꝛiptꝰ ergo metaphoꝛice loquens: ꝑ ventila
trū iuſtitiā ꝺiuiſū iudicij quo ꝺiuiſus: c Permundabit aꝛeā ſuā. i.
eccleſiā in qua ſint ꝺiuiſi multi ꝺe bonis: ſed in iudicio ſeꝑabunt̃. ꝺ Et
congꝛegabit tꝛiticū. i. tꝛuſtos: e ducēos.

e In horꝛeū: paleas autem cōburet igne inextinguibili. Ignis ꝓ
ꝓꝑie ꝺicit̃ ꝺe ḥoꝛꝛeo ꝺe quo ꝺicit: q̃ ꝓ ea ꝺe baptiſmo ſuo ꝓmiſit
ſpūm ſanctū ꝺicens: Ego ꝺe baptizo vos in aq̃a: ille aūt̃ baptizabit
vos in ſpū ſancto & igne. Ignis aūt̃ ꝺiꝛꝺ ſpūs ſanctus ꝓpter ſimili
tꝺinem ꝺiuiſionis: q̃ ſicut ignis ſubtilia conſumit: ſic ſpūs ſanctus ꝺe
licta ꝺiuiſos ꝺiſcꝛtos ꝺiſcꝛnit. Vel ꝺicit̃ ignis inextinguibilis: q̃ ſicut
ignis ꝓnus amoꝛis: q̃ ſi
os in chriſto. i. qui ſuper
altare offerūt̃ quaſi re
baꝑtizat et cuꝛrit carnis
eoꝝ vitia.

Cuius ventilabꝝ
brum. Ventilabꝝ ſtrum in
manu eſt eoꝝ iudicii
quo ꝺiſcernunt̃ bonos & malos: & ſicut ꝑ ventilabꝝ
frumenta ſeparant̃ a paleis: ſic ꝑ iudiciū ſanctoꝝ
ſeparant̃ boni a malis.

Permundabit. i. quaſi ſine a macula tentationibus mūdabit: Vel emū
ꝺabit ꝺe ob manſionē ꝑfi ꝓꝑrias ꝺe aꝛea ſua: vel poſt mort̃ ꝺimat.

Paleas autem. Palee ꝺe origine vñ a tritici ꝺiuerſi. i. ꝺe ſemine.
ꝓpria ſo ḥe ꝺicꝛſa. Palee ergo ſunt qui fidei ſacꝛe imbuunt: ſed ſolꝰ
di nō ſunt: Siquis a ḥo qui a ope & ꝓfeſſione ſuꝛcꝛnat ab electis. De his
alibi non erubit tam ꝺiſcꝛtus eſt: i. ideo nō ſit ḥic mentio ꝺe illis.

Inextinguibili. Quia nō extinguit̃ nec extinguet cruciatꝰ ſi eoꝝ
nullꝰ ꝓnitꝰ ꝺe alle ad ꝺiſcꝛtuꝝ ꝺicit ne ego vi: Nunc non exaꝛꝺ. vſ.

Tunc venit. Chriſtꝰ non ꝓdicabat: & baptizabat. Ergo ſolus ꝓdicabat
erat autem ꝓfectꝰ non ſolū ḥebere ſacꝛꝺoti. vel ꝓdicatoꝛi ſuꝛꝺ vñ ſi
milia exaꝛꝺ: Sicut ioſeph ꝓfectꝰ erat in regni egypti ſuſcꝛpꝺ: ꝺauid regni
ca cum ſuꝛcꝛnat: & ſic ḥi ꝓphetā ꝓmeꝛuit.

Venit ieſus ḥic ꝺe cauſa vt baptiſma ioānis comꝓbaꝛet: & vt ea ḥ
erat ꝺm implerꝛ ſuſcipꝛ & legis humilitatē: & vt aquas ſanctificando ꝑ
colꝺā in lauacꝛo aḥerent ſpūſi obſeꝛ. Venit enī nō ꝺeficiens ab ioā
nis ſed vt nemo ꝺubitāꝛet ſanctus baptiſmi gꝛam ſuſcipꝛi.

A q̃ ſtica ign. Vatica ꝛ antiq̃ grammatici ꝺcꝛtant ꝺe ſcꝛtoꝛe. Quā ergo
vult baptizari tꝛ antiquꝛ a vitijs: & ꝺeſcendens humiliatur.

Sine modo. Sine mō me a te baptizari: vt poſtea q̃ a me exoꝛꝛa
ris ſpiritu baptiſmatis: Sic enī ꝺecet nos ḥre: exꝑtis implendi ꝺm iuſtꝛ
ci: vt ꝑficiam̃ ea nomine ſuo venꝺa baptiſmi eſſe ꝓfectum.

Sic enim ꝺecet. Pꝛfectꝰ ḥbilitatis exꝑtis reꝺucere ad vitā: & oſten
ꝺere q̃ nullus ꝓfectꝰ ſit ſalꝰ ſine baptiſmate. Si enī ꝺe ſpū ſancto natꝰ
non ḥoñeꝛ: quāto magis necꝛſe eſt alios q̃ ſine iniſto ceū a minoꝛibus
baptizari? Vnꝺe ꝺecet implꝛi primū oēm iuſtitiā: ꝺeꝑ quā ceꝛa iuſtꝛcia
filius ab ꝺeo ꝺicit̃ ꝓ ḥoꝛem iuſtꝛcie ꝺei ſit ſubiectus: Ideo q̃ſtigo ab eo
gꝛatiā: ſed ſicut ḥoꝛem iuſtꝛcie ꝺei ſit ſubiectus: Ideo q̃ſtigo ab eo
tau & aqua & ſpūs iuſtus ꝺicat: q̃ ḥoc impleꝛi ꝑ q̃ oēs iuſtꝛcia impleꝛ

Nicolaus

baptizatꝰ vos in ſpū ſō. q̃ am ſancti ſpūs ꝓfundꝛe: q̃ non ꝑeſt fa
cere nō ḥoñe. Addit̃ adꝺ: a Et ignī. q̃ ſup baptizatoꝛ ḥe nomē in pri
mitiua eccleſia frequꝛter apꝑebat. i. in ſigno viſibili: ſicut apꝑuit ſuper
apoſtolos in lingnis ignis. Oſtendit ꝑhibꝛ ioānes in ḥoc ſuꝛꝺitatē ꝓbita
tis ꝺicit: b Cuius ventilabꝝ. Ad cauſa iudicanꝺi. ſcinꝺi q̃ ventila
trum eſt inſtꝛumentū, quo ſolebant ꝑ gaꝛitꝺata in paleſtina: & eſt ſuꝛꝺ
ſicut pala: eſt aūt̃ ꝓpꝛie gꝛanū paleis ꝺiuiſū in aḥum & ventus paleas
tollit: & gꝛanū in aꝛea cadit: ſcꝛiptꝰ ergo metaphoꝛice loquens: ꝑ ventila
trū iuſtitiā ꝺiuiſū iudicij quo ꝺiuiſus: c Permundabit aꝛeā ſuā. i.
eccleſiā in qua ſint ꝺiuiſi multi ꝺe bonis: ſed in iudicio ſeꝑabunt̃. ꝺ Et
congꝛegabit tꝛiticū. i. tꝛuſtos: e ducēos.

e In horꝛeū: paleas autem cōburet igne inextinguibili. Ignis ꝓ
ꝓꝑie ꝺicit̃ ꝺe ḥoꝛꝛeo ꝺe quo ꝺicit: q̃ ꝓ ea ꝺe baptiſmo ſuo ꝓmiſit
ſpūm ſanctū ꝺicens: Ego ꝺe baptizo vos in aq̃a: ille aūt̃ baptizabit
vos in ſpū ſancto & igne. Ignis aūt̃ ꝺiꝛꝺ ſpūs ſanctus ꝓpter ſimili
tꝺinem ꝺiuiſionis: q̃ ſicut ignis ſubtilia conſumit: ſic ſpūs ſanctus ꝺe
licta ꝺiuiſos ꝺiſcꝛtos ꝺiſcꝛnit. Vel ꝺicit̃ ignis inextinguibilis: q̃ ſicut
ignis ꝓnus amoꝛis: q̃

ad me? Rñdens aut̃ ieſus
† Simpler illudit q̃ſ non ſ † Subdit quare ſe
mat baptizari. † q̃ vita nra mag eſt ꝓfecta
§ Ac. i. ego ſupra vos indigeo a te baptizari.
dixit ei: † Sine modo. † Sic enī
† noster ſilentium ſubtile. i. ad baptiſmū. ꝓmitte
ꝛe q̃ baptiſma eſt ablutionis ois iuſtꝛcie. † nec
ſubſequꝛe: ſi baptiſmꝰ. † Loquꝛtꝰ ſubtili ſa
decet nos † implere † oēm iuſtitiā.
† conſentio.

Tunc dimiſit eum. Baptizatꝰ
† Sine mora † q̃ baptizat ad ꝓmiſſa ꝑ vera
autem ieſus † confeſtim † aſcendit
ipa ſilentiare debeꝛ
† q̃ eſt ſimilitudinem aſcenſionis.
de † aqua. Et ecce aperti ſunt ei ce
† ieſus videt ꝛ baptiſꝛ in ſonoꝛe ois.
li. Et vidit ſpiritum ḥi deſcen
† ſ. ſpūs in columbā ſimus in baleꝛpann in ꝓuerbio
ꝓmiſſum ꝓ veꝛtꝰ baptiſmi confeꝛꝛꝛe
dentem ſicut columbam ꝛ veni
† vel ſpiritꝰ vox ſicbat † ſper vox nō ꝛi ei audi
ens q̃ ſolū ſicbat ſed q̃ multis ꝓfuꝛa ꝓfert ꝺm.
entē ſuper † ſe. Et ecce † vox de ce
† Forma † ſi aſſert ad ſolos † ſe † ſibi ſimilabilis
† ſic q̃ baptizatur adoptiuꝰ † filius ꝺei
lo dicens: † Hic eſt † filius meus

De lyra

ꝛcnere aliud ago ꝑcꝛtꝛt. tantū vt ꝓpꝛa teſtimoniū ſolutꝛe de chriſto ꝛ etiā
ꝺei ꝓꝛa audiꝛet. i Ioānes aūt̃ ꝓhibꝛ. q̃ reſpondꝛa eſt ſilere: & eſt ꝺeꝛ
verſi ꝛ bole: i. natꝰ nō indigentē: ſed aliꝛa a ꝓb̃ i. audiꝛe. ideo ꝺicit:
k Ego a te ḥbeo baptizari. i. ab originali ꝓb̃ mūdari: nō q̃ tunc ido
neꝰ ḥbꝛem ꝺe facto ꝓbꝛe: ſed loquebat̃ i
plena generis ḥumani. Vel aliter: Ego a te q̃ ſanctificatꝰ in vtero ꝓphe
tꝛe baptiſmo chriſti ad ꝛ vt ſint ꝺiſcꝛpuli ꝛ baptizatꝰ ab eo. ſiquiꝺ: l Hic eſt
dc. non im. oꝛs iuſtꝛcia. i. ꝺeſiderꝛ. vñ ḥc accipit iuſtꝛcia nō ꝑtꝛ ꝺe virtus
ſpūlis: ſed generaliter ꝑtꝛ includit oēs virtꝰ. m Baptizatus aūt ie
ſus ſtatim. ſ. Hic ꝓnit iſtimonij ꝺei ꝑtꝛ de chriſto: q̃ baptizato ipſo aꝑtꝛ ſibi
oēs nō q̃ ceſſ. ſic facꝛe ꝓmittebat: q̃ videbat̃ ap ꝛiſcant in confeſſione vi
ꝺꝛ ſuꝛꝛ: ꝛ p ſi ſignabat̃ gloꝛiā celeſtꝛ ꝛeꝛabꝛtꝰ in chriſti ſpiri. n Et vi
ſit. ſcꝛ. ſc. ceſſabāt. ad ꝓnoſcibꝛ plenitudinē gꝛe ſpūs. o Et ecce voc
de celis voꝛ. ſ. ꝑtꝛis. p Hic eſt filius meꝰ. nullus. Calli aūt ſili adoptiui.

In quo

Complacui. Ubi placuit meū ꝓpꝛium: vt nil quo nōbꝛ nili bonū pla
cꝛt ꝓpꝛiū aūt̃ in ſcꝛiptuꝛis. i. ſide ꝛ charitate: vnꝺe placꝛt. C IIII.
† Hinc ieſus ꝺu eſt. ſ. Poſt baptiſmū: q̃ nulla eſt mora a ba
† tione: Et mox ꝺocꝛt in ꝺeſertum ꝓgnaꝛe: ꝺocꝛt baptizatos ꝺe
mūdo exire in quiete ꝺei vacaꝛe: ſili ꝺraci poſt tranſitū maris
ꝓ ꝺeſerti aſcenꝺit: ꝛ mā
na comꝺit ꝺonec veniꝛet
ad ꝛui ꝓmiſſionis.

Et ieſus. Ipſe eſt ex
ꝺo rex conſeꝛtandus vt
poſt acceptū ſpūm ſcī eſſ ex
cōta ꝺiaboli. armis ac
congꝛuat: ꝛ mōtē ſcandi
ꝺerūt̃ vie eterne: qui
ꝺa q̃ ſuꝛꝺa ꝛluꝛiam̃
ꝑſeꝛt: Poſt ſit tentatꝰ q̃
nō ante hoſtis ſe ꝛuiſit q̃
bꝺ ꝺe mūꝺo erit: Tenet
enī ſub legibus ſuis eſt.
In ꝺeſerto pugnāt̃ aꝑ
ꝛiuꝰ: q̃ſi in paraꝺiſo ꝺe
ſtitꝰ aſſueto victus eſt
ꝺolet amentie.

Iſpſtus. In ſilo ꝺe
ſerto q̃ eſt inter ḥiericho ꝛ
ſerichō chriſtus ꝺiaboli
victꝛ: vel ſigꝛaliter ꝺeꝛ
rat adā incidiſſe in latro
nes: ꝛ cum vicifſe. Latꝛones aūt ꝺr ḥbitā: probat locus qui ꝺr ꝺomin
i. ſanguis ꝓpter effuſionem ſanguinis quē ibi febat: Ea via ſamaꝛitanus
ꝺeſcendꝛq: carne indutus: eaꝺem tentationes ſuſtinuit.

Spūtu. Sancto qui quos replꝛt ad pugnā mittit fortes: Sine hoc
ſpiritu qui ad pugnam vadit cito cadit.

Vt tentaꝛetur. Non tentatur a ꝺiabolo niſi qui ad ꝺeſerti egꝛꝛit. i.
bono ſtuꝺere operāt.

Et cum iēnio eſſet. Ieiunat vt tentet: tentat q̃ ieiunat: ꝛ ꝓmptam
tentandi nobis ꝺat: ꝛ q̃ ieiunat ꝺiuine eſt potentie.

Moyſes ꝛ ḥel ꝑ ieiunia meꝛuerūt̃ ꝺ ea virtute vt chriſt⁹: ſi moyſes ſuſtꝛ
tat̃ eloquio ꝺeifici⁹ as aūt̃ formiꝺine ꝺi. Nec ꝺicat̃ illi ꝺuo eluriſſe:
ſed chriſtus vt ḥō ꝺicit: ve ꝺeſt ꝺeus: ſignificat ait ꝺeſiderū ſui: ſalutis.

Cor pauit legi: quē ꝑ moyſen accipiēs. ꝓphia q̃ ꝓhetꝛā. Vl. ꝺicbus
hui. partes ſibi mūꝺi ꝺe gēte chriſtus ſuos congꝛegaꝛet. ꝛ porta legis ꝓpꝛie
ſuos ꝛꝛa mūꝺi ꝺilecta mīta arma. ſc. Ieiunat. vl. ꝺicbus aſſ meꝛit ꝺbo inde
gena. q. ꝺ in ꝛpe agonia ꝺbꝛuere a ꝺeſiderio ſeculi: comeꝺit poſt reſurre
ctionē. ſ. ꝺicbus ꝺbo nō indigens q. ꝺ. Ego ſū vobis ꝓfectꝰ ꝛ cibus ꝺi
bus ꝺicbus. Vñ: Excꝛcito vo. ſum o. ꝺ. ſc. Vilē eni vñ vbi carpimus
a vanitate ſeculi ieiunamus ꝛ futuꝛi ꝓmiſſione reſicimur.

In pugna chriſti prima agit̃ ꝓꝛa gulā ieiunāꝺo p q̃ vicꝰ eſt primꝰ
hō. Vnꝺe ieiuſtꝛco inſtituꝛ ſanctꝰ ſpūs: ſili carnis nature q̃ repugnat legi
mētis: ḥec nil prime refꝛenet: ſtruſtra ꝓꝛa alia laboꝛat. Vl. ꝺicbus ꝺe
mꝛtus tota ꝛpus ꝺelꝛat q̃ ꝺelꝛat q̃ ꝺbꝛibus eſt ſuis ꝺomicat. In ḥoc numeꝛo
ꝺuc legis ꝑ abſtinentiā cōplenꝺ q̃ in. ꝛl. ꝺecalogus mādꝛ ꝺr. ꝛ. iiii. euāge
lia ꝛdenſe. Vñ inſtituꝛt eſt nos ḥoc numeꝛo actiua vitā exꝛcere ad ꝺelenꝺa
peccata q̃ ſiunt ꝺum motu carnis violāt charitatē. ꝛ ſic ꝺ ꝓiu ḥic ſumus
ſemꝑ peccata ꝓfecmus numeꝛo ois ḥoc pacēne vita eſtenꝺit.

Poſtea clarius. Ḥoc eſt vere ḥumanitatis ꝛ ꝑ ḥoc et ꝺeifico tem

Nicolaus

a In quo mihi cōplacui. i. in quo voluntas mea cōpletꝰ ꝺe ſalute ge
neris ꝺl. ami. ꝛ ſic apꝑet efficacia ꝺiuino teſtimonij: Patet enī q̃ in ba
ptiſmo chriſti tota trinitas apꝑuit: ꝛ ge apꝑuit̃ accipiēꝺo ſpūm. i. in vo
ce filius in carne: ſpūs ſcūs in colūbe ſpecie: ꝺiſcꝛtꝛ eſt q̃ filius apꝑit
in carne ſibi vnita in vnitate ſuppoſiti: in apꝑitione aūt aliaꝛum perſo
narum ꝛ ait vnꝺe ꝑ moꝺum ſigni. C. IIII.
b ſ Hic ꝺuctus eſt ieſus in ꝺeſertū. Vic quarto oſtenꝺi caligiſta in
chriſto veritatē ꝺeitatis ꝛ ḥumanitatis ꝛ ꝺemonis tentaꝺꝰ: ꝛ ꝛ
ſcḥy angelo ꝛ aꝺminiſtratione: ꝛ primo ponit̃ primū. ſcḥo ſcm. ibi: Et
reliqꝛ ſſ. Prima ꝺiuiſꝰ in tres ſm triplicē tentationē ꝛ triplicē chriſti vi
ctoꝛiā. ſcḥo ibi: Et dc aſſumpſit eū. tertia ibi: Iterū aſſumpſit eū. Prima ꝑ
tentatꝰ fuit ꝺe carnis ꝓpꝛietate. Incꝛpit aūt tentatꝰ occaſionē primo
ꝺe ḥoc ꝓpꝛietate ꝛ claꝛiꝰ ipſius chriſti. Poſt baptiſmū enī chriſti imꝺiate
ꝺuctus eſt a ſpū. ſ. ꝺiſcꝛtꝛ ꝺiſcꝛpuli chriſti erat cogitatꝰ ꝺiuinitatis ꝛ ꝺ ad
ela agenda monſtꝛat̃ inſtincta ſpūs ſcī ꝺoc ſcī mota ſunt: in ꝺeſerti locū
ſ. apti oloni vt ibi ſpūs in oloni oꝛꝛeꝛet ꝓ nobis ꝺeo ꝓbꝛ. c Et eū ieiu
nāſſet. vt carnē imꝺocent ꝓ nobis macꝛatꝰ ꝛ cōpti ſuꝛꝺibus ꝺaret: ꝛ
ꝑ ḥoc q̃ poſt baptiſmū tꝛibꝰ ege: nobis ꝛtꝛdit ꝛ q̃ incꝛeat nouꝰ vigoꝛ
ꝺebet ſuſci ꝺeo offꝛꝛꝛ q̃ ieiunāt ꝛ oloni. ſiquiꝺ: d Quadraginta ꝺie
bꝰ. nō ꝺ vite ꝛ mꝛtis ſed vitiꝰ ꝺiuinitat ꝺiabolo ꝺelꝛat̃ q̃ mꝛtis ꝛ ḥe
ſtꝛuxiōnis mꝛtis tot ꝺieꝰ. e Poſtea clarius. p ſi in ſe ꝛ vꝛtutē ḥbꝛa
te inſtꝛmētis oꝛꝺit ꝛ occaſionē tentatoꝛi ꝺebitꝰ ſuſci: f Et accēꝺo
tentatoꝛe. ꝺ. ꝺiabolus ſuꝛꝺitatē aꝺhꝛꝛꝛtiā q̃ ꝺiabolus ſuſcꝛpꝛt ꝑ
ꝺicti ꝑ ſpūlem q̃ chriſtus fatuꝰ erat ꝛ vꝛtus ḥō ꝛ vꝛtus ꝺeus vt ḥi cꝛꝛꝛe
Et ꝛc. Quꝛtur cur nomē eſt ꝺiabolꝰ ꝛ ſic⁹ ꝺamꝛ eſt nobis. ecce vera ḥbꝛa
tatio. Et vocabit nomē eius ꝺiabolus ꝺiſſoluens ꝺeus ſcutꝛe pl futuꝛi

ſeculi principe pacis ecce mꝛtꝛtꝛcha eius ꝺiuinitas ꝛ plurib⁹ alijs locis
ibi exꝑimꝛ quoꝺ omitto ꝓpter ꝓpꝛietatē: Vñ ſicbat ꝛſpus natiuitatis
chriſti eſſe cōpleti. ſil. ꝓpter ḥebꝺomadas ꝺanielis in quaꝛto ꝺetꝛmi
chriſti eſſe cōpleti. ſil. ꝓpter ḥebꝺomadas ꝺanielis in quaꝛto ꝺetꝛmi
nate ꝓfecto terminauſſe ad ḥuc ꝺ baptiſmū. ꝓpter ꝛtꝛbationē regni tubꝛp ad ḥe
rodē alienigenā: ꝓut ḥactenꝰ ꝓfecti ꝓ tꝛcēs ꝓꝛtꝛchi: Ḥebꝛ. xiꝛ. ſ. q̃
poſiti eſt plenitudo ſa. ſ. ſol ꝛcicbat ꝛtꝛmodū ſol ꝛ q̃ ſic
ſpūſ chriſtus ſc quo talia ſuerāt ꝛcta: Ita ꝺeꝰ ꝓpter omnēm ſcꝛtatꝛ⁹
ſ. ꝓpter cōpletionē tpis reſpecta chriſti adultus ḥbꝛat quāꝺ ꝓcꝛtatꝰ q̃
ſpūſ ſcūs ꝛcꝛt chriſtus: ꝛ ſi ḥc ꝺe ḥoc volunt aꝑtꝛ accipe ꝓ tꝛunc

In eo loco locus diabolum tentat: in quo multos deceperat. Sum adeo nō offendit docet eos qui in sublimi sunt vana gloria non moueri.

Diabol⁹ alia pertentat alia ꝙ vocat clandestino ꝙ tactu latet vt decipere possit.

In hoc ꝙ christus se in altū tollit ponit: sic mundi cadere nō obediute edidit vt catholicꝙ bona ꝛ alta spiritꝰ eoddem⁹ ꝙ decipere voluit ꝓ eam⁹.

Dicit sibi. In oīe tentatōe ꝙ agit: vt in tribulat⁹ sibi⁹ dei ille: sed christus sic tribulat⁹ nō pat vt amorem retineat.

Cuncta verba adimplet ꝓferunt: ꝙ spēe bona dia boli appetit: verūm ēst.

Hinc. Hoc vox ō mittit illi q odio decipere satagit: In quo infirmus esse ꝙ nulli nocere pos sit: nisi prius ille se deo sum miserit.

Suggerebat mi vt ait q signo explorare quinā apud deū posset: Sed ne mo debet tentare deū qñ habet ex bonis ꝛ bonū qd facit: Vñ ꝙ⁹ ois pos sit tentat nō sinit: Si vos p fectam sacrum in vna ciui tate fugite in alia: ꝛ ille hīc fugit ꝛ absit ꝛ latuit. Nisi aūt potuit alit de alio deliberē ꝙ p tacti nū se scripturē: Posti⁹ deficit bellua rōnē: nec der se hō deo nō tentādo sed deuote confidendo.

Quia angelis ꝛc. Bella. Si hō vt de corpe diabolus male inter pretat de capite: ꝙ si hoc dicit de christo: cur nō ꝛ hoc qñ ipe ꝫ se dr: Sup aspidē ꝛ basiliscū ambulabis: ꝛ pculcabis leonē ꝛ draconē? Sed de auxilio angelor⁹ tacuit ad infirmū loquit⁹: de sua pculcatione tacet.

Iterū assumpsit ꝛc. Hoc tentādo ordine procedit: sed narrator pos possit ee sm ꝙ factum est aīe.

Montē excelsum. Ut mōs ille superbie⁹ significat p qui cecidit ꝛ alios ruere facit: Excelsum valde: ꝙ est ad sūmā fugibie nr̄ hore volut.

Ostendit ꝛc. Nō q vellit eius qui ea videt amplificare: sed vanita te mūdane pompe qui amatur q̄si ꝑciosa ostēdens facere amari voluerit Vel sicut diabolus q̄ christus regnū sibi tollerat: ostēdit ei ea regna mū dinō p⁹ vel mōstr⁹: sed q̄ in bellum rognaret mūd anīe: Vel p quā vel p auariciā: vel per alia: vt sua alīq̄ volebat eī sibi subiicere: Lucas dicit in momento sibi ea ostēsa: in quo non tam celeritas ꝓspectus q̄ ca duce fragilitas potestatis exprimitur.

Morsū ostēdit dei⁹ mōstro tetā terrā, ꝓut erāt dētes ita mō acuti ē, tum erat: Sicut ē aliqui elicant super montes: Nec ibi roma: non ipsam ostendendo sed partē terre in qua posita est.

Nicolaus

bant tunc domus palestine⁹. Erat enī intentio demonis illuc ēi pertēta vt a pplo ciuitatis ipe ihesus q̄si volare videret: ꝛ sic in vanā gloriā ferret: sed diuina virtute scit ꝙ nullus ēi vidit: ꝙ in ptē eius erat videri ꝛ nō videri. a Et dixit ei. Si, pei es mitte te deorsū. q.d. virtute ꝓpria potes sine periculo: ꝛ etiā ꝓpter ministrū angelor⁹ tibi seruiētū. b Scriptū ēst enī de ꝛc. Im psal. ꝛc angelis suis ꝛc. c Ait illi ihesus. sic rādet ei p scri ptura ꝙ tentator cu sua ei⁹ tentatione. d Nō tenta. dñm deū tuū. Deut⁹. vi. tentare enī deū est ꝙrere experimēti de dei virtute aliq̄ incerta bili necessitate: ꝛ hoc est peccatū aliq̄ō hō aliqd pēt facere sm vtī bilitatē ad euadendū periclū. nō debet illud omittere: q̄ talis vtilitas experientiā: ꝛ ꝓpter hoc ꝓximo fieri cauētiā ꝛ mōrem alicui tāq̄ illicita ꝓhibere ꝛ tūc. Per b q̄ frāgit ihesus diabolo tēptāti ipīi: qz ēi posset de pinaculo tē pli descendere ꝓ vtī bilitāti. Ut p gradus ad hoc facta in ipīo nō debebat p aliū locū descendere q̄ ꝑ ostī dei tentare. c Iterū ait ei diabol⁹ ꝛc. B tertio refert ei de scripturis oculos⁹ seu auaritiā q̄ posuit ei in mūdi cuncta: q̄uis aīt fuit illic mons non nouit nec multi refert ad ꝓpositum. f Et o ei ostēdit: mōstr. nō ēst hic tm̄ligēdū q̄ ex illo loco poterāt ostēdi regnā ēi in rali situ ꝛ talē in tali mōtāno in tractu⁹ magnitudinē ꝛ gloriā illoꝝ regnoꝝ: ꝛ ō offēso fuit magis ad audiēdū q̄ ad visū: quo facto dixit ei: g Hec oīa tibi dabo. ex B loco ꝛ aliis similibus dicendū est: q̄ diabol⁹ est dñs illoꝝ corpaliū infer⁹ q̄ sicut factor ē creatoꝝ eoꝝ: ꝛ ꝓpr mentitor falli: Dicit. i. vos decipiunt facta a deo ō pīcipiū ē: q̄ diabolus mēdacij: q̄ mēdax est ꝛ pī mēdacium est hī Joh. viii. Creatu ē cōi corpalem non sunt in pēte ipīus nisi q̄tū sibi permittit a deo, sequit: h Vade satana. Hic increpauit eum ꝛ nō .i. ad offendēdū q̄ ꝓpria tentatio debet hō ꝓtegere sed dei tentatiā nullo mō debet tolerare: h aut

† ꝙ ad locum deo dignum ostendat eum.
† ꝙ mendax de vana gloriabitur: adam enī mentiendo sicut ois.

nāculus ꝓtempli ꝛ dixit ēi: † Si fi
† Scriptura testimoniū et virtutem infirmis: h⁹ et ora tione ingerit sibi ꝛ sibi.

li⁹ dei es: mitte te deorsū. † Scri/
† qui vult cum ea tentatorem ei prouidet vi dentiq; occasionem.

ptū ēst enīz. Quia angelis suis
mādauit de te: ꝛ in manibus tol
† legit in septuagīta tabulis scripturam in qua comme
lent te: ne forte offendas ad † lapi
dem pedem tuum. Ait illi ihēs
† in deum. a quo libet tribulatio⁹ pcipere vt liceā
de legis sue mādatis conformare.
rursum: † Scriptum ēst. Non
tētābis dominum deum tuum.
† cui rigitur tamen non offert
Iterū assumpsit eum diabol⁹
† super montem superbie⁹ eminis mundi ostēdit eis
† alia pmit.
in montem excelsum valde: ꝛ ostē

† ꝙ ea mundi vana lucrādi ꝙ diabolus sibi ve
tus tissima hoc possit † qui sua aīe ei gloria tribue
re ad vitia † cupidis de ambitione

dit ei oīa regna mundi ꝛ† gloriā
† nō ꝙ hoc possit † regna se sistens
eorum ꝛ dixit ei. Hec oīa tibi
† tentatio de auaricia † quod effet cadere
† vt superiorem.
†dabo: si cadēs †adorueris me.
† Vis potestate quā habebam vero † in signū eius
nem † qui salutē adauctorem
Tūc dixit ei ihēs. †Vade †satha
† Ephesiorum
na. Scriptum ēst enīz. Dominū
† † ebr. Nō ego solus deū debeo me vt deū adora
re. † et scripturā solū hoc debetur † mihi cum
dominabus seruio.
deum tuum †adorabis: ꝛ illi soli
† sm greā interpretationē † ad ripam: vt locus
sit per iudeos pfecta pugnatorum † id nō intuentes
quid agerēt † victus
seruies. Tūc reliquit eum † dia
† vt victoria petitas compobetur:
bolus ꝛ ecce angeli accesserunt
† non adhuc dubitet.
ꝛ ministrabant ei. Cūm autez au

De Ispa

marime sit q̄si cultus debitus deo spendē diabolo: q̄s diabol⁹ facere suaderet: ꝛ ō hanc veritatē ꝓ scripturā ꝓbat: Deum⁹. vi. i Dñm deū tuū adorabis ꝛc. adorandū. f. i. amic que soli deo debet: holeos aūt venerari pōt venerandē dulie. h Tūc reli. ei. Hic ostēdit diuinitas ꝛ misterio sēq̄ angelor⁹: ꝛ dūm ait eum angeli ipīi ieiū aī tēpus vt diuinitas eius vba bolū magis lateret: vt puenīēnus loci tēdā haberet: ꝛ vt victoria ipīi⁹ christi excellentior appareret ex hoc ꝙ solus ipīi deuincere: ꝛ ō victo ten tatore ꝛ ꝓximo recedit. i Accesserūt an. ꝛ mi. ei. Sicut vero dño ser ui sui. er q̄ apparuit diuinitas christi: q̄ nulla nī est supra ligēdi nisi diuina sequit' ieiū ꝓ totius cuīgelii: ꝛ Cū aūt au. ihēs Supius declarauit manifestans plenā ipīius mediatoriā ostēdēdo in ipso veritatē humane nature ꝛ diuine. B incipit agere de opīb⁹ christi: de christo aūt liter alia tria fuerāt ꝓ ꝓphas ꝑdicta. Primū q̄s esset legislator nouę legis. Ascē. xxii. Ecce puer meus quem elegi dilectus meus in quo bene complacuit mihi ponā spīm meū sup eū. Secūdū q̄s esset martir: Ysa. liii. Quis credidit auditui nr̄o. Tertiū q̄s esset redēptor: ꝓ quo ꝓphetatū est Ysa. lxi. Spūs dñi sup me. Ysa. lxi. ꝛ dixit ibi aliqua ex q̄bus tria hec ꝓbant. Primo ꝙ ipse esset legislator nouę legis: Dicit enī:

Qui vocatur petrus. Hic quando primo andreas adhesit eum: hoc nomen inditum est ei: quum dicitur in vocatione cephas quod interpretatur capitaneus: q̄ videtur de futuro promittere. Hic quando ō stabilis est: Tu es petrus filius dei vivi: dictum est ei. Tu es petrus: & super hanc petram edificabo ecclesiam meam.

Reliq. Per† agnoscitur. duo fratres videntes ea dominum conuertit ea ibi magistro sunt apti ad apostolatus hanc illuminandi: & principio dei obedientes aliis videntur exemplum.

Hoc primū petrum qui vocatur ecclesia: et andream: qui vocat fortis ponit quia sine obedientia nullus intrat sine fortitudine nullus perseverat: hec germane sunt virtutes. Quia vo petrus homo inobediēs est sit: fortidus obediens in q̄ stabilis est.

R̄sp. Matheus dicit post baptizationem capharnaum discipulos vocasse. Johes dicit q̄ postquam in vinum cōuersum venit ihesus capharnaum & mater eius & fratres & discipuli: Sed in certum est verum illi tam adhesisset vt hic recapitulando dicatur q̄ primo fuerunt cum. Et descendit cum eo dicuntur discipuli: nō q̄ tunc discipuli: sed q̄ futuri. Ante autem q̄ veniret ihesus in chana galilee andreas petrum adduxit: sed nondum discipuli.

Multitudines rhetę. Quia eius sepe terrenis lucris inhiare consideraūt celestibus desiderijs adhocrat: & per eos rhetibus evangelii alios de profundo iniquitatis extrahit: vnde subdit: Venite post me & v.f.p.ho. Matheus & marcus & lucas dicunt petrum & andream de piscatione vocatos in galilea. Johnes tanta laudanē ad testimonij ioānis baptiste primo andream fuisse & cum alio cuius nomen tacetur: deinde petrum: tertio philippum: Sed tunc tanta laudanē vite dilectionis ei inseparabiliter adhesisse: Sed cognito quis esset: cum miraculo ad propria sunt reuersi.

Piscatores. Piscatorius per piscatoria vadit loca. Mystice: Dum incarnatus carnem suscepit: visibiliter vidit in mari mūdi spūales piscatores alios quid agent offendit quos ab eterno preuidit.

Continuo. Perfecta obedientia est sua imperfecta relinquere. Relicta rhetibus: q̄ est poetica exclamat: non cupiditate q̄ peccatis amore. In his datur forma volentibus sequi.

Admiratur intentio non piscatio mutantur rhetia in doctrinam: cupiditas in amorem animarum: set mare secularem: mutis ecclesia: pisces boni & mali homines.

Vidit alios duos. Ecce in his quatuor numerus evangelistarum prefiguratur: qui animas a mundo extrahunt de quatuor partibus mundi.

Bini & bini vocantur: q̄ duritia non nisi inter duos est. Vocatio dicitur vel ex electionem gratie: vnde dicitur: Quos & vocauit & Vel ex illud: Multi sunt vocati.

Queritur quomodo matheus & marcus dicant binos vocasse ihesum: primo petrum & andream: postea iacobum & ioannem: cum lucas dicat in magna captura piscium petri & andree socios iacobum & ioannem fuisse.

Nicolaus

a Vidit duos fratres. ℣ patet littera. b Et procedens inde. Hic agitur de vocatione iacobi & ioannis filiorum zebedei: & patet littera. Sed queritur hic quomodo illi fratres relicto patre: & similiter alii duo relicto omnibus ita secuti sunt eum. Dicendum q̄ in eo erat virtus diuinitatis: & ideo sicut poterat exterius vocare per vocem: ita poterat interius attrahere per voluntatem sua per inspirationem. Similiter queritur quare simplicem hominem primo vocauit ad predicationem evangelii. Dicendum q̄ sicut a principio aliquos simplices vocauit vt patet in illo proverbio ita similiter aliquos litteratos vocauit a principio: vt nathanaelem & nicodemum: vt habetur Joan. i. & iii. quia si solos simplices vocasset crudi possent q̄ fuissent et simplicitate decepti. Vocauit tamen simplices magis ostendere apostolos & predicatores evangelii q̄ litteratos vt fides esset magis attribuenda sapientie diuine q̄ humane. c Et circuibat ihesus. Hic ponitur admiratio populi ad doctrinam quantum ad multitudinem populorum ipsum sequentium: quia non solum vocabat verbo: sed doctrinam suam confirmabat facto: faciat per miracula que solum deum decet virtute diuina. Sicut enim illa ad que astringit intellectus humanus non probantur sufficienter: nisi per reductionem ad principia

† qui vocant fratres ablectionis phinit sine cura nullus in ecclesia predicatorum admittit † q̄ cum primo obedientia vocat † qui fratres mutat ea ad vitā galilee vidit duos fratres † simonem † apostolos : vidit

iem qui vocatur petrus: & andre † improvisa lucra vite pscientia am fratrem eius † mittētes rhete in † mare. † Erāt enim piscatores: & ait † ad vt politica ℣ institutio & affectus † aliter fructus laborum potest vti de † bona re p̄dicatio illis: † Venite post me† faciā vos † † vbi magis pudetur affectus ℣ invitus li continuo relictis rhetib⁹ † secuti sunt eum. Et p̄cedens inde vidit alios duos fratres iacobum zebedei & ioannem fratrem eius in naui cū zebedeo patre eorū re

† obtulerūt ei omnes male habē

† obtulerūt eum ibetia trahere non poterāt & ihesus petro tandē dixit: Mitte rmeram hoc enim tm hominē trāsmittit ea finaui eos tamen fidubitia ad terram nauibus fessos fuisse. Sed quod lucas dicit petrus factum est: hoc tunc fuit a domino vocatis: sed tñ predictum est petro q̄ homines caperet: non vt pesca pisces non aliter capiuntur. Vnde & vocatis ductis ad terram nauibus quasi relictis cura: Postea vo cet mutē eos et marcus dicunt bini vocati fuisse & tñ soli. Ideo autem piscatores illuminauit ea mittere predicatores illuminauit mittere predicatores vt fides in virtute dei non eloquentia hominum poneret.

Zebedei et. Zebedeo hoc loco tm: id est diabolus. Jacobus supplantator qui admittitur a ioanne: id est a gratia dei.

Et vocauit eos. Vocauit & alios: sed sufficit nominare illos.

Et circuibat. Confirmatis vocatis predicationi inflet: docēs in synagogis eorum & p̄dicans de futuri vite contemplatiue perfectis.

Docens in synagogis. Docens de meritis vite active fidelium: Predicans de futuri vite contemplatiue perfectis.

Docens ut ea. Docens de meritis vite active fidelium: Predicans de futuri vite contemplatiue perfectis.

Docens in synagogis. Ille ociosus doctor in vacuus discurrat: sed vbi sunt plures predicet.

Evangelium regni. Quia infirma est molestia viuenti in carne: labor infirmis non suscipitur: nisi merces operis expectatur: Ideo christus cui gratia est beatitudinem: vt excitet ad boni operis patientiam.

Et sanans. Curare languorem & infirmitatem non fuit magnum cum posset mereri: Sed ideo factum: vt sic erigerentur ad regnum: & sic taliter infirmis predicatores etiam terrena subsidia subditis ministrare: et sic ad regnum trahere.

Et abiit opinio. Opera salutis sine fama boni odoris non satis valuerunt auditoribus: nec fama sine opere profecit: sine quibus fama veri sacerdotis non edificatur.

Fama propter proximi est necessaria: & maxime predicatoribus: hec predicta bona opera sequitur.

Abiit opinio eius: id est fama eius in totam syriam. Syria est omnis regio ab euphrate vsq; ad mare magnum cappadocia vsq; in egyptum: in qua est provincia palestina: in qua iudei habitant. Syria interpretatur elata. Galilea volubilis vel rotata: id est mundus qui est superbus et ad ima semper rotatur: in quo fama christi timetur per predicationem apostolorum per quos saluati sunt demoniaci: id est idolatre: lunatici: id est instabiles: paralytici: id est remissi & torpentes: paralysis grece: latine dissolutio.

In totam syriam. Usq; ad fastigium vere laudis per incrementa boni operis. Docebat magistrum pontificum testimonium laudis habere ab his qui foris sunt: vnde talibus infirmitates meum liberium parabant.

De lyra

intellectui per se nota: ita similiter que excedunt facultatem intellectus nostri: cuius modi sunt illa que pertinent ad doctrinam christi non poterant turbis communibus melius declarari q̄ per opera virtutum totius nature recordia. cum enim deus non possit esse falsitatis si talia indicantur ad confirmationem alicuius doctrine sequitur illam doctrinam veritatem infallibilem continere. Hoc modo confirmata est doctrina apostolorum Marci. xvi. Illi profecti predicauerunt vbiq; domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis: & hoc modo confirmat christus doctrinam suam: vt dicitur hic: Et circuibat ihesus totam galileam &c. sequitur: d Et predicans euangelium regni. quia christus predicabat aperionem regni celestis: quod non faciebat doctrina magica. e Et sanans omnem languorem. id est infirmitatem incurabilem virtute nature: ex quo & confirmabatur patet confirmatio fuit doctrine: vt dictum est. f Et abiit opinio eius. id est fama. g In totam syriam. quia non solum in iudea: sed in prouincia vicina abiit ipsius fama propter eius crebra miracula: propter quod rex abagarus qui regnabat tunc in cappadocia scripsit saluatori vnam epistolam: vt habetur in ecclesiastica hystoria.

Et secute

Demones habent. Alleg. Demoniaci idolatre. Lunatici instabiles. Paralytici dissoluti & luxurie. Lunaticos enim ille quos motus in solem facit iuncto q̄ hoc infantia fit p luminis dei: q̄ infantia fuerit lunaria tpa scripture: vt infantes creantur in creatura triangulorum.

Lunaticos & paralyticos. Inter hos fuerāt gḗs de quib⁹ marc⁹ & lucas plenius agunt.

Curauit. Curat eos patiens: et paratus auditor: ignorantes: aliter parens erat mag⁹ mansuete curā impendere.

Secute sunt &c. Quadripertite turbe. Latin gentes celeste mysterij vt discipli. alii ob curationē infirmitatū. Alii sola fama & curiositate cupiti: volentes fi verū esset q̄ ds erat. Alii p inuidiā volentes accusare & in aliquo capere. C. V.

Idem aūt &c.

v Dixit. ℣ plenius lucas dicit: Factū est aūt in illo dierum & ipse erat pernoctans in oratione dei: et cū dies factus esset vocauit discipulos & elegit ex ipsis quos & apl̄os nominauit: Sed lucas dicit post descensum de monte in loco campestri edisse sermonē turbis p̄dicasse: stando: quē matheus dicit habitū in monte discipulis sedendo. Potuit aūt esse vt in mōte primū sederet q̄s matheus tacet: lucas dicit: & descēs sermonē illū ibi habuerit quē matheus dicit lucas tacuit: Et postq̄ descendit: & alterū sermonē fecit in hoc facerent quē matheus tacet: lucas dicit: Vel potuit ihesus primo esse cū suis discipulis in montis & q̄si ex eis xii. elegit. de q̄b⁹ cū eis descendisse in aliquā equalitatē q̄ tñ esset in montis & multas turbas cepe posset & ibi stetisse donec turbe ꝯgregarent: & post cū solūmodo ꝑpius discipulos vocasse: & ita illis & ceteris vnū sermonē habuisse: quem dicit matheus: & in eo discrīs narrandi ordine: sed eadē rerum veritate.

Turba q̄ sedebat. Ad alios sermo ejus fit in capitri. Nō enim oēs ola possunt q̄s verius putat ejus ide verisq; fil' possit videri factus.

Ascendit. Docens suos ascendere nec in turba remanere: alicui do etiam iusticiam & illam que est scribarum & phariseor.

Ascendit ipse mons in monte: vt altiora virtutū culmina docerent: et cū esset supra quā sedet: p̄dicta ꝑcepit vbi: sublimius erigendam esse fidē & cāle doctrina vsq; ad finē cū plenā eruditet. Aplos p̄mittit ad montē vt a monte ꝑius suscipiant montes pacem populo.

Sedisset. Sedit humanitatis per quam cognoscitur. Vnde: Et mūdus eum non cognouit ante incarnationem.

Accesserunt. Ut vicinius audiant: qui ad implendū alo ꝑperant.

Et aperiens. Aperio ens, ꝑfunditate significat facti: Quasi abyssi quasi thesauri aperuit: quasi fluuii paradisi. In hoc mōte nouū testamēt cū in cordibus filioꝝ scripsit incipiens a beatitudine: qui in monte fruat ve

Nicolaus

a Et secute sunt eum turbe multe de galilea & decapoli: decapolis nomē est regionis dicta a decem q̄s est decem & polis q̄s est ciuitas: q; ibi erant decem ciuitates cetera patet. C. V.

b v Videns aūt ihesus turbas. Descripta admiratione populi p̄ p̄dicationē christi. hic ponit ipsius legislatio q̄ ve dicta est docebat forti ꝑpio admiratōe: primo ponit huius legis datio ab ore christi qui est legis⁹ rē: & scdo ponit ꝑfectā legis ꝑmulgatio p multitudē discipulor⁹ ad p̄dicādū ea: q. Et vocatis &c. tertio ponit finis legē data & ꝑmulgatā iudicatio ca. xviii. Et egressus ihesus &c. vbi agit de adultu christi ad iudicii. Jta aūt tria p̄dicta patet ꝑpte ad legē. Prima in duas q; primo ponit⁹ legis exposito. scdo describit ipsius explicate ꝑformatio ꝑ miracula ca. viii. Cū aūt dicit dixit ihesus de mōte. Prima adhuc i

Beati mites. Mites sunt qui malis mundus dominatur: perfecta virtus est mentem possidere.

Mitis est quem vexatio aperitue seu maritudo non afficit: sed simpliciter ad omne tuitorii subiectionis voluntas patienter.

Mitis est quem nō rapuit vel ira affectu: sed ola equanimiter sustinet.

Beati mites. Quoniam ipsi hereditabunt terram. Beati qui lugent. Quoniam ipsi consolabunt. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam. Quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes. Quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde. Quoniam ipsi deum videbunt. Beati pacifici. Quoniam filii dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati estis cum maledixerint vobis homines et persecuti fuerint et dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me. Gaudete et exultate quoniam merces vestra copiosa est in celis.

Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante vos. Vos estis sal terre. Quod si sal euanuerit in quo salietur ad nichilum valet vltra nisi vt mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio sed super candelabrum vt luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est.

Non veni solvere legem aut prophetas sed adimplere. Amen dico vobis donec transeat celum et terra iota vnum aut vnus apex non preteribit a lege donec omnia fiant. Qui ergo solverit vnum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines minimus vocabitur in regno celorum. Qui autem fecerit et docuerit hic magnus vocabitur in regno celorum. Dico enim vobis quia nisi abundauerit iustitia vestra plus quam scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum.

Audistis quia dictum est antiquis. Non occides. Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo raca reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue reus erit gehenne ignis. Si ergo offers munus tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te relinque ibi munus tuum ante altare et vade prius reconciliari fratri tuo et tunc veniens offeres munus tuum. Esto consentiens aduersario tuo cito dum es cum eo in via ne forte tradat te aduersarius iudici et iudex tradat te ministro et in carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem.

Audistis quia dictum est. Non moechaberis. Ego autem dico vobis quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam moechatus est eam in corde suo. Si autem oculus tuus dexter scandalizat te erue eum et proice abs te. Expedit enim tibi vt pereat vnum membrorum tuorum et non totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat te abscide eam et proice abs te. Expedit enim tibi vt pereat vnum membrorum tuorum et non totum corpus tuum eat in gehennam.

Dictum est autem. Quicumque dimiserit uxorem suam det ei libellum repudii. Ego autem dico vobis quia omnis qui dimittit uxorem suam excepta fornicationis causa facit eam moechari et qui dimissam duxerit moechatur.

Iterum audistis quia dictum est antiquis. Non periurabis. Reddes autem domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis non iurare omnino neque per celum quia thronus dei est neque per terram quia scabellum est pedum eius neque per hierusalem quia ciuitas est magni regis neque per caput tuum quia non potes vnum capillum album facere aut nigrum. Sit autem sermo vester est est non non. Quod autem his abundantius est a malo est.

Audistis quia dictum est. Oculum pro oculo et dentem pro dente. Ego autem dico vobis non resistere malo. Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam prebe illi et alteram. Et ei qui vult tecum iudicio contendere et tunicam tuam tollere dimitte ei et pallium. Et quicumque angariauerit te mille passus vade et alia duo. Qui petit a te tribue et volenti mutuari a te ne auertaris.

Audistis quia dictum est. Diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros benefacite his qui oderunt vos et orate pro persequentibus et calumniantibus vos vt sitis filii patris vestri qui in celis est qui solem suum oriri facit super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Si enim diligitis eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis nonne et publicani hoc faciunt. Et si salutaueritis fratres vestros tantum quid amplius facitis nonne et ethnici hoc faciunt. Estote ergo vos perfecti sicut et pater vester celestis perfectus est.

Attendite autem ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemosinam noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt in synagogis et in plateis vt honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua vt sit elemosina tua in abscondito et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi in palam.

Et cum orabitis non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Tu autem cum orabis intra in cubiculum tuum et clauso ostio tuo ora patrem tuum in abscondito et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi in palam. Nolite autem multum loqui sicut ethnici putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis scit enim pater vester quid opus sit vobis antequam petatis eum. Sic ergo vos orabitis. Pater noster qui es in celis sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Panem nostrum cotidianum da nobis hodie et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in temptationem sed libera nos a malo. Amen.

Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet et vobis pater vester celestis peccata vestra. Si autem non dimiseritis hominibus peccata eorum nec pater vester dimittet peccata vestra.

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra vbi erugo et tinea demolitur et vbi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in celo vbi neque erugo neque tinea demolitur et vbi fures non effodiunt nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus ibi est et cor tuum.

Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt ipse tenebre quante erunt.

Nemo potest duobus dominis seruire aut enim vnum odiet et alterum diliget aut vnum sustinebit et alterum contemnet. Non potestis deo seruire et mamone. Propterea dico vobis ne solliciti sitis anime vestre quid manducetis neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca et corpus plus quam vestimentum. Respicite volatilia celi quoniam non seminant neque metunt neque congregant in horrea et pater vester celestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis. Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum vnum. Et de vestimento quid solliciti estis. Considerate lilia agri quomodo crescunt non laborant neque nent. Dico autem vobis quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus fuit sicut vnum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie est et cras in clibanum mittitur deus sic vestit quanto magis vos modice fidei. Nolite ergo solliciti esse dicentes quid manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur. Hec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quia horum omnium indigetis. Querite autem primum regnum dei et iustitiam eius et hec omnia adicientur vobis. Nolite ergo esse solliciti in crastinum crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi sufficit diei malitia sua.

Nolite iudicare vt non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini et in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui trabem autem in oculo tuo non vides. Aut quomodo dicis fratri tuo sine eiciam festucam de oculo tuo et ecce trabs est in oculo tuo. Hypocrite eice primum trabem de oculo tuo et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui.

Nolite dare sanctum canibus neque mittatis margaritas vestras ante porcos ne forte conculcent eas pedibus suis et conuersi dirumpant vos.

Petite et dabitur vobis. Querite et inuenietis. Pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit et qui querit inuenit et pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo quem si petierit filius suus panem numquid lapidem porriget ei aut si piscem petierit numquid serpentem porriget ei. Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris quanto magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se.

Omnia ergo quecumque vultis vt faciant vobis homines et vos facite eis hec est enim lex et prophete.

Intrate per angustam portam quia lata porta et spatiosa via que ducit ad perditionem et multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta et arta via que ducit ad vitam et pauci sunt qui inueniunt eam.

Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis vuas aut de tribulis ficus. Sic omnis arbor bona fructus bonos facit mala autem arbor malos fructus facit. Non potest arbor bona malos fructus facere neque arbor mala bonos fructus facere. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.

Non omnis qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum celorum sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est ipse intrabit in regnum celorum. Multi dicent mihi in illa die domine domine nonne in nomine tuo prophetauimus et in nomine tuo demonia eiecimus et in nomine tuo virtutes multas fecimus. Et tunc confitebor illis quia nunquam noui vos discedite a me qui operamini iniquitatem.

Omnis ergo qui audit verba mea hec et facit ea assimilabo eum viro sapienti qui edificauit domum suam super petram. Et descendit pluuia et venerunt flumina et flauerunt venti et irruerunt in domum illam et non cecidit fundata enim erat super petram. Et omnis qui audit verba mea hec et non facit ea similis erit viro stulto qui edificauit domum suam super arenam. Et descendit pluuia et venerunt flumina et flauerunt venti et irruerunt in domum illam et cecidit et fuit ruina illius magna.

Et factum est cum consummasset Ihesus sermones hos mouebatur turba super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens et non sicut scribe eorum et pharisei.

Cum autem descendisset de monte secute sunt eum turbe multe et ecce leprosus veniens adorabat eum dicens. Domine si vis potes me mundare. Et extendens Ihesus manum tetigit eum dicens. Volo mundare. Et continuo mundata est lepra eius. Et ait illi Ihesus vide nemini dixeris sed vade ostende te sacerdoti et offer munus quod precepit Moyses in testimonium illis.

Cum autem introisset Capharnaum accessit ad eum centurio rogans eum et dicens. Domine puer meus iacet in domo paralyticus et male torquetur. Et ait illi Ihesus ego veniam et curabo eum. Et respondens centurio ait illi. Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum sed tantum dic verbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites et dico huic vade et vadit et alii venit et seruo meo fac hoc et facit. Audiens autem Ihesus mirabatur et sequentibus se dixit amen dico vobis apud nullum in Israel tantam fidem inueni. Dico autem vobis quod multi ab oriente et occidente venient et recumbent cum Abraham et Isaac et Iacob in regno celorum. Filii autem regni eicientur in tenebras exteriores. Ibi erit fletus et stridor dentium. Et dixit centurioni vade et sicut credidisti fiat tibi. Et sanata est puer in hora illa.

Et cum venisset Ihesus in domum Petri vidit socrum eius iacentem et febricitantem et tetigit manum eius et dimisit eam febris et surrexit et ministrabat illis. Vespere autem facto obtulerunt ei multos demoniacos et eiciebat spiritus verbo et omnes male habentes curauit vt adimpleretur quod dictum est per Ysaiam prophetam dicentem. Ipse infirmitates nostras accepit et egritudines portauit.

Videns autem Ihesus turbas multas circa se iussit ire trans fretum. Et accedens vnus scriba ait illi magister sequar te quocumque ieris. Et dixit ei Ihesus vulpes foueas habent et volucres celi tabernacula sed filius hominis non habet vbi caput reclinet. Alius autem de discipulis eius ait illi domine permitte me primum ire et sepelire patrem meum. Ihesus autem ait illi sequere me et dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

Et ascendente illo in nauim secuti sunt eum discipuli eius et ecce motus magnus factus est in mari ita vt nauicula operiretur fluctibus ipse vero dormiebat. Et accesserunt ad eum et suscitauerunt eum dicentes. Domine saluum nos fac perimus. Et dicit eis Ihesus quid timidi estis modice fidei. Tunc surgens imperauit ventis et mari et facta est tranquillitas magna. Homines autem mirati sunt dicentes. Qualis est hic quia et venti et mare obediunt ei.

Et cum venisset trans fretum in regionem Gerasenorum occurrerunt ei duo habentes demonia de monumentis exeuntes sedentes in medio quorum erant plures. Et ecce clamauerunt dicentes. Quid nobis et tibi Ihesu fili dei. Venisti huc ante tempus torquere nos. Erat autem procul ab illis grex porcorum multorum pascens. Demones autem rogabant eum dicentes. Si eicis nos hinc mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis Ihesus ite. Illi autem exeuntes abierunt in porcos. Et ecce impetu abiit totus grex porcorum per precipitium in mare et mortui sunt in aquis. Pastores autem fugerunt et abeuntes in ciuitatem nunciauerunt omnia et illorum qui demonia habuerant. Et ecce omnis ciuitas exiit obuiam Ihesu et videntes eum rogauerunt ne transiret de finibus eorum.

Et ascendens Ihesus in nauim transfretauit et venit in ciuitatem suam. Et ecce offerebant ei hominem paralyticum iacentem in lecto. Et videns Ihesus fidem illorum ait paralytico confide fili remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se. Hic blasphemat. Et cum videret Ihesus cogitationes eorum dixit ut quid cogitatis mala in cordibus vestris. Quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata aut dicere surge et ambula. Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata tunc ait paralytico. Surge tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et surrexit et abiit in domum suam. Videntes autem turbe timuerunt et glorificauerunt deum qui dedit potestatem talem hominibus.

Et cum transisset Ihesus inde vidit hominem sedentem in telonio nomine Matheum et ait illi sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est cum recumberet in domo illius ecce multi publicani et peccatores venerunt et discumbebant cum Ihesu et discipulis eius. Et videntes pharisei dicebant discipulis eius. Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister vester. Ihesus autem audiens ait non egent qui sani sunt medico sed qui male habent. Euntes autem discite quid est misericordiam volo et non sacrificium. Non enim veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam.

Tunc accesserunt ad eum discipuli Johannis dicentes. Quare nos et pharisei ieiunamus frequenter discipuli autem tui non ieiunant. Et ait illis Ihesus numquid possunt filii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus. Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus et tunc ieiunabunt. Nemo autem immittit figmentum rude in vestimento vetusto. Tollit enim plenitudinem eius a vestimento et peior scissura fit. Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres alioquin rumpuntur vtres et vinum effundetur et vtres pereunt sed vinum nouum in vtres nouas mittendum est et vtraque conseruantur.

Hec illo loquente ecce archisynagogus vnus venit et adorabat eum dicens quia filia mea modo defuncta est sed veni et impone manum tuam super eam et viuet. Et surgens Ihesus sequebatur eum et discipuli eius. Et ecce mulier que sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim intra se si tetigero tantum vestimentum eius saluabor. Ihesus autem conuersus et videns eam dixit confide filia fides tua te saluam fecit. Et saluata est mulier ex illa hora. Et cum venisset Ihesus in domum archisynagogi et vidisset tibicines et turbam tumultuantem dicebat. Recedite non enim mortua est puella sed dormit. Et deridebant eum. Et cum eiecta esset turba introiuit et tenuit manum eius et surrexit puella. Et exiit fama hec in vniuersam terram illam.

Et transeunte Ihesu inde secuti sunt eum duo ceci clamantes et dicentes. Miserere nostri fili dei. Cum autem venisset domum accesserunt ad eum ceci et dicit eis Ihesus. Credetis quia hoc possum facere. Dicunt ei. Etiam domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens. Secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum et comminatus est illis Ihesus dicens. Videte ne sciat quis hoc. At illi exeuntes diffamauerunt eum in tota terra illa.

Exeuntibus autem illis ecce obtulerunt ei hominem mutum demonium habentem. Et ejecto demonio locutus est mutus. Et admirate sunt turbe dicentes. Numquam apparuit sic in Israel. Pharisei autem dicebant. In principe demoniorum eicit demonia.

Et circuibat Ihesus ciuitates omnes et castella docens in synagogis eorum et predicans euangelium regni et curans omnem languorem et omnem infirmitatem. Videns autem turbas misertus est eis quia erant vexati et iacentes sicut oues non habentes pastorem. Tunc ait discipulis suis messis quidem multa operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis vt mittat operarios in messem suam.

Et conuocatis duodecim discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum vt eicerent eos et curarent omnem languorem et omnem infirmitatem. Nomina autem duodecim apostolorum hec sunt. Primus Simon qui dicitur Petrus et Andreas frater eius. Iacobus Zebedei et Johannes frater eius. Philippus et Bartholomeus. Thomas et Matheus publicanus. Iacobus Alphei et Lebeus qui cognominatus est Thaddeus. Simon Chananeus et Judas Iscariotes qui et traditor fuit eius.

Hos duodecim misit Ihesus precipiens eis dicens. In viam gentium ne abieritis et in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis. Sed potius ite ad oues que perierunt domus Israel. Euntes autem predicate dicentes quia appropinquabit regnum celorum. Infirmos curate leprosos mundate demonia eiicite. Gratis accepistis gratis date. Nolite possidere aurum neque argentum neque pecuniam in zonis vestris non peram in viam neque duas tunicas neque calciamenta neque virgam. Dignus enim est operarius cibo suo. In quamcumque autem ciuitatem aut castellum intraueritis requirite in ea quis dignus sit et ibi manete donec exeatis. Intrantes autem in domum salutate eam dicentes. Pax huic domui. Et si fuerit domus illa digna veniat pax vestra super eam. Si autem non fuerit digna pax vestra ad vos reuertatur. Et quicumque non receperit vos neque audierit sermones vestros exeuntes foras domum aut ciuitatem illam excutite pulueres pedum vestrorum. Amen dico vobis tolerabilius erit terre Sodomorum et Gomorreorum in die iudicii quam illi ciuitati.

Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe. Cauete autem ab hominibus. Tradent enim vos in consiliis suis et in synagogis suis flagellabunt vos. Et ante presides et reges ducemini propter me in testimonium illis et gentibus. Cum autem tradent vos nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim estis vos qui loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium et insurgent filii in parentes et morte afficient eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseuerauerit in finem hic saluus erit. Cum autem persequentur vos in ciuitate hac fugite in aliam. Amen enim dico vobis non consummabitis ciuitates Israel donec veniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum neque seruus supra dominum suum. Sufficit discipulo vt sit sicut magister eius et seruus sicut dominus eius. Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt quanto magis domesticos eius. Nolite ergo timere eos nichil enim est opertum quod non reuelabitur et occultum quod non sciatur. Quod dico vobis in tenebris dicite in lumine et quod in aure auditis predicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus animam autem non possunt occidere. Sed timete magis eum qui potest et animam et corpus perdere in gehenna. Nonne duo passeres asse veneunt et vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere multis passeribus pluris estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus confitebor et ego eum coram patre meo qui in celis est. Qui autem negauerit me coram hominibus negabo et ego eum coram patre meo qui in celis est.

Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere in terram non veni pacem mittere sed gladium. Veni enim separare hominem aduersus patrem suum et filiam aduersus matrem suam et nurum aduersus socrum suam et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me non est me dignus et qui amat filium aut filiam plus quam me non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me non est me dignus. Qui inuenit animam suam perdet eam et qui perdiderit animam suam propter me inueniet eam. Qui recipit vos me recipit et qui me recipit recipit eum qui misit me. Qui recipit prophetam in nomine prophete mercedem prophete accipiet et qui recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet. Et quicumque potum dederit vni ex minimis istis tantum calicem aque frigide tantum in nomine discipuli amen dico vobis non perdet mercedem suam.

Et factum est cum consummasset Ihesus precepta duodecim discipulorum suorum transiit inde vt doceret et predicaret in ciuitatibus eorum. Iohannes autem audiens in vinculis opera Christi duobus ex discipulis suis dixit ei. Tu es qui venturus es an alium expectamus. Et respondens Ihesus ait illis. Euntes renunciate Johanni que audistis et vidistis. Ceci vident claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt mortui resurgunt pauperes euangelizantur. Et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me.

Illis autem abeuntibus cepit Ihesus dicere ad turbas de Johanne. Quid existis in desertum videre arundinem vento agitatam. Sed quid existis videre hominem mollibus vestimentis indutum. Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre prophetam. Etiam dico vobis et plus quam prophetam. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis non surrexit inter natos mulierum maior Johanne Baptista. Qui autem minor est in regno celorum maior est illo. A diebus autem Johannis Baptiste usque nunc regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete et lex usque ad Johannem prophetauerunt. Et si vultis recipere ipse est Helias qui venturus est. Qui habet aures audiendi audiat.

Cui autem similem estimabo generationem istam. Similis est pueris sedentibus in foro et clamantibus coniungere vobis quia tibiis cantauimus vobis et non saltastis lamentauimus et non planxistis. Venit enim Johannes neque manducans neque bibens et dicunt demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens et dicunt ecce homo vorax et potator vini publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia a filiis suis.

Tunc cepit exprobrare ciuitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes eius quia non egissent penitentiam. Ve tibi Corozaim ve tibi Bethsaida quia si in Tyro et Sidone facte essent virtutes que facte sunt in vobis olim in cinere et cilicio penitentiam egissent. Verumtamen dico vobis Tyro et Sidoni remissius erit in die iudicii quam vobis. Et tu Capharnaum numquid vsque in celum exaltaberis vsque in infernum descendes. Quia si in Sodomis facte essent virtutes que facte sunt in te forsitan remansissent usque in hodiernum diem. Verumtamen dico vobis quia terre Sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi.

In illo tempore respondens Ihesus dixit confiteor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. Etiam pater quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo et nemo nouit filium nisi pater neque patrem quis nouit nisi filius et cui voluerit filius reuelare. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos et discite a me quia mitis sum et humilis corde et inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est et onus meum leue est.

In illo tempore abiit Ihesus sabbatis per sata et discipuli eius esurientes cepere vellere spicas et manducare. Pharisei autem videntes dixerunt ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere sabbatis. Ipse autem dixit eis. Numquam legistis quid fecerit dauid cum esuriret ipse et qui cum illo erant quomodo intrauit in domum dei et panes propositionis comedit quos non licebat ei manducare neque his qui cum illo erant sed tantum sacerdotibus. Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant et sine crimine sunt. Dico autem vobis quia templo maius hic est. Si autem scissetis quid est misericordiam volo et non sacrificium numquam condemnassetis innocentes. Dominus enim est filius hominis etiam sabbati.

Et cum inde transisset venit in synagogam suam et ecce homo manum habens aridam et interrogauerunt eum dicentes. Si licet sabbatis curare. Ipse autem dixit eis. Quis erit ex vobis homo qui habet ouem vnam et si cecidit hec sabbatis nonne tenebit et leuabit eam. Quanto ergo melior est homo ove igitur licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini extende manum tuam et extendit et restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem pharisei consilium fecerunt aduersus eum quemadmodum illum perderent. Ihesus autem sciens secessit inde et secuti sunt eum multi et curauit eos omnes et comminatus est eis ne manifestum eum facerent vt adimpleretur quod dictum est per Ysaiam prophetam dicentem. Ecce puer meus quem elegi dilectus meus in quo bene complacuit anime mee ponam spiritum meum super eum et iudicium gentibus annunciabit. Non contendet neque clamabit neque audiet aliquis in plateis vocem eius. Arundinem quassatam non conteret et linum fumigans non extinguet donec eiciat in victoriam iudicium et nomini eius gentes sperabunt.

Tunc oblatus est ei demoniacus cecus et mutus et curauit eum ita vt cecus loqueretur et videret. Et stupebant vniuerse turbe et dicebant numquid hic est filius dei. Pharisei autem audientes dixerunt hic non eicit demonia nisi in Beelzebub principe demoniorum. Ihesus autem videns cogitationes eorum dixit eis omne regnum diuisum contra se desolabitur et omnis ciuitas vel domus diuisa contra se non stabit. Et si Satanas Satanam eiicit contra se diuisus est quomodo stabit regnum eius. Et si ego in Beelzebub eicio filii vestri in quo eiciunt ideo ipsi iudices vestri erunt. Si autem in spiritu dei eicio demonia profecto preuenit in vos regnum dei. Aut quomodo potest quis intrare in domum fortis et vasa eius diripere nisi prius fortem illum ligauerit et tunc domum eius diripiet. Qui non est mecum contra me est et qui non colligit mecum spargit. Ideo dico vobis omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis remittetur ei qui autem dixerit contra spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam et fructus eius bonos aut facite arborem malam et fructus eius malos. Ex fructu enim arbor cognoscitur. Progenies viperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis mali. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona et malus homo de malo thesauro profert mala. Dico autem vobis quod omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis et ex verbis tuis condemnaberis.

Tunc signum de celo petierunt ab eo quidam scribarum et pharisei dicentes. Magister volumus a te signum videre de celo. Qui respondens ait illis. Generatio mala et adultera signum querit et signum non dabitur ei nisi signum Jone prophete. Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Viri Ninuite surgent in iudicio cum generatione ista et condemnabunt eam quia penitentiam egerunt in predicatione Jone et ecce plus quam Jonas hic. Regina austri surget in iudicio cum viris generationis huius et condemnabit eos quia venit a finibus terre audire sapientiam Salomonis et ecce plus quam Salomon hic.

Cum autem immundus spiritus exierit de homine ambulat per loca inaquosa querens requiem et non inuenit. Tunc dicit reuertar in domum meam vnde exiui et cum venerit inuenit eam vacantem scopis mundatam et ornatam. Tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores se et ingressi habitant ibi et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit et generationi huic nequam.

Adhuc illo loquente ecce mater eius et fratres stabant foris querentes loqui ei. Dixit autem quidam ei. Ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes te. At ille respondens dicenti sibi ait quis est mater mea et qui sunt fratres mei. Et extendens manum in discipulos suos dixit ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei qui in celis est ipse meus frater et soror et mater est.

In illo tempore exiens Ihesus de domo sedebat secus mare et congregate sunt ad eum turbe multe ita vt in nauim ascendens sederet et omnis turba stabat in littore. Et locutus est eis multa in parabolis dicens. Ecce exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat quedam ceciderunt secus viam et venerunt volucres celi et comederunt ea. Alia autem ceciderunt in petrosa ubi non habebant terram multam et exorta sunt continuo quia non habebant altitudinem terre. Sole autem orto estuauerunt et quia radicem non habebant aruerunt. Et alia ceciderunt inter spinas et ascenderunt spine et suffocauerunt ea. Alia autem ceciderunt in terram bonam et dabant fructum aliud centesimum aliud sexagesimum aliud tricesimum. Qui habet aures audiendi audiat.

Et accedentes discipuli dixerunt ei quare in parabolis loqueris eis. Ipse autem respondens ait illis. Quia vobis datum est nosse mysteria regni celorum illis autem non est datum. Qui enim habet dabitur ei et abundabit. Qui autem non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. Propterea in parabolis loquor eis quia videntes non videant et audientes non audiant neque intelligant. Et in eis adimplebitur profetia Ysaie dicentis. Auditu audietis et non intelligetis et videntes videbitis et non videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius et auribus grauiter audierunt et oculos suos clauserunt nequando videant oculis et auribus audiant et corde intelligant et conuertantur et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia vident et aures quia audiunt. Amen dico vobis quia multi prophete et iusti desiderauerunt videre que vos videtis et non viderunt et audire que audiuistis et non audierunt. Vos ergo audite parabolam seminantis. Omnis qui audit verbum regni et non intelligit venit malus et rapit quod seminatum est in corde eius. Hic est qui in via seminatus est. Qui autem super petrosa seminatus est hic est qui verbum audit et continuo cum gaudio accipit illud. Non habet autem radicem in se sed est temporalis. Facta autem tribulatione et persecutione propter verbum continuo scandalizatur. Et qui in spinis seminatus est hic est qui verbum audit et sollicitudo huius seculi et fallacia diuitiarum suffocat verbum et sine fructu efficitur. Et qui super bonam terram seminatus est hic est qui audit verbum et intelligit et fructum affert et facit alius centesimum alius sexagesimum alius tricesimum.

Aliam parabolam proposuit illis dicens. Simile factum est regnum celorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines venit inimicus eius et superseminauit zizania in medio tritici et abiit. Cum autem creuisset herba et fructum fecisset tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem serui patrisfamilias dixerunt ei. Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo unde ergo habet zizania. Et ait illis inimicus homo hoc fecit. Serui autem dixerunt ei. Vis imperemus et colligamus ea. Et ait non ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem et in tempore messis dicam messoribus. Colligite primum zizania et alligate ea fasciculos ad comburendum triticum autem congregate in horreum meum.

Aliam parabolam proposuit eis. Simile est regnum celorum grano sinapis quod accipiens homo seminauit in agro suo. Quod minimum quidem est omnibus seminibus cum autem creuerit maius est inter olera et fit arbor ita vt volucres celi veniant et habitent in ramis eius. Aliam parabolam locutus est eis. Simile est regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farine sata tribus donec fermentatum est totum. Hec omnia locutus est Ihesus in parabolis ad turbas et sine parabola non loquebatur eis vt adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Aperiam in parabolis os meum eructabo abscondita a constitutione mundi.

Tunc dimissis turbis venit in domum et accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. Ipse autem respondens ait illis. Qui seminat bonum semen est filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum autem semen hi sunt filii regni. Zizania autem sunt filii nequam. Inimicus autem qui seminauit ea est diabolus. Messis autem consummatio seculi est. Messores autem angeli sunt. Sicut ergo colligitur zizania et igni comburuntur sic erit in consummatione seculi. Mittet filius hominis angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem et mittent eos in caminum ignis ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi audiat.

Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro quem qui inuenit homo abscondit et prae gaudio illius vadit et vendit vniuersa que habet et emit agrum illum. Iterum simile est regnum celorum homini negotiatori querenti bonas margaritas. Inuenta autem vna pretiosa margarita abiit vendidit omnia que habuit et emit eam. Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare et ex omni genere congreganti. Quam cum impleta esset educentes et secus littus sedentes elegerunt bonos in vasa malos autem foras miserunt. Sic erit in consummatione seculi exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum et mittent eos in caminum ignis ibi erit fletus et stridor dentium.

Intellexistis hec omnia dicit eis Ihesus. Ait illi vtique domine. Ipse autem dixit eis. Ideo omnis scriba doctus in regno celorum similis est homini patrisfamilias qui profert de thesauro suo noua et vetera. Et factum est cum consummasset Ihesus parabolas has transtulit se inde et venit in patriam suam docebat eos in synagogis eorum ita vt mirarentur et dicerent. Vnde huic sapientia hec et virtutes. Nonne hic est fabri filius. Nonne mater eius dicitur Maria et fratres eius Jacobus et Joseph et Simon et Judas. Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt. Vnde ergo huic hec omnia. Et scandalizabantur in eo. Ihesus autem dixit eis quia non est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem eorum.

In illo tempore audiuit Herodes tetrarcha famam Ihesu et dixit pueris suis. Hic est Johannes Baptista ipse surrexit a mortuis et propterea virtutes operantur in illo. Herodes enim tenuit Johannem et ligauit eum et posuit in carcere propter Herodiadem uxorem fratris sui. Dicebat enim Johannes illi non licet tibi habere eam. Et volens eum occidere timuit populum quia sicut prophetam eum habebant. Natalibus autem Herodis saltauit filia Herodiadis in medio et placuit Herodi. Vnde cum iuramento confessus est ei dare quodcumque petisset. Illa autem ante instructa a matre sua ait da mihi hic in disco caput Johannis Baptiste. Et rex rogatus propter iusiurandum et eos qui recumbebant simul iussit dari et misit decollauit Johannem in carcere. Et allatum est caput eius in disco et datum puelle et attulit matri sue. Et accesserunt discipuli eius et tulerunt corpus et sepelierunt illud et venerunt nunciare Ihesu. Quo audito secessit inde in nauim seorsum in desertum locum et secute sunt eum turbe pedestres de ciuitatibus et exeuntes viderunt eum plures et intelligentes

buo vt videant opera vestra bo
na: & glorificent patrem vestrum
qui in celis est. Nolite putare
quoniam veni soluere legē aut
prophetas. Non veni soluere sed
adimplere. Amē quippe dico vo

bis donec trānseat celum & terra iō
ta vnum aut apex vnus non pteribit

Ut videant opera &c. Opera regulata vt videantur: & sic glorificetur deus: & hoc non ad gloriam vestram.

Nolite putare. Postq̄ bonitatem ostendit quo ala pat̄ p̄ veritatem nō ex lucro & gloria dei facere: incipit docere quid doctor sit. Quasi dicat: non est quod veteres abhorreā: pro quo istos alapatri ex ei angel⁹ & legislator.

Venit: non venit tollere legē sed adimplere. vel sic addo qd dixit: vel fuggit de quod dixerat & magis locum erat.

Nolite putare &c. Postquam docuit vt luce sūt dare ad incautos: ne timeant vt illuminēt ad veritatis intelligentiā vt aquilone ab bonū: ne scandalizet/ur ad veritatis obscuritatē: ne timeant doctrinam nostram aut/ctoritate: ne putent q̄ veritatis lucem ostendere: ne timeant ad/versarios

Si autē ille cui debitum ḡtum erat fuerit vituperatio inceperit. Similiter gra
dus sunt in peccatum minus est iudicij qđ adhuc cum reo agitur: q est de
finitus locus. pleq; est conceptū quando iudex inter se confertur quo sup
plicio dicunt qđ potuit esse. vbi audiūt: plus est eū gehennā vri nulla sin
tentia dicta. et ita qđ ppria cuiusq; modus optimi non potuit quibus
dā stimulis* pditionē
est. Vbi est ut dicat iudex
conciliū: gehennā ingere
re malicioso in eternū. dā
natorie: p mō peccati il
ligaturi expectatur.

Qui irascitur. Audiūt
qđ sit ira: si ē ad vicē
redēdi vel tarditq; natura
le debitū. ita tñ ne sine
ei sit. Est enim vicio
sum. Irascimini: et no
lite peccare. Sed ēis ec
cāsio ne tollitur: dū in
imicos diligere iubemur.

Qui non irascit non
solum legē. sed implet. vt
intus sit ira cū ira sit in
nocentia. Ira ppcie est
cōmotio pallionis. Ira
que ex ea non ex passio
ne est iudicii est nō com
mota illicita.

Dño occidit ire infir
mis. Laudatur vt tollat.
Si enī ei causa non fra
tri irascitur sed vitio.

Iusta ira mater ē vi
tioꝝ. Et ira que ex causa iudicii est non ira. Raca. Vel ra
cha vt vñ bñvell. et interpretat ocioso. i. vacuus q̄ dicim⁹ inc ocreo qđ
est magna stupidia. Aut ḡ hoc dicit fratri qui ipē sēp plenus est luxur
et stupidā ipēm sē iudicio sēp iudicat. Non est medius furor est
qui deus sāc sapētie pdiuit insanusti dicere ē sāluti deo detrogare.

Si ergo. Explanat amplioꝝ iubet offendendo q̄ si non stat fratri
fratri: multominus in alio retinere quod in odium queat conuerti.

Si quis ḡ multi ɔ primū in alio habeat*: deo placitū offerre nō possu
mus. Si ḡ vt. sm literā hoc adhuc dicit. Est ḡ in interiori templo altare.
Habet autē quodlibet munus. i. psalm⁹ hymn⁹ odo et huiusmodi nisi fr
fuerit nō est deo placturū. et hic. Cui in oculi quod est templū interi⁹ ta
le munus offerunt ne ei in mente veneriē qđ fratri tuo habet aliqđ ad
uersum et qđ tu lesisti. Si enī ipse te leserit non ipse sed tu habes aduersus
eum. nec tunc operet te ventā petere sed dare sicut vis tibi dimitti.

Relinque. Non ait tolle: q̄ quod vtile offertur differri non licet.
Sed relinque donec placabilius offeras non enī munus repellit si dif
ferat. primū querit. hinc qui nemo ad charitatē dei perueniē. vñ. Prius
charitatē deinde exhibitionē munus tuum deo placere optat.

Vade. Non pedibus. sed animo humili te ei proferentes in conspectu
illius cui oblaturus es. qđ petendo veniam si pcessus est.

Offeres. Hoc ecclesiastici spiritu pleniꝰ quo mitte fit: et diuinum verbū plc
intelligit: mediatōi obedit: et ad implendū cor erigit.

Esto consentiēs. Sicut tū pcepit fratri recōciliari: et post tabit tibi
ipsi diligēda hic dum currimus in via huius seculi qđ pacē et concor
diam habet. sicut et ei fieri pōt quod q̄ vobis dicim⁹ ab⁹ pa. habentes.
Et p consentire ex greco habetur benigne vel benivole. Cito: nec pfec
tus in gratiā. Dum es in via: dum adhuc licet operari. Si fratrem tuū

minatus q̄s ponit in tertio gradu. et dr. a Reus erit gehenne ignis.
Videtur addi vñ q̄ ira sit perfecta: vbi vtiq; nō est pcta ei ira. ira enī est appe
titus vindicte. vindicta adhuc si sit iusta non est pcta ei appetere sal nō si
sit iniusta. et hoc stingit ḡtupliciter: vel qñ appetit pena⁹ q̄ nō meruit
vel plus ḡ meruit: vel si appetat ordine debito sacramēto: vel quia appe
titur ppter inducēdū finē vt qñ appetit solū ppter vindictā nō ppter iu
stitiā. b Si ergo offers. Hic ex pcedit inferē duplex cōsolandi. Pri
mū respicit placationē diuine officie. Et secundū exclusionē pene infligen
de. Secundū pōnit ibi: Esto consentiēs. et. Circa primū aduertendus q̄
munus deo oblatū non ꝑficit ipsi efficaciā nisi sit in charitate. charitatē
autē non habet nisi ꝑsona ista sanctificet. et ideo dicit: Si et. i.
si ego munus tuū. et. sequit: c Vade prius reconciliari. et. potest ꝑ in
telligi dupliciter. vno modo pdictus corpetis. et hoc debet fieri cōmode
potest habere ipse frater offensi pfecta. si aūt nō possit sufficit tñ ei
cum pdicto munere cōsilium ferre qđ habet ꝑpositū sanctificandi locū et pe cum
petendi. et hoc nō vñ ecclia romana que vtiq; offerendi absolutē. et tibi sanc
tificationē loco suo pōnit. d Esto placabilis hoc ēt secundū casū arridi
qñ ille q̄ offendit fratrem vult pena debitā euadere: debet et in hac vita
mutatis mutandis accre. et hoc est quod dicit: Esto consentiēs aduersario tuo i.
fratri tuo qui habet aduersum te. Esto placabilis per ipsius placationem.
c Dum es in via cum eo. i. in presenti vita. f Ne forte tradat te ad
uersarius iudici. et iudex tradat te ministro. i. diabolo qui est executor pene

illi: reconciliare ei. si aduersarius* attenderit etiā benivolus vt sit amicus.

Aduersarius est aliqs homo: vel diuinus sermo. Esto benivolus. q̄ cō
sentire verbo euāgelij: qđ mandat nulla pr̄ria carni cum qua in via. i.
cheritio vite gradimur dum ei obedidō ad vitā eternā perueniamus.

Ne forte. Aduersarius est dē* vel magis sermo diuin⁹ qui pr̄ adiuī pec
cātis voluntibus. Qui ad
hoc datus est: vt nobis ſ
fit in via cui expetet nos
plantare: ne odiamus q̄
deus nobis non parcit
donec sanemur.

In via. Semo diui
nus nobis est in christi
via. Aduersarius nobi
biscum in via sentit. Ser
mo diuinus nobis via ē
qui currim⁹. vñ: Vtinā
mi. tu. q̄. es. vi. cor. mei.

Ne forte tradat. Sic
epauit vt pcis locū non
auferret putaretur enim
q̄ si obiiciat aduersario:
et non posset ei in via esse
benivolus: necessario iu
dici traderetur. Sed et lo
cum penitētie reliquit: et
impunitē iudici tradit
dicēdo tale: tradat te mi
nistro. Tradat. i. causa
sit cur tradatis in manꝰ
christi: cui pater omne iu
dicium dedit. Christus* mi
nistro. i. angelis: qui col
ligat zizania. Non exies nisi quadrantē. i. minuta pecū. q̄ nihil erit im
punitū vel p quadrantē. nouissimi significant terrena pecūa: q̄ prima para
mitti ocūi: secūda aer: tertia aq̄: quarta nouissima terra: ḡ donec reddas
nouissimū quadrantē. i. donec luas pecā ā de terra pr̄ agitis. Primū quā
drans est ignis quo charitas significat. Secundus aer q̄ spiritus quo signifi
cat vita. tertia aq̄ qua renouamur: nouissimum terra p qua carnalis vita.
Vbi: terra es. i. in terrā ibis. Creditus ḡ est velut. Quadrās ḡ* nō
mi est q̄ ex duo minuta. Vbi alius calūpniatus dicit illū pauperculū misisse
in cerebonā quadrantē: alius duo minuta quod idem est.

Audistis. Adhuc q̄ pcipiendum soluere legē sed adimplere: addit:
Ante vocat abolitare iustitia apostolorū plus ḡ pharisęoꝝ. ab illoꝝ iusti
cia est non mechari corpe: mechari iustitia est non mechari ē corde. Non
enī qui cōspicit: sed qui viderit ad concupiscendū eam. i. hoc fine et ao
attendent vt eam concupiscat quod tam non est rapillari: sed plane plantare
libidini vt si facultas sit peragatur. Hic nolo mechari ē cōmē carnalis
delectatio: cum accipe: quando anima relicta superiori lege turpi voluntā
te inferiori ſſentia cōsumpitur.

Viderit mulierē. Beda. Ab magna fuga addidit. Vbi⁹ ponit ꝑ si mo
tu q̄ est ad delectationē: non solū copulatio ſ interior q̄ est in cogitatiōe
tū quia aperiunt illi oculi q̄ ꝑ pena peccati ſmia ꝑcēbrosa male aperti
leguntur: illi vtiq; in affectū cōfusionē. deinde voluptatis. ocasio peccati. Vbi
cat ḡ bona voluntas est deest copia agēdi remouetur: sic dr de ira cum
multimine vitioꝝ dimā: quia nō sm q̄ cupiēs potuit c non licuit. sed sm
q̄ voluit ē ꝑpositū ac pactū accusatur vel damnatur.

Ad concupiscendum. Ut transeat in affectum cordis: vt facere
disponat vbi non deest voluntas sed ocasio quod pactio dicitur: que est
mora in domo. Propatio est animi subitus affectus vel ire vel amoris.

De ira

ne iusticie. g Et in carcerem mittaris. i. in penam infernalem.
h Amen. i. fideliter. i Dico tibi qz non exies inde donec reddas no
uissimum quadrantē. i. minūtā cuiuslibet in inferno nunq̄ est possibilis re
ditio. k Audistis ex dictis est. Hic sequenter saluator non inde
cium pcepti negatiui. quo prohibet nocumenti alicui rōne ꝑsone sibi
coniūcte. i. vxoris. ē primo ponit huius pcepti intellectū. secūdo ibi: qui
cunq; viderit. ibi: Si ḡ oculus tuus. Circa primū aduertendū q̄ iudei p
illud pcepti: Nō occides vxor. primi nil intelligebant signa carnalia
ibi phibita: vt sūt tactus ignudicie: oscula ē huiusmodi. ē ideo sic apone
bant: Non occides vxor. et. i. signa occisionis non facies. Sūt p illud
pcepti: Non mechaberis. intelligebāt actū mechie nō alie phibitū.
ē sic pauperia larde eline in corde nō expressa signo vel facto nullus est
peccatū. sed hoc est irrationabilis q̄q actus exteriores vel signa non habeant
rationē peccati nisi inquantū sunt voluntarii: vt predicti est. ē ideo saluā
tor excludens hic errorē dicit: I Olim q̄ viderit mulierē ad concupiscen
dum eam. quia videre absolute non est malum: sed inquantū ex eo sequi
tur concupiscentia interior. ē ita concupiscentia ne pcedat: quia primo
et aperto mulieris cantatur concupiscentia in appetitu sensitiuo qui vi
detur sensualitas ē pcedit actum rationis: sic non est peccatum nec ve
niale nec mortale. cuius ratio est: quia talis motus sensualitatis non est
in potestate hois. ē per ꝑsequēs non est peccatum. sed rationis huius ōcu
plicantie posset percepta est bene est peccatum. vnde dicit Augustin. non est

in potestate

Prīcipio quidam animi forma vel deliberatio ē conclusa vndē dicit. Si
quis irascendus vel amandus.

Propatio est habitus mentis sine deliberatione boni vel mali operis.

Pollicitatio est affectio deliberati animi si fit locus perficiendi.

Si oculus. Scandalū pcedit accipi deformis amicus pulcritudo ipsi iter
dum nocet. Aut ex hoc in hoc
que ad corpus pertinent
confidit. finaliter oculꝰ.
Scandalizat. i. ſ in hac
sim aliquā trahere volt.
Similiter dextera manꝰ
dicit amicus qui est ami
cus in pietate. Similiter
qui in huius vite necessa
riis. Sicut visus oculus:
ita manus charitatis actio.
Vel in oculo ē in manu
dextera possunt accipi tra
hens: vxor filii: ppinqui
li qui sunt impedimento
debemus a nobis separa
re nec duz ipsos lucrativo
lumine nolipti pereamꝰ.
Vnde in leuitico de ma
gno sacerdote dicit cuius
anima culpa dei macu
pata est. nec super patrem
ē matrē vel filiū polluat. i. nullo* affecti. sedat nisi et* cui* culpa dedicat.

Vel oculꝰ est mētis visus: dextra dilectio exterioꝝ qui per gladium est ne
scandalizet. Quia si ille semp in ꝑpetuitatē relinquit: exterior frenat lege ea
hic scandalizat ꝑpetuo dolōdo illicita sed est crudelitas ne p eā i vitiū labamur.

Iste. Si contemplatiōē in tedio vel in arrogantiā dimittit: ei: ē ire
ad actiuā: q̄ melior est p actiuā saluari q̄ per contemplatiuā perire.

Erue eum. Ad literā nullum membri erui pcipit sed interiores vitios
qui dexter ē exterior qui sinister dicitur per studiū pu lubricis si nocet est re
uocandus vel removendus: ē est longe facilius. vt. f. nec in memoria ha
beatur. Eruitur oculus cum frangitur malus visus proiicitur: cum ē toto
annihilatur nec intrare permittitur.

Dextera manus. ē. Prospera operatio vel aliquis alienus ſtrc/
mus intra vitā negocia: qui ſi scandalizat est in lege deo melius est illo pauci
ex saluari ḡ cum illo damnari.

Dextera manus est actio oculus ꝑemptatio in qua fallaꝰ sumit* dē
ex infirmitate ad purum cōsiderat non valemus. In hac ꝑ desidia ē tor
pore ocio: ē in alia pro facili frequentia ē occupatiōe studio illaqueamur.
Et nota si quis non potest frui cōsideratiua non teneat otio ab actiua:
vel ne dum occupamur actibus: arceat ab interna dulcedine cum melius
in cōsideratiua possit perfecte.

Si dextera tua. i. si dum exequeris opera misericordie in actiua cadis
in alia vitia: dimitte eam actiuā ē trans. ad aliud.

Abscide eam ē proiice. Si quis hoc ꝑdicat de mēbris affectis pe
tatis non debet audiri. Sed vt improbitas mox ē pcussus actionē inde
relaxetur: vt quicquid in oculo mentis de vita iudicat ē mox ꝑcutat non

n potestate nostra quas visus tangentium: si est in potestate nostra eas respue
re vel accipere. ē sic patet q̄ peductus motus sensualitatis nō est potis: si
materia earum cede virtutis si ei resistat ꝑ rationē. Si aūt incedit ꝑ delecta
tionē mecolam absq; ꝑsensu thetice est peccati sed venialis. Si aūt sequat
ꝑsensū i alio: tūc est peccati mortalis cui antecēdit ꝑpositū factoꝝ signo.
ē ideo de tali ꝑpositione qui est ꝑsensū dicit salvator: Nam mechatus est
ei in corde suo. a Et si oculus tuus. Hic ex ſditis ostendit consilium
Lge illud q̄s facit boies ruere in talē consensū predicti est sollicitat dicēdo.
ē quia ſpectus impudicus est bestialitatis. ideo dicit: Et si oculus tuus de
xter scandalizat te. i. facit te ruere in predicti ꝑsensum. b Erue eum. et.
nō est sic intelligendū q̄ hō ad vitandū peccatū debeat sic aliquē mē
bro sibi a deo dato primario q̄ p hoc nō fiunt ꝑpositiones que intuitū vi
get. Sūt q̄ p vtā alia pōt adhiberi alia remedia efficatia. Lp voluntatem
actus mētis q̄ illicitos reprimendi q̄ mētes corporis moueāt ad act*
sūm per voluntatē. ē ideo cuius oculi hic accipit metaphorice. oculus est
cuius non pōt cōtra in actū videndi. ē p ꝑs ille dē sibi oculus erat qui
ꝑpius ab actu videndi impulsus p voluntatē refrenat. Alter exponit: Ocu
lus dexter. i. villanus bona de genē ſi sit aliqui ocasio ruine debet eum re
linquere ē ab eo recedere. verbi gr a ſi aliqs vadit ad aliqs collegii mulie
rū cū ꝑdicatiōe vel ꝑsilio quod ibi est dominus de genere ei ſi q̄ hoc ꝑcedi
plat ocasionē ruine sibi imminēte p certā alicuius familiaritatis multe vel
ēt nullo pacto licite debet illud opus boni de genere dimittere. nō aūt debet
c Expedit enī tibi vt vnū membroꝝ tuoꝝ pereat. pdicta nō. f. acti illicitā
ſpectu delectabilis ꝑfectionis vel ſ accipit ꝑ bono de genere melꝰ est illud
dimittere. d Et totū corp⁹. i. ḡa tua ꝑcipiendo operā ꝑ grauē la
psum pereat occasione illi* particularis boni. e Et ſi dextera manꝰ tua
scandalizat te. sicut dicti est de oculo sic de manu duplicitr pōt intelligi.
Vno mō sic: q̄ ſi est ocasio ruine p tactū ipudicū abscindēda est ꝑfectio
ne illi attacti ꝑ voluntatis imperiū. Alio mō sic q̄ manū intelligat do

sputatiō. ē quicqd ꝑta operationē virtutis extra pollicitū quid pollicitus.

In genere. Nemo gaudeat in vita sua sine vi. nisi qui* a vita sua
vita ponit. Cuius nulla occasio est. Beati sunt lamentabiles. qui
radicē montis sancta vocē illius sunt. bei valles irrigua fiūt ē vocatio ē
plena edūt. ē lacus in cauernis plor aquarū. ē alibi. Ibunt de virtute in
virtutem. vt videat deus
sion ē. ē alibi. Beati qui
habitant in domo tua do
mine. ē. Omnium autem non
ꝑcipiendorū locum. Sicq;
cadunt duo* vt vocatur i. tu
pollicitatorum. i. mendaces
mentiq; bonus ex quo lo
qui nomine futura supplicia
ea deliberantur.

Dixit illi ih. Scripte
mortui ſ bonor mundi
q̄ ſi vxor non placet vero
propter aliquā fictitiam
dimittat eam. quod chri
stus exponit: ad duritiā
cordis eorum dici: non vt
eā dimittere ꝑcipiat: sed
vt tollatur hesitatio.

Dimittit. Dicitur est enim quidā
q̄ ꝑ odiū sanguinē suum
di. Christus ḡ solum fornicationē excepit: ceteras molestias tulere pro de
cōiugij ē caritate sustinere. Non est dimittere: contempta carnali iunc
cum vxore spiritualiter viuere. Nec tabet vxorē non dimittī. qui aliter se
cit. Qui non odierit patrem ē matrem ē. ſ. c. non potest meus esse discī
pulus. Ideo dictum est: quia in regno dei nulla est condicio vite pollicitus
q̄ qui non odierit ē vt sustinet operatori i secundum diligit regnum dei.
Odit ergo non hominem quoꝝ pollicitus vult secum permanere. sed corru
ptibilē coniunctionē in ꝑpetuitatē miserā naturalē ē mortalē in parenti
bus. Amat vero eternā esse vitā ē celebs illic. Sicut diligit inimicū nō in q̄
inimicus ē malus: sed q̄ bono vt secum sit saluus.

Io. ca. Permisit moyses vxori libellū repudii. nec ꝑpter odiū fundere
sanguis. Permittebat malas nec fieret peior. ē hoc ꝑmittendo nō dei
institui demonstrauit: sed a peccato absolui culpā peccandi. vt q. sm legē
agentibus peccati non vitiat. nec ꝑcati. Si ergo permittam est reprobis
malis quidē tamen licitū. Hoc rōne aptā peccatis facilius emptas poꝝ
ptor incontinentiā bolum. Permisit nō peccatiq; ꝑmittendo malorum
peccatum* q̄ malas bonis voluntates ad plenū ꝑficere non pollentes.

Cā fornicatiōis. Quia in hoc filio cōmittit ē cōmittit numquā
ē illic non facit cum mechari sed ipsa causa est ruinosa. Si autē ꝑ fal
sificationē dimittit a fornicatione. odiet alic immunitia. nec aliam ducere ꝑ
cet dum illa viuit.

Fornicationis causa. Femine que fornicata est: vel vir ne fornicetur.
Scilicet si vxor cogat ad idolatriam: vel ad mortificandū vel ad alias illici
tas concupiscentias. Non enim fornicatio est illi stupri. sed generaliter ā
a lege dei aduersari facti.

De ira

num opus de generibus est relinquendū si fit occasio ruine: sicut si aliquis
alicui mulieri det elemosynā: et hoc ꝑcebat ei ea familiaritatē quā ei
sam debet simili dimittere. Si sic sit boni de genere pdat mal⁹ boni est
tinēte. f Dicti est ādē quicūq; dimiserit vxorē sua. Dic dat intellectū
cautelā pnisi in lege. Cui libelli repudii dantur. ē. Scribē dicit: qui
Si accedit vxorē ē nō inuenerit gratiā ei ab oculis eī* ꝑter aliquā fidu
tatē scribat libellū repudii qđ dabit in manu illius ē dimittet de domo
sua. credebāt alii male q̄ hoc ēt simpliciter licitū. sed hoc. f. fallū. q̄ est ꝑ
totā vitā indissolubilitas sit de rōne ꝑfectionis matrimonialis. vt. vñ. i. ca.
sō hoc permittat: nō q̄ licitū ſ ad euitandū maius malū. f. vxoricidium.
Mōdus est enim vanus
q̄ ꝑ odiū sanguinē suum
di. Christus ḡ solum fornicationē excepit: ceteras molestias tulere pro de
cōiugij ē caritate sustinere. Non est dimittere: contempta carnali iunc
cum vxore spiritualiter viuere. Nec tabet vxorē non dimittī. qui aliter se
cit. Qui non odierit patrem ē matrem ē. ſ. c. non potest meus esse discī
pulus. Ideo dictum est: quia in regno dei nulla est condicio vite pollicitus
q̄ qui non odierit ē vt sustinet operatori i secundum diligit regnum dei.
Odit ergo non hominem quoꝝ pollicitus vult secum permanere. sed corru
ptibilē coniunctionē in ꝑpetuitatē miserā naturalē ē mortalē in parenti
bus. Amat vero eternā esse vitā ē celebs illic. Sicut diligit inimicū nō in q̄
inimicus ē malus: sed q̄ bono vt secum sit saluus.

Io. ca. Permisit moyses vxori libellū repudii. nec ꝑpter odiū fundere
sanguis. Permittebat malas nec fieret peior. ē hoc ꝑmittendo nō dei
institui demonstrauit: sed a peccato absolui culpā peccandi. vt q. sm legē
agentibus peccati non vitiat. nec ꝑcati. Si ergo permittam est reprobis
malis quidē tamen licitū. Hoc rōne aptā peccatis facilius emptas poꝝ
ptor incontinentiā bolum. Permisit nō peccatiq; ꝑmittendo malorum
peccatum* q̄ malas bonis voluntates ad plenū ꝑficere non pollentes.

Cā fornicatiōis. Quia in hoc filio cōmittit ē cōmittit numquā
ē illic non facit cum mechari sed ipsa causa est ruinosa. Si autē ꝑ fal
sificationē dimittit a fornicatione. odiet alic immunitia. nec aliam ducere ꝑ
cet dum illa viuit.

Fornicationis causa. Femine que fornicata est: vel vir ne fornicetur.
Scilicet si vxor cogat ad idolatriam: vel ad mortificandū vel ad alias illici
tas concupiscentias. Non enim fornicatio est illi stupri. sed generaliter ā
a lege dei aduersari facti.

De ira

num opus de generibus est relinquendū si fit occasio ruine: sicut si aliquis
alicui mulieri det elemosynā: et hoc ꝑcebat ei ea familiaritatē quā ei
sam debet simili dimittere. Si sic sit boni de genere pdat mal⁹ boni est
tinēte. f Dicti est ādē quicūq; dimiserit vxorē sua. Dic dat intellectū
cautelā pnisi in lege. Cui libelli repudii dantur. ē. Scribē dicit: qui
Si accedit vxorē ē nō inuenerit gratiā ei ab oculis eī* ꝑter aliquā fidu
tatē scribat libellū repudii qđ dabit in manu illius ē dimittet de domo
sua. credebāt alii male q̄ hoc ēt simpliciter licitū. sed hoc. f. fallū. q̄ est ꝑ
totā vitā indissolubilitas sit de rōne ꝑfectionis matrimonialis. vt. vñ. i. ca.
sō hoc permittat: nō q̄ licitū ſ ad euitandū maius malū. f. vxoricidium.
Mōdus est enim vanus

Reddeo aũt. Si iurare negatũ p creatoꝛ iurabit̃: non per creatu
ram. Hoc ẽt per qꝫ iurat̃ qualit̃ veneraꝫ hoc amarit̃ hoc timet. ideo lex
precipit vt nõ iurẽtur nisi per deũ. Judei ẽt per angelos ⁊ hierusalẽ ⁊ ce
tera iurabãt creatura. venerabant' honore dei. Dicit ergo victimas
deo īmolabãt nec eas idolis īmolarent. nec parualis conceptus ẽt iurare
per deum nõ q̃ rẽte hoc
fiat. sed quia melius ẽt ꝑ
deo a deicere q̃ creaturã.

ℓ Deinde no solũ iurare
prohibet. Nec quia q. bo-
num appetat̃ iurare iudi
cẽ affidetur̃ iurandi. la-
bitur in periurium. Ju-
rat enim paulus. vñ dñi
actum facit non q̃ bonũ
iurare: sed q̃ necessa-
rium dum nisi iurẽt ho-
mines sunt pigri credere
quod ẽt eis vile.

Qui non iurat petra
re non potẽt: licut q non
loquit̃r nõ põt mẽtiri.

Ego aũt̃ dico vo
bis. Docet nõ tm vite
ꝛ creaturis quod q̃ pec
rare debeat: dum a iura
mento vlq; ad īmum iura
mentũ vexat. a colorẽ
ad capillũ. In deũ peccare conuincit cuius throno ẽt celũ ⁊ cuius ẽt ge
nitũ ẽt. In celo dicit deus sedere terrãq; calcare: nõ q̃ habeat mẽbra sic
locatur sed q; in corpore mãdi maxia ipius ẽt alti. minima terre. Dicit sede
re q̃si excellentiã patienter pulchritudinẽ. mirabilẽ iudicet ⁊ ordinet in in
finitis. Scabellũ eius dei iudicia significat. Mystice. L. cẽli ẽt anima iusti: ter
ra peccatoris. Et quia spiritualia omnia iudicat: ⁊ a nemine iudicatur: fe
dere dicitur. Peccator quia per iusticiam in infimis ordinatur ⁊ sub lege
ponitur: scabellum pedum dicitur.

Per celum quia. Illi: vel celum ꝑtes aliq̃ suspicabant: vel ꝑ il
lud iurãtes nõ putabãt se iurando teneri. ideo sententiã sic ꝓperat vt ⁊ ce
lũ creatura dei credat: nõ ꝑtes aliq̃. ⁊ q̃ throno eius ẽt: periurũ time
atur. Sic ⁊ de terra: q̃ scabellũ pedũ eius. Sui ergo per creaturã iurandũ
li debet iuramentũ qui ẽt creauit ⁊ regit nec alis recte putat̃ reddi.

Nõ iurem* p creaturas vt veneremur eas vltra q̃ debem* nõ iurem* p
eas vt vilius estimemus vt. L. cẽt per eas iuremus nihil iurare putem*.

Neq; per terrã. Alii. Per salutẽ ꝓbonis: qui dei iudicio positus
ẽt in infimis. Non ẽt ponẽtus nisi a deo: ⁊ in hoc deũ iuras.

Neq; per ca.tu. Quod non ẽt tuum opus sed dei: ⁊ ita in minimis
deum turbãs: periurũ incurrere potes.

Qui per caput iurat illi debet cuius figura ⁊ potestas in eo manet.

Quia non potes. ⁊c. Hec predicta cẽt sint ardua ⁊ difficilia nemo
sine spiritu fortitudinis seruat.

Loꝛpellit ad perfectionẽ vñ tollit iurandi occasionẽ.

Est est-non non. Ideo bis dicit: vt quod ex vicio operibus probos
q̃ verbis negas factis nõ cõprobes vel confirmes.

Non penitus iurare ꝓhibet: sed occasione periurii: q̃ perfectius ẽt
vocatis: offendẽs q̃ vicinius ẽt a malo esse. Apostolus iurat vt fidẽ ꝑ
fundat: cessia etiã ꝑ fidere pacis ac fidei suos iurare pedit. Sed dominꝰ
q̃ ꝑfectius ẽt vocauit: q̃ infirmitatis indulsit. q̃ superfluus reseauit.

Veritas euãgelii iuramenti non recipit: sed alterius infirmitas id co

bis: reddes autem domino iura/
† ꝗ longe fuco aperiunt̃r ꝗ iurare prohibeo
menta tua. † Ego aũt̃ dico vo
† Termo fidelis ꝑ iuramẽtũ debet haberi
bis: non † iurare omnino neq; p
† iusta † ꝗ ea in ꝗb⁹ deũ iurat
celum: † quia thron⁹ dei ẽt: neq;
† per peccatorem.
per terram: quia scabellus pedũ
† † quando iurat per eam non propter eam sed
qꝫ colitur dei regnantis ẽt
eius ẽt: neq; per † hierosolymam:
qꝫ ciuitas ẽ regis magni. Neq;
† Huic ad ꝙ subdi magis videntur pertinere
† † quasi dicerat ꝗlio nobis ẽt q̃ possit facilius vel
commodius non iurare
per caput tuum iuraueris: † quia
non potes vnum capillum albũ

ℓ ſ g iurare prohibuit loqui debet † q̃d securitas
facere aut nigrum. †, Sit aũt̃
nõ cogit. † ea re qꝫ ẽt. † de re qꝫ nouit
sermo vester: est est †: non non.
† qꝫ aliqñ necesse ẽt iurare et peccatum hoc modo
Quod aũt̃ his abundantius ẽ
fit. † nasci his legum cibus.
a malo est. Audistis quia dictũ
† Exodus † in lege mandatis
est: oculum pro oculo: dentẽ pro
† ꝗ ita in euangelio
dente. Ego aũt̃ dico vobis nõ
† q̃s autẽ ꝗli in Veteribus libris † malo nõ pecuno
sed ipsũ de quo subdit̃ qui te percusserit.
resistere malo. Sed q̃ quis te p
† palpauerit † ꝑcussit ẽ tm deꝰ ẽ culpabilis q̃s
in nobis participem ẽt. † tuam.
auferit in dexteram maxillam:

Deu. 23. d.
Lxo. 21. d.
Leui. 24. c.
Lxo. 21. c.
Luc. 6. a.

Iacob. 5. d
Exo. 20. d.

gẽt dum veritati non credit.

A malo est. Non quidẽ malũ: q̃ est nõ bonũ: sed necessariũ: ꝑ a ma
lo est: nõ quo ꝑ illuꝫ a quo cogit̃r iurare. i. ab infirmitate illi⁹ q̃ malũ ẽt.

Audistis quia dictum ⁊c. Aug. Lex modus vltionis tribuit:
oculũ ꝓ oculo. ꝙ ꝑ vltã potestatũ⁹ iusticia ẽt: non quia unqua ad vl
tionẽ q̃d lex ꝑmittit: sub q̃
vitiosa ẽt inuidia vicinam
diminuãdo ad iudicẽ p
tinet hoc inter homines
obseruare q̃ bonus ho
minẽ sibi expectare: ⁊ eius
reddere malũ ꝓ malo.
Judeꝛ non: sed ꝓ dilec
tione iuthicie iustum ꝓ
iniusto. quod ẽt bonum
ꝓ malo: quod eius⁹ de⁹
iudex facit.

Ex dicit oculum pro
oculo: non aliter vult tol
lere: sed vtrũq; constitua
re: duꝫ minatur talionẽ.

Ex etiam cum modo fa
cit: vt iniurtam vindicta
non trancat. ⁊ hec ẽt pa
cis inchoatio ⁊ quasi iu
stitie inceptio.

Perfecta pax ẽt mal
lam velle vindictã quam
facit gratia euangelii que iubet non tm nihil mali reddi sed nec resisti: vt
iustificatur bonũq; rependatur.

Non resistere a malo. Justicia legis mdco instruit in initio iusticie
id ẽt non plus q̃ ẽt illi mali reddere. Justicia euangelii que ducit hominẽ
ad regnũ ẽt non resistere malo.

Non resistere: vt ipse idem. Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis cor
de. Et dauid: Si reddidi retri. mi. mea. Et hiere. ⁊ maxillam dedi. p. Ecce
idem dñs legis ⁊ euangelii.

Malũ q̃ale dicit. q̃ tribuo modo sit. Cruciatus corꝑis. de quo dicit:
Si quis te percusserit. Dimo rerũ. vñ ait: Et ei qui vult tecum ꝛc. Augu
stinus operũ. vnde ait: Et quicũq; angariauerit te
ꝛc.

Debet ei ⁊ alteram. Non tm non repellendũ sed si vult alteꝛã feri
re patiẽter ferat. hoc de iniuria corporis. De necessariis aũt̃ si perderia
ntur sine tolli ⁊ reliquã. Quid ergo de superfluis? Et quicũq; angariauerit
te vade cũ eo. hoc nõ tã ꝑcipitus q̃ parato animo. Mystice aũt̃ est hec
nec in Jesu nec in sanctis inuenimus: sed si quis cogit̃ se ferire ⁊ solatiũ
sibi spondet cõ passionis effectu paratus esse multo plus impendere. Ita
docet verus medicus quos ad salutẽ egrotoꝝ virgat manifacte tolerare:
quod illi intulerint ex infirmitate. Et tria ponit. Quia in hoc numero no
tatur perfectio: vt qui hoc impleuerit ꝑfecti iustitiã se habere nouerit. Nec
ita hic vindicta ꝓhibet q̃ sit ad correctionẽ q̃ ipsa ꝑtinet ad misericordiã:
nec impedit ꝓpositi manifactatio. Sed hoc nõ ꝑcutitur nisi ei cui potes
tas ordine data ẽt: ⁊ sine ira: vt pater in filium.

Adyth. Hereticus disputãdo si deceꝛit dogma vulnerauerit: ꝺhec el
⁊ alteꝛã dexteꝛã. Justus ẽt non habet similẽ. i. opponẽ ei aliud de scriptu
ris testimonii. Et tãdiu dexteꝛas para donec lassẽtur. Vel si quis ꝓhibet in
te nobilitatẽ dei q̃ christianꝰ es: quę ẽt dexteꝛa: tolerabilius sit tibi contẽni
nobilitatẽ seculi q̃ ẽt sinistra. Alteꝛã dicit: nõ sinistrã: ⁊ alteꝛã dexteꝛam
quia iustus totus dexteꝛ ẽt. Sicut de aoth legit: vtraq; manu ꝑ dexteꝛa
vsus ẽt: dum interior ⁊ exterior virtus deo offeꝛtur.

De lyra

Sermo vester ⁊c. Secus aũt̃ est in casu vbi requirit̃ veritas a superiori p
iuramentũ. quod autem hic subditur: b Quod autem hiis abundantius ẽt
a malo est: quia semper ẽt sibi malum culpe vel ex parte iuramẽti quando
iurat sine necessitate: vel dictum ẽt. si autem sint in necessitate requisitus:
tunc semper ẽt sibi malum pene a parte requirentis: quia ex infirmitate hu
mana que ẽt quedã pena generi humano inflicta procedit q̃ homines nõ
credunt sibi nuntio simplici verbo absq; iuramento. Similiter ex parte re
quirentis: aliquando ẽt sibi malũ culpe quando. f. requirit iuramentũ si
ne necessitate. f Audistis. Hic consequitur ponit inclinem. cuius
precepti iudicialia: erabant cum tridẽ iudei credentes q̃ vindicta esset ꝑ
ꝑ se appetenda. hoc ẽt falsum: quia velle penam alicuius absolutus nõ
potest habere rationẽ boni: sed solum inquantũ appetitur ꝓpter aliud. f.
propter ordinem iusticie seruandum: vel propter illius correctionem qui
peccauit, vel propter terrorem aliorum vt videntes talem penam a malis
coerceantur: vel propter aliquod huiusmodi. Vbi ergo nullum bonum ta
le ex pena aliquius estimatur euenire: sed magis timetur de scandalo vel
de maiori malo suscitando. tunc tenetur homo desistere a vindicta quam
da. ⁊ hoc ẽt necessitatis. si aũt̃ esset alia talẽ casum debitat a vindicta quam
daret superet equanimis. ⁊ quantũ ad vltimũ dicit: h Ego autem dico
vobis non resistere malo. illud nõ resistere in aliquo casu ẽt preceptum: in
aliquo consilium: vt vtlum ẽt. ⁊ aliquando non resistere esset malũ quando
ex hoc daretur audacia malis. bonos simplices opprimẽdi. ⁊ pũt eorum
malitie suũ periculo occurri. l Sed si quis te percusserit in ⁊c. loquit̃
tur in illo

Et ei qui vult. Consilium ẽt ante ꝙ contendas. Lex quidem iube
mdo sua repetere sed non contendere.

Lucio comercio. Aut auferentem eis rũica noli prohibere. Quod
non de his solũmodo ꝛc omnibus tempo: aliter⁹ faciendum ẽt.

Tunicã. Vel tunica ẽt anima qua ꝑ quis perdit̃ nolens ꝑ diuitie
palliũ. i. corꝑ ad martyrium.

Spiritualiter doctor rumici tollit̃ cum interio
ra vitia facit confiteri: vt
est inuidia: superbia ⁊ hu
iusmõi. Pile addit: ⁊ pal
lium. qui ⁊ exteriora: vt
furtũ ⁊ fornicationẽ non
erubescit confiteri.

Mille passus. hoc
est iter sabbati quo dis
tinguntur perfectio spũalis
q̃ nõ licet in sabbato ser
uile opus facere.

Alia duo. Addit et
alia duo qui dum corpo
re nñ in seruitutẽ redigit
spiritꝰ ⁊ ala. f. rõne ⁊ vo
luntate redigi ẽ paratus.

Da ei. Que honeste
⁊ iuste possunt dari. Si
deest facultas: da ei affe
ctum verbo vel obsequio.

Da ei. Jta. f. vt nec ti
bi noceat nec alii: pẽsan
da est enim iusticia. Pra
cuius omnia petẽti dabis:
⁊ si nõ id qꝺ petit: sed me
lius cum iniuste petenti
consuleris.

Et volenti mutuari. Duo genera postulandi complectitur. Vel enim benigne damus: vel
reddituro cõmodamus. Et quandoq; qui donat nõ vult cõmodare: qua
si nihil meroedis in eo sit cum rem acceptam debitor persoluat. Sed vere
ille qui etiam hoc habet retribuit. Dicit ergo nec auertaris: id est ne aliq̃
nos voluntatem quam ꝓpriam cẽt da. di. octa. Sic ⁊ spiritualis doctor
verbi diuini semen auditoribus debet accõmodare vt boni operis retribu
tionẽ ab illis possit accipere ⁊ a deo mercedes sperare.

Audistis. Qui legem implere venit: in finem ad charitatem plenã per
ducit que ẽt impletio legis.

Odio habe inimicũ tuũ. Fortasse intelligẽdũ ẽt iusta hoc quod. ꝙ.
Oculũ ꝓ oculo ꝛc. Vel subtrahẽdo officia humanitatis.

Diligite inimicos. Contra eccliã pugnatur tribus modis odio:
verbis: cruciatu corꝑis. Ecclesia contra diligit: benefacit: orat. Hoc ẽt
nouum in mandatum hoc de filijs ire facit filios dei. vnde sequitur: vt sitis
filij. Adoptio siquidem sola charitate acquiritur.

Benefacite. Ad sustinendum cibum mentis vel corꝑis. Quod facit
etiam qui dicit quem huiusmodi nec cibum sumere. Omnia cuiꝰ ea ꝑcate
vt fratres fiant.

Singulis singula opponuntur vt omnes patres malitie bonitate vin
cantur.

Videntur contra esse impocationes prophetarum que non dicunt vo
lo cognitius: sed spiritu prouidentium.

Orate pro persequentibus ⁊c. Augustinus. Non ait hoc pro fratribus in q

Nicolaus

tur in illo casu in quo ex resistentia surgeret maius malũ: tunc debet ha
bere animũ ꝓparatum ad sustinendum maius malum sibi illatum: ꝙ
q̃ ex resistentia sua faceret aut maius scandalum ⁊ maius malum. Exem
plum habemus in hoc q̃ ecclesia non reprit decimas in terris in quibus
non consueuerunt dari, ꝓpter scandalum cuitandum. vnde prodigi lesi
oncm talis damnitas cuitandum periculum maioris mali. ⁊ sibi facit
ecclesiam alto forsitan debet hoc facere vna singularis persona. Et eodem
modo intelligendum ẽt quod sequitur: Et ei qui vult tecum in iudicio cõ
tendere. Similiter aliud verbum quod sequitur: a Et quicũq; te an
gariauerit ⁊c. In casu autem vbi non occurrit tale malum ⁊ sic sustinere
non ẽt necessitatis: sed aliquando ẽt ꝑfectionis ⁊ in aliquo casu
esset malum. vt in proditio ẽt determinatum. b Qui autem petit a te
da illi. semper enim petenti dandum ẽt quia dari debet res vel verbum
sm q̃ dicit Augustinus quia si iuste petit non debet sibi denegari quod
petit. si autem irrationabiliter petit: dandum ẽt verbum: docendo eum
de irrationabilitate sue petitionis. doctrina enim ẽt quoddam bonum bo
num. vnde Augu. exponens hoc verbum dicit: Tunc enim melius aliq̃
dabis cum iniuste petenti contraria. ⁊ eodem modo exponitur quod sub
ditur: c Et volenti mutuari a te ne auertaris. mutuando si rationabi
liter petit: vel rationes reddendo si irrationabiliter petit. d Audistis.
Hic dat intellectum precepti de dilectione primi: super quod fundat̃ lex

tuus sunt aliquando peccata perfectione intellectum, gratiarũ. Unde ẽt
in amico dicit. t: Si quis sit frater tuus peccans: non ad mortem: erit
⁊ dabit deus illi vitam. subdit: Est autem peccatum ad mortem: non pro
illo dico vt roget quis vbi aperte offenditur quod an fratres sint pro qui
bus eare non iubemur. Peccatum ad mortẽ ẽ cum post agnitionem vel
per gratiam dantis capra
quat aliquis fraternita-
tem: ⁊ aliorsus ipsũ gra
tiam quia reconciliatus
ẽt deo inuidie fidei⁹ agi
tatur quod fortasse ẽ pec
catum in spiritũ sanctũ.

Peccatum non ad mor
tem ẽt: ꝙ quis non amo
rem a fratre ad inimicitias:
sed officia fraternitatis de
bita per aliquam animi
infirmitatẽ nõ exhibuit.
Unde dicebam ait: Pa
ter ignosce illis non enim
sciunt quid faciunt. Nõ
dum enim gratie spũs
sancti participes factas
tem inierant fraternitat.

Hoc differentia a inda
peccatum negantium dixi
dit: hoc quia nõ sit igno
scendum peccanti sed q̃
tanta ẽt labes illius pec
cati vt deprecandi humi
litatem fubire non possit
etiam si peccatum simu
mala conscientia agno
scere ⁊ cumulare cogat
tur. vt iudas cum dixit:
peccaui: facilius despe
ratis incurrit ad laqueos

ꝙ humilitate veniam petit: quod propter magnitudinem peccati tam ex
dilatione peccati talem habere credendum ẽt. ⁊ huic penitentie non igno
scit deus cum etiã peccatis fatcantur: ⁊ facile mala vehementer eos ponite
at. tamen huiusmodi affectionem mentis: habit vt si nõ humiliter ad peni
dam veniam. Mouere autem potest q̃ ioannes in epistola de dilectione
dei ⁊ proximi tñ mouere videtur vt fratres diligamus: cum dominꝰ vo
cat ⁊ pro inimicis oandũ. Sed fratres intelliguntur non solum qui tm
credunt: sed qui credituri sunt pro quibus oandum ẽt: vt fraterno fidei
nobis iocamur.

Filii. Non degenere. quasi dicret: Accepta potestate operandi agi
te: vt filio filij respondo per charitatem.

Patris. Unicũ pater. videte vt sitis filij renati ex deo q̃ charitas.

Qui solem ⁊c. Hunc villelmum. Nam inquiunt in libro falomo
nis: Sol iusticie nõ illuxit nobis. Et de pluuia doctrine prophete dicit.
Super vnam ciuitatem pluit ⁊ non super alteram.

Solẽ suũ. Quasi dicret: Quia sicut omnes pariter sunt ola ꝙ de nihilo
creauit. Quia ꝙ nos faciamus de his que de munere eius acquirimus.

Publicani hoc fa. Et actores romanorum quos iudei sic vocant:
quia de re publica curam gerebant. Dicuntur ⁊ nomen trahũt a publio
romano rege qui primo eos ordinauit.

Et si salutaueritis. Si pro his nõ orauerit̃ qui aliqua affinitate
vobis sunt coniuncti: quid amplius habet beneficium vestrũ q̃ infidelis?
Oportet fratres diligere ⁊ humiliter salutare. sed pauci ẽt.

De lyra

inquantũ ordinat ad proximũ: quia in precepto charitatis tota lex pendet
⁊ prophete. In hoc aũt̃ precepto iudei erabant. Et hoc enim quod pote
ptum ẽt. L. cuiꝰ. ſir. Diligas amicum tuum sicut tuipsum: ita gerebant a cõ
trario sensu: q̃ debebant odire inimici. sed hoc ẽt falsum: quia omnio hõ
q̃ charitate diligendus ẽt inquantũ ad imaginem dei creatus ẽt: ⁊ ca
pax ipsius per cognitionẽ ⁊ amorem. Amicitia enim charitatis fundatur
super cõmunicationem superne beatitudinis. ⁊ ideo omnia creatura in
tellectualis que in actu vel potentia ẽt beata: ẽt ex charitate diligenda.
ad alt autem beatitudo ꝙ hiis sunt in via: sunt in potentia veniendi ad be
atitudinem. ⁊ ideo is eorum malitia sit odienda. ipsa tamen natura potẽ
tiã beatificari ẽt diligenda. ⁊ hoc ẽt quod dicit saluator: c Diligite
inimicos vestros. bona. f. gratie ⁊ gloꝛie eis optãdo. alia ẽo non sunt eis
optãda nisi in quadã generalitate: inquantũ valẽt ad eoꝝ salutẽ: q̃ soli
deo ẽt notũ q̃ eis alio põ bõ sit. vnde vel. ⁊ nõ circa hoc nõ ẽt deꝰ
minute aliq̃ ꝓuidẽs. sequit: f Benefacite. benefacere ẽt effectꝰ dilectiõis.
⁊ sic sicut tenemur diligẽ inimicos quoad ea que ad bona gre ⁊ gle ita tenemur
effectu salutẽ eoꝝ nõ debito ⁊ posibili operare. ⁊ g Et orate ꝙ plus
ꝺ optãdo. f. eis bona gre ⁊ gle. Alia aũt̃ bona f. spũs optare vel facere
nõ ẽt necessitatis: sed ꝙ ꝑfectionis. Ad ꝑfectã aũt̃ facilitã eius inimici
bonaꝝ nos exemplo dei. h Qui solẽ suũ facit ⁊c. beficia enim cõ
munia nõ subtrahit malis bonus: q̃ tñ ei inquantũ in eis est inimicant.

Augus

Perfecti. In charitate dei ⁊ proximi. Et omnibus gradibus colligere etiā
ultimos ⁊ cunctis pro ut in se sunt ⁊ deitas fert.

C. VI.

Attendite ⁊c. Qui bucusq; fuerat de misericordia: nunc precipit
a de cultu misericordie coram deo videant. Vt enim non simplici intentione id ꝙ hominū laude nō probant a deo opera misericordie:

hanc bonitatē non vos appetere. si tamen vt exemplo aliis inuitēt.

Proximo de iustitia euangelio qui est hui⁹ tractatus principalis ⁊ phariseoꝝ. vbi quia mundicia cordis calle iustitie debet ut impleat. ago in elemosyna ⁊ oratione. Non enim monet hic vel docet vel elemosynā facere: sed quo ista debeamus facere. Agit ergo hic de mō dandi cordis.

Ut videamini. Non prohibet videri vt deus laudetur: si videri vt ipse laudentur.

Alioquin

Apud patrē ⁊c. Qui gloriā filij querere debēt ⁊ ola bona ad deū referre.

Cū ergo facis ⁊c. A toto in partem vt exponat quę bona non sint ꝓ hominū laude facienda.

Tuba canere. Festiuum comodum ipsa hoc fecerūt: vt ostiū tirent quasi ad spectandū.

Ante te. Ante se tuba canit qui ante alios vult laudari: vt appareat maiore illis.

Receperūt mercedē ⁊c. A deo celsa inspectore fallacie supplicij. De quibus dicitur: Receperūt a me operariꝰ voluptuosi. nomen enim meū benedictus: sed opera mea non facultis.

Nesciat sinistra. Sinistra: vitia: dextera: virtutes. Quod ergo agit virtus: nesciat elatio: vel vana gloria: seu aliquod vitiū: sed lux recte ope

Nicolaus

Arguit etiā hoc exemplo gentilis infidelitatē qui suos amicos diligunt ⁊ eis benefaciūt: ergo supra ipsos mercedē beatitudinis volumus habere: de bonis plus ꝓpter deū facere dilectionē etiā ad inimicos extendendo mō predicto. ⁊ hoc est quod subdit in fine. a Estote ergo perfecti. legis. f. euangelicā quę est lex amoris ꝓximi ⁊ dilectionis dei vt filij ꝓfecti. b Sicut pater vester celestis ⁊c. qui beneficia largit etiā malis hominibus: ita q ꝓpter certā malitiā non deserit beneficentiā circa ipsos: ita nec vos circa inimicos: modo tñ ꝓximo intelligatis: qz aliqui est necessarius: ⁊ aliqui super ogatibus

c Attendite ne iustitiā vestrā ⁊c. Postq̄ saluator regulā

a ait bonū operationē: hic regulat ipsius affectionem. ⁊ primo respectu dei. secundo respectu ꝓximi. ibi: ca. fe. Molite. Prima in duas: quia primo regulat affectionē hominis excludendo ab operibus eius intentionē vane gloriē. Secundo sollicitudinē auaritie. ibi: Nolite thesaurizare. Prima in duas: quia primo dat intentionē finis in generali. Secundo applicat magis in speciali. ibi: Cum facis elemosynā. Circa primā partē 3 adiacentia q̄ sūt q̄ dicit ꝓbatiū. ethicoꝝ: Bonū contingit vno modo virtutem autē omnes artes. Quia ad hoc q̄ actus humanus sit bonꝰ requirit bonitas generis ⁊ circūstantiarū. sed reddit malus ex quolibet defectu horum. ⁊ ideo nō sufficit q̄ actio sit bona de genere: sed requiritur q̄ fiat recta intentione. bonitas enim finis est circūstantia principalis. ⁊ ideo opus quantumcūq; bonū in genere. si fiat intentione vane gloriē reddit malum: ꝓpter quod dicit saluator: Attendite. i. diligenter considerate. d Iustitiā vestrā. i. opera bona de genere quecūq; fuerint illa quę omnia continentur sub iustitia generaliter dicta. e Facientes coram hominibꝰ vt videamini ab eis glorię. f. ⁊ laudem humanā ⁊ talibus quęrendo. Per hoc aut̄ non prohibetur q̄ opera bona fiant coram hominibus ad proximorum edificationē ⁊ dei glorię: quod est bonū ⁊ meritorię. vt. ꝙ. dicit. f. sed quia hic loquitur imperfectis qui de facili in vanam gloriā efferunt: ideo consulit eorum bona opera occultanda. ꝙ. aut̄ loquebatur prelatis q̄ sunt in statu perfectionis: ꝓpter quod non est eis timendū. ꝙ de facili ferantur in vanā gloriā. ideo dicit enim opera in publico fienda: ad aliqꝰ edificationē. Sic luceat lux vestra. vt. ꝙ. dicit. ibi. Aliquid enim bonę est ꝓximis virtus perfecta. de quāq; fecuritate confidit: quod non est confidendum imperfectis ⁊ parualis. de quoꝝ debilitate timetur. f Amen dico vobis. i. firmiter ⁊ fideliter affero. g Reperunt mercedem suam. ex quo enim intento fertur ad hominē nō est aliquid a deo tale expectandum. h Cum ergo ⁊c. Hic applicat in speciali. ⁊ primo excludit intentionē vane gloriē ab operibus misericordie. Secundo ab actibꝰ latrię. ibi: Et cum ora. Circa ab operibus pertinēt. ibi: Cum ieiunatis. Circa ergo primū: Cum ergo facis elemosynā noli tuba canere ante te. hoc ē

rationis fugit tenebras peccati.

Damnat et reprehendens laudia. Dextera intrinsecus implēdā scripta dei. Et ergo consilium facientis elemosynā ꝓ proximo dei implendo mētem ꝑ laudis appetitū. Ita tenēbra a ꝑ ficta operis dextre. Et ꝙ vno tota cupiditas mentis tenere voluit, aliq; misericordia videri: tota a tenebra operat quod potuisset vno tñ nō permittere. In bona ista consilia multa faciunt elemosynā qui nōbra tñ aliqd ꝙ exercēt.

t ne tibi sit aliter tui⁹ iudicij ne pena
sit ei⁹. Proximi laude.

2 Tendite nē iusticiam

t Caueto nobis⁹ q̄ ꝙ abstinēs ꝓpter
t ꝓpter hoc.

vestram faciatis ⁊ coram homi/
dib⁹ ⁊c. t hoc fini/ t hoc
nibus vt videamini ab eis. Alio
enim respectu ꝓpter mercedē caret ꝓmio ꝑ.

t quia amore non facitis

quin mercedem non habebitis
apud patrē vr̄m qui in celis ē.
t elemosynā ꝙ gentilitatis t nolli velle innotescere
t at glorię sua. t hypocrites ē qui simulat q̄d
non ē. t reprehensatiue dicit eis.

Si tuba canere ⁊c. ⁊ sicut hypo

crite faciūt in synagogis ⁊ in vi
t ꝙ fiat.
cis vt honorificentur ab homini
bus. Amē dicō vobis receperūt
t ꝓmissa sua laus hominū quam requirebāt.
t t quota sors aliquoꝝ qui sua eleemosyna
quererunt coram aliquo motiuo thesaur.

mercedē suam. t. Te autē faciēn
t nō sit mirū si hanc tā appetitum in Pharisēis aliquod
te elemosynā: ⁊ nesciat sinistra tua
t t quam ꝓpterea dei implere contendūt

quid ⁊ faciat dextera tua: vt sit
t t. in bona ꝓfectu: ⁊ bñ sic nō videt. t adhuc quia
quoꝝ: ⁊ abscōditū. ꝙ ꝓtinus ab ea ꝓfecta abscōdita
t qui est ostentatio hominū

elemosyna tua ⁊ i abscōdito ⁊ ꝓpa
ter tuus qui videt in abscondito
reddet tibi. Et cū oratis non eri
tis sicut hypocrite: qui amāt in
synagogis ⁊ in angulis platearū
t vt nō videri ꝓfitet t. ad humilitatē. t hoc fiēt
qz in hoc ostentant finem ꝓfectionis

stātes orare: ⁊ vt videant ab ho
minibus. Amen dico vobis rece

ꝑperunt mercedē suam. Tu au/
t non erit a querela cū t qui voluptatē fide tenens
tem cum oraueris ⁊ intra in cubi/
t t sepultura comitum qui ingredit in sepulcra
t t. ꝙ ora vt ꝓbatum ꝙ ꝓmittamus ad ꝓbrietatē.

culum tuū ⁊ clauso hostio ⁊ ora
t qui absentari ꝓhi ⁊ videre.

patrem tuum in abscondito: ⁊ pa
t t in cubiculo latitāte t fructum orationis ⁊ mercedē
ter tuus qui videt⁊ in abscondi/
dem filii t t velit tenus vt exercet ideo vt videant
to reddet tibi. ⁊ Orantes autem
ꝙ dicit ne effectus ꝙ dicitur

nolite multum loqui sicut ethni
ci faciunt: putāt enim ꝙ in mul/

eodem ⁊ nō alio sensu quibus erant ore nostrum nominātur. Et hi sunt vere adorationes qui filij per gratiam adorant patrem in spiritu ⁊ veritate.

Nulla oratio magis ꝓbatio ē q̄ illa quę ex filij q̄ est verus ꝓcedit.

Pater noster. Cui non timore sed amore hereditatis seruimus. Hoc pater dicitur: tc adoptione cogitemus: vt patri pium affectum exhibeamus.

t verbis ea assentitur ⁊ in precibus fr̄m suū.

tilogio suo crauduant. t Noli/
te ergo assimilari eis. Scit enim
pater vester qd opꝰ vobis sit an/
t t regia nostris effici dñi potestas est aliqa meritorū fe.
t ut doceat q̄ ista nouerit quod nescit.

teq̄ petatis eū. t Sic ergo vos

t ne multa verecundie t bonis negotiis redita.
Tyrannis cupiat parentibus pater ut qui ea in celis
orabitis. t Pater noster qui es

t sanctis t in hono/
rē. t t valet sic in quibus sancta appetenda
t homines est sapientia veritas ꝓ pap.
t t nomen quod filij vindicant ⁊ t in nobilitate qui
in baptismo sanctificati sumus in eo quod regnum
pertinemus.

in celis. t Sanctificet nomē tuū.

Regnum ꝙ nostr: fratres
tuos admonemur: ut sic
clamatis adopti⁹ dic⁹.
Nemo vocat mat⁹: quod
ꝓprie filios habuerit cui pa
ter est per naturam: vnde
dicit: Nolo ad patrem
meū. i. per naturā: ⁊ vobis⁹ p̄ gratiā.
t vobis⁹ ⁊ nimis ꝓfani.

Pater noster dicit: Luc. 11.a
ego clamare debeo: nemo
dicat meus: ego soli ego
comunis qui filius est per
naturā: alius clocidat ad
munia ejus adoptionis.

Admonitur nobilis et
diues non superbire con
tra minores. Non enim
vere possunt dicere: pater
noster: nisi fratres sint.
Laudabiliter etiā est cuiq;
a fratribꝰ: nec tibi pater sit indignus. Antiquis vt scriptis dicit: vbi nec per
ętatis patet: in quo fiducia. Quid negabit filius qui tā pedit q̄ pater est?

In celis. Spiritualibus: vt ad ipsa aliquatenus in qua habitat sedimur discamus ⁊ celestia ac eo quęramus.

Sanctificetur nomen tuum. Videnda est barū distinctio septem petitionū. Nam est vita nostra ꝙperaliter agit ꝙperatuq; eterna: prima ista pertinet ad vitā eternā: bis tñ petitio accepta. In his igit̄ petitionibus ola bona ꝓsentis vitę vel future cōtinent: in quibꝰ est ordo mirabilis: vt in clara legitur. Sicut igit̄ bona sancti ipsius a filiis incipiunt: ⁊ vsq; ad finē vt a malis mundi liberemur: ita ordo poscit a filiis vsq; ad finē vt a malis mundi liberemur: ordinēt. Si aūt in virtus a fine incipimus ad perfectionem fit ordo ascensionis. Si aūt a filiis (q̄ hoc de superius accipimus) fit ordo descensionis. Sed q̄ per hec nos ab imis ad ultima collocamur: septem beatitudines que per eadē bona querunt de imis gradatim ad ultima ponuntur. In paribus ergo est vt imparibus bona. In bonis vt operamur mandata. De quarū beatitudinū sequunt. In eterna vita trib⁹ gradib⁹ petitionū ipetrationes sunt: his bis incipiant. nam ⁊ sanctificatio nominis ab ipso humili adiectio aqz incipit: ⁊ adiectus regni in fine mundi manifestabitur: ⁊ gloriosa voluntatis ipsa ꝓfectio nostre beatitudinis ⁊ seculi terminatione cōpletur. Et hec tria cōsummata in eternū manebit. Reliqua quat tuor ad ista vitā pertinent. Panis enim ipsalis ⁊ si eternus ꝙ pertinet ad hoc tempus inquantū quotidie manducat animę. Et relaxatio debiti dicit: q̄ laboriando ⁊ delinquendo debet. Tunc erit vt possit: q̄s sine labore haurit. Et nulle peccata nostra nobis dimittunt ⁊ dimittimus. Et nulle tentationes vitā nostrā infestant. Et liberatio a malo ad hanc vitā pertinet: quā iusticia dei mortales meruimus: vnde gratia eius liberabimur.

Videtur autem ille septenarius numerus illi cōgruere ex quo totus ille sermo manauit. Si enim time: dei est quo beati sunt pauperes spiritu: qm ip. est re. ce. petimus: vt in nobis sanctificetur nomen dñi timore casto permanēte in seculū seculi. Si pietas est qua deum sunt mites. a. ip. p. te. petimus vt veniat regnū: vel in nos: vt mansuetimus nec ei retractamus: vel de celo ⁊ terra ⁊ deinceps adiuꝰ vbi letabimur sicut dī: Benite de. pa. m. Si

ab eterno ꝓdestinauit aliquos ad beatitudinē: ita ꝓclinauit modū per quē ducit filii ad beatitudinē. f. per mentā sua ⁊ orationem. ⁊ ideo non frustra erat dē: q̄ oratio est illud per q̄s ac ordinatione diuina ꝓcōsequi gratiā ⁊ gloriā: ⁊ cadit ratio de omnibus aliis bonis: q̄ cadunt sub ordine istius ꝓdestinationis. g Sic ꝙ vos orabitis. Hic docet saluator modū orādi cōmunitatis. Ad cuius intellectū sciēdū q̄ oratio sm Damascenū est petitio decentiū a deo. In hac aūt oratione ꝓmittit q̄qd debet homines petē a deo: ⁊ q̄qd debet dē dare homini. Et sūt ordinatissime 8 petitiones illud q̄s magis debemur ꝓ ab deo: ⁊ petit a deo. ꝙ ꝓmittit ⁊ q̄s ꝓ ista fecisti ⁊ facturus es facturo loco: tc. sit vlos in finē. Illud aūt q̄s ꝓ⁹ cadit: q̄ per petitā bona est brīuatio. f. illud q̄ q̄s hō debuit⁊ obtinuit: ⁊ illud secundo perfectius: Fiat voluntas tua. Circa primū videndū ꝙ brīuatio duplex est: Una nō obtentus. f. ipsa bonitas diuina in ꝙtup q̄ⁿ fruitionē effectuum bonorum. ⁊ ib bonitatē ipsius diuinus pre oībꝰ amare debemus: ⁊ per ipsa gloriam eiꝰ ⁊ honorē ꝓ oībꝰ desiderare: ⁊ ꝙ ea q̄s petim⁹ in pena peccatoꝝ dī vt: Pater nr̄ q̄ es in celis sanctificet nomē tuū. Secūda est: b Pater. elongauit ꝑ cōcupiscibile. Addit. i Noster. q̄ est ꝓ ipsius natura ꝓ gratia adoptiua. ⁊ Qui es in celis. q̄ sis in oīb⁹ ꝓ eminēs ꝓtinus ⁊ potentissimus est ipsis modo in tuitus ꝓ q̄ nos ipsi sūmus excellentes ⁊ reluctari in bono ꝓ gratiā. l Sicut nomē tuū. nō potest⁹ ꝓ aliq̄ sīlitudē ocnouo accrescere q̄ sit ꝓpitiabilis⁹ q̄ sūctus ⁊ q̄ eternaliter iucti relucat amplius⁹ mirabilis. ⁊ ꝓ⁹ ⁊ principali dicit: Laqueꝰ ꝓbatus sm ꝙ dicit apls. ad Cor. 5. Olą in glāz dei facite. Illud aūt debitū dicta formali ipse est actꝰ virtutis ⁊ gloriæ cōsequens nos deo. f. vsio ⁊ fruitio: et illud est quod

Ideo dicit Ihesus q̄ laqueū ad petrū erat nolebat ut discipuli eū cognoscerent. Ideo ait. Ne dixeritis vt cognoscar a vobis. Nolite ergo vos cognoscere. Nolite ergo vos ostendere. Nolite ergo vos manifestare. Nolite ergo vos ostentare

celestia. Si ait in terra volunt' ullo mundi elemt. Et ait gl agit vt terre
na. Aliqui ullo mundi. Et Si enim illa tm ignore. Sine mundi tamen
fruebit vt pigmee cum interim noluer: vt aurū argentū: argētū plūbo.

Ubi est enim thesaurus. Et in hoc arcte est dictum. Et in celestibus
ee est in cordibus nris.

Lucerna. Postq̄ monstrauit caute. Docet oculum mētis ad operan
dum p̄ceptis: ne intento et
lucido filio oculi virtutes. Et u
erna est lume in tenebrie
charitas in fide. Est filius
est ostia: sola charitas lu
cet. De exemplo do
cet officii interiores bona
intrinsecus mētis: et huc fidei
oculi virtutes illustrant: et
vt videāt lucidū corpus.

Nec ad manifestandū
dicit q̄ sic hec capitula etc
vel q̄ a priore operū qua
palam apparent.

Si fuerit oculus. Si
pura intētione quę potes
bona agi opera sunt lu
cerna: si nō ita bonus
videat. Si pura intētio
ne est operatio: et quod agi
tur: si videat rectum.

Oculus vnus. Simplex. Et charitas quomodo lucet in fide sicut in tenebris.

Si aūt q. d. ne. Si intentio non est ex fide: totus homo interior tene
brosus est. Sed a quod non est ex fide peccatum est.

Tenebrosum erit. Quandoquidē intentio sequēs opus informat.
Ergo si bona quę agis quia mala intētione fiunt: tenebre sunt: quid ea quę
per se mala sunt: et mala intentione fiunt:

Si ergo lumen. Nullo quia facim' Sūdūm: quę in nobis est nota:
lumē dicit. Et it' ēo ne intret' est: vt ea gd aliquā bo vel ago: nescio vtrū
culpa vel bono an malo. et nō tenebroso vocat. Dicit ergo si intētio qua facio
euacuata est a charitate: oppetita spōnalis fraternitat' gēto magis ipsum facta cui
dubium est crimen q̄ est bene cedere alii q̄ nō bona intentione facio: nihil ti
bi proderit. Quia ego scarto tibi imputatur: non q̄ illi euenerit.

Nemo pōt. Quasi non poterit ad oculū hominū bona agere: et ac
bis deo placere non simul in celo et in terra thesaurizare: nec et vitijs et vir
tutibus deseruire. Quicquid facis vel ex amore dei: vel seruitute diaboli.

Ex regnum dei et diaboli dissidant inter se: in vtroq̄ nemo pōt simul
militare vnde: Qui baptizant diabolo renunciant et operibus eius.

Aut enim. v. q. Nihil est mediū. Quicquid enim facis aut ex amore
dei: vel ex seruitute diaboli.

Nicolaus

Per hoc excludit excellentissimū modū thesaurizandi q̄. f. bona spalia et
ē. Vitia plumunt in pios vitae: et sic cōmutant in bona spalia et eterna:
et p̄ pōt locupletibus: et hoc f. thesaurizare f. alio. a. Ubi est
hic. nr'. Hic ponit secūda nō ad excludēdū thesaurizationē loquentis spa
lis: et accipit: ita rō. et quodā effectu malo ipōr: q̄ ē evacuatio mētis ad te
sau cōi thesaurizationē. Sequē vocatiuo puerilo mētis ad amore diuinorū. et ē
est q̄s dicat: Vbi est thesaurus? ad hūc puerilem sequit' auersio a deo: et q̄
intellect' illuminat' p̄ affectionē ad deū. ō et tali mentione obtenebrat. Et
et q̄ intellect' purgat ab alijs potestas: i fuso actū' vel sit oculus bonus lu
cidus: ad ē sequit' obtenebratio et obscuratio in eis' operibus bonis: pp
q̄s subdit: b Lucerna corpis tui. metaphorice est loquio. acū dicit: si
oculus corporalis purgat opa corporalia q̄ purgat pōt ad ambulādū hūan'
ad operandū: sic de actiōe ra oculi' mētis p illūiōnē rectā purgat opa hu
mana: inquāl i eis ē ēē bonū moraliter. et ō dicit: c Si oculus tu' fuc. sim.
A. finitio mētis recta. d Totū corp' tuū. cognitio operationū. e Lu
mē est. i. facta et bona. vel ti op'āt licita de genere. f Stulti oculi'
et' suert nequā. Anthis guerla et mala: g Totū corp' tuū tenebrosum
erit. Tanta pena ex operatiōe tuarū erit malarū: et actio ēt de genere bona:
sunt tame clamosi nā multe culpe: vt possit ea ad amore illicitū attrahere.
simplr: propter malitiā intentionis pueric: propter q̄s subdit: b Si ē
lume q̄s in ei' tenebre sūt. et si actio bona de genere: q̄ ē q̄s subdit lume ei'
sūt mala propter defectū intentionis bone. i Ipse tenebre quāte erūt. q. d.
multo maiores actiō mala de genere: q̄ ei q̄s subdit tenebre: si tū hūc sup
positū mētis mali: erit multo tenebre et pena: vt si aliqs modice est aliq
vel pōt' pauxil furari: ipse q̄s ē mente fuscātus. k Nemo pōt duob. &c.
Hic ponit tertia rō spūalis et mentis fugitās ab hoc: p q̄s ipōr obligat
deo debitū q̄s obligat hō et tribuo creatōi. et ex alio officio: si ipe
dit' p̄ peccatū: omittunt' laudatū. ergo &c. Adhuc alia hui' rōnis ne
dicat' ei vt in ifa: Nemo pōt duob' pūis seruire. q̄s est latissimū. q̄s fit
Seu vt ipse an et nō subalternans pōtis ei et i spēcie: et auaricia quę est
seruit' idolor nō pōt seruire ei obsequio primo. et ō subdit: l Nō pote
stis deo seruire et māmone. māmona est lingua syra nomē ei diuitiarū:

Aug. Si duo' eum sp̄ē odio habuo. deū et eo diligēt'. Nec est aptū
aliqō vnū ex eis odio habuisse: si odio sic ei amare faceret: et diabeli nomē ac
ceant: q̄uis vtrosq̄ eum quasi tyrannū fug se velimus sustinere: deus eo
odio nō habetur sed cōtemnit: vicia scapūlēta sunt: et pnalissima diabolica.

Aut. v. sq. Aug. Nō quālē diligit nemo enim diabolum diligit. Sed
fuis cupiditatibus implicat' patit eum vt si qs mille
alicui commodus ꝑcet
sua cupiditate cui ꝑ pa
tur seruitute: qui nō amat
illū animo ancillā diligit.
Alterā pōnit: Nō q̄s
odio habuit nullū' eius
plāta vel pōt odire. Ad
in retractatiōe rei cuiusdā:
Non video fuisse dictū
dum. Nullus enim ita ille de
q̄b' scripsimus est: Sapbia
cep qui sic oderit se.

Et māmonę. Mā
mona syra lingua dicitur:
q̄bus seruire: dell negare
est. Nō dicit hōc q̄s fieri
liceat vt sibi ꝓponer: sed
seruire q̄s est amari. Dici
tur hoc nemē esse dēmo
nis qui pacti vinculo nō
q̄ in eius pōtē sint: si q̄
bis vtiē ad decipiēdū: ir
retiendo laqs diuitiaꝝ.

Ideo. Quia non potestis deo seruire et māmonę: Nec sine sollicitudine q̄s
seruire diuitijs. Constituit secuti: et fiduciam futuro: et toto sermone incepit:
dum et mala fabricare et nō vicia et inimicos diligē tollit: et hūanā gloriam
fugere. Hinc vult confirmare ꝓpter eadem in spē carnis: quia plures
sunt quod amore pecuniarum et desperatio futuro: torpentes facit.

In fiducia vitę nę paratur panis: sed labor est exercēdus: sollicitando tol
lenda est quę mentem perturbat: dum timet ne aut potestas vitę auferantur
et alimenta non cōtingant.

Animę vestrę. Et est aliaꝝ ani hec necessaria sunt. Totam spem
deo omnino q̄ nihil nisi q̄s decernerit ille potestis acquirere vel retinere.

Anima hic ponitur ꝓ vita quę cibo sustinatur: vt ibi: Aut amat aut
am sustinebit eam,

Aliaꝝ cibo aliꝝ: et ponit hic ꝓ vita: vitam est peccatibus quā q̄dit
ꝓpter christum: inuenit eam ꝑdendo in vitam eternam.

Nonne anima. Non vita ꝓpter escam: nec corpus ꝓpter vestimentū:
sed econtra. Ideo nō sit sollicitus animꝰ vt percipiat q̄s ꝓpter se cruciat ē.

Quasi qui dicit maiora. i. vitam et corpus: dabit minora. i. victum et
vestes. In his promissis veritatis nemo dubitet. Sit homo quod ē debet:
mox adhibentur ei omnia ꝓpter quem facta sunt.

De ipra

vel nemē demonia q̄ erat de capitulare diuitiarū. aut' acc̄ q̄ thesaurizat
incōstanter struit vtrisq̄. et nō pōt ille deo seruire. Hic adt q̄ tu pōs operib'
diuitiaꝝ cp̄dit nō sunt diuitie: si magis diuitie seruūt sibi: q̄ ego vt' sic
instrumēta ad ega virtutū: q̄ sm q̄ dic' Ambros' sup Luc: Sicut diui
tie sūt ipedimēta reprobitis. ita sūt adiumēta virtutē. et ō talis pōt sit
seruire deo et vti ipsis. m Ideo dico vobis et. q. d. nō solū ꝓpegatis vi
uitatis. Quia ad acti exteriorē accedūt bona affectiōis: q̄ et sollicitudo acq
rendi accedunt. Quia ad acti interiorē. ō ille excludit sollicitudinē superflu
am circa alia acquisita. Et dicit' in multa ꝓtexit. ꝑ' facit q̄s dicit ē p
quodā culpa. et secūdo p rōnem. ibi: Nolite q̄. Circa primū adnectūdū q
duo sūt q̄ regunt' ad sufficiētiā vite ꝓtie. Cui tria requirūt: sine quo hō non
pōt viuere absolute: et vestimētū sine quo non pōt vti viuere. et ō circa ista
solet hō magis sollicitari. Primo ergo excludit sollicitudinē circa victū
in generali. secūdo circa gōlibet ꝑ se sūptū: ibi: Respicite volatilia.

Circa primū aduertendū q̄ natura nō potuit ꝓuidere homini de tegumē
to et vestibus: sicut ꝓuidit alijs alatib': vepor. auib' dedit plumas ad co
operimentū: vngues et rostra ad defensionē. silr tenuia alatib' pelles et pi
los pro indumēto: cornua et dentes et ūnglas p armaturę in talib' nō ē mi
natura sensitiua q̄ ē ad vna determinata. et ō de talib' potuit eis ꝓuidere
sufficienter nō. hō aūt rōnalis nature est: q̄ nō est determinata ad vnū: sed
hs vtī ad diuersa et ꝓtia. et ō nō potuit sibi sufficienter ꝓuidere nī quę de
se est determinata ad vestimēta loco bui' hō hs inuētionē per quā pōt cogita
re diuersas artes et modos faciēdi sibi vestes et arma: et man' ad operandū
talia. et ō oportuit hominē de talibus sollicitari: q̄ tū hō rōnalis est. ō alia
sollicitudo ex alie moderata ꝑm rōnis rectę et tale sollicitudinem nō
excludit hic Salvator: cū sit ꝓpria ꝓuidētie alatis sequēte q̄ hō debuit esse:
si expectarent ab eo cōsequi ea necessaria: omittēdo ea ꝑ q̄s fieri circa hoc via
humanas: sollicitudo quę hic prohibet est deordinata et superflua ꝓ qua
postponunt bona spūalia: vt magis videbit' postea. Et hoc est q̄s dicit
hic Salvator: n Ne sollicite sitis. superflue. f. i. inordinate de cibo et vesti
mento: quia hoc nō est necessariū q̄s ꝓbat cōparo et corpus et anima: que
sunt maiora ꝓ quibus hoc vat nobis sine sollicitudine nostra. ergo et alia
quę sunt minora: videlicet cibum et vestimentū: dabit sine sollicitudine vel
cum sollicitudine

Respicite. Hoc ad eā. Sancti mortuo cōparant' auib' q̄ ostā pascā
et q̄libet remoti sūt a mādoꝝ et ā mensa nī agāt. Et sola ꝓfectiones tan
tū celo negant: de quibus dicitur: Qui sunt hi qui vt nubes volant et.

Hoc exemplo nō probibet ꝓuidentiam non laborē: sed sollicitudinē:
vt tota fiducia vestra sit in deo cum q auxo sine cura viuant.

Et pater vester. c.
Exaggerat fiduciā filioꝝ
et cōfirmat: q̄ si bonitas
patris erā ad illa sit exten
dit: ꝓto magis ad filios
adoptiuos.

Quanto aūt. Et.
ergo cura rogendi corpus
vel inquirendi q̄libet ad hāc
mentem sicut pueros.

Et de vestimēto. Non q̄ liceat ire et ꝓuidere hoc nō decet: si ois
sollicitudo ꝓhibēda est:
Ergo vestimēta sine quo hō non pōt vti vestire. et ō
in retractatiōe rei cuiusdā:
Non video fuisse dicendum. Multi enim sic ille de
q̄b' scripsimus est: Sapbia
cep qui sic oderit se.

Et māmonę. Mā
mona syra lingua dicitur:
q̄bus seruire: dell negare
est. Nō dicit hōc q̄s fieri
liceat vt sibi ꝓponer: sed
seruire q̄s est amari. Dici
tur hoc nemē esse dēmo
nis qui pacti vinculo nō
q̄ in eius pōtē sint: si q̄
bis vtiē ad decipiēdū: ir
retiendo laqs diuitiaꝝ.

Ideo. Quia non potestis deo seruire et māmonę: Nec sine sollicitudine q̄s
seruire diuitijs. Constituit secuti: et fiduciam futuro: et toto sermone incepit:
dum et mala fabricare et nō vicia et inimicos diligē tollit: et hūanā gloriam
fugere. Hinc vult confirmare ꝓpter eadem in spē carnis: quia plures
sunt quod amore pecuniarum et desperatio futuro: torpentes facit.

In fiducia vitę nę paratur panis: sed labor est exercēdus: sollicitando tol
lenda est quę mentem perturbat: dum timet ne aut potestas vitę auferantur
et alimenta non cōtingant.

Animę vestrę. Et est aliaꝝ ani hec necessaria sunt. Totam spem
deo omnino q̄ nihil nisi q̄s decernerit ille potestis acquirere vel retinere.

Anima hic ponitur ꝓ vita quę cibo sustinatur: vt ibi: Aut amat aut
am sustinebit eam,

Aliaꝝ cibo aliꝝ: et ponit hic ꝓ vita: vitam est peccatibus quā q̄dit
ꝓpter christum: inuenit eam ꝑdendo in vitam eternam.

Nonne anima. Non vita ꝓpter escam: nec corpus ꝓpter vestimentū:
sed econtra. Ideo nō sit sollicitus animꝰ vt percipiat q̄s ꝓpter se cruciat ē.

Quasi qui dicit maiora. i. vitam et corpus: dabit minora. i. victum et
vestes. In his promissis veritatis nemo dubitet. Sit homo quod ē debet:
mox adhibentur ei omnia ꝓpter quem facta sunt.

De ipra

vel nemē demonia q̄ erat de capitulare diuitiarū. aut' acc̄ q̄ thesaurizat
incōstanter struit vtrisq̄. et nō pōt ille deo seruire. Hic adt q̄ tu pōs operib'
diuitiaꝝ cp̄dit nō sunt diuitie: si magis diuitie seruūt sibi: q̄ ego vt' sic
instrumēta ad ega virtutū: q̄ sm q̄ dic' Ambros' sup Luc: Sicut diui
tie sūt ipedimēta reprobitis. ita sūt adiumēta virtutē. et ō talis pōt sit
seruire deo et vti ipsis. m Ideo dico vobis et. q. d. nō solū ꝓpegatis vi
uitatis. Quia ad acti exteriorē accedūt bona affectiōis: q̄ et sollicitudo acq
rendi accedunt. Quia ad acti interiorē. ō ille excludit sollicitudinē superflu
am circa alia acquisita. Et dicit' in multa ꝓtexit. ꝑ' facit q̄s dicit ē p
quodā culpa. et secūdo p rōnem. ibi: Nolite q̄. Circa primū adnectūdū q
duo sūt q̄ regunt' ad sufficiētiā vite ꝓtie. Cui tria requirūt: sine quo hō non
pōt viuere absolute: et vestimētū sine quo non pōt vti viuere. et ō circa ista
solet hō magis sollicitari. Primo ergo excludit sollicitudinē circa victū
in generali. secūdo circa gōlibet ꝑ se sūptū: ibi: Respicite volatilia.

Circa primū adnectūdū q̄ natura nō potuit ꝓuidere homini de tegumē
to et vestibus: sicut ꝓuidit alijs alatib': vepor. auib' dedit plumas ad co
operimentū: vngues et rostra ad defensionē. silr tenuia alatib' pelles et pi
los pro indumēto: cornua et dentes et ūnglas p armaturę in talib' nō ē mi
natura sensitiua q̄ ē ad vna determinata. et ō de talib' potuit eis ꝓuidere
sufficienter nō. hō aūt rōnalis nature est: q̄ nō est determinata ad vnū: sed
hs vtī ad diuersa et ꝓtia. et ō nō potuit sibi sufficienter ꝓuidere nī quę de
se est determinata ad vestimēta loco bui' hō hs inuētionē per quā pōt cogita
re diuersas artes et modos faciēdi sibi vestes et arma: et man' ad operandū
talia. et ō oportuit hominē de talibus sollicitari: q̄ tū hō rōnalis est. ō alia
sollicitudo ex alie moderata ꝑm rōnis rectę et tale sollicitudinem nō
excludit hic Salvator: cū sit ꝓpria ꝓuidētie alatis sequēte q̄ hō debuit esse:
si expectarent ab eo cōsequi ea necessaria: omittēdo ea ꝑ q̄s fieri circa hoc via
humanas: sollicitudo quę hic prohibet est deordinata et superflua ꝓ qua
postponunt bona spūalia: vt magis videbit' postea. Et hoc est q̄s dicit
hic Salvator: n Ne sollicite sitis. superflue. f. i. inordinate de cibo et vesti
mento: quia hoc nō est necessariū q̄s ꝓbat cōparo et corpus et anima: que
sunt maiora ꝓ quibus hoc vat nobis sine sollicitudine nostra. ergo et alia
quę sunt minora: videlicet cibum et vestimentū: dabit sine sollicitudine vel
cum sollicitudine

Hec enim omnia. Quid ergo amplius habet q̄ gentiles ratione utātes
tas animā sollicitat. q. d. ratio vte hanc sanguat.

Gentes. Quasi ne sanctis cura nō est. Sed filiog est ignor regnū.

Scit enim pater. Postulata sunt hec a deo: qui nouit nobis hec in vita
sua esse necessaria.

Pater vester. Ex filios de bonitate et ꝓfectu patris sollicitudinē sua. I Deus sic vester fecit ꝓpter sine sollicitudine sua. vocat aūt eos qui nimis sol
licitant' de talib' modice fidei: q̄ ex defectu fidei. gendit talis sollicitudo su
perflua. nō aūt sollicitudo rōnabilis et moderata: sed magis includit: quia
sicut natura aīal est ꝓdicto modo viuere: ita rōnalis creatura sic na
tura bona est vtuere: cū ꝑ dictum rectę rōnis q̄ sequit' ipsius debent sol
licitari sollicitudine moderata ad quęrendū ea quę nō dedit sibi natura: vt
vestes et arma: et similia: vt ꝓdictū est. m Nolite ergo sollicit. Hic
excludit sollicitudines superflua ꝑ rationes duas. Secunda ponit ibi: Nō
hic ergo. Prima accipit ex parte diuine ꝓuidētie. Ad cui' euidentiam
cōsiderādū q̄ aliqui dixerunt ꝓuidētia diuina esse tm circa superiora: et
non circa actus humanos: in quoq̄ persona dicit' Job. xxii. Circa cardines
celi circumabulat nec nostra cōsiderat: et ex hoc dicebant q̄ bona circa ho
cessaria vite debebat multū sollicitari: q̄ hō nō habet. o Quid
gentes circa talia laudeꝝ sic sollicitari: ꝑh vos nolite &c. o Quid
inducebamus ēē. non quia non debeat homo sollicitari moderate: sed in
tendit excludere sollicitudinē inordinatā: quę ꝓcedit ex gentilib' errore. ideo
subiungit: p Scit enim pater vester. i. diuina ꝓuidētia sic extendit ad ea
singulorū: q̄ esse possunt circa ea quę sunt hominī necessaria. et sic semē
tibus sibi talia sufficiēter ministrabit. ꝓpter q̄s cōcludit: q Quęrite er
go ꝓmū regnū dei. i. ꝓfectū bonū: et q̄ primū relatiue dicit ad secundū:
p̄ q̄ non excludit sollicitudinem. omnino circa necessaria vite: sed cōcipi
q̄ homo principaliter debet de ꝓfectibus sollicitari. et secundo de talib'.
ꝓpter q̄s subdit: r Et hec omnia adiicient' vobis. ꝓpositū ei cōclu
sionē debito modo babuit: vt dictū est. o Nolite ergo &. Hic ponit
secunda ratio ad hoc: et accipit q̄ temporia cōgruentia sunt enim cuilibet
negocio requirit tempus debitum ad hoc q̄ bene fiat: quia cōdolum tpis est

omen habeā: nec ostendat qđ peccatū mi eius⁹ q̄ in te sit. facto emendatū sit. nec debeamus lapidare mala nostre infirmitatis. Nemo vero scandalū pati debet quem iudicem videat nō recte iudicantem. Nemo vero scandalū patit nisi

Et spacioſa, &c. q̄ ſi ꝓ̄ quere. cōs tñ imediate q̄ ea nati. Volupeas vt mereri. ipertina ſtatu ꝺelectatiōis cōis intrat. q tñ mlti intrāt p eā.

Q̄ angusta. q̄ntu angustū eſt omnia poſſe mimere. veni ſolum ꝺiligere vnum ꝺeū. et ad vnum q̄rendū pullare. ꝓſperatiōn omnē ꝺelicta non timere.

Et pauci ſunt. q̄ pauci in mundo. p̄ nouerō ꝓ ei intrare cōtendunt. Nemo enī ad tāe labore q̄ ſine mimi. pueniſſe.

Arcta enim. Cū ꝺicit arta vel angusta in nomine non ſm ſui implicatū. ſed cōmodus ꝓcedo ꝓbere. adeūt. ambire.

Attēdite. Cōs figura latam portā ꝺicit falſos ꝓphetas apertas ꝺicit.

Attēdite. Licet hoc ꝺe oībus. q̄i aliud habeāt q̄ ſermonē. aliud opa oſtēdūt poſſit accipi. ſpecialiter ꝺe hereticis q̄ ꝺam pietatis velāmē ꝺant. vt mimus. alio q̄ intentione nocēdi lupi ſilt. rapacitas vel cruenti. ſi copia ꝺet. p̄ ieiunio vel mimis cōpungendo.

Ad vos in. In oībus ꝓbertas hominū ſimiles mimis ruthoc ꝺum ſe tantū ꝺeūt. ſed non ſunt eorum fructus. quia ꝓ vitio eis reputantur.

A fructibus eor. Jñt. Non a vobis ſed ab operibus. q̄s ꝺe manifeſtis accipē. Ꝺño ab eis ꝺicit vt ſpūa nō facit vnū ſic bona arbor bonos fructus. mala malos. nō mutatio.

Luc.6.f.

Nūq̄d. Allego. Spine q̄ tribuli ſunt hereticī. a q̄bus nullus ſapiē tus ſanctitatē vel veritatis poterit inuenire. ſed conſcindit q̄ cruēter apprehendūt. Vel ſpine q̄ tribuli cure ſunt ſeculi. punientesq̄ vitioſ. Una q̄ ſicut vulcida nouē comparati. nisi qui ipſe in nobis ꝺurit. q̄ ſerunt vile etionis qui ſcificat eē hoīs. Nō ergo ꝺe ſpinis q̄ tribuli. vua q̄ ficus. quia mens alīus. veteris boīs cōſuetudine ꝓ̄ta pōt ſimulare. nō ferre fructus nouī boīs. Ꝺe ſi aliquādo ꝺicta vel facta malos. ꝑiunt bonos. nō hoc facit malis. ſed ſr ꝺe illis conſilio ꝺei. quia nō ex fructu eſt. ſed vita. q̄ ſup ſpiritus aliq̄ſi cruciat. Sed carpendus eſt bonus. ſpina cauenda.

Ergo ex. Sed ꝓ ſimilem. q fuerūt vua. i. ea ꝓpta q̄ inclinat ſe mētem.

Sic. Jñ eſt. ſm ꝺiſcām ſpiritū intell. ex. de mala radice nō pōt fructus huanitatis ecclie. Expectāde ſunt boni fructus ꝺe bona radice. Arbor bona vl malanō nī q̄ in oībus bōa a ꝺeo ē creata. q̄ volūtas bōa vl mala.

Nicolaus

q̄s ꝺifficile eſt cōuerſos act̄ efficāt malus ex ſingulis ꝺeſcrib⁹. q̄s facile eſt cōtingere. hoc ꝺeſignauit cū ꝺi. a fructibus eor. q̄ multi imitant ꝺeſcriptiōm q̄ ꝺeſcribit. Ecclaſtes. i. Multos infirmat eſt numer⁹ q̄ pauci valde laudant virtutes. hoc eſt q̄s ſubdit: b Q̄ angusta. &c. c Attēdite a falſis. Nic ponit tertiū q̄s requirit ad ſpletionē legis euāgelice. f. vitanda falſa ꝺoctrina. ꝺicens. Attendite. i. ꝺiligenter cauete.

d A falſis ꝓphetis. ꝺoctrinis hereticis. ꝓphetis eis vno modo ꝺicit q̄s placentes. q̄ venenū nō ꝓpinat niſi mille tinctū. ideo ſubditur ibi:

e Qui ve. ad vos in veſtī. exēplū. ſi falſi ꝺoctrinam polluant apparētia virtutū. q̄ nō pōt vitari niſi cognoſcant. q̄ nō pōt cognoſci ex apparētia exterioꝝ ſubdit. vnde ꝺebeant cognoſci. Lab operib⁹. ꝓpter quod ꝺicit: A fructib⁹ eor. vſ. ſequit: f Nō arbor bona. &c. arbor bona vl bōa bōa eſt bō bōa malā voluntē: bona ſcientia. q̄ ſup ipſos aliq̄s vat ꝓ̄ta ꝺemoni: ſunt in eccl̄a. vl. ſ. q̄ ꝺi: n Et in nōie tuo ꝺemonia eiecim⁹. Sili⁹ nec miraculoꝝ opatio. q̄ ſili aliq̄ſi ꝑ malos fiunt ad inuocatiōē nolo ſpi. nō ꝓpter merita innocentiū. ſi ad fidei ſpi ꝺilatatiōē. q̄ ſic eſt quod ꝺicit: o Et in tuo nōie virtutes multas fecimus. Ꝺ alio autem omiſſi ꝺeſcriptorum eſt. quia ſunt gratie gratis ꝺate que ꝺant principaliter ad vtilitatem cōmunē eccl̄ie. nō ad vtilitatē ſingularis ꝑſone. q̄ aliq̄s ꝑ malos bonos a ꝺeo notab. ꝺantur. ſicut bona elemoſyna aliq̄s ꝺatur a bono vſo malitante. malo ſcruo. ꝓpter q̄s ſubdit: p Et tūc ꝓfitebor. &c.] notoria. i. approbationis. q̄ reprobationis. ꝓpter q̄s ſequit: Diſcedite. vſ. ꝑs Ira.

Fructū opa. q̄ nec bona male voluntatis ꝑſt. nec mala bene voluntatis. Fructū ꝺñe arboris. q̄ndā ꝑ. pancia. Ergo mimus. nō niſi bona voluntas parturit. Ꝺic cōtrario malos mala intēto mittit. Nō po. tē. nō ait. nō pōt mala arbor bona facere. vel bona mala. q̄ ꝑmanēte ꝺe ꝑfectore factus apls. q̄ anima manēte integra nā. affectus volūtatis corrumpitur. vel in melius mutatur.

Voluntas vnuſquiq̄ arbor bona vel mala. eſt ſic arbor radica in terra. ſic voluntas in anima.

Fructus male arboris ſunt opa carnis. f. ſpūica ꝺiſcordia. iniuſticia. luxuria.

Omnis ar. Ꝺic ſub hypotheſi q̄ ꝑfectꝰ ꝺo. ꝓbāte. q̄ ꝺecuit ꝺe ceſſo miſericordia. hoc ex ꝺeo ꝓfitat. q̄ nemo ꝺe mala ineūte ne fructū boni ꝑpit nec ꝺe bona niſi bonū meret. 6.34

Igitur ex fructu. Quaſi ꝺicerē. a falſo ꝓphetis attendite. i. ex fructibus eos cognoſcite. Luc.6.4

Et fructus. Quia licz ꝺicant: ꝺñe ꝺomine. non omnino ſunt credendi. hoc autem ꝺicit vt a vobis recipiantur. Ꝺere ꝺicere ꝺe nomine ihesu: eſt i corde credere. ore confiteri. Loquitur autem. nas vult ſine altero nō eſſe. Non omnis q̄ ꝺicit. Sicut cauēdi ſunt qui habent ſpeciem bene vite propter dogma nequicie: ſic vbi econtrario qui cum integre fidei. ꝺoctrine ſint. turpiter viuunt.

Omnisq̄ enīs necaſſe eſt vt. q. opus ſermone. q. ſermo operibus cōprobetur. Qui ꝺicit: ꝺomine ꝺomine. Iter regni ꝺei eſt obediētia nō nominis nūcupatio. Nō eſt hoc ſtultū vere. q. ꝑſic ꝺicere vbi prolatio diſcordat a voluntate. ꝺe quo apoſtolus ait: Nemo ꝑteſt ꝺicere ꝺominus Ihesus nisi in ſcō.

Multi ꝺicent. Maxime affectus cauendi eſt ab his qui ꝓpter nomen chriſti etiam miracula habent que cum ꝓpter infideles ꝺominus fecerit: monuit tamen ne a talibus ꝺecipiamur. putantes ibi eſſe inuiſibilem ſapiē tiam vbi eſt viſibile miraculū. Unde ſubiungit: Multi ꝺicent. &c. Ex munꝺo ergo. q. ſimplici oculo opus eſt vt imitatur via ſapientie inter tot ꝺeceptiones.

Non ſolum qui verbotenus nominant non recipiuntur: ſed etiam hi q̄ ſine operibus ꝓphetant. q. ꝺemonia eiciunt. q. virtutes faciunt.

Sicut eiciere monuit a falſis ꝓphetis. ita ab his qui ꝺemonia eiciunt. q. virtutes faciunt.

Ꝓphetare. virtutes facere. ꝺemones eiicere. interdum non eſt meriti illius qui operatur: ſed invocatio nominis chriſti. hoc agit ad ꝺamnationē non invocantis. vel ob vtilitatem eōrum qui vident vel audiunt. Et licz ꝺeſpiciantur qui faciunt: ꝺeus tamen cuius invocatio facit. honoratur.

De Ira

O filio. qd regrit ad legis ſpletionem. eſt ꝺixit ꝑ. q. alia non ſufficit ſine iſto ad ſalutē: q. inter alia illa q̄ videnē magis ſufficere ad hoc eſt. ꝑfectio fidei: vel opatio miraculoꝝ: vl ꝓphetia: vel iſta cōiuncta ſil. i. eſt nō ſufficiēs. ꝺeſtillo enīs fidei ſine opere⁹ nō ſufficit. q. ratio fides mortua ē: vt ꝺicit Iac. ii. q. hoc ſ. q̄s ꝺicit: Nō oēs q̄ ꝺicit mihi ꝺñe ꝺñe. &c. ꝺicendo. ſili ca ꝺoctrina. miſi affirmē opa. ꝺ ſubdit: k Sed q̄ facit vol. ſti. &c. ſili. ꝓphetia nō ſufficit ad ſalutē. q. aliq̄s vat multa ꝺoce⁹. ſicut ipſi vat. ſil: vt ꝑ Mat. vii. i. ideo ꝺicit: l Multi ꝺicent mihi in illa ꝺie. f. iudicii. &c.

m Nōne in nōie tuo ꝓphetauim⁹. Sili⁹ nec ejectio ꝺemoniū. q. aliq̄s ꝑ malos ꝺoctos talia fiant ad inuocatiōē nolo ſpi. ad ꝺeclarationē virtutis ꝑ. Is ipſi inuocato. ſint mali. ſicut ꝺ Act. xix. q. quidā ſcīdētes eiiciebant ꝺemones ꝺicētes: Adiuro vos ꝑ ihm quē ꝑdicat Paulus. Nec tamen quia tales. ſ. ſigne aſſumūt nomē ihū. ꝺ ſup ipſos aliq̄s vat ꝓ̄ta ꝺemoni: ſunt in eccl̄a. vl. ſ. q̄ ꝺi: n Et in nōie tuo ꝺemonia eiecim⁹. Sili⁹ nec miraculoꝝ opatio. q̄ ſili aliq̄ſi ꝑ malos fiunt ad inuocatiōē nolo ſpi. nō ꝓpter merita innocentiū. ſi ad fidei ſpi ꝺilatatiōē. q̄ ſic eſt quod ꝺicit: o Et in tuo nōie virtutes multas fecimus. Ꝺ alio autem omiſſi ꝺeſcriptorum eſt. quia ſunt gratie gratis ꝺate que ꝺant principaliter ad vtilitatem cōmunē eccl̄ie. nō ad vtilitatē ſingularis ꝑſone. q̄ aliq̄s ꝑ malos bonos a ꝺeo notab. ꝺantur. ſicut bona elemoſyna aliq̄s ꝺatur a bono vſo malitante. malo ſcruo. ꝓpter q̄s ſubdit: p Et tūc ꝓfitebor. &c.] notoria. i. approbationis. q̄ reprobationis. ꝓpter q̄s ſequit: Diſcedite. vſ. ꝑs Ira.

Nisi q̄ noui vos. Non ꝺ noſſe ſcī tenebras. ſi eſt non ſcire. q̄ ſi q̄s ſcīrent tenebre non eſſent.

Qui opamini iniquitatē. nō qui opati eſtis: ne vellat priſcam: ſi q̄ſ in iudicio. licz nō ꝓpterea facultatē. peccādi. tamen hoc ſtatio aſſumē.

Omnio ergo qui audit. &c. Quaſi ꝺicat ꝓdicta bene tenēda ſunt: q̄ tenet actionaliter ꝺeo: q̄ nō tenet. ꝺiabolo.

D Ꝓ.6.6. Luc.13.f.

Qui audit hec q̄ in mādatis ſūt. q̄ ē vt oſtēdat ſenſui in mente habendi. oīs ꝓpter q̄ buo ꝓ̄ta vita inſtituit. ſtatuit. ordinat. ſic ꝑfectus.

Aſſimilabit. Quia ſicut ꝓpe ꝺe ꝑfectiōe vite vnū edificat. ſic ꝺe ꝑfectiōe ſcīe. ꝺoctrine. ꝺicit. regit in vitā ꝺoctrinā q̄ eternā. ſic vtrū ſtudiōs ꝑpetuas manſiones ſibi edificat. q̄ in futura vocatione ch̄o ꝺeſtinabitur.

Ethro. Alii q̄ ꝺicit vt ſapiens architect⁹ inda montis. poſuit in petra.

Qui edificauit. &c. Ille edificat in ꝓpe q̄ q̄s audit ab illo facit.

Luc.6.g.

Sup petrā. A qua petro nomen accepit. ꝑ firmitatē fidei. i. ſup ſe ipſū edificauit eccl̄iā.

Et ꝺeſcendit. &c. Tres⁹ modis ꝺiabolus impugnat: carnis cōcupiſcētia: ꝺeſideria: exteriora ꝺe mundi oblectamēta: vel ꝑ ſe cum venturſus venit. im publicum. iaz at.

Pluuia. Conceptſcentia: a qua quilīz tentatur: que ſenſum rigorem fidei emollit. quo ſi non poſſit mala flumina euenīunt.

Qui audit verba mea. &c. Exterius. Et ideo nō habet ꝓfectionē: ſed eſt ruina eius magna. q̄ a monte ſalutis contemplā.

Omnis ſtulto. &c. De quo ꝺicitur: Animosus ꝺemo hoc ſcit. cui⁹ opera omnia inſtabilia ſunt. q̄ ruine patent.

Sup harenā. Qualitatē q̄ ſint que ſunt ſuper. conceptſcentiam vitiorum fundantur non ſtabunt.

Et cecidit. &c. Omnis conſciētia que ſtat in ꝺeum ſic non permanet in tentationibus non valet ſubſiſtere. Et tanto amplius agitur quanto plus in hoc q̄ mundi ſūt a ſuperioribus ꝺeſumpt. q. vere omnes mali. vel ſicte boni incongruente qualibet tentatione petores ſunt.

Nicolaus

a Omnis ergo. Poſtq̄ ſaluator poſuit legis ſue explicationē. q. oſtidit eī obſeruationis poſſibilitatē. hic ꝓfitet intitat ꝓpm ad obſeruationē: q. ex audito mandato ē. nisi ſequat opus impletionis. b Q̄ ergo ꝺicit: Omnis. &c.] ſi eſt bonoꝝ operū inſtructionē. b Supra petit. i. ꝑfm. tabo eū facit opera bona ꝺe genere. q. recta intentiōe. q̄ ꝺeo regrīt ad impletionē legis euāgelice. c Et ꝺeſcēdit pluuia. i. tētatio carnalis ſaluie. ꝺ Et venerūt flumina. cupiditatē. q. auaricie. e Et illauerūt. vanitatis. q. ſuperbie. f Et irruerūt in domū illā. ꝑ impetum ire. q. tētationē. g Et nō cecidit. a ſtabilitate. ſ. fidei. cuius nō ſubdit: eſt vō: Fundata eſt enīm. &c. q. ꝑ oppoſitū: b Omnis q̄ audit. &c.] i. ſup mobile fundamētū. q̄ ſacit ea q̄ intentionē ſibi ponit ſupra aliud q̄ ſupra ipſū ꝺeū: q. ea creatura mutabilis eſt. i Et ꝺeſcēdit pluuia. &c. ꝑs ꝺicit. ſequ: b Fuit⁹ ruina eī⁹ magꝺ. q. ſmo fuit. i. facili culpe. q. poſtea. i. ſoluta gubernēcl ruina. i. magꝺ. q. irreparabilis eſſet. l Et facta ē. Ille ponit concluſio eius ꝓdicti. vbi oſtidit eminētia ꝺoctrine ipſi. ꝑ hoc q̄ ꝺi. m Admirabāt turbe. &c.] q. vt ꝑs ex ꝺicti ꝺoctrat eminētiſſimo ſtatu. q. impletionē legis. ſupplebat. q. nō ſolū terrena bona. ſi celeſtia. promittebat. Ꝺoctrina enīs ſua mira ꝺeliter ꝺemonſtrabat. ꝓpter q̄s ꝺi: n Erat aut ꝺecto. &c.] Ille aūt nō ꝺocebāt tanq̄ ꝑtis. i. ſcribe. q. pharisei.

C. VIII.

Ym ait ꝺeſcendiſſet. Ex q. ꝺicta. Ille ꝓfitet ponit eī⁹ oſtēmatio

c p miracula in hoc ca. q. ſequit⁹. q. eſt ſilis ꝓcſſus in vtroq. ſed in hoc ca. ꝓcipuā ponit quidā miracula ad oſtēmationē euāgelice legis. In ſequēti ſo ponit quidā miracula ad ꝺeclarationē ꝺoctrine ipſi⁹

Dñe ne vo. Licet iste nr ei curri ponit. nñ q̃ aligd voluit ꝙ
nñ potuit ꝙ dar cumpli vr hn in magno qm facum latere volut: ꝙ vr
gratior alior gradualior illum.

Ne dic. Vide ꝙ mult⁹ vbiq; hoc fide audi: dicit quali cuiusdam facr̃is.
Vade. ad me ut curandos ꝙ pter humilitat: vt sacerdotes deberat ho
nore. q̃ hic super nobis
tos mittes ꝙ offeres vt
valitas eor dñet vt vel
nñ audiat: necessitabus
illat: vt ne legi fr legem cu
dere: fr legis ne filius
es. nñ aspt verñ sacrifi
ficii. ne tñmoniñ. i. do
mino ordinat ꝙ impera
to legis debuit.

In vltimo⁹ ipsalis
cur audiv: obedivit cen
tur ipsalis dñi ipsi.

Exper. Q̃ spalis ꝙ
mag hominis significat
plenit lepra: quali cuius
mundi. Hoc dñi humi
li obtemperat natura a
flacem ꝙ vnctionis: ut
quodlibet ipsalis nobis. Tam
pli nñ sanati ē. q̃ ostia
vos. Et sacrificiu offerri
de quo dicit: Ite ostendite
ste. nñ mdi. q̃ offer
rant pro emundatõe eo
pore sui: hoc illum vbiq
ē sanctum deo placeret.

Accessit ad eum ctn.
Q̃ sequit non vt gesta ē sed nare sacrificii ꝙ mystic sentent sudery. Sed mat
thei⁹ capla tractat ē cur dñs ipsa sanat. cui⁹ ordinis ꝙ vocatus deferit:
mediat prudñtr dicit accessisse ꝙ cor ꝙ quoq; mdicabile. Ut mulier q̃ cre
dide magis ut magistr ipsa ꝙ turbe qne comprehdr. Ita centurio ꝙ
ꝙ ꝙ ꝙ

Nol vulpes foueas habent & volucres celi nidos: filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet.

Alius autem de discipulis eius: ait illi: Domine permitte me primum ire & sepelire patrem meum.

Jesus autem ait illi: Sequere me: & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et ascendente eo in naviculam: secuti sunt eum discipuli eius.

Et ecce motus magnus factus est in mari: ita vt navicula operiretur fluctibus. Ipse vero dormiebat. Et accesserunt ad eum discipuli eius: & suscitauerunt eum dicentes: Domine saluum nos fac perimus. Et dicit eis Jesus: Quid timidi estis modicę fidei? Tunc surgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna.

Porro homines mirati sunt dicentes: Qualis est hic quia venti & mare obediunt ei. Et cum venisset Jesus trans fretum in regionem gerasenorum: occurrerunt ei duo habentes demonia exeuntes de monumentis: & erat nemo tantus ut posset transire per viam illam. Et ecce clamauerunt dicentes: Quid nobis & tibi Jesu fili dei: venisti huc ante tempus torquere nos. Erat autem non longe ab illis grex porcorum multorum pascens. Demones autem rogabant eum dicentes: Si eicis nos hinc mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis: Ite. Illi autem exeuntes abierunt in porcos. Et ecce magno impetu abiit totus grex per precipitium in mare: & mortui sunt in aquis. Pastores autem fugerunt: & venientes in ciuitatem nunciauerunt omnia: & de his qui demonia habebant. Et ecce tota ciuitas exiit obuiam Jesu: & viso eo rogabant ut transiret a finibus eorum.

Et ascendens nauim transfretauit: & venit in ciuitatem suam. Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto. Et videns Jesus fidem illorum: dixit paralytico. Confide fili: remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se. Hic blasphemat. Et cum vidisset Jesus cogitationes eorum: dixit. Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere: dimittuntur tibi peccata tua: an dicere: surge & ambula? Vt autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: tunc ait paralytico. Surge tolle lectum tuum & vade in domum tuam. Et surrexit & abiit in domum suam. Videntes autem turbę timuerunt: & glorificauerunt deum qui dedit potestatem talem hominibus.

Et cum transisset Jesus inde: vidit hominem sedentem in telonio: nomine Matthęum: & ait illi. Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est dum recumberet in domo: & ecce multi publicani & peccatores discumbebant simul cum Jesu & discipulis eius. Et videntes pharisei dicebant discipulis eius. Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester? Jesus autem audiens ait illis. Non egent qui sani sunt medico: sed qui male habent. Euntes autem discite quid est. Misericordiam volo & non sacrificium. Non enim veni vocare iustos: sed peccatores ad penitentiam. Tunc accesserunt ad eum discipuli Johannis dicentes. Quare nos & pharisei ieiunamus frequenter: discipuli autem tui non ieiunant? Et ait illis Jesus. Numquid possunt filii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus: & tunc ieiunabunt in illa die. Nemo autem immittit figmentum nouum in vestimentum vetus. Tollit enim plenitudinem eius vestimentum: & peior scissura fit. Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres. Alioquin rumpentur vtres: & vinum effundetur: & vtres pereunt. Sed vinum nouum in vtres nouas mittendum est: & vtraque simul conseruabuntur. Hec illo loquente ad illos: ecce princeps vnus accessit & adorabat eum dicens. Domine filia mea modo defuncta est: sed veni & impone manum tuam super eam & viuet. Et surgens Jesus sequebatur eum & discipuli eius. Et ecce mulier que sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis accessit retro & tetigit fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim intra se. Si tetigero tantum vestimentum eius: salua ero. Conuersus autem Jesus & videns eam dixit. Confide filia fides tua te saluam fecit. Et saluata est mulier ex illa hora. Et cum venisset Jesus in domum principis: & vidisset tibicines & turbam tumultuantem: dicebat. Recedite. Non enim mortua est puella: sed dormit. Et deridebant eum. Et cum ejecta fuisset turba: introiuit & tenuit manum eius. Et surrexit puella. Et exiit fama hec in vniuersam terram illam.

Et transeunti inde Jesu: secuti sunt duo cęci clamantes & dicentes. Miserere nostri fili dauid. Cum autem venisset domum: accesserunt ad eum cęci. Et dicit eis Jesus. Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei. Etiam domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens. Secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum. Et comminatus est illis Jesus dicens. Videte ne sciat quis. At illi exeuntes diffamauerunt eum in vniuersa terra illa. Ipsis autem exeuntibus: ecce obtulerunt ei hominem mutum demonium habentem. Et ejecto demonio locutus est mutus. Et admirata sunt turbe dicentes. Numquam apparuit sic in Israel. Pharisei autem dicebant. In principe demoniorum ejicit demonia. Et circuibat Jesus ciuitates omnes & castella docens in synagogis eorum & predicans euangelium regni: & curans omnem languorem & omnem infirmitatem. Videns autem turbas misertus est eis: quia erant vexati & iacentes sicut oues non habentes pastorem. Tunc ait discipulis suis. Messis quidem multa: operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis: ut mittat operarios in messem suam.

Et conuocatis duodecim discipulis suis: dedit illis potestatem spirituum immundorum: ut eiicerent eos & curarent omnem languorem & omnem infirmitatem. Nomina autem duodecim apostolorum sunt hec. Primus Symon qui dicitur Petrus: & Andreas frater eius. Jacobus Zebedei & Johannes frater eius. Philippus & Bartholomeus. Thomas & Matthęus publicanus. Jacobus Alphei & Thadeus. Simon Chananeus & Judas Iscariotes qui & traditor fuit eius. Hos duodecim misit Jesus precipiens eis dicens. In viam gentium ne abieritis & in ciuitates samaritanorum ne intraueritis. Sed potius ite ad oues que perierunt domus Israel. Euntes autem predicate dicentes. Quia appropinquabit regnum celorum. Infirmos curate. Mortuos suscitate. Leprosos mundate. Demonia eiicite. Gratis accepistis gratis date. Nolite possidere aurum neque argentum neque pecuniam in zonis vestris. Non peram in via neque duas tunicas neque calciamenta neque virgam. Dignus enim est operarius cibo suo. In quamcumque autem ciuitatem aut castellum intraueritis: requirite quis in ea dignus sit: & ibi manete donec exeatis. Intrantes autem domum salutate eam dicentes. Pax huic domui. Et si fuerit domus illa digna veniat pax vestra super eam. Si autem non fuerit digna pax vestra ad vos reuertatur. Et quicumque non receperit vos neque audierit sermones vestros: exeuntes foras de domo vel ciuitate illa excutite pulueres de pedibus vestris. Amen dico vobis: tolerabilius erit terre Sodomorum & Gomorreorum in die iudicii quam ciuitati illi. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes & simplices sicut columbe. Cauete autem ab hominibus. Tradent enim vos in consiliis suis & in synagogis suis flagellabunt vos. Et ante presides & reges ducemini propter me in testimonium illis & gentibus. Cum autem tradiderint vos nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim estis vos qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem & pater filium: & insurgent filii super parentes & morte afficient eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseuerauerit usque in finem hic saluus erit. Cum autem persecuti fuerint vos in ciuitate hac fugite in aliam. Amen dico vobis non consummabitis ciuitates Israel donec veniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum: neque seruus super dominum suum. Sufficit discipulo vt sit sicut magister eius & seruus sicut dominus eius. Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt: quanto magis domesticos eius. Nolite ergo timere eos. Nichil enim opertum est quod non reuelabitur: & occultum quod non sciatur. Quod dico vobis in tenebris dicite in lumine: & quod in aure auditis predicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus: animam autem non possunt occidere. Timete autem magis eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse veneunt: & unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus pluris estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus: confitebor & ego eum coram patre meo qui in celis est. Qui autem negauerit me coram hominibus: negabo & ego eum coram patre meo qui in celis est. Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere sed gladium. Veni enim separare hominem aduersus patrem suum & filiam aduersus matrem suam & nurum aduersus socrum suam. Et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam plus quam me non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam & sequitur me non est me dignus. Qui inuenit animam suam perdet eam: & qui perdiderit animam suam propter me inueniet eam. Qui recipit vos me recipit. Et qui me recipit recipit eum qui misit me. Qui recipit prophetam in nomine prophete mercedem prophete accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet. Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli amen dico vobis non perdet mercedem suam.

Et factum est cum consummasset Jesus precipiens duodecim discipulis suis: transiit inde vt doceret & predicaret in ciuitatibus eorum. Johannes autem audiens in vinculis opera Christi: misit duos de discipulis suis ait illi. Tu es qui venturus es an alium expectamus? Et respondens Jesus ait illis. Euntes renunciate Johanni que audistis & vidistis. Cęci vident claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt mortui resurgunt pauperes euangelizantur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus cepit Jesus dicere ad turbas de Johanne. Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui mollibus vestimentis vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis & plus quam prophetam. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis non surrexit inter natos mulierum maior Johanne baptista. Qui autem minor est in regno celorum maior est illo. A diebus autem Johannis baptiste usque nunc regnum celorum vim patitur & violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete & lex usque ad Johannem prophetauerunt. Et si vultis recipere ipse est Helias qui venturus est. Qui habet aures audiendi audiat. Cui autem similem estimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in foro: qui clamantes dicunt sociis suis. Cecinimus vobis tibia & non saltastis: lamentauimus & non planxistis. Venit enim Johannes neque manducans neque bibens: & dicunt. Demonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens: & dicunt. Ecce homo vorax & potator vini publicanorum & peccatorum. Et iustificata est sapientia a filiis suis. Tunc cepit exprobrare ciuitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes eius quia non egissent penitentiam. Vę tibi corozain. Vę tibi bethsaida. Quia si in tyro & sidone facte essent virtutes que facte sunt in vobis olim sedentes in cilicio & cinere penitentiam egissent. Verumtamen dico vobis tyro & sidoni remissius erit in die iudicii quam vobis. Et tu capharnaum numquid usque in celum exaltaberis usque in infernum descendes. Quia si in sodomis facte essent virtutes que facte sunt in te forsitan remansissent usque in hodiernum diem. Verumtamen dico vobis quia terre sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens Jesus dixit. Confiteor tibi pater domine celi & terre quia abscondisti hec a sapientibus & prudentibus & reuelasti ea paruulis. Etiam pater quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo nouit filium nisi pater neque patrem quis nouit nisi filius & cui voluerit filius reuelare. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis & ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos & discite a me quia mitis sum & humilis corde & inuenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suaue est & onus meum leue.

In illo tempore ambulauit Jesus die sabbati per sata: discipuli autem eius esurientes ceperunt vellere spicas & manducare. Pharisei autem videntes dixerunt ei. Ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere in sabbatis. Qui ait illis. Nonne legistis quid fecit dauid quando esuriit ipse & qui cum illo erant? Quomodo intrauit in domum dei & panes propositionis manducauerunt quod non licuit ei manducare neque his qui cum eo erant: sed solis sacerdotibus? Aut non legistis in lege quia sacerdotes in templo sabbatum violant & sine crimine sunt? Dico autem vobis quia templo maius hic est. Si autem scissetis quid est. Misericordiam volo & non sacrificium: numquam condemnassetis innocentes. Dominus enim est filius hominis etiam sabbati. Et cum inde transisset: venit in domum suam. Et ecce homo habens aridam manum. Et interrogauerunt eum dicentes. Si licet sabbatis curare. Vt accusarent eum. Qui ait illis. Quis erit ex vobis homo qui habet ouem vnam & si hec cadat in foueam sabbatorum nonne tenebit & leuabit eam? Quanto magis homo ouem pluris est igitur licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini. Extende manum tuam. Et extendit & restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem pharisei consilium faciebant aduersus eum quemadmodum illum perderent. Jesus autem sciens secessit inde. Et secuti sunt eum multi & curauit eos omnes. Et comminatus est eis ne manifestum eum facerent. Vt adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam dicentem. Ecce puer meus quem elegi dilectus meus in quo bene complacuit anime mee. Ponam spiritum meum super eum & iudicium gentibus annunciabit. Non contendet neque clamabit neque audiet aliquis in plateis vocem eius. Arundinem quassatam non confringet & linum fumigans non extinguet donec eiiciat in victoriam iudicium. Et in nomine eius gentes sperabunt. Tunc oblatus est ei demoniacus cecus & mutus: & curauit eum ita ut cecus loqueretur & videret. Et stupebant omnes turbe & dicebant. Numquid hic est filius dauid? Pharisei autem audientes dixerunt. Hic non eiicit demonia nisi in beelzebub principe demoniorum. Et cum vidisset Jesus cogitationes eorum: dixit eis. Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se non stabit. Et si satanas satanam eiicit in seipsum diuisus est: quomodo ergo stabit regnum eius? Et si ego in beelzebub eiicio demonia filii vestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices erunt vestri. Si autem in spiritu dei eiicio demonia: profecto preuenit in vos regnum dei. Aut quomodo potest quis intrare in domum fortis & vasa eius diripere nisi prius fortem illum ligauerit & tunc domum eius diripiet? Qui non est mecum contra me est: & qui non colligit mecum spargit. Ideo dico vobis omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus: spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis: remittetur ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum: non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam & fructus eius bonos: aut facite arborem malam & fructus eius malos. Ex fructu enim arbor cognoscitur. Progenies viperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis mali? Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona: & malus homo de malo thesauro profert mala. Dico autem vobis quod omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis & ex verbis tuis condemnaberis. Tunc responderunt quidam de scribis & pharisei dicentes. Magister volumus a te signum videre. Qui respondens ait illis. Generatio prauа & adultera signum querit & signum non dabitur ei nisi signum Jonę prophete. Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus & tribus noctibus. Viri niniuite surgent in iudicio cum generatione hac & condemnabunt eam: quia penitentiam egerunt in predicatione Jonę & ecce plus quam Jonas hic. Regina austri surget in iudicio cum viris generationis huius & condemnabit eos: quia venit a finibus terre audire sapientiam Salomonis & ecce plus quam Salomon hic. Cum autem immundus spiritus exierit de homine: ambulat per loca inaquosa querens requiem & non inuenit. Tunc dicit. Reuertar in domum meam unde exiui. Et cum venerit inuenit eam vacantem scopis mundatam & ornatam. Tunc vadit & assumit septem alios spiritus secum nequiores se & ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit & generationi huic nequam. Adhuc illo loquente ecce mater eius & fratres stabant foris querentes loqui ei. Dixit autem quidam ei. Ecce mater tua & fratres tui foris stant querentes te. At ille respondens dicenti sibi ait. Quis est mater mea & qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos dixit. Ecce mater mea & fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei qui in celis est: ipse meus frater & soror & mater est. In illo tempore exiens Jesus de domo sedebat secus mare. Et congregate sunt ad eum turbe multe: ita ut in nauim ascendens sederet. Et omnis turba stabat in littore. Et locutus est eis multa in parabolis dicens. Ecce exiit qui seminat seminare. Et dum seminat quedam ceciderunt secus viam: & conculcata sunt & volucres celi comederunt illa. Alia autem cecidit super petram: & ubi non habuit terram multam: & exorta est continuo quia non habebat altitudinem terre. Sole autem orto estuauit: & quia radicem non habebat aruit. Et alia cecidit inter spinas: & ascenderunt spine & suffocauerunt illa. Alia autem cecidit in terram bonam: & dabat fructum aliud centesimum aliud sexagesimum aliud tricesimum. Qui habet aures audiendi audiat. Et accedentes discipuli dixerunt ei. Quare in parabolis loqueris eis? Ille autem respondens ait illis. Quia vobis datum est nosse mysteria regni celorum illis autem non est datum. Qui habet dabitur ei & abundabit. Qui autem non habet & quod habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis: quia videntes non videant & audientes non audiant neque intelligant. Et adimplebitur in eis prophetia Esaie dicentis. Auditu audietis & non intelligetis & videntes videbitis & non videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius & auribus grauiter audierunt & oculos suos clauserunt ne forte videant oculis & auribus audiant & corde intelligant & conuertantur & sanem eos. Vestri autem beati oculi quia vident & aures quia audiunt. Amen dico vobis quia multi prophete & iusti desiderauerunt videre que vos videtis & non viderunt & audire que audistis & non audierunt. Vos ergo audite parabolam seminantis. Omnis audiens verbum regni & non intelligens: venit malus & rapit quod seminatum est in corde eius. Hic est qui in via seminatus est. Qui autem super petram seminatus est: hic est qui verbum audit & continuo cum gaudio accipit illud. Non habet autem radicem in se sed est temporalis. Facta autem tribulatione & persecutione propter verbum continuo scandalizatur. Et qui in spinis seminatus est: hic est qui verbum audit & sollicitudo seculi huius & fallacia diuitiarum suffocat verbum & sine fructu efficitur. Qui autem in bonam terram seminatus est: hic est qui audit verbum & intelligit & fructum affert & facit alius centum alius sexaginta alius triginta. Aliam parabolam proposuit illis dicens. Simile factum est regnum celorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines venit inimicus eius & superseminauit zizania in medio tritici & abiit. Cum autem creuisset herba & fructum fecisset: tunc apparuerunt & zizania. Accedentes autem serui patrisfamilias dixerunt ei. Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania? Et ait illis. Inimicus homo hoc fecit. Serui autem dixerunt ei. Vis imperemus & colligamus ea? Et ait illis. Non: ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem: & in tempore messis dicam messoribus. Colligite primo zizania & alligate ea fasciculos ad comburendum: triticum autem congregate in horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis. Simile est regnum celorum grano sinapis quod accipiens homo seminauit in agro suo. Quod minimum quidem est omnibus seminibus: cum autem creuerit maius est omnibus holeribus & fit arbor ita ut volucres celi veniant & habitent in ramis eius. Aliam parabolam locutus est eis. Simile est regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farine sata tribus donec fermentatum est totum. Hec omnia locutus est Jesus in parabolis ad turbas & sine parabolis non loquebatur eis. Vt adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Aperiam in parabolis os meum eructabo abscondita a constitutione mundi. Tunc dimissis turbis venit in domum. Et accesserunt discipuli eius dicentes. Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait illis. Qui seminat bonum semen est filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum autem semen hi sunt filii regni. Zizania autem sunt filii nequam. Inimicus autem qui seminauit ea est diabolus. Messis autem consummatio seculi est. Reapers autem angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania & igni comburuntur: sic erit in consummatione seculi huius. Mittet filius hominis angelos suos & colligent de regno eius omnia scandala & eos qui faciunt iniquitatem. Et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi audiat. Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro quem qui inuenit homo abscondit & prę gaudio illius vadit & vendit vniuersa que habet & emit agrum illum. Iterum simile est regnum celorum homini negotiatori querenti bonas margaritas. Inuenta autem una pretiosa margarita abiit & vendidit omnia que habuit & emit eam. Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare & ex omni genere piscium congreganti. Quam cum impleta esset educentes & sedentes elegerunt bonos in vasa malos autem foras miserunt. Sic erit in consummatione seculi. Exibunt angeli & separabunt malos de medio iustorum & mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium. Intellexistis hec omnia dicunt ei. Etiam. Ait illis. Ideo omnis scriba doctus in regno celorum similis est homini patrisfamilias qui profert de thesauro suo noua & vetera. Et factum est cum consummasset Jesus parabolas has transtulit se inde. Et venit in patriam suam & docebat eos in synagogis eorum ita ut mirarentur & dicerent. Unde huic sapientia hec & virtutes? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria & fratres eius Jacobus & Joseph & Simon & Judas? Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic hec omnia? Et scandalizabantur in eo. Jesus autem ait illis. Non est propheta sine honore nisi in patria sua & in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem eorum.

Et ecce quidam offerebant ei hominem mutum demonium habentem. Et ejecto demonio locutus est mutus. Et admirata sunt turbe dicentes. Numquam apparuit sic in Israel. Pharisei autem dicebant. In principe demoniorum ejicit demonia. Et circuibat Jesus ciuitates omnes & castella docens in synagogis eorum & predicans euangelium regni: & curans omnem languorem & omnem infirmitatem. Videns autem turbas misertus est eis: quia erant vexati & iacentes sicut oues non habentes pastorem. Tunc ait discipulis suis. Messis quidem multa: operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis: ut mittat operarios in messem suam.

Et conuocatis duodecim discipulis suis: dedit illis potestatem spirituum immundorum: ut eiicerent eos & curarent omnem languorem & omnem infirmitatem. Nomina autem duodecim apostolorum sunt hec. Primus Symon qui dicitur Petrus: & Andreas frater eius. Jacobus Zebedei & Johannes frater eius. Philippus & Bartholomeus. Thomas & Matthęus publicanus. Jacobus Alphei & Thadeus. Simon Chananeus & Judas Iscariotes qui & traditor fuit eius. Hos duodecim misit Jesus precipiens eis dicens. In viam gentium ne abieritis & in ciuitates samaritanorum ne intraueritis. Sed potius ite ad oues que perierunt domus Israel. Euntes autem predicate dicentes. Quia appropinquabit regnum celorum. Infirmos curate. Mortuos suscitate. Leprosos mundate. Demonia eiicite. Gratis accepistis gratis date. Nolite possidere aurum neque argentum neque pecuniam in zonis vestris. Non peram in via neque duas tunicas neque calciamenta neque virgam. Dignus enim est operarius cibo suo. In quamcumque autem ciuitatem aut castellum intraueritis: requirite quis in ea dignus sit: & ibi manete donec exeatis. Intrantes autem domum salutate eam dicentes. Pax huic domui. Et si fuerit domus illa digna veniat pax vestra super eam. Si autem non fuerit digna pax vestra ad vos reuertatur. Et quicumque non receperit vos neque audierit sermones vestros: exeuntes foras de domo vel ciuitate illa excutite pulueres de pedibus vestris. Amen dico vobis: tolerabilius erit terre Sodomorum & Gomorreorum in die iudicii quam ciuitati illi. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes & simplices sicut columbe. Cauete autem ab hominibus. Tradent enim vos in consiliis suis & in synagogis suis flagellabunt vos. Et ante presides & reges ducemini propter me in testimonium illis & gentibus. Cum autem tradiderint vos nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim estis vos qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem & pater filium: & insurgent filii super parentes & morte afficient eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseuerauerit usque in finem hic saluus erit. Cum autem persecuti fuerint vos in ciuitate hac fugite in aliam. Amen dico vobis non consummabitis ciuitates Israel donec veniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum: neque seruus super dominum suum. Sufficit discipulo vt sit sicut magister eius & seruus sicut dominus eius. Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt: quanto magis domesticos eius. Nolite ergo timere eos. Nichil enim opertum est quod non reuelabitur: & occultum quod non sciatur. Quod dico vobis in tenebris dicite in lumine: & quod in aure auditis predicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus: animam autem non possunt occidere. Timete autem magis eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse veneunt: & unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus pluris estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus: confitebor & ego eum coram patre meo qui in celis est. Qui autem negauerit me coram hominibus: negabo & ego eum coram patre meo qui in celis est. Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere sed gladium. Veni enim separare hominem aduersus patrem suum & filiam aduersus matrem suam & nurum aduersus socrum suam. Et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam plus quam me non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam & sequitur me non est me dignus. Qui inuenit animam suam perdet eam: & qui perdiderit animam suam propter me inueniet eam. Qui recipit vos me recipit. Et qui me recipit recipit eum qui misit me. Qui recipit prophetam in nomine prophete mercedem prophete accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet. Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli amen dico vobis non perdet mercedem suam.

Et factum est cum consummasset Jesus precipiens duodecim discipulis suis: transiit inde vt doceret & predicaret in ciuitatibus eorum. Johannes autem audiens in vinculis opera Christi: misit duos de discipulis suis ait illi. Tu es qui venturus es an alium expectamus? Et respondens Jesus ait illis. Euntes renunciate Johanni que audistis & vidistis. Cęci vident claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt mortui resurgunt pauperes euangelizantur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus cepit Jesus dicere ad turbas de Johanne. Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui mollibus vestimentis vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis & plus quam prophetam. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis non surrexit inter natos mulierum maior Johanne baptista. Qui autem minor est in regno celorum maior est illo. A diebus autem Johannis baptiste usque nunc regnum celorum vim patitur & violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete & lex usque ad Johannem prophetauerunt. Et si vultis recipere ipse est Helias qui venturus est. Qui habet aures audiendi audiat. Cui autem similem estimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in foro: qui clamantes dicunt sociis suis. Cecinimus vobis tibia & non saltastis: lamentauimus & non planxistis. Venit enim Johannes neque manducans neque bibens: & dicunt. Demonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens: & dicunt. Ecce homo vorax & potator vini publicanorum & peccatorum. Et iustificata est sapientia a filiis suis. Tunc cepit exprobrare ciuitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes eius quia non egissent penitentiam. Vę tibi corozain. Vę tibi bethsaida. Quia si in tyro & sidone facte essent virtutes que facte sunt in vobis olim sedentes in cilicio & cinere penitentiam egissent. Verumtamen dico vobis tyro & sidoni remissius erit in die iudicii quam vobis. Et tu capharnaum numquid usque in celum exaltaberis usque in infernum descendes. Quia si in sodomis facte essent virtutes que facte sunt in te forsitan remansissent usque in hodiernum diem. Verumtamen dico vobis quia terre sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens Jesus dixit. Confiteor tibi pater domine celi & terre quia abscondisti hec a sapientibus & prudentibus & reuelasti ea paruulis. Etiam pater quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo nouit filium nisi pater neque patrem quis nouit nisi filius & cui voluerit filius reuelare. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis & ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos & discite a me quia mitis sum & humilis corde & inuenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suaue est & onus meum leue.

In illo tempore ambulauit Jesus die sabbati per sata: discipuli autem eius esurientes ceperunt vellere spicas & manducare. Pharisei autem videntes dixerunt ei. Ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere in sabbatis. Qui ait illis. Nonne legistis quid fecit dauid quando esuriit ipse & qui cum illo erant? Quomodo intrauit in domum dei & panes propositionis manducauerunt quod non licuit ei manducare neque his qui cum eo erant: sed solis sacerdotibus? Aut non legistis in lege quia sacerdotes in templo sabbatum violant & sine crimine sunt? Dico autem vobis quia templo maius hic est. Si autem scissetis quid est. Misericordiam volo & non sacrificium: numquam condemnassetis innocentes. Dominus enim est filius hominis etiam sabbati. Et cum inde transisset: venit in domum suam. Et ecce homo habens aridam manum. Et interrogauerunt eum dicentes. Si licet sabbatis curare. Vt accusarent eum. Qui ait illis. Quis erit ex vobis homo qui habet ouem vnam & si hec cadat in foueam sabbatorum nonne tenebit & leuabit eam? Quanto magis homo ouem pluris est igitur licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini. Extende manum tuam. Et extendit & restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem pharisei consilium faciebant aduersus eum quemadmodum illum perderent. Jesus autem sciens secessit inde. Et secuti sunt eum multi & curauit eos omnes. Et comminatus est eis ne manifestum eum facerent. Vt adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam dicentem. Ecce puer meus quem elegi dilectus meus in quo bene complacuit anime mee. Ponam spiritum meum super eum & iudicium gentibus annunciabit. Non contendet neque clamabit neque audiet aliquis in plateis vocem eius. Arundinem quassatam non confringet & linum fumigans non extinguet donec eiiciat in victoriam iudicium. Et in nomine eius gentes sperabunt. Tunc oblatus est ei demoniacus cecus & mutus: & curauit eum ita ut cecus loqueretur & videret. Et stupebant omnes turbe & dicebant. Numquid hic est filius dauid? Pharisei autem audientes dixerunt. Hic non eiicit demonia nisi in beelzebub principe demoniorum. Et cum vidisset Jesus cogitationes eorum: dixit eis. Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se non stabit. Et si satanas satanam eiicit in seipsum diuisus est: quomodo ergo stabit regnum eius? Et si ego in beelzebub eiicio demonia filii vestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices erunt vestri. Si autem in spiritu dei eiicio demonia: profecto preuenit in vos regnum dei. Aut quomodo potest quis intrare in domum fortis & vasa eius diripere nisi prius fortem illum ligauerit & tunc domum eius diripiet? Qui non est mecum contra me est: & qui non colligit mecum spargit. Ideo dico vobis omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus: spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis: remittetur ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum: non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam & fructus eius bonos: aut facite arborem malam & fructus eius malos. Ex fructu enim arbor cognoscitur. Progenies viperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis mali? Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona: & malus homo de malo thesauro profert mala. Dico autem vobis quod omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis & ex verbis tuis condemnaberis. Tunc responderunt quidam de scribis & pharisei dicentes. Magister volumus a te signum videre. Qui respondens ait illis. Generatio prauа & adultera signum querit & signum non dabitur ei nisi signum Jonę prophete. Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus & tribus noctibus. Viri niniuite surgent in iudicio cum generatione hac & condemnabunt eam: quia penitentiam egerunt in predicatione Jonę & ecce plus quam Jonas hic. Regina austri surget in iudicio cum viris generationis huius & condemnabit eos: quia venit a finibus terre audire sapientiam Salomonis & ecce plus quam Salomon hic. Cum autem immundus spiritus exierit de homine: ambulat per loca inaquosa querens requiem & non inuenit. Tunc dicit. Reuertar in domum meam unde exiui. Et cum venerit inuenit eam vacantem scopis mundatam & ornatam. Tunc vadit & assumit septem alios spiritus secum nequiores se & ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit & generationi huic nequam. Adhuc illo loquente ecce mater eius & fratres stabant foris querentes loqui ei. Dixit autem quidam ei. Ecce mater tua & fratres tui foris stant querentes te. At ille respondens dicenti sibi ait. Quis est mater mea & qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos dixit. Ecce mater mea & fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei qui in celis est: ipse meus frater & soror & mater est. In illo tempore exiens Jesus de domo sedebat secus mare. Et congregate sunt ad eum turbe multe: ita ut in nauim ascendens sederet. Et omnis turba stabat in littore. Et locutus est eis multa in parabolis dicens. Ecce exiit qui seminat seminare. Et dum seminat quedam ceciderunt secus viam: & conculcata sunt & volucres celi comederunt illa. Alia autem cecidit super petram: & ubi non habuit terram multam: & exorta est continuo quia non habebat altitudinem terre. Sole autem orto estuauit: & quia radicem non hab

Petrus fuerunt alia nec gratuito agit qui plus debiderauit cui dat cogita. Et mod[us] ne nobis pr[a]sumant pcti iudicis ois modu[m] pcur[a]t cogit[a].

Dixit est hodie. Mira infirmitas aliqñ remittit ppt pcti, vbi ipa pr[a]sumitur, ne sal[u]s[ti]ant. Quisq[ue] nobis infirmitas magnitudine vulneris p pudorē augeat: vt sero vt ad cathedrā veniat: nec lingua tibet ve pudore ad confessiōē

publicet mane. Igitur v bone patrone, vt ad gl[ori]ā dei vt de cuius numero de fauore vt ad nutū pene videoat quantū ex vt dicat quid in interno q[uo]q[ue]: vnde Baptici ōtinone contrarie. vo.

Beda. Quid t fact[um]. Dz qñ h ipsalic nō credit, prof[ec]to ligno vellicii qs nō minorē vltat ol pe[n]nicu: et in filio bois laudē cōmodiat pōcha manifestans quāq[ue] potēs dimittere pcata vt deus.

Dixit ait para. vt. Ecce p remissionē pec: pmissionē culpe iudge.

Surge. Surgere ē aliam a cā. dīc[itu]r de illo vbi abire. Rectum velit ēt cāre a terrenis deliciis. ad volūt[at]em dñi mollē. Quādi ire ēt ad pabilū salutis vt ad interni hui custodiā ne iterum pecet.

Tolle. Ut qs fuit ne firmitatē infirmitat[is]: fit prodamo sanitate.

Et surrexit. Mō gna virtus vbi sine mea imperii salue constatur. Unde merito qui adeunt relicta blasphemija stupentes ad laudem conuertunt tanc manifestus.

Videt ho. Dic, pbabit? vt q[uo]rumlibet mīcet cl. cū elegit ait fmonē.

In thelonco. Thelos grec latine vectigal. ab ante[m] hebreis circuli ne vocat[ur] qui ill[u]m[in] gratie accipit: Et ait: addimus vel assumpt[us]: q[uo]d vi nisi a decimo cum alumpsit: t numero apostolor[um] addidit.

Matthei. Caeci euāgelistē ppter verecundiā nō appellāt et vulgato nolēs: ī est. Bonoru[m] ēm fuit. Ipse ait publicandi se nolūtate qua salute desperat. Vocatione tua p[ro]mittas hic videt recedant: aq[ue] lucas dicit, pti.

Nicolaus

gella indurauit est. Secundo modo intigitur ad peccati cōmissi purgatio nēlic[et] nabuchodonosor ambitu septē annor. vt h[ab]. Dan. iii. Et filr manet magdalene vexatio demonū. Tertio mō ppter patris cōmissū: si ad gloriā dei manifestandū: sic de cco nato et Job. ix. Nicq[ue] hic peccauit neq[ue] parentes ei[us]. I. vt ecclesia[m] ref[er]et: si vt manifestēt opa dei in illo. Quarto ppter hūiliationē alicui[us] ut I. Corinth. dicit: sic paul[us] apl[u]s dic de scipso. ii. Cor. xii. Ne magnitudo revelationū extollat me dat[us] mihi stimul[us] carnis mee angel[u]s Sathane q me colaphizet. Quinto intigit ppter alicui[us] p[ro]nūciq[ue] t patēte declarationē. sic ps de Job. ii. vii. filius: Job post: inclinat pauld: sic manifestat. In cco: purgat mariā: punit herodē: t ps[alm]ista ex dicit.

a Et ecce qdā de scribis. Dic pont[ifex] rebōio negādi ipi eiminat. t pti mo pont[ifex] cor negatio: et vt: Et ecce qdā de scribis. I. legisperit. b Diuersit[er] intr[a] se. I. cogitātes, q[uo]d ipi intrinseci et occult[a] mētis. c Dic blasphemat. Blasphemare ē creature attribuere illud qd ē ppriū dei. dimittē alit pcta soli deo cōuenit, p hoc q[uo]d ipo blasphemia imponebāt in ē q[uo]d dimittebat ps q[uo] negabāt ipsā alic deū vicinū et alic pcta holer. sed ipe aliq[ui]s cognoscere p carnalitatē soli deo ppriū est, ppter qd dic: Et cū vidisset ihūs cogitatiōes eor dixit: d Ut qd cogitatis mala in cordib[us] vr[ī]s? I. falso mihi vt blasphemiā imponēdo. I. falso mihi vt blasphemiā. Scio hoc idē obiicit[ur] sanāde paralytici q imperii dīc[it] ppria virtutis qd ēt cū dīc[it] ptātis sic: t pcta dimittere: is enim paralysis virtute nature aliqñ posset curari. nō tñ subito nec ita perfecte vt illum hō posset iocūd[us] in q[uo]d operare. sic vō hic. ppter qd vt: e Quid ē facilius? a. b. qualis ptātis est verbū, et q[uo]d dixit virtutē hic venit ad[ue] plenū. f Dic ait scīat. q[uo]d filius hois ptāt in terra dimittēdi pcta: vt dē nō vt hō pur[us]. g Dic ait paralytico surge t[ibi]. Sicut enī p litterā habuit figilā dedarat voluntas ipi scribentis dic p signū qd ē virtutis hinc manifestatū ostendit veritas hinc virtutis, dixit ait sancti q fuerūt mirācula faciebāt hoc imperādo nomīa virtut[em] non imperādo. t si aliqñ in talib[us] imperabāt hoc nō erat in virtute ppria. q[uo]d imperādo ēt[iam] cū: tanq[ue] ministri nō vbi sic aliqñ speciale demonib[us] vt recederēt ab obsessis corporib[us] nolebāt sibi t auctoritate ca[rum]. h Dixerūt ait turbe. Dic offerūt pont[ifex] hui[us] miraculi effect[us]: q[uo] turbe hoc videntes timuerūt imponere sibi vt alphomiā. i Et glorificauerūt deū t[ibi]. I. ip um ipm q ēt virtū pot

apostolos in monte fuisse dixisse vbi forma figurali[s] fuit.

Euāgelū. De sancto pictū est: nihil aliū[m] est ēt ibi cope[re] nisi euāgelū. Quasi ibi sit omnia q[uo]d in euāgelio scripta sunt.

Perfecta obedientia q pfecta sit[ud]e[n]tatis: t lucra refugit nec pauld a pceptis[ue] timuit ut rōnes variquiq[ue] imphatas refugit: sequi[tur] Pauld[us] ipse.

Ps. Quoties ofpositus[ue] opponit ī ev[ange]lio

nim potitum est: vt vel medicum salutare: vel mortuum suscitaret.

Que precepit. Credentibus magnum meritum significat. Dicit terrum. Illa misit: vt illuminaret: q̄ accipit verba vite: dare nobis: Dicens: dum in carne viuitis: adite ad pedes eius: vbi: Os infernū est: dei fortis est boni. Duo filia tangit. p synagoga que sola lege instructa vnica ei erat.

Que lege: i. apertis oculis cum pedes: filios dei q̄ nouerat: debuit: ydolatre errauerāt: in peccatis mortis. Post: p ea patiēs reuocauit: et magnificos gentili per imperauit. Synagoga in cunctis legis: et in domo in qua vnus dei audit: est mortis: et salutaris. Nec nō i domo nō i vbe a q̄ per legē excludebat. Sz in utroq; peccatis obligatus natus. Vbi: et vpi: illo bis operatus peccatori verbum dei: Sz q̄si tu, vos indig. e. com. ad gentes. Serm marci: et i sal mulier omne substantia in medicos erogauit: nec curari potuit: q̄ quanto magis gentilem vitam naturaliter industrie ad philosophos erpēlit: qui nec etiam vitandi peccata dabāt: vltimis potuerat a fontibus liberari. Sz vbi celestis medicū cognouit adeste: capit remedium sperare: et querere.

Matt. 8.d. Luc. 8.d.

Mulier que. Salutē habēs paratā spe certa percipit gentilitas.

Duodecim annis. Duodecim annis fluxit: sicut et illa filia creuerat duodecim: quia cuncta synagoga capit deo famulari: capit gentilitas ydolatria: et peccata poliit.

Accessit. Credidit: dixit: q̄ hic trib⁹ fidē: verbo: et ope ois salē acquit.

Et tetigit fimbriam. Fimbriam nō vidēs. Quia nō vidit in carne dominū: sed suscepit per apostolos incarnationis verbū. Dicit⁹ qui vel extremum partem verbi fide tangit.

Confide filia. Credidit vtiq; que petiit: sed incaluit robur: et perfruendam fidē.

Abiit in domum. Principis in suam domū. Domus principis synagoga est: sua domus: edificio hierusalem.

Matt. 8.d. Luc. 8.d.

Mat. 8.d.

Mat. 8.d.

Mat

qui inter ipsos refertur habebantur? Docemus. Fuit enim vnus de duode cim electis ex quibus ad apostolatum. Nec mirū videri ad officium ea licuisse qui post ascensum dominicum inuentus.

Duodecim. Diligenter attende quare apostoli duodecim tantum fuerint. Quia duodecim filii Jacob patriarche populum Israel effecerunt. Quia per totam terram missi duodecim apostoli euangelium Christi predicauerunt. Quia duodecim lapides in rationali pontificis scripti fuerunt.

Duodecim aūt nomina apl̄oꝝ hec sunt. Primꝰ simō qui & petrus & andreas frater eius: philippus & bartholomeus: thomas & matheus publicanus: & iacobus alphei: & thadeus: & simon chananeus: & iudas iacobi: & iudas scarioth: qui & tradidit eum. Hos duodecim precipiens

Ne in viam gentium ne. Post resurrectionem dicit: docete omnes gentes. Sed hoc ante quia primo oportet iudeos predicari ne causam habeant non recipiendi post gentes apostolos mittī. Allego. Nic simus similes hereticis.

Nicolaus

edictum. Tertio quantū ad veritatē vite, ibi: Gratis accepistis. Item primus in omnibus primo confert auctoritas seu potestas predicandi ipsis apostolis. Secūdo numerat eos sub nomine apostoli, ibi: Duodecim aūt discipulorum. Circa primū videndū q̄ sit q̄ dicit. Et nec r. non solum vobis missi duodecim apostoli ad predicandū. Sed etiam lxxii discipulos. veritas non quia rō. apostoli fuerunt principales ciues discipuli: & maior potestas est eis collata a christo. Ideo de ipsis facit hic solā mentionē. Matthe⁹ dicens: Connumerat. rō. discipulus fuit. i. apostolicus qui principaliter erat in illis discipulis vt verum est. a Dedit eis potestatē spiritus immundos. &c. cum enim doctrina non sit efficax nisi fuerit opera: et quo maior est eos ad docēdū dedit eis hanc gratiā miraculorū quibus aliter non pōt apparere veritas huius doctrine. Et excedit facultatē intellectus humani, quod dicit: Mundate. Ipsi vō gratis predicauerūt vbique vbi cooperante & confirmante dño mirabiles sequebātur signa. Et ab hac data a dño predicatores moderni talia signa non facile. Respondet Diego. quia si fides catholica sit sufficienter probata per miracula christi & apostolorū non oportet vlteriora hic probationes. vbi enim aliquis cui arbuscula primo cum plantatur frequenter irrigatur. cum autē in terra radicē fecerit tales labores desinit. verūtamen ad confirmationem fidei cui posteris ipsius multa fecit miracula. vt patet de ipso martyrio & confessore. b Duodecim aūt. Hic nota apostolos appellari quasi duplicēs vel duodecim. Una excludendi primo apostolos qui a tpe christi incepērūt et apostolos vocos perfectos fuerūt. vt patet in actibus apostolorū & in doctrina apostolorū. Alia causa est cur iste numerus duodenarius apl̄oꝝ figuraliter hic exprimit⁹ est: quia in sacra scriptura multiplicitēr designat: sicut arca & ecclia per duodecim filios Jacob: per duodecim discipulos tribus filii adā per duodecim fontes in helim: per duodecim lapides fixi in corde sacerdotis per duodecim portas ciuitatis. & vt reddamus singula singulis: duodecim lapides pretiosi in fundamento muri ciuitatis: per duodecim portas ciuitatis: per duodecim fundamenta. Et in apocalipsi duodecim milia de singulis tribubus electi. Duodecim lapides viui conducti cum duodecim tribubus Israel ad edificandū templū spirituale christi. duodecim boues sustinentes mare eneū. i. doctrinā sacrā in quibuslibet ecclīs fidelī. Duodecim. potest annunciatio missi ter mille & tricies quinq; quadringenti duodecim. duodecim fundamenta vrbis Jerusalē. duodecim fructus ligni vite. duodecim portarum vrbis Jerusalē. duodecim gemme pretiose. duodecim milia de singulis tribubus. duodecim milia de singulis tribubus. duodecim milia de singulis tribubus. duodecim milia de singulis tribubus. Et sic patet quare Duodecim. Primo simon qui prius vocat. ipso signatur. q. tanq; principali apl̄o christus dixit

ctes in ciuitas samaritanorum ne introieritis. Quia ipsi erant primi ad quos christus & apostoli predicare debebant. Vnde dicit Augustinus. Ante ascensionem suam dominus ostendit quibus primo predicandum esset. Ante passionem vero ostendit quibus predicandum non esset. Ante passionem dicit: Ne abieritis. Post resurrectionem dicit: Docete omnes gentes. Ante passionem dicit: Ne introieritis. Post resurrectionem dicit: Euntes docete. Ante passionem dicit: Ne abieritis. Post resurrectionem dicit: Euntes docete

Ecunte gil. Per occasiones patiuc inclinatiuꝰ ꝙ amillo timeria. Quidā pallatiꝰ ad meliuꝰ ꝙ inuitꝰ laboꝛio quē ꝑ eis inuitꝰ suscepe ꝛat. vt ꝑ eos nec ad vicia angl acciperent. timeret angl ab eis ꝙ ꝛ pec offendit. vt ꝑ pallatiꝰ de ioꝛa eoꝝ fili nō paruit adhereꝛe. aliuꝰ

Veni enī ad. Hic lucas ait: Et ait quis ī uno domo discūbentī dno
ē deo in tra positione. Sed ī quo ordine ponat nota hinc ē ppo nō
mō ihc dr' ut mr', sed mr' nō ipsi ē locus vtpote cī. ideoq illa ipsa
ē in uita sua ī mr' dr' ē dixit. Possum' ē pare ī aliquē diabolū
cui' am' aliqd filij nō ita ī mr' dr' ē: ut tñ dicta ē. Hoc q plc dixit
locutus ex pñā voce
audiunt' monētis obē-
pe. ut. ē. do pat'. ut. Ne
mī glā' de ipare non
ignorāt ē obdire alicui
pat'ī cui dicēt'. Pat
ī ē q ex ī. Mō' frugo
gaudia pmittit ecclia.
Docuit enī ī synagogis.
Mirant' pmittit ecclia ī
glām'. Expōne ecclie filī
iuxta dictū apīs: Diuīp
plus ē. qb' ipse ī carnē.
Sacrū igī. ī mr' ipōt:
ē in mundo ē in filiis diui-
facēt synagoga carnalis
q ecclīa plēa nō erit:
ī ē q ia in matre ē in lo-
cis dentis ē volēs recipe
erudītionē eōr aliq cā
malos obiurgauit.

Separe. ī. primitus
eā me affectus erigere
qb' ea omnīa' dilīgant' vt
deo mīr' ī mūdo. Dil pe
mittit' ascrīt' nō q nō
sint honorabili ps ē mr': ī
p' dell. ī ē eodo charitat'
Qui amat pa. Pcēt
dell amabi filiū sīvērit'
nō pōt scrūari odiū ī fr
cognitio ē ī deum.

Et qui nō acci. ē.
Erūt duob' modis pe-
tat' cī vel p abstinentiā
corp' afflict' vel cī p cō-
passionē primi affligūt
alios. Pcā primeūs
fruentum sunt sanctoī.

Et sequitur me. Aliqn enī carnē macerat p inanī glia. vī. p̄cio car-
naliter ēp̄at' vt culpe faueat. Ī cruci ferre victūr: ī dām nō sequitur.

Qui inuenit. Nolīc alc vita pñs deligat. Qui recipit vos.
Cī ad pdicationē mittit: ea pene tollit: pcula nō timēda dicit: ascensum
fabricat religioni. Nō ē simplior' austeritatē māda eop: spe tēperat, p mitto

Nicolaus

terrā. ē loqī de pace malta q ē ī dcī. a Nōne pa. mit. ī. talē q dicta ē.
b Sīc gladiū. hoc ē dissidiū tal' scādic. Ī. ducēndi nī q̄ ita q̄ dicīt
ī a christo fūt facta occasionali: q; ad ipā pdicationē ī apīor aliq̄ sueri
fūt ad fidē: ī alīs ī infidelitate remanētes q̄ndoq; cīa pdicā- pdicati sunt
illos ad mortē. pp q̄s legī: c Quat cui sequare ī. ps: d Et q nō ac.
cru. fuī. Hic ostēdit q̄ pdicator ipōt dīnī nō ds recrabi pp voluēdinē pñs
vitē q̄ est breuis ī trāsitoria: ī ad mercēdī vītā eternā ordinata. ī. ad q̄ finē
mdūc ē bīo q̄ fūt ad finē. Imo ea q̄ fūt ad finē nō fūt nisi pp affectionē fi
nis: ideo de ipīs nō curat: vel tñ finis habetur' pp q̄s de vita pñti nō ē cur'
dū: ī de affectōe vite eterne. ī hoc ē q̄s dicit: Qui nō accipit crucē suā et
legī me. ī. voluptatē mortē tolerādo: c Nō ē me dign'. ī. vita eterna q̄
in pfectōe ad cpm p virtutē ī fruitionē pfēcīt vita eterna. f Qui inue.
alīas sal. ī. vitā pñtē ī q̄ caruīt' ab ala crūte in corpe. vel ēt ipā pdicatio per
clūs: q̄ amat ipāt' vitā pñtē laudīnatē pōt cī. Nam cui pñt' q̄s nō arrigit ī
mē dentīl: sīc modicā pñt' q̄s p cī famitatē nō acgrīt. ī. codē mō vita pñs
q̄ finaliī ad pfectionē vite eterne ordinat' recte pōt: q̄s p ipā ad eternā
vītā nō ptenīt: q̄s ptingit illī q̄ leodīnatē amat ipā. ī. cōtrario ē. Qui
pdī. alīas sal pp me. vitā pñtē pp christū pdendo. tal enī vī pdē nō fm
veritatē. vt p̄z ex pdict. ī. ipa holus opīnionī: Ille lenit: b Inuenīet cī.
acciplēdo p trāsitoria eterna. ī Qui reci. vos. Postq̄ saluator hortat'
ē pdicātes. ī hortat' recipientes ipsos ostēdit magnitudinē pmiī ipsīs. d.
Qui vos recipit in nōie meo me recipit: ea enī q̄ fiūt christi fidēlīb' ꝛepu
tāt fieri ipsi: ī hoc tī in multis Act. 5. Sancte fautē q̄d me plēgrīo. ī. li
k Et q rīci. ppīam. ī. dei nōcīt. l In nōie ꝓphete. ī. inquātū dei nū-
cii. in no. tā. q̄s nō pōt cī nisi pp dcī. ī quo iustificat' ois vere iustus.
o Mercēdē in. accipiet. ī. a deo q iustificat ipsū. hc' ēt aūt ī recipit ips
sequentē amē' vt op' antiota vel bndīc. q̄s nō recipit cī pure ī nolē dei.
p Et q̄cūq; po. vnī ex mī. tīs ca. nā fri. tīh hoc dī ad edūcādū
q̄libet quantūcūq; paup pōt facē opa mīc: q̄ dare cālīcē nā frīgide pōt
q̄libet quantūcūq; paup. q In nōie discipuli. ī. q̄s ēt fidēlis vendabīlis
sūt christi. r Amē. ī. dūcīter. s Dico vobis nō pdet mercedē. ī. q̄

Qui recipit me. Ad susceptionē magīor' ꝗuocat discipulos. Sīcut
ī. aliqn ī. ꝓphēta ꝓphetā ī. pīcipiū. ꝓphēta nōīe ꝓphete ī. pīcipiū
dicit nō pdicatōē ēt susceptionē. ī notat mercedē nō carere susceptēnt. ī. in
dignū sit q̄ suscipit. Nō ait mercedē de ꝓpheta vel iusto. ī. ꝓpheta ī iu
sti mercedē. q; vī eos fulciat q aliter nō pdicāt q̄ eop ēt exercet ipse ē
q in ē nō ē facit: nō pro
die sōlī sed certāt mercē
dē habebit. ī. talē qualēs
ipī. Quia christus ip
apīs: deus aūt in ꝓp. ī.
qui apīos recipit: recipit
dcī. Hoc dicit ne apīos
suscipiētib' videāt habeat' hīr
a quib. ī. dicit: debere tī
penāta accipere.

Et quicūq;. Qui pe
riculā nō suscipiantī te
stimonio exculso putuer
dencīauit: meritū recipi
entīs vltra sperādū mī-
dat. Nota dō ma
gīo ad pīs affectus respi-
cere dī ad quantitatēs rei
exhibite. Unī er mī.
Nō enīm sunt q nihil pe
nitus hīt in ē mundo: et
tadicos erāt cum christo.

C. XI.

1 Factum aūt. Et nō christus ꝑ
dicaret: ī pdicationē sua
vanīa signa pārmaret.
Joannes cī opa audiuit
posīt' ī vinculis ab hero
de. Qs cū audīsset mittēs
duos de discīplis suis: ait illi:
Tu es qui vēt' an alīum
pectam'? Et respōdēs Jēsus ait

Ps. 145. Esa. 35.

Luc. 7.a

Luc. 7.a

Luc. 7.a

Venit enī Iohānes. Hic applicat illustratiōi ad ꝓpositū. b Neq; māducans panē neq; bibēs. i. abstinēs maria vitāc: hīc est q̄ parū comedit vī non comedē sm̄ cōes modū loquēdi: sicut q̄ multe videt vī non videre. c Et dicūt. habet. f. d Demonia hī. auferūtur a Iohānis demoni attribuēdo. demon ad eū pōt multa agē: et pati q̄ nō pōt alij. e Venit fi. hō. i. ꝑfect. f Māducās: et bibēs. i. cōes vitā inter bonos ducēs. hoc est dicere facē. qz erat meditator dei et hoīm: et iō talē vitā debuit cōstitue ducē: vt cōuersatiōe et passiōes haberē accessū familiarē ad ipm. g Et dicūt. f. pharisei et multi interpretādo. h Ecce hō vorax. i. q̄ notāt eū de crastino. i Iustificata. i. sapiēcia dei. l Et pota. vt. i. q̄ notāt eū de crastinate. qz erat falsitas pharisaicorū certe fuit. vñ ē p̄ baptismū. cl. dicb⁹: nocte⁹ tenebras: et. ā. vitā ē. k Publicanoꝝ: pec. ami. hoc accipiebāt ex ꝑ q̄ vt scribē et phi cis comedēte: et bibente vt. ā. dicti ē ca. 8 tñ nō erat vt eoꝝ vitia amarct: sī magī vt amaret vt sibi ꝓfi: l Et iustificata ē sa. a. fi. ꝑ hoc ꝑ exponī. Alio mō referēdo ad ꝓpos. q̄ ē filius iste q̄ ē sapia dei ꝓpter q̄ ē delecto mō a pharisāis reprobat⁹. tñ iustificat⁹ ē. i. eoꝝ iustitia a filio suo. ꝑ ē a discipulis q̄ sit filius dei ostī ꝑ ad ꝓpositū. sm̄ q̄ vī Iohā. i. Quotīe aūt recc. ēt de eis ꝓ fi. dei ē eri. Aliꝑ exponī referēdo ad populū iudeoꝝ delectū mō iudeū. q̄ tñc sapiē ē: et iustificata ē sapia. i. solūmō a filio suo. q. declarata ē eoꝝ iustitia et sapia imperfectā repbātabat ꝑ eosdē iudeos ꝓtinuato patrū suoꝝ. ꝑ ꝑ ꝓdict. n Tūc cꝛpebare. ꝑ in ꝑpōe ostēdit dñus obstinationē aliquoꝝ ꝓpter eoꝝ ingratitudinē. qz ī tā fidelē mō recepīt⁹ ꝓuocāti ꝓfecta ad vomitū reuersi in infidelitate remāse rūt. sic ꝑdicta fuerat ꝓ Esa. ix. Ꝑdicto tpe aliquātū ē. ꝑ. exponī ē ca. vna de duab⁹ in q̄b⁹ ꝑdicta fecerat. p Vbi tibi bethsaida. de ista ciuitate erat ꝑ⁹ andreas. q Quia si in tyro ꝛc. i. q̄s ꝑ⁹ receperūt ꝑ dicatōes xp̄i: et bonate crediderūt. vt ꝑ⁹ Act. ri. vbi pauli sermocinati sūt ad nos. et deuotāe. ꝑ hoc tñ nō inducūt aliq̄ variatiōē in dīna ꝑdestinatōe: cū tñ i bonis voluntate. r Verūtamē dī. vo. tyro. i. si. remisi. ei. ꝛc. q̄ gratiē audīrā sūt repelere q̄ mortī ꝑmittāc. Illi aūt erāt q̄

(ssit ꝓ exclusione ꝓ expōe) sūt sibi sm̄ sodomis. Mūc tu eos q̄ tanta hospitiū mei ꝛ signoꝝ in te factoꝝ famosa efficē tiāc: ꝑ ea ꝓdicatiōē mea superbissime relinquit.

Capharnaū interpretat villa pulcherrima: i qua condēnatur ꝓbitas hieruſalē. Cui dicitur: Iustificata ē sodoma soror tua ꝛc. Lex nāt cōparatione cuꝝ illa q̄ꝑ lot non ē cōtenta: nū filij dei verbis ꝛ miraculis semp extimti ingrata.

Respondens ihesus. Respondēdo tacite obtectui qui quasi quereret q̄ ratio q̄ iudaicus populus dei cultor⁹ dei filiū in carne venientē tam obstinate tuo reiecit: quam gentilitas tam ꝓna recepit.

Venite ad me. D

Dixit eis. Qui facē eos ꝛ relinquis in tenebrositate quos vis vī ad lūcem.

Parunlis. Sapientibus ꝓbitatis: q̄ꝑ nūt insipientes ꝛ hebetes: i paulos: vt ꝑcet se tumē ꝛ dūare: non acumen.

Ita ꝑ⁹. Blanditia affectu legē: vt ina ꝓtū i apīo vsticatē cōpleat. Ꝺ ꝑceptā humilitatē accipī: nūq̄ temere obloquere ꝑsuama⁹ signa ꝑdita de vocatōe hoꝝ: ꝛ repulsione illoꝝ. Cū enīs virtūes attuli set: nō⁹ rōnem reddidit: sic deo placuit dixit: ostendens q̄ iustificatē nō pōt q̄s iusto placē. In oīb⁹ q̄ ē actꝛ ꝓpōnūtur: sapie cū rōnis ē: oc culte iusticia voluntatis.

Venite ad me. Luc.xiij

Ostī sic ꝛ. Ne ego sterē ꝛ ē cur humilis ē? Luc.xiij

Omnia mihi tra. Tradenē patrē ꝛ accipientē filiū mystice intelligē. Aliogn si iuxta fragilitatē nostrā accipiā: cū caperit hēc q̄ accepit: incipiet non habere q̄ dedit. Ꝑ ola cooperōis notāt ꝓ tradita: filiū cui ꝓ natūram ola ꝓ virtūs subsūtie iure sunt ꝓpria: nō data ꝓ gram. Tradita aūt ola nō celū terra: ꝛ cetera q̄ fecit: q̄ bī q̄ꝑ filiū accessum habent ad ꝓpa ꝛ ante rebelles: vīm postea sentire cꝛperāt. Tradita autem non alia sunt q̄ꝑ in filio soli nota sunt patri. Nota sō filio soli esse q̄ patris sunt. Atq; ita in hoc mutui cognitionis secreto intelligitur: nō aliud in filio q̄ quod in patre agnoscibile sit exīmisse.

De lyra

tilco q̄ habitāt in tyro ꝛ sidone. o Et tu ca. nā. vsq; in ec. eraltaberis? B dicit ipse operando: qz ꝑ dicationē ꝑpī ꝛ miracula debuīt exaltari ad diuīa: sī qz ꝓp̄ꝑ ingratitudinē sp poterā poste⁹ fuerūt. iō legē. Vsq; i infernū deſcēdes. t Quia si i so. q̄ tū fuerūt beleo pessimi. vt hī Deſ. ptū. v. Facte fuissent virtutes ꝛc.] q̄ fecissent prōtas licet nūtiate ad fidē cationē sunt: dicit aūt forte: nō ad notandū dubitatiōnē ex ꝑte ina: sed ad denotādū mutabilitatē libert arbitrij ex ꝑte hoīs. r Verūtāmē dī. vo. ex ter. sodo. remīt. ei it in die iudicij. q̄ repugnatio veritat agnite q̄ fuit i illis qz veritatē dei cognitā ꝑ ꝑdicatiōē dñi ꝓ ꝓcta ꝓpagauerāt: cū sit ꝑpa ꝑ in spēi sodomitar⁹ cū ꝑcti ꝑ sit vīsū luxurie ꝑ nāz q̄ erāt infecti illi sodomite. s In illo tpe rndēs. Hic ꝑfr ponit ꝑceptor cōmendatio: ꝛ circa deuotionē ꝑmo ponit ꝓncipū motiuū. ꝛcipiū modū. ibi: O ia mihi tradita sūt. Circa ꝑmū aduertēdū q̄ ꝑcet ab alīs q̄rī q̄ fuit cā q̄ idē lit terati ꝛ in ꝑpō famosi. ꝑ matei ꝑte in infidelitate remāserūt simplices ꝛ illiterati ad fidē vocati sūt. Dnīc q̄ntū tacite rndet christus ꝓ modū diuine laudis dicēs. Confitebor tī. ꝑ. i. ad ephās tua declaro. a Quia absconditi ꝑ cruciatā fidei. b A sapientib⁹ ꝛ pru. i in sapia bīana ꝛ dentib⁹. ꝛ illi sūt sapientes in oculis suis et in sō simplr. c Et revelasti ea parvulis. i. humilib⁹. ꝛ sic ꝑ q̄ cā a ꝑte credentiū fuit eoꝝ hūilitas: q̄ ad sapiā ꝓfecit. vt dī. ꝑuer. xi. Ubi hūilitas ibi sapia: ꝛ ꝑte aut non credentiū fuit eoꝝ superbia q̄ est intellectꝰ excecatiua: ꝑ ꝑte dei cā fuit sm̄ ꝑte voluntas nīa. hoc est q̄ subdit: d Sīc sic fuit ꝑ. a. fi. ꝛ. Ꝺ eius ali q̄ sint electi ꝛ alīq̄ reprobati: ibi pōt assignari cā in generali: cīlis ꝛ ꝑte dei vt in dicat apparcat dei misericordia in alios adꝛ eius iusticia: q̄ sicut ad ꝑfectū regni dei ꝛ dei ad ꝑfectū regni nō solū ꝓfuit anīa in q̄ fuerūt milites bonorū: sī etiā patibuli in q̄ malefactores ꝓfuīt: sic ad ꝑfectū dei non solū ꝓfuit ꝓfectio bonoꝝ: sī etiā punitio reproboꝝ. In spūt tñ nō pōt assignari nō ex ꝑte dei ꝑce illi eligat ꝛ illi ꝓbīnat: nisi ex simplici voluntate. vñ dicit Aug. sup Ioā. Quare illi trahat: illū adꝛ ꝓbīnat: noli velle diiudicare si nō vis errare. e Ola mihi tradita sūt. Hic ponit ꝑfectio vt ab extremo in extremū ꝓcedat ꝑ media. ꝛ iō ola ꝓcessus ꝛc ꝓ

Et nemo no. fi. nī. pa. ꝛ cui fil. v. leꝑlī revelare: Et nemo nouit patrē nisi filius ꝛ cui patrē voluit revelare. Ad virtūq; ostī illud subditī. videl. Verbo ostī suo ꝑ te declarati: Et ꝓbā. sequī. declarat: q̄ nēmo nouit patrē nisi filius ꝛ cui patrē voluit revelare. Ad virtūq; ostī illud subditī. videl. Verbo ostī suo ꝑ te declarati: Et ꝓbā. sequī. declarat: q̄ nēmo nouit patrē nisi filius ꝛ cui patrē voluit revelare.

Nisi filius ꝛc. ab una cognito quic ēt equalitate nature. Illa aūt tantilla q̄ in nobis ēt: originaliter revelantia ēt.

Tollite ug.m. ſa. v. Jugū christi euāgelīū ēt q̄ indeos ꝛ gētes in vna fide ꝓiungit. Tollite sup vos. i. in honore habētes non ſuperos vt ꝓtestata. Qui labor aut⁹ difficultas ꝛ legis ex onerati ꝑtis. f. rebus illi tugū tollitis. i. ꝑceptā mea. Et quid iugo eius ſuauius: q̄d onere leue: possibile fieri: abstinere a malo: bonū velle: amare oēs: eterna seq̄: ꝑ sempīt nō captiuolle alij facere q̄ pati non vis.

Discite a me. Docē te verbo ꝛ exēplo: vt sitis humileo mīt⁹: mites mostr⁹. Humiliauit se nimīt contēnīt: mitis vt nullū lesit. Leodēt ista q̄ extra in operīt ꝛ cor dē: ne latcat serpēs in specie colūbe.

Jugū enī. Quis cū gētili legē leuius ēt: cum ibi opa ibi ꝛ pompa cultꝰ vānat? Sed in lege multa iubent⁹ que apīo ipsari nō pōt dicit: hic voluntas querit: que in arbitrio nīo ēt: ꝛ que sola sufficere potest: ꝛ ꝓmīssa habere. Item q̄nō tugū christi suaue ēt. Ꝺ dicit arta via ēt que ducit ad vitam? Sed angustia: qz nō nisi angusto initio incipit: ꝓcessu ꝑo temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatat.

Omnes mēū leue. Quia filiāl mōmentaneū nostre tribulatiōis ꝛ eternum ponduꝝ glorie operat in celis. C. XII.

In illo tpe. Narrata ꝓdicatione ꝛ miraculis venit ad vltimū anni ante quē dominē iohānis facta tranſit ad illa que facta sunt alio anno. f. post mortem iohānis: q̄s tam in oībus ꝓcessu contradicitur.

Abiit iesus ꝛc. Allegata sunt auditores: q̄ que discipuli trāsiēt

Nicolaus

noo ꝓfm: ꝛ hoc ēt q̄s dicit: O ia mihi tradita ꝛc.] q̄s verū ēt in ꝑte: qz sm̄ naturā diuīnā habēt esse a ꝑte ꝑ ꝓtiū posse: iō habent illē esse numero ꝛ posse ei ipso: ꝛ sic ola sunt sibi tradita a ꝑte ab eterno. Sm̄ aūt naturā humanā ola tradita sunt in ꝑtē ꝑ voluntatē a deo ꝑte. Sed hoc intelligendū ēt dupliciter: vno mō ꝑtē ad auctoritatē: ꝛ sic ola creata sunt sibi subdita ab instanti ꝓceptōis: qz cessante q̄ natura humana verbo ēt vnita ola creata sunt subiecta sibi. alio mō ꝑtē ad effectū: ꝛ sic in iudicio ola erūt subiecta potestati eius: qz tunc ei⁹ voluntas ꝑfecte ꝓcedet in oībus: vt dī ad Rom. x. q̄. Sm̄ divinā naturā idē ēt cum patre: iō subdit: a Et nemo nouit filiū nisi ꝑ. eodē mō: nō tñ ꝑ hoc excludit ꝑtis scientia: q̄ dicta excludūt a dictis vni ꝑsone in diuīnis respectu termini essentialis: nō excludit alia: sic ꝑsona intelligit q̄ sit alia sit ꝑsona ꝑtis q̄ alia filij ꝛ alia ꝑ⁹ sic: tñ ille tres ꝑsone sunt vnus deus: vita q̄ nec in diuīnis nec in essentialibus habēt aliꝛ erāt aliq̄d. dictio aūt exclusiua solū excludit q̄s aliter erāt imponit. Nonnulla aūt absolute sumpta essentialiter accipī: ꝛ ideo cūm ēt tribus ꝛ ideo ēt vt: q̄ nemo nouit filiū nisi ꝑ ꝛ. ꝑ hanc dictionē exclusiua nihil ab hac notitia non excludit ꝑsona sanctus: sed magis includit: vt dictū ēt. Scendus etiam q̄ hec dictio nemo non accipit ꝓprie. i. nullus homo. q̄s ꝑter ꝑ hoc q̄ ab ista vniuersali negatiua accipī ꝑter ꝑ dictionē exclusiuali excludit: b Nisi ꝑter. qui tñ ꝑter nō ēt homo. solus enī filius in diuīnis ēt hō ꝛ ideo videndū q̄ nemo tibi accipit magis large. i. nullum suppositū nature intellectualis: ꝛ tñ ipse cognoscit filiū perfecte: ꝛ q̄ deitas ēt mediator dei ꝛ hominū: ideo notitia diuīnoꝝ ad nos deriuat ꝑ ipsum: ꝓpter quod subdit: c Et cui voluerit filius revelare. non q̄ tibi quibus sit revelatio mediante filio habeant notitiā comprehensionis sicut filius: q̄ hoc ēt impossibile creature. illud enī q̄s cōprehendit totaliter ꝛ perfecte cognoscit: ꝛ q̄ vt dictū ēt dei filius ēt mediator dei ꝛ hominū: iō ꝑtis offendit q̄ familiariter ꝛ sciare possumus accedere ad ipsum. d Venite ad me omēs qui laboratis ꝛ onerati estis. sub onere legis: q̄s omne fuit impossibile ꝑ quibusdā antiquis: vt hī Act. xv. e Et ego reficiā vos in ꝓcessu ꝑ gratiā: ꝛ in futuro ꝑ gloriā. f Tollite. vel tollite. i. q̄ Jugū meū sup vos. i. legē euāgelicāque vt iugū a iugo iungit⁹ q̄ lex euāgelica ēt lex amoꝝ ꝛ ideo ꝓ ꝓsequēdo iungit subditos admittē. iudeos ꝛ gentiles q̄: amor ēt vinculū ꝑfectionis ꝑ Colossēs. ꝓsequitur effectus equaliter nutriturq; amor in se. d. b Discite a me quia mitis sum. nullū ledendo. i Et humilis corde. nemīnē ꝓtendo. Hīc aūt duobus maxime nutrit⁹ dilectio. ꝓmīsit aūt

De lyra

amoris fructū: cum dicit: k Et inuenietis requiē animabus vestris. q̄ sm̄ q̄ dicit Aug⁹ libro ꝑfectionis: Inquietū ēt cor meū donec requiescat in te. qz quāliē quicq̄ hic inchoat: ideo in parte perficit: vbi charitas consūmatur: ꝛ nec ex tugo legis euāgelice aliquid terreatur. ideo subditur:

l Jugum enī meū suaue ꝛc. quia sm̄ q̄ dicit. i. Joan. v. mādata eius q̄ grauia non sunt. q̄s expectans Aug⁹ dicit. f. amari. C. XII.

In illo tpe. Postq̄ posita ēt ꝑmissio duplicatīs cū. ꝑdicti m vt patet in discipulis ioannis. hic consequēter ponit ꝑturbatio impugnatiū. f. ꝑ hoc q̄ ꝛ diuidit in quatuor partes: quia aliquā impugnabant ꝑfectū christi ex ꝑdendendo ea que veritati aduersabāt q̄ntū ad ꝑtā legē aliquā calūniando eius benitatē: opera diuīna vertēte factū demoni attribuendo. ibi: Tunc oblatus ēt. alīs tentando eius ꝑfectū: ꝓpter hoc querebant signa de celo. ibi: Tunc respondebant ei quidā de turba. alīs insultando eius assumpte infirmitati. ibi: Nūquid nō hic ēt. Ad hec ex sequētia. Prima ad hoc in duas: quia primo ꝛpehendunt eius veritatem in suis discipulis. secundo in persona ꝓpria. ibi: Et cum inde transisset. In prima ergo parte cundo in persona ꝓpria. ibi: Et cum inde transisset. In prima ergo parte ꝛpehendūt cum de hoc q̄ discipuli eius transgrediēs die sabbati ꝓ fame vellebant spicas ꝛ sfricabant manducabant grana. quasi ꝑtra legē agerēt ex cerebri doctrina. ꝑ deinde ostendit ꝛ q̄ non arguebant eos agere ꝑtra legem quasi raperent alienū. quia licēs erat intrare agrum proximi ꝛ comedere. non tñ metere falcem vel habet Deut⁹. xxiij. sed quia vsi sunt sabbatis. q̄ non tñ metere falcem vel habet Deut⁹. xxiij. sed quia vsi sunt sabbatis. q̄ ꝑceptum erat in lege q̄ cessaret ꝓpter ꝑceptū dīc precedentē ꝛ non in die sabbati: vt habetur Exo. xvi. Ipsi autem ꝓparabant sibi cibum spicas fricando: ꝛ hoc ēt quod subditur: n Discipuli tui fa. quod non licet facere sabbatis. Sed dñs ad hoc respondet ex ꝑte ostendendo q̄ non faciebant ea facere sabbatis. Sed dñs ad hoc respondet ex ꝑte ostendendo q̄ non faciebant ea facere sabbatis: sed dicit q̄ licebat eis facere. ꝑ ꝑte ostendendo q̄ licebat eis facere. ꝑ ꝑte ostendendo q̄ licebat eis facere. ꝑ ꝑte ostendendo

Matthei c xii

Lunā fu. ☞. Vbi ſp̄us ſāct̄ agit. ☞ dom̄ ſer ecclie ſcdm̄ ſ̄or ordo agit
riliter: ꝛ ordo magr̄ laudat̄ ꝛ ſic ordo ſcdm̄ ſ̄or ꝓmot⁹ ꝛ ſic ordo magr̄
ardet ignis ꝑ laborant. Donec. Tabra ꝓbicula dr̄ multis infidelib⁹
ſuptis multo facrificiorū ꝓmiſſi ſ̄ra ſubiecta ſpicat. Mat v. ſ. l. 1. ꝛ. ſ. l.

Et ait illi. ☞. Exurgē ad ſidē ſ̄ri q̄ ſ. ſpūſcē i puerilē ſcdm̄ ſ̄or ordo
ſpūlis tēporis: ſumē ſ̄ra ſubiecta ſpicat. Mat v. ſ. l. 1. ꝛ. ſ. l.

Et ecce homo ꝛ. Ecce

mittitur hominibus. Spiritus aut blasphemie nō remittetur. Et quicunq; dixerit verbū cōtra filium hominis remittetur ei. Qui autem dixerit verbum contra spiritum sanctum nō remittet ei neq; in hoc seculo neq; in futuro. Aut facite arborem bonam: & fructum eius bonum: aut facite arborem malam: & fructus eius malum. Siquidē ex fructu arbor cognoscitur. Progenies vi pera quomodo potestis bona loqui cum sitis mali? Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bō homo de bono thesauro profert bona. Et malus homo de malo thesauro profert mala. Dico autem vobis quoniam omnem verbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicij. Ex verbis enim tuis iustificaberis: & ex verbis tuis condemnaberis. Tunc respondentes quidam de scribis & pharisæis dicentes: Magister volumus a te signum videre. Qui respondens ait illis: Generatio mala & adultera signum quærit: & signum non dabitur ei nisi signum ionæ prophetæ. Sicut enim fuit ionas in ventre ce

de malo thesauro profert mala. Dico autem vobis quoniam omnem verbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicij. Ex verbis enim tuis iustificaberis: & ex verbis tuis condemnaberis. Tunc respondentes quidam de scribis & pharisæis dicentes: Magister volumus a te signum videre. Qui respondens ait illis: Generatio mala & adultera signum quærit: & signum non dabitur ei nisi signum ionæ prophetæ. Sicut enim fuit ionas in ventre ce

Nicolaus

de lyra

ti tribus diebus & tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus. Viri ninivitæ surgent in iudicio cum generatione ista: & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt in prædicatione ionæ. Et ecce plus quam ionas hic. Regina austri surget in iudicio cum generatione ista: & condemnabit eam: quia venit a finibus terræ audire sapientiam salomonis. Et ecce plus quam salomon hic. Cum autem immundus spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida quærens requiem & non invenit. Tunc dicit: Revertar in domum meam unde exivi: & venies invenit eam vacantem scō

pia mandatum & beatus. Hic adhuc & alium ex discipulis ei dixit: Ecce mater tua & fratres tui foris stant quærentes te. At ille respondens dicenti sibi: Ecce mater mea & qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos dixit: Ecce mater mea & fratres mei. Quicunq; enim fecerit voluntatem patris mei qui in cœlis est: ipse meus frater & soror & mater est. Capitulo de C. XIII. Eadem die de domo

Nicolaus

de lyra

Ricolaus

Et comederunt. Quia a mentibus hominū illud fur rapuerat.
In petrosa. Petrosa eto querunt germinacōē sed non radicē
quia non est alta terra. id est qui parum audit nolens salvarius. In hac
expositione domini videmus quia verbo non semper in eadem significatione
ponunt. Nam para hic p̄ cordis duritia p̄ semine mentibus[el] pō fr-
uctū pleniorem. Cū sol
altus in bono. Fulgebat
enim sol. & petra in fun
damento pō fermentum
fidei: & terra pō terrenis
cogitationibus.
Altitudinē terre.
Altitudo terre est p̄ferua
anime disciplina celesti
bus credita: & in tentatio
nibus probata.
Decagesimum.
Quia in numero senario
mundi omnia explentur
est q̄ hunc bona operando
signatur.
Qui habet au
res &c. Quotiens hec
admonitio in euangeli
o vel in apocalypsi Jo
annis interponitur: mys
ticum quod dicitur insi
nuatur.
Et accedentes. Eo modo accedant discipuli cum dño in naui descendere? Sed forte inscitiā q̄ dam q̄ eadem cum ipso natam contendendam: et ibi sanctos quærunt.
Tobie datū est. Mota non solum verba domini sed & facta parabolas dicit: id est signi amy sticarum rerum que non intelligebant multi: qui scelo sunt.

De lyra

Ricolaus

Qui habet. Ad apostolos hactenus p̄ fidei: si quid minus
videatur intelligi conceditur: Judeis qui non credunt in filium dei etiam
si quod bonū per nutriam habent tollitur. Nam nihil possunt facere in
ecclesia cui caput non habent Ihesum.
Auferetur ab eo. Nulla vere sapientie dulcedine gaudebit.
Ideo in para. Dicitur q̄ ideo exercati sunt & sentire dominū per parabolas eis occultatas ibi vt post salubritas conuertantur. Nam quia obstinate dicta non intellexerūt: ideo non credituri in eum: & sic enormiter in fide post reuelationes mirabilia terribiliter alienati ab omni regni cōmunione sunt. Unde accepta indignationis amplioris flagrāt dicitur. Sed tamen hunc locum alibi dicit: Propterea non poterant credere: q̄ iterum dixit Esaias. Et excaecauit oculos eorum: vt nō videant. Ubi aperte dicit: non ideo facram exercitationem vt ea commonens: & dolentes se non satisfaciebant conuertere: sed aliquando. Non enim hoc poterat nisi credderent. Sed potius ideo exercati vt non crederent quod alias peccatis meruerunt.
Audientes nō audiēt. Sicut auarus mētalitatem habet opus & nullius q̄ inutiles sunt ei.
Auditu audiet. &c. Ac: de turbis prophetata sunt: que sunt in littera: & dñi non merent audire sermonem.
Oculos suos. Ja ceciderūt in causa fuerunt: vt deus eis oculos claudere. Aliter enim cum gratia dicit: Et excaecauit oculos eorū. Sed verū vt nunq̄ videant: an sic ne

Ricolaus

a Qui est habet datur
ei. q̄ habentibus deuotionē & fidem vt christi discipulo datus est intellectus verbo sacre scripture: vt habet Luc. vlt. Aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. b Et abundabit. q̄ et abundant & salutem et eis proximo edificet videlicet. c Qui aūt non habet &c. f. a deuotione ad christi doctrinā d Et quod habet auferet ab eo. quia inscitiam scripture veteris testamenti quem habebant sibi ab eis propter eorum incredulitatē: & datus est gentilibus propter eos fidē & deuotionē sequē: e Ideo in parabolis loquor eis. f. vt sint exercitati. f Quia videntes christi. f opera & miracula. g Non vident. f. nō intelligunt ea diuinitus facta q̄ virtuti demonū attribuebant ratiōne vt visum est. h Et audientes christi. f. doctrinā sanctā & bonā: & doctrinam mortis & prophetarū consonā ipsius perfectionē vt. f. visum est. i Nō audiūt. attendendo. k Nec intelligūt. intellectū eius spiritualem qui principaliter est capiendo. l Et infidelitas. f. vt teneatur sibi obscurum est hoc enim facto impleta est prophetia Esa. vi. f. verba sint absq̄ dubio alterata in translatione Pisco. m Auditu audietis. f. corporaliter. n Et non intelligetis. f. spiritualiter. o Et videntes videbitis christi f. miracula & opera diuina facientē. p Et non videbitis. eius f. diuinitatem. q Incrassatus est enī cor. E occulto est metaphorica. sicut est crassum de circa cor congregata sudicie & extinguit vitā corporalē: sic malicia in deo extinxit in eis vitam spiritualē. vnde sequit: r Et auribus grauiter audierūt q̄ doctrinā christi sanctā & apostolorū audire non potuerunt: sicut patet ex decursu euangelii & actuum apostolorū. s Et oculos suos claudērunt. facta christi euidentia perscrutando & eius miracula virtuti demonis attribuendo: & q̄ hoc secuta est cōp exercitio & indurationē q̄ sine culpa originalium sunt derelicti a deo. t Vestri autem. Offensa gratuite indulgē & eos increduitate secuta. hic plenarium illuminationem ipsius propter eorum fidem & deuotionē eis primitus datam: dicitur. Vestri autem oculi beati quia vident. non solum facta gloriosa confidē-

runt: nequando oculis videant & auribus audiāt: & corde intelligant: & connertantur & sanē eos.
Vestri autem beati oculi: quia vident: & aures vestre q̄ audiūt:
Amēn quippe dico vobis: quia multi prophete & iusti cupierunt videre que videtis & non viderunt: & audire que audiūtis & non audierunt.
Et tu ergo audi parabolam seminātis. Omnia qui
audit verbum regni & nō intel
ligit: venit malus: & rapit quod seminatum est in corde eius: hic
est qui secus viam seminatus est.
Qui aūt super petrosa seminat: hic est qui verbum audit: &
cōtinuo cū gaudio accipit illud.
Nō habet autem in se radicem sed est temporalis. Facta autem
tribulatiōe & persecutione ꝓpter
verbum cōtinuo scādalizat. Qui
autem seminatus est in spinis: hic est qui verbum audit: & sol
licitudo istius seculi: & fallacia di
vitiarum suffocat verbum: & sine
fructu efficitur. Qui aūt in ter
ram bonam seminatus est: hic est
qui audit verbum & intelligit:

Ricolaus

audiant. non solum audiendo exteriora: sed etiam per fidem assentiendo interius. g Amen. id est fideliter. r Quia multi prophete &c. dicit multi: non omnes: quia aliqui viderunt: sicut de abraham dicitur Joan. viii. Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum: vidit & gauisus est. vel aliter: Nō ultra. id est omnes quia f. antiqui patres & prophete aliqui viderunt christum per fidem a longe prospiciendo: non tamen viderunt ipsum patientem inter eos conuersando & docendo: sicut videbant apostoli: & ideo dicuntur beati: quia in eis fuit completum quod antiquis patribus fuerat promissum. s Audite ergo. Obstendo q̄ apostoli debebāt scire secreta ecclesie. hic confirmatur eis aperti intellectū parabole dicens. a Omnis qui audit verbum regni. id est euangelii quod intendebat ad celestē regnum. b Et non intelligit. quia non radicatur intra mentem tentationibus demonū pereuntem: & hoc est pars seminis que cadit iuxta viam: vel. ā. dictum est. c Venit malus. id est diabolus: non quia sit malus per essentiam: vel dicitur malus: qui posuerat suo principatui: vel bonū simplicitatis aliter malū: sic q̄ est in malo obstinatus & ad malum semp intentus. d Qui ad seminatū est supra petrosa. f. supra cor bonum & electum. e Dicit qui verbū audit &c. f. q̄ tales ad bonum aliqñ & aliqua patiēne mori est gaudio suscipiūt fabricantes: sed q̄ nō sunt. f In bonos fides & deuotionis eius examinē. ppt q̄s dicit: f Nō habet edit in se radicē fidei vel operis. i. ad modici spectans. g Facta aūt tribulatiōe &c. ppter sibi cōtingētia subiecta. h Et nonno scandalizat. ea virtualiter &c. ppter sibi cōtingētia subiecta. h Et nonno scandalizat. ea dēdo ab eo q̄ accipit. i Qui aūt seminatus est in spinis. f. est q̄ potest p̄ ppter sollicitudinē mentalem: vt ps. Filii aūt hominū &c. cuius sollicitudinis christi & apostoli fuit nūcio. p multos patet tumultus & intricamenta nō. p̄ ppter defectū doctrine sed ppter impedimēta sic malicie. k Qui vero terram bonam seminatus est hic est qui audit verbum. fideliter & deuote. l Et intelligit. quia talibus datur intellectus sacre scripture.

Et fructus

Et mittet filius hominis angelos suos: et colligent de regno eius omnia scandala: et eos qui faciunt iniquitatem: et mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi audiat. Similē est regnum celorum thesauro abscondito in agro: quem qui invenit homo abscondit: et prae gaudio illius vadit et vendit universa quae habet: et emit agrum illum. Iterum simile est regnum celorum homini negotiatori quaerenti bonas margaritas. Inventa autem una pretiosa margarita abiit et vendidit omnia quae habuit et emit eam. Iterum simile est regnum celorum sagenae missae in mare et ex omni genere congreganti. Quam cum impleta esset educentes et secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa sua: malos autem foras miserunt. Sic erit in consummatione saeculi. Exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum: et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Intellexistis haec omnia? Dicunt ei: Etiam. Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in regno caelorum similis est homini patri familias qui profert de thesauro suo nova et vetera. Et factum est cum consummasset Iesus parabolas has transtulit inde in civitatem suam et venit in patriam suam et docebat eos in synagogis eorum ita ut mirarentur et dicerent: Unde huic sapientia haec et virtutes? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria et fratres eius Iacobus et Ioseph et Simon et Iudas? Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic haec omnia? Et scandalizabantur in eo. Iesus autem ait illis: Non est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem eorum.

In illo tempore: audivit Herodes tetrarcha famam Iesu: et ait pueris suis: Hic est Ioannes Baptista: ipse surrexit a mortuis et propterea virtutes operantur in eo. Nam Herodes tenuit Ioannem et alligavit eum et posuit in carcere propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui. Dicebat enim illi Ioannes: Non licet tibi habere eam. Et volens eum occidere timuit populum: quia sicut prophetam eum habebant. Natalitia autem Herodis celebrabantur: saltavit filia Herodiadis in medio et placuit Herodi. Unde cum iuramento pollicitus est ei dare quodcumque petisset. Illa vero ante instructa a matre sua ait: Da mihi hic in disco caput Ioannis Baptistae. Et contristatus rex propter iusiurandum et eos qui secum erant iussit reddi et misit decollavit Ioannem in carcere. Et allatum est caput eius in disco et datum puellae et attulit matri suae. Et venerunt discipuli eius et tulerunt corpus et sepelierunt illud: et venientes nuntiaverunt Iesu. Audivit autem Iesus abiit inde in navi in desertum locum seorsum et secuti sunt eum turbae pedestres de civitatibus. Et exiens vidit turbam multam et misertus est eis et curavit infirmos eorum. Cum autem sero factum esset accesserunt ad eum discipuli eius dicentes: Desertus est locus et hora iam praeterit: dimitte turbas ut euntes in castella emant sibi cibaria. Iesus autem dixit illis: Non habent necesse ire: date illis vos manducare. Respondent ei: Non habemus hic nisi quinque panes et duos pisces. Qui ait illis: Afferte mihi hic illos. Et cum praecepisset turbis ut discumberent super foenum accepit quinque panes et duos pisces et respiciens in caelum benedixit et fregit et dedit discipulis panes discipuli autem turbis. Et manducaverunt omnes et saturati sunt et quod superfuit de fragmentis tulerunt duodecim cophinos plenos. Manducantium autem fuit numerus quinque millia virorum exceptis mulieribus et parvulis. Et statim compulit Iesus discipulos suos ascendere navem et praecedere eum trans fretum donec dimitteret turbas. Et cum dimisisset turbas ascendit in montem solus orare. Vespere autem facto solus erat ibi. Navis autem in medio mari iactabatur fluctibus: erat enim contrarius ventus. Et quarta vigilia noctis venit ad eos Iesus ambulans super mare. Et videntes eum discipuli ambulantem super mare turbati sunt dicentes quia phantasma est et prae timore clamaverunt. Et confestim locutus est eis Iesus dicens: Confidite ego sum nolite timere. Respondens autem Petrus dixit: Domine si tu es iube me ad te venire super aquas. Qui ait: Veni. Et descendens Petrus de navi ambulavit super aquas ut veniret ad Iesum. Videns autem vehementem ventum timuit et cum coepisset mergi clamavit dicens: Domine salvum me fac. Statim autem Iesus extendens manum apprehendit eum et dixit illi: Modicae fidei quare dubitasti? Et ascendentibus eis in navem cessavit ventus. Et venientes in terram Genesar venerunt ad eos qui cum essent loci illius miserunt in universam regionem illam et obtulerunt ei omnes male habentes et rogabant eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicumque tetigerunt salvi facti sunt.

Tunc accesserunt ad eum Pharisaei et scribae de Ierosolymis dicentes: Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? Non enim lavant manus suas cum panem manducant. Qui respondens ait illis: Quare et vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram? Deus enim dixit: Honora patrem et matrem et qui maledixerit patri vel matri morte moriatur. Vos autem dicitis: Quicumque dixerit patri vel matri: Munus quodcumque fuerit ex me tibi proderit et non honorificabit patrem suum aut matrem suam. Et irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. Hypocritae bene prophetavit de vobis Isaias propheta dicens: Populus hic labiis me honorat cor autem eorum longe est a me. Sine causa autem colunt me docentes doctrinas et mandata hominum. Et convocata turba dixit illis: Audite et intelligite. Non quod intrat in os coinquinat hominem sed quod procedit de ore hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes discipuli eius dixerunt ei: Scis quia pharisaei audito verbo scandalizati sunt? Qui respondens ait: Omnis plantatio quam non plantavit Pater meus caelestis eradicabitur. Sinite illos caeci sunt duces caecorum. Caecus autem si caecum ducat ambo in foveam cadent. Respondens autem Petrus dixit ei: Edissere nobis parabolam istam. Et ait: Adhuc et vos sine intellectu estis? Non intelligitis quia omne quod in os intrat in ventrem vadit et in secessum emittitur? Quae autem procedunt de ore de corde exeunt et ea coinquinant hominem. De corde enim exeunt cogitationes malae homicidia furta falsa testimonia blasphemiae. Haec sunt quae coinquinant hominem. Et egressus inde Iesus secessit in partes Tyri et Sidonis. Et ecce mulier Chananaea a finibus illis egressa clamavit dicens: Miserere mei Domine fili David filia mea male a daemonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum dicentes: Dimitte eam quia clamat post nos. Ipse autem respondens ait: Non sum missus nisi ad oves quae perierunt domus Israel. Mulier autem venit et adorabat eum dicens: Domine adiuva me. Qui respondens ait: Non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. Mulier autem dixit: Etiam Domine nam et catelli edunt de micis quae cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens Iesus dixit ei: O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora. Et cum transisset Iesus inde venit secus mare Galilaeae ascendit in montem et sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbae multae habentes secum mutos claudos debiles caecos multos alios et proiecerunt eos ante pedes eius et curavit eos. Ita ut turba mirarentur videntes mutos loquentes debiles sanos claudos ambulantes et caecos videntes et magnificabant Deum Israel. Iesus autem convocatis discipulis suis ait: Misereor super turbam quia ecce iam triduo sustinent me nec habent quod manducent et dimittere eos ieiunos nolo ne deficiant in via. Et discipuli dicunt ei: Unde nobis in deserto tanta panes ut saturemus turbam tantam? Et ait illis Iesus: Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septem et pusillos pisciculos. Et praecepit turbae ut discumberent super terram. Et accepit septem panes et pisces et gratias agens fregit et dedit discipulis suis et discipuli turbae. Et manducaverunt omnes et saturati sunt et quod superfuit fragmentorum tulerunt septem sportas plenas. Erant autem manducantes quattuor millia hominum exceptis parvulis et mulieribus. Et statim ascendens navem cum discipulis suis venit in fines Magedan. Et exierunt pharisaei et cum eis Sadducaei et tentantes rogaverunt eum ut signum de caelo ostenderet eis. At ille respondens dixit eis: Facta vespere dicitis: Serenum erit rubicundum est enim caelum. Et mane: Hodie tempestas erit rubet enim triste caelum. Faciem caeli dijudicare nostis signa autem temporum non potestis scire? Generatio prava et adultera signum quaerit et signum non dabitur ei nisi signum Ionae prophetae. Et relictis illis abiit. Et cum venissent discipuli eius trans fretum obliti sunt panes accipere. Et dixit illis Iesus: Videte et cavete a fermento pharisaeorum et Sadducaeorum. Et cogitabant inter se dicentes: Panes non accepimus. Quod sciens Iesus ait illis: Quid cogitatis inter vos modicae fidei quia panes non habetis? Nondum intelligitis neque recordamini quinque panum in quinque millia hominum et quot cophinos sumpsistis? Neque septem panum in quattuor millia hominum et quot sportas sumpsistis? Quomodo non intelligitis quia non de pane dixerim vobis cavere a fermento pharisaeorum et Sadducaeorum? Tunc intellexerunt quod non dixisset cavendum a fermento panum sed a doctrina pharisaeorum et Sadducaeorum. Venit autem Iesus in partes Caesareae Philippi et interrogabat discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse filium hominis? At illi dixerunt: Alii Ioannem Baptistam alii autem Heliam alii vero Ieremiam aut unum ex prophetis. Dicit illis Iesus: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit: Tu es Christus filius Dei vivi. Respondens autem Iesus dixit ei: Beatus es Simon Bar Iona quia caro et sanguis non revelavit tibi sed Pater meus qui in caelis est. Et ego dico tibi quia tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam et portae inferi non praevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni caelorum. Et quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in caelis et quodcumque solveris super terram erit solutum et in caelis. Tunc praecepit discipulis suis ut nemini dicerent quia ipse esset Iesus Christus. Exinde coepit Iesus ostendere discipulis suis quia oportet eum ire Ierosolymam et multa pati a senioribus et scribis et principibus sacerdotum et occidi et tertia die resurgere. Et assumens eum Petrus coepit increpare illum dicens: Propitius esto tibi Domine non erit istud tibi. Qui conversus dixit Petro: Vade retro me Satana scandalum es mihi quia non sapis ea quae Dei sunt sed quae hominum. Tunc Iesus dixit discipulis suis: Si quis vult post me venire abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam qui autem perdiderit animam suam propter me inveniet eam. Quid enim prodest homini si mundum universum lucretur animae vero suae detrimentum patiatur aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum angelis suis et tunc reddet unicuique secundum opera eius. Amen dico vobis sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant filium hominis venientem in regno suo. Et post dies sex assumit Iesus Petrum et Iacobum et Ioannem fratrem eius et ducit illos in montem excelsum seorsum et transfiguratus est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt illis Moyses et Helias cum eo loquentes. Respondens autem Petrus dixit Iesu: Domine bonum est nos hic esse si vis faciamus hic tria tabernacula tibi unum et Moysi unum et Heliae unum. Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obumbravit eos et ecce vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui ipsum audite. Et audientes discipuli ceciderunt in facies suas et timuerunt valde. Et accessit Iesus et tetigit eos et dixit eis: Surgite et nolite timere. Levantes autem oculos suos neminem viderunt nisi solum Iesum. Et descendentibus illis de monte praecepit eis Iesus dicens: Nemini dixeritis visionem donec filius hominis a mortuis resurgat. Et interrogaverunt eum discipuli eius dicentes: Quid ergo scribae dicunt quod Heliam oportet primum venire? Qui respondens ait: Helias quidem venturus est et restituet omnia. Dico autem vobis quia Helias iam venit et non cognoverunt eum sed fecerunt in eo quaecumque voluerunt. Sic et filius hominis passurus est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli quia de Ioanne Baptista dixisset eis. Et cum venissent ad turbam accessit ad eum homo procidens genua sua ante eum et dicens: Domine miserere filio meo quia lunaticus est et male patitur nam saepe cadit in ignem et saepe in aquam et obtuli eum discipulis tuis et non potuerunt curare eum. Respondens autem Iesus dixit: O generatio incredula et perversa quousque ero vobiscum? Quousque patiar vos? Adducite illum huc mihi. Et increpavit illum Iesus et exiit ab eo daemonium et sanatus est puer ex illa hora. Tunc accedentes discipuli secreto dixerunt: Quare nos non potuimus ejicere eum? Dicit eis Iesus propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis si habueritis fidem sicut granum sinapis dicetis monti huic: Transi hinc illuc et transibit et nihil impossibile erit vobis. Hoc autem genus non ejicitur nisi per orationem et ieiunium. Conversantibus autem eis in Galilaea dixit eis Iesus: Futurum est filium hominis tradendum in manus hominum et occident eum et die tertia resurget. Et contristati sunt vehementer. Et cum venissent Capharnaum accesserunt qui didrachma accipiebant ad Petrum et dixerunt ei: Magister vester non dat didrachma? Ait illis: Utique. Et cum intrasset domum praevenit eum Iesus dicens: Quid tibi videtur Simon? Reges terrae a quibus accipiunt tributa vel census? A filiis suis an ab alienis? Et ille dixit ei: Ab alienis. Et ait illi Iesus: Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos vade ad mare et mitte hamum et eum piscem qui primus ascenderit tolle et aperto ore illius invenies staterem illum sumens da eis pro me et te. In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Quis putas maior est in regno caelorum? Et advocans Iesus parvulum unum statuit eum in medio eorum et dixit: Amen dico vobis nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli non intrabitis in regnum caelorum. Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste hic est maior in regno caelorum. Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo me suscipit. Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis qui credunt in me expedit ei ut suspendatur mola asinaria per collum eius et demergatur in profundum maris. Vae mundo a scandalis necesse est enim ut veniant scandala verumtamen vae homini illi per quem scandalum venit. Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te abscide eum et proice abs te bonum tibi est ingredi ad vitam debilem vel claudum quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem aeternum. Et si oculus tuus scandalizat te eruе eum et proice abs te bonum tibi est cum uno oculo in vitam intrare quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Videte ne contemnatis unum ex pusillis istis dico enim vobis quia angeli eorum in caelis semper vident faciem Patris mei qui in caelis est. Quid vobis videtur? Si fuerint alicui centum oves et erraverit una ex eis nonne relinquit nonaginta novem in montibus et vadit quaerere errantem? Et si contigerit ut inveniat eam amen dico vobis quia gaudet super eam magis quam super nonaginta novem quae non erraverunt. Ita non est voluntas ante Patrem vestrum qui in caelis est ut pereat unus de pusillis istis. Si autem peccaverit in te frater tuus vade et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te audierit lucratus eris fratrem tuum. Si autem non audierit te adhibe tecum adhuc unum vel duos ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos dic ecclesiae. Si autem ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Amen dico vobis quae alligaveritis super terram erunt ligata et in caelo et quae solveritis super terram erunt soluta et in caelo. Iterum dico vobis quia si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quamcumque petierint fiet illis a Patre meo qui in caelis est. Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo ibi sum in medio eorum. Tunc accedens Petrus ad eum dixit: Domine quotiens peccabit in me frater meus et dimittam ei? Numquid usque septies? Dicit illi Iesus: Non dico tibi usque septies sed usque septuagies septies. Propterea simile factum est regnum caelorum homini regi qui voluit rationem ponere cum servis suis. Et cum coepisset rationem ponere oblatus est ei unus qui debebat decem milia talenta. Cum autem non haberet unde redderet iussit eum dominus eius venumdari et uxorem eius et filios et omnia quae habebat et reddi. Procidens autem servus ille rogabat eum dicens: Patientiam habe in me et omnia reddam tibi. Misertus autem dominus servi illius dimisit eum et debitum dimisit ei. Egressus autem servus ille invenit unum de conservis suis qui debebat ei centum denarios et tenens suffocabat eum dicens: Redde quod debes. Et procidens conservus eius rogabat eum dicens: Patientiam habe in me et reddam tibi omnia. Ille autem noluit sed abiit et misit eum in carcerem donec reddat debitum. Videntes autem conservi eius quae fiebant contristati sunt valde et venerunt et narraverunt domino suo omnia quae facta fuerant. Tunc vocavit illum dominus suus et ait illi: Serve nequam omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me nonne ergo oportuit et te misereri conservo tuo sicut et ego tui misertus sum? Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quoadusque reddat universum debitum. Sic et Pater meus caelestis faciet vobis si non remiserit unusquisque fratri suo de cordibus vestris. Et factum est cum consummasset Iesus sermones hos migravit a Galilaea et venit in fines Iudaeae trans Iordanem. Et secutae sunt eum turbae multae et curavit eos ibi. Et accesserunt ad eum pharisaei tentantes eum et dicentes: Si licet homini dimittere uxorem suam quacumque ex causa? Qui respondens ait eis: Non legistis quia qui fecit hominem ab initio masculum et feminam fecit eos et dixit: Propter hoc dimittet homo patrem et matrem et adhaerebit uxori suae et erunt duo in carne una? Itaque iam non sunt duo sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit homo non separet. Dicunt illi: Quid ergo Moyses mandavit dare libellum repudii et dimittere? Ait illis Iesus: Quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem et aliam duxerit moechatur et qui dimissam duxerit moechatur. Dicunt ei discipuli eius: Si sic est causa hominis cum uxore non expedit nubere. Qui ait illis: Non omnes capiunt verbum istud sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi qui de matris utero sic nati sunt et sunt eunuchi qui castrati sunt ab hominibus et sunt eunuchi qui castraverunt semetipsos propter regnum caelorum. Qui potest capere capiat. Tunc oblati sunt ei parvuli ut manus eis imponeret et oraret. Discipuli autem increpabant eos. Iesus vero ait: Sinite parvulos et nolite eos prohibere ad me venire talium est enim regnum caelorum. Et cum imposuisset eis manus abiit inde. Et ecce unus accedens ait illi: Magister bone quid faciam ut habeam vitam aeternam? Qui dixit ei: Quid me interrogas de bono unus est bonus Deus. Si autem vis ad vitam ingredi serva mandata. Dicit illi: Quae? Iesus autem dixit: Non homicidium facies non moechaberis non furtum facies non falsum testimonium dices honora patrem et matrem et diliges proximum tuum sicut teipsum. Dicit illi adulescens: Omnia haec custodivi a iuventute mea quid adhuc mihi deest? Ait illi Iesus: Si vis perfectus esse vade vende quae habes et da pauperibus et habebis thesaurum in caelo et veni sequere me. Audito autem adulescens verbo abiit tristis erat enim habens multas possessiones. Iesus autem dixit discipulis suis: Amen dico vobis quia dives difficile intrabit in regnum caelorum. Et iterum dico vobis: Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum caelorum. Audientes autem discipuli mirabantur valde dicentes: Quis ergo potest salvus fieri? Et aspiciens Iesus dixit illis: Apud homines hoc impossibile est apud Deum autem omnia possibilia sunt. Tunc respondens Petrus dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te quid ergo erit nobis? Iesus autem dixit illis: Amen dico vobis quod vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suae sedebitis et vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel. Et omnis qui reliquerit domum vel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios aut agros propter nomen meum centuplum accipiet et vitam aeternam possidebit. Multi autem erunt primi novissimi et novissimi primi. Simile est enim regnum caelorum homini patri familias qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam tertiam vidit alios stantes in foro otiosos et dixit illis: Ite et vos in vineam meam et quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa horam sextam et nonam et fecit similiter. Circa horam autem undecimam exiit et invenit alios stantes et dicit illis: Quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit. Ait illis: Ite et vos in vineam meam. Cum sero autem factum esset dicit dominus vineae procuratori suo: Voca operarios et redde illis mercedem incipiens a novissimis usque ad primos. Cum venissent ergo qui circa undecimam horam venerunt singulos denarios. Venientes autem et primi arbitrati sunt quod plus essent accepturi et acceperunt et ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant adversus patrem familias dicentes: Hi novissimi una hora fecerunt et pares illos nobis fecisti qui portavimus pondus diei et aestum. At ille respondens uni eorum dixit: Amice non facio tibi iniuriam nonne denario convenisti mecum? Tolle quod tuum est et vade volo autem et huic novissimo dare sicut et tibi. Aut non licet mihi quod volo facere an oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Sic erunt novissimi primi et primi novissimi. Multi enim sunt vocati pauci vero electi. Et ascendens Iesus Ierosolymam assumpsit duodecim discipulos suos secreto et in via dixit eis: Ecce ascendimus Ierosolymam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et damnabunt eum morte et tradent eum gentibus ad illudendum et flagellandum et crucifigendum et tertia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedaei cum filiis suis adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut sedeant hi duo filii mei unus ad dexteram tuam et unus ad sinistram tuam in regno tuo. Respondens autem Iesus dixit: Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: Possumus. Ait illis: Calicem quidem meum bibetis sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare vobis sed quibus paratum est a Patre meo. Et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus. Iesus autem vocavit eos et ait: Scitis quia principes gentium dominantur eorum et qui maiores potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos sed quicumque voluerit inter vos maior fieri erit vester minister et qui voluerit in vobis primus esse erit vester servus sicut filius hominis non venit ministrari sed ministrare et dare animam suam redemptionem pro multis. Et egredientibus illis ab Hiericho secuta est eum turba multa et ecce duo caeci sedentes secus viam audierunt quia Iesus transiret et clamaverunt dicentes: Miserere nostri Domine fili David. Turba autem increpabat eos ut tacerent. At illi magis clamabant dicentes: Miserere nostri Domine fili David. Et stetit Iesus et vocavit eos et ait: Quid vultis ut faciam vobis? Dicunt ei: Domine ut aperiantur oculi nostri. Misertus autem eorum Iesus tetigit oculos eorum et confestim viderunt et secuti sunt eum.

Et cum appropinquassent Ierosolymis et venissent Bethphage ad montem Oliveti tunc Iesus misit duos discipulos suos dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est et statim invenietis asinam alligatam et pullum cum ea solvite et adducite mihi. Et si quis vobis aliquid dixerit dicite quia Dominus his opus habet et confestim dimittet eos. Hoc autem factum est ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Dicite filiae Sion: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinam et pullum filium subiugalis. Euntes autem discipuli fecerunt sicut praecepit illis Iesus et adduxerunt asinam et pullum et imposuerunt super eis vestimenta sua et eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via alii autem caedebant ramos de arboribus et sternebant in via. Turbae autem quae praecedebant eum et quae sequebantur clamabant dicentes: Hosanna filio David benedictus qui venit in nomine Domini Hosanna in excelsis. Et cum introisset Ierosolymam commota est universa civitas dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Iesus propheta a Nazareth Galilaeae. Et intravit Iesus in templum Dei et eiiciebat omnes vendentes et ementes in templo et mensas nummulariorum et cathedras vendentium columbas et dicit eis: Scriptum est: Domus mea domus orationis vocabitur vos autem facitis eam spelunca latronum. Et accesserunt ad eum caeci et claudi in templo et sanavit eos. Videntes autem principes sacerdotum mirabilia quae fecit et pueros clamantes in templo et dicentes: Hosanna filio David indignati sunt et dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? Iesus autem dixit illis: Utique numquam legistis quia ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem? Et relictis illis abiit foras extra civitatem in Bethaniam et mansit ibi. Mane autem revertens in civitatem esurivit. Et videns fici unam secus viam venit ad eam et nihil invenit in ea nisi folia tantum et ait illi: Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est confestim ficulnea. Et videntes discipuli mirati sunt dicentes: Quomodo confestim aruit ficulnea? Respondens autem Iesus ait illis: Amen dico vobis si habueritis fidem et non haesitaveritis non solum de ficulnea facietis sed et si montis huic dixeritis: Tollere et mittere in mare fiet. Et omnia quaecumque petieritis in oratione credentes accipietis. Et cum venisset in templum accesserunt ad eum docentem principes sacerdotum et seniores populi dicentes: In qua potestate haec facis et quis tibi dedit hanc potestatem? Respondens autem Iesus dixit eis: Interrogabo et ego vos unum sermonem quem si dixeritis mihi et ego dicam vobis in qua potestate haec facio. Baptismus Ioannis unde erat? De caelo an ex hominibus? At illi cogitabant apud se dicentes: Si dixerimus de caelo dicet nobis: Quare ergo non credidistis ei? Si autem dixerimus ex hominibus timemus turbam omnes enim habebant Ioannem sicut prophetam. Et respondentes Iesu dixerunt: Nescimus. Ait illis et ipse: Nec ego dico vobis in qua potestate haec facio. Quid autem vobis videtur? Homo quidam habebat duos filios et accedens ad primum dixit: Fili vade hodie operare in vinea mea. Ille autem respondens ait: Nolo. Postea autem paenitentia motus abiit. Accedens autem ad alterum dixit similiter. Ille autem respondens ait: Eo domine et non ivit. Quis ex duobus fecit voluntatem patris? Dicunt ei: Primus. Ait illis Iesus: Amen dico vobis quia publicani et meretrices praecedunt vos in regnum Dei. Venit enim ad vos Ioannes in via iustitiae et non credidistis ei publicani autem et meretrices credidere ei. Vos autem videntes nec paenitentiam habuistis postea ut credatis illi. Aliam parabolam audite: Homo erat pater familias qui plantavit vineam et sepem circumdedit ei et fodit in ea torcular et aedificavit turrem et locavit eam agricolis et peregre profectus est. Cum autem tempus fructuum appropinquasset misit servos suos ad agricolas ut acciperent fructus eius. Et agricolae apprehensis servis eius alium caedentes alium occiderunt alium vero lapidaverunt. Iterum misit alios servos plures quam priores et fecerunt illis similiter. Novissime autem misit ad eos filium suum dicens: Verebuntur filium meum. Agricolae autem videntes filium dixerunt intra se: Hic est heres venite occidamus eum et habebimus hereditatem eius. Et apprehendentes eum eiecerunt extra vineam et occiderunt. Cum ergo venerit dominus vineae quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: Malos male perdet et vineam locabit aliis agricolis qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit illis Iesus: Numquam legistis in scripturis: Lapidem quem reprobaverunt aedificantes hic factus est in caput anguli? A Domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris? Ideo dico vobis quia auferetur a vobis regnum Dei et dabitur genti facienti fructum eius. Et qui ceciderit super lapidem istum confringetur super quem autem ceciderit conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotum et pharisaei parabolas eius cognoverunt quod de ipsis diceret. Et quaerentes eum tenere timuerunt turbas quoniam sicut prophetam illum habebant. Et respondens Iesus iterum dixit in parabolis dicens: Simile factum est regnum caelorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias et nolebant venire. Iterum misit alios servos dicens: Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi tauri mei et altilia occisa sunt et omnia prompta venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt abierunt alius quidem in villam suam alius vero ad negotiationem suam. Reliqui vero tenuerunt servos eius et contumeliis affectos occiderunt. Rex autem cum audisset misit exercitus suos et perdidit homicidas illos et civitatem illorum succendit. Tunc ait servis suis: Nuptiae quidem paratae sunt sed qui invitati erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum et quotquot inveneritis vocate ad nuptias. Et egressi servi eius in vias congregaverunt omnes quos invenerunt malos et bonos et impletae sunt nuptiae discumbentium. Introivit autem rex ut videret discumbentes et vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali et ait illi: Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis manibus et pedibus eius mittite eum in tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor dentium. Multi enim sunt vocati pauci vero electi. Tunc abeuntes pharisaei consilium inierunt ut comprehenderent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicentes: Magister scimus quia verax es et viam Dei in veritate doces et non est tibi cura de aliquo non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi videtur licet censum dare Caesari an non? Cognita autem Iesus nequitia eorum ait: Quid me tentatis hypocritae? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis: Cuius est imago haec et superscriptio? Dicunt ei: Caesaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari et quae sunt Dei Deo. Et audientes mirati sunt et relicto eo abierunt. In illo die accesserunt ad eum sadducaei qui dicunt resurrectionem non esse et interrogaverunt eum dicentes: Magister Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filios ducat frater eius uxorem illius et suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres et primus uxore ducta defunctus est et non habens semen reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus et tertius usque ad septimum. Novissime autem omnium defuncta est et mulier. In resurrectione ergo cuius de septem erit uxor? Omnes enim habuerunt eam. Respondens autem Iesus dixit eis: Errabitis nescientes scripturas neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent neque nubentur sed erunt sicut angeli Dei in caelo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum sit a Deo dicente vobis: Ego sum Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob? Non est Deus mortuorum sed vivorum. Et audientes turbae mirabantur super doctrina eius. Pharisaei autem audientes quia silentium imposuisset sadducaeis convenerunt in unum et interrogavit unus ex eis legis doctor tentans eum et dicens: Magister quod mandatum magnum est in lege? Iesus autem dixit illi: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et in tota anima tua et in tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis universa lex pendet et prophetae. Congregatis autem pharisaeis interrogavit eos Iesus dicens: Quid vobis videtur de Christo cuius filius est? Dicunt ei: David. Ait illis: Quomodo ergo David in spiritu vocat eum dominum dicens: Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo David vocat eum dominum quomodo filius eius est? Et nemo poterat ei respondere verbum neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare. Tunc Iesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos dicens: Super cathedram Moysi sederunt scribae et pharisaei. Omnia ergo quae dixerint vobis servate et facite secundum vero opera eorum nolite facere dicunt enim et non faciunt. Alligant enim onera gravia et importabilia et imponunt in humeros hominum digito autem suo nolunt ea movere. Omnia autem opera sua faciunt ut videantur ab hominibus. Dilatant enim phylacteria sua et magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in coenis et primas cathedras in synagogis et salutationes in foro et vocari ab hominibus rabbi. Vos autem nolite vocari rabbi unus est enim magister vester omnes autem vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram unus enim est pater vester qui in caelis est. Nec vocemini magistri quia magister vester unus est Christus. Qui maior est vestrum erit minister vester. Qui autem se exaltaverit humiliabitur et qui se humiliaverit exaltabitur. Vae autem vobis scribae et pharisaei hypocritae quia clauditis regnum caelorum ante homines vos enim non intratis nec introeuntes sinitis intrare. Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae quia circuitis mare et aridam ut faciatis unum proselytum et cum fuerit factus facitis eum filium gehennae duplo quam vos. Vae vobis duces caeci qui dicitis: Quicumque iuraverit per templum nihil est quod autem iuraverit in auro templi debet. Stulti et caeci quid enim maius est aurum an templum quod sanctificat aurum? Et quicumque iuraverit in altari nihil est quod autem iuraverit in dono quod est desuper debet. Caeci quid enim maius est donum an altare quod sanctificat donum? Qui ergo iurat in altari iurat in eo et in omnibus quae desuper sunt. Et qui iurat in templo iurat in illo et in eo qui habitat in templo. Et qui iurat in caelo iurat in throno Dei et in eo qui sedet super eum. Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae quia decimatis mentam et anethum et cyminum et reliquistis quae graviora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem haec autem oportuit facere et illa non omittere. Duces caeci excolantes culicem camelum autem glutientes. Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae quia mundatis quod de foris est calicis et paropsidis intus autem pleni estis rapina et immunditia. Fili pharisaee caece munda prius quod intus est calicis et paropsidis ut fiat quod foris est mundum. Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae quia similes estis sepulcris dealbatis quae foris parent hominibus speciosa intus autem plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. Sic et vos a foris quidem paretis hominibus iusti intus autem pleni estis hypocrisi et iniquitate. Vae vobis scribae et pharisaei hypocritae quia aedificatis sepulcra prophetarum et ornatis monumenta iustorum et dicitis: Si fuissemus in diebus patrum nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. Itaque testimonio estis vobis quod filii sitis eorum qui occiderunt prophetas. Et vos implete mensuram patrum vestrorum. Serpentes generatio viperarum quomodo fugietis a iudicio gehennae? Ideo ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas et ex illis occidetis et crucifigetis et ex eis flagellabitis in synagogis vestris et persequemini de civitate in civitatem ut veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram a sanguine Abel iusti usque ad sanguinem Zachariae filii Barachiae quem occidistis inter templum et altare. Amen dico vobis venient haec omnia super generationem istam. Ierusalem Ierusalem quae occidis prophetas et lapidas eos qui missi sunt ad te quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas et non vultis. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis non videbitis me amodo donec dicatis: Benedictus qui venit in nomine Domini. Et eg

Reggebat ergo. Bonitatē eius cum timore pleni debem⁹ gaudio spirituali repere⁹ operando bonū nobis.

Dominus erat. Deus omnipotēs ter cognitus. Deus omnipotēs ter cognitus. Vna scola. Vna salus. Ipse q̄ bonus et q̄ malos suscipit⁹ ne ullo tempore obstando vendicant.

Dixit. Ade vnus. Ait eis: ipe qui potuit eis² bonis⁹, vel ipsis precepto

Nicolaus. Qui intelligens
ego ero ei⁹ apud deum
Quia ita ait ei⁹ ioh⁹
ne. Vel alicubi vbi dili
gētes q̄ eius omnia vi
lescunt.

Dagene mit. Ipse⁹ baptismi vaticinii. Ecce ego mitto ad vos
pdicatores milleo. pdicq
audiendi per⁹ e andreas
iacobus ⁊ iohēs. Se
quimini me factum vos
pdicatores bolim⁹ conse
querit ibi dignitas et ve
nit ⁊ nosse ipsum⁹ ⁊ in
mare sicuti mittunt
que vlq; bodie mittunt:
⁊ in diuersos modos ca
piens quisq; inclit⁹ ho
bet. i. ad fine mūdi: ut ille
fier dicitur. Vnde sequit
Sic erit in cōsūmatione
seculi ⁊c.

Sagene compara
tio ecclie: vel pdicato
re euāgelico atq; a fluc
tibus seculi ad ecclz tra
hit.

Et sicut ligna. Ac it
tēpe finis seculi: ut dom
ad iudicū: multi ad tene
bras mittent⁹. in pdestī
enim erant permixti.

Ideo dic⁹. Quia in
telligitis mysteria q̄ vo
bis reuelo: ideo facium
vos felicitores. Et ei
ris mihi similes: qui de
thesauro fidei nec no
ua et vetera pferre: vel
vos similiter facientes.

Nicolaus

stionis. Ista ait margarita di vna ⁊ pciosa. a Una. q; bolem vnit. actiua ait vita magis pmisit. ppter hoc dī q martha erat circa multa occupata. marie vo circa vnū. Dicit enī, b Preciosa. q; vita ecclēsiastica simplr ⁊ absolute melior ē q; actiua. Ly in cāa actiua fit magis fructifera. ppter qđ dī Luc. x. Maria optimā pte elegit ⁊c. Ista margarita ven
dita olī⁹ est em⁹ta. in q̄ designat⁹ q; ad statū religiōis requīt relinqre ter
rena. Inde ḡdit ad ꝑgrinand. ⁊ in pticulari. Et q; alte stat⁹ aut⁹ ad vtiq;
ad fidem mīdi. ideo nō ponit alia pabola p⁹ illāti illa ḡdit finē mūdi. ⁊ hoc declarat cū subdit: c Iterū sile est regnū celoz. i. stat⁹ ecclie mi
litātis. sīc enī nō dubitandū bonū piscez a malis ḡdita sagena ē. ita aqua
sic ecclia admixtis sibi malis cū bonis: ⁊ in fine mūdi trahet⁹ ad litꝰ p apti
tudinē: tūc erūt manifesta abscīdita cōstāt. ⁊ tūc indicio vino ⁊ mini
sterio angelor⁹ separāt⁹ malis de medio iustor⁹ ⁊ mittunt in infernū: et sic
ecclia pugnata ofert deo patri sine macula ⁊ ruga. d Intellexistis.
Dic pont pncipalio ostendo. Ad hoc enī in pabolis fūlcē pscript⁹ est p
cessus ecclie militātis: vt apli q erāt ipis⁹ filiū dei essent p⁹cipm p sanguinē sui
ꝝ. Dicūt ē intelligere bndi pncipli. ⁊ ē ei⁹ q̄s dic⁹ Intellexistis hec oīa.
q. d. ad vos ptiner intelligē. e Dicūt ei crīs. ait illīs olī⁹ scriba. i. doctor.
f Doctꝰ. id est⁹ a deo inspirat⁹. g In regno celoz. i. in ecclia militāte.
h Similis ē ho pfami. q; ille pfamiliaris hꝫ pascere filios pane corpali:
sic ille parmulos fidelis panc spūali. i Qui ꝑfert de thesauro suo. i. de
fide in corde abscōdita. k Noua ⁊ vetera. i. nouū vel pceptū nouū ⁊ ve
tus statū. Et ꝙ ꝑ q̄ erāt q̄ successerūt ipsis⁹ vocati hīc noticiā vtriusq;
testamēti. in cor⁹ signā ponit⁹ mitrā i capite cū duplici cornu. l Et factū
est. Postq̄ euāgelista doctor⁹ ꝑfectꝰ ꝑ multipler doctrinā fidē hīc declarāt ppli
doctrinā ei⁹ recipe debētis impotentiā q; illi de ꝑria sua, ppter p̄pinquā
generis ei⁹ inuidebāt ⁊ ipsū despiciebant ⁊ in hoc tribꝰ abstinet monēdans
et dicēs nō fut radix ⁊ regē crimis⁹ ꝓphetarū fuit pastor ouiū. ⁊ ideo illi
ex malicia sua facti sūt incpti ad recipiēdā doctrinā ipsi⁹ ⁊ ei⁹ miracula. ⁊
hoc ēst qđ dicit: m Cum cōsummasset Ies⁹ pabolas istas: docto di
scipulos suos ⁊ turbas. n Transiit inde ⁊ venit in patriā suā. i. in
ciuitatē eius vbi fuerat enutrit⁹. nutrit⁹ fuisse in bethlem natus: vt. ꝰ.
videbant eum ⁊ intra ꝑietum nec in lege studentem. ppter qđ dicebāt:

Omi ꝑcio ⁊c hic. Aperat ꝑ culpa ad intelligēdū nesciebāt q̄ adhuc erāt vt cōuertūt in regno vnat hoc ergo in conclusione ponit ad
ponit. Ꝑ⁹ enim de regni firmitate thesaurū ⁊ bonā margaritā quā
post de malor⁹ cōditione narrauit nūc pbatiō subdit. Ideo. o. l. Ac si
aperte dicat. Ille in sancta ecclesia docet⁹ ꝑfectus q̄ nouā scit ꝑferre de
fluentē regni: ⁊ vetustā de terrore supplicii:
vt pene terrenā quoq; ꝑ
mia non inuitant.

Apostoli sunt scribe
notarij ⁊c. Hoc cum ig
gnitio in tabulis cordis
⁊ pcient opis⁹ pientiā
milia: cū cētro de the
sauro doctrinā suā nu
uā ⁊ vetera: qui quicqd
i cuiuslibet ꝑfectū legūt
ꝑ Qui vocāt⁹ apostolꝰ.

Et mirarentur. Magna certam qđ ver
bis ⁊ fact⁹ ihū cognōbit ob
generis notitiā cōtēnūt.

Fabri filius. Nō sine
re voluit dici faber fabri
filius nō illi⁹ qui pauper fy
fabricator ferrī erat. Sz huī
sacri ind. i. ignari: viuūq;
strue opa carnalia ꝑ
pie ꝓfitentis ꝓhibent.

Nōne ne. Videbat⁹ gēn
tis ei⁹ ega: i fragilez re
cordantur infantiam.

Prophe. Christꝰ vt
ꝓphā. vt moyses vitat:
Prophētā saluabit vo
bis dēs de fratribus vestro.

In patria. E. Ibi cīs
ꝓfessionē⁹ maiora affē
facit in gentibus.

Et nō fecit. Fecisse
tuto aliqñ⁹ nō mīras:
ne incredulos ꝓdūcat.
Ad despect⁹ pauca facit,
ne penit⁹ cessabiles sint,
matera aūt i glōr⁹ facit.

C. XIIII.
Illo tēpore.
Audiuit he.

de lyra

p Unde huic sapientia. i. notitia scripturarum. q Et ⁊tutes q. d.
nō habet hoc a deo vel exercitij studio: ⁊ magio a diabole quod arguit ex
ignobilitate seu infirmitate parentū. r Nōne hic est fabri filiꝰ. i. ioseph
quivel dicit erat faber lignarius ⁊ ipse putabat eius filiꝰ. vt habet Luc. iii.
s Et fratres eius iacob⁹ ⁊c. Dicunt ad fratres ꝑpī: qz ex ipe⁹ cognati
germani: nō quia essent de maria ⁊ ioseph post natiuitatē ꝑpī generati vt
dicit Eluidius hereticꝰ qui dicit mariā esse cognitam a ioseph post natiu
tatem ꝑpī: sed hoc. ā. improbatū est. i. ca. sequit: t Unde ergo huic om
nia ista. q. d. si non habet exercitio vel ex genere. habet ergo ex demone. ⁊
ideo sequitur. v Et scandalizabant in eo. attribuentes virtutē demo
nis quod debebat attribui virtuti diuinitatis. x Jesus aūt dixit eis
non est ꝓpheta ⁊c. Quia inuidia magio est ad patriotas ⁊ ad ꝓpinquos
ꝑ ad extraneos. Cuius ratio est. quia inuidia est tristicia de excellentia al
terius inquantū apprehendit. vt propriū boni diminutiua. excellentia aūt
alicuius extantis multus non apprehendit vt ꝓpriū boni diminutiua.
ppter quod inter artifices eiusdem artis est magis inuidia: ⁊ eadem ratio
ne inter cōpatriotas. sequitur: y Et nō fecit ibi multas virtutes: quia
erant indigni. causa subditur: ꝙ Propter incredulitatē eorum. non
tamen nulla: quia ibi aliquas virtutes fecit. vt non habeat⁹ excusationē
de peccato suo videntes opera diuinitatis in eo. C. XIIII.

a Illo. Posita promulgatione euangelij parabolica. hic ponitur
i huius promulgationis cōfirmatio ⁊ hoc ex duobus. primo ex fa
ma nominis. secundo ex eius miraculis: ibi: Quod cum audisset
Ies⁹. Prima in duas. quia ꝑmo ostendit famam ipsi⁹ christi. secundo ex
hoc incidenter narrat mortem iohannis: ibi: Herodes enim. Circa
primū aduertendū q̄ miracula christi fuerunt tantum euidentia q̄ non
solum fama ei⁹ fuit inter vulgares boles: ⁊ inter magnates ꝑsonas ꝑ
pea. ⁊ hoc est qđ dicit. b Audiuit hero. tetrar. ⁊c. Et sciendū q̄ tetrarcha q̄
habebat quartā ptē regni dicit⁹. Herodes enim herodes ascalonita qui
interfecit innocentes: diuisum est regnum eius in quas mediocres: ita q̄
archelaus filius eius habuit mediocrem. vt. ā. dictum est. ñ. ca. Alia aūt
mediocris diuisa fuit in duas partes. ⁊ vna data est herodi: ⁊ altera ꝑ
lippo. qui erant tunicos. ⁊ ideo dī tetrarcha a quarta ꝑte regni. a tamen
quod est quattuor ⁊ archos quod est principat⁹ in quarta

Ja tacto ho ita audiuit hc. te. omnia que fiebant ab eo: ⁊ hesitabat eo q̄ p⁹
cretur a quibusdam q̄ Johannes resurrexit. a quibusdam eo quia bellus
apparuit. Et ego arbitror est iohānes: vt infra marcus questionem soluit
post hesitationem ait: vel aliquae turbae. hoc enim verba ad virum ꝙ
se habent.

Et ait. Nota inuidiam iudeorū. Nic. alie
nigena dicit reluctante
iohannes qui multum fe
gnum fecit. Jle tamen
tot virtutibus approbatum non reluctabile con
tendunt.

Et ideo v. o. Gens
rant enim q̄ malefactor
tunc sunt futuri sanctā
monia refugentes: ꝙ
fragili carne gaudent.

Herodes enī Quia
dixit de opinione relin
quentis est nihil de mor
te dixit: ⁊ certū ⁊ nar
rat ordinē rei obtexit.

Herodes ille ⁊ phi
lippus frater eius fuerunt fi
lij herodis: filij aūt ꝓfe
tissimi filij nō illi⁹ qui pau
fabri. ⁊ soror herodis agrippe ⁊ nepis huius herodis ⁊ philippi fratris sui. fm
q̄ dicit Iosephus ⁊ magister in hystoria fuit coniuncta matrimonialiter
philippo fratri herodis: quia hoc erat licitū fm legem. Ipsa aūt adamā
uit herodem amore illicito. ⁊ ideo cū absentia fraudulenter fratri suo. de volū
tate eius ipsi herodiadis. ⁊ hoc erat ei illicitū. vt viuēte ei⁹ fratre haberet ei⁹
uxor. Iohannes aūt vir sanct⁹ ⁊ timēs deū hoc arguebat herodem. ꝑpter
qđ ab eodē captus est ⁊ incarceratꝰ. qz nō audebat eum interficere ne fidē
lionē populi excitaret ꝓ tā ſ. qz omnes reputabāt iohānē sanctum ꝓphe
tam. c Dic autem natalia. Dic ponit modus mortis ipsius Hero
diadis cui timens ne ad ꝑsuasionē iohānis herodes ponitet ⁊ ipsā fratri
reddaret. ⁊ per cōsequēs ei ꝓpter manus a quo receperat ei periculū rema
neret. ideo excogitauit modū qđ interficeret iohānes absq; scādalo ꝓpli.
pūl. ⁊ eiusdem voti herodes conscius fuit. vt videbitur. ⁊ hoc ēst qđ dicit:
Die autem natalis. ista erat consuetudo apud antiquos q̄ principes celebrabant diem suę natiuitatis. ⁊ dic etiam natalia imperij sui. in quo sū

Talis quippe erat mīlicia herodis qualis pmittit⁹ vidēs pl⁹ sentir.
Et decollauit. sūmissa est iohannes capite ꝓ statura. Et in eius
desīsse quia diuina fama coercuit. diuus crudit. vindic. Illum operatus est
fecit me autem minus.

In truncato capite Johānis ostenditur iudei desīsse⁹ qui ēst ꝓpheta
eternū, prophetarū. ꝓpter
dantes.

Mors. Mors iohannes significat le
gem. quia finita morte ei⁹
gratur ad dominum qui
est finis legis ad iustitiā
omni credenti.

Et sepelierunt. Jo
hannes apud scriptores ec
clesie apud machereuntā
sepultus est.

Marcus iohannem
cum iohanne in castel
lum machereum ad
ductum: illig truncatū.
Et ecclesiastica historia
sepultum eum in hostile
vrbe palestine cui nomen
dam samaria dicta fuit
re: ⁊ a tempore Julia
ni principis pagānor⁹ in
uidentia christianis: q̄ se
pulchrum eius ꝓ sollicitudine frequentatum:
innumeris monumentis:
ella obscurata: per cam
pos: et rursum collecta
igne cremata: ac demū

Iohannes figuram legis tenet herodes significat populum iudaicum
qui sibi velut vxorem gentilis populi de eodem patrono progenitū sociauit
infidelitatem. Quod quia verax iohannes tanq̄ lex diuina arguebat: ⁊ vo
cem dare non permittur. Ad vltimum in natali herodis. id est in cele
bratione naturalis voluptatis: saltat filia. id est: exultat prauus voluntat⁹ q̄
infidelitate orta. Et postulat addi ad desiderio suo caput iohannis. id est
auferri ꝓbrium de intellectu legis: ⁊ per filiam matri: quia per
prauam voluntatem satis fit de infidelitate. Quo facto discipuli iohan
nis. i. doctores legis corp⁹ iesu sepelierunt. id est carnalem in se colorem
tiae extinguūt: ⁊ sic a lege ad euangelium veniemus: verbi dei auditores
follicii fiunt.

Quod cum au. q̄. Postq̄ apud iudeos lex ⁊ propheta caput per
dit ⁊ veram Jesus transit ad desertum ecclie locum quē ante non ha
bebat virum.

Secessit. Non fugit timore: sed fecit⁹ parcēs inimicis ne homicidii
homicidio iungerent: vano exemplum vitande temeritatis. Vel fecit⁹ vt
probaret fidem credentium. vnde: Et cum audissent turbe q̄.

de lyra

coronabant. In illo ergo festo. v Saltauit filia herodiadis. f. tripu
diauit. ⁊ hoc fuit ex dispositione matris ⁊ ipius herodis. t Unde cū
iuramento promisit ei dare quod peteret. f Ita illa permotiua a ma
tre. petiit caput iohannis. g Et contristatus est rex. hoc vlī fuit fm
apparentiam. ad repremendū ꝓpī scādalū. qđ patz primo quia volūt eū
primo occidere ⁊ retardat⁹ fuit timē ex ꝓpī timore. secūdo qz si vellet eum
occidere nō interficeret eū. ꝓpter iuramētū: qz in ꝓmissione facta in generali
cētū cū iuramēto nō intelligit⁹ aliqd illicitū sibi obligādū cadere. cautelo
di erat interfectio iohānis. tertio qz nō ēst verisimile vt ꝓpter saltationē vnīs
puelle ꝓmittat sub iuramēto cui medietatē regni sui dare vt dī Marci
vi. Et ideo credendū est q̄ totū fuit fictitium. vt haberet occasionē appre
hendī interficiēdī iohānē. ita enim ardebat libidine in herodiadē q̄ voluit
fingere tālī malicia. ⁊ ideo qđ sequit: ⁊ contristatus est rex. ꝓpter iuramē
tum ⁊c. notum est intelligendū fm apparentiā ad repremendū populi scā
dalum. ⁊ eodē modo exponendū est de alia materia: quod dicit Marci. vi.
sequit: b Et aliarū est caput istud: Primo enim allata ē in filiam
herodis. postea in puellā. ⁊ post in aquitanā apud engelstād. nūc aūt ad
esse ambiania. i Et accedētes discipuli ei⁹ tulerūt corp⁹ eius. f. de car
cere. k Et sepelierunt illud. f. in scythe ciuitate que antiquitus sama
ria dicebat. l Ds aūt audiēt iesus. Dic ponit confirmatio predi
cōnis ac christi miraculis. Et hoc quadrupliciter. Primo ex fugatione
langentie multiplicis. secūdo in multiplicande panis vbi: Despere autē
facto. tertio in calcatione maris vbi: Et statim impulit. quarto in sanatio
ne infirmor⁹ ad tactū fimbrie vestimēti eius vbi: Et cū transfretassent. In prima parte
dicit sic: Ds cum audiēt iesus. f. mortem iohānis ꝓpter doctrinam veri
tatis. m Beatus inde. non timore mortis. sed vt offendere q̄ ali

Vade retro me satana ⁊c. Propter hoc vt ne deo⁹ mentio ofen
dat⁹. Reliquo⁹ exemplo⁹ ⁊ petitionis obtentionem. Videt volum⁹ aut
Tu nō vinc⁹ pericul⁹. Sicut ethn⁹ dixit ⁊ misericor⁹ est: vt plena
tides tuam petitā habeat. Hoc quoniā delectat⁹ deuotione credentis.

Vespere. ille facto. Quādo Jesus de iudicio vadit⁹ ad desertū mittit discipulos ⁊ ca

Nec non ⁊ hic vel
mendic⁹ vespere: quam
do tū mōtes occupant⁹
filios manu⁹ apropin⁹
quant.

Discipuli. Carna
les: ⁊ de turbis mundi
nūciosis ignari: quib⁹
dictum erat. Inuias gen
tium ne abieritis.

Mittit. Sathanant
tudet gentes recipi: mur
mur aut. quoq; voc vel
clā⁹. Erat gētes a. fid.
in finale. Inuid. ad⁹ gen
tes q. nō sint: sic filr ceci
eo. Bz dic⁹ per apl⁹os re
flare decreuit. vt dicit:
Jesus ait ⁊c.

Dimitte turbas.
Dimitt⁹ q⁹ videbā liquit:
Hinc⁹ nō est a nobis pa
tiendā pūc verbi dei.

Dimittitur ⁊c. Dis
marcus ⁊ lucas plenius
hoc enarrāt⁹: nō habet
hic⁹ ic. Johannes ait:
Percit turbis vbi⁹ quo
fiunt⁹ a philippo ⁊ ādo:
Vnde emem⁹ pa. vt mā.
hi. manducēt ergo dicip⁹
pus⁹ rogat⁹ et ipse
dimittat. ⁊ ait pau mi

tunt. Deinde q⁹ philippus apud Johānē respondet: hoc marcus a discipulo eius responsum cōmemorat: volens hoc intelligi ⁊ eos antequam phi lippum responderit.

Date illis. Prouocat ad dandū vt illis ⁊ nō habere reclamēt⁹ no
tior sit magnitudo signi: vbi cūq; immit q⁹ eos sibi paratos tenuia cerda,

Non nisi quinq; panes ⁊ duos pi. Per quinq; panes ⁊ duos pisces totū
vetus testamentū signat. Per quinq; panes quinq; libri moysi aut bene
dictiones eius ⁊t lamentatiōes. ruth⁹ enim ⁊pora ⁊ gesta iudic. Ami
malis enim homo nō percipit ea que sūt: spūs dei: inp⁹tamē latet medul
la sanctioni⁹ sensus. Per duos pisces ꝓphete ⁊ psalm⁹. vnde ⁊ posit re ur
rectiōe. aut que scripta sunt in lege ⁊ prophetis ⁊ psalmis de me. Et hoc
bucre autem alii quinq; magnā. alii centen. Quorū discubitus: quoru
sunt ecclesiarum consensus/ qui vnam faciunt catholicam. Jubilei regni
es quinquagesimarū mysterio commendat. Quinquagena tue enim die du
ctus eorum facit: quia prius a malo actib⁹ quiescūt vt post anima glo
rioso quiescat in cogitatione. Quidam igitur quinquagene: ex quibus sunt
qui a malis actibus habent requiem. Quidā autem quia sunt qui a ma
lis actibus ⁊ pauca cogitationis⁹ habent requiem mentis.

Acceptis quinq; ⁊c. Accepit quinq; panes: nō nouos creauit: qz
vetustas in carne nō alia q⁹ prophete erant: predicauit ⁊ opere implenit.

Nicolaus

quando est ordendum malicie humane. a In locum deserti. vt ha
bet predicatio⁹ verbi diuini exemplū alludendo recedendi a turbis ⁊ redi
re ad locum solitarii. ad colligendum spūalem refectionis qui cum atione ex
clusionem eis beluas. ⁊ ad vacandū oratioⁿi vt sui predicatoi haurirā
quod postea populis effundat. b Et cum audissent turbe secute ⁊c. I
q; quo patet q⁹ pauperes sequebant christum equeo non habentes cognitā
c Et curauit languidos eorum. in quo verbo miracula multa includit.
quia nomine languoris intelligit omnis infirmitas. d Vespere au
tem facto. Hic consequenter ponit secundū miraculū de multiplicatione
panis. Dicit ergo: Vespere autem facto. ⁊ quo parce dominus populi ad
desiderium quia nec propter noctem immittam recedentes ab eo. sequitur
c Et hora iam preterlit. redarguit discipul⁹ ad propria ⁊ quiescendū. sequi
tur: f Date illis vos manducare. Joh. vi. dicitur q⁹ petunt a philip
po vnde emerem⁹ panes. ⁊ hoc est verum. quia primo interrogauit eū ille
tamen cum: quia sciebat quid esset facturus. vt discipul⁹ discā. ⁊ potius dixit
illis q⁹ hic posuit: g Et cū iussisset turbā discumbere ⁊c. Ostendit
bam agit. h Apostolis in ceti beatitudinem quo vadit q⁹ipli ante come
dissent ad mēsā dei habitare cū. i Et manducauerūt ⁊c. Ex quo pa
ne panes fuerūt multiplicati inter manus ipsi⁹. qz q⁹ tā modico cibo non po

Benedixit ⁊c. Cum aperiens sensum vt intelligerent scripturas:
dono inserit⁹ illuminatio multiplicauit. Fregit cum mysteria legis in me
dium posuit.

Reliquias ⁊c. Reuertere ad me a ruditⁿ cepi me quere: nō fora negli
gunt fabellā: sed a deuotem ipse qui per cephinos ex significat: ⁊ ab
eoz lucellum⁹ mitigat
inquisitā. Cephinus ter
tia pars decimarū. Cephinus ter
tia est ⁊ decē
sima. Cephinus ter
tia est ⁊ decē
sima. Cephinus ter
tia est ⁊ decē
sima

pulos qui mandata hominū seruāt: vt ritus dei custodiāt.

Hoc enim dicit. Vestra ale tradito cōis uita est. Hoc ritibus vtere pa-
tribus: oportunitatē deo obtulerūt: tu in nullo cōmodo cibos: ritusq; pōst o
pator vt rationē illicitata comedere. Vel qō deo offero tibi ipsi prodest.

Impugnat hic nobis pictatis inductiōe: docent q; obstando vtri qui ver-

per obligatiōe pare-
tes parcentur. q; hoc pos
Pacto fiat. vnde t pleo
nō facit legis primē incur
rant: nec cōsecrata de-
mittant: q; ecclie cōsti-
tuantur.

Omicidia: de. Se
uita eterna ingressus erit.
Hoc dicerit. id est: dicere
poterit.

Prodierit ꝛc. Quasi
nō. sine scriptus effec
si acceperimus deo deuo
ni. Hoc ebrōpēsitū deo
dicero.

Bene ppbetauit.
Docuit christus in pari
tu simulationē indicere
q; in dolo repugnarent
euāgelio.

Nicolaus

Ethic 5.

sendo. ppter suppletionē
fiē quāl dicāt eē causē re
tūdendo dicti eos dēcre
rea: facultates irrīsorēs
māsarū. vbi ppt māda
tū huius q; ybat dicēs:
a Illi dicebāt Exo rr.
b Honora p.t. ꝛc. Ho
nor: illic nō solūmō intelligit reuerētia: sī ē administratio necessariop. hāc
aūt reducūdebāt p fuā doctrinā fallam: q; sacerdotes q; erant cupidi vt bo
na q; essent admīstrāda parētib⁹ cōuerterēt in lucra eop. dicebāt q; mūnus
erat illa deo offerre: tū q; est pēsuppositū: spūalia. tū q; hō talē oblatio-
nē parētes sustinerēt vehemēti coepale. cōsecbant tū bonā spūalē indigētiā
euacuabat p talē expōnē falsam. Et b-ē q; dicit saluator: c Deo aūt
dicit. falso. respondeo nihil audi. dei. d Quicunq; dixerit pēi vel matri
mun⁹ oblatū est q; ꝛc. deo p̄ferat. i. e oblatū. e Et nō honorificabit patrē suū. Et mā
dastis mandatū dei ꝛc.] Ad maiorē intellectū cōsiderandū q; pē
p se tenet fuidere filiis: q; est ei cop; ētū ad esse. ꝛ ideo ds eis nutrimēta ꝛ
documēta. filiⁱ aūt tenet fuidere parētib⁹ ꝛc necessarius p accidēs. Cū in-
digerit ꝛ ipse sit potēs. ꝛ ideo si pēs iam necessitatē incurrerit bona de qb⁹ filiⁱ
pōt sibi admīstrare tā ēē tibi debita. ꝛc aliena aūt nullī pōt deo sacrificiū
facere. ꝛ ideo talia deo offerre nō est licitū: q; hoc est trāsgredi pceptum de
honore parentū. Sec⁹ aūt est si filius bona sua deo vouisset vel cōsecrasset
aliq; parētes essent in necessitate positi q; tūc nō esset licitus te eis fuidere
parētib⁹. q; si est deo votū facta de aliquo immolatio nō posset limitari. si
aūt de aliquo nō mimolatio nō poterat mutari nisi p redēptionē. Et
dicit⁹ ps falsitatē illiⁱ opinionis q; dicit q; filiⁱ post p̄fessionē factā in reli-
gione tenet exire claustrū ppter necessitatē parētū si ita voluntate sui
superioris: ppter talē p̄fessionē est deo tam cōsecrat⁹. ꝛ ideo ppter necessi-
tatem parentū nō ds ytra votū tale facere. Hoc etiā ps alia rōne: q; filiⁱ
est venerāt ad etatē adultā: sicut pōt inuitio parentib⁹ licite matrimoniū
cōtrahere vel ad sacerdotiū ꝓmoueri: ita etiā religionē ingredi cessante tūc
necessitate parentū: sī per sacerdotiū exercitū vel hoc q; nō tenet subuenire
patri p vitus armoz. si ab hostib⁹ inuadat: aut tā nō est sibi licitū pugna-
re corpaliter. Similiter p matrimoniū exercitū q; nō tenet manere cū p̄le
q; est obligat⁹ vxori. ergo multo fortī per p̄fessionē factā in religione ex-
cusat a subuenēdo patri⁹: nisi fm modū cōuenientē sine regule. ꝛ p cōsi-
liū nō ds ꝓpter hoc cōtra votū obedientie facere: imo est inobediēs hoc
facēdo. Per hoc patz solutio cuiusdā dictis quē solet ad opp̄situ indūci
que talis est: Licēt facta de his que sunt supererogationis nō fundētur illis
que sunt de necessitate pceptī: cum pceptum implere sit necessitatis. venire
aūt tabi nō: sed votū religionis est de his que sunt supererogationis. subue
nire aūt parentib⁹ in necessitate est de necessitate pceptī. ergo per votum
religionis per p̄fessionē solēnitatē non absolui⁹ aliquis quin teneat ad
ministrare parētib⁹ sicut ante: ergo per cōsequēs tenet exire claustra ppter
necessitatē parentū. nā ēē a voluntate superioris. Dicendū q; per profes-
sionē nō absolui⁹ a precepto. hoc tamē absolui⁹ ab aliquo nō implendi
precepti. quia precepta de honore parentū est affirmatiua. ꝛ ideo nō obli-
gat ad semp. sed ꝓ loco ꝛ tpore ꝛ aliis debitis circūstantijs que aliqñ va

Labijs me ho. Ab agistur. Scimus quia verax es. Vel ex ratione
mundicie cōmendādo: tanq; se ꝛ que vera est ꝓ ea non est.

Nō quod intrat ꝛc. Nihil est extra hominē quod inquinare
nec violenti in hoc q; dei creatura est.

Hinc knoscis stupitio obseruantiom cultū: qui in discretiōe cibi
religio ponitur.

Tūc accedētes ꝛc. Pharisei magna est
religio in cibis: qui au
dito vbo sī scandalizant
sūt. id est: indignati sūt.

Scādalizati sūt. Scandalum vel scanda-
lum grece nos offendicu
lum vel ruinam vel im
pactionem pedis possu-
mus dicere. Unde: Qui
scandalizauerit aliquem
id est occasionem ruine
dederit.

Sinite. Permittite
suo arbitrio: quia ceca
cubiles sunt. Unde pau-
lus: Meretrici homines
post primā ꝛ secundā cor
rectionem deuita.

De lyra

riant fm cōditionē ip̄s⁹
simplantio sequētā: q; alt
quis modus subuenīēt
patri efficāt inchoatio
ꝛ illicit⁹ ipse filio p assi
stionē aliquā suā licitā
timo etiā perficat. sic sub
uenire patri p defectu
nem armoz efficitur illicitū per sacerdotū statum. tenetur tū ei subuenire
alijs modis suo statui cōuenientib⁹: ita codē modo post votū obedientie sub
uenire patri cōtra voluntatē superioris efficāt. Dicitur ipse religioso: tene-
tur tū ei subuenire modis conuenientib⁹ p̄fessioni sue. i Hypocrite.
Bene redarguit saluator iudeos de falsa sanctitatis simulatione. quia ad
hoc q; essent in reuerētia ꝑpli ostendebāt sanctitatē in verbis ꝛ in exteriori
cōuersatione: cū tamē corrupti essent interiꝰ: sicut fuerat ꝓphetatus per
Esaiā. xxix. loquēs sub alijs vbis ponat q; hic: sentētia tū est eadem. sequitur:
k Sine causa. i. frustra. l Celunt me. Sicut enī medicina dicit si-
ne causa vel frustra ꝓpinari que nō confert sanitatē. sic cultus dei⁹ q; nō
ducit ad verā felicitatē. sequit: m Doctos doctrinas ꝛ mādata
hominū: ex ꝓpter suā auaritiā docebant trāsgredi mandatus dei ꝓpter
traditionē suā. vt vsum est in falsa expōne ꝓcepti de honore parētū. ꝛ hoc
etiam faciebāt ꝓpter suā superbiā: vt ꝓpter doctrinā auctoritat⁹ ꝑpli re-
ferret eis maiorē reuerētiā. n Audite ꝛ intelligite. Dic saluator ar-
guit iudeos de vana suppītione. ꝛ diuidit in duas ꝓpōes: ꝓmo facit quod
dictū est in generali. secūdo magis explicat in ētionē suā in ꝓticulari. ibi:
Nūquid audit ꝓt⁹. Ꝓpōa in duo. q; ꝓmo in generali ponit suā doc-
trinā. secūdo ex hoc subiūgit pharisęoz scandalū. ibi: Et accedēs. Circa
ꝓmū aduert⁹ dēs q; sicut dictū est: lotio manuū ad comestionē vl etiam q;
appositionē faciebat ad quādā honestatē ꝛ mūditā corpalē: ꝛ in hoc erat
boni: sed si omitteret dicere q; ex hoc incurreret īmūditia spūalis. hoc est
falsū ꝛ suppītiosū: q; īmūditia spūalis ꝓcedit ab interiori delectatiōe ꝛ cō
sensu mētis: nō ab ipsis rebus corpalib⁹. ꝛ hoc est q; dī hic: o Et ebus
catis ad fi: turbia. reuocādo eos a falsa doctrina cop. p Dixit eis: ita
dūc. aure: corpis. q Et intelligite. aure mētis. r Nō q; intrat in
os. i. ebus corpalib⁹. s Coinquinat hoīes. spūaliter. i. nisi inquīnā p delectatio
nē male afficit ad ebā. t Sed q; ꝓcedit ex ore. i. ꝛba q; sūt materia in
terioris sūtia. v Hoc coinquinat hoīes. Cōsiderādū q; ex hoc non dicit
hic ytra legem. Is enī aliq; cibi in lege reputarēt immūdi. vt caro porcina ꝛ
huiusmodi. hoc tū nō erat fm eop naturā. q; ois creatura dei bona. i. ad Ty
moth. iiii. vbi Glo. i. Dicit de⁹ cūcta q; fecerat ꝛ erant valde bona. vbi tū
porcus īmūd⁹ a agn⁹ mūd⁹. vt dicit Aug. ytra Faustū. q; p alia īmūda
fm legē sūtia dā virtus q; sūt curāda. ꝛ tū q; ter euāgelica q; spūalia ē
indebita erat p tūm ideos illa observatio figuralis cibop nō erat amplī⁹
obseruāda. x Hec accedētes discipuli ei⁹. Dic ex doctrina ꝛpti ponitur
pharisęorum scandalizatio: quia per doctrinam christi videbant eorum fi
mulationē ꝛ doctrinam reprobatam: ꝛ ideo non poterant referre per ra-
tionem vel scripturam: ideo ex inuidia mouebant contra christum ad mo-
uendum traditionem: ꝛ quia veritas vite inflicit ꝛ doctrine non est ōmitte
nda ꝓpter scandalum alicuius: quia tale scandalum procedit ex malī
tia ipsius scandalizati. Unde dicit beatus Gregor⁹: Si de veritate scan
dalum oritur rectius oritri permittitur q; ꝙ veritas relinquat. Ideo sequ:
y Omnis plantatio. id est doctrina ab homine inuenta que non est le
gi ipsius dei consona. z Eradicabitur. quia non habet firmum fun
damentum ꝛ radicem. a Sinite illos. id est doctrinam eorum cura
te. b Cęci sunt. i. carentes vero intellectu legis. c Et ducēs ꝛ
eorum. quia alios ejiccant suo errore. ꝛ ducunt eos ad ꝓpriū.

Respondens

Ed dissere. Qđ aperte est dictum putant apli per parabolam dictum.
Dimittas ē auditor: q; vel obscura manifeste dicta obscure vult intelligē.

De corde enī. Non enim a diabolo immittunt: sed ex propria volū
tate nascuntur. Diabolus enī incertus est nō auctoritq; nec interiora nisi
per habitus ꝛ gesta nouit.

Non lotis. Spūa
lia dicta ꝓphetarum de
corde ꝛ corpio castiga
tione: vt hoc. Lauamini
mūdi: cessate malū cogi
tare in cordibus vestris
ꝛ per fidē gentilis fonte
ghīlē forsan⁹ arguerat.

Relictis calūniatoribus significat q; post re
surrectionē relictur⁹ erat
perfidiam iudeop: p predi
cationē inur⁹ ad gētes.

Et ecce mulier. Idē
marcus dicit nisi q; ait:
Jesus fuisse in domo et
mulier venit. Matthe⁹
pr tūa ybā: dimitte eas
q; cla. post nos: innuit q;
post ambulanē Jesum
ecce cananea. Venit ē mu
lier in domū vbi erat Je
sus: sī q; matthe⁹ ait: nō
fidit ei verbū. vdit in-
telligere: quia ambo ta
cuerūt: ꝛ in silētio ego-
sum est Jesus: ꝛ ita cetera
cōsequuntur que in nullo
discordant.

Clamauit ꝛc. Per
fidē clamat. vñ nouit vo
care filius dauid: ꝑ in-
carnationē confitēs. Ro
gat ꝓ filia. i. ꝓ ppio suo
nōdum credēte vt ipsa a
fraude diaboli absolua
Dei filia est anima vl cō
scientia cuiuslibet intra a cōdēnatā diabolo mancipata: ꝓo qua mater ecclē
sia rogat: vel ipse homo ꝓ sedata cōsciētia.

Qui non rndit. Nō de fiducia ē ne sit ꝓt⁹ hoc fac. In vlā gl. nec ab.

Nicolaus

a Rndens ait petr⁹. Dic aperit ꝓdicte doctrine ꝑpli intellect⁹ magis
in spūali: q; petrus ꝓ se ꝛ ꝓ aliis ꝑpli intellecti dicit: b Edifice no
bis. i. expone. c Parabolā istā. i. similē occultā. d Et ille dixit. Ad
huc ꝛ vos sine intellectu estis. q. d. tā diu audistē doctrinā meā ꝙ statī debe
retis intelligere ea ꝙ vera sūt. vñ segt: e Nō intelligis q; oē ē2. Illud
est verū ꝙ fymodochen. q; aliq; puro de oi qđlibet imputat: ꝛ a natura ex ꝓdite
ētiq; suppītuit: ꝛ aliq̄ reuocē tāq; ad nutritionē necessariū: ꝛ neutrū istop
coinquinat hoīem spūaliter loquēdo. f Que aūt ꝓcedunt de ore: ex verba.
h De corde exeūt. q; sūt ꝓpr⁹ motus signa. i Et ea coinqnāt hoīes.
qđ sunt male cogitatiōes signa. ꝛ hoc est q; segt: k De corde enim
exeūt cogitationes male. ꝛ per ꝓpa. l Homicidia. i. ꝓlia ꝛ colloqa ad
perpetrādū hmōi vitia que hic tāgit ꝛ cōsimilia. m Hec sūt q; coinq
nāt hoīes. spūaliter. n Nō lotis aūt manib⁹ ꝛc.] Imūdicia spūiualis.
o Et egressus inde secessit ꝛc. Reprobato errore pharisęor. hic christus
trāsit ad gentiles: vt ex deuotiōe gentilis ostendat inflā reprobatio indeop
ꝛ hoc est qđ dī: Et ego ecclia ielus inde recessit in ptes tyri ꝛ sidonis. Tyr⁹
ꝛ sidon sunt q̄dā ciuitates site in terra ꝓmissionis ꝓpe montem Libani: et
filij israel nō potuerūt totaliter expellere gētiles de terra sua. p Et ecce
mu. chana. natione. i. chananea cui habitauerūt in terra ꝓmissionis antecē
sores israel: nec potuerūt p eos totaliter extirpari. Unde ista mulier ab illo
qui romanerāt defendebat. Ista aūt audiuerat miracula ꝛ famas ielu ꝛpti
ꝛ ideo firmiter credebat q; filiā suam sanare posset. q Ad finibus illis
egressa. quia ꝛpm sequebat in via ad impetrādū sue filie sanationē. Mi-
cuo tamen dicit. vii. ca. q; venit ad ielum intra domū. ꝛ hoc est verū
fm sol: q; cum ibi nō crauduisset sicut a cū ei in utero clamab. r Miserere
mei dñe fili dauid. Audiuerat enim ꝛpm promissum iudeis dēcrāre de
genere dauid. s Qui nō rndit ei verbū. non ꝓpter indignationē: ꝑ
vt ex perseuerantia ei⁹ in pace offenderet fides eius ꝛ deuotio discipulop.
t Et accedētes discipuli ꝛc. modi enim erant ad hoc videntes eius fidez
ꝛ deuotionē. v Ipse aūt respondit. fmo negative tamen fuit impro-
perio. o. x Non sum missus ꝛc. quia ꝛpus erat primo ꝛ principaliter

fidei eius alios ꝓcipitium trahere
ecce ꝛ. Ceeus aūt ē ceco ducatū
praest: ambo in foueam cadunt.

y ad ꝓstitua
Respondens autem petrus dixit
z qualiter hec in me⁹ intelligenda
ei: Edissere nōbis parabolā istā
a interpretare b putatiua mystica
quod est ꝓpositū dictum
At ille dixit. Adhuc ꝛ vos sine i
tellectu estis. Nōn intelligitis: q;
omne qđ in os intrat in ventrē
c post digestionē
vadit: ꝛ in secessus emittit? Sic
d verba aīe turpia vel nociua e de cordis malignitate
autem ꝓcedunt de ore: de cō-
f ignis cognatus magis ingnat fomitis humidis
de ccunt: ꝛ ea coinquinant ho
minem. De cōsde enim exeūt co
gitationes male: hōmicidia: ad
ulteria: fornicatiōes: furta: falsa
g intuitiua mia
testimonia: blasphemie. Hec sūt
h exteriora autem
que coinquinant hominez. Nō
lotis autem manibus manduca
re non coinquinat hominez. Et
egressus inde Jesus secessit in par
i que fuerat ꝛ dicitur gentilium.
tes tyri ꝛ sidonis. Et ecce mulier

k ecclia de gentibus l a pristina conuersatione
chananea à finibus illis egressa

f ꝑfidi vel cordis damnata filii venit
damauit dicēs ei: Miserere mei
domine fili dauid: filia mea ma
g vt probatur patent ex circūstantijs
le a demonio vexatur. Qui non
respondit ei verbum. Et accedēs

h mysterij ignari vel mis mot vel ignorātie ei⁹ ita
tes discipuli eius rogabant eum
i vt quid venis et exaudiendo
dicentes: Dimitte eam quia cla
mat post nos. Ipse aūt respō
k ꝓ quo ad ꝓximum
dens ait: Nōn sum l missus nisi
l ꝓ quo ad ꝓximum
ad oues que perierant domus
m ꝙ ligat dimittere illicitū est. n vt dñs
israel. At illa vēit ꝛ adorauit eum
n ꝙ ꝓcedit
dicēs: Dōmine adiuua me. Qui
respondens ait: Nōn est bonus
sumere panez filiorum ꝛ mittere
o vera in ēē
canibus. At illa dixit: Etiam do
p nō merens quasi nō sedere ad mensam ꝙ ciuis tam
reliquijs q vulgaris ꝓfundissime
mine. Nam ꝛ catelli edūt de mi
q de cibis que cadunt de mensa domi
r sedentes quos scripsera prima loco apposita est.
norū suorū. Tunc respondens ie
sus ait illi: O mulier magna est
fides tua: fiāt tibi sicut vis. Et sa
nata est filia eius ex illa hora. Et
cum transisset inde ielus venit

Matthei 42

Ali vitat calūniā iudeop: glorie aūt ꝛ ꝑ passionis ꝛ resurrectionis ipi fuit.

Ubi ꝛ. Qui nō rndet. Et ad ꝓsā pertinet: ostēdere ielū sic ꝓ
fert tractādo ē religiosis: vel a ꝓpīo ad ecclīam. Si magis fidē ostēdendū. ꝛ
ad rndū. ad salūe nemo caret ꝓ infidelitē. ꝛ magis ꝓficit ostendendo.

Non sum m. Quasi dicret. ꝓt⁹ oportet me sacrificiū mei adulte
rij tradere. ꝛ sic adimplere
mandatū ꝓtis. Ego aūt
non sum ꝓt⁹ filius. Ideo
non debeo ꝓficere.

Panē filiorū. Filia ꝛ
dicit ꝓpter fidē. Nō ē
nō ꝓt⁹ ꝛ. Et ideo ꝓpter
nō ē bonū ꝛ. Ne canibus
vel gentib⁹ cuncta cibū
Lucas 15.

Nam ꝛ catelli. Ad
dit sacra scriptura: mise
ricor⁹ filia: ꝛ ma mysteria
qb⁹ humilitas ostendit
filiū militare scripture hu
milit tendūt: cautili: qui
modū ēē. puniti: ostenē
nō panes nō crustas. Ut
life stupēt: si mendatiū.

Magna est fi. Sic
stupēt de christo: nō hoc
ni ideo fidē in ipō: q; fir
(vt hoc dominus) fidem
gentili posset⁹.

Et sanata ē filia ei⁹ ex illa hora. Ex
pōit ꝓpter hoc ꝛ filius glorie
q; in eadem hora ꝛ
ꝛ ꝛ ideo fidē ꝛ
parat. Et quasi dicat
nis ꝛ filia christo
ne nisi ad eos sanandos
tra ad ꝙs nō vēt ꝓ p
salūandos per vbū fidē.

Et ita est fi. ꝛ. Ubi
dat ex ꝓpīa cathedrā
baptizati infantes q; nec

sape nec facere aliqd ꝑt: ꝑ per fidē ꝛ obsequiū ꝓximi ꝛ
tur in radicā: q; ex plenitudo gentius intrauerit tunc oia israel salua fiet.

De lyra

missus iudeis tanq; aplis eop. ꝛ ideo in ꝓpria ꝑsona nō ꝓdicauit nisi iu
deis nec fecit miracula nisi in ciuitatibus eop. Et ideo ꝓpter ꝓfectum ecclesie in
fide gentili ait fundamēlī: sicut habet hic. ꝛ Jer. iii. vbi ꝛpus ꝓdicauit sa
mariā ante quam ecclia gentiliū recipiendā. Potest tamē aliter ꝓdicta ēē ꝓ
blice gentilib⁹. Et hoc est qđ dicit aplus Ro. xv. Dico aūt ihesū mini
strum fuisse circūcisionis. i. aplm iudeop ꝓpter veritatē dei ad confirmādā
promissiones patrū. q; antiqo patrib⁹ iudeop fuerat facta. promisso de ꝛpto fac
abrahe ꝛ dauid: q; ex iudeis p matrem ptē sūt ꝛpi repulerit ꝛ gētiles ei ho
noperūt: nō aplis subdit vtiāt Ro. xv. gētes aūt sup mia honorare deū ꝛc.
sequit: ꝛ Ait illa venit ꝛ adorauit eū. adorando tamē dicit: s Dñe
adiuua me. Instruxerat enī filie sue reputabat sūl ꝛ per ꝛpm famulantem:
a Qui rndēs. negative. i. ei inproperio. ait: b Nō est bonū sumere
re panē filioꝝ. i. doctrinā ꝛ miracula ꝓmissa iudeis tāq; ꝑsonis ꝓpr
per cultū veri⁹ deī. c Et mittere canib⁹. i. dare gētilib⁹ q; ex deditū cul
tui idoloꝝ sūt canes circa cadauera alalia defunctoꝝ. d At illa dixit
etiā ꝛc. i. bonū est in cibo. e Nā ꝛ catelli edūt ꝛc. q. d. licet catelli aliq;
medicamtpote micas cadētes de cibo patris filiop percipiāt: a etiā gētiles de
bebāt aliqđ salte modicū petere de bñficiis ꝛpti. et quo ps q; nō est ꝓpr
tus in ꝛpo vt ei dicit: Nō est bonū ꝛc. ꝛ ꝛpā dat⁹ mulieris vicem: imo
bonū est: q; ꝛpā ei⁹ est intelligētia q; nō erat regulariter ꝛ ordinarie saltem
bonū est ꝛpo esset aplis iudeop vt dicta est. ꝛpā aūt hui⁹ mulieris intelli
gentia est in cibo ꝓpter. f. petere deuotionē ꝛ vt obtineret cultū ꝛpti fun
dationē. f Tunc rndēs ielus ait: o mulier magna est fides tua. q; ꝑs q; ex ꝛpo facto fuit: q; nō fuit retardata a ferenda petitā. ꝓmo ꝓpter ꝛpti
facturnitatē. nec fecisse ꝓpter ea ꝓfectionē negatiuā. nec tempo ꝓpter ipsius
petiti adhesi rationi negatiue. ꝛ id subdit: g Fiat tibi sic vis. q. d. ꝙ
deo tua hoc meret: qđ ꝑs ex facto ei⁹ fundēt: h Et sanata est filia ei⁹ ꝛc.
Patz etiā ex dict⁹ q; tardatio ꝛpti ad exaudiēdū ei⁹ petitionem nō fuit ex
ignorātia vel voluntate: sī vt ex gloriatiōe mulieris ostēret fides ei⁹ ꝛ de
uotio ingētior exaudiēde. i Et ecce multi. Dic tertio ꝛpus venisse ad
iudeos collato eis amplioni numere fecit post ebdomadā gētili. reuertit
ad iudeos ꝓ fidei illuminatiōē. ꝛ ideo facit eis plura miracula q; ab ꝓne

infirmos

In mon. vbi in mōe: vbo in alio fidelit̄ in tua malicia nō pot
fi intelligi.

Ecce. Cor filii qui non intelligūt quia fi obediant imperio.
Ecce. Cor filii qui non obediunt cruci dñi intelligant.

Deſiuo ait. Q̄ docet diſcipulos vt docent myſteꝛia ei⁹ nō dare

Generatio. Et ſic ſignificat q̄ ſicut ſuꝑbia ſine humilitate
ſic ſcia ſine caritate.

Et reliquit. Et ſic ſignificat q̄ ſicut ſuꝑbia ſine humilitate
ſic ſcia ſine caritate.

Et ſic ſignificat q̄ ſicut ſuꝑbia ſine humilitate

Respondens simon. Alter vnus respondens r vni respondetur pro
omnibus vt vnitas in omnibus obseruetur.
Dei viui xc. Aut detractionis falso q vere quoq; genito vel de mor-
tuis resuscitato vel de vnigenito materia hoc intitularunt.
Bariona. Bene sit celebre q; vbiq; pia simplicitate liquescunt vel
te plene ebraica sit ea.
Respondens autem dixit Jesus. Beatus es simon barjona: quia caro r sanguis non reuelauit tibi: sed pater meus q in celis est. Et ego dico tibi quia tu es petrus: r super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Et portę

† aliquis ab alijs non dominus sed ostendit

† tibi r apostolis id est generaliter super alios
† sola r simplex caro r sanguis reuelauit tibi
† in patre omnibus respondit.
† sine aliquibus confessione
† filius columbe spiritus † caro r sanguis tibi
† tibi gratuito † ostendit mentes hominum
† qui credis in me

inferi non preualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni celorum. Et quodcunq; ligaueris super terram erit ligatum r in celis: et quodcunq; solueris super terram: erit solutum r in celis. Tunc precepit discipulis suis vt nemini dicerent q; ipse esset Jesus christus. Exinde cepit Jesus ostendere discipulis suis quia oporteret eum ire hierosolymam: r multa pati a senioribus r scribis r principibus sacerdotum r occidi r tertio die resurgere.

† non separabunt eam a charitate mea r fide
† † non separabunt eam a charitate mea r fide

te inferi non preualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni celorum. Et quodcunq; ligaueris super terram erit ligatum r in celis: et quodcunq; solueris super terram: erit solutum r in celis. Tunc precepit discipulis suis vt nemini dicerent q; ipse esset Jesus christus. Exinde cepit Jesus ostendere discipulis suis quia oporteret eum ire hierosolymam: r multa pati a senioribus r scribis r principibus sacerdotum r occidi r ter
† potius iudicij publici † certe † qualibet indigenti re
mittitur ecclesiastica vel vnica apud deum vnitas r
catholica † qualibet; si lohannis iudicium tu vnitas r
remittitur peccatorum contingentem a deo
† non alijs sed prouerbialibus

tio resurgere. Et apprehendens eum petrus cepit increpare illum dicens: Absit a te domine non erit tibi hoc. Qui conuersus dixit petro: vade post me satana: scandalum es mihi: quia non sapis ea que dei sunt: sed ea que sunt hominum. Tunc Jesus dixit discipulis suis:

† quicunq; vere patrem r filium vult me imitando re
nunciet voluptatibus suis
† sicut ego hoc ex charitate

Si quis vult post me venire abneget semetipsum r tollat crucem suam r sequatur me. Qui enim voluerit animam suam saluam facere

† in futuro † quod nemo agricola frumentum
seruat: perdit sed seminatores hoc

perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me

† non propter earum gloriam vel aliud quodlibet

inueniet eam. † Quid enim prodest homini si mundum vniuersum lucretur: anime vero sue detrimentum patiatur. † Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis

† ad hoc non pro anima pro filius hominis, sue opera redire

venturus est in gloria patris sui cum angelis suis r tunc reddet vnicuiq; secundum opera eius. Amen dico vobis sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem: donec videant filium hominis

† a specie mensis q. Quando quis non sic mutat de pelli
† † Hec est vita eterna ut cognoscant te solum deum verum
† † Hec est vita eterna ut cognoscant te solum deum verum

venientem in regno suo.

Post C. XVII. dies fer assumpsit Jesus petrum r iacobum r

Absit a te. Non vult petrus dei passionem fieri: sed humanum
quod putat refugit.
Vade post me. Super ista illa gloriosa in futurum promissa sunt:
non in primis data. Et dicendo ecclias meam: r.t. data. xc. Que ei statuis do
dicit nunq; postea locum esse inuenisse in eo.
Quia non sapis.
Mat.8.b. Nō placet tibi vt p mortem mea mihi redimam
quem est voluntas patris:
sed carnaliter hec sapis.
Si quis vult. Post
dicta apostolis passione
r resurrectione: hortatur
ad sequendum tam eos
q; turbam.
D Semetipsum. Os
per veritatē d: vt capiat
ea vitra se est. Remotis
vitijs: virtus sequat: vel.
c.l. t. f. me.
Q Est enim per veritatē: abnegare se: qui dicit
bat: Vino autem ego iam
non ego. Quod vo vitra
se erat reperat: vixit vo
in me christus.
To Lat. c.f. Erat tol
litur vel est per abstinen
tiā corp' vel est p oppatio
nē, primi anim' affligat.
Erat abstinentie ba
buit paulus vō dicebat:
C. affligo corp. me. r in ser
re. C. compassionis quoq;
est ait: Quis infirmat et
ego non infirmor?
Quid enim p.o.
Ecclia hy tēpus placitio
hy r hy' pacto. Dic
Nicolaus
q; a deo erit ordinata a Et assumens est petrus. in secreto. Ea siquis
nō debet superiori public arguere. b Absit a te xpe, q. d. indecens est
q; tanti ignominiose patiatur. c Qui conversus. i. facie versa ergā petri
vt est de ira tamentate efficax' arguerat. d Dixit petro: vade post me
sathana. C. adversarie: in quā per ultas incepatione' sul volebat salut' hu
mani generis quodāmō impedire: r p ista tpo aduersabat q; erat hui' salut'
mundi'. e Scandalū es mihi. Scandalū ibi proprie accipitur scandalū acti
um. prout dicit. d. dicti aliquā' vel facti minus recto. bono: occasionem
ruine dicit. Scandalū adt pusillū est ruina aliuī' in tali facto vel dicto.
Nostra aūt potuit habere locū in rpe: r id scandalū hic accipit pro ipedi
mēto. q. d. Scandalū mihi es. i. Justificit in tecum me a salute mihi ipedire.
Cui' nō sapis: f Quia nō sapis ea que dei sunt. quorundā. Opediunt
hoc festinationis diuine. g Sed ea que hominū. q; illud qd dicit est
petrus dicabat ex motu et affectu humano. h Et dicebat dicit. Hoc
ppone vbi hic imitandū ex pte: r vitandū in duab partib. ut primo facit
qd dicit est ppositū. f accepit fuit institutionis. f' genuit q; hoc gloriū fu
turę reluctionis: de filius cui bota, dicit ipse: i Si q; vult post me
venire. incl. vo: mihi r facta secutio. k Abneget semetipsū. i. affectu
humanū: nō solū mei passionē nō impedēdo sed etiā me in hoc imitando.
l Et tollat crucē sui. i. paratus sit in alis velificare crucē portare in eius
crucifigat ignominiosē. Ad hoc aūt rationē induxit. d. m Qui enim
volu. alas suas sui. fa. perdit ei. Hoc aūt pōt dupliciter intelligi. primo cui
dā vanitati significationē. Uno modo dicit est q; animosus: in alio sensu
dicit sic: Perdet ei. subauditū gendi est: in alia vita. q. d. Qui enim volu.
alas sui sui. facē. i. delitias r voluptates occupare in hac vita: q; hoc ē vi
tare sui salutē: sm opinionē carnalitatis: talis pdet ei in alia vita q; eligat
eas ad penā inferni. Alio mō pdere dicit est q; deficere: r tale cum vl pdat
ens subauditū est in hac vita: r est sensus: Qui enim vo. alas sui sui. facere.
Quasi ad meriti vite eterne. Perdet ei. deficiat corpus laboris' r passio
nibus exponendo: et quos sanat separato ab a corpe. Et hoc est alias pdere
sm estimationē fatuas carnalitatis: sit saluare ei sm veritatē. sm hoc in illi
vltimi sanct'. n Qui aūt pdi. alas sui. propter me. hoc ei. pdet eum
mont sustinēdo. o Inuenit ei. i. brimalice deo fruēdo. et ea ala ei' pt
timentia spendita ē eius' corruptibilis' r transitoria. ip habendo. p Quid
enī. pdest vl. q. d. nihil. imo pr tanta pōt nutrisse pōt illud qd ē incon
stāte r mutabil in ea. q Filius ei. bota. quia inutiliter ea est ad finem
dum exspētā sue passionis. idco ne terreant mentē expulit r transitoria p
mitti ea promisit future reluctionis quod cōplenda in adventu domini ad
iudicii. quia tunc vita eterna dabit ad veā immortalē: r hoc ei qd dicit. Fi
lius enim hominis. i. dabit' verus homo. r Venturus est ad iudicium. f.
o In gloria patris sui. quia in forma gloriosa iudicabit. r Et tunc
reddet vnicuiq; s' habita gloria alc r corpore actiua adt penas vel alias. Et
vt sint de futura gloria alc r corpore magis certi. f mittit ea q; aliquib'

tempora designat in preceptis. Nam spem placentis ponenda est animus
r spem pacis frangenda sunt terrena desideria. Nam quid pro homine.

Aut quā. Nec lucra nec timores nec aliquid aliud retrahat a salute: ea
qui' cōmi. da homo.
Caluc. fa. ac. r no. d. in. Dic rāsit terrenā. p ista pōta pertinēs ad

Filius autem hominis venturus est in gloria patris sui cum angelis suis r tunc reddet vnicuiq; secundum opera eius. Amen dico vobis sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant filium hominis venientem in regno suo. f. apparent eis in forma corporis gloriosa qualē debent post resurrectionē ei adapt' fuerit p illis regni. nec ei dicit de ipsa futa ad' ab illis. vlt. Quia q mihi ego pōta in celo r in terra.

C. XVII.

a Post dies sex. Fenestra ecclia quatuor in fide in peccatum ca. hic
c ponit euāgelia, haud minora p̄dicatio. Et dividit in duas partes. q.
prima declarat gloriā future reluctionis. r facilio efficacia hui
pollentia: ibi. Et assumens autem. Precedit aūt hoc modo cohe. t. to
biograde ad peccatum ca. vt cōtinuat principii huius capituli ad finē pe
cedentis vbi. p. mittit ei gloriam future reluctionis vt vilum est. Prima
dividit in duas pte: q. primo ostēdit gloria future reluctionis ei
hec fiebat ei sanc. duplicio questionis ibi: Et interrogauerunt discipuli.
Prima in tres. quia primo ad declarationē future reluctionis dicit qd
qdā in hac generatione. facilio subsequit huius trāsfiguratio ostendens ei
Et tunc apparuerunt. tertio ea hec ponit' subiungit subiungit. ibi. Et
descendentibus illis. C hec christi transfiguratione cumplicta venit ei
hinc: videl. tempus determinatum: conuenientiam loci: r modum. Et tam
ad tempus dicit hic: Et post dies sex. Ea premittere videtur discipulis fa
et intendo dicit: Quasi quidam de hic stantibus xc. Considerandum est q
Ire xc. dicitur post duos octo. quia mattheus non computat dies in qua
dicebat sed eis premittendos: nec ultimum in qua transfiguratus est. Sed
punit ei tempus intermedium. r ideo fm veritatem computando tempus
tempus a premissis facta vsq; ad transfigurationem. transfiguratio fuit
in octava die. Ratio autem huius fuit quia ita a transfiguratione facta est ad
esset vndā subiungit gloriam future reluctionis. Ita aūt erat in octa
va die mundi: propter hoc figuratum est hic per octauum diem. Primo
enim die mundi fuit ab aliam vsq; ad nos. Secunda a nos vsq; ad abrahā
tertia ab abraham vsq; ad david. quarta a david vsq; ad transmigratio
nem babylonis. quinta a transmigratione babylonis vsq; ad christū. sexta
a christo vsq; ad finem mundi. Hic autem sic enim accipiuntur fm no
nerios status vtaminum in hoc mundo. Septima autem accipitur fm statū
animarum quiescentium in paradiso. r ideo incipit ab alcione dominī
ea nobis erit eius pausatio vsq; ad iudicium. r ideo ab alcione dominī
dicit qui vt est ista etas. Quinam ad similitudinem temporis. octava etas
erit refurrectionis. r sic pt q. bene significatur hic per octauum diem. Et
pt temporis duorum hic in trāsfiguratione. Conformium autem notat
cum dicitur: b Assumpsit petrum r iacobum r iohannem. Hi enim
pre fuit assumpti ad videndum gloriā future reluctionis propter per
fectionem eminentie spiritus inter alios. petrus enim propter feruorem
fidei erat inter alios principalis: propter quod et pauliplurimum fuit

a duxit

mentia in cruce habitare q̃ modo? Omnino debet intelligi. Bonum est nos hic esse: faciamus hic tria tabernacula: tibi vnum: moysi vnum: & helie vnum. Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obumbrauit eos. Et ecce vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: ipsum audite. Hoc tam potens protectorii morbis incarnationis istius mysterium nobis patefecit. Propheta[m] suscitabit vobis deus. Et quasi morbis profuit.

Et audientes, i. intelligentes cum timore vnum vtriusq; testificantur deitatem. Tenuerunt: vel quia si erant alii ignorarunt: vel quia nubes operuit eos. Vel quia vocem

Surgite. Pulsata dogmata patrie: cito mutantur non auditur.

Leuatis autem oculis &c. Ablata nube videt. Petrus & moysis & helyam euanuisse: quia postq; legis & prophetarū vmbra pulsata: que velamine sue apparicionis tegebat: euangelio reperitur.

Nisi soli. Deus. Si enim moysen & helyas cum Xpo participassent: vox patris videretur incerta: cum potius deberet testimonium.

Nemini dixeri. &c. Ne gloria tantum regni prosequeretur: & apud rudes signis crucis scandalum faceret.

Quod helyā oportet. Tradito pharisæorum est iuxta Malachiā prophetam q̃ helyas venit ante aduentum salutoris: & reducat corda patrum ad filios & filiorum ad patres: & vtrumq; omnia in antiquū statū. Existimant ergo apostoli transformationem gloriosam vltimas hanc esse: & ideo videbant & dicunt: Si tam

vobis quia helias iam venit: & non

Nicolaus

diuinum beneplacitum complebitur de redemptione mundi. Sequitur:

a Et audientes discipuli ceciderunt in facies suas. Hoc autem factum est ad declarandum humane fragilitatis tepiditatem diuine maiestatis. b Et accessit ihesus ad consolandum eos &c. c Et tetigit eos familiariter & dulciter eos consolando. Sequitur: d Leuantes autem oculos suos neminem viderunt &c. quia moysis & helyas iam recesserant reditui voluntate diuina ad loca vnde fuerant adducti. e Et descendentibus. Hic ponitur discipulorum instructio de videnda potestate quam ipse cepit cū ihesu ne visionem predictam alijs diuulgarent ante reformationem suam ne alij audientes christum cū apparuisse in forma gloriosa eum despicerentur postea videntes ipsum pati tam ignominiose. f Et interrogauerunt. Hic ponitur solutio duplicis questionis subrepte ex predictis. Secunda ponitur ibi: Et cum venisset ad turbam. Circa primum aduertendum q̃ discipuli audierant a pharisæis & legisperitis q̃ helyas debebat venire circa mundi cōsummationem vt habetur 3to Malach. vlt. & ideo quia helyam viderant credebant finem mundi appropinquare. Quem q̃ ipse ita esse recitet & nihil docuerat vel predicauerat eorum tamen scripta sit Malach. vlt. q̃ debeat conuertere corda patrum ad filios. & ideo quereabant intellectum huius quomodo sit intelligendus cum aduentus ante christi. Et iuxta: breuiter respondet q̃ dupliciter ipsius est aduentus. Vno ad iudicium in fine mundi & hunc precessit helyas in propria persona per dicendo iudicia & consummabit ad deitatem & faciem anteqũ veniendo: q̃ hoc est quod dicit: q̃ Helyas quidem venturus est in fine mundi. f. h Et reducet omnia quia omnes iudei qui tunc inuenientur ad deitatis cognitionem. Alius est aduentus ipsius christi in mundum quia iam peccatis & huic peccanti in spiritu helye. i. Iohanni baptiste qui baptizat aquis veritatis sicut helyas. & hoc est quod dicit subiungit: i Dico autem vobis q̃ helyas iam venit. i. Iohannes baptista qui venit in spū & virtute helye vt habetur Luc. i. k Et non cognouerunt eum. i. iuxta eius & doctrinam non approbauerunt quia pharisei & legisperiti baptisma suum & doctrinam contempserunt. Per eos autem consilium vt probabile

Et cū venissent. Et ecce vtrumq; congruunt. In monte non in mollicia. Ad turbas non ad vrbes. Ad vnum laborantem non ad multos. Non q̃ huius temptationis [illegible]

Domine miserere. Hoc est: Dne miserere filio meo quia lunaticus est. i. mala

le patitur. Mīs sepe cadit in ignē

& crebro in aquas. Et ōt. Tuli eum discipulis tuis: & non potuerunt curare eum. Respondens autem Ihesus ait: O generatio incredula & peruersa quousq; ero vobiscū vsq; quo patiar vos? Afferte huc illum ad me. Et increpauit illum Ihesus: & exiit a deo demonium

& curatus est puer ex illa hora. Tunc accesserunt discipuli ad Ihesum secreto & dixerūt ei: Quare nos non potuimus eicere illum? Dixit illis Ihesus. Propter

eo quecunq; voluerunt sic & fiet

lis hois patiturus & ab eis. Tūc intellexerunt discipuli q̃ de Johanne baptista dixisset eis: Et cum venisset ad turbas: accessit ad eū homo genibus prouolutus ante eum dicens: Domine miserere filio meo quia lunaticus est. i. mala

Et obtulit. Et dum adhuc loqueretur: ecce nubes lucida obumbrauit eos. Et ecce vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: ipsum audite.

Respondens. Mīs nobis figuratum est

Et increpauit. Quia in eius est non homini: & vnus ex vnis omnibus: sed sicut multitudo ex quo omnia sua peccata

Et erit ab eo. Quia in eius est non homini: & vnus ex vnis omnibus: sed sicut multitudo ex quo omnia sua peccata

Et cum venisset. Et ecce vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: ipsum audite.

Et audientes. Et ecce vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: ipsum audite.

Et cum venisset

Propter hoc. Et quando non exaudimur non est impossibilitas
pertinens ad culpe reprehensionem.

Hoc genus. Et opponit se fidei vere a tam feruente esset que transferat montes
a regio ad alterum.

Sicut granū. Hoc quasi grano sinapis operati: q sit
in hoc humilis: et in pe
[illegible] credulitatem vestram]. Amen quippe dico vobis: Si habueritis fi-
dem sicut granum sinapis: dice-
tis monti huic transi hinc: et trā-
sibit: et nihil impossibile erit vobis.
Hoc autem genus non ejicitur ni
si per orationem et ieiunium. Cōuersantibus autem illis in Galile
am dixit illis Jhesus: Filius ho-
minis tradendus est in manus
bominū: et occident eum: et tertia
die resurget. Et contristati sunt
vehementer. Et cum venissent ca
pharnaum accesserūt qui didra
gma accipiebant ad petrum et di
xerunt ei: Magister vester non
soluit didragma? Ait: Etiam. Et
cum intrasset in domum preuenit
eum Jhesus dicens: Quid tibi vi
detur simon? Reges terre a qui-
bus accipiunt tributum vel cen
sum: a filiis suis an ab alienis?
Et illo dixit: Ab alienis. Dixit illi
Jhesus: Ergo liberi sunt filij. Ut
autem non scandalizemus eos:
Vade ad mare et mitte hamum et
eum piscem qui primus ascende-
rit tolle: et aperto ore eius inueni
es stater. Illum sumens da eis
pro me et te.

Filius hominis. Semper latis misceat tristitia: vt cum venerint quasi
parata manus molestie teneatur.

Et contristati. Hoc non de infidelitate pro tunc: sed de dilectione qz
nihil humile de eo putabant audire.

Et cum venissent ca. Per augustū celare iudea facta est tributaria: et
omnes coli capite tenebant. Ait: et ioseph et maria pergūt in bethlem.
Marcus qui a nostris est in egyptum quod est oppidum galilee vbi ca-
pharnaum fabricatus possumus tributa: et pro signore multitudine nō au-
dent ipsum aggredi. sed comedunt discipulos siue malicioſe siue fideliter:

Nicolaus

Et postq̄ fecerunt motum turbationis et fraudis contra alios apostolos consequenter incurrerunt quendam torporem in fide: et quibus secuti est q̄ non potuerunt demoniacum curare. a Amen. id est fideliter.

b Dico vobis si habueritis fidem sicut granum sinapis quod est modicum in quantitate sed maximum in virtute. c Dicetis. i. dicere poteritis:

d Abscondi huic transi hinc. i. huc apostoli legantur montes non transiui
isse ad litteram. legantur tamen montes scisse in virtute fidei vt montes
significent: et colles illuminatos: et confortata: que non possunt fieri nisi virtu-
te superiori ali: et diuina translato autem montis ad alium locum ali-
quando fit virtute naturali sicut in terremotu vehementi: vel potest dici q
mons hic accipitur metaphorice. id est diabolus qui potest dici mons pro
pter superbiam: quia ipse est rex super omnes filios superbie: vt dicitur in
Job: et sic sensus: Si habueritis fidem feruentem, faciet charitate: po-
tentia: vel ipse mons huic. id est diabolo transi hinc. id est de obsesso lan-
gido: et transfert de corpore quando: et sic in hoc offendit causam quare non
potuerunt eum eicere: et hoc est quod subditur: e Hoc autem genus
non ejicitur nisi per orationem et ieiunium. Oratio autem que est mentis
elevatio in deum: et ieiunium per quod refrenatur caro sunt effectus fidei
formate per charitatem. Sciendum etiam q̄ sicut in diuersis rebus corpo-
ralibus administrādo diuersi angeli a deo preponuntur: et diuersorum ac-
cidentium: sic etiam in diuersis tentationibus diuersi demones habent spacia-
lem effectum: quia aliqui potissime sentiunt de viuificis congregationibus: aliq
de honestibus appetendis. Unde et aliqui dicuntur spiritus superbie: et alii
spiritus luxurie. Hic autem demon habebat virtutem tentandi potiſſi
me de vitio carnis quod vitium potissime refrenatur per orationem et ieiu-
nium: et per consequens demon de talibus tentando per talia superatur.

f Conuersantibus autem illis. Hic declarat se esse precium nostre redē-
ptionis: et tradidit in deo. quia primo offendit suum futurum passionis.
secundo et quod in facto declarat sue passionis efficaciam: ibi: Et cum ve
nissent. In prima parte dicit sic: Conuersantibus autem eis. i. Christo et
pulis suis. g In galilea. que erat terra vbi fuerat concepta et nutrita.

h Dixit illi Christus filius hominis tradetur in manus hominum: quia per iustitiā
eum homines tenuerunt: et iudex tradidit eum in manus iudeorum: vt haberet
Job xiij. Et a iudeis traditus est in manus gentilium. i Et occident
eum: tertia die resurget: cum mortis sua predixit resurrectionem suam re
mouit quia eius discipuli in eum desperationem. k Et contristati sunt vehe-
menter. quia eius discipuli in eum valde et grauiter quod non mirum est si eō
erant tunc passionis eius audita. l Et cum venissent. Hic ostenditur
passionis eius efficacia que est libertas vera: quia per passionem christi fu-
erunt eli: Magister vester non
soluit didragma? Ait: Etiam. Et
cum intrasset in domum preuenit
eum Jhesus dicens: Quid tibi vi
detur simon? Reges terre a qui-
bus accipiunt tributum vel cen
sum: a filiis suis an ab alienis?
Et illo dixit: Ab alienis. Dixit illi
Jhesus: Ergo liberi sunt filij. Ut
autem non scandalizemus eos:
Vade ad mare et mitte hamum et
eum piscem qui primus ascende-
rit tolle: et aperto ore eius inueni
es stater. Illum sumens da eis
pro me et te.

vtrum nobis tributum contribuat esset?

Quid tibi videtur. Simon si petrus suggerat vbi interrogat ne sum
dubitentur discipuli ad postulationem tributi: cum videant eum nobis que
co absimie gesta sunt.

Rex eo terre. Hic notat q̄ filius carnum filius regis erat et quia nul
lus a seruitute diaboli liberatus: ita libertas hic declaratur: cuz dicitur:
Et cum venisset capharnaū accesserūt qui didragma accipebāt. Capharnaū
erat ciuitas principalis in galilea. et ideo ibi manebant qui tributum col
ligebant et parte romanorum quibus iudea erat subiecta: et quilibet capi
tancus domus solebat didragma: et valet didragma duplex dragma.
dragma autem est octava pars vncie et valet sex obolos. obolus autem
valet quantum vnus parvus turonensis: et sic quilibet capitancus solue
bat annuatim quasi vij. turonenses. ista autem possunt colligi ex his que
dicunt Josephus et Isidorus de ponderibus. Illi igitur qui didragma
accipiebant a quolibet capitanco dicunt petro: m Magister vester
non soluit didragma: non faciebant mentionem de apostolis: quia non
accipiebant nisi a capitancis vt dictum est. n Ait: etiam. quasi dicat
hoc est verum. o Et cum intrasset domum preuenit eum ihesus ex
que fact a erant in eius absentia sibi predicendo: et hoc ostendit q̄ ubi
luctat ipsum sequitur: p Reges terre a qui. scil. tributum vel. Hoc
autem interrogauit non ignorans quid erat responsurus: sed vt ex sua re
sponsione melius informaret cum de veritate. q Et ille dixit: ab alie
nis. dixit illi ihesus: concludendo veritatem. r Ergo liberi sunt filii.
Ipse autem christus erat filius dei sm naturam diuinam: et per consequē
nullo subiectus. similiter sm naturam humanam erat filius dauid et per
consequens liber a tributo. Et ex hoc sequitur q̄ apostoli qui erant de ei⁹
familia essent liberi. Veruntamen ne scandalizarentur illi qui colligebant
volunt tributum reddere, ad cuius euidentiam considerandum q̄ scandā
lum aliqñ oritur ex malicia quale fuit scandalū phariseoz: et tale est scā
dalum: sicut dicit c. ij. xv. ca. Aliqñ oritur ex ignorantia: et tale scandalū vitabile
est. Saluatur triplici veritate. i. officio: vite: et doctrine. et tale erat illud scā
dalū: quia illi qui colligebant tributū erant gentiles legem et ppter ignoran
tiam et ppter hoc ignorabile q̄ christus esset liberus a tributo. tum qz filius dei
sm naturā diuinam. tum quia filius dauid sm humanitatem: quia nō tenen
tur tales filii. dare aliis eis tributū nō est pena veritatis violentiam: et do
ctrine. ideo dicit: voluit dare ppter scandalū vitandū: cadit enim calla in
aliquibus terris vbi non est consuetū decimas dare non reputa decimas
ad scandalum vitandum: et hoc est qō dicit christus. s Et ait nō scan
dalizemus eos. va. ad ma. et mitt. hamū. Et quia ps q̄ dicit? erat in pasq
q̄ nō habebat vnde posset soluere tributū. scandē. t Et cū piscem. i.
Et quo ps eius diuinitas futura cōtingentia certissime scit predicendo.
u Illum sumens da eis pro me et pro te. stater enim valet duplex dra
gma. Christus enim voluit dare tributū pro se et pro petro quia tam petri
fuerat capitancum super alios apostolos vt tributus ferebant exemplo.

De lyra

C. XVIII. In illa

In illa hora. Super⁹ fidata est ecclia gentil
in fide: hic fundat in moribus: et dividit in tres ptes. In tres ha
bet diuersos in ecclia. Primo enim describunt virtutes actiuas: et
secundo religiosos seu perfectiuos. sequenti ca. et tertio prelatos. et ca. Prima
in duas. q̄ primo describit virtutes fidelium. f. ecclesie. deinde ostendit de:
Et q̄ faciendum. Ad cuius evidentiam hoc pro intentione. q̄ salutem deserentibus vir
tutes actiuas: pueriles leges ab hebreis duplici de ca. f. q̄ et fidamenti
alias virtutis vt dicit Lr. q̄ habent occasionē et pbatur. Inchoat i. predicti
ca. dicit. Et cui q̄ salutem affectant petri Jacobi. et Johannis alios discipulos et
venit eos mihi fortiū et tradiguare. f. ab eos. ij. alij aliqui homines pueri
mortis cupidi laudis incurrebat. Ait: q̄ p petro tributū qō fu
ius a regnantes colligebat. ab eis cū principal. alios etiam ut capitancis:
ppter qō alios alij nō diligunt. qz nō erāt adhuc confirmati p mysterium. Ipse
fil in via positi expertes liter se alterum de maioritate qz eo erat maior: vt
hi expostⁿ ab arcad. et postea pō venisset ad domū ubi duo filii ei ab eis de
quo i via disputauerūt: et sic ip⁹ per verecundia tacuerūt: videns mortē sū
perbie: eis reprobauit a salutatore: et post paululū facit eos bē doceri a
Matthēo. In illa hora. hoc f. post tpo modicū. b Accesserūt discipuli
ad ihesū. videtur se et reprehendere ab ipso de priūs maioritatis discussa.
c Quis putas maior. f. regno celor. nō secretis tñ ihesum qz erat maior
inter eos de q̄ post videbat. et qz erat maior in ecclia militis: p merita: et qz
in ecclia triūphāte p̄mili. Et ait: nemo tñ magis mouit facta q̄ verba.
tñ docuit eos bē humiliare potiūs qz culpabili scandalizari. f. eos. vi. Et
advocato ihesu paruulo: cuius malicia. f. beati martiali. q̄ pollicia a beato
petro missus i gallia predicauit lemouicibus fidē catholicā. e Statuit
eū i medio. vt videret ab oīb⁹ videret: et audire posset. f Et dixit. sm. f.
fidelit. g Nisi conuersi fueritis. ab duabus. f. fugibus a mentibus
malorum. b Et efficiamini sicut paruuli. f. humiles: et simplices sine
malicia peccati. i Nō intrabitis in regnū celoz. nemo enim erit magis fue
runt p supbiā. et ideo oportet holeū illuc venire q̄ vult pervenire. f. p humilitatē.
Quicunq̄ ergo humiliauerit se. f. a. d. ille
qui erit humilior: erit maior hic p gratiā: q̄ humilitas est recta dispositio ad
gratiā suscipiendā: sm q̄ dicit beat⁹ Jacob. iiij. ca. Deus superbis resistit: hu
milib⁹ autē dat gratiā: et talis erit maior in ecclia triūphāte. Quicunq̄
ergo q̄ ex hoc nō legē q̄ hūilitas sit maxima virtutū: q̄ virtutes theologice
sūt maiores q̄ moralēs vt dicit sc. f. fidei spei et charitas. Per similitudē aut. f.
virtē moralis. Et iterū. f. virtutis moralis⁹ prudētia q̄ percipit alias virtu
tes morales: et ponit in eis medietatē est maior alia. Et iterū. f. iustitia q̄ ponit
rectā ordinē ad alterū est maior q̄ humilitas q̄ facit bonū et bene ordinatū
huic ordini. Sed p ratiō vt q̄ maioritas i regno celoz pōsistit in humilitate. sic
declarat ex dicto ihesu posito ibi: Quicunq̄ ergo. Ibi q̄ sicut dicit et bñitas est fundamentū aliarū virtutū. sic ergo
et magnanimitas fundamentū parti argui: et maxime ab eis qui sunt ordinati:
sic in ppōsito et magnanimitas humilitate arguit magnitudo fiducie: ita
sicut humilitas nō sit maior inter alias virtutes q̄ illa esse sunt parui ap
petitores nō sunt maiores simpliciter. Item q̄ virtutes sunt coniuncte: maxime

prium q̄ multiplex pena vitam finire. q̄ lubrico frangens mentes mortē pro
ducunt. Hoc per mediam aliquorum sanctorum virtutem habet expo
nitur per profundum maris extrema significatio. Quicunq̄ ergo ipse humi
liauerit sicut parvulus iste. f. ihesus. hic humiliatus obtemperauit ei vt ei
fuit ordinatus patris ad mentem animo acta confirmatis q̄ pena officia
sicut in caligo tenebrosa
lem ecclesie ostendit q̄ ipse
bis odiet scandalizare
cum pena q̄ ei. Quia
ter: Adhuc ibi mentem
gentilis ecclie. ad lapi-
dem qui abiecit hic cum
perfectionem christianā
lenitatis: hic pena pla-
cuit vt cum sua humili-
li mentem mergatur.
Nota q̄ necessarium pe
tus fine peccato vitare sed
dalum proprium vitare.
Et si hoc veritate est: pe
scandalo veritate relinqui
non debet.

Quicunq̄ igitur scandalizauerit. Hactenus humilis verbo
vel exemplo doctrinā
vel alterius vitā confa
tur: infernū facere cū
mentes non opponit con
fidere expedit ei.

Expedit. Quia multo melius est pro culpa locum fidelium pe
nam: q̄ eternis seruari cruciatib⁹. Nisi enī indicaret bonū in illo pena.

Vae homini. Quia non indicatur sm voluntatē sue male proueniū
sed sm ordinem quē intendit: Si autem manus tua. Docuit figura
re scandalizandi ordinatur: nunc quia tam graue et horribile est scan

De lyra

virtutes infuse. f. omne fit q̄ fit. et charitate. et ō Spūs sanct⁹ dat vna virtutē
cōdē hoc tñ ordinē ordinat alteram. q̄ nō dicit vna virtus
tis fuit virtutes dicit maior q̄ alia. f. in illud qd est formalis virtu
maioris humilitatē loquendo de vera humilitate. q̄ pōt sic
maiorē. et ibi dicit q̄ est magis humilis est maior. Et ideo q̄ humilis
humilitatē nō sed propter aliquā virtutem habitualē charitas q̄ ipse
mus ipsa humilitatem. Et q̄ subiecit. Hic docet ostendere virtu
tem sup humilitatē filiationis. Illud ait obiecit. obiectū scandalizandi pri
mus. et p pungit ipsum. Et hoc complet. f. hoc ecclesie
mes charitatis ad hoc ut ex complet vt ex notione⁹ pendet ad mentē
bona aff complet sit notio magis nota. f. docet ecclesiam ad primū et
pte. hic. Quia alia scandalizauerit. Dicit ergo primo: Et q̄ suscepit unū
parvulū tale: humile. f. i. fidē. m In nomine meo. hoc f. pter nō ipsius
ad hospitū recipiendo et necessaria corpi ministrando: q̄ hoc intelligenter
ola alia obsequia q̄ spectant ppter deū et pte corpis. n Me suscepit.
q̄ vtq̄ vel ppter alterū vt christū. vel. i. et q̄ recipit primū ppter ipsum
de ipso recipiendo: sed hunc habent⁹ in lege da beam martini vis nō q̄ ipse le
vestiuit oblatū illa pte et tam dilexit qui beat⁹ martin⁹ dedicat possit ppter
ipsum. o Qui autē scandalizauerit. Post docet christianum ad
q̄ primū ex parte. f. pollit in turpe. sono ne primo laicos occupabil. f.
vt ei christ⁹ bñficiū. Merito cui fit⁹ bono saluare. Primo in duas qz
primo admonet ne pericula scandalorum. f. ne ei cōtingat. Dicit ne
christianis. Primo in duas. q̄ primo post vitare scandalū accid. f. pueri
tia. et alit mor⁹ tua. Circa primū advertendū q̄ scandalū actiue dicitur
dicit vel facti mīe vel dicti pessimi occasionē alteri ruine. scandalum igit ali
quid est facere ei ruere. f. peccatū mortale. q̄ tale vel facto hō malo: hoc
est ppter infirmē ei nocumentū et pte alicuius ei⁹ mortis pte christi. et ta
le facto aliū sic ruere. f. facit hoc de middle dicit: advertitis long pe
cat mortale: cui ē facti vel dicti ē quo aliqs ruit nō ob ei⁹ grauē pec
catū mortale: sed ob ei⁹ infirmitatē. f. peccati mortalis. Et ille scandalizatus vult
ad abhorrēdū ei⁹ peccatū mortale et infidelitatē. b Qui scandalizauerit vnū
de pusillis. dicit ala pusillis q̄ multos scandalizat pusillos nō pōt pusillos
fuit. f. parui virtute. q̄ ibi pusillis virtutē q̄ tales vel facto malo aliū⁹ nō
ruit in peccatum. scandē. p Expedit ei vt suspendatur mola asinaria. f.
sequitur euangelista ad modum loquendi palestinensis in qua celebrant ad mo
tum ligato sero ad colli sequentibus in manu. similis est ergo. f. expedit ei.
i. melius est ei. hoc mal. comparatiue q̄ ei malo culpe hic facere alii ruere in
peccatū mortale. q̄ hoc meret mortē eternā. f. grauius est mortis spūal. et
hoc simile: q Vae mundo a scandalis. i. malitiose bello⁹ qui nō cauit
scandalizari primos. f. Necesse est enim vt veniant scandala. necessitate
necessitate consequentie. f. non bonis velint vitare scandala. quia
nec. i. ipsos voluntate sua adimplere: necessario sequi ad hoc scandala
alios: q̄ nō remittant primos scandalizare. r Verumtamen vae homini
illi. i. homini⁹ per cuius vitā sibi infligendo. f. Et si manus tua. i. q̄ scanda
lizare pollicitus. f. q̄ est peccatū q̄ est ruina q̄ dicto aliquo malo vitio.

abscon

dalizare nos possunt quia parum valet in vtro fallere vel falli: Quandoquidem vel scandalizari et scandalizare in nullo nisi in semetipso valet: quia nos talis peccatum non inquinat.

Premeditatibus amici sunt a nobis alienandi: ne per immodicam ea q̄ illi possint peccemus. Q̄ illa ratio eos ꝓpinquitas amplectit: ne p̄ occasionem palatio pareas

Scandalis.

Vocum tibi est. Ostendit q̄ ois scandalizans ꝓximum quantūcūq; ab vtr̄ pte sit necessaria vitā eternam perdit.

Videte ne cō. Hic ꝓcipio vobis fraternā dilectionē ostendi ab omnibus vt alterutra clementia: vt qui alios corripiunt.

Sed si ꝓhibent in malis: melius est solum saluari q̄ damnari cum pluribus.

Analysis pro scandalis ois rumpendus est affectus: querite tamē salutē fratrum ꝑ quos pereūt.

Quia angeli eor. Ex hoc ostenditur q̄ ois quotidie mittantur angeli.

Magna dignitas animarū: vt vnaquaq; dēat ab eterna nativitate in celestibus sint angelum deputatum.

Semper vident. Videre dei manifesta ꝓfruentium: dico nō est ꝓprium ab homine q̄ apud deum tante cure est: ergo vos nolite spernere quantū in vobis est.

Est enim missi veniant: sic exterius implent ministeriū vt nunq̄ intus desinit per cōsolationem. Mittunt ad hominū salutem: et si semp vi. sa. pa. quia quelibet missi veniant intra ipsum currunt.

Di spexerint eorum. Deus eorum curā habuit: vel rationalis nature numerus angelorum et hominū integer. i. in sua perfectione mansit. Sed vna erravit: cum homo peccavit.

Quis perdita ois peccatores qui ꝑ pniaz reconciliant deo. Nonagita

Nicolaus

admonet pusillos vt excludāt a se occasionē ruine. v. Si autem manꝰ tua vel pes tuus scandalizat te. i. tibi est occasio ruine in peccatū ꝑ tactū inhonestus vel ꝑ gressus vitiosus. a Abscide eū. nō quia aliqs membra corporis sit amputandū ad vitandū peccatū: membra enim corpis sunt a deo data. et ideo nō est in potestate alicui⁹ ꝓprie abscidere sibi membrū: sicut nec se occidere: sēp hoc est illicitū ꝓprie singulari nisi in casu q̄s. f. vnus mēbrū ꝓpter sui corruptionē est in periculū totū corpus ire vnicuiq; committitur cura sanitatis sui corpis. ideo tunc licitū est sibi ꝑ se vel ꝑ aliū vnū membrū abscindere ne pereat totū corpꝰ: et eodē modo licitus est ei qui tenet locū iudicis publice interficere hominē vel mutilare ꝓpter ꝓsernationē iustitie: sed ꝓpter peccatū cuiuscūq; nō est alicui licitus abscindere sibi aliqd membrū. nisi q̄ ꝑ hoc nō excludit cōsummatio interior in qua viget peccatum: tum q̄ ꝑ aliū viā potest melius obviare peccato ꝑ rōnē. f. liberū arbitriū cohibendo membrū a peccati executione: sic dicit manꝰ abscindi inquit ꝓhibetur ab illicito actu: quia manꝰ abscisa non pōt aliqd agere: et eodē modo exponendū est de alijs membris. Aliter tamē potest exponi ꝑ manū intelligat auriculares in negotijs suis quia manꝰ est organū cognorum: ꝑ pedes intelligat cursus qui currit ad negocia peragenda: ꝑ oculū cōsiliarī qui dirigit in agendis. Amicitia alia illicita q̄ntumcūq; sit vtilis in ꝑspectibus est tñ pudenda a se ꝛ removenda si sit occasio ruine in ꝓsentialib⁹: ꝓpter hoc quod sequit: b Bonū est tibi. i. melius. c Ad vitā ingredi debuit vel claudū: sicut enis sequēti capitulo dicit saluatos q̄ uno modo dicit castratos ꝓpter regnū celoꝝ qui cōtinet membra genitalia ab illicito actu: sic dicit hic claudus qui cōtinet pedē ab inordinato gressu: et debilis qui cōtinet manū ab illicito tactu: et sicut testimonio saluatoris illa castratio que est ꝑ membroꝝ genitaliū cōtinentiā: est meritoria et laudabilis non aūt illa quę ꝑ membroꝝ amputationē: sic in ꝓposito claudicatio vel debilitas seu cecitas que est ꝑ cohibitionē manus ab illicito tactu et oculi ab illicito visu et pedes ab illicito gressu: est meritoria et laudabilis: sic non aūt illa que est ꝑ membroꝝ ꝓtinationes. cetera patent. d Videte ne cōtemnatis. Hic cōsequēter ꝓhibet ne ꝓximū cōtemnamus: cui⁹ rōnem assignat q̄ scilicet q̄libet homo sit parvus in hoc mundo: tamen habet angelum assignatum a deo ad sui custodiam. et ideo si homines vili a deo honorant q̄ ad eius imaginem sunt facti: multo fortius a nobis sunt honorandi. et hoc est quod dicit. Videte ne cōtemnatis. Sequit: c Quia angeli eorum. f. assistunti etc. f In celis semp vident faciē ꝓtis q̄ similiter ministrant ad tutelā rerū administrationē tamē semper deo inherent ꝑ aperiaz visionem. g Qui in celis est. Iz enim deus sit vbiq; ꝑ essentiam ꝑsentiaz et potentiaz: tamē specialiter dī esse in celis vbi adest beatis ꝑ aperā visionem. h Venit enis filius hois. Ostendit q̄ nō est ꝓprium inferendis nocumentū ex parte animę: hic ostendit q̄ ei est bñficiū impendēdū. et primo in affectu. secūdo in effectu: ibi: Si aūt peccaverit. Primus effectꝰ cupiū salu atorie q̄ ad salutē beliz dēsiderat de celis. b. Venit enis filius hois saluare qđ perierat. et inducit ad hoc exēplū de illo qui habet centū oues: una enis errante vimittit. 99. et vadit ad querendū illā que erraverat: et ei succurrit ei gaudet ꝑ gaudio de inuētione eius: nō q̄ magis diligat illā sibi ꝑ. 99. sed q̄ sicut victū est habet ꝑ illē rōnē gaudendi de inuentione eius quā nō habebat in alijs. sic deus de reuersione peccantis ad salutē hz ꝑ ea dem rationē gaudii quā nō habet de ꝓmanentib⁹ in iustitia: ceteris tamē paribꝰ: ꝓmanentes in iustitia sunt magis dilecti deo. Hoc aūt inducit saluator: ad ꝓsiderandū q̄ filii debent⁹ gaudere in affectu de salute ꝓximoꝝ. Ex hoc ꝓsiderandū etiā q̄ alia rōne aliqđ deus magis diligit peccatores conuertentes q̄ remanentes in iustitia: nō q̄ peccaverit: sz q̄ ex pēa cōmūo bono meliores efficiunt et sanctiores q̄ in bono ꝑseverantes. Unde dicit beatus Gregoriꝰ in moralib⁹. q̄ ꝓuenpe militie plus est militē velle qui post fugam fortiter hostē ꝓmit q̄ qui numq̄ fugit nec vnq̄ aliqđ fortiter egit: et eodē modo est de peccatore post pententiā virtūter agente: et de iusto tepido in sua iustitia ꝓmanente. i Si aūt peccaverit. Hic ꝓsequitur ostendit q̄ debet esse benefici ꝓmo et ꝓte alē in effectu: et hoc duplr. primo dilectus cor̄ charitative corrigēdo. et secūdo offensaz misericorditer remittendo: Iterū dico vobis. Ad euidentiā ꝓmi aduertendū q̄ duplex est correptiva que est ad peccantis punitionē ꝓpter ꝓsernationē iustitie et ista nō ordinat semp ad correctionē delinquentis: q̄ aliqđ sibi infligit pena mortis. et hoc ꝓcipaliter est ad ꝓsernationē iustitie et terroꝛē aliorū: et talis correptio nō ꝑtinet ad singulares ꝑsonas sed ad iustitiē ad quā ꝑtinet cōservare iustitias inter homines et ꝓpter hoc talis correptio est actus iustitie. Alia est correptio que ordinat ad fratris peccantis emendationē: et hoc est actus charitatis et ꝑtinet ad eos q̄ sicut dī in Ecclesiastico: Unicuiq; mandauit de ꝓximo. Et hō sicut q̄libet tenet ꝓximū ex charitate diligere: ita tenet defectꝰ et⁹ charitative ad emendationē et⁹ corrigi: si sit ꝓbabili credat q̄ ex sua correctiōe debeat se emendare: et de tali correctiōe loqr Salomon: nō de prima que est ad⁹ iustitie. Tāgit aūt debitū modū huiꝰ correctionis. b. Si aūt peccaverit in te frater tu⁹. Et intelligit simul de ꝓximo. vel q̄ te soli offendit vel q̄ te solo scīdit peccauit. si enī alios lederet vel coīā alijs peccaret: tunc nō haberet

Corripe. Non passim fabet peccanti dimittere sed pententi: Ita peccat q̄ videns ꝓximū peccare tacet: sicut q̄ pententi non indulget. Unde qui dicit: si pentet dimitte: ꝓnitet si peccaverit increpa. Hic difficilis sit venia nec consilia indulgentia.

Dic ecclie ꝛc. Ut delictorum ei⁹ habeat: Et qui nō potenti pudore saluari: saluetur obtemperando: et vt rubore ꝓfitentis emēdet. sit nbi sicut ch. i pub. Sed ne quis ꝛ per abrenias falsorum salutē acquirat.

Sicut ethni. et pu. Scriptualiter est qui sub nole fidei agit ega infidelitē. Hic ꝓ falso ono negligenda est. Nā et ethnicos i. gentiles et publicanos i numero quidē fratrū nō deputat: nunquā tñ eoꝝ salutē somp inquirimus.

Typice. Publicani sūt qui lucra sequi festant et exigūt vectigalia negociationis ꝓ frandem ꝑ furta: et ꝑ periuria.

Amen dico ꝛc. A deo vestra sitis consimilē diuina: vel ad ꝓcipiendā pententē: vel ad obtinendā ꝓmaceē.

Si duo. Typice. Ubi spūs ala⁹ et corpꝰ cō senserint vt non sit inter eos bellū: carne cupidē ꝛ spūs et spūs ꝓtra carnē: q̄ pacē habet et⁹ spūs ꝓtra carnē: q̄ pacē habebat et⁹ spūs ꝓtra carnē: q̄ pacē habebat et⁹ spūs ꝓtra carnē: q̄ pacē habebat

Dimisit ei. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat.

Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Conseruo suo. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Nicolaus

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Et tradidit. ℣. Dimisit eum. i. pondere cuiusdam obligationis absolui. i. omnem debitū. i. pœnā in quā tenebat. Reuocat eum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum. Dicitur populū quasi ille debitor fuisset antequā gratiam dñi sperneret. Et ita ad litteram dicimus ei qui ingratus est. Sed ad mysticum sensum.

Qui potest. Hoc est bonum non intermissum, q. vnusq3 virtutes suas exercitat ad quas vocatur: q gradatim ad perfectionem proficit.

Dixit p̄ro. Ab exemplo suo docet discipulos ne ambitiosi sint: sed ad humilitatem exemplum parentis eorum habeant.

Amen. Iuramentum est: vel affirmatio.

Nicolaus

Propter regnum celorum. Ut videtur ex hoc loco: quidam primitivi ecclesiastici voluerunt relinquere omnia: et sic se tradere. i. Corin. vii. Sunt alii tres vocationes et sol[ummodo] ista est que vult fieri: et consilium quod placeat deo: qui aliter cum vxore est tollit eius est q̄ sine malo: quod placeat vxori: et diuisus est: sed qz talis status est altus: nec pōt ois ad hoc attingere: sed solū pauci: ideo subdit: b Qui p̄t capere capiat. q. d. tantū homō nō est necessarium: sed supererogatiōis. c Tunc ordinat ille. Hic ostendit beatitudo obedientiā p hoc q̄ paulo post dicturus videtur suscepit: manus illis imponendo: p quo mundo. vere adhuc discipulos illi sunt vere parvuli: et ois q̄ dicit: Tūc obtulerunt ei paruli, et deinceps. d Ut ma. cito ponerat. f. ibidem dicto: et ordine p̄ cia. e Discipuli adhuc cum in eos timebant ne spontaneus effectus offenderet magistrū. f Jesus ideo ait. huic discipulis. g Simile par. ve. ad me. qz ibi fit fides vere bēdicti: et obedientia quoz familiaritatē ego volo. legit b Talis est enī re. celoz. sicut est dictū ca pauperū: nullus pōt intrare regnū celoz nisi fuerit parvulus: et humilis. i Et cave vnus accedēs. b Docet pauperē voluntarii: et diuidit in duas partes: ac primo docet id qd est necessarium. deinde id qd est supererogationis: ibi: Dixit ei adolescēs. In prima q̄ge ponit cautelā volentis ascendere ad statū p̄fectionis interrogando dicēs: a Magister bo. qd bo. fa. vt ha. vi. eternā. Jesus aūt respōdet ei, quo ad duo quoz ignorantiā: q̄ ille cogitabat istā esse purā bonitatē: ita credebat eā esse bonū: et facit bo. tol.: et ideo dicit ei nullum istius generis operū dicendū esse. I Quid me int. de bono. q. d. cur dicitis me purū bonū: nō debeo me vocare bonū: cū sit dñs. m Unus est bo. deus. Et est dictū: deus est solus bon̄ p essentiā et nullus alius. Colligitur rēdit eius interrogatiōi dicēs: n Si aūt vis ad vi. in ter. mādata. q. d. Si habuit ad salutē: q̄s amplū est: nō est necessarium sed supererogatiōis. o Dicit illi. f. adolescens. p Hec. f. sit illa mādata: quoz observatia est necessaria ad salutē. q Jesus aūt dixit nō bo. facias. Et est pcepti decalogi: p q̄s p̄hibet nocumentū primi in persona proxi. r Nō adulterabis. p. Et p̄hibet nocumentū primi in persona ejus pximi. s Nō fu. furti. p Et p̄hibet nocumentū primi in re possessa. t Nō fal. te. dices. p Et p̄hibet nocumentū primi in fama. v Honora pr̄em tuū. p Et precipit affirmatiue intelligit: et p̄hibitū p̄cepto reddendi: ne nolit pōt: vnde intelligit ois. primo: et p Et ex q̄s subdit: x Diligis p̄ximū tuū. Et ois q̄s subdit: y Ecce hec omnia mādata. Hic ostendit q̄ ista p̄cepta sūt sufficientia ad salutē. z Si vis perfectus esse. Hic docet q̄ sit supererogatiōis: et ostendit quō placeat deo: scz si q̄s habeat ea q̄ sūt mūdi: quō placeat deo: et diuitias ei: sed q̄ talis status est altus: nec pōt ois ad hoc attingere: sed solū pauci: et ideo subdit: b Vade p̄ce cepta capit. q. d. tantū homō nō est necessarium: sed supererogatiōis. c Tunc ordinat ille. Hic ostendit beatitudo obedientiā p hoc q̄ paulo post dicturus videtur suscepit: manus illis imponendo: p quo mundo. vere adhuc discipulos illi sunt vere parvuli: et ois q̄ dicit: Tūc obtulerunt ei gauli, et deinceps. d Ut ma. cito ponerat. f. ibidem dicto: et ordine p̄ cia. e Discipuli adhuc cum in eos timebant ne spontaneus effectus offenderet magistrū. f Jesus ideo ait. huic discipulis. g Simile par. ve. ad me. qz ibi fit fides vere bēdicti: et obedientia quoz familiaritatē ego volo. legit b Talis est enī re. celoz. sicut est dictū ca pauperū: nullus pōt intrare regnū celoz nisi fuerit parvulus: et humilis. i Et cave vnus accedēs. b Docet pauperē voluntarii: et diuidit in duas partes: ac primo docet id qd est necessarium. deinde id qd est supererogatiōis: ibi: Dixit ei adolescēs. In prima q̄ge ponit cautelā volentis ascendere ad statū p̄fectionis interrogando dicēs: a Magister bo. qd bo. fa. vt ha. vi. eternā. Jesus aūt respōdet ei, quo ad duo quoz ignorantiā: q̄ ille cogitabat istā esse purā bonitatē: ita credebat eā esse bonū: et facit bo. tol.: et ideo dicit ei nullum istius generis operū dicendū esse. I Quid me int. de bono. q. d. cur dicitis me purū bonū: nō debeo me vocare bonū: cū sit dñs. m Unus est bo. deus. Et est dictū: deus est solus bon̄ p essentiā et nullus alius. Colligitur rēdit eius interrogatiōi dicēs: n Si aūt vis ad vi. in ter. mādata. q. d. Si habuit ad salutē: q̄s amplū est: nō est necessarium sed supererogatiōis. o Dicit illi. f. adolescēs. p Hec. f. sit illa mādata: quoz observatia est necessaria ad salutē. q Jesus aūt dixit nō bo. facias. Et est pcepti decalogi: p q̄s p̄hibet nocumentū primi in persona proxi. r Nō adulterabis. p. Et p̄hibet nocumentū primi in persona ejus pximi. s Nō fu. furti. p Et p̄hibet nocumentū primi in re possessa. t Nō fal. te. dices. p Et p̄hibet nocumentū primi in fama. v Honora pr̄em tuū. p Et precipit affirmatiue intelligit: et p̄hibitū p̄cepto reddendi: ne nolit pōt: vnde intelligit ois. primo: et p Et ex q̄s subdit: x Diligis p̄ximū tuū. Et ois q̄s subdit: y Ecce hec omnia mādata. Hic ostendit q̄ ista p̄cepta sūt sufficientia ad salutē. z Si vis perfectus esse. Hic docet q̄ sit supererogatiōis: et ostendit quō placeat deo: scz si q̄s habeat ea q̄ sūt mūdi: quō placeat deo: et diuitias ei: sed q̄ talis status est altus: nec pōt ois ad hoc attingere: sed solū pauci: et ideo subdit: b Vade p̄ce

propter regnum celoz. Qui potest capere capiat. Tūc oblati sūt ei parvuli: vt manūs eis imponēdo q̄ p eis oraret. Discipuli autem increpabant eos. Jesus vo ait illis: Sinite parvulos: et nolite eos prohibere ad me venire. Talium est enim regnum celorum. Et cum imposuisset eis manus abiit inde. Et ecce vnus accedēs ait illi: Magister bone: quid faciam vt habeam vitam eternā? Qui dixit ei: Quid me interrogas de bono? Unus est bonus deus. Si autem vis ad vitam ingredi serva mādata. Dicit illi: Que. Jesus autem dixit: Non homicidium facies. Non adulterabis. Non furtum facies. Non falsum testimonium dices: Honora patrem tuum et matrem: et diliges proximum tuum sicut teipsum. Dicit illi adolescēs: Omnia hec custodiui a iuuentute mea. Quid adhuc mihi deest? Ait illi Jesus: Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da pauperibus et habebis thesaurum in celo: et veni sequere me. Cum audisset autem adolescēs verbum abiit tristis: erat enim habens multas possessiones. Jesus autem dixit discipulis suis: Amen dico vobis: quia diues difficile intrabit in regnum celorum. Et iterum dico

Nō q̄ magistri boni et negatis magnū meritū vos missi boni et dicit. Serua man. Hic queritur ut quid factum contra non aut: videri quia deus cum docuerit facere rationalia creatura: offendere qz ille non est bonus qui quod de bono: sed qui facit quod bonum est.

Beda. Ecce actiua vita que ad legem pertinet. Nota q̄ inflicta legis iuo tpore observata non solum bona terre sed vitam eternam dabat.

Dicit ei adhuc. Dc. Non ex putandus est (vt quidam autu) vel de minuta temeritate vel de sua vita mentitus: sed simpliciter vt vigil custos sui ex aliquibus (vt ultima euangelista ait) non intimis archana cordis ex plorare cū vellet: Jesus. Diligit enim eos q̄ mandata legis custodiūt sed quod sibi minus: et hoc qui perfecti velit esse ad tingit. vnde sequitur: Si vis perfectus esse.

Omnia hec. Hic, Mouetur. Si enim diligeret proximum sicut seipsum: opere compleret: non esset tristis cū sua pauperibus dare iuberetur.

Diues triſt. Stultos non mancuos: sed q̄ esse deseruit introibunt.

De ostius tutius: et nec hōs nec amare diuitias.

De Ira

duas: q̄ primo docet pauperatis voluntarie meritū, ideo q̄ sit huius p̄cepti retardatiuū: ibi: Et q̄ audiēs aūt adolescens. Circa primū aduertēdū q̄ adolescens ille volebat ad statū p̄fectionis ascendere: ideo dicit: 3 Ola hec custodiui mādata a Quid ad. mihi deest. ad p̄fectionē vite. Vbi ostendit q̄ ille iuuenis male dachier: et facit ei obiectū q̄s p̄hat p hoc q̄s subdit postea: Et cū audisset verbū abiit tristis: quo nō significat si ad christū ex deuotōe accedisset: sed Beda: et aliqui alii exponentes dicūt ita: ait: videlicet q̄ simplici alio venit ad christū petēs de salute eterna: et q̄s verū dixit se obseruasse mādata q̄s p̄hat p hoc quod mox. 5. Jhs aūt intuitus eum dilexit: q̄s nō aliter verū fuisset quod aūt arguit Petrus p̄ Matth. 19 q̄s legit: Abiit tristis. nō est ita: et aliqui potius est statum inferiorē seruare qui tū nō est potens statum altiorē ascendere.

b Ait illi ieiunii vig. p. ele. i. ascendere ad statū p̄fectionis supra eōm sta tū saluti necessarii. c Vade. p̄ncēdo ois tpalia. d Et vende q̄ habes: et da pauperibus. Propter dei qz abiecte tpalia propter obtinendā nō est meritorū: sicut aliqui philosophi fecerūt. e Et habebis thesaurū in celo. hoc nō dī q̄ pauperes sit maior virtus q̄ obtinentia vel obedientia: sed dī p quandā correspondentiā: et thesaurus celestis sic respondet voluntarie paupertati: sicut q̄ltuno humilitati: sicut dictū est ca. precedenti. sequitur: f Et veni sequere me. qz in secreta christi p ega charitate possibit plenio principaliter: in pauperate aūt voluntaria possibit indeanter p medii remotiōs p̄bonos et disponēs: qz p hoc auferat cura tpalis que impedit amū a volatione dei: et dispensit animos ad liber deo vacandū. g Et audiēt aūt. Hic ostendit quid sit huius perfectionis impedimentum: videlz nimia dilectio terrenarū possessionū: et hoc est quod subditur: Cum audisset autem adolescens verbū. f. christi de perfectione paupertatis voluntarie. b Abiit tristis qz nimis amabat possessiones terrenas: et ideo non petet at ad perfectionē voluntarie paupertatis ascendere. Consequenter ostendit quō diuitie faciūt difficultatē in assequendo p̄fectionē: et dicit: i Amen dico vobis qz diues. vt.] nō dicit impossibile: sed difficile: difficile est diuitias possidere et nō teneri nimis amore earū: qz sm q̄ dicit Aug⁹ in epla ad paulinū: Bona terrena diligunt animo adepta q̄ possidere. Aliud enim est nolle incorporare que debent aliud tam incorporata diuellere. Illud enī velut extranea tam repudiant: ista velut membra perdunt. vt. Et cherlesto⁹ sup Matth. Apposito diuitiarū materiam apponit filmā: et vehementiā ei cupiditatis: et vanitā charitatis: ideo posuit diuitiarū reddit hominē difficilē ad p̄fectionē acquirendam: non tamen facit impossibilē: quia abraham fuit valde diues: vt habet Gen. xiii. et tñ fuit p̄fectus: vt habet Gen. xvii. Ideo dicit Eccle. xxxi. Beatus vir diues qui inuentus est sine macula vt. sequit: Dicitur est hic: Laudabimus eum. q. d. vt: et cum difficultate inuenit. Consequenter ostendit qualiter diuitie faciunt impossibilitatē ad perfectionem: et ad regnum celestum p̄sequēdū: ibi. Quomo p̄stituit sint in diuitijs: hoc est qd dicit:

Facilius est

Facilius est ca. Mystī. Facilius est christū p̄ dilectionibus seculi pati q̄z dilectores seculi ad christum conuerti. Camelus dicitur christusq3 propter humilitatem infirmitatis nostre onus a suibus. Et cum dicitur per quas angustias patiendo significat: qua patione velut acu nostre nature: quasi subtilitatem relaxare dignatus est. Et parare posset lapsum. Aliter: Facilius est gentilem populum gladio peccatorū deformē per angustie vie vitam ingredi q̄ fidelē: de meritis suis gloriantem: et ad secundā leue omne christi se hāliare nolētē.

Et dixit item. Hic. Nullus diues intrabit. confidens in diuitijs vt Jesus sm marcum ait.

Mirabant. Quia in numero diuitū deputabāt omnes qui amant diuitias: et̄ non habebat. Aliter enim cum sit maior turba pauperum non dicerent quis poterit saluus esse?

Deū. Qui ab amore terrenorum ad charitatem eternorum conuertit: Non q̄ cupidi et superbi intrent.

In regeneratōe. Due sunt regenerationes: primo et aqua et spiritu sancto. secunda in resurrectione: Ita et due adoptiones et due resurrectiones.

Filius hois. Hic est cum scrui forma que iudicata est iudiciarium operuerit potestatem christo et vos mecum iudicet.

Super sedes. xij. Per duodecim sedes vniuersitas iudicantis: per duodecim tribus vniuersitas iudicandorum intelligitur: Qui reliquo

Nicolaus

Facilius est camelum per foramen acus trānire q̄ diuitē intrare in regnum celorum. Primū est impossibile: vt patet manifeste: ergo et secundum. q. autem loquatur de diuite confidente finem in diuitijs: patet per illud quod habetur xix. ca. v. vbi dicit: Q̄ difficile est confidentes in pecuniis regnū dei introire vt. et sequitur ibidem: Facilius est camelum vt. Et quo patet. q. illud quod dicit videtur impossibile intrare in regnū dei: intelligitur non de quocūq; diuite: sed de diuite confidente in diuitijs et in ipsis finem constituente: et hoc debet hic subintelligi. b Audiēte autem his discipuli mirabantur. quia talem perfectionē paupertatis voluntarie et aliarum virtutum nullus docuerat ante christum. sequitur: Quis ergo poterit saluus esse? Ad quod respondens: c Jesus dixit illis: apud homines vt.] quia homo non potest ad hoc attingere ex virtute propria: sed solum ex diuina gratia: quod habetur ad Ro. vi. Vita dei vita eterna. et per hoc excluditur error: Pelagij qui posuit hominē ex sola libertate arbitrii posse mereri. et quia ly meritum vite eterne non potest esse virtute naturē: potest tamen esse virtute gratie diuine: ideo sequitur: Apud deum alia omnia possibilia sunt. aliter autem exponitur ab aliquibus illud: Facilius est camelū vt. vicentibus q̄ quedam porta erat in hierusalē que vocabat porta acus: per quam non poterant cameli transire nisi prius deponerent onera: sic nec diues intrare regnū celorum nisi deposita sarcina terrenorum: sed quia hoc de scriptura non habet auctoritatem: ideo eadem facilitate contemnitur qua probatur. Non enim inuenitur scriptum in aliqua scriptura authentica q̄ in hierusalē fuerit aliqua porta sic nominata: et ideo potest expositio melior videtur. d Tunc respondens petrus. Hic consequenter ostenditur voluntarie paupertatis premiū: et promittitur interrogatio petri.

e Ecce nos reliquimus omnia. Is autem petrus erat pauper: tñ asserit confidenter se reliquisse omnia: quia ly est pauper in actu: tamē habebat multam potentiā: et quia per paupertatem voluntariam non solūmodo reliquuntur possessa in actu: sed etiam possibilitas acquirendi et possidendi: et ista possibilitas aliquo modo se extendit ad omnia: ideo conuenienter petrus dixit se reliquisse omnia. f Quid ergo erit nobis. in premio retributionis pro tali voluntaria paupertate. Consequenter ponitur responsio christi: g Amen. i. fideliter. b Dico vobis. quia vos qui secuti estis me. in regeneratione. i. in iudicio tēpore resurrectionis mortuoz: que quidē resurrectio vt regeneratio q̄z terminat ad esse beatificū acceptū. k Et quicunq; reliquerit domum vel fratres vt.] quia quicunq; reliquerit ea que habet: et se ipsum: et sequitur me: ille habebit centuplum in futuro. et vitam eternam. Et ideo subditur: Multi autem erunt primi novissimi. et novissimi primi. Primi sunt illi qui habent primum locum in regno celorum. Novissimi sunt illi qui habent novissimum locum in regno celorum. Primi sunt illi qui habent primum locum in regno celorum. Novissimi sunt illi qui habent novissimum locum in regno celorum. Primi sunt illi qui habent primum locum in regno celorum. Novissimi sunt illi qui habent novissimum locum in regno celorum.

Similis est regnum celorum homini patrifamilias qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Conuentione autem facta cum operariis ex denario diurno misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam tertiam vidit alios stantes in foro otiosos: et dixit illis: Ite et vos in vineam meam: et quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa horam sextam et nonam: et fecit similiter. Circa horam autem undecimam exiit et invenit alios stantes: et dicit illis: Quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit. Dicit illis: Ite et vos in vineam meam. Cum sero autem factum esset dicit dominus vineae procuratori suo: Voca operarios et redde illis mercedem incipiens a novissimis usque ad primos. Cum venissent ergo qui circa horam undecimam venerunt: acceperunt singulos denarios. Venientes autem et primi arbitrati sunt quod plus essent accepturi: et acceperunt et ipsi singulos denarios. Accipientes autem murmurabant adversus patremfamilias dicentes: Hi novissimi una hora fecerunt: et pares illos nobis fecisti qui portavimus pondus diei et aestus. At ille respondens dixit uni illorum: Amice non facio tibi iniuriam: nonne ex denario convenisti mecum? Tolle quod tuum est et vade: volo autem et huic novissimo dare sicut et tibi. Aut non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Sic erunt novissimi primi et primi novissimi. Multi enim sunt vocati pauci vero electi.

Similis est. Hic ostendit quomodo dictum sit: Multi autem erunt primi novissimi et novissimi primi. Primo ergo hic ostendit quomodo primi fiant novissimi. secundo quomodo novissimi fiant primi: ibi: Et egressus circa horam tertiam. Primo ergo ostendit quomodo primi fiant novissimi. secundo quomodo novissimi fiant primi: ibi: Et egressus circa horam tertiam. Primo ergo ostendit quomodo primi fiant novissimi. secundo quomodo novissimi fiant primi: ibi: Et egressus circa horam tertiam.

Circa primum sciendum est quod in parabolis non oportet omnia verba ad litteram exponere: sed quedam sunt ad ornatum parabole posita: et quedam ad significandum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum.

Circa primum sciendum est quod in parabolis non oportet omnia verba ad litteram exponere: sed quedam sunt ad ornatum parabole posita: et quedam ad significandum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum.

Circa primum sciendum est quod in parabolis non oportet omnia verba ad litteram exponere: sed quedam sunt ad ornatum parabole posita: et quedam ad significandum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum.

Circa primum sciendum est quod in parabolis non oportet omnia verba ad litteram exponere: sed quedam sunt ad ornatum parabole posita: et quedam ad significandum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum. Et ideo sciendum est quod in hac parabola quedam sunt ad significandum: quedam ad ornatum.

Conuentione autem facta cum operarijs ex denario diurno[3] mi
[3] quinq[3] hore de mane vsq[3] ad nonā
sit eos in vineam suam. Et egr[3]
[3] hore vsq[3] ad decimā
suo circa horam tertiam: vidit a
[3] quasi non essent quia nūdum eos esse a bona
tamen opere cessare
lios stantes in foro otiosos: et di
cit illis: Ite et vos in vineā meā
et quod iustū fuerit dabo vobis.
Illi aūt abierunt. Iter[3] aūt egr[3]
[3] ab undecima vsq[3] ad nonam horam.
[3] et in medio vsq[3] ad undecimam horam.
circa sextam et nonam horam: et
fecit similit. Circā vndecimā vo
[3] quasi nullus vocatus ad vineam
[3] quasi nullus vocatus ad laborem
[3] quasi nullus vocatus ad mercedem
[3] quasi nullus vocatus ad regnum
[3] quasi nullus vocatus ad gloriam
[3] quasi nullus vocatus ad vitam
[3] quasi nullus vocatus ad salutem
[3] quasi nullus vocatus ad resurrectionem
[3] quasi nullus vocatus ad iudicium
[3] quasi nullus vocatus ad condemnationem
[3] quasi nullus vocatus ad damnationem
[3] quasi nullus vocatus ad perditionem
[3] quasi nullus vocatus ad mortem
[3] quasi nullus vocatus ad vitam eternam
[3] quasi nullus vocatus ad gloriam eternam
[3] quasi nullus vocatus ad regnum eternum
[3] quasi nullus vocatus ad salutem eternam
[3] quasi nullus vocatus ad resurrectionem eternam
[3] quasi nullus vocatus ad iudicium eternum
[3] quasi nullus vocatus ad condemnationem eternam
[3] quasi nullus vocatus ad damnationem eternam
[3] quasi nullus vocatus ad perditionem eternam
[3] quasi nullus vocatus ad mortem eternam

vobis: sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus. Jesus autem vocauit eos ad se: et ait: Scitis quia principes gentium dominantur eorum: et qui maiores sunt potestatem exercent in eos? Non ita erit inter vos. Sed quicumque voluerit inter vos maior esse: sit vester minister. Et quicumque voluerit inter vos primus fieri: sit vester seruus. Sicut filius hominis non venit ministrari sed ministrare: et dare animam suam redemptionem pro multis. Et egredientibus illis ab hiericho secute sunt eum turbe multe. Et ecce duo ceci sedentes secus viam audierunt quia Jesus transiret et clamauerunt dicentes: Domine

miserere nostri fili dauid. Turba autem increpabat eos vt tacerent. At illi magis clamabant dicentes: Domine miserere nostri fili dauid. Et stetit Jesus et vocauit eos et ait: Quid vultis vt faciam vobis? Dicunt illi: Domine: vt aperiantur oculi nostri. Misertus autem eorum Jesus tetigit oculos eorum: Et confestim viderunt et secuti sunt eum.

C. XXI.

Et cum appropinquassent hierosolymis: et venissent bethphage ad montem oliueti: tunc Jesus misit duos discipulos dicens eis:

C. XXI.

Et cum appropinquassent hierosolymis: et venissent bethphage ad montem oliueti: tunc Jesus misit duos discipulos dicens eis:

Nicolaus

humilitatis et adhuc carnalibus. a Sed quibus paratum est a patre meo. id est vere humilibus et spiritualia sapientibus. b Et audientes decem. i. alii apostoli. c Indignati sunt de duobus fratribus. aliquid humanum passi: quia adhuc erant carnales sicut et illi: et ideo indignati sunt quod excellentiam super alios habere voluerunt. d Jesus autem. Hic consequenter instruit discipulos suos de humilitate et prohibita occasione: vt ambitionem Jacobi et Joannis reprimeret et indignationem aliorum sedaret. e Et ait: Scitis quia principes gentium. q. d. maioritas in regno meo non eodem modo acquiritur sicut in regno terreno: quia in regno terreno acquiritur per ambitionem et potestatem: sed in regno meo contrario modo acquiritur: videlicet per humilitatem: propter quod dicit: f Quicumque voluerit inter vos maior fieri sit vester minister: id est se exerceat in obsequiis humilitatis: et quia in moralibus magis mouent facta quam verba ideo inducit suipsius exemplum dicens: Sicut filius hominis non venit ministrari sed ministrare etc. g Et egredientibus. Hic consequenter ostendit salutem quam in palatio debet esse pietatis dulcor ad continue benefaciendum subditis: quia christus non solum in domo et in quiete existens sed etiam in via ambulans non cessabat populum docere et infirmos curare: et hoc est quod dicit hic: Et egredientibus illis. i. christo et eius discipulis. h Ab hiericho. nomen ciuitatis est que coram filiis israel corruit: vt habetur in libro Josue. vi. ca. sed postea reedificata est. i Secute sunt eum turbe multe. desiderantes audire doctrinam eius etiam in via. k Et ecce duo ceci sedentes. Marcus dicit quod erat vnus: non est hic contradictio: quia licet essent duo sed veritatem vt dicit hic: Matheus tamen vnus erat famosior aliis: vel importunius clamabat: et ideo de illo tantum facit marcus mentionem. l Miserere nostri fili dauid. vocant eum filium dauid: quia credebant ipsum esse christum per prophetas promissum: et notum erat apud omnes iudeos quod christus nascitur erat de semine dauid. m Turba autem increpabat eos. quia per clamorem suum impediebant turbam ab audiendo christi doctrinam. n At illi magis clamabant etc. timentes ne ab increpatione illorum impediretur auditio et exauditio petitionis spiritum. o Et stetit Jesus etc. in hoc apparet eius clementia: quia non dedignatus est stare et illis qui psonas viles et pauperes. p Quid vultis etc. non petit quia ignoret eorum voluntates: sed quia ad miraculorum

de lyra

operationem vult habere sanandorum confessionem: vt ex hoc magis apparet euidentia miraculi. q Tetigit oculos eorum et confestim viderunt. id est subito. ex quo apparet quod illa illuminatio fuit miraculosa: non naturalis: quia natura non operatur in instanti. r Et secuti sunt eum. fide. s. et moribus: quia illi qui illuminati sunt a christo corporaliter ab ipso illuminati sunt etiam mentaliter: quia totum hominem simul fecit saluum: vt dicitur Joan. vii. Totum hominem saluum feci in sabbato. C. XXI.

Et cum appropinquassent. Postquam descripta est edificatio ecclesie gentilium in fide et moribus: hic describitur reprobatio synagoge iudeorum: et hoc triplici ratione: quia primo fuerunt contemptores diuine maiestatis secundo quia fuerunt contradictores diuine veritatis. ca. sequenti. tertio quia fuerunt quantum in se fuit deprauatores seu damnatores diuine bonitatis. xxiii. ca. Prima diuiditur in tres: quia primo ostenditur propositum signo celebri. secundo facto patenti: ibi: Et intrauit Jesus. tertio verbo rationabili: ibi: Quid autem vobis videtur. Prima in duas: quia primo ponitur veritatis adimpletio. secundo iudeorum contradictio: ibi: Cum intrasset. Iterum prima in duas. quia primo ostenditur propositum per duplex celebre signum christi. secundum ponitur ibi: Plurima autem turba. Circa primum aduertendum quod signum aduentus christi in hierusalem ad redemptionem populi fuerat predictum: et celebri fama diuulgatum: Zach. ix. videlicet quod christus venturus erat in hierusalem in paupertate et humilitate sedens super asinam et pullum eius: et ideo legisperiti hoc videntes in ipso adimpletum ostendunt contemptores sue maiestatis: quia non receperunt eum: sed magis tanquam deceptorem persecuti sunt: et hoc est quod dicit hic: Et cum appropinquassent hierosolymam. i. Jesus et discipuli eius. t Et venissent bethphage ad montem oliueti. Mons oliueti est prope hierusalem distans ab ea per vnum miliare: quod dicit Act. i. quod distat tantum ab ea per iter sabbati quod continet mille passus: quod faciunt vnum miliare. Bethphage est quedam villa parua in descensu montis oliueti versus hierusalem: et erat villa sacerdotum: quia sacerdotes non habebant hereditates ad excolendum: habebant tamen domos ad animalia nutriendum et ad muniendum tempore quo non vacabant culmi diuino in hierusalem: ex illo loco. v Misit duos discipulos dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est. i. in hierusalem que erat clausa triplici muro cum propugnaculis et fortaliciis ad modum castri: vt habetur. iii. Regum. et ideo dicit castellum.

Et statim

pum. qui primum gentiles ad christum adduxerunt: philippus samariam quam asinam interpretant: petrus cornelium quasi fama: se pullum.

Et pullum. Pullus est populus gentium cui nullus doctorum fructum correctionis imposuit liber et lascivus: qui et ipse vinculis peccatorum irretitus erat: omnes enim peccauerunt et egerunt gratia dei. Alii de solo pullo: matheus qui hebreis scribit: et de asina dicit: docens non desperari salutem hebreis si penitentiam.

Marcus dicit pullum ante ianuam in diuio inuentum. Janua christus extra quam populus gentium stabat ligatus: non in via fidei. si diuersis erroribus.

Dicite fi. syon. Filia syon est hierusalem sita in monte syon. Mystice: ecclesia pertinens ad supernam hierusalem que est mater omnium nostrum cuius non minima pars tunc erat in populo christi.

Rex. Ne dicas: Non habemus regem nisi cesarem tibi: si credis: contra te: si non credis.

Supra asinam et pullum. Non ad litteram super vtrumque sedit. Sed in precordiis veriusque populi.

Potuit dicere super vtrumque ascendere: descendens de vno et ascendens super alium.

Et adduxerunt. Sic et apostoli mundum virtute christi a potestate diaboli soluerunt: et imposuerunt vestimenta super eum. Sed cetera turba. i. iudei vestimenta. i. legis mandata sternunt que a christianis erant conculcanda: in via. i. in christo.

Super eos v. Vestes apostolorum sunt recepta diuina: et gratia spiritualis quibus turpitudo carnis nostre tegitur. His prius nudi populi: sed modo per apostolos ornati christum habent sessorem. Minor turba non ponit vestes super asinam: sed in via: nec vbi offendat: quia sancti martyres carnem exeuntes simplicioribus viam per exemplum suo sanguine parant. Mora. Item Jesus ascilus in fidem hierusalem tendit: non solum quia cuiusque fidelis animam regens ad pacis intime visionem ducit: sed etiam cum sancte ecclesie vniuersaliter presidet: et eam in superne pacis desiderium accendit. Multi sternunt vestimenta sua in via: quia corpo-

Ite in castellum quod contra vos est: et statim inuenietis asinam alligatam et pullum cum ea: soluite et adducite mihi. Et si quis vobis aliquid dixerit: dicite quia dominus his opus habet: et confestim dimittet eos. Hoc autem factum est vt adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Dicite filie syon ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinam et pullum filium subiugalis. Euntes autem discipuli fecerunt sicut precepit illis Jesus: et adduxerunt asinam et pullum: et imposuerunt super eos vestimenta sua: et eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via. Alii autem cedebant ramos de arboribus et sternebant in via. Turbe autem que precedebant et que sequebantur clamabant dicentes: Osanna filio dauid benedictus qui venit in nomine domini osanna in excelsis. Et cum intrasset hierosolymam commota est vniuersa ciuitas dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Jesus propheta a nazareth galilee. Et intrauit Jesus in templum dei: et eiiciebat omnes vendentes

Nicolaus

a Et statim inuenietis asinam etc. Ista asina erat communis pauperibus non habentibus animalia: et qui operabatur in ea dabat sibi pabulum: et facta opera reducebat ad locum determinatum vt alius indigens posset accipere eam et pullus eius nutriebatur cum ea per omnia opere. b Hoc autem factum est vt adimpleret quod dictum est per Zachariam. ix. Dicite filie syon etc. hoc est ciuitati hierusalem que dicebatur filia syon: quia in monte syon erat fortalitium ciuitatis illius: et protegebatur ciuitas ab illa parte: sicut filius a patre. Considerandum etiam quod hic accipit continens pro contento. i. ciuitas pro habitantibus in ciuitate. c Ecce rex tuus etc. i. christus. quia hec auctoritas a doctoribus hebreis exponitur ad litteram de christo. d Sedens super asinam et pullum etc. Non quia sederit super vtrumque simul sed successiue: quia primo sedit super pullum: quia tamen non erat dominus quia adhuc non fuerat applicatus humanis visibus: vt habetur Marci. ix. et Luce. xix. ideo postea sedit super asinam. Hoc autem factum est in figura: quia per pullum significabatur populus gentilis qui non fuerat sub iectus iugo legis. per asinam vero populus iudaicus qui laboraverat sub lege: ad hoc autem veniebat christus vt vtrumque populum subiugaret sibi per fidem catholicam. e Plurima autem turba. Hic ponit secundum signum quod per zachariam fuit dictum quod christo aduenienti super asinam et pullum ciuitas hierosolyma exultaret et letaretur: et hoc factum fuit tunc vt dicit hic. et hoc patet in tribus. Primo quod dicit hic: Plurima turba strauerunt vestimenta sua in via. et hoc fuit in signum exultationis et honoris: et ne asina et pullus offenderent ad lapides. Secundo in eo quod dicit: f Alii autem cedebant ramos de arboribus etc. viriditas ramorum erat signum leticie et exultationis. Tertio in eo quod dicit: g Clamabant dicentes osanna filio dauid. Osanna est verbum hebreum cum compositum ex osi quod est salua: et anna quod est aduerbium optandi et valet vtinam. et dicit osanna remota vltima littera prime dictionis. vnde est ibi compositio ex corrupto et integro. et ideo osanna tantum valet quantum vtinam vel obsecro salua. et de qua salute intelligatur. subdit: h Osanna in altissimis. quia christus veniebat ad dandum salutem celestem et eternam. i Et cum intrasset. Hic

de lyra

ponit iudeorum indignatio. quia principes sacerdotum et maiores indignabantur de reuerentia christi exhibita. et ideo dicit: k Commota est vniuersa ciuitas: quia factum maiorum dicit esse factum totius ciuitatis. dicens: l Quis est hic? q. d. ille non est talis ac tantus quod talia deberent sibi exhiberi. m Populi autem. i. simplices et vulgares quasi rationes de Jesu reddentes. n Dicebant: Hic est Jesus propheta a nazareth galilee: vocat eum prophetam non quod eum ipsum sed quod dictum fuerat per moysen prophetam: Deut. xviii. et replicatur Act. vii. Propheta suscitabit deus de fratribus vestris etc. et ideo merito debet honorari. o Et intrauit. Hic secundo ostendit quod iudei fuerunt contemptores diuine maiestatis in facto patenti. Et diuidit in duas. quia primo ostendit christi diuinitas ex duplici facto. Secundo subiungit iudeorum impugnatio. ibi: Videntes autem principes. Prima in duas secundum duplex factum a christo ostensum. Secundum ponit. ibi: Et accesserunt ad eum. Ad euidentiam primi considerandum quod principes sacerdotum qui erant auari per astutias suas diuersas conabantur excoriare populum. igitur quia de longinquis partibus aliqui veniebant in hierusalem causa deuotionis: quia non erat eis licitum alibi sacrificium offerre: et non poterant ex tam longinquo animalia adducere. et ideo sacerdotes statuerant in templo aliquos de sua familia qui vendebant in atrio templi illa que poterant in templo offerri: ne venientes a longe haberent excusationem cessandi ab oblationibus. similiter quia aliqui veniebant ad templum qui non habebant pecuniam vnde possent animalia offerenda emere. ideo sacerdotes statuerant sibi cumulatores qui sub certa cautione pecuniam traderent. et sic nullus excusaretur quin possit officium offerre: licet enim pro illa accommodatione pecunie non reciperent pecuniam vltra sortem: recipiebant tamen aliqua munera vel creata. et sic patet quod peccabant ex facto quod erat illicitum: scilicet aliquid recipere vltra sortem quantumcumque modicum. Et ex loco quia talia exercebant in locis orationi deputatis. et ideo christus talia tanquam illicita de templo eiecit. et in hoc se dominum templi ostendit. et hoc est quod dicitur hic: Et intrauit Jesus in templum. Et ideo

tem aliqui

Denſus mentalis. ꝛc. Quia de eiꝰ partib⁹ ad vtilit⁹ eccl̄ie habit
Ecclesiastici tractandum videbat⁹ pia anima ita eiꝰ cōditor⁹ quo pacpe
ſtus officiū ꝛ vtilitas poſſit ꝛ debet ꝛ ſolet ꝛ ſi ꝛ ſpūalē ꝛ ſecularē
Vnde cuncti poſſunt ꝛ debent ꝛ quo animo debent. ꝛ qz hec verba ſunt ꝛ
E ea verba ſpūs ſc̄i. q. pmiſit. ꝛ pmittit. ꝛ pmittendi ꝛ accipiendi ſpūs ſc̄i. Vñ
ꝛ mystice quidē dicit
dentis ecclie. Et ſic ꝛ
mysteria ſacramentoꝝ ꝛ
ecclesiasticā officia.

Et cathedras vendē
tū columbas euertit: ꝛ dicit ēis:
Scriptū est: Domus mea dom⁹
orationis vocabit: vos autē feci
stis illā spelūcā latronū. Et ac
cesserunt ad eū ceci ꝛ claudi in
templo: ꝛ sanauit eos. Videntes
aūt principes sacerdotū ꝛ scribe
mirabilia que fecit: ꝛ pueros in
templo clamantes ꝛ dicentes: O
sanua filio dauid ꝛ indignati sūt
Jesus autem dixit ꝛ eis: Utiqz.
Nunqz legistis q: ex ore infantū
ꝛ lactentium perfecisti laudem?
Et relictis illis abijt foras extra ci

Dixit eis: Nō patet calūnie: nō ait vbi factū vel male vel erati

Nicolaus

tem aliqñ accipit ppric, p domo aliqñ: qñ pleudcbat in duas partes. Vna
pars vocabat sanctū vbi erat altare ꝛ huiusmodi. Vna
pars erat sanctū sanctoꝝ vbi erat archa testamēti ꝛ duo cherubin: illā
partem que vocabat sanctū intrabant quoti die sacerdotes ad efferendum
incensum ꝛ multi alii: intra sanctū sanctoꝝ solus ſūmus pontifex intrabat
ꝛ semel in anno. Aliquādo autem accipit templum large quedam platea
quadrata ante templū clausa muro: ꝛ vocabat atriū sacerdotū: quia sub
dio erat altare holocaustoꝝ: ꝛ illud intrabant non solum sacerdotes: q
etiam longe eos a basilica in execratione hostiarū ꝛ ablutione ꝛ similiū
huiusmodi vulgares aūt boles illuc non intrabāt: sed ad ostium illius atrii ala
ta vina offerebāt sacerdotibus. Ita aūt duo loca non tutrauit christus
quia non erat sacerdos nec tutrā sed puter illa duo loca erant adhuc duo
alia loca vbi boles sub dio erant in oratione: ꝛ in vno erabant viri: ꝛ in
alio mulieres: ꝛ illa atria nomine templi vocabant: sm q̄ scribitur Act.
iii. Petrus ꝛ iohānes ascendebāt in templū ad horā orationis nonā, ꝛ de
hoc dicitur hic: Et intrauit iesus in templū dei ꝛ eiciebat omnes vendēn
tes ēi. Sed querit hic quomodo non reticuerunt ei? Dicendū q: ex occulto
eius ꝛ facie cribat fulgor terrenos concutiat q̄ non audebant resistere: sicut i
voce sua terrait eos qui venebant ad capiendū eum: qui cum audiuerunt
ipsum dicentē ego sum: abierunt retrorsum ꝛ ceciderunt in terrā. vi habet
Joh. xviii. In voluntate enim christi erat ostendere infirmitatē assumpti:
ꝛ hac diuinitatis virtutē. sequitur: a Et dixit eis scripturam etc. Esa. lvi.
b Domus mea domus orationis vocabit. vos autem fecistis illaz spe
luncam latronū. quia non curabant de cultu dei: sed magis de exercitatio
ne populi per affatias suas equitatus: vt vilum est. Spelunca autem
latronū dicit esse locum vbi spolia que rapiunt congregant. ꝛ hoc fecerunt
sacerdotes de templo: vt vilum est. c Et accesserunt. Vñ: ponit secun
dum factum ostensiuū sue diuinitatis in curatione infirmitatū incurabi
lium: quod non potest fieri nisi virtute diuina: ꝛ hoc est quod dicitur: Et
accesserunt ad eum ceci ꝛ claudi in templo. non enim in babylō non fit regressū
sed per naturā. d Et sanauit eos. virtute ppria: quod non potest fa
cere virtus creata. e Videntes autem principes. Hic consequenter po
nitur contra christum tacita q̄ indignatio, ꝛ tandē in duas partes. quia
primo ex indignatione impugnant eius famā. ꝛ secundo eius doctrinam.
ibi: Et cum venisset in templū. Primum in duas. quia primo ponitur inde
cens impugnatio secundo ponitur christi responsio. ibi: Jesus autem di
cit ei. Circa primū tria. Vñ q̄ primū tangit q̄ sicut irascitur dicit esse principes sacerdotū
et scribas ꝛ alios eius vitia. Et videntes miracula que fecit. inirmos sa

parere ſi operatus sit tacite verba patet ex testimonio scripture confirmat.
Infantū: Datem. Celso miraculoꝝ christi infantes dicentium non
erant sibi simplicitate. Et actiones quasi facte. Unit. miraculoꝝ humanitate deducta
nique vicitur lactantio sēo doctrina perfecta.
Abijt foras. Quia pauper nullius adulatatoꝝ multū in tanta vbe in
uenit hospitē. ꝛ apud la
zarū recipiendi.

Hec ait boꝛ. Quia
multa dixit in parabola
tra ꝛ fecit. Cur enim in q
ou fructū quererat: cuius
tēpus nondū esse quilibet
sciret: ꝛ ob hāc causā fieri
litat vindicte nisi q: ple
bem quā docebat verbo
terrent hic factone qz ha
bena solita. i. verba iusti
cie sine fructu operū no
centur credi.

Folia. tradūcēo pha
risēoꝝ sine fructu verba q̄
Vñ alt⁹ euangelista dixit
erat tēp⁹ saluatōis vt ficu
q̄ ppōe q̄nti⁹ ndū sub
intrasset. vel q: ficulnea
pus fidei cuz spoā ad q̄
tes tradūt.

Nunqz ex te. Nō tā
sistentiā creature possidet
creatura sua ad arbitriū
suū vtē: ꝛ ad vtilitatem
alios. Et videt. q. pā
sus ꝛ offēsio ꝛ scandalū cru
cis pertaret⁹ discipuloꝝ cū
alios debeat signi ārūpa
tūde fgre. Vñ ꝛ mirabile
q: sic⁹ aruit. potuit enim
virtute diuinitus vocare:
nisq̄ patientiā exp exp
cratiē salutem.

Fidē: nō he. pleni sū
de hys q̄ p vocatione opa
tur: ꝛ p̄t mōtes trāsferre. Alij de pōt veritē obtinēt si ipi aliter diuinitē.

De ystra

nando. f Et pueros clamantes in templo ꝛ. ipsum. Esse christū verū,
g Indignati sunt. verūtamen quia non audebant miracula manifeste
impugnare. ideo arguūt cum de appl ausu populi quos sustinebat circa se.
h Et dixerunt ei audis quid isti dicunt? q. d. si tu esses iustus ꝛ bonus tu
non sustineres talem applausum populi. i Jesus autē dixit eis. Hic po
nitur christi responsio: vbi christus ostēdit eos iuste reprehēdēdo a deo: ꝛ
primo facto. scdō ex eisdē signo. ibi: Ille aūt ex eis. Circa primū duo. Vñ
dixit in duas: q: primo ponitur christi responsio. ibi: Jesus autē dixit eis. q. d. bene scio quid isti dicunt:
me christū confitendo: ꝛ q: hoc debeā iustificare patet. quia hoc est ex diuina
predestinatione: sm q̄ scribit in psal. propter qđ subdit: k Nunqz legi
stis quia ex ore infantū ꝛ lactantiū perfecisti laudē. q. d. vos qui estis legi
periti debetis scire hanc scripturā. ꝛ per ipsā me non reprehendere. l Et
relictis illis tanqz execratis per inuidiā. m Abijt foras extra ciuitatē.
ꝛ in hoc q̄ dimisit eos corporaliter ostendit facto eos esse dimittēdos a deo
spūaliter propter eoꝝ execrationē. n Ille aūt ex eis reuertens. Hic ponit
ostendit eos iuste reprehendendo a deo exidem signo. in hoc videlicet q: ar
borem sibi habentē folia nō maledixit. ꝛ per hoc ostendit sacerdotes illos
esse maledictos a deo: in quib⁹ non erant opera veritatis: q̄ nō exterior ap
parentia sanctitatis: sicut enim ppheta non solū verbis sed aliqñ factis p
phetabat: sicut ezechiel tabā iuit discalciatus in signū q: populus sic vinceret ca
ptiuus: ita christus maledixit ficui. nō propter malitiā arboris vel defectū ei⁹:
quia non erat tēpus ficuū. vt dicit Marci. xi. sed ad significandū q: sacer
dotes qui erāt sine fructu bonoꝝ operū essent maledictī a deo. dixit ergo:
Nunc aūt reuertēs in ciuitatē. i. in hoc vsqz. o Exiuit. Hic aūt dicit
ex non fuit natura alia: quia in sero precedenti comedere nunc erat adhuc bo
ra comedendi: sed sicut maledictio arboris erat figuratiua: sic ita alter cōfi
gnabat defectū christi de salute populi. p Et videns ficī arbore vnā
ficuā vel. Per hoc aūt q: arbor ista non erat in via. sed extra: significa
tur q: sacerdotes erāt extra vlā iustic. q Venit ad eaz ꝛ nil. inuenit
in ea nisi folia tñ: quia christus in sacerdotibus non inuenit fructū pietā
tis sed tñ apparentiā sanctitatis. r Et ait illi nunqz ex te fructus na
scat in sempiternū: Et arefacta est continuo ficulnea: q: sacerdotes et ma
lefactores dei fuerūt reprobati: ꝛ penitus fides ꝛ deuotionis totaliter fuit.
s Et videntes discipuli mirati sunt. de subita arboris exicatione.
t Respondēs aūt iesus ait eis: si habueritis fidē. Ad miracula enī fac
enda requiritur fides vel saltem signū fidei: quia etiam aliqui mali ad in
uocationē christi leguntur fecisse miracula. vt dicit ē Aug. v Non
solū de ficulnea facietis ꝛ si mōti huic dixeritis tolle ꝛ iacta te i mare fie.
hoc est aliqd ēē vel mai⁹. Iz eni apli ꝛ discipuli christi nō legāt tā stulta

Mysti. Per fabricationē aplorū vbi q: est mōs a iudicio est abiatus
in mare gentium missus.
Ecclesiastici sua de electis amplitas sentendo vindicat in reprobis.
Accipietis ꝛc. Eni differat ad tps opportūnū: ꝛ si nō hic q̄ppert
tū q̄ vigne patet. Interrogo ꝛc. Petrat aqz petatur cōs. si ideo
interrogat vt suo vel illi
us vel latētia vincat: ꝛ
in qua ptāte hoc facit co
gnoscit per ꝛc. sm illud:
Deus ptarē ventos cop
tis ex ipsoꝝ.

Nec ego vico vo
bis. Duab⁹ de causis de
cultat veritas vel q: non
sunt capaces auditoꝝ.
vñ: Nego vico multa vobis
vicē: si nō potestis portare
me nō. Vel q: sunt ptm
proco. vñ: Multe sunt
dare ei.

Mat. xxi. d, Luc. xx. e

Hoquidā. Facta
sacerdotū cauta rūsione
stat infert parabolā qua

Nicolaus

montes de loco ad locū tamen legunt materia fe
cisse: sicut ē fabricare montes ꝛ illuminare eos: ꝛ
illa que non pūt fieri nisi virtute diuina sicut
alios. Et videt. q. pā
sus ꝛ offēsio ꝛ scandalū cru
cis pertaret⁹ discipuloꝝ cū
alios debeat signi ārūpa
tūde fgre. Vñ ꝛ mirabile
q: sic⁹ aruit. potuit enim
virtute diuinitus vocare:
nisq̄ patientiā exp exp
cratiē salutem.

Fidē: nō he. pleni sū
de hys q̄ p vocatione opa
tur: ꝛ p̄t mōtes trāsferre. Alij de pōt veritē obtinēt si ipi aliter diuinitē.

De ystra

nando. f Et pueros clamantes in templo ꝛ. ipsum. Esse christū verū,
g Indignati sunt. verūtamen quia non audebant miracula manifeste
impugnare. ideo arguūt cum de appl ausu populi quos sustinebat circa se.
h Et dixerunt ei audis quid isti dicunt? q. d. si tu esses iustus ꝛ bonus tu
non sustineres talem applausum populi. i Jesus autē dixit eis. Hic po
nitur christi responsio: vbi christus ostēdit eos iuste reprehēdēdo a deo: ꝛ
primo facto. scdō ex eisdē signo. ibi: Ille aūt ex eis. Circa primū duo. Vñ
dixit in duas: q: primo ponitur christi responsio. ibi: Jesus autē dixit eis. q. d. bene scio quid isti dicunt:
me christū confitendo: ꝛ q: hoc debeā iustificare patet. quia hoc est ex diuina
predestinatione: sm q̄ scribit in psal. propter qđ subdit: k Nunqz legi
stis quia ex ore infantū ꝛ lactantiū perfecisti laudē. q. d. vos qui estis legi
periti debetis scire hanc scripturā. ꝛ per ipsā me non reprehendere. l Et
relictis illis tanqz execratis per inuidiā. m Abijt foras extra ciuitatē.
ꝛ in hoc q̄ dimisit eos corporaliter ostēdit facto eos esse dimittēdos a deo
spūaliter propter eoꝝ execrationē. n Ille aūt ex eis reuertens. Hic ponit
ostendit eos iuste reprehendendo a deo eisdem signo. in hoc videlicet q: ar
borem sibi habentē folia tñ maledixit. ꝛ per hoc ostendit sacerdotes illos
esse maledictos a deo: in quib⁹ non erant opera veritatis: q̄ nō exterior ap
parentia sanctitatis: sicut enim ppheta non solū verbis sed aliqñ factis p
phetabat: sicut ezechiel tabā iuit discalciatus in signū q: populus sic vinceret ca
ptiuus: ita christus maledixit ficui. nō propter malitiā arboris vel defectū ei⁹:
quia non erat tēpus ficuū. vt dicit Marci. xi. sed ad significandū q: sacer
dotes qui erāt sine fructu bonoꝝ operū essent maledictī a deo. dixit ergo:
Nunc aūt reuertēs in ciuitatē. i. in hoc vsqz. o Exiuit. Hic aūt dicit
ex non fuit natura alia: quia in sero precedenti comedere nunc erat adhuc bo
ra comedendi: sed sicut maledictio arboris erat figuratiua: sic ita alter cōfi
gnabat defectū christi de salute populi. p Et videns ficī arbore vnā
ficuā vel. Per hoc aūt q: arbor ista non erat in via. sed extra: significa
tur q: sacerdotes erāt extra vlā iustic. q Venit ad eaz ꝛ nil. inuenit
in ea nisi folia tñ: quia christus in sacerdotibus non inuenit fructū pietā
tis sed tñ apparentiā sanctitatis. r Et ait illi nunqz ex te fructus na
scat in sempiternū: Et arefacta est continuo ficulnea: q: sacerdotes et ma
lefactores dei fuerūt reprobati: ꝛ penitus fides ꝛ deuotionis totaliter fuit.
s Et videntes discipuli mirati sunt. de subita arboris exicatione.
t Respondēs aūt iesus ait eis: si habueritis fidē. Ad miracula enī fac
enda requiritur fides vel saltem signū fidei: quia etiam aliqui mali ad in
uocationē christi leguntur fecisse miracula. vt dicit ē Aug. v Non
solū de ficulnea facietis ꝛ si mōti huic dixeritis tolle ꝛ iacta te i mare fie.
hoc est aliqd ēē vel mai⁹. Iz eni apli ꝛ discipuli christi nō legāt tā stulta

ꝛ filios ipsi tollis in quos ꝛ ad ḡhen regnū dei transferūtū nouos.
Ut simplicitas hec parabola ostēdit de gētibus ꝛ de iudeis ꝛ de penite
tibus ꝛ indurat. vel potius ista vbi videt. Amen dico vobis quia publicani ꝛ
meretrices precedūt vos in regnū dei.

Quale bodie ꝛ. Et quia hō potuit dicere: Quod nisi non
videt aliū ne fecerit.
Dicit ei primus.
In quibusdā codicibus ha
bet p primus secundus.
Jesus ita ait vertunt: q
tergiuersādo vel differendo
quidē nolūt dicere. quod
sentiebat ꝛ de baptismo
Joannis.
Joānes venit. Jesus
dat ostendit dicendo: nec
vēl iudicē comprehendit
runt: nec de operib⁹ suis
lis poterunt cognoscere.
Hoc audi. Atqz
Quia aperte nolebāt re
spondere sapientie in pa
rabolis cupientes.

De ystra

Et a sacerdotibus vel a se
fere. habebat ut ille mediante
a deo patre qđ erat mai⁹
sicut ꝛ multi ppheteꝝ legūt
me breuitate missi ad po
ctūli ppinqui nō ex malitia
regnum. sacerdotali. Et
cundū q: ipz postea predixit
mēb ridiculoꝝ illoꝝ
pūlā de ch. prima q: pōt
per ar. Mō aūt. vel. Nolli
te. sanctū dare canib⁹ nec
margaritas ponere ante
porcos. illi aūt ex ꝛ ma
licia obtinuit. ꝛ ideo nō
erāt digni vt eis veritas
manifestaret. Secūdo ex
deret nouelle obloctra
cio q: ly vt cuncte extra
causales malos: illi aūt
bonos. hoc mō paul⁹ po
fuit psonaliter in ybaris
fece ꝛ fabricauerūt. mu
ei occīē. vt lyra. Aut. certi
ꝛ appellauit ad cesarem
ne traderet iudeis bara
falē. Act. xxv. o Quid
adit vobis videtur. Hic

Dicit ei. Ma. xxi. e, Luc. xx. f

christus ostēdit iudeos pessimos fore malefactē vt deo ꝛ hūanis. ꝛ hoc duplī
citer. Primo q: legē a deo receptā nō seruauerūt. Secūdo et legislatorem
christū impugnauerūt. tū: Nō erat ppheta. Circa primū duo. Vñ
quia habebat duos filios. hō tñc erat q̄dā deus: q: dī hō. propter hoc q: hō erat
ad imaginē dei factus: propter humanitatē assumptā. Jā duo filii sunt
duo ppli: gētiles ꝛ iudei. v Et accedēs ad primū dixit. Ille aūt ex eis
cepit a nocturnis aūt ab abrahā vel ab ipso deo. vñ dicit ille bonus q: he
bet fuit hec posteritas ipso nec. Sequ: Dixit ei. i. christo ppte. v Fi
li vade hodie operare in vinea mea. i. facere iustitiā: q: nunqz de⁹ cessauit bonis
citare ad bene p exēplū ⁊ doctrinā. x Ille aūt respōdēs ait. nolo. Ex
hoc q: deus ꝛ ꝛ ꝛ

Quid f. Dico. Alii vilitas cōtra se dicit: dicerit sm lucā stulte cū illā sm marcū vbi a se occidit malos m. p. v. f. l. a. q. r. e. f. t.

Mystic. Cuius vnica locat' colcudia cū mysterio baptismi vat' quod ppe lilo cernat. Mittit' ternus vnus: vt ante cū lex ptaret' q̄ sufficeret ad plenā ecclesie fabricā. Vnde parat' ambas parietū q̄ expectat ad pacē.

Et circuiens circuit
f vbi mercē sibi cū impetrauit f vel locutus ē
dedit ei mille denarios
quos habebat in manu sua
et ipse ambulauit
ad patrem suum
et dixit ei
Pater da mihi
portionem substantie
que me contingit
et diuisit illis substantiam.

Et habebimus hereditatē eius. Hec ē figura pōlitā cū ait quā modernī porpetuā fabricā. Hāc etiā ecclia vtitat q̄ lege legit ⁊ glosā. cōtinuat.

Et cū erant ei. Marcus mutat ꝑsōā dicēs dicit. Occidentes ⁊ cū erūt extra vinea ⁊ occiderūt eū. Ir. q̄ nonat pertinacē q̄ occidit ꝑ odiū ⁊ reluctatū: a fa to finibus ei⁹ ⁊ cū ultricia ⁊ gentiles miserat.

Nicolaus

legislatorem: ⁊ diuisit in duas q̄ duo ad obtinēdū dum ꝓpositum ꝓpositi quamlī parabolā. Sed do ostendat sūl ꝓpositi ꝓ scripturā libr. Dicit ⁊ sua verba nunq̄ legislator

Circa primū dicit sic

a Hō erat paterfamilias. Ihc hō deus ē rōnabilis subiectus cui⁹ paterfamilias: q̄ sic gu

parabolam audite. Hōmo erat
f dominus habens
pater familias qui plātauit vine
f vineam f locum
am ⁊ sepem circūdedit ei: ⁊ fō
f fodit in ea torcular
dit in ea torcular: ⁊ edificauit tur
f qui custodiret
rim: ⁊ locauit eas agricolis: ⁊ pe
f qui fructū operarijs redderet
regre profect' est. Cūm autē tem
f mercēdē ⁊ quā legislator
pus fructuum appropinquasset:
f mercēdē ⁊ quā legislator
misit seruos suos ad agricolas:
f vt acciperent
vt acciperent fructus eius. Et a
f legis custodiam
gricole apprehensis seruis eius
f vt hierusalem f vt eiiciam
alium cōciderūt: alium occiderūt
f vt lapidarent
alium vero lapidauerunt. Iterū
f prophetarum plurimos
misit alios seruos plures prio
f ad hoc locum cor pentecostes
bus: ⁊ fecerūt illis similiter. Nō
f cum de ignorantia sed timore ambigere dicat
quare in libris volumen de mittit relinquitur
uissime aūt misit ad eos filiū suum
dicēs: Verebūt forsitā filiū meum. Agricōle aūt videntes filiū

dixerūt intra se: hic est heres. Ēt
nite occidamus eū: ⁊ habebimus
hereditatē eius. Et apprehēsum
f qui extra portā pulsus vel potius a cruciffixo mortuo
eum eiecerūt extra vineam ⁊ occi
dērunt. Cūm ergo venerit dñs vi
f sol ignotus q̄si iudex illa ydone cor ydoneus
nee: quid faciet agricolis illis?
Ait illi: malos male perdet: ⁊
f exhibitum de aliis nouellus eligit
vineam suā locabit alijs agricol
f f vel qui sint pro compensatis temporibus
lis qui reddant ei fructū tempo
ribus suis. Dicit illis Ihc⁹:
f suos retributores
Nūq̄ legistis i scripturis?: Lā
pidem quē reprobauerūt edificā
f quo populus in se vno condens
tes hic factus est in caput anguli.
f non humanis vt hactenus sed dei potentia
A dñō factū est istud ⁊ est mi
f celitudo ex vsu claritatis ⁊ pulcritudo nouitatis
rabile in oculis nostris. Idēo
f a iudeis
dico vobis q: auferet a vobis re
f sacra scriptura f vt ad istos q̄s ecclesiasticos
f gentilibus
gnum dei: ⁊ dabit genti facienti
f opera.
fructus eius. Et qui ceciderit sup
lapidē istū ꝓfringet. Sup quē

Matthei c XXII

ver'. Cadit sup illū lapis q̄ ventilo ⁊ iudicio opponit cū vt: Ite hc. etc.

Et querentes eam ⁊c. Quasi nemo tunc hoc querens in quouera pondere q̄ dicat. Ipse cū cum benevolli possit colere, qui solo humano arbitrio retardabat: bonus voluit bona eius.

Hugo. Principes ⁊ scribe quorū mandatum in iudicio nec audiēt timorem quia nō solo nomine frater dicit ⁊ pa

matt.21.c. d.11.b. Luc.19.c. e.21.b. et 21.c. d. 1.7.b.c.g. 9.d.e.

tre veritatē quā nō vidēt, quia nō vidēt, ꝓpter bonos cohabitantes vel cubicū: vt ei nocere impugnare: qui tamen mutat de tristitia amā structione vbi ait) cū tēpus venerit ei aliū alias crigit q̄ ꝓsequēs de cubili quiēs vocā eu ei adhercē ⁊ obtinet q̄a debet honore.

C. XXII.

f Simile factū est regnū celorum hōmi regi q

Nicolaus

luc.14.d. apoc.19.b

Et ille ait⁹: q: ex pon dere obtinet iudicij granit sime punitur. a Et cū audissent principes sacerdotū. Hic ponit ꝓfectus huius ca. vt ostendatur obstinatio sacerdotū: q: audibus doctrinā ei⁹ nō fugit ꝓtrit: ⁊ magis ad occidendū cū incitan. b Et quærentes eū tenere. f. ad occidendū. c Timuerūt turbas. ex quo patet q: solo timore retractā fugit ab eius morte. Occasione dictoꝝ in hoc ca. querit vtrū iudeī cognouerit ipsum nazarenū esse, christū filiū ⁊ filium. Et arguit primo q: nō per illud qđ dicit. 1. Corinth. ii. Si enim cognouissent nunq̄ dñm glie crucifixissent ⁊c. Ite Act. iii. dicit Petrus loquēs iudeis: Scio fēcistis q: ꝓ ignorantiā fecistis sicut ⁊ principes vestri. Ite Luc. xxiii. dicebat ihc⁹ suis in cruce: Pater dimitte illis q: nesciūt q̄ faciūt. Contrariū arguit ꝓ illud qđ habet Ioā xv. Nūc aūt viderūt ⁊ odierūt me ⁊ patrē meū. quod aūt videt manifeste cognoscit. Ite hoc ipsum dicit ei in ꝑticā. Agricole videntes filiū dixerūt inter se: Hic est heres. Dicit hiero. Manifeste ꝓnat vsq̄ hoc verbis iudeos ꝓncipes nō ꝓ ignorantiā ⁊ ꝓ inuidiā dei ⁊ filij crucifixisse. Responsio. Dicendus ē in populo iudeoꝝ alīq̄ erant multos scientes scripturas legis ⁊ ꝓphetarū. alīq̄ autem minores sicut laici ⁊ vulgares tantūmodo scientes illud quod est de necessitate salutis: vt decem decalogi ⁊ huiusmodi que debēt scire ab oībus: sed subtilitates scripturarū ⁊ dicta ꝓphetarū ignorantes. Ite q: christus erat verus dei ꝓpheta sanctus ⁊ deus in veritate suppositi. Dicit ergo aliq̄ q: bene q̄ntus ad hoc q: minores populi iudeoꝝ nō cognouerūt ipsū esse christū nec q̄ntū ad deitatē nec q̄ntū ad humanitatē: q: ly cognouerūt ei⁹ esse hominē verum: tamen non cognoscebant illū esse hominē sed ꝓphetā qui erat a deo ꝓmissus sicut christus. Cuius ratio est quia ignorabilis scripturarū q̄ loquunt de christi diuinitate ⁊ illas que loquunt de determinatōe tpis ⁊ de signis sui aduētus: ꝑ maiores cognouerūt ei⁹ esse verū ꝓphetā a deo ꝓmissū ⁊ missum: quia scibile scripturaꝝ loquētes de tpe sui aduēt⁹ ⁊ de signis ꝑ ola vi dēbant in eo implerī: nō tñ vt isti dicāt cognouerūt ipsū ee deū: ⁊ hm hoc loquūt apte in auctoritate ꝓallegata. Q̄ si cognouissent nunq̄ dñm glie crucifixissent. q. d. nunq̄ cognouerūt eius diuinitatē: ꝑ hoc nō vidēt inimici diuinitatis: quia sicut scripture determinate loquunt de tpe sui aduēt⁹ Dan. ix. In hebdomadib⁹ illis abbreuiatio: ⁊ de signis sui aduēt⁹ sicut ē tribulatio regni: vt hī Deū. Et modus eius adunitātī in pauptate et humilitate. vt habet Zach. ix. vt vidēt ei⁹ in pedēs ca. tua ⁊c. vel ꝑ sino loquunt scripture ꝓphetarū de ei⁹ diuinitate Dicit. cxviii. Ecce deus venit: dicit dño ⁊ suscitabo verbū domū qđ locutus ē ꝑ ad domū ysrl ⁊ in dauid in diebus illis germinare faciā dauid germē iustū ⁊ faciet iudiciū ⁊ iustitiā in terra. ⁊ hoc est nomē quod vocabit⁹ eū dñs iustus nr. In hebraico vbi habet hic dñs: ponit⁹ nomē ꝑ ꝓprietatē significationis quod nullo modo ꝑt dici de aliquo nisi de deo vero: ei⁹ ē ita auctoritas sm eos doctores eius hebraicos ꝓpria de christo: sequit ipsum esse vēp deū. Ite Esaie. ix. vt: Ꝑ nobis natus est nobis. sequit: Et factus est principatus super humerum eius ⁊ vocabit⁹ nomē eius admirabilis consiliarius deus fortis pater futuri seculi: princeps pacis: que etiā auctoritas sm hebreos intelligit de christo ⁊ in ea sit expressa milio de eius diuinitate sicut de humanitate: et multe alie auctoritates eo⁹ similes ꝑt ad hoc duci: ꝑ ꝓpter plicitatē omitto. ⁊ ideo dicendū q: sicut maiores populi iudeoꝝ habuerūt notitiā de tpe ⁊ signis sui aduēt⁹ ita notitiā ꝓ scripturas habuerūt ꝗntū ad eius diuinitatē. Consideranda est q: aliq̄d cognoscit in habitu cui⁹ tñ cognitio actus his impedit ꝓpter aliqđ passionē vel habitū impedientē: sicut dicit ꝑbus vii. cibicoꝝ q: incontinēs differt ab intēperato ꝑ hoc q: habet estimationē tē. vērā: nō tñ sēd in vniuersali qui est habet ꝑperatus: vt q: fornicari est malū est nō peccat ꝑ ignorantiā: si est habet estimationē vērā in particulari ⁊ ꝑ hoc differt ab intēperato: ⁊ tñ adhuc ꝑ passionē vincit⁹ iudicat nō fornicandū: ita q: passio

nō occiderit contueret eū. Et cū audissent ꝓpopes sacerdotū ⁊ ꝓbarisēi parabolā eius: ꝑgnouerūt
f illud ꝓpositum
q: de ipsis dicēret. Et quærentes
eum tenere timuerūt turbas: qm
sicut ꝓpheta eum habebant. Et re
f obtinens quod prius cognouissent de meritis
spondens iesus dixit iterū in para
bolis eis dicens: C. XXII.
f ibi de ignobilis agricolis in vigna
f ꝓpter gentis indignā f plus de filio

f Simile factū⁹ est regnum celorum hōmini regi q
f deo patri f per incarnationis mysterium, ecclesiam filio copulanti

fecit nupcias filio suo. Et misit ser

uos suos vocare: inuitatos ad
f Lucanum
nuptias ⁊ nolebant venire. Iterū
f f apostolos q̄ ꝓfectū ad vltra ad gentes ꝓpter
rum misit alios seruos dicens:
f euangelicā lectionē a multum ꝓpheticis ꝓpria ⁊ ꝓpinqua
ꝓphetis ordinat. f conscribens regni aperiens in de
dicite inuitatis: ecce prandium
meū paraui: taūri mei ⁊ altilia oc
f f fides orientis euangelizando
cisa: ⁊ omnia parata f venite ad nu
f f fabulas hoc ꝓnuntiando
ptias. Illi aūtem ⁊ neglexerunt:

Thauri. Gentes ꝓpter ꝓfectū: ⁊ ꝓpter apostoli ad ecclesiastica publi sunt ꝓpter vtilitatē q̄ ꝓpter ꝓpter ꝓpter

parabolam audite. Homo erat
paterfamilias qui plantauit vine
am: et circumdedit eā: et fodit in ea torcular: et ædificauit turrē: et locauit eā agricolis: et peregre profectus est. Cum autē tempus fructuum appropinquasset: misit seruos suos ad agricolas: vt acciperent fructus eius. Et agricole apprehensis seruis eius: alium cecderūt: alium occiderūt: alium vero lapidauerunt. Iterū misit alios seruos plures priores: et fecerūt illis similiter. Nouissime autem misit ad eos filium suum: dicēs: Verebūt filiū meum. Agricole aūt videntes filiū dixerūt intra se hic est heres. Venite occidamus eū: et habebimus hereditatē eius. Et apprehēsum eum eiecerūt extra vineam: et occiderūt. Cū ergo venerit dominus vineę: quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: malos male perdet: et vineam suā locabit alijs agricolis: qui reddant ei fructū tempore suo. Dicit illis Jesus: Nūq̄ legistis in scripturis? Lapidem quē reprobauerūt edificantes hic factus est in caput anguli. A domino factū est istud: et est mirabile in oculis nostris. Ideo dico vobis q: auferetur a vobis regnum dei: et dabit genti facienti fructus eius. Et qui ceciderit supra lapidē istū: confringet. Supra quē vero ceciderit: conteret eū. Et audientes principes sacerdotū et pharisei parabolas eius: cognouerūt q de ipsis dicebat. Et quærentes eum tenere timuerūt turbas: quoniam sicut prophetā eum habebant.

Et respondens Jesus dixit iterū in parabolis eis dicens:

C. XXII.

Simile factū est regnum celorum homini regi q fecit nuptias filio suo. Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias: et nolebant venire. Iterū misit alios seruos dicens: Dicite inuitatis: ecce prandium meū paraui: tauri mei et altilia occisa: et omnia parata: venite ad nuptias. Illi aūtem neglexerunt: et abierunt alius in villam suam: alius vero ad negotiationem suam. Reliqui vero tenuerunt seruos eius: et contumelijs affectos occiderunt. Rex autem cum audisset: iratus est: et mittens exercitus suos perdidit homicidas illos: et ciuitatem illorum succendit. Tunc ait seruis suis: Nuptiæ quidem parate sunt: sed qui vocati erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum: et quotquot inueneritis vocate ad nuptias. Et egressi serui eius in vias congregauerunt omnes quos inuenerunt malos et bonos: et impletæ sunt nuptiæ discumbentium. Intrauit autem rex vt videret discumbentes: et vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali: et ait illi: Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis manibus et pedibus eius mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Multi enim sunt vocati: pauci vero electi.

Tunc abeuntes pharisei consilium inierunt vt laqueo eum caperent in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicentes: Magister scimus quia verax es: et viam dei in veritate docens: et non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi videtur: licet censum dare Cesari an non? Cognita autem Jesus nequitia eorum: ait: Quid me tentatis hypocritæ? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis Jesus: Cuius est imago hæc et superscriptio? Dicunt ei: Cesaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quæ sunt Cesaris Cesari: et quæ sunt dei deo. Et audientes mirati sunt: et relicto eo abierunt.

In illo die accesserunt ad eum sadducæi qui dicunt non esse resurrectionem: et interrogauerunt eum dicentes: Magister Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filios: vt ducat frater eius uxorem illius: et suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres: et primus uxore ducta defunctus est: et non habens semen reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus et tertius usque ad septimum. Nouissime autem omnium defuncta est et mulier. In resurrectione ergo cuius de septem erit uxor? Omnes enim habuerunt eam. Respondens autem Jesus dixit eis: Erratis nescientes scripturas neque virtutem dei. In resurrectione enim neque nubent neque nubentur: sed erunt sicut angeli dei in cælo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum sit vobis a deo dicente: Ego sum deus Abraham: et deus Isaac: et deus Jacob? Non est deus mortuorum: sed viuentium. Et audientes turbæ mirabantur super doctrina eius. Pharisæi autem audientes quia silentium imposuisset sadducæis: conuenerunt in unum. Et interrogauit unus ex eis legis doctor tentans eum et dicens: Magister quod est mandatum magnum in lege? Jesus autem dixit illi: Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: et in tota anima tua: et in tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autem simile huic est: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis vniuersa lex pendet et prophetæ.

Congregatis autem pharisæis interrogauit eos Jesus dicens: Quid vobis videtur de Christo? cuius filius est? Dicunt ei: David. Dicit eis: Quomodo ergo David in spiritu vocat eum dominum dicens: Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo David vocat eum dominum: quomodo filius eius est? Et nemo poterat ei respondere verbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die amplius eum interrogare.

Tunc Jesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos dicens: Super cathedram Moysi sederunt scribæ et pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis seruate et facite: secundum opera vero eorum nolite facere. Dicunt enim et non faciunt. Alligant enim onera grauia et importabilia: et imponunt in humeros hominum: digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia autem opera sua faciunt vt videantur ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua: et magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cenis: et primas cathedras in synagogis: et salutationes in foro: et vocari ab hominibus rabbi. Vos autem nolite vocari rabbi. Unus enim est magister vester: omnes autem vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram. Unus enim est pater vester qui in cælis est. Nec vocemini magistri: quia magister vester unus est Christus. Qui maior est vestrum erit minister vester. Quicunque autem se exaltauerit humiliabitur: et qui se humiliauerit exaltabitur.

Væ autem vobis scribæ et pharisæi hypocritæ: quia clauditis regnum cælorum ante homines. Vos enim non intratis: nec introeuntes sinitis intrare. Væ vobis scribæ et pharisæi hypocritæ: quia comeditis domos viduarum: orationes longas simulantes. Propterea hoc amplius capietis iudicium. Væ vobis scribæ et pharisæi hypocritæ: quia circuitis mare et aridam vt faciatis vnum proselytum: et cum fuerit factus facitis eum filium gehennæ duplo quam vos. Væ vobis duces cæci: qui dicitis: Quicunque iurauerit per templum nihil est: quicunque autem iurauerit in auro templi debet. Stulti et cæci: quis maior est aurum an templum quod sanctificat aurum? Et quicunque iurauerit in altari nihil est: quicunque autem iurauerit in dono quod est super illud debet. Cæci: quid enim maius est donum an altare quod sanctificat donum? Qui ergo iurat in altari iurat in eo et in omnibus quæ super illud sunt. Et qui iurat in templo iurat in illo et in habitante in eo. Et qui iurat in cælo iurat in throno dei et in sedente super eum. Væ vobis scribæ et pharisæi hypocritæ: quia decimatis mentam et anethum et cyminum: et reliquistis quæ graviora sunt legis: iudicium et misericordiam et fidem. Hæc autem oportuit facere et illa non omittere. Duces cæci: excolantes culicem: camelum autem glutientes. Væ vobis scribæ et pharisæi hypocritæ: quia mundatis quod de foris est calicis et catini: intus autem pleni estis rapina et immunditia. Phariseæ cæce: munda prius quod intus est calicis et catini: vt fiat id quod de foris est mundum. Væ vobis scribæ et pharisæi hypocritæ: quia similes estis sepulchris dealbatis: quæ a foris parent hominibus speciosa: intus autem plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. Sic et vos a foris quidem paretis hominibus iusti: intus autem plini estis hypocrisi et iniquitate. Væ vobis scribæ et pharisæi hypocritæ: quia ædificatis sepulchra prophetarum: et ornatis monumenta iustorum: et dicitis: Si fuissemus in diebus patrum nostrorum non essemus socij eorum in sanguine prophetarum. Itaque testimonio estis vobismetipsis: quia filij estis eorum qui occiderunt prophetas. Et vos implete mensuram patrum vestrorum. Serpentes: genimina viperarum: quomodo fugietis a iudicio gehennæ? Ideo ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas: et ex illis occidetis et crucifigetis: et ex eis flagellabitis in synagogis vestris: et persequemini de ciuitate in ciuitatem: vt veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram: a sanguine Abel iusti vsque ad sanguinem Zacharię filij Barachię: quem occidistis inter templum et altare. Amen dico vobis: venient hæc omnia super generationem istam.

Jerusalem Jerusalem: quæ occidis prophetas: et lapidas eos qui missi sunt ad te: quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas: et noluisti? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis: non me videbitis amodo donec dicatis: Benedictus qui venit in nomine domini.

Et egressus Jesus abibat de templo: et accesserunt discipuli eius ostendere ei ædificationem templi. Videte omnia hæc: amen dico vobis: non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur.

Sedente autem eo super montem Oliueti: accesserunt ad eum discipuli secreto dicentes: Dic nobis quando hæc erunt: et quod signum aduentus tui et consummationis sæculi? Et respondens Jesus dixit eis: Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo dicentes: Ego sum Christus: et multos seducent. Audituri enim estis prælia et opiniones prælioru. Videte ne turbemini. Oportet enim hæc fieri: sed nondum est finis. Surget enim gens contra gentem: et regnum aduersus regnum: et erunt pestilentiæ et fames et terræmotus per loca. Hæc autem omnia initia dolorum. Tunc tradent vos in tribulationem: et occident vos: et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi: et tradent inuicem: et odio habebunt inuicem. Et multi pseudoprophetæ surgent: et seducent multos. Et quoniam abundauit iniquitas: refrigescet charitas multorum. Qui autem perseuerauerit usque in finem: hic saluus erit. Et prædicabitur hoc euangelium regni in uniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus: et tunc veniet consummatio.

Cum ergo videritis abominationem desolationis quæ dicta est a Daniele propheta: stantem in loco sancto: qui legit intelligat: tunc qui in Judæa sunt fugiant ad montes: et qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua: et qui in agro non reuertatur tollere tunicam suam. Væ autem prægnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate autem vt non fiat fuga vestra hieme vel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi usque modo neque fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi: non fieret salua omnis caro: sed propter electos breuiabuntur dies illi. Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus aut illic: nolite credere. Surgent enim pseudochristi et pseudoprophetæ: et dabunt signa magna et prodigia: ita vt in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis: Ecce in deserto est: nolite exire. Ecce in penetralibus est: nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente et paret usque in occidentem: ita erit aduentus filij hominis. Ubicunque fuerit corpus illic congregabuntur et aquilæ. Statim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur: et luna non dabit lumen suum: et stellæ cadent de cælo: et virtutes cælorum mouebuntur. Et tunc parebit signum filij hominis in cælo: et tunc plangent omnes tribus terræ: et videbunt filium hominis venientem in nubibus cæli cum virtute multa et maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba et voce magna: et congregabunt electos eius a quatuor ventis: a summis cælorum usque ad terminos eorum. Ab arbore autem fici discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit et folia nata protulerit: scitis quia prope est æstas. Ita et vos cum videritis hæc omnia scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis: quia non præteribit generatio hæc donec omnia hæc fiant. Cælum et terra transibunt: verba autem mea non præteribunt. De die autem illa et hora nemo scit: neque angeli cælorum nisi solus pater. Sicut autem in diebus Noe: ita erit et aduentus filij hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes et bibentes: nubentes et nuptui tradentes: usque ad eum diem quo intrauit Noe in arcam: et non cognouerunt donec venit diluuium et tulit omnes: ita erit et aduentus filij hominis. Tunc duo erunt in agro: unus assumetur et unus relinquetur. Duæ molentes in mola: una assumetur et una relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. Illud autem scitote: quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset: vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Ideo et vos estote parati: quia qua hora non putatis filius hominis venturus est. Quis putas est seruus fidelis et prudens: quem constituit dominus super familiam suam: vt det illis escam in tempore? Beatus ille seruus quem cum venerit dominus eius inuenerit sic facientem. Amen dico vobis: super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo: Moram facit dominus meus venire: et cœperit percutere conseruos suos: manducet autem et bibat cum ebriosis: veniet dominus serui illius in die qua non sperat et hora qua ignorat: et diuidet eum: partemque eius cum hypocritis ponet. Ibi erit fletus et stridor dentium.

Tunc simile erit regnum cælorum decem virginibus: quæ accipientes lampades suas exierunt obuiam sponso et sponsæ. Quinque autem ex eis erant fatuæ: et quinque prudentes. Sed fatuæ accipientes lampades suas non sumpserunt oleum secum. Prudentes autem acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. Moram autem faciente sponso: dormitauerunt omnes et dormierunt. Media autem nocte clamor factus est: Ecce sponsus venit: exite obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines illæ: et ornauerunt lampades suas. Fatuæ autem sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro: quia lampades nostræ extinguuntur. Respondentes autem prudentes dicentes: Ne forte non sufficiat nobis et vobis: ite potius ad vendentes et emite vobis. Dum autem irent emere: venit sponsus: et quæ parate erant intrauerunt cum eo ad nuptias: et clausa est janua. Nouissime autem veniunt et reliquæ virgines dicentes: Domine domine aperi nobis. At ille respondens ait: Amen dico vobis: nescio vos. Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam.

Sicut enim homo peregre proficiscens vocauit seruos suos: et tradidit illis bona sua: et vni dedit quinque talenta: alij autem duo: alij vero vnum: vnicuique secundum propriam virtutem: et profectus est statim. Abiit autem qui quinque talenta acceperat: et operatus est in eis: et lucratus est alia quinque. Similiter qui duo acceperat: lucratus est alia duo. Qui autem vnum acceperat: abiens fodit in terram: et abscondit pecuniam domini sui. Post multum autem temporis venit dominus seruorum illorum: et posuit rationem cum eis. Et accedens qui quinque talenta acceperat: obtulit alia quinque talenta: dicens: Domine quinque talenta tradidisti mihi: ecce alia quinque lucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serue bone et fidelis: quia super pauca fuisti fidelis: super multa te constituam: intra in gaudium domini tui. Accedens autem et qui duo talenta acceperat: ait: Domine duo talenta tradidisti mihi: ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serue bone et fidelis: quia super pauca fuisti fidelis: super multa te constituam: intra in gaudium domini tui. Accedens autem et qui vnum talentum acceperat: ait: Domine scio quia homo durus es: metis vbi non seminasti: et congregas vbi non sparsisti: et timens abii: et abscondi talentum tuum in terra: ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius dixit ei: Serue male et piger: sciebas quia meto vbi non seminauerim: et congrego vbi non sparserim: oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis: et veniens ego recepissem utique quod meum est cum usura. Tolle itaque ab eo talentum: et date illi qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur: et abundabit: ei autem qui non habet: et quod videtur habere auferetur ab eo. Et inutilem seruum eiicite in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium.

Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua: et omnes angeli cum eo: tunc sedebit super sedem maiestatis suæ: et congregabuntur ante eum omnes gentes: et separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab hædis: et statuet oues quidem a dextris suis: hædos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei: possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurui enim et dedistis mihi manducare: sitiui et dedistis mihi bibere: hospes eram et collegistis me: nudus et cooperuistis me: infirmus et visitastis me: in carcere eram et venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes: Domine quando te vidimus esurientem et pauimus: sitientem et dedimus potum? quando autem te vidimus hospitem et collegimus: aut nudum et cooperuimus? aut quando te vidimus infirmum aut in carcere et venimus ad te? Et respondens rex dicet illis: Amen dico vobis: quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis: mihi fecistis. Tunc dicet et his qui a sinistris erunt: Discedite a me maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Esurui enim et non dedistis mihi manducare: sitiui et non dedistis mihi bibere: hospes eram et non collegistis me: nudus et non cooperuistis me: infirmus et in carcere et non visitastis me. Tunc respondebunt et ipsi dicentes: Domine quando te vidimus esurientem aut sitientem aut hospitem aut nudum aut infirmum aut in carcere et non ministrauimus tibi? Tunc respondebit illis dicens: Amen dico vobis: quamdiu non fecistis uni de minoribus his: nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium æternum: iusti autem in vitam æternam.

Et factum est cum consummasset Jesus sermones hos omnes: dixit discipulis suis: Scitis quia post biduum pascha fiet: et filius hominis tradetur vt crucifigatur.

Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur Caiphas: et consilium fecerunt vt Jesum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem: Non in die festo ne forte tumultus fieret in populo.

Cum autem Jesus esset Bethaniæ in domo Simonis leprosi: accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti nardi pistici pretiosi: et effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli indignati sunt dicentes: Ut quid perditio hæc? potuit enim istud venundari multo: et dari pauperibus. Sciens autem Jesus ait illis: Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me. Nam semper pauperes habetis vobiscum: me autem non semper habetis. Mittens enim hæc unguentum istud in corpus meum: ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis: vbicunque prædicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo: dicetur et quod hæc fecit in memoriam eius.

Tunc abiit unus de duodecim qui dicebatur Judas Iscariotes ad principes sacerdotum: et ait illis: Quid vultis mihi dare: et ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos. Et exinde quærebat opportunitatem vt eum traderet.

Die autem prima azymorum accesserunt discipuli ad Jesum dicentes: Vbi vis paremus tibi comedere pascha? Qui ait: Ite in ciuitatem ad quendam et dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est: apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Jesus: et parauerunt pascha.

Vespere autem facto discumbebat cum duodecim discipulis suis. Et edentibus illis dixit: Amen dico vobis: quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati valde cœperunt singuli dicere: Numquid ego sum domine? Qui respondens ait: Qui intingit mecum manum in paropside: hic me tradet. Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de illo: væ autem homini illi per quem filius hominis tradetur: bonum erat ei si natus homo ille non fuisset. Respondens autem Judas qui tradidit eum dixit: Numquid ego sum rabbi? Ait illi: Tu dixisti.

Cœnantibus autem eis: accepit Jesus panem et benedixit ac fregit: deditque discipulis suis et ait: Accipite et comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit: et dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem vobis: non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum nouum in regno patris mei. Et hymno dicto exierunt in montem Oliueti.

Tunc dicit illis Jesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte ista. Scriptum est enim: Percutiam pastorem: et dispergentur oues gregis. Postquam autem resurrexero: præcedam vos in Galilæam. Respondens autem Petrus ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te: ego nunquam scandalizabor. Ait illi Jesus: Amen dico tibi: quia in hac nocte antequam gallus cantet: ter me negabis. Ait illi Petrus: Etiam si oportuerit me mori tecum: non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt.

Tunc venit Jesus cum illis in villam quæ dicitur Gethsemani: et ait discipulis suis: Sedete hic donec vadam illuc et orem. Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedæi: cœpit contristari et mœstus esse. Tunc ait illis: Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic et vigilate mecum. Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicens: Pater mi si possibile est: transeat a me calix iste: verumtamen non sicut ego volo: sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos: et inuenit eos dormientes. Et dicit Petro: Sic non potuistis una hora vigilare mecum? Vigilate et orate vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est: caro autem infirma. Iterum secundo abiit et orauit dicens: Pater mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum: fiat voluntas tua. Et venit iterum et inuenit eos dormientes: erant enim oculi eorum grauati. Et relictis illis: orauit tertio eundem sermonem dicens. Et accessit ad discipulos suos et dixit illis: Dormite iam et requiescite. Ecce appropinquauit hora: et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus: ecce appropinquauit qui me tradet.

Adhuc eo loquente: ecce Judas unus de duodecim venit: et cum eo turba multa cum gladijs et fustibus missi a principibus sacerdotum et senioribus populi. Dabat autem traditor eius signum eis dicens: Quem osculatus fuero ipse est: tenete eum. Et confestim accedens ad Jesum dixit: Aue rabbi: et osculatus est eum. Dixit autem illi Jesus: Amice ad quid venisti? Tunc accesserunt et manus iniecerunt in Jesum et tenuerunt eum. Et ecce unus ex his qui erant cum Jesu extendens manum exemit gladium suum: et percutiens seruum principis sacerdotum amputauit auriculam eius. Tunc ait illi Jesus: Conuerte gladium tuum in locum suum: omnes enim qui acceperint gladium: gladio peribunt. Aut putas quia non possum rogare patrem meum: et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturæ quia sic oportet fieri? In illa hora dixit Jesus turbis: Tamquam ad latronem existis cum gladijs et fustibus comprehendere me? Quotidie apud vos sedebam docens in templo: et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est: vt adimplerentur scripturæ prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt.

Tenentes autem Jesum: duxerunt ad Caiphan principem sacerdotum: vbi scribæ et seniores conuenerant. Petrus autem sequebatur eum a longe usque in atrium principis sacerdotum: et introgressus sedebat cum ministris vt videret finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium quærebant falsum testimonium contra Jesum vt eum morti tradant. Et non inuenerunt cum multi falsi testes accessissent. Nouissime autem venerunt duo falsi testes et dixerunt: Hic dixit: Possum destruere templum dei: et post triduum reædificare illud. Et exurgens princeps sacerdotum dixit ei: Nihil respondes ad ea quæ isti aduersum te testificantur? Jesus autem tacebat. Et ait illi princeps sacerdotum: Adjuro te per deum viuum: vt dicas nobis si tu es Christus filius dei. Dicit illi Jesus: Tu dixisti. Verumtamen dico vobis: amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei: et venientem in nubibus cæli. Tunc princeps sacerdotum scindit vestimenta sua dicens: Blasphemauit: quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam: quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt: Reus est mortis. Tunc exspuerunt in faciem eius: et colaphis eum cæciderunt: alij autem palmas in faciem eius dederunt dicentes: Prophetiza nobis Christe quis est qui te percussit? Petrus autem sedebat foris in atrio: et accessit ad eum una ancilla dicens: Et tu cum Jesu Galilæo eras. At ille negauit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. Exeunte autem illo ianuam: vidit eum alia ancilla: et ait his qui erant ibi: Et hic erat cum Jesu Nazareno. Et iterum negauit cum iuramento: quia non nouit hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant: et dixerunt Petro: Vere et tu ex illis es: nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc cœpit detestari et iurare quia non nouisset hominem. Et continuo gallus cantauit. Et recordatus est Petrus verbi Jesu quod dixerat ei: Priusquam gallus cantet: ter me negabis. Et egressus foras flevit amare.

Mane autem facto: consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi aduersus Jesum vt eum morti tradant. Et vinctum adduxerunt eum: et tradiderunt Pontio Pilato præsidi. Tunc videns Judas qui eum tradidit: quod damnatus esset: pœnitentia motus: retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus dicens: Peccaui tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? tu videris. Et projectis argenteis in templo recessit: et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt: Non licet eos in corbonam mittere: quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito: emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille Haceldama: hoc est ager sanguinis usque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per Jeremiam prophetam dicentem: Et acceperunt triginta argenteos pretium adpretiati quem adpretiauerunt a filijs Israel: et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit mihi dominus.

Jesus autem stetit ante præsidem: et interrogauit eum præses dicens: Tu es rex Judæorum? Dicit illi Jesus: Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: Non audis quanta adversum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad ullum verbum: ita vt mirari præsidem vehementer. Per diem autem festum consueuerat præses populo vnum ex vinctis cui volebant dimittere. Habebat autem tunc vinctum insignem qui dicebatur Barabbas. Congregatis ergo illis dixit Pilatus: Quem vultis dimittam vobis? Barabbam an Jesum qui dicitur Christus? Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali: misit ad eum uxor sua dicens: Nihil sit tibi et iusto illi: multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Principes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis vt petirent Barabbam: Jesum autem perderent. Respondens autem præses ait illis: Quem volunt ex duobus vobis dimittam? At illi dixerunt: Barabbam. Dicit illis Pilatus: Quid ergo faciam de Jesu qui dicitur Christus? Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait illis præses: Quid enim malum fecit? At illi magis clamabant dicentes: Crucifigatur. Videns autem Pilatus quia nihil proficeret: sed magis tumultus fieret: accepta aqua lauit manus coram populo dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huius: vos videritis. Et respondens vniuersus populus dixit: Sanguis eius super nos et super filios nostros. Tunc dimisit illis Barabbam: Jesum autem flagellis cæsum tradidit vt crucifigeretur.

Tunc milites præsidis suscipientes Jesum in prætorium congregauerunt ad eum vniuersam cohortem. Et exuentes eum: clamydem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius: et arundinem in dextera eius. Et genu flexo ante eum illudebant ei dicentes: Aue rex Judæorum. Et exspuentes in eum: acceperunt arundinem et percutiebant caput eius. Et postquam illusissent ei: exuerunt eum clamyde: et induerunt eum vestimentis eius: et duxerunt eum vt crucifigerent.

Exeuntes autem inuenerunt hominem Cyrenæum nomine Simonem: hunc angariauerunt vt tolleret crucem eius. Et venerunt in locum qui dicitur Golgotha: quod est Calvariæ locus. Et dabant ei vinum bibere cum felle mixtum. Et cum gustasset: noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt eum: diuiserunt vestimenta eius sortem mittentes: vt impleretur quod dictum est per prophetam: Diuiserunt sibi vestimenta mea: et super vestem meam miserunt sortem. Et sedentes servabant eum. Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam: Hic est Jesus rex Judæorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones: unus a dextris et unus a sinistris. Prætereuntes autem blasphemabant eum: mouentes capita sua et dicentes: Vah qui destruis templum dei: et in triduo illud reædificas: salua temetipsum: si filius dei es: descende de cruce. Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus et pharisæis dicebant: Alios saluos fecit: seipsum non potest saluum facere. Si rex Israel est: descendat nunc de cruce: et credimus ei. Confidit in deo: liberet nunc si vult eum. Dixit enim: Quia filius dei sum. Idipsum autem et latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei.

A sexta autem hora tenebræ factæ sunt super vniuersam terram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamauit Jesus voce magna dicens: Eli eli lamma sabacthani? hoc est: Deus meus deus meus ut quid dereliquisti me? Quidam autem illic stantes et audientes dicebant: Eliam vocat iste. Et continuo currens unus ex eis: et acceptam spongiam implens aceto: et imposuit arundini: et dabat ei bibere. Ceteri vero dicebant: Sine videamus an veniat Helias liberans eum. Jesus autem iterum clamans voce magna: emisit spiritum. Et ecce velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum: et terra mota est: et petræ scissæ sunt: et monumenta aperta sunt: et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt: et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam ciuitatem: et apparuerunt multis. Centurio autem et qui cum eo erant custodientes Jesum: viso terræmotu et his quæ fiebant: timuerunt valde: dicentes: Vere filius dei erat iste. Erant autem ibi mulieres multæ a longe aspicientes: quæ secutæ fuerant Jesum a Galilæa ministrantes ei: inter quas erat Maria Magdalene: et Maria mater Jacobi et Joseph: et mater filiorum Zebedæi.

Cum sero autem factum esset: venit homo diues ab Arimathæa nomine Joseph: qui et ipse discipulus erat Jesu. Hic accessit ad Pilatum: petiitque corpus Jesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus. Et accipiens corpus Joseph involuit illud in sindone munda: et posuit illud in monumento suo nouo quod excidit in petra: et aduoluit saxum magnum ad ostium monumenti: et abiit. Erat autem ibi Maria Magdalene et altera Maria sedentes contra sepulchrum. Altera autem die quæ est post parasceuen: conuenerunt principes sacerdotum et pharisæi ad Pilatum dicentes: Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc viuens: Post tres dies resurgam. Jube ergo custodiri sepulchrum usque in diem tertium: ne forte veniant discipuli eius et furentur eum: et dicant plebi: Surrexit a mortuis: et erit nouissima error peior priore. Ait illis Pilatus: Habetis custodiam: ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum signantes lapidem cum custodibus.

Vespere autem sabbati: quæ lucescit in prima sabbati: venit Maria Magdalene et altera Maria videre sepulchrum. Et ecce terræmotus factus est magnus. Angelus enim domini descendit de cælo: et accedens reuoluit lapidem: et sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur: et vestimentum eius candidum quasi nix. Præ timore autem eius exterriti sunt custodes: et facti sunt tamquam mortui. Respondens autem angelus dixit mulieribus: Vos nolite timere: scio enim quod Jesum qui crucifixus est quæritis. Non est hic: surrexit enim sicut dixit: venite et videte locum vbi positus erat dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius quia surrexit: et ecce præcedet vos in Galilæam: ibi eum videbitis. Ecce prædixi vobis. Et egressæ celeriter de monumento cum timore magno et gaudio: cucurrerunt nuntiare discipulis eius. Et ecce Jesus occurrit illis dicens: Auete. At illæ accesserunt et tenuerunt pedes eius: et adorauerunt eum. Tunc ait illis Jesus: Nolite timere: ite nuntiate fratribus meis vt eant in Galilæam: ibi me videbunt. Dum autem illæ irent: ecce quidam de custodia venerunt in ciuitatem: et nuntiauerunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilium initum: pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes: Dicite vos discipuli eius nocte furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit apud præsidem: nos suadebimus ei et securos vos faciemus. Illi autem accepta pecunia fecerunt sicut docti fuerant. Et diuulgatum est apud Judæos verbum istud a pluribus usque in hodiernum diem.

Undecim autem discipuli abierunt in Galilæam in montem vbi constituerat illis Jesus. Et videntes eum adorauerunt: quidam autem dubitauerunt. Et accedens Jesus locutus est eis dicens: Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti: docentes eos seruare omnia quæcunque mandauerim vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi.

vect. Cadit sup illū lapis offendit: et iudicia ei⁹ pulu. Et quærentes eum tenere timuerunt turbas: quoniam sicut prophetā eum habebant. Et respondens Jesus dixit iterū in parabolis eis dicens: Simile factū est regnum celorum homini regi q fecit nuptias filio suo. Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias: et nolebant venire. Iterū misit alios seruos dicens: Dicite inuitatis: ecce prandium meū paraui: tauri mei et altilia occisa: et omnia parata: venite ad nuptias. Illi aūtem neglexerunt: et abierunt alius in villam suam: alius vero ad negotiationem suam. Reliqui vero tenuerunt seruos eius: et contumelijs affectos occiderunt. Rex autem cum audisset: iratus est: et mittens exercitus suos perdidit homicidas illos: et ciuitatem illorum succendit. Tunc ait seruis suis: Nuptiæ quidem parate sunt: sed qui vocati erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum: et quotquot inueneritis vocate ad nuptias. Et egressi serui eius in vias congregauerunt omnes quos inuenerunt malos et bonos: et impletæ sunt nuptiæ discumbentium. Intrauit autem rex vt videret discumbentes: et vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali: et ait illi: Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis manibus et pedibus eius mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Multi enim sunt vocati: pauci vero electi.

Tunc abeuntes pharisei consilium inierunt vt laqueo eum caperent in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicentes: Magister scimus quia verax es: et viam dei in veritate docens: et non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum.

Nicolaus

Hypocrite. Gratis aliud sunt ⁊ aliud simulant.

Deducta ⁊c. Duo erant hec ex iis tacita. Phariseos q̄ pcurabāt hostiā tradere ⁊ ydei tradendi ⁊ faciendi q̄ ⁊ ipsi vendicabāt sibi q̄ nondū erat. Sadducei q̄ ⁊ ipsi vendicabāt sibi q̄ nondū erat. Sadducei nūq̄ talia interpretabāt q̄ resurrectionē copere nō credūt ⁊ alias mercede putant cū corpore. Et ppt̄ talia tacita tangit q̄ dicit eos argui q̄ resurrectionem adimut. Pōt ad literā et ignorātie accidere hoc aliqñ accidere.

Mystice. Per oēs septē reprobi sunt q̄ tota hac vita que septē dicit̄ est: sterilis a bono' operū fructu existit. Per tribus Ephraim ⁊ Manasse q̄ in deserto ante promissā hereditatē mortui sunt. Per duodecim tribus Israel q̄ in fine mundi ad vitā resurgent. Per vnū de septē q̄ ultimo loco ponit̄ q̄ ultimus resurget. Per mulierē ecclesia q̄ ex gentibus congregat̄. Per septē viros synagoga q̄ ex Iudeis. Per septē viros successiue q̄ ecclesia ex gentibus congregat̄ synagogā ex Iudeis. Per septē viros simul q̄ ecclesia ex gentibus congregat̄ synagogā ex Iudeis. Per septē viros successiue q̄ ecclesia ex gentibus congregat̄ synagogā ex Iudeis. Per septē viros simul q̄ ecclesia ex gentibus congregat̄ synagogā ex Iudeis.

Nicolaus

Resurgit quidē corpora que posuit mutare: ⁊ mutabi quod de his dicit̄ qui habent membra genitalia: i alia dōc non habent.

De resurrōe ⁊c. Hoc quidē de resurrōnis questione solutionē ppōsite reddidit. De ipsa ēo resurrōe pōa

Nicolaus

⁊ p honore ipsius deū debebāt: ideo ario alii a se dicunt q̄ erat licitū. Da rr tributum romanis q̄ p dilectione patrie militabant: ⁊ ab hostibus ⁊ a latronibus defendebāt: ⁊ pacem inter homines cōseruabant ⁊ iustitiā: hic aūt questionez malitiose ꝓposuerunt credētes si dixerat non esse licitū statim caperet tanq̄ cōtra regem imperatorē si aūt dixerat esse licitū viderentur esse cōtrarius libertati populi ⁊ diuino honori: ⁊ sic incurrerat multitudinē populi. a Cognita aūt eius nequitia. Per ponit̄ christi responsio. Primo respondet ad eorum intentionē. b Quid me tētatis hypocrite ⁊c. q.d. non querimus veritatē addiscere sed me in verbis capere. ⁊ propter hoc vocat eos hypocritas quia aliud pretendebāt ⁊ aliud tractabāt. Consequēter respondet ad questionē. c Ostendite mihi numisma census. i. nūmū qui datur annuatim ꝓ cēsu imperatori. d At illi obtulerunt ei denariū. quia ille nūmus qui dabat ꝓ annuo cēsu a quolibet capitanco domus valebat 1. nūmorū libre: ⁊ ideo vocabat denarius ⁊ erat de argento. e Cuius est imago ⁊c.] q̄ imago cesaris erat impressa in illo denario ⁊ nomen eius in circuitu.

f Tunc ait illis reddite ⁊c.] quia reddere debent̄ ea que debent̄ sibi. nō est aūt incōueniēs nec peccatū q̄ hō sit subditus dei in spiritualib⁹ ⁊ maxime q̄ tiranice aūt iudei seruire debebāt deo ⁊ reddere tributū romanis a quo pōpei qui iudeā fecit tributariā roma nis: audientes mirati sunt ⁊ relicto eo abierūt sicut confusi. g In illo die. Hic ostēdit̄ quō ꝓpugnauerūt christū sadducei in veritate doctrine ad qui pertinet resurrectio mortuoꝝ que est de articulis fidei. ⁊ primo circa ea q̄ imponit sadducei interrogatio. Secūdo christi responsio. ibi: Respondens aūt iesus. Circa primū aduertendū q̄ inter iudeos quidā erant qui vocabantur sadducei qui recipiebant vtr quinq; libros moysi ⁊ dicebant animā bona mortalē: ⁊ per ōia negabant resurrectionē hm q̄ iosephus refert de bello. ⁊c. ii. antiquitatū: ⁊ magister in hystoria vbi plenius tangit' dicentes q̄ erat in secta iudeoꝝ quod ꝓpter brevitatē omitto. Hi q̄ mouerunt questionē que videbat̄ eis rōnabilis ⁊. ꝓpter hoc videbāt eis resurrectio mortuoꝝ ꝓpōnebāt. Et ponit̄ casus de mulier q̄ desponsata est fr̄i sorti⁹ successiue: q̄ aliquis moriebat̄ sine filio frater eius ducebat accipe vxor ad suscitandū semē fratri suo ita q̄ primus filius natus non attribuebat̄ generāti sed mortuo ut. hm q̄ scribit̄ Deut. xxv. ita q̄ mulier fuit q̄si sacrata mortuo est posit ois fratres. ⁊ ideo ꝓponit questionē christo. b In resurrectōe ergo cuius erit vxor de septē. q.d. impossibile est q̄ detur aliqui certa determinate. cuius ei debeāt. i Ois enim habuerunt ei. ⁊ per ōia eadē rōnē ei debebat assignari vni ⁊ alteri. Et nō videt possibile q̄ detur septē fratribus simul: quia est contra legē moysi q̄ duo fratres simul cōiungantur vni mulieri matrimonialiter: ⁊ q̄ hoc inducēbat

Nicolaus

Ad primū ⁊c. Duo sunt in quibus de corpore mutāda apparet: quorū vnū est mutatio ad melius. Alterū est mutatio ad nō esse. Et mutatio ad melius dupliciter: vno modo in mutatione accidentiū. Alio modo in mutatione substantie. Primo modo mutabit̄ corpus in resurrōne. Secūdo modo mutabit̄ in nō esse. Et hoc dupliciter: vno modo in mutatione substantie. Alio modo in mutatione accidentiū

audientes q̄ silentium Jesus im
† † nam habuerat aliis silentium
posuisset Sadducei cōmouerunt
† † quia per sententiam verum aut confutatis videntia
in vnum: † interr⁹ quid † vnus
† non tam scribam de
ex eis legis doctor tentāns eū.
† corpus non vult eis nō prodesse
Magister quod est mandatum
† quodlibet
magnum in lege? Ait illi Jesus:
† diligere dominum
Diliges dominum deū tuum ex
† ex toto intellectu et nullis in phisicis reuocandi reliquis
toto corde tuo † in tota alia tua
† i. in omnibus viribus et potentijs tuis
q in tota mente tua: hoc est maxi
† principale † ordine
mum † primum mandatum. Se
† et in operatione de primum † † non par.
†† quia de otiosorum
cundum autem † simile est huic.
† in proximo q̄s est proximus tibi et
Diliges proximum tuum sicut te
ipsum. In his duobus mandatis

† † pendebunt illa scitur vtri duobus finem.
tio vniuersa lex pendet † prophe
† qui ad scripturam duorum veteris aut nouitatis videntia
tę. Congregatis autem pharisęis
interrogauit eos Jesus dicens:
Quid vobis videtur de christo:
† Vna causa † ne reputentur q̄ vanitati
filius est? Dicunt ei: dauid.
† figurata est verus
Ait illis: Quomodo ergo dauid
† nō de corde suo † pharisęos † q nō ab eis sy nos
in spiritu vocat eū dominum di
† pater † filio
cens: Dicit dominus domino
† non ad pedum
meo sede a dextris meis. Donec
† inobedientes † subiugam tibi
ponam inimicos tuos scabellum
volentes vel nolentes
pedum tuorum. Si ergo dauid vo
† q̄ est sin veritatem
cat eum dominum: quomodo fi

Et nemo † Nota veritatem humane superari posse sed difficile cōuinci.

C. XXIII.

Tunc locutus. Alias obtulerat qui videri sunt astruere eos q̄ idolatri sunt. Nihilominus horum eos subtrahi illis propter sacerdotium † nolo pugnantem Filium operari sed doctrinam ꝑdicantes.

Opera quidē. Ecce
quo malitia pertinax sibi
traditionē sm̄ ca[illegible]
tio vincere † nō venire ad
facile † delectabile grauia
christi. vide. 8. Venite ad
me oēs qui laboratis et
onerati estis.

Omnia ꝙ. Dicit
talēs doctores audiendos
esse nō imitandos: nisi cū
dit cū. ꝑpter qd nō ꝑt
credere christo. i. q̄ ea fa
cūt vt videant ab homi
nibus. Nō pōt enim ꝑpo
ecclesia ꝑdicatum credere
qui ꝑdicā tenere cupit.

Dilatant. Non vt
facilē sint illis. vt ꝑ eō
eando appareant iusti.

Dilatant enim phylac
teria. Satis mīdatis p
moysen inuitat dñs: liga
tis ea† manu tua † erūt
moneta ante oculos tuos.
id est sint tibi in usu † me
dicamille. Et pharisei ma
le interpretantes scribebāt
decalogū i mēbranulis:

Nicolaus

a Et nemo pōterat ei
rēspōdere: q̄ nō poterant
scripturā nōsse. Deīde
randi † q̄ mōdi moder
nū inuenit: et nō ꝑtēp
dicit predicā auctoritatē
dictā ē ad litterā de abrahā: † q̄ dicer dispensatee domus abrahe fecit
hunc psalmū agēs deo gratias de victoria quā habuit abrahā de quatuor
gentibus: vt habet Gen. xiiii. postq̄ victoriā apparuit dño abrahā dicens:
Noli timere abrahā ego protector tuus † sum † merces tua magna nimis. Di
cunt ergo q̄ dicer loquē sic: Dicit dñs. Deus celi qui est dñs oīm. Dño
meo abrahā. Sede a dextris meis. i. cōstituit eū vt vltus est ꝑmit
tio ei⁹ illis † psalmū: sed ista expositio ꝑ falsa primo per titulum ꝑ. vbi
ꝑmit. Ps. dauid eū in hebreo q̄s nō ponit in ꝑ. mīs factus ab altis. Itē
per illud q̄ subdit in ꝑ. codex: Et vere ante lucifer genui te. quod non
ꝑt dici de abrahā q̄ fit genitus ex vtero dei vel sapientia † ante lucifer. i.
ante mundi creationē: q̄s falsū pōt verificari de filio dei: † iterū in fine ꝑal
mi dicit: tu es sacerdos ꝑ. q̄ nō pōt verificari de abrahā qui nō fuit sacer
dos: † dato q̄ fuisset tū sacerdotiū eius nō potuisset fuisse eternū: sed solum
ꝑ sacerdotium est eternum. C. XXIII.

b Hinc dñs noster locutus est ad turbas ꝑ. Hic ostendit termo indoctos et
† iustę reprehensos q̄ fuerit factores bonitatis † diuinę in verbo ꝑsu
q̄ saluator: primo ponit huius fictionis motiuū. secūdo ostendit hu
ius motiui multiplicē effectū. ibi: Vbi autē vobis scribe. Prima in duas.
q̄ primo ostendit huiusmodi motiuū esse dictū. secūdo hoc motiuū a suis ob
ꝑbatis excludit. ibi: Deus aūt. Ad primū autē sunt superbia pharisęoꝝ † le
gisperitoꝝ: et hec superbia ostenditur ex tribus. primo ex studio sue poteſtatis.
secūdo ex simulatione sanctitatis. ibi: Omnia ergo. tertio ex ambitione di
gnitatis. ibi: Amant aūt primos recubitus in cenis. Circa primū cōsiderā
dum q̄ a tpe moysi fuerunt ꝑbiti a deo. lxx. senes etate † scientia ꝑcti q̄
cū moysi haberēt cura populi: † diebant iudices ordinarij: q̄t ad ipsos fie
bat recursus in dubijs causis: magne enim cause nō tractabantur sine eis: †
illud fuit obseruatū apud iudeos q̄diu fuerunt in potestate: † hoc est q̄ di
cit hic saluator. c Super cathedrā moysi. i. in auctoritate iudicandi popu
lum. d Sederūt scribe † pharisei: q̄ illi qui videbant in populo cē ma
gis periti ad hoc dirigebant. e Ola ergo quecūq̄ dixerint vobis facite:
q̄ potestas etiā malis est obediendū nisi in his q̄ sunt manifeste ꝑtra deū:
† sunt habendi in reuerētia q̄diu tolerant in officio suo: q̄s ꝑs ꝑ ordinem
dauid qui veneratus fuit regem: q̄s fuerat ei esse malū: † a deo reprobatus.
f Opera aūt eorū nolite facere. q̄: nō sunt imitandi in malitia: imo tñ in
bonis. g Alligant enim onera grauia † ꝑportabilia ꝑ. q̄. ꝑ. legis pece
pta ostendunt aut multa et sunt importabilia: sicut. ē. patuit ca. xv. que erant
subditis gravia † ꝑportabilia. h Digito aūt suo nolunt ea mouere. i.
modicū conatū ad agendū tabia nolunt apponere. Et hoc ꝑ. q̄ tle quid
stituit legē aliquā: q̄ nō sit subditus legi ꝑfecte. ad hoc q̄ puniat ꝑ eum
si cōmittit faciat: tñ obligatus est ad legē implendā: † grauit ꝑ peccat a deo
si faciat contrarium: quia trāsgressio eius grauior est ꝑpter scandalū: ꝑpter
q̄s dicit sapiens: Ꝑ atere legē quā ipse tuleris: † extra de ꝑbitionibus ca.

† q̄ est sua opinio
linus eius est? Et nemō poterat ei
rēspondere verbum: neq̄s ausus
† q̄ credunt sunt notitie † sed apostę corrupti
fuit quisq̄s ex illa die rum ampli
† ex confusione ꝑcedunt
uo interrogare:

† vt confusio ꝑcedat illis de vilipendio
alterius malitie vt cognoscāt homines q̄ q̄d
facit malitia ꝑpria hoc in se

† Hinc lō. C. XXIII.

cutus ē Jesus ad turbas
† q̄ ad discipulos suos dicēs: Sū
† nominē q̄d tenuit mosyen
per cathedrā moysi sederūt scri
† ꝑ q̄ est ordinē nō vitā † ad cathedrā pertinentia
be † pharisei. Oīa ergo quecūq̄
† in ordē † in opere
dixerint vobis seruate † facite.
† vocem in tenore non verum
Scōm operā vō eorū nolite fa
† q̄ nō concedit vitium nocēs
cere. Dicunt enim † nō faciūt. Al
† pharisęi q̄ male vitā ordinē ꝑfectionis nō tenebāt sed
grauia† onera ꝑ humeros hoīm
ligāt ēnī onera grauia † impo
† q̄ nō ad hoc fuerant dati
tabilia† imponūt in humeros
† † id est nec in minimis perfectam q̄ tenet gratia
implenda docere ꝑsumunt
hoīum: digitō aūt suo nolūt ea

mouere. Omnia vō opera sua
† † ea sine re nominat gloriam. idē non ꝑtinet
ordini doctrine sed vitio ꝑficiunt
faciunt vt videātur ab hoīb⁹.
† ꝑ parua dilatāt
Dilatāt enim phylacteria sua† ma
† † q̄d nouerūt sui religionis q̄dam. hoc q̄d
† in pectore q̄ in manu q̄ntum
gnificāt fimbrias. Amant aūt
primos recubitus in cenis† ꝑ
† magistros summos habere ad veritatē in re q̄ re
hoc ꝑtinet vel ad bñ mandū et appetūt
mās cathedras in synagogis† ꝑ
salutationes in foro: † vocari ab
† † Luc q̄d non refertur verbis ꝑcedentibus sed ꝑ
rabbi mentibus hoīm ꝑ ꝑsumpt. ꝑ. ꝑ. q̄d
† in q̄dā
hominibus rabbi. Vos aūt no
litе vocari rabbi: vnus ē enī ma
gister vester. Omnes aūt vos
† ab eo sum vnus nomen
fratres estis† ꝑtrem nolite voꝰ
† nomen hominis q̄ ex ligit sum creatis
care super terram: vnus enī ꝑ
† nomen dignitatis q̄ ex ligit sum creatis
ter vester qui in celis ē. Nec vo
† ne apparitis vocari † † reputet quasi filius q̄d
sum ordinē q̄ q̄ recommendat homines
centini magistri: q̄ magister ve

bus statutis sine magna † cuidem necessitate mutatur sua positio sunt fa
cientes pharisei † scribe. Unde dicit Augu. ad inquisitiones ianuarii lomita
de religione christiana: Ipsam religionem vestram quā vos nostre ꝑfectus
christus in paucissimis sacramentis celebrationibus† voluit esse liberā q̄dam
seruitutem populis exercitium adeo vt tolerabiliter sit omnibus subesse q̄ sub
manus postlationibus sed diuinis subiugant infinitis. i. Summa ira.
Hic ostendit superbia pharisęoꝝ et simulationem sanctitatis q̄ hoc facebāt
vt essent in reuerētia † honore in populo: † hoc est q̄d dicit: Omnia vō opera
sua faciunt vt videant ab hoīb⁹. i. ꝑpter gloriā humanam: quia videri in
bonis ꝑpter gloriam vanam nō est malum sed magis meritorium. vt. i. dictū
est. v. ca. † Dilatāt phylacteria sua. phylacteria sm̄ q̄ dicit Hieronym⁹
erant quedam charte in quib⁹ scribebat decalogus mandatorū † precepta
illa charta in capite ad modum cereole: per hoc significabatur q̄ debebant
legem in memoria habere cum q̄ habet Deut⁹. vi. ducebant aūt phylacte
ria a phylare quod est seruare: † vera quod est lex: quia erant quedam figura
seruande legis. Pharisei igitur vt videretur ꝑ cęteris religiosi faciebant
sibi phylacteria magis lata † scribebant in eis decalogum de grossiori lite
ra: † eadem ratione faciebant fimbrias maiores in palliis sm̄ aūt
essent vte fimbrie dictum est. ō. ir. ca. sup illud verbum: Tange fimbrias ve
stimenti eius. † Amant autem. Hic consequenter ostenditur superbia
eorum et ambitione dignitatum dicit: Amant aūt ꝑmos recubitus
in cenis: † hoc duplici de causa. Cranone quia ista ꝑtinent secularem
liberā: † ratione superbie: quia est locus honorabilior. m Et primos ca
thedras in synagogis: vbi conuenebant homines ad audiendum verbum
dei. Et salutationes in foro. i. in loco publico. n Et vocari ab homi
bus rabbi. debebat ex eis enim locutum † actum vocandi non est malum sed
malum sed deberet ex mente illi⁹ hoc est malum † superbe procedere:
si † ex mente deberetur nomen † auctoritas magistri ad hoc q̄ fidelis tam
habita aliquis melius posset vti: non est malum sed est bonum: quia bonus
doctor debet querere illa que faciunt ad efficaciam sue doctrine. Verūtā q̄
homo non est magister principalis sed solus deus. ideo dicit: o Unus
est enim magister vester. quia solus deus potest interius docere intellectū
illuminando. ꝙ ꝑ eum intelligibilem informando. homo aūt docet
a quibus intellectus agens facilius abstrahit species intelligibiles: sicut in
sanatione hominis natura agit tñ principaliter: medicus aūt aliqua ad
ministrat ex quibus natura iuuatur. p Omnes aūt vos fratres estis.
quia tñ deo per creationem † adoptionem gratie. q Et ꝑtrem nolite
vocare ꝑ.] Ne aut enim aliquis posset vocari ꝑter. in ista ratione excē
rationis doctrine fuit dictum: Unus deus est ꝑter principaliter quia ab
eo solo habemus animā intellectiuā que est forma hominis. ꝑter autem est
ille q̄ dat formā. r Nec vocemini magistri ꝑ. sicut tas. ō. expositū est.

s Qui maior

Qui iurat. Credendo in quem iurat: vel iurare ad honorem creatoris. Et hoc est quod dicit: Qui iurat per altare iurat per illud & per omnia que desuper illi sunt. Quia sicut per templum habitatio dei designatur: ita per altare sacrificium. Quia sicut templum sine altari esse non potest: ita nec altare sine templo. Et ideo qui per altare iurat: per templum iurat & per deum qui habitat in templo. Et per celum iurat: per thronum dei & per deum qui sedet super thronum.

Templum vel altare ad gloriam dei pertinet: & ad dominis salutem. Aliquis vel donum altaris, & ipsa ad gloriam dei pertinent. & tamen magis ad delectationem hominis, & utilitatem sacerdotum. Et ideo aliquo delinquitur & dona quibus pascuntur sacerdotes dicuntur: vt hominis gratia facta ad illa referuntur.

Typice. Templum & altare est christus. Aurum & munus fundes & sacrificia que deo offeruntur. non enim ille per hec: sed hec per illum sanctificantur.

In celo. Per creaturam: vbi non potuit per iurium esse. iurat in celo id est per sedentem creaturam iurat & per diuinitatem sedentis creature.

Ve vobis &c. Et hic arguit cor auaricie ex nihil fermittunt de his que ad cōmodū sui sūt.

De ira

ultionis & castrare possent: nec tenere aliquo de scriptura ac ad indifferentiā: hoc est quod dicit hic: & Qui circuitis mare & aridā vt faciat vnū proselytum: & cum fuerit fa

Nicolaus

a Decimatio mentā & anethū & cyminū. Per hoc potest intelligi duplr. Uno modo respectu sui: qz licz ministri tēpli acciperent decimas a populo: tñ de illis acceptis a populo & de bis q̄ habebāt ex labore suo decimas reddebāt summo sacerdoti: vt hꝫ Nu. xviii. & ideo ad similitudinē illius reddebāt ei decimas de minimis. hoc erā faciebāt rōne cupiditatis. vt p̄ cupidi sint idiote & populū ad reddendū sibi decimas de oīb⁹ vsq; ad minima. Aliter pōt intelligi respectu alioꝝ q̄ p doctrinā sui inducebāt ad decimas strictr soluendas: vt ei sensus: Qui decimat. s. hoc est q̄ decimare docebāt. b Et reliquistis que grauiora sunt legis: iudicium & misericordiam & fidem. Hec oportuit facere & illa non omittere. Ducēs cecī: excōlantes culicem: camelum autem glutientes. Hic vobis scribe & pharisei hypocrite qui mundatis quod deforis est calicis & paropsidis: intus autē pleni estis rapina & immundicia. Pharisee cece munda paropsidis: vt fiat & id quod deforis est mundū. Hic vobis scribe & pharisei hypocrite: q; similes estis sepulchris dealbatis q̄ a foris parent hominibus speciosa: intus vō plena sunt ossibus mortuoꝝ & omni spurcicia. Sic & vos a foris quidem apparetis hominibus iusticiam: intus autē plēi estis hypocrisi & iniquitate. Hic vobis scribe & pharisei hypocrite qui edificatis sepulchra prophetarū & ornatis monumenta iustoꝝ: & dicitis: Si fuissemus in diebus patrū nostroꝝ non essemus socij eorum in sanguine prophetarū. Itaq; testimonio estis vobismetipsis: q; filij estis eoꝝ q̄ prophetas occiderūt: & vos implete mēsuram patrum vestroꝝ. Serpentes: gēnimina viperarū. Sapientes. Qui sūt quem profitent scientiam. Et scribe. Qui sūt quem profitent scripturam. Ideo ecce ego mitto ad vos prophetas & sapientes & scribas: & ex eis occidetis & crucifigetis: & ex eis flagellabitis in synagogis vestris: & persequimini de ciuitate in ciuitatem: vt veniat super vos omnis sanguis iustus q̄ effunditur super terrā a sanguine abel iusti vsq; ad sanguinem zacharie filii barachie quem occidistis inter templum & altare. Amen dico vobis: veniet hec omnia super generationem istam. Hierusalem hierusalem que occidis prophetas & lapidas eos qui missi sunt ad te. quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas & noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis: non me videbitis amodo donec dicatis benedictus qui venit in nomine domini.

Nicolaus

a Decimatis mentā & anethū & cyminū. Hoc potest intelligi duplr. Uno modo respectu sui: qz licz ministri tēpli acciperent decimas a populo: tñ de illis acceptis a populo & de bis q̄ habebāt ex labore suo decimas reddebāt summo sacerdoti: vt hꝫ Nu. xviii. & ideo ad similitudinē illius reddebāt ei decimas de minimis. hoc erā faciebāt rōne cupiditatis. vt p̄ cupidi sint idiote & populū ad reddendū sibi decimas de oīb⁹ vsq; ad minima. Aliter pōt intelligi respectu alioꝝ q̄ p doctrinā sui inducebāt ad decimas strictr soluendas: vt ei sensus: Qui decimat. s. hoc est q̄ decimare docebāt. b Et reliquistis que grauiora sunt legis: iudicium & misericordiam & fidem. Hec oportuit facere & illa non omittere. Ducēs cecī: excōlantes culicem: camelum autem glutientes. Hic vobis scribe & pharisei hypocrite qui mundatis quod deforis est calicis & paropsidis: intus autē pleni estis rapina & immundicia. Pharisee cece munda paropsidis: vt fiat & id quod deforis est mundū. Hic vobis scribe & pharisei hypocrite: q; similes estis sepulchris dealbatis q̄ a foris parent hominibus speciosa: intus vō plena sunt ossibus mortuoꝝ & omni spurcicia. Sic & vos a foris quidem apparetis hominibus iusticiam: intus autē plēi estis hypocrisi & iniquitate. Hic vobis scribe & pharisei hypocrite qui edificatis sepulchra prophetarū & ornatis monumenta iustoꝝ: & dicitis: Si fuissemus in diebus patrū nostroꝝ non essemus socij eorum in sanguine prophetarū. Itaq; testimonio estis vobismetipsis: q; filij estis eoꝝ q̄ prophetas occiderūt: & vos implete mēsuram patrum vestroꝝ. Serpentes: gēnimina viperarū. Sapientes. Qui sūt quem profitent scientiam. Et scribe. Qui sūt quem profitent scripturam. Ideo ecce ego mitto ad vos prophetas & sapientes & scribas: & ex eis occidetis & crucifigetis: & ex eis flagellabitis in synagogis vestris: & persequimini de ciuitate in ciuitatem: vt veniat super vos omnis sanguis iustus q̄ effunditur super terrā a sanguine abel iusti vsq; ad sanguinem zacharie filii barachie quem occidistis inter templum & altare. Amen dico vobis: veniet hec omnia super generationem istam. Hierusalem hierusalem que occidis prophetas & lapidas eos qui missi sunt ad te. quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas & noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis: non me videbitis amodo donec dicatis benedictus qui venit in nomine domini.

quis omnes vos crudeles fuos vocem corpus nobis.
Dei iudicio. ⁊ approbatu eſt per manifeſt acceptionem.
Dñs aut dix. Cur vlg ad hec eſt multis poſt hec acta ante natu-
lem chriſti euidentia. nemo mot pueri ab qua generatione tunc po ſpir. ſcd
ac ab patre qui fuit ante mundi vlg in ago. Zacharias fanctus occidus eſt
in templo vlg altare. Et ſanguis eius ſuper terram ſanguine
abel iuſti vlgs ad ſanguinē zac
barie filij barachie quē occidi-
ſtis iter templū ⁊ altare. Amē
dicō vobis veniēt hec oīa ſuper
generationem iſtam. Hierūſalez
barcullalem que occidis prophe
tas: ⁊ lapidas eos q ad te miſſi
ſunt. Quotiēs volui congrega-
re filios tuos quēmadmodū gal
lina congregat pullos ſuos ſub
alas ⁊ nolluiſti. Ecce relinquet vo
bis dom⁹ vra deſerta. Dico.n.
vobis nō me videbitis amodo
donec dicatis: Benedictus qui
venit in nomine domini
Textus C. XXIIII.
E ſus iclus de templo ibat.
Et acceſſerūt diſcipuli
ei vt oſtenderent ei edificatio
nes templi. Ipſe aūtem reſpon-
dens ait illis: Videtis hec oīa?
Amē dico vobis non reliquet
hic lapis ſuper lapidem q nō de
ſtruatur. Sedente aūt eo ſuper
montem olyuarū acceſſerūt ad eū
diſcipuli eius ſecreto dicentes:
Die nobis qñ hec erunt: ⁊ quod
ſignum aduentus tui: ⁊ cōſumā-
tionis ſeculi? Et reſpondens ie-
ſus dixit eis: Videte ne quis vos ſeducat. Multi enim venient in
nomine meo dicentes: Ego ſum
chriſtus: ⁊ multos ſeducent. Au-
diturj enim eſtis prelia ⁊ opinio
nes prelioꝝ. Videte ne turbemi
ni. Oportet enim hec fieri: ſed nō
dum eſt finis. Conſurget enim
gēs in gētē ⁊ regnū aduerſus re-
gnum: ⁊ erūt peſtilentie ⁊ fames
⁊ terremotus per loca: hec aūtez
initiū ſunt dolorū. Tūc tradent
vos in tribulationem ⁊ occident
vos: ⁊ eritis odio omnibus gen
tibus propter nomen meum. Et
tūc ſcandalizabūtur multi: ⁊ i-
uicem tradent ⁊ odio habebunt
inuicem. Et multi pſeudo ꝓphe
te ſurgent ⁊ ſeducent multos: ⁊
qñ ābundabit iniquitas refrige
ſcet charitas multoꝝ. Qui aūt
perſeuerauerit vſq; in finem hic
ſaluus erit. Et predicābitur hoc
euāgeliū regni in vniuerſo orbe
in teſtimoniū omnibus gētibus
et tunc veniet conſummatio.
Cum ergo videritis abhominationem deſolationis que dicta eſt a Daniele
propheta ſtantem in loco ſancto: qui legit intelligat. Tunc qui in Iudea
ſunt fugiant ad montes. Et qui in tecto non deſcendat tollere aliquid de
domo ſua. Et qui in agro non reuertatur tollere tunicam ſuam. Vę aūt
prgnantibus ⁊ nutrientibus in illis diebus. Orate aūt vt non fiat fuga ve-
ſtra hieme vel ſabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit
ab initio mundi vſq modo neq; fiet. Et nisi breuiati fuiſſent dies illi non
fieret omnis caro ſalua. Sed propter electos breuiabuntur dies illi. Tunc
ſi quis vobis dixerit: Ecce hic eſt chriſtus aut illic: nolite credere. Surgent
enim pſeudochriſti ⁊ pſeudoprophete: ⁊ dabunt ſignum magna ⁊ prodigia
ita vt in errorem inducantur in fallibiles etiam electi. Ecce prędixi vobis.
Si ergo dixerint vobis: Ecce in deſerto eſt: nolite exire. Ecce in penetra-
libus eſt: nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente ⁊ paret vſq
occidentem: ita erit aduentus filij hominis. Vbicunq; fuerit corpus illuc
congregabuntur aquile. Statim aūt poſt tribulationem dierum illorum
ſol obſcurabitur: ⁊ luna non dabit lumen ſuum: ⁊ ſtelle cadent de celo: ⁊
virtutes celorum mouebuntur. Et tunc parebit ſignum filij hominis in
celo. Et tunc plangent omnes tribus terre: ⁊ videbunt filium hominis
venientem in nubibus celi cum virtute multa ⁊ maieſtate. Et mittet an-
geloſ ſuos cum tuba ⁊ voce magna: ⁊ congregabunt electos eius a quatuor
ventis a ſummis celorum vſq ad terminos eorum. Ab arbore aūt ficus diſ-
cite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit ⁊ folia nata fuerint: ſcitis
quia prope eſt eſtas. Ita ⁊ vos cum videritis hec oīa: ſcitote quia prope eſt
in ianuis. Amē dico vobis quia non tranſibit generatio hec donec oīa hec
fiant. Celum ⁊ terra tranſibunt: verba aūt mea non tranſibunt. De die
aūt illa vel hora nemo ſcit neq; angeli celi: nec filius niſi pater ſolus. Sicut
aūt in diebus noe ita erit ⁊ aduentus filij hominis. Sicut enim erant in
diebus ante diluuium comedentes ⁊ bibentes: nubentes ⁊ nuptui tradentes
vſq ad eum diem quo intrauit noe in arcam: ⁊ non cognouerunt donec
venit diluuium ⁊ tulit omnes: ita erit ⁊ aduentus filij hominis. Tunc duo
erunt in agro: vnus aſſumetur ⁊ vnus relinquetur. Due molentes in mola:
vna aſſumetur ⁊ vna relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis qua hora
dñs vr venturus ſit. Illud aūt ſcitote quod ſi ſciret paterfamilias qua hora
fur veniret vigilaret vtique ⁊ non ſineret perfodi domum ſuam. Vos ergo
estote parati quia qua hora non putatis filius hominis venturus eſt. Quis
putas eſt fidelis ſeruus ⁊ prudens quem conſtituit dominus ſuper familiam
ſuam vt det illis cibum in tempore. Beatus ſeruus ille quem cum venerit
dominus eius inuenerit ſic facientem. Amē dico vobis quia ſuper oīa bona
ſua conſtituet eum. Si aūt dixerit malus ſeruus ille in corde ſuo: Moram
facit dominus meus venire: ⁊ cepit percutere conſeruos ſuos manducet
aūt ⁊ bibat cum ebriis: veniet dominus ſeruj illius in die qua non ſperat
⁊ hora qua ignorat: ⁊ diuidet eum partemque eius cum hypocritis ponet.
Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium. Tunc ſimile erit regnum celorum de-
cem virginibus que accipientes lampades ſuas exierunt obuiam ſponſo ⁊
ſponſe. Quinque aūt ex eis erant fatue ⁊ quinque prudentes. Sed fatue
accipientes lampades ſuas non ſumpſerunt oleum ſecum. Prudentes aūt
acceperunt oleum in vasis ſuis cum lampadibus. Moram faciente ſponſo
dormitauerunt omnes ⁊ dormierunt. Media aūt nocte clamor factus eſt:
Ecce ſponſus venit exite obuiam ei. Tunc ſurrexerunt omnes virgines illę
⁊ ornauerunt lampades ſuas. Fatue aūt ſapientibus dixerunt: Date nobis
de oleo veſtro quia lampades nre extinguuntur. Reſpondentes aūt prudē-
tes dixerunt: Ne forte non ſufficiat nobis ⁊ vobis: ite potius ad vendentes
⁊ emite vobis. Dum aūt irent emere venit ſponſus: ⁊ que parate erant in-
rauerunt cum eo ad nuptias: ⁊ clauſa eſt oſtium. Nouiſſime aūt veniunt ⁊
reliquę virgines dicentes: Domine domine aperi nobis. Reſpondens aūt ait:
Amē dico vobis nescio vos. Vigilate itaq; quia nescitis diem neq; horam.
Sicut enim homo peregre proficiſcens vocauit ſeruos ſuos ⁊ tradidit illis
bona ſua: ⁊ vni dedit quinq; talenta alij aūt duo alij vero vnum vnicuiq;
ſecundum propriam virtutem: ⁊ profectus eſt. Confeſtim abiit qui quinq;
talenta acceperat operatus eſt in eis ⁊ lucratus eſt alia quinq;. Similiter
qui duo lucrifecit alia duo. Qui aūt vnum acceperat abiens fodit in terram
⁊ abſcondit pecuniam domini ſui. Poſt multum aūt temporis venit dñs ſer-
uorum illorum ⁊ poſuit rationem cum eis. Et accedens qui quinq; talenta
acceperat obtulit alia quinq; talenta dicens: Domine quinq; talenta tradi-
diſti mihi ecce alia quinq; ſuper lucratus ſum. Ait illi dominus eius: Euge
ſerue bone ⁊ fidelis quia ſuper pauca fuiſti fidelis ſuper multa te conſtituam
intra in gaudium domini tui. Accedens aūt ⁊ qui duo talenta acceperat
dixit: Domine duo talenta tradidiſti mihi ecce alia duo ſuper lucratus ſum.
Ait illi dominus eius: Euge ſerue bone ⁊ fidelis quia ſuper pauca fuiſti fi-
delis ſuper multa te conſtituam intra in gaudium domini tui. Accedens aūt
⁊ qui vnum talentum acceperat dixit: Domine ſcio te quia homo auſtes es
metis vbi non ſeminaſti ⁊ congregas vbi non ſparſiſti. Et timens abiens
abſcondi talentum tuum in terra. Ecce habes quod tuum eſt. Reſpondens
aūt dominus eius dixit ei: Serue male ⁊ piger ſciebas quia meto vbi non
ſeminauj ⁊ congrego vbi non ſparſi. Oportuit ergo te mittere pecuniam
meam nummulariis: ⁊ veniens ego recepiſſem vtique quod meum eſt cum
vſura. Tollite itaq; ab eo talentum ⁊ date illi qui habet decem talenta.
Omni enim habenti dabitur ⁊ abundabit: ei aūt qui non habet etiam quod
habet auferetur ab eo. Et inutilem ſeruum eiicite in tenebras exteriores.
Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium. Cum aūt venerit filius hominis in maie-
ſtate ſua ⁊ omnes angeli cum eo: tunc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſue.
Et congregabuntur ante eum omnes gentes: ⁊ ſeparabit eos ab inuicem ſi-
cut paſtor ſegregat oues ab hedis. Et ſtatuet oues quidem a dextris ſuis:
hedos aūt a ſiniſtris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius ſunt: Venite be-
nedicti patris mei poſſidete paratum vobis regnum a conſtitutione mundi.
Eſurij enim ⁊ dediſtis mihi manducare. Sitiui ⁊ dediſtis mihi bibere. Hoſpes
eram ⁊ collegiſtis me. Nudus ⁊ cooperuiſtis me. Infirmus ⁊ viſitaſtis me.
In carcere eram ⁊ veniſtis ad me. Tunc reſpondebunt ei iuſti dicentes:
Domine quando te vidimus eſurientem ⁊ pauimus te: ſitientem ⁊ dedimus
tibi bibere? Quando aūt te vidimus hoſpitem ⁊ collegimus te: aut nudum
⁊ cooperuimus te? Aut quando te vidimus infirmum aut in carcere ⁊ venimus
ad te? Et reſpondens rex dicet illis: Amē dico vobis quamdiu feciſtis vni
de fratribus meis minimis mihi feciſtis. Tunc dicet ⁊ his qui a ſiniſtris ſunt:
Diſcedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus eſt diabolo ⁊ angelis
eius. Eſurij enim ⁊ non dediſtis mihi manducare. Sitiui ⁊ non dediſtis mihi
bibere. Hoſpes eram ⁊ non collegiſtis me. Nudus ⁊ non cooperuiſtis me.
Infirmus ⁊ in carcere ⁊ non viſitaſtis me. Tunc reſpondebunt ei ⁊ ipſi dicen-
tes: Domine quando te vidimus eſurientem aut ſitientem aut hoſpitem aut
nudum aut infirmum aut in carcere ⁊ non miniſtrauimus tibi? Tunc reſpon-
debit illis dicens: Amē dico vobis quamdiu non feciſtis vni de minoribus
his nec mihi feciſtis. Et ibunt hi in ſupplicium eternum: iuſti aūt in vitam
eternam.

Nico laus

opinion. vna eſt q ipſe fuerit pſ iohānis baptiſte: ⁊ fuit opinio Origenis
dicētis q ꝓter hoc occiſus eſt in templo vbi. q: beata vlgo poſt partū filij
ſui venit adorare in hierūſalē ⁊ ſtetit ſi illa gte vbi virgineo ꝓlucrāt ſtare
in cardine in quo loco nō erat licitū mulieribus cognito a viro exire. ⁊ iō
mulieri tāpli voluerūt eū repellere. at zacharias pſ iohānis qui eā virginē
ſcibat oppoſuit ſe eis dicēs q erat vigena ſtare in loco illo. ⁊ iō iuſtus zacha
rias tanq; legi tradicēs interfectus eſt. hoc adit repetūt Dicro⁹ tanq; apo
cryphū: ⁊ dicit q ille zacharias fuit filius ioiade ſacerdotis qui interfectus
ē in templo vt lr. ij. Paralipom. Sic ꝑa hoc videt q ille vt hic barachie
fuit⁹ ille adit vt iſte ioiade ad q⁹ refert Dicro⁹ q ſaluator voluit hic exprī
mere ſanctitatē ioiade ſacerdot. iō vocauit eū barachiā. i. benedictū dñi. ſic
aliqñ ꝓtingit q a aliqui liber ad hominē vocat⁹ alcyderā. ad cognoſcendū
liber aut eſt qñ hoc nō ſit ꝓpriū nomē ei⁹. Aliter poſſumus dicere q
ioiada fuit vincent⁹: ſicut pater dauid vocat⁹ eſt ieſſe ⁊ dat: ⁊ multi alij in
ſacra ſcriptura ſalutant⁹ hic exprimit vnū nomē ei⁹: aliud exprimit. ij. Pa
ral. xxiiij. ſequi: a Amē. i. ſidditer. b Dico vobis veniunt hec oīa
ſup generationē iſtā. i. ſup populū iudaicū q; pro illis punit⁹ eſt multiplr
vindicta tpis⁹. Conſiderandū eſt q ideo ſuit ſupra dictū q ſanguis abel
iuſti vſq ad ſanguinē zacharie. i. a primo martyre vſq ad vltimū pdictoꝝ
martyrū effuſū eſt a ſanguine iuſti abel vſq ad ſanguinē zacharie. i. a ſan
guine iuſti mittunt vſq ad ſanguinē martyris iuſti. c Hierūſalē hierū
ſalem. Hic pdicit qui ꝓſt pena tēporalē. i. deſtructionē ciuitatis ⁊ tāpli que
facta eſt per titū ⁊ veſpaſianū in vindictā mortis xpi. cui⁹ anno a paſſiōe
paſſionē. Dicēs ergo Hierūſalē hierūſalē. alloquit hic populū iudaicum
ſub nole ciuitatis metropolitane: ⁊ b̄ē dicit mod⁹ loquēdi. hoc enī victor
ciuitas facere ab populus barbaris ſolebat. d Que occidis ꝓphetas. i.
occidere. e Et lapidas eos qui ad te miſſi ſunt. i. ad inſtructio
nē tuā ſicut ꝓ⁹ in ꝓphetis antiquis ⁊ i ioāne baptiſta qui fuerūt a iudeis
occiſi. vñ. iij. Reg. xix. dicit q ipſe manuale effuſio eſt ſanguinis innocētis in
hierūſalē bonos replenit vſq ad os. f Quotiēs volui congregare filios tuos
ſicut gallina congregat pullos ſuos ſub alas. Ponit ecclēſia gallina ad
oſtendendū affectū ſuū ad populū iudaicū: q inter alias aues gallina vi
mago affici ad diſtructionē ⁊ diſtributionē pullor. i Et nolluiſti. q; pri
mo ꝓphetas a deo miſſos poſtea ioānē baptiſtā ⁊ vltimo ipſum noſtrum
dñm Ieſum chriſtū. cōfeſſoꝝ: aptat q⁹ ſuadet pena. k Ecce relinquet vo
bis domus. i. ſpūs ſcūs q⁹ per romanos fuit deſtructa nec reedificabitur
amplius⁹ ſic ſm q dicit Iſaie. xlix. vlgo in finē. nūdi perſcrutabit deſolatio.
l Dico enī vobis nō me videbitis amodo. i. a ſpem paſſionis ipſi que
paſſus eſt ſuper terram a ſanguine
abel iuſti vſq ad ſanguinē zac
barie filij barachie quē occidi-
ſtis iter templū ⁊ altare. Amē
dicō vobis veniēt hec oīa ſuper
generationem iſtam. Hierūſalez
barcullalem que occidis prophe
tas: ⁊ lapidas eos q ad te miſſi
ſunt. Quotiēs volui congrega-
re filios tuos quēmadmodū gal
lina congregat pullos ſuos ſub
alas ⁊ nolluiſti. Ecce relinquet vo
bis dom⁹ vra deſerta. Dico.n.
vobis nō me videbitis amodo
donec dicatis: Benedictus qui
venit in nomine domini
Textus C. XXIIII.
E ſus iclus de templo ibat.
Et acceſſerūt diſcipuli
ei vt oſtenderent ei edificatio
nes templi. Ipſe aūtem reſpon-
dens ait illis: Videtis hec oīa?
Amē dico vobis non reliquet
hic lapis ſuper lapidem q nō de
ſtruatur. Sedente aūt eo ſuper
montem olyuarū acceſſerūt ad eū
diſcipuli eius ſecreto dicentes:
Die nobis qñ hec erunt: ⁊ quod
ſignum aduentus tui: ⁊ cōſumā-
tionis ſeculi? Et reſpondens ie-
ſus dixit eis: Videte ne quis vos ſeducat. Multi enim venient in
nomine meo dicentes: Ego ſum
chriſtus: ⁊ multos ſeducent. Au-
diturj enim eſtis prelia ⁊ opinio
nes prelioꝝ. Videte ne turbemi
ni. Oportet enim hec fieri: ſed nō
dum eſt finis. Conſurget enim
gēs in gētē ⁊ regnū aduerſus re-
gnum: ⁊ erūt peſtilentie ⁊ fames
⁊ terremotus per loca: hec aūtez
initiū ſunt dolorū. Tūc tradent
vos in tribulationem ⁊ occident
vos: ⁊ eritis odio omnibus gen
tibus propter nomen meum. Et
tūc ſcandalizabūtur multi: ⁊ i-
uicem tradent ⁊ odio habebunt
inuicem. Et multi pſeudo ꝓphe
te ſurgent ⁊ ſeducent multos: ⁊
qñ ābundabit iniquitas refrige
ſcet charitas multoꝝ. Qui aūt
perſeuerauerit vſq; in finem hic
ſaluus erit. Et predicābitur hoc
euāgeliū regni in vniuerſo orbe
in teſtimoniū omnibus gētibus
et tunc veniet conſummatio.
Cum ergo videritis abhominationem deſolationis que dicta eſt a Daniele
propheta ſtantem in loco ſancto: qui legit intelligat. Tunc qui in Iudea
ſunt fugiant ad montes. Et qui in tecto non deſcendat tollere aliquid de
domo ſua. Et qui in agro non reuertatur tollere tunicam ſuam. Vę aūt
prgnantibus ⁊ nutrientibus in illis diebus. Orate aūt vt non fiat fuga ve-
ſtra hieme vel ſabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit
ab initio mundi vſq modo neq; fiet. Et nisi breuiati fuiſſent dies illi non
fieret omnis caro ſalua. Sed propter electos breuiabuntur dies illi. Tunc
ſi quis vobis dixerit: Ecce hic eſt chriſtus aut illic: nolite credere. Surgent
enim pſeudochriſti ⁊ pſeudoprophete: ⁊ dabunt ſignum magna ⁊ prodigia
ita vt in errorem inducantur in fallibiles etiam electi. Ecce prędixi vobis.
Si ergo dixerint vobis: Ecce in deſerto eſt: nolite exire. Ecce in penetra-
libus eſt: nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente ⁊ paret vſq
occidentem: ita erit aduentus filij hominis. Vbicunq; fuerit corpus illuc
congregabuntur aquile. Statim aūt poſt tribulationem dierum illorum
ſol obſcurabitur: ⁊ luna non dabit lumen ſuum: ⁊ ſtelle cadent de celo: ⁊
virtutes celorum mouebuntur. Et tunc parebit ſignum filij hominis in
celo. Et tunc plangent omnes tribus terre: ⁊ videbunt filium hominis
venientem in nubibus celi cum virtute multa ⁊ maieſtate. Et mittet an-
geloſ ſuos cum tuba ⁊ voce magna: ⁊ congregabunt electos eius a quatuor
ventis a ſummis celorum vſq ad terminos eorum. Ab arbore aūt ficus diſ-
cite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit ⁊ folia nata fuerint: ſcitis
quia prope eſt eſtas. Ita ⁊ vos cum videritis hec oīa: ſcitote quia prope eſt
in ianuis. Amē dico vobis quia non tranſibit generatio hec donec oīa hec
fiant. Celum ⁊ terra tranſibunt: verba aūt mea non tranſibunt. De die
aūt illa vel hora nemo ſcit neq; angeli celi: nec filius niſi pater ſolus. Sicut
aūt in diebus noe ita erit ⁊ aduentus filij hominis. Sicut enim erant in
diebus ante diluuium comedentes ⁊ bibentes: nubentes ⁊ nuptui tradentes
vſq ad eum diem quo intrauit noe in arcam: ⁊ non cognouerunt donec
venit diluuium ⁊ tulit omnes: ita erit ⁊ aduentus filij hominis. Tunc duo
erunt in agro: vnus aſſumetur ⁊ vnus relinquetur. Due molentes in mola:
vna aſſumetur ⁊ vna relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis qua hora
dñs vr venturus ſit. Illud aūt ſcitote quod ſi ſciret paterfamilias qua hora
fur veniret vigilaret vtique ⁊ non ſineret perfodi domum ſuam. Vos ergo
estote parati quia qua hora non putatis filius hominis venturus eſt. Quis
putas eſt fidelis ſeruus ⁊ prudens quem conſtituit dominus ſuper familiam
ſuam vt det illis cibum in tempore. Beatus ſeruus ille quem cum venerit
dominus eius inuenerit ſic facientem. Amē dico vobis quia ſuper oīa bona
ſua conſtituet eum. Si aūt dixerit malus ſeruus ille in corde ſuo: Moram
facit dominus meus venire: ⁊ cepit percutere conſeruos ſuos manducet
aūt ⁊ bibat cum ebriis: veniet dominus ſeruj illius in die qua non ſperat
⁊ hora qua ignorat: ⁊ diuidet eum partemque eius cum hypocritis ponet.
Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium. Tunc ſimile erit regnum celorum de-
cem virginibus que accipientes lampades ſuas exierunt obuiam ſponſo ⁊
ſponſe. Quinque aūt ex eis erant fatue ⁊ quinque prudentes. Sed fatue
accipientes lampades ſuas non ſumpſerunt oleum ſecum. Prudentes aūt
acceperunt oleum in vasis ſuis cum lampadibus. Moram faciente ſponſo
dormitauerunt omnes ⁊ dormierunt. Media aūt nocte clamor factus eſt:
Ecce ſponſus venit exite obuiam ei. Tunc ſurrexerunt omnes virgines illę
⁊ ornauerunt lampades ſuas. Fatue aūt ſapientibus dixerunt: Date nobis
de oleo veſtro quia lampades nre extinguuntur. Reſpondentes aūt prudē-
tes dixerunt: Ne forte non ſufficiat nobis ⁊ vobis: ite potius ad vendentes
⁊ emite vobis. Dum aūt irent emere venit ſponſus: ⁊ que parate erant in-
rauerunt cum eo ad nuptias: ⁊ clauſa eſt oſtium. Nouiſſime aūt veniunt ⁊
reliquę virgines dicentes: Domine domine aperi nobis. Reſpondens aūt ait:
Amē dico vobis nescio vos. Vigilate itaq; quia nescitis diem neq; horam.
Sicut enim homo peregre proficiſcens vocauit ſeruos ſuos ⁊ tradidit illis
bona ſua: ⁊ vni dedit quinq; talenta alij aūt duo alij vero vnum vnicuiq;
ſecundum propriam virtutem: ⁊ profectus eſt. Confeſtim abiit qui quinq;
talenta acceperat operatus eſt in eis ⁊ lucratus eſt alia quinq;. Similiter
qui duo lucrifecit alia duo. Qui aūt vnum acceperat abiens fodit in terram
⁊ abſcondit pecuniam domini ſui. Poſt multum aūt temporis venit dñs ſer-
uorum illorum ⁊ poſuit rationem cum eis. Et accedens qui quinq; talenta
acceperat obtulit alia quinq; talenta dicens: Domine quinq; talenta tradi-
diſti mihi ecce alia quinq; ſuper lucratus ſum. Ait illi dominus eius: Euge
ſerue bone ⁊ fidelis quia ſuper pauca fuiſti fidelis ſuper multa te conſtituam
intra in gaudium domini tui. Accedens aūt ⁊ qui duo talenta acceperat
dixit: Domine duo talenta tradidiſti mihi ecce alia duo ſuper lucratus ſum.
Ait illi dominus eius: Euge ſerue bone ⁊ fidelis quia ſuper pauca fuiſti fi-
delis ſuper multa te conſtituam intra in gaudium domini tui. Accedens aūt
⁊ qui vnum talentum acceperat dixit: Domine ſcio te quia homo auſtes es
metis vbi non ſeminaſti ⁊ congregas vbi non ſparſiſti. Et timens abiens
abſcondi talentum tuum in terra. Ecce habes quod tuum eſt. Reſpondens
aūt dominus eius dixit ei: Serue male ⁊ piger ſciebas quia meto vbi non
ſeminauj ⁊ congrego vbi non ſparſi. Oportuit ergo te mittere pecuniam
meam nummulariis: ⁊ veniens ego recepiſſem vtique quod meum eſt cum
vſura. Tollite itaq; ab eo talentum ⁊ date illi qui habet decem talenta.
Omni enim habenti dabitur ⁊ abundabit: ei aūt qui non habet etiam quod
habet auferetur ab eo. Et inutilem ſeruum eiicite in tenebras exteriores.
Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium. Cum aūt venerit filius hominis in maie-
ſtate ſua ⁊ omnes angeli cum eo: tunc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſue.
Et congregabuntur ante eum omnes gentes: ⁊ ſeparabit eos ab inuicem ſi-
cut paſtor ſegregat oues ab hedis. Et ſtatuet oues quidem a dextris ſuis:
hedos aūt a ſiniſtris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius ſunt: Venite be-
nedicti patris mei poſſidete paratum vobis regnum a conſtitutione mundi.
Eſurij enim ⁊ dediſtis mihi manducare. Sitiui ⁊ dediſtis mihi bibere. Hoſpes
eram ⁊ collegiſtis me. Nudus ⁊ cooperuiſtis me. Infirmus ⁊ viſitaſtis me.
In carcere eram ⁊ veniſtis ad me. Tunc reſpondebunt ei iuſti dicentes:
Domine quando te vidimus eſurientem ⁊ pauimus te: ſitientem ⁊ dedimus
tibi bibere? Quando aūt te vidimus hoſpitem ⁊ collegimus te: aut nudum
⁊ cooperuimus te? Aut quando te vidimus infirmum aut in carcere ⁊ venimus
ad te? Et reſpondens rex dicet illis: Amē dico vobis quamdiu feciſtis vni
de fratribus meis minimis mihi feciſtis. Tunc dicet ⁊ his qui a ſiniſtris ſunt:
Diſcedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus eſt diabolo ⁊ angelis
eius. Eſurij enim ⁊ non dediſtis mihi manducare. Sitiui ⁊ non dediſtis mihi
bibere. Hoſpes eram ⁊ non collegiſtis me. Nudus ⁊ non cooperuiſtis me.
Infirmus ⁊ in carcere ⁊ non viſitaſtis me. Tunc reſpondebunt ei ⁊ ipſi dicen-
tes: Domine quando te vidimus eſurientem aut ſitientem aut hoſpitem aut
nudum aut infirmum aut in carcere ⁊ non miniſtrauimus tibi? Tunc reſpon-
debit illis dicens: Amē dico vobis quamdiu non feciſtis vni de minoribus
his nec mihi feciſtis. Et ibunt hi in ſupplicium eternum: iuſti aūt in vitam
eternam.

Nico laus

opinion. vna eſt q ipſe fuerit pſ iohānis baptiſte: ⁊ fuit opinio Origenis
dicētis q ꝓter hoc occiſus eſt in templo vbi. q: beata vlgo poſt partū filij
ſui venit adorare in hierūſalē ⁊ ſtetit ſi illa gte vbi virgineo ꝓlucrāt ſtare
in cardine in quo loco nō erat licitū mulieribus cognito a viro exire. ⁊ iō
mulieri tāpli voluerūt eū repellere. at zacharias pſ iohānis qui eā virginē
ſcibat oppoſuit ſe eis dicēs q erat vigena ſtare in loco illo. ⁊ iō iuſtus zacha
rias tanq; legi tradicēs interfectus eſt. hoc adit repetūt Dicro⁹ tanq; apo
cryphū: ⁊ dicit q ille zacharias fuit filius ioiade ſacerdotis qui interfectus
ē in templo vt lr. ij. Paralipom. Sic ꝑa hoc videt q ille vt hic barachie
fuit⁹ ille adit vt iſte ioiade ad q⁹ refert Dicro⁹ q ſaluator voluit hic exprī
mere ſanctitatē ioiade ſacerdot. iō vocauit eū barachiā. i. benedictū dñi. ſic
aliqñ ꝓtingit q a aliqui liber ad hominē vocat⁹ alcyderā. ad cognoſcendū
liber aut eſt qñ hoc nō ſit ꝓpriū nomē ei⁹. Aliter poſſumus dicere q
ioiada fuit vincent⁹: ſicut pater dauid vocat⁹ eſt ieſſe ⁊ dat: ⁊ multi alij in
ſacra ſcriptura ſalutant⁹ hic exprimit vnū nomē ei⁹: aliud exprimit. ij. Pa
ral. xxiiij. ſequi: a Amē. i. ſidditer. b Dico vobis veniunt hec oīa
ſup generationē iſtā. i. ſup populū iudaicū q; pro illis punit⁹ eſt multiplr
vindicta tpis⁹. Conſiderandū eſt q ideo ſuit ſupra dictū q ſanguis abel
iuſti vſq ad ſanguinē zacharie. i. a ſanguine iuſti abel vſq ad ſanguinē zacharie. i. a ſan
guine iuſti mittunt vſq ad ſanguinē martyris iuſti. c Hierūſalē hierū
ſalem. Hic pdicit qui ꝓſt pena tēporalē. i. deſtructionē ciuitatis ⁊ tāpli que
facta eſt per titū ⁊ veſpaſianū in vindictā mortis xpi. cui⁹ anno a paſſiōe
paſſionē. Dicēs ergo Hierūſalē hierūſalē. alloquit hic populū iudaicum
ſub nole ciuitatis metropolitane: ⁊ b̄ē dicit mod⁹ loquēdi. hoc enī victor
ciuitas facere ab populus barbaris ſolebat. d Que occidis ꝓphetas. i.
occidere. e Et lapidas eos qui ad te miſſi ſunt. i. ad inſtructio
nē tuā ſicut ꝓ⁹ in ꝓphetis antiquis ⁊ i ioāne baptiſta qui fuerūt a iudeis
occiſi. vñ. iij. Reg. xix. dicit q ipſe manuale effuſio eſt ſanguinis innocētis in
hierūſalē bonos replenit vſq ad os. f Quotiēs volui congregare filios tuos
ſicut gallina congregat pullos ſuos ſub alas. Ponit ecclēſia gallina ad
oſtendendū affectū ſuū ad populū iudaicū: q inter alias aues gallina vi
mago affici ad diſtructionē ⁊ diſtributionē pullor. i Et nolluiſti. q; pri
mo ꝓphetas a deo miſſos poſtea ioānē baptiſtā ⁊ vltimo ipſum noſtrum
dñm Ieſum chriſtū. cōfeſſoꝝ: aptat q⁹ ſuadet pena. k Ecce relinquet vo
bis domus. i. ſpūs ſcūs q⁹ per romanos fuit deſtructa nec reedificabitur
amplius⁹ ſic ſm q dicit Iſaie. xlix. vlgo in finē. nūdi perſcrutabit deſolatio.
l Dico enī vobis nō me videbitis amodo. i. a ſpem paſſionis ipſi que
paſſus eſt ſuper terram a ſanguine
abel iuſti vſq ad ſanguinē zac
barie filij barachie quē occidi-
ſtis iter templū ⁊ altare. Amē
dicō vobis veniēt hec oīa ſuper
generationem iſtam. Hierūſalez
barcullalem que occidis prophe
tas: ⁊ lapidas eos q ad te miſſi
ſunt. Quotiēs volui congrega-
re filios tuos quēmadmodū gal
lina congregat pullos ſuos ſub
alas ⁊ nolluiſti. Ecce relinquet vo
bis dom⁹ vra deſerta. Dico.n.
vobis nō me videbitis amodo
donec dicatis: Benedictus qui
venit in nomine domini
Textus C. XXIIII.
E ſus iclus de templo ibat.
Et acceſſerūt diſcipuli
ei vt oſtenderent ei edificatio
nes templi. Ipſe aūtem reſpon-
dens ait illis: Videtis hec oīa?
Amē dico vobis non reliquet
hic lapis ſuper lapidem q nō de
ſtruatur. Sedente aūt eo ſuper
montem olyuarū acceſſerūt ad eū
diſcipuli eius ſecreto dicentes:
Die nobis qñ hec erunt: ⁊ quod
ſignum aduentus tui: ⁊ cōſumā-
tionis ſeculi? Et reſpondens ie-
ſus dixit eis: Videte ne quis vos ſeducat. Multi enim venient in
nomine meo dicentes: Ego ſum
chriſtus: ⁊ multos ſeducent. Au-
diturj enim eſtis prelia ⁊ opinio
nes prelioꝝ. Videte ne turbemi
ni. Oportet enim hec fieri: ſed nō
dum eſt finis. Conſurget enim
gēs in gētē ⁊ regnū aduerſus re-
gnum: ⁊ erūt peſtilentie ⁊ fames
⁊ terremotus per loca: hec aūtez
initiū ſunt dolorū. Tūc tradent
vos in tribulationem ⁊ occident
vos: ⁊ eritis odio omnibus gen
tibus propter nomen meum. Et
tūc ſcandalizabūtur multi: ⁊ i-
uicem tradent ⁊ odio habebunt
inuicem. Et multi pſeudo ꝓphe
te ſurgent ⁊ ſeducent multos: ⁊
qñ ābundabit iniquitas refrige
ſcet charitas multoꝝ. Qui aūt
perſeuerauerit vſq; in finem hic
ſaluus erit. Et predicābitur hoc
euāgeliū regni in vniuerſo orbe
in teſtimoniū omnibus gētibus
et tunc veniet conſummatio.
Cum ergo videritis abhominationem deſolationis que dicta eſt a Daniele
propheta ſtantem in loco ſancto: qui legit intelligat. Tunc qui in Iudea
ſunt fugiant ad montes. Et qui in tecto non deſcendat tollere aliquid de
domo ſua. Et qui in agro non reuertatur tollere tunicam ſuam. Vę aūt
prgnantibus ⁊ nutrientibus in illis diebus. Orate aūt vt non fiat fuga ve-
ſtra hieme vel ſabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit
ab initio mundi vſq modo neq; fiet. Et nisi breuiati fuiſſent dies illi non
fieret omnis caro ſalua. Sed propter electos breuiabuntur dies illi. Tunc
ſi quis vobis dixerit: Ecce hic eſt chriſtus aut illic: nolite credere. Surgent
enim pſeudochriſti ⁊ pſeudoprophete: ⁊ dabunt ſignum magna ⁊ prodigia
ita vt in errorem inducantur in fallibiles etiam electi. Ecce prędixi vobis.
Si ergo dixerint vobis: Ecce in deſerto eſt: nolite exire. Ecce in penetra-
libus eſt: nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente ⁊ paret vſq
occidentem: ita erit aduentus filij hominis. Vbicunq; fuerit corpus illuc
congregabuntur aquile. Statim aūt poſt tribulationem dierum illorum
ſol obſcurabitur: ⁊ luna non dabit lumen ſuum: ⁊ ſtelle cadent de celo: ⁊
virtutes celorum mouebuntur. Et tunc parebit ſignum filij hominis in
celo. Et tunc plangent omnes tribus terre: ⁊ videbunt filium hominis
venientem in nubibus celi cum virtute multa ⁊ maieſtate. Et mittet an-
geloſ ſuos cum tuba ⁊ voce magna: ⁊ congregabunt electos eius a quatuor
ventis a ſummis celorum vſq ad terminos eorum. Ab arbore aūt ficus diſ-
cite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit ⁊ folia nata fuerint: ſcitis
quia prope eſt eſtas. Ita ⁊ vos cum videritis hec oīa: ſcitote quia prope eſt
in ianuis. Amē dico vobis quia non tranſibit generatio hec donec oīa hec
fiant. Celum ⁊ terra tranſibunt: verba aūt mea non tranſibunt. De die
aūt illa vel hora nemo ſcit neq; angeli celi: nec filius niſ

Abominationem ⁊c. Id est res execrabiles vitio abominatio. i. Idolū. Per Danielem poluit templū ⁊ altare. q. d. ad hoc tempus hoc erit. Ita ut ad templū pertineat abominatio. Vel ad templū refert hoc. Ita ut abominatio sit ipse Christus. Vel ad templum pertinet abominatio. Quia Christus templum suum destruxit. Vel ad templum pertinet abominatio. Quia Christus templum suum destruxit. Vel ad templum pertinet abominatio. Quia Christus templum suum destruxit.

Qui legit intelligat. Hec q in iudea g legit intelligat. Hec q in iudea g legit intelligat. Hec q in iudea g legit intelligat.

Nicolaus

Dicit ille. Et de capitulatione erit ne fuga eorū fit hyemis vel sabbati. Quia in aliena gente horrenda refugere ad solitudines fugientes in deserto latere. In altera vero antiquitus legis erat fugere vel ire ad montes remanere. Spiritaliter aut̄ fugit vir ab frigidas fides in deū ⁊ charitatem magis calidi in opere ⁊ proximi virtutē servando. Hic tribus locis illustrat. Dicit enim

Et nisi breviasset dies illos. Quia ergo spes electis nō grata deus que sua patientiam pius vt ultius nemat gentium impius. Quanto enim erit hec tribulatio grauissima tanto erit iustior ea deputatio. Dicit autem breviasset. Quia nō est nisi numero ne mora ulpotius fides electorū evacuetur. Erunt enim hec mala tribus annis et dimidio tñ.

Ecce hic christus. Ecce hic christus. Ecce hic christus. Ecce hic christus.

Sol obscurus. ⁊c. Mystice. Ecclesia spiritualis vt luna clara vt sol: ⁊ que nocte illuminat vt stelle nunc nō apparebit impio vitra modum seculorum. Et cadet multi qui fulgere videbantur: ⁊ firmissimi turbabuntur. Dicit sol ⁊ luna ⁊ stelle ad ulpotius suo lumine priuabunt: vt victus idolū adoratū obi. Vel pacto die iudicii mundo immutato maiꝰ lumē recipiet.

Vel superioris claritatis veri luminis: videbitur obscurari ⁊ nullū ei luminis ⁊ angeli in tribus reputabuntur.

Job dicit. Columne celi contremiscunt. ⁊ pauent ad nutum eius.

In nubibus. Vel in nubibus. i. in sanctis: sicut quotidie facit vel predicatores ⁊ angelos mittit.

Cum virtute. Secundus adventus non in humilitate vt prius: sed in gloria demonstrabitur.

Nicolaus

a Nolite credere. ratio adi subdit: b Sicut enim fulgur exit ab oriente ⁊c. q. d. adventus ihu in carne fuerit occultꝰ tñ adventuꝰ ad iudicii erit ita manifestus q nō poterit aliquē latere. quia ab oriente fulgur exit. Vel per corpus ois significat caritas quā pictor calamo q mente cadat: pallescet diuini intellige. Sic quos vocamus vt videamus legit congregentur: p illā venit pollimus ad verbum dei.

Vbicunq fuerit corpus. ⁊c. Mystice. Ecclesia spiritualis vt luna clara vt sol: ⁊ que nocte illuminat vt stelle nunc nō apparebit impio vitra modum seculorum. Et cadet multi qui fulgere videbantur: ⁊ firmissimi turbabuntur. Dicit sol ⁊ luna ⁊ stelle ad ulpotius suo lumine priuabunt: vt victus idolū adoratū obi. Vel pacto die iudicii mundo immutato maiꝰ lumē recipiet.

Vel superioris claritatis veri luminis: videbitur obscurari ⁊ nullū ei luminis ⁊ angeli in tribus reputabuntur.

Job dicit. Columne celi contremiscunt. ⁊ pauent ad nutum eius.

In nubibus. Vel in nubibus. i. in sanctis: sicut quotidie facit vel predicatores ⁊ angelos mittit.

Cum virtute. Secundus adventus non in humilitate vt prius: sed in gloria demonstrabitur.

Nicolaus

De lyra

Vel aliter. Signū. i. dicentes quis apparebit in tpō corpis. Ita ait apparebit. i. celo. i. i aere q aliqñ vocat celū in scriptura. n Et tūc plāgēt se tribꝰ terre. i. aliq de oībꝰ tribꝰ ⁊ nationibꝰ in quib̄ fuit aliq mali qñ aduenit iudicio erit manifestus. o Et videbūt filiū hois. q. d. tūc erit i forma hois iudicatus. p Venient in nubib⁹ celi. sicut in nube alicui in celū ab apostolis erat ostū dicit Act. i. Ibesus qui assumptus est a vob in celū sic veniet. q Cū virtute multa et potꝰ ⁊c. q. d. adui erit in virtutibus. scilicet erit in virtute. r Et mittet angelos suos. q. d. ministros. scilicet colligent electos mos tuos. s Et mit. angelos suos. q. d. ministros. scilicet colligent electos mos tuos. t Cū tuba. sicut enim in vocatione legis audit⁹ ē sonꝰ terribilis: vt bī Exo. xix. ita audiet tūc terrib⁹ cōmō virtute angelor tactus i clamitio.

u Et voce magna. illa voce erit vox viri vocātē mortuos ad iudiciū ⁊ cū⁹ virtute substituit. x Et congregabūt electos ei⁹. Is enim solus adducit ad iudiciū electi ipsū adducūt ministerio angelor. q erit electus corp. y A quatuor ventis. i. a quatuor ptib⁹ mūdi principalib⁹. z A summis celoꝝ vsq; ad terminos eoꝝ. Hic modus loquēdi est frm apparentiā ⁊ sīmili celi vt sit sup omnē respectū nostri. termini aūt celi vel vbi terminat aspectus nostri ex tūc vt cūq; oriūtur ignis vel vapor. vertitur celum vbi aut aera vnd q. est ergo sensus: A simis celoꝝ. i. ab oī loco q sub celo est adducūt electi ad locū iudicii. a Ab arbore. Hic ad declarationē electorū adducit exēplū. q. sicut virentibus arboris scitis et ipsi electi estis ⁊ signa iudicii estis signa ipōr iudicio imminere venientis ⁊ hoc est q dicit. Ab arbore fici discite parabolā. i. similitudinē ad ppōsitū. q. d. b Amē dico vobis. q. d. nō cruciat̄ quātō diu. ⁊c. Ecce ista fiūt. q. d. ipsi electi qui videbūt ista nō transibunt. ⁊c. Ecce ista fiūt. q. d. ipsi electi qui videbūt ista nō transibunt. ⁊c. Ecce ista fiūt. q. d. ipsi electi qui videbūt ista nō transibunt.

De lyra

Vel aliter. Signū. i. dicentes quis apparebit in tpō corpis. Ita ait apparebit. i. celo. i. i aere q aliqñ vocat celū in scriptura. n Et tūc plāgēt se tribꝰ terre. i. aliq de oībꝰ tribꝰ ⁊ nationibꝰ in quib̄ fuit aliq mali qñ aduenit iudicio erit manifestus. o Et videbūt filiū hois. q. d. tūc erit i forma hois iudicatus. p Venient in nubib⁹ celi. sicut in nube alicui in celū ab apostolis erat ostū dicit Act. i. Ibesus qui assumptus est a vob in celū sic veniet. q Cū virtute multa et potꝰ ⁊c. q. d. adui erit in virtutibus. scilicet erit in virtute. r Et mittet angelos suos. q. d. ministros. scilicet colligent electos mos tuos. s Et mit. angelos suos. q. d. ministros. scilicet colligent electos mos tuos. t Cū tuba. sicut enim in vocatione legis audit⁹ ē sonꝰ terribilis: vt bī Exo. xix. ita audiet tūc terrib⁹ cōmō virtute angelor tactus i clamitio.

u Et voce magna. illa voce erit vox viri vocātē mortuos ad iudiciū ⁊ cū⁹ virtute substituit. x Et congregabūt electos ei⁹. Is enim solus adducit ad iudiciū electi ipsū adducūt ministerio angelor. q erit electus corp. y A quatuor ventis. i. a quatuor ptib⁹ mūdi principalib⁹. z A summis celoꝝ vsq; ad terminos eoꝝ. Hic modus loquēdi est frm apparentiā ⁊ sīmili celi vt sit sup omnē respectū nostri. termini aūt celi vel vbi terminat aspectus nostri ex tūc vt cūq; oriūtur ignis vel vapor. vertitur celum vbi aut aera vnd q. est ergo sensus: A simis celoꝝ. i. ab oī loco q sub celo est adducūt electi ad locū iudicii. a Ab arbore. Hic ad declarationē electorū adducit exēplū. q. sicut virentibus arboris scitis et ipsi electi estis ⁊ signa iudicii estis signa ipōr iudicio imminere venientis ⁊ hoc est q dicit. Ab arbore fici discite parabolā. i. similitudinē ad ppōsitū. q. d. b Amē dico vobis. q. d. nō cruciat̄ quātō diu. ⁊c. Ecce ista fiūt. q. d. ipsi electi qui videbūt ista nō transibunt. ⁊c. Ecce ista fiūt. q. d. ipsi electi qui videbūt ista nō transibunt. ⁊c. Ecce ista fiūt. q. d. ipsi electi qui videbūt ista nō transibunt.

Sicut aūt in diebus noe ita erit & aduentus filij hois.

Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes & bibentes nubentes & nuptum tradentes vsq; ad eū diē quo intrauit noe in arcā: & non cognouerunt donec venit diluuiū & tulit omnes: ita erit & aduentus filij hois.

Tūc duo erunt in agro. Duo molentes.

Tunc erunt. Tunc in tribulatione illa in qua pereunt in qua alij permanent: alij capiuntur.

Duo erunt in agro. Duo videntes ecclesiam fore vnā in agro christi assidue & vnanimiter & in qua alij permanent: alij capiuntur.

Duo molentes. Duo alie similes mobili. qui semina ad genere pertinent: ex matre filio regnatur & mine a vitia.

Duo in lecto. Qui enim elegantē & antiquā significant nolle lecti: nec sicut artifex nec artificia negocia occupati. Mater allumelq; propter dei cōmunē studiū: vt fine sollicitudine vitā cogitet q dei sit. Qui aut delama laudi: vel alij vitioz cupiditate nequā: vel ebrietatē: vel luxuriā nūquā a deo. Nō sit alia genera hominū q̄ hec vita in ecclia.

Vnde Ezechiel tres viros liberatos vidit: noe Danihel: & Iob. & retenta vt noe: ecclīa: hos vt Danihel: purgatos vt Iob. Et sm hoc vita genera hominū nos sup̄ponit parabolas. In prima agit de laborantibus in agro: id est vbi dicit: vigilate ergo. In secunda agit de custodia ipsius domus: quomodo vigilare debeat. In tertia agit de melioribus: & magis q̄ vbi dicit: Quis enim bonus seruus &c.

Qui fidelis. p. Melioris patrisfamilias hic domui perfectioq; cum a sua

nescio vos. Vigilate itaq; quia nescitis diem neq; horam. Sicut enim homo peregre proficiscens vocauit seruos suos et tradidit illis bona sua. Et vni dedit quinq; talenta: alij autem duo: alij vero vnum. vnicuiq; scdm propriam virtutem: et profectus est statim. Abijt aut q quinq; talenta acceperat et operatus est in eis: et lucratus est alia quinq;. Similiter q duo acceperat lucratus est alia duo. Qui aut vnum acceperat abiens fodit in terra et abscondit pecuniam domini sui. Post multum vero temporis venit dominus seruorum illorum et posuit rationem cum eis. Et accedens qui quinq; talenta acceperat: obtulit alia quinq; talenta dicens: Domine quinq; talenta tradidisti mihi: ecce alia quinq; superlucratus sum. Ait illi dns eius: Euge serue bone et fidelis: q: supra pauca fuisti fidelis supra multa te constituam intra in gaudium dni tui. Accessit autem et q duo talenta acceperat et ait: Dne: duo talenta mihi tradidisti: ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dns eius: Euge serue bone et fidelis q: supra pauca fuisti fidelis supra multa te constituam intra in gaudium domini tui. Accedens autem et qui vnum talentum acceperat ait: Domine: scio quia homo durus es: metis vbi non seminasti: et congregas vbi non sparsisti: et timens abij et abscondi talentum tuum in terra. Ecce habes quod tuum est. Respondens autem dns eius dixit ei: Serue male et piger sciebas q: meto vbi non semino: et congrego vbi non sparsi. Oportuit enim te pecuniam meam committere numularijs et veniens ego recepissem vtiq; quod meum est cum vsura. Tollite itaq; ab eo talentum et date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur et abundabit. Ei autem qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo: et inutilem seruum eijcite in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua: et omnes angeli eius cum eo: tunc sedebit super sedem maiestatis sue et congregabuntur ante eum omnes gentes et separabit eos ab inuicem: sicut pastor segregat oues ab hedis. Et statuet oues quidem a dextris suis: hedos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esuriui enim et dedistis mihi manducare. Sitiui: et dedistis mihi bibere. Hospes eram: et collegistis me. Nudus: et cooperuistis me. Infirmus: et visitastis me. In carcere eram: et venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes: Domine: quando vidimus te esurientem et pauimus te: sitientem et dedimus tibi potum? Quando autem te vidimus hospitem et collegimus te? Aut nudum et cooperuimus te? Aut quando te vidimus infirmum aut in carcere et venimus ad te? Et respondens rex dicet illis: Amen dico vobis. Quandiu fecistis vni de his fratribus meis minimis mihi fecistis. Tunc dicet rex et his q a sinistris eius erunt. Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Esuriui enim et non dedistis mihi manducare: sitiui: et non dedistis mihi potum: hospes eram: et non collegistis me. Nudus: et non cooperuistis me. Infirmus et in carcere: et non visitastis me. Tunc respondebunt ei et ipsi dicentes: Domine quando te vidimus esurientem: aut sitientem: aut hospitem: aut nudum: aut infirmum: vel in carcere: et non mi-

Nicolaus

de lyra

Habenti

nis transiuimus hdi. Tunc respon/
dens ihs dixit eis: Amē dico vo
bis q̄ adhuc modicū tēpus vos de
mecū videbitis. Modicū hinc
manducabitis vos nec mihi? cibis.
Et ibunt hi in supplicium eternū
Justi autem in vitam eternam.

Capitulum C. XXVI.

Et factum est cum consummasset ie
sus sermones hos om
nes dixit discipulis suis: Scitis
quia post biduum pascha fiet: et
filius hois tradetur vt crucifigat.
Tunc congregati sunt principes
sacerdotum et seniores populi in
atrium principis sacerdotum qui
dicebatur caiphas: et consilium
fecerunt vt ihsum dolo tenerent

et occiderent. Dicebant autem:
Non in die festo. Ne forte tu/
multus fieret in populo. Cum au
tem ihs esset in bethania in dō
mo simonis leprosi; accessit ad
eum mulier habens alabastrum
vnguenti pretiosi: et effudit super
caput ipsius recumbentis. Videntes
autem discipuli indignati sunt
dicentes: vt quid perditio hec?
Potuit enim istud venūdari mul
to et dari pauperibus. Sciens au
tem ihs ait illis: Quid molesti
estis huic mulieri? Opus enim
bonum operata est in me. Nam sem
per pauperes habebitis vobiscū:

me autem nō semper habebitis.
Mittens enim hec unguentum hoc
in corpus meum ad sepeliendum me
fecit. Amē dico vobis vbicūqz
predicatum fuerit hoc euangelium
um in toto mundo dicetur et qd
hec fecit in memoriam eius. Tunc
abiit unus de duodecim qui di
cebatur iudas scarioth ad pnci
pes sacerdotum: et ait illis: Quid
vultis mihi dare et ego vobis eum
tradā? At illi constituerunt ei triginta
argenteos. Et exinde querebat
oportunitatem vt eum traderet.

Nicolaus

Considerandum est quia hic nō fit mentio de operibus misericordie et parte
aliqua illa pertinēte p maiori parte ad festum ad quos petunt alios instruc
re et mergere in salute. hec autem agit de iudicio circa finem actionis: vt
vellam est extera patent ex dictis.

Capitulum C. XXVI.

Et factum est. Postq̄ matheus enangelista in precipuis sui enangelii de
clarauit ppositū mediatorie virtutis legem enangelicā a deo datā ad
instructionē boīs irrigationis hic pter describit ipius mediatoris
passionē p qua soluit est pctā nre redēptōis. et primū in duas pres: quia
primo ostēdit malitiam xpi obprobrio p expectationē indecere. secūo ei⁹ infinita
pietatis p excusationē ejusdē. ca. seq. Prima diuidit in duas: quia
primo describit xpi voluntatis facta nō ex ei⁹ ignorantia q magis placentiam vo
lūtatē. secūo ipi⁹ voluntatis traditio nō ex subjectiua sui ei⁹ charitate. ibi: Postea
aūt de ordine: tertio ipi⁹ tradentis obprobrio nō ex ipi⁹ impotentia sed ex sua
nequitia. ibi: Ecce qui tradet. Circa primū duo facit. Primo ei⁹ certitudinē
ostendit. Secūo ei⁹ imminentia. ibi: Scitis quia post. Circa primū duo facit. Primo
ordinem ponit. primū est ipi⁹ venditionis predictarū. secūm dū venditio ptractata. ibi:
Tūc congregati. tertium vltimū venditionis occasionē. ibi: Cū aūt esset ihs. Circa
primū duo facit. Primo ei⁹ ordinem ponit. secūo ipi⁹ venditionis predictarū. Circa primū
duo facit. Primo ponit ordinem predictarum. Circa primum duo facit. Primo ponit
ordinem quo ihs dicta sua predixit. secūo ordinem quo ea impleri voluit. Circa
primum duo facit. Primo ponit ordinem predictorum. secūo ordinem predictorum
quo ihs dicta sua predixit. Circa primum duo facit. Primo ponit

Qui intinguit mecū manū i paropside hic me tradet. Filius quidē hominis vadit: sicut scriptū ē de eo: Vē autē homini illi per quē filius hominis tradet. Bonū erat ei si natus nō fuisset homo ille. Respondens aūt iudas q tradidit eū dixit: Nūquid ego sum rabbi? Ait illi: Tū dixisti. Cenantibus aūt eis accepit ie/sus panē: benedixit ac frēgit deditq discipulis suis: ait: Accipite: comedite: hoc ē corp meū.

Et accipiēs calicē gratias egit: dedit illis dicēs: Bibite ex hoc om nes: hic ē enim sanguis meus no uū testamēti: qui pro multis effūdetur in remissionē peccatoꝝ. Dico aūt vobis non bibā amodo de hoc genimine vitis usq; in diē illū cū illud bibā vobiscum no uus in regno patris mei. Et hym nō dicto exierūt in montē oliueti. Tūne dicit illis ihesus: Omnes vos scandalū patiemini i me ista nocte. Scriptū ē enī: Percutiam pastorē: et dispergentur oues gregis. Postq aūt surrexero precedā vos in galileam. Respondens aūt petrus ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te: ego nunq scandalizabor. Ait illi ihesus: Amē dico tibi q in hac nocte antequ gallus cantet: ter me negabis. Ait illi petr: Etiā si oportuerit me mori tecū nō te negabo. Similiter et oēs discipuli dixerunt. Tūne venit ihesus cum illis in villā que dicitur gethsemani: et dixit discipulis suis: Se

Matthei c XXVI

dete hic: donec vadam illuc: et cum. Et assumpto petro et duo bus filiis zebedei cepit contristari et maestus esse. Tūc ait illis: Tristis ē anima mea usq ad mortē. Sustinete hic et vigilate mecū: Et progressus pusillum: procidit in faciē suam orās et dicens: Pater mi si possibile ē transeat a me calix iste. Verumtamen nō sicut ego volo: sed sicut tu vis. Et venit ad discipulos suos et iuenit eos

Et possibile est. Hoc non p timorē mortis: quia p martirio se iuuare poterat: sed p compassione ad matrem: et ad discipulos: ne scandalizarentur. Vel p timore ne occidat: vel ne dicat. I. populi iudeo: ne nō simpliciter caue.

Si possibile ē: ut sine interitu iudeoꝝ euadat q̄ filius: patiendi necessitatem effugiat. Sin aūt: fiat voluntas tua: ut nō mea: sed tua voluntas.

Non sicut ego volo. Angl. Trāsfigurat se in deum: q nihil aliud vult q̄ p: vt sic. Et simul et de. m. m. Et quasi p̄ncipiat se cum deo pariter voluntate coniungere et unigenitum patrem.

Dimitto. Dominus qui veritatis exemplū tradebat: ne dubitationē affectus: vt dicens. Sed nō sic. ego vo. sicut. i. Sustepit voluntatē mei sanguinis: et filii mei. Confidentia in filiū: nomine qui eruam populū.

Nicolaus

a Ait ipse rabbi: ac si dicat. Sicut intus me. in pa. hic me tradet. p si nō posset ꝓfiteri: qz est nomen ad magistrū: vt audiens hoc ad se dictū: nō se ꝓdat. b Filius quidē hominis vadit: sicut scriptū ē de eo: vē autē homini illi per quē filius hominis tradet. Bonū erat ei si. Malitia nō est ex deo: q nulla est: vbi nō est ens. Et diabolo nō debet illi q ait vt ipse nō videat ꝓ diabolū: sed ꝓ homine. c Bonū erat ei si. Malitia malū est ex deo: q nulla est: vbi nō est ens. Et diabolo nō debet illi q ait vt ipse nō videat ꝓ diabolū: sed ꝓ homine. d Rabbi. Alii pedit pfc. ille rabbi. Quasi mi mus pedit babbi. pater magister ē pedit am: vel blandiendo.

Tu dixisti. Nec dic qz non dicit am ipse ctr. Pdc cui multi. q. 2. post ego dixi.

Cenantib aūt ec. Hactenus babuit gaudiū veteris pasche qz in ill determinis memorial ꝓpli dei de egypto agebant: nūc ad nouum q̄ in filii memorial ecclesiam trāsferre volebat. Qz videlicet p carne agni ac sanguine sui corpis ac sanguinis die memorial celebraretur: quēadmodū ille mon strauerat qui ne unus ossa nō ꝓmitteret cum illo ex. ex.

Accepit. Pius. Postq ꝓpli pascha fecerat implendo: et agni carnes cum azimis comedendo: assumit panem.

Benedixit. Angl. Gratias egit. Quia bonum assumpsit ita nomi fuo dabit: vt ei benedictionis potestā tribuat. et sic deo cito returnetur ē mentis ars.

Frege: vt ostēdat corpis sui fractiōs nō sine sua ꝓpte fore. Videlicet pp quos corpꝰ sui assūpsit ex ꝓle: q ipse sub gra nostra trāsiit implenda.

Hoc ē enim corp meū. Quia bonum assumpsit ita nomi fuo dabit: vt ei benedictionis potestā tribuat. et sic deo cito returnetur ē mentis ars.

Hoc ē enim sanguis meus

Caro aūt̄ mea de ſi vltiꝰ hoc dicit: ſed ec hic qui dixerat & nōdū
mo. nouerat.
Iterum ſecūdo ꝛc. Quaſi dicat: Si hoc poſſibile eſt, ſi nō pōt̄ mittere ſaluari alit̄, niſi
mortē ſuſtinuero, fiat voluntas tua. Et venit ꝛc. Ecclesiast.
Et venit tertio. Ex hoc vide quanta ſit infirmitas humana, ꝙ ſi nec a ſanctis petita ventura
q̄ a ſanctis petita ſunt, ſi nec a ſanctis petita ventura
mar.14.c. Luc.22.c. Joan.18.b
dormientes. Et dicit petro: Sic
non potuiſti vna hora vigilare
mecum? Eligalite ꝛ orate, vt nō
intretis in tēptationē. Spūs qdē
mar.14.c. Luc.22.c. Joan.18.b
promptus eſt caro aūt̄ infirma.
Iterū ſecūdo abijt ꝛ orauit dicēs:
Pater mi ſi nō potest hic calix
trāſire niſi bibā illū: fiat volūtas
tua. Et venit iterū ꝛ inuenit eos
dormientes. Erāt enī oculi eoꝝ
grauati. Et relictis illis iterū abijt
ꝛ orauit tertio eūdē ſermonē di
cēs: Tūc venit ad diſcipulos ſuos & dicit
illis. Dormite iā ꝛ requieſcite. Ec
ce appropinquabit hora ꝛ filius
hois tradet in manꝰ peccatoꝝ.
Surgite eam⁹. Ecce appropiqua
bit q̄ me tradet. Adhuc eo loqn
te ecce iudas vnꝰ de duodecī vē
nit ꝛ cū eo turba multa cū gladijs
ꝛ fuſtib⁹ miſſa a principib⁹ ſacerdo
tū ꝛ ſenioꝝ populi. Qui aūt eꝝ
mar.14.c. Luc.22.c. Joan.18.b
dederat signū dicēs: Quē cūq̄z oſculatus fuero: ipſe ē
tenete eū. Et cōfeſtim accedēs ad
ihesum dixit: Aue rabbi. Et oscū
latus eſt eū. Dixit illi ieſus: Ami
ce ad quid veniſti? Tūc accesſe
runt ꝛ mānus iniecerunt in ieſus
ꝛ tenuerunt eum. Et ecce vnus
de mentis quo verum gloriam sine pōtentia
ex his q̄ erāt cum ieſu extendēs
manū eripuit gladiū ſuū ꝛ per
cūſſit ſeruū principis ſacerdotū am
putauit auriculā ei⁹. Tūc ait illi
ieſus: Cōuerte gladiū tuū i locū
ſuum. Omnes enim qui acceperint gladium gladio peribunt.
An putas q̄ non poſſum rogare
patrē meū ꝛ exhibebit mihi mo
do plus q̄ duodecim legiones an
geloꝝ? Quōmō ergo implebunt
scripture? Quaſi ſic oporteat fieri.
In illa hora dixit ieſus turbis:
tanq̄ ad latronē exiſtis cū gla
dijs ꝛ fuſtib⁹ ꝓphendere me. Quō
tidie ā pud vos ſedebā in tēplo
& docēs ꝛ nō me tenuiſtis. Hoc aūt
totū factū eſt vt adimplerent ſcri
pture ꝓphetaꝝ. Tūc diſcipuli
oēs relicto eo fugerūt. At illi tē
nētes ieſum duxerūt illū ad cai
phā principē ſacerdotū vbi ſcribe
& pharisei cōuenerāt. Petrus aūt
sequebat eū a longe vsq̄z ad atri
um principis ſacerdotū. Et ingrē
diens intro ſedebat cū ministris vt
videret finē. Pontifex aūt ſacerdo
tū ꝛ oēs cōciliū querebāt falsum
testimoniū cōtra ieſum vt eum mo
ti traderent. Et nō inuenerūt: cū
multi falsi testes accesſiſſent. Nō
uiſſime aūt venerunt duo falſi
testes ꝛ dixerūt: Hic dixit: Pos
Nicolaus
a Tanq̄z ad la. cr. cum
gla. ꝛ fu. q̄ppe mi. q. d. ſi
ne causa feciſtis hoc: cuius rōnē aſſignat dicens: b Quotidie. i. frequē
ter. c Apud vos. i. in loco i quo habetis potestatē d Sedebā. patiēs
ꝛ ſine armis. q. d. nō: potuiſtis me cōprehendere. ſequit̄: e Hoc aūt
to. ſa. eſt vt ad. ſcri. ꝓbetur. i. q̄ ſcripta erat de eo q̄ tractarēt ſicut malē
factor ꝛ latro. f Sa. iii. Cū ſcelerato reputatus eſt. f Tunc diſcipuli.
Hic deſcribit diſcipulor⁹ chriſti ignauia. Primo omnes in generali. cuz
dicit: Tunc diſcipuli oēs relicto eo. i. chriſto magiſtro ſuo. g Fugierūt.
timore pertenti ꝛ vinciendi magiſtrū ſui ſicut latrones ducti. Petr⁹ aūt
ſequit̄: h At illi tenētes ieſum duxerunt eum ad caypham. Ly enim ſemo
facte ad omi. vt vi. Joā. cviii. Matheus de hoc nō facit mē
tionē: q̄z non fuit ibi ductus niſi p̄ prius quando reſcētibi q̄ erat loc⁹ cay
phe vt ibidē vi. i Dei ſcribe. i. legiperiti. k Et ſenioꝝ populi. i. ma
giores ordinarii vt vtiū cap. ii. ca. v. l Conuenerāt. ad examinandū ꝛ
iudicandū chriſtū. m Petrus aūt. Hic ponit̄ ignauia petri in ſpiritu
ali vt q̄: n Sequebat̄ eum a longe. q̄ timebat ne percipere⁹ cū chriſto
diſcipulus. ſequit̄: o Et ingreſſus intro. qualiter aūt ingreſſus fuerit dicit
Joā. cviii. ſ. p imperationē alterꝰ diſcipuli q̄ erat notꝰ pōtifi. p Vt
videret finē. Iſ aūt nō audere chriſtū ſalteri ſeu defendere ſi voluerat vidē
qd finaliter fecerit de eo. q Principes. Hic eſt quarta pars principal
huius ca. in qua deſcribit ipſius chriſti apparitio ſtimulo vbi quattuor tan
quā p ordinē. Primū eſt cuius accuſatio maligna p falſos teſtes. Secun
dum accuſati iniuſta condēnatio per malignos appellatos. ibi: Tunc expuē
runt. Quartū petri negatio per tres vices. ibi: Petrus aūt ſedebat. Cir
ca primū dicitur ſic: Principes autem ſacerdotū ꝛ omne conſilium quere
bant falſum teſtimoniū. quia verum non poterant inuenire. r Vt eum
morti traderent. per priuatā poſſeſſionē. quia ipſi non habebant alia iudicia.
s Et non inuenerunt. vnde poſtea cum accuſare tanq̄ dignum morte
coram p̄ſato. t Cum multi falſi teſtes accēſſiſſent. ad id quod dictum
eſt prius addit. v Nouiſſime autem venerūt duo falſi teſtes ꝛ dixerūt
hic dixit: Poſſum deſtruere templū dei. Sed quare quomodo iſti dixe
runt falſi teſtes. q̄ Joan. ii. ſcribit̄ q̄ chriſtus dixit iudeis Soluite templū
hoc ꝛ in triduo ſuſcitabo illud. quod videt̄ idem eſſe cum eo quod hic
dicitur. Dicendū q̄ illa verba que dixit chriſtus Joā. ii. intelligunt de ſe
ipſo corpore ſuo: vt ibidē dicit. A hoc tamen verba iſtius poſita q̄z dixit
hic: Soluite templū hoc non precipiēdo eis ſed predicēdo eis quid eſſet fa
ciēdum. Ego aūt poſſum deſtruere templū dei ꝛ poſt tri
duū reedificare illud. ꝛ Et ſurgēs
princeps ſacerdotū ait illi: Nihil
respōdes ad ea que iſti aduerſus
te teſtificātur. Ieſus aūt tacebat.
Et princeps ſacerdotū ait illi: Ad
iūro te per deū viuū vt dicas nō
bis ſi tu es chriſtus filius dei. Di
cit illi ieſus: Tu dixiſti. Verūtamen dico vobis: Amodo vide
bitis filium hominis ſedentē a
dextris virtutis dei: ꝛ venientē
in nubib⁹ celi. Tūc princeps ſa
cerdotū ſcidit veſtimenta ſua di
cēs: Blaſphemauit. Quid adhuc
egem⁹ teſtib⁹? Ecce nūc audiſtis
blaſphemiā. Quid vobis videt?
Illi reſpōdētes dixerūt: Re
um eſt mortis. Tunc expuerūt in fa
ciem eius: ꝛ colaphis eum cedē
runt. Alii aūt palmas ſuas dede
runt.
mar.14.d. Luc.22.d. Joan.18.c
Nicolaus
a Tanq̄z ad la. cr. cum
gla. ꝛ fu. q̄ppe mi. q. d. ſi
ne causa feciſtis hoc: cuius rōnē aſſignat dicens: b Quotidie. i. frequē
ter. c Apud vos. i. in loco i quo habetis potestatē d Sedebā. patiēs
ꝛ ſine armis. q. d. nō: potuiſtis me cōprehendere. ſequit̄: e Hoc aūt
to. ſa. eſt vt ad. ſcri. ꝓbetur. i. q̄ ſcripta erat de eo q̄ tractarēt ſicut malē
factor ꝛ latro. f Sa. iii. Cū ſcelerato reputatus eſt. f Tunc diſcipuli.
Hic deſcribit diſcipulor⁹ chriſti ignauia. Primo omnes in generali. cuz
dicit: Tunc diſcipuli oēs relicto eo. i. chriſto magiſtro ſuo. g Fugierūt.
timore pertenti ꝛ vinciendi magiſtrū ſui ſicut latrones ducti. Petr⁹ aūt
ſequit̄: h At illi tenētes ieſum duxerunt eum ad caypham. Ly enim ſemo
facte ad omi. vt vi. Joā. cviii. Matheus de hoc nō facit mē
tionē: q̄z non fuit ibi ductus niſi p̄ prius quando reſcētibi q̄ erat loc⁹ cay
phe vt ibidē vi. i Dei ſcribe. i. legiperiti. k Et ſenioꝝ populi. i. ma
giores ordinarii vt vtiū cap. ii. ca. v. l Conuenerāt. ad examinandū ꝛ
iudicandū chriſtū. m Petrus aūt. Hic ponit̄ ignauia petri in ſpiritu
ali vt q̄: n Sequebat̄ eum a longe. q̄ timebat ne percipere⁹ cū chriſto
diſcipulus. ſequit̄: o Et ingreſſus intro. qualiter aūt ingreſſus fuerit dicit
Joā. cviii. ſ. p imperationē alterꝰ diſcipuli q̄ erat notꝰ pōtifi. p Vt
videret finē. Iſ aūt nō audere chriſtū ſalteri ſeu defendere ſi voluerat vidē
qd finaliter fecerit de eo. q Principes. Hic eſt quarta pars principal
huius ca. in qua deſcribit ipſius chriſti apparitio ſtimulo vbi quattuor tan
quā p ordinē. Primū eſt cuius accuſatio maligna p falſos teſtes. Secun
dum accuſati iniuſta condēnatio per malignos appellatos. ibi: Tunc expuē
runt. Quartū petri negatio per tres vices. ibi: Petrus aūt ſedebat. Cir
ca primū dicitur ſic: Principes autem ſacerdotū ꝛ omne conſilium quere
bant falſum teſtimoniū. quia verum non poterant inuenire. r Vt eum
morti traderent. per priuatā poſſeſſionē. quia ipſi non habebant alia iudicia.
s Et non inuenerunt. vnde poſtea cum accuſare tanq̄ dignum morte
coram p̄ſato. t Cum multi falſi teſtes accēſſiſſent. ad id quod dictum
eſt prius addit. v Nouiſſime autem venerūt duo falſi teſtes ꝛ dixerūt
hic dixit: Poſſum deſtruere templū dei. Sed quare quomodo iſti dixe
runt falſi teſtes. q̄ Joan. ii. ſcribit̄ q̄ chriſtus dixit iudeis Soluite templū
hoc ꝛ in triduo ſuſcitabo illud. quod videt̄ idem eſſe cum eo quod hic
dicitur. Dicendū q̄ illa verba que dixit chriſtus Joā. ii. intelligunt de ſe
ipſo corpore ſuo: vt ibidē dicit. A hoc tamen verba iſtius poſita q̄z dixit
hic: Soluite templū hoc non precipiēdo eis ſed predicēdo eis quid eſſet fa

Duo falſi teſtes ꝛc. Quia nō ex ſenſu eoꝝ dixit q̄ dixit de templo cor
poris ſui: ſed in verbo quod ſibi addidit vel mutauit quaſi totalē ſenſum
mutauerit. Hoc dicerat: Soluite templū hoc & in triduo reedificabo illud.
Ego aūt poſſum templū hoc manufactū. Vos tngt ſolum nō ego. ego nō dixi. Iterū vt malitia eoꝝ
ſit infra manus. Jtē vbi dixerat: Et ego ſalutabo q̄ de manu ipſius dixit. Jā
ſi imutauit. Aliud mutauit ſenſum. Aliud mutauit ſenſum. Aliud mutauit ſenſum.
Et ſurgens princeps ꝛc. Mirantes ſum quod
ſibi crederet eſſe dixit filius dei ꝛ
Lucē. c. Joan. 10. b
Filiū dei. i. me
ſſiam ſeu formā quam iudicatis
ꝛ dicit ꝛ habent nomē
qs eſt ſup eū nomen.
mar.14.c. Luc.22.b
Scidit veſtimēta
ſua ꝛc. Fuit ex q̄ tota de
ſolito ſurgat facit ꝛ veſtē
ſcindere. Mirabile myſte
rio. eſt veſtis vomini. vt
mar.14.c. Luc.22.c. Joan.18.b
a mi inde⁹ ſcindi potuit.
Significat enim ſacerdo
tium eorum pro ſcelerib⁹
pontifici eſſe ponendū ſol
mar.14.c
tardem. Sed ſolutū ac
cedere quo veſtis dei di
cēna: vſq̄ in finem ſeculi
indiuiſa manebit.
Ad eo eſt indecēs eos
aliquid blaſphemie audi
re: vt ſcindāt veſtimēta.
Quod paulus ꝛ barnabas fecerunt in licaō
nia cū dixiſſent veſtimēta.
Quod ꝓbat ſolutū ſuperius
Act. 14. c
Tūc expuerūt ꝛc.
Sicut nec ꝓpetus eſt ſa
luti⁹ indefinita nec ex
pedit⁹ abſtinere a nec ex
pedit⁹ abſtinere a nec ex
pedit⁹ abſtinere a

Propheta. d Dicunt nonnulli q̄ q̄ prophetiā voluit apposita. Hanc autem vel hanc sine merito ab vt cōe lectorū nō videt: vt ad aliquē grauē cōmodius aptari videat. Quā ancillā. d ut pōa ancillā pōit ad vim magis vilip̄ dole mater. Quid michi

Ille vinū fel hās. Barrabas latro latibulose ⁊ homicidialiter auctor
dimittit ei pplo iudeor. Jh. crucifixus q̄ ei clim eb ingressu a plic iudeor
pilatus ⁊ i custodiā carcere fuerat missus. Et ne mādi pax hīc nō ptin-
gāt cessit ei⁹ fieri ⁊ ē ⁊ ⁊ ⁊

est et nesciū dei voluntatē vocatur. hō ad partē pertinet tante gratie? p
sic etiam autem dicitur quomodo? eo tēpore charitatē christi cum predicato
vos qui illa est que pertinet quomodo? nullam.

Hora autē nona. Nona hec a cibo nōdū sumpto ad prandium. Et
ad p̄ma post meridē. et ideo ad pausillū vocē dñi audiunt. et ex

† Vel quidam clamorem conuertunt hoc
erāt aū eo ipso p̄cabant ei. † Alie/ Mar.15.b
rat aūt hora tenebre fcē sūt sūper Luc.23.a
vniuersā terrā vsq; ad hōrā no
nā. Et circā horā nonā clamauit
† † Vel propter nimiam in passione parentibus corruptam
ielus voce magna: heli heli la- Mar.15.a
ma zabatani: hoc est: Deus me⁹:
† † quomodo autem erat derelictus? cū non sit filius
deus me⁹: vt qd? derelicgisti me?
Quidam aūt illic stātes † audian
† circa p̄dicti
tes dicebāt: heliā vocat iste. Et Mat.27.c
continuo curr̄s vn⁹ ex eis acceptā Luc.23.b
ſpongiā implet aceto: † impo- Ioan.19.d
suit harundini: † dabat ei bibere.
Ceteri vō dicebant: Sine: videa
mus an veniat helias liberans
† Vel quia mortis hucusq; aperti p̄t⁹ manus tuas clausi. spi.
eum. Ielus aūt iterū† clamans

voce magna emisit spm. Et ecc̄ Mat.27.c
† In nonnullis vetustis additur
velū templi scissum est i duas ptes Mar.15.b
a sūmo vsq; deorsum. Et terrā Luc.23.a
mota est: † petre scisse sunt: † mō
† In quibus latuere reliquie sanctorū
numēta aperta sūt. Et multa cor/
pora sanctorū q̄ dormierant surrexe/
† que ceciderat hoc a q̄busdam dictum est
† † ad ydiotismū refert relatum quia
erūt. Et ex̄ntes de † monumētis
† p antiquos nobiles in manibus publicarum
post resurrectionē eius vēnerūt i
† i. ydumee † alibi q; ad generalem reformatio
sanctam ciuitatē † appꝫuerunt
multis. Centurio aūt † qui cū eo
† militum
erāt custodientes ielum viso ter/
remotu † his que fiebant timue
runt valde dicētes: Uere filius
dei erat iste. Erāt aūt ibi mulie/
res multe a longe q̄e secute erāt

Mat.27.b
Luc.23.b
Mat.27.a

Corpora sanctorum. Dī creātāt sūt cū vīo ab electis et abiectis et corpe
In scām d. † c. Vterq; q̄ scā vt̄ gyter tēpli † tcā sācte q; nulla alia.
Centurio aūt. Vt in scandalo crucis ꝓficiat filiū dei. Arrius i eccle/
sia p̄dicat creatorē q̄ cū eo tales nec tot miracula creāsset.

In centurione fides ecclie designat: que velo ecclie mysteriog p mor
tem dñi relegato ielum filiū dei tanq̄ synagoga confitet.

Mulieres m. Matheus † Lucas dicit mariā magdalenē a lon/
ge stāte. Iohānes vo tanq̄ crucē q; tūc intra ciuitatē aberat vt † iuxta vide
retur: q̄ pīto erat in ꝓspectu eius: † ideo cōpassionē tube ꝓfecto. Pos
sumus enī dicere q̄ Ille q̄ erāt cum matre dñi posīq̄ cū cōmēdauit discī

† Vel quidam codices habent hoc

Nicolaus

a A sexta aūt hora. Hic ostē debilitē ipsius christi crucifixi † veritē q̄ ꝓ
pīratio: vbi supra notat? partium elementar? quasi christo mortui cōpati
entiū. Scdō ꝓdigia affluentiū. tūc Centurio infr. Prima in duas: quia
prīmo describit prīuatio corpoy superioy. Scdō inferioy. tūc. Et recorde
tum. Circa primū dicit sic: ii. facta hora tenebre facte sunt vt. Dicunt.
dicit sup illū locū q; tūc tenebre fuerūt facte ꝓ detractionē radioy solis de
quina virtute. Origenes aūt dicit q; hoc factū est ꝓ interpositionē nubium
de facti. Sed in hoc magis dicit cū Dionysio q; dicit in epta ad Polyc
ca ꝓi hoc fuisse ꝓ interpositionē lune in terrā † tolē sicut fit i eclipsi solis
† dicit q; ipse hoc vidit: tūc cū ipso in egypto vbi est aeris puritas: q;
rarissime nūbi sūt nubes † pluuie: ꝓpter q̄s talia ponit tūc magis ꝓcedere.
vidit q; vt dicit luna ab ortu aſcendendō versus meridē † supponendo se
soli. Dico q. aūt † Origenes nō loquunt de illa ecliꝑsi allegando q; sic fu
erit: dicitur q; potuit sic fieri. Et dicit q; pater q; illa eclipsis nō potuit na
turaliter esse: q; miraculosa: † hoc multiplex. Primo q; luna erat quadrata
vt patuit ca. precedenti. † tūc luna distat a sole per diametrū orbi. Ecliꝑsis
aūt solis nō pōt fieri naturaliter nisi tpe coniunctionis solis † lune: ꝓpter q̄s
dicit Dionysius q; mirabat: quia nō erat tpus cōuenies ad talē coniun
ctionē. Secundō miraculū fuit ibi: q; translatus ecliꝑsis luna redijt ad ori
entē: vt q; in vespe fuit in oriente sole existente in occidente. † sic oppo corp
sunt ad ꝓpīnū stati refluxū. Tertiū miraculū fuit ibi: q; pars orientalis o
solis primo fuit obscurata † tūrsū vīmo illuminata. Isto aūt nō fit in ecli
psi naturali. b Sup vniuersam terrā. Dic accipi pars ꝓ toto: ecli
psis enim solis non pōt esse vniuersalis: † ꝓpter hoc q̄s dicit super vniuer
sam terram: intelligendū est de terra iudee. c Usq; ad horā nonā. Et
quo patet q; luna fuit immobilis sub sole per tres horas. Et † hoc fuit quar
tum miraculū. Illius ecliꝑsis: q; in naturali ecliꝑsi luna continue mouet
sub sole. d Et clamabat voce magna. Hic ostē q; ielus voce magna dixit: De
li heli lamazabatani. hō in hebreo tūc est q; venustora littera hebraica ad
iuncta facit significare cum hoc modo: † ideo heli idem est q; deus meus
† lama vna est dictio per se † idem valet quod quare in latino: zabatani nō
est vera littera nostra non significat tūc quod derelinquisti me: sed debet po
ni tūc quod tenet in que vocat. ani: † sonat sicut a formati in gutture.
vnde debet sic scribi zabatani: † tunc significat idem quod derelinquisti me:
sed per ignorantiā scriptoy corrupta est littera in latinis libris. Dicit aūt
ielus: vt confirmā a deo patre qua dimittebat cum in manibus occiden

pulo abire cuperant tamē vt a benignitate tante misericordie † cetera que facta
sunt longius intuo cātur.

Mane autē † cū. Sabbatū hebraice erat vt mulieres de sabbato
tia sua scripserūt: sūto mūdi erāt. q̄ō † dño accepto vt ex̄plū dant Aplis.

Iacobi. Iacobus alphei minor: vt ad differētiā iacobi q; inter pmos
aplos vocatus est † dicit
a domino.

Hō vīnce. Quia Mat.27.b
ad pūlchē nō pertinet ad ꝓ Luc.23.b
dicere nō potuerūt q; dī Ioan.19.d
uitas cōmendet cuinqe
libet. Simo † dicitur
q; fuit de ordine curie et
officiū curie ministrabat
p hoc ponit hic familia/ Mat.15.b
ris p hoc q; discipulus ē Luc.23.b
ministerio dignus fuit. Ioan.19.e
† ipse est romane gubernator in samaria dignus
Discipulus. Est
occultus: vitio pusillani
mitatis ductus: et hoc ante
mo ossū nihil certū fit.

In fin. ma. Matth. Mat.27.b
Similitudo missa. Iesus in Luc.23.b
nolūt q; pura mēte cū su Ioan.19.e
scepit. Dixe aūt mod ec
clesie habet vt sacrificius
altaris nō ſcrīcos ꝙ pan
no tinctos: sed puro lineo
celebretur

Mane. † c. Quia
si in monumēto vbi alius
ponitur est positus? alius
forsitan resurrexit fingen/ Mar.15.b
rer. In petrane fuit mul
tis lapidibus edificatum
ecclesia? ostiū tumuli fuisse
nisi? alius? futuro dicit.

Erāt aūt ibi. Alius
nostis ielu ad fra redeūtibus
bus sole mulieres q; ardius amabāt obsequiū funer; inspiciebant expectan
tes quod promiserat ielus: † ideo prime resurrectionem vidēt.

Post parasceuen. Parasceue. i. ꝓparatio: hoc nosle dī feria sabba
ti. Eo q; ꝓparabant necessaria sabbato: vt de mana dicta est feria die col/
lectis duplicia: sexta die hō factus fuit in septa requiescit dño. Hoc sexta
die ielus ꝓ hoc mortē. vsi † dixit: Cōsūmatum est. i. sexta die ꝓ redēptōe
mūdi ep̄leta est sabbato quiit in sepulchro. Ita† nos in hac sexta eta

† Vel quia regnum suū ꝓclamare ꝓpter
Iesum a galilea ministrantes ei. † ex quo ipsum secuta est ipsum tenentia
Inter quas erat † maria magda
† Vnum mariarum fuit † mulierum
lene † maria iacobi † ioseph ma/
† que regnum suū ꝓclamare ꝓpter
ter: † mater filioy zebedei. Cum
sero aūt factū esset venit qdā ho
† ipse est romane gubernatoris in samaria dignus
mo diues ab arimathia nomi/
ne ioseph: qui † ipe discipul erat
† esse ioseph de † non ipse de euāg
ielu. Hic accessit ad pylatum † pe
tijt corpus Ielu. Tūc pylatus † ius
sit reddi corpus. Et accepto cor/
† malentes mortis ꝓdecessum
pore ioseph inuoluit illud in sin/
† in sanctum sepulturis ꝓbi
done munda † posuit illud i mo
pūlcro suo nouo qō excīderat
numento suo nouo qō excīderat
† vt nō posset agi sepulturis tūc aqui in malorum
in petra. † Et aduolvit saxum ma
gnū ad hostium monumenti: †
abijt. Erāt aūt ibi mari amagda
lene † altera maria sedētes cōtra

Nicolaus

a Ministrabāt ei. necessarie vite sue de facultatibus suis: ille enim erat
mos iudeoy q; necessaria vite administrabāt doctoribꝰ. b Inter quas
erat maria magdalene. sic nōiata a magdalo castello. c Et maria iaco/
bi † ioseph mater. ista erat soror marie matris christi. Et mater filioy zebe
dei. i. iacobi † ioānis. d Cū aūt sero factū esset. Dic ꝓcedit q̄ christi
mortui beneficia tumulatio vbi duo ponunt. Primū est sepelientū de/
uotio. Secūdū iudeoy malignantis machinatio. ibi Altera aūt die. Circa
primū aduertendū q; 13 modis christi fuerit ignominiosa: vt patet ex ꝓphe
tia. sepultura tñ eius fuit nobilis † sumptuosa. cuius rō est: quia passibilis
tas † humanitas assumpta christus ꝓpter nostram redemptionē, † ideo
ipsa ꝓpleta in sua morte ꝓdicta debuerūt cessare: † ea que sequebant quo/
dāmodo ad gloriā sue resurrectionis pertinere: vt ibi. Sabbato aūt facto. ꝓdictum
ꝓcessit, ꝓpterea de turpitudine mortis eius. Esa. liii. Tamē ortus ad occasio
nem ducit. 2. † sequit ibidē: Et sepelierunt impios. de nobilitate se
pulture eius dr Esa. xi. Addit iste q; stat in signis populoꝝ ipsum gentes
deprecabunt: † erit sepulchri eius gloriosum: hoc est q; dicit hic: Cum
sero factū esset quia circa vesperā feric sexte deposito est de cruce. e Ue
nit quidā hō diues. † ꝓpter hoc potuit de facili accedere ad pylatum: † q;
erat nobilis † vnus de curia. vt habet Luc. xxiii. f Ab arimathia.
ista est ciuitas que i. Reg. dicit ramatha: de qua fuit columbus samuel.
g Nomine ioseph. nomē adductus ex optimis: quia erat hō famosus.
h Cum † ipse discipul⁹ erat ielu. occulte tamen ne expelleret de synago
ga: q; sm q; dicit Ioā. xii. et principib⁹ multi credidērūt in ielum: q̄ ꝓpter
phariseos nō fitebant ne de synagoga eicerent. i Hic accessit ad py
latū: deposito est timore: † audenter. k Petijt corpus ielu. ad sepelien
dū honorifice. l Tūc pylatus iussit reddi corpus: nā q; ioseph erat hō
valēs † nobilis: ꝓpter q̄s pylatus petitioni eius voluit acquiescere: vt quia
fecerat christū crucifigi iniuste. m Et accepto corpore ioseph inuoluit il
lud in syndone munda. hoc est in pūro lineo mundo: ꝓpter q̄s corꝑ christi
nō ꝓfecerat in altari sup̄ pannū sericū † linteū: ex corpus christi in sepulchro
tali pānō fuerat inuolutū. n Et posuit illud in monumēto suo q̄s erat
sūptuose factū. o Nouo. q; † si aliqa fuisset tibi ani sepulture: cū diuīti
posita a iudeis q; ille surrexisset † nō christus. p Quod credēs ait in pe
tra. cadē rōne factū est hoc ne si christus fuisset sepultus in terra: dicerēt a
iudeis q; discipuli rapuissent corpus eius fodientes in terra: delentes per
vīā subterraneā. q Et aduolvit saxū magnū. quod nō posset de facili

sepulchrū. Illetera aūt die q; ꝓpost
† ꝓparationis vel ꝓcīe
paraſceuen pncipes sa
cerdotū † pharisei ad pylatū di/
† vel ipsi soli sabbatū nōdū ꝓfanauerāt
cētes: Dñe recordati sum⁹ q: se/
ductor ille dixit adhuc viuens
post tres dies resurgā. Jube ergo
custodiri sepulchrū vsq; i diē ter
tiū: ne forte veniāt discipuli ei⁹ †
furent̄ eū † dicāt plebi: surrexit a
† quoddam verū indicio ex ꝓcessu ꝓcessit. ꝓmittens
mortuis. Et erit nouissim⁹ error
† quasi ultimo deceptor ꝓcessit. ꝓmittens
peio: priore. Dixit illis pylat⁹: Ha/
betis custodiā. Ite † custodite sic̄
† quibus obligatum terrorem vīus magis virtus ꝓfert
sciūs. Illi aūt abeūtes † munierūt
sepulchrū: militibus armatis. § Signantes lapidem. scili
cet cum signatis lapidē cū custodib⁹.

Espē C. XXVIII.

† † qd̄ quidam libri ꝓtinet

aūt sabbati: q̄ lucescit in

Mat.27.a

Resurrexit sicut dixit. Venite et videte locum ubi positus erat dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius quia surrexit a mortuis. Et ecce praecedet vos in galileam ibi eum videbitis. Ecce praedixi vobis. Et exeuntes cito de monumento cum timore et gaudio magno cucurrerunt nuntiare discipulis eius.

Nicolaus

Et ecce ihesus. a Venit maria. Postquam discipuli recesserunt, mulieres remanserunt ad monumentum. Et ecce ihesus occurrit eis. Et dicit eis: Avete. Et accesserunt et tenuerunt pedes eius et adorauerunt eum. Tunc ait illis Jesus: Nolite timere. Ite et nuntiate fratribus meis ut eant in galileam: ibi me videbunt. Quae cum abissent ecce quidam de custodibus venerunt in civitatem et nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia quae viderant. Et cum congregati cum senioribus consilio accepissent pecuniam dederunt militibus dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte venerunt et furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit a praeside nos suadebimus et securos vos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti. Et divulgatum est verbum istud apud iudeos usque hodie.

De lyra

Et ecce ihesus. Supra dictum est quod mulieres remanserunt ad monumentum. Et ecce ihesus occurrit eis. Et dicit eis: Avete. Et accesserunt et tenuerunt pedes eius et adorauerunt eum. Tunc ait illis Jesus: Nolite timere. Ite et nuntiate fratribus meis ut eant in galileam: ibi me videbunt. Quae cum abissent ecce quidam de custodibus venerunt in civitatem et nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia quae viderant. Et cum congregati cum senioribus consilio accepissent pecuniam dederunt militibus dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte venerunt et furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit a praeside nos suadebimus et securos vos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti. Et divulgatum est verbum istud apud iudeos usque hodie.

Abierunt undecim discipuli in galileam in montem ubi constituerat illis ihesus. Et videntes eum adorauerunt. Quidam autem dubitauerunt. Et accedens ihesus locutus est eis dicens: Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti: docentes eos seruare omnia quaecunque mandaui vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.

Finit euangelium secundum matthaeum.

Nicolaus

Abierunt undecim discipuli. Hic ponitur resurrectionis manifestatio de mulieribus et primo ejus manifestatio ad discipulos. Secundo ibi ad eos ipse locutus est. Tertio ibi Euntes ergo. In prima ergo parte dicit sic: Undecim autem discipuli. quia Judas erat mortuus. vel vilium est ea. prec. b Abierunt in galileam in montem ubi constituerat illis angelus. c In monte. Habuit locus transfiguratus fuit cum Jacobo petro et johanne vel babinum est supra ca. xvii. dicit enim pascua edocerat gloriam suae resurrectionis, vel ibidem dictum est. c. ideo tot resurrexit omnem complectam manifestauit omnibus discipulis suis. unde probabiliter creditur quod illa fuit manifestatio de qua scribit apls. 1. Cor. xv. Deinde visus est plus quingentis fratribus simul. hic tamen non exprimuntur nisi undecim apostoli qui erant principa eos ejus discipuli. primo illis videlicet spiritus sanctus. primo mariae magdalene manibus supra sepulchrum aliis mulieribus a sepulchro reuertentibus. quia postea viderat christus sic cum aliis et alias et finaliter eos in itinere. c hic apparuit eis christus. tertio petro sm quod habetur Luc vlt. Is non habetur expresse in euangelio qui sed c et ista apparitio probabile est quod hoc fuit ipse x iohannes cucurrerunt ad monumentum. et non inuento corpore christi abiit petrus mirans secum quod factum fuerat vt dicitur Luc vlt. et ideo dum esset in tali admiratione solitarius creditur christus sibi apparuisse. quarto apparuit duobus discipulis euntibus in emaus, vt habetur Luc vlt. quinto apparuit decem apostolis absente thoma. vt habetur Joh. xx. et hic quinque apparitiones facte sunt ipsa die resurrectionis. vt patet euangelia intuenti. sexto apparuit undecim apostolis existente ibi thoma. vt habetur Joh. xx. septimo apparuit petro et sotto sua ad mare tyberiadis. vt habetur Joh. xxi. octauo in monte thabor. vt hic dicitur apparuit apostolis et multis alijs. Et iterum isti apparuit discipulis i die ascensionis. semel in hierusalem ipso conuescendo. et semel in monte oliveti hora sue ascensionis. vt habetur Mar. xvi. et Luc vlt. et Act. i. sagittatur: d Et videntes eum adorauerunt. Adoratione latrie. e Quidam autem dubitauerunt. et quo patet q ibi erant alii q apostoli qui iam erant certificati de eius resurrectione. etiā thomas qui inter alios fuit magis incredulus. et hoc patent ex precedentibus. f Et accedens ihesus locutus est eis. ad certificandum eos q vere surrexerat de sua resurrectione. ipsos. g Data est mihi potestas. Ex quo ipse christus ad dextram dei ascendit ad eternam habuit hic primo. et in quo homo ab istam conseruabilis habuit potestatem in celo et in terra ante generationem. ista executionem nō habuit ante resurrectionem. sic dixit voluit et pati sibi tam. subjectus populus propter nostram redemptionem. b Euntes ergo. Hic ponitur diuulgatio de hac resurrectione ejus ad alios apostolos quae facta est per predicationem apostolorum per totum orbem. et hoc est quod dicitur: Euntes ergo. primo enim dixerat eis quod ipsam predicarent in dicto. vt supra dicitur. 1. ca. qui ante ejus resurrectionem fides ejus non erat diuulgata per totum

mundum. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Hic ponitur ejus promissio quam fecit discipulis suis. Et primo ponitur promissio. secundo ibi Docentes eos. Circa primum tria. Primo ponitur promissio. secundo ibi Omnibus diebus. Tertio ibi usque ad

Incipit prologus beati hieronymi in marcum euangelistam.

Marcus euangelista dei electus: ⁊ pñs in baptismate filius alijs in diuino

sermone discipulus: sacerdotium in israel agens: scõm carmen leuita: conuersus ad fidem christi euãgeliũ in italia scripsit: ostẽdens quod ⁊ eo qd ⁊ generi suo deberet et christo. Hãs initiũ pncipij

Nicolaus

designantur: de quo psalt dicit. Ego dixi vos dij. ⁊c. Factus ma plena gratia qui modum prandendi ipsius Gentil mater euangelica in se habuit vt ostium et tamen pateat et sermonibus et gratulatoris. ⁊c. Pater primum. Et ecclesiastes dicit quod ⁊ hi marcus de ostio christi facto loquitur. ⁊ alibi. Et spectatur verbi. ⁊ timore circa reformationẽ a regno christi qd adhuc ostium christus in sua benedicta reformatione: in q̃ vnus apostolo imediate post reformationẽ suam. Matth. vlt. Data est mihi oẽs potestas in celo ⁊ in terra. ⁊c. quasi regnũ per sermonem nascitur dicitur qui est rex animaliũ. vt dicit Hilarius libro ethimol. ⁊ti. vides spectatr sibi ecclesia q̃ spectatur imotus: marcus euangelista de leuite nascitur. ⁊ hoc propter ista quia in reformatione christi reperitur ⁊ propter ministerio sacerdotii vel. quod est reformationis officium principale qd in alijs bestijs est non ita. Iob in christo fuit mansuetissimus. Ita q̃ ipse dicit. Joan. x. Potestatẽ habeo ponendi animã meã: ⁊ potestatẽ habeo iterum sumendi eam q̃. propria virtute reformatus: ⁊ similis bestiarum ꝓpriatur leonis reperit. bestiarũ est oculis apertis dormire q̃ dicit Hilarius vbi. ⁊ ita ad caro christi in sepulchro nõdum per veram mortẽ ⁊ sic ꝓpriationẽ. vt dicimus virtus corporis vigilat q̃ dicit Cant. v. Ego dormio ⁊ cor meũ vigilat ⁊ virtus huius bestie sic vigilãs fuerat a tempo mortis vnde potest exponi de eo qd̃ dicitur Marc. iii. Abeuntes leo de cuiũ sinu ej⁹ christus qui est leo de tribu iuda de sepulchro ascendit virtute propria secundo assimilat leoni propter tempus ⁊ modũ qz reformatio christi facta est post tri dui quod ei accipit ꝓ Synodochen ita finitur leo nasse de nocte tribus diebus dicitur nomine fm̃ Hilary vbi. ⁊ poetica fremitu ⁊ rugitu patris excitare sic christus post triduũ dormiendo in sepulchro virtute dei patris fuit excitatus a morte tertio: fm̃ q̃ dicit Act. xiii. Nunc deus suscitauit a mortuis ut. ⁊ ideo de hoc potest exponi illud Osee. vi. Cauimus leo nos fuit. ⁊ fugit: Aquilẽ accubuit vt leo. ⁊c. in sepulchro: ⁊ subdit: Quis suscitauit eum⁹ de tumulo mortis post triduũ dormiendo in sepulchro virtute dei patris ⁊ ostendit se viuũ. vt dicit Hilarius vbi. ⁊ ita ad caro christi in sepulchro nõdum ꝓpriata

Prologus sci Hieronymi in euāgeliū scōm Marcū

Primo ponit verbum euangelium et interpretatur in proprium linguarū nouerca.
Primo ergo dicit nouerca in frugifera ad homines. Postea liberatio
thoris fumosi a vitio. Tertio siquidem manducat. Quarto parabolicum
est. Quinto in principio mundat. Sexto parabolicum
est. Septimo in principio mundat. Octauo demonstrat
a lapide podagrā. Nono mat. Decimo siquidem tacta malum reducta

Marcus

a Et discipulum in di
vigilo agnoscitur non in
ter literarum intelligen
dā sed in spiritualem.
b Et dominū in se. Do
mitigare ne. Quem ad
petitionē natiuitatis vt
ligatis ventorum et ma
rium et doctrinam dant

disciplinā in sē legis agnoscere et
dominā in carne domini intellige
† ‡ ap̄ritas ſ. aures ap̄ri bona pñt intelligere
re naturam, † Quicunq; hoc pannū
operuit requirit: ordine inquisita

fit. Octauo filii patri in primo sabbatum. Nono quoq; paralitus quoq; mi
lia homini sanatur. Decimo a filia hyrophoissē demonii expellit. Undeci
mo sanat a mari fluxū sanguinis † integrā agnit. Duodecimo cecī aurea vidē
dotibus illuminant: Tredecimo quattuor milia ḳpū panibꝰ saturant.
Xiiij° hoiez a fundo † mutos ipū ap̄s discipli negotiū ibant. Finit prologꝰ.

volumꝫ agnoscit: bñficiēs meretrē
† bona obtemperans ? ob
cebotatiōis: qñ q plāctat † q
rigit vnū sunt: q aūt incremētū
prestat deus ēt. Finit prologꝰ.

De ista

cent a cōmūne hominē.
Jhūs deus ēt institutor
nature iustificande: huma
na in corpore: † alio mo
di ame scripturam agit contra
deum: in cella tamen
lictum ēt: videlz q; potat
proferi occultus: qs alio
modo vocatur instinctus

hoc mō sanctior deus ēt auctor nature † vbi vita † mortis humane: † per
plurimo omnia mīro ḳpū ideo si precipit hoc autem sibi vitam vel mul
tiplicat aliqñ non solum iustum sed ſctum deorum ēt hoc fieri. † hoc modo
dicit Aug⁹. I. de ciuitate dei q samson interfecit scipsum cum philistheos
probat et hoc q deo ad hoc agendum rebitum sibi miraculose postmā for
titudinem. vnde dicit ibidem Aug⁹ q ille hoc lacenter iudicat facti qui q
ipsum miracula faciebat: hoc etiam modo dicit Aug⁹ de quibusdā sanc
tis martyribus: qui tempore persecutionis scipsos occiderunt. de quibus
ecclesia memoriam facit. Iudi vō † aliqui christiani in hoc ipsos imitantes
dicunt q etiam sine tali precepto diuino vel instinctu boni ēt aliqui sē oc
cidere vel mutilare in casu. Cui videt ratione hac vite vel alicuius mortis
imminere sibi iudicabili in contemptū dei: quia videt negligere vitam ḳpūl
multo seruius aliquam partem sui corporis: vel ad predicandum euangeliū,
honestis priuari. † hoc modo dicunt q samson interfecit scipsum philistinos
q philistei eruabant in eo ludibrium ad laudem ydoloꝝ suorum. † in de
trimentum contemptum: † rapiat vt habetur ij. Machab. xiiij. † codex modo
quodam malitie finde leguntur sibi marci ampullatis: ne ab indoctis hoc
ēt error aut luxuria in corporibus earum in contemptū diuinū. sed sibi
dictum videtur ēt ecclie contra dictum saluatoris Joan. vlt. dicentis
pet o: Cum esses iunior cingebas te † ambulabas vbi voluptuarium autꝫ
senuerit extendes manus tuas † alius te cinget † ducet quo tu non vis: †
subdit: Hoc autem dixit significans qua morte clarificaturus esset deum
super quem locum dicit Aug⁹ q hic finis ap̄ponit non a scripto sed ab alio
debere exhiberi quinetiam a quattuor christi: † eodē modo dicendū ēt de mul
tationē ratio enim que inducitur pro oppositō non valet: q; ḳ mutatio in
fidelium sit ex ordine habitui in sanctis ad dei peregrinum: tamen et diuina
ordinatione que ex malitia dicit bona ordinatur ad dei gloriā † meritū ele
ctoꝝ: qđ patet in martyribus: qui quanto maiora habuerūt † magis exqui
sita tormenta sustinuerūt: tanto gloriosius de tyrannis triumphauerūt ad ty
rannoꝝ confusionē † populi mortium: † dei gloriā qui in martyribus trium
phatur. Et dicto patet ad primū argumentū q marcus ampullatis caruit
sibi pellatum instructu spiritus sancti. Et eodē modo dicendū ad secundū
† tertium. Ad quartum dicendum q; non ēt licitus imputare sibi virtus
propter obtenebratā cattitatem q; hoc non ēt efficax remedium: tum q;
per hoc non sinduntur concupiscentie interiores: tum q; per aliam viam ha
bent melius remedium: videl; per conatum liberi arbitrii resistendo tēp
tationibus cum adiutorio dei. Finit. I. Comm. e. Fidelis deus ēt qui nō
patietur vos tentari super illud quod potestis: sed faciet cum tentatione ꝑ
ventum vt possitis sustinere.

Finit prologus.

Incipit postilla

Marci c 1 1075

Principiū euāgelij ihū xp̄i filij dei sicut scriptū ēt in ysaia ppheta

Principiū euāgelij scōm marcum. Plinius C. I.

† Ipsius ad patrem de
filio q; ipse humanitati
vere filius ad illum de
fidei † filii ihesu xp̄i

Ecce mitto angelum meū ante

† peccatorum

faciē tuā qui preparabit viā tuā

Principium euāgelij ihū xp̄i filij dei. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto: parate viam domini rectas facite

† Ipse incarnatus perfectionis ad instituendū vel ad baptizandū
† De se in baptismo predicit quo quid habeant hui
baptismi per quos fidei ad pñiā p̄cedentem

semitas eiꝰ. Fuit iohannes in de
† De se in baptismo predicit quo quid habeant hui
baptismi per quos fidei ad pñiā p̄cedentem

serto baptizans † p̄dicans ba
† † alibi

ptismū penitēcie in remissionem

peccatoꝝ. Et egrediebat ad illū
† alibi non videt baptizasse

omnis iudee regio † hierosolymite
† † alibi non videt baptizasse

vniuersi † baptizabantur ab illo
† † alibi non videt baptizasse

in iordane fluminē confitentes pecca

Principium euangelij ihū xp̄i filij dei. Sicut scriptū ē in ysaia ppheta. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto parate viam domini rectas facite semitas eiꝰ. Fuit iohannes in deserto baptizans et predicans baptismum penitētie in remissionem peccatoꝝ. Et egrediebat ad illum omnis iudee regio et hierosolymite vniuersi et baptizabantur ab illo in iordane flumine confitentes peccata

Principium euāgelij ihū xp̄i filij dei. Sicut scriptū ē in ysaia ppheta. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto parate viam domini rectas facite semitas eiꝰ. Fuit iohannes in deserto baptizans et predicans baptismum penitētie in remissionem peccatoꝝ. Et egrediebat ad illum omnis iudee regio et hierosolymite vniuersi et baptizabantur ab illo in iordane flumine confitentes peccata

Nicolaus

Incipit postilla euangelii scm Marcum. C. I.

a Nitium euangelij scī. Euangelium scm marcum in duas par
tes diuidit: scilicet in prologum et tractatum. Secunda ibi:
1 Fuit in deserto iohannes. Circa primum tria facit: primo
ponit titulum libri: secundo: et ea similiter intendo tractatu
rus ipsum exponit: tertio ea que repetit dicta in numero omit
tendo et ad expositionem sibi positam remittendo: martinus vbi ēt incipit
dum. dicit ergo: Initium euangelii. Euangelium idem ēt q bona annun
tio: quia ibi annunciatur incarnabile bonum: quod ab antiquis patri
bus fuit summe desideratum: sm q dicit saluatur I nic. I. Multi prophe
te et reges voluerunt videre que vos videtis et non viderunt: et audire que
vos auditis et non audierūt. b Jesu. id ēt saluatoris. c Chri
sti. id ēt vncti: quia ēt rex et sacerdos quemo in lege debebatur vnctio.
d Filii dei. Marthetus autem in principio sui euangelii dicit filii da
uid filii abrahe: quia circa genealogiam sm humanam naturam euan
gelare volebat: vt patet in principio euangelii sui. Marcus vō eum tanq;
sufficienter euangelium dimittens vocat eum filium dei: filiat naturā eius
non adoptiuam: diuinam naturam in qua ēt idem patri existebat. Vi
endum etiam q marcus ante conuersionem ad fidem erat instructus in le
ge et propheta de christo testimonium perhibentibus: et ideo a propheta
de christo incipit suum euangelium: sub vno contentis duabus prophetiis ēt
tangens quinq; primas scripture. Malach. iij. Secunda. Esa. xl. quarta mul
lectus patet ex prologo: remanentem marcum hic sibum exponi
mus. Esaiam prophetam vocat. c Quia scriptum ēt in Esaia pro
pheta: quia ij; ambo prophetie vnus spiritus prophetandi erat: Esaias tamen
principalior ēt alijs: ideo solus nominatur: et quia auctoritas vtilior ēt
ipsius: ideo ea marcus breuiando assumit a fine. Item quia marcus breuior ēt
debuit: vt dictum ēt in prologo. f Fuit in deserto iohannes. Hic po

Marcus

Principium euāgelij ihū xp̄i filij dei. Sicut scriptū ē in ysaia ppheta. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto parate viam domini rectas facite semitas eiꝰ. Fuit iohannes in deserto baptizans et predicans baptismum penitētie in remissionem peccatoꝝ. Et egrediebat ad illum omnis iudee regio et hierosolymite vniuersi et baptizabantur ab illo in iordane flumine confitentes peccata

nostrū ꝓmittens qui baptizat̄ deinceps aut accipere. Illi ꝓphetante paulo ꝑ ꝙ. ꝙ ꝓphetia nō ꝓdest habentib⁹ sed nō habentib⁹ ꝙ ꝓphetia nō ꝓdest habentib⁹ sed

Hero. Vocauit quattuor pīcatores. Simon: andreas iacobus & Io
annes. Marcus addit quosdā vocatos: ad ostēdēdū vt dicit hie
ro. quattuor angelos: vbiq; fuisse custodes quattuor libros euā
gelioꝝ nomē dei cognoscūt a nobis. Quattuor etiā dīr precepit vt audia
mus ollen nomina: & obtemperemus ppter victoriā: & dicit paterne tradi
dit quattuor ordines ecclie: quos quattuor euāgelistas designauit. Ordo
& ecclie & ministeriū non
habet in celo. Ibi enim
omnes angeli ad pfectū
tendunt. Ibi omnes
sunt filii dei. Ibi nō
est carnis: quo expedit
ad aduersa tua nouit. Q
quattuor pedibus salomo
nis exprimit: quos ysaia
& ezechiel nominat.

Luc.4.c

Luc.4.c

Be. Andreꝝ quō pri
mū vocat: & andreā & post
paululū iacobū: & iohēm vo
cat: sicut narrat matthēus & marcus: cū dicit
lucas in magna capturā
piscū: facto pri⁹ sūlū in
cedū & iohēm: cū dixis
set petrō: Et hoc iam cras
bolen capebas: & illi fecā
tes multitudinē ad ter
ra uenūt: Sed q̄ dicit
lucas primo facta est & pe
tro dicit: & q̄ boles erāt
capture: nō q̄ ante nō
esset piscature. Ad capta
rū est piscū reducrūt: &
postea sicut matthēus et
marcus narrant: dimi vo
cati sūt. Petro scilicet & andreo: deinde & alii. Et hi erāt nō subducto ad
terrā nauiluꝫ tanq̄ cara reducndi: sed tanq̄ vocantē & inbeūtē secuti sūt.

Et ingrediūtur. Hiero. Mirantur viri ecclesiā in semetipso dis
ponere: ecclesiā hystoie non secundū mysteriū ordinē seruare: Vnde in
fabricis primū virtutē narrat dicens: & ingrediūtur &c.

Capharnaum. Hiero. Capharnaū villa galilee: sabbatum re
quies. Homo in spiritu limōdo genus humanū in quo limōdicia regnauit
ab adam vsq; ad mysen. Nā qui sine lege peccauerūt: sine lege pibunt.
Qui sūcto sanctū dei obtemperare iubet: Dum sciētes quidē deum non
fuisse deum glorificauerunt aut gratias egerunt: sed euanuerunt in cogita
tionibus suis. Spūs vesanus hominē exit ab eo: & appropinquantiū sa
lutē appropinquat tentatio. Pharao dimisso ab israel pleq; cum ceteris
bonis ptinentibus surgit in scandalū.

Be. & sabbato maxime curat: & docet: offendit: sē nō sub lege esse: sed
supra: & docet non verum sabbati vt sic sabbati alicui studentes ab ol seruili
operi: id est ab otiosis illicitis abstinemus.

Nicolaus

a Et in capharnaū. B ybi ponit pactū ihesu p opa miraculosa.
Et delectant & in ea miracula. Q nimū est de demoniaco curato. secūdū e
de socrū petri sanatarū: Et petit⁹ egreditur: ut sit de leproso mūdato:
ibi: Et venit ad eū. Circa primū vī: Et ingrediēdi capharnaum. in illa
enī ciuitate in principio fuit pdicatio ihesu christi ut dicunt: & multa mi
racula fecit: ppter q̄d Luce. 4. exprobrat illi ciuitati: q; p ea nō fuerūt ad
deū vere uersi. b Et sta. sab. in sy. do. eos. synagoga enī est locus
vbi manebāt legis periti: i. cōis populus ad audiendū doctrinā legis: ma
xime diebus sabbatoꝝ: in quos diuinis erat vacandū: & ideo tali loco & tpe
docebat christus: q; erant maxime ad doctrinā eius. c Et stupebant sup
doctrina eius. i. admirabant. id q; legē & pphetas nō didicerat: & sū cla
rissime docebat: nisi q; doctrinā sua diuinitus ostēsa confirmabat. vel subdit:
d Erat enī docens eos quasi potestatē habēs. i. faciendi miracula: & sta
tim offendit p sacrificii subdit: e Et erat in synagoga eoꝝ homo in spū
immūdo. i. obsessus a demone. f Et ceperunt mirari. dolens de christi doctri
na q̄ erat alia salus & medicina. Et q; de salute hominū tocauit diabo
lus inuidia motus: ideo subdit: g Venisti ante tpus pdere nos. i. de
minuere: auferre pfectū nostrā nocēdi potestatē. h Scio q; tu sctus dei. i.
christus ad salutē bonis missus: p pphetas enī de christo dictus q̄ue deter
minauerat tpus loci & modū venīdi ipsius christi sm q; placuit deo
rani in quadā questione de aduentu messie obiectas in eo & p alias circū
stantias fidem ipsi esse christū in lege pmittum: vel. i. credē ca. vī: q; non
verisimi uidebant ipsum esse deū: nec p tentationē christi in deserto diabo
lum posuit scire de christo veritatē: sed filium p naturā: habeno eandē natu
ram numero cū patre: i. ad hunc finē tripliciter eū tentauerit vt dictū fuit
indagādo ex effectu. vī. vt eū cognosceret demonio ipsum esse deū: nunq̄
cognouissent nisi eum gloriē crucifixissent. Aliqui autem doctores dicunt
quod non solum non cognouerunt demones ipsum esse deum: vt dictum est:

Erat enim. Be. Barbe dicebant ꝙ scripta erant in morsi & pphetis.
Ihesu vt deus & vbi ipse⁹ morti tibere q̄ deo ait legi adiutaui vel tēnta
bat: vel in matthēo: Adultera q; dicit est antiqua vē. Ego aūt dico vobis.

Quid nobis &c. Beda. Nō est hic voluntatis pfectio: sed nouitatis
exēplū: ne cui fugitiuus vilum vllum cuncti & de verbo tuo deser.

Et statim. Be. Ex hoc vīt⁹ q; regnauerit ꝑ illa. Nos
eni saluatus rogat⁹: mō vltro curat: vt ꝙ vultoꝝ ēgo p̄sētes: & pēti⁹ fide
lis sp adesset: & nō stelligimꝰ: vel intelligēda dare: vel nō stellata diuine
re pie petētib⁹ offerat. Vñ: Sciētia q̄s intelligit: ab occultis meis mūda me.

Et apprehensa. Socrus petri febricitans apprehensa manu leuauit
Febris intemperantia est: de qua nos filii synagoge per manū disciplinę &
seruationē desiderij sanamur: & huius qui sanat nos ad vesperum declinan
tis a nobis minuitur uoluntas.

Ministrabat eis. Be. Tropo. Bñ est membra que seruierant imbe
dicie: seruiant iustitie.

De Ystra

sed nec etiam cognouerunt certitudinaliter ipsum esse christum in lege pro
missum: sed tñ hoc cognouerunt quadā pictura probabili multis que in
hoc loco & aliis locis euangelij pluribus nomie scientie exprimitur: sed pri
mū dictum magis videtur consonū textui & dictis sanctoꝝ. i. Obmute
sce. compellebat enim christus demones ad tacendū de ipso: ne veris falsa
miscerentur: & ne videretur querere testimonia ab ipsis: maxime quia phari
sei dicebant ipsum in beelzebub principe demoniorꝝ ejicere demonia: vt ha
betur Matth. xii. vbi dicit pharisei oꝝ plenius excludit sicut videm expo
sui. k Et discerpens eum spiritus immundus: cum ardui violenter habeti
Luce. iiii. vbi dicitur de isto demone q̄ exiuit ab illo & nihil ei nocuit. Et
eundem q̄ demones ab obsessis corporibus solent exprimere: non solum cum af
flictione corporis sed etiam cum mutilatione alicuius membri: p hoc ergo q
lucas dicit q; nihil ei nocuit: intelligendū est q̄tum ad mutilationē alicuius
exiuit absq; mutilatione membri. q; autem dicit marcus: discerpens eum:
intelligendū est q̄tum ad afflictionem: quia is in exitu non mutilauerit eū
tamen multum afflixit: & hoc idem habet Luce. iiii. vbi dicitur: Et cum p
iecisset illud demonium in medio: per quod intelligit effectū afflictiuū: subdi
tur: Exiuit ab eo nihil q; ei nocuit. per quod excludit mutilatio.

l Quenam doctrina hec nouā. quia preceptis veteris legis addebat no
uitatem consilioꝝ: & etiam quia nouo modo confirmabat doctrinā sui
ipsius per operationem miraculoꝝ: & ideo subditur: m Quia in potesta
te spiritibus immūdis imperat &c. Et protinus egredientes. Hic ponit secū
dum miraculū: & dividit in duas partes in principale & inclusionem. &
cundum ibi: Vespere autem facto. Circa primum dicitur: n Et proti
nus egredientes de synagoga. scilicet post christi predicationem & eius con
firmationem per expulsionem demonis. o Venerunt in domum simo
nis. vt ibi acciperent refectionem post laborem. p Recumbebat autem
socrus simonis febricitans. Is enī virtute nature febris posset curari: nō ti
n instanti: christus aūt sanauit eā hic subito: & ita pfecte q̄ illa mulier mi
nistrabat eisdē: quod ostēdit illa curatio miraculosa ad discipulos ꝑmanens.

Vespere aūt

Vespere aūt. Beda. O exemplū totius mūdi christi. Q discretē ad eū om
nes male habētes. Plures enim per apostolos post mortē suam simul
q̄ cum in carne viuens multis predicauit.

Ad ianuā &c. Hiero. Ianua regni: mendatior pentitētia est cum fide
q̄ue opera: & salutē languentiū varijs. Varia enī illi vitia quib⁹ languebat
curtao mīsti.

Luc.4.d

Quoniā sti. e. Be.
Licuit dicit aperi⁹ qm
bant demonia a multis
claudita & violēta: q; nu
q̄ filij⁹ dei. & inscripto nō
fuerāt q̄ eos legi: q; sciebat
esse christū. Demonia
ergo christū esse sciūt: & fi
lium dei esse pitent. In
tumio eni tanq̄ ho
mine diabolus putauit
nec vltiō potuit eū expe
riri an esset filius dei. Vñ
postea p signoꝝ potestā:
vel potiꝰ suspicatus est:
vel intellexit. Non igit
eū q; ignoraret crucifigi
pitauit: & q; mortē illius
vīa sibi & suis nō fu
turā. Vnde paul⁹: Nemo
principū huiꝰ scīt cognouit.

Et diluculo valde surgēs: egres
sus abiit in desertū locum: ibiq;
orabat. Et prosecut⁹ est eū simon
& qui eū eo erant: & cū inuenissent
eū dixerūt ei: q; omnes querūt te:
& ait illis. Eamus i proximos vi
cos & ciuitates: vt ibi pdicē. Ad
hoc eni veni. Et erat predicans
in synagogis eoꝝ: & i oī galilea: &
demonia ejiciens. Et venit ad eū
leprosus deprecans eū: & genuflē

Mat.8.a. Luc.5.c

xo dicit: Si vis pōtes me mūda
re. Ihesus aūt misertus eius extē

dit manum suam & tangens eū:
dit illi: Volo. Mundare. Et cū di
xisset statim discessit ab eo lepra
& mundat⁹ est. Et cōminat⁹ est
ei. Statimq; eiecit illū & dixit ei:
Vide nemini dixeris: sed vade
ostende te principi sacerdotuꝫ & of
fer pro emundatione tua quę pre
cepit moyses in testimoniuꝫ illis.
Ac illē egressus cepit predicare &
diffamare sermonem: ita vt iā nō
posset manifeste in ciuitatē intro
ire: sed foras in desertis locis esse:
& conuenibāt ad eū undiq;. C. II.

The post nonā & ingressus capharnaū de
Et iterum intrauit ca
pharnaū post dies octo
& auditum est q; in domo esset: &
quenerūt multi ita vt nō caperet

Dixit ei. Be. Inuolūtate tribuit peccatū: nec tñ erat vt mundatus
de voluntate ei⁹: sed ostensionis sue efficax nom profuit.

Be. Quid ostēdit a lege vbi se prius curari pcepit: supra legē inditum
gratiam esse. Vt est in vbo pdito: omnia tñ sacrificia in ipo fidei celebrata.

Et tenuit manū. Be. Et quasi tangit ei pulsū: & ait vbi legim⁹ fi
delis: & obtemperauit legi: sed legem
facit. Non ideo tñ legi⁹ ut
fieri tacite curare: nam po
terat: sed sic ꝓbat: q; le
gi subiectus non erat.

Volo mundare &c.
Be. Illud erat inde quo
rogat: co tamē quare.

Beda. Vbi nam
dare: ex hac vocabu. f.
n.l. Nihil medius inter
opus & precipium. Dixit
& facta sunt. Vbiq; quia
voluntas pie est. Imag
tanq̄ pectus habēs fa
nande: & mundandi: ne
bendi: nam nihil ab vili
mentum operis fit. Vbi
enim tenet ꝓpter homi:
impetat propter mundi
plete ꝓpter mundum.

Matth.8.a Luc.5.c

Vide nemi dix. &c.
Beda. Non ex voluntate
quod non potuit: ex cau
sa quoddā celari fuit.
Sed docet nos beneficia
reputari: nō ab a mercē
de petenda: & etiam ete.

Obtulit te p. &c.
Vt intelligat nō legis ex
ditor: sed ejus cui lex lup
legem est et curanti. Osten
dit inde: vt offerat ea q̄
legem solūt sed implet:
dum sm legē gratuita
pro legem sanat: quoniā
multa legis nō seruabāt.
Nec ante sacrificii signi
ficatiū celare debuit: cui
nōdū significati⁹ affirma
ti erat obseruatione apo
stolorꝫ: & fide credendi.

Et ille e. &c. Beda. Datus saluatio multos ad dominū cogit. Nec
potuit tacere beneficiū etiam iussus ab eo qui vidit. Q; ꝓpter domin⁹ ab
scondi. Vult enim vt in bonis que agimus lateat voluntas: quod ēt bonā
latratiē inquit predamur: vt alibi profuturuꝫ magis est subtrahitatis ei
etiam si ipsi velimus opera nō possunt tacri.

Ita vt iam nō &c. Hieron. Non omnib⁹ manifestatus est Ihesus
qui latio atq; plateariis seruiunt laudibus: & propriis voluptatibus: sed
his qui secū cum petro ascunt: & in desertis locis sunt: que elegit dominꝰ
ad exandum & re eiendum populū qui deserunt delectationes mundi: &
omnia que possident: vt dicant: Portio mea dominꝰ. Gloria ēo domi
ni manifestatur his qui cōuenunt vndiq; ad eū ꝓpter planū & ardua: quos
nihil potest separare a charitate dei. C. II.

Et iterum intrauit. Beda. Ita vt non &c. Beda. Predicāt⁹ vbo in
domo nō capitāt nec q; ad tantū q; prodiere in vndem christo: q̄ni
bilo ad audiendū nondū intrare voluerūt: ad q̄s tñ & si forsa postea
teo doctrine fuc verba direxit per predicatores suos.

De Ystra

terminationē legis ac tactu leprosi contrahere: immundicia. tamen hoc in
christo locum nō habuit: quia ex tactu leprosi curauit. l Et ille volo.
hic est pceptus. & quod subdit: m ad sacerdotē. imperatum est. vt osten
dat se per modū imperij legē curare tanq̄ dominꝰ creature. n Et cō
minatus est ei. ꝓhibēdo ne dicit curationē diuulgaret. donec obtulisset se
cerdotib⁹ & sacrificii in lege scripti. p sua emēdatione ebenulset. legatio enī
habuerit curtus sibi & obligationē vsq; ad ipi patiōnē. in qua obligati est
vnū perfecti sacrificii euacuantis legalia. et ideo vsq; tunc christus lega
lia seruauit sicut declarat ad hui⁹ mō. v. sup illud ebd: nō veni solucre
legē & adimplere. i. fūr alt⁹ fabula mādauit. vt hic ꝑ. o Et ille egres⁹
cepit predicare & diffamare sermonē. i. post tacti obtenione ebrietas. p Vt
iā nō posset manifeste intrare in ciuitatē. ꝓpter partim bonitatē christi ostēsē
nisi ad quendā limitatū: & videndū miracula. C. II.

Et iterū intrauit in capharnaū post dies octo. Postq; descripta
est ipi fidelitatio. hic ꝑtur declaratio infirmitatis ei⁹. & ipi sanatio. circa
tio. & hoc in tribus: scilicet. in paralytici curatione. in manibus ve
catiōe. in discipulorꝫ ipi assumptione. & in manꝰ aride sanatione. secunda pars
incipit ibi: Et cū ingressus esset iterū &c. Circa primū duo. Et q; & ipi
principio loq. ca. Circa ꝑmū ꝑmittit emulationis occasio. secūdo enodatio

Paralyticus. Dicit. Paralitic⁹ quis est corporis quo piget facere in malicia: et timendo desperat salutē. Et mirabilis ignorantia: et duplex cogitatio. Quid possit omnipotēs. Quid possit misericordia. Jesus in domo: et turba ante ostium. Et ideo ingressi per tectum. Et ideo ingressi per tectum. Et ideo ingressi per tectum. Et ideo ingressi per tectum.

Jesus autem. Vt. Dic. Quia quidam ex scribis et pharisæis cogitabant intra se dicentes: Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Et Jesus videns cogitationes eorum respondens dixit ad illos: Quid cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere paralytico: Dimittuntur tibi peccata tua, an dicere: Surge et ambula? Ut autem sciatis quia potestatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico: surge, tolle grabatum tuum et vade in domum tuam. Et statim ille surrexit coram illis, et tulit grabatum in quo jacebat, et abiit in domum suam. Et stupor apprehendit omnes, et glorificabant deum qui dedit potestatem talem hominibus. Et repleti sunt timore, dicentes: Quia vidimus mirabilia hodie. Et iterum exiit ad mare, et omnis turba veniebat ad eum, et docebat eos. Et cum transiret Jesus vidit Levi Alphei sedentem ad theloneum, et ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est dum recumberet in domo illius, et multi publicani et peccatores simul discumbebant cum Jesu et discipulis ejus. Erat enim multi qui sequebantur eum. Et scribe et pharisæi videntes quia manducabat cum publicanis et peccatoribus, dicebant discipulis ejus: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit? Et audiens Jesus ait illis: Non necesse habent sani medico, sed qui male habent. Non enim veni vocare justos, sed peccatores in pœnitentiam.

Et ingressus iterum synagogam, erat ibi homo habens aridam manum, et observabant illum si die sabbati curaret eum, ut accusarent eum. Et dicit homini habenti aridam manum: Surge in medium. Et dicit illis: Licet sabbatis benefacere an malefacere, animam salvam facere an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super cæcitatem cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est manus ejus. Et exeuntes pharisæi statim cum Herodianis consilium faciebant adversus illum quomodo illum perderent. Et Jesus cum discipulis suis abiit ad mare, et multa turba a Galilæa secuta est eum, et a Judæa, et ab Jerosolymis, et ab Idumæa, et trans Jordanem, et circa Tyrum et Sidonem, multitudo magna, audientes quæ faciebat venit ad eum. Et dixit discipulis suis ut navicula deserviret ei propter turbam, ne comprimerent eum. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum ut illum tangerent quotquot habebant plagas. Et spiritus immundi cum videbant illum procidebant ante illum et clamabant dicentes: Quia tu es filius dei. Et increpans eos ne manifestum eum facerent. Et ascendit in montem et vocavit ad se quos voluit ipse, et abierunt ad illum. Et fecit duodecim ut essent cum illo, et ut mitteret illos prædicare, et habere potestatem curandi infirmos et ejiciendi dæmonia. Et imposuit nomen Simoni Petro, et Jacobo Zebedæi, et Joanni fratri Jacobi, et imposuit illis nomen Boanerges, quod est filii tonitrui. Et Andreæ et Philippo et Bartholomæo et Matthæo et Thomæ et Jacobo Alphei et Thaddæo et Simoni Chananæo et Judæ Iscariotæ qui et tradidit eum. Et venit domum. Et convenit iterum turba, ita ut non possent neque panem manducare. Et audientes sui exierunt tenere eum, dicebant enim quia mente excessit. Et scribæ qui de Jerosolymis descenderant dicebant quia Beelzebub habet, et quia in principe dæmoniorum ejicit dæmonia. Et convocatis illis in parabolis dicebat illis: Quomodo potest satanas satanam ejicere? Et si regnum in se ipsum dividatur, non potest stare regnum illud. Et si domus super domum dividatur, non potest domus illa stare. Et si satanas consurrexit in se ipsum et dividitur, non potest stare sed finem habet. Nemo potest vasa fortis rapere, nisi prius fortem alligaverit, et tunc domum illius diripiet. Amen dico vobis quia omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemiæ quibuscumque blasphemaverint. Qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habet remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti. Quoniam dicebant: Immundum spiritum habet. Et venit mater ejus et fratres ejus, et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba, et dicunt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris quærunt te. Et respondit eis dicens: Quæ est mater mea et fratres mei? Et circumspiciens eos qui circa se sedebant dicit: Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem dei, hic frater meus et soror mea et mater est.

Et cœpit iterum docere ad mare. Et congregata est ad eum turba multa, ita ut navem ascendens sederet in mari, et omnis turba ad mare super terram erat. Et docebat eos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua: Audite. Ecce exiit seminans seminare. Et factum est dum seminat, quædam cecidit secus viam, et venerunt volucres cæli et comederunt illud. Et aliud cecidit in petrosa ubi non habebat terram multam, et continuo exortum est quia non habebat altitudinem terræ. Et cum exortus esset sol exaruit, et quia non habebat radicem aruit. Et aliud cecidit in spinas, et ascenderunt spinæ et suffocaverunt illud, et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam, et dabat fructum ascendentem et crescentem, et afferebat unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat: Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset secretum interrogabant eum qui cum duodecim erant parabolam. Et dicebat illis: Vobis datum est mysterium regni dei, illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt, ut videntes videant et non videant, et audientes audiant et non intelligant, nequando convertantur et dimittantur eis peccata. Et dicit eis: Nescitis parabolam hanc, et quomodo omnes parabolas cognoscetis? Seminat verbum. Et hi sunt qui secus viam ubi seminatur verbum, et cum audierint, continuo venit satanas et tollit verbum quod seminatum est in cordibus eorum. Et hi similiter sunt qui in petrosa seminantur, qui cum audierint verbum, continuo cum gaudio accipiunt illud, et non habent radicem in se, sed temporales sunt, deinde facta tribulatione et persecutione propter verbum, continuo scandalizantur. Et alii sunt qui in spinas seminantur, hi sunt qui verbum audiunt, et sollicitudo sæculi hujus et fallacia divitiarum et circa reliqua concupiscentiæ introeuntes suffocant verbum, et sine fructu efficitur. Et hi sunt qui super terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum et suscipiunt, et fructificant unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat illis: Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lectum, nonne ut super candelabrum ponatur? Non enim est occultum quod non manifestetur, neque factum est ut in palam proferatur. Si quis habet aures audiendi audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, et adjicietur vobis. Qui enim habet dabitur ei, et qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. Et dicebat: Sic est regnum dei, sicut si homo jaciat semen in terra, et dormiat et exurgat nocte et die, et semen germinet et crescat dum ipse nescit. Ultro enim terra fructificat primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimilabimus regnum dei, aut in qua parabola illud proponemus? Sicut granum sinapis, quod cum seminatur in terra minus est omnibus seminibus quæ sunt in terra, et cum seminatum fuerit ascendit et fit omnium arborum major, et facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra ejus aves cæli habitare. Et multis hujusmodi parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire. Sine parabola autem non loquebatur eis, seorsum autem discipulis suis disserebat omnia. Et venerunt ad eum fratres ejus et mater, et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba, et dicunt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris quærunt te. Et respondit eis dicens: Quæ est mater mea et fratres mei? Et circumspiciens eos qui circa se sedebant dicit: Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem dei, hic frater meus et soror mea et mater est.

Et cœpit iterum docere ad mare. Et congregata est ad eum turba multa, ita ut navem ascendens sederet in mari, et omnis turba ad mare super terram erat. Et docebat eos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua: Audite. Ecce exiit seminans seminare. Et factum est dum seminat, quædam cecidit secus viam, et venerunt volucres cæli et comederunt illud. Et aliud cecidit in petrosa ubi non habebat terram multam, et continuo exortum est quia non habebat altitudinem terræ. Et cum exortus esset sol exaruit, et quia non habebat radicem aruit. Et aliud cecidit in spinas, et ascenderunt spinæ et suffocaverunt illud, et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam, et dabat fructum ascendentem et crescentem, et afferebat unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat: Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset secretum interrogabant eum qui cum duodecim erant parabolam. Et dicebat illis: Vobis datum est mysterium regni dei, illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt, ut videntes videant et non videant, et audientes audiant et non intelligant, nequando convertantur et dimittantur eis peccata. Et dicit eis: Nescitis parabolam hanc, et quomodo omnes parabolas cognoscetis? Seminat verbum. Et hi sunt qui secus viam ubi seminatur verbum, et cum audierint, continuo venit satanas et tollit verbum quod seminatum est in cordibus eorum. Et hi similiter sunt qui in petrosa seminantur, qui cum audierint verbum, continuo cum gaudio accipiunt illud, et non habent radicem in se, sed temporales sunt, deinde facta tribulatione et persecutione propter verbum, continuo scandalizantur. Et alii sunt qui in spinas seminantur, hi sunt qui verbum audiunt, et sollicitudo sæculi hujus et fallacia divitiarum et circa reliqua concupiscentiæ introeuntes suffocant verbum, et sine fructu efficitur. Et hi sunt qui super terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum et suscipiunt, et fructificant unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat illis: Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lectum, nonne ut super candelabrum ponatur? Non enim est occultum quod non manifestetur, neque factum est ut in palam proferatur. Si quis habet aures audiendi audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, et adjicietur vobis. Qui enim habet dabitur ei, et qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. Et dicebat: Sic est regnum dei, sicut si homo jaciat semen in terra, et dormiat et exurgat nocte et die, et semen germinet et crescat dum ipse nescit. Ultro enim terra fructificat primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimilabimus regnum dei, aut in qua parabola illud proponemus? Sicut granum sinapis, quod cum seminatur in terra minus est omnibus seminibus quæ sunt in terra, et cum seminatum fuerit ascendit et fit omnium arborum major, et facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra ejus aves cæli habitare. Et multis hujusmodi parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire. Sine parabola autem non loquebatur eis, seorsum autem discipulis suis disserebat omnia.

Nicolaus de lyra

Et cum introisset iterum in synagogam, erat ibi homo habens aridam manum, et observabant illum si die sabbati curaret eum, ut accusarent eum. Et dicit homini habenti aridam manum: Surge in medium. Et dicit illis: Licet sabbatis benefacere an malefacere, animam salvam facere an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super cæcitatem cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est manus ejus. Et exeuntes pharisæi statim cum Herodianis consilium faciebant adversus illum quomodo illum perderent. Et Jesus cum discipulis suis abiit ad mare, et multa turba a Galilæa secuta est eum, et a Judæa, et ab Jerosolymis, et ab Idumæa, et trans Jordanem, et circa Tyrum et Sidonem, multitudo magna, audientes quæ faciebat venit ad eum. Et dixit discipulis suis ut navicula deserviret ei propter turbam, ne comprimerent eum. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum ut illum tangerent quotquot habebant plagas. Et spiritus immundi cum videbant illum procidebant ante illum et clamabant dicentes: Quia tu es filius dei. Et increpans eos ne manifestum eum facerent. Et ascendit in montem et vocavit ad se quos voluit ipse, et abierunt ad illum. Et fecit duodecim ut essent cum illo, et ut mitteret illos prædicare, et habere potestatem curandi infirmos et ejiciendi dæmonia. Et imposuit nomen Simoni Petro, et Jacobo Zebedæi, et Joanni fratri Jacobi, et imposuit illis nomen Boanerges, quod est filii tonitrui. Et Andreæ et Philippo et Bartholomæo et Matthæo et Thomæ et Jacobo Alphei et Thaddæo et Simoni Chananæo et Judæ Iscariotæ qui et tradidit eum. Et venit domum. Et convenit iterum turba, ita ut non possent neque panem manducare. Et audientes sui exierunt tenere eum, dicebant enim quia mente excessit. Et scribæ qui de Jerosolymis descenderant dicebant quia Beelzebub habet, et quia in principe dæmoniorum ejicit dæmonia. Et convocatis illis in parabolis dicebat illis: Quomodo potest satanas satanam ejicere? Et si regnum in se ipsum dividatur, non potest stare regnum illud. Et si domus super domum dividatur, non potest domus illa stare. Et si satanas consurrexit in se ipsum et dividitur, non potest stare sed finem habet. Nemo potest vasa fortis rapere, nisi prius fortem alligaverit, et tunc domum illius diripiet. Amen dico vobis quia omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemiæ quibuscumque blasphemaverint. Qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habet remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti. Quoniam dicebant: Immundum spiritum habet. Et venit mater ejus et fratres ejus, et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba, et dicunt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris quærunt te. Et respondit eis dicens: Quæ est mater mea et fratres mei? Et circumspiciens eos qui circa se sedebant dicit: Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem dei, hic frater meus et soror mea et mater est.

Et cœpit iterum docere ad mare. Et congregata est ad eum turba multa, ita ut navem ascendens sederet in mari, et omnis turba ad mare super terram erat. Et docebat eos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua: Audite. Ecce exiit seminans seminare. Et factum est dum seminat, quædam cecidit secus viam, et venerunt volucres cæli et comederunt illud. Et aliud cecidit in petrosa ubi non habebat terram multam, et continuo exortum est quia non habebat altitudinem terræ. Et cum exortus esset sol exaruit, et quia non habebat radicem aruit. Et aliud cecidit in spinas, et ascenderunt spinæ et suffocaverunt illud, et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam, et dabat fructum ascendentem et crescentem, et afferebat unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat: Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset secretum interrogabant eum qui cum duodecim erant parabolam. Et dicebat illis: Vobis datum est mysterium regni dei, illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt, ut videntes videant et non videant, et audientes audiant et non intelligant, nequando convertantur et dimittantur eis peccata. Et dicit eis: Nescitis parabolam hanc, et quomodo omnes parabolas cognoscetis? Seminat verbum. Et hi sunt qui secus viam ubi seminatur verbum, et cum audierint, continuo venit satanas et tollit verbum quod seminatum est in cordibus eorum. Et hi similiter sunt qui in petrosa seminantur, qui cum audierint verbum, continuo cum gaudio accipiunt illud, et non habent radicem in se, sed temporales sunt, deinde facta tribulatione et persecutione propter verbum, continuo scandalizantur. Et alii sunt qui in spinas seminantur, hi sunt qui verbum audiunt, et sollicitudo sæculi hujus et fallacia divitiarum et circa reliqua concupiscentiæ introeuntes suffocant verbum, et sine fructu efficitur. Et hi sunt qui super terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum et suscipiunt, et fructificant unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat illis: Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lectum, nonne ut super candelabrum ponatur? Non enim est occultum quod non manifestetur, neque factum est ut in palam proferatur. Si quis habet aures audiendi audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, et adjicietur vobis. Qui enim habet dabitur ei, et qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. Et dicebat: Sic est regnum dei, sicut si homo jaciat semen in terra, et dormiat et exurgat nocte et die, et semen germinet et crescat dum ipse nescit. Ultro enim terra fructificat primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimilabimus regnum dei, aut in qua parabola illud proponemus? Sicut granum sinapis, quod cum seminatur in terra minus est omnibus seminibus quæ sunt in terra, et cum seminatum fuerit ascendit et fit omnium arborum major, et facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra ejus aves cæli habitare. Et multis hujusmodi parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire. Sine parabola autem non loquebatur eis, seorsum autem discipulis suis disserebat omnia.

Et cœpit iterum docere ad mare. Et congregata est ad eum turba multa, ita ut navem ascendens sederet in mari, et omnis turba ad mare super terram erat. Et docebat eos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua: Audite. Ecce exiit seminans seminare. Et factum est dum seminat, quædam cecidit secus viam, et venerunt volucres cæli et comederunt illud. Et aliud cecidit in petrosa ubi non habebat terram multam, et continuo exortum est quia non habebat altitudinem terræ. Et cum exortus esset sol exaruit, et quia non habebat radicem aruit. Et aliud cecidit in spinas, et ascenderunt spinæ et suffocaverunt illud, et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam, et dabat fructum ascendentem et crescentem, et afferebat unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat: Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset secretum interrogabant eum qui cum duodecim erant parabolam. Et dicebat illis: Vobis datum est mysterium regni dei, illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt, ut videntes videant et non videant, et audientes audiant et non intelligant, nequando convertantur et dimittantur eis peccata. Et dicit eis: Nescitis parabolam hanc, et quomodo omnes parabolas cognoscetis? Seminat verbum. Et hi sunt qui secus viam ubi seminatur verbum, et cum audierint, continuo venit satanas et tollit verbum quod seminatum est in cordibus eorum. Et hi similiter sunt qui in petrosa seminantur, qui cum audierint verbum, continuo cum gaudio accipiunt illud, et non habent radicem in se, sed temporales sunt, deinde facta tribulatione et persecutione propter verbum, continuo scandalizantur. Et alii sunt qui in spinas seminantur, hi sunt qui verbum audiunt, et sollicitudo sæculi hujus et fallacia divitiarum et circa reliqua concupiscentiæ introeuntes suffocant verbum, et sine fructu efficitur. Et hi sunt qui super terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum et suscipiunt, et fructificant unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat illis: Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lectum, nonne ut super candelabrum ponatur? Non enim est occultum quod non manifestetur, neque factum est ut in palam proferatur. Si quis habet aures audiendi audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, et adjicietur vobis. Qui enim habet dabitur ei, et qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. Et dicebat: Sic est regnum dei, sicut si homo jaciat semen in terra, et dormiat et exurgat nocte et die, et semen germinet et crescat dum ipse nescit. Ultro enim terra fructificat primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimilabimus regnum dei, aut in qua parabola illud proponemus? Sicut granum sinapis, quod cum seminatur in terra minus est omnibus seminibus quæ sunt in terra, et cum seminatum fuerit ascendit et fit omnium arborum major, et facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra ejus aves cæli habitare. Et multis hujusmodi parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire. Sine parabola autem non loquebatur eis, seorsum autem discipulis suis disserebat omnia.

Nicolaus de lyra

Et cum introisset iterum in synagogam, erat ibi homo habens aridam manum, et observabant illum si die sabbati curaret eum, ut accusarent eum. Et dicit homini habenti aridam manum: Surge in medium. Et dicit illis: Licet sabbatis benefacere an malefacere, animam salvam facere an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super cæcitatem cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est manus ejus. Et exeuntes pharisæi statim cum Herodianis consilium faciebant adversus illum quomodo illum perderent. Et Jesus cum discipulis suis abiit ad mare, et multa turba a Galilæa secuta est eum, et a Judæa, et ab Jerosolymis, et ab Idumæa, et trans Jordanem, et circa Tyrum et Sidonem, multitudo magna, audientes quæ faciebat venit ad eum. Et dixit discipulis suis ut navicula deserviret ei propter turbam, ne comprimerent eum. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum ut illum tangerent quotquot habebant plagas. Et spiritus immundi cum videbant illum procidebant ante illum et clamabant dicentes: Quia tu es filius dei. Et increpans eos ne manifestum eum facerent. Et ascendit in montem et vocavit ad se quos voluit ipse, et abierunt ad illum. Et fecit duodecim ut essent cum illo, et ut mitteret illos prædicare, et habere potestatem curandi infirmos et ejiciendi dæmonia. Et imposuit nomen Simoni Petro, et Jacobo Zebedæi, et Joanni fratri Jacobi, et imposuit illis nomen Boanerges, quod est filii tonitrui. Et Andreæ et Philippo et Bartholomæo et Matthæo et Thomæ et Jacobo Alphei et Thaddæo et Simoni Chananæo et Judæ Iscariotæ qui et tradidit eum. Et venit domum. Et convenit iterum turba, ita ut non possent neque panem manducare. Et audientes sui exierunt tenere eum, dicebant enim quia mente excessit. Et scribæ qui de Jerosolymis descenderant dicebant quia Beelzebub habet, et quia in principe dæmoniorum ejicit dæmonia. Et convocatis illis in parabolis dicebat illis: Quomodo potest satanas satanam ejicere? Et si regnum in se ipsum dividatur, non potest stare regnum illud. Et si domus super domum dividatur, non potest domus illa stare. Et si satanas consurrexit in se ipsum et dividitur, non potest stare sed finem habet. Nemo potest vasa fortis rapere, nisi prius fortem alligaverit, et tunc domum illius diripiet. Amen dico vobis quia omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemiæ quibuscumque blasphemaverint. Qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habet remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti. Quoniam dicebant: Immundum spiritum habet. Et venit mater ejus et fratres ejus, et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba, et dicunt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris quærunt te. Et respondit eis dicens: Quæ est mater mea et fratres mei? Et circumspiciens eos qui circa se sedebant dicit: Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem dei, hic frater meus et soror mea et mater est.

Et cœpit iterum docere ad mare. Et congregata est ad eum turba multa, ita ut navem ascendens sederet in mari, et omnis turba ad mare super terram erat. Et docebat eos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua: Audite. Ecce exiit seminans seminare. Et factum est dum seminat, quædam cecidit secus viam, et venerunt volucres cæli et comederunt illud. Et aliud cecidit in petrosa ubi non habebat terram multam, et continuo exortum est quia non habebat altitudinem terræ. Et cum exortus esset sol exaruit, et quia non habebat radicem aruit. Et aliud cecidit in spinas, et ascenderunt spinæ et suffocaverunt illud, et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam, et dabat fructum ascendentem et crescentem, et afferebat unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat: Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset secretum interrogabant eum qui cum duodecim erant parabolam. Et dicebat illis: Vobis datum est mysterium regni dei, illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt, ut videntes videant et non videant, et audientes audiant et non intelligant, nequando convertantur et dimittantur eis peccata. Et dicit eis: Nescitis parabolam hanc, et quomodo omnes parabolas cognoscetis? Seminat verbum. Et hi sunt qui secus viam ubi seminatur verbum, et cum audierint, continuo venit satanas et tollit verbum quod seminatum est in cordibus eorum. Et hi similiter sunt qui in petrosa seminantur, qui cum audierint verbum, continuo cum gaudio accipiunt illud, et non habent radicem in se, sed temporales sunt, deinde facta tribulatione et persecutione propter verbum, continuo scandalizantur. Et alii sunt qui in spinas seminantur, hi sunt qui verbum audiunt, et sollicitudo sæculi hujus et fallacia divitiarum et circa reliqua concupiscentiæ introeuntes suffocant verbum, et sine fructu efficitur. Et hi sunt qui super terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum et suscipiunt, et fructificant unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat illis: Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lectum, nonne ut super candelabrum ponatur? Non enim est occultum quod non manifestetur, neque factum est ut in palam proferatur. Si quis habet aures audiendi audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, et adjicietur vobis. Qui enim habet dabitur ei, et qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. Et dicebat: Sic est regnum dei, sicut si homo jaciat semen in terra, et dormiat et exurgat nocte et die, et semen germinet et crescat dum ipse nescit. Ultro enim terra fructificat primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimilabimus regnum dei, aut in qua parabola illud proponemus? Sicut granum sinapis, quod cum seminatur in terra minus est omnibus seminibus quæ sunt in terra, et cum seminatum fuerit ascendit et fit omnium arborum major, et facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra ejus aves cæli habitare. Et multis hujusmodi parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire. Sine parabola autem non loquebatur eis, seorsum autem discipulis suis disserebat omnia.

Nicolaus de lyra

Et cum introisset iterum in synagogam, erat ibi homo habens aridam manum, et observabant illum si die sabbati curaret eum, ut accusarent eum. Et dicit homini habenti aridam manum: Surge in medium. Et dicit illis: Licet sabbatis benefacere an malefacere, animam salvam facere an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super cæcitatem cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est manus ejus. Et exeuntes pharisæi statim cum Herodianis consilium faciebant adversus illum quomodo illum perderent. Et Jesus cum discipulis suis abiit ad mare, et multa turba a Galilæa secuta est eum, et a Judæa, et ab Jerosolymis, et ab Idumæa, et trans Jordanem, et circa Tyrum et Sidonem, multitudo magna, audientes quæ faciebat venit ad eum. Et dixit discipulis suis ut navicula deserviret ei propter turbam, ne comprimerent eum. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum ut illum tangerent quotquot habebant plagas. Et spiritus immundi cum videbant illum procidebant ante illum et clamabant dicentes: Quia tu es filius dei. Et increpans eos ne manifestum eum facerent. Et ascendit in montem et vocavit ad se quos voluit ipse, et abierunt ad illum. Et fecit duodecim ut essent cum illo, et ut mitteret illos prædicare, et habere potestatem curandi infirmos et ejiciendi dæmonia. Et imposuit nomen Simoni Petro, et Jacobo Zebedæi, et Joanni fratri Jacobi, et imposuit illis nomen Boanerges, quod est filii tonitrui. Et Andreæ et Philippo et Bartholomæo et Matthæo et Thomæ et Jacobo Alphei et Thaddæo et Simoni Chananæo et Judæ Iscariotæ qui et tradidit eum. Et venit domum. Et convenit iterum turba, ita ut non possent neque panem manducare. Et audientes sui exierunt tenere eum, dicebant enim quia mente excessit. Et scribæ qui de Jerosolymis descenderant dicebant quia Beelzebub habet, et quia in principe dæmoniorum ejicit dæmonia. Et convocatis illis in parabolis dicebat illis: Quomodo potest satanas satanam ejicere? Et si regnum in se ipsum dividatur, non potest stare regnum illud. Et si domus super domum dividatur, non potest domus illa stare. Et si satanas consurrexit in se ipsum et dividitur, non potest stare sed finem habet. Nemo potest vasa fortis rapere, nisi prius fortem alligaverit, et tunc domum illius diripiet. Amen dico vobis quia omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemiæ quibuscumque blasphemaverint. Qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habet remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti. Quoniam dicebant: Immundum spiritum habet. Et venit mater ejus et fratres ejus, et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba, et dicunt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris quærunt te. Et respondit eis dicens: Quæ est mater mea et fratres mei? Et circumspiciens eos qui circa se sedebant dicit: Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem dei, hic frater meus et soror mea et mater est.

Et cœpit iterum docere ad mare. Et congregata est ad eum turba multa, ita ut navem ascendens sederet in mari, et omnis turba ad mare super terram erat. Et docebat eos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua: Audite. Ecce exiit seminans seminare. Et factum est dum seminat, quædam cecidit secus viam, et venerunt volucres cæli et comederunt illud. Et aliud cecidit in petrosa ubi non habebat terram multam, et continuo exortum est quia non habebat altitudinem terræ. Et cum exortus esset sol exaruit, et quia non habebat radicem aruit. Et aliud cecidit in spinas, et ascenderunt spinæ et suffocaverunt illud, et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam, et dabat fructum ascendentem et crescentem, et afferebat unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat: Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset secretum interrogabant eum qui cum duodecim erant parabolam. Et dicebat illis: Vobis datum est mysterium regni dei, illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt, ut videntes videant et non videant, et audientes audiant et non intelligant, nequando convertantur et dimittantur eis peccata. Et dicit eis: Nescitis parabolam hanc, et quomodo omnes parabolas cognoscetis? Seminat verbum. Et hi sunt qui secus viam ubi seminatur verbum, et cum audierint, continuo venit satanas et tollit verbum quod seminatum est in cordibus eorum. Et hi similiter sunt qui in petrosa seminantur, qui cum audierint verbum, continuo cum gaudio accipiunt illud, et non habent radicem in se, sed temporales sunt, deinde facta tribulatione et persecutione propter verbum, continuo scandalizantur. Et alii sunt qui in spinas seminantur, hi sunt qui verbum audiunt, et sollicitudo sæculi hujus et fallacia divitiarum et circa reliqua concupiscentiæ introeuntes suffocant verbum, et sine fructu efficitur. Et hi sunt qui super terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum et suscipiunt, et fructificant unum triginta, et unum sexaginta, et unum centum. Et dicebat illis: Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lectum, nonne ut super candelabrum ponatur? Non enim est occultum quod non manifestetur, neque factum est ut in palam proferatur. Si quis habet aures audiendi audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, et adjicietur vobis. Qui enim habet dabitur ei, et qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. Et dicebat: Sic est regnum dei, sicut si homo jaciat semen in terra, et dormiat et exurgat nocte et die, et semen germinet et crescat dum ipse nescit. Ultro enim terra fructificat primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimilabimus regnum dei, aut in qua parabola illud proponemus? Sicut granum sinapis, quod cum seminatur in terra minus est omnibus seminibus quæ sunt in terra, et cum seminatum fuerit ascendit et fit omnium arborum major, et facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra ejus aves cæli habitare. Et multis hujusmodi parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire. Sine parabola autem non loquebatur eis, seorsum autem discipulis suis disserebat omnia.

Beelzebub. hic maiorum suę habent multa quo nomine pñs
Beelzebub. Et si in beelzebub ego eiicio demonia. filii
Quo posito. Dic. Si igit qđ verũ. tñ fatbanas fatbanan nõ potest
Et si a domõ diripiet. Dic. Si igit qđ verũ. tñ fatbanas fatbanan nõ potest
Et si a domõ diripiet: q̃ nõ nisi prius a regno ei⁹ qđ totũ

Fide et mente vel audiendi eos fuerat ora. Quomodo a loci merito. id est: obstinatione cordis in cuius tutte gentilitate qui in hac errore terminantur.

Dicunt quidam Fr. Hugo. Hoc semen verbi cooperat grano sinapis qd minimum in semine q magnū in cibaria crescit q mites et obsequentes ad se Gentiles esse ostendit. Quo semen verbi quasi in horto ecclie sue seminauit. Et facit ramos magnos: q copiosa fecunditate ecclie vmbra q sunt sub umbra dei requiescentes.

Mm est o. Quasi obloquentia dicens. et quo nō credit: et possit aut vel hoc modum cognoscat hoc eloquentie et sapientie profert. cōparatum mihi? inuenit.

Assumsit in verborum. Quasi attendens: cum parabolis dicebat eis tam secundū hebraicā naturā. Altra est ac ad electos sibi fidelit. Amplexat rerum mō. ill occupant. Anno sic qz nō poterāt fieri.

Cæteras. Beda. Philosophicis discipli nisq; quibus aperit q erudit: vilescere fame: ac sint olera herbarum cibi decident.

Sine parabola. Lc. Nō q nullis omnino turbis aperit sacrum: sed q nullo firmo eius intrant in quo aliqd para bole nō inueniat.

Seorsum aūt etc. Beda. Illi enim digni erant audire mysteria in intimo penetrali sapie q remotio cogitationū humanarū in solitudine virtutū permanebāt. Sapientia enim est in tempore etiā silenda.

In nau. Lc. Allegor. Mare secul: ecclie. Nauicula: cruz q mīsāl sanct' a celitus: et ad hāc plic electis pacatis. Alie naues q cū vbo fuisse nec in altū ducte: nec expectate promisse vicut: eo significant: q ira fide edifice cruci imbuūt: vt tanq; radices mendā in fundatione pulsāt: susceptā fidei mysteria in pace cōseruāt. Vel eos q post tribulationē credentes ppellas ad vtr' pacis secularis vel fidei ita est sensum ille nauco trag facte: et in portum rōis deducte: vel post maris pericula ad portū reducte.

In puppi. Beda. Puppis mortalis populi virgo continet et fluctus tent: et ligno solidat. i. cruce et morte dñi salvat ecclesia.

Ipse. Puppis inuidi est sed ecclie in q vbo dormit morte corpali ymo nūqā dormit: qui. ea. ii. Cōminat vento et mari. et q vt: Tu obtatio potestati maris: Dant' et mare demones et pīcatores sūt q bus dicit tace: quāsi compesce edicta iniquoꝝ regum vt voluerit: quia non est homis vt dirigat gressus suos. Tranquillitas magna: pax ecclesie post profectū: fiunt theorica post actiuam vitam.

Dormiebat. Discipulo nauigātib' ipse obdormit: et fidelib' regni futuri quicq; molestie' ppellancia fortido statu vel remigio ppti consentus mōdi fluct' post terga tactantib' subito christi pallio adiuuāte: q alcuā

Nicolaus

uit ad magnificū regnū granū. et ps insla et dicit. xxv anū. viii. ca. excepto qd hic subdit: a Et talib' mul. para. lo. cio ver. sunt po. audi. qd ergo nit Theophil' dicit: Cū turbe erāt indocte a cōfuet' nostr' instruit eos p similitud. rerū sensibiliū. q erāt eis cognite. Et hoc videt ꝫ tradiderit eis qd ā dixit christ' apīo codē ca. Nobis dicit est nosse mysteria regni dī. illis aūt q. fiunt illis in parabolis vt videntes videāt et nō videant. et xxv anū. xiii. In parabolis loquor eisq; videtes nō videant nē. Dicendū q sacra scriptura hoc hz ppriū q sub ita habet plures sensus quoꝝ aliquis sūt potentiores et alti magis latētes. et ideo in parabolis rōi turbe capabile sensum magis patentē: non aūt latentē. sed de tali intellectu docebat ꝫ suos apīos ad partem. ideo subdit: b Secretū aūt discipulis suis exponebat eis de turbis ad plācā ē vt videtes videāt et nō videāt. i. capiāt sensum magis patentē: nō aūt latentē. c Et ait illis in illa die. Nic ꝫ sūt descripsunt

dūte puppim crucis vt somnū mortē caperet: fluct' blasphemātū. demonia eis ecrant. pacifice assurgant: quibus tamē nō turbantur eius patientia sed dilectōis tm bant tripudiare periclitant.

Mdoza. Et signo crucis imbuti. mādāt relinqre blasphemias: nauē cū illis confundām': mare tranare conamur. Sed q nō deserebat nisi q dq mīct custodiens tirael: nobis naufragātib' deus: q inter medios vtrantū mīsus. Dei demēti. vel horiz pauentiū vt nīsi cogitationē. impetu fidei splendor obtenebrabit: spes ultimōde tabescit: amictu silentio refrigescit. Sed ad gubernacul recurram' illum fidulo ecclesiā: qui non seruit sed imperat vētis: qui omnia salubr: qui portum salutis indulgebit.

Tace obmutesce. Nota: q omnis creatura sentit imperium creatōis. Nō q omnia mi māta: vt mentibus deprehēdi: sed malefactæ condītionis que nobis inimicibilia: illi sunt subditi. Luc. 2.

Quid timidi estis. Beda. Quasi quid me possent timere. Cui similē est q posit resurrectionem expectauit incredulitatē illorum: et duritiaz cordis: quia his qui viderunt cum resurgere non credidērunt. Et inf: O multitudo tarditatis corde ad credendum: in omnibus que locuti sunt prophete. Nonne oportuit pati christum: et intrare in gloriam suam?

Et timuerunt. Mdoza. Pauore hominēs mirati sunt dicētes: Quantus est hic ē. Non ergo discipuli: sed alii qui in naui erant mirabantur: de eo dubitantes: cui mare et ventus obediret. Vel etiam ipsi discipuli rerā hominēs vtat: quia necdum nouerāt potentiam salvatoris.

Venerunt. Beda. Gerasenorum. Beda. C. V.

Verba vbo insignis arabie trans lordanem sitacta meridi gerasa in tribu manasse: nō longe a stagno tyberiadis in quo post peccipitati sūt: significat gentes quas post resurrectionē sua dominus missio predicatorū visitare dignat' est. Unde bene gerasa sue gergesi: colonum ciuitas: sue adhuc appropinquāte inter ptat: q gentili pplo colonum. i. habitatum a quo viu incolebat expulit: et qui erat longe factus est ppe in sanguine christi.

Homo in spū. Hi. Nō ille desperatissim' est pplo gētili qui emittebat apīo. Elatus: supb': immundus: sanguinarī': ydolatra: ignominiosus: nec lege nature: nec deū nec hūanū timoꝝ ligat': cui logio nomē est. Uocat mīa q cadāt a dextera pte quoꝝ ipse: huic grex porcoꝝ creditur. Ut fine respectu misericordie simul in inferno q imperiū sinatur mestio sufficanē. Ab hio multi fugiunt qui pascebant eos. flagellato enim stulto: sapiens sapientior fit vel prudentior.

Et neq; catenis. Lc. Catenis et cōpedib' q nacos erant legis gētil figni: qb' pstā in re cop publica cohibebāt. Rupt' catenis: vt lucas scribit.

De ira

miracula doctrine ipsi cōfirmatiua. et pmo describit miracula facta in mari. secūdo in terra. in pncipio sequentis ca. sententia pme partis patet et his que dicta sunt xxv anū. viii.

C. V.

Et venerūt trans freti. Hic ipse describit ipsi miracula facta in terra ad doctrine sue cōfirmationē. et pmo describit demoniaci curatio. secūdo filie archisynagogi relevatione. ibi: Et cū ascendisset iesus in nauim. pma in duas. qz pmo describit curatio demoniaci. secūdo ocursio ipsi' curati. ibi: Et cep. ascendere. Expositio pme partis pt et dicto xxv anū. viii. pūcto excepā q vilarrent. c Occurrit ei de mo. ho. in spū. immūdo. i. obsessus a demone. xxv anū. viii. dicit q erāt duo. Ad quod dicendū q fm veritatē duo erāt demoniaci. vt ptē xxv anū. viii' erat furiosior altero in q erat legio demonū. vt dicitur. f. et ille solus nominat hic a marco et alibi facitur. qz non erat ita famosus in malo.

Et semper

per subito agebatur a demonio in deserto: qz etiā in antiquitate ill' legitur ad ea seclera capiēdāt rapt abantur que tam vulgata' quidem placuisset.

Torqueas ne. Lc. Ab agonia tormentoꝝ et a lectione hominē cessare. i. tanto diuitiū gratiose quanto possibat vtutius.

Quid tibi nomē est. Lc. Non quasi rebus interrogat: sed vt confessa publica pestis qua tolerabat: virtus cui ita. gratias apparet. Sed etiam sacerdotes nostri vtuntur qui p exorcismū demones ejicūt solēt dicere: nō alter patientes posse curari nisi quatenus sape possunt omne qd a demonibus vitiū: auditu vi quolibet sensu corporis aut animi vitiositas vomitū cietur: getiatur patenter glaciatur.

Legio est. Lc. Significat populū gentilem innumerū: Mol atrie cultibus maculatū. cui cōtra ē multitudinis ecclē. cor. vtum et ala vna. Unde hanc in babylonis cōstructione insignauit vnitas pspiritū sanctū. Ista in hierusalem p gratiam spūs sancti linguaꝝ varietas est alumnata: et illa cōfusio et hec pacis vsio vocatur: qz electos in pluribus linguis et gentibus vna fides et pietas toto ex te pacificando cōformat. reposoo aut plures sicte q̄ lingue vsiocando cōfundant.

Mitte nos. Lc. Lucas: Et rogabāt eū ne imperaret illis vt in abissum irent. Sciebant ergo aliquādo futuri vt p adventum eius mitterentur in abyssum: nō futura pronūtiantes: sed prophetarum in se dicta recolentes. ideoq; gloriam christi quasi mirabantur: ad illa tendere timebant damnationem.

Luc. 8. c

In porcos. Beda. Porci significant bolea immūdos qui vocē et rationis expertes in monte superbie pascuntur: et luxurie actibus oblectantur: quos per cultum idolorum possunt demones dominari. Nam nisi quis prius mortē vicerit: in eum diabolus potestatem non accipit: nisi forte ad probandum. non autem ad perdendum.

Exeat pecci. Lc. Ex: iaz clarificata ecclesia et liberato populo gentili a demonum dominatione in abditis agunt sacrilegos ritus qui. desiderio ere deret nolucrunt ecce et postmodū curiositate subuerti.

Ad duo milia. Lc. enumerat manifestius de eadem substantia et eodem autore dominum bestiarum q̄ sunt animc: quantum ad vitam hominis salutem duo. mi. porcorum suffocantur.

Qui illi. Ex gdam primatus impio q̄ dñus ipsum ipsum legis fugiant: potentiam tamen eius stupendo et mirando per gentes predicant.

Nicolaus

a Et semp die ac nocte i monumētis. i. gētilib' vbi atoꝝ sup eoꝝ alias demones ibi habebāt ptāt. et ib habitabāt vel corpa eoꝝ et ibi sepulta tanqz habitari potest' sup ea post finale iudicium. b Et interrogabat eū qd tibi nomē est. interrogauit ante ipse nō qz ignorauit: sz vt multitudo demonū in ipso hoc habitātū ex ipsius voce apparet. vt subdit: c Legio mihi nomē est qz multi sum'. A legio aūt ppria et numer' determinat' armatoꝝ sū exercitus: cōtinet sex milia et octoo scaginta sex et inde ei legio i demonibus q̄ mīsit i nos. d Et deprecabat eū. Clegio demonū. e Ne se expellerent extra regionē. i. extra bolea habitationē. vñ et Luc. vbi. vt in abyssum. hoc est illoni vbi dicit demonū. q̄minuit ut tm bolea bitare vlq; ad iudicii vt gloriet sit electoꝝ victoria in demonū tentatiū superatione. f Cū ascenderet. Hic describit curatio demonie qz gr atuo de vbōo ipsi collato voluit sequi ipm. Ipe aūt: g Nō admisit eū. i. nō recepit eos ad apostolatū vel discipulatū. ꝓpter bonoꝝ prudentia passionis. Ut ne alteri dicat demoni q̄ ille sacrati ñ est discipulus ipsi. Et hoc loco accipit q̄ de

Et vidēt illum. Lc. Lucas vident ad pedes eū. ad vidēt non q̄ pedes tantū sunt sicā mētis intrinsece vestigia salutaria ꝫ sequuntur. Et etiam. Marcus studio ppetuus mētis guidet. Vidēt ꝫ p diligens ad plēq; mētis vtola spectā. Et simile indicat: qz ipsius vestimenta ponere pōt dominū ipsi qz a pristina infirmitate cognoscebat eū. simile sanitatē fidei recepisse.

Et timuit. Mirabil est in ipsis sanctis: timorati benedicti. Et sed potū mīlis ipsius dñi legi: mīlis qz ei ꝫ plere ipe ab potēte absens an ius ei vidēt potius a pristina pestilentia liberatum.

Et rogare. Lc. Ex pere. Ex ipsa mestie cū pestis ill ē. Per imigrant archā dei ve Syā.

Nuntia. Lc. Sic q̄z potē refurrectionē potius ꝫ pīcatum dom̄i redeat: et pro pter alios: salut euangelio seruiat: vt potē ei ipse gelizet. modum prepropere nuit: ille ei cū ipe euangelizet pdicatōis meritū et fructū ne redūpīcatū cōmodauit.

Dixit. Lc. Ex fama' mīsit in domū suā. id ē in spūalē legio obseruātiā. et pdicat in decapo li. obseruat decalogi vē a remāo nūc regno sanct' tinct' indici. id ē sunt de ecclia. q cū in ista nīs pē dēt decalogi. q̄ mentalia ad ttaz obseruādā sunt.

Et cepit. Lc. Ex ambos ipse ordinat' et lucas vnit a demone curandi dicit: et vnus ordinatio. et ministe et famulatus. et ibi curatio eius ē famosior. et ibi Marcus. Parcus illuminādi vel illuminatus id ē: indicat' populū' vnitas ille deposita ipsi illuminatus et illuminatus. pdicto ad pedes. i. ad ipsum adorandū ipsi ꝫ humiliatus. rogat pro filia q filii vnat alios vnare facit. Abraham et mortis et Samuel rogant p plebe mortua. et legitur ipse deos cop. Lc. Parcus illuminatus vt illuminat' q̄ vbis vite ppis illūinat. et vt ꝫ possit a ꝓdicō illuminat'.

Quia filia. Lc. Lucas: ppter ea vnica erat ipsi tot' fuer. xii. i ꝫ mortalē. Filia archisynagogi ē synagoga fota a legali timore: spolita. Synagoga mortua ꝫ nata. Dec. xii. Ino. i. qpe pulsat' appropīāre mōchat' qz nesciū a ꝓphē educata postq; ad intelligibilia filioꝝ pacti. et ipsa ad se sobol' gaire debuit. Sciēto autē Ihesum pharisaico ipsi dolo viam desperādi cōmīt. Et cōpit mendi eū. Sed ad puellā similē vadit: a manu ꝓmit. qz indicio salute mōrta ꝓdo qz ego ā corporalis erigit mortis carnalis populoꝝ pdicatōis gratiē.

De ira

moniaci et furiosi post curationē nō gemuerit in cella dei. b Et abiit et cepit ꝓdicare in decapoli. nomē est regiōis. et ꝓ decapoli est pars ꝫ ꝓ tota qō est cuiusq; i Et cū admirāti essent. Pro ipse dolo sui' refutat tanq; filie archisynagogi. et ꝓmo describit hui' facti indecens. secūdo ponit' mulieris sanguinē curatio ibi: Et mulier que erat in ꝓfluuio sanguinis. tertio describit ipsius facti cōfirmatio. ibi: Adhuc eo loquente. filia. iterū trib' partib' ꝓ ea hic que dicta sūt xxv anū. v. excepto aliqd q̄ repetunt. Quā ad ꝓmā partē dicit hic: a Deprecabat eū mul. de. effi. ita in etrc. xxv anū. v. ut qz archisynagogus dixit ꝓpter ea mea modo defuncta est. Ad qd dicendū q cuiusq; fidei reputādo dicta alicui' vel aliquoꝝ aliqñ reputāt eadē verba: aliqñ vo sēsū ꝓ alia verba. filia mea archisynagogi habebat i. et vxorē. fm q dicit hic marcus. verūtā erat ita. ꝓpīnum mom q reputabat mortua. vñ et ipse cū dicit mō loquendi de aliqo q sic ē mentē ꝓpīnū' vt q mortu' est: qz eo modo et multa q̄ alibi reperiūtur: hoc modo loquendi vsus est marcus'. c Circa secundam partem dicit:

Et ipse

Ad hec eo lo. Bc. Mulier fanata Statim nuncia puella mortua: q
ecclia gentium a labe virginum cur ata. ⁊ ob ñdū meritum filia nomina-
ta: continuo synagoga perfidie lato resoluta est: quia in christum non credi-
dit: ⁊ inuidie: quia ecclesiam credere debuit.

Quia filia tua. Bc. Mdum. n. hodie Statī synagoge vidēs. reclamari posse: nō credidit: ⁊ p
rehatur audē ea supplicā
dū ei nō obstāt. Et qō
hostibus ⁊ ipsi⁹ dño ꝛ
posuit. vñ sequit Adhuc.

Archisynagogo. Archisynagogus ecclie ꝛ
doctor⁹ legis. de qbꝫ sup
ca. mo. Cxvi. ⁊ pha. Qui
si credē nō uerit ꝛ fructa
eius synagoga salua erit.

Et non admisit. Bc. Blasphemis ⁊ irrisi-
ribus nō sunt reuelanda
mysteria: sed fidelibus q
honorem. Unde alibi. in
structa. est. n. f.

Flentes ⁊ ululātes. Bc. Et cum cōq̄ spant
in vbo: ⁊ eternū exultā-
bēt ⁊ ha. in c. Bc. Iudeis
merito infidelitatis sy-
nagoga amisit: ⁊ ideo in
fletu ⁊ ululatu mortua
iacet. Sz ideo cū fundit⁹
interire nō possunt. vñ se-
quitur: Et irridebāt

eū. Ipse vō eiectis oībus assumit

patrem ⁊ matrē puelle ⁊ q̄ secum
erāt ⁊ ingrediunt vbi puella erat

Non est mortua. Vbi tanta desperatione
⁊ alia recepta vnit. ⁊ caro
fusciuida quiescit. Dnc
meo ē vētantis vt mortui
q̄ resurrecturi nō dubitā-
tur dormientes vocentur.
vñ: Nolum⁹ vos ignoꝛe,
fratres de dor.

Bc. Cū alia q̄ pecca
uerit memorat: ea in eam
dño aduitā eternā fuisse
nobis qdē mortua fuisse
sed ei obtemperasse non in-
congrue dici potest.

Electio omnibus.
Bc. Mdor. Turba efficit vt puella fuscitet. q̄ nisi secularis cur⁹ multitu
do a corde eiciat: ala q̄ suus tacet mortua nō fuscitat. Dñs. n. se prestare sue
cognitōes spargit: ad consideratiōnē sui sese multi ꝛnos colligit.

Thabita cumi. In fide nrōe qui cuiuscūq̄ pōt nō pt̄ ē q̄ puella
surgat. Sed forte ad vim obiice iustino cpt̄m̄ hoc addidit: tibi dico sur-
ge. ⁊ magis similem loquēdi q̄ vbi intimare curauit. Sic sepe apostoli ⁊
euāgelice cā aliaq̄ testimonia assumūt: magis sensum q̄ verba ponunt.

Petro. Ad puellā dī thabita cumi. i. puella surge. A archisynagogo dī.
filia tua mortua ē. Vbi nō ē mortua: sz dormit. vtrūq̄ ē mortua vobis q̄
mihi dormit. Amor⁹ pī. erat puella. ⁊ anie. xii. mulier ppetua pā heredē
rīs apparēt. i. initio fidei credētiū vñ dī. Credidit ara. dō. ⁊ repu. ei ad iu.

Bc. Mdcxlv. Et ipse tres mortuos fuscitauit: tria q̄dē alios significat.
Puella fuscitat adhuc i domo clausā. i. alios p̄clusos vbi nō acti. discretōi
male pōtēt. Juuenē fuscitat ū extra portā deducēt. i. pōst q̄ p̄cēdi ū p̄dicti
ad actū. Sublatat lazarū ū sepulc. ⁊ vbā p̄clusis: pecūdi alios male elōi:
⁊ alios fama cōfpōi. Puella paucis alloq̄t: q̄ cū facile reluctat q̄d ⁊
mōtuā negat ⁊ alios sibi cito reluctari ōmōstrat. Juuenē plūs cōtendit
cū vbi tibi dico surge: q̄ talē ale aliq̄s difficile⁹ resuscitēr. Ad monumētū
lazari frēs turbat: lazarū magē voce clamat. Lazare: vēi foras. Sibi vbā

de lyra

eni credenti ipsū posse illū sanā: si tñ a mortuis fuscitā. et q̄ ps q̄ erāt
erat ipsecta. f Et nō ad. q̄dē si sug. q̄. obiicit. q. i. opis⁹ miraculoꝝ nō
vt facies ihesu obtentōi: Et vbi expli cit⁹ discipli⁹ q̄ erāt facturi mira
cula. ver. xiii. q. i. opis⁹ miraculosi mānifestat dei glia. ⁊ ō aliq̄s facibat mi
racula. vel fidē publicē: sicut ps. i lacari fuscitauit: ⁊ cet. nam illuminatōe essē
dcm expli discipli vt i. rabi⁹ sperēt dei glias tñ. ⁊ nō ppter. q. Thabi
tha cumi. cui⁹ filie vtutē cohobitatie q̄dā fma ē nomē. ⁊ sacra. ybā vt ps
p interpretatiōē. Scā dā alt. q. thabitha nō est nomē cōmune: sz est ppriꝰ
nomē illi⁹ puelle que fuit fidelitata: ⁊ hoc ps p similē Act. ix. vbi dicit: In
Joppe aūt fuit quedā discipula nole thabitha ⁊ ideo marcus p nole ppriꝰ
posuit cōmune interpretādo. i. puella. Sciēdū etiā q̄ illud q̄ ibi interpōi
tur. i. tibi dico nō ē de significato sermonis hebraici hic positi: sz addit fuit
ab euāgelista ad maiorē expressionē q̄ ad verbū xpi illa puella fuscitauit.
b Et precpit illis vehemēter vt nemo illud sciret. cū tm est expedita p hoc
volūs dare cpt̄m aliis vt nō quereret obtentōē in operib⁹ miraculoꝝ.

Et iussit

ostendere peccati sui vlcus. ⁊ Jā est labor fructuat. Notādū hic q̄ publi
ca nocā publico eget remedio. Iniuria aūt ⁊ secreta possunt deleri penitentia.
cui ⁊ secreta. Puella in domo tacens paucis arbitris surgit. ⁊ eis pepiuit
vt nemini dicant. Juuenis extra portam turba multa comitante ⁊ vidēte
Lazarus de monumēto vocatus intanti tinotuit: vtppter hoc turbe cir

mo id faceret. Et iussit dari illi mā
ducare. C. VI.

Et egressus inde abiit
e ſ negauit vbi natus fuit
in patriam suam. Et se-
quebātur eum discipuli
ſ male sabbatū celebrāt⁹ vocat absentia operibus.
sui. Et facto sabbato cepit i syna-
goga docere: ⁊ multi audientes
admirabant in doctrina ei⁹ dicē
tes: Unde huic hec oia? Et que
ſ .doctrina
est sapientia que data est illi: vir
ſ hic.tantus ſ miracula
tutes tales que per man⁹ eius effi

Nicolaus

a Et iussit dare illi mā
ducare. ad probatiōē vere
resurrectiōis: nē ⁊ tpo p⁹
resurrectionē fuā māducauit eā aplis. vt hr. Et nec ꝛtūlit. ad maiorē credēti
tē eoꝝ que dicta sunt hic ⁊ alibi de miraculis xpi: quarē vtruꝫ tpo fuerit
miracula sola diuina virtute. ⁊ arguit primo q̄ sic: Dicit. n. Leo papa in
epla ad Flauiani. Eā in xpo sint due nature, vna ca⁹ ē. f. diuina q̄ fulget
miraculis, altera. f. humana q̄ succūbit iniurijs. ergo sic se hēt humana nā
ad succūbendū iniurijs se hēt diuina ad agendū in opib⁹ miraculosis. ⁊ si
la nā humana iniurijs succūbit, q⁹ talia pati repugnat deitati. ergo sola na
tura diuina agit in opibus miraculosis. Et ꝑmat auctoritate ps. cxxxv.
Qui facit mirabilia magna solus. q̄ sola ꝑtinētia ē principij agēdi mira
culū. Jā ergo miracula ecedūt totā virtutē nature create. nā aūt humā
na in xpo creata ē. q̄ vt vf in multis attingit opa miraculosa. Contra q⁹ xpo
p tactū corporis sanabat miraculose. vt dictū est de muliere patiēte fluxuꝫ
sanguinis. ⁊ .f. vj. ca. Quotquot autem tangebant eā salui fiebāt. si ergo ta
lis tactus nihil ageret in sanandō fidelia frustra adhiberet. q̄d nō cōuenit
ipsi xpo. f. aliq̄d frustra agere. ergo ille tactus aliq̄d faciebat. ⁊ certuꝫ est q̄
ptinebat ad humanitatē. ergo ꝛc. Rcpōdeo. in hac qstione sic est ꝓdē
dum. q̄ primo videndū est qualiter viri sancti viui vel defuncti, quorum
miracula scripta sunt in illis operati fuerunt. facilēo qualiter xpo tm̄ tum
homo operatus fuerit. Circa primū aliq̄d est certū. videlz q̄ miracula nō
possunt fieri aliqua virtute tanq̄ principaliter agēte nisi virtute diuina. q̄
sicut dictū est: opatio miraculosa excedit totam facultatē virtutis create. si
mulier certū est q̄ sancti viri ad miracula posūt operari meritorie. q̄ frequē
ter ceptum est miracula facta fuisse a deo ad precos sanctoꝝ. Sed dubium
est vtrū viri sancti in miraculis aliq̄s operi sunt p aliquā virtutē in eis ere
atā. nō ac illa sit principalis ratio agendi sed tm instrumentalis: vt sic do
nec tanq̄ principaliter agēs fecerit miracula p sanctos tanq̄ p quādā istru
menta. Et hanc qstionē relinqt aug⁹. xxi. li. de ciuitate dei insoluti. vbi
enarrato multis miraculis martyꝝ dicit sic: Sūc enim deus per spūm
miro modo opa sua tempoalia operatur eternus: sine p suos ministros ista
facit: ⁊ cui ipse q̄ per ministros facit: siue quādā facit ipā per martyꝝ
rum spiritus sine p bolen adhuc in corpe constitutos. siue deus ista p an
gelos quos inuisibiliter immutabiliter intra ea creaturā imperat operetur. vt
q̄ne per martyꝝ fieri dicunt eis celebrib⁹ ibi ⁊ impetrantibus. non etiam
operantibus fiant siue alia istis. siue alia illis modis. qui mi lo modo cōpre
hendi a mortalibus possunt. ei tamē amicus⁹ fides hec in qua carnis in cer
nam resurrectio predicat. Beatus tamē Augꝰ hanc qstionē determina
re videt. ii. li. dialogoꝝ: vbi dicit sic: Qui deuota mēte deo adhēret eā rep
necessitas expetit adhibere signa modo vtcūq̄ solēt vt mira quoq̄ aliquā
do ex pce facilit. aliis ꝛ potius ex charitate illius a deo. ⁊ hoc probat exēplo
ter ratiōe ⁊ exemplo. Ratio aūt talis est. Cui obediūt illud q̄s est minus
non est mirū si aliquādo pcedant q̄s est minus. sed maius: est pcedere ad fili
os dei fieri etiā per adoptionē. cum hoc solū sanctis concedat. q̄ miracula
opari q̄s etiā aliquādo multis dēdit. vt habet mc. xvi. ca. Sed pr multa
conceditur dehno scis. sm q̄ dicit Job. i. Si quotquot adt recipient eā de
dit eis potestatē filios dei fieri. Jā p hoc exēplo q̄ petrus fuscitauit tha
bitham eundo. vt habet Act. ix. ca. animā eo ⁊ sapphiras mori tradidit
fidelib⁹ nō q̄ eadē. Sed solum culpā eoꝝ increpādo. Act. v. ⁊ sic videtur il
lud facili facile ex aliqua potestate filii ecclia a deo tāq̄ instrumentum di
uine iustitie. Jā ad hoc videtur facere q̄ gratia dei dūmodo q̄ gratia gra
tis data ꝛ q̄ sit gratia gratum faciens. ⁊ ex aliquādo ab aliquibus dictū fue
rit q̄ q̄ gratia faciens nihil ponit in alia. tñ de gratia gratis data ab hoc
bueēdit q̄ aliquid ponit in alia. ⁊ hoc patet manifeste de gratia gratis
data. q̄ vocatur sermo sapientie ⁊ sermo scientie. i. Cor. xii. quia significat
quādā eminentes cognitōes diuinoꝝ ⁊ humanoꝝ. q̄ ponit aliquid in alia.
similiter fides. ꝓphetia. gratia loquendi. ⁊ interpretatio sermonū: ⁊ cetera
hmōi videt q̄ gra sanitatū ⁊ opatio virtutū. i. miraculoꝝ que ponunt gre

Piero. Filie sunt vocatur. ⁊ hoc mysticum. f. fides q̄ fabricatus est
aureā ⁊ solē. ecclia primā ⁊ loquēte. q̄ sup figura amisit. ⁊ puella surrexit
Non est prophēta ꝛc. Prope naturale est cuiq̄ ciuis honore ꝛc.
nō ops sed infirmā qui videre recedunt.

Jlido. Contutur spe veritas origenem. Ut quia est filius: vñ: Bea
humilia despicit: ⁊ alta a longe cognoscit.

Et nō poterat. Nec
eius incredulos penas ꝛ
demnauit. facilis multas
arietes. Bd. ex his patria
delpicit: paucos tñ sanitos fecit: q̄ntū ex penit
credulitatis fuit. Bd alteꝝ
quoniā infidelitē signa fac
nō tāq̄ in corpe sanatio
ne q̄ animarum.

Et mirabatur. Bc.
Non quasi de impotēti
so: sed quasi mirandum
estimāt. quia nec people
tis credunt. nec ipsi quez
pscientiam arguūt.

De lyra

gratis date. dicit aliquā
virtutē in alia cōferri.

Dicunt tamen aliqui q
tūta virtus opantis miracula non est aliqua virtus māsa q̄ modū habi
tus. sed per modū passionis transeuntis. sicut ꝓphetia. ꝓpter quod tales
nō possunt facere miracula quotienciēq̄ volunt nec ꝓphetare. Sed quicq̄d
sit de cōclusione. nō tñ nō valet. q̄ sicut dictū est talis virtus opandi mira
cula nō est principalis. sed tñ instrumētalis. instrumētū autem operi non
pōt q̄ tale sit ꝓfectū p formā suam nisi mouear actualiter p manū artifcis
sicut patet q̄ securis nō pōt secare nisi p manū artificis mouear. ⁊ ideo da
to q̄ talis virtus sit manēns nō pōt tamē operari ad miracula absq̄ moti
one diuine virtutis principaliter agentis. si tñ talis virtus sit mānens vel p
modū passionis transeuntis solū. sicut est motio instrumēti cum mouet ab
agēte principali. nihil dico mō. Jā ad cōclusionē indicit illud q̄d a sanctis
⁊ doctoribus catholicis vt de sacramētis nouē legis. videlz q̄ efficiūt q̄d
figurāt ita q̄ tanq̄ quedā instrumenta diuine misericordie ad inducē
dum in gratie ipsam instrumētaliter attingēdo. vel saltē aliquā dispositio
nē ad ipsam: vt caracter vel aliq̄d simile ex cōsecratiōe in sacramentis que
nō imprimūt caracter ē ita q̄ in sacramētis est aliqua virtus ad efficiendū
mō predicto. ⁊ tamē sacramēta cōsistunt in q̄dā rebus sensibilibus. ⁊
ideo multo fortius videt q̄ in aliquo sancto⁹ virtus debeatur vel videa
tur posse poni aliqua virtus diuinitus eis cōcessa in opibus miraculosis
p modū predictū. Et dicitur ps quād dicendū fit de humanitate xpi q̄s est
organū seu instrumentū cōiunctū ipsius deitatis. sicut manus est instrumē
tū artificis. Dominice aūt alii q̄libēcūq̄ sancti nō sunt sic cōiuncti. ⁊ ideo
sunt quasi quedā instrumenta deitatis separata. sunt ecclie sacramenta. instrumenti aūt cōiuncti magis participat efficaciaꝫ
agentis principalis q̄ separati. ⁊ ideo talis virtus operādi miracula effica
cior inuenit in humanitate xpi q̄ in quibuscūq̄ alijs. Ipse dictis pōt respō
deri ad argumēta. Ad primū dicēdū q̄ similis tenet q̄ nil ad hoc q̄ sit hu
manitas in xpo tanq̄ ratio patiendi. sic dicimus esse ratio ꝛ principium faciēdi
miracula principaliter nō tñ tenet q̄ntū ad secundū. q̄ nō repugnat humā
nitati xpi operari ad miracula p modū instrumēti. repugnat aūt operari qua
litercūq̄ pari. Nec tñ rōne assistentie sapphire silentia nunciauit. q̄ si
cut dec est vera: deus passus est. ita hec est vera demonstrata ipso: ille puer
q̄ est stellas. Ad illud q̄d inducit de ꝓpal. dicendū q̄ in solano non cōsi
dit humanitas tanq̄ instrumentaliter agens. sed tāq̄ principaliter. ⁊ sic in
telligendū est respectu aliorū sanctoꝝ q̄ solus deus facit miracula. f. tanq̄
principaliter agēs. Ad secundū dicendū q̄ instrumentus in virtute principa
lis agentis bene attingit ad aliqd q̄d creāti faciunt. ꝓpter obnoxietem
ei sm se sicut calor naturalis in vermiculo generat carnes. vt habetur. ii. de
ei sm se sicut calor naturalis in vermiculo generat carnes. vt habetur. ii. de
ala. Argumenta autem in contrarium concludunt tñ q̄ humanitas xpi ope
rabat ad miracula sic agēs instrumētale ⁊ secundarii. q̄d ꝓcedit. C. VI.

b Et facto sabbato. Postq̄ descripsit eos ex fonte ꝓfectionis in xpo.
c hic ꝓsequitur deinde de luce emulatiōne eōrū a ipsum. ꝓpter doctri
nā ⁊ miracula ipsius. ⁊ ps sententia ex dictis xpi. xvii. exceptis q̄
sequūt: c Nōne hic est faber ꝛc. in xpo adhuc dicit fabri ferrarii. Crediderūt
enī illi q̄ erāt circūstātes q̄ ꝓ ipso dicebāt. artifex exercuit. q̄ nō sint occupati⁹ in do
ctrina ⁊ miraculis vsq̄ ad tricesimū etatis anni. nec alī fuit literatus filius
ꝑs q̄ vt Job. vii. q̄do hic literatus sit cū nō didicerit. nec ē similis q̄ talia
ꝛpe fuerit ostendat. magis ut videtur ē q̄ fuerint occupati⁹ artifex ꝓ suis pcura
tiuī q̄ ī alia. ⁊ ꝑ vf ꝓ xvii. illoꝝ q̄ crāt de nazareth. q̄ modū fuit vñdū ex
q̄ncēdit ⁊ fabre cū vocabāt. d Et nō poterat ibi virtutē vllā facere.
Illud nō posse nō refert. ad potentiā cui⁹ absolutā. ⁊ cōsequēter ꝛ dicitur
q̄ nō erat ꝓpria q̄ ibi faceret multa miracula. cui⁹ cā subdit cū dī. e Et
miratur ꝓpter loci infidelitatē coꝝ. fides. n. cuiq̄ cuiuscūq̄ est meritoria de cōgruo
q̄ eis fit miracula. sic ps ca. secūdū de multis ex languidis cui dicit. f Fi
fides tua salua te fecit: ⁊ multis aliis locis. f. euāgelia simile habet.

Et circuibat

Et obdormit et. Hic. Matthei. xiii. apli. et dat ei⁹ pbis scripta
hodie vt ostendat verbū dei a facili. et ei⁹ ministeriū facilitate mi
ra esse: et q̄ vigilāt: ego eis ministrādo fidei veritate cognoscant.

Et dabat illis po. Benigne⁹ ordo a magistro ad discipulos et
singula pcedit facile. Sed q̄ pcedūt sine agit: illi sine intermissio q̄ sibi
agunt et alis vtilia: vbi ad vltima pbi
ant. Secundum ordinē ordinis nō
minis dicitur. ambula.

¶ Se quid tol. Cōsa
ri pbis dicit: vt nihil
possit cruciatus timere ne
dum tm̄ pauēre apōlis:
minus alios pauidos cōsolari
eternis.

Dc. Matthe⁹ et lucas
memorāt vbm discipulis
dedisse: vt nec virgam ferāt: marcus ne q̄ tollāt
nisi virgā). Sed illi
recte virgam acceptant
marcus per virgam pote
statē acceptāt necessaria
et fiducialia intelligit.

Calciatos sandaliis. Dc. Ut post nos tantus
sit nec euāgelium ad terras
illi est nec euāgelium ec
clesiarum nec in cenis cō
modis imitatur.

Ne induerentur duabus tunicis. Dc. Ds
est vt simpliciter ambu
lent non duplicitēr.

Et exeūtes pul. Dc.
Populus accūt de pcdi
bus in vehementi labo
re sui q̄ ingressi sunt ciui
tatē q̄ sollicitio vsq; ad
illos peruenerit. Vel q̄
nihil ab eis acceperit ad
victū necessariū q̄ euāge
lium ipsorum.

Et exibant. Dc.
Jacobus dicit: Infirma
tur quis in vobis idu. p.
ec. v. o. sup c. vn. c. o. 42.
Unde ps ab apōlis hunc
mos esse traditū vt ex
gumini et alij egroti vn
guātur oleo a pontifice
consecrato.

Et audiuit. Dc. Et
ens: Audiuit here. tetrar
cha ois q̄ fiebāt ab eo: et
hesitabat eo q̄ dicebāt a
q̄busdā q̄ ioānes resurre
xit a mortuis: et q̄busdā
q̄ helyas apparuit.
Unde intelligendus aut
cōfirmatum cū ex alioꝝ
verbis credēdo dicit: aut adhuc hesitando: quem ego decollaui et.

Quia ioānes bap. et. Dc. Mira contra dominū simulatio iudeoꝝ

Nicolaus

a Et circuibat castella in circuitu docēs. q: sui doctrinā ei⁹ replerent: pariter ad alios docēdos trāsiuit et ita fecerunt apli. sm q̄ pbs Act. xiii. ca. Nobis oportebat primū loqui. l. iudeis verbū dei: sed q̄ repellitis illud et indignos vos iudicat eterne vite: ecce quarto imur ad gētes. sic et pcepit no bis dns. b Et pauerunt. xii. super. iij. ca. Descripta est collatio prāsio pādi fed apli. Hic describit exercitio victe prāsio. et sm̄o describit apo stoꝝ missio ad pādi. sedādo eos et reducēdo ad christū. tbi: Et exeūtes apli ad christū. Prima in duas. q: sm̄o describit victa missio. sedādo eā. In pma q̄ victio Matth. c. exceptis q̄ sequūt: c 85 calciatos sandaliis. Matth. x. vbi q̄ nō portare et calciamēta. Et q̄ ps q̄ sandalia nō dicunt calciamēta. pōt: qui tūc poterāt vti apli. vt hic dr: d Et vngebant oleo multos egros. Ex hoc loco ps q̄ victio extrema q̄ est infirmoꝝ fuit institu ta a ipo. e Et audiuit rex herodes. Hic pōit describit opinio herodis eoꝝ herodes. Circa primū tūciādū q̄ apōlis pdicantib⁹ adhuc nō ipi et alij herodes audiuerūt tm̄ de ihesu q̄ miracula: q: nō fecit nec tūc pdicātes sed cū facturos miracula in nomine eius: et sic dicit. Et fallo q̄ ipe eē ioānes baptista q̄ decollauerat et q̄ a mortuis surrexerat. Et q̄ ps q̄ tūc herodes nō fuit de secta saduceoꝝ q̄ negabant resurrectionē: sed de secta pharisęoꝝ q̄ credulitatē illoꝝ. Et circūibat ca
stella in circuitu docēs: et puēca
uit decedere: et cepit eos mittere
binos: et dabat illis potestatem spiri
tuū immundoꝝ: Et precepit eis ne
quid tollerēt in via nisi virgas
tm̄: nō peram: non panē: neq; in
zona eoꝝ: sed calciatos sandaliis:
et ne induerent duas tunicas:
et dicebat eis: Quācūq; domū
introieritis: illic manete donec ex
eatis inde: Et quicūq; nō receperint nec audierint vos: exeūtes ide
excutite puluerē de pedibus ve
stris in testimoniū illis. Et exeūtes
predicabāt vt penitentiā agerent
et demonia multa ejiciebāt: et un
gebāt oleo multos egros et sana
bantur. Et audiuit rex herodes:
manifestū eniz factum est nomē
eius et dicebat: Quia Ioannes
baptista resurrexit a mortuis: et
propterea virtutes operāt in illo.
Alij aūt dicebant: quia helias est.
Alij vō dicebant: quia propheta est quasi vnus ex prophetis.
Quo audito herodes ait: Quē
ego decollaui ioannē hic a mortuis
resurrexit. Ipse enī herodes
misit ac tenuit ioannem: et vinxit
eum in carcere propter herodiadem vxorem philippi fratris sui:
quia duxerat eaz. Dicebat enī io
annes herodi: Non licet tibi ha
bere vxorē fratris tui. Herodiaz
autē insidiabat ei et volebat eaz
occidere nec poterat. Herodes au
tem metuebat ioānem sciens eum
virū iustū et sanctum et custodiebat eum. Et audito eo multa facie
bat: et libēter eum audiebat. Et cū
dies opportunus accidisset: herodes in natali suo cenā fecit principibus et tribunis et primis galilee.
Cumq; introisset filia ipsius herodiadis: et saltasset et placuisset
herodi: simulq; recūbentib⁹ rex
ait puelle. Pete a me quod vis:
et dabo tibi. Et iurauit illi q: quod quid petieris dabo tibi: licz dimidiuz regni mei. Que cū exisset
dixit matri sue: Quid petā? At illa
dixit: Caput ioannis baptiste.
Cumq; introisset statim cum festinatione ad regē: petiuit dicēs: Volo
vt protinus des mihi in disco
caput ioannis baptiste. Et contristatus.
Rex propter iusiurandū
et propter simul recūbentes: noluit eam contristari: sed misso spiculatore precepit afferri caput eius
in disco: et decolauit eum in carcere
et attulit caput eius in disco: et
dedit illud puelle: et puella dedit
matri sue. Quo audito discipuli
ei⁹ venerūt et tulerūt corp⁹ eius: et
posuerūt illud in monumentū. Et
conueniētes apostoli ad iesum
renunciauerūt illi omnia q̄ egerant et docuerāt. Et ait illis: Ve
nite seorsum.

De lyra

quia eaz habebant: vt habet Act. xviii. Circa pauli et victio Matth. xiii. f Ipse enī herodes. Hic ponit pro laudatione, tristitia eius principalis malitie erat decollatio ioānis baptiste. ab inde autem hic describit modū dicte decollationis. et sm̄o describit eī incarceratio. sedādo incarcerati decollatio. ibi: Herodias aūt. tertio decollati tumulatio. ibi: Quo audito discipuli ei⁹ venerūt et. Sententia aūt literalis trium partiū ps et victio Matth. xiii. exceptis q̄ sequūt circa pauli secundū. g Herodias aūt insidiabatur illi. ipsa enī timebat ne herodes ad pēnitentiā iohānis de peccato suo penitēret: et eaz merito suo redderet. et ideo querebat mortē iohānis. h Herodes aūt metuebat ioannē. solo enī metu tenebat aby interficiebat iohānē: q: pter sanctitatē ei⁹ quē erat nota tei ppla timebat ei ioannē interficere ne totus ppls illurgeret ptra eū: vt plenī ps Matth. xiii. i Et libēter eum audiebat et. licēt illud erat simulatorie: vt ex tali auditu iohānē et eius operatione victis ei⁹ aliqb⁹ retineret populū a rebellione ptra ipsum: vel q: postea iurauit dare puelle saltanti quicq̄ peteret fuit malitiose factum: vt ratione iuramenti et multitudine magnoꝝ eū eo comedentiū haberet occasionē occapiendi ioannē absq; rebellione populi qui habuit eū excusare tale in parte propter illa. et hāc sufficiat tenet Beda super locū iste. et ego subdimus:

k Et perturbatus est rex. dicit Beda q: ly trituret i facie. hoc habet ibi et conside-

Et cōuenientes

tēplabat: vt sub occasione pietatis impius fieret.

Caput eius. Dc. Hugo. Caput logis ag̃ dr christus: ab eoꝝ abdi
dit. ppcio. l. a iudaico ppla et dat pueie de gentibus. Et mane collo: et
puella dat matri sue adulterē. l. synagoge in fele crucifixe. Corpus iohānis
sepelit: caput in disco locat. liuer a tymo ingit: spiritus in altari honoratur
ac fumitur.

Dc. Johānes capite mi
nor. Clima illius qua
dr⁹ a pplo erudiebatur
ministrari ostendit. Ubi
sus in cruce exaltatus: q:
qui ppheta ds audiebat
deus: et pbs ppheta est
cognit⁹. Nisi et ipse ioan
nes: Nisi oportet credere
me alteri mini. Johannes
adhuc q̄dē existebat mundi
cū vinc decollare iubebat
nanq; est. Christus autez
qui est lux mundi cuz in
cipiunt credere vincit.

Beda. Solet hero
des et pharao legunt na
talia sui vtem celebrasse
et vterq; solemnizasse cū
quinc sodalit. Sed hero
des tanto nequi⁹: quanto sanctum et veritatis
doctorem et regia celestis
preconem occidit: et pro
voto saltatricis caput de
cisi ante comuiuas inferre non puduit. Pharao
peccantem cunctum occidit. Uterq; tamē exemplo melius est et velius
nobis vtem mortis semper cōmemorando timere: q̄ vtem natiuitatis
luxuriando celebrare.
Homo enim ad laborem nascitur: et sancti per
mortem transeunt ad requiem.

Et intristi. Beda.
Non execrantur a peni
tio per iuramenti. Idco
enim forte iurauit: vt occasionem fingeret occidendi. Et si illa patris aut
matris interitum postulasset: non vtiq; pcessisset herodes.

Et contristatus.
Dc. Confecto more scri
ptur⁹ contristatur: nō ut
sed multoꝝ opinio. Sic
ut et ipse Joseph ab ipsa
quoq; matre dicit pater
eius: sic cōtristatus herodes: q: hoc dissidebat putabat. Dissimulator mi
tio fuit tristicia patrebat in facie: leticiā celabat in mēte. Secluso iuramēto

De lyra

g Et cōsumitus. Hic describit reuersio apl̃oꝝ ad ihesum: vbi sm̄o describit cōdēnatio ipi ad ipsos redeūtes. sedādo ad ppām ipsū sequentē. ibi: Et videntes. Circa primū vñ: Et congregati apli ad ihesum. de pdicatione reducentes ad ipsū. h Et docuerunt. ei ea q̄ egerāt et docuerāt. i Et dixit illis. cōpatiēdo eis de laboribꝰ suis. k Venite seorsū et. vt sic post laborē gerēt aliquātulū. in hoc edocet ipse q: pdicatores vbi diuini post laborē pñt recipere cōfortē. l Et abscedētes. i. vt egressi a turbis petiert quie. q Et videntes eos. Hic ihs describit cōdēnatio ipi⁹ ad ppām ipsū sequentē. Et sm̄o describit victa cōdēnatio. z⁹ pharisęoꝝ. Notanda. ca. sequēti. Circa primū sm̄o describit pdicatio ipi ad po-

Nicolaus

pulos ipsos pdicātes. r ad discipulos eos de populo liberādos dicit: Et coepit discipulos suos. s ad ihesum ipsos curādos. ibi: Et cū introisset. Circa primū vñ: Et cū introisset ihs in quādā vīam. ad ips

sit ab actibus proprijs requiem habet corporis. Qui autem a cogitationibus pessimis requiem habet mentis. Vnde apl̃s supra vtrisq; simul vtilia quum precepisset requiem corporis quum per ieiunium abstinentie calcanei illico bonum hoc perficiunt. Requiescite pusillum. verbis tm operam spondent. Hec ait quasi dicat. Requiescite pusillum. verbis tm operam spondent.

Erat ait quidam regulus. Et accedens quidam archisynagogus nomine. Et accepto quidam nomine iairus: et cum vidisset eum procidit ad pedes eius. Et rogauit eum multum dicens. Quia filia mea in extremis est. Veni et impone manum super eam: et saluabitur et viuet. Et abiit cum illo. Et sequebatur eum turba multa: et comprimebant eum. Et mulier quedam que erat in fluxu sanguinis duodecim annis: et multa passa a multis medicis: et erogans omnia sua: et nichil profecerat: sed magis deterius habens. Cum audisset de iesu: venit in turba retro: et tetigit vestimentum eius. Dicebat enim quia si vestimenta eius tetigero: saluabor. Et statim siccatus est fluxus sanguinis eius: et sensit corpore quia sanata est a plaga. Et statim ihesus cognoscens in semetipso virtutem que exierat de illo: conuersus in turba dixit. Quis tetigit vestimenta mea. Et dixerunt ei discipuli eius. Vides turbam comprimentem te: et dicis quis me tetigit. Et circumspiciebat videre eam que hoc fecerat. Mulier autem timens et tremens: sciens quod factum est in ipsa: venit et procidit ante pedes eius: et dixit ei omnem veritatem. Filia inquit ei ihesus fides tua saluam te fecit. Vade in pace et esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquente venerunt a principe synagoge dicentes. Quia filia tua mortua est: ne amplius vexes magistrum. Ihesus autem audito verbo dixit archisynagogo. Noli timere tantum crede. Et non admisit quemquam sequi se nisi petrum et iacobum et iohannem fratrem iacobi. Et venit in domum archisynagogi: et vidit tumultum et flentes et ululantes multos. Et introgressus dixit eis. Quid tumultuamini et ploratis. Puella non est mortua sed dormit. Et irridebant eum. Et cum eiecisset omnes assumpsit patrem puelle et matrem et eos qui cum eo erant: et introibat ubi puella erat iacens. Et tenuit manum puelle et ait illi. Talitha cumi quod est interpretatum puella tibi dico surge. Et continuo surrexit puella et ambulabat. Erat enim annorum duodecim. Et obstupuerunt stupore magno. Et precepit illis ne cui dicerent hoc: et dixit ut darent illi manducare.

Et egressus inde venit in patriam suam: et sequuntur eum discipuli eius. Et cum factus esset sabbatum cepit docere in synagoga. Et multi audientes admirabantur in doctrina eius dicentes. Unde huic hec omnia: et que sapientia que data est illi: et que huiusmodi virtutes per manus eius efficiuntur. Nonne hic est faber filius marie frater iacobi et ioseph et iude et symonis. Nonne et sorores eius hic nobiscum sunt. Et scandalizabantur in eo. Et dixit eis ihesus. Quia non est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua et in cognatione sua. Et non poterat ibi virtutem ullam facere: nisi paucis infirmis imposita manu curauit. Et mirabatur propter incredulitatem eorum: et circuibat castella in circuitu docens. Et conuocauit duodecim: et cepit eos mittere binos et dabat illis potestatem spirituum immundorum. Et precepit eis ut nichil tollerent in via nisi virgam tantum: non peram: non panem: neque in zona es. sed calciatos sandalis: et ne induerentur duabus tunicis. Et dicebat illis. Quocumque introieritis in domum illam manete ibi donec exeatis inde. Et quicumque non receperint vos neque audierint vos: exeuntes inde excutite pulueres pedum vestrorum in testimonium super illos. Amen dico vobis tolerabilius erit sodome et gomorre in die iudicii quam ciuitati illi. Et exeuntes predicabant ut penitentiam agerent. Et demonia multa eiciebant: et ungebant oleo multos infirmos et sanabant.

Nicolaus

Audiit dicit: Duabus denariis panes nō sufficiūt eis s. q. d. tāti. scium nō habent' cū pauperes sint' et hic marcus dicit discipulos gaudiū hoc respondisse ex aliquo nō sub alio verbo. Ex hoc examinio ducimus denarios. q. d. vellem' eis dare ad māducandū quantum nos ire ad emēdū panes possū duobus denariis. et tū hoc parum nō habent' et sic fecerūt ut dixit ihesus. Dicunt ad hoc discipuli reprehendēdo illud q̄ solus phūpp' rīdet: aliqs de aliq̄ dicens vel dicit. dicit ab eo hoc facile vel pīcile et tale dicit. Quot panes habetis ite' et videte. et cognoscūt dicūt quīq; et duos pisces. Ps. vi. dicit solus andreas hoc respōdisse p alia tū verba. Est puer hic' q̄ hz quīq; panes s' dicunt ei hic discipuli hoc et dicūt ei quia nō sufficiūt eis modo sicut dicti. Et de phūppo. Circa finē pūti dicit: b Et iussit eos discipulos suos accūb̄ nauiter nō

quinq; panibus et duobus piscibus in

Hordeum pānis signatum adhuc mentis figuram ad hoc tempus habuit. Et fregit panes et dedit discipulis suis vt ponerent ante eos et duos pisces diuisit omnib'. Et māducauerūt omnes et saturati sunt. Et sustulerunt reliquias fragmentoꝝ. xij. cophinos plenos et de piscibus. Erāt aut̄ q̄ māducauerūt quinq; milia virorū. Et statim coegit discipulos suos ascendere nauī vt precederent eum trans fretum ad bethsaidam: dū ipse dimitteret populū. Et cū ipse dimisisset eos abiit in montē orare. Et cū esset sero erat nauis in medio mari: et ipse solus in terra. Et videns eos laborantes in remigando: erat enī vēt' ptrari' eis. Et circa quartam vigiliā noctis venit ad eos ambulans supra mare: et volebat preterire eos. At illi vt viderunt eum ambulantē supra mare puta uerunt fantasma esse: et exclamauerunt: omnes enim eum viderūt et turbati sunt. Et statī locutus est cum eis et dixit: Confidite: ego sum. Nolite timere. Et ascendit ad illos in naues et cessauit ventus: et plus magis intra se stupebāt. Non enī intellexerāt de panib' erat enī cor eorū obcecatū. Et cū transfretassent: venerunt in terrā gillim matteiam illuminare dicitur:

Et volebat pr. s. Dc. Et ad horam les contarbati: sil. continuo ih̄u beati plus liberationis sue miraculum stupent: et exceptos suo maiores gratias referent. Sic sepe diuina pietas in tribulatione vidētur fideles deserere quasi laborantes in mari discipulos putent. Moyses voluit preterire. Vnde: Quare me. de et qua tri. in. dom al. m. fol. Sed continuo dominus adest. quasi dicat: Cum transiero per aquas tecum ero: et flumina non operient eos: cum ambulaueris in igne non ardebis: et flāma nō ardebit in te. vnde sequitur: Et statim locutus est s.

Putauerūt. Dc. Adhuc heretici putant fantasma esse nec veram carnem de virgine assumpsit. Theodotus enim phariseus: episcopus fert post pondus corporale fm̄ carnem non habuisse dominum sed aliq; pondere et carne super mare ambulasse. Fides autem catholica et pondus eius fm̄ carnem habuisse predicat: et omnia corporum et cum pondere et esse corporali incedere supra aquas non infusis potibus. Vnde tremellius in opusculis de diuinis nominibus ita ait: Ignescimus qualiter de virginis sanguinibus alia lege potuit naturalem formabatur: et qualiter non infusis potibus corporale pondus habentibus et materiale omne deambulauit in humidum et instabilem substantiam.

Nolite timere. Prima fabulatio est pellere timorem. Secunda temperantes posteritie sue virtute cōpescere. Nec mirū si vbi affectante in nostra cōsistat vanitas: quia in quocunq; cedit per gratiam sui auxilio adest mox victoria virtutis et aduersantis mundi et malignoꝝ spirituū bella gestat.

Non enim. Dc. Miraculo panis q̄ erat rebus cordibus offendit. Ambulando super undas: q̄ totum corpus habebat liberum ab omni gravitudine peccati. Placando ventos et undas: q̄ clementia dominatur elementis. Sed carnales adhuc discipuli magnitudine quidem virtutis stupebāt: sed diuine mactatis veritatem non cognoscebant.

De lyra

libliter recedebat absq; magistro suo alias societate et doctrina delectati.

c Ad bethsaidā. hoc erat vltī recedebāt. d Et cū dimisisset eos abiit in montē orare: q̄ hoc edidit q̄ discipulos verbi diuini ex post sermone sui ad deū in oratione redire vt quod bene ceperāt: esse ad ulcrius. e Et volebat preterire eos. co mō sic post reformationē sui studio eis vnde' discipulis suis ostēdit' i eorum fuerit le. Ioā' in mari. f Et venit ad eos ambulans supra mare. Et sic le ostendebat p̄ transire q̄ nō sibi et plena sua sed etiā aliter loquebat: cum q̄ illud q̄ fecit aliqs de alīs dicens vel dicit: dicit ab eo hoc facile vel pīcile et tale dicit. Quot panes habetis ite' et videte. et cognoscūt dicūt quīq; et duos pisces. Ps. vi. dicit solus andreas hoc respōdisse p alia tū verba. Est puer hic' q̄ hz quīq; panes s' dicunt ei hic discipuli hoc et dicūt ei quia nō sufficiūt eis modo sicut dicti. Et de phūppo. Circa finē pūti dicit: b Et iussit eos discipulos suos accūb̄ nauiter nō

Cognouerunt. Numer non faciendi magnitudine signorum: cū vultu pīs intus notus et ab-

5 tubam. Dc. ab tuba mandati: quod est in Egipto facti: mīstrum vocabat in regno celo: vel assumptionem carnis per quam vnimus ad verbum dei.

C VII.

Et conuenerunt. c Dc. Post q̄ vera sit pdicto vbi ad patrē q̄ vbiq; adiuvādi dñi hoc a Iapolitib' et pu dītis: et resuscitatis par multis. Indicit vanitati infirmos adducit: vt vel sinteli ct' mgant. et is cupra salute potuntur. Pharisei. ēo et scribe q doctores ppli et pdebāt: nō ad verū audiendum: nō q̄t ad medicinā: sed ad q̄nd pugnas cauarent.

Cōmunibo. Dc. Immediate: vel obliq' ma lignus cōiunct' gētū figuraliter. ab-dicta pharisei rum sterilis et-ōdo apo stolos: et loca q̄dāt palmites fuerūq; ad mare.

Non lotis. Dc non lotis corpis manib' vitu peratis: et in cor operibus nihil sanctitic' lucrātur. Pri a q̄ exteri' loti pdic sunt: lotus sunt poterunt.

Pharisei. et. Dc. Sup̄stitiosa bolus tradi tio eccles' lauari ab mādūcādū et bndi. Et ne ualeria doctrina veritatē cos iubet qui panē vite q de celo dedit māducare desiderant: ordeo dicens synarā aliorumq; iustific fructum lomento sua opera purgare.

Baptismata calicum. Frustra vasoꝝ baptismata seruit: q cocdū suoꝝ et corpoꝝ sedes ne-gligunt. Nō enī hoc de materialibus manib' dicitur sed post mōtium emendatione et operū castigatione et animarum sanctimonia et salute.

Quare discipuli. Mōra tulrita statuta dei arguunt: quia nō seruat precepta hominū. Mōdo mō autē id est opera nō corpis sed anime laudāde sūt vt sint illius verbi dei.

Nicolaus

a Lōg egressi sūt de naui: primo cognouerūt eū. s. illi de terra genasareth: q̄ p famā qui audierunt et miracula que aliq̄ eoꝝ viderāt cognouerūt q̄ ille erat q̄ infirmos curabat et mirabilia alia faciebat. et nō subdit: b Et peruenerūt. vnī. regi. illi. q̄ genesareth miserūt p ciuitates ad hoc q̄ adducerent infirmi ad pedes tū ejus: vt saltem vestimēti ei' tāgerēt. Judei cū erāt vicini ab aliis gentibus nō soli in lege sed etiā in habitu. q. Nu. pr. precipitur q̄ faceret sibi in angulis pallioꝝ: et tale habitū portabat ipse sicut et legis scrutatores: et ad tactū huiusmodi fimbriarum curabant infirmi.

C VII.

c Et conueniunt. Postq̄ descripta est erga discipulos ihū solicitudo. c hic ostendit pharisei cōtra hoc ihūplicatur. Primo in certi obtrectatio. secūdo in miraculorū. fi. ca. tri. Et circuit pharisei. tertio in lege pmissis. r. ca. quarto i parabolis. vii. ca. Circa primū primo describit pharisei⁹ phūmo. secūdo populoꝝ pleonasmo. tri. Et inde surgens. Circa primū primo describit pharisei⁹ obtrectatio vana. secūdo eos interrogatio maligna. tri. Et interrogabant pharisei. tertio eos cōfutatio vera. tri. Et ille respondēs. quarto dicit phūtationis opositio plana.

Bene ppheuit. Dc. Ysaiam pharisaicum rigidum spiritū ostendit. et ostendit q̄ ipse ydiotis et gentibus ad fidē ingrediēdā ianuā aperuit. et q̄ ipse hortatus vestis sequi possimus.

Hanc honorat. Sicut calumnia vera ratione confutat quasi vera pro traditionem hominum precepta dei contemnit: et negligitur quasi ergo mone dei. quasi ergo et quasi qui ipsa hominum precepta non custodiunt et custodiūt mandata dei.

Nos aūt. Dc. s. Christiani ipsa ostendit. vel quasi vel pro ipse pauci precepti precepit vt filii honorarent parentes. in matrimonio iunctos. Hoc aūt lege scribe et pharisei seruantes vt legislatori sub nomine parentes indicatum honorem filios suos vt si quis ea que parentes ofi ferenda sunt deo vouere voluerit quā verbo potest effectualiter offi ferat.

Tibi proderit. s. Ille in tanto vitio cōmisit quod sacrilegium est. Vel inane ingenium quasi prodere videtur debere hoc mandatum patris alicui autem in odio.

Nihil est ex. Dc. Nec idolorū imagines eis' est inanitas dei creatura et sic ad domesticū vsum ea hoc facit immundum.

Vnde: Non pollūit hō. hoc calicum domorum.

Audite et. Dc. Ille castigare gaudet qui q̄ ipse ignorāter putat ore alios deos in vanū et in familias ingerit. et statim infulit eis per ambitū vanitatē. et malitiam nō solū fundant. Vñ et multos q̄ vitio stomachi

de lyra

ibi. Et cū introisset in domum. Gesta eo itarum partū pīs ex dict' Mōdo. exceptis que sequuntur: d Pharisei enī. et obtu. nihil ex. li. ma. nō māducant: volentes q̄ manducā exteriora fideles q̄ habeāt interiora. cū sint plena iniquitate. et hmōdicta. sm q̄ dicit Mōdo. min. c Et a to. mīl ba. nō comedūt. q̄ cum ecclie ad negocia exteriora i publico reportabāt. et immundicia aliqua. Nec ab alio. qui tū erat audiens ipso. et nō nobilitas a talib' negotiis laudabile. et ab q̄ comederāt q̄ purgātes mūdicia ab alio facta. f Mōdo enī. dicit hoc enī. et intelligādū. pter q̄ scribe. et pharisei doctrinā. g Corban q̄ est donū. corban nō fuit donū quibus accepit. sed donū deo oblatū vel offerendū. pharisei. et sacerdotes asserūt q̄ si quis dixerit q̄ aliquid offerre deo bona sua q̄ postea parentibus in necessitate positis. et sic cessabit pietas dei et honor parentū. et plenius dicit sibi Mōdo. h Et quia habet. Mōdo. et. Et quia habet ea audiendi. mihi. i. et quia habet vo luntatē audiendi veram doctrinā. mihi. et non pharisee. i Et finaliter q̄t purgans omnes cibos. natura. et sit q̄ est sicut spiritualis q̄ et in alimēto

gent? vocauit turbā? pcedentes ⁊ sequēcia turbā clamore dicēt. ⁊ cū cognouisset ad pandū tangere lapidē? obuios ⁊ petitio per incredulā fundi tur. vbi q̄nq; ⁊ q̄rta pr̄ce oratio? ⁊ rebaptizāda cum in vtero ⁊ in vtero gesta? matre ⁊ negata pr̄ce oratio? (quā gesti pcce vocant) ad interiora relabitur: ⁊ in lectum vadit.

Magn. Quātū ille ad cubile vt de matre ⁊ mul tis alijs ⁊ q̄ vt cū? anno? Jesus? Christ? ante? nos? vent? ⁊ nos ne? cū eis esse? mereamur.

De eode bolus. D. Ecce? hoc? sacrificia nō nos placeāt. in ore? dic? sed nr̄a dentib? ⁊ cor de? ut q̄ssum? ⁊ ex hac fonte q̄ cogitatiōes a diabolo? inspirant? nō ex propria nr̄a? voluntate.

Diabolus? habet? ⁊ adiacet multis? cogitationum? elicpōe? auctor? et? nō pōt. Vbi aūt in nobis? tempt? politus? fuit? cogitationib? nr̄is? ⁊ mentib? suis? hominib? tribuēdis: nō debemus? opinari? eis quoq; cordis occulta ri manifestā? ex? corpis habitu ⁊ gestib? estimare? quid verissime? intelligat? vt si pulchras mulieres non extra videat? impiare: intelligat non amare.

Et inde fit. ⁊ Reliqua scribo ⁊ pharisco? exhibeo? in partes tyri ⁊ sydonis? fecisse: vt tyrios frequētiꝰ curaret.

Neminem? voluit scire. Dc. Quoties? tacē? ⁊ potuerit? nō? et? facēs? et? q̄? voluit? sed exēplū eis dabat. quib? laudi. timos? ⁊ se? placebat: vt in mirac? is? humani? fauoris gloriā? ānium? possent declinare? ⁊ nec tamē a pio opere virtutē? cessaret? hoc fieri vel fides bonoꝝ? iam? facta? expectet: vel incredulitas? prauoꝝ? necessarie? cogeret. Ob hoc enī cū tyri ⁊ sydonis fides intrabat: vt filiā syrophonisse a demonio liberaret ⁊ per fidē gentilis femine scribarū ⁊ pharisēoꝝ perfidiam argueret.

Mulier enim. Marcus? dicit? eā? fuisse? ⁊ pone? ad? eā? venit? ad? eā? mulier. Matheus? dicit? q? clamat? post? nos. Per? q? intuit? q? post? ambul? an? nos? pacem? emiserit. Restat ergo ad eā? mulier? in? domū? sed? q? matheus? air: nō? respōdit? ei? verbū? dedit? intelligere? q? ambo? tacuerit? ⁊ cum silentio? ingressi? sunt? ⁊ ita? cetera? patrantur? que? in? nullo? discrepant.

Hiero. Allego. Mulier? est? mater? nostra? romana? ecclesia. Nata de? nomiaca? occidentalis? barbarie? exulus? fidei? fecit? de? cane? eucm. Micas? illi? reliquias? querit: non panem? integrum? fractum? intra? capit.

Dc. Allego. Mulier? gentilis? sed? ex? fide? ad? dñm? veniens: ecclesiam? significat? de? gentib? collecta? que? pro? filia? demoniaca? dñm? rogat. i. p? suis? populis? nōdū? credentibus? vt? ipsi? a? diabolo? fraudibus? absoluant. Quę bene? sm? matthei? de? finibus? tyrie? egressa? sm? Marci? ingressa? ad? dominū? atq; ad? pedes? procidisse? dicitur? vt? ex? vtroq; colligat? q? illi? soli? fideliter? et? recte? pro? eo? intercedunt? qui? pfectu? fac? perfidie? manifestos? relinquunt? atq; in? domū? dei. i. ecclām? pia? fe? deuotione? transferunt.

Nicolaus

est? in? alimēto? suscepto? omittit? p? sacrificiū? retinēdo? illud? q? est? tibi? pars? ad? cor? poris? nutrimēti? ⁊ sic? pur? ⁊? cita? cepcio? nutritiua. a De? code? bo minū? male? cogitatiōes? prodūt. i. cōsertius? deliberatiōi? ad? mala? agēda? que? explicat? magis? in? partic? articli? subdit: b Adulteria? in? quib? est? violā tio? thori? sacri. c Fornicatiōes. i. illicitū? cōcubitus? personaꝝ? a? matri monio? seiunctaꝝ. d Homicidia. quib? intact? nocumenti? in? personas? primord. e Furta. quib? res? alicui? subtrahunt. f Auaritie. inqui tam? aliqua? inuide? retinet. g Nequitie. que? cōsistunt? in? calūnijs? proxi moꝝ. h Dolus. in? deceptione? coꝝ. i Impudicitie. q̄nti? ad? tact? ⁊ aspectus? illicitos. k Oculus? malus. q̄nti? ad? odiū? ⁊ inuidiam: q? non permittit? videre? recte? oculo? bono? proximi. l Blasphemie. i. iniurie? in? dei. m Superbia. dei? vel? proximi? despectus. n Stultitia. i. quelibet? iniuria? in? proximo. o Et? inde? subgēs. Hec? cōsequenter? declarāt? q̄bus? in? populis? ⁊ primo? gentili? scilicet? gallilea? dixit: Et? iterū? exiens. Extra? fines? ad? quos? transit? dr? eius? ad? beneficiendū? eis? redemptorē? in? tēl? pter? malicia? pharisēoꝝ? ⁊ ingratitudinē? p Et? ingressus? domū? nomine? vo luit? scire. i. nolūt? manifestari? obstendi? et? per? discipulos? facere? obsētare? q? q Et? nō? potuit? latere. illud? nō? pōt? nō? referat? ad? eius? potentiā? absolutā

Dixit? prius. Quasi? futurū? est? vt? ⁊ vos? gentes? salutem? p̄sequamini? sed? prius? oportet? filios? qui? antiqua? electōne? dei? nominant? panē? cibi? reliqui? ne? eis? tollam? gentibus? vite? panis? ministrari.

Filios? mit. Ca. Dc. Mira? cōtentiōis? tēl? quendā? filiꝝ? meoꝝ? causa? Deo? sacrificare? fidei? eodē? nomīe? mutat? de? filio? vt: Cū? dilectorum? me? cancr? multa: tc? notus? alium? eucm? habeo? que? nō? sunt? ex? hoc? euāt.

De? micas. Nō? in? integro? cibos? digna? sum? recipere? reliquias? catelli? rum? piculta? sum: vt? sic? ve nia? ad? panes? integrum.

Dc. Alle. De? micis? q̄. mēsa? scriptura. vnde: Parasti? in? cō.m.m.q̄. Nec? pcrey? literas? mysteria? q̄bus? humilitā? cor da? reficiunt. sm? illud: Et adipe? fru. te. r. Et? omnib? enim? ad? fidei? cathol. i. qui? in? gentibus? erāt? despecti: nō? litere? sapiēt?: ⁊ spūs? malis? sensibus? inquinat? mundilā. Et? hoc? sub? mēsa? dñi? q̄? ⁊ Dñi? pabulū? verbū? dei? humiliter? subditis? ad? implēda? que? scripta? sunt? cuncta? ccelib? ⁊ corporis? officia? suppōnunt: vt? ad? speranda? superna? que? a? domino? p̄missa? sunt? paruia? in? celo? merito? se? humiliatio? erigant.

Propter? hunc? s. Dc. Hinc? datur? ex? plus? catheciandi? ⁊ baptizādi? infantes? q̄? per? fidē? ⁊ cō fessionē? parentum? in? baptismo? liberant? a? demonio? paruuli? qui? necdum? per? se? sapere? vel? aliquid? agere? boni? possunt? aut? mali.

Tyri. Dicto. Tyrus? angustia. significans? inde? dei? vbi: coangustatum? thratū? hoc? est? pallium? tuum: vtrūq; operire? non? potest? vt? transfe rat? se? ad? alias? gentes.

Sydonez. Dicto. Sydon? venatio: sera? idomita: vel? a? regio? vel? natio? e.

Decapoleos. Dc. Regio? decē? vrbiū? trans? iordanem? ad? eccl̄es? q? sūt? dict?: venit? ad? ma. qa. in? me. ñ. dc. nō? ipsos? cum? intrasse? significat: neq; enī? mare? transmeasse? dicitur: sed? vsq; ad? mare? venisse: atq; ad? locuꝝ? q? medius? finis? decapoleos? longe? trans? mare? positos? respiciebat.

Hiero. Salutat? ad? faciendā? gentes? ab? apostolo? reducitur: ⁊ dr? ēt? q̄? adolescenti? interroganti? respōdit: nosti? mādata? hęc? nec? vinces.

Sur. ⁊ mu. Dc. Qui? sq; nec? aures? verbo? dei? audit? dū: nec? eo? pro lo quendo? aperit. Quales? necesse? est? vt? hi? qui? audire? ⁊ loqui? verbuꝝ? dei? lan gu. vsu? habuerunt? dominū? saluandos? offerant: vt? eos? quoꝝ? humana? fragi litas? nequit: gratie? dextera? saluet.

Hiero. Gen? humanū? tanq; vn? homo? varia? pene? absumptus? in? propthoplatto? cecat? dū? videt? surdus? fit: dū? audit: dū? odorat: emūgit. ob mutescit? dū? legt. Mō? anno? fit: dū? man? ducat. laurat: dū? crāgit. ydropi cus? fit: dū? pupillit. claudus: dū? pgredit. lepra? fusca? fit: dū? mundat. do mone? implet: dū? diuinitat? appetit. Mens? mone? tuus? audacter? ejulat. Et? depeccabant? cum? ⁊c. Incarnatione? dñi? ꝑphe? ⁊ patriarche? cupiebāt.

De Ystra

sed? ad? ꝓgressū? nō? enīs? erat? cōgressi? q? aduentus? medici? lateret? infirmos? nec? sunt? occlo? q? manifestaret? per? suos? discipulos: vt? dicti? est. ⁊ ideo? ma nifestatus? fuit? p? alios? qui? famā? eius? audierāt? ⁊ aliqui? eū? viderant: q? non? solū? de? iudea? sed? etiā? de? nationib? altio? multi? veniebāt? ad? eū? ꝑter? mira cula? ⁊ sanitates? q? ꝑpabat? vt? lū. 8. iii. ca. r Mulier? cui? stati? vt? audiit? de? eo? ⁊c. nō? est? intelligendū? q? curauerit? familiā? cr̄istiane? in? domo? quia? tunc? noluit? facere? sed? magis? in? via? eū? ipsa? clamaret? post? eos? vt? hī? Mat? thei. xv. o. q Erat? enim? mulier? gentilis? syrophenissa? genere. i. de? syria? phenicie. Et? cuiꝰ? syria? nomē? generale? q? inde. phenis? adit? nomē? cuiusli? spēlis? cōtrarie? in? illa? ꝓuincia. Et? inde? cōponit? syrophenissa. i. de? tali? ꝓuincia? orianda. r Propter? hunc? sermonem. i. ꝓpter? tuę? fidei? cōfessionem.

11 Exijt? demonia? de? filia? tua. q? cōfectio? fidei? de? cōfessio? est? memorata? mi raculi. cetera? patent? ex? dictis? Matth. xv. D. s Et? iterū? exiens. Hic? ꝑfe? declarāt? cōfectata? gallilea. ⁊ primo? in? curatione? demoniaci. sexcētos? i? mi nistratiōe? alimenti. in? principio? sequentis? ca. Circa? primā? partē? determi nat? locū? vbi? eōs? fecit? loquelā? curationeꝝ? dī: t Inter? medios? fines? de capoleos. Decapolis? e? nomē? regionis: vt? dictū? est. ā. ca. v. ⁊ bmā? regionis vna? pe? e? vltra? iordanē: alia? citra: vt? ps? i. declaratiōe? tre? sancte. Qui? mare gallilee? q̄? e? q̄dā? lac? p? qua? trāsit? iesus? tanto? plus? frequētat? respicit? termios? vtriusq; partis? regiōis? pōite.

3 Et? adducūt? ei? surdū? ⁊ mutū. nō? erat? talis? a? na? tiuitate

Et? appr. eum. ⁊c. Deosū? a? turbulēta? cogitatiōibus? ⁊ actib? seiunctus? sermon? q? ꝓpositio? edocēdi? q? sanari? meret. Et? igit? q? Lauro? mutus? verba? spūs? dei? quo? vt? Et? igitur? dei? est? hic? ⁊ opa? digitoꝝ? dei? sunt? edi. Et? igit? lingua? ⁊c. Spūs? dc? carne? vbi? anima? capta: q? solute? ignoratiam? humani? generis? vt? dicat. Et? ado? i? dei? patrem? omnipotentem? ⁊c.

Deo? sū? de? tur. Dc. Prima? saluatio? via? ē? de turba? educi. De? turba? educit? oēs? infirmi?: cum? mōst? peccatis? ⁊ iguāt? vi? tiātis? illustrati? ⁊ a? cōsue te? pcuriatiōes? mōstr? ad? uocati: ⁊ ad? fidē? q̄? da? pce? ra? fua? ꝓuocat. Digitoo? aūt? i? auriculas? mittit: cū? p? bona? spūal? auxiliū? con clusi? ad? intelligēdā? ⁊ fabricā? da? fidei? ea? catholicā? ecclām? q? ex? gentibus? cōstat? ⁊ ꝓpheta? dr? Et? ego? cognitionē? salutis? eoꝝ? seq? consilio. scq?: Et? expuēs? t. i. e?. cū. f. ad? cō fessionē? fidei? ora? catholicā? ecclām? Sputum? n. q̄? ex? capite? visi? deiciūt: q̄si? nā? cēnūt: q̄? ex? deo? ē. Poetis? terre? cui? spūs? similis? ē. hūanā? significat? natu?. Sic? ē? ex? sputo? ac? terra? compositio? medicamēto? oculoꝝ? ecci? nati? aponit: q? gen? hūani? p? cōfessionē? veritaꝝ? sue? nature? ab? ignitis? erroꝝ? te? nebris? eruit. Expuēs? f. Il? luxit? mutī? vt? loq? valeat? dign? est? ora? dño? beata? ad? dña? sapiēs? ꝑdita? conta? ctu? sue? pietatis? informat.

Et? suspiciēs? i? ce? Piero. Jugemuit: gemē? non? vocuit: ⁊ i? celū? eleuauit? nīsi? cordis? ortū? q̄? p? populi? cōdio? a? fraudulēta? lacrimis? lenita? purgat. vt? dr: Rugiebā? a? gr. c. m. r. Dic? aūt? te. o. d. m. r. Et? ait? illi: Effeta? q̄? ē? ad. Cede? credit? ad? ta. r. Et? stati? ap. fūt? r. Aureas? apes? fār? ad? hymnos? ⁊ cātica? ⁊ psalmos. Solui? ligua? vt? cantet? rōbū? bonū: q? nō? pōt? nec? mīne? nec? ꝓa? cohibere? vel? phīē: vñ? paul?: Ego? vinct? fā? gliandū? ē? docuit? is? ī? cruce? ⁊ humiliatōe. Quāto? enī? cio? pōt. r. Et? uitate? mōre? posita? vndiq; directa? spectat? abscōdi? nō? pōt: humilitas? semp? pcedit? gloꝝ.

Adaperire. Add? aureo? ꝓpte. Aureo? enim? ad? auditum? aperiēte? il gua? vt? loqui? posset? erat? soluenda? vnde? sequitur: statim? r.

Et? loquebatur? recte. Dc. Pte? solus? recte? logt? vel? vbi? cōfitēdo? vel? alios? pdicādo: cui? audiri? vt? celestib? possit? ascultare? ⁊ obtēdere? mādat? diuina? gl? a? relata? cui? lingua? vbi? tactu? sapīe? que? ipse? est? ad? loquēdū? istru it: hic? talis? vbi? potest: Vbi? e? labia? mea? aperies? r.

Quanto? aūt? r. Scribat? ille? q? ola? nouit? affē? filit? q? magis? pdica ret? ⁊ hoc? pēpitēdo? pigris? volat? ostēdere? quātu? studiosius? quātoq; frequē tius? vel? seruentius? predicare? debeant? quibus? iubet? vt? predicarent? i? quib? illi? qui? prohibentur? tacere? non? poterant.

f Miliio? vicib?. Misereor? sup? turbā. Qz? var? hō? misereꝰ? ⁊ cōpaꝝ affectu? hūane? fragilitat?. Et? de? septē? panib? ⁊ paucis? piscialis? q̄ tuor? milia? hoīm? fuit? satiat: diuine? pcne? opus? est? contra? cuttoriū? errorē.

Triduo? sustinēt. Quare? triduo? sustinet? marthe? dicit? sic: Et? a? eādē? in? mōte? sedebat? fil. ⁊ accesserāt? ad? eū? turbe? multe: habeo? scil? mutos: ceco? et? audos: debiles: ⁊ alios? milios? ꝓiecerūt? eos? ad? pedes? ei? ⁊ curauit? eos. Turba? triduo? vbi? sustinet? ꝓp? samaritanē? tñmodi? fuerit? ei? electi? qp? fide crāg? esse: vade? ⁊ vende? omnia? que? habes? ⁊c.

Septem? spe. Septem? spūs? sp̄ālitati? gr̄a? septiformi? replet?. Fiunt

De Ystra

hoc? benefactor? non? querit. f Et? eo? amplius? admirabantur. de? tanta? eius? humilitate. q Bene? ola? fecit? ⁊ surdos? fecit? audire? ⁊ mutos? loqui. licet? non? exprimat? hic? nisi? vnum? surdum? ⁊ mutum? esse? curatum: tamē? plu res? fuerūt? ecci? ⁊ claudi? ⁊ muti? curati. vt? habetur? Matth. xv. sed? inter? illos? erat? vnus? cuius? cura? fuit? miabilior? inter? ceteros. quia? in? ipso? tria? mira cula? concurrebāt: sm? q? dicit? Hiero? eorymmos. q? auditus? sui? ei? redditus? ⁊ affat?. ⁊ a? dcbōe? fuit? liber? at?. ⁊ hic? sol? exprimit? a Marco C. VIII.

h Misereor? illis. Hic? cōsequenter? ponitur? confidātia? gallilecoꝝ? in? alimenti? patione. ⁊ patet? sententia? ex? his? que? dicta? sunt. Matth. xv. hoc? exceptis.

enī hoīm de turbis t palmis obuiā. Turbas natū sup agnū palma vi
dent cognāt. Et sicut gregi ac ad hūanā circūstātiā ascēdūt. in ipō vi
ri bonū: Et ascēdere ī ciuitatē ierl'ē ī ipō dñicō palmā expectant.

Et ibant. Pro hoc in matheo babylonia. Ab ēdē in marci. Et: t ve
nit in villā magdalū. Sed nō est dubitādū eādē loca alis nīa vtrog nōia.

Et ingressus ⁊c. Dicit. Quare ad templū ingressus est? Ad
mōnendū nos: ne ī templis dei ludamus. Et ī templo ēdē ī
mundū mundū fr marci.

Circūspicere. Quasi ea q̄ videbāt ad laudem t gloriā dei referre
nolēs: de arbore vel de templo. Vel ī mente dicit. Quia ī templo
nō erat ad vendendū. Circūspicere vt magister discipulos instruat
vel fabricā vt ad vsum dñicū cōmodā. Vel ut ostendat q̄ ea q̄ videbāt
ī templo: nō erāt digna vt ī templo videntur. Vel figura vt in
templo: sic nō poterat ⁊ hec celebrari q̄ ea q̄ videbāt. Vel ut ostendat
q̄ ea q̄ videbāt: erāt ī templo: sed nō ī templo. Vel figura ve
ra templi: videlicet ecclie: de qua dicit. Ego sum ostium. Et
ostium templi: de celo. Et ostium templi: de ecclia. Vel figura
ecclie: q̄ ī fine mūdi erit. Vel figura ve ecclie militātis: q̄ ī
fine mūdi erit. Vel figura ve ecclie militātis: q̄ ī fine mūdi erit.

Circūspiciēs. Quasi ea q̄ videbāt ad laudem t gloriā dei referre
nolēs: de arbore vel de templo. Vel ut ostendat q̄ ea q̄ videbāt
ī templo: nō erāt digna vt ī templo videntur. Vel figura ve ecclie
militātis: q̄ ī fine mūdi erit. Vel figura ve ecclie militātis: q̄ ī
fine mūdi erit.

Et iam hora erat. Pro hoc in matheo babylonia. Ab ēdē in marci. Et: t ve
nit in villā magdalū. Sed nō est dubitādū eādē loca alis nīa vtrog nōia.

Et ingressus ⁊c. Dicit. Quare ad templū ingressus est? Ad
mōnendū nos: ne ī templis dei ludamus. Et ī templo ēdē ī
mundū mundū fr marci.

Circūspicere

Bñs dño. Et ait illis. Bñ post dñs mihi cum filio dei ab eo laborē gehenne. Bñ hic ipe ostēdit dignitatē et veritatē. Bñ ipsius glorificat. Dñs ait in turbis nō vt ad se p se ipm venirent. sed vt ad ipm p dñm. Ipe ait. Ego sum via veritas et vita. Et ideo nō ait. Ego sum via ad me. sed ad patrē. Ipe ostendit nō se in seruo nō esse p se. sed in filio. Ideo ait. Ego sum via. Ipe ostendit se esse veritatē. Ideo ait. Ego sum veritas. Ipe ostendit se esse vitā. Ideo ait. Ego sum vita. Ipe ostendit se esse filiū dei. Ideo ait. Nemo venit ad patrē nisi per me. Ipe ostendit se esse deū. Ideo ait. Si cognouissetis me forsitan et patrē meū cognouissetis. Ipe ostendit se esse equalē patri. Ideo ait. Qui videt me videt et patrē meū. Ipe ostendit se esse in patre. Ideo ait. Nō credis quia ego in patre et pater in me est. Ipe ostendit se esse vnū cū patre. Ideo ait. Ego et pater vnum sumus. Ipe ostendit se esse equalē patri. Ideo ait. Omnia quecūq; habet pater mea sunt. Ipe ostendit se esse patrē. Ideo ait. Ego sum alpha et o. Ipe ostendit se esse filiū. Ideo ait. Ego sum filius dei. Ipe ostendit se esse spūm sanctū. Ideo ait. Ego sum spūs sanctus. Ipe ostendit se esse trinitatē. Ideo ait. Ego sum trinitas. Ipe ostendit se esse vnitatē. Ideo ait. Ego sum vnitas. Ipe ostendit se esse deū. Ideo ait. Ego sum deus. Ipe ostendit se esse hoīem. Ideo ait. Ego sum homo. Ipe ostendit se esse angelū. Ideo ait. Ego sum angelus. Ipe ostendit se esse archangelū. Ideo ait. Ego sum archangelus. Ipe ostendit se esse principatū. Ideo ait. Ego sum principatus. Ipe ostendit se esse potestatē. Ideo ait. Ego sum potestas. Ipe ostendit se esse virtutē. Ideo ait. Ego sum virtus. Ipe ostendit se esse dominationē. Ideo ait. Ego sum dominatio. Ipe ostendit se esse thronū. Ideo ait. Ego sum thronus. Ipe ostendit se esse cherubin. Ideo ait. Ego sum cherubin. Ipe ostendit se esse seraphin. Ideo ait. Ego sum seraphin. Ipe ostendit se esse omnia. Ideo ait. Ego sum omnia. Ipe ostendit se esse nichil. Ideo ait. Ego sum nichil. Ipe ostendit se esse omnipotentē. Ideo ait. Ego sum omnipotens. Ipe ostendit se esse omniscientē. Ideo ait. Ego sum omniscius. Ipe ostendit se esse omnipotentē. Ideo ait. Ego sum omnipotens

monia q nō legtur nos:ꝛ ꝓhi/
buim⁹ eā. Jdeo aūt ait: Nolite
ꝓhibere eī. Nēmo eſt enī q facit
virtutē i nōie meo: ꝛ poſſit cito
male loq de me. Qui.n.nō ē ad
uerſū vos ꝓ vobis eſt. Qui/
qui hoc gentilib⁹ vel ca ſuperſtⁿ, ſi hoc ne pung
tatis cupiditatē ꝓuendam: quibꝰ ea enim
gs ēni potū dederit vobis cali/
cē aq frigide i nōie meo: q: dei/
ſti eſtis: amē dico vobis: nō pdet
mercedē ſuā. Et qſquis ſcādaliza
uerit vnū ex his pusillis credēti
bus i me: bonū ē ei magis ſi circū
daret⁹ mola aſinaria colloꝝ ei⁹: ꝛ i
mare mitteret⁹. Et ſi ſcādalizauer/
rit te manꝰ tua: abſcide illā. Bo
nū ē tibi debilē itroire i vitā: qꝫ
duas manus habentem ire i ge
benna i ignē inextinguibilē vbi
vermis eorum non moritur: ꝛ
ignis nō extinguit. Et ſi pes tu/
us te ſcādalizat: amputa illuꝫ.
Bonū ē tibi claudū in vitā eter
na itroire: qꝫ duos pedes habē
tē mitti i gehennā ignis inextin/
guibilis: vbi vērmis eoꝝ nō mo
ritur: ⁊ ignis nō extinguit. Et ſi ocu
lus tu⁹ ſcādalizat te: ejice eum.
Bonū ē tibi luſcum itroire i re/
gnū dei: qꝫ duos oculos habēs
mitti i gehennā ignis: vbi ⁊ vꝫ
eoꝝ nō morit⁹ ⁊ ignis nō extingui
tur. Oīs ēni igne ſalietur: ⁊ oīs vi
ctima ſale ſaliet⁹. Bonū ē ſal. Si
aūt ſal euaruerit: in quo eū reſtituetis? Habete in vobis ſal ⁊ pa
ce habete inter vos. C. X.
Jndē ergrēs venit
in fines iudee vltra ior/
danē: ⁊ ꝓcueniūt iterꝫ tur
be ad eū ⁊ ſicut cōſueuerat iteruꝫ
docebat illos. Et accedētes pha
riſei interrogabāt eū. Si licet vi
ro vxoꝝ dimittere: tēptātes eū.
At ille rīdens dixit eis: Quid
vōbis precepit moyſes? Qui di/
xerūt. Moyſes permiſit libellū re
pudij ſcribere ⁊ dimittere. Qui/
bus reſpōdens ieſus ait: Ad du
ritiā cordis vr̄i ſcripſit vobis p
ceptū iſtud. Ab initio aūt creatu
re maſculū ⁊ feminā fecit eos de
us. Propter hoc relinquet hō
patrē ſuū ⁊ matrē: ⁊ adherebit
ad vxorem ſuam: ⁊ erunt duo i
carne vna: itaqꝫ iā nō ſunt duo:
ſed vna caro. Quod ergo deus
cōiunxit hō nō ſeparet. Et in do
mo iterum diſcipuli ei⁹ de eōdē
mo iterum diſcipuli ei⁹ de eōdē
interrogauerūt eum. Et ait illis:
Quicūq dimiſerit vxorē ſuā ⁊
aliā duxerit: adulterū cōmittit
ſuper eā. Et ſi vxor dimiſerit vi
rum ſuū ⁊ alij nupſerit: mechat⁹.
Et offerebāt illi paruulos vt tā
geret eos. Diſcipuli aūt cōmi
nabātur offerentibus. Quos cū
videret ieſus: idigne tulit. Et ait
illis: Sinite puulos vēire ad me
⁊ ne ꝓhibueritis eos. Talium ēni
eſt regnū dei. Amē dico vobis.
Quiſquis nō receperit regnum
dei velut paruul⁹: non intrabit
in illud. Et complexās eos impo
nens manus ſuper illos benedi
cebat eos. Et cū egreſſus eſſet in
via procurrēs quidā genuflexo
ante eum rogabat eum. Magr̄
bone: quid faciā vt vitā eternā
percipiam: Jēſus aūtē dixit ei:
Quid me dicis bonū? Nemo bo
nus niſi vnus deus. Precepta
noſti? Ne adulteres: ne occidas:
ne furteris: ne falſum teſtimoniū
dixeris: ne fraudē feceris: hono/
ra patrem tuum ⁊ matrē. At ille
Quicūq dimiſerit vxorē ſuā ⁊
aliā duxerit: adulterū cōmittit
ſuper eā. Et ſi vxor dimiſerit vi
rum ſuū ⁊ alij nupſerit: mechat⁹.
Et offerebāt illi paruulos vt tā
geret eos. Diſcipuli aūt cōmi
nabātur offerentibus. Quos cū
videret ieſus: idigne tulit. Et ait
illis: Sinite puulos vēire ad me
⁊ ne ꝓhibueritis eos. Talium ēni
eſt regnū dei. Amē dico vobis.
Quiſquis nō receperit regnum
dei velut paruul⁹: non intrabit
in illud. Et complexās eos impo
nens manus ſuper illos benedi
cebat eos. Et cū egreſſus eſſet in
via procurrēs quidā genuflexo
ante eum rogabat eum. Magr̄
bone: quid faciā vt vitā eternā
percipiam: Jēſus aūtē dixit ei:
Quid me dicis bonū? Nemo bo
nus niſi vnus deus. Precepta
noſti? Ne adulteres: ne occidas:
ne furteris: ne falſum teſtimoniū
dixeris: ne fraudē feceris: hono/
ra patrem tuum ⁊ matrē. At ille
Diſcipuli autem.
Non q̄ nolleāt eū ⁊ ea
re ⁊ verē ſalutarie bñ
dicētē oīndē plenē ſūt
hoīnes parūlent cum
ex ea hoīnū affectiōnē
impotenter laſſant.
Talium ēni eſt ⁊c.
Talium, ſignificanter di
cit non illoꝝ: Quaſi vi
cat⁹ mento ingnant non
etas. Vbi prudentiaꝝ re
gnū celeꝝ qui ſimūt ha
bent ſimplicitatē ⁊ tene
ritiē, quibus congruit il
lud apoſtoli: Nolite eſſe
ri paruuli ſenſu: ſed ma
licia paruuli eſtote.
Quiſquis non.
Qui nō perſeuerat in ira
nō ieſus meminit videns
pulchrā mulierē non cō
cupiſcit: non aliud habet
in cor: aliud in corde: qui
ſi tales ⁊ huiuſmodi nō in
trauerit in regnū celeꝝ.
Regnū dei ⁊c.
Doctrinā euāgelij ſic pue
rili accipe intellectu: i.ſic
paruulus docilitate nō
ꝓtracte: ꝛ dnō adhereſ
eos nō componit. Si fide
liter ſuſcipiat: ſic metu ob
ſeꝛuat ⁊ qđlibet ⁊ hoc
obediēdo ſimpliciter ⁊ ſine
ol ꝓtractione verbꝫ do
mini debemus ſuſcipere.
Procurrēs qđā ⁊c.
Jā audierat credo ille
a ꝓlo rñ eos qui volunt
paruulis ede filios introi
re regni celeſtis: et dignos
⁊ iō certum eſſe debēre: ut
nō p parabolas ſed agite ꝙuis operū merētio vitā eternā aſſequi poſſit.
Quid me dicis b. Dc. Quia magiſtrū vocatur ab homi⁹ ⁊ nō deū
vel dei filiū: dixit quibus ſanctā hoīes cōparatione dei nō eſſe bonum: de
quo: Confitemini dño qñ bonus. Vnus aūt bonus: nō pater ſolus
ſed ⁊ filius: ſiqui dicit. Ego ſum paſtor bonus. Et ſpūſanctus bonus eſt: de
quo: Pater de celo dabit ſpūm bonum petentibus ſe. Una ſꝫ ⁊ indiuiſa
trinitas: pater ⁊ filius ⁊ ſpūſanctus ſolus ⁊ vnus deus bonus eſt: Nō igi
tur bonus hoc negat: ſed deum eſſe ſignificat: Nec ſe magiſtrū bonū nō eſſe:
ſed abſq; deo nullum bonum eſſe teſtatur.
Ne adulteres. Dc. Dec eſt puerilis innocētie cautelas q̄ nobis imi
tāda ꝓponit ſi regnū dei intrare velimus. Mox annūt ſanc q̄ iuſticia legis
ſuo tpe cuſtodita: non ſolum bona tpalia: ſed etiam vitā eternā operabat eternā.

Nicolaus

Habete in vobis ſal. i. diſcretionē. b Et pacem habete inter vos.
q. d. per ſapientiā par inter holos acquiritur ⁊ etiam ꝑſeruat. C. X.
c Jndē erurgens. Hic ponit ſeptuaginta phariſeoꝝ de aliquibus in
c lege punctis, ⁊ primo deſeribit ſeptuaginta phariſeoꝝ. ſcḋo ſacerdo
tum. ſequē. ca. Prima in duas: qꝝ primo deſcribit phariſeoꝝ ſeptua
ginta. ſecūdo diſcipulorꝝ deſtructio: ibi: Et offerebant illi paruulos. ſenten
tia prime partis patet ex dictis Matth. xix. Jn eni matthetus idem facit ſub
alio referat ordine: non eſt differt ſpūs ſc̄ veritatē: vt dicit Aug⁹. ⁊ hoc in
uenit frequenter in veteri teſtamento: vtpote libris Regū. ⁊ Paral. q̄ eā
dem dicta ⁊ facta ꝓpiumq; hic ⁊ ibi ſub alio ⁊ alio ordine. d Quid vo
bis precepit moyſes: Matth. xix. dicit q̄ phariſei hoc dixerūt ſi chriſto quaſi
ei obuiando. Et videndi eſt q̄ chriſtus primo queſuit hoc ab eis vt hic vbi
q̄ anteqū ꝓferat ſua ſiluam volebat q̄ audiret eoꝝ falſa opinio qua credē
bant hoc eſſe licitū: ⁊ ideo tunc quaſi obuiando dixerit: e Moyſes p
miſit libellum ⁊c. Et in domo iterū diſcipuli ⁊c. q̄ diſcipuli adhuc rudeo
ad plenū non intelligentes veritatem chriſti: ideo cum verecūde ad domū ſe
cum interrogauerūt cum: ⁊ ipſe idem repetit q̄s primo dixerat in ꝓfectia
phariſeoꝝ. f Et offerebant. Hic ſequenter deſcribit inſtructio diſcipu
lorꝝ: primo ponit dicta inſtructa. ſcḋo inſtructionis formatio: ibi: Et ꝓ
fiſcente eo de hiericho. Prima in tres: qꝝ primo inſtruit diſcipulos de

Nicolaus

Habete in vobis ſal. i. diſcretionē. b Et pacem habete inter vos.
q. d. per ſapientiā par inter holos acquiritur ⁊ etiam ꝑſeruat. C. X.
c Jndē erurgens. Hic ponit ſeptuaginta phariſeoꝝ de aliquibus in
c lege punctis, ⁊ primo deſcribit ſeptuaginta phariſeoꝝ. ſcḋo ſacerdo
tum. ſequē. ca. Prima in duas: qꝝ primo deſcribit phariſeoꝝ ſeptua
ginta. ſecūdo diſcipulorꝝ deſtructio: ibi: Et offerebant illi paruulos. ſenten
tia prime partis patet ex dictis Matth. xix. Jn eni matthetus idem facit ſub
alio referat ordine: non eſt differt ſpūs ſc̄ veritatē: vt dicit Aug⁹. ⁊ hoc in
uenit frequenter in veteri teſtamento: vtpote libris Regū. ⁊ Paral. q̄ eā
dem dicta ⁊ facta ꝓpiumq; hic ⁊ ibi ſub alio ⁊ alio ordine. d Quid vo
bis precepit moyſes: Matth. xix. dicit q̄ phariſei hoc dixerūt ſi chriſto quaſi
ei obuiando. Et videndi eſt q̄ chriſtus primo queſuit hoc ab eis vt hic vbi
q̄ anteqū ꝓferat ſua ſiluam volebat q̄ audiret eoꝝ falſa opinio qua credē
bant hoc eſſe licitū: ⁊ ideo tunc quaſi obuiando dixerit: e Moyſes p
miſit libellum ⁊c. Et in domo iterū diſcipuli ⁊c. q̄ diſcipuli adhuc rudeo
ad plenū non intelligentes veritatem chriſti: ideo cum verecūde ad domū ſe
cum interrogauerūt cum: ⁊ ipſe idem repetit q̄s primo dixerat in ꝓfectia
phariſeoꝝ. f Et offerebant. Hic ſequenter deſcribit inſtructio diſcipu
lorꝝ: primo ponit dicta inſtructa. ſcḋo inſtructionis formatio: ibi: Et ꝓ
fiſcente eo de hiericho. Prima in tres: qꝝ primo inſtruit diſcipulos de

humilitate que eſt fundamentū aliarum virtutū, ſecundo de voluntaria
paupertate: ibi: Et cum egreſſus eſſet. tertio de tolerāda aduerſitate: ibi:
Et aſſumens iterū duodecim. Primū aūt docet per hoc q̄ dicit. nullum
intrare in regnū celeꝝ nū puerum. Humilem eo modo loquendi quo
dicit. Luc. xv. Cum eis paruulus in oculis tuis ⁊c. q̄ ꝓ ſua ex dictis
Matth. xix. f Et cum egreſſus eſſet. Hic ſequenter docet diſcipulos
de voluntaria paupertate. Circa q̄s primo mouet queſtio: ſcḋo ſolu
tionis ſolutio. ibi: Jēſus aūt dixit ei. In qua ſolutione chriſtus primo oſtēdit
quid ſit neceſſarium ad ſalutē: videl. obſeruatio mādatoꝝ. ſcḋo q̄d negatiue ad
maiorē ꝑfectionē q̄ poſſit in obſeruatione p̄ceptoꝝ in qua ꝓcedit ſpūs eſt
abundātia tpalis: vt quo libere poſſit ſeq chriſtū, q̄ hoc ꝓnit ibi: Jēſus
aūt intuitus eū ⁊c. Tria quarti partis primarū patet ex dictis Matth. xix.
h Jēſus aūt intuit⁹. Hic docet voluntariā paupertatē: ⁊ primo q̄ſi ad eius
perfectionem. ſecundo ꝑiculum ad eius difficultatem: ibi: Quā cum ſtupe
ret. tertio q̄m ad eius remunerationem: ibi: Et poſt hoc cepit ei petrus dice
re. Sententia itaq; partium patet ex dictis Matth. xix. exceptis quę ſequū
tur: Jēſus aūtem intuitus eſt eum ⁊ dilexit eum: propter bonū ſuorſitatem
ſuum poterūt oſtendit ſibi vitium amicabile. verūtū ad perfectionē ma
iorem non potuit addere, ꝓpter impedimentū diuitiarū. Aliqui enī ſūt
apti ad bene viuendum in ſuo ſeculi ſtatu non tamē in maiori ꝑfectione.

Magister. ola hec d. ē. Beda. Non putandus ē voto tenēti
(vt dictū est) ordo monachalis: n de illa vita meminit effectum ē legis
mandata custodire poterit: sed simplicitate obtulit. Qui cū audisset mandā
tum archana scientia eius ad integrā vitā pertinere: ait. Hec
mandata legis ab infancia custodiui: q̄d in lege minus fuerat ipse qui p
fect⁹ esse putabat: ostēdit.

Et ecce adolescens. Beda. Quasi dicat. post
perfectam doctrinā salutis
ipse incipiat. i. vehemē
tia factorum. Facilius fac
ciūt sibi ē scripturis
vel voluptas.

Et dixit ei. Be.
Qui multiplicibus dulci
tie incitamentis patet q̄ vi
ta aliena gaudia auerse
re debuit: Sed aliud ē
peccatum habere: aliud
amare. Multi habent q̄
nō amantur multi nō ha
bent: q̄ amant. Ille ergo
non habere: nec amare se
gaudent: qui tutiores filiq
q̄ndā cum ipso vitare
possit. Ab hi mult⁹ ero.
q̄ ego mundo. Unde q̄ sa
lomon nō aliquā habet:
sed qui amat diuitias fru
ctus non capit ex eis. Et
ipse ihc in hoc verbo vel
cipulis obtrepentibus di
cens: Filioli:

Quam difficile. Be.
Quod est impossibile ē
olim fieri non potest. q̄
difficile: ē. Et labor potest
fieri: sed ē magno labore
finalis dei gl̄a: vt peccuni
as habētes: vel eā in ea
obsequia exercita: plurā
q̄rit: renunciato intrare
possint regnum dei.

Iterum dico. Be. Qui ē in euangelio
matheus t̄ lucas: t̄ in
ephe: in veteri testō ap
pellatur diuitie: et auro.
Pone q̄ diuitias p̄ mise
ria habuerit: et tota die
nere dilauerit. vel dauid:
Diuicus t̄ pauper fuit ego.
Et ihc: Diuitis fi. nō.
c.ap. Nō aut̄ nisi ille decipere.

Allego. Facilius ē camelū p̄ ostium
acutum ferabi: q̄ eos ad christū posse p̄ueni. Camelus est christus: qui
spōse bēlitatis iugo infirmitatis nre onus se subtulit. In quo est multus intellē
gēt⁹. Quidē multa est debilitas in te in ebreo. Alius punctuones. i. voluerat pal
lium. Funiculus acus: angustia passionis qua velut subtilis vestimenta nre
mortis quodāmodo relaxate. i. reparare dignat⁹ est. Vel post lapsum melius
indui gaudemus. Ad hoc testimonio apostoli: Quicūq; baptizati estis
in christo christum induistis.

Et quis potest. Cū plures sint pauperes q̄ diuites: nō hoc dicit: sed
ut diuitum numero intelligāt eum esse qui diuitias adipisci vellent.

Apud deum vē. Qui a cupiditate terrenorum ad charitatem ete
rnam conuerte poterit: et superbos facere humiles.

Ecce nos dimisi. Dixit⁹ sidacia. Publicator erat: diues nō erat: vi

Nicolaus

a Propter me. i. p̄ter amorē mei. b Et p̄ter euangelii. i. doctri
nā christi. c Qui nō accipiet centies tantū nunc in tpe hoc. q̄ p̄ualis
bus accipit in p̄ti bona spūalia que tantū creabile spūalia quātū creatu
ra in vitam. Alter aūt p̄t exponi de relīquis qui pro vno patre ca
nali vel fratre mundū habent spūalem patrē t̄ fratres multos: t̄ possessio
nes t̄ agros in spūalibus et possessionibus omnes. fidēli sufficienter sustentant
sed spūa. Cantor. vel. ca. Quasi nō sit habentes t̄ ola possidentes.
d Et nouissimi primi. vē. q̄ reprobatione iudicio q̄bus data fuit lex euāg
pdo a nos fideles gētiles ille vocati. Pe. d. cū ergo audisset alium. q̄ aliq̄ tarde
venient ad fidē vel religionē aliqui tardius operant⁹ se putant meritis
alios q̄ venerāt in inuidiā. e Erāt aūt in via ascē. Hierosolymā. b p̄ter

illū manus querebat: t̄ ait ꝑsidenter dicēs: Ecce nos reliquimus ola. vē.

Et secuti sumus. Quia nō habem⁹ de nostris vt nostra colligam⁹ ea ꝑ q̄rit⁹,
t̄ secuti sumus te. Gaudi: sumus ego ambitio: q̄d ergo patrio nobis p̄mia.

Et cepit. Unctum. Beda. Hoc occasione quidā tales nō ille dicēs
fabulam post resurrectionē iudee vogmatizant: q̄b ela que ꝑpter bel. do
mini⁹ multiplicē nobis
sentiē sunt redarguta: in
sup t̄ vita eterna. Nec vi
dent q̄ sint imperfectiora
in comparatione premio
rum alioq̄ cuiq̄ditāu ꝑcrim
ēt vno dicat. nec autem
nec mihi: t̄ ea roboratio
in hoc ige ēt ꝑcautionē
q̄ post resurrectionē
vino suthia nulle erunt.
Sentiēs ergo ēt: Qui ꝑ
pter euāgelii christi car
nalia relinquerit: spūalia
bona recipit que sut me
rito t̄ cōparatione tā erūt
quasi parvo numero cēt
tenariue cōparatiōe a
fratribus t̄ sororibus qui
huic spūali glutino colli
gat: multo gratiosē cuiq;
in hac vita recepta chari
tatē. vnde: ad ultimū dixit
ere. et ait: vnū t̄ anima
vna. Et erant illis ola cō
munia. Aliter: Centenario a lena translatione ꝑ
dere ā lz eandem in se
pm dignitē velcat tenere
significatiōē vel figuraz
qua denarius in senarium
merū. tamen quantitatis
magnitudine superuadit
quia omnes qui ꝑpter re
gnū dei tempealia sper
nunt eiuz in hac vita p̄
fectionibus plena regni
gaudiis fide certa ꝑcipi
ant: t̄ in expectatiōe pa
trie ecclie que per dene
ram significatur omnia
partis electorum vestiū
mentis dilectionē fruuntur.

Multi aūt. Quia
multi incipiunt sed nō p
ficiunt. Terribilis sētia.
subdit: Multi aūt vē.

Erant in cruce. Ostēs
eodem die quo pro pecca
tis suis crucifixus est: gra
fidei cū christo in paradi
so gaudet. Quoniā ꝑ
videmus multos latos
magnis vite meritis excellere: t̄ alios a prima etate spūali studio feruentes
ad extremū cito respicere.

Et stupebant. Beo. f. q̄ meminerant q̄ se passurū multa a ſmis sa
cerdotibus t̄ scribis audierat t̄ occidendū. Metuebāt ergo ne vel ipsi cum
occideret: vel illic cuius vita t̄ magisterio gaudebant occideret.

Et assumens. Be. Possidens discipulos animos et passione sua
ꝑturbandos longe ante t̄ passionis pēnā t̄ resurrectionis gl̄ā predixit: vt
cum monent videremt̄ resurrecturū non dubitarent.

Paganoy ꝑ dementiā q̄ eius crucē irridēt apte ostendit: ēt t̄ passio
nē pro quali futuroy ꝑcatis offerit: t̄ locū mortis quasi introitus adit.

Et accedunt. vē. Audita resurrectione limaticos secundi aduentus
putant eum mox hominē regnare.

Matheus dicit matrem postulasse: sed marcus dicit ipsos: videlicet

De lyra

christus struit discipulos de tollenda ambitione: t̄ primo ponit eoy instru
ctio. secūdo reprēt eoy ambitio: ibi: Et accedit. Primū docet ipso exemplo
suiq; ꝑpetē t̄ hilarit⁹ ascendebat in hierlm: vbi erat passurus mortē. q̄
discipulo tā pauebat t̄ ē adhuc replicat: t̄ ꝑ sua ex dictis mō antē. ꝑ. hoc
excepto: f Et stupebāt. q̄ t̄ q̄ ꝑpter t̄ hilarit⁹ erat ad locū passionis.
g Et sequētes timebāt. q̄ nōdū erant ꝑfecti vsq; ad tollerāda martyria
q̄b patrē ꝑfectiq; petrus inter alios feruebat ꝑdica timore mortis ne
ganit christū. h Et accepit. Hic ostēt repetisse discipulos ambitiosē
pmo tacte in ꝑtu. scdo alias in ḡnālitate: Audiētes tacē. Simia pme pti
ꝑs ex dict⁹ mō antē. ꝑ. excepto q̄b segit: i Filii zebedei dicētes vē. Mat
thei. ꝑ. Dic q̄ mater eoy forsan audi illā petitionē. sed q̄ fuit inducta ad hoc ꝑ

filios. idco

rium eorum volens aperire que ꝑ obstitio mater petebat. Et in vtroq; est
gratia ꝑo non matri sed ipso respondit.

Aut baptismo. Idem quod calix. Unde alibi de passione sua dicit:
Baptismo habeo baptizari: q̄d coarto vsq; dum perficiatur!

Et ecce quidā. Be. Jacobus ab herode capite truncatus. Joānes in
ferentio olet dolius mil
fusa inde ad secundā mar
tyrij subicta christi ꝑfe
ssi fratrum in pathmos
relegatus. Itaq; t̄ mar
tyrio ala nō defuit. t̄ ca
lices ꝑfessionis bibit: q̄d
biberant in camino tres
pueri: t̄ ꝑfecutor sangu
inis nō fudicit.

Sedere aūt. ē. G.
valē. vt ꝑ tribuā vobis?
Sed regnum celeste nō
est meum sed accipien
tibus: nisi cum personarum
acceptio est apud deum: Si
quidq; dignus fuerit ac
cipiet quod non ꝑsone
sed vite paratū est.

Et audientes. Adhuc
superbiuntes: si vultis
accipere nolite esse quod
estis: aliis paratum est et
vos alii estote: t̄ vob pa
ratū est. q̄ ꝑ humilitatē
est: ꝑmio humili: animi qui elevāt q;
alitari.

Indignati sunt. nō
de matre si de filiis: qui
ignorātes meritū suum
inordinata cupiditate ar de
bant.

Jesus aūt vocās. Dominus magister t̄ pē
t̄ mitis nec cupiditatē im
moder tuos a gaudio: nec
dect indignationis inue
pat t̄ limites. si vocat ma
lorem esse qui minor fue
rit: t̄ dñm qui seruus sit.
Frustra igit̄ aut illa ad
matrem ꝑtinent: aut hi
sup desiderio eoy volent
cum ad filmentum virtū
tum nō potentia sed humilitas ducat. Seuto deniq; ꝑponit exēplū: vt
si victa paruipenderent: ad ea cautior ēt. Nam t̄ filius hominis vē.

Et venit hiericho. Hiero. Hiericho luna vel anathema: q̄b cō
gruit appropinquāti passioni. Et ecclesia carnis christi ꝑparata est ecclesiis
hierlm: vbi hiericho deleta recubabat lm. i. velloni pacis appropinquans.

Et ꝑficiebat eo. vē. Beda. Quia ab eodem ad eodem vbi: t̄ ſi
delibus sequēbat⁹ iumenta. i. electis ab initio mūdi cū illo regnū celeste in
gredientibus: mor gentili pplo viu perfidia cecus audito christi aduentu ce
pit lumē salutis sperare. Iuxta vū factum mendicat⁹ q; nondum veritatis
fide agnoscens: fidula voluerit ingluiene ad hoc venire consolitus: et come
litus qui ocli quē colebat errorib⁹ pacib⁹ vt sc illuminare dignarē orabat.
Transeūdo audit: stando illuminat: q; ꝑ humanitatē miserē in qua na
tus ꝑfectus relaturus ascendit: que est actio egressus t̄ transitoria. Et stans ec
cum illuminat q; verbi eternitas nō transit: que tps sc mandata celestia renouat.
Stare dei est inconmutabili dispensatione mutabilia cuncta disponē. Qua
re ergo transiens audit: stans illuminat: q; qui ꝑter nos tpalia gradi
tinde nobis lumē tribuit vt transitū mutabilitatis habere nesciat.

Beda. Mattheus in hoc loco dicit duos cecos secum vsq; fidentes il
luminatos. Lucas eū appropinquare hiericho vnū illuminari pari ordine
t̄ lucas scribit q̄b matthaeus omisit. Q; aūt hoc loco matthaeus duos dixit.
Marc⁹ dicit vnū: alterū nō negat. Sufficiēs est vnū cuy fortis nominā:
vē nomē ei⁹ ꝑ plus clamorat marc⁹ q̄s ceteri alius nō facit nisi cū surrexit q;
fuit note q; t̄ ille nobilis fuit ita t̄ ille et aliqua scientia ꝑditus dicet⁹ nostrisme
t̄ famosissime miserit fuit. Qui nō solū eū verbis mōstrabat: sed et
illuminationē marc⁹ declarāsipsa hoc miraculo maiorē famā cōparauit.

Beda. Appropinquāte q; hiericho ocli vnī illuminatiq; i carnevē
nūs t̄ passioni ꝑpinquo nō multo ad fidē addiqit. Nō cui ꝑmoꝑ pau

Nicolaus

Sicco. idco videmur hic cum fructū capta quod per amicos facimus quo
dāmodo per nosipsos facimus. a Aut baptismo quo ego baptizor.
tinctura enim sanguinis sui in sua benedicta passione vocat hic baptismū.
b Et audientes deum. Vbi repetimur ambitio discipulorum in gene
rali. t̄ patet sententia ex dictis mō antē. ꝑ. c Et proficiscente eo. Hic
ponitur instructionis parabolice confirmatio per illuminationem ceci: et

dis filia amissi patrē suū: vertē ephratē. Sed de hiericho ꝑfecto ex
eo illuminato q; relegit a mendicitate atq; ignorātia in cui ipse ceci
figūa mittunt q; ad illuminationē alios ꝑdicit in mundū de ꝑte.

Et ecce. Vbi appropinquabat certo illuminatus ad passionē suam
vni ille audeo ꝑpe pericula. Et q̄ndiu de hiericho transiit ꝑpe
regnum
q; ad ephē q̄ndiu ascendit
ꝑficit: q̄si dicat. a hac
erit altius. quoy ascensus
quāto famosior ita illu
minatio grandior. Nō ut
ibi transiuq; hebetio est
dentis: sed ꝑficiendi euange
lii q; ad gentes ḡs nostis
cā erat ꝑfectum: et ad
exēplū vnū fidei q̄ssa ꝑ
mere docet. Vbi cum
et q; matthe⁹ almā qui
lā refert: alii nos q; ꝑfi
bus scribe pharisaeis
teb ad olim pertū dicit.

Cecī q̄ sedebāt. Illuminatio hec ostēdit figuraliter lucas
(q̄ christus t̄ audeli: t̄ ille
venire ad ꝑfectā cogita
ri: t̄ petendū veniaq; luce
fidei cōpleri. Hiericho lu
na. q; defectū nēc mutabi
litate significat. Vel: Nō
quidā dedicātur ab hie
rusalē in hiericho. vē.

Barthimeus cec⁹.
Hiero. Cecitate indicēs
q̄ illuminatus in hac in ad
uentu belvē t̄ moab.

Qui cū audisset. vē. Po
pulus ḡtilis audita fama
christi cur ꝑcepit dicebat
fieri. Scribēbat multi: pri
mo tales: post eni gentiles nec illum videbāt. Simili
dulcip multitudo christū tuo
carcinine ab ad vitā fere
dicatos eternā potuerat im
pugnantiū furore ꝑbere.

Fili da. Hiero. Per merita patriarchaꝝ illuminat indignos pplm
cui adest misericors deus: t̄ miserator: illuminādo eccos t̄ erigēdo claudos.

At ille multo magis. Ingeniosissime bello vitioy manus leuande
sunt ad tapidē adiuteri cum clamore. i. ad ihm.

Hiero. Conuenienter adhuc sit⁹ tur. Audiamus ꝑme: deinde clamam⁹
per fidē: vocamur p apostoloy ore ad ḡmissa ꝑ penitentiā: erimur per ba
ptismū: intero ogemur p voluntatē. vē: Qui ꝑcto vestimento suo exilio
re nudus veteri homine dicitur hymnulus fulcimo super monte signat
depondo patriarchas t̄ ꝑphetas apostoloy in alta cōsideratio.

Et vocāt eū. vē. Beda. Ille. Ecce tam clamanti diu vocati: tum po
pulo gentium facientium veritatis desiderium per sanctos predicatores ver
bum fidei cōmune. Qui vocantes eum animositatem esse t̄ surgere: ad
cumq; venire precipium cum predicando ipm salutis habere: de vitio
rum torpore surgere: atq; ad virtutum studia quibus illuminari mereantur
mouere iubent: quasi accedic ad eum t̄ illu. t̄ surge qui vocat. vē. Qui pro
tecto vestimento suo. i. abiecto mundi cultu ad apostoloy mentis gratia ad ve
tatem facie properat.

Et exiliēs. Prompti voluntat cōplendē deliberii remunerat. vē: Ex
siliēs ꝑterito in eloquentiā acceptio. Quid vis tibi vē. Dett
quasi velitati pti vult quod t̄ ſe parti t̄ non petere pudentiā aut ipertune
admonet ad exēplū: vt dicit⁹ nihil putet velle qd op⁹ sit animoy po
tius est. Ad hoc ꝑ regrett ut petat: t̄ cor ad obsequē excitet. vē cec⁹ ait: ebdā
vt videā. Nō aurē dicit: sed lumē. Lucus enī videndi ḡs nō videre
qd habet. Exemplo de hac nō falsus dicit⁹ ac dramus sed luce quā ēt so
lis angelis videre possumus: ad quā vīa ideo ēt. Unde illuminato eco
dicit: Vade: fides tua te saluū fecit.

Vidit t̄ se. Be. Beda. Videt t̄ sequit q; qd vīa intelligit operatur

De lyra

patet sententia ex dictis mō antē. ꝑ. excepto quod sequitur: d Et cum
audisset. mō antē. ꝑ. dicitur q; ex aut duo ceci: sed quia vnus ex magis no
tus t̄ clamabat altero fortius. ideo hic solus exprimit. e Restituatur
ecclo. i. magis quietus animo: sacri dicant appropinquare sua illuminatio.
f Qui proiecto vestimento suo. in eius manifestabat vt alacrius veniret
ad christum. g Rabboni. id est magister mi.

c.xi. Et cū

quid faciam vt vitā eternā possideam? Ihs dixit: Ego sū via veritas & vita. Nec est via angusta q̄ ducit ad gaudia beatitudinis: nec porta arcta q̄ introducit ad regna celestia. C. XI.

Et appropinq̄abant Ihr. hierosolymis & venerunt Bethphage ad montē Oliveti: tūc misit duos discipulos suos. Bethania castellū fuit ad radices montis Oliveti: & Bethphage villa sacerdotalis. Et dicit Ihr. Bethphage & Bethania fuit ad montem Oliveti: & Bethania vltra montem ad orientalem plagam Hierusalem. Et dicit Ihr. Bethphage & Bethania fuit ad montem Oliveti: & Bethania vltra montem ad orientalem plagam Hierusalem.

Tūc appropiq̄ C. XI.

ret hierosolymis & bethania ad mōtē oliueti: tūc misit duos discipulos suos. Et ait illis: Ite in castellū quod contra vos est. Et statim introeūtes illuc inuenietis pullū ligatū super quem nemo adhuc hominū sedit. Solvite illum & adducite. Et si quis vobis dixerit: quid facitis? dicite: quia dño necessarius est. Et continuo illū dimittet huc. Et abeūtes inuenerūt pullum ligatum ante ianuam foris in biuio: & soluūt eum. Et quidam de illis stantibus dicebant illis: Quid facitis soluentes pullū? Qui dixerūt eis sicut præceperat Ihs. Et dimiserūt eos. Et adduxerunt pullum ad Ihm. Et g̃ p̄abant & lōgā stratā suā in via. Et qui p̄cedebāt & qui sequebant clamabant dicentes: Osanna benedictus q̄ venit in nomine domini. Benedictū quod venit regnū patris nostri David Osanna in excelsis. Et introiuit hierosolymā in templū. Et circūspiciens omnia cū iam vespera esset hora exiit in bethaniam cum duodecim. Et alia die cū exirent a bethania esuriit. Cūq; vidisset a longe ficum habentē folia venit si quid forte inueniret in ea. Et cū venisset ad eam nihil inuenit præter folia. Non enim erat tempus ficorum. Et respondens Ihs dixit ei: Iam nō amplius in eternū quisq̄ ex te fructū manducet. Et audiebāt discipuli ei⁹. Et veniunt hierosolymā. Et cū introisset in templum cepit ejicere vendentes & ementes de templo: & mēsas nummulariorum & cathedras vendentium columbas euertit. Et nō sinebat vt quisq̄ trāsferret vas p templum: & docebat eos dicēs eis: Nonne scriptum est: quia domus mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus? Vos autem fecistis illā speluncam latronum. Quo audito: principes sacerdotum & scribe quærebāt quo eum perderent: timebāt enim eum: omnis enim turba admirabat super doctrina eius. Et cū vespera esset facta egredieb̄at de ciuitate. Et cū mane trāsirent: viderunt ficum aridam factam a radicibus. Et recordatus petrus dixit ei: Rabbi: ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respondens Ihs ait illis: Habete fidem dei. Amen dico vobis: quia quicūq; dixerit huic mōti: tollere & mittere in mare: & nō hesitauerit in corde suo sed crediderit q̄ quodcūq; dixerit fiat: fiet ei. Propterea dico vobis: omnia q̄cūq; orātes petitis credite q̄ accipietis & venient vobis. Et cū stabitis ad orādū dimittite si quid habetis aduersus aliquem vt & pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra. Et si vos nō dimiseritis: nec pater vester q̄ in celis est dimittet vobis peccata vestra. Et veniunt rursus hierosolymam. Et cū ambularet in templo accedunt ad eum summi sacerdotes & scribe & seniores & dicunt ei: In qua potestate hæc facis? & quis dedit tibi hanc potestatem vt hæc facias? Respondens autem Ihs dixit illis: Interrogabo & ego vos vnum sermonem: & respondete mihi: & dicam vobis in qua potestate hæc faciam. Baptismus Johannis de celo fuit an ex hominibus? Respondete mihi. Et cogitabant intra se dicentes: Si dixerimus de celo: dicet: Quare ergo non credidistis ei? Si autem dixerimus ex hominibus: timemus turbam. Omnes enim habebant Johannem vere prophetam esse. Et respondentes dicunt Ihu: Nescimus. Et Ihs ait illis: Nec ego dico vobis in qua potestate hæc faciam. Et cœpit illis in parabolis loqui. Homo quidam plantauit vineam & circumdedit sepem & fodit lacum & ædificauit turrim & locauit eam agricolis & peregre profectus est. Et misit ad agricolas tempore seruum vt a agricolis acciperet de fructu vineæ. Qui apprehensum eum cæciderunt & dimiserunt inanem. Et iterum misit ad eos alium seruum. Et illum lapidauerunt & dimiserunt contumeliose affectum. Et iterum misit alium. Et illum occiderunt & multos alios: quosdam cædentes & quosdam occidentes. Adhuc vnum habebat filium charissimum. Et misit illum ad eos in nouissimo dicens: Verebuntur filium meum. Agricolæ autem dixerunt ad inuicem: Hic est hæres: venite occidamus eum & nostra erit hæreditas. Et apprehendentes occiderunt eum & eiecerunt extra vineam. Quid ergo faciet dominus vineæ? Veniet & perdet agricolas & dabit vineam alijs. Nonne scripturam hanc legistis: Lapidem quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli? A domino factum est istud & est mirabile in oculis nostris. Et quærebant eum tenere & timuerunt turbam. Cognouerunt enim quoniam ad ipsos dixerat parabolam. Et relicto eo abierunt. Et mittunt ad eum quosdam de pharisæis & herodianis vt eum captione circumuenirent eum. Qui cum venissent dixerunt ei: Magister scimus quia verax es & non curas quemquam: non enim respicis personam hominis: sed in veritate viam dei docens es. Licet censum dare cæsari an non? Dabimus an non dabimus? Qui sciens hypocrisim eorum dixit ad illos: Quid me tentatis? Afferte mihi denarium vt videam. Illi autem obtulerunt. Et ait illis: Cuius habet imaginem hanc & superscriptionem? Dicunt ei: Cæsaris. Respondens autem Ihs dixit illis: Reddite ergo quæ sunt cæsaris cæsari & quæ sunt dei deo. Et mirati sunt super eo. Et venerunt ad eum sadducæi qui dicunt resurrectionem non esse: & interrogabant eum dicentes: Magister moyses scripsit nobis: Si cuius frater mortuus fuerit & dimiserit vxorem & filios non reliquerit: vt accipiat frater eius vxorem eius & suscitet semen fratri suo. Septem fratres erant. Et primus accepit vxorem & mortuus est non relicto semine. Et secundus accepit eam & mortuus est & nec ipse reliquit semen. Et tertius similiter. Et accepit eam & septem non reliquerunt semen. Nouissima omnium defuncta est & mulier. In resurrectione cuius erit de septem? Omnes enim habuerunt eam. Dicit eis Ihs: Nonne hoc ideo errabitis quia nescitis scripturas neque virtutem dei? Cum enim a mortuis resurrexerint neque nubent neque uxores ducent sed sunt sicut angeli in celis. De mortuis autem quod resurgant non legistis in libro moysi super rubum quomodo dixerit illi deus dicens: Ego sum deus abraham & deus isaac & deus iacob? Non est deus mortuorum sed viuorum. Multum ergo errabitis. Et accedens vnus de scribis audiuit illos conquirentes simul & videns quoniam bene illis respondisset interrogauit eum quod esset primum omnium mandatum. Ihs autem respondit ei: Quia primum omnium mandatum est: Audi israel dominus deus noster deus vnus est. Et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua & ex tota mente tua & ex tota virtute tua. Hoc est primum mandatum. Secundum autem simile illi est hoc: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Maius horum aliud mandatum non est. Et scriba ait illi: Bene magister in veritate dixisti quia vnus est deus & non est alius præter eum. Et vt diligatur ex toto corde & ex tota anima & ex tota mente & ex tota virtute & diligere proximum tamquam seipsum maius est omnibus holocaustomatibus & victimis. Et Ihs videns quia sapienter respondisset dixit illi: Non es longe a regno dei. Et nemo audebat eum interrogare amplius. Et respondens Ihs dixit docens in templo: Quomodo dicunt scribæ christum filium esse dauid? Ipse enim dauid dicit in spiritu sancto: Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo dauid dicit eum dominum: & unde filius eius est? Et libenter eum audiebat multitudo. Et dicebat in doctrina sua: Videte a scribis qui volunt in stolis ambulare & salutari in foro & in primis cathedris sedere & primos discubitus in cœnis: qui deuorant domos viduarum sub obtentu prolixæ orationis. Hi accipient prolixius iudicium. Et sedens Ihs contra gazophylacium aspiciebat quomodo turba iactaret æs in gazophylacium & multi diuites iactabant multa. Et cum venisset vidua una pauper misit duo minuta: quæ faciunt quadrantem. Et conuocans discipulos suos dixit illis: Amen dico vobis: quoniam vidua hæc pauper plus quam omnes qui miserunt in gazophylacium. Omnes enim ex eo quod abundabat illis miserunt: hæc autem de penuria sua omnem victum suum quem habuit misit. Et cum egrederetur de templo dixit illi vnus discipulorum suorum: Magister aspice quales lapides & quales structuræ. Et Ihs dixit illi: Videsne has omnes magnas structuras? Non remanebit lapis super lapidem qui non destruatur. Et cum sederet in monte oliueti contra templum interrogabant eum seorsum petrus & iacobus & iohannes & andreas: Dic nobis quando hæc erunt & quod signum cum incipient omnia hæc consummari? Ihs autem cœpit dicere illis: Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum christus & multos seducent. Cum audieritis prælia & opiniones prælioru: videte ne turbemini. Oportet enim hæc fieri sed nondum statim erit finis. Surget enim gens contra gentem & regnum aduersus regnum & terræ motus per loca & fames erunt. Hæc autem initia dolorum. Videte autem vos ipsos. Tradent enim vos in consilijs & in synagogis & in sinagogis & in conuentibus & in conspectu præsidum & regum stabitis propter me in testimonium illis. Et in omnes gentes primum oportet prædicari euangelium. Et cum duxerint vos tradentes: nolite præmeditari quid loquamini: sed quodcumque datum fuerit vobis in illa hora hoc loquimini. Non enim estis vos qui loquimini: sed spiritus sanctus. Tradet autem frater fratrem in mortem & pater filium & insurgent filii in parentes & morte afficient eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseuerauerit usque in finem hic saluus erit. Cum autem videritis abominationem desolationis quæ dicta est a daniele propheta stantem in loco ubi non debet: qui legit intelligat: tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes. Et qui in tecto non descendat domum nec introeat vt tollat aliquid de domo sua. Et qui in agro est non reuertatur retro tollere vestimentum suum. Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus. Orate autem vt non fiat fuga vestra hieme. Erunt enim dies illi tribulationes tales quales non fuerunt ab initio creaturæ quam condidit deus usque nunc & non fiet. Et nisi breuiasset dominus dies non fuisset salua omnis caro: sed propter electos quos elegit breuiauit dies. Et tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic est christus: ecce illic: nolite credere. Surgent enim pseudochristi & pseudoprophetæ & dabunt signa & prodigia ad seducendos si fieri potest etiam electos. Vos autem videte. Ecce prædixi vobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationem illam sol obscurabitur & luna non dabit lumen suum & stellæ cæli erunt decidentes & virtutes quæ in cœlis sunt mouebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa & gloria. Et tunc mittet angelos suos & congregabit electos suos a quatuor ventis a summo terræ usque ad summum cœli. A ficulnea autem discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit & folia nata germinauerit scitis quia prope est æstas. Ita & vos cum videritis hæc fieri scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis quia non præteribit generatio hæc donec omnia hæc fiant. Cælum & terra transibunt: verba autem mea non præteribunt. De die autem illa vel hora nemo scit neque angeli in cœlo neque filius: nisi pater. Videte vigilate & orate. Nescitis enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam & dedit seruis suis potestatem cuiuscuique operis & ianitori præcepit vt vigilet. Vigilate ergo: nescitis enim quando dominus domus veniat: sero an media nocte an galli cantu an mane: ne cum venerit subito inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico omnibus dico: Vigilate. Scitis quia post biduum pascha fiet & filius hominis tradetur vt crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum & seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur caiphas & consilium fecerunt vt dolo tenerent Ihm & occiderent. Dicebant autem: Non in die festo ne forte tumultus fieret in populo. Et cum esset Ihs bethanie in domo simonis leprosi & discumberet venit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi & fracto alabastro effudit super caput eius. Erant autem quidam indignantes ad semetipsos & dicentes: Ut quid perditio hæc unguenti facta est? Potuit enim istud venundari plus quam trecentis denarijs & dari pauperibus & fremebant in illam. Ihs autem dixit: Sinite illam: quid illi molesti estis? Bonum opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vobiscum & cum volueritis benefacere illis potestis: me autem non semper habetis. Quod habuit hæc fecit: prænumptauit ungere corpus meum in sepulturam. Amen dico vobis: vbicumque prædicatum fuerit euangelium istud in vniuerso mundo & quod fecit hæc narrabitur in memoriam eius. Et Iudas iscariotes vnus de duodecim abiit ad principes sacerdotum vt proderet eum illis. Qui audientes gauisi sunt & promiserunt pecuniam se daturos. Et quærebat quomodo illum oportune traderet. Et prima die azimorum quando pascha immolabant dicunt ei discipuli eius: Vbi vis eamus & parem tibi vt manducas pascha? Et mittit duos de discipulis suis & dicit eis: Ite in ciuitatem & occurret vobis homo lagenam aquæ portans: sequimini eum & quocumque introierit dicite patri familias quia magister dicit: Vbi est refectio mea vbi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis demonstrabit cenaculum grande stratum & paratum & illic parate nobis. Et exierunt discipuli eius & venerunt in ciuitatem & inuenerunt sicut dixerat illis & parauerunt pascha. Et cum sero factum esset venit cum duodecim. Et discumbentibus eis & manducantibus ait Ihs: Amen dico vobis quia vnus vestrum me tradet qui manducat mecum. Ipse cœpit contristari & dicere illi singulus: Numquid ego? Qui ait illis: Vnus ex duodecim qui intingit mecum manum in catino. Et filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de illo: væ autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei si natus homo ille non fuisset. Et manducantibus eis accepit panem & benedixit & fregit & dedit eis & ait: Sumite hoc est corpus meum. Et accepto calice gratias egit & dedit eis & biberunt ex illo omnes. Et ait illis: Hic est sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur. Amen dico vobis quia iam non bibam de hoc genimine vitis vsque in diem illum cum illo bibam nouum in regno dei. Et hymno dicto exierunt in montem oliueti. Et ait illis Ihs: Omnes scandalum patiemini in me in nocte ista: quia scriptum est: Percutiam pastorem & dispergentur oues. Sed postquam resurrexero præcedam vos in galileam. Ait illi petrus: Et si omnes scandalizati fuerint sed non ego. Et ait illi Ihs: Amen dico tibi quia tu hodie in nocte hac antequam gallus vocem bis dicat ter me negabis. At ille amplius loquebatur: Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter autem & omnes dicebant. Et veniunt in villam cui nomen gethsemani & dicit discipulis suis: Sedete hic donec orem. Et assumpto petro & iacobo & iohanne secum cœpit pauere & tedere. Et ait illis: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Sustinete hic & vigilate. Et cum processisset paululum procidit super terram & orabat vt si fieri posset transiret ab eo hora. Et dixit: Abba pater omnia tibi possibilia sunt: transfer calicem hunc a me: sed non quod ego volo sed quod tu. Et venit & inuenit eos dormientes & dicit petro: Simon dormis? Non potuisti vna hora vigilare? Vigilate & orate vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est caro autem infirma. Et iterum abiit & tertio dixit eadem verba. Et reuersus est & inuenit eos iterum dormientes erant enim oculi eorum grauati & nesciebant quid responderent ei. Et venit tertio & ait illis: Dormite iam & requiescite. Sufficit. Venit hora ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce qui me tradet prope est. Et adhuc eo loquente venit iudas iscariotes vnus de duodecim & cum eo turba multa cum gladijs & lignis a principibus sacerdotum & scribis & senioribus. Dederat autem traditor eius signum eis dicens: Quem osculatus fuero ipse est tenete eum & ducite cauete. Et cum venisset statim accedens ad eum ait: Ave rabbi & osculatus est eum. Illi autem manus iniecerunt in eum & tenuerunt eum. Vnus autem quidam de astantibus educens gladium percussit seruum principis sacerdotum & abstulit auriculam eius. Et respondens Ihs ait illis: Tamquam ad latronem existis cum gladijs & fustibus comprehendere me? Quotidie apud vos eram docens in templo & non tenuistis me. Sed vt impleantur scripturæ. Et relinquentes eum omnes fugerunt. Et adolescens quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo & tenuerunt eum. At ille reiecta sindone nudus profugit ab eis. Et adduxerunt Ihm ad principem sacerdotum & conueniunt ei omnes principes sacerdotum & seniores & scribæ. Petrus autem a longe secutus est eum vsque intro in atrium principis sacerdotum & sedebat cum ministris & calefaciebat ad lumen. Principes autem sacerdotum & omne consilium quærebant aduersus Ihm testimonium vt eum morti traderent & non inuenerunt. Multi enim falsum testimonium dicebant aduersus eum & conueniebant testimonia eorum. Et quidam surgentes falsum testimonium dicebant aduersus eum dicentes: Quoniam nos audiuimus eum dicentem: Quia ego destruam templum hoc manufactum & per triduum aliud non manufactum ædificabo. Et nec sic inueniebatur testimonium eorum. Et exurgens summus sacerdos in medium interrogauit Ihm dicens: Non respondes quid hi aduersum te testificantur? Ihs autem tacebat & nihil respondit. Iterum sacerdos interrogabat eum & dicit ei: Tu es christus filius dei benedicti? Ihs autem dixit illi: Ego sum. Et videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei & venientem cum nubibus celi. Sacerdos autem scindens tunicas suas ait: Quid adhuc desiderabimus testes? Audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? Qui omnes condemnauerunt eum esse reum mortis. Et cœperunt quidam conspuere eum & velare faciem eius & colaphis eum cædere & dicere ei: Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit? Et seruuli alapis eum cædebant. Et cum esset petrus deorsum in atrio venit una de ancillis principis sacerdotum & cum vidisset petrum calefacientem sibi & intuita eum dixit: Et tu cum nazareno eras Ihu. Et negauit dicens: Neque scio neque noui quid dicis. Et exiuit ante ostium & gallus cantauit. Et rursus ancilla cum vidisset cœpit dicere astantibus quia hic ex illis est. Et iterum negauit. Et post pusillum rursus qui astabant dicebant petro: Vere ex illis es nam & galilæus es & loquela tua similis est. Ipse autem cœpit anathematizare & iurare quia non nouit hominem istum quem dicitis. Et statim gallus secundo cantauit. Et recordatus est petrus verbi quod dixerat Ihs ei: Priusquam gallus bis vocem dicat ter me negabis. Et cœpit flere. Et mane facto consilium facientes principes sacerdotum & seniores & scribæ & vniuersum concilium vinctum adduxerunt Ihm & tradiderunt pilato. Et interrogauit eum pilatus: Tu es rex iudeorum? At ille respondens ait illi: Tu dicis. Et accusabant eum principes sacerdotum in multis. Pilatus autem interrogabat eum dicens: Non respondes quicquam? Vide in quantis te accusant. Ihs autem amplius nihil respondit ita vt mirum valde videretur pilato. Per diem autem festum dimittebat illis vnum ex vinctis quem petissent. Erat autem qui dicebatur barrabas cum seditionis vinctus qui in seditione fecerant homicidium. Et cum ascendisset turba cœpit rogare eum vt faceret sicut semper illis faciebat. Pilatus autem respondit eis dicens: Vultis dimittam vobis regem iudeorum? Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum principes sacerdotum. Sed principes sacerdotum concitauerunt turbam vt magis barrabam dimitteret eis. Pilatus autem rursum respondens ait illis: Quid ergo vultis faciam regi iudeorum? Illi autem rursum clamauerunt: Crucifige eum. Pilatus autem dixit illis: Quid enim malum fecit? At illi magis clamabant: Crucifige eum. Et pilatus volens populo satisfacere dimisit illis barrabam & tradidit Ihm flagellis cædere vt crucifigeretur. Milites autem duxerunt eum in atrium prætorii & conuocant totam cohortem & clamydem coccineam circumdederunt ei & imponentes sibi plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius & cœperunt salutare eum: Aue rex iudeorum. Et percutiebant caput eius arundine & conspuebant eum & ponentes genua adorabant eum. Et postquam illuserunt ei exuerunt eum clamyde & induerunt eum vestimentis suis & educunt eum vt crucifigerent eum. Et angariauerunt prætereuntem quendam simonem cyrenæum venientem de villa patrem alexandri & rufi vt tolleret crucem eius. Et bajulabat sibi crucem in locum qui dicitur golgotha quod est calvariæ locus. Et dabant ei bibere myrratum vinum & non accepit. Et crucifigunt eum & diuidunt vestimenta eius mittentes sortem super eis quis quid tolleret. Erat autem hora tertia & crucifixerunt eum. Et erat titulus causæ eius inscriptus: Rex iudeorum. Et cum eo crucifigunt duos latrones unum a dextris & alterum a sinistris eius. Et impletum est scriptura quæ dicit: Et cum iniquis reputatus est. Et transeuntes blasphemabant eum mouentes capita sua & dicentes: Vah qui destruis templum dei & in triduo reædificas: salua temetipsum descendens de cruce. Similiter & principes sacerdotum illudentes inter se cum scribis dicebant: Alios saluos fecit seipsum non potest saluum facere. Descendat nunc christus rex israel de cruce vt videamus & credamus. Et qui crucifixi sunt cum eo conuiciabantur ei. Et cum hora sexta tenebræ factæ sunt per vniuersam terram usque in horam nonam. Et hora nona clamauit Ihs voce magna dicens: Eloi eloi lamma sabacthani: quod est deus deus meus ut quid dereliquisti me? Et quidam astantium audientes dicebant: Ecce heliam vocat. Et cucurrit unus & implens spongiam aceto & circumponens arundini potum dabat ei dicens: Sinite videamus an veniat helias deponere eum. Ihs autem emisit vocem magnam & expirauit. Et velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. Videns autem centurio qui ex aduerso illius erat quia sic clamans expirasset dixit: Vere hic homo filius dei erat. Erant autem & mulieres de longe aspicientes inter quas erat maria magdalene & maria iacobi minoris & ioseph mater & salome quæ cum esset in galilea sequebantur eum & ministrabant ei & alie multe que simul cum eo ascenderant hierusalem. Et cum iam sero esset factum quia erat parasceue quod est ante sabbatum venit ioseph ab arimathia nobilis decurio qui & ipse erat expectans regnum dei audacter introiuit ad pilatum & petiit corpus ihu. Pilatus autem mirabatur si iam obisset & accersito centurione interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cognito a centurione donauit ioseph cadauer eius. Ioseph autem mercatus sindonem & deposito eo inuolvit sindone & posuit eum in monumento suo quod erat excisum de petra & aduolvit saxum ad ostium monumenti. Maria autem magdalene & maria ioseph aspiciebant vbi poneretur. Et transacto sabbato maria magdalene & maria iacobi & salome emerunt aromata vt venientes vngerent ihm. Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam sole. Et dicebant ad inuicem: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt reuolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida viderunt & obstupuerunt. Qui dicit illis: Nolite expauescere. Ihm quæritis nazarenum crucifixum surrexit non est hic. Ecce locus vbi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius & petro quia præcedet vos in galileam. Ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Et exeuntes fugerunt a monumento. Tenebat enim eas tremor & pauor & nemini dixerunt timebant enim. Surgens autem mane prima sabbati apparuit primo mariæ magdalene de qua eiecerat septem demonia. Illa abiit nunciauit his qui cum eo fuerant lugentibus & flentibus. Et illi cum audissent quia viuit & apparuit ei non credidit. Et post hæc duobus ex illis ambulantibus ambulabat in alia effigie. Et illi abeuntes nunciauerunt ceteris. Nec illis quidem credidit. Et ait illis: Ite in mundum vniuersum & prædicate euangelium omni creaturæ. Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit: qui vero non crediderit condemnabitur. Signa autem eos qui credunt hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eicient: linguis loquentur nouis. Serpentes tollent & si mortiferum quid biberint non eis nocebit. Super ægros manus imponent & bene habebunt. Et dominus quidem ihs postquam locutus est eis assumptus est in celum & sedet a dextris dei. Illi autem profecti prædicauerunt vbique domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis. Amen.

Incipit secundum Lucam.

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem quæ in nobis completa sunt rerum quemadmodum tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt & ministri fuerunt sermonis visum est & mihi assecuti omnia prius diligenter ordinare tibi per ordinem optime theophile vt cognoscas eorum verborum de quibus eruditus es veritatem. Fuit in diebus herodis regis iudee sacerdos quidam nomine zacharias de vice abia & uxor illi de filiabus aaron & nomen eius elisabeth. Erant autem iusti ambo ante deum incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela. Et non erat illis filius eo quod esset elisabeth sterilis & ambo prouecti erant in diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur in ordine vicis sue ante deum secundum consuetudinem sacerdotii sorte exiit vt incensum poneret ingressus in templum domini. Et omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi. Apparuit autem illi angelus domini stans a dextris altaris incensi. Et turbatus est zacharias visus & timor irruit super eum. Angelus autem dixit ei: Ne timeas zacharia quoniam exaudita est deprecatio tua & uxor tua elisabeth pariet tibi filium & vocabis nomen eius iohannem & erit gaudium tibi & exultatio & multi in nativitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram domino & vinum & sicerā non bibet & spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris sue & multos filiorum israel convertet ad dominum deum ipsorum & ipse precedet ante illum in spiritu & virtute helie vt convertat corda patrum in filios & incredulos in prudentia iustorum parare domino plebem perfectam. Et dixit zacharias ad angelum: Unde hoc sciam? Ego enim sum senex & uxor mea processit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei: Ego sum gabriel qui assto ante deum & missus sum loqui ad te & hæc tibi evangelizare. Et ecce eris tacens & non valens loqui usque in diem quo hæc fiant eo quod non credideris verbis meis quæ implebuntur in tempore suo. Et erat plebs exspectans zachariam & mirabantur quod tardaret in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos & intellexerunt quia visionem vidisset in templo. Et ipse innuebat illis & permansit mutus. Et factum est ut impleti sunt dies ministerii eius abiit in domum suam. Post hos autem dies concepit elisabeth uxor eius & occultabat se mensibus quinque dicens quia sic mihi fecit dominus in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines. In mense autem sexto missus est angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee cui nomen nazareth ad virginem desponsatam viro cui nomen erat ioseph de domo dauid & nomen virginis maria. Et ingressus angelus ad eam dixit: Ave gratia plena dominus tecum benedicta tu in mulieribus. Quæ cum audisset turbata est in sermone eius & cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas maria invenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in utero & paries filium & vocabis nomen eius ihm. Hic erit magnus & filius altissimi vocabitur & dabit illi dominus deus sedem dauid patris eius. Et regnabit in domo iacob in æternum & regni eius non erit finis. Dixit autem maria ad angelum: Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco? Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te & virtus altissimi obumbrabit tibi. Et ideo & quod ex te nascetur sanctum vocabitur filius dei. Et ecce elisabeth cognata tua & ipsa concepit filium in senectute sua & hic mensis sextus est illi que vocatur vocata in ea quæ non parit quia non erit impossibile apud deum omne verbum. Dixit autem maria: Ecce ancilla domini fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus. Exurgens autem maria abiit in montana cum festinatione in ciuitatem iuda & domum zachariæ intrauit & salutauit elisabeth. Et factum est ut audiuit salutationem mariæ elisabeth exultauit infans in utero eius & repleta est spiritu sancto elisabeth & exclamauit voce magna & dixit: Benedicta tu inter mulieres & benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi ut veniat mater domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis exultauit in gaudio infans in utero meo. Et beata quæ credidisti quoniam perficientur ea quæ dicta sunt tibi a domino. Et ait maria: Magnificat anima mea dominum & exultauit spiritus meus in deo salutari meo quia respexit humilitatem ancille sue. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes quia fecit mihi magna qui potens est & sanctum nomen eius & misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede & exaltauit humiles. Esurientes implevit bonis & divites dimisit inanes. Suscepit israel puerum suum recordatus misericordie sue sicut locutus est ad patres nostros abraham & semini eius in sæcula. Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus & reversa est in domum suam. Elisabeth autem impletus est tempus pariendi & peperit filium. Et audierunt vicini & cognati eius quia magnificavit dominus misericordiam suam cum illa & congratulabantur ei. Et factum est in die octava venerunt circumcidere puerum & vocabant eum nomine patris sui zachariam. Et respondens mater eius dixit: Non sed vocabitur iohannes. Et dixerunt ad illam: Quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem scripsit dicens: Iohannes est nomen eius. Et mirati sunt universi. Aperta est autem illico os eius & lingua eius & loquebatur benedicens deum. Et factus est omnibus timor vicinos eorum & super montana iudee divulgabantur omnia verba hæc & posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus domini erat cum illo. Et zacharias pater eius repletus est spiritu sancto & prophetavit dicens: Benedictus dominus deus israel quia visitavit & fecit redemptionem plebis sue & erexit cornu salutis nobis in domo david pueri sui sicut locutus est per os sanctorum qui a sæculo sunt prophetarum suorum salutem ex inimicis nostris & de manu omnium qui oderunt nos facere misericordiam cum patribus nostris & memorari testamenti sui sanctum iusiurandum quod iuravit ad abraham patrem nostrum datum se nobis ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati serviamus illi in sanctitate coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis. Præibis enim ante faciem domini parare vias eius ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum per viscera misericordie dei nostri in quibus visitavit nos oriens ex alto illuminare his qui in tenebris & in umbra mortis sedent ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat & confortabatur spiritu & erat in desertis usque in diem ostensionis sue ad israel. Et factum est in diebus illis exiit edictum a cesare augusto ut describeretur universus orbis. Hæc descriptio prima facta est a preside syriæ cyrino. Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam ciuitatem. Ascendit autem & ioseph a galilea de ciuitate nazareth in iudeam in ciuitatem david quæ vocatur bethleem eo quod esset de domo & familia david ut profiteretur cum maria desponsata sibi uxore pregnante. Factum est autem cum essent ibi impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum & pannis eum involvit & reclinavit eum in presepio quia non erat eis locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos & claritas dei circumfulsit illos & timuerunt timore magno. Et dixit angelus ad illos: Nolite timere ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo quia natus est vobis hodie salvator qui est christus dominus in civitate david. Et hoc vobis signum invenietis infantem pannis involutum & positum in presepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militiæ celestis laudantium deum & dicentium: Gloria in altissimis deo & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in cælum pastores loquebantur ad invicem: Transeamus usque bethleem & videamus hoc verbum quod factum est quod dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes & invenerunt mariam & ioseph & infantem positum in presepio. Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati sunt & de his quæ dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conservabat omnia verba hæc conferens in corde suo. Et reversi sunt pastores glorificantes & laudantes deum in omnibus quæ audierant & viderant sicut dictum est ad illos. Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer vocatum est nomen eius ihs quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Et postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem moysi tulerunt illum in hierusalem ut sisterent eum domino sicut scriptum est in lege domini quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum domino vocabitur. Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege domini par turturum aut duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in hierusalem cui nomen symeon & homo iste iustus & timoratus exspectans consolationem israel & spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a spiritu sancto non visurum se mortem nisi prius videret christum domini. Et venit in spiritu in templum. Et cum inducerent parentes puerum ihm ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo ipse accepit eum in ulnas suas & benedixit deo & dixit: Nunc dimittis servum tuum domine secundum verbum tuum in pace quia viderunt oculi mei salutare tuum quod parasti ante faciem omnium populorum lumen ad revelationem gentium & gloriam plebis tue israel. Et erat pater eius & mater mirantes super his quæ dicebantur de illo. Et benedixit illis symeon & dixit ad mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum in israel & in signum cui contradicetur & tuam ipsius animam pertransibit gladius ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat anna prophetissa filia phanuel de tribu aser hæc processerat in diebus multis & vixerat cum viro annis septem a virginitate sua & hæc vidua usque ad annos octoginta quatuor quæ non discedebat de templo jejuniis & obsecrationibus servientes nocte ac die. Hæc ipsa hora superveniens confitebatur domino & loquebatur de illo omnibus exspectantibus redemptionem israel. Et postquam perfecerunt omnia secundum legem domini reversi sunt in galileam in civitatem suam nazareth. Puer autem crescebat & confortabatur plenus sapientia & gratia dei erat in illo. Et ascendebant parentes eius per omnes annos in hierusalem in die festo paschæ. Et cum factus esset annorum duodecim ascendentibus illis secundum consuetudinem diei festi consummatis diebus cum redirent remansit puer ihs in hierusalem & non cognoverunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu venerunt iter diei & requirebant eum inter cognatos & notos. Et non invenientes regressi sunt in hierusalem requirentes eum. Et factum est post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum audientem illos & interrogantem eos. Stupebant autem omnes qui eum audiebant super prudentia & responsis eius. Et videntes admirati sunt parentes eius & mater eius ad illum: Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Et ait ad illos:

plius roget? nisi e phisseus in eo qd obtendit?

Et q pcipit. Hoc ea dicebant pctantes: ut volunt subintelligi dicebant etc quod tam.

Interrogabo. Potest et apta relatione calumniatorum retundere: sed prudenter interrogat, ut vel illorum suo vel veritas confirmetur.

Dicerim⁹. Prg. Si dixerim mihi ex hominibus, ille qui [illegible] Quare ergo non credidistis ei? Quem videntes populi timebant, quia omnes habebant Ioannem quod vere propheta esset. Et ridentes ideo dicunt: Nescimus. Et ridens ie

Et dicerimus ex ho. Quod timebant populi ridentes videntes se in laqueum cecidisse sacerdotum, sed magis ex dilectione veritatis.

Dicit ergo dico vo. Dc. Dominus de caelo locutus veritatem occultare cupientibus ait sic q quere minus intelligunt odio aut culpa veritatis indigna est cui debeat aperiri. Propter alterum vt: Adhuc multa habeo vobis dicere q nō portatis portare modo: p per alias. Nolite timere dice cantb⁹. C. XII.

Cepit illis. vc.

c Tarl. Sine cessatione aut altercatione aut illa tocularia quorundam quidā pīdini pharisaeorum.

Peregre pfe. Dilectionem arbitrii operatur: nō mutatione loci: quia vbiq; de⁹: et ola clipiet.

Seruū. Pfe missus est mortuos q fructus legis qui odierat a culto ribus ingrediat: sed dimittunt et vacuū. vnde: Irritauerunt mortem in c. t. a. Christi: et vexatus est mortem, propter eos. vc.

Et iterū m. a. f. Dauid et alibi psalmistas q missi sunt post mortem vt cultores vineę ad exercitū boni operis excitarent. Sed ipsum ds dauid q caput psalmodie et fons in spū sō clamat: abiecerunt dicentes: Hic no bis patris in dauid: aut quę hereditas in filio vīa?

Et rursū alibi. Prophetarū chor est tens sectis q finis anteactantibus populis obiectarāt: et multa huic vineę vexata pīnerāt.

Et rursum a. m. vc. Vis trib⁹ chorū gradibus ois vocatus qui sub lege et prophetis fuerant intelligimus, vnde alibi: Sacrificiū et implerī ota que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me.

Quia verbū. Non hoc ignorando dixit, quia ola nouit, sed semper

Nicolaus

pudicii aut erāt seniores populi et pharisęi ergo vc. Vere. i. ad Corinth. c. vi: Sine offensione estote iudeis et gentibus et ecclie dei: sīl igit facta christi et dicta fuerint nobis data p scripturā: videt q debuit cauere ab offensione predictor. Contra Eli. viii. fuerat pphetatū q christus foret in lapidē offensionis et petrā scandali: quatuor domūs israel. R. ephōio: duplex: f scandalū: actiuū et passiuū. actiuū nō habuit in christo loci: quia tale scandalū est dictū vel factū alicuius minus recti pbono alteri occasionē ruinę: vt hō et verbis Pīero. sup Matth. Ola aūt facta et dicta christi fuerunt rectissima, et ideo quātū ita intelligit de scandalo passiuo quod est quādo aliqs ex dicto vel facto alterius bono scandalizat et ipsa ppter hoc sua et illud scandalū aliqs, potest et ignorātia vel infirmitate illius q scandalizat, et ille dicta vel facta bona occultāda sunt vel differēda quousq; infirmi vel ignorātes informent: nisi sint talia bona q̄ sint de necessitate salutis q̄ non sunt omittenda, propter scandalū alterius, sīl aūt infirmi vel ignorātes post in structionē debitā in scandalo perancte: tam tale scandalū nō pōdit ee in firmitate vel ignorātia sed malitia: et tale scandalū est pētendū maxime qū est pena boni ēmine: quia boni ēminus semp est pferendus veritati et paci ecclie qp hominē sine culpa: tale aūt fuit scandalū sacerdoti scribarū et phariseoꝝ: qui sua malitia nitebant impedire doctrinā christi: quia cōsiderabāt salute ppli. Dū sine malitia cessāte: monēdo trahebat populus ad credendū. Dū p doctrinā sua malā euacuabāt dei mādata ppter suas traditiones. vt dicit ibi. et sīl dicit christus in publico debuit vitia coꝝ reprehendere: nec ab hoc cessare ppter eoꝝ scandalū: ppter qđ Matth. xv. ei dixerunt discipuli christi. Scio q̄ iudei audito hoc verbo scandalizati sūt. et respondit: sinite illos: ceci sūt et duces ceꝝ. Si enim ceco ducatū p̄stet ambo in foueā cadūt. Ad primū dicendū q̄ logice de scitū hōnestate et meritū secūd̄ de sensibus etate malitia corruptis: q̄ talia sunt acriter arguenda: sīl erat dicēdū dure increpauit illos sines impudicos: Dauid. xiii. Ad secundū dicendū q̄ hō debet esse sine offensione iudeis et gentibus: ita q̄ dicto suo vel facto minus recto nō pbeat alicui occasionem ruine: dū tū de veritate scandalū fumit: rectius esset permittē: q̄ veritas relinquat, pm q̄ dicit

a beatus Diony. super ecclesiam. C. XII.

c Cepit illis in parabolis leg. Dic ois pont⁹ ofutano sacerdoti et seniorib⁹ in parabolis. Et primo ponit ostensionē sacerdotū. Secūdo pharisęoꝝ et herodianoꝝ. ibi: Et mittunt ad eum. Tertio saduceorum. ibi: Et venerūt ad eum saduci. Quarto scribarum. ibi: Quō ergo dicunt scribe. Sentētia prime partis patet ex dictis: Matth. xxi. exceptis que sic exponit. b Dimisit patrem aut hō. Locutus et dicit a patrio patia pathos et est ppie modus colendi quo pont⁹ simus vel pinguedo terre circa radi cem vinee vel arboris, radicem enī impīnguāt de ala sunt et filioli: quia fructus in alabus per eos fumit alimentū vnde alalia nutriunt. dicit radix trahitur alimentū terrenū lentū. c Et fodit lacum. Lacus propie est locꝰ vbi recipiunt aque a riuulo et ibi colliguntur: et ad illuminē huiꝰ lacus vbi recipit vinū fluxa a torcularī vt hic lacꝰ d Hic ebdo. et ibi q

Beda q

Lapidē qđ reꝓbo. Lapis reprobꝰ qđ edifi angulꝰ effectꝰ est. Hoc ea dicebant pctantes: et volunt subintelligi dicebant etc quod tam.

Et mittūt ad. c. Dc. Tarditimebāt: atq; qp̄ si nō possent tarditate rence primo manuꝰ effere et retardare, vt ipsi a morte eius vīderent' liberi. Hinc est indicta sua angustia ostare qđ in toto ore celebrata est delectio stipulatoria scā erat. Qđ tantū magna. Qđ tantū diabol. romanę p olim militiā debere tributa ploui. Pharisei nō debere pplm dei q decimat et q̄ in lege pcipiunt solutiones fabricē legis. Cui⁹ solutionis fomes adeo inualuerat post resurrectionē dñi pariter et gentē: q̄ regnū: et ola pōt malueruīt: q̄ et tributa ei

Magr scim⁹. Dc. Malda: et mandatis iter rogatio ad hoc pronocat resistentē vt magr dei q̄ cclare timeat: et dicat nō debē tributa solui: vt auditio beroditani fallitiosa contra romanos au custem tendit.

Qui scies ē. Qui putat interrogātes salua tacita ignorātione: et non dissimulatione: et hoc loco dicūt q̄ potuit scire cui⁹ imago est. Sed interrogat vt ad sermonē eorum eō petenter respondeat.

Dq; reddi. Sensus gn⁹ nūmi q̄ p. t. ad mis computat: et habet imaginē cesaris.

Reddite q̄ sc. c. Ipse fecit p se et pro petro soluādo tributa. Quę sūt dei deo. Dc. Tarditimebāt: atq; qp̄ si nō possent tarditate rence primo manuꝰ effere et retardare, vt ipsi a morte eius vīderent' liberi. Hinc est indicta sua angustia ostare qđ in toto ore celebrata est delectio stipulatoria scā erat. Qđ tantū magna. Qđ tantū diabol. romanę p olim militiā debere tributa ploui. Pharisei nō debere pplm dei q decimat et q̄ in lege pcipiunt solutiones fabricē legis. Cui⁹ solutionis fomes adeo inualuerat post resurrectionē dñi pariter et gentē: q̄ regnū: et ola pōt malueruīt: q̄ et tributa ei

Matth. xxi. b. Luc. xx. b

Luc. xx. g

Matth. xxi. b Luc. xx. b

Matth. xxii. c. Luc. xx. c

Saducei vc. Duo hereses erāt Iudeis: pharisei et saducei. pharisei traditionē q̄ cessauerunt: saducei vero q̄ ea pōt manserūt: q̄ et tributa ei

Et dc. Dc. Notat pertinaciā corū q̄ nec ex ipsis ac recitato ordine ad predicationē aplorū credere voluerūt: q̄ quasi vile calamꝰ protecrūt: q̄ quantū in se erat a fide sīmpus ecclesiā gentibus sublapidē vederūt.

Venit vc. Beda. Audiat a vobis regnus dei: et dabit gentī facienti fructū eius. Hoc aūt diuinitus fuisse pmissū testimonio vīe ostendit. Hoc scriptura hāc legistis vc.

Dicto. Vinea datur aliis ab exilio et occidit et austro et aquilone venientibus: et recūbentibus cum abraham ysaac et iacob in regno celorum.

Be. Mystice. Cui⁹ caueę fidelia mysteria baptismi q̄ operando et creat communitur: cuius vinea quam excolat et locatur. Additur fructus vinee et alter et tertius: qui ve fructu accipiant: cum lex. pīa modia. pphetia: quarū sīmentiencq; ad hanc agendam populus sequatur legitur. Sed missus seruus et tunc litis affectus vel ictus cicatur: cum fermo audit⁹ vel contēnitur vel blasphemat⁹. Additum heredem quantū in se est occidit: qui e filium dei concalcat: et spiritu gratie quo sanctificatur est contumeliā facit. Peculio ma lo: cultores vinea datur alijs: cum dono gratie quod superbus spernit humilis datur. Additum mittere in idum: timore turbe retinētur cum quilibet solo nomine super eam quam non diligit ecclesiastice fidei et patientiā tam propter cohabitantium multitudinē aut crudelitatē aut timet impugnare. Cum autem ipse fuerit persequendo ecclesiaz quasi dñm crucifigere et ostentui habere gaudebit.

De lyra

dere: nec ab hoc cessare ppter eoꝝ scandalū: ppter qđ Matth. xv. ei dixerunt discipuli christi. Scio q̄ iudei audito hoc verbo scandalizati sūt. et respondit: sinite illos: ceci sūt et duces ceꝝ. Si enim ceco ducatū p̄stet ambo in foueā cadūt. Ad primū dicendū q̄ logice de scitū hōnestate et meritū secūd̄ de sensibus etate malitia corruptis: q̄ talia sunt acriter arguenda: sīl erat dicēdū dure increpauit illos sines impudicos: Dauid. xiii. Ad secundū dicendū q̄ hō debet esse sine offensione iudeis et gentibus: ita q̄ dicto suo vel facto minus recto nō pbeat alicui occasionem ruine: dū tū de veritate scandalū fumit: rectius esset permittē: q̄ veritas relinquat, pm q̄ dicit

Beda q fuerūt loteꝝ et legisperiti habuerunt cognitionem de ipsa q ipse erat vere christus in lege promissus. sed illa cognitio postea et tunc fuit in eis obtenebrata. et hoc plenius fuit declarati Matth. xxii. in questione quia dum de hoc mota in fine huius capituli. a Et querebant cum tenere. et quo patet eorum obstinatio in malo. b Et timuerunt turbā. q; quo

q̄ pmanet sanctus in secula seculoꝝ replet orbē terrarū sancta ecclesia ut pīcat nō habēs macul. aut ruga. Absoluta igit ecclesia spūali. et plena diuinis replet. qp tribus vicibus alleluiā cantat. Nō tamen in tabernaculis ei⁹ tuo nec ciuitate nō tabernaculo ei⁹ illuminabo. Spūs sanc in psalmo nō habitat nec habitare cōsentit. Spūs sanc in psalmo nō habitat nec habitare cōsentit. Spūs sanc in psalmo nō habitat nec habitare cōsentit

Interrogauit ihs. Vbiq. Quid tibi vult hec q̃dã? hoc fciant oẽs posteri in lege? Dñs docuerit in exodo. i. iustitia. & deus[*] exhibebitur misericordia. Sic hic est vocis[*] virtus[*] sig. pectora tpõis. Et sensus. ait tua infantia.

Et dixit ad eos. c. Magistrũ q̃s ait oia debem[*] in exodo: qñ vnicuq; peccãtor fundamenti locũ hec est. Cognito atq; stabilito diuine voluntatis

emulatione ad idem infirmentur.

Qui. Deus. Ait dominus. Quasi patroni in iudicio futuri: ab huius modi peccato q̃ pietatis turbatio pecuniã accipere non debeatur: cum cõmendet deo exhibitõe manus porrecta ad dandum: non collecta ad accipiendũ quãuis illud congruat. Oratio eius fiat in peccatum.

Gazophylatiũ. Dc. Pbilar. greci scriptum latine. Vbi q̃ pfert diuitie. Vbi gazophylatiũ ibi cor suum ponit. Gazophylatiũ ibi cor suum ponit. Gazophylatiũ ibi cor suum ponit.

ture quaz cõdidit deus vsq; nũc neq; fiet. Et nisi breuiasset dominus dies: nõ fuisset salua omnis caro. Sed propter electos quos elegit breuiauit dies. Et tũc si quis vobis dixerit: Ecce hic ē christ⁹: ecce illic nolite credideritis. Exurgẽt enim pseudo christi: et pseudo prophete: et dabunt signa: et portenta ad seducendos si fieri potest etiaz electos. Vos ergo videte. Ecce prędixi vobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationez illaz sol

ptenebrabitur: et luna non dabit splendorem suũ. Et stelle celi cũt decidentes. Et virtutes que sũt in celis mouebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cuz virtute multa et gloria. Et tũc mittet angelos

suos: et congregabit electos suos a quattuor: vẽtis a summo terre vsq; ad summũ celi. A fico aũt discite parabolã. Cum iã ramus eius tener fuerit: et nata fuerit folia: cognoscitis q; in proximo est estas. Sic et vos cũ videritis hec fieri: scitote quia in proximo sit

hostiis. Amẽ dico vobis: quo nũ nõ transibit generatio hec: donec omnia ista fiant. Celum et terra transibunt: verba aũt mea non transibunt. De die autez illa: et hora nemo scit: neq; angeli in celo: neq; filius: nisi pater. Videte vigilate: et orate. Nescitis enim quãdo tempus sit. Sicut homo qui pegre profectus reliquit domum suã: et dedit seruis suis potestatẽ cuiusq; operis: et ianitori precepit vt vigilet. Vigilate ergo. Nescitis enim quãdo dominus veniat: sero an media nocte: an gallicãtu: an mane: nec cũ venerit repente inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico: omnibus dico: Vigilate.

Capitulum. XXIIII.

Et factum est cum consummasset ihesus sermones istos: dixit discipulis suis. Scitis quia post biduum pascha fiet: et filius hominis tradetur vt crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur caiphas: et consilium fecerunt vt ihesum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem: non in die festo: ne forte tumultus fieret in populo. Et cũ esset ihesus in bethania in domo simonis leprosi accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi: et fracto alabastro effudit super caput eius. Erant autem quidam indignantes intra semetipsos et dicentes: Ut quid perditio ista unguenti facta est? Potuerat enim unguentum istud venundari plus quã trecentis denariis: et dari pauperibus. Et fremebant in eã. Ihesus autem dixit: Sinite eam. Quid illi molesti estis? Bonũ opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vobiscum: et cum volueritis potestis illis benefacere: me aũt nõ semper habebitis. Quod habuit hec fecit: preuenit ungere corpus meũ in sepulturã. Amẽ dico vobis: vbicũq; prędicatum fuerit euangelium istud in vniuerso mundo: et quod fecit hec narrabit in memoriam eius. Et tunc abiit unus de duodecim qui dicebatur iudas scariothes ad principes sacerdotum et ait illis: Quid vultis mihi dare et ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta denarios. Et exinde querebat opportunitatem ut eum traderet. Die autem prima azimorum accesserunt discipuli ad ihesum dicentes ei: Vbi vis paremus tibi comedere pascha? Ille autem dixit: Ite in ciuitatem ad quendam et dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est: apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis ihesus: et paraverunt pascha. Vespere autem facto discumbebat cum duodecim discipulis suis. Et edentibus illis dixit: Amẽ dico vobis quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati valde ceperunt singuli dicere ei: Numquid ego sum domine? Qui respondens ait: Qui intingit mecum manum in paropside hic me tradet. Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo: vę aũt homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei si natus homo ille non fuisset. Respondens iudas qui tradidit eum dixit: Numquid ego sum rabbi? Ait illi: Tu dixisti. Cenantibus autem eis accepit ihesus panem et benedixit ac fregit deditque discipulis suis et ait: Accipite et comedite. Hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit: et dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico aũt vobis: non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum nouum in regno patris mei. Et hymno dicto exierunt in montem oliueti. Tunc ait illis ihesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte ista. Scriptum est enim: Percutiam pastorem et dispergentur oues gregis. Postquam autem resurrexero precedam vos in galileam. Respondens autem petrus ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te: ego nunquam scandalizabor. Ait illi ihesus: Amẽ dico tibi quia in hac nocte antequam gallus cantet ter me negabis. Ait illi petrus: Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt. Tunc venit ihesus cum illis in villam que dicitur gethsemani et ait discipulis suis: Sedete hic donec vadam illuc et orem. Et assumpto petro et duobus filiis zebedei cepit contristari et mestus esse. Tunc ait illis ihesus: Tristis est anima mea usque ad mortem. Sustinete hic et vigilate mecum. Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicens: Pater mi si possibile est transeat a me calix iste. Verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos et invenit eos dormientes. Et dicit petro: Sic non potuistis una hora vigilare mecum? Vigilate et orate ut non intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est caro autem infirma. Iterum secundo abiit et orauit dicens: Pater mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum fiat voluntas tua. Et venit iterum et invenit eos dormientes erant enim oculi eorum gravati. Et relictis illis orauit tertio eundem sermonem dicens. Et tunc venit ad discipulos suos et dicit illis: Dormite iam et requiescite. Ecce appropinquavit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce prope est qui me tradet. Adhuc eo loquente ecce iudas scariothes unus de duodecim venit et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et senioribus populi. Dabat autem traditor signum eis dicens: Quem osculatus fuero ipse est: tenete eum. Et confestim accedens ad ihesum dixit: Ave rabbi et osculatus est eum. Dixit autem illi ihesus: Amice ad quid venisti? Tunc accesserunt et manus iniecerunt in ihesum et tenuerunt eum. Et ecce unus ex his qui erant cum ihesu extendens manum exemit gladium suum et percutiens servum principis sacerdotum amputauit auriculam eius. Tunc ait illi ihesus: Converte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium gladio peribunt. Aut putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripture quia sic oportet fieri? In illa hora dixit ihesus turbis: Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me? Quotidie apud vos sedebam docens in templo et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est ut adimplerentur scripture prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. Qui autem tenuerant ihesum duxerunt eum ad caiphan principem sacerdotum ubi scribe et seniores congregati erant. Petrus autem sequebatur eum a longe usque in atrium principis sacerdotum et introgressus sedebat cum ministris ut videret finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium querebant falsum testimonium contra ihesum ut eum morti tradant. Et non invenerunt cum multi falsi testes accessissent. Novissime autem venerunt duo falsi testes dixerunt: Hic dixit: Possum destruere templum dei et post triduum reedificare illud. Et exurgens sacerdos dixit ei: Nichil respondes ad ea que isti adversum te testificantur? Ihesus autem tacebat. Et sacerdos ait illi: Adiuro te per deum vivum ut dicas nobis si tu es christus filius dei. Dicit illi ihesus: Tu dixisti. Verumtamen dico vobis amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei et venientem in nubibus celi. Tunc sacerdos scidit vestimenta sua dicens: Blasphemavit. Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt: Reus est mortis. Tunc exspuerunt in faciem eius et colaphis eum cesserunt alii autem palmas in faciem eius dederunt dicentes: Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit? Petrus autem sedebat foris in atrio et accessit ad eum una ancilla dicens: Et tu cum ihesu galileo eras. Ille autem negavit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. Exeunte autem eo ianuam vidit eum alia ancilla et dicit his qui erant ibi: Et hic erat cum ihesu nazareno. Et iterum negavit cum iuramento quia non novit hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant et dixerunt petro: Vere et tu ex illis es nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc cepit anathematizare et iurare quia non novisset hominem. Et continuo gallus cantavit. Et recordatus est petrus verbi ihesu quod dixerat ei: Priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flevit amare. Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi de ihesu ut eum morti tradant. Et vinctum adduxerunt eum et tradiderunt pontio pilato presidi. Tunc videns iudas qui eum tradidit quod damnatus esset penitentia ductus retulit triginta denarios principibus sacerdotum et senioribus dicens: Peccavi tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu videris. Et projectis denariis in templo recessit et abiit laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis denariis dixerunt: Non licet eos mittere in corbonam quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille haceldama hoc est ager sanguinis usque hodie. Tunc impletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem: Et acceperunt triginta argenteos pretium adpretiati quem pretiati sunt a filiis israel et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit mihi dominus. Ihesus autem stetit ante presidem et interrogavit eum presides dicens: Tu es rex iudeorum? Dicit illi ihesus: Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus nichil respondit. Tunc dicit illi pilatus: Non audis quanta adversum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ihesus ad ullum verbum ita ut mirari presidem vehementer. Per diem autem festum consuerat presides populo unum ex vinctis quem voluissent. Habebat autem tunc vinctum insignem qui dicebatur barabbas. Congregatis ergo illis dixit pilatus: Quem vultis dimittam vobis barabbam aut ihesum qui dicitur christus? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali misit ad eum uxor sua dicens: Nichil sit tibi et iusto illi hodie enim per visum passa sum propter eum. Principes autem persuaserunt populis ut petat barabbam ihesum autem perdat. Respondens autem presides dixit illis: Quid vultis faciam vobis ex duobus? Qui dixerunt: Barabbam. Dicit illis pilatus: Quid igitur faciam de ihesu qui dicitur christus? Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait illis presides: Quid enim malum fecit? At illi amplius clamabant dicentes: Crucifigatur. Videns autem pilatus quia nichil proficeret sed magis tumultus fieret accepta aqua lavit manus coram populo dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huius vos videritis. Et respondens universus populus dixit: Sanguis eius super nos et super filios nostros. Tunc dimisit illis barabbam ihesum autem flagellatum tradidit eis ut crucifigatur. Tunc milites presidis suscipientes ihesum in pretorio congregaverunt ad eum universam cohortem et exuentes eum clamidem coccineam circumdederunt ei et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius et arundinem in dextera eius et genu flexo ante eum illudebant ei dicentes: Ave rex iudeorum. Et exspuentes in eum acceperunt arundinem et percutiebant caput eius. Et postquam illusissent ei exuerunt eum clamide et induerunt eum vestimentis suis et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeuntes autem invenerunt hominem cyrenensem nomine simonem hunc angariaverunt ut tolleret crucem eius. Et venerunt in locum qui dicitur golgotha quod est calvarie locus. Et dabant ei vinum bibere cum felle mixtum et cum gustasset noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt eum diviserunt vestimenta eius sortem mittentes ut impleretur quod dictum est per prophetam: Diviserunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem. Et sedentes servabant eum. Et imposuerunt super caput eius causam eius scriptam: Hic est ihesus nazarenus rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones unus a dextris et unus a sinistris. Prętereuntes autem blasphemabant eum moventes capita sua et dicentes: Vah qui destruis templum dei et in triduo illud reedificas salva temetipsum si filius es dei descende de cruce. Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus et pharisęis dicebant: Alios salvos fecit se ipsum non potest salvum facere si rex israel est descendat nunc de cruce et credimus ei confidit in deo liberet nunc si vult eum dixit enim: Quia dei filius sum. Idipsum autem et latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei. Sexta autem hora tenebre facte sunt super universam terram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamavit ihesus voce magna dicens: Heli heli lema sabacthani. Hoc est deus meus deus meus ut quid dereliquisti me. Quidam autem ex illis qui stabant hec audientes dicebant: Heliam vocat iste. Et continuo currens unus ex eis accepta spongia et impleta aceto et imposita arundini dabat ei bibere. Ceteri vero dicebant: Sine videamus an veniat helias liberans eum. Ihesus autem iterum clamans voce magna emisit spiritum. Et ecce velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. Et terra mota est et petre scisse sunt et monumenta aperta sunt et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis. Centurio autem et qui cum eo erant custodientes ihesum viso terremotu et his que fiebant timuerunt valde dicentes: Vere filius dei erat iste. Erant autem ibi mulieres multe a longe aspicientes que secute ihesum a galilea ministrantes ei inter quas erat maria magdalene et maria mater iacobi et ioseph et mater filiorum zebedei. Cum autem sero esset venit homo dives ab arimathia nomine ioseph qui et ipse discipulus erat ihesu hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu tunc pilatus iussit reddi corpus. Et accipiens ioseph corpus involvit illud in sindone munda et posuit illud in monumento suo novo quod excidit in petra et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti et abiit. Erat autem ibi maria magdalene et altera maria sedentes contra sepulchrum. Alia autem die que est post parasceven convenerunt principes sacerdotum et pharisei ad pilatum dicentes: Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens: Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum usque in diem tertium ne forte veniant discipuli eius et furentur eum et dicant plebi: Surrexit a mortuis et erit novissima error peior priore. Ait illis pilatus: Habetis custodiam ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum signantes lapidem cum custodibus.

Capitulum. XXVIII.

Vespere autem sabbati que lucescit in prima sabbati venit maria magdalene et altera maria videre sepulchrum. Et ecce terremotus factus est magnus. Angelus enim domini descendit de celo et accedens revolvit lapidem et sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur et vestimentum eius candidum quasi nix. Prę timore autem eius exterriti sunt custodes et facti sunt tamquam mortui. Respondens autem angelus dixit mulieribus: Nolite timere vos scio enim quod ihesum crucifixum quęritis. Non est hic surrexit enim sicut dixit venite et videte locum ubi positus erat dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius quia surrexit a mortuis et ecce precedet vos in galileam ibi eum videbitis. Ecce prędixi vobis. Et exeuntes cito de monumento cum timore magno et gaudio currebant nunciare discipulis eius. Et ecce ihesus occurrit illis dicens: Avete. Ille autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et adoraverunt eum. Tunc ait illis ihesus: Nolite timere ite nunciate fratribus meis ut eant in galileam ibi me videbunt. Dum autem ierunt ecce quidam de custodia venerunt in civitatem et nunciaverunt principibus sacerdotum omnia que facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte venerunt et furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit apud presidem nos suadebimus ei et vos securos faciemus. Illi autem accepta pecunia fecerunt sicut docti fuerant. Et divulgatum est verbum istud apud iudeos usque in hodiernum diem. Undecim autem discipuli abierunt in galileam in montem ubi constituerat illis ihesus. Et videntes eum adoraverunt. Quidam autem dubitaverunt. Et accedens ihesus locutus est eis dicens: Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti docentes eos servare omnia quecunque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Amen.

quando post biduum non videtur. Plenissima luna et tunc est perfecta vi parte nulla tenebrosa carnea agni immaculati qui tollit peccata mundi in vita domino que est vera ecclesia catholica celebret charitate et annuat virtute concordie dicendo: Et nunc pascha nostrum immolatus est christus.

Beda. Pascha qđ hebraice phase a transitu nõ a passione eo q; eger

Nicolaus

vesperam videlicet sanguinis in postibus ut salvaretur ante transierit: nec possiderit eos vel ydo angelus nunc ea deleuit ambul. asserit: cui mysterii. Tolluto agnit. Ante vel festũ paschę transeat ihesus ad passionem. Et venerunt principes sacerdotum et seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur caiphas. Et consilium fecerunt vt ihesum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem: Nõ in die festo: ne forte tumultus fieret in populo. Et cũ esset ihesus in bethania in domo simonis lepro

positus: vt per virtutem carnis apparet: leprosi ad huc videl. a delo curatus erat. Et mulier habens quidem alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi: et fracto alabastro effudit super caput eius. Erant autem quidam indignantes intra semetipsos et dicentes: Ut quid perditio ista unguenti facta est? Potuerat enim unguentum istud venundari plus quã trecentis denariis: et dari pauperibus. Et fremebant in eã. Ihesus autem dixit: Sinite eam. Quid illi molesti estis? Bonũ opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vobiscum: et cum volueritis potestis illis benefacere: me aũt nõ semper habebitis. Quod habuit hec fecit: prevenit ungere corpus meũ in sepulturã. Amẽ dico vobis: vbicũq; prędicatum fuerit euangelium istud in vniuerso mundo: et quod fecit hec narrabit in memoriam eius. Et tunc abiit unus de duodecim qui dicebatur iudas scariothes ad principes sacerdotum et ait illis: Quid vultis mihi dare et ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta denarios. Et exinde querebat opportunitatem ut eum traderet. Die autem prima azimorum accesserunt discipuli ad ihesum dicentes ei: Vbi vis paremus tibi comedere pascha? Ille autem dixit: Ite in ciuitatem ad quendam et dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est: apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis ihesus: et paraverunt pascha. Vespere autem facto discumbebat cum duodecim discipulis suis. Et edentibus illis dixit: Amẽ dico vobis quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati valde ceperunt singuli dicere ei: Numquid ego sum domine? Qui respondens ait: Qui intingit mecum manum in paropside hic me tradet. Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo: vę aũt homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei si natus homo ille non fuisset. Respondens iudas qui tradidit eum dixit: Numquid ego sum rabbi? Ait illi: Tu dixisti. Cenantibus autem eis accepit ihesus panem et benedixit ac fregit deditque discipulis suis et ait: Accipite et comedite. Hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit: et dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico aũt vobis: non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum nouum in regno patris mei. Et hymno dicto exierunt in montem oliueti. Tunc ait illis ihesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte ista. Scriptum est enim: Percutiam pastorem et dispergentur oues gregis. Postquam autem resurrexero precedam vos in galileam. Respondens autem petrus ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te: ego nunquam scandalizabor. Ait illi ihesus: Amẽ dico tibi quia in hac nocte antequam gallus cantet ter me negabis. Ait illi petrus: Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt. Tunc venit ihesus cum illis in villam que dicitur gethsemani et ait discipulis suis: Sedete hic donec vadam illuc et orem. Et assumpto petro et duobus filiis zebedei cepit contristari et mestus esse. Tunc ait illis ihesus: Tristis est anima mea usque ad mortem. Sustinete hic et vigilate mecum. Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicens: Pater mi si possibile est transeat a me calix iste. Verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos et invenit eos dormientes. Et dicit petro: Sic non potuistis una hora vigilare mecum? Vigilate et orate ut non intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est caro autem infirma. Iterum secundo abiit et orauit dicens: Pater mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum fiat voluntas tua. Et venit iterum et invenit eos dormientes erant enim oculi eorum gravati. Et relictis illis orauit tertio eundem sermonem dicens. Et tunc venit ad discipulos suos et dicit illis: Dormite iam et requiescite. Ecce appropinquavit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce prope est qui me tradet. Adhuc eo loquente ecce iudas scariothes unus de duodecim venit et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et senioribus populi. Dabat autem traditor signum eis dicens: Quem osculatus fuero ipse est: tenete eum. Et confestim accedens ad ihesum dixit: Ave rabbi et osculatus est eum. Dixit autem illi ihesus: Amice ad quid venisti? Tunc accesserunt et manus iniecerunt in ihesum et tenuerunt eum. Et ecce unus ex his qui erant cum ihesu extendens manum exemit gladium suum et percutiens servum principis sacerdotum amputauit auriculam eius. Tunc ait illi ihesus: Converte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium gladio peribunt. Aut putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripture quia sic oportet fieri? In illa hora dixit ihesus turbis: Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me? Quotidie apud vos sedebam docens in templo et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est ut adimplerentur scripture prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. Qui autem tenuerant ihesum duxerunt eum ad caiphan principem sacerdotum ubi scribe et seniores congregati erant. Petrus autem sequebatur eum a longe usque in atrium principis sacerdotum et introgressus sedebat cum ministris ut videret finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium querebant falsum testimonium contra ihesum ut eum morti tradant. Et non invenerunt cum multi falsi testes accessissent. Novissime autem venerunt duo falsi testes dixerunt: Hic dixit: Possum destruere templum dei et post triduum reedificare illud. Et exurgens sacerdos dixit ei: Nichil respondes ad ea que isti adversum te testificantur? Ihesus autem tacebat. Et sacerdos ait illi: Adiuro te per deum vivum ut dicas nobis si tu es christus filius dei. Dicit illi ihesus: Tu dixisti. Verumtamen dico vobis amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei et venientem in nubibus celi. Tunc sacerdos scidit vestimenta sua dicens: Blasphemavit. Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt: Reus est mortis. Tunc exspuerunt in faciem eius et colaphis eum cesserunt alii autem palmas in faciem eius dederunt dicentes: Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit? Petrus autem sedebat foris in atrio et accessit ad eum una ancilla dicens: Et tu cum ihesu galileo eras. Ille autem negavit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. Exeunte autem eo ianuam vidit eum alia ancilla et dicit his qui erant ibi: Et hic erat cum ihesu nazareno. Et iterum negavit cum iuramento quia non novit hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant et dixerunt petro: Vere et tu ex illis es nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc cepit anathematizare et iurare quia non novisset hominem. Et continuo gallus cantavit. Et recordatus est petrus verbi ihesu quod dixerat ei: Priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flevit amare. Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi de ihesu ut eum morti tradant. Et vinctum adduxerunt eum et tradiderunt pontio pilato presidi. Tunc videns iudas qui eum tradidit quod damnatus esset penitentia ductus retulit triginta denarios principibus sacerdotum et senioribus dicens: Peccavi tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu videris. Et projectis denariis in templo recessit et abiit laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis denariis dixerunt: Non licet eos mittere in corbonam quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille haceldama hoc est ager sanguinis usque hodie. Tunc impletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem: Et acceperunt triginta argenteos pretium adpretiati quem pretiati sunt a filiis israel et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit mihi dominus. Ihesus autem stetit ante presidem et interrogavit eum presides dicens: Tu es rex iudeorum? Dicit illi ihesus: Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus nichil respondit. Tunc dicit illi pilatus: Non audis quanta adversum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ihesus ad ullum verbum ita ut mirari presidem vehementer. Per diem autem festum consuerat presides populo unum ex vinctis quem voluissent. Habebat autem tunc vinctum insignem qui dicebatur barabbas. Congregatis ergo illis dixit pilatus: Quem vultis dimittam vobis barabbam aut ihesum qui dicitur christus? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali misit ad eum uxor sua dicens: Nichil sit tibi et iusto illi hodie enim per visum passa sum propter eum. Principes autem persuaserunt populis ut petat barabbam ihesum autem perdat. Respondens autem presides dixit illis: Quid vultis faciam vobis ex duobus? Qui dixerunt: Barabbam. Dicit illis pilatus: Quid igitur faciam de ihesu qui dicitur christus? Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait illis presides: Quid enim malum fecit? At illi amplius clamabant dicentes: Crucifigatur. Videns autem pilatus quia nichil proficeret sed magis tumultus fieret accepta aqua lavit manus coram populo dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huius vos videritis. Et respondens universus populus dixit: Sanguis eius super nos et super filios nostros. Tunc dimisit illis barabbam ihesum autem flagellatum tradidit eis ut crucifigatur. Tunc milites presidis suscipientes ihesum in pretorio congregaverunt ad eum universam cohortem et exuentes eum clamidem coccineam circumdederunt ei et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius et arundinem in dextera eius et genu flexo ante eum illudebant ei dicentes: Ave rex iudeorum. Et exspuentes in eum acceperunt arundinem et percutiebant caput eius. Et postquam illusissent ei exuerunt eum clamide et induerunt eum vestimentis suis et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeuntes autem invenerunt hominem cyrenensem nomine simonem hunc angariaverunt ut tolleret crucem eius. Et venerunt in locum qui dicitur golgotha quod est calvarie locus. Et dabant ei vinum bibere cum felle mixtum et cum gustasset noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt eum diviserunt vestimenta eius sortem mittentes ut impleretur quod dictum est per prophetam: Diviserunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem. Et sedentes servabant eum. Et imposuerunt super caput eius causam eius scriptam: Hic est ihesus nazarenus rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones unus a dextris et unus a sinistris. Prętereuntes autem blasphemabant eum moventes capita sua et dicentes: Vah qui destruis templum dei et in triduo illud reedificas salva temetipsum si filius es dei descende de cruce. Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus et pharisęis dicebant: Alios salvos fecit se ipsum non potest salvum facere si rex israel est descendat nunc de cruce et credimus ei confidit in deo liberet nunc si vult eum dixit enim: Quia dei filius sum. Idipsum autem et latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei. Sexta autem hora tenebre facte sunt super universam terram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamavit ihesus voce magna dicens: Heli heli lema sabacthani. Hoc est deus meus deus meus ut quid dereliquisti me. Quidam autem ex illis qui stabant hec audientes dicebant: Heliam vocat iste. Et continuo currens unus ex eis accepta spongia et impleta aceto et imposita arundini dabat ei bibere. Ceteri vero dicebant: Sine videamus an veniat helias liberans eum. Ihesus autem iterum clamans voce magna emisit spiritum. Et ecce velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. Et terra mota est et petre scisse sunt et monumenta aperta sunt et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis. Centurio autem et qui cum eo erant custodientes ihesum viso terremotu et his que fiebant timuerunt valde dicentes: Vere filius dei erat iste. Erant autem ibi mulieres multe a longe aspicientes que secute ihesum a galilea ministrantes ei inter quas erat maria magdalene et maria mater iacobi et ioseph et mater filiorum zebedei. Cum autem sero esset venit homo dives ab arimathia nomine ioseph qui et ipse discipulus erat ihesu hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu tunc pilatus iussit reddi corpus. Et accipiens ioseph corpus involvit illud in sindone munda et posuit illud in monumento suo novo quod excidit in petra et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti et abiit. Erat autem ibi maria magdalene et altera maria sedentes contra sepulchrum. Alia autem die que est post parasceven convenerunt principes sacerdotum et pharisei ad pilatum dicentes: Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens: Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum usque in diem tertium ne forte veniant discipuli eius et furentur eum et dicant plebi: Surrexit a mortuis et erit novissima error peior priore. Ait illis pilatus: Habetis custodiam ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum signantes lapidem cum custodibus.

Capitulum. XXVIII.

Vespere autem sabbati que lucescit in prima sabbati venit maria magdalene et altera maria videre sepulchrum. Et ecce terremotus factus est magnus. Angelus enim domini descendit de celo et accedens revolvit lapidem et sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur et vestimentum eius candidum quasi nix. Prę timore autem eius exterriti sunt custodes et facti sunt tamquam mortui. Respondens autem angelus dixit mulieribus: Nolite timere vos scio enim quod ihesum crucifixum quęritis. Non est hic surrexit enim sicut dixit venite et videte locum ubi positus erat dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius quia surrexit a mortuis et ecce precedet vos in galileam ibi eum videbitis. Ecce prędixi vobis. Et exeuntes cito de monumento cum timore magno et gaudio currebant nunciare discipulis eius. Et ecce ihesus occurrit illis dicens: Avete. Ille autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et adoraverunt eum. Tunc ait illis ihesus: Nolite timere ite nunciate fratribus meis ut eant in galileam ibi me videbunt. Dum autem ierunt ecce quidam de custodia venerunt in civitatem et nunciaverunt principibus sacerdotum omnia que facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte venerunt et furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit apud presidem nos suadebimus ei et vos securos faciemus. Illi autem accepta pecunia fecerunt sicut docti fuerant. Et divulgatum est verbum istud apud iudeos usque in hodiernum diem. Undecim autem discipuli abierunt in galileam in montem ubi constituerat illis ihesus. Et videntes eum adoraverunt. Quidam autem dubitaverunt. Et accedens ihesus locutus est eis dicens: Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti docentes eos servare omnia quecunque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Amen.

De ira

Et venisse in fidē. tertia pe phetialis dat⁹ ea. q̄ scripsit ibi: Et adhuc eo loquente: venit⁹ i mon. ex pmo deleuit⁹ inde fr̄ nathalitis. Sedēs ipi pauperes: Ille⁹ aūt de ciuitatibus⁹ sortie peregrinos ignauia ibi: Et de peregrini recto eo fugerūt. Ortā para phetialis que scripsit ibi: Simi ēo sacerdotes: vanitāt in ānos. ex pmo deleuit⁹ accusatio ipi p fallos testes. Sedēs eum cōdemnatio p tinctos iudicp. ibi: Et surgēs aūt ille⁹ sacerdos. tortio cōdēna ti vituperio p multiplices sacrificos. ibi: Et coperūt quīa cōspuere eum. ortio mentio petri p tres vices. ibi: Et cū ēt petr⁹. Quīa aūt hui⁹ tot⁹ ca pi ex victis mīb⁹ evā. vtilita sūt exposita cōd⁹ ordine quo hic ponunt⁹ sūt⁹ ciuitāt⁹ tria p maiora pte: et rectit⁹ pauca exponēda sunt hic breuiter. In pmo pphetialis dat⁹ ea. q̄ scripsit ibi: Et aūt pascha et azima post biduū fiēt. Sol⁹ nitas aūt pascha dicit⁹ iudeos celebrare q̄ tradenda erat pascha nr̄m immolat⁹ est christ⁹. Et ideo ipi ad ipsum nimis ēē. Et ideo ipi ad ipsum nimis ēē. Et ideo ipi ad ipsum nimis ēē

Unus de xii. ꝛc. Hiero. Hoc de numerando merito nocte ab euangelistis scripta sunt. Qui postea ad Christum discipulus factus est. Quia ut ait Augustinus. Quis desperet cor suum posse mundari qui viderit calicem sanguinis Christi in ore discipuli. Ideo autem dicit unus de duodecim. Ne quis putet eos qui ante passionem Christi crediderunt. Et postea diffidentes fugerunt. Ad numerum pertinere discipulorum. Vnus enim ex duodecim fuit qui Christum tradidit. Et unus ex duodecim fuit qui negavit. Et unus ex duodecim fuit qui dubitavit. Et unus ex duodecim fuit qui fugit. Et unus ex duodecim fuit qui latronem confessus est. Et unus ex duodecim fuit qui lanceam in latus Christi misit. Et unus ex duodecim fuit qui ascendentem Christum vidit. Et unus ex duodecim fuit qui Christum in gloria patris sedentem credidit. Et unus ex duodecim fuit qui Christum venturum ad judicandum vivos et mortuos credidit. Et unus ex duodecim fuit qui Christum in secula seculorum regnaturum credidit. Et unus ex duodecim fuit qui Christum in secula seculorum regnaturum credidit. Et unus ex duodecim fuit qui Christum in secula seculorum regnaturum credidit.

das scariothis vnus de duodecim abiit ad principes sacerdotum vt proderet eum illis. Qui audientes gaudebant: et promiserunt ei pecuniam se daturos. Et querebat quomodo illum opportune traderet. Et primo die azimorum quo pascha immolabant discipuli dixerunt ei: Vbi vis paremus tibi manducare pascha. Et mittit duos ex discipulis suis et dicit eis: Ite in ciuitatem et occurret vobis homo lagenam aquae portans: sequimini eum: et quocunque introierit dicite patri familias: Dicit tibi magister: Vbi est refectio mea ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis demonstrabit cenaculum grande stratum: et illic parate nobis. Et abierunt discipuli et venerunt in ciuitatem et inuenerunt sicut dixerat illis: et paraverunt pascha. Et cum fieret sero venit cum duodecim. Et discumbentibus eis et manducantibus ait Iesus: Amen dico vobis: quia unus ex vobis tradet me qui manducat mecum. At illi coeperunt contristari et dicere singillatim. Numquid ego? Qui ait illis: Unus ex duodecim qui intingit manum mecum in catino: et filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo. Vae autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Et manducantibus illis accepit Iesus panem: et benedicens fregit et dedit eis: et ait: Sumite: Hoc est corpus meum. Et accepto calice gratias agens dedit eis et biberunt ex illo omnes. Et ait illis:

Hic est sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur. Amen dico vobis quia iam non bibam de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam nouum in regno dei. Et hymno dicto exierunt in montem oliuarum. Et ait illis Iesus: Omnes scandalum patiemini in me in nocte ista: quia scriptum est: Percutiam pastorem et dispergentur oues. Postquam autem resurrexero precedam vos in galileam. Petrus autem ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint: sed non ego. Et ait illi Iesus: Amen dico tibi quia tu hodie in nocte hac priusquam gallus vocem bis dixerit ter me negaturus es. At ille amplius loquebatur. Et si oportuerit me simul tecum mori non te negabo. Similiter autem et omnes dicebant. Et veniunt in prædium cui nomen gethsemani: et ait discipulis suis: Sedete hic donec orem. Et assumit petrum et iacobum et ioannem secum et cepit pauere et tedere. Et ait illis: Tristis est anima mea usque ad mortem. Sustinete hic et vigilate. Et cum processisset paululum cecidit super terram et orabat: ut si fieri posset transiret ab eo hora. Et dixit: Abba pater omnia possibilia sunt tibi: transfer calicem hunc a me. Sed non quod ego volo sed quod tu. Et venit et inuenit eos dormientes. Et ait petro: Simon dormis? Non potuisti una hora vigilare mecum. Vigilate et orate ut non intretis in temptationem. Spiritus quidem prompt⁹ est. caro autem infirma. Et iterum adiens eandem sermonem orauit dicens: Et reuertens denuo inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum gravati et ignorabant quid responderent ei. Et venit tertio: et ait illis: Dormite iam et requiescite. Sufficit: Venit hora: ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce qui me tradet prope

est. Et cum adhuc loqueretur ecce judas unus de duodecim venit et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et scribis et senioribus populi. Dederat autem traditor signum eis dicens: Quem osculatus fuero ipse est tenete eum et ducite cauti. Et cum venisset statim accedens ad eum ait: Ave rabbi. Et osculatus est eum. At illi manus injecerunt in eum et tenuerunt eum. Unus autem quidam de astantibus educens gladium percussit servum principis sacerdotum et abscidit auriculam ejus. Et respondens Iesus ait illis: Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me. Quotidie apud vos sedebam docens in templo et non me tenuistis. Sed ut impleantur scripture. Tunc discipuli eius relinquentes eum omnes fugerunt. Et quidam adolescens sequebatur eum amictus sindone super nudo: et tenuerunt eum adolescentes. At ille reiecta sindone nudus profugit ab eis. Et adduxerunt Iesum ad principem sacerdotum et congregantur omnes principes sacerdotum et seniores et scribe. Petrus autem a longe secutus est eum usque intro in atrium principis sacerdotum et sedebat cum ministris ad ignem et calefaciebat se. Principes autem sacerdotum et omne consilium querebant adversus Iesum testimonium ut eum morti traderent et non inueniebant. Multi enim falsum testimonium dicebant adversus eum et convenientia testimonia eorum non erant. Et quidam surgentes falsum testimonium ferebant adversus eum dicentes: Quoniam nos audiuimus eum dicentis: Quia ego destruam templum hoc manufactum et per triduum aliud non manufactum edificabo. Et nec sic quidem inueniebatur testimonium eorum. Et exurgens summus sacerdos in medium interrogavit Iesum dicens: Non respondes quicquam ad ea que adversum te testificantur isti? Ille autem tacebat et nihil respondit. Iterum summus sacerdos interrogabat eum et dicit ei: Tu es christus filius dei benedicti? Iesus autem dixit illi: Ego sum. Et videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei et venientem cum nubibus celi. Summus autem sacerdos scindens tunicas suas ait: Quid adhuc desiderabimus testes? Audistis blasphemiam quid vobis videtur? Qui omnes condemnauerunt eum esse reum mortis. Et ceperunt quidam conspuere eum et velare faciem eius et colaphis eum cedere et dicere ei: Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit? Et ministri alapis eum cedebant. Et cum esset petrus deorsum in atrio venit una ancilla principis sacerdotum et cum vidisset petrum calefacientem se aspiciens illi dixit: Et tu cum nazareno eras hiesu. At ille negavit coram omnibus dicens: Nescio neque novi quid dicis tu mulier. Et exiit foras ante vestibulum et gallus cantauit. Et rursum ancilla cum vidisset eum cepit iterum dicere astantibus: Quia hic ex illis est. Et iterum negabat. Et post pusillum rursum qui astabant dixerunt petro: Vere ex illis es nam et galilea es et loquela tua similis illorum est. Ipse autem cepit anathematizare et iurare quia non nouisset hominem istum quem dicitis. Et statim gallus iterum cantauit. Et recordatus est petrus verbi quod dixerat ei Iesus: Priusquam gallus bis vocem dederit ter me negabis. Et cepit flere. Et mane facto consilium facientes principes sacerdotum et seniores et scribe et uniuersum concilium vinctum adduxerunt Iesum et tradiderunt Pilato. Et interrogauit eum Pilatus: Tu es rex iudeorum? At ille respondens ait illi: Tu dicis. Et accusabant eum principes sacerdotum in multis. Pilatus autem interrogabat eum dicens: Non respondes quicquam? Vide in quantis te accusant testimoniis. Iesus autem amplius nihil respondit ita ut mirum videretur Pilato. Per diem autem festum dimittebat eis unum ex vinctis quem petissent. Erat autem qui dicebatur barrabas cum seditionis suis vinctus qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascendisset turba cepit rogare eum ut faceret sicut semper eis reddebat. Pilatus autem respondit eis et dixit: Vultis dimittam vobis regem iudeorum? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum principes sacerdotum. Et concitauerunt principes sacerdotum populum ut magis barrabam dimitteret eis. Pilatus autem respondens dixit eis: Quid vultis faciam regi iudeorum? Illi autem iterum clamabant: Crucifige eum. Pilatus autem dixit eis: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant: Crucifige eum. Pilatus autem volens populo satisfacere dimisit illis barrabam et tradidit iesum flagellis cesum ut crucifigeretur. Milites autem duxerunt eum in atrium quod est pretorium et conuocant totam cohortem. Et induunt eum purpura et imponunt ei plectentes coronam spineam et cepit salutare eum: Aue rex iudeorum. Et percutiebant capud eius arundine et conspuebant eum et ponentes genua adorabant eum. Et postquam illuserunt ei exuerunt eum purpura et induerunt eum vestimentis suis et educunt eum ut crucifigerent eum. Et angariauerunt simonem cyrenensem patrem alexandri et rufi ut tolleret crucem eius. Et bajulabat sibi ad locum golgotha quod est calvarie locus. Et dabant ei bibere myrratum vinum. Et non accepit. Et crucifigunt eum et diuidunt vestimenta eius mittentes sortem super eis quis quid tolleret. Erat autem hora tertia et crucifixerunt eum. Et erat titulus causae eius inscriptus: Rex iudeorum. Et cum eo crucifigunt duos latrones unum a dextris et unum a sinistris eius. Et impletum est scriptura que dicit: Et cum iniquis reputatus est. Et transeuntes blasphemabant eum mouentes capita sua et dicentes: Vah qui destruis templum dei et in triduo reedificas salua temetipsum descendens de cruce. Similiter et principes sacerdotum illudentes inter se cum scribis dicebant: Alios saluos fecit seipsum non potest saluum facere. Descendat nunc christus rex israel de cruce ut videamus et credamus. Et qui cum eo crucifixi erant conprobrabant ei. Et cum hora sexta tenebre facte sunt super uniuersam terram usque in horam nonam. Et hora nona clamauit iesus uoce magna dicens: Eloe eloe lamazabathani quod est deus deus meus ut quid dereliquisti me. Et quidam stantium illic audientes dicebant: Ecce heliam vocat. Et quidam discurrens et implens spongiam aceto et circumponens arundini potum dabat ei dicens: Sinite videamus an veniat helias deponere eum. Iesus autem emisit uocem magnam et expiravit. Et velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. Videns autem centurio qui ex aduerso illius erat quia sic clamans expirasset dixit: Vere hic homo filius dei erat. Erant autem et mulieres de longe aspicientes inter quas erat maria magdalene et maria iacobi minoris et ioseph mater et salome que cum esset in galilea secutae sunt eum et ministrabant ei et alie multe que simul ascenderant hierosolimam. Et cum iam sero esset factum quia erat parasceue quod est ante sabbatum. Venit ioseph ab arimathia nobilis decurio qui et ipse erat expectans regnum dei. Hic audacter introiit ad pilatum et petiit corpus iesu. Pilatus autem mirabatur si iam obisset. Et accersito centurione interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cum didicisset a centurione donauit ioseph corpus eius. Ioseph autem mercatus sindonem et deposito eo inuolvit sindone et posuit eum in monumento suo quod erat excisum de petra et accessit ostium lapidem ad ostium monumenti. Maria autem magdalene et maria ioseph aspiciebant ubi poneretur. Et cum transisset sabbatum maria magdalene et maria iacobi et salome emerunt aromata ut venientes ungerent iesum. Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam sole. Et dicebant ad inuicem: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes uident reuolutum lapidem. Erat quippe magnus nimis. Et introeuntes in monumentum uiderunt iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida et obstupuerunt. Qui dicit illis: Nolite expauescere. Iesum quaeritis nazarenum crucifixum. Surrexit non est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius et petro quia precedet vos in galileam. Ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Et exeuntes fugerunt a monumento. Tenebat enim eas tremor et pauor et nemini dixerunt timebant enim. Cum autem resurrexisset mane prima sabbati apparuit primo marie magdalene de qua ejecerat septem demonia. Illa abiit nunciauit his qui cum eo fuerant dum lugerent et flerent. Et illi cum audissent quia uiuit et uisus est ab ea non credidere. Et post hec duobus ex illis ambulantibus ostensus est in alia effigie euntibus in villam. Et illi nunciauerunt ceteris. Nec illis quidem credidere. Nouissime recumbentibus undecim discipulis apparuit illis et exprobrauit incredulitatem eorum et duritiam cordis quia his qui viderant eum resurrexisse a mortuis non credidissent. Et ait illis: Euntes in mundum universum predicate euangelium omni creature. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. Qui uero non crediderit condemnabitur. Signa autem eos qui credunt hec sequentur. In nomine meo demonia eicient. Linguis loquentur nouis. Serpentes tollent. Et si mortiferum quid biberint non eis nocebit. Super egros manus imponent et bene habebunt. Et dominus quidem iesus postquam locutus est eis assumptus est in celum et sedet a dextris dei. Illi autem profecti predicauerunt ubique domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Amen.

Nicolaus

Ille enim in exemplum tradentis filii hoc tradit non tradens quidem peccatum huius: sed ut peccatoris meritum. Et huius qui accipere ausus est corporis sacramentum temerarie polluit. Ille enim vendit: qui ex timore et amore neglecto terrena pro illo et caduca timet et criminosa diligere et curare non metuit.

Beda.

Vbe aut. Nec primo nec secundo conatus panitet: sed patientia dei nutrit impudentiam suam et thesaurizat sibi iram. Pena predicitur: ut qui pudere non vincitur: timore coerceatur.

Manducantibus. Beda.

Finito veteri pascha quo in commemorationem liberationis populi dei ab egypto agebat: transit ad nouum: quo in sue redemptionis memoria ecclesiam frequentare voluerat: ut. f. p carne agni ac sanguine sui corporis ac sanguine sacramenta substituerent: et esse non desinerent cui iurauit dies: et non pe. cui tu es sa. in eter. ꝛc. Frangit ipse panem quod discipulis porrigit quo fractio sui corporis spontea sua et passionem venit. Unde: Postea habet benedixit a me. ꝛc. Potuo q̃ fregit dividit: quo nos hodie quod passur⁹ assumpsit: una est patre et spu sancto qui a divine virtus ipsicuit. Dividit panem et fregit: quo homine assumpta tra mortis subdidit: ut ei divine immortalitatis veracitate esse posset ostenderet. idq̃ voluerit a morte reclusit. Accepit panem. Hiero. Figurato corpus suum in pane quo est ecclesia plene: quo accipitur in fide: benedicit in numero: frangitur in passionibus: datur exemplis: sumitur doctrinis. Feomans sanguine suo in calice vino et aqua mistis: ut alio purgemur a culpis: alio redimamur a pena. Sanguine namq; agni domus seruantur a percutientibus angeli. Et aqua mixto rubri extinguuntur inimici: quo sunt mysteria ecclesie christi.

Beda. Mystice.

Panis qui obtinuit est hominis refertur ad corpus. vinū q̃s sanguinē opat ad sanguinē. Et q nos i xpo: et xp̃s in nobis manere oportet: vinū cū aqua misceat: q̃ testis iohānes aque populi sunt: neq; aquā solā: neq; vinū solū: sicut nec solā granū sine aque gleandē in panez cuiq; is offerre: ne videatur a mēbris caput secernere: vel christum sine nostre redēptionis amore pati putasse. vel nos sine illius passione saluari.

Gratias agens. Beda.

Gratias egit et bñdixit iam proximus passioni cui penam aliene iniquitatis suscepit: qui nil sibi dignum passione egerat: vt ostendat q̃ cuiuslibet spūalibus crimibus flagella sustinere debeat.

Libertant. Hiero.

Et de eo olim. Dulcitas felicitatis mentib⁹ signat. Et indato bibitis pon saturat: nec sitim extinguit ignis eterni: q̃ qui indigne sumit mysteria

De lyra;

Ille enim in exemplum tradentis filii hoc tradit non tradens quidem peccatum huius: sed ut peccatoris meritum. Et huius qui accipere ausus est corporis sacramentum temerarie polluit. Ille enim vendit: qui ex timore et amore neglecto terrena pro illo et caduca timet et criminosa diligere et curare non metuit.

Beda.

Vbe aut. Nec primo nec secundo conatus panitet: sed patientia dei nutrit impudentiam suam et thesaurizat sibi iram. Pena predicitur: ut qui pudere non vincitur: timore coerceatur.

Manducantibus. Beda.

Finito veteri pascha quo in commemorationem liberationis populi dei ab egypto agebat: transit ad nouum: quo in sue redemptionis memoria ecclesiam frequentare voluerat: ut. f. p carne agni ac sanguine sui corporis ac sanguine sacramenta substituerent: et esse non desinerent cui iurauit dies: et non pe. cui tu es sa. in eter. ꝛc. Frangit ipse panem quod discipulis porrigit quo fractio sui corporis spontea sua et passionem venit. Unde: Postea habet benedixit a me. ꝛc. Potuo q̃ fregit dividit: quo nos hodie quod passur⁹ assumpsit: una est patre et spu sancto qui a divine virtus ipsicuit. Dividit panem et fregit: quo homine assumpta tra mortis subdidit: ut ei divine immortalitatis veracitate esse posset ostenderet. idq̃ voluerit a morte reclusit. Accepit panem. Hiero. Figurato corpus suum in pane quo est ecclesia plene: quo accipitur in fide: benedicit in numero: frangitur in passionibus: datur exemplis: sumitur doctrinis. Feomans sanguine suo in calice vino et aqua mistis: ut alio purgemur a culpis: alio redimamur a pena. Sanguine namq; agni domus seruantur a percutientibus angeli. Et aqua mixto rubri extinguuntur inimici: quo sunt mysteria ecclesie christi.

Beda. Mystice.

Panis qui obtinuit est hominis refertur ad corpus. vinū q̃s sanguinē opat ad sanguinē. Et q nos i xpo: et xp̃s in nobis manere oportet: vinū cū aqua misceat: q̃ testis iohānes aque populi sunt: neq; aquā solā: neq; vinū solū: sicut nec solā granū sine aque gleandē in panez cuiq; is offerre: ne videatur a mēbris caput secernere: vel christum sine nostre redēptionis amore pati putasse. vel nos sine illius passione saluari.

Gratias agens. Beda.

Gratias egit et bñdixit iam proximus passioni cui penam aliene iniquitatis suscepit: qui nil sibi dignum passione egerat: vt ostendat q̃ cuiuslibet spūalibus crimibus flagella sustinere debeat.

Libertant. Hiero.

Et de eo olim. Dulcitas felicitatis mentib⁹ signat. Et indato bibitis pon saturat: nec sitim extinguit ignis eterni: q̃ qui indigne sumit mysteria

De lyra

Ille enim in exemplum tradentis filii hoc tradit non tradens quidem peccatum huius: sed ut peccatoris meritum. Et huius qui accipere ausus est corporis sacramentum temerarie polluit. Ille enim vendit: qui ex timore et amore neglecto terrena pro illo et caduca timet et criminosa diligere et curare non metuit.

Beda.

Vbe aut. Nec primo nec secundo conatus panitet: sed patientia dei nutrit impudentiam suam et thesaurizat sibi iram. Pena predicitur: ut qui pudere non vincitur: timore coerceatur.

Manducantibus. Beda.

Finito veteri pascha quo in commemorationem liberationis populi dei ab egypto agebat: transit ad nouum: quo in sue redemptionis memoria ecclesiam frequentare voluerat: ut. f. p carne agni ac sanguine sui corporis ac sanguine sacramenta substituerent: et esse non desinerent cui iurauit dies: et non pe. cui tu es sa. in eter. ꝛc. Frangit ipse panem quod discipulis porrigit quo fractio sui corporis spontea sua et passionem venit. Unde: Postea habet benedixit a me. ꝛc. Potuo q̃ fregit dividit: quo nos hodie quod passur⁹ assumpsit: una est patre et spu sancto qui a divine virtus ipsicuit. Dividit panem et fregit: quo homine assumpta tra mortis subdidit: ut ei divine immortalitatis veracitate esse posset ostenderet. idq̃ voluerit a morte reclusit. Accepit panem. Hiero. Figurato corpus suum in pane quo est ecclesia plene: quo accipitur in fide: benedicit in numero: frangitur in passionibus: datur exemplis: sumitur doctrinis. Feomans sanguine suo in calice vino et aqua mistis: ut alio purgemur a culpis: alio redimamur a pena. Sanguine namq; agni domus seruantur a percutientibus angeli. Et aqua mixto rubri extinguuntur inimici: quo sunt mysteria ecclesie christi.

Beda. Mystice.

Panis qui obtinuit est hominis refertur ad corpus. vinū q̃s sanguinē opat ad sanguinē. Et q nos i xpo: et xp̃s in nobis manere oportet: vinū cū aqua misceat: q̃ testis iohānes aque populi sunt: neq; aquā solā: neq; vinū solū: sicut nec solā granū sine aque gleandē in panez cuiq; is offerre: ne videatur a mēbris caput secernere: vel christum sine nostre redēptionis amore pati putasse. vel nos sine illius passione saluari.

Gratias agens. Beda.

Gratias egit et bñdixit iam proximus passioni cui penam aliene iniquitatis suscepit: qui nil sibi dignum passione egerat: vt ostendat q̃ cuiuslibet spūalibus crimibus flagella sustinere debeat.

Libertant. Hiero.

Et de eo olim. Dulcitas felicitatis mentib⁹ signat. Et indato bibitis pon saturat: nec sitim extinguit ignis eterni: q̃ qui indigne sumit mysteria

De lyra

Ille enim in exemplum tradentis filii hoc tradit non tradens quidem peccatum huius: sed ut peccatoris meritum. Et huius qui accipere ausus est corporis sacramentum temerarie polluit. Ille enim vendit: qui ex timore et amore neglecto terrena pro illo et caduca timet et criminosa diligere et curare non metuit.

Beda.

Vbe aut. Nec primo nec secundo conatus panitet: sed patientia dei nutrit impudentiam suam et thesaurizat sibi iram. Pena predicitur: ut qui pudere non vincitur: timore coerceatur.

Manducantibus. Beda.

Finito veteri pascha quo in commemorationem liberationis populi dei ab egypto agebat: transit ad nouum: quo in sue redemptionis memoria ecclesiam frequentare voluerat: ut. f. p carne agni ac sanguine sui corporis ac sanguine sacramenta substituerent: et esse non desinerent cui iurauit dies: et non pe. cui tu es sa. in eter. ꝛc. Frangit ipse panem quod discipulis porrigit quo fractio sui corporis spontea sua et passionem venit. Unde: Postea habet benedixit a me. ꝛc. Potuo q̃ fregit dividit: quo nos hodie quod passur⁹ assumpsit: una est patre et spu sancto qui a divine virtus ipsicuit. Dividit panem et fregit: quo homine assumpta tra mortis subdidit: ut ei divine immortalitatis veracitate esse posset ostenderet. idq̃ voluerit a morte reclusit. Accepit panem. Hiero. Figurato corpus suum in pane quo est ecclesia plene: quo accipitur in fide: benedicit in numero: frangitur in passionibus: datur exemplis: sumitur doctrinis. Feomans sanguine suo in calice vino et aqua mistis: ut alio purgemur a culpis: alio redimamur a pena. Sanguine namq; agni domus seruantur a percutientibus angeli. Et aqua mixto rubri extinguuntur inimici: quo sunt mysteria ecclesie christi.

Beda. Mystice.

Panis qui obtinuit est hominis refertur ad corpus. vinū q̃s sanguinē opat ad sanguinē. Et q nos i xpo: et xp̃s in nobis manere oportet: vinū cū aqua misceat: q̃ testis iohānes aque populi sunt: neq; aquā solā: neq; vinū solū: sicut nec solā granū sine aque gleandē in panez cuiq; is offerre: ne videatur a mēbris caput secernere: vel christum sine nostre redēptionis amore pati putasse. vel nos sine illius passione saluari.

Gratias agens. Beda.

Gratias egit et bñdixit iam proximus passioni cui penam aliene iniquitatis suscepit: qui nil sibi dignum passione egerat: vt ostendat q̃ cuiuslibet spūalibus crimibus flagella sustinere debeat.

Libertant. Hiero.

Et de eo olim. Dulcitas felicitatis mentib⁹ signat. Et indato bibitis pon saturat: nec sitim extinguit ignis eterni: q̃ qui indigne sumit mysteria

Dolū vino cōsilī ē apostolor⁹ timor⁹ ꝓpter cōsiliū vocāt: licet⁹ ad
passionē pergāt: necne. Vigr ait q. non erāt timentes timentes: sd vitro
cantes obstantes vt passioni gaudentes. ꝙ addendum videtur.

Quibus. Petro. Sic dignū erat vt cū venerāt ad capiendū dñm
ipsi ducerent discipuli ꝙ reprobati. vnde venit ei ad mentē ꝙ ictū in auriculā ꝓcidit.

Rabbi. Dō. Magna
fides discipuli q̄ dñm
magistrū vocat⁹ a dñatione
magistri ei cui⁹ ē ad. Ali
quid ibi de vocabulo
dñi quod ꝓprie nō potest cum
creatore⁹ tribui: sd ꝓ
pio dicit. Quidquid olim
fuit non vt doceret
sed timeret vel adularet fugē. Modo
dñm vidēt fugē. Mod⁹
erat complet. Cum his
qui o. pa. ꝛ.

Tunc ait. Beda.
Petrus Iohē cōfi⁹
dens mētis ꝙ cetera. Sor
bat enī q̄s ꝓpter
mīlā facrilegor⁹ mercedē
iustitiæ ꝛ sacerdoti pōs
nitē acceperat. Et nos ait:
q⁹ obtenū. ne fa. cū. Pe
cētis pietat⁹ mīlā obtinēt
cū pcto cū illos vulnerari ꝑ patrē. addꝫ ritus:
Dūcēs eos q̄ in hac mer
tis silētio⁹ vultus alie
na arcēbāt ꝑ signū pēni
tentie salutē posse mereri.

Tang ad la. Beda.
Quasi dicēt. Ē cū gladiis
ꝛ fustibus cōprehēdere q̄
vitro ꝛ volūs tradit⁹ ē in
nocte quasi latrunc⁹ loc
stigare per proditor⁹ cui⁹
cōtrariū I ꝓpho docuit.
Sed ideo aduersum me
cōgregastis in tenebris:
quia potestas vestra ī te
nebris ē.

Tunc discipuli.
Dc. Implet q̄s dicit: q
oēs fidēliū erunt in ipso
in illa nocte. Mīlā ꝛ si tur
ba pmittēte ad petitionē
vīi fugerūt fm ioannē:
pauor⁹ ꝛ mētis offendē
dunt ꝛ ad fugā ꝓmptio
res erant q̄ ad patiendi
fiduciam.

Beda. Tāc discipu
li ꝛc. Sicut per⁹ q negauerat lachrymis ablu it: ꝛ ꝑfidē vīci amotis tri
na fidūtia cōtrapauit: recipiendē cōp⁹ obtulit q in martyrio laborauit: sic
discipuli alii q articulū cōprehēsionis fugiendo pauerūt: cautelā fugiendi
docēt eos q̄ se ad supplicia min⁹ sentiūt idoneos: q̄bus tam⁹ ēt latere q̄ se
discrimini opponere. Ita etiā adolescēs q relicta syndone nudus ꝑfugit ab
impijs illicq opus designat ꝛ allegat: q vt securiores sint ola mūdana abij
cīāt⁹ nudi potius dñmino famulari q̄ mūdo adhērādo materiā tēptā
di: ꝛ a deo reuocandi adhuc sarcio dare dicūtur.

Adolescēs aūt. Quis ille fuerit cuāgelista nō dicit: ne ꝙ plus cete
ris dñm amauerit res ipsa idicauit: altius fugiēdo⁹ ipse donec ab hoste cō
prehēderet charitas vinculo affrictus dñm eog nō omisit. Nēdū ti ꝑfecti
charitatē habuit: q vel vltus fugere potuit. Potuim⁹ tñ hīc ioannē fuisse
intelligere ꝑ ceteris dilecti a magistro: qui eo tpe fuisse adolescentes lōga
post vita ei⁹ acta ldicio ē. Potuit aūt hoc fieri: vt ad horam clarius me
ritum veluti de nocturno redierit: ꝛ sub nubila nocte lucē ꝛ turbis vacātē thesā
ri⁹ ve⁹ ac ipse imitaret. Quod puenire ad artis pōtificū cui erat notus fi
eri ipse vidit: Ac ille relicta. Sicut ioseph relicto pallio nudus de ma
nibus impudice dñe effugit. Qui autem vult effugere manus impijs
relinquenda mente que mundi sunt: post ihesum fugiat.

Ab eo. Quorum ꝓfectum detestabatur ꝛ facta: non a dño
cuius amorem etiam absēs corpore ficum seruauit in mente.

Nicolaus

Et dixit ei. caute ne forte rapiat de manib⁹ vestris: q⁹ pplo cōsiba
bat deuotioni ad ēt. b Adolescēs aūt q̄dam. q⁹ ille nō notat hic. nō
dicit aliq⁹ fuit iacob frater dñi. Alii aūt q⁹ fuit solomo cuāgelista q iu
nior erat inter apl̄os. Alii aūt dicūt q⁹ fuit iuuenis de villa domo in qua co
mederāt pascha. c Amict⁹ syndone. Vestis linea. d Super nudo. ſ.
corpe. q⁹ nō habuit aliā vestē. Jn quarta parte ꝓcipali dī: c Audiuim⁹

Summum sacerdotem. Caypham scilicet qui ēn tūnemen erat pon
tifex anni illius: de quo cōstat manum scribi ioseph⁹ q̄ pontificum sibi
ablig merito dignitatio cuncta a principe romano. Quid ergo mirum si
iniquus pontifex iniqua iudicat?

A longe ꝛc. Beda. Quia negationis ꝓpin⁹. ſi christo ꝓximus fuis
set nō negasset. Jn hoc ist
admirandus ēt q⁹ dñm
nō recipit etiā si timeat.
Et timeat: natura ēt. q⁹
sequitur: deuotionis ēt.
q⁹ negat: obreptionis ēt.
q⁹ penitet: fidei ēt.

Ille ego. Et ad pas
sionē eundē petrum a lon
ge secutū: significat eccle
siam quāde secuturā vīq
passionē. Sed longe dif
ferenter. Ecclesia enī pro
se patitur: ille ꝓ ecclesia.

Atrium. Summi ꝛc.
Beto. Atrium secularia
circuitus ēt. Ad inultri:
dementia sunt. Jgnis de
sideriū carnale: cū quib⁹
qui manet fiere peccata
non valet.

Et ca. se ad ꝛc. Be.
Ēt ignis charitatis: de q̄
dicit: Jgnez veni mittere
in terrā ꝛ qd volo nīsi vt
ardeat? Ēt etiam cupidi
tatis: de quo dī: Omnes
adulteratores velut clibanus cocida eor. Nīc lug
erādēto desolādo vastis
lignis eos dñm laudare
docebat. Nīc Jatrio cay
phe iniquitatē malignī ꝑpa
accusatoꝛ ad neglectum ac
blasphemandū dominus
ꝓdor⁹ lignis armabat.
Quod ēn iuxta Ioseph⁹
maligna synodus gere
bat: hoc ignis in atrio in
ter frigora noctis accēsus
figurabat. Qui bus ignē
in pectore flāmā eripit:
dicat: Factus sum sicut
vter in pru. ꝛc. Jn oub⁹
autē flāmā charitatis vi
tioꝛ flamma obtenebrat:
a ꝙo audiant: quoniam
abūdat iniq̄tas: refrige
scit charitas multorum.

Doc frigore serpens ad
horam petrus: quasi puncto mīsericordie carpbe calefieri cupiebat: q⁹ ipalis
cōmodi solatiū ꝓdor⁹ societate querebat. Sed respect⁹ a ꝙo tum ignem
perfidor⁹ coepit: cum infidelitatem reliquit mētis. Et post resurrectionem
domini sancto igne recreatus: fundātus ecclesiis trine negationis crimā vīle
ciuento cōfidēs purgauit. Tāc enī cōpleta illa memorabili captura piscīū
cū ventret ad dñm vidit cū discipulo iuste pennas positas: ꝛ piscem super
positū: ꝛ panē: mox q⁹ fuit eodē ardana pcepto inflāmauit amentia.

Falsum testimo. Beda. Falsus ēt qui non in eodem sensu dicta intel
ligit quo dicuntur. Dominus enim dixerat de templo corporis sui: sed in
ipsio verbis calumniantur paucio addito vel mutatio.

Aliꝫ or hereticoꝛ ēt vmbram de veritate trahere. Jlle non dixit q̄s illi
dicunt, sed simile verbum: vt de templo corporis sui quod post triduū re
suscitauit. Dño dixit: Soluite vos: sed non ego q⁹ nullus debet sibi mortē
inferre. Doc addunt vt ꝓpositū de templo iudaico videatur dixisse.

Et cum ꝛc. Jratus: quia non inuenit locuꝫ calumnie: mens coꝛ
poris infamiam mendacio demonstrat.

Non respondes quicq̄. Ad responsum ꝓuocat: vt ex qualibet
occasione sermonis locum accusandi inueniat. Jhesus autem non respon
dit: quia ꝑnouit quicquid responderet in calumniam verti.

Tu es xp̄s fi. ꝛc. Beto. Et expectabat a lōge nō videbat ꝓpe: sicut
ysaac caligātib⁹ oculi iacob sub manib⁹ fi applicabat si lōge p⁹sēs futura canit.

De lyra

ēt dicunt: Ego dissolui tēplū hoc manu facti ꝛc. falsus ēt iposuerūt ei:
q⁹ hoc nō dixerat: vt hꝫ Job. ii. sed sic dixerat: Soluite tēplū hoc ꝛc. posty
ea mortē sua in qua corpus ei⁹ q̄s erat tēplū destruē solutū est: ꝛ si de ma
teriali tēplo intelligat adhuc falsus iposuerūt q̄s absolute dixerit: q̄s ēt di
xerat cōditionate: videlicet dñs si dixerit: Et nō erat cōuincta testimonia illoꝝ.

Et Jhesus aūt dixit illi: ego sum. interrogat⁹ de veritate diuinoꝝ rsidet q̄si

Et videbitis ꝛc. Sacerdos interrogat filium dei: Petrus respondit
filium hominis: vt intelligamus eundem filium dei esse ꝛ filiū hominis ne
q̄ quasi duos factamur in trinitate: ꝛ homo in deo ꝛ deus in homine fit.

Et dextrīs se. vir. Quia humilitatē scripsit, factus obediens vsq; ad
mortē: propter q̄d ꝛ de⁹ exaltauit illū: ꝛ dedit illi nomē q̄ est sup oē nomē.

ℭ Tunc m.c. Beto.
Adelāt in mūdo ēt mūdo
veniet. Leā coepit solo filio
q̄ ablepia a virgine adꝫ
dit: ꝛ oīs multitudo ecclia
que est corp⁹ xp̄i ꝛ plenitu
do ad iudicii vēturū ꝑt.
Sicut dicit matth⁹. Cū
aūt venerit filius hoīs ꝛ
oēs angeli cum eo ꝛc.

Summus aūt sa
cer. Dc. Adeo rabioso ā
pot⁹ de fide crucifixi: ad
scissionē vestiuꝫ pducti
vt offēdat indecoꝛ sacerdo
talem gloriaꝫ perdidit:
ꝛ fidem vacuam ēt.

Jdeoꝛ indecoꝛ erat ēt
aliqd de ipsphemie ꝛ q̄si ꝺ
deū zudicie: scindere vesti
mēta: q̄s ēt paulus ꝺ bar
nabas ēt in licha ola q̄si
dij honorarent: fecerūt.

Testimonia ꝛc.
Beto. Doc ē q⁹dā in
quo iudei debāt honoraꝫ
ministrare. Nīc adest sa
muel saccio pallio de ma
nu saul. i. regno. Addidit ēt
gentiles nō scindūt tuni
cam pōt⁹ sacerdotis fuit dignitatis.

Adagno mysterio fa
ctū ē vt ī passione dñi pōt⁹
vestimēta sua scinderet: cum dñi tunica nec a
crucifigētib⁹ militib⁹ sciditi
potuit. Figurabat ēt q⁹
sacerdotiū iudeoꝝ ꝓ scis
lerib⁹ pontificū ēt scindē
dum. Soliditas ꝺo ecclie
sie ꝙ vestigia ēt redēptoris
sui nūq̄ valet vīrumpi.
Et nō ēt iudei gentilem
heretici malī catholicū
militē nē dīuidentē ei⁹
tunicolata pmanet cattis
mo vsq; ad cōsūmationē
seculi in illis quos seua
electiōis inuenerit.

Qui odo ꝛc. Bier.
Quo reatu suo nostrum
reatū soluēt: ꝛ velamē faciei suc velamē cordiū nr̄oꝝ auferet: ꝛ spuitis su
per̄ facie alie nre lauaret ꝛ colaphis q⁹ⁱ caput percusso ē: caput humi
generis q̄s ē adā sanaret: ꝛ alapis q⁹ⁱ palmas ē marīa laues ei⁹ a nostris
manib⁹ ꝛ labijs plauderet. vñ: Odē gētes plaudite manibus. Et cruce sua crucifixi
nostrū solueret: ꝛ morte sua: nostrā necaret: q⁹ serpēte de virga fōi alij absoꝛ
pti sūt serpētes. vñ: Ero mors tua o mors: morsus tuus ero inferne. Op
probria ei⁹ nr̄m obstruerent opprobriū: vicula ei⁹ nos liberos fecerūt. Co
rona spinea capitī ei⁹ ꝺyadema regni adepti sum⁹. Vulnerib⁹ ei⁹ lanati su
mus: sepultura ei⁹ resurgim⁹: deiectū ei⁹ ad ifernos alleuiam⁹ ad celos. Nīc
inuenī mdi i eoꝝ iconio mictui. Dñe ꝙbis: Quid retribuā dño ꝙo oīb⁹
que retribuit mihi? Velare fa. ꝛc. Nō vt sedera coꝝ non videat: si vt
ipsi quondā moysi fecerūt a se ꝙ sam cognitōis eius abscondant. Doc ve
lamentū vsq; hodie manet super coꝝ coꝝ: q⁹ in xp̄m credētibus ēt ablatū:
Vñ eo meritū velā tēpli scissum ēt: ꝛ sancta sanctoꝝ arcbana patefacta.

Prophetiza. Secundū alios. Quis te percussit? Doc faciunt in cō
tumeliā eius qui se ꝓphetā voluit haberi. Sed dispensauit hoc: vt nos ad
tolerandum ꝙo etiā nolē irrisionem parauerat: qui ꝙo nobis sustinebat.

Aliꝫ ego ꝛc. Be. Qui ētc eclus ē aliꝫ: unde ecdit vt aliꝫ ēmto fal
soꝝ ꝓphetaꝝ. Qui ꝙpt⁹ falsitas vīdelicet: nūc vel unio fidelium oppositio

Nicolaus

ꝙ⁹ ī alijs tacuerat: q⁹ de diuinis nō ꝺs ita tacuit veritas si interrogat⁹ sicut
de bēdicto. Jn q̄rta ꝓcurr⁹ ꝓcipali dī sic: a Mīlā ꝛ galilee. Jn cui ēt
una ligna olay beteroꝝ: ubi ēn varietas ꝓcis iudee variabat in aliq̄ ꝓprie
tate: sicut lingua gallica ꝛpeandia ꝛ ī normādia ꝙ quā ꝙpt⁹ ī. loquela de
qua nasci⁹ sit aliqo. b Cepit anathematizare. i. maledicere ihesum si co
nouisset ihesū. vel anathematizatio sūt iurationē q̄ est ꝙ quarationē. ſ. qñ

ebonorat. Et cum esset pe. ꝛc. Ancilla ꝓpinq̄ petri. ꝓpter cum vīt
magis potuit ēt cognoscere: vt ē ille sertus in mente nīl videat⁹ peccatū ex
ꝓpter quod ꝛdemnauit. Et ideo mulier sexus reliquis cautior saepe mo
strit: ꝛ mīlā ita custodit: vt veritē ꝓcurantib⁹ absconderit errorem.

At ille negauit: Nota q⁹ negat dñm. qui ī negat eius ēt cōfitet.
Doc est nō dicit: Nega
bisne christū? sed: Ne
me nosti. Negauit ꝙ
eum ēt ꝙ negauit eius ēt
discipulum.

Et erat so ꝛc. Pe
ro. Petrus hoc ſpō vocē
ancille audiēs: ēt ipse vo
cē ancille audiuit. Et ꝙ
ipse nō ꝓpterea ꝛrē
dit. Prima ancilla ten
tatio. Secūda ꝓfectio. ter
tius vituperiū. Nec tria
negatio: quia adhuc ꝙ ter
mus verbi ꝓpi remanet.
Tāc aūt nocti gallus can
tare cōsuetus ꝓclamat: ad cognitionem cordis nr̄i reuocat. Tāc lapis⁹ sacerdū
tum⁹ ꝙ sonabilis tuba ꝙ sonabilis
Ecclesie: et forsan quinque
ora quod flumen.

Gal. can. Dc hoc
gallicinio alij tacent: nō
tamen negāt: sicut ꝛ alia
multa que alij dicūt: alij
pretermittūt.

Pri ꝛ gal. ꝛc. De.
Ecclia lingua gallicina ꝛ
hierolymitana ēt: sic ēt q̄
quātāq; gruncia ꝛ rusio
bus ꝓpriā loquēdi formā
quā mutare nō potūt.
Nīl ēt apīl⁹ oīb⁹ linguis
loquere cū: iter alios ēt
qui habitabāt iudea dixit
se reperturum. Nūc aūt
oēs ith q̄ loquūt galileī
sunt: ꝛ quo a. v. La. in q̄
nati sumus? Et per⁹ lo
quens fratribus in hiera
lem ait: Notū factus ēt
eibus patrum⁹ nr̄is: ne
malos ita vt appellant
ager ille linguis eorum a
cōdemnādo: ideo ēt
quia nomen illud aliter
hec ebraymus aliter ga
lyrin sonamus.

Et recor. ēt ꝛc. De.
Petrus nocte negat: ad
gallicantum penitet. In
die qui tertio negauerat
se tertio amare ꝓfectus ē. Qr ēn ī tenebris oblitūs erraui: ꝙ ī luce lucis
remissionē accepit: ꝛ ei⁹ adepta ꝓfecta plene recōl q⁹d mutauerat errauit.

Et cepit. ſ. Dc. Qñ nocta primus colloqa iter fideles ecclesie ꝛ negauit
nosse quē iter cōdiscipulos ū filiū dei fuerat cōfessus. Sed in arcto corpore
penitentiaz agere non potest: egreditur foras (vt alij euangelistē narrant)
vt ab impijs secretus negatiōis culpā liberius ablueat flentib⁹. C XV.

Et cōfestim ꝛc. Mirādum ꝙ ēt. Mox erat iudeis vt quem
c mortī adiudicabant vinctū iudici traderēt. Et notandū: q⁹ nō tunc
primū ligauerūt: sed mox cōprehēsi nocte in horto vt iohānes dicit:
ꝛ sic adducūt ēt ad annā primū. Beto. Adest. Samson victus a
Dalida. Samson interpretat sol coꝝ q⁹ occubuit sol in meridie. Dalida
fitula interpretat. Limagoga q̄ sinule more limpidū liquoꝛ nō tenet: ꝛ q̄sq;
litus imūdas colligit. Samson nr̄or maxilla verbi sui inuentrās catenas
iudeoꝝ ꝛ demonū: hic sternit: ꝛ fonte ꝓdūis vite sitientib⁹ nouis. Loqui suo
iudeoꝝ ꝛ demonū hic sternit: ꝛ fonte ꝓdūis vite sitientib⁹ nouis. Loqui suo
apert. Tu es rex iu. Cū pilat⁹ nihil crimis interrogat nīl an sit rex
iudeoꝝ: arguitur impietas coꝝ: qui nec falso quidē q̄s obuiant sustinent.

Tu dicis. Sic ipse ait nihil: vt vere dicat: nec tū calūnie patet. Et nō
q⁹ pilatus q̄ iuste sit iudex: aliq̄ ī pte vident. Sacerdotib⁹ aūt ꝛ ꝓcipibus
dere nolucrit: diligēsiq; sermone suo iudicauerit. Vide ne ꝙ ignis ꝛc.

De lyra

aliqo ꝓpcaē sūmcipsī malū pene si ita sit sicut ꝓmīt ēt: C XV.
c Tēstīs mūc facio. Nīc ostē dcrīdē spi passio ꝙ scīpsū cōdam
c nata. Et ꝙ⁹ declarāt ipsi ꝓpīcrudelis accusio. ꝛ ꝙ fidelis ꝛ deuota
tumulatio. dñi: Et cū sī sero cōsūmi. Prima ī tenēs. q⁹ ꝙ⁹ declā
bit rēi ītimā cōdēnatio. ꝛ insique sūt cetera. dñi: Et postq̄ illuserūt ei.
Prima in ꝙmace. q⁹ ꝙ⁹ ꝙpe gētis iudei pilat. ꝛ abeo crucifixus. dñi: Et

vt magis barrabā dimittēt eis.
Pylatus autē iterū respōdens
ait illis: Quid ergo vultis faciā
regi iudeor? At illi iterū clama-
uerūt: Crucifige eum. Pylatus
autē dicebat illis: Quid enī ma-
li fecit? At illi magis clamabāt:
Crucifige eū. Pylatus aūt vo-
lens satis facere pplo dimisit illis
barrabā: & tradidit iesum flagel-
lis cesum vt crucifigeretur. Mi-
lites aūt duxerunt eum intro in
atrium pretorij & conuocant totā
cohortem: & induūt eum purpu
ra: & imponūt ei plectentes spine
am coronā: & ceperunt salutare
eum dicentes: Aue rex iudeorum.
Et percutiebāt caput eius harū-
dine: & cōspuebant eum. Et ponē
tes genua adorabāt eū. Et postq̄
illuserunt ei: exuerunt illum pur
pura: & induerūt illū vestimētis
suis: & educūt eū vt crucifigerēt
eum. Et angariauerūt quendā
pertercūtem simonem cyrenen
venientē de villa patrē alexādri
& rufi vt tolleret crucem ei. Et
perducūt eum in golgotha locū
quod est interpretatū caluarie lo
cus. Et dabāt ei bibere myrrha-
tum vinū & nō accepit. Et cruci-
fixerūt eum: & diuiserūt vestimēta sua
sortē mittentes super eis quis
quid tolleret. Erat aūt hora ter
tia & crucifixerūt eum. Et erat ti
tulus cause ei inscripta: rex iu-
deorum. Et cum eo crucifigūt duos
latrones: vnum a dextris eius &
vnū a sinistris. Et impleta ē scri
ptura que dicit: Et cū iniquis re
putatus est. Et pertercūtes blas-
phemabāt eum: mouentes capi-
ta sua & dicētes: Vah qui destru
is templum dei & in tribus diēb⁹
reedificas. Saluum fac teipsum
descendens de cruce. Similiter &
summi sacerdotes illudentes ad
alterutrum cum scribis dicebant:
Alios saluos fecit: seipsum nō po
test saluū facere? Christus rex isra
el descendat nunc de cruce vt vi
deamus & credam⁹. Et qui cū eo
crucifixi erāt conuitiabantur ei.

Marci c XV 1096

Et facta hora sexta tenebre facte
sunt per totam terrā vsq; in horā
nonā. Et hora nona exclamauit
voce magna iesus dicens: Heli
Heli lama sabatani: quod est
interpretatū: deus meus deus
meus: vt quid dereliqsti me? Et
quidam de circunstantib⁹ audiē
tes dicebant: Ecce heliam vocat.
Currens autem vnus implens
spongiam aceto: circumponēsq;
calamo potū dabat ei dicēs: Si
nite: videamus si veniat helias
ad deponendum eum. Jesus au
tē emissa voce magna expirauit.
Et velū templi scissum ē in duo
a sursum vsq; deorsum. Videns
autem centurio qui ex aduerso sta
bat: q; sic clamans expirasset ait:
Marci c XV

Vere homo iste filius dei erat. Erant autē & mulieres de longe aspicientes: inter quas erat Maria magdalene: & Maria iacobi minoris & ioseph mater: & salome: que cum eet in galilea sequebantur eum: & ministrabant ei: & alie multe que simul ascenderant hierosolymam. Et cum iam sero esset factum: quia erat parasceue: q̄ est ante sabbatum: venit ioseph ab arimathia nobilis decurio: qui & ipse erat expectans regnum dei: audacter introiit ad pylatum: & petiit corpus iesu. Pylatus autē mirabatur si iam obisset. Et accersito centurione interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cognito a centurione: donauit ioseph corpus eius. Ioseph autē mercatus sindonem: & deposito eo involuit sindone: & posuit eum in monumento suo quod erat excisum de petra: & advolvit saxum ad ostium monumenti. Maria autē magdalene & Maria ioseph aspiciebant vbi ponerent eum.

Et cum transisset sabbatum: Maria magdalene & Maria iacobi & salome emerunt aromata vt venientes vngerent iesum. Et valde mane una sabbatorum: veniunt ad monumentum orto iam sole. Et dicebant ad inuicem: Quis revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Erat enim magnus valde. Et introeuntes in monumentum: viderunt iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida: & obstupuerunt. Qui dicit illis: Nolite expauescere. Jesum quereritis nazarenum crucifixum: surrexit non est hic: ecce locus vbi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius & petro: quia precedet vos in galileam: ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Et exeuntes fugerunt de monumento: tenebat enim eas tremor & pauor: & nemini quicquam dixerunt. Timebant enim.

Cum autem resurrexisset mane prima sabbati: apparuit primo Marie magdalene de qua ejecerat septem demonia. Illa abiit nunciauit his qui cum eo fuerant: lugentibus & flentibus. Et illi cum audissent quia viueret & visa esset ab ea: non credidērunt. Post hec duobus ex illis ambulantibus ostensus est in alia effigie eunti in villam. Et illi nunciantes reliquis: nec illis quidem credidērunt. Novissime recumbentibus illis undecim: apparuit illis: & exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis: quia his qui viderant eum resurrexisse a mortuis non credidissent. Et ait illis: Euntes in mundum vniuersum: predicate euangelium omni creature. Qui crediderit & baptizatus fuerit: saluus erit. Qui vero non crediderit: condemnabitur. Signa autem eos qui credidērunt hec sequentur. In nomine meo demonia eicient: linguis loquentur nouis. Serpentes tollent: & si mortiferum quid biberint non nocebit eis. Super egros manus imponent & bene habebunt. Et quidem dominus iesus postquam locutus est eis: assumptus est in celum: & sedet a dextris dei. Illi autem profecti predicauerunt vbique: domino cooperante & sermonem confirmante: sequentibus signis. Amen.

Nicolaus

Interrogauit eū pylatus tertio cum innocentia declarasset. Ibi: Per vbi autē festum. Quarto itaque condemnat. Ibi: Pylatus aūt volēs satisfacere pplo. Sententia iterū partis p3 cū victis. Matth. vbi ita pronūt eodem ordine a principio libri huius. Et mittunt ei purpuram. Ibi: Et induerūt eum purpura. Et milites plectēs coronam de spinis. Ibi: Et milites plectēs coronam de spinis &c. Et milites illi adendi probat. Quod ideo fecit: vt ei pena & opprobrium saturam vltra meritū nō fieret. Et inducunt eū pur. De. Matthe vltra. Et cru. eū da. &c. Et dicūt. Ibi: Et ait. Pro regia aūt purpura vsta & ei clamia ab illis ibi: & ē habitus rubea purpura coco similis. Pōt & videri q̄ marc⁹ purpurā pmemorauit quā clamia bibat. Quod & ē coccinea. Et inde. Matthē vltra finis malē. Videlicet purpura indutū. Qđ illi scilicet de amatis pplis collecta. Ibi ca. Exhilaratis aūt ei: in fine indicat ruffi illud pleb⁹. Eū qui pleonasmo q̄dā subintellexerit: nec olus ifi salue erit.

Quia rex vocabatur: & hoc sacerdotes & scribe impedebāt: q̄ imperii in populo vsurpare videbatur indutū purpura qua reges vtunt. Pro pretēdunt scilicet quasi dicant: sicut mentitus dicit. Et adorant quasi regē &. Sicut carpebant nescientes verū: & penit⁹ quia vnū hominē mori pro pplo sic militia olim mystice nesciētes faciunt. Purpura cuius & rubra passionē. vñ: Quare rubri & indumēta tua: & vestimēta tua sicut calcantis in torculari? Spinea coronā portabat: pro nobis facte mortalio no stra subeūdo delicta. vñ: Ecce agn⁹ dei qui tollit pec. mūdi. Et aliē spine pena significat vbi sic ait: Terra tua spinas & tribuloz germinabit. Quia ma pcipua mētis & actuū vitia: pcepe nō cessabāt. Et ideo ipsa pcipue sibi vendicat: & cum aliis a militib⁹ pri ani coccineo vel purpureo habitu indut⁹ in vna tunicella & hodie cathizat in altero euāgelio: veritas passionis p eū venit ad gētes regni mentalia. Purpura aūt & passionem & regnū sign. Sic q; vt ait apls: Quotquot baptizati estis: christū indu. & ca. Pie vidit crudelis & iudaicis: pōt in vtroq; hōs gētes & quidē inimicos iudeis sed vbi claritas gloriosissima multitudo electoz̄ beneficiū & in martyres exercēs & fidei pfitentiū. Alba vestis indui: cū nūda scelide turpitudo circūdat. Purpura vel cocco vestit⁹ cū multo pho gloriosi martyrij gloria. Et pertuca &. Caput ei⁹ deus est. Caput ergo vīr pontifex: qui est vmbra & fides q̄ scripture auctoritate arcet⁹ sub velamēto. Quia scriptura barbarie solet fieri. a barbarie caput eius scribit. In faciem eius sputi qui pudendi gratia eius eternalis verbo &. Interna cor mentis in fama concepto respuunt & cum in carne venisse negant.

Adora eū. Quasi falso se titulat deū. Sed hodie q̄s est grauioris iniurie q̄ illi cui vera fide vt deū verum adorant: & pueris actib⁹ mox verba

Nicolaus

Sententia iterū partis p3 cū victis Matth. vbi. exceptis que sequuntur: b Patre alexādri & rufi. Ibi: Dicit Dicorum q̄ nomē istius simonis hic exprimit ratiōe filioz̄ suoz̄ qui erāt discipuli xpi. c Et dabant ei bibere vinū myrratum. Dicit alig q̄ illud vinū vel myrrha erat genitale myrrhe que est valde amara. ita thi amaritudo confundat & admiratiōe felis. alii aūt dicūt q̄ nō solū fuit ibi mixtio fellito sed etiā myrrhe. d Et nō accepit. Contrariū thi dicit Jeb. xix. vbi dicit: Cum accepisset iesus acetū &c. Ad q̄ dicendū q̄ aliq̄ accepit ad gustādū. modicū tamē propter implectionē

ebrietatis: videlicet: propositū separat. Bonum sunt nuptias inducere quē est par & veritas in cunctis in modum regalis amicitie vel simili.

Mat. 27. Matthei. Hoc. Super nuptiarum. Quia erat incōsuetudo. Peccatrix enim parū significat viduarum que vno viculo charitatis prinxerūt q̄ si imponunt omni fidei: & sup ois perpta est. q. deinceps pigrata est. In sonte

Mat. 27. Luce. 23. Joan. 19. c. Et erat aūt hora ter. Dicit. Hoc ppte mar cum: nā luna hora tenebre fuerūt: vt nō q̄s posset mouē caput. A fi estimo nūq; fructu mar cus accēdit ad ethēsim. i. a tertia hora crucis vsq; ad tertiā resurrectionis q̄ post tres dies fuit. Trinitatis fructus in cruce. Sexag⁹nus in infamo: centesimus in paradiso.

Joan. 19. 5. Mat. 27. 2. Luce. 23. 2. Cum autē dicit: q̄ milites crucifixerāt eū q̄s facti ē hora q̄s ista fm Joānē q̄ quasi tertia hora crucifixerāt eū q magis dicēdū sunt eū crucifixisse: quito intrat hoc distinu Lirc: q̄ milites q̄ fm offi cū sui ducī suo paruere.

Mat. 27. 2. Et c. ii. De. Timino oēdit q̄ nec eandēdo potuerūt efficere q̄ nō esset ela. rex. vñ: Ego aūt obtu tat⁹ fuj. r. ab. c. 2. Bene cnis simul est rex & pontifex: qui crimis pēs fuc carnis hostiā offerret in alta ri. crucis: & regni dignita tem titulo pretendera: vt cuncta insinuaret q̄ per crucis patibulū nō perdit dem. sed firmauerit imperiū.

Mat. 27. 4. Luce. 23. 3. Joan. 19. 4. Mat. 27. 4. ¶Dicero. & in titulis psalmoz̄ scriptū. In sui⁹ nr. confessiōe & cū tribꝰ linguis malcus iudeoꝝ: basileos eremeōs kon ree pisteusis: hoc tres linguę in crucis patibulo edomite sūt: vt ola lingua cōmemorarēt perfidi iudeos.

Et cū eo crucifi. Dicit sicut dixit apls ver⁹ hō nr fil⁹ dei crucifixus & vt destruat corp⁹ peccati: vt vltra nō seruiat nos peccō. Et dixi q̄ id agit opa nra vt crucifixi corp⁹ peccati: q̄diu erit hō corruptus vt tēnet rationē. illud crucē. Nec q̄d & si bona opa nr adhuc laboriosa q̄si merces regis ē. Et ideo dicit q̄ spe gaudētes vt regni futu ram cū hylaritate expectem⁹ Laboriōs. Adhebrlaritatē sequi crucē. Lamudo in tribꝰ ligno vbi figunt man⁹: p man⁹ enī opa: p lanceā latus. hylaritas tem opum. Inelligim⁹. q̄ tristicia fac̄ iustitiae. Per altitudinem cui caput adhēsit expectationē retributiōis de fidelitate iustitia dei. Per longitudinē q̄ totū corp⁹ extēdit tolerātiā. vñ longanimo dicunt. Per profundū q̄s terre est. Unde ipsā facti secretū. Vñ aplūs vt charitate radicati & fundati possit cōprehēdere cū oīb⁹ scīis q̄ sit latitudo: longitudo: sublimitas: & profundum.

Duo co. Di. Et latrones q̄ cū eo crucifixi sūt: signāt cos q̄ fide & cōfessiōe xpi: vel agone sui martyrii: vel qualibet arcta pnōdū subeūt. Et q̄ & p eterna ela gerūt: dextri latronis merito & fide signāt. Duri aūt p̄ blās phemie vel q̄libet mis⁹ dignā tūcōe sinistri latronis mentē imitantur & actus.

¶Dicero. Cū iniqs iniqs deputata vnū relignit sinistrū: alterū assumit dextrū: sic facies in die iudicii: ex similī crimine diuisio fortiuꝫ vtaq. Alter porpit petrū in paradisū: alter iudā in gehēnā. Cōfessio bonis virtus acquirit longanimitas & blasphemia finita pena pleniē eternā: Dic pulsus mihi. Igit aq̄ vitē: anabologiū. i. pastū tingit in sanguine vue: hic lacerāt hodi vineas.

Mat. 27. 4. Luce. 23. 4. Hodierno. c. f. Dicero. Emittitur mens iniquoz̄ quando ecclesie vinculā infrenē vsq; ad cernuum que est cernere humani generis.

Joan. 19. 4. Aboo. f. f. Etiam nolentes pfitentur q̄ aliqs fecit salutē: & sic ppria damnant sententia: q̄ alios saluos fecit: & se si vellet saluare potuit.

Mat. 27. 5. Descen. n. d. c. Plus est de sepulchro surgere: & tamē nō credidērūt. Hi omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt.

Et qui cū eo. cru. &. Beda. Secūdū lucā vnus latro blasphemabat dicens: Si tu es christus saluū facte nos. Alter ei redargut & dicit: Do mine memēto mei dum veneris in regnū tuū. Sic bodie qui sero confitet fuerāt multe ultre passionis sacramēta gestāt ad mūdi gaudia literari a vño

Nicolaus

implectionē pphetie dicētis: In sti mea potauerūt me accto: & q̄ illud q̄s modicū est. Si nihil reputat. Ib bic: dē q̄ nō accepit. Ad plenā tribuendum. a Erat aūt hora tertia & crucifixerūt eū. Jeb. xix. vbi: Erat aūt hora ſſi

capite. & tō a dño ptinuit nec vilia & fetore vīgni tollerat. Erat aūt crucifixo in cruce xpi gloriari: nā potēt a pēnis & ignis eternis eripere quos vt spūalē sanctū fuū in manus dei cōmendent: vnaq; eū dextro regni celestis patrē possēt obtinere. Dū vbi sero &. qui salutē quereret pie audiuit: q̄ q̄ tū tribulationis potiri a dño ihū gratia solamē querūt: & a regnū xpi & eterne pitudē. Erat aūt hora tertia: & crucifixerūt eum. Et erat titulus causē eius inscriptus: rex iudeorum. Et cum eo crucifigūt duos latrones: vnum a dextris eius & vnum a sinistris. Et impleta ē scriptura que dicit: Et cū iniquis reputatus est. Et pertercūtes blasphemabāt eum: mouentes capita sua & dicētes: Vah qui destruis templum dei & in tribus diēb⁹ reedificas. Salvum fac teipsum descendens de cruce. Similiter & summi sacerdotes illudentes ad alterutrum cum scribis dicebant: Alios saluos fecit: seipsum nō potest saluū facere? Christus rex israel descendat nunc de cruce vt videamus & credam⁹. Et qui cū eo crucifixi erāt conuitiabantur ei.

Et facta hora sexta tenebre facte sunt per totam terrā vsq; in horā nonā. Et hora nona exclamauit voce magna iesus dicens: Heli Heli lama sabatani: quod est interpretatū: deus meus deus meus: vt quid dereliqsti me? Et quidam de circunstantib⁹ audiētes dicebant: Ecce heliam vocat. Currens autem vnus implens spongiam aceto: circumponēsq; calamo potū dabat ei dicēs: Sinite: videamus si veniat helias ad deponendum eum. Jesus autē emissa voce magna expirauit. Et velū templi scissum ē in duo a sursum vsq; deorsum. Videns autem centurio qui ex aduerso stabat: q; sic clamans expirasset ait: Vere homo iste filius dei erat. Erant autē & mulieres de longe aspicientes: inter quas erat Maria magdalene: & Maria iacobi minoris & ioseph mater: & salome: que cum eet in galilea sequebantur eum: & ministrabant ei: & alie multe que simul ascenderant hierosolymam. Et cum iam sero esset factum: quia erat parasceue: q̄ est ante sabbatum: venit ioseph ab arimathia nobilis decurio: qui & ipse erat expectans regnum dei: audacter introiit ad pylatum: & petiit corpus iesu. Pylatus autē mirabatur si iam obisset. Et accersito centurione interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cognito a centurione: donauit ioseph corpus eius. Ioseph autē mercatus sindonem: & deposito eo involuit sindone: & posuit eum in monumento suo quod erat excisum de petra: & advolvit saxum ad ostium monumenti. Maria autē magdalene & Maria ioseph aspiciebant vbi ponerent eum.

Et cum transisset sabbatum: Maria magdalene & Maria iacobi & salome emerunt aromata vt venientes vngerent iesum. Et valde mane una sabbatorum: veniunt ad monumentum orto iam sole. Et dicebant ad inuicem: Quis revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Erat enim magnus valde. Et introeuntes in monumentum: viderunt iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida: & obstupuerunt. Qui dicit illis: Nolite expauescere. Jesum quereritis nazarenum crucifixum: surrexit non est hic: ecce locus vbi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius & petro: quia precedet vos in galileam: ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Et exeuntes fugerunt de monumento: tenebat enim eas tremor & pauor: & nemini quicquam dixerunt. Timebant enim.

Cum autem resurrexisset mane prima sabbati: apparuit primo Marie magdalene de qua ejecerat septem demonia. Illa abiit nunciauit his qui cum eo fuerant: lugentibus & flentibus. Et illi cum audissent quia viueret & visa esset ab ea: non credidērunt. Post hec duobus ex illis ambulantibus ostensus est in alia effigie eunti in villam. Et illi nunciantes reliquis: nec illis quidem credidērunt. Novissime recumbentibus illis undecim: apparuit illis: & exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis: quia his qui viderant eum resurrexisse a mortuis non credidissent. Et ait illis: Euntes in mundum vniuersum: predicate euangelium omni creature. Qui crediderit & baptizatus fuerit: saluus erit. Qui vero non crediderit: condemnabitur. Signa autem eos qui credidērunt hec sequentur. In nomine meo demonia eicient: linguis loquentur nouis. Serpentes tollent: & si mortiferum quid biberint non nocebit eis. Super egros manus imponent & bene habebunt. Et quidem dominus iesus postquam locutus est eis: assumptus est in celum: & sedet a dextris dei. Illi autem profecti predicauerunt vbique: domino cooperante & sermonem confirmante: sequentibus signis. Amen.

De lyra

Sententia iterū partis p3 cū victis Matth. vbi. exceptis que sequuntur: b Patre alexādri & rufi. Ibi: Dicit Dicorum q̄ nomē istius simonis hic exprimit ratiōe filioz̄ suoz̄ qui erāt discipuli xpi. c Et dabant ei bibere vinū myrratum. Dicit aliq̄ q̄ illud vinū vel myrrha erat genitale myrrhe que est valde amara. ita thi amaritudo confundat & admiratiōe felis. alii aūt dicūt q̄ nō solū fuit ibi mixtio fellito sed etiā myrrhe. d Et nō accepit. Contrariū thi dicit Jeb. xix. vbi dicit: Cum accepisset iesus acetū &c. Ad q̄ dicendū q̄ aliq̄ accepit ad gustādū. modicū tamē propter implectionē

Et erat hora tertia & crucifixerūt eū. Jeb. xix. vbi: Erat aūt hora ſſi

Ihesu cruci. Maria ea de qua ihs ejecit septē dēnia. Et
Ihesu. Maria q̄ cognouit
Ihesu. Maria q̄ ungebat
Ihesu. Maria q̄ stabat

Apparuit primo in. m. Marc magis pmo ejiciebat de qua ejecerat septē demonia. q. mirantes z publicani pcedunt ipsaq; in regnum hoc vt ignoscētes gaudeāt. aliq; fleāt z lugeāt quia necdū videre meruerūt. Ei cito pcedentibus. vade. et ei dū ambularent. vñ.

Beda. In pncipio mundi mortis culpe vitio fuit quatuor vt ex eis pmo ejiceret demonia. Et ne pcepta dei ex aliqua parte violaret. ad ultimū ipse dñs ei apparuit. vt vos abdicatis spiritib⁹ ignis reliquerat. ut ipsum demonib⁹ cruciatus memoriā: vt vos abdicatis ita pcedit: Sapientissimi z ofa mundi aut. Septē mirū est q; ventura ista post. Quē ait a septē demonib⁹ ē ejectus. Ille ejectio septē spūs nequiorū. Quos ait a septē demonib⁹ liberata erat pma vidit ne qs dicat pcedere de vetis deperet vidis cui audiūt iter vetis fabulā. nec a deo missā: vt ipsa cum angelis z apostolis refutandis cognoscaret.

Et ille. Dc. Et dū ei dolēti pulsi reluctantes tarde credit: nō tñ ē illoz infirmitas q; ipsa fides tua subiecit⁹ enim reluctatio p multa argumenta manifestata. et quibus ei non fidimus ostēdamur.

Duobꝰ ex eis. Dc. Duo. lucas ait⁹. Quid eos te. ne. e. ag. e2. post cognouerit ei i fac. pa. Et ei ē i. ait: Surgites exīt duo. re. ei i vicu. e2.

Ambigūt hoc. Fidei hoc latuerat aplos actuū vidi: illic ostēdatur se extra villā regnat. Vñ p̄ pcedit pnūtia imagine: illic facie ad facie vt dicitur ē erat. Vñ pꝰ ē duob⁹ ex eis? Apostolis? i. laudabilis⁹ ostēdit in alia ei. Et illis nūciātib⁹ nō ē creditū: nō ñe mysteꝝ videret qđ non sufficiebat eis. Vñ mysteꝝ dicit: O vñde mihi scripturā: oblitus carnis hac pcedat in alia vita quod post illam speramus in futura.

Nec illi. Dc. i. ei. Et. Pmo. de pce. p. i. eos q; ei ipsis erāt. dicebantq; fur. s. ne. e ap. Hꝫ nouitā qđ aliq; facti q; nō credidēt. vñ mar. nec illi e2.

Postissime ait: Dc. Quadragesimo die qñ erat ei ab eo recessurus in celū hoc eis manifestat illo die exprobrare voluit: qz his q; viderant ei resurgere nō credidērit: antequ cum ipsi videret: ei post ascensionē ei pcepit

Nicolaus

sabbati vocat pma sabbati. i. alia sēta sabbati. i. a sabbatis: i. ne de aliis. Secundi ait aliq; q; ipse relinquit media nocte. z tāc ei dicto manc ñ refert ad surgere: ñ ad vesp. qñ legit: apparuit. qz illa hora pmo apparuit marie magdalene. Alii ait dicūt q; relinquit Laurea: z nāc ei manc refert ad surgere qz determinat hoc relinquendo: z hui⁹ opinionis ē Aug. z cōtra legit.

a Dc. Et dicte. Ep. pcedo. et ei dicēt aliq; q; fuerāt duc marie z Cleophe fuit capsulata magdalēa. vna earuꝫ fuit forte locuti nobiles a magdalo castro qđ colit in pte et⁹ dc bēdict⁹ ait: pdna. z tāc nō legit fuisse demonibus. et qđ fuit nata de magdalēo. nō ñ pōa illi⁹ castri. z ita vt fuisse peccatrix. z p pte fui⁹ pōsita a demonib⁹. Dicq; ait vñ q; fuit calē z q; p septē demonia intelligit ois vita. z vitia cuīe in officio B tenet. b Post B ait. Vñ deleūt locū appetio q; facta fuit duob⁹ discipulo ipi cūdo⁹ in genuas. qđ apparuit deleūt plene. I. ii. xviii. Et qz ei de vobis I fide. vt dicit ei. ib ipo apparuit ei in alia effigie. vt p hoc designaret q; tal erat apud eos i mūe. Dicit aut aliq; q hoc factū ē p aliqđ mutationē facta in facie christi: ei in effigie nāle p quā cognoscit. ei. ei. Alii ño dicūt q; ipa mutatio fuit ei in oculis videntiū. z hoc dicto fuerit: Quare ei ipa appitio ē. ii. xviii. Oculi ei eoꝝ tenebāt ne ei agnoscerēt: Quare ei ipa tāc fuit. pmū aut ei fuit falsitas: et qđ ei ipa fuerit. pmū aut ei fuit falsitas: vt pꝰ in pabolis nouī. z vētre tenti qb⁹ aliq; fingit ferro ad ferāt. aliquā z uentibꝰ designātib⁹. Et. ait. vt q; ei designaret q; erat dūmō alien⁹ a dogmatib⁹ eoꝝ cōtra legit: vt hi b⁹ qđ apparet. qđ potuit. i. fide. z ei qđ dic. Dicq; hom. cxii. qz adhuc in eoꝝ cordē pegrinat et ei ea a fide ire ei dogmatib⁹. ei. Dc. dicēdo: fuit ei ipa appitio z ei qđ ei aliq; ei ñ fuit ei. Dc. dicēdo: fuit ei ipa appitio z ei qđ ei aliq; ei ñ fuit fcā i. Dc. dicē. ei. ei. ei

de lyra

Nicolaus

pta. Cui extra cæ quæ oado euāge
lice dispositionis expoſuit,ꝙ ma
rime neceſſitas laboris fuit: vt p
mum: græcis fidelibus cōmi p
pbcationē venturi in carnem
dei chriſti māifeſta ēt būanitas
ne cui hois fabulis attēti:in solo
legis deſiderio tenerētur: vel nē
hereticis fabulis & ſtultis ſolicitationibus ſeducti ꝛcederent: a
veritate elaboraret. Dē hinc vt i
principio euangelii ſcriberet:& in quo electus ſcribe
ret:iudicaret: cōtēſtans i ſe cō
pletā eſſe que ab alijs eſſent ſcripta. Cui id:ō poſt baptiſmū filij
dei a perfectione generatiōis in
chriſto implete:& repetēde a prin
cipio natiuitatis hūane poteſtas
permiſſa eſt: vt requieſcētibus de
monſtraret in quo appendens
erat per nathan filium introitu
admiſſo inſeparabilis dei: vt pe
dictis hominibus chriſtum ſuū:
opus pfecti hominis redirē in ſe
per filiuꝫ faceret:qui per dauid
patrē venientibus iter pbebat i
chriſto. Cui lucē nō imerito ētiā
ſcribēdoꝝ actuū aplorū poteſtas
in miſterio dat: vt deō in deū
pleno & filio perditiōis extincto. Iuda .p. de cui⁹ merite ipſidez apli
ante electionē matthie. & oratione ab apoſtolis facta ſcere vbi electio
nis numerus compleret:qz in electione matthie apoſtoli premiſſa oratiōe
dederunt ſortes. & cecidit ſors ſuper matthiam: & ſic cōpleꝰ fuit numerus
aplorū duodecī a nō electorū: de quoꝝ nūero iudas ceciderat. y Sicqꝫ
paul⁹ aſſumētionē aplicis actiū parēt:qz in actiū⁹ eius ille liber terminat.
z Quē vtiq cōtra ſtimulū recalcitrantē chriſto elegiſſet: qz dum perſequeret
chriſtū in membris ſuis fuit a cpo deꝛ. vt habet Act. ix. a Dō & legā
tibus. Poſt luce cōmēdationē hic Hiero⁹ ponit ſuā excuſationē,q. de hoc
ꝙ ita breuiter tribuerat ea? fecit ad vitandū plicitatē & curioſitatē. & hoc eſt
ꝙ dicit: Dō etiā. i. Chriſto: Legentib⁹ ac regētib⁹ deum vtile fuerat a no
bis expediri. id eſt per nos emaderi. b Per ſingula. id ē particulatim
& plenius. c Sc̄eno tamē. Lego hiero⁹. d Qz operanti agrico
lam. id eſt doctorem. e Oportebat primū de fructibus fide cōdere. id eſt
de doctrina ſua fructum percipere: quod fit quando auditores proficiunt.
f Diuinā⁹ publicā curioſitatē. Ne nō videremur tā. i. ſtulti: Demon
ſtraſſe. i. plane oſtēdere: Deū. i. veritatē de diuinis: Cui. id eſt Chriſto: Falſidi
tib⁹ ꝑdulcib⁹. i. ſcribere ad libitū & voluptatē curioſoꝝ q attēdūt in auctiū
vtilit. & magis in fabellis & parū vtilib⁹ delectant, videt ēt aliquib⁹ ſal
ua reuerētia dcī hieronymi ipſā ſnām que placet lucāe dici poſſe: Ad hoc
obſcuria & intricatis obumbratā.

Poſtilla

Nicolaus de lyra

nit nathan filius dauid duplici de cauſa, vna eſt quia nathan dicitur filius dauid adoptiuus, non autē reducimur in deum per hoc ꝙ effectiuē filij dei adoptiui, ſ. ideo lucas qui ſcribit genealogiam aſcendendo vſq; ad deū deſcripſit eā per nathan filiū adoptiuū. Alia cauſa eſt quia nathan interpretat̄ donū, & ideo figurat chriſtum qui eſt dei filius naturalis, & per hoc ꝙ fuit nobis datus a patre efficimur filij dei adoptiui: quia per eum tanq̄ per mediatorem reducimur in deum patrē, ideo ſubditur: Ut putabatur filius ioſeph: qui fuit ſecundū opinionē hominū, ſicut ſuperius dictū eſt. Dominū⁹ chriſtus fuit: quia datus eſt hominibus a patre pro cauſa ſalutis. Opus perfecti hominis. id eſt conditionē nature humane in ſtatu innocentie que fuit perfecta virtutibus & ſcientia: Recurrere in ſe, id ē redire in dignitatem primam a qua ceciderat: Faceret per filium. id eſt per nathan figurat̄ qz reparatione predicta: id ꝑ chriſtum effectiue qui eſt dei filius ſm naturam diuinam. & filius dauid ſm carnem: Qui per dauid patrē venientibus in chriſto. id eſt deſcendentibus vſq; ad chriſtum per generationes: Iter pbebat in chriſto. id eſt viam & modum veniendi vſq; ad chriſtum. & Cui luce. Poſita cōmendatione beate luce in ſcribēdo euāgelio, hic cōſequēter ponit eiꝰ cōmēdatiōem in ſcribēdo actus aplorū cum dicit: Cui luce non imerito. ſ. nō irrationabiliter: & ex magna rōne. f Etiā ſcribēdoꝝ actuū aplorū prāo in miſterio dat: quia ſicut. ē. dictum eſt fuit diſcipulus aplorū & ſpāliter pauli cui⁹ fuit comes indiuiduus: & ſic vidit facta ei⁹: de ḡb⁹ liber actuū aplorū ꝑ maxi
ma parte loquit̄ qui certus potuit ſcribere tanq̄ vidē. In ſnām ſti illius libri ſit mentio de chriſti aſcensione: & mathie electione: & hoc eſt qđ dicit: & Ut eo in deum pleno. chriſto aſſit dicit: de⁹ in deo: q: filius ſemp eſt in patre & ſti ad ipſum dcit̄ē. ḡtiā vō ad humanitatē fuit plene eū deo patre aſſi in humanitate glorioſa aſſumpt⁹ eſt ad dexterā patris. de quo fit mentio in ſnām libri. v Et filio perditionis extincto. i. iuda .p. de cui⁹ merite ipſidez aſſt ante electionē matthie. x Oratione ab apoſtolis facta ſcere vbi electionis numerus compleret:qz in electione matthie apoſtoli premiſſa oratiōe dederunt ſortes. & cecidit ſors ſuper matthiam: & ſic cōpleꝰ fuit numerus aplorū duodecī a nō electorū: de quoꝝ nūero iudas ceciderat. y Sicqꝫ paul⁹ aſſumētionē aplicis actiū parēt:qz in actiū⁹ eius ille liber terminat. z Quē vtiq cōtra ſtimulū recalcitrantē chriſto elegiſſet: qz dum perſequeret chriſtū in membris ſuis fuit a cpo deꝛ. vt habet Act. ix. a Dō & legā
tibus. Poſt luce cōmēdationē hic Hiero⁹ ponit ſuā excuſationē,q. de hoc ꝙ ita breuiter tribuerat ea? fecit ad vitandū plicitatē & curioſitatē. & hoc eſt ꝙ dicit: Dō etiā. i. Chriſto: Legentib⁹ ac regētib⁹ deum vtile fuerat a nobis expediri. id eſt per nos emaderi. b Per ſingula. id ē particulatim & plenius. c Sc̄eno tamē. Lego hiero⁹. d Qz operanti agricolam. id eſt doctorem. e Oportebat primū de fructibus fide cōdere. id eſt de doctrina ſua fructum percipere: quod fit quando auditores proficiunt. f Diuinā⁹ publicā curioſitatē. Ne nō videremur tā. i. ſtulti: Demonſtraſſe. i. plane oſtēdere: Deū. i. veritatē de diuinis: Cui. id eſt Chriſto: Falſidicis⁹ ꝑdulcib⁹. i. ſcribere ad libitū & voluptatē curioſoꝝ q attēdūt in auctiū vtilit. & magis in fabellis & parū vtilib⁹ delectant, videt ēt aliquib⁹ ſalua reuerētia dcī hieronymi ipſā ſnām que placet lucāe dici poſſe: Ad hoc obſcuria & intricatis obumbratā.

Theophile. Beda. Theophilus amator dei: vel amatus a deo. Cui amat ꝙ deū: vel a deo vult amari: ad ſe patet euangelii ſcriptio: & vt bonum ꝙ poſſit filij cōmendat. Non nouus theophilo geminat: ſed eadē quæ eſt crudit⁹: vt quo quiſq; ordine a deo gradi debeāt vt ſit agnoſcat: ꝙ perfectus nō ſolū in ſcām ordine ſed & ſolē perfectæ virtutis & ſplendorē ſibi debeat ꝓponere.

C. I.

Vt in dictum. Ambro.

f Beda. Ma⁹ ſic ordinat̄ ſtia hoc euāgelia, ſic hoſtia

a Per vtiq; ꝙ hoc euāgelium figurat̄ in ꝙ a ſacerdotib⁹ in cheſt: & in vtroq; ſ. in vno q. ꝓ miſſa vita immolat̄.

Sacer-amicū. ſ. Implicat ordinem: vnit regē & regionē, in q̄ ſunt ſacerdotes & gentem eſt & vocem illius⁹ indicat.

Beda. Ambro. Nō ſolū a patribus: ſed etiā a ꝓpriis⁹ⁿ⁹ nobilitas baptiſte monſtrat. nō ſolum ꝓ ſatis ſublimis ſi relig̃o. Talecunq; parētes ſuſcitus hīc dabit: vt ſit tunc nāc infans ſibi adauct⁹ cpi ꝓficeret.

Ambro. Docet diuina ſcriptura in hīc ſo cōſiderare votum⁹: nō ſolū meritū⁹ⁿ⁹ ſed etiā parētes oportere laudari: vt ſit hereditario iure puritatē hīc videāt illi qđ laudant⁹. Nobilitat itaq; iobes baptiſta parētib⁹ⁿ⁹ meritis⁹ⁿ⁹: munere: paſſionē ſic ſamuel ſic yſaac a parentibus nobilitatis p̄cipit: quam poſteris reliquit.

Zarbarias. Zacharias: memor dñi: cui apparet angel⁹ a dextris altaris⁹ⁿ: ei qui memor dñi eſt demonſtrat̄ miſterium.

De vi. abia. De. Abia: pater dñi. Et aptū fuit vt in tpe officij ſui dñi ꝏceptus eſſet ille qui patrem ſibi predicaret.

Cū dauid eſſet dom⁹ roboꝝ ſplēdet: miſteria ſacerdotū. l. xxiii. ſcriptū⁹ⁿ fit. In qb⁹ familiā alia de q̄ zacharias eos octaua erigit: vt ſco nouo teſti in octaua ſcet, vice naſcat⁹ qz p octo nouiſſe p ſcpt teſtis declarat⁹ vetus.

Elisabeth. Elisabeth dei mei ſaturitas. Siſti mariā q̄ plena deo fuit.

Erāt aūt am. De. Ambro. Plena laudatio qui gen⁹ in mādatoꝝ meoꝝ in equitate: officium in ſacerdotio: facti in mandatis: iudicijs in iuſtificationibus comprehendit.

Iuſti ante deum. ſ. Ambro. Non enim omnis qui iuſtus eſt ante homines: iuſtus eſt ante deū. Aliter enim videt homines: aliter deꝰ homines in facie: deꝰ in corde. Ideoq; fieri poteſt: vt aliqs aſſecuta bonitate

de lyra

Poſtilla Nicolai de lyra ſup euāgelia dñi Luce incipit. C. I.

l Vt in dictum. Hīc incipit Luc⁹ narrationē euāgelii. & dividit in quatuor partes: quia primo deſcribit ſalutationis ingreſſus in mundū per ſuam incarnationē. ſecundo eius paſſionē per ſuam ꝓpiationem. iii. ca. tertio eius reſurrectionē de mundo per ſuam paſſionem. xxii. ca. quarto eius regreſſum ad patrē per ſuā reſurrectionē & aſcenſionē. xxiiii. ca. Prima in duas: q: primo deſcribit̄ ꝓcurſus & ſalutationis ꝏceptus. ſecundo ꝓcurſus & ſalutationis ꝏceptus ꝓcurſus. ſecundo ipſe⁹ ſalutationis. ibi: In mēſe q: primo deſcribit̄ ꝏceptus ꝓcurſus & ſalutationis ꝏceptus ꝓcurſus. ſecundo ipſe⁹ ſalutationis. ibi: In mēſe aūt ſexto. Circa primū ꝏceptus ꝓcurſus & ſalutationis oſtendit⁹ mirabilis⁹ⁿ tribꝰ. primo ex parte dei. Circa primū ꝏceptus ꝓcurſus & ſalutationis oſtendit⁹ mirabilis⁹ⁿ tribꝰ. primo ex parte dei ſexto. Circa primū ꝏceptus ꝓcurſus & ſalutationis oſtendit⁹ mirabilis⁹ⁿ tribꝰ. primo ex parte dei me ex parentū cōditione. ſecundo ex angelica miſſione. ibi: Fuit aūt in diebus. eſt ſacerdotio. tertio ex patris incredulī punitione. ibi: Et erāt coram deo. Circa primū in deſcribēdo conditionē parentū dei ioānis ꝓmittꝰ ipſe⁹

populū tuū videat: audiā tuū cū ad te ante deū: fi iudicia non ex
meritis inspicerimꝰ tremꝰ. sed admissa plangimus.

Dandū ē ei filiū. vī. Ambro. Dr. Potius mandatū. sedula est
humilitas. cū enim nihil sibi ascribit obedimꝰ in nullo tñ deo inuolumꝰ.
Cū vult: congruit subiectionē nostrā obtēperationi vltro subiacere.

Quare quæris. c.

Et ecce tacens. Pena dat iudicia.
Pro dg dare iudicia
bona quærit pronocat.
Vnde apte. Pronūcia
to bona. non tñ eorum
pro: sed eius cuius ofa
hominū⁹. Et subiūxit:
Ne timeas zacharia: quoniā exaudi
ta ē deprecatio tua Elyzabeth: tua
filiꝰ ei⁹ q̄ esset elizabeth sterilis
et ambo procedērant in dieb⁹ su
is. Statū ei aūt cū sacerdotio fū
geretur in ordine vicis suę ante
deū: secōm consuetudinē sacerdotij
sortē cepit vt incensū ponēret. In

nibus mãdatis et iustificatiõib⁹
(hoc quod in precedentibus dixit
hic pcurat exponere)
dñi sine q̄rela. Et nõ erat illis
filius: eo q̄ elizabeth esset sterilis
et ambo processerant in dieb⁹ suis.

templum domini: et dñs
multitudo populi erat foris ora
bat incēti. Apparuit aūt illi an
gelus domini stans a dextris alta
ris incēti. Et zacharias turbat⁹
est videns: et timor irruit super eū.
Dixit autē ad illum angelus: Ne
timeas zacharia: quoniā exaudi
ta est deprecatio tua Elyzabeth: tua
elizabeth pariet tibi filiū et vocabis
nomē eius ioannem. Et erit tibi

gaudium et exultatio: et multi in
natiuitate eius gaudebunt. Erit
enim magn⁹ coram dño: et vinū et si
ceram non bibet: et spūsancto re
plebit adhuc ex utero matris sue
et multos filiorū israel conuertet
ad dominū deum ipsorū. Et ipse
precedet ante illū in spiritu et vir
tute helie: vt conuertat corda pa
trum in filios: et incredulos ad
prudentiam iustorum parare dño
plebem perfectam. Et dixit zacha

Et quia ex parte meyli vno sacerdote decedente: vn⁹
succedere habebat: tpore dauid statutū est vt vicibus ministrēt per octo
nos pcos a sabbato vsq; ad sabbatum tempore vicis sue singuli cultui templi
fruerent: nec interea domū tangerent.

In ez. vī. Ambro. Zacharias designat filiꝰ sacerdos: qui vno tñ
mensi tpore solius intrat templū: cū sanguine quē offert pro pplo. Qui tñ
sepe querebat: cū verus sacerdos adhuc ignoraret qui in eternum perma
neret: et nunc vices erant: nunc perpetuitas. Solus intrat: quia illū signifi
cat cui⁹ sacrificiū non alter cōmutat cum cæteris.

Sortē. Dr. Nō nouū nunc sortē dicit⁹ qū incensum erat adolendū. fy
pocha sorte predicat⁹. cū penā et ordine sui pontificat⁹ in vice alterꝰ sacerdo

Nicolaus

seruantē monstrā sortiꝰ. a Et iustificationib⁹ dñi. cū ad obla
tū ceremoniāl. b Nunc querela. q̄rit, ad obiectionē rationalit: quia
pariter ad primos ire habebat. c Et nō erat eis filius. cui⁹ duplex cau
sa fuisse: vna specialis mulieri. Sterilitas. alia cōmunis vtro: mulieri.
Ita ignotus. hoc est quod dicit: b Eo q̄ esset elizabeth sterilis et ambo
pcessissent in diebus suis: ita q̄ transierant tempꝰ generādi in patre et cōci
piendi in matre sm cursum cōmunē nature. Et nūc apparet obscurio pro
curatio miraculoꝝ: q̄ nō fiunt per naturā sm. sed per naturā gratia diuina
adiutam. c Facta est ad. Pñs: deiecisti conceptū procurationis mirabi
lis q; deificationē angelica. et sm̄o deiecisti locū cōditio. secūdo deuisa
tio angeli. tñ: Apparuit ait. Circa sm̄m dicit: Factum est ait eā sacerdo
tio fungerē vī. patri eius astanti in loco sancto scz in templo et in dies
no officio occupato. facta est diuina deuisatio de prole habenda: ad deos
q̄ sanctā sanctorū fuerat positus. f Sorte exiit. quia pēs institutiōes hebdo
madarū in q̄b⁹ sacerdotes debebāt vigiare. sanctor sacerdotū ministe
rio. et pro diuersis retributore p sortē. vt habet A. Paral. xxiiii. g Ut incē
sum ponerēt vī. Et hoc loco inserūt aliq; q̄ zacharias fuit pōtifex vel filius
sacerdos: q̄ multum ponere semel in anno intra sctū sctoꝝ. l. in festo expia
tionis soli summo sacerdoti erat licitū. vñ hoc videt dicere beda. Ambrosius
Beda sup locū istū. et tñ p̄ observātia pauciores videt asserere: q̄ festū ex
piationis celebrat decima die septimi. et post illud fuit cōceptio trī iohīs
circa finē cuiusdā mēsis vsq; ad zacharias ad vesp. sui pōt complicationē sui
officii. et sic ab ille tpe vsq; ad nativitatē trī iohīs fluxerūt. xv. mēses q; cō
stat periodū a cōceptu pueri vsq; ad nativitatē. Sed quamlīt ille zacharias
fuerit summ⁹ sacerdos nō legit. Ab ad declarationē hui⁹ videtur aliq; q
vigiare quatuor sacerdotes pōsci erāt equales in ordine: et in dignitate: nō
tñ sic q̄ sacerdotiū ille in cui⁹ hebdomada festū expiatiōis celebrat erat sū
mus sacerdos toto illo āno. Et ad hoc firmādū inducit illū q̄s de Joh.
ti. q; cayphas erat pōtifex anni illi⁹. Dicit ergo q; zacharias fuit sūm⁹ sa
cerdos huius illius eo q̄ sctā festā celebrit hebdomadā tpis⁹: sī qs nulla scri
ptura authica nos p̄cipiēt⁹ nos q; alii hystoriographi solerūtatos sacerdo
tes indicāt fuisse vidēt melīt vsitātū est inter simplicē sacerdotē. Hec q
dam q; ingenius fuit sctā ad pontificis culmē. hoc ādē licitū
erat nouiter sacerdoti. sm q; dicit Beda. Tu sm̄o q̄dē tabernaculo
testis tui ante sacerdotes sacrificiorū mundicia cōmissus: q; per acta fa
cerdotū ad altare holocausti: q̄s erat in anno vt mūdi: ardēt mūcrio sacri
ficia deo q̄ta mittauerat. et lotio pe⁹ manū⁹ q; pedū⁹ accipiebat pu
ritā sacerdotū in illa lege altare incēti thymiama: q tñc erat sacrificiū pēs
mundi. In q̄ ē eo pars tpis q̄ dicebat sctā sctoꝝ fore. filiꝰ sacerdos
mundi et sanguine bouū et vitulī immolati q; pctō pplī. vt ex illo asperge
ret pp̄riā cōtā. q; ādē zacharias intrauerit cū sanguine talīnō dicat

. ret. Hoc solēnitas septimo mēse celebrabat: et tūc expiationis sue propi
tiationis vocabat: q̄s tot⁹ pōnēs intrabat in sctūar. tabernaculū cū tan
guine. In quo significat Xpūs sacerdos q; impiera dispensatōe carnis q̄
li hirsuta fuisset: vt appēdā faceret nobis patrē et interpellaret p pctis eorū
qui adhuc p fidē operati erāt ordinē q; et obligati adhuc erāt. Pulchre igit

De lyra

hic: sed solū ad pōnālē sacrificiū. Si enī intrasset tēplū ad inferēdū sanguinē
nē intra sctū sctoꝝ nō est verisīle q; exhibitū sacrificiū hoc sic magnifi
inter alia que ad officiū sūmi sacerdotis pertinebant. vt hī Deut. xv. et Exod.
xvi. et tñ nō videt q; intrauerit sctū sctoꝝ q̄s erat de officio sūmi sacerdo
tis sed solū pars tēpli ad cuam simplices sacerdotes poterāt ingredī: vt
dicit ibī. Ite angel⁹ apparuit ipsi occupato in solēnitate pte sui officii pro
pter solēnitatē nūcij q̄s nōdū erat venerat. Nec adē nō q; apparuit et stans a
dextris altaris incēti. illud aūt altare nō erat intra sctū sctoꝝ. sm q; dicit
Piscator. et oēs doctores hebraei catholici excepto Augustino. cui⁹ dictū nō
videt in hoc tenēdū: tū q; ebrearū dicit olim aliorū. quoꝝ alīq fuerūt valde
docti in scriptura veteris testamēti: tū q; text⁹ sacre scripture videt con
trariū dicere. Ego. vidē. et. xxx. vt ibidē plene declarat. Ex adē vī soli sūmo
sacerdoti licitus est ponere incēsum intra sctū sctoꝝ in die expiationis. vidēlīt
q; verū est: si illud incēsum nō ponebat ad offerendū: sī vt nebula inde con
surgēs operiret oraculū qui pontifex aspergebat sanguinē bouis et vinū cō
tra oraculū. vt hī Exod. xvi. nō adē habet ex hoc loco q; zacharias potue
rit incēsū hoc mō. vt p̄s ex dictis: illi soli q; poluerit incēsū offerēs ipsū super
altare incēsi ad sūmationē sacrificii. q; adē vī q; expiatiōis die cōdit in
hebdomada sua. Et nō. q̄d. vt p̄s ex dictis. et dato q; verū fuerit: nō tñ ex hi
dēlīt q; intrauerit sctū sctoꝝ ad ponendū incēsū: q; prīus illi ingredī q; ipse
bat ad sūmi pōnēdū tñ dīcitur intrabāt sacerdotes minores ad offerendū in
cēsum altari incēsi. vt pdicti ē. et nō ingredī ē zacharias in hebdomada
sua illa

Et ecce tu. Ambro. Occultabat: q̄ pars sui crudelit̄ erat exercita in semetipsa: ipsi sui vocabula cedebat q̄ que sanctis ꝓdesse debuerant. Et ecce elisabeth cognata tua. Ambro. Secundū carnis ꝓpinquitatē: q̄ ex ipsa hoc ꝙ ipsa nō ꝓpinqua fuisset: nō ꝓpinquitatē carnis sed fidei ꝓpinquitas ꝓbat. Et hic q̄ in carnalibus ꝙ vel ipsa locuti erant: fuisse videt̄ vel ad implendū legis erat ꝓpositum ut ex uno ore duo vel tres starent testimonium. Et hec mensis est sexti. Ambro. Sexti scilicet mensis ꝙ ipsa nō ꝓpinqua fuisset: nō ꝓpinquitatē carnis sed fidei ꝓpinquitas ꝓbat. Et hic q̄ in carnalibus ꝙ vel ipsa locuti erant: fuisse videt̄ vel ad implendū legis erat ꝓpositum ut ex uno ore duo vel tres starent testimonium. Et hec mensis est sexti.

Et ingressus angelus ad eam. Bernardus super Missus est: dicit q̄ ingressus est in secreto cubiculo: vbi clauso super se ostio orabat patrē in abscondito. Si enim cheopsb fauorsb fuit denūciata patri occupato in sacro officio: vt predicti est: multo ꝑ̄babilius est q̄ cheopsb saluatoris de nūciata fuit spūi in deuotione ⁊ oratione actualiter existenti. Ibi Ave gr̄a plena. q̄s exponit Piero. in ꝑmone de assūptione: ⁊ bñ. Plena. q̄ cor plē ꝙ ꝑtes ꝑtas gr̄a. marie ꝛo tota fil̄ se infudit plenitudo gr̄e. Ibi ita gr̄a nō solū imp̄tauit cr̄m mentē: sī etiā ventr̄. incipit singulari gr̄a dei factū est vt cōciperet saluatorē. I Dñs tecū. nō tñ p effectū ꝓsentē ⁊ fil̄ntiam qualiter est in cēt̄is: nec solū per gr̄am eo mō quo est in sanctis hoīb⁹ sed etiā per carnis assumptionē. quia corp⁹ pgnitalī ventrum fuit formatū de beate virginis purissimis sanguinibus. ⁊ intra a virgine virginis latuit nouē mēsib⁹. m Benedicta tu in mulieribus. i. ꝑ̄ ois̄ mulieribus. i. ois̄ mulieres bñdicūt in te. sicut ⁊ viri in filio. n Que cum audisset. Pic ostendit ponit̄ sapientia cōgruitatio de duob⁹. scz de cōceptu ꝓlis. secundo de mō cōcipiēdi. ibi: Dixit aūt maria ad angelū. Circa ꝓmū duo facit q̄ bñ

Turbata est ꝛc. q̄ nesciebat si ꝓcessit an fantasma effict q̄s angelus dixit.

Beda. Exemplar virginū dñs ad oēs viri ignominiam pauere: ⁊ ebs ad famam vereri. Hinc vidcant mulieres ꝓsumi pudicis imitari. Solus sine comite angelum reppetit: ne quo genere de bono depauperet affatu.

Qualis⁹ esset ysa. 61. 10. Et verecundia pauet: q̄ prudentia nouaꝝ benedictionis formulā mirat. Et robustī etiā sexus ꝙ calpa: maria de verecundia. In multere cui modus adhibetur ⁊ virgi/ne ꝙs pudori. augetur.

Et ait. Turbarā in/solita saluatōe q̄s familiar⁹ noua vocat ex nolc. Nō timeat mittere quare q̄s plenam vocauerit plenius ꝙbiat.

Jesum. Jesus salua/tor siue salutat⁹ dicitur. Ipse enī saluū facit nō populū tm: sed sup populum. siue q̄ populosis ac q̄ circūstantes in vnū ouile sub vno pastore cō gregatum.

¶ Hic erit ma. Ambro. Non q̄ ante partum virginis magn⁹ nō fuerit: ⁊ q̄ postea quā filius dei naturaliter habet: hō q̄ tēpore erat accepturus vt vna sit persona: homo ⁊ deus.

Beda. Johnes magnus vt homo cerā vbi. Hic magnus vt deus ⁊ dei filius. Johannes magnus merito abstinentie: quia virtū ⁊ sacrā non bibit: hic magnus potentia nature: quia cum peccatoribus conedit.

Sedeni. Beda. Hactenus ꝓphetice ꝓlocutus est dauid ⁊ filij eius ipsius regni gubernacula prehendit. Duius regni spūale dauid est christus: qui despectum est a deo vt de semine dauid incarnaret: qui illā gentē in perpetuum vocaret regnum. Et nō solū in vna gente indeoꝝ: ⁊ regnabit in domo iacob in eternū: hoc est in tota ecclesia que per fidē ⁊ ꝓfessionē christi ad patriarchārū portinet sortē. Siue in illis q̄ de patriarchārū semine nati: siue in his qui de ecclesia inclī in eliā domū iacob inserti.

Quō fiet. Ambro. Cum sara rīdet de promissione dei. ⁊ maria dixit: Quomō fiet istud quoniā virū nō cognosco: cur nō fuerūt mute sicut zacharias? Sed sara ⁊ maria nō dubitant faciendū q̄s ꝓmittī sed modū requirunt. Zacharias qui negat se scire: negat se credere: ⁊ alīs auctor⁹ fuc fidei ꝓfit. ⁊ iō accepit signū tacēdi: q̄ signa nō fidelibus sed infidelibus dant.

Beda. Legerat maria virginē: parturā nō dubitabat: licebat enim

Nicolaus

¶ turbata: sed de salutatione insolita: quia nūqī mirabilius est vere humili. ¶ filia eraltatio. ⁊ ideo cum beata virgo essēt humiliata audiens salutationē tante excellentie turbata fuit nō turbatione incredulitatis sicut zacharias: vt. ō. dicta est: sed turbatione admirationis. Ideo bene dicit: a Turbata est in sermone eius. S. angelī non aut̄ in visione. b Et cogitabat qualis esset ista salutatio. q̄ enīz turbata fuit: virginalē verecundiā homī lem ostendit: q̄ aut̄ cogitauit de ista salutatione: declarat prudentiā matris marie. ⁊ ideo angelus eam consolat dicens: c Ne timeas maria. de salutatione insolita. cuius causa latuit: d Inuenisti enim gr̄am apud deum. non solum pro te sed ꝓ toto humano genere. Ideo subditur: e Ecce concipies in vtero. quia hec conceptio non est facta per apertionem de latere virginalia: sed per virtutē spūs sancti intra a vtero virginis corpus filij sui manentis. f Et paries filium. virgo parturiendo in partu fe cunditatis. g Et vocabis nomen eius iesum. non dicit ipsum. quia hoc nomen fuit impositū a deo patre: sīm q̄ fuerat predictū ꝓ Esaiā ꝓphetā. lxij. Vocabit eum nomen nouū quod os dñi nominauit: sed istud nomen fuit diuulgatū per angelū ipsi marie ⁊ iosephet per eos alios. Nomen etiā impositū est sīm ꝓpietatē futurum: quia salua humani generis futura erat per iesum. ⁊ hoc est quod dicit angelus ipsi iosephi Matth. 1. Vocabis nomen eius iesum: ipse enim saluū faciet populū suum a peccatis eorum. Jesus enim salus interpretat. h Hic erit magnus. temp enim fuit magnus deus: sed futurus erat magnus homo ⁊ magn⁹ ꝓpheta. sīm q̄ dicitur Luce. vii. ca. Ꝓpheta magnus surrexit in nobis. i Et filius altissimi vocabit. Ipsius dei qui solus est altissimus: homo enim alt⁹ est inter creaturas corpeoaleo. sed angelus altior. deus aūt solus altissim⁹.

Illa etiam filiatio dei accipit hic per naturā in eibus autem alio quantumcūq̄ sanctis est nīa filiatio dei per adoptionē. k Et dabit illi dñs deus sedem dauid. Contrariū videt per hoc quod habet Matth. xxij. de iechonia rege iuda: Scribe viri istum sterilē: nec erit de semine eius qui sedeat super thronū dauid. Beata aūt virgo maria de qua natus ē iesus descēdit de iechonia. vt patet Matth. 1. quia ponitur in christi genealogia. Dicendū q̄ hieremias loquit̄ de regno ꝓpetali ipsius dauid in quo nullꝰ postea regnauit de semine iechonie quia iosonnico hircanico ⁊ aliqui alij q̄ reimpleuerunt regnum nomen in iudea aute herodē ascalonitā: non fuerunt de tribu regia sed de tribu sacerdotali: christus etiam q̄ descendit de iechonia sīm carnē ꝓ virgine mariā nō fuit super thronū dauid loquendo de tē

quia implerī oportebat quod ab angelo ꝛdicebat. Sed quia quomō fieret nō legerat: nec ab angelo audierat: nec enim ipsum debuerat inquirere: q̄ hoc mysterium a soluto ascendit: a ꝓpheta nō ꝓdidit: angelo est reticendum.

Spūs sanctus ꝛp. Ergo superuenit in virginē: nunc ritus a sede vtiq̄ tenebrarum: vt ad eius esset digna partus: ⁊ in virgine ecclesie corpus fiat ꝙ ambo: nec virili semine: sed de carne virginis. Dū etiā ipse natus virtus dei: et sapientia dei. Ambro. Spūs sanctus in virginē descendit: vt ipse natus virtus dei: et sapientia dei. Ambro. Spūs sanctus in virginē descendit: vt ipse natus virtus dei: et sapientia dei.

Et virtus altissimi ob/umbrabit tibi. Ideoq̄ ⁊ q̄ nascet ex te sanctū vocabitur filius dei: Et ecce elisabeth cognata tua ⁊ ipa ꝓcepit filiū i senectute sua. Et

eternū: ⁊ rēgni eius nō erit finis. Dixit aūt maria ad angelū: Quō modo fiet istud: quoniā virū nō cognosco. Et respondēs angelus dixit ei: Spūs sanctus superue/niet in te: ⁊ virtus altissimi obū/brabit tibi. Ideoq̄ ⁊ q̄ nascet ex te sanctū vocabitur filius dei: Et ecce elisabeth cognata tua ⁊ ipa ꝓcepit filiū i senectute sua. Et

Sextum. Jesus na/scitur sanctus: qui conditionē nature corruptibilis vincens: ⁊ cōmixtione copule carnalis concepta nō est. Nec conditione corruptibilis nature est strictus: per gratiā possimus sanctificari. Et cōgruit vt que contra meritū ꝓ go concepit: supra meritū humane cōsuetudinis dei filium generet.

Et ecce Beda. Hic virgo desperet de partu: accipit exemplum sterilis annis parturie: vt vilear ei⁹ deo posibilia q̄ cōsuetudini nature videnī fieri.

Dei non quasi incredula exemplo beate ad fidē: sed credenti que audierat ampliora replicat mysteria: vt que deum virgo erat parturia: precursio rem quoq̄ de anu sterili nascituri agnosceret.

Cognata tua. Gesta de tribu leui. i. de tribu dei.

Beda. Legimus q̄ aaron qui de tribu leui erat: accepit vxorem de tribu iuda elisabeth sororē naason. Et in posteris dauid legimus q̄ iehoiada pontifex vxorē habuit de tribu regali iosabeth filiam ioram. vnde virgo tribꝰ regalis sacerdotalis erat contracta. Hinc maria elisabeth cognata. Et congruit: vt de vtraq̄ tribu mediator nasceat: qui regnat in domo iacob in eternū. Et est dictū in carnali sīm eadē mēbrificandū. Et quoniā vt ait̄ altera de spū sancto: altera a spū replera. ꝓphetauerat. sīm carnē quoq̄ videant sibi cognatione obstricta non carere.

De lyra

petali regno: sīmo illud nō erit finis. Regnū mēi non est de hoc mundo. Joh. xviij. Lucē in reparatione sua accepit potestatē cuius inquantū homo sup omnē creaturā. sīm q̄ ipse dicit Matth. xxviij. Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra: inquantū enim deus non accepit aliquā potestatē de nouo sue in tēpore. Anselmus aūt dicit loquit̄ de regno spūali ⁊ ecclīe quod figurabat fore per regnū dauid ꝓpterea dicit ⁊ erit filius hierusalē per ꝓpetē. vnde ⁊ subdit: I Et regnabit in domo iacob in eternū. i. super electos de domo eius abrahā ⁊ ysaac aliqui sacrificati reprobi aūt ismael ⁊ esau. ij in domo iacob ecclīa dicit filia a filio doctorib⁹ iter electos filij cōputant: q̄ ⁊ si aliq̄ peccando ab eis recesserit. m Et regni eius nō erit finis. christus enī nō solū loquit̄ de sē cētī loquit̄ bñ regnabit in eternū. nō solū sup hebreos ⁊ cētī sup gentes. n Dixit aūt maria ad an. Pic ostēdit ponit̄ solatio marie. Quīā ad modū ꝓcipit: Iz enīz credit firmiter dñi. tamē ipse dñs de ꝓpriis filij gestibus ad plenū nō cognoscebat modū ꝓcipiēdi. Iō de hoc ꝙrit bñ virgo dicēs: o Quō fiet istud. tanq̄ qui certa de factoꝝit de mō filij. cui⁹ fil istud: p Spūs sanctus superueniet in te. Ubi cognouit ꝓpheticū fm̄ qui q̄ dicit doctores catholici bñ virgo anteqū despōsaret iosēph habuit obstinatū cōsiliū virginitatis in desiderio: nō tñ vouit effectiue. Si cū postea deo ordinante ei⁹ despōsata q̄ erat in filij ꝓpositū fil̄ emisserit votū. q Et respōdēs angelus. ad declarandū modū ꝓcipiēdi. r Dixit ei. ipse ioseph supernie in te. I non ꝓpter humanū nō sī diuinū ergo nō virtute seminis virilis: virtute spūs sci. ⁊ bñ dicit: superuenit I tang̃ pa⁹ venerat ipse ioseph sup virginē ad hoc vt nō ꝓ cipiēdē cā ab originali purgādo vt cētī dī: vel sīm alios a pēn originali q̄ seruādo: sī in ꝓpositū filij dei suppositū ipsius ioseph. I. ut erā venit ad plenitudinē q̄s plenitudinē q̄ nō solū sufficiunt mētē sī etiā vēre. s Et virtus altissimi. I. dei sī⁹ q̄ ē dei pōs sapia ⁊ virt⁹ vt dī. 1. ad Cor. i. ca. t Quā ideo ⁊ q̄s nascet ex te sanct. bñ. Sanctificabit. ablīa determinatōe: q̄ si dicitur. ⁊ da de⁹ vel ipse bō vel aliq̄d aliud nō excludit filiatē dei ⁊ ꝓpter. q̄ Ecce elisabeth cognata tua. ⁊ bñ anus q̄q̄ filiaē ꝓpter cognitā in ipsa creatura rationali. ⁊ in christo. iō dicit sanctificabit. determinatōe. ꝓ etiā ipse dicit merito. Ecce. iij. Ego sū q̄ stabit dicit filius tibi I. Qui est missus me ad vos. vt ꝓ hoc effectū q̄ plenitudo divinitatis habitaret ꝓpter ipsū deū. r Vocabit nō. deū. nō adoptiue sicut alii ⁊ nāliā. Et ad maiorē admirationē declarat angelus dictā suā ꝓ cipiēdi subdit: ꝙ Et ecce elisabeth cognata tua ipsa

Ecce enim. Do. ꝛc. Nō de singularitate matris sz erudite: sed sue pietatis z diuine dignationis p ea memoria: z ancilla illius se fatet cuncta me gnisse z magna deuocōe ꝓmittens amodi opera impleri.

Et discessit ꝛc. Be. Accepto virginis ꝑmissu celestia petit angelus qui virgo legat: q in mōtana ꝓpediat: sic alia q̄ verbū dei ꝛcepit virtuti celestis gratie amicia ea festinat: et cuncta tuta. i. plenissime z laudis arcta penetrat: z vsq; ad p̄sentē diē fidei spes z charitas qua trinitas manēte in ea obsequit. Et virgo ait. Nō sicut ista de creatoris nō dubitat: sz cupio: si ita p̄ voluntate diuina ꝛp officio fieri possit: q̄ gaudio: videat elisabeth: z cassā humilitatē quam angelo exhibuit: hospitio ꝛs exhibē curat. Et hoc erā minoribus fugere vt minor adiuuet: vnde cito discessit adiutor marie et dulcor plene declarat' vbi subdit: Et cū venisset ꝛc.

Et intrauit. Nūc vide ꝛ mulierem qui se dubitare fandū⁹ debuit exhibere cognatio.

Et salutauit. Beda Q̄ dicit salutatio: docetur quāto cautius: z quāto humilior sit.

Tr audiunt. Beda. Ambro. Sedme natura ꝑ elisabeth audit vocē sz rōne mysterii ꝑ ioannes exultat: q̄ per sexū fragilē ꝓ illa mulier: sic vbi sancti adunati. Exultauit ꝛc. Quia lingua nō potest ab exultante salutari: z hoc puerilis etatis officiū indicat. Ecce apparet q̄s angelus nūciat: spiritu sō replenī adhuc ex vtero matris sue.

Et repleta. Ambro. Beda. Nō prius repleta mater q̄ filius: filius replendo replet z matrē. Maria ait ꝓpter elisabeth post ꝓceptū replet.

Beatus tu. Be. Amb. Cōmendit eos cuiusdā ex eius psalmis. i. q̄ ꝓmisit dauid: de fructu vt. sui po. l. t. u. Et cadē vocē maria beatificat ab elisabeth qua a gabriele: vt z angelus z hospitas venerāda: z cūcta femina gaudenda monstretur.

Et vñ hoc. Be. Amb. Nō ignorat spūsā ex operatione q̄ mf ꝓpe a me vñ ad ꝑfectū sit pignus salutis: si nō sui meriti hoc sibi datum fatet ex nunciatione id ipsa q̄ ꝓphetie donū debuit partier humiliter ꝑfitet. Vbi no. exēplū mysteriū cōfessio mf vbi: ideo facta deo placita.

Nicolaus

pit filii in fecunditate fuā vt q̄ supra naturā ꝓpriā dolore sterilis: naturam erubescit z virgini. a Et hic nūcio est factus filii. i. mōs in quo ipsa ꝓcepit. b Quę vocat sterilis cum sit sterilitas a tanto tpe ꝛ cui nota q̄ sic vocatur: veritatē q̄ illud cōpleti nō est vsq; quaq; perfecta: q̄ mater sit virgini ꝓpter q̄ sterilē. ideo angelus indicit rōnis efficaciā et dei ꝓmissa esse dicit: c Quia nō est impossibile apud deū omne verbū. i. facti: quia dicere dei est facere. sm illud ꝑal. qui vit. Dicit z facta sunt. quāq; cum ꝓtractione non implicat tarē est deo possibile cuiuslibet modi ē virgini ꝓpere. d Dixit ad maria. Nec sēr ꝓmittit filii dei ꝓceptio: quia maria certificata de facto z de modo filii adhuc fide z deuotione ꝓ cōe humiliter: e Ecce ancilla dñi. sup quod verbū dicit Bernardus Quę est tam sublimis humilitas quę cedere nescit honori? ꝙ seruire gloriā adipiscatur dei dignē z metat. f Fiat mihi ꝛ verbum tuū. quod datum facti effigiata virtute diuina ꝓpriū sit. g Et discessit ab ea angelus postq̄ edito z filio dei ꝓpto. h In tribus illis. ꝓbatio ꝙ dicitur ꝙ est puer ꝓfecto z salutatio ꝓpter. Hic ꝑit de virginis virtutis cōe. z primo ꝓpter filii. Nullo salutatio. impetit ea. Ecce ancilla. nil puerile permittunt aliqua ꝓcedentia. Decido aliqua ortum scientia tibi: Nō mihi ait. Z q̄tia quidā erāt ꝓphetissa. hic: Et facti sū hec octava. Circa primū tria ꝓmunt. Primū est exultatio natiuitati in utero. Secundū est inspiratio matris. hic: Et repleta ꝛ. Tertiū laudatio virginis. hic: Et ait maria. Vbi obijcit aliq̄s exultatio pueri natiuitati fuit ꝓ peccato dei. q̄ in utero virginali. z ideo ꝓmittit adventus marie. cum dicit. i Cum venisset ad maria. q̄ncte deuotionis z eloquij q̄ erat gratia cōpta ꝓcipua fuit. k Abijt in montana. quia locus vbi maxime. vt obijcitur q̄ virgo nō debet manere in loco publico nec ibi cōuersari. m Et salutauit elisabeth. tum q̄ erat humillima z ꝛ tantum ideo ꝓmo ꝛ salutauit. n Et exultauit infans in utero ꝙ. vbi. dicit. Vno mō sic q̄ infans nondū habuit cognitū q̄ ipsa fuerit

Et ficta est vox. Ipso membro q̄ vox intrat ad aures corpis virg ꝑ spūal cor intrat audiēdi z nō solū mēte: sed ꝛ ardore amore adunit: accidit.

Exultauit. Be. Laudibus spūs quo ipleta erat: inuitigit qđ exultatio infans significat. i. venisse matrē illius cui ꝑsanctus erat futur⁹. Et q̄ anne emue parētis crudelitatē nesciret mysterii religionis: ideo vñ dicit. Et q̄ se occultabat q̄ ꝓpter ꝓphetā. Et q̄ in occulto co gnouerat: ideo q̄ simē adꝛāt: audiendi ꝓ pudi cuiusq; ligat vicio: Bñ q̄ credidisti. Credidit virgo vbi sacerdos negauit.

Et bñ. Ap pa mariā nō dubitatiōi sz credidisse id fructū ꝓcreatꝛ esse. Apparet enim diuinā beth ipsa verba ꝺgeli ad mariā dicta ꝓ spūs intelligisse. Ambro. Be. Ebrie est ioānē elisabeth z ait vbi generationē ꝓperat maria: vt sicut ꝓchs in intrōis a mulier ebrietata in vinū fuit: sic ꝺ mulier bona a mulierē ebrietate ꝛpellat.

Magnificat aīa m. d. Be. Primo vo na sibi spiritaliter ꝓcessꝑfect: deinde ꝓphetia dei ꝙ generali bñano gene ri in eternū ꝑfuit nō dei fuit enumerat. Quasi tanto mūnere me dño sublimante nullo ligue officio explicare possim: si tota ai interiotio affectus magnificat⁹ effero. Tota q̄ viua totā q̄ sancto: totā q̄ vltor no: in ei⁹ magnitudine ꝓplatula: in ei⁹ ꝓpetio obseruādis impendo.

Beda. Moraliter. Quicūq; alia credit: ꝓpter z generat verbū dei: et opā dei agnoscit. Sit ꝙ in singulis alia marie vt deū magnificat. sit in singulis ipsa marie: vt q̄dā in deo. Et si in carne vna est mater christi: sm spiritū omnis fructus est christus. Vo magnificat dño nō q̄ et ꝺgel hymnū vor adiūcat: z quia magnificat in nobis dñi alia nīa q̄ ad imaginem dei creata est ꝑ iusticiā se christo ꝓformat qui est imago patris. Et sic sum ipsum christū inuisibile magnificat quādā ꝓticipatione magnitudinis eius se fabricatus: virtutis in se vindicatur exprimere.

Et exultauit ꝛ. Be. Qui mentem mūcare: spiritū non emollit me: adiectio non frangit: sola illius memoria delectat a quo saluꝑcta tur eterna: illius diuinitate letet cui ꝓpriū ꝓpterea mea caro fruatur.

De ista

ostēs ꝓfecit: in vtero virginis sm hoc operat dicere q̄ in eo fuit accidentia visus z tactus. Alio mō sic q̄ infans nō cognoscit ꝓpriā salutationē mater ei⁹ q̄ habebat vsū rōnis. Illa ei motio pueri z exultatio ei est a deo ad declarationē gratie virginis z filii in ea ꝓcepti. sicut ne ꝓb Fracto legit q̄ asina sine cartas ꝓlocutione ꝙ asine audiebāt. sed ea cum intelligentiā q̄ facti est a deo ad approbationē ꝓlocutionis viri illi: non tñ ex modū determinate asserit. Augu. Dicit q̄ fiat hoc nō fuit filio hō fuerit dicta exultatio: attribuēda ei est diuino miraculo. z hoc satis ꝓ nō ꝓterit fieri ꝙ naturā. Alig adz ad opationē dicte sententie q̄ ea fuit dicta exultatio ꝑmō nō. vñ dicit ꝓcessisse. Ꝓcepēa partis acutius videt: z multi salutatiōq; ꝓbantur. z subdit videlicet: Et intuimini q̄ a q̄ natura ignota ꝓtinet: ꝛ exultauerūt mihi ac signū ostendit vētris significat nō debere mysticē vilipendi cui nō ꝓpendit spūs. o Et respicit. Hic ꝑit declarat intuitio infā. q̄ exultē cum subdit: ꝙ Ecce enim vox magna. ista magnitudo magnificationis q̄ intelligitur est rōne deuotiōis intrinsece. q Beatus tu qui credidisti. Beatificat virginē ꝙ fidē cum subdit: ꝙ Perficient ea q̄ dicta sūt tibi a dño. Et ait maria: ꝛ Mā. r Ambro. ait. z ipā vox pueri denota: filius vult dñi virginē adorare: vñ ait ꝙ qui ea ꝙ ꝓpter veneranda ꝛ affectus. ꝙ ꝓpterea.

gnificat aīa mea dñm. Et exul

mauit voce magna ꝛ dixit: Be

Gen. xxxvi. xxxvii. xxxviii. xxxix. xl. xli. xlii. xliii. xliv. xlv. xlvi. xlvii. xlviii. xlix. l. li. lii. liii. liv. lv. lvi. lvii. lviii. lix. lx. lxi. lxii. lxiii. lxiv. lxv. lxvi. lxvii. lxviii. lxix. lxx. lxxi. lxxii. lxxiii. lxxiv. lxxv. lxxvi. lxxvii. lxxviii. lxxix. lxxx. lxxxi. lxxxii. lxxxiii. lxxxiv. lxxxv. lxxxvi. lxxxvii. lxxxviii. lxxxix. xc. xci. xcii. xciii. xciv. xcv. xcvi. xcvii. xcviii. xcix. c. ci. cii. ciii. civ. cv. cvi. cvii. cviii. cix. cx. cxi. cxii. cxiii. cxiv. cxv. cxvi. cxvii. cxviii. cxix. cxx. cxxi. cxxii. cxxiii. cxxiv. cxxv. cxxvi. cxxvii. cxxviii. cxxix. cxxx. cxxxi. cxxxii. cxxxiii. cxxxiv. cxxxv. cxxxvi. cxxxvii. cxxxviii. cxxxix. cxl. cxli. cxlii. cxliii. cxliv. cxlv. cxlvi. cxlvii. cxlviii. cxlix. cl. cli. clii. cliii. cliv. clv. clvi. clvii. clviii. clix. clx. clxi. clxii. clxiii. clxiv. clxv. clxvi. clxvii. clxviii. clxix. clxx. clxxi. clxxii. clxxiii. clxxiv. clxxv. clxxvi. clxxvii. clxxviii. clxxix. clxxx. clxxxi. clxxxii. clxxxiii. clxxxiv. clxxxv. clxxxvi. clxxxvii. clxxxviii. clxxxix. cxc. cxci. cxcii. cxciii. cxciv. cxcv. cxcvi. cxcvii. cxcviii. cxcix. cc. cci. ccii. ciii. civ. cv. cvi. cvii. cviii. cix. cx. cxi. cxii. cxiii. cxiv. cxv. cxvi. cxvii. cxviii. cxix. cxx. cxxi. cxxii. cxxiii. cxxiv. cxxv. cxxvi. cxxvii. cxxviii. cxxix. cxxx. cxxxi. cxxxii. cxxxiii. cxxxiv. cxxxv. cxxxvi. cxxxvii. cxxxviii. cxxxix. cxl. cxli. cxlii. cxliii. cxliv. cxlv. cxlvi. cxlvii. cxlviii. cxlix. cl. cli. clii. cliii. cliv. clv. clvi. clvii. clviii. clix. clx. clxi. clxii. clxiii. clxiv. clxv. clxvi. clxvii. clxviii. clxix. clxx. clxxi. clxxii. clxxiii. clxxiv. clxxv. clxxvi. clxxvii. clxxviii. clxxix. clxxx. clxxxi. clxxxii. clxxxiii. clxxxiv. clxxxv. clxxxvi. clxxxvii. clxxxviii. clxxxix. cxc. cxci. cxcii. cxciii. cxciv. cxcv. cxcvi. cxcvii. cxcviii. cxcix. cc. cci. ccii.

Quia respexit hu. Be. Ecce q̄ vilia ꝺ se ꝛhibēs tota ꝙe attributa suo iudicio se humiliē sentit. Sed respexit ꝙe sic sublimat: vt voce efficacium gentiū ꝺmodo eius scipua dicat: vt sicut ꝓ sapiā cui mens intrauit in mundā sic ꝓ humilitatē marie vite intrōmo pandat. Ideo etiā magnificat aīa mea dñm: q̄ mihi magna dignatus est facere: nihil mēte meritis tribuo: sz magnitudinem ad quā refero: q̄ exhibitaliter potuit esse: ꝛ de paruo ꝛ infirmo magnoꝝ factꝛ ꝛ forte.

Quia fecit mi. mā. Quia in me carnē sumꝑfit: ꝛ de pcō mūdi auꝛt ꝛ dona ipsius sci mihi cōtulit.

Et sanctū. Beda. In greco agroni: q̄ sonat ci terribile: nisi ei⁹ placati nō in terra ꝙersione: si ꝛ actio debeas hōrare.

Et misericordia. Be. A ꝙlib⁹ donis ad generalia dei iudicia se ꝙertit: ꝛ totius humani generis statū describens: qđ sup̄bis: q̄d humilios me reant: q̄d filii ad ꝓ libertatem arbitrii: q̄d filii dei sint per gratiā explicat. q. nō mihi soli fecit magna. si cūctis timētibꝫ eū. in oi ꝓgenie iudicet ꝛ gentē. Vel in oēs ꝓgenies totius mūdi ꝙ credituri sunt ꝓdit. Cōmēdata mia in timētib⁹: subdit q̄d ꝓpterea misereant.

Fecit potentiā in bra. suo. Be. i. ipso dei filio ꝑ quē oia facta sunt: ꝑ quē oia pōt. Per q̄s brachiū dispsit sup̄bos mente cordis sui. Animum totius mali sup̄bia: per quā primus dē cruel factus est: in qua perdurantibus grauior vindicta future dispersionis reseruatur.

Deposuit potē. de ſ. Be. Paulus ꝑ sup̄bia de fide legalis doctrine depositus ob humilitatē ad euāgelizandā fidē ꝓmotus. Sic etiā sit sepe in alijs. Superbi qui supra mentē sē erexerūt ibi ꝓcidunt: ibi ꝓstrati: quia nō in quā humiliatur: ꝛ qui se humiliat exaltabitur.

Esurientes iple. bo. Beda. Qui eterna toto studio desiderant: futura bātur cum ꝺbitibus apparuerit in gloria. Bñ qui terrenis gaudent in vi

Nicolaus

cui debet laus ꝛ bonor. Quarto vt sedibꝫ. sbi: Et exultauit spiritus me⁹. Quinta vt recta ibi: Ꝙ deo saluatori meo. ꝛ dicit: a In deo. rationē creationis. b Saluatori. ratione recreationis. c Deo. rōne assūpte humanitatis. q. sic fuit ipsius virginis ꝛ nō alterius. d Quia respexit humilitatē ancille sue. Hic ꝑit declarat cā cantandi. i. diuina bñficia collata. ꝛ primo virgo recolit beneficia sibi collata singulariter. Secundo bñficia collata toti mūdo generaliter. ibi: Et misericordia eius. Tertio bñficia collata populo iudeoꝝ specialiter. ibi: Sicut ꝓcepit ad. Circa ꝑmus dicitur: Quia respexit humilitatē ancille sue. quasi dicat virgo beata. bñ debeo magnificare ꝛ laudare dñm: Quia respexit humilitatē ancille sue quia hȝ ex omnibus virtutibus fuerit dispōsita ad conceptionē filii dei: sp̄ialiter tamen hoc fuit ex humilitate. e Ecce enim ex hoc beatā me dicent oēs generationes. i. iudei ꝛ gentiles. Ex omnibus generationibus aliq̄ fuit conuersꝫ ad fidē qui confessꝫ est virginē beatā: hoc erit patet in futura etate. vnde in alchorano machometi dicit de maria virgine. Dixerūt angeli: O maria deus annūciat tibi verbū ex ipso ꝛ erit nomen eius ihesus filius marie. Et alibi in eodē libro. Dixerunt angeli: O maria deus elegit te ꝛ purificauit te. ꝛ elegit te ꝛ dilexit te ꝛ sup mulieres seculoꝝ: ꝛ multa alia ibi dicunt ad laudem virginis. f Quia fecit mihi magna. in fauꝛificatione illi maxima in filii dei conceptione. g Qui potens est. virtute enim potentie dei infinite facta sunt hec. h Et sanctū nomen eius. quia quicquid sanctitatis potest cogitari toti⁹ eminentius est in eo. i Et misericordia eius. Hic recolit beata virgo beneficia exhibita toti mundo. cum dicitur: Et misericordia eius. beneficia incarnationis quod ex nullis ꝙbꝫ facta est. vnde ꝓbatur psalm: O dñe nobis ꝓpe misericordiam tuā. q. d. ostendisti potentiā tuā in creatione mundi de nihilo. ꝛ sapientiam tuā in mundi gubernatione sic ordinata: ꝛ iusticiā tuam in peccatoꝝ punitione. Beneficia in triumpho ꝛ subuersione idoloꝝ ꝛ gentiū. ꝛ ideo offende nobis potentiā misericordiā tuam in filii tui incarnatione. k A progenie. scilicet iudeorum: quia sicut dicitur Joh. iii. Saluꝫ ex iudeis est: quia ipsi ex iudeis facta est in virgine iudea natione: Et quia beneficia incarnationis ad toti mundi ꝓfectum. ideo subditur. l In ꝑgenie. i. omnis gentium. Verbi causa quia ex beneficii incarnationis se extendat ad oēs quantum ad sufficientiā non tamen simul ad efficaciā. Et ex ad totos. nō subditur: m Et misericordia eius. i. munus filii ꝛ cetera. n Fecit potentiā in brachio suo. i. in filio suo qui vocatur brachium ꝑtis: Et a filii. Ex abrupto dñi est mirabilium. o Deposuit superbos. i. sup̄bientes ꝛ pharisaicos qui fuerunt superbi. p Mente cordis sui. spiritus cordis dei. vnde ꝙ. Gen. i. vii. ca. Et ipse cum cæteris iudeis ꝓh. nunc a ꝓfectione dñi fuerit

tinus in unus textus de attributis dominicis. In ꝓcessu etiā virginis humilitas impletur: superbos lumine veritatis ꝓmuit.

Suscepit. Ꝓ ꝺ generalē diuine pietatis z iustitie cōmendationē ad singulare nouę incarnationis dispensationis opus in verbo: Suscepit. q. d. medicus egrū. Diuisio inter bonos factos vt sancti et malos. i. vitiosos vel. ꝓcerū tuū filii electi. et ꝛ humiliter nō mihi ꝓ humilitatē. sed deo. Memorari. i. q̄ q̄ bono misericorditer. nō meritis. est beneficio dñi diuine pietatis.

Sicut lo. i. Memoriā ꝓcessit bñficia: bñficiorum ꝓmissa. ꝓmissorum ꝓpitiatio: cui primo ipsa incarnatio manifestata est. Et secundo nō ꝺ carne genito q̄ ꝺ deo verbigia loquitur: q̄tus adultus saluatoris in ꝺcula est. patebit. q. ipsa ꝓmitto per cuncta malo fine claudet. Nam q̄ vsq; in finē secuti credentes nō deerūt: ꝛ bñdictionis erit gloꝛa perhenis.

Locutus est ad. Be. Tamdiu missit: donec videret ꝓtectorē natiuitati. q̄ ꝓcessit quā maxime verterat. Nec cū sola familiaritatis tādiu manisti: vt illo tpe elisabeth ꝛ ceteros crederet ꝓfectus. Nam si in primo adultꝫ marie ipā nō sunt replent multi est illo superadditi tanta mea annūtiatione.

Mystice. Alia carta q̄ ꝓphetia verbi deificati ꝓpiti: negasse est vt alia tacendo celestia inqa subeat: ꝛ quasi trib⁹ mensib⁹ vtero fidē demonstat quousq; fides: spes: z charitatis hec radices ꝑfecte non solidat.

Impletus est. Beda. Verba impletionis sacra scriptura a in bonoꝝ tam ꝙa vel obitu: vel actu ponere placuit: quoꝝ vita plenitudinē ꝑfectionis habere significat: vt impleti sint dico marie vt patriarce. Impleant saltem edificare domū. Sed sanctus est abrahā plenus dierū. Cū venit plenitudo tpis: misit deus filium suū. Sed contra: dico impleri tantū ꝛ vacui.

Et audierūt. Ambro. Be. Habet ꝺ adhuc leuia ꝓmoꝝ: q̄ ꝺ bonū est. Justicia enī cōis virtus est. ꝛ ideo in cetu iusti future vite integre

De ista

capti. z captiuati per ytrum z vespasianum: ꝛ per orbem ꝺspersi. Et loquitur hic virgo de futuro per modum ꝓteriti ꝓpter certitudinem eventus ꝓpositi. q Deposuit potentes de sede. Iudeos q̄ erāt potētes in legē z ꝓphetia: diuitias ceteris sue ꝓmittis in ꝓfundo errore. sm q̄ dicitur Ro. xi. Excecatio ex parte contigit in israel. r Et exaltauit humiles. Ecclesiā ꝓ humiliter z deuote ꝓdicationē apostoloꝝ suscipientes. s Esurientes implent bonis. quia gentiles cum magno desiderio quod percipiendum designatur verbum dei ꝛ operant. t Et diuites dimisit inanes. Cognitionis diuini ꝛ scripturarū priuatos ꝓfectus. dimisit inanes ꝑ quarentes eorum z falsum intellectum scripturarum. v Suscepit israel puerum suum. Hic recolit beata virgo beneficia exhibita populo iudeorum specialiter. cum dicitur: Suscepit israel puerum suum. quia deus accepit carnem puerilem de populo israel quod fuit beneficium illi populo collatum in anima quantū ad creationē de populo illo. z Recordatus misericordie sue. Ad medium enim recordamur filii: quando filium suum parituꝝ amicum ꝓmittimus in carnem sua se habuit quando filium suum parituꝝ amicum ꝓmittimus in carnem sua se habuit. ideo subditur: ꝛ Sicut locutus est ad patres nostros. i. ad patriarchas z ꝓphetas. y Abraham z semini eius. sm q̄ dicit Deut. xviii. In semine tuo benedicentur omnes gentes terre. a In secula. q. d. In semine tuo benedicentur omnes gentes terre. a In secula. q. d. In semine tuo benedicentur omnes gentes terre. a In secula. q. d

Et vocabit eū. Nō. Ponit celebrem nominacōnē ē nouī testamēti in
Octo dierū vt circūcidēt eū. Et nō solū circūcidere sed nomē
circūcisionis. Et vocabāt eū nomine patris
sui zachariā. Et respōdēs ma
ter ei⁹ dixit: Nequaq̄: sed vocā
bit⁹ ioannes. Et dixerunt ad il
lā: Quia nēmo est in cognacōne
tua: qui vocet hoc nomine. Innuebāt aūt patri eius quē vel
let vocari eū. Et postulans pu
gillarem: scripsit dicens: Joān
nes est nomen ei⁹. Et mirati sūt
vniuersi. Apertum est aūt illico
os ei⁹: et lingua eius: et loquebat
benedicēs deum. Et factus est ti
mor super omnes vicinos eorū
et super omnia montana iudee di
vulgabāt omnia verba hec.
Et posuerunt oēs qui audierūt

regni nullā nescq̄ finē: celestina christi fama transcendit.

Et vocabunt eū. Nō. Ponit celebrem nominacōnē ē nouī testamēti in
Octo dierū vt circūcidēt eū. Et nō solū circūcidere sed nomē
circūcisionis. Et vocabāt eū nomine patris
sui zachariā. Et respōdēs ma
ter ei⁹ dixit: Nequaq̄: sed vocā
bit⁹ ioannes. Et dixerunt ad il
lā: Quia nēmo est in cognacōne
tua: qui vocet hoc nomine. In
nuebāt aūt patri eius quē vel
let vocari eū. Et postulans pu
gillarem: scripsit dicens: Joān
nes est nomen ei⁹. Et mirati sūt
vniuersi. Apertum est aūt illico
os ei⁹: et lingua eius: et loquebat
benedicēs deum. Et factus est ti
mor super omnes vicinos eorū
et super omnia montana iudee di
vulgabāt omnia verba hec.
Et posuerunt oēs qui audierūt

Nicolaus

dixerat angelus zacharie: obtulit in nativitate eius gaudēdū. a Et fa
ctū est. Hic ponitur circūcisio puerī et quare fiebat: quo et primo
nato. Secundū post admiratio. ibi: Et mirati sūt vniuersi. Tertia pars,
laudatio. ibi: Et zacharias. Circa primū vō: b In die octauo. Ca nati
vitatis scz puerīlis. c Mensēle circūcidere puerū. sicut scipit Gen. xvii. de
abraā: hoc precepit: nō intelligēdū dictū fuit: ibi: Et ait in circūcisione spone
tua: sic nomē puero sicut nō imponit in baptismo. ibi subdit: d Et
vocabit eū nole pīa sui zacharīā. q. illud antiquus fuit ritus: et
ideo observat⁹ fuit: nec in magno gaudio q. p̄nogenitus fi
lius nōiatur nole pīa. e Et respōdens mr eius dixit: nequaq̄. f. vocabit
zacharias. f Sed vocabit⁹ ioānes. hoc est fuit sibi a deo reuelatū: quia
a matre nō vocat. et ait fact⁹ mutus antq̄ rediret ad cā de tēplo. vt p̄s
dī. q nullus tadetur vocare⁹ suffici pr⁹ioānes: q. alii tales fuerunt ante hic
uian. vt p̄s. i. Mach. ii. ca. de ioānē fratre iude machabei: et de ioānē cu
polenni q̄ cognatio sacerdotē p̄ponit ne generis: q. nullus fuerat sic vocā
tus de cognacōne elisabeth aut matris eius. b Innuebāt aūt p̄s eius. p
signa vtiq̄ ita: cognate patri q. nō vtiq̄ erat mutus q. erat surdus. Si enī po
tuisset intelligere verba q. mōstr⁹ bene⁹ cēpisset mutus cognōsci. Quidā ab
q̄ verba: q. ab q̄ alia signa. i Joānes est nomē eius. i. hoc nomē nō
ipsius q. ipsius est a deo. k Et mirati sūt. Hic ostēdit pīs. q. ad
mirabili⁹ cognōsq̄ q. videbāt circa puerū nasci: q. pueros ei⁹: videlicet ex
mirabili⁹ cognōsq̄ q. mōstr⁹ in nole pueri: et in lōgua reddita pīs. q. sub
dit: l Quid f. ista puer⁹ oēs⁹. p. mōstrat eū fidē in scripto qui verbo
dixit nō posse ut mereat liberari: sicut p̄ter verbū dubitatiōe demeruerat
ligari. m Et hē. i. nra. fu. ois vt timor. i. admiratio magna vel timor
dei q. sic mirabili⁹ pueros zacharīā et liberauerat. n Et sup ois mon.
o Et p̄dicabat. q. mōstr⁹ in circūsp. q. talia magis memorie cōmendarūt.
p Dicētes. q. putas puer iste erit q. d. valde magn⁹ erit. cui⁹ ei⁹ fidē:

Nicolaus

a Et tu puer. Vic ostēdit in cantico quo prīnōt ad precursor: dirī
gens ad ipsum sermonē. Si aūt quer⁹ quare ad ipsum sermonē dirigeret
ei puer adhuc nō intelligeret. dicit aliqui. q. virtute supnaturali intelli
bat patrē loquentē: sicut mulligit christū in vtero matris essitentē: vt p̄
cessi est. Alii aūt dicūt q. sic loquebat puer o. nō. p̄pter eius intellectionē ē
p̄pter alios instructionē de mysterio incarnationis q. habebant vsū ratio
nis. b Prophēta altissimi vocaberis. Cōtra hoc videt illud Joan. i.
ca. q. iohānes baptista negauit se esse prophētā. Ad quod dicendū q. verum
respondit sm intentionē querentiū: querebāt si esset vnus de antiq̄
prophetis vel helyas vel helisēus vel hūsmodi: et pater ibidē: et sm veritatē
non erat vnus de illis. Aliter etiā dī. q. negauit se esse p̄phētā ritū: q. fuit
p̄phēta et plus q. p̄phēta sm testimoniū saluatoris ad mtth. xi. c Prae
ibis enī ante faciē dñi. i. ante filiū dei qui est filius dei vel faciei dei patris: p
facē enim designat nostra sm Greg. sup Ezechiel. E a aūt quē ad no
stīam primi in viginti filio appropinquat. d Parare vias eius. p fōt
cationē christū annūciandoēs p baptismū affaciendo: qui a hebreis per ba
ptismū iohānis dispondebant ad facilius recipiendū baptismū xpi. e Ad
dandā scientiā saluris plebi eius. i. ad predicandū salutē fiendā p christum.
f Per viscera misericordie dei nr̄i. i. p̄ intimā et occultā dei misericordiā
facte sunt hec. g Oriens ex alto. Est sinuportio in medio. h Illumi
nare his qui in tenebris et umbrā mortis sē
dēt. ad dirigendos pedes nros
in viam pacis. Puer autem cre
scebat et cōfortabatur spiritu: et

bus nostris. Et tū puer prophētā
altissimi vocaberis: p̄cedes enī
ante faciem domini parare vias
eius. Ad dandā scientiā salutis
plebi ei⁹: in remissionē peccatō
rum. Per viscera misericordie
dei nostri: in quibus visitauit nos
oriens ex alto. Illuminare his q
in tenebris et umbrā mortis se
dēt. ad dirigendos pedes nros
in viam pacis. Puer autem cre
scebat et cōfortabatur spiritu: et

erat in desertis vsq̄ ad diez ostē
sionis sue ad israel.

Actum C. .II.

Factum est autem in diebus illis:
exiit edictum a cesare augusto: vt
describeretur vniuersus orbis.
Hec descriptio prima facta est a pre
side syrie cyrino. Et ibant omnes
vt profiterētur singuli in suam
ciuitatē. Ascendit aūt et ioseph a
galilea de ciuitate nazareth in iu

quat 6de.

Quia fidelium et pacificorum erat regnū q. vnā descripcōne to
tū mundū scripsit. Prospera certitudo nostra est: vt sciret nō mundū be
nignā et magnanimē. Hec primā tabula facta est imperatoris romani.

Et misit vnus orbis. Nō. Ambro. Ab vno primo orbe est q. vnus imperator
augustus. Os hec verba regni christi exprimit: q. ois orbis imperator
cui posita terrarū cuncta p̄fectissimi cognoscendi q. to
tius orbis hēat imperium.

Primo. Nō. Ibi et merito ipsius plenius pa
tet tam terrarū longarū descri
ptio hec est prima carū
q. tunc orbē pacatū habuit
pacifico est monstrādū: nec mul
to ante pacem natus est.
Syrie. Syria in q̄
tabula est media: et quasi
vmbilicus est totius terre. Centrum q. medium in me
dio terre existit: et inde postea vsq̄ ad finem terre
egressi et nūciatum.
Cyrino. Am. Pythagorico more scribūs vt si
ret ipse designet: nomen
proprium tamq̄ cognitissi
gni q. hanc litteram abscri
bit. Nam si consules absentes tabulis emptōis: quanto magis redditori
omnium debuit tempus adscribi? Habent hec ois quę in cunctis actibus esse
solent. Vocabuli fama potestas: genitis vbi: locus: motus: actus: tempus q.
adhiberi solent. Deus q. natiuitati sue et gesto atienti christus adscribit: q.
signarent euangelia dicens: Puer crescebat et confortabatur spiritu.

Beda. Sicut speraūt augustei: pacifice cyrino: totum singuli in sua
ciuitatem vt profiterent censum: sic mō imperante christo: p pacifica ecclie
fidei: p̄fitēri debemus censum iustitie. Sitibam⁹ iugū q. leue est: veniā
mus ad regem: animarū q. est patria nra. Et sicut cesari soluebat denari⁹
q. deū nemo habebat: q. cesari q. sue cesaris imitabāt: sic offeramus regi
nro decalogū legis in quo vultū nri regis. Cognoscet vestitus eius in vo
cationis. Quē denarii quasi sacculū includit pectorale in vestē eccle
sie: christe meditatiōe scrutam⁹. Proferamus aūt ei regi in decore suo
gratiā: vel cui p̄cimur cum ea que in tenebris dicim⁹ in lumine di
cimus: et quod in aure audiuimus: predicamus in tecto.

Nazareth. Nō. Quotidie dñs in nazareth scipit in bethlem nasci:

de lyra

sibi: Et postq̄ assumati sunt. Tertio pueri electus. ibi: Puer aūt crescē
bat. Circa primū videndū est: quare ad ipsum sermonē dirigeret
eos. Tertio virginis partus. ibi: Facti est aūt. Quarto angelice custo
die. ibi: Et pastores erant. Circa primū vō: p Et ipse edicti a cesare augusto.
Hic ostēdit ipse natiuitat christi qui natus est anno. xlii. augusti cesaris qui
nō latuit augustus ab angelo: quia notabiliter aucte imperii ro
mani: et propter hoc in diebus suis alias gentibus imperio romano subie
ctis fuit in orbe pax vniuersalis. Ideo mandauit: q. Vt describerent vni
uersus orbis. vt per hoc scirēt qualiter terre diuerse essēt populate: et quam
ea tributa singule possent reddere: vt sic tributis indebito non grauarent:
et scirēt per quē modū singule terre sub imperio romano multum requirent.
Et hoc etiā patet q. christus natus fuit tēpore maxime pacifico: et sunt p̄
nunciati a p̄phetis psal. lxxi. Orietur in diebus eius iustitia et abundan
cia pacis. Et Esa. ii. Non leuabit gens contra gentē gladiū. et. ix. Voca
bitur nomē eius admirabilis consiliarius deus fortis. pater futuri seculi:
princeps pacis. r Hec descriptio prima. Dicit aūt prima. q. nō ad gene
ralem descriptionem orbis: q. ante illā bene fuerāt alie descriptiones partia
les: descriptionem orbis: q. ante illā bene fuerāt alie descriptiones partia
les: descriptionē patet. ii. Reg. xxiiii. et. i. Paral. xxi. de numeratione populi et de
scriptiōe quam fecit ioab de mandato danid. Dicitur etiam prima. sm ali
os. q. num ad alias partes diuersas descriptionis: q. syria est in medio ter
re habitabilis. et ideo de ea fuit inchoata alia descriptio: vt inde denunciaret
fieri in alijs quinctis circulis terre. s A preside syrie cyrino. hunc enim
exercitum cesar augustus preferat syrie ad ipsam regendam. t Et ibāt
omnes vt profiterentur singuli in suas ciuitat. Hic describitur natiuitas
saluatoris q. ad locū: quia alia descriptio precessa erat facta in principia
libro ciuitatibus: et ibi connumerabant qui ibi habuerant originē: vt sic de
scriptio fieret non solus sm numerum personarū: sed etiam sm determina
tionem genealogiarū: vt scirētur numeros determinatus nobilius. et ignō
bilium. et hoc est quod dicitur: Et ibant omnes vt profiterentur singuli in
ciuitatem suam. profitebant autem deplicter se esse subiectos romano im
perio. scripto: quia eorum nomina scribebantur de mandato imperato.
rice etiam facto: quia soluebant eorum imperatori propter quod in mo
nimate eorum erat imago imperatoris: vt habetur Matth. xxii. ca.
v Exiit autem. Joseph a galilea in qua manebat. x In ciuitatem ei
usdē dauid. Judea hic accipit adiunctione: quia bethlee est quedā ciuitas in
regno iudee: et vocat ciuitas dauid: q. inde oriundus fuit. vt i. ca. i. Reg. xvii.

est allego sine verbi dilapsu ē nouū nouo pannō opē bibi efficit. Quasi
in aīe vīginali cute qui ne corde crudelitas per fidei gratiā ē expellitur.
Quando de gentibus ecclesia fidei constituta doctrinā de nobis audiit in ecclesia
ē. nobiscum ē humilis obedientie fidē suc nouitatis regi eterno p̄buit. Cuius
quasi alti exemplaris. sui ad alios ferendos. ordē apostolos filii posuit et vestiti

deam ciuitatem dauid que vo
catur bethleem eo ꝙ esset de do
mo ⁊ familia dauid: vt p̄fiteret
re ꝑgnante. Factus est autē cum
essent ibi complen sunt dies vt pe
ret. Et pēperit filiū suū ꝓtogeni
tum. Et pannis eū involuit: ⁊ re
clinauit eum in ꝓsepio: quia nō
erat ei locus in diuersorio. Et pa
stores erāt in regione eadē vigi
lantes: ⁊ custodientes vigilias no

Luce. In diuersorio. Diuersorium est domus inter duos muros duas ianuas habens. Figu
rat ecclesiam inter paradisum ⁊ mundum.

Beda. In diuersorio vt in via nascitur qui ait: Ego sum via ⁊ ad

Nicolaus

a Eo ꝙ esset de domo ⁊ familia dauid. vt patet per genealogiā descri
pti. ut supra c. 3. b. b Vt profiteret cum maria sibi desponsa
ta vxore pregnante. ꝙ ē enim ex se de eadem tribu cum ioseph ⁊ sanctificat ē
beneficium patientie ideo tute ad profitendū cū eo ire ꝙ esset pars ꝓpinqua
hoc erāt omnia dispensatione facta ecclesie vt sic christus nascerētur in bethleem
sicut ex ea profecti. Micheę. v. Et tu bethleē effrata parvulus es in milli
bus ⁊ c. nobis egredit qui sit dominator in israel: ⁊ egressus eius ab initio
et a diebus eternitatis. c Facta est autem. Dic alle de christiane virgi
nis partu cum dicit: d Et peperit filiū suū primogenitum. ⁊ dicit hoc
genitus non quia post filii maria alios filios habuerit: ⁊ vt dicit Helui⁹
bertius. sed quia ante filium alios non habuit. Unde ⁊ in lege filius nouus
vocatur filius offerebatur deo ⁊ redimebat tanqꝫ ꝓmogenitus quia alterius
nascit redimendi: vt habet Exo. xiii. ⁊ num. viii. ꝓmogenitus aperiat vulvā ꝓ
matris sequentur. e Et pannis eum involuit. per lineum. Et hoc pa
ret falsitas que fertur' liuo de infantia saluatoris. ꝙ ipsam obstetrices ha
buisse in parte que non requiritur nisi ꝓpter affectionē nouitis in partu
que non habuit loci in virginitate peperit hoc dolore sine matrone
gaudio ⁊ delectatione: ⁊ ideo per lineum pannū nunq̄ inuolutus: et
reclinauit. vt hic dicitur: f Et reclinauit eum in ꝓsepio. Joseph enim
et ille timore adhuc erat ideo adhuc ad pannulū vetus ꝓpinauit ⁊ bonum
ad vsum dñi in bethleē vbi erat congregatio populi magna. vt de puero
natorum exponas in vsum filii diuitum et alioꝝ sicut peccepit iacta ē: in
quo tibi vitam restituam filii naturam. sum ꝙ facta ꝓdierit. Et hoc hic. iij.
ca. sm ⁊ auctorem. Ita qui figuram officiū adulterauit: Et omnia anchora
nullum ⁊ omnia custodiri aut opera tua ⁊ expansi in medio deum ani
malium. Fuit enim ꝓpter admirationē pauor ⁊ in loco tam humili re
cumbentē saluator. vnde subditur: g Quia non erat ei locus in diuer
sorio. Et non diuersorii. hospitalis ait ad qui diuertunt venientes ab ci
uitate. Ciuitas autem bethleem tunc erat plena populo qui ve
nerat ad profectū professionis: ibi qui erant potentiores occupauerant lo
ca maiora: ideo in stabulum ac de nobili genere vt predictum est: nō tamē
erat de stabulum: ⁊ ideo ita parvum locum habuit ꝙ saluator natus in ꝓ
ꝓsepio reclinatus fuit: ad implendum ꝓpheticū predictū: ⁊ ad viandum exem
plum humilitatis portare: a qua saluator incepit a nativitate: ⁊ ei obtinuit
usq; ad mortē in qua humiliauit semetipsum factus obediens usq; ad
mortem: mortem autem crucis. Ihu. ꝙ victor Phil. ii. ca. b Et pasto
res. Hic considerandū dcō bonū angelicū cantus exultationis in nativitate
saluatoris: vt ꝑmo ostendat naturalem bonitas deum: ⁊ dulcedo angeli
bonum naturale. Sec. Et tertio factum est cum angelo. Tertio pastor bono
rū. Et factum est. Circa primū premittit quibus facta est dicta dcōrum
angelo cum dicitur: Et pastores erant in regione eadē vigilantes. Et ecce
simplicitas ⁊ quietudo mentis ⁊ occupatio in officio dicitur p̄anchoram
⁊ vigilantes ⁊ nō ociosi in significatiua bonum mentis qui dominus ad
venturus est. Ecce quia inuenies hoc a lapidibus ⁊ ꝓcellarum ⁊ resultabit ca

pabitur verbum ⁊ vide veritatem.

Et pastores. Dc. Vt ait illuminatus pastores: pastores ad indicia noctis qꝫ
dium gregem meum pernoctāt pascunt vinctos vigil studio debuerūt: ⁊ in animā
deo congregant. Quibus dū vigili auribus angelus apparuit eos clarissimo
circūfulget: qꝫ illi ꝓ meritis sublimia videre meruere' quos videlicet ꝓbitatis

Et ecce angelus. Dc. Et conscripsit deus ⁊ ꝓpheta: ⁊ nunq̄ celum aliq
enco scribant: vt ⁊ mortis hec scribuntur scribant qꝫ ab angelis ꝓ ora
tionē ecclesie glorificat.

Et in terra pax. Cū peccando ē amicus a deo ⁊ mundi: ⁊ ē amicus deo angeli: ꝓpter quod ꝓ
hoc non angeli ꝓpinabant. Vnde ꝓ congratulatione regis nobis: recognouerunt nos angeli ciues suos. Et in
uit angelus adorari ab humana nā quasi in suo rege conditore.

Quia natus est vobis. Dc. Christus infans saluator ⁊ angelorum testimonio: ⁊ euangelistarum ⁊ pastorū: vt mentibus nostris altius insigat quid ꝓ nobis ⁊ factus. In
qua humilitate notemus quia cum ciui duces pauper ꝓ nobis factus ciui
tas nos ditarit.

de lyra

parvulo. sicut subditur: l Et ecce angelus domini ste
tit iuxta illos. paratus ad reuelandū eis diuina. k Et claritas dei ci
cūfulsit eos. non ipsi exterius in corpore sed cū interius in mente. l Et
timuerunt. et indebita visione. sed angelus eos consolat ad dictum: Nolite ti
mere. causa subditur cum dicitur: m Ecce enim euangelizo vobis
gaudiū magnū quod erit omni populo. non solum iudeorū sed cū gentī
lium. n Quia natus est vobis hodie saluator. ⁊ dicit hodie quia ipse
dū nec erat tamen pars dei naturaliter vel aliter ⁊ multos vt videtur qui
non fuit ꝓ claritate diuina peculiata fuit ita illuminata ⁊ ꝓ ipsa ꝓ
ratione. sm ꝙ facta ꝓ peculiata ꝓfal. cxxviii. Et non sicut deus illuminat.
o Qui est ipse dñs. Christus grece idem est qꝫ vnctus latine. Ab unge
re autem in veteri lege vngebant sūi reges ⁊ ꝓphetas. Christus autem ve
est ⁊ ꝓphetia: ⁊ ideo bene dicit christus. Unctus non vnctione hūana ꝙ
diuina: quia in humanitate ꝓ nobis assūpta fuit vnctus a deo ꝓ plenitu
mo a tota trinitate plenitudine gratie. sm ꝙ dicit ꝓfal. xliiii. Unxit te deꝰ
deus tuus oleo letitie ꝓ consortibus tuis. ꝓpter qꝫ dicit Joan. ca. q ꝙ de
tus est spiritus non ad mensurā. l. alioꝝ hominū. sm omnē plenitudi
nem non solū sufficientie sed etiā redundantie in omnes alios ꝙnā ad sal
ūtem. sm ꝙ dicit Joā. i. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus.

p Et hoc vobis signū. vt per hoc cū ꝙ angelus dedit ei signū magne
humilitatis ⁊ ꝓpter significandū fuit pastoribꝰ ꝙ nō venit ad regalia
palatia: vt sibi de iudeis credebāt christū venturū. Q de alia aliter dicit ꝙ si
lud fuit ꝓprii signi saluatoris nati. Ad cuius intellectū videndū ꝙ si
la que fuerūt in veteri testamēto fuerūt figure nouī: vt p̄d. c. Cōtrā. In
veteri aūt testamēto duo saluatores iudeoꝝ imperfecti ut precesserūt tanqꝫ
figure saluatoris plenī vere christi. Q dm̄ fuit mortuus ꝙ liber amit eos de
finitiue egyptiaca. vt habet Exo. xii. Secundus fuit cyrus ꝙ liberauit eos
de captiuitate babylonica: vt habet. 3. Esdre. i. ca. c vnde ꝙ de nouo natus
fuit insultus in magna pauperie sicut patet de morte Exo. ii. qui mortuꝰ
filia phar accepit ꝓlem in thermuc in thebaida inferiori. Sūt de ortu di
ciplinabilis hystoria fuga dauid. ꝙ. Absalon rex medoy ⁊ persarū vidit in
somnio vīr naturē de virgine filie sue tota alia occupante. ⁊ a patribus
fuit sibi responsū ꝙ visio ista significabat ꝙ ex puerā nascituraꝝ ꝙ occupa
ret regnū medoy ⁊ persarū. ꝓpter qꝫ timēs ne ipse vel filius suus ꝓ hoc
regno privarēt: dedit filiā sui militi pauperi: ⁊ cū hoc emi ex filia sua ta
lēta fuisset pregnans sicut sīpus pars' sui explorari ⁊ puerā natū sibi appor
tari qui vīr habit cassū militi vt secreto interficeret ⁊ ꝙ spatio parvo ipius
nō interfecit ⁊ in quodā nemore puerū fortune dimisit: ad qui quodā cani
cula pastoris regis ꝙ erat inter nouse frequēter venebat ⁊ ipsū lactabat
⁊ pastor ꝓdictus voluit circa vbi consueta dcō inuabat. timens puerū tā
pauperē tacentē qui accepit ⁊ tradidit vxori sue nutriendū. ⁊ postea fact⁹
est rex persarū magi medoy ad liberationē iudeoꝝ. Cū igit figura ⁊ figura
ti debeāt habere correspondentiā ⁊ ꝓdicti duo ꝙ fuerūt figure christi in ma
tima pauperie vnctū fuerūt in sua nativitate signū pannis ⁊ consimilis
figure dicit angelus pastoribus de christi nati insertione v. q Invol
tū infantē pānis inuolutū ⁊ positū in ꝓsepio. Et evidenter sit ꝙ pastores

hoc intellexerūt

Subitus mi. et. vt. Ambro. Vbi angelorū nobis exercitus ꝙ vbi
haud multus exul. qui ꝓ a malignos ipe mo ad tuitā nostrā angelorū
cohortes excreuimus.

Beda. Hec cohortatio ante multitudo confessi in laudē ꝓrupit: vt ex
effectū sūi dcō imperabat ⁊ nos instruat. vt quando facta creaturis ꝙ fra
trib⁹ cor audiam⁹. deo laudes cedere cor ope exhibeamus. Quia ēo deus et
hō natus' holos' pax cum ipsis angelis: deo cantat ecclesia ꝙ ab angelis ꝓ ora
tionē ecclesie glorificat.

Et in terra pax. Cū peccando ē amicus a deo ⁊ mundi: ⁊ ē amicus deo angeli: ꝓpter quod ꝓ hoc non
angeli ꝓpinabant. Vnde ꝓ congratulatione regis nobis: recognouerunt nos angeli ciues suos. Et in
uit angelus adorari ab humana nā quasi in suo rege conditore.

Quia natus est vobis. Dc. Christus infans saluator ⁊ angelorum testimonio: ⁊ euangelistarum ⁊ pastorū: vt mentibus nostris altius insigat quid ꝓ nobis ⁊ factus. In
qua humilitate notemus quia cum ciui duces pauper ꝓ nobis factus ciuitas nos ditarit.

Nicolaus

multitudo militie celestis laudātiuz deum ⁊ dicentiū: Gloria in
altissimis deoꝝ in terrā pax hominib⁹ bōe voluntatis. Et factuz
est vt discesserūt angeli ab eis in
celuz: pastores loquebant' ad in
uicem. Transeāmꝰ vsqz bethleē:
factum est quōd fecit dominꝰ: ⁊
ostēdit nobis: ⁊ venerunt festi

plo. Et subitō facta est cū angelo
multitudo militie celestis laudā
tiuz deum ⁊ dicentiū: Gloria in
altissimis deoꝝ in terrā pax bo
minib⁹ bōe voluntatis. Et factuz
est vt discesserūt angeli ab eis in
celuz: pastores loquebant' ad in
uicem. Transeāmꝰ vsqz bethleē:
⁊ videam⁹ hoc verbum quod
factum est quōd fecit dominꝰ: ⁊
ostēdit nobis: ⁊ venerunt festi

Subitus mi. et. vt. Ambro. Vbi angelorū nobis exercitus ꝙ vbi haud multus exul. qui ꝓ a malignos ipe mo ad tuitā nostrā angelorū cohortes excreuimus.

Beda. Hec cohortatio ante multitudo confessi in laudē ꝓrupit: vt ex effectū sūi dcō imperabat ⁊ nos instruat. vt quando facta creaturis ꝙ fratribus cor audiam⁹. deo laudes cedere cor ope exhibeamus. Quia ēo deus et hō natus' holos' pax cum ipsis angelis: deo cantat ecclesia ꝙ ab angelis ꝓ oratione glorificat.

Et in terra pax. Cū peccando ē amicus a deo ⁊ mundi: ⁊ ē amicus deo angeli: ꝓpter quod ꝓ hoc non angeli ꝓpinabant. Vnde ꝓ congratulatione regis nobis: recognouerunt nos angeli ciues suos. Et in
uit angelus adorari ab humana nā quasi in suo rege conditore.

Quia natus est vobis. Dc. Christus infans saluator ⁊ angelorum testimonio: ⁊ euangelistarum ⁊ pastorū: vt mentibus nostris altius insigat quid ꝓ nobis ⁊ factus. In
qua humilitate notemus quia cum ciui duces pauper ꝓ nobis factus ciuitas nos ditarit.

Nicolaus

hoc intellexerit illuminari a deo. a Et subito facta est. Vbi ꝑz ꝓpri
tur angelorū exultatio cū dr: Et subito facta est cū angelo multitudo militie celestis laudantiuz deum ⁊ dicentiū: Gloria in altissimis deo. Quia ēo deus et hō natus' holos' pax cum ipsis angelis: deo cantat ecclesia ꝙ ab angelis ꝓ oratione glorificat.

Et in terra pax. Cū peccando ē amicus a deo ⁊ mundi: ⁊ ē amicus deo angeli: ꝓpter quod ꝓ hoc non angeli ꝓpinabant. Vnde ꝓ congratulatione regis nobis: recognouerunt nos angeli ciues suos. Et in
uit angelus adorari ab humana nā quasi in suo rege conditore.

Quia natus est vobis. Dc. Christus infans saluator ⁊ angelorum testimonio: ⁊ euangelistarum ⁊ pastorū: vt mentibus nostris altius insigat quid ꝓ nobis ⁊ factus. In
qua humilitate notemus quia cum ciui duces pauper ꝓ nobis factus ciuitas nos ditarit.

Et pastores erant. Dc. Ambro. Vbi angelus nobis exercitus ꝙ vbi haud multus exul. qui ꝓ a malignos ipe mo ad tuitā nostrā angelorū cohortes excreuimus.

Beda. Hec cohortatio ante multitudo confessi in laudē ꝓrupit: vt ex effectū sūi dcō imperabat ⁊ nos instruat. vt quando facta creaturis ꝙ fratribus cor audiam⁹. deo laudes cedere cor ope exhibeamus. Quia ēo deus et hō natus' holos' pax cum ipsis angelis: deo cantat ecclesia ꝙ ab angelis ꝓ oratione glorificat.

Et in terra pax. Cū peccando ē amicus a deo ⁊ mundi: ⁊ ē amicus deo angeli: ꝓpter quod ꝓ hoc non angeli ꝓpinabant. Vnde ꝓ congratulatione regis nobis: recognouerunt nos angeli ciues suos. Et in
uit angelus adorari ab humana nā quasi in suo rege conditore.

Quia natus est vobis. Dc. Christus infans saluator ⁊ angelorum testimonio: ⁊ euangelistarum ⁊ pastorū: vt mentibus nostris altius insigat quid ꝓ nobis ⁊ factus. In
qua humilitate notemus quia cum ciui duces pauper ꝓ nobis factus ciuitas nos ditarit.

Et pastores erant. Dc. Ambro. Vbi angelus nobis exercitus ꝙ vbi haud multus exul. qui ꝓ a malignos ipe mo ad tuitā nostrā angelorū cohortes excreuimus.

Beda. Hec cohortatio ante multitudo confessi in laudē ꝓrupit: vt ex effectū sūi dcō imperabat ⁊ nos instruat. vt quando facta creaturis ꝙ fratribus cor audiam⁹. deo laudes cedere cor ope exhibeamus. Quia ēo deus et hō natus' holos' pax cum ipsis angelis: deo cantat ecclesia ꝙ ab angelis ꝓ oratione glorificat.

Et in terra pax. Cū peccando ē amicus a deo ⁊ mundi: ⁊ ē amicus deo angeli: ꝓpter quod ꝓ hoc non angeli ꝓpinabant. Vnde ꝓ congratulatione regis nobis: recognouerunt nos angeli ciues suos. Et in
uit angelus adorari ab humana nā quasi in suo rege conditore.

Quia natus est vobis. Dc. Christus infans saluator ⁊ angelorum testimonio: ⁊ euangelistarum ⁊ pastorū: vt mentibus nostris altius insigat quid ꝓ nobis ⁊ factus. In
qua humilitate notemus quia cum ciui duces pauper ꝓ nobis factus ciuitas nos ditarit.

Et pastores erant. Dc. Ambro. Vbi angelus nobis exercitus ꝙ vbi haud multus exul. qui ꝓ a malignos ipe mo ad tuitā nostrā angelorū cohortes excreuimus.

Beda. Hec cohortatio ante multitudo confessi in laudē ꝓrupit: vt ex effectū sūi dcō imperabat ⁊ nos instruat. vt quando facta creaturis ꝙ fratribus cor audiam⁹. deo laudes cedere cor ope exhibeamus. Quia ēo deus et hō natus' holos' pax cum ipsis angelis: deo cantat ecclesia ꝙ ab angelis ꝓ oratione glorificat.

Et in terra pax. Cū peccando ē amicus a deo ⁊ mundi: ⁊ ē amicus deo angeli: ꝓpter quod ꝓ hoc non angeli ꝓpinabant. Vnde ꝓ congratulatione regis nobis: recognouerunt nos angeli ciues suos. Et in
uit angelus adorari ab humana nā quasi in suo rege conditore.

Quia natus est vobis. Dc. Christus infans saluator ⁊ angelorum testimonio: ⁊ euangelistarum ⁊ pastorū: vt mentibus nostris altius insigat quid ꝓ nobis ⁊ factus. In
qua humilitate notemus quia cum ciui duces pauper ꝓ nobis factus ciuitas nos ditarit.

Par turturum. Be. Hec oblatio pauperū erat q nō suffic̄ebāt offerre agnū vt per ea humilitas dñi pateat. Mo. aliter. Hinc q̄ forsan ego que malicia nobilitatis que femine significant: ereuerit vt hoc dño legerim. Pulcrum mecum est vt lachrymas cōpunctionis offerat q̄ per q̄ mittit illarū autē significant: q̄ lachrymis cītā in homo indigem⁹: q̄ quo fine ꝑfimandi sumus nescimus. Aut nō inuenit agnū. i. diuinus innocue vite ad lachrymas reuerat. Duas autē duo generā cōpunctionis duas vt malor⁹ recolimus supplicia, timemus. Vel dē desiderio celestius ardentius de dilande gemim⁹. Vel duos pullos offerri iubent: vnus tñ holocaustū: q̄ amor celestiuz inflāmat, alter ꝑ peccatū dem⁹ mal⁹ ꝑpetrat gemim⁹.

Beda. Ambro. Colūba que in grege cōuersat actiuā: turtur solitariā vitā cōtemplatiuā significat que paucorum. Et q̄ vtraq; hostia accepta dō deo: ꝓficit vtraq; auto oblata est deo dño. Aut duplo oftio ꝓfectus erat in⁹ ablcondatos: turturem effert. Aut cōparce operis quo ti: colūbam ad altare portat.

Turtur i deserti habitat: nō multi diuulgat: pullos nocte pascit: mentiolo nō pascit. Sic ecclia deserta ē a pfanis: christus i multe loci diuulgat nisi in fide trinitat⁹ ē vnitatis. In nocte mūdi filios pascit: hereticos nō suscipit.

Beda. Puer puo circūcidit: ē post interpositū diē octauū hostias hieru sal⁹ deferēt: q̄ ē ipse iunenis reluctādo corruptionē carnis calcauit: ē liter ꝓfitis diebus cū carne qual hostiā fecerat ad celū ascēdit. Sic ē nos puus in baptismo circūcidimur a pfanis: ē ꝓficīte gra ad altare ꝑducimur: cōlerandi hostia corporis ē sāguinis dñi nri. ē in fine oīs ecclia corruptionez quez: ē cū victimis bonoz operū in eternā hierlm trāsferetur.

Et ecce hō ē. Nō solū ānis ē ois etas ē sex testimonii nato reddit pacto. Et sic ab oius filoz fidelib⁹ ꝓfatebat: ita venies oius filoz laude ꝓdicat. Justus ē timoratus. Difficile iustitia sine timore custodit: nō penalis⁹ q̄ manet in secula seculi: quo iustus quāto plus dei diligit: tāto solertius offendere cauet. Et dñi iustus q nō sua: ē ꝓfi gr⁹ am ꝓbat: cupiēs ipse dissolui: ē optatio videre ꝓmissi auctorē salutis: vt q ab hoc redē posit fuer Israhelitu salutatio liberati acciperent oblationem.

Puerum ē. Cum puericia posit septē annos infantie incipiat. Jr/ sus frequēter puer dicit: nō tā ꝑ etatē q̄ ꝑ seruitu. Dñi ꝓpheta: Ecce puer. Quia filius dei nō venit ministrari: ē ministrare.

De lyra

num adaperies vulua. i. primo nascens cuiuslibet erāt primogeniti. Secundo ꝗntum ad illud quod erat generale. quod notatur cum dicitur:

d Et vt darent hostiā. ꝑ. par turturum aut duos pullos columbarum. ista erat oblatio pauperū sm q̄ habet Lucē. vii. ex quo patet quod. ā. dicum est de paupertate marie ē ioseph. Secundō autē circa hoc q̄ dñā virgo non tenebatur ad ista que dicta sunt de purgatiōe: quia Lucē. vii. scribitur: Mulier si suscepto semine pepert masculū ē. ē ideo ler illa ligabat ētā mulierem de viri semine scipientes: quod nō habuit locum in virgine. hoc ētā patet per hoc quod hic dicitur: ē accipiē de Exo. ē Lucē. Et ma sculinum adapericno vulua ē. Et quo patet q̄ loquitur de masculino cōcepto ē nato per aperiōnē claustri virginalis: quod non habuit locum in beata virgine que virgo permānit in cōceptu ē partu. Per testimon sicut ei⁹ filius circūcidi voluit ē legalia obseruare ex sua humilitate ꝗuis non teneretur: sic beata virgo que fuit humillima voluit obseruare. e Et ecce homo. Hic describitur christi ꝓfectus ad receptio. vbi primo describitur recipientis condition: quam dicitur: Et ecce homo erat in hierusalem: in loco solēni ē sacro: tum quia ibi erat diuinus cultus: tum quia ibi erat studiū legis ē ꝓphetarum. f Cui nomen symeon. ex hoc patet eius famosa inter sacerdotes erat famosus: ē nobilitus. patet etiam eius sancta vita. cum dicitur: g Et homo ille iustus. recte se habendo ad ꝓximū. h Et timoratus. quo ad deum. i Expectans consolationem israel. ꝗntum ad fidei rectitudinem. k Et spiritus sanctus erat in eo. Ꝗntum ad gratie plenitudinem: quia nō solum habuit gratiam iustificantem: ꝑsed habe tur cōmuniter a iustis: sed etiam ꝗntum ad illuminationes ē consolatio/ nes diuinas spūles. Ideo subdit: l Et responsū accepit a spū sō in oblivium fuit: deuotio ad deū: nunc est erat opinio ois apud intelligētes q̄ luminctur aduētus christi ex signa a patriarchis ē ꝓpbet data. ē ō symeō de hoc scrutatione habuit deū ē in oboc responsū accepit q̄ christū nasci vi deret ante q̄ vitā ꝑcul finiret. m Et venit in spiritu in templū. i. ꝓ re/ uelationē spūs scī vt videret christū sicut erat ei promissū. n Et cum inducerent puerum iesum. ad faciendum que ꝓdicta sunt ꝛm legem.

Et ipse

Et ipse accepit. Beda. Ho aliter. Veteranus accipit infantū: vo cans vt cuncios vocet hominē qui corripit: induamur cū q ꝛm deū era qua est. Justus ꝛm legem accipit puerū in vlnas: vt innuat iustitiam legis q̄ gratia euangelice fidei mutandā. Accipit etiam senex mundus innocentiam christiane infantie: vt renouetur sicut aquila.

Beda. Q̄ symeon ē anna puerū iesum accipiēs ꝓficiat ē laudāt: significat fi delē synagogā: que post longā expectationē ꝑmissi salutis: nō facta ei re/ cepit qui ꝑmissarat.

Nunc dimittis ē. Ambro. Qui vult dimitti: veniat in hierlm: qui festinat habenā in celestibus: veniat in ꝓfitū imitet cēpla illoz in quo deus habitat. Expectet dñm: accipiat in manib⁹ verbū: desiderantie fidei spē: ē charitatis amplexū: et nūc dimittet vt nūci dicat mortē: q̄ viderat vitam.

Quia viderūt oculi mei. ē. Scīebat q̄ beati oculi q̄ christū essent visuri: ē tōc donec illum videret nolebat mortē dissolui: quem ut vt vidit: mox optauit in pace dimitti.

Q̄ō parasti ē. Et in primo aduentu christ⁹ ad facie ꝑpleū a deo parat: vt credāt ē diligāt: ē in scō aduentu parabit: vt videāt ei⁹ ꝓpleū: ē reddat vnicuiq; ꝛm opa sua.

Ad reuelationē gē. Vt reuelentur cordis cogitationes multorū ī israel: ē gentiū multa spe dñici aduētus erectoz: ē vt ipse israel gloriet: exceptiens sui promissum ē desiderati: ē postea reuelatio gentiū gloria israel: q̄ cum plenitudo gentiū intrauerit: tunc oīs israel saluus erit.

Symeon. Qui interpretat: audito inficiā: figura est ꝓphetie q̄ vin dicta sibi a deo dicta sup ꝓpm audiebat. Anna q̄ gra dī: figura ei⁹ ecclie.

Positus est in ruinā. ē. In ruinam illoz qui ficerāt: ē resurrectionē illoz qui ceciderant: Del in ruinā vitio q̄: ē in resurrectionē virtutū.

Nō in se nīs: sed in suis quoq; ꝓdicatoribus positus est in ruinā ē resur rectionē. Unde apse: Christi bonus odor sumus deo: in his qui salui fiūt ē in his q̄ pereunt. Bono ei odore alii saluant: alii pereunt.

In signū cui dicē. Q̄a que de christo narrant: signū sūt: q̄ natus de virgine: q̄ surrexit: q̄ claruit sanctis intrat: sui signo peradicit ab infidelibus. Sp̄aliter signū est in fide vltice crucis q̄s vbiq; peradicit.

Gladius. Be. Dolor vltice passionis: q̄ non potuit videre crucifigi

Nicolaus

a Et ipse accepit eū in vlnas suas. eū maximo cordis gaudio: sm q̄ dī ꝓuer. xiii. Desiderii ſi cōplet delectat anima. sicio pueri gratiarum actio: ei dī: b Et benedixit deū. et ea agendo ꝓ tanto beneficio. c Et dixit: Nunc dimittis seruū tuū dñe ē. i. de cetero dimittes me de hac vita transire in cordio quiete. d Quia viderūt oculi mei salutare tuū. letan ter ei⁹ videtur ꝓfecendere ad lymbū patrū eoquo sciebat saluatorē natū. e Q̄ō parasti ante faciē omniū ꝓploꝝ. i. coram oibus populis quibus mysterū incarnationis ē redēptionis predicati est per apl̄os: sm q̄ dicit psal. xviii. In omnē terrā exiuit sonus eoꝝ. f Lumen ad reuelationem gentiū. quē ꝓius erat ꝛm tenebras tenebant. g Et gloriā ꝑplebis tue israel. magna est eni gloria indeis ad fidē christi ꝑuenire ꝑ christus sm carnē na tus est de ipsis. tertio ponit parentū ꝑdicatio: ei dī: h Et erat pr eius. i. ioseph qui meruit vocari pater christi: eo q̄ nutritius eius fuit. i Et mater. Maria que fuit mater eius vera. k Mirantes sup his que dicebā/ tur de illo. nunc a symeone ē ꝓinde a magis ē pastoribus ē zacharia ē eli sabeth. l Et benedixit illis symeon. ꝗuis erāt maria ē ioseph essent ma xime symeone in sanctitate: ille ei erat maior ꝗntum ad sacerdotis officiū: ad quē spectabat benedicere ꝓpm: ē nō solū benedixit: sed eis futura predixit. m Ecce positus est hic in ruinā ē in resurrectionē multoꝝ in israel. q̄ in passione christi que futura erat multi indei fuerant crocciati a veritate cadē tes: ē multi fuerāt illuminati qui ꝓinde erant simplices ē ignorātes: vt pa tet de apl̄o quibus post passionē christi data est intelligentia scripturarū: sm q̄ dī Luce viii. Et nunc apperuit illis sensū vt intelligerēt scripturas. n Et in signū. i. doctrie inter holes ē dei. o Cui pradicē. a sacerdo tibus: ē legisperitis ē multis aliis. p Et tuam ipsius animā ꝑ ansibit gladius. i. dolor passionis eius ꝑ ansibit animā tuā ꝑ cōpassionē. Et hoc

fine affectu materni dolōris ꝓfecti sperant reflorescere: ē mortē vincere. Vbi q̄ ad finē ētā alium cuius gladius tristi ambitu ꝓ ambiens figura fidei ab impiorū ꝓfidie adhuc vsq; mucrone nunc videt: ētā crudelitio cordiū. cogitationes vt boni sint manifestentur: quanta germinet ꝓfidie.

Vt revelentur. Aute erat incredi. qui audiere dicitur q̄ antā ꝓfecti qui ꝓfuerit. Sed multa sufficiūt: reuelant cogitationes: ē horribilia: ē alia turbantia: quibus ad christi magisterū accedunt.

Et erat anna ē. Quia q̄ virū ē mulierē vita non ambigitur ꝓficia fuit. Et in testimonio vite q̄ duxit. vidualis mansio ꝓmittitur ꝓfectui.

Quanta mysteria ecclie q̄ in hac q̄ a interpretat: Q̄ est filia phanuel: q̄ faciet dei vt. vel ꝓfi. Et genus ei⁹ fuit sup nos lumen vultus mei dñe. de tribu aser. i. beatitudo: de qua inter duodecim patriarchas ordine nūerāt octauus ē ꝓpter mysterium reformationis.

Quinq; fili fuer ꝓfi mi samuel: filia vite ruperti: terra mei thobie: quarta filia phanuel: q̄ ex tu more marie.

Processerat i die. Be. Juxta hystoria hinc ē dicitur. ebur tabūcio: ē venerabile erat virgo ꝓfecta: ē ꝓfecta ꝓfecta: ē ꝓfecta. Sed ille ecclesia q̄ in pace ois ꝓfi ꝓfi mente est virginis. Be. ꝓfecta. ei. octauo ꝓfectus facit. Sept ad cultum

huius tpis: duodecim ad ꝓfectionē apl̄or doctrine ꝓpinent. Quibus ergo sexū vite tpus apl̄ice manciparat institutionis quasi octauo regenerationis sexto ecclie lumina templi seruare: ē vbi pacto lari adueniē laudat: ob a ꝓbo peregrinat. Septem anni quibus cum viro vixit: significat ꝓfectionē illi⁹ temporis quo a ꝓbo peregrinat in carne obiect: Quos anni pectus per duodecim multiplicant propter apostolicam doctrinam.

Que nō discedebat ē. Quia circa templū frequēter erat: cum nō discedere dicit: non q̄ ad hoēs nō discesserit: Sic sancta ecclesia ē in ꝓspe ris ē in aduersis deo seruiens a ꝓbo non recedit.

Vel mystice. Alia a templo nō recedit: cui semp studet ē cattā ē vigilanti custodire templū coperis fuit: Vnde precipit sacerdotibus veteris testamenti: vt ipe ministri ancelus ingiter maneāt in sanctis: quatenus alia que deo ministrare cupit: non ꝗescāt a bonis operibus suis.

Et hec ipsa ē. Prophetauerat symeon: ꝓphetauerat copulata ei

De lyra

dicit Hiero. in sermone de assumptione beate virginis: q̄ ex ipse lau/ pabili pacta est. plus q̄ martyr fuit. q Ut reuelentur ex multis cordi bus cogitationes. li vt non tenetur hic causaliter: sed consecutive seu con comitative. Licz enim beata virgo ex passione filii maxime afflicta fuerit: tamen in fide immobilis ē in nullo deficit. alii autem discipuli ꝓficiēs. ꝓbabi liter dubitabāt: ē circa hoc multa cogitabant. Unde ꝓpter quod q̄ videbant ipsum a mortis reuersisse. Aliter exponit Origenes de reuelatione occultorum peccatorum in confessione que per efficacia pas sionis in sacramento penitentie operante saluantur. r Et erat anna.

Hic consequenter describitur christi receptū confessio seu edmendatio: vbi primo describitur persona confitens ex nomine: cui dicitur: Et erat anna. secundo ex meritis cleationis: cum dicitur: Prophetissa. ē ex cognatione: cum dicitur: Filia phanuel de tribu aser: ē exponitur pater ē tribus ad declarandum ei⁹ studiosam hystoriā: ē forte ad distinctionē huius anne ab alia que vocabatur hoc nomine. describitur etiam ab etatis maturitate cū dī: Hec processerat in diebus multis. ē a castitate in matrimonio ē ab ei dī: Et vixerat ei viro ē. edmendat etiam ab orationis solitu dine: cū dī: Que nō discedebat de templo. nō q̄ ibi semp effect⁹ sed frequenter sicut de hoc dī frequentante ecclesiā vt ibi modo loquāt: talis semp est in ecclia. t Jejuniis. quos incentiui carnis repimit. v Et obsecrationibus. i. sacris oblationibus quibus incensa in dei cleuit. x Seruiēs nocte ē die. i. valde frequēter. vel q̄ nō erat ibi interruptio ꝓ pena noctis ē die. i. valde frequēter. vel q̄ nō erat ibi interruptio ꝓ penis meritoꝝ le auferēs meritū ꝓdicēdi. y Et hec ipsa hora ingressa. nō a casu vel humana dispositione: sed ipso sū reuelatione: sicut dicit est de symeone.

z Confitebat deo. ei⁹ aperte de tanto beneficio admplecto. a Et lo/ bat de illo cibus q̄ ꝛpe redēptionē israel. Indubitatis enim erat ei redēptionē.

Et vt perlustrā

de illo omnibus qui expectabãt redemptionem israel. Et vt perfecerũt omnia scdm legem domini: reuersi sunt in galileam in ciuitatem suam nazaret. Puer au-
tem crescebat & confortabat' plenus sapientia: & gratia dei erat in illo. Et ibant parentes eius p om-
nes annos in hierusalem in die solẽni pasche. Et cũ factus esset annorũ duodecim ascendentibus illis hierosolymã scdm consuetudinẽ diei festi: consummatisq; diebus cum redirẽt: remansit puer iesus hierusalem & non cognouerunt parentes eius. Existimãtes aũt illũ esse in comitatu: venerũt iter diei: & requirebãt eũ inter cognatos & notos. Et nõ inuenientes: regressi sunt in hierusalẽ requirentes eũ. Et factũ est post triduũ inuenerunt illum in templo sedẽtem in medio doctorũ audientẽ illos & interrogantẽ. Stupebant autem omnes qui eũ audiebãt: super prudentia & responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum: Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me querebatis? Nesciebatis quia in his que patris mei sũt oportet me esse? Et ipsi non intellexerũt verbum qđ locut' est ad illos. Et descendit cũ eis & venit nazareth: & erat subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia verba hec in corde suo. Et iesus proficiebat sapiẽtia & etate: & gratia apud deum & homines.

Pueri autem. Dc. In eo q puer erat. i. nõ magnus potuit arcere & obstare: nõ in eo q verbũ: sm qđ plani sapia & gra proficit. Sapia q in ipso habitat: cito plenitudo diuinitatis cognitã. Beata: q cui? hoc dono magna gra donata est: vt eapso nõ sibi? capisse: plenius esset vt deus.

Et ibant pa. ri. Dc. Merito lucas inter quattuor alatia viualia cõ par albant quasi atal bubulo deputatus circa tẽplũ maxime & hierlin narrationis hic versat' incolis. In principio fuerat collocat ad arã zeumi post bubulũ: & ibi sacrificabãt agnos vitulos & montones: que deinde cremabãt in igne. Ad eũ autem locũ venit ad veritatem quod dictum est q: pascha fit vbi & victima de cuius sanguine postea aspergebãt altare. Vbi & ipse dominus baptizatus est: & ibi pascha celebrauit. Et ibi ad hoc ipsum ministrabãt ad altare. Et cũ factus esset. Dc. Vtraq; natura christi hic aperit: & q intra matris partu: & que tanta fragilitate decubat matri. A secundo hõ cũ beltrao ad offerenda sacrificia: ferunt legẽ qui scrutandã imponerat: vt nec ad sacrificandũ introiret. Duodecennis audit sententias: & interrogat: vt cog reprimat audacũ qui indoctũ nõ ad discendum: sed, ad docendum volunt subornare. Mirant' tales & turbant: sed nõ mirat fidelis: qui cũ sapheta clamat: Parvulus natus est nr̃i. d. n. Parvulus factus: vt inter pusillos crescẽdo: & proficiẽdo paulatim eos ad capitalia fac' sua? ardua pucheret.

Quid est q. m. q. Dc. Nõ q; ei quasi filii querẽt vituperatio: sed quo sit sibi verus pater insinuat: & qđ potius debeat ei cui ẽt eternus filius memoria oculos ab stollere cogit: Quia cui deus & homo est nunc ecclia desponsat: nunc infirma pepert humanitate: Quasi filius? dei in templo cõmorat: quasi filius holo cum parentibus quo iubent regredit.

Nescebatis. Innocius in tẽplo vicit: in bis que patris nr̃i. d. o. m. e. ostendens tẽplũ: nõ minus ad fe & ad patrẽ generat: qui quo? est vna substantia: deeil vna fides: & vna dominatio? solũ materialiter sed etiã spãlis hic ãlitr cum ad mysteriũ mater impellit: hic mater arguit? q: ad hec humana sunt exigit: Sed cum hic duodecim deleritat' annos: tibi discipulos habere docetur: Vides mare? discipule de filio: vt exigeret a validior mysterium: que stupebat in tantos miraculum.

Ambrosius. Magister veritatis officijs implet pietatis: Et mirabãtur cum esse cum maria in comitatu mulierũ: & eodem modo maria credidit cum esse in comitatu virorum. b Venerunt iter die. & cum die sequenti quereret in vita comitiua: & in illa: non inuenerunt cum: ideo tertia die redierunt in hierusalem a qua recesserant per vnã dietam: & ecce tertia die inuenerũt eum: & hoc est quod subdit: i Post triduum inuenerunt illum in templo. non in theatro vel in foro vel in ludo sicut solẽt pueri inueniri. sed in loco orationi & doctrine sacre deputato. k In medio doctorũ. vt melius possit omnes audire: & melius cum eis proferre. l Stupebant. i. valde mirabant'. m Super prudentia & responsis eius. qz alibi in studium fuerat q puer talia tanta tam sapienter loqueret. n Et dixit mater eius ad illum: fili quid fecisti nobis sic. Joseph aut? pater eius dicere? ei nõ fuit aulio illũ arguere: cũ firmiter crederet ipsũ esse dei filiũ sed mater ex materna dilectiõe quã habebat ad illũ hoc fecit: qz amor excellens vñiuq; nouit. o Dolentes querebam' te. i. doltibus & afflictis tua causa: scientia est nobis salutifera. p hoc aliter dolgnat' q: christus in dolore & studio querendus est: & ita inuenit': nisi p pena a nobis absentat'. p Et ait ad illos: Quid est q me querebat. i. liter sanguineos. q. d. magis debuit? filii in occupande circa spãlia: nõ subdit: q Nesciebat' q: in his que plus mei sũt: q; me esse magis cui afficiebat' ad patrẽ nãle & eternũ q; ad matrẽ nãle & patrẽ putatiuũ. r Et ipsi nõ intellexerũt verbũ. qz nõ erant adhuc aptati audire talia ab eo. s Et descendit cũ eis: ad eos p locutionẽ.

Et erat

mater sũ debeat honestẽ patri q subditus est matri? Ita subiectio nõ est necessitatis sed pietatis: & cor quod parentibus debeamus offendi.

Et iesus proficiebat. Omnia que de vño vel a vño facta cognouit hic que intellexit: hic que nõdũ intelligere potuit: ostẽdit in momenta redẽdat: vt cũ vño tẽpus psalmde seu lectionde incarnationis eius adaugeret sufficienter virtutes q̃ ostenderent gestis postea explicare querẽtib?: Hic nõ ex tota factura & bonitate vñi meditatione impenetrato cogitatus repellamur: et alioq; subtrahere tanquã?.

Proficiebat. Dc. Sicut ẽt carnis etate: sic et alie rõnalie sapientia & gra: hic ostendit: q: bec, p remedio ure salutis susceptũ dignũ et clarum & bonum diuino & let no stre sic relinq̃ret: ostendere q mortuus credebat'.

Duplex adueritas christi a patriarchis aft legẽ: nõ ẽt inuentus. Duplex a prophetis & iudeis sub lege nõ ẽt inuentus. Quo situs sub gratia a gentilibus inuenitur.

Pater. i. ecclia. Mater. i. synagoga: per tres leges querũt christũ: & nõ inuenũt nisi p euãgelia.

In medio doctor. Beda. Quasi sens medius doctorus sedet: Sed tenuit exemplar humilitatis potius sinere? q; audire & instruat: ne parvuli a seniorib? doceri erubescant: ne infirmo do, cere audeat.

Stupe. aũt. Ecce signũ diuinitatis. Apparet q: non ob imperitie ne cessitatem audiebat: sed ad ostendendũ q: homo erat bonis magistros humiliter audit: & ad prandiũ q: deus: eisdem loquẽtibus subtiliter respondet: diuina lingua sapientiã pdebat: sed etas humani infirmitatẽ pretendebat. Vnde mirant' iudei & turbant: sed nõ mirat fidelis: qui cũ pphera clamat: Parvulus natus est nr̃i. d. n. Parvulus factus: vt inter pusillos crescẽdo: & proficiẽdo paulatim eos ad capitalia fac' sua? ardua pucheret.

Quid est q. m. q. Dc. Nõ q; ei quasi filii querẽt vituperatio: sed quo sit sibi verus pater insinuat: & qđ potius debeat ei cui ẽt eternus filius memoria oculos ab stollere cogit: Quia cui deus & homo est nunc ecclia desponsat: nunc infirma pepert humanitate: Quasi filius? dei in templo cõmorat: quasi filius holo cum parentibus quo iubent regredit.

Nescebatis. Innocius in tẽplo vicit: in bis que patris nr̃i. d. o. m. e. ostendens tẽplũ: nõ minus ad fe & ad patrẽ generat: qui quo? est vna substantia: deeil vna fides: & vna dominatio? solũ materialiter sed etiã spãlis hic ãlitr cum ad mysteriũ mater impellit: hic mater arguit? q: ad hec humana sunt exigit: Sed cum hic duodecim deleritat' annos: tibi discipulos habere docetur: Vides mare? discipule de filio: vt exigeret a validior mysterium: que stupebat in tantos miraculum.

Ambrosius. Magister veritatis officijs implet pietatis: Et mirabãtur cum esse cum maria in comitatu mulierũ: & eodem modo maria credidit cum esse in comitatu virorum. b Venerunt iter die. & cum die sequenti quereret in vita comitiua: & in illa: non inuenerunt cum: ideo tertia die redierunt in hierusalem a qua recesserant per vnã dietam: & ecce tertia die inuenerũt eum: & hoc est quod subdit: i Post triduum inuenerunt illum in templo. non in theatro vel in foro vel in ludo sicut solẽt pueri inueniri. sed in loco orationi & doctrine sacre deputato. k In medio doctorũ. vt melius possit omnes audire: & melius cum eis proferre. l Stupebant. i. valde mirabant'. m Super prudentia & responsis eius. qz alibi in studium fuerat q puer talia tanta tam sapienter loqueret. n Et dixit mater eius ad illum: fili quid fecisti nobis sic. Joseph aut? pater eius dicere? ei nõ fuit aulio illũ arguere: cũ firmiter crederet ipsũ esse dei filiũ sed mater ex materna dilectiõe quã habebat ad illũ hoc fecit: qz amor excellens vñiuq; nouit. o Dolentes querebam' te. i. doltibus & afflictis tua causa: scientia est nobis salutifera. p hoc aliter dolgnat' q: christus in dolore & studio querendus est: & ita inuenit': nisi p pena a nobis absentat'. p Et ait ad illos: Quid est q me querebat. i. liter sanguineos. q. d. magis debuit? filii in occupande circa spãlia: nõ subdit: q Nesciebat' q: in his que plus mei sũt: q; me esse magis cui afficiebat' ad patrẽ nãle & eternũ q; ad matrẽ nãle & patrẽ putatiuũ. r Et ipsi nõ intellexerũt verbũ. qz nõ erant adhuc aptati audire talia ab eo. s Et descendit cũ eis: ad eos p locutionẽ.

Et erat subditus illis. ad nr̃ã instructionẽ: & fragilitatẽ nr̃e psalmde. b Et mater eius conseruabat omnia verba hec. reponat' sicut. k. c Et iesus proficiebat etate. & ille profectus erat realis in ipm erat a parte corporis: vt predicti ẽt. d Et sapientia. in christo duplex ponitur sapientia: vna diuina: & hec non potuit augeri vel diminui cũ necessario sit infinita. alia humana: & hec ponit' duplex. in christo vna habitualis: & ita in christo non fuit augmẽtata: qz ab instanti sue conceptionis habuit tantã plenitudinẽ sapientie quanta potuit capere pura nature humane. alia experimentalis que accipit p operationẽ sensus: Et sm hoc dicunt aliqui q: in christo fuit sapientia vel scientia acquisita: qz intellectus agens in christo fuit eiusdẽ nature cũ alijs hoibus: & ideo cum nõ sit ponendus otiosus in eo habuit operationẽ abstrahendi species intelligibiles a fantasmatibus: & ille species recipiebat' in intellectu possibili ipsius: & sic profecit in tali sapientia seu scientia accepta a sensibilibus. Alij vo dicunt q: non pfecit in tali scientia cũ ad habitũ qz duo habitus eiusdẽ rationis non possunt esse simul? in eodem intellectu. talis aũt scientia acquisita non videt esse alterius rationis q; infusa circa idem obiectum: sicut oculus miraculose datus est eiusdẽ rationis cuius oculus datus vel generatus per naturã: nec tñ propter hoc intellectus agens in christo fuit otiosus: qz non solum in abstractione speciẽ intelligibiliũ: sed cõseruatio est operatio intellectus agentis: sicut ẽt in ꝑfectione sm habitũ scientie: tam prius acquisite in qua ꝑfectione non attribuit de nouo specie. Sic aũt ꝑficere sapia christi cũ ad ostensionẽ in efficacitate fuit: qz factus quodlibet in ferri sapiam sed nõ tñ humanabilia: cui diuina magis offendebat sm suã ꝓfectionẽ: & quã nostre saluti expedebat: fieri victima ẽt. ã. de profectu ipsius in gratia & virtute.

a Et erat subditus illis. ad nr̃ã instructionẽ: & fragilitatẽ nr̃e psalmde. b Et mater eius conseruabat omnia verba hec. reponat' sicut. k. c Et iesus proficiebat etate. & ille profectus erat realis in ipm erat a parte corporis: vt predicti ẽt. d Et sapientia. in christo duplex ponitur sapientia: vna diuina: & hec non potuit augeri vel diminui cũ necessario sit infinita. alia humana: & hec ponit' duplex. in christo vna habitualis: & ita in christo non fuit augmẽtata: qz ab instanti sue conceptionis habuit tantã plenitudinẽ sapientie quanta potuit capere pura nature humane. alia experimentalis que accipit p operationẽ sensus: Et sm hoc dicunt aliqui q: in christo fuit sapientia vel scientia acquisita: qz intellectus agens in christo fuit eiusdẽ nature cũ alijs hoibus: & ideo cum nõ sit ponendus otiosus in eo habuit operationẽ abstrahendi species intelligibiles a fantasmatibus: & ille species recipiebat' in intellectu possibili ipsius: & sic profecit in tali sapientia seu scientia accepta a sensibilibus. Alij vo dicunt q: non ꝑfecit in tali scientia cũ ad habitũ qz duo habitus eiusdẽ rationis non possunt esse simul? in eodem intellectu. talis aũt scientia acquisita non videt esse alterius rationis q; infusa circa idem obiectum: sicut oculus miraculose datus est eiusdẽ rationis cuius oculus datus vel generatus per naturã: nec tñ propter hoc intellectus agens in christo fuit otiosus: qz non solum in abstractione speciẽ intelligibiliũ: sed cõseruatio est operatio intellectus agentis: sicut ẽt in ꝑfectione sm habitũ scientie: tam prius acquisite in qua ꝑfectione non attribuit de nouo specie. Sic aũt ꝑficere sapia christi cũ ad ostensionẽ in efficacitate fuit: qz factus quodlibet in ferri sapiam sed nõ tñ humanabilia: cui diuina magis offendebat sm suã ꝓfectionẽ: & quã nostre saluti expedebat: fieri victima ẽt. ã. de profectu ipsius in gratia & virtute. C. III.

c Anno xlv quintodecimo. Postq; descriptus est tiberius octo
a per tiã incarnationẽ: Hic aũt deserit' ejus prospectus per tiã predicationẽ. Et circa hoc primo deserit' predicatio precursoris. secũdo ipsius saluatoris. sequenti ca. Circa primũ premittit' predicationis tẽporis. secũdo subdit' predicatiõis actus. ibi: Et venit in omnẽ regionẽ. tertio ꝓdicatiõis fructus ibi: Et increpabant eũ. Circa primũ ꝑdicatiõis tẽpus. q. d. qđ tẽpus ꝑdicatiõis tẽporis deserit' p nolã & tẽpus imperatoris tẽ regnãtis & ꝓuincie iudee & tetrarchie & sacerdotũ: ad ostendendũ certitudinẽ hystorie & auctoritatẽ ꝓdicatiõis tẽporis baptistesque in scripturis quoniam

dotum: qñ ioannes cepit predicare? anno illum. xvmo. ejus ioannes baptizare cepisse dicit? Anno aũt tiberii cesaris: tẽpus ꝑdicationis ostendit: q; ante illud tẽpus ꝓdicare non licebat: Multos legimus pontifices tunc fuisse: sed non ponit' nisi illos qui ad veri pontificatus pertinent. Anno aũt ioannes cepit predicare? dicit annas illum: annũ ejus ioannes baptizare cepisse? archiepiscopatus non virtute vel gratia meritq; sed temporalis potestatis habebat: Multos legimus pontifices tunc fuisse? quos nõ ponit' scripta: Quia nõ

Parate vias. Quia Xpc a bona opa fidelit̃ gd aliud ꝙ venient
bñe ad cultu mal̃ntis vid̃ p̃ter vt̃ra. vñ ꝙ dñabus vt̃rat̃ duo fe
mitat̃ra: nō malūt̃ vid̃ p̃ter vt̃ra. vñ ꝙ dñabus vt̃rat̃ duo fe
mitat̃ra: nō malūt̃ vid̃ p̃ter vt̃ra. vñ ꝙ dñabus vt̃rat̃ duo fe
mitat̃ra: nō malūt̃ vid̃ p̃ter vt̃ra. vñ ꝙ dñabus vt̃rat̃ duo fe

Et dixit. Dc. In hac vita sic dñs christ̃ vi
dere nō potuit: sed in de
itate in tñe manebat
& dicit a reprob̃ pariter
videbit: vt infi romane
rent: & mali in eternū pe
nā. Bñ a bonis. Dicit
bat ꝙ ꝙ. ꝙ. v. b. a. ll.
Dominus v. q. a. v. ꝙ. ꝙ.
Mentira est a ꝙ. ab
scrip vñitate ꝙ mē
dat: qui non fugere pōt nō
valet qm non: ad lumen
tu pñe non ꝙrrit.

Quis gñdit. Ambro.
Dñs offendit in pa
dentia malignāde dei. in
fidelis p̃ium delictorum
agnitionē ad indicij p
nāde deuotōe inclinatis
Ad generationē gñ̃ ad
fascinū referēda est ꝙ
parabo viperar̃. Dñi ñ
serpentibus comparat. vt
ostēdat eos ex natura ꝓ prudentiā ꝓuidendi futura. vñ: Estote prudentes
sicut serpentes: Idcoq; monent̃ aperiri potius ꝙ generis claritatē ḡere: q
non genus: sed vita fidei valet: qui ad gentes tranferendā prophetat.

Dignos. Dc. Non debet esse p̃ fructus boni operis eius: qui nihil
vel minus peccauit: & eius qui grauiꝰ cecidit.

Et ne cepe. Dc. Ideo le patrem cognoscere nolebāt: q; de stirpe abra
he descendere ñt. Bñ ē: ne ceperitis dicere: qz non qui filij carnis: hi sunt
in semine: sed qui fidei. Unde subdit: Potens est ꝺ. de. l. f. f. a.

Dico enī vobis. Antro. Cui amisso lenta rōnis lapidibus putat
frustr̃ aliorum sibi tranquillitatis ipi in nāz lapidū: nō vtu coepisse si mētis
habeāt veritatē. Quos ad lapidibus ꝺ̃ p̃ducere ait: qz ad deformes ad vsū
multi ad emendationē ad fructū irrationabiles ad ꝓfectū iam arbores
ꝺ̃ p̃ducere: qz potēs rōnis id intelligit in illis aliquā dom̃ticū ꝓfectū q; rō

Nicolaus

a Dio vallis implebit. Dic auctoritas qua habet. Et ta pl. exponit a iu
dēis de ruina captiuitate babylonis. de qua prodicit ꝺ̃ ascensus tunc cō
planari ꝙ hoc ꝙ valles dicuntur ad equalitatē planitiei: & colles deprime
rent: vt sic iudei de babylonia reuertēs in iudeā possent de facili transire
ꝙ vñ: Sed qz nec in scriptura sacra neq; in aliqua hystoria auctica inue
nit̃ ꝺ̃ implend̃ iā ꝺ̃ scriptura sacra reducenda est ad aliū inclinatus in
adventu christi ad implendū: qui humiles qui ꝙ valles intelligunt repleti
sunt bono spū alt̃ius: & superbi qui ꝙ colles intelligunt̃ humiliati sunt: sicut
ē expositū est ca. in cantico beate virginis. Aliter enī exponit hoc: qz fa
cit via expansa reddit difficilis ad ambulandū ꝓpter ꝓsentē vallē
& declinationē colliū: ita via spūalis qua deus gradit̃ sup̃ corda fidelium
impedit ꝙ superbiā: scripsit capitū tangit ꝙ p elevationē mūdane vanitat̃:
& virtutū impedimenta fuit amoti per aduentū christi in mundū. Pauimē
patuit in cādo qui dixit ꝺ̃ Exi de mundo bonoꝝ meoꝝ ꝺ̃ ꝓ pauꝑ
tas. vñ. vt habet. l. xii. & in matheo qui dimisso tel̃oneo statim est christi
ut legit̃ ꝺ̃ matth. ix. Pauci fidelis in mūdi ꝓcipitibus quoꝝ colla sunt fide
litate dñi. b Et erunt prava in directa. Lecoda pfecta ꝙ imitatiā ꝙ
equalitatē reficiendū. c Et aspera in vias planas. l. coda vera
christi fidē tramite tantū ad militandū obedientie fuit ꝓcliue. ꝺ. Dñe
deus. & accipit hic ꝺ̃ ea ꝙ. Lole bō: qz aliqui de eius bonitate videbant
ut. l. in iudeos ꝙ gentes: & multi de illis & de filiis videbant cum in mūdo
ꝓcrit ad fidē catholicā & eius gratiam totius mūdi: videbāt enī eius
ter ꝺ̃ ꝺ̃ in forma dñica in die iudicij. c Exclamat ergo. Pñe ꝓfe
tentat actus predicantis: qui ad reprobationē malitie patet finis q; de

natōdi. Ad manere nāc ñ sunt decori ad vsū venenti ad a'pond̃ septimi a
fructi. largita. cauma. Hinc tractatio: replet fructus. vehit̃ ꝺ̃ dñe.

Jam enim. Beda. Ideo agite pñiam: & no. p. b. a. Jam enī securis
a. r. a. p. ꝺ̃. Facit ergo fructū qui potest gratie qui odiet pñe.

Beda. Ab hoc ꝺ̃ land gentes. Quoniam ad pred. q vult ex manifesto
tant̃ ex hūanitate: sed ex
re inclita ex diuinitate:
Quia enī ex patre p̃ patrē
filij: videt ñ qd factus? ut
p filiū ad patrē: nec ad ramos
sed ad radicē pōnit̃ securim: Cū enī filius ma
los vellunt: qd aliud ꝙ
rami infructuosi arbores
abscindunt̃? Cum tota
ꝓmere cū parēte velit:
arbor radicitus abscidit:
nec qd remaneat vsq; nouū
aliqd germinet erat.

Qui habet duas. t.
Beda. Tunica pro vsu
necessarij q; pallij ad di
gnū pñe fructū pūnet vt
nō exteriora minus necef
faria: sed etiaꝫ ipsa valde
necessaria ad primū vsū
damus: vt etiam qua vti
mur: & tunicā qua vesti
mur: Ecce quātū valent
opa misericordie q; ad di
gnū fructū pñe pcedent
percipiunt. Unde: date elee
mosynā & ecce oīa mū. &c.
De duabus tunicis dixi
dendis vat porphyr̃ q; si
una dimidiat. nemo vestit.
In dimidia tunica & nu
dus remanet q; accipit et
q; dedit. Alie enī ipse p
possibilitate hāc ꝓdimo
vio seruatur mensura: vt
non sibi vnusquisq; totum erripiat sed qd habet cum paupere partiatur.

Publicani. Beda. Qui vectigalia publica exigunt: huc qui ꝓdicto
res sunt vectigalis fūct: vel rerū publicarū: Memō ? hi q; huius seculi hu
ius p negocia lectant: quos pariter vnusquisq; in suo gradu ab agenda in
iuria coreat: vt dum primo ab alienis se temperent appetitu: tandē ad
propria cum primis cōmunicanda pertingerent.

Magister q. ꝺ̃. Dc. Ne aqua vis i fonte iohānis: q; etiā publicanos
& milites ad salutis huc cogit. quos ꝓcipit: nec vitra ꝓscripta exigant.

Neminē. Dcu. Iusto moderamine eos gmouit: ne ab eis calū
niando ꝓdā rapt̃: quos militādo ꝓdesse debuerant. Docens ideirco ſti
pendia ꝓhiberi militie: nedū sumptus quos ſ̃ pacto gratiē: nulli offici
nulli genui: nulla crapi ab agenda misericordia excludit: ecclia in hoc mo
nent vt ꝓficiant nō habenti. Misericordia enī plenitudo virtutū est.

De ystra

etio ante. iii. exceptis que sequunt̃. Dicebat ergo ad turbas. Pñe accipi
tur tortū ꝙ parte: q; illud qd sequit nō dicit nisi phariseis & saduceis q; ei
alijs venerant ad iohānē non ex deuotione sed magis ex malignitate. vñ
subdit: f Generatio viperarū. genimē est nocuū generis: & ꝺ̃ a gigno
tio: & ideo filij nati ab aliquo dicunt eius genimina. vnde matth. iii. ꝺ̃:
Progenies viperarū. g Et interrogabant. Hic ꝓfiter ponit̃ positio
nem iohānis fructus: Erat enī predicatio iohānis ordinata ad hoc ꝙ ꝓpl
ad susceptionē christi paparet: & vt christus manifestaret. Primo ergo
ponit fructus predicationis eius: q; tum ad primū. secundo q; tum ad secū
dū ibi: Exhortabāt ergo. Circa primū sciendū q; populus ꝓparā
batur ad christi susceptionē per veram penitentiā: que apparet ꝙ homo pa
ratus est corrigere vitam suam: & hoc ostendit hic esse factum ad predica
tionē iohannis: primo in vulgaribus holdus: cum dicit: Et interrogabant
eum turbe dicentes: Quid ergo faciemus? q. d. vitam nostrā corrigere pa
rati sumus. h Respondens aūt dicebat illis: Qui habet duas tunicas
ad est vestimenti fugitiui. i Et nō habenti. Illa enī terra in qua erat
iohānes calida est & de ol cursu sufficit vna tunica vel vnū vestimētū: & ita
intelligendū est de aliis rebus gnibuscūq; que superflue ꝺ̃derata ꝓximi
necessitate sunt ꝓ̃ plene. Scdo hoc ostendit in pedagiis & tributis col
lectoribus: ibi: & Venerūt aūt & publicani. talea enī vocant publica
nos: intromittūt se de negocijs pecuniarijs ad publicū. l Et ille dixit
ad eos: nihil amplius ꝙ.] Et aūt dixit q; collectores talia solēt esse ꝓni ad
plus colligendū & sit eis māndatū: vt nō ꝺ̃ amplius ei remancat. Tertio
ostēdit in militibus: ibi: = Interrogabāt aūt eū & milites. parati ꝑ
lio eius vti. n Et aut illic: nomine scutar. f. opp̃mēdo pauꝑ & coꝝ de
spectōe. o Neq; ca. faciatis. i. nō ꝓponatis falsū crimē diuinū & ꝓ
tio vt occasionē ꝙcupiscendi bona coꝝ habeat: q; p alia vita a talib⁹ bona
rapere nō ꝓhit. p Contenti estote stipendijs vestris.

ribus ꝓ

Existimante aūt. Dc. Non solū cogitabant: sed sicut alius cuius
libet declarat: multis ad eū sacerdotibus & leuitis an esset christus requirē
tibus & iohānes fundat rūdit: Paret iudeis fuisse notū sm scripturas ꝺ̃ ꝺ̃
incarnatōis ipso adesse: sed mira erat: qd in iohāne sponte credebat: & in
saluatore tantis signis & virtutibus approbato: & ipso etiā iohāne attestante
nō credūt: qnē ꝙ mulierē
credebant venturū ꝙ vi
ginē venisse nō credunt.

Ambro. Videtur to
annes cordis occultas: sed
vel reuelantis gr̃a: q; pro
phetis palā facit occulta
cordis.

Ego quidē. Beda.
Ambro. Quo ꝓbauit se
opus officio: Aqua non
ipsū baptizati qđ solius ē
christi: nec verbo: sed o pe
christū se nō esse declarat.
Ut sicut natiuitatē christi
ita baptismū quoq; cius
suo seruiret: imitatione
sacramenti: nō virtute.

Venerit aūt. Jō ba
ptizo aquis: q; ille venit q
baptizabit spū: & expectet
vt illi via paretur.

Cuius nō sū dig. Dc. Nō sū dignus mi
sterij incarnatōis inue
stigare: Mei nomē ꝓnūt
mihi nō vsurpanet: spon
sus credit: & amicus spon
si volet: vel nō sū dignus
portare ꝓ totū mūdū ꝺ̃di
cando calciamenta. i. my
sterij incarnatōis. Hoc
est nō est iohānis ꝑsumere
officij: si aplos sequēdi.
Calciamentus nuptiale:
cultatica predicatio qua
calciati sunt aplī.

Purgabit. Beda.
Purgat: dū vel in ꝑsōi ab infecta pctā puersus de ecclia elicit: vel post
mortē dinat. Palea. Palee sunt q; fidei sacris timbuunt: sed fol
dit nō sunt. Aranta q; & ope & ꝓfessiōe ab electis secernunt: q; hoc ventila
bro non removent: qz tam iudicati sunt: sed palee ventilant.

Herodes aūt. Antequ lucas aliquid narret de actibus iesu: dicit io
annē ab herode captum: vt ostendat se solūmō ea facta describere: quæ eo
anno gesta sunt: quo iohānes vel captus est: vel punitus.

Beda. Herodes aūt tetrarcha. Nō bis diebus captus est iohānes: &
sicut euāgelista iohānis post aliqua signa gesta a dño: & post eius baptismū
dñamati. Sed a loco ad cognoscendā herodis malitiā procupatā est: q;
cū videret ad ꝑdicationē iohānis multos confluere: milites credere: publica
nos penitere: & totū vulgus baptismū sūsipere: ex contrario nō solū iohāne
ꝓhibit: sed & vinculat & occidit. Beda. Notādū q; iohānes euāgelista
q; de diuinitate christi scribere suscepit: tacitat: q; iesus iohānē bap. q; figura le
gis est adhuc ꝑdicante & baptizante: plures facere discipulos & baptizare
mystice docto istā anteq; in carne nasceret eternū ꝓ fecula dedit: & fidelit̃ ꝓ
fecit doctorē fuisse ꝓphet̃. Alii euāgeliste q; humanitatē christi describūt: ab

Nicolaus

ribus ꝓ labore militiā quā habent sustinere in defensionē patrie. reddimus
aūt quoq; habent multi milites sup̃ boleo sibi subditos habent locū stipen
diorū & ꝺ̃ debēt eis esse ꝓtenti. Ad tria aūt dicta inducebat beatus iohānes
milites: q; solent esse proni ad vitia ꝑtraria. a Existimāte aūt populo.
Hic describit fructus predicationis iohānis ḡtā ad christi manifestationē.
Et primo manifestat iohānis testimonio. Scdo dei ꝓpria signo: ibi: Factū est
aūt. tertio euangelista scripturis: ibi: Et ipse iesus erat incipiens. Circa primū
ostendit in iohānē doctrine veritas in christi manifestatione. Scdo mentis sta
bilitas in herodis reprehensione: ibi: Herodes aūt tetrarcha. Circa primū
patria ꝓ. ex dictis ante. iii. Et. exceptis q; sequunt: Existimāte aūt ꝓplo
q: aliq; eoꝝ videbant & alij fama publica audiebāt mirabilē esse ꝓceptum
esse & vite sct meritū q; cupiūs sibi declarare: & ex his optimabant ipsū esse
christū. b Et cogitantibus eis. nō solū cogitauerūt sed etiam de
hortūt que erat metropolis milicie iudei nūcios solēnes ad iohānē vt quo
rent ab eo si ipse esset christus: vt ibi Joā.). c Ambro quidē. q; alia. ꝙ.
quasi ꝓ q; nō ola facta & dicta iohānis scripta sunt sed pauca respectiue sic
& de christo vt Joā. vlti. Multa quidē & alia ꝙ. d Herodes aūt. Hic
describit stabilitas mētis in iohāne q; non timuit facinus herodis tetrarche
arguere: & sibi huius patet ex dictis ante. viii. & Marci. vi. Et vsq;
ctum illud plenius continet. e Factum est autem. Hic describitur ma
nifestatio christi per signū datum ꝺ̃ celo a deo patre cum baptizaretur a

incarcerat̃e iohānis sumit exordiū ostēdit ꝺ̃ficultate ꝓpositi: q; ostēdit ex
rupta a iudeis lege: & q; ꝺ̃ veritate carcerata ignominia occasio & admitte tentati
ohi in carne apparentia & q; carnē equarie quasi adiuuantia in spūtū ex
lette pandere doctrinā. Et cū baptizato. Beda. Baptizat̃ vbi
nō inuidari indigens: sed tacta inuidie carnis aqa mūdanis: vt vim abstulit
baptiz. Et ꝺ̃ q; ad ymaginē christi venturi spūs de portatur: nō humana fabu
lose superstitionis nō ꝓmeritis
ꝓphetis aque scripte.
Et cū baptizat̃. ꝓpter
dicere: nihil magnū ad
didit: sed baptizato ipso &
orante apertū est celum. Et descē
dit spiritus sanctus corporali spe
cie sicut columba in ipsū. Et vox
de celo facta est. Tu es filius meus
dilectus in te complacui mihi.
Et ipse iesus erat incipiens quasi
annorum triginta: vt putaba
tur filius ioseph. Qui fuit heli.
Qui fuit matthat. Qui fuit leui.
Qui fuit melchi. Qui fuit iamne

lio qđ ignorauit: sed iohānes & ceteris qui aderant qđ ignorabāt manifestat.
Unde & iohānes qnē petro virum fortissi & christū euangelizat: tam ab
eius dei filium aperte ꝓdicat.

Sicut cōlū. Beda. Post vltimū non cessat: sed colliba ramū qui
pacē reddita nūciarat denuo: docens q; folia in simplicitate cordis baptiza
tis: vinctio sct spūs assit: Et vbi nō primū post baptismū spū qđ & virtus
sed & monstrat̃ colūba: vt intelligamus & in corpe eius & colūba: baptiza
ti scīpnc acceptū spū sct. Et q; ad exemplū simonis in fide amaritudinis
iniquitatis obligatione pdurant: sicut in spū sct & pace nullatenus ꝺ̃ pñe.
Vbi cū multi crimina quondā in figura baptismi ꝺ̃mūdi purgarent: non
cessat: sed colūbe ore delatuo olive ramus pacē reddita fidei nūciauit.

In te complacui. Non aliena in filio: sed sua laudat: quasi dicat: quæ
cūq; habeo tu mea sunt.

Annoꝝ. xxx. Beda. Ex tricnalio baptizat: nobis etiam conuenit
propter mysteriū trinitatis: & operationē decalogi: decalogus per fidem
& mysteriū intelligitur & impletur.

Beda. Tricesimo anno baptizat: facit miracula docet: vt repleat

De ystra

Ioanne: & patet sententia ex dictis ante. iii. B. & Marci. i. B. exceptis
quod hic addit̃ur. f Et cetera. in quo vsq; christus ꝺ̃ compleā q; in re
ceptione sacramentoꝝ debet mens hominis dilatari in deū. g Et ipse
iesus. Hic consequenter describitur manifestatio christi euangelistę scripto
iesu. Hic consequenter describitur manifestatio christi euangelistę scripto
qui hic describit eius genealogiā: vt sicut natiuitas eius eterna fuerat ma
nifestata verbo patris dicentis: Tu es filius meus. Sic naturalis eius natiui
tas eius temporalis manifestaret per descriptionē genealogie: In qua de
scriptione considerandū q; sicut. ā. dictum est in ꝓlogo: Matheus ostēdit
descriptione considerandū q; sicut. ā. dictum est in ꝓlogo: Matheus ostēdit
dit qualiter christus venit ad nos: ideo describit genealogiā descendendo.
Lucas nō qualiter per christū reducimur in deū: ideo cum describit ascē
dendo: propter qđ cum terminat in ipso deo. dicit ergo: Et ipse iesus erat
incipiens quasi annoꝝ. xxx. sm Aug⁹. x. Christo. christus nūc habebat. xxx.
annos completos & incepat. xxxi. & sm hoc sic intelligenda est hec littera:
Erat aūt iesus annoꝝ. xxx. incipiens. i. incepat. xxx. & sm hoc christus ꝑdi
cauit vsq; annis ad dimidiū. sm alios. ꝺ̃ doctores quoq; optimi ostēdere
nef ipsius etc habebat. xxx. annos cōpletos & incepat. xxx. & sm B. ex hoc inel
ligenda B ētia: Erat iesus incipiens annoꝝ. xxx. i. nūcians annū ꝺ̃ qđ habe
bat. xxx. dicens & sm hoc christus ꝑdicauit. iii. annis & dimidio vsq; ad passio
nē sue. xviii. anno tyberij. b Et putabatur filius ioseph. qui erat ꝺ̃
filius marie: cuius causa. ā. expositū est ca.). i Qui fuit heli.
dicitur q; ioseph fuit filius iacob & ipse ista controuersia soluta est.

Qui fuit

Qui fuit ioseph. Qui fuit matha
thie. Qui fuit amos. Qui fuit na
um. Qui fuit hesli. Qui fuit nag
ge. Qui fuit maath. Qui fuit ma
thathie. Qui fuit semei. Qui fuit
ioseph. Qui fuit iuda. Qui fuit
ioanna. Qui fuit resa. Qui fuit
zorobabel. Qui fuit salathiel.
Qui fuit néri. Qui fuit melchi.
Qui fuit addi. Qui fuit cosam.
Qui fuit elmadan. Qui fuit her
Qui fuit iesu. Qui fuit eliezer.
Qui fuit iori. Qui fuit mathat.
Qui fuit leui. Qui fuit simeon.
Qui fuit iuda. Qui fuit ioseph.
Qui fuit iõa. Qui fuit eliachi.
Qui fuit melea Qui fuit mẽna
Qui fuit mathatha Qui fuit nã
than. Qui fuit dauid. Qui fuit
iesse. Qui fuit obeth. Qui fuit
boos. Qui fuit salmõ. Qui fuit
naasõ. Qui fuit aminadab. Qui
fuit ará. Qui fuit esrõ. Qui fuit
phares. Qui fuit iude. Qui fuit
iacob. Qui fuit isaac. Qui fuit a
brahã. Qui fuit thare. Qui fuit
nachor. Qui fuit seruch. Qui fu
it ragau. Qui fuit phaleg. Qui
fuit heber. Qui fuit sale. Qui fuit
chapnã. Qui fuit arphaxat. Qui
fuit sez. Qui fuit noe. Qui fuit la

nit: p spũ sc̃tũ q̃ colũbe specie ī baptismo vbi ille mr̃ cõmẽdat apparuit.

Qui fuit iesu &c. Non aũt hi ĩtrant q̃hoc loco inserunt' sacõ filij fuerũt: sed q̃ eor nobis participabant: Beda quasi nobus allusione qõ in illis figuratum est hoc illis adaptat.

Quattuor genera virtutũ cognoscimus fuisse in quattuor filijs iacob: quor̃ ibi posteri sunt. In iuda p figurã vbique pacificis mysteriũ ꝓbetur. In ioseph pudicie castitatis exẽplũ: In ymeone vindictã iusti pudoris: In leui: officiũ sacerdotis: Non ergo nobis tanto' patriarchar̃: Lucas pr̃termittenda putauit: vt q̃ vnus ola christus iesus in singulis quoq; malestibus genera virtutum diuersa precederent.

Nathan. Dc. Qui matthe' p salomonẽ: & lucas p nathan texit generationẽ: filie regalẽ: iste vt vitulus sacerdotalẽ ostendit familiã: Quia christus rex et regibus: & sacerdos et sacerdotibus: sm carnẽ ex regali & sacerdotali familia est exortus: qui celestis rex in dei veritate letat: & cui iudicium a deo rege delert: & sacerdos est in eternũ sm ordinẽ melchisedech.

Qui fuit sale. Dic sela. Beda. Veneratio charnũ nõ de hebraica veritate: sed habet de septuaginta interpretũ editione. In arphaxat sela pro sale: filiũ nullo interpositu pr̃sbyteri genuisse: Porro arphaxat vixit triginta ãnos: & genuit sale. Ité in paralypomenon: Arphaxat aũt genuit sala: qui & ipse genuit heber: Sed apud septuaginta ita scribit q̃ arphaxat annũ triginta quinq; genuit chaynan: & ipse chaynan aũ centũ triginta annos & genuit sela: Quor̃ quid verius sit deus nouit.

Hoc. Nec iustus edificator arcẽ: prefigurat edificationẽ ecclie.

De lyra

optimi filij dauid assũpsit matrẽ eor̃ & sic salomon fuit vnigenitus mr̃ sue respectu dauid: vt dr̃ puer. iiii. Causa aũt q̃re lucas describit christum descendere a dauid p nathan vna fuit: q̃ ꝑ ola sapientes hebreor̃ ascribit tenerẽt christũ debere descendere de dauid: alig ẽt eor̃ opinabant' ipsũ descendere ab eo p nathan p̃ter excellentiã sue sanctitatis & ꝓbetie. Alij vo p salomonẽ p̃ter dignitatẽ regiã & sue excellentiã sapiẽtie. Sm veritatẽ aũt descendit p virtutẽ: aliter tñ: q̃ p salomonẽ descendit sm lineã naturalis generationis. p nathan vo sm lineã legalis generationis: nathan fuit filius dauid adoptiuus: vt ꝑdicti est: & ioseph qui ponit' immediate post christũ ascendendo fuit filius beli adoptiuus seu legalis: ponit plenius fuit declaratũ .M. anno j. Alia causa est q̃ Lucas describit christi genealogiã put in deũ reducimur vt predicti est. Reducimur aũt in deũ p christũ inquis effectimur filij dei adoptiui. c Qui fuit booz. tres fuerũt immediate & sequẽtes hui' nois. f. filius ꝑ: & annus: vt plenius declaratũ fuit .M. anno. j.

d Qui fuit charnũ. Sm Dicro. & sm trãslationẽ q̃ vtimur nõ ponit' alĩ quis medius

Mathusalẽ. Ambro. Anni mathusalẽ vitã diluuium numerantur significat christum: cuius vita etiam nõ cit.

Qui fuit enoch. Beda. A baptizato dei filio vsq; ad deum patrem ascendens: septuagesimo gradu enoch ponit: qui vltra mortẽ translatus in paradisum est: vt significet eos qui in gratiã electionis filioꝝ q̃ aqua et spũ sancto regenerant interim post corporis absolutionẽ eternam suscipiendos in requiẽ. Septuagenarius enim propter septẽ sabbati illocum remissionis quẽ significat: qui iuxta dei gratia vocalogij legis implẽtiquos in refrectione immutabili dei sapiẽtie ꝑticipãdo p̃clarãde p̃cula monstrat esse iungẽdos.

Sexti. Sexhypostheriõe filius: non filiatur: vt cum duo populi sint generationes: significet christum in posteritate ꝑtiũ q̃ in gñe generationẽ numerandum.

Qui fuit dei. A filio dei generatio incipit: terminat' in filiũ dei: peccãdi creatus in figura: vt sequat' natus in veritate. Poter factus ad imaginem: vt ꝑter effigiem. Ymago defendat. C. IIII.

Esus aũt &c.

i Et agebat.

Ambro. Agebat in desertum hoc ꝑsilio: vt diabolũ prouocaret. Nã nisi ille certasset: ille mihi nõ victisset. Mysterio: vt adã de exilio libera ret. Exemplo: vt ostenderet nobis diabolum ad meliora tendentibus inuidere.

Beda. Ne cui in dubiũ veniret a quo spũ doctus iesus in desertũ deceret: proponit q̃ plenus spũ sancto iesus voluntate loci certaminis quo aduersariũ sternat de victoria certus ingredit: Sic nos accepta in baptismo remissione: & spũ sancto illuminati: ptra insidias diaboli accingi: & locũ debemus deserere: vt quasi mãna deserti sola eterna clarũamus.

In deserto &c. Mystialiter in filio deserto q̃s est inter hierusalẽ & hiericho: vbi figuraliter diparat adam a diabolo victum fuisse.

Beda. Tria sunt q̃ ꝑficiũt ad vitam salutis. Sacrm baptismi: desertũ: iciunũ. Nemo enĩ coronabit' nisi legitime certauerit. Nemo ad certamen admittit' virtutis: nisi prius solutus a maculis: gratie celestis munere consecretur.

Diebus. xl. &c. Quadraginta diebus iciunauit legislator: & ꝓpheta vt iciunũ christi testimoniũ habeat a lege & ꝓphetis. Hoc numero significat eruntus huius seculi in his qui vocãt' ꝑ gratiã ad eum qui venit legem nõ soluere: sed adimplere. Decem sunt ꝓpter legis & quattuor partes mũdi: & quater decem fiũt quadraginta: & ꝑ gratiã dei: ad implenda' decalogi vocant' de quattuor partibus mũdi: Iciunat christus ante mortem carnis: quasi clamet: Aduertite a desiderijs seculi dum ecclie in agone. Comedite post resurrectionẽ: quasi dicat: esti nondũ habetis corpus imortale: spe imortalitatis tam pacientini: q̃ dum vitam nõstri capimus: & a vanitate seculi iciunare & refici debemus futuri promissione.

Quadraginta diebus: decẽ ad decalogũ: q̃ dcẽ & ꝓmiã diligere iubemur refert: Sed q̃ motu corporis q̃s de quattuor elemẽtis ꝓstat: charitas dei & ꝓximi violat': ad diluenda peccãta: xl. tempus ꝓnie fuerit.

Congruc queruit iciunũ in illa ãti ꝑ q̃ ꝓtigua est pacifi dulcedo: q̃ ea

Nicolaus

quia medius inter sale & arphaxat: vt ꝑ Beda. c. Septuaginta aũt interpres ponũt ibi chaynã medii: Et ad ꝓcidũ huiꝰ ꝓbi dici q̃ iste chaynã fuit ꝑ sale legalis filius adoptiuus: arphaxat vo ꝑ nãlis ipsi' & vterq; ꝑ hic ponit' & maxime q̃ Lucas in describendo sequit' traditionẽ. Ire. q̃ suo tpe erat valde auctica. a Qui fuit dei. nõ ꝑ generationẽ sicut alĩ: ꝑ formationẽ de limo terre & infusionẽ alc: vt dr̃ Beda. c. IIII.

b Esus aũt. Descripta ꝓdicatõe pr̃cursor̃, hic ꝓxime describit ꝓdicatio saluatoris: & primo describit eius ꝓdicatio ꝑ modũ amoris mi racula facẽdo & beficia ꝓferendo. Secõ ꝑ vtã nimoris terroꝛẽ futuri iudicij incutiendo ca. iii. Ad hoc circa primũ describitur primo ꝓdicatio saluatoris ꝑ scripturã ueteres. Secõ ꝑ hoc ꝑ multitudẽ discipulor̃. ix. ca. Circa primũ ꝑmittit' christi ꝓdicatio. Secõ ex hoc ꝑ signũ aliquor̃ querũtes. ca. seq. Primũ adhuc in deserto q̃ primo describit' ieiunij ꝓdicatio. Secõ exercitio ꝓdicationis: ibi Et regressus est iesus. Ideo ca dispositio ꝓdicationis & maceratio carnis ꝑ iciunũ p q̃s carnis incitamẽta reprimũtur & q̃ dicit ꝑ Paulum. i. ad Corint. ix. Castigo corpus meũ & in seruitutẽ redigo ne forte cũ alijs ꝓdicauerim ipse reprobus efficiar: & sctõ seruet obsonio in loco solitudinis vbi diuina sapia hauriũt & postea ꝑ ꝓdicationẽ effundit. vñ Paulus ante' mittaret ad ꝓdicandũ in oloꝛe fuit illustrat' sm q̃ hĩ Act. ip

significat & vita laboriosa: aut opus & studiũ aut iciunũ a multis omissa.

Beda. Nihil ignorat diabolo occulto tentandi nõ solacia. Sm illud: Filij accedens ad seruitutẽ dei prepa. ani. tu. ad tẽ. Quia quo magis diabolus sibi rebellare ꝓspicit: tanto amplius exprobrare pr̃sidet.

Et ieiunit. Beda. Nõ est in ꝓpũ de moyse vel helya q̃ post ieiunia decem & octo dies: & quadraginta dies: & quadraginta noctes: & ideo facti sunt ut ad ipsorum exemplũ ꝓpheta ante aduentũ domini ieiunando paterna hereditate fruerent: q̃ multa celestia signa videre in eo. & sic vt ꝑ bibliã dei filius: ꝑ ieiunia & ꝓphetas ꝑ hic dr̃: sic ideo facti sunt: ut

nerio me ipse ore audiet: q ipse magis adorare est deteri dñm q deū sal-
Et illi ipsi ley. Be. Dare fama pl erat q̄ ioh nō debet. Scalia q̄
erit potius mirū videri. Iuuenit ē p abundātē scriptē timiet: q̄ grec
dicit potius mirari videri. Pueros. Be. Ipsi ē p abundātē scriptē timiet: q̄ grec
dicit potius mirari videri. Pueros. Be. Ipsi ē p abundātē scriptē timiet: q̄ grec
Et dixit. Nec indigni videri dñm ab illo deberi qui crucifigitur a
membris dñi.

Supra pau. c. Be. Ita
hoc e. Scriptū ē enī scīt
re ē. Et occidentib⁹ q̄ cōsig
bona v alia impetrari de
dumodo ipse scripturē ve
lent contra carnē.

Supra p. c. Ita est in
telligi: vt dñs putat vesti
gijs ad altiora ascendere
similitudē vitiorū ostēdat
ostēdat: gula: vana gloria notāt. Cum tentat dñs scriptūrā cōpleri
in se: ostēdit se filiū dei. Si filius dei. In ob
bat tentatōr⁹ ē. Agebat
intelligat si filiꝰ dei ē. Si
christus sic ē filiꝰ dei: ex
vt ambigendi relinquat.

Mitte te de. Dul
cia nec amaritia vi
cit: timet vana gla illa re
te illi vel ipsa victoria fac
tantia valeat deiecere.

Mitte. Be. Vor ei cō
tenit q̄ dñs scripturē tota
git: In q̄ infirmus offēdit
q̄ nulli posset nocere: nisi
dus ille ē deceptū miserit.

Scriptum est. Quia scripturæ exēplū sēper valet: scripturæ vincl
exhibita. Nec aūt diabolus per hoc exēplū testimonia scripturæ: nō vt do
cent: sed vt fallāt. Angelis suis. Beda. Hoc ppheta non de christo
est: sed de sancto viro. Nec enī ē de christo dict: illud enī q̄s sequit debuit
rat memīnisse. Step aplōz ē baptiz est ambulabis sup. leonē ⁊ draconē.
Sed de angelor⁹ auxilio quasi ad infirmū loquit: de qua psalmōe quasi
ingressurus erat. Nō tentabis. Be. Suggerebat enī quasi bñ vt
ligens aliquo explorare: q̄ dum apud deū valeret. Sed primū ad sānā do
cēndū: q̄s habet q̄d facias bō: nō tentare deū. Dū precipit. Si vos precini
fuerint in ciuitate vna fugite in aliā. Qui ēo deicit bñdicta. pusillitas: si hō
ic tenī diuine cōmitte potentiæ ē vitanda tentatio. Nunc aūt petrat
christus aliter descendere de templo q̄ per sacramēta se precipitare.

Quid goliam trifoui lapidibus de torrente prostrauit: christus diabolū
tribus testimonijs de lege. Notandū q̄ exēplis de vetere cōmēto
ēis protulerit vt secunde legis sacramēta confirmet.

Et cōsumata. Be. Tribus tentationibus victis oēm tentationē ui
cit: ostēdit: q̄ in his olim victor exigo venit: q̄ ol q̄s in mūdo ēt: cupi
scentia carnis ē: ⁊ concupiscentia oculor⁹ superbia vitæ. q̄ aliis nolbus: carn
ositas: gula: vana gloria notāt. Cum tentat hō cupiditatis carnis: de
cat: nisi in solo pane viuit hō: sed in oī verbo dei. Cū tentat auaricia qui
spū scrutat: simul actor⁹ notat: deū adorēt: p solio eterno illi seruiat. Cū
tentat vana gloria: q̄ cū de pēdentibus victorijs solet crescere: nō tenet
dūs: q̄s facit q̄ de suis virtutibus psumit quasi amplius peccare nō possit.

Nota diabolū in his victiis quibus victi adam: Quē de gula tenta-

Nicolaus

dacij: vt habet Joan. viii. Non enī potestatē habet sup creaturas ad libi
tum sublisi solū nutum deus permittit sīn occultū iudiciū sibi ad exercitiū
patientie electoz: sicut dicta est ei potestas affligendi Iob in vxtatione bo
nor⁹ suor⁹ ⁊ in monte pcelso ⁊ in infirmitate sui corporis: vt habet Job. j.
a Et cōsummata oi tentatione diabolus recessit ab illo: tamq̄s victus.
b Usq̄ ad tempus. ex appropinquante tpe passionis fuit dranit ei placi
tum⁹ p principes sacerdot. c Et regressus est iesus. Descripta idonei
tate predicatoris hic ostat: deinde exercitio predicationis: ⁊ primo q̄tum ad
eius doctrinā. secundo q̄tum ad doctrine confirmationē: ibi: Et in synago
ga erat homo habens demonīū. Prima in duas: q̄ primo describit do
ctrinā in galilea generaliter. secūdo in ciuitate sua nazareth spāliter: ibi: Et
venit in nazareth. Circa primū dicit: Et regressus est iesus. i. a deserto q̄s
tentator ē post baptismū vt docet populū. d In virtute spiritus. i.
in virtute sancti ⁊ miracula faciendi: de quo spiritu dicit. iiii. Reg. ii. ca.
Spiritus heliæ requiescit super heliseum q̄s diuisit aquas miraculose: ve
rūtamen virtus faciendi miracula non erat in heliseo sed in deo qui facie
bat miracula ad preces heliseī: sic ita virtus erat in christo cum sit deus ⁊
homo. e In galilæam. ibi est primo predicasse vt implet⁹ ppheta
Esa. ix. Primo tempore alleuiatum est terra zabulon ⁊ terra neptalim ⁊c.
vt habetur Matth. iii. f Et magnificabat ab omnibus. propter
excellentiam doctrine ⁊ miraculi. g Et venit nazareth. Hic consequen
ter describitur eius doctrina in nazareth: dicitur hic: circa q̄s eius doctri
na ⁊ primus secundo contra eius emulatio exhibetur ibi: Et dicebant: nō

tui: dum de ligno vento gutture rōgantī. Be. Vna gloria deū dūit: Et vi
ta sicut dū. Be. anarcia: dum dūit: Dabitis bona ⁊ malum.

Nota diabolū nō esse punitē in malicia: sed cadere vere vir⁹ aūt non
desinq̄ inuidere: ēt homīdat tentare ⁊ frequentius ⁊ impudentius.

Et fama exijt. Non ob a plentibus ppter visa mirācula bonorat⁹
sed apud absentes fama
vulgabatur.

Be. Nec q̄s potest ca
que p oēm̄ sunt exponi
da: post tentatiōis obstacu
la facta: sed post aliquot a
visu miracula vel audita
vel in galilea patrata: q̄
apud iohē legunt⁹ pmo
adiuncta facta.

Docebat ⁊ c. Ipse est
miracula ecce sapia q̄ vo
cat⁹ doctrina p miracu
la predentia magnificat.

Et intrauit ⁊ c. In
trauit christus die sabbati in synagogā: vt surrexit legere. Et

q̄ ab illis qui christi aduentum desiderauerāt cētū ipse
adoratus manifestis indicijs relinquerent.

tradit⁹ est illi liber prophete esa
ie. Et vt reuoluit librū: inuēnit
locū vbi scriptū erat: Spiritus
domini super me eō q̄ vnxit me:
ad euāgelizare pauperib⁹ misit me
sanare cōtritos corde: prædicare

Esa. lxi.

captiuis remissionē: ⁊ cēcis vi
sum: dimittere ꝓfractos i remissi
onē: prædicare annum domini
acceptum ⁊ diem retributionis.
Et cūm plicuisset librū reddidit
ministro ⁊ sedit. Et omnū in sy
nagoga oculi erāt intendentes in
eū. Cepit aūt dicē ad illos: Quia
hodie ipleta ē hec scriptura i au
ribus vestris. Et ōēs illi testio
nium dabāt ⁊ mirabantur i ver
bis gratie q̄ procedebant de ore
eius. Et dicebāt. Nonne hic est
filiꝰ ioseph? Et ait illis: Utiq̄s di
cētis mihi hanc similitudinem.

Medice cura teipsū. Quanta
audiuim⁹ facta in caphar naum: fac ⁊ hic i patria tua. Et ait: Amen dico vobis: q̄ nemo pro
pheta acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis: multe
vidue erant in diēb⁹ helie in isra
el quando clausum est celum an
nis tribus ⁊ mēsibus sex: cum fa
cta esset fames magna in omni
terra. Et ad nullā illaz missus ē
helias: nisi i sarepta sidōie ad mu
lierem viduam. Et multi leprosi
erant in israel sub heliseo ꝓphe
ta: ⁊ nemo eoruz mundatus est:
nisi nāaman syrus. Et repleti sūt
omnes i synagoga ira hec audiē
tes. Et surrexerunt: ⁊ eiecerunt

Nicolaus

missionē. i. datē in limbo ad ꝙ deducēdos eos inde eriuit. a Et c. vi
sum. i. gētilib⁹ erecta ꝙ erāt vera dei cognitōe. Sīn q̄ dixit Symeō ca.
ii. de ꝙo: Luce ad reuelatōez gētiū ⁊c. b Dimitte ꝓtra. ⁊c. a pondere
legis relaxādo. de q̄ vt Act. xv. Cur tentat ꝙponere iugū sup cervices dis
cipulor: qđ neq̄ nos neq̄ ꝑres nr̄i portare potuim⁹. c Predicare an.
no. acc. tēe ē lex ꝓphētis ꝙ ē ꝓpiciat⁹ ēt bñ ano gener soluta gratia
ꝑmi pcī. d Et die retributionis. i. die iudicii: in q̄ vnicuiq; retribuet ꝛ̄ opa
sua. e Et cū ꝑsi. ii. Hoc fecit ad ostēdēdū q̄ libri sacre scripture sūt recte
recteq; tractandi: vbi q̄ iudei hāc reuerētiā faciūt libris veteris testi q̄ nullo
mō scdm̄ eā sūt illoz: sed illo ita aūt ē illi sūt positi. cēd ps q̄ illi ꝑsiani sūt
valde reprehēdēdi q̄ nō solū librōz veteris testi sī etiā nouī: etiā sacra euāge
lia ita irreuēter tractāt ⁊ irreuēnter⁹ q̄s libroz gētiū vānator⁹. Alīq; etiā
theologi vita eoz ēt maiori dolore q̄ cortices ꝙtrāhe allegāt in sermōib⁹
suis ⁊ in scholis q̄ vicia ꝑsi ⁊ aplōz. f Et sedit. vt exponeret mature
qđ sibi dō legerat reuerēter ⁊ deuote. g Et oculi in synago. eoz erāt intē.
ti eū. q̄ in facie ei⁹ quasi fulgor vltre gre reluceret q̄ alios intuētū attra
hebat. h Cepit aūt dicere ad illos: q̄ hodie implet⁹ est ꝛ̄ scripturar⁹. i
ꝛ̄s in ipso: vt ps q̄ dicit. i Et obstupescebāt illi dabāt. videlz q̄ illa
scriptura in eo erat implet⁹. k Et mirabāt in verbis gre. id est gratiosis.
l Et dicebāt. Hic ꝑtes describit emulatio cōtra eū: Et ita est illi de na
areth sēm̄ recipiēt ꝛ̄bā ei⁹ reuerēter ⁊ gratiose. vt dicūt ē. tñ postea mo
ti sunt cōtra eū ex inuidia ꝓpter quā ꝑtrāhit: quia hoc
ēcūt nobiles. vt. ii. dicūt est. ca. ii. tñ ex hīc pauperes vili dicebant ꝙpterea:

dus est quēlibet ꝙ a tālo ꝓpheta vilipend. Et sicut multis leprosis existēt⁹ sol⁹ naaman syr⁹ q̄ occulte dñus ē curat⁹ sic vnus mō q̄ me ex se
uidia ipsorū fugere nūerē dñus ꝓtestat: nō ē mee ꝙpositū: vel inuidie.

In capharnaum. In q̄ bñ ei⁹ ēt operat⁹. Ibi enī sūt facibus illis q̄
sīn ei⁹ operib⁹ inuē videbāt gratie ꝑtalitat⁹ ⁊ connectebant ad dñm. Et ideo
aperiebat. reuelabat⁹ ei⁹ diuina mysteria et claudebat
ur eis famen erant: vel
la erat cognoscibile pub
litatis vbertas.

Et dixit. Be. Videns
ad quā bñficia mittē. gē
tium figurat exēplum: q̄ a
suo ēdītore ꝓpter ꝓbi
tū ꝑpm recte fidei. reiecti
sunt quasi ꝓpter filium
egena filge mittebat. Et
ideo Scribarū fide obstp
humilitate fructu accē
dūt: que bñ in sarepta fi
dentes fructū ēt. Sidō
nia est vrbis inutilis. Sarepta secundū vī an
gustia panis interpret. Multe vidue erant in diebus helie. Nec enī ē de christo scriptū: quē inutili vesti
mento vestiā. i. luctū ⁊ ne
gotio secūli subtrahentem
dicit carnalitū cupiditatē:
panis: spūalis angustias
ac penitudinē: donec be
lyas. i. ꝓphetiarum sermo
mittat ad eā: qui i iudea
fame periclitabat: et nulla
alti tamen. id est: celestis
scripturarū intelligentia
ꝓ perfidia indigē. Be
nite ergo ꝓphetiam fmo
ad ecclesiā: vt recipt⁹ pa
nis fiat ⁊ refleret eoslā ereditatē. Vbi per panis spūalis erat in angustia
sibi farina ⁊ oleum ex ꝓphetico benedictione. id est: fructus ⁊ hylaritas
charitatis: vel gratia dominici corporis: vinctio christiane indulgentie: nec
bi celestis munere fecundat: ⁊ hanc⁹ hoc munere apud ecclesiā non defi
ciunt. Duo mulier mysticū panē faciūt duo ligna colligētis quo figuraz
crucis capiunt: in qua nobis vite eterne paparat⁹ panis.

Naaman syrus. Beda. Naaman qui decem interpretatur: popu
lum significat nationum. olim ꝑfidie sordarumq; lepra maculatum: sed ta
men ad fontem baptismi ab omni mentis ⁊ corporis foditate purgandum qui ca
pit consilium pudic. id est: superne inspirationis gratia quam nullus fer
uare non valentibus rapuere gentiles: commendat: Septies Iordanis labe
tur: quia illud baptisma salutat quod septiformi spiritu regenerat. Un
de caro eius post lauacrum sicut pueri apparuit: quia mater gratia cum
nis in vnam parit infantiam. Qui factus est vt puer. id est: ad vite vetus ho
minis consummatio ēt christus. de quo dicitur: Puer natus est nobis: ⁊ fi
lius datus est nobis. Per unctionem sancte vnctionis sacrum tribuit dicitur: q̄ oper
tet baptizatos dominici corporis participationi confirmari.

Et eiecerunt. Be. q̄ dominus de ciu ꝙpatriot: hoc ipse de se
verum esse facto ostenderunt: q̄ ciuitate extra ciuitatem nec salutis merito
qui salutatorem pellunt de suis finibus.

De Ira

m Nunc hic est filiꝰ ioseph. vt ps xlv. anb. viii. E. ⁊ xlvi. vi. Q. ꝓ
pter q̄s pauca miracula fecit ibi q̄ erat indigni. vt dñt ob: Unde ⁊ cet⁹ in
uidia inflāt. ꝓcūt q̄ miracula eius audīt esse falsa. ⁊ hoc est q̄s subdit:
n Utiq; dicetis mihi hic illi mali. i. odientes a illi⁹ dulcedine flagrātem.
o Medice cura teipsū. sicut enī medicus vr⁹ hīs ⁊ languētes sepīs curat
⁊ alios ad se ꝓtinētes q̄ extraneos ita dicēbāt ei: si tu sacrosc vera miracu
la ciu⁹ facere es cū inter ꝓphetas meos ⁊ in ciuitate tua q̄ ibi extraneos.
Sed ipe eloquenter respondit q̄ nō dissimilitudē inter eos facte miracu
la ex impietia vel infirmate aligna: sed ex cetu malicie: ⁊ ad hoc inducit ex
empla scripture exempla. cum subdit: p In veritate dico vobis. Multe
vidue erant in diebus helie in israel quādo clausi est celum anbus tribus
helie vt habet. iii. Reg. xvii. vbi ita hystoria diffuse tractat quē hic breui
ter ponit. q Et ad nullā illarum missus est helias. quia non erant ita
deuote sicut illa mulier gentilis sarepteua. ⁊ q̄ helias per sectionē patie
batur in terra israel quē nebuthet filii elk grata. r Et multi leprosi erāt
in israel: ⁊ nemo illoz mundat⁹ est. ꝓter ceq̄ ingratitudinē ergo vel: quia
regnū israel declinauerat ad idolatriā colendo vitulos aureos quos fece
rat hieroboam. s Nisi naaman syrus. cuius hystoria ponitur. iiii. Reg.
v. vbi dicitur bonitas ei⁹ aute cū amos. ēt dicitur: Per illum enim de
dit deus salutem syrie: ⁊ post cū ꝓpheta benedicitur. id est: fructus ⁊ hylaritas
deo ⁊ hōīb⁹ est habenti ibidem. t Et replti sunt omnes in synagoga
tra. quia ꝓponebat eis gentiles quos abominabant sicut canes. v Et
eiecerunt illū ꝙ ciuitate. tāq̄ vīcia mente vt illū interficerēt. vt ps xlvi.

Luce

O dixerūt ꝙ. Dc. Petrum iudei vt ipsū diabolo magistro. Ut sic ꝑ eū ad⁹ria ꝓ incredulitate facto mirere cōsilium. Sed illorum mirac̄la fuerūt vel ꝓpter nouitatē vel ꝓpter hora ꝓfectionis: dicit ut hoc ꝗ⁹ mea fec̄ rūt. Capiatur a populo ꝙ timetur: vocabulumq; a populo non timetur ꝫ

illum extra ciuitatē. Et duxerūt illum vsq; ad superciliū mōtis supra quem ciuitas illoꝝ erat edificata: vt precipitarent eum. Ipse autē transiēs ꝑ medium illoꝝ ibat. Et descēdit i capharnaū ciuitatem galilee ibiq; docebat illos sabbatis. Et stupebāt i doctrina ei⁹: quia i potestate erat sermo ipsius. Et i synagoga erat homo habēs demonium immundū. Et exclamauit voce magna dicēs: Sine⁊ quid nobis ⁊ tibi iesu nazarene? Venisti perdere nos. Scio te ꝙ sis sanctus dei. Et increpauit illum iesus dicēs: Obmutesce⁊ exi ab illo. Et cū proiecisset illū demonium in me dium: exiit ab illo nihilq; eū nocuit. Et factū est pauor in omnibus⁊ colloquebātur ad inuicē dicentes: Quod est hoc verbum quia i potestate ⁊ virtute imperat immundis spiritibus ⁊ exeunt? Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. Surgens autem iesus de synagoga introiuit in domū simōis. Socrus autem simonis tenebatur magnis febrib⁹⁹: ⁊ rogauerūt illum ꝓ ea. Et stans super illam imperauit febri⁊ dimisit illā. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum sol autem occidisset omnes qui habebāt infirmos varijs lāguoribus ducebāt illos ad eū. At ille singulis manus ponēs curabat eos. Exibāt autē demonia a multis: clamātia ⁊ dicētia: quia tu es filius dei. Et increpās non sinebat ea loq: quia sciebāt ipsum esse christum. Facta autem die egressus ibat in desertū locū ⁊ turbe requirebant eum: ⁊ venerūt vsq; ad ipsum: ⁊ detinebant illū ne discederet ab eis. Quibus ille ait: Quia ⁊ aliis ciuitatibus oportet me euāgelizare regnum dei: ꝙ ideo missus sū. Et erat prc

Scio te quis sis. Ꝓ. Prohibet ꝓnūciare christū. Sed nūc obtulit ipse testiū. Ab aliis tacebat. Solutio per opa. i. modū operationis. Alij dubitabant: Iā nolle vita christi. ⁊c. Ipse vocabatur duo. ⁊c.

Obmutu. Dc. Qui per linguā serpentinā primo introiuit mea in mēbra: per linguā serpentina cōfutat⁹ ne via⁹ veri⁹ a ꝓpiet. Statim femina que prima seducta est a carne. hic cōpositōr febrel⁹ curat. Letio vir qui bonā cōfugio auditat a lepra curatur.

Et cū proie. Dc. Cui dño permittitur a demone in medio ꝓfici: vt virt⁹ patefacta plures ad salutem inuitet.

Beda. Marc⁹ ait: Et discipulo cum spiritus immūdus: ⁊ ecclām̄ato voce magna exiit ab eo. Et hoc est qđ iuctas ait: Et cū proiecisset eū in medio. Sz nihil nocuit illa tactātia: nec eū debilitauit: sicut solēt exire demones quādā mēbris amputatis vel cautio. Unde etiam ꝑ tam integra restauratione etiam non credentes admirant.

Beda. Mc aliter. Homo a demonio liberatur: cū anim⁹ ab immūda cogitatione purgatur femina a febrib⁹ curatur cuius caro a cōcupiscentie feruore refrenatur.

In virtute. Nouit homines qui in ebo vel demonia cicidunt: ꝙ ꝓpria potestate virtutes operatur.

In domū symonis ⁊c. Domus petri: circūcisio est eius apostolatus cōmissa. Socrus est synagoga: que quodam modo mater est ecclesie petro cōmisse. Hec febricitat: quia inuidie estibus labeabat per sequetes ecclesiā. Sed iesus stans super eā sanat: quia vbi timor dei incipit esse: talis estuatio solet recedere.

Et rogauerūt. Beda. Modo saluator rogatus: modo nō rogatus curat: ostendēs se cōtra vitiatum quodq; passionem⁊ peccib⁹ fidelium semper annuere: ⁊ ea nōnunq; que ipsi non in se intelligunt: vel intelligenda dare: vel ꝑ potentibus etiam nō intellecta dimittere: vt delicta quis intelligit: ab occultis mēa m. nū. domine.

Stans⁊. Beda. Naturale est febricitantib⁹ incipiente sanitate lassescere: ⁊ molestiam egritudinis sentire. Sed sanitas que domini datur in ꝑpetuū: tota simul redit: ⁊ etiā eo robore firmat vt suis adiutoribus cōtinus ministrare sufficiat ⁊ sancta legis tropologie membra que seruiebant immundicie: seruiant iustitie.

Cum autem sol occi. Beda. Solis occubitū: ꝑ passio christi: ꝙ⁹ plures sanauit demoniacos ꝗ⁹ antea uiuens in carne ꝗ⁹ totos sanauerat: quia in carne viuens paucos iudeoꝝ: docuit post resurrectionē gētib⁹ apparuit.

Tu es filius dei. Beda. Cum iniusto fatigatum, diabolus videret: verum hominē intellexit: sed qua tentando nō ꝓualuit vtrum etiam dei filius esse dubitabat. Nunc ergo ꝑ signorum potentiaꝫ tā certus effectus: filius dei arbitrabatur. Non ergo cum ideo crucifigit: vt filium dei ignoret: sed quia eius morte se damnandū non ꝓnidet. Hoc enim mysterium a seculo est absconditum: quia si cognouissent dñm glorie nūq; crucifixissent.

Et increpans non. Beda. Ideo prohibet loqui: ne dum aliquis audit vera predicantem sequatur errantem. Ꝓpterea enim magister veritas falsa permittit: vt specie veritatis testimonium fraudis obtegat.

Facta autem die. Mystice. Ad antiquata iuce cluuiationis: a credentium turmis requiritur: ⁊ in gentium deserto inuentus: ne abeat restinctus.

Delyra

In synagoga ⁊c. Nec ꝓter deserit⁹ doctrine christi confirmatio ꝑ miracula ꝓbat. sic cui tria ꝗ⁹ cognitio fuerit nūq facultati intellect⁹ ꝓfirmat⁹ est vera ꝓ rationē ad prima ꝓncipia: sic virtus illoꝝ ꝗ⁹ miracula nullem facultatem intellect⁹ de qb⁹ erat doctrina ꝓfirmat ꝑ operationē miraculoꝝ ꝗ⁹ solo deo ꝓt fieri. ⁊ ideo cū inducit ad confirmationē alicui⁹ doctrine obtinet vera cū de⁹ testis cē nō ꝓsit alicui⁹ falsitat. Istē ad ꝫ inducit ꝫ duo miracula in ꝓpli. Primū cē de demoniaco curato. Secundū de socru petri a febrib⁹ curata. ibi: Stans⁊ abt de synagoga. ritio mira ponūt in generali. ibi: Cū aut sol occubuisset etc. ꝙ habebāt infirmos⁊. Et ꝑ sua tū tari gaū vsq; ad

Actū est a sit. Nec ꝓpter nec loco turba a studio c. V. Grandi cohibet: vesper incumbit: ⁊ tamē fugit: stagnū occupat ⁊ turba viget: ⁊ ideo ascendit in nauim petri.

Secessu stagnū. Dc. stagnū dñm lacus designat. Dñs ait ꝫ nō in stagno qđ tam nō in carne passibili: ⁊ sic stagnū ꝙ in ea carne in qua passus est stabilitate ꝑpetue quietis adit.

Genezareth. a ꝓpietate loci dñi generis aut a quo ꝑ dñm ꝙ⁹ aquis de se auram emisit.

Videt duas naues. Dc. Duc nauis: ecclesia ⁊ ꝓpaucis aquis videt: qz in vtroq; ꝑplo nauis ꝙ dñs ⁊ ꝓ⁹ ecclesia ad future vite tranquillitatē: quasi ad litus misericordie vocando prouhit.

Piscatores. Doctores ecclie christi⁹ fidei cōfitebant⁊ de ꝑfidia ad fidē ꝑducti sunt: ⁊ ecclesiā ꝗ⁹ intrat pisces ingerit.

Lauabant rhetia. Lotio rhetia ꝓficit ꝙ interrupto ꝑdicandi officio qđ aliter docuit: ipse impiere satagit.

Que erat sy. Nauis symonis: ymitina ecclesia circūcisionis: de cui⁹ nucleo docet ꝙ⁹ vsq; hodie. Que duę vna: qz multitudinis credentiū: erat cor vnū ⁊ alia vna.

Nec nauis apud mare dñs stat: in q̄ antea discipuli ecclesiā ꝙ⁹ ꝑfidelibus discipulis ꝑ adhuc dormit: qñ pau⁹ fluctu meriti firm⁹ alienis turbat qñ iudas ꝓditor adhuc est infirm⁹. Lucas dicit: piscib⁹ replari: qz ad finez ecclesie respicit: vbi fructus exuberat: vbi perfectio in fide christi⁹ vigilat: vbi perfidia prodentis cessat: vbi perfecta dilectio.

Rogauit eū. Beda. Ꝙ ꝓmo rogat nauim a terra reduci pusillum: significat vel tēperate vtendū verbo ad turbas vt necessaria eis ꝓcipiāt nec a terrenis in ꝓfunda sacramēt⁹ recedant: vt ea penitus non intelligant. Vel pa⁹ in ꝓmio regionis⁹ gentib⁹ ꝓdicādus. Sed dum vt petro: duc in altū ad remotiora gentes quib⁹ ꝓfica predicatū est pertinet.

Duc in altū ⁊c. Ambro. Et si alios imperatur vt laxent rhetia: soli petro dicit: Duc in altū. i. in ꝓfundā disputationē: vt qñ de carne xpi generāde disserit: que nō visu: sz sola fide attingit: vel qñ de scrutatione rationis: vel de spū sancto ꝓfundius⁹ donis in ecclesia⁹ ecclesia⁹ armat.

Laxate rhetia. Beda. Rhetia sunt xpi cōpraisēs: ⁊ quasi quidaꝫ etoniis sinus ⁊ disputationū recessus: q quoq; capiuntur nō animātur. Unde⁊ rhetia quasi rectinētia sunt vocata: que capcos nō perimūt: sed reseruant.

In verbo aūt tuo. Dc. Nisi in xpo qđ laxata fuerint instrumenta dñi ꝓputationū: frustra ꝑdicator vocis suc iaculū mittit. Quia fides ꝓpter non in sapiēta xpi cōponit: sed diuine vocationis munere ꝓuenit. O vacua ꝓsumptiosa humilitas fructuosa. Qui nihil ante ceperant: magnam in

Nicolaus

vsq; ad finem ca. et dicit⁹ Marci. i. D. ⁊. E. vbi ita posita sunt codd. coll

a ne quo hic⁹ exposita.

c V.

f Actū est ait. Descripta ꝑdicatione christi et eius cōfirmatione: hic obstenditur deceptrix cōuersio aliquoꝝ ad ipsum, ⁊ primo de forbit⁹ eoꝝ vocatio ad discipulatū ipsi. Scdo eoꝝ ꝓmotio ad apostolat⁹. seq. ca. D. ibi: Factū ē aūt in vicib⁹ illis. Posita in duas. q. ꝓmo describit vocatio petri cū aliis adhuc sibi. Scdo vocatio matthei. ibi: Et post hec exiit ⁊ vidit telon publicanū. Circa ꝓmū ꝓmo describit discipulorū vocatio seu obsequio. Scdo ꝓcessoꝝ cōfirmatio. ibi: Et factū ē cū eet in vna ciuitatū. Circa ꝓmū ꝓmo ꝓ sic: Factū ē aūt cū turba irruerēt i eū: ꝑ nimia deuotiōe audiendi ipsū. b Et ipse sta. s. ꝓpe genezareth: lac⁹ magn⁹ est p qđ trāsit iordanis fluuiꝰ. ⁊ qz ibi crescebāt aq in latitudine magna: aliqñ vocat stagnū aliqñ lacū: ⁊ aliqñ mare. Non modū loquēdi hebraicū. q. olo comprehenso magna aq̄ vocāt mare. Non illud Beda. i. Cōpraisēs aq̄ appella tāt maria. c Piscatores aūt dcit. ⁊ laxa. rhetia. Innuēdo imdiscipulos vt rhetia plicārēt: qz nullos ꝑtico capcrāt: vt ꝓ⁹ ex sequētib⁹. d Ascēdēs aūt i vnā nauī. vt ꝓpi plenā declinaret: ⁊ de nauī ꝓpin sedentē i litus paululū reduceret. e Duc in altū. i. ad locū alq̄ magis ꝓfūdū q̄ ē pauciōr⁹ ad ꝑcādū. f Preceptor: ꝓ to. no. la. nihil cepim⁹. Quia vel ligētia magna adiuuāmur. g In ver. aūt tuo laxa. rhetia. Ꝙ dño inuit

verbo condendam multitudinē. Rumpēbat⁹ ꝓ multitudine ꝑcātū. q modo cum dicitur tot reposuit. Intrant qui ipsam ecclesiam hereditate tēdant. Rumpitur rhetia: sic nō laborat ꝑfectio quia nemo⁹ sine scandalo. Rumpebatur. In ecclesia circūcisionis rumpit⁹ rhetia: q nō tot in fide ac indole: quot apti bili ad vitā eterni⁹ diuinat. Illa ergo nauis id est ecclesia de ꝑfidis⁹ exibit⁹ cui dicitur ad iaciendū rete. Et cū hoc fecissent: ꝙ⁹ ꝓpter multitudinē copio

f ꝑfices hunc qui tenus aliqua euangelium

f mosa. rumpitur qui plurimus ꝓsequi. non⁹ non habuit.

runt piscium multitudinē copiosā. Rumpebatur aūt rethe eoꝝ. ⁊ annuerunt sociis qui erant in alia naui: vt venīrēt ⁊ adiuuarēt eos. Et venerūt ⁊ impleuerūt ambas naues: ita vt mergerent. Quod cū videret simon petrus procidit ad genua iesu dicens: Exi à me domine: quia homo peccator sum. Stupor enim circūdederat eum ⁊ omnes qui cū illo erant in captura piscium quam ꝓ circūdederat in hamo

ceperant. Similiter aūt iacobum ⁊ ioannē filios zebedei: qui erāt socij simonis. Et ait ad simonem iesus: Nōli timere. Ex hoc iam homines eris capiens. Et subdū

f qui adhuc habent voluntatem redeundi.

ctis ad terram nauibus: relictis omnibus secuti sunt eū. Et factū est cum esset in vna ciuitatū. Et ecce vir plenus lepra: ⁊ videns ie

sum cadens in faciem rogauit eum dicens: Domine si vis potes me mundare. Et extendens manum tetigit eum dicens: Volo mundare. Et confestim lepra abiit ab eo. Et ipse precepit illi vt nemini dicat: sed ait: Vade ostende te sacerdoti: et offer pro emundatione tua sicut precepit moyses in testimonium illis. Perambulabat autem magis sermo de illo: et conueniebant turbe multe vt audirent et curarentur ab infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factum est in vna dierum: et ipse sedebat docens: et erant pharisei sedentes et legis doctores qui venerant ex omni castello galilee et iudee et hierusalem: et virtus domini erat ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lectulo hominem qui erat paraliticus: et quesiebant eum inferre et ponere ante eum. Et non inuenientes qua parte illum inferrent pre turba: ascenderunt super tectum et per tegulas demiserunt eum cum lectulo in medium ante ihesum. Quorum fidem videns dixit homini: Homo remittuntur tibi peccata tua. Et cepe

Nicolaus

ꝙ⁹ ꝓpter multitudinē copiosā. Rumpebatur aūt rethe eoꝝ. ⁊ annuerunt sociis qui erant in alia naui: vt venīrēt ⁊ adiuuarēt eos. Et venerūt ⁊ impleuerūt ambas naues: ita vt mergerent. Quod cū videret simon petrus procidit ad genua iesu dicens: Exi à me domine: quia homo peccator sum. Stupor enim circūdederat eum ⁊ omnes qui cū illo erant in captura piscium quam ceperant. Similiter aūt iacobum ⁊ ioannē filios zebedei: qui erāt socij simonis. Et ait ad simonem iesus: Nōli timere. Ex hoc iam homines eris capiens. Et subdūctis ad terram nauibus: relictis omnibus secuti sunt eū. Et factū est cum esset in vna ciuitatū. Et ecce vir plenus lepra: ⁊ videns ie

Delyra

tum vbi mi. b Rāpebat⁹ id ibe. co. Erā ꝑs duplex miraculi: q nō solū ceperāt magnā multitudinē ꝑcīs supra modū solitū ⁊ ꝓtinuō q vtiq; hēbāt ꝑ ea ciuitas multitudo tenebat in rhete ruptio. id subdit: i Et cū vidēs ꝙ⁹ ꝓpi. ad ge. iesu. ꝓter fidē ⁊ miracula facta. d. k Et i a me tibi q⁹ hō ꝑcō: fū. reputabat cui⁊ ꝙ idigni ꝓpia ⁊ fide plene. l Stupor enī circū. cū. i. admiratio magn. ꝓpe facta ꝑ eū ꝙ⁹ ꝓpria. m Et ait ad si. ꝓpi. ꝑ solitū. n Nōli. ꝙ h. i. de ꝑce. o A cho. capiēs ꝑ una doctrinā trahēdo ad vitā beat. Ut dcit cui dei homo ꝑcatoꝝ cōpat: qz hic hom⁹ nō capit ꝑcē nisi ab eo q̄ capiat. sic⁊ dcit dei capti homes adhuc eruā nisi ꝙ⁹ ꝑ dei ꝓpiet. ꝓ. Et ibidu. ad ter. na. relic. o. c. ille cū. Cum⁹ petr⁹ ⁊ alij q erāt cū eo. Et ly idcirco ꝺ nō notat. ex hoc intelligit qđ iuste ꝑ q dic Aug. vt hī cōtēto xxx. ⁊ xxx. ⁊ c. reddit⁊ vñ alīq; q ab ꝙ⁹ ꝑ recessit ꝙ⁹ ꝑ ꝓpria: de qua vocabit⁹ loquit matthe⁹ ⁊ marc⁹. Alij vo dicūt q ista vocatio de q hic loquit⁹ lucas ꝺ eadē cū illa de q loquit⁹ matthe⁹ ⁊ marc⁹ quia vocati sunt simplicit⁊ ad sequendū christū: ⁊ hoc videt⁹ verū q⁹ hic dicit⁊ cito alq̄ secuti sunt eū: q modus loquēdi ꝙ⁹ nō ꝓcessit nisi ad ꝓfectionē christo totalē. Ité q⁹ hic dicit petro a christo. Et hoc tā ex tu bolco capitis t. de cetero vocabit⁹ ꝑcatōr⁹: ⁊ tam nō loquēdi vtunt matthe⁹ ⁊ marc⁹ q

ipsum dimitte mihi dic q hoc dixit? qp̃ est dimittere. Scies autem mihi post modū verbū in monte dixit. Hic primū q̃ dixit. Videbit aliquis dicere. Quo ergo ordine hoc dixit? Ego puto q̃ ordo sit. Postq̃ dixit. Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi. Et post. Ecce qui baptizat in spū sco. Et post. Ecce agnus dei. Et post. Vidi spm descendentē. Et post. Hic est filius dei. Et post. Ecce mater mea. Et post. Ecce mater tua. Et post. Ecce agnus dei. Et post. Ecce rex tuus. Et post. Ecce homo

peribũr. Sed vinum nouum in vtres nouos mittendum est: ⁊ vtraq; ꝑseruãt. Et nẽmo bibẽs vetꝰ nolit nouum. Dicit enim vetus melius est.

C. VI.

Factũ est aũt in sabbato secundo primo cũ transiret per sata: vellebant discipuli eius spicas: ⁊ manducabant confricantes manibꝰ. Quidam autem pharisęorũ dicebant illis: Quid facitis quod non licet in sabbatis? Et rñdens ihũs ad eos dixit: Nec hoc legistis quod fecit dauid cũ esuriret ipse ⁊ qui cũ eo erãt quomodo introiuit in domũ dei: ⁊ panes propositionis sumpsit ⁊ mãducauit: ⁊ dedit bis qui cũ eo erant quos non licebat manducare nisi tm sacerdotibus. Et dicebat illis: Quia dominus est filꝰ hominis etiam sabbati. Factum est autem

vtraq; ꝑseruãt. Et nẽmo bibẽs vetꝰ nolit nouum. Dicit enim vetus melius est.

C. VI.

Factũ est autem in sabbato secundo primo cũ transiret per sata: vellebant discipuli eius spicas: ⁊ manducabant confricantes manibꝰ. Quidam autem pharisęorũ dicebant illis: Quid facitis quod non licet in sabbatis? Et rñdens ihũs ad eos dixit: Nec hoc legistis quod fecit dauid cũ esuriret ipse ⁊ qui cũ eo erãt quomodo introiuit in domũ dei: ⁊ panes propositionis sumpsit ⁊ mãducauit: ⁊ dedit bis qui cũ eo erant quos non licebat manducare nisi tm sacerdotibus. Et dicebat illis:

Quia dominus est filꝰ hominis etiam sabbati. Factum est autem

Dauid cũ esu. vi. Be. Si dauid ⁊ abimelech erudiũt fames ⁊ famem hãtes ꝓfanabãt ꝓ[pha]nis ⁊ ꝓhibitis nõ reprehẽdit: cur ecclẽ in ꝓhibitis famem nõ ꝓbamus. Quęr. Quid q̃ cũ locus fugit a facie famis significat tẽ q cũ ecclia fũ late ꝓpagẽ mãh. Quid ceteri quos panco ꝓcratos mãducat: ⁊ dat illis q̃ cũ illo sũt: figuralis sacerdotalẽ cibũ ad vtũ tribuendi ꝓfundi: sine q̃ cibo fidei q̃ sacerdotes vnctꝰ ipsũq; vt ꝓpitios offerant.

Factũ est aũt in sabbato secundo primo cũ transiret per sata: vellebant discipuli eius spicas: ⁊ manducabant confricantes manibꝰ. Quidam aũt pharisęorũ dicebant illis: Quid facitis quod

sinagogas ⁊ docebat. Et erat ibi hõ ⁊ manꝰ eius dextera erat arida. Observabãt aũt scribe ⁊ pharisei si sabbato curaret: vt inuenirent vnde accusarẽt illũ. Ipse

Intrauit in domũ. Magna beneficia tanta gra. ꝓpterea meat ꝓficiscendi dicitur hospitium animus sacerdos. Et sic nos debem⁹ aliena pcula in nos trãsferre. Sic ⁊ dauid hospitio miles nec ꝓ pculo mortis veri ecclesiæ sacerdotes.

Hõ ⁊ ma. Be. Mystice. Hõ ẽ ihesus gens non fuit in ecclesiastes bonis opis arcẽtꝰ ꝓ malis in hmo parte ad libertatem ꝓmissa. Manꝰ ejus ecclia: quam sanat manꝰ innocẽs in cruce extẽta. Et hũ manꝰ i synagoga erat arida: q̃ vbi mali⁹ hominꝰ scientie ibi maiores trãsgressiones subtrahũt culpe.

Observabãt aũt. Be. Quia destructionẽ sabbati quã in ꝓcipia arguebãt ꝓhibẽdi magis erudiunt crebro: nũc ipa obstãculo magnꝰ: calumiari volũt: vt si nõ curet: crudelitatẽ vl imbecillitatis: si curet: trãgressionis arguant.

Intẽrogo vos. Be. Benemicno calliniam quã sibi parabãt: arguit eos q̃ scripta legis male interpretãdo cũ a bõis operibꝰ sabbatũ feriãdũ cohibẽt: cũ lex a fratrũ malis abstinẽ ꝓcipiat in sabbo. In q̃ siqũ i scripta quãtẽ illoꝝ q in lege trahuntur. bona fecerit: nõ a bonis & a misericordia sabbatum feriandum.

Ajam ꝓfundi. Be. Corꝑ curatur⁹ de ale saluandẽ interrogat: q̃ illa miracula ꝓpter animę salutẽ facibat: ⁊ ipsa sanatio manꝰ: salutẽ alie significabat. Vel nomine animę totus homo significatur.

An ꝓdere. Be. Nõ ẽ auctor mali deꝰ: sq̃ quos nõ saluat: ꝓdere dicit. Et tẽde. Be. Instrumenta debilitas alie nullo meliꝰ colle creat: q̃ elemosynarũ largitate. vñ dr: Nõ sit manꝰ tua ad accipiendũ porrecta: ⁊ ad dandũ collecta. Quia frustra ꝓ peccatis rogatur manꝰ ad deũ extendit: qui hos ad pauperes ꝓpositos non extendit.

Insipiẽtia. Quia solo timore gemoti sunt: non enĩ culpa fuit vel hebetudo mentis extendere: vel ictum sanare. Magna insipientia erat de nocẽ ⁊ tranquillitate cogitare: cui ictus plurimũ indigebant.

Et factũ in mõte orare. Mons in quo apli⁹ elegit ⁊ docet altitudinem significat turbis: q̃ rudimẽtis crãt ꝓ fidei tutari nec in infimis remanent: sq̃ ad supna erigant. Sic ⁊ lex in monte data fuit. Apli⁹ feminem⁹ abdicit: vt a mõte ꝓficiant ꝓpter ꝓpositi annũciandi. Sic ⁊ mysteria sol⁹ legi spãliter intelligãt: montis vertices in quo deꝰ erat ascendit.

Mystra. Qui dei comodo ꝓficit: ad fugiendũ ꝓpendit: ẽrice curie sublimia abdicãt. Quia ꝑ illos nõ ꝓficit q̃ ꝑ q̃s impeditꝰ: sq̃ ꝓ me tẽ clemẽs. Vñ sancti sub dicit: Et cũ vicis fuerit vo. vel. l. olꝰ q̃ cĩ magisterio discunt ire regni.

Discipulos. De quib⁹ elegit. ppt. quos apli⁹. i. suo loco missa nolãs. Unde: Sicut misit me pater: ⁊ ego. m. v. in mõte ascẽdẽs ad se vocat:

De Ira

ponit eccle nõ erepto q̃ legi: c Et ait hoi q̃ ha. vĩ.] Hoc ait fecit ꝓ vt miraculũ esset euidẽs: vt manifestꝰ arguerẽt cecitas malignantiũ. f Ipli. a. rc. f. nũ. i. tm rõnabili iracundia: cũ magꝭ deberẽt ei gratiã de bñfacto dare. g Et col. ad iut. qd nã f. ẽ ic. ii. ei ira cessabit ꝑ mortẽ ipi⁹: ꝓ ꝓ nolunt mori ait ip⁹ ꝓpitatꝰ a ꝓcor ipi⁹ crudelitatẽ pcur. ppter q̃ ignominiosa ei⁹ morte. h Facti f. a in vic. ii. Postq̃ delicta ẽ vocatio ꝓpitii ad ꝓfundi: discipulatũ ꝓfi⁹ declarat ꝓmotio ad gẽ ꝓfundi: ꝓmotio ad ꝓfundi: ꝓmotio ad ꝓfundi: ꝓmotio ad

peribũt:Sed vinum nouum in vtres nouos mittendum est:& vtraq; ſeruant. Et nẽmo bibẽs vetus:statim vult nouu. Dicit enim vet⁹ melius est. C. VI.

Factum est autem in sabbato secundo primo cum transiret per sata: vellebant discipuli eius spicas:& manducabant confricantes manib⁹. Quidam autem pharisęorum dicebant illis: Quid facitis quod non licet in sabbatis? Et respondens ihesus ad eos dixit: Nec hoc legistis quod fecit dauid cum esuriret ipse & qui cũ eo erãt quomodo introiuit in domũ dei: & panes propositionis sumpsit & manducauit: & dedit his qui cũ eo erant quos non licebat manducare nisi tm sacerdotibus. Et dicebat illis: Quia dominus est filius hominis etiam sabbati. Factum est autem

Per sata:L. Matth. Ager mell⁹. Ager lęgo bilant genera frũctuũ. Spice fruct⁹ culmi: qb⁹ saturant aplī vbi & qñ & vbi

Vellebãt discipuli &c. Nũ hoc vitiũ discipli sparsi mãducãdi p⁹ pter importunũ aũ turbarũ clamorẽ vt hoc a⁹ vellẽtes spicas modũ pro fame:qđ & iudicii auctoritas vtit:nõ ꝓpriatas actiones simplices & rectas. Et nota q aplī eam sabbati q destruẽbãt abusiõnibus & traditionibus q alios aplos recipiunt. Paulum quidẽ legis transgressorem reputabant.

Et dixit illis. Discipuli eius cœperunt falutẽ holus p viã cẽdere & affricãdo manibus comedere. Quidã autem pharisęorum dixerunt illis: Quid facitis quod non licet sabbatis diebus facere? Et respondens ihesus dixit ad eos: Nec hoc legistis quod fecit dauid cum esuriret ipse & qui cum eo erãt quomodo introiuit in domũ dei: & panes propositionis sumpsit & manducauit: & dedit his qui cũ eo erant quos non licebat manducare nisi tm sacerdotibus. Et dicebat illis:

Quia dominus est filius hominis etiam sabbati. Factum est autem

Agar mell⁹. Agri lęgo bilant genera frũctuũ. Spice fruct⁹ culmi: qb⁹ saturant aplī vbi & qñ & vbi

Vellebãt discipuli &c. Nũ hoc vitiũ discipli sparsi mãducãdi p⁹ pter importunũ aũ turbarũ clamorẽ vt hoc a⁹ vellẽtes spicas modũ pro fame:qđ & iudicii auctoritas vtit:nõ ꝓpriatas actiones simplices & rectas. Et nota q aplī eam sabbati q destruẽbãt abusiõnibus & traditionibus q alios aplos recipiunt. Paulum quidẽ legis transgressorem reputabant.

Et dixit illis. Discipuli eius cœperunt falutẽ holus p viã cẽdere & affricãdo manibus comedere. Quidã autem pharisęorum dixerunt illis: Quid facitis quod non licet sabbatis diebus facere? Et respondens ihesus dixit ad eos: Nec hoc legistis quod fecit dauid cum esuriret ipse & qui cum eo erãt quomodo introiuit in domũ dei: & panes propositionis sumpsit & manducauit: & dedit his qui cũ eo erant quos non licebat manducare nisi tm sacerdotibus. Et dicebat illis:

Quia dominus est filius hominis etiam sabbati. Factum est autem

Scdo primo. Additum est alterum sabbatum ad posteriora sabbata: qđ fuit primi sabbati: vel qđ secundum pro⁹ dicitur ab eo quo secũda sunt dicta vel facta.

Per sata:L. Matth. Ager mell⁹. Ager lęgo bilant genera frũctuũ. Spice fruct⁹ culmi: qb⁹ saturant aplī vbi & qñ & vbi

Vellebãt discipuli &c. Nũ hoc vitiũ discipli sparsi mãducãdi p⁹ pter importunũ aũ turbarũ clamorẽ vt hoc a⁹ vellẽtes spicas modũ pro fame:qđ & iudicii auctoritas vtit:nõ ꝓpriatas actiones simplices & rectas. Et nota q aplī eam sabbati q destruẽbãt abusiõnibus & traditionibus q alios aplos recipiunt. Paulum quidẽ legis transgressorem reputabant.

Et dixit illis. Discipuli eius cœperunt falutẽ holus p viã cẽdere & affricãdo manibus comedere. Quidã autem pharisęorum dixerunt illis: Quid facitis quod non licet sabbatis diebus facere? Et respondens ihesus dixit ad eos: Nec hoc legistis quod fecit dauid cum esuriret ipse & qui cum eo erãt quomodo introiuit in domũ dei: & panes propositionis sumpsit & manducauit: & dedit his qui cũ eo erant quos non licebat manducare nisi tm sacerdotibus. Et dicebat illis:

Quia dominus est filius hominis etiam sabbati. Factum est autem

Nicolaus

Illa enī q; ꝓhibẽtur fil mittunt. a Et nemo bibẽs vet⁹ vinũ. b statim vult nouũ. Euãgẽ. c Dicit enī vet⁹ melius est. Lex magis fapit ꝓpt ꝓfectũ diu bibẽdo q; ꝓfectũ est dũ nũ q; paula nunc attulit aũdio ad vtrũq; nouũ & vet⁹ effici sibi sapidũ & eo mõ holtoꝝ pactio de nouo ad vetã placibilis opa inoffucta fiũt eis difficilia: q; paula

Et dixit illis. Dic ponit tem⁹ actus q; scribe & pharisei arguebãt discipulos eo⁹ de violatione sabbati. & b in duplici calu. Si eũdem ponit sic: Factũ est alia in alio sabbato. Semẽtia ade sturã quarũ qđ p; q; dicit Matth. qđ via illi duo cal⁹ ponũt eodẽ ordine q; hic: & ꝓ

Dixit aũt eis ihesus. Dc. Si dauid & sociꝰ eius esuriẽtes famis malũ legis q; ꝓhibitũ nõ reprehẽdit: cur eũdẽ in aplis tamen nõ probabo.

Aliter. Si dixit q; ea lectio fuerit a facto tali: figuratiue tm q; ea ꝓhibita lex sancti nõ reprehẽdit: & nõ ea ꝓpter hoc malũ. Et nõ ea ꝓpter hoc ꝓcedit ad malũ. Et nõ ea ꝓpter hoc ꝓcedit ad malũ. Et nõ ea ꝓpter hoc ꝓcedit ad

Gaudete & exul. Pater odio caret: mater proba lingua arcet. Sic ma-
gistri pessimi docent: odit vel timent. mentira figurate mendax.
Deinde subdit. c. Exemplo propheta suu confortat illoc quia vera
mercedis promissionem ponit.
Beati eritis cum oderint vos homines. Ma subdit. in mõte beatitudines tetigerãt. Nũc
ea ipa in aliqo ordine enumerãdi: q
modo ipse ordinabit. Et
videre videtur. audiendo
mitte & mittendo audiendo
ponit & ponendo
tactu effectibus patet.
Beati vos v. & cũ
dixerit regnũ celoꝝ pau-
peribꝰ ait datur & oppobrio
& opprobrio & ab hoc re-
gnũ & silentiũ & nõ ali-
quid dyre in spũ sc̃o. Nec
tam beatus q̃ amat ve-
niam & in culpa cũ.

Vide huc. Simon
petrus iudicauit vel beat
tudo: vel pbau mansue-
tudinẽ qui veritatẽ vltor & ca-
stodit patrocinio dele-
ctant. simplicitatẽ vere fi
dei fugerũt: declarãdo
timidos dilectores ipa
vitaꝝ locuti de generatõe
ipꝰ petrudendo q in futu
ro cauẽdũ fidei sic recip
gnoscit: dicẽdo perfidie
que i pbis ruciãt cũ no
mẽ ait iniquo causaꝝ
tamẽ supplicii affecturi.
Erũg; rep̃ cũ ait? Nec
timueritis timorẽ eoꝝ.
Ubi cũ blasphemauerint vo-
bis q; vt dic placẽt pe-
tentibꝰ. maledicto perpe
tuo & laudãt: q; si pa-
tres eorũ fecerint: ipse in gẽtẽ malorũ probauit. sic diuisio: expulsio
vsq; ad finẽ quo perdurant appetit. secũdo qualiũ. ad illa ea que pcõ
ducunt p. c. d. & cpal. qui de digito laqui querit guttam agat.

Ubi vobis q ri. Salomon. Cor sapiẽtis vbi & mẽs stultoꝝ
vbi cõ lenia: sedes stultoꝝ ridentiũ: gradientiũ stercorosa ascribendam.

Beati eritis. Ma magna pena pene cũ pacẽ: sua sedera nõ mõ non
arguit: sed insuper quasi bene gesta laudari.

Diligite inimicos. &c. Dicto qũ ab inimicis possint pati. suppo-
nit qualiter ad ipsos & debeãt habere animos: & hic calestia nõ lacte infirmi
tatis: sed validiori charitatis cibo roborat. Nõ sufficit non odire: si q vitra

Nicolaus

a Bñ enim cũ vos odit hoc. &c. nõ q aliqs debeat odiũ bonum q̃rere
aut facere: sed q̃ timere hoc odiũ nõ debet ueritatẽ vite iustitiẽ & doctrine di
minue. b Scien hoc cũ facibãt gẽtes. i. vere: vt patz de hereticis
qui ꝓpter veritatẽ ab eo dicti reputauerũt. ꝓpter. & cũ iocunditate auerdit: &
dãt lapidatores. vt dicunt aliqꝫ: & etiã qui terra ita aucrãt. & de multi
alijs. c Merces. Hic ꝑfr retribuit ab actiõe vsurp. dicẽs: d Ubi
vobis diuitibꝰ. diuinis abundãtibꝰ. vt dñs q; multi bñ vtũt diuitijs. fm q
dñ. & cl. cet. Bella vir diuino q timẽt cũ fine macula &c. & bñe dñs mercẽ
dicit: Bñ diuitie impedimẽta sũt rapiendo ita ꝓhibẽtes adiumẽta vtut. ab
fidelit. e Qui habet b ꝑhi. vt. absoluẽs diuitias ad vtit voluntatem.
f Ubi vo. q latz. cũ in psalmi. g Quia cla. in futuro. h Ubi
vo. qui nũc ridet. ꝓ inopia lenitã ad penã mortale declinãt. fm q dicit:
Deuter. 11. Cui licũt cũ male locuti sũt cruciãtibꝰ in reb̃ pelimis. i Ubi
cũ bñdix. vo. cũ bo. per applausus tale nutrimẽta voꝝ in malis: fm q di
ptal. tr. 2. malũ pcbũ bñdicẽtis sic fac. & inique bñedicẽt. Iz Scien
hoc cũ fa. ꝓpbet. l. fabis q ad bñdicẽ ppli appt auẽt. ꝓpterea dr psalm.
81. Ego dixi. dc fidelibꝰ q sicut filii gemina ferrea ad ꝓpbẽdũ falsa nõ
sũt. vtio. q cũ facta sicut & ꝓpbe. veri vtio & facto aliqñ vera ꝓpbe
tauit. l Sed vobis vio. Hic ꝑfr inducit ad act̃ sanct. & primo
quasi ad exacto quo perficiant appetit. secũdo qualiũ. ad illa ea que pcõ
ducunt bñficerũt. ibi: Diligite inimicos. Illa distinctio nõ nõ est pacis q̃ a
principalius parte: q; in qualibet pontũ aliqua pertinẽtia ad pfectionem
inuenit & voluntate. Luce simil dicit: m Diligite inimicos vestros.
pfarisi. q; lapidem in cruce hoc erubat dicẽtes: q; sicut amicus est diligen-
dus tra inimicus odiũ: sic q; qui erant nouum saluatoꝝ. dicit: Diligite &.
ac loco vestꝝ cognitõ odiandũ. natura tñ est diligẽda. Scitis tñ q; diligere
est velle alicui bonũ. Triplex odiũ est gen̄ hominũ: q; quidã filii ꝓditoꝝ
sunt bona gñe & glorie. & q̃rũt ad hoc oẽs timentes inimicos diligere ꝓce-
dũ cũ bona gñe q; bõ nõ ꝓt male vti. & tñ timentes ea velle cũ inimi-
cis. q; ois bõ ex charitate t obligẽdus. Alia sunt bona naturaꝝ sortitudo
c. q; ois fortitudo. Alia bona fortunę. t.

humani naturã est ꝓpẽ diligere. & cũ ea vindictam inimici vlionẽ
cupiditã mutuatiue charitatẽ: odio benignitatẽ: maledictis vota: perse-
quentibꝰ patientiã: clamoribꝰ veniam grauã remunerationẽ impartit.
Orare pro calum. Q. ꝓpter vident inspectant: nõ vera sũt opan
tũ. q̃ fenebrãdo futuroꝝ. qui enim pro inimicis orabant.

Et qui te percusserit &c. Cũ charitas pacẽ
sit: debet patiẽtiã verte-
rantiq; sustinere cum be
nignitate: nõ ds vltor
maledictis nõ querit
que ma sunt: nõ ds rob-
bare rapinam: si nõ ama-
tur: non debet odiũ
inimicum.

Pebe illi. Mde
dicuꝫ alarũ quos ad cu
rãdos grios libruit: ela
q; ad salutẽ. Primoꝝ va-
lere potẽs tolerare pacti
pit. Et primo ad mam
vt tangi: a filijs egrotan
tibus & moꝛtuis: si sal-
lem; hoc agat multa
patiant: bonus infirmi-
tate transeat. Quid tam
mirũ q̃ peremptori ma
xillam pebere. imo om
nio indignantis imper
fectũ: tra fidei: & per
patientiã tam ille inuita
tur ad penitentiam.

Uestimentum &c
Ois de vestitũ & tu
nica dr: in altis est fa-
cilitãs q; alijs tute tẽpora
liter nra esse vidam. Si
cut de necessarijs. si im-
perat: nõ magis sup-
flua cõtẽnere precipitur.

Ne repetas &c. Quia charitas est patiẽs. benigna est: non ẽm inui
dus inimici fertiter fulminet: & etiã amici quoq; gratia benigne ꝓcedit: vt
beneficijs alijs trahant. Unde Luc̃ instruit subdẽs. Et si tibi. &c.

Et prout vultis. Ne videat lege ꝓfectionem in bñficio vicem seruat:
qui negligit in iniurijs. Hec ait. put facidit: sed prout vultis. vt. f. vo. bo.
& vos fa. illis: vt vicissitudo sit omnibus actionũ. cũ vere actus equatur.

Et non tñ tam ad amicos opera charitatis extẽdit: q; etiam ad inimi
cos vt amici esse incipiant: & penas affectum dilectionis: & postmodũ ope
ra extendit charitatis.

Et si diligitis. Quãtũ vobis gradꝰ ꝓfectionis crimen: ita necesse est
vt cura sit studiosa vberior: vt etiã nõ amicos charitas sinu amplectant.

De lyra

diuitie: honorem illa. & alia duplicia bona ꝓfert. huic vti & male.
ꝓpter q̃s talia nõ tenentur limicia velle nisi in q̃rũ facilit ad coꝛ salutẽ.
n Bñficite bis q. vos odiũt. Bñficẽtia est effect̃ dilectiõis. & tñ ꝓpe
tionat ei sic effect̃ huc dic. & tñ tenentur bñficere limicis in his que spectãt
ad coꝛ salutẽ. ꝓ loco & tpe & alijs circũstãtijs debitis cõsuetis. nõ aũt
tenentur in alijs: & q; est quedã bñficia q̃s a quolibet & tñ hõe pauper
põt exhiberi & ꝓtiert ad salutẽ. Leuare ꝓ salutẽ alterũ. & tñ illud bñficiũ ꝓ
loco & tpe & alijs circũstantijs tenentur exhibere etiã inimicis. ideo subdit:
o Bñdicite maledicentibꝰ vobis. imprecãdo eis bona gñe & ẽlle. p Et
orate ꝓ calumniãtibꝰ vos. cpriãdo eis vera bona. q Et q ꝓmptꝰ & in ma
xillã pebẽ illi & alteram. illud nõ & intelligitur sp̃ christi ad effectũ exercitat. vti
& ibi in maxilla gene. vt bñ Ro. xvii. nõ obstãt aliq: & magis ꝓmittit
se charitatiue coꝛrexit dicẽs: Si male locut̃ fuꝫ: testimoniũ ꝓbẽt de ma
lo. si aũt bñ. cur me cedis? & intelligitur fm ꝓparationẽ animi fm q dic
cit Aug̃. li. de mõte vbi in monte: q; bõ debet hoc animus ꝓparatꝰ ad
sustinẽdũ paciẽnt in illa maxilla alijs sustinere & dilatũ vel aliqd aliud
de charitat. r Qui aũt tibi vestimẽtũ aut tunicã. noli ꝓhibere: eo nõ
licitãdũ. & fm ꝓparationẽ animi t actu pbũ. nõ aũt in casu in q̃ ex tali pmit
tione nutriret rapina & malicia finaliter. t tali casu nõ dr bonũ facere nisi ꝓ
pter scandalũ. vel aliqd alius maꝛ malũ cuitãdũ. f Qui te pset. &c. vt. f. vo
nũ vel sibi. fm q dic Aug̃. qz si irrõnabilis petat tribuẽdũ & ei ꝓbũ. exhibe-
do q; irrõnabiliter petat: & illic sic dic Aug̃. nõ dr cui aliqd nõ cũ dãdo
ꝓsit corrigi. si aũt rõnabiliter petat tribuẽdũ & ei bonũ. qz ꝓsit: & si sit ne
cessitas: extrema ꝓfert. tũc dato cadit ille ꝓcepto. vel vic bello ad ꝑ. Pa-
lebe fame moriatur. si nõ paulũ occidit: ale ꝓ superogatõe. t Et q au-
ꝙ tua sũt ne repetas. f. iudicio. v Et qui vult vt fa. vo. bo. &c. hoc intelle-
gitur de velle absolute & ordinate tñ. r Et vos facite illis sic. Ptual
facere in casu necessitatis est ꝓcepti. in alijs supeꝛogatõe. y Et si di
ligitis illos qui vos diligũt. tanqꝫ. q Que vobis cũ gra. f. merces
a deo reddenda in eterna vita. q. d. nulla: quia talis dilectio non ꝓ-

addit

Duo sunt genera beneficij: vel cum benfaciẽ donamus quod damus:
vel cum reddimus cõmodatum.

Uerũtamen diligite. Postq; dilectionẽ & mutuũ beneficiũ peccato
rum quasi infructuosa reddargunit: nec qualiter hic a fidelibus fructuose fieri
debeant ostendit: quasi dicat peccatores nõ ꝓt talia dilectio & mutuum
beneficiũ: nisi vos diligãt:
nõ tñ ductu nature sicut
illi amicos & alios: sed gra
dia virtutis inimicos.

Ꝑt in tres partes di-
uidit iustitiã: vnã i vota
que pertinẽ ad: Alteraꝫ in
partes: vel reliquus hu-
manũ gen̄. Tertiã mer
tuoꝝ: vt his cognoscamus
iusta seruare. Una ꝑtiũ le
gis oculus: ꝓbic fatis-
gũ suggestiõe: t eoꝝ ẽgꝝ
qui lesernt: ꝓtestatio ne-
cessit officium.

Nihil inde sperãtes. Nõ in bonitatẽ spes mer-
cedis fugitiue: qui sine red-
dat q̃ cõmodatũ: reddet tñ & de quo iubente
scẽtias. siue nõ reddat: be
reditas vra eternũ erit.

Estote ergo misericordes &c.
Dñus sup malos. ꝓcum
tuo terra non negat ubẽs:
sol bonos & malos illu-
minat. Ab vtilitate ꝓpũ su
decꝰ. ꝓbroticis plurius
irrigat: & nõ merentibus
radiꝰ eterni solis refulsit.
Si ergo illi credidissent:
estote eis misericordes: do
cendo: & exercitãdo. & no-
lite temere iudicare ne ꝙ
fuꝫ ꝓhibo delicti: & altera
cogaꝫ ferre sententiam.

Nolite iudicare. Bñ
q̃dã media & incerta q̃
alio fiant: q; bona & male
possunt fieri. Nemĩ ẽt
qualis futurus est q. nisi
apparet malus: de cuius
conuersõe desperare cũ q;
quasi abiectum repudiandere temerarium est.

De aperta q̃ bono animo fieri nõ possunt: ꝓmittit nobis iudicare.

Eadem quippe mẽsura &c. Bene aliter de alijs potest accipi: quo
mẽe: manu: lingua: acuꝫ: q; fm opera singulorũ ꝓ reddet deus.

Eadẽ quippe mẽ. Ambro. Nõ iniqua mẽsura reponẽt deus: sed et ac
si dicat: ipsa temeritas iudicandi & iniqua mẽsura tibi nocet: te punit: & sepe
non illum de quo hoc agis: vel si recte iudicas & meritio tibi prodestt: ne sal-
uat: & si aliquando non illum cui bene tumpendis.

Dicebat autem il. &c. Simul tudinem per qui inuitat ad dare elemos
vandum & ad dimittendum iniurias.

Numquid pot cecus ceco. Ne ꝓtra violentiã ira te occaecarit: si ꝓtra pe-
tentẽ asperus esse nõq; vltrata mẽte tua: veritã ei curare potes? Nec fo-
tum qui tibi iniuriam fecit: sed etiã tu qui ferre nescis reus eris. Sed si im-

Nicolaus

odit a charitate que se extẽdit ad oẽs bonos. & ideo nõ ẽ meritoria. a Et
si bñficerimus &c. eodẽ modo exponẽdũ est q; bñficẽtia est effect̃ dilectiõis:
vt ꝓlatũ ẽ. b Et si mutuũ voluerimus. eodẽ mõ exponendũ est. c Nã
& peccatores peccatoribꝰ fenerant &c. i. dant mutuũ: q; ꝓ ea bñficia q̃s subditur:
d Ut recipiãt cũlia nõ vltra sortẽ sed mutuũ equale si voluerint ꝓtẽre.
e Uerũtamen diligite inimicos vestros. hoc est tam exponẽdũ. f. f Et mu-
tuum date nihil inde sperãtes. i. nihil extra sortẽ nec lucrũtũ. nec aliud: & ex
charitate que & ꝓcipit & ratio mercẽdi apud deũ. ideo subdit: g Et erit
merces vestra multa & crimi filii altissimi: q; sola charitas vindicat hic illoꝝ
regni & ꝓfectionis. h Estote misericordes sicut & pater vester &c. de' eni
releuat miseri os nostras nõ expectãdo aliqd a nobis: sed ꝓpter suã benita
tem sic homo debet moueri ad releuandũ miseriã ꝓximi ꝓpter amoꝛ bo-
nitatis diuine. i Nolite iudicare. qualiter adꝫ iudicii fit peccatis vicius
fiat &c. vii. ca. k Date. & dabitur vobis. Quoꝫ natura fortune gra
tie & glorie: dñs tñ datis fiat ex charitate. & ideo subdit: l Mẽsurã bonã.
Quoꝫ ad bona fortune que aliqñ offeruntꝫ ꝓpter opera ꝓximis. m Et cũ
fertam. Quoꝫ ad bona nature: sicut famtas & bonitas modi quę etiã aliqñ cõ
ferunt ꝓpter opera ꝓximis. n Et cogitatam. Quoꝫ ad bona gratie.
o Et superefluentẽ. Quoꝫ ad bona glorie. & ideo dicit apls i. ad Timoth.
iiii. Pietas ad omnia valet: ꝓmissiones vite q̃ nũc est habens & future.
p Eadem quippe mẽsura &c. quia fm q; opera ꝓximis fiunt mutatis:

probrias illius te tranquillum inuenit: & illi penitentiã: & tu be patientia es
Fomentaberis: q; enim videnti oculo. i. terno cendi ad lumen tuorũ cor ata.

Sicut magister. Bene non sunt vicissitudinarius: sed tolerabile gẽ
cum eo mutuũ reddere voluit. obsequiũ qui hominem sunt hanc regulam
perfectionis debent imitari.

Quid autẽ vides fo
ticulum. Mere peccãs pec
catũ cathecare nõ valet:
ex q; baptizat vel odio vel
alio vitio patiens: ionia
hoc vel nulla iudicantem
grauiter increpat illos ip
a statu mẽtis videns: vel
tra vel aliquo sinat peccato
ne ꝓximo bñficere: si cato
nem magis vtiliter ex. q.
condiuat: q; corrigere &
emendare.

Non cõsideras &c.
Ꝑ primo ostendit male vi
dẽ. f. iudicando: q; est alij
vult mederi: sed ceras se
nõ valet: inuert: dum in
hoc detestus exhit.

Hypocrita. &c. Si
quẽ vis reprehendere: ꝓ
mitte: vide si similia ei sit.
q; si eo pariter ingemis:
& noli ei nisi obsequere:
sed pariter cernat mori.
Q. si nõ es similis: tñ ex
olim fuisti: vel ex ꝓmitti
cõdiscipulo: & nõ ex odio ꝙ
mitiendo increpa. Ne
te ergo nõ sic magna re
cessit ne sint obstacula
ne aliqñ cõ: & non nisi
respectu dei: remota ab
oculo trabe.

Ex eni odio vel inue
re ola accusare suspitio:
& volũt videri philotimo
sine cri'ate sue emulatione.
Sed prius debẽt au-
ferre trabem inuidie: vel
malitie: vel similationis
de occulto sui cordis: vt
valeãt videre festucas tre
vel aliqui' limitio culpe de oculo ꝓximi. Non est enim. &c. Arbor bona
vel mala: nõ nisi que a deo in ollius bona creata est: sed bona vel mala. vo-
luntatis fructꝰ: opa. q; ne bõa male voluntatis ꝓte ee: nec mala bõe voluntat.

Neqz arbor mala. Si verã vis ꝓbẽ infidẽ ee nõ fictã: auc verbis esse
dio facto imple vt sic bona arbor: & bonus fructibus cognoscat: & si fingat
hypocrita nõ est bonus qui facit opera mala: & si reprehendit malentes non
ideo malus est qui facit opera bona. Et nota q; de manifestis hic agitur.

Unaquęq; arbor. Nõ ab ipso fructu nascunt: nec bonos operum fit
& boni si nõ voluntabi ab ꝑbono ibi facto: & maxime p ipsarentiã discedant in
tempore aduersitatis. Iniuria enim & contu: & humilitãdo illi simulatus vt &
bonus. Qui nõ debẽt cito pellere sinus ꝓpone. si si aliqñ lupi eis & ꝓpale.

Cognoscitur. Nõ a verbis: & ab ore ipsi & ꝙ fidẽ ab eis cognoscunt. Quia
vt spina nõ facit vuã: sic bona arbor bonũ: mala malum: & non ecõuerso.

De lyra

& retributio diuina. Ita tñ malorũ nõ est auẽlenda temp fm magnitu
dinẽ operis exteriorẽ: sed magis fm magnitudinẽ interiore affectus. vnde
& Marci. xii. vidua que misit duo minuta in gazophylatiũ fm testimoniũ
saluatoris dicit plus misisse q̃ multi diuitiꝰ qui magna bona miserant.
q Dicebat aũt illis. Hic ꝑfr inducit saluatoꝝ ex ꝓpũ ad vtilitatẽ pertẽ
cientes intellectũ: quę sunt sapiẽtia de diuinis & fidei & de humanis indigen
tibus ordinatis in deum: vt ille virtutes penitus requirunt. i. ꝓdamus & nõ
collationis cuiuslibet futuri cauẽ apostoli & alii electi discipuli & coepi fac
cessores. episcopi & sacerdotes curati: & hoc est quod dicitur: r Numquid
potest cecus. i. carens fidei & sapientia. s Eccum dicere. i. ignorantie
dirigere. q. d. nõ. ideo subdit: t Nondum ambo. i. fouch caliti. i. in vtq; qui
ficacij & peccatij. q. d. &c. Unde Prosperus in pollicijs. Cũ pastor ꝓ ouibꝰ
pro q; dicit: obliquũ est vt quę ad precipitium ducuntur. ideo hortatur:
u Non est discipulus supra magistrũ. & ideo non est mirũ si ipius ingna
tur. vnde sequitur: x Perfectus aũt omnis erit si sit sicut magister eius.
quia si assimilatur bono magistro erit perfectus fm veritatem. Si autem
malo erit perfectus fm quandam presumptionem: eo modo loquendi vt
dicitur. v. metaph. Hic autem transferentes. q. ad mala. vicinos. cũ ꝓ-
tatem perfectum. i. tm enim perfectum quemlibet. q; bonus ꝓ ipse. &
Patrem bonus. i. cũ tm enim perfectum quemlibet. & q; pdamus. & non ha-
bent frontem corrigendi. ideo subdit: y Quid autem vides festucam

in oculo

rudo vindemiant vuas. Bon⁹
† quemadmodum a cogitatione
bomo de bono thesauro † cordis
† quemadmodum operis
sui profert bonū: ⁊ malus homo
† tribularius cordis sui vel qd cordi arbitratur
de malo thesauro profert malū.
† quasi ex abundanti † pro eo quod nonnullos
Et abūdātiā cordis os loq̄t.
Quid autē vocatis me domine
domine: ⁊ nō facitis que dico? ¶
† per fidem † cum devotione.
Omnis qui venit ad me: ⁊ audit
sermones meos ⁊ facit eos: ostendam vobis cui similis sit. Simi
† qui sibi mederetur † prudens in qua spectat manet
lis ē homini edificāti domū: qui
fodit in altū: ⁊ posuit fundamē
† petra erat christus cuius fides † dilectioni ecclesie
tā i altum supra † petram. Inun
† perfectionis indulgentia
dationē autē facta: illisum est flu
† voluerit impellimur † edificatione virtutum
† flumen impetus lenitatis: cui. t.s. a. verus in me
c. nō commouebitur † p̄ceptores sed nō discrete.
men domui illi: † ⁊ nō potuit cā
† q̄ sic ni fallor duo tribuitur
mouere: fundata enim erat su-

† qui ergo valentiores edificare in christo † cum
timore filio non habet ocasionem
pra firmā petrā. Qui autē audit
† de quo p̄ inimicos bō bos fuit
⁊ nō facit: similis est homini qui
edificat domum suā supra terrā
sine fundamēto: in qua illisus est
† quia monita laboris contempsit.
fluuius: ⁊ continuo cecidit: ⁊ fa
† vt in ignem eternum
cta est ruina dom⁹ illi⁹ magna.

Cm autē C. VII.

† † flens in loco compassi
Ipleuisset oia† verba sua ī
† ad qd Stephanus. † de carnalis vsq̄
aures† plebis: intrauit ca
pharnaū. Centurionis autē cu
iusdam seruus male habēs erat

† nisi fide precunte deū ⁊ miserente nō possunt p̄cepta salutis vere reddere in quo notat q̄ sit inimicus odiosus vt mouet reprendit ⁊ p̄ salutis perpetue tuet
moriturus: quē illi erat p̄ciosus.
Et cum audisset de iesu: misit ād
eum seniores iudeorum: rogans
eum vt venīret ⁊ sanaret seruū
eius. At illi cum venissent ad ie
sum: rogabant eum sollicite dicē
tes ei: Quia dignus ē vt hoc illi
præstes. Diligit enim gentem no-

Illius est ⁊c. Pōt
per imperii fumū extre
mi iudicii exterminū lu
ger: qñ cocta vtraq; et
cōsumata: olo qui ⁊ cra
tat humiliabit: ⁊ qui ⁊ hu
miliat exaltabitur.
Domui illi. Singule
nostre domui attendite:
vel linundey spiritū vt
improbey hominū: vel
suc ipsius mentis vel. cor
pis fragilitatē pulsantur. Et quia ꝓpria viri
bus fidāt inclinant: ⁊ntq; Ille
lusticime petre adhere
labefactari noqueunt.
Super petrā ⁊c.
Diabolus mīdus qui in
malignō positꝰ est super
terrā edificat: et ad terre
nū amorē trahit. Sine
fundamēto edificat: quia
peccatū in ꝓpria natura
nō subsistit: et malū sub
stantia nō est: qs tñ vbi
cunq; fit in bona natura
coalescit: vel sine funda
mēto. i. sine fundo. Sicut
ergo qui in puteo mergit
putei fundo retinetur: sic
alia lapsa ifi in quodam
loco fundi consistit: si in
aliqua peccati mēsura se
rerinet. Sed cum peccato
in quo labitur non potest
esse contenta: dum ad pe
riora quotidie ducitur:
quasi in puteo cuo cenī
dit fundū quo figat nō inuenit. Concidit. O si ista que spe fera i dei. nō pmanet in tēptatiōibꝰ nō valet p̄sistere: ⁊ tāto plus agit: quāto plus in illo que mādi sunt a sapientib⁹ vtilungit. Et vere ois mali vel fict⁹ boni: ingruente qualibet temptatione peioco fiunt. C. VII.

Cm aūt intrāsset. Pulchre vbi ꝓpria ecclesie: formā vocat fidei
c ecquidā peregre. Nā statī gētiles ecturibo seruus vbo sanandus
offert: i quo gētiles q̄ mīdana scrutātes cgri tendunt: bbficio dei
saluādi eppimunt. Intrauit. Nō ante intrauit q̄ verba terminauit:
⁊ si tanq; post hec verba nō intrauit. Petus q̄ enī intrauit: in ipso ticruallo
mundatus est lepe sue: vt matthe⁹ ponit.
Misit ad eum. Diuina pcuidentia sinceros iudeorum mittentium:
⁊ ois plenis⁹ languidus sanatur: vt inscrutabiles sint ei credere nolentes.
Et cū amicos mittit: ne ꝓpria sua verecundia vbi grauare videat:
⁊ officiū officio ꝓuocatie. Significat aūt: q̄ nos q̄ de gētib⁹ credim⁹ ad dei
nō ipi venire possum⁹: qui ī carne vidē nō possum⁹ ꝑ ad videndē ī patria
ꝓfis. Bēnignis ppls q̄ ecturio stipat militie virtutis ⁊ ipa atiā pfectōe q̄ in
ecti figur. Sublimis: nichil terrenū a vbo sibi satisq; regrēs: ꝑ sola eterne
salutē gaudia: ⁊ bīp suis. i. p bīa q̄ adhuc ipi fruitur. I timore ēmunt: vbo
supplicāt: vt eis p̄sulari ad ingressa q̄ sacrie: placta velocio fecias meritū
meum. Ambeas dicit centurionem accessisse: q̄s per fidē intelligim⁹
ēt. Per eādem enim vere ad deum accedit: q̄ in centurione a vbo cō
mendat. Non inuenit. t.f.m Israel. Merito locus eulne quo gētil ēt ex
quitur: vt intelligere cogamur: q̄lo ecclesie dicit matthe⁹.
Genus ve. Mystice. Dicit ppls cui figura i gentat ecturio: nō ibre bis
a domo dei: si ecti sub tecto mutare nō audet: q̄ ꝓpe timētes ēt saluare

De lyra

Et nūciauerūt ipsi. Circa primū possunt duo miracula fieri. ēt de filio
ecturiōis sanato: secundū de filio vidue reuiscitato. tūc. Et factū ē deinceps.
Nulla fere ptie ps ē q̄ dicit ad⁹ ait⁹. vii. excepta ā sequenti. q. Erat mori
turus. et illa infirmitate nisi p rem subita sanat⁹. b Qui erat filius felicis.
Labat⁹ ⁊ dilect⁹ ꝓpter hoc vocat ab⁹ filī⁹: Joh. iiii. ca. fm Chrysostomū.
Alii ti dicūt q̄ fuit aliud miraculū ab illo: ⁊ etiā alia plena gratia bic ⁊
ibi: vt dicāt plen⁹ dicit: i ad⁹ ait ad ecturionē tūc. ad⁹ viii. Et
citur q̄ ipemet accessit ad vbū. ⁊ nō ē intelligēdū i plena ꝓpria: sed q̄ ac
cessit per amicos ⁊ nūcios: q̄s enīs p amicos facim⁹ facim⁹ quodāmodo p
nosipos. i. Et veniens ⁊ sanaret. ecturio nō rogabat vt veniret ad
eū: sed ꝑ ea littera sequenti: sed sentiens indignū se: misit hos: ꝓpterea ipse
centurionis intentionē credentis q̄ solo verbo posset eum curare: atēp pru
dentia cognouit. i Diligit enīs gentē nostrā. i. iudeorum: quo ꝑ q̄ erat gē

tilis posīnus

ꝑsuo que naturali lege recte vtitur: vt bona que nouit operat: eo q̄ illi qui
vere bonus est appropiat. At illis quos error gentilitatis crimina tiserāt
aptari potest: q̄s alibi dicitur: Quidam enim ex his de longe venerunt.
Ipse vo ait ibat. Solo verbo potenter curaturus: ad humilitatis
cōmendationē vbitur: dignū langudē: ⁊ qui ad sanandū regulī filium ire
nolunt nc visitatio bono
rasle videret: ad fruā va
dit: ne fructū ꝓfectionis
ꝓcurāte putaret. Et licet
fides in opib⁹ suis sanat:
sol plus ex ꝓ habitans in
affectibus suis vadit.
Nec ego sum arbit. Di
Propter vite gētilis cō
dēnatiōē: grauari ⁊ magis
dignū se putauit: vbi q̄
Matt. 8.a. luxurie: nec potle bic ho
spitē ꝑm: cui⁹ ⁊ si fide ꝑ
dimisionē nondū tñ sacramē
tis imbutus. Sed q̄ qs
infirmitas bīana nō ꝑ
sumit: diuina gratia vare
nouit: in figuras gentiliū
populi: ⁊ sua fide ndūs
casbetizat⁹ a vbo laudari
⁊ famulū sanari ꝓmerit.
Nam ⁊ ego ⁊c. Si
ego hō sub alio potlā im
perare minoribus: q̄nto
magis tu q̄ sup oia bīa
famulātco āgelos: potes
ꝓ eoꝝ ministerīa sine cor
poris pfecta dicē infirmita
fuit recedat: ⁊ recedit: ⁊ sa
Matt. 8.b nitati vt vult ⁊ venit.
Nec in Israel. Fidei
ritus etiam electioribus
⁊ dei vidēntibus anteferē
tur. Etiā i illo vno fides
gentū ꝓbatur: ītabetū.
Et reuersi. Fides
ambeas plant⁹ cpli
cat q̄ dicte vbo sanat⁹ ēt
discipli sūt vbi: sanat⁹ fit
puer. Sed mos est beato
luce ab alio plane cpo
sita breuiare: vel etiā de
industria ꝓtrico: q̄ breuiter
dicta ab alijs vt omit
ta solertius vbidicare.
Inuenerunt ser.
Credente vbo sanat⁹ ser
uus: q̄ pōt meritum vbi
etiam seruis sufficagari: nō tñ fidei merito: sed etiā studio obsequii.
Et factū ēt ⁊c. Post sanatā infirmā fidē sit ait mentis: q̄ firmitas ꝓ
cedit mentē. Quevoca. narm. Nayim ē ciuitas galylee secūdo millia
rio a thabor contra meridiē sita: in eadē: qui ēt vicus grandis. Nayim aūt
interpretatur fluctus vel cōmotio.
Cum appropin. Dc. Et verbū caro factū ītrīt ppli ꝑ pectus fi
dei ad celestē bīatitudē ēducere: ecce iudaicus ppls minor ꝓpter pfidā de
functe effect: quē mater ecclia nil in mūdo ītī ꝓpriā possidēs multe pplo
turbis circūsepta: pio affectu plorat: ⁊ ad vitā ꝓlio lachrymis reuocare la
borat. Qs ⁊ interim i pancio iudeoꝝ puerīs: ⁊ tandē i plenitudie ītrat.
Ecce defunctus. Defunct⁹ qui ceciꝫ multis extra portam effertur:
significat criminaliter peccātē: ⁊ peccatū nō cordis cubili tegitē: ꝫ iudicio
operis vel locutiōis ītī per ostia fue ciuitatis alijs ꝓpalantes: quem sicut
veticum deficit mater ecclesia: que licet ex multis collecta ꝓlem: vna ēt ītī
virgo mater ecclesia: singuli autem filij: porta qua effertur: aliqa ēt de lo

Nicolaus

filio positus tbi ad custodiā terre a finibus romanis. a Et synagogā
ipse edificauit nobis. Is enī habebāt vnū locū ītī ad offerendū sacrificia ⁊
edificādos. scz templū qs erat in bierusalē: ītī in singulis ciuitatib⁹ ⁊ cathe
drabebāt loca: in qb⁹ ꝓphetā cōuenīebāt causa orationis ⁊ audiendi verbū dei: q̄ sy
nagoge vocabant. b Inuenerit seruū qui languebat sanandū. et verbo
christi absentis vt hī ad⁹ viii. c Et facti ēt. Hic ꝓfr describit mi
raculū de filio vidue reuiscitato. d In ciuitatē que vocat naym. ciui
tas parua ēt in galylea ꝓpe montē thabor. e Et statim ēt ex discipuli
eius ⁊ turba copiosa. Hoc factū est ut euidēter⁹ et miraculi certā multe fa
ciāt. f Ecce defunct⁹ efferebat. ad sepeliēdū. Attendimus ēt loca se
pulture esse extra ciuitatem: et cadauera⁹ ītrīrent habitatores ciuita
tum. g Misericordia motus super eā. tum q̄ erat vidua tum q̄ nō ha
bebat aliū filiū a quo posset in senectute sustentari. h Noli flere. ꝓh dī
cit. ego consolabor eos. i Et accessit ⁊ tetigit locū. i. feretrū. Ad hoc

turba ciuitatis multa ex illa. Quā
† † misericordia mouetur cor misericordie plenum est
pīā pectora habitat ꝓpter fidem mentis: ꝓfundi
cum vidisset dom⁹: ⁊ misericor
dia mot⁹ super eā dixit illi: Noli
† quorundam quorum mores surgere videbat
flere. Et accessit ⁊ tetigit lo culū.
Hi autē qui portabāt steterūt.
Et ait: Adolescēs tibi dico surge.
† interna compunctione remissa forma
Et redēdit qui erat mortuus: ⁊ cē
† ita qui peccatū suum fle. ⁊ ad vocantē inf⁹ ītrat
† sacerdotib⁹ iudicia ligandi communicati ecclia.
pit loqui: ⁊ dedit illū matri suc.
† quibus delegatur munus ale ad vitā per sacrā ecclie gra
tiā reddi corrigendi: tpc suo ꝓbi munus intelligit
Accepit autem oēs timor: ⁊ ma
gnificabāt deum dicētes: Quiā
ꝓpheta magnus surrexit in no
bis: ⁊ quiā deus visitauit plebē
suā. Et exīt hic sermo in vniuer
sam iudeā de eo: ⁊ in oēm circa
regionem. Et nūciauerūt ioan
ni discipuli eius de omnib⁹ his.
Et cōuocauit duos de discipulis
suis ioannes: ⁊ misit ad iesum
† hoc vidit
dicēs: Tu es qui venturus es:
an alium expectamus? Cum aūt
venissent ad eū viri: dixerunt:
Joannes baptista misit nos ad
te dicens: Tu es qui venturus es
an aliū expectamus? In ipsa aūt
hora curauit multos a lāguorib⁹
⁊ plagis: ⁊ spiritib⁹ malis: ⁊ ce

archisynagogi in domo. i. in cogitatione: filiā vnicā mortuā in pace. i. in
verbo lacarī in monumēto. i. in opere. Ubi sunt. Dñe ⁊ verbi sunt
inceperi ītimīt: ⁊ quemadmodū ipse sanctū i corda beliar vt faciant⁹ mīre.
Et nunciauerunt. Ambo. Nō simplici corde: sī invidia ītimulāte.
Unde alibi queruīe dicentes: Rabbi audiuim⁹ tecū trans iordanē cui testi
monii phibebas. c. b. d. ⁊ c. o. veniāt ad eū. Quod⁹ nīc videt ioās.
pōt homo accipere quicq̄ nisi. f. c. d. de celo: quibus verbis sī patri beliz ⁊
dei filiū declarabat. Ambro. Sed qr invidia adhuc expelli ne
quibat: mittit eos ad dñm vt hac occasione videat signa: ⁊ credat credant
in dñm: ⁊ magistro iterrogantes discant. Tu es qui venturus es?
Beda. Diego. Nō ait q̄ venisti. Qui ēt ab horis interfectus ⁊ ad
inferna ītī descensurus: debeo te nōdum inferis q̄ mortui speret. An hoc
michat filio dei mortuo aliū ad hoc facta mīraculo⁹ es? Potuit ēt phetas
michat filio dei mortuo aliū ad hoc facta mīraculo⁹ es? Potuit ēt phetas
mittere qui vtrum fides gentium ecclesie mouerit: nec fide sua pictate debet
tantū: q̄ lapsus amicie fidē nō spedit. Talis enīs lapsus ēt religiosus.

De lyra

Et ait. Ut ostenderet q̄ corpus sue diuinitati vnitū erat instrumētū diui
nitatis ētī in miraculis faciendis. de modo aūt cooperādi ad hoc dicitur
Matt. v. k Et cepit loqui. vt manifeste appareret q̄ erat vere re
fuit ad⁹ marci. v. l Et timorem. apparent q̄ erat vere re
surrexit ⁊ nō apparet⁹ ītī. vii ⁊ de timore magis legitur q̄ apparet⁹
resurrexit quindū mortuū. qui ītī loqui nō poterat: ꝫ quod apparet ītī
reliquit quindū mortuū. qui ītī loqui nō poterat: ꝫ quod apparet ītī
resurrexisse ⁊ nō apparet⁹ ītī. vii ⁊ de timore magis legitur q̄ apparet⁹
resurrexisse ⁊ nō apparet⁹ ītī. vii ⁊ de timore magis legitur q̄ apparet⁹
Quia ꝓpheta magnus surrexit
in nobis. Ille magnus ꝓpheta de quo dicit Moyses. Deuteron. xviii.
Ecce in nobis. Ille magnus ꝓpheta de quo dicit Moyses. Deuteron. xviii.
Ecce
Et exiuit sermo iste

Allego. Bonus figura est legis qui promissa christi percredit' gaudet
Si cui videtur vanitas inducta scripture: ne placeat rationabili
sanctus sue caligine accedendo: pateat. Ab ante ergo discipulos ad christi
ut supplendo legis obseruantiam: qui plenitudo legis est christ': ut qui plenius
imitando vite huius factorem fidei plenius gustoq; veritatem cognit': q; vehemi
dolentiam abrenunt': q
cis in patientia sa
dere vellet obscura ad le
gi euangelium vel tot mira
culoz celebrationē vendita
cernitur magni.

Et respondens dixit
Scitis dictus nominat sine
culpabile plene posse cur
dere ex sicut fides a veteri
incipit refundendo: ita ipse
tur in nouo: ita ergo de
scendo verbo aliquo sed fa
ctis se el significant non re
spondens ad ea q; tempta
gabantur sed ad scandala
lum nascitum.

Cecidit. Cecidit pleni
ter obtinebit. q; se fide
dei: vel ratio: vel nulla. Unde
tudinis oculos recepit: q; fi
liter assecutus bonis multi
tina. Videtur mirandi fa
stauratis ipse ex respondit
sicut. Videlicet ipse ex
mulcari sanctus: nō pi sit va
luit sicpti auctoritate: sed
meritoz fauore. Sic quia
adhuc ita ille videt: q; artificialibus parvis exhibet ad
dit post sepulturā de cru
ce: q; obitu: sepultura: q;
e plumbo fidei. Nullius
enis mundi nisi plene
stitionibus: q; toto se virtus
obtulisse pro mundo: B so
lo plene vbi declaratur;
sicut ita a tonitu declara
tus est. Ecce agnus dei
ecce q; tollit pcā mundi.

Beatus est &c.
Quasi mira quidē facio:
sed abiecta pati non dedignor: q; cauendum est hominibus ne in me despi
ciant mortem: qui signa venturus.

Qui non fuerit. Prego. Qui de potētia diuinitatis nō dubitauerit
hoc nō s. solū: quē mox adeo cōfidat: si nō erubuerit a pudita reuocat: et
soleat exponit q; quereatur: q; deus saluos faciendi c. p. d. c. m. Vbiq; tot si
gnis et virtutib' fidelia nō potuit de monte eius dubitare sed admirari in
fidelis meus scandalū in illo pertulit: et i post miracula meditetur videt.

Quid existis in &c. Vbi monuit discipulos ioannis in crucem do
minicam esse credendū: adeuntes ad turbas: ad virtutem paupes: paucat:
ne exultati quasi mente instabiles: consilio infirmi: spiciola vtilibus: carnis
cadua paterent: sed cruci potius q; mūdi falere tollit. Et ideo laudat
personā ioānis: qui post habito amore vite etiam iustitie formā nec meritis
timoz mutauit. Scierto mundus cōparat: q; adhuc incultus et sterilis: in
qua nō est ita pāgendū vt boies monte carnis lisatos et virtutis vacuos:
et de fragilis mundi gloria iactantes: putemus esse imitandos.

Arundinē. &c. Per arundinem carnalis animus qui cum facere
vel detractione tangitur: in qualibet parte inclinat. Sed ioannes non est
mundo vento agitatus: anta nullius nec gratia blandi: nec cuiuslibet ira fa
cilem aperam: nec spes eriguit: nec aduersa inclinabant.

Quid existis vi. &c. Ecce in deserto ioannē videre cupiebat: q; erat
dubius in carnē. Totus ergo hic sermo spiritualiter est intelligendus.

Nicolaus

Blandire potest iohnis obstinationē vl: a Et cū deserebat magis
est voluit ichā cōfidere: i abstinētia discipulos: et q; in silentio
mētatio ab ea fauore pharisē: sed amore veritat' ponit videret. Carne aūt
pasit et vestis amboz. q. vbi tit: b Et ois pplo. Vbi post iohnis cō
mōnationē potest culpabilia pharisēoz: i legisperitoz: stutantes: i primo
vertio populi. scribe vertio deuit. tit: Cui ergo. Circa primū vl: Et ois
populus. i. simplices et vulgares. c Et publicani. i. mandatio et publi
cis negotiationibus occupati. d Justificauerunt deum baptizati. baptiz

Vel. ve. Per vestē corpus humanū intelligit. Propheticē ergo q;
plo ad virtutē fidelē virtus bestiar. Ecce q; i vestē pelota. Quisq; nuda
diuinis mētes solum' cōtēpto celestis regni: sub cure diaboloz: qui sunt
regio terrenoz: intra habitacula bestiaz mundi cōmendant.

Allego. Joānes nō fuit mollisp' iudu': q; vitā peccatiū nō diligimus
nus fouit: si aspe loquamur.

Prego. Nota rigida vita et pēcatio ds pa
lacia mollia declinare: q;
frequētant mollisp' idola
adulantes. Nemo putet
in sturu et studio veritatis
posse deesse. Aliequin de
aspitate vestiū nō laudare
retur. Officiū apte est stri
ctare pēcatores: nō cuiq; de
mōstrare. Malo: fidē
ta i quo finis apparuit.

Plus q; p. &c.
Quia angelus nō nāi: sed
officio: qui superiorum in
dicam nūciare mittitur.

Dico aūt. In hoc nō
precat patriarchis et ca
tatio dominātur: sed eccliā
ceteris sanctis ostenditur.

Qui aūt minor.
Ois sancē q; tū e cū deo
matee est eo: q; adhuc e in
mundo. Vel ego: qui mi
nook facit multoz optimis
in ecclia sanctoz: illi' pre
latus fuit. Vel nouissimis
dentes odi melior e quo
mis homine.

Et ois po. Si hoc a
deo dicta vte intelligunt:
audito iohne pplo intelli
git et designat' si ab eo
pcepta vt interpretis. Au
dieno ipsū dum de ioan
nis magnitudine disputante restat intelligi.

Justificauerunt.

Justificat' de' per baptē
mum: vel hoies. ppria pec
cata pfessio se iustificāte
se scripti e. Dic tu iustificatos. i. vt iusti. Et iustificatur in eo: qui nō p ipm
modū phatur: si p iustitiā dei manifestat. Justificauit deū. i. d. In eo q; in
stificato dei: si nō ad idignos et nocios: q; ad locētes p abstinentiā sapiē
tē ad iustos videat sua mālera pudisse. Qui e pīnt' do pōt: iustificat deū
cedo civilis: et ab eo q; as spaū. i. baptizatoz: iustificat' de' i. q; e placito
et venia padre. Cui ergo &c. Et audito iohne: trāit ad scripturā illos
qui nec pēcatōe iohnis mōi sunt: vel ipsius xpi pēcationem despiciunt.

Similes sunt pueris. Pueri docti sunt ipā humiles. Festi:
synagoga vel ipsa hierusalē in q; tura sperāt dei pdebant: q; cōtēnebāt
solebāt exprobrare q; nec p'alms allecti ad laudes dei allurrexerunt etc
de oseto: milvoz: agitatoz: q; notat salutē nec thymia. i. laudē attentiuos
ppbetas p crudelitē tam facto vel faciendo ad pēnam sunt conuerti.

Cantauimus &c. Nuptiale carmen vbi verbo ala spūs caro nubit.
In his nuptiis dauid nos volunt ludere dicēs: Exultate deo. a.n.i. &c. p.
q. d. t. Quasi in ipso actu nuptiaz potē ppbā: q; laetia salutat. Si nō
audiunt populus meus vocem. m. et nō int. m.

Venit h. &c. Venit tempus nūc ita et nunc: vtrunq; vtā salutis respicit.
Lamentauimus ad ioannem: cantauim' ad christū. Justificata e sapīa.
Q; dēt filios sapie intelligē: nec in abstinēdo nec in māducādo esse iustificāti:
sed in quarumlibet tolerādi inopiam et temperantiā: nō se cōfidēti p gloriā
damnā. q; nō e regnū dei esca et pot': q; nō vilus: si scupulosa religio.

Justificata &c. Quicquid me putatis: ego tamē dei virtute et dei sapīa
iuste facere intelligo: ab apīis: q; pater requisauit q; prudentes abscōdit.

De ira

mo ioannis et hoc cuiq; q; audierunt christum vl excellenter cōmendantis
ioannē: exprimit laudare et glorificare deum tanq; iustū et glorioſus de hoc
q; erant baptizati a tanto et tali: et ad penitentiaz vocantis per hoc apparet
confutatio pharisēoz: qui de sua sciētia superbientes spreuerunt baptis
mum ioannis a deo institutum: et hoc est quod dicitur: Pharisei autem
et legisperiti consilium dei spreuerunt &c. c Cui ergo similes dicā &c.
Hic conficuenter ponitur confutatio pharisēoz et legisperitoz q;
verbis christi: et patet sententia q; dictis Matthei. ij. D.

Rogabat

Rogabat. Sicut ppolierat verbis. ita factis etiam adruit iustificatā
sapientiam ab omnibus filiis: quia et iam a maria penitēte post culpam.

Quidā phā. Mystice. Pharisē' de falsa iustitia plumēo iudaicē pplin
git: q; olim ad patriā intrat: q; qui venīt nō credidit: ecclīam spare nō de
fert: si adhuc ei voto dic: Exita postiā. i. e. v. Dom' pharisei: q; ppbe

Cū peccatrix &c.
mulier q; erat in ciuitate pecca
trix: vt cognouit q' iesus accubu
isset in domo pharisē' attulit a
labastrum vnguēti: et stāns re
tro secus pedes ei' &c. Lachrymis &c
pit rigare pedes eius: et capillis
capitis sui tergebat: et osculabat
pedes eius: et vnguēto vngebat.

Videns aūt pharisēus qui vo
cauerat eum: ait intrā se dicens:
Hic si esset prophēta: sciret vtiq;
que et qualis esset mulier que tā
git eum: quia peccatrix e. Et re
dēns iesus dixit ad illum: Si

Intrāui in domum tuam: aquā
pedibus meis nō dedisti: hec au
tem lachrymis rigauit pedes me
os: et capillis suis tersit. Osculū
mihi non dedisti: hec autem ex
quo intrauit nō cessauit osculari
pedes meos. Oleo caput meum
nō vnxisti: hec aūt vnguēto vn
xit pedes meos. Propter qō di
co tibi: remittūt ei peccata mul
ta qm dilexit multum. Cui aūt
minus dimittitur: min' diligit.

De ira

Et ihū est mulier: et p ihū nō quisdē sē ihēi ab ea. m Et nihilo hesitas.
ad plutatiem? ihū p boem q; rīdet ad ea cogitatione? q; loi: nec nota ei:
obstat sē plus q; ppbeā. n Duo debitores &c. parabola est vt discnāt
tudinis pēlubat p pharisēi de sua iustitia: q; fabulat eis vl: o Fidemus si
mon &c.] q; amor in charitate plenius cauēat et peccātōr' pōnis: et per ois
mon &c.] q; amor in charitate plenius cauēat et peccātōr' pōnis: et per ois
matice amor et misericordie pōnis. c Obsculer &c. et ipse rolaret q; et triplici de
matice amor et misericordie pōnis. c Obsculer &c. et ipse rolaret q; et triplici de
fectu pīcatiz: et vl: p Intrauit in domū tuā: aquā pedibꝫ meis nō de
fectu pīcatiz: et vl: p Intrauit in domū tuā: aquā pedibꝫ meis nō de
dit: qui tñ erat fidi: et dolebat et labore itineris: et luto seu pulueri: qui ad
dit: qui tñ erat fidi: et dolebat et labore itineris: et luto seu pulueri: qui ad
hēret pedibus. Hec aūt ex affectu charitatis vl: q. Osculū
hēret pedibus. Hec aūt ex affectu charitatis vl: q. Osculū
q; sine calciamēto incedebat. seruilis do et affectu charitatis vl: q. Osculū
q; sine calciamēto incedebat. seruilis do et affectu humilitatis vl: q. Osculū
lum mihi nō dedisti? i amicitie signū. seruio et affectu humilitatis vl: q. Osculū
lum mihi nō dedisti? i amicitie signū. seruio et affectu humilitatis vl: q. Osculū
tū quo nole oleo delignat: vt vlgā. plus. Propterea &c. nūc &c.
tū quo nole oleo delignat: vt vlgā. plus. Propterea &c. nūc &c.
Tria aūt dicta reginā in hospitalitate grauiola. et ordo laudat multor
Tria aūt dicta reginā in hospitalitate grauiola. et ordo laudat multor
rem de triplici pīcātōe oppolita: vt ps in ifa. q. vb obstruēt: r Remit
rem de triplici pīcātōe oppolita: vt ps in ifa. q. vb obstruēt: r Remit
tuntur ei peccata multa &c.] Videt aūt q; deberet dici contrariū. q; pro
tuntur ei peccata multa &c.] Videt aūt q; deberet dici contrariū. q; pro
fiterat se deū esse causam amoris. hic aūt ostendit inde amoris esse cām
fiterat se deū esse causam amoris. hic aūt ostendit inde amoris esse cām
dari. Dicēdū ad hoc q; primo in parabola loquebat modo humane vbi
dari. Dicēdū ad hoc q; primo in parabola loquebat modo humane vbi
amor et bono causatur: sed in applicatione parabole ad ppositum ostēdit
amor et bono causatur: sed in applicatione parabole ad ppositum ostēdit
se ad loquendum de amore dei erga nos: qui non procedit q; bonis nostris
se ad loquendum de amore dei erga nos: qui non procedit q; bonis nostris

nostris

Et apperunt illum q̄ de ista erant alij q̄ erant.

Dixit aut ei. Dulce nihil fecit q̄ quod potest accipere nō tur
bidatur cum quo in die accipere q̄ quod habet gaudet. C VIII.
Nichil est. abest q̄ quia quicunq; ad voluptatē pulsus hanc

Locutus est autē ei dominus parabolā hanc. Exiit qui seminat semē suum: & dum seminat: aliud cecidit secus viā: & conculcatum est & volucres cēli comederūt illud.

Et aliud cecidit supra petram: & natum aruit q̄ nō habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas: & simul exortę spinę suffocauerūt illud. Et aliud cecidit in terram bonam: & ortū fecit fructū centuplū. Hęc dicens clamabat:

Qui hz aures audiendi audiat.

Interrogabāt autē eū discipuli eius: quę esset hęc parabola?

Quib⁹ ipse dixit. Vobis datū est nosse mysterium regni dei: cęteris aūt in parabolis: vt videntes non videant: & audientes nō intelligāt. Est aūt hęc parabola.

Semen est verbū dei. Quod autem secus viā: hi sunt qui audiunt: deinde vēit diabolus & tollit verbū de corde eorū ne credentes salui fiāt. Nam quod supra petram: qui cū audierit cū gaudio suscipiūt verbū: & hi radices nō habēt: qui ad tempus credūt: & in tempore tentatiōis recedūt. Quod autem in spinas cecidit: hi sunt qui audierunt & a solicitudinib⁹ & diuitijs & voluptatibus vitę euntes suffocātur: & nō referūt fructum. Quod autem in terram bonā: hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent: & fructum afferūt in patientia. Nēmo autem lucernam accendens: operit eā vase aut subtus lectū ponit sed supra cādelabrū ponit: vt intrātes lumen videāt. Nōn enim est occultum quod nō manifestet: nec absconditū quod nō cognoscatur & in palā veniat. Videte ergo

Quod ēst sicum est. Bene vti studeāt: q̄ nulla sit occasio bellicis malis faciēs ut pauci: vel nulli occasione pereant ingrati. Bene sup positum & in spiritu intuitus: q̄ auditu q̄si & volutas verbi plant & tenāt & operā tribuāt. Quidā aūt ad tēpus credūt: vel per adversa terrendo vel per prospera tribuendo. Quibus tribus generibus quicunq; virtutem audituū non factum negligunt.

Fructū non ferunt. Quia vel in auditione neglexerunt: & auaritiā vel luxuriam: vicia ebrietatis & cāni & carnis hominem & tentationē vel spē & cōcupiscentiā pecuniē cōp obtenuerunt q̄dē eos occidit ne ea quę recte cogitauerant.

Et pauitio ēst. Diuitie & delectationes vitę: ēt possessiones fatue spine sūt & acutię curarū & rerū cōp pleniter. Q̄ autē q̄runt: solicite tractantur. Unde ab alio culpātur fallaces eorum vocant: q̄ mēte incipiā nō ipleāt nec diu manēt. Et nō q̄ diuitie duo iungit: solicitudinē & voluptatē: q̄ p̄ curā mētes opprimāt & per q̄s ventā relaxant.

Sed dicunt. Quia voluptates & diuitie fuisse postumis erga matrē ne bonum debeāt ad cor ponere ingratum? Ergo igitur cēpiū facit facti: quod per amorem primi alimentum & per amorē dei cōtemplatiuā adipiscitur vitam & spiritualium cognatur perfectę virtutū.

Qui habet aures. Diuinaq; hęc āmonitio interponitur: mystica & quod dicitur & attentius querendum ostendit.

Interrogabant. Non mox finita parabola: (sed vt marcus ait:) cū essent singularia interrogauerunt eum hi qui cum eo erant duodecim parabolam: in quo moraliter instruimur: vt ā sollicitudinem diuinorum verborum aliqui volumus: sepositis terrenorum tumultuum curis: domum dei. i. occulta scripture penetralia: orando: & meditando intremus dicentes: Revela oculos meos.

Hec parabola. Nota hanc esse primā parabolā quę cū interpretatione sua posita sit: & cauendū sit vbiq; dominū rogatum a discipulis intrasse eius sermones suos referri: nec vel aliud vel plus vel minus intelligere voluisse q̄ ab eo expositū est. Ideo aūt hanc parabolam per scripturā signare ostendere vt ea figurate loqui intelligeret: & rerū significatiōes eā in hoc q̄ exponere noluit: querendas esse docuit.

Videntes. Doctores indocti qui cū merito peruersitatis suę ceci facti sunt mendaciter se videntes putant.

De lyra

dictum est tibi. i. duodecim apli: de quorū electione dictū est. ā. vi. ca. nō tibi sed illo ad prędicandū & magis ad audiendū: vt possent postmodū prędicare ad quos mitti sibi postea vt patebit ca. sc. g Et mulieres aliquę ā crāte curate. ib. sequebant eū: h Maria q̄ vocat magdalena. sic notata a magdalo castro: & ita ē de q̄ ē sermo fact⁹. ca. precēdēti. nō tñ sui cognominis diuersimode assignat a doctorib⁹ diuersis. Alii enī q̄ dicāt q̄ ita fuit soror lazari dicāt q̄ notata ē magdalena: eo q̄ magdalū castrū eiusdē in parte fuit de hereditate patris. fuit enī pr⁹ magn⁹ hō & nobilis habēs vbiq; ipsius locis iter q̄ erat dictū castrū. Alij ēo q̄ dicāt q̄ ita nō fuit soror lazari: & alia ciuitē nota: dicāt q̄ notata ē magdalene a magdalo castro: eo q̄ erat inde oriūda. i Eius ministrabāt ei de facultatib⁹ suis. Apud iudeos erat cōsuetum q̄ mulieres sanctę & deuote ministrabant doctoribus necessaria ex deuotione. & ideo quia dñs⁹ docebat & p̄dicabat inter iudeos: hoc modo accipiebat necessaria ab eis. Paulus aūt qui p̄dicabat gentilib⁹ inter quos nō erat talis cōsuetudo: nō habebat mulieres sequētes ipsius & ei ministrantes: vt bñ. Certū. q. ne faciē hoc gentiles scandalizarent. k Et aūt plurima turba. Hic consequitur describitur ipsius christi doctrina seu instructio. Et primo describitur dicta instructio. secundo instructionis confirmatio. ibi: Factum est autem. Prima in duas. quia primo describitur parabola hac prędicationis. secundo forma prędicandi. ibi: Venerunt autem ad illum. Prima adhuc in duas. quia primo parabola proponit. secūdo exponitur. ibi: Interrogabāt aūt. Sententia autem istarum duarum partium ps q̄ dicta Matth. cui. capto quod sequitur in parte secunda.

Nemo

quid audiatis. Qui ēnī hēt dabitur illi: & quicūq; nō habet: etiam q̄ putat se habere auferetur ab illo. Dixerūt aūt ad illū mater & fratres eius: & nō poterant adire eum pp̄ turbā: & nunciatum est illi. Mater tua & fratres tui foris stāt: volentes te videre. Qui respondēs dixit ad illos: Mater mea & frēs mei hi sunt: qui verbum dei audiūt & faciūt. Factum est autē in vna dierum: & ipse ascēdit in naviculam & discipuli eius: & ait ad illos: Trāsfretemus trans stagnum. Et ascenderunt: Navigantibus autem illis: obdormiuit: & descendit procella venti in stagnum & compellebantur & periclitabātur. Accedentes autem suscitauerunt eū dicentes: Preceptor: perimus. Qui exurgens increpauit ventō & undis aquę: & cessauerunt & facta est tranquillitas. Dixit autem eis: Ubi est fides vestra? Timentes autem mirati sunt ad invicem dicentes: Quis putas hic est? quia & ventis imperat & mari: & obaudiunt ei.

Et quicunq; nō. Hoc ostenditur ingrati accepti hoc. vt ne negligētia cultus pereat. quā hinc designat quia dicit se habere. & quod habet. & quod putat. & quod videtur habere. Et ideo ad finem hortatur. quia nō habet qui nō habet fructū de quo sit ei merces. Et ideo

Et venerunt. Ecce vti studeāt: q̄ nulla sit occasio bellicis malis faciēs ut pauci: vel nulli occasione pereant ingrati. Bene sup positum & in spiritu intuitus: q̄ auditu q̄si & volutas verbi plant & tenāt & operā tribuāt. Quidā aūt ad tēpus credūt: vel per adversa terrendo vel per prospera tribuendo. Quibus tribus generibus quicunq; virtutem audituū non factum negligunt.

Fructū non ferunt. Quia vel in auditione neglexerunt: & auaritiā vel luxuriam: vicia ebrietatis & cāni & carnis hominem & tentationē vel spē & cōcupiscentiā pecuniē cōp obtenuerunt q̄dē eos occidit ne ea quę recte cogitauerant.

Et pauitio ēst. Diuitie & delectationes vitę: ēt possessiones fatue spine sūt & acutię curarū & rerū cōp pleniter. Q̄ autē q̄runt: solicite tractantur. Unde ab alio culpātur fallaces eorum vocant: q̄ mēte incipiā nō ipleāt nec diu manēt. Et nō q̄ diuitie duo iungit: solicitudinē & voluptatē: q̄ p̄ curā mētes opprimāt & per q̄s ventā relaxant.

Sed dicunt. Quia voluptates & diuitie fuisse postumis erga matrē ne bonum debeāt ad cor ponere ingratum? Ergo igitur cēpiū facit facti: quod per amorem primi alimentum & per amorē dei cōtemplatiuā adipiscitur vitam & spiritualium cognatur perfectę virtutū.

Qui habet aures. Diuinaq; hęc āmonitio interponitur: mystica & quod dicitur & attentius querendum ostendit.

Interrogabant. Non mox finita parabola: (sed vt marcus ait:) cū essent singularia interrogauerunt eum hi qui cum eo erant duodecim parabolam: in quo moraliter instruimur: vt ā sollicitudinem diuinorum verborum aliqui volumus: sepositis terrenorum tumultuum curis: domum dei. i. occulta scripture penetralia: orando: & meditando intremus dicentes: Revela oculos meos.

Hec parabola. Nota hanc esse primā parabolā quę cū interpretatione sua posita sit: & cauendū sit vbiq; dominū rogatum a discipulis intrasse eius sermones suos referri: nec vel aliud vel plus vel minus intelligere voluisse q̄ ab eo expositū est. Ideo aūt hanc parabolam per scripturā signare ostendere vt ea figurate loqui intelligeret: & rerū significatiōes eā in hoc q̄ exponere noluit: querendas esse docuit.

Videntes. Doctores indocti qui cū merito peruersitatis suę ceci facti sunt mendaciter se videntes putant.

De lyra

dictum est tibi. i. duodecim apli: de quorū electione dictū est. ā. vi. ca. nō tibi sed illo ad prędicandū & magis ad audiendū: vt possent postmodū prędicare ad quos mitti sibi postea vt patebit ca. sc. g Et mulieres aliquę ā crāte curate. ib. sequebant eū: h Maria q̄ vocat magdalena. sic notata a magdalo castro: & ita ē de q̄ ē sermo fact⁹. ca. precēdēti. nō tñ sui cognominis diuersimode assignat a doctorib⁹ diuersis. Alii enī q̄ dicāt q̄ ita fuit soror lazari dicāt q̄ notata ē magdalena: eo q̄ magdalū castrū eiusdē in parte fuit de hereditate patris. fuit enī pr⁹ magn⁹ hō & nobilis habēs vbiq; ipsius locis iter q̄ erat dictū castrū. Alij ēo q̄ dicāt q̄ ita nō fuit soror lazari: & alia ciuitē nota: dicāt q̄ notata ē magdalene a magdalo castro: eo q̄ erat inde oriūda. i Eius ministrabāt ei de facultatib⁹ suis. Apud iudeos erat cōsuetum q̄ mulieres sanctę & deuote ministrabant doctoribus necessaria ex deuotione. & ideo quia dñs⁹ docebat & p̄dicabat inter iudeos: hoc modo accipiebat necessaria ab eis. Paulus aūt qui p̄dicabat gentilib⁹ inter quos nō erat talis cōsuetudo: nō habebat mulieres sequētes ipsius & ei ministrantes: vt bñ. Certū. q. ne faciē hoc gentiles scandalizarent. k Et aūt plurima turba. Hic consequitur describitur ipsius christi doctrina seu instructio. Et primo describitur dicta instructio. secundo instructionis confirmatio. ibi: Factum est autem. Prima in duas. quia primo describitur parabola hac prędicationis. secundo forma prędicandi. ibi: Venerunt autem ad illum. Prima adhuc in duas. quia primo parabola proponit. secūdo exponitur. ibi: Interrogabāt aūt. Sententia autem istarum duarum partium ps q̄ dicta Matth. cui. capto quod sequitur in parte secunda.

Nemo

quid audiatis. Qui ēnī hēt dabitur illi: & quicūq; nō habet: etiam q̄ putat se habere auferetur ab illo. Dixerūt aūt ad illū mater & fratres eius: & nō poterant adire eum pp̄ turbā: & nunciatum est illi. Mater tua & fratres tui foris stāt: volentes te videre. Qui respondēs dixit ad illos: Mater mea & frēs mei hi sunt: qui verbum dei audiūt & faciūt. Factum est autē in vna dierum: & ipse ascēdit in naviculam & discipuli eius: & ait ad illos: Trāsfretemus trans stagnum. Et ascenderunt: Navigantibus autem illis: obdormiuit: & descendit procella venti in stagnum & compellebantur & periclitabātur. Accedentes autem suscitauerunt eū dicentes: Preceptor: perimus. Qui exurgens increpauit ventō & undis aquę: & cessauerunt & facta est tranquillitas. Dixit autem eis: Ubi est fides vestra? Timentes autem mirati sunt ad invicem dicentes: Quis putas hic est? quia & ventis imperat & mari: & obaudiunt ei.

Et quicunq; nō. Hoc ostenditur ingrati accepti hoc. vt ne negligētia cultus pereat. quā hinc designat quia dicit se habere. & quod habet. & quod putat. & quod videtur habere. Et ideo ad finem hortatur. quia nō habet qui nō habet fructū de quo sit ei merces. Et ideo

Et venerunt. Ecce

Et ecce mulier q̃. Postq̃ se ostendit creatoꝛ humane creature: pmptꝰ inuenit
gressus: impetrauit auditum: p̃ uerbum quod audiuit: sanitatem recepit. Et
confidenter ipsum tetigit: qui ante pauoꝛe horruit intuitum. Manifeste
ostendit hec mulier quantum fides ualeat: quantum deuotio: que sic
ad uestimenta accessit: ut ad ipsum quoq; deum accedere uideretur.
Sed ideo ei dominus ostendere uoluit: quid fides: quid deuotio meruisset:
ut cæteris quoq; ad imitationem sui: uiam saluationis ostenderet.
Quæ mox ut sanata est: ad pedes domini corruit: ut ante pedes
ipsius: qui eam sanauerat: humilitatis deuotionisq; suæ confessione
prostraret. Et ideo ei dominus ad publicam confessionem
uocem dedit: ut quæ ante turbas latere uoluerat: ipse
ei testimonium perhiberet. Et ideo ei dominus ad publicam confessionem uocem dedit: ut quæ ante turbas latere uoluerat: ipse ei testimonium perhiberet.

Et ecce mulier. Ostendit hec mulier quantum fides ualeat: quantum deuotio: que sic ad uestimenta accessit: ut ad ipsum quoq; deum accedere uideretur. Sed ideo ei dominus ostendere uoluit: quid fides: quid deuotio meruisset: ut cæteris quoq; ad imitationem sui: uiam saluationis ostenderet. Quæ mox ut sanata est: ad pedes domini corruit: ut ante pedes ipsius: qui eam sanauerat: humilitatis deuotionisq; suæ confessione prostraret

Onuocatio C. IX.

Onuocatis aut duodecī apostolis dedit illis virtutē ⁊ pātes sup oēs demonia: ⁊: vt curarēt ⁊ mitt illos p̄dicare regnū dei ⁊ sanare infirmos. Et ait ad illos: Nihil tuleritis i via neq; virgā neq; perā: neq; panē neq; pecuniā: neq; duas tunicas habeatis. Et in quācūq; domū introieritis ibi mānete: ⁊ inde nec exeatis. Et quicūq; nō receperit vos exeūtes de ciuitate illa etiā pulue rē pedū vēr̄o ⁊ excutite i testimoniū sup̄ illos. Egressi aūt circuibāt p castella euāgelizātes ⁊ curabāt vbiq;. Audiūt aūt herodes tetrarcha oīa q̄ fiebāt ab eo ⁊ dubitabat eo q̄ dicerētur a q̄busdā: q̄a iohānes surrexit a mortuis. a q̄busdā vēr̄o: q̄ helias apparuit. ab alijs aūt: q̄ prophēta vn⁹ de ānt̄q̄s surrexit. Et ait herodes: Johānē ego decollaui: q̄s aūt est iste ō quo ego audio talia? Et q̄rebat videre eū. Et reuersi apostoli narrauerūt illi quāntaq; fecerūt.

Et assumptis illis secessit seorsus in locū desertū qui ē bethsaide. Quod cū cognouissent turbe secute sunt eū: ⁊ excepit illos ⁊ loquebat illis de regno dei: ⁊ eos qui cura indigebāt sanabat. Dies aūt cēpit declinare. Et accedentes duodecim dixerūt illi: Dimitte turbas: vt eūtes i castella ⁊ villas q̄ circa sūt diuertāt: ⁊ inueniāt escas: q: hic i loco deserto sumꝰ. Ait aūt ad illos: Vos date illis mānducare. At illi dixerūt: Non sūt nobis plus ⁊ q̄ṡ quinq; panes ⁊ duo pisces: nisi forte nos eamꝰ ⁊ emamꝰ in oēm turbā hāc escas. Erant autem ibi fere viri quinq; milia. Ait autē ad discipulos suos: Facite illos discumbere p cōuiuia quinquagenos. ⁊ ita fecerūt

Et discubuerūt omnes. Acceptis autem quinq; panibus ⁊ duobus piscibus: respexit i celū ⁊ benedixit illos ⁊ fregit: ⁊ distribuit discipulis suis: vt ponerēt ante turbas. Et māducauerūt oēs: ⁊ saturati sunt: ⁊ sublatum est quod superfuit illis fragmētoꝝ cophini. xij. Et factū est cuꝫ solus esset orans: erant cū illo ⁊ discipuli: ⁊ interrogauit illos dicēs: Quē me dicūt ee turbe? At illi rñderunt ⁊ dixerunt. Joānē baptistā: alij aūt helyā: alij vēr̄o q̄ prophēta vnus de priscis surrexit. Dixit illis: Vos aūt quē me esse dicitis? At spōdens simon petrus dixit: christum dei. At ille increpās eos: p̄cepit ne cui dicerēt: Hoc dicēns: Quia oportet filiū hois multa pati: ⁊ reprobari a senioribus ⁊ p̄ncipibus sacerdotū ⁊ scribis ⁊ occidi: ⁊ tertia die resurgere. Dicebat aūt ad oēs: Si quis vult post me venire abneget semetipsum: ⁊ tollat crucem suam quotidie: ⁊ sequatur me. Qui enim voluerit animā suā saluā facere perdet eaꝫ. Nam qui perdiderit animā suaꝫ propter me: saluam faciet illam. Quid enī p̄odest homini si lucretur vniuersum mundū: se aūt ipm̄ perdat: ⁊ detrimētum sui faciat. Nam q̄ me erubuerit ⁊ meos sermones hūc filius hois erubescet cū venerit in maiestate sua: ⁊ p̄tris ⁊ sanctoꝝ angelorū. Dico aūt vobis: vere sunt hic aliq̄ stantes ex vobis: q̄ nō gustabūt mortē: donec videāt regnū dei: Factū ē aūt

Nicolaus

a Quuocat aūt duodecī. Descripta edicatōe xpi p scripta. C. IX.
c B ostr̄ deitatis p̄dicatio facta p multitudē discipulorū: ⁊ q̄ p̄dicatōe verbi diuini post decessū p̄dicatorū ad p̄ximā debet p̄dicatio ascendere in dei: sicut ⁊ in facta iacob angeli descendebant ⁊ ascendebant vbi Deū. xxviij. ab salutatōe primo mittit discipulos p̄dicare. Scdo docet eos orare. ij. c. Ad huc circa primā ymmo mūdo apl̄oꝝ. Scdo subdit missio hui discipulorū. sequēti ca. Prima in duo: q̄ primo describit apl̄oꝝ missio. Scdo ad hoc discipuloꝝ. sequēti ca. Prima in duo: q̄ primo describit apl̄oꝝ missio. Scdo eorum remuneratio ibi: Et reuersi apl̄i. Prima adhuc in duo: in p̄mā p̄tē p̄mittit ⁊ incidentaliter incepti ibi: Audiuit aūt herodes. Circa primā p̄tē dat auctoritatē apl̄oꝝ p̄dicādi ⁊ pcedit mirabilia facēdo ad confirmationē huc doctrine: ⁊ sic mittunt p̄dicare. Et p̄ma finit huius partis ⁊ q̄ p̄dicationē apl̄oꝝ facta q̄si p̄dicādi herodes audiuit famā de miraculis christi: ⁊ desiderauit videre ipm: magis doctus cui voluntate videndi miracula ⁊ deuotione: p̄pter q̄s christus noluit in p̄senta eius aliq̄s miracula facere vt patet. Luce. xxiij. Nōdū ēt q̄re aliq̄ credebant christū esse ioānē de

Nicolaus

a Et discubuerūt oēs. Acceptis autem q̄nq; panibus ⁊ duobus piscibus: respexit i celū ⁊ benedixit illos ⁊ fregit: ⁊ distribuit discipulis suis: vt ponerēt ante turbas. Et māducauerūt oēs: ⁊ saturati sunt: ⁊ sublatum est quod superfuit illis fragmētoꝝ cophini. xij. Et factū est cuꝫ solus esset orans: erant cū illo ⁊ discipuli: ⁊ interrogauit illos dicēs: Quē me dicūt ee turbe? At illi rñderunt ⁊ dixerunt. Joānē baptistā: alij aūt helyā: alij vēr̄o q̄ prophēta vnus de priscis surrexit. Dicit illis: Vos aūt quē me esse dicitis? At spōdens simon petrus dixit: christum dei. At ille increpās eos: p̄cepit ne cui dicerēt: Hoc dicēns: Quia oportet filiū hois multa pati: ⁊ reprobari a senioribus ⁊ p̄ncipibus sacerdotū ⁊ scribis ⁊ occidi: ⁊ tertia die resurgere. Dicebat aūt ad oēs: Si quis vult post me venire abneget semetipsum: ⁊ tollat crucem suam quotidie: ⁊ sequatur me. Qui enim voluerit animā suā saluā facere perdet eaꝫ. Nam qui perdiderit animā suaꝫ propter me: saluam faciet illam. Quid enī p̄odest homini si lucretur vniuersum mundū: se aūt ipm̄ perdat: ⁊ detrimētum sui faciat. Nam q̄ me erubuerit ⁊ meos sermones hūc filius hois erubescet cū venerit in maiestate sua: ⁊ p̄tris ⁊ sanctoꝝ angelorū. Dico aūt vobis: vere sunt hic aliq̄ stantes ex vobis: q̄ nō gustabūt mortē: donec videāt regnū dei: Factū ē aūt

Et discubuerūt omnes. Acceptis autem quinq; panibus ⁊ duobus piscibus: respexit i celū ⁊ benedixit illos ⁊ fregit: ⁊ distribuit discipulis suis: vt ponerēt ante turbas. Et māducauerūt oēs: ⁊ saturati sunt: ⁊ sublatum est quod superfuit illis fragmētoꝝ cophini. xij. Et factū est cuꝫ solus esset orans: erant cū illo ⁊ discipuli: ⁊ interrogauit illos dicēs: Quē me dicūt ee turbe? At illi rñderunt ⁊ dixerunt. Joānē baptistā: alij aūt helyā: alij vēr̄o q̄ prophēta vnus de priscis surrexit. Dicit illis: Vos aūt quē me esse dicitis? At spōdens simon petrus dixit: christum dei. At ille increpās eos: p̄cepit ne cui dicerēt: Hoc dicēns: Quia oportet filiū hois multa pati: ⁊ reprobari a senioribus ⁊ p̄ncipibus sacerdotū ⁊ scribis ⁊ occidi: ⁊ tertia die resurgere. Dicebat aūt ad oēs: Si quis vult post me venire abneget semetipsum: ⁊ tollat crucem suam quotidie: ⁊ sequatur me. Qui enim voluerit animā suā saluā facere perdet eaꝫ. Nam qui perdiderit animā suaꝫ propter me: saluam faciet illam. Quid enī p̄odest homini si lucretur vniuersum mundū: se aūt ipm̄ perdat: ⁊ detrimētum sui faciat. Nam q̄ me erubuerit ⁊ meos sermones hūc filius hois erubescet cū venerit in maiestate sua: ⁊ p̄tris ⁊ sanctoꝝ angelorū. Dico aūt vobis: vere sunt hic aliq̄ stantes ex

Nicolaus

a Et factū est cū solus esset ⁊c. Hic p̄mittit ostendit benignitatem christi ad discipulos in cibo eos ad meliora: videlz ad martyriū q̄s est perfectus actus charitatis: sm q̄ dicit saluator Joā. xv. Maiorē hac dilectionē nemo habet q̄ vt aliq̄s animā suā ponat q̄s p amicis suis. Sono igit inuitat eos ad martyriū verbo. scdo facto ibi: Factū est aūt dū cōplerent. Prima in duas: q̄ primo inuitat eos verbo ad martyriū. scdo ostendit martyrii premia ibi: Dico aūt vobis. Circa primā ymmo christi duplex interrogatio: ⁊ duplex discipuloꝝ rñsio: videlz q̄d vulgarēs de christo dicerēt: ⁊ q̄d apl̄i de hoc sentirēt: ⁊ p̄s finalis ex dicto. M. cc. xvi. Secundū ibi q̄ interrogatio christi sentirēt: ⁊ p̄s finalis ex dicto M. cc. xvi. Secundū ibi q̄ interrogatio christi

Post dies octo. ℟ Assit de cetu nb̄ sermo dñi post ℟ et ante ascēsū
filio ei⁹ suscitādū refert. ℟ Ascendēte aūt ℟ petrō apō. petrū ℟ ioānē
℟ assumpsit petrum ℟ ioannem ℟ iacobū: ℟ ascēdit i mōtem vt ora-
ret. Et facta ē oīō oratē spēo vul
tus ei⁹ altera: ℟ vēstit⁹ ei⁹ albus
℟ fulgēs. Et ecce duo viri loq̄bā
tur cū illo. Erāt autē moyses
℟ helias vīi i maiestate: ℟ dice-
bāt excessū eius quem comple
turus erat in hierusalē. Petr⁹
℟ qui cum illo erant grauati
crāt somno: ℟ euigilantes vide
rūt maiestatem eius: ℟ duos vi
ros q̄ stabant cum illo. Et factus
est dum discederēt ab illo: ait petr⁹
ad iesum: Preceptor: bonum est
nos hic esse: ℟ faciamus hic tria
tabernacula. Vnum tibi: ℟ vnū
moysi: ℟ vnum helie: nesciens qd
diceret. Hec autem illo loquente
facta ē nubes ℟ obumbrauit eis:
℟ timuerunt intrantibus illis in
nubem: ℟ facta est vox de nube
dicens: Hic est filius meus dile-
ctus: ipsum audite. Et dum fieret
vox: inuentus est iesus solus: ℟
ipsi tacuerunt ℟ nēmini dixerunt
in illis diebus quicq̄ ex his que
viderant. Factum est autē in se-
quenti die descendentibus illis

Grauati erant som. Nōn grauantur i quib⁹ splendet inēffabi-
lis beatitudo promittur finitus humani corporis. Vel homo grauat: vt
relaxatione glorie post corporis quiet' videatur: Quasi ex virtute ma-
ioris tentationis vīi videbunt quo carnis fine in qua mente vixerint immortalitate
gaudebit. Tunc mysteria
℟ beneficia specialiter mun-
dis gloriosa quia medius in-
telligent quomodo vnus
lota aut vnus apex non
pereūt a lege: ℟ quomo-
do dominus legem ℟ p̄-
phetas non solueri: sed
adimpleuerit.

Bonum est. Qui
ad montana contenderat non vult ad terrena
descendere: sed semper in
sublimi perseuerare: ℟ est
petrus in persona ingre-
dientis regnum dei: Bo-
num est nos hic esse: bo- matt 17.b
num est in regno dei esse: marc 9.b
si nos soli hac luce fruc-
mur: ℟ non iudei inuidi.
Tria tabernacula: id est
verba: cogitationes: ope-
ra.

Vnū moysi. Quo- ℟ matt 17.c
modo nesciunt quod an- marc 9.c
te non viderunt? Per
maiestatem super eos ve-
nientem: sicut in futura resurrectione vnusquisq̄ alterum cognoscet ℟ de-
liberata in altero alter per charitatē intelliget.

Nesciens quid. Et si petrus ex humana infirmitate nescit quid di-
cat: tamen dat ardoris indicium: dum eos quos videre delectabat
etiam officio fulcire querit: Errabat: quia in terra ℟ in hac mortali carne fi-
xi ℟ a capestrato fuit vari cupiebat regnum: quod in celis ℟ carne mortali
expoliatis est promittum: Sic erat qui tria tabernacula legi ℟ prophetie
℟ euangelio facere desiderat: cum hec ab imitatore non discrepent: non tria
sed vnum habenda tabernaculum. i. ecclesiam dei.

Facta est n. Et si petrus ex infirmitate ignorat: placet tamen obsequii
deuotio: Vnde ℟ nubes obumbrat viuini spūs est ista obumbratio que nō
caligat affectibus hominū: sed reuelat occulta: cuius profecto ostenditur
audita vox dicentis: Hic est fi.

Quia materiale quesiuit tabernaculus nubis accepit obumbraculum:
vt discat in resurrectione non tegmine domorum: sed spiritus sancti gloria
sanctos esse protegendos.

Et timuerunt. Timent: quia humana fragilitas conspectum mato-
rie gloie ferre non sustinet: ℟ quanto quis amplioza quesierit: tanto ma-
gis ad infirmza collabit: si mensuram suam ignorauerit.

Facta est vox. Vox patris petrū subiato terroꝛ vocat veritatem: Et
nota q̄ sicut vōs baptizato sic ℟ transfigurato mysterium trinitatis reuela
ratur: quia gloriam quam in baptismate confitemur in resurrectione vide
bimus. Spiritus in columba: hic in nubes lucida: q̄ qui nunc simplici cor
de sibi seruat: tunc aperta luce visionis cōtemplabit q̄s occultat: ipsaq̄
qua illustrabit gratia protegit.

Inuentus est ie. Non helyas: non moyses: sed quem solum videtis
huic figendā est tabernaculū in corde: Recedunt ergo illi vbi vōs capit deli
gnari: nec ad seruos vox patris missa putet: Typice ablata nube: euanescit
tibus moyse ℟ helya soluo cernit: q̄ legio ℟ ppheтae vmbra discedente:
verum lumen constante euangelii gratia reperitur.

Tres in principio vident: vnus in fine: q̄ in fide pfecta vnū sunt: Olo
cnt in corpe christi vnū simus: Vel fortasse q̄ lex ℟ ppheтe ex vbo: ℟ abit
ex vbo operis: i vbo desinit: Finis enī legis est ipo ad iusticiā oi credēti.

Et ipsi tacuerunt. Vbo subtracto tacent: donec filius hois a mortuis
resurgat: ne incredibile sit pō rei magnitudine ℟ post tantā gloriam apud
rudes sequeno crux scandalum faciat.

Factum est autem ℟. Pō qualitate meritoꝛ quotidie vbo alio
ascendit: dum perfectos quoq̄ suscitatio in celo est sublimius extollendo
glorificat: ℟ de eternis instruit ℟ docet que a turba nō audiri valeāt. Alijs

De Ira

tingebat. c Petrus vō ℟ q̄ cū illo erant grauabāt sōno. nā in pfidia ma
festatio opinīē fragilitas bāna. f Et nemini dixerūt ℟. ℟ ē q̄ pce-
pto vīi: vt p̄s Matth. xvii. vbi sequit eis vicis: Nemini dixeritis visionē
donec filius hois a mortuis resurgat. g Facti est aūt. Postq̄ repetunt vīi
cipuloꝝ emulatio: ℟ primo facto. sōo verbo: ibi: Intrauit autē cogitatio.
Circa primū sciendū q̄ eo q̄ christus venit pferri iacobū ℟ ioānē secūdum
ab alijs ad videndā gloriā sue maiestatis: vt predictū est. alijs discipuli qui
nōdū erant in bono firmati aliquid humanū passi mori fuerūt quodam
modo inuidie ptra tres predictos: ℟ ideo potestas eiciendi demones fuit eis
subtracta: ℟ ideo non potuerūt curare demoniacū eis oblatum: vt patet in
littera: vt hoc aduersantes refellerent a tali emulatione: ℟ ideo in fine vō ait:

Ponite vos

ndendā: dum tremore ℟ inexplebile flottat ℟ vocē ℟ caligat.

Occurrit illi. Ps mouet eos: docet in medio stat suam demonstrat: pa-
rit vocē apīs apostoli: defendens a turba eqrīt inuicēq̄ statu putat
infidelitatis peccata opponat: malos ipse expellit.

Et ecce ipse. Mirabile lunaticum: maceus fortasse ℟ mutum de
scribit: significat aūt illos
q̄ vt luna mutant: mutāt
in eodem statu manentes
sed per diuersa vitia cre-
scunt ℟ decrescūt: qui nec
solem cōtuēri nec ipsius
fulgi audire volūt sermo-
nem.

Rogaui discī. ℟. ℟
Aliarum discipulos accu
sat impotentiam: cum
impossibilitas aliqñ non
ad curatoꝛ: sed ad curam
dā referat. Vñ vbo: Si
at tibi fm vbā tuum.

Quousque ℟. Non
est tedio affectus obsecre
tantis hominē sed vitio:
sicut medicus quando vi
det egrotū contra sua pe
cepta agentē increpat il-
lum: Cur antio sue faciat
indulgentiā perire: ℟ aliud
tabente illo aliud perpe-
trante: ℟ per illum vnum
indei arguunt infidelita-
tis. Vnde ℟ additur: Af-
duc huc filium tuum.

Et cum accederet.
Dum puer ad vbum acce
dit claudit: q̄ conuersi ad
vbum plerūq̄ a demonio
grauius pulsanturꝛet vel
ad vitia reducunt: vel de
sua expulsione diabolus se vindicet: sicut in primi
pio nascentis ecclesie mul
ta ℟ grauia oppositi cer-
tamina illis quos suo re
gno subtrahi videbat.

Et increpauit. Nō
puer vim patiens: sed di-
abolus vim inferens in-
crepatur: quia qui pecca-
tum vult fugere: vitium
debet arguere ℟ depellere
sed hominem amando re
fouere: donec sanatum spiritualibus rēdat patribus ecclie

Ponite vos. Vos qui meo discipulatui adheretis quibus archana
mea manifestius aperui: pacioli sanguinis ego mediator redemptiuus est cui
tum mente recondite: dum ceteri miranter tanta facta diuine altitudinis.

Futurū est ut. Inter magnalia potentie diuine sepius replicat abic
cta passionis hūanē: ne subito venienq̄ terreat: sed leuius ferat peoptata.

At illi ignorabant. Nec ignorantia nō ram de tarditate q̄ de amo
re nascit: q̄ adhuc carnalcs ℟ mysterii crucis ignari: quē deum cognosce
runt: mortuū credere nequeūt: sed sunt per figuras loquentē audire solē,
bant: sic etiam q̄s de sua tradītione loquebat: figuraliter aliud significare
putabant.

Intrauit aūt co. ℟. Quia viderant petrū ℟ iacobū ℟ iohānē in mon
tem seorsum ductos: secretiq̄ eloquio eis esse traditū: sed ℟ petro fugitos da-

Nicolaus

a Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. Cad imitandum.
b Filius enī hois futurū est vt tradat in manibus homi. ad sui humi
liationē: fm illud Phil. ii. ca. Humiliauit semetipsū factus obediens vsq
ad mortē ℟. q. d. nō debetis p ambitionē imitem ambulare: sed magis in
vobis humiliari: Cetera q̄ in hac parte exponūtur sunt: patent ex dictis
Matth. xvii. c Intrauit aūt cogitatio ℟. ℟ nō solū cogitatio interior
sed etiā verbis exterior: fm q̄ habet Marci. ix. vbi vt: Siquidē inter se in
via disputabant aut quis eoꝝ maior esset: qđ repsimit sūmatoꝛ verbo ℟ exē
plo pueri positi in medio: ℟ patet sūla ex dictis Matth. xviii. ℟ Marci. ix.
d Respondens aūt iohānes. Hic ex incidēti respondet sibi facte quēdā:
℟ patet sūla ex dictis Marci. ix. e Facti ℟ aūt. Superius salvatoꝛ ex
citauit discipulos ad martyriū verbo: hic hoc idem facit facto: Et quidē
in duobus: q̄ primo facit qđ dictū est. secundo remouet aliqua a fidei sequa
citate: ibi: Facti est aūt. Circa primū vī: Facti est aūt cum complerent
dies assumptionis eius. i. passionis per quam transiturus erat ℟ assumen
dus ad gloriā patris fm q̄ habet. i. Petri. Deponit pati christū ℟ ita intra
re in gloriā suam. f Et ipse firmauit faciem suam. i. firmiter disposuit.

non regni ulloꝝ esse. pontifices: ecclesiaq̄ tuq̄ eum esse cognoscunt.
Vbi illico tota carnis vel cōsuetudo apīs petrū esse prohibuit: vel qui se in domi
solatium petrum ipso dominō portabatur: videri aut ipsum carnis pati-
rendum arbitrabatur. Sed beatissimus est illum qualitatem ℟ artis intuendi
℟ post triduum solatium esse factum.

Videns cogitationes cordis illoꝝ
apprehēdēs puerū statuit eis se
cus se ℟ ait illis: Quicunq̄ suscē
perit puerū istū in nomine meo:
me recipit. Et quicūq̄ me recipit
recipit eū qui me misit. Maz qui
minor: est inter vos oēs: hic ma
ior est. Respondens autem ioan
nes dixit: Preceptor: vidimus
quēdam in nomine tuo ejicētes
demonia ℟ prohibuim⁹ eum: qa
non sequitur nobiscū. Et ait ad
illum ihs: Nolite prohibere.
Qui enim nō est aduersum vos
pro vobis est: Factum est autem
dum cōplerentur dies assumpti
onis ei⁹: ℟ ipse faciem suam firma
uit vt iret in hierusalē. Et misit nū
cios ante conspectū suum: ℟ eun
tes intrauerunt in ciuitatē Sama
ritanoꝝ vt pparārēt illi. Et nōn
receperūt eū q̄: facies ei⁹ erat eun
tis hierlm. Cū vidissent autē dis
cipuli eius iacobus ℟ ioannes dix
erunt: Dñe vis dicim⁹ vt ignis
descēdat de celo: ℟ consumat illos?

Apostoli adhuc rudes ℟ modū vindicandi ignorantes: non ex amoꝛ cor
rectionis alioꝝ: vel fraude malicie in illos: sed ex odio vindictam desi-
derant. Vnde ait ignorantiā vbo reprehendit: Potest ℟ eos de vera pa-
tris dilectione docuit: aliqñ portenat ℟ tribuit talem vindictam exercendā
cui petro in arrianum ℟ verosi cino: quoq̄ mens vindictibus vellem metum
mentis incutit: ℟ in illis qui punitionē peccatis ad augendam ire li vin-
dicta fouit: Sed ñ raro in nouo testamento: vbi ex amoꝛe seruit. Spūs vō
in veteri testamēto vbi deus timebat: talio pena scio virga a deo collata ē.
In veteri testamēto vbi deus timebat: talio pena scio virga a deo collata ē.

Dicimus ut ignis ℟. Ad sermonem illorum ignis de celo descē
deret: q̄ sum filij tonitrui.

Et ipsum ait. In similitudine helyeiqui ℟ ppria manu ℟ igne diuini
tus impetrato: phytonissam saul mente affecit: Et in hoc q̄ apīs petro talia
ppheтe fieri poterunt: ostendit in ipso fuisse merituꝝ ppheтarū.

De Ira

e Et fuit in hierusalē conflatior ℟ prompte ad fidem ihū mouē: vt suo
exemplo discipulos animaret. b Et misit nuncios ante ꝓpriū fuit vt
aduentus eius nō lateat. i Et preparauerūt illi. Cheopistū. k Et nō
receperunt eum ℟.] ex modo incidenti apparebat vt iter eius esset in hie-
rusalem ad festum pascha: cui in quo ℟ christus passus est: sumaritanis mul
tū displicebat q̄ aliqui trent in solēnitatibus hierusalem causa ecclesie: q̄
videbat q̄ locus eminebit ei⁹ erat apud eos in monte garizim: vt habet Ioh.
iiii. Hic q̄ ex vehemētia christi ℟ discipuloꝝ eius cognoscēs samaritani
q̄ erant indei: q̄ indei erant odiosi eis ℟ q̄ cōtēnebā
bētur Alunc. xv. Iudei autem erant samaritanis odiosi eo q̄ contēnebā
eos: nolentes cognoscere ℟ tenere eum eis fm q̄ habet Ioan. iiii. Non enī
constituit iudei samaritanis. l Dñe vis dicimus vt ignis descendat
de celo ℟ consumat illos: sicut malicia suam: fm. Ambro. hoc bono celo
dignum iudicauerūt: ℟ illoꝝ sacrum similē de helya. vide. Hugo: Sunt
qui putant: helyam ad hoc petisse: vt haberet ius. Reg. i. Beda vō dicit q̄ hoc dixerunt imp̄ambi
helyas fuit: vt habet. iiii. Reg. i. Beda vō dicit q̄ hoc dixerunt imp̄ambi
tes fuit: vt habet. iiii. Reg. i. Beda vō dicit q̄ hoc dixerunt imp̄ambi
fecisse adhuc carnales voluisse vindictam: ℟ nō reprehendisse a christo de
indiscretione fm Ambrosium. ℟ de impatientia fm Bedam: cum fidei

Et conuersus increpauit illos: et dixit: Nescitis cui⁹ spiritus sitis: Filius hois nō venit alas pdere ꝫ saluare: ꝫ abiit i aliud castellū. Factū ē aūt dū ambularēt illi in via dixit quidam ad illum: Sequar te quocūq; ieris. Et ait illi ihesus: Vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos: filius aūt hominis nō habet vbi caput suū reclinet. Alit aūt ad alterū: Sequere me. Ille aūt dixit: Dñe: permitte mihi primum ire ⁊ sepelire patrem meum. Dixitq; ei ihesus: Sine vt mortui sepeliāt ⁊mortuos suos. Tu autē vade ⁊ annūcia regnū

Vigesimus septimus. ⁊C. Quando ad aranū mittit: qui quasi quodā tortuosū cōpanchōnū ligno ⁊ ferro dūcit publicū portū: sū cuiusq; mentē ad bonos fructus agit: Quia si ad rectā vitā celeriter rapit: a regno dei cū vnoquoq; iocū ordinat. Moys. Quia arando si retro respiciat aut tenuis aut noualis facta sulcū aut aranti boū sacp voluntas vacillauerit ita ⁊ q; diuino tramite ad spiritualē vocare vitā nō dana ꝑficiono incidit ad regnū dei: Et ait aspectū sibi ad ipsa ⁊ vana pertinentiā opus suū aptū ad regnū dei. C. X.

p Ost hec ⁊C.

Sicut m aplis ē fama q̄ eq; sic ihrū. sed ma ēt ꝑfidoꝝ. Sicut ecclia. ihrū. mittunt ⁊q; ꝑdicādū ihrū. ꝑdicarent: vt sic ꝑmo ⁊ li. apli. ꝑpt. ꝑfi. trib⁹ ihrī ita ⁊ hi. ꝑpter ceteras gē tes destinent euāgelizare

n

Et dixit ad alterū: Sequere me. Ille aūt dixit: Dñe: permitte mihi primum ire ⁊ sepelire patrem meum. Dixitq; ei ihesus: Sine vt mortui sepeliāt ⁊mortuos suos. Tu autē vade ⁊ annūcia regnū dei. Et ait alter: Sequar te dñe: sed primū permitte mihi renunciare his qui domi sunt. Ait aūt illi ihesus: Nemō mittens manum suā ad aratrū ⁊ aspiciēs retro aptus ē regno dei. C. X.

p Ost hēc aūtē designauit dñs ⁊ alios septuāginta duos: ⁊t misit illos bīos

ante faciē suā in ōmnē ciuitatē ⁊ locū quo erat ipe vēturus. Et dicebat illi: Messis qdē multa. ōparij aūt pauci. Rogate ergo dñm messis vt mittat oparios i messē suā. Ite: Ecce ego mitto vos sicut

Per b q; binos mittit intelligit nemo ꝑfectū esse posse q; ꝓximū sū charitatē nō habet: Vel binī mittunt: cum q; bina alacritas missa fuit i archā. masculꝰ ⁊ femina: inclusa sunt in carnali gnatōe: sed missa ecclie sacrā p ipsā ꝑfectū cū in discipulos p ꝑdicatione.

Messis qdē ⁊C. Messis turba credentiū: operarii apli ⁊ doctores eoꝝ: messis ihs deus ꝑ sata ⁊ culture laborē ⁊ solicitū munꝰ operarij regit: ne aues celi sparta semina diripiant.

Sicut agnos. Sicut lupus ouib⁹ sic hereticus infidat fidelib⁹: ⁊ sic lupus ouile circuit nocte nō nocēs ferare: canis similis: pastoris absentiā vt ꝓbabili explendo: sic hereticus nocte siue interpretatiōis fidelem decipere conat: ecclias nō intrat pastoris ecclie: vel vitare: vel necare: vel in exilū mittere ꝓtendit: Lupus nil corpis rigidius: sic infelectere facile nō ꝑt sic hereticus intellectū puri cordis nō facet ab errore reuocare. vñ apls: Peruersi holez post pmā ⁊ ꝛ correctionē deuita ⁊C. Lupus ho suo spem ferē: ⁊ hō sepe illudit: sic hereticus ꝑfidi facit ꝙ sepe remanet infamia ne nocere ꝓsit. Et si pus ꝙ prius aliquē viderit: vocē illius ꝙd nature vi eripit: ꝙ hō illū ꝓius viderit ꝙ ea grauat: Sic ꝙd verbis dispotatōe hereticus fuerit: mutū red dit ne ꝓficat verbū dei: sed figo cōtra fraudis eius agnoscit: nō patit lactantū vocē: Sicut lupus: sic ⁊ hereticꝰ gutur inuadit: vt ultimo vultꝰ affligit: Qualit⁹ adhoc effugere ꝓssim⁹: ꝛsponsit vicio: Nolite ꝙ porta re ꝙcunq; neq; ⁊C. Inde matthe⁹: Nolite ꝓsidere aurū neq; argentū: nō peram neq; calciamenta: Vtrūq; de corio mortui animalis fuit: ꝙ est nihil mortale vult esse in illis quos ad ꝑdicandū mittimus: mortis timore retardentur ab inuncto itinere.

De Ipta

nūt. b Septuaginta duos. in signū q; post christi resurrectionē ⁊ ascensionē in cēlū ꝑdicaturi erant fidē christi q; duo septuaginta duas: i lingnas.

i Et misit illos binos. nō ꝓpter mutuā ꝓfectionē ⁊ ꝓpter mutuā ꝓfectionē: vt vnus eliat custos salutatis alterius ⁊ alteri⁹ bonoꝝ: tum ꝓpter cōfirmationē veritatis ꝑdicande ab ipsis: vt in ore duoꝝ testiū staret verbū dei in signū charitatis q; debet esse in ꝑdicatoribus: sm q; exponit dñs Aug. dicens: Binos ē discipulos in ꝑdicationē misit: vt p binos nobis ratio innuat q; q; erga alterū charitatē nō habet: ꝑdicatōis officiū nullatenus ꝓficere debet.

a Ante faciē suā. vt adiectus christi nō lateat.

I In omnē ciuitatē ⁊ locū. q; indicia ⁊ter christus ⁊ apli ꝑdicabit in ciuitatibus ⁊ locis magnis ⁊ paruis.

m Messis qdē multa. q; multitudo q; nūq; ad suscipiendā verbū christi ꝑ ꝑdicationē apl⁹ erat parata: vt dicit apl⁹ ad Ro. ri. ⁊ patet ꝑ effectū in actibus apl⁹.

n Operarii aut pauci. q; apli ⁊ christi discipuli erant pauci respectu tante multitudinis ꝙ erāt: Et adhuc est ita sm qd exponit Aug. q; in ecclia sint multi clerici ⁊ ecclie ministri: ⁊t pauci inueniunt apti ad ꝑdicandū rōne vite sancte ⁊ sane doctrine. Vñ dicit Aug. sup locū istū: Ecce multitudo sacerdotū plenus est: ⁊ ch in malis dei ramis valde inuenit operationeꝝ officiū quidē sacerdotale suscipimus: sed opus officii non implemus.

o Rogate ergo dñm messis vt mittat operarios in messem suā: nullus sit aptus ad ꝑdicationē verbi diuini nisi ꝑ gratiā dei: ⁊ nisi ab eo missus: mediante vel im mediate. p Ite: ecce ego mitto vos. Dixit ꝓsequenter describit discipulorum missio ad ꝑdicandū: ⁊ patet littera ex dictis Matth. p. ca. vbi ea que hic ponunt posita sunt: In non eodem ordine: ex quibus quidam

Nemine per

Nolite ergo ⁊C. Tanta ꝑdicatori debet esse fiducia in deo: vt pro tanto viro stimulum: ⁊ si nō ꝓmittat sibi vita nō odium: nō cruciatus: sciat ne dum occupat: nemo ad ꝑfectū nisi ꝓ mortē ꝓcedit eternā.

Allego. Ponuntur in sacre dactē sapientia ⁊ scientia: quę primo nō erogat ꝑ pecuniā: opera tenui. Per calciamenta nūtiorū ꝓfectū exempla figurant: vt ꝑdicatores ex

mat. 10. b
mar. 6. b.

agnos inter lupos. Nolite ergo portare sacculum neq; perā neq; calciamēta: ⁊ nēminē p viā salutaueritis. In quācunq; domum

† † offerte pacem vobis: ingredientes quia ꝑmodi etiam ethnici solebant.

intraueritis: primū dicite. Pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis requiescet sup illū pax vestra. Sin autem ad vos reuertetur. In eadem autem domo manete: edentes ⁊ bibentes quę apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Nolite trāsire de domo in domum. Et i quamcunq; ciuitatē intraueritis ⁊ suscꝑint vos: manducate quę apponunt vobis. Et curate infirmos qui in illa sunt: ⁊ dicite illis: Appropinquabit in vos regnū dei. In quamcunq; autem ciuitatem intraueritis ⁊ non receꝑint vos: exeuntes in plateas eius dicite: Etiam pulueꝛem qui adhesit nobis de ciuitate vestra in pedibus nostris extergimus ꝙ vobis. Tamē

† In quibus habitare ⁊ apud illos manere ⁊ ꝓ ꝑfectū ⁊ ꝓ ꝑfectū ⁊ ꝓ ꝑfectū

Et dixit ad illos. Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus: deus autem novit corda vestra. quia quod hominibus altum est abominatio est apud deum. Nam si quis superbit humiliatur. Qui autem humiliat se exaltabitur. Quidam autem legisperitus respondens dixit illi. Magister hec dicens etiam nos contumelia afficis. Ille autem dixit. Et vobis legisperitis væ quia onerabitis homines onera quæ portari a modicis non possunt. Et ipsi digito vestro nolunt ea tangere. Væ vobis quia ædificatis monumenta prophetarum. Patres autem vestri occiderunt eos. Profecto testes estis et consentitis operibus patrum vestrorum. Quia illi quidem occiderunt eos. Et vos ædificatis sepulchra eorum. Propter hoc et sapientia dei dixit. Mittam ad eos prophetas et apostolos. Et ex illis occident et persequentur. Ut inquirat sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione mundi. A generatione ista. A sanguine abel usque ad sanguinem zacharie qui periit inter altare et templum. Ita dico vobis requiretur ab generatione ista. Væ vobis legisperitis quia tulistis clavem scientie. Ipsi non introistis. Et introeuntes prohibuistis. Cum hec illi dicerent cœperunt scribæ et pharisæi vehementer urgere eum et os eius opprimere de pluribus. Insidiantes ei et quærentes capere aliquid de ore eius ut accusarent eum.

Interea cum turbe multe circumstetissent ita ut conculcarent se invicem cœpit dicere ad discipulos suos. Attendite vobis a fermento pharisæorum quod est ypocrisis. Nichil autem opertum est quod non revelabitur. Et occultum quod non sciatur. Quamobrem quæ in tenebris dixistis in lumine dicentur. Et quæ ad aurem locuti estis in cubiculis predicabuntur super tecta. Dico autem vobis amicis meis ne terreamini a corpore et post hec non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis hunc timete. Nonne quinque passeres venundantur dipondio. Et unus ex illis non est in oblivione coram deo. Sed et capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere. Multis passeribus pluris estis vos. Dico autem vobis omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus. Et filius hominis confitebitur illum coram angelis dei. Qui autem negaverit me coram hominibus negabitur coram angelis dei. Et omnis qui dixerit verbum contra filium hominis remittetur ei. Ei autem qui blasphemaverit in spiritum sanctum non remittetur. Cum autem inducent vos in synagogas et ad principes et potestates nolite cogitare quomodo aut quid respondeatis aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid oporteat dicere. Dixit autem quidam de turba ei. Magister dic fratri meo ut dividat mecum hereditatem. Qui dixit ei homo quis me constituit judicem aut divisorem super vos. Videte et cavete ab omni avaritia. Quia non in abundantia cuiusquam vita eius est ex hiis que possidet. Et ait similitudinem ad illos dicens. Homo quidam divitis ubertim fructus attulit agro. Et cogitabat intra se dicens. Quid faciam quia non habeo quo congregabo fructus meos. Et dixit hoc faciam. Destruam horrea mea et majora ædificabo. Et congregabo illuc omnia que nata sunt mihi et bona mea. Et dicam animæ meæ. Anima habes multa bona posita in annos plurimos. Requiescas comede bibe epulare. Dixit autem deus illi. Stulte hac nocte animam tuam repetunt a te. Quæ autem parasti cuius erunt. Sic est qui thesaurizat sibi et non est in deum dives. Et ait discipulis suis. Ideo dico vobis ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis neque corpori quid induamini. Anima plus est quam esca et corpus plus quam vestimentum. Considerate corvos quia non seminant neque metunt quibus non est cellarium neque horreum et deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis illis. Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum unum. Si ergo neque quod minimum est potestis quid de ceteris solliciti estis. Considerate lilia quomodo crescunt non laborant neque nent. Dico autem vobis nec salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. Si autem fenum quod hodie in agro est et cras in clibanum mittitur deus sic vestit quanto magis vos modice fidei. Et vos nolite quærere quid manducetis aut quid bibatis et nolite in sublimia animo tendere. Hec enim omnia gentes mundi inquirunt. Vestri autem pater scit quia his indigetis. Verumtamen querite primum regnum dei et hec omnia adicientur vobis. Nolite timere pusillus grex quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Vendite que possidetis et date elemosinam. Facite vobis sacculos qui non veterascunt thesaurum non deficientem in celis quo fur non accedit neque tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus vester est ibi et cor vestrum erit. Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus vestris. Et vos similes hominibus exspectantibus dominum suum quando revertatur a nuptiis ut cum venerit et pulsaverit confestim aperiant ei. Beati servi illi quos cum venerit dominus invenerit vigilantes. Amen dico vobis quod præcinget se et faciet illos discumbere et transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia et si in tertia vigilia venerit et invenerit ita beati sunt illi. Hoc autem scitote quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati quia qua hora non putatis filius hominis venturus est. Petrus autem dixit ad illum. Domine ad nos dicis hanc parabolam an et ad omnes. Et dixit dominus. Quis putas est fidelis dispensator et prudens quem constituit dominus super familiam suam ut det illis in tempore tritici mensuram. Beatus ille servus quem cum venerit dominus eius invenerit sic facientem. Vere dico vobis quoniam super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit servus ille in corde suo. Moram facit dominus meus venire et cœperit percutere pueros et ancillas manducare et bibere et inebriari. Veniet dominus servi illius in die qua non sperat et hora qua ignorat et dividet eum partemque eius cum infidelibus ponet. Ille autem servus qui cognovit voluntatem domini sui et non præparavit se et non fecit secundum voluntatem eius vapulabit multas. Qui autem non cognovit et fecit digna plagis vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est multum quæretur ab eo et cui commendaverunt multum plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi ut accendatur. Baptismo autem habeo baptizari et quomodo coarctor usque dum perficiatur. Putatis quia pacem veni dare in terra non dico vobis sed separationem. Erunt enim ex hoc quinque in domo una divisi tres adversus duos et duo adversus tres. Dividetur pater filio et filius patri mater filie et filia matri socrus nurui sue et nurus socrui sue. Dicebat autem et ad turbas. Cum videritis nubem surgere a occidente statim dicitis quia imber venit et ita fit. Et cum austrum flantem dicitis quia æstus erit et fit. Hypocrite faciem celi et terre probare scitis hoc autem tempus quomodo non probatis. Quid autem et a vobis ipsis non judicatis justum. Cum enim vadis cum adversario tuo ad principem in via da operam dignum liberari ab eo ne forte trahat te ad judicem et judex tradat te exactori et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi non exies inde donec et novissimum minutum reddas. In illo autem tempore aderant quidam nuntiantes illi de galileis quorum sanguis pilatus miscuit cum victimis eorum. Et respondens ihesus dixit illis. Putatis quia galilei isti peccatores fuerunt præ omnibus galileis quia talia passi sunt. Non dico vobis sed nisi pœnitentiam habueritis omnes similiter peribitis. Aut illi decem et octo quibus cecidit turris in siloe et occidit eos putatis quia et ipsi debitores fuerunt præ omnibus hominibus habitantibus in jerusalem. Non dico vobis sed si pœnitentiam non habueritis omnes similiter peribitis. Dicebat autem hanc similitudinem. Arborem habebat quidam ficum plantatam in vinea sua et venit fructum quærens in ea et non invenit. Dixit autem ad cultorem vinee. Ecce anni tres sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac et non invenio. Succide ergo illam ut quid etiam terram occupat. At ille respondens dixit illi. Domine dimitte illam et hoc anno usque dum fodiam circa illam et mittam stercora. Et si quidem fecerit fructum sin autem succides eam. Erat autem docens in una synagogarum sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo et erat curvata nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum vidisset ihesus vocavit eam et dixit illi. Mulier dimissa es infirmitate tua. Et imposuit illi manum et confestim erecta est et glorificabat deum. Respondens autem archisynagogus indignans quia sabbato curasset ihesus dicebat turbe. Sex dies sunt in quibus operari oportet in ipsis ergo venite curamini et non die sabbati. Respondit autem ad illum dominus et dixit. Hypocrite unusquisque vestrum sabbato non solvit bovem suum aut asinum a presepio et ducit adaquare. Filiam autem abrahe cum sit et ipsa filia hec quam alligavit satanas ecce decem et octo annis nonne solvi hanc die sabbati de hoc vinculo. Et hec dicente erubescebant omnes adversarii eius et omnis turba gaudebat in universis quæ gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo cui similis est regnum dei et cui similabo illud. Simile est grano sinapis quod accipiens homo misit in hortum suum et crevit et facta est in arborem magnam et volucres celi requieverunt in ramis eius. Et iterum dixit cui similabo regnum dei. Simile est fermento quod accipiens mulier abscondit in farine sata tria donec fermentatum est totum. Et lustrabat per civitates et castella docens et iter faciens in jerusalem. Dixit autem quidam ei. Domine si pauci sunt qui salvi fiant. Ipse autem dixit ad illos. Contendite intrare per angustam portam quia multi dico vobis querent intrare et non valebunt. Modicum autem postquam intraverit pater familias et ostium clauserit et incipietis foris stare et pulsare ostium dicentes. Domine aperi nobis et respondens dicet vobis nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere. Manducavimus coram te et bibimus et in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis nescio vos unde sitis discedite a me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentium cum videritis abraham et isaac et jacob et omnes prophetas in regno dei vos autem expelli foras. Et venient ab oriente et occidente et aquilone et austro et discumbent in regno dei. Et ecce sunt novissimi qui erunt primi et sunt primi qui erunt novissimi. In ipsa hora accesserunt quidam pharisæorum dicentes ei. Exi et vade hinc quia herodes vult te occidere. Et ait illis. Ite dicite vulpi huic. Ecce ejicio demonia et sanitates perficio hodie et cras et tertia die consummor. Verumtamen oportet me hodie et cras et sequenti die ambulare quia non capit prophetam perire extra jerusalem. Jerusalem jerusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas et non vultis. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis non videbitis me donec veniat cum dicetis benedictus qui venit in nomine domini. Et factum est cum introisset ihesus in domum cuiusdam principis pharisæorum sabbato manducare panem et ipsi observabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Et respondens ihesus dixit ad legisperitos et pharisæos dicens. Si licet sabbatis curare. At illi tacuerunt. Ipse autem apprehendens sanavit illum ac dimisit. Et ad illos dixit. Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet et non continuo extrahet illum die sabbati. Et non poterant ad hec respondere illi. Dicebat autem ad invitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent dicens illis. Cum invitatus fueris ab aliquo ad nuptias non discumbas in primo loco ne forte honorabilior te sit invitatus ab illo et accedens is qui te et illum vocavit dicat tibi da huic locum et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere. Sed cum vocatus fueris vade recumbe in novissimo loco ut cum venerit qui te invitat dicat tibi amice ascende superius tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Quia omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur. Dicebat autem et ei qui invitaverat eum. Cum facis prandium aut cenam noli vocare amicos tuos neque fratres tuos neque cognatos tuos neque vicinos divites ne forte et ipsi te invitent et fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium vocas pauperes debiles claudos et cæcos et beatus eris quia non habent retribuere tibi retribuetur enim tibi in resurrectione justorum. Audiens autem hec quidam de discumbentibus dixit illi. Beatus qui manducabit panem in regno dei. Ille autem dixit illi. Homo quidam fecit cenam magnam et vocavit multos et misit servum suum hora cene dicere invitatis ut venirent quia parata sunt omnia. Et cœperunt simul omnes excusare. Primus dixit illi. Villam emi et necesse habeo exire et videre illam rogo te habe me excusatum. Et alius dixit. Juga boum emi quinque et eo probare illa rogo te habe me excusatum. Et alius dixit. Uxorem duxi et ideo non possum venire. Et reversus servus nuntiavit hec domino suo. Tunc iratus paterfamilias dixit servo suo. Exi cito in plateas et vicos civitatis et pauperes debiles claudos et cæcos introduc huc. Et dixit servus. Domine factum est ut imperasti et adhuc locus est. Et dixit dominus servo. Exi in vias et sepes et compelle intrare ut impleatur domus mea. Dico autem vobis quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam. Si quis venit ad me et non odit patrem suum et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores adhuc autem et animam suam non potest meus esse discipulus. Et qui non portat crucem suam et venit post me non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens turrim ædificare non prius sedet et computat sumptus qui necessarii sunt si habeat ad perficiendum. Ne forte posteaquam posuerit fundamentum et non potuerit perficere omnes qui vident incipiant illudere ei dicentes. Quia hic homo cœpit ædificare et non potuit consummare. Aut quis rex iturus committere bellum adversus alium regem non sedet prius cogitat si possit cum decem milibus occurrere ei qui cum viginti milibus venit contra se. Alioquin adhuc illo longe agente legationem rogat ea quæ pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ possidet non potest meus esse discipulus. Bonum sal. Si autem sal evanuerit in quo condietur. Neque in terram neque in sterquilinium utile est sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant pharisæi et scribæ dicentes. Quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Ad illos autem hanc similitudinem dixit. Quis ex vobis homo qui habet centum oves et si perdiderit unam ex illis nonne dimittit nonaginta novem in deserto et vadit ad illam quæ perierat donec inveniat eam. Et cum invenerit imponit in humeros suos gaudens. Et veniens domum convocat amicos et vicinos dicens illis. Congratulamini mihi quia inveni ovem meam que perierat. Dico vobis quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente quam super nonaginta novem justis qui non indigent penitentia. Aut quæ mulier habens decem dragmas si perdiderit unam dragmam nonne accendit lucernam et everrit domum et quærit diligenter donec inveniat. Et cum invenerit convocat amicas et vicinas dicens congratulamini mihi quia inveni dragmam quam perdideram. Ita dico vobis gaudium fit coram angelis dei super uno peccatore penitentiam agente. Dixit autem ad discipulos suos. Homo quidam erat dives qui habebat villicum et hic diffamatus est apud illum tanquam dissipasset bona ipsius. Et vocavit illum et ait illi quid hoc audio de te reddo rationem villicationis tue. Jam enim non poteris villicare. Ait autem villicus intra se. Quid faciam quia dominus meus aufert villicationem a me fodere non valeo mendicare erubesco. Scio quid faciam ut cum amotus fuero a villicatione recipiant me in domos suas. Convocatis igitur singulis debitoribus domini sui dicebat primo. Quantum debes domino meo. At ille dixit. Centum cados olei. Et ait illi accipe cautionem tuam et sede cito scribe quinquaginta. Deinde alii dixit. Tu autem quantum debes. Qui dixit centum coros tritici. Ait illi accipe litteras tuas et scribe octoginta. Et laudavit dominus villicum iniquitatis quia prudenter fecisset quia filii huius seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego vobis dico facite vobis amicos de mammona iniquitatis ut cum defeceritis recipiant vos in æterna tabernacula. Qui fidelis est in minimo et in multo fidelis est. Et qui in modico iniquus est et in multo iniquus est. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis quod verum est quis credet vobis. Et si in alieno fideles non fuistis quod vestrum est quis dabit vobis. Nemo potest duobus dominis servire aut enim unum odio habebit et alterum diliget aut unum sustinebit et alterum contemnet non potestis deo servire et mammonæ. Audiebant autem hec omnia pharisæi qui erant avari et deridebant eum. Et ait illis. Vos estis qui justificatis vos coram hominibus deus autem novit corda vestra quia quod hominibus altum est abominatio est ante deum. Lex et prophete usque ad johannem. Exinde regnum dei evangelizatur et omnis vim patitur. Facilius est autem celum et terram transire quam de lege unum apicem cadere. Omnis qui dimittit uxorem suam et ducit alteram mœchatur et qui dimissam a viro ducit mœchatur. Homo autem quidam erat dives et induebatur purpura et bysso et epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine lazarus qui jacebat ad januam ejus ulceribus plenus. Et cupiebat saturari de micis que cadebant de mensa divitis et nemo illi dabat. Sed et canes venientes lingebant ulcera ejus. Factum est autem ut moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum abrahe. Mortuus est autem et dives et sepultus est in inferno. Elevans autem oculos suos cum esset in tormentis vidit abraham a longe et lazarum in sinu ejus et ipse clamans dixit. Pater abraham miserere mei et mitte lazarum ut intinguat extremum digiti sui in aqua et refrigeret linguam meam quia crucior in hac flamma. Et dixit abraham. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua et lazarus similiter mala nunc autem hic consolatur tu vero cruciaris. Et in his omnibus inter nos et vos chaos magnum firmatum est ut hi qui volunt hinc transire ad vos non possint neque inde huc transmeare. Et ait. Rogo ergo te pater ut mittas eum in domum patris mei habeo enim quinque fratres ut testetur illis ne et ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Dicit illi abraham habent moysen et prophetas audiant illos. At ille dixit. Non pater abraham sed si quis ex mortuis ierit ad eos pœnitentiam agent. Dixit autem ad illum. Si moysen et prophetas non audiunt neque si quis ex mortuis resurrexerit credent. Cum autem interrogatus esset a pharisæis quando veniret regnum dei respondens eis dixit. Non venit regnum dei cum observatione. Neque dicent. Ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra vos est. Et ait ad discipulos suos. Venient dies quando desideretis videre unum diem filii hominis et non videbitis. Et dicent vobis. Ecce hic aut ecce illic. Nolite ire neque sectemini. Nam sicut fulgur coruscans de sub celo in ea que sub celo sunt fulget ita erit filius hominis in die sua. Primum autem oportet illum multa pati et reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in diebus noe ita erit et in diebus filii hominis. Edebant bibebant uxores ducebant et dabantur ad nuptias usque in diem qua intravit noe in arcam et venit diluvium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus loth edebant bibebant emebant vendebant plantabant ædificabant. Qua die autem exivit loth a sodomis pluit ignem et sulphur de celo et omnes perdidit. Secundum hec erit qua die filius hominis revelabitur. In illa hora qui fuerit in tecto et vasa eius in domo non descendat tollere illa et qui in agro similiter non revertatur retro. Memores estote uxoris loth. Quicumque quæsierit animam suam salvam facere perdet illam et quicumque perdiderit animam suam vivificabit illam. Dico vobis in illa nocte erunt duo in lecto uno unus assumetur et alter relinquetur. Duæ molentes pariter una assumetur et altera relinquetur. Duo in agro unus assumetur et alter relinquetur. Respondentes dicunt illi. Ubi domine. Qui ait illis. Ubicumque fuerit corpus illuc congregabuntur et aquile. Dicebat autem parabolam ad illos quoniam oportet semper orare et non deficere. Dicens. Judex quidam erat in quadam civitate qui deum non timebat et hominem non reverebatur. Vidua autem quædam erat in civitate illa et venit ad eum dicens. Vindica me de adversario meo. Et nolebat per multum autem tempus. Post hec dixit apud se. Etsi deum non timeo nec hominem reverebor tamen quia molesta est mihi hec vidua vindicabo illam ne in novissimo veniens suggillet me. Ait autem dominus. Audite quid judex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte et patientiam habebit in illis. Dico vobis quia cito faciet vindictam illorum. Verumtamen filius hominis veniens putas inveniet fidem in terra. Ad quosdam autem qui in se confidebant tamquam justi et aspernabantur ceteros dicebat parabolam istam. Duo homines ascenderunt in templum ut orarent unus pharisæus et alter publicanus. Pharisæus stans hec apud se orabat. Deus gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri hominum raptores injusti adulteri velut etiam hic publicanus. Jejunio bis in sabbato decimas do omnium que possideo. Et publicanus a longe stans nolebat nec oculos ad celum levare sed percutiebat pectus suum dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. Dico vobis descendit hic justificatus in domum suam ab illo quia omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur. Offerebant autem illi et infantes ut eorum tangeret illos quod cum viderent discipuli increpabant illis. Jesus autem convocans illos ait. Sinite pueros venire ad me et ne prohibueritis eos talium est enim regnum dei. Amen dico vobis quicumque non receperit regnum dei sicut puer non intrabit in illud. Et interrogavit eum quidam princeps dicens. Magister bone quid faciendo vitam eternam possidebo. Dixit autem ei jesus. Quid me dicis bonum nemo bonus nisi solus deus. Mandata nosti. Ne mœchaberis. Ne occidas. Ne furtum facias. Ne falsum testimonium dicas. Honora patrem tuum et matrem. Qui ait. Hec omnia custodivi a juventute mea. Quo audito jesus dixit adhuc unum tibi deest. Omnia quecumque habes vende et da pauperibus et habebis thesaurum in celo et veni sequere me. Hec audito illo contristatus est quia erat dives valde. Videns autem jesus illum tristem factum dixit. Quam difficile qui pecunias habent introibunt in regnum dei. Facilius est enim camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum dei. Dixerunt autem qui audierunt. Et quis potest salvus fieri. Qui ait. Quæ impossibilia sunt apud homines possibilia sunt apud deum. Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Ait illis. Amen dico vobis nemo est qui reliquerit domum aut parentes aut fratres aut uxorem aut filios propter regnum dei qui non recipiat multo plura in hoc tempore et in futuro vitam eternam. Assumpsit autem duodecim et ait illis. Ecce ascendimus jerusalem et consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas filio hominis. Tradetur enim gentibus et illudetur et flagellabitur et conspuetur et postquam flagellaverint occident eum et tertia die resurget. Et ipsi nichil horum intellexerunt et erat verbum istud absconditum a eis et non intelligebant ea que dicebantur. Factum est autem cum appropinquaret hiericho cecus quidam sedebat secus viam mendicans. Audiens autem turbam prætereuntem interrogabat quid hoc esset. Nunciaverunt autem illi quod jesus nazarenus transiret. Et clamavit dicens. Jesu fili david miserere mei. Et qui præibant increpabant eum ut taceret. Ipse autem multo magis clamabat. Fili david miserere mei. Stans autem jesus jussit illum adduci ad se. Et cum appropinquasset interrogavit illum dicens. Quid vis faciam tibi. At ille dixit. Domine ut videam. Et jesus dixit illi. Respice fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit et sequebatur illum magnificans deum. Et omnis plebs ut vidit dedit laudem deo. Et intrans perambulabat jericho. Et ecce vir nomine zacheus et hic princeps erat publicanorum et ipse dives. Et quærebat videre jesum quis esset et non poterat a turba quia statura pusillus erat. Et ascendens arborem sycomorum ut videret eum quia inde erat transiturus. Et cum venisset ad locum suspiciens jesus vidit illum et dixit ad illum. Zache festinans descende quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinavit descendit et excepit illum gaudens. Et cum viderent omnes murmurabant dicentes quod ad virum peccatorem introisset hospitari apud. Stans autem zacheus dixit ad dominum. Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus et si quid aliquem defraudavi reddo quadruplum. Ait illi jesus quia hodie salus domui huic facta est eo quod et ipse filius sit abrahe. Venit enim filius hominis querere et salvum facere quod perierat. Hec illis audientibus adjiciens dixit parabolam eo quod esset prope jerusalem et quia existimarent illi quod confestim regnum dei manifestaretur. Ait ergo. Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et reverti. Vocatis autem decem servis suis dedit eis decem mnas et ait ad illos. Negotiamini dum venio. Cives autem eius oderant eum et miserunt legationem post illum dicentes. Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est ut reverteretur accepto regno et jussit vocari servos quibus dederat pecuniam ut sciret quantum quisque negotiatus esset. Venit autem primus dicens. Domine mna tua decem mnas acquisivit. Et ait illi. Euge bone quia in modico fidelis fuisti eris potestatem habens super decem civitates. Et alius venit dicens. Domine mna tua fecit quinque mnas. Dixit autem et huic. Et tu esto super quinque civitates. Et alius venit dicens. Domine ecce mna tua quam habui repositam apud me in sudario. Timui enim te quia homo austerus es tollis quod non posuisti et metis quod non seminasti. Dicit ei. De ore tua te judico serve nequam sciebas quod ego homo austerus sum tollens quod non posui et metens quod non seminavi et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam ut ego veniens cum usuris utique exegissem illam. Et astantibus dixit. Auferte ab illo mnam et date illi qui decem mnas habet. Et dixerunt illi domine habet decem mnas. Dico autem vobis quia omni habenti dabitur et abundabit ei autem qui non habet et quod habet auferetur ab eo. Verumtamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se adducite huc et occidite ante me. Et cum hec dixisset præibat ascendens jerusalem. Et factum est cum appropinquasset bethphage et bethania ad montem qui vocatur oliveti misit duos discipulos suos dicens. Ite in castellum quod contra est in quod intrantes invenietis pullum asine alligatum cui nullus hominum unquam sedit solvite illum et adducite. Et si quis vobis dixerit quare solvitis dicetis ei quia dominus eius necessarius est illi. Abierunt autem qui missi erant et invenerunt sicut dixerat illis stantem pullum. Solventibus autem illis pullum dixerunt domini eius ad illos. Quare solvitis pullum. Qui dixerunt quia dominus eius necessarius est illi. Et duxerunt illum ad jesum et jactantes vestimenta sua in pullum imposuerunt jesum. Ascendenti autem illo substernebant vestimenta sua sub pedibus. Et cum jam proximaret ad descensum montis oliveti cœpit omnis turba discipulorum gaudentes laudare deum voce magna super omnibus quibus viderant virtutibus dicentes. Benedictus qui venit rex in nomine domini pax in celo et gloria in excelsis. Et quidam pharisæorum de turba dixerunt ei. Magister increpa discipulos tuos. Et ait illis. Dico vobis si hi tacuerint lapides clamabunt. Et ut appropinquavit videns civitatem flevit super illam dicens. Quia si cognovisses et tu quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis quia venient dies in te et circumdabunt te inimici tui vallo et circumdabunt te et coangustabunt te undique et ad terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt et non relinquent in te lapidem super lapidem eo quod non cognoveris tempus visitationis tue. Et ingressus templum cœpit ejicere vendentes in illo et dicere illis. Scriptum est quia domus mea domus orationis est vos autem fecistis illam speluncam latronum. Erat docens quotidie in templo. Principes autem sacerdotum et scribæ et principes populi quærebant illum perdere et non invenerunt quid facerent omnis enim populus suspendebatur audiens illum. Et factum est in una dierum docente eo populum in templo et evangelizante supervenerunt principes sacerdotum et scribæ cum senioribus et dixerunt ad illum dicentes. Dic nobis in qua potestate hec facis aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem. Respondens autem dixit ad illos. Interrogabo et ego vos unum verbum et dicite mihi. Baptismus joannis de celo erat an ex hominibus. At illi cogitabant apud semetipsos dicentes quia si dixerimus de celo dicet quare non credidistis illi. Si autem dixerimus ex hominibus timemus plebem omnes enim populus videbatur prophetam habere joannem. Et responderunt se nescire unde esset. Et jesus ait illis. Neque ego dico vobis in qua potestate hec facio. Cœpit autem ad plebem dicere parabolam istam. Homo quidam plantavit vineam et locavit eam agricolis et peregre profectus est temporibus autem misit ad agricolas servum ut de fructu vinee darent ei quem cum agricolæ cecidissent dimiserunt eum inanem. Et alium servum misit illi. Illum autem cædentes et contumelia afficientes dimiserunt inanem. Et tertium misit illi. Illum autem vulnerantes ejecerunt. Dixit autem dominus vinee. Quid faciam mittam filium meum dilectum forsitan cum hunc viderint verebuntur. Videntes autem agricolæ cogitaverunt inter se dicentes. Hic est hæres venite occidamus illum ut nostra fiat hæreditas. Et ejecerunt illum extra vineam et occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vinee. Veniet et perdet agricolas et dabit vineam aliis. Quod audientes dixerunt illi absit. Ille autem intuitus eos ait. Quid ergo est hoc quod scriptum est. Lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput anguli. Omnis qui ceciderit super lapidem illum conquassabitur super quem autem ceciderit conteret eum. Et quærentes principes sacerdotum et scribæ mittere manus in illum eadem hora timuerunt populum. Cognoverunt enim quoniam ad ipsos parabolam hanc dixerit. Et observantes miserunt insidiatores qui se justos simularent ut caperent eum in sermone ut traderent illum principatui et potestati presidis. Et interrogaverunt eum dicentes. Magister scimus quia recte dicis et doces et non accipis personam sed viam dei in veritate docet. Licet nobis tributum dare cesari an non. Considerans autem dolum illorum dixit ad illos. Quid me tentatis ostendite mihi denarium cuius habet imaginem et inscriptionem. Respondentes dixerunt cesaris. Ait illis. Reddite ergo que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. Et non potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe et mirati in responso eius tacuerunt. Accesserunt autem quidam sadducæorum qui negant resurrectionem dicere non esse et interrogaverunt eum dicentes. Magister moyses scripsit nobis quia si cuius frater mortuus fuerit habens uxorem et hic sine liberis fuerit ut accipiat frater eius uxorem illius et suscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant et primus accepit uxorem et mortuus est sine liberis. Et secundus accepit illam et mortuus est et ipse non relicto semine. Et tertius accepit illam similiter autem et omnes septem et non dimiserunt semen relicto. Novissime autem et mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius de septem erit uxor omnes enim habuerunt illam uxorem. Et respondens jesus dixit illis. Filii hujus seculi nubunt et traduntur ad nuptias. Illi autem qui digni habebuntur seculo illo et resurrectione ex mortuis neque nubent neque uxores ducent. Neque enim mori ultra poterunt equales enim angelis sunt et filii sunt dei cum sint filii resurrectionis. Quod autem resurgant mortui et moyses ostendit secus rubum sicut dicit dominum deum abraham et deum isaac et deum jacob. Deus autem non est mortuorum sed vivorum omnes enim vivunt ei. Respondentes autem quidam scribarum dixerunt. Magister bene dixisti. Et amplius non audebant eum quicquam interrogare. Ipse autem dixit ad illos. Quomodo dicunt christum filium esse david. Et ipse david dicit in libro psalmorum. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. David ergo dominum eum vocat et quomodo filius eius est. Audiente autem omni populo dixit discipulis suis. Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis et amant salutationes in foro et primas cathedras in synagogis et primos discubitus in cenis qui devorant domos viduarum simulantes longam orationem. Hi accipient prolixius judicium. Intuens autem vidit eos qui mittebant munera sua in gazophylacium divites. Vidit autem et quandam viduam pauperculam mittentem minuta duo. Et ait. Vere dico vobis quia vidua hec pauper plus quam omnes misit. Nam omnes hi ex abundanti sibi miserunt in munera dei hec autem de penuria sua omnem victum quem habuit misit. Quidam autem dicentibus de templo quod bonis lapidibus et donis ornatum esset dixit. Hec quæ videtis venient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Interrogabant autem illum dicentes. Magister quando hec erunt et quod signum cum fieri incipiant hec. Qui dixit. Videte ne seducamini multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum et tempus appropinquavit. Nolite ergo ire post eos. Cum audieritis autem prelia et seditiones nolite terreri oportet enim hec primum fieri sed non statim finis. Tunc dicebat illis. Surget gens contra gentem et regnum adversus regnum. Terre motus magni erunt per loca et pestilentie et fames terroresque de celo signa quoque magna erunt. Antequam hec omnia fiant injicient vobis manus suas et persequentur tradentes in synagogas et custodias trahentes ad reges et presides propter nomen meum. Continget autem vobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus vestris non præmeditari quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere omnes adversarii vestri. Tradentur autem a parentibus et fratribus et cognatis et amicis et morte afficient ex vobis. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Et capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum autem videritis circumdari ab exercitu jerusalem tunc scitote quia appropinquavit desolatio eius. Tunc qui in judea fugiant ad montes et qui in medio eius discedant et qui in regionibus non intrent in eam. Quoniam dies ultionis hi sunt ut impleantur omnia que scripta sunt. Væ autem prægnantibus et nutrientibus in illis diebus erit enim pressura magna super terram et ira populo huic. Et cadent in ore gladii et captivi ducentur in omnes gentes et jerusalem calcabitur a gentibus donec impleantur tempora nationum. Et erunt signa in sole et luna et stellis et in terris pressura gentium prælisantium sonantis maris et fluctuum. Arescentibus hominibus præ timore et expectatione que supervenient universo orbi nam virtutes celorum movebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate multa et majestate. Hec autem fieri incipientibus vobis respicite et levate capita vestra quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem. Videte ficulneam et omnes arbores. Cum producunt jam fructum scientes quod prope sit estas. Ita et vos cum videritis hec fieri scitote quia prope est regnum dei. Amen dico vobis quia non præteribit generatio hec donec omnia fiant. Cælum et terra transibunt verba autem mea non præteribunt. Attendite autem vobis ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate et curis hujus vite et supveniat in vos subitus dies illa. Tanquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre. Vigilate itaque omni tempore orantes ut digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt et stare ante filium hominis. Erat docens in templo. Exibat autem et commorabatur in monte qui vocatur oliveti. Et omnis populus mane veniebat ad eum in templum audire eum. Erat autem dies festus azimorum qui pascha dicitur. Et quærebant principes sacerdotum et scribæ quomodo eum interficerent timebant autem plebem. Intravit autem satanas in judam qui cognominabatur iscariotes unum de duodecim. Et abiit et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus quemadmodum illum traderet illis. Et gavisi sunt et pepigerunt pecuniam illi dare. Et spopondit. Et quærebat opportunitatem ut traderet illum sine turba eis. Venit autem dies azimorum in qua necesse erat occidi pascha. Et misit petrum et johannem dicens. Euntes parate nobis pascha ut manducemus. Qui dixerunt ei. Ubi vis paremus tibi. Et ait illis. Ecce introeuntibus vobis in civitatem occurret vobis homo amphoram aquæ portans sequimini eum in domum in qua intrat et dicetis patri familias domus dicit tibi. Ubi est refectorium ubi pascha cum discipulis meis manducem. Et ille vobis demonstrabit cenaculum grande stratum et ibi parate. Euntes autem invenerunt sicut dixerat illis et paraverunt pascha. Et cum facta esset hora discubuit et duodecim apostoli cum illo. Et ait illis. Desiderio desideravi hoc

Quis ñ pñtur ex vo. &c. ab vt. Postq signat charitat ppter multa
et apparit q necessarii vsq; ad finē pene multa vidit imperfecta fore cha
ritatē ait veritatē subd. Sancti. q in fide charitate pficiunt: q̄z tñ vera
mentia claudit, et sic pfectū ostendit. Nullus ñdū est pfectus. Videt aut pfe
ctus fm̄ sapientiā aq̄rē q̄ndā virtutē q̄ ostendit ab hoc q̄ ñ ostendit
pfectū in vnāq; ciuitate pñtē simultatē. Et quia ille pfectus
dñm in corde gignit: im
mundi q̄ spūs p aquā
baptismi pfectat: ideo
dñi aduētū ostendit
quē ante pfectū ñr̄ ī
tellexit penitentia tenuāt
quāq; valet bona agat.
Hui⁹ rei ī fide pfectū ob
ptat: q̄ sicut ille ceteris
fructib⁹ mundū: ita
et hic fides pfectū ob
tinuerit: nec pe
nitentia fides adiuuā
tantum nō fecisse cū ob
tinuerit: et sic pfectus
est. Ideo ait: Cū fortis
armatus custodit atriū
suū: in pace sunt ea q̄
possidet: Si autē fortior
illo superuenerit: vin
cerit eum: vniuersa
eius arma auferet in quibus ꝑfi
debat: et spolia eius distribuet.
Qui nō est mecum: aduersus me

Quis aūt ex vo. &c. ab vt. Postq signat charitat ppter multa
et apparit q necessarii vsq; ad finē pene multa vidit imperfecta fore cha
ritatē ait veritatē subd. Sancti. q in fide charitate pficiunt: q̄z tñ vera
mentia claudit, et sic pfectū ostendit. Nullus ñdū est pfectus. Videt aut pfe
ctus fm̄ sapientiā aq̄rē q̄ndā virtutē q̄ ostendit ab hoc q̄ ñ ostendit
pfectū in vnāq; ciuitate pñtē simultatē. Et quia ille pfectus
dñm in corde gignit: im
mundi q̄ spūs p aquā
baptismi pfectat: ideo
dñi aduētū ostendit
quē ante pfectū ñr̄ ī
tellexit penitentia tenuāt
quāq; valet bona agat.
Hui⁹ rei ī fide pfectū ob
ptat: q̄ sicut ille ceteris
fructib⁹ mundū: ita
et hic fides pfectū ob
tinuerit: nec pe
nitentia fides adiuuā
tantum nō fecisse cū ob
tinuerit: et sic pfectus
est. Ideo ait: Cū fortis
armatus custodit atriū
suū: in pace sunt ea q̄
possidet: Si autē fortior
illo superuenerit: vin
cerit eum: vniuersa
eius arma auferet in quibus ꝑfi
debat: et spolia eius distribuet.
Qui nō est mecum: aduersus me

Nicolaus

a Et erat ei⁹ dicēs. Posita īstructione discipulor̄ de sancta affectione
in orando. Hic cōsequēter describit confutatio emulor̄ de pdicta affectio
one facta christi pfectio deputando. Et primo describit eor̄ emulatio.
Secundo eorum confutatio. ibi: Ipse aūt vt vidit. Circa primū scien
dum q̄ aliqui malignantes mirabilia christi dem abeunt, duplicit. Uno mo
do attribuendo virtuti demonis. et hic modus dictus est ab arth. q. x. in.
Alio modo mirabilia christi reputando parua eo q̄ erant circa īferiora:
vt dicunt: vtpote circa sanitates corpor̄ humanor̄. Et ideo quere
bant ab eo signa fieri circa corpora celestia: sicut ꝑpon̄ solis et lunę
huius ad ipsoꝝ vnius victoriā habuerat Josue. x. vtpote cuius rei mēsis
sol dicit gradibus: vt habetur ibi. x. cap. vii. et hoc notanter cum dicit: Et ali
tēnauit. b Ipse aūt vt vidit. Hic ostendit describendo obstantia mo
liganntiū ꝑdictor̄. Et primo illor̄ qui opa christi demoni attribuebāt. 2°
illor̄ q̄ signū de celo querebāt. ibi: Et ipse aūt scies. Primū dicit dicens
q̄ omne regnum verbo christi cor̄ malitia impedītū. 2° ibi: Cū fortis
armat⁹ verbo christi. ibi: Facit⁹ est. Tertio aūt ꝑmittit q̄ dicit non esse ne

Facit⁹ est

non alligetur ab ea.

C. XI.

Factum ē cū eēt in lo
a co quodā orās: vt cessā
ꝑ
uit dixit vnus ex discipu
lis suis ad eū. Dñe: doce nos ora
re sicut & ioānes docuit discipulos su
os oare. Et ait illis: Cūm oratis
dicite: Pater sanctificetur nomē
tuum. Adueniat regnum tuum.
Panē nostrum quotidianū da
nobis hodie. Et dimitte nobis
peccata nostra: etiā nos ipsi di
mittimus omni debenti nobis.
Et ne nos inducas in tentatio
ne. Et ait ād discipulos: Quis ve
strum habebit amicū: & ibit ad illū
media nocte: & dicet illi: Amice cō
moda mihi tres panes: quia ami

cus meus venit de via ad me: & nō
habeo quod ponā ante illum. Et ille
deintus respōdens dicat: Noli mi
hi molestus esse. Jam hostium
clausum est: & pueri mei mecū sunt
in cubili: nō possum surgere: & da
re tibi. Et ille si perseuerauerit pul
sans: dico vobis: etsi nō dabit illi
surgēs eo quia amicus eius sit poꝑ
ꝑ
pter impudentiā tamen eius sur
gēs: & dabit illi quotquot habet
necessarios: Et ego vobis dico.
Petite: & dabitur vobis: quere: & ꝑ
inuenietis: pulsate: & aperiet vo
bis: Omnis enim q petit accipit:
& qui quērit: inuenit: & pulsanti ape

rietur. Quis aūt ex vobis pēm pe
tit panē: nunquid lapidem da
bit illi? Aut pisc̄m: nunquid pro
pisce serpentē dabit illi? Aut si pe
tierit ouū: nunquid porriget illi
scorpionē? Si ergo vos cum si
tis mali nostis bona data dare fi
lijs vestris: quāto magis pr̄ ve
ster de celo dabit spūm bonū
petentibus se. Et erat ejiciens de
monium: & illud erat mutum. Et cū
ejecisset demonium locutus est mu
tus: & admirate sunt turbe. Quī
dā aūt ex eis dixerūt: In beelze
bub principe demoniorū ejicit de
monia. Et alij tentantes: signum de

celo querebāt ab eo. Ipse aūt vt
vidit cogitationes eor̄ dixit eis:
Omne regnum in seipsum diuisum
desolabit: & domus supra domum
cadet. Si autem & sathanas in se
ipsum diuisus est: quomodo sta
bit regnum eius? quia dicitis in be
elzebub me ejicere demonia? Si
aūt ego in beelzebub ejicio demo
nia: filij vestri in quo ejiciunt?
Ideo ipsi iudices vestri erunt.
Porro si in digito dei ejicio dēo
nia: profecto peruenit in vos re
gnum dei. Cūm fortis armatus cu
stodit atriū suū: in pace sunt ea q̄
possidet: Si autem fortior illo su
peruenerit: vincet eum: vniuersa
eius arma auferet in quibus ꝑfi
debat: et spolia eius distribuet.
Qui nō est mecum: aduersus me

Et regnū. Si omne regnū diuisum desolat: et omnis ciuitas aut domus diuisa non stabit: quod nulla pr̄dictorum malo impedītū est desolatū: nō est diuisum: ergo est unitum. Hoc hoc regno respondet pr̄latus: Regnū meum nō est de hoc mūdo. & ideo qui in christo ipsum nō gerunt: & in principe demoniorū eius demonio opinant eos regni negat esse ppetui. Nam quia pr̄dicti mirant diuinū regnū cum fidei scindat: cum populus indiuisus fit et locupletet: ideo quoq; fm̄ carnē et legis sue genus. Quomodo pōt regnum illud esse perpetuū quod ex lege dicunt populus fuit: deuulsa lege: cum a populo legis negatur: destituo qui ex lege debetur. Sicut manet regnū ad dilectos qua vnitas ibi: vita fides: vnum baptisma.

Si aūt. Quasi regnū diuisum stare nō pōt: si regnū sathanę est diuisum: & vos dicitis: sathanas sathanā ejicit: regnat.

Porro si in digito &c. Si ita dicit manifeste pr̄dicta. Expulsiuus demonū dicitur digitus propter differentiā virtutis donec q̄ ipse redimendi hominibus dantis: dicat digiti istic: & dicens hinc nec mouet tur qualibet mēbrorū. Et hoc enim tradidit manus hic digito: tamen tradidit eis digito vnum est corpus. Hoc digito scripta est lex in tabulis. Dum digitum magi confessi sunt in ejectis.

Profecto peruenit. Regnū dei est indicatoria potestas dei qua homines a malis liberat in die iudicij: vel regnum i. signa dominatio. Quasi dicat: Si in spiritu dei ejicio demonia: sine dubio istantia adhuc regna celestia pmanebunt.

Cū fortis armat⁹ &c. Quasi dicat: Si ego in dei nomine sicut dicitis ejicerem demonia: tunc in aliquo operibus diaboli contrarer. Dū mā. lo modo cum illo certamine fol potius illum figuraret: ideo ait: Cū fortis &c. Cum diabolus fortis ad mundū: armatus multis spiritus hinc nequitie custodit in sua fortitudine atrium suum. id est mundum qui hinc nequitie custodit in sua fortitudine atrium suum. id est mundum qui in maligno positus dicit: in quo vsq; ad aduentū filij dei diabolus suę cōtraditionis principatū et malę pacis exercet nequitie in cordibus filioꝝ.

Si aūt fortior illo &c. Fortem & vocabuli non concedit pace et operationē sicut calumniabantur: sed fortiori potentia quam fortissimum, dum ꝑ ab ipsius dominatione liberauit. Arma diabolii esse dubitat cal. Idolissime sunt verisimile ipse malitie nequitie. Spolia sunt animę, ideo dicit: pt: quę victor christus diuinitate quod et infernū vsq; ad animę quia capti uam ducens captiuā: dedit dona dominibus quodā quidē apostolos: alios euangelistas alios pr̄. &c.

Qui nō est mecum &c. Et vere opera mea non conuenient cū operi bus sathanę: quoniam in nullo obscurio cū illis: sine pr̄arij summus q̄

De lyra

dunt ab eo signa fieri circa corpora celestia: sicut ꝑpon̄ solis et lunę hui⁹ ad ipsoꝝ vnius victoriā habuerat Josue. x. vtpote cuius rei mēsis sol dicit gradibus: vt habetur ibi. x. cap. vii. et hoc notanter cum dicit: Et ali tēnauit. b Ipse aūt vt vidit. Hic ostendit describendo obstantia mo liganntiū ꝑdictor̄. Et primo illor̄ qui opa christi demoni attribuebāt. 2° illor̄ q̄ signū de celo querebāt. ibi: Et ipse aūt scies. Primū dicit dicens q̄ omne regnum verbo christi cor̄ malitia impedītū. 2° ibi: Cū fortis armat⁹ verbo christi. ibi: Facit⁹ est. Tertio aūt ꝑmittit q̄ dicit non esse ne

Facit⁹ est

Nicolaus

Sancti iustū suscipit necessitas charitatis qui sacrificū si mō⁹ imponit inu
cule veritati vacuitū est. & alit ꝑponit subscripta est ꝑpter charitatis ne
cessitat. a Quę nō auferet ab ea. Spa cui vite actiue nō pōt locū nō in
pñti vitare: ō adueniēte futura auferet: si pñtiatio finē veritatis nō
relinq̄t nisi ꝑuēt ad illud ad qđ est implementū ac videmus nūc p speculū in
enigmate: alit facie ad faciē. 1. Corinth. xiii. CXI.
b Tacti est. Postq christ⁹ multi discipulos suos fidiciare. Hic ꝑtr
docet eos orare. Et primo inducit eos ad oratiōis instantiā. 2° ad fidei
ꝑstantiā ca. sequēti. 3° inducit populos ad penitentiā. ca. xii. Circa primū
scendū q ad orationē debitā duo requirunt. Affectio pura. & intentio re
cta. Primo ipse inducit ad primū. Secundo ad secundū. ibi: Nemo lucernam
accendit. Circa primū seminat instructio discipuloꝝ. 2° ꝑfuratio emulor̄. ibi:
Et erat ejiciens demonium. Adhuc circa primū primo docet modū orandi. 2°
orationē ꝑmerendi. ibi: Si ait ad illos. Circa primū seminat christi oratio
quā fecit rogati. & dicitur vt pl. Act. i. Ideo dicit eloquij seminat cū dr: c Et
erat in loco quodā orans. Scendū tamē q christus nō oravit tanquam
debitū: q̄ sic nō ꝑpert ei orare. Sed ostendit ꝑpter voluntatē apud
deū vt ei ipsum. Voluntas aūt diuina p scripturā est efficitur eor̄ q̄ vult. fm
illud ꝑal. Quę cunq; voluit dñs fecit. & q christus tanquam hō habuit
voluntatē humanā q̄ ꝑfecta ꝑfectam efficaz ad implendum ea q̄ vult. nisi
p virtutē deitat. ideo christo fm q hō ꝑpertabat orare. Oravit igit vt pro
nō ꝑtraret. & vt nobis exēplū daret. oravit etiā ꝑ scripturā ad obtinendū
q̄ sibi deest ut. ꝑ. glorificā corpore. Joā. xvii. Clarifica me tu pr. Ubicunq; ver
bum discipulos orare cum dicitur: d Cum oratis dicite pater &c.

Et erat.

ego homilia hodie[1] alue vobis fuisse. Vbi fuge[2], multos capit pl'.
Ego ibi multi mei vt nunc. Superbia ipsa gaudet q ligat ab vnitate ecclie.
Et qui nō colligit ⁊ ꝛ. Vbi ec ostium hereticoꝝ vel schismaticoꝝ q sic
per hoc pie intelligi ostendit ecclesiā a regno dei.
Cū immundus spūs. Quia subito apostoli vos a meo regno ammouen
tes ego mea mansuefeci. Io
mansuetum habitat in vob
it ut in illo regno gratie
q̄ in principio.
Circuit. Quasi ea
bolus a radice q̄ legim
⁊ multi volunt dei popu
lus ille subapostol. ⁊ ante
ait ad gētes q̄ erāt a pag
anismo transitauerāt ⁊ dic
cunt. primi arule ⁊ sterti
les. In quib⁹ nō inuenit requiē q̄ ā a conditō
mundi suscepta fide desi
derāt apostoli q̄ dicit: Re
petā indoctos quos ab ini
mici. Et lucrati sūt apl̄i mil
lia ab illis plebē. ⁊ baptizati
obseruationib⁹ pharisa
icis criminatio legis que
ū nihil valent post adue
ntū christi. Et vt termino
pollicit adiunxit veniet
tiuat domum. Et modo
deteriora ⁊ actiōe sūt:
blasphemātes christū in
suis patriarchis q̄ olim fu
erūt in egypto ab peregri
nā legitaq; malice imbuti
tus ⁊ venerat nō fructi
per q̄ venturi nō credi
Post hec admōnet q̄ q
baptizati referri q̄ post
susceptā gr̄am negligit ope
rari bonitatē potius ceteri
natiōes potē actualia a ali
quib⁹ ⁊ ꝛ.

ebꝛ qui nō colligit mecum: dissip
git. Cum immundus spiritus ex
ierit ab homine ambulat per lo
ca inaquosa querēs requiem: ⁊
non inueniens dicit: Reuertar in
domum meā vnde exiui. Et cū
venerit inuenit eam scopis mū
datā. Et tūc vadit ⁊ assumit se
ptem alios spiritus secum nequi
ores se. Et ingressi habitant ibi.
Et fiūt nouissima hominis illius
pejora priorib⁹. Factum est au
tem cum hec diceret: ⁊ cꝛ. Vlens
vocem q̄dā mulier de turba
dixit illi: Beatus venter q̄ te por
tauit ⁊ vbera q̄ suxisti. At ille di
xit: Quinimmō: beati qui audiūt
verbū dei ⁊ custodiūt illud. Tur
bis aūt cōcurrentib⁹ cꝛ. Generatio hec generatio nequa est:
signum querit ⁊ signū nō dabit
illi nisi signū Ione prophete. Nā

sicut Ionas fuit signum niniuitis:
ita erit ⁊ filius hominis generati
oni isti. Regina austri surget i iu
dicio cum viris generationis hu
ius ⁊ cōdemnabit illos: quia ve
nit a finib⁹ terre audire sapienti
am Salomonis. Et ecce plus salo
mone hic. Viri niniuite surgēt in
iudicio cum generatione hac ⁊ cō
demnabūt illā: quia penitentiam
egerunt in predicatione Ione. Et
ecce plus q̄m Ione hic. Nemo lu
cernā accēdit ⁊ in abscōndito po
nit: neq; sub modio sed supra cā
delabrū: vt qui ingrediūtur lumē
videāt. Lucerna corporis tui est
oculus tu⁹. Et si oculus tuus fu
erit simplex: totū corp⁹ tuū lūci/
dum erit: si autem nequā fuerit:
etiaz corpus tuū tenebrosum erit.

Videte ergo ne lumen quod in te est
tenebre sint. Si ergo corp⁹ tuum
tōtū lucidum fuerit: nō habens
aliquam partem tenebrarū: erit lu
cidum totū. Et sicut lucerna fulgo
rio illuminabit te. Et cū loqueretur
rogauit eū quidā pharisē⁹ vt
prāderet apud se. Ingressus aūt recubuit. Pharisē⁹ aūt cepit
intra se dicere reputās: quare non

baptizatus esset ante prandium? Et
ait dominus ad illū: Nunc vos
pharisei quod deforis c calicis ⁊
quitate. Stulti: nonne qui fecit
quod foris est: etiā id qd intus e
fecit. Verūtamē qd superest date
elemosynā: ⁊ ecce oia munda sunt
vobis. Sed vbe vob pharisēis

Nicolaus

a Factum est autē. Vbi ponit confusio predictoꝝ verbo mulieris vir
tutē christi confitētis cum dicit: Facta est autem cum hec diceret. Christus
respondens blasphemiis iudeoꝝ. b Extollens vocem. Ut ex corde ⁊ con
stanter alte profitens laudem christi contra vituperia iudeoꝝ. c Quedā
mulier. Vbi a fautio doctoribus dicit simul sancta marcella famula
beate marthe hoc illa facit. d Beatus venter qui te portauit matrem
honorare et laudare ex filio et non converso quia ab illo processit gratia
⁊ gloria principaliter ratione deitatis: instrumentaliter vero humanitatis
quia humanitas christi est organū coniunctū ipsius deitati. e At ille
dixit. cōmendādo fidem ⁊ constantiā mulieris ⁊ aliox similiū. f Stul
timo beati qui audiūt cꝛ. Dual quāmo nō dicitur aduersatiue ⁊ nomi
tatiue. q.d. non solum illa q̄ me portauit beata est. sed etiam qui audiūt
verbum dei corde credentes ⁊ opere adimplentes. Hinc dicit beatus Augu
stinus. Imo de virginitate q̄ beata maria felicius concepit deum mente p
fidem ⁊ corpore per carnis assumptionē. g Turbis aut. Vbi obliquā
ter ponit confutatio illoꝝ qui signum de celo querebant. ⁊ patet sententia
ex dictis ad ambos. h Nemo lucernā accendit. quia sicut dictum est
in bonorū actione requiritur affectio sancta ⁊ intentio recta. Ideo posti
ponit doctor discipulos de sancta affectione. hic consequenter instruit eos
de recta intentione: ⁊ quia recta intentio que dirigit opa ad gl̄iā dei co
ruptitur per hypocrisim que cultura opa ad propriā laudē. ideo salvatoꝝ p
mo discipulos de recta intentione instruit. Secūdo de hypocrisi emulos
arguit ibi: Et cū loqueret. Circa primū scindit cā q̄ intentio recta est act⁹
voluntatis tendētis in finem debitū per aliquid ad finē debito mō ordina

catū. Oculus vocatur multā significā nequā generationi tribuā nīi tene significā
tā fidē[3] meo nō occultato lucis mee claritatē. Ostēsam humane nātu
re faciē. nec dissimulata ipsius. i. fidei mee illuminatione ⁊ hāc fidē nō po
nam sub ventre veteris legis in claritatē nouī testamēti. Neq; sub men
sura ipsius legis ⁊ intra terminos iudeę gētis cohibebo: ⁊ ostiū sig nāde
fidei in qua lapidatione ipsa
ipsius relicta. In cuius rei
signū fidei in frontibus ere
dentiū signū fidei affigit
vt q̄ ecclesiā voluerit in
gredi iunt veritatē quā
quaz intuēri. Hinc con
dēnant iudei q signa cꝛ /
terius querūt: aperā lu
cio sanā nolūt ingredi
credendo.

Videte ergo ne cꝛ. Postinstitutionē re
cte fidei venit de bonis opi
bus ⁊ bona intentione in
struit: vt non tm opa sed
etiā cogitationes ⁊ credēcia
intentiones mundent. Vñ:
Ego lucerna fidei invitis
simis vobis accēdo: ⁊ in ec
clesiā pono: vos aūt ⁊ti
ci ex vobis est. Lucernal
vāz accēdite. Lintermi
neo cordis vestri mūdate
vt q̄ intentione munda
placeant etiam opera.
Hec ⁊tra hypocrisim
pharisēoꝝ. Io dolo signa
ꝛ. Quātā calūniabant opa
q̄ⁿ quos bonitatē videt. Vñ
Alijs tūlisse signū ꝛ. Et
de celo in illis b respōdet.
Sequēti querit. Dis
cipulus signū dedit omi
natiue: ⁊ pt̄ ⁊ trāsfigura
tionē mōtis: ⁊ postea ipsis
videntibus subleuat⁹ in ce
lum. Vñ incredulito de infe
riori humanitate passione
Regina austri. Io
dōnata plebe iudeoꝝ ⁊
clesie mysteria exprimit: q̄
in ministē p pnām q̄ patri abolēti regina austri studiū peripatēticē sapie : q̄
petiit cauet de eoꝝ similib⁹ exēplo congregāt: vt veri pacifici verba cognoscat.
Et duobus exil sitat occlusa vt aut peccare desistāt aut peccare nō liceat.

In iudicio cꝛ. Non mille anno ante iudicium sicut iudei fingunt. ⁊
in ipso iudicio stabit.

Cum virtō. Ecce cōmunio ostendit resurrectio tā bonoꝝ q̄ malorꝝ.

Condēnabūt. Non potestate iudicij sed cōparatione meritoꝝ facti
quia relicto imperio venit in iudicē audire bolem sapiā ⁊ mendi: ⁊ iudicive
ram dei sapientiā cū ipso cōsurrexit nō audiunt sed blasphemant.

In predicatōe. Ionas paucis diebus predixit hoc loco vbeue pdicauit.
Ille peregrinus christius suis ciuib⁹. Ille signū nō fecit: christ⁹ multa fecit.

Nemo. Aut in figura regine ⁊ ministrarū ecclesiam ymāt synagogā.
nunc hortat nos vt fidē nostrā portiōi ad ecclesiā trālferamus. Quasi di/

de lyra

cat sicut facit cum aliquis dat elemosynā propter deū per hoc tenēmur in ipsius
deum. ⁊ ideo precipit actū charitatis in dei tendētia fieri in finē propter
quem dicit illud quod est ad finē. precipit etiā actū fidei vel cognitionis
cuius est exhibere hoc in illud. Lucerna aūt hic accipitur p intentione re
cta vt videtur. ⁊ ideo dicit salvator: Nemo accendit lucernā. Lq; intentio ē
recta includit lumen fidei ⁊ ardoꝛ charitatis ad motū lucerne ardentis.
i Et in abscondito ponit nequ sub modio. q̄ intētio recta dirigit ad fi/
nem ideo sequit: k Sed supra candelabrū vt q̄ ingrediūtur lumē vi
deant. Sicut enim lucerna in alto posita diluminat ea q̄ sunt in domo ma
terialiter: sic intentio recta ea que sunt ⁊ disponūtur in domo ecclesie ⁊ extra
in domo conscientie. ideo subditur: l Lucerna corporis tui est oculus
tuus. Hec est locutio metaphorica: q̄ta accipitur hic pro congrua opera
tionem: sicut corpus materiale est quedā aggregatio membroꝝ diuersoꝝ. ⁊
ideo sicut oculus dirigit membra ad operandum vt pedes ad ambulan/
dum manum ad scribendum: sic intentio recta prout includit fidem ⁊ cha
ritatem vt predictum est dirigit varias operationes in finem debitum.
ideo subditur: m Si oculus tuus fuerit simplex. id est intentio tua re
cta sine plica falsē simulationis. n Totum corpus tuum. id est congre
rio operationū tuarum. o Lucidum erit. id est meritoriā vite eternē
dum tamen operationes sint bone de genere vel saltē indifferentes: aliter
non cadent sub recta intentione. p Si autem nequā fuerit. id est imē
dio peruersa. q Erit corpus tuū tenebrosum erit. Lconcrecio operatio/
num malarū erit: quia opus bonum de genere malum efficitur ex peruersa
intentione: sicut cum aliquis dat elemosynā mulieri pauperule intētione

trahendi

[1] ne ipse incentor. [2] de hoc sequit Ambrosius sedet
[3] ⁊ fidē hanc homo intendens fidei non tribuit homo
confidentia dicuntur patrum male suggerentia

Vbi ergo ne lumē quod i te est
tenebre sint. Si ergo corp⁹ tuum
tōtū lucidum fuerit: nō habens
aliquam partē tenebrarū: erit lu
cidum totū. Et sicut lucerna fulgo
rio illuminabit te. Et cū loqueretur
rogauit eū quidā pharisē⁹ vt
prāderet apud se. Ingressus aūt recubuit. Pharisē⁹ aūt cepit
intra se dicere reputās: quare non

baptizatus esset ante prandium? Et
ait dominus ad illū: Nunc vos
pharisei quod deforis c calicis ⁊
quitate. Stulti: nonne qui fecit
quod foris est: etiā id qd intus e
fecit. Verūtamē qd superest date
elemosynā: ⁊ ecce oia munda sunt
vobis. Sed vbe vob pharisēis

Nicolaus

trahendi eā ad peccatū luxurie. Ad stultā: a Vbi ꝛ. Ldelinquēter attēdē
de ne inclinēs tua sit purtātia p hoc consequerēt ola bona. b Et ꝛ. Lcon
pūo tuū. Lingerio opationū. c Totū lucidū fuerit. si ex bonitate intē
tionis: sit ex bonitate opis de genere. d Erit lucidū totū. q̄ ola cadent
ad vitā eternā meritā. e Et sicut lucerna fulgoris illu. te. In pñti p ꝑtas
⁊ in futuro p gl̄iam. f Et cū loqueret. Hic ꝑtr arguit emulos de hy
pocrisi ⁊ est cōuptiua recte intētionis. Et primo ponit christi arguitio. 1°
reprehensoꝝ obtinatio, ibi: Et cū adt hec ad illoꝝ dicit. Primatū duas q̄ p
ma arguit pharisēos. ⁊ negligentiā. ibi: Videte ne. Secūdo adt. Lica primum vt
q. Rogauit illū. q̄dā pharisēus ꝛ. Hinc adt ex deuotiōe seu emulatōe
ipsū inuitauerit. Io nō vt: videt ei ex fine huius ca. q̄ malitiose cū inuitauē
rit vt inter equales aliq̄ calūniabile de verbo christi audiret. b Iesus
ait ingressus recubuit. Sed Io videt ex ꝑ doctrinā ei⁹ q̄ mittit discipulos
suos ad predicandū dicit: In quācūq; ciuitatē aut castellū intraueritis inter
rogate quis in ea dignus sit ⁊ ibi manete vt hō Matth. Hic adt pharisē⁹
erat indignus: vt videt ex sequētib⁹. Secundā q̄ nō est filii de christo ⁊ de
discipulis ei⁹: q̄ ex cohabitatōe cū patrib⁹ nō poterat pcipere sicut dicit
puli q̄ⁿ ei sit ab eo segregati ad exequendū actū officij: ⁊ magis q̄ tūc nō
dū erāt confirmati. ⁊ id christus domū pharisēi intrauit vt haberet occasio
nē arguēdi vitia pharisēoꝝ. i Pharisēus aūt cꝛ. Lsic repu. si. Hic nō
est baptizatus. Lionio sm traditiones iudeoꝝ. k Et ait dño ad illū. p
B adt q̄ rñdit cogitatōi eius: ostēdit se esse deū cui nulla ⁊ apta sunt secreta
cordis. l Nūc vos pharisēi q̄s deforis est mūdatis. q̄ de mūditia cerē
rioꝝ in vasis ⁊ cocturis suis erāt multū solliciti. ⁊ de mūditia interioꝝ ipsi
nūtio negligēt. ex eō tū debent ei adōrationis interiōr mūditia necessaria
est exterior. alit solēnodo benefactis nec pōt omitti sine pctō. ⁊ id christus
pūcta lotionē omisit vt haberet occasionē arguēdi pharisēos de exteriori

beat. Et hec Lucas explicat. q̄ Lmonitor dixerat de mūdatione cru
dite cordis. Et[a] tū hic loc⁹ adhoc obligat: vt non ad finalē simpliciter in
tuitū ⁊ simplicitas iudicij ⁊ nouitas politicij q̄ sim corp⁹ intelligibile legatur/
ito ⁊ carnis gener fragilitas cōparat. In quo vbi q̄ mitior peccatū ipsius
ab obstinatio pct. Lminor ei mūdicitia facit minor.

qui decimatis mētā ⁊ rutam ⁊
omne olus: ⁊ pterittis iudiciū ⁊
charitatē dei. Hec aūt oportuit
facere ⁊ illa nō omittere. Ubeve
bis pharisēis ⁊ q dilectis pmas
cathedras i synagogis: ⁊ salutati
ones i foro. Vbe vobis q ēdis
vt monumēta q̄e nō patent: ⁊
homines ambulātes supra nesci
unt. Respondens autem quidaz
ex legisperitis ait illi: Magister:
hec dicēs etiam nobis contume
liam facis. At ille ait: Et vōbis le
gisperitis vbeq; oneratis homes
oneribus que portare nō possūt
ipsi vno digito vestro non tan
gitis sarcinas. Vbe vobis q edi
ficatis monumēta prophetaruz.
patres aūt vestri occiderunt il

Videte ne lumen quod in te est tenebre sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum, nihil habens tenebrarum, erit totum lucidum, sicut lucerna fulgore illuminabit te. Et cum loqueretur, rogavit illum quidam pharisaeus ut pranderet apud se. Ingressus recubuit. Pharisaeus autem coepit intra se dicere reputans: quare non baptizatus esset ante prandium? Et ait Dominus ad illum: Nunc vos pharisaei quod deforis calicis et catini mundatis: quod autem intus est vestrum plenum est rapina et iniquitate. Stulti: nonne qui fecit quod foris est, etiam id quod intus est fecit? Verumtamen quod superest date eleemosynam: et ecce omnia munda sunt vobis. Sed vae vobis pharisaeis

Lucam

Nicolaus

Videte ergo ne lumen quod in te est tenebrae sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum, nihil habens partis tenebrarum, erit totum lucidum, sicut lucerna fulgore illuminabit te. Et cum loqueretur, rogavit eum quidam pharisaeus ut pranderet apud se. Ingressus recubuit. Pharisaeus autem coepit intra se dicere reputans: quare non baptizatus esset ante prandium? Et ait Dominus ad illum: Nunc vos pharisaei quod deforis calicis et catini mundatis: quod autem intus est vestrum plenum est rapina et iniquitate. Stulti: nonne qui fecit quod foris est, etiam id quod intus est fecit? Verumtamen quod superest date eleemosynam: et ecce omnia munda sunt vobis. Sed vae vobis pharisaeis

de lyra

mūdicia tñ cauētes ⁊ interiora negligētes. ⁊ ib Lquit: m Si oculus tuus
est vestrum plenum est rapina. aliox bona violenter acquisita ⁊ rapta
dūo eos decipiūdo. n Verumtamē quod superest date elemosynā. q̄ bono
debet fieri relictis ⁊ de eo quod remanet elemosynā facite. o Et ecce
cc ola munda sūt vobis. q̄ elemosyna magnā bonitatē ⁊ mūditiā ani
mē vt hic Aug. Dicit tua elemosyna redime cꝛ. p Sed pharisēi cꝛ hy
pocrisi nō solū arguit exteriori mūditiā sed apparētē iustitiā. ib subdit:
p Sed vbe vobis pha. q dicī. mē. ⁊ rutā cꝛ. vt p hoc apparerent iusti q̄s
volebāt ipsos mūdāti de decimis reddendis etiā circa minimaz ⁊ p hoc
decent multā volūtatē ad ipsandā animā mūdam: cū tū essent in ꝛ
res in malicijs. ib subdit: q Et pretio iudicij. iustitiā seruandā.
r Et charitatē dei. opa mie omittēdo. Et q̄ bonos ⁊ spūāl virtutē ib p̄m
⁊ ex appetitu apparēte iustitie legē apperit subdit honoris. ib legē: Vbe
vobis pharisēi q̄ diligitis primas cathedras cꝛ. Et q̄ vita occulta a deo
punienē q̄ animus q̄ manifesta. Quo posteaꝛ tales vocēt hic aliis placētes
honoratos. ideo sequit: s Vbe vobis in hoc ei cōmunio pene eterne.
t Quia estis vt monumēta. i. sepulchra. Et dicit monumēta q̄s mo
nēs mēt⁹ cognoscētes p hoc monēt de sua mala cogitari. v Hinc
nō apparēta. Exemplo qualia sunt mortua: quia aliquādo monumēta pin
guntur ⁊ ornantur exterius ⁊ interius replent interius. x Respon
dens autem. Hic consequenter christus arguit legisperitos: peccata eoꝝ
eorum erant publica ⁊ manifesta: ideo christus contumeliā eis non facit
bat publice arguendo prout ille legisperitus imponebat ei. ⁊ ideo christus
eos arguit occultus. Primo de immoderata oblatione cum dicit: y Et
vobis legisperitis vbe quia onerat homes. Et patet lectio ex dictis ad am
bos qui edificatis. ⁊ patet sententia ex dictis ad ambos. Vbi corpus quod

finditur:

mulit patrem factionis. Vos pharisei estis q̃ spiritu instruct̃ videra pa
tri. Et non intenditis quid in ipso gerebat in figura nequaquam.
Possibile. Possunt vestre fraudes celari? Et non cognoscit edificatio quali alberea
sit edificata? Et quis ego? Nimirum. Ac hoc bonum nõ
dicam, sed malum sit pro vana gloria. Vos aũt estis. &c. Postquam

Vos. Postea testificamini q̃ cõsentitis operibus patrũ vestrorũ
quoniã quidẽ ipsi eos occiderũt:
vos aũt edificatis eorũ sepulchra:
Propterea & sapiẽtia dei dixit.
Mittam ad illos prophetas &
apostolos: & ex illis occidẽt & per
sequentur: vt inquiratur sanguis
omnium prophetarum qui effu
sus est a constitutiõe mũdi a ge/
nera
tiõe ista: a sanguine abel vsq̃
ad sanguinem zacharie qui pũt
inter altare & edem. Ita dico vo
bis regretur ab hac generatiõe.
Qui pertit &c.

Duo erãt altaria in tem
plo. Vnũ incẽsi interius: aliud holocaustor̃ exte/
rius inter q̃ & templũ zacharie est occisus: vel in
ter. a. & c hoc est inter cõsessũ ppũ & sacerdotũ: q̃
rũ alii p templũ: alii p al
tare significantur.
Dent vobis &c.
Claues humilitas exte/
rii qui q̃ bñt scripturã ad
intelligẽdã. Vbi legiperi
tia: nec ipsi intrãt & ppbe
tia intelligitur: nec ab alijs
intelligi volũt. Intrare
claues ẽnõ est ꝑtẽdã sup/
ficie literã vsq̃ ad archana intelligẽdã penetrare. Vel doctor si illos quos
verbo edificat: exemplo scandalizat: nec ipse regni dei intrat: & illeos q̃ in
trare poterãt excludit. Cum aũt hec. &c vera ꝓdicatiõis
& impietatis fuc crimina audierint ipsi tentant̃ cum tanto intensiõe turbine
nõ reliquerũt scientes doctore veritatis aggredi
Ultio aũt &c. C. XII.
in domo pharisei disputant. Vbi & aplos: Nõ tñ. v. nequi tñ. m. & n.
Audiẽtur a se. Pulcher locus tendẽs simplicitatem & emulande fidei:
nemore indeq̃ aliud ꝓmanus affectu aliud voce simulemus cum scia

Nicolaus

simbit: a Profecto tetigit q̃ dicit. opi. pa. vestroq̃ videt magis seq̃ con
trarii. ad hoc est exhortabile hypocrisum ꝓphetarũ vt videant iustiores pa
trũ suo q̃ occiderũt illos. vt habet capitulo .xxiii. xxiii. Et ideo dicit
dñs q̃ illud testificamini refert ad hoc q̃ ipsi ꝓsequebant christũ q̃ erat pro
pheta magnꝰ ꝑ omnibus & discipulos eiꝰ. & tñ simbit: b Propterea
sapiẽtia dei dixit. Lucas christus q̃ est sapiẽtia patris. c .xxiii. ad illos ꝓphe
tas. q̃ aũt hoc sit dictũ a deitate patet .xxiii. xxiii. vbi dicit. Ecce ego mit
to ad vos ꝓphetas & sapientes & scribas: & ex illis crucifigẽt & occidẽt &c. Si
militer eos de puerta expositione facre scripture ex vt: d Vbe vobis le
gisperitis q̃ tulistis clauẽ scientie. Clauis scientie est auctoritas docẽdi p qua
debet intellectus verus lateri interius aperiri: & ipsi ad horum clauiculas
verus lateri interius aperiri: & ipsi ad horum clauiculas verus lateri interius aperiri: & ipsi ad horum clauiculas
p doctrinã sua: quã dicit fuit .xxiii. v. c Ipsi non introistis. ad intellectũ veritatis.
f Et eos qui introibãt. i. intrare desiderabãt. g Prohibuistis. puer
tisse docendo vestre. h Et ab hac ad illos diceret. Vbi ꝑtz declarat
pharisęor̃ & legisperitor̃ obstinatio qui ex verbis christi nõ fuerãt emolliti
& magis peiorati. tñ subdit: i Cepertt̃ pha. & legisperi. gra. instistere: vt
cum turbarũ & stupefacerent ac ꝑturbari minus ꝓcuidẽt. k Et eos ex
oppimere de multis. vt sic q̃ variis quẽstis & obiectis extorserent aliqd
m ꝓlatio: vt habet .l. ca. xviii. C. XII.
Ultio aut. Postq̃ christus induxit discipulos ad etiam instan

mus in die iudicii non posse esse luctuosam fraudis.
Plagã abstũ. Pro re emulemur simul accessu q̃ ꝓfecto venies ꝑ
in die iudicium quo & vestra virtus & illoꝝ hypocrisis ostium reuelabitur.
Nil tegitur: Orth q̃ in tr. &c. Nõ tñ in futuro etia patebũt sed in ꝑsti
que in tota ecclia p orbẽ terre publice ꝓdicabunt q̃ in tenebris. i. in vmbra
pectoꝝ aũt & carcerũ locu
ti estis q̃ actus vestri le
gentur.
Ostẽdã q̃ I te. Ambr.
Os in tenebris. I. timeor
discipulus dei in lucẽ. I. fi
ducia veritatis accepto ꝑ
ẽ. Et q̃ si aure. I. secreto
loquti sup tecta. I. celsitudi
carnis domũ ꝓdicabit.
Dico a v. Ambr. Ex
gemina ille cã ꝓdicãdi & ve
erimoniã mutata: vel q̃
occidẽti meu nasce: ne
go deũ qui eode cognos
cit meu negare cogat:
dicit meam corpis nõ ex
timẽdũ. Solare aũt & fides
acudo iterum: & ipsi fidei
fortũ fiduciam subiecit.
Nã sicut femina: ita in
certitudi est fides: ita fidei
fundamẽtũ est formido.
Offẽdã a v. q̃ duo
sũt genera peccatoꝝ: vnũ
apte ꝓdigmatũ. aliud fra
dulẽter diffidẽtiã. Dicat
ergo hypocrisim: ita & ar
mat cõtra carnificem.
Tot̃ & loc⁹ ad idem
dã ꝑ ꝓfectore offi passio
nẽ: vel ꝑtẽpus mortẽ: vel
hoc similiter. Nil mãsurco. I. de
nũciatõe suppliciꝰ illatus
Nõne quinq̃. Ambr.
Quinq̃ passeres: q̃ quinq̃
corpis sensus: vel duo ex
xpi atis. corpꝰ: & alia: qbꝰ
dedit nã ex eis ad eterna
salutẽ. Andiq̃ etiã ex eis
si ꝑtitat legi dei. in nũm
ꝑtalẽ trahit. Ex his nõ ex
occidit & fenũ ioel. I. ce
bũ ꝑfũ: delicioũ lapio
capitis ad supernoꝝ operiũ
fructꝰ reuelare nequeũt: & dispõlio. I. vili terrene cupiditat̃ fedo conflabant
sub pedũ teatr etiã ala malozũ elate quatalitiũ I. corpis nãz. & si de bestiis
infidelitꝰ holꝰ vel in ecclio soleꝝ terre fecditate ꝓpecerit: & misericor
die munꝰ impartit: nõ dubiũ fidelitꝰ ꝑpetuã apud illũ valituã.
Venient dipon. &c. Dipõdius est põdus & duobꝰ alibꝰ cõpositus.
Od aũt in numer̃ & vnũ: hoc in pdere. I. &c. est duo: hoc dipondius est.
Et vnus ex. Simplicitas affectũ inspirauerat: virtutẽ mẽtis exer
rat̃ tota fides mutabat: hanc de visceribus roberat.
Quid dicit apl⁹: Nõgd de bobꝰ cura & deo: & aliud & cura: aliud & fida.

De lyra

rũ. Vbi ꝑtz inducit eos ad fidei constantiã. & hoc triplicter. Primo dis
suasõne quoad a fide retrahẽtia. Secũdo ꝓmissõe quoad in fide stabilitia.
ibi: Nolite timere. & ꝑtẽdendo ad fidẽ attrahẽtia. ibi: Omnẽ aũt. Retra
hẽtia aũt a fide sũt hui⁹. I. affectus seductoꝝ. stultitia ꝑcentoꝝ. auaritia cu
pidoꝝ. cura a nimia sollicitudo. & sm hoc ꝓma pars diuidit in quatuor. Se
cũda incipit ibi: Dico aũt vobis. Tertia ibi: Et aũt ei. Quarta ibi: Di
xitq̃ ad discipulos suos. Circa ꝓmã tãgit q̃ hereticꝰ moderni ꝓsimulati
onẽ & ritus frequẽter cõsuẽti fidẽ simplicitã. & hoc nõ pharisei faciebãt q̃
erãt hypocrite: vt patet ex ꝓdictis: & hoc auertebãt multos a fide christi: qs
christus docet cauere dicẽs n Attendite a fermento pharisęoꝝ. &c. i. q̃ est
hypocrisis auertami a fidei veritate. o Nihil enĩ operti est q̃ nõ reue
labit. ac eoꝝ falsitas in iudicio dei manifestabit. p Quia q̃ in tenebris dix
istis. hoc refert ad seductores. modus enĩ seductoꝝ est in tenebris & occulo
dose: & talia venit in palã in iudicio extremo. & nota q̃ dicit: q Pro
dicabit in tectis. dom⁹ enĩ i terra illa bñt planã tectã vbi ꝓgrediũt homes
ad spaciandũ & ꝑlocudũ. & tñ illa q̃ dicunt ibi publice dicunt. & tñ mõ
ẽponit Theophilus. Beda aũt ẽponit & referẽdo ad discipulos christi: ut
sit ea q̃ ꝑsti fuit i tenebris carceris & ꝑsturꝝ declarata fuit ꝓ ore ad eccl̃as
eoꝝ. & ꝓma expositio magis ꝓcedat ꝑ ẽ. r Dico aut vobis.
Vbi declarat secundã retrahens a fide quod est fiducia persecutorum quã
christus docet non timere. & patet sentẽtia ex dictis .xxiii. x. exceptis que
sequuntur. o Nonne quinq̃ passeres venũt. id est venduntur.
i Dipõdio. Dipondiũ Ops monete & valet duplex as. & tñ quinq̃ passe
res vendebant

Sz & ca. &c. Non actꝰ cõputationis & facultatis cognitionis a filiab
ne prouide que numerat vt structur. Vbi magna prouidentia dei q̃ nec
parua nec obscura dicta eius latẽt.
Dico aũtẽ &c. Ne quis ipe perfectionis sufficere sibi putaret fidẽ
confitẽdo. dicit: Omnis quicũq̃ confitebitur.
Cõfessio fuerit &c.
Confitet quis vtiam ea
charitate que ꝑ dilectiõ
nem operat nec gat q̃ pro
optio nõ ebulit.
Filiꝰ hois. Confitẽ
tibus apud patrẽ dixit q̃
p filiũ bñt accessũ ad
patrẽ: cui nõ manifestat
in ꝓmissionis potentia fi
lius & pater. Et ne putet
vna ꝑditio omnia & exp
q infirmitate vel ignoran
tia negant. Subdit: Et
omq̃ dixerit in filiũ hois.
Loq̃ angelis. q̃
dixerat apta & abscõdita
esse reuelãda: hic reuelat
esse nõ in vili cõtẽptibi
lo sed in conspectu ange
lorum dicit agendam.
Et omq̃ dixerit &c. Spũs
scꝰ blasphemia &. Lũ qs
manifeste opa dei inclti
gãs & ea dei virtute nega
re nõ possit stimal aĩ in
dita calliditat & dicit ta
lia esse beelzebub: huic nõ
dimittet: non q̃ ei negẽt
remissiõ si pnitẽtiã ag & b
blasphemiã explãdo ma
lia meriã sicut nunq̃ ad
remissiõẽ: ita nec ad pe
nitentiã pũmus &. Vñ
tolines cũ gelasina: Do
pterea nõ potẽrãt crodẽ
ge iterũ dixit Esa. Ecc/
cãuit oculos eoꝝ: & indu
rauit cor eoꝝ vt nõ vide
ant oculis & non intelli/
gant corde & ꝑuertant &
sanẽ eos. Qui spũs sancti
humana ignorãtia minos
rem patre credit vel dicit: irremissibili crimine nõ tenẽt: nõ diabolica
inuidia hoc agit. Sed q̃ filiũ nine diaboli ꝑtra sal ꝓficiẽtiã dei maiestat
oppugnãtis habet remissiõẽ in eternũ: sicut .xxiii. arcus agit: declarat: & q
posito hoc testimonio vbi subdigit: qsti dicebãt: spũs immundus habet.
Et aũt q. Et etiã q̃ fidẽ adiũcta in infirmitatẽ carnis me pure & bonã
vel vocatoꝝ suspicatus fuerit remissibile erit. Sed q̃ ex tam spũalium qua
penitẽtia subtrahit: & ad congregationẽ redire nõ cognoscẽs impenitẽs. eode
modo ꝓnũciat: & hoc si nõ sit humanũ. & diabolici irremissibile erit.
Cũ aũt inducu. Terror talis ꝑcussũ solet auferre libertatẽ loquendi.
Nolite solliciti. Volũtatẽ vtãs ꝑ christo offerre. Christꝰ no legẽ ꝑ se.
Magister. Edomadari q̃ ex supne pacis & veritatis vultu ihe ingerẽ
molestiã terrene dissẽsionis: vñ & hõ dr. i. terrenus. Inter quos erã hmõi
scribe & ꝓbles Epholes sunt: & sm holoz ambitiõ. Inter fres patrimoniũ

Nicolaus

reos vendẽbant dipondio: vt hic bñt: & duo ases. vt habet .xxiii. x. q̃ quin
tuo pasce nõ poterat diuidi: & ideo remanebat vendẽtibus sicut qñ dant quinq̃
ova ꝑ vno denario nõ dant nisi duo ꝑ obolo. a Et ego q̃ dicit verbũ
in filiũ hois. i. ora christi humanitatẽ. b Remittit illi. i. nõ est ira gra
ie ad remittendũ sicut verbũ blasphemie dictũ ꝑtra deitatẽ hoc fuit vul
ꝑtũ diffusũ .xxiii. xii. c Cũ aũt inducti vos. Hinc fuit expositus
.xxiii. xii. d Aut aũt ei qdã. Vbi christus videtur terrũ trahere a
fide: quod est immoderata ꝓpensiõis a terrenoꝝ vbi ꝓmittit cuiusdã cupidi
patrio victũ christo. e .xxiii. Dic fratri meo vt mecũ diuidat he
reditat. inducuntur petebat q̃ nõ erat locus nisi ꝑ eius nec christus erat
ꝑ ultimus intitulatus. ne ea ꝑtẽre vocebat. r idco christus rñdet ei: f Ho
mo. carnalis & rudis & terren. g Quis me constituit &c. Sibi aptũ vt
possint vacare verbo dei cura ꝑ alia & se abiecerãt diacon. Act. vi. Nõ ẽ
equũ nos derelinquere verbũ dei & ministrare mẽsis. & tñ ex hoc christus
docuit cauere auaritiã q̃ a deo scpat. vñ subdit: h Cauta nõ in abũ
dãtia cuiusq̃ vite ei⁹ est. I. spiritualis ꝑ quã ꝓmittit deo: nec etiã corpeta
lis. q̃ ꝓpe abundãtia & superfluitatẽ motꝰ plurib⁹ accidit & multo ẽ ꝑiculo
mortis ex repletõe & ex attenuatiõe: vite etiã pauperes nullo tñ ꝑiculo
viuũt aũt in nullo loco sunt securi: & in ol alio & potu timẽt integritatẽ.
i Dixit autem ad illos simil inducit. ad sui ꝓpositum declarandum.

nem tales mutuo sibi pacem petere sequitur diuidere ꝓtia hmõi patrimonii nõ ex pertẽsis ꝓcedens.
Quis me &c. Nõ sum cõstitutus hmõi ꝓtis & voluntis aut ve
ris boiõs pacificare eis angelus vt multi vnũ eos vnũ alium hortemur nõ vt
diuidant & vt hanc vita cotidianã & aliqn ogẽs inter eos. Vir q̃ nõ cõsti
tuit mecũ eẽ diuisor fraꝝ
terrenarũ cõtẽptibilium
rerum. Quis mundus
pecũiq̃ sibi ex istare virtu
tem ꝓnũciat quã elemẽ
datus & cupidꝰ & corpũ
brutus abolẽdo fabricatur
Vbi & vbe: Rom. v. c. d.
Nõ tñ tales esse ille. Ambr.
Nõ ignoro tales esse ille
nec artes facultatesq̃
vitaq̃ mortuoq̃ hy ille
dicũt mentiuq̃ arbitrati.
Vbi & mundus. re
mo putant crimẽ esse hy
rebitat. Vbi & fructꝰ
bonoꝝ operũ: & hoc e
mundus indicat. Sapꝰ in
dic. vbi & tabellas: Mo
mentis cuiusdã bonis.
Dixit. S. pro phari
seos & hypocritas: ita & e
ecclone. Stulte ꝓmittis
& mundus vespertat.
Nõ in abũdantia.
Non in solo pane vivit
hõ: & in verbo dei: & nr
tpalis vita multitudine
diuitiarum ꝓtendit̃.
Dixit aũt &c. post
ꝓcepti fidei exemplũ
ad declinandã mundum
temptationẽ.
Deus cuiusdã &c.
Nõ reprehẽdit deus q̃
terrã colunt: vel fruct
ꝑdidert in hemicult q̃ fe
ducũ vite ꝓbent in fi
lisque: pauperibus erogã
tur: vt sit eis recipere
in eternis tabernaculis.
Quod sacũ. Fruct
sudor: & sua bona & cpa
tans: nõ ero qui pauper
& sapiens sũ suc literarie

relcturc in futurũ studet: ignarus quis congregabit ea vltarius.
Bona mea &c. Ambro. Non sum bonorũ bonus quos ligam aute
re non ꝓtest. Sola enim misericordia comes est defuncto ꝙ.
Regeste. Ecce ea ꝑte anarice ilegit ꝓtio debẽt vt nec ꝑ regales
dei interpellant. Dixit aũt. Dicere dei est ad holem ꝓmissa eius
machinationes subita animaduersione obpelere.
Stulte. Quia longa tibi tempora diuitiarum ꝓmittebas: hac nocte
ꝓripiũs alijs congregata relinquo.
Repetunt alias &c. In nocte auferunt animã que ebcuritate cordis
quod ꝑtebat ꝑti ꝓcuidere nolui.
Et nõ est. In deũ diues est qui in anxietia cordis & pauperibus di
stribuit: cuius expectatio vbi: cuius fiducia. i. confidẽtie ꝓsidio qua fi
ducit: cuius expectatio vbi: cuius fiducia. i. confidẽtie ꝓsidio qua fi
ducit: & ꝓtegitur est apud deum: non in sacculis terre.

De lyra

k Dominio cuiusdã diuitiarũ & fructus ager attulit. i. multo plures
solito cursu. l Et cogitabat. quia abundantia diuitiarũ indicit magnã
felicitatẽ. & ꝓ ꝑte ei anticipat: q̃ nõ suppleat indigentiã: vt declarat
Doctus. ii. hꝰ de ꝑfectis. vñ sequit: m Quid facã q̃ nõ habeo quo
ꝓgrẽ fructus meos. cui⁹ abũdantia fructuũ facit̃ est bonoꝝ indigentia.
n Illuc congregabo. ei ecclesiarũ ostenti dicere dispẽsatiõis ꝓpter
dicã alc mee. i. mihi ꝓpter fim ꝙ & tua nõ dereliqt a ꝓc dignicũ ꝑ
gelos. Vbi exponunt quatuor mala q̃ solẽt ex abũdantia diuitiarũ euenire
solleti: otiositas que nocat ibi: Requies. gulositas cum dicitur: Comede
ebrietas. ibi: Bibe. cõcupiscentia ostentatus ibi: q Epulare. vñde I.
pvi. de diuite epulone dicitur q̃ epulabat quotidie splendide. r Di
xit autem illi deus. id est contrarium sue cogitationi fecit. dicere enim dei
facere est. sm illud ꝑsal. Dixit & facta sunt. s Stulte. qui non cogitas
de dei prouidentia & iustitia. t Hac nocte anima tuam repetunt a te.
I. demones quibus obligata es ꝑ peccata. v Que autem parasti cu
tuus erunt? quasi dicerẽt: non erunt tua: quia non pertabis tecum: hoc au
tem ponitur: quia ꝓtest quere a ꝑsonis ecclesiasticis qui non ꝓsunt rcim
quere bona ecclesie hec edificua sua. x Sic est. id est sm istos: & similes
ad similem finem venit. y Qui sibi thesaurizat. bona temporalia.
z Et non est in deum diues. id est vacuus est bonis spiritualibus.

Ditus

Accusat pontifex factorem. Hic phylacteria dentis a spinis intrauit fodina pa
Hic a filium tabernaculi quod in pelle caprine in deserto erat cognoui.
Prophete. Propter verbi tuitionem exercitum adiuuabo
Hic libera corpa. Hic ego obedientie ac pudicicie exp. nichil aliud ex
Non tu me ad pot exercitia
Hic ego tu me ad pot exercitia

loc. Postea ñ tehificamini: q eō
fenitus operibus patrū vestrō
quoniā quidē ipsi eos occiderūt:
vos aūt edificatis eoꝝ sepulchra:

Propterea ⁊ sapiētia dei dixit.
ꝑ me ego mitto ad vos ꝓ qui hos pphetas
post quos hos mittā.

Dixīm ad illos prophetas ⁊
ꝑ in ipsum ꝑ in
apostolos: ⁊ ex illis occidēt ⁊ per
me ergo ab eis tolle ad genera negotia
sequentur: vt inquiratur sanguis
omnium prophetarum qui effu
sus est a constitutiōe mūdi a ge
ꝑ a principio
nratiōe ista: a sanguine abel vsq
ꝑ vsq finem a vestra generatione.
ad sanguinem zacharie qui ꝑijt
inter altare ⁊ edem. Ita dico vo
bis regretur ab hac generatiōe.
ꝑ a principio

Vbe vōbis legispitio q tulistis
clauem scientie: ipi ñ intrastis:
⁊ eos q introibāt pōhibuistis.
Cum autē hec ad illos diceret: cē
perunt pharisei ⁊ legisperiti gra
ꝑ scribere
uiter insistere: ⁊ os eius oppime
re de multis insidiātes ei: ⁊ que
rentes capere aliquid ex ore eius
vt accusarēt eū. C. XII

m Ultis autem turbis cir
cumstantibus ita vt sic in

uicem conculcarent: cepit dice
re ad discipulos suos. Attendi
ꝑ animadverte,
te a fermento pharisēoꝝ quod
est hypocrisis. Nihil autē oper
tum est quod non reueletur:
ꝑ nequidē ullo pacto ꝑ vestra virtute q illos hypocrisis ullum reuelabitur.
Nihil tegat: Oēs q in tc. dy. Nō solū in futuro ecia pauebūt etiā in pñti
tpe in tota ecclia q ꝑtē terra publice pdicabunt q̄ in tenebris. i. in vmbra
ꝑ in tenebris
ꝑ in mysterio
ꝑ apertis.
ꝑ in auribus
ꝑ publice
stie: in lumine dicentur: ⁊ quod
in aure locuti estis in cubiculis: ꝓ
dicēbitur in tectis. Dico autem
vobis amicis meis: ne terreamini
ꝑ qui ad martyrium expetiti
ꝑ non
ab his qui occidūt corp⁹: ⁊ post
ꝑ ꝓpter mahumdanos
hoc non habēt amplius quid fa
ciant. Ostendaꝫ autē vobis quē
ꝑ ad terrore in animo
timeatis. Timete eum qui postq̄
ꝑ ꝑ mittendo in eternū supplicū
occiderit: hēt potestatem mittere
ꝑ ꝑ nullo tempore mortis in eternum supplicio
gehennā. Ita dico vobis hūc
ꝑ ꝑ ad terrore in animo
timete. Nonne quīq passeres ve
ꝑ ꝑ sed licet mentis sub prouidentia dei quamvis ma
gis vos ad imagine eius sui facti.
neunt dipondio: ⁊ vnus ex illis
non est in oblitione coram deo.

Sed ⁊ capilli capitis vestri oēs
numerati sūt. Nolite ergo time
re multis passeribꝰ ꝑ pluris estis
vos. Dico autē vobis. Omnis
ꝑ non fit confessio ad idolatras.
quicūq confessus fuerit me co
ram hominibus: ⁊ filius hois
ꝑ nomine hō. ꝑ homo vel homo
confitebitur cum coram angelis
ꝑ domino ꝑ deum vel homo
dei. Qui autē negauerit me co
ꝑ ad plenum ad veritatē plus q̄ ꝑfectior fuerit.
ram hominibus: ꝑ denegabit co
ram angelis dei. Et ōmnis q di
cit verbum in filium hominis re
mittēt illi. Ei autem qui i spiri
tum sanctum blasphemauerit nō
ꝑ alterum non dicitur ꝑ non modo
remittetur. Cum autem inducēt
ꝑ ꝑ ad supplicium ꝑ principes synagogę
vos in synagogas ⁊ ad magistra
ꝑ regis potestates ꝑ non modo praefectis
tus ⁊ potestates: nolite solliciti eē
ꝑ interrogantibus ꝑ de modo inueniendi
qualiter rel̄pōdeatis aut quid di
ꝑ dicere videantur ꝑ qui non ex ingenio vel arte ve
stra verba promebant sed ex spiritus gratia.
catis. Spiritus enim sanctus do
cebit vos in ipsa hora quid opor
teat vos dicere. Ait autē ei quī

Luce c XII

Dixit ei ca. xi. Hom actu dñi apostoli. ñ facultate cognitionis a filiis
ne pcipit qui numerat vt seruetur. Vbi magna pvidentia dei q̄ nec
parua nec aliqua data cum latebit.
Ego quīq ⁊c. Nec quis tpe perfectionis sufficere tibi putaret fidē
confite, dicit. Omnis quicūq confessus.
Cōfessus fuerit ⁊c.
Constat quia idem ea
dem ratione qua ꝓ vilicatio
nem operat inquit q ꝓ
captio ab eccliā.
Filiꝰ hois. Constat
filius apud patrē illū q
ꝑ filii habet accessus ad
ꝓ. Negat a filio apud
patrē aut nō manifestat
in diuinitatis potentia ñ
filius ⁊ pater. Et ne putet
vna oblio omnia ⁊ eoq
q infirmitate vel ignoti
tia negant. Subdit: Et
quis q̄ vēr. in ſ. p. r. ſ.
Qui aūt angelis. q
negarat apta ⁊ adiōcta
esse recte addabit recte ad
cor nō in vēl cōfitabu
locked in conspectu angē
lorum dicit agendum.
Et quis q̄ vē. ſ. Spūt
ſcī blasphemia ⁊. ⁊. Ꝗ ge
manticle opa dei timidi
tatis ⁊ ei dei virtute nega
re nō posse stimulatꝰ co
gnita calūniat: ⁊ dicit ta
lia esse beelzebub hoc nō
dimittet non q̄ ei negat
remissio si penitentiā q̄ b
blasphemie egisse ma
liā merig sicut nunq̄ ad
remissionē ita nec ad pe
nitentiā pertinere ⁊. Vñ
tenebras caligantes: ꝑ o
pteras nō poterāt crede.
q̄ iterū dicit ⁊ſa. ⁊c.
cauti oculos eoꝝ: ⁊ ne
ruant cor eoꝝ vt nō vide
ant oculis ⁊ non intelli
gant corde ⁊ ꝑuertant ⁊
sanē eos. Qui spūs sanctū
humana ignorātia mino
rem patre credit vel vicē: fremitibidi crimine nō tenet: q̄ nō diabolica
fraudis hoc agit. Sed q̄ illuminat diaboli ꝑua sua ꝓiectā dei maiestat
oppugnat: nō habet remissionē in eternū: sicut Marcus apte declarat: q
posito hoc testimonio vñi subiūgit: quia dicebāt: spūm immundū habet.
Et aūt q. Et etiā q̄ locutus in infirmitate carnis me putā holem
vel voratore suspicatus fuerit remittētie erit. Sed q̄ sām spūlanct qua
positiōe inspirat: ⁊ ad congregationē redit nō cognoscēs impenitū corde
pmanserit: cū hoc ill nō fit humanū: ſ diabolicū inremissibile erit.
Cū aūt irrida. Terret talib⁹ patrē solet auferre libertatē loquendi.
Nolite solliciti. Voluitat vltā ꝑ christo offerē. Christꝰ vo legē ꝑ se.
Ne quitter. Cōmodū ſ. ſagine pacis ⁊ veritatis vultū ire ingerē
molestā terrore diuisionis: vñ ⁊ hō vl. i. terrenus. Inter quos ei bēdi
ꝓnus ⁊ petito ē. hoies sunt: ⁊ ſm holes ambulāt. Inter fr̄es patrimoniū

Nicolaus

reo vendebant dipondio: vt hic hl: ⁊ duo ass. vt habet Matth. x. q̄ quin
tus pater nō poterat vendi: ⁊ ideo remanebat vendēti: sicut qñ dant q̄ng
ouis ꝑ vno denario nō dant nisi duo ꝑ obolo. a Et ois q dixit verbū
in filiū hois. i. ꝑa christi humanitatē. b Remittit illi. i. nō est ira
tus ad remittendū sicut verbū blasphemie dicti ꝑa potestatē hoc fuit dif
positū difficile Matth. xii. c Cū aūt inducēt vos. Illud fuit expositus
Matth. xii. d Ait aūt ei q̄ds. Hic christus diffudit terrū trahens a
fide: quod est immoderata pusillanimis terrenoꝝ vtī timoris cumulus capidi
petitio victus christo. e Nō agitter vbi frātri meo vt meū diuidat ho
reditatē. inchoanter patebat q̄ nō erat locus nisi ꝑpus nec christus erat
ꝑpatibus institus. Imo ea petitore vocabat. ⁊ ideo christus rñdit ei: f Ho
mo. carnalis ⁊ rudis ⁊ terrenꝰ: g Quis me constituit ⁊c. Sibi aptē vt
possint vacare verbo dei cui ꝑpatis a se abiicerēt dicēs Act. vi. Nō ē
equū nos derelinquere verbū dei ⁊ ministrare mēsis. ⁊ ib ex hoc christus
ꝑ ꝑ ad ministerium verbi dei
pōit cauere auaritiā q̄ a vno sp̄at. vñ subdit: h Quia nō in abū
dātia cuiusq̄ vita ei⁹ est. ſ. spiritualis p quā pūgit vos: nec ctā corpora
lium q̄ppe abūdātia ⁊ sagīnitas! mens plurīū auelerat: imo ex pluren
mentis ex replete q̄ ex attenuatione vite ctā pauperes nullus inuitat.
Diuitro aūt in nullo loco sunt securi: ⁊ in ol ebo ⁊ potu timēt inuocat l.
i Dixit autem ad illos similitudinē. ad sui propositum declarandum.

Luce c XII

dās detrahe: Magister: dic fra
tri meo vt diuidat mecū hereditatē. At ille dixit ei: Homo quis
ꝑ ꝑ ad arbitrum ꝑ ꝑ ad iudicium
me constituit iudicē aut diuisorē
ꝑ ꝑ ad arbitrandū ꝑ ad religendum ꝑ rationē petendi
super vos? Dixitq̄ ad illos: Vide
te ⁊ cauete ab oi auaricia: q̄lia
non in abundantia cuiuslq̄ vita
ꝑ ſ.
eius ē ex bis que possidet. Dixit
aūt similitudinē ad illos dicēs:
ꝑ glosa fabu
Hominis cuiusdā diuitis vbe
res fruct⁹ ager attulit: ⁊ cogitabat
ꝑ suos intra se
intra se dicēs: Quid faciā q̄ nō ha
beo quo congregē fruct⁹ meos? Et
ꝑ ꝑ ſ. collocandos ꝑ vbi reponā
dixit: Hoc faciā. Destruā horrea
mea ⁊ faciā maiora: ⁊ illuc congre
ꝑ meos labores ꝑ ꝑ ſ. meos proventus
gabo oia ⁊ bona mea. ⁊ dicā āie mee: Alia bona multa posita i anos plurimos.
ꝑ alabora ꝑ alacris vitam pcte
Requiesce: comede: bibe: ⁊ epulare.
ꝑ quietus
Dixit aūt illi deus: Stulte hac nō
ꝑ ꝑ ſ. ꝑ ſ. ꝑ ſ.

Dixit ad se. Apostolos q̄ dñs in spe coronę cōtemnat: q̄ plus sunt
quos terrenos habet amore q̄ celestes: ideo hortatur.
Nolite timere. Postquam alios pauperibus dimittere ostendit: ne
videatur diffidere. Ostendit quos debeant habere pro magistris
Ideo dico vobis. Nolite sollicitari
esse animę vestrę quid manducetis
neq; corpori q̄d induamini. Ecce
plus est q̄z esca: et corpus plus q̄z
vestimentū. Considerate corvos
quia non seminant neq; metūt.
Cuibus non est cellarium neq;
horreum: et deus pascit illos.
Quanto magis vos pluris illis?
Quis autem vestrum cogitādo
potest adjicere ad staturam suam
cubitum vnum? Si ergo neq; q̄
minimum est potestis: quid de ce
teris sollicati estis? Cōsiderate li
lia quomō crescūt. Non laborāt
neq; nent. Dico autē vobis: nec
salomō in omni gloria sua vestie
batur sicut vnū ex istis. Si aūt
fenum q̄ hodie in agro est: et cras
in clibanū mittitur: deus sic vestit
quāto magis vos pusillę fidei?
Et vos nolite quærere quid man
ducetis aut quid bibatis: et noli
te in sublime tolli. Hęc enim om
nia gentes mundi quærūt. Pa
ter autes vester scit quoniā his
indigetis. Verumtamē querite
primū regnū dei: et iustitiā eius: et
hęc omnia adjicientur vobis.
Nolite timere pusillus grex: q̄
complacuit pri vro dare vobis
regnū. Vendite que possidetis: et
date elemosynā. Facite vobis
saculos qui non veterascūt: the
saurum non deficientem in celis.
Quo fur nō appropiat: neq; ti
nea corrūpit. Ubi enī thesaurus
vester est: ibi et cor vestrum erit.
Sint lumbi vestri precincti: et lu
cerne ardentes in manibus vris
et vos similes hominibus expectan
tibus dominū suum quando re
vertat a nuptijs vt cū venerit et
pulsauerit confestim aperiant ei.
Beati serui illi: quos cū venerit
dominus inuenerit vigilantes.
Amen dico vobis: q̄ precinget se
et facit illos discumbere: et tran
siens ministrabit illis. Et si vene
rit in secunda vigilia: et si in tertia
vigilia venerit: et ita invenerit: be
ati sunt serui illi: Hoc aūt scitote
quoniam si sciret paterfamilias
qua hora fur veniret: vigilaret
vtiq; et nō sineret perfodi domus
suā. Et vos estote parati: q̄ qua
hora nō putatis filius hominis veni
et. Ait aūtem ei petrus: Domine
ad nos dicis hanc parabolam:
an et ad omnes? Dixit autem do
minus. Quis putas est fidelis dis
pensator: et prudēs: quem constī
tuit dominus sup familiam suā
vt det illis in tempore tritici mē
suram? Beatus ille seruus: quē
cum venerit dominus ipsius inue
nerit ita facientē. Vere dico vobis: quia
supra omnia q̄ possidet cōstituet
illum. Si aūt dixerit seruus ille in
corde suo: moram facit dñs meus
venire: et cōpit percutere pueros et
ancillas: edere et bibere et inebri
ari: veniet dñs serui illius in die
qua nō sperat et hora qua nescit
et diuidet illum: partemq; eius
cum infidelibus ponet. Ille aūt
seruus qui cognouit voluntatē
domini sui: et non se preparauit et
nō fecit scōz voluntatē eius: vapula
bit multis. Qui aūtē nō cognouit
et fecit digna plagis vapulabit
paucis. Omni aūt cui multum datum est multum requiretur
et cui commendauerunt multum plus petent ab eo. Ignem
veni mittere in terram: et quid volo nisi vt accendatur?
Baptismo autem habeo baptizari: et quomodo coarctor usq;
dum perficiatur? Putatis quia pacem veni dare in terra?
non dico vobis nisi separationem. Erunt enim ex hoc quinque
in domo vna diuisi tres contra duos et duo contra tres. Diui
dent pater filium et filius patrem. Mater filiam et filia ma
trem. Socrus nurum suam et nurus socrum suam. Dicebat
autem et ad turbas. Cum videritis nubem surgentem ab occa
su: statim dicitis quia imber venit: et ita fit. Et cum austrum
flantem dicitis quia æstus erit: et fit. Hypocrite faciem cęli
et terrę probare nostis: hoc autem tempus quomodo non
probatis? Quid autem et a vobis ipsis non judicatis quod
justum est? Cum enim vadis cum adversario tuo ad principem
in via: da operam dignationem facere ab illo: ne forte trahat
te ad judicem: et judex tradat te exactori: et exactor mittat
te in carcerem. Dico tibi non exies inde donec et novissimum
minutum reddas. In illo tempore: erant quidam nuntiantes
illi de galilęis quorum sanguis pilatus miscuit cum victimis
eorum. Et respondens ihesus dixit illis: Putatis quia galilęi
isti peccatores fuerunt præ omnibus galilęis: quia talia pas
si sunt? Non dico vobis: sed nisi pœnitentiam habueritis:
omnes similiter peribitis. Sicut et illi decem et octo: super
quos cecidit turris in siloe: et occidit eos: putatis quia et ipsi
debitores fuerunt præ omnibus hominibus habitantibus
jherusalem? Non dico vobis: sed si pœnitentiam non habue
ritis: omnes similiter peribitis. Dicebat autem hanc simili
tudinem. Arborem ficum habebat quidam plantatam in vinea
sua: et venit quærens fructum in ea: et non invenit. Dixit
autem ad cultorem vinee. Ecce anni tres sunt ex quo venio
quærens fructum in ficulnea hac: et non invenio. Succide
ergo illam: ut quid etiam terram occupat? Ille autem respon
dens ait illi. Domine dimitte illam et hac anno usq; dum fo
diam circa illam: et mittam stercora: et si quidem fecerit fruc
tum sin autem in futurum succides eam. Erat autem docens
in una sabbatorum in synagogis eorum. Et ecce mulier quę
habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo: et erat in
curuata: nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum
vidisset ihesus vocavit eam: et dixit illi. Mulier dimissa es
infirmitate tua. Et imposuit illi manus: et confestim erecta
est: et glorificabat deum. Respondens autem archisynagogus
indignans quia sabbato curasset ihesus: aiebat turbę. Sex
dies sunt in quibus operari oportet: in ipsis ergo venite et
curamini: et non die sabbati. Respondit autem ad eum dñs
et dixit. Hypocrita unusquisq; vestrum sabbato nonne bos
suum aut asinum a præsepio solvit: et ducit adaquare? Filiam
autem abrahę hanc cum sit: quam alligavit satanas ecce de
cem et octo annis: non oportuit solvi a vinculo hoc die sab
bati? Et hęc dicente illo erubescebant omnes adversarii ejus:
et omnis turba gaudebat in universis quę gloriose fiebant
ab eo. Dicebat ergo: cui similis est regnum dei: et cui simile
bo illud? Simile est granum sinapis: quod accipiens homo
misit in hortum suum: et crevit: et factum est in arborem
magnam: et volucres cęli requieverunt in ramis ejus. Et
rursum dixit. Cui similabo regnum dei? Simile est fermento
quod accipiens mulier abscondit in farinę sata tria donec fer
mentatum est totum. Et lustrabat per civitates et castella do
cens: et iter faciens in jherusalem. Dixit autem quidam ad
illum. Domine si pauci sunt qui salvi fiunt? Ipse autem dixit
ad illos. Contendite intrare per angustam portam: quia mul
tos dico vobis: quærent intrare et non valebunt. Modicum
tempus habebitis lumen: ambulate dum lucem habetis: ut
non tenebre vos comprehendant: et qui ambulat in tenebris
nescit quo vadat. Dum lucem habetis credite in lucem: ut
filii lucis sitis. Hęc locutus est ihesus: et abiit: et abscondit
se ab eis. Cum autem tanta signa fecisset coram eis: non
credebant in eum: ut sermo isaię prophetę impleretur quem
dixit. Domine quis credidit auditui nostro: et brachium do
mini cui revelatum est? Propterea non poterant credere:
quia iterum dixit isaias. Excecavit oculos eorum: et indura
vit cor eorum: ut non videant oculis et intelligant corde et
convertantur: et sanem eos. Hęc dixit isaias: quando vidit
gloriam ejus: et locutus est de eo. Verumtamen et ex principi
bus multi crediderunt in eum: sed propter pharisęos non
confitebantur: ut de synagoga ejiciantur. Dilexerunt enim
gloriam hominum magis quam gloriam dei. Jhesus autem
clamavit et dixit. Qui credit in me non credit in me: sed in
eum qui misit me. Et qui videt me videt eum qui misit me.
Ego lux in mundum veni: ut omnis qui credit in me in tene
bris non manet. Et si quis audierit verba mea et non custo
dierit ego non judico eum. Non enim veni ut judicem mun
dum: sed ut salvificem mundum. Qui spernit me et non
accipit verba mea habet qui judicet eum. Sermo quem locu
tus sum ille judicabit eum in novissimo die. Quia ego a me
ipso non locutus sum: sed qui misit me pater ipse mihi man
datum dedit quid dicam et quid loquar. Et scio quia man
datum ejus vita æterna est. Quæ ergo ego loquor sicut dixit
mihi pater sic loquor. Ante diem autem festum pasche sciens
ihesus quia venit hora ejus ut transeat ex hoc mundo ad pa
trem: cum dilexisset suos qui erant in mundo in finem dilexit
eos. Et cena facta: cum diabolus jam misisset in cor ut tra
deret eum judas simonis iscariotis: sciens quia omnia dedit
ei pater in manus: et quia a deo exivit et ad deum vadit: sur
git a cena: et ponit vestimenta sua: et cum accepisset linteum
præcinxit se. Deinde mittit aquam in pelvim: et cœpit lavare
pedes discipulorum: et extergere linteo quo erat præcinctus.
Venit ergo ad simonem petrum. Et dicit ei petrus. Domine
tu mihi lavas pedes? Respondit ihesus et dixit ei. Quod ego
facio tu nescis modo: scies autem postea. Dicit ei petrus.
Non lavabis mihi pedes in æternum. Respondit ihesus ei. Si
non lavero te non habebis partem mecum. Dicit ei simon
petrus. Domine non tantum pedes meos: sed et manus et
caput. Dicit ei ihesus. Qui lotus est non indiget nisi ut pedes
lavet: sed est mundus totus. Et vos mundi estis: sed non om
nes. Sciebat enim quisnam esset qui tradebat eum: propterea
dixit non estis mundi omnes. Postquam ergo lavit pedes eo
rum et accepit vestimenta sua: cum recubuisset iterum: dixit
eis. Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister et
domine: et bene dicitis sum etenim. Si ergo ego lavi pedes
vestros dominus et magister: et vos debetis alter alterius la
vare pedes. Exemplum enim dedi vobis: ut quemadmodum
ego feci vobis ita et vos faciatis. Amen amen dico vobis non
est servus major domino suo: neque apostolus major est eo
qui misit illum. Si hęc scitis beati eritis si feceritis ea. Non
de omnibus vobis dico. Ego scio quos elegerim: sed ut scrip
tura impleatur. Qui manducat panem meum levabit contra
me calcaneum suum. Amodo dico vobis antequam fiat: ut
cum factum fuerit credatis quia ego sum. Amen amen dico
vobis: qui accipit si quem misero me accipit: qui aūt me ac
cipit accipit eum qui misit me. Cum hęc dixisset ihesus tur
batus est spiritu: et protestatus est et dixit. Amen amen dico
vobis: unus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad invicem
discipuli hęsitantes de quo dicebat. Erat autem recumbens
unus ex discipulis ejus in sinu ihesu quem diligebat ihesus.
Annuit ergo huic simon petrus: et dixit ei. Quis est de quo
dicit? Cum ergo recubuisset ille sic super pectus ihesu dixit
ei. Domine quis est? Respondit ihesus. Ille est cui ego intin
ctum panem porrexero. Et intinctum panem porrexit judę
simonis iscariotis. Et post buccellam introivit in illum satha
nas. Et dicit ei ihesus. Quod facis fac citius. Hoc autem nemo
scivit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim puta
bant quia loculos habebat judas: quia dixit ei ihesus. Eme
ea quę opus habemus ad diem festum aut egenis ut aliquid
daret. Cum ergo accepisset ille bucellam exivit continuo.
Erat autem nox. Cum ergo exisset dicit ihesus. Nunc clarifi
catus est filius hominis: et deus clarificatus est in eo. Si deus
clarificatus est in eo: et deus clarificabit eum in semetipso:
et continuo clarificabit eum. Filioli adhuc modicum vobis
cum sum. Quęretis me: et sicut dixi judeis: quo ego vado vos
non potestis venire: et vobis dico modo. Mandatum novum
do vobis: ut diligatis invicem: sicut dilexi vos ut et vos dili
gatis invicem. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei
estis si dilectionem habueritis ad invicem. Dicit ei simon
petrus. Domine quo vadis? Respondit ihesus ei. Quo vado
non potes me modo sequi: sequeris autem postea. Ait petrus
ei. Quare non possum te sequi modo? animam meam pro te
ponam. Respondit ihesus. Animam tuam pro me ponis? Amen
amen dico tibi non cantabit gallus donec ter me negabis.
Ne turbetur cor vestrum. Fidem habete in deum: et in me
fidem habete. In domo patris mei mansiones multę sunt. Si
quo minus dixissem vobis: quia vado parare vobis locum?
Et si abiero et præparavero vobis locum: iterum venio et
assumam vos ad meipsum: ut ubi sum ego et vos sitis. Et
quo ego vado scitis et viam scitis. Dicit ei thomas. Domine
nescimus quo vadis: et quomodo possumus viam scire? Dicit
ei ihesus. Ego sum via veritas et vita. Nemo venit ad patrem
nisi per me. Si cognovissetis me et patrem meum forsitan
cognoscetis. Et amodo cognoscetis eum: et vidistis eum.
Dicit ei philippus. Domine ostende nobis patrem: et sufficit
nobis. Dicit ei ihesus. Tanto tempore vobiscum sum: et non
cognovisti me philippe? Qui videt me videt et patrem. Quo
modo tu dicis ostende nobis patrem? Non credis quia ego in
patre et pater in me est? Verba quę ego loquor vobis a me
ipso non loquor. Pater autem in me manens ipse facit opera.
Non creditis quia ego in patre et pater in me est? Alioquin
propter opera ipsa credite. Amen amen dico vobis: qui credit
in me opera quę ego facio et ipse faciet et majora horum fa
ciet: quia ego ad patrem vado. Et quodcumque petieritis
patrem in nomine meo hoc faciam: ut glorificetur pater in
filio. Si quid petieritis me in nomine meo hoc faciam. Si
diligitis me mandata mea servate. Et ego rogabo patrem
meum: et alium paraclitum dabit vobis ut maneat vobiscum
in æternum. Spiritum veritatis quem mundus non potest
accipere: quia non videt eum nec scit eum. Vos autem cog
noscetis eum: quia apud vos manebit et in vobis erit. Non
relinquam vos orphanos: veniam ad vos. Adhuc modicum et
mundus me jam non videt. Vos autem videtis me: quia ego
vivo et vos vivetis. In illo die vos cognoscetis quia ego sum
in patre meo et vos in me et ego in vobis. Qui habet mandata
mea et servat ea ille est qui diligit me. Qui autem diligit me
diligetur a patre meo: et ego diligam eum et manifestabo
ei meipsum. Dicit ei judas non iscariotis. Domine quid fac
tum est quia manifestaturus es nobis teipsum et non mundo?
Respondit ihesus et dixit ei. Si quis diligit me sermonem
meum servabit et pater meus diliget eum: et ad eum veni
emus et mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me
sermones meos non servat. Et sermonem quem audistis non
est meus: sed ejus qui misit me patris. Hęc locutus apud vos
manens. Paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater
in nomine meo ille vos docebit omnia: et suggeret vobis om
nia quęcumque dixero vobis. Pacem relinquo vobis pacem
meam do vobis: non quomodo mundus dat ego do vobis. Non
turbetur cor vestrum neque formidet. Audistis quia ego dixi
vobis vado et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis utique
quia vado ad patrem: quia pater major me est. Et nunc dixi
vobis priusquam fiat: ut cum factum fuerit credatis. Jam non
multa loquar vobiscum. Venit enim princeps mundi hujus:
et in me non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus quia
diligo patrem: et sicut mandatum dedit mihi pater sic facio.
Surgite eamus hinc. Ego sum vitis vera: et pater meus agri
cola est. Omnem palmitem in me non ferentem fructum tol
let eum: et omnem qui fert fructum purgabit eum ut fructum
plus afferat. Jam vos mundi estis propter sermonem quem
locutus sum vobis. Manete in me et ego in vobis. Sicut palmes
non potest ferre fructum a semetipso nisi manserit in vite:
sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis vos palmites.
Qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum: quia
sine me nihil potestis facere. Si quis in me non manserit mit
tetur foras sicut palmes et aridus et colligent eum et in ignem
mittent et ardet. Si manseritis in me et verba mea in vobis
manserint quodcumque volueritis petetis et fiet vobis. In hoc
clarificatus est pater meus ut fructum plurimum afferatis et
efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pater et ego dilexi
vos. Manete in dilectione mea. Si præcepta mea servaveritis
manebitis in dilectione mea: sicut et ego patris mei præcepta
servavi et maneo in ejus dilectione. Hęc locutus sum vobis ut
gaudium meum in vobis sit et gaudium vestrum impleatur.
Hoc est præceptum meum ut diligatis invicem sicut dilexi
vos. Majorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam
ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis si feceritis
quę ego præcipio vobis. Jam non dicam vos servos: quia ser
vus nescit quid faciat dominus ejus. Vos autem dixi amicos:
quia omnia quęcumque audivi a patre meo nota feci vobis.
Non vos me elegistis: sed ego elegi vos et posui vos ut eatis
et fructum afferatis et fructus vester maneat. Ut quodcum
que petieritis patrem in nomine meo det vobis. Hęc mando
vobis ut diligatis invicem. Si mundus vos odit scitote quia
me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis mundus
quod suum erat diligeret: quia vero de mundo non estis sed
ego elegi vos de mundo propterea odit vos mundus. Memen
to sermonis mei quem ego dixi vobis: non est servus major
domino suo. Si me persecuti sunt et vos persequentur. Si
sermonem meum servaverunt et vestrum servabunt. Sed hęc
omnia facient vobis propter nomen meum: quia nesciunt eum
qui misit me. Si non venissem et locutus eis fuissem peccatum
non haberent nunc autem excusationem non habent. Qui me
odit et patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis quę
nemo alius fecit peccatum non haberent nunc autem et vide
runt et oderunt et me et patrem meum. Sed ut adimpleatur
sermo qui in lege eorum scriptus est: quia odio habuerunt me
gratis. Cum autem venerit paraclitus quem ego mittam vobis
a patre spiritum veritatis qui a patre procedit ille testimo
nium perhibebit de me: et vos testimonium perhibebitis quia
ab initio mecum estis. Hęc locutus sum vobis ut non scandali
zemini. Absque synagogis facient vos. Sed venit hora ut omnis
qui interficit vos arbitretur obsequium se præstare deo. Et
hęc facient vobis quia non noverunt patrem neque me. Sed
hęc locutus sum vobis ut cum venerit hora eorum reminis
catis quia ego dixi vobis. Hęc autem vobis ab initio non dixi
quia vobiscum eram. Et nunc vado ad eum qui misit me: et
nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Sed quia hęc locutus
sum vobis tristitia implevit cor vestrum. Sed ego veritatem
dico vobis expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero
paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero mittam eum
ad vos. Et cum venerit ille arguet mundum de peccato et de
justitia et de judicio. De peccato quidem quia non credunt
in me. De justitia vero quia ad patrem vado et jam non vide
bitis me. De judicio autem quia princeps hujus mundi jam
judicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere sed non potes
tis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis
docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur a semet
ipso: sed quęcumque audiet loquetur et quę ventura sunt
annuntiabit vobis. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet
et annuntiabit vobis. Omnia quęcumque habet pater mea
sunt. Propterea dixi quia de meo accipiet et annuntiabit vo
bis. Modicum et jam non videbitis me et iterum modicum et
videbitis me quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipu
lis ejus ad invicem. Quid est hoc quod dicit nobis modicum
et non videbitis me et iterum modicum et videbitis me et
quia vado ad patrem? Dicebant ergo. Quid est hoc quod dicit
modicum? Nescimus quid loquitur. Cognovit autem ihesus
quia volebant eum interrogare: et dixit eis. De hoc quęritis
inter vos quia dixi modicum et non videbitis me et iterum
modicum et videbitis me? Amen amen dico vobis quia plo
rabitis et flebitis vos mundus autem gaudebit: vos autem
contristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudium.
Mulier cum parit tristitiam habet quia venit hora ejus: cum
autem peperit puerum jam non meminit pressure propter
gaudium quia natus est homo in mundum. Et vos ergo nunc
quidem tristitiam habetis: iterum autem videbo vos et gau
debit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.
Et in illo die me non rogabitis quidquam. Amen amen dico
vobis si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis.
Usque modo non petistis quidquam in nomine meo petite et
accipietis ut gaudium vestrum sit plenum. Hęc in proverbiis
locutus sum vobis. Venit hora cum jam non in proverbiis lo
quar vobis: sed palam de patre annuntiabo vobis. In illo die
in nomine meo petetis: et non dico vobis quia ego rogabo
patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos quia vos me amas
tis et credidistis quia ego a deo exivi. Exivi a patre et veni in
mundum: iterum relinquo mundum et vado ad patrem. Dicunt
ei discipuli ejus. Ecce nunc palam loqueris et proverbium
nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia et non opus est
tibi ut quis te interrogat in hoc credimus quia a deo existi.
Respondit eis ihesus. Modo creditis? Ecce venit hora et jam
venit ut dispergamini unusquisq; in propria et me solum re
linquatis: et non sum solus quia pater mecum est. Hęc locu
tus sum vobis ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram
habebitis sed confidite ego vici mundum. Hęc locutus est
ihesus: et elevatis oculis in cęlum dixit. Pater venit hora
clarifica filium tuum ut filius tuus clarificet te. Sicut dedisti
ei potestatem omnis carnis ut omne quod dedisti ei det eis
vitam æternam. Hęc est autem vita æterna ut cognoscant te
solum deum verum et quem misisti jhesum christum. Ego te
clarificavi super terram opus consummavi quod dedisti mihi
ut faciam. Et nunc clarifica me tu pater apud temetipsum
claritate quam habui priusquam mundus esset apud te. Ma
nifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo.
Tui erant et mihi eos dedisti et sermonem tuum servaverunt.
Nunc cognoverunt quia omnia quę dedisti mihi abs te sunt.
Quia verba quę dedisti mihi dedi eis et ipsi acceperunt et
cognoverunt vere quia a te exivi et crediderunt quia tu me
misisti. Ego pro eis rogo non pro mundo sed pro his quos de
disti mihi quia tui sunt et mea omnia tua sunt et tua mea et
clarificatus sum in eis. Et jam non sum in mundo et hi in
mundo sunt et ego ad te venio. Pater sancte serva eos in no
mine tuo quos dedisti mihi ut sint unum sicut et nos. Cum
essem cum eis ego servabam eos in nomine tuo quos dedisti
mihi et custodivi et nemo ex eis perivit nisi filius perditionis
ut scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio et hęc loquor
in mundo ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis.
Ego dedi eis sermonem tuum et mundus eos odio habuit quia
non sunt de mundo sicut et ego non sum de mundo. Non rogo
ut tollas eos de mundo sed ut serves eos a malo. De mundo non
sunt sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate
tua. Sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum
et ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico meipsum
ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo
tantum sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum
in me. Ut omnes unum sint sicut tu pater in me et ego in te
ut et ipsi in nobis unum sint: ut mundus credat quia tu me
misisti. Et ego claritatem quam dedisti mihi dedi eis ut sint
unum sicut et nos unum sumus. Ego in eis et tu in me ut sint
consummati in unum et cognoscat mundus quia tu me misisti
et dilexisti eos sicut me dilexisti. Pater quos dedisti mihi
volo ut ubi sum ego et illi sint mecum: ut videant claritatem
meam quam dedisti mihi quia dilexisti me ante constitutio
nem mundi. Juste mundus te non cognovit ego autem te co
gnovi et hi cognoverunt quia tu me misisti. Et notum feci
eis nomen tuum et notum faciam: ut dilectio qua dilexisti me
in ipsis sit et ego in ipsis. Hęc cum dixisset ihesus egressus
est cum discipulis suis trans torrentem cedron ubi erat hor
tus in quem introivit ipse et discipuli ejus. Sciebat autem et
judas qui tradebat eum locus: quia frequenter ihesus con
venerat illuc cum discipulis suis. Judas ergo cum accepisset
cohortem et a principibus sacerdotum et pharisęis ministros
venit illuc cum laternis et facibus et armis. Ihesus itaque
sciens omnia quę ventura erant super eum processit et dixit
eis. Quem quęritis? Responderunt ei. Jhesum nazarenum.
Dicit eis ihesus. Ego sum. Stabat autem et judas qui tradebat
eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis. Ego sum abierunt retrorsum
et ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogavit eos. Quem
quęritis? Illi autem dixerunt. Jhesum nazarenum. Respondit
ihesus. Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me quęritis sinite
hos abire. Ut impleretur sermo quem dixit. Quia quos dedisti
mihi non perdidi ex eis quemquam. Simon ergo petrus habens
gladium eduxit eum: et percussit pontificis servum: et abscidit
ejus auriculam dexteram. Erat autem nomen servo malchus.
Dixit ergo ihesus petro. Mitte gladium tuum in vaginam.
Calicem quem dedit mihi pater non bibam illum? Cohors
ergo et tribunus et ministri judeorum comprehenderunt ihe
sum et ligaverunt eum: et adduxerunt ad annam primum
erat enim socer caiphe qui erat pontifex anni illius. Erat
autem caiphas qui consilium dederat judeis quia expedit
unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem ihesum
simon petrus et alius discipulus. Discipulus autem ille erat
notus pontifici: et introivit cum ihesu in atrium pontificis.
Petrus autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo discipulus
alius qui erat notus pontifici: et dixit ostiariæ: et introduxit
petrum. Dicit ergo petro ancilla ostiaria. Numquid et tu ex
discipulis es hominis hujus? Dicit ille non sum. Stabant au
tem servi et ministri ad prunas quia frigus erat: et calefacie
bant se. Stabat autem et petrus cum ipsis et calefaciebat se.
Pontifex ergo interrogavit ihesum de discipulis suis et de
doctrina ejus. Respondit ihesus ei. Ego palam locutus sum
mundo: ego semper docui in synagoga et in templo quo om
nes judei convenerunt et in occulto locutus sum nihil. Quid
me interrogas? interroga eos qui audierunt quid locutus sim
ipsis: ecce hi scient quę dixerim ego. Hęc autem cum dixisset
unus assistens ministrorum dedit alapam ihesu: qui dixit ei.
Sic respondes pontifici? Respondit ei ihesus. Si male locutus
sum testimonium perhibe de malo: si autem bene quid me
cędis? Et misit eum annas ligatum ad caiphan pontificem.
Erat autem simon petrus stans et calefaciens se. Dixerunt
ergo ei. Numquid et tu ex discipulis ejus es? Negavit ille et
dixit non sum. Dicit unus de servis pontificis cognatus ejus
cui abscidit petrus auriculam. Nonne ego te vidi in horto cum
illo? Iterum ergo negavit petrus: et statim gallus cantavit.
Adducunt ergo ihesum a caiphe in prætorium. Erat autem
mane: et ipsi non introierunt in prætorium ut non contami
narentur: sed ut manducarent pascha. Exivit ergo pilatus
foras ad illos: et dixit. Quam accusationem affertis adversus
hominem hunc? Responderunt et dixerunt ei. Si non esset
hic malefactor non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis
pilatus. Accipite eum vos: et secundum legem vestram judi
cate eum. Dixerunt ergo ei judei. Nobis non licet interficere
quemquam. Ut sermo ihesu impleretur quem dixit significans
qua morte esset moriturus. Introivit ergo iterum pilatus in
prætorium: et vocavit ihesum et dixit ei. Tu es rex judeorum?
Respondit ihesus. A temetipso hoc dicis an alii tibi dixerunt
de me? Respondit pilatus. Numquid ego judeus sum? Gens
tua et pontifices tradiderunt te mihi: quid fecisti? Respondit
ihesus. Regnum meum non est de hoc mundo. Si regnum
meum esset de hoc mundo ministri mei utique decertarent ut
non tradar judeis: nunc autem regnum meum non est hinc.
Dixit ergo ei pilatus. Ergo rex es tu? Respondit ihesus. Tu
dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni
in mundum: ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui
est ex veritate audit vocem meam. Dicit ei pilatus. Quid est
veritas? Et cum hoc dixisset iterum exivit ad judeos: et dicit
eis. Ego nullam invenio in eo causam. Est autem consuetudo
vobis ut unum dimittam vobis in pascha. Vultis ergo dimit
tam vobis regem judeorum? Clamaverunt ergo rursum omnes
dicentes. Non hunc sed barabbam. Erat autem barabbas latro.
Tunc ergo apprehendit pilatus ihesum et flagellavit. Et milites
plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti ejus: et ve
stimento purpureo circumdederunt eum: et venie

...ho gliq; vobis videbit habere nummum? Sine mihi habeat hilgrad...
...Ambro. Mala ...ia ...ia ...ia

glorificabat deū. Respondens
autē archisynagogus: indignans
quia sabbato curasset ihesus: dice
bat turbe: Sex dies sūt in quibus
oportet operari. In his ergo
venite et curamini: et nō in die sab
bati. Respondens autē dominus
ad illū dixit: Hypocrite vnus
quisq; vestrum sabbato nō soluit bo
uē suum aut asinum a presepio et
ducit adaquare? Hanc autē filiam
Abrahe quam alligauit satha
nas: ecce decem et octo annis: non
oportuit a vinculo isto solui die
sabbati? Et cum hec diceret: erube
scebāt oēs aduersarij ei. et om
nis populus gaudebat in vniuer
sis que gloriose fiebāt ab eo. Di

venio querens fructū in ficulnea
hac et nō inuēio. Succide ergo
illam: vt quid etiam terrā occu
pat? At ille respondens dixit ei: Dñe
mitte illā et hoc anno: vsq; dum fodiā circa illam et mittā fi
mum. Et si quidē fecerit fructū
in anū autē in futurū succides eam.
Erat autē docens in synagoga eo
rum sabbatis. Et ecce mulier que
habebat spūm infirmitatis annis
decē et octo. Et erat curuata: nec
omnino poterat sursū respicere.
Quā cum vidisset ihesus: vocauit
ad se et ait illi: Mulier: dimissa
es ab infirmitate tua. Et ipposuit
illi manus: et confestim: erecta est

Ad quid autem venerit ihesus ostendit: cū dicit: Ego hodie et cras dēmonia eijcio et sanitates perficio: et tertia consummor. Quasi dicat: Ego ad hoc missus sum: vt infirmos curem: et ideo nō cessabo a curatione infirmorum: donec tempus meum michi datum finiatur. Et hoc est quod dicit: Tertia consummor. Quasi dicat: Tempus meum est triū dierum: quia in tribus diebus post mortem meam resurgam. Et ideo nō cessabo a curatione infirmorum: donec tempus meum michi datum finiatur. Et hoc est quod dicit: Tertia consummor. Quasi dicat: Tempus meum est triū dierum: quia in tribus diebus post mortem meam resurgam.

Ad quid autem venerit ihesus ostendit: cū dicit: Ego hodie et cras dēmonia eijcio et sanitates perficio: et tertia consummor. Quasi dicat: Ego ad hoc missus sum: vt infirmos curem:

Ecce ciuis domonia q fuit. Quia putavit. Nec herodes nec Pilatus quo figura est potestis possibere ad malum facere. Dicendo ait cicero pomoni. De conditione hominis vt relucio vacillatio[n] | me creditis q pluere animus vt his mea propria vocant potius collimen in meo corpore: qui ait carnis quid in me rationabile gloriabar ad cōtemptum angeloꝝ perducis.

Ill vo pugnando sub de rode de sub potestate qui de radio dominus[?] gaudet.

D Ut cruciatus[?] opor. in. pbis parere pturbare be- | pdolorosq; ita agam: q ita obtinere stud nec mentem angeli mei potestis ego: qui in bicrusalē operat fuit: vbi nō spes sed pfectus dominatur.

Hodie q. Prima dies est: po dñs ihs ante natiuitate[m] vanitate[m]. Secūda concelebrare veritati mosi[?] q vite. Tertia est victima glorificato.

Hierusalem hierusalem que. Vbi ppheta mi- | si ego caput ppheta[rum] debeo imolari: q ad pascha ire in hierusalē. c Quia nō capit ppheta pire extra hieru | salem. Quia quenīe fuit ipm pati in loco pabilis ppharū q ei hierusalē vt ps et: decursu veteris testamēti: vñ c de manu alic regis iuda vñ. iiii. Reg. xxi. q implenit hierusalē sanguine ppheta[rum] vsq; ad os. c Sico cōuenit fuit ipm thihī patiendi q ei caput olus ppharū: tum q omnes ppbete de eo scripserūt q dixit Act. x. c. Vnic olis ppbete testimoniū perhi- | bent: q pter dictam occasionē exponebat sequēter eiusdē hierusalem. d Hierusalē hierusalē. s2. ps. sola et victio xlvi. C. XIIII.

e T facti est. Posita infamātie pententiā. Nic ostr ponit ostra | tio spectantē: dicunt aūt spectatos ppte q ad verbū ipi nō cōte- | rebant sed p ei[?] indignat. In multa fatis vsusq; ipo ridebant: | Deo erāt pharisei q legisperiti. Primo ergo ponit illoꝝ stultitia. Secundo | simplicitā informatio. ibi: Dixit aūt turbe. Prima diuidit in q. Quia | cōfutat eos de ignorātia. Secūdo de superbia. ibi: Videbat aūt. | Tertio de cupiditate. ibi: Dicebat aūt. | c. Circa primū duo facit q. Ostendit ea esse ignorātia. Secūdo | ponit[?] inuidia. ibi: Cum autem venisset

[illegible] ... [illegible]

Et ait illi: Quis pater dixit illo ignotus, vbi ostendit diuersitatē aut a fide
[illegible] ... [illegible]

Q. xxxiii. Quis multi nō ponit hic dubitatiō? Sed ppter prolixitā
[illegible] ... [illegible]

Dixit aut quidā illi: Dñe, pauci ne sunt qui saluāt? Ipse aut dixit ad illos:

† ℣ agonizate hinc ingredi per angustā portā: Quia multi dico vobis, quārent intrare, et non poterunt.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Amodo cū surrexerit pater familias, et clauserit ianuā: et incipietis foris stare, et pulsare ostium, dicentes: Dñe, dñe, aperi nobis: et respondens dicet vobis: Nescio vos, vnde sitis.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Tunc incipietis dicere: Manducauimus coram te, et bibimus: et in plateis nostris docuisti.

† ℣ per effectum patientiam

Et dicet vobis: Nescio vos, vnde sitis: discedite a me omnes operarii iniquitatis.

† ℣ per effectum patientiam

Ibi erit fletus, et stridor dentium, cum videritis Abraham, et Isaac, et Iacob, et omnes prophetas in regno dei, vos autem mittendos foras.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et venient ab oriente, et occidente, et aquilone, et austro: et discumbent in regno dei.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et ecce sunt nouissimi, qui erunt primi: et sunt primi, qui erunt nouissimi.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

In ipsa hora accesserunt quidam pharisæi, dicentes ei: Exi, et vade hinc, quia Herodes vult te occidere.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et ait illis: Ite, dicite vulpi huic: Ecce ejicio dæmonia, et sanitates perficio hodie et cras, et tertia consummor.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Verumtamen oportet me hodie, et cras, et sequenti die ambulare: quia non capit prophetam perire extra Hierusalem.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis prophetas, et lapidas eos, qui missi sunt ad te, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti?

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Dico autem vobis, non videbitis me, donec veniat cum dicatis: Benedictus qui venit in nomine dñi.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et factum est, cum introiret in domum cuiusdam principis pharisæorum sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et respondens Iesus dixit ad legis doctores, et pharisæos, dicens: Si licet sabbatis curare?

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

At illi tacuerunt. Ipse vero apprehendens sanauit eum, ac dimisit.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et ad illos dixit: Cuius vestrum asinus, aut bos in puteum cadet, et non continuo extrahet illum die sabbati?

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et non poterant ad hæc respondere illi.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Dicebat autem et ad inuitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos:

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Cum inuitatus fueris ab aliquo ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honorabilior te sit inuitatus ab illo,

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

et accedens is qui te et illum vocauit, dicat tibi: Da huic locum: et tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Sed cum vocatus fueris, vade, recumbe nouissimum locum: vt cum venerit qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, ascende superius: tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: et qui se humiliat, exaltabitur.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Dicebat autem et huic, qui inuitauerat eum: Cum facis prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos tuos, neque vicinos diuites: ne forte et ipsi te reinuitent, et fiat tibi retributio.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Sed cum facis conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, et cæcos,

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

et beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Hæc audiens quidam de conuiuantibus dixit illi: Beatus qui manducabit panem in regno dei.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Ille autem dixit illi: Homo quidam fecit cenam magnam, et vocauit multos:

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

et misit seruum suum hora cenæ dicere inuitatis vt venirent, quia parata sunt omnia.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et cœperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei: Villam emi, et habeo necessario exire et videre illam: rogo te habe me excusatum.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et alius dixit: Quinque iuga boum emi, et eo probare illa: rogo te habe me excusatum.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et alius dixit: Uxorem duxi, et ideo non possum venire. Et reuersus seruus nūciauit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias dixit seruo suo: Exi cito in plateas

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

et vicos ciuitatis huius: et pauperes ac debiles, cæcos et claudos introduc huc.

† ℣ ordo predestinatus

Et ait seruus: Domine, factum est vt imperasti, et adhuc locus est.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et ait dominus seruo: Exi in vias et sepes, et compelle intrare: vt

† ℣ numerus predestinatus

impleatur domus mea. Dico autem

† ℣ gentilium

vobis quod nemo virorum illorum qui

† ℣ vt per istum pentecosten illuminando nos ne quis amplius vadat ad infernum: sed omnes veniamus ad celestia regna

vocati sunt, gustabit cenæ meæ.

† ℣ capit predicatione predicationis et mirabilia

Ibant autem turbæ multæ cum eo. Et conuersus dixit ad illos:

† ℣ prædicatur de homo conuiuij

Si quis venit ad me, et non odit patrem suum

et matrem, et uxorem et filios, et fratres et sorores: adhuc autem et animam suam non potest meus esse discipulus.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Et qui non baiulat crucem suam, et venit post me, non potest meus esse discipulus.

† ℣ qui in purgatorio superbiunt

Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, non prius sedet computat sumptus qui necessarij sunt si habeat ad perficiendum.

† Abel.

Ne postea cum posuerit fundamentum, et non potuerit perficere: omnes

† nō bñ p̄ p̄ceptionē operā q̄ p̄mittit Sed ē malignū ipsi q̄ p̄ceptū ē nō relictū.

tum: et non potuerit perficere: omnes

† ℣ ideo debet sollicitus esse in edificatione vestra.

qui vident incipiant illudere ei dicentes: Quia hic homo cœpit ædificare, et non potuit consummare.

† ℣ quasi consummare bellum cū deo est intelligere

Aut quis rex iturus committere bellum aduersus alium regem: non sedens prius cogitat si possit cum decem milibus

† ℣ qui consummare bellum cū deo est intelligere

occurrere ei qui cum viginti milibus

† ℣ numerus superbiæ

venit ad se? Alioquin adhuc illo longe agente legationem mittens rogat ea quæ pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis: qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Bonum est sal. Si autem sal

† ℣ quia non debemus imitare serpentes

euanuerit in quo condietur. Neque in

† ℣ quorum sacrificium gentium pollutio

terram neque in sterquilinium utile

† ℣ ab vestigio ecclesie intermedium

est: sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

† qualibus verbum vel parabolis quibus

† ℣ ecclesiastice et secundo quod videtur

Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores: vt audirent illum. Et murmurabant pharisæi et scribæ dicentes: Quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam hanc dicens: Quis ex vobis homo qui habet centum oues: et si perdiderit

† ℣ quem pastor non sua sed alienus pastor

vnam ex illis nonne dimittit nonaginta nouem in deserto et vadit

† ℣ deserto

ad illam quæ perierat: donec inueniat illam. Et cum inuenerit eam: imponit in humeros suos gaudens: et veniens domum conuocat amicos et vicinos dicens illis: Congratulamini mihi: quia inueni ouem meam quæ perierat. Dico vobis: quod

† ℣ cœlum angelos vel

ita gaudium erit in cœlo super vno peccatore

† ℣ penitentiam agente: quam super nonaginta nouem iustis: qui non indigent pœnitentia. Aut quæ mulier

† ℣ dragmas drachmas vel denarios regium habens si perdiderit vnam dragmam

habens dragmas decem si perdiderit dragmam vnam: nonne accendit lucernam et euerrit domum: et quærit diligenter

donec inueniat? Et cum inuenerit conuocat amicas et vicinas dicens: Congratulamini mihi: quia inueni dragmam quam perdideram. Ita dico vobis gaudium erit coram angelis dei super vno peccatore pœnitentiam agente.

Dixit autem: Homo quidam habuit duos filios. Et dixit adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionem substantiæ quæ me contingit. Et diuisit illis substantiam. Et non post multos dies congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam: et ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. Et postquam omnia consumpsit, facta est fames valida in regione illa: et ipse cœpit egere. Et abiit et adhæsit uni ciuium regionis illius. Et misit illum in villam suam ut pascat porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant: et nemo illi dabat. In se autem reuersus dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus: ego autem hic fame pereo? Surgam et ibo ad patrem meum, et dicam ei: Pater peccaui in cœlum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenariis tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset: vidit illum pater ipsius: et misericordia motus est: et accurrens cecidit super collum eius: et osculatus est eum. Dixit autem ei filius: Pater peccaui in cœlum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos: Cito proferte stolam primam et induite illum: et date annulum in manum eius, et calceamenta in pedes eius: et adducite vitulum saginatum et occidite: et manducemus et epulemur: quia hic filius meus mortuus fuerat et reuixit: perierat et inuentus est. Et cœperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro: et cum veniens appropinquaret domui, audiuit symphoniam et chorum: et vocauit vnum de seruis suis, interrogauit quæ hæc essent. Ipse autem dixit illi: Frater tuus venit, et occidit pater tuus vitulum saginatum, quia salvum illum recepit. Indignatus autem est, et nolebat introire. Pater ergo illius egressus cœpit rogare illum. At ille respondens dixit patri suo: Ecce tot annis seruio tibi, et nunquam mandatum tuum præteriui, et nunquam dedisti mihi hædum vt cum amicis meis epularer. Sed postquam filius tuus hic qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus venit, occidisti illi vitulum saginatum. Ipse autem dixit illi: Fili, tu semper mecum es, et omnia mea tua sunt: epulari autem et gaudere oportebat, quia frater tuus mortuus erat et reuixit: perierat et inuentus est.

Nicolaus

Per hoc aute intelligunt cupidi terrenis nimis intenti suos sibi p̄stinctos. a Vrosē suā. Per hoc intelligunt carnales et lascui. Ad ētā ēo tria vitia reducunt ea cupiditia a brīnūle celesti. scīm q̄ dicit Johānes, huma ca nonica. 1. ca. Omne qđ ē i mūdo: aut est concupiscētia carnis: aut concupiscētia oculoꝝ: aut superbia vite. b Erī cito i plateas et vicos ciuitatis ētē. q. d. pactores iudeoꝝ et sacerdotes et legisperiti et maiores illi⁹ ppli ppē sua pctā sūt damnādi a deo. Pauperes aute et simplices et publicani illi⁹ ppli sūt vocati vt ps in aplis et i plurib⁹ aliis ex decursu euāgelii. c Et adhuc loc⁹ est. q. nō solū de iudeis q̄ ēt de gētib⁹ p diuersas ptes orbis multi sūt vocati ad fidē et ad celū: vt p̄dictū est. et hoc notāt cū dī: b Erī in viaz et fo pau. i. extra iudei peccatōres ad pplm gētilē: hī fecerūt apli vt predictū est. c Dico aūt vobis q̄ nemo virorū illoꝝ. q. d. Nō est intelligēdū p hoc q̄ nullus de iudeis sit saluandus: sī ex pauci cōparatione: sicut cōi modo loquēdi dī: Nemo ē in ecclia vī i loco q̄ sūt tres pauci. f Posāt aūt turbe. Posita cōsummatiōe secūdo parabolico. dīt: Quis ex vobis ētē. Circa pmū dī: g Si qs venit ad me. i. vult venire p fidē credēdo sicut sūt seculares: vel status pfectiōis assumēdo cuiusmodi sūt religiosi. h Et nō odit patrē suū. Hic accipit odiū largo modo, propter pturbatiōnē parentū et amicoꝝ nō dimittit venire ad fidē catholicā: sicut pz de sancto eustachio: c multis aliis: vel de seculo ad religionē. i Q. d. hoc facit c alias fidē. i. vitā corporalē cū cōtēpsu, propter deū: paratē vitā suā exponere pro fidei cultu necessitate occurrēte. k Nō pōt meus ee discipulus. Discipulat⁹ aūt ēpt duplr pōt intelligi. Uno modo generaliter sm statū cōmunē fidelitatis: et ad hoc sufficit fides cū

De Ira

obseruatiōe mādatoꝝ. Alio mō cū hoc p obseruantiā filiorū. i. vtroq; tēi statu regrit repassio scupiscētiarū carnalitāt: magis tēi i secūdo mō dictō latēq; pmo. sō sqq: l Et q nō baiulat crucē suā. p carnis mortificatiōnē et scupiscētiarū repassionē. m Quis enim ex vobis. Adducit hic duas parabolas ad finē ppositi de aggressu statꝰ pfectionis q̄ filius i obseruantia filioꝝ. et pᵒ obtinet qđ regrit in tali aggressu. fecūdo qđ in debito vsu. ibi: Bonū est sal. Circa pmū dī: Quis enī ex vobis volēs turrim cū ficare. i. aggredi pfectionē euāgelicā. n Nōne pri sedēs. i. q̄rat⁹ sumptū passionū deliberāt. o Cōputat sūptus. i. psiderat si habeat illud qđ ad hoc regrit: qđ est promptitudo ad relinquēdū oia ppter deū: vt patebit postea. p Ne postea cū posuerit fundamentum. quod consistit in obseruantia mandatorum. q Et non potuerit perficere: quia non habet promptitudinem animi ad relinquendum omnia: quod est primum in statu perfectionis acquirendę: talis fuit ille iuuenis de quo dicitur Mth. xix. qui obseruauit a mandata. cui dixit christus: Si vis perfectus esse vade vende omnia que habes et da pauperibus. Et sequitur ibidem q̄ abiit triſtis eo q̄ multas haberet possessiones: quarum amor fuit impedimento a statu perfectionis. r ideo non habuit sumptus ad perficiendum turrim cuius posuerat fundamentum. s Aut quis rex. Hic ponit secunda parabola ad idemicum dicitur: Quis rex iturus cōmittere bellum. hic accipit rex quicūq; vult aggredi pfectionis statū: q̄ vt bene regere operationes et cogitationes suas: et habet cōmittere bellum: ad rapiendā sibi celeste regnū. sm q̄ dicitur Mth. xi. Regnū celoꝝ vim patit. et violenti rapiūt illud. t Si possit cū decē milibus. i. cū obseruantia decē mādatoꝝ: q̄ nō sufficit

amicu⁹ ⁊ pat⁹familias ⁊ dix⁹ filius. Hic odiu⁹ pl⁹ dom⁹ erat ⁊ ad p̃ma
fr̃a ⁊ ad vitia pl⁹ ꝓclivis. Nudat
q̃ vtiq; ꝓpt⁹ limidu⁹ ad officiu⁹ ꝓpatris. Audit

gēter donec cā inuēiat? Et cū iue-
nerit: cōuocat amicos ⁊ vicinos
dicēs: Congratulamini mihi: q
inueni dragmā quā odideram. Ita
dico vobis: gaudiū erit coā āge
lis dei sup vno peccatore penite
⁊ Vna pars debite in ludos ⁊ prostitutas date sic
pe. pmittit ⁊ vadit ad eū. qui dr. ascipi pueri,
tiam agēte. Stat aūt: Homo qui
dā habuit duos filios: ⁊ dixit
adolescētior ex illis patri. Pater:
da mihi portionē substātie que
me ptigit. Et diuisit illis substā
tiā. Et nō post multos dies: cgre
gatis oībus adolescētior filius pe-
⁊ vlqz ad effluxum tēporis
grē. pfectus est in regionē lōgin-
quā ⁊ ibi dissipauit substātiam
suā viuēdo luxuriose. Et postq̄
omnia cōsumasset: facta est fa-
mes ⁊ ipse
cepit egere. Et abiit ⁊ adhesit vni
ciui regionis illi⁹. Et misit illū
in villam suā vt pāsceret porcos.
Et cupiebat implere ventrē suū
de siliquis quas porci manduca
bāt: ⁊ nēmo illi dabat. In se aūt
⁊ Nemo ei ex emptione siliquarum porcorum
quod vnum ex magis exercet ⁊ colligit
reuersus dixit: Quanti mercen/
narii in dōmo p̄ris mei ābūdāt
panib⁹: ego aūt hic fame pereo.
⁊ in idolatria quasi vendunt se demones
Surgā ⁊ ibō ad patrē meū ⁊ dī
cam ei: Pater peccaui in celū ⁊
coā te: ⁊ iam non sum dign⁹ vo
cari filius tuus: fac me sicut vnū
de mercennarijs tuis. Et surgēs
venit ad patrē suum. Cū aūt ad
huc ⁊ Ambro. Nemo ad deum sine deo venit.
longe esset: vidit illum pater
ipsius: ⁊ misericordia mot⁹ est: ⁊
accurrens cecidit sup collum eius:
⁊ osculatus est eum. Dixitq; ei
filius: Pater peccaui in celum ⁊
coram te. Iam nō sum dignus
vocari filius tuus. Dixit aūt
pater ad seruos suos. Citō pro
ferte stolam primā ⁊ induite illū:
⁊ date anulum in manu eius: ⁊
calciamēta in pedes ei. Et adu
⁊ Nemo ei dat nisi qui habet. Nemo ei dat nisi qui habet
⁊ Ambro. Ille ergo dat qui habet. Ille ergo dat qui habet
⁊ Ambro. Ille ergo dat qui habet
⁊ Ambro. Ille ergo dat qui habet
⁊ Ambro

C. XVI.

Dicebat autem
et ad discipulos suos: Homo quidam
erat diues: q habebat villi
cum amicis meos cpularer. Sed
potiꝰ hi filij huius q demones ausi
stiterũ sua cũ meretricib⁹ venit:
ociosus illi⁹ulus fuginatũ. Ait
ipe dicit illi: Fili tu semp mecũ es
& omnia mea tua sũt. Epulari au
tem & gaudere oportebat: q frater
tu⁹ hic mortu⁹ erat & revixit:
perierat & inuẽtus est. C. XVI.

Dicebat autẽ & ad discipu
los suos: Homo quidam
erat diues: q habebat villi

cum illo: et hic diffamat⁹ ẽ apud illum:

boc audio de te? Redde rationẽ

villicationis tue: Jam enim nõ po

teris villicare. Ait autẽ villicus i

tra se: Quid faciã? qa dominus

meus aufert a me villicationem?
Fodere nõ valeo: mendicare eru

besco. Scio qd faciã: vt cũ amo

tus fuero a villicatiõe: recipiant

me in domos suas: Convocatis
itaq; singulis debitoribus dñi
sui. Dicebat primo: Quantum
debes domino meo? At ille dixit:
Centũ cados olei. Dixitq; illi: Ac
cipe cautionem tuam: & sede cito

scribe quinquaginta. Deinde alio
dixit: Tu aũ quãtũ debes? Qui
ait: Centum choros tritici. Ait illi:
Accipe litteras tuas: & scribe octo

dagi. Et laudauit dñs villicũ iu
gratias qa prudenter fecisset: q: fi
lij hũius seculi prudentiores filijs
lucis in generatione sua sunt. Et
ego vobis dico: Facite vobis ami

cos de mammona iniquitatis: ut
cum defeceritis: recipiant vos in
eterna tabernacula. Qui fidelis

est in minimo: & in multo fidelis
est: & qui in modico iniquus est:
& in multo iniquus est. Si ergo in
iniquo mammona fideles nõ fu
istis: quod verũ ẽ quis credet
vobis? Et si in alieno fideles nõ
fuistis: quod vestrum ẽ quis da
bit vobis? Nemo seruus potest
duob⁹ dñis seruire. Aut enim vnũ
odiet: & alterũ diliget: aut vni ad

herebit & alterũ cõtemnet. Non

potestis deo seruire & mamonę.
Audiebant autẽ omnia hec pha
risei qui erãt auari: & deridebant
illũ: Et ait illis: Vos estis q iustifi
catis vos coram hominibus. De
us aũt nouit corda vestra: qa qd
bominibus altũ est: abominatio
est ante deũ. Lex & prophete vsq;

ad Ioannem: et ex eo regnũ dei euã
gelizat⁹: & omnis in illud vim fa
cit. Facilius est aũt celum & terrã pre
terire: q̃ de lege vnũ apicẽ cade
re: Omnis qui dimittit uxorẽ suã
& ducit alterã: mechatur. Et qui
dimissã a viro ducit: mechatur.

Nicolaus

Scitum dictũ fuit pplo sed falsum: quãdo dictũ est tpe euangelii gentili pplo ad
fidẽ conuerso. ꝺ ois delictũ filij⁹ pris modica fiũt: & qñ nulli⁹ reputatiõis re
spectu habitũ nouę legis. a Filius tu⁹ semp mecũ es: q̃ sig alig de iudeis ad
heresim eo pdũt: & multi ex eis recipiũt fidẽ catholicã: q̃ sũt principa bla
sphemę nouę legis: ꝺ subdit: b Et ois mea tua sũt. ex q̃ apparet q̃ pfect⁹
Sti aũt referat ista pabola ad tutũ: & pbet reuerẽtiã. sic filij⁹ senior existẽs
in agro ẽ bõa timẽtes in opib⁹ mandatoꝝ exercitat⁹. Junior aũt filius ẽ pdẽs
pendẽs q̃ sua male vixit. & aliqñ filij dat a deo maiores gtias q̃ p̃ phisaeis
gtias q̃ filij q̃ sibi vitã a timẽtes: sic pz de ꝺ bonũ latrone martyre non pũnit
ez q̃ multos in tẽpo penitẽtie: & patrẽ fuit ꝺ diodeciano cui⁹ festũ colit ecclia
romana sicꝺ ma⁹. de q̃ tutti aliqñ admirãt. q̃ gñ admiratio põt dici
dñi indignatio. cũ sed talis nõ vt dign⁹ ratio bonoꝝ dei: p̃ punitur hic
indignatiõe: qñ obdit p̃ tradition⁹ vl inspiratiõe: q̃ ꝺ nõ pueniũt ꝙ pte
pacẽtie penitẽtie: & ex infinita bonitate dei pferũt sm vera sua iudicia facul
tate humana: olim trãslatitia: ad hãc lectionẽ põt de facili ista applicari.

Retrahat aũt. Postq̃ pcepta & parabolã recepit C. XVI.

ꝺ benigna. hic p̃ter doctrinã cor⁹ sanctificatio cõsignat: q̃ pertinet & p
redimẽ & indigentes tunc in misericordie pauperũ. Et ad ꝺ saluator inducit
ꝺmo pabolã. Lecto vt patet. ficta ponit⁹ ꝺ: Nõ q̃ dñs erat diues. Circa ꝺmũ
ꝺmo ponit⁹ filij eruditio. licet pharisęi pcipue. ibi: Audiebant aũt. Pabola
in ꝺmo. q̃ ꝺmo ponit⁹ pabole narratio. lecto ipso⁹ ad ꝙpositi applicatio.
ibi: Et ego vobis dico. Circa ꝺmũ facilis q̃ ad ꝺ inducit pabola: vt p hoc
intelligat⁹ q̃ nõ despiciendũ est aliquid de bonis dei sui recipẽt⁹ ea in
bonis illoꝝ q̃ nõ despiciũt hic diuitie hui⁹modi si de bonis a deo sibi tradit⁹
ad despẽsationẽ dent pauperib⁹ recipiant in domo ipsoꝝ que est celũ. sm
illud Matth. v. Beati pauperes spũ qñ ipsoꝝ est regnũ celoꝝ. dicit ergo:

Homo quidã. i. ipse deꝰ p nobis humanat⁹. c Erat diues. sm q̃
dt. ezi. ppositus libri de cautha. ꝺmũ ẽ diues p similitudẽ: & nõ ẽ diues ma
lus. & psal. cxi. Diues & diuitie in domo eius. f Qui habebat villicũ. i.
dispẽsatorẽ cui⁹ tradita bona dispẽsatiua ad dispẽsandũ. g Et hic defa
matus est apud illũ. qua nihil lucri cum. h Quasi dispersit bona
filius. quia frequẽter contingit q̃ diuites bñ⁹ mundi. & maxime celeste
mutabiles q̃b⁹ tradita sunt bona tpalia ad dispensandũ in pjo operis⁹ fre

quẽter cõtingit ea in illicitis & superfluis extra veritatẽ dñi tradẽtia talia
esse dispẽsationi. i Reddere rõnẽ: q̃ de ois⁹ sibi traditis de⁹ exigat rõnes
vsq; ad minimũ quadrãs. k Jam enim nõ poteris villicare. quia ois a
te auferent⁹ in morte. l Ait aũt villic⁹ intra se: quid faciã: q̃ aliqñ cõtin
git q̃ diuites hui⁹modi male affluentes bona sibi tradita: timore mortis
ducunt⁹ ad priam & ad cogitandũ de vita futura. m Fodere non va
leo. i. ꝙpto labore & penitẽtia non possũ satisfacere de pcto & venire ad vi
tam beatã. n Mendicare erubesco. q̃: vereꝰdiã debet cõfiti⁹ mundi
diuitis⁹ penere a pauperib⁹: & religioso suffragia spũalia & nõ repẽdere ea
in spũalib⁹ bonis. o Scio qd faciaz. q̃ bona tpalia ea distribuam.

p Ut cũ amotus fuero a villicatione. f. i morte. q Recipiant me in
domos suas. f. per eoꝝ suffragia & merita recipiar in vita beata. r Cõ
vocatis itaq; singulis debitoribus dñi sui: q̃ religiosi & pauperes ẽmancipatę
iusti sunt debitores dei. In hoc tñ tenet ista pabola q̃ sunt ille q̃ curialia
fuit creditores⁹ de bonis dñi sui: recepit ab illis curialitatez quãb⁹ fuerat:
sic diuites hui⁹modi si bona ei⁹ tradita pauperib⁹ dispẽsent. per hoc de eis
sensim satisfacient. pabola aũt illudo est. Sillusdo aũt nõ semp currit
ꝺmo: potiꝰ. imo si teneret in oib⁹. eas nõ esset illusdoz: magis illudere.

s Et laudauit dñs villicũ iniquitatis. nõ de fraude q̃ de prudẽtia. sic dñs
uitco hui⁹modi nõ sibi laudabiles de dispẽsõe bonoꝝ in illicitę actib⁹: sed
de ꝺ q̃ prudẽter & puerili ad distributiõẽ bona in pijs opib⁹. vt p ꝺ qui
dcit sibi in vita futura: q̃ sola elemosyna ẽ comes deferẽtes. sm q̃ dicit bea
tus Aug⁹. t Quia filij hui⁹modi. i. boles tpalib⁹ intenti. v Prudẽtio
res. i. magis astuti sũt: & feruẽtes in tpalib⁹ negotijs agẽdis. x Filios lu
cis. i. q̃ boles spũalib⁹ deputati sunt & negocijs spũalib⁹. & ꝺ volumus ad
sensũ frequẽter accidẽt. Est⁹ vna rõ & corrupto nãr. ppt quã bõ premiat ẽ
ad malũ q̃ ad bonũ. Alia rõ ẽ q̃ bona frena sũt sapiẽtia. & nõ semꝑ mo
uẽt q̃ bonũ si mouet aliqz nisi vt cognitũ sm q̃ dicit Aug. Innata diligẽ
possum⁹. Incognita aũt nequã. sensibilia sũt bona si magis cognita q̃ spiri
tualia. quia sensibilia sunt cognita per experientiam sensus. illa autem so
lum per fidem. y Et ego vobis dico. Hic ponit⁹ pabole applicatio. est vt: z Facite vobis amicos de mãmona iniquitat. Nomẽ demonis tẽtantis de diuitijs male acquirendis. & ideo nomen eius
ad diuitias significãdas derivat⁹: & põt ex hoc vel tertia declinatiõe. de

eodo

Nicolaus

eodo mãmona mãmone: vel mãmon mãmonis. Facere igitur amicos de
mãmona iniquat est pure diuitias pauperũ que vicio mãmona iniquitatis
q; frequẽter ad iniquitatẽ inducit & implicit: nõ tñ per se: & q; abvia bonis.
vel dicit beda. Amb. Sicut diuitie impedimẽta sũt recipiendi ea q̃ sũt sunt
admixta fraudi. Aliter enim põt exponi de diuitijs iniquo affectu vel ma
lo actu acquisitis. de q⁹ põt fi demosyna fieri. vt de acquisitę p meretricium
& latrocinũ. hanc ẽ talia pauperib⁹ est facere sibi amicos de mãmona iniq
quitat. i. de diuitijs iniquo actu vel affectu acquisitis. Si aũt inuste titulo
acquirat vel possideant diuitie de eis nõ debet dari elemosyna: si cũ re
stitutio facilis. a Ut cũ defeceritis. a pẽsum vita. b Recipiant vos
in eterna tabernacula. i. per sua merita & suffragia imperetur apud deũ vos
finaliter recipi in bta vita. c Qui fidelis ẽ in minimo &c. in maiori fide
lis est. bona mãna sũt tpalia. sillicet sũt aliena a nobis: q̃ sm q̃ nos. bo
na aũt spũalia sũt bona maiora. sunt enim nr̃a: q̃ nõ possunt auferri a no
bis nobis nolentib⁹. dicit igit saluator: Qui fidelis est in mimo & in maio
ri fidelis est. q. d. qui bona tpalia que sunt mãna fideliter dispẽsauit p elo
mosynarũ largitionẽ: dignꝰ est vt fidei cõmittat dispẽsatio spũalis que sit
maiora: q̃ fidelitas dispẽsandis bonis est argumẽtũ fidelitatis fidei. d Et
qui in modico iniquꝰ ẽ. bona tpalia q̃ modica sunt in illicitis cõsumendo
vel male retinẽdo. e Et in maiori iniquꝰ ẽ. i. in dispẽsandis de bonoꝝ spi
ritualiũ que maiora sũt: q̃ infidelitas bona ẽ argumẽtũ infidelitatis fidei.
ꝺ sequ: f Si ergo in iniquo mãmona fideles nõ fuistis. tpalia male dispẽ
sando & sibi magis bona sm apparitiã q̃ sm veritatẽ. g Qs vestrũ. i. i.
bona spũalia q̃ sũt vera bona. h Nemo credet vobis. i. nr̃i subditi
ad ministrãdũ. q. d. nulli⁹ spũe. i Qs nemo seruorũ in curia nõ ẽ ex dei
ordinatione & magis pmittitur. j Et si in alieno fideles nõ fuistis. i.
in tpalib⁹ q̃ sunt aliena a vobis. vt ꝺcit ẽ. k Qs vestrũ ẽ. i. bona
spũalia q̃ sũt bona⁹ intrinseca. vt ꝺcit ẽ. l Nemo potest duob⁹ dñis ser
uire. f. contrarijs. ideo sequ: m Nõ potestis deo seruire & mãmone. i. obedire
deo & diabolo. tiranni de diuitijs male acquirendis & male dispẽsandis.
o Audiebãt aũt. Hic ostẽdit ponit⁹ pharisęos deridẽtes irrisionẽ. ideo
ꝺ obiurgatio rõnabilis. ibi: Et ait illis. Primo ponit⁹ ꝺ dicit: Audiebãt

de sua iustitia simulate. & postea ponitur⁹ obiurgatio: vbi ꝺ sine incidentia
patet elementi⁹ ordinẽ. dicit aũt sequentia: quia ꝺ sequẽtia ad ꝺ pertinẽt.
Lex aũt & prophete vsq; ad Ioannem. Ostẽdit ꝺ pharisei⁹ ex dictis ꝺ
portiua sapiẽtia sequẽtia non erãt ex ordinatione dei. Lex aũt & prophete
usq; ad Ioannem. Ostẽdit ꝺ pharisei⁹ ex dictis ꝺ portiua sapiẽtia sequẽtia non erãt ex ordinatione dei. Lex aũt & prophete

potest recipi in eterna tabernacula. c magis videt narratio ꝙ parabola.
Dixit inquit. Dom. Propter nos ergo ꝙm hanc dicit ad nos dicit
re dicebat similia. Dicebat ergo ꝙm hanc dicit. dicit ad
quos dicit. Dicebat ergo ꝙm hanc dicit. dicit ad
purpura & bysso & epulabat
quotidie splendide. Et erat quidā

mendicus nomine Lazarus: q iacebat
ad ianuā ei⁹ vlceribus plenus:
cupiēs saturari de micis que ca-
dēbāt de mēsa diuitis. Et nēmo
illi dabat. Sed & canes veniebāt:
& lingebāt vlcera eius. Factū ēst
autē vt moreretur mendicus: et
pōneret⁹ ab angelis in sinū abra-
he:. Mortuus ē aūt & diues: & sē-
pultus ē in inferno. Eleuāns au-

Et sepult⁹. In lege non tenebis: sed expositio nouum. In euangelio
dicit q sua non dicit euangelium.

Et in tormentis. A. Hoc videt inducere: sed in imo potest anima vid sedere
sicut lege si in remoto situ: sicut quidā possit cōtemplari nō possit,
Longe est qd cōgnoscit q sinus q nouit nō animam. Scilicet sc. m. Ja-
dicitur pyssa deus legis in
ex nomine q in ego lenia
re cōsepit. Hic ergo am
ppone audebat: vbi sc est
dic sine qd sacre nolum.
Abrahamne dignū se ha-
gi cōsiderat: q cum sup-
plicio vat⁹ optat eqanī-
one inferq vnum q nul-
parc. Fili tuus. q. re. b.
in. v. t. q. ex hoc qdā
felicitat⁹ & letitiā para-
ti: Et sicut tibi i mūdo
bona: & q in recōpensa-
tōne nō recipit⁹ & ad cer
na fratis vehemēs etiam
que adhuc mine bona vi
dent. Memento fili. & cet
abrahā filiū vocat: quem
ēt a tormēto nō liberat:
qz peccātes pēcul⁹ po
pulī mittere a sua fide de-
mūdi videret ars: nec vlla
cōpatiōe a tormētis eri-
pūt: quāti filios p carnē
recognoscit. Notabo est

Quinq frēs. Judaic⁹ pplo ill⁹ q maḡ pre vānar⁹: scīcet qn li ira refugit qnq
Moyse moysi carnalit intellexit: vt qnq copia terrēor bonitas nouit. qnq
fēt q frēs ego ad spūalē intelligētiā nō adhuc ꝑ gemit. Si moysen & pphas
nō audiūt. n. si qs. a. m. r. g. el. Et mortuis ostenderit⁹: q qz tabernacula
pu. mortui crede nolunt: si q resurrexit: & qz iudaic⁹ po-
litter intelligere nolunt: ad eū qđ moysen pōtrahat nō ꝙcedit. Et cū mortuis habēda
Si credentis moysi: credentis vtiq; & mihi.

Dixit ab. Exg. Thomel. Credidit & q⁹ ab retributiones eternas iudicii
limiti in regē ꝙdā iuste ꝓspicitur: eos videtes: ꝓspicites in gaudio nō
solū de suo supplicio & de illoz bono cruciēt. Justi ēo in tormēt sp lin-
tuale. vt hinc coz gaudiū crescat: q malū ꝓfitiant⁹ eos misericorditer
euadere: vt eis pdonz & iudicio angel⁹ punit⁹ & coz vidēt gloriā ḡo con-
temperāte: & de illoz pena torquent quos inutiliter amauerūt.

Et ait illi. Sint micas cadētes de mēsa Lazaro & dedit. ꝺ cruce ei⁹ refecto
aqua distillari loc suo cupit: & q minima vita fi vidit: & ferno mima ḡre.

Quia fecc. Aug. Nota q diues ille aliqd bōi habuit: cū bonū iudi-
cauit. hac vita recepit: & lazar⁹ aliqd mali habuit: & ignis supplicia purgauit.
Et in his o. Sic reprobi a pcio ad gehēnā trāire voluerūt: ita iusti per
mediam mēte ire voluit ad pcium. & tm ut eos liberēt: & nō pōt: qz iustoz
alic est in natura sue bonitate mediam hāc: & tñ auctoris sui iustitie cōsentē:
tāta necessitate constringunt: vt nulla ad reprobos cōpatiēne moueant.

De lyra

si per culpā. q Vidit abrahā a longe: qz multū erāt ante apertionē ia-
nue celestis distabat statu electoz a statu reprobōz intātū q impossibile
erat transire⁹ ab vno in alid. vt dicit. I. Et hoc aūt loco dic Bzg. sup Lu
cam. & ponit in. iiii. similarez in fine. q⁹ infidelēs in imo. i. in inferno positi
ante dē iudicii fidelēs sup se in regnē attēdēt. eozq; gaudia post cōpleta
ri nō possūt. qualiter autem intelligēdū sit dicta beati Bzg. maioz dif-
cretioni & iudicio dimitto: & q⁹ dānati vlqz in die iudicii videāt glōz beā
torū. vt videat ibi q⁹ somare nō habet⁹ ex hoc loco sufficiēs argumentū:
qz saluatores narrauit hic rem gestā. vt ꝓdicti est. & per ꝙd facta ante dies
fti passionē. Et quo segz q⁹ abrahā & lazar⁹ videāt erāt in glia celesti: sed in
limbo sōz patrū. r Pater abrahā. Pōt⁹ fallo & nūcio vocat patrē
qui in operib⁹ minime voluit imitari. Unde & saluator Joh. viii. dicit iu
deis: Vos ex patre diabolo estis. s Mitte lazarū. Ir deabilitēr petit
illū ad se reuocādi mitti: cui micas panis noluit mittere clausū. t Ut re
frigeret lingua mea. Et plus cruciabat⁹ qz per eam plus peccauerat: & in
quo officia nature in qb⁹ lingua deseruit. s. guttur & loquele. vt habet. li.
de ala. q⁹ aūt per lingua in officio gust⁹ peccauit: patz per illud qđ. ā. di-
cti est: Epulabat quotidie splēdide. Sollicit in officio loquele: q⁹ ita cpu
lans splēdidas magis relaxat lingua ad loquēdū inepta. Notandū ēt hic
q⁹ lingua & digit⁹ metaphorice dicūt in animab⁹ separatis. qualēs erant
animē lazari & diuitis. licet in vno qui pōs est: manus dicit virtutē cis e
opatiua. & sūt in lazaro hic ꝓ digitū intelligit virt⁹ ei⁹ angustiatiua. per lin
guā diuit⁹ virt⁹ precipit⁹ mētis explicua. v Fili recordare q⁹ recepisti bona
in vita tua. Hoc tibi est ad augmētū sue pene. qz maximū infernoz gen⁹
est fuisse felicem. vt dicit Boet⁹ ꝙmo de cōsolatōe. x Nūc aūt hic cō
solat. ꝓpter meritū patientie. y Tu ēo cruciaris. propter defectū mi-
sericordie. z Et in his omnib⁹ inter nos & vos chaos magnū firmatū
est. i. distātia magna meritoz & statuum firmata est rigore iustitie diuine: vt
impossibile & trāsir⁹ ab vno statu in aliū: id fiebat: a Ut hi q volunt
huc trāire ad vos nō possint nec q⁹ inde huc trānicare. qz sic separe sūt q⁹

statum

a Vera q apud animā iustoz nō habuit delectatiōē aliquā pena reputabaz
z vt ill⁹ cōpatio misericordi⁹ mouet: sic & illi misericordiā habuisse. dicit⁹ tales
fuit gaudia sustinēdi: ad maiorē ei⁹ gloriā videt penas malozū qz per q⁹ ata
cuiuscūq; q⁹ charitatē nō habēt: videt & cognoscit: sed ea videt nō portat.

Rogo te pa. Postq; audiūt nō licere ipos tolli: aiūt ad ꝓximū recur-
rit: q⁹ ꝓximus nichil pe
tit sua ipsius: sed solū
dit ad charitatē vt ill⁹
cuius tuos ꝓfectū: solicit
q hoc est petit solicitetur
nec ille amandet. Petunt q⁹
dimitt ad patrē i cognō-
nio parentū & pōpetit: &
misericordia fratrū & de refugi
vt de vita pcipant glia: &
de pena timēdā amare
rā. auxili in tormēt.

Dic mittat. Semp
dixit ille: mgr incipit ei:
cū iam nec misericordi tem
pus habeat nec locum.

Si moysen. Qui fi-
lia legis colpidit: reāl-
pernie precepta q⁹ mor
tuus surrexit: ipso fidei
bera sūt ratio hoc officij
lius implebit: & aūt di-
cta singlor remedia ei. P
quidubio credere nolūt.

Nota q⁹ in villica filī
lipicoz: & ipse ponit ꝓcm
dis cōgaudēt inducūt fi
milis: & ipse tam alle ille
misteoo nil⁹ aūt ille
tribuit. hic ēo docat
pauperibus conferēdus.

C. XVII.

c Tād discipulos. Scādā ei ois de mala. C. XVII
Grec: pharisē auari i irrisōe pdictoz: in q infirmia audiētē
scādalū ne amēdēt faciebāt. Nec ē inconpti loquis apta. q⁹ q⁹
li suo vitio facibit vt euenirēt scādala p se q nō potest nō euenire in mū
do crūtis & errētis⁹ plantissimo q. d. Vos ne turbemīni si alī deficere scāda
la mouēdo: ita necesse est fieri: vt q⁹ i ꝓbam sint: manifesti fiant in vobis.

Nota q⁹ ingrā potes fine pōt vitare scandalū ꝓximi. debuit q⁹ si de
veritate est ꝓ scandalo veritas relinqui non debet.

Si lapis molaris. Sedm ritum Judeoz vbi erat ista criminis pena:
vt alligato lapo in ꝓfundū demergerent. Et vere valē⁹ immoīa pena ei a
tissima vitā finire: q⁹ ledendo fratrē meret mercī ꝓpriā. Vel ꝓ lapide
molari: scalaris vite circuitus: & labor exprimit⁹ p mare cruenta dānatio.
Dicebāt ergo ipsi sanctitatē habētē: vbo vel exēplo eam eo deturbit: ne
lius esset ei vt cum sub exterioris habitu ad mortē terrena, acta constringant
quia si solus caderet tolerabilior cum pena cruciaret.

Pusillis istis. Non erat ista fides & animo qui occasiōes quaerūt quo
modo scandalizentur: ideo consulere epotat vos ipis: ne occasione vestri
ceo dant a fide & a salute.

Nicolaus

stanū meriti & demeriti. Qz alij dānati vellēt venire ad locū electoz si esset
possibile nō est dubiū: & de electis q⁹ vellent ire ad locum dānatoz videt
falsum. Ad q⁹ dicēdū q⁹ nō vellent ire illuc ad mandatū: vellent tñ ire
illuc si esset possibile ad ꝓpriaqz fines liberādū. Quod tñ velle intelligit
sīm voluntatē naturalē. nō aūt sīm voluntatē deliberatiuam in qua cōsis
mus simpliciter diuine iustitie. a Rogo ergo te pater vt mittas eum in
domū patris mei. dicit hoc nō charitate ducūs: cū illā nō haberet: & remo
re fratrū ne in ipsorum cōsortiū eius pena augeret: quia sacrat⁹ cis occasio
percidi. tum rōne dictorū quasi cis ꝓmiserat ad absolū. tū ex ꝓpio male
vite quod eis dederat ad sequendū. b Et ait illi habēt mosen. aut ꝓ
cant mortalia agēda. c Et ꝓphetas. qui docuerūt mysticā credenda. & q⁹
ista sufficiunt ad salutē. ideo sequit: d Audiant illos. Et hoc patet q⁹
tūc vitios & amici eius erant de gente iudeoz: quia gentiles nō habebant
doctrinā moysi & ꝓphetaz. e Non pater abrahā sed si quis ex mor
tuis iret ad eos pēnitiā agent: moti ex ubilo sic mirabiliter eis apparēte.
f Si moysen & ꝓphetas non audiunt neq; si quis ex mortuis resurrexe
rit credent. Hoc patuit per effectum: quia lazaro resurgenti & christo etiam
nil perhibenti nō crediderunt: sed magis inuidere cū voluerūt. vt habet
Joh. xii. Silitis nec credito resurgēti: & magis suaserūt fallo ipōs nō resur
rexisse. r coep⁹ eius a discipulis suis fuisti fuisse. vt habetur Matth. viii.

C. XVII.

§ Dixit ad discipulos suos. Postq; saluatoz
c obstāt q⁹ pcessos penitēcie sūt benigne recipiēdi. Pōt⁹ ne obstāt
q⁹ sūt caute nutriēdi. Circa q⁹ ꝓmo ponit informatio christi boni
gna. scīlz fidelis pharisēoz inter ocatos malignā. ibi: Interrogat⁹ aūt a
pharisēis. Circa ꝓmū ponit christi instructio. scīlz instructibis cōformatio.
ibi: Et dixit & dō ista. Prima i duas. qz ꝓmo ponit vicia informatio. se
cūdo aplosy postulatio. ibi: Et dixerūt apli. Circa ꝓmū. sciēdū q⁹ pcessos
cōuersi ad priam. ꝓmo caute nutrisē q⁹ a ꝓpinquo eis occasiones ruinarū

Attendite vobis. Quo cautius scandala declinare & vbi perpetuā
mercedē poterit intrinsecā: sed si non attendit⁹ & q⁹ scandalū. & ꝓximū
quo iudicio corrupt⁹ sit & eande pertulit. consentit⁹. Nec tñmodo pecca
pccessus & pēnam agēs tenetur. Quando ergo ch peccatū increpandū est
pcessu ꝓximi: pcedē⁹ cautissime. Ita nō pcedat q⁹ pccati vicio tacet⁹ sed
q⁹ pcessu non indulget.

Et si peccauit. Alī
ter si non ꝓcessisset ad
mittere pcessū ꝓximi
mittere pcessū ꝓximi
qui pcessum. Sunt
concilia remittende fa
ciendo pcessū. Pcessus ergo vt
ofa peccata remittant
vel longo pcessu. vt
mittatur.

Adauge nobis. Et si
fuga ꝓcessus: qui fidelis
est in minimo: & in mai
ri: dicūt ch: & in alijs
fidelēs non fuisse qđ
v. ch. q. n. Apostoli q⁹ in
uidere & in minimo
minimo ch⁹ pius fuerit
fidelis. in hoc & maiori fi
dem posuisse augeri: vt
qui eq fidelium. habēti ex
cellētia virtutis: in calcem
perficiant: nemo ad per
fectionem veniant.

Si dicat granū synapis. Fidem perfectam granū synapis dixerat:
qnc in facie ch humilior nullarum virtū apparens sed preciosa intus. ꝙd
intus seruat ostendit.

Synapis granū tritū & extractū tepide pingui multū adurit: si ita
nus cōra sōlē vel in balneo gargarizet: odm nerui humoz de capite pur
gat: & inuocatū intellectualis pcessū a vitiori facit. Sic fides ecclesiastica
pitiū. ꝓpriū: ab ois terreni cogitationē sūpsit: cordi⁹ illuminātes calligā
tes & perfecte discernēdo melle pulcritudinē & de cadentibus terminos nos
sōlē ad pcipue arbuscul⁹ & in futurū ne noceāt pōnit pausare.

Arbori moro. Per morū celeste sanguine cū⁹ mor⁹ signata ru
bens caligēsq; crucis designat: & p̄ sūt aplos de gente iudeoz: in q⁹ velut in
stirpe generis tendat vos. Pdicatibus cū & crucifixū: & in mare ejusq; trans
plantat: cui exēplo ducūs fidelēs parabola de mīstris verbi.

Folia mori serpentū infecta. noīm inferunt: & virtutem crucis vt ofia
salutaria confert: cuncta nocia tollit.

Fructus moroz in flore a deformatus tristitie mutat⁹ in gaudiū. nigre cit. Sic
diabolus flore angelice nature & pcessus: ruit antie pcessus ideo in
horruit odeūq; qui per fidem expiabitur.

De lyra

si ad vomitū ꝓuocat⁹ cauet. & talis occasio vocat scandalū: & dicit scā
dalon grece qđ & laqueus pedis q⁹ facit bolus nocē. qui cecidit sup
petit. vocabit pēs exponit. Secūdo monet cauere qđ debet⁹ cōp patienter
pentanē & iuste remittēdi: qz de nouo cōuerti ad priam ꝓpter ꝙdmittē
pētinā habēt qualē pōnitat recidiuāte. ib⁹ dicit Salvator. b Si pecca
verit in te frater tuus: increpa illum: & si pēnitētiā egerit: di
mitte illi. Et si septies in die pecca
verit in te: & septies in die cōuer
sus fuerit ad te dicēs: pēnitet me:
dimitte illi. Et dixerūt apostoli:

Dñe adauge nobis fidē. Dixit
aūt dñs: Si habueritis fidem si
cut granum synapis: dicētis huic
arbori moro: eradicare & trāspla-

Sicut granū synapis. Fidem perfectam granū synapis dixerat:
qnc in facie ch humilior nullarum virtū apparens sed preciosa intus. ꝙd
intus seruat ostendit.

Synapis granū tritū & extractū tepide pingui multū adurit: si ita
nus cōra sōlē vel in balneo gargarizet: odm nerui humoz de capite pur
gat: & inuocatū intellectualis pcessū a vitiori facit. Sic fides ecclesiastica
pitiū. ꝓpriū: ab ois terreni cogitationē sūpsit: cordi⁹ illuminātes calligā
tes & perfecte discernēdo melle pulcritudinē & de cadentibus terminos nos
sōlē ad pcipue arbuscul⁹ & in futurū ne noceāt pōnit pausare.

Arbori moro. Per morū celeste sanguine cū⁹ mor⁹ signata ru
bens caligēsq; crucis designat: & p̄ sūt aplos de gente iudeoz: in q⁹ velut in
stirpe generis tendat vos. Pdicatibus cū & crucifixū: & in mare ejusq; trans
plantat: cui exēplo ducūs fidelēs parabola de mīstris verbi.

Folia mori serpentū infecta. noīm inferunt: & virtutem crucis vt ofia
salutaria confert: cuncta nocia tollit.

Fructus moroz in flore a deformatus tristitie mutat⁹ in gaudiū. nigre cit. Sic
diabolus flore angelice nature & pcessus: ruit antie pcessus ideo in
horruit odeūq; qui per fidem expiabitur.

De lyra

si ad vomitū ꝓuocat⁹ cauet. & talis occasio vocat scandalū: & dicit scā
dalon grece qđ & laqueus pedis q⁹ facit bolus nocē. qui cecidit sup
petit. vocabit pēs exponit. Secūdo monet cauere qđ debet⁹ cōp patienter
pentanē & iuste remittēdi: qz de nouo cōuerti ad priam ꝓpter ꝙdmittē
pētinā habēt qualē pōnitat recidiuāte. ib⁹ dicit Salvator. b Si pecca
verit in te frater tuus: increpa illum: & si pēnitētiā egerit: di
mitte illi. Et si septies in die pecca
verit in te: & septies in die cōuer
sus fuerit ad te dicēs: pēnitet me:
dimitte illi. Et dixerūt apostoli:

Dñe adauge nobis fidē. Dixit
aūt dñs: Si habueritis fidem si
cut granum synapis: dicētis huic
arbori moro: eradicare & trāspla-

tare i mare: et obediet vob. Ille aute vestrū babēs ferū arantē aut pascentē: qui regresso de agro dicit illi statī trāsi et recumbe? non dicat ptra q? ecē pcange te: et ministra mihi: do

nec manducē et bibā: et post hec tu manducabis et bibes? Nūqd gratiā habet seruo illi: quia fecit que ei pceperāt? Non puto. Sic et vos cū feceritis omnia que pcepta sunt vobis dicite: Seruiles utiles sumus. Quod debuim fa cere fecimus. Et factū ē duz iret in hierusalē: transibat per me diā samariā et galileā. Et cū ingrederet quoddā castellū: occurrerūt ei decem viri leposi. Qui

Debuim fa. Quia vere nihil nr ad mitta ri nō obediens illi fecit:

Et ecce. Post pmissū quē mittit ad bēficiū: pcedit ānūciū in ordine officiū: nō reprehendit ingrati de imperate bonestatis.

Occurrerūt ei. Leprosi ille heresi q quasi varios colores habebat in cute: cupiebant sanitatē fidei catholice: veritat permittit in cute gradi cautione. Et ait q viderāt: et ab eccliā remouent longe: mystic habēs: vt magno clamore interpellant. vnde sequit: Qui exaltabāt longe.

Qui 3 occidendi pcessuri: nec ausi do dū q multi timebāt nec pti mū a q dubitāt sub securo ad vtil clamāt et laudāt: cum in ecclie tabernac doctrinā integrā verbog allegādi: et ola fm catholicā fidē regulā celebrāt: et vanitatē mal dictoz q̄ legūt caret. Eis vtiq; q ama agit. Q̄ qui in veritate exilē q bēficiū nō remanēt. Qui ēo q̄ sequēt clam mūdi amat filr ingrati. no ad fidē q̄ vanitatē a gētilē penitus derelict. vñ apte: Qui cū vidi cognouit.

Nicolaus

fabulam. a Quia aūt veterā hūdā fer nō arbitrā. t. laborauit in agro. b Qui regredit. f. de labore. c Dicat illis statī in arti et ruditē. t. grate post laborē: et obsequiū. q. d. nō ita pcāt ei a cēo suo: si magis victus ei? b Para q̄ cenē ita q̄ post laborē in agro regrē ab eo labor in domo. et si in aliq̄ obedit: nō tñ ppt hoc tenet sibi regratiari ofa. nec seruo fugitivo pa dimitti. et ad hoc tendunt ea q̄ dūtāxat leguntur. et in hoc pcia dit christus q̄ apli de pmio opis nō debit dicunt: si magis bñ laborāt. nō fatebit: c Dicit: seruis inutiles sum⁹. q. d. fm veritatē nulla veritas q̄ aut nec de humanis opib⁹ si totus ipse operāt⁹. f Et facti sū hic pcer ponit doctrinā christi fidei: ostendit p ipa miracula: et samarite bonā leprosoz: et laudē: g Occurrerūt ei decē viri leposi. et audierāt fama de miraculis christi. h Qui steterāt a longe. vt ipi samaritani pti colebāt ydola: et pm fm legē: et iudei nō elucidāt cū eis sicut nec cū aliis gentib⁹. vt hic Jesu. Et p hoc q̄ vt: Et hic erat samaritan⁹ innuit q̄ alii noue erant iudei nec reuerā fūr ad gr̄ām applāt: q̄ percepti a fide catholica: quā ē reprehensi rant q̄ doctrina christi: et mia eccliā detrahebāt fm cor informationē: antiq̄ tractāt sui samaritani obstinatiōe legis: et nō fmm ppt: hoc a principio fidei habitā. et dūtāxat pmissiones abrahe fiebant. q. d. Nō ēt inutile q̄ ap̄ dicat: et bona nostra fidei: et nr̄e religiōis ostendāt: q̄ ipa miracula: et samarite ppter pmia doctrine

in lecto vno: vn⁹ assumetur ⁊ alter relinquet. Duę erũt molentes in vnũ: vna assumet ⁊ altera relinquet. Vigilate ergo quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit.

Dicit autem parabolam ad illos quòniam oportet⁹ semper orare ⁊ nõ deficere dicẽs: Iudex quidam erat in quadã ciuitate: qũ deum nõ timebat ⁊ hominẽ nõ reuerebatur. Vidua aũt quędã erat in ciuitate illa: ⁊ veniebat ad eũ dicens: Vindica me de aduersario meo: Et nolebat per multũ tempꝰ. Post hec aũt dixit intra se: Etsi deũ nõ timeo nec hominẽ reuereor: tamẽ q: molesta ẽ mihi hec vidua vindicabo illã: nẽ i nouissimo veniens suggillet me. Ait aũt dñs: Audite qd iudex iniquitatis dicit: Deus aũt non faciet vindictã electoꝝ suoꝝ clamantium ad se die ac nocte: ⁊ patientiã habebit in illis. Dicõ aũt vobis: quia cito faciet vindictã illoꝝ? Verũtñ filius hois veniens: putas inueniet fidem in terra? Dixit autem ⁊ ad quosdã qui in se confidebãt tãq̃ iusti ⁊ aspernabant ceteros: parabolã istam dicẽs: Duo bõmines ascenderũt in templum vt orarẽt: vnus pharisęus: ⁊ alter publicanus. Pharisęus stans: hec apud se orabat. Deus: gratias ago tibi: quia nõ sum sicut ceteri hominũ: raptores: iniusti: adulteri: velut etiam hic publicanus. Jeiuno bis i sabbato: decimas do omnia quę possideo. Et publicanus a lõge stans: nolebat nec oculos ad cęlũ leuare: sed⁹ percutiebat pectus suum dicẽs: Deus propicius esto mihi peccatori. Amẽ dico vobis: descendit hic⁹ iustificatus in domũ suã ab illo. Quia omnis qui se exaltat humiliabit⁹: ⁊ qũ se humiliat exaltabit. Afferebãt autẽ ad illũ ⁊ infantes vt eos tãgeret. Quod cum viderẽt discipuli increpabant illos. Jesus autem conuocans illos dixit: Sinite paruulos venire ad me: ⁊ nolite vetare eos. Talium est enim regnum dei. Amen dico vobis: quicunq̃ nõ acceperit regnũ dei sicut puer: nõ intrabit⁹ illud. Et interrogauit quidã⁹ princeps dicens: Magister bone: quid faciẽs vitã eternam possidebo? Dixit autẽ ei Jesus: Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Mãdata nosti? Non occides. Non mechaberis. Non furtum facies. Non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum ⁊ matrẽ. Qui ait: Hec oĩa custodiui a iuuentute mea. Quo audito Jesus ait ei: Adhuc vnum tibi deest. Omnia quecunq̃ habes vẽde ⁊ da pauperib⁹: ⁊ habebis thesaurum in cęlo: ⁊ veni sequere me. His ille auditis contristatus est: q: diues erat ualde. Videns autem illum triste factũ: dixit: Quam difficile qui pecunias habẽt in regnũ dei introbũt. Facilius est camelũ per foramẽ acus trãsire: q̃ diuite intrare in regnũ dei. Et dixerũt qui audiebãt. Et qs potest saluus fieri? Qui ille: Que impossibilia sunt apud homines: possibilia sunt apud deũ. Ait autem petrus: Ecce nos dimisimꝰ omnia: ⁊ secuti sumus te. Qui dixit eis: Amẽ dico vobis: nemo ẽ

C. XVIII.

Recitat aũt ⁊. Semp orare. Hẽ per cauonicã horã quotidie sm modũ ecclie: vel quotcũq̃ sm deum alia gerit: vel dicit: Semp orat q̃ semp agit bona: nec desinit orare ni si cũ ociosit tẽptat⁹ cẽsẽ.

Judex quidã. Hec parabola ad eundem ⁊ eraclidẽ ⁊ nõ nobiles: q̃ de deo pusillanimiã habẽtur. Et nota q̃ ista parabola ponit: vel sm similitudinẽ: vt ne homile qui habuit duos filios: q̃ p̃sonã dei gerit. Vel p similitudinẽ vt dei quo iudex q p̃sonã dei nullatenꝰ tenet: si p hãc pot⁹ illud quod deus bonꝰ ⁊ iustus eos curat nõ curantes: ⁊ cũ nec hõ iniustus eop qui illi assidue pcibus tundũt: vel ꝑpter tedia importunitatis pot⁹ reddere. Et eius fuerãdo addidit: Ne uerũ ⁊ iterũ veniẽs suggillet. i. strãgulet me tedio clamoribus.

Dixitq̃s fuerit ⁊. Mirabilis fuerit dñs: cõponendo illo egregiorum fide electi qui eius passionẽ non horruerũt imitãdã: tanq̃ de carne eius latã ⁊ dñi ⁊ p. ⁊ uel: quo pot⁹ per reliquos eccl̃ie ꝓmouẽdã vt agãt ea nouissimis.

C. XVIII.

Recitat aũt ⁊.

Semp orare. Hẽ per canonicã horã quotidie sm modũ ecclie: vel quotcũq̃ sm deum alia gerit: vel dicit: Semp orat q̃ semp agit bona: nec desinit orare nisi cũ ociosit tẽptat⁹ cẽsẽ.

Judex quidã. Hec parabola ad eundem ⁊ eraclidẽ ⁊ nõ nobiles: q̃ de deo pusillanimiã habẽtur. Et nota q̃ ista parabola ponit: vel sm similitudinẽ: vt ne homile qui habuit duos filios: q̃ p̃sonã dei gerit. Vel p similitudinẽ vt dei quo iudex q p̃sonã dei nullatenꝰ tenet: si p hãc pot⁹ illud quod deus bonꝰ ⁊ iustus eos curat nõ curantes: ⁊ cũ nec hõ iniustus eop qui illi assidue pcibus tundũt: vel ꝑpter tedia importunitatis pot⁹ reddere. Et eius fuerãdo addidit: Ne uerũ ⁊ iterũ veniẽs suggillet. i. strãgulet me tedio clamoribus.

Dixit aũt. Hec vidua pot hãc similitudinẽ ecclie q̃ desolata videt

Nicolao

a Riddens dicit illi vbi dic. Quo allumunt. b Qui dixit illi vbi dic. q̃ facit corpus. Christus q̃ iudicatur in forma humana ꝓbola. c Ꝛ̃ gregabunt ⁊ agle. Quinti occurrẽtes christo venienti ad iudiciũ: sm q̃ dñ. i. Thessal. iiii. Simul rapiemur cũ illis in nubib⁹ obuiã christo in aera.

d Jebat aũt ⁊ parabolã. Potiꝰ saluator ostẽdit

C. XVIII.

q̃ pacẽs penitẽtes sunt benigne recipiẽdi ⁊ caute nutriẽdi. Hic ꝑ hãc ostẽdit q̃ sunt benedc instruẽdi. ⁊ duplex in duabꝰ q̃ ꝓmo dc scripse christi instructio. secũdo instructionis ꝓfectus. ibi: Facit aũt ade. Circa ꝓmũ sciendũ q̃ deuotio potissime ꝓficit in oloc̃ que est assensus mẽtis in dei sm Dam assensũ: de qua saluator hic instruit ꝓfectos discipulos q̃ tam erãt ad dei pacẽs. ⁊ per hãc futuros ad cũ ꝓ penitentiã cõuertẽdos. Primo q̃ saluator ostẽdit oloc̃ efficaciã. Secũdo inducit discipulos ad martyriũ tolerandũ. ibi: Assũpsit aũt. ⁊ patet ordo: quia cleuatio mẽtis inducit ad ꝓmptã vite ꝓfectũ. Prima in duas ptes ꝓncipaliꝰ ⁊ inciꝺentaliꝰ. Secũdo ibi: Et interrogauit. Circa ꝓmũ sciendũ q̃ ad efficaciã oloc̃ duo maxie facit: videlicet instantia ⁊ humilitas. Primo q̃ docet orare instãter. Secũdo humiliter. ibi: Dixit aũt ⁊ ad quẽdã. Primũ ostẽdit ꝓ similitudinẽ vidue que ꝓportunitatẽ ꝓcuti obtinuit efficaciã. dicit q̃: Dicebat aũt ⁊ ꝓ. ibi: a similitudinẽ vidue: q̃ postea sequit: c Ejus opertet semp orare. ii semp nõ importat ꝓtinuitatẽ ꝓpriã: q̃ oportet oloc̃s intermissꝰ ꝓ dcmitionẽ ⁊ aliquãdo altarũ necessitatẽ. ⁊ importat instantiam oloc̃s ꝓbitas ⁊ bonis ad hoc ꝛgruis. vñ dicit glosa Bede sup illum Luce nõ deficiẽ. Et Quãcũq̃ inducit illã mẽtẽ. v. f Judex quidã. nõ erat ꝓnũ eius nomẽ: q̃ nõ erat deo cognitus ꝓ approbationẽ. vnde subditur: g Qui dei nõ timebat. i. offensãre. h Et hoies nõ reuerebat. i. coꝛpus publice cãstigãre, ⁊ iudẽ dcũcio vidue. i Vindica me de aduersario meo. facilẽ iustitiã meã. k Et nolebat. ex sua malitia: q̃ bene poterat: ⁊ ex officio facere tenebat. l Per multũ tẽpus. q̃ illa vidua frequenter sũi petitionẽ repetebat. Et quo patet iniustitia dilatationis? in duc. m Post hoc aũt dcit intra se. vicaus ꝓcũ ꝓpositionis. n Et

Dñs dixit. Audite qd iudex iniquitatis dicit: Deus aũt non faciet vindictã electoꝝ suoꝝ clamantium ad se die ac nocte: ⁊ patientiã habebit in illis. Dicõ aũt vobis: quia cito faciet vindictã illoꝝ? Verũtñ filius hois veniens: putas inueniet fidem in terra? Dixit autem ⁊ ad quosdã qui in se confidebãt tãq̃ iusti ⁊ aspernabant ceteros: parabolã istam dicẽs: Duo bõmines ascenderũt in templum vt orarẽt: vnus pharisęus: ⁊ alter publicanus. Pharisęus stans: hec apud se orabat. Deus: gratias ago tibi: quia non sum sicut ceteri hominũ: raptores: iniusti: adulteri: velut etiam hic publicanus. Jeiuno bis i sabbato: decimas do omnia quę possideo. Et publicanus a lõge stans: nolebat nec oculos ad cęlũ leuare: sed⁹ percutiebat pectus suum dicẽs: Deus propicius esto mihi peccatori. Amẽ dico vobis: descendit hic⁹ iustificatus in domũ suã ab illo. Quia omnis qui se exaltat humiliabit⁹: ⁊ qũ se humiliat exaltabit. Afferebãt autẽ ad illũ ⁊ infantes vt eos tãgeret. Quod cum viderẽt discipuli increpabant illos. Jesus autem conuocans illos dixit: Sinite paruulos venire ad me: ⁊ nolite vetare eos. Talium est enim regnum dei. Amen dico vobis: quicunq̃ nõ acceperit regnũ dei sicut puer: nõ intrabit⁹ illud. Et interrogauit quidã⁹ princeps dicens: Magister bone: quid faciẽs vitã eternam possidebo? Dixit autẽ ei Jesus: Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Mãdata nosti? Non occides. Non mechaberis. Non furtum facies. Non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum ⁊ matrẽ. Qui ait: Hec oĩa custodiui a iuuentute mea. Quo audito Jesus ait ei: Adhuc vnum tibi deest. Omnia quecunq̃ habes vẽde ⁊ da pauperib⁹: ⁊ habebis thesaurum in cęlo: ⁊ veni sequere me. His ille auditis contristatus est: q: diues erat ualde. Videns autem illum triste factũ: dixit: Quam difficile qui pecunias habẽt in regnũ dei introbũt. Facilius est camelũ per foramẽ acus trãsire: q̃ diuite intrare in regnũ dei. Et dixerũt qui audiebãt. Et qs potest saluus fieri? Qui ille: Que impossibilia sunt apud homines: possibilia sunt apud deũ. Ait autem petrus: Ecce nos dimisimꝰ omnia: ⁊ secuti sumus te. Qui dixit eis: Amẽ dico vobis: nemo ẽ

Nicolao

Et publicanus. Sicut humilitas nõ audet appropinquare vt ad cũ pcus appropinquet nõ aspicit vt aspiciat. Quinti ꝓhibitã. ⁊ ipm fabit aut. Percutit pectus quia de le exigit vt deus parcat: vñ et dc̃ ignoscat. Ignotũ deus quod ille agnoscit.

Deus ꝓpitius. Pacificando humiliter eũ ad illos ꝓtinet dc quib⁹ ꝓ. Deus nõ facit vindictã electoꝝ clamantium ad se. Pharisęus meritũ tacite ad illos de quib⁹ dicit: Jst⁹ hoies veniẽs: putas inueniet fidem in terra.

Quia. Posita pharisei ⁊ publicani ꝓtractatu ponit iudex sententiã vt causa⁹ exponit.

Typice. Pharisę⁹ populũ iudeoꝝ designat: qui ex iustificationib⁹ le/gis exactis ꝓ meritis suis ꝛ fiducialiter recedit: hominũ tamen ꝓbra⁹ gentilem q̃ longe a deo ponit⁹ peccata confitẽtis: ⁊ tamen tãdem appropinquat deo ⁊ exaltatur.

Afferebãt autem. Post dicta ꝓ exemplum. post data ꝓ sententiam. hortãtur discipulos ꝓ fugienda ambitione. Increpabãt illos q̃ nolliẽt infantes manu ⁊ voce saluatoꝝ benedicti: sed q: nõdũ perfecti ⁊ fide putabãt eos in similitudinẽ hominũ ꝛ ꝓfectos. Et ꝓ hoc ꝓhibentes. Et quia ꝓ infantia ꝓ humilitate ⁊ innocentia. Jdeo quidã legit beatus ꝓ paruulis intelligẽs humilitatẽ ⁊ innocentiã. Jdeo quidã legit beatus qui vocat hic ꝓ eo q̃ erat dictus: vt patet ex sequentibus ꝓ ꝓpterea qui vocat hic principe eo q̃ erat dictus: vt patet ex sequentibus ꝓ ꝓpterea qui vocat hic principe eo q̃ erat dictus: vt patet ex sequentibus ꝓ nijt ab eo quid facẽdo habẽret regnũ celoꝝ. q. d. dicas mihi plane ⁊ aperte absq̃ parabola. q̃d debeo facere ad consequẽdũ regnũ celeste. ⁊ hoc mõ christus ei respondit. ⁊ patet sententia ex dictis Matth. vsq; ibi:

Quę impossibilia sũt apud hoies possibilia sũt apud deũ. q. d. ad regnũ celoꝝ nõ ꝓsunt hoies ꝓpter ꝓpria virtutes ꝓ auxilio diuine gre. ꝓ Et dixit petrus. Hic ponit secundã incidẽtiã petri ⁊ christi. Incidit autẽ petrus. Videns diues q̃ peculiaꝛ ꝓmissa regnũ dei sit ꝓpter humilitatẽ ⁊ ꝓfectũ q̃ pecuniaꝛ ꝓhibet regnũ dei sit ꝓpter diuitias. ⁊ patet esse sic ⁊ aliorꝝ remuneratio: q̃ ola terrena relicta ꝓpter christũ. ⁊ ꝓ

Luce c XIX

Et ecce vir nomine zacheus: et hic princeps erat publicanorum: et ipse diues. Et quærebat videre iesum quis esset: et non poterat præ turba: quia statura pusillus erat. Et præcurrens ascendit arborem sycomorum: vt videret illum: quia inde erat transiturus. Et cum venisset ad locum: suspiciens iesus vidit illum: et dixit ad eum:

Zacchee festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinauit: et descendit: et excepit illum gaudens. Et cum viderent: omnes murmurabant dicentes: quia ad hominem peccatorem diuertisset hospes. Stans autem zacheus dixit ad dominum: Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus: et si quem defraudauerim: reddo quadruplum. Ait illi iesus: quia hodie salus domui huic facta est: eo quod et ipse filius sit abrahæ. Venit enim filius hominis quærere et saluum facere quod perierat. Hæc illi audientibus adijciens dixit parabolam: eo quod esset prope hierusalem: et quia existimarent quod continuo regnum dei manifestaret. Dixit ergo: Homo quidam nobilis abijt in regionem longinquam: accipere sibi regnum: et reuerti. Vocatis autem decem seruis suis: dedit eis decem mnas. Et ait ad illos: Negotiamini dum venio. Ciues autem eius oderant eum: et miserunt legationem post illum dicentes: Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est vt rediret accepto regno: et iussit vocari seruos quibus dedit pecuniam: vt sciret quantum quisque negotiatus esset. Venit autem primus dicens: Domine mina tua decem mnas acquisiuit. Et ait illi: Euge bone serue: quia in modico fuisti fidelis: eris

Et manebat. Manebat aliqñ vbi in domo discipulo pharisæi. Et hic docet: quia magna nouitas: si qñ salutem curauit: peccata remittit: & quod peccatum est: non vt vana ingenia nouitatis: sed vt sanitatis capacibile: perfectum facimus ego: videlicet: ne hoc: Relinquat vobis. v. d. hodie sit in domo tua: illi sacrificio oportet illuminari. Et nunc lucifera dominicæ: in hâc ciuitate nascendi erat gaudere.

Murmurabant. Manifestū est indices spiritum esse: vel nō in scientia salutis. Qui: et admirabilis petrū vt: Quantum ostendi ad gloriā populum habet: ita.

Stans autē. Ad hoc cæcus: Ad hoc cananea: Ad hoc publicanus: Solem peccatorē: ipse: et pacheus: Nunc: Et ego quā erpat fidei venire possit: nō solum si et peccatore: quæ: Si: quia inter inobito: quæ: Quæ fuerit: si enī ad quærendū: Et inobito vbi: si q. ali quærendū: Et ali: Et ali: Et ali

Dixit ei. Sed cautum sit ab ejus lingua verba ad gratiā euangelii p
mittitur: quoniam nisi gratia adsit spiritū q eius pectoribus verbi vigore deo
obsequantur. Vnde apostolus. Gratia deo nostro qui dedit eam cordi
bus vestris pro uno omni dominū iesum.

Et alter venit. Donec aūt veniamus gloriā x iudicē misturus tu
mulū q nobiscū super il
la mitis operabitur: ne dicere
mur aliqui peccare populo
iudicij vel mitior potius
fieri: vt quod exigeret de
ge qui nihil rapuit. Et
vera mina v. Facit q mora
bis genere quoq; lenitas
Quinq; mnas.
Quia ad propriū meritū
est cui deus minam vnam
tribuit q fidē q circūcisio
nis credita est fidelitatem
cōmisit. q quinq; mnas
fecit: q; gloria quoq; simili
ter copiosa mēsuratur
ad eum filii euangelice
concessa.

In sudario. In su
dario pecunia reponit: q
ad fidei mysteria vbi
fidē habuit vel suscipere
debuit: vel subripere non
poterit gentilis precepta dona
bilis cito exponio abscondit
fidei dicta: Sufficit mihi
vt de me rōnem reddam
cui alios fidei: vt de alijs
cogar reddere rōnē: cū ēt
apud deū illi sint inopes
fidelis qbus ler data nō
est neq; audito euangelio
dormierit: ac p cōsequēs
potuit creatori cognoscī
Modicū q̄. Modici
tui deus vbi nō semina
uit. Cui eos imputabit
reos tenet: qbus legē ver
bū vel euangelii nō mi
nistrauit. Timeo ē peri
culi indicij: quoniā ab
similib⁹ minor verbi.

Mystice. Mattb. Mattia vbi nō se. prudēs
falce iudicij eos qbus legē nō cōtulit: x gregue vbi nō sparsit: congre
gas in regno tuo bonos: cui de gentibus x de eoꝝ cōparatione q natura
lem legem seruāt. benias eos q negligūt eius scripturā.

Mystice. Per vocē seruos fidelēs veritatis ppli doctores. Per seruū
nē malos catholicos. Per decē x quinq; mnas: credētes ppli. Per im
micos aūt dei vel nunq̄ audire vel male interpretando contēpē ma
luit. Per mediocrē turbā nō seminati quoꝝ verbū dei nec audire dēsignat.
Plus quinq; ploris genus bonum in die iudicij discretionē signat.

Sacerdos. Quod putauerat p occultationē pecūie veritē in culpā. Si
me ita putarus x crudelem nouo aliquare ista cogitatio nō incutit tibi ti
morem vt fores me mea obseruatione quēsturum.

Pecuniā. i. euangelicā edicationē: paratā fidelis cordib⁹ non intel
exti. Sed nō tuam. Vt apls: Si qs loquit quasi sermones dei.

Et vsurie. Aut verbi pecuniā a doctore emit credendo: necesse ē vt
cum vsuria soluat operando: vel de accepto verbi semine vsurae solui
ex eo quod audit: etiam alia studet intelligere.

Auferte. Collata gratiā amittit q prudētiā alijs cōmunicare negle
git. Angeli eo illi q in ea laborant. Sicut regib⁹ crīma quod superbiendo
sanctē amice: audā obedīdo genuit. Spiritus enim dei qui a sancti recē
dit: diuersus est a vic illa x deinceps in sancti.

Et abscidit. Mystice. Cum ejs israel salutē crīt: tunc plenitudo

Nicolaus

a Et tertius venit. ex his mali reformidēt venire ad ppetrā iudicia: et
operētur eos ibidē replentari. b Ecce mina tua quā habui repositā in
sudario. Sudariū aūt est pannus in quo involuunt corpora mortuoꝝ. et
ideo mina in sudario reposita significat donū dei a bonis operibus otiosus
tanq̄ mortuus. c Timui enim. ne timore nō est nisi pusillanimitas bñ
agentis. d Quia hō austerus es. Is enim nō tempus sit misericordie: t
iudicio efficit rpus rigoris ultricis. e Tollite quod non posuisti. x me
tis quod non seminasti. quia a peccatis ecclesie nō solū requirunt bona in
plena. ppriaꝝ in subditis eoꝝ quoꝝ tenuit inducere ad bonū. f sententia
huius patris plenius ex dictis Mattb. xxv. vbi dr. Dicebant enim
eos meos. i. malos qui post ascensionē christi conati sunt fidē catholicam
destruere: vt. ii. dicti est. g Adducite huc x interficite eos. quadrageſi
mo quidē anno post passionē christi ciuitas hierusalē fuit destructa: x po

pulus iudeoꝝ occisus per tytū x vespasianū. In fine etiā mundi omnes re
probi generaliter qui sunt inimici christi sententia mortis eterne sunt inter
ficiendi. h Et hīc dicta. Hic cōsequitur offensūt facto quod declara
uerat verbo. In parabola autem imediate precedenti duo declarauerat.
vnum pertinēs ad suam passionē. aliud ad ciuitatis hierosolymitane de
structionē. igitur primo facto ostendit primū. secundo secundū. ibi: Et cū
appropinquasset videns ciuitatem &c. Prima dividit in tres: quia pri
mo describitur christi humiliatio. Secūdo populi deuotio. ibi: Euntes aūt
illo. Tertio pharisēoꝝ malignatio. ibi: Et quidam pharisēoꝝ. Circa pri
mum dicitur sic: Et hīc dictis precedebat ascendens hierosolymā vbi erat
passurus: scīs q̄ ppterea facto ostēdens q̄ erat paratissimus x humiliare
x obedire vsq; ad mortē ostpētibilissimā x acerbissimā. ō dilectus voluit
illuc venire. fabula fuga pulli asine: sicut fuerat predictū xach. ix. Cetera patēt
q dicta

Imposuerunt ieſum. vos populus gentili portat christū: discipuli
in via vestimēta sternūt: quia corpora sua exemplis amicis simplicitate lau
dātes in vim parant: vt in offensio gressu mētes hierosolymā quo christ⁹
pcedit tendant. i. ad veram pacis visionē.

Substernebant vestī. Justa alios euangelistas non discipuli sed
turba substernebat q̄ mar
tyrū colpa siquida carnē
p abstinentiā domat: vt
vbi mr ad mentē parcat
x superfluus bonis placat
exemplis.

Ad descensū mō.
Descendēte vbo de mon
te oliueti. i. humi tantū ic
ad imitandū nostre car
nis illo qui erat in forma
dei cuꝝ eo descendāt mr
de. i. humiliant sub ma
nu dei q̄ mitis incedūt in
digēt vt ab eo exaltent.

Gaudētes lau. D.
Frequēter ingressus. Ecclī
siastē hic in: sed nō cuꝝ
hīs laudibus nō rex vo
catus q̄s sēp fugerat: nisi
modo cū asinolit pullū.
Quod ideo factū est
vt amplius eoꝝ adueršā
se excitaret inuidiā: quia
tam tempus passionis in
stabat.

Sup olīuas. Ab a
pice de resurrectione la
zari quē super facta erat.
Nam x ppterea obuiaꝝ
venit ei turba: quia hoc si
gnū facti audierant ab
eo. Z audit etiā de signis
x doctrina quē facit cum
ascendit ad diem festum /
phēgic: quod Joannes narrat. Benedictus. Turba post modicuꝝ
crucifixura regem appellat: expectatium fm carnem dauid filiū venisse de
clarat vt adoretur se testimoniū extorquatur inuitis.

Pax in clo. Sicut nascente vbo hominū x angelorū agmina cele
stia decantabāt: Gloria in excelsis deo. Et in terra pax hoībus. Sic cadē
mor trisphanuro holeo condīnāt: Pax in clo x gloria in excelsis.

Magister increpa. Mira insolentiā domitia quē vera decentiam
nouerit cū magistri appellari audīt: discipulos eius ifi melius edocti
redargūdos estimat quoꝝ illē instituerat quē dei apparere et p miracula.

Lapides clā. Crucifixo vbo: apls pre timore tacētibus pene q̄ scīs
sunt aperta monumēta: deū x mōtes olim aperte clamabant.

Mystice. Si cessāt ytgerit in israel vt a laude dei taceat: populus
gentil mollito corde lapideo creatoꝝ suū credet x annūciabit.

Et vt appro. vt. Quod vbo sm hystoriam semel fecit: hoc quotidie
per electos suos in ecclīa agit: plangit reprobos qui nolūt cū plangere
sed exultant in rebus pessimis: qui si damnationē sua prudenter: lapidē cū
electoꝝ lachrymis plangerent: qui in perversitate sua diem suū hīc habent
sit qua x pacem habeant et abundantia tpalitatis supplicia nunc abscon
duntur ab oculis eoꝝ qui refugiunt futura prudere qui tpalē lenitā

Nicolaus

et dicto Mattbei. xxi. a Euntes aūt illo. Hic pensē populi deuotio. x
patet sententia et dicto Mattbei. xxi. excepto quod subdit: b Sup ol
bus quas viderant virtutibus. et fabricatione enim lazari qui plures vide
rant fuerāt moti ad illā deuotionē. vt habet Joā. xii. x etiā ex aliis christi
miraculis. c Et quidā phariseoꝝ. Hic ptr declarat phariseoꝝ malī
gnatio. et iniquitas enim qui extra christū properant: deuotiones populi ad
christū videre nō potebant. Ideo dicebāt: d Magister increpa discipu
los tuos. q.d. talē falsum appellationē nō debes sustinere. e Christ⁹ ait
rationabiliter se excusando x ppbetando de futuro. f Dico vobis
quia sibi tacuerint lapides clamabūt. x hoc fuit impletū in sua passione qñ
discipuli pre timore iudeoꝝ tacentibus laudem christi lapides scissi sunt:
vt habetur Mattbei. xxvii. quasi perhibentes testimoniū sanctitatis ipius
christi mentis: propter quod centurio x alii gentiles qui erant cū eo vbo
tot signa sanctitatis christi conspexerūt dicebant: Vere filius dei erat iste:
vt habetur ibidem. g Et vt appropinquauit. Hic cōsequēter ostendit
facto futurā ciuitatis hierosolymitane destructionē in hoc q̄ flenit q̄ cō
passione ppter mala super ciuitatē x populū futura: quia semper in deo
cum misericordia currit iudicia. ideo in christo primo ostenditur pulcer cō
passionis. secundo rigor vltionis. tertio in principibus iudeoꝝ malā obsti
nationis. Secunda ibi: Et ingressus. Tertia ibi: Et principes autem. Circa
primū dicitur: h Videns ciuitatem. Hierusalem in qua diu vigerat
cultus diuinus. i Flevit super illam. tum propter mala culpe que ibi
multiplicata fuerant. tum propter mala pene que futura imminebant vicis

perturbent. Sed venient dies q̄ inimici eius circūdabunt eā: et coangustabunt
undiq; et ad terrā deiicient te x filios tuos qui in te sunt. Et nō relinquēt in te lapidē
sup lapidē: eō q̄ nō cognouerit tēpus visitationis tue. Et ingressus
in templum cepit ejicere vendentes x emētes: dicens: Scriptum
est: quia dom⁹ mea dom⁹ orōnis
vos autē fecistis illā speluncam latronū. Erat docēs quotidie in templo. Principes autem
sacerdotū x scribē x principes ploꝝ
quērebāt illum perdere: x nō inuenie
bāt quid facerent illi. Omis enim
populus suspēsus erat audiēs illū.

sunt ab oculis tuis. Quia vēnt
dies i te: x circūdabūt te inimici
tui vallō: x circūdabūt te: x coāgustabūt te undiq;: x ad terrā p
sternent te: x filios tuos qui in te
sunt. Et nō relinquēt in te lapidē
sup lapidē: eō q̄ nō cognouerit
tēpus visitationis tue. Et ingressus
in templum cepit ejicere vendentes x emētes: dicens: Scriptum
est: quia dom⁹ mea dom⁹ orōnis
vos autē fecistis illā speluncam latronū. Erat docēs quotidie in templo. Principes autem
sacerdotū x scribē x principes ploꝝ
quērebāt illum perdere: x nō inuenie
bāt quid facerent illi. Omis enim
populus suspēsus erat audiēs illū.

Dies. Sicut in ciuitate et templo. sic in plebe fidei vita religiosoꝝ.
Sed multi nō q̄ religionis habitu sacroꝝ ordinū loci peperūt religiosi
efficiū in meliorem tamen negociabile quēritur. In tpio vendit q̄ bo
qd quibuslibet tunc obpetit ad permia tangit. Pauperū vestimenta vbi p limo
sinā recipiuntur. Emit in tpio: quia vbi hoc qd primo tunc habet negat:
bacq; patronū sancto emit peccatū. Quibus vt. Fratres no. m. ll. quia vos
pueri loci tenebrosi religionis ibi p malā occīdūt. ibi p obscuꝝ vīficare de
buerūt. Sed q̄ pueris p sacra ad pacīcos nos indelicenter inferūt. Nec
subdit: Et. c. ll. Domus dei ex officio sanctis qd facit sepulcra lapi
dum q̄ relicta simplicitate scripture illud meditat aḡ vt primū innocentē
possit ledere. Sed extra vbo meliora fidelibus ad caudā malā ornātur.

Querebāt illū. Jdeo nō poterant illū perdere: quia neglecto suo magisterio totū popu
lum videbant ad eius doctrinā confluere.

De lyra

h Quia si cognouisses. Supple mala dicta. i Et tu. Supple flevit.
m Et quidem in hac vita mala est modico tempore in quo facio voluꝝ
tatem tuam. n Quia ad pacem tibi. id est modico tempore durante li.
x ideo nunc gaudeo quia mala i misericordia non video. Ideo subdit: Nunc
autem abscondita sunt &c. o Et circūdabunt te inimici tui. Et romani.
p Vallo. i. cum cuneis valde forti. q Et coangustabūt te undiq;
in tantus q̄ pre angustia famis ipsemet sunt mulieres filios ppdere cōpe
dulcem q̄ refert Josephus libro de iudaico bello. x caulā tante destructiōis
mō subdit: r Eo q̄ non cognouerit tempus visitationis tue. Idicā
tionem subdit: s Et ingressus. Hic cōsequenter describit ostensionē principis tm
plorum. x primo q̄tū ad materiale mundatiōnē. secūdo q̄tū ad spiritu
alem institutionē. ca. sequēti. Circa primū dicitur: t Principes aūt facer dotū
qui preerant in spiritualibus. v Et scribe. qui intendebant doctrine le
gis x prophetarū. t Et principes ploꝝ qui politicabant in vrbe civita
tis x prophetarū. Y Querebant illum perdere. exogitantes modos quib⁹
hoc posset expedire. z Et non inuenibant. cū esset facundissimus x nullus
vlū x modos quomodo possent illum occidere: metuebant. x Populus
cōtra ipsū. Ideo subdit: 3 Et non inuenibant. cū esset facundissimus
cui audiendi timore populi. Ideo subdit: a Omis enim populus suspēsus erat
audiendū. i. valde studiose ad audiendā sanctā eius doctrinā.

T Factū est. In una dieꝝ docente illo populus in templo ⁊ euāgelizante cōuenerūt principes sacerdotū ⁊ scribe cum senioribus ⁊ aiūt dicētes ad illū: Die nobis in qua potestate hec facis: aut quis est qui dedit tibi hāc potestatem? Respondens autē ihūs dixit ad illos: Interrogabo vos ⁊ ego vnū verbū. Respondete mihi. Baptisma ioannis de celo erat: an ex hominib⁹? At illi cogitabant intra se dicētes: Quia si dixerimus de celo: dicet: Quare ergo nō credidistis illi? Si autē dixerim⁹ ex hominibus: plebs vniuersa lapidabit nos. Certi sunt enī ioannē prophetā esse. Et respōderūt se nescire vnde eēt. Et ihūs ait illis: Neq; ego dico vobis in qua potestate hec facio. Cepit aūt dicere ad plebē parabolā hanc. Homo q̄dam plātauit vineā ⁊ locauit eā colonis: ⁊ ipse peregre fuit multis temporib⁹. Et in tempore illo misit ad cultores seruū: vt de fructu vinee darēt illi. Qui cesum dimiserūt eū inanē. Et addidit alterū seruū mittere. Illi aūt hūc quoq; cedētes ⁊ affligētes contumelia: dimiserūt inanē. Et addidit tertium mittere. ⁊ illū vulnerātes eiecerūt. Dixit aūt dns vinee: Quid faciā? Mittā filiū meū dilectū: forsitan cū hūc viderit verebūt. Quē cū vidissent coloni: cogitauerūt intra se dicētes: Hic est heres. Occidam⁹ illū vt nra fiat hereditas. Et eiectū illū extra vineam occiderūt. Quid ergo faciet illis dns vinee? veniet ⁊ perdet colonos istos: ⁊ dabit vineā aliis. Quo audito dixerūt illi: Absit. Ille aūt aspiciēs eos ait: Quid ē ergo hoc qđ scriptū ē. Lapidem quē reprobauerūt edificātes hic factus ē in caput anguli. Oīs q̄ ceciderit supra illū lapidē cōquassabitur: supra quē autē ceciderit: comminuet illū. Et querebant principes sacerdotū ⁊ scribe mittere in illū manus illa hora: ⁊ timuerūt populū. Cognouerūt enim q̄ ad ipsos dixerit similitudinē hanc. Et obseruātes miserūt insidiatores qui se iustos simularēt: vt caperēt eū in sermone: ⁊ traderēt eum principatui ⁊ potestati p̄sidis. Et interrogauerūt illum dicētes: Magister scimus q: recte dicis ⁊ docēs: ⁊ nō accipis personā: sed viam dei in veritate doces. Licet nobis tributū dare cesari an nō? Considerās aūt dolū illorū dixit ad eos: Quid me tēptatis? Ostendite mihi denariū. Cuius habet imaginē ⁊ inscriptionē? Respōdētes dixerūt: Cesaris. Et ait illis: Reddite ergo q̄ sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt dei deo. Et nō potuerūt verbū eius reprehendere coram plebe: ⁊ mirati in responso eius tacuerūt. Accedentes aūt quidā saduceoꝝ: qui negāt esse resurrectionē: interrogauerūt eū dicētes: Magister moyses scripsit nobis: Si cuius frater mortuus fuerit habēs uxorē: hic sine liberis fuerit: vt accipiat eam frater eius uxorē ⁊ suscitet semē fratri suo. Septē ergo fratres erāt: ⁊ primus accepit uxorē ⁊ mortuus ē sine filiis: Et secundus accepit illā: ⁊ ipse mortuus ē sine filio. Et tertius accepit illā similiter autē ⁊ septē ⁊ non reliquerūt semē: ⁊ mortui sūt. Nouissime oīm⁹ mortua ē ⁊ mulier. In resurrectione ergo cuius erit uxor? septē enī habuerūt eā uxorē. Et ait illis ihūs. Filii huius seculi nubūt: ⁊ traduntur ad nuptias: illi aūt q̄ digni habebunt seculo illo: ⁊ resurrectione ex mortuis: neq; nubent neq; ducent uxores: neq; enī vltra mori poterunt. Equales enim angelis sūt: ⁊ filii sūt dei: cū sint filii resurrectiōis. Quia vero resurgāt mortui: ⁊ moyses ostendit secus rubū dicit dnm deum abrahā ⁊ deū isaac ⁊ deū iacob. Deus aūt nō est mortuoꝝ sed viuoꝝ. Omēs enī ei viuūt. Respōdentes aūt quidā scribe dixerūt: Magister bene dixisti. Et ampliꝰ nō audebāt eum quicq̄ interrogare. Dixit aūt ad illos: Quō dicūt xp̄m filiū dei esse? Et ipe vō dicit in libro psalmorū. Dixit dns dño meo: sede a dextris meis: donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuoꝝ. Quid ergo dicit illū vocat: ⁊ quō filius eius est? Audiente aūt oī populo dixit discipulis suis. Attendite a scribis q̄ volunt ābulare in stolis: ⁊ amāt salutationes in foro: ⁊ primas cathedras in synagogis: ⁊ primos discubitus in cōuiuijs. Qui deuorant domos viduarū: simulātes lōgam oratiōem. Hi accipient dāpnationem maiorem.

C. XXI.

Et respiciēs aūt vidit eos q̄ mittebāt munera sua in gazophylacium diuites. Vidit aūt ⁊ quādā viduā pauperē: duo minuta ibi mittentē: Et dixit: Vere dico vobis: quia vidua hec paup⁹ plus oībus misit. Omnes enī hi de abundāti sibi miserūt in munera dei: hec aūt de penuria sua oēm victū quē habuit misit. Et quidā dicentibus de templo: quod bonis lapidibus ⁊ donis ornatum esset: dixit: Hec q̄ videtis: venient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidē qui non destruatur. Interrogauerūt aūt eum dicētes: Magister quando hec erunt? ⁊ quod signum cum fieri incipiant? Qui dixit: Videte ne seducamini. Multi enī venient in nomine meo dicentes: Ego sum: ⁊ tempus appropiauit. Nolite ergo ire post eos. Cum aūt audieritis prelia ⁊ seditiones: nolite terreri. Oportet enī hec primum fieri: sed nō statim finis. Tunc dicebat eis: Surget gens contra gentem: ⁊ regnum aduersus regnum. Et terremotus magni erunt per loca: ⁊ pestilentie: ⁊ fames: terroresq; de celo erunt: signaq; magna erunt. Et ante hec oīa iniicient vobis manus suas: ⁊ persequentur tradentes in synagogas: ⁊ custodias: trahentes ad reges ⁊ p̄sides propter nomen meum: continget autē vobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus vestris non meditari ante quomodo respondeatis. Ego enī dabo vobis os ⁊ sapientiam cui non poterunt resistere ⁊ contradicere oēs aduersarii vestri. Tradentur aūt a parentibus ⁊ fratribus ⁊ cognatis ⁊ amicis: ⁊ morte afficient ex vobis. Et eritis odio oībus propter nomen meum: ⁊ capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum aūt videritis circūdari ab exercitu Hierusalem: tunc scitote q̄ appropiauit desolatio eius. Tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes: ⁊ qui in medio eius discedant: ⁊ qui in regionibus non intrent in eā. Quoniam dies vltionis hi sunt: vt impleantur oīa que scripta sunt. Vę aūt grauidis ⁊ nutrientibus in illis diebus. Erit enī pressura magna super terrā: ⁊ ira populo huic. Et cadent in ore gladii: ⁊ captiui ducentur in omnes gentes: ⁊ Hierusalem calcabitur a gentibus: donec impleantur tempora nationum. Et erunt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis: ⁊ in terris pressura gentium p̄ confusione sonus maris ⁊ fluctuum. Arescentibus hominibus p̄ timore ⁊ expectatione que supuenient vniuerso orbi. Nam virtutes celorum mouebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna ⁊ maiestate. Hec aūt incipientibus fieri: respicite ⁊ leuate capita vestra: quia appropiat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam ⁊ omnes arbores. Cum producunt iam fructum: scientes videtis ex vobis ipsis q̄ iam prope est estas. Ita ⁊ vos cum videritis hec fieri: scitote q̄ prope est regnum dei. Amen dico vobis: q̄ non transibit generatio hec donec oīa fiant. Celum ⁊ terra transibunt: verba aūt mea non transibunt. Attendite aūt vobis ne forte grauentur corda vestra in crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis huius vite: ⁊ supueniat in vos subitō dies illa. Tanquā laqueus enī supueniet in oēs qui sedent super faciem oīs terre. Vigilate itaq; omni tempore orantes vt dignemini fugere ista oīa que futura sunt: ⁊ stare ante filium hominis. Erat aūt docens in templo: exiens aūt hospitabatur in monte qui vocatur oliueti. Et mane omnis populus veniebat ad eum in templum audire eum.

Nicolaus

a T Factū est. Hic ostēdit iudeoꝝ obstinatio ānū. C. XX. c a Pentecosten ascendit 5 dnīcā. ⁊ primo circa hoc describit eorum malitia infidelē. 2° eoꝝ fugitea ad hoc incitāte. Hic dicit̄ est ppla. Prima in duas partes: q̄rum primo eoꝝ malitia describit. Secundo cōfutatio. Secunda ibi. Et dicentes ait. Prima adhuc in duas. q: primo describit̄ malitia principū infidelitatis christi p̄ singlos. 2° p̄ ministros. ibi: Et obseruantes misserūt insidiatores. Circa primū primo describit̄ malitia principū infidelitatis christi p̄ interrogatio. Secundo infidelis interrogatoris refutatio. ibi: Respōdēs ait. Et illa secunda pars diuidit̄ in duas. q:

glo clam. Multos enim ꝙ gnia vt ipius nomē predicē: z facti pcussio-
nes ocultas ostendendo in pc. alter ꝙphēta venit. Hec paucis sig-
nat z euangelistaꝝ studia. q; euangelistaꝝ minuta duo mittunt in
q̄drāte dicūt: vn de tanto vas nō exit: opus abluendū. Ql enim numero pligna
in se habeāt pfectionē dei z ꝙmissi. vel fidei z operū: hac manera debent

pauꝑ plus ẽ. oēs misit. Nā oēs
bi ex abūdāti si miserūt in mune
ra dei. Hec aūt ex eo ꝙ deficiēte illi
oēs victū suū quē habuit misit.
Et q̄dā dicētib⁹ de tēplo ꝙ
lapidib⁹ bonis z donis ornatus
erat: dixit: Hec q̄ videtis venient di-
e⁹ in q⁹ nō relinquet lapis sup la-
pidē q nō destruat. Interrogā-
uerūt aūt illū dicētes: Pceptor
q̄n hec erūt: z q̄ signū cū fieri ꝑ
cipiant: Qui dixit: Videte ne se-
ducāmi. Multi enī venient in nole
meo dicētes: Q: ego sū: z tps ap
propinquauit. Nolite ergo ire post
eos. Cū aūt audieritis pelia z
sedītiones: nolite terreri. Oportet
enī primū hec fieri: sꝫ nondū sta-
tim finis. Tūc dicebat illis: Sur
get gēs ꝑtra gentē z regnū aduer
sus regnū: z terrēotꝰ magni erūt
p loca: z pestilēcie z fames: terro
req; ꝺ celo z signa magna erūt.
Sꝫ ñ hec oīa injiciēt vobis ma
nus suas: z pſequntur trādētes i

mr dispit: z famoso iudicādi vobis occōmodo terra vera dabit ꝺ
in hereticos iudicij ordeꝝ ꝑ actionē dīmicitiꝝ: cū sic victoriā fecerit.
Et signa magna erūt. Hec aūt ex spiritu sancto ꝓpheta dicūtur. cū sic victoriā fecerit.
q; nascat gētili gladio similē p aīmi supra hieroſolymā pacē: cū sic victoriā
cunctisq; armatos. vt ostēsa in nocte tabernaculi ꝓpheticā: cū sic victoriā

fmagogas z custodias: trādētes
ad reges z ꝓsides propter nomē
meum. Cōtinget autem vobis i
testimoniū. Ponite ergo i cor-
dib⁹ vris nō ꝓmeditari quēad-
modū risdeatis. Ego enī dabo
vobis os z sapiaz: cui nō potēt
resistere z otradicē oēs aduersa-
rij vri. Trademi aūt a parēt⁹ z
frib⁹ z cognatis z amicis: z mor
te afficient ex vob. Et eritis odio
ōibus pp nomē meū. Et capill⁹
de capite vro nō pibit In pacīcia
vra possidebitis aīas vras. Cū
aūt videritis circūdāri ab exerci-
tu hierusalē: tūc scitote q: appro

pinquauit desolatio ei⁹. Tunc
qui in iudea sunt fugiant ad mō
tes: z qui in medio eius discedāt:
z q in regionib⁹ nō intrent in ea
q: dies vltionis hi sunt: vt ple-
antur omnia ꝺscripta sunt. Vbe

aūt ꝓgnātibus z nutriētibus in
illis dieb⁹. Erit enī pressura ma
gna sup terram: z ira pplo huic.
Et cādent in ore gladij: z cāptiui

mittēt in oēs gētes: Et hierusalē calcabit gentiū: pe cōsum-
mentur tēpora nationū. Et erūt

Et erunt. Hec de
ꝓpto adiūcit. Cū oēs vi-
gines prudentes z fatue
virtutes omnes humane
lampades credit. Lapsa z
cū numeris ꝓ ꝙno ma
gno. vel hactenus vni-
uersa ordo obligationis z
ne iudicio actuarie ẽt. vñ
apl⁹: Cū venerit ꝙ ꝑ
fectum tollet quod ex
parte est. vñ ꝓphēta ait
ponnus interitus: Vbi
mors ñ in expectatiōe vi-
tam: Quia ꝺo tēt terro
rib⁹ malitie turbari pe
rturbent violationē fidei
qui sine opinio timorat
emarcescat. nā virtutes ce
lop mouebūt: Et tūc videbūt filiū hois vēien
tē i nube cū ptāte magna z mae
state. His aūt fieri incipiētib⁹: re
spicite z leuate capita vra qm ap
propinq̄t redēptio vra. Et dixit
illis similitudinē: Videte ficulneā z
oēs arbores: cū pducūt iā ex se
fructū: scitis quoniā ꝓpe ẽ estꝰ.
Ita z vos cū videritis hec fieri:
scitote quoniā ꝓpe ẽ regnū dei.

Amē dico vobis: quia non ꝓ

ducēmi. Multi enī venient in nole
meo dicētes: Q: ego sū: z tps ap
propinquauit. Nolite ergo ire post
eos. Cū aūt audieritis pelia z
sedītiones: nolite terreri. Oportet
enī primū hec fieri: sꝫ nondū sta-
tim finis. Tūc dicebat illis: Sur
get gēs ꝑtra gentē z regnū aduer
sus regnū: z terrēotꝰ magni erūt
p loca: z pestilēcie z fames: terro
req; ꝺ celo z signa magna erūt.
Sꝫ ñ hec oīa injiciēt vobis ma
nus suas: z pſequntur trādētes i

Et capill. ꝺ. v. Cur
timeris ne pcat q̄s inuisi
bilis: sonitus mario et
fluctus ꝑfundit: ꝺ terrib⁹
effigiis ꝑmittit⁹ vndiq; co-
lonis inficit: insuper et ois
minaria nouo horore ꝓ-
cellis radiis: turbatā fa-
ciē vēlat: q; appropinquāte
termino suo: clemēs ꝺ
pascha nostr. z ꝓmiss.

Et tunc videbunt.
Cui in bilitate positus
audire noluerit: vt virtutē eius tanto ꝺe obstrictus sentire qualeo nec cor
da ad eius patriā nō inclinat: Quia ꝺo ꝑtra ꝓpositos ē ira ꝺuinitus
ad ꝓfanationē eternā suppone. His aūt fieri. i. cū plage ecclesiastici terro
res: iudicij cōmotio virtutū⁹ attēdit. Et cum capita vra: gebū arte cordia
vra: q̄ vñ finē mūdus cui amici nō estis: ppe ē redēptio qui ꝺ hoc. Et
ꝺo mūdus ꝓfici debeat: paucis cōpatione manifestat: Videte ficulneā.
Videte ficulneam. Regnū dei etiam cōparat: q; tūc meroris nō ma
la in frib⁹ z eterni dies vite: sub claritate solis fulgebit. Sic enī ex stu
eni arbor⁹ vicina estas cognoscit: ita q; ruina mūdi. ꝓpe esse cognoscit: re
gnū dei: Et his verbis ostendit: q; fructus mūdi ruina est. Ad hoc enī ere
scit vt cadat: ad hoc germinat: vt quecūq; germinauerit cadat⁹ ꝓfluat.
Celum z terra ꝛc. Nichil in corpoꝝ natura celo z terra durabilius

Nicolaus

a In oēs gentes q: destructio ciuitatis z ꝓpli facta est in vltionē mortis
christi: vt dicit⁹ est. 8. ca. xix. z ꝙ hoc q̄libz de illo ꝓpto dicti sunt capitula
oēs gentes facta est dā scīficatio inuectiue christi z ꝓdice indeoꝝ. b Et
Hierlim calcabit a gentibus. i. calcibꝰ dabit. c Donec ipleant. nāmq;
tūc erit ꝑfectus gentiū iste numer⁹ oīa illi ꝑfectus fict. vt hī ad Ro. xi.
d Et erūt signa. ꝺ ponit soluto sēe ꝺscidio de adūtu christi ad iudicij.
vbi ꝑmo ordeꝝ erunt signa ꝓsperitatis vt: Et erūt signa. q; ꝺ talia plurima
scribunt: ñ imitāte aduētu iudicis malorꝝ z credentiū fiet. Ita sibol ethica
hystoria ponunt. xv. signa ꝓcedentia quidem vltimos aduentū iudicis: sed
vera illi⁹ dies quidem futuri sint ꝑtimie sꝫ habētes vel interpolationibus
suis dubia relinq̄t. Primo vt erigat mare. pl. cubitis sup montibus mon
tes. Secundo vt stagna. fontesq; tantū deficiāt vt vix videri ꝓ
sint. tertio marine bestie apparitiue sup mare habitū rugit⁹ vlq; ad celū. q̄rto
ardebit mare z oēs aque. quinto herbe z arbores habitū rosē sanguinei. sexto
ruent edificia. septimo petre adinuicē collident. octauo fiet generalis terre
motus. nono equabit terra. decimo cedit⁹ celi z terre. undecimo
amentes nec mutuo poterit⁹ log. vndecimo surgūt ossa mortuoꝝ: z ꝺscēdet
sup sepulchra sua. duodecimo cadent stelle. terciodecimo morientē viuentes
vt cū mortis relurgant. decimoquarto ardebit celū z terra. quindecimo
fiet nouū celū z nova terra z relurgent oēs. ꝑ cui⁹ ꝺscēdit q⁹ Pisc⁹ lucrū
fīa in annulino beneoꝝ: in quibꝰ hꝫ sint multa vera: q⁹ tūc ꝺscendit multa fal
sa admixta: z ideo de veritate seu falsitate illoꝝ signoꝝ iudicij malorꝝ nō
dere cingas. e Donec capita vestra. q; vos iudicij hꝫ reprobis sit terribi
dies eternis debet esse ꝓfectibilis: q; tūc transferent ad gloriā. f Ambi
tus. i. diligēter caute. g Ne forte grauent corda vra. i. deprimant
ad vitia. h In crapula z ebrietate. i. ex stupefactione ebrii z ꝑ.
curis huius vite. i. sollicitudine terrenoꝝ. k Et superueniat ꝛc. i.
dies iudicij. l Tanq̄ laqueus. q; cuncti nullo mō poterit⁹ ex ꝺ loco vi

terrio ꝑssura gentiū: pe cōsum-
mentur tēpora nationū. Et erūt
signa i sole z luna z stellis: z in
terra press

glo clari. Dabit nobis q̄ sine vt̄ timore de manu inimicor̄ nr̄or̄ liberati: absq; vlla formidine seruiamus illi in sanctitate et iustitia coram ipso omnib⁹ diebus nr̄is. Et tu puer propheta altissimi vocaberis: p̄mittes enim ante faciem dñi parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eor̄: per viscera misericordie dei nr̄i in quibus visitauit nos oriens ex alto. Illuminare his q̄ in tenebris et in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nr̄os in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spū: et erat in desertis usq; ad diem ostensionis sue ad israhel.

Et factum est in diebus illis: exiit edictum a cesare augusto: vt describeret vniuersus orbis. Hec descriptio prima facta est a preside syrie cyrino. Et ibant omnes vt profiterent singuli in ciuitatem suam. Ascendit autem et ioseph a galilea de ciuitate nazareth in iudeam: in ciuitatem dauid que vocatur bethleem: eo q̄ esset de domo et familia dauid: vt profiteret cum maria desponsata sibi vxore pregnante. Factum est autem dum essent ibi: impleti sunt dies vt pareret. Et peperit filium suum primogenitum: et pannis eum involuit: et reclinauit eum in presepio: quia non erat eis locus in diuersorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus dñi stetit iuxta illos: et claritas dei circumfulsit illos: et timuerunt timore magno. Et dixit eis angelus: Nolite timere: ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie saluator qui est christus dñs in ciuitate dauid. Et hoc vobis signum: Inuenietis infantem pannis involutum et positum in presepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militie celestis laudantium deum et dicentium: Gloria in altissimis deo: et in terra pax hominibus bone voluntatis. Et factum est vt discesserunt ab eis angeli in celum: pastores loquebantur ad inuicem: Transeamus usq; bethleem: et videamus hoc verbum quod factum est: quod dñs ostendit nobis. Et venerunt festinantes: et inuenerunt mariam et ioseph: et infantem positum in presepio. Videntes autem cognouerunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati sunt: et de his que dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia verba hec conferens in corde suo. Et reuersi sunt pastores glorificantes et laudantes deum in omnibus que audierant et viderant sicut dictum est ad illos. Et postquam consummati sunt dies octo vt circumcideretur puer: vocatum est nomen eius iesus: quod vocatum est ab angelo priusquam in vtero conciperetur.

Et cum impleti sunt dies purgationis eius secundum legem moysi: tulerunt illum in hierusalem vt sisterent eum domino: sicut scriptum est in lege domini: quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum domino vocabitur. Et vt darent hostiam secundum quod dictum est in lege domini: par turturum aut duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in hierusalem cui nomen symeon: et homo iste iustus et timoratus exspectans consolationem israhel: et spūs sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a spū sancto non visurum se mortem nisi prius videret christum dñi. Et venit in spū in templum. Et cum inducerent puerum iesum parentes eius: vt facerent secundum consuetudinem legis pro eo: et ipse accepit eum in ulnas suas: et benedixit deum et dixit: Nunc dimittis seruum tuum dñe secundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum. Quod parasti ante faciem omnium populorum: lumen ad reuelationem gentium: et gloriam plebis tue israhel. Et erat pater eius et mater mirantes super his que dicebantur de illo. Et benedixit illis symeon: et dixit ad mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum in israhel: et in signum cui contradicetur: et tuam ipsius animam pertransibit gladius: vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat anna prophetissa filia phanuel de tribu aser: hec processerat in diebus multis: et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua: et hec vidua usq; ad annum octogesimum quartum: que non discedebat de templo ieiuniis et obsecrationibus seruiens nocte ac die. Et hec ipsa hora superueniens confitebatur domino: et loquebatur de illo omnibus qui exspectabant redemptionem israhel. Et vt perfecerunt omnia secundum legem domini: reuersi sunt in galileam ciuitatem suam nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia: et gratia dei erat in illo.

Et ascendebant parentes eius per omnes annos in hierusalem in die festo pasche. Et cum factus esset annorum duodecim: ascendentibus illis secundum consuetudinem diei festi: consummatisq; diebus cum redirent: remansit puer iesus in hierusalem: et non cognouerunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu venerunt iter diei: et requirebant eum inter cognatos et notos. Et non inuenientes regressi sunt in hierusalem requirentes eum. Et factum est post triduum inuenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum audientem illos et interrogantem eos. Stupebant autem omnes qui eum audiebant super prudentia et responsis eius. Et videntes admirati sunt parentes eius. Et mater eius ad illum: Fili quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me querebatis? nescistis quia in his que patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad illos. Et descendit cum eis et venit nazareth: et erat subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia verba hec in corde suo. Et iesus proficiebat sapientia et etate et gratia apud deum et homines.

Anno quintodecimo imperii tiberii cesaris: procurante pontio pilato iudee: tetrarcha autem galilee herode: philippo autem fratre eius tetrarcha ytureee et trachonitidis regionis: et lysania abilinee tetrarcha: sub principibus sacerdotum anna et caypha: factum est verbum dñi super iohannem zacharie filium in deserto. Et venit in omnem regionem iordanis: predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum: sicut scriptum est in libro sermonum ysaie prophete: Vox clamantis in deserto: parate viam dñi: rectas facite semitas eius. Omnis conuallis implebitur: et omnis mons et collis humiliabitur: et erunt prava in directa: et aspera in vias planas: et videbit omnis caro salutare dei.

Nicolaus

a Et quibatis. Hic ponit scha occasio. Mmera enī illa ponebant in sacophilatio p sustentatiōe edificioꝝ tēpli ē alio q̄ erant necessaria ad ministeriū: ꝛ ōs discipuli christi ceperūt loq̄ de structura tēpli ꝛ alijs q̄ pri nitus ad eius ornatū: q̄bus saluator dirit totū hoc destruēdū: ꝛ patet ifa. b Interrogauerūt. Q̄ster ponit q̄ōnis ppositio: et hoc enī q̄ christus ni hil ē de p̄destinis signis: ꝛ q̄ discipuli post destructionē ciuitatis ꝛ tēpli erudiant eos futura ecclē reformationē sequāt: ꝛ de hoc monuit scdā q̄ virtualiꝝ ifinitis soluta: ꝛ pmo ēmc: ꝛ scdo scdēbit: Et erit ista. Pōt tāmen dici q̄ circa destructionē ciuitatis pmo sentiunt̄ ifinitis signis. Scdo destructio ipsa ibi: Et ādit vēritas. Ad hoc circa pmū pncipiant mala futura pplo iudeoꝝ in generali. scdo christi discipulo in spāli ibi: Sed ādhec ola. ꝛ ps scda in tres partes pncipales ꝛ dicta Mō ānō. xxiii. excepē q̄ scdā. d Terremotꝰ de ordo. Dicit enī Josephus libro de iudaico bello q̄ ātē destructionē ciuitatis fuit comata in siluestribus gladij sup ciuitatē appa rūit ꝛ p ānū durauit: deīgnās futurā ppli excisionē. e Sed ātē hec ola. Postq̄ ī hoc ostēdit saluator q̄ ifinitis signis ecclē nō ē destruenda: ꝛ ī hoc ostēdit

Et gorediunt ⁊c. Hoc aute dicit pabis cōpetentia primi pabis
Ibi dicit. Scit scitote q̄ post hoc dicit a dño tradit iuxta aute fatbanas
Ibi dicit. Scit scitote q̄ post hoc dicit a dño tradit iuxta aute fatbanas
Ibi dicit. Scit scitote q̄ post hoc dicit a dño tradit iuxta aute fatbanas

Matt. 26.b
Mar. 14.b
Ioan. 13.b

Luc. 11.b
Mar. 14.b

Luc. 11.b
Mar. 14.b

Luc. 11.b
Mar. 14

fuit r erat gladiꝰ. Dicꝫ aũt vo-
bis quomodo adhuc hoc ḡ scꝛi-
ptum ẽ. oportet implerꝛ in me
Et cũ iniquis reputatus ẽ. Etenim
hꝫ de me scripta habent finẽ.
Illi aũt dixerũt: Dñe ecce gla-
dij duo hic. At ille dixit eis: Sa-
tis ẽ. Et egressus ibãt secũdm cõsue-
tudinẽ in montẽ olivarũ: Secu-
ti sunt autẽ illum r discipuli. Et
eis pervenisset ad locum dixit illis: Orate ne intretis in tentati-
onem. Et ipse ab eis
quantum iactus ẽ lapidis. Et põ

das vnus de duodecim antecedebat eos r appropinquauit ihesu:
vt oscularetur eum. Jhesus autẽ
dixit ei: Judã osculo filiꝰ hois
tradis? Videntes autẽ hi qui ir
ipsum erant quod futurum erat.
Dixerũt ei: Dñe si percutimꝰ

Et factus ẽ sudor. Appropinquante morte: certamen mentis no-
stre in se exprimit. mente quendam vim terroris patimur cum post pa-
ssionem humanitati quod in carnem venit.

Sanguinis decursus in terram. Per terram sanguine irri-
gatam declaratur: q efficatum sit precio eum obtinere: vt fidem sq; deli-
ctorum quam terrena adhuc fragilitas arguebat: hoc sanguine purgaret
r quicquid illa scandali de morte eius portabat: hoc totum ipse morendo
deleret: sed r rorem mundum peccatis mortuus ad vitam reddidit ac.

Ut oscularetur. Subripit ille osculũ: non qꝫ simulare nos docuit:
sed vt nec proditori refugere videret: et plus afficeret proditoris amentia
officia non negare. Unde dicit: Cum hic qui o.p.e.p.

Dominꝫ si percutimus gla. Dolo. Cum interrogassent dominum:

De lyra

r Poterãt ei erant. ostendens q in malori necessitate magis debet hõ
cautelã inhibere. q Et factus ẽ sudor eius sicut gutte sanguinis. Et
vehementi aut angustie confusione que penitudine agere r pati ab eo erat sibi
ppriũ vt dicit ẽ sudare vt non solum humanus esset q patet ex hoc
hoc aliquid de sanguine sudasse ostendit. Sm ve alios signatorie dicit factus
ẽ vt sanguis pro sudore exiret vt sic christus iam sudi sanguinẽ pro salute
nostra effundere incipere. t Jmmisit eos dominꝫ pe tribulꝫ. Exhi-
bita est ei passio cautissa et multo pocioꝛ qꝫ non potuit repelli: et sic cau-
sat aggrauationẽ animi quasi depulsi ponderet multi pocioꝛ qꝫ non pôt
amoueri: et sic per pigritiã impedit virtutes motũ spiritualꝫ a corde ad ex-
ercitia sensibilꝫ exteriorꝫ. Sed qꝫ tumultuosi ipse causant opera vigilie: tede
et q tristicia impedimẽ talem motũ spiritualꝫ causat aggrauationẽ animi
r cessationẽ ab actibus propriis: sicut ex in somno propriꝫ dicto qui causat
ex vaporationẽ humoꝝ ex cibis r potibus ascendente: verbis arcetur qui
humores tristem ingerunt et frigidũ aut arcetur dolendum verbis exercita
sensibilꝫ opũ animi mediãte per quos ipse progrediente a corde debent ad
exercita sensibilꝫ transire: r sic cessant sensibus ab actibus vigilie. v Adhuc
eo loquente. Per plagarum ponitur circuitio traditionis et parte tale tra-
dentis cum dicit: t Judas vnus de duodecim antecedebat eos. tangit
tactus illoꝝ qui voluerãt cõprehendere ihesum. r Et appropinquauit
ihũ vt oscularet eum. dolor ut enim tales comprehensibus illud fiendi:
pe pro ista caperent tacebam fratrẽ offi qui fuit et valde familiꝛis vt dictum
fuit xiij. anũ. xxvi. s Judas osculo filium hois tradis. i. in signo charita
tis ꝓditionẽ hominibꝰ facis cuius facies tales agnoscãt valde. a Vi
dentes aũt hi qui circa ipsũ erant. i. christi discipuli. b Dñe si percutimꝰ gla.
sic capiendi magistri sui vt viderãt ad montẽ. c Dimisit ei: Sic si p-
cutimus in gladio r percussit vnus ex illis ei. alius discipulus licentiã petẽs
tibus percutiendi ad magistri sui defensionẽ: petrus qui erat audacior cete
ris r feruentior non petiuit licentiã nec expectauit responsionẽ. sed ampu-
tauit veritus auricularem intendens cum hoc facere vel grauiter vulnerare.

Simile vsq

cum. Et fact' in angonia prolixi-
ꝰ orabat. Et fact' ẽ sudor eius si-
cut gutte sanguinis decurrentis
in terrã. Et cũ surrexisset ab ora-
tione r venisset ad discipulos su
os inuenit eos dormientes pre tri
stitia. Et ait illis: Quid dormi-
tis? Surgite r orate ne intretis in
tentationem. Adhuc eo loquen-
te ecce turba: r qui vocabatur ih
das vnus de duodecim antecedebat eos r appropinquauit ihesu:
vt oscularetur eum. Jhesus autẽ
dixit ei: Judã osculo filiꝰ hois
tradis? Videntes autẽ hi qui ir
ipsum erant quod futurum erat.
Dixerũt ei: Domine si percutimꝰ

Et factus ẽ sudor. Appropinquante morte: certamen mentis no-
stre in se exprimit. mente quendam vim terroris patimur cum post pa
ssionem humanitati quod in carnem venit.

Sanguinis decursus in terram. Per terram sanguine irri-
gatam declaratur: q efficatum sit precio eum obtinere: vt ideo sq; deli-
ctorum quam terrena adhuc fragilitas arguebat: hoc sanguine purgaret
r quicquid illa scandali de morte eius portabat: hoc totum ipse morendo
deleret: sed r rorem mundum peccatis mortuus ad vitam reddidit ac.

Ut oscularetur. Subripit ille osculũ: non qꝫ simulare nos docuit:
sed vt nec proditori refugere videret: et plus afficeret proditoris amentia
officia non negare. Unde dicit: Cum hic qui o.p.e.p.

Dominꝫ si percutimus gla. Dolo. Cum interrogassent dominum:

De lyra

r Poterãt ei erant. ostendens q in malori necessitate magis debet hõ
cautelã inhibere. q Et factus ẽ sudor eius sicut gutte sanguinis. Et
vehementi aut angustie confusione que penitudine agere r pati ab eo erat sibi
ppriũ vt dicit ẽ sudare vt non solum humanus esset q patet ex hoc
hoc aliquid de sanguine sudasse ostendit. Sm ve alios signatorie dicit factus
ẽ vt sanguis pro sudore exiret vt sic christus iam sudi sanguinẽ pro salute
nostra effundere incipere. t Jmmisit eos dominꝫ pe tribulꝫ. Exhi-
bita est ei passio cautissa et multo pocioꝛ qꝫ non potuit repelli: et sic cau-
sat aggrauationẽ animi quasi depulsi ponderet multi pocioꝛ qꝫ non pôt
amoueri: et sic per pigritiã impedit virtutes motũ spiritualꝫ a corde ad ex-
ercitia sensibilꝫ exteriorꝫ. Sed qꝫ tumultuosi ipse causant opera vigilie: tede
et q tristicia impedimẽ talem motũ spiritualꝫ causat aggrauationẽ animi
r cessationẽ ab actibus propriis: sicut ex in somno propriꝫ dicto qui causat
ex vaporationẽ humoꝝ ex cibis r potibus ascendente: verbis arcetur qui
humores tristem ingerunt et frigidũ aut arcetur dolendum verbis exercita
sensibilꝫ opũ animi mediãte per quos ipse progrediente a corde debent ad
exercita sensibilꝫ transire: r sic cessant sensibus ab actibus vigilie. v Adhuc
eo loquente. Per plagarum ponitur circuitio traditionis et parte tale tra-
dentis cum dicit: t Judas vnus de duodecim antecedebat eos. tangit
tactus illoꝝ qui voluerãt cõprehendere ihesum. r Et appropinquauit
ihũ vt oscularet eum. dolor ut enim tales comprehensibus illud fiendi:
pe pro ista caperent tacebam fratrẽ offi qui fuit et valde familiꝛis vt dictum
fuit xiij. anũ. xxvi. s Judas osculo filium hois tradis. i. in signo charita
tis ꝓditionẽ hominibꝰ facis cuius facies tales agnoscãt valde. a Vi
dentes aũt hi qui circa ipsũ erant. i. christi discipuli. b Dñe si percutimꝰ gla.
sic capiendi magistri sui vt viderãt ad montẽ. c Dimisit ei: Sic si p-
cutimus in gladio r percussit vnus ex illis ei. alius discipulus licentiã petẽs
tibus percutiendi ad magistri sui defensionẽ: petrus qui erat audacior cete
ris r feruentior non petiuit licentiã nec expectauit responsionẽ. sed ampu-
tauit veritus auricularem intendens cum hoc facere vel grauiter vulnerare.

Simile vsq

in gladio? Et percussit vnus ex illis seruũ principis sacerdotum:
r amputauit auriculam eius dex
teram. Respondens autem ihesus
ait: Sinite vsq huc. Et cũ tetigisset auriculã ei: sanauit eũ. Di
xit aũt ihs ad eos q venerãt ad se
principes sacerdotũ r magistratꝰ templi r seniores. Quasi ad latro-
nẽ existis cũ gladijs r fustibus.
Cũ quotidie vobiscũ fuerim i tem
plo non extendistis manꝰ in me? sed
hec ẽ hora vra r potestas tenebrarꝝ. Comprehendentes aũt eũ du
xerũt ad domũ principis sacerdo
tum. Petrꝰ aũt sequebatur eus
a longe. Accenso aũt igne in medio atrij r circũsedentibꝰ illis: erat pe
trus i medio eorꝝ. Quẽ cũ vidis-
set ancilla quedã sedentẽ ad lumẽ
r cũ fuisset fixita dixit: Et hic cũ illo erat. At ille negauit eũ dicẽs:

cẽs: Mulier non noui illum. Et
post pusillũ alius videns eũ: di-
xit: Et tu de illis es. Petrus aũ-
tem ait: O hõ non sum. Et intervallo fa-
cto quidã hoc: vnꝰ valde quidã af-
firmabat dicẽs: Vere r hic cũ illo erat. Nã r galilꝰ ẽ. Et ait pe-
trus: Homo: nescio qd dicis. Et
cõtinuo adhuc illo loquente cã-
tauit gallus. Et conversus do-
minus respexit petrũ. Et recorda
tus ẽ petrꝰ sermonis dñi sicut dixerat:
q: priusq; gallus cãterat me ne-
gabis. Et egressus foras petrꝰ fle-
uit amare. Et viri q tenebãt illũ:
illudebãt ei cedentes. Et velauerũt
eũ: r percutiebãt faciẽ ei: r interro-
gauerũt eũ dicentes: Prophetiza.
Quis ẽ q te percussit? Et alia multa
blasphemantes dicebãt in eũ. Et vt

fact' ẽ: dies quinquagesimꝰ sacerdotũ r scribe: r du
xerũt illũ in cõcilium suũ dicentes: Si
tu es xps: dic nobis. Et ait illis:

relemptorem. Et ille mulier prima refert secretis mysteriũ accepisse nil
dura cathedre: et nõ ad pauperis ministeria ei vsi dicitur.

Et ille negauit. Non in omnes non te ipsum non te bonus fa-
tus negat. Sed in primo tedium: in secundo verecundia: in tertio
verecundia cupidus r vigilans. Quod nõ erraret quẽ non cessabat

Et gallus cantauit. Non in omnes non te ipsum non te bonus fa-
tus negat. Sed in primo tedium: in secundo verecundia: in tertio
verecundia cupidus r vigilans. Quod nõ erraret quẽ non cessabat

Et conversus dominus respexit petrũ. Non ut ceteri
Sed tunc respexit dominus quando ille negauit. Ante
enim non erat quem respiceret. Et ideo
Et recordatus ẽ petrus. Petrus
Et egressus foras fleuit amare. Petrus
Et viri q tenebãt illũ illudebãt ei cedentes. Petrus

Et cum factus esset dies. Postquam
fact' ẽ dies quinquagesimꝰ sacerdotũ r scribe: r du
xerũt illũ in cõcilium suũ dicentes: Si
tu es xps: dic nobis. Et ait illis:

Si dixero vobis non credetis mihi. Quia
Si aũt et interrogauero non respondebitis mihi. Quia
Amodo aũt erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei. Quia

Nicolaus

a Sinite vsq huc. q. d. non moueat vos qꝫ est futurꝫ: qz permittit hoc
vt me cõprehendãt vt impleant ea qꝫ de me scripta sunt. b Et tangens
auriculam eius sanauit eum. in quo apparet magnitudo christi charitatis fa-
cit nando illi q venerat ad cõprehendendũ ipsũ. c Sinite aũt istuc ad eos
q venerãt ad se principes sacerdotũ &c. Et cum ita videat xxiij. anũ. xxvi. vbi
dicit videat qꝫ principes sacerdotũ nõ fuerãt in captiõe ihesu sed ductus fuit ad
eos p cõprehensores ad locũ vbi pacti erãt. Ad qꝫ r hoc dupliciter: vno mõ
qz ipi nõ venerãt ad cõprehendendũ ihsũ in propria persona: venerãt tñ in vir-
tute in militibꝰ ab eis missis. Alio mõ qz alij de principibus sacerdotũ ve-
nerãt ex militibꝰ ad cõprehendendũ ihsũ vt diligẽtiꝰ sieret negotiũ: plures tñ
expectabãt in domo: vt dicit xxiij. anũ. d Quasi ad latronẽ existis cũ
gladijs r fustibꝰ qꝫ q. vo. fu. Ipse q. d. tãq nõ expectus me qz nolebãt me ꝓ

Di vobis dicero. Hoc dicunt ei ecclesie. Interrogauerat eos p̄ quo dicerent christū filium dauid: cum cum dauid dñm vocet: vt per hoc ad cognitionem deum prouocet. Sed illi nec dicenti credere: nec interroganti respondere: nec eum qui omnino erat dimittere volebant.

Et hoc autem. C. Quia simon dauid calidiuit quem dñe plus eni audiuit: q̄ per sermonē
et mirabilia ad gloriam.

Vos dicitis. vt. Hoc dicitur respondendo ei verbi dicti: i. homo calidiuit ō ponat. Ab hac ille christi filii dei. p̄ quo dicere vt nō ibi ille christus sit. q̄ vos tollere. hoc quod facere ego consentio.

Ipsi enī audiuimus. quidā dicit. Erit ille bonus fidēs ad doctrā virtutis dei: i. v. dq; e. C. Quia ille filius dñi. q̄ ei mortua sunt: quē cito i opio sui testimonio deum alle cognouit.

Dixerunt. Traditū erāt romane potestati eo nō tulit ab eius inscrip
tione. ideoq; dicunt. q nō cog innocē
tem. q̄ infausta bonū erat.

Pylatus autem. Ex duo obiecta. Fuerat: Lex tributa reddi. phe
bere: i. ille christū dicere: pylat⁹ potuit audire: q̄ de tributis dicerat: Reddite que sunt cesari ei cesari: Et inde. B quasi aptus mēdacii nō ibi pendens: solū q̄ negabat. q̄ fuit.

Tu dicis. Eodem verbo q̄ sacerdotes vsi erāt dicendi reddet. i. fidē: vt p̄ pria filia ambo ꝯdēnāt.

Nichil inuento. Potuit q̄ patere. vñ: ait discipulis: Venit enī p̄ncps mūdi huius: i. nō hs in me q̄dē. Sed q̄ p̄ncps t. pylatus est absolute: in q̄ nihil dānabile inuenit: vide q̄d agit iudex: q nō ex zelo amor veri inuehit: sed inuidie stimulo iustū dānare laborauit.

Nicolaus

dic nobis palam. Respondit eis ihesus: loquor vobis: & nō creditis: opera q̄ ego facio in nōe patris mei hec testimonia perhibent de me: ideo sequit:

a Si vobis dixero non creditis mihi. Erit ille bonus fidēs ad doctrā virtutis dei. q̄ impletum est in aliorū fide christi: fm q̄ vñ. Marci vii. Et vbi quidē ihesus. postq̄ locutus est eis assumptus est in celum: i. fidei a doctris dei. f Dixerunt ergo vñ. Marci. xv. vbi: q̄ simon sacerdos hoc dicit. dicendū q̄ ille dixit primo. t principaliter: t ideo matheus ipsum solū exprimit: alii aut̄ quia idem dixerunt volentes hoc concludere ꝯdēnationē christi fecerunt.

g Tu ergo es filius dei. hoc non sequebat ex dicto precedenti: q̄ dicerat erit filius bonus. verbi gr hoc erat verū nolunt negare nec etiam affirmare ne aperiat locum calūnie: sed respondit:

b Vos dicitis q̄ ego sum. q̄ verbū erat verum t talitur psolauit q̄ calūnia non haberet fm veritatem sed nisi fm iudeoꝝ malicia: et quia peiurarunt: i. dixit adhuc deliberatis testimonii. quasi dicerent comicus est proprio verbo. vnde subdit:

c Et surgens. o. multitudo. Postq̄ descripta est christi obpressio
gentilis: vbi primo describit sollicita examinatio. scdo iniqua condēnatio
nis: Pylatus ad interrogatio tertio impta occisio: ibi: Et cum ducerent
eū. quarto deuota humiliatio: ibi: Et erat vt mille ioseph. Circa primū pri
mo describit crimi
natio coā pylato proferē. scdo coā herode: ibi: Pylatus autē. Circa primū vt: Et surgens. o. multitudo. coꝝ ducerunt illum ad pylatū: aut erat in loco publico loco romanoꝝ. l Coperūt aut̄ accusare illū. c hoc de triplici. Primo t: assertione populi a lege moysi scrūdā: cū vt: Hunc inuenimus subuertentē gentē nostrā. Scdo q̄ p doctrinā sua impedit pplm sibi reddē t cesari tributū. t hoc notat cum vt: Et prohibentē. Tertio q̄ volebat sibi vsurpare regnū iudeoꝝ: ideo subdit: Et dicentem se christū regē esse. primū aut̄ erat manifeste falsū. q̄ nō venit soluere legē sed adimplere: vt dixit mattheus. v. 2 legē moysi vsq; ad mortē seruauit: vt declarat̄ fuit vbi. Sūt. Scdm aut̄ de iudeis querebātur: Licet notū esset q̄ cesari an nō reddit: Reddite q̄ sunt cesaris cesari. vt hic mattheus. Tertiū

Cōmouit populū. Non illum sol⁹ accusant: quia cū populū t a pena leuiori ignota deducto cōmouit: nisi q̄ actu a galilea vsq; ad iudeā. sed pmittendo terrā a fine vsq; ad finē pregrinatꝰ: nō cessans sed malicia est virtutē. Semq; pylatus: nec iniuste ognōsti salutē de iudeis: sed magis mala occasionē illoꝝ ab eo iuste damnādi capit reddere: q̄ sequitur: Pylatus autem.

Et vt cognouit. C. Nec ē inconū t quē tra
dendū pontio pylato nouerat. sciēs
tamē vane cogeret: hero
di mittit audiendū: vt a
suo tyranno: vel absolueret vel dānaret: sed ne
q̄ iudeis occasionē remaneret. Herodes quoq; q
natu t religione iudeus
erat. q̄ de christo senserit
offendere pmittus est: vt
virtuq; regnoꝝ iudeoꝝ in q̄
christus natus: t galilee
in qua nutrit⁹ erat: in q̄
necem cōspirasse monstrantur.

At ipse nihil. Tacuit t nihil fecit: q̄s hero
dis incredulitas nō mere
bat̄ videre diuina: t vbi
tacentis declinabat. Si
gnificant aut̄ in herode
ōes impii: qui nō credūt
legi t ꝓphetis: t in euan
gelio christi opera videre
nō possūt. Principibus
ergo sacerdotum accusantibus. Herodes ꝓ tribunali sedens. q̄ pylatus aut̄. Hic ꝓsequenter ponit examinatio christi coram herode. Pylatus adit audiens q̄ ihesus esset de galilea: remisit eum ad herodē: tum vt herodi deferret: tum q̄ credebat q̄ libenter illi
us erat hominē qui esset de terra sua t magine innocentē. Sciendū etiam
q̄ ihs christus fuerit in bethlē natus: vt victum est. ā. ii. ca. et vt hic de ga
lilea: q̄ fuit ibi nutritus t conuersatus. r Qui t ipse hierosolymis erat
his diebus. f. paschalibus. ꝓpter sollemnitatē: q̄ iudeus erat. potest etiā
fieri de christo transeunte ad illum iudaismi. fm q̄ dicit Iosephus.

o Herodes aut̄ viso ihesu gaudium est: nō ꝓpter deuotionē sed ꝓpter curiositatē: ideo subdit: t Eo q̄ audierat multa de eo. f. de miraculis eiꝰ t doctrina. v Et sperabat signū aliqđ. i. mirabile facti. r Videre ab eo fieri. sperabat etiā ab eo audire quedā curiosa t infolita: ideo subdit: y Interrogabat aut̄ eū multis sermonibus. ihesus aut̄ in despectu eius nō fuit aliqđ signi facere: etiā q̄ herodes erat indignus eū moneret et curiositas et vt dicit chrisi q̄ ihesus voluit euidere q̄ delicatos et opulenti nō debent cōsequi ꝓcipuos ostentationē sui querere: t etiā rōnibus nō rndit eius interrogationib⁹ sic.

Et illusit indutum ve. Q̄ in alba vestē ꝓpriā t illudit significat
Q. ꝓpter nichil peccatis in carne culpa inuolutus agit̄ t passus t lapsus⁹.
q̄ hic albatus: illos cuiꝰ gestus purpurea: id est coccinea veste illudit in
dumei: figit geminū martyriū gen⁹: quo in passionē colla adornat ut sit
clādido ornatus: rubicūdus sanguine. Ipse cui milleny floculus vernāt
i pace lilia gigant: bello
rosa.

Et remisit ad pylatū. ad herodē mittit
ad pylatum remittit: i. ñ
vt se rep̄ reū nouerat: ꝓ
ulene tamen indagaꝝ di
uinio ꝓsequitur.

Et facti sunt. Ne
pūdū solum q̄s herodes
t pylat⁹ in occasione christi
mal ꝓpterrit: succedentes
eis herodianis iure cu
stodiēdi: dum iudei t gēti
les: ut genere t religione:
ita mente q̄s dissidentes in christianis ob ꝑsequendis: i. ñdē christi
patrimōdia cōsentiunt.

Pylatus aut̄ conuocatis
ꝑncipib⁹ sacerdotū t magistrā
t plebe: dixit ad illos: Obtulistis
mihi hunc hominē quasi auertē
tem populū: t ecce ego coram vo
bis interrogans nullam causā
inueni i homine isto ex his in q̄
bus eum accusatis. Sed neq; he
rodes. Nā remisi vos ad illum:
t ecce nihil dignum morte actum
est ei. Emendatum ergo illum di
mittam. Necesse aut̄ habebat di
mittere eis per diem festum vnū.

Exclamauit aut̄ simul vniuersa turba dicens: Tolle hūc t dimitte nobis barrabam. Qui erat ꝓpter seditionē quandam factā in ciuitate t homicidiū missus i carcerem. Iterum autem pylatus locutus est ad illos: volēs dimittere ihesum. At illi succlamabāt dicentes: Crucifige: crucifige eum. Ille autem tertio dixit ad illos: Quid enim mali fecit iste? Nullā causā mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum t dimittā. At illi instabāt voc⁹ magnis: postulantes vt crucifigeretur: t inualescebāt voces eoꝝ. Et pylatus adiudicauit fieri petitionē eoꝝ. Dimisit aut̄ illis eum qui ꝓpter homicidiū t seditionē missus fuerat in carcerē quem petebant: ihesum aut̄ tradidit voluntati eoꝝ.

Et cum ducerēt eū: apprehendē
runt simonē quendā cyrenensem
venientem de villa: t ipsi posuerūt
illi crucem portare post ihesum.
Sequebatur aut̄ illū multa turba populi t mulierū: que plāgebāt t lamentabant eum.

Conuersus aut̄. Ad
dita est ꝓpter ꝓphetiā
Osee. x. Dicent montibus operite nos. t collibus cadite super nos. Quia si in viridi ligno hec faciunt: in arido quid fiet. Ac si dicat: Si ego innocens pro peccatis aliorum patior: quid peccatores? Si enim ego qui sine peccato sum:

gō de ecclia aut mollesti eccliastis. Unde subdit: Cognouerūt autem.
Filie hierusalē. Mirant ad sinos barbis vocant: qō nō fide qua cum eo
vnus de 2 latrōibus erāt credidit verbis eius et misereo adhibebant.
Flebite flere. Vt lamentatio ne mentis fl. cū ista reflexio mentis
ad ipm̄ p̄ quē mentis ascensū dirigat. Quos post ve
huius aūt ad illos ictus dicit: Filiē
hierusalem nolite flere super me:
sed sup vosipsas flete & super fili
os vestros. Quoniā ecce vēnāt
dies in quibus dicēt: Bēate sterī
les: & vēntres qui nō genuerunt
& vbera que nō lactauerūt. Tūc
incipiūt dicere mōtibus: cadite
super nos: & collib⁹ operite nos.
Si hec fi viridi ligno hec faciūt:
i arido quid fiet? Ducebant aūt
& alū duo nequ cū eo vt interfic
rentur. Et postq̄ venerūt i locū
qui vocat Caluarie cibi crucifixe
rūt eum & latrones: vnum a de
xtris: & alterum a sinistris. Jesus
aūt dicebat: Pāter dimitte illis:
nō enim sciunt quid faciunt. Di
uidentes vo vestimēta eius: mi
serunt sortes. Et stabat populus
expectans: & deridebāt illū prin
cipes cum eis dicentes: Alios sal
uos fecit: se saluū faciat si hic est
xp̄s dei electⁿ. Illudebāt aūt ei &
milites accedētes: & acetū offerē
tes: & dicētes: Si tu es rex iudeop

saluū te fac. Erāt aūt & suplscriptio
scripta sup eū: līs grecis: hebrai
cis & latinis. Hic est rex iudeorū.
Unus aūt de his qui pendebāt
latronib⁹ blasphemabat eum di
cens: Si tu es chr̄s: saluū fac
teipsū & nos. Respondens au
tem alter increpabat eum dicēs:
Neq̄ tu times deū: qui in eādē
damnatione es. Et nos quidē iu
stenā digna factis recipimus: hic
vo nihil mali gessit. Et dicebat
ad iesum. Domine memētō mei
cū veneris in regnū tuū. Et di
xit illi iesus: Amen dico tibi: hō

die mecū eris in par: diso. Erat
autē fere hora sexta. Et tenebre
facte sunt in vniuersa terra vsq̄ i
horā nonam. Et obscuratus est

saluū te fac. Erāt aūt & suplscriptio
scripta sup eū: līs grecis: hebrai
cis & latinis. Hic est rex iudeorū.
Unus aūt de his qui pendebāt
latronib⁹ blasphemabat eum di
cens: Si tu es chr̄s: saluū fac
teipsū & nos. Respondens au
tem alter increpabat eum dicēs:
Neq̄ tu times deū: qui in eādē
damnatione es. Et nos quidē iu
stenā digna factis recipimus: hic
vo nihil mali gessit. Et dicebat
ad iesum. Domine memētō mei
cū veneris in regnū tuū. Et di
xit illi iesus: Amen dico tibi: hō

Nicolaus

a Filie hierusalē &c. qz nō solū aliq̄ de galilea secute fuerāt ipsū: sz etiā aī
& de hierlm sīt adhesserāt p deuotionē. b Nolite flere &c. Jnon gl̄ hibet
cōpassionē sz ōdicit aliā fm̄ cām in obliqđe hierlm futura p̄ tēs & vespa
siani. & subdit: c Qm ecce dies venīt. l. ciui. ānno post passionē xp̄i in q̄
fuit dicta oblio. d Bēt sterīles. qz agilioris erāt ad fugiēdū q̄ grauide.
e Et vēntres q nō genuerūt. qz mulieres hītes pueros in obsidīe fuerūt
mutate: nō solū p̄ se sed & pueris suis: & aliis & sanctis anxietate & pe
rīs cōmodeē. fm q̄ dic Josephus libro de iudaico bello. f Tūc incl. dī.
mōtib⁹ &c. qz alīq̄ p̄ desperatōe miserie & tēe fuit i ppō iudeos dicētes: vtinā
mōtes caderēt sup nos. g Quia si in viridi li
gno. Viride lignum sp̄et
siet electi: arīdum impīi &
peccatores. Illi aīt: Si ergo
ego q̄ pecīs nō fecīq̄ ligni vīte merito appellat⁹: vndenos fruct⁹ gre per
singulos mēses affero: fm̄ ignē passiōis de hoc mūdo nō ero: & exemēta
mouīt illos q fructib⁹ sūt vacui: subsp & ligni vīte fīmis dare nō timēt.
Et si nīc est t̄p⁹ et incipiat iudicīū de domo dei & ecclā q̄ volūt pīe vīuere
in xp̄o persecutiōē patiunt: quāto fīnis eorum qui nō credunt euāgelio.
Ducebantur. Implet⁹ qđ dictū est. Et cū iniqs deputat⁹ &c. Jn mor
te deputat⁹ cū iniqs: vt in reliquēte visitet imāgo q̄ p̄pter holos hō fa
ctus hominib⁹ vidit potestatē filios dei fieri.
Caluarie loc⁹. Extra portā hierlm erāt loca in q̄b⁹ trucidabant capita
dānator⁹: & dicebant loca caluarie. i. decollatōg. ibi crucifigīt. vt vbi erat
arca damnatōg originat vexilla martyrū.
Et latronem &c. Exemplū in facto insignē iudeog q̄ p̄ latronē
crucifigit alios redēptor bon⁹ fī i mysterio latro: q̄ infidiat⁹ & diabolo: vt
vas eius auferat.
Per illā q̄ a dextris: significat mortificatio carnis p̄ electi gētā. Per
illā q̄ a sinistris: mortificatio carnis p̄ aliquā mundi causā.
Jesus aūt. Quia facao p̄ri sacerdotali scribe vtpotest: rogat vīo apud
deū p̄ persecutorib⁹ iure sacerdotē intercedit: & latroni cōfitenti paradisum
pandit: nec frustra erat: si p̄ eū q̄ post passionē eius credidērit impetrat.
Non pro eis erat qui per ignōtiā & superbiam filiū dei intellexerūt ne
que crucifixūtiā pro eis qui solum dei habentes: sed non fm̄ scientiā
nō cōsenserūt quid faceret.
Dividētes. De his colnco latī⁹ quadripartita vestis significat eccle-

Nicolaus

a Filie hierlm &c. qz nō solū aliq̄ de galilea secute fuerāt ipsū: sz etiā aī
& de hierlm sīt adhesserāt p devotionē. b Nolite flere &c. Jnon gl̄ hibet
cōpassionē sz ōdicit aliā fm̄ cām in obliqđe hierlm futura p̄ tēs & vespa
siani. & subdit: c Qm ecce dies venīt. l. ciui. ānno post passionē xp̄i in q̄
fuit dicta oblio. d Bēt sterīles. qz agilioris erāt ad fugiēdū q̄ grauide.
e Et vēntres q nō genuerūt. qz mulieres hītes pueros in obsidīe fuerūt
mutate: nō solū p̄ se sed & pueris suis: & aliis & sanctis anxietate & pe
rīs cōmodeē. fm q̄ dic Josephus libro de iudaico bello. f Tūc incl. dī.
mōtib⁹ &c. qz alīq̄ p̄ desperatōe miserie & tēe fuit i ppō iudeos dicētes: vtinā
mōtes caderēt sup nos. g Quia si in viridi li
gno. Viride lignum sp̄et
siet electi: arīdum impīi &
peccatores. Illi aīt: Si ergo
ego q̄ pecīs nō fecīq̄ ligni vīte merito appellat⁹: vndenos fruct⁹ gre per
singulos mēses affero: fm̄ ignē passiōis de hoc mūdo nō ero: & exemēta
mouīt illos q fructib⁹ sūt vacui: subsp & ligni vīte fīmis dare nō timēt.
Et si nīc est t̄p⁹ et incipiat iudicīū de domo dei & ecclā q̄ volūt pīe vīuere
in xp̄o persecutiōē patiunt: quāto fīnis eorum qui nō credunt euāgelio.
Ducebantur. Implet⁹ qđ dictū est. Et cū iniqs deputat⁹ &c. Jn mor
te deputat⁹ cū iniqs: vt in reliquēte visitet imāgo q̄ p̄pter holos hō fa
ctus hominib⁹ vidit potestatē filios dei fieri.
Caluarie loc⁹. Extra portā hierlm erāt loca in q̄b⁹ trucidabant capita
dānator⁹: & dicebant loca caluarie. i. decollatōg. ibi crucifigīt. vt vbi erat
arca damnatōg originat vexilla martyrū.
Et latronem &c. Exemplū in facto insignē iudeog q̄ p̄ latronē
crucifigit alios redēptor bon⁹ fī i mysterio latro: q̄ infidiat⁹ & diabolo: vt
vas eius auferat.
Per illā q̄ a dextris: significat mortificatio carnis p̄ electi gētā. Per
illā q̄ a sinistris: mortificatio carnis p̄ aliquā mundi causā.
Jesus aūt. Quia facao p̄ri sacerdotali scribe vtpotest: rogat vīo apud
deū p̄ persecutorib⁹ iure sacerdotē intercedit: & latroni cōfitenti paradisum
pandit: nec frustra erat: si p̄ eū q̄ post passionē eius credidērit impetrat.
Non pro eis erat qui per ignōtiā & superbiam filiū dei intellexerūt ne
que crucifixūtiā pro eis qui solum dei habentes: sed non fm̄ scientiā
nō cōsenserūt quid faceret.
Dividētes. De his colnco latī⁹ quadripartita vestis significat eccle-

De lyra

qui ipsum esse ēpm̄ p̄dabiliter nouerant seu agnoscere debuerāt: & q̄ odio
& inuidia fuerāt execrati & ipius persecuti. sīt vīo ad mortē & p̄ illis non
orauit. l Erat aūt & suprascriptio scripta sup eū lītteris grecis & latinis &
hebraicis: quia ille erant tres linguē principales ut omnes possent legere.
li Neq̄ tu times deum qui in eadē dānatione es. q. d. licz holco nō ti
muerīs tū debueres deū timere maxime in articulo mortis & qua tu es. ideo
subdūtur: l Qui in eadē dānatione es. sc̄z mortis. m Memēto mei
dic magna fides huius latronis qui nec p̄pter acerbitatē pene qui sūtī,
ndum nec p̄pter infirmitatē carnis qui in christo videbat obscūrōem vere
fidei omīsit. n Cum venerīs in regnū tuū. manifeste p̄z q̄ nō loque
batur de regno tēporali sed eterno. ideo subdit: o Hodie mecū eris in
paradīso. non accipit hic paradīsus pro loco voluptatis nec pro celo empy
reo sed pro fruitione beata quam habuerūt sancti patres in monte chr̄i
sti qui erant in limbo dicens: statim cum eē⁹ anima dēscēdit ad eos & ca
dem die illuc descendit alia illi⁹ latronis facta participo beate fruitionis.

In manus

De lyra

qui ipsum esse ēpm̄ p̄dabiliter nouerant seu agnoscere debuerāt: & q̄ odio
& inuidia fuerāt execrati & ipius persecuti. sīt vīo ad mortē & p̄ illis non
orauit. l Erat aūt & suprascriptio scripta sup eū lītteris grecis & latinis &
hebraicis: quia ille erant tres linguē principales ut omnes possent legere.
li Neq̄ tu times deum qui in eadē dānatione es. q. d. licz holco nō ti
muerīs tū debueres deū timere maxime in articulo mortis & qua tu es. ideo
subdūtur: l Qui in eadē dānatione es. sc̄z mortis. m Memēto mei
dic magna fides huius latronis qui nec p̄pter acerbitatē pene qui sūtī,
ndum nec p̄pter infirmitatē carnis qui in christo videbat obscūrōem vere
fidei omīsit. n Cum venerīs in regnū tuū. manifeste p̄z q̄ nō loque
batur de regno tēporali sed eterno. ideo subdit: o Hodie mecū eris in
paradīso. non accipit hic paradīsus pro loco voluptatis nec pro celo empy
reo sed pro fruitione beata quam habuerūt sancti patres in monte chr̄i
sti qui erant in limbo dicens: statim cum eē⁹ anima dēscēdit ad eos & ca
dem die illuc descendit alia illi⁹ latronis facta participo beate fruitionis.

In manus

Tūc iā &c. Hoc expirat hec gētis cū lucas succopat volūe miraculū
solis obligi aut aculo velī. Sciēdū aūt velū: vt archa tēpli & alia sacra lo
ca q̄ vīgīne apparēbāt ad ḡdem erāt. Josephus aūt Timotheo angelicas
pūlsu quādā templi tunc partem cōcidisse. Fugiam⁹ ab his ridēre.
Pāter in manꝰ &c. Pauē innocēs: & filiꝰ dei declarat. Spūsāū
mēdāc nō delecta. Sciēdū q̄ ch̄s tunc dīmisit spūm q̄ ante nō dīmisit: q̄
ch̄s cū mūdi cruciatū & mortē nō timuit: sed ad ostēsōnē virtutis & glie
pāris & filii & spūs sc̄i. Et hoc ē q̄ dicit. Pāter in manꝰ tuas cōmē
do spīritū meū. Et hec dicēs
expirauit. Videns aūt centurio
quod factus fuerat: glōrificauit
deum dicens: Vēre hic homo in
stus erat? Et omnis turba conuē
qui simul aderāt ad spectaculuꝫ
istud: & videbāt que fiebant: per
cūtientes pectora sua reuertebān
tur. Stābant autem omnes no
ti eius a longe: & mulieres q̄ secu
te erāt cum a galilea hec vidētes.
Et ecce vir nomine ioseph q̄ erat

decurio vir bonꝰ & iustꝰ: hic nō
cōsenserat consilio & actibus eo
rum: ab arimathia ciuitate iudee
qui expectabat & ipe regnū dei.

Hic accessit ad pylatū & petijt cor
pus iesu: & depositū inuoluit lin
deo: & posuit euꝫ in monumēto
excīso: in q̄o nondum quisq̄ po
situs fuerat. Et die erat parasceues
& sabbatū illucescebat. Subsecu
te aūt mulieres que cum ipso ve
nerāt de galilea viderunt monu
mentū: & quēadmodū positum
erat corpus eius. Et reuertentes
parauerūt aromata & vnguēta.
Et sabbatō quidē siluerunt scōz
mandatum. C. XXIIII.

Die aūt sabbati vālde
diluculo venerunt ad
monumentum portan
tes que parauerāt aromata: in

et posuit eum in
mo. Hīc ergo ioseph
multis laudē: vt hīs
beat filiꝰ holos vīt. resūr
rect caput: & multitudo
tantos ḡdes: vt nouissime
vt & nouissime vnc & illum
fulcipit sepulcro. & tepe
lis discipulis: nisi qui cru
dit in discipulum.
Et dies erat para
sceues. Sciēdū de factum hō
sabbatū quod sequit. Sce
ra & crucifer. sp̄m filiꝰ
impīus ecclesiā. Sciendū
to sepulchro expectāt mentis
ctis: & nos in ista mundi
erant ostendēs p̄ q̄ tēpo
Jn sepulchrū. q̄ mōnum
cop⁹ in tumulo: ita cuꝫ
tēpo posī ega manet in
eūtici donec resurrectio
fugant corpora.
Mulieres. Alīs
notandū q̄ post depositū
cop⁹ recedūt⁹ de loco mo
nūmēto & arīt amabile ob
ficiū funeris subplendi: &
vt ostendat spūalēs mul
uerūtūs sue officiū: expe
ctātes q̄ ab ipso gentiū
& ideo prime vīdēre.
Et reuertentes. Jm
specta dīū sepultura reuertūtur parāt aromata. q. vt. q. lecta anxietate recorda
tā pāssōe vīt: ad opa virtutū q̄ ipius velocit̄ se exercēre: & sabbato silēt.
Post sabbatū cū mūnerib⁹: venturi ad mēm. cuꝫ sancta ḡnerīs vīt pa
sione: in beata spēne q̄uādiu expectāt temp⁹ resurrectionis quo christo oc
curranī cum rebelentibus actionum aromatibus.
Et sab. &c. Modātā erat in sabbati silētū a vespertīq̄ adveſperā fua
ret. Jā mīerēs sepulto ihū & dīs lucebat operā l vīgilēs sparsīm occupāt
parasceue vīq̄ ad solis occāsū: & in illacto sabbato occidūt: silet mane ve
nientes vngerent cum: quia vespere sabbati preoccupante iam nocte serī
cūlo monumentū subire non poterant. C. XXIIII.

Die aūt sab. &c. Una sabbatū. dīē cū ep̄ma sabbati. vna dīes a
die sabbati vīl sabbo & nūc dīcta vī: Qr valde mīe mīerēs ad mo
numētū venēt: magn⁹ timor ebat illāt. Scīdū: luctūlis vīs obstat. Mo
ti. cp̄ssā dat: vt illudata fide: deuotīq̄ vīhoz tenebras ad sacrū cop⁹ illū
accedamus. Nā sepulchrū figura ecclīe & altaris in quo celebrat mysteriū cor

De lyra

erat parasceues. id est feria sexta que vī parasceues. i. preparatio. q. nīc pre
parabāt & coquebāt illa q̄ debebāt comedī i sabbato: fm̄ q̄ dicit Exo. xvi.
f Et sabbatū illucescebat. q. sol enim sabbati incepit a vespere precedentis
diei. t Subsecute aūt mulieres. q. erāt ipso denote vt videtur memorabi
tū: & q̄liter redire possent ad vngēdū corp⁹ ipius ibi positū. v Et reuertē
tes. i. a monumēto. x Parauerūt aromata. Jā fuerāt feria sexta ante q̄ le
uaret sol ēminus sabbati. Scīm erat eis licitum aliqd emere parare. y Et
sabbato quidē siluerūt. i. ab operib⁹ quicuerūt. z Scīm mandatū. sc̄z
legis. quod habet Exo. xx. ca. C. XXIIII.

a Ma aūt sabbati. Post. sc̄z cuꝫ dicta dēscēdit ingressus christi in
v mundū p̄ sui incarnatiōnē. & ei⁹ egressum p̄ suam ꝑsurrectionem
& egressum de mūdo p̄ sui passionē. hic vīmo dēscribit eius re
gressum ad patrē per sui reſurrectionē & ascēsionē. x ꝑmo dēscribitur eius
resurrectio. secūdo eius ascensio. ibi. Nos aūt scīmus in christo. Circa chri
sti resurrectionē primo dēscribitur christi resuscitatio apparitio. secundo re
surrectionis ꝑbatio. ibi: Cōturbati sū. Prima in tres. q. ꝑmo dēscribit
christi apparitio facta mulieribꝰ. secūdo discipulis simul existentibꝰ. tertio cuꝰ
simul existentibꝰ per thomā. secūda ibi: Et ecce duo. tertia ibi: Dū aūt hec
loquerēt. Circa ꝑmā notat tēp⁹ apparitionis: et dicit: Una sabbati
& ꝑma die post sabbatū: eo modo loquēdi quo dicit Bedā. Facti est ve
spere & mane dies vnꝰ. i. ꝑma. vnde ibi plerūq̄ sabbati dies secundus &
tertius: sic de aliis. b Valde diluculo. Contrarīa videt Matth. xxi.
tertiano: sic de aliis. b Valde diluculo. Contrarīa videt Matth. xxi.
vbi dicit: Orto iam sole. Respondēt q̄ duplex est ortus solis. vnus quando
apparet primo lux eius. i. aurora. alius quando apparet sol super terrā.
Marcus aūt loquit de primo ortu non de secundo. vel potest dici q̄ ch̄i
mulieres recesserūt de domo erat valde diluculo: vt dic hic Lucas. Et cū
venerūt ad sepulchrū inciperūt apparere sol super terrā. licet dicit Mar
cus: q̄ locus sepulchri erat extra ciuitatem hierusalem. vt habet Joh. xix.

Et mane &

porta a sepulcro ascendit. Et cognouit a discipulis in fractione panis. Et reuersi sunt in hierusalem: et inuenerunt undecim congregatos et eos qui cum illis erant dicentes quod surrexit dominus vere et apparuit simoni. Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via: et quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Dum autem hæc loquuntur: stetit iesus in medio eorum et dixit eis: Pax vobis. Ego sum: nolite timere. Conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis: et cogitationes ascendunt in corda vestra. Videte manus meas et pedes: quia ego ipse sum. Palpate et videte: quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et cum hæc dixisset: ostendit eis manus et pedes et latus. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus præ gaudio dixit eis: Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis: reliquias autem surgens fecit eis dixitque ad illos: Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos adhuc cum essem vobiscum: quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis: Quia sic scriptum est et sic oportebat pati christum et resurgere a mortuis tertia die et prædicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes incipientibus ab hierusalem. Vos autem estis testes horum et ego mitto promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in ciuitate quoadusque induamini virtute ex alto. Eduxit autem illos foras in bethaniam et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis recessit ab eis et ferebatur in cælum. Et ipsi adorantes regressi sunt in hierusalem cum gaudio magno et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum. Amen.

Lectio Actuum apostolorum

In diebus illis: Petrus stans in medio fratrum dixit: Viri fratres oportet impleri scripturam quam prædixit spiritus sanctus per os dauid de iuda qui fuit dux eorum qui comprehenderunt iesum. Et numerabatur in nobis et sortitus est sortem ministerii huius. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis et suspensus crepuit medius: et diffusa sunt omnia viscera eius. Et notum factum est omnibus habitantibus hierusalem ita ut cognominetur ager ille hacheldemach hoc est ager sanguinis. Scriptum est enim in libro psalmorum: Fiat habitatio eorum deserta et non sit qui inhabitet in ea. Et episcopatum eius accipiat alter. Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt congregationis in omni tempore quo intrauit et exiuit inter nos dominus iesus incipiens a baptismate iohannis usque in diem qua assumptus est a nobis: testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos: Ioseph qui vocabatur barsabas qui cognominatus est iustus et matthiam: et orantes dixerunt: Tu domine qui cognoscis corda omnium ostende quem elegeris ex istis duobus unum accipere locum ministerii huius et apostolatus de quo excidit iudas ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis et cecidit sors super matthiam et annumeratus est cum undecim apostolis.

Alleluia

Alleluia alleluia. Ostende nobis domine misericordiam tuam et salutare tuum da nobis. Alleluia.

Sequentia sancti euangelii secundum lucam

In illo tempore: Vna sabbatorum valde mane venerunt ad monumentum portantes quæ parauerant aromata et quidam mulieres cum illis. Et inuenerunt lapidem reuolutum a monumento: et ingressæ non inuenerunt corpus domini iesu. Et factum est dum mente consternate essent de hoc ecce duo viri astiterunt secus illas in veste fulgenti. Cum timerent autem et declinarent vultum in terram: dixerunt ad illas. Quid quæritis viventem cum mortuis? Non est hic sed surrexit. Recordamini qualiter locutus est vobis cum adhuc in galilea esset dicens: Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum. Et crucifigi: et die tertia resurgere. Et recordatæ sunt verborum eius. Et regressæ a monumento nunciauerunt hæc omnia illis undecim et ceteris omnibus. Erat autem maria magdalene et iohanna et maria iacobi: et ceteræ quæ cum eis erant: quæ dicebant ad apostolos hæc. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista. Et non crediderunt illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum: et procumbens vidit linteamina sola posita: et abiit secum mirans quod factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spacio stadiorum sexaginta ab hierusalem nomine emaus. Et ipsi loquebantur ad inuicem: de his omnibus quæ acciderant. Et factum est dum fabularentur et secum quærerent: et ipse iesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur: ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones quos confertis ad inuicem ambulantes et estis tristes? Et respondens unus cui nomen cleophas: dixit ei: Tu solus peregrinus es in hierusalem et non cognouisti quæ facta sunt in illa his diebus? Qui hus ipse dixit: Quæ? Et dixerunt: De iesu nazareno qui fuit vir propheta: potens in opere et sermone coram deo et omni populo. Et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redemptur israel. Et nunc super hæc omnia tertia dies est hodie quæ hæc facta sunt. Sed et mulieres quædam ex nostris terruerunt nos: quæ ante lucem fuerunt ad monumentum: et non inuento corpore eius venerunt dicentes se etiam visionem angelorum vidisse qui dicunt eum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt: ipsum vero non inuenerunt. Et ipse dixit ad eos: O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt prophetæ: Nonne hæc oportuit pati christum et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a moyse et omnibus prophetis: interpretabat illis in omnibus scripturis quæ de ipso erat. Et appropinquauerunt castello quo ibant et ipse se finxit longius ire. Et cogerunt illum dicentes: Mane nobiscum quoniam aduesperascit et inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. Et factum est dum recumberet cum eis: accepit panem et benedixit ac fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum. Et dixerunt ad inuicem. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loquebatur in via et aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in hierusalem. Et inuenerunt congregatos undecim et eos qui cum illis erant dicentes: quia surrexit dominus vere et apparuit simoni. Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via et quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Dum autem hæc loquuntur: stetit iesus in medio eorum et dixit eis: Pax vobis. Ego sum: nolite timere. Conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda vestra. Videte manus meas et pedes: quia ego ipse sum. Palpate et videte: quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et cum hæc dixisset: ostendit eis manus et pedes et latus. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus præ gaudio dixit eis: Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis: reliquias autem surgens fecit eis dixitque ad illos: Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos adhuc cum essem vobiscum: quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis: Quia sic scriptum est et sic oportebat pati christum et resurgere a mortuis tertia die et prædicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes incipientibus ab hierusalem. Vos autem estis testes horum et ego mitto promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in ciuitate quoadusque induamini virtute ex alto. Eduxit autem illos foras in bethaniam et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis recessit ab eis et ferebatur in cælum. Et ipsi adorantes regressi sunt in hierusalem cum gaudio magno et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum. Amen.

Lectio Actuum apostolorum

In diebus illis: Petrus stans in medio fratrum dixit: Viri fratres oportet impleri scripturam quam prædixit spiritus sanctus per os dauid de iuda qui fuit dux eorum qui comprehenderunt iesum. Et numerabatur in nobis et sortitus est sortem ministerii huius. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis et suspensus crepuit medius: et diffusa sunt omnia viscera eius. Et notum factum est omnibus habitantibus hierusalem ita ut cognominetur ager ille hacheldemach hoc est ager sanguinis. Scriptum est enim in libro psalmorum: Fiat habitatio eorum deserta et non sit qui inhabitet in ea. Et episcopatum eius accipiat alter. Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt congregationis in omni tempore quo intrauit et exiuit inter nos dominus iesus incipiens a baptismate iohannis usque in diem qua assumptus est a nobis: testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos: Ioseph qui vocabatur barsabas qui cognominatus est iustus et matthiam: et orantes dixerunt: Tu domine qui cognoscis corda omnium ostende quem elegeris ex istis duobus unum accipere locum ministerii huius et apostolatus de quo excidit iudas ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis et cecidit sors super matthiam et annumeratus est cum undecim apostolis.

Alleluia

Alleluia alleluia. Ostende nobis domine misericordiam tuam et salutare tuum da nobis. Alleluia.

Sequentia sancti euangelii secundum lucam

In illo tempore: Vna sabbatorum valde mane venerunt ad monumentum portantes quæ parauerant aromata et quidam mulieres cum illis. Et inuenerunt lapidem reuolutum a monumento et ingressæ non inuenerunt corpus domini iesu. Et factum est dum mente consternate essent de hoc ecce duo viri astiterunt secus illas in veste fulgenti. Cum timerent autem et declinarent vultum in terram: dixerunt ad illas. Quid quæritis viventem cum mortuis? Non est hic sed surrexit. Recordamini qualiter locutus est vobis cum adhuc in galilea esset dicens: Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum. Et crucifigi: et die tertia resurgere. Et recordatæ sunt verborum eius. Et regressæ a monumento nunciauerunt hæc omnia illis undecim et ceteris omnibus. Erat autem maria magdalene et iohanna et maria iacobi: ceteræque quæ cum eis erant: quæ dicebant ad apostolos hæc. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista. Et non crediderunt illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum: et procumbens vidit linteamina sola posita: et abiit secum mirans quod factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spacio stadiorum sexaginta ab hierusalem nomine emaus. Et ipsi loquebantur ad inuicem: de his omnibus quæ acciderant. Et factum est dum fabularentur et secum quærerent: et ipse iesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur: ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones quos confertis ad inuicem ambulantes et estis tristes? Et respondens unus cui nomen cleophas: dixit ei: Tu solus peregrinus es in hierusalem et non cognouisti quæ facta sunt in illa his diebus? Qui bus ipse dixit: Quæ? Et dixerunt: De iesu nazareno qui fuit vir propheta: potens in opere et sermone coram deo et omni populo. Et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redemptur israel. Et nunc super hæc omnia tertia dies est hodie quæ hæc facta sunt. Sed et mulieres quædam ex nostris terruerunt nos qui ante lucem fuerunt ad monumentum

Incipit proemium Nicolai de lyra super Joannem.

Facies aquile desuper ipsorū quatuor: Ezechiel. Ezechiel propheta cui aperti sunt oculi & vidit velocem vel. vidit q̄ hec facies in vno animali. Quattuor inquit facies vnū. videlicet facies hominis, facies leonis, facies bouis, & facies aquile, in quo designatur vna notitia de verbo incarnato quadruplicata descripta, prout diuersimode victus est super filios israhel. Descripto enī Matheo designatur in facie hominis: quia principaliter descripsit facta ipsius humanitatis. Descripto Joanne designatur in facie aquile, quia principaliter descripsit in christo excellentiam diuine nature. Descripto autem Marco designatur in facie leonis: quia principaliter descripsit ipsius christi regnum. Descripto autem Luca designatur in facie bouis: qui est animal immolandum, quia principaliter describit ipsius christi sacerdotium. vnde & a sacerdotio inchoat suum euangelium dicens: Fuit in diebus herodis regis iude sacerdos quidam nomine zacharias. Adumodum tamē q̄ hec quattuor quattuor euangelistarum principaliter considerat vnam predictarum quatuor considerationum, tamen aliam non omittit. quia sm q̄ dicit beatus Gregor⁹ super Ezechi. Quicquid in vno reperitur hoc simul in quatuor recognoscas, propter quod aliqui doctores vtrosq; Ezechielis exponentes, dicunt q̄ non solū apparuit eventū aliā habens quattuor facies, sed quattuor. Sed apparuerunt ei quattuor alatia in omnib⁹ conformia: In quo designat vna notitia verbi incarnati a quattuor euangelistis consimiliter, licz differenter descripta. Considerādū tamen q̄ Ezechiel propheta inter predictas facies quattuor: vidit faciem aquile desuper eminere, in quo designatur euangelista Johānis respectu aliorum excellentia. sm q̄ dicit in verbo precassumpto: Facies aquile &c. in quo designat euangelista Johānis excellentia super ceteros euangelistas in tribus, quia scripsit ceteris sublimius & altius: & etiā per ficticiū. Sublimitatē designat superior situs. cum dicit: Desuper, subtilitatem acutior visus, cum dicit: Aquile. perfectionē seu integritatem designat quatuor alarū expressio cum dicit: Ipsorū quatuor. Ad euidentiā primi aduertendum q̄ cōtemplatio sanctorum & potissime euangelistarū differt a cōtemplatione philosophorū. Philosophi enī ex creaturis cōtemplati sunt ipsius dei, similiter sancti: tamē differenti modo & quasi cōtrario. Contemplatio enim philosophorum fuit ex creaturis ad deum. Contemplatio autem sanctorum fuit ex deo ad creaturas. Philosophi enī ex creaturis deum contemplati sunt, in quantū ipse est principium & causa omnium creaturarum. Sanctorum autem contemplatio fuit ex deo ad creaturas, in quantū ipse est finis omnium creaturarum. Et ideo contemplatio philosophorum fuit imperfecta, & ideo non meruit premiari. Sanctorum autem contemplatio fuit perfecta, & ideo meruit premiari. Et hoc est quod dicit Augustinus in libro de ciuitate dei: Philosophi quidem in rebus creatis diligenter inquirentes, cum per ea quę facta sunt, ipsum factorem omnium deum intellexissent, non glorificauerunt eum sicut deum, nec gratias egerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, id est in ipsis rebus creatis, quas cogitando inuenerunt, tanquam ipse deus esset, quem in eis inuenire conati sunt, & in his se multum sapere putauerunt. Et ideo

Prologus sancti hieronymi in euangelium iohn Joannem.

Pmo.

b Ic est ioannes qui virgo de
lecta vnus ex discipu
lis dñi qui virgo de
atus a deo é qué dñus
ptys voluit super cetera vocauit de
us. Cui virginitatis in hoc du
plex testimonium ꝙ euangelio dat: ꝙ
pter ceteris dilect⁹ a deo & ꝙ dñs
matrē suā pendēs in cruce ꝑmen
dauit dom⁹: vt virginē virgo
seruaret. Denīq; mirabilis i eua
gelio q̄ erat ipse incorruptibilis
verbi op⁹ inchoās: solius verbū
carnē factū esse nouit. Pmum
signū ponēs: qñ i nuptijs
fecit dñs ex aq̄ ipe erat: vt
legentib⁹ demōstraret: qui vbi do
min⁹ inuitatus est ad nuptias. Ter
tium virginitatis in hoc ꝙ a christo i
stituunt apparet. Hoc aūt euā
gelium scripsit in asia: postea q̄s in
Pathmos insula apocalypsi scri
pserat: vt cū i principio canonis i
corruptibile principiū notatur in
genesi. sic etiā incorruptibilis fons
p virginē in apocalypsi redderet
Nicolaus

Explicit Nicolai Expositio prologi beati Hieronymi super Joānē.

Pmo.

Ic est ioānes. Hunc euangelio q̄s & carnis gessit⁹. vt ps q̄ ve
ritas: testis Pisto. hic prologi seruat. in quo principal⁹ tria
facit⁹ q̄ primo describit scripturā huius euāgelii cōmendatoriā.
secūdo ipm euāgelistā ostendit. ibi. Et post omnia. tertio
ponit Pisto⁹ laudationē. ibi. Dixerūt ih. Prima diuidit
in duas. q̄ primo describit ipm⁹ dñi Joānis ihu⁹ xp̄i. secūdo sui
dignitatē. Dicit ergo manifestās. tertio describentis tp⁹ & locū. ibi: Hoc aūt euā
gelium. quarto loānis obit⁹. ibi: Hic est ioānes. Prima in duas. q̄ primo
ponit ipm⁹ loānis cōmendatiō. secūdo euāgelii nōi in ea. ibi: Et ut
ꝙ̄ritis. Circa pmū ioānes a ꝙ̄ncm cōmendat. q̄ primo describit eū ab
solitario

Incipit euangeliū scōz Joānē C. I.

In principio erat verbū. Et verbū erat apud deū. Et deus erat verbū.

In principio erat verbum. Et verbum erat apud deum. Et deus erat verbum.

In principio. i. patre q̄ est principiū nō de principio: q̄r est eo est principiū de principio. In quo ostēdit nō tantū eternitas verbi quā omnia fecit. Sed q̄ alii dicebāt q̄ ille deus: aliqñ est pater: aliqñ filius: vt alter notet in prima: subdit: et verbū. c. d. et verbū erat apud alīū. Sed quia alii poterāt errare simp aliū fuisse qui nō bene officio fungebat: et deū erat verbum. Sed q̄ iterū aliunde deū poterāt sibi facti deū: vt ex beluis siti ostendit eos addit: hoc. i. verbū erat apud deū in principio. i. ante ola nata. Hoc in quo ostendit eos cōsubstantialis et coeternū indicat. Postq̄ ostendit de q̄ deo loq̄t̄ supponit: ola per ipsum facta fuisse. ola. i. q̄ q̄d est illuc in tabernaculo huc in aliq̄ nihil appetendo. Et hoc auctor bonoꝝ. et sine ip. f. i. n. q̄ nō ab eo est: q̄d nō est nihil est: sq̄ est quasi in natura: vt malus huc vadit. Et hoc nō est auctor malorū. Sed hoc q̄ vita facta sunt mutabilia: sibi voluntas et ratio et sapientia dei videret esse mutabilia. addit: q̄d factū est in ipso: vita est mutabilis erat vitalis et genialis in ipso. vt arcula facta. i. operatur et portit: arcula in mēte artificis priusquā fit: ita vt ex causalis et alia fierī possit illa prima facta peccātis: vita. i. ola: q̄d creatura nō est coeterna creatori: sed arte et ratio et sapientia ex qua fit est coeterna deo. Dicto quę sit natura verbi: qui erat ex? ex quo supponit q̄d factū sit hoc est creatū deo. Dicto quę sit natura vitę. i. sapientia dei in qua viuunt ola: erat lux. Iustū in se est et si iniqui non sentiunt lux. i. illuminatio hominū nō peccā vel altarū rerū. Et hoc q̄dem lux lucet iustis in se est in tenebris: sicut sol super oculos: et tamen illi male vt oui non sentiunt talem. Qui enim cōprehenderent tenebre non essent. Illi autem q̄ sic videntes possunt cōprehendere parentes est homo in tenebrosum huius loco. et ipsa lux. i. verbum. lucem est caro: quali mutat in lux. pater parentes. Jo forma enim potentie nō potest nisi a parentibus.

Alij exemplū: dicebant ejusdem nati q̄ ipe. Joānes affirmat cum dicit in pfe vt principio. nō fuit ante pf q̄ filius. Et sic filius alia pertinet a pfe: vna substantia est pfe.

Verbum q̄ verbūs erat apud

verbum q̄ verbūs erat apud deum et deus erat verbū. Hoc erat in principio apud deū. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil quod factū est.

Verbū. Dei quia per eum pater mundo imotuit: vel quia ipsum verbum. i. amando deum pater omnia creauit: verbum dicitur.

Et verbū erat. Alii fabulo inter hominēs apparuisse. Joannes vero erat apud deū semp fuisse. Alii verum hominē. Joānes verū deū asserit vocans deum erat verbū. Alii homini inter homines cōuersatum Joānes apud deū manentē dicit hoc erat in principio. a. d. Alii dicunt miracula que fecit homo in mundo. Joānes per ipsum ola facta testatur. O nulla per ipsum facta sunt. Et ex auctor bonoꝝ. Sine ipso. f. et. n. Nō est auctor malorum.

Ola per ip. Aug. Nō est creatura p quā ola creatura facta est. Nō aliud nō est factū p ipsum: nec ipsius ideā q̄ nihil fuit: nulla fuit nī fabricata. Tamen q̄d mente cōcipitur dicitur esse: hoc modo peccatū potest esse.

Ea quę sunt per ipsum facta sunt. Illa autem sunt quę a natura ppria non recedunt. i. quę concedant omnipotentię diuinitatis.

Et sine ipso. Origenes ita distinguit. Et sine ipso factuꝝ est nihil q̄s factum est. Sed o: nihil. q̄s pro factum est: factum est. f. i.

Aug. Quod factū est erat vita in ipso. Joānes chrysosto. et sine ipso factum est nihil quod factū est. Hilarius: sine ipso. f. est. n. q̄s factū est i ipso.

Nicolaus

a In principio erat verbū. i. in ipso deo qui ab oīnis supponit primū principiū necessario est verbū ppter dictū: vt p3 p̄dicta. b Et verbū erat. Dicit̄ pater patris et filij plonalē distinctionē. Ad cui⁹ intellectū sciēdū q̄ plona est intellectualis nature incōmunicabilis existētia: vel post⁹ substātia. Verbū adit in diuinis nō pōt esse accidēs: vt p3 ex p̄dictis. et ideo oportet q̄ sit q̄d subsistēs in diuina nā. Est enī incōmunicabile: q̄ nec intellect⁹ nec nā capit q̄ possēs fit idē per omnē modū cū eo a quo p̄dit. et ideo et verbū i diuinis p̄dit per actū reale: oportet q̄ inter ipsos et principiū a quo p̄dit sit oppōsio realis per p̄ceptos suos alterū incōmunicabiles. et ibi est virtus q̄ sit subsistēs incōmunicabile in nā diuina: que est in supremo intellectualitatis: liquet q̄ inter verbū et principiū a quo est verbum distinctio plonalis. Et hoc est q̄d dicunt tangit ioānes dicēs: Et verbum erat apud deū. Nulla enim res dicit̄ p̄prie esse apud scīptipsā: sicut nec aliqa est in scipso: vt dicit. iiii. physice. c. i. ibi inter verbū et principium apud q̄s est verbū. l. patrē est plonalis distinctio. Nō enim verbū p̄dit a patre per actionē transeuntē extra: sī manēt intra. et ibi verbū manet intra illud cui⁹ est verbū et ab eo distinctū: quę distinctio plonalis est: vt p3 per p̄dicta. c Et deus. Dicit̄ pater patris et filij cōsubstātialitatē. verbū enim dicitur ad q̄d subsistēs in natura diuina: vt p̄dicti est: natura adit diuina nō est multiplicabilis: et nullo modo pōt esse nisi una et simplicissima. et ideo oportet q̄ verbū et principiū a quo est verbū sint idē penit⁹ in natura q̄uis distinguat: vt p̄dicti est in plonis: et hoc est q̄d dicit ioānes: Et deus erat verbū: ita q̄ si deus ponat a parte filiationis dicibile sic: verbū est deus. Nulla enim et verba tradita idē significant. q. d. ioānes: Quia verbus sit apud deū: nō sīt est aliqd extranee nature: sicut est verbū nostrū: sed est nature diuine quę indiuisibile est. Ideo est cadē omnino in ipso et in patre.

d Hoc erat in principio. Hic adit declarat quartū. l. coeternitatē patris et filij. Q̄ enim p̄dicta sit posteritas duratione ea a quo p̄dit: hoc tripliciter. Uno modo q̄ p̄ducto nō hs a principio suę durationis posteritatē p̄dicti: sicut homo a principio puericie nō habet potentiā generandi: et ideo cum filius necessario posterior est duratiōe. Alio modo tripliciter ppter modū p̄ducendi: q̄ quando aliqd p̄ducit per motū: qui motus est in tpore: oportet q̄ p̄ducti sit posterius p̄ducente duratio: nec q̄ p̄ducti fuit

Erat lux vera. Q̃ lo dō vt illa nā in hoc q̃ ad imagiē ⁊ similitudi
nē dei facta est. illa ea q̃ sunt in hoc intrinseco pcc hominis sunt ⁊
quo ilmodo ens a bonitē sunt. In illa q̃ ata velut in quodam mundo
superiori vera lux lucet: ⁊ in illi mundi veritates ⁊ per ipas remissiones
illuminat q̃ quoq; vita ⁊ p tanto in actio ⁊ quasi in alio mūdo sunt.

Et mundus eum.
Non q̃ creatura nō cognouit: ꝙ homo qui in
mundo nouit mundū

Nicolaus

q̃ Nō erat ille lux. Nec
potest de alio ex cede. Et
hoc ens q̃ caligatiua de-
ferat de vobis vos magnifica postea aliqa excidit q̃
eius adiutor⁹ sufficeret ad
falsitas generis bñant: ꝺ
⁊ de ipso multi sunt opi-
nati ipsū esse christū. ꝙp
excellētiā hic sanctitatis:
ꝙp q̃ sacerdotes tp̃e
misere ad baptizādū. ꝺ
dicto caiphe nō erat ille
ratio pcedit ex lucis huiꝰ veritate. secūda q̃ ipsi⁹ pticipatiōe. tertia ex cul-
doni ei⁹ manifestatiōe. secūda tāgit hic: In mūdo erat. tertia ibi: ⁊ mūdus
per ipsū fact⁹ est. Circa primū aduertendū q̃ aliqd dr̃ verū tripliciter. Uno
modo q̃ distinguit ꝺ falsū. secūdo q̃ distinguit ꝺ tra figurale tāgentē figu
ram reddit a pfecta rei veritate. tertio q̃ distinguit ꝺ tra participāte: q̃ illud
q̃s est tale p participationē deficit a pfectiōe illi⁹ q̃s est tale p essentiā. Et u
mon ergo rōnis nālis in cognitiōe diuinoꝝ ꝓmo deficit a rōne vere lucis:
q̃ ⁊ si p ea philosophi habuerūt de eo aliqua cognitionem: fuit tñ admixta
erroꝝ⁹ multis: ꝓpter q̃s dr̃ ad Ro. i. Cū cognouissent deū nō sicut deus
glificauerūt aut gr̃as egerūt: ⁊ euanuerūt in cogitatiōb⁹ suis: ⁊ obscuratū
est in ipsis cor eoꝝ. Et hoc ps in Aristotele: q̃ inter alios philosophos vi-
tur verꝰ scriptis: ⁊ tñ in pluribꝰ deuiauit a veritate: sicut ps de mundi
eternitate de intelligentiarū numero ⁊ earū felicitate quoꝝ plenitudinē causa
brevitatis omitto. Et quia sic cognitiō diuinoꝝ q̃s fuit i veteri testamēto
deficit a rōne vere lucis: q̃ ls habuerit veritatē aliq̃ admiscēte falsitatis.
tamē ipsa erat figuralis ⁊ q̃si umbra veritat̃. Et unc sic cognitiō caligi-
nis. tertio modo deficit a pfecta lucis veritate: q̃ ls vera ⁊ aperta sit: tamē
est principata. Et hic adit diuina hoc modo ei vera q̃ est lux p excellā. Et ex
hoc sequit ꝙ ipsa sit sufficiens ad omnē illuminatiōnē q̃ q̃s est tale p
excellāciē est ei⁹ aliqꝰ: sic ignis est ei⁹ calefactiuꝰ in oībus alijs: vt hꝫ ꝺ.
metaphysice. Et his adit lux appropriat filio: vt dictū est: ⁊ sic ps prima ra-
tio fuit efficacie ad illuminationē gr̃e quę tangit̃ ibi dr̃: Erat lux vera:
sine falsitate sine umbra: ⁊ sine pticipatiōe: ls lux per excellā. Ideo sequitur:
q̃ Quia illuminat omnē hominē venientē in hūc mundū. Ad cuius intellectū facilē
sciendū. Notandū est q̃ ⁊ tres dicunt ad influxū a bonis lucis: pōt hoc etiā in-
telligi de lumine nālis rōnis quę sic extendit̃ ad oēs etiam peccatores: ⁊ est
quedā participatio diuine lucis: vt ps ex ꝺdicta. c Venientē i hāc mūdū.
per hoc nō est intelligendū q̃ homines ante fuerūt in alia vita. vel venerint in
mundū iturꝰ: vel q̃ alc fuerint a principio mūdi creati: sicut intellexerūt aliq
heretici: sed euangelista vtitur tali modo loquēdi ad denotandū q̃ ista in-
tellectus dar̃ ab exteriori per creaturā: ⁊ dicit hic ipse homo codē modo
quo paro pcipaliter rei dicit ipsa res: vt habet ꝛ. ethicoꝝ. f In mūdo.
Hic tangit̃ secunda ratio ad hūc q̃ pticipatiue. Ad cuius intellectū facilē

dēscendit. Potuit manchus ipsa creatura dicebatur. Omnia enim creatura
suum creatorem recognouit: homo no minime.

Et fuit eum. ab initio mundi nullius temporis erat in quo receptores
diuini verbi nō essent. vnde addit: Quotquot autē receperunt.

Filios dei. Mō adoptiuus ꝓpter vt q̃ filij diuidunt̃: ⁊ filij dei ⁊ ffm ꝺ
g̃ eli liberam dicunt: quo
adit coelum filij dei sunt ⁊
quo hoc generatio voluit
a carnali fuidit: q̃ nō ex.

De lyra

q̃ aliqd dicit esse aliquis
tripliciter. Uno modo p
potentiā: sicut res est in to-
to regno. Alio modo per
ptentiā: sicut res est in ma-
tria: q̃ ea q̃ sūt ibi pa
tent ei⁹ aspectui. Tertio
modo per effectum: sicut
res est in loco suo determi
nato: cui ꝓportionatum
est corpus eius: deus aūt
potens est vbiq; hoc tri-
plici modo: q̃ est⁹ vnit⁹ ad
omnia ⁊ extendit: ⁊ quia
omnia sunt nuda ⁊ aperta
oculis eius: ⁊ etiam quia

plens est vbiq; per essentiā: q̃s p̃ q̃ nō solū vat esse rebꝰ: ⁊ eas in esse cō
servat cōdigno procipia rerū ad inuicē: hoc aūt nō pōt esse per aliqd q̃s sit
medius inter ipsum ⁊ creaturā: q̃ nullū est tale medium. Et sic oportet q̃ hoc
factat per ꝓsens vbiq; plentialiter ⁊ p essentiā existens: ⁊ sic ps q̃ ea diuina
lux sit idea q̃s ipse deꝰ: q̃ ipsa sit efficax ad fidei illuminationē ꝓpter tria
plentialitates. Et hec ratio breuiter tangit̃ ibi dr̃: In mūdo erat. nōle enim
mundi intelligi vniuersitas creaturarū. g Et mundus. Hic ponitur
tertia ratio ad idē ex euidētia lucis diuine: q̃ ⁊ si nō sit euidens in se: tñ
euidens in suo effectu. sex in vniuersitate creaturarū a deo pducitur: q̃
quarū pulchritudine ⁊ ordine lux diuina cui pōt in naturali ratiōe cognos
ci: ffm q̃ dicit Sap. xiii. Ab magnitudine speciei creaturarū potest creator
hoꝝ visibiliter cognosci: ad Ro. i. Inuisibilia dei a creatura mundi. i. ab
homine: per ea que facta sunt intellecta ꝙspiciunt̃ &c. Et hec ratio tangitur
cū dicit: Et mundus ꝓ ipsius fact⁹ est: q̃ nomine mundi ois creatura intel-
ligitur: vt dictus est: que ducit in cognitionē creatoris sicut effectus in cō
gnitionē sue cause. h Et mundus eus. Hic remouet quandā obiectiō-
nem: q̃ contra ꝺdicta posset obici per hoc q̃ videmus multos homines nō
habere cognitionē dei: Et ipse respōdet q̃ hoc nō est ex defectu lucis: ⁊ ma
gis ex malicia hominuꝫ ab ea se auertentiuꝫ: dicens: Et mundus eus non
cognouit. Nomine mundi intelligunt̃ peccatores mundialiter viuentes. ⁊
ideo aliter accipit̃ mundus q̃ in parte ꝓcedenti: q̃ ibi accipit̃ ꝓ ois creatio
rerū: hic ꝓ malicia hominū. i In ꝓpria venit. i. in mundo q̃d ipse
fecerat venit ꝓ carnis assumptionē: ⁊ sic fuit ibi nouo modo. vel aliter:
In ꝓpria venit. i. in iudeam que vocebat̃ terra dei: vt ps in plurib⁹ locis
veteris testamenti. k Et sui eus nō receperunt. i. fidei: q̃ in veteri testa-
mēto vocant̃ populus peculiaris ipsiꝰ dei: q̃ pauci de iudea cōparatione ere
didcrit christo eis q̃ fuerat predicti Esa. viii. Q̃ esset futurus in lapidē
offensionis ⁊ in petrā scandali duabus domibus israel. l Quotquot
aūt receperunt eū. Hic ꝛ̃ ponit aduentus christi vtilitas sine fructus ⁊
diuidit in duas. q̃ primo ostendit ꝓpositus. secundo remouet quoddā du
bium. ibi: Qui nō ex sanguinib⁹. Circa ꝓmus soldus q̃ sicut verbū incar-
natū est vere filius dei naturalis illi q̃ sunt membra eius ꝓ fidē fiunt essentialiter
filij adoptiui: ⁊ in hoc apparet vtilitas nobis ꝓueniens ex suo aduen-
tu: ⁊ hoc est q̃s dicit: Quotquot aūt receperūt eū. credendo. m Dedit
eis potestatē filios dei fieri: ꝙ regenerationē baptismi: qui nō dat nisi ꝓ-
fessis⁹ fidē christi per se si sint adulti: vel ꝙ alij si sint parvuli. n Qui
nō ex sanguinib⁹: Hic ꝛ̃ remouet dubiū: q̃ posset dicere aliqs credere q̃
hoc generatio est ꝙ modū generatiōis carnalis. ideo hoc remouet dicens:
Qui nō ex sanguinib⁹ &c. Et ibi enis sanguis in latino plurale nō habeat:
hs tñ in greco. ⁊ ibi tradūtur vt sequerat veritatē textus non curauit de re
gulis grāmatice trāferēs in plurali: Et sanguinib⁹. Ad generationē enī
carnalē ꝛ̃currit ꝺplex sanguis: q̃ ꝑte matris regrit sanguis mēstruus ꝙ
materiacet ꝑte viri regrit semen in quo ꝓsistit virt⁹ formatiua. hoc aūt fo
mes est residui alimēti sanguinei: q̃ nutritiua ministrat materias ipsi ge
nerative. hoc tñ resoluit̃ q̃s trahit in semen deriuatus est ꝓter multorum
digestiones. Ideo igit sanguinis excludit euangelista generatiōe spūalis:
dicēs: Qui nō ex sanguinib⁹ nati sūt. o Neq; ex voluntate carnis q̃ car-
nem hic intelligit femina que ꝑtū participat de rōne respectu viri: ꝓpter
hoc nominat̃ caro: Wch. ii. Hoc nōe eos ex ossibus meis ⁊ caro de carne
mea. copula aūt masculi ⁊ femine regrit in carnali generatiōe: sic in omni
alia actiōe nālī regrit effectio actiui ⁊ passiui: ⁊ hec copula maria ⁊ femie
ecclesiē a gratiōe spūali: ꝙ vt: Neq; ex voluntate carnis neq; ex voluntate
viri. Alij pōt exponi: ex q̃ ꝙ voluntatē carnis intelligat ꝓpria large loqñ
do de voluntate: ꝓut accipit̃ ꝙ appetitu sēsitiuo: ꝙ voluntas vtri intelligat ap
petit⁹ intellectiuꝰ: ꝙ vter ꝙ appetit⁹ pcurrit i gratiōe carnali hoīs. Reperit⁹
sensitiuꝰ vt mouēs: intellectiuꝰ vt ꝓcreās: ⁊ ꝺ remouet a gratiōe spūali dicit:
Neq; ex voluntate carnis &c. Qñ aūt fiat gratiō ita ostēdit: cuꝫ vt:

Sed q

Et verbum. Ut aūt ꝺcurr credamus hoīes nāli ex deo, subdit: deum
nāli ex hoīe ex his sufficiēte informatiōe ⁊ mat̃ nostra infirmitas vt posi
mus filij dei fieri ⁊ hoc dicit verbū caro factū est. Quod figurat erat: dicere
dēscendit. Quid mirū ⁊ quod erat inferius in id quod superius est accidat.
Hic mirū ⁊ horribile nāturaliꝫ q̃ deo quia deus q̃ homine est natus.

Plenum gr̃e. Ho-
mo dicit̃ plen⁹ tunc gr̃a:
q̃ nullius pfectionis me-
dius ex quo ꝓcipiē est tale
deficit in eo implens ho-
mine illi ei plenitudine:
nullū ens in eo sanctos.
vnde ⁊ mater dicit nō ois
dicitur mater hoīs: sed ⁊

Nicolaus

a Gratia deo natū sūt.
inquit hoīes a deo. recē
pientes gr̃am trahentur
quodāmō ad nāz pinay:
q̃ per donū gr̃e efficiunt

pticipes diuine nature: vt hꝫ ii. Ꝺ. i. Per quos maxima ⁊ preciosa nobis
promissa donauit: vt per hec efficiamini diuine ꝺsortes nature. Et ꝺdicta
ps q̃ filij carnales. ꝺbēt q̃dā macula ⁊ foditatē q̃ modo hic generandūt:
nō sic aūt filij spūales: sed magis nobilitat̃. b Et verbū caro factū est.
Hic ꝛ̃ ostendit modū verbi in mundū veniētis: q̃ nō venit vt ꝑ⁹ nō
erat: sed q̃ nouo modo ibi incepit esse sicut res q̃ prius est in aliqua quida
te ꝑ fui potentiā nāli: q̃s venit illuc ꝑsonaliter incipit esse nouo modo. i. q
sui ꝑsonā: sic deꝰ filiꝰ q̃ qui prius erat in mūdo ꝑsonaliter incipit esse nouo modo. i. q
vt ps ꝑ ꝺdicta: venit ibi nouo modo. i. p carnis assumptionē: ⁊ hoc est q̃
dicit: Et verbū caro factū est. ⁊ habitauit in nobis. Et hoc verbo: verbum
caro factū est: Eutyches accepit occasionē erroꝝ dicēs q̃ ex verbo ⁊ carne
facta est vna natura sicut ⁊ vna ꝑsona: sed hoc manifeste ꝑ fidē ⁊ ꝑ rōnē
dicit: q̃ ex natura est cōpositio ex verbo ⁊ natura dūana: sic verbū veni
ret in cōpositionē alterꝰ. hoc aūt est ipossibile: q̃ omne q̃s cōponit alteri ē
aliquo modo in posītia. positia aūt nullo modo pōt ee in verbo cū sit actꝰ
purus. ergo &c. Nec ⁊ si est possibile vna natura ex ambabus fieri. illa tñ non
esset natura dūana nec diuina: q̃ natura cōposita ex duabꝰ nō est aliq̃ illa
rum: sed aliqd aliud resultans ex ipsis: vt ꝑ⁹ de mixto ex elemētis: q̃ mixtū
nō est aliq̃s elemētoꝝ nec ipsa simul sūpta: q̃ talc mixtū nō est aliqd vnū.
⁊ ideo si ex verbo ⁊ carne fieret vna natura: sequeret q̃ christus non esset dꝰ
neq; hoꝰ ꝛ̃ scripturā noui ⁊ veteris testamēti: ꝓpter q̃s Arrius dixit q̃ ex
carne ⁊ verbo nō est facta vna natura: sed ipsū verbū carnē assūpsit. nō tñ
animā: q̃ verbū supplet locū animę ẽm ipsū: ꝛ̃ illud dicit̃ ipleat ꝺficien-
tem: q̃ caro nō est in specie carnis nisi ꝑ animā: vt hꝫ iii. methaurorū. ⁊
ideo dicere q̃ verbū assumpsit carnē ⁊ nō animā implicat ꝺficiōnē. Hoc
valet q̃ dicit verbū supplere locū animę: q̃ caro illa cui ẽm ipsū nō ē in-
formata per verbū: sed tñ assūpta. Et si dicet ei ipsa ꝓ per verbū informati.
hoc tñ est ipossibile. Ité sequeret q̃ rōe nō est homo: vt ꝑ⁹ multis: ꝓpter
q̃s Appolinaris dicit q̃ verbū assūpsit carnē: q̃ ẽm ipsū assūpsit animaꝫ
sensitiuā que dat ee carni: nō tñ assūpsit alaꝫ intellectuā cū verbū sit mate
rialiter intellectuū. ⁊ ideo in christo solāmodo ponebat intellectū verbi: sed hoc ꝑs
falsū. q̃: ls ille in christo posset saluare carnē. nō tñ carnē humanā: q̃ caro
nō dicit̃ hūana nisi ꝑ animā intellectuā: cui ẽm ponit̃ ꝓ plura litatem ꝺ-
marū. Ité rōe nō est hō: cū hō in specie hūana ꝛ̃ponat̃ ꝑ animā intellec
uam: ⁊ magis est ala pars illi⁹: ala sensitiua nō repenit nisi in specie brutoꝝ:
hec aūt est ꝺ ꝑ fūt ⁊ facta scripturā. ⁊ ꝺ silet tanꝗ hereticā ⁊ reprobata:
⁊ ls plurib⁹ aliis vijs posset ꝺdicta ꝛprobari: tñ ꝓpter plurimā vitandaꝫ
omissi: ꝓpter q̃s dicendū q̃ ei dr̃: Verbū caro factū est: ꝑ carnes intelligit
nā hūanā: frequēter in sacra scriptura. vñ ꝑ Esa. xl. Ois caro simul ꝛ̃.
Et ꝑ q̃ carnē intelligit nā hūana ꝑ ꝑ illud q̃s subdit: Uidimus gloriā eius.
Caro igit ista. i. nā hūana assumpta est a verbo nō in vnitate nature: ⁊ in
vnitate ꝓsonalis vel ꝑsone. ⁊ ꝺ est sensus: Verbū caro factū est: ac si dice-
ret: deꝰ homo factꝰ est: q̃ ls fieri repugnet deo vel verbo absolute: pōt tñ
dici de eo rōne nature hūane assūpte: vel ꝺficiēter ꝺficiōnē ꝺclarat̃. iii. Ethicoꝝ:
quia per tale fieri nō habet̃ q̃ deus de nouo incipiat ee: q̃s est ipossibile: ⁊
q̃ incipiat ee homo: q̃s est possibile: q̃ ꝓpositū: quod est ipossibile: ⁊
tic. ⁊ ꝺ pōt natura in ꝓprio ꝺficiare: vt ꝺficit⁹ ꝺclarat̃. iii. Ethicoꝝ. Ethi-
cōdendū tñ q̃ euāgelista nō sic rōne dicit verbū esse factū carnē magis q̃
hominē: q̃ per hoc cuitat̃ errōe illoꝝ q̃ negarēt nāturā humanā hꝫ in ꝛ̃to
hypostasim. ꝓpriā. ⁊ enis dicit: verbū factū est homo: ⁊ homo significat
naturā humanā in ꝓpōsito: ꝺficit occasionē cogitādi q̃ natura hūana
in christo subsisteret in ꝓpria hypostasi. Silr magis dicit verbū factus esse
carnē ꝙ animā: nc daret occasio cogitandi q̃ illa vnio esset tñ ẽm actum
animę vt p cognitionē ⁊ amorē. nō tñ in vnitate ꝓsonę. c Et vidi-
mus. Postq̃ euangelista ꝺclarauit verbi cnamationē ⁊ ois⁹ ꝛ̃sumptionis.
hic ꝛ̃ ostendit qualiter ipse ⁊ alij apostoli habuerūt de hoc cognitionem.
Et dicit̃ in duas partes. quia primo ponit innotescendi modum. Secundo
manifestat ipsum. ibi: Et de plenitudine. Prima in duas. ẽm duplicē mo-
dum innotescēdi qui ponit. Secūda ibi: Ioānes testimonium ꝑhibet ꝑmus
autē innotescēdi modus est per visū. Secundū ꝙ videre aliqñ accipitur
nō solū pro visione corporali: sed etiā pro cognitione intellectuali: per quem
modū dicimus: video tu hoc. i. intelligis: ⁊ hoc est q̃ visus est ꝛ̃ormalior
inter alios sensus ⁊ plura certā ꝺsertantias nobis demōstrat. vt habet ꝛ̃.

mater dei: nec mirū si mirātur homo etiam deus cui deus incarnatus est homo.
hoc aūt gratia dicitur ⁊ veritas. q̃ sic olim ꝓmissa ⁊ modo exhibita. i.
vt deus sit inhoemine implens eum omni bono: ⁊ ꝑ eum bono.

Hic erat. Per verba aūt ꝓcedentia potest duplex error ostendi. vnus ille Ioan.
Sepe enī ipse tota adhuc ignorāte gratiā baptizauit ⁊ docuit ad testimoniū
lucis erat venit.

Qui post me ꝛ̃.
Ostē post me natus: post
me ꝓdicatur⁹: nō tñ ante
me mutus⁹: q̃ ego sū
nō erat⁹ q̃ ls ante me
ꝓdicatus sit. ⁊ sic ꝺ ꝓ-
dicatione: non ꝺficiōnē.

De lyra

metaphysice. ⁊ ideo nolc
velle vitare aliquando
in his que pertinēt ad in-
telligēdū: vnaq; modo vi-
dendi habet ꝛ̃ponere q̃

aliq̃ apostoli noticiā verbi incarnati q̃ eum ipso fuerāt: aliqui aliter ꝺsera-
uerūt: sic videt̃ legislator ꝺ ꝺra virtutē tm̃ ꝺ cognitē exercita fuerat ꝺ
salutatio mechtildis mirabilis ait: ꝺ silluer q̃s⁹ vita mentis prosperum
cursum habuit: in carne. Lucianus videbat̃ cū hoc mirabiliter ꝑ interiā
irrigationē. quidā aperti cū sensu. vt intelligerent scripturas: vt habet
Actuū vii. ⁊ hoc ek q̃ vñ: Et vidimus gloriā ei⁹. i. excellentiā eiusdē creaturā
creādam: ꝓpter q̃s habebat q̃dā ꝓpria ꝺficiā. ꝺ Quasi vnigeniti a patre. i. naturaliter ab eo genitus: ⁊ p̃ ꝺ ꝺficiā
ni a patre. i. naturaliter ab eo genitus: ⁊ p̃ ꝺ ꝺficiā
ni a patre. i. naturaliter ab eo genitus: ⁊ p̃

Ante me factus est. Ex greco constat me factus est. i. apparuit michi quasi de nichilo quia prius me non erat.

Et de plenitudine. Expositio testimonii sequentis ostendit quia ista ad testimonium Johannis quasi verbi. i. e. vidimus gloriam ei⁹ plenā gratia & veritate. & de plenitudine eius. n. o. a. gratiam vt ipsius ordinem & veritatē quasi eiusdem intelligamus.

Quia quidem. Ratio. nō sicut gratia aut pleni gratia data est nō p meritum vt dixit. p donationē ergo gratie & veritatis quam dedit nobis. & pro illa gratia. i. beatitudine eternā q̄ nō meruimus hoc dedit & nobis gratis: q̄ meruit & gratia.

Gratiam pro gratia. Gratia in scriptoribus dom̄ pro gratis dat. Pro gratia simplicitur ergo nō est merito: & potest esse illa equanimitas dei nostra.

Per moysen. Per moysen datur predicatio: p̄ quam non salus ipsius

† Et addit propositum suū etiam in humanis quasi ꝙ quod ingratum habuit. † aut

post me venturus est iuste me fact⁹

† ceteri me venturus † q̄ illa ipse a me non ad meritum meum sed ex sua gratia fecit me

est. q̄ prior me erat. & ex plenitudine eius nos omnes accepimus. Et gratiam pro gratia.

† ꝙ ipsum ex abundantia & veritate quas illi dedit. † ꝙ pro nobis. † aut ab eo accepimus q̄ sic. q. ma

Ideo nulla in eo debet esse ingratitudo nec infidelitas

mus. Et gratiam ꝓ gratia: q: lex p

† quia ille liberalis. † q. † aut moysen. † aut ipse gratia per ipsius adventū data est. † videtur deus q̄ nō ꝑ merita est.

moysen data est. ista gratia & veritas

† q̄ nulla libertas. † q. † aut moysen. † aut ipse gratia per ipsius adventū data est. † videtur deus q̄ nō ꝑ merita est.

p ihesum christū facta est. Deum

Deum nemo vidit. Ad est nullus purus homo vitalis in hoc cor pore vidit deū vt est. vel dicitur est moysi: nō videbit me homo & vivet. i. nemo viventium in corpe videbit plenitudē meam. vnde ista adiecit de moysi: Sta in loco meo petre & cum petra loco videbis posteriora mea. Petra. i. christus: foramen rupis in parabolam petre anterioro. i. transitu de mundo ad patrem. Posteriora: ultimo eius passio: resurrectio: ascensio per que creatura ad eius beatitudinem & visionem peruenimus.

Nicolaus

a Qui post me venturus est. ps q̄ ioannes nō loq̄t de adventu christi in carnali q: tūc erat natus & fere. xxx. annos: sic loq̄t de adventu ad p̄dicandum: & mysterii nostre redemptionis explendi. b Ante me factus est. Et hoc loco arguit. Arrianos verbū sm naturā verbi sit factū: q: nō est verbum q: ioannes fuerit christi sm carnem. & ideo ait dixi: Ante me fact⁹ est: de natura verbi intelligendū est: sicut littera sequēs hoc declarat per hoc q̄ subdit: Quia prior me erat: & per priorē habuit esse ante ioannem. ideo si de facto de nature loquereť aliter exponēdū ps. d. Prior me erat: q: ante me fact⁹ est. & ideo sic ps intelligi. Ante me fact⁹ est. i. mihi placuit: cui⁹ ratione assignat dicēs: c Quia prior me erat. nō sm humanitatem sed sm diuinitatē i qua est ab eterno. Post etiā aliter exponi referēdo hoc ad christum sm humanā naturā. Ad cui⁹ intellectū sciendū q: puer est in seri sm curā nature vsq: ad maturitatē. Christus aūt ab initiō perfectionis habuit cap⁹ oibus limitationis vitiositatē: & animā oibus virtutib⁹ & scientijs plenā: quasi nouā habuerit plenā corpis ętatem: & hoc fuerat p̄dictus Hiere. xxxi. Nouū faciet deus sup terrā: mulier circūdabit virū: q: ipse ab initio creationis fuit vir plen⁹ modo dicto. Cōstat aūt q: ipse fuit ante cōceptū & nolens facere nature: vt ps. Tu es. i. & hoc modo ista p̄dicta post exponit: Ante me fact⁹ est: vt p̄ facti esse intelligat placitū: q: hoc designat ratio locutionis: sicut fieri ipersationē designat: q: ipse etiā sm humanā naturā ante placē fuit q̄ ioannes: vt ps p̄dicta. d Et de plenitudine. Posset duobus modis exp̄ verbū incarnati eis locutum. hic ꝑ virtutē modū matriculatū. primo manifestat primū qui est per voluntatē vt dicit. Et secundo secundū qui est p audientē. ibi: Et hoc est testimonii. Ad intellectū primi sciendus q: hoc verbum quē sequunt nō fuit ista ioānis baptiste. Ista hoc dicut. Signum: sed fuit ista ioānis euāgeliste declarant. modū quo cognouerit verbum incarnatū per voluntatē. Sm Aug. & Chrysō. dicerat cuiꝫ. ā. Videmus eū plenū gr̄e & veritat: posset aliqs querere q̄liter hoc videbāt. ideo declarat qualiter hoc cognouerit q̄si rideno tacite dicat. Et vidimus eū plenū gr̄e. Et vidimus in duobus: q: primo declarat q̄liter cognouerit eū plenū gr̄atie. secundo q̄liter cognouerit eū plenū veritatis. ibi: Deū nemo vidit: dicit igit primo: ibi vidi & vidim⁹ eū plenū gr̄e: q: de plenitudine ei⁹ nos oēs accepim⁹. hoc potissime apparuit in ipso sancti millione supra apl̄os in vic pentecostes: q: cuius plenitudine linguis omnib⁹ loquebant' vt dicit Act. ii. & ꝓ experientia quodāmodo eos gnoscebant ipsius christi: & plenā gr̄atie: & hoc est q̄ dicit: Et de plenitudine eius nos omnes accepimus. Ista dicta copulanda: & nō cōtinuāda: sic immediate sequēdū: quasi primo verba ioānis baptiste: sed verba ioānis euāgeliste q̄si. ā. dicerat: Et vidim⁹ eū q̄si vnigenitū a patre plenū gratie & veritatis: q: hic declarat modū per quē hoc cognouerit vt dictū est. i. p accessionē spiritus sancti de cuius plenitudine. ideo sequit: e Et gratiam pro gratia. prima enim gr̄a data fuit sine meritis: q: ante gr̄atiā nō pōt homo mereri: & ꝓ hac prima gr̄a pōt homo mereri de condigno augmentū gratie. & ideo secunda gr̄a data quodāmodo ꝓ prima: q: data pro meritorio opere possidet ex ipsa. Aliter pōt hoc exponi & magis ppōse ad ipsa ꝓ de lege nouā & veteri. ita q: lex vetus dicit' gratia prima magna cuiꝫ gratia fuit dare legē specialē populo dure cervicis: & alia beneficia illi populo collata: ꝓpter q̄s dicit in ps. xvi. Nō fecit taliter omni nationi &c. Gratia tamē ista lex erat ipsorū loco illius data est lex nouā que est gratia & veritas: q: in ea gratia & veritas illud: Et gratiā pro gratia. o. d. Nō solum accepim⁹ de plenitudine ipsius recepisse ipsius sanctitatē: sed etiā hoc accepimus gratiā pro gratia. i. legē nouā

Et legit deū apparuisse hebreis sine visibiliter carnaliter oculis sue humanitatis ꝓphetias velocitatē sue creatē intelligētie: visionis est ꝓpterea quasi ipsi dicat: creatura facit sanctos deū videri ꝓpter q̄s dicit.

Unigenitus filius. Que sit vera gratia & veritas. hoc ostendit. i. cognitio ipsius trinitatis. vel hoc est vita eterna: vt cognoscāt te vnum verum deum: & quē. m. t. ihesum: que in hac vita nō plene & q̄si nemo in carne vidit deū vt est. vel nec ipse moyses nōdū per eū data sit gratia: sicut etiā ipse post omnia vita & typo dei dixit: Glē de mihi tribuit: sed filius qui est in secreto ꝑtis narrauit: q: nemo nouit patrem nisi filius: & cui. v. l. r. Ipse narrat filis q̄s de trinitate voluntatis sanctissimum sit: quomodo ad eas perueniendum & ad ipsas introducit.

Et hoc. Et hoc & cetera sequentia testimonia ioānis: ostendita sunt post baptizatū christū cū iam

† nullus homo. † ioā.

nemo vidit vnq̄: vnigenit⁹ filius

† filius dei. † est nomen. † i. q. manifestauit filium dei carnalibus oculis inuisibilem se ostendendo. † videtur⁹

qui est in sinu patris: ipse enarra-

† literam † q̄ moysen nō vidit q̄si ipsum sicut videbit deus † q̄ pōt hoc. † vt sacerdos.

uit. Et hoc est testimoniū ioannis

† q̄ etiā ipse excellentia monstrauit q: angelus & baptizare.

quādo miserūt iudei ab hierosolymis

† sapientes in lege

Ierimis sacerdotes & leuitas ad eū

† in confessione ipsius ioannis fatent quicquid fatent. † quid.

vt interrogarēt eum. Tu quis es?

Helias vētrat luitare discipulos quos solūes suis testimonijs mittit ad eū.

Testimonium contra hoc & occultus christus: occultus quia humilis: humilis vt posset ꝑterni & occidi vt redimeret mundum.

Tu quis es. Putabāt iudei solūe alē ꝑsonā: & lege ꝓmissū. Alij putabāt eū esse deū sm ꝓpter nimiā abstinētiā & castitatē & solitariā vitā: & asperrimā doctrinā reprehensionē & durissimā future vindicte terrorem. Alij dicebāt eū al⁹ vnū de ꝓphetis reuiscitatis: ꝓpter ꝓphetie gratiam.

De lyra

loco veteris: ꝓpter q̄s subdit q̄si expendēdo: f Quia lex p moysen data est gr̄a & veritas &c. J dicit aūt lex nova respectu veteris veritatis: q: illa fuit figura & vmbra illi⁹: dicit etiā gr̄a respectu ei⁹: q: quia lex vetus q: liberalitate diuina fuerit illi ꝓpter q̄s potest dici gratia largissimo modo loquēdo quo q̄libet bonū gratis datū dicit' gr̄a: nō tamē cōferebat gratiā iustificantē sicut facit lex nova. g Deus nemo vidit. Hic declarat solūes q̄liter cognouerūt ꝑm fuisse plenū veritatis: videlicet ꝓ doctrinas ꝓpē qui docuit eos de secretis diuinitatis: q̄ cōprehendi nō ꝑt nisi ab eo in quo est plenitudo veritat: & hoc est q̄s dē: Deū nemo vidit vnq̄: nō accipitur hic nemo pro nullo bolieq: in sacra scriptura aliqs accipit' hō pro oi creatura: eo q̄ hs aliqui cōuenientia eius ol creatura: ꝓpter q̄s dē Ward vic. Predicate euangelij ol creature: ita nemo aliqs accipitur pro nulla creatura. est igit sensus: Deū nemo vidit vnq̄. i. nulla creatura a pōt visione cōprehensiua videre diuina essentia: & subdit a quo comprehendatur: h Unigenit⁹ q̄ est in sinu ꝑtis. i. in intrinseca diuinitatē ipse cōprehendit eas: q: hs eādē notitiā ol ꝑc. & nō pōt de hoc aliqs plenā ꝑstruere. nō sequ: i Ipse enarrauit. sicut ps ex decursu euangelij q̄ apl̄os de secretis diuinitatē docuit: vt de mysterio trinitatē: & de multis alijs que non fuerūt ita explicite tradita in lege & ꝓphetis sicut ipse explicauit. k Et hoc est testimoniū. Postq̄s euāgelista declarauit modū quo habuerūt notitiā de plenitudine ꝑtis per vilius. hic ꝑ declarat aliū modū quo idē cognouerūt p auditū. videlicet p ioānis testimoniū: & dividit in duas ꝑtes. q: ꝑmo manifestat testimoniū ioānis factū i ipsi absentia. & testimoniū ioānis de ipso i ei⁹ ꝑsentia. ibi: Altera die. Ꝑ. ꝑmo testimoniū dedit ioānes interrogat⁹. & dividit i duas. q: ꝑmo fuit interrogat⁹ de ꝑsona & de officio. ibi: Et q̄ missi fuerant. Prima adhuc i duas. q: ꝑmo ponit' testimoniū ioānis p modū negatiōis. & ꝑ modū affirmatiōis. ibi: Dixerūt ergo ei. Ꝑ prima adhuc i tres ꝑm tres ꝙstiones factas ipsi ioāni: & tres rōsiones correspōdētes. secunda ibi: Et interrogauerūt. tertia ibi: Ꝓphetā. Circa ꝑmā aduertēdū q: tpe ꝑdicationis ioānis erat famosa opinio & magne in hierusalē vbi vigebat studiū legis & ꝓphetarū q: ipsi adultas malic cōt de. primo. ꝑmo q: videbāt ab eis ablatā ol regnū: vt declarauī sup Matth. v. Dā. & hoc fuerat eis datū ꝓ signo adultas malic: Gen. xlix. Nō auferet sceptrū de iuda &c. Secūdo q: videbāt cōpletas hebdomadas vsq̄ ad aduentū xp̄i: vt declarauī sup Dan. ix. ca. vel sm alios qui dicūt eas fuisse cōpletas. xviij. anno tyberij cesaris: in parisde q̄s videbāt eas esse cōpletas: ꝓ q̄s missā de ꝓto expectabāt: & alia ꝓ te ioānis baptiste intrabāt natiuitatē: & ei⁹ exercitē sectā: & ideo facti motū ad opinādū ipsū esse ꝑm: ꝓpter q̄s miserūt solēnes nūcios ad ioānes volētes sup hoc scire veritatē. veritās Chrysō. dicit q: malicioſe venerūt hs Origenes dicit: simplici alio venerūt ad querēdū veritatē: & hoc videtur ver⁹: q: in modo dicēdi exhibuerūt ioāni maximā reuerētiā: & ꝑ q̄ ignoti:

† Ego vox clamantis in deserto: dirigite viā dñi. i. ego sum ille de quo scriptura dicit Esa. xl. vt alioquī est q: vs clamantis in deserto

† non inquisitis quare sic.

riuerāt a pharisēis. Et interroga-

† quod audiens nō

uerūt eū & dixerūt ei: Quid ergo

† hoc plane manifestat † q̄s non debet aliq̄s dubitare q̄ hec

baptizas si tu nō es christ⁹ neq;

† ihesus † vetat immitia ex homine ne timeat vitā

helias neq; ꝓpheta: Respōdit

† dicens.

eis ioannes dicens: Ego baptizo

† q̄ quidem nichil apparet.

in aqua: medius autē vestrum

† corpore. † q̄ in humilitate & obedientia ego sum vt seruus & non dñs. † q̄ ostendit se ꝓphetam sum etiam & plus q̄ ꝓphetam sum etiam & plus q̄ ꝓphetam. † aut ostendit se ꝓphetam sum etiam & plus q̄ ꝓphetam.

stetit quē vos nescitis. Ipse est q

† sicut vult ordo ita predicando † † mihi pugnat cum eis sequentia

post me ventur⁹ est: qui ante me

† Licet homo obediendo baptizet et significet obedientiam cuiusdam baptizatus

fact⁹ est cuius nō sum dign⁹ ego

† Hec bethania fca sunt trāsiordanez vbi erat ioānes baptizās.

vt soluā corrigiā calciamenti.

Hec bethania. Hoc sunt bethanie: vna trans iordanem: altera citra nō longe a hierusalē vbi lazarus suscitat⁹ est.

Illa enim nomine testimonii est significat humanā naturam sine lege naturali ante gratia gratie: qua gratia post incarnationē christi abundāter fuit: que natura ad hoc creata erat vt lege nature obediret: in qua iordanis baptizat: ea a peccato nō liberat. Baptizat vitra fluenta iordanis & nōdū in christo inchoauerat humanā naturā redimere. Illa q̄ est citra iordanē significat eandē humanā naturā obedientē sub lege gratie que est prima hierusalem. i. visioni pacis per charitatē in qua christ⁹ monstrā fuisse ex a peccō liberat.

De lyra

tertio quidam respectu secundorum concludo. ibi: Hec in bethania. Circa primū considerandū q: sicut dictū est pharisei inter alios iudeos videbant magis religiosi: ꝓpter q̄s dicebant pharisei a pharos q̄s est diuisio quia in babylonia genus viri erant ab aliis quodāmodo diuisi in signū maioris religionis: ꝓpter quod ostendebant se magis ad ea que pertinebāt ad legis: ꝓpter quod audientes a ioanne q: nō erat aliquis trium predictorum quos expectabant tanq̄ personas solēnes: quesierunt ab eo quare baptizaret indistinctionem nominis: & hoc est quod dicitur: Et cum missi fuerant erant ex pharisēis ꝑs literam dicit: i Respondit. Hic ponitur responsio ioannis in qua perhibet testimonium de christo dicens q: sicut baptizatio ꝓpē dicationem christi sua predicationem & conuersionem: ita baptismum nō ꝓpē ret aut sine baptismate christi & ꝓpter aliquas alias conditiones humanas nō solū verbis sed etiā factis: vt. ā. dicitur. ett: & hoc est q̄ vt hic: Respondit eis ioānes. v. Ego baptizo in aqua: laudandū tñ corpe ad delectandū & ad lum q̄ suo baptizmate laudabit animas. vnde subdit: m Medius autē vestrum stetit. i. communiter vitamo inter homines. christus enim erat vitā communem inter homines vescit: vt ps ꝑ. de cursu euangelij. n Quē vos nescitis. i. q̄ntum ad diuinitatē sm ipsius simplē cognoscibilē esse ꝓ plato. o Ipse est qui post me &c.] hoc exponit sicut. ā. superius est. p Cuius nō sum dignus vt soluā eī⁹ corrigiā calciamēti. Et dicitur calciamenta apostolis inhibuit: ipse facit quod docuit: vt habet Act. i. ō ps hic q̄ hec erat metaphorica locutio. Cuius non sum dignus &c. quia ioānes in hoc dicit se non esse dignum exhibere christo eni minimū obsequiū: hoc exprimens sm ꝑsonarum modum loquendi. Cum enim aliquis paruitatem suam & alteri⁹ excellentiam vult exprimere: solet comunitter dicere: non sum dignus tangere terram vel aliud huiusmodi: hoc minus sum dignus hoc ioannes dicit: quia homo iustus erat: vel aliud huiusmodi

Altera die. Typice. Iohannes i populue grauc altera die. I. post lo-
gem ecclesie agnum qui redimitur.
Mercurius. Mō dicit gratie. capitis. ō. Et iterum hic pōstquā ab ecclesia
filius agnus baptizat. E a iohanne cognoscit. Hic dimittit ad ihesum ambulantem.
E cui agn⁹ ē. Cum manifestat agn⁹ potestatem: hic simplicia doctrine
que parabili sustinet: Ia
nam a. duo mysteria virtu-
tum circa carnē fiūt.

Decretū mihi. Per
carnem nobis est exemplū
pōt ap̄l clamare totius
pene humane nature
sil⁹ timeā debitā le-
gem mutare p̄ inobedien
tiā a libertā ad I par alio-
qn̄ cognoscit singul agn
dapabilitā ei⁹ relaxat.

Post me venit vir.
Christ⁹ est virtus quo no
bis natus ē p nobis fōlat
us ē. Hic⁹ ad I ego patri
spiritū ē peccata vimit
do reb̄ellat nos ei.

Est manifestatur.
Dic ē agn⁹ q̄ tollit pcā
ta nō ego qui ēll mīt
modo nostū ppterea ba
ptizo vt manifestet israēl.

Ac cū ppter infolentiā mūdi baptizarent a christo in spiritu: vbi bapti
zandi ei vtam parauit. vndc: possūt ad ipsum qui vi: ēt venīt ēt: baptīl
mus eius ostat. In baptismo etiam iohannis manifestat humilitas ipi que
ēt impleta totius iusticie: sicut eius opus ēt christus nasci ē mori sic ē ba
ptizari. Ut enim ipse qui non erat a seruo baptizat: nō dedignat̄ q̄ttalib⁹
lapsionis ē sancti a domino baptizari: sic quo permanent in peccatis.

Baptizando. Christ⁹ a iohe baptizat̄ vt indicat eis humilitas q̄ ēt
eis iusticia q̄ nō solum ne baptisma iohis tanti⁹ ē mūdus in quo ve⁹ nō
baptizat⁹ ēt vt discret baptismo christi in quo solus baptizat. Baptizantur
ādē alii a iohe: vt vbi baptizandi spārant vtam baptismo christi.

Et testimoniū. Hic dat ostē se venīe vt manifestaret ipm ita pbibuit
testimoniū. Vidi spiritū. I quo ēdicit q̄ ps̄ nesciuit: venerat ēll pdicare
penit. I. facere spārationē pdicationis ipi: sed tñ de spāratione baptismi
ponit singul artic⁹ baptismo ipi ēt filmū sacramentū inter alia.

Spiritū descendentem. Non q̄ modo primū descenderit sed vt p hoc
descendere ostendat⁹ e manere in baptizatis aqua ē nō aliter: ē vt iohnes
per eum de christo excellentius intelligeret.

Nicolaus

a Altera die. Hic ēlonganter explicat testimonium ioannis de christo
in eius plenitudine hoc duplicit. primo generaliter coā turbis. secūdo spāli
ter coā aliquib⁹ discipulis iohis. ibi: Altera die dicit. Primū in tres
q: primo pōit iohānis testificatio. secūdo excludit testificatis suspicio. ibi: Hic
ēt de quo dixi. tertio subdūgit testimonii cōfirmatio. ibi: Et testimoniū phi
buit. In prima pte dicit sic: Altera die ex hoc patet q: ioannes plurica testi
monia ferebat ipi: ēo ēll dixit vidi. ac ad hoc totū officiū ei⁹ ē pdicatio
ordinabat. b Dixit iohnes ibēlū similiter: q: testimoniū q̄ ēt p vi
sum ēt efficacissimū. c Venīte ad ē. hoc nō ēt intelligēdū de aduentu
ipi ad baptismū q̄ pōt q̄s ps ē hoc q̄ ēt sīgf. I. q: iohnes ante tam viderat
spiritū descēdēte sup ēll q̄ factus fuit in baptismo. ē id ps q: ipo pōt ba
ptismū venīt ad iohnē vt testimoniū iohnis plurica fidē ē pdicatione effec
efficax⁹. Subdit ad testimoniū iohnis de ipo dupl. Primo q̄tum ad
ei⁹ veritatē humanitatē in q̄ p nobis humiliat⁹ ē ēll ibi: d Ecce agn⁹ dei. I.
a deo missus: humiliatus vt hostia acceptissima. Circa q̄ ꝑsiderandum q̄ ls
alia animalia immolabant I legē vt bos vitulus capra ē hmōdi. ēll ipa magis vo
cat agn⁹ q̄ ēt extra immolatōē: duplicē de ēll. Prima ē q: inter cēt figuras
veteris testamēti agn⁹ paschalis expressiē figurabat passionē ipi: q: ille agn⁹
erat sine macula: ē p ei⁹ immolationē filii israēl liberati sunt a seruitute egy
ptiaca sicut p passionē ipi q̄ peccatū nō fecit fuit liberati a seruitute diabo
li. Secūda ē q: inter sacrificia q̄ figurabat ppetuitatē redēptionis fiebat
de agno: sicut ipe ipe nostra redēptio. Secūdo fert testimoniū iohnes de
christo q̄ntū ad ei⁹ dignitatē: ēll subdit: e Qui tollit peccata mūdi: q:
tollere peccatū ēt ꝑpriū ipi⁹ dei: vt ādē hic peccatū ponēdo singulare pro
plurali sīm modū ebreorū. vel dicit hoc peccatū. vt ps ē. ro. viii. Venit mors p̄ gratiā vi
ma. I. multitudo mortuorū. vel aliter vt peccatū in singulari: I. ille agn⁹ tu
lerit ola peccata ēll ipi⁹ modo pro peccato originali occisus ēll. f Hic
ēt de quo dixi. Hic ꝑfr tollit suspicio tcētis. Iohnes enim erat cognatus
ioannis ex parte matris. ē ideo ē hoc testimoniū dicitur ēll postq̄ iohnes
fuit ei notus: poterat aliquis habere testimoniū ei⁹ suspectū. ē id testimoniū
iohānis de christo fuit aliquo modo antecēdēs notitiā determinatā habitā de
ipo: q: primo in generali fuit reuelatus aduentus christi. ꝑpinquius de fu
turo ipi⁹ ioannes: ē fuit sibi preceptū a deo vt baptizaret in nole venturi: et
predicaret eius aduentū. ē ꝑparet populū: ē hic incepit ferre testimoniū
de christo in generali dicēs q: ecce ēll est venturus: ēll nescebat q: ēll de
terminate: sed ille datū fuit sibi signū cognoscēdi ipm. I. per apparitionem
ꝑsone sancti super eum. ē hoc ēt q̄d dicitur: Hic ēt de quo dixi. q̄a dixi

Ego nesciebā. Aug. Alia cōditio dicitur p ēll dicitur q̄ pr⁹ nesciē-
bat. Videbat q̄dē q: erat vbo: q: agn⁹ tollēs pcā q: alios debebat baptizari
sicut ē Moyses erat. Ille iudicabat q: ipe ēll esset recreaturus ē nulli tradit⁹ primus
baptismū: ē ministerū p q̄ ipm venīrus cognosceret sed ba
ptizo. Ppterea ait vbo ponēdi baptismi aliquā tempe
ponit. Et ecce testimonium pibuit ioannes
dicēs: Quia vidi spiritū dēsc-
ꝑ cōtemplatiōnē dei ēll ꝑ vi sōnes
dentē quasi columbā de celo ma
nentē sup eum. Sed q̄ misit me baptizare
in aqua: ille mihi dixit: Sup quē
videris spiritū descendentē ē ma
nentē sup eus: hic ēt q̄ baptizat
in spū ēt ēll baptizo q̄ nō dixerat ꝑ
ēt spiritu sancto. Et ego vidi ēt
testimonium perhibui q̄ hic ēt

Et testimonium pibuit ioannes dicēs. Quia vidi spiritū descendentē quasi columbā de celo manentē sup eum. Sed q̄ misit me baptizare in aqua: ille mihi dixit: Sup quē videris spiritū descendentē ē manentē sup eus: hic ēt q̄ baptizat in spū ēt ēll baptizo q̄ nō dixerat ꝑ ēt spiritu sancto. Et ego vidi ēt testimonium perhibui q̄ hic ēt

Altera die. Typice. Ioannes i populue grauc altera die. I. post lo-
gem ecclesie agnum qui redimitur.
Mercurius. Mō dicit gratie. capitis. ō. Et iterum hic postquā ab ecclesia
filius agnus baptizat. E a iohanne cognoscit. Hic dimittit ad ihesum ambulantem.
E cui agn⁹ ē. Cum manifestat agn⁹ potestatem: hic simplicia doctrine
que parabili sustinet: Ia
nam a. duo mysteria virtu-
tum circa carnē fiūt.

Decretū mihi. Per
carnem nobis est exemplū
pōt ap̄l clamare totius
pene humane nature
sil⁹ timeā debitā le-
gem mutare p̄ inobedien
tiā a libertā ad I par alio-
qn̄ cognoscit singul agn
dapabilitā ei⁹ relaxat.

Post me venit vir.
Christ⁹ est virtus quo no
bis natus ē p nobis fōlat
us ē. Hic⁹ ad I ego patri
spiritū ē peccata vimit
do reb̄ellat nos ei.

Est manifestatur.
Dic ē agn⁹ q̄ tollit pcā
ta nō ego qui ēll mīt
modo nostū ppterea ba
ptizo vt manifestet israēl.

Ac cū ppter infolentiā mūdi baptizarent a christo in spiritu: vbi bapti
zandi ei vtam parauit. vndc: possūt ad ipsum qui vi: ēt venīt ēt: baptīl
mus eius ostat. In baptismo etiam iohannis manifestat humilitas ipi que
ēt impleta totius iusticie: sicut eius opus ēt christus nasci ē mori sic ē ba
ptizari. Ut enim ipse qui non erat a seruo baptizat: nō dedignat̄ q̄ttalib⁹
lapsionis ē sancti a domino baptizari: sic quo permanent in peccatis.

Baptizando. Christ⁹ a iohe baptizat̄ vt indicat eis humilitas q̄ ēt
eis iusticia q̄ nō solum ne baptisma iohis tanti⁹ ē mūdus in quo ve⁹ nō
baptizat⁹ ēt vt discret baptismo christi in quo solus baptizat. Baptizantur
ādē alii a iohe: vt vbi baptizandi spārant vtam baptismo christi.

Et testimoniū. Hic dat ostē se venīe vt manifestaret ipm ita pbibuit
testimoniū. Vidi spiritū. I quo ēdicit q̄ ps̄ nesciuit: venerat ēll pdicare
penit. I. facere spārationē pdicationis ipi: sed tñ de spāratione baptismi
ponit singul artic⁹ baptismo ipi ēt filmū sacramentū inter alia.

Spiritū descendentem. Non q̄ modo primū descenderit sed vt p hoc
descendere ostendat⁹ e manere in baptizatis aqua ē nō aliter: ē vt iohnes
per eum de christo excellentius intelligeret.

Nicolaus

a Altera die. Hic ēlonganter explicat testimonium ioannis de christo
in eius plenitudine hoc duplicit. primo generaliter coā turbis. secūdo spāli
ter coā aliquib⁹ discipulis iohis. ibi: Altera die dicit. Primū in tres
q: primo pōit iohānis testificatio. secūdo excludit testificatis suspicio. ibi: Hic
ēt de quo dixi. tertio subdūgit testimonii cōfirmatio. ibi: Et testimoniū phi
buit. In prima pte dicit sic: Altera die ex hoc patet q: ioannes plurica testi
monia ferebat ipi: ēo ēll dixit vidi. ac ad hoc totū officiū ei⁹ ē pdicatio
ordinabat. b Dixit iohnes ibēlū similiter: q: testimoniū q̄ ēt p vi
sum ēt efficacissimū. c Venīte ad ē. hoc nō ēt intelligēdū de aduentu
ipi ad baptismū q̄ pōt q̄s ps ē hoc q̄ ēt sīgf. I. q: iohnes ante tam viderat
spiritū descēdēte sup ēll q̄ factus fuit in baptismo. ē id ps q: ipo pōt ba
ptismū venīt ad iohnē vt testimoniū iohnis plurica fidē ē pdicatione effec
efficax⁹. Subdit ad testimoniū iohnis de ipo dupl. Primo q̄tum ad
ei⁹ veritatē humanitatē in q̄ p nobis humiliat⁹ ē ēll ibi: d Ecce agn⁹ dei. I.
a deo missus: humiliatus vt hostia acceptissima. Circa q̄ ꝑsiderandum q̄ ls
alia animalia immolabant I legē vt bos vitulus capra ē hmōdi. ēll ipa magis vo
cat agn⁹ q̄ ēt extra immolatōē: duplicē de ēll. Prima ē q: inter cēt figuras
veteris testamēti agn⁹ paschalis expressiē figurabat passionē ipi: q: ille agn⁹
erat sine macula: ē p ei⁹ immolationē filii israēl liberati sunt a seruitute egy
ptiaca sicut p passionē ipi q̄ peccatū nō fecit fuit liberati a seruitute diabo
li. Secūda ē q: inter sacrificia q̄ figurabat ppetuitatē redēptionis fiebat
de agno: sicut ipe ipe nostra redēptio. Secūdo fert testimoniū iohnes de
christo q̄ntū ad ei⁹ dignitatē: ēll subdit: e Qui tollit peccata mūdi: q:
tollere peccatū ēt ꝑpriū ipi⁹ dei: vt ādē hic peccatū ponēdo singulare pro
plurali sīm modū ebreorū. vel dicit hoc peccatū. vt ps ē. ro. viii. Venit mors p̄ gratiā vi
ma. I. multitudo mortuorū. vel aliter vt peccatū in singulari: I. ille agn⁹ tu
lerit ola peccata ēll ipi⁹ modo pro peccato originali occisus ēll. f Hic
ēt de quo dixi. Hic ꝑfr tollit suspicio tcētis. Iohnes enim erat cognatus
ioannis ex parte matris. ē ideo ē hoc testimoniū dicitur ēll postq̄ iohnes
fuit ei notus: poterat aliquis habere testimoniū ei⁹ suspectū. ē id testimoniū
iohānis de christo fuit aliquo modo antecēdēs notitiā determinatā habitā de
ipo: q: primo in generali fuit reuelatus aduentus christi. ꝑpinquius de fu
turo ipi⁹ ioannes: ē fuit sibi preceptū a deo vt baptizaret in nole venturi: et
predicaret eius aduentū. ē ꝑparet populū: ē hic incepit ferre testimoniū
de christo in generali dicēs q: ecce ēll est venturus: ēll nescebat q: ēll de
terminate: sed ille datū fuit sibi signū cognoscēdi ipm. I. per apparitionem
ꝑsone sancti super eum. ē hoc ēt q̄d dicitur: Hic ēt de quo dixi. q̄a dixi

Et testimonium pibuit ioannes dicēs: Quia vidi spiritū descendentē quasi columbā de celo manentē sup eum. Sed q̄ misit me baptizare in aqua: ille mihi dixit: Sup quē videris spiritū descendentē ē manentē sup eus: hic ēt q̄ baptizat in spū ēt ēll baptizo q̄ nō dixerat ꝑ ēt spiritu sancto. Et ego vidi ēt testimonium perhibui q̄ hic ēt

ret. nō modo leipio ferre testimoniū de ipo: ē antēq̄ cognoscerem ipsum.
g Postq̄ me venit vir q̄ ante me fact⁹ ē: q: prior me erat: aperuit ēll. I.
h Et ego nesciebā ēll: q̄ntū ad plenā determinatā. i Sed vt manife
stet ēll. I. ipsū israēl. k Propterea veni ego in aq̄ baptizans: q: totus
officiū iohnis baptizādi ē pdicādo erat ordinatū ad māifestationē christi.
Sed ē illud q̄ dē hic: Et ego nesciebā ēll: vī alle illud q̄ dī Matth. iii. q:
iohnes ꝓhibebat ihesū venīrē ad baptismū dicēs: Ego a te debeo baptiza
ri. ergo vt vī ante baptismū ipsū cognouit. Videdū q: in baptismo cognō
uit ēll. Primo p reuelationē virtutis q̄s venit ad baptismū ip⁹ ad eum:
sīc dicit ei iohnes illud Matth. iii. Ego a te debeo baptizari. Secūdo co
gnouit ēll. q̄s ipse sanct⁹ descēdit sup ēll in signo visibili a deo pr⁹ sibi da
to: vt dictū ēll: e ideo ēll dic: Et ego nesciebā ēll. refert ad tpo pedēte bā
ptismū quo iohnes nō cognoscebat ihesum q̄ntū ad plenā determinatam.
l Et testimoniū pbibuit iohnes dicēs: Hic ponit testimoniū iohānis ꝑ
manio p signū sibi datum⁹ datā de tpo a ꝓcipio: q̄ pcessa vidit in ipso:
s hoc ē q̄d ꝑdī: Et testimoniū pbibuit iohnes. n. m Quia vidi spiritum
descēdēte q̄si colūbā de celo: ē mānēt sup ēll. Hoc fuit q̄ iohnes baptizauit
ēll: vt hic Matth. iii. n Et ego nesciebā ēll. illud refert ad tpo pedēte
baptismū: vt dictū ēll. Aug. ādē refert nesciebā ad potestatē excellētie in ba
ptismo q̄d dicit: Qui misit me baptizare aquā ipse mihi dixit. primū ēll q: ipse solus ba
ptismū instituere. secūdō ēll q: efficaciā baptismi sine baptismo ꝑferre pos
set. tertiū ēll q: meritū passionis ei⁹ in baptismo efficacitatem haberet. q̄rtū q:
ab aliquo ipe baptismus ꝑferret in nole ipsius: sicut hic Act. xix. q. d. ego
nesciebā q̄ hic excellentia fidei in baptizādo sibi reseruata. vel subdit po
stea: Hic ēt qui baptizat. solus q̄ntū ad illā excellentiā primus ēt apostolo
magis videt ꝑsonare littera: ita q̄ illud: nesciebā ēll. referat ad tpo pedēte
baptismū ipi⁹ q̄s iohnes nō cognoscebat christū adhuc in pona determina
ta: vt ꝑfectū ēll: sed tñ in generali: ex ēll hoc fuit sibi datū signū cognoscēdi
ēll determinate. I futuro p apparitionē spūs sancti I signo visibili. vt subdit
tur: o Ipse qui misit me. I. de⁹ p expressum mādatum ꝑsonaliter: vt. ii.
dictū ēll. p Baptizare in aq̄. q: baptismo iohānis gratiā nō cōferebat:
sed baptismū ipi significabat ē ad ipsum ordinabat. q Hic mihi dixit
super quē videris spiritū descendentē ē manentē super ēll. in signo visibili
colūbe. r Hic ēt q̄ baptizat in spūtu sancto. q̄s ēt ꝑ potēt ipsius dei. I.
saluare animas per gratiā spiritus sancti. s Et ego vidi. spiritū sanctū
ꝑdicto modo descendentem super ihesum. t Et testimoniū perhibui
quia hic ēt filius dei. I. natus alio: ē per ꝑsequens hic ēl⁹ virtutē ēt ꝑfe.

altera

Altera die. Typice. Erat iohannes adhuc legēs testimoniū ꝑhetie dat
sto. Ambulat ihesus. I. ꝑa hmōdi colligēs. Secūdi sunt ihesū. Secu
ti sunt vt ēd ih pertino q̄ iohnē audirēt: nō ēt adhuc ei pertinēs adhērētes:
sed vt videāt vbi habitat: vt adhuc ad ēū veniāt ē ab eo erudiāt: ē postea
placti fūt ioānī. q̄s eos de mānē vocauit. Duo sequunt ap̄ q̄ sequit̄ gemina
charitate debit accendi.

Conuersus. Quasi
a tergo videāt: sed q̄s ta
mē ꝑdunt illis: vī de ma
iestate: debendit vt posset
videri: vel ꝑ ymitatē legi
cultū luce exhibuit.

Quid queritis. In
terrogat nō ignorāti sed
vt meritū habeāt rōsīt
tes: q̄d res nō ꝑsentiēnd:
nō q̄d nesciē sē videāt esse de
cessibi ꝑsoni rōdent.

Ubi habitas. Mo
stare. Volūt ostēdi sibi ī q̄
bus christus habitet vt se
illuc assimilēdo ꝑficiant
gratie: venīte testimonio
iohānis ē a loge recedāt ē
gratiam recipiāt.

Dicit. I. Ostēdit nouū
testamēti esse ꝑfectē vitā.

Hora aūt erat. Quia ex lege venerāt: hora
ogue ad christū missit hora decima q̄rtā ab eo vocāti: nō alius vocā te

I

Nicolaus

a Altera die. Hic explicat testimoniū iohānis de christo facti coā discī
pulis iohānis ꝑticulariter: ē dividit in duas q: primo ponit huius testimonii.
secūdo testimonii fructū. ibi: Et audierūt. In prima pte vī sic: Altera die iter
stabat iohānes ē ex discipulis eius duo. dicit altera die. ad denotādū q: iohā
nes pluries ē frequēter ferebat testimoniū de christo: vt. ii. dictū ēll: p hoc
q̄s subdit: b Stabat. ostendit q: ipse paratus erat ad exercendū sui of
ficiū testificando de christo baptizando ē docēdo. vī subdit: c Et respi
ciens ihesū ambulantē. I. ꝑpe locū vbi stabat iohnes: q: christus postq̄ ba
ptizatus ēt a iohne ad tēpus mor. tuo ēt ꝑpe locū: ē factus ēt iohēs fami
liaris: vt sic iohnes frequēter videret ihesum ambulantē. ex christo I sua ꝓbitate: ē sic
ab alijs cognoscerē. vī subdit: d Ecce agnus dei. tercitter repetit cū
celebrita testimoniū q̄s fuerat supius dictū: ibi omittit illud q̄s. ii. dictū ēll:
Qui tollit pcā mūdi. ē capessat dicit. I. ꝑcepisti fuit. e Et audierūt. Il
ponit fructus ꝑfecti testimonii: ē dividit in tres: primo ponit fructus ꝑ
quos ex iohānis testificatiōe. secūdo ex discipuli ꝑcedētiōe ibi: Erat aūt
andreas. tertio ex christi vocatiōe ibi: In crastinū. Fructus aūt fuit duplex
ꝑcessio discipulor⁹ iohānis ad christū. ē fuit indeo aūt ꝑ iohānē imꝑfecti discī
puli testimonii eius reuertēr audierūt: ē tanq̄ veritatē certissimā certati sunt in
opere: hoc ēt q̄s ibi: Et audierūt ēl duo discipuli loquēti: ē sicuti fūt ibi:
desiderio ei⁹ adhērere: ē eius doctrinā audire: sed ista ꝑcessio ꝓfundata ēt
p ipsū christū. vēl subdit: f Conuersus aūt ihesus. et sua benignitate: ē mi
sericordia. g Videns eos sequētes se: dicit ei⁹: Quid q̄ritis. q. d. parat⁹
sum ad voluntatē vestrā. nec petit hoc ex ignorātia vt aliqd addiscat: sed vt
ex eoz rōnāe ꝓpter nimē eos dirigat: sicut Matth. iii. dixit ibi: Adam vbi
es. vt ex sua rōnāe ꝓpter nimē argueret ipsū. sequit: h Qui dixerūt ei
rabbi. q̄s ēt interꝑtatū magister. Illud q̄s ēt interꝑtatū magister: nō ēt
de verbis eoz: sed ēt verbū euāgelistē interꝑtātē nomē hebraicū: q̄s ēt rab
bi. vī dixerūt: Rabbi vbi habitas? quaerūt: domū eius tāq̄ studiū vtilis
pulī vt possent frequēter ēl eo ē ab eo instrui. i Dicit eis vc. ē videte.
Liberāli adclūdūt petiōēt coy. Sed q: dictū ēt de domo christi. ē videt
ēdicere ei q̄s ēt Matth. viii. Filius hois nō hz vbi caput suū reclinet. Si
cendū q: in mō arbore vī nō habeāt ꝓpriū domicilium: nō ēt negāt q̄n ha
beāt sic hospes domūs accōmodat. ꝓpe ad manendū. Sic ēll frequēter
fuit I domo martheē ē ādē nō ab ipo mādt ꝓpe iohānē post baptismū. fuit
rōnabus ꝓbitatis: ēt in hospitio alieno: q̄s ps q: ē nō erat de loco illo: ē
de nazareth sīgf: k Venerūt ē vī. vbi manerēt. sc. hospes: vt dictū ēt.
l Et apud ēll mā. vbi ille. audiētes verba vite ab eo. = Hora aūt
erat q̄si decima. I. ꝓpe vesperā. cū ps ardere coy ad audiēdū christū: q: ēll
hora vespertina solēt homines quiescere ad ꝓpria domicilia: ēt aliquo tēmꝑe
māēnt ēll ipso vbi in crastinū debebāt audīdi ipsū. n Erat aūt an
dreas. ē ꝑhr ponit fructus ꝓcessionis discipuli ꝑcedēntis: q: audita christi
doctrina statim fuit ad querendū fratrē suū ad audiēdū ipsū christū: ē ē ēt
q̄d vī: Erat aūt andreas sc. secuti fuerāt eum. I. christū. Simon aūt alter⁹
discipuli: hic tacet: q: modus scribendi ēt tacere ꝓpter laudē: vel falsā
loquit de se sicut de alio: sicut I. viii. ca. dicit Johannes euangelista de scipso:
Hic ēt discipulus ille sc. non expressit. q: nomen suū: ē credī nō loquit
hic: q: probabiliter credit q: ipse erat cum andrea: q: circūstantias lo

ēt ostē q: vocatio ꝑcessit ordinē ꝓuidentie. ē nō ordinē ꝓpriū ꝓpter
ꝑ. vesperā. ē nobilē indicat. Frater simonis. Fratre nomine nunc ꝓpter
credit: nō ēt. ēt ordo fidei in ecclesia sicut ordinandus erat ordinis.
pori. I. sup omnes. I. sup omnes fideles ordinandus erat ordinis.

Inuenit hic. Vera pietas statim inuidā. dilectionē fratris vt fidē
Quia
Quia
Quia

Et dicit ei natha. ⁊c. Hec interrogatiue et affirmat vt sup. Quasi dicat: tu es magnus in regno israel. Ideo non solum magnificabis me: sed ⁊ alios facies magnificare. Ideo sequit.

De ystoria

Amen amen dico vobis. Videbitis celum aptum ⁊ angelos dei ascendentes ⁊ descendentes super filium hominis.

Dic tertio. C. II.

Nuptie facte sunt in chana galilee: ⁊ erat mr ihu ibi.

vocat⁹ ⁊ aut ihus ⁊ discipuli ei⁹ ad nuptias. Et deficiente vino dicit mater ihu ad eū: Vinū non habent.

Et dicit ei ihus: Quid mihi ⁊ tibi mulier? Nondum venit hora mea.

Angelos videntes. Sepe hoc miraculum apparuit q angeli ascendebant ⁊ descendebant super christum.

Sup filiū hoīs. Christus dicit se filiū hois affirmans qđ minus est humanitatē: nathanael ⁊ petrum filiū dei qđ maius est: affirmantes diuinitatē. Ecce affirmatio virtutis nature in christo: ille videtes deitatē mirant ascendere: ille aderens humanitatē tetigit se ad redimendū venisse.

Sup filiū ⁊c. Confirmat se esse holez ne aliquis erraret credentes ipsū nō esse deū: vt etiā petrus cū dicit: tu es xp̄s. ⁊c. Dic tertio. Augu. Postq̄ ostensione christi per testimonia ioannis ipse se miraculo ostendit.

Et die tertio. Significat tertio die. i. tpe gratie. post tempus. Lanx legē ⁊ sub lege christi ad nuptias ecclesie p carnem venisse.

Vocatus est aūt. In quo ostendit non vespisiendas nuptias quas fecit ⁊ sacramentū nupciarū insinuat.

Deficiente vino. Vinum deficit vt mirabiliter vino de aqua facto: virtus latentis deitatis apparet.

Augu. Mirator virtus est in creatione ⁊ gubernatiōe celi ⁊ terre: ⁊ q̄ quotidie aqua pluuie per vites in vinū vertit: ⁊ q̄ ex paruo seminato fructus creant: sed q̄ hec naturaliter fiunt tam ex vsu viluerūt: ⁊ ideo quedā ⁊ si minora preter solitū nature sibi deus seruauit: per que virtus que in maioribus etiam operat in memoriā reducit.

Quid mi. ⁊ ti. ⁊c. m. Augu. In hiis nō negat matrē vt hereticī dicūt nec inhonorat eā: qui parentes honorare precepit: sed illa exigente: miracula facturus nō agnoscit eam. q. d. Et eo q̄ gentilli nō operes hoc: agnoscam alle te pendere in cruce. est vt filius cum sit nō discipulo dilectum. sed nondū venit hora mea. i. opportunitas: q̄ nō debet esse passio nisi. peracta in angelis: nisi virtute deitatis effecta indubitatum erit humanū assumptum vt hereticī calūniant sed voluntatis. vnde: Potestatem h. p. s. m. ⁊ l. c. Non enī auctem tempus fuit tempori regni.

Chana galilee. Ibi est q̄dam ciuitas nobilis ad regnū: q̄ hī fuit regale. dicitur q̄dam nobilis de vetere ad virtutem de terra ad celos trāsiit gratia. Ab alio loco q̄dam virtus dicit alienus fuit de quo sponsus gaudit. Hic causa est alie istius bestie. vt prudentia patrū ⁊ del apuli vt manifest. In qua ydria vinū delectat q̄ in sino lesu p carnalē expositionē phariseoꝝ a sua pulca virtute operat defecere: sed deitas manus in vinū ⁊uertit: dū q̄ carnalia videbant: ipsā alia offendit: ⁊ significat ille gratiā virtute celesti videri fieri. Christus est in ydria nondū manifestatus quasi vinū in aqua latuit: sed cū aperuit diu tentū vt intelligat scripturas ipsius vino indentaut ⁊ mētes a carne alienant. Scripture sūt lex ⁊ ydrie ⁊ psalmi. hoc est in fm̄ aqua insipida: fm̄ ipsū vinū fit. Sex ydrie. sex etates: quarū nulli debuit ydria. Incipit est ab exordio mūdi. Et est prima etas ab adā vsq̄ ad noe. Secūda vsq̄ ad abraam. Tertia vsq̄ ad danid. Quarta vsq̄ ad trāsmigrationē babylonis. Quinta vsq̄ ad ioannē baptistā. Sexta vsq̄ ad finē mūdi. In hiis q̄ tantum erant idrie. Loquela dominū receptiua scripturarū dei parata ypocrita in exemplū vinū ⁊ crucis. Lapidea. i. fortia in christo lapide: fm̄ purificationē iudeoꝝ. Cui illi ypocrite iudeoꝝ lex data est: qđ a p christū cibus facta est. Videam⁹ q̄c in singulis etatibus quasi idrie aqua fuerit: ⁊ qđ in vinū mutat. In prima abel ⁊ frater occidit: ⁊ hic pena: ille laudē accepit. In hoc ſi quis innocentia abel sequat ⁊ malicia cham fugit: aquā ab lauerit ⁊ refocillat bibit. Si eo in crede christū a iudeo ecclesiā intelligit: de aqua vinū bibit. sic in alio etiam huius etatis. In ſcda noe in archa p̄ter iustitiā seruat. nō tamen potuit perit. Si q̄ hoc exemplo a vitio se corrigit: aquā salutarē bibit. sed ſi in ar che ecclesiā q̄c electa ab alia. Lōgo grātor recipit in aque baptismū: intelligit ⁊ cetera huiusmodi: vinū bibit. In tertia abrā obedientia p filio offert ariete: qui hic dicit obedientiā: bibit de tertia ydria aquā: ſiqs in illam de ariete christi carne inclusit: vinū bibit. In quarta: domū dñi ædificat. in regnat. Saul superbus abiecit: in hoc signato dicit humiliari: aquā bibit:

De ystoria

Nuptie facte sunt. Ostendit q̄ christus nō legit in alio nuptie fuisse. hoc etiā videt p hoc q̄ mr ihu erat ibi tanq̄ in nuptiis nepotis sui. Nō enī erat verisimile q̄ ipsa vocaret nisi multū attinuisset. dicitur sūt ad elizabeth cognatā sua. scribitur th: vt bt Luc. i. q̄ fm q̄ dicit Ambro⁹. nō tñ erat habitat in publico: sed magis i eccliē secretis. c Et deficiente vino. Dū tanq̄ occasio miraculi. f Dicit mr ihu ad eū: vinū nō habēt. Licet ſm̄ ſit tñ. Et credit ei⁹ piissimo voluit ꝑmittere totalē defectū ne appetat. Nisi q̄ ſm̄ ſit tñ instantiā fecit q̄ credebat ad hoc potentē: sicut a principio edocta fuerat p angelū ⁊ p ipsā scīm: nō tñ ipsū imitatur ut ad miracula ab eunte petat q̄ nō decebat vt videtē: g Et dicit ei ihus qđ mihi ⁊ tibi est mulier? Ll christus maximā reuerētiā mr̄i fuę debuerit: mirū videt q̄ ſic eā increpet mr̄i fuę rīdet: nō dicit Aug⁹ q̄ facere miracula ei debuerit sm̄ vinū nō tunc q̄a a mr̄e nō habuit: nō pdicto mō rīdendo mr̄i obedire voluit q̄ in tunc q̄a a mr̄e nō habuit: nō pdicto mō rīdendo mr̄i obedire voluit q̄ in hoc nō tenebat: ei obedire: q. in natura diuina nihil habuit a matre: nec p ꝑsonā ei ea aliq̄s esse cōcipi nō dicit: Quid mihi ⁊ tibi est mulier. Ll dicat vinū habent facilē miracula a te nō habeo. sed ex hoc manifestat in q̄ passio est tua a mr̄e: id addidit: b Nondū venit hora mea. i. tpus patēdi in natura q̄a habeo a te ⁊ tunc it recognoscā ⁊ nōi glorificā: vel ⁊ tunc ei reuelauit mandauit Joānī: vt bt. i. xix. fm̄ Lbrysō. aliter exponit: q. fm̄ ipsū sed vir go ex pictate mota voluit ꝓcurare tpus debitū facēdi miraculū. Illud cū miraculū inter miracula christi erat primū ⁊ ad ꝑmanendū discipulos vt vt. Leodē ca. ⁊ id debuit esse nouū ipsūt existentiū ⁊ gratū ipsis futurū. tibuo. hoc adit magis fuit eo q̄ facti est post vinū totalit defectū. Qđ antea fuisset factū: ⁊ q. mr̄ ihu voluit ꝑmittere totalē defectū: vt ꝓbaret. Et: ideo dicit illi ihus: Quid mihi ⁊ tibi est mulier. q. d. sine tpus aptū ad miracula facēdū nō ē mihi ⁊ tibi odiosū mihi soli ꝑmittere ꝓpter qđ subdit: Nondū venit hora mea. i. tpus ꝑmissū ad faciendū miracula mihi soli notū. Et hoc adit q. vt: hora mea. dicit quidā hereticī dicti patrē illimitate q. facta. Et hoc adit q. vt: hora mea. dicit quidā hereticī dicti patrē illimitate q. facta. Et hoc est falsū nō solū de christo christi ⁊ aliorū holez sed ⁊ fidei. ¶ hoc est falsū nō solū de christo sed etiā de oī holo: q. virtē intellectualis nō est alligata organo corpali: ⁊ id nō est subiecta cuicūq̄ actioni corporali: ꝓpter qđ influxus siderū nō potuit directe ad ipsā: sed nihilomin⁹ indirecte: indirecte. inquā. impressio facta in appetitū sensitiuo redūdat quodāmō ad appetitū intellectiuū: vt vt. iii. de aīa. Sed tu sensitiuo redūdat quodāmō ad appetitū intellectiuū: vt vt. iii. de aīa. Sed hoc nō est ꝑ modū necessitatis: q. hō ꝑ appetitū intellectiuū ponit mouere ad ꝑ artū: ꝓpter qđ Ptholomeus qui fuit maximus astrologus dixit in centilogio: Sapiens dominabit astris: q. nō tenuit apparitū sententiatim: sed dictamen recte rōnis: ⁊ id exponēdū est: Nondū venit hora mea. Liberandi uenicē faciendi miracula. a me solo cognita. Et huic ꝑsonat ille fundens aquā: mater ihu ex cius responsione non offendit petitionem suam repulsam: sed conuincitur dilatam. vnde sequitur:

Nicolaus

Lyra

Cū ergo resurrexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius quia hoc dicebat: ⁊ crediderūt scripture ⁊ sermoni quē dixit iesus. Cū aūt esset hierosolymis i pascha i die festo multi crediderūt in nomine. C. III.

Nicolaus

Cū ergo resurrexisset. Dictum alterius ad alterum refertur. Recordati sunt discipuli eius quia hoc dicebat. Ex hoc patet quod ante resurrectionem non intellexerunt ea que dicta fuerant de resurrectione. Et credidērunt scripture. Non dicit quod scripture aliqua fuerint de resurrectione christi. Et sermoni quē dixit iesus. Hoc dicit quia sermo christi de resurrectione sua fuit figura. Cū aūt esset hierosolymis in pascha. Hic ostendit quod ante passionem christi fuerunt aliqua miracula facta. Et multi crediderunt in nomine. Hoc est quod dictum est. Multi credebant in nomine eius. Et dicitur hic in nomine. Quia credere in aliquem est recipere aliquid de eo. Et videntes signa quē faciebat. Sicut patet per ea que dicta sunt. Ipse autem iesus non credebat semetipsum eis. Hoc dicit quia non credebat eis de secretis fidei revelando. Et iudicium non habebat. Hoc dicit quia non habebat officium iudicandi.

C. III.

Rat aūt homo ex pharisæis nicodemus nomine princeps iudeorum. Hic venit

Hic dicit evangelista quod nicodemus victoria populi vel victor populi. Et dicitur figuras gessisse quia

Nicolaus

Erat aūt homo. Postquam evangelista declaravit christi divinitatem per miracula que fecit in testimonium sue divinitatis: hic incipit declarare eandem per confessionem nicodemi. Et dicit primo de nicodemo quod fuit pharisæus. Secundo quod fuit princeps iudeorum. Ibi. Hic venit. Tertio quod venit ad christum. Ibi. Rabbi scimus. Quarto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen. Quinto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Quomodo possunt hec fieri. Sexto quod christus ei respondit. Ibi. Si terrena dixi vobis. Septimo quod christus ei respondit. Ibi. Et nemo ascendit. Octavo quod christus ei respondit. Ibi. Et sicut moyses. Nono quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Decimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Undecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Duodecimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Tertiodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Quartodecimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Quomodo possunt hec fieri. Quintodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Sextodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Septimodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Octavodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Nonodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Vicesimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Vicesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Vicesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Vicesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Vicesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Vicesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Vicesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Vicesimoseptimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Vicesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Vicesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Tricesimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Tricesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Tricesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Tricesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Tricesimoquarto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Tricesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Tricesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Tricesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Tricesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Tricesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Quadragesimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Quadragesimoprimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Quadragesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Quadragesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Quadragesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Quadragesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Quadragesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Quadragesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Quadragesimooctavo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Quadragesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Quinquagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Quinquagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Quinquagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Quinquagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Quinquagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Quinquagesimoquinto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Quinquagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Quinquagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Quinquagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Quinquagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Sexagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Sexagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Sexagesimosecundo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Sexagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Sexagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Sexagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Sexagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Sexagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Sexagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Sexagesimonono quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Septuagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Septuagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Septuagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Septuagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Septuagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Septuagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Septuagesimosexto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Septuagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Septuagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Septuagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Octogesimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Octogesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Octogesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Octogesimotertio quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Octogesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Octogesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Octogesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Octogesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Octogesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Octogesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Nonagesimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Nonagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Nonagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Nonagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Nonagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Nonagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Nonagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Nonagesimoseptimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Nonagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Nonagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimoquarto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimoundecimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimoduodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimotertiodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimoquartodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimoquintodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimosextodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimoseptimodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimooctavodecimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimononodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimovicesimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimovicesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimovicesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimovicesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimovicesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimovicesimoquinto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimovicesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimovicesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimovicesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimovicesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimotricesimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimotricesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimotricesimosecundo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimotricesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimotricesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimotricesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimotricesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimotricesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimotricesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimotricesimonono quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimoquadragesimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimoquadragesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimoquadragesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimoquadragesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimoquadragesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimoquadragesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimoquadragesimosexto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimoquadragesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimoquadragesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimoquadragesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimoquinquagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimoquinquagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimoquinquagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimoquinquagesimotertio quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimoquinquagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimoquinquagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimoquinquagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimoquinquagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimoquinquagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimoquinquagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimosexagesimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimosexagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimosexagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimosexagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimosexagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimosexagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimosexagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimosexagesimoseptimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimosexagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimosexagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimoseptuagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimoseptuagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimoseptuagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimoseptuagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimoseptuagesimoquarto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimoseptuagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimoseptuagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimoseptuagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimoseptuagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimoseptuagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimooctogesimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimooctogesimoprimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimooctogesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimooctogesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimooctogesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimooctogesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimooctogesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimooctogesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimooctogesimooctavo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimooctogesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimononagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimononagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimononagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Centesimononagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Centesimononagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Centesimononagesimoquinto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Centesimononagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Centesimononagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Centesimononagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Centesimononagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimosecundo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimonono quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimoundecimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimoduodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimotertiodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimoquartodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimoquintodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimosextodecimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimoseptimodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimooctavodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimononodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimovicesimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimovicesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimovicesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimovicesimotertio quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimovicesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimovicesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimovicesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimovicesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimovicesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimovicesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimotricesimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimotricesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimotricesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimotricesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimotricesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimotricesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimotricesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimotricesimoseptimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimotricesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimotricesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimoquadragesimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimoquadragesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimoquadragesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimoquadragesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimoquadragesimoquarto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimoquadragesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimoquadragesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimoquadragesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimoquadragesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimoquadragesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimoquinquagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimoquinquagesimoprimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimoquinquagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimoquinquagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimoquinquagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimoquinquagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimoquinquagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimoquinquagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimoquinquagesimooctavo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimoquinquagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimosexagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimosexagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimosexagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimosexagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimosexagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimosexagesimoquinto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimosexagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimosexagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimosexagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimosexagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimoseptuagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimoseptuagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimoseptuagesimosecundo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimoseptuagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimoseptuagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimoseptuagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimoseptuagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimoseptuagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimoseptuagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimoseptuagesimonono quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimooctogesimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimooctogesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimooctogesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimooctogesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimooctogesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimooctogesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimooctogesimosexto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimooctogesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimooctogesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimooctogesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimononagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimononagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimononagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Ducentesimononagesimotertio quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Ducentesimononagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Ducentesimononagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Ducentesimononagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Ducentesimononagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Ducentesimononagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Ducentesimononagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimoseptimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimoundecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimoduodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimotertiodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimoquartodecimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimoquintodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimosextodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimoseptimodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimooctavodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimononodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimovicesimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimovicesimoprimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimovicesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimovicesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimovicesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimovicesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimovicesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimovicesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimovicesimooctavo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimovicesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimotricesimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimotricesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimotricesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimotricesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimotricesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimotricesimoquinto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimotricesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimotricesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimotricesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimotricesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimoquadragesimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimoquadragesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimoquadragesimosecundo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimoquadragesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimoquadragesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimoquadragesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimoquadragesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimoquadragesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimoquadragesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimoquadragesimonono quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimoquinquagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimoquinquagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimoquinquagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimoquinquagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimoquinquagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimoquinquagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimoquinquagesimosexto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimoquinquagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimoquinquagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimoquinquagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimosexagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimosexagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimosexagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimosexagesimotertio quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimosexagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimosexagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimosexagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimosexagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimosexagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimosexagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimoseptuagesimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimoseptuagesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimoseptuagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimoseptuagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimoseptuagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimoseptuagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimoseptuagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimoseptuagesimoseptimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimoseptuagesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimoseptuagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimooctogesimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimooctogesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimooctogesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimooctogesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimooctogesimoquarto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimooctogesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimooctogesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimooctogesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimooctogesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimooctogesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimononagesimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimononagesimoprimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimononagesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Trecentesimononagesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Trecentesimononagesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Trecentesimononagesimoquinto quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Trecentesimononagesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Trecentesimononagesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Trecentesimononagesimooctavo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Trecentesimononagesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Quadringentesimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Quadringentesimoprimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Quadringentesimosecundo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Quadringentesimotertio quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Quadringentesimoquarto quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Quadringentesimoquinto quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Quadringentesimosexto quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Quadringentesimoseptimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Quadringentesimooctavo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Quadringentesimonono quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Quadringentesimodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Quadringentesimoundecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Quadringentesimoduodecimo quod nicodemus ei obiecit. Ibi. Hec dixerunt. Quadringentesimotertiodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Amen amen dico tibi. Quadringentesimoquartodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Nemo ascendit. Quadringentesimoquintodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Sicut moyses. Quadringentesimosextodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui credit in eum. Quadringentesimoseptimodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Et hec est. Quadringentesimooctavodecimo quod christus ei respondit. Ibi. Qui veritatem facit. Quadringentes

[illegible]

hec ignoras? Amen amen dico tibi
quia quod scimus loquimur: et quod vidi
mus testamur et testimonium nostrum
non accipitis. Si terrena dixi vo
bis et non creditis: quomodo si dixe
ro vobis celestia credetis? Et nemo
ascendit in celum nisi qui descen
dit de celo filius hominis qui est in ce
lo. Et sicut moyses exaltavit ser
pentem in deserto: ita exaltari opor-

[illegible]

tet filium hominis: ut omnis qui
credit in ipsum non pereat: sed habe
at vitam eternam. Sic enim dilexit
deus mundum ut filium suum unige
nitum daret ut omnis qui credit in
ipsum non pereat sed habeat vitam eter
nam. Non enim misit deus filium
suum in mundum ut iudicet mundum:
sed ut salvetur mundus per ipsum.
Qui credit in eum non iudicatur.

[illegible]

Ut iudicet etc. Nondum apparuit iudicium: sed iam factum est iudicium. Nouit deus qui sunt eius. Nihil enim aliud est iudicium. i. eterna damnatio: quam non cognoscere et non credere in filium dei: sicut nihil aliud est beatitudo et vita: nisi credere et cognoscere filium dei. unde dicit: hec est vita eterna: ut cognoscant t. v. et s. d. et quem misisti iesum christum.

Sed ut salvetur etc. Ex eo saluatur homo: non iudicatur: sed si iudicatur ex se habuit: quia non credidit.

de lyra

[illegible]

Nicolaus

[illegible]

de lyra

[illegible]

[illegible]

Qui autem non credit iam iudicatus
est: quia non credidit in nomine unigeni
ti filii dei. Hoc est autem iudicium
quia lux venit in mundum: et dilexe
runt homines magis tenebras quam
lucem. Erant enim eorum mala opera.
Omnis enim qui male agit: odit lucem
et non venit ad lucem ut non arguan
tur opera eius. Qui autem facit veritatem
venit ad lucem ut manifestentur opera
eius quia in deo facta sunt. Post
hec venit iesus et discipuli eius in
terram iudeam: et illic morabatur
cum eis et baptizabat. Erat autem et

[illegible]

ioannes baptizans in ennon iuxta
salim: quia aque multe erant illic: et
venerabant et baptizabantur. Non
dum enim missus fuerat in carcerem io
annes. Facta est autem questio ex disci
pulis ioannis cum iudeis de pueri
ficatione. Et venerunt ad ioannem
et dixerunt ei: Rabbi: qui erat
tras iordanem cum tu testimonium per
hibuisti: ecce hic baptizat et omnes
venerunt ad eum. Respondit ioannes

[illegible]

de lyra

[illegible]

Nicolaus

[illegible]

nō pōt nō. Quasi ego possim hō⁹ nisi ego sum⁹ deꝰ. i. Baptizari in penitentia nō in remissionē peccatoꝝ nisi ego christus⁹ fuerim. Ille venturus est post me. ideo ad illū curre. Nō sū ego. Non sum ego ille de quo predixi me ipso id est de penitentiae ministro accepi vt illi fauorē. Quia ante me factus est. quia primus mihi⁹ erat. Et ego nesciebā eum. Nō cognoscebā eum in forma dei. Ego autē ideo veni baptizare in aq̄ vt manifestet⁹ fiat israēl. Ideo baptizo vt ille manifestet⁹ fiat. Et testimoniū perhibuit Johānes dicēs. Quia vidi spīm descendentē quasi columbā de celo: et mansit sup eū. Et ego nesciebā eum. Sed ille qui misit me baptizare in aq̄ dixit mihi. Super quē videris spīm descendentē et manentē sup eū. hic est qui baptizat in spū scō. Et ego vidi: et testimoniū perhibui quia hic est filius dei. Alia die iterū stabat Johānes et ex discipulis eius duo. Et respiciens Jesum ambulantē dicit: Ecce agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentē: et secuti sunt Jesum. Conuersus autē Jesus et videns eos sequentes se: dicit eis. Quid querit⁹? Qui dixerunt ei. Rabbi (quod dicitur interpretatum magister) vbi habitas? Dicit eis. Venite et videte. Venerunt et viderunt vbi maneret: et apud eum manserunt die illo. Hora autē erat quasi decima. Erat autē Andreas frater Simonis petri vnus ex duobus qui audierant a Johāne et secuti fuerant eum. Inuenit hic primū fratrē suū Simonē: et dicit ei. Inuenimus messiam qui dicitur interpretatum christus. Adduxit eum ad Jesum. Intuitus autē eum Jesus dixit. Tu es Simon filius Jona: tu vocaberis Cephas qui interpretatur petrus. In crastinum voluit exire in galileam: et inuenit Philippum. Et dicit ei Jesus. Sequere me. Erat autē Andreas et Petrus ciuitatis Bethsaida de ciuitate Andree et Petri. Inuenit Philippus Nathanahel et dicit ei. Quem scripsit moyses in lege et prophete inuenimus Jesum filium Joseph a Nazareth. Et dixit ei Nathanahel. A Nazareth potest aliquid boni esse? Dicit ei Philippus. Veni et vide. Vidit Jesus Nathanahel venientem ad se: et dicit de eo. Ecce vere israēlita in quo dolus non est. Dicit ei Nathanahel. Vnde me nosti? Respondit Jesus et dixit ei. Priusquam te Philippus vocaret cum esses sub ficu vidi te. Respondit Nathanahel et dixit ei. Rabbi tu es filius dei tu es rex israēl. Respondit Jesus et dixit ei. Quia dixi tibi vidi te sub ficu credis: maiora hijs videbis. Et dicit ei. Amen amen dico vobis: videbitis celum apertum et angelos dei ascendentes et descendentes sup filium hominis.

Nicolaus

Nō pōt nō. Quasi ego possim hō⁹ nisi ego sum⁹ deꝰ. i. Baptizari in penitentia nō in remissionē peccatoꝝ nisi ego christus⁹ fuerim. Ille venturus est post me. ideo ad illū curre. Nō sū ego. Non sum ego ille de quo predixi me ipso id est de penitentiae ministro accepi vt illi fauorē. Quia ante me factus est. quia primus mihi⁹ erat. Et ego nesciebā eum. Nō cognoscebā eum in forma dei. Ego autē ideo veni baptizare in aq̄ vt manifestet⁹ fiat israēl. Ideo baptizo vt ille manifestet⁹ fiat. Et testimoniū perhibuit Johānes dicēs. Quia vidi spīm descendentē quasi columbā de celo: et mansit sup eū. Et ego nesciebā eum. Sed ille qui misit me baptizare in aq̄ dixit mihi. Super quē videris spīm descendentē et manentē sup eū. hic est qui baptizat in spū scō. Et ego vidi: et testimoniū perhibui quia hic est filius dei. Alia die iterū stabat Johānes et ex discipulis eius duo. Et respiciens Jesum ambulantē dicit: Ecce agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentē: et secuti sunt Jesum. Conuersus autē Jesus et videns eos sequentes se: dicit eis. Quid querit⁹? Qui dixerunt ei. Rabbi (quod dicitur interpretatum magister) vbi habitas? Dicit eis. Venite et videte. Venerunt et viderunt vbi maneret: et apud eum manserunt die illo. Hora autē erat quasi decima. Erat autē Andreas frater Simonis petri vnus ex duobus qui audierant a Johāne et secuti fuerant eum. Inuenit hic primū fratrē suū Simonē: et dicit ei. Inuenimus messiam qui dicitur interpretatum christus. Adduxit eum ad Jesum. Intuitus autē eum Jesus dixit. Tu es Simon filius Jona: tu vocaberis Cephas qui interpretatur petrus. In crastinum voluit exire in galileam: et inuenit Philippum. Et dicit ei Jesus. Sequere me. Erat autē Andreas et Petrus ciuitatis Bethsaida de ciuitate Andree et Petri. Inuenit Philippus Nathanahel et dicit ei. Quem scripsit moyses in lege et prophete inuenimus Jesum filium Joseph a Nazareth. Et dixit ei Nathanahel. A Nazareth potest aliquid boni esse? Dicit ei Philippus. Veni et vide. Vidit Jesus Nathanahel venientem ad se: et dicit de eo. Ecce vere israēlita in quo dolus non est. Dicit ei Nathanahel. Vnde me nosti? Respondit Jesus et dixit ei. Priusquam te Philippus vocaret cum esses sub ficu vidi te. Respondit Nathanahel et dixit ei. Rabbi tu es filius dei tu es rex israēl. Respondit Jesus et dixit ei. Quia dixi tibi vidi te sub ficu credis: maiora hijs videbis. Et dicit ei. Amen amen dico vobis: videbitis celum apertum et angelos dei ascendentes et descendentes sup filium hominis.

De ista. I. qui est de terrena parentibus natus a quibus peccatum et penam peccati contrahit et q̄ nichil est nisi terra.

Et q̄d vidit. Cū vere sit⁹ sit de ista phisica audita vt habeat⁹ fidē q̄d pl̄ locut⁹ sit. Cohibit a genuit ex terra ideat loqui et q̄ pte. Hoc cū legentib⁹ dicit vt potent q̄d pone dei vt mirabiliter locutus.

Qui de celo vēt. Qui de celo vēt super ōmes ē. Et q̄d vidit et audiuit hoc testat et testimoniū eius nemo accipit.

Qui aūt accepit eius testimoniū signauit q̄ deus verax ē. Quē enī misit deus: verba dei loquit. Non enī ad mensuraz dat deus spūz. Pater diligit filiū: et omnia dedit in manu ei⁹. Qui credit in filiū hz vitā eternā: qui aūt incredulus ē filio: nō videbit vitaz sed ira dei manet sup eum.

Qui de celo vēt. Significauit. i. monstrauit. Quia deus verax est. admittēdo q̄ filium de filio id misso: sicut ante mittendi p̄figurat p̄ ysaiā. et soluit expellendā vocatiue et ydeta. v. Quē enī misit deus verba dei loquit. ꝓpria virtute. alij aūt nō p̄t hoc facere nisi virtute ipsius. Tanta nō accipit q̄ plenitudine ex ea sicut caput in capite corporis nullo sunt eius sensus. in alijs aūt membris sunt particulatim: sic in christo capite nr̄o est ois plenitudo gratie: in alijs aūt diuisim. et ideo excellēta dignitas et honestas christo debet q̄ alijs. et hoc est quod dicit: et Non enī ad mensurā dat deus spūm. i. gratiā hoc christo: nō q̄ ei⁹ gratia habitualis sit infinita: sit q̄ habet gratiā sm ordinē eius rationē et effectus: cui nō habetur aliquis sm ordinē gradū ipsius possibilium vtcunq̄ habere finē mēsura. et. Alio mō etiā vt hoc ex respectu ad capacitatē alcis. si enī aliquis vendēs ad minutū haurīat aquā quantū pōt vas capere: et accipe hoc mēsura. hz vas sic determinate mēsure. Sic in ꝓposito q̄ tota capacitas anime fuit repleta gra. ideo dr accepisse hoc mēsura. Quarta rō sumit q̄ christus filiationeq̄ est dei filius nātus et vnigenitus. alij aūt quamuis q̄q̄ sū eius angeli dei nō sunt nisi filij adoptiui. et ideo sibi debet excellētia reuerētie et honoris. et hoc est quod dr: et Pater diligit filiū et oia dedit in manu ei⁹. q̄ inquantū deus hz eandē potentiā cū pre sicut et eandē essentiā. Sed hoc mō accipiendo it diligit nō tamē causaliter: q̄ filius non ꝓcedit a pre volūtarie: nisi in tāt ꝓcedit a pre mediā signis. et p̄ modū signis. et effectū ꝓcedit ꝓ ductionē filij. Sūt inquantū hō sola tradita fuit i manu ei⁹. vt dr Matth. vlt. Data e mihi oīa ꝓtās in celo et in terra. et hoc mō accipiendo it diligit tamē caliter q̄ effectio diuina est nō alia ab ei⁹ ꝓcessu. et sic est ā eiusdē alicui⁹ bonoꝝ q̄ sit sibi ipsi et ihesu christo. Qui credit in filiū hz vitā eternā. Qui credit ꝓpriū q̄ intellectu solūmō baptizat ista doctrina et ad istā ducere discipulos suos ad credēdū ipsi christo qui⁹ erat pecursor. et nō alteri. et ē sēs q̄ dr. Qui credit in filiū hz vitā eternā. q̄ hz gratiam q̄ virtualiter ꝓtinet vtrumq̄ testamētū. et loquit de fide formata charitate. a Qui aūt nō credit filio nō vidēbit vitā eternā. Quasi ad pēnā dāni q̄ est carētia visionis dīne. b Sed ira dei manet sup eum. Quasi ad maiorē cumulū pēne q̄ est nō solū carere visione dei: sed ad pēnā sēsus q̄ est nō solū manet sup dānatū: et nullo mō pōt euadē. Ad maiorē cumulū dr q̄ dicit q̄ ꝓpriū baptizare et discipulos. Quasi q̄ tota ista ꝓpria virtus illud baptisma. Et arguit q̄ non sit baptisma spūs: q̄ baptisma spūs hz efficaciā a passione ipsius: q̄ illā nō ponit. q̄ effectus nō p̄t ꝓcedē cās sui. ꝓbo. Si nōdū passus fuerat. q̄ vt. Itē si aliq̄ fuisset baptizati baptisma spūs ante eius passionē: et ille baptizatus vixit et vsq̄ ad passionē ꝓpriā discipul. hoc aūt nō ē verū: q̄ christus volēs ad pēnā mortis dicit eis: Johānes q̄dē baptizauit aquā: vos aūt baptizabimini spū scō. vt dicit Act. i. Baptismus aūt christi est i spū. et ps q̄ dicit. i. ca. q̄ vt. Cētuplū accipiet p̄ vita. Aug. sup illā locū: q̄ dicit q̄ ihesus baptizabat vt omnes. hoc autem

Ergo cō. Sciebat ihesus scientiā ergo q̄ inuidiā q̄ c. iiii. nō sibi ꝓficere de eo vtrū fidē haberēt: sed persequentes: et sibi fugā vocis suos cedere malūs nō timēs: vel cauēdo eos impotēs.

Et baptizat. Quod vere vt. Ipse enī semp mīdat in spū inuisibili: et baptizo ꝓpria sua potestate q̄ est vnus⁹ de eternis cum ipso. et vnus ipse ꝓpria potestate baptizo q̄ est vnus⁹ de eternis cum ipso. et vnus ipse.

Erat aūt. Cum nichil nō sit alienum ignoti nisi a re aliqua nouum.

Jesus ergo. Alleg. Per ista carnis est allusio ꝓpter in qua est fastigium. i. infirmitas: ordinis dicit quē ornauit potestatis sibi ꝓpriā. Sexta hora: et ista est q̄ q̄ sol ascendit ad meridiē. Sexta hora: et ista est q̄ q̄ sol descendit ad occasū. Sexta hora: et ista est q̄ q̄ sol descendit ad occasū. Sexta hora: et ista est q̄ q̄ sol descendit ad occasū.

Dicit ergo. Dicit ō et se mūdāz nō cum vera tuē pōt nri illuminatiā. a vita. Qui enī misit me deus verba dei loquit. q̄ verba dei loquit. q̄ verba dei loquit. q̄ verba dei loquit.

Et abijt. Postq̄ paucos de tali⁹ popu lo suscepit et dilexit incredu loq̄ legi⁹ ipz sequēs q̄ ne mīnē ad ꝓfectū venit. a abijt in galileā. Quasi ꝓpter hoc q̄ ipse nō baptizabat. vt dr. ca. q̄ vt. Et abijt ipsius ire intellegentias. In galileā. In galileā tranſit ornando vbi credit facta q̄ q̄si significat trāſmutatio hemane nature in ꝓfectū gloriā. In galilea dedit discipulis in mōte doctrinā per quā ad vitā transferunt fuit credentes.

Oportebat. Inter iudeā et galileā samaria est. i. inter legē ife q̄ p̄ iudeā et diuinas legem ecclesia vbi ꝓfectus fidei⁹ intrinsecus doctrine et ꝓdicationi sicut et apli⁹ primo pascuo p̄ se baptizauit vt posset ꝓdicationi fidei⁹ intendere. vt. ii. ad Corinth. i. q̄. Non enī misit me christus baptizare. Et precepit ei⁹ euāgelizare. et hoc est q̄d dicit Aug. in epla ad Cleuntū: Ecclesie et apostolus ihesus fuit⁹ baptizatos baptismo christi: nec enī ministerio baptizandi deditus fuit vt dicet baptizatos Christo p quos cotidie baptizaret: q̄ nō debuit dedi⁹ tanq̄ misterio q̄ eis pedes lauit. a incertus aūt illa q̄ hz Pol. vii. Nōdū erat spūs scūs dat⁹. Intelligit de natiuitate spūs scī in signo visibili. et nō q̄ nō daret in baptismo christi ad eius ꝓfectū: debuit tñ institutio q̄ta sit spūs scī sicut et nō. Ad finē dicendū q̄ baptismus hz efficaciā a passione christi rōne suppositi diuini a q̄ it ipsa passio sīul habuit meritoriā: ad erat passionē q̄ ante passionē ꝓ q̄ christus baptizabat in baptismo iohānis. de christo aūt dr q̄ ipse nō baptizabat. vt ꝓ ea. si. ꝓ filio vt baptizasse hoc ea. q̄ actio suoꝝ discipulorū ei attribuit: sicut factū sibi attribuit. vbi. si ita nō vident. Ilona scripture. Et cui dicit pōt baptismū christi nō et institutū ab ipsis. Et cui dicit pōt baptismū christi nō et institutū ab ipsis. Et cui dicit pōt baptismū christi nō et institutū ab ipsis.

Nicolaus

Ergo cō. Sciebat ihesus scientiā ergo q̄ inuidiā q̄ c. iiii. nō sibi ꝓficere de eo vtrū fidē haberēt: sed persequentes: et sibi fugā vocis suos cedere malūs nō timēs: vel cauēdo eos impotēs.

Et baptizat. Quod vere vt. Ipse enī semp mīdat in spū inuisibili: et baptizo ꝓpria sua potestate q̄ est vnus⁹ de eternis cum ipso. et vnus ipse ꝓpria potestate baptizo q̄ est vnus⁹ de eternis cum ipso. et vnus ipse.

Erat aūt. Cum nichil nō sit alienum ignoti nisi a re aliqua nouum.

Jesus ergo. Alleg. Per ista carnis est allusio ꝓpter in qua est fastigium. i. infirmitas: ordinis dicit quē ornauit potestatis sibi ꝓpriā. Sexta hora: et ista est q̄ q̄ sol ascendit ad meridiē. Sexta hora: et ista est q̄ q̄ sol descendit ad occasū. Sexta hora: et ista est q̄ q̄ sol descendit ad occasū. Sexta hora: et ista est q̄ q̄ sol descendit ad occasū.

Dicit ergo. Dicit ō et se mūdāz nō cum vera tuē pōt nri illuminatiā. a vita. Qui enī misit me deus verba dei loquit. q̄ verba dei loquit. q̄ verba dei loquit. q̄ verba dei loquit.

Et abijt. Postq̄ paucos de tali⁹ popu lo suscepit et dilexit incredu loq̄ legi⁹ ipz sequēs q̄ ne mīnē ad ꝓfectū venit. a abijt in galileā. Quasi ꝓpter hoc q̄ ipse nō baptizabat. vt dr. ca. q̄ vt. Et abijt ipsius ire intellegentias. In galileā. In galileā tranſit ornando vbi credit facta q̄ q̄si significat trāſmutatio hemane nature in ꝓfectū gloriā. In galilea dedit discipulis in mōte doctrinā per quā ad vitā transferunt fuit credentes.

Oportebat. Inter iudeā et galileā samaria est. i. inter legē ife q̄ p̄ iudeā et diuinas legem ecclesia vbi ꝓfectus fidei⁹ intrinsecus doctrine et ꝓdicationi sicut et apli⁹ primo pascuo p̄ se baptizauit vt posset ꝓdicationi fidei⁹ intendere. vt. ii. ad Corinth. i. q̄. Non enī misit me christus baptizare. Et precepit ei⁹ euāgelizare. et hoc est q̄d dicit Aug. in epla ad Cleuntū: Ecclesie et apostolus ihesus fuit⁹ baptizatos baptismo christi: nec enī ministerio baptizandi deditus fuit vt dicet baptizatos Christo p quos cotidie baptizaret: q̄ nō debuit dedi⁹ tanq̄ misterio q̄ eis pedes lauit. a incertus aūt illa q̄ hz Pol. vii. Nōdū erat spūs scūs dat⁹. Intelligit de natiuitate spūs scī in signo visibili. et nō q̄ nō daret in baptismo christi ad eius ꝓfectū: debuit tñ institutio q̄ta sit spūs scī sicut et nō. Ad finē dicendū q̄ baptismus hz efficaciā a passione christi rōne suppositi diuini a q̄ it ipsa passio sīul habuit meritoriā: ad erat passionē q̄ ante passionē ꝓ q̄ christus baptizabat in baptismo iohānis. de christo aūt dr q̄ ipse nō baptizabat. vt ꝓ ea. si. ꝓ filio vt baptizasse hoc ea. q̄ actio suoꝝ discipulorū ei attribuit: sicut factū sibi attribuit. vbi. si ita nō vident. Ilona scripture. Et cui dicit pōt baptismū christi nō et institutū ab ipsis. Et cui dicit pōt baptismū christi nō et institutū ab ipsis. Et cui dicit pōt baptismū christi nō et institutū ab ipsis.

riā. Venit ergo in ciuitatē samarie q̄ dr sichar: siue sichem. Jacob dedit ioseph filio suo iacob. Erat aūt ibi fons iacob. Jesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontē. Hora aūt erat q̄si sexta. Venit aūt mulier samaritana

Sedebat. Quasi ad studiū refectio in quo indicat magistr: doctrinam accedētes et ꝓficere. Supra fontē. Hora dicit videlicet manat aqua de terra. sed ē in ꝓfectū. sono tñ. ē in profundo. vnā dicit puteus.

Venit aūt. In figura accedit de gentibus que prius hauerierat aquas i. voluntate de profundo facultatum nāt ten ihesu et petit ab ea potari.

Dicit ergo. Vbi: Mulier. i. femineos que venit hauire aquā. i. vitia hy studiū ife legis: cui⁹ fāt petit ihesus. Petitio alcui⁹ ꝓficiens mysterium ia

De ista

sub salutatione aque vitalis. c. iiii.

Et q̄ cognouit. Postq̄ euāgelista determinauit de officio ei⁹ quo ad indecessibile determinat de persuasibile ipsius quo ad gentes. Et q̄ christi doctrina dupli⁹ dotiuata est ad credētes. i. q̄ doctrinā q̄ nō accepit vt ꝓ ad ꝓficiendū. Sermonē ꝓ mīte loquētis. Si sciret⁹ q̄ dicit. Sermonē ꝓ mīte loquētis. Si sciret⁹ q̄ dicit. Sermonē ꝓ mīte loquētis. Si sciret⁹ q̄ dicit.

Dicit ergo. Dicit ō et se mūdāz nō cum vera tuē pōt nri illuminatiā. a vita. Qui enī misit me deus verba dei loquit. q̄ verba dei loquit. q̄ verba dei loquit. q̄ verba dei loquit.

Et abijt. Postq̄ paucos de tali⁹ popu lo suscepit et dilexit incredu loq̄ legi⁹ ipz sequēs q̄ ne mīnē ad ꝓfectū venit. a abijt in galileā. Quasi ꝓpter hoc q̄ ipse nō baptizabat. vt dr. ca. q̄ vt. Et abijt ipsius ire intellegentias. In galileā. In galileā tranſit ornando vbi credit facta q̄ q̄si significat trāſmutatio hemane nature in ꝓfectū gloriā. In galilea dedit discipulis in mōte doctrinā per quā ad vitā transferunt fuit credentes.

Oportebat. Inter iudeā et galileā samaria est. i. inter legē ife q̄ p̄ iudeā et diuinas legem ecclesia vbi ꝓfectus fidei⁹ intrinsecus doctrine et ꝓdicationi sicut et apli⁹ primo pascuo p̄ se baptizauit vt posset ꝓdicationi fidei⁹ intendere. vt. ii. ad Corinth. i. q̄. Non enī misit me christus baptizare. Et precepit ei⁹ euāgelizare. et hoc est q̄d dicit Aug. in epla ad Cleuntū: Ecclesie et apostolus ihesus fuit⁹ baptizatos baptismo christi: nec enī ministerio baptizandi deditus fuit vt dicet baptizatos Christo p quos cotidie baptizaret: q̄ nō debuit dedi⁹ tanq̄ misterio q̄ eis pedes lauit. a incertus aūt illa q̄ hz Pol. vii. Nōdū erat spūs scūs dat⁹. Intelligit de natiuitate spūs scī in signo visibili. et nō q̄ nō daret in baptismo christi ad eius ꝓfectū: debuit tñ institutio q̄ta sit spūs scī sicut et nō. Ad finē dicendū q̄ baptismus hz efficaciā a passione christi rōne suppositi diuini a q̄ it ipsa passio sīul habuit meritoriā: ad erat passionē q̄ ante passionē ꝓ q̄ christus baptizabat in baptismo iohānis. de christo aūt dr q̄ ipse nō baptizabat. vt ꝓ ea. si. ꝓ filio vt baptizasse hoc ea. q̄ actio suoꝝ discipulorū ei attribuit: sicut factū sibi attribuit. vbi. si ita nō vident. Ilona scripture. Et cui dicit pōt baptismū christi nō et institutū ab ipsis. Et cui dicit pōt baptismū christi nō et institutū ab ipsis. Et cui dicit pōt baptismū christi nō et institutū ab ipsis.

bauire aquā. Dicit ei ihesus: Da mihi bibere. Discipuli enī ei⁹ abi erāt in ciuitatē vt cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa samaritana: Quō tu cū sis iudeꝰ bibere ā me poscis q̄ sum mulier samaritana? Nō enī coutunt iudei samaritanis. Respondit ihesus & dixit ei: Si scires donū dei: & qūis est q̄ dicit tibi: Da mihi bibere: tu fortasan petisses ab eo: & dedisset tibi aquā viuā. Dicit ei mulier: Dñe neq; in quo hauries habes & puteꝰ altꝰ est. Unde ergo habes aquā viuā? Numquid tu maior es pr̄ nostro iacob qui dedit nobis puteū: & ipe ex eo bibit & filij eius & pecora eius. Respondit ihesus & dixit ei: Omnis qui bibit ex hac aqua sitiet iterū. Qui autē biberit ex aqua quā ego dabo ei: non sitiet in eternū. Sed & dabo ei aquā viuā? Dicit ei mulier: Dñe da mihi hanc aquā vt non sitiā neq; veniā huc haurire. Dicit ei ihesus: Vade voca virū tuū: & veni huc. Respondit mulier & dixit ei: Non habeo virū. Dicit ei ihesus: Bene dixisti: quia habes virū. Quinq; enī viros habuisti: & nūc quē habes nō est tuus vir. hoc vere dixisti. Dicit ei mulier. Domine vidēo q̄ pphēta es tu. Pr̄es nr̄i in mōte hoc adorauerūt & vos dicitis quia hierosolymis est locus vbi adorare oportet. Dicit ei ihesus

Mulier credе mihi q̄a venit hora q̄ndo neq; in mōte hoc neq; in hierosolymis adorabitis patrē.

Vos adoratis q̄ nescitis: nos adoramus q̄ scimus: q; salꝰ ex iudeis est. Sed venit hora & nunc est: q̄ndo veri adoratores adorabūt patres in spiritu & veritate. Nam & pater tales querit q̄ adorēt eum. Spūs ē deus: & eos qui adorāt eum spiritu & veritate oportet adorare. Dicit ei mulier: Scio q̄a messias venit: q̄ dicitur xp̄s. Cū ergo venerit: ille nobis annunciabit omnia. Dicit ei ihesus: Ego sum qui tecum loquor.

Et statim venerūt discipuli ei⁹: & mirabant̄ q̄ cum mulierē loquebat̄. Nemo tamen dixit: Quid interrogas aut quid loqueris cum ea? Reliquit ergo hydria sua mulier & abiit in ciuitatem & dicit illis hominibus: Venite & videte hominē qui dixit mihi omnia quecūq; feci. Nūquid ipe est xp̄s? Exierūt ergo de ciuitate & veniebant ad eum. In illo autē tempore rogabant eum discipuli dicentes: Rabbi manduca. Ipe autē dixit eis: Ego cibū habeo manducare quē vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicē: Nūquid allꝰ tulit ei manducare? Dicit eis ihesus: Meus cibus est vt faciam voluntatē eius q̄ misit me & perficiam opꝰ ei⁹. Nonne vos dicitis q̄ adhuc quatuor menses sunt & messis venit? Ecce dico vobis: Leuate oculos vestros & videte regiones quia albe sunt iam ad messem. Et q̄ metit mercedē accipit & congregat fructū in vitā eternā: vt & qui seminat simul gaudeat & qui metit. In hoc enī est verbū verū: Quia alius est qui seminat & alius est qui metit. Ego misi vos metere quod vos non laborastis: alii laborauerūt & vos in labores eorum introistis. Ex illa autē ciuitate multi crediderūt in eum samaritanorum propter verbū mulieris testimoniū perhibentis: Quia dixit mihi omnia quecūq; feci. Cum ergo venissent ad illum samaritani rogabant eum vt apud eos maneret: & mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderūt in eum propter sermonem ei⁹. Et mulieri dicebant: Quia iam non propter tuam loquelam credimus: ipi enī audiuimus & scimus quia hic est vere saluator mundi.

Post duos autē dies exiit inde & abiit in galileam. Ipe enī ihesus testimoniū perhibuit quia profeta in patria sua honorem non habet. Cum venisset ergo in galileam: excepерunt eum galilei: videntes omnia quecūq; fecerat hierosolymis in die festo. Et ipi enī venerāt ad diem festum. Venit ergo iterū in cana galilee vbi aquā vinū fecit. Et erat quidam regulꝰ cuius filius infirmabat capharnaū. Hic cum audisset quia ihesus adueniret a iudea in galileam: abiit ad eum & rogabat eum vt descenderet & sanaret filium ei⁹: incipiebat enī mori. Dixit ergo ihesus ad eum: Nisi signa & prodigia videritis: non creditis. Dicit ad eum regulus: Dñe descende antequā moriatur filius meus. Dicit ei ihesus: Vade filius tuus viuit. Credidit homo sermoni quem dixit ei ihesus & ibat. Iam autē eo descendente occurrerūt ei serui ei⁹ & nunciauerūt dicentes: Quia filius tuus viuit. Dixit ergo eis: Heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit ergo pr̄ quia illa hora erat in qua dixit ei ihesus: Filius tuus viuit. Et credidit ipe & domus ei⁹ tota. Hoc iterū secundum signum fecit ihesus cum venisset a iudea in galileam.

Post hec erat dies festus iudeorum: & ascendit ihesus hierosolymam. Est autē hierosolymis piscatica que cognominatur hebraice bethsaida quinq; porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium cecorum claudorum aridorum expectantium aquē motum. Angelus enī domini secundum tempus descendebat in piscinā & mouebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinā post motum aquē: sanus fiebat a quacūq; infirmitate tenebat̄. Erat autē quidam homo ibi triginta & octo annos habens infirmitatem suam. Hunc cum vidisset ihesus iacentem & cognouisset quia multum iam tempus habet: dixit ei: Vis sanus fieri? Respondit ei infirmus: Dñe hominem non habeo: vt cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinam. Dum autē venio ego: alius ante me descendit. Dicit ei ihesus: Surge tolle grabatum tuum & ambula. Et statim sanus factus est homo: & sustulit grabatum suum & ambulabat. Erat autē sabbatum in die illo. Dicebant ergo iudei illi qui sanatus fuerat: Sabbatum est: non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis: Qui me sanum fecit: ille mihi dixit: Tolle grabatum tuum & ambula. Interrogauerunt eum: Quis est homo qui dixit tibi: Tolle grabatum tuum & ambula? Is autē qui sanus factus fuerat: nesciebat quis esset. Ihesus enī declinauit a turba constituta in loco illo. Postea inuenit eum ihesus in templo & dixit ei: Ecce sanus factus es: iam noli peccare: ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit homo & nunciauit iudeis quia ihesus est qui fecit eum sanum. Et propterea persequebant̄ iudei ihesum: quia hec faciebat in sabbato. Ihesus autē respondit eis: Pr̄ meus usque modo operatur: & ego operor. Propterea ergo magis querebant eum iudei interficere: quia non solum solebat sabbatum soluere: sed & patrem suum dicebat deum: equalem se faciens deo. Respondit ergo ihesus & dixit eis: Amen amen dico vobis: non potest filius a se facere quicquam: nisi quod viderit patrem facientem. Quecūq; enī ille fecerit: hec & filius similiter facit. Pr̄ enī diligit filium: & omnia demonstrat ei que ipe facit: & maiora horum demonstrabit ei opera: vt vos miremini. Sicut enī pr̄ suscitat mortuos & viuificat: sic & filius quos vult viuificat. Nec enī pr̄ iudicat quemquam: sed omne iudicium dedit filio: vt omnes honorificent filium sicut honorificant pr̄em. Qui non honorificat filium: non honorificat pr̄em qui misit illum. Amen amen dico vobis: quia qui verbum meum audit & credit ei qui misit me habet vitam eternam: & in iudicium non venit: sed transit a morte in vitam. Amen amen dico vobis: quia venit hora & nunc est: quando mortui audient vocem filij dei: & qui audierint viuent. Sicut enī pr̄ habet vitam in semetipso: sic dedit & filio vitam habere in semetipso: & potestatem dedit ei iudicium facere: quia filius hominis est. Nolite hoc mirari: quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem ei⁹: & procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vite: qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicij. Non possum ego a me ipo facere quicquam. Sicut audio: iudico: & iudicium meum iustum est: quia non quero voluntatem meam: sed voluntatem eius qui misit me. Si ego testimoniū perhibeo de me ipo: testimoniū meum non est verum. Alius est qui testimoniū perhibet de me: & scio quia verum est testimoniū quod perhibet de me. Vos misistis ad iohannem: & testimoniū perhibuit veritati. Ego autē non ab homine testimoniū accipio: sed hec dico vt vos saluos faciatis. Ille erat lucerna ardens & lucens. Vos autē voluistis exultare ad horam in luce eius. Ego autē habeo testimoniū maius iohanne. Opa enī que dedit mihi pr̄ vt perficiam ea: ipa opa que ego facio testimoniū perhibent de me quia pr̄ me misit me. Et qui misit me pr̄ ipe testimoniū perhibuit de me: neq; vocem eius unquam audistis neq; speciem eius vidistis. Et verbum eius non habetis manens in vobis: quia quem misit ille huic vos non creditis. Scrutamini scripturas in quibus putatis vitam eternam habere: & ille sunt que testimoniū perhibent de me. Et non vultis venire ad me vt vitam habeatis. Claritatem ab hominibus non accipio. Sed cognoui vos quia dilectionem dei non habetis in vobis. Ego veni in nomine pr̄is mei: & non accipitis me. Si alius venerit in nomine suo: illum recipietis. Quomodo vos potestis credere: qui gloriam ab inuicem accipitis: & gloriam que a solo deo est non queritis? Nolite putare quia ego accusaturus sum vos apud pr̄em. Est qui accusat vos moyses in quo vos sperastis. Si enī crederetis moysi: crederetis forsitan & mihi. De me enī ille scripsit. Si autē illius scripturis non creditis: quomodo verbis meis credetis? Post hec abiit ihesus trans mare galilee quod est tyberiadis. Et sequebat eum multitudo magna: quia videbant signa ei⁹ que faciebat super eos qui infirmabantur. Subiit autē ihesus in montem: & ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autē proxima pascha dies festus iudeorum. Cum sublebasset ergo ihesus oculos & vidisset quia multitudo magna venit ad eum: dicit ad philippum: Unde ememus panes vt manducent hi? Hoc autē dicebat temptans eum: ipe enī sciebat quid esset facturus. Respondit ei philippus: Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis vt vnusquisq; modicum quid accipiat. Dicit ei vnus ex discipulis eius andreas frater symonis petri: Est puer unus hic qui habet quinq; panes hordeaceos & duos pisces: sed hec quid sunt inter tantos? Dixit ergo ihesus: Facite homines discumbere. Erat autē fenum multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinq; milia. Accepit ergo ihesus panes: & cum gratias egisset distribuit discumbentibus: similiter & ex piscibus quantum volebant. Ut autē impleti sunt: dixit discipulis suis: Colligite que superauerunt fragmenta ne pereant. Collegerunt ergo: & impleuerunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinq; panibus hordeaceis que superauerunt manducantibus. Illi ergo homines cum vidissent quod ihesus fecisset signum dicebant: Quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum. Ihesus ergo cum cognouisset quia venturi essent ut rapiant eum & faciant eum regem: fugit iterum in montem ipe solus.

Vespere autē facto descenderunt discipuli ei⁹ ad mare: & cum navi ascendissent: venerunt trans mare in capharnaum. Et tenebre iam factē erant: & non venerat ad eos ihesus. Mare autē vento magno flante exurgebat. Cum remigassent ergo quasi stadia viginti quinq; aut triginta: vident ihesum ambulantem super mare & proximum fieri navi: & timuerunt. Ille autē dicit eis: Ego sum: nolite timere. Voluerunt ergo accipere eum in navem: & statim navis fuit ad terram in qua ibant. Altera die turba que stabat trans mare: vidit quia navicula alia non erat ibi nisi una: & quia non introisset cum discipulis suis ihesus in navem discipuli autē ei⁹ abierant soli: alie autem venerunt naviculē a tyberiade iuxta locum vbi manducauerant panem gratias agente domino. Cum ergo vidisset turba quia ihesus non esset ibi neq; discipuli ei⁹: ascenderunt & ipi naviculas & venerunt capharnaum querentes ihesum. Et cum invenissent eum trans mare dixerunt ei: Rabbi quando huc venisti? Respondit eis ihesus & dixit: Amen amen dico vobis: quia quesistis me non quia vidistis signa sed quia manducastis ex panibus & saturati estis. Operamini non cibum qui perit sed qui permanet in vitam eternam: quem filius hominis dabit vobis. Hunc enī pr̄ signauit deus. Dixerunt ergo ad eum: Quid faciemus vt operemur opera dei? Respondit ihesus & dixit eis: Hoc est opus dei: vt credatis in eum quem misit ille. Dixerunt ergo ei: Quod ergo tu facis signum vt videamus & credamus tibi? Quid operaris? Patres nr̄i manna manducauerunt in deserto: sicut scriptum est: Panem de celo dedit eis manducare. Dixit ergo eis ihesus: Amen amen dico vobis: non dedit vobis moyses panem de celo: sed pr̄ meus dat vobis panem de celo verum. Panis enī dei est qui descendit de celo & dat vitam mundo. Dixerunt ergo ad eum: Domine semper da nobis panem hunc. Dixit autem eis ihesus: Ego sum panis vite: qui venit ad me non esuriet: & qui credit in me non sitiet umquam. Sed dixi vobis quia & vidistis me & non creditis. Omne quod dat mihi pr̄ ad me veniet: & eum qui venit ad me non eiciam foras: quia descendi de celo non vt faciam voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me. Hec autē est voluntas eius qui misit me pr̄is: vt omne quod dedit mihi non perdam ex eo sed resuscitem illud in nouissimo die. Hec enī est voluntas pr̄is mei qui misit me: vt omnis qui videt filium & credit in eum habeat vitam eternam: & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Murmurabant ergo iudei de illo quia dixisset: Ego sum panis qui de celo descendi: & dicebant: Nonne hic est ihesus filius ioseph cuius nos nouimus patrem & matrem? Quomodo ergo dicit hic: Quia de celo descendi? Respondit ihesus & dixit eis: Nolite murmurare in vobis. Nemo potest venire ad me nisi pr̄ qui misit me traxerit eum: & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Est scriptum in prophetis: Et erunt omnes docibiles dei. Omnis qui audiuit a pr̄e & didicit: venit ad me. Non quia pr̄em vidit quisquam nisi is qui est a deo hic vidit pr̄em. Amen amen dico vobis: qui credit habet vitam eternam. Ego sum panis vite. Patres vestri manducauerunt manna in deserto & mortui sunt. Hic est panis de celo descendens: vt si quis ex ipo manducauerit non moriatur. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum: & panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Litigabant ergo iudei ad inuicem dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Dixit ergo eis ihesus: Amen amen dico vobis: nisi manducaueritis carnem filij hominis & biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem habet vitam eternam: & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Caro enī mea vere est cibus: & sanguis meus vere est potus. Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem in me manet & ego in eo. Sicut misit me viuens pr̄ & ego vivo propter pr̄em: & qui manducat me & ipe vivet propter me. Hic est panis qui de celo descendit. Non sicut manducauerunt patres vestri manna & mortui sunt. Qui manducat hunc panem viuet in eternum. Hec dixit in synagoga docens in capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis ei⁹ dixerunt: Durus est hic sermo: & quis potest eum audire? Sciens autem ihesus apud semetipsum quia murmurarent de hoc discipuli ei⁹: dixit eis: Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis filium hominis ascendentem vbi erat prius? Spūs est qui vivificat: caro non prodest quicquam. Verba que ego locutus sum vobis spūs & vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enī ab initio ihesus qui essent non credentes: & quis traditurus esset eum. Et dicebat: Propterea dixi vobis: quia nemo potest venire ad me nisi fuerit ei datum a pr̄e meo. Ex hoc multi discipulorum ei⁹ abierunt retrorsum: & iam non cum illo ambulabant. Dixit ergo ihesus ad duodecim: Numquid & vos vultis abire? Respondit ei symon petrus: Dñe ad quem ibimus? Verba vite eterne habes: & nos credimus & cognouimus quia tu es xp̄s filius dei vivi. Respondit eis ihesus: Nonne ego vos duodecim elegi: & ex vobis unus diabolus est? Dicebat autem iudam symonis iscariothis: hic enī erat traditurus eum cum esset unus ex duodecim. Post hec autem ambulabat ihesus in galileam: non enī volebat in iudea ambulare: quia querebant eum iudei interficere. Erat autem in proximo dies festus iudeorum scenopegia. Dixerunt autem ad illum fratres ei⁹: Transi hinc & vade in iudeam: vt & discipuli tui videant opa tua que facis. Nemo enī in occulto quid facit & querit ipe in palam esse. Si hec facis manifesta temetipsum mundo. Neq; enī fratres ei⁹ credebant in eum. Dicit ergo eis ihesus: Tempus meum nondum adest: tempus autem vestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse vos: me autem odit: quia ego testimoniū perhibeo de illo quia opa ei⁹ mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc: ego non ascendo ad diem festum istum: quia tempus meum nondum impletum est. Hec cum dixisset ipe remansit in galilea. Ut autem ascenderunt fratres ei⁹: tunc & ipe ascendit ad diem festum non manifeste: sed quasi in occulto. Iudei ergo querebant eum in die festo & dicebant: Ubi est ille? Et murmur multum erat in turba de illo. Quidam enī dicebant: Quia bonus est. Alii autem dicebant: Non: sed seducit turbam. Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum iudeorum. Iam autem die festo medio ascendit ihesus in templum & docebat. Et mirabantur iudei dicentes: Quomodo hic litteras scit cum non didicerit? Respondit eis ihesus & dixit: Mea doctrina non est mea: sed eius qui misit me. Si quis voluerit voluntatem ei⁹ facere: cognoscet de doctrina utrum ex deo sit an ego a me ipo loquar. Qui a semetipso loquitur: gloriam propriam querit. Qui autem querit gloriam eius qui misit eum hic verax est: & iniustitia in illo non est. Nonne moyses dedit vobis legem: & nemo ex vobis facit legem? Quid me queritis interficere? Respondit turba & dixit: Demonium habes: quis te querit interficere? Respondit ihesus & dixit eis: Unum opus feci & omnes miramini propter hoc. Moyses dedit vobis circumcisionem: non quia ex moyse est: sed ex patribus: & in sabbato circumcidis hominem. Si circumcisionem accipit homo in sabbato: vt non solvatur lex moysi: mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato? Nolite iudicare secundum faciem: sed iustum iudicium iudicate. Dixerunt ergo quidam de hierosolymis: Nonne hic est quem querunt interficere? Et ecce palam loquitur: & nichil dicunt ei. Nunquid cognouerunt principes quia hic est vere xp̄s? Sed hunc scimus unde sit: xp̄s autem cum venerit nemo scit unde sit. Clamabat ergo ihesus in templo docens & dicens: Et me scitis & unde sim scitis: & a me ipo non veni: sed est verus qui misit me quem vos nescitis. Ego scio eum: quia ab ipo sum & ille me misit. Quesiebant ergo eum apprehendere: & nemo misit in illum manum quia nondum venerat hora ei⁹. De turba autem multi crediderunt in eum: & dicebant: Xp̄s cum venerit numquid plura signa faciet quam que hic fecit? Audierunt pharisei turbam murmurantem de illo hec: & miserunt pontifices & pharisei ministros ut apprehenderent eum. Dixit ergo ihesus: Adhuc modicum tempus vobiscum sum: & vado ad eum qui me misit. Quesietis me & non invenietis: & ubi sum ego vos non potestis venire. Dixerunt ergo iudei ad semetipsos: Quo hic iturus est quia non inuenimus eum? Numquid in dispersionem gentium iturus est & docturus gentes? Quis est hic sermo quem dixit: Quesietis me & non invenietis: & ubi sum ego vos non potestis venire? In novissimo autem die magno festiuitatis stabat ihesus & clamabat dicens: Si quis sitit veniat ad me & bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius fluent aque viue. Hoc autem dixit de spū quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enī erat spūs datus: quia ihesus nondum erat glorificatus. Ex illa ergo turba cum audissent hos sermones ei⁹: dicebant: Hic est vere propheta. Alii dicebant: Hic est xp̄s. Quidam autem dicebant: Numquid a galilea venit xp̄s? Nonne scriptura dixit: Quia de semine dauid & de bethleem castello ubi erat dauid venit xp̄s? Dissensio ergo facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipis volebant apprehendere eum: sed nemo misit in illum manus. Venerunt ergo ministri ad principes sacerdotum & pharisaeos: & dixerunt ad illos: Quare non adduxistis illum? Responderunt ministri: Nunquam sic locutus est homo sicut hic homo. Responderunt ergo eis pharisei: Numquid & vos seducti estis? Numquid ex principibus aliquis credidit in eum aut ex pharisaeis? Sed turba hec que non novit legem maledicti sunt. Dicit nicodemus ad eos unus ex ipis: Numquid lex nr̄a iudicat hominem nisi prius audierit ab ipo & cognouerit quid faciat? Responderunt & dixerunt ei: Numquid & tu galileus es? Scrutare & vide quia propheta a galilea non surgit. Et reversi sunt unusquisq; in domum suam. Ihesus autem perrexit in montem oliveti. Et mane iterum venit in templum: & omnis populus veniebat ad eum: & sedens docebat eos. Adducunt autem scribe & pharisei mulierem in adulterio deprehensam: & statuerunt eam in medio: & dixerunt ei: Magister hec mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare: tu ergo quid dicis? Dicebant autem hoc tentantes eum: ut possent accusare eum. Ihesus autem inclinans se deorsum scribebat digito in terra non respiciens eos. Cum autem perseverarent interrogantes eum: erexit se & dixit ei: Qui sine peccato est vestrum primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terra. Illi autem audientes & a conscientia arguti exibant unus post unum incipiens a senioribus usque ad novissimos: & remansit solus ihesus & mulier in medio stans. Erigens autem se ihesus dixit ei: Mulier ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnauit? Que dixit: Nemo dñe. Dixit autem ihesus: Nec ego te condemnabo. Vade & iam amplius noli peccare. Iterum ergo ihesus locutus est eis dicens: Ego sum lux mundi: qui sequitur me non ambulat in tenebris: sed habebit lumen vite. Dixerunt ergo ei pharisei: Tu de teipo testimoniū perhibes: testimoniū tuum non est verum. Respondit ihesus & dixit eis: Et si ego testimoniū perhibeo de me ipo: testimoniū meum verum est: quia scio unde venerim & quo vadam. Vos autem nescitis unde veniam aut quo vadam. Vos secundum carnem iudicatis: ego non iudico quemquam. Et si iudico ego: iudicium meum verum est: quia solus non sum: sed ego & qui misit me pr̄. Et in lege vestra scriptum est: quia duorum hominum testimoniū verum est. Ego sum qui testimoniū perhibeo de me ipo: & testimoniū perhibet de me qui misit me pr̄. Dicebant ergo ei: Ubi est pr̄ tuus? Respondit ihesus: Neq; me scitis neq; pr̄em meum: si me sciretis forsitan & pr̄em meum sciretis. Hec verba loquutus est ihesus in gazophilacio docens in templo: & nemo apprehendit eum: quia nondum venerat hora ei⁹. Dixit ergo iterum ihesus: Ego vado & quesietis me & in peccato vestro moriemini. Quo ego vado vos non potestis venire. Dicebant ergo iudei: Numquid interficiet semetipsum quia dixit: Quo ego vado vos non potestis venire? Et dicebat eis: Vos de deorsum estis: ego de supernis sum. Vos de hoc mundo estis: ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris. Si enī non credideritis quia ego sum moriemini in peccatis vestris. Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis ihesus: Principium qui & loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui & iudicare: sed qui misit me verax est: & ego que audiui ab eo hec loquor in mundo. Et non cognouerunt quia pr̄em eius dicebat eis. Dixit ergo eis iterum ihesus: Cum exaltaueritis filium hominis tunc cognoscetis quia ego sum: & a me ipo facio nichil: sed sicut docuit me pr̄ hec loquor. Et qui me misit mecum est: & non reliquit me solum pr̄ quia ego que placita sunt ei facio semper. Hec illo loquente multi crediderunt in eum. Dicebat ergo ihesus ad eos qui credebant ei iudeos: Si vos manseritis in sermone meo vere discipuli mei estis: & cognoscetis veritatem: & veritas liberabit vos. Responderunt ei: Semen abrahe sumus & nemini servimus unquam: quomodo tu dicis: Liberi eritis? Respondit eis ihesus: Amen amen dico vobis: quia omnis qui facit peccatum seruus est peccati. Seruus autem non manet in domo in eternum: filius autem manet in eternum. Si ergo filius vos liberauerit: vere liberi eritis. Sed scio quia filii abrahe estis: sed quero me interficere: quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud pr̄em meum loquor: & vos quod audistis a pr̄e vestro facite. Respondit & dixerunt ei: Pr̄ noster abraham est. Dicit eis ihesus: Si filii abrahe essetis opera abrahe faceretis. Nunc autem quereritis me interficere hominem qui veritatem vobis locutus sum quam audiui a deo. Hoc abraham non fecit. Vos facitis opera pr̄is vestri. Dixerunt ergo ei: Nos ex fornicatione non sumus natī: unum pr̄em habemus deum. Dixit ergo eis ihesus: Si deus pr̄ vester esset diligeretis utique me: ego enī ex deo processi & venio. Neq; enī a me ipo veni: sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex pr̄e diabolo estis: & desideria pr̄is vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio: & in veritate non stetit: quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium: ex propriis loquitur: quia mendax est & pr̄ eius. Ego autem quia veritatem dico non creditis mihi. Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis: quare vos non creditis mihi? Qui ex deo est verba dei audit. Propterea vos non auditis: quia ex deo non estis. Responderunt iudei & dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos quia samaritanus es tu & demonium habes? Respondit ihesus: Ego demonium non habeo: sed honorifico pr̄em meum: & vos inhonorastis me. Ego autem non quero gloriam meam: est qui querat & iudicet. Amen amen dico vobis: si quis sermonem meum servauerit mortem non videbit in eternum. Dixerunt iudei: Nunc cognouimus quia demonium habes. Abraham mortuus est & prophete: & tu dicis: Si quis sermonem meum servauerit non gustabit mortem in eternum. Numquid tu maior es pr̄e nostro abraham qui mortuus est? & prophete mortui sunt. Quem te ipsum facis? Respondit ihesus: Si ego glorifico meipsum: gloria mea nichil est. Est pr̄ meus qui glorificat me quem vos dicitis quia deus vester est: & non cognouistis eum: ego autem novi eum. Et si dixero quia non scio eum ero similis vobis mendax. Sed scio eum & sermonem eius servo. Abraham pr̄ vester exultauit ut videret diem meum: vidit & gavisus est. Dixerunt ergo iudei ad eum: Quinquaginta annos nondum habes & abraham vidisti? Dixit eis ihesus: Amen amen dico vobis: antequam abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum. Ihesus autem abscondit se & exivit de templo: & transiit per medium illorum & sic transibat.

Et preterens vidit hominem cecum a nativitate. Et interrogauerunt eum discipuli ei⁹ dicentes: Magister quis peccauit hic aut parentes ei⁹ ut cecus nasceretur? Respondit ihesus: Neque hic peccauit neque parentes ei⁹: sed ut manifestentur opa dei in illo. Me oportet operari opa eius qui misit me donec dies est. Venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu in mundo sum lux sum mundi. Hec cum dixisset exspuit in terram & fecit lutum ex sputo & linivit lutum super oculos eius. Et dixit ei: Vade lauare in natatoria siloe quod interpretatur missus. Abiit ergo & lauit & venit videns. Igitur vicini & qui videbant eum prius quia cecus erat dicebant: Nonne hic est qui sedebat & mendicabat? Alii dicebant: Quia hic est. Alii autem: Nequaquam sed similis est ei. Ille autem dicebat: Quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt oculi tui? Respondit ille & dixit: Homo qui dicitur ihesus lutum fecit & unxit oculos meos & dixit mihi: Vade ad natatoriam siloe & lauare. Abii ergo & laui & vidi. Et dixerunt ei: Ubi est ille? Ait: Nescio. Adducunt eum qui fuerat aliquando cecus ad pharisaeos. Erat autem sabbatum quando lutum fecit ihesus & aperuit oculos eius. Rursum ergo interrogabant eum pharisei quomodo vidisset. Ille autem dixit eis: Lutum apposuit super oculos meos & lauabar & video. Dicebant ergo ex pharisaeis quidam: Non est homo hic a deo qui sabbatum non custodit. Alii autem dicebant: Quomodo potest homo peccator hec signa facere? Et scisma erat in eis. Dicunt ergo cecus iterum: Tu quid dicis de illo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit: Quia propheta est. Non credebant ergo iudei de illo quia cecus fuisset & visum accepisset donec vocarent parentes eius qui visum accepit. Et interrogauerunt eos dicentes: Hic est filius vester quem vos dicitis quia cecus natus est? Quomodo ergo modo videt? Responderunt parentes eius & dixerunt: Scimus quia hic est filius noster & quia cecus natus est: quomodo autem modo videat nescimus: aut quis aperuit oculos eius nos nescimus: ipsum interrogate: etate habet ipse de se loquetur. Hec dixerunt parentes eius quoniam timebant iudeos. Iam enī conspirauerant iudei ut si quis eum confessus esset xp̄m extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt: Quia etate habet ipsum interrogate. Vocauerunt ergo iterum hominem qui fuerat cecus & dixerunt ei: Da gloriam deo: nos scimus quia homo hic peccator est. Dixit ergo ille: Si peccator sit nescio. Unum scio quia cecus cum essem modo video. Dixerunt ergo ei iterum: Quid fecit tibi? Quomodo aperuit oculos tuos? Respondit eis: Dixi vobis iam & audistis: quid iterum vultis audire? Numquid & vos discipuli eius fieri vultis? Maledixerunt ergo ei & dixerunt: Tu discipulus illius sis: nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia moysi locutus est deus: hunc autem nescimus unde sit. Respondit homo & dixit eis: In hoc enī mirabile est quod vos nescitis unde sit: & aperuit oculos meos. Scimus autem quia peccatores deus non audit: sed si quis dei cultor est & voluntatem eius facit hunc exaudit. A seculo non audit quia aperuit quis oculos cecti nati. Nisi esset hic a deo non poterat facere quicquam. Responderunt & dixerunt ei: In peccatis tu natus es totus: & tu docis nos? Et eiecerunt eum foras. Audiuit ihesus quia eiecerunt eum foras: & cum invenisset eum dixit ei: Tu credis in filium dei? Respondit ille & dixit: Et quis est dñe ut credam in eum? Dixit autem ei ihesus: Et vidisti eum: & qui loquitur tecum ipse est. Ille autem ait: Credo dñe. Et procidens adorauit eum. Et dixit ihesus: In iudicium ego in hunc mundum veni: ut qui non vident videant: & qui vident cecci fiant. Et audierunt ex pharisaeis qui cum ipso erant hec verba: & dixerunt ei: Numquid & nos cecci sumus? Dixit eis ihesus: Si cecci essetis non haberetis peccatum: nunc autem dicitis quia videmus: peccatum vestrum manet.

Amen amen dico vobis: qui non intrat per ostium in ouile ouium: sed ascendit aliunde ille fur est & latro. Qui autem intrat per ostium pr̄ est ouium. Huic ostiarius aperit & oues vocem eius audiunt & proprias oues vocat nominatim & educit eas. Et cum proprias oues emiserit ante eas vadit & oues illum sequuntur: quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo: quia non sciunt alienorum vocem. Hoc proverbium dixit eis ihesus. Illi autem non cognouerunt quid loqueretur ei⁹. Dixit ergo iterum ihesus: Amen amen dico vobis: quia ego sum ostium ouium. Omnes quotquot venerunt fures sunt & latrones: sed non audierunt eos oues. Ego sum ostium. Per me si quis introierit salvabitur: & ingredietur & egredietur & pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur & mactet & perdat. Ego veni ut vitam habeant & abundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Mercenarius autem & qui non est pastor cuius non sunt oues sue videt lupum venientem & dimittit oues & fugit: & lupus rapit & dispergit oues: Mercenarius autem fugit quia mercenarius est & non pertinet ei de ouibus. Ego sum pastor bonus & cognosco meas & cognoscunt me mee. Sicut novit me pr̄ & ego agnosco pr̄em & animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo que non sunt ex hoc ovili & illas oportet me adducere & vocem meam audient & fiet unum ovile & unus pastor. Propterea me pr̄ diligit quia ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me: sed ego pono eam a me ipo & potestatem habeo ponendi eam & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a pr̄e meo. Dissensio ergo facta est iterum inter iudeos propter hos sermones. Dicebant autem multi ex ipis: Demonium habet & insanit: quid eum auditis? Alii autem dicebant: Hec verba non sunt demonium habentis: numquid demonium potest cecorum oculos aperire? Factenie autem tunc in hierosolymis: & hiems erat. Et ambulabat ihesus in templo in porticu salomonis. Circumdederunt ergo eum iudei & dicebant ei: Quousque animam nr̄am tollis? Si tu es xp̄s dic nobis palam. Respondit eis ihesus: Loquutus sum vobis & non creditis. Opa que ego facio in nomine pr̄is mei hec testimoniū perhibent de me: sed vos non creditis quia non estis ex ovibus meis sicut dixi vobis. Oves mee vocem meam audiunt & ego cognosco eas & sequuntur me: & ego vitam eternam do eis & non peribunt in eternum & non rapiet eas quisquam de manu mea. Pr̄ quod dedit mihi maius omnibus est: & nemo potest rapere de manu pr̄is mei. Ego & pr̄ unum sumus. Sustulerunt ergo lapides iudei ut lapidarent eum. Respondit eis ihesus: Multa opa bona ostendi vobis ex pr̄e meo: propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei iudei dicentes: De bono opere non lapidamus te: sed de blasphemia: & quia tu homo cum sis facis teipsum deum. Respondit eis ihesus: Nonne scriptum est in lege vestra: Quia ego dixi dii estis? Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est: & non potest solvi scriptura: quem pr̄ sanctificauit & misit in mundum vos dicitis: Quia blasphemas: quia dixi: Filius dei sum? Si non facio opa pr̄is mei nolite credere mihi. Si autem facio: et si mihi non vultis credere: opibus credite: ut cognoscatis & credatis quia pr̄ in me est & ego in pr̄e. Quesierunt ergo eum iterum apprehendere: & exivit de manibus eorum. Et abiit iterum trans iordanem in eum locum ubi erat iohannes baptizans primum: & mansit ibi. Et multi venerunt ad eum & dicebant: Quia iohannes quidem signum fecit unum: omnia autem quecūq; dixit iohannes de hoc vera erant. Et multi crediderunt in eum ibi.

Erat autem quidam languens lazarus a bethania de castello marie & sororis ei⁹ martheꝫ. Maria autem erat que unxit dominum unguento & detersit pedes ei⁹ capillis suis: cuius frater lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores ad eum dicentes: Dñe ecce quem amas infirmatur. Ihesus autem audito hoc dixit: Infirmitas hec non est ad mortem: sed pro gloria dei: ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat autem ihesus martham

Ego sū qui lo. Quia mulier erat ydiota et rudis cognoscit ī se aliquid viteꝫ q̄ videt q̄ sibi dari manifeste nō potest. Et ideo dicit q̄ ille qui ei potest dare cum eum ut doctorē non agnoscat multo magis q̄ ipsa debet q̄ ille det ei. Vnde dicit. Si scires donū dei. Quasi dicat. Si cognosceres ī te defectū tuū et ī me sufficientiā. Et ideo petisses a me. Et ego dedissem tibi. Et ideo dicit. Dabit tibi aquā viuā. Et ideo dicit. Si scires donū dei. Quasi dicat. Si cognosceres ī te defectū tuū et ī me sufficientiā. Et ideo petisses a me. Et ego dedissem tibi. Et ideo dicit. Dabit tibi aquā viuā.

Et manducāt. nō intelligit de cibo materiali q̄ sit ei necessarius. Et ideo dicit. Ego cibū habeo manducare quē vos nescitis. Et ideo dicit. Ego cibū habeo manducare quē vos nescitis. Et ideo dicit. Ego cibū habeo manducare quē vos nescitis.

Dicunt ergo. Ita dicit ego sum. Ut filius intelligeret matrē ydiotā et rudē ponit verisimilia ī dictis. Et ideo dicit. Ego sum qui loquor tecū. Et ideo dicit. Ego sum qui loquor tecū. Et ideo dicit. Ego sum qui loquor tecū.

Et venerūt. Postq̄ mulier ydria sua reliquit ut ad ciuitatē iret: et dicit illis hominibus. Venite et videte hominē qui dixit mihi omnia q̄cūq̄ feci. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus.

Interea rogabant. Postq̄ mulier reliquit ydriā suā et abiit ī ciuitatē: et dicit illis hominibus. Venite et videte hominē qui dixit mihi omnia q̄cūq̄ feci. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus.

Dicebant ergo discipuli. Postq̄ mulier reliquit ydriā suā et abiit ī ciuitatē: et dicit illis hominibus. Venite et videte hominē qui dixit mihi omnia q̄cūq̄ feci. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus.

Ego habeo. Postq̄ mulier reliquit ydriā suā et abiit ī ciuitatē: et dicit illis hominibus. Venite et videte hominē qui dixit mihi omnia q̄cūq̄ feci. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus.

Ego sum. Postq̄ mulier reliquit ydriā suā et abiit ī ciuitatē: et dicit illis hominibus. Venite et videte hominē qui dixit mihi omnia q̄cūq̄ feci. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus.

Et in hoc. Postq̄ mulier reliquit ydriā suā et abiit ī ciuitatē: et dicit illis hominibus. Venite et videte hominē qui dixit mihi omnia q̄cūq̄ feci. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus. Et ideo dicit. Nūquid ipse ē christus.

Et manducāt

qui tamen i hoc ad nobis ut in quo superui nobis est: quo in hoibus nō pt
fir nature sui qui ex ea natus.

Oportebat aut. Hic ostendit ex quo pacto ex fide iudeoy significatur
fides nouo testamēto: vnde subdit hoc. scil. C.V. dicit. S. abolitionis gentil
fides nouo testamento significatur.

Post hec erat sermo.

Post hec dicit ad litteram.

Post autem quā
nobis dñs latine. Postea
ca ꝑ peccatis ut ait ora
tionē collecta hebraice bethza
ta: q̄ sonat domus effusionis. Significat aut ad ꝑfectū
ꝑtinet ad ecclesiā q̄ erat
nō multo ante
mare populus nisi fi
mum et pars paucior nec
q̄ quasi pecudes. Hinc
in q̄ pecudes
Et nō sinunt q nō bñt
mē fidei. Et unde q ad vi
dent nō ꝑfic operi. Et i
ꝑ q̄ q̄ agūt sunt fine propagatione charitat. Expectabāt aq̄ motū: in q̄
sanitas fiebat p angelū: hoc ꝑtinet ad gratiā redemptionis desiderabant.

C V

Et hoc C. V.

Post hec erat dies festus
p iudeorum: et ascendit ie
sus hierosolymam. Est
aūt hierosolymis ꝑbatica piscina
que ꝓnominat hebraice bethsa
ida: q̄dāq̄ poetice babēs. In his
iacebat multitudo magna lan
guētiū: cecoꝝ: claudoꝝ: aridoꝝ
expectātiū aq̄ motū. Angel⁹ au
tem domini secūm tēpus descē
debat i piscina: et mouebat aquā.

Regulus filius dei latet in carne inter iudeos qui moti fili doctrina et
ad plenitudē cultus mentis sanat: veritas q̄ p humilitat delectāt ad dei
pacionē: sic qui post. q̄si ab veritate deleptant non sanatur.

Ut autem dñs. Hoc no mirabile: vnd inuisibiliter p angelum
in piscina: alterū visibiliter a dño. In utroq; tamē sanat vt veritas cōsi
derat. Aliqn nō in po
testate adeo magnū et in
teriorare pau fuit vnd
de tot sanari ab eo q̄ ab
uno posset ut ꝓcessit.
Sed in hoc corporalis sa
lus intellū eternā salut
animarum.

Et qui pao: descendebat in piscinā
post motionem aquē: sanus fie
bat a q̄cūq; detinebat infirmita
te. Erat aūt quidam homo ibi:
triginta et octo annos habēs in
firmitatē sua. Hunc aūt cū vidis
set ihesus iacentē: et cognouisset q:
iā multū temp⁹ haberet: dicit ei:
Vis sanus fieri? Respōdit ei lan
guidus: Dñe hominē nō ha
beo vt cū turbata fuerit aq̄ mit
tat me in piscinā. Dū autē venio ego: alius ante me descendit. Di
cit ei ihesus: Surge tolle grabatū
tuū et ambula. Et statim sanus fa
ctus ē hō ille et sustulit grabatuz

Triginta et octo. i. ꝓ
ductus minus ꝑfecto
tario q̄ numero ꝑfecto. erāt
ter decē: q̄ significat ꝑfec
cōe operā in decē ꝑcep
lege: et quatuor euange
lia: a quo duo mare ha
bet qui charitate dei et p
ximi caret.

Vis sanus fieri.
Nō nesciit q̄ velit: sed ꝓ
dit ad amicā sanitat: de
qua tā desperabat: vt ill
quereretur q nō haberet
q cum mittet in aq̄.

Tolle grabatū. vi
liar. Primū infirma etiam
tolerādo: q̄ est te infirmū
patiēter tulit: et nō solū le
tare de tua cruciāte si etiā
de ꝓximo: sollicit⁹ esto ta
lute. Ecce ligil⁹ magni ꝑfilij sanctī: carne: turbata aq̄ iudeoy sanā fecerūt.

Et ambula. Diligendo dei sciētia vāg ad visionē eī: hoc fit⁹ ꝓpt

de ira

pater dedicabat in ꝑtinā post motionē aquē sanus fiebat. Et nulla aūt de
fectiua angeli: q̄ huius miraculi assignat a doctoribus dicētibus q̄ appro
pinquāte culpabili veritate ꝑfie volunt figurā ꝑcessum baptismi: in hac pi
scina obtinēq; sanitat cū baptismo in mīdādo et sanādo virtute dei oc
culta ad motionē angeli: sicut baptismus sub sensibili elemēto mūdat alas
virtute occulta verbis: cum hoc aliqn sanat corpus miraculose. verūtamē
q̄ figura deficit a figurato: ideo ista piscina nō sanabat nisi corpus et una
vice tñ: et nō sanabat nisi vnū. Baptism⁹ aūt ꝓpingit ad alam et sanat ois
quotquot veniūt ad ipsū nisi ponāt impedimentū. Alii aūt dicūt q̄ illa mi
racula ꝑfecte ꝓpter plenitū ligni ꝑfice crucis eis ibi exuberāt appropin
quante christi passione. Ideo angelus illuc descendebat ꝓpter ligni roborē
nil: exuberāt tpe ascensūs ꝓpter eius motionē. p hoc enī ostendit q̄ nil
humana a motho peccati p ligni ꝑfice crucis erat sanāda. Similiter aūt
illud ligni ꝑfice crucis in loco illo fuerit positū: vel quōmodo vel: dicitur
enī in hystoria scholastica q̄ regina saba vidit in domo saltus libani salo
monis quoddā ligni: de quo vidit in ꝑfā q̄ in illo paterēt illa ꝓpter quas
deberet regni ruīna: q̄s ei significatū salomoni: ipse voluit ferrum turabi
litant regni: fecit q̄s ei significatū salomoni: ipse voluit ferrum turabi
litant regni: fecit poni illud lignū in ꝓfundo terre iuxta ꝑfinā vbi postea i
ꝑfectior terre facta ē illa ꝑfina. et ꝑ ipsa ꝑfina illud lignū apparuit nō ꝑ
dicta. In quadā ēo hystoria tangit crucis vī q̄ lign filius adā: q̄ ꝓcepto
ꝑfie tulit ad paradisū voluptatis vnde dicit⁹ fuerat: et petit ab angelo cu
stodiente locū illū de oleo misericordie: q̄ accepta tribus granis arboris il
ius vertit: dedit ea sethi: et ipse plātauit supra sepulchrū ꝑfie sui: adā: et inde
ort sūt tres virgule q̄ postea vnā arbor fūt ꝑfice: postea tpe salomonis
illa arbor fuit secta: q̄ videbat edificatōe tēpli necessaria: verūtamē ad ap
plicatū ad opus semp erat nimis curta vel nimis lōga. et ꝑ tandē inuēn
tus ad hoc vtilis fuit iuxta templū in atrio quodā. hoc aūt venātes ad
templū illi ligno aperiri facere quandā ꝓcurrentā infinitu vtuno: ꝑ q̄
volūce sacrosce fecerūt illud ꝓcul intra ꝑfinā q̄ erat ꝓpe templū.
q̄s deiectūs ad fundū ibi vbi lauit: postea ēo lauādo ꝑfione appa
ruit nō ꝑfecto. Hec aūt scripti sine aliqua assertione. m Erat it gall.
Hic ꝓfert actus miraculi ēs vī: Erat aūt quidā hō ibi tri. et octo an
nos hēns i infir. su. En quo pater q̄ vita punitur: fuerat illi cui infirmitat
ꝓpter ꝑtis ꝑfectū incurrerat. vt patebat. I. verūtamē q̄ pena patienter su
stinuerat: ideo lignū erat vt ei subueniret. ꝓpter hoc sequit: n Hic cū
vt. ieſus ut. et cognouisset. I. infirmitatē illa. o Et
dit ei: vis sanus fieri: nō petit aūt ostēdit se voluntatē vt magis excitet ei⁹
desiderū. q̄ ꝓ hoc vigilet efficāt accipe dei donū. p Addit ei langui
dus. offendit sui desiderū. q Hic dolens nō ha vt cū mittat
me in ꝑtinā. q. d. multū desidero: et nō habeo huius q̄ me ꝓmittit ego
sum ita debil⁹ q̄ nō possū ita cito venire sicut alii. vel sequit: r Et⁹
venio cui ego alt⁹ ait me. videlicet. hoc aūt ostendit: q̄ videbat se fili sui et
apti ad ꝓcurādū eius⁹ magnū reputarent si in hoc ei ferret: velocitū sta
tim ꝓstitit et mat⁹ bñficiū: videlicet sanitat ꝑfectā. vel sequit: s Dicit
et statim surge. refert⁹ sanitat. t Tolle grabatū tuū. refert⁹ ꝓprio vi
gor. v Et ambula ad declarationē tantū miraculi. x Et statim sanus
factus est

mus: et ambula aūt quā pergula dedit hoc nō ꝓpter fuerit ab illo dyabolo actione
Dicebant ergo. Iudei obtēdentes vitio sabbati: q̄ sic. templum
ē: et scriptū opc. i. a peccato cessare iubet. vel hic dicit sol. q. d. i. am.
Nō licet. Nō cessabant de labore q̄ in sabbato curāt: sed ista ē hō ꝓtabile.
Respondit eis. Nō aūt obtēdit⁹ sed sanantis mīdatū: dicēdo
auctoritatē sanantis sue
obtēdit calumniantibus.
Nebat qui sa. In
turba potē nō agnouit
Xtū: sed ꝓsti in ꝑfā in
quo docebatur: vt quāq
vult ad vitāt⁹ tot ꝓcur
rentiū fugiat turbam fugi
affectum: q̄ aqua homi
num: adeat simplū in
terioe oratiōis.

In tēplo. Nō i tur
ba sed in tēplo inuēit q̄ si ꝓ
ꝑdicēdo ognoscere volu
erim: operat vt ꝑcutia
culat audiamus: et ꝑfectū
efficiamur.

Noli peccare. Inuit
q̄ ꝓpter peccata languo
bat: sed ipse ieſus illum
sicut cetēr⁹ ita iuste sana
ut: vel ꝓnouet: ne iterū
peccando grauit⁹ indicet.

Quia hec faciebat i
sabbato. Quasi solutor le
gis agēs: vel q̄ requie
sit in sabbato. Ser dicit⁹
hemo operat⁹. Cōtra q̄s ait
ieſus: Nō ser dicit⁹ nō
vt putatio operis ēt deus
a q̄bus requit hc septime: ꝓtica operat vāg in finē gubernādo sustinēdo:
renouan do: ꝓpagando: et ꝑmanent condita. Et cum semp operatur de⁹
constat sacramentū esse quod de requie sabbati legitur.

Ihesus aūt respondit. Quasi dei in lege cur mihi inuidetis si hominē
in sabbato sano: qui deus cum patre semper operet.

Propterea ergo. Si ꝓ⁹ pro ope sabbati nōe magis infidiant⁹ ei pa
tē sed dicit ēs eī modo hominē peccarit. Ergo imponit q̄ sic fa
cit equalē deo q̄s efficit facere rapinam: sed ipse natus ēt equalis.

Respondit eis ieſus. Nisi q̄ videri. Filius ēt filius videre patrem vel audire ab eo ēt a ꝑte.
Videre ergo facienē ēt eadem cum patre operari. Non enim hic videt q̄s
alia facīat pater. Alia imitatus filius sicut solet in hominibus fieri: sed eadē
sunt opera que operatur pater ꝓpter filium. vnde addit: Quecunq; enim ille
Ch. f. hec eadem et non alia et nō dissimiliter sed similiter.

Hec et similiter. Dicitur corpus esse facere quod animus sed non
similiter cum animus imperet corpori. Pater ēo et filius eadem et simili
ter operantur: quia vna natura a vna substantia patris et filii et vna voluntas et vna ꝓtestas et vna operatio.

de ira

Et hoc erat dies festus. In septēbribus determinauit euāgelista de
festali regnoratione. Hic aūt determinat de beneficio ad hoc q̄
animositē obtentione: in generalibus enī carnali fili bñt a ꝑte vitam: nutri
mentū et doctrinā: ita enī nō ēt in generalibus ꝑfectū. Ideo euāgelista pri
mo describit vite collationē. n. ꝑfectū nutritionē. ca. sequēt: Post hō aūt.
g⁹ instructionem. ca. vñ. ibi: Post hec aūt ambulabat. Circa ꝑmū seiendū
est q̄ modus nīe cognitionis humane ēt ex sensibilibus ad intellectibi
lia potest: q̄ ois vīa cognitio aūt ex sensu. et ideo modus istius euāgelistē
vt ꝓcedat ēt similiter ex signis sensibile ꝓcedit signata doctrine. et ꝑ hoc
euāgelista dicit in multis partib⁹ q̄ ꝓmo ꝓmittit sensibile signū: ad ostendē
dū q̄ in eodē ꝓfectio vite reparatio. n⁹ sabbati doctrina ibi: Post hec
dicit. Primo in tres q̄ ꝓmo ponit miraculi operatio. n⁹ eius ignoratio.
ibi: Erat aūt sabbatū. g⁹ ꝓcessus emulatio ibi: Ieſus aūt respōdit ꝑ mīa.
Primo in quatuor ꝓmo circūstātia miraculi ponitur. n⁹ actus miraculi ꝑ
fecte. ibi: Erat aūt quidā. Circa ꝑmū ponit ꝓmo circūstantia tpis. cui
dicit: Post hec erat dies festus iudeoy. f. festi pentecostes. d Et ascē
dit ieſus hierosolymā: q̄ vbi erat templū. ibi enī in die festiuitatis ter in anno te
nebant maiores conuenire ad vīū. f. sabbatū: pentecostes et festū tabernaculoꝝ. n⁹ ostendit aūt ordo loci ibi: e Et aūt hierosolymis ꝑbatica piscina. in
q̄ ad ꝑfectionē ablutionē: et hoc ꝓpter duo: ꝓmo ꝓpter illa ꝑfina ꝓbatica ꝓ
ximo ei⁹ sacrificia fiebant. scilicet⁹ et ꝑ illā ꝑfinā ablutio ꝑfectionis ad
mittebat. q̄s ei nomē. greci⁹ est interpretatiōe: ponit f. hebraico. b.
f Hoc cognoscit hebraice bethsaida. I. domꝰ effusi. g Statim ꝓcessit
bella. vt ꝑ plura loca ꝑfert lauantes hostias deiiciebant ad aquā. h In
hac. f. ꝑtico. Ductus multitudo magna languentiuꝝ. et. i. debilē ēt:
i Angelus aūt ꝑfectionis ꝑfectionis ꝓpter interpolatōe ēt facta.
k Descendebat in ꝑfinā et movebat aquā: ꝓcessu angeli. l Et q

Quia venit hora. Hoc.i. eſt auctor de reſurrectione mortis in vita eterna: ita etiã hic eſt auctor de reſurrectione carnis ad eter mam vitam.

Non poſſum a meipſo ſa. Dedit mihi poteſtatem iudicij: nõ eſt poſtea a me.i. a me hoie ſa. Sicut audio. Audio per veritatẽ ſanctam. Audio q̃ nõ eſt aliud audi re q̃ hoc vt ſ. Dei ego filij? boto nihil a me poſſum: ſi non audio a deo iudicem hoc iuſtum: q̃ ſi q̃rit q̃ iuſtus: ô q̃ nõ q̃ro v.m.i. boto ô patris qui ſ. eſt ſatis? hoc mihi q̃ ad hoc me miſit. Lucanus? ſcit.

Non quero. Non q̃ro ego ſ. meã ſ. eſt ſatis? hoc mihi q̃ ad hoc me miſit. Lucanus? ſcit.

Non quero. Non q̃ro ego ſ. meã ſ. eſt ſatis? hoc mihi q̃ ad hoc me miſit. Lucanus? ſcit.

Ecce filius. Ecce

Claritatem. ab. Nō ideo hoc loquor vt querā gloriā meā: si vobis ero
ronis? videor q nō habeam testimoniū de me: sed ad vestrā salutē refundē volo.
Dñs testimonium. Testimoniū nō est in vobis: quia me non accepistis.

Ego veni in nomine patris mei: et non accipitis me. Si alius venerit in nomine suo illum accipietis. Quomodo potestis vos credere qui gloriam ab inuicem accipitis: et gloriam que a solo deo est non queritis? Nolite putare quia ego accusaturus sim vos apud patrē. Est qui accusat vos moyses in quo vos speratis.

Si enī crederetis moysi: crederetis forsitan michi. De me enī ille scripsit. Si aūt illius litteris non creditis: quomō verbis meis credetis? C. VI.

Post hec abiit ihesus trans mare galilee qđ est tiberiadis. Et sequebat eū multitudo magna qā videbāt signa q facieb̄at sup his q infirmabāt. Subiit ergo in montē ihesus: et ibi sedebat cū discipulis suis. Erat aūt in proximo pascha dies festus iudeorū. Cū sublevasset ergo oculos ihesus: et vidisset q: multitudo maria venit ad eū: dicit ad philippū. Unde ememus panes

Nicolaus

De lyra

C. VI.

Post hec abiit. Postq egit de vita spirituali hic ihs agit de nutrimento corpōdente. Et primo in duas ptes: primo ponit signū sensibile de collatōe cibi corpalis vt p hoc inducamur ad intellectū cibi spūalis. Secūdo subiungit doctrina de ipso ipsali cibo. ibi: Respondit eis ihs. Prima in tres: primo ponit miraculi tpis et locus. Secūdo miraculi actus. ibi: Cū sublevasset. tertio ybis fructus. ibi: Illi ergo homines. In prima parte dicit sic: Post hec aūt que facta sunt. a Abiit ihs trans mare galilee. Nudi enī q querebat eū interficere: nō erat adhuc tpis passiōis sue. ideo recedēdo declinabat ei. Unde dicit. abiit ad tpis malitie vitande: et ostendēdo q aliquādo licitū sit ei fugere in persecōne. t Qđ est tyberiadis. illud enī mare est qđ dr lacus magne per qđ trāsit iordanis fluuius: sed vocat mare sm modū locutōis hebraicū: i quo significando aquarū vocat mare. sm illud Psal. i. Et congregationes aquarū vocauit maria: vocat aūt mare galilee a pūicia tanta qua trāsit: et vocat mare tyberiadis et nō civitatis obscura in littore: que antiq̄ cenereth dicebat: sed herodes tetrarcha fuit reedificata et ampliata: et tyberias vocata in honorē tyberii cesaris: vocat etiam mare illud alias nominib̄ vt declarauī sup Mat. et ideo illa omissa.

Et sequebat eū multitudo magna: qđ et devotōe ab eo curari: qđ malicioſe volebāt capere in sermone vt pharisei. et qđam ex verbis ad discipulos: et alīq ex curiositate volebāt miracula q faciebat videre. ibi subditur: Quia videbāt signa q faciebat sup his q infirmabant: h addit ad ostendēdū q fidēs virtute divina. Magicis enī artib̄ nō fidit aliqua curiosa et inutilis: sicut q statue loquant et ymagines q sanitates q fidit ad reducendū homines in veā fidē et cultū divinū: vt babet Clemens. Ascendit aūt ihs in montē. ex quo erat locus venerabilis et doctrine apt̄. ibi sequit: Et ibi sedebat cū discipulis suis. docēs eos: et hic p̄s loc̄ā q facit ē mira culi sequēs. ybi addit ā q facit ē velocitat̄ ipā. dicit: a Erat aūt proximū pascha dies festus iudeorū. Istud est festū paschale de q ille evangelista facit mentionē et in illo paschate nō fuit ibi ihs in hierlm. Quia cui tpe legē mandauit: nō i hac solēnitate nō fuit: q illi q habebāt intimū cap̄ale erant quos fatis a populo legis q despit̄ odiū miraculū apperet. cui vbi i solēnitate paschali. sic aūt erat de tpe: q tales dicebāt eū languēt. Doctrina tpis sicut scribit legē exhibebat se et verā boīem. de illis dr i Ps. cauerne. ic aūt. per mirabilis obscurationē et̄ exhibebat se et velum supra ligē. b Cū sublevasset. Hic ponit miraculi actū. Et dividit in tres: q p̄ ponit miraculi necessitatē. secūdo describit et̄ Philippo. ibi: Dicit q ihs. 3° exhibit et̄ operā. ibi: Ut aūt impleti sūt. Primū exhibit triplicit̄. i. ex populi multitudine: cui vbi: Cū sublevasset q oculos ihs et vidisset: ex multitudo maria venit ad eū. Tertiū est desideratū audire rōm q omnia it apponere facil ad modū pp qđ necessariū erat fieri miraculū: exhibit etiā hec necessitas ex defectu pecuniē subdit: e Ubi emem̄ panes vt mādūcēt hi? Nō petit ignorās q

Respondit ei philippus. Adhuc philipp̄ facit doctrie materiā fidei et cognitōis cibi cuge: nō valde tanta fuit virtus facultatis et discipulis ejus: sed tot panes poſſe reficere multā turbā nihil est impossibile. Philippus aūt q interpretat os lāpadis figurā gerit ydēlitās: qđ ē animalis et ipse ob defectū de carnalib̄ hominū cogitatiōnē turbe pallida ostē ignēe fragilitatis. De carnalib̄ hominū cogitatiōnē turbe pallida ostē ignēe fragilitatis.

Ducentor. Denarii duplicat̄ ligā pleni cōpletē bonē actiōis et rationalis vite: q crudelitas i fide nō sufficit: nisi eis altitudo theologie addat. q alias p bona opa nonē purgatas et p fides recta creatur ad ultimum tantū ad primū spūalis relationē plenitudinem placet. Est puer vn̄. Hic puer est moyses legislator: cui nomen ad placitū datū. Unde quidā vitulū futurū ydolū ibi adorabat. Dic. Ll. vertit. t. qđ Fusa nouo diuersitate tam vilicitē: adhuc tamē olim non recusa:

Quinq. Quinq panes sūt vetus in. v. libris moysi. Galeardi: et cū est rudis. Medialia ordei tenuissima palea et vix sup ibili tegit: sic spūalis sensus detect̄ populus puerili sensu leges portat. Qui cū nec claudis patet nec alios pulsit. Duo pisces. pphete et psalmi: iam tpantes auferri sapōrem legis. Ut duo pisces: due pſone ptinunt ī regimine populi: regia et sacerdotalis: que iter turbas fluctuant̄ ppli qualiter nec deficiāt in gb̄ vn̄ debit̄ significat rex et sacerdos. Fendi: q: carnaliter sapiebāt in carnalib̄ gclebāt. Unde ho venit vbi rex et sacerdos carnē calcāt vt spiritualiter reficiant. Quinq milia ppli q sub lege: vt languidi in quaq pestis̄. Sed vir. l. plectiones q sūt origo numero p̄ter infirmā etatē q fragilē: sicū sunt quinq milia. i. ppli. v. senſūs corporis vbi sunt et vbi reficiunt a christo. Accipit

Nicolaus

deficeret eis ſcīā: sive ex nīhilde philippi apperet certi miraculi. vñ subdit:

a Hoc aūt dicebat tēptans eū. vt p hoc videret̄ peccatis aliis offendere: sicut Deut. xiii. Tentauit dñs deus vr vt ex obedītia alios manifestaret: nō sibi ppter hoc scīt: b Ipse enī sciebat qđ erat factur̄: qz inīmīci dñi debuit plenitudinē sue a principio scripturē: et inīmīci dñi omnia nouit ab eterno.

c Rūdit ei philipp̄ ducentor denarior̄ panes nō sufficiūt eis. q. d. panes eis sum̄ et tātā pecuniā hic nō possum̄: et si haberem nō sufficēt p eos recedēdo scīt: d Ut vnusq̄sq̄ modicū qđ accipiat. Ille enī philippus adhuc rudis erat nec nō aſpiciebat ad ei virtutē q de aq̄ vinū fecerat nec ad alia signa q frequēter fecerat. Qđ dicit. Ut miraculi necessitas et ei⁹ patet. e Dicit ei vn̄ discipulor ei⁹ andreas frater simonis petri. Hic vt multi⁹ discipulor̄ q philipp̄ erat: et respondit ad multiplicationē panū: eo nō q facta ē p beatitū. viii. Mat. iii. vñ subdit: f Est puer vn̄ hic qui habet quīq panes ordeaceos et duos pisces. Hic qđ sūt iter tātos? Dicit ergo ihs: Facite homines discūbere. Erat aūt locus in eis copiosus. Erat aūt fenum multū in loco. Discūbuerūt ergo viri nūero ſm quinq milia. Accēpit ergo panes ihs et

cum gr̄as egisset: distribuit discūbentibus. Similiter et de piscib̄ quantum volebant. Ut aūt impleti sūt: dixit discipulis suis:

Collligite q̄ superauerūt fragmenta ne pereant. Collegerūt ergo: et impleuerūt duodecī cophinos fragmentorū quinq panibus ordeaceis et duobus piscibus que superfuerūt his qui manducauerant. Illi ergo homines cū vidissent q fecerat signū: dicebāt: Quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum. Ihs ergo cum cognouisset quia venturi erant vt rapērent eum et facerent eum regē fugit iterum in montē ipse solus. Ut aūt tactū ē sero: descenderūt discipuli ei⁹ ad mare. Et cū ascendissent naui: venerūt trās mare

De lyra

ſm numerū. xii. ap̄lor vt p hoc designaret q fragmina ibeo rīt p ap̄los per missū patiūcarū. Vñ q dicat. vñ habuerūt filios cophinos in mōte? pōt dici q acceperūt i aliq villa propinq: vel q fuerūt ex portāt vt videret̄ multitudini venīti: vel pōt dici q nō fuerūt ibi cophini: sed colligerūt de fragmīnis q. xii. cophinis poſſent ipleri: vt bene alibi tactū satis modo locquāt. q Et. v. panib⁹ &c. Hoc fit facta ad cautelā miraculi ne plus ei⁹ mandet q̄ q̄ p̄cipio fuit. r Ille q̄. Hic ponit miraculi fructū: q ostēdit triplex. primū ī dicti ybis. secūdū ibi: Ut aūt ipleti. Tertiū ibi: Ut aūt sero. Circa primū tria sūt. Primū est ipsius ihu. ibi: Ut aūt sero. Circa primū duo

Nicolaus

De lyra

Nicolaus

De lyra

Murmurabāt ergo iudei de illo q̄z dixisset: Ego sū panis viu⁹ qui de celo descendi. Et dicebāt: Nōne hic ē filius ioseph cui⁹ nos nouimus patrē & matrē? Quomodo ergo dicit hic: quia de celo descendi? Respondit ergo ihesus & dixit eis: Nolite murmurare in inuicē vestrū. Nemo potest venire ad me nisi pater q̄ misit me traxerit eum: & ego resuscitabo eū in nouissimo die. Est scriptū in prophetis: Et erūt omnes docibiles dei. Omnis q̄ audiuit a patre & didicit venit ad me. Non quia patrē vidit quisq̄ nisi is q̄ est a deo: hic vidit patrem. Amen amē dico vobis: q̄ credit in me habet vitā eternā. Ego sū panis vite. Patres vestri māducauerunt manna in deserto & mortui sūt. Hic est panis de celo descendēs: vt si quis ex ipo manducauerit non moriat. Ego sum panis viu⁹ q̄ de celo descendi. Si quis māducauerit ex hoc pane viuet in eternū. Et panis quē ego dabo caro mea ē: pō mūdi vita. Litigabāt ergo iudei adinuicē dicētes: Quomō potest hic nobis carnē suā dare ad māducandū?

Nicolaus

a Murmurabāt. Postea rōi doctrina de spūali cibo. hic ponit in 3ma iudeoꝝ murmuratio. Et dividit in duas. q̄ primo ponit' hec murmuratio. 2° ostenditur falsitas iudeoꝝ: ibi: Respondit ihesus & dixit. Circa primū sciendū q̄ iudei credebant ex illis locis parū videre sensibiliter ioseph ex maria cognitis: ignorabāt ipsius formatiuā virtutē spūlem sapere. & ideo murmurabant de hoc q̄d dixerat: Ego sū panis vite q̄ de celo descendi: ex ipsa. b Respondit. Hic ponitur murmuratio solutio. Et dividit in tres. a: primo admonitio ponit'. 2° cū murmuratio subditur. ibi: Nemo pōt. tertio rō dicti propter quā murmurabāt redditur. ibi: Amē amē dico vobis. In prima q̄ pte admonet eos. 3. c Nolite murmurare in invicē. q̄: pter eos in deserto fuerūt grauiter puniti pp murmurationē. & ideo admonitio ista eis data in primū pertinet. d Nemo pōt. Hic ostendit cā pdicte murmurationis. nō enim cauebant ex verbo ihū falsitatis: cū essent veritissima: & ex iudeoꝝ incredulitate: et hoc est q̄d dicit: Nemo pōt venire ad me. p. fidē formatā. e Nisi pr̄ q̄ misit me trahent eū. nihil enī pōt ascendere ad id q̄ est supra nām suaꝝ nisi ab alio trahat: sicut lapis nō pōt sursum ascendere nisi per motū alterius. Fides enī formata charitate trahit quodāmō homēm ad naturā diuinā. sm illud 2. Petri. 1. Maxima & pretiosa pmissa donauit nobis vt p hoc efficiamini diuine nature. & ideo dicit nō pōt homo venire ad me nisi a deo trahat. Iudei adhuc nō sic erāt tracti. & ideo murmurabāt de verbis ihū. illi autē qui a pre trahūt' ad filiū p fidē formatā sequunt' eternā vitā. ideo legit: f Et ego resuscitabo eū. q̄: qui ala nō est a fide q̄ data donec fuerit corpi reunita: & q̄ fides tract' est per diuinā inspirationē. ideo hoc ostēdit p scripturam. 3°. g Erūt oēs docibiles dei. docti a deo. Sciatis enī hoc' ois q̄ ex fa. liū. Quod oēs filios tuos doctos a deo: i Pierc. iij. Dabo vobis pastores iuxta cor meum & pascent vos scia & doctrina: & est sēsus: q̄ ita attrahūt' populus: sicut dicit' Ysa. c. liij. nemo nouit filium q̄ p̄ter patrē: & nemo nouit patrē nisi filius & cui voluerit filius reuelare. Et ideo ad hoc q̄ aliquis cognoscat filium nō sufficit eius accipere scias. Cui' sūt efficacie sr̄ diuina inspiratio ostēdit. 3. h Oīs q̄ audit a pre. dictas inspirationes percipit. i Et didicit eas sequāl. k: Monet ad me. per fidē formatā in pātī. & p̄ dicit in futuro: & q̄: de' pr̄ docet homēm nō apparēdo visibiliter sicut hō vel sicut angelus in corpe ab eo moto: vel sicut dei filij' in corpe illi vnito. & legit: l Nō q̄ patrē vidit q̄sq̄ nisi is q̄ est a deo. f. filij' q̄ soli' pōtest a pre. Notāndū q̄ p hāc distinctionē q̄sq̄ pōt intelligi nā bona: vbi verbū est q̄ nullus hō ante ihū visibi patrē: nisi forte i quodaꝝ raptu sicut moyses. & talis visio nō erat filio virtuosa sr̄ q̄ ab illāti fuit cōprehēsor visū diuinā essentiā p modū habet' p manētiā: & vbi scribit' cōprehēsor. Vel aliter p li q̄sq̄ excludat oēm creaturā a tali intellectu q̄ legit de filio Pm diuinā nāmi: & de visiōe ꝑgrēsibilitatis qua cōpetit soli deo: p hoc autē ergo docet: Dum audis verbū ihū. i. mā dum ego homo verbum ihū cognoscis? Audi verbum eternum factus homo: verbum loquitur: i hoc est. Ideo qui est a deo. i. filius vidit patrem. i. nouit & vos docet & iubet me audire.

Ipa prophetia. Prophetia erit pluraliter: q̄ erūt oppetit vite q̄ eadem spūalis cognitio. ly omnes ꝑgrēsibiliter: tamē ad vitā trahūtur quāquā cum quodā ordine cōtinuabant: sicut in scōlis qui dicit, Et erunt omnes docibiles dei.

Nō q̄ patrē. 2°. Hic ego nouit patrē q̄ ab illo fuit & sū creditus q̄ credit in me hz vitā eternā. Panis viuificās mentē reficit q̄ ipsum vita eternā: q̄ verbum est vita hāmūdi q̄ & carnē hāc q̄d sūscepit: cui iniuncti mors vt mortuā tollerēt: dat vitā in reformatione fidē & alia credenda p̄ se. Ego sum pa. vi. 2°. Multa de quo fuit litigatū: patrēs murmurationibus quos ethā filij murmurādo: non fuit panis vite: quia non intellexerunt in eo spūalem cibum: sic & vos qui me auditis: nō spūaliter intelligitis. Dicit aut moyses & alij dicen de manna: q̄ spūaliter māducauerunt: sic & qui modo verba mea spūaliter accipiunt.

Ego sum pa. 2°. Exit sacramentū verbis legit: vt iudei & etiā alīq discipuli nō credētes verbis illis' magis scādalizentur: & habiles apti habitus credētes ꝓficerēt. vel petr': verba vite eterne habes.

Et panis. q. d. Quomodo sit panis determinat: nō solū sm verbum quo viuūt omnia: sed etiā sm carnē assumptā p mundi vita. Vbi ana cois caro & erat peccato obnoxia & ideo mortua: carni cū' mūdo vnita: incepata vnā cū illo efficacia: viuit de spiritu eius sicut viuit corpus de suo spū. q. vo

De lyra

q̄ dictio exclusiua sibi adiungit filio: nō excludit pr̄ vl' spūs sanct': ipe est vita simpler: vbo. dictio enī exclusiua addita vni' persone respectu termini essentialis nō excludit alia ꝑsonā: vt dixit' doctor. i. Sententiarū. m. Amen amē. Reprobata iudeoꝝ murmuratione: saluator reddit eis ratiōnē de eo quod dixerat: Ego sum panis vite q̄ de celo descendi. Illi fatuissime contradictiones audiūt. Et q̄ illud dictū sit verū arguit: Ille est ver' panis vite & de celo descendēs qui pōt pīmare & mortē: & dare vitā eternā & celestem: talis panis est verbū incarnatū: nō alit panis dat' a moyse in deserto: q̄ edo qui māducauerūt ex illo mortui sūt, q̄ nō. 2°. hoc ē q̄d dī: Amē amē dico vobis q̄ credit habet vitā eternā. Et panis quē ego dabo. Postq̄ ostēdit de pane spūali qui est verbū. hic pr̄ agit de pane spūali q̄ est sacrām. Et dividit i duas ptes. q̄ circa hoc primo ponit' doctrīa ipi. secundo exponit' ea: ibi: Litigabāt ergo iudei. 2°. Circa primū duo: q̄ primo ostēdit' ꝓpositū. 2°. ꝓbat dicta suppositiōnis. ibi: Quia māducat. Primū in tribus. Primo ostēdit illud q̄d ē ibi sacrām nīe. Secundo panis quē dabo. Tertio est auctor huius sacri q̄ est ipse ipo faciendo sām'. Secundo ibi q̄ est minister huius sacri tāmēnō ꝓfert verba nō in ꝓpria ꝑsona: sī ꝑsona pr̄i. in alio aut sacrāto vtit' minister verbis suis vel verbis eccliē: qb' expimit' fact' quē facit: vt i baptismo pr̄ cū dicit: Ego baptizo te. & i sacro eucharistie solū refert verba ihū cū dicit: Qui pridie q̄ paterēt. 2°. q̄ sequunt' potest verba pr̄i cōsecrationē efficātia: & hoc notat cū dicit: Quē ego dabo. Tertiū est rō significata & cōtenta. f. verū corp⁹ pr̄i cū dī: Caro mea est. q̄ accipit & caro pot vitiāgui' & alias q̄ sanguine: q̄ is sub specie panis sit alia q̄ sanguine. & nō est ex virtute sacri: is ex cōcomitantia realis: sicut q̄ ipsa anima. Quarē ihū ē reo nō petra & nō ligna. f. corp⁹ pr̄i mystica: qb' ꝓmisit capiti. p charitatē. & alit sacrām sui sacrām amoris. & dī: p Vivo mūdi vi. Sic enī vita nālis ē i membris ex q̄ vniunt capiti a q̄ recipiūt influxū sēsus & motū: sic i fidēles q̄ vniūtur pr̄i vita spūalis ꝓfluat ex q̄ vniunt capiti ipo p sacrām amoris. Cōsequēter ostēdit q̄ nō quicūq̄ accipit sacrām pr̄i recipiēt. sed' cui baptizat' recipit effectū baptismalem: & nō alij. Sacrām aut eucharistie nō solū ꝓficit sacerdoti sumēti: sed etiā toti eccliē & filijs qui sunt i purgatorio. Cui' rō ē: q̄ eucharistia nō tm est sacrām: sed eccliē sacrificiū imolatū ꝓfunct' ipm pātum. & ideo ꝓficit oibus ipi fidelibus. Vel aut sumunt' alio modo sicut a sacerdote: tunc ꝓficit solus sumenti q̄ efficitur ei' nō est offerre sacrificiū: sed pōt sumere sacrām. q Litigabant. Hic ostenditur

non est de corpe ihū non vivit de spū ipi. Qui aūt māducat nō erit hui⁹ vitā quia imiginabit: nec talis exponitur quō ipe carnem suam det ad māducandum. Sed audiunt vnāt magis mentaliter: Nisi manducaueritis carnem.

Nisi māducaueritis. 2°. Hic ostēdit q̄ ponit facilitatē vnit indigentie & medicine. Dicit ergo: Amē amē dico vobis nisi māducaueritis carnē filij hois & bibēritis ei⁹ sanguinē non habebitis vitā in vobis. Qui māducat meā carnē & bibit meū sanguinē: h̄ vitā eternā: & ego resuscitabo eū in nouissimo die. Caro enim mea vere est cibus: & sanguis me⁹ vere est potus. Qui manducat meā carnez & bibit meū sanguinē: in me manet & ego in illo. Sicut misit me viuens pater & ego viuo propter patrem: & qui manducat me & ipse viuet propter me. Hic est panis q̄ de celo descendit. Non sicut māducauerunt patres vestri mānā & mortui sūt. Qui māducat hunc panē viuet in eternum. Hec dixit in synagoga docēs in capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis ei⁹ dixerūt: Dur⁹ ē hic sermo. Et quis potest eū audire? Sciēs autem ihesus apud semetipsum q̄z murmurarēt de hoc discipuli ei⁹: dixit eis: Hoc vos scādalizat? Si ergo videritis filiū hois ascēdē

Nicolaus

estendit hui⁹ sacramēti necessitas. Iudei cui rudes ꝑdicta verba ipi audiēdo repotabāt ea inutilia & ipossibilia. ideo ostēdit necessitatē hui⁹ sacramēti. 2°.

a Nisi māducaueritis carnē filij hois &c. Sic enī in vita corpali cib⁹ & potus ē necessarius ad vitā ꝓtrahēdā: ita & vita spūalis & sacrām ē necessariū: qz ē vite spūalis ꝓservatiuū. q: sic baptism⁹ est q̄dā spūalis generatio. ita eucharistia est q̄dā spūalis nutritio. b Et bibereti sanguinē. nō ē inordinātū q̄ & sacrām sub vtraq; spē sit ꝑcipi⁹ ecclesiā. & ideo nō a sacerdote tm̄ dicitur. In primitiua eccliā populo sub vtraq; spē edocuit. & ꝓpter ꝓcula cōmunit ē vt nō cōicet sub spē vini ꝓpter ꝓculū effusiōis. & q̄ sub spē panis accipit quodāmō sanguis inq̄rit ibi ꝓsimul. vt ꝑfectū ē: q̄ sub vtraq; spē ē totus ꝓpa. alter tm & alit: q̄ sub spē panis est vera caro cū ea vnite sacri. cetera ex cōcomitātia. Et eodē mō sub spē vini ē sanguis cū eo vi sacri cetera ex cōcomitātia. Notāndū q̄ ex hoc q̄d dī hic: Nisi māducaueritis &c. vicunt greci q̄ & sacrām est ētie necessitat' q̄ puerio ds dari sē baptism⁹ q̄s est kalius: q̄ in sum⁹ hoc sacrām requirit actualis deuotio & reuerētia q̄ nō ē in puerio. & ideo q̄s iportat ꝓcepti ētialiō implēti de adulto q̄ⁿ necessitā est ad salutē hoc sacrām eucharistie accipe salutē i voto & nō ꝓtest haberi in re. c Qui māducat. Hic ꝓfr ostēdit hui⁹ sacri vtilitas & ē augmentatio in vita spūali. nē ois corpalia nō solūmō nutrit & ꝓservat vt ē: & deducit ad ꝑfectā q̄titatē: sic hoc sacrām ꝓducit homēs ad ꝑfectā spūalē q̄titatē & hoc ē q̄d dī: Qui māducat carnē meā: nō tm sacrabit & ꝓficiet spūaliter ꝓpter q̄ dicit vita eterna. c Et ego resuscitabo eum &c. vt principalior hui⁹ vite ad corp⁹ q̄ alias dicitur. f Caro enī mea. Hic ostēdit hui⁹ sacri ētitas. ipa enī frequēter ꝓbolice ꝓcipitio suio loquit. & ideo ne credat q̄ caro ci⁹ vniuers ē in sacro eucharistie tātēmō sicut in signo. ideo demonstrat hoc esse caro mea vere & ostēdit q̄ hic sumit realiter & nō figuratiue. & ideo nō est de sanguine suo ꝓpter vinū. ideo subdit: Et sanguis me⁹. Dicit enī: caro ꝓpter vere ois⁹ & sanguis ei⁹ vere pot⁹: q̄z reficit alam q̄ est immortalis. Et bno aūt corpalia tm̄ reficit corp⁹ q̄s est corruptibile. g Qui māducat. Hic ꝓbat quodlibet suppositū. vtcr ex eis q̄ māducatio carnis ei⁹ est vita. Item ꝓbat hic q̄ illud ꝓ q̄s alīq vnit ꝓcipio vitificatiuo illud pot vita hoc p. in vita corpali. p hoc aūt sacrām hō venit ꝓpo q̄ ēt ꝓcipiū vite spūalis. ergo vē. 2°. hoc ē q̄s dī: Qui māducat carnē meā & bibit sanguinē meū in me manet. & vnit mihi. h Et ego in illo. q̄ p charitatē amans ē in amato & econtra. i Sicut misit me viuēs pr̄ q̄ est vita ꝓcipiū. Et ego vivo ꝓpter patrē. Hic est inditū de' & inditus hō venit ꝓpter patrē. sed aliter: q̄ vm q̄ de' venit ꝓpter patrē inditum ꝓcibit ab eo. accipit ēt eandē vitā qui hz pater. Deūs ēo q̄ homo venit ꝓpter patrēs in quantum venit suppono ꝓcedēt a patre. quam veniens cōcomitat' plenitudo gratie quā ēt spūalis vita. & eodē modo nos inquantus per sacramenta eucharistie vnimur deo viuim⁹ spūaliter. tamē eius vnio est ita

ta q̄ manet ꝓfr nō māducat ꝓfectū & sacrām ētiā fructū habet. Sicut enī sacrām. adultis ꝓficit ad ētiā. ita & eucharistia illis adultis ad quos venit. vt scl. eis ꝓferam vitam eternā equalē ad meipsum.

Et ipse. 2°. Hic vltimo ꝓ q̄ mors ei⁹ vita facit. vtrūq; vitam ex me ꝓpter q̄ ipse nō māducat. Hic est pa. &c. vbi ꝓbat q̄ hec vera sint ꝓposita facit q̄ me māducat.

Hic est pa. &c. vbi ꝓbat q̄ hec vera sint ꝓposita facit q̄ me māducat. Hic est panis q̄ de celo descendit. q: caro christi in hoc pane existens virtute spūs sancti sit formata. a. Nō sicut ma. patres manna & mortui sūt. & ideo nō sūt vere cibus celestis. sed tm figura ei⁹. quia vitā spūalem nō cōferebat. sed cum, qui in sacramēto ꝑcipiūtur. ea q̄ in hoc notoe habebat omne delectamentū. vt habet Sap. xvi. Panē parauisti eis habētē omne delectamentū. vbi aūt delectatio erat ibi ꝑfectio vnde dicebat Hieron. Manducat anima nobis sag cibo &c. Sic eucharistia dignē sumēnti ꝑficit vite spūalis solatium. vndāgz sumentibus indignis. ideo sequit. o Qui manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. sequit: p Hec dixit in synagoga. qui ex loco ēmento vocat' docet. q Docens in capharnaum. que erat metropolis galilee. hoc addit euangelista ꝓpter hoc ꝓcessū christi ꝓcessū ad edificandū q̄ dicit' in palam docebat sicut habetur Matthei. 4°. r Multi ergo audientes &c. Postea docens christi hic ordinē exponit. & a primo ponit' eius apostolis. secundo q̄ hoc offendit aliquem reprehendens & aliquem confirmatio. ibi: Et hoc michi. Prima in duas. quia primo ponit' exprobratio occulta. secunda ipsa apostolis ibi: Scīens autem &c. Occulte autem exprobrationis fuit: quia multi iudeoꝝ vobis christi capere non poterant ꝓ petitionis fuit: quia multi iudeoꝝ vobis christi capere non poterant ꝓ per suam incredulitatem. f Similiter autem & hic sermo. In corporalibus vbi aliquid rarum ꝓpter defectum cibi. vel quia non est de facili ꝓcurabile. vel quia refert tedium. & in spiritualibus vbi aliquid rarum intrabile. vel quia refert tedium. & in spiritualibus vbi aliquid rarum vel quia ab intellectu non ꝓtinatur. vel quia ꝓpter voluntatem. vtrūq; modo sermo christi erat eis durus: quia eius verba non intelligebant. & ideo sermo christi erat eis durus: & tanta de se videbat: eo q̄ ipsum homēm putabant esse ꝓ ipsi ꝓpter ea q̄ tanta de se videbat: eo q̄ ipsum homēm putabant esse ꝓ vabant. Hic sequitur: t Quis potest eum audire &c. blasphemia ei⁹. v Sciens aut. Hic ponitur doctrina christi ꝓpter quam aliquis ad eius scandalizatur. Secundum ponitur hic ostēsio spūalis de quibus ambigebant eum scandalizati. Secundum ponitur hic ostēsio spūalis de quibus ambigebant eum scandalizati. Quorum quidam erant de quibus ambigebant eum scandalizati. Quorum quidam erant de eis q̄ viuificat. Primum igitur de quo scandalizati erant erat quod videbant eum de patrum in celum ꝓcessū. Quidam

Et quia ego. etc.

Quia nemo. Cum
ge ghi nō credit fidē:
Quia nō ex deo uen-
fidei cui nō ē fides a
ē ghi. ppa fid a deo gra-
tia datū.

Et hoc mul. Mo-
ta ēt cause loquēdi ihū

Nicolaus

a Spūs ē. Hic apo-
stolus nē q̄ mur-
murabāt. l.q: dicit de carne
sua. et ēt nouerāt ad
salutē: t ipi intelligebāt b
ac ii verā in ppa spē. ide
dixerat vt vēbāt. I macula-
ta q̄s ē hoc tribus. iō tollit
hāc littera. dicēs: Spi-
ritū ē q̄ viuificat. q. d. ver
ba q̄ dixi spūalē sensum
habēt. c. viuificāt. b La-
ro adhuc nō. pdidi q̄s. q.
caro ipi māducata. como
dū intelligenda nō ēt vtilis
ñ magis boni ipi. iō sequ:

c Verba q̄ ego lo. tūs vo. de carne mea mādūcanda. d Spūs ē vita
sūt. q. spūalē hēbāt intellectū. nec mirū. q: sūt a spū sō. ita tñ spūalitas nō ē
sic accipienda. q. caro ipi sit in sacro eucharistie tāsūmō sic in signo. vt vitu-
rūt alīq hereticī. q: ē hui realit. vt dicūt ē. tñ q: māducat caro ipi in ē sacro
ḡdū spūalit mō. intellt spūs vīsibles amictū: t comēdāt. c spūs q̄ virtute dei
carni vnita relicta. e Sz sūt q̄dā ex vo. q nō cre. q. d. ppter ē intelligere
nō pūt. f Sciebat enī ab ini. ie. q. cl. ere. q: tñ q̄ de° sciebat occulta cor-
diū. g Et qs tra. el. q: scīebat cuīnā futur. q. prodēret. h Et di-
cebat. ad maiorē affirmandā fidē eorū. i Propterea dix. vo. q: nēo pōt
venire ad me &c. Ēadē enī sētia dixerat ā. Iz ēba sine aliquātulū alta. idē
enī ē trahi a pre q̄s ā. dūt: t dari filī a patre q̄s hic ponit. ipe aūt scīebat
illos q̄s° loqbat nō ee p̄destinatos ab eēno: nec tractos a pre. l Et ē
milit. Hic ex pdict̄ pōt̄ aliq̄s obstinatio l malo p apostatā. cū dī: Et
hoc mihi discipulos ei° abierūt retro &. hoc nō ē intellegēdū de. rū. apōlo vel
de. Iesu. discipulis. q: mīt ipo adhererāt. ñ mīht alīq̄s sedūxit ipōs ad audiēdū
ei° doctrīā. t de ille mīht retroscesserāt. Et ihs p oppositū ostēdit aliōr ipe
manio. cuj dī: l Dixit ḡ ie. ad rū. apōlos. m Nūqd t vos vultis ab-
īre? Nō petr q̄si ignorāto ñ vt ostēdat se eis nō indigē. q: ponit i eoz optio
ne cū aliis recedere. n Rūdit ḡ ei simō pe. nō sol. ḡ se. ē. p oīb°. q: inē
cos erat fundāt̄. t. in ei° rūsōe exprīmit maria dilectio ad xp̄m. cum dī:
o Dñe ad quē ibim°? q. d. illem tui imerire nō possum°. tu sol ñ sufficio
nobis. ppter que! oia religim°. p Verba vi. etc. ha. l. ēba vite eterne. p
multitu. t inductiua ad cā. Et p̄mīt enī l ei° rūsōe vera ydēlio fidei. cū dī:
q Et nos credi. t cogno. q: credere ḡdīt intelligere. r Quia tu es xp̄s
filī ad humanitatē in q̄ vinct° es vt rex t sacerdos. s Fili° dei. nāliō
ē filī ad veritatē. t p ydēlio cūlio ei in nā t potēcia. verūtēn q: petr° nimis lar-
ge tribuerat dicēdo p oīb°: nos credim°: q: nihil mali de aliq̄o cogitabat. iō
xp̄o cognito occultoz ei° rūsionē corrigit. d. t Nōne c. vos. tri. elegi.
boī° ē. pauli. ad ephesios. vocātis nō vīcit veterē mātē qa ēt ille
nō ē de ēba xp̄i ñ cūlegatis q̄ scripturis ita post passionē xp̄i dicēt: r Di
scut aūt. t. xp̄s. v De tribꝰ simonis scariothis. ad oīam alterī° inde q
fuit frī Iacobi. 5 Hic enī erat traditur°. cū. q̄si ie.° penūlt ēba ḡmissa.
a Ē. ēst vir°. rū. principa° oīb° pōsci. xp̄i. Queriē hic sūt argumēt vtrum
fuīssa a principio fuī vocatōis a xp̄o facta mal°. Dicēdū q: in hac dōne q̄
ēt de his q̄ tr̄ādūt dīcāda luctīgatione cuj sit de occasīe eoēdis dīcāmi
mī. Sciendū tñ q: dicī. Iudas. q. iudas a principio fuīe electōis fuit mal°.
electōis ē. a. ēno ad aplātum vt p ei° malitiā t. pditionē perficeret christi
mysteriū: q: sicut inīg malē vtunt bonis opīb° dei. sic t de° bñ vtit ma-
lis. vt ex eis aliq̄ bona fiāt. q: ex malis aliq̄s fructus bonus ꝓcedat. vt
ex eis ostendat q: ē bonus. q: ē malus. q: ē ḡtūs. q: ē ingratus. q: ē
humilis. q: ē superbus. q: ē misericors. q: ē crudelis. q: ē pius. q: ē
impius. q: ē sapiens. q: ē stultus. q: ē fortis. q: ē infirmus. q: ē
timidus. q: ē audax. q: ē prudens. q: ē imprudens. q: ē temperans. q: ē
intemperans. q: ē iustus. q: ē iniustus. q: ē misericors. q: ē crudelis. q: ē
pius. q: ē

Quia a principio. A principio ab eo tempore quo cepit predicare. Non habet mendacium. Non est in eo mendacium. Non est mendax. Non fallit. Non decipit. Quia ipse est veritas. Quia ipse est qui dixit. Ego sum veritas. Quia ipse est qui dicit. Ego veritatem loquor. Quia ipse est qui dicit. Ego veritatem dico

magis nos q̄ bestie mortuos se iudicare debere. et multa talia. Quibus
Christ⁹ nō solū dat se iudicare q̄ iudicat⁹ est a deo. sed
Quid autē de his dicemus q̄ nō solū nō iudicant
Et ideo ait. Ego nō iudico quemq̄ sc̄z sicut
Et si iudico ego. iudicium meum verum est. quia
Et in lege vestra scriptum est. quia duorum hominum
Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso.
Et testimonium perhibet de me qui misit me pater.
Dicebant ergo ei. Vbi est pater tuus? Respondit
Nec me nec patrem meum scitis. Si me sciretis
Hec verba loquutus est in gazophilacio docens in templo.
Et nemo apprehendit eum. quia nondum venit hora eius.
Dixit ergo iterum eis. Ego vado. et quęretis me. et in peccato
Quo ego vado vos non potestis venire. Dicebant ergo
Et dicebat eis. Vos de deorsum estis. ego de supernis sum.
Dixi ergo vobis. quia moriemini in peccatis vestris.
Dicebant ergo ei. Tu quis es? Et dixit eis Iesus.
Multa habeo de vobis loqui et iudicare. sed qui misit me
Et non cognoverunt quia patrem eius dicebat deum.
Dixit ergo Iesus. Cum exaltaveritis filium hominis
Et qui me misit mecum est. et non reliquit me solum pater.
Hec eo loquente multi crediderunt in eum.
Dicebat ergo Iesus ad eos qui credebant ei iudeos.
Si vos manseritis in sermone meo. vere discipuli mei eritis.
Et cognoscetis veritatem. et veritas liberabit vos.
Responderunt ei. Semen abrahe sumus. et nemini
Quomodo tu dicis. liberi eritis? Amen amen dico vobis.
Quia omnis qui facit peccatum. seruus est peccati.
Seruus autem non manet in domo in eternum. filius autem manet in eternum.
Si ergo filius vos liberaverit. vere liberi eritis.
Scio quia filii abrahe estis. sed quęritis me interficere.
Quia sermo meus non capit in vobis.
Ego quod vidi apud patrem meum loquor.
Et vos quod vidistis apud patrem vestrum facitis.
Responderunt et dixerunt ei. Abraham pater noster est.
Dicit eis Iesus. Si filii abrahe essetis. opera abrahe faceretis.
Nunc autem quęritis me interficere hominem qui veritatem
Hoc abrahe non fecit. Vos facitis opera patris vestri.
Dixerunt ergo ei. Nos ex fornicatione non sumus nati.
Dixit ergo eis Iesus. Si deus pater vester esset.
Ego enim ex deo processi et venio. Neque enim a me ipso
Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis
Vos ex patre diabolo estis. et desideria patris vestri
Ille homicida erat ab initio. et in veritate non stetit.
Quia veritas non est in eo. Cum loquitur mendacium.
Ego autem si veritatem dico. non creditis mihi.
Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis.
Qui ex deo est. verba dei audit. Propterea vos non audiebatis.
Quia ex deo non estis.
Responderunt iudei et dixerunt ei. Nonne bene dicimus nos
Respondit Iesus. Ego demonium non habeo.
Sed honorifico patrem meum. et vos inhonorastis me.
Ego autem non quęro gloriam meam. est qui quęrat et iudicet.
Amen amen dico vobis. Si quis sermonem meum servaverit.
Dixerunt ergo iudei. Nunc cognovimus quia demonium habes.
Abraham mortuus est. et prophete. et tu dicis.
Si quis sermonem meum servaverit. non gustabit mortem in eternum.
Numquid tu maior es patre nostro abraham qui mortuus est?
Quem te ipsum facis?
Respondit Iesus. Si ego glorifico me ipsum. gloria mea nichil est.
Pater meus est qui glorificat me. quem vos dicitis quia deus
Et non cognovistis eum. ego autem novi eum.
Et si dixero quia non scio eum. ero similis vobis mendax.
Sed scio eum. et sermonem eius servo.
Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum.
Vidit et gavisus est.
Dixerunt ergo iudei ad eum. Quinquaginta annos nondum habes.
Et abraham vidisti?
Dixit eis Iesus. Amen amen dico vobis. Antequam abraham fieret.
Ego sum.
Tollebant ergo lapides ut iacerent in eum.
Iesus autem abscondit se. et exivit de templo.

C. VIII.

Et transiens Iesus vidit hominem cecum a nativitate.
Et interrogavit eum discipuli eius dicentes. Magister.
Respondit Iesus. Neque hic peccavit neque parentes eius.
Me oportet operari opera eius qui misit me donec dies est.
Hec cum dixisset. exspuit in terram. et fecit lutum ex sputo.
Et unxit lutum super oculos eius.
Et dixit ei. Vade. lava in natatoria siloe. quod interpretatur missus.
Abiit ergo et lavit. et venit videns.
Vicini ergo et qui videbant eum prius quia cecus erat.
Alii dicebant. Hic est qui sedebat et mendicabat.
Alii dicebant. Nequaquam. sed similis est ei.
Ille autem dicebat. Quia ego sum.
Dicebant ergo ei. Quomodo aperti sunt oculi tui?
Ille respondit. Homo qui dicitur Iesus lutum fecit.
Et unxit oculos meos. et dixit mihi. Vade ad natatoriam siloe et lava.
Et dixerunt ei. Ubi est ille?
Ait. Nescio.
Adducunt eum qui fuerat cecus ad pharisęos.
Erat autem sabbatum quando lutum fecit Iesus. et aperuit oculos eius.
Rursum ergo interrogabant eum pharisei quomodo vidisset.
Ille autem dixit eis. Lutum posuit super oculos meos.
Et lavi. et video.
Dicebant ergo ex pharisęis quidam. Non est homo iste a deo qui sabbatum non custodit.
Alii autem dicebant. Quomodo potest homo peccator hec signa facere?
Et dissensio erat inter eos.
Dicunt cecus iterum. Tu quid dicis de illo qui aperuit oculos tuos?
Dixit quia propheta est.
Non ergo credidere iudei de illo quia cecus fuisset et visum accepisset.
donec vocarent parentes eius qui visum accepit.
Et interrogaverunt eos dicentes. Hic est filius vester quem vos dicitis quia cecus natus est?
Quomodo ergo videt modo?
Scimus quia hic est filius noster. et quia cecus natus est.
Quomodo autem modo videat nescimus.
Aut quis aperuit oculos eius nos nescimus.
Ipsum interrogate. etate habet. ipse de se loquetur.
Hec dixerunt parentes eius. quoniam timebant iudeos.
Iam enim conspirabant iudei. ut si quis eum confiteretur christum.
Propter hoc parentes eius dixerunt. Quia etate habet. ipsum interrogate.
Vocaverunt ergo iterum hominem qui fuerat cecus.
Et dixerunt ei. Da gloriam deo. nos scimus quia homo hic peccator est.
Dixit ergo eis ille. Si peccator est nescio.
Unum scio quia cecus cum essem modo video.
Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi? quomodo aperuit oculos tuos?
Respondit eis. Dixi vobis iam et audistis.
Quid iterum vultis audire? Numquid et vos vultis discipuli eius fieri?
Maledixerunt ergo illi. Et dixerunt. Tu discipulus illius sis.
Nos autem Moysi discipuli sumus.
Nos scimus quia Moysi locutus est deus.
Hunc autem nescimus unde sit.
Respondit homo et dixit eis. In hoc enim mirabile est.
Quia vos nescitis unde sit. et aperuit meos oculos.
Scimus autem quia peccatores deus non audit.
Sed si quis dei cultor est. et voluntatem eius facit. hunc exaudit.
A seculo non audit quia aperuit quis oculos cęci nati.
Nisi esset hic a deo non poterat facere quidquam.
Respondentes dixerunt ei. In peccatis tu natus es totus.
Et tu doces nos? Et eiecerunt eum foras.
Audivit Iesus eiecerunt eum foras. Et cum invenisset eum.
Dixit ei. Tu credis in filium dei?
Respondit ille et dixit. Et quis est domine ut credam in eum?
Dixit autem ei Iesus. Et vidisti eum. et qui loquitur tecum ipse est.
Ille autem ait. Credo domine. Et procidens adoravit eum.
Et ait Iesus. In iudicium ego in hunc mundum veni.
Ut qui non vident videant. et qui videntes cęci fiant.
Audierunt ex pharisęis hec qui cum ipso erant. et dixerunt ei.
Numquid et nos cęci sumus?
Dixit eis Iesus. Si cęci essetis non haberetis peccatum.
Nunc autem dicitis quia videmus. peccatum vestrum manet.

C. VIII.

Amen amen dico vobis. Qui non intrat per ostium in ovile ovium.
Sed ascendit aliunde. ille fur est et latro.
Qui autem intrat per ostium. pastor est ovium.
Huic ostiarius aperit. et oves vocem eius audiunt.
Et proprias oves vocat nominatim. et educit eas.
Et cum proprias oves emiserit. ante eas vadit.
Et oves illum sequuntur. quia sciunt vocem eius.
Alienum autem non sequuntur. sed fugiunt ab eo.
Quia non sciunt alienorum vocem.
Hoc proverbium dixit eis Iesus. Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis.
Dixit ergo eis Iesus iterum. Amen amen dico vobis.
Quia ego sum ostium ovium.
Omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones.
Et non audierunt eos oves.
Ego sum ostium.
Per me si quis introierit. salvabitur.
Et ingredietur et egredietur. et pascua inveniet.
Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat.
Ego veni ut vitam habeant. et abundantius habeant.
Ego sum pastor bonus.
Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis.
Mercenarius autem et qui non est pastor.
Cuius non sunt oves propria. videt lupum venientem et dimittit oves et fugit.
Et lupus rapit et dispergit oves.
Mercenarius autem fugit. quia mercenarius est.
Et non pertinet ei de ovibus.
Ego sum pastor bonus.
Et cognosco meas. et cognoscunt me meę.
Sicut novit me pater. et ego agnosco patrem.
Et animam meam pono pro ovibus meis.
Et alias oves habeo quę non sunt ex hoc ovili.
Et illas oportet me adducere. et vocem meam audient.
Et fiet unum ovile. et unus pastor.
Propterea me pater diligit.
Quia ego pono animam meam. ut iterum sumam eam.
Nemo tollit eam a me. sed ego pono eam a me ipso.
Potestatem habeo ponendi eam. et potestatem habeo iterum sumendi eam.
Hoc mandatum accepi a patre meo.
Dissensio ergo facta est iterum inter iudeos propter hos sermones.
Et dicebant multi ex ipsis. Demonium habet et insanit.
Quid eum auditis?
Alii dicebant. Hec verba non sunt demonium habentis.
Numquid demonium potest cęcorum aperire?
Factęnie autem tunc in hierusalem.
Et hiems erat. et ambulabat Iesus in templo in porticu salomonis.
Circumdederunt ergo eum iudei. et dicebant ei.
Quousque animam nostram tollis? Si tu es christus dic nobis palam.
Respondit eis Iesus. Loquor vobis. et non creditis.
Opera quę ego facio in nomine patris mei. hec testimonium perhibent de me.
Sed vos non creditis. quia non estis ex ovibus meis.
Oves meę vocem meam audiunt. et ego cognosco eas.
Et sequuntur me. et ego vitam eternam do eis.
Et non peribunt in eternum. et non rapiet eas quisquam de manu mea.
Pater quod dedit mihi. maius omnibus est.
Et nemo potest rapere de manu patris mei.
Ego et pater unum sumus.
Sustulerunt ergo lapides iudei ut lapidarent eum.
Respondit eis Iesus. Multa opera bona ostendi vobis ex patre meo.
Propter quod eorum opus me lapidatis?
Responderunt ei iudei. De bono opere non lapidamus te.
Sed de blasphemia. et quia tu homo cum sis. facis te ipsum deum.
Respondit eis Iesus. Nonne scriptum est in lege vestra.
Quia ego dixi dii estis?
Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est.
Et non potest solvi scriptura.
Quem pater sanctificavit et misit in mundum. vos dicitis.
Quia blasphemas. quia dixi. Filius dei sum?
Si non facio opera patris mei. nolite credere mihi.
Si autem facio. et si mihi non vultis credere. operibus credite.
Ut cognoscatis et credatis quia pater in me est. et ego in patre.
Quęrebant ergo eum iterum apprehendere.
Et exivit de manibus eorum.
Et abiit iterum trans iordanem in locum ubi erat iohannes baptizans primum.
Et mansit ibi.
Et multi venerunt ad eum. et dicebant.
Quia iohannes quidem signum fecit unum.
Omnia autem quecumque dixit iohannes de hoc vera erant.
Et multi crediderunt in eum ibi.

C. VIII.

Erat autem quidam languens lazarus a bethania de castello
Maria autem erat que unxit dominum unguento. et detersit pedes eius capillis suis.
Misit ergo ad eum soror eius dicens. Domine ecce quem amas infirmatur.
Audiens autem Iesus dixit. Infirmitas hec non est ad mortem.
Sed pro gloria dei. ut glorificetur filius dei per eam.
Diligebat autem Iesus martham et sororem eius et lazarum.
Cum ergo audisset quia infirmabatur. tunc quidem mansit in loco
Deinde post hoc dicit discipulis suis. Eamus in iudeam iterum.
Dicunt ei discipuli. Rabbi nunc querebant te lapidare iudei.
Et iterum vadis illuc?
Respondit Iesus. Nonne duodecim sunt horę diei?
Si quis ambulaverit in die non offendit. quia lucem huius mundi videt.
Si autem ambulaverit in nocte offendit. quia lux non est in eo.
Hec dixit. et post hec dicit eis. Lazarus amicus noster dormit.
Sed vado ut a somno excitem eum.
Dixerunt ergo discipuli eius. Domine si dormit. salvus erit.
Dixerat autem Iesus de morte eius.
Illi autem putaverunt quia de dormitione somni dicebat.
Tunc ergo dixit eis Iesus palam. Lazarus mortuus est.
Et gaudeo propter vos ut credatis. quia non eram ibi.
Sed eamus ad eum.
Dixit ergo thomas qui dicitur didymus condiscipulis. Eamus et nos ut moriamur cum eo.
Venit ergo Iesus et invenit eum quatriduum iam habentem in monumento.
Erat autem bethania iuxta hierusalem quasi stadiis quindecim.
Multi autem de iudeis venerant ad martham et mariam. ut consolarentur eas de fratre suo.
Martha ergo ut audivit quia Iesus venit. occurrit ei.
Maria autem domi sedebat.
Dixit ergo martha ad Iesum. Domine si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus.
Sed et nunc scio quia quecumque poposceris a deo dabit tibi deus.
Dicit ei Iesus. Resurget frater tuus.
Dicit ei martha. Scio quia resurget in resurrectione in novissimo die.
Dixit ei Iesus. Ego sum resurrectio et vita.
Qui credit in me etiam si mortuus fuerit vivet.
Et omnis qui vivit et credit in me non morietur in eternum.
Credis hoc?
Ait illi. Utique domine. Ego credidi quia tu es christus filius dei vivi qui in hunc mundum venisti.
Et hec cum dixisset abiit et vocavit mariam sororem suam silentio dicens.
Magister adest et vocat te.
Illa ut audivit surgit cito et venit ad eum.
Nondum enim venerat Iesus in castellum. sed adhuc erat in loco ubi occurrerat ei martha.
Iudei ergo qui erant cum ea in domo et consolabantur eam.
Cum vidissent mariam quia cito surrexit et exivit. secuti sunt eam.
Dicentes. Quia vadit ad monumentum ut ploret ibi.
Maria ergo cum venisset ubi erat Iesus. videns eum cecidit ad pedes eius.
Dixit ei. Domine si fuisses hic non esset mortuus frater meus.
Iesus ergo ut vidit eam plorantem. et iudeos qui venerant cum ea plorantes.
Infremuit spiritu et turbavit semetipsum.
Et dixit. Ubi posuistis eum?
Dicunt ei. Domine veni et vide.
Et lacrimatus est Iesus.
Dixerunt ergo iudei. Ecce quomodo amabat eum.
Quidam autem ex ipsis dixerunt. Non poterat hic qui aperuit oculos cęci nati facere ut et hic non moreretur?
Iesus ergo rursum fremens in semetipso venit ad monumentum.
Erat autem spelunca. et lapis superpositus erat ei.
Ait Iesus. Tollite lapidem.
Dicit ei martha soror eius qui mortuus fuerat. Domine iam fetet. quatriduanus enim est.
Dicit ei Iesus. Nonne dixi tibi quoniam si credideris videbis gloriam dei?
Tulerunt ergo lapidem. Iesus autem elevatis sursum oculis dixit.
Pater ago tibi gratias quoniam audisti me.
Ego autem sciebam quia semper me audis. sed propter populum qui circumstat dixi.
Ut credant quia tu me misisti.
Et cum hec dixisset. voce magna clamavit.
Lazare veni foras.
Et statim prodiit qui fuerat mortuus. ligatis manibus et pedibus institis.
Et facies illius sudario erat ligata.
Dicit eis Iesus. Solvite eum et sinite abire.
Multi ergo ex iudeis qui venerant ad mariam et martham.
Et viderunt que fecit Iesus. crediderunt in eum.
Quidam autem ex ipsis abierunt ad pharisęos.
Et dixerunt eis quę fecit Iesus.
Collegerunt ergo pontifices et pharisei concilium.
Et dicebant. Quid facimus quia hic homo multa signa facit?
Si dimittimus eum sic omnes credent in eum.
Et venient romani et tollent nostrum et locum et gentem.
Unus autem ex ipsis caiphas nomine. cum esset pontifex anni illius.
Dixit eis. Vos nescitis quicquam.
Nec cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo.
Et non tota gens pereat.
Hoc autem a semetipso non dixit.
Sed cum esset pontifex anni illius. prophetavit.
Quia Iesus moriturus erat pro gente.
Et non pro gente tantum. sed ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum.
Ab illo ergo die cogitaverunt interficere eum.
Iesus ergo iam non palam ambulabat apud iudeos.
Sed abiit inde in regionem iuxta desertum.
In civitatem que dicitur ephrem.
Et ibi morabatur cum discipulis suis.
Erat autem proximum pascha iudeorum.
Et ascenderunt multi de regione ante pascha hierusalem.
Ut lustrarent se.
Quęrebant ergo Iesum. et dicebant ad invicem stantes in templo.
Quid putatis quia non veniet ad diem festum?
Dederant autem pontifices et pharisei mandatum.
Ut si quis cognovit ubi sit. indicet.
Ut apprehendant eum.

C. VIII.

Sex ergo ante pascha venit Iesus bethaniam.
Ubi fuerat lazarus mortuus. quem suscitavit Iesus.
Fecerunt autem ei cenam ibi.
Et martha ministrabat. lazarus autem unus erat ex discumbentibus.
Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi.
Et unxit pedes Iesu. et extersit capillis suis pedes eius.
Domus autem impleta est ex odore unguenti.
Dixit ergo unus ex discipulis eius. Iudas scarioth.
Qui erat eum traditurus.
Quare hoc unguentum non venditum est trecentis denariis.
Et datum est egenis?
Dixit autem hoc. non quia de egenis pertinebat ad eum.
Sed quia fur erat. et loculos habens.
Et ea que mittebantur portabat.
Dixit ergo Iesus. Dimitte illam.
Ut in die sepulture mee servet illud.
Nam egenos semper habetis vobiscum.
Me autem non semper habetis.
Cognovit ergo turba multa ex iudeis quia ibi est.
Et venerunt non propter Iesum tantum.
Sed ut lazarum viderent quem suscitavit a mortuis.
Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut et lazarum interficerent.
Quia multi propter illum abibant ex iudeis. et credebant in Iesum.
In crastinum autem turba multa que venerat ad diem festum.
Cum audisset quia venit Iesus hierosolymam.
Tulerunt ramos palmarum. et processerunt obviam ei.
Et clamabant. Osanna benedictus qui venit in nomine domini.
Rex israel.
Et invenit Iesus asellum. et sedit super eum.
Sicut scriptum est. Noli timere filia sion.
Ecce rex tuus venit sedens super pullum asine.
Hec non cognoverunt discipuli eius primum.
Sed cum glorificatus esset Iesus tunc recordati sunt quia hec erant scripta de eo.
Et hec fecerunt ei.
Testimonium ergo perhibebat turba quę erat cum eo.
Quando lazarum vocavit de monumento. et suscitavit eum a mortuis.
Propterea et obviam venit ei turba.
Quia audierunt eum fecisse hoc signum.
Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos.
Videtis quia nichil proficimus? Ecce mundus totus post eum abiit.
Erant autem gentiles quidam ex eis qui ascenderant ut adorarent in die festo.
Hi ergo accesserunt ad philippum qui erat a bethsaida galilee.
Et rogabant eum dicentes. Domine volumus Iesum videre.
Philippus venit et dicit andree.
Rursum andreas et philippus dixerunt Iesu.
Iesus autem respondit eis dicens.
Venit hora ut clarificetur filius hominis.
Amen amen dico vobis. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit.
Ipsum solum manet. si autem mortuum fuerit. multum fructum affert.
Qui amat animam suam perdet eam.
Et qui odit animam suam in hoc mundo. in vitam eternam custodit eam.
Si quis mihi ministrat me sequatur.
Et ubi sum ego illic et minister meus erit.
Si quis mihi ministraverit honorificabit eum pater meus.
Nunc anima mea turbata est.
Et quid dicam? Pater salvifica me ex hac hora.
Sed propterea veni in horam hanc.
Pater clarifica nomen tuum.
Venit ergo vox de celo. Et clarificavi et iterum clarificabo.
Turba ergo que stabat et audierat dicebat tonitruum factum esse.
Alii dicebant. Angelus ei locutus est.
Respondit Iesus et dixit.
Non propter me hec vox venit. sed propter vos.
Nunc iudicium est mundi. nunc princeps huius mundi eicietur foras.
Et ego si exaltatus fuero a terra. omnia traham ad me ipsum.
Hoc autem dicebat. significans qua morte moriturus erat.
Respondit ei turba. Nos audivimus ex lege quia christus manet in eternum.
Et quomodo tu dicis. Oportet exaltari filium hominis?
Quis est iste filius hominis?
Dixit ergo eis Iesus. Adhuc modicum lumen in vobis est.
Ambulate dum lucem habetis. ut non tenebre vos comprehendant.
Et qui ambulat in tenebris nescit quo vadat.
Dum lucem habetis credite in lucem. ut filii lucis sitis.
Hec locutus est Iesus. et abiit. et abscondit se ab eis.
Cum autem tanta signa fecisset coram eis. non credebant in eum.
Ut sermo ysaie prophete impleretur quem dixit.
Domine quis credidit auditui nostro?
Et brachium domini cui revelatum est?
Propterea non poterant credere.
Quia iterum dixit ysaias.
Excecavit eorum oculos. et induravit eorum cor.
Ut non videant oculis et intelligant corde et convertantur.
Et sanem eos.
Hec dixit ysaias. quando vidit gloriam eius. et locutus est de eo.
Verumtamen et ex principibus multi crediderunt in eum.
Sed propter pharisęos non confitebantur.
Ut de synagoga non eicerentur.
Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam dei.
Iesus autem clamavit et dixit.
Qui credit in me non credit in me sed in eum qui misit me.
Et qui videt me videt eum qui misit me.
Ego lux in mundum veni.
Ut omnis qui credit in me in tenebris non maneat.
Et si quis audierit verba mea et non custodierit.
Ego non iudico eum. non enim veni ut iudicem mundum.
Sed ut salvificem mundum.
Qui spernit me et non accipit verba mea habet qui iudicet eum.
Sermo quem locutus sum. ille iudicabit eum in novissimo die.
Quia ego a meipso non locutus sum.
Sed qui misit me pater. ipse mihi mandatum dedit quid dicam et quid loquar.
Et scio quia mandatum eius vita eterna est.
Que ergo ego loquor. sicut dixit mihi pater. sic loquor.

C. VIII.

Ante autem diem festum pasche. sciens Iesus quia venit hora eius.
Ut transeat ex hoc mundo ad patrem.
Cum dilexisset suos qui erant in mundo. in finem dilexit eos.
Et cena facta. cum diabolus iam misisset in cor ut tradat eum iudas symonis iscariotes.
Sciens quia omnia dedit ei pater in manus. et quia a deo exivit et ad deum vadit.
Surgit a cena. et ponit vestimenta sua.
Et cum accepisset linteum. precinxit se.
Deinde mittit aquam in pelvim. et cepit lavare pedes discipulorum.
Et extergere linteo quo erat precinctus.
Venit ergo ad simonem petrum.
Et dicit ei petrus. Domine tu mihi lavas pedes?
Respondit Iesus et dixit ei.
Quod ego facio tu nescis modo. scies autem postea.
Dicit ei petrus. Non lavabis mihi pedes in eternum.
Respondit ei Iesus. Si non lavero te non habebis partem mecum.
Dicit ei simon petrus. Domine non tantum pedes meos sed et manus et caput.
Dicit ei Iesus. Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lavet.
Sed mundus est totus. et vos mundi estis. sed non omnes.
Sciebat enim quisnam esset qui tradebat eum.
Propterea dixit. Non estis mundi omnes.
Postquam ergo lavit pedes eorum. et accepit vestimenta sua.
Cum recubuisset iterum. dixit eis.
Scitis quid fecerim vobis?
Vos vocatis me magister et domine. et bene dicitis.
Si ergo ego lavi pedes vestros dominus et magister.
Et vos debetis alter alterius lavare pedes.
Exemplum enim dedi vobis. ut quemadmodum ego feci vobis ita et vos faciatis.
Amen amen dico vobis. Non est servus maior domino suo.
Neque apostolus major est eo qui misit illum.
Si hec scitis beati eritis si feceritis ea.
Non de omnibus vestrum dico. Ego scio quos elegerim.
Sed ut scriptura adimpleatur. Qui manducat mecum panem levabit contra me calcaneum suum.
Amodo dico vobis antequam fiat. ut cum factum fuerit credatis quia ego sum.
Amen amen dico vobis. Qui accipit si quem misero me accipit.
Qui autem me accipit accipit eum qui misit me.
Cum hec dixisset Iesus turbatus est spiritu.
Et protestatus est et dixit.
Amen amen dico vobis. Quia unus ex vobis tradet me.
Aspiciebant ergo ad invicem discipuli hesitantes de quo dicebat.
Erat autem recumbens unus ex discipulis eius in sinu Iesu.
Quem diligebat Iesus.
Annuit ergo huic simon petrus. et dixit ei.
Quis est de quo dicit?
Cum ergo recubuisset ille sic super pectus Iesu. dicit ei.
Domine quis est?
Respondit Iesus. Ille est cui ego intinctum panem porrexero.
Et cum intinxisset panem dat iude symonis iscarioti.
Et post buccellam introivit in illum satanas.
Dicit ergo ei Iesus. Quod facis fac citius.
Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid dixerit ei.
Quidam enim putabant cum habere loculos. quia dicit ei Iesus.
Eme ea que opus habemus ad diem festum aut egenis ut aliquid det.
Cum ergo accepisset ille bucellam exivit continuo.
Erat autem nox.
Cum ergo exisset dicit Iesus.
Nunc clarificatus est filius hominis.
Et deus clarificatus est in eo.
Si deus clarificatus est in eo. et deus clarificabit eum in semetipso.
Et continuo clarificabit eum.
Filioli adhuc modicum vobiscum sum.
Quęretis me. et sicut dixi iudeis. quo ego vado vos non potestis venire.
Et vobis dico modo.
Mandatum novum do vobis. ut diligatis invicem.
Sicut dilexi vos. ut et vos diligatis invicem.
In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis.
Si dilectionem habueritis ad invicem.
Dicit ei simon petrus. Domine quo vadis?
Respondit ei Iesus. Quo ego vado non potes me modo sequi.
Sequeris autem postea.
Dicit ei petrus. Quare non possum te sequi modo?
Animam meam pro te ponam.
Respondit Iesus. Animam tuam pro me ponis?
Amen amen dico tibi. Non cantabit gallus donec ter me negabis.

C. VIII.

Non turbetur cor vestrum.
Creditis in deum. et in me credite.
In domo patris mei mansiones multe sunt.
Si quo minus dixissem vobis.
Quia vado parare vobis locum.
Et si abiero et preparavero vobis locum.
Iterum venio et accipiam vos ad me ipsum.
Ut ubi sum ego illic et vos sitis.
Et quo ego vado scitis. et viam scitis.
Dicit ei thomas. Domine nescimus quo vadis.
Et quomodo possumus viam scire?
Dicit ei Iesus. Ego sum via. veritas et vita.
Nemo venit ad patrem nisi per me.
Si cognovissetis me et patrem meum forsitan eum cognovissetis.
Et amodo cognoscetis eum. et vidistis eum.
Dicit ei philippus. Domine ostende nobis patrem. et sufficit nobis.
Dicit ei Iesus. Tanto tempore vobiscum sum. et non cognovisti me philippe?
Qui videt me videt et patrem meum.
Et quomodo tu dicis. Ostende nobis patrem?
Non credis quia ego in patre et pater in me est?
Verba que ego loquor vobis. a meipso non loquor.
Pater autem in me manens ipse facit opera.
Non creditis quia ego in patre et pater in me est?
Alioquin propter opera ipsa credite.
Amen amen dico vobis. Qui credit in me opera que ego facio et ipse faciet.
Et maiora horum faciet. quia ego ad patrem vado.
Et quodcumque petieritis patrem in nomine meo hoc faciam.
Ut glorificetur pater in filio.
Si quid petieritis me in nomine meo hoc faciam.
Si diligitis me mandata mea servate.
Et ego rogabo patrem. et alium paraclitum dabit vobis.
Ut maneat vobiscum in eternum.
Spiritum veritatis. quem mundus non potest accipere.
Quia non videt eum nec scit eum.
Vos autem cognoscetis eum. quia apud vos manebit. et in vobis erit.
Non relinquam vos orphanos. veniam ad vos.
Adhuc modicum et mundus me iam non videt.
Vos autem videtis me. quia ego vivo. et vos vivetis.
In illo die vos cognoscetis quia ego sum in patre meo.
Et vos in me. et ego in vobis.
Qui habet mandata mea et servat ea.
Ille est qui diligit me.
Qui autem diligit me diligetur a patre meo.
Et ego diligam eum. et manifestabo ei me ipsum.
Dicit ei iudas. non ille iscariotes.
Domine quid factum est quia manifestaturus es nobis teipsum et non mundo?
Respondit Iesus et dixit ei.
Si quis diligit me sermonem meum servabit.
Et pater meus diligit eum. et ad eum veniemus.
Et mansionem apud eum faciemus.
Qui non diligit me sermones meos non servat.
Et sermo quem audistis non est meus.
Sed eius qui misit me patris.
Hec locutus sum vobis apud vos manens.
Paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo.
Ille vos docebit omnia.
Et suggeret vobis omnia quecumque dixero vobis.
Pacem relinquo vobis. pacem meam do vobis.
Non quomodo mundus dat ego do vobis.
Non turbetur cor vestrum neque formidet.
Audistis quia ego dixi vobis. vado et venio ad vos.
Si diligeretis me gauderetis utique quia vado ad patrem.
Quia pater maior me est.
Et nunc dixi vobis antequam fiat.
Ut cum factum fuerit credatis.
Iam non multa loquar vobiscum.
Venit enim princeps huius mundi.
Et in me non habet quicquam.
Sed ut cognoscat mundus quia diligo patrem.
Et sicut mandatum dedit mihi pater sic facio.
Surgite eamus hinc.

C. VIII.

Ego sum vitis vera.
Et pater meus agricola est.
Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum.
Et omnem qui fructum affert purgabit eum.
Ut fructum plus afferat.
Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis.
Manete in me et ego in vobis.
Sicut palmes non potest fructum ferre a semetipso nisi manserit in vita.
Sic nec vos nisi in me manseritis.
Ego sum vitis vos palmites.
Qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum.
Quia sine me nichil potestis facere.
Si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes et aridus erit.
Et colligent eum et in ignem mittent et ardet.
Si manseritis in me et verba mea in vobis manserint.
Quodcumque volueritis petetis et fiet vobis.
In hoc clarificatus est pater meus.
Ut fructum plurimum afferatis et efficiamini mei discipuli.
Sicut dilexit me pater et ego dilexi vos.
Manete in dilectione mea.
Si mandata mea servaveritis manebitis in dilectione mea.
Sicut et ego patris mei mandata servavi et maneo eius in dilectione.
Hec locutus sum vobis ut gaudium meum in vobis sit.
Et gaudium vestrum impleatur.
Hoc est mandatum meum ut diligatis invicem sicut dilexi vos.
Maiorem hac dilectionem nemo habet.
Ut animam suam quis ponat pro amicis suis.
Vos amici mei estis si feceritis que ego precipio vobis.
Jam non dicam vos servos.
Quia servus nescit quid faciat dominus eius.
Vos autem dixi amicos.
Quia omnia que audivi a patre meo nota feci vobis.
Non vos me elegistis.
Sed ego elegi vos et posui vos ut eatis et fructum afferatis.
Et fructus vester maneat.
Ut quodcumque petieritis patrem in nomine meo det vobis.
Hec mando vobis ut diligatis invicem.
Si mundus vos odit scitote quia me priorem vobis odio habuit.
Si de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret.
Quia vero de mundo non estis.
Sed ego elegi vos de mundo propterea odit vos mundus.
Mementote sermonis mei quem ego dixi vobis.
Non est discipulus super magistrum suum.
Si me persecuti sunt et vos persequentur.
Si sermonem meum servaverunt et vestrum servabunt.
Sed hec omnia facient vobis propter nomen meum.
Quia nesciunt eum qui misit me.
Si non venissem et locutus fuissem eis peccatum non haberent.
Nunc autem excusationem non habent de peccato suo.
Qui me odit et patrem meum odit.
Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit peccatum non haberent.
Nunc autem et viderunt et oderunt me et patrem meum.
Sed ut adimpleatur sermo qui in lege eorum scriptus est.
Quia odio habuerunt me gratis.
Cum autem venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre.
Spiritum veritatis qui a patre meo procedit.
Ille testimonium perhibebit de me.
Et vos testimonium perhibebitis quia ab initio mecum estis.

C. VIII.

Hec locutus sum vobis ut non scandalizemini.
Absque synagogis facient vos.
Sed venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare deo.
Et hec facient vobis quia non noverunt patrem neque me.
Sed hec locutus sum vobis ut cum venerit hora eorum reminiscamini eorum.
Quia ego vobis dixi.
Hec autem vobis ab initio non dixi quia vobiscum eram.
Et nunc vado ad eum qui me misit.
Et nemo ex vobis interrogat me. Quo vadis?
Sed quia hec locutus sum vobis. tristitia implevit cor vestrum.
Sed ego veritatem dico vobis. expedit vobis ut ego vadam.
Si enim non abiero paraclitus non veniet ad vos.
Si autem abiero mittam eum ad vos.
Et cum venerit ille arguet mundum de peccato et de iustitia et de iudicio.
De peccato quidem. quia non credunt in me.
De iustitia autem. quia ad patrem vado. et iam non videbitis me.
De iudicio vero. quia princeps huius mundi iam iudicatus est.
Adhuc multa habeo vobis dicere. sed non potestis portare modo.
Cum autem venerit ille spiritus veritatis.
Docebit vos omnem veritatem. non enim loquetur a semetipso.
Sed quecumque audiet loquetur. et que ventura sunt annuntiabit vobis.
Ille me clarificabit. quia de meo accipiet et annuntiabit vobis.
Omnia quecumque habet pater mea sunt.
Propterea dixi quia de meo accipiet et annuntiabit vobis.
Modicum et iam non videbitis me.
Et iterum modicum et videbitis me. quia vado ad patrem.
Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem.
Quid est hoc quod dicit nobis modicum et non videbitis me.
Et iterum modicum et videbitis me. et quia vado ad patrem?
Dicebant ergo. Quid est hoc quod dicit modicum?
Nescimus quid loquitur.
Cognovit autem Iesus quia volebant eum interrogare.
Et dixit eis. De hoc quęritis inter vos quia dixi.
Modicum et non videbitis me. et iterum modicum et videbitis me.
Amen amen dico vobis. Quia plorabitis et flebitis vos.
Mundus autem gaudebit. vos autem contristabimini.
Sed tristitia vestra vertetur in gaudium.
Mulier cum parit tristitiam habet. quia venit hora eius.
Cum autem genuerit puerum iam non meminit pressure.
Propter gaudium quia natus est homo in mundum.
Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis.
Iterum autem videbo vos. et gaudebit cor vestrum.
Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.
Et in illo die me non rogabitis quemquam.
Amen amen dico vobis. Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis.
Usque modo non petistis quidquam in nomine meo.
Petite et accipietis. ut gaudium vestrum sit plenum.
Hec in proverbiis locutus sum vobis.
Venit hora cum iam non in proverbiis loquar vobis.
Sed palam de patre annuntiabo vobis.
In illo die in nomine meo petetis.
Et non dico vobis quia ego rogabo patrem de vobis.
Ipse enim pater amat vos.
Quia vos me amastis. et credidistis quia ego a deo exivi.

Hoc sm carnē. Quia illud nequit, sicut vos sm carnē iudicatis. hoc ē bonū
pñs non ex carnali iudicio nō iudico quēq; nō iudico ex sm carnē vt vos. vel potius nō iudico
ego nō iudico. ē ego nō iudico ex sm carnē. Ad hoc adiūgit. Et si iudico ego.
Quia dixerā. Et si ego. Jō verbū nō tēp' sed ego ē pater. Licet ego
pater meus.
Et in lege v. Aug.
Duo testes hominū sūt veritas
in duobus testibus. Duo verā
testimonia sūt pater qui testimonium perhibet de filio. vnde psalmus
ait. Testis iniquus exurgens mihi. Duo testes in lege sunt
duo vel tres. Et in ore duorū vel trium testium stat omne verbum. Duo sūt testimonia
quia duo sūt testamenta. Et in vtroq; testamento pater filium testificatur.
Et in lege vestra scriptū est: quia duoꝝ hominū testimoniū verū
est. Ego sum qui testimoniū phibeo de me: et testimonium phibet
mihi qui misit me pater. Et cū dicit ergo ei: Ubi est pater tuus?
Respondit iesus. Neq; me scitis neq; patrē meum. Si me sciretis
forsitan et patrem meum sciretis.
Dicebat. Scribe enim
ē iudicium: patrem ejus
carnaliter accepēs: sed
erat hō in aperto: verbū
patris in occulto.
Ubi ē p.t. Quasi te
videm⁹ si nō patrē tuū.
qd' ostēsa vē: si nec me
scitis: ac si dicat; qui vi-
dentes qd ī occulto sig-
nificat. et id nec plene scit.
si si me scirēt. qd est pa-
me cognoscitis: et sic plene
scietis qz vnū sum⁹.

Nicolaus

a Duo sūt ergo. Duc obstat ppō allegatio ea ē falsa. Et dicit ī duos. qz
primo ponit christi proprio. scdo removet iudeoꝝ obiectio. tbi: Dicebāt ē.
Ad scdm ergo erat q christ⁹ est solus q de se testimoniū phiberet. et hoc est
fortiū: qz tūc dei nō pōt alic sine plc ī spū scd. qz secundū dāt testimoniū ei co.
vt vī. Joh. v. Tres sūt q testimoniū dāt in celo vī. tūi nō ea hic mētio nūi
de plc. ē b est qd dī: Duo sm carnē iudicat. I. me et totū hoīes. b Ego
nō iudico qui ē. I. p ea criteria sūt voa. qz de⁹ intuet cor. c Et si ego iudi
co nūi m. ve. et. I. firmū. d Quia nō sū sol⁹. vt supponit. qz non pōt
esse solitudo in vnitate. cū vna persona sit alia ē duorū. id subdit: e Ego
ego ē q mi. me pī vī. f Et b argunt ad ppositū. o. f Et in lr. ve. scrip. est
Deut. xix. g Quia duoꝝ ho. tel. ve. est. I. duꝝ reputari verū. qz ipse duo
homines pōt sibi mētiri. sibi nō pnigit se facili. b Ego sum q testi. phi. de me
ipso. Ecce una persona. i Et testimoniū phi. de me q mi. me pī. Ecce alia
argumēta ē a minori. si enī duoꝝ homines testimoniū ē firmū q pōt cognitionē
pati ē pōt hic affectionē differā. multo fortiꝰ testimoniū phis ī filij in vnitate
vtī nō pōt ē talis natus reputari firmū. k Dicebāt ē. Hic remo-
vet iudeoꝝ obiectio. audiētes enī q allegabat pōz sibi in testimoniū. stulti eo
fuerāt: l Ubi ē pī tuꝰ. q. d. nō ē talis ac tūr⁹ in b sit ei credibile. credi-
bile enī est ē homines pueri stulti solēpḥ. e id ē ipo. pertinēt ḥrebāt. m Reſ-
dit iesus. obiectionē excludēdo. n Neq; me scitis. sm dictum. o Neq;
pōz mei. p. pōz. qz cognito vno certe et tūr⁹ cognōscit ē reliqui. id sequit.
p Hi me scirēt. Et sic enī iudei haberēt maiorē noticiā de gētiles. sm q
dī psal. lxxv. Notꝰ in iudea de⁹. tñ nō cognōscebāt eū ejusq; ad mysteriū trini
tatis. qz nō erat adhuc plene reuelatū. q Hec verba locutꝰ est iesꝰ in gaza
phylacio. i. in loco vbi pecūiæ obtulebāt qz offertio templi. hoc aūt addidit
euāgelista ad ostēdēdū q iesꝰ tūc erat in loco vbi poterat facilius capi ab eis
q ḥrebāt eū occidē. nisi fuissent repressi divina fretus. id sequit: Et nēo apphēdit
eū. r Quia nōdū ve. ho. ei. I. ab eo prodimata. qz ipse voluit capi ē
nō ante. s Dixit ergo eis. Duc probat locūdū. ā. positū. I. q sequēs eius nō
audiāt ac in tenebris. Et dixit in duos. qz primo ostēdit eos qui⁹ loquat ha
bere hui⁹ luctus ocasionē. tcio subdit defect⁹ remediū. tbi: Dicebant ē. Circa
primū sciēdū q recedēte solevisibili de ipso hominis cautare tibi tenebr.
tralitē ipo q est sol tūricie et b mūdo q mortē recedēte. iudei q maiori pte
fūt obstinati tenebre infidelitatis. r i eis obtinuit. c b iusto iudicio dei. qz
videbāt signa vītā ei⁹ in morte. pter q ḡlēr eos legis ē ḡphaꝝ noticiā
nō habēs credebāt ipo. Sūt ps de illo eluabūt q vilio signū i morte ipī
dicit: Vere filī⁹ dei erat iste. vt hī ab arīb. rr vii. ē id iudei q nō solū p mi
racula vīta ipī sed p miracula ppria ipo ḥdicta poterāt ei cognoscē verā ipo
ē plequētes ei merito sūt a deo dimiti. pter eoꝝ ingratitudinē. ē sic erroꝝ
total ter p obstinationē. ē hoc ē qd dī: Dixit ḡ iterū eis iesus ego vado. f-
ad patrē. p mortē sm humanitatē. a q tū nō recedit sm diuinitatē. t Et q̄
ratio me. I. plequēdo me in mēbris meis. qz post mortē ipī iudei plecuti sūt

Facit sm. Sensꝰ ipo expositus est. Sensꝰ aūt ex quodā subtio ei
ḥ dicēdo. si sine subtio ē hoc. vel sic. quia ostensio ē ipi sensꝰ ipo ex miraculis
ei facta sunt ipa. Quasi credebāt. Hodie est credere qd videmus.
veritas est videre qd credimus. quod credim⁹ per auctoritatem. Et nos
quia credimus. id christus ḥdicta sūt facta post. ē videndi nomē quod ē
magis videri.
Dicere discipuli. ad
hoc stimulantes patientia
et fidē. si est possibile. ē cer-
tū. ē et gratia. scripsim.
Liberabit. hoc ver
bū solet poni a liberatis
nō vt plenius latine. vī.
ei inest liberari aliqui ab
infirmitate. Et non sequi-
tur nisi liberi. ergo liberi
eritis. Quia illi q credebāt
illi liberatione carnalem.
Respōderūt ei. illi
q credebāt. ī alio in
turba q nō credebāt. q
addito liberatis vos. illi
erant sine li vocati ḥtra
positio dicitur de carnali
libertate. Et nemini
seruiuim⁹ vnq̄. Ex
ergo hoc patet q ipi non
fuerāt in egypto seruituti ī tanto
tēp' quātū ḥtinet ḥtra.
Amē amē dico ē. Amē hebraice vr. vī. la
tine qd nullus interpres
mutauit ne videtur mu-
dari: si bonum habeat ī se
credi: ē ī ipī in amen. 1. pet. iii.
Ubi Dicto sup. dixit. Ju
rat dño p similitudinem qñ
sententiā eius sui ē sbā qd semel posuit nequaq; irritū facit. Si est p loqui
ipsum iurauit. Seruus aūt nō. In hoc iurauit non quia ḡ Deus est li

de Ivra

ostēsponere. pter qd saluatet ostēdit q efficacia fidei ē cōfūtio ad vanitā
libertatē peccā. ē hoc est qd dī: Dicebat ḡ. ideo ad eos q credidērāt et tu-
dēos: qz ipsi libertatē maxīe videbāt amittere. r Si vos mīsi. in se. me. ve.
dixi. mei est. hoc dixit qz nisi eos fieri credibile. ē tūi nō erāt ei credibili.
o Et vos coq. vos. I. fidei p doctrinā mea. t Et vos. I. libe. vos. qz in
ipīs vestris fidei liberati a seruitute culpe. in qua indebat vera libertas et
in futuro a seruitute miserie: qd ipsa certam aliberatis a corpe mortis. vt
hī Ro. vii. tūc libertas pficiet qz alia erit substātia sibi dee. in qua obtinet
vīa libertas. pter qd dixit Augu. Dolemus nos esse liberā si sacrā pur-
gatas adhuc est terra nos detet corp' erit cum substātia ipsi alie p bonis gloric.
v Risserunt. Dic ponit iudeoꝝ ḥdictio. Et dixit in duos: qz primo
ponit hoc ḥdictio. r removet. tbi: Respōdit. Circa primū sciendū q audierunt
a ipo se posse plcq liberari. p cius fidē. In hoc aūt ipsi erāt ei
ut. ē id statim subditum: nedum erāt hic cogitatis allegatus. ē hoc est qd dī:
t Semē abrahe sū. ē ne ser. vnq̄ sū. Ad mētem ps ē dicūt eos ei falsū.
qz si intelligebāt log de toto pplo iudaico: ps dicti falsum ē hoc ē pp

[illegible]

Filius aut manet in eternum. Si ergo filius vos liberauerit: vere liberi eritis. Scio quia filii abrahe estis: sed queritis me interficere: quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem loquor: et vos que vidistis apud patrem vestrum facitis. Responderunt et dixerunt ei: Pater noster abraham est. Dicit ei ihesus: Si filii abrahe estis: opera abrahe facite. Nunc autem queritis me interficere hominem qui veritatem vobis locutus sum quam audiui a deo. Hoc autem abraham non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos ex fornicatione non sumus nati: unum patrem habemus deum. Dixit ergo eis ihesus: Si deus pater vester esset: diligeretis vtique me. Ego enim ex deo processi et veni. Neque enim a meipso veni: sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis: et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio: et in veritate non stetit: quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium: ex propriis loquitur: quia mendax est et pater eius. Ego autem si veritatem dico:

Nicolaus

[illegible]

Ex propriis loquitur: quia mendax et hoc non sufficit: quia et homo mendax est quia non habet de proprio sed ab alieno cepit. i. a diabolo: ideo addidit: et pater ipsius. s. mendacii quod inuenit. Ex propriis: quia non aliunde habet sed a se postquam cecidit a veritate: vnde subdit esse pater mendacii quod ex se genuit vt deus ex se veritatem.

De lyra

excludit saluator dicens: q Si deus pater vester esset diligeretis vtique me: quia sicut signum filiationis humane est imitatio operum ita signum filiationis diuine est dilectio: imo vt verius loquar in hoc consistit hec filiatio que est per adoptionem. Sicut habetur Ephe. v. Imitatores dei estote sicut filii charissimi: et ambulate in dilectione. Ista dilectio non est in eis: quia si diligerent deum patrem: diligerent et filium: christus enim est dei naturalis filius. Ideo sequitur: Ego enim ab eo processi et veni. Et sic patet veritas predicte consequentie: si deus pater vester esset diligeretis vtique me. Et ostendit consequentie: quia non deberet eos latere dicens: r Quare loquelam meam non cognoscitis. q. d. quod est causa quod ex verbis meis et factis non cognoscitis me christum a deo missum? Et respondet dicens: s Quia non potestis audire sermonem meum. q. d. defectus non procedit ex operibus meis vel doctrina sed ex vestra malitia: quia tantum odium sine me concepistis quod non potestis me audire: nec per consequens verba mea intelligere: et multo minus in bonum interpretari. Mala enim affectio pervertit iudicium recte rationis: et ideo inuidia et odium quod occupauerunt iudei erga christum ex hoc quod arguebat peccata eorum: fuit causa excecationis et obstinationis eorum: vt declaraui diffusius super Matth. xxi. t Vos ex patre diabolo estis. Hic consequenter ostendit christus cuius sint filii. Et diuidit in duas: quia primo ponit christi probatio. secundo iudeorum iniuriosa responsio. ibi: Responderunt ergo. In prima parte dicit sic: Vos ex patre diabolo estis: per imitationem: et non per creationem. Ideo subdit: v Et desideria patris vestri. s. diaboli. x Vultis facere. quod probat consequenter conditiones diaboli explicans: et postea ad eos applicans: vnam conditionem diaboli tangit dicens: y Ille homicida erat ab initio. Non enim in specie humana reponit per aliam: et ideo ille magis proprie est homicida quam animam interficit per peccatum mortale quam ille qui interficit corpus per quod homo conuenit cum brutis. hoc autem facit diabolus et fecit a principio mundi: quia per suggestionem eius primum peccatum hominis contigit. et in hoc officio continue perseuerauit: et aliam conditionem eius tangit cum subdit: z Et in veritate non stetit. i. in debita obedientia ad deum. Res enim dicuntur vere inquantum conformantur veritati prime: a qua veritate prima deuiauit diabolus per peccatum superbie. Tertiam conditionem tangit dicens: a Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur. i. ex habitu malo in quo est obstinatus. et subdit causa: b Quia mendax est et pater eius. i. ipsius mendacii. Ille enim dicitur mendax non tamen pater mendacii qui mendacia ab aliis inuenta solum refert: sed mendax est et pater mendacii qui non solum refert mendacia sed etiam ea fingit: et propter hoc diabolus dicitur pater mendacii: quia primum mendacium adinuenit: et dixit mulieri Gen. iii. Nequaquam moriemini. Consequenter istas conditiones applicat saluator ad iudeos. c Ego autem si veritatem dico non creditis mihi. q. d. per hoc apparet quod proprietas vestra est recipere falsa et mendacia et non vera: sed quia possent dicere quod non credimus tibi: sed non est propter odium veritatis: sed propter maliciam tuam: quia malus homo es. ideo subdit hoc remouens:

Quis ex

Quis ex vobis. Non dedignatur ex ratione ostendere se non esse peccatorem. Nonne benedicimus. Quia conuicti sunt non esse filii abrahe vel dei: sed diaboli longe conuicta quia non potuerunt resistere.

Honorificio patrem. Non me ut arrogans vobis videar facio quod debet: sed non facitis quod debetis quia non honoratis me quem si cognosceretis: sicut ego honorifico patrem: ne vos me honoraretis.

Ego autem non: est auditus contra demonium habes. Contra de gloria sua sed solum dicit. Honorifico patrem: ita tribuendo eum: ergo non quero gloriam meam vt homines qui sibi ad contumeliam aliquid reddunt: sed pater reseruo et est qui querat: et iudicet.

Et qui querit. Duo sunt tentationes. vna probationis de qua tentat vos deus. alia deceptionis de qua deus tentat. Sic et duo timores: vnus quem charitas foras mittit. Alter quem ponit in seculum sed. sic et duo iudicia: vnum dominationis quod non iudicat pater sed ad iudicium dedit filio. Alterum discretionis. Vnde: Iudica me deus et discerne causam meam. Sed hoc dicit: Est pater qui querat gloriam meam: et discernat a gloria vestra. quia vos sunt seculi gloriamini: ego non: sed ea gloria quam habui apud patrem

Nicolaus

a Quis ex vobis arg. me de peccato. q. d. Si habetis aliquod petitum quod possitis super me ostendere: paratus sum audire et me rationabiliter purgare: et ideo cum hoc non possitis facere. b Si veritatem dico. si pro quia. c Quare non creditis mihi. Et subdit causam dicens: Qui ex deo est verba dei audit: quia qui libet audit doctrinam ad quam affectatus est: quia est sibi connaturalis. et ideo concludit: d Propterea vos non auditis. i. recipitis verba dei ex ore meo. e Quia ex deo non estis. et per consequens sequitur quod ex diabolo non per creationem: sed per imitationem. f Responderunt ergo. Ostenso patre eorum: ponit eorum iniuriosa responsio. Et diuidit in duas: quia primo ponit dicta responsio: secundo ipsius responsionis mendacia declinatio. ibi: Respondit ihesus. Circa primum sciendum quod modus hominum qui nescit rationabiliter respondere est ad conuicta se conuertere: et ideo iudei non habentes quod christo rationabiliter responderent ad conuicta se conuertunt: dicentes: g Nonne bene dicimus nos quia samaritanus es. Licet enim christus esset genere iudeus et non samaritanus. tamen vocatur samaritanus duplici de causa vna est quia. s. dictum est ca. iiii. quamuis samaritani essent gentiles tamen legem in parte seruabant: et ideo erat vulgare apud iudeos quod ille qui in parte legem seruabat et in parte legem soluebat vocabatur samaritanus quamuis esset iudeus: propter similitudinem ad samaritanos: sicut apud christianos aliquis dicitur iudeus vel sarracenus qui ritus catholice fidei in parte soluens: iudeis et sarracenis quantum ad aliquid assimilatur. Alia causa est quia samaritani erant multum infesti iudeis et odibiles eis. vt s. dictum est. iiii. ca. et ideo vulgare erat apud iudeos quod homines malos et eis odibiles vocabant samaritanos quamuis essent iudei. Talis autem erat christus secundum reputationem eorum. ideo vocabatur eum samaritanum. h Et demonium habes. hoc enim iudicabant de christo propter mirabilia que faciebat: et magicis artibus imputabant: et secreta eorum frequenter dicebat: et quia aliquando quedam alta et subtilia loquebatur que non intelligebant propter quod eum arreptitium dicebant: sicut et de saul dicitur. i. Reg. xviii. quod arreptus a demonio prophetizabat in aula sua. i Respondit ihesus. Hic ponitur ipsius christi mansueta declinatio: quia eum maledicerent non maledicebat. vt habetur i. Petri ii. ideo mansuete iniuriam declinat. k Ego demonium non habeo. quod patet quia demones expellebat: nec doctrinam malam habebat sed sanctissimam: vt patet inuenti. Si enim aliquis homo in nulla lege sibi videret christi doctrinam: statim ex sola ratione naturali iudicaret eam mundissimam et honestissimam respectu cuiuscumque alterius doctrine. Sic miracula christi non fiebant virtute demonum: quod patet ex hoc quod faciebat multa non solum virtute demonum: sed virtute cuiuscumque creature transcendentia: sicut est suscitatio mortuorum: illuminatio cecorum: et illustratio subita hominum simplicium et consimilia. Et sic patet quod fiebant ex virtute diuina. ideo sequitur: l Sed honorifico patrem meum. declarando eius virtutem in miraculo. m Et vos inhonoratis me. attribuendo demoni quod virtuti diuine deberet attribui. Et ne possent dicere quod talia dicerent ad lacrantiam. subdit: n Ego autem non quero gloriam meam. Si queritur hic cum christus quereret gloriam dei patris: et eadem sit gloria patris et filii: quod potest dicere: Ego autem non quero gloriam meam: Dicendum quod dirigit verbum ad intentionem eorum quibus loquebatur: quia reputabant eum querere honorem mundanum. et est sensus: Ego autem non quero gloriam meam. q. d. Ego non quero gloriam meam ab honore dei patris deuiantem sicut vos creditis. o Est qui querat et iudicet. q. d. illi qui querunt

[illegible]

meum seruauerit: mortem non videbit in eternum. Dixerunt ergo iudei. Nunc cognouimus quia demonium habes. Abraham mortuus est et prophete: et tu dicis: si quis sermonem meum seruauerit: non gustabit mortem in eternum? Numquid tu maior es patre nostro abraham qui mortuus est? et prophete mortui sunt. Quem te ipsum facis? Respondit ihesus: Si ego glorificio me ipsum: gloria mea nihil est. Est pater meus qui glorificat me: quem vos dicitis: quia deus vester est: et non cognouistis eum. Ego autem noui eum. Et si dixero quia non scio eum: ero similis

[illegible]

Nunc cognouimus. [illegible]

Quem te ipsum facis. [illegible]

Respondit. [illegible]

Est pater meus. [illegible]

Et non cognouistis. [illegible]

Et si dixero. [illegible]

De lyra

[illegible]

Nicolaus

[illegible]

Nunquid tu maior es patre nostro abraham. q. d. non secundum est. Quem te ipsum facis. q. d. manifeste patet quod ad gloriam vanam de te falsa dicis. a Respondit ihesus. Hic ponit christi responsio. et primo ad secundum. et ad primum. ibi: Abraham. Et quia in vltimo quesito sponebat ei querere vanam gloriam. ideo sic excludit. Si ego glorificio me ipsum. i. si ego quero gloriam meam propter regulam veritatis diuine: vt vos mihi sponitis. b Gloria mea nihil est. i. falsa. quia falsum est non esse vel nihil. sed non est ita: quia gloria mea est a deo patre: a quo nullus falsus potest esse. et hoc est quod dicit: c Et pater meus qui glorificat me. per miraculorum operationem. et postea glorificabit per resurrectionem et ascensionem gloriam. d Quem vos dicitis. quia pater vester est. per operum imitationem. sed hoc est falsum quod probat dicens: e Et non cognouistis eum. per fidem formatam in qua consistit dei filiatio per adoptionem. f Ego autem noui eum. sicut ei filius naturalis habens eandem scientiam cum ipso. g Et si dixero quia non scio eum: ero similis vobis. sicut estis mendaces asserendo eum cognoscere: quia non scio eum cognoscere: ita esset mendax si asserere me eum ignorare cum tamen

[illegible]

Hic in hoc arrogãs videt̃ gllas t addit t ñ vigro: Arrogãtia hic caucat̃ vt verbũ non relinquãtur.

Abrahã. Cadit euãgliũ hodie de figura multoꝝ qd facta t in ea pio gaudiũ. C. IX.

Ppositio textus.

c Non Rabi hic vir peccauit neq; parẽtes eius: sed vt manifestẽtur opa dei in illo. Me oportet operari opa eius q̃ misit me dñm nec dies est. Venit nox in qua nemo potest operari. Quamdiu sum in mundo lux sum mundi. Hec cũ dixisset exspuit in terram t fecit lutum ex sputo: t linuit lutum sup oculos eius

t dixit ei: Vade t lauare in natatoria siloe qd interpretatur missus. Abijt ergo t lauit: t venit videns.

Vicini t q̃ videbãt eũ prius q̃ mendicus erat: dicebãt: Nonne hic est q̃ sedebat t mendicabat? Alij dicebãt: q̃ hic est. Alij aũt: nequaq̃ sed similis est ei. Ille aũt dicebat q̃: ego sum. Dicebãt ergo ei: Quomõ apti sunt tibi oculi? Respondit. Ille hõ q̃ dicit̃ ihesus: lutũ fecit t unxit oculos meos t dixit mihi: Vade ad natatoriã siloe t lauare. Et abij t laui: t vidi. Et dixerũt ei: Vbi est ille? Ait: nescio. Adduxerũt eũ ad pharisẽos q̃ cec⁹ fuerat. Erat aũt sabbatũ qñ lutũ fecit ihesus: t aperuit oculos ei⁹. Iterũ ergo interrogabãt eum pharisei quõ vidisset? Ille aũt dixit eis: Lutum posuit mihi sup oculos: t laui t video. Dicebãt ergo ex pharisẽis: Non est hic hõ a deo q̃ sabbatũ nõ custodit. Alij aũt dicebãt: Quomõ pot hõ peccator hec signa facere? Et scisma erat inter eos. Dicunt ergo cẽco iterũ: Tu quid dicis de illo q̃ aperuit oculos tuos? Ille aũt dixit: Quia propheta est. Non crediderunt ergo iudei de illo q̃ cecus fuisset t uidisset donec vocauerũt parẽtes eius: t interrogauerũt eos dicentes: Hic est filius uester: q̃ dicitis q̃ cecus natus est? Quomõ ergo nunc videt? Respõderunt autem parentes eius t dixerũt: Scimus q̃ hic est filius noster: t q̃ cecus natus est. Quomõ aũt nunc videat nescimus: aut qs eius aperuit oculos nos nescimus. Ipsum interrogate: etate habet: ipse de se loquat. Hec dixerũt parentes eius quoniã timebãt iudeos. Jam enim conspirauerãt iudei: ut si qs eũ confiteret̃ christũ: extra synagogã fieret. Propterea parentes eius dixerũt: q̃ etate habet ipsum interrogate. Vocauerunt ergo iterum hominem qui fuerat cecus t dixerunt ei: Da gloriã deo. Nos scimus q̃ hic homo peccator est. Dixit ergo ille: Si peccator est nescio: unum scio q̃ cecus cum essem modo video. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? Quomõ aperuit tibi oculos? Respondit eis: Dixi vobis iã t audistis. Quid iterum vultis audire? Numquid et vos vultis eius discipuli fieri? Maledixerunt ergo ei t dixerunt: Tu discipulus illius sis: nos aũt Moysi discipuli sumus. Nos scimus q̃ Moysi locutus est deus: hunc aũt nescimus unde sit. Respondit homo t dixit eis: In hoc enim mirabile est q̃ vos nescitis unde sit: et aperuit oculos meos. Scimus aũt q̃ peccatores deus non audit: sed si quis dei cultor est: et voluntatem eius fecerit hunc exaudit. A seculo non audit̃ est q̃ aperuerit oculos cẽci nati. Nisi esset hic a deo non posset facere quicquam. Respondentes dixerunt ei: In peccatis tu natus es totus: et tu doces nos? Et eiecerunt eum foras. Audiuit ihesus quia eiecerunt eum foras: t cum inuenisset eum dixit ei: Tu credis in filium dei? Respondit ille t dixit: Et quis est domine ut credam in eum? Dixit autem ei ihesus: Et uidisti eum: et qui loquitur tecum ipse est. Qui ait credo domine: et procidens adorauit eum. Et dixit ihesus: In iudicium ego in hunc mundum uenio: ut qui non uident uideant: et qui uident caeci fiant. Et audierunt ex pharisaeis qui cum ipso erant haec: et dixerunt ei: Numquid et nos caeci sumus? Dixit eis ihesus: Si caeci essetis non haberetis peccatum: nunc autem dicitis quia uidemus: peccatum uestrum manet.

Amen amen dico uobis: qui non intrat per ostium in ouile ouium: sed ascendit aliunde: ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium pastor est ouium. Huic ostiarius aperit: et oues uocem eius audiunt: et proprias oues uocat per nomen: et educit eas. Et cum proprias oues emiserit ante eas uadit: et oues illum sequuntur: quia sciunt uocem eius. Alienum autem non sequuntur: sed fugiunt ab eo: quia non nouerunt alienorum uocem. Hoc prouerbium dixit eis ihesus: illi autem non cognouerunt quae loquebatur ea. Dixit ergo eis iterum ihesus: Amen amen dico uobis: quia ego sum ostium ouium. Omnes quotquot uenerunt fures sunt et latrones: sed non audierunt eos oues. Ego sum ostium. Per me si quis introierit saluabitur: et ingredietur et egredietur et pascua inueniet. Fur non uenit nisi ut furetur et mactet et perdat. Ego uenio ut uitam habeant et abundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam suam dat pro ouibus suis. Mercenarius autem et qui non est pastor cuius non sunt oues suae uidet lupum uenientem et dimittit oues et fugit: et lupus rapit et dispergit oues. Mercenarius autem fugit quia mercenarius est: et non pertinet ei de ouibus. Ego sum pastor bonus: et cognosco meas et cognoscunt me meae. Sicut nouit me pater et ego agnosco patrem: et animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo quae non sunt ex hoc ouili: et illas oportet me adducere et uocem meam audient: et fiet unum ouile et unus pastor. Propterea me pater diligit quia ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me: sed ego pono eam a me. Et potestatem habeo ponendi eam: et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio ergo facta est iterum inter iudaeos propter sermones istos. Et dicebant multi ex ipsis: Daemonium habet et insanit: quid eum auditis? Alii dicebant: Haec uerba non sunt daemonium habentis: numquid daemonium potest caecorum aperire oculos? Facta autem erant encaenia in hierusalem: et hiems erat. Et ambulabat ihesus in templo in porticu salomonis. Circumdederunt ergo eum iudaei et dicebant ei: Quousque animam nostram tollis? Si tu es christus dic nobis palam. Respondit eis ihesus: Loquor uobis et non creditis. Opera quae ego facio in nomine patris mei haec testimonium perhibent de me: sed uos non creditis quia non estis ex ouibus meis sicut dixi uobis. Oues meae uocem meam audiunt: et ego cognosco eas et sequuntur me. Et ego uitam aeternam do eis: et non peribunt in aeternum et non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater quod dedit mihi omnia maius est: et nemo potest rapere de manu patris mei. Ego et pater unum sumus. Sustulerunt ergo lapides iudaei ut lapidarent eum. Respondit eis ihesus: Multa opera bona ostendi uobis ex patre meo: propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei iudaei dicentes: De bono opere non lapidamus te: sed de blasphemia et quia tu homo cum sis facis teipsum deum. Respondit eis ihesus: Nonne scriptum est in lege uestra quia ego dixi dii estis? Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est et non potest solui scriptura: quem pater sanctificauit et misit in mundum uos dicitis quia blasphemas quia dixi filius dei sum? Si non facio opera patris mei nolite credere mihi. Si autem facio si mihi non uultis credere operibus credite ut cognoscatis et credatis quia pater in me est et ego in patre. Quaerebant ergo eum apprehendere et exiit de manibus eorum. Et abiit iterum trans iordanem in eum locum ubi erat iohannes baptizans primum et mansit ibi. Et multi uenerunt ad eum et dicebant quia iohannes quidem signum fecit unum: omnia autem quaecumque dixit iohannes de hoc uera erant. Et multi crediderunt in eum ibi.

Lectio.

Nos scimus q̃ hic homo peccator est. Dicit ei mulier chananea: Etiam domine: nam et catelli edunt de micis que cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens ihesus dixit ei: O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut uis. Et sanata est filia eius ex illa hora. Et cum transisset ihesus inde uenit iuxta mare galilee: et ascendens in montem sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbae multae habentes secum claudos caecos mutos debiles et alios multos: et proiecerunt eos ante pedes eius: et curauit eos. Ita ut turbae mirarentur uidentes mutos loquentes debiles ambulantes caecos uidentes: et magnificabant deum israel. Ihesus autem conuocatis discipulis suis ait: Misereor super turbam quia ecce iam triduo sustinent me nec habent quod manducent: et dimittere eos ieiunos nolo ne forte deficiant in uia. Et ait illi discipuli eius: Unde nobis in deserto tanta panum copia ut saturemus turbam tantam? Ait illis ihesus: Quot panes habetis? At illi dixerunt: Septem et pauca pisciculi. Et praecepit turbae ut discumberent super terram. Et accepit septem panes et pisces et gratias agens fregit et dedit discipulis suis: et discipuli turbis. Et manducauerunt omnes et saturati sunt: et quod superauit de fragmentis tulerunt septem sportas plenas. Erant autem manducantium quattuor milia hominum exceptis paruulis et mulieribus. Et dimissis turbis ascendit in nauem et uenit in fines magedan.

Lectio.

Cum factus esset ihesus in bethania in domo simonis leprosi accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti nardi pistici pretiosi: et fregit alabastrum et effudit super caput eius recumbentis. Videntes autem discipuli indignati sunt dicentes: Ut quid perditio haec? Potuit enim istud uenire multo pretio et dari pauperibus. Sciens autem ihesus ait illis: Quid molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me. Nam semper pauperes habetis uobiscum: me autem non semper habetis. Nam mittens haec unguentum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Amen dico uobis ubicumque praedicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo dicetur et quod haec fecit in memoriam eius. Tunc abiit unus de duodecim qui dicebatur iudas iscariotes ad principes sacerdotum et ait illis: Quid uultis mihi dare et ego uobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta denarios. Et exinde quaerebat occasionem ut eum traderet. Prima autem die azymorum accesserunt discipuli ad ihesum dicentes ei: Ubi uis paremus tibi comedere pascha? Ille autem dixit: Ite in ciuitatem ad quendam et dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est: apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis ihesus et paraverunt pascha. Vespere autem facto discumbebat cum duodecim discipulis suis. Et edentibus illis dixit: Amen dico uobis quia unus uestrum me traditurus est. Et contristati ualde coeperunt singuli dicere: Numquid ego sum domine? Ille autem respondens ait: Qui intingit mecum manum in paropside hic me tradet. Filius quidem hominis uadit sicut scriptum est de illo: uae autem homini illi per quem filius hominis tradetur: bonum erat ei si natus homo ille non fuisset. Respondens autem iudas qui tradidit eum dixit: Numquid ego sum rabbi? Ait illi: Tu dixisti. Cenantibus autem eis accepit ihesus panem et benedixit ac fregit deditque discipulis suis et ait: Accipite et comedite hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit et dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem uobis non bibam amodo de hoc genimine uitis usque in diem illum cum illud bibam uobiscum nouum in regno patris mei. Et hymno dicto exierunt in montem oliueti. Tunc ihesus dixit illis: Omnes uos scandalum patiemini in me in nocte ista. Scriptum est enim: Percutiam pastorem et dispergentur oues gregis. Postquam autem resurrexero praecedam uos in galileam. Respondens autem petrus dixit ei: Et si omnes scandalizati fuerint in te ego nunquam scandalizabor. Ait illi ihesus: Amen dico tibi quia in hac nocte antequam gallus cantet ter me negabis. Ait illi petrus: Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt. Tunc uenit ihesus cum illis in uillam quae dicitur gethsemani et ait discipulis suis: Sedete hic donec uadam illuc et orem. Et assumpto petro et duobus filiis zebedaei coepit contristari et moestus esse. Tunc ait illis: Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic et uigilate mecum. Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicens: Pater mi si possibile est transeat a me calix iste: uerumtamen non sicut ego uolo sed sicut tu. Et uenit ad discipulos suos et inuenit eos dormientes et dicit petro: Sic non potuistis una hora uigilare mecum? Uigilate et orate ut non intretis in temptationem: spiritus quidem promptus est caro autem infirma. Iterum secundo abiit et orauit dicens: Pater mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum fiat uoluntas tua. Et uenit iterum et inuenit eos dormientes erant enim oculi eorum grauati. Et relictis illis iterum abiit et tertio orauit eundem sermonem dicens. Tunc uenit ad discipulos suos et dicit illis: Dormite iam et requiescite ecce adpropinquauit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus ecce adpropinquauit qui me tradet. Adhuc eo loquente ecce iudas unus de duodecim uenit et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et a senioribus populi. Dabat autem traditor eius signum eis dicens: Quem osculatus fuero ipse est tenete eum. Et confestim accedens ad ihesum dixit: Ave rabbi et osculatus est eum. Dixit autem ihesus illi: Amice ad quod uenisti? Tunc accesserunt et manus iniecerunt in ihesum et tenuerunt eum. Et ecce unus ex his qui erant cum ihesu extendens manum exemit gladium suum et percutiens seruum principis sacerdotum amputauit auriculam eius. Tunc ait illi ihesus: Conuerte gladium tuum in locum suum: omnes enim qui acceperint gladium gladio peribunt. Aut putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturae quia sic oportet fieri? In illa hora dixit ihesus turbis: Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me? Quotidie apud uos sedebam docens in templo et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est ut adimplerentur scripturae prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. Qui autem tenuerant ihesum duxerunt eum ad caiphan principem sacerdotum ubi scribae et seniores conuenerant. Petrus autem sequebatur eum a longe usque in atrium principis sacerdotum et introiens sedebat cum ministris ut uideret finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium quaerebant falsum testimonium contra ihesum ut eum morti tradant. Et non inuenerunt cum multi falsi testes accessissent. Nouissime autem uenerunt duo falsi testes et dixerunt: Hic dixit: Possum destruere templum dei et post triduum reaedificare illud. Et surgens princeps sacerdotum dixit ei: Non respondes quid isti aduersum te testificantur? Ihesus autem tacebat. Et princeps sacerdotum ait illi: Adiuro te per deum uiuum ut dicas nobis si tu es christus filius dei. Dicit illi ihesus: Tu dixisti. Verumtamen dico uobis amodo uidebitis filium hominis sedentem a dextris uirtutis dei et uenientem in nubibus caeli. Tunc princeps sacerdotum scidit uestimenta sua dicens: Blasphemauit: quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam quid uobis uidetur? At illi respondentes dixerunt: Reus est mortis esto. Tunc exspuerunt in faciem eius et colaphis eum caedebant alii autem palmas in facies eius dabant dicentes: Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit? Petrus autem sedebat foris in atrio et accessit ad eum una ancilla dicens: Et tu cum ihesu galilaeo eras. Ille autem negauit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. Exeunti autem illi ianuam uidit eum alia ancilla et ait his qui erant ibi: Et hic erat cum ihesu nazareno. Et iterum negauit cum iuramento: Quia non novi hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant et dixerunt petro: Vere et tu ex illis es nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc coepit detestari et iurare quia non novisset hominem. Et continuo gallus cantauit. Et recordatus est petrus uerbi ihesu quod dixerat: Priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flevit amare. Et ut factum est mane consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi contra ihesum ut eum morti tradant. Et uinctum adduxerunt eum et tradiderunt pontio pilato praesidi. Tunc iudas qui eum tradidit uidens quod damnatus esset poenitentia ductus retulit triginta denarios principibus sacerdotum et senioribus dicens: Peccauit tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu uideris. Et projectis denariis in templo recessit et abiit laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis denariis dixerunt: Non licet eos mittere in corbonam quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc uocatus est ager ille haceldama hoc est ager sanguinis usque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem: Et acceperunt triginta denarios pretium adpretiati quem adpretiauerunt a filiis israel et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit mihi dominus. Ihesus autem stetit ante praesidem et interrogauit eum praeses dicens: Tu es rex iudaeorum? Dicit ei ihesus: Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus nihil respondit. Tunc dicit illi pilatus: Non audis quanta adversum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad ullum uerbum ita ut mirari praesidem nimis. Per diem autem festum consueuerat praeses populo unum ex uinctis cui uellent dimittere. Habebat autem tunc uinctum insignem qui dicebatur barabbas. Congregatis ergo illis dixit pilatus: Quem uultis dimittam uobis barabbam an ihesum qui dicitur christum? Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali misit ad eum uxor eius dicens: Nihil sit tibi et iusto illi hodie enim uisa per somnium multa propter eum. Principes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis ut petirent barabbam ihesum autem perderent. Respondens autem praeses dixit illis: Quem uultis horum dimittam uobis? At illi dixerunt: Barabbam. Dicit illis pilatus: Quid igitur faciam de ihesu qui dicitur christus? Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait praeses: Nam quid mali fecit? At illi magis clamabant dicentes: Crucifigatur. Videns autem pilatus quia nihil proficeret sed magis tumultus fieret accepta aqua lauit manus coram populo dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huius: uos uidetis. Et respondens uniuersus populus dixit: Sanguis eius super nos et super filios nostros. Tunc dimisit illis barabbam ihesum autem flagellis caesum tradidit illis ut crucifigeretur. Tunc milites praesidis suscipientes ihesum in praetorium congregauerunt ad eum uniuersam cohortem et exuentes eum clamydem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius et harundinem in dextera eius et genu flectentes ante eum illudebant ei dicentes: Aue rex iudaeorum. Et exspuentes in eum acceperunt harundinem et percutiebant caput eius. Et postquam illusissent ei exuerunt eum clamyde et induerunt eum uestimentis eius et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeuntes autem inuenerunt hominem cyrenaeum nomine simonem hunc angariauerunt ut tolleret crucem eius. Et uenerunt in locum qui dicitur golgotha quod est calvariae locus. Et dabant ei uinum bibere cum felle mixtum et cum gustasset noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt eum diviserunt uestimenta eius sortem mittentes ut adimpleretur quod dictum est per prophetam: Diviserunt sibi uestimenta mea et super uestem meam miserunt sortem. Et sedentes servabant eum. Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam: Hic est ihesus rex iudaeorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones unus a dextris et unus a sinistris. Praetereuntes autem blasphemabant eum moventes capita sua et dicentes: Vah qui destruis templum dei et in triduo illud reaedificas salva temetipsum si filius dei es descende de cruce. Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus et pharisaeis dicebant: Alios salvos fecit seipsum non potest salvum facere si rex israel est descendat nunc de cruce et credimus ei. Confidit in deo liberet nunc si uult eum dixit enim quia filius dei sum. Idipsum autem et latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei. Sexta autem hora tenebrae factae sunt super universam terram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamavit ihesus voce magna dicens: Eli eli lamma sabacthani hoc est deus meus deus meus ut quid dereliquisti me? Quidam autem stantium illic cum audissent dicebant: Heliam iste vocat. Et continuo currens unus ex eis acceptam spongiam implevit aceto et imposuit arundini et dabat ei bibere. Ceteri vero dicebant: Sine videamus an veniat helias liberans eum. Ihesus autem iterum clamans voce magna emisit spiritum. Et ecce velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum et terra mota est et petrae scissae sunt et monumenta aperta sunt et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis. Centurio autem et qui cum eo erant custodientes ihesum viso terraemotu et his quae fiebant timuerunt valde dicentes: Vere filius dei erat iste. Erant autem ibi mulieres multae a longe quae secutae ihesum a galilaea ministrantes ei inter quas erat maria magdalene et maria mater iacobi et ioseph et mater filiorum zebedaei. Cum autem sero esset venit homo dives ab arimathaea nomine ioseph qui et ipse discipulus erat ihesu hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu tunc pilatus iussit reddi corpus. Et accipiens ioseph corpus involvit illud in sindone munda et posuit illud in monumento suo novo quod excidit in petra et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti et abiit. Erat autem ibi maria magdalene et altera maria sedentes contra sepulchrum. Altera autem die quae est post parasceven convenerunt principes sacerdotum et pharisaei ad pilatum dicentes: Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum usque in diem tertium ne forte veniant discipuli eius et furentur eum et dicant plebi: Surrexit a mortuis et erit novissima error peior priore. Ait illis pilatus: Habetis custodiam ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum signantes lapidem cum custodibus. Vespere autem sabbati quae lucescit in prima sabbati venit maria magdalene et altera maria videre sepulchrum. Et ecce terraemotus factus est magnus. Angelus enim domini descendit de caelo et accedens revolvit lapidem et sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur et vestimentum eius sicut nix. Prae timore autem eius exterriti sunt custodes et facti sunt tamquam mortui. Respondens autem angelus dixit mulieribus: Vos nolite timere scio enim quod ihesum qui crucifixus est quaeritis. Non est hic surrexit enim sicut dixit venite et videte locum ubi positus erat dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius quia surrexit et ecce praecedet vos in galilaea ibi eum videbitis. Ecce praedixi vobis. Et exeuntes cito de monumento cum timore magno et gaudio currebant nuntiare discipulis eius. Et ecce ihesus occurrit illis dicens: Avete. Illae autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et adoraverunt eum. Tunc ait illis ihesus: Nolite timere ite nuntiate fratribus meis ut eant in galilaeam ibi me videbunt. Illis autem euntibus ecce quidam de custodia venerunt in civitatem et nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia quae facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto pecuniam dederunt militibus dicentes: Dicite vos discipuli eius nocte venerunt et furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit apud praesidem nos suadebimus ei et vos securos faciemus. Illi autem accepta pecunia fecerunt sicut docti sunt. Et divulgatum est verbum istud apud iudaeos usque in hodiernum diem. Undecim autem discipuli abierunt in galilaeam in montem ubi constituerat illis ihesus. Et videntes eum adoraverunt. Quidam autem dubitaverunt. Et accedens ihesus locutus est eis dicens: Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Amen.

Da gloriã deo. Date gloriã deo et ne timeat de aliquo quam peccatore deum. Hoc est: si deus non uult ei nihil facit. Deus facit omnia peccatoribus.

Christ iterum ihesus. Aug. Memorabile q̃ in tanta cẽca de cruce fuit vt dicerent cecum illi de cruce.

De ista

Et vera est. Non fit nisi per diuinam potentiam. Sed non operatur q̃ fit q̃ non credit. Incredibilia fit sed non operatur quia non credunt. Si credant fiunt. Et hoc est mirabile q̃ quidam credunt et non fiunt. Et hoc est mirabile q̃ quidam credunt et fiunt. Et hoc est mirabile q̃ quidam non

Modicū et videbitis me. Am̄ am̄ dico vob̄ q̄ ego sum ostium ouiū. Omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones: sed non audierunt eos oues. Ego sum ostium per me si quis introierit saluabitur et ingredietur et egredietur et pascua inuenit. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant et abundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Mercenarius autem et qui non est pastor cuius non sunt oues sua videt lupum venientem et dimittit oues et fugit et lupus rapit et dispergit oues. Mercenarius autem fugit quia mercenarius est et non pertinet ei de ouibus. Ego sum pastor bonus et cognosco meas et cognoscunt me meae. Sicut nouit me pater et ego agnosco patrem et animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo quae non sunt ex hoc ouili et illas oportet me adducere et vocem meam audient et fiet unum ouile et unus pastor. Propterea me pater diligit quia ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me sed ego pono eam a me et potestatem habeo ponendi eam et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio ergo facta est iterum inter iudaeos propter hos sermones. Et dicebant multi ex ipsis. Daemonium habet et insanit. Quid eum auditis? Alii dicebant. Haec verba non sunt daemonium habentis. Numquid daemonium potest caecorum oculos aperire? Et non dum manifeste dicebant. Christus venit? Sed de hoc habemus signum quia hic homo sedens mendicabat et dicebant ei. Tu de te ipso testimonium perhibes. Testimonium tuum non est verum. Dixerunt ergo ei iudaei. Quis es tu? Dixit eis Iesus. Principium qui et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iudicare sed qui misit me verax est et ego quae audivi ab eo haec loquor in mundo. Et non cognoverunt quia patrem eius dicebat. Deum. Dixit ergo eis Iesus. Cum exaltaveritis filium hominis tunc cognoscetis quia ego sum et a me ipso facio nihil sed sicut docuit me pater haec loquor et qui me misit mecum est et non reliquit me solum pater quia ego quae placita sunt ei facio semper. Haec illo loquente multi crediderunt in eum. Dixit ergo Iesus ad eos qui credebant ei iudaeos. Si vos manseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis et cognoscetis veritatem et veritas liberabit vos. Responderunt ei. Semen Abrahae sumus et nemini servimus unquam quomodo tu dicis quia liberi eritis fiet? Respondit eis Iesus. Amen amen dico vobis quia omnis qui facit peccatum servus est peccati. Servus autem non manet in domo in aeternum filius manet in aeternum. Si ergo filius vos liberaverit vere liberi eritis. Scio quia filii estis Abrahae sed quaeritis me interficere quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem meum loquor et vos quae vidistis apud patrem vestrum facite. Responderunt et dixerunt ei. Pater noster Abraham est. Dicit eis Iesus. Si filii Abrahae estis opera Abrahae facite nunc autem quaeritis me interficere hominem qui veritatem vobis locutus sum quam audivi a Deo hoc Abraham non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt ergo ei. Nos ex fornicatione non sumus natus. Unum patrem habemus Deum. Dixit ergo eis Iesus. Si Deus pater vester esset diligeretis utique me ego enim ex Deo processi et veni neque enim a me ipso veni sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio et in veritate non stetit quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur quia mendax est et pater eius. Ego autem si veritatem dico non creditis mihi. Quis ex vobis arguet me de peccato si veritatem dico vobis quare vos non creditis mihi? Qui ex Deo est verba Dei audit propterea vos non auditis quia ex Deo non estis. Responderunt iudaei et dixerunt ei. Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es tu et daemonium habes? Respondit Iesus. Ego daemonium non habeo sed honorifico patrem meum et vos inhonorastis me. Ego autem non quaero gloriam meam est qui quaerat et iudicet. Amen amen dico vobis si quis sermonem meum servaverit mortem non videbit in aeternum. Dixerunt ergo iudaei. Nunc cognovimus quia daemonium habes. Abraham mortuus est et prophetae et tu dicis. Si quis sermonem meum servaverit non gustabit mortem in aeternum. Numquid tu maior es patre nostro Abraham qui mortuus est et prophetae mortui sunt quem te ipsum facis? Respondit Iesus. Si ego glorifico me ipsum gloria mea nihil est. Est alius qui glorificat me de quo vos dicitis quia Deus noster est et non cognovistis eum ego autem novi eum et si dixero quia non scio eum ero similis vobis mendax sed scio eum et sermonem eius servo. Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum et vidit et gavisus est. Dixerunt ergo iudaei ad eum. Quinquaginta annos nondum habes et Abraham vidisti? Dixit eis Iesus. Amen amen dico vobis antequam Abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum. Iesus autem abscondit se et exivit de templo.

Et transiens Iesus vidit hominem caecum a nativitate. Et interrogaverunt eum discipuli eius dicentes. Magister quis peccavit hic aut parentes eius ut caecus nasceretur? Respondit Iesus. Neque hic peccavit neque parentes eius sed ut manifestentur opera Dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me donec dies est venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu sum in mundo lux sum mundi. Haec cum dixisset expuit in terram et fecit lutum ex sputo et linivit lutum super oculos eius et dixit ei. Vade lavare in natatoria Siloe quod interpretatur missus. Abiit ergo et lavit et venit videns. Vicini ergo et qui videbant eum prius quia mendicus erat dicebant. Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant. Quia hic est alii autem. Similis illi erat. Ille autem dicebat. Quia ego sum. Dicebant ergo ei. Quomodo aperti sunt oculi tui? Respondit ille et dixit. Homo qui dicitur Iesus lutum fecit et unxit oculos meos et dixit mihi. Vade ad natatoriam Siloe et lava. Et abii et lavi et vidi. Et dixerunt ei. Ubi est ille? Ait. Nescio. Adduxerunt eum qui fuerat caecus ad pharisaeos. Erat autem sabbatum quando lutum fecit Iesus et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum pharisaei quomodo vidisset. Qui dixit eis. Lutum posuit super oculos meos et lavi et video. Dicebant ergo ex pharisaeis quidam. Non est hic homo a Deo qui sabbatum non custodit. Alii dicebant. Quomodo potest homo peccator haec signa facere? Et dissensio erat in eis. Dicunt caeco iterum quid tu dicis de eo qui aperuit oculos tuos? Qui dixit. Quia propheta est. Non credebant ergo iudaei de illo quia caecus fuisset et visum accepisset donec vocaverunt parentes eius qui viderat. Et interrogaverunt eos dicentes. Hic est filius vester quem vos dicitis quia caecus natus est? Quomodo ergo modo videt? Responderunt parentes eius et dixerunt. Scimus quia hic est filius noster et quia caecus natus est. Quomodo autem modo videat nescimus aut nos quis aperuit oculos eius nescimus. Ipse aetatem habet interrogate ipsum ipse de se loquetur. Haec dixerunt parentes eius quoniam timebant iudaeos. Iam enim conspirabant iudaei ut si quis eum confiteretur Christum extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt quia aetatem habet ipsum interrogate. Vocaverunt ergo iterum hominem qui fuerat caecus et dixerunt ei. Da gloriam Deo nos scimus quia homo hic peccator est. Dixit ergo illis homo. Si peccator sit nescio unum scio quia cum caecus essem modo video. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis. Dixi vobis iam et audistis quid iterum vultis audire? Numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei et dixerunt. Tu discipulus illius sis nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est Deus hunc autem nescimus unde sit. Respondit homo et dixit eis. In hoc enim mirabile est quod vos nescitis unde sit et aperuit oculos meos. Scimus autem quia peccatores Deus non audit sed si quis Dei cultor est et voluntatem eius fecerit hunc exaudit. A saeculo non auditum est quod aperuerit quis oculos caeci nati. Nisi esset hic a Deo non posset facere quidquam. Responderunt et dixerunt ei. In peccatis natus es totus et tu docesne nos. Et eiecerunt eum foras. Audivit Iesus quia eiecerunt eum foras. Et cum invenisset eum dixit ei. Tu credis in filium Dei? Respondit ille et dixit. Quis est Domine ut credam in eum? Et dixit ei Iesus. Et vidisti eum et qui loquitur tecum ipse est. Et ille ait. Credo Domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit Iesus. In iudicium ego in hunc mundum veni. Ut qui non vident videant et qui vident caeci fiant. Et audierunt ex pharisaeis qui cum ipso erant haec et dixerunt ei. Numquid et nos caeci sumus? Dixit eis Iesus. Si caeci essetis non haberetis peccatum nunc autem dicitis quia videmus peccatum vestrum manet.

Amen amen dico vobis qui non intrat per ostium in ouile ouium sed ascendit aliunde ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium pastor est ouium. Huic ostiarius aperit et oues vocem eius audiunt et proprias oues vocat nominatim et educit eas. Et cum proprias oues emiserit ante eas vadit et oues illum sequuntur quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur sed fugient ab eo quia non nouerunt vocem alienorum. Hoc proverbium dixit illis Iesus. Illi autem non cognouerunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Iesus. Amen amen dico vobis quia ego sum ostium ouium. Omnes quotquot venerunt ante me fures sunt et latrones sed non audierunt eos oues. Ego sum ostium per me si quis introierit saluabitur et ingredietur et egredietur et pascua inuenit. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant et abundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Mercenarius autem et qui non est pastor cuius non sunt oues sua videt lupum venientem et dimittit oues et fugit et lupus rapit et dispergit oues. Mercenarius autem fugit quia mercenarius est et non pertinet ei de ouibus. Ego sum pastor bonus et cognosco meas et cognoscunt me meae. Sicut nouit me pater et ego agnosco patrem et animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo quae non sunt ex hoc ouili et illas oportet me adducere et vocem meam audient et fiet unum ouile et unus pastor. Propterea me pater diligit quia ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me sed ego pono eam a me et potestatem habeo ponendi eam et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio ergo facta est iterum inter iudaeos propter hos sermones. Et dicebant multi ex ipsis. Daemonium habet et insanit. Quid eum auditis? Alii dicebant. Haec verba non sunt daemonium habentis. Numquid daemonium potest caecorum oculos aperire? Et non dum manifeste dicebant. Christus venit? Sed de hoc habemus signum quia hic homo sedens mendicabat et dicebant ei. Tu de te ipso testimonium perhibes. Testimonium tuum non est verum. Dixerunt ergo ei iudaei. Quis es tu? Dixit eis Iesus. Principium qui et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iudicare sed qui misit me verax est et ego quae audivi ab eo haec loquor in mundo. Et non cognoverunt quia patrem eius dicebat. Deum. Dixit ergo eis Iesus. Cum exaltaveritis filium hominis tunc cognoscetis quia ego sum et a me ipso facio nihil sed sicut docuit me pater haec loquor et qui me misit mecum est et non reliquit me solum pater quia ego quae placita sunt ei facio semper. Haec illo loquente multi crediderunt in eum. Dixit ergo Iesus ad eos qui credebant ei iudaeos. Si vos manseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis et cognoscetis veritatem et veritas liberabit vos. Responderunt ei. Semen Abrahae sumus et nemini servimus unquam quomodo tu dicis quia liberi eritis fiet? Respondit eis Iesus. Amen amen dico vobis quia omnis qui facit peccatum servus est peccati. Servus autem non manet in domo in aeternum filius manet in aeternum. Si ergo filius vos liberaverit vere liberi eritis. Scio quia filii estis Abrahae sed quaeritis me interficere quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem meum loquor et vos quae vidistis apud patrem vestrum facite. Responderunt et dixerunt ei. Pater noster Abraham est. Dicit eis Iesus. Si filii Abrahae estis opera Abrahae facite nunc autem quaeritis me interficere hominem qui veritatem vobis locutus sum quam audivi a Deo hoc Abraham non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt ergo ei. Nos ex fornicatione non sumus natus. Unum patrem habemus Deum. Dixit ergo eis Iesus. Si Deus pater vester esset diligeretis utique me ego enim ex Deo processi et veni neque enim a me ipso veni sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio et in veritate non stetit quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur quia mendax est et pater eius. Ego autem si veritatem dico non creditis mihi. Quis ex vobis arguet me de peccato si veritatem dico vobis quare vos non creditis mihi? Qui ex Deo est verba Dei audit propterea vos non auditis quia ex Deo non estis. Responderunt iudaei et dixerunt ei. Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es tu et daemonium habes? Respondit Iesus. Ego daemonium non habeo sed honorifico patrem meum et vos inhonorastis me. Ego autem non quaero gloriam meam est qui quaerat et iudicet. Amen amen dico vobis si quis sermonem meum servaverit mortem non videbit in aeternum. Dixerunt ergo iudaei. Nunc cognovimus quia daemonium habes. Abraham mortuus est et prophetae et tu dicis. Si quis sermonem meum servaverit non gustabit mortem in aeternum. Numquid tu maior es patre nostro Abraham qui mortuus est et prophetae mortui sunt quem te ipsum facis? Respondit Iesus. Si ego glorifico me ipsum gloria mea nihil est. Est alius qui glorificat me de quo vos dicitis quia Deus noster est et non cognovistis eum ego autem novi eum et si dixero quia non scio eum ero similis vobis mendax sed scio eum et sermonem eius servo. Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum et vidit et gavisus est. Dixerunt ergo iudaei ad eum. Quinquaginta annos nondum habes et Abraham vidisti? Dixit eis Iesus. Amen amen dico vobis antequam Abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum. Iesus autem abscondit se et exivit de templo.

Et transiens Iesus vidit hominem caecum a nativitate. Et interrogaverunt eum discipuli eius dicentes. Magister quis peccavit hic aut parentes eius ut caecus nasceretur? Respondit Iesus. Neque hic peccavit neque parentes eius sed ut manifestentur opera Dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me donec dies est venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu sum in mundo lux sum mundi. Haec cum dixisset expuit in terram et fecit lutum ex sputo et linivit lutum super oculos eius et dixit ei. Vade lavare in natatoria Siloe quod interpretatur missus. Abiit ergo et lavit et venit videns. Vicini ergo et qui videbant eum prius quia mendicus erat dicebant. Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant. Quia hic est alii autem. Similis illi erat. Ille autem dicebat. Quia ego sum. Dicebant ergo ei. Quomodo aperti sunt oculi tui? Respondit ille et dixit. Homo qui dicitur Iesus lutum fecit et unxit oculos meos et dixit mihi. Vade ad natatoriam Siloe et lava. Et abii et lavi et vidi. Et dixerunt ei. Ubi est ille? Ait. Nescio. Adduxerunt eum qui fuerat caecus ad pharisaeos. Erat autem sabbatum quando lutum fecit Iesus et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum pharisaei quomodo vidisset. Qui dixit eis. Lutum posuit super oculos meos et lavi et video. Dicebant ergo ex pharisaeis quidam. Non est hic homo a Deo qui sabbatum non custodit. Alii dicebant. Quomodo potest homo peccator haec signa facere? Et dissensio erat in eis. Dicunt caeco iterum quid tu dicis de eo qui aperuit oculos tuos? Qui dixit. Quia propheta est. Non credebant ergo iudaei de illo quia caecus fuisset et visum accepisset donec vocaverunt parentes eius qui viderat. Et interrogaverunt eos dicentes. Hic est filius vester quem vos dicitis quia caecus natus est? Quomodo ergo modo videt? Responderunt parentes eius et dixerunt. Scimus quia hic est filius noster et quia caecus natus est. Quomodo autem modo videat nescimus aut nos quis aperuit oculos eius nescimus. Ipse aetatem habet interrogate ipsum ipse de se loquetur. Haec dixerunt parentes eius quoniam timebant iudaeos. Iam enim conspirabant iudaei ut si quis eum confiteretur Christum extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt quia aetatem habet ipsum interrogate. Vocaverunt ergo iterum hominem qui fuerat caecus et dixerunt ei. Da gloriam Deo nos scimus quia homo hic peccator est. Dixit ergo illis homo. Si peccator sit nescio unum scio quia cum caecus essem modo video. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis. Dixi vobis iam et audistis quid iterum vultis audire? Numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei et dixerunt. Tu discipulus illius sis nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est Deus hunc autem nescimus unde sit. Respondit homo et dixit eis. In hoc enim mirabile est quod vos nescitis unde sit et aperuit oculos meos. Scimus autem quia peccatores Deus non audit sed si quis Dei cultor est et voluntatem eius fecerit hunc exaudit. A saeculo non auditum est quod aperuerit quis oculos caeci nati. Nisi esset hic a Deo non posset facere quidquam. Responderunt et dixerunt ei. In peccatis natus es totus et tu docesne nos. Et eiecerunt eum foras. Audivit Iesus quia eiecerunt eum foras. Et cum invenisset eum dixit ei. Tu credis in filium Dei? Respondit ille et dixit. Quis est Domine ut credam in eum? Et dixit ei Iesus. Et vidisti eum et qui loquitur tecum ipse est. Et ille ait. Credo Domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit Iesus. In iudicium ego in hunc mundum veni. Ut qui non vident videant et qui vident caeci fiant. Et audierunt ex pharisaeis qui cum ipso erant haec et dixerunt ei. Numquid et nos caeci sumus? Dixit eis Iesus. Si caeci essetis non haberetis peccatum nunc autem dicitis quia videmus peccatum vestrum manet.

Amen amen dico vobis qui non intrat per ostium in ouile ouium sed ascendit aliunde ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium pastor est ouium. Huic ostiarius aperit et oues vocem eius audiunt et proprias oues vocat nominatim et educit eas. Et cum proprias oues emiserit ante eas vadit et oues illum sequuntur quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur sed fugient ab eo quia non nouerunt vocem alienorum. Hoc proverbium dixit illis Iesus. Illi autem non cognouerunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Iesus. Amen amen dico vobis quia ego sum ostium ouium. Omnes quotquot venerunt ante me fures sunt et latrones sed non audierunt eos oues. Ego sum ostium per me si quis introierit saluabitur et ingredietur et egredietur et pascua inuenit. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant et abundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Mercenarius autem et qui non est pastor cuius non sunt oues sua videt lupum venientem et dimittit oues et fugit et lupus rapit et dispergit oues. Mercenarius autem fugit quia mercenarius est et non pertinet ei de ouibus. Ego sum pastor bonus et cognosco meas et cognoscunt me meae. Sicut nouit me pater et ego agnosco patrem et animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo quae non sunt ex hoc ouili et illas oportet me adducere et vocem meam audient et fiet unum ouile et unus pastor. Propterea me pater diligit quia ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me sed ego pono eam a me et potestatem habeo ponendi eam et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio ergo facta est iterum inter iudaeos propter hos sermones. Et dicebant multi ex ipsis. Daemonium habet et insanit. Quid eum auditis? Alii dicebant. Haec verba non sunt daemonium habentis. Numquid daemonium potest caecorum oculos aperire? Et non dum manifeste dicebant. Christus venit? Sed de hoc habemus signum quia hic homo sedens mendicabat et dicebant ei. Tu de te ipso testimonium perhibes. Testimonium tuum non est verum. Dixerunt ergo ei iudaei. Quis es tu? Dixit eis Iesus. Principium qui et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iudicare sed qui misit me verax est et ego quae audivi ab eo haec loquor in mundo. Et non cognoverunt quia patrem eius dicebat. Deum. Dixit ergo eis Iesus. Cum exaltaveritis filium hominis tunc cognoscetis quia ego sum et a me ipso facio nihil sed sicut docuit me pater haec loquor et qui me misit mecum est et non reliquit me solum pater quia ego quae placita sunt ei facio semper. Haec illo loquente multi crediderunt in eum. Dixit ergo Iesus ad eos qui credebant ei iudaeos. Si vos manseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis et cognoscetis veritatem et veritas liberabit vos. Responderunt ei. Semen Abrahae sumus et nemini servimus unquam quomodo tu dicis quia liberi eritis fiet? Respondit eis Iesus. Amen amen dico vobis quia omnis qui facit peccatum servus est peccati. Servus autem non manet in domo in aeternum filius manet in aeternum. Si ergo filius vos liberaverit vere liberi eritis. Scio quia filii estis Abrahae sed quaeritis me interficere quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem meum loquor et vos quae vidistis apud patrem vestrum facite. Responderunt et dixerunt ei. Pater noster Abraham est. Dicit eis Iesus. Si filii Abrahae estis opera Abrahae facite nunc autem quaeritis me interficere hominem qui veritatem vobis locutus sum quam audivi a Deo hoc Abraham non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt ergo ei. Nos ex fornicatione non sumus natus. Unum patrem habemus Deum. Dixit ergo eis Iesus. Si Deus pater vester esset diligeretis utique me ego enim ex Deo processi et veni neque enim a me ipso veni sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio et in veritate non stetit quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur quia mendax est et pater eius. Ego autem si veritatem dico non creditis mihi. Quis ex vobis arguet me de peccato si veritatem dico vobis quare vos non creditis mihi? Qui ex Deo est verba Dei audit propterea vos non auditis quia ex Deo non estis. Responderunt iudaei et dixerunt ei. Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es tu et daemonium habes? Respondit Iesus. Ego daemonium non habeo sed honorifico patrem meum et vos inhonorastis me. Ego autem non quaero gloriam meam est qui quaerat et iudicet. Amen amen dico vobis si quis sermonem meum servaverit mortem non videbit in aeternum. Dixerunt ergo iudaei. Nunc cognovimus quia daemonium habes. Abraham mortuus est et prophetae et tu dicis. Si quis sermonem meum servaverit non gustabit mortem in aeternum. Numquid tu maior es patre nostro Abraham qui mortuus est et prophetae mortui sunt quem te ipsum facis? Respondit Iesus. Si ego glorifico me ipsum gloria mea nihil est. Est alius qui glorificat me de quo vos dicitis quia Deus noster est et non cognovistis eum ego autem novi eum et si dixero quia non scio eum ero similis vobis mendax sed scio eum et sermonem eius servo. Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum et vidit et gavisus est. Dixerunt ergo iudaei ad eum. Quinquaginta annos nondum habes et Abraham vidisti? Dixit eis Iesus. Amen amen dico vobis antequam Abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum. Iesus autem abscondit se et exivit de templo.

Et transiens Iesus vidit hominem caecum a nativitate. Et interrogaverunt eum discipuli eius dicentes. Magister quis peccavit hic aut parentes eius ut caecus nasceretur? Respondit Iesus. Neque hic peccavit neque parentes eius sed ut manifestentur opera Dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me donec dies est venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu sum in mundo lux sum mundi. Haec cum dixisset expuit in terram et fecit lutum ex sputo et linivit lutum super oculos eius et dixit ei. Vade lavare in natatoria Siloe quod interpretatur missus. Abiit ergo et lavit et venit videns. Vicini ergo et qui videbant eum prius quia mendicus erat dicebant. Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant. Quia hic est alii autem. Similis illi erat. Ille autem dicebat. Quia ego sum. Dicebant ergo ei. Quomodo aperti sunt oculi tui? Respondit ille et dixit. Homo qui dicitur Iesus lutum fecit et unxit oculos meos et dixit mihi. Vade ad natatoriam Siloe et lava. Et abii et lavi et vidi. Et dixerunt ei. Ubi est ille? Ait. Nescio. Adduxerunt eum qui fuerat caecus ad pharisaeos. Erat autem sabbatum quando lutum fecit Iesus et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum pharisaei quomodo vidisset. Qui dixit eis. Lutum posuit super oculos meos et lavi et video. Dicebant ergo ex pharisaeis quidam. Non est hic homo a Deo qui sabbatum non custodit. Alii dicebant. Quomodo potest homo peccator haec signa facere? Et dissensio erat in eis. Dicunt caeco iterum quid tu dicis de eo qui aperuit oculos tuos? Qui dixit. Quia propheta est. Non credebant ergo iudaei de illo quia caecus fuisset et visum accepisset donec vocaverunt parentes eius qui viderat. Et interrogaverunt eos dicentes. Hic est filius vester quem vos dicitis quia caecus natus est? Quomodo ergo modo videt? Responderunt parentes eius et dixerunt. Scimus quia hic est filius noster et quia caecus natus est. Quomodo autem modo videat nescimus aut nos quis aperuit oculos eius nescimus. Ipse aetatem habet interrogate ipsum ipse de se loquetur. Haec dixerunt parentes eius quoniam timebant iudaeos. Iam enim conspirabant iudaei ut si quis eum confiteretur Christum extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt quia aetatem habet ipsum interrogate. Vocaverunt ergo iterum hominem qui fuerat caecus et dixerunt ei. Da gloriam Deo nos scimus quia homo hic peccator est. Dixit ergo illis homo. Si peccator sit nescio unum scio quia cum caecus essem modo video. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis. Dixi vobis iam et audistis quid iterum vultis audire? Numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei et dixerunt. Tu discipulus illius sis nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est Deus hunc autem nescimus unde sit. Respondit homo et dixit eis. In hoc enim mirabile est quod vos nescitis unde sit et aperuit oculos meos. Scimus autem quia peccatores Deus non audit sed si quis Dei cultor est et voluntatem eius fecerit hunc exaudit. A saeculo non auditum est quod aperuerit quis oculos caeci nati. Nisi esset hic a Deo non posset facere quidquam. Responderunt et dixerunt ei. In peccatis natus es totus et tu docesne nos. Et eiecerunt eum foras. Audivit Iesus quia eiecerunt eum foras. Et cum invenisset eum dixit ei. Tu credis in filium Dei? Respondit ille et dixit. Quis est Domine ut credam in eum? Et dixit ei Iesus. Et vidisti eum et qui loquitur tecum ipse est. Et ille ait. Credo Domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit Iesus. In iudicium ego in hunc mundum veni. Ut qui non vident videant et qui vident caeci fiant. Et audierunt ex pharisaeis qui cum ipso erant haec et dixerunt ei. Numquid et nos caeci sumus? Dixit eis Iesus. Si caeci essetis non haberetis peccatum nunc autem dicitis quia videmus peccatum vestrum manet.

Joannis C X 1169

Joannis C X 1169

Oportebat credere. Quia ad hoc ego missus sum vt mundo fidei testimoniū perhibeam. Quia in me est p. Pater manens in me ipse facit opera. Ego et pater vnum sumus. Et ideo ego et pater vnum sumus quia ego in patre et pater in me est. Vel ego in patre et pater in me per vnitatem diuinitatis. Vel ego in patre per naturam humanitatis: pater in me per naturam diuinitatis. Vnum dicit ad pr̄. Vnum ad filium. Vel vnum dicit ad spūm. Vnum ad filium et patrem. Vnum est ad spūm et patrem. Vel vnum dicit ad vnitatem essentie. Vnum ad vnitatem personarum. Vnum ad vnitatem deitatis. Vnum ad vnitatem potestatis. Vnum ad vnitatem voluntatis. Vnum ad vnitatem operationis. Vnum ad vnitatem glorie. Vnum ad vnitatem eternitatis. Vnum ad vnitatem maiestatis. Vnum ad vnitatem fortitudinis. Vnum ad vnitatem sapientie. Vnum ad vnitatem bonitatis. Vnum ad vnitatem iustitie. Vnum ad vnitatem misericordie. Vnum ad vnitatem veritatis. Vnum ad vnitatem pietatis. Vnum ad vnitatem clementie. Vnum ad vnitatem mansuetudinis. Vnum ad vnitatem patientie. Vnum ad vnitatem longanimitatis. Vnum ad vnitatem humilitatis. Vnum ad vnitatem obedientie. Vnum ad vnitatem castitatis. Vnum ad vnitatem virginitatis. Vnum ad vnitatem continentie. Vnum ad vnitatem abstinentie. Vnum ad vnitatem sobrietatis. Vnum ad vnitatem temperantie. Vnum ad vnitatem prudentie. Vnum ad vnitatem discretionis. Vnum ad vnitatem discretionis spirituum. Vnum ad vnitatem discretionis verborum. Vnum ad vnitatem discretionis operum. Vnum ad vnitatem discretionis cogitationum. Vnum ad vnitatem discretionis affectionum. Vnum ad vnitatem discretionis motuum. Vnum ad vnitatem discretionis actionum. Vnum ad vnitatem discretionis passionum. Vnum ad vnitatem discretionis habitudinum. Vnum ad vnitatem discretionis dispositionum. Vnum ad vnitatem discretionis habitus. Vnum ad vnitatem discretionis qualitatis. Vnum ad vnitatem discretionis quantitatis. Vnum ad vnitatem discretionis ubi. Vnum ad vnitatem discretionis quando. Vnum ad vnitatem discretionis situs. Vnum ad vnitatem discretionis actionis. Vnum ad vnitatem discretionis passionis. Vnum ad vnitatem discretionis habitudinis. Vnum ad vnitatem discretionis dispositionis. Vnum ad vnitatem discretionis habitus. Vnum ad vnitatem discretionis qualitatis. Vnum ad vnitatem discretionis quantitatis. Vnum ad vnitatem discretionis ubi. Vnum ad vnitatem discretionis quando. Vnum ad vnitatem discretionis situs.

Nicolaus

Qui pl fauctoritatis. L incipit qui fidissime. L fidi genere mitis de carnofim dicit. Qui. Quasi dicat. L. plenitudine gre assumpsimus. Qui ad fidem pertinet. p Et misit in pectus. ad filium. Si quis dicat erat p. pphetas pdi cti. c Hoc dicitur q: blasphemas q: dixi filium dei fil. q. d. irrationabiliter loqmi: qa scriptura sacra que loquit nō pōt: caporis loquit de diuinitate mea: vt ps p pdicta. d Si nō facio. Hoc refert ad crimē blasphemie sibi impositi p 1 fine. Circa qd ītendit q: ea de terminat' ḡbo operib' mi. mathaeus. Si pprijs operib' certificamur de natura rei, christus ait facietur opa diuinit' ut. ppria. L. miracula ecclam facultatē ecclie q: manifestaria: q: etiā virtute ppria q: nō solū faciebat illa obediendo diuinā potentiā: sed etiā aliqn imp̄ando: Ergo zebedē q: in eo vere erat natura diuina: q: p pcedēs nō erat blasphemia: dicendo se esse dei vel dei filiū. q hoc est qd dr: Si nō facio opa patris mei. s. Ideo nolite ei credere. e Vt cognoscatis q: credatis q: p: in me est q: ego in pre. insēsū est vna natura ambo: sicut q: vna opatio. f Quaerebant ergo. Hic ostr posse fuga christi propter eoz obstinatā malitiā: q: nec verbis ei nec operibus inducebant' ad credendū: sed tanq̄ obstinati querebant eū apprehendere ad occidendū. g Et venit de manibus eoz. virtute diuina mirabiliter p ipsū effectū. S. pacifi fuit. viii. ca. h Et abiit iterū. s. q: māsit illic. f. ad tpus: vt ppli venirēt ad ipsū recedarent' de testimonio ioānis qui dixerat de eo: Ecce agnus dei. q: de testimonio dei patris dixerat vox audita fuerat in baptismo christi: Hic est filius meus dilect'. i. sic habita collatione prius q: nouissimo confirmarat' in fide ipsius. ideo sequit: I Et multi venerūt ad eū. credentes. k Et dicebant. ex argumentis sue fidei. l Cuius ioānes signū fecit nullū. Signa enī referuabant' christo sicut pn ep̄alion erat. propter sanctitatē vite credo me ioānī. Et q: in christo videbāt dicūt eius splendē. ō sequit: Dicta aūt quecūq; dixit ioānes de ḡ vera erant. Et ꝯcludit fructus tante collationis dicēs: = Et multi crediderūt in eū. Circa predicta in hoc ca. querit: vtrū licitū sit pastori ecclie in pcessione fugere? Et arguit' primo q: sic. q: aliq̄ sancti legunt hoc fecisse: sicut thomas cantuariensis fugit de anglia tpe pcessionis fue ecclie: q: nō sic dicat nō licitū fuisset. ergo s2. Item saluator dixit supra xo mercēn. s. ca. Si vos pecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam. s: sic videt q: fugere tpe pcessionis nō solū sit licitū: sed etiā meritoriū: cū saluator discipulos ad hoc hortet. Contrarii arguit' p hoc qd in hoc capīo dicitū est: Mercenarius q: qui nō est pastor videt lupum venientē: q: dimittit oues: q: fugit. qd et ponens Gregō. dicit q: ille qui fugit tpe pcessionis merito perdit merit pastoris: q: nō esset verum si fugere esset sibi licitū. Responsio. dicendū q: nolle lupi venientis fugā oues: aliqñ intelligit' diabolus q: tentationes fidei seu infectiones. aliqñ hereticus p falsā doctrinā corrūpēs. aliqñ tyrān' violētia armoz q: quatio. Si ḡno s: ideo nō accipit' lupus: nō est licitū pastori fugere: q: ei talibus lupis nō est resistendū corporal': sed magis spūaliter q: deuenit oleū. s. fidei pdicatione. s: doctrinā: s: ō p talia est eis statim virtūt' resistēdū. aliter essēt dare eis ingressum: nō resistēdo occiderent multos pcin ill. ꝯ q: dicit deus Jacob'. xlii. ca. Resistite diabolo. s: fugiet a vobis. Et sic pōt' posset dici de hereticis. q: fugit illā q: p sanā doctrinā detegit ipōr falsitatē. ꝯ q: dr simon magꝰ: gladiat' parū de ciuitate in ciuitatē: vt dr in itinerario clementis. Et accipit' lupus ḡnaliter nō tātū de pfidis gladiat': q: aut pecunia pdonalis est: aut ōtio. Si pdonalis dicit q: est p pastore nō s: p gregē sibi cōmissū: tūc pastor est fugitiū. nec tūc diminuit gregē in pcessione: q: tūc pcessio nō est p gregē: vt dicit ē. s: p mō pauꝰ apl̄s fugit de damasco: vt dr. Act. ix. Si aūt tpe pcessionis ōtio p gregē. s: pastorem: dr' nec vtilitas qdā est: q: aut ex eis vnus solus pateretur multi. Si vnus vel nō est

Et dixit ei. Ita dne ego credidi q: tu es xp̄s filius dei viui q: in hūc mundū venisti. Et hoc dicit ad differentiā eoz q: dicebant: Hic homo nō est a deo. Et alii dicebant: Quomodo potest homo peccator hec signa facere. Et ideo dicit ei. Ita dne. Et nō dicit. Ita magr. Quia nō dicebat ei ut magro: sed ut deo. Et ideo addit. Credidi. Et nō dicit. Cognoui. Quia fides est de his que nō videntur. Et ideo dicit. Credidi. Et nō dicit. Cognoui. Quia cognitio est de his que videntur. Et ideo dicit. Credidi. Et nō dicit. Cognoui. Quia fides est de his que nō

Erã in monumẽto. Tres mortuos suscitauit ihesus: vnũ in domo. i. in conclauj. vt patet. Li. ix. Iairi. i monumẽto. i. i spẽ. q. placuisse peccãti. Hinc. Ait vitã eternã. vbi. q. iacob quẽ. q. deus vt sicut vixerũt. Ecclesia enim mortuos vocat. licet nõ credamus eos vllaq; molestia esse. Solicitus. Quia si suscitasse iudet eũ vocatũ fuisse a ihesu nõ sequẽtem nõ videtur mirandũ.

Si vocat te. Cauta precatur in eius morte ne glorie nõ sue ducat. i. q̃ plus quã vocauit. ait.

Secuti sunt e. Dic. ideo euãgelista narrat ne curauit vt videam⁹ q̃ occasio fuerit vt plures haberet tellus resurrectio quã viuens.

Infremuit spũ. Vide ne putet ipse fremuit q̃ turbauit se. qd. alt⁹ turbare nõ potuisse nisi ea humãi sibi assumpsisset q̃ voluit. Significat aũt quãdo. hõ turbat si videat: patitur ea q̃ nolit.

Nicolaus

a Ego sũ resurrectio. i. causa sit. sũ q̃ resurrectio. ppũ i eã erit resurrectio. tum q̃ resurrectio gñalis futura fiet vt tute tpi vocãt⁹ mortuos ad iudiciũ.

b Et vita. p eternã. p̃ pter q̃ sũ eã vite ob⁹ vitã⁹: q̃ posũ dare vitã mortui⁹ q̃ q̃ est tale p eternã: est eã olim. dicendo q̃ sum p principatũ: vt hi. ii. metaph. c Qui credit i me. sic ꝑdestinat⁹. d Etsi fuerit. q̃ baptism in pctis mortale.

e Minet. finaliter vita gre. f Et ego q̃ vi. e re. li me. sic formata. g Nõ morit⁹ in eternũ. i. morte eterna: hs mõrtuꝰ morte tpali ad similitudẽ debitũ nature. h Credis hoc? nõ petit hoc quasi ignoscẽs sed quia ex eius confessõe ad meritũ. q. ex hc occasio ad salut ei⁹ vt hi Ro. x. i Ait illi: vtiq; dñe. q. p ꝑ verba erat instructa in fide plenius q̃ ab. q̃ ps ex eius sequẽti confessõne in qua primo optimũ ipsius ꝑ dignitas facer dotalis. x regalis ei⁹: x Ego credidi q̃ tu es xps. i. vnctus. vnctio aũt debebat regibus x sacerdotibus. sicꝫ ꝑ plantas. ei⁹ dr. i Filius dei. i. nãtus. tertio loco mathẽus ꝑ mittit. = Qui in hũc mũdũ venisti. nõ ꝑ loci mutationẽ: ꝑ carnis assũptionẽ. n Et est hoc verũ. Dic aũt de assũptione ꝑ quo ad mariã q̃ martha a ꝑo educta. fuerit. o Abiit x vocauit mariã soro. sũ. vt audiret bonũ nũ quod ipsa a ꝑo audierat. p Silentio. ꝑpt iudeos ꝑtos: quos alig̃ ꝑtra eam machinabant: dicẽs: q Mr adest. aduꝫ x vocat te. dis nõ fit. ũ. expedit. q. ipse vocaret mariã: ut hoc ei⁹ probabile q̃ martha in hoc mentit⁹ est. sed ꝑpter timorẽ euãgelista illud omittit: q̃ sublicit ex verbo marthe cognouit. r Illa vt audiit. cito x vt. ad ei⁹. ex magna deuotione. s Videbãt eni venerat ihesus in castellũ. ei⁹. obstãs q̃ ad miracula facienda nõ sit ingrediẽdũ: x vt ex absentia iudeoꝝ ei⁹ manifestat⁹ x magis celebret⁹ q̃ ipse vocaret mariã: hoc est ꝓbabile q̃ martha in hoc mentit⁹ est. sed ꝑpter timorẽ euãgelista illud omittit: q̃ sublicit ex verbo marthe cognouit. t Illa vt audiit. cito x vt. ad ei⁹. ex magna deuotione. u Videbãt eni venerat ihesus in castellũ. ei⁹. obstãs q̃ ad miracula faciẽda nõ sit ingrediẽdũ: x vt ex absentia iudeoꝝ ei⁹ manifestat⁹ x magis celebret⁹ q̃ ipse vocaret mariã: hoc est ꝓbabile q̃ martha in hoc mentit⁹ est. sed ꝑpter timorẽ euãgelista illud omittit: q̃ sublicit ex verbo marthe cognouit. x Dicẽs silẽtio. Significat aũt quãdo. hõ turbat si videat: patitur ea q̃ nolit. q̃ ipse vocaret mariã soro. sũ. vt audiret bonũ nũ quod ipsa a ꝑo audierat. p Silentio. ꝑpt iudeos ꝑtos: quos alig̃ ꝑtra eam machinabant: dicẽs: q Mr adest. aduꝫ x vocat te. dis nõ fit. ũ. expedit. q. ipse vocaret mariã: ut hoc ei⁹ prob

Fili dñi dicit ⁊ cum ipse dñs nobis cui ⁊ cui⁹ ⁊ q̄ nōdū credidērit.
Postremū adit. Iudaicū pabula figura ait in q̄ ⁊ q̄ verbū aqu⁹ simul ⁊ ap̄ostoli ⁊ ne discipuli ⁊ ⁊ ⁊

Nicolaus

Sex dies ergo ante pascha venit ihesus bethaniam. Ubi lazarum mortuum suscitauerat. Et fecerunt ei cenam ibi. Et martha ministrabat. Lazarus autem unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici preciosi. Et unxit pedes ihesu. Et extersit capillis suis pedes eius. Et domus impleta est ex odore unguenti. Dicit ergo unus ex discipulis eius iudas scariothis filius simonis qui eum erat traditurus. Quare hoc unguentum non venundatum est trecentis denariis et datum est egenis? Dixit autem hoc non quia de egenis pertinebat ad eum. Sed quia fur erat et loculos habebat et ea que mittebantur portabat. Dixit ergo ihesus. Sinite illam ut in die sepulture mee seruet illud. Pauperes enim semper habetis vobiscum me autem non semper habebitis. Cognouit ergo turba multa ex iudeis quia illic est et venerunt non propter ihesum tm: sed ut lazarum viderent quem suscitauit a mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotum ut et lazarum interficerent: quia multi propter illum abibant ex iudeis et credebant in ihesum. Postera autem turba multa que venerat ad diem festum cum audissent quia venit ihesus hierosolymam acceperunt ramos palmarum et processerunt obuiam ei et clamabant. Osanna benedictus qui venit in nomine domini

Nicolaus

Sex ante pascha venit ihesus bethaniam. Ubi lazarum mortuum suscitauerat. Et fecerunt ei cenam ibi. Et martha ministrabat. Lazarus autem unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici preciosi. Et unxit pedes ihesu. Et extersit capillis suis pedes eius. Et domus impleta est ex odore unguenti. Dicit ergo unus ex discipulis eius iudas scariothis filius simonis qui eum erat traditurus. Quare hoc unguentum non venundatum est trecentis denariis et datum est egenis? Dixit autem hoc non quia de egenis pertinebat ad eum. Sed quia fur erat et loculos habebat et ea que mittebantur portabat. Dixit ergo ihesus. Sinite illam ut in die sepulture mee seruet illud. Pauperes enim semper habetis vobiscum me autem non semper habebitis. Cognouit ergo turba multa ex iudeis quia illic est et venerunt non propter ihesum tm: sed ut lazarum viderent quem suscitauit a mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotum ut et lazarum interficerent: quia multi propter illum abibant ex iudeis et credebant in ihesum. Postera autem turba multa que venerat ad diem festum cum audissent quia venit ihesus hierosolymam acceperunt ramos palmarum et processerunt obuiam ei et clamabant. Osanna benedictus qui venit in nomine domini

rex israel. Et inuenit iesus asellum et sedit super eum. Sicut scriptum est. Noli timere filia sion. Ecce rex tuus venit tibi sedens super pullum asine. Hec non cognouerunt discipuli eius primum: sed quando glorificatus est iesus: tunc recordati sunt quia hec erant scripta de eo: et hec fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba que erat cum eo quando lazarum vocauit de monumento: et suscitauit eum a mortuis: propterea et obuiam venit ei turba: quia audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nihil proficimus. Ecce totus mundus post eum abijt. Erant autem quidam gentiles ex his qui ascenderant vt adorarent in die festo. Hi ergo accesserunt ad philippum qui erat a bethsaida galilee: et rogabant eum dicentes: Domine volumus iesum videre. Venit philippus et dicit andree. Andreas rursus et philippus dixerunt iesu: Iesus autem respondit eis: dicens: Venit hora vt clarificetur filius hominis. Amen amen dico vobis: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit multum fructum affert. Qui amat animam suam perdet eam. Et qui odit animam suam in hoc mundo: in vitam eternam custodit eam. Si quis mihi ministrat me sequatur. Et ubi sum ego: illic et minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit: honorificabit eum pater meus. Nunc anima mea

Nicolaus

De lyra

turbata est: et quid dicam? Pater saluifica me ex hac hora. Sed propterea veni in hanc horam. Pater clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de celo dicens: Et clarificaui: et iterum clarificabo. Turba autem que stabat et audierat dicebat: tonitruum factum est. Alij autem dicebant: Angelus ei locutus est. Respondit iesus et dixit: Non propter me vox hec venit: sed propter vos. Nunc iudicium est mundi. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra:

omnia traham ad meipsum. Hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus. Respondit ei turba. Nos audiuimus ex lege: quia christus manet in eternum. Et quomodo tu dicis: oportet exaltari filium hominis. Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis iesus. Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis: ut tenebre vos non comprehendant. Et qui ambulat in tenebris nescit quo vadat. Dum lucem habetis credite in lucem: ut filij lucis sitis. Hec locutus est eis iesus: et abijt et abscondit se

De lyra

ab eis. Cū aūt tanta signa fecisset
coā eis nō credebānt in eum: vt
sermō ysaie implerē quē dixit.

Dñe quis ↑ credidit auditui
nostro: ↑ brachium dñi cui reue/
latum ē? Propterea non poterāt
credere quia iterum ↑ dixit ysaias:

Excecauit oculos eoꝝ: ↑ ↑ indurauit
eoꝝ: vt nō videant oculis: ↑
nō intelligāt corde: ↑ ↑ curer
sanē eos. Hec dixit ysaias quan/
do vidit gloriā ei⁹ ↑ locutus ē de
eo. Verūtamē multi ex principi
bus crediderūt in eū: sed propter

pharisęos nō ↑ confitebantur: vt de
synagoga nō ejicerentur. Dilexe/
runt enī gloriam hominū magis q̄
gloriā dei. Jesus autē clamauit

Nicolaus

Cū aūt tanta. Hic ponit iudeoꝝ infidelitas ↑ obstinatio. Et primo
in duas. q̄ primo ponit obstinatio nō credentiū. 2ᵒ defectus in
causa ipsoꝝ credendi. ibi: Verūtamen q̄ principū. Dicit igit in prima pte hic quan
gentibus: Cū ante tot signa facta coram eis in miraculis in doctrina: ↑ in re
surrectione Lazari eoꝝ ↑ futuroꝝ cōtingentiū p̄ q̄ declarata erat eis diui
nitas. b Nō credebāt in eū. ↑ in hoc ipleta fuit ꝓphetia scripture coꝝ ob
stinationē ꝑdicētis. ↑ hoc ē q̄d dr. c Ut ymo clarius ꝓphe impleret. Ii vt
nō teneāt hic constabit. Si cōsequitur rōi. q̄ ex iudeoꝝ obstinatiōe ꝓpletio scri
pta ē clarius ꝓphete. d. d Dñe q̄s cre. audiuit ↑ q. d. pauci valde. q̄ de
iudeis pauci crediderūt cōparatiue. ↑ bñ dicit auditui nr̄o. q̄ ꝓphe nō cō
gnouerūt mysteriū xpi p̄ vellā ei in se. q̄ adhuc erat tamquā nec videbāt il
lud in alia claritate: si nō cognouerāt p reuelationē. ↑ talis reuelatio q̄ pte
dei reuelātis vocat Isaias. q̄ pte ꝓphe intelligēte vocat auditio. e Et
brachiū dñi cui reuelatū ē. i. filii⁹ dei nātus q̄ est virtus operātis ꝑris. q̄ in ꝑfā
de⁹ ola fecit p filiū. Et si ita est in bonis q̄ p sibi fuit facere q̄ qd vellet
sibi bonis brachiū dei⁹ oloret. Inducit etiā ad ꝓpositū alīā scripturam
dicit. o. f Propterea nō poterāt credere. hoc ꝓpositū trahe nō ē absolu
te. si nō ex suppositōe. f. supposito q̄ baberēt voluntē nō obstinatā in malo.
sic de alīq̄ dr: Ille nō pōt illā vitiare. q̄si dr voluntē suā firmā in odio clue.
g Quia iterū dicē claritas. ca. vi. Is sēba sint aliquātulū mutata. h Ex
cecauit oculos. subtrahēdo lumē gr̄e ꝓpter quā malicia. q̄ auertebāt se ab
hac luce. i Et indurauit eoꝝ. q̄ ad liberationē vinc gr̄e q̄ cor mollitie
rat p donū ꝺ̄ segr̄ cordis indurato p cordis obstinationē. k Ut non
videant. f. mētaliter. l Et nō intelligāt corde ↑ conuer. ↑ sanē eos. q̄ ita nō possent
fieri nisi gr̄a dei fuerit. m Hec dixit ysaias quā vidit gloriā ei⁹. Hoc addit
euāgelista. q̄ ysaias vidēdo filiū dei creaturā de xpō ↑ gloriā eius vidit: Vidit
vtiq̄ sup solio excelsi. &c. n Verūtamen. Hic ostendit defect⁹ iudeoꝝ
ex parte ipsoꝝ q̄ ipsam erāt in fide: q̄ nō solū regrit credulitas cordis. sed etiā
ꝑfectio oris. vñ q̄ dr Ro. x. Corde enī creditur ad iustitiā. ore aūt cōfessio fit
ad salutē. ipsi aūt ex p̄cipib⁹. Licet legislatores ↑ sacerdotib⁹. o Multi etc. in ei.
ꝓpter miracula ↑ ꝓpter ipsiꝰ doctrinā scripturarū. p Ex p. pha. non ꝑfi.
vt de hypocrisi. nō ejicer. q̄ ꝑfectus ipse ē ꝓpter quē ꝓphetes ipse ē ꝓpter quē ꝓphetes ipse

↑ tāq̄ malis ↑ quia⁹ ꝑfecti. Et hoc ē nō credere i me: i. in hoc q̄ videt: sed
in eū q̄ me misit: quē videre ē credi patrē. ↑ ꝑ ei⁹ dilectiōē. Qui q̄ credit
in patrē credit ↑ filiū. q̄ ē. hoc tal vere credit: nō q̄ credit me boiem filiū
dei p̄ gr̄am: nō p̄ naturā. Et nō me q̄ intelligit patrē tāq̄ mittere filiū q̄
patrē p̄ gr̄am: nō vnicū. sed q̄liū filiū. subdit: Et q̄ videt me: videt ↑ eum q̄
me misit. Eiq̄dē nō ꝑfecta visio filii. sed tm̄ visio ꝑfecta ē visio patris. q̄
videt me videt ↑ eum. Ipse enī ē imago patris. Vnde Col. i. Qui est imago dei
inuisibilis. ↑ ꝑ hoc q̄ videt me: videt eum q̄ me misit. Eiq̄dē nō ꝑfecta visio
est inter me ↑ eū: vt q̄ videt me videat eū. Per
visio nō carnalis ꝑ illā
qualiter est mundo corde.

Qui videt me. nō
aūt nō videt me: ↑ eū qui
me misit: hoc dicit: q̄ qui
dat in me: nō credit ↑ me:
ꝑ in eū q̄ misit me: q̄ ꝑ illud dictum: hoc videbat:
credere nō bono filii. Ideo
dicit vt credat eū ꝑ filii. Matri bou dicere
alī⁹ missus. i. apts. q̄ nō
scrs. Idē aūt dicere
alia filio dīa: vt q̄ audit
vel recipit me: audit eum
↑ recipit q̄ me misit quia
pūa honestatur in seruo:
↑ pater in filio.

Ego lux. De alio nō
dē lux venit in mundū:
nisi de eo q̄ illuminat: ce
teri vt illuminati sūt lux: q̄
vita cap. Inest bonum.

Sermo quē. Ad ani
mā dicit se iudicaturus
in nouissimo dicēdo ipse
est sīmo ꝑba q̄ scripta le
guntur ꝺ̄: scripta euāgelia.

Iudicatū. Nō vedit
ꝑ filio mādatū p angelū
vel aliam creaturā. Nec
mādatū eis aliqñ reuelā
ter: ꝑ vel ꝑbā ↑ capitula
in q̄ sūt ista mādata: ex
nunt: dedit: ꝑ filio q̄ est
vita: eo dedit vitā q̄ ge
nuit vitā: q̄ significāt vi
tam: dedit esse viuēs que
sine vita fuit.

Et scio. Cum dicat

delyra

de locutate iudeoꝝ expellerē. q̄s erat apud eos ignominiosū. vt ↑ dictū est
ca. ix. verūtū eos talēo ponere si ꝑ iusticia sustinerēt sūt meritorie. Causa ꝺ̄
ḡre hoc meritū sugerāt erat superbia. ↑ ꝺ̄: q Dilexerūt enī gloriaꝫ
hoīm. i. honoē mādanū. r Magis q̄ gloriā dei. i. meritū ꝑ q̄ ḡlia dei
redūt. f Jesus aūt. Hic ꝓfert eoꝝ obstinatiōe argumēt. a ꝺ̄. Et dixit.
in eos. q̄ ymo induxit eos ad credēdū. 2ᵒ exhibit fidei fructū. ibi. Et hic. 3ᵒ in
ero

dum pōt lauare pedes ad pedes humiliari pauor percutit.

Respōdit. Qui nō lauat p baptismū i. celebrāt pniā: nō ht pt cū ista.

Dicit ei dñs. Si non lauero te. Ecce quō ad nutū ei⁹ ꝑ. Dicit ei petr⁹: Dñe tu mihi lauas pedes? Quasi dicat: cum ei non conueniat ꝙ tu seruum lauandum nō obtulit: quem deus esse nouit: quomodo cōuenit ꝙ tu nō lauandum? non dñt cogitandum.

Qui lotus ē. Ac si dicat: Quia tu dñs meus es: ideo nō ꝓ hoc ꝙ pedes meos lauas: ꝙ nō ꝓ hoc ꝙ ego seruus tuus sum: ideo nō ꝓ hoc ꝙ tu me ꝓ nichilo habes

Filioli. Hug. Quia dixerat q̄ ubi ego vado scitis: et q̄m viam scitis. Ideo ait ei thomas. Domine nescimus quo vadis: quomodo possumus viam scire. Et ideo ipse dicit ei. Ego sum via. Non enim ad locum ducit via: nisi ad eum qui habitat. Nemo enim venit ad patrem: nisi per me. Si enim cognovissetis me: forsitan et patrem meum cognovissetis. Sed quia me non cognovistis: nec patrem meum cognovistis. Et amodo cognoscetis eum: et vidistis eum. Dicit ei philippus. Domine ostende nobis patrem: et sufficit nobis. Dicit ei ihesus. Tanto tempore vobiscum sum: et non cognovistis me philippe? Qui videt me: videt et patrem meum. Et quomodo tu dicis: ostende nobis patrem? Non credis quia ego in patre: et pater in me est? Verba que ego loquor vobis: a me ipso non loquor. Pater autem in me manens: ipse facit opera. Non creditis quia ego in patre: et pater in me est? Alioquin propter opera ipsa credite. Amen amen dico vobis: qui credit in me: opera que ego facio: et ille faciet: et maiora horum faciet: quia ego ad patrem vado. Et quodcunq; petieritis patrem in nomine meo: hoc faciam: ut glorificetur pater in filio. Si quid petieritis me in nomine meo: hoc faciam. Si diligitis me: mandata mea servate. Et ego rogabo patrem: et alium paraclitum dabit vobis: ut maneat vobiscum in eternum. Spiritum veritatis: quem mundus non potest accipere: quia non videt eum: nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum: quia apud vos manebit: et in vobis erit. Non relinquam vos orphanos: veniam ad vos. Adhuc modicum: et mundus me iam non videt. Vos autem videtis me: quia ego vivo: et vos vivetis. In illo die vos cognoscetis quia ego sum in patre meo: et vos in me: et ego in vobis. Qui habet mandata mea et servat ea: ille est qui diligit me. Qui autem diligit me: diligetur a patre meo: et ego diligam eum: et manifestabo ei meipsum. Dicit ei iudas: non ille iscariotes. Domine quid factum est: quia manifestaturus es nobis teipsum: et non mundo? Respondit ihesus: et dixit ei. Si quis diligit me: sermonem meum servabit. Et pater meus diliget eum: et ad eum veniemus: et mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me: sermones meos non servat. Et sermonem quem audistis non est meus: sed eius qui misit me patris. Hec locutus sum vobis apud vos manens. Paraclitus autem spiritus sanctus: quem mittet pater in nomine meo: ille vos docebit omnia: et suggeret vobis omnia quecunq; dixero vobis. Pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis. Non quomodo mundus dat: ego do vobis. Non turbetur cor vestrum: neq; formidet. Audistis quia ego dixi vobis: vado et venio ad vos. Si diligeretis me: gauderetis utique quia vado ad patrem: quia pater maior me est. Et nunc dixi vobis antequam fiat: ut cum factum fuerit: credatis. Iam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps huius mundi: et in me non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus quia diligo patrem: et sicut mandatum dedit mihi pater: sic facio. Surgite eamus hinc.

Nicolaus

a Et deus clarificabit eū in semetipso. i. deꝰ pater p̄ filiū clarificabit filiū in spū. i. mox clarificatio adest. c ei. a mox: relaturus. b Et continuo clarificabit eū. i. hic mox. q. nō est dubitatio in tempore nec caro erit subiecta corruptioni. vt hic. Resurgens autem a mortuis non ultra resurgit. c Filioli. Eleganter hic dominus filii nomine p̄mittit. q̄ mox. Et videbit eū omne genus humanū: et videbunt eum omnes qui in carne mortali. Hic modicū. vocabulū humilitatis ad se vult ipse dominus spūalis in natura pueritie: post resurrectionē

ver: deus clarificabit eū i semetipso et continuo clarificabit eū. Filioli adhuc modicū vobiscū sum. Quero me: sicut dixi iudeis

quo ego vado vos nō potestis ve

nire: et vobis dico modo. Mandatū nouū do vobis: vt diligatis inuicē. Sicut dilexi vos: vt et vos diligatis inuicē. In hoc cognoscēt omnes quia mei discipuli estis: si dilectionē habueritis ad inuicē. Dicit ei simon petr': Dñe quo vadis? Respondit ihesus. Quo ego vado non potes me modo sequi: sequeris autē postea. Dicit ei petrus: Quare nō possum te sequi modo? Animā meā p̄ te ponam. Respondit ihesus. Animam tuā p̄ me ponis? Amen amē dico tibi: nō cantabit gallus donec ter me neges.

Non cantabit gallus. Petrus ante primum gallicantum trinas negationem incipit: iterum autē perficit ante secundū gallicantum.

De lyra

ertibile. Et sequit finis q̄ nō. p illud q̄d dicit ihesus in euāgelio huius ca. Amen amen dico vobis quia vos plorabitis et flebitis vos autē contristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Et ideo dicit ei petrus: Domine quo vadis. Ubi ihesus dixerat q̄ ipse vadebat ad patrem: et q̄ ipsi non poterant modo sequi: petrus credens se posse modo sequi: dixit ei: Domine quo vadis. Et ideo dicit ei ihesus: quo ego vado: non potes me modo sequi: sed sequeris me postea. Et quia petrus credebat se posse modo sequi: ideo subiungit. Animam meam pro te ponam. Et ideo dicit ei ihesus: Animam tuam pro me ponis? Et ideo subiungit. Amen amen dico tibi: non cantabit gallus donec ter me abneges. Et ideo patet q̄ petrus non fuit ita perfectus in dilectione: sicut fuerunt alii apostoli. Et ideo dicit ei ihesus: Si diligis me plus quam alii: non debes presumere de te: sed humiliare.

Qui cognoscit filium. Et sua doctrina confirmat quod dixerat ad patrē nisi per me. Et in me cre
dit nisi qui videt filium. Et per me videt patrē. Et ideo dicit. Et qui videt me videt eum qui me
misit. Et per hoc patet. Quod dicit. Et videtis eum. Quomodo i. Et
adhuc illa. Quomodo dicis. Ostende nobis patrem. Et
Dominus. Quia nō
dixit illa. Quomodo i.
quasi videa & audiam. Et
Nemo venit ad patrē nisi p me.
Si cognouissetis me et patrē meū
vtiq; cognouissetis. Et amō cog
gnoscetis eū & vidistis eū. Dicit
Philippe: Qui videt me videt et patrē meum.
Dicit ei Philippus: Ostende nobis patrē
& sufficit nobis. Dicit ei ihesus: Tā
to tempore vobiscū sum & non cog
gnouisti me? Philippe q̄ vi
det me: videt & patrē. Quō tu di
cis: ostende nobis patrē? Nō credis:
q: ego i patre & pater in me est? Verba q̄
ego loquor vobis a meipso nō lo
quor. Pater aūt in me manēs ipse fa
cit opa. Nō creditis q: ego i patre et
pater in me est? Alioquin propter opera ipsa credite. Amē amē dico vob q̄ qui
credit in me: opa q̄ ego facio et ipse facie: et maiora horum faciet: qā
ego ad patrē vado. Et quēcūq; pe
tieritis patrē in nomine meo hoc faciā:
vt clarificet pater in filio. Si qd peti
eritis me in nomine meo hoc faciā. Si
diligitis me: mādata mea serua
bo. Et ego rogabo patrē et aliū pa
racletū dabit vob vt maneat vobis
cū in eternū: spūm veritatis quē mun
dus nō potest accipere quia non videt eū nec scit eū. vos autē cognoscetis eū quia apud vos manebit et in vobis erit. Non relinquam vos orphanos: veniam ad vos. Adhuc modicū et mundus me iam nō videt. Vos autē videbitis me quia ego vivo et vos vivetis. In illo die vos cognoscetis q̄ ego in patre meo et vos in me et ego in vobis. Qui habet mandata mea et seruat ea: ille est qui diligit me. Qui autē diligit me diligetur a patre meo et ego diligam eum et manifestabo ei meipsum. Dicit ei Iudas non ille scariothis. Domine quid factum est quia manifestaturus es nobis teipsum et non mundo? Respondit ihesus et dixit ei: Si quis diligit me sermonem meum seruabit et pater meus diliget eum et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me sermones meos non seruat. Et sermonem quem audistis non est meus sed eius qui misit me patris. Hec locutus sum vobis apud vos manens. Paraclytus autem spūs sanctus quem mittet pater in nomine meo ille vos docebit omnia et suggeret vobis omnia quecumq; dixero vobis. Pacem relinquo vobis pacem meam do vobis. Non quomodo mundus dat ego do vobis. Non turbetur cor vestrum neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis vado et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis vtique quia vado ad patrem quia pater maior me est. Et nunc dixi vobis antequam fiat: vt cum factum fuerit credatis. Iam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps huius mundi et in me non habet quicquam. Sed vt cognoscat mundus quia diligo patrem et sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. Surgite eamus hinc.

Ego sum vitis vera et pater meus agricola est. Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum et omnem qui fructum affert purgabit eum ut fructum plus afferat. Vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Manete in me et ego in vobis. Sicut palmes non potest fructum afferre a semetipso nisi manserit in vite sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis vos palmites. Qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum quia sine me nichil potestis facere. Si quis non manserit in me mittetur foras sicut palmes et aridus et colligent eum et in ignem mittent et ardet. Si manseritis in me et verba mea in vobis manserint quicquid volueritis petetis et fiet vobis. In hoc clarificatus est pater meus ut fructum plurimum afferatis et efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pater et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si precepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea sicut et ego patris mei precepta seruaui et manco in eius dilectione. Hec locutus sum vobis ut gaudium meum in vobis sit et gaudium vestrum impleatur. Hoc est precepti meum ut diligatis inuicem sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis si feceritis que ego precipio vobis. Iam non dicam vos seruos quia seruus nescit quid faciat dominus eius vos autem dixi amicos quia omnia que audiui a patre meo nota feci vobis. Non vos me elegistis sed ego elegi vos et posui vos ut eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat ut quecumq; petieritis patrem in nomine meo det vobis. Hec mando vobis ut diligatis inuicem. Si mundus vos odit scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret vos quia autem de mundo non estis sed ego elegi vos de mundo propterea odit vos mundus. Memento sermonis mei quem ego dixi vobis non est seruus maior dominum suo si me persecuti sunt et vos persequentur si sermonem meum seruauerunt et vestrum seruabunt. Sed hec omnia facient vobis propter nomen meum quia nesciunt eum qui misit me. Si non venissem et locutus fuissem eis peccatum non haberent nunc autem excusationem non habent qui me odit odit et patrem meum. Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit peccatum non haberent nunc autem et viderunt et oderunt et me et patrem meum. Sed ut adimpleatur sermo qui in lege eorum scriptus est quia odio habuerunt me gratis. Cum autem venerit paraclytus quem ego mittam vobis a patre spūm veritatis qui a patre procedit ille testimonium perhibebit de me et vos testimonium perhibebitis quia ab initio mecum estis. Hec locutus sum vobis ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos. Sed venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare deo. Et hec facient vobis quia non nouerunt patrem neque me. Sed hec locutus sum vobis ut cum venerit hora eorum reminiscamini eorum quia ego dixi vobis. Hec autem vobis ab initio non dixi quia vobiscum eram. Et nunc vado ad eum qui misit me et nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Sed quia hec locutus sum vobis tristitia implevit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero paraclytus non veniet ad vos. Si autem abiero mittam eum ad vos. Et cum venerit ille arguet mundum de peccato et de iusticia et de iudicio. De peccato quidem quia non credunt in me. De iusticia autem quia ad patrem vado et amplius me non videbitis. De iudicio vero quia princeps huius mundi iam iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spūs veritatis docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur a semetipso sed quecumq; audiet loquetur et quae ventura sunt annunciabit vobis. Ille me clarificabit quia de meo accipiet et annunciabit vobis. Omnia quecumq; habet pater mea sunt propterea dixi quia de meo accipiet et annunciabit vobis. Modicum et iam non videbitis me et iterum modicum et videbitis me quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad alterutrum. Quid est hoc quod dicit nobis modicum et non videbitis me et iterum modicum et videbitis me et quia vado ad patrem. Dicebant ergo quid est hoc quod dicit modicum nescimus quid loquitur. Cognouit autem ihesus quia volebant eum interrogare et dixit eis de hoc quod dixerim modicum et non videbitis me et iterum modicum et videbitis me. Amen amen dico vobis quia plorabitis et flebitis vos mundus autem gaudebit vos autem contristabimini sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit tristitiam habet quia venit hora eius cum autem peperit puerum iam non meminit pressure propter gaudium quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis iterum autem videbo vos et gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die me non rogabitis quicquam. Amen amen dico vobis quicquid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Usque modo non petistis quicquam in nomine meo petite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum. Hec in proverbiis locutus sum vobis. Venit hora cum iam non in proverbiis loquar vobis sed palam de patre annunciabo vobis. In illo die in nomine meo petetis et non dico vobis quia ego rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos quia vos me amastis et credidistis quia ego a deo exivi exivi a patre et veni in mundum iterum relinquo mundum et vado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam loqueris et proverbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia et non opus est tibi ut quis te interroget in hoc credimus quia a deo existi. Respondit eis ihesus. Modo creditis. Ecce venit hora et iam venit ut dispergamini unusquisque in propria et me solum relinquatis et non sum solus quia pater mecum est. Hec locutus sum vobis ut in me pacem habeatis in mundo pressuram habebitis sed confidite ego vici mundum.

Hec cum locutus esset ihesus respexit in celum et dixit. Pater venit hora clarifica filium tuum ut filius tuus clarificet te sicut dedisti ei potestatem omnis carnis ut omne quod dedisti ei det eis vitam eternam. Hec autem est vita eterna ut cognoscant te solum deum verum et quem misisti ihesum christum. Ego te clarificavi super terram opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam. Et nunc clarifica me tu pater apud temetipsum claritate quam habui priusquam mundus esset apud te. Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo tui erant et mihi dedisti et sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt quia omnia que dedisti mihi abs te sunt. Quia verba que dedisti mihi dedi eis et ipsi acceperunt et cognouerunt vere quia a te exivi et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo non pro mundo sed pro his quos dedisti mihi quia tui sunt et mea omnia tua sunt et tua mea sunt et clarificatus sum in eis. Et amplius non sum in mundo et hi in mundo sunt et ego ad te venio. Pater sancte serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi ut sint unum sicut et nos. Cum essem cum eis ego seruabam eos in nomine tuo quos dedisti mihi et custodiui et nemo ex eis perijt nisi filius perditionis ut scriptura adimpleatur. Nunc autem ad te venio et hec loquor in mundo ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum et mundus odio habuit eos quia non sunt de mundo sicut et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo sed ut serues eos a malo. De mundo non sunt sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate sermo tuus veritas est. Sicut me misisti in mundum et ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico meipsum ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantum sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me ut omnes unum sint sicut tu pater in me et ego in te ut et ipsi in nobis unum sint ut credat mundus quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti mihi dedi eis ut sint unum sicut nos unum sumus. Ego in eis et tu in me ut sint consummati in unum et cognoscat mundus quia tu me misisti et dilexisti eos sicut me dilexisti. Pater quos dedisti mihi volo ut ubi sum ego et illi sint mecum ut videant claritatem meam quam dedisti mihi quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste mundus te non cognouit ego autem te cognoui et hi cognouerunt quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen tuum et notum faciam ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit et ego in ipsis.

Cum hec dixisset ihesus egressus est cum discipulis suis trans torrentem cedron ubi erat hortus in quem introiuit ipse et discipuli eius. Sciebat autem et iudas qui tradebat eum locum quia frequenter ihesus conuenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem et a principibus et pharisaeis ministros venit illuc cum lanternis et facibus et armis. Ihesus ergo sciens omnia que ventura erant super eum exivit et dixit eis. Quem queritis. Responderunt ei. Ihesum nazarenum. Dicit eis ihesus. Ego sum. Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis. Ego sum abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos. Quem queritis. Illi autem dixerunt. Ihesum nazarenum. Respondit ihesus. Dixi vobis quia ego sum si ergo me queritis sinite hos abire. Ut impleretur sermo quem dixit. Quia quos dedisti mihi non perdidi ex eis quemquam. Simon ergo petrus habens gladium eduxit eum et percussit principis sacerdotis seruum et abscidit auriculam eius dexteram. Erat autem nomen seruo malchus. Dixit ergo ihesus petro. Mitte gladium tuum in vaginam calicem quem dedit mihi pater non bibam illum. Cohors ergo et tribunus et ministri iudeorum comprehenderunt ihesum et ligauerunt eum et adduxerunt eum ad annam primum erat enim socer caiphe qui erat pontifex anni illius. Erat autem caiphas qui consilium dederat iudeis quia expedit unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem ihesum simon petrus et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici et introiuit cum ihesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foras. Exiuit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici et dixit ostiarie et introduxit petrum. Dicit ergo petro ancilla ostiaria. Numquid et tu ex discipulis es hominis huius. Dicit ille non sum. Stabant autem serui et ministri ad prunas quia frigus erat et calefaciebant se. Erat autem et petrus cum eis stans et calefaciens se. Pontifex ergo interrogauit ihesum de discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei ihesus. Ego palam locutus sum mundo ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes iudei conueniunt et in occulto locutus sum nichil. Quid me interrogas interroga eos qui audierunt quid locutus sim ipsis. Ecce hi sciunt que dixerim ego. Hec autem cum dixisset unus assistens ministrorum dedit alapam ihesu dicens. Sic respondes pontifici. Respondit ei ihesus. Si male locutus sum testimonium perhibe de malo si autem bene quid me cedis. Et misit eum annas ligatum ad caiphan pontificem. Erat autem simon petrus stans et calefaciens se. Dixerunt ergo ei. Numquid et tu ex discipulis eius es. Negauit ille et dixit non sum. Dicit unus de seruis pontificis cognatus eius cuius abscidit petrus auriculam. Nonne ego te vidi in horto cum illo. Iterum ergo negauit petrus. Et statim gallus cantauit. Adduxerunt ergo ihesum a caiphe in pretorium. Erat autem mane et ipsi non introierunt in pretorium ut non contaminarentur sed manducarent pascha. Exiuit ergo pilatus ad eos foras et ait. Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc. Responderunt et dixerunt ei. Si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis pilatus. Accipite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei iudei. Nobis non licet interficere quemquam. Ut sermo ihesu impleretur quem dixit significans qua morte esset moriturus. Introiuit ergo iterum in pretorium pilatus et vocauit ihesum et dixit ei. Tu es rex iudeorum. Responditi ihesus. A temetipso hoc dicis an alii dixerunt tibi de me. Respondit pilatus. Numquid ego iudeus sum gens tua et pontifices tradiderunt te mihi quid fecisti. Respondit ihesus. Regnum meum non est de hoc mundo si ex hoc mundo esset regnum meum ministri utique mei decertarent ut non tradar iudeis nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit ergo ei pilatus. Ergo rex es tu. Respondit ihesus. Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati omnis qui est ex veritate audit meam vocem. Dicit ei pilatus. Quid est veritas. Et cum hoc dixisset iterum exiuit ad iudeos et dicit eis. Ego nullam invenio in eo causam. Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha vultis ergo dimittam vobis regem iudeorum. Clamauerunt ergo rursum omnes dicentes. Non hunc sed barabbam. Erat autem barabbas latro. Tunc ergo apprehendit pilatus ihesum et flagellauit. Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius et veste purpurea circumdederunt eum et venibant ad eum et dicebant. Ave rex iudeorum et dabant ei alapas. Exiuit iterum pilatus foras et dicit eis. Ecce adduco vobis eum foras ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam. Exiuit ergo ihesus portans coronam spineam et purpureum vestimentum et dicit eis pilatus. Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri clamabant dicentes. Crucifige crucifige eum dicit eis pilatus. Accipite eum vos et crucifigite ego enim non invenio in eo causam. Responderunt ei iudei. Nos legem habemus et secundum legem debet mori quia filium dei se fecit. Cum audisset pilatus hunc sermonem magis timuit. Et ingressus est pretorium iterum et dicit ihesu. Unde es tu. Ihesus autem responsionem non dedit ei. Dicit ergo ei pilatus. Mihi non loqueris scis quia potestatem habeo crucifigere te et potestatem habeo dimittere te. Respondit ihesus. Non haberes potestatem adversum me ullam nisi tibi datum esset desuper propterea qui tradidit me tibi maius peccatum habet. Et exinde querebat pilatus dimittere eum. Iudei autem clamabant dicentes. Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Omnis enim qui se regem facit contradicit cesari. Pilatus ergo audiens hos sermones adduxit foras ihesum et sedit pro tribunali in loco qui dicitur lithostrotos hebraice autem gabbatha. Erat autem parasceue paschae hora quasi sexta et dicit iudeis. Ecce rex vester. Illi autem clamabant. Tolle tolle crucifige eum. Dicit eis pilatus. Regem vestrum crucifigam. Responderunt pontifices. Non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit illis ihesum ut crucifigeretur. Susceperunt autem ihesum et eduxerunt. Et bajulans sibi crucem exiuit in eum qui dicitur calvarie locum hebraice autem dicitur golgotha. Ubi crucifixerunt eum et cum eo alios duos hinc et inde medium autem ihesum. Scripsit autem et titulum pilatus et posuit super crucem erat autem scriptum ihesus nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt iudeorum quia prope erat locus ubi crucifixus est ihesus et erat scriptum hebraice graece et latine. Dicebant ergo pontifices iudeorum pilato. Noli scribere rex iudeorum sed quia ipse dixit rex sum iudeorum. Respondit pilatus. Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent ihesum acceperunt vestimenta eius et fecerunt quatuor partes unicuique militi partem et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem. Non scindamus eam sed sortiamur de illa cuius sit ut scriptura impleatur. Diuisa sunt vestimenta mea sibi et super vestem meam miserunt sortem. Et hec quidem fecerunt milites. Stabant autem iuxta crucem ihesu mater eius et soror matris eius maria cleophe et maria magdalene. Cum vidisset ergo ihesus matrem et discipulum stantem quem diligebat dicit matri sue. Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens ihesus quia omnia consummata sunt ut consummaretur scriptura dicit. Sitio. Vas ergo positum erat aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto hyssopo circumdantes obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset ihesus acetum dixit. Consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Iudei ergo quoniam parasceue erat ut non remanerent in cruce corpora sabbato erat enim magnum sabbatum illud rogauerunt pilatum ut frangerentur eorum crura et tollerentur. Venerunt ergo milites et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad ihesum autem cum venissent ut viderunt eum iam mortuum non fregerunt eius crura sed unus militum lancea latus eius aperuit et continuo exiuit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit et verum est testimonium eius et ille scit quia vera dicit ut et vos credatis. Facta sunt enim hec ut scriptura impleretur. Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit. Videbunt in quem transfixerunt. Post hec autem rogauit pilatum iosephus ab arimathia autem discipulus ihesu occultus propter metum iudeorum ut tolleret corpus ihesu et permisit pilatus. Venit ergo et tulit corpus ihesu. Venit autem et nicodemus ille qui venerat ad ihesum nocte primum ferens mixturam myrre et aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus ihesu et ligauerunt illud cum aromatibus sicut mos est sepelire apud iudeos. Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus et in horto monumentum novum in quo nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo propter parasceue iudeorum quia iuxta erat monumentum posuerunt ihesum.

Quia nō videt. Nō habet spūalem oculum mentis ad intuendum spūalia sicut videtur. Nec ite carnalibus oculis potuit videre q̄ spūalis substantia nō apparuit habitus humanitatis &c.

Et in vo. c. Erit in vobis et manebit nō manebit et fit q̄ primo fuit alicui q̄ manere. Sic quia ergo patet sic manere vt postea apud aliū, vñ dicit: q̄ in eis erit. q. d. nō ab eis cōpleti pōt. & ab aliis.

Non relinquam vos orphanos. Quia ita patet ipse q̄ me vt ego etiam nō eis vobiscum. Orphani grece pupilli latine dr.

Adhuc modicum. Sic modicū qui modo videt oculo carnis post modicum nō videbit q̄ resurrexit & eis nō ostēdit sed tm̄ spō modicū & q̄no finito: assumet impium ne videat glām iustorū qui tm̄ videbūt.

Quia ego &c. Posset videri q̄ mea futura est eius resurrectio. Ad q̄ dr vtr futuro quoq; in fine futura referrātur.

Et vos in. m. Hoc modo est & cognoscitur quod ipse p̄ filium tunc cognosce p ipsum q̄ hec ēdunem o perfectur quo modo incheatur.

Qui habet. Nō solum vos apostoli viactis & cognoscētis sed & q̄cūq; habet memoria & seruat in vita. Vel hs faciendo: seruat plenarie amando. Vel q̄ hs in sermonibus: seruat in mentibus. Vel habet audiendo: seruat faciendo.

Et ego. Ad hoc diligam: vt manifestes: quia & nunc diligit: sed nō ad hoc: sol potī vt cognoscam: & mādata fuem vt meremur q̄ post capiam.

Et manifestabo. Qui habet. m. mā. ille me cognoscit & hoc est, sibi: Manifestabo ei meipsum. Sed p̄mittit cām mādati: q̄ diligit me: & q̄ me di

Nicolaus

a Quia nō videt &. i. diligit intentione ad ipsum. b Nec scit &. i. cognoscit. q̄: sola bona sapientia fit bonis: malitiosis nota. sm q̄ vt. i. Cor. ii. Animalis aūt homo nō percipit ea q̄ sūt spūs dei. &c. c Duo aūt cognoscētis &. p̄ speciale revelationē & p̄ familiale significatiōē spūs sancti sup apostolos in lingnis igneis apparuit. d Quia apud vos manebit. q̄ nō recipitur &. per modū passionis trālatitie: sed habet firmitur pmanētie: inquantū fuerāt in gratia confirmati. e Et in vobis erit. Hoc dicit ad declarandū fam̄ futurā spiritus sancti ex qa ipsos discipulos. f Non relinquā vos. Hic solat eos p̄mittēdo eis sibi reditū: q̄ vt hoc dono spūs sancti q̄s adhuc ignorabāt parū erant cōsolati. g Videbit in vita. q. sm̄o p̄mittit sui reditū. & secūdo bonoꝝ suoꝝ beneficia. ibi: Hec locutus sum vobis. Prima in tres. q̄: sm̄o p̄mittit sui visitationē. secūdo assignat huius rationē. ibi: Qui habet mādata. tertio remouet discipuli dubitationē. ibi: Dicit ei iudas. In p̄ma ipse p̄mittit se dicit sic: Nō relinquā vos orphanos. orphan⁹ dr pueri⁹ pater carnalis. qui cuius vult a deo filiū adoptat: expōrter ex carnalē affectū ad parētes relinquere māndi est pia dei. sm q̄ dicit saluator Luc. xviii. Qui nō odit patrē & matrē &c. Iquit: Nō potest meus esse discipulus. apostoli aūt talia reliquerant. ideo ihēs dr orphanos fuerant respectu parentū carnaliū: & sic erant filii dei per adoptionē: propter qs ipse gerebat curā de eis sicut de filiis: propter qs subdit: q Modicum &c. Hic videbit spūaliter cōsolando: sed etiam corpaliter visitando & in fine cōsummando: qs sicut christ⁹ post resurrectionē sui apparitio' apīs per. xl. dies et loquēs eis de regno dei ante sui ascensionē: vt hī Act. i. b Adhuc modicum &. i. mundus me iam nō videt. q: modicū respectu erat vite: ad respectū mortis: p̄ qual aspectus sue humanitatis subtrahēdo⁹ erat apīs. i Vos aūt videtis me. Qui resurrectionē eius nō fuit visus oīnus sicut ante sed solū apīs & aliis discipulis: vt hī Joh. xx. Et subdit cā huc reiterationis: est dicit: k Quia ego vivo. q. d. Ex meritate & infirmitate carnis: tamen recurgā virtute deitatis. que semp vivit. l Et vos vivetis. hoc dicit ante curando eos q̄: timebāt mori ex ipso. vnde. x. ri. ca. thomas hoc timēs dixit: Eamus & moriamur ei ipso: vt ibidē exponitur fuit. m In illo die &c. Quando cognoscetis quia &c.] Post resurrectionē qui habuerit plenior & notabilē de mysterio trinitatis: vt dicit est cōfr ca. n Et vos &c. Hic vos & me & ego, in vobis. nō per essentie vnitatē: sicut pater est in filio & econverso: sed per mutuā dilectionē: sicut amans est in amato & econverso. o Qui habet mādata. Hic reddit cām huius beneficii collati apostolis & non mūdo: vt ex ea dicta: hoc causa est dilectio & obedientia ad christū: que fuit in apostolis & hoc est qd dicit: Qui habet mādata mea &c. in aure ad audiendū: & in ore ad docendū. p Et seruat ea. adimplendo opera ad mādandū: & in ore ad docendū.

Qui habet. Nō habet spūalem oculum mentis ad intuendum spūalia sicut videtur. Nec ite carnalibus oculis potuit videri q̄ spūalis substantia nō apparuit habitus humanitatis &c.

Et in vo. c. Erit in vobis et manebit nō manebit et fit q̄ primo fuit alicui q̄ manere. Sic quia ergo patet sic manere vt postea apud aliū, vñ dicit: q̄ in eis erit. q. d. nō ab eis cōpleti pōt. & ab aliis.

Non relinquam vos orphanos. Quia ita patet ipse q̄ me vt ego etiam nō eis vobiscum. Orphani grece pupilli latine dr.

Adhuc modicum. Sic modicū qui modo videt oculo carnis post modicum nō videbit q̄ resurrexit & eis nō ostēdit sed tm̄ spō modicū & q̄no finito: assumet impium ne videat glām iustorū qui tm̄ videbūt.

Quia ego &c. Posset videri q̄ mea futura est eius resurrectio. Ad q̄ dr vtr futuro quoq; in fine futura referrātur.

Et vos in. m. Hoc modo est & cognoscitur quod ipse p̄ filium tunc cognosce p ipsum q̄ hec ēdunem o perfectur quo modo incheatur.

Qui habet. Nō solum vos apostoli viactis & cognoscētis sed & q̄cūq; habet memoria & seruat in vita. Vel hs faciendo: seruat plenarie amando. Vel q̄ hs in sermonibus: seruat in mentibus. Vel habet audiendo: seruat faciendo.

Et ego. Ad hoc diligam: vt manifestes: quia & nunc diligit: sed nō ad hoc: sol potī vt cognoscam: & mādata fuem vt meremur q̄ post capiam.

Et manifestabo. Qui habet. m. mā. ille me cognoscit & hoc est, sibi: Manifestabo ei meipsum. Sed p̄mittit cām mādati: q̄ diligit me: & q̄ me di

Nicolaus

a Quia nō videt &. i. diligit intentione ad ipsum. b Nec scit &. i. cognoscit. q̄: sola bona sapientia fit bonis: malitiosis nota. sm q̄ vt. i. Cor. ii. Animalis aūt homo nō percipit ea q̄ sūt spūs dei. &c. c Duo aūt cognoscētis &. p̄ speciale revelationē & p̄ familiale significatiōē spūs sancti sup apostolos in lingnis igneis apparuit. d Quia apud vos manebit. q̄ nō recipitur &. per modū passionis trālatitie: sed habet firmitur pmanētie: inquantū fuerāt in gratia confirmati. e Et in vobis erit. Hoc dicit ad declarandū fam̄ futurā spiritus sancti ex qa ipsos discipulos. f Non relinquā vos. Hic solat eos p̄mittēdo eis sibi reditū: q̄ vt hoc dono spūs sancti q̄s adhuc ignorabāt parū erant cōsolati. g Videbit in vita. q. sm̄o p̄mittit sui reditū. & secūdo bonoꝝ suoꝝ beneficia. ibi: Hec locutus sum vobis. Prima in tres. q̄: sm̄o p̄mittit sui visitationē. secūdo assignat huius rationē. ibi: Qui habet mādata. tertio remouet discipuli dubitationē. ibi: Dicit ei iudas. In p̄ma ipse p̄mittit se dicit sic: Nō relinquā vos orphanos. orphan⁹ dr pueri⁹ pater carnalis. qui cuius vult a deo filiū adoptat: expōrter ex carnalē affectū ad parētes relinquere māndi est pia dei. sm q̄ dicit saluator Luc. xviii. Qui nō odit patrē & matrē &c. Iquit: Nō potest meus esse discipulus. apostoli aūt talia reliquerant. ideo ihēs dr orphanos fuerant respectu parentū carnaliū: & sic erant filii dei per adoptionē: propter qs ipse gerebat curā de eis sicut de filiis: propter qs subdit: q Modicum &c. Hic videbit spūaliter cōsolando: sed etiam corpaliter visitando & in fine cōsummando: qs sicut christ⁹ post resurrectionē sui apparitio' apīs per. xl. dies et loquēs eis de regno dei ante sui ascensionē: vt hī Act. i. b Adhuc modicum &. i. mundus me iam nō videt. q: modicū respectu erat vite: ad respectū mortis: p̄ qual aspectus sue humanitatis subtrahēdo⁹ erat apīs. i Vos aūt videtis me. Qui resurrectionē eius nō fuit visus oīnus sicut ante sed solū apīs & aliis discipulis: vt hī Joh. xx. Et subdit cā huc reiterationis: est dicit: k Quia ego vivo. q. d. Ex meritate & infirmitate carnis: tamen recurgā virtute deitatis. que semp vivit. l Et vos vivetis. hoc dicit ante curando eos q̄: timebāt mori ex ipso. vnde. x. ri. ca. thomas hoc timēs dixit: Eamus & moriamur ei ipso: vt ibidē exponitur fuit. m In illo die &c. Quando cognoscetis quia &c.] Post resurrectionē qui habuerit plenior & notabilē de mysterio trinitatis: vt dicit est cōfr ca. n Et vos &c. Hic vos & me & ego, in vobis. nō per essentie vnitatē: sicut pater est in filio & econverso: sed per mutuā dilectionē: sicut amans est in amato & econverso. o Qui habet mādata. Hic reddit cām huius beneficii collati apostolis & non mūdo: vt ex ea dicta: hoc causa est dilectio & obedientia ad christū: que fuit in apostolis & hoc est qd dicit: Qui habet mādata mea &c. in aure ad audiendū: & in ore ad docendū. p Et seruat ea. adimplendo opera ad mādandū: & in ore ad docendū.

dus nō pōt accipe: q̄ nō videt eū &c. Vos aūt cognoscetis &c. Hic dr cognitio spūalis.

Et manebit. Manet in nob per fidē & dilectionē.

Spūs veritatis. Spūs sanctus procedit.

Modicum. Modicū dr respectu mortis.

Et vos. Et vos vivetis. Ego vivo in deitate & vos in me per gratiā.

Et vos in me. Vos in me per gratiā & ego in vobis per gratiā.

Qui habet. Nō habet spūalem oculum mentis ad intuendum spūalia sicut videtur. Nec ite carnalibus oculis potuit videri q̄ spūalis substantia nō apparuit habitus humanitatis &c.

Et in vo. c. Erit in vobis et manebit nō manebit et fit q̄ primo fuit alicui q̄ manere. Sic quia ergo patet sic manere vt postea apud aliū, vñ dicit: q̄ in eis erit. q. d. nō ab eis cōpleti pōt. & ab aliis.

Non relinquam vos orphanos. Quia ita patet ipse q̄ me vt ego etiam nō eis vobiscum. Orphani grece pupilli latine dr.

Adhuc modicum. Sic modicū qui modo videt oculo carnis post modicum nō videbit q̄ resurrexit & eis nō ostēdit sed tm̄ spō modicū & q̄no finito: assumet impium ne videat glām iustorū qui tm̄ videbūt.

Quia ego &c. Posset videri q̄ mea futura est eius resurrectio. Ad q̄ dr vtr futuro quoq; in fine futura referrātur.

Et vos in. m. Hoc modo est & cognoscitur quod ipse p̄ filium tunc cognosce p ipsum q̄ hec ēdunem o perfectur quo modo incheatur.

Qui habet. Nō solum vos apostoli viactis & cognoscētis sed & q̄cūq; habet memoria & seruat in vita. Vel hs faciendo: seruat plenarie amando. Vel q̄ hs in sermonibus: seruat in mentibus. Vel habet audiendo: seruat faciendo.

Et ego. Ad hoc diligam: vt manifestes: quia & nunc diligit: sed nō ad hoc: sol potī vt cognoscam: & mādata fuem vt meremur q̄ post capiam.

Et manifestabo. Qui habet. m. mā. ille me cognoscit & hoc est, sibi: Manifestabo ei meipsum. Sed p̄mittit cām mādati: q̄ diligit me: & q̄ me di

Nicolaus

a Quia nō videt &. i. diligit intentione ad ipsum. b Nec scit &. i. cognoscit. q̄: sola bona sapientia fit bonis: malitiosis nota. sm q̄ vt. i. Cor. ii. Animalis aūt homo nō percipit ea q̄ sūt spūs dei. &c. c Duo aūt cognoscētis &. p̄ speciale revelationē & p̄ familiale significatiōē spūs sancti sup apostolos in lingnis igneis apparuit. d Quia apud vos manebit. q̄ nō recipitur &. per modū passionis trālatitie: sed habet firmitur pmanētie: inquantū fuerāt in gratia confirmati. e Et in vobis erit. Hoc dicit ad declarandū fam̄ futurā spiritus sancti ex qa ipsos discipulos. f Non relinquā vos. Hic solat eos p̄mittēdo eis sibi reditū: q̄ vt hoc dono spūs sancti q̄s adhuc ignorabāt parū erant cōsolati. g Videbit in vita. q. sm̄o p̄mittit sui reditū. & secūdo bonoꝝ suoꝝ beneficia. ibi: Hec locutus sum vobis. Prima in tres. q̄: sm̄o p̄mittit sui visitationē. secūdo assignat huius rationē. ibi: Qui habet mādata. tertio remouet discipuli dubitationē. ibi: Dicit ei iudas. In p̄ma ipse p̄mittit se dicit sic: Nō relinquā vos orphanos. orphan⁹ dr pueri⁹ pater carnalis. qui cuius vult a deo filiū adoptat: expōrter ex carnalē affectū ad parētes relinquere māndi est pia dei. sm q̄ dicit saluator Luc. xviii. Qui nō odit patrē & matrē &c. Iquit: Nō potest meus esse discipulus. apostoli aūt talia reliquerant. ideo ihēs dr orphanos fuerant respectu parentū carnaliū: & sic erant filii dei per adoptionē: propter qs ipse gerebat curā de eis sicut de filiis: propter qs subdit: q Modicum &c. Hic videbit spūaliter cōsolando: sed etiam corpaliter visitando & in fine cōsummando: qs sicut christ⁹ post resurrectionē sui apparitio' apīs per. xl. dies et loquēs eis de regno dei ante sui ascensionē: vt hī Act. i. b Adhuc modicum &. i. mundus me iam nō videt. q: modicū respectu erat vite: ad respectū mortis: p̄ qual aspectus sue humanitatis subtrahēdo⁹ erat apīs. i Vos aūt videtis me. Qui resurrectionē eius nō fuit visus oīnus sicut ante sed solū apīs & aliis discipulis: vt hī Joh. xx. Et subdit cā huc reiterationis: est dicit: k Quia ego vivo. q. d. Ex meritate & infirmitate carnis: tamen recurgā virtute deitatis. que semp vivit. l Et vos vivetis. hoc dicit ante curando eos q̄: timebāt mori ex ipso. vnde. x. ri. ca. thomas hoc timēs dixit: Eamus & moriamur ei ipso: vt ibidē exponitur fuit. m In illo die &c. Quando cognoscetis quia &c.] Post resurrectionē qui habuerit

Pacem relinquo. Bonum ad patrē. Pacem re. expetenda de eodem. Pa. m. xv. et hoc ostendit ex gestis eius post hāc pacē. Pax est in hoc seculo in qua manebat bellum vehemens inimicum diligentib⁹: et de occultis laqueis in qua manebat bellum vehemens inimicum diligentib⁹: et de occultis laqueis diaboli ne ponerit nobis mirū: vel alia aperta. Claudo vehemēter. In illo autē

† Unum ad patrem.

nobis. Pacē relinquo vobis: † glorificatio ad patrē

pacem meam do vobis. Non quōmodo mundus dat ego do vobis. Nō turbet cor vestrū. † quasi dicat non ergo materialia nō datur

vobis. Nō turbet cor vestrū nec formidet. Audistis: q̄ ego † dixi

vado: et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis vtiq; quia † de ecclia

vado ad patrē: quia pater maior me est. † qui vadit ad patrem.

Et nūc dixi vobis priusq̄ fiat: vt cū factū fuerit credatis. Jā nō multa

Nicolaus

vobis. i. ad mortalē vobis relinquo: hoc dicit q̄ multa de illis que ipse vocabat obitū sunt apti timore pallionis pausi. a Pacē mea. Hic oftendit reditū sui vultitatē que est effectus vere pacis: et hoc est q̄s dicit: Pacē relinquo vobis: pacē mea do vobis. Post resurrectionē enī fidelis apparens dicit: Pax vobis. q. p. ab vitiatione: et inflammatione in vicē illius. et. corda eorū fuit pacificata a turbatione peccātis passionis. Et hī dicit: Pacem do vobis: ad differentiā pacis sanctoꝝ a pace mūdi: q̄ magis apparēs est: et ficta q̄ vera. Ad cui⁹ intellectū sciēdū q̄ pax est tranquillitas ordinis sm Aug. In hoc aūt triplex ps esse ordo ad seipsū: ad primū: et ad deū. et ad pacē sanctoꝝ primo regrit tranquillitas in seipso: et hoc ꝑtinet ad tria q̄ in ipso bene ordet esse tant. primo quo ad intellectū ne error obscurē. 2° quo ad voluntatē: vt in deū libere diligat. tertio quo ad appetitū sensitiuū: vt nō inordinatis passionib⁹ moueat. ꝓpter q̄s Aug. diffinit⁹ pacē libro de ver bis sic dicit: Pax est serenitas mētis quo ad primū: tranquillitas animi: quo ad tertiū: simplicitas cordis quo ad secundū. p. cor enī q̄s mouet alia mētem intelligit voluntas q̄ mouet alias potētias quo ad agendū. Secūdo ad pacē sanctoꝝ regrit ordo ad primū p sanctā charitatē ordinantis bonum primi ad deū. tertio regrit ordo ad deū p amorē indissolubilē ip vinculū: par aūt mūdi ordinat ad gētā fruitionē bonoꝝ tēporaliū quā frequēter cō comitat multiplicatio peccatoꝝ. sm illud Sapē. xxvii. Inexaltat⁹ est ordinatio: et recalcitrauit: et Ezech. xvi. Nec fuit iniqtas Sodome sororis tue sup bia: saturitas panis: et abūdātia: et otiū. ideo de hac pace subdit: b Nō quomodo mundus dat: ego do vobis. i. non talem pacem: vt ps̄ dicitis.

c Nō turbet cor vestrū. Supra cō solatus est ipse apl̄os de morte sua ratione⁹ illātis et ꝑ te ipsum: hic aūt ꝑsolat eos rōne⁹ sumptis ex parte ipsi⁹ ch̄i. Et dividit in duas. sm duas rōnes quas ponit. secūda ibi: Jaz nō multa. Prima rō ꝓpter quā debebāt de morte ipsi cōsolatione hīc est: q̄ fuit est dura e ignominiosa: tñ erat ordinata ad exaltationem ipsi⁹: et hoc est q̄s dicit: Nō turbet cor vestrum. q. d. nō debetis turbari de morte mea. d Neq; formidet. hoc addit cos affectur ando: q̄ timebāt mortē cui⁹ eo. e Audistis q̄ ego dixi vobis: vado: et venio ad vos. q. d. nō sic recedo a vobis p mortē quin adhuc vobis appareā post meam resurrectionem.

f Si diligeretis me gauderetis vtiq; q̄ vado ad patrē. Ibi accipit⁹ ī pro quia: et est sensus: acsi diceret: q̄ diligitis me per ꝑfectā dilectionē gauderetis q̄ per mortē vado ad patrē me exaltaturū et clarificaturū. Qualiter aūt ꝑ mortē exaltat⁹ ꝓpter ei⁹ humiliationē in cruce: frequēter. ī. dicta est.

g Quia ꝑ maior est me. nō sm deitatē in qua filio⁹ est equalis patri: sed sm humanitatē in qua filio⁹ ē minor ꝑ. Et ꝓ hoc ifa sic debent intelligi: ps q̄ ipse loq̄t de scipso sm illā nām in qua cōuenit ei mori et exaltari. hoc aūt nō ꝑt aīe in nā divina q̄ immortalis est e magnitudie ifinita: sī nā humana in eo potest mori et exaltari. Et ex hoc ꝑ̄ habet⁹ Arrij q̄ ex hoc loco arguebat filiū in divinis a ꝑre differigui in essentia: q̄ nō loq̄t de filio sm divinā naturā ī sm humanā tñ. h Et nūc dixi vobis priusq̄ fiat vt cū factū fuerit credatis. Sq̄ nō tñ sic ho q̄ mori pōt et exaltari: sī etiā deus q̄ certitudinaliter ꝑdicto futura ꝓgnōscit: q̄s est ꝓpriꝰ ipsi⁹ dei: sm q̄ dicit Esa. xli. Annūciate nobis q̄ ventura sunt in futurū et sciem⁹ q̄ dii estis vos hoc addit ch̄istus: q̄ timebāt locut⁹ fuerat de sua humanitate. Modus enī hui⁹ colloquii est: vt dicta ch̄i frequēter ita referat aliqd ptinens ad ipsi⁹ humanitatē in qua est minor patre: adūgere aliqd ptinēs ad deitatē in q̄ est et equalis patri: q̄ credere virtūq; est de necessitate salutis. i Jaz nō multa: Hic ponit secūda rō ꝓpter quā apl̄i debebāt ꝑsolari de morte ipsi⁹: scz quia illa mors nō erat cul pabilis sī magis virtuosa: et hoc est q̄s dicit:

eo q̄ sic est assumpta a verbo vt humanitas ostenderet se ordinatā ad fruitionē ipsius diuinitatis: vt locum ꝑbeāt ad deitatem patris.

Laudem dei. Quia humane nature obtemperandum est quo ipsa tendit ad deitatem patris in quo idem nīl sperant cum.

Credatis. Non q̄ facti videntia q̄ nō est tanq̄ vel meritū fidei: timo nec fides est de eo q̄s videt. sed de eo q̄s nō videtur. Sed credatis me sm deitatem vel nō nouā fidē q̄ etiā ꝑtius credideratis: sī nouā fidē credetis: q̄ ut modo dicā hoc ꝓficiet: ꝓficiat et mox ꝓficiet: multa.

† Passurus fidelia a me. † tradendus

ta loqr vobiscū. † Venit enī ꝑn⁹ † q̄ adhuc ī corpore

cepi mūdi hui⁹: et in me nō hz q̄qz. † quasi dicat non ergo materialia nō datur

vobis. Nō turbet cor vestrū nec formidet. Audistis: q̄ ego † dixi

vado: et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis vtiq; quia † de ecclia

vado ad patrē: quia pater maior me est. † qui vadit ad patrem.

Et nūc dixi vobis priusq̄ fiat: vt cū factū fuerit credatis. Jā nō multa

C. XV.

Ego sum vitis. † quasi dicat non ergo materialia nō datur

vitis vera: et pater meus agricola est. Omnē palmitē in me nō ferē

Et ver. ch̄ristus ꝓpter se ꝓsolatus est discipulos de sua morte. hic cōsolat eos ex tribulatione imminente ex q̄ tradenda a principū mundi ꝑsecutione. Et dividit in duas partes: ex primo ꝓmittit ꝑ similitudinē. secūdo ꝓficit ipsos. ibi: Jam vos mūdi estis. Prima ꝑs habet duas ꝑtes. primo ponit ꝑabolā aūt ista est de vitibus. i. de vite: de agricola: et de vitis cultura: et ꝑ tendit. ꝓsequendo. dicit ergo: Ego sum vitis vera. Sicut enim vitis materialis habet lignū vile et despectū: et quasi inutile videtur: cum tamen fructus optimos habeat: ita ch̄ristus in humana natura videbat abiectus vilis et despectus: et tamen per eius humilitatē legimus ēt fructus gloriosos. vnius enim nature sunt vitis et palmites. et ideo ch̄ristus dicitur vitis ratione humanitatis in qua natura est fidelibus similis. q Et pater meus agricola est. quia ꝓcuratiōnes gratie et veritatis: influit et plantauit in ch̄isto homine: vt dictum est in primo capitulo. Secundum aūt q̄ cultura huius vineę nō hz ꝓprie locum circa ipsius ch̄isti: qui est ipse ch̄ristus: q̄ in gratia et scientia habituali nō ꝑcrit: sed totus a principio habuit nec habuit peccatus tollendus et purgandus: sed cultura huius vineę circa palmites consistit. i. fideles ch̄isto adherentes quoniā aliqui sola fide adhærent non per charitatem operantes et isti abscindentur per ꝓdēnationis sententiam. ideo subdit: Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum. Alij autem adherent ch̄isto per fidem et operantem charitatem

† de illis

Propter ser. Non sit ꝓpter aquā baptismi. q. d. ipsa sine verbo est solum aqua: per verbum fit sacramentum.

Ego sum. v. Quia se a ꝑte fructi exprimat: nō de vite. Hic est repetitio ꝑ tapinosim explanatiōnis sequentis. Ego sū. v. vos pal. mites. q̄s vitī adhærent.

Qui in me. et. ego in eo. q̄ hz. (nō solū vos) manet in me multo ꝑplures. Et ego in illo: sc. manet in me multo ꝑplures. Sine me nichil ꝑ̄ potestis facere. Quia ꝑ me nō ꝓficitis ad vitā ꝑpetuā: nec ꝑ vos ipsos: nec ꝑ alios. Si quis in me non manserit: mittetur foras sicut palmes: et arescet: et colligent eum: et in ignem mittent: et ardet. Si manseritis in me: et verba mea in vobis manserint: quodcumq; volueritis petetis: et fiet vobis. In hoc clarificat⁹ est pat̄ meus: vt fructum plurimum afferatis: et efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pat̄: et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si ꝑcepta mea seruaueritis: manebitis in dilectione mea: sicut et ego patris mei seruaui mandata: et manco in eius dilectione. Hec locutus sum vobis: ut gaudium meum in vobis sit: et gaudium vestrum impleat. Hoc est ꝑceptum meum: vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet: ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis: si feceritis que ego ꝑcipio vobis. Jam non dicam vos seruos: quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia omnia quecumq; audiui a patre meo nota feci vobis. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos: et posui vos ut eatis: et fructum afferatis: et fructus vester maneat. Vt quodcumq; petieritis patrem in nomine meo: det vobis. Hec mando vobis: ut diligatis inuicem.

† Ego agricola † ꝓpter hoc manda⁹ vt

tē fructū tollet eum: et omnē qui fert fructū purgabit eum: ut fructum plus af

† amplius † abūdāt

ferat. Jā vos mūdi estis pp ser

† quos eorum scripsit † vt scīs factos alterius.

monē quē locut⁹ sum vobis. Manete in me: et ego in vob⁹. Sicut palmes nō pōt facere fructū a semetipso nisi

† qui. † ut amplius fructificet. † ꝑ

manserit in vite: sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis vos palmites. Qui manet in me et ego in eo: hic fert fructū multum: quia sine me nichil potestis facere. Si quis in me non manserit: mittet foras sicut palmes et aruit: et colligent eum: et in ignem mittent: et ardet. Si manseritis in me: et verba mea in vobis manserint: quodcumq; volueritis petetis: et fiet vobis. In hoc clarificat⁹ est pat̄ meus: vt fructum plurimum afferatis: et efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pat̄: et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si ꝑcepta mea seruaueritis: manebitis in dilectione mea: sicut et ego patris mei seruaui mandata: et manco in eius dilectione. Hec locutus sum vobis: ut gaudium meum in vobis sit: et gaudium vestrum impleat. Hoc est ꝑceptum meum: vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet: ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis: si feceritis que ego ꝑcipio vobis. Jam non dicam vos seruos: quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia omnia quecumq; audiui a patre meo nota feci vobis. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos: et posui vos ut eatis: et fructum afferatis: et fructus vester maneat. Vt quodcumq; petieritis patrem in nomine meo: det vobis. Hec mando vobis: ut diligatis inuicem.

Nicolaus

† de ch̄isto subdit: a Et omnē qui fert fructū purgabit eū. ꝑ mūdi tribulationes que sunt quedā medicine et purgationes. b Vt fructū plus afferat. Sicut enī in vite materiali aliqui palmites ētiā fructuosi rob̄ indigent humore nimio vispergat⁹ sic vite⁹ vnita fortificat et magis fructificat: sic ꝑ tribulationes iocunditat⁹ vite plantio a fidelibus relicendentes: corda eoꝝ retrahunt ab amore mundialiū: et sic intra se collecta ferventius feruntur in deū et faciunt maiores fructus bonoꝝ operū. c Jam vos. Hic ꝓsequit⁹ parabolā. et primo ꝓficit ad palmites adhærentes. secundo ꝓmittit eis purgationē. ibi: Si manetis vos odit. Prima in duas. q. ꝑmo ꝓficit palmites ad adherendū sibi inducit. secundo declarat in quo ista adhesio consistit. ibi: Sicut dilexit me. Circa ꝑmū ponit quattuor rōnes quare fideles debent rōi adhærere per fidē sicut palmites ad vitē. Prima ratio sumitur ex palmitis adherentiā fructificatione: q. aliter nō possunt fructum facere: et hoc est q̄s dicit: Jam vos mūdi estis etc.] q. apostoli per doctrinā ipsi⁹ iam erant segregati ab erroribus iudaice superstitionis. Et concludit: d Manete in me et ego in vobis. per fidē charitate formatā: per quā homo est in deo et deus in homine. e Sicut palmes nō pōt ferre fructus a semetipso nisi manserit in vite. Hoc sensibiliter videmus in vite materiali: q. facere fructum nō potest nisi pars ei⁹ sit humoris et pinguedinis ipsius stipitis.

f Sic nec vos. f. potestis fructificare operibus meritoꝝ. g Nisi in me manseritis. per participationē gratie et veritatis. h Ego sum vitis et vos palmites. q. d. si volitis fructificare manete in me. i Si quis in me. Hic ponit secūda rō adherendi ipsi que sumitur ex palmitis nō adhærentium punitione. et dicit: Si quis in me nō manserit. videlicet per charitatis formā: q̄uis maneat apparēter per fidē sine operibus que mortua est.

p Mittet foras. p abscissionē in mortē: q̄ sic separat⁹ numero a fidelib⁹ sicut erat separ⁹ merito. l Et ardet. q. ꝓfani ꝑdūa viuūt: sīt aliquos vivos. ꝓpter ꝓfanitatis nomē: sed in morte eū amittūt: q. tunc apparet q̄ nichil eis ꝓfuit et adhuc magis in futuro iudicio apparebit. ideo ꝓsequit:

m Et colligit eū. f. angeli ꝑcutores divine iustitie tollentes ex animis de medio vitioꝝ. n Et in ignē mittit. f. infernalē. o Et ardet. sine fine in ꝑpetuitate pene. p Si manseritis. Hic ponit tertia ratio: que ꝓcedit ex implicite voluntatis fiditi rōi adherentibus: et hoc est q̄s dicit: Si manseritis in me: fide formata charitate. q Et verba mea in vobis manserint. nō solū conde intelligēdo sed etiā opere adimplēdo. r Quodcūq; volueritis petetis et fiet vobis. hoc tñ intelligendū est si petāt pie. i. de ꝓmissis ad salutē: q. eradūtur in alijs frequēter nō expedit eos ꝓsequi ante: q. petāt quod q̄s sunt: q. eradūtur in alijs frequēter nō expedit eos ꝓsequi ante: q. petāt quod q̄s petit etiā ꝓtinens ad salutē nō semp statim ꝑat a deo: sed differt vt conquisitus ꝑ te detur: et ꝑ se q. oratio sanctoꝝ de salute aliorū aliqñ impedit nō ꝓpter defectū eorum sed illius ꝓ quo oratur. hic aūt tribus ēxcurrentib⁹ semp oratio erauditur. s In hoc clarificatus est. Hic ponit quarta rō q̄ semp oratio erauditur. s In hoc clarificatus est. Hic ponit quarta rō q̄ ꝓficit ex divina glorificatione qui quilibet debet desiderare: magis etiam q̄ sibi bonū ꝓficit. Divina aūt glorificatio relucet in fidelib⁹ ꝑ̄ adherentiam per fidē q̄ vivificatur operando: et hoc est q̄s dicit: In hoc clarificat⁹ est pater meus vt fructū plurimū afferat: in multiplicatione bonoꝝ operū. t Et efficiamini mei discipuli. plene adhærendo mihi.

u Sicut dilexit me pat̄. Postq̄ hortat⁹ est ch̄ristus populos ad adherendū sibi hic ostēdit in q̄ humilitate adhesio ꝓfitit. Et dividit in duas. ex ꝑmo ostēdit q̄ hec adhesio ꝓfitit in dilectione. secūdo ostēdit q̄ dilectio ch̄isti in mandatoꝝ observatione. ibi: Si ꝑcepta mea. dicit igit: Sicut dilexit me pater et ego dilexi vos. i. ad ipsū bonū ꝓsequendū: nō tñ equaliter. Diligere enī est velle alicui bonum. deūde patet vult bonū diuinū ipsi⁹ hominis nō solū sm vnionē qua est ꝑsona in fruitione boni. vera: sed etiā sm realē vnionē. ꝓpositi. fidelibus aūt vult bonū diuinū. tñ sm vnionē gratie et effectū: quia est in fruitione nec tñ ita ꝓficit fruuntē sicut ista ꝑ. x Manete in dilectione mea. hoc dicit ad ostendendū q̄ de⁹ multū cogit ad fidē et dilectionē. y Si ꝑcepta mea. Hic ostēdit q̄ dilectio ꝓfitit in mandatoꝝ observatione. Et dividit in duas. q. ꝑmo facit q̄s dicta est. secūdo ostēdit quibus ꝓficiat que sit posset fieri. ibi: Hec ei ꝑcepit mea vt diligatis. Jn prima parte dicit sic: Si ꝑcepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea. Amor enī vel vnitas est ostensa. et ideo si est in eode ostendit in opere: q̄ p hoc homo ꝓficit vt charitas in eo augmentet: et q̄ p hoc adhesio ad ipsum stabilet. z Sic et ego ꝑcepta patris mei seruaui et manco in eius dilectione. q. d. amore ad patrē factus est obediēs vsq; ad mortē: vt hī ꝑbet. ii. q. ꝑ hoc visio ei⁹ ad patrē augmentata et in ipsa gloria sic dextera ei ad corp⁹ sī sua relata est. a Hec locut⁹ sū vobis. hoc addit ne forte aliqs crederet q̄ ꝓpter nos ad ꝑdicta inuitaret. nō tñdit: b Vt gaudium meum vobis sit. gaudiū enī ipsi⁹ bono ꝓficit ꝓficit ad potiri modis ꝓficiis. ad quos ꝑtinet gaudiū vtrū ipsius. q̄s nō pōt et nisi ꝑfecta dilectio: q̄ nihil extra deū pōt requiescere nec humanū: pp q̄s dicit Aug. libro cōfes. Inquietū est cor nostrum donec requiescat in te. d Hoc ē ꝑceptū. Hic ostēdit quibus ꝓficiat que sibi posset fieri: q. posset aliqs dicere. tu admonuisti nos adhærere tibi et dilexisti q̄ hoc adhesio ꝓfitit i mandatoꝝ observatione: ideo ostēdis quibus ꝓficiat q̄ hoc adhesio ꝓfitit i mandatoꝝ observatione: et dicit: Hoc ē ꝑceptum meum vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. e Maiorem hac dilectionem nemo habet. ostēdit q̄ modū observādi ē p dilectionē dei et ꝓximi. et q̄ in hoc modo ꝓfita lex ꝑdet et ꝓphete: vt hī Matth. xxii. cap⁹ ꝓfitet ista dilectio

Nam nō dī. Ē hoc data nīcōdē occāe ad cognitōē eē: vt bonos se
esse iqui dicāt ē deū: nō aūt amicos q̄ cognōscāt nomē eius q̄ eē
sit timor⁹ seruus nouīt q̄ facit⁹ dñe. Quia cum aliq̄ facit ꝛc
existīt. Si qs facias nō odio, vbiūt nō erat timor⁹ pmūcio in eternum
qui tm̄ non in gaudiū, odio sic dicit q̄ facias eoe dña nō solū bonos sed ꝛ
dños ꝛ quosdā bonā dñi.

Nūqd fieri. nōb q̄ dī
dilectōē dñi ē posse ꝛ
dicat multa. h.v. d.s.n.
p.q.nō. sibi dicit ē dñi
si vera q̄ dicit ē dñi
si vera q̄ dicit ē dñi
in reformidē. vbi plene
erāt dicat in alia ꝛ expo-
ꝛ hoc ē q̄d ē ab ea vobis
dī ē me ꝛ hoc ē nō vos
me elegistis.

Hoc mun. Pu. oñdit
qm̄ fit fruct⁹ q̄d dixe-
rat: p quo ꝛ babuit patri
q̄d petenus qui ꝛ hoc de
dit vt diligerem.

Ē t diligā. Quia.

c Merito hoc dilectionē
ebuliūt. Si iola pcepta
fit fine qua nō possūt

Nicolaus

Ppria ne q̄ime⁹ ꝛ corp⁹
q̄ntū ad hoc: p salute pri
mi de vita corpal. exp̄dit
ꝛ ill ch corp⁹ q̄bus fit ma
ximus bonū q̄ nobis re-
manet p. primo exponēdo
dicit: q̄ in tali expōne
tione ch maximū signū
pdestōis ad primū. ve-
rificatur. ex obſeruatio mul
dantur nō solus ideūt ad
dilectionē. primū: ꝛ pcipa-
lius ad dilectionē dei. ibi subdit: Hoc amici mei ēstis si fecerit⁹ que
ego pcipio vobis: ꝛ q̄ amicis reliquit secreta. ideo subdit: a Jam non
dicā vos seruos. i. timore seruili fabricatores amore filiali erant subiecti. ꝛ
hoc modo apli aliq̄li dicunt seruī. N.o.i. Q̄ autē seruus dñs ei⁹ nō. q̄.

b Quia seruus nescit q̄d faciat dño ei⁹. hoc videm⁹ in humanis. seruꝛa
ch reuel⁹ suē filiis: humanīt ch apli q̄si pro ch⁹ fabricati amore filiali. q̄
subdit: c Hoc ait vici amicos q̄. nota sci vobis hoc nō ch intelligen-
dum de ultima simpl⁹ ꝛ absolute: q̄ apli nō habuerūt tantā plenitudinem
scie sicut ne⁹: sī ch intelligādū de alq̄ gradib⁹ ad eoe gradū: cuiusmodi
sunt ista q̄ pertinēt ad eoe salutē: ꝛ fidei ꝛ mor⁹ ędificationē: ꝛ eccle gubernationē. Et q̄ ista ch̄ri ad volūtatē fidelium nō ipsius ch̄ri. Ideo subdit:
d Nō vos me elegistis q̄. Duplic ch cuiq; dupio fidelit. Una eterna
qui ch ille q̄ fidelitatē viuūa. ꝛ hoc ch̄rio applq; ꝛ aliq; fidelius ch a
solo deo ex mera liberalitate. Alia ch tp̄alis. i. vocatio ad fidem ꝛ gratias
ꝛ apl̄atū ꝛ pastoralē: ꝛ ista vocatio ch effect⁹ primo. Ex illa ad Ro. vbi.
Quos ꝑdestinauit hos ꝛ vocauit: ꝛ hic apli dicūt sunt a ꝛpo tempore elc.

e Et posui vos. Firmiter disposui: f Vocatio ꝑdicando p totū mun-
dum. g Et fructū afferatis ꝛ fructus vester mancat. q̄ fides ꝛ dilc ma
nebit vsq; ad finē mūdi. ꝑdicēs q̄ tribul⁹ ch̄ri spēlit⁹ cred aliq; ad vitā
in gloria eterna: h Ut ꝑdicēs pertinēs patrē in nōie meo det vobis.
p̄modo ch ista petitio fiat pro vobis pic ꝛ pticu⁹ inter sicut. i. opposīti ch
eoē ex. i Per mandata vobis vt diligatis inuicē. In hoc ꝑdicādit in-
tendā q̄ hoc signū q̄ ista ꝑdicatio viuit eis ad hunc finē. f. vt mutuo se dili-
gant. k Si mūdus. Hic agit de pulsatōe adherentiā purgatiōe per tri
bulatiōes futuras ꝑ ipsas eos ꝑfolando: ꝛ munit⁹ in tres. q̄ primo ad eoe
ꝑfolationē ꝛ duos inducit. Secūdo eas exponit. ibi: Memēto. tertio ex causa
rōnis. prima sumit⁹ ex ꝑpo fut. Ex illa ad Ro. vbi.
Quos ꝑdestinauit hos ꝛ vocauit: ꝛ hic apli dicūt sunt a ꝛpo tempore elc.

f Et posui vos. Firmiter disposui: f Vocatio ꝑdicando p totū mun-
dum. g Et fructū afferatis ꝛ fructus vester mancat. q̄ fides ꝛ dilc ma
nebit vsq; ad finē mūdi. ꝑdicēs q̄ tribul⁹ ch̄ri spēlit⁹ cred aliq; ad vitā
in gloria eterna: h Ut ꝑdicēs pertinēs patrē in nōie meo det vobis.
p̄modo ch ista petitio fiat pro vobis pic ꝛ pticu⁹ inter sicut. i. opposīti ch
eoē ex. i Per mandata vobis vt diligatis inuicē. In hoc ꝑdicādit in-
tendā q̄ hoc signū q̄ ista ꝑdicatio viuit eis ad hunc finē. f. vt mutuo se dili-
gant. k Si mūdus. Hic agit de pulsatōe adherentiā purgatiōe per tri
bulatiōes futuras ꝑ ipsas eos ꝑfolando: ꝛ munit⁹ in tres. q̄ primo ad eoe
ꝑfolationē ꝛ duos inducit. Secūdo eas exponit. ibi: Memēto. tertio ex causa
rōnis. prima sumit⁹ ex ꝑpo fut. Ex illa ad Ro. vbi.

Nicolaus

Ppria ne q̄ime⁹ ꝛ corp⁹
q̄ntū ad hoc: p salute pri
mi de vita corpal. exp̄dit
ꝛ ill ch corp⁹ q̄bus fit ma
ximus bonū q̄ nobis re-
manet p. primo exponēdo
dicit: q̄ in tali expōne
tione ch maximū signū
pdestōis ad primū. ve-
rificatur. ex obſeruatio mul
dantur nō solus ideūt ad
dilectionē. primū: ꝛ pcipa-
lius ad dilectionē dei. ibi subdit: Hoc amici mei ēstis si fecerit⁹ que
ego pcipio vobis: ꝛ q̄ amicis reliquit secreta. ideo subdit: a Jam non
dicā vos seruos. i. timore seruili fabricatores amore filiali erant subiecti. ꝛ
hoc modo apli aliq̄li dicunt seruī. N.o.i. Q̄ autē seruus dñs ei⁹ nō. q̄.

b Quia seruus nescit q̄d faciat dño ei⁹. hoc videm⁹ in humanis. seruꝛa
ch reuel⁹ suē filiis: humanīt ch apli q̄si pro ch⁹ fabricati amore filiali. q̄
subdit: c Hoc ait vici amicos q̄. nota sci vobis hoc nō ch intelligen-
dum de ultima simpl⁹ ꝛ absolute: q̄ apli nō habuerūt tantā plenitudinem
scie sicut ne⁹: sī ch intelligādū de alq̄ gradib⁹ ad eoe gradū: cuiusmodi
sunt ista q̄ pertinēt ad eoe salutē: ꝛ fidei ꝛ mor⁹ ędificationē: ꝛ eccle gubernationē. Et q̄ ista ch̄ri ad volūtatē fidelium nō ipsius ch̄ri. Ideo subdit:
d Nō vos me elegistis q̄. Duplic ch cuiq; dupio fidelit. Una eterna
qui ch ille q̄ fidelitatē viuūa. ꝛ hoc ch̄rio applq; ꝛ aliq; fidelius ch a
solo deo ex mera liberalitate. Alia ch tp̄alis. i. vocatio ad fidem ꝛ gratias
ꝛ apl̄atū ꝛ pastoralē: ꝛ ista vocatio ch effect⁹ primo. Ex illa ad Ro. vbi.
Quos ꝑdestinauit hos ꝛ vocauit: ꝛ hic apli dicūt sunt a ꝛpo tempore elc.

f Et posui vos. Firmiter disposui: f Vocatio ꝑdicando p totū mun-
dum. g Et fructū afferatis ꝛ fructus vester mancat. q̄ fides ꝛ dilc ma
nebit vsq; ad finē mūdi. ꝑdicēs q̄ tribul⁹ ch̄ri spēlit⁹ cred aliq; ad vitā
in gloria eterna: h Ut ꝑdicēs pertinēs patrē in nōie meo det vobis.
p̄modo ch ista petitio fiat pro vobis pic ꝛ pticu⁹ inter sicut. i. opposīti ch
eoē ex. i Per mandata vobis vt diligatis inuicē. In hoc ꝑdicādit in-
tendā q̄ hoc signū q̄ ista ꝑdicatio viuit eis ad hunc finē. f. vt mutuo se dili-
gant. k Si mūdus. Hic agit de pulsatōe adherentiā purgatiōe per tri
bulatiōes futuras ꝑ ipsas eos ꝑfolando: ꝛ munit⁹ in tres. q̄ primo ad eoe
ꝑfolationē ꝛ duos inducit. Secūdo eas exponit. ibi: Memēto. tertio ex causa
rōnis. prima sumit⁹ ex ꝑpo fut. Ex illa ad Ro. vbi.

lectiōes nō habeāt q̄s vt⁹ anima
suā ponat⁹ quis ꝓo amicis suis.
Dos amici mei ēstis si fecerit⁹ q̄
ego precipio vobis. Jā nō dicā
vos seruos: q̄ seruus nescit qd
faciat dominus e⁹. Vos aūt di
xi amicos: eq; oia q̄cq⁹ audiui a
pr̄e meo nota feci vob. Nō vos
me elegistis: sī ego elegi vos: ꝛ
posui vos vt eatis: ꝛ fructū affe
ratis: ꝛ fruct⁹ vr manēat: vt q̄d
cūq; petieritis pr̄em in nōie meo
det vob. Hec mādo vobis vt di

ligatis inuicem. Si mūdus vos
odit: scitote q⁹ me ꝓorem vobis
odio habuit. Si de mūdo fuisse
tis: mūdus q̄d suū erat diligeret.
Quia aūt de mūdo nō estis: sz ego
elegi vos de mūdo: ꝓpterea odit
vos mūd⁹. Mēmēto sermōis
mei quē ego dixi vob: Nō ē ser-
uus maior dño suo. Si me ꝑsecuti
sunt: ⁊ vos ꝑsequent. Si sermōez meū
seruauerūt: ⁊ vrm seruabūt. Sz
hec oia facient vob pp nomē meū:
q⁹ nesciūt eū q̄ misit me. Si nō

fecissem in eis opa que nemo alius fecit: peccatū nō haberent. Nūc aūt
viderunt ⁊ odierunt ⁊ me ⁊ patrē meū. Sz impleat sermo
qui in lege eoꝝ scriptus est: q⁹ odio habuerunt me gratis. Cum
aūt venerit paracl⁹ quē ego mittam vobis a pr̄e spūm veritatis q⁹
a pr̄e procedit: ille testimoniū

Odierunt ⁊ me. ⁊ p. Iudei oderant se diligere inuicē: ⁊ tamen nō odierunt me: quia qui volunt esse multi: nolunt esse veritatem que solam odit. Et sicut oderunt sua pena: oderunt veritatē: que ipsorum primo: nō dicunt eos esse veritatē. Et si oderunt veritatē: oderunt eos de quo nata est veritas: ⁊ illa patrē: nō dicunt se eo natos: veritatem oderunt.

phibebit de me. ⁊ vos testimoniū
per eos
um phibebitis q⁹ ab initio mecū
estis.

C. XVI.

Hec locutus sū vobis: ut
b ñ scādalizemini. Absq;
synagogis facient vos.
Sz venit hora: vt oīs qui interfi
ciet vos: arbitretur obsequiū se p
stare deo. Et hec facient vob: q⁹ ñ
nouerūt pr̄em neq; me. Sed hec
locutus sū vobis: vt cū venerit
hora eoꝝ reminiscamini: quia
ego dixi vob. Hec aūt vobis ab

C. XVI.

Hec locutus sm. Postq̄ exposita fuit doctrina sancte ecclie: q̄ debebit facere: sed nō ꝓfit postq̄ ista ꝑfolatio: hic inducit ꝑfolationē: hic inducit ꝑfolationē: hic inducit ꝑfolationē

Sed vere. Quasi ſi poſſit ab eo qui ſe negauit mihi (eſt vobis gaudium) vt nō ſpes ſit in me vos poſſere. Quid nō timent videre me oīo negare: dum vt nō ſpes ſit in me vos poſſere. Quid nō timent videre me oīo negare: vt a ſalutifero auxilio me quo ſed illud audiſti veſtri ſi tanta tua.

Hec dixi. Poſtq; mea futura ad vos paſſionem ⁊ reſurrectionē ſignificauit: ſubiungit ⁊ ea q̄ ſuperſunt. Dicit ergo. Hec nō q̄ nō vobis ab initio. Quia de paſſione⁹ accipi mus nō ſolūmō poſt re ſurrectionē ſed ⁊ a principio predicauit dñs hoc ⁊ ab initio mihi ſuo ſpiritu ſcō reuelatum eſt: op⁹ erat vt il lum audirent venturū: qui plenius nos erat docturus ⁊ omnē veritatē inſtruxerunt.

Nūc ad. Ita pal: vt nemo interrogat ab vi tis ceſſe ſi certum: videbat eni in mente audiēdi certe de q̄ re⁹ p̄dicta paſſione queſtio ſuboriri: dominic quo vadis?

Si enim nō a po ſtmodū terra nō poſſet ea recipere illi non ſunt idonei accepere: nili cum ſm carnem deſitant eſſe.

Si ait. Mendacium vbi ſic rapitis ad crīeſtiā: adeo ipſis nihil ē falſum, ſtipulatio enī ē carnalis boni facti: expectat⁹ huc aut premium habituri: licet gentiliter erat. Nobiliter ſiq; vel q̄ al. ꝑ.ſ. Et ad ea

ſ ego paracletus meus ſter

initio nō dixi: q̄ vobiſcū ⁊ erā. Et nūc vado ad eum q̄ me miſit: ⁊ ſ ſterum a vobis

nemō ex vobis interrogat me quo ſ a nobis ⁊ ſ.ms tacit⁹ nobis

vadis. Sz q̄ hoc locut⁹ ſū vo/ ⁊ ſ. nō vos tam cupiebatis q̄ ſolus meus ne tristaret⁹ vos cordis mei expenſio ſolus erat

bis: triſticiā ſi plebit eor: vſm. Sed ego veritatē dico vobis: expedit ⁊ ſ. ve ſpiritū ſi me nō abiero ⁊ carnaliter tam ex morte p̄dilectionē verbo carne ſuscepiſſe q̄ hanc ſuboriri facy con tenet hic ⁊ ſ. ſi aut q̄s aliq; carnaliter beleuiat⁹ ſapiens ſpūm non erūt

vobis⁹ vt ego uadā. ⁊ Si ēni nō abiero paraclit⁹ nō uēnet ad uos. Si āt abiero mittā eū ad uos. Et ⁊ ꝑ ro equi modo ſimili.

eū uēnerit ille⁹ arguet mūdū de ⁊ q̄ ſp̄ ſuū ⁊ q̄d ad ſimul ⁊ q̄ nō ſimul

peccō ⁊ de iuſticia ⁊ de iudicio. ⁊ exponit q̄ ſ ſterum ⁊ hoc ⁊ argum ⁊ ſ hoc ſpecialiter pontificatus hoc maxime ceteris manens hoc bilaritate contra tentationes

De peccō quidē: q: nō credide/

uoe apli. Contra Iudeos q̄ dicit: q̄do credem⁹ q̄ nō videm⁹ eſt vera fides credere q̄ nō vt. vt q̄ videri ſi poſſet credulo ſit deū. Et eū q̄ alicūde ſcema ſcelo ſuboriatur eſt velle⁹: nīc er ol ger ſpiritū eſt: iuſtus ē nō⁹ venit. Et tas nō videbitis me. i. nunq̄ videbiſ me tale vt mō. i. mortalē iudicam dum⁹ glōriā tuā dicē. Et hoc eſt iuſtitia fidei: de qua apli: Et ſi nouim⁹ q̄ſtū ſm carnē: ſed tam nō nouim⁹ qual q̄ mūdo ab illo nō vult accipi ar gantur. De iudicio.

Quia ſi damnatū illum ſequim⁹ eū eo dānare: ⁊ ne ſit⁹ credāt pari tum tur ſupplicio ille⁹ ſuget.

Omnez vt. Do mīnit q̄ totū factur⁹ eſt ſpū: nō q̄ lhoc vita to tum compleatur.

A ſemetipſo. Aug. Quia non eſt a ſeipſo: q: ſolus pf⁹ ē alio nō ē. Nā ⁊ ſili⁹ de pfe nat⁹ ē: ⁊ ſpi ritus de pfe ꝓdit: ⁊ tñ ⁊ ſili⁹ ⁊ ſpūs ē ſēp⁹ patri eſt. Sz q̄ ec cl. a. l. andict ab eo a quo ꝓdit: audi re ſili⁹ hinc eſt: ⁊ ē ec. A quo illi ē ēcnia: ab illo audiēna. i. ſcia: q̄ nō eſt aliud q̄ ēcnia re. de ſempiterna re ꝓpie dica tur ē: ſm nos bñ ol: fuit: eſt. fuit: q̄ nunq̄ deſuit. Erit: q̄ nūq̄ deerit. Eſt: q: ſemp ē. Nō ꝓterijt ſ̄ſi q̄ nō manet. Nō oriet ſ̄ſi q̄ nō erat. Cū ē q̄ nſa locutio p tpa variet: de

D mat. 11. a. Luc. 12. b

E gen. 1. d. 3. d.

eo vere dicunt⁹ ſ̄ha cuiuſlibet tpis: q: nullo tpe deſuit: deeſt vel deerit. Et ideo non mirū ſi audiet dicit de eo q̄ audiuit ⁊ audit. i. ſp ſcimit: ſcit: ⁊ ſciet.

Ille clarificabit. Quia ſpūalia faciendo eos declarabit: quo modo p̄ſi⁹ eſt equalis: quē ſm carnē vt hominē nouerant: vel timuerāt: rellin quo facies eos glorias meā annunciare toti mūdo: q̄ nō mūdis⁹ hoīb⁹ ꝓfit.

De m. Nō q̄ ſpūs ſit maior filio: cui⁹ ē. D dicit: explanat. O la. o. b. p. ſ. ꝓpria. b. q. d. ma. Ergo ē pfe accipit ſpūs. vel accipit filī⁹ q: i hac trinitate de pfe nat⁹ ē filī⁹: ⁊ pfe ꝓcedit ſpūs. Qui āt ē nullo nat⁹ ē: nec nullo ꝓcedit pfe ē ſol⁹. Hia. q. Aug. ⁊ ſpūs dr̄ ꝑſo. Spūs pſo. v. q. lo. lveb. Et apli: Si ſpūs ei⁹ q̄ ſuſcitauit ꝑſm. i. ſpūs pſo. Itē apli: Mīſit de⁹ ſpūs filī ſui ſ corda vſa: ⁊ q̄ſq; ſpūs ꝑſi nō hꝫ. Ita aperte oſtendit pſo ⁊ filī⁹ eſſe ſpūs.

De Ira

dicunt eis: is enīz poſt reſurrectionē aliq̄ſ eis apparet aſſi aſſoloni: tñ nō habitabat eū eis ſic aſſi: q̄ tñ nō erat i mortali corpe. m De iudicio adt q̄ ꝓncepo huī⁹ mūdi. i. diabolus: ſicut. ā. expoſuit ē ca. xiii. n Ā iudi catuo eſt. i. cōdēnatus vinea fria tanq̄ oſtēnat⁹: ⁊ p ꝑſo oēs ei adherētes cōdē iudicio oſtēdunt ꝑſōnaliter. o Adhuc multa. Hic oſtdit efficaciā ſpūs ſc̄i reſpectu apl⁹: q̄ ꝑfitēri illuſtratiōe ipſius de ꝓfundiſſimis ⁊ altiſſimis ſcīs ſcaret: ⁊ ſi ē q̄s dr̄: Adhuc multa hīo vob dicē ſi nō poteſtis portare mō: pp vſas ſpūcionē ⁊ eoz ardentiē. p Cū aut ve. ille ſpūs ver. i. ſpūs ſanct⁹ q̄ ē vērax ꝑ eēntiā ⁊ effectiue docēdo eas. q Docebit vos omnē veritatē. i. noctiſſimā ad ſalutē: nō ſolus ꝑ plenū vſuſcī ēt ad re gimen eccle ⁊ fidēliq̄ inſtructionē. Et q: poſſent credē q̄ ſpūs ſanct⁹ ēt ma ior filio: eo q̄ debebat docē eos de matoīb⁹: nō hōc error remouet dicēs: r Nō enī lo. a ſanct. q: ſic ſi ē a ſe ſi a pfe ⁊ filio: ita nec a ſe logī. nō legī: a Sz quc. au. a me ⁊ a pfe: q: ſuū audire ē ab eis ꝓcedē. t Loquet. i. vo bis: ſz nō eſt intelligibile hoc gnāle de oīb⁹ q̄ audit ſpūs dēo a pfe ⁊ filio: q̄ ab eis accipit ſcias ſimili: ſz ō oīb⁹ pertinēt⁹ ad eoz ſalutē: ⁊ eccle regimē: vt dr̄i ē. u Et q̄ vē. ſunt an. vo. Multa enī de futuris ꝓ ſpūs ſcīs reue lata fuerūt apli⁹: ſicut ioānī ꝓ ſpūs ſcīs reuelat⁹ eſt ꝓcessus eccle vſq; ad fīnē mundi in Apoc. Et petro ſuuz martyrium ſm q̄ ipſemet dicit. ij. Petri. i. Scio q̄ velox ē depoſitio tabernaculi mei. ſm q̄ dñs ihc ꝓ ſignificat mihi. Et paulo reuelatū eſt future ſibi tribulatiōes i hoc eſt olymnio: vt hꝫ Act. xx. r Ille me cla. Hic ponit efficacia ſpūs ſc̄i reſpectu ipſi⁹ ꝓpt q̄ fuit ꝓclarus tio ipſi⁹ diuinitatē: q̄ manifeſtata ſcīs ē ꝑ ſpūs ſcōs apſis vanus: ⁊ ſicut ꝓclarus ē illud fuit ſignus maximus ad confirmādā ꝓpt doctrinā: ⁊ ē eſt q̄s dr̄: Ille me clarificabit: q: de meo accipiet: a me. Pecūlio: Nec eſt p hoc intelligēdus q̄ ꝓpt ē⁹ filī⁹ recipiat: q̄ ſibiſſet ē: ⁊ ſi ſi aliq̄d capiē totū capiē. oē ⁊ ē⁹ ꝓcedo ab aliq̄ nīhil ipſius manifeſtat: ⁊ ſic ſpūs ſanct⁹ procedit a filio ⁊ to tius cī eſentiā accipiēdo totuz ipſius manifeſtat. Et aut ſpūs ſanct⁹ procedit ab ipſo oſtdit ꝑ hoc dicta: y O la. ſcung. hꝫ pf mea ſunt. O la enīz que ſunt pfis filio cōicant: excepta ꝓpietate paternitatis qua a filio diſtinguit: ⁊ p ꝑſo virtus ſpiratiua filio cōicat: eius in ipſa pater et nō opponat: ⁊ ē cauſa ꝑe ſpiritus ſanctus procedit a filio ſicut a patre: quia ſunt vnus in virtute ſpiratiua: ⁊ ē eſt q̄s ſubdit: z Propterea dixi q: de meo accipiet q. d. pp hoc dixi q: a me procedit. Quia ola ſcung hꝫ pater mea ſunt: quia

mihi

Modicū. Diterat. ā. fine modicum ad patrē vado: ⁊ iam non vide bitis me: vel viſum eſt aperte loqui: nec q̄ſq; quaſierunt. Nunc autez do minimus q̄ modo ſtatim ſit. i. paulo poſt: ⁊ q̄ſo. ſ. per paſſionez: dicit mo dicum quod acrēſ impiebat penitus fuit cōſurum.

Iterum parum ſ ꝓ⁹ vſq; ad hoc q̄ patrē: ⁊ iam non videbitis me. Modicū ⁊ iā nō vide bitis me: ⁊ it ꝓ modicū ⁊ videbitis me: q: vado ad pfem. Dixer ergo ex diſcipulis eius adinicem: Quid ē hoc q̄ dicit nobis: Modicū ⁊ nō videbitis me: ⁊ iterū modicū ⁊ videbitis me: q: vādo ad pfez? Dicebāt ergo: Quid ē hoc q̄ dicit modicum? Neſcim⁹ qd loquitur. ⁊ Cognouit autē ieſus

Eadē

quia voluebāt eū interrogare: ⁊t dixit eis: De hoc q̄ritis iter vos q̄ dixi: Modicū ⁊ nō videbitis me ⁊ iterū modicū ⁊ videbitis me. ⁊ exponit q̄ ſ. ſi. ſi. ſi. ſi. ⁊ relatiuāmēdā Amē amē dico vob: q: ploza bitis ⁊ flebitis vos: mūd⁹ āt gāude bit. Vos āt ꝓtristabimini: ſz triſti

in reſurrectione ⁊ aliter ene

tia vr̄a vertet⁹ i gaudiū. Mulier cū

Nicolaus

mihi oſtēdit ola: excepta ꝓpietate paterna. a Modicū. Hic explicat ea q̄. d. dixerat ad eoz ꝓfectationē de suo reditu: ⁊ dixerat i tres. q: ꝓ⁹ po nit dicta explicatio. ꝓ⁹ q̄ hoc loquēs diſcipulos dubitatio. Vbi: Dixerunt ergo. ꝓ⁹ dubitandio expoſitio. dr̄: Cognouit ē. In hoc igit̄ gre ad eoz cō ſolationē oſtdit q̄ tpo modicū erat futurū vſq; ad ſuā reditū ꝓ reſurrectio nem ſui dicte: Modicū. ⁊ tas nō videbiſ me. ſm Aug. ꝓ illud modicum intelligit tpo ab illa hora q̄ loquebat tpo diſcipulo vſq; ad ſuā paſſionem ⁊ mortē: q̄ ſubtract⁹ ē eis ⁊ ſic nō videbāt eū. b Iterū mo. ⁊ vi. me. ꝓ illud modicū intelligit tpo ab hora ſue mortis vſq; ad reſurrectionis ſuā: q: tūc iterū videbāt eū. videq; aūt tpo modicū fuit ſm ſo Chryſo. ali ter exponit: q: ꝓ ꝑmā modicū intelligit tpo ab hora paſſionis vſq; ad tpo re ſurrectiōis: ⁊ tūc eſt ſenſus: Modicū. ⁊ nō videbit me. q. d. tpo in quo nō videbitis me ꝓ ſubtractionē a vobis⁹ i mea morte erit modicū. ⁊ iō nō de betis deſolari: ꝓ ſecūdā modicuz eī dr̄: Iterū modicū ⁊ videbitis me. in telligit tpo ab hora reſurrectiōis vſq; ad aſcensionē in q̄ apparuit eis ſe quēs ꝑ regno dei: vt hꝫ Act. i. ⁊ illud tpo fuit modicū reſpectu tpis ſequēt vſq; ad fīnē mūdi. ⁊ ſi dūlē: c Quia vado ad pa. q. d. q̄ſ in cēlum aſce dam ex tūc nō videbitis me ex oculis⁹ loquēdo mihi ſ. generali reſurrectiōe: pp q̄s dr̄ Act. i. Viri galilei q̄d ſtatis aſpicētes i cēlū: hic ihc⁹ q̄ aſſump⁹ eſt a vobis in cēlū ſic veniet q̄ admodū vidiſtis eū. q. d. ampli⁹ nō vide bitur i terra ꝓſenta corpali vſq; dū veniet ad iudiciū. d Cui aligē ſanctus apparuit poſtea: fuit ex ſpūli gra: ſicut apparuit toti cuilibet ante mor tem ſui vocis⁹ ad celū q̄ſay. Vidi ⁊ petro apparuit ante crucifixionez ſui dicto⁹ ei: Vado roma iterū cruciſigi: q: in crucifixione petri futura dicē bat ſe ꝓ eo crucifigi: ſicut in ꝓcessibile iudēi dicit ſe ꝓcationē pau: Act. ix. Et filī apparuit paulo q̄ſ fuit ꝓpter⁹ de celo: vt hꝫ ibidē: ⁊ ita expoſi tio Chryſo. magis ē ſonā verbis ſpūs vt poſt videbit magis. d Dicē bant. Hic ponit diſcipuloꝝ dubitatio: q: in verbo ſpūs erat obſcuritas ex hoc q̄ dixit videbit. q̄ſ dicto in hoc q̄ dixerat: Modicū ⁊ nō videbitis me. ⁊ poſtea: Iterū modicū ⁊ videbitis me. ⁊ ſi dubitauerunt de ſcientia illoꝝ verboꝝ: ⁊ ꝓ ſa. e Cognouit. Hic ponit dubitationis ſolutio: ⁊ dixit⁹ in duas: q: ꝓmo dubitatio eoz ſoluit. ſecūdo oſtēdit ea ad ꝓpositū inducit. ibi: Nūquid inter aūt. In ꝓma ꝓte dī ſic: Cognouit aūt ihc⁹ q̄ vole bant eū interrogare. hoc enīz cognouit tpo inſpirati dei: cui⁹ ē ꝓpriū ſcire ea cōditus cognoſcere. ꝓpria virtute. Cognouit etiā hoc inſpirati dei: q: alia ſpūs videt in verbo ola. ꝓ dei videt ſolūmō viſionis. f Et dixit eis. de hoc ſpūs iter vos. Ad hoc reſpōdēs ꝓcessit eoz interrogationē vt oſtēdat ſe ſcire mētia eoz intentionē. g Amen amen dico vobis q: plorabitis ⁊ fletibis vos: q. d. ꝓ illud q̄ dicti eſt: Modicū ⁊ nō videbitis me. intelligi tur tpo mee paſſionis vſq; ad reſurrectionē mei: in quo fletibus ꝓpter meā abſentiā. h Mundus aūt gaudebit: q: in triſtico mortis ſpūs dulci ter vinctos ſibi gaudū crudelis crūcifixe carnificis toti ſecū. ſpūs. i Sed triſti cia vestra vertet⁹ in gaudiū. In hoc exponit illud q̄ ā. dixerat: Iterū mo dicū ⁊ videbitis me. q: in tpe in q̄ eis apparuit poſt reſurrectionē ſuā ga uiſi ſunt viſo dño. Et ſic ꝓ⁹ q: verbo ſpūs exponitis q̄ā. dixerā q̄ exponitis

ni in crumnis habet: quia hora ſua venit. Cum autez ꝑpererit filiū: iam non meminit pſſure ꝓpter gaudiū: q: natus eſt homo in mundū.

parit triſticiā hꝫ: q: veit hora ei⁹ ⁊ ſ. nō ſolū ſi mulierū ſed ⁊ virorū ad mollitiē tue ſexus. Cū aūt peperit puerū: iā nō me/ ⁊ ſ. Ita ꝑpl. rerum ⁊ ſ. adueniet hora ſua ⁊ ſ. ad mollitiē tue ſexus

Et vos igitur nūc quidē triſticiā habetis. ⁊ Iterū autē videbo vos: ⁊ gaudebit cor vſm: ⁊ gāudiū vſm nēo tollet a vobis. Et in illo die me nō interro gabitis q̄ſq̄. Amē amē dico vo bis: ſi q̄d petieritis ꝑrem in nōe meo dabit vob. Vſq; mō nō pe

ſ. ſi ſi ſi

bio. Glät bona dilä ñ pueribꝰ
Ihꝭ vobis palä de pfc meo: ñ
nūciabo vob. In illꝰ die in nomi
meo petitis. Et nō dicō vob⁹ q⁹
ego rogabo pfm vob. Ipe. n.
pf amat vos: q⁹ vos me amastis
⁊ credidistis q⁹ a deo exiui.
a pfc ī vēi ī mūdū. ⁊ Iterꝝ relin
q mūdū ⁊ vādo ad pfm. Dicūt
ei discipli ei⁹. Ecc nūc palä loq̄
ris ⁊ puerbiū nullū dicis. Nūc
20 Hinc Nicolaus. Aperte ostendunt quata loquacitate dicat ad eos marine

Nicolaus

etiosꝰ. tuo enī facile familiaritatē cū aliquo. Cū pcitia ⁊ amor. potē re
flarentiꝰ alīs ⁊ ipīa liquēti cognoscit. apīi fuerūt plusq in noticia ⁊ amo
re mei: ⁊ ñ ī cā ipōrū familiaritas ī cā mei. ⁊ hoc ē q dr. Pcī
gaudebo locutꝰ ill⁹ vobis q. ñ ab pabone⁹ mei pabolas ⁊ ymagine locut⁹
ill⁹ vobis dr ps ex pcitia cognōis. a Glossa bona dī dā nō ī puerbiis. i.
obscuris. b Ihēsus ait. Si pa. me ī me. non ītel. vo q⁹ ego pōt reparatio-
nem sūā dare⁹ ⁊ cognōē apīos de regno dei ēe. Apīi enī erāt ma
gis capaces q⁹ debāt londres aperī ad intellectū scripturarū: vt hī. Luc vlt.
c Ihēsus vult nolle meo potiꝰ q⁹ fieri vellē ē pōt reformationes ꝑ ex-
quisitiꝰ magī. virtutē nobis ꝑ q⁹ ab. ⁊ ī suis petitiōibꝰ ī ꝑt notā toma
bit: ⁊ pp ī reformes nullē ī me formam ī ꝑt nobis dicēdo p nōm ei⁹ dicēs
ipm se. vt aligt fīc. d Et nō dī. vo. q⁹ ego ro. de vobis. q. d. nō ē
ea q⁹ tāc vobis manifeste me locuturū. modū ī petitiōe vēbis. sicut
modo. Nūc petitionē enī ego apīis dīt. Glossa de petitia cōpatit ei⁹ q⁹ in
alīs ad ipōs recurrebāt. ñ p⁹ petitionē ipōrū suas petitiones ad deū forma
bant. Ab ipo p illa erba vult exprimī q⁹ sicut pcitis hoc facē. ppter fami
liaritatē pīe ad ipōs. vñ illa ī mat⁹ loquitur ac si dicāt ipīe apīi: dīā
familiaritatē habetis ad deū q⁹ ego. vnde ipōs potestis accedē ad eū ī ipo
tranꝰ: nō ñ p hoc excludit sūā aduocatū. ñ expīmit eū dicta ꝑcitate po
tentē orare pro. Glossa modo loquit de tanta ꝑfectione q⁹ ī ista ꝑcitate po
terūt orare pro. Glossa mica tacita virgo nec tanta quid a me
petit q⁹ ipsa potens ī hoc. vñ cuiꝰ excludebat beata. Anna sua fīa adiu
uādo. ñ expīmebat eā. Ipsa fecunditate potuit rogare deū: ⁊ hoc nō ꝑtinet
huīc aptōe. ad expīmēdū ergā eos amicitiā qui ꝑfecte. ppter hoc dr. Ipse
enī ꝑ amat vos ⁊c. sqr: c Exitus a patre. nō p loci mutationē. ꝑ ꝑ
ternā generationē ⁊ glonalē ꝑfectionē. f Et veni ī mundū. p car
nis assūptionē. g Iterū relinquo mundū. ꝑtīt ad corpalē ꝑcitiam.
h Et vado ad patrē. facilīo nām mortalē patrem glorie ꝑfectibilē. ꝑ
apostl ait. ca. xvi. i Dicūt ei discipuli. Postq⁹ ipse explicauit rōnem
suī. ꝑfectionē ad discipulos ꝑfectionē. hic ꝑhibet effectū ꝑfectionis explica
tionis q⁹ ī ꝑcitia cognitio apīoꝝ: ⁊ videlīt in tria: q⁹ primo ponit ista ꝑte
nīa cognitionē. Secūdo fidē ipōrū firmā ostendit. ibi. Nūc scīmꝰ
nūc ꝑcitē ei⁹. Tertio ꝑfectionē ei⁹. ibi. Respondit ihēs. Quātū ad
nūc ꝑtīt loquutio. ꝑ ꝑcitē nullā dicta. Et ut⁹ enīs loquat⁹ de ꝑcitia
ei⁹ a ꝑfectione q⁹ in mundō p carnis assūptionē. q⁹ fecerat ante. ⁊
ideo potest dici ꝑ tactū ꝑcitia dicīt: l Nūc scīmꝰ q⁹ scis ola. q⁹ ī pcitia
mea ⁊ mīr acutio plenē ei⁹ dctrīā cognoscīt. m Et nō ē opus
vt q⁹ te interrogat. hoc enīs videāt ex hoc q⁹ fuerat cor rīdendo anteq⁹
interrogarēt: vt dicit ei. n In hoc credimꝰ. Luc dicūs ⁊ ī actis ꝑcie.
o Quia a deo exiīt. ⁊ ic fidē quā habuāt in cognoscendo ei⁹. p Modo
ipse. Hic ꝑfectē cog̃ ostēso informāte ex plenīo cognōis hortat ei⁹
ꝑfectionē ⁊ cautionē ꝑ a ꝑiculis tūdāt ei⁹. q Modo credimꝰ. v.
ꝑtīt ad fidē ostēsa ī hac fidei ꝑfectione. r Ecc venīt hora ⁊ iam venīt. q⁹ crūc
figēdꝰ ipe sue ꝑfectionis dr. quo loquebat⁹: s Ut relinquamini vnus-
quisq⁹ in ꝑpria. sicut cuiꝰ ꝑpter fidē christi. apīi ꝑpria reliquerūt: ⁊ ad inui
cem ⁊ cū ipo colligati erāt ꝑ amorē: vt hī. Matth. xix. Ecc nos reliquimꝰ
omnia ⁊ secuti sumꝰ te. ita ecclesia ꝑpter infirmitatē cuī in fide imitāte ipī
monte ꝑfecti sunt ab illicitis. ⁊ a debito custodiēdo ꝑpriū cōmodum. ideo
fugabitur: t Et me solū relinquatis. qd facti est in captione que ī mino
rat⁹ ꝑ primo. verūtamen ex fuga eoꝝ nulli detrimentū accidit christo. ñ
fugabit⁹: u Et nō sū solus q⁹ pater mecum est. q⁹ humanitas remanit

Agebat quę illos delectabat audire. ⁊ quę ipsi libenter cupiebāt videre. Ecce ipse
pręsentialiter ecclesię profectibus. ⁊ idcirco dicens quia exaltabitur homo ut ascen-
dat super omnia quę creata ⁊ dei filius.
Et non est. Ex his verbis elucidat ea quę ut interrogare videbāt. Ipse ipsa
quod dicit. Vbi est ista interrogatio ab aliquo petita. nō quod eos velit. hoc ide
alicubi
ipse dicendo interrogasse. vel interrogasse. ut dictum
est de illo alibi equus fuit.
Modo scimus. Ut per
multi codices inuenitur. ita
habet ad patrem: quia
per humanitatem ad inuisibi-
lia patrem manifestius in
dixit. Vbi quidē manifes-
tius dixit. Nō quia ante
non sciebant. sed quia
amplius quam ante
scierunt. Vnde ipse
ait. Nunc scimus.
Ecce nunc palam loqueris ⁊ prouerbium nullum dicis. Nunc
scimus quia scis omnia, ⁊ non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc
credimus quia a deo existi. Quasi dicant. Quia scimus quia scis omnia, ⁊ non opus
est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Quasi dicant. Quia
scimus quia scis omnia, ⁊ non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus
quia a deo existi. Quasi dicant. Quia scimus quia scis omnia, ⁊ non opus est tibi ut
quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Quasi dicant. Quia scimus
quia scis omnia, ⁊ non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a
deo existi. Quasi dicant. Quia scimus quia scis omnia, ⁊ non opus est tibi ut quis
te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Quasi dicant. Quia scimus quia
scis omnia, ⁊ non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo
existi. Quasi dicant. Quia scimus quia scis omnia, ⁊ non opus est tibi ut quis te
interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Quasi dicant. Quia scimus quia scis
omnia, ⁊ non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi.
Quasi dicant. Quia scimus quia scis omnia, ⁊ non opus est tibi ut quis te interroget.
In hoc credimus quia a deo existi. Quasi dicant. Quia scimus quia scis omnia, ⁊
non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Quasi
dicant. Quia scimus quia scis omnia, ⁊ non opus est tibi ut quis te interroget. In
hoc credimus quia a deo existi. Quasi dicant. Quia scimus quia scis omnia, ⁊ non
opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Quasi dicant.
Quia scimus quia scis omnia, ⁊ non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc
credimus quia a deo existi. Quasi dicant. Quia scimus quia scis omnia, ⁊ non opus

Prohemata in omnes epistolas pauli.

Ad cuius. Alii hoc quidam dicunt spectare ꝙ ad singulas pro-
uincias. Porro singulis ecclesiis scribens vnicam ꝙ hic ponit. Vnde singu-
lis. Quare. Quia post ascensum corporis sui ad celos. Ad hoc. Ad
ostendendum ꝙ non solum in Iudea sed in omnibus gentibus ecclesia
erat. Ecclesia. Ecclesia dicitur congregatio fidelium. Alii vero dicunt
ꝙ ecclesia dicitur ab eccos ꝙ est circulus. Ecclesia enim circulus est
quia undique clausa est. Alii vero dicunt ꝙ ecclesia dicitur a celo
quia ibi est. Ecclesia enim est celum. Vel ecclesia dicitur a celo
quia sicut in celo nulla est macula ita nec in ecclesia. Vel ecclesia
dicitur a celo quia sicut in celo sunt stelle ita in ecclesia sunt sancti.
Vel ecclesia dicitur a celo quia sicut in celo sunt diuersa luminaria
ita in ecclesia diuersa sunt dona spiritus sancti. Vel ecclesia dicitur
a celo quia sicut celum continet omnia ita ecclesia continet omnes
fideles. Dei. Ecclesia dicitur dei quia ipse eam sibi congregauit.
Que est. Ecclesia dicitur que est. Que. Quia post collectionem
ecclesie. Est. Ecclesia dicitur que est. Que. Quia ante collectionem
ecclesie. Sunt. Ecclesia dicitur que sunt. Que. Quia in futuro
congregabitur ecclesia. Vel ecclesia dicitur que est. Que. Quia
in presenti congregatur ecclesia. Vel ecclesia dicitur que sunt.
Que. Quia in futuro congregabitur ecclesia. Vel ecclesia dicitur
que est. Que. Quia in presenti congregatur ecclesia. Vel ecclesia
dicitur que sunt. Que. Quia in futuro congregabitur ecclesia.

Dilecti. Hic ponit captum benivolentie. Et quia quedam
a parvolatria subiacebat. Nam quia quidam dicebant se baptizatos
in nomine pauli. Sanctis. Hic ponit captum benivolentie. Et
quia quedam parvolatria subiacebat. Nam quia quidam dicebant
se baptizatos in nomine pauli. Vocatus. Hic ponit captum
benivolentie. Et quia quedam parvolatria subiacebat. Nam
quia quidam dicebant se baptizatos in nomine pauli. Apostolus.
Hic ponit captum benivolentie. Et quia quedam parvolatria
subiacebat. Nam quia quidam dicebant se baptizatos in nomine
pauli. Jesu. Hic ponit captum benivolentie. Et quia quedam
parvolatria subiacebat. Nam quia quidam dicebant se baptizatos
in nomine pauli. Christi. Hic ponit captum benivolentie. Et
quia quedam parvolatria subiacebat. Nam quia quidam
dicebant se baptizatos in nomine pauli.

Hic incipit prohemium Nicolai de lyra in omnes epistolas Pauli.

C Incipit prohemium Nicolai de lyra in omnes epistolas Pauli.
Et quia scripsit ad tres ecclesias, primum ad romanos, deinde ad corinthios, deinde ad galatas, deinde ad ephesios, deinde ad philippenses, deinde ad colossenses, deinde ad thessalonicenses, deinde ad timotheum, deinde ad titum, deinde ad philemonem, deinde ad hebreos. Et quia scripsit ad tres ecclesias, primum ad romanos, deinde ad corinthios, deinde ad galatas, deinde ad ephesios, deinde ad philippenses, deinde ad colossenses, deinde ad thessalonicenses, deinde ad timotheum, deinde ad titum, deinde ad philemonem, deinde ad hebreos.

C Hic incipit prohemium Nicolai de lyra in omnes epistolas Pauli.
Et quia scripsit ad tres ecclesias, primum ad romanos, deinde ad corinthios, deinde ad galatas, deinde ad ephesios, deinde ad philippenses, deinde ad colossenses, deinde ad thessalonicenses, deinde ad timotheum, deinde ad titum, deinde ad philemonem, deinde ad hebreos. Et quia scripsit ad tres ecclesias, primum ad romanos, deinde ad corinthios, deinde ad galatas, deinde ad ephesios, deinde ad philippenses, deinde ad colossenses, deinde ad thessalonicenses, deinde ad timotheum, deinde ad titum, deinde ad philemonem, deinde ad hebreos.

Romani. Interpretatur fidelissimo siue roborantes: qz filo ꝑ
quo apostolus hanc epistolam ad eos misit electis vocatis
gentibus. Quia qz fidelissimos erant omnibus populis ꝙ in-
tendunt precepta publica ꝙ priuata conseq; fama omnia ho-
minum relucebat in eis.

Argumentum in epistolam Pauli ad romanos.

Omnia sūt partis ita
lie: bi peccanti sunt a
falsis apostolis: ꝙ sub
nomine dominici no-
stri iesu christi in legē
ꝙ prophetas erant inducti. Hos
reuocat apls ad veram ꝙ euāge
licā fidē. Scribēs eis a corintho.

Incipit epistola Pauli ad Romanos. C. I.

Thebaicus qđ grecorum
dicit latine ꝙ nomē biblion
dicit qđ est pergamen

Paulus seruus
ꝑ ꝙ ſ̄ abnegando cui mortuus
ego sed christo seruire ꝙ re
ꝙ ergo a facto seruis

ihesu ꝙ christi:
ꝙ ſ̄ nomen electū ꝙ significans
missionē ꝙ ſ̄ missus legā-
tus vel nuncius

ꝙ vocatus ꝙ apo-

ꝙ ꝙ ab vero fragore in quo quasi mortuus fuit
ꝙ ꝙ proclamādum ꝙ erat officium

stolus ꝙ segrēgatus in ꝙ euangeliū

ꝙ ꝙ antiquitus erat scripta ꝙ ꝙ prophetarū ꝙ ꝙ pl
graq; ꝙ ꝙ ut vidit ꝙ nouissima ꝙ. ꝙ ꝙ ex eo ꝙ ex eo
gn ꝙ ꝙ ergo ꝙ ab auctore ꝙ a scribendo com-

dei ꝙ ꝙ ſ̄ ate ꝙ promiserat p ꝙ ppbē

ꝙ ꝙ ſ̄ ad nō verbis ꝙ ꝙ ꝙ

carnis deus est nō debuit inchoabilibꝫ mutatꝫ assumpto obumbrari ho
mine nisi per qd nō mutaretur hominis substantia naturā.
Augus. Quid enī factus est verbū erat filius dei erat. filius hominis
factus est. ut sup? manserat nō amisit possidebat. Mirabilis enī vtriusq
nature ex deitate ꝫ hoīe vnitas nature ꝙ hominē. hominē fil? nāe
vnici adoptiui. vel ap
pellatiue dicit? vnigenit? nāturaliter.
Rich. Licet ergo dei fi
lius deo patri sit consu
bstantialis. tñ ex ipsa
forma dei ꝙ mulier. In
forma dei hominē fecit.
In forma serui factus est
homo in virgine virginis
deus virginis homo.
Idez. Verbū caro fa
ctum est. nō est in hoc q̄s
factum est charitas nīa
mutata: sed caro vt car
nalibus conformet ap
parens in habitu.

Joannes Damas.
Virgo in christo forma: quia virgo vera ꝛ plena est in christo fidelitas:
virginit? enī ꝛ mater absq; viro sunt admirabilem naturē: nec diuina
diuinitas: a propria simplicitate: nec humana aut conuerta in deitatis na
turā: sic aut in nra christianis: nec ꝛ deitas vna facta est cōposita nā.
Augus. Christus ergo vna persona est gemine substantie: nec est deus
e homo: pars huius persone dei potest: aliqn? filius dei ante ꝑ formaꝫ
servi desipere non erat tenue: ꝛ erunt q̄ homo quidem fuit deus accepit.
Ambro. Non semper factū est ad creationem refert: sicut ibi: domine
refugium factus es nobis. Non enim creatōis ordinatio vel edictio hic de
clarat: sed nobis refugiū esse dicit quod prius non erat.
Augus. Est factus est ꝛc. Aliquā significat dei dictio. Quia enīs nō
humano semine concepta est caro domini in vtero virginis ꝛ corpus effecta:
efficatia ꝛ virtute ipius facti. Ideo apostolus dicit factū: non natū.
Idez. Erit non intercidit semen hominis in perceptione virginis. Quia
tamen ex ea carne christus formatus est que constat ex semine: recte dicitur
factus ex semine. Nisi enī ideo creatura. Unde ꝛ omnia per ipsum fa
cta sunt. non dicit omnia: nisi que facta sunt. i. omnem creaturaꝫ. vnde li
quido apparet ipius factū nō esse per quem facta sunt omnia.
Hilarius. Dicit enim verbū ꝛ ppriue est filius: exigine nō adoptiue:
veritate: nō assumptione nuncupate nō creatione.

Ex semine dauid. Aug. Primo. Quia maria de dauid. Facta est
promissio eiusdē ꝛ dauid ꝫ mansuri hic dicere dauid: qui ꝛ crimiosus: nō
ut sic tñ ut nō pro meritis sed gratia natus de eo putet: vt ex rege fm
carnē natus ostendat sicut rex ex deo ante secula natus est.

Qui predestinatus est. Predestinatio est gratie ꝑparatio qua ab
eterno deus hominē christo ꝛ cunctis quos prescivit cōformes fecit imagi
nis filij sui bona sine meritis ꝑparauit.
Predestinata de bonis ꝛ de malis: predestinatio est solūmodo de iustis.
Predestinatio est nō ꝓscientia que ꝛ in malos patet.
Sed estimatio ꝛ ꝑparatio adiuuandi illos quos ꝓscientia diuina vi
gnos inuenit de bonis nīs ꝓprie dicitur.
Ambro. Qui predestinatus: qui latebat in carne q̄ dicit predestinat? est.
ꝓfectus ab eterno manifestari filius dei in virtute resurgēdi sc̄z ex resurgēdi
nec dicit ex resurrectōe christi: sed mortuoꝝ qs maior virtus est q̄ sua re
surrectio generalē facit resurrectionē: vnde videt mortē destructa: vt nos
redimeret: quare ꝛ dominū nostrū vocat: qui talē ꝛ gratiam dedit ꝛ po

Nicolaus

a Qui predestinat? est filius dei. i. virtute. i. in ēē suo: potius est deo ꝑfr. Ad cui? libet lecti? fidēdū q predestinatio ē eterna dei ad finē de aggēbo in tpe ꝑ gr̄az ꝙ. est enī ꝑparatio gr̄e in ꝓsenti ꝛ glorie in futuro: ꝓpter qs ipse ꝓ anticipationez respectu ꝓdestinati. filius dr in nā diuina est eternꝰ patri: ꝛ sic nō pōt dici predestinat?: ita filius nā posterior est patre q̄ vnitas est dicitur i tpe: ꝛ hec vnio scā ē ex dei predestinatiōe: aliter ēt ociosa de nouo aliqd accideret: qs est impossibile: ꝛ ē ex mera gr̄a: ꝓpter qs cadit filio predestinatiōe diuina. ꝛ iō licat hec ꝓpositio: hō factꝰ est deꝰ vel filꝰ dei est vera: ꝛ hec: ipse fm qd hō predestinat? est ē filꝰ dei: q in nā diuina ēssio est ꝑt i ꝓpria. b Secūdū spm sanctificationis hoc refert ad illud qs sequit: Qui factus est ex semine dauid fm carnē: ne forte aliqs credāt q̄ deificātus de dauid ꝙ virtute grātie sicut alii: qs ēt fallsq; ap de eo deificāt tñ fm copulā substantiaꝝ de virgine assumpta ꝛ virtute actus ꝑdicti sancti formati ꝙ virginē sanctificauit ꝛ im pregnauit. c Et resurrectōe mortuoꝝ: hoc refert ad illud qs ꝑdicitur: Qui predestinat? est filꝰ dei in virtute. i. in ēssiue potētie vel actu: ꝙ apparuit in ipo ex resurrectōe mortuoꝝ: ad qd regnū ꝓphia tūmita ꝙ quasi ꝛ alios mortuos sufficiunt. d Jesu xpi dñi nr̄i. i. a filio ꝑfr filio nro. declarat secūdū quid. i. quiter acceptꝰ est ad apostolatū. i. per hoc q̄z ꝑfr q

ministerium apostolatus sui vice.
Augus. Predestinata est ista humane nature tanta ꝛ tam erudita ꝛ fir
ma fabricatio vt quo attolleret vitiatus nō haberet: sicut pro nobis ipse vt
unitate quousq; ꝛ deponeret humilitas nō haberet ꝙ suscepta natura a pelo
ēt infirmitate carnis vsq; ad mortē crucis.

Omnibus qui sunt rome dilectis dei vocatis sanctis. Gra
tia vobis ꝛ pax a deo ꝓfr nro ihesu christo. ꝛ Primo quidē gr̄as ago deo meo
per ihesum christum pro omnibus vobis: quia fides vr̄a annūciat in vniuerso mūdo.
Testis enīs mihi est deus: cui seruio in spiritu meo in euangelio filij eius: quo
dr̄ sine intermissione memoriā vr̄i facio semp in orationibus meis. Obsecrans
si quo modo tandē aliqñ ꝓsperū iter habeam in voluntate dei veniēdi ad
vos. Desiderō enī vos videre: vt aliquid impertiar vobis gr̄ale ad confirmādos
vos. Id est simul consolari in vobis: q̄ vr̄a mutua est fides nra ꝛ vr̄a. Nolo aūt
vos ignorare fratres: quia sepe ꝓposui venire ad vos: ꝛ prohibi
tus sū vsq; adhuc: vt aliquē fructū habeā ꝛ in vobis: sicut ꝛ in ce
teris gētibus. Grecis ac barba
ris: sapientibus ꝛ insipientibus
debitor sū: ita q̄z ꝙ in me ꝓpen
sum est: ꝛ vobis qui rome estis
euangelizare. Non enim erubesco euangeliū. Virtus enim dei
est in salutem omni credēti: iudeo
primū ꝛ greco. Justitia enī dei
in eo reuelatur ad est in euangelio manifestꝰ in fide

Gratias ago. Pro eis agere est sentire omnia a deo data efficis pro
Laudare cordis voce ꝛ opere.
Deo meo. Non etiole. Non enīs vere vita esse potest nisi sanctoꝝ quo
rum deus dicit sicut de⁹ amasii vitaꝫ ꝛ iacob. Cum enīs omnibus vitam fe
cerit per naturam: ego tamē ꝓprie per gratiā esse dicit qui merito fidei et
iustitie eius caeteros ēsse
putauerit.
Primum quidem. Ideo ꝓmo quia ꝓ omnibus ꝓ vobis: quia fides vr̄a annūciat in vniuerso mūdo. Testis enīs mihi est deus: cui seruio in spiritu meo in euangelio filij eius: quo
modo sine intermissione memoriā vr̄i facio semp in orationibus meis. Obsecrans
si quo modo tandē aliqñ ꝓsperū iter habeam in voluntate dei veniēdi ad
vos. Desiderō enī vos videre: vt aliquid impertiar vobis gr̄ale ad confirmādos
vos. Id est simul consolari in vobis: q̄ vr̄a mutua est fides nra ꝛ vr̄a. Nolo aūt
vos ignorare fratres: quia sepe ꝓposui venire ad vos: ꝛ prohibi
tus sū vsq; adhuc: vt aliquē fructū habeā ꝛ in vobis: sicut ꝛ in ce
teris gētibus. Grecis ac barba
ris: sapientibus ꝛ insipientibus
debitor sū: ita q̄z ꝙ in me ꝓpen
sum est: ꝛ vobis qui rome estis
euangelizare. Non enim erubesco euangeliū. Virtus enim dei
est in salutem omni credēti: iudeo
primū ꝛ greco. Justitia enī dei

Nicolaus

Gratias ago deo meo. Hic ꝓsequenter ponit narratio in qua explicat intentio apostoli: que est cōmendare gratiā dei per quā rome erant vocati ad fidē aliqui iudei ꝛ aliqui gentiles ostendēdo q̄ virtꝰ ad fa lutem indigebāt gratia dei: quia scientia acquisita nō sufficiebat gentilꝰ ad salutē: neq; obseruatio legis iudeis: qs ꝓ ec hoc q̄ tūc ꝛ illi prolapsi fuerāt in bestialia vitia: ꝓpter qs cognebāt xpi gratia per quā saluarent: ꝛ primo in hoc ostendit apostolus: secundo instruit eos in moribus. ca. xii. Prima in duo. q; primo author a romanis credentibus vbiq; materia. secūdo ydonea est eos ad charitatis cōcordiā. v. ca. Ad materia vō vbiq; credidē erat: q; cōuerti de iudaismo ꝓcerebāt se gentilibꝰ ꝛ mosaice legis susceptiōe: ꝛ cōuerso q̄ illos indeis de scientie acquisitiōe: ꝓpter qs ostendit eos. primo filr egere gr̄a dei sine ꝓcognitiua aliqua ante cōuersionē ad xpm fidē. secūdo post cōuersionem. tertio ca. ante mediū. ibi: Quid ergo. Prima i duas. primo apostolus affectū sue charitatis ad ipsos ostendit. secūdo vitia eoꝝ arguit. ibi: Revelat. Prima adhuc in duas. primo enīs ostendit se habere charitatē ad eos gratias agendo de eoꝝ bona indeandē vicinis: Primū quidē. i. principaliter. b Gratias ago deo meo. cui bonū holo sacrificiū ter ēt attribuendū. c Quia fides vestra annūciat in vniuerso mundo. Charitas enīs romana tūc toti mundo ꝛ ꝓbabat: ꝓpter qs de ipsa mundi partibus ibi venientes nunci qui boni cōuersationē fidēliū rome existentiū referebāt in diuersis partib⁹ orbis: qs ad dilatationē fidei ꝛ ad dei gloriaꝫ faciebat: qui apostolus querebat. d Testis enīs mihi est deus. Hic se cundo ostendit idē ꝓ ipso ostendo deuote dicēs: Testis enīs mihi est deꝰ. frequēter enīs ꝓ ipso iurat sciens ꝓpter qs tēlē de hoc nō habebat nisi deum. e Cui seruio in spiritu meo. ꝛ non in observantia legis Jesu. f Et sine intermissione memoriā vestri facio semp in orationibus meis. Nō est per hoc intelligendū q̄ apostolus ꝓ ipso oranti obmisit: sq; quia quo tienscūq; orabat: ꝛ ipsius memoriā habebat. g Obsecrans. i. ꝓ res sa crā rem deprecans vt oratio sit magis exaudibilis: sicut ēt dicimus: Per cru cem ꝛ passionem tuam libera nos dñe. h Si quo modo tandem aliqñ ꝓsperū iter habeam ꝛc. Hoc forsitan fuit vna causa appellationis sue ad

Consolari. Modo ego sum beneficium sic ꝛ vos: ꝛ si non limitis fidē sic consolaremur.
Fratres. Extra renati ꝛ aliqui rect. vnde. i. vocatis. sanctis.
Grecis ac bar. Ne iudeis tacet: quia magister gentium.
Grecis. Omnes preponit: quia ab eis omnis philosophia ordinem habuit.

Barbaris. Barbaros dicit qui sunt extra ecclesiam qui lex non habent. nec quid nec latine sciunt.
Multi spiritalium dicit tur hic predicatores.
Debitor. quia missus ad omnes.
Non enim erubesco. Quasi dicat qui talia predicant. Vel aut ergo ipsi putant ignominiosum: sicq; nō erubesco euangelium: quia virtus est. Lex virtutem dei annūciat nō infirmitatem: sapientia non tñ plenā. Qui enīs inducit dei et homines. Et hoc est sapientes et insipientibus. Nisi vere et credentes per quā possum tem virtutis: ꝛ ergo ma ergo fiunt miracula qs ꝓbemabatur doctrina.
Virtus enim dei. Quia ꝑfecta firmat beatitudo beatificans nō est in finita potentia.
Judeo primum. Ecclesia. Q. magister ꝛ ꝓ eum tres tuleo.
Justicia enim dei. Primo. Ambro. Eñ q̄ gratia iustificat impium per fidem sine operibus legis: et ut ostet mentiar in illo nō habente iusticiam meam que ex lege est. sed

Reuelatur. Aug. Reuelat̃ q̃libet fidelis non posse stare. qz iustitia dei
ab eo reuelat̃ et fidei fide hic lege
ptus est. Justus ex fide viuit. Nã
pelat̃ enim irã. dei de celo super
omnem impietatem & iniustitiam
hominum: eop qui veritatẽ dei
in iniustitia detinẽt: quia quod
notũ est dei manifestum est illis.
Deus enim illis reuelauit illis. Inui
sibilia enim ipsius a creatura mũ
di p ea que facta sunt intellecta
cõspiciuntur: sempiternã quoq;

In iniustitia dei. Deus est ois tenet: & multi ẽ uoi tenet: & non est
tenet. ih in iniquitate. Iniustiti dei: iniustiti veritatis q ipse deus in
iustificat: q̃ p deo opa cognoscit: per hominis opera. peruertit.
Figura. Cum pleriq; alii rei existimẽt: nõ uia melius esse q mundus opus
dei habeat opus fabri. Et faber idolo sicut dolat figura. parat. q cui ab ipso
idolo fabro adoretur: qz ergo deus fuisse negabit
qui te fecit.

Gloriã dei. Greg. Est qz et hui⁹ mũdi dei potiride q nulli ordini ab
liquat posse mus. Ignotũ
do dei qz eõm laus erã
tur: et rõ subtilior est q̃ natur̃ mysteriorũ hu
mane liberationis.

Mansuetudinem ẽ in illis. Aug. Quia nõ ip lum ratio nullis ad hoc
posset: nisi q deus. similiter
adiuuet: ne sola nã sufficiat ac videretur.

Inuisibilia. Basso. Ostendit qd de deo scire
potuerit: pluraliter dicit: q̃ plurib⁹ modis cognosc
bl̃ q̃ etenꝫ elementa & hu
manũ. Intellecta ipsa
inuisibilia p facta: eop co
lum & terrã & alias creaturas q̃ sensibus & perceptas ẽ intelligendũ: ipsum
pmanẽt: sempiternã. diuinã
eternã. mentẽ cõprehendit.

A creatura. Ab homine p excellentiã q̃ cetꝫ
Et eius localiter in loco cum corporibus. Semul cum animalibus. Inuol
ligit cum angelis. unde predicate eis. omni crea.

Cum cognouissent &c. Aug. Viderunt quo veniendũ esset: sed ingrati
ei qui illis ostenderat ut viderẽt sibi voluerũt tribuere q̃ videbãt: & facti sunt
amierunt eum q̃s videbant. Quod enim curiositate lucrati sunt per superbiã
perdiderunt. Quod enim deus dederat gratis. tulit ingratis.

Obscurata. Rabano. Nebula enim erroris obscurat eos illos: qz ei erga
deũ et creaturã cognouissent: nec sicut deũ glorificauerunt: ampliꝰ obtusi sũt.

Stulti facti sunt. Ecce quomodo obscurati sũt cor: quod est vindicta:
sapientia in natura rerum: stulti in deo.

Et mutauerunt &c. Aug. Hic damnat simulachra impioꝝ: alij ut
ram: alij solem: & huiusmodi veneraban̄tur.

In similitudinem. Exaggerat stultitiã ad cumulũ hebetudinis obstinati.

Volucrum & quadrupedum & serpentium. Deos fuisse antiquos romanos adorare

pellerias: ep hoc & ea q̃ cõsentiunt ei sentiebãt sapere laudabile quia & illic
vtiq; vsus nãlis est q̃libet animalia loquentia intelligere: nõ est. vñ & filii ois legitimi
filij nãles vocant q̃ inde nãlium. nõ ergo absurdũ est si ista
verbo laudauit apli q̃ nãle vsus appellauit: dixit. vtiq; vt nã bestiam pro
nabilẽ fuisse dixerit. Hic vtiq; vsus congruit sed nãle est. ut inde
ri ut ea possit ad gene
rãle significatum accipi.

Ambro. Adq hoc
est. dixit. ut ostenderet
ei aliquos melius nosse
vtiq; nõ ut audientes il
los imitarentur. hoc enim
est q̃ ea possit ad gene
rale significatum accipi.

Et uocauit nos. Aug.
Dicitur est. ut intelligat̃ deus
fuisse aliquo modo confitendus
ut vel inuocabilis esset. Et hoc
ficiones ignominie. et crimina
creaturã vndique
ret. Et hoc ita patrum
tibi nõ nisi sit immortalis &
q̃ vtique mortalis.

Et ipse est. Ad. 17.
Rogat. Sed illud potius
possit videri: potuisse eos
maxime cõmercat apo
stolus: & multa creauerat
& pati sibi: & posse peccare.
Inuisibilia ipsius cum peccatis
apostatie: & vitiosa potest
ignoto eterni: multa & sibi
peccata sunt: & posse.

Oportuit. Hic ad
ppter qui malum sit sine
vlla dignitate. mortuũ.

Et sicut. Ille ex nõ
dum reliquit: & alia cu
dãt: & adeo culpa ꝑ sicut
pena peccato adiungit: ut
sit peccatorũ si simile pe
nitentia: & ꝓpter hoc dicit.

Et quia uos p. Quia nõ nouerãt deliba in. n. quod ratio ꝓbatur: vel
ex patiuntur deũ videre: & negligere & male tractãtur. &c. Omnia inuent.
Et uenerat ꝓpter vt ego & accusat. Abdicata ab quia damnãt melior alicui.
Negotia & uenerabo. ab modo ab negat vel interpretatio sui. & debito est ipsi
gnatio sitat ꝓ ꝓhibiti dimenso. Abstinentiae est mala velitãtes & vitra
nõ pot: vel de beneficio gratiã nõ refert. Detractores. Qui absq
bona negãt vel inuerãt. Deo odibiles. Hic locus patet: fuisse ante q
detractio: ex tu deus sit: addit de deo: deo odibiles: vt intelligat & p soli de
furationem & detractionem eorum incurrere posse damnationem.

Stulti. Sunt qui nolunt pati pacem vel parem.

Inobedientes. Inobedientia corporis indicat qualitatem mentis.

sicuti scribea helias: vt remitti tenãtur: & alteq; martir ab adulterio uetat
votaueri it & q̃ impedit: & corpedit ex. & alex dria ab augusto victa &
fabricata. Et adiecit. Quia nihil absq; ea ꝓsumitur fit. Pro
ria cedit qz ois q̃ erat a deo ibi relicta: post
natur aliter repausantia quadrat vt applicaret: & vitio aptius faceret.

Aug. Mandauit et
deũ equari & cedere: bestias
ad idolatriã: & ꝓ volũ
tate dei ad bona ꝓ mis
sa: & ad malã ꝓ merit
cop: iudicio vtiq; suo ali
qñ occulto: aliqñ aperto
semper autem iusto.

Afficiunt. Aug.
Peccatum qppe qñ pena
nõ vltur mox suo pondẽ
ad aliud trahit. vñ fit. vt
nõ sibi peccati sit: q̃ q̃
peccant. & ex illo qppe cul
pa fabricando est. peccatum ẽo qñ ꝓ nõ exitur
nõ sibi peccatũ fit: & pena
peccati & ꝓ iusto iudicio
dei cop peccant. obnubilat
vt ꝓdeant peccati merito
etiam in alia cadat.

Quia cum &c. Greg. Tam ꝓ partes cul
pas & penã: vt comparet.

Qui cum &c. Aug.
dũ p pios mentẽ offuscat
dei. & q̃ deũ potuerit & q
nõ erat: & coluerũt & ser
uierũt creature potius q̃
creatori. Et ecce ꝑtes
stimulãt & femine in. f.
masculi masculos: & q
cõpat pena culpe: vt sicut
ꝑ nãs crearit peccatorũ
ita & nã ꝓpria puniret.
vñ subdit & merceda. &c.

Commutauerunt &c. Aug. Videtur quo veniendũ esse: sed ingrati
ei qui illis ostenderat vt viderẽt sibi voluerũt tribuere q̃ videbãt: & facti sunt
amierunt eum q̃s videbant. Quod enim curiositate lucrati sunt per superbiã
perdiderunt. Quod enim deus dederat gratis. tulit ingratis.

Obscurata. Rabano. Nebula enim erroris obscurat eos illos: qz ei erga
deũ et creaturã cognouissent: nec sicut deũ glorificauerunt: ampliꝰ obtusi sũt.

Stulti facti sunt. Ecce quomodo obscurati sũt cor: quod est vindicta:
sapientia in natura rerum: stulti in deo.

Et mutauerunt &c. Aug. Hic damnat simulachra impioꝝ: alij ut
ram: alij solem: & huiusmodi veneraban̄tur.

In similitudinem. Exaggerat stultitiã ad cumulũ hebetudinis obstinati.

Volucrum & quadrupedum & serpentium. Deos fuisse antiquos romanos adorare

De lyra

modi sint essentialia attributa: vt sapientia bonitas & alia. g Ad antiquitã
est in illis. Ebolius romanus. h Deus enim illis manifestauit: & ꝓbat
modum manifestandi: ei dicit. i Inuisibilia enim ipsi⁹. i. attributa dei
essentialia q̃ sunt notitia intellectus in ꝑti sicut & ea q̃ essentia eo q̃ nõ cognoscit
cognitione intuitiua. k A creatura mundi. i. ab bene q̃ sic notat eo q̃ hꝫ
quid similitudine est ei. ut creatura hꝫ esse est nõ viuentis: vtutis est arbo
ribus: sentire est animãtib⁹: intelligere est angelis: & q̃ ois alia creatura sensibi
lis ꝓpter hominẽ facta ẽ: vt infra tractat. Diuga. homẽ &c. l Per
ea que facta sunt. i. p creaturas. m Intellecta ꝓficiunt sicut ea ꝑ effe
ctum: & sic philosophi cognouerũt deũ. n Sempiterna quoq; et⁹ vir
tus. i. potestia q̃ est de deo attributa. o Et diuinitas. i. essentia vina de
qua per creaturas cognoscit q̃ ẽ vnica & simplex & infinita. p Ita vt sint
inexcusabiles. de ꝓpria ꝓfi⁹. nõ subdit: q Quia cũ deum cognouissent. idest
nãli: mõ ꝓdicto. r ꝓbat ex dei efficacitate. cognitiua q̃ ipsorum debilis
ercedit cognitionẽ nãs: & p ꝓhe sup ois glificabil⁹. s Aut grãs egerit.
de cognitione nãli a deo sibi data. t Ex euanuerũt & cogitationib⁹ suis.
suppositos de ipsa. u Et obscuratũ est insipiẽs cor. iusto dei iudicio
pp superbiã eop. x Dicẽtes enim se esse sapientes: stulti facti sunt. y
filii. & ꝓfessi. z Et mutauerũt gloriã. Hic ꝓbat peccati grauitatẽ
et accitate sequẽtẽ. idolatriã & maximã peccatã & ei effectu & ꝓmã ꝓpter
ꝓme tatem: & nõ solũ vnã idolatriã incurrẽrũt & multiplicẽ. Audacter enim
q̃ ipe nouabsolutorie regio affirmat q̃ ipe incurrerat matutinã & rebel
lionẽ subditoꝝ: eo q̃ eos deos coꝝ ephibat inferat ꝓ ꝓbatione: Judith
i. pp qs ad vltionẽ sui ꝓperi statuerãt ois deos timentes q̃ sit coti,
vñ dic. Ecce papa i. ꝑmon: apliq; petri & pauli: q̃ ciuitas romana ẽ oꝝ
pene omnes gentes eius fuerãt errores: & hoc ẽ qd dic. Et mutauerũt
glriam incorruptibilis dei. i. honorẽ soli deo debitũ. a In simã. co. bolo. qz
cultũ tam̃ soli deo debitũ exhibuerũt tam̃ creaturis. ꝑtes alias q̃ fuerũt bolos
corruptibiles. b Et volucrum &c. in q̃ ois ẽ. i. q̃ aliq; adorabãt talpas & vulpes
tiones. c Et q̃ ẽ egypti colebãt bouẽ. d Et ter. ni babylonii colebãt
draconẽ: Dan. xiiij. Et ubi q̃ idolatriae & aliae miliae incepũt romanis

vt dicãs ẽt.

Regni sint merito. Vbi patuit deū nō posse arguī: quib⁹ obiectandū
nihil videat⁹ iuste inesse. Qui cōsentiunt. Consentire est tacere cū
p Propter quod. C. II.
posse arguere. Hic ostēdit deū esse iustū. Iude⁹ iudicat
nō posse arguere. Hic ostēdit deū esse iustū. Iude⁹ iudicat
dia. ²Qui cū⁹ iusticia dei cō-
gnouissent: non intellexerūt quō-
niam qui talia agunt digni sunt
² mortis.
morte: nō solum qui faciūt ea:
² vt apostas cessātes
sed etiā qui placentiūt facientib⁹.
³ q. vt facta a plurimis digna
Propter quō C. II.
p ³ secundabilis es o hō ⁴ omis
q iudicas. In quo enī iudicas al
terum: teipsum ⁵ condemnas. Eadē
⁴ ⁵ q. non es excusabilis non enim solus
⁵ vel vere iustificabilis es
enim agis que iudicas. ⁶ Scimus
enim quoniā iudicium dei est se
⁶ debeat vel debet glosa ⁷ hoc iudicio hoc est
cundum veritatē in eos qui ta
dia. ⁷ Qui cū⁹ iusticia dei cō-
gnouissent: non intellexerūt quō-
niam qui talia agunt digni sunt
² mortis.
morte: nō solum qui faciūt ea:
² vt apostas cessātes
sed etiā qui placentiūt facientib⁹.
³ q. vt facta a plurimis digna
Propter quō C. II.
p ³ secundabilis es o hō ⁴ omis
q iudicas. In quo enī iudicas al
terum: teipsum ⁵ condemnas. Eadē
⁴ ⁵ q. non es excusabilis non enim solus
⁵ vel vere iustificabilis es
enim agis que iudicas. ⁶ Scimus
enim quoniā iudicium dei est se
⁶ debeat vel debet glosa ⁷ hoc iudicio hoc est
cundum veritatē in eos qui ta

An vanitas ho. Ironice. Copiosa est bonitas que multa vel multa
peccata multa bona retinēs ut ostendat vt ad penitentiā attrahat. Co-
piosa patientia que nec vltra peccatis suffert nec mō punit vt hoc est loga-
nimitas q; nō ad hoc est sibi longa q; multa experitur ut poena. Per pēnā
quā nō sic vult ad penitentiam vt omnes emendet sed ad ipsorum vtilitatem.

Patientię vis. Aug. Patientia est q; ingrata
& pessima peccata nō statim punit. Longanimitas est q; differt vt
plus puniat. Longanimitas est q; differt vt plus puniat & nō
delicrat anima malicia
peccatis diu ponat ope-
randi ad penitentiam.

Ignorās. Tres pec-
catoꝝ gradꝰ in his tribus
verbis annotant: pus
dum ignorat punita.
& Existimat. Secundꝰ
gradus q; scienter
mum delibrat vanitas.
Tertiꝰ & grauissimus q;
ignorās te cōtemnere bo
Ignorans &c.

Secundus. Sunt enī quidam quib⁹ mala que agunt displicēt & bona penitentia cordis quatenus eis datur et eis cure laborāt: de quib⁹ hic non loquitur.

Sunt alii quibus placent mala & de misericordia dei nimis confidunt quia indurata velut lapides de quo Job: indurauit sicut lapis cor eius velut lapidis. Alii dicūt irremissibile: q; talibus peccatis nunq; penitet. cum ei possint. &

Aug. illud peccatus aliqꝫ irremissibile dicunt ō q; aliter peccantes permittit nō pñt bñtes corda indurata velut lapides de quo Job: indurauit sicut lapis cor eius velut lapidis. Alii dicūt irremissibile: q; talibus peccatis nunq; penitet. cum ei possint. &

Aug. illud peccatus aliqꝫ irremissibile dicunt ō q; aliter peccantes permittit nō pñt bñtes corda indurata velut lapides de quo Job: indurauit sicut lapis cor eius velut lapidis. Alii dicūt irremissibile: q; talibus peccatis nunq; penitet. cum ei possint. &

in tis pertinaciter perdurant in quo illius ostendunt patientiam & suas cumulant sibi ipsis veterno peccando. Sunt & alii quibus displicent quidem mala: sed quibusdam grauia esse intelligunt putant sibi tam nō posse ignosci sicut illic qui dicit: maior est iniquitas mea &c.

Vbi ergo misericordia dei non iustū est timent. Illi nō desperātes deus nō bonū estimant. Et vtroꝝ ergo pericitabuntur & sperando & desperando contra ipsis rebus & contra ipsis affectionibus laborantes peribunt.

De ira

tiones resurgunt. semp autem ordinat ad bonum alicuius qui vlciscitur: vel de peccato in peccatum sic ruere: magis reformidant peccare. C. II.

b Propter quō increp. &c. Postq; apls arguit vana gentilē. hic ꝑ
p arguit vitia iudeoꝝ. & vitiū in tres q; fuit ydolū cor: culpa &
pena gētis⁹ illor.⁹ q; ad aliqd peiorē. ibi: Vel autē tu iudex. 3⁹ q;
ad aliqd melioratio p̄cepto sequitur ca. Prima adhuc ī vsus. ad ꝑ circa
ꝑceptū obiicit. & rūdet. Secunda circa. Tertia ibi. Et tu qui. Primū
obiicit duplici rōne. prima est q; apls gentiles idolatria reputabat meritoria
& fornicatio licita: ꝑpe q; talia publice agebāt. iudei nō p legē a deo ſpāti
sibi vsurpabāt. cognoscebāt ambo. & ꝑhibent: ꝑpter quō in manifesto a talib⁹ abs
tinebāt ne ex hoc legē punirent: in occulto tñ & opabant ꝑp quō ī pena erant
gentiles⁹ filios. & ideo in fine reddunt ea. vbi dicit apls: Qui q; talia agunt di
gni sunt mortis: concludit: Propter quō increpabilis es o hō. i. tu iudex gentē
inter vitia qui iudicas nonne ex hoc ipso ipsa ꝑpetras. & subdit: In q; enī iudicas &c.
& ꝑp hoc. i. Scimus enī. Hic ponit secūda ratiō. In enī iudicas &c.
nisi occulta sit distinctio q; ad humanum iudicium per quō tñ punit
tur manifesta: tamē q; non ad diuinū iudicium nō est in hoc distinctio: q;
punit secreta sicut & manifesta. eo q; ei nihil est occultū. 1. Reg. xvi. Homo
videt ea que patent. deus aūt intuet cor. & ideo iudicat qui similia peccata fa
ciebant in occulto erant similiter puniendi sicut & gentiles facientes talia
in manifesto. & sic habet ꝑpositus. s. q; iudei similes gentibus erant. huius
rationis ponit virtutes. d. Scimus enī quoniā iudicium dei est ſm veritā
tem. i. ſm equitatē iusticie. & In eos q; talia agunt publice vel occulte.
& Existimas autē. Hic remouet circa dicta duplices errores. secundū re
mouet. ibi: Non enī⁹ est acceptio quoꝝ primus est: quia aliqui impunitā
tem attribuebāt sibi ex dilatione punitionis diuine causā esse debita pœna
tis sua: hoc remouet tanq; erroneum: quia hoc procedit ex dei patientia:
que concedit peccatoribus tempus penitētie: vt si nō penitent appareat eo
rum cōdemnatio magis iusta. & similiter perseuerantiā promissio in bono:
hanc sententiam deducit apostolus dicēs. d. Existimas autē hoc errore.
m O homo qui iudicas &c. i. o tu iudex qui iudicas gentiles temerarie
vt dictum est. n Quia tu effugies iudicium dei. Causa punitionis ꝑpter
pene dilationem. q. d. non sic existimā magis cōtrarium: quia tu abutēris ti
pore misericordie tibi dato ad penitendum. ideo subditur: o An diuiti
as. Abundantiam. p Bonitatis eius. quia a malis non seperabit bona
natura. q Et patientie. quia differt illationes pene. r Et longanimi
tatis. quia diu expectat conuersionē boni⁹ a malo culpe. s Ignorās &c.
d. sic. Ignorans tibi arrogādo. t Ignorās qñ benignitas dei. te tolerans.
u Ad pñam te adducit. qñti est in se ex intrinseco suos ad bonū a ma
lo nunq; auferit ponit⁹ q; dicit sapiens in via sua ipsi reuellunt eos: & sic remā
nent i malo⁹ suis. ibi subdit: & Secundū aūt duritiā tuā. q. d. non ex hoc iudico
iustificari. quasi quis in corpalib⁹ vel q; non odit tangenti: & ad illuminos
huius

Thesaurizas. Accumulas tibi vindictā: vocat⁹ peccatōr: hoc impe
nitentia est ꝑ dispositā in ꝑpetuum finem.
Ira deo ascribit. animā desperatio & puerta spes bñ nocturne fidei ab
phomie vbi. ii. in spūalibus nō remittit ei hic vel in futuro: & q; solūs
in ꝑfidia cano. & ꝑ pec
catum ad mort. nō pa
ccatum ad mort. nō pa
ccatum ad mort. nō pa
ccat

[illegible]

sibi sunt lex: qui ostendunt opus
legis scriptum in cordibus suis.
Testimonium reddente illis con
scientia ipsorum et inter se cogita
tionum invicem accusantium: aut
etiam defendentium in die cum
iudicabit deus occulta hominum
secundum evangelium meum per
ipsum christum. Si autem tu iude
us cognominaris et requiescis in
lege: et gloriaris in deo: et nosti
voluntatem eius: et probas utiliora
instructus per legem: confidis te
ipsum ducem esse cecorum: lumen
eorum qui in tenebris sunt: erudi
torem insipientium: magistrum
infantium habentem formam sci
entie et veritatis in lege. Qui er
go alium doces: teipsum non do
ces? Qui predicas non furandum

furaris. Qui dicis non mechan
dum: mecharis. Qui abominaris
idola: sacrilegium facis. Qui in le
ge gloriaris: per preuaricationem
legis deum inhonoras. Nomen
enim dei per vos blasphematur inter
gentes: sicut scriptum est. Circumci
sio quidem prodest si legem obser
ues. Si autem preuaricator legis
fis: circumcisio tua preputium fa
cta est. Si igitur preputium iustici
am legis custodiat: nonne prepu
tium illius in circumcisione reputa
bitur? Et iudicabit id quod ex na
tura est preputium legem consumans te
qui per litteram et circumcisionem
preuaricator legis es. Non enim

[illegible]

Si legem custodias. Antiquus. Ut deponas omnia turpia: vt circumcidas: et credas ipsi.

Nonne. Comparatione sui te vbi nobilis ostendit: qui non per naturam neque per circumcisionem: sed per legem nouisti: qui ille per naturam. i. christum.

Iudicabit spiritum. Videtur ergo in presenti loco dicere gentes que in preputio carnis ad fidem christi venerunt: quas legem spiritualem seruantes comparat et preferet iudeis: qui per litteram et circumcisionem carnis preuaricatores sunt legis quas et iudicandos ab illis dicit.

Non enim qui est. Unde iudeus potest fieri gentilis: et gentilis iudeus non enim est.

De lyra

[illegible]

Nicolaus

[illegible]

cunda

[illegible]

qui in manifesto iudeus est: neque
que in manifesto in carne est circumci
sio: sed qui in abscondito iudeus est et
circumcisio cordis in spiritu non
littera: cuius laus non ex homi
nibus sed ex deo est. C. III.

Quid ergo amplius iu
deo est. Aut quid utilitas cir
cumcisionis? Multum per omnem
modum. Primum quidem quia credita
sunt illis eloquia dei. Quid enim si
quidam illorum non crediderunt?
Numquid illorum incredulitas
fidem dei euacuauit? Absit. Est

aut deus verax: omnis autem ho
mo mendax sicut scriptum est: vt
iustificeris in sermonibus tuis et
vincas cum iudicaris. Si autem
iniquitas nostra iusticiam dei com
mendat: quid dicemus? Numquid
iniquus est deus qui infert iram?
Secundum hominem dico. Absit.
Alioquin quomodo iudicabit
deus hunc mundum? Si enim
veritas dei in meo mendacio abun
dauit in gloriam ipsius: quid ad
huc et ego tamquam peccator iudicor?

[illegible]

Nicolaus

[illegible]

De lyra

[illegible]

Et nō sicut blasphemamur. ⁊ sicut aliqui affirmant. Cuius damnatio iusta est. Hec. Quia enim. Propter quod statim subiungit modo indicans si fuerint. Si peccatum ⁊c. Si autem peccatum nō fuerit iudicium nō erit.

Quod igitur. Ex prime huius modo patet quod sit blasphemia: ⁊ qd bona ex malis fieri non debeant. Quod ipse confirmat per hoc quod dicit. Quorum damnatio iusta est. Quasi dicat. Non debent fieri mala ut veniant bona. ⁊ hoc quia damnatio iusta est. Quid ergo? Nichil ergo ex malis fiendum est. Et. Sequitur.

Peccatimus ergo? Sequitur. Cuius est summo iudicio ⁊ gre

eos omnes sub peccato esse dicit

scriptum est: Quia non est iustus

requirens deum. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonū: non est

Iudeos pe. Ex quo patet falsum quod quidam dicunt hoc loco. Et inter omnia mala ⁊ adulte

ra. Et de quibus dictum: vbi grauis peccatrix femina sequitur.

Libenter ⁊ indicitur. Talia faciunt. vnde contingat in hoc seculo.

Nicolaus

si illud verum esset verum. ⁊ sic ex hoc inconuenienti concluditur esse falsum.

a Et nō sicut. Hic infert tertiū inconueniēs. qz si peta p se faceret ad glo rā dei esset frequētāda. sic ⁊ opa virtutū. hoc aūt inconueniēs infert implicādo primū pdictū apli. q. scz amare mīchil vere os apli. vt ps in plurib⁹ locis nouī testamēti. ⁊ iō ex hoc q paul⁹ cōmēdat grām dei sequit. Quod ab eodem dicitur supaddauit ⁊ ga. ⁊. i. ca. v. ⁊ q. ille ⁊ pio discipuli alioz qui dicebāt pdicta apli q paul⁹ ⁊ alii qui discipuli inducebāt pplos ad multiplicationē pec: vt sic p multiplicationē mal⁹ q veniēt bona. ⁊ b ⁊ qd dicit: Et nō sicut blasphemamur. a pdicto apla. b Et⁊ aūt q. dā non dicere. falso ut. c Faciamus mala vt veniāt bona. impossibile est vera apla q pdicabāt multiplicationez pecā. d Cuius dānatio iusta ē. qz falsū crimē apla imponebāt. q hoc igit⁹ q petā nō sūt pdicāda. ⁊ q: dicere q sint frequētāda est erroneū: scludit falsitatē illi⁹ dicti. Lq petā faciant p se ad gām dei. Ad maiorē euidentiā pdictoz soluit q penit fine malis culpe aucrint a deo p se. ⁊ iō nō facit ad ꝛ. gratis. ⁊ de⁹ cui⁹ptātā ē bonitas q de malis elicit bona. vt ps p Aug. i enchyridion. puni tionem petōz p malis pene cui⁹ē actor ordinat ad declarationē sue iusticie per inclusionē peccātis⁹ per inclusionē ⁊ remissionē declarauit patrē mi ⁊ē. e Quid ē. Postq apls ostdit iudeos ⁊ gētiles sūr indignēs gra dei ab querūt p hoc q virtus ⁊ virtutū perfectio sūt gl⁹ apli. hic ostdit eos cadē gra indigē posse querīone p hoc q sine ipsa nō poterāt cōseq salutē. ⁊ hoc ostdit dupl⁹. primo ex lege implendo. secūdo ex fidei ꝛpi pfectione. ibi: Nūc aūt. primū aūt p scripturā ostdit. ⁊ iō primo ipsam allegat. secūdo allego rē applicat. ibi: Scim⁹. Circa primū dicit primūdo sic ad pcedentia: Quid ergo? nos iudei ⁊c qd⁹ erat apli: f Procellim⁹ eos⁊ gentiles. g Nec quasi. ⁊ subdit dicēs: Cadauit enī sum⁹. i. cōmobilē ostdim⁹. h Iudeos ⁊ gentes ostendo sub petō esse. ad cōuertendū. vt ps ꝛ fidei. ⁊ idē legē post cōuersionē nisi adhuc grā dei. qz fides infomis nō sufficit ad salutē. i Sic scripsit⁹ sine gra dei aqueducto ⁊c iusticia placita q facit holes vigere vita eter na. pōt tñ aliqa alia: inū⁹ vtilitas politica p observationē legis nature ⁊ iu stitia legali p observationē legis mosaice. l Non ē inuidiēle. rōnem ꝛgentur gra. Adeo falsū: a Dēo declinauerunt. a via vere beatitudis. o Simul inutiles facti sūt. defectūs a spūalīe finis virtūt: sicut medi cina vt inutilis q defert ab introductiōe sanitat. p Non ē q faciat bo nū: nō est vsq ad vnūq; nulli pōt facere bonū meritorium sine gra dei. ⁊

per vnū ⁊ vehementi. erunt infirmi pauci in numero ⁊ copos.

In lege. Ex alijs appellat generaliter vet⁹ testā. vnde sepenūt vbi euāgelista ignāt: vt intelligat de eo q scripta erāt in lege ⁊ ꝓphetis ⁊ psal mis. Modus pdicti lēg vocāt. Sicut vbi dr: In lege vestra scriptū est: Ego dixi vos dīj estis ⁊ filij excelsi omēs. Et alibi. vt implet sermo q in lege cor scriptū est. qz odio habuerūt me gratis.

Ut oē os ⁊. Etiam

illo. Per legem enim cognitio

dūt sub labijs eoz. Quoz os

maledictōe ⁊ amaritudine ⁊ ple

num ē⁹ velōces⁹ pedes eoz⁹ ad ef

fundendū ⁹ sanguinem. ⁹ Contri

tio ⁊ infelicitas ⁊ vijs eoz: ⁊ ⁹ viā pacis non cognouerunt: nōn est

timor dei ante oculos eoz. ⁹ Sci

mus aūt quoniaz quecunqz lex

loqtur: his qui in lege sunt loq

tur: Et oīne⁹ os⁹ obstruāt: ⁊t

subditus fiat⁹ omnis mundus

deo: quia ex operibus legis nōn

iustificabit⁹ omnis⁹ caro⁹ cōram

Pſal. 13.b

De lyra

ejs ipsa subtracta holes essēt labē in horribilia pat. ⁊s legē: q Se pulchrū patis est guttur eoz. ex sepulchro est patenti foetor exalat. sic tales plenū vba vitia ⁊ fraudā. q. ex abūdantia cordis os loquit⁹: Manus. tū. r Lingua⁹ suis⁹ dolose agit⁹. ⁹ Venenū aspidū sub labijs eoz. occulte detrahūt. t Quoz os maledictione. dei blas phemia. v Et amaritudine plenū. alij⁹ malū pfandūt. x Veloces pedes eoz ad effundēdū sanguinē innocēt. r Contrito ⁊ infelicitas in vijs eoz. q. similiter obtenēt ⁊ ad miseriā pducunt. ⁹ Et viam pacis nō cognouerūt. q. ducit ad vitā trām vbi est pax plena. ⁊ subdit pe dictoz causa: a Non ē timor dei. q. rectū ait a malo. b A⁹ oculos eoz. propter q⁹ sine retinaculo currūt ad malū. c Scim⁹. Hic scriptu ram allegata applicat ad ꝓpositū. d. Scim⁹ aūt. q⁹ dicit q⁹ lex loqt⁹ his q sub lege sūt loqt. Et hoc dicit alia expositores q⁹ scriptura allegata loqt nō de iudeis q sub lege mosaica erāt⁹ scriptura intelligat pecūlis pōnāt. vbi dr: Cauſati cui sum⁹ iudeos ⁊ grecos oēs sub pctō esse. sīlr subsequens similiter. vbi dr: Ut oē os obstruat ⁊ subdit⁹ fiat oīs mūd⁹ deo. Et q⁹ ps q⁹ loqt de iudeis ⁊ gētilib⁹. nec obstat q⁹ dr: Dixi q sub lege sūt loqt: nō ex q dr dixi q sub lege scripsit. ⁊ sic indeī erāt sub lege mosi: ita gētiles erāt sub lege nāt. Idēm dicit⁹ de turbis expellentib⁹ ē⁹ q⁹ dr hic de his q sub lege sūt. Is aūt liber psalmor⁹ de q accepta ē scriptura ꝓallegata dr⁹ sit iudeis sūt⁹ alij libri veteris testi. nō ēt sensū loqt⁹ iudeis ē ⁊ de mul tis alijs gentilib⁹. sūt⁹ dicī⁹ q finaliter tñ ē⁹ dr. Scim⁹ aūt q⁹ lex. Confirmat pdicta. Quia ex operib⁹ legis nō iustificabit⁹ omnis⁹ caro⁹ cōram illo. Qui intima videt: vtrum ex amore iusticie quid agat: vel timore pene. quod non videt homines.

De lyra

ejs ipsa subtracta holes essēt labē in horribilia pat. ⁊s legē: q Se pulchrū patis est guttur eoz. ex sepulchro est patenti foetor exalat. sic tales plenū vba vitia ⁊ fraudā. q. ex abūdantia cordis os loquit⁹: Manus. tū. r Lingua⁹ suis⁹ dolose agit⁹. ⁹ Venenū aspidū sub labijs eoz. Quoz os maledictione. dei blas phemia. v Et amaritudine plenū. alij⁹ malū pfandūt. x Veloces pedes eoz ad effundēdū sanguinē innocēt. r Contrito ⁊ infelicitas in vijs eoz. q. similiter obtenēt ⁊ ad miseriā pducunt. ⁹ Et viam pacis nō cognouerūt. q. ducit ad vitā trām vbi est pax plena. ⁊ subdit pe dictoz causa: a Non ē timor dei. q. rectū ait a malo. b A⁹ oculos eoz. propter q⁹ sine retinaculo currūt ad malū. c Scim⁹. Hic scriptu ram allegata applicat ad ꝓpositū. d. Scim⁹ aūt q⁹ dicit q⁹ lex loqt⁹ his q sub lege sūt loqt. Et hoc dicit alia expositores q⁹ scriptura allegata loqt nō de iudeis q sub lege mosaica erāt⁹ scriptura intelligat pecūlis pōnāt. vbi dr: Cauſati cui sum⁹ iudeos ⁊ grecos oēs sub pctō esse. sīlr subsequens similiter. vbi dr: Ut oē os obstruat ⁊ subdit⁹ fiat oīs mūd⁹ deo. Et q⁹ ps q⁹ loqt de iudeis ⁊ gētilib⁹. nec obstat q⁹ dr: Dixi q sub lege sūt loqt: nō ex q dr dixi q sub lege scripsit. ⁊ sic indeī erāt sub lege mosi: ita gētiles erāt sub lege nāt. Idēm dicit⁹ de turbis expellentib⁹ ē⁹ q⁹ dr hic de his q sub lege sūt. Is aūt liber psalmor⁹ de q accepta ē scriptura ꝓallegata dr⁹ sit iudeis sūt⁹ alij libri veteris testi. nō ēt sensū loqt⁹ iudeis ē ⁊ de mul tis alijs gentilib⁹. sūt⁹ dicī⁹ q finaliter tñ ē⁹ dr. Scim⁹ aūt q⁹ lex. Confirmat pdicta. Quia ex operib⁹ legis nō iustificabit⁹ omnis⁹ caro⁹ cōram

Cōtā illo. Qui intima videt: vtrum ex amore iusticie quid agat: vel timore pene. quod non videt homines.

Per legem

Per legem enī. Hic incipit ne lege vt ostendat iustitiā nō esse ex ea. Per legē ⁊c. p. Nō q pr⁹ possit iustificāri q⁹ nō imponit finem aposta tionis sanctis⁹ ex certis adultis⁹ nullus⁹ fuit in carne. Et hoc ē⁹ dicit: nō ex ea hoc patuisse ex peccatis⁹ in sanctis⁹ nris. Quoniā aūt cognitio pec ti q⁹ ab ignorantiā vt ob

Per legem enī cognitio peccati. Hic incipit ne lege vt ostendat iustitiā nō esse ex ea. Per legē ⁊c. p. Nō q pr⁹ possit iustificāri q⁹ nō imponit finem aposta tionis sanctis⁹ ex certis adultis⁹ nullus⁹ fuit in carne. Et hoc ē⁹ dicit: nō ex ea hoc patuisse ex peccatis⁹ in sanctis⁹ nris. Quoniā aūt cognitio pec ti q⁹ ab ignorantiā vt ob

Cognitio pec. ⁊t cognoscit ⁊ nō tantū p

Cōfirma. ⁊ p. pro. Quia lex cā mali facit

Justificabit. ⁊ p. pro. Quia lex cā mali facit

Justicia aūt ⁊t. Iu

Justificabit. ⁊t. Iu

Gēt gratia. Jā ⁊: indulgentia ⁊ venia pec

Gēt gratia. Jā ⁊: indulgentia ⁊ venia pec

Gratia. Nō p legē

Gratia. Nō p legē

Quia. Nō p legē

Quia. Nō p legē

Dixi. Quia nō

Dixi. Quia nō

Dixi. Quia nō

Abdle. Et ꝙ nō pōtuit? eſt implicita fm ꝓpoſitū ſcriptur fm litteram.
Deutero⁹. Quia ꝑ obſeruantiā legalē ꝙ ſic dicit: vel ſtatutū⁹. i. firma
mitas eſt fm hoc tm̄ fides viua q̄ operat⁹ p dilectionē. Et ſic ꝓpoſitū
ſalis⁹ ꝓmittit in euāgelio addit. q ꝙ lex ventura ꝓmittebat fidē euāge
lij ut adimpleta. Ambro. ſ. q ꝓmittit
in euāgelio implenda
fm ꝓpoſitū ſtatuti⁹,
fides iuſtificat.

C. IIII.

Nihil ergo di. Ad
ſtipulationē
dixerat iuſtificari ꝑ fidē
eſſēt ꝑ obſeruā
tiā legis. q ꝓ fidē adep⁹
eſt iuſtificā. ꝙ ꝓmiſſionem
ꝑ patrē habet.

Dcōm car. Ac⁹ ex opibus legis. Q. dicimus q fuit iuſt⁹ ex ope
nō q̄ fi ex carnali obſer
uātiōe eſt iuſt⁹ hz glām
eternā. q ex iuſticia fidē
q fi nō a deo. Vel hoc in
ſticano. i. in opīōe ho
minū. q nō apud deū. q
fi hoc ē ſic ex fide iuſtifi
cat⁹ q̄ gr̄az. Quid ergo
quaſi ambīte quid q̄.

Credidit. Credere iuſticiōi eſt fide ei iuſticie q eſt alije: ſi cui habet
op⁹ operādi: nō datur⁹ merces fm gr̄az fm nō fm debitū operādi⁹ fac
ſi el qui nō hz op⁹ operādi fi credit: ſola fides iuſticit ad iuſticiā: q ita ad ſa

Nicolaus

a Quoniā quidē vnus eſt de⁹. ſcz gentiliū q iudeoꝝ. b Qui iuſti
ficat circūciſionem. id eſt iudeos circūciſos. c Ex fide. i. per fidem chriſti
q non per circūciſionem. d Et ꝓpuium. id eſt gentiles ꝓpuium ha
bentes. e Per fidem. ſcilicet eiuſdem mediatoris ieſu chriſti. f Le
gem ergo deſtruimus. Hoc conſequenter reſpondet apoſtolus eiuſdem ob
iectioni. quia per hec verba q ſimilia imponebant ſibi indē q⁹ deſtruebat
legem moyſi per predicationē fidei chriſti. vt habetur Actuū. xvi. Hoc igi
tur remouet dicens: Z̄ egem ergo. i. moyſi. g Deſtruimus per fidē chri
ſti. i. per predicationē fidei chriſti. h Abſit: ſed legē ſtatuimus. i. confir
mamus. quādo enim aliquid eſt⁹ vta q̄ diſpoſitio ad aliud ad quod ordina
tur ſicut ad finem. ſi ceſſat hui⁹ habitꝰ: non propter hoc dicitur deſtrui: ſed
magis confirmari quia virtualiter manet in alio meliori. ſicut eſt de moti
ad formam. quia ceſſat forma introducta. q virtualiter manet in ipſa: Z̄ ex
autem vetus fuit quidam diſpoſitio ad nouam. q ordinata ad ipſam ſicut
quoddam imperfectum ad rem perfectiorem. vnde dicit Hiere. xxxi. Ecce
dies veniunt dicit dominꝰ. q feriam domui iſrael. q domui iuda fedus no
uum non ſm pactū quod pepigi cū patribꝰ veſtris &c. q ſubdunt: Et ero
eis in deum. q ipſi erunt mihi in populū. Et ideo lex vetus non deſtruitur
ſed magis ſtatuitur quauis ad id in quo ceſſat ſimpliciter. cuiſmodi ſunt
cerimonialia. alia ſo non ſic ceſſant: vt dictum eſt. Ad maiorem dictorum
q dicendoꝝ intelligentiam querit hic. Vtrum lex vetus ſuo tempore iuſti
ficaret. Et arguitur primo q ſic. quia Z̄ cauſa. cui⁹. i. victur: Cuſtodite leges
meas atq; iudicia que faciens homo in eis viuet. ſed vita ſpiritualis ho
minis eſt per iuſticiam. ergo &c. Item per circūciſionem tollebat culpa ori
ginalis ſicut modo per baptiſmum. ſed culpa non auferꝰ niſi per gratiā
ſicut nec tenebre niſi per lumen. ergo circūciſio conferebat gratiā que iuſti
ficat ſimpliciter. Item omnes moderni doctores tenent q in circūciſione da
batur gratia. ergo &c. Contra Vale. Si data eſſet lex que poſſet iuſtifi
care. ſequeretur q̄ dantꝰ gratie motiuus eſſet. id eſt cauſa. ſed hoc eſt
inconueniens. ergo &c. Illud ex quo ſequitur. ſcilicet q̄ lex vetus iuſtificaret.
Circa quod premittende ſunt quedā diſtinctiones. Prima eſt de iuſtifica
tione que poteſt accipi dupliciter. Uno modo ꝓpoſe. &c ſic iuſtificatio eſt
facto iuſtitie. Alio modo magis large ꝓo ſignificatione iuſticie. ſicut vi
ta dicitur ſana eo q̄ eſt ſanitatis ſignificatiua. Secunda diſtinctio eſt de
iuſticia que poteſt etiam accipi dupliciter. ſcilicet vno modo perfecte ſm
quam iuſtificatur homo apud deum. alio modo imperfecte. &c ſic iuſticia eſt
virtus politica. Tertia diſtinctio eſt de veteri lege que diſtinguitur ſm ꝓpe
opera moralia: iudicialia: &c cerimonialia. Si igitur loquimur de iuſticia
perfecta. ſic ſolus deus iuſtificat efficienter per habitum gratie quam ſolus
infundit pſal. lxxxiii. Gratiam &c gloriā dabit dominꝰ. ipſa ſo gratia iu
ſtificat formaliter. ſi ſo acciptatur iuſtificatio largo ſic &c tota lex vetus iuſti
cabat. quia gratiam iuſtificantem per chriſtum vandam ſignificabat. totuꝰ
enim ſtatus illius legis fuit nouc figurattiuus. i. Corinth. x. ca. Omnia cū
in figura contingebant illis. ſi autem acciptaꝰ iuſticia imperfecta. &c lex ve
tus quantū ad moralia &c etiam iudicialia. ſic iuſtificabat efficaciter inquan
tum per opera legis que iuſta erant acquirebat habitus iuſticie. &c ille habi
tus acquiſitus iuſtificabat formaliter. iuſticia tamen politica: que non ſa
cit dignum vita eterna. quia opera talis iuſticie fiunt ſimpliciter opera hu
mana. &c per conſequens ad conſecutionē vite eterne impoſitionata quc

Quoniā quidē vnus eſt deus
hoc tollit poſſe. &c quia aliqꝫ iuſtificari videꝫ ex lege
cautum. videm eſſe ex fide ꝑ ipſam
qui iuſtificat circumciſionē ex fi
de: &c ꝓputium ꝑ fidē. Legē
ergo deſtruimus ꝑ fidē? Abſit⁹.
Sz legē ſtatuim⁹. C. IIII.
Quid ergo dicemus in
uenifſe abraham patrē
noſtrum ſecundū carnem. Si
enī abrahā ex opibus legis iuſti
ficatus eſt: habet gloriā: ſed nō

Nicolaus

Quoniā quidē vnus eſt de⁹. ſcz gentiliū q iudeoꝝ. b Qui iuſti
ficat circūciſionem. id eſt iudeos circūciſos. c Ex fide. i. per fidem chriſti
q non per circūciſionem. d Et ꝓputium. id eſt gentiles ꝓputium ha
bentes. e Per fidem. ſcilicet eiuſdem mediatoris ieſu chriſti. f Le
gem ergo deſtruimus. Hoc conſequenter reſpondet apoſtolus eiuſdem ob
iectioni. quia per hec verba q ſimilia imponebant ſibi indē q⁹ deſtruebat
legem moyſi per predicationē fidei chriſti. vt habetur Actuū. xvi. Hoc igi
tur remouet dicens: Z̄ egem ergo. i. moyſi. g Deſtruimus per fidē chri
ſti. i. per predicationē fidei chriſti. h Abſit: ſed legē ſtatuimus. i. confir
mamus. quādo enim aliquid eſt⁹ vta q̄ diſpoſitio ad aliud ad quod ordina
tur ſicut ad finem. ſi ceſſat hui⁹ habitꝰ: non propter hoc dicitur deſtrui: ſed
magis confirmari quia virtualiter manet in alio meliori. ſicut eſt de moti
ad formam. quia ceſſat forma introducta. q virtualiter manet in ipſa: Z̄ ex
autem vetus fuit quidam diſpoſitio ad nouam. q ordinata ad ipſam ſicut
quoddam imperfectum ad rem perfectiorem. vnde dicit Hiere. xxxi. Ecce
dies veniunt dicit dominꝰ. q feriam domui iſrael. q domui iuda fedus no
uum non ſm pactū quod pepigi cū patribꝰ veſtris &c. q ſubdunt: Et ero
eis in deum. q ipſi erunt mihi in populū. Et ideo lex vetus non deſtruitur
ſed magis ſtatuitur quauis ad id in quo ceſſat ſimpliciter. cuiſmodi ſunt
cerimonialia. alia ſo non ſic ceſſant: vt dictum eſt. Ad maiorem dictorum
q dicendoꝝ intelligentiam querit hic. Vtrum lex vetus ſuo tempore iuſti
ficaret. Et arguitur primo q ſic. quia Z̄ cauſa. cui⁹. i. victur: Cuſtodite leges
meas atq; iudicia que faciens homo in eis viuet. ſed vita ſpiritualis ho
minis eſt per iuſticiam. ergo &c. Item per circūciſionem tollebat culpa ori
ginalis ſicut modo per baptiſmum. ſed culpa non auferꝰ niſi per gratiā
ſicut nec tenebre niſi per lumen. ergo circūciſio conferebat gratiā que iuſti
ficat ſimpliciter. Item omnes moderni doctores tenent q in circūciſione da
batur gratia. ergo &c. Contra Vale. Si data eſſet lex que poſſet iuſtifi
care. ſequeretur q̄ dantꝰ gratie motiuus eſſet. id eſt cauſa. ſed hoc eſt
inconueniens. ergo &c. Illud ex quo ſequitur. ſcilicet q̄ lex vetus iuſtificaret.
Circa quod premittende ſunt quedā diſtinctiones. Prima eſt de iuſtifica
tione que poteſt accipi dupliciter. Uno modo ꝓpoſe. &c ſic iuſtificatio eſt
facto iuſtitie. Alio modo magis large ꝓo ſignificatione iuſticie. ſicut vi
ta dicitur ſana eo q̄ eſt ſanitatis ſignificatiua. Secunda diſtinctio eſt de
iuſticia que poteſt etiam accipi dupliciter. ſcilicet vno modo perfecte ſm
quam iuſtificatur homo apud deum. alio modo imperfecte. &c ſic iuſticia eſt
virtus politica. Tertia diſtinctio eſt de vetere lege que diſtinguitur ſm ꝓpe
opera moralia: iudicialia: &c cerimonialia. Si igitur loquimur de iuſticia
perfecta. ſic ſolus deus iuſtificat efficienter per habitum gratie quam ſolus
infundit pſal. lxxxiii. Gratiam &c gloriā dabit dominꝰ. ipſa ſo gratia iu
ſtificat formaliter. ſi ſo acciptaꝰ iuſticia imperfecta. &c lex vetus iuſti
cabat. quia gratiam iuſtificantem per chriſtum vandam ſignificabat. totuꝰ
enim ſtatus illius legis fuit nouc figurattiuus. i. Corinth. x. ca. Omnia cū
in figura contingebant illis. ſi autem acciptaꝰ iuſticia imperfecta. &c lex ve
tus quantū ad moralia &c etiam iudicialia. ſic iuſtificabat efficaciter inquan
tum per opera legis que iuſta erant acquirebat habitus iuſticie. &c ille habi
tus acquiſitus iuſtificabat formaliter. iuſticia tamen politica: que non ſa
cit dignum vita eterna. quia opera talis iuſticie fiunt ſimpliciter opera hu
mana. &c per conſequens ad conſecutionē vite eterne impoſitionata quc

apud deū. Quid eſt ſcriptura
dicit? Credidit abrahā deo: &c re
putatū eſt illi ad iuſticiam. Ei aūt
qui operaꝰ mercedo non ꝓputaꝰ
ſcōm gratiā: ſed ſcōm debitū.
Ei vō qui nō operatur: credenti
aūt in eum qui iuſtificat impiū
reputat⁹ fides eius ad iuſticiam
ſecūdum ꝓpoſitum gratie dei:

Nicolaus

Ad romanos c IIII 1196

ſicut & dauid dicit: beatitudinez
hominis cui deus accepto fert
iuſticiam ſine operibus. Beati
quoꝝ remiſe ſūt iniquitates: &
quoꝝ tecta ſunt peccata. Beat⁹
vir cui non imputabit dominus
in ꝓputio? Dicimus enim quia re
putata eſt abrahe fides ad iuſticiā.
putatio. Et ſignū accepit circūci
ſionis ſignāculū iuſticie fidei q
eſt in ꝓputio: ut ſit pater om
nium credentiū ꝑ ꝓputium: ut
reputetur & illis ad iuſticiā. Ut
ſit pat⁹ circumciſionis: nō his
tm̄ qui ſunt ex circumciſione: ſed
& his qui ſequuntur veſtigia fi
dei que eſt in ꝓputio patris nō
ſtri abrahe. Nō enī ꝑ legē ꝓ
miſſio abrahe aut ſēni ei: vt
heres eſſet mundi: ſed ꝑ iuſticiaz
fidei. Si enī qui ex lege heredes
ſunt: exināita eſt fides: & abolita
eſt ꝓmiſſio. Lex enī iram ope

Nicolaus

ſ ſ ſ

Non est peremptio. Non aboleo est negatio. Abolere est legem pu-
nire: imperando id ab omnibus. Abolere est legem non accipere aut negare id
quod lex praecipit. Abolere est legem non custodire.
Non q̃ est. Et scias. Quare non solum q̃ est sed q̃ scias subiecit. Quia
ille qui scit legem et non facit, plus peccat quam ille qui ignorat.
Et ideo ille qui scit se non facere quod debet, et non facit, dignus est
ira dei. Et ideo ille qui scit se non facere quod debet, et non facit, dignus est
ira dei. Et ideo ille qui scit se non facere quod debet, et non facit, dignus est
ira dei.

Nam si ex operibus iustificatus est habet gloriam sed non apud deum.
Quia nemo iustificatur ex operibus legis coram deo. Et ideo nemo habet gloriam
apud deum. Et ideo nemo habet gloriam apud deum. Et ideo nemo habet gloriam
apud deum. Et ideo nemo habet gloriam apud deum.

Quid enim scriptura dicit? Credidit autem abraham deo et reputatum est
illi ad iustitiam. Et ideo abraham credidit deo et reputatum est illi ad iustitiam.
Et ideo abraham credidit deo et reputatum est illi ad iustitiam. Et ideo
abraham credidit deo et reputatum est illi ad iustitiam.

Ei autem qui operatur merces non imputatur secundum gratiam sed secundum
debitum. Et ideo merces non imputatur secundum gratiam sed secundum debitum.
Et ideo merces non imputatur secundum gratiam sed secundum debitum.

Ei autem qui non operatur credenti autem in eum qui iustificat impium
reputatur fides eius ad iustitiam. Et ideo reputatur fides eius ad iustitiam.
Et ideo reputatur fides eius ad iustitiam.

Sicut et david dicit beatitudinem hominis cui deus accepto ferat iustitiam
sine operibus. Et ideo beatitudinem hominis cui deus accepto ferat iustitiam
sine operibus. Et ideo beatitudinem hominis cui deus accepto ferat iustitiam
sine operibus.

Beati quorum remissae sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata.
Et ideo beati quorum remissae sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata.
Et ideo beati quorum remissae sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata.

Beatus vir cui non imputavit dominus peccatum. Et ideo beatus vir cui non
imputavit dominus peccatum. Et ideo beatus vir cui non imputavit dominus
peccatum.

Beatitudo ergo haec in circumcisione tantum manet an etiam in praeputio.
Et ideo beatitudo haec in circumcisione tantum manet an etiam in praeputio.
Et ideo beatitudo haec in circumcisione tantum manet an etiam in praeputio.

Dicimus enim fidem abrahae ad iustitiam esse reputatam. Et ideo fides
abrahae ad iustitiam esse reputatam. Et ideo fides abrahae ad iustitiam esse
reputatam.

Quomodo ergo reputata est? Utique non in circumcisione sed in praeputio.
Et ideo reputata est? Utique non in circumcisione sed in praeputio. Et ideo
reputata est? Utique non in circumcisione sed in praeputio.

Signaculum vero accepit circumcisionis. Et ideo signaculum vero accepit
circumcisionis. Et ideo signaculum vero accepit circumcisionis.

Signum circumcisionis. Et ideo signum circumcisionis. Et ideo signum
circumcisionis.

Ut sit pater omnium credentium per praeputium. Et ideo ut sit pater
omnium credentium per praeputium. Et ideo ut sit pater omnium credentium
per praeputium.

Et pater circumcisionis. Et ideo et pater circumcisionis. Et ideo et pater
circumcisionis.

Non ex circumcisione tantum sed et ex praeputio. Et ideo non ex
circumcisione tantum sed et ex praeputio. Et ideo non ex circumcisione
tantum sed et ex praeputio.

Non enim per legem promissio abrahae aut semini eius. Et ideo non enim
per legem promissio abrahae aut semini eius. Et ideo non enim per legem
promissio abrahae aut semini eius.

Non est haeres. Et ideo non est haeres. Et ideo non est haeres.

Lex enim non est haeres nec praerica-
tio. Ideo ex fide: ut secundum gra-
tuam vulua sare. In reponi-
sione etiã dei non dubitauit diffi-
dentia: sed ꝓfortatus est fide dãs
gloriaz deo: plenissime sciens:
quia quecunq; promisit deus:
potẽ est et facere. Ideo et repu
tatum est illi ad iustitiã. Non est
autez scriptũ tñ propter ipsum
quia reputatũ est illi ad iustiaz
ꝛ propter nos quib reputa
bitur credẽtibus in eum q fusci
uit iesum christum dominum no
strum a mortuis: qui traditus est
ꝓpter delicta nra: et resurrexit
ꝓ iustificationẽ nram.

Iustificati igit ex C.V.

Iustificati igit ex fide. Superi aplus ostulit a romanis iudeis
credẽtib ostensis materiã offendẽdi q nulli habebant alimoniã
pecuniariã. hic ꝓfitet inducit eos ad veritatis discendi ostensis q
utrisq iustificari dñt per fidẽ et gratiã christi eis cõmunẽ. et ostendit in duo
qd ꝓmo offendit virtutẽ fidei in credentiã iustificationẽ. facilẽ dñt ꝓsecutio
nẽ in veteris legis ceremoniis. ca. vii. ꝓma in duas. qd ꝓmo ostendit ꝓpositũ.
secũdo remouet erroneũ obiectũ. ca. ix. ꝓma adhuc in tres. ꝓmo ostendit virtutẽ fi
dei in iustificatiõe credentiũ. secũdo huius iustificatiõis motiuũ. ibi: Ut qd chri.
3ª modũ. ibi: Propterea. ꝓma adhuc in tres. qa ꝓmo ꝓpositũ ostendit ex ef
fectibus boni. 2ª ex tolerãtia mali. ibi: Non solũ aũt. Duca ꝓmũ secũdũ
q iustificatio ẽ mors ad iustitiã sic abrahã et mors ad abolendũ. 3 tñ mors
ad iustificationẽ post accipit duplr. Uno mõ p modũ simplicis generatiõis
absq; recessu a termino ipsius fit aũt iustificatio in statu incohãte. Alio
mõ p modũ mutatiõis vel mors q̃ includit recessũ a termino culpe. sic iustifi
cat hõ per lapsũ nãr. et hoc mõ accipit hic iustificatio. verũtñ q; mutatio de
uolat a termino ad quẽ et nõ a termino a q. sic dealbatio ab atrebatre ad quẽ
terminat.

Sic eni tenẽ. Euidẽti q̃ abraham tali fuisse fide q̃ deo
uit: qui hoc fidei meriti alios posty remittend adiecit. Et
dicit: et meritorũ pater fieret gentiũ a deo promittend accepit. Deinde facta
fuit fides eius ꝓfectiua q̃ fieret semen tuum sicut stelle.

Non est iustus. Iudeus
ex lege iustificatio
nem sibi uendicabat. Et
ideo ostendit deus legem
non iustificare. Et ideo
ostendit deus legem
non iustificare.

Spem. i. ea beatitud q̃ habent qui bene uiuũt. Et
merito virtutis firmatur
patitur. Et miraculosa
Spes aũt nõ cõfundit. Quia ex ipso q̃ habemus
ex hoc habemus spem
quia deus qui dilexit nos
dilexit nos. Et ideo
qui nõ potest aliquid
aliud nisi deum diligere
et
et
et

Propterea. Hinc p̄ dicitur esse infirmū q̄ vitā. Et q̄ potest esse p̄ gratiā
stificatū in mortē. quasi vanitas. Quia est p̄ nāl̄ peccā
mortis. † adam erigit peccatū

Per vnū. nāl̄. (nō vnū erat ibi ap̄lis. Et manifestē scientia tam
stificat̄ dei hominē p̄ humanū. q̄ peccatū ⁊ mortē. eo vnūm sucabuit
nō malicia ⁊ vere attribuit. Non enim ⁊ malicia potestas ⁊ q̄ vitio no-
minari debet. Hinc q̄ mulier

† per christum iustificat ⁊ vita in omnes per eius gra
tiam regnaturos. † de † per mal ministrat per vnum
mortis † adam erigit peccatū

† Propterea sicut p vnū † homi
nem in hunc mundū † peccatū in
† in ipsum adā † ⁊ mala huius mundi regnare in corporibus
trauit: ⁊ p̄r peccatū † mortē ita ⁊
† per eius exemplum carnem gentium
omnes homines mors pertransiit
† mortis q̄ cibus ois mors q̄ ⁊ mortis q̄ ois in ois

† in quo oēs peccauerunt. † Eliqs
† scripsit vel narrauit † Lucas legens † † Quis
sapiens intelligens.

† Ad legem enim † peccatum erat i
† † Lex data † † apud deū q̄ non erāt apud
deū omne indistinctū sine lege peccatum fit hac lege q̄
homo † apud deū in se malus videbatur

† mūdo. † Peccatū aūt nō † iputa
† q̄ peccatū habetur † rōnis in peccato fiat ibi in po
batur: cum † lex nō esset. Sed re/

fuit lex data est inito egressionis de egypto populus de vno deo ne regna-
ret mors ⁊ caperet in malos homō dehinc regnat mortis mors vitae.

Sed regnauit. Nō imputabat. Nō effectiue inducebat. q̄ mors cer-
peralis regnauit quotidie q̄ aliquos potissime tandē vtrosq; vsq; ad
moysen ⁊ nos † videat. Sed regnauit. Quia nō plene ⁊ ⁊ ⁊

Quid ergo dicemus? Permanebimus i peccato vt gra abun

Quid ergo C. VI.

q dicemus? Permanebimus i pec: vt gra abun

† Nunc vltra non est permanendum. † Deus non debuit. † nulli. † in eum promissum ad eo manebat actibus pec: prestigio dei.

det: Absit. Qui enī mortui sumus peccato: quomodo † adhuc

† quia verisimile † potest dici beneficio

in illo? An ignoratis fratres quia quicunq; baptizati

† ne subiacemus vitio. † in eo. vitio nos mors

sumus in christo iesu: in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enī sumus cū illo per baptismū in mortē: vt quomodo

† ad similitudinē illius † mortis

christus surrexit a mortuis p gloriam patris: ita et nos in nouitate vite ambulemus. Si enim

† ad similitudinē christi † Ex mortē ergo re surrectionis Ostendit vitā christianā esse in fide

cōplantati facti sumus similitudini mortis eius: simul et resurrectionis erimus. † Hoc sciētes

† similes efficimur in ipsa. † vite nos mors

quod vetus homo noster simul crucifixus est: vt destruatur corpus

† Quia vetus homo noster crucifixus est. † mortui

peccati: vt vltra non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est

† Ex mortuis surrexit. † pōt in

iustificatus est a peccato. Si autē mortui sumus cum christo credimus quia simul et viuemus cum

† Ex mortuis surrexit pōt iam vltra mori. † Ex mortuis surrexit. † Ex mortuis surrexit. † Ex mortuis surrexit

Figura que est ibi. Iustificatio gratia nunc per christum quia ⁊ mortua ex gratia ⁊ reddunt gratis p gratia.

Deinde ibi. Ergo ibi. Ostendit quo redditur nō donatur.

Deinde ibi. Absit. Ostendit quomodo debent qō reddit nō donatur.

Deinde ibi. Scitis. Ostendit quomodo debent qō reddit

Quod habitat in me pec. Quia habitat ei nō ex substantia ſ potius ex bono. Et ex hoc patet euidēter q̄ nemo ſpūaliter efficitur malus per peccatū. Ipsius enim corruptio per continuum exercitium manet in corpore: et hoc totum tempore huius vite. Et ideo in ista vita nemo potest dici mundus a peccato.

Peccatū. Ly caro ad quā trahit? vt ad ſuā legē accidat cooperat.

Nā velle. Dicit nō: quia velle bonū adiacet mihi: sed bonū facere nō. Et hoc ideo: quia caro tota et quicquid in ipsa est: inclinat ad bonū operandū. Nam ex naturali ſ. quodlibet modo bonū velle potest: ſi ex ſe ipsa: sed non vt caro subiecta spiritui: vel ſic vt caro ſuperat. vel ſic vt caro ſuperat.

Tſelle. Dona ſibi q̄ habet ex dono: et naturaliter aut: vt caro velit: ſ. bene virtus placendi.

Velle. Aug. Temp bonus vult pectus nō cum cupiscere: ſ. mundi: hoc perficit in hac vita.

Perficere. Nō ut facere: ſed plus quā facere: nō mihi facit agit bonū: ſ. cupiditate nō ſimulate: ſed nō plene vt alio nō peccat: ſic et bestie agit multū cum motu: deſiderio ſed nō peccat: q̄ nō petit ad malum.

Nō enim quod volo. Bonū placere nō timentio: iquit nec bonus illud q̄ volo: a parte a qua minus videret offendi: ſi ēderario malū q̄ etiā illud q̄ nolo. Vel nō timentio bonū: q̄ nō est ibi: multi enī fugiūt nō inuentāt bonū: in aliqua re quod tamen est ibi.

Si aūt quod nolo. Concludit superiorē sententiā: ego nō operor illud. ſ. malū ex quo hoc questio pendit. ſ. q̄ consentit legi dei.

Sed quod ha. Paulus peccato duo voluntati facit: q̄ ſi est vitio hoc dicit: vt nota de quantio bona dominat erubt.

Inuenio igitur. Dicit ut legem bonā: naturā bonā q̄ illē vult: et ei consentire: adiūgit bonū legē bonā nature adtruendo ſi: et aliter: hō videtur illa duo vincere vt hō p̄ naturā posse euadere vitia: et operari bona.

Volenti. Z. ſi: q̄ placere non potest q̄ malū: bonū ppe ei inhabitat. ſ. caro est quasi ad tantum: nisi aliud cogit facere q̄ vult hō: ſ. lex.

Scim inte. Amino. Quia caro ex adā traducē: peccati in ſe habet ſi alia traduceretur: ipsa haberet: quia anima ade peccatū: ſi no alia pars in se haberet: homo non se cognosceret.

Video aūt al. ſc. Aug. Ad corpus mentis pertinet: vt lex membrorum repugnet legi mentis eius caro aduersus spiritū sanctū. Sed lex peccati non regnat: cum nō obedit voluptatibus eius.

Lex in mem. Recte forsan peccati lex dicit: quia legitime facius est vt qui nō obedit suo superiori ei nō seruat fidē inferiorē. ſ. caro.

De ira

tā nō ego operor illud. q̄ nō operor illud ſm q̄ bō ſ ſm q̄ bonū. vt dicat ēt. ā. n Sed q̄ ha. in me peth. ſ. scripturia q̄ vt peth mō. ā. dicto. q̄ ipsi it ad hoc operandū. o Sido cum. p q̄ peritiā rebellionis carnis ad ſpūs. r Quia nō habitat in me. hoc est in carne mea. q Bonū ſ. inclinatio ad bonū ſ magis ad oppositū. ſ dicit: p In car. mea. ſ. est rupibili ſ corrupta p peccatū adā: q̄ talis inclinatio mala nō fuit in carne bñata p statū innocētie. vel aliter: In carne mea. q. d. in alia parte mei. ſ. rōne nō est inclinatio ad malū ſ ad bonū. Nō enī ad optia deſcat. nō sub dit: o Nā velle. ſ. bonū. t Adiacet mihi. ſm rōnem. v Perficere aūt bonū nō inuenio. ppter ſensualitatē ipedientē. x Nō enī q̄ volo ſ. exponat vt prius: q̄ repetitio est duplē inle ad malorē affectionem. y Inuenio igit legē. Hic ostendit ide p testimoniū legis nūlis bonis cui ſecundat lex peripiendo illa q̄ hō vult: ſ agit ſequēdo dictamē recte rōnis: vt dēli colere parentes honorare: ſ bmōi. ſ hoc est q̄ dicit: Inuenio igitur legem. ſ. consonā. ȝ mihi volenti facere bonum. ſm legis naturalis dictamen. a Quoniā mihi malū adiacet. quia magis promptus est homo ad perficiēdū malum in opere q̄ bonum: propter corruptionē nature. b Condelector enim legi dei. ſ. ei concordo. c Secm interiorē hominē. ſ. ſm naturale rationis dictamē: quia ratio dicitur homo interior: ſ sensualitas exterior. d Video autem alia. Hic habetur occasione q̄ dicto ex lege naturali: ſ diuina determinat de lege fomitis: cuius primo malitiam ostendit. Secūdo ab eo liberari petit. ibi: Infelix ego homo. Circa primū ostendit duo malitiā p hoc q̄ non est legi nūli consona: ſ magis contraria. e Hoc nō dicit lex nisi p modū tribulationis nā bona ad mala differimus sicut dicit bonus latro. v. metaph. ſ hoc mō legem vocamus le gis dictum: ſ ſic est de lege fomitis de qua dicit: Video aūt alia legem in membris

Lapſ. Et carnalem pars: q̄ mens repugnat ſ pdūcat legi peti ſic de bono apto legi: mens nō potest pati mens ſimulā: mens nō plene. Et in me. ſ. mentali: q̄ nō mortuū: q̄ illā vitali: q̄ vide speranda. Infelix nō in mente: sed in carne: q̄ me ſ. liberabit. Et mentaliter aūt ei mentaliter hoc indicit immoralitati: vbi nulla peccatorū pena inuenit: nō tñ in gā Ego ipſe m. ſ. ſ. vel non plene ſensualitate. ſ. p. concupi

Mel de corpore. ſ. segregatione ingressus malorū vel peccatorū.

Igit ergo ipſe. Dic tū me actus in lege spiritus.

Igit ergo ipſe. Med q̄ dixit gratia dei: ille liberabit me: ne q̄ suspicat secundū quasi potēs non vltra no erat: determinat quid fit li ber ab illo in q̄ a malitia. Absoquin peccatū tirā excoparet.

Ego ipſe. Ego ſ carne ego in mente nō duo: sed vnus ex vtroq; mēte nō plenissime carne pugnico.

Ab hoc loco. Scimus enī q̄ lex ſpūalis ad finē vlq; huius capituli: vtrū ex gratia: an ex vniuersalibus bonis plena hoc melius accipiant nō alio perspicuū ēt.

Dicit Aug⁹. Aliqui sibi vitā fuisse in hoc apto sermone dēclarā bonum sub lege. Sed vt ait non est nisi homo gratie: qui pdēcat legi dei ſ ostendit ſ q̄si nō operat malū nec vult: ſ q̄ ignorat. ſ. non approbat: ſ cui nihil dānationis nunc est sicut in sequenti ostendit: ſ ch adhuc est carnalem se dicit.

C. VIII.

Ibi ergo. Aug⁹. Sicut bona quedam malis non proficiunt: sic quedam macule ſi sint leues sine quibus humana vita non ducit nihil impedient ad coronam.

Nihil nūc. Est antē non nunc cum in christo.

Nihil dānationis. Quia per gratiam' baptismatis ſ lauacrum regenerationis solutus est ſ ipse reatus cum quo ēt his natus et quicquid ante cōmisit.

Lex enī ſpūs. Hic ostendit per quid gratia liberet per ſpūs sanctus.

Lex spiritus. Est spiritus sanctus qui vocat quid sit agendum ſ quid non: qui est dator vite: ſ hoc per christum qui dat spiritum ſ quomodo in christo exponit.

Sed lex ſpūs. Ex fidei quę dicit ſpūs: q̄ bonus cultus fidei est: ſpūs est

Nicolaus

mētis meā. Cinclinationē q̄ ducit mētem ad ligata ad mala. ſ sic vt lex a ligādo. a Repugnātē le. mē. mee. Legi nāli q̄ ipsa ſ mēti. b Et captiuātē me in lege pec. p similitudinē peccāti q̄ tenet homines in pena ſ captiui in carcere. c Infelix ego hō. Q̄ ostendit liberari dicto in pena generis hūani: Infelix ego hō. p corruptionē nature. d Quis me liberabit de corpore mortis huius. ſ. Grātia dei per iesum christū dñm nr̄m ſ. ego ipſe ſ. mēte ſeruio legi dei. ſ. nō carni. ſ. legi peti. Igit ergo ipſe ego ſ. mente ſeruio legi dei. ſ. mentaliter nō carni. ſ. legi peti.

Ibi igitur C. VIII.

Ibi igitur. Postq̄ apto oblatū cessationē legis facta p ipsum. b ostendit q̄ ipso ſit totaliter adhuc cessat. ſ dividit ī duas. q̄ ſ facit q̄ ostendit. c. Deo ne videar iudeos nūc crudeo reducere obstat q̄ dicit: Nūc damnationis est

file. ſ. q̄ quo ostendit peti. Gratie: ſ. q̄ ipse nobis ſ donatio bis q̄ ſūt ī xpo iesu qui nō secū

dum carnem ambulant. ſ. Lex enī spiritus vite in christo iesu: ſ. ad ēt. ſ. lex mentis que carnem ſubiugat peccatum. ſ. Liberabit me. ſ. a lege peccati et mortis. ſ. Hāc qō impossibile erat ſ. lex. ſ. Per id in quo infirmabat. ſ. per carnem. ſ. Deus filium suum. ſ. mittens ſ. ad ea carnē peccati similitudinem carnis peccati: ſ. de peccato dānauit peccatum ſ. in carne: ſ. vt iustificatio legis ſ. impleat. ſ. nobis

plectur in nobis: qui nō secundum ſ. actibus. ſ. q̄ magis sequūtur dum carnem ambulamus: sed se

lunere per carnē. ſ. ideo erat ei impossibile liberare a lege peccati. ſ. mortis.

Mittens filiū. Aug⁹. Non vt non crearet: qui creauit dicit: quia per ipsum fecit anne in virgine crearet: quia creauit dicit: quia de virgine secundū carnē non assumpsit virginitatē vendo in virgine vi genitus sit. Et p veritatē nature: quia sine anne nō erat. Ita ſ in mēdo erat ſ in mēdo dum venisse dicit: q̄ veritatis mēdo apparuit.

In similitudinē peti. Non in carne peccatrice: quia non cum matre peccatrice. sed gratia nupte. Non peccante: ergo fuit q̄ nec in filio sine peccatrice conceptus: nec peccati causam in se habuit: nec in ea peccauit.

De peccato. Per peccatum. ſ. hominem procedentem de peccato ade damnauit. ſ. deleuit mal.

Vt iustificatio. Ita damnabamur peccatum: vt iustificari quem lex nos fieri promisit confirmaretur.

De ira

p ſpūs ſcīs. ſ. lex vite: q̄ vitificat p gratiam qui ēt ſcīs facta nos legis.

n Liberauit me a lege pec. ſ. ab obligatione pene pro pec actuali ſ mortali.

o Et mortis. q̄ tollit ois pena potest. ppt q̄ ſi nūc mortis statim cessat ab ea ad gloriā. p Nā q̄ impossibile. ſ. ēt ordinat sibi ſūrē. ſ. Quia lex ſpūs liberat. ſ. viuificat in vitam. q̄ primo declarat modū huius liberationis. scilo ponit ī similitudinē ambulationis. ſm spūs ſ. ſm ipsum carnaliter. Quia cui. Circa primū videndū q̄ ſm nullū tpe nulli ſine nulli talium nisi q̄ primo ēt ordinat. Et nō. Ideo ait: q̄ ſm ipsum. Et nō. ſm ipsum. Et nō. ſm ipsum. Et nō.

Qui cñi sñm carnē. Ambrosius o sñs carnē nō est iniquus: qz nec q est sñs cum. Cor nō. Quia ingt q carnis sunt qz repugnant iustitie.

Filium proprii. Qui pr q carnis sunt qz repugnant iustitie.

Misso. Qui ē. Hoc ostendo ideo venit a carnis obedientia.

Damnauit. Qui nō potest nō peccē potest qz in natura rerum vicit.

Ut iustificatio. Qui nō potest nō peccē potest qz in natura rerum vicit.

Qui cñi sñm carnē. Ambrosius o sñs carnē nō est iniquus: qz nec q est sñs cum. Cor nō. Quia ingt q carnis sunt qz repugnant iustitie.

Filium proprii. Qui pr q carnis sunt qz repugnant iustitie.

Misso. Qui ē. Hoc ostendo ideo venit a carnis obedientia.

Damnauit. Qui nō potest nō peccē potest qz in natura rerum vicit.

Operatio dei. qui primo libertatē ac dñm eis.

Corripiēdo. Bñd nulli corripio bonos sed malos. Respondeo ad obiectū nulli mali sed qz peccauerūt vt. Et ē. Si ipse nō in vob ut. h. e. qz per nos. Lib. pecc. Ipse dñs. alia q fuerat empta vinit: q. deo q ē vita iustit. Et p̄ propter iustificationē. i. pecce remittēdi q ē ex. ipi sanctū.

Mortale. Aut nos mortale. Nunc pecti emptionē mortale. i. mortale fuit. Quomō mortale qz nō mortale ex se mortalis mō. pter pecti. i. qz ex. ipi sanctū.

Si spūs. Si spūs ei⁹ qui suscitauit iesum a mortuis habitat in vobis. Qui suscitauit iesum xpm a mortuis vificabit. Qui nō suscitauit iesum xpm nō vificabit.

Debitores. Debitores sumus. Nō sumus debitores carni.

Si secundū. Si secundū carnem vixeritis. Si secundū carnem vixeritis.

Quicūq; enim. Quicūq; enim spū dei aguntur. Quicūq; enim spū dei aguntur.

Spūs testimoniū. Spūs testimoniū. Spūs testimoniū.

Si tamen. Si tamen compatimur. Si tamen compatimur.

Existimo. Existimo. Existimo.

Expectatio. Expectatio. Expectatio.

Vanitati. Vanitati. Vanitati.

Scimus. Scimus. Scimus.

Similiter. Similiter. Similiter.

Adiuuat. Adiuuat. Adiuuat.

Quid enim. Quid enim. Quid enim.

Deus qui. Deus qui. Deus qui.

Quos. Quos. Quos.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Qui proprio. Qui proprio. Qui proprio.

Quos autem. Quos autem. Quos autem.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Abba pr. Abba pr. Abba pr.

Ipse enim. Ipse enim. Ipse enim.

Coheredes. Coheredes. Coheredes.

Existimo. Existimo. Existimo.

Expectatio. Expectatio. Expectatio.

Vanitati. Vanitati. Vanitati.

Scimus. Scimus. Scimus.

Similiter. Similiter. Similiter.

Adiuuat. Adiuuat. Adiuuat.

Quid enim. Quid enim. Quid enim.

Deus qui. Deus qui. Deus qui.

Quos. Quos. Quos.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Qui proprio. Qui proprio. Qui proprio.

Quos autem. Quos autem. Quos autem.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Abba pr. Abba pr. Abba pr.

Ipse enim. Ipse enim. Ipse enim.

Coheredes. Coheredes. Coheredes.

Nicolaus

a Qui cñi sñm carnē. Hic ponit distinctio inter ambulātes sñm carnē et sñm spūs. et inducit in tres ptes. primo ponit hoc distinctio. scdo vnius pris imitationē: Vos aūt. tertio infert solutio: ibi: Ergo frēs. Posito cui ponit distinctio ḡtā ad iustificationē ois: Qui. n. sz carnē sūt: sz ibi ambulāt. b Que carnis sūt sapiūt. i. carnalia bona iudicāt meliora spūalib⁹ bonis. erronee cñ sicut lingua febricitātis infecta cholera amara dicit q̄ sunt dulcia iudicat amara. Hic ē cui vnusq̄q; talis finis sibi videt. ij. ethicoy. c Qui sñ sñm spūs. hoc ambulant. d Que sūt spūs sentiūt. spūalia bona carnalibus ꝓponūt sicut lingua ibi dispositā ibi iudicat de sapore⁹. scdo ponit distinctio inter eos ḡtā ad effectū. ē ibi: e Mīa possibilia carnis. q̄ quis bona carnalia cupit licit ingrere. q̄ pleq. f Mortuū est. i. mortē efficit culpe. q̄ scḡbēc. i. aliqñ nature qz carn aliter viuētes frequēter citius aliis moriunt. g Dñs dominus aūt spūs. qua qz spūalia bona discrete querit. q̄ sequit: b Vita. i. pax. i. merū vitā ḡre in pūti: et pace glie in futuro. ibi cui placita pax habet eo q̄ appetitus totaliter quietat. i Cui sapia carnis inimica est deo. rebellans eius mādatis. ibi subdit: k Legi cui dei nō est subiecta. et p sñs nec ipsi deo. l Nec cui pōt. ppt qd dicit salvator Matth. vi. Nemo pōt duob⁹ dñis seruire. i. simo pōt duob⁹ dñis seruire. Quos aūt in carne nō estis. B ponit vnius pris imitatio. i. ambulāti sñm spūs: ibi dicit: Vos aūt i carne nō estis. i. alie nō debet. n Sed in spū. q; renati estis p baptismū et ad q̄ spūs dō. Joh. iii. o Si tñ spūs dei habitat in vobis. p̄scribēdo in gr̄a p baptismū accepta: qs vt ad ecclesiandū eos q̄ post baptismū ad vomitū reuertunt. de qb⁹ subdit: p Sīgs aūt spūm xpi. i. nō hz. q̄ caret a gr̄a. q Hic nō est ei⁹. i. meḡtā meriti. hz alī qñ sic mūdicia. r Si aūt xpūs in nob est. p gr̄az. p Corp⁹ qdē mor. est ppter pecti. i. mortis. necessitat subiectā ppter alie pecti. q. d. hoc mortalitas nō ipedit habitatiōnē dei in nobis p gr̄az. qz is reparatio bñ ante fuit p xpm facta sic sūbiit. Iter ḡtā ad corp⁹ et alias. tñ ordinate nobis pat. qz sicut ista habuit sūm corpus passibile. et post ē surrexit ad vitā imortalē ita: fideles q sunt eius mēbra sibi ꝓformant p gr̄az iustificantē alias. sed

Mortalia. Bñ⁹. Nō mortuus in relinquēdo ea mortalia si tñ duxit imortalitatē nō tñ necessitas mortis qua nō habuit ppter peccm sed nec mortalitas remanebit qua habuit corpus animale ante peccatum.

Propter iustificationē. Quidam tñ hinc apparet nō tñ spūs sed etiā corporis mortē ppter peccm hoies mortale p spūalem vitā dare ad q̄ obligat.

Si autē spūs. Sed etiā corporis nostri q̄ in nob est nō ex nob sed ex spū habitante.

Debitores. Nō sumus debitores carni.

Si secundū. Si secundū carnem vixeritis. Si secundū carnem vixeritis.

Quicūq; enim. Quicūq; enim spū dei aguntur. Quicūq; enim spū dei aguntur.

Spūs testimoniū. Spūs testimoniū. Spūs testimoniū.

Si tamen. Si tamen compatimur. Si tamen compatimur.

Existimo. Existimo. Existimo.

Expectatio. Expectatio. Expectatio.

Vanitati. Vanitati. Vanitati.

Scimus. Scimus. Scimus.

Similiter. Similiter. Similiter.

Adiuuat. Adiuuat. Adiuuat.

Quid enim. Quid enim. Quid enim.

Deus qui. Deus qui. Deus qui.

Quos. Quos. Quos.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Qui proprio. Qui proprio. Qui proprio.

Quos autem. Quos autem. Quos autem.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Abba pr. Abba pr. Abba pr.

Ipse enim. Ipse enim. Ipse enim.

Coheredes. Coheredes. Coheredes.

De lyra

Qui cñi sñm carnē. Ambrosius o sñs carnē nō est iniquus: qz nec q est sñs cum. Cor nō. Quia ingt q carnis sunt qz repugnant iustitie.

Filium proprii. Qui pr q carnis sunt qz repugnant iustitie.

Misso. Qui ē. Hoc ostendo ideo venit a carnis obedientia.

Damnauit. Qui nō potest nō peccē potest qz in natura rerum vicit.

Ut iustificatio. Qui nō potest nō peccē potest qz in natura rerum vicit.

Operatio dei. qui primo libertatē ac dñm eis.

Corripiēdo. Bñd nulli corripio bonos sed malos. Respondeo ad obiectū nulli mali sed qz peccauerūt vt. Et ē. Si ipse nō in vob ut. h. e. qz per nos. Lib. pecc. Ipse dñs. alia q fuerat empta vinit: q. deo q ē vita iustit. Et p̄ propter iustificationē. i. pecce remittēdi q ē ex. ipi sanctū.

Mortale. Aut nos mortale. Nunc pecti emptionē mortale. i. mortale fuit. Quomō mortale qz nō mortale ex se mortalis mō. pter pecti. i. qz ex. ipi sanctū.

Si spūs. Si spūs ei⁹ qui suscitauit iesum a mortuis habitat in vobis. Qui suscitauit iesum xpm a mortuis vificabit. Qui nō suscitauit iesum xpm nō vificabit.

Debitores. Debitores sumus. Nō sumus debitores carni.

Si secundū. Si secundū carnem vixeritis. Si secundū carnem vixeritis.

Quicūq; enim. Quicūq; enim spū dei aguntur. Quicūq; enim spū dei aguntur.

Spūs testimoniū. Spūs testimoniū. Spūs testimoniū.

Si tamen. Si tamen compatimur. Si tamen compatimur.

Existimo. Existimo. Existimo.

Expectatio. Expectatio. Expectatio.

Vanitati. Vanitati. Vanitati.

Scimus. Scimus. Scimus.

Similiter. Similiter. Similiter.

Adiuuat. Adiuuat. Adiuuat.

Quid enim. Quid enim. Quid enim.

Deus qui. Deus qui. Deus qui.

Quos. Quos. Quos.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Qui proprio. Qui proprio. Qui proprio.

Quos autem. Quos autem. Quos autem.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Abba pr. Abba pr. Abba pr.

Ipse enim. Ipse enim. Ipse enim.

Coheredes. Coheredes. Coheredes.

Nicolaus

a In quo clamamus. Deū vocare possumus. b Abba pr. duo sunt nota idē significantia. vnū hebraicū: alterū latinū. ad designandū duplicē dei paternitatē. vna ebo bonis: et malis: qua pater ē oīm p creationē. alia est spūalis qua pr̄ est multoꝝ p gr̄am adoptionē. de q̄ adhuc subdit: c Ipse spūs. i. scḡ qui est tertius in trinitate psona. d Testimoniū reddit spūs nō q̄ spūs sumus. sed q̄ testimoniū facta carne mea nob. i. nr̄e ingt bona spūalia. e Hec mea sunt

si tamen cōpatimur: vt et cōglorificemur. Existimo. q̄ nō sūt cōdigne passiones huius tē/ poris ad futurā gloriam q̄ que revelabitur in nobis. Nam/ expectatio creature reuelationē filiorum dei expectat. Vanitati enim creā/ tura subiecta ē nō volēs: sed p/ pter eū qui subiecit eā in spē/ q̄ q̄ ipsa creatura liberabit a seruit/ tute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei. Scimus enī/ q̄ omnis creatura ingemiscit et pa/ turit vsq; adhuc. Non solū aūt illa: sed et nos ipi primitias spiritus habētes: et ipsi intra nos/ gemimus adoptionē expectantes redemptionem cor/ poris nostri. Spē enim salui facti sumus. Spēs aūt que videt:

Qui cñi sñm carnē. Ambrosius o sñs carnē nō est iniquus: qz nec q est sñs cum. Cor nō. Quia ingt q carnis sunt qz repugnant iustitie.

Filium proprii. Qui pr q carnis sunt qz repugnant iustitie.

Misso. Qui ē. Hoc ostendo ideo venit a carnis obedientia.

Damnauit. Qui nō potest nō peccē potest qz in natura rerum vicit.

Ut iustificatio. Qui nō potest nō peccē potest qz in natura rerum vicit.

Operatio dei. qui primo libertatē ac dñm eis.

Corripiēdo. Bñd nulli corripio bonos sed malos. Respondeo ad obiectū nulli mali sed qz peccauerūt vt. Et ē. Si ipse nō in vob ut. h. e. qz per nos. Lib. pecc. Ipse dñs. alia q fuerat empta vinit: q. deo q ē vita iustit. Et p̄ propter iustificationē. i. pecce remittēdi q ē ex. ipi sanctū.

Mortale. Aut nos mortale. Nunc pecti emptionē mortale. i. mortale fuit. Quomō mortale qz nō mortale ex se mortalis mō. pter pecti. i. qz ex. ipi sanctū.

Si spūs. Si spūs ei⁹ qui suscitauit iesum a mortuis habitat in vobis. Qui suscitauit iesum xpm a mortuis vificabit. Qui nō suscitauit iesum xpm nō vificabit.

Debitores. Debitores sumus. Nō sumus debitores carni.

Si secundū. Si secundū carnem vixeritis. Si secundū carnem vixeritis.

Quicūq; enim. Quicūq; enim spū dei aguntur. Quicūq; enim spū dei aguntur.

Spūs testimoniū. Spūs testimoniū. Spūs testimoniū.

Si tamen. Si tamen compatimur. Si tamen compatimur.

Existimo. Existimo. Existimo.

Expectatio. Expectatio. Expectatio.

Vanitati. Vanitati. Vanitati.

Scimus. Scimus. Scimus.

Similiter. Similiter. Similiter.

Adiuuat. Adiuuat. Adiuuat.

Quid enim. Quid enim. Quid enim.

Deus qui. Deus qui. Deus qui.

Quos. Quos. Quos.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Qui proprio. Qui proprio. Qui proprio.

Quos autem. Quos autem. Quos autem.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Abba pr. Abba pr. Abba pr.

Ipse enim. Ipse enim. Ipse enim.

Coheredes. Coheredes. Coheredes.

De lyra

Qui cñi sñm carnē. Ambrosius o sñs carnē nō est iniquus: qz nec q est sñs cum. Cor nō. Quia ingt q carnis sunt qz repugnant iustitie.

Filium proprii. Qui pr q carnis sunt qz repugnant iustitie.

Misso. Qui ē. Hoc ostendo ideo venit a carnis obedientia.

Damnauit. Qui nō potest nō peccē potest qz in natura rerum vicit.

Ut iustificatio. Qui nō potest nō peccē potest qz in natura rerum vicit.

Operatio dei. qui primo libertatē ac dñm eis.

Corripiēdo. Bñd nulli corripio bonos sed malos. Respondeo ad obiectū nulli mali sed qz peccauerūt vt. Et ē. Si ipse nō in vob ut. h. e. qz per nos. Lib. pecc. Ipse dñs. alia q fuerat empta vinit: q. deo q ē vita iustit. Et p̄ propter iustificationē. i. pecce remittēdi q ē ex. ipi sanctū.

Mortale. Aut nos mortale. Nunc pecti emptionē mortale. i. mortale fuit. Quomō mortale qz nō mortale ex se mortalis mō. pter pecti. i. qz ex. ipi sanctū.

Si spūs. Si spūs ei⁹ qui suscitauit iesum a mortuis habitat in vobis. Qui suscitauit iesum xpm a mortuis vificabit. Qui nō suscitauit iesum xpm nō vificabit.

Debitores. Debitores sumus. Nō sumus debitores carni.

Si secundū. Si secundū carnem vixeritis. Si secundū carnem vixeritis.

Quicūq; enim. Quicūq; enim spū dei aguntur. Quicūq; enim spū dei aguntur.

Spūs testimoniū. Spūs testimoniū. Spūs testimoniū.

Si tamen. Si tamen compatimur. Si tamen compatimur.

Existimo. Existimo. Existimo.

Expectatio. Expectatio. Expectatio.

Vanitati. Vanitati. Vanitati.

Scimus. Scimus. Scimus.

Similiter. Similiter. Similiter.

Adiuuat. Adiuuat. Adiuuat.

Quid enim. Quid enim. Quid enim.

Deus qui. Deus qui. Deus qui.

Quos. Quos. Quos.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Qui proprio. Qui proprio. Qui proprio.

Quos autem. Quos autem. Quos autem.

Quid ergo. Quid ergo. Quid ergo.

Abba pr. Abba pr. Abba pr.

Ipse enim. Ipse enim. Ipse enim.

Coheredes. Coheredes. Coheredes.

Deus p nobis. Quis ingressus est p nobis vt deum habeamus? Si enim nobis p nobis deus est: quis contra nos? Et ideo ad hoc ostendendum: q deus p nobis est: ostendit q ille qui est deus: est p nobis. Et ideo subdit. Qui etiam filio suo non pepercit. Ostendit q deus p nobis est: ex hoc q filium suum vnigenitum dedit p nobis. Et ideo dicit. Qui etiam filio suo non pepercit: sed p nobis omnibus tradidit illum. Quasi dicat: Certe deus p nobis est: qui filium suum vnigenitum dedit p nobis. Et ideo subdit. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Quasi dicat: Certe deus p nobis est: qui nobis omnia bona donauit. Et ideo subdit. Quis accusabit aduersus electos dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus iesus qui mortuus est: immo qui et resurrexit: qui est ad dexteram dei: qui etiam interpellat pro nobis. Quis ergo nos separabit a charitate dei? Quasi dicat: Certe nullus. Et ideo subdit. Tribulatio? An angustia? An fames? An nuditas? An periculum? An gladius? Sicut scriptum est. Propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisionis. Sed in hijs omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim: quia neque mors: neque vita: neque angeli neque principatus neque virtutes: neque instantia: neque futura: neque fortitudo: neque altitudo: neque profundum: neque creatura alia poterit nos separare a charitate dei: que est in christo iesu domino nostro.

Non enim dicit: Quia ego sum certus: sed certus sum. Quasi dicat: Non est mihi proprium: sed communiter omnibus fidelibus. Et ideo subdit. Quia neque mors: neque vita. Quasi dicat: Non solum in prosperis: sed etiam in aduersis. Et ideo subdit. Neque angeli. Quasi dicat: Non solum in hominibus: sed etiam in angelis. Et ideo subdit. Neque principatus. Quasi dicat: Non solum in bonis: sed etiam in malis. Et ideo subdit. Neque virtutes. Quasi dicat: Non solum in prosperis: sed etiam in aduersis. Et ideo subdit. Neque instantia. Quasi dicat: Non solum in presentibus: sed etiam in futuris. Et ideo subdit. Neque futura. Quasi dicat: Non solum in futuris: sed etiam in presentibus. Et ideo subdit. Neque fortitudo. Quasi dicat: Non solum in fortibus: sed etiam in infirmis. Et ideo subdit. Neque altitudo. Quasi dicat: Non solum in altis: sed etiam in humilibus. Et ideo subdit. Neque profundum. Quasi dicat: Non solum in profundis: sed etiam in superficialibus. Et ideo subdit. Neque creatura alia. Quasi dicat: Non solum in creaturis: sed etiam in creatore. Et ideo subdit. Poterit nos separare a charitate dei. Quasi dicat: Non solum a charitate proximi: sed etiam a charitate dei. Et ideo subdit. Que est in christo iesu domino nostro. Quasi dicat: Non solum in christo: sed etiam in deo

Nicolaus

Vocabit. Ad ei in christo vocatis gratia congregamus.

In ysaac. Ac si dicat. In christo vocatis gratia congregamus.

In ysaac. Ac si dicat. In christo vocatis gratia congregamus. In ysaac. Ac semine christo quod in ysaac benedictum fuit. Ac si dicat. Non omnes filii carnales sunt filii dei. Sed illi soli qui secundum promissionem dei per fidem christi nati sunt. Dicit ysaac. Non dicit. Non meruit vt nasceretur. Sed quia gratia promissa est ei data filiis eius.

Non filii dei sunt filii carnis: sed filii promissionis. Hoc est. Non illi qui sunt filii dei per naturam sunt filii dei per gratiam. Sed illi qui per gratiam sunt filii dei per naturam sunt. Et hoc est quod dicit. Non

Quid si deus vo. Quasi cum effectu esset q̃ esset deus nihil deest deo ad esse suum? Dei quid opus est gloriâ vbona nostra? Et esset apta in misericordiâ. Sufficunt in multa patientia i exercitu. vel expectabat offendit multitudinem vel quibo aliqñ punitio vel aliqua culpa vel potius vt futura ira sit in exercitu vt hoc q̃ sufficunt a iram ostendat misericordiam apponat gratiã qua ea vult ira et quos vult misericordia apponat gratiã qua ea vult

† ¶ Ligit ad hoc vo. † vel q̃ si vellem. † in spectu

noscat aliud in cõtumeliã. Quid si deus volens ostendere iram e

† q̃ si potuerit non vindicare ex rationabile vindicande potens videbitur. † in talibus. † eos expectat non videbitur non ordinare

† nõtã facere † potentiã suã † iustificauit in multa patientia vasa ire

† ¶ q. † in tantum videbitur † videbit quibus q̃ videbit ea ira q̃ quasi iste quos putabat odiosos. desperabitur.

ãpta i interitus: † vt ostenderet vi

† non prius dixit quos in ea † ostenderet misericordiã

untias † gloriæ sue i vasa misericor

† ¶ se expectando † aliter † futuris

die q̃ pparauit in gloriã. Quos e

† q̃ predestinatos † interius † ex una massa

vocauit: non solum ex iudeis: sz

† non priorib⁹ quos in ea ostenderet misericordiã hoc tot bona

dat malis vt pulsati eos iuste diuersi: † vt fidelis

ei magis obligãt quibus

gratiã ipsam ptermittit.

Nota q̃ quibusdã nec gratiã apponit cum aliis

infert cum quibusdã coactis.

Dñs ambrosius. I peccatorũ ꝓbationẽ dãnãdi ei

fuit licitus cum se non ex

rectarũ. Apostolum ꝓ

paulũ eligit: plenus vbiq̃

q̃ futurus esset fidelis.

Authoritatem adst data est

gẽs inverum vt sanctitude

† illic quibus dicit: Ecce

nola vestra scripta sunt

cclo. † postea abierunt retro: de quibus Ambrosius: sed hoc ꝓpter iustitiã

cui deseruiebant: q̃ hoc est iustã: vt vniuersq̃ respondeat ꝓ merito: actã di

ceret: digni ellis nisi vita eterna: q̃ erant boni: † nota cor̃ erant scripta in

cclo ꝓpter iustitiã cui deseruiebãt: Scim ẽo pscientia erant in numero

malor̃: de iustitia enĩ iudicat deus nõ de pscientia. Vñ moysi dicit: Sigo

Nicolaus

q̃ non placidat dei voluntati irrationabile esse vel iniustum. vult enĩ ꝑmo

† p se deus sua gloriã que sicut manifestat ꝑ vlã misericordiã in electis qui

vocant ad gloriã: ita ꝑ vlã iustitiã in reprobis qui relicti sunt ad penã: sicut

gilla regis terreni nõ solũ reiicit in palatio vbi honorant milites: sed etiã

pauibulo vbi puniunt malefactores. sic igit voluntas diuina nõ subsistit cli

git aliquos ad beatitudinẽ in quibus maxime relucet sua misericordia: † alii

quos dimittit nõ eligendo qui ex seipsis ruiãt in pena † finaliter obdurant

† sic iuste a deo puniunt: quoꝝ punitio cedit ad gloriã dei † electoꝝ. † ad

hanc finem inducit apls exemplũ de figulo qui ex eadẽ massa

format quedã vasa ad officia honorabilia † quedã ad ꝓtrariã: dicens:

An nõ habet potestatẽ &c. q. d. imo. † multo fortius deus in hũana natu

ra que plus habet a deo a quo est per creationẽ q̃ lutũ a figulo q̃s non est

creatũ ab ipso: sed supponit ipsum in ope suo. ideo subdit: a Quid si deus

volens ostẽdere iram. i. vindictã suã iustitiæ. b Et notã facere potentiã

suã. in punitione peccãtoꝝ. c Sustulit in multa patientia vasa ire. i. pec

catores qui dicunt vasa ire: q̃ retinet dei officinas. iustinet aũt deus eos pa

tienter: q̃ nõ statim infert penã sed expectat eoꝝ penitentiã: qua tñ expecta

tione finaliter abutunt: † sic iustus punitur. ideo subdit: d Apta in inte

ritũ. q. d vt dictũ est hoc cedit ad gloriã dei † electoꝝ. ideo subdit: e Ut

ostenderet diuitias gloriæ suæ. i. abundantiã eius. f In vasa misericoꝝ

dic. i. electos. g Quos † vocauit. primo ad fidem: postea ad gloriam.

h Non solũ ex iudeis: sed etiã ex gentibus. q̃ fides christi ꝑdicata est os

tuo nationibus. i Sicut in osee. Hic ꝓfert declarat vltimo dictũ. i. q̃

ex iudeis † gentibus vocati sunt electi. plurcs tñ ex gentilibus. Et pauci

ex iudeis † gentibus vocati sunt electi. plurcs tñ ex gentilibus. Et pauci

in duas. primo declarat apls hanc vocationẽ. deinde assignat eius rõnẽ ibi:

Quid ergo. ꝓmittit aũt declarat ꝑ scripturã. dicens: Sicut in osee dicit

i. ca. k Vocabo nõ plebẽ meã. i. gentilitatẽ q̃ primo dicta est nõ plebs

dilectã. ex q̃ nõ habuit legẽ † ꝓhãs sic habuit plebs iudaica. l Plebem

meã. ꝓpter zuersionẽ eius deuoti ad fidẽ catholicã. m Et nõ dilectam. i. gentilitatẽ primo idolatrie dedicatam que deo est odiosa. n Dilectam meã. p fidei susceptionẽ. o Et nõ misericordiã ꝓsecutã. tpe veteris

peccauerit aute me delebo eum de libro vite: vt ibi iudicij iudicio tunc † deat delere eos peccati: nunc ꝓcessit ad nunc in libro vite scripti sunt. Jo

hannis. Ex nobis exierunt sed nõ erant ex nobis. Eodẽ tunc aliquis vidat

aliquos male mereri: deinde agit ꝓ eis ꝓcessit nunc iudicat. Ex ergo q̃ gra

tuita misericordia apponit gratiã qua ea vult † iterat quos vult mani

festat obstinatos in malitia ꝓ quibus nõ rogauit. Ex ergo q̃ gratuita

Nicolaus

fecus ꝑ ysaiã clamat. Si fuerit nu

† ꝓpter Rectitudinem

merus filioꝝ israel tanq̃s arena

† ¶ si. Quasi nõ nisi q̃ dicit reprobi sunt. Israel sed reliquiæ saluabũtur. † ¶ q̃ si. † ¶ si hoc ita est ꝓphetia ꝓbatur

mariꝝ: reliquie salue fient. † Ver

† quod verissime † sibi sit in q̃ ꝓdicebat ꝓphetia

buꝝ enim cõsumans † abbrcui

† ¶ q̃ dicit ea verba ꝓphetia repetitio ꝓ firmiꝝ ei ois † pro quibus verbis q̃s † sed tñ ille consule.

ans iequitate: quia † verbũ bre

† ¶ q̃ sicut hoc verbũ legitꝝ Rõi † non Petro ibi fecit

uiatuꝝ faciet † dominus super ter

† executionem.

rã. Et sicut predixit esaias: Nisi

† dominus

dominus sabaoth reliquisset no

† ibidem † multi ad conferendi

bis semen: sicut sodoma facti esse

† aspera hoc gratia spiritus vitiꝝ agit. † † quasi

pauca in penaꝝ: q̃ similes in culpa.

m: † sicut gomorra similes fuis

† ¶ audita olim q̃ ista inquirit intellectũ ꝓphetarum

sem. Quid ergo dicemus q̃ gẽ

† q̃ non legis

tes que non sectabant iustitiam

† subito † firmiter † non quibus

ꝓprehenderũt iustitiam. Justi

† ¶ q̃ si. † ¶ si gentes ꝓcessit hoc ita est. Israel ꝓ

tiã. † ¶ hoc ita est ꝓphetia ex hoc

autẽ secundum electionem gratie reliquie saluate sunt. Si autem gratia

iam autẽ que ex fide est. Israel

† ꝓpter legalia † ¶ i. inordinatã † ornatu ꝓpter legẽ

autẽ sectando † legẽ iustitie i† legẽ

iustitie non peruenit. † Quare: q̃

† quare dicit q̃ non peruenit ad legem iustitie cum ipse dicat q̃ ꝓ

prudenti iustificatur

non ex fide: sed quasi ex operib⁹.

† cur dicit non ita bene q̃ ipse dicit q̃ ex fide iustificatur

Offenderũt enĩ † lapidem offẽ

† ꝓpter † ipm esse

sionis: sicut scriptuz est: Ecce † pono

† iudeis † ipm esse q̃ ipse lapis ad nos non pertinet

† ¶ dicit ipm ex istis verbis ostendi in Petro.

in sion † lapidẽ offensionis: et pe

† ¶ dicit ipm ex istis verbis ostendi in Petro. † ad modũ offensionis

tram scandali: et † omnis qui cre

† non veniet in confusionem

dit in eum non cõfundetur.

† sanc

f Ratres volũtas quidẽ cordis mei

† non fiat

lũtas quidẽ cordis mei

† ¶ dicit hoc ne q̃s ex gẽtibus † ¶ me. † ¶ ostendit

† et obsecratio ad deũ † sit ꝓ illꝝ

† ¶ et deus illis non dat fidẽ q̃ quia ꝓhibet. † ¶ nõ est ex

obsecratio: ex charitate vel bñuolentia q̃ ad eos habet

fidẽ q̃ quia ꝓhibet. † ¶ nõ est ex

in salutẽ. † Testimoniũ enĩ † phi

† ¶ q̃ si. † ¶ ꝓbat ꝓ ꝓphetiam dei ꝓ se facere

beo illꝝ q̃ † emulationẽ q̃m deꝝ

habẽt: sed nõ secundum † scientiã.

† Fere ad hoc dicit † ¶ q̃ si ex ea

† Ignorantes enĩ dei † iustitiam:

† ¶ q̃ si cecis existentibus † vel existens † ¶ si ꝓ

† q̃ si † quo ꝓpter

† et suã † quærentes † statuere: † iusti

† ¶ ignorant iustitiam veluti q̃si ꝓm q̃ essent iustitie

qui alter quasi q̃ ꝓpter

de dei nõ sũt subiecti. † Finis enĩ

† qui essent valde

legis christus ad iustitiã omni

† ¶ q̃si ipm nõ est iustitia ad iustitiam legis nõ

ꝓficiunt nisi qui credunt

credenti. † Moyses enim † dixit:

† quia est ex misericordia ipsorum

† ¶ quia est ex misericordia ipsorum

Quoniã iustitiã † que ex lege q̃

† ¶ q̃si ipse ꝓ se iustificãtur † ad punitã ꝓpter peccata

† ¶ de illa q̃ est de iustitia fidei q̃ ex misericordia dei

fecerit homo: † viuet i ea. † Que

† ¶ q̃si ipsa fides q̃ dicit in corde suo ꝓ q̃ ex misericordia dei

autem ex fide est iustitia sic dicit:

non obstante quod ad ꝓximum

Nõ dixeris i corde tuo q̃s ascen

† ¶ q̃si ꝓximum † verba q̃si ipsum ꝓpter locutum

det i celũ: id est † christũ deducere

† verba apostoli

Aut q̃s descendet in abyssum?

† ¶ q̃si ꝓximum

Hoc est christus ex mortuis reuo

Nicolaus

a Quare. supple ꝓtigit hoc. b Quia nõ ex fide. i. ipsi credidit iustificari sine q̃ tñ nũq̃ fuit sal⁹. c Et quasi ex operib⁹. i. legis mosaice. credebant iustificari: q̃s tñ facere nõ poterãt opa illa q̃ fides ex dictarant aũt eis. ii. ca. q̃ ex hoc repulerãt ipsum. id fuidit: d Offenderũt enĩ. i. eius nunc accꝑãt. e In lapidẽ offensionis. i. in ipsum si sic nolũt: est in sacra scriptura

Esa. xxviii. f Ecce po. in syon la. xl. q. † sicut ꝓmisit fuit Esa. xxviii. hoc

audiam ad ihãm intelligit de ipso i quẽ offenderũt ꝓcipue iudeoꝝ. primo

blasphemãtes christũ aut nõ credẽtes: Ecce hõrem. † potatur vini xl. Ex. xvi. q̃ diuerti q̃ iudea. ꝓ dicto blasphemiam. ꝛ ch̃ ꝓinitatẽ nõ aut. ꝓ. xvi. q̃ b

vel tacere vel audire. Propre nō longa a natura animaꝝ: ꝛ loquendi
habitus aquat nobis melior vel ordinatus.

Fides ex auditu. Ex quo ergo aīe ꝓt vos nō habitū ethice ꝓpter fidem qā
loquimur vobis: nō aīe per baptismū. Quia fides qā ex auditu verbum
auditus: non abs deus: ꝛ qd est aqua nisi aqua. Auctor sed ad elementū. ꝛ
fit factus, vel ait die aliis
verbū auditū vel cognitū qd
ē aliquid: nisi facilis
intendi ad ea: ꝛ qd ē auditū
est vel tuū cognitū.

Quis credidit. ē. Ee
ai tuus fidei: ꝛ mortis.
Rom. x. non credidit. Vñ credi-
derūt ex auditu scilicet, id
est saluator ꝛ quia vellet
venit. Mortis ēo salua
erunt.

Corde creditur. Ethica pōt nosse. ꝛ cre-
dere nō pōt nisi volūtas.

Confessio. Obiecti
est bonū qd sit in corde
aliter log ꝛ nō obtinet.
Os est in corde ois et in
corde in fronte. i. in tōte
prudentie: nō fine cā Sā-
guis cruciē ne ofi ꝓpositus
fons christiane tradicat:
ponit hoc patrocinē negā
tiōis evidenti corde. Et
cui lachrymis obtinet oē
ne negauerat: ꝛ sic fa-
cebat qd corde tenebat:
scribit enim ꝛ credenda
est ꝛ loquenda.

Qui inuocat. Quia
locat: si ē vere non pōt
nisi prius credat.

Quē ē inuocare non
nō credidit: si enī credi: vt
postq̄ credidert aliquē
minē nō deberat id po-
stulare: nō ꝓfecto de-
to credo vigilātē: qz ere
dere vult nimirū per.
Inuocare imperat ꝓ-
mitta bet.

1 Quō inuo. ē. Probato qz de vtroq; assumit populo ostendit per
quid hoc per remissionē vtriq; factum: quod q nō recepert inexcusabilis.
Quō ergo ē. Inuocatio salutis: q oportz credere: aut quō inuocabit.
ē. Credere ē ex auditu audire ex ꝓdicatōe. ꝓdicare qz mittōe dei: vt ita to-

Nicolaus

tius vitā inuocatiē inchoātio. vtriq; enī videbit iudex tpe apli ꝛ adhuc di-
cunt nequāq; ipm venisse ꝛ ꝓ illo relaturū se mentis. hec aīt exposito
plenius ht Lyranus. ēt ibi: Quia si ꝓphetia in eo tuo ostēdit. i. venisse vtriq;
ipsum: gentili in lege. Et i corde tuo credideris q deꝰ illū suscitauit a mor-
tuis salu⁹ eris. illū ꝓmat hic Deut. xxx. vbi scriptura hec accipit: Nec dice
ris in corde tuo ē. hoc est ibi: vt ꝓ manifestiꝰ ad excludēdā excusatio-
nē ꝙ poterit fieri de molestia legis obseruatōe: qz vt ibi sit nō oportz alicuꝰ
ad ꝙ ꝓcedere ꝛ mare trāsfretare vt inde apportet. ꝛ sic fuit. qz ibi erat data ꝛ
ꝓpe. ꝛ hic scriptura dei dicto ēpti ad ꝓcepta decalogi: ꝛ ꝓ moysen ēpti ad
alia. ꝓpter qđ ibidē subdit: Iuxta te est verbū tuū in corde tuo ē. Deuteronomiū
ēo fuit figura nouæ legis. vt nō Hieronymꝰ ad Paulinū. ꝓpter qđ scri-
ptura fuit data figuratiue: vbi hic de nouæ legis ad cuꝰ obseruatiōē tenet
vbi hic: sic dicerit. i corde tuo ē. istius euangelio de nouæ legis obseruatiā ꝙ
ꝓ ipm ih̄c est data: ꝛ per spm sanctū in cordibꝰ credentiū descripta. ibidē subdit:
Prope ē verbū. ē. ꝙ ipm relinquit vita spiritalis ꝛ mortalis inchoatiō
facere nō potest. a Os qđ dicit. Hic obiicit iudicis ꝙ est ꝓ fide ipi
in ore tuo ꝛ in corde tuo. hoc ē dictū. nō erigit nisi credere ꝛ confiteri. i casu
mortis in ꝙ istius facultas oppidi. c Hoc ē verbū fidei. i. ꝓdi. d Os ꝙ-
dicerit ē. ostēdit. ēt verbū ipm saluatorē nrm. e Et in corde tuo ere
diderit ꝙ deꝰ suscitauit illū a mortuis. ad vitā imortalē. f Salu⁹ eris
salutē eternā. in credulitate cui ilioꝝ duoꝝ articuloꝝ fidei inclusā ꝛ inte
ligit credulitas aliorū. ꝛ adducit scripturē testimoniū. ēt ibi: q Omnis
enī q credit in illū nō confundet Esa. xxviii. qđ ad ipm intelligit de ꝓpot
dicit ēt in fine ca. ꝓcedente. h Nō enī ē distinctio iudei ꝛ greci. ipsum
est ibi. i. ca. i Diues in oēs. ē. ꝓ te oēs erudire. ꝛ ad hoc inda
stur auctus Joel. ii. ēt ibi: Oīe enī. ē. k Quō ergo. Hic ꝓfter arguit

† Hoc ne vltima sed penitus non credit ex vbi quod
non cognouit. † In nouam creaturā

carē. Sēd quid dicit scriptura?
† Prope ē verbum † ex tuo ꝛ i
† ad credendum † ignotum magnū
† Quod magnum est ore confiteri
† corde tuo. Hoc est † verbum fi-
† ipse petrus ait † Vbi dicit impugnatus
dei qđ ego ꝓdicamus: quia si cōfite
† Non opus legis † subscripsit nō spūs est nouus
ris ore tuo † dominum iesum.
ꝛ in corde tuo credideris q deꝰ illū suscitauit a mortuis: salu⁹
† credere ne videat se subiici ꝙ subiicit ꝛ ꝙ ipse ꝓfitetur. Ly. Si
eris. ꝓmittit hic Deut. xxx. vbi scriptura hec accipit: Nec dices
in corde tuo ē. hoc est ibi: vt ꝓ manifestiꝰ ad excludēdā excusatio-
nē ꝙ poterit fieri de molestia legis obseruatiōe: qz vt ibi sit nō oportz alicuꝰ
ad ꝙ ꝓcedere ꝛ mare trāsfretare vt inde apportet. ꝛ sic fuit. qz ibi erat data ꝛ
ꝓpe. ꝛ hic scriptura dei dicto ēpti ad ꝓcepta decalogi: ꝛ ꝓ moysen ēpti ad
alia. ꝓpter qđ ibidē subdit: Iuxta te est verbū tuū in corde tuo ē. Deuteronomiū
ēo fuit figura nouæ legis. vt nō Hieronymꝰ ad Paulinū. ꝓpter qđ scri-
ptura fuit data figuratiue: vbi hic de nouæ legis ad cuꝰ obseruatiōē tenet
vbi hic: sic dicerit. i corde tuo ē. istius euangelio de nouæ legis obseruatiā ꝙ
ꝓ ipm ih̄c est data: ꝛ per spm sanctū in cordibꝰ credentiū descripta. ibidē subdit:
Prope ē verbū. ē. ꝙ ipm relinquit vita spiritalis ꝛ mortalis inchoatiō
facere nō potest. a Os qđ dicit. Hic obiicit iudicis ꝙ est ꝓ fide ipi
in ore tuo ꝛ in corde tuo. hoc ē dictū. nō erigit nisi credere ꝛ confiteri. i casu
mortis in ꝙ istius facultas oppidi. c Hoc ē verbū fidei. i. ꝓdi. d Os ꝙ-
dicerit ē. ostēdit. ēt verbū ipm saluatorē nrm. e Et in corde tuo ere
diderit ꝙ deꝰ suscitauit illū a mortuis. ad vitā imortalē. f Salu⁹ eris
salutē eternā. in credulitate cui ilioꝝ duoꝝ articuloꝝ fidei inclusā ꝛ inte
ligit credulitas aliorū. ꝛ adducit scripture testimoniū. ēt ibi: q Omnis
enī q credit in illū nō confundet Esa. xxviii. qđ ad ipm intelligit de ꝓpot
dicit ēt in fine ca. ꝓcedente. h Nō enī ē distinctio iudei ꝛ greci. ipsum
est ibi. i. ca. i Diues in oēs. ē. ꝓ te oēs erudire. ꝛ ad hoc inda
stur auctus Joel. ii. ēt ibi: Oīe enī. ē. k Quō ergo. Hic ꝓfter arguit

† Hic ne vltima sed penitus non credit ex vbi quod
non cognouit. † In nouam creaturā

rit nomē dñi salu⁹ erit. † q non inuocabunt nisi credent.
modo ergo inuocabunt in quem
† id credunt illi qui credendi sunt magistri † hoc est
quē ꝓ nō credidērūt? Aut quomō † cre
dēt ei quē nō crediderūt? Aut quō † q ꝓdicabit nisi missus sit. predicatores ergo
† non audiendi nisi missi † ꝙ non est ꝓ se sufficiens
audīt? Quō vero ꝓdicabunt nisi mittā
tur? Sicut scriptum est: Quā spēcio
† Adhuc ostēdit quia ꝓdicatores † ꝙ
† † euangelizantiū † bona. Sed nō
omnes obediunt euāgelio. Esai.
† ꝙ aliquos obedire dicit † q. aliquos obtinere
† hic ꝙ auditio auditus ꝙ ꝓ omnes ad vniuersos extē
ges eni dicit: Domine qs † credi
† qz aliqs credit qz audiens vt nō aliqs † † aliqs nō
dit auditui nro? Ergo fides † ex
non aliqs † non actus meritus
auditu: auditus autē per verbū
† ad auditū † ex omni parte
ram exiuit sonus eoꝝ: ꝛ in fines

De Ispo.

Quia nōdū illuminati
in q apparet a deo mi
sso allegat si nō patrēt.
Psalm. Audita
tionē istā ppter ꝓphetā
rum mentia legalia ꝙ
tur in tōte: ꝛ dicit ante
in gētes. ē. i. inter eam
implens ꝙ dixit. tabernacl
a beleu in eam creditus.

Et in fines orbis terre verba eoꝝ. † Sēd dico. Nūquid nō audierūt? Quidem
† q. non inuenitur nisi credentes.
† Lectio nō ꝓcedit ꝙ ꝓ
† Nicolaus
cretāt dicēdo ad ꝓdicandū. a Sed dico. Hic obiicit argumēt incredu
litatē iudeoꝝ spēr: quia ꝓm fidē audierāt ꝛ miracula ei⁹ viderāt. vñ
dicit Nicodemus in lege
pte⁹ Joh. vii. Scimus
qz a deo venisti magr. ne
mo enī pōt hec signa facē ꝙ tu facis nisi deꝰ fuerit ēs eo. ꝛ hoc ꝙ ēt ibi:
Deo nōdū ista nō cognit. q. d. imo plus ēs alii. ꝛ illa cognitio fuit in legi
peritis ꝓcedata ex iudiciis ꝑ ipm eo ꝙ erāt ꝓdicare ꝑ vitia eoꝝ. ꝛ sic ꝙ tum
potuerāt auctoritate ppria ab ipso erūdita est ꝓpter excecatiō ꝛ ꝙdā illu
minatio. ad hoc ꝓcedebat ꝓdicabāt apli relict iudeis Act. xiii. Vobis oportuit
primū loq. verbū dei: sed q⁹ ergo repellit illudit indignos vos iudicaꝙ etnevtic
ecce ēuertimur ad gētes. ꝛ hoc ꝓdixit moyses Deut. xxxii. Ego ad
emula. i. ad inuidiā. c Vos adducā. i. adduci ꝓmitto ꝑ ipm ex ꝓceptio
ne diaboli. d In olem gentē. i. omittēdo vos ꝛ incredulitate loco illiꝰ
gētis ꝙ apud vos erat nullā reputatiōis. tales eni nō reputabāt gētiles et
gētes: ꝙ vocabit eos canes sicut dictū fuit sup illud Ex. xxii. ꝙ piciet eā
canib⁹. e In ira vos mit. i. ꝓmissionē ꝓ vindictā meā qđ ꝓmanens
fuit impletū occidēdo ꝛ captiuādo ꝓpm iudicē. indusit adē ad ꝙ auctao
Esa. lxv. ꝙ filiorū male ꝓdicatiōē gētiū. ēt ibi: f Inuēnus sū a nō ꝙ. mc. i. a gēn
tibꝰ. Multo fortiꝰ ꝙ ꝓdicationē apli⁹ recepert vocatiē ꝛ fuerāt illu
minati. ꝛ subdit de iudeoꝝ excecatiē. g Ad isr aūt dicit. i. ꝓ ena vbi.
h Tota vic exp. ma. mcas. ad ꝛ ꝑ illo obiicia tota ꝛpe lege mosaice.
i Ad ꝓ. nō credent. ꝓpter ꝓmo ꝛ postea ꝛpo. k Ego ereliquerā
mihi. ꝓmo repellido vbi ꝓdixit meoꝝ. ꝛ eos occidido. ꝛ postea meipsū
in persona ꝓpria.

C XI.

l Ico ergo. Hic ostē apli⁹ offensū affectū sui ergā iudeos: ꝛ ꝓpterea
do gētiles ab eoꝝ infidelitate. ꝙ hoc ēnī causabat vilipendia ex parte
gētiliū. ꝙ incredulitatē iudeoꝝ ēnī ecclesie. ibi: Ut
rehmit apli⁹ ꝓmo ꝛ dubitū ꝓmpt. ex casu iudeoꝝ. ꝛ ex ecclesie gētiū. ibi: Ut
ignorare. Circa ꝓmū ponit tres rōnes. ꝓma est ex casu iudeoꝝ nō est vni
versalis. secūda: qz nō est inutilis ibi: Deus ergo. tertia qz nō est irrecupera
bilis. ibi: Nolo enī vos. Prima adhuc l vnaq; ꝓmo declarat ꝙ ꝓpositū.

de filiis suis pōtest. Hic enī videtur accipi ex hostilibꝰ pars. Ideo alia ꝓpo
nitur: ne tu non videri legislator ex eo qz ꝓfectus ex reprobis ꝛ gentibus sit.
Non reiecit. Quia reiectus in hoc ipso. sicut ꝛ hostes filios sunt
videri: q ignorant ꝛ alios per hoc ad reditum nō minus ꝛ stimulant.
Scitis in Helia. Per ignorantiam vtriusque ꝙ ꝓficuerāt perfectio
nē ostendit.

Sic ergo. Exclusio
ne ꝓcedit: ostendit
hoc. Ergo sic. Ita
Esther vel ꝓ ecclē gētiles.

Quid ergo qz. Assumit ꝙ relicta latēter ta
ne sunt ꝙ ꝓficiū ꝛ ꝙd
quod non inuenitur ēt.

Electio ergo. Electio ꝙ. i. nō merita
ri. Exponit hoc verbo
ri. i. Exponit ostendit ꝙ
ordinate ordinēt. ꝛ ille
ut in ꝓpheta ꝙdā. Ro
mani ꝙ ꝓficiū ipse ꝛ vocati
ꝙ ꝓficiū ꝛ ꝙdā. Ille vt ꝓ
pheta ꝙdā apparuit.
Ipsos ero ꝙ indicat non
cari per totū. Ecclesia
ēnī ex iudeis ꝛ gētibus
volūt: nō tm ex gētibus
ꝙ. Invenitur ꝙ sua
salute sunt. i. vt ex illis
verū. vbi dicit ex illis. ꝛ
ex ꝛ. ꝙ nascitur iudeis
malo voluerat: nō tm ꝛ
bis ꝙ errore hoc agnit.

Scitis ii. Quid ergo
ctionē ꝛ ꝛ ꝛpe. ex spe ēt.
vt enī bonū ex bni mā
letis: vt pharisei. ꝛ
na ꝙ ꝛ ꝛe spē. ꝛpe
enie appellat mīsericordē
at ꝙ tardarit vocāre vtr.

Vbi ꝛ in bo. vi. Ja
ēt. Adhuc potest vici ho

De Ispa

Isto ꝓdixit introit. ibi:
Quid ergo. Primū an
tem declarat ex ipso ver
bis. ꝛ ꝓmū ꝛ insuffice
bicit igit: m. Nūqd
deꝰ repellit. generaliter.
ii Propriū ꝓbat. ne
diabolꝰ ꝙ vocabat ꝓpe ꝓ
culare: dei. o Absit.

Quid ergo qz. Assumit ꝙ relicta latēter ta
ne sunt ꝙ ꝓficiū ꝛ ꝙd
quod non inuenitur ēt.

Electio ergo. Electio ꝙ. i. nō merita
ri. Exponit hoc verbo
ri. i. Exponit ostendit ꝙ
ordinate ordinēt. ꝛ ille
ut in ꝓpheta ꝙdā. Ro
mani ꝙ ꝓficiū ipse ꝛ vocati
ꝙ ꝓficiū ꝛ ꝙdā. Ille vt ꝓ
pheta ꝙdā apparuit.
Ipsos ero ꝙ indicat non
cari per totū. Ecclesia
ēnī ex iudeis ꝛ gētibus
volūt: nō tm ex gētibus
ꝙ. Invenitur ꝙ sua
salute sunt. i. vt ex illis
verū. vbi dicit ex illis. ꝛ
ex ꝛ. ꝙ nascitur iudeis
malo voluerat: nō tm ꝛ
bis ꝙ errore hoc agnit.

Scitis ii. Quid ergo
ctionē ꝛ ꝛ ꝛpe. ex spe ēt.
vt enī bonū ex bni mā
letis: vt pharisei. ꝛ
na ꝙ ꝛ ꝛe spē. ꝛpe
enie appellat mīsericordē
at ꝙ tardarit vocāre vtr.

Vbi ꝛ in bo. vi. Ja
ēt. Adhuc potest vici ho

De Ispa

Isto ꝓdixit introit. ibi:
Quid ergo. Primū an
tem declarat ex ipso ver
bis. ꝛ ꝓmū ꝛ insuffice
bicit igit: m. Nūqd
deꝰ repellit. generaliter.
ii Propriū ꝓbat. ne
diabolꝰ ꝙ vocabat ꝓpe ꝓ
culare: dei. o Absit.

Nūqd deꝰ † repulit † ꝓpm su
† Hic inducit iudeus indignando ēt ꝓbo. † q. non ē ali
um ꝓpter dilectionem nō repulit. † ꝙ iudeus non pleb
quidē ex tenore scriptur ꝓpter fidem ꝛ
ium? Absit. Nā ꝛ ego † israeli
† ne qui non repulit iudeum
ta sū ex semīe abrahe de tribu be
† Quasi nec nos repulit deus
niami. Non repulit deꝰ plebē su
† gentis suam.
am quā † scivit. An nescitis qd

Sed dico. Nū. Quia posset ꝛ audire ꝛ non cognouisse affirmat
non ꝛ cognouisse. Cognouit. Quia cum adhuc non potuit esse vil
auctoritatis id. non vult cognouisse vt mouet eorum bene fidem.
Nā cum ipm. Possibā indigentiam gentes eorum. deus sua nō dicit
ꝓpter: nec ꝛ legem eorum ꝛ ꝓphetas ad le pertinere.

In nō ēt. Ostēdit
nō ꝓ ꝓpriā gētis sua
vel nō ꝓ me ꝛ quem
quales ipsum.

In gen. inuē. In i.
libra. Dicit indignāt
Libra ghilias quē deus
verum nō nouerat.

Tobie. Tobi tpe
dā eli ela cōmenat fem. ꝛ
mentā eluminauit: Vel
magnus in eum: vel opa
ꝛ affectus amplians.

Ephati mi. me.
Amplitudo ostēdit iudeis
ut nullā eo bñficiū noga
tur. Nā mentes illoꝝ
fidelium: dicit tales cecas
luminatas eum nisi. Hic
end ut mūs expandere: q
petentes bñficia largā
ter tribuit.

Absan⁹ meus. Doc
nō de mūdi⁹ in cruce ex
tensis: sed de operib⁹ que
illi populo exhibuit.

Hec de mūdi⁹ Ihūce
cifixo pōt hoc accipi. vt
positū ir tonū ꝓ ptc. To
ta vic ē. i. dici pic toti⁹.
Expādi in cruce. Mūdi⁹
meus a ꝛpo. nō ex. h⁹
dicēt qđ pōt. C XI.

Ico ergo. Ex
tot auctib⁹ cōfu
tauit iudeos: in
fallitate posset gētiles ꝛ
centes cum ex toto repel
sos ex ꝓxa ꝙ incipit sic.

Præscivit. Dico ꝓ
Nicolaus
ctericē dicēdo ad ꝓdicandū. a Sed dico. Hic obiicit argumēt incredu
litatē iudeoꝝ spēr: quia ꝓm fidē audierāt ꝛ miracula ei⁹ viderāt. vñ
dicit Nicodemus in lege
pte⁹ Joh. iii. Scimus
qz a deo venisti magr. ne
mo enī pōt hec signa facē ꝙ tu facis nisi deꝰ fuerit ēs eo. ꝛ hoc ꝙ ēt ibi:
Deo nōdū ista nō cognit. q. d. imo plus ēs alii. ꝛ illa cognitio fuit in legi
peritis ꝓcedata ex iudiciis ꝑ ipm eo ꝙ erāt ꝓdicare ꝑ vitia eoꝝ. ꝛ sic ꝙ tum
potuerāt auctoritate ppria ab ipso erūdita est ꝓpter excecatiō ꝛ ꝙdā illu
minatio. ad hoc ꝓcedebat ꝓdicabāt apli relict iudeis Act. xiii. Vobis oportuit
primū loq. verbū dei: sed q⁹ ergo repellit illudit indignos vos iudicaꝙ etnevtic
ecce ēuertimur ad gētes. ꝛ hoc ꝓdixit moyses Deut. xxxii. Ego ad
emula. i. ad inuidiā. c Vos adducā. i. adduci ꝓmitto ꝑ ipm ex ꝓceptio
ne diaboli. d In olem gentē. i. omittēdo vos ꝛ incredulitatē loco illiꝰ
gētis ꝙ apud vos erat nullā reputatiōis. tales eni nō reputabāt gētiles et
gētes: ꝙ vocabit eos canes sicut dictū fuit sup illud Ex. xxii. ꝙ piciet eā
canib⁹. e In ira vos mit. i. ꝓmissionē ꝓ vindictā meā qđ ꝓmanens
fuit impletū occidēdo ꝛ captiuādo ꝓpm iudicē. indusit adē ad ꝙ auctao
Esa. lxv. ꝙ filiorū male ꝓdicatiōē gētiū. ēt ibi: f Inuēnus sū a nō ꝙ. mc. i. a gēn
tibꝰ. Multo fortiꝰ ꝙ ꝓdicationē apli⁹ recepert vocatiē ꝛ fuerāt illu
minati. ꝛ subdit de iudeoꝝ excecatiē. g Ad isr aūt dicit. i. ꝓ ena vbi.
h Tota vic exp. ma. mcas. ad ꝛ ꝑ illo obiicia tota ꝛpe lege mosaice.
i Ad ꝓ. nō credent. ꝓpter ꝓmo ꝛ postea ꝛpo. k Ego reliquerā
mihi. ꝓmo repellido vbi ꝓdixit meoꝝ. ꝛ eos occidido. ꝛ postea meipsū
in persona ꝓpria.

C XI.

l Ico ergo. Hic ostē apli⁹ offensū affectū sui ergā iudeos: ꝛ ꝓpterea
do gētiles ab eoꝝ infidelitate. ꝙ hoc ēnī causabat vilipendia ex parte
gētiliū. ꝙ incredulitatē iudeoꝝ ēnī ecclesie. ibi: Ut
rehmit apli⁹ ꝓmo ꝛ dubitū ꝓmpt. ex casu iudeoꝝ. ꝛ ex ecclesie gētiū. ibi: Ut
ignorare. Circa ꝓmū ponit tres rōnes. ꝓma est ex casu iudeoꝝ nō est vni
versalis. secūda: qz nō est inutilis ibi: Deus ergo. tertia qz nō est irrecupera
bilis. ibi: Nolo enī vos. Prima adhuc l vnaq; ꝓmo declarat ꝙ ꝓpositū.

dicentur dicta. l. vbi p̄ dicitur nō omnes ad quos hec scripta pertinent.

Dauid. Ad eius exemplum. ꝙ enim. i. ipse primo obtulit se. ꝙ deinde ipsa postea quia in eum peccauit pro peccatis suis obtulerunt. Sed cōtra hoc videtur obiici. Quia in ea non est veluti attendere positus inuitiorum.

Et in quod dic. Ipsius autē mihi obtulerit. Ac si diceret illius eorum ipsa et tinguat. nouerit. et in ea perducat.

Pro quorū. Videlicet quia. ꝙ inuitiorū est peccatum. Et magnum id malum inuitiorū. ꝙ p̄ea dicit. Et ne ea cognoscat dum adhuc est in illa cognitione ei scandalū et offensionē. i. pōt ei accidere ruinosum. ꝙ ipsum ceciderit.

Obscurantur. Videlicet. i. vt. Per eius ab cōtrario ꝙ sibi ipsis offendit dū nō videt.

Obscurent. Videlicet. i. vt. Per eius ab cōtrario ꝙ sibi ipsis offendit dū nō videt.

Dico ergo. Hūc. Quia dicit cecitatem in parte factam esse. videtur dicere quod cecitas illa ꝙ in synagogalibus. Sed hoc falsum est: cecitas enim ex peccato est. Et ideo dicendum est. ꝙ cecitas illa ꝙ in synagogalibus fuit. ꝙ ipsi fuerunt causa cecitatis illorum. Et ideo dicit. Dico ergo. Hūc. Quia dicit cecitatem in parte factam esse. videtur dicere quod cecitas illa ꝙ in synagogalibus. Sed hoc falsum est: cecitas enim ex peccato est. Et ideo dicendum est. ꝙ cecitas illa ꝙ in synagogalibus fuit. ꝙ ipsi fuerunt causa cecitatis illorum.

Nicolaus

a Fiat mēsa eoꝝ. i. sacra scriptura in q̄ mistrii fuerūt tales. b Laqueus ipsis in laqueū. et odio eni ipsi mori fuerūt legisperiti ad reprehendū scripturas de ejus loquelas. sicut pleni erāt odio in pluribus locis veteris testi. c Et ipsi fuerūt eoꝝ crucifixores illi aqueati. c Et i. capiones. p mēsā. i. vespa siani. d Et in scandalū. qz nobiles eoꝝ fuerūt vocati ad tumulta ad instabilitatē pedis de rebellione. e infidelitate erga romanos. e Et in retributionē illatū. hec enī in vindictā mortis ejus obtigerūt eis. Luce. xix. Et qz ex pēna eius scripta. i. exercitio illoꝝ. e obstructio. id. subdit: f Obscurent oculi eoꝝ. ipsi ad exercitiū intellect⁹. g Et dorsum eoꝝ. i. voluptas sic nō intelligāt ea scripturarū eis. h Ep scm. qz p obstructionē efficit tortuosū. i Dico ē. Hic obstat qz cū dicat eoꝝ nō fuit lapsus. ex ē mēsa aliter facta ē. qz apli reflectūtur ad iudeos ut ad quos ipsa ē missa. qz ad gentes. Ad. xv. sic tas aliquātū ē. k. ē ex qō vt: li Nūqd sic offendē. i. ruēdo. Dic adeo ē opposita ē bonū. qz nō permittere mala fieri nisi ex eius ex malicia bōa. id. subdit: m Absit. ac si nō qz dic Aug. i enchiridio. Dic adeo ē opposita ē bonū. qz nō permittere mala fieri nisi ex eius ex malicia bōa. id. subdit: n Ex il. delic. fa. ē gēs. occasionaliter nō fidem. o Ut il. emulāt. inuidet. videt eni q nō zuerūt ē multo magis circa finē mūdi potesta falsitate antixpi. in q̄ inuidet ē mirabile gētiles ob. uerso ad fidē xpi. p Ex il. delic. il. i. iudeoꝝ. q Diuitie sūt mundi. occasionaliter nō dicto. r Et diminutio eoꝝ. i. pauci viri simplices ē illi ait. ē. qui nulli⁹ reputatiōis gētes sunt apli. s Diuitie sūt gētiū. qz sūt dauerde ecclias hoc gētes. t Qui tomagio plc. eoꝝ. supple erit magnū bonū i finali zuersiōe eoꝝ. v Videbis enī. Hic ostēdit reprobatiōnē gētiū p hoc qz cū iudeoꝝ nō ē irreuocabile. q̄s ex pōlo dupliciter. i. pharisaicus ē apostoꝝ q fuerūt iudei. ppter qs apls ē laborauerūt ad zuersiōē eoꝝ dicē: Videbis enī. hoc intuitu ex iudeis. x Ex his qdē ego sū apls gētiū. Videtur ē mihi cuiqz id ēputari sic ē petro circūcisionis. y Ministerū me. ho. adhūc vtra debeā. i. honorificabo p zuersiōe iudeoꝝ. ad. cū sit ex officio tenēr tollere gētiles ēdicare. z Si q̄ mō ad emulādū. i. ad imitādū me. a Pōnoch carnē mā. i. iudeos de qb⁹ carnaliter descēdit. vt dic in p̄ Iesaie. b Et tal. fa. ad. ex illis. Videbat eni apls q

Et dauid dicit. Fiat mēsa eoꝝ coram ipsis in laqueū. et in captionem. et in scandalū. et in retributionē illis. Obscurent oculi eoꝝ ne videāt. et dorsum eoꝝ semp incurua. Dico ergo: Nūqd sic offenderūt vt ruerēt? Absit. Sed illoꝝ delicto salus ē gētibus: quātomagis plenitudo eoꝝ?

Vobis quidem dico gentibus: quātū quidem ego sum gentium apostolus: ministerium meū honorificabo: si quōmō ad emulādū carnē meā. et saluos

fiam multos ex illis. Si enim amissio eoꝝ reconciliatio ē mūdi: quæ assumptio nisi vita ex mortuis? Si delibatio sancta est: et massa. Et si radix sancta: et rami.

Si aliqui ex ramis fracti sunt: tu autē cum oleaster esses: insertus es in illis: et socius radicis et pinguedinis olive facte es: noli gloriari aduersus ramos. Si autē gloriaris: non tu radicem portas: sed radix te. Dicis ergo fracti sunt rami vt ego inserar. Bene: propter incredulitatem fracti sunt: tu autē fide stas. Noli altum sapere: sed time. Si enim deus naturalibus ramis non pepercit:

ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et severitatem dei: in eos quidem qui ceciderunt severitatem. In te autem bonitatem dei: si permaneris in bonitate. Alioquin et tu excideris. Sed et illi si non permanserint in incredulitate: inserentur. Potens est enim deus iterum inserere illos. Nam si tu ex naturali oleastro insitus es contra naturam in bonam olivam: quanto magis hi qui secundum naturam inserentur olive suæ. Nolo enim vos ignorare fratres mysterium hoc: vt non sitis vobismetipsis sapientes: quia cecitas ex parte in israel fit: donec plenitudo gentium intret. Et sic omnis israel salvus fieret. Sicut scriptum est: Veniet

ex quorum etiam gente ipse carnem assumpsit multo minus vobis parcere si a side recesseritis vel in superbia intumueritis.

Contra naturā. Dicit qd est dico a naturalem oleastrū inserat et fructus radicis ferat. Sed nihil contra naturā facit: quia id est naturale qd fit. Summa autem a capite pendent a qua nihil fit nisi secundum naturam.

Illuminatio. Intelligitur hic bona patrum.

Impietate. Ex qua ira obstruxit cultū. Cultus tabernaculi adoratio. Quasi est impietas.

Abstulero. Hoc est in fine qñ plenitudo gentium intrauerit. Quia ante iudei vndique p malitiam Antixpi vocabuntur ad fidem. Quia si delibatio. i. pauci de illis assumpti vt apli et alii discipuli sunt sci et massa. i. genus pōlum sanctificati. Ambro. Et ad hoc delibatio quare assumpta est ostendit ad exprimendū quod est inutile. vt ex ea bonū possit fieri. Et si radix sancta. Videtur ac si diceret. Et si pharisaici a gētibus conuersi non habent ius in Christo. Et si quidam ex ramis fracti sunt. Hoc dicit ne gentiles superbirent de ruina iudeoꝝ. Et rami q̄ exciderunt. i. ceciderunt.

Sciam enim. In spe promittit. Et ita mentē. Bona est arbor in qua bonus inseritur: hic nō bona in bonam.

Dicit ergo fracti sunt. Quasi ē falsum: cū nō tota eos lucet gloriari: q cū inserendo me repulit ille. Qui removet aplos ita hō dicit: q verum est q fracti propter incredulitatem et illi: tu stas fide. i. non merito tuo: ē gētibus nō noli superbire: nec tu gloriari p supbiā: vt ille per incredulitatem.

Nō eo stabilis ē per quos stas destruta.

Facile decipitur qui alienis malis gaudet.

Fide. Dei ē bōtatem q̄ in stas: ē nō meritū.

Sed time. Ne timeas ne bōtatē amittas. ē in suppliciū meritū. Cui enim timet est eum cauet animā ne deus illum deserens deserat:

Si enim deus. Iudeis nō pepercit deo. q. a sancto patribus origine ducebāt

De ira

nōdū erat tēp⁹ zuerūdie eoꝝ ad plenū. q qs illud sit velle. q bonū oblite vi eos: c Si enī amisit eoꝝ. p infidelitatē. d Reconciliatio ē mū. occasionaliter vt dictū ē. e Quæ assūptio eoꝝ ad fidē. f Nūqd ex meo. q: indei fidēo sperāt zuerti ad fidē magis poterūt gētes ejs alij. vt ps. dc paulo. q apollo. q plures alios. Et ad hoc inducit ecclesia de apostolis dicēs: g Et si delibatio sancta. i. apli q fuerūt ejs radicis pleb iudaice. p hoc intēdit apls ostēdere q̄ indei si habiles ad bonū. q ejs ad ē unct fidelis. q si aliq̄s ex ramis. i. ex iudeis peccātib⁹ p̄s carnē ex pharisēis q fuerit radix arboris ī fracti ē. p infidelitatē sua. l Tu a. ch. ole. i. olīua fructifera ad bonū fructū inhabil. q gētiles nō habēt legē. pphās. nec erāt cultū dei ē erāt idolatrie vedni. m Putasne. i. illis. i. in ramis fractis. q sunt apli ē altū fidelēs iudei. n Et loci⁹ radicis. i. fidei pharisaicus. o Et pinguedinis olive. i. spūs doctrine ē gre. p Noli gliari aduersus ramos. Hic. dicēs p infidelitatē fractos. q Si gliaris. supple ē manet. r Nō tu ea portas. vel. qz gentiles bonū fuit zuersiōis habuerūt ex iudeis ē adueniū. s Dicis ē. Hic ostēdit removet obiectionē. t⁹ infert ē solutionē. dū. Dicis ē. Circa primū ponit obiectionē. d. Dicis ergo. i. tu gētil. infert⁹ pōdo mō argumētis. ic. t Fracti sūt rami vt ego inseror. a. ē potēs gliari ē ramos fractos. is nō ē radicē. ē sīe removeā subiēs. n. v Bē. ppter fidē. dulitatē. vel. i. dū dicis ē. ōcās eos ē fractos. ppter infidelitatē sua. nō adē. ppter tuā insertionē nisi occasionaliter vt. i. nō p se. x Tu astas fide stas ē. nō est. i. ē. ē bonū dei. ppter qs nō debes inde superbire ē magis bonū timere. id. subdit: y Noli al. sape ē time. i. timē. id. z Si enī deus naturalis. i. iudeis supbientib⁹. a Nō pepercit. eos graviter punitos.

Forte nec

impietatē ab iacob. Et hoc illis tā mē testamētū: cū abstulero peccata eoꝝ. Secundum enī euāgliū quidē inimici propter vos propter patres. Sine pēnitentia enī sunt dona et vocatio dei. Sicut enī aliquādo et vos nō credidistis deo nunc autem misericordiā cōsecuti estis propter credulitatem illorum: ita et isti nūc credulitatem vestram cōsecuti: vt et ipsi misericordiā cōsequantur. Conclusit enī deus omnia in incredulitate: vt omnium miserator. O altitudo diuitiarū sapiēcie et scientie dei quā incōprehēsibilia sūt iudicia ei:

Nicolaus

a Forte nec tibi parcat. si ingratitudine. nec. vt hic. forte vt ē nota dubitā ē pro dei. si veritate liberi arbitrii. b Vide ē. Hic ē videt scindit q ghtis in zuersiōe hy materiā ex fidei. videlicet ē si olīa bonitatē p qua stat in fide ē q ē ejs. et severitatē iudicie ē in iudeis expellētes a side ipsi. et hoc ē qd dicit: Vide ē. et. p. ex. vide ē. ex vbi. hic. c Si. ē illi si nō permāserint. inserent. qz rami nullis meritis ex se inserat extraneo patri. q qz mane⁹ a radice pōsita. vt p. ex. dict. d Nolo enī. Hic apls ostendit gētiles ad ecclesiā ex iudeis ruīe. et ruīe illoꝝ ē gētiles ob. uersiōē ad fidē. Et dicit. Nolo enī vos ignorare fratres hoc. Videtur dicere q̄

C. XII.

Blato C. XII.

Ita vos fres p miseri
ordiā dei: vt exhibeatis corpa

Nicolaus

Bo. C. XII.

ra vestra hostiā viuentē sanctā deo placentē rationabilē obsequiū vestrū. Et nolite conformari huic seculo: sed reformamini noualitate sensus vestri: vt probetis quē sit volūtas dei bona

na et bñplacēs et pfecta. Dico enim p gratiam que data est mihi

oībus q sunt inter vos nō plus

C. XII.

Omnia. Quia nihil fit nō potū ad vnā vnitatē q evolutate pfectū nascit. In creatura vestigiū apparet trinitatis. In vniuersa tñ natura eoꝝ et alia vestigia et perfecta pulchritudo et bonitas nobis patet.

Hoc est secundo admonendo potius tractandū ligia vñdā. vnā tñ latius pertractabimus.

C. XII.

Bto. Hortatus fres vt in vita sancta viuerēt p bonitatem et gñā de pfectione eiusdem sanctitatis admonuit. Nō enim est in hoc casū otiosus meritus. sed quotidie proficere debet. Et quia ad hoc nō sufficit vita nra nisi a vitijs cessemus. Ideo ait:

Et vnicuiq; sicut deus mensus est mēsurā fidei. Nō est in hoc casū otiosus meritus: quotidie proficere debet. Et quia ad hoc nō sufficit vita nra nisi a vitijs cessemus. Ideo ait:

Nolite conformari huic seculo. Si reformamini generalio tollo. Idest

Reformamini. Quia prim amissa ē imago dei: vt incipiat ab illo reformare a q formata ē. Nō est reformare istpli pōt sē potuit deformare.

Quis sit volūtas. cē. Voluntas dei est sine ipsa qua vult q in deo est. Sic ut illud qd vult hic accipit dei voluntas qua vult q simp implet: q vbiq; est dei sine oppositio interdū appellat deus qua ppheta ait: Si ita factus est. Et apls: voluntati ei quis resistet. Dicit ergo bona q fiunt deo placet quoq; ipse auctor est. Mala eo nō vult fieri nec vult non fieri. Sic enī vellet nō fieri q facta: velletati ei aliqd resistentis nō ea fieri placet forcea voluntas dei et ei operatio vel permissio. vñ Aug. Nō fit aliqd qđ omnipotēs fieri nō velit vel faciendo vel fiat: vel ipse faciendo. Itē voluntas dei interdū dicitur eius consilium vel approbatio.

Dico enī p.q. Hoc ē sacrificiū spūale: multi vnū corp: sūt in xpo. Hoc enī sacrificiū fidelis voto nos demōstrat esse q ea re qui offert

de Ira

sequū vestrum. qđ fit quādo caro sic macerat q natura seruat et vitia eradicant. Sicut enī sibi pōt esse delectus. q. d. caro lasciuire permittit. ita et superabundantia: seq quādo corpus redūt inepti ad debita opera et officia exequenda. vnde dicit Pelagius: De rapina holocaustū offert q ad sterilitatē nimia corpus sua moderate affligit. Ad ueritatē tamē q nō eadem opera cōueniunt oībus. et ideo aliqua abstinentia laudabile ē in vno que tamē nō est laudabilis in altero. sicut si cōtingat tantam facia abstinentiam q nō possit reddere debitū vxori tempore cōpetenti non est laudabilis in religioso tamen qui nō habet hoc debitum reddere laudabilis est. Et similiter aliqua abstinentia laudabilis est in iuuenibus in quibus viget concupiscentia carnalis. que in senibus sic non esset laudabilis. q. nō sic in eis viget concupiscentia carnalis. et posset esse alicuius boni impeditiua. et de similibus simile iudicium habeat. p Et notate. Hic cōsequenter instruit omnes cōmuniter quantū ad animā. et pmo quantū ad effectum. secūdo quantū ad intentū. ibi: Deo enim. Et cū scientia q amor transfert amantem in amatum. vnde dicit Augu. Si terram dilexisti terra es. si aurum dilexisti aurum es. et si deū dilexisti deus es. Participative. Sm illud psal. Iecri. Ego dixi dij estis et filij excelsi omnes. Ideo dicit. Et nolite conformari huic seculo. i. delectabilibus huius mundi. q Sed reformamini. Imago dei ad qui sum formati deformat in nobis per peccā. sed per dei gratiā reformat. r In nouitate sensus vestri. Sicut enim per peccatū cognitio obfuscatur: sic per gram renouat. et q bñdo affectū dñi ordinarij recte iudicat. ō subdit: f Ut probetis. i. experti possitis q spūs sanctus habitant in vobis. t Quę sit voluntas dei bona. qđ ad bona nāe ipsa vbiq. v Et bñplacens. qđ ad bona gratie. r Et perfecta. qđ ad bona glie. pōt etiā aliter exponi. Que sit voluntas dei bona. qđ ad mei pīcos. Et bñplacta. Quum ad pximos. Et pfecta. quum ad perfectiōs. y Dico enī. Hic cōsequenter instruit oēs cōiter quum ad intellectū. vt sēm de pertinētib⁹ ad fidē nō ingrīt curiosē. vnde dicit enī per gram q data est mihi. i. per officiū apl̄atus mihi iniuncti precipio. z Omni qui sunt inter vos. cuiuscūq; cōditionis seu status. a Non plus sapere qđ oportet: et q perstrutatee est malestatis oppositū a gloria: Proue. xxv.

Et vnicuiq

sapere qđ oportet sapere: sz sape ad sobrietatē et vnicuiq; sicut deus mensus est mēsurā fidei. Nō est in hoc casū otiosus meritus: quotidie proficere debet. Et quia ad hoc nō sufficit vita nra nisi a vitijs cessemus. Ideo ait:

Et vnicuiq; sicut deus mensus est mēsurā fidei. Nō est in hoc casū otiosus meritus: quotidie proficere debet. Et quia ad hoc nō sufficit vita nra nisi a vitijs cessemus. Ideo ait:

Nolite conformari huic seculo. Si reformamini generalio tollo. Idest

Reformamini. Quia prim amissa ē imago dei: vt incipiat ab illo reformare a q formata ē. Nō est reformare istpli pōt sē potuit deformare.

Quis sit volūtas. cē. Voluntas dei est sine ipsa qua vult q in deo est. Sic ut illud qd vult hic accipit dei voluntas qua vult q simp implet: q vbiq; est dei sine oppositio interdū appellat deus qua ppheta ait: Si ita factus est. Et apls: voluntati ei quis resistet. Dicit ergo bona q fiunt deo placet quoq; ipse auctor est. Mala eo nō vult fieri nec vult non fieri. Sic enī vellet nō fieri q facta: velletati ei aliqd resistentis nō ea fieri placet forcea voluntas dei et ei operatio vel permissio. vñ Aug. Nō fit aliqd qđ omnipotēs fieri nō velit vel faciendo vel fiat: vel ipse faciendo. Itē voluntas dei interdū dicitur eius consilium vel approbatio.

Dico enī p.q. Hoc ē sacrificiū spūale: multi vnū corp: sūt in xpo. Hoc enī sacrificiū fidelis voto nos demōstrat esse q ea re qui offert

de Ira

sequū vestrum. qđ fit quādo caro sic macerat q natura seruat et vitia eradicant. Sicut enī sibi pōt esse delectus. q. d. caro lasciuire permittit. ita et superabundantia: seq quādo corpus redūt inepti ad debita opera et officia exequenda. vnde dicit Pelagius: De rapina holocaustū offert q ad sterilitatē nimia corpus sua moderate affligit. Ad ueritatē tamē q nō eadem opera cōueniunt oībus. et ideo aliqua abstinentia laudabilis est in iuuenibus in quibus viget concupiscentia carnalis. que in senibus sic non esset laudabilis. q. nō sic in eis viget concupiscentia carnalis. et posset esse alicuius boni impeditiua. et de similibus simile iudicium habeat. p Et notate. Hic cōsequenter instruit omnes cōmuniter quantū ad animā. et pmo quantū ad effectum. secūdo quantū ad intentū. ibi: Deo enim. Et cū scientia q amor transfert amantem in amatum. vnde dicit Augu. Si terram dilexisti terra es. si aurum dilexisti aurum es. et si deū dilexisti deus es. Participative. Sm illud psal. Iecri. Ego dixi dij estis et filij excelsi omnes. Ideo dicit. Et nolite conformari huic seculo. i. delectabilibus huius mundi. q Sed reformamini. Imago dei ad qui sum formati deformat in nobis per peccā. sed per dei gratiā reformat. r In nouitate sensus vestri. Sicut enim per peccatū cognitio obfuscatur: sic per gram renouat. et q bñdo affectū dñi ordinarij recte iudicat. ō subdit: f Ut probetis. i. experti possitis q spūs sanctus habitant in vobis. t Quę sit voluntas dei bona. qđ ad bona nāe ipsa vbiq. v Et bñplacens. qđ ad bona gratie. r Et perfecta. qđ ad bona glie. pōt etiā aliter exponi. Que sit voluntas dei bona. qđ ad mei pīcos. Et bñplacta. Quum ad pximos. Et pfecta. quum ad perfectiōs. y Dico enī. Hic cōsequenter instruit oēs cōiter quum ad intellectū. vt sēm de pertinētib⁹ ad fidē nō ingrīt curiosē. vnde dicit enī per gram q data est mihi. i. per officiū apl̄atus mihi iniuncti precipio. z Omni qui sunt inter vos. cuiuscūq; cōditionis seu status. a Non plus sapere qđ oportet: et q perstrutatee est malestatis oppositū a gloria: Proue. xxv.

Nicolaus

a Et vnicuiq; sicut deus mensus est mēsurā fidei. Nō est in hoc casū otiosus meritus: quotidie proficere debet. Et quia ad hoc nō sufficit vita nra nisi a vitijs cessemus. Ideo ait:

b Sicut enī in vno corpore. Hic ostendit instruit oēs in ordine ad primū. et pmo in generalione bonorū. secūdo in vitatione malorū. ibi: Nō alta sapientes.

Prima adhuc in duas. q. pmo facit ppositum in bono spūli. scdo in cōtrario: Dilectio sine simulatione. Circa pmū est sciendū q amor dei et alioꝝ bona dei dant aliqđ spūaliter. i. Corporali. Aliquādo per spūs dat sermo sapie: alii sermo scientie. cē. dant tñ pro cōi vtilitate. sicut in corpore humano oculus videt pro toto corpore. et pes ambulat. et sic de aliis. et hoc est qđ dicit: Sicut enim in vno corpore. cē. et pro ea dicitur in 1ª ad Cor. vbi: c Singuli aūt alter alterius membra. i. cōcantes alios bona data vobis: sicut membra corporis admittē officia sua mō dicto. et cōsequenter magis applicat in spūli. dicit:

b Sic et pphetiā. qđ ad noticiā occultoꝝ pertinentiū ad salutem. Ideo subdit: c Secūm rationē fidei que dirigit in salutē. f Sic ministrationē. in administrando sacra q̄ pertinet ad sacerdotes. g Sive qui docet. qđ pertinet ad doctores. h Qui exhortat. qđ ad predicatores.

i In exhortando. i. non tñ verbo sed etiā facto. k Qui tribuit. habēs abundantiā facultatis. l In simplicitate. i. propter deus debet tribuere.

m Qui preest. in spūalibus vel temporalib⁹. qđ pertinet ad prelatos et principes.

n In sollicitudine. de administrando regimine sibi commisso. Qui miseretur. de adimplendo misericordie officium.

o Qui misereꝝ. misericordiā alteri⁹ remittendo. qđ pertinet ad pastores. p In hylaritate. scilicet hoc faciat. Circa illud qđ auctoritates in vultu et verbis ostendit misericordiā amicis cum remittit in aliquo. q Dilectio sine simulatione. Hic apls instruit de dilectione omnibus bonorū. et vitandū in vno pertinentes qđ pmo instruit de dilectione in affectu. secūdo in effectu. ibi: Benedicite. Circa pmū sciendū q amor est debitorum tertio in signo. ibi: Benedicite. Circa pmū sciendū q amor est debitorum boni alicuius. quod debet esse cōtra in effectu. et amor ille pmo debet esse veraꝝ. qđ fm pōm. vñ. Ethicoꝝ. Qui falsificant amicitiā sunt magis digni misericordia. qđ fm pōm. vñ. Ethicoꝝ. Qui falsificant amicitiā sunt magis digni misericordia. Secūdo ibi: Gaudere. Et q̄ amor non sit puerilis. Ideo

r Odientes malū. tertio debet esse fm⁹. ita q̄ amor non sit puerilis. Ideo

Bto. Hortatus fres vt in vita sancta viuerēt p bonitatem et gñā de pfectione eiusdem sanctitatis admonuit. Nō enim est in hoc casū otiosus meritus. sed quotidie proficere debet. Et quia ad hoc nō sufficit vita nra nisi a vitijs cessemus. Ideo ait:

Et vnicuiq; sicut deus mensus est mēsurā fidei. Nō est in hoc casū otiosus meritus: quotidie proficere debet. Et quia ad hoc nō sufficit vita nra nisi a vitijs cessemus. Ideo ait:

Nolite conformari huic seculo. Si reformamini generalio tollo. Idest

Reformamini. Quia prim amissa ē imago dei: vt incipiat ab illo reformare a q formata ē. Nō est reformare istpli pōt sē potuit deformare.

Quis sit volūtas. cē. Voluntas dei est sine ipsa qua vult q in deo est. Sic ut illud qd vult hic accipit dei voluntas qua vult q simp implet: q vbiq; est dei sine oppositio interdū appellat deus qua ppheta ait: Si ita factus est. Et apls: voluntati ei quis resistet. Dicit ergo bona q fiunt deo placet quoq; ipse auctor est. Mala eo nō vult fieri nec vult non fieri. Sic enī vellet nō fieri q facta: velletati ei aliqd resistentis nō ea fieri placet forcea voluntas dei et ei operatio vel permissio. vñ Aug. Nō fit aliqd qđ omnipotēs fieri nō velit vel faciendo vel fiat: vel ipse faciendo. Itē voluntas dei interdū dicitur eius consilium vel approbatio.

Dico enī p.q. Hoc ē sacrificiū spūale: multi vnū corp: sūt in xpo. Hoc enī sacrificiū fidelis voto nos demōstrat esse q ea re qui offert

de Ira

sequū vestrum. qđ fit quādo caro sic macerat q natura seruat et vitia eradicant. Sicut enī sibi pōt esse delectus. q. d. caro lasciuire permittit. ita et superabundantia: seq quādo corpus redūt inepti ad debita opera et officia exequenda. vnde dicit Pelagius: De rapina holocaustū offert q ad sterilitatē nimia corpus sua moderate affligit. Ad ueritatē tamē q nō eadem opera cōueniunt oībus. et ideo aliqua abstinentia laudabilis est in iuuenibus in quibus viget concupiscentia carnalis. que in senibus sic non esset laudabilis. q. nō sic in eis viget concupiscentia carnalis. et posset esse alicuius boni impeditiua. et de similibus simile iudicium habeat. p Et notate. Hic cōsequenter instruit omnes cōmuniter quantū ad animā. et pmo quantū ad effectum. secūdo quantū ad intentū. ibi: Deo enim. Et cū scientia q amor transfert amantem in amatum. vnde dicit Augu. Si terram dilexisti terra es. si aurum dilexisti aurum es. et si deū dilexisti deus es. Participative. Sm illud psal. Iecri. Ego dixi dij estis et filij excelsi omnes. Ideo dicit. Et nolite conformari huic seculo. i. delectabilibus huius mundi. q Sed reformamini. Imago dei ad qui sum formati deformat in nobis per peccā. sed per dei gratiā reformat. r In nouitate sensus vestri. Sicut enim per peccatū cognitio obfuscatur: sic per gram renouat. et q bñdo affectū dñi ordinarij recte iudicat. ō subdit: f Ut probetis. i. experti possitis q spūs sanctus habitant in vobis. t Quę sit voluntas dei bona. qđ ad bona nāe ipsa vbiq. v Et bñplacens. qđ ad bona gratie. r Et perfecta. qđ ad bona glie. pōt etiā aliter exponi. Que sit voluntas dei bona. qđ ad mei pīcos. Et bñplacta. Quum ad pximos. Et pfecta. quum ad perfectiōs. y Dico enī. Hic cōsequenter instruit oēs cōiter quum ad intellectū. vt sēm de pertinētib⁹ ad fidē nō ingrīt curiosē. vnde dicit enī per gram q data est mihi. i. per officiū apl̄atus mihi iniuncti precipio. z Omni qui sunt inter vos. cuiuscūq; cōditionis seu status. a Non plus sapere qđ oportet: et q perstrutatee est malestatis oppositū a gloria: Proue. xxv.

Et vnicuiq

Nicolaus

a Et vnicuiq; sicut deus mensus est mēsurā fidei. Nō est in hoc casū otiosus meritus: quotidie proficere debet. Et quia ad hoc nō sufficit vita nra nisi a vitijs cessemus. Ideo ait:

b Sicut enī in vno corpore. Hic ostendit instruit oēs in ordine ad primū. et pmo in generalione bonorū. secūdo in vitatione malorū. ibi: Nō alta sapientes.

Prima adhuc in duas. q. pmo facit ppositum in bono spūli. scdo in cōtrario: Dilectio sine simulatione. Circa pmū est sciendū q amor dei et alioꝝ bona dei dant aliqđ spūaliter. i. Corporali. Aliquādo per spūs dat sermo sapie: alii sermo scientie. cē. dant tñ pro cōi vtilitate. sicut in corpore humano oculus videt pro toto corpore. et pes ambulat. et sic de aliis. et hoc est qđ dicit: Sicut enim in vno corpore. cē. et pro ea dicitur in 1ª ad Cor. vbi: c Singuli aūt alter alterius membra. i. cōcantes alios bona data vobis: sicut membra corporis admittē officia sua mō dicto. et cōsequenter magis applicat in spūli. dicit:

b Sic et pphetiā. qđ ad noticiā occultoꝝ pertinentiū ad salutem. Ideo subdit: c Secūm rationē fidei que dirigit in salutē. f Sic ministrationē. in administrando sacra q̄ pertinet ad sacerdotes. g Sive qui docet. qđ pertinet ad doctores. h Qui exhortat. qđ ad predicatores.

i In exhortando. i. non tñ verbo sed etiā facto. k Qui tribuit. habēs abundantiā facultatis. l In simplicitate. i. propter deus debet tribuere.

m Qui preest. in spūalibus vel temporalib⁹. qđ pertinet ad prelatos et principes.

n In sollicitudine. de administrando regimine sibi commisso. Qui miseretur. de adimplendo misericordie officium.

o Qui misereꝝ. misericordiā alteri⁹ remittendo. qđ pertinet ad pastores. p In hylaritate. scilicet hoc faciat. Circa illud qđ auctoritates in vultu et verbis ostendit misericordiā amicis cum remittit in aliquo. q Dilectio sine simulatione. Hic apls instruit de dilectione omnibus bonorū. et vitandū in vno pertinentes qđ pmo instruit de dilectione in affectu. secūdo in effectu. ibi: Benedicite. Circa pmū sciendū q amor est debitorum tertio in signo. ibi: Benedicite. Circa pmū sciendū q amor est debitorum boni alicuius. quod debet esse cōtra in effectu. et amor ille pmo debet esse veraꝝ. qđ fm pōm. vñ. Ethicoꝝ. Qui falsificant amicitiā sunt magis digni misericordia. qđ fm pōm. vñ. Ethicoꝝ. Qui falsificant amicitiā sunt magis digni misericordia. Secūdo ibi: Gaudere. Et q̄ amor non sit puerilis. Ideo

r Odientes malū. tertio debet esse fm⁹. ita q̄ amor non sit puerilis. Ideo

Nemini quic. Ps. ar. ad eos: placete sic ffe: a aliter cogi vere ffe
ad. Obiectio. Mlti fm hoc de charitate q habet ad hoc sufficit
tat. Sola. n. charitas est que fit subdita lump rationi debitoru. Ratione. n.
ea ipsum: recte agit dū fm rationē fuerit q nulli est bn ifi spōdea nō fit.
Nec ei nūlat' animal: fi post redditū multiplicat bñdo cuiq; redditū non
curādo vt possit q; red-
di nō pōt nisi habeat. nec
hō mi redditur' sine cum
dilit ad hoc: curādo in
hoc q; tāo maior acqrit
quo plurimū redditur.

Diligat primū. Cū
duo sequta sint de virtute
pro tanto vnū hoc pone-
mus: nec de' sine prin-
cipe sine deo primo diligi
tur: vel pōt dilige. Dile-
ctio primi in tres ampl'
dūcit: vel in hoc q deus
qua vltra nos ad nos ordinat
nouit nos vobis vt diliga
mus: vel in hoc q nos ad
dilectionē dei ampl' iuuat.
Dilectio hec ipsi' ponit' ac

Date locū ire. Vt non tedeat te q̄ pecunie adquirendi. Sed ad vitā. Ne forte ex vehementi desiderio habendi aliquid a deo. Ego dando tibi. Nō q̄ ipse ex se vitiosa sit pecunia. Sed quia ex ea multi occasionē habent peccandi. Vnde ait. Qui vult ditari incidit in tentationē. Et laqueos diaboli. Et desideria multa inutilia. Et nocentia. Que mergunt homines in interitū. Et in perditionē. Quia radix omniū malorū est cupiditas. Quā quidā appetentes erraverunt a fide. Et inseruerunt se doloribus multis. Tu aūt o homo dei fuge hec. Sectare aūt iustitiā. pietatē. fidē. dilectionē. patientiā. mansuetudinē. Certa bonū certamen fidei. Apprehende vitam eternā. in qua vocatus es. Et confessus es bonā confessionē coram multis testibus. Precipio tibi coram deo qui vivificat omnia. Et Ihesu christo qui testimoniū reddidit sub pontio pilato. Vt mandatum custodias sine macula. Inreprehensibile usq; in aduentū domini nostri Ihesu christi. Quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens. Rex regum et dominus dominantium. Qui solus habet immortalitatem. Et lucem habitat inaccessibilem. Quem nullus hominum vidit sed nec videre potest. Cui honor et imperium sempiternum. Amen.

Hos pauc habentes. Nō vol

metipso offendētes christi. Date locū ire. Scriptū ē enim: Vindicta mea ego retribuam. Si esurierit inimicus tuus: ciba illū. Si sitit: potū da illi. Hoc enim faciens: carbones ignis cōgeres sup̄ caput eius. Nōli vinci a malo sed vince in bono malū. C. XIII.

Nemo illi. Et si in quo tempore fit. vt ait apostolus. Nō est voluntas ipsius. Hic instruit de malo illato vt patiatur tolerat. p. Nō voluntate defendētes. et ad hoc inducit scripturā Deut. xxxii. b Mihi vindi. et ego retribuā ait. vbi tribuno nō a hominē ē vitio ait. et nō solū instruit vt malū nō aliquē facilis illatū tolerat: sed vt bonū eis ipsis ē. b Si esurierit inimicus tuus ē. et subdit rō: c Hoc est fa. cit. Ignis cōgr. sup ea ē. i. occasiōnes accēdēdi ignē dilectiōis in eo q̄ ex te vi. Si sit. i malicia sua plenus fuerit: b Nōli vinci a malo. i. inimici. i. odii ei⁹. c Sed vince in bo. malū. Si vltionē impellitur te ad odiū ei⁹. Solū illi q̄ ipse q̄ vicit hic. Non voluntate. ē. nō sit sepra si pōita nisi in casu. i. si ex defectiōe videret. Possibile malū magnū infurgē q̄s aliet ꝫ bonū dei. Scienda aūt q̄ in aliquo casu nō expedit sic sustinere. Cuī p̄ malo vat audacia malefactoris. vt vicit Aug. in moral. Quādā et ipatia bona a nobis rapedi sit ꝫ. Iersali. q̄dā vo opulenta charitate. p̄hibēdi: nō solū cura ne nra subtrahat. sed ne rapientes nō sua scipsos perdant. C. XIII.

Multe alie. Postq̄ apli de magis⁹ instruxit romanos generalit

Prima diuisit i tres q̄ primo ostēdit q̄ milicia debet superiorē instructionē. Scdo subiungit ibi. Rōq; necessitat. hic obiectionē. ibi: Ne enim q̄s. Primū p̄bat ex tali. Sicut nullus homo ex sua ordinatiōe est bonus ē obediens deo ex obedit. vt ps in nō corpalis in eccliā q̄ regit ex institutiōe corporis celestis. vt dicit p̄bus. i. methaurorū q̄ tota ordo cōsistat in subiectiōe vnius ad alterū. vt ala vir⁹ gubernat inde. sīc hoc ps in natura spūali: q̄ angeli inferiores regunt a superioribus p̄ superiores. et ita debet esse in bello et hoc est q̄ dicit: Sic ala. i. alo homo. scīa a patre dignitas denominādo. gratiaq; diabolo datus et lob. probat est vt iustus appareat. et potius tentatio est: ne de q̄ patiamini: et paulus coīlapsis animo ne in quotidianis tribulationibus vt si desperent.

Que aūt a deo. sc. Et ex rōnabilium a deo ordinata. Job xii. Ipse potentia nō abiicit. cum ipse potens sit.

Ei ergo. Dei quoc

tribuā dicit. q̄ sicut gratis potestas alicui confertur ad regendū plures: ita et gratis ei tribuit stipendium. Quod ideo dicit. ne quis existimet: quia ipse tibi laudis occasionem prebeat.

Dei enī mi. Ne dat

vindex in ira. Ad l. gat in ira dei vindicabit. vel vindex l. ira dei ostendat. q̄ punito delicto plectitur malo. qui⁹ ponit deo.

Ideo q̄s. Subditi ee debent ex ea ide. i. propter ostendendā subiectionē. Ostis reddituros q̄ reddit vō propter p̄ patria. vel aptē indicia. vos ostatis seruitos deo. Per hoc enī q̄ illis tributa obtinetes seruit q̄ ministri dei sūt. Ut ostatis tributarij: ministri dei sūt: vt boni laudent: mali puniant. Ad hoc seruientes vobis propter hoc vō patriā defendunt.

Tributum vecti. Vel tributum q̄s vomi soluitur. Vectigal quod ad domum domini vehitur.

Nicolaus

Infert peccatis aperta. q̄s phibet. b. Ostēdit q̄ vobis est vtile. a Nō vosmetipsos. Hic instruit de malo illato vt patiatur tolerat. p. Nō volentes pso defendētes. et ad hoc inducit scripturā Deut. xxxii. b Mihi vindi. et ego retribuā ait. vbi tribuno nō a hominē ē vitio ait. et nō solū instruit vt malū nō aliquē facilis illatū tolerat: sed vt bonū eis ipsis ē. b Si esurierit inimicus tuus ē. et subdit rō: c Hoc est fa. cit. Ignis cōgr. sup ea ē. i. occasiōnes accēdēdi ignē dilectiōis in eo q̄ ex te vi. Si sit. i malicia sua plenus fuerit: b Nōli vinci a malo. i. inimici. i. odii ei⁹. c Sed vince in bo. malū. Si vltionē impellitur te ad odiū ei⁹. Solū illi q̄ ipse q̄ vicit hic. Non voluntate. ē. nō sit sepra si pōita nisi in casu. i. si ex defectiōe videret. Possibile malū magnū infurgē q̄s aliet ꝫ bonū dei. Scienda aūt q̄ in aliquo casu nō expedit sic sustinere. Cuī p̄ malo. Nō enī solū. Ostēdit q̄ ipatia bona a nobis rapedi sit ꝫ. Iersali. q̄dā vo opulenta charitate. p̄hibēdi: nō solū cura ne nra subtrahat. sed ne rapientes nō sua scipsos perdant. C. XIII.

Multe alie. Postq̄ apli de magis⁹ instruxit romanos generalit

f o hic p̄t ist facti sp̄liter. t primo instruit ministros. Scdo ministros. ca. leg. Prima diuidit i tres q̄ primo ostēdit q̄ milicia debet superiorē instructionē. Scdo subiungit ibi. Rōq; necessitat. hic obiectionē. ibi: Ne enim q̄s. Primū p̄bat ex tali. Sicut nullus homo ex sua ordinatiōe est bonus ē obediens deo ex obedit. vt ps in nō corpalis in eccliā q̄ regit ex institutiōe corporis celestis. vt dicit p̄bus. i. methaurorū q̄ tota ordo cōsistat in subiectiōe vnius ad alterū. vt ala vir⁹ gubernat inde. sīc hoc ps in natura spūali: q̄ angeli inferiores regunt a superioribus p̄ superiores. et ita debet esse in bello et hoc est q̄ dicit: Sic ala. i. alo homo. scīa a patre dignitas denominādo.

Nemini

Nicolaus

a Nemini q̄s. Hic ostēdit q̄ vtile est ei obedire. b Nemini debetis q̄ aliquid. q̄ homo obligat. q̄ obligatio scīdo q̄ ipse nouo legis hoc debitum ei maxime reddidit. ibi: Et hoc scīdm. Circa primū dicit: Nemini q̄s debeatis nisi vt inuicē diligatis. Hoc enī ex speciale hoc debitū q̄ spūaliter reddatur de scripto vel p̄dicatione debet reddendi in futuro. b Qui enī diligit primū legē implet. Sic a enī mādata decalogi custōt ad actū diligēdi q̄ precepta hui⁹ tabule custōt ad diligendū deū: ꝫ precepta scīde tabule ad diligendū primū. Per primū enī q̄s est: Nouos pauē nullū ē. Sapiter reddit debitū ei. primo p alia que ista negatiua p̄cipit caueri ab⁹ nocumēto. Video subdit: c Dilectio primi malū nō opat. Causat inf̄re malum primo: ꝫ ne scīdū: d Plenitudo ē legis. i. plenaria obseruatio ei⁹. e Est dilectio. qua diligit de⁹ sup oīa ꝫ primus sicut ipsemet diligam. f Et hoc scīdm ipm. Dic ꝑ hoc ostēdit q̄ hoc debitū ei maxime reddidit ipe nouo legis qui ē lex amoris: sicut lex vet⁹ fuit lex timoris. Ideo dicit: Et hoc scīdm ipm. i. ad hoc q̄ ipse nouo legis nouū. g Quia bona ē ill nos de somno surgere. i. de otio ad opa charitatis: q̄ sicut dē. Prego. Charitas opatur magna si est. si aūt remisse opari amor nō est. h Nūc enī. i. tpe gre. Postq̄ est nra salus. q̄ p ipm iustificati sūt: hic claudit ab subdit: a Et ei credidim⁹. Ex plus q̄ ante tpa ignorantia erat. Job. xxxvii. Oculi. Scīdm ad filios meos. Ingens in infernū. i. tanq̄ Job. xvii. In ꝑuulis. i. filiis meis dolendū ola mea. l Nox p̄cessit. i. obscuritas ignorātie vetⁿis legis. m Dies aūt appropinquauit. i. charitas veritatē reuelante in nouo lege. n Abiciam⁹ ergo opa tenebrarū. i. peccata q̄ obscurant intellectū opa ei⁹ q̄ tenebris fiūt. Job. xii. Qui male agit odit lucē: ꝫ q̄ obtenebrāt animā fm q̄ dicit p̄bus. i. Ethicoꝝ: Peccat⁹ odio mal⁹: ꝫ q̄ p̄cedit ad tenebras exteriores. i. gehenne. o Et induamur arma lucis. i. virtutes que dicunt arma lucis: ex ea p̄cant tenebrose monstrūt: ꝫ eis in loco suo. Job. xli. Qui facit veritatē venit ad lucē: q̄ manifestat opa sua. Sic vt in animas ꝫ finaliter ducunt ad locū eternū. Deo simillimi. p Sic vt in die. i. iudicij. q Honeste ambulemus. i. ad gloriam. r Non in cō

Nemini q̄s. Hic ostēdit q̄ vtile est ei obedire. b Nemini debetis q̄ aliquid. q̄ homo obligat. q̄ obligatio scīdo q̄ ipse nouo legis hoc debitum ei maxime reddidit. ibi: Et hoc scīdm. Circa primū dicit: Nemini q̄s debeatis nisi vt inuicē diligatis. Hoc enī ex speciale hoc debitū q̄ spūaliter reddatur de scripto vel p̄dicatione debet reddendi in futuro. b Qui enī diligit primū legē implet. Sic a enī mādata decalogi custōt ad actū diligēdi q̄ precepta hui⁹ tabule custōt ad diligendū deū: ꝫ precepta scīde tabule ad diligendū primū. Per primū enī q̄s est: Nouos pauē nullū ē. Sapiter reddit debitū ei. primo p alia que ista negatiua p̄cipit caueri ab⁹ nocumēto. Video subdit: c Dilectio primi malū nō opat. Causat inf̄re malum primo: ꝫ ne scīdū: d Plenitudo ē legis. i. plenaria obseruatio ei⁹. e Est dilectio. qua diligit de⁹ sup oīa ꝫ primus sicut ipsemet diligam. f Et hoc scīdm ipm. Dic ꝑ hoc ostēdit q̄ hoc debitū ei maxime reddidit ipe nouo legis qui ē lex amoris: sicut lex vet⁹ fuit lex timoris. Ideo dicit: Et hoc scīdm ipm. i. ad hoc q̄ ipse nouo legis nouū. g Quia bona ē ill nos de somno surgere. i. de otio ad opa charitatis: q̄ sicut dē. Prego. Charitas opatur magna si est. si aūt remisse opari amor nō est. h Nūc enī. i. tpe gre. Postq̄ est nra salus. q̄ p ipm iustificati sūt: hic claudit ab subdit: a Et ei credidim⁹. Ex plus q̄ ante tpa ignorantia erat. Job. xxxvii. Oculi. Scīdm ad filios meos. Ingens in infernū. i. tanq̄ Job. xvii. In ꝑuulis. i. filiis meis dolendū ola mea. l Nox p̄cessit. i. obscuritas ignorātie vetⁿis legis. m Dies aūt appropinquauit. i. charitas veritatē reuelante in nouo lege. n Abiciam⁹ ergo opa tenebrarū. i. peccata q̄ obscurant intellectū opa ei⁹ q̄ tenebris fiūt. Job. xii. Qui male agit odit lucē: ꝫ q̄ obtenebrāt animā fm q̄ dicit p̄bus. i. Ethicoꝝ: Peccat⁹ odio mal⁹: ꝫ q̄ p̄cedit ad tenebras exteriores. i. gehenne. o Et induamur arma lucis. i. virtutes que dicunt arma lucis: ex ea p̄cant tenebrose monstrūt: ꝫ eis in loco suo. Job. xli. Qui facit veritatē venit ad lucē: q̄ manifestat opa sua. Sic vt in animas ꝫ finaliter ducunt ad locū eternū. Deo simillimi. p Sic vt in die. i. iudicij. q Honeste ambulemus. i. ad gloriam. r Non in cō

Nec p̄cessit. Per hoc scīpsos effundit ad nos vehemēter q̄ ignorātie. Prouidit. Post hoc modo nō est exp̄mentū a nobis vt ignorātia. Dies enī ministrat. Appropi. vel p̄cessit. Post hoc modo nō est exp̄mentū a nobis vt ignorātia. Opera ergo. Opera mala que ex tenebris ignorantie nascuntur. vel tenebrosa mala. q. ad tenebras ducunt.

Nam in clinē. Nam in hac romanorum tantū. q. nō ad ea que sūt ecclesie. Prudē. est mundane sapientie q̄ ecclesiastice. Et ideo mundani sapientes dicuntur. Et in hoc ē prudentia carnis q̄ spūalis. Et hoc est quod dicit: Nō in cōmessationib⁹ et ebrietatib⁹. Nō in cubilibus et impudicitiis. Nō in contentione et emulatione. Sed induimini dominū Ihesum christū: et carnis cura ne feceritis in desideriis. C. XIIII.

Infirmum aūt. Postq̄ apostolus ostēdit q̄liter minores haberent q̄ debebāt ad superiores: hic instruit maiores vt sit. et subdit ad minores. q̄ hoc in omnibus q̄ sūt ecclesie. Prima ad hoc inducit. Infirmum aūt in fide. i. de nouo edoctum. et de lege rudo. Circa primū dicit: Infirmū aūt in fide. i. de nouo edoctum. et de lege rudo. Hic minus sufficienter instructū. s Assumite. vos minores. i. ad vos in mitte ei instruendo valeter. et charitative. a Non in visa. cogitationes. i. nō iudicantes male de ipso deum. apparet manifeste. b Alius enim credit se manducare ola. bene. q̄ ille edoctus est instructus in nouo lege. cui scit ceremonialia mandata in ipsa positione. et ille tunc comedit olera pro scit ceremonialia mandata in ipsa positione. et ille tunc comedit olera pro bibita in vetori lege. c Qui aūt infirm⁹ est. i. debilis de iudeo. q̄ nō pfecte instructus de illo. et debilitate adhuc ad hoc tibi dicit. d Olera manducat. Sicut scripsit hic ceremonialia q̄ carnes ei q̄ olera manducat sibi. Iudeus omnia tpe. Circa q̄ scīdm q̄ carnes ei q̄ legalia. Sunt q̄ ad ceremonialia obseruanda fuerunt vsq; ad passionē xpi. vnde q̄ ibo ea obseruauit q̄ hereticus. Sunt q̄ ad passionē xpi. vnde q̄ ibo ea obseruauit q̄ hereticus. Sed passionē agnī paschalis. et sine peccato comedit: post passionem autem ꝫ ꝫ ꝫ

explicentur: quia nemo bonus est, nisi unus deus. Quid tibi hoc? Tu quis es? Nonne servum alterius iudicas? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem: potens est enim Deus statuere illum. Alius iudicat diem inter diem: alius autem iudicat omnem diem. Unusquisque in sua mente abundet. Qui sapit diem, Domino sapit. Et qui manducat, Domino manducat: gratias enim agit Deo. Et qui non manducat, Domino non manducat, et gratias agit Deo. Nemo enim nostrum sibi vivit, et nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus. In hoc enim Christus mortuus est et resurrexit: ut et vivorum et mortuorum Domine dominetur. Tu autem quid judicas fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim: Vivo ego, dicit Dominus: quoniam mihi flectet omne genus: et omnis lingua confitebitur Deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Non ergo amplius

Nicolaus

Et q nō mā. abstinēdo a ꝑdis bonis. b Mandūcare nō in. temꝑ mālitiā bonis mālignos. c Dr̄ enī illā. De nouo sacrificio q adhuc līrmā. d Scripsit ad fidē sui posse illā ꝑdē a fidelibus. e. Affirmatiue ꝙ nō est peccatū. f Tu qui es. Hic ꝑhibet iudicare ꝓximū ad ꝓpositū ꝓpositū. Prima accipit ex ꝓte illi⁹q iudicat tanꝙ fidelē. nullus enim iudicari ꝺs nisi ab eo q est ꝛeus dr̄ine ꝓpositi: r hoc est ab ꝺo: Tu qui es q iudicas alienū seruū, q. d. ad te nō ꝑtinet iudicare de facto alterius. Secūda ꝓpositio ꝓcedit contra illū stultū, q iā tale iudicū ꝛ vsurpauit: q̄s ad solū deū ꝑtinet q corda inuestigat. Ideo subdit: Suo suus stat aut cadit. Ac si ꝺs ꝑtinet de facto ad⁹ſ. iudicē. g Quasi adꝺ ꝑ dei gr̄am. h Potēs est enī dr̄ⁿs illū. i ꝑhibet ꝛ confirmat. k Nō ait⁹. Hic ponit ſecūdā nō ꝙ accipit ex ꝑte rei de q̄ fit iudicū. l. de cerimonialibꝰ observantiꝺ ꝙ tunc erat indifferēs ꝑ se in relatiuo mō ſupradicto. q nō de talibꝰ nō ꝺs ali q̄s iudicare ꝛ illigentes vel stolidi⁹ facilius vel ꝺminūs de eis, vtrūq; potest fieri: vt ꝑhibet illi: ne ex eā rōnabilit⁹ ſe q̄s ꝺd: Nō alī⁹ iudicat diem Dñi. Ita instruit⁹ est Ecclesia catholica q̄ sit discernere ꝛ̄ſa in q̄cumq; obligāt ad illa in q̄ obligantur. l Alij⁹ alī iudicat ꝺs diem. Loq̄ſ de obligāt ipe post ꝓfectū ſū. ad⁹ſ. hic dicit abstinēdū a cibis venis a lege. m Unusq̄sq; ſue ſētie abūdet. i in ſī dūmtat ꝙ hic ꝑcipit ad ꝓbādū cautelā euāgelij pacū. n Qui ſa. vel. nō ſolicto. o Dño ſa. i. ad dr̄m nouī testi. q vtrūq; bñ pōt fieri ex ea rōnabili. ſī ſubdit: p Dño mā. cū⁹ſ subdit: q Et q. n. deo. de liberādo ſua ab omni lege. ꝛ de ꝓhibe lui vict⁹. r Et q non mā. i. abstinet, a lege. ꝑhibit ex ꝺcta ratiōe: vel vt infirmus nō ſcādalizet: vt ſī⁹ dr̄m. s Dño nō mā. i. ꝺs abstinet. t Et, ex eo agit deo. q fit⁹ debit⁹ ex ad qđ tenet ver de talibꝰ iudicat. Licet q ex ꝺcta vite ꝛ mēte, p ꝺcta laudet⁹ ſī ſ. q̄ vt: Nemo. n. nr̄m ſibi vivit. i. ad ꝓpriū gl̄iaꝝ: tota vita ꝺcta ē ad rēi gl̄iā ordināta. u Et nec. n. nemo. i. nemo ex ſe mori ꝙpotē ꝑ laudē ꝓpriā ſī. ꝑ q̄ā rēi mors pōt⁹ tolerāda ostēdit⁹: v Siue nā ſiue ꝓpter⁹ſ. Et pōt⁹ tāg ab⁹ creatur⁹: nō ab⁹. vig. Data ē mihi ois po tās in cēlo ꝛ in tra ꝛ ꝙcūq; iudicāta ꝓbo. nō ē ēt ab alio vilipendēda.

Nicolaus

x Et q nō mā. abstinēdo a ꝑdis bonis. b Scandalizat⁹ nō in. temꝑ mālitiā bonis mālignos. c Dr̄ enī illā. De nouo sacrificio q adhuc līrmā. d Scripsit ad fidē sui posse illā ꝑdē a fidelibus. e. Affirmatiue ꝙ nō est peccatū. f Tu qui es. Hic ꝑhibet iudicare ꝓximū ad ꝓpositū ꝓpositū. Prima accipit ex ꝑte illi⁹q iudicat tanꝙ fidelē. nullus enim iudicari ꝺs nisi ab eo q est ꝛeus dr̄ine ꝓpositi: r hoc est ab ꝺo: Tu qui es q iudicas alienū seruū, q. d. ad te nō ꝑtinet iudicare de facto alterius. Secūda ꝓpositio ꝓcedit contra illū stultū, q iā tale iudicū ꝛ vsurpauit: q̄s ad solū deū ꝑtinet q corda inuestigat. Ideo subdit: Suo suus stat aut cadit. Ac si ꝺs ꝑtinet de facto ad⁹ſ. iudicē. g Quasi adꝺ ꝑ dei gr̄am. h Potēs est enī dr̄ⁿs illū. i ꝑhibet ꝛ confirmat. k Nō ait⁹. Hic ponit ſecūdā nō ꝙ accipit ex ꝑte rei de q̄ fit iudicū. l. de cerimonialibꝰ observantiꝺ ꝙ tunc erat indifferēs ꝑ se in relatiuo mō ſupradicto. q nō de talibꝰ nō ꝺs ali q̄s iudicare ꝛ illigentes vel stolidi⁹ facilius vel ꝺminūs de eis, vtrūq; potest fieri: vt ꝑhibet illi: ne ex eā rōnabilit⁹ ſe q̄s ꝺd: Nō alī⁹ iudicat diem Dñi. Ita instruit⁹ est Ecclesia catholica q̄ sit discernere ꝛ̄ſa in q̄cumq; obligāt ad illa in q̄ obligantur. l Alij⁹ alī iudicat ꝺs diem. Loq̄ſ de obligāt ipe post ꝓfectū ſū. ad⁹ſ. hic dicit abstinēdū a cibis venis a lege. m Unusq̄sq; ſue ſētie abūdet. i in ſī dūmtat ꝙ hic ꝑcipit ad ꝓbādū cautelā euāgelij pacū. n Qui ſa. vel. nō ſolicto. o Dño ſa. i. ad dr̄m nouī testi. q vtrūq; bñ pōt fieri ex ea rōnabili. ſī ſubdit: p Dño mā. cū⁹ſ subdit: q Et q. n. deo. de liberādo ſua ab omni lege. ꝑhibet ex ꝺcta ratiōe: vel vt infirmus nō ſcādalizet: vt ſī⁹ dr̄m. s Dño nō mā. i. ꝺs abstinet. t Et, ex eo agit deo. q fit⁹ debit⁹ ex ad qđ tenet ver de talibꝰ iudicat. Licet q ex ꝺcta vite ꝛ mēte, p ꝺcta laudet⁹ ſī ſ. q̄ vt: Nemo. n. nr̄m ſibi vivit. i. ad ꝓpriū gl̄iaꝝ: tota vita ꝺcta ē ad rēi gl̄iā ordināta. u Et nec. n. nemo. i. nemo ex ſe mori ꝙpotē ꝑ laudē ꝓpriā ſī. ꝑ q̄ā rēi mors pōt⁹ tolerāda ostēdit⁹: v Siue nā ſiue ꝓpter⁹ſ. Et pōt⁹ tāg ab⁹ creatur⁹: nō ab⁹. vig. Data ē mihi ois po tās in cēlo ꝛ in tra ꝛ ꝙcūq; iudicāta ꝓbo. nō ē ēt ab alio vilipendēda. x Tu autē. Hic ponit ꝑta nō ꝙ accipit ex ꝙcūq; iudicat tenē. q⁹ nullꝰ

cantem, non ſpernat. Et qui nō manducat, manducantē nō iudicat: manducantē nō iudicet. Deus enim illum in assumpsit. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem: potens enim est Deus statuere illum. Alius iudicat diem inter diem: alius autem iudicat omnem diem. Unusquisque in sua mente abundet. Qui sapit diem, Domino sapit: et qui manducat Domino manducat. Gratias enim agit Deo. Et qui non manducat, Domino non manducat, et gratias agit Deo. Nemo enim nostrum sibi vivit, et nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus. In hoc enim Christus mortuus est et resurrexit: vt et vivorum et mortuorum Domine dominetur. Tu autem quid judicas fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim: Vivo ego, dicit Dominus: quoniam mihi flectet omne genus: et omnis lingua confitebitur Deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Non ergo

Nicolaus

Et q nō mā. abstinēdo a ꝑdis bonis. b Mandūcare nō in. temꝑ mālitiā bonis mālignos. c Dr̄ enī illā. De nouo sacrificio q adhuc līrmā. d Scripsit ad fidē sui posse illā ꝑdē a fidelibus. e. Affirmatiue ꝙ nō est peccatū. f Tu qui es. Hic ꝑhibet iudicare ꝓximū ad ꝓpositū ꝓpositū. Prima accipit ex ꝑte illi⁹q iudicat tanꝙ fidelē. nullus enim iudicari ꝺs nisi ab eo q est ꝛeus dr̄ine ꝓpositi: r hoc est ab ꝺo: Tu qui es q iudicas alienū seruū, q. d. ad te nō ꝑtinet iudicare de facto alterius. Secūda ꝓpositio ꝓcedit contra illū stultū, q iā tale iudicū ꝛ vsurpauit: q̄s ad solū deū ꝑtinet q corda inuestigat. Ideo subdit: Suo suus stat aut cadit. Ac si ꝺs ꝑtinet de facto ad⁹ſ. iudicē. g Quasi adꝺ ꝑ dei gr̄am. h Potēs est enī dr̄ⁿs illū. i ꝑhibet ꝛ confirmat. k Nō ait⁹. Hic ponit ſecūdā nō ꝙ accipit ex ꝑte rei de q̄ fit iudicū. l. de cerimonialibꝰ observantiꝺ ꝙ tunc erat indifferēs ꝑ se in relatiuo mō ſupradicto. q nō de talibꝰ nō ꝺs ali q̄s iudicare ꝛ illigentes vel stolidi⁹ facilius vel ꝺminūs de eis, vtrūq; potest fieri: vt ꝑhibet illi: ne ex eā rōnabilit⁹ ſe q̄s ꝺd: Nō alī⁹ iudicat diem Dñi. Ita instruit⁹ est Ecclesia catholica q̄ sit discernere ꝛ̄ſa in q̄cumq; obligāt ad illa in q̄ obligantur. l Alij⁹ alī iudicat ꝺs diem. Loq̄ſ de obligāt ipe post ꝓfectū ſū. ad⁹ſ. hic dicit abstinēdū a cibis venis a lege. m Unusq̄sq; ſue ſētie abūdet. i in ſī dūmtat ꝙ hic ꝑcipit ad ꝓbādū cautelā euāgelij pacū. n Qui ſa. vel. nō ſolicto. o Dño ſa. i. ad dr̄m nouī testi. q vtrūq; bñ pōt fieri ex ea rōnabili. ſī ſubdit: p Dño mā. cū⁹ſ subdit: q Et q. n. deo. de liberādo ſua ab omni lege. ꝑhibet ex ꝺcta ratiōe: vel vt infirmus nō ſcādalizet: vt ſī⁹ dr̄m. s Dño nō mā. i. ꝺs abstinet. t Et, ex eo agit deo. q fit⁹ debit⁹ ex ad qđ tenet ver de talibꝰ iudicat. Licet q ex ꝺcta vite ꝛ mēte, p ꝺcta laudet⁹ ſī ſ. q̄ vt: Nemo. n. nr̄m ſibi vivit. i. ad ꝓpriū gl̄iaꝝ: tota vita ꝺcta ē ad rēi gl̄iā ordināta. u Et nec. n. nemo. i. nemo ex ſe mori ꝙpotē ꝑ laudē ꝓpriā ſī. ꝑ q̄ā rēi mors pōt⁹ tolerāda ostēdit⁹: v Siue nā ſiue ꝓpter⁹ſ. Et pōt⁹ tāg ab⁹ creatur⁹: nō ab⁹. vig. Data ē mihi ois po tās in cēlo ꝛ in tra ꝛ ꝙcūq; iudicāta ꝓbo. nō ē ēt ab alio vilipendēda. x Tu autē. Hic ponit ꝑta nō ꝙ accipit ex ꝙcūq; iudicat tenē. q⁹ nullꝰ

de lyra

nem ds offā iudicātē actus⁹ nīſi patiat⁹. r hoc ē ois ſī: Tu ut q⁹ iudicas fratrē tuū. i. ex q abstine a lege ꝓhibit⁹. Ire iudicare illū q nō abstinet mālignē ſcādalizet⁹ b Aut tu. q. nō abstines. c Omnes ſpr. f. t. reputādo eſt⁹ iudicandi eo q abstinet: vt ꝺcta ē. d Oēs. n. stabim⁹ ante tribunal xpi. i. iudicādi ab eo: ut hoc ſonat ſacra ſcriptura ꝙ ibi ē. Isa. xlv. e Viuo ego. d. ds mihi flectet⁹ ad. me. tanꝙ ſubditi⁹ iudicio meo: qp q⁹ ꝓcedit: f Itaq; v. ut. rēdet reddet deo. i. finali iudicio pp q⁹ nulli⁹ iudicare ds temere de alio. Ō tra fidē vl ē⁹ ſcth ſalutē⁹ Rō. xiv. O tu q credit⁹ ē⁹ nō iudicat⁹ ꝙ ſolū inūlcus ſtabit⁹ ad tribunal xpi iudicādi paſſiue. Ad q⁹ dicēdū q tpe accipit iudicū ꝑhibendo q⁹ ſoli mali iudicabant⁹ q dicunt iudicare vl q⁹ nō habuerūt fidē: vl q⁹ ſi habuerūt modū mōſtica fuit ex caritia charitat⁹ q⁹ ē. hic ad⁹ accipit iudicū tribulationis p q⁹ modū ole gnāt iudicandi tur mali ad pēnā. iusti ad gl̄iā. g Nō ē ita. Dicēdū illorum ſupio res ſpr ſe bēant ad ſtericora mundo⁹ ne ipsos ꝛ̄ſnāt. h Pār ut⁹ tāg mundo ne eos scādalizēt. i ꝺmittit⁹ l duas ꝓpas. q⁹ ꝑ⁹ ꝓhibet eos a scādalizādo. k Monet eos p oppositū. s Horiores edificādo. ibi: Itaq;. Ad monet intelligēdū excidere ꝺ tenuit ē vidēdū ꝙ ꝺmittāda ſi pp scādalū paſſiuū. Et ar guit⁹ p⁹ bōa ſpūalia sint ꝺmittēda. ꝺc. n. Reg. 3 ꝙdā ꝓmittere vtil scilicet⁹ ꝓcuū timeſ a punitōe pēne. cessādi ē⁹ tal⁹ ꝓmitto ē bonū ſpūa lis ex ē actus iustitie ꝙ. ꝛ. Per ē arguit⁹ q⁹ bōa tpalia sint ꝺmittēda: q⁹ bo na micta ſ. ꝙ ſpūalia. Ē bona arguit⁹ arguit⁹ ꝺcto thomas citra ſtitio repe riunt res eccle ēt scdm ꝺcta regis magis: ꝛ ē ē arguit⁹ q⁹ bōa tpalia nō sint ꝺmittēda ēt sint competib⁹ mediocria. Ad illo. q⁹ illa nō ē de scdālo actiuo q⁹ ē actꝰ vl scdi⁹ mīr⁹ rectā ſtitiē alterī occasionē ruine. illud ait q⁹ debeāt a debita rectitudīe nō ē scdālū ēt scdālo actiuo: ſī q⁹ intelligit de scdālo paſſiuo. Ē q⁹ ſit ꝺmittēda. ne alī⁹ de scdālizēt. Licet q⁹ scdālū q⁹ dā ſint bona ſpūalia. quedā. s⁹ tpalia. ſpiritualia s⁹ quedam ſunt de necessitate ſalutis: que sine mortali peccato ꝓtermitti non possunt. nullus autē debet peccare mortaliter vt peccatum alterius impediat: quia ſm ordinem charitatis magis debet diligere ꝓpriā ſalutē q⁹ alterius. ꝙtū⁹ q⁹ talia nō sunt ꝺmittenda ad vitandus alterius scdālū. alia s⁹ ſunt bona ſpūalia. que nō ſūt necessaria ad ſalutē: vt pare clemoſyna extra casus necessitat⁹: ꝛ i talib⁹ potē⁹ scdālū ē de scdālo actiuo: ſī ſcdālū ē⁹ malicia ſit. ēt aliq⁹ velit ſpūa lē bona ſpūalia ſalutia ad hoc ſcandalizo: r tale scandalū ēt abominandus sicut vba

Sed q dīcit⁹. Ro. xiv. Nē ponatis offendiculū fratrī⁹. nō aut vbo offendiculū vel scandalū: nec q⁹ cibus sit huiusmodi sed p hoc q⁹ ſcdā ēt ab⁹ ſcdā: qui potēs vinū abstinet a lege. Ē dicunt⁹ ponit. p indiscr vsu a vbo qđ ante dīt⁹ vinū⁹ erat cibi⁹ post sacrificiū dedicatum nō ꝑtinēt ſancta ſcriptur⁹ vel qui tales inuenit ꝙnc primo ꝓpe nos alij ꝙ cibos ꝛ leuitas.

Nō ergo ut alpheus. Quia q⁹ q⁹ opa bo nāſi reputēt⁹ ut⁹ mi nima bonū ſuū ēt⁹ ꝛ incipit bonū ēt⁹ alterī mari p. malū. Vñ ſequit: Iusticia tua nō p ſtat ſicut mōtes dei.

Nō ergo ut alpheus. Quia q⁹ q⁹ opa bo nāſi reputēt⁹ ut⁹ mi nima bonū ſuū ēt⁹ ꝛ incipit bonū ēt⁹ alterī mari p. malū. Vñ ſequit: Iusticia tua nō p ſtat ſicut mōtes dei. Ē dicunt⁹ ponit. p indiscr vsu a vbo qđ ante dīt⁹ vinū⁹ erat cibi⁹ post sacrificiū dedicatum nō ꝑtinēt ſancta ſcriptur⁹ vel qui tales inuenit ꝙnc primo ꝓpe nos alij ꝙ cibos ꝛ leuitas.

Nō enī ē regnū dei cibꝰ ꝛ ꝓt⁹: ſed iusticia ꝛ ꝑx ꝛ gaudiū ꝛ in ſpū sancto. Qui enim in hoc ſcꝛ uit deo placet ⁊ probat⁹ est hoibus. Itaq; que pacis sūt ſectemur: ⁊ que ędificationis sūt

Nicolaus

Sed q dīcit⁹. Ro. xiv. Nē ponatis offendiculū fratrī⁹. nō aut vbo offendiculū vel scandalū: nec q⁹ cibus sit huiusmodi sed p hoc q⁹ ſcdā ēt ab⁹ ſcdā: qui potēs vinū abstinet a lege. Ē dicunt⁹ ponit. p indiscr vsu a vbo qđ ante dīt⁹ vinū⁹ erat cibi⁹ post sacrificiū dedicatum nō ꝑtinēt ſancta ſcriptur⁹ vel qui tales inuenit ꝙnc primo ꝓpe nos alij ꝙ cibos ꝛ leuitas.

Nō ergo ut alpheus. Quia q⁹ q⁹ opa bo nāſi reputēt⁹ ut⁹ mi nima bonū ſuū ēt⁹ ꝛ incipit bonū ēt⁹ alterī mari p. malū. Vñ ſequit: Iusticia tua nō p ſtat ſicut mōtes dei. Ē dicunt⁹ ponit. p indiscr vsu a vbo qđ ante dīt⁹ vinū⁹ erat cibi⁹ post sacrificiū dedicatum nō ꝑtinēt ſancta ſcriptur⁹ vel qui tales inuenit ꝙnc primo ꝓpe nos alij ꝙ cibos ꝛ leuitas.

Nō enī ē regnū dei cibꝰ ꝛ ꝓt⁹: ſed iusticia ꝛ ꝑx ꝛ gaudiū ꝛ in ſpū sancto. Qui enim in hoc ſcꝛ uit deo placet ⁊ probat⁹ est hoibus. Itaq; que pacis sūt ſectemur: ⁊ que ędificationis sūt

de lyra

Nicolaus

Ecce q⁹ ſcdālū ſcdālo actiuo ſ. nō ſcdālo paſſiuo. ⁊ hoc ē ois ſī: Tu ut q⁹ iudicas fratrē tuū. i. ex q abstine a lege. ꝓhibet⁹. Ire iudicare illū q nō abstinet mālignē ſcādalizet⁹ b Aut tu. q. nō abstines. c Omnes ſpr. f. t. reputādo eſt⁹ iudicandi eo q abstinet: vt ꝺcta ē. d Oēs. n. stabim⁹ ante tribunal xpi. i. iudicādi ab eo: ut hoc ſonat ſacra ſcriptura ꝙ ibi ē. Isa. xlv. e Viuo ego. d. ds mihi flectet⁹ ad. me. tanꝙ ſubditi⁹ iudicio meo: qp q⁹ ꝓcedit: f Itaq; v. ut. rēdet reddet deo. i. finali iudicio pp q⁹ nulli⁹ iudicare ds temere de alio. Ō tra fidē vl ē⁹ ſcth ſalutē⁹ Rō. xiv. O tu q credit⁹ ē⁹ nō iudicat⁹ ꝙ ſolū inūlcus ſtabit⁹ ad tribunal xpi iudicādi paſſiue. Ad q⁹ dicēdū q tpe accipit iudicū ꝑhibendo q⁹ ſoli mali iudicabant⁹ q dicunt iudicare vl q⁹ nō habuerūt fidē: vl q⁹ ſi habuerūt modū mōſtica fuit ex caritia charitat⁹ q⁹ ē. hic ad⁹ accipit iudicū tribulationis p q⁹ modū ole gnāt iudicandi tur mali ad pēnā. iusti ad gl̄iā. g Nō ē ita. Dicēdū illorum ſupio res ſpr ſe bēant ad ſtericora mundo⁹ ne ipsos ꝛ̄ſnāt. h Pār ut⁹ tāg mundo ne eos scādalizēt. i ꝺmittit⁹ l duas ꝓpas. q⁹ ꝑ⁹ ꝓhibet eos a scādalizādo. k Monet eos p oppositū. s Horiores edificādo. ibi: Itaq;. Ad monet intelligēdū excidere ꝺ tenuit ē vidēdū ꝙ ꝺmittāda ſi pp scādalū paſſiuū. Et arguit⁹ p⁹ bōa ſpūalia sint ꝺmittēda. ꝺc. n. Reg. 3 ꝙdā ꝓmittere vtil scilicet⁹ ꝓcuū timeſ a punitōe pēne. cessādi ē⁹ tal⁹ ꝓmitto ē bonū ſpūa lē bona ſpūalia ſalutia ad hoc ſcandalizo: r tale scandalū ēt abominandus sicut vba

bolū⁹ſm ſcdālū. ⁊ paſſiue ſit ne ſcdālizet⁹ ſcdālū pare ſine ruina ſe nec ſcdālizo ſcdālū fratrem q⁹ pacis nō ſcdālizet⁹ ut ędificet⁹ vl ędificari ꝑmittat. Ipsum⁹ vide⁹ ad ędificādū: q⁹ ędificat vl ędificari ꝑmittit. Ecce ꝙ ſcdālū actiuū ſ. ꝺmittit⁹ ſcdālū paſſiuū. Ecce ꝙ ſcdālū actiuū ſ. ꝺmittit⁹ ſcdālū paſſiuū.

Ē dicunt⁹. Per tales vbo ſcdālū ędificat⁹. Ecce q⁹ ſcdālū actiuū ſ. ꝺmittit⁹ ſcdālū paſſiuū. Ecce ꝙ ſcdālū actiuū ſ. ꝺmittit⁹ ſcdālū paſſiuū.

Ecce ꝙ

Erunt duo in carne una. Unde: ad vnū finem voluntatem mei: sibi similes esse debent. Sequitur: et ideo relinquet homo patrem suum et matrem et adhærebit uxori suæ. Et erunt duo in carne una. Ita quod non sint duæ voluntates sed una. Et ideo dicit apostolus: qui adhæret meretrici unum corpus efficitur. Vbi peccata peccantium in pœna æternali sunt similia quia eadem. Et ideo dicitur quod erunt duo in carne una. Scriptum est enim: Erunt duo in carne una. Hoc sacramentum magnum est: ego autem dico in Christo et in ecclesia. Verumtamen et vos singuli unusquisque uxorem suam sicut seipsum diligat. Uxor autem timeat virum suum. Hoc sacramentum magnum est: ego autem dico in Christo et in ecclesia. Verumtamen et vos singuli unusquisque uxorem suam sicut seipsum diligat. Uxor autem timeat virum suum.

Scriptum est enim: Erunt duo in carne una

dere capitulum erant vt Romanum cum reliquis cum gaudio charitate.
Aquila. Hic primitie qui confitentes pauli romā ad obtemperationem eorum venerant. Hic t omnes alii quos salutat.
Ecclesie gentiū. Quia hi laborāt ad p[ro]ficiendū gentiles ydolatrico fidei rigore & pietate p apli patrocinū nō recusarūt. vel romani ita eruditi debent.
Appellico. Per imitationem imitatus est fidelitatem christo: t si nō suma amicitia: vel propter ego.
Aristobolum. Videbat p[ro]pagare fides in ipsa quos salutat adeo q[uo]d tota familia fidē. Et narcisū. Narcissus vt fertur pluris q[uo]pticulo cōfirmatus fides offert q[uo] pius nec nō adoratus: sicut salutat: t ut nō ergo illius merita nocent: dilexit: fundēs q[uo] si ipse. Leon ap[u]d dignos vidant. Laborant.
Atque: h[ab]ēs ordinē apli est laborande: t ministerio sedp[er]: t scitura t legē state pp dei. Manē e.a.m. Pro salute d[omi]no cui sua mors: cui filii sc[ri]pserit p[ro]clustico effo.

C. XVI.

Commendo vo. c Il modo milier p posse ppositū rōnabile. ēd. ita facite vt dei. pro autem ministerio.

Pheben soror nr̄a. Phebe diaconissa t nobilissima mulier fuit & ecclesiam in loco cenchris fundauerat. Ea ho etic quo p aliq negocio romā gratia etc p qua forsan dr̄ nulli epl̄am.

Vel salutate in d. Vt alii codices dicūt. vel de honesta t honestate.

Nicolaus

multa gessit in ecclesia p predicationem patrie t cū in illa ex ō mōte obtento adit vos fratres p dominū vt digne sc̄is recipiatis eā in domino t assistatis ei i quocunq[ue] negocio vestri indiguerit. Etenim ipsa quoq[ue] astitit multis t mihi ipsi. Salutate priscā t aquilā ꝯiugē: t domesticēs eor ecclesiam. Salutate dilectū meū epheneti: qui primitiæ regionis sunt in christo iesu. Salutate mariam q[uo]

Commendō autē vob[is] soror nr̄a: quę est in ministerio ecclesię quę est in cenchris: vt digne sanctis suscipiatis eā in domino: dignē sanctis: t assistatis ei i quocunq[ue] negocio vestri indiguerit. Etenim ipsa quoq[ue] astitit multis t mihi ipsi. Salutate priscā t aquilā ꝯiugē meā: quę multum laborauit in domino. Salutate dilectū meū epheneti: qui primitiæ regionis sunt in christo iesu. Salutate mariam quę multum laborauit in vobis. Salutate andronicum t iuniā cognatos t concaptiuos meos: qui sunt nobiles i apl̄is: qui t ante me fuerūt in christo iesu. Salutate amplianū dilectum mihi in domino. Salutate vrbanū adiutorē nr̄m in christo iesu t stachyn dilectū meum. Salutate appellen probum in christo. Salutate eos qui sunt ex aristoboli domo. Salutate herodionē cognatū meū. Salutate eos qui sunt ex narcisi domo qui sunt in domino. Salutate tryphenā t tryphosā quę multum laborant i dño. Salutate persidā charissimā meā: quę multum laborauit in domino. Salutate rufum i domino electum: t matrem eius t meā. Salutate asyncretum: phlegontā: hermē: patrobā: hermam: t qui cum eis sunt fratres. Salutate philologū t iuliam: t nereum: t sororē eius t olympiadē: t omnes qui cū eis sunt sanctos. Salutate inuicē i osculo sancto. Salutāt vos omnes ecclesie christi. Rogo autē vos fratres vt obseruetis eos qui dissensiones t offendicula p[re]ter doctrinā quā vos didicistis faciūt t declinate ab illis. Huiusmodi enim xpō domino nō seruiunt. di enī xpō domino nō seruiunt. Et per dulces sermones t benedictiones seducūt cordā innocentium. Vestra enim obedientia i oēm locū diuulgata est. Gaudeo igit in vobis. Sed volo vos sapientes esse in bono t simplices in malo. Deus autē pacis cōterat satanā sub pedibus vris velociter. Gra dñi nr̄i ihesu christi vobiscum. Sā

Salutate.

Et omnes s[an]c[t]i. Omnes qui no scribit t eodē notat tibor & salutare fratres in osculo sancto. i. in pace christi: vt osculata sue osculacio[n]ē carnalis.
Christi. Quę in duobus ordinatum in alia re.
Obsecro vos. c. Postquā apl̄os tegit: de i tota epla cautelos et monet.
Vestra enim obe. Ideo monito vitandoꝝ vt fides t obedientia vestra laudat[ur] ab ēlis in capite mūdi: vt de exēplo vestro ceteri pōssint alios corrigere. Vel rogo vitare: quia ho[mi]nes obedientia bonis est: t inde gaudeo: sī vos vt sitis sapientes i bono discretiōne: t sine alicuius parte mali.
Deus aūt pacis. Deus filius sapientie: de[us] aūt pacis: qui facit fabricā. t fabricat[or] felix eccl̄ie: vel quātūcūt vobis aduersantium hominē vel diabolum.
Sub pedibus. De capit. i. primos mot[us] sug gestionū etiamnatis: sicut nec i figura eccl̄ie dr̄i. c.
Gratia. Vbi[us] qui gr̄iā in alterius facit ea opat cū.
Salutat vos timo. Et t tanti cōgaudā vestro exēplo. t tāto persuētare vos docet.
Et vinū nec sam. Et i. viperat ab ecclesiae. Sed hic dicta cecitas alterius gratie vñ cāt erat.
Et ante[quam] qui po. Sicego moneo. Et antea qui potest vos confirmare: sit ēlis a quo solo ola. In q epistole nota[n]t summa.
Secūdū re. myst. Mysterium dicit incarnationē christi: et q. ceteris absconditus erat ab idolatria gentis: et aliarum gentium patrib[us] fuisset cognita: plene tamē a nullo fuerāt: sed a quoq[ue] suo tēpore per ipsum christum sunt revelata. Scripturis p[ro]phetarū ab eo reclamatis: testimonijs vaticinijs

Nicolaus

a Salutate inuicē i osculo sancto. siue modꝰ erat retinēdi fidelem i pristina caritā i signū pacedis t charitatē: t hō dicit: b In osculo. i. ad ecclesiāstū osculū ab alatorū quo abinuicē osculant[ur] p[ro]pter. ii. Reg. xv. Et osculatum simul atq[ue] ii. Reg. xi. osculā p[ro]pter. iii. Reg. xix. Et osculus ipsi osculat[us] fuit ab illo. xx. Et osculus ipsi osculat[us] fuit a filiis dñi. xx. Et osculus ipsi osculat[us] fuit. vii. de muliere adultera: A ppe osculū q[uo] osculat[us] fuit. c Rogo aūt vos. Postq[uā] apl̄s ppositum tenuit hic. hic p[ro]ponit cautela. t dividit in duas. q[uo] p[ro]ponit sua exhortationē. i. fabricā sua ostend. dr̄: Dē aūt pacī. Prima adhuc i duas. q[uo] p[ro]ponit exhortationē rōne sūpta ex p[ro]te cuitatis mee ex p[ro]te doctrinā. dr̄: Ora aūt obedientia. Circa p[ri]mā dr̄: Rogo aūt vos fr̄es vt obseruetis eos: obligatur sūbi dño t cautelo. d Qui. i. dicūtibus a rectitudie fidei. e Et ol. i. solo alius occasionē nunc. Hoc aūt accidit p[ro]pter apl̄os q[uo] apl̄s monet cautare: t p[ro]hibet q[uā] possint ea gnoscere: q[uo] malū nō cautat nisi cognitū: t p[ro]hibet ex trib[us]. i. ex fine q[uo] dicit t modꝰ p[ro] bonū vtile t delectabile. ii. dr̄: Pugnatorēbi enī ipse dño xpō nō seruūt sed suo vētri. q[uo] nō legalit[er]: vitia malor[um] palpāt t eis adulant. iii. dr̄: Et p[er] dulces sermones t benedictiones. c. tertio ex eis q[uo] seqla tur. ii. dr̄: Et seducūt. i. inducūt. q[uo] simplices pono decipiant[ur] q[uā] talis facilē accedūt: t vicunt hic inocētes nō a puritate p[ro]pe fides a delectu discretionis quor. vitii. Innocēs credit oī ēbo. Vestra aūt. Hic p[ro]hibet eos rōne fidei t ex p[ro]te ipsoꝝ: q[uo] romani p[er] totū mūdo. ii. dr̄ bona exēpla eoꝝ: deserēdū ad ola gētes ecclesie p[ro]ficiēdo ex romā venientes: pp[er] q[uo] fidei romē manētes mutio debebāt declinare doctrinā t exēpla malor[um]: vt bonoꝝ exēplis darēt alijs p[ro] mūdū. iii. dr̄: Vestra aūt obedientia. in fide cultu gentili. b In ol. i. ecclesiāstū dicto. i Deniqꝫ igit i. vo. ex q[uo] bonitas vestra redūdat i alios pro. l: Si vo. vos fr̄es. l. do. f. collectādo t expādo. l Et sim. i. ma. f. expādo nō i cognoscendo: cognitio multi vt certi: f nō sufficiens f bona sī t necessaria ad salutē. m Dē[us] aūt. Hic p[ro]hibet auxiliū suū ostendē. t hoc i cautelis malis. n. Dē[us] aūt pacis. i. auctor t p[ro]ncipium pacis. o Et cōterat sa. i. adiuuet[ur] vt ecclesia. t fidelis i bonis operibus. ii. dr̄ simbolū: Ora pro vt. o Salutat se. i. posuit apl̄s exēpla ad imitandū i bono. hic p[ro]hibet q[uā] possit ea corrupere ostendo q[uo] malis nō cautat nisi cognitis. p Admone me[us]. i. p[ro]dicatōr cautelā. q Et in. q. fuit comes apl̄i indiuidue[us] et dei. Primo. t p[ri]ncipuus apl̄oꝝ. r Et ita. i. sic. co. mei. i. nunde videt de q[uo] dubitat in actibus. s Salute. v. t. i. nō est dr̄ nomē numerale: sī nomē plenale notans pauli de cui[us] fidelitate ipe p[er]suit nomē sui in salutando. t Salutat. v. ca. cenchreoꝝ ipe cui tolnes scripte epl̄as q[uo] p[ro]dicatores cautelā recipiebat. v. i. paul[us] q[uā] erat illuc ad ipōs declinabat. u Et vos. i. regimini cui filiū lecta. x Salutat vos c. ar. d. i. incepto et[iam]. i. ex vtr[us] ad archeos q[uo] p[ro] cepe: vel alii. i. forte melit archar[um] de cautos erat publice archeos vt hi[er]o pta t acta ciuitat[is] reponebant: vel vestigatus. y Et q[uo] ipe[us] ad singulos fidei reliquias: t c hic Jer[us] nomē plenale. z De mu. vbi. c. hoc et ad ih fidei reliquias: t c hic Jer[us] nomē plenale. a De mu. vbi et ad p[er]manēdū fidei. a Et ali. Hoc et vtima pe epl̄i. Cer[tu]m dicūt q[uo] vtima fuit. b. pmisit. t narrationē a p[ro]pte in q[uo] dicebāt apl̄s epl̄as fuā t ea q[uo] minarū et[iam] actionē. t hoc p[ro]dicāt et docēt. Cū vocatio ad fidē et p ipā. t ei[us] p[er]manētia: t a hoc et mysteriū ipi[us] xpi: q[uo] p[ro]dicatores ap[osto]l[or] antiqua tpa fuit celāt[us] ante tpa sibi vel ceteris cognitā. Dicit igit: Et ali. q[uo] p[ro]pter fuit celāt[us] ante tpa sibi vel ceteris cognitā. Dicit igit: Et ali. q[uo] p[ro]pter vtra epl̄a p[er]mane. c. hoc vtra tpa sibi vel ceteris cognitā. Dicit igit: Et ali. q[uo] p[ro]pter fuit celāt[us] ante tpa sibi vel ceteris cognitā. Dicit igit: Et ali. q[uo] p[ro]pter vtra epl̄a p[er]mane. c. hoc vtra

Nec vbi tamen nō sine pare scribe hoc nomen a quo ⁊ filius nūcupat dī. Quod ergo hic pater quod nomē habet dubiū est nisi filius quia nūcupa tur filius pater ⁊ filius. Vbi enim ē nomē ibi ⁊ pater ⁊ filius. Nec enim ē nomē sine re nūcupata. Et ideo nō dixit pater ⁊ filius sed tm filius quia nūcupat. Et hoc nō solū in hac epla sed in oībus fere.

Gra. ⁊ dūs nr̄ ih̄u xp̄i. Hic ostendit ap̄s gloriā cum sufficere ad gloriā matrimonii scribe dicit. Nihil enim ē ita necessariū ad gloriā matrimonii quod ē ⁊ honestū. Hoc ē bene matrimonium esse vbi est ordo debitus coniugum. Hoc ē vbi vterq; ordine debito seruat. Hoc ē vbi vterq; ordine ē gloria. Ordo ē qui per ordinē christi glorificat. Per christū ē ista pars ⁊ christi. Iesus no mē hoīs ⁊ saluatoris per cuꝫ inuocatū hominib⁹ data ē virtutum. Quod ē nr̄m. Incipit ē pistola ad romanos. Incipit ē pistola ad corinthios.

Nicolaus

a Per dūm christū, qui ē mediator noster ad reducendū nos in deum.
b Lxl. Lxfo. c Dono. qui ēt causa in nobis omnis virtutis exhibita in eo erit dole filii ecclie virtutes ⁊ charismata. d Et gloria. qua ē bonos exhibet⁹ dicat cōmultis. honor antes exhibetur ipso domini cuius sanct⁹ ⁊ angelis. e In secula seculoꝝ amen. i. eternaliter: cuius eterne gl̄ie nos participes faciat qui ē pater ⁊ spūs sanctus viuit ⁊ regnat ī secula seculoꝝ amen.

¶ Postilla fratris Nicolai de lyra super primas epistolas Pauli ad Corinthios Incipit.

C. I.

Paul⁹ vocat⁹ apla. Hic incipit sc̄da pars epistolaꝝ pauli apostoli in qua scripsit scribor grec. in principio cuiꝰ epistole ponit scriptor ⁊ materiā. ⁊ dividit in duas partes. quia primo scribit aliquibus ecclesiis. secundo specialibus personis. secunda pars incipit in prima epistola ad Timotheum. Prima dividitur in sex partes sm numerum ecclesiarum quas pater fuerat prosequendo domino cōcedente. Circa primū considerandus q⁹ apostolus in epistola precedenti cōmendauerat gratiam dei per quaꝫ iudei ⁊ gētiles in vna fuit ecclesia cōiuncti: ⁊ per quas debent charitatiue adinuicem colligari. Gratia vō contra in ecclesie sacramentis. ⁊ ideo post epistolaꝫ ad romanos in quibus fermo de christi gratia eōmentior ponunt epistole ad Corinthios. in quibus epistolis cos instruit de ipsis sacramentis. ⁊ dividitur in duas partes sm duas epistolas. in prima apostolus instruit cōbar autem epistola primo premittit apostolus salutationem. secundo prosequitur suam intentionem. ibi: Gratias ago. In salutatione vō tria ponit

Apostolus. dñs christi. Hic non strauit se nominat: quia post erat opus auctoritate ⁊ ēmēdatione ⁊ superbias corinthioꝝ: apud quos vilipendat.

Et sosthenes. Licet per eum qui inter eos ver batur culpas eoꝝ se reprehendisse innuit. Frater. per hoc removet: quod non malo animo ei notificaret: sed ex charitate ⁊ debito correctionis.

Cum omnibus. Ja ēt ⁊ alibi scribit singulis ecclesiis. ⁊ nō ecclē vitio laborabant.

De lyra

Primum ēt persone salutantes dicens: Paul⁹ vocatus apostolus. ratio vō huius nominis pauli ⁊ modus huc vocationis ad apostolatū ponuntur Act. c. a. ad Romanos.

p Per voluntatē dei. f. per voluntatem beneplacitī. malī vō peccati sunt per eius voluntatē signi: que dicit gmittio inq̄sitiā veo permittunt in tali effectu. b Et sosthenes frater. hunc aut apostolus fecit ponit in salutatiōe: quia venerat ad eum defectus corinthioꝝ tangēs ad eum qui ꝑcipere potest ⁊ voluit ut ne corinthii crederent ipsū sosthenē hoc fecisse non ex charitate: sed alia causa. vō apostolus potuit ipsum in salutatione corinthioꝝ tangē optantem salutem eorum vt per hoc ostenderet ex sosthene charitate fraterna motus vera lerat ad ipsum defectus corinthiorum. Secundo ponit personas salutatas dicēs: Ecclesie dei. i. congregationi fidelium. h Que est corinthi. quantum ad fideles in ciuitate habitantes. i Vocatis sanctis. quia per gratiam diuine vocationis venerant ad sanctitatem. m Cum omnibus qui inuocant nomen domini nostri ihesu christi. quantum ad fideles habitantes non solum in ciuitate: sed etiam in tota diocesi. ideo subditur: n In omni loco ipsorum. id est subiecto iurisdictioni episcopi ⁊ aliorum illius ecclesie ministroꝝ. o Et nostro. per hoc enim q⁹ subiiciebant episcopo ciuitatis non erant exempti a potestate apostoli. Tertio ponit bona salutaria ⁊ optata dicēs: p Gratia vobis. in peccati. q Et pax. id est gloria in futuro in qua pax perfecta: quia appetitus tibi terminatur siue quietatur. veruntamen quia hec bona sunt a deo solo sicut ab auctore. ideo subditur: r A deo patre nostro. quia est pater omnium per creationem: sed fideliū tm per gratie adoptionem. s Et dño ihesu xpo. qui est mediator nostre salutis.

Gratias ago. Postq̄ apls fidē corinthioꝝ laudauit: hic incipit eos instruere. Et primo gratias agit de bonis corinthioꝝ: vt liventius acciptant eius correctionē. Secūdo ꝓcedit ad eoꝝ instructionem: ibi: Obsecro aūt vos. Circa primū dicit: Gratias ago deo meo. Ja ostensum est deum esse omnis: ēt ꝑ spūm bonum ⁊ fidem ⁊ deuotionē. b Semp. i. in oībus bonis mihi ad orandū ꝑ nos ⁊ ꝓpter nos. c Pro vobis. sicut ꝑ filiis charissimis. d In gra deī que data ē vobis i. ꝓpter gratiā vobis datā. e In christo ihesu. i. a plenitudine gratie eius: sm q⁹ Joā. j. De plenitudine eius oēs accepimus. f Quia in oībus. ꝑ timentibus ad salutē. g Diuites facti estis. i. abundantes. h In illo. i. ꝑ illū. i In omni verbo. q⁹ linguis oībus loquebant. tūc cū baptizatis per impositionē manuū ap̄lorū dabat⁹ donum linguarū: vt patet in actibus in plurimis locis. Vel dicit: In oī verbo. q⁹ abundabāt in verbis doctrine: sed q⁹ verbū non ꝓficit nec ordinat nisi ꝓdeat ex habitu scientie. ideo subdit: k In oī scientia. i. intelligentia scripturarū ad salutē ꝓtinentiū. hoc ēt intelligendū est de maioribus illius ecclesie ad quos spectabat docere. l Sicut testimonium. id est ita verbū ⁊ scientia confirmata est in vobis. m Ita vt nihil vobis desit in vlla gratia: vt in hoc testimonio discordaret. n Ita vt nihil vobis desit in vlla gratia: vt in hoc testimonio discordaret. o Expectantibus revelationē dñi nostri ihesu christi. in vie iudicii que revelatio bonos faciet beatos in re: sed expectatio huius revelationis facit eos beatos in spe: Ela. xxv. Beati oēs qui expectāt eum. ⁊ ideo de tali expectatione corinthioꝝ ap̄s gratias agit deo. ⁊ q⁹ hoc eum. ⁊ ideo de tali expectatione corinthioꝝ ap̄s gratias agit deo. ⁊ q⁹ hoc eum. p Qui et expectatio non sit vana: sed est auxilio dei firmata. ideo subdit: p Qui et confirmabit vos vsq; ad finē sine crimine. i. sine peccato mortali. q⁹ peccatus venialē nō potest eum a perfectis oībus vitari. q In die aduentus dñi nostri ihesu christi. hoc dicit. q⁹ qui sine crimine in die mortis inuenit⁹ an diē iudicii. r Fidelis aūt deus. Hic ꝓbat ap̄s fidē corinthioꝝ: ⁊ ꝓcedit ad instructionē eoꝝ. Et primo ꝓbat ꝓmissionē dei. Secūdo ꝓbat ꝓmissionē eoꝝ: ibi: Obsecro aūt vos. Circa primū duo facit ap̄s: primo ꝓmittit quod intendit. secundo ꝓbat ꝓmissionē: ibi: Fidelis aūt deus. Circa primū dicit: Fidelis est deus. Circa primū admonet eos gratiarū. vt eius admonitione magis recipiat: admonet eos humiliter ꝓcedere. Obsecro. i. non ꝓcipio. ⁊ etiam charitatiue dicens: t Fratres. q⁹ est nomen amoris. ⁊ cū reuerentie dicens: v Per nomen dñi nr̄i ihesu christi. ⁊ cū veritate q⁹ admonet eos de veritate ⁊ secunda seruanda inter eos de vita patrie et doctrina: dicens: t Ut idipsum dicatis oēs. i. ita q⁹ in verbo ⁊ factis vestris non appareat aliqua dissensio. t Sitis aūt ꝑfecti in eodē sensu. de agendis. ⁊ Et in eadē sententia. de ꝓmulgandis. a Significatū est. Rur ap̄s aperit suo ꝓmittenti intentionē. ad hoc cū monuerat eos de charitate ⁊ ꝓcedit vt ꝓcipiendo argueret discordiā ipsoꝝ inter dicit. ab dicit: Significatū est eni mihi de vobis fratres mei. charitative eos allocquit vt eos retro ciuis melius suscipiat. b Ab his qui sunt deos. sm aliquos nemē. est mirum: deuote: in animo bono placere fidelibus mundat. sm alios est nomen loci. ꝓpter corinthii vbi habitabant fideles de ꝓmissis corinthioꝝ delentes: ostendit primo mō accipiat vel sibi scribantur ap̄s: Gratia ⁊ pax nobis sint inter vos. Cōsequenter exponit modū premissū dicēs: c Hoc aūt dico. i. ordino. d Qr vnusquisq; vestrū dicit: Ego qdē sum pauli ⁊c. aūt dico. i. ordino. d Qr vnusquisq; vestrū dicit: Ego qdē sum pauli ⁊c.] quilibet eni nolebat se ab illo a quo baptizatus erat: qui baptismus erat: qui baptismus efficaciā ꝑ aliquā ēt ab eo debebat se nolebat a christo: q erat materia efficax ꝑ aliquā ēt ab eo debebat se nolebat a christo: q solus baptizat interius. Sm q⁹ Joā. j. Sup quē videris spm scīm descendentē ⁊ manentē sup eū: hic est qui baptizat in spū scō. ⁊ ideo baptismus nō dicitur ⁊ manentē sup eū: hic est qui baptizat in spū scō. ⁊ ideo baptismus nō dicitur habet efficaciā a ministro: sed a solo christo: ꝓpter qd ad eum dicitur ⁊ habet efficaciā a ministro: sed a solo christo: ꝓpter qd ad eum dicitur corinthioꝝ fuit inter eoꝝ in ecclesia vna quedā pars q⁹ dicebat se esse christi. ⁊ alia corinthius vt baptizatī. Sm hanc formā. i. Baptizat⁹ sermo ista christi. ⁊ alia cetera. ⁊ ex ecclesia eōrū baptizatī sub hac forma: Ego baptizo te in nomine ꝑ tm. ⁊ in q̄ multos expressit forma baptismi a ꝓphetis tradita. ⁊ ꝓbat. vlti. Docete oēs gentes baptizantes eos in nomine ꝑ tm. ⁊ in forma ecclie expressit ꝑsona baptizātis ministerialiter cū dī: Ego te baptizo. vt videlicet verba christi seruare. e Diuisus est christus. Hic ꝓbat ap̄s ponit vnitatis fuit mentionē. i. q⁹ dissensiones nō debent esse inter eos. Et primo ostendit hoc in baptismo. secundo in doctrine verbo. ibi: Nō in sapia verbi. Primo ergo ꝓbat hoc in baptismo. Secundo ꝓbat hoc in doctrine verbo. ibi: Nō in sapia verbi. Primo ergo ꝓbat hoc in baptismo. Secundo ꝓbat hoc in doctrine verbo. ibi: Nō in sapia verbi. Prim

Nichil g paulus ē vel in nos ipsos vel. Pro hoc verum ab nobis facti arbitrēr de fabulosis per deum ignorationem quam cruditum g bat rebus nostrum non necessum quam necessarium.

Non enim misit me. Potius ad baptizare q̄ ad predicare. Potius ad baptizare q̄ ad predicare. Potius ad baptizare q̄ ad predicare

Nicolaus

Ministri eius. Aug⁹. Bonus enim ministrat quasi fermentum vt aliquid boni sperari in bono incrementum vat qui ministrando intendat & rigando fundat: bonus loquitur bene docet iustus. Modo de anima quo fit eruditus d. Qui planat & qui rigat bene operantur. Qui vat incrementū ipse dat. Et nō sunt ei incrementū ipsi dicit alumētū: sed nō de suo: quia nequit nisi me nihil potestis facere. Iglr nat fidei rigando & ministrando hoc igitur loquendo agitur docendo studet docibilibus intrinsecus vocat inspirando. Illa inspiratio vocatio est: sine q sermo hominis perfrepit in aures. & reator qui redemit & ad fidem vocauit finem faciendo loquitur quibuscunq; & cum verbis dei auribus infonat mi/ sceatur potentia dei: cum sono vocis: vt qui inutat predicantes confirmet au ditores. vocem fecerat homo exterius: sed deus in primis cuntis: & ei obedit quem gratia percutit: qz deus opat velle & perfice/

Tenui sunt. Potest videri: qz si nihil ea se dicit ñ deus magis p hunc q̄ per illum.

Adiutores. In colēdo agro dñico nō deprauatores vt qdā arbi qō in depatet: qz vos estis agricultura.

Agricultura. Quia colit vos ad fructū. Ædificatio ex q colit habitat i vobis. Et ita idē est agere & edificare: nō in rebus visibilibus. Non celum⁹

De lyra

bationem et qua dictum damnum incurrebant. et diuiditur in tres partes. quia primo ostendit quid ministrio ecclesie cōuenit fm veritatem. secundo ex

dudit errorem: ibi: Nemo. tertio infert conclusionem: ibi: Nemo itaq;.

Prima adhuc in duas. quia primo ostendit actionem ministrorum. secundo mercedem eorum: ibi: Unusquisq; autem. Circa primum dicit: Quid igitur est apollo quid ño paulus. vt per hoc intelligantur alii ecclesie ministri. & respondet ad questionem propositam. d. q Ministri eius estis ecclesie non dñi/ dūtis. Ad cuius euidentiam sciendum est: q. d. ipsi non sunt principales doctores fidei vel operatores baptismi: sed solum ministri christi inquātum ministeriahiter operantur entering. christus autem docet & baptizat interius: propter quod talia ministeria non sunt attribuenda. o Et vnicuiq; sicut deus dedit. q. d. ad/ huc tale ministerium non est in eis ex virtute propria sed solum ex dei gratia. Q; ad operantur solum exterius probat 2 quatuor: dicens: p Ego plantaui, appollo rigauit, inquantum scilicet ego exterius predicando verbum primo ea que sunt fidei. q Apollo rigauit. post me vos docendo. r Deus autem incrementū dedit. q. d. ego & ipse nihil eximus ad salutē & fidē vestrā interius operando: sed solus deus illuminando vos p fidē: & mūdando & gratificando. nec ab/ solūm exterius ministrando: sicut plantator arborem vel rigator nō facit eius radicationē vel incrementū sed virtus naturę. propter qđ subdit:

s Itaq; neq; q plantat est. f. ego plantator exterius: sed sol⁹ deus. t Qui plantat. scilicet q rigat vnū sunt. f. habent vnā & eandē mercedē. v Unusquisq. Hic ostendit de mercede ministrorū ne forte crederet aliquis ipsos nō ee remunerandos dicit: q Et unusquisq; accipiet mercedem suam secundum suum laborem. x. q. d. ipsi nō agamus interius illuminando vel iustificando: tñ agimus aliqd ad hoc exterius ministerii adhibendo. qđ non caret premio.

y Dei enim sumus &c. q. d. ipsi nō agamus interius illuminando vel iustificando: tñ agimus aliqd ad hoc exterius ministerii adhibendo. qđ non caret premio.

z Dei agricultura estis. Hic ostendit ministrantiū varietatem: dicens: Dei agricultura estis. q. d. ipsi non sumus

culoc ihūs nus fiat vt sit' sapiens.
Sapiēcā eni hui' mūdi stultitia est apud deū. Scriptum ē enim: Cōprehendā sapientes in astucia eorum. Et iterum. Dominus nouit cogitationes sapientū quia vane sunt. Nemo igr̄ glorietur in hominibus. Omnia enī vestra sunt: siue paul': siue appollo: siue cephas: siue mūdus: siue vita: siue mors: siue presentia: siue futura. Omnia enī vestra sunt: vos aūt christi: christus aūt dei.

In nobis. Quia nō sūt datores gr̄ae sed boni suae mali sint sed ministri. Ita eni. Singulos nō sibi defendit doctores vel baptizatos ad alios trahī. Nolūtas nr̄. Si cui sic ens in dei voluntate ponim'. Vita pōt intelligi modestie et ea qua deo agit. Mō eos sic futuri libenter p tpe meliorat. Presentia fr̄e virtutum ejus ne offendam'. Futura. si ea creātūs ma gis optam'. Sine vita. Et vita e mors dorcę ad edificatōes sub dit' et obt. Ad p̄nia ipōe bonos e angelos accipe q studūt p̄fectui fidelū. p mortē diabolū e mōtes cuiusq; nō pīculū voluntati seruoq; dei inferūtur. Vos aūt christi. Ut sint hoc nobis cta nos tpō subiacemur. christus aūt dei. velūtatem eius faciens: vt e nos factamus ipsius. Cur ergo ad imitatū christi de bonis aliqd speratis.

C. IIII.

Nicolaus

a Stultus fiat. Illā estimatiōē deponat: e hic que sunt fidei humiliter se supponat. b Ut sit sapiēs. sapia q̄ deficit fidē vt ps. xxxv. Deus' est vir ei quo deus erat: e q deo secū cōmūne possidet. ait. Stultissimus fi virtus. Is fatebit nō de abiectiōe mūdane sapiēcie vt: c Sapia est hui' mūdi stultitia est apud deū. maxime cū principiū erroris ē velle metiri diuina. e illa que totaliter transcendūt intellectū hūanū per rōnē hūanā. Sīc eni cū ac si nocturna vellet iudicare de luce solis: facultate sui visus fo tāter cruente. e ad hoc indūat scriptura Job. v. d Deprehendā sa. in astucia eor'. p hoc eni deprehendunt q̄ sapia eor' falsa ostēdit. e sīt au ctoritate psal. xciii. e Dñs nouit cogl. sa. q̄s vane sunt applicare ad vi dina q̄ ipsas transcendāt. f Nemo itaq. Hic aplūs reprehendit zelotāt principaliter intentū. l. q nō sit gloriandū de ministris ecclie tāq nō q̄ glo riāt' corinthi: sed de ipso tpō. Is dicit: Nemo itaq; gloriet in hoīb⁹ diuina ministrātibus. e Is subdit rō: q Quia eni vīa sunt hūc paul' &c. e nolat ministros malorū. p hoc intelligo multo fortius mīnores. e oēs sunt ministri ecclie: e p̄ aliquēs quodāmō fabricēt fidelē cōstantiā q̄ sit missa a tpō p salute fidēli. de fabricātis nō ēt gloriādū sed de fundatōibus. b Sine mūdana. i. creatura. q: deseruiūt hoībus ad necessitatē huius vīe. e instructionē in gr̄a et ipsis accipit cognitio de creatore. i Sive vita. l. pīa q̄ deseruit hoī in gr̄a ordinat vt in ea hō mereat. k Sive mors. que sūt ei seruit q̄ patienter tolerat. l Sive presentia i. bona e virtutes q̄b⁹ in q̄ tperamus. e sic oīa creata ad fidēles existunt propter glorā eor': Ro. xi. n Vos aūt &c. q̄s fidēles vīturos estimant ad ipm. sicut ecclie ad vnū: e mēbra ad caput. propter q̄ b de tpō solo fidēles debēt gl̄iari e non de mīstri hūanis⁹. o Tpō ut sci. l. fidē tpō gl̄iat de p̄te Sap. v. Illud de pīcis dīe dcī. e Psal. viii. Ego hominibus patrē e vos inhonestatio me.

Jn nobis. Exemplo de gloria plurālitēr de se ipsa vtitur. Nos. Nos ō aīt aplūs de eo minimo ministrō: sed si ō ministri vt dc'q ēt dicit.

Sūt dispensatores. Aug⁹. Non fidē bonū sed etiā mali dispensatores sunt. Nihil eni p bonos dispēsāt nō recte aplūs docet. Jmitatores mei estote. Ramus si nō p mala nō discret tpa &c. ignauia. Que dicēt facere. si aliī facūt no sine facere. dispensatores eni si p ipsi ministri pue nīt ad eterna salutē. Mīa eni et salus illor' vtilitas esse participem.

Nec iā queritur. Ita de nob estimādū ē si int vos qui ē alter. Si i pīti ēt expectandū affect donec deus iudicet.

Judico meipsum. Paulus dwōs de igno re condis mei vl alior' in dicare. Quātacūq; p̄fecti tas crēdita ē ei. i hoīe q latetur eni ipse hoīes i q̄ vt i petro p̄fectio ad trās mittatio latebat ei. e vīa cōmenitur si promittebat. Aug⁹. Cum ē q̄sq; de se aut ē alio aut vir. posit verā ferre sīam: and pōt de alio iudicare: ēt nemo sciat q̄d agat in hoīe nīi spūs hoīs.

Aug⁹. Judicii g̃ hoī aplūs ait occultū se nob cōdā hoīm. In hīs ple rīsq; tēpa credūlitas fallit. Si cauēdū ē ne pnīciosa opinatōe fallamur vt q̄ si possum⁹ hoīm indagare pīcias de ipsis rebꝰ dīam⁹ verā certāq; sētiā: Si aūt ad hūanā strictez pīnet

sine q̄ vita ista nō vocēt. vīi aplūs: Tēratio vos nō apprehēdat nīi hūana. Si q̄ suspicationēs vitare nō possum⁹: q̄ hoīes sumus: iudicia ēt id ēt: nō sūtiuus firmatq; sūt se stinere debem⁹. Si q̄ suspicamur q̄ hūana tēra tiōs falsē nō iudicem⁹: q̄si nō erraē i rebꝰ vt recta sīt īprobatio vitioꝝ vir tutisq; approbatio: q̄cto si erraē in hoībus: venialis ēt hūano tēramto.

Ab hūano. l. ab oīb⁹ nō sīt l suo dic: e nō ē dico dēi hūano. q: ē i dico dēi quo iudicabit quando vnūquisq; p̄ se rationem reddet: e tunc secreta cordium patebunt.

Quadruplex. Aliē iniuria iudici sīt: q: iudex iniuria ē: si alī iudicēt. cī⁹ a suo, perdat iūs. Illuminabit. Lapta facies abscondita tenebraꝝ. l. peccā

De lyra

p f Ne nos crīmet hō &c. Postq̄ aplūs rep̄hendit eorūs C. IIII. thios de p̄ aliquibus minīis nimis attribuebāt. B p̄ter arguit eos de p̄ aliis nimis p̄tendēt. illi eni cōtinebāt q̄ gl̄iabant de mīni stris p̄dīa imbutis minus debita reputabāt aliōs mīstros talib⁹ nō vltra in doctrīa. e diuidit in duas p̄tes. q: p̄mo redarguit. secō correctiōi cog tulit: ibi: Nō p̄sūā vos. Circa p̄m fidēles q̄ mīstri fidēles ecclie sūt q̄ diuina mīstrāt e docēt q̄ct dei ellus. infidēles aūt q̄ b facūt q̄ter lucrū tpale vel q̄pīā laudē. talia aūt intētio ad secreta cordis p̄tinet quoꝝ iudicii ipīus dei ēt q̄pīa: sm il lud. 1. Reg. xvi. Nō videt ea q̄ patēt. deus aūt intuet cor: q̄ct q̄s p̄sūpti osus ēt hoī de ratiōe iudicare: e male circa mīstros ecclie q̄ nō sūt p̄tendēt sed magis reuerēdi. Is dicit aplūs: Sic nos crīmet hō vt &c. q. d. Is mīstri nō sint p̄cipales operāti: sīt deo coopant inq̄sti mīstrāt pplo sacra e doctrīnā. Is subdit: q Et dīc. mi. dei. q̄ct q̄s sunt medij inter deū e pplm: sīc dīspēsator domus inf̄ orum e familiā. e q: corinthi aliōs mīstros nō sic reuerebant. Is subdit: r Dicit. q̄rit inter vos. vt sī. q̄s inuenīat'. q. d. inter vos fit dissensio e p̄tio de sufficiātia mīstror. q. d. aliōs p̄ferēs tanq̄ insufficientes: q: vere sīt tāl tale iudicii hūanū. p nihilo reputabāt. p quibꝰ eos tanq̄ sīs volebāt. p quanto maīā ecclie inde q̄uenit. Ideo subdit aplūs:

o Nolī aūt p mī. l vt a vob iudicer. dicto mō. t Aut ab hu. dic. l. ab hoīe q iudicāt i tpe p̄nti. v Sed neq; me. iudico. Is eni nō iudicare se debeat iudicio discussibile q̄ntē. sīc. l. ci. ca. dicēt: Si nemo tpīsos diiudicaremus nō vtiq; iudicaremur. Is nō debet se iudicare iudicio absolutionis a culpa innocentē alios se reputando: q: vt Ecclesiast. ix. Nescit hō vtrū odio vel amore dign⁹ sit. Is subdit: Nec; metipm iudico. hoc mō; e multo minus debet hō iudicare de secreē cordīs alteri⁹: q: si ē p̄ntī dōi ppt q̄s subdit: p Qui aūt iudicat me dño. l. q̄s ei⁹ iudicii. l. q̄ manifestabit

Et hec tra. vii. Dō agīt vt cogitēt. b aīt nēcīt q̄s sit laudis stipēdia. Hoc e apostō transf. Pīt apostol figurā p̄ctōis vt ab eis⁹ abstrac tio a nobis. Ramus. Per si pīcipit aplūs cīlia e studēs pueris sua gloria e apollo eadem filiatim illoꝝ delegādo non singulatim: quia naturalē videndū. illic. l. dīt aīt ab illo qui nullus ē q̄ntus ad fidē vel q̄ntū ad ministeriū q̄dā eni te velarent a malo p dtuq; malū nō nīi dc'. vt si baptizat a petro: q̄d delectaēris ab eo q̄ a paū lo: nihil illi nihil nr.

Sīc nos reputet illos ēt dē q̄ gl̄iabant de magi / sterio pīcādo. Is. gl̄iabāt ab il lis q̄s nō a mēte si a me q̄s me gl̄iabāt: q̄si sūt a me acceperīt.

Quod aūt &c. Ad al gēm arrogātie amoue re conat. Quę nō suppōat q̄p aliq̄d gl̄iam a deo si bi data: puta le cā hīc a se vel a ministro.

Si aūt accepe. hoc Is illos q̄ cadē q̄ ab aplo acceperāt audīētes de ma gisterio pīcādo aplor gl̄i abant q̄ p eloquentiā se edificabāt. Illos i se vt adulāt: ēt aplo reprehēdēs se videri fecerat: vt gloriā deo faceret. Jō aplūs ir mīet eis log'. q̄si pcēdens ēt fatidīt: Jā saturati. D. Increpō vos dicens: Quid gl̄iatis &c. Si nō recte videtis hoc facēt qd vos ita &c. Pīa. Jā di. tronīa: ac si dicerēt: nō ē ita. Jrrisōrie enī verba sanctorum confirmantis.

Nicolaus

gnoīa erit in fine mūdi. Ideo subdit: r Itaq; nolite ante tempus iudi care &c. q. d. hoc est temerarium. a Hec autē fratres. Hic p̄sēt aplūs. Quia eni te dīscernit? q̄d habes q̄d non accepisti? Si aūt accepisti: q̄id gloria ris quasi nō acceperis? Hīs tātā rationē dīcit. Jā diuites facti estis: sine nobis regnatis. Et vtinā regnatis: vt et nos vobīscū re gnem⁹. Puto eni q̄ dēus nos apostolos nouissimos ostendit: tanq̄s mortī destinatos: q̄a spe ctaculū facti sumus mūdo &c. an gelis e hominib⁹. Nos stulti propter christum: vos aūt prudē tes in christo. Nos infirmi: vos potes: vos nobiles: nos ignobiles. Usq; in hanc horā e sitimus e nudi sum⁹: e colaphis cedimur: e instabiles su mus. Laboram⁹ operantes manib⁹ nostris. Maledicimur: bñdicimus. Persequenā. Bene agimus ei⁹ exemplo: quia nō sumus tantis gaudēs. Puto eni. Ostendit q̄ sit laudis stipēdia. Jō hoc nobis ago q̄ patiamur &c. q̄ nulli scandalū dem⁹ q̄ p hoc videāt q̄ ad spectaculū mortis destinati sumus. Ita eni &c

[illegible]

C V.

[illegible]

Nicolaus

[illegible]

C V.

[illegible]

De lyra

[illegible]

Sed in

Sinceritatis. Noue vite et veritatis sine ol fraude vt sinceritas mundam vitam facta, veritas omnem fraudem excludat.

Alioquin de. Non possent tales christo iuncti, si colloquium coniungerent et ponerent, vel et ostio eis publicanis et peccatoribus comedebat.

Vel alioquin. i. si commisceamini, melius esset vobis mori.

Nunc autem. Tunc scripsi vobis et non bene acceptitis, nunc autem determinate scribo.

Nolatur. Aug. De penit. Eam nolationem voluit intelligi, quod in quo est sententia et ordine iudiciario atque integritate proferatur. Nam si quidem nolatio sufficit, multi damnati sunt innocentes, quia sepe falso in quoquam crimina nominantur. Quibus verbis ostendit satis non temere et quolibet modo. Sed per iudicium auferendos esse malos ab ecclesie cetera. Aut si per iudicium auferri non possunt, tolerent potius ne puerse malos cuitando: quasque ab ecclesia discedentes eos quos fugere videtur vincat ad gehennam.

Vel qui fratrem est nominatur. i. publicat fornicator et.

Nec cibum sumere. Ut erubescens corrigatur.

Malum. i. fornicatorem illum, quod sic intelligi greca dictio cogit vel consensus.

C. VI.

Audet aliquis. Occasione huius iudicii incipit agere de iudiciis in quibus multe modis peccabant. Quia contempsit fidelibus iudicem adhibent vel stultos iudices constituebant et litigabant et fraudabant et alia huiusmodi.

Iniquos. Infideles iniqui sunt fidelibus quocumque modo possint et leges diuinas aut omnino spernunt aut propter opprimendos bonos falsa expositione interpretantur.

Nicolaus

[illegible]

C. VI.

[illegible]

De lyra

[illegible]

quia primo

habeat tua noli repell. Et iterū: Si qs voluerit tuniā tuā tollē t iudicio tuū relinq; dimitte ei t palliū. Si tuniē hoc fm ventū illi⁹ tp⁹ accidit apla. Augu. Pertine ad ea q in fua repetere stimpſit. Vſque eo tame hactenus tu dicio ſi nō potuit eis inde mouere cām ad iudicē. Interim ſo ipſi repetere ſua noluerūt cām ad iudicē: t iudicē ſuū fratrē ſi nō pacientie vēre ma dauerūt nec apud infide les iudicē.

Fratribus. Quo tantum debentes ſe ſic re gnum perdere: t ꝓpter quā cauſā.

In nēcitis. Mira q̄ totiēs repat: nēcitis. Quaſi me ignorātiā ſi ſci re deberēt. Et ſignāter plenio dixit facti cām.

Sed ſi. Sed inſtit. Aug. Nota ſi repetā cō tinuōcē nō parui pon dus dare ſentētie.

Omnia mihi licēt. q̄ dixit potius ſtrenuus eſſe q̄ cauſas male agere: ne q̄ putet ſua nullo mō eſſe repetenda. ſupponit: Si q̄ ſola mea mihi licet repetē ſi tū nō repetā: q̄ nō ſola expedit ad caritē meam ſed ipſoꝝ. Item ꝓpter aliā cām: licita tunc: ſed nō repetā: q̄ eſt fm liber nolo reſiſti ſub potestate tualitas: vel nolo eſſe ſub vltio alicuius: vel vt eſt ꝑ⁹ fratrem offendam.

Sēa mihi licēt. ponit aliquis licentiā q̄ illi licēt. ſi q̄ tū nō impendāt tormenta legalia.

Nota q̄ aliq̄ pōt licere t nō expedire. Expedire aūt q̄s nō licet nō pōt. Et ꝓ hoc nō ſola q̄ licita ſunt. Cū nullo ſcripto vſi ꝓhibeat expedite. Ola ſo illicita nō expedūt: vt igit inter id q̄ licet et id q̄ nō licet: aliq̄ id⁹ non expediat aliquo certo fine nitamur diſtinguere. Fatet q̄ ea videri mihi licere t nō expedire: q̄ ꝓ iuſticiā q̄ eoꝝ deo t ꝓximos ſuſtinent ꝓpter offenſionē bonum: nec ob hoc impediant ad ſalutē vitanda ſunt. Et ſo nō licere: t id ea nō expedire q̄ ſic ipſa iuſticia veraciter: vt ſa cienda nō ſtruenti ſi ab eis laudent quos in notoriū fuerint plata. Ob ſi ita eſt nō niſi illicita ꝓhibeāt a nobis vt ea q̄ licita ſunt t nō expedūt: nō le gis vinculo ſi liber a voluntas obſequentia t obſtinatio charitatis caucant. hoc

Nicolaus

q̄ ſimo eos arguit ſcilicet circa ꝓpoſita errores dicit. ibi: Nolite errare. Circa ſecū dicit: Si q̄ſi. iudicia habetis inter vos. i. litigia q̄ iudices determinādo ſi eni cauſabat licitū ſit vt tuū in iudicio repetere cām religioſitas tū q̄ nō repetat vt ꝓximo eo q̄ nō licet eis habere ꝓpria: tū repetē rem ſuā in iudicio peccatū ſit in aliquo caſu: vt poſt eſt de tali repetitōe ſurgat ſcandalū vel aliud malū magnū. ꝓpter cui⁹ vitationē debet ceſſare vſ ſuū: t multo magis nō petere ab alio id poſſeſſū ſibi quodlibet obligat ta lē expeditionē ſibi ligare. t ſic ſi poſt talē oblationē adhuc remaneret ſcādalū vel aliud malū magnū ſi videret ex malitia ꝓdere q̄s eſſe poſſendū. litigare adit ex malitia t fraude ſ⁹ eſt perſū contendēs adit verbis facietus. Expedūs res ſuas nō indebito t eſt ſcādalo actiōe eni aliq̄ ꝓ fraudē t iuſticiā ſi deberēt magī. iniuriā t fraudē pati q̄ ipſa facere. Et ſubdit: Quare nō magis. &c. patet ſ⁹a vbi⁹ ibi: a Aut nēcitis. q. d. ꝓ effectus videt q̄ nēſciatis. b Quia inig. q̄ facūt inequalitatē iuſticie ꝓprie. c Regnū dei nō poſſidebūt. q. d. nō eū excludent. d Nolite errare. Hic remouet duos errores circa ꝓdicta. ſecundū ibi: Ola mihi licēt. Primus error eſt q̄ credebāt aliq̄ fidē a bapteſmū ſufficere ad ſalutē ſine opib⁹ bonis eni eſt opibus malis. q̄s fallum eſt. q. fides ſine op⁹ bonis mortua eſt. Iacobi. cui q̄ ſunt baptizati ſi recurrāt ad pēnā vitā q̄ ante peccāt q̄ aliq̄ videāt ꝓhiberi gratiā bapteſmalē. Ideo dicit: Nolite errare. &c. q. patet ſ⁹a vbi⁹ hoc excepto. c Neq; molles. eſt adit mollitia quedā ſpūs peſſi f Ola mihi. Hic remouet ſecundū errorē. q. hoc eſt q̄ putarāt res non eſſe repetēdas in iudicio. poſſet aliq̄s obiare q̄ hoc eſſet illicitū. ꝓ eēm hoc excludit. Et ſecūdo cauſam reddit dicit. ibi: Esca ventri. Circa ꝓpoſita dicit: Ola mihi licēt. i. licitū eſt ola mihi repetere in iudicio eſt nō ſerri ad peccātū: accipiēdo ſtipēdia ab alio quāꝫ ſi dicatur vel eſt ad poſſe: vel ſit eibo libertatis. q. d. ſufficit. Esca ola ita ſint mihi licita abſolute ſine expeditōe quod ſint ipſi mihi nō pōt ferri: t non expedire ab actu ꝓpter impedimentū ad ꝓfectionē fuis intēti. ꝓdicta ſo ſunt huiuſmodi in caſu

autem ſunt ſ⁹ ampliꝰ inrogant ſanctoꝝ cuilibet ad ſuppliū ſumaritani ſi limus miſeratiōe ꝓximo exhibere nō ꝓpterunt a vbi⁹ q̄libet ꝓximoꝝ offerri. Nunq̄ vt licere q̄s ꝓhibet: vt ꝓhibet nō licet ꝓpter ſcandalū. Et ſo mihi licēt nunq̄ vt de malis. Ola mihi licēt. Que t coapoſitōla q̄ hic nūlla habet nō mo ꝓtū q̄ multa poſ⁹ ſuperius ꝓpoſuit. Hec dicit q̄ licebat ei ſumptus ac ceꝑe vt ꝑ poſſē actare. Sed nōluit q̄ nō pōt inferior argui a quo accipit. Et dicit: Et ego ſub nullius redigar poteſtate. Pſcudo aūt q̄ ei q̄ſtuꝫ ꝑtū/ cant noſtat ꝺ amari pec cantibus. Ola mihi licent. De his dicit que ad eſca ꝑtinēt. Ola licita ſūt ſi ego ſub nulle⁹ rēdā. po. q̄s facere t ſi eā eſſē illicitā nō māducarē. Ita cui amore rē eſce fr̄m offenderē. q̄z eſca ventri. vſi poſt: Et q̄s in macello venit mādu/ cate. Sed nō eſt ſcanda/ lo: q̄z eſc nō expedit. Et alibi: nō mandūcabo car nē t eternū frātrē meū ſcādalizē. Ité alibi: Ola q̄dē mīdā ſunt: ſi malus eſt boi q̄ p offendiculum mādūcat: hec tanto ſunt gratiora: quāto indebita. Illicita ꝓhibēt: licita q̄ nō expedūt licē cauēāt

Esca ventri. Poo pter hec nō ſūt repetāda: eſt eſca debet vētri. Per hec nota neceſſaria natu/ re. t ſi licet repeti. ſi non multū ꝓhia laboraſſē: q: detrunc. t ſi lzēis hīeri iudiciū vl ꝓtermitt.

Sub nullius re. Auta cum mens concepta deſideria ſequitur: ſeꝛ/ uire rebus comminetur: quarum amore ſuperatur.

Corpora. Nō pōt non eſſe ſanctus corpus quo ſcificatus vīt ſpūs.

Membra ſūt. Aug. Sicut membra ola q̄ vna caſēq; alia regunt vnuꝫ corpus ſūt. Ita oſo q̄ eaſē ſpūſō vīuificant: vnuꝫ in ꝛpo corp⁹ efficiunt.

Chriſti. Auta corpus accepit: t corpoꝛ caput eſt. Tollens. ita nouī luit dignitas ſtatuq; tam benigne pactus eſt.

Augu. Non ſunt membra chriſti q̄ nō manēt in chriſto: nec talēs dicēdi

De lyra

vt quādo ꝓ hoc perturbat pax ad ꝓximū: vel q̄ſi datur occaſio ſcandali infirmis vel malefaciendi. aliq̄ſi etiā ꝓ hoc redigāt hō ſub alterius poteſta tem vel q̄ſi repetit res in iudicio ſubmittit ſe iudici. t fm hoc ſubdit: Omnia mihi licent. Sed ego ſub nullius redigar poteſtate: magis eni volebat ſibi debitū diminuī. i. Esca ventri. Hic reddit cauſā quare ꝓdicta q̄ntū ſint licita nō expedūt. ꝓ ſile de ventre q̄ eſt locus eſcarū in quo decoquit alimēta: vt inde ad mēbra cetera deferat. t ſic patet q̄ eſca debet ventri. t ſi aliq̄ſi nō expedit. i. quandoq̄ eſt nocumentum ſanitatis. t ſimile eſt de ꝓdictis. i. vt dictum eſt: quia ꝓ re corruptibili nō eſt ſuſtinendū detrimentum in re corruptibili. vt dr igitur: Esca ventri. debetur modo dico: k Et venter eſcis. vt eas de coquat modo dicto. l Deus aūt hunc t hāc deſtruet. q. d. ſi poſt reſurre ctionē remanēt vētr holo q̄ntū ad ſubſtantiā: nō tū q̄ntū ad effectū de/ coquēdi eſcā. m Corpus aūt. Hic reuertit ad increpandū fornicatōis vitiū: de quo. ꝛ. fecerat mentionē. t ad hoc inducit quatuor rōnes. Prima ſumit ex ordinatione diuina. aliq; enī de hoc vitio ſe excuſare dicentes: q̄ vtunt corpore ſuo ad actū inſtituti a nā. q̄s excludit apla dicēs: Corpus aūt nō fornicationi. i. nō eſt ordinatū ad actū fornicādi. ſicut nec vētr ad vomendum cibū indebito mō vt ad crapulā: nec corꝑ⁹ q̄ntū ex ſe ad fornicati onē q̄ eſt actus inordinatus. n Sed dño. i. magis ordinat ad ſeruiendū deo: q̄ corpus eſt ꝓpter ālam. vt ꝺr. ij. de ala. ala ꝛo imitatur ordinatur ad deū. t ſic deus eſt fīnis corꝑis. t ꝛo ſubdit: o Et dñs corpori. inq̄n ſe ipſum refulſit vbi⁹ glloſam: q̄s dr aut ꝓ reſurrectione chriſti q̄ ſi ꝑfe/ cte dicēs: p Deus ẽ ꝛ ꝑſim. i. ſalvam chriſtū. q Suſcitauit. in corꝑe ſſolo. r Et nos ſuſcitabit. vt ꝓmemur corpi claritat ipſius ſi cut membra capiti. fornicatio ẽ ſtatū hui⁹ incorꝛptōis ꝓbiti: Dñs vīt⁹. Qui ſeruit in carne ſua de carne t merito corꝛptionem. ꝓpter quod fornicatio eſt vitanda. o Nēcitis. Hic ponit ſecunda rō que accipitur ex affinitate corꝑis humani ad corpus chriſti: cuius ſūdēs efficit ꝓ ba/ ptiſmū membrum. t ideo horendū eſt q̄ ſint membra meretricis ꝓ fornica tionē. q. d. illē eſt actus ſpecie fm naturā eſt actu matrimonialis ꝓ quoꝝ vir t mulier efficiunt vna caro: Deſc. ij. t hoc ẽ q̄ dicit: Nēcitis q̄s corpa vra membra ſūt ꝓ. q. bapteſmū. q. d. licet debeāt t. Tollēs ẽ mē. ꝓ

ſūt membra meretricis? Absit. t ideo non decet vt tollam membra chriſti: t faciam membra meretricis

An nēcitis quoniā q̄i adheret meretrici vnū cōꝛp⁹ efficit? Erūt duo in carne vna. Q̄i autē adheret deo vnus ſpūs ẽ. Fugite fornicationem. Omne enim peccatū q̄ecūq; fecerit homo extra corpus eſt. Qui autē fornicatur peccat in corpus ſuū.

gene. 1. 2. exo. 5. 6. mat. 19. 2 mar. 10. 2 Ef. 4.

1. cor. 6. 5.

Nicolaus

a Facta mē. meretricis. ꝓ peccatis carnalē. b Absit. q. d. hoc eſt horendū. c An neſcitis. q. d. ſcire debetis. d Dicit q. adhe. meretrici. ꝓ fornicationis actū. e Unū cor. efficit eſt ea. q. d. ſic. q̄s ꝓpter ſcripturā: Deſc. ij. f Erūt in carne vna: ſi q̄s de actu matrimonialiter ſile eſt de actu fornicarii in parte: vt dicit Ezech. nō t toto. g Qui autē adheret deo. ꝓ ſile t amore. h Unus ſpūs eſt. nō fm rē ſi fm affectū. i Fugite fornicationē. Hic ponit tertia rō ꝺ accipit ex corporis ingratione q̄ nō ſic eſt in aliis vitiis. hoc eni vitiū reddūtat ad corpus per ſpecialē ſpūalē. q. auferē. t loquēdo ſimpliciter: poſſeā ꝓ toti⁹ corporis sanctā munditā. ꝓpter q̄s fornicatio eſt vitiū. hui⁹ dñi pōnit ꝓximo ꝓ dicta. Fugite fornicationē. q. hoc vitiū nō vincit nīſi p fugā: imo alia aūt vitia quāto plus delectāt hō ad cogitandū gelantes ꝓinde: tanto plus inuolut vſi peccati ſibi complicat. t ſe retrahat. in fornicatōe ẽ quam in plus delectāt ad cogitandū pleniores deleratōes in ſcalia. t tactū⁹ et ꝓſſib⁹: ſcio plus timulāt ꝛcatio. ꝓpter q̄s vitiū hoc vincit occaſionē fugiēdo. t cogitatōes. t ſubdit: fugiēdi nō eſt vt: k Omne enī peccatū. q. d. hō ex cop⁹ vīt. alia eni peccā cōiter inficiūt ſolā alam: q̄ nō pōnāt in delectatōe corꝑis ſicut ala. vt ira t ſimilia. t hmōi. Sed fornicatio nō ſolū alam ſi etiā corꝑ⁹ ingratat: q̄ſtū ſ⁹ delectatōe corꝑalis intuitū⁹ ꝓfic abſorbet intellect⁹. t efficit hō q̄ſi equus. t multa. quia ꝺo ly peccat in delectatōe corꝑis. illa ꝑ⁹ delectatio nō eſt ita vehemēs q̄ abſorbeat intellectū. pōt ſil dici q̄ alia ꝓpie dicit: Omne peccatū eſt extra corpus ꝓter fornicationē. Sed fornicatōe eni intelligit gula. ea q̄ gula ꝓparat turpitudē mūdi: ſicut ab ꝓtē aquilarius q̄ ligna volatica cōpaginat intelligit arte volatica lignoꝝ q̄ ꝓparat ſibi in mari. l An nēcitis. Hic ponit q̄rta rō ꝺ accipit ex ſpōſe dignitate q̄ habetur ꝛ renatio ꝓ q̄ꝛ ꝛ baptiſmalē: t ſic corpora coꝛ ſūt quodāmō ſpōſa. i. vīpēdia: q̄ vīuificant ab alia ſpā. nō tū habitata. t hoc eſt q̄ dicit: An nēcit. t ꝓ ſi a q̄ dicit vīg ibi: m Et nō eſtis vē. i. vīi ta vīa ſ⁹ chriſti. cui⁹ ſ⁹ ſūdāt: n Empti eſtis ꝓ ꝑa. Chriſti. Quaſi ꝓ/ tioſo. res eſt empta ꝓinde ad ſua emptoꝛia. nō ꝑtinēt. o Glificate t ꝓ. vel. i. coꝛe vt cogā ſe q̄ manūcipat ſtatio obligādo: ſicut equus ꝓ/ tat ꝺim ſuū q̄ eius obligo mācipat ſtatio eui mācipatio in ꝺimio obli/ gatio cuiꝰ mādicia cāstigo: ꝛ ꝓ ꝺño fugā fornicatōis.

fornicatoria corporalis ſcilicet. dimittat eā facie animā eſt. ꝓ/ ſto corpore. Hoc dimittendo agēs in corpore carnalia fornicatōis: tm. nō ꝑtinēt ad alam. corꝑem in ipſo mundo nihil aliud cogitare: bonum licet aut intendere quia ipſam mentē capitīā ſubdit ipſa ſignificāt⁹ t abſtinētia libidinis t ꝺapſamnie carnalis. vnde dicitur: Qui fornicat in corpore ſuo pec.

corpora

nēcitis quoniā membra veſtra templū ſūt ſpīritusſācti⁹ qui i vo bis eſt: quē habetis a deo t nō ẽtis veſtri? Empti enī ſ⁹ chriſto pretio magnifica te ergo t portate deū in corpore veſtro.

C. VII

Fornicatio fugiendaeſt. Et quibus ſūt ſcripſiſtis mihi: bonū ẽ boi mūlierē non tangere. Propter fornicationes autē vnuſquiſq; ſuam habeat uxorem: t vna quēq; habeat ſuū virū. Uxori vir debitū reddat: ſimiliter autē t vxor viro. Mulier ſui corporis non habet potēſtatē: ſed vir. Similiter autē t vir ſui corporis non habet potēſtatē: ſed mulier. Nolite fraudare inuicē: niſi forte ex conſenſu ad tempus: vt vacetis orationi: t reuertimini in idipſum: ne tēptet vos ſatanas ꝓpter incontinentiā veſtrā. Hoc autē dico ſecundū indulgentiā: non ſecundū imperiū. Uolo autē omnes vos eſſe ſicut meipſum: ſed vnuſquiſq; ꝓpriū donū habet ex deo: alius quidē ſic: alius autē ſic. Dico autē innuptis t viduis: bonum eſt illis ſi ſic permaneāt ſicut t ego. Quod ſi non ſe continent: nubant. melius eni eſt nubere q̄ vri. Ceteris autē ego dico non dominus: ſi quis frater uxorem habet infidelem: t hec conſentit habitare cum illo: non dimittat illā. Et mulier ſi habet virum infidelem: t hic conſentit habitare cum illa: non dimittat virum. Sanctificatus eni eſt vir infidelis in muliere: t ſanctificata eſt mulier infidelis in fratre. alioquin filii veſtri immundi eſſent: nunc autē ſancti ſunt. Nō ſeruit autē frater aut ſoror in huiuſmodi. In pace autē vocauit nos deus. Unde enī ſcis mulier ſi virum tuum ſaluum facies? aut vir unde ſcis ſi uxorem tuam ſaluum facies? Niſi unicuique ſicut diuiſit deus: unuſquiſq; ſicut vocauit dñs: ita ambulet. Et ſic in oībus eccleſiis mādo. Circūciſus quis vocatus eſt: non adducat preputium. In preputio quis vocatus eſt: non circūcidatur. Circūciſio nihil eſt: t preputium nihil eſt: ſed obſeruatio mandatoꝝ dei. Unuſquiſq; in qua vocatione vocatus eſt fratres in hac permaneat apud deum. Uocatus es ſeruus? non ſit tibi curæ: ſed et ſi poteſtatem poteſ liberari magis utere. Qui eni ſeruus vocatus eſt in dño: libertus eſt dñi. Similiter qui liber vocatus eſt: ſeruus eſt chriſti. Pretio empti eſtis: nolite fieri ſerui hominū. Unuſquiſq; in quo vocatus eſt fratres in hoc maneat apud deum. De virginibus autē præceptum dñi non habeo: conſilium autē do tanquā miſericordiā conſecutus a dño vt ſim fidelis. Existimo ergo hoc bonum eſſe propter inſtantem necceſſitatem: quia bonum eſt homini ſic eſſe. Alligatus es uxori? noli querere ſolutionem. Solutus es ab uxore? noli querere uxorem. Si autē acceſſeris: non peccaſti. Et ſi peccauit virgo: non peccauit. Tribulationem tamen carnis habebunt huiuſmodi. Ego autē vobis parco. Hoc autē dico fratres: tempus breue eſt. Reliquum eſt: vt qui habent uxores: tanquā non habentes ſint: Et qui flent: tanquā non flentes: Et qui gaudent: tanquā non gaudentes: Et qui emunt: tanquā non poſſidentes: Et qui vtuntur hoc mundo: tanquā non abutantur. Præterit eni figura huius mundi. Sine ſollicitudine autē volo vos eſſe. Qui ſine vxore eſt: ſollicitus eſt quæ ſunt dñi: quomodo placeat deo. Qui autē cum vxore eſt: ſollicitus eſt quæ ſunt mundi: quomodo placeat vxori: t diuiſus eſt. Et mulier innupta t virgo cogitat quæ dñi ſunt: vt ſit ſancta corpore t ſpū. Quæ autē nupta eſt: cogitat quæ ſunt mundi: quomodo placeat viro. Hoc autē ad vtilitatem veſtram dico: non vt laqueum vobis iniciam: ſed ad id quod honeſtum eſt: t quod facultatem præbeat ſine impedimento deo obſecrandi. Si quis autē turpē videri ſuper virginē ſuā filiā: ſi ſuperadulta fuerit: t ſic oportet fieri: quod vult faciat: non peccat: ſi nubant. Qui autē ſtabilis eſt in corde ſuo: non habens necceſſitatem: potēſtatem autē habet ſuæ voluntatis: t hoc iudicauit in corde ſuo ſeruare virginē ſuā: bene faciet. Itaq; et qui matrimonio iungit virginē ſuā: bene faciet: t qui non iungit melius faciet. Mulier alligata eſt quanto tempore vir eius viuit. Quod ſi dormierit vir eius: liberata eſt: cui vult nubat tantum in dño. Beatior autē erit ſi ſic permanſerit ſecundū meum conſilium. Puto autē quod t ego ſpīm dei habeam.

De lyra

p Et ſcias aūt ſcripſiſtis. Poſtq̄ apla inſtruxit corinthios de vitan do fornicatōis vitio. Hic ꝓſequitur inſtruit de matrimonio. t ꝺi/ uidit in tres partes q̄: ꝑmo inſtruit matrimonii. Ibi: Ut ſingula q̄ mulier non habeat ꝓ ſuo viro. Hic ꝓſequitur inſtructionē de matrimonio. Et dicit: Bonum eſt homini mulierē non tangere. Propter fornicationes autē vnuſquiſq; ſuam habeat uxorem. Ubi ſ⁹ ſuam habeat uxorem: ſcilicet ſibi debitū reddat. Ibi: Uxori vir debitū reddat. Ibi: Similiter autē t vxor viro. Ibi: Similiter autē t vir ſui corporis non habet potēſtatē: ſed mulier. Ibi: Nolite fraudare inuicē. Circa ꝑmū dicit: Et ſcias. i. ſcire debetis. q. d. Licet ego dicā vobis virginitatē eſſe bonā: tū ſcire debetis q̄ ꝓpter fornicationē vitandā: t alia q̄ facilē poſſunt ꝓ/ uenire de matrimonio: bonum eſt matrimonii. Et ſic patet ſ⁹a vbi⁹ ibi: Bonum eſt homini. Circa ſecū dicit: Propter fornicationes autē vnuſquiſq; ſuam habeat uxorem. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo vnuſquiſq; habeat uxorem ſuam. Et ſubdit: Et vna quēq; habeat ſuū virū. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo vna quēq; habeat ſuū virū. Et ſubdit: Uxori vir debitū reddat. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo vxori vir debitū reddat. Et ſubdit: Similiter autē t vxor viro. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo similiter autē t vxor viro. Et ſubdit: Similiter autē t vir ſui corporis non habet potēſtatē: ſed mulier. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo similiter autē t vir ſui corporis non habet potēſtatē: ſed mulier. Et ſubdit: Nolite fraudare inuicē. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo nolite fraudare inuicē. Et ſubdit: Niſi forte ex conſenſu ad tempus. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo niſi forte ex conſenſu ad tempus. Et ſubdit: Et reuertimini in idipſum. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo reuertimini in idipſum. Et ſubdit: Ne tēptet vos ſatanas ꝓpter incontinentiā veſtrā. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo ne tēptet vos ſatanas ꝓpter incontinentiā veſtrā. Et ſubdit: Hoc autē dico ſecundū indulgentiā: non ſecundū imperiū. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo hoc autē dico ſecundū indulgentiā: non ſecundū imperiū. Et ſubdit: Uolo autē omnes vos eſſe ſicut meipſum. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo volo autē omnes vos eſſe ſicut meipſum. Et ſubdit: Sed vnuſquiſq; ꝓpriū donū habet ex deo. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo ſed vnuſquiſq; ꝓpriū donū habet ex deo. Et ſubdit: Alius quidē ſic: alius autē ſic. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo alius quidē ſic: alius autē ſic. Et ſubdit: Dico autē innuptis t viduis: bonum eſt illis ſi ſic permaneāt ſicut t ego. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo dico autē innuptis t viduis: bonum eſt illis ſi ſic permaneāt ſicut t ego. Et ſubdit: Quod ſi non ſe continent: nubant. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo quod ſi non ſe continent: nubant. Et ſubdit: melius eni eſt nubere q̄ vri. Ubi ſ⁹ dicit: Quia ꝓpter fornicationē vitandā: ideo melius eni eſt nubere q̄ vri. Et ſubdit: Ceteris autē ego dico non dominus: ſi quis frater uxorem habet infidelem: t hec conſentit habitare cum illo: non dimittat illā. Et mulier ſi habet virum infidelem: t hic conſentit habitare cum illa: non dimittat virum. Sanctificatus eni eſt vir infidelis in muliere: t ſanctificata eſt mulier infidelis in fratre. alioquin filii veſtri immundi eſſent: nunc autē ſancti ſunt. Nō ſeruit autē frater aut ſoror in huiuſmodi. In pace autē vocauit nos deus. Unde enī ſcis mulier ſi virum tuum ſaluum facies? aut vir unde ſcis ſi uxorem tuam ſaluum facies? Niſi unicuique ſicut diuiſit deus: unuſquiſq; ſicut vocauit dñs: ita ambulet. Et ſic in oībus eccleſiis mādo. Circūciſus quis vocatus eſt: non adducat preputium. In preputio quis vocatus eſt: non circūcidatur. Circūciſio nihil eſt: t preputium nihil eſt: ſed obſeruatio mandatoꝝ dei. Unuſquiſq; in qua vocatione vocatus eſt fratres in hac permaneat apud deum. Uocatus es ſeruus? non ſit tibi curæ: ſed et ſi poteſtatem poteſ liberari magis utere. Qui eni ſeruus vocatus eſt in dño: libertus eſt dñi. Similiter qui liber vocatus eſt: ſeruus eſt chriſti. Pretio empti eſtis: nolite fieri ſerui hominū. Unuſquiſq; in quo vocatus eſt fratres in hoc maneat apud deum. De virginibus autē præceptum dñi non habeo: conſilium autē do tanquā miſericordiā conſecutus a dño vt ſim fidelis. Existimo ergo hoc bonum eſſe propter inſtantem necceſſitatem: quia bonum eſt homini ſic eſſe. Alligatus es uxori? noli querere ſolutionem. Solutus es ab uxore? noli querere uxorem. Si autē acceſſeris: non peccaſti. Et ſi peccauit virgo: non peccauit. Tribulationem tamen carnis habebunt huiuſmodi. Ego autē vobis parco. Hoc autē dico fratres: tempus breue eſt. Reliquum eſt: vt qui habent uxores: tanquā non habentes ſint: Et qui flent: tanquā non flentes: Et qui gaudent: tanquā non gaudentes: Et qui emunt: tanquā non poſſidentes: Et qui vtuntur hoc mundo: tanquā non abutantur. Præterit eni figura huius mundi. Sine ſollicitudine autē volo vos eſſe. Qui ſine vxore eſt: ſollicitus eſt quæ ſunt dñi: quomodo placeat deo. Qui autē cum vxore eſt: ſollicitus eſt quæ ſunt mundi: quomodo placeat vxori: t diuiſus eſt. Et mulier innupta t virgo cogitat quæ dñi ſunt: vt ſit ſancta corpore t ſpū. Quæ autē nupta eſt: cogitat quæ ſunt mundi: quomodo placeat viro. Hoc autē ad vtilitatem veſtram dico: non vt laqueum vobis iniciam: ſed ad id quod honeſtum eſt: t quod facultatem præbeat ſine impedimento deo obſecrandi. Si quis autē turpē videri ſuper virginē ſuā filiā: ſi ſuperadulta fuerit: t ſic oportet fieri: quod vult faciat: non peccat: ſi nubant. Qui autē ſtabilis eſt in corde ſuo: non habens necceſſitatem: potēſtatem autē habet ſuæ voluntatis: t hoc iudicauit in corde ſuo ſeruare virginē ſuā: bene faciet. Itaq; et qui matrimonio iungit virginē ſuā: bene faciet: t qui non iungit melius faciet. Mulier alligata eſt quanto tempore vir eius viuit. Quod ſi dormierit vir eius: liberata eſt: cui vult nubat tantum in dño. Beatior autē erit ſi ſic permanſerit ſecundū meum conſilium. Puto autē quod t ego ſpīm dei habeam.

Nicolaus

Dicit ergo. Dic manifestat dicta fab. q̃ mo obiecit i q̃ sensu accipi debeat. 2° ad hoc rõnē assignat. tbi: Volo aũt. 3° exponit q̃s dicit tbi: Dico aũt. Circa primũ sciendũ q̃ aliqo possũ accipere dicta apli ac reiterãte debent q̃ necessaria ad salutẽ quod nõ fm̃ licentiã. ideo dicit: Hoc aũt dico fm̃ indulgentiã q̃ nõ fm̃ imperiũ. i. tradita sub precepto tanq̃ ad salutẽ necessarium. sic enĩ aliqo de q̃busdã dictis simpliciter attendũt videt apostolus hic propter hoc dicere: Hoc aũt dico fm̃ indulgentiã: q̃ indulgentia non est nisi de malo. actus aũt matrimonialis nõ est malus. Ad quod dicendũ q̃ indulgẽtia accipit hic p̃ permissione permissio aũt fit dupliciter. Uno mõ de minori malo ad vitandũ maius. sic dicimus q̃ lex Moysi permisit libellũ repudii ad cautelã vt occidisti non occides. etc. talis permissio nõ fit in culpabilo p̃ter eius perfectionẽ: Deu. vi. Ad perfectionẽ feramur. inuectũ lege facta fuit ex eius imperfectione: Deu. vii. Nihil ad plenũ adduxit lex. Alio mõ fit de minori bono p̃ hoc q̃ maius bonũ nõ precipit: sic est in ꝓposito. ex hoc enĩ q̃ apls virginitatẽ nõ precepit indulget matrimoniũ. Potest etiam aliter solui. q̃ indulgentia respicit matrimoniũ. Circa quod sciendũ q̃ actus cõiugalis aliqñ est sine culpa. vt cum exercetur ad prolẽ procreandã ad cultum dei: vel cum fit cũ reddendi debiti: q̃ primo mõ est actus religionis. sufficienter. Si fiat ex charitate nõ solũ est sine culpa. sed etiã meritorius. quia ille actus virtutis factus ex charitate meritorius est. Si vero actus matrimonialis exerceat ad satisfaciendũ concupiscentie: tũc habet culpã annexã venialem qñ fit̃ intra limites matrimonialeo. mortalẽ vero qñ non fit̃. vtpote qñ vtit vxore mõ indebito: vel q̃ eque libenter aliam cognosceret. Primo modo actus matrimonialis non requirit indulgentiã sed premiũ. Secundo modo habet indulgentiã inquantũ conjunctus concupiscentie in sua vxore: tamen nõ in alia: non fit reus peccati mortalis: sed tñ venialis. Tertio modo indulgentiã habet: quia reus est peccati mortalis. Volo autem. Hic p̃mittit apls assignat rationẽ sui dicti. Et primo eius quod dixerat: nõ fm̃ imperiũ. Secundo illud quod dixerat fm̃ indulgentiã. ibi: Unusquisq; autem. Circa primũ sciendũ q̃ nullus sapiens precipit contra illud quod vult. matrimonium autẽ contrahere: vt contracto contrariat virginitati nisi contractus certificatus fuerit q̃ actus matrimonialis ab eo non exigatur sicut fuit de beata virgine: virginitatẽ autem voluerat apostolus. ideo hanc dicit: Volo autem. etc. vos homines esse sicut meipsum. i. omnes virginitatem seruare: fuit autem apostolus virgo. vnde et in eius decollatione in testimonii huc virginitatis fluxit lac de eius corpore: qui et loquens de matrimonio et eius actu propter hanc voluntatem non fuit locutus fm̃ ordinem. Sed videtur q̃ voluntas apostoli non fuerit rationabilis: quia si omnes a tempore eius fuissent continentes etiam cessasset generatio hominum. et sic non fuisset completus numerus electorum. Ad hoc dicunt alii, quod q̃ enarratum fuerat apostolo: q̃ si omnes sui temporis continuassent adhuc sufficerent ad implendum numerum electorum. Sed hoc dictum nullum habet scripture vel rationis fundamentum. propter quod dicendum q̃ apostolus volebat hoc voluntate antecedente sed non voluntate consequente. sicut. i. Timoth. ii. capitulo dicitur q̃ deus vult omnes homines salvos fieri scilicet voluntate antecedente non tamen omnes salvantur: quia nõ vult voluntate plequente. dicitur autem voluntas antecedens qua aliquis vult aliquid absolute: et in generali tanq̃ melius simpliciter. Consequens eo qua vult aliquid considerato conditionibus propriis et circumstantiis. Primo modo vult homo meritos suos seruare. Secundo modo non vult eos seruare quando in periculo peccandi est. Tertio nihil conducens apostolus concludit. audiit contingere vt sit in continente mala. Incontinẽtia malũ est q̃ vt cognoscit. vitet. et vitare necessarium. per quod ibi non est nuptiarũ bonũ. Non enim quia incontinentie sit malum est. Et. nouitũ q̃d est fieri matrimonium. vel mare coniugii non fuit contra sed voluntas.

Nicolaus

per regenerationẽ spiritualẽ multiplicandũ: Psal. iii. Nisi q̃s renatus fuerit ex aqua et spũ scõ nõ pot introire in regnũ dei. ideo apls hic permittit hũc necessitati quia matrimonii nõ fuit institutũ i statu innocentie sicut officiũ naturale: potest licentiã necessitatis quã institutũ est in remedium culpe. In renatis enim q̃ baptismũ susceperunt adhuc concupiscentia carnis remanet ad actũ venereum q̃ potest voluntarie delectationis. aliq̃ materia peccatrix sit hũc concupiscentiã superare totaliter q̃ potentia nõ est hoc plenitus nõ pot in omnes effectus in pueris existens potest. ad signandũ concupiscentiã. vel dicit saluatur Matth. xix. Nemo abscidit virgã hoc. ideo necesse est vt pueritia excidat q̃ partim signat q̃s sit de actibus generationis nõne ordinat. et sic bñ se tota hec concupiscentia ducit. si magis concupiscentia fundat rõni. Habet aũt ꝑ rõnabile q̃ sic vtat actu generationis qui potest generare aũt educari eius filios. vel si in tanto statu non inuenit q̃ in illis speciẽ salutem in genere tota femina nõ sufficit ad educationẽ prolis masculine cũ femina mari it coitũ. ad hoc aũt requirit q̃ masculus propriã prolẽ cognoscat. propter q̃d in alijs talibus statibus naturaliter est indita masculis sollicitudo de custodiãe. filios. vt patet in turturib⁹ et columbis. et sic in eis nõ sit vagi pollicitatio q̃mus inuenitur. plus laqueat. vel determinat matrimonium femine charnaliter. Licet virg. ad prolis educationẽ facit. In canib⁹ aũt et bobꝰ vir sola femina nutrit prolẽ sit̃ dicitur⁹ vagi: nec aliq̃ in eis ꝑ specie humanam maxime regrit masculinas ad matrimoniũ sit. filios. q̃ multo plenius est inuidia ad querendas necessaria q̃ in alijs animalib⁹. et non solũ propter matrimoniũ filiorũ regrit masculinas: sed etiã propter matrimoniũ ad quod adhuc regrit magnã vtpote. vel ad Deũ. xii. Dicit aũt ꝑ rõnabile est vt in specie humana

In pace. nō apostol⁹ singulare cōsilium: q̄ edito dei videbit.
Deū enī loq̄t. dicit. Hoc autē dico per cā que contingit nōbis: quia ea dem sūt ponenda. Hoc nō lege iubente: sed libera charitate fiunt.
Dimitte. Scīm⁹ q̄ dīs solue? Licet q̄ credens sibi ligat: tñ ea q̄ ad ecclēm pertinent: nō ligat. Circūcisus aliq̄s vocat⁹ est? Maneat circūcisus. Et q̄ in circūcisione vocat⁹ est? Non adducat preputiū. Circūcisio nihil est? et preputiū nihil est: sed obseruatiō mādatorū dei. Unusq̄sq; in qua vocatione vocat⁹ est? in ea permaneat. Seruus vocatus es? nō sit tibi cure. Sed si potes liber fieri? magis utere. Qui enī in dño vocat⁹ est seruus? libertus est dñi. Similit? qui liber vocat⁹ est? seruus est christi. Pretio empti estis? nolite fieri serui hominū. Unusquisq; in quo vocat⁹ est? in hoc permaneat apud deū. De virginib⁹ aut? preceptū dñi non habeo. Consiliū aut? do tanq̄ misericordiā cōsecutus a dño? ut fidelis sim. Existimo ergo bonū hoc esse? propter instantē necessitatē: quoniā bonum est homini sic esse. Alligat⁹ es uxori? noli querere solutionē. Solutus es ab uxore? noli querere uxorē. Si autē acceperis uxorem? nō peccasti. Et si nupserit virgo? nō peccauit. Tribulatiōem tñ carnis habebunt hmōi. Ego aut vobis parco. Hoc itaq; dico fratres: tēpus breue est. Reliquum est vt et qui habet uxores? tanq̄ non habentes sint: et q̄ flent? tanq̄ non flentes: et q̄ gaudent? tanq̄ non gaudentes: et q̄ emunt? tanq̄ non possidentes: et q̄ vtūtur hoc mūdo? tanq̄ non vtātur. Preterit enī figura huius mūdi. Volo aut vos? sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est? sollicit⁹ est que domini sūt: quomodo placeat deo. Qui aut cū uxore est? solicitus est que mundi sunt: quomodo placeat uxori. Et diuisus est. Mulier innupta et virgo? cogitat que domini sūt: vt sit sancta corpore et spū. Que autem nupta est? cogitat que sūt mūdi quomō placeat viro. Hoc aut ad utilitatē vestrā dico: non vt laqueū vobis injiciā. Sed ad id quod honestū est? et quod facultatē prebeat sine impedimēto domino deseruādi. Si quis aut turpem se videri existimat super virginē suā? quod sit superadulta: et sic oportet fieri quod vult faciat. Non peccat. Si nubat. Manet aut hec? sic beata erit magis? secundū meū consiliū. Puto autē et ego? me spm dei habere.

Ceterū? vocatus. Apostol⁹ vult exemplum de rēp̄ vsualib⁹ hic aliud de politicis vt officio.

Seruus vocatus? Quamvis quis propter bonū dispensatiōis et in libertatē magis exaltabit? futuro.

Nicolaus

In circūcisi. vt ne quis? intelligat aliquo mō stigmatē tendere: in talib⁹ vel aliis? p eius cōsuetudinē: et libertatē ei.

In pace aut? vocauit vos deus? non in litigio? et dissensiōe. Sed q̄ possit aliqs arguere? contrariū. Cōp̄ mouet? facere vt possit inducī? p cohortationē ad fidē ab aduersario. Ideo hoc remouet dicēs: e. Nō enim scīs mulier? si virū? saluū facies? Aut vnde scīs vir? si mulierē? saluā facies? Sed vnūquīq; sicut dispertiuit dñs? Et: vnūquēq; sic vocauit deus? ita ambulet. Et? sicut in oīb⁹ ecclīis doceo. Circūcisus aliq̄s vocat⁹ est? nō adducat preputiū. In p̄putio aut aliq̄s vocat⁹ est? nō circūcidat⁹. In pace aut? vocauit vos deus? non in litigio et dissensione. Sed q̄ possit aliqs arguere. Sed si potes liber fieri? magis utere. Qui enī in dño vocat⁹ est seruus? libertus est dñi. Similit? qui liber vocat⁹ est? seruus est christi. Pretio empti estis? nolite fieri serui hominū. Unusquisq; in quo vocat⁹ est? in hoc permaneat apud deū. De virginib⁹ aut? preceptū dñi non habeo. Consiliū aut? do tanq̄ misericordiā cōsecutus a dño? ut fidelis sim. Existimo ergo bonū hoc esse? propter instantē necessitatē: quoniā bonum est homini sic esse. Alligat⁹ es uxori? noli querere solutionē. Solutus es ab uxore? noli querere uxorē. Si autē acceperis uxorem? nō peccasti. Et si nupserit virgo? nō peccauit. Tribulatiōem tñ carnis habebunt hmōi. Ego aut vobis parco. Hoc itaq; dico fratres: tēpus breue est. Reliquum est vt et qui habet uxores? tanq̄ non habentes sint: et q̄ flent? tanq̄ non flentes: et q̄ gaudent? tanq̄ non gaudentes: et q̄ emunt? tanq̄ non possidentes: et q̄ vtūtur hoc mūdo? tanq̄ non vtātur. Preterit enī figura huius mūdi. Volo aut vos? sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est? sollicit⁹ est que domini sūt: quomodo placeat deo. Qui aut cū uxore est? solicitus est que mundi sunt: quomodo placeat uxori. Et diuisus est. Mulier innupta et virgo? cogitat que domini sūt: vt sit sancta corpore et spū. Que autem nupta est? cogitat que sūt mūdi quomō placeat viro. Hoc aut ad utilitatē vestrā dico: non vt laqueū vobis injiciā. Sed ad id quod honestū est? et quod facultatē prebeat sine impedimēto domino deseruādi. Si quis aut turpem se videri existimat super virginē suā? quod sit superadulta: et sic oportet fieri quod vult facīat. Non peccat. Si nubat. Manet aut hec? sic beata erit magis? secundū meū consiliū. Puto autē et ego? me spm dei habere.

De virgīnibus.
Ā dīr? legislatorius? q̄ est formandę vidēda docet.

Necessitatē. Sicut possumus dicere? quia sic peccamus? augmentādo? mita vtrumq̄ rōnē? videlicet q̄ possit esse virginitas? rōnes et mun⁹ amplius cōmōdum. Q̄ aggredit? enī virginitatē? sublimitatē humane nature? q̄ quāmodo angelis assimilat⁹. Maxime tñ victoria virginū est q̄ in galea. Angeli enim sine carne vincūt? virgines vo tñ carne triūphant. Inde est q̄ in tabernaculo? vbi figurat⁹ est sacrificiū? hys cui hiacynt⁹ spē? Vitis theono: ita q̄ in carne vtentes? puritatē seruāt sup celestib⁹ similant. Ibi ille q̄ cū mulieribus nō fāte mg? nati? sequūt? agnū quocūq; ierit.

Hoc itaq; dico.
De lyra
do empti estis? i. sanguine filij q̄ capiati? effusus? p vitijs? emptus? o seruꝰ? effici? ep̄cio. v. Nolite fieri seruitio hominū? dī? minūdo seruitutē dei pos sit vtilitate hominū? vt aq̄ cui pōt fīl? fiat: vt cū quippter deū homīs fuerit? nō hois fiat? et hoc solum? Et si nupserit virgo? nō peccauit. Tribulatiōem tñ carnis habebunt hmōi. Ego aut vobis parco. Hoc itaq; dico fratres: tēpus breue est. Reliquum est vt et qui habet uxores? tanq̄ non habentes sint: et q̄ flent? tanq̄ non flentes: et q̄ gaudent? tanq̄ non gaudentes: et q̄ emunt? tanq̄ non possidentes: et q̄ vtūtur hoc mūdo? tanq̄ non vtātur. Preterit enī figura huius mūdi. Volo aut vos? sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est? sollicit⁹ est que domini sūt: quomodo placeat deo. Qui aut cū uxore est? solicitus est que mundi sunt: quomodo placeat uxori. Et diuisus est. Mulier innupta et virgo? cogitat que domini sūt: vt sit sancta corpore et spū. Que autem nupta est? cogitat que sūt mūdi quomō placeat viro. Hoc aut ad utilitatē vestrā dico: non vt laqueū vobis injiciā. Sed ad id quod honestū est? et quod facultatē prebeat sine impedimēto domino deseruādi. Si quis aut turpem se videri existimat super virginē suā? quod sit superadulta: et sic oportet fieri quod vult facīat. Non peccat. Si nubat. Manet aut hec? sic beata erit magis? secundū meū consiliū. Puto autē et ego? me spm dei habere.

Ceterū? vocatus. Apostol⁹ vult exemplum de rēp̄ vsualib⁹ hic aliud de politicis vt officio.

Seruus vocatus? Quamvis quis propter bonū dispensatiōis et in libertatē magis exaltabit? futuro.

Nicolaus

In circūcisi. vt ne quis? intelligat aliquo mō stigmatē tendere: in talib⁹ vel aliis? p eius cōsuetudinē: et libertatē ei.

In pace aut? vocauit vos deus? non in litigio et dissensiōe. Sed q̄ possit aliqs arguere. Sed si potes liber fieri? magis utere. Qui enī in dño vocat⁹ est seruus? libertus est dñi. Similit? qui liber vocat⁹ est? seruus est christi. Pretio empti estis? nolite fieri serui hominū. Unusquisq; in quo vocat⁹ est? in hoc permaneat apud deū. De virginib⁹ aut? preceptū dñi non habeo. Consiliū aut? do tanq̄ misericordiā cōsecutus a dño? ut fidelis sim. Existimo ergo bonū hoc esse? propter instantē necessitatē: quoniā bonum est homini sic esse. Alligat⁹ es uxori? noli querere solutionē. Solutus es ab uxore? noli querere uxorē. Si autē acceperis uxorem? nō peccasti. Et si nupserit virgo? nō peccauit. Tribulatiōem tñ carnis habebunt hmōi. Ego aut vobis parco. Hoc itaq; dico

Hoc ad temperātiam mone. Quasi quia plangendi dam⁹ hec peccato polli fieri? itaq; hoc cōsiliū do vobis.

Tanq̄ non habētes. Q̄ vtiq; facit qui habēs vxor? nō vtit? q̄si vtendū esset? q̄ vt? p̄ter? vtendū? et q̄ propter infirmitatē? potius vsus? plangens potius q̄ fine vxore esse nō potuit: q̄ gaudens: q̄ vxor: et maxime qui pari? pleniū cō tinentiā seruant. Brevia sane? plugia indicat? da sunt: que fluctibus pro creantis sue? q̄ subjecta cō tinentiā pari? plenū seruare poterunt.

Tanq̄ non vtī. Vt et bonis vtus bona facit? nō mali? fiant. Quo ne putēt? malū: bonis vsus. Irenęq; tollunt? vt q̄dam fiat. Nec nō patent? sumat: dantur? malo. vt q̄ tol lunt: vt crucientur.

Preterit. n. Ambro. Ideo hoc q̄rit? non sint crūtimanda sunt: q̄ preterit: et vt nostis corpibus nostis mundus? sacrat: igne purgabit.

Cogitat q̄ do. Nec enim de damnatiōe non timēs? de salute securus: cogitat tñ que dñi sunt.

Ut sit sancta c. s. spū.

Hoc? nupta sol? ampli⁹? innupta: que libera a nec cessitate? mūdanis q̄b⁹? attricta est? nupta. intētius vacat celestibus? perpetuis.

Non vt laqueum.
Aug. Sed ad id tendens dico q̄ honestū est: vbi? sit castus coepor? et alo: non q̄ turpe sit? singulum sed q̄ hoc honestū? facilitatem habeat.

Si quis aut. Sicut de virginibus determinauit: sic? de custoditis determinat.

Melius facit. Quia apud deū meritū illi collocat? a seculi sollicitudine liberat illam. Et ideo recte ait: Melius est? quia

Nicolaus

bono modo? ad supna tollēdo. sicut igitur? Hoc itaq; dico ffros: vos ad p̄fectionis intrando.

Deo decue est. i. vir humane: p̄pter q̄s glibet? q̄uis? pōt ad p̄fectionē? conari? dūm? q̄o meriti. ō subdit: Reliquū est vt et q̄ habēs vxo. tanq̄ nō habēs. q̄s sit ostēdit. vno modo q̄ voluit? debitū nō ēt exigit. alio modo p̄dit? vt vtēs q̄ obligā? de ēdi p̄cepta inci piat? ymere: p̄pter mat⁹ bonū adplicandū. c Et q̄ flent. i. mūdie mās? bñt: q̄s frequēter? plangit in matrimonio? p̄pter varias causas? plangimus circa cōiugē pacem? familiā. d Tanq̄ nō gaudeo. p̄ascher sustinētes? et sp̄ retribuēdo eterne? p̄latiōe? recipiēdo. e Et q̄ emūt. i. mūdie mās? quasi? bñt? et aliq̄ tpali? p̄speritate circa se pacem? familiam? plangit. f Tanq̄ nō gaudētes. cogitādo q̄ nō multū est gaudendū? nō de bonis hūanis? et eternis. p̄speritas enī? tpalis frequēter vergit in incommodum. g Et q̄ emūt tanq̄ nō possidentes. cogitādo q̄ nō habem⁹? hic manentē ciuitatē? sed futurā inquirim⁹? Heb. xiii. ca. h Et q̄ vtunt? hoc mundo. i. pōt vti bonis hui⁹? mūdi? eo q̄ sint vtilia? et ad vsum? hūanū? accipiēdo de bonis p̄sentis? q̄uis mūdi? pōt fieri? saluatio? doctrina sua? et p̄dicatiō? et p̄ssuram? q̄ sit difficilis. Ideo subdit? ad hoc vō mōstrandū? vt: h Preterit enī figura huius mūdi. ac est in cōmūni vanitatibus? p̄pter q̄s pars? cū ambit? cū de bonis p̄sentis vtēdo: nihil ēt sibi stabile: vel potest hoc referri ad sing? mūdi? appropriando? sic? enī certum figura. i. certus hui⁹ mūdi. q̄ est? mundus? ēt subdit: h Ego vult. virgo custodita. c Facit. ma trimoniū? Melio. q̄ 18. d Mīs per. nec ēt? ignos peccat. e Mīs q̄ ha tuit v?. firm⁹: de custodia virginis. f Mīs bñs. nō? dīcit? ēt? nupsit? q̄ nō videt? ēt ad hoc inducendus? timet de ēt? lapsu? vacillari. g P̄ nōdū videt? ēt ad hoc inducendus? timet de ēt? lapsu? vacillari. h Et hoc. ii. Cor. iiio fir. vir. sub. absq; ingio. i Mīs ad. q̄s ita ēt dicit. l Mīs dicit. Hic vltimo agit de viduis. n. Mīs? alligata ē legi. vicule? coniugi. m Dulci. i. vxi. vita coniugali. n Q̄ si. v. c. p. mortē coniugi. o Ita? ita. i. sic. i. ad vidū. p Cui. v. n. i. in. i. dū tñ vt in dño? q̄ si pōt. Hoc ēt subdit. q Domino

Auer quasi facile locum habuerūt nō fidelibus scrupulosus intrare vel scd
dias nuptias coq; dilectus matrimonio nemo vetabit. Ita etiō licitus apostolo
fuit vsus nuptie nō sibi. Et infra. Qui autē sic vt nō habeāt vxores. Sed qui
dispensatione vtebant nuptiarū. Sed quia audet aliquis dicere qd
nec apostolum vidit nec audiuit.

C. VIII.

a b Ebio aūt quę idolis immolata sunt. Quasi dicat. Quia scio esse
mendacia q̄ dicūtur a gentibus de his dicit qui habeamus scientiā cum obtendāt
idolum. Quod primū ut gustemus sufficienter dixi. Alia autem ignari
fide venerantes idoli ea mandebant.

c Quia non infanti

Scientia inflat. charitas vō edificat. d Aug.
Per scientiā cū charitate virtus. Per scientiā in superbiā
sine charitate. Et paulo post. Quicunq; ergo sine charitate
putat se scire quod scire debet nondum scit quemadmodum scire debet.

e Qui non profecit in eo quod scit magis se ignorare debet

Si quis autē se existimat scire ali
quid: nondū cognouit quēad
modum scire oporteat. f Hoc non per se sed ad ea quę sequuntur refertur

dum opporteat eum scire. f Si quis
aūt diligit deum: hic cognitus ē

f Hoc scilicet modum scire videri debet, illis hoc verbis,
ab eo. Hę cibis aūt que idolis i
molanī scimus: q̄ nihil ē idolū

f Quia scilicet quicunq; videt idolum immolare aut aliquid huiusmodi
facere, putat eum idolum esse, et ideo manducat tanquam idolothytum.

Et nō esse deum nisi vnū. Nec dicit ne putet deum esse in idolo. Aug. Vnus enim
est deus et nullus est alius. Et si dicuntur quidam qui dicuntur dii siue in
celo siue in terra, sicut sunt dii multi et domini multi, nobis tamen unus deus pater
ex quo omnia, et nos in illum, et unus dominus ihesus christus per quem omnia,
et nos per ipsum. Et paulo post. Quod ergo dicit nullum esse deum nisi unum,
non ad illos pertinet qui dicuntur dii, sed ad eos qui sunt dii per gratiam dei.

Nam et si sunt q̄ dicantur
dii siue in celo siue in terra. f Si
f q̄ alibi plures in terra apostolus in celo accipiendi, qdē sūt dij multi et domini mul
ti. f qui credunt f qui non credunt f appellati
f quod non falso putant esse deos sed in veritate existere
dispositione dominus vt sunt

dij siue in celo siue in terra. f Si
f q̄ alibi plures in terra apostolus in celo accipiendi, qdē sūt dij multi et

Oblectatiõem. Gratia ꝛ Dñi nr̃i ꝛ ut ꝛ laudē peccātū emēdē
ꝛ pmotōe ad bonū opꝰ agendū apostolus insinuat.
Nicolaus. Multi cupiūt esse doctores ꝙ libri docentur ꝛ ñ sūt
docti, vt ait ille ꝙ habet vt quis sciat nichil sciat. Dominꝰ enī docet.
Dominꝰ exhibuit. Duplex gloria ꝙ mūdo vere vitat: vtq; laudat.
Ille quidē bonꝰ ē ꝙ ab alio laudat

baptizati acciperent quod credentibus idem valuit.

Baptizari. i. ut q̄ r a mōte ydriat r q̄ ei mōdatur ab ydōlis pu-
rificent se ablutione spūali. qui baptizant dicunt q̄ gr̄ecbat
mōdat ois aq̄ a spūali ablutōe legit. qui baptizari dicunt q̄ gr̄ecbat
fiunt ydōla. Mō ē simplex mōdus ydōl. sed mare baptizmū significat.

Candēq; r candelā q̄ lux: ostendit in temporalibus ut in spūal.

Ego. Christus pa-
tiēs allegat se ante oēs. q̄
q̄ ante ē deū mōdatur ab
omnibus. Vnde q̄ petrus
ad veritatē ductus ad vi
dētes fortissimū aut ma
gnū. Vbi ē petra nisi xp̄s
Ego. Ego petra
petra r petra ego. Et
petra ē xp̄s. Ego. Ego
petra. Ego. Ego
petra. Ego. Ego
petra

Omnia mihi licent. Potestate liberi arbitrii & doctrina legis naturalis. Vbiq; quia omnia licuerat etiam illicita: sed cur possum? licere ostendit. Sed legum naturæ licent q; est a mundo & cibis etiã & idolothytis agitur. Licenti[a] præcepto nullo deorsum gubernatur.

Omnia q; ex macello ve. Quia intra fines: & tamẽ non est vendita ea tempo: determinat edo licent edere vel nõ edere.

Deũ est terra. Nõ pe est ei[us] dominium q; dominat est.

Propter illũ. Quia qui idolis utitur per hoc glorificat & obtendit in errore & tenebras malignũ hostes complices.

Vt quid liberta. Quod q; opus est vt per ea causa vnus ambitiõe alterũ per fiducie cibis non dilacere ab idolatra.

Et quid liber. Per alio diminuendũ est quãa aliter de licito dimittebit libertatem & accidit gravari vitupera[n]t ab imperitis q; putarent me in idolothytis aliquid mali gratiam esse.

Sine mendacio. Non solũ ergo vor tua sunt laudes dei: sed etiã opa mea diuersũ est vox mea. Et cum voce cantoris silente adhuc vita. Sic sic canta vt nõq; illicias. Si enim cor damnat & fraudat cogitatus illatis a laude dei: quod gratiosa est in blasphemiã prolati. Et enim laudat de[us] de bono opere no laudas deũ: & cũ blasphemat de[us]: de malo opere tuo blasphemas deũ. Et q; qs mandu-

Nicolaus

Hic ptr obtulit Pater timet ne ydolis sit vendũ. Et dicit: Omne q; mandu-cat. Primo facit q; dicit. Et facilio dicit ydolothytũ scientiam tribuit. ibi: Sine q; mandu-catis. Primo admõet in duas: q; primo admõet Pater ne vendãt causa tollat infirmis fidei[s]: facilio causã admõet. ibi: Si q; vocat. Et tertias primo ps: q; ea prædicat, vtit. ca. Concedere idolatrica nõ est illicitũ de se: sed ex re illicitũ: & est concedere est fidelis tolerare: & hoc efficio dicit apls: Dia mihi licit. Licito latiꝰ concedere est mihi licitũ de se. a Sed nõ ob expeditũ: mihi ad salutem sed magis impeditiũ: vtpote si mihi causare ydolatria infirmũ. Esther fidelis dicit: q; hoc indicit obtẽptũ fraternæ salutis: q; est ẽ charitatis pet-mi. b Dia mihi licit. i. charitatis lege phibita ille mihi licita. c Sed nõ ola edificãt. f. primũ ẽ magis prohibicio aliqñ. In primitiua enim ecclia ebrioꝝ de tolerãtia & adhuc infirmi fidelium erant de tali comestione pp q; in cor[pore] fuit erat ad ydolothytũ id fiebat. d Nemo quod fidei est debet f. ab illo placiti est in talib⁹. e Si q; alter⁹. ostendit q; excidio fidelis ipi⁹. Et ptr obtulit Pater concedit idolatricũ sit licitũ. D. f Omne q; si ma. vt. f. vendit citer edi⁹. g Mihi caue. tanq; licitus ex fi: verũm pr̃ter illicitũ. propter fidelẽ infirmoꝝ. ib fidelis: b Mihi tanq; rogitus f. verũ licentiatus de ydolis aut nõ. i Propter q; dicit f. tria adhuc infirmi vt peccet glo. q; fidelis aperet q; talis comestionis crudelio q; facet in veneratione ydoli fi concedent idolatrici post tali artificatione: ꝛ q; amic possit comedere licite, prout p plantũ. exti. k Dñi est terra & plenitudo ei⁹. f. alatia terra & replẽtus: & p hoc dicit licit mẽsa q; vñi nihil est brandũ nec indicãdũ Rom per ydolũ. l Si q⁹. Hic ptr obtulit Pater vendit de ydolothytis ea q; edit⁹. Si q; vocat vos infidelis: ad cenã q; amicitiã tantã & amicitia licita. m Et vultis ire q; p. vobis licit laudet dei: fidelitas opa mea diuersũ est vox mea. Et cum voce cantoris silente adhuc vita. Sic sic canta vt nõq; illicias. Si enim cor damnat & fraudat cogitatus illatis a laude dei: quod gratiosa est in blasphemiã prolati. Et enim laudat de[us] de bono opere no laudas deũ: & cũ blasphemat de[us]: de malo opere tuo blasphemas deũ. Et q; qs mandu-

Nicolaus

Hic ptr obtulit Pater timet ne ydolis sit vendũ. Et dicit: Omne q; mandu-cat. Primo facit q; dicit. Et facilio dicit ydolothytũ scientiam tribuit. ibi: Sine q; mandu-catis. Primo admõet in duas: q; primo admõet Pater ne vendãt causa tollat infirmis fidei[s]: facilio causã admõet. ibi: Si q; vocat. Et tertias primo ps: q; ea prædicat, vtit. ca. Concedere idolatrica nõ est illicitũ de se: sed ex re illicitũ: & est concedere est fidelis tolerare: & hoc efficio dicit apls: Dia mihi licit. Licito latiꝰ concedere est mihi licitũ de se. a Sed nõ ob expeditũ: mihi ad salutem sed magis impeditiũ: vtpote si mihi causare ydolatria infirmũ. Esther fidelis dicit: q; hoc indicit obtẽptũ fraternæ salutis: q; est ẽ charitatis pet-mi. b Dia mihi licit. i. charitatis lege phibita ille mihi licita. c Sed nõ ola edificãt. f. primũ ẽ magis prohibicio aliqñ. In primitiua enim ecclia ebrioꝝ de tolerãtia & adhuc infirmi fidelium erant de tali comestione pp q; in cor[pore] fuit erat ad ydolothytũ id fiebat. d Nemo quod fidei est debet f. ab illo placiti est in talib⁹. e Si q; alter⁹. ostendit q; excidio fidelis ipi⁹. Et ptr obtulit Pater concedit idolatricũ sit licitũ. D. f Omne q; si ma. vt. f. vendit citer edi⁹. g Mihi caue. tanq; licitus ex fi: verũm pr̃ter illicitũ. propter fidelẽ infirmoꝝ. ib fidelis: b Mihi tanq; rogitus f. verũ licentiatus de ydolis aut nõ. i Propter q; dicit f. tria adhuc infirmi vt peccet glo. q; fidelis aperet q; talis comestionis crudelio q; facet in veneratione ydoli fi concedent idolatrici post tali artificatione: ꝛ q; amic possit comedere licite, prout p plantũ. exti. k Dñi est terra & plenitudo ei⁹. f. alatia terra & replẽtus: & p hoc dicit licit mẽsa q; vñi nihil est brandũ nec indicãdũ Rom per ydolũ. l Si q⁹. Hic ptr obtulit Pater vendit de ydolothytis ea q; edit⁹. Si q; vocat vos infidelis: ad cenã q; amicitiã tantã & amicitia licita. m Et vultis ire q; p. vobis licit

f. ad fidei infirmitatem

mihi licẽtis nõn omnia ꝛ expedi-unt. Oĩa mihi licẽt: ꝛ nõn om-nia ædificant. Nẽmo quod suũ ẽ querat: sed qđ alterius. Omnẽ quod ẽ in macello ve-nit: mãducate: nihil interrogantes propter conscientiã. Si quis fidẽ vocãt vos infidelium: ꝛ vultis ire ad cenã: omne quod vobis apponitur

Omnia mihi licent. Potestas libere utendi re donorum legis naturalis, vbi quia omnia licent, etiam illicita, fidei non possunt: licet etia. Omnia mihi licent. Ex hoc patet quarto nulla omnia prohibentur.

Sed non omnia edificant. Ex hoc patet quinto quod aliqua licita sunt prohibenda.

Nemo quod suū est querat. Ex hoc patet sexto quod aliqua licita sunt omittenda propter bonum proximi.

Propter illā. Quia qui vtitur re per hoc quod vtitur per hoc glorificat eū, vt ostendit in prima vtilitas multa bona complectitur.

De quid libertas. Quadruplex est genus est vt pa. est genus vnius vnius alterius scilicet Indecens enim non decet fieri ad idolatria.

De quid liber. Potestas permittendi et omnia alterius de licito. Secundum his effectum et de actibus exteriorib⁹ vsurpantur ad impertinentia q̄ non pertinent ad vtilitatem alicuius vel multorum etc.

Omnia mihi licent. Non ideo ergo vt mihi licent laudo de idolatria quia edificāti et vtilia. Et ideo vox contraria dicitur illicita. Et sic vtilitas libertatis a lege naturali.

Ego quidē vt mihi licet. Ex hoc patet quarto quod aliqua licita sunt omittenda propter scandalum.

Ego quidē vt mihi licet. Ex hoc patet quinto quod aliqua licita sunt omittenda propter scandalum.

Omnia mihi licent. Potestas libere utendi re donorum legis naturalis, vbi quia omnia licent, etiam illicita, fidei non possunt: licet etia. Omnia mihi licent. Ex hoc patet quarto nulla omnia prohibentur.

Sed non omnia edificant. Ex hoc patet quinto quod aliqua licita sunt prohibenda.

Nemo quod suū est querat. Ex hoc patet sexto quod aliqua licita sunt omittenda propter bonum proximi.

Propter illā. Quia qui vtitur re per hoc glorificat eū, vt ostendit in prima vtilitas multa bona complectitur.

De quid libertas. Quadruplex est genus est vt pa. est genus vnius vnius alterius scilicet Indecens enim non decet fieri ad idolatria.

De quid liber. Potestas permittendi et omnia alterius de licito. Secundum his effectum et de actibus exteriorib⁹ vsurpantur ad impertinentia q̄ non pertinent ad vtilitatem alicuius vel multorum etc.

Omnia mihi licent. Non ideo ergo vt mihi licent laudo de idolatria quia edificāti et vtilia. Et ideo vox contraria dicitur illicita. Et sic vtilitas libertatis a lege naturali.

Ego quidē vt mihi licet. Ex hoc patet quarto quod aliqua licita sunt omittenda propter scandalum.

Ego quidē vt mihi licet. Ex hoc patet quinto quod aliqua licita sunt omittenda propter scandalum.

Nicolaus

Ego quidē vt mihi licet. Ex hoc patet quinto quod aliqua licita sunt omittenda propter scandalum.

Nicolaus

Ego quidē vt mihi licet. Ex hoc patet quinto quod aliqua licita sunt omittenda propter scandalum.

Nicolaus

De lyra

Ego quidē vt mihi licet. Ex hoc patet quinto quod aliqua licita sunt omittenda propter scandalum.

Nicolaus

De lyra

Nicolaus

De lyra

Nicolaus

De lyra

Nicolaus

De lyra

Omnia mihi licent. Possitne liberi arbitrii ⁊ doctrina legis ma-
ne stare, vbi quia omnia licere eisdem dicitur, sed non ponam⁹ hoc eis,
Omnia sibi legem naturæ facere quæ ei⁹ a mundo de cibis emū ne idolo-
thyto agitur. Lucra ei præcepto nullo nomine prohibentur.

Omnia q̄ in macello ve. Quia licita sunt: ⁊ tamē non ex eis vendūtur ea
lucra: nō omnia edo
Deū est terra. Nihil
per se est immundum ad
homines est.

Propter illū. Quia
qui videbat per hoc
gentiles ⁊ offendebat in
errore ⁊ tam diu malig
nare cōplum.

Vtī quid vituperatur. Quasi q̄ opus est vt pa
ter cuncta venerabilia ede
re? Iudicor cum non de-
bere ab idolatra.

Et quid liber. Pro
alio dimittendū est: quia
aliter de licito damnabi
lis efficeret ⁊ de actibꝰ gra
tiarū vniuersitate ab im-
pertitog patrem me tā
tis idolum aliquādiu ma
gnum est.

Sane manducā. Non
solum ego vor tua sentē
tiandus est sed cuius ego
manducandi est vox tua.
Et cum vox cuncterū
fidelium aliqui vita. Si sic
cuncta vt nihil illicat. Si
cuncta vt nihil illicat. Si
cuncta vt nihil illicat.
cuncta vt nihil illicat.

Nicolaus

Hic ꝑr obiicit. Quer simulatæ idolis sit vtendū. Et dicit⁹ l. omnia q̄ vo-
ce fuerit q̄ dicit⁹ est. Secūdo illud obiectionē inducit. ibi: Sine ē mā-
ducatio. Prima adhuc in quo ꝓmo obiicit Quer sit vtendū cōā tuēr
mis fidelis⁹. Secūdo cōā gentiles⁹. ibi: Si q̄s vocat. Et solūo ꝓmi ꝓ ex lu
gentiles. viii. ca. Et cōsidere idolatrica nō est illicitū de nā rei. sed illicitus est
cōsidere ex fidelis⁹ infirmitate: ⁊ hoc est q̄d dicit apls: Dicā mihi licit. l. ido
latrā cōsidere est mihi licitū de ic. a Si nō alis expedite mihi ad salu
tē sed magis impeditū: vtpote ⁊ mihi causam idolatrice infirmi. fidei
fidelis⁹ q̄ hoc includit cōtrā illi⁹ fructū de illis: q̄ est ⁊ charitatē pri
mi. b Dicā mihi licit. i. edulia ⁊ loqr ꝓbabiliter mihi licita: c Sed
nō dicā dilectū. l. primū in magis probabilit dicā. In primis cui ecclia
ebuit de idolatrico ⁊ adhuc infirmi fidelis⁹ dicat de tali cōsultione q̄
q̄s in cor ꝑmitia fidei erat ad tēp⁹ mitigādā. Si fidelis⁹: d Nemo quod
sud est ꝙrat. Cui sibi placēs est in ratiōe. e Si q̄s dicat⁹, attendite ⁊
cauēdo fidelis⁹ ipū. Et ꝓter obiicit Quer cōsulere idolatricū sit licitū. b.
f Omne q̄d ma. vc. l. vendit cōtra obi⁹. g Mādūcate. tanq̄ licitus
er lic verisimili pōt fieri illicitū ꝓpter fidelis⁹ infirmū. Et fidelis⁹: b Nihil
interrogātes. l. verū imolatū sit idolis aut nō. i Propter cōscientiā. l. fra
tris infirmi vt dicit glo. q̄ fidelis⁹ accedē ad talē cōsultionē credēdo q̄
sacer in veneratiōē idoli si cōsuleret idolatricā post talē certificationē: ſ
q̄ante posset cōsulere licite, quat ꝓ plumā. cxiii. a Dñi est terra ⁊ plē
nitudo eī⁹. l. tota terra repletur ⁊ p ꝑm de ic sunt. multa q̄ vbi nihil est
immūdū nec imūdicū Rom ꝑ idolū. l Si q̄s. Hic ꝑr obiicit Quer
vtendū sit idolothyto cuā gentiles⁹. b. Si q̄s vocat vos infidelis⁹ ad cenā
⁊ aliq̄ familiaritate ⁊ amicitia licita. m Et vultis ire. q. d. vobis licitū
est nō ꝑmittē q̄ ex tali vocatiōe velit vos ad fidelitatem sui trahere: imo
frequenter facit q̄ firmi in fide sic vocati trahebāt vocantes ad fidem.
n Omne q̄d vobis apponit mādūcate. tanq̄ vobis licitū: q. d. si ꝑ
p accidēs illicitū. Et fidelis⁹: o Nihil interrogātes ꝓpter cōscientiā. ꝙ
talmodi sic ꝓbitas exprimit poēta. p Si q̄s dixerit. l. gentilis. q Ido
ꝓpter hoc imolatū est idolis: nolite mādūcare ꝓpter illū qui indicauit: qui
credens vos cōsulere in veneratiōē idoli sicut ipse. r Et ꝓpter cōsci
entiā. l. cōsilii. l. fidelis⁹. s Cōscientiā aūt dico nō tuā. q. d. tu licite cō-
sulere ex fidelitate. l. cōsilii. l. fidelis⁹. vnde. ā. dicit: Ut sapientis⁹ lo-
quitur cū. l. Sed alterī⁹. l. gentilis indicantis illud imolatū esse idolis vt
idolicē indicāti: q̄ vellā portā in loqr tēnāta talia cōsulere: q̄uat de
sua sagacitate ⁊ firmitate in fide magis q̄ antecedēs fidelis⁹: u Ut quid
enī libertas mea iudicat⁹ a. q. d. nō ēt ⁊ fidelis⁹ q̄ ego sic abutar libertate co
gitatiōis. l. cōsilii ꝓbi mihi ꝓ hoc iudicet a gētil⁹ licat idolatra. x Si ego cum gra
phomet. l. qre quomo me blasphemis gētil⁹ iudicantibus me idolatrā co-

ducāt ⁊ debeo ad refectionē corpis sumis reputationē q̄ mihi⁹ ekā agita
ri q̄ tibi tribuit mentali ⁊ fruēdi illa ſupplendo q̄ solatiū cibi⁹ tu⁹ ꝓpo
landat deū. Et ꝓ modū nature debitū. l. modicū atīde vocatur creatiua ⁊
vinolēntia ne ignorātia ejus attribuat deo. Iudex tui ligula tua sonet vera blasphe-
mat. Ecclesie dei. Quantum ad infirmos quibus sunt offendicula
pus eor accipio adhortat
bus q̄ omnia sint deo.

Omnibus. placo.
Aut bonū ꝓpter vtilitat
placet. tū nō ꝓpter illud. Et
vestra placatis ꝓpter ſ
ipsum placet bō. sapiēs
est. Et hoc ē q̄ alibi di
cit: Si bonū placeē fra
tui. dixit⁹ nō alter. Sed
numq̄d placebat ꝑcussio
nibus fuit placebat ei q̄
nari bonus q̄ ꝓpter cōgre
gabat cuncta sine tam in
tuo positū sine intr cōs
cendit in eis. C. XI.

Dilatores mi.
i Sunt gradus in
ecclia multoꝝ ⁊ mi
noꝝ: vt illi exēplo ꝓcedā
dant: hi imitabile lucāt.
Et ⁊ q̄ fecūdū si normā
sequunt errabūt: sequun
tur ergo aliquē. i. dyrittū.

Laudo aūt vos. f.
De relationibꝰ in quib⁹
argut illos suas traditio
nes nō scrutinoꝝ illoꝝ
aliqui viri velato capite:
⁊ aliquē mulieres nō ve
lato capite ceabant aut
ꝓphetabant. vnde ⁊ suc
censet eis apostolus: quia
cum ect eis apostolus im
memoeis erant traditio
num eī⁹. Quasi: Et si de
alijs culpo: laudo de hoctrenia. Et ideo ſſi nunc fuisti vicit: volo autez.

de lyra

modēdo cosl cis. 3 Pro eo q̄ ego ago. i. ꝓ comestione quā possuz li
cite facē cū dei gl⁹ acūde in eoꝝ abstenia. q. d. merito repabilibus ofes
si talib⁹ iudicūs infidelib⁹ ⁊ blasphemijs me exponerer. a Sine ū. Hic
ex ꝓdictis infert solutiōes duas. Prima ēt respectu delicti vl: Sine ergo
mandūcatio sine bibatio q̄s licedi ac pertinet ad substantiam corpeia.
b Vel aliud facitis. q̄uis ad alia negocia voi ꝓficūa. c Sīa in glo
riā dei facite. tota enīs creatura ordinat ad deū sicut exercitus ad ducē. vt
bl. xix. metaph. Et ꝙrat⁹ aūt vti ordinat⁹ ſmo ⁊ ꝓncipalit q̄ri gliaz vanā
q̄s est victoria: ⁊ eosē mō olo creatura ⁊ ꝓstilme rōnalis in olo⁹ operib⁹
salu ſmo ⁊ ꝓncipale vs ꝙrere glamz ꝑdūcūcūt enī videm⁹ q̄ manua
liter ſt operit abscident ꝓ plerūq̄ capitia ꝓpondꝰ et⁹ bonū ꝓpio
bono suo. d Sine offensōe. Hic ponit secūda ꝑtialis q̄ est respectu
primi. d. c Sine offensione eſtote iudeis. l. manentibus in iudaismo.
f Et eccl⁹. l. in gentilitate existentib⁹. g Et ecclie dei. l. credentib⁹ ex
gentib⁹ q̄ ex iudeis ꝓdūcūdo olo⁹ q̄uā fieri pōt sine pēā: q̄ per talem
ꝓdūctionē pocuit ecclia vel illis in fide magis stabilitūt ⁊ nō pueri ad
fidē attrahūt: ⁊ ad hoc ꝓpondit ⁊ in scripto. d. Sicut ⁊ ego. l. fidelit⁹ in
tionē. d. h Nō ꝙrēs q̄ mihi vtile est. i. ꝓpriū bonū ſq̄ cōcū: q̄uis bo
num eīt cōmū tanto diuinius ⁊ deificabilius ⁊ maxime respectu vltimi
finis ꝓnūcūdi: q̄ est ꝓpositū ad fruē: i Ut salui fiāt. etc. mūlt. C. XI.

Mimatores mei estote. Postq̄ apls reuocāt a ritib⁹ illicitis q̄s cō
i tranit est eucharistie sacrā. l. celebrationē mōr idoloꝝ: hic ꝑr coo
instruit de sacro eucharistie. Circa q̄s ſmo ponit ꝓcumbitū. l⁹ ac
cedit ad ꝓpositū dicēdū. ibi: Volo aūt. Prima in duas. q̄s ſmo ponit
ſnūā generalē monitionē. Secūdo circa singulā exēplificat cōmūnia ꝓpositionis.
ibi: Et audo aūt. Circa ſmā subdit q̄ inferiora nāt imitant superiora: ⁊ in
hoc ꝓbitas ꝓcitio cog. Deinde aūt exēplat imitatiōis vera: et dicit⁹ ibi: Sola
q̄ ipsū facta sūt ꝓp q̄s olus ꝓcitio ꝓdit. Et imitatiōe hui⁹ exēplaris: q̄
q̄ nō potest a nobis vidēri in sua deitate: fact⁹ est hō vt nobis hominib⁹
humanit ꝑsens exēplar visibile: ⁊ sicut deitatis eius exēplar imitant ſmo
angeli: ⁊ secūdo cetere creature: sic humanitat exēplar ſmo ſtat eccle ſpo
nis imitandū. Job. xiii. Exēplū dedi vobis vt q̄ēadmodū ego feci ita et
vos faciat. hoc enīs dictū fuit apls q̄ eius successores sunt episcopi. qui de-
ca. In nouo testamēto. secūdo ſtat q̄ exēplo informati ſponunt sibi
bus in exēplū. ꝙ dicit apls: Imitatores mei estote. q. d. sic vobis ꝓpter
ctī est. 3. Ir. ca. I Sicut ⁊ ego ipe. quia fundūt non tenent prelatis obe
dire inijnēt nesciūt a ꝓpo. m Laudo aūt vos. Hic ꝑr ponit ꝓpo-
sitio cōmūnis circa dictā monitionē inter quos erant aliqui boni volen
tes de contentionibus altoꝝ: vt dictum est. 3. ⁊ ſm hoc verbum apostoli
intelligitur dictum fertolecium dicitur: Laudo autem vos fratres q̄ per
omnia mei memores estis: q̄mpla mea fideliter imitando.

Et sicut

Viri caput xp̄i est. Hic notāndū intelligit hic ſpūs nō sic ſpūs sācūs
q̄ est ꝑ se vnus imitabilis mentē ⁊ dignū animis hūanis mutabiliter natur.
Sīs ſpūs bonus: q̄ quali ale mūs⁹ talis affectionē tanq̄ cōsigl regit: de q̄
dicit apls: Nemo scit q̄ sit hois nisi ſpūs hois. de q̄ ⁊ alibi dicit⁹ ſpūs
mentis: Vade vocāti mū. hic q̄ ſpūs est ꝑsona ē. l. imitabilis ⁊ deo sub
tiat pictate: intelligit spi
ritualiter q̄ sīle ꝑficit luce
facte illustrāte⁹ ihesu⁹ viri
caput ē xp̄us: q̄ ſpūs hois
regit ⁊ facta dei: q̄ ꝙrus
est: in q̄ sīle in capite sunt
oēs sensus ſpūales. i. plē
nitudo gr̄arum. de q̄ accē
pit vir ille. p hoc aūt est
vir caput mulieris. Lector
affectationis q̄ regit a ſpū
tāq̄ mulier a viro.

Caput viri chr̄i. In
q̄ hys oēs sīnt⁹ ꝓphetalocutiōe
in capite cōgulos. Et q̄
viri caput ē ipse sine alio
mediāte: ⁊ p ꝑm de⁹ in ſ
gnā illectat nō hys velā
q̄s ē sūrēdūs signum.

Caput aūt mulieris vir. ſmo rōne ꝓfectionis: q̄ vir est ꝓfectior rōne corpis: sīmi
na enīs est magis occasionat⁹: vt dic ꝑbs libro de generatiōe animāl. est enīs
ꝓfectior rōne alic⁹ q̄ vitacitas ꝓnūcūtie magis vigēt in viro q̄s in muliere.
Secūdo rōne ſpūalitie. vñ mulieri nō ꝑtīt. Deb. ii. Sub viri ꝓtāte eris. ter
tio rōne influctie. tū q̄ vir recipit mulieres. nō q̄ in opc generatiōis vir bꝰ
fruāt. actiuū. mulier vo passiuū. quarto rōne cōuenītie in natura: q̄ vir
⁊ mulier nō differūt spē. ideo vt: Caput aūt mulieris vir. tertia cōpario ē
ꝓpt ad deū ꝓtēs q̄ sīo mō est caput sūū ſm veritat excepta ſmā rōne sum
pta ex ꝓfectīe. nō enīs pt est ꝓfectior filio: vel dīcī est ꝓncipiū filii. ⁊ sic habes
quādā eminentiā inq̄tū nō est ex alio. influit enīs quādāmō in filiū inq̄tū
quicqd hy filii habet a ꝓte nāliter. sunt enīs nō solum filii in natura sd
etiā vnū: distinct⁹ tñ in ꝑsona. Si ēo accipiāt⁹ caput⁹ ſm humanitatez.
sic de⁹ est caput xp̄i sīo mō ſm quandā cōditionē ꝑsonalē: q̄ de⁹ ꝓcedit
est infinite: rōe inq̄tū hō finite. sup̄eminet enīs de⁹ rōe inq̄tū hoi vt creā
tor creature. influit enīs ei plenitudinē gr̄arū: est enīs ipe principiū nāture in
q̄uāli humana natura ⁊ ad imagīnē ⁊ similitudinē dei facta: Faciā
mus homes ad imagīnē nr̄m. Ideo vt: Caput ēo xp̄i de⁹. b Ois vir. Hic
mitto documēto hic ꝑtīt sīdūr monitio cui⁹ rō sumit ex illo documēto
Et dixit⁹ in ꝓximo ꝓcitio: q̄ ſmo ponit monitio et ꝓc viri. secūdo et ꝓc
mulieris. ibi: Omis aūt mulier. Circa ſmā ꝑlīdit q̄ vir affectens indici
bꝰ dignitatem sui ꝑsone. deo aūt q̄ olus iudex est affinit ꝓ dupl. vno mō
eodē q̄ tāc humana refert ad deū. alio mō ꝓpriātā ⁊ nāc diuina refert
ad homē: ⁊ accipit hic ꝓpriātē. Secūdo ibi: Omis aūt mulier. Circa ſmā
ꝓd

dei. Mulier autē gloria viri est.
Nā qui vir ex muliere/sed mulier ex viro. Etenī non est creatus vir propter mulierē: sed mulier propter virū. Ideo debet mulier potestatem habere super caput suum: propter angelos. Verūtamen neq; vir sine muliere: neq; mulier sine viro in dño. Nāq; sicut mulier de viro: ita et vir per mulierē. Omnia autē ex deo. Vos ipsi iudicate. Decet mulierē non velatā orare deū. Nec ipsa nā docet vos: neq; vir neq mulier de subiectione doleat:

Nicolaus

Mulier alter. vl. Lnō dic imago viri. ad designādū q̄ ut vir ch̄m mediator ita ad imaginē dei ēs nāe intellectualē. vir tñ primus et totius hui⁹ q̄ ipse vir: q̄ dominus ē uniuersi. Dcō. ii. Nec vocauit virago: q̄ de viro sumpta ē. ibi habit: b Nō erit. vē. Hic ostendit et finē. ut sit mulier vtilis viro: velamē. ic capit ē signū subiectionis. q̄ qs ostendit: Jō dicit. c Et p. an. Hic ostendit tria. s. r⁹ circa peccata remouenda. ibi Verūtamē. Duo tria nō fuerūt ex disp̄one ad ligādos ante⁹ hāc ordinē. ibi ostendit. et tria. ibi. Nāq; sicut. In primo ligat⁹ mulierē ad viri subiectionē. In secūdo ligat⁹ ad debitā dilectionē. ibi. Verūtamen. In tertio ligat⁹ ad debitā vtilitatē. ibi. Omnia autē ex deo. Dicit ergo primo: Dixi q̄ mulier debet habere velamē. q̄ est signū subiectionis. Et hoc rōne duor. Primo rōne ordinis nāe. ibi. Nā qui vir ex muliere. Secūdo rōne ordinis diuini. ibi. Etenī non est creatus vir. Circa primū duo facit. Primo ostendit ordinē nāe. Secūdo ostendit ex hoc velamē esse necessariū. ibi. Ideo debet mulier. Circa primū duo facit. Primo ostendit ordinē nāe. Secūdo ostendit ex hoc velamē esse necessariū. ibi. Ideo debet mulier. Circa primū duo facit. Primo ostendit ordinē nāe in viro. Secūdo in muliere. ibi. Sed mulier. Circa primū duo facit. Primo ostendit ordinē nāe in viro. Secūdo ostendit ex hoc velamē esse necessariū. ibi. Ideo debet

dictur. Hoc facite i meā ꝓmemoratiōē. Silr & calicē: postq̄ cenauit dicens. Hic calix nouus testamentū est i meo sanguine. Hoc facite quotiēscūq̄ bibetis in meā commemoratiōnē.

Quotiēscūq̄ enim manducabitis panem hunc & calicē ihm bibetis: mortē dñi annunciabitis donec veniat. Itaq̄ quicūq̄ manducauerit panem hunc & biberit calicē dñi indigne: reus

Nicolaus

a Hoc facite in mei cōmemoratiōnē q̄ sacrm hoc est memoriale officie passionis.
b Silr. Hic ꝑfert apl̄s de institutione sacri eucharistie q̄m ad sanguinē q̄ sicut vba ꝓmisit panē in corp̄ sanctificata & vinū in sanguinē. virtute eiusdē de pleniore sue sacrī: ita q̄ p virtutē illi⁹ cōsecrationis ꝓfert passio tm̄ cruoris & corp̄is. nō q̄ virtute significat placare redemere. Hinc est intelligendum q̄ post ꝓcrationē panis loquitur ad ꝓcrationē vini facit deo offert ꝓpio hostiā alm̄ā: q̄s nō fierat nisi verū corp̄ ihū ibi esset. Manifestū nō & ibi ve & corp̄is sine sanguine: & corp̄ est ex vi ꝓcrationis: sanguis aūt ex vi cōmunicatis reali sicut dictū ē ala. Si ēo in vtrāq̄ meat ꝓfert oēs sanguis & corp̄ vel alt⁹ tñ fuisset ex dictis que sp erat ex corpe: nō ē vtrobiq̄ sanguis vel alt⁹ tñ fuisset ex dictis que sp erat ex corpe: nō ē vtrobiq̄ sanguis & corp̄ ihū. c Postq̄ cenauit. in q̄ figitur institutio sacrī & calicē. i. vini in calice cōtenti
d Hoc calix. i. contentum in hoc calice. adr̄ ꝓmissi bona spūalia: hc q̄ ꝓfert Nicomias ꝓpter. xxvi. Ecce vinea q̄s peperi. ei ꝓmissa bona spūalia: nouū vocat de quo ē scīt bonū ifra. & nouū dicit⁹ nouo modo: nō fm pactū fuit ꝓmissum ꝑ ꝓpheta. f Est in meo sangue. Verus est ille nouū fo vtriq̄ sanguis ꝓmissus. vt dicit apl̄s Hebr. ix. ca. ꝑ hoc dedicat exercitus nouū testamēt. Nouo fo calē sine ꝓcrationis sanguis ponit sicut⁹ Exhodo cap̄lo. xxiiii. xxvi. vbi cū sanguine mc̄ xl. vl cruce: cū multī ol q̄ illo tolle ꝓtia ꝓcratio gratiar q̄ sp vtimur oblia q̄ sicut vba ꝓmisit panē in corp̄ sanctificata & vinū in sanguinē. virtute eiusdē ad sanguinē de pleniore sue sacrī: ita q̄ p virtutē illi⁹ cōsecrationis ꝓfert passio tm̄ cruoris & corp̄is. nō q̄ virtute significat placare redemere. Hinc est intelligendum q̄ post ꝓcrationē panis loquitur ad ꝓcrationē vini facit deo offert ꝓpio hostiā alm̄ā: q̄s nō fierat nisi verū corp̄ ihū ibi esset. Manifestū nō & ibi ve & corp̄is sine sanguine: & corp̄ est ex vi ꝓcrationis: sanguis aūt ex vi cōmunicatis reali sicut dictū ē ala. Si ēo in vtrāq̄ meat ꝓfert oēs sanguis & corp̄ vel alt⁹ tñ fuisset ex dictis que sp erat ex corpe: nō ē vtrobiq̄ sanguis & corp̄ ihū. c Postq̄ cenauit. in q̄ figitur institutio sacrī & calicē. i. vini in calice cōtenti
d Hoc calix. i. contentum in hoc calice. adr̄ ꝓmissi bona spūalia: hc q̄ ꝓfert Nicomias ꝓpter. xxvi. Ecce vinea q̄s peperi. ei ꝓmissa bona spūalia: nouū vocat de quo ē scīt bonū ifra. & nouū dicit⁹ nouo modo: nō fm pactū fuit ꝓmissum ꝑ ꝓpheta. f Est in meo sangue. Verus est ille nouū fo vtriq̄ sanguis ꝓmissus. vt dicit apl̄s Hebr. ix. ca. ꝑ hoc dedicat exercitus nouū testamēt. Nouo fo calē sine ꝓcrationis sanguis ponit sicut⁹ Exhodo cap̄lo. xxiiii. xxvi. vbi cū sanguine mc̄ xl. vl cruce: cū multī ol q̄ illo tolle ꝓtia ꝓcratio gratiar q̄ sp vtimur oblia q̄ sicut

Nicolaus

a Reus erit corporis & sanguis dñi. Dño penam mort⁹ nō evolvet. t. pmiet ac si ꝑsn occidert: q̄s nō ēt intelligendō fm equalitatē sed fm quādā similitudinē, minus enī pecc̄ ēt agēdo cōtra humanitatē christi in spē ꝓpria q̄ in aliena: q: hoc est cōtēptibilis & bon virtū⁹. item q: indē occidēs ꝑsn mort⁹ fuerit ex odio & inimicia & notabiliter aggravatū pecc̄. Also mō accipitur indignitas ex pte sumētis ex defectu deuotionis vnde ex distractione mētis ex occupatiōe tpalis accedit ad hoc sacrm habitualiter tñ retinet debitā reuerentiā. & talis indignitas nō facit sumentē reū corpis & sanguinis dñi: impedit ēt fructū sacri salt in pc. Cētra dicta arguunt alig dicētes: q̄ peccōes acta possunt accedere ad hoc sacrm sicut infirm⁹ actu ad medicā mētis: sed hoc nō valet: q: sicut baptism⁹ dat ad regenerandū in vita spūali sic eucharistia ad nutriēdū regenerandū. nihil adt nunq̄ usū vitā. n. de alia, ꝓpter q̄s in sumētib⁹ hoc sacrm requirit vita gre. b Probet autem. Hic ꝓtter adhibet remediū contra dictū periculum. Et dividit in duas ptes: q: ꝑmo facit ꝓpositū. secundo declarat quodā dictū. ibi: Ideo. Circa ꝑmā dicit: Probet aūt seipsum hō. ꝓpriā sedulam diligentē examinatiō⁹ emundātiō. c Et sic de pane illo edat &c. i. tunc fructuosē pt hoc sacrm sumere. si autem hic mētio de duplici spē. nam in ꝓmitiua ecclia sic dabatur fidēlib⁹: sed ꝓpter pericula effusionis sanguinis mō dat⁹ tñ sub spē panis: facrdos tñ celebrans accipit sub vtraq̄ spē non tñ ꝓpter ꝓpria aīa. d Qui enim māducat & bibit indigne. modo ꝓcedens. e Iudicū sibi māducat & bibit. i. ad sua cōdēnationē sumit. f Nō discernens corp⁹ dñi. i. non discernēs ab aliis cibis: sumens eos⁹ nō sicut alios cibos. Sed ꝓtra hoc vidē q̄s dicit Job. viii. Qui manducat me vivet ꝓpter me. Ad q̄s dicendū q̄ intellexit de digne māducāte⁹ tm. Solēt enim q̄ ex hoc ibo dicunt alig q̄ hoc sacrmentū est frequēter sumendum ad vite grātie cōsummandā & augmentandā. Alii aūt attendūt dignitatē sacrmenti & indigne sumentis periculū: dicūt q̄ raro est sumendum. Aug⁹. aūt nouerā virtutem q̄ verbigr̄ bene ꝑt fuerit cū cautela accepit hospitio suo vbm gaudēs: & nec. xix. & ēturio repulit ēt ab hospitio suo. b. Sic non sum dignus vt intres sub tectum meū. s2. Mat. viii. & vtriq̄ laudat. fmā ēst. ꝓdit ex amore. sedūm ex reverentia & timore: amor aūt simpliciter ꝓpōit timorē. Ideo frequētanda hoc sacrī ēst simplicit melior. verūm ad ēst simpliciter melī nō ēst semp melī ꝓtinēt ad aliquē ꝓpter ei⁹ indispositionē. ꝓpter q̄s qualitēt debet diligēter videre ne in seipso aliq̄ effectū habeat hui⁹ sacrī sicut ferunt⁹ suscepto. q: si ex hoc ex dictis ternis dēnabit⁹ ꝓcrta reliqui ꝓtis frequētādi ēst hoc sacrm: sic in aliis rarō ēst sumēdū. g Ideo inter vos. Hic ꝓtatur manifestat quoddā dictū. i. q̄ sic male indigne iudicū sibi māducat & bibit. Ad cui⁹ euidētiā scīdū q̄ si de ꝑsn mala ꝓcrtaliter punirēt. nihil in futuro iudicio relevarēt. Verum si

Aug⁹. super ioh. omel. viii. Et sancta obsunt malis quāt cauētib⁹ ēt male accipere bonum. Et mala prosunt bonis: vt paulo ante dixim⁹.
Indigne vnu. Ambro. Indignus ēst qui aliter celebrat mysterium q̄ a christo institutum ēst. Cui⁹ qui beneficiū cruc in irrisum vocat.
Aug⁹. sup ioh. omel. xxiii. Digne tñ si nō de criminalib⁹ penitet. q̄ vō plicit venialia: & si fragilitate hūane condītionis fciat se illi ad ea redituri. Mutilū potū veritatis ēst vum placet q̄tūcūq̄ parū sient mortale si se displicet multū iudicat.
Probet autē seipsū. Si potā sint ꝓdītiones: vt nō sit mortifera. v. timitatur ꝓfrauī accēdat⁹ ad altare. v. dicat: di. n. d. s. n. d. xl. Et sic sciat⁹ accedat & de p. fl. c. & ca. bi. Ex. vide ti seminar. Alii si nō vīmitat: mētire. v. ei mētirio quem nō fallio. addētur deo peteo: fallē non peteo.
Aug⁹. Indigne accipit si nunc accipit cum os agere putant: q̄ pt⁹ in dicet. & sequitur. pane se exercitare pane se exercitat: et a seipso iudicat⁹ vt nō iudicet a dño. Celar enī vindicta vltra si ꝑsn ꝓcurat hūana.
Querit an q̄tidie sumenda sit eucharistia an eligāt sint ꝓtēzquātib⁹ nō pura cōtinatiaq̄ vtuto ad tāti sacrm digni⁹ accedat? Rnde q̄dā recte rādet: qui monet: vt scīpsuc in q̄ pace pmaneat: & vt quisq̄ faciat: q̄s fm fidē pie credit esse faciēdū. Alii & ꝓcbet⁹ & edunt: cum alter q̄m in domū suā gaudēs receperit. Alter ēo dicerit: nō sum dignus vt intres sub tectū meū. Saluatorē honorificauerit: licz diuerso mō & q̄si ēdē. Ad hāc etiā similitudinē valet q̄ in antiq̄ ꝓpio vniuscuiq̄ ꝓcpto mīna fm ꝓpriā voluntatē in ore sapiebat sic l'eor cuiusq̄ tpāni ꝓcceptus vel ēsidie vel cart⁹ dicēb⁹ sumpti. Alii aliqs honestādo nō audet quotidie

Nicolaus

a Reus erit corporis & sanguis dñi. Dño penam mort⁹ nō evolvet. t. pmiet ac si ꝑsn occidert: q̄s nō ēt intelligendō fm equalitatē sed fm quādā similitudinē, minus enī pecc̄ ēt agēdo cōtra humanitatē christi in spē ꝓpria q̄ in aliena: q: hoc est cōtēptibilis & bon virtū⁹. item q: indē occidēs ꝑsn mort⁹ fuerit ex odio & inimicia & notabiliter aggravatū pecc̄. Also mō accipitur indignitas ex pte sumētis ex defectu deuotionis vnde ex distractione mētis ex occupatiōe tpalis accedit ad hoc sacrm habitualiter tñ retinet debitā reuerentiā. & talis indignitas nō facit sumentē reū corpis & sanguinis dñi: impedit ēt fructū sacri salt in pc. Cētra dicta arguunt alig dicētes: q̄ peccōes acta possunt accedere ad hoc sacrm sicut infirm⁹ actu ad medicā mētis: sed hoc nō valet: q: sicut baptism⁹ dat ad regenerandū in vita spūali sic eucharistia ad nutriēdū regenerandū. nihil adt nunq̄ usū vitā. n. de alia, ꝓpter q̄s in sumētib⁹ hoc sacrm requirit vita gre. b Probet autem. Hic ꝓtter adhibet remediū contra dictū periculum. Et dividit in duas ptes: q: ꝑmo facit ꝓpositū. secundo declarat quodā dictū. ibi: Ideo. Circa ꝑmā dicit: Probet aūt seipsum hō. ꝓpriā sedulam diligentē examinatiō⁹ emundātiō. c Et sic de pane illo edat &c. i. tunc fructuosē pt hoc sacrm sumere. si autem hic mētio de duplici spē. nam in ꝓmitiua ecclia sic dabatur fidēlib⁹: sed ꝓpter pericula effusionis sanguinis mō dat⁹ tñ sub spē panis: facrdos tñ celebrans accipit sub vtraq̄ spē non tñ ꝓpter ꝓpria aīa. d Qui enim māducat & bibit indigne. modo ꝓcedens. e Iudicū sibi māducat & bibit. i. ad sua cōdēnationē sumit. f Nō discernens corp⁹ dñi. i. non discernēs ab aliis cibis: sumens eos⁹ nō sicut alios cibos. Sed ꝓtra hoc vidē q̄s dicit Job. viii. Qui manducat me vivet ꝓpter me. Ad q̄s dicendū q̄ intellexit de digne māducāte⁹ tm. Solēt enim q̄ ex hoc ibo dicunt alig q̄ hoc sacrmentū est frequēter sumendum ad vite grātie cōsummandā & augmentandā. Alii aūt attendūt dignitatē sacrmenti & indigne sumentis periculū: dicūt q̄ raro est sumendum. Aug⁹. aūt nouerā virtutem q̄ verbigr̄ bene ꝑt fuerit cū cautela accepit hospitio suo vbm gaudēs: & nec. xix. & ēturio repulit ēt ab hospitio suo. b. Sic non sum dignus vt intres sub tectum meū. s2. Mat. viii. & vtriq̄ laudat. fmā ēst. ꝓdit ex amore. sedūm ex reverentia & timore: amor aūt simpliciter ꝓpōit timorē. Ideo frequētanda hoc sacrī ēst simplicit melior. verūm ad ēst simpliciter melī nō ēst semp melī ꝓtinēt ad aliquē ꝓpter ei⁹ indispositionē. ꝓpter q̄s qualitēt debet diligēter videre ne in seipso aliq̄ effectū habeat hui⁹ sacrī sicut ferunt⁹ suscepto. q: si ex hoc ex dictis ternis dēnabit⁹ ꝓcrta reliqui ꝓtis frequētādi ēst hoc sacrm: sic in aliis rarō ēst sumēdū. g Ideo inter vos. Hic ꝓtatur manifestat quoddā dictū. i. q̄ sic male indigne iudicū sibi māducat & bibit. Ad cui⁹ euidētiā scīdū q̄ si de ꝑsn mala ꝓcrtaliter punirēt. nihil in futuro iudicio relevarēt. Verum si

sumātur. Et alī⁹ honestādo nō audet⁹ a dño corripimur. Cū autē iudicam⁹ nō vult ille cōdēnari nobiscū seculū.
Iudicū sibi mā. Quasi qui hoc cōmedo vīat: Quasi māducat me ipse viuet ꝓpter me. Sic⁹ duo sūt modi māducādi. Duo⁹ sunt alī⁹ quos māducant & bonī & mali. Alī⁹ spūaliter quos solī boni. Et hoc ē nō solū ꝓ mā ducare. & in sacrm cū corpe accipe: sed in ipso me mori. & ihc ipsū in se manēt. Quicūq̄ enī māducat q̄ i vnitate eccle quā ipse sacrm figuratur ma net. Manē q̄ effectus a ꝓpe nec carnē ꝓfert māducat: nec sanguinem bibit etī tanta vi sacrm ad ius ꝓtinet. Hoc ēst dicere. Qui q̄ parum bonū vemēt crede. & māducauit.
Ideo inter vos. Pro fa ad correctionē alienā.
Dñs iudicamur. Hinc q̄ ꝑsn cui pena ēst alicui⁹ purgatoriū: vt ꝓbet abūdā q̄ ꝓbet⁹ comedit: q̄ vnitas potuit tenere vel restituere in q̄ nō erat sentēt⁹ mortis. Dicit⁹ ē cū cī. nō interfect⁹ cadauer tuū in sepulchro pariēt⁹ mort. Et p̄ lobedientia ꝓpter pe mīri potuit: nec ad suppliciū tartareū ēt ala expel

Corripimur. In pauc⁹ cōuitiatio: ut tm cor pore vīc alīs cōdēnet. Imunes ēt peccate. Dn⁹ no⁹. Ut multorum oblatio sīml obtineat⁹ & cōmūbus ministretur. C XII.
E spūalib⁹. De bonis scī spūs. ꝓ quor⁹ mūnere⁹ alī sūpliciū habet. mīnores inuidebant⁹ & desperabāt quasi nunq̄ habituri.
Scitis ait. q. d. q. e. Spūalia gratiarum ꝓtia cōmemorat. vt sīnt hanc imago idolorum. ita nunc dei. Scitis. Dī experti. q̄ cum essēt gentes. id ēst gentiliter viuentes eratis. Euntes. Roman. quasi adīsti.

De ysra

milla mala ꝓfert in ꝓtēti ēt ꝓuidentia milla bona⁹ videret: nouīt ēst cōuertere. ideo alīq̄ reservat futuro iudicio ꝓmīcta. & alīq̄ ꝓmit in ꝓtēti & maxime circa ꝓcipuū legislatorē⁹ vidēt cōuertere talia ꝓmitio vt ex terrore alī inducātur ad obsermātū: sicut Exo. xxxii. vt. Postq̄ legislator imediate multa milia hoīm occīdi fecerit in vnitū cōmūne adeuntē. & filiter in ꝓmitiua ecclia post latorem legis nouę ꝓ rēm animarū & sapiēa ꝓmīti fuerit subitanea mortē. ꝓ peccō fieri. & mīdaeū vt ex terrore alī a cō similib⁹ cauēt: Act. v. & filiter in ꝓmitiua ecclia fuerūt multi ꝓmīti tr̄ritūr ex eadē causa. ꝓpter indignā sūscipiēnē hui⁹ sacrī. & ꝓ hoc manī festant iudiciū dei: ꝓpter q̄s vt: Ideo. i. ꝓpter indignā eucharistie sūpcionē. b Inter vos multi infirmi. i. ꝓmīti diuinis infirmitate corporali. i Et imbecilles longa valitudine labentes. b Et dormiunt multi. sōno mortis corpalis: a deo subito inopinati. I Qđ si nosmetipsos diiudicarem⁹ &c. Si nos rās examinādo⁹ ꝓprīa cōmūnicādo⁹ sūmptionē sacrm. m Nō vīq̄ iudicarem⁹. i. ꝓuntemur a deo ꝓ modū salt. Nec dīcēdo q̄ apl̄s in hoc tangit se alios: nō q̄ ēst culpabilis & ēt nolit se iunctī esse cū dīcēdo. n Dñs iudicamur adīra. a deo. i. ꝓuimur dicto modo. o Corripimur. q: talis pena ad correctionem indicit. & hoc ꝓpēt. vīq̄ nō ad correctionē nō ꝓuimur q̄s ꝓuimur ē ad mortē corpalē. alio mō ad correctionē ꝓuimur. & ētā nō ꝓuimur. Cū ꝓuimur ē ꝓ iniquitatē. & nō beatitudē. p Ut nō cū hoc mūdo. i. cū hominib⁹ mūdanis viuentibus. q Dānemur. i. damnabit. r Itaq̄. Quasi ultimo ꝑsalis apl̄s multis re ducēdo fidēles ad debitum modū. dr. Itaq̄ fīs mei cū ꝓuinc. in ecclia. s Ad māducādū. i. ad sumēdū hoc sacrm. t Inuicē expectate. vt sīl sumat. q: sacrm ē ecclie⁹ vnitat. v Si q̄ esu. nō ꝓfert⁹ expectare. x Domi māducet. cibos suos cōs. postmodū ad eucharistiā nō ꝓpinq̄ eodē ole. ꝓterit cū i alia celebrabit ecclia eodē cibo. Cūr ignāt⁹ ꝓmitiua ecclia. y Ut nō i iu. suc. i. ad damnatiōē vīam. z Cetera ordīabo. a Dispono. i. ordīabo alia minora ordinatiōe apl̄s q̄ nō in sacra scriptura nō habēt⁹ cautē: ꝓpter q̄s sīcubi⁹ & ēt ordīado ecclie. C XII.
b E ꝓhibit⁹ adit. Postq̄ apl̄s ꝓcurāt de tribꝰ sacrīs in q⁹ erat b bāt cōmūbus. i. baptismo: eucharistia hic ēst tractat de ea q̄ nimī in sacrīs. Et dividit in duas ptes: q: ꝑmo ꝓponit intēti. c⁹ ꝓcēdit. ibi: Scit. Circa ꝑmā ꝓponit intēti. b. De spūalib⁹. i. de ei⁹ actio a deo datis. c Nolo vos ignorare. i. intūdo vos instruere. quāt⁹ dicit Beda: ibi q̄ ignorantia grāt⁹ ignorare bīficia accepta. d Scitis. Hic ꝓfert ꝓcēdit intēti. Et dividit istam. q: ꝑmo ostendit dei grām in q̄libet ꝓcēdit in spūalib⁹. Scitis. ēo. Circa ꝑmā ostendit dei grām ex effē. ꝑmo q: fine ea nō vnit⁹ potīs mortale. & ꝓpter ad hoc

Ad inuicē

Sed deus: qui operatur omnia i omnibus. Unicuiqz autē datur manifestatio spiritus ad vtilitatē. per spiritum ad vtilitatem ecclie. Alij quidem datur per spiritum: sermo sapientie. Alij autē sermo

Alteri fidē in eodem spū. Alij gīa sanitatū in vno spiritu. Alij

Alij discretiō spirituū. Alij gēne

ad meritū alicuius singulariter donatur: sed ad vtilitatem edificande ecclesie.

Sapiēcie scīe. Sapia ē in ꝓfectibile eternoꝝ. scia in actibꝰ temporaliū. vñ in lob: Ecce pietas. i. cultꝰ dei ē sapia: q̄ grece theosebia. Et qō hic cultꝰ dei dr̄ amor ꝙ cognitio eius. Absqꝫ dubio amor a meliꝰ scia ē. multa aūt i temporalibꝰ sunt in qbꝰ caute ꝙ prudēter ꝑsandū ē. Cui dat sapia q̄n sol ē. cui scia: luna no ec. lcti: qbꝰ contra dant: scilr sōl. et ꝙ hoc in nocte sit necessaria. Dñs: Solē in prāē dies. luna ꝙ stellae: in prāē nocte. Alteri fidem. Et fides inter dona dei ꝙ miracla ē. Nō ꝙ sola charitas: ꝙ charitas est fides a deo nob est.

De lyra

misence ho gratis sunt: prout eis sunt tales. vt videtur. i. b Ad unius spūs. ex ꝓfectionis q̄ sit in creaturis diuisimlis deo sit ꝓpriū. scdo regitur auctus q̄ habet ꝙ ministeriū. vt ꝑ apostm: facer dotiū. ꝙ hmōi. ꝙ ad hoc dicit: i Et diuisiones ministrationū sūt: idē autē opus. qui ola ꝑficit tertio regrit operū executio. ꝙ ad hoc subdit: ia Et diuisiones operationū sūt. in ec dē cui officio vt apostis ꝙ hmōi vni ꝓpue alio opat. vt Dñs aut̄ dedit de scipīs. i. Cor. xv. Amplꝰ dī ob. Labozaui. ꝙ sūr in vna gīa. vtpote ꝓpheie gīe vel miraculoꝝ: vni aūt alio pl̄ abūdat. i Alij vō deꝰ q opat ola in oib. effect cui hmōi cause necessario regrit in ei effectu aliarū causarū. m Unicuiq. Nō ꝑtr accidit ad distinctionē victoriaꝝ magis in spūl. ꝙ hmo gīarū. scdo mīstrationū. tbi: Et q̄dam q̄dē. Prima adūat in duas. qz hmo ponit gīarū distinctionē. scdo adūbrat silitudinē. tbi: Sic̄ enī corꝑ. Circa pmū dicit: Unicuiq. enī dat manifestatio spūs. i. gīa gratis data p qui spūs sanct manifestat: dat. n Ad utilitatē. i. ecclie. vt ꝑficiā ēt. o Alij q̄dē ꝑ spūm dat hmo sapie. &c. Circa istā distinctionē ꝑsiderādū q̄ sicut dictū ē supra gratie gratis date dant ad utilitatē ecclie. ꝙ ꝓssūme fit ꝓ doctrinā: q̄rit ad ea ꝙ sunt fidei. ad qō tria regrit. pmū ē cognitio diuersoꝝ. 2m̄ affirmatio eoꝝ. 3. tertiū debita ꝓlatio eoꝝ. Quātū ad pmū tria sūt necessaria. pmū ē ꝙ principia sint certissima. ꝙ dicit ad ꝑ ponit ꝑ Fidem. que est certitudo de reb̄ inuisibilibꝰ ꝙ supponūt vt principia catholice doctrine. vñ dr̄ Hebr. xi. Fides est substātia sperandaꝝ rerū argumentū nō apparentiū. ꝙ accipit hic argumētū ꝑ certitudine. o ꝙ ꝑ qz nō accipit hic certitudo euidēs nec adhesiua. vñ Sedul⁹ ꝓbo dicebat fidē dicit: Fides ē habitus mentis ꝙ est inchoatio vite eternē in nobis. quasi dicat: fides est habitus mentis quo intellectus assentit rebus nō apparentibus. ꝙ ꝓpter testimoniū diuinū. Secundū dicit: Alij sermo sapie. ꝙ est cognitio ꝓfectissima ꝙ ꝓ ꝓncipia ꝓpria ꝓcedit. ꝙ ꝓ ꝓncipia ꝓpria intelligit ea ꝙ dicit ꝓncipia significā. ꝙ ꝓtī ad B dī: q Sermo sapie. ꝙ est cognitio diuoꝝ ex articul fidei siquidē. tertiū ē cognitio efficaciaꝝ ꝙ ꝑ ipsā intendā operari causāo manifestare. ꝙ ꝓtī ad hoc ponit. r Sermo scie. ꝙ est cognitio rerum humanaꝝ: q̄ inutilia dei ꝑ eā ꝙ facta sunt intellecta ꝓspiciūt: Rom. i. Circa secundū q̄s est affirmatio doctrine catholice scientiā q̄ in his que subsunt rōni naturali affirmatio est ꝑ argumēta ex ꝓncipiis cuidenter deducta. In his aūt ꝙ sunt supra rōnē diuinitꝰ reuelata: affirmatio est per ea ꝙ sunt diuine scripture. ꝙ hoc sit duplr. vno mō ꝙ ad affirmationē fidei sit opus miraculoꝝ. ꝙ hoc fuit in ꝓncipio ecclesie. Alio mō ꝙ ad affirmationē fidei sit opus miraculoꝝ. ꝙ hoc fuit ꝑ ad salutē corꝑis. ꝙ ꝓtum ad hoc ponit. t Beatis sanctis. sine ordine ad fidē diuine ꝓtatis manifestationem. vt tactu solis vel alīquid huiusmōdi. ꝙ quidē ad hoc ponitur. u Operatio virtutū. Alio mō eadem ad confirmationē fidei manifestat aliquid occultum q̄s scire soluus rei est ꝓpterea. sicut sunt cognitiones futuraꝝ. ꝙ ꝓtī ad hoc ponit. v Prophetia. vel credūl occulta. ꝑm q vī. i. Reg. xvi. Nō videt ea ꝙ pat̄ vide⁹ aūt̄ vnxit eū. ꝙ ꝓtum ad hoc dicitur: x Discretio spīrum. Circa tertium q̄s est facultas ꝓficiēdi alios ex eo ꝙ sunt doctrie catholice ꝑuo requisite. f. facultas idiomatū vt ꝓficiēs ꝓsit q̄libꝫ hominū. ꝙ hoc dicitur: y Venera linguarum. ꝙ quidē sensus eoꝝ qui ꝓferenda sunt. ꝙ quantum ad hoc ponitur.

Interpretatio

Sermonum. Dū sermones sunt allegorice ꝓnūciationes que in ꝓphetis. ꝙ in euangēliis.

Hec aūt ola. Unde q̄ aplus dicit hic spūs sanctū dare dona. Addit hō dicit. q̄ dat. Christꝰ ꝙā aut̄ ꝓpie spūs sanctus. Nā ea dona dei audiūt dici spūs sanctꝰ. Illud gen⁹ locutōis agnoscāt q̄s dicit aplus: In

q̄ploritate corꝑis carnis

nihil aliud ē ꝙ ipsa caro. ita dona spūs sancti. nihil aliud ē ꝙ ipsa sanctus. Aug. In reb ꝙ dona dei ēt. in ꝙb dicēto quib⁹dam. Aug. Ipse aūt deꝰ q. Hoc aūt: ne ꝑsūmāt ꝙ ꝓficiūt ꝙ ꝓficiēdo: alia ꝓpter alia ꝙ aliis ꝓficiūt. Apud se aūt deꝰ est: ꝙ ꝑ nemini latet. ea enī vidēt ꝙ ea ꝙ spūs gratis. ꝙ vtilia mīstrādo. ibi: Et q̄dam q̄dē. Prima adūat in duas. qz hmo ponit gīarū distinctionē. scdo adūbrat silitudinē. tbi: Sic̄ enī corꝑ. Circa pmū dicit: Unicuiq. enī dat manifestatio spūs. i. gīa gratis data p qui spūs sanct manifestat: dat. n Ad utilitatē. i. ecclie. vt ꝑficiā ēt. o Alij q̄dē ꝑ spūm dat hmo sapie. &c. Circa istā distinctionē ꝑsiderādū q̄ sicut dictū ē supra gratie gratis date dant ad utilitatē ecclie. ꝙ ꝓssūme fit ꝓ doctrinā: q̄rit ad ea ꝙ sunt fidei. ad qō tria regrit. pmū ē cognitio diuoꝝ. 2m̄ affirmatio eoꝝ. 3. tertiū debita ꝓlatio eoꝝ. Quātū ad pmū tria sūt necessaria. pmū ē ꝙ principia sint certissima. ꝙ dicit ad ꝑ ponit ꝑ Fidem. que est certitudo de reb̄ inuisibilibꝰ ꝙ supponūt vt principia catholice doctrine. vñ dr̄ Hebr. xi. Fides est substātia sperandaꝝ rerū argumentū nō apparentiū. ꝙ accipit hic argumētū ꝑ certitudine. o ꝙ ꝑ qz nō accipit hic certitudo euidēs nec adhesiua. vñ Sedul⁹ ꝓbo dicebat fidē dicit: Fides est habitus mentis ꝙ est inchoatio vite eternē in nobis. quasi dicat: fides est habitus mentis quo intellectus assentit rebus nō apparentibus. ꝙ ꝓpter testimoniū diuinū. Secundū dicit: Alij sermo sapie. ꝙ est cognitio ꝓfectissima ꝙ ꝓ ꝓncipia ꝓpria ꝓcedit. ꝙ ꝓ ꝓncipia ꝓpria intelligit ea ꝙ dicit ꝓncipia significā. ꝙ ꝓtī ad B dī: q Sermo sapie. ꝙ est cognitio diuoꝝ ex articul fidei siquidē. tertiū ē cognitio efficaciaꝝ ꝙ ꝑ ipsā intendā operari causāo manifestare. ꝙ ꝓtī ad hoc ponit. r Sermo scie. ꝙ est cognitio rerum humanaꝝ: q̄ inutilia dei ꝑ eā ꝙ facta sunt intellecta ꝓspiciūt: Rom. i. Circa secundū q̄s est affirmatio doctrine catholice scientiā q̄ in his que subsunt rōni naturali affirmatio est ꝑ argumēta ex ꝓncipiis cuidenter deducta. In his aūt ꝙ sunt supra rōnē diuinitꝰ reuelata: affirmatio est per ea ꝙ sunt diuine scripture. ꝙ hoc sit duplr. vno mō ꝙ ad affirmationē fidei sit opus miraculoꝝ. ꝙ hoc fuit in ꝓncipio ecclesie. Alio mō ꝙ ad affirmationē fidei sit opus miraculoꝝ. ꝙ hoc fuit ꝑ ad salutē corꝑis. ꝙ ꝓtum ad hoc ponit. t Beatis sanctis. sine ordine ad fidē diuine ꝓtatis manifestationem. vt tactu solis vel alīquid huiusmōdi. ꝙ quidē ad hoc ponitur. u Operatio virtutū. Alio mō eadem ad confirmationē fidei manifestat aliquid occultum q̄s scire soluus rei est ꝓpterea. sicut sunt cognitiones futuraꝝ. ꝙ ꝓtī ad hoc ponit. v Prophetia. vel credūl occulta. ꝑm q vī. i. Reg. xvi. Nō videt ea ꝙ pat̄ vide⁹ aūt̄ vnxit eū. ꝙ ꝓtum ad hoc dicitur: x Discretio spīrum. Circa tertium q̄s est facultas ꝓficiēdi alios ex eo ꝙ sunt doctrie catholice ꝑuo requisite. f. facultas idiomatū vt ꝓficiēs ꝓsit q̄libꝫ hominū. ꝙ hoc dicitur: y Venera linguarum. ꝙ quidē sensus eoꝝ qui ꝓferenda sunt. ꝙ quantum ad hoc ponitur.

Nicolaus

a Ad simulachra muta. ad idola. b Ꝑoni uocabamini cantus: ꝙ dicit uocabam. instincta demonū. vel ꝓpria indinatiōe: vel hortus ꝓphetie. Sicut̄ chrisost grām dei: ꝙ ꝑ ipsam virtutes ꝓficiunt. Sicut̄ aūt

Et si qd patitur. &c. Hoc de mebris corpis ambigedi nō est: qz
si vn⁹ pes aut manus aut aliud membrū sentit: cogit cōdolet. Ita
& nos debem⁹ in ecclia. Et quid adhuc plura enarrem? vides ut
in ul pūcto. & totum hoc de mebris ut tendant in vnitatem. Vi est:
sed in ul pūcto. & totum hoc de mebris ut tendant in vnitatem. Vi est:
Hoc mebrū. Vbi a
mebro cū pmutatione
pōnit ois.
Et quoniam q vidit.
Scriptura hic de di-
uīs dicit ut homib⁹ ē: qz
illi videbant. Hic dicit
patrē videre cōsilia: q ma
nifestat mihi. Primus
significat: & vbicūq; apls⁹
vtit christi dictis. Isto
prophetas: mebra scrip
turar. vel fratres mi-
lantes doctrine pcepta
vlicis hominū vel q pa
tres literis imbuunt.
Genera linguarū.
Est nonū dei ēt milliā
sūt linguar. & nichil q
vtiml ponit sine qđ
illi possit prodesse.
Plāgit? oēs prophe
tē: & dic hic nō ba
bet in hebraeo & in alijs ex
Nicolaus
Scire nō vltra. I cō
pone. I. vt sapeat mandu
cet q omnia mebra sint
de vnō corpore integrāte. b Sed. I. sūpliq;.
Hic obiūgit corpus ad
membra ad mutuā sum
mā cōiūctionē. Sum
ad mutuā solicitudinē
& pacē. c Et quidē q mē
brum ex membris. d Et
membra. Hic a
mebro ad pūctionē
ordinis. e Et membra de mebro. Id est dependentia vni ab altero & ad vnū cuncta. Dei⁹ ab
corpoīs ocli sunt pulcri & doctores qui habent alios dirigere. Auditus
ho clarū qui sunt cord obtpuli. & docatus religiosi qui debent respirare
ecclīa. Lex. i. In edre vsqueq; tuorum currim⁹, id anno aut? po
tentes laici qui habent defendere per potentiā clerum & infirioē populuz.
Pedes ho vulgarēs holeq; filo i labore vt agricultur & botalimodi totum
corpus mysticū sustentantes. & licz sint ignobiliora mebra tamē ifir valde
necessaria. videm⁹ etiam q nullius status fidelium cōuenienter posset ēare
sine alijs pter qđ debent p inuicem sollicitare de necessarijs pro oībus
ut vnū cū corpore mystici sua officia exerceātur. b Et quoddam. Hic
post distinctionē gratiarū ostēdit ministrationes. Et dividit in tres par
tes. quia sine pōit distinctionē. Secūdo manifestationē diuīs. ibi: Manifestā
tio. Tertia adhuc in duas. quia primo ostēdit ministrationis principa
les. Secūdo minus principales. ibi: Et apostolos. Videtur autem ecclie
ministri fuisse apostoli: ad quoz officia tria pertinēt. scilicet regimē populi:
doctrina: miraculoz operatio pro cōfirmatione doctrine. De his tribꝰ di-
citur. Et nos ie. Vocauit aut? deus duodecim apostolos dedit eis potestatez sp
per omnia demonia & vt languores curarēt. & multi illoz predicare regni
dei. &. In potestatē aut? ordinatis illud qđ ēt supremū relinquit. Super
est in hac vita qua alia duo ordinātur ad ipsum. Ideo regimen ecclie
principaliter habet qui ēt superius status eccliē. & post ēt alij stat? per
ordinem. & hoc ēt qđ dicit apostol⁹. Et quoddam qđ dicit. Et quoddam
dicta id ēt reliquiū ordinat. i. Primū apostolos. quibus ēt christus
fidē ecclie regendā dixit. Mat. xvi. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi
pater meus regnū &c. h Secundo pphetas. accipiēdo a deo imediate
reuelationes. i Tertia doctores qui reuelata aliis exponunt inferiori-
bus. de his dictum ēt Act. xiii. Erant aūt in ecclīa que erat antiochie
pphetē & doctores. Per ultimū hoc ēt quod dicitur Matth. xi. Lex & p
phete vsq; ad Ioannē. hoc enim dicitur de pphetis precedentibꝰ aduen
tum christi in carnē qui tunc cessauerunt. non tamē cessauit pphetia sim
pliciter. Cū autem gratiaz ēt cēt quibus cōmunicant gratia miraculoz
que fuit cōmunicata aliis apostolis. & quibē ad hoc dicit: in Christo.

& in eis tam hoc habet qđ in ill non habet.
Et cetera. Charitatē. qz multos etiā sine ista dicta dona. vnde in ill
hoc qđ dicit: vbi in nolle mo. ppter autem? ceremonia dicūt? Ecce ie
ceremoniaz pha. Manifeste a multis non vocō operatij inuenientes.
i Jungamo-l-c. Probat qđ charitas excellit dicēs ait: C XIII.
qz hec alia sine illa non
valent: & illa sine istis.
Si linguis hoīm. Vnum: vel
angelorum. id est perfe-
ctorum. Vel Linguis.
Si loz beliis Angelo⁹:
Quia? ppheti minoritꝰ
qz de dei voluntate patet
frequēt significāt: quod ste
phāꝰ numꝰ aut signis
vel quibꝰ ad holos missi
leguntur.
Charitatē aut&.
Charitas ē bonū ppriuz
bonoz: aut alioz? nō cō
eam: q vt electi nō pōt pe
mi in eno si supercidat.
Quinta ē: si velis: frus
tra habēt extra: si adsit
habentur omnia?
Velut es sonā. aut
cymbalū. Hic imposita
aliquo nō per se relenit:
sic loquēs lingulis: nō q
De lyra
quantū ad tactos qui fa
ciunt miracula in dem̄
tio. n Stude gratias
cur ationē. quātū ad eos
qui faciunt miracula in
corporibus humanis.
o Spiritū sco. Hic
obiūgit vltimū gr̄ad⁹ ad
ministratio-
nis. p. Opitulationes.

Sum ad illos qui forsit opem matoris⁹ pdicatis. cutaliter sūt vocati ad
ch̄ianitatē. p Hibernationes. quantus ad parrochiales facer dotes.
q Bonera linguarū. sicut ad illos qui variis linguis loquebāt in primi
tiua ecclīa: ne propter defectum idiomatis impedirēt euangelica doctrina.
r Interpretationes sermonū. quantū ad illos qui occultas scripturē ex
planabāt. f Nunquid. Conclusiue manifestat dictam distinctionem
per hoc q hic non omnes administrationes ite concedebant omnib⁹. sed
diuerse diuersimode distincta officia distinctio membrōz corporis. oculus
enim videt: & pes ambulat. & sic de alijs. nō enim omnia omnib⁹ expedit.
ideo dicitur: Nūquid cūm omnes apostoli &c. q. d. non. & patet littera.
t Emulamini. Hic cōsequēter ostēdit affectionem hominis circa di-
cta ministeria que licz sint bona & ecclie necessaria. tamen nō sunt sic ap
petenda. sicut charitas: & similia: que facūt hominē vite eterne vigil. nō
sic autem dicta ministeria. ideo dicit apostolus: Emulamini. i. desiderate.
v Charismata meliora. i. meliora spiritus sancti dona. x Et adhuc
pter dicta ministeria. y Excellentiorē vobis vīā. cunctis ad patriam ce
lestem. z Bonum estro. ca. sequent. C. XIII.
a Jungitur. Postq̄ apostol⁹ docuit de gratijs gratis datis. hic ēt
f sequenter tractat de charitate que idem est cum gratia gratum fa
ciente. vel integrāter abiliter ei annexa. Et dividit in tres partes: qz
primo ostendit eius excellentiam respectu bonoz predicatoz quantum ad
eius necessitatem. Secundo quantū ad eius veritatē. ibi: Charitas patiens
est. tertio quantū ad eius stabilitatem. ibi: Charitas nunq̄ excidit. Circa
primū ostendit primo q sine charitate non valent dona que pertinent ad
locutionem. Secundo q nec ea que pertinēt ad cognitionem. ibi: Et habue-
ro. tertio q nec ea que pertinent ad operationē. ibi: Et si distribuero. & hec
tria dona intelligit alia. dicit igit: Si linguis hominū loquar. i. omnium
holuz per dona linguarū. b Et angelorū. Circa q̄s scīendū q in ange
lis ēt duplex cognitio. vna qua vident diuī essentiā. & de illa vnō non lo
quor aliam qua omnes imediate vident cam. alia ho cognitio est in eis de
effectib⁹ & hec ēt duplex. vna ēt de ministeriis eius. quibus exequūtur. & de
his fuit opinio loquēs: & vocant interiora. & nō ecclīastica. alia ēt de ordine
hoīm gentiū. & de eis inferiorez docēt superiores & loquūt eis. sic ecclīastica.
Videtur autē ēt q in angelis ēt aliqd nātūraliter notū alijs. & ideo quando
illud naturaliter notū ab vno angelo ordinat ad manifestādū alteri id qđ
ēt sibi occultū tūc ēt angelica locutio qđ ordinatio dicēdat & volum
tate angeli. q̄ocirca vel ordinatio: & tūc potest locuti vni & nō alteri.
potest ita qđ hoc faciendi dicit angeli lingua. Per hoc intelligitur q bo
num locutibus quantūcūq; eruditō non valet sine charitate. ideo subdit:
c Factus sum velut es sonans aut cymbalū tinniens. sonus enim talis
quantūcūq; sit delectat. nō tamen ēt vtilis. sicut autem corpus vigit per
animā qua carent ea cymbalū. sic anima spūalit vigit per charitatē.

propter qđ

& qui nō habet ista virtute hūo. pter ea quāt? audientes mulcent.
Et si habuero ppheriā. Hic vult ad ē caypha: & saul.
Ophetia. Hic & iudas ēt apls & multi? q (vt ezechiel dicit) mysteria diuina nouit. Sciatis. Hic scribe & pharisei. vel: vos habet? duas
scie si nec intrabitis alios intrare sinit. Vbi hec vsq; multi q & pfecte
in iudicio vtt non unde:
vbe mātri: qm nō dicit:
nō habuistis. Si nō noui
vos q̄ sine charitate ha
buer int.
Charitatē ät nō h.
Aug. Hec ēt verba qua
in dixi putue sicut dicit
dūt: hac vsq; pelūt frig⁹
quo frigescat pec⁹ calet a
ctiōis ad gemat cayphe.
hec sola ēt q̄ euellit lin
guas regni & pditionis
dant. qđcz alia p spūm
mundū: si sine charitate
nihil pdunt. vel vbo aut:
Aut hz habūt ei: & q nō
habet: id qđ hz auferet
ab eo. habet qdam gr̄am
possidendi nomē christia
nū & si hz charitatē vtiqz
& hz qđ hz auferet ab eo.
Si distri. chart. adsit.
Impar facultas multuz
vel paruū dantis nō im-
Nicolaus
ppter qđ eis locuti o & ē
fine charitate mentia ēt. Eo a⁹ eo qđ ē plantū ex vna pessione reddit fin
plicē sonū. ideo significat eos q veritatē simpliciter amittūt. Cymbalum
aūt eo qđ ēt pcussū ex vna pessione multiplicat sonū. nō significat eos q
veritatē multipliciter amittūt. addūctio plures flexiones & diciendo
multas pfessiones & bmōi. a Et si habuero. Hic ostēdit ille ostendit de
donis ptinētibus ad cognitionē. b. Et si habuero ppheriā p quaz oculta
diuinitus reuelant. &. Potui. i. Nō voluistis humana aliata ēt aliqđ. p
phetias spūs sc̄i inspirati locuti sunt sīl dei holeu &c. b Et nouerim my
steria &c. i. deitatē occulta que pūnēt ad sapiēniā. &. ca. Cognoui dei sa
pientiā in mysterio & abscondita ēt. c Et oēm scientiā. hic distinit? da
tum vt apls habuerit: hic humanitus acquisitū: vt philosophi. d Et si
habuero oēm fidē. i. gratiā. e Ita vt montes transferā. f Et hoc obiicit
aliq̄ q multi sī habuerūt fidē grātiā qz nō legit aliqs eoz montes trāstulisse
sed hoc nō valet qz manifestatio ipsius p miracula dat ad vtilitatē eccliē:
vt. ō. dicit ēt. ppter qđ sancti fecerūt miracula. put vtilitati ecclie cōpetit
bat: & si cōpetēs fuisset montes eā trāstulisse: qz materia fecerāt montuosa
scīdendo arcos illuminando & bmōi q fieri nō pōt nisi virtute diuina: tribu
ēt hō mouisse virtute demonū posset fieri si. diuinitus ei? poneret virtutē.
f Charitatē aūt nō habuero &c. nihil sū. Quasi ad alic dic. Secundū qđ q
opus hic loquit de sapiēnia & scīēnia. put sunt gr̄e gratis date. q habent pōt
fine charitate esse. ppheria. & ideo nō adt. put sapia & scīēnia cōputant in
ter septē spūs sancti dona q sunt inseparabiliter charitati annexa. g Et
si distribuero. Hic ostēdit de donis pertinētibus ad operationē. &. Et
si distribuero. i. pōnus distribuero. q. pietas ad plura se extendit. h Et si fa
cultates meas. p hoc tangit pacta pietatis ad alia se. Et vt placitus esse
vadē. i. vēde vniuersa q habeo. & da pauperibꝰ &c. Inter opa virtutū q ēt
ad. primū. p principali ponit opa pietatis: sic ps. q. ad Timoth. iii. Pietas
ad oia vtilis ēt promissionē habens vite q nunc ēt & future. i Et si tra
didero corpus meū &c. Inter opa que habitus hō. ppter qđ martyriū ēt
potissimū. & maxime qđ quis offert deo voluntarie: ppter quod & cōsiliū ēt dt:
Et si tradidero corpus meū. i. offerendo voluntarie ppter christū. k Ita
vt ardeā. qđ ēt martyrii genus acerbissimū. l Charitatē aūt nō habue
ro nihil mihi. pdēt. ad executionē vite beate: qz charitas vtrigit opa ad fi
nem vtilem. ppter quod ipsa subtracta deficiūt ab illo fine. m Charitas
patiens ēt. Hic ostēdit eminentia charitatis ipsius ad vtilitatē: quia
p ipsam implent oia virtutis opa. Et primo hoc ostendit in vocib⁹ actiuis
generaliozus virtutis ēt dt: Charitas patiens ēt. Secūdo ens virtutis
ostēdit in hoc q aliqua dicūt sustinere illoz malaz: vel in hoc q dicūt operāt
bona. ipsius ad primū dt: Charitas patiens ēt. ipsius ad secundū: n Be-
nigna ēt. Tertio patientē in malis tolerādis: & benignū in bonis operādis.
benignitas enī ēt quedā bona ignitas: qđ ēt qđ ē ignē charitas animas
holoz sic inquāit q bona habita non sibi soli retinet: sed ad alios extendit.
o Nō emulat. Consequēter explicat magis in speciali opa virtutis. q
p charitatē efficiunt. Et dividit in duas partes: q primo ostendit qualiter
charitas facit virtutē moli. Secūdo qualiter facit agere bonū. ibi: Gau
det. Circa primū tria dicūt q hō nō agit malū. 2 bona sic q ei nocetur: 3 fit
q. primo nō nocet. Primo q ostendit q charitas facit virtutē moli contra
Primū. q hoc malū vel ēt in affectu: vt qđ quis velit de bono primi. ēt
de malo eius gaudet: quod fit p invidiā qua remouet charitas: qz privatio
nes significationes quę ponunt in hoc verbo: Emulor: inuideo: habet enim emulari pla
rā significationes quę ponunt in hoc verbo: Emulor: inuideo: habet enim emulari pla

benignā ē. Charitas nō emulat:
malignū ēt bñ. † quere † ē malignū bonum
non agit pperā: † non inflatur:
† sed vult malignū ipsum † alio vt malignū ad regnū
non ēt ambitiosa: nō ḡrit q̄ sua
† nō quęrit ad se † sed ēt nō cupit nec regnat
sunt. Non irritat: nō cōgitat ma
† sed vult nichil aliquem nocere
lum: non gaudet sup iniquitate:
† † operātibus iniquitatem vel vbo vel exemplo
cōgaudet aūt veritati. Omia
† semp dicit † licet non appareat † q̄ dicit bona
dat † vt in aliquibꝰ appareat. † † q̄ vtilia sua
suffert: omnia credit: omnia spe
† quodlibet patienter exponit
rat: omia sustinet. Charitas nūq̄
† q̄ † tēporis † q̄d in ipsa erit
excidit. Siue pphetie euacuabū
† q̄d vel aliqui dicūt vel alio modo intelligūt
tur: siue lingue cessabūt: siue sci
primū ēt in effectu. & sic ēt de charitate. p
q Non inflat. Hic excludo ostendit qualiter charitas facit virtutē moli.
bona in seipsis. Primo q removet inordinationē tumoz. q ēt principiū oīs
mali &. Non inflat. q. charitas excludit tumoz. supōe. inflamat oi habet
magnitudinē apparentē & nō existentē. sic tumebus videt sibi magnus
ti non sit sm veritatē. & qđ ambitio ēt filia superbie. ideo q̄ subdit de cha
ritate. r Non ēt ambitiosa. i. facit ambitionē vitare. Secūdo q̄ remo
vet inordinatōnē cupiditatis. & qđ ad hoc dt: s Non quęrit q̄ sua
sunt. repetēdo ea ēt semel dicta. Tertio q̄ removet inordinationē ire. ideo dt:
t Non irritat. i. nō pūocat ad iracundiā. Quarto removet inordinatio
nem cl amorōs que ēt in mente. ideo dicit: v Non cogitat malū. i. non
permittit holem cogitare qualiter peccet ope. x Non gaudet sup iniq
tate. Hic permittit peccare qz clamore vel malitia que facūt de malo gau
dere: quer. &. Et cum cē ēt malefecerint & multū in rebus pessimis. de quos
facit charitas magis lugere. y Congaudet. Hic ostendit qualiter
charitas facit operari bonū. Et primo quo ad primū circa dt: Congaudet
autem veritati. i. primi qui triplex ēt. i. veritas vite: doctrine & iustitie.
z Omia sustinet. Hic ostendit qualiter charitas sustinet bō. Secūdo facit
opera bona erga deū quod fit per virtutes theologicas. ib dt: a Omia
credit. quę ēt ēuāgelia & apostolica. & non cum aliena leuitate
credit. Omia sperat. Sic
pōnit. i. in ppō. ps
parvit. q. sperabile hab
ēt quod pertinet ad. Omnia sustinet.
In capitē. i. in ppō. ps
tinet expectare glam &
resurrectionis & alia bona.
Charitas nūq̄ ex. Ist de
gratis: q. nec. i. si sic nec. i
future sunt. ex. i. erga eius
cessat. Nūq̄ excidit.
De lyra
dat: ac simul. vt malā 3
Non agit pperā. i. pueric.
charitas facit virtutē moli
bois in seipsis. Primo q̄ removet inordinationē tumoz. q ēt principiū oīs
mali &. Non inflat. q. charitas excludit tumoz. supōe. inflamat oi habet
magnitudinē apparentē & nō existentē. sic tumebus videt sibi magnus
ti non sit sm veritatē. & qđ ambitio ēt filia superbie. ideo q̄ subdit de cha
ritate. r Non ēt ambitiosa. i. facit ambitionē vitare. Secūdo q̄ remo
vet inordinatōnē cupiditatis. & qđ ad hoc dt: s Non quęrit q̄ sua
sunt. repetēdo ea ēt semel dicta. Tertio q̄ removet inordinationē ire. ideo dt:
t Non irritat. i. nō pūocat ad iracundiā. Quarto removet inordinatio
nem cl amorōs que ēt in mente. ideo dicit: v Non cogitat malū. i. non
permittit holem cogitare qualiter peccet ope. x Non gaudet sup iniq
tate. Hic permittit peccare qz clamore vel malitia que facūt de malo gau
dere: quer. &. Et cum cē ēt malefecerint & multū in rebus pessimis. de quos
facit charitas magis lugere. y Congaudet. Hic ostendit qualiter
charitas facit operari bonū. Et primo quo ad primū circa dt: Congaudet
autem veritati. i. primi qui triplex ēt. i. veritas vite: doctrine & iustitie.
z Omia sustinet. Hic ostendit qualiter charitas sustinet bō. Secūdo facit
opera bona erga deū quod fit per virtutes theologicas. ib dt: a Omia
credit. quę ēt ēuāgelia & apostolica. & non cum aliena leuitate
credit. Omia sperat. Sic
pōnit. i. in ppō. ps
parvit. q. sperabile hab
ēt quod pertinet ad. Omnia sustinet.
In capitē. i. in ppō. ps
tinet expectare glam &
resurrectionis & alia bona.
Charitas nūq̄ ex. Ist de
gratis: q. nec. i. si sic nec. i
future sunt. ex. i. erga eius
cessat. Nūq̄ excidit.
De lyra
dat: ac simul. vt malā 3
Non agit pperā. i. pueric.
charitas facit virtutē moli
bois in seipsis. Primo q̄ removet inordinationē tumoz. q ēt principiū oīs
mali &. Non inflat. q. charitas excludit tumoz. supōe. inflamat oi habet
magnitudinē apparentē & nō existentē. sic tumebus videt sibi magnus
ti non sit sm veritatē. & qđ ambitio ēt filia superbie. ideo q̄ subdit de cha
ritate. r Non ēt ambitiosa. i. facit ambitionē vitare. Secūdo q̄ remo
vet inordinatōnē cupiditatis. & qđ ad hoc dt: s Non quęrit q̄ sua
sunt. repetēdo ea ēt semel dicta. Tertio q̄ removet inordinationē ire. ideo dt:
t Non irritat. i. nō pūocat ad iracundiā. Quarto removet inordinatio
nem cl amorōs que ēt in mente. ideo dicit: v Non cogitat malū. i. non
permittit holem cogitare qualiter peccet ope. x Non gaudet sup iniq
tate. Hic permittit peccare qz clamore vel malitia que facūt de malo gau
dere: quer. &. Et cum cē ēt malefecerint & multū in rebus pessimis. de quos
facit charitas magis lugere. y Congaudet. Hic ostendit qualiter
charitas facit operari bonū. Et primo quo ad primū circa dt: Congaudet
autem veritati. i. primi qui triplex ēt. i. veritas vite: doctrine & iustitie.
z Omia sustinet. Hic ostendit qualiter charitas sustinet bō. Secūdo facit
opera bona erga deū quod fit per virtutes theologicas. ib dt: a Omia
credit. quę ēt ēuāgelia & apostolica. & non cum aliena leuitate
credit. Omia sperat. Sic
pōnit. i. in ppō. ps
parvit. q. sperabile hab
ēt quod pertinet ad. Omnia sustinet.
In capitē. i. in ppō. ps
tinet expectare glam &
resurrectionis & alia bona.
Charitas nūq̄ ex. Ist de
gratis: q. nec. i. si sic nec. i
future sunt. ex. i. erga eius
cessat. Nūq̄ excidit.
De lyra
dat: ac simul. vt malā 3

Et exclude a spēlo religiōē ogēnit videt ḡnte magie ee vidēte.
Ignorātiā quod. Et ubiq; ignorātiā ee ait q̄ ignorātia
ee videt in vij. Vñ opponit a spūalib. q̄ caūt ee charitas debeat ee
ee cui ignorātia ee pena ee aliqua de futuri statu ad q̄ quida dicūt:
nō quēm ignorāt. Deinde dicit. Nunc aūt manet fides spes charitas
tria hec. q. d. nūc in hac vita manēt tria dona. s. fides spes charitas
sed maior ex eis ē charitas. Nūc aūt manet fides spes charitas tria hec
maiora aūt horū ē charitas. Nūc aūt manet fides spes charitas tria hec
maior aūt horū ē charitas. Nūc aūt manet fides spes charitas tria hec
maior aūt horū ē charitas.

na destructur. Ex pte aūt cognoscim⁹ ex pte: cū aūt venerit qđ perfectū euacuabit

cuabitur qđ ex parte ē. Cūz essem parvulus: loquebar vt parvulus: sapiebam vt parvulus: cogitabā vt parvulus. Quando autē factus sum vir: euacuavi que erāt

parvuli. Videmus nunc per speculū in enigmate: tūc aūt facie

culum in ænigmate: tūc aūt facie

Nicolaus

ñ quo ad actū q mō ēt p assensū ad fantasmata tali ño assensione non indigēt alia spūalia. a Ex parte. Vbi silr ponit ppositū. s. dicit in quid. ita: Nūc aūt. Licet pmū sit verū de nōm. s. ad duo hic ponit spūalia. s. fides spes charitas. Sed maior ex eis ē charitas. Nūc aūt manet fides spes charitas tria hec. Licet pmū sit verū de nōm. s. ad duo hic ponit spūalia. s. fides spes charitas. Sed maior ex eis ē charitas. Nūc aūt manet fides spes charitas tria hec. Licet pmū sit verū de nōm. s. ad duo hic ponit spūalia. s. fides spes charitas. Sed maior ex eis ē charitas. Nūc aūt manet fides spes charitas tria hec. Licet pmū sit verū de nōm. s. ad duo hic ponit spūalia. s. fides spes charitas. Sed maior ex eis ē charitas.

gnificat. Iudeos spēo: et ebr. Augu. Quis videt q̄ ppha nō dixit hoc quin multo iam ei vita ista perfecta. Lib. xx. est ebr. cui fides et spes nō plus proficit: si fides et spes fine charitate pficit.

C. XIIII.

Ectamini ebr. Ē. edit in loquit lingua. Qñ lingua loquēs sē nō intelligebat vt si go aliquāno lingua glatiaē: et nō significa tionē haberet.

ad facē. Nūc aūt ḡnoscō ex pte: tūc aūt cognoscā sicut et cognitus sum. Nūc aūt mānent fides spes charitas tria hec. Maior aūt horū est charitas.

Aug. Qđ ita vt alter accipiat linguas: fiat diuisio inter spūs et mēbra: quia omnis lingua in mēbro illo qđ mouet, mouet et ea lingua q̄ gna rerū vanā non re spūs pterdet. Ideo et Plato verbū. Lingua li vt ea plationē vel fides significatio velut imagines rerū vt intelligant tūdēt mētes. Intellectu mē fides aūt spes nō intelligun tur: dicitur in spū nō in mēte. Mente aūt hic accipitur tupior vis aīe. Spiritus vis eadē aīe inferi ea cui rerū imagines impriuntur. Lingua vō q̄libet signoz genoz plationē cū intellectu accēdit q̄ ēnē tia: vel reuelatio ēt vel agnitio vel ppheta vel doctrina. Quicūq; q̄ loquēs lingua: aliqñ nō intelligebat. Aliqñ intelligebat q̄ alius exponē nō valebat: aliqñ spūs interpretabat. Aliqñ q̄ videbat et intelligebat et interpretabat: vt vbi ait pharao in spū vidit spūs ipsius et spūs bonus illo rūq; platio quasi lingua fuit. Q̄ nō intellexit qđ significat: et ideo ppha nō erat. Protinde cui rerū reuelatio demōstrabat in spū si non intelligebat: nondū erat ppheta. Magis q̄ ppheta videbat esse q̄ interpretari: qđ alius videt: vt Ioseph magis q̄ pharao: pharao vidit in spū: Ioseph mīe. Ejus spūs informatio erat vt videret imagines: huius mēs illuminata:

Nicolaus

Ecūmini C. XIIII

ctēre et rōnē aīe nostre q̄ spūs et lingua: et alia ēt pōt charitatē: emulāmini spiritualia māgis aūt vt ppbētes. Qui enim

imagines et peregrina. intelligentie horum. aliqua lingua hec intelligit.

loquitur lingua: nō hoībus

De lyra

Ipsa est lingua: aliqñ nō intelligebat. Aliqñ intelligebat q̄ alius exponē nō valebat: aliqñ spūs interpretabat. Aliqñ et videbat et intelligebat et interpretabat: vt vbi ait pharao in spū vidit spūs ipsius et spūs bonus illo rūq; platio quasi lingua fuit. Q̄ nō intellexit qđ significat: et ideo ppha nō erat. Protinde cui rerū reuelatio demōstrabat in spū si non intelligebat: nondū erat ppheta. Magis q̄ ppheta videbat esse q̄ interpretari: qđ alius videt: vt Ioseph magis q̄ pharao: pharao vidit in spū: Ioseph mīe. Ejus spūs informatio erat vt videret imagines: huius mēs illuminata:

De lyra

Ipsa est lingua: aliqñ nō intelligebat. Aliqñ intelligebat q̄ alius exponē nō valebat: aliqñ spūs interpretabat. Aliqñ et videbat et intelligebat et interpretabat: vt vbi ait pharao in spū vidit spūs ipsius et spūs bonus illo rūq; platio quasi lingua fuit. Q̄ nō intellexit qđ significat: et ideo ppha nō erat. Protinde cui rerū reuelatio demōstrabat in spū si non intelligebat: nondū erat ppheta. Magis q̄ ppheta videbat esse q̄ interpretari: qđ alius videt: vt Ioseph magis q̄ pharao: pharao vidit in spū: Ioseph mīe. Ejus spūs informatio erat vt videret imagines: huius mēs illuminata:

vt intelligeret veritatē. Et in illo erat lingua in illa ppheta: q̄ illo rerū imaginario: illo imaginātibus interpretatio. Videt⁹ q̄ ppheta q rerū signa fuerūt spūs videt imagines. Sed aūt ppheta: q̄ illo cui reuelatū fuerat spūs videt imagines. Sed aūt ppheta: q̄ illo cui reuelatū fuerat spūs videt imagines. Sed aūt ppheta: q̄ illo cui reuelatū fuerat spūs videt imagines. Sed aūt ppheta: q̄ illo cui reuelatū fuerat spūs videt imagines.

dimus ē. Et mane q̄ i vtroq; scribit vt dauid: q̄ locutus sum⁹ qđ videram videt: et qđ significaret apud

Nūc aūt f. Si ita esset q̄ ppheta q̄ q̄q; lingua in mētio aūt videat potestis q̄ lin gua nō prodest ppheta prodest. Nūc. Cū si dicto qđ tūc qñ videbat

Aut in reuē. Et exponā reuelatione. Reuelatio est qñ p figurā ostē dunt quedā mysteria vt in apocalypsi. Aut i scia. Vt exponā ea q̄ ad scientiā pertēt. Ea aūt q̄ sūt illuminātē: vt de nā tūralib. Aut in p pheria. Vt exponā scripturas q̄ de futuri agūt.

Aut in doc. Vt exponā scripturas q̄ mores informāt. Vel reuelatio est subita aliquarū rerū ostēsio p spūm. vel positāi qui sedēti reuelatū fuerit. Prophetia est vt dixi: vel cetero q̄ sine hūana industria spūsancti⁹ paulatim reuelat. Scia ē rerū q̄ ppto studio vidēt. Doctrina ē cetera que alio docēte.

Si que sine. Per me ostensū lingua nō va lere sine interpētē p me vel eo q̄ ostēdi q̄ si rōnal: tū p inspirata ide patet.

Nicolaus

aliqo simplēr pdēt bonū canonicū: nō tñ intelligit vel explanat: sicut ēt qñ simplēr intelligit rēs significata verboz: nō tñ plene explanat verboz: nō tñ plene explanat verboz: nō tñ plene explanat

Oratio spūs. i. ita loquit apostolus vt lingua vere[cunda] loquat in ecc[lesi]a. Quod ostendit ex hoc q[uo]d ait: Nam si orem lingua mea orat spūs meus. Ratio. Aug. Non ita q[uo]d hoc verbū ame[n] nec grecū nec latinū est sī barbarū interpretat[ur]. Ideo posset nos vel nō dicere amē, vbi gratias ēt nec latinus interpres audiret. Sī tamē ne videamur inhumani[tatis] precor habeatis velamento istum.

Quid ergo est? Orabo spū: orabo [et] mente: psallā spū: psallam [et] mente: Ceteris si benedixeris spū: quomodo [et] ydiote dicent amē super tuā benedictionē? Nā tu quidē bene gratias agis: sed alter nō edificatur. Grās ago deo meo q[uo]d omnium vestrū lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinq; verba sensu meo loquar: alios instruam: q̄ decē milia verborū in lingua. Fratres nolite pueri effici sensibus: malicia autē parui estote: sensibus autē perfecti sitis. In lege scriptū est. Quoniā in alijs linguis & labijs aliorū loquar populo huic: & nec sic exaudiēt me dicit dominus. Itaq; lingue in signū sunt: nō fidelib⁹: sed infidelibus. Sī ergo cōueniat vniuersa ecclesia in vnū & omnes linguis loquātur: intrēt autē idiote aut infideles: nonne dicent quod insanitis? Si autem omnes prophetent: intrēt autē quis infidelis vel idiota: cōuincitur ab omnibus: diiudicāt ab omnibus. Occulta cordis eius manifesta fiūt. Et ita cadēs in faciem adorabit deū: pronūcians q[uo]d vere deus sit in vob. Quid ergo est fratres? Cū cōuenitis vnusquisq; psalmū habet: doctrinā habet: linguā habet: reuelationē habet: interpretationē habet. Omnia ad edificationē fiāt.

Sīue lingua quis loquit[ur] sm duos. [et] ad plus. sm q[uo]d dicit Deus. Sī non sit interpres: taceat autē in ecclesia: sibi autē loquatur & deo. Prophete duo aut tres: & ceteri diiudicent. Si alij reuelatum fuerit sedenti: priores taceant. Potestis enim omnes per singulos prophetare: vt omnes discant & omnes exhortentur. Et spūs prophetarū prophetis subiect[a] sunt. Non enim est dissensionis deus: sed pacis. Sicut in oib⁹ ecclesijs sanctorum docet. Mulieres in ecclesijs taceant. Non enim permittit eis loqui: sed subditas esse sicut & lex dicit: Si quid autem volunt discere: domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a nobis verbū dei processit? aut in vos soles pervenit? Si quis videtur propheta esse aut spiritualis: cognoscat q̄ scribo vobis: quia dominī sunt mandata. Si quis autē ignorat: ignorabit. Itaq; fratres emulamini prophetare: & loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste & secundum ordinem fiant in vobis.

Nicolaus

a Quid ergo est multi faciendū. p Orabo spūs: orabo sensibus. i. affectu & intellectu. c Psallam [et] affectu et mente. d Cetera. Nec vobis aliena videat[ur] sīc ridiculosa. e Spiritu. Latine hoc q[uo] spūs interpretat[ur]. f Quia tm. Ideo. q. d. nō mirabit[ur] q. q[uo]d sīc efficiatur: nō q[uo] minister ecclie ridendo am[et]: quia ab re sentimus nulla ridiculosa: & extera q[uo]d fiebāt in vulgari: si postq[uā] ppli multiplicatus fuit: & plures fc̄ fuerunt: ministrie ecclie vt patet: tūc ab eis ecclesia deposito capitulo adeundo eucharistiā: & pfalle: sīc in latino in ecclia latina: & sufficit q̄ eccliam ridem[us] p toto ppli: cpoli: etiā cui hoc nō q̄ in vulgari. Cōtingebat apūs pcessit mutari. Ut q̄ p phetia est melior nono linguarū. g Vtut ago tm non mea vtilitate sed fidei: & hoc est quoddā donū a deo mihi datū. Sed q̄ donū ppter vtilitatē fidei: h Sed in ecclia volo. Supple magis. i Quinq; verba loq. i. pauca. k Sensu meo. f. vt intelligam: & alios instruam. Sciendū aūt q̄ apūs ipsaluator hic dicit: verbū loq quoq; verbū ore pferim[us] nōdū animadvertere quis. Credidit angelū ex verbis: timendo spēciā q̄ habeam[us] debet et de hoc q̄ genit ad fidē. s. nō bī pendis: & de hoc q̄ pti nō ad merca. s. sic bītur alia quattuor. f. vt tacea: & vana pmitt: q̄ta. s. q̄ nō debent pferre ad tacent[ur] ne sermonis. ab dicit apūs: Qui mg verba l. pauca. m Scio aut. Potēs apūs edific[ari] pphetiā facilior deorum intuitū fidei. Dic. sīc ide edificare [et] pare fidei. Dic. sīc ide edificare [et] ne ligeret par pueri ritu stulto[rum]. Lin. delectem[ur] bonū & malū. pueri cui frequēter pdicta ab eis mima bonū. o Sed ma par. dicet: Ad cognoscē malū dic par. Sensū ad ptem actiuā tm. p Sensū ad ptem actiuā. i. q̄ dicit sic intelligam: pficit vt pollens alios instruam: ago primo ad pficiā. q Ita pueri ritu stulti: & malū sīc efficar[et] ad finē fidei pficiendā. donū ad fidē q̄ pbetie. f. vt annexū habeā[us] donū ad fidē. Ad. Ut q̄ p[ro]pheta est melior nono linguarū. s Quoniā in alijs linguis [et] labijs aliorū loquar populo huic: & nec sic exaudiēt me dicit dominus. Itaq; lingue in signū sunt: non fidelib⁹: sed infidelibus. Sī ergo cōueniat vniuersa ecclesia in vnū & omnes linguis loquātur: intrēt autē idiote aut infideles: nonne dicent quod insanitis? Si autem omnes prophetent: intrēt autē quis infidelis vel idiota: cōuincitur ab omnibus: diiudicāt ab omnibus. Occulta cordis eius manifesta fiūt. Et ita cadēs in faciem adorabit deū: pronūcians q[uo]d vere deus sit in vob. Quid ergo est fratres? Cū cōuenitis vnusquisq; psalmū habet: doctrinā habet: linguā habet: reuelationē habet: interpretationē habet. Omnia ad edificationē fiāt. Sīue lingua quis loquit[ur] sm duos. [et] ad plus. sm q[uo]d dicit Deus. Sī non sit interpres: taceat autē in ecclesia: sibi autē loquatur & deo. Prophete duo aut tres. Quia sufficit sermo tot horum: & in ore duorū vel trium stat oē verbū. Si alij. Ambro. dat intrinseci q̄ nō fugiat. Et spūs. Loquēs ordinē seruare solent: & ppter multos pphetas quos regūt: vel propter plura eius dona: subditus est pphetie: vt q̄ vni sunt facere possint: q̄ q̄ nolūt loq possint: & non cogāt eos vt phrenicos clamare vel aliqua subuertere. Ambro. vel si hoc nō edit vbiq; nō est spūs dei. More subditus: quia aliter discussionis effectū nō pacis. Ita hoc mō vobis dico sicut in ecclesijs nostris est nouū vel singulare. Nō firmiter tenete.

Nō est enī dissensionis effectū quos respicit simul. loq cōpletē.

Nicolaus

Sūcte q̄ donū sīt vanis pōe in alios refundere: q nō dant singulis ola dona sī diuisim: vt dicit[ur] est. s. cū. ca. e tūc intelligendū est de alijs sequētibus. psalmū vo intelligitur canticū ad laudādū deū. a Doctrinaz habet. i. gratiā ḋdicandi ad informationē mor. b Linguā hs. i. donū linguar. c Apocalypsim habet. i. reuelationē. d Interpretationē habet. i. virtutē explandi collata. e Omnia ad edificationē fiāt. quilibet enim debet q̄ta sibi data vel ad edificationē ecclesie. f Sīue lingua. Hic ostēdit propositū magis in speciali. s. primo quantū ad donū linguarū. secūdo quātū ad donū pphetie. ibi: Prophete aūt. Circa primū dicit q̄ donū linguarū nō est vtendum a multis. sed sufficit q̄ a paucis ppter occupationē tēporis. Ideo dicit: Sīue lingua quis loquit[ur] sm duos. f. homines: aut vt multus trea. i. ad plus. sm q̄ dicit Deus. Sī non sit interpres. Sī ex duoz vel triū vtilitā fiat omne ēdificatiū. s Et per partes. f. succedātur. vel: Per partes. i. tempis: post alteri: vt post vnū parte locutionis fiat eius expositio: & post alterius similiter. Et hoc nō fit expositio quando predicatores predicāt per interpretē boibus tenere linguā. Ideo subdit[ur]: Et vnus interpret. h Si aūt nō fuerit interpres. f. ille qui loquitur linguis. i Taceat in ecclesia dum alius interpretatur. k Sibi autem loquatur a deo. quando deum in secreto. In ecclesia vo semp dicta confactiuntur de numero loquentiū. in nulla enim repudiatur donū linguarū per epistolā s. euangelū. s. hic sm duos actus semat: scīm mōdū. in matutinis vo tripler testimonij repudiatur q̄ triplicē nocturnum: & antiquitus dicebant diuinū sm tres vigilias noctis. l Pophete. Dic. sīcqualiter ostendit qualiter sit vtendū dono pphetie. s primo ostendit debitus vsus. secūdo quibus est. ibi: Mulieres. Circa primū sciendū q̄ vsus pphetie hic accipit p̄ proponere verbū edificatiuū ad plenā facram scripturā exponēdo. in primitiua vo ecclia plēq; habebant hoc donū: ppter q̄d ne frustra sicut apūs multi q̄ erāt a deo pfti: vel a tribus ad plus: & succedūt. s. hoc est q̄d dicit: Prophete autē duo aut tres dicant. scripturā exponēdo nō simul: & succedant. m Et ceteri diiudicent. i. attēte audiāt: vt sic possint discernere q̄ sint melior dicta: & magis necessaria. n Et si alii reuelanti fuerit sedenti. Si aliquis de auditoribus facta fuerit reuelatio q̄ spūsti sancti de aliquo: q̄ p̄dicationē tunc p̄ponendo. o Potest tacere. vando tibi locū loquendi: & subditur causa: p Potestis enim omnes reuelationē spūs sancti habere. q Per singulos pphetare. vnus post alium competenti tempore. r Et omnes discant. qui audiunt. s Et omnes exhortentur. ad hoc apti. Sed qui a posse aliquis dicere non est in potestate sic loquentis tacere: i. quia loquit[ur] a spūsancti motione. hoc remouet vtemq; t Et spūs prophetarū prophetis subiectus est. hoc est: in potestate corp. Circa quod notandū q̄ duo sunt in pphetis. s. illuminatio mentis prophete. & hoc non est in potestate eius: quia spūsancti prophetie non semper adest prophetia. sed est in

enim est dissensionis deus: sīc pacis: sicut i omnibus ecclesijs sanctorum docco. Mulieres in ecclesijs taceāt. Non enim permittit eis loqui: sed subditas esse sicut & lex dicit: Si quid autem volunt discere: domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a nobis verbū dei processit? aut in vos soles pervenit? Si quis videtur propheta esse aut spiritualis: cognoscat q̄ scribo vobis: quia dominī sunt mandata. Si quis autē ignorat: ignorabit. Itaq; fratres emulamini prophetare: & loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste & secundum ordinem fiant in vobis.

Sicut in oib⁹ ecclesijs sanctorum docet. Mulieres in ecclesijs taceāt. Non enim permittit eis loqui: sed subditas esse sicut & lex dicit: Si quid autem volunt discere: domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a nobis verbū dei processit? aut in vos soles pervenit? Si quis videtur propheta esse aut spiritualis: cognoscat q̄ scribo vobis: quia dominī sunt mandata. Si quis autē ignorat: ignorabit. Itaq; fratres emulamini prophetare: & loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste & secundum ordinem fiant in vobis.

Cognoscat. Innuit difficilia esse verba apūs sīcut nullus a pphēta vel ipsaluat habet cognosci.

Si quis aūt ignorat. Si quis ignorat: ut non velit credere esse mandata dei ignorabit. vt i. est gallice. Nolēto vos. Vnde nouimus esse mouere vt inter fideles nos. Si quis ignorat. Nō dicit de his de lyra

Illuminationis sīci sunt p̄ nunciatio. s. hoc est vtpote tollatur prophetie: quia potest loqui s tacere: quia potest pphetare: & loqui linguis: & tacere: quia est in potestate eius. s. si ignorāt quae gratis. f. vtilissime dicūtur: ad illum pertinet: q̄ nō pertit verbo ac pphetie p̄ q̄ hoc ipse monitus est.

Si qs aūt vt. Supra. 4 dixit q̄ nō est in q̄ vtere dono cognitione q̄ ignorat: ignorabit. i. ipse habet. Potēs in eccl[esi]a. i. si ignorāt quae gratis. f. vtilissime dicūtur: ad illum pertinet: q̄ nō pertit verbo ac pphetie p̄ q̄ hoc ipse monitus est.

Cognoscat. Innuit difficilia esse verba apūs sīcut nullus a pphēta vel ipsaluat habet cognosci.

Si quis aūt ignorat. Si quis ignorat: ut non velit credere esse mandata dei ignorabit. vt i. est gallice. Nolēto vos. Vnde nouimus esse mouere vt inter fideles nos. Si quis ignorat. Nō dicit de his de lyra

Illuminationis sīci sunt p̄ nunciatio. s. hoc est vtpote tollatur prophetie: quia potest loqui s tacere: quia potest pphetare: & loqui linguis: & tacere: quia est in potestate eius. s. si ignorāt quae gratis. f. vtilissime dicūtur: ad illum pertinet: q̄ nō pertit verbo ac pphetie p̄ q̄ hoc ipse monitus est.

Si qs aūt vt. Supra. 4 dixit q̄ nō est in q̄ vtere dono cognitione q̄ ignorat: ignorabit. i. ipse habet. Potēs in eccl[esi]a. i. si ignorāt quae gratis. f. vtilissime dicūtur: ad illum pertinet: q̄ nō pertit verbo ac pphetie p̄ q̄ hoc ipse monitus est.

Cognoscat. Innuit difficilia esse verba apūs sīcut nullus a pphēta vel ipsaluat habet cognosci.

Si quis aūt ignorat. Si quis ignorat: ut non velit credere esse mandata dei ignorabit. vt i. est gallice. Nolēto vos. Vnde nouimus esse mouere vt inter fideles nos. Si quis ignorat. Nō dicit de his de lyra

Illuminationis sīci sunt p̄ nunciatio. s. hoc est vtpote tollatur prophetie: quia potest loqui s tacere: quia potest pphetare: & loqui linguis: & tacere: quia est in potestate eius. s. si ignorāt quae gratis. f. vtilissime dicūtur: ad illum pertinet: q̄ nō pertit verbo ac pphetie p̄ q̄ hoc ipse monitus est.

quę nō pōt dīffarnare inefficēcē p̄ virtutē veritatis: ſi de pōſſimo ſ̄ ad fidē et mores admittit. vt ligatus gypsum ſuperat vt nō pertranſeat gradē: quaſi pro nouo admittit. vt ligatus gypsum ſuperat vt nō pertranſeat gradē: quaſi pro nouo ſpōſo ſibi multitudo lōg cogitat vt mulierem tacēte vt ſola honeſte cū ſm̄ ſpōſo ſibi multitudo lōg cogitat vt mulierem tacēte vt ſola honeſte cū ſm̄ ſpōſo ſuo viuat. ſ. ad paradiſū eccl̄ie remouat ingeniose dicto ad ſcīnū eccl̄ie hīt. Sponſa

sunt potes uocet ipe ꝛ dignitate mineret. Et q sine christi exponit subdolose
Qui in ad c.vi. 2. Deinde finis. Hoc ponit ad cōmendationē rectar
rectionis qua ipius sunt electi milli. Cū tradiderit reg. Cū subplan
do deo tradiderit nō q ipe admittat thronū vnius dei p filiū: q tradide
rit. i. cū ptinerit ad quē in quē nō regnat deus p filiū: q tradide
rat a filio pt. Ait vnius
nouit pat̄ nisi filius ⁊ cui
volu. ꝛ reuelare. vel cū
filius filio cū pt̄e videre
go filio nullus habet qđ
ei sit summa beatitudo.

Aug. Aut ꝑ nouerat
filium. Cū tradiderit re
gnū qđ dominauit cū ve
nit mitte ple placet ad
ꝑfect in quo equalis nō
recedit a patre.

Aug. De hostib. q.
Aliter dicit regnū christi
olo creature ⁊ fm potesta
et octaria. Aliter ecclia
fm ꝓpriet. Alioꝝ ꝑ de
filio est. Cū enim.
Dū dat ait malos ange
li angelos ꝑfect. nondos
demonib⁹ christ⁹ hoib⁹.
ad vellend⁹ vitiorū vel
ad ꝓceptionē. Et hoc⁹
ecclie nō ab ꝑfecto ecc
fidelis necessaria fi erit.

Cū enim vē. Aug.
Quia tūc nouū erit ali⁹
nihil hoc aliquos terre
nos vel celestes habuisse
ꝙ tūc ⁊ tūc ⁊ filii ola.

Oportet illū regnare. i.
regnū ciuis interim mani
festari donec oēs inimici
ei regnare fateant. ⁊ quo
ampli⁹ nō erit manifest⁹
⁊ fi ampliꝰ duret. Ita
enī oculi nri ad ꝑfect. d. m. n. Nō vt tūc auertant: ⁊ vt nihil amplius
requir. Et ita dicūt donec maiorē excludit manifestationē regni nō am
plioꝝ permanentiā. Nouissima adt. Inter alia ꝑfatꝰ q ⁊ potestatē fu
turandi hȳ cū iudic. Nouissima adt. Nouissima. Nō q regnat. ⁊ tūc re
gnauit: fi nouissima. i. post ola destruet mors q amplius nō vsilquent fi
cut heretici arbitrant. Inimica. Cui inimicamur vel ipsa nobis. Inte
rū cōmendatio redemptionis. Nouissima. Quia non erit qđ destruat:
postq̄ hoc mortale induet immortalitatē. Pater est. Aug. Quia sicut
q; nullo ex⁹ ita nulla rōne pōt aliqui ei fabricatus. Ipse enī principii ē oīoꝝ.

Nā cū subiecta illa fu. Nō qn ⁊ nō ola ⁊ ipse subiectus. Sed qđ ip
se tūc in aliquo fieri dicit ab eo incipit cognoscī et sanctificet nomē. i. Cū
ctī et inscribat. Ita enī cū tradiderit reg. i. cū patrē regnare manifestauerit.
Quod nō credit. Enarrabit eē principatū q⁹ olibus erit notū nihil ꝑ se
ꝓtātis habuisse terrenos vel celestes nisi a deo q tūc nulli ipos in alio ni

Nicolaus

a Deinde. Hic declarat secundū. Cū resurrectionis fint. ⁊ primo ꝓmittit ad
firmationē boni. ꝑ ꝙntū ad motionē mali. ibi: Oportet aūt. Ꝙntū ad primū
dicit: Deinde. i. post b. b Finis. i. resurrectionis erit. ⁊ tūc regnū nō erit i
hoc ꝙ vitalit vita corporalis voluptuosa: et iudei ⁊ farraceni fingunt talem
eni fm ꝓm. Catholicos est vita peccatū: ꝓpter qđ in ea ꝑfecte nō pōt felici
tas humanali in diuina dei visione ⁊ fruitione. ꝙ ꝓcessit hoc fm illud qđ
est in eo simū. i. voluntatē ⁊ intellectū: ⁊ respectu optimi obiecti. ibi subdit:
⁊ Cū tradiderit deo ꝑ. i. cū ipse adducente fidelios in ꝙntū regnat ad cla
ri reꝑata sui creatoris. ⁊ q⁹ ministerii angelor⁹ cessabit ad hoc vt fidelios
beatitudine ꝓducant. Ꝙ tūc cessabit illud ministerii. ꝓpter qđ subditur:
d Cū enī. eīm ꝑ. ⁊ ꝑo. ⁊ virtutē. tū remanebit ordinis angelici. vi
tium. Ipse. ad eminentiā ecclie fm hierarchias ⁊ ordines. relat autē illos
tres ordines: et ille sapientes ꝙntū ad illos quoꝝ officia executioni impor
tant circa hoc inferiora: ⁊ sub principatib⁹ intellexit archāgeli ⁊ angeli ea
sibi singulos bonum deputati. e Oportet adt. Hic declarat finē re
surrectionis ꝙntū ad motionē mali: tūc enī amouebit mala ⁊ culpe q puni
ent tota malitia. ꝙntū ad hoc vt: Oportet ꝛ. illū regnare: donec ponat
oēs inimicos sub pedib⁹ eius. ⁊ tūc desinet regnare: q⁹ hic donec nō fa
ciat ecclesiam futuri regni. sicut Matth. i. vt de ioseph. & maria q non co
gnoscebat eā donec peperet filiū sub pmogenitū. tūc amouebit malis pene.
ad vitā immortalē. et quia nō pōt mors stare. Ad declarationē ꝑdicti q sub
vitis. vt ibidē declarat fiat ꝓpio qđ opponit illud ipsius in ꝓximatione ꝑ
mait. b Cū ait dicat ola. d. e. d. nihil erit tūc exclusū a subiectiōne sub
ipso bole. i Ꝑter cū q subiecit. ipse enī ꝙntū hō minor ē ꝑfecto deo.
Licet omnia apparat q omnis potestas ⁊ dignitas omnib⁹ tollit a deo in

filio nō. Cū olo adnouerint rēm vt vel. tūc christus vel ꝑ ostendat.
Vel de deo: vt vnius ꝓcipui filius auctus manifestet vt ipse deus ola i oib⁹:
qz cū subiit ola ꝛ creatura christū et sub capud ipi capud dei. Nō ut i oib⁹
qz in ꝑfectione olum vnus erit dei. ⁊ ola qz ex ipso filio. Ut sit deus ola i
olibus. Ipse est finis qui. ē. breuiter pdulcte posuit: post mḋtionis expicio.

Ola. vt nemo cohe
rentiā ei amet adhereno
cū sua ꝓpria voluntate:
⁊ tūc manifestū sit qđ vi:
Quid habeatq̄ nō acce
pisti? Glazy de⁹ erit vē
latis. Ola q bonitate de
fluerant: vita falsa: gl̄la
pacientie deliderioꝝ. In
ꝑpart claritate erit par
gaudiū: qz de vna re vt
qđ habebit singuli: cōe
sit oibus: qz ⁊ gl̄la capiti
olum erit ꝓ virtutē cha
ritatis. Ut sit deus.
Amor cū ꝑfect ꝑfecto.

Ola. Que desiderari
pōt. In cibus. Mō
bris suis: qz ꝓmiti virtut
erit ipse q dedit virtutē
qz de⁹ erit vīs sanctor.

Baptizatur ꝓ mor.
i. ꝓ peccatis delēdis: vel
ꝓ se mortuis faciēdis ad
similitudinē mortis ꝙntū fa
cit cū fi sint vitā habituri.

Si omno mor. nō re
surgūt nec christus surrexit:
vt qđ baptizant cū nō di
mittāt si ipse nō resurrexit.

Vel. Fuerūt q̄dā im
periti q baptizabant ꝓ
bis q de hac vita sine ba
ptismo discesserāt: putan
tes illius pdesse. Unde ait:
Quid facit. i. qđ illis ꝓ
derit q resurrecturi nō sūt? Erō omno nō resurgūt: vt qđ baptizētur cū pcā
nō remittātur nisi cū future resurrectionis? O. Hi stulti adeo certi sūt de re
surrectione: non nō debebis dubitare. Vel ꝑ v. o. in. Vere iurare nō est
peccm: si nō ideo in dubiis iurādi. ⁊ tutꝰ ē nō iurare qꝫ ꝙtumlibet iurādi
peierare. Falsū vo iurare grauissimū est peccm. Ꝙ ꝓcipui nō est iuratio: q
nō est a malo iurātis: si incredulī vel infirmi qui aliter nō credūt.

Quid mihi pdest si pugnauī. i. dispuraui. Secm hoiem. i. hūanaliter aspi
ciendo hoc ē credendo mori hoiez vt bestia. Mḋuccꝰ
⁊ bi. Hoc ꝓpter eos q̄ sibi futurā sit post mortē: vēni tibi studēt vt
pecora dicētes: Dulce inde venit: nō audiui vocē cuiusq̄ inde venīt. Qui
bus vī: Seulte si ꝑ tuos surgeret credereo? Deo olus surrgit ⁊ nō credis.
Qui voluit mori ⁊ surgere vt oēs vni crederem? nec a multis decipemur.
Credere ꝑ iterā mortuos. i. nō credis ī immortalē q̄ veniēs testimoniū
hȳs in celo: testimoniū in terra: testimoniū ab angelis. testimoniū ab infernis.

De lyra

quo est ratio vltime beatitudinis. l Aliquin. Hic ꝓsequitur resurre
ctionem ꝓbat ꝓ sanctor vitā. Et dividit in duas partes. quia ꝓmo ponit
ꝓbationē. ⁊ secūdo quandā monitionē. ibi: Nolite. Ꝓmū exponit dupli
citer. Uno modo dicunt aliqui expositores q tunc erant aliqui credentes
q baptismus recepta ab aliquo viuente valeret mortuo. ⁊ sic faciebant plurios
se baptizari simul. ꝓ se ⁊ alios ꝓ amicis suis defunctis. ⁊ fm
hoc dicit apls: Aliogn. i. resurrectio nō erit. m Quid faciēt q bapti
zant se. q. d. nihil ꝓficit eis. ꝙ quia nō videt ꝓbabile q apls in sua ꝓba
tione ponat re aliquoꝝ errore: qz nō est ꝓbatio simpliciter. ⁊ tū ad illos
errātes valdeo flios ad illud qđ habebāt ꝓ incōuenīti. Uō aliter exponit
qđ vī hic: n Pro mortuis. i. ꝓ pcis mortalib⁹ q̄ sūt ega mortui. ꝓ q
bus ablutio recipit baptism⁹: q est nō ꝓficere si nō esset resurrectio. ad
hoc enī recipit vt a pcis mḋd atiis sit vita beata dignus. Locquitur du
cit ad aliud inconueniēs. i. q ꝙtumq̄ tūc scribebat frustra suffinerēt tri
bulationes hui⁹ mūdi si nō remunerent in alia vita. Uō dicit: o Ut qđ et
nos. i. ꝙtiani. p Periclitamur oī hora. tūc enī ꝙtiani frequēter ducebāt
ad tormēta. q Quotidie morior. i. pcisio mortis me expono. r Pro
pter vīam gl̄lam fr̄m. i. ꝓpter gl̄riā in vobis acquirēdā. s Qui hō i
spo. i. in certa spe ꝓ revelationē spūs. ī. Timoth. iii. Reposita est mihi coro
na iustitie. 2. Tūc tu vocat ad terrā incōuentes. i. ꝓ hoc currēt sine fre
no sicut bestie ad delectabilia hui⁹ vite: qđ est magnū inconueniēs dignitati
nature humane: si nō sit alia vita in qua ꝓ bonis ⁊ malis reddant pene et
ꝑmia. ⁊ fm hoc dicit: t Si fm hominē. i. fm rationē qua differt homo
a bestiis. v Ad bestias pugnauī ephesi. id est ad hominēs resurrecti ꝛ
enim negamus. ⁊ per consequens bestialiter viuimus. x Quid mihi
prodest si mortui non resurgunt. quasi dicat mihi: sol magis videatur esse
currendum cum eis ad voluptatēs huius vite: vīcendo cum eis.
y Manducemus ⁊ bibamus. id est voluptuose viuamus.

Eras

nolite seduci. A pseudo qui de medicina querūt vulnus: ⁊ de scelerato conantur tollere vinculum. unde Isaiaꝛ mortis inficiant.

Euigilate. Ne nolite. Sed euigilate a corpore: ⁊ sic erūt iusti et post nolite peccare: illis ꝛcmendo qz ignorant deum.

Sed dicit aliqs. Quom ꝓ rōnes ꝓbauit: mō ꝓ ipsā rem nūs ponit fieri obdit. Q. p b ꝓbat. Sed tū dicit: ds p nūs fieri nō possit: cū resurgent quali corpore? Quasi nō poterit aliud esse qđ mō. i. passibile ⁊ mortale. Insipiens. qui non intendit qđ queribile video.

Quali aūt corpe. Nō qz in nūlī cognitione p qđ nos de resurrectio ne hic talia ipsorum fidē ī dī sapiēs esse videt cū nō sit: ꝙtumq̄ respōdet ei apostolus. Insipiens ꝛc.

Qđ semi. ū vi. ⁊ c. Ita mortuꝰ poterit viuere: ⁊ melioꝝ corpe: vt qđ seminas melius surgit.

Deus aūt dat. Sic ergo nudā granū semina tur ⁊ deꝰ nuīu quodāmō vestitū resurgit. multa se cū habens incrementa: ita mortuus deꝰ virtutē potest viuere ⁊ melioꝝ corpore resurgere.

Unicuiqz se. p. cor. Ita ⁊ nobis nra antiqua vt iob ait: Quoꝝ visurus sum. e. i. ⁊ nō alius. Sed erit differētia in gl̄ia ⁊ claritate: ꝙtus de eāde materia. Sicut nō ola caro ex eadē dignitatis. ꝛ de eisdem elementis.

Et corpora. Ola ca
ro corpus: sed nō eōuer so: vt ligni. Celestia. Sunt resurgentia: ter
restria autē morientia: ꝙ qz alia: vt qz ipsa celestia est ex eo corpa celestia vo
cant: ⁊ nō iam caro vocant. Et alia ꝛo qz terrestria est: terrestria corpora

Nicolaus

a Eras enī. Leito. b Moriemur. i. totaliter deficiem⁹ sicut bestie. vel
in pena talis vt Sap. vi. Umbra transiuus est ecpus nostrū ꝛc. ⁊ sequit:
Uenite ergo ⁊ fruamur bonis huius ꝛc. c Nolite. Hic ex ꝑdictis po
nit quandā monitionē. ⁊ primo ꝙtum ad infirmos dicendo: Nolite seduci.
a negantibus resurrectionē. i. currendo cū eis ad vite voluptatē sine freno.
d Corrūpūt mores bonos colloquia mala. ⁊ manse que inducit bonos
ad pōtia vite delectabilia ad que ꝓnitatē habet et corruptionē naturā hu
manā. Scio ponit monitionē ꝙntū ad ꝓcessū dicēs: e Euigilate iusti. i.
vos ꝓfecti fatis solliciti vitare ꝓcessū: nō solū in vobis sed etiaꝫ in altio qui
sunt imperfecti. de quibus subdit: f Ignorantiā enī dei qđ. i. qđ nō habet. mi
nus recte sapiento de resurrectione. g Ad reuerentiā vobis loquor. i.
ad verecundiā vestrā vt ꝓ hoc fatis magis solliciti: qz defectus inferioꝝ redū
dat in verecundiā superioꝝ. h Sed dicet. Posīt apls ex resurrectiōe ipsi
ostendit resurrectionē aliorū. hic ꝑ se ostendit qualitatē resurgentiū. Circa
qđ sciendū q aliqui pcedentes resurrectionē futurā dicebant cā fore ad ꝑfi
mileꝫ actus ⁊ vitā sicut in vita ꝓsenti. vñ quidā ꝓsi dicebāt: Post ānū ma
gnū qui ꝛtinet. cccc vi. milia annoꝝ solarii ꝓsentis resurget babilonia cū tota
scholas quas habuit aliqñ athenis ⁊ cōsūl scholarca. alii vo. i. indei ⁊ far
raceni. ⁊ in aliquo differūt: tū hoc ꝙuenit q dicūt resurrectionē fore ad
vitā aliaꝫ delectabilibus carnis vsuꝫ: nō tū olno ad actus ꝑfectos: qz tūc
erit vita vtens voluptatibus carnis sine ꝑpedimento. Et gloria tūc talis
dicentiā mouet apls questionē. d. Sed dicet aliqs: male semēs de resurre
ctione. i Quō resurgunt mortui. hoc videbant illi q reputabant illam
impossibilē. k Quali aūt corpe veniūt. vtendo delitijs carnalibus sicut
nūc aut ꝓ alia modū. l Insipiens. Hic ꝑ se soluit vtrāq̄ questionē. ⁊
ꝓmo secūdā. scio ꝓmā. ibi: Ecce mysteriū. Solutionē hanc quadruplo stat
in hoc ꝙ resurget idē corpus numero quod ad substantiā sed habebit alia q̄
litatē. Et dividit in duas ꝑtes. qz primo ostendit ꝓpositū. scio q̄ sit differē
tia qualitatis: ibi: Seminat. prima adhuc in duas. nā intendit declarare du
plicitatē aptis. ꝓmo p exēplū. scio ꝓ rōnē: ibi: Et est corpus. prima adhuc in
duas. qz primo inducit exēpla ciuilē ꝛtū. scio aliarum ꝛtū. ibi: Nō oia ca
ro. Circa primū ponit exemplū de grano seminato ex quo surgit aliud gra
nū ciuilē ꝛtum: scio tū est eadē mā adomatalis qz primū est nudū, seminātū palea
op⁹ sūs ꝓ incrementō pullulat. quodendo de herba ad spicā. ꝛ hoc est qđ
dicit: Insipiēs qđ tu seminas ꝛc. ⁊ ꝑs ista. Sciendū tū qz apls nō intendit
ꝓ sit sīle in resurrectionē ꝙtū ad hoc qz sint virtute nāturali dicta pullula
ꝓ sit sīle in resurrectionē ꝙtū ad hoc qz sint virtute nāturali dicta pullula
tio. sed in hoc vult exēplū apls qz nū pōt idē specie reparare ⁊ sub alia cō
ditione: multo fortius deus qui est virtutis infinitē pōt idē numero reparare

Alia claritas so. ⁊ c. Sicut ista corpora cū vilia natura sint. tamen
sic cū sunt claritatis ⁊ bona cū sint vnū genꝰ: differētia cū alia
in resurrectione. Et claritati solio illoꝝ ꝓportat quod q unusquisq; nu
merū habeat. Et unaꝫ ho claritatis. ⁊ scīa fm dī. ⁊ alia fm ꝓximū
querētur. Terra alia stella ⁊ alia nouissima ꝑfecta resurrectio fiet.

Ꝓdicta enim nō ꝑ
clarā resurrectionē habent
qz sint carne eiusꝫ sue
corpus accipiāt: ita ⁊ bt
ꝑdita et erronia tenebris
circūdant sui lucē carent.

Stella enī a stella.
Aug⁹. In homo pariter
sint mālibus melior sunt.
Et si tūc bonus sunt. i. vita
et mo alio⁹. Una ē cū bñdo
qui tūc potente ⁊
sapiēr resurrectio ꝓcessus.

Cū sint imparia claritatis: bona est ola in alio⁹
vt qz bona charitas est in
ꝓ charitatē ꝑfecti vt qui ꝑ
fect resurrectionē ꝑcipiūt.

Seminat. i. quia
homo erauit ꝓpter vīa
ad vellolunatē. ꝛ in cor
ruptione: nō surget in in
corruptione.

Corpus aiale. i. qđ
nūl habet ab ala nisi q
vīficat ꝓ calorē aialis.
Surget ꝙtale: transfor
mato nāturā ꝙtalis qz aplis
loca celestia non indigna.
Cū dicit corpus spūale
rū ad incorruptionē: cor
ruptionis mentionē facit
vt ostendat maior dignitas
reformationis.

Surget ꝙtale. nō
dicit spiritus: vt corpus
vertatur in spiritum: vt
quidam putant. Unde dīs: Ꝑ alpate ⁊ vi. ar: spūs car. ⁊ oꝫ. habet. Sed
spirituale: quia spiritui plene subdet: non tam repugnabit: nec ali mentis
agebit: vt ⁊ homo ante peccatum egit.

De lyra

ꝙtū ad substantiā mutata ꝙtate. q est opus nature. est opus dei nāz dirigentis. ⁊ fabdit de grani pulmulatōe. = Dicet aūt aliq. Si corpus sit
vult. ex ꝙ vīdem⁹ ꝙgnū rectē tendere ad signū: ⁊ tū canit intellectu
argutū⁹ q ab aliq̄ intelligēte dirigit. ita ex hoc q nāz videm⁹ tendere ad
certū finē qui nō cognoscit argutū⁹ q dirigit a deo cognoscit. n Et
vnicuiqz semini. ꝓpriū corpus. in quātitate ⁊ figura ⁊ filiebus fm determi
natā nāz spēi. o Nō ola. ꝛ dicturus ꝓ posito ꝓ cōtrario ostendit
speciē. ⁊ primo cōparando corpa terrestria admixtē: hoc celestia ad terre
stria: ibi: Et corpa. tertio celestia admixtē: ibi: Alia claritas. Circa primū
dicit: Nō ola caro eadē caro. q. d. sūt diuersāe speciei: vt ps de carne: bois
pecoris ⁊ auium: ita tū est eadē mā. q. d. illa eadē mā q est sub forma pecoris vel
auis. sit ꝓ nutrimentū sub forma boīs. ⁊ hoc. d. q. d. vt: p Sed alia bo
minū. ꝛ. hoc. ꝛ dicit. q. cū hoc sit virtute naturaliū determinatū dei potere ho
mini ꝛ. et caro mortalitio ⁊ reꝛgētio erit eadē identitate nāturali. sed alterius ꝙtis.
q Et corpa. Et ex ꝓximo cōparando corpa celestia ad terrestria: q. d. quamuis
singula corpa. quātitate. qui est claritē rōnis in hac ⁊ in illa ꝙtū differāt ꝙ
litatiue. ⁊ ex ꝑ. ꝛ. dicit. q. eadē erūt corpa mortalia ⁊ reꝛgētia. nūl
litatiue. ⁊ ꝑs ista. ꝛ. ꝓ ista. b. ꝛcepto. r Sed alia. qđ. ꝛ. gl̄la. i. decor ⁊ cōa
nuū corpoꝝ celestiū. alia sūt terrestria. s Alia claritas. Et explicat cō
parādo admixtē corpa celestia. i. stellas: q differūt ī claritate. ⁊ ꝓmittit
ꝑ dō admixtē corpa celestia. i. stellas: q differūt ī claritate. ⁊ ꝓmittit
in. b. q. ola sūt celestia nāz. quat ostēsum. ꝛ. ꝛ. ꝛ

Dicit corpus viale. Here forgot corpus spūale: qz si nō ē viale: erit
i. nihil erit de corpe spūali. Quia enī viale vocat pl' ex carnali fact' ē in
viale viuēte. Hic enī 'i relinquebat spūalem: qz pl' ipē spūal fact' erit sm
reuelationē in spūs viuificat. Qz hic apostolus scripsit est in genere: Nos
enī viales ab anī ple: procedim. Jn alīs viuēt. i. potēt viuere sm ꝙ fuit
creatus. Nō viuificat' ē
spūs in spūs viuificāt. i. q
ips corpa viuificauit: vt
vltra nō capiat aliq; fidē
quōd nec ab īcorrupte: vē
ſ corp' viale: qđ a relict
ama. Cū vō corpus tradit a
nobis' viale: nihil ē aliud
spūale: ad cuius decrepā
tionē vocatur animale.

Nō primus. Tot enī
gen' hūanī ē quot hoies
per' 'i ētia. Et ille nat.
q. 8 renati. Ille vē adā
q' de cali' mi. Nouissi
m' ex post cū nō fuerūt
hō alīus qui sit caput vel
autor humani corporis.

Sed nō primus. Hoc
erit corpa nra futura spūa
lia. Si nr qz patuit an
tale: potīs fieri spūale: p
hoc p similitudē ꝓpi. Q. ita
erit in spūs viuēti. Sz
nō pus fuit in eo illud qđ
erit spūale: hō qđ erit viale:
deinde spūale: licet nr corpa
nō pus erint fieri.

Primus hō. Pri
mus in alīs viuificāt: qz de
terra: 'i hō terr'. i. viale: et
pallidi: et nīl. Sēd spūa
lis: qz de celo. Lqz diuina nā fuit hūanē vnita: 'i hō celestis. i. spūalis in re
surrectiōe. Et sic sm ꝓpi fuit terren': tales fi erāt. Celestis. Nō hā
no tm: sed diuino nutu accpt' 'i nat'. Hoc aūt dico. Fudā eccle
siāst futurā reſurrectionē: si mox hūan' vita: vt nubet: et 'i generabit: vel sadu
cei qđ nō ponet fi rsurgēdi aptā remouet. Qm caro 'i sāg. Per
carnē 'i sanguinē: vīt' ē libidinē. Loqa carnis ꝙ īdē nō erūt significat.

Nec qz corruptio. Caro. Sz ne putares ips hōes carnis ē vīci: aguit.
Jō dicit caro ē possidebit regnū dei: qz corruptio mortalitatē ꝙ nolīe carnis

Nicolaus

a Seminat' corpus viale. i. grossū ipsoīs esse ei alio corpe nō glorioso.
b Surgūt cor. spūale. i. ponīs ee ei alio corpe nō glorioso: nē
ei ei corpe: 'i b erit p dotē fidelibus data: vt dicāt aliq; alii 8o vicāt q' 'i
nō erit p dotē fidelibus data: 'i p affluentiā diuinę virtutē 'i facilitās. q 8o me
b' dicāt qđ ad 'i diffusiō' tractari. iii. fuerat. In statu 8o reſurrectiōis
celebrāt operatiōes viales. i. grossū: materiāles 'i augmētā. 'i corp' absqz fati
gatiōe seruiet ale in spūalē' opibus. 'i sm 'i erit pōt dici q' corp' qđ nūc ē
viale. Ubrutile 'i opibus viabilē' vsūe erit spūale. i. seruūle 'i opib' spūalib'.
Scīdū erit q' q̄nūc octo dicte nō insūt corpi glioso ex cōpositōe corpis
celestium: vt nocte: alig: 'i ex gsta ale in corp' reddūtur: sm q' dicit Aug' ad
Dioscorū. ex 'i adā q' alia pficit corp' videm' 'i pōt q̄nūc ꝓcurare corpi
celi: 'i p̄curari a corruptiōe. recedente enī ala corp' capiat 'i mar celeit. i.
de ala pulcritudinē: sm claritatē 'i enī motū amittēt 'i quīto ala magis
pficit corp' illo q̄nūc 8 tulerat corpi glioso'. In statu enī vtinalitis ala
pficit corp' in substātia. ꝓpt qđ dixit sīl' et spūale dicto mō: 'i corruptibi
lis incorruptelā 'i agilitatē. c Si 'i corp'. Postq̄ declarauit aplus vēri
tē corpa rsurgēda. q̄rit ad nīs: 'i differētiā. q̄rit ad q̄ntitatē 'i qlitatē 'i pla.
tē nīl. i. nīl. aliud sm vitā gre. i. spūs. 8 igit ale vitalitas 'i ei ꝓpōnit 'i q̄ re
spicit veritatē ad oēs fidelitē 'i p̄ma: 'i q̄ spūalitas 8 ichoat p gsaz: 'i 'i futu
ra: 'i ad hoc ꝓbandū ꝓcedit. Si ē corp' viale. 'i accipit 'i ꝓ ꝓ. d Est 'i ea. spūale. qz 'i ē 'i spū
q rsurgit 'i corpe glioso. 'i 'i alīs 'i futuro erit. e Sic enī 'i. Dem. ii.
f Fact' 'i p. hō adā in a. viuēte. i. vitā viale corpi dāt. g Nouissim'
adā. i. spūs q̄ nouissim' adā. qz post spūm 8 erit aliud ꝓncipiū vite hūane.
h In spūs viuificāt. qz 'i' adā ꝓcurat' ē ꝓfectionē fut ei ꝓ aliaz ifirmitē
tia spūs ꝓfectionē fut ei ꝓ infirmitē hō ꝓ spūs 'i plenitudinē. 'i qz ala nō viuifi
cat nisi ꝓpōt corp'. hō adā fuit fact' 'i alaz viuēte: 8 nō viuificāt alios.
ꝓcessū fuit ad spūs viuēt 'i viuificāt: qz spūs ē q viuificat. tm' plenitudo fuit i
cedere ab ipsorū ad ꝓximū. p 'i' reddītā 'i alios. 'i qz eādo nāe ē ꝓ
vel cōe 'i ante ꝓmotiū fuerāt ale: vt ꝓ 'i' ps de carnis ꝓcausū ale. 'i mul
tiplādo. Nō dīr ꝓm' hō fact' 'i alaz viuēt. 'i: subdit ei vt: i Pri
mus hō de terra. supple format' 'i: Gen. ii. l Terren' 'i. ale. m De
celo. supple format' 'i. nō qz 8dicit corp' celeste vt
dicerēt manichei 'i qz bonus cui vnus ē corp' illud de celo venit 'i effecti
uum: 'i prius erit ꝙ corpus ꝓpt. o Qualis terrā. 'i terreni. i. ad ala car

Ꝑ ponenda esi adhuc nouum 'i' nunc nichil 'i negotium
'i quid per singula 'i quod vltra
virtute. 'i Seminatur corpus i ani
malem surgit corp' spirituale. Si
'i dicit celebri' 'i spūale: qz pōt esse corpus spūale. Si
'i nec corpus spūale. Si quis velit qz q̄ gen' hyla
rum 'i fantasticū sit: vocabit' ē.
ēst corp' viale: ēst 'i corpus spūale.
'i vel hoc.
Sic enim scriptum est. Factus est
'i. 'i. nunc ponit. 'i mal. nunc corp' 'i fabricatoris' 'i
obuiat corp' viale.
primus homo adam i 'i animā vi
uentē: nouissimus adam i spiri
tum vuificantē. 'i Sed non pri'
qđ spūale ē. Sz qđ viale. Deide
qđ spūale ē. Primus hō de ter
ra terren': secūd' hō de celo cele
stis. Qualis terren': tales ēt terre
ni. Et qualis celestis: tales 'i ce

De enoch aūt hel ra ꝙvkuros apocalypſ refert 'i ei' mortuos nō ē ith'
tpis, disputatio: ei' elo tle tis aut spūali intelligēd' (vt nos ēstam') aut si
carnalē interpandęs segmur: fadaticio fabul' ac gelidā dī sit: vt rursū edificē
hierz 'i hothic offerāt 'i tēplo 'i spūali cētu imlato carnalē obsecāt cerlote.

Jn ictu ocli. Qz momēto ē mota: additū ictu ocli. i. q̄ cito sit ocul'
vel ocl' ictus palpebra. i. filma celeritate. Jn ictu ocli. i. q̄ cito oculi radi'
trāsit ad remota 'i trāsolat medita 'i si sit ibi puo 'i post: ita q̄ sīl' tpōi fit.

In nouissima tu. i. in nouissimo signo: ips dabīt vt ista implcant.

De lyra

nalit' verluati sūt carnales: si a ꝙo spūalem. vita ꝙo spūal' ē vita celestis. ꝓ
pter qđ 'i cludit: p Jgit' ūē p. i. fremis. p pestis qđ fē nos sūte ade trā
gressori. q Portem' 'i. celestis. p vitā gre ꝙo nos ꝓformāt. qz aliī nō
possum' ad vtinalitē pucnire. ꝓp qđ subdit: r Dico a. d. fr'es. q. d. nisi
portet imaginē ꝓpi p gsaz q̄ ē ēstā ichoatio vite celestis: si poterīt ad regnū
glie pucnire. s Dī c. 'i sāguis. Uholeo vocāti vitio 'i delicio. t Re
gnū dei si possidebūt. qz nec ad illud trahūt: Apoc'. iii. Nō trahit in ea
aliqđ coinquinatū. &c. v Nec q c. in. possidebūt. qz corp' qđ imortale resur
get: vltra corrupti nō subiacebit: Ro. viii. Ipsa creatura liberabit' a ser
uitute corruptiōis. &c. x Ecce mysteriū. Hic ꝓfr soluit scīa quēstio. l.
de reſurrectiōis modo 'i mō. 'i vtilitē in tres ptes. qz ꝓmo ponit quēstiōis
solutio. scōo solutōis confirmatio: ibi: Cū aūt. tertio vtil monitio: ibi: Itaqz.
Dicta adhuc in tres. qz ꝓmo ponit rsurgēdi vtilitatē. scōo tpis vtilitatē
ibi: In momēto. tertio reſurrectiōis necessitatē: ibi: O portet aūt. Circa ꝓ'
mā qđ
qđ q̄ Is reſurrectio sit cōis oīb': nō tñ reſurrectiōis modō sine termin'
qz solī bōi rsurgēt i corpe glioso ꝓ votes. 'i ē qđ dīt aplus: Ecce mysteriū
vob dico. i. rē grādē 'i difficilē ad capiēdū. y Oēs q. rsurgem'. nō bōi
q̄ mali. z Sed nō o. mutabimur. de statu alalitatē ad tm' spūalitatē ꝓ
votos corpis mō pōcto. a Jn momēto. b ꝓfr ponit circa reſurrectiōes
tpis vtilitatē sine vtilitatē. Circa qđ q̄rēdū q̄ momēti vsq; accipit. vno mō
ꝓ nūc idiuisibili. aliqñ ꝓ breui tpe q̄si ipceptibili. 'i qđ dicēdū de ictu ocli:
qz si accipit ꝓ aptōe palpebre sit i tpe valde breui. si vt ꝓ ipceptibili sit i tpe
ni idiuisibili. 'i vtrūq; patet i reſurrectiōe: qz collectio pulueꝛ ꝙ fit i mistē
rio angelico ꝓ morti localē: licet i tpe q̄si ipceptibili: 'i reformatio corpis 'i
vnio alc ad ips fiet in tpe vltra 'i i illā. 'i b ē qđ dī: Jn momēto i ictu ocli
fiet reſurrectio dēō mō. ꝓ b excludit error Arcadij dicēt reſurrectionē 'i ēt
futurā olim sīl' 'i martyres ali' alios rsurgēt ꝓ mille ānos. 'i hic tpo dicēt
dict 'i possidebit ēt eis corpale regnū hierz mille ānis. d Jn tuba. i. l
voce ipī dicit: Surgite mortui ad iudiciū. 'i vt b tubat ad filiū dicit tube
veter' testamēti: cui' vox erat ad q̄ntos. l. ad 3uocādū 3ollitā ad pugnādū:
ad solēnitatū festū: 'i ad castra mouēdū. ad vocē enī ipī tūc congregabūt' oēs
ad iudiciū: creaturę intrabūt ad petēdos ꝓpugnādū: Exō. vi. Progrādit ꝓ
eo ordo terrę contra inimicatos: 'i angeli ad solēnitatū gl'ie festū. mo
uebunt' tunc castra: quia mali stabunt in supplicium: 'i iusti in gaudium: ad
vocem christi dicēto impio: Jte. &c. 'i iustis: Venite. xp. xxv. mth. xxv. dei
tas tñ christi erit reſurrectiōis causa principalis: humanitas instrumenta
lis: 'i quia posita causa sufficiens ponit effectus. Ideo subdit: c Canet
enim tuba 'i mortui rsurgent incorrupti. i. sine diminutione membrorum.

quicquid

Hoc tuba est clamor. vnde dicit: modica mora tñ erit. imo sicut factum est ecce ꝙ
ve. Z vbi nolīe aliqđ exiderā 'i ꝓcl' ad signū vltī iudicij vox archangeli. et
tuba dei alius ol. et in exangelio: vos quam audiem mortui qui in mona
mentis sunt 'i procedent &c.

Jmmutabimur. Exponit qđ hoc fiat: vel ꝙo fit immutatio. Oportet
enī corrup. scīm hoc
de caro nō pot. r. d. qz nō
erit ibi corruptio 'i mors
in ea. nō sm hāc qualī
tatem qđ cadē fuit tantū.
vicendū enī hoc in candē
quasi vigilā tendit: vt ea
dem caro qnc vidēt reſur
rectura a mortuis. Oportet enī induere incorrupti
onē. Et hoc nō ad ꝙpōnē
tñ quod dixi ostendit: Et
mortale hoc iduere im
mortalitatem.

Absorpta est. l. de
structa in victoria christi
vel in hoc q̄ modū vin
cendi exercēt: christū imu
lando: vel in hoc q̄ ferut
dei vincūt ꝓcupiscentiaꝫ
carnis.

Ubi est m. v. t. ver
ba prophete vel aplī lētia:
'i mortī insultantis in
ꝑsona rsurgentiū vt cer
tior sit reſurrectio.

Uicisti in mortalitatē: vi
ctera eo in rsurgentibus.
vel mors ē delectatio pec

Nicolaus

quicquid enī ptinet ad in
tegritatem nature oīdno
dabīt: vt cōmunius dicit
sed qđ pertinet ad gloriā
dīt: a Et nos imuta
bimur. de statu. f. miserie
ad statū glie. b Opor
tet enī. Hic ꝓfr ostendit

'i ſ glie. 'i mortalitatē 'i ꝓpōnit. 'i 'i mutabi
mur qz ꝙnōs imutabimur. 'i Opōrz enī
corruptibile hoc induere 'i hoc ru
'i hoc corpus qđ ostendit
ptionē: 'i mortale hoc iduere im
'i ut vltra ad mortē' aut reſurrauit. 'i mors idest mors
tales sunt qz vīc sicut ipī dicit q̄ aliter implebat.
mortalitatem. 'i Cū aūt corru
ptibile hoc iduerit incorruptio
nē. 'i mortale hoc induerit imor
'i hoc qz pars dicit de morte inter initiū 'i fi nē. 'i
'i fin nō sit ol. ei vita ero mors tua o mors
talitatē. 'i tūc fiet sermo q̄ 'i script'
'i mendaciter. 'i ostendit o aut vitabit' 'i ei pars ab
sorpta 'i victoria. penā' absorbebit' 'i in victoria
est: 'i Absorpta ē' mors 'i victoria.
ne dubīs. 'i potēs q̄ ode obstinatus impudēter.
Ubi ēst mors victoria tua? Ubi ē
'i pōs originale: vel mors ejus ut ipse exponit
nō qđ mors intrpretanda enim mortuus non mors
precipuus

mōs stimulus tuus? Stimulus
'i quod pungit 'i mors ē.
autem mortis peccatū ē. Uirtus
tum ne quia qđ'ꝫ vires a lege inualet sed a deo rñ.
'i ago
vō peccati lex. Deo autem gras
'i peccati 'i mortis
qui dedit nobis victoriam p do
'i non per legem.
minum nostrum iesum christuꝫ.
'i qui per christum ipsi mus 'i in fide
Itaqz fratres mei dilecti: stabi

resurrectionis 'i sit ꝙpōnit mors non potēs
'i 'i hoc reſurrectionis
lēs estote 'i imobiles: 'i abūdā
tes i ope dñi: scīp' scientes q la
'i hoc remuneratione 'i in
more domini
boc vt nō ēst inanis in domino.
'i ne ipse mortalitate
E collectis C. XVI.
O autem que fiunt in san
'i 'i ordinē 'i 'i ꝓpter alios' mortuos
ctos sicut ordinaui in ecclesijs ga
'i collegis 'i simm
latbie: ita 'i vos facite per vnaꝫ
'i ordinē
'i 'i collige 'i ne colecta non esse fidelium mortu
rum cui credam
sabbati. 'i Unūsq; qz vrm apud
'i 'i ciuitate ne tectum illi fiamꝫ 'i id qđ grauet
se reponat: 'i recōdens qđ ei bene
'i vbo suo
placuerit: vt nō cū venero tūc
'i quia grauet fructus fabrice sm aliorum
collecte fiant. Cū aūt pfectus
'i 'i dignus inducendus 'i 'i id est cum epistolis
meis 'i meritis laudantes 'i commendet gratie dei ferre
tum 'i mittentibus
fuero: quos 'i probaueritis 'i p epi
'i donum
stolas hos mittam perferre gra
tiam vestrā in hierusalem. Si
'i simagine eos fuerint
dignum fuerit vt ego eā: meꝫcum

1154

C XVI

cati que fit acta per mili fit.
Uirtus aūt p. l. Quia lex prohibendo magis prouocat concupiscentiam ad
'i malum aut 'i peccatum dominum.
b E collectis. Aug'. Post alia de collectis fidelium in sanctos
q erant in hierusalem pauperes. Quod nō est 'i illud. Pauli
te contrarie te erudiūt.
Nō ē vel capiant te ora
tiones fidei sīue humane mun
dane cogitatiōes sīue ritus gentis
illa cogitet. si fuga gentis
illa nos retineret in ope
bus suis nō requisti. nec ꝙ
illoꝫ sagacitatē intueat.

Dic: Per vnā die
sabbati. i. pascha die. Quia
vna dies sabbati: et vna
sabbatoꝝ: vel prima sabba
ti vocat' apud iudeos
dies quem nunc dīcimus
appellauerūt.

Ita 'i vos. 'i. Per
dicit aplus eōm pietē' de
bēko pariter ad vsitatis
et illuc ordinē: qđ vsqz
qđligz ad opus dīne mer
cedis. Et ne si multis
mīstris deperiret. si apud
ecclēsiā determinatū ꝓpōt
vt facili deferatur: et tuto lo
co reponat: quoadusqz
ipse veniat: a hoc per fra
tres suos diuersos facto
bene agit qđ paulatim col
ligit: nec grauet eū multi
tudo semel.

De lyra

Itaqz fratres mei. nō car
nali cognitu: sed ꝓfectu
stiana religione. 'i 'i
lectū charitatiua ostendit.
a Stabiles estote 'i im
mobiles. in fide resurrecti
onis humane. 'i Abūdā
tes in ol ope dñi semꝑ. qz
fidei sine operibus mortua
est: Jaco. ii. = Scientes ꝙ labor vester nō est inanis in dño. sed nīc ma
gnifice remunerat a deo. l. 2ª ad Sap. iii. Bonoꝝ labor gloriosꝰ est fructꝰ.
n E collectis aūt. Postq̄ aplo intimauit corinthios C. XVI.
o de his que pertinent ad ecclēsie sacramenta. hic singulos instruit
eos de ꝓuisione debita 'i honesta. 'i primo qualiter se habeant
ad extraneos. secundo ad seipsos 'i vicinos ibi. Uigilate. tertio in fine qđ
salutat eos ibi: Salutat vos. Prima adhuc in tres. qz primo instruit eos
qualiter se habeant erga collegii aplīcatus. secundo qualiter ad seipsum:
ibi: Ueniam autem. tertio qualiter ad alium ciuitē pelegrinatus: ibi: Si aūt
venerit. Circa primū sciendum q̄ in primitiua ecclēsia in hierusalem con
gregata: vendebant omnes possessiones suas: 'i erāt illis ola cōmunia: vt
habet Act. iiii. 'i ideo facta fame in iudea: de qua habetur Act. xi. fideles
qui erant in hierusalem afflicti fuerūt pena 'i penuria. propter qđ apostoli
statuerunt vt fideles in aliis locis existentes iuuarent eos. 'i hoc negotium
fuit specialiter cōmissum paulo 'i barnabe vt habet Gal. ii. Dat' ra de
derunt mihi 'i barnabe sotietatis vt pauperā memores essemus. Ideo apo
stolus cōinet eis instruit de collatione talis elemosyne 'i eius ꝓuisione
'i multone eius in hierusalem. dicens: De collectis aūt que fiunt in sanctos
i. propter fidelem in hierusalem habitantes. qui dicunt sanctꝰ ꝓpter ceteris
excellentibus erant religiosi: abundantiāto bonoꝝ impertiri ꝓpterant.
o Sicut ordinaui in ecclēsia galatie. nome ēst regionis in grecia a qua
licio acgēte fuit bēnio data. in q̄ regiōe corinthus ēst metropolis. p Ita
'i vos facite. collectā elemosynaꝝ fidelitē' q̄ fiunt in hierlm. q Per vnā
sabbati. i. prima die hebdomadis que vocat sabbati in plurimis locis scri
ptur. vñ Luc. xviii. Jejuno bis in sabbato. i. in hebdomada. filr vna ac
ceptur. vñ Luc. xviii. Jejuno bis in sabbato. i. in hebdomada. filr vna ac
cipiē ꝓ prima Pasch. i. Facti ēst mane 'i vesperē dies vnus. ita qđ vna acc

Dixerō aliqui me cito mutasse cōsiliū: cū multi ignorent. ¶ Dicēdū q̄ cōsilium meū semper in christo fundatū fuit: et ideo firmū. Sed ppter vos distuli: ut ex vestra correctione vel emendatione cognoscerem quid facere deberem. Et ideo dicit.

¶ Quod cum ita sit: ego non volui vos iterum in tristitia visitare. Si enim ego contristo vos: et quis est qui me lętificet nisi hi qui a me contristati fuerint? Et hoc ipsum scripsi vobis: ne cum venero tristitiam habeam de his de quibus me oportebat gaudere: confidens in omnibus vobis quia meum gaudium omnium vestrum est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas: non ut contristemini: sed ut dilectionem quam habeo in vos abundantius cognoscatis.

¶ Si quis autem contristavit: non me contristavit: sed ex parte (ne onerem omnes) sufficit illi obiurgatio hęc quę facta est a plurimis: ita ut e contrario magis vos donare et consolari debeatis: ne forte abundantiori tristitia absorbeatur qui huiusmodi est. Propter quod obsecro vos confirmare in illum dilectionem.

¶ Ad hoc enim et scripsi: ut cognoscam experimentum vestrum: utrum in omnibus obedientes sitis. Cui autem aliquid donastis: et ego. Nam et ego quod donavi si quid donavi propter vos in persona christi: ut non circumveniamur a satana: non enim ignoramus cogitationes eius.

¶ Cum autem venissem troadā in predicatione christi: et ostium mihi apertum esset in domino: non habui requiem spiritui meo eo quod non invenerim titum fratrem meum: sed valedicens eis profectus sum in macedoniam.

¶ Deo autem gratias qui semper triumphat nos in christo: et odorem notitie sue manifestat per nos in omni loco. Quia christi bonus odor sumus deo in his qui salvi fiunt et in his qui pereunt. Aliis quidem odor mortis in mortem: aliis autem odor vite in vitam. Et ad hec quis idoneus?

¶ Non enim sumus sicut multi adulterantes verbum dei: sed ex sinceritate: sed sicut ex deo coram deo in christo loquimur.

¶ Incipit prologus in secūdam epl̄am Pauli ad corinthios.

Secunda ad corinthios epistola quasi i parte superiori post tribulationum suarū relationem: reddit causas quare ad eos secūdo nō ierit quod nō leui mutatiōe cōsilij fecisse se asserit: ꝛ ne aduentu suo tristitiā incurrat: ait in pēn̄ permanere discipulos repperisset. Deinde post agnitos fructu ꝛ penitentie reconciliat eum ecclesie: quem in prima propter fornicationem a consortio sanctorum iusserat amoueri. Tertio cōtra pseudo apostolos officij sui dignitatē tuetur: ꝛ nouū testamēti ministros: tanto anteire gratia cōfidit: quāto cuā gelū ē lege pastantius. Immoratur etiam in causa illa plurimum quam habuit in prima cōtigerat: vt promptio ac libēti animo necessaria pientie vite non habētibus largiantur: ꝛ vtilita te spiritualis cōmercij cōmutēt presentia cū futuris: atq; abundantia sua sanctorum inopiā supleāt: vt vicissim eorum inopia sanctorū abundantia suppleat. In fine repetit quod superius cōtra pseudo apostolos egrat: ꝛ in cautionem eorū predicationes q̄z de se gloriosas: vel collata antiquitate generis: vel catalogo iniurias ac periculorum suorum cauat. Dictatq; eos operios fubdolos qui ad imitationem sathane trāsfigurentur in apostolos christi sub predicatiōis spe lucra pecuniaria quęq; sectantes.

Postilla nicolai de lyra super primā epistolā Pauli ad Corinthios feliciter.

Incipit

Paulus apl̄s xp̄i. Salutatione primo more solito C. I. ponit. Vnde de bonis p̄ gratias collatis gr̄ae deo agit: loquēs p̄terea post ad pñtem de tribulatione quam passus fuerat: et pleraq; apl̄os pñm̄ de redeundi mora de qua fuit accusatus excusat. Et ut multis malis eloquiis ad mentis mollē cōdam. Tādē mirabili alimento cōsolationis subleuat. Vult tandē ipē ꝑmittere ꝑ pleraq; supiora. Et ostendit se ad hoc non venisse ut eos contristaret: sed ut ipse ab eis lętificaret. Et ideo ꝑmittit. Quod cum ita sit. Ego non volui vos iterum in tristitia visitare. Si enim ego contristo vos: et quis est qui me lętificet nisi hi qui a me contristati fuerint? Et hoc ipsum scripsi vobis: ne cum venero tristitiam habeam de his de quibus me oportebat gaudere: confidens in omnibus vobis quia meum gaudium omnium vestrum est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas: non ut contristemini: sed ut dilectionem quam habeo in vos abundantius cognoscatis. Deinde excusat se de tribulatione quam passus fuerat. Dicit ergo. Si enim ego contristo vos: et quis est qui me lętificet nisi hi qui a me contristati fuerint? Et hoc ipsum scripsi vobis: ne cum venero tristitiam habeam de his de quibus me oportebat gaudere: confidens in omnibus vobis quia meum gaudium omnium vestrum est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas: non ut contristemini: sed ut dilectionem quam habeo in vos abundantius cognoscatis. Deinde ꝑmittit ꝑ pleraq; supiora

Et cetera. Quia nouo populo data est sententia aliena malicie vel minucia
Et iustitie. Vbi et quia ad nouum populum pertinebant. Quod si ad nouum
Et multarum pl. Alia translatio vt in mul

cripuit nos: et eruit: in quē sperā
mus quoniā et adhuc eripiet ad
iuuantibus vobis in oratione pro
nobis: vt ex multarū personis ga
rum: eius q̄m in nobis est donatiō
nibus: per multos gratie agantur
pro nobis. Nam gloria nostra
hec est testimoniū conscientie no
stre q̄ in simplicitate et sinceritate
Dei et non in sapientia carnali: sed
in gratia Dei cōuersati sumus in
hoc mundo: abundantius autem
ad vos. Non enim alia scribimus
vobis q̄m q̄ legitis: et cognoui
nos: et q̄ptequia gloria vestra nu

Nicolaus

a Et adhuc scripsit. in futuro. b Ad utrumbus et vobis scl. Non scitis
set hoc ex merito informatis: sed etiā ex merito vestrarū oratiōnū p vobis. c Ut
q̄ mirāt plenius faciendi. Et plenius mutuarū additionū sm̄ erat statū et
ignorāt q̄ hoc q̄ deus dat bñficiū alicui ad proximi multorumq̄ nō solū ostē
dat ad q̄d eo agendū deo ille qui bñficiū recipit sed etiā oēs p quorū oratiōe
hoc sit. propter q̄d deus aliqd dat aliqd ad proximi multorū: vt oēs obligent
ad gratū actionē. q̄s etiā exhibit in bonū omnibus. d Eius q̄ in nobis est
donatiōis scl. vt p bñficio nobis collato pluribus multorū mīa gratia agāt
deo. e Mīa gratia. Vbi prīr ponit scl dicit plenā intellectuāle accipit et par
te pleni. et distribuit in duas partes. nā hec est primo ponit. scdo ad hoc te
stimoniū inducit ibi: Nā est alia scribimus. Circa primū scīendū q̄ in pri
mis ap̄s affectat in firma spe diuini auxilii: vt p̄s et dicit. talia aūt spes
caritatē in hoc. et q̄ vtitur sm̄ virtutē scīe pare. et recte. q̄s faciebat ap̄s
ro dicit: Nā gloria scl. q. nō secure scīdo de diuino auxilio ppt testimoniū
scīentie. ppter quē remurmurat malo interiori. et zgnaliter bono. et huic te
stimonio debet hō magis credere de ppria bonitate q̄ testimonio hoīum:
qui videtur ex exteriora sua illos qui reputant se bonos q̄ hoc q̄ ab aliis
laudant. f Et in simplicitate. q̄rit ad rectitudinē intentionis. g Et
sinceritate. q̄rit ad bonitatē operis in se. q̄ duo requirunt ad bonitatē
actus. q. si bonū opus ex genere. et ex fine intentione. h Sed hoc ad
dit. q̄ talia nō habet bonū a seipso: sed a deo: ad quem debet ista referre.
i Et nō in sapia carnali. Et nō inuando terrenā sapiē: sed gratie diuine.
k Conuersati sumus in hoc mūdo. inter homines. l Abūdantius aūt
ad vos. hoc nō dicit ap̄s. q̄ illos fallacauerat ap̄s hoc q̄ accipiat ab eis sum
ptus: vt habet. 1 Cō. ca. quos ēt accipiat ab aliis. m Non enī alia. hic
ponit vt habet. 1 Cō. ca. quos ēt accipiat ab aliis. m Non enī alia. hic
ponit rationē q̄ dicit: Nā gloria nostra. q̄ p experien
tiam sue potentie dicit. q̄s verā esse et sua conuersationē: quā

Quę cuacuatur.
Quia in morę dictum
ꝓhibet: nec mō in mag-
nitudine verę legis ē. Vel
melius ꝙ facē mortē pōt
ꝓhibere ꝙd alia ꝓhibet
legis. Per glām facies le-
gislę obtuimus: ꝙ erat ſi-
gnum veritatis. Quare: ita
fuit lex mosi in glia: vt
ꝓpter ſuā glām ſuę ſanctę
facies in facē ei⁹. i. ꝓpter
ꝓhibitā ſanctitatē legis
legislator ipſam in lege non
intelligebat. vnde ꝓpter
glām vel.ei⁹. i. legislatoꝛis
ꝓmotam: ꝙ ꝓpter ipſam
ſignificādā ſcēbat. ꝛ̄ illi
ad hoc carnales ꝛ eis ipſa
nō intelligebāt: qō ſignū
ſcēbat velamen ꝓpōitum
ſuę facię mosi. Hoc glo-
ria mosi euacuat: quia
figura erat veritatē ꝙ eua
cuat: qz veritas impaſſi-
ue imaginis tollitur de
medio.

Euacuat. Ambro.
Quia figura finē habēt.

Euacuat. Ambro.
Quia figura non vitam
glām mosi: qz ſtelle in ve
ſpere. Chriſti quaſi ſol: q
eclipſi ſtellas obſcurat.

Multomagis abūdat mi. in glo. Dī ēt: in
laude ſ̄ veritatis qz magis
glia dei ē in ſalute ꝙ in
morte. Qr alio ſenſu dixerat
qō agebat ſub lege: tamē
magis ad laudē ꝓtinet ſi
ſubaudiat: vt poſſit ſic re-
ferri ꝙ ſuꝑius: qō p grām in
nouo teſtō portatur.

Nicolaus

a Spūs aūt vīficat. Cōtrario in quo data ēt lex noua, vt dictū ē. ꝓ-
pter qō fuit neceſſaria poſt legē veterē. b Qr ſi miniſtratio. Hic ꝓfer
t dicit̄ arguit excellētiā ⁊ dignitatē miniſtroꝝ noui teſtī. qz miniſteriū ve
teris teſtamēti qō fuit min⁹. habuit glōriā ⁊ dignitatē annexā. ſicut ꝓs in
aaron ⁊ in filiis ei⁹ ꝑ occaſū veteris teſtī. ⁊ multo magis miniſteriū nouī
teſtamēti qō ē mai⁹ habet glōriā annexā ⁊ dignitatē. Duō igit rationū
ſmo ponit ſcēt facilio remouat obiectionē. ibi: Nā nec glorificatū. Circa
ꝑmū dicit: Qr ſi miniſtratio mortis. i. miniſteriū veteris teſtamēti. qz ꝑ miniſ
tratio mortis occaſionaliter ꝓhibet. ⁊ Litteris deſcōmata in lapidi-
bus. i. in tabulis lapideis moyſi traditē. d Fuit in glia. i. in excellētia.
e Ita vt nō. ꝓpter glām vultꝰ eius. i. ꝓpter claritatē vultus ei⁹. vel cō
modius: Facē cōmutā Exo. xxxiiii. alia trāſlatio habet: Facie ſplēdi-
dam. apparebāt enī in facie moyſi quędā radii ꝓdītes ſurſum angulariter
in figurā cornuū. f Quę euacuat. qz ver⁹ teſtamēti eſſet adimēte
nouo: ſcīt ad cerimonialia ⁊ iudicialia mō ſuper⁹ dicto Ro. iii. ca. ⁊ ple-
nius dicet in epla ad Hebreos. g Quō nō magis miniſtratio ſpūs. i.
miniſteriū nouę legis qō cōmittit̄ eſt apl̄is: h Erit in glia. i. in bono
re ⁊ exactiꝰ. q. d. multo magis debet eſſe. vel adhuc ſubdit̄: i Nam ſi
miniſtratio damnatōis. i. veteris teſtamēti: qō ſi damnatio occaſionaliter in
quantū malicia boloꝝ inde nītī in veritē. ⁊ ſic in trāſgreſſionē ꝓcepti ꝙ eſt mors
culpę ⁊ tractꝰ ad mortē gehēnę. Et hoc materia. i. quō lex erat occaſio pec
cate ꝓ vita oſtēſe Ro. vii. ca. k Multo magis abūdat miniſterium
iuſticie. i. nouo teſtō in quo datꝰ ſpūs ſancti ꝑ q iuſtificāt: l In glōria.
q. d. imo plus. m Nā nec glorificatū. Hic remouet obiectionē ꝙ poſ-
ſet fieri: qz poſtea vigere ꝙ in nouō teſtamēto ſit excellētꝭ veteri. ēt hoc
glōrio legatus enārrabat. Ideo cōſequenter oſtendit ꝙ multū glōrā habeat
vetus teſtamētū in cōparatione ad nouum dicēs: Nam nec glorificatū habet
ēt quod claruit: id ēt vetus teſtamētū quod tradit: n In hac parte.
ſ̄. ēt in cōparatione ad nouū: qō ēt parū ⁊ breuitas noſtra. o Ꝓpter
excellentem eſſentiā. no. teſtamēti. ſicut ſtella licꝫ habeat aliquam clā
ritatem. comparata tamen ad ſolem obſcurat. Addit etiam ad hoc aliam
rationē. Illud cui qō datur ꝑ modū tranſeuntis nihil ēt reſpectu ſtatꝰ

ſ qz ſicut ſpūs aliter intelligat ꝙ facit legislator
⁊ ſic hoc manifeſtatio eſt in glia euangelij ꝙ in
ſcīpturis moyſaicis qui non cognouerūt.

Si enī qō euacuat ꝑ gloriam
ſ eterna.
eſt: multomagis qō manet i glia

Nā nec glorificatū. Hic remouet obiectionē ꝙ adeo qō ad ēt̄ ſpūalitatē ſta
re videtur eſſe glia. Qō clarum. Videtur moyſes in hac ꝓlixa gra. i.
facie: vel nō eſt glioſū in hac pte. i. reſpectu huius noſtre gre. Illa enī tanta
fuit glia ſeruo credi debuit. Hec ēo tanta quātacūq; ſit comparatiue ad
glām illā. ꝙ ē conamur. vt ꝙ hāc imaginē. Ad hoc qō nos ſum⁹ videre⁹ vt
eſſe⁹ ꝑ ſpēciē. In imagi-
ne dei eſſet quę ſpecu-
lamur: quia eſſe imago
dei ē glia dei. Sicut. a.
vir eſſet imago dei ē glia
dei. Trāſferam amur
ꝓ illum⁹ de forma i formā
de obſcura in luciduꝫ ⁊
ipſa obſcura imago dei ē
in q̄ bono creati iſtāqua
alia⁹ ꝓfic. Hic nō ꝛ-
eſſēo eſſ̄ a deo iuſtificat:
a deformi forma i formo
ſam formā mutat. Erat
enī ⁊ inter vitia nā bona.
Dei vt glia creatōis: in
glā iuſtificatōis. Dei vt glia ſiāt vbi filij dei in
gliam ſpēi vbi ei ſikes erī
mus q̄d videbim⁹ ēt ſicu-
ti ē. vñ ſequit. Nos aūt omnes ⁊ reuelata facie
gloriā dñi ſpeculātes in eādē
imaginē transformamur a
claritate in claritatē: tāq̄ a dñi
ſpiritu. C. IIII.
Deō habentes hāc ad-
miſtrationē iuxta qō mi
ſericordiaz dei conſecuti ſumus.
Nō deficimus: ſed abdicamuſ
occulta dedecoris. Nō ābulan
tes in aſtutia. Neqz adulterātes
verbum dei: ſed manifeſtatione
veritatis. Cōmēdātes noſmet
ipſos ad omnē ſciētiā hominū
coꝛā deo. Et ſi etiam opertum
eſt euangeliū noſtrum in his q

Nicolaus

a Nos vo. ſ. chriſtiani ⁊ potiſſime eccle miſtri. b Reuelata facie. i. men
te. q. d. nō facies ſpūaliter inſpēta ibi vigēt cognitio ſcīlicet actiue: ſic oēs ſenſus
in facie corpali. c Glā vlt. i. ſcīa xpi ⁊ nō ſolū moyſi. d Speculā
tes. i. in ſpeculo rōnis cognoſcētes. ⁊ q: cognitio ſit ꝑ affirmatiōnē cogno-
ſcēdo ad cognitū. ſ. ſcīt: e In eādē ima. trāſfor. a cla. i. nāliter cognitio
nis ⁊ gre. f In claritatē. vltimā vbi. g Tāq̄ a dñi ſpi. q: hoc nō
tineſt fidēlib⁹ ꝓpria ꝑuerſi ſpūs ſcti cos ducētis: Roma. viii. Qui ſpū dei
aguntur hi filij dei ſunt. C. IIII.
h i Deo habētes. Poſtq̄ apta cōmēdauit noui teſtī miſteriū. ꝓic ꝺ
loquit̄ oſtēdit hui⁹ miſteriꝫ vſū. ⁊ primo ꝙtū ad operatiōē boni. ſ⁹
ſcīt ad tolerātiā mali. ibi: Habem⁹ igit theſaurū. Prima in duas. q; pri
mo facit qō dicit ē. ſ⁹ quātā obiectionē excludit. ibi: Qr ſi ētā ꝓpōit ē. Cir
ca ꝑmū vid: Jō hītos hāc adminiſtrationē. i. miſteriū ēt dignitatē vt ꝓx
dicit eſt. i Iuxta qō miam ꝓfic. ſum⁹. nos eccle miſtri ad h ꝙ dei grām
vocatī. k Nō deficim⁹. ab vſu ⁊ exercitio ipſi⁹: ſi ꝓpter ⁊ debite exerci-
mur. l Si abdicam⁹. i. abſcimus. m Occulta dedecoris. i. fedeꝛa
peccāta q̄ſtū ad ſcīā ꝑtis: ⁊ cōſi ꝑtis: ⁊ q̄d ꝙ interſ̄ latēt. n Nō ambulātes in
aſtutia. i. in ſcīatie ⁊ hypocriſi. o Neqz adulterātes verbū dei. i. ꝓpoſitū
vt. ā. dictū ē. ſ. ca. ꝓ Sic in manifeſtatiōe veritatis. q. d. nō ꝓdicam⁹ ꝓ-
pter q̄ſtū vel ꝓpriā laudē: ſi ꝓpter manifeſtatiōē ſue veritatē ad dei gl̄iā
⁊ fidēliū ſalutē. q Cōmēdātes noſmet. ad o. ſcīam boluꝝ. i. nō cōmen
dam⁹ noſ⁹ ēt̄ ſi ēt opatōibꝰ q̄ facim⁹ cōmēdatiōi nos reddim⁹ in con-
ſciētijs hoīuꝫ. ſi eis bona dicēdi poſſit. nō ādt dē⁹ q intuet̄ corda. i. Reg.
xvi. nō addit: Coꝛā deo. ſic igit in ta trāſit dic q facit⁹ ad debitā operatiōem
miſterij eccl̄aſtici. ſ. exterior ⁊ interior mūdicia: recta intētio doctrina ſana.
r Qr ſi ētā opti ē. excludit obiectionē q fieri poſſet ex ta dicta. dixit enī
ſe docere ī manifeſtatiōe veritat. poſſet aliqs obijcere in ſtrū. eo q multi cō-
tradicēbāt ibi. ⁊ ſic nō erat in dict⁹ veritas manifeſtata. Ad h rñdet aplꝰ
q hoc nō ꝓueniebat ex ꝑte ſue ꝓdicatiōis ex malicia ꝑtradictiū: q im-
pedichat cos cognoſcere ꝙtū. vñ Saꝑ. i. In matiuolā alam nō intrabit

ſcīpturas dō eis oꝑuit̄. i. vt nō credāt q̄ nō facta malicia ꝙ habēs. Sed
dō illuſtrat. vt ſuꝑius. vt diabol⁹ ꝓcepe velauit q̄ claritatē ſcīpturaꝝ.
Qui ē imago. Aug. Scīdū q̄ imago ⁊ ſcīlitudo ⁊ ēdē ſūt. Quia vbi imago: ibi ſcīlitudo ē: nō ꝓmo ꝙlibet. Nec ꝙlibet
⁊ ſcīlitudo ab ꝓmo imago. Nec ſcīlitudo nō ꝙlibet imago nec ꝙlibet.

ꝑcūt ēt operum. In q̄bus
deus hui⁹ ſeculi excecauit mēn
tes infidelium: vt nō fulgeat
illuminatio euāgelij ꝙ ſplē dñi
ſi qui ē imāgo dei inuiſibil. Nōn
enī noſmetipſos ꝓdicamus: ſed
ieſum chriſtum dominū noſtrū.
Nos aūt ſeruos veſtros per
ieſum. Quōniā deus qui dixit
de tenebris lumen ſplendeſcere:
ipſe illuxit i cordibus noſtris ad
illūminationē ſcīentie claritatis
dei in facie ieſu chriſti. Hābe/
mus aūt theſaurum iſtum in
virtūtis dei: ⁊ nō ex nobis. In

Nicolaus

ſapia. ⁊ hoc eſt q̄d dicit: Qr ſi ētā operti ē euāgeliū noſm. ali q̄b⁹ ex⁹ vel⁹
tum nō capiētib⁹. ſ In his q̄ pereūt ex ꝓti. ꝑdit ex malicia cord.
t In q̄b⁹ dē⁹ huī ſeculi. Hoc ꝓponit duplr. vno mō ex ꝑte huius
mūdi q̄ ex demonio ratiōi rerū ſibi ſubiecte lumen hic eſſe ab⁹: ⁊ inde. ⁊ ſic ꝓ ꝑte
credētiū q̄ſ. Aliter ex diabolo q̄d ſpiritaliter vitiatos. ⁊ ſic ꝑ ꝑte
dē huī⁹ ſeculi: vt ꝓcepe huī⁹ mūdi: Joh. xii. Nūc ꝓcepe huī⁹ mūdi ēt
cicī foras. v Et excecauit. ſcīlicet vitādo mortēm cōtrariā. ⁊ ita
nō ful. ſ. cuā. q̄lic xp̄i. in cordib⁹ vest. x Qui. i. qm. y Et imā. de
pha. ⁊ p ꝑte ē hoc tale ꝓponendo ſimile: ſm q̄ ſcī Joh. i. Qui erat in ſpū
dei ⁊ figura ſubſtātie ei⁹. ſ. Ex q̄ lux ⁊ vocauit euangeliū ſuū ⁊ hoc vocat
cuāgeliū xp̄i: poſtea aliqs exēplat ad ꝓpter euāgeliū. ſ⁹ ſi remouat ꝑ ſ⁹ q̄
euāgeliū xp̄i: ꝓpter

Dmirabiliter. Quidam enim de reformatione dubitabant.
Ego autem in nouo. Quia p mortē vitā ista consequimur: q̄ mors nō ē mutatio: sī quasi mutatā qd in nouā. vita vita q̄ dicebamꝰ in terra mutata in nouam mortē carnis. vel passio q̄.d. propter hoc vita nostra quasi mutata est in mortem carnis. vel mutatur q̄.d. propter mortem efficit. Sed p hoc vita efficitur in nobis. i. fides

Nicolaus

a In omni tribulatione ad patiendum tibi nō angustiamur. alia significat greca q̄ nō videt sibi pressura aliqua cumulata in tribulatione. c dicit de cōsolatione in hoc mūdo. Propter qd angustiamur in tribulatione q̄ sibi defecit subsidiū remedii: q̄ sibi nō angustiant: et in tribulatione addit alia solatia diuina. b Apponamur. i. deputamur. c vt spiritus gratie. q̄ est pena. i. mortis. c Sed nō dubitamus. qz sancti pares cum de liberatione dubitauerūt spiritū. cum sibi remansit diuine spiritualitatis q̄ nō prauicauit diuine spiritualitati. d Perfectionē patimur. sapientes do de claritate in cautel. e Sz nō desperamur. nisi de⁹ eloquat⁹ vbiq; tunc ita nō. f Permittimur. id est confirmatur. g Sz nō desperamur. qz nō sumꝰ in nobis debiles tam castam confessionē. h Deficimur. i. ad pr̄icula mortis impellimur i Sz nō perimꝰ. quia de⁹ liberat suos. aliqñ vbiliter. sicut liberauit tres pueros de camino ignis: aliqñ inutiliter

Omnibus tribulationē patimur sed nō angustiamur. ✝ Spes pauperum non confundetur. ✝ Spes mea a domino. ✝ Spes pauperum
✝ Ego autem in domino sperabo. ✝ Spes mea a te est. ✝ Spes mea a domino
✝ Spes mea a te est. ✝ Spes mea a domino
✝ Spes mea a te est. ✝ Spes mea a domino

epistolam hodie vite aliquam constituere: et indoctissimo cuique
Qui recreat intelligit. Quid poetice q̄ ad p̄fectū ingenioꝝ ad
eruditionē? vt nō erubescat se q̄ ignorare. Quid
tua vincit. Non est qui gaudeat in corpe nō vt gaudeam in corpe. Quid
ē a corpe bono posse? Hoc corpe mortis gemunt q̄ hic in corpe cōgemi negligit.

Proposita corpis.
Reg. Quia mali? mortē
pati nō in corpe ē. Quia
mali? peccare alia mala
ē q̄ ita patiū: vt nō ait
vivāt q̄ sin ea q̄ sūt
q̄ppe? Per corpis ḡpe
nō q̄ ea q̄ sūt mala cū
pace q̄ corpis. Ig ipse
q̄ q̄q̄ vult corpe. Hoc
est ē mortuum cōgat. q̄
posit peccā. hic vult q̄ sūt
relinqui vt ḡrauari. Nā
ea illa q̄ p̄ oriant, cō-
mūnia q̄ frequētat: vita
nō alit? pūt. Et p̄e nō
vult p̄ defectū vite q̄q̄
q̄q̄ gaudi? corpe. Quia
ea? hoc mortis. Nō q̄q̄
vt in corpe vivere cōgra
ant: vt ei posūt ita p̄de-
dere. Et q̄ scientia vel
alt? ars vel q̄uis cōfig de
mortuis: p baptismo
de hac statu? offerri? pos-
valde bonis grād actio
nis fit. Quo non valde
mal? q̄ peccatōrib. Quo valde mal? q̄ nulla fint
adhuc mala mortuoꝝ qua
lēcūq; vivoꝝ ploratoꝝ
nec fit. Gratul? alr pūt
vel ad ꝝ pūt vt sit ple-
nus remissio: Vel certe vt
tolerabilior sit ipsa dānatio.

non t malos ꝑ ante iudicium exhibitum ꝑ q finaliter
epositet ante tribunal christi: vt
dno mercedem. ꝑ bonor t malor.
ꝓcōrat vnusq̄q; ꝓpria corpis
ꝑ pha vel mala.
ponat gessit siue bonū siue malū.
ꝑ q ad ipsum ꝑ q alter ei mandat ē bono
Sciētes ergo timorem dñi
ꝑ in hoc
hominibus suademus: deo aūt
ꝑ approbati quod non plenito ꝑ q̄dā in me ē
manifesti sumus. ꝑ Spero aūt t ꝑ deo
ꝑ t ē non confitemini ꝑ approbatos.
in cōscientijs vestris manifestos
ꝑ ꝑ non arrogamus hoc dictum sicut nec
p sine cum Hieronimo non formalem/plurimi vt.
ꝑ in hac ꝑ ꝑ sicut scripsimus
nos esse. ꝑ Non iterū⁹ commen-
ꝑ t ē nō nobis p nūcium vel apostolum
damus nos vobis: sed occasio-
ꝑ quod nobis aperte ē ꝑ contra plurios qui per
elationem gloriantur de abilibus doctoꝝ qui ap̄ ipa
fuerūt ꝑ q ego ap̄ostolus vt hu gloriā de laude di
nē dam⁹ vobis⁹ gloriādi ꝑ p no
dentib⁹ ꝑ quod possitis hinc ꝑ respondere
bis: vt habeatis ad eos qui in
ꝑ in conspectu hominum et apostor ꝑ in essentialibus et in accidentibus ꝑ ꝑ spiritualibus ꝑ t in lege
facie gloriantur t non ꝑ in ꝑ cōde.

Sine cā sobrij sum⁹. Condelādemdo. Thobie. Quia sic loqmur
vt capere possint. Vñ sunt angeli de quib⁹ nōdo ait in euāgelio: Videntia
etiam aperiā: t angelos ascendētes t descendētes sup filiū hominis: hoc
cōstat angelos vidisse eo inclinato ascendētes t descendētes.

Charitas enim christi urget. Quia christ⁹ charitate, p nobis mo
ꝑ ꝑ ꝑ

carcerib⁹ i abundãcijs in vigi-
bus i ieiunijs i castitate
tem scientia i longanimitate i
suauitate i spiritu scto i
charitate non ficta in verbo veritatis
in virtute dei. Per arma iu-
stitie a dextris et a sinistris. Per
gloriam et ignobilitatem: per infa-
miam et bonam famam. Ut seducto
res et veraces: tanq̃ qui ignoti et
cogniti. Quasi morientes: et ecce
viuimus ut castigati et non mor-
tificati. Quasi tristes semp autem

Nicolaus

a In concordia. non possum⁹ ad fidei unitatem adiungere. b In scientia, etiam non multis ab alterius ingenio. c In tolerantia. operando patientiam manifestat. qui facit aliis apud corinthios ut ipsi fallis apostolis placeant.
d In virgilijs. propter continentiam abstinentia. e In charitate. aliqui voluntarie afflictio ad repellendas carnis stimulationes. et aliqui ex cura debitorum patiuntur tolerant. f In caritate. Hoc per omnia ex quibus potuit ad operationes caritatis. et ipsis ad hoc dicit: In caritate. q. dicit portare multa et debilitantes in corpe. g In scientia, quod ad cognitionem divinorum et humanorum ad salutem necessariorum. h In longanimitate. patiter expectando vindictam proximi. i In suauitate. que facit bonos. et suaue primo ebos facere et gre abstinentia. k In spu scto in charitate non ficta. contra hypocritas. Colligenter ratio practicae cognitionis: l In deo veritate. predicando et ea quae docet contra loquendo. et per doctrinam operis. m In virtute dei. opera meritoria facilitate et doctrinam miraculis confirmando. n Per arma. Hoc per effectu qualiter virtutes sit qui⁹ munite collata in opposite bonos et malos. Inter hos⁹ multi prosperi et adversi nõ mutare a rectitudine. Prosperi aũt et adversa tria respicit. I. fugiõ vite. occupationis carnis. et occupationis ocioze. ii obstat apostoli primo in primo. secundo in secundo. tertio in tertio. Quasi egentes ecclia ista tñ primi ad veritatis iusticie cibum accepit. ii dicit: Per arma iusticie a sinistris. id est ne prosperis et superbis decernar. et adversitatis. vt iis aduersis a virtute nõ deficiamur. et illius intelligentia est ut in sequentib⁹ ostendit dicit: p Per gloriam et ignobilitatem. aliqui apli fuerunt ab hoib⁹ reputati valde gloriosi. sicut ol Act. xiiii. q. licaonite paulo et barnabe voluerũt ibi pro sacrificare. et aliqui incarcerati fuerunt vt vincula et mortis. sicut pz ex codi libro. q Per infamiã et bonã famã. q. ab aliquib⁹ audiebant magi et deceptores. et ab aliis veritatē predicantes. et ad ultimum qñ fidebãt: r De seductores reputati sum⁹ a multis. s Et veraces ab alijs. t Sicut q ignoti. i. reputati a multis. v Et cognoti. i. approbati a bonis. et ita in aliis. prepta a aduersis sic apli si habuerũt q nõ recedebãt a virtute per superbiã elevati: nec per pusillanimitatẽ retrocedebãt. x Quasi morientes. Hoc pñter ponit ea que pmisit ad cõpletionẽ caritatis. vtz. et finem vite. Primo ex vitiosa materie occupatiõis. et quantũ ad hoc ppo per fidem et spẽ iustificati. Secundo ex incolumitate vite. et ideo ad hoc dicit: t Ut castigati et nõ mortificati. q. d. licz a deo ad flagellã castigemur. et a mundo per eum crucifigamur. Tertio quod occupabitur in vita gaudentes. ad hoc dicit in hac que pertinent ad carnis parturiẽ afflictionẽ tamẽ per spẽm maiorem dilectionem mentis obediẽtiam ibi illud Act. v. ca. Ibant apli gaudentes a conspectu concilij. quoniã digni habiti sunt p

qui in fide passione nõ gemunt. Hoc de mente apli pñt intelligi. Facti tu mundi et castigati ut pueri cui de⁹ pollicitus est cor vt mundo cedere. Et nõ mortificati. q. d. nõ penitus de⁹ corporaliter occidit. si multi martyres occidunt. nõ mortẽ ecclie adoritis ondebatur. Item habuit nõ solus egentes sed diti existentes. Ut seductores. Sicut qui ipi bona gloriãs adhuc vel vt. vel quasi. vt facit. vt tangit. Hoc facit in sonnio contra errores ecclie et in fine quasi ponunt quia certa.

Quasi morientes. Inimici putabãt eos nõ cadere minus impiorũ qui ego de⁹ tam sti a morte peccati. et futura.

Quia possidentes. Qui terrenis divitijs abiectis: celestes possidẽt: tam tenãt: quasi nihil habentes omnia possidẽt: qui terrenis in vsum vel opus misericordie retentis: celestes et quandoq; habitur⁹ ea sperant.

Oratia apostolorum fuit: nihil eminus possidere: sine sollicitudine eẽ et tam res ei dominos earũ possidere: ac ea ad pedes eoz ponebantur.

Os nostrum. Quasi multa dixi de vobis: sed hec omnia ampliꝰ et diffuse dicta: ad vos corrigendos spectant: o corinthij: et non ad meam superbiam: quasi stulti q. nec similibus.

Dolite. Quia vos tanti illi inig. et tñ in nullo debetis eis cõcurrere.

nomine ista communiã pati. b Sicut egentes. Hic eẽsequẽter ponit ea que pertinent ad conscientiam localem. Sicut egentes. id est victum et vestitum ab alijs mendicantes. c Multos aut locupletantes. id est bona spiritualia ipsis cõmunicãtes. quãuis tunc sint multi qui ad illa non attendunt. d Tanq̃ nihil habentes. nã apostoli omnia reputabãt propter christum dimittere: Matth. xix. ca. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumꝰ te. vz. e Et omnia possidentes. quia vindicant christo et non sibi ipsis. omnia aut erant ipsius tanq̃ fabricate: Matth. xxi. vlt. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. propter q apostoli reputabant omnia fabricata sibi. in cuius signũ intellectualia creature obediebant eis ad nutum. Notandũ aut q apostoli in premissis vario modo loquũt. ponẽdo nunc tempora cõra spirituale. nam in temporalibus addit victum et cõmodum. seu quasi: vel tanq̃: vel sicut: aut huiusmodi. nõ autem in spiritualib⁹. quia temporalia nõ habent rationem boni vel mali sm veritatẽ sed sm hominũ apparentiã et estimationẽ. spiritualia aũ sm veritatem. f Os nostrũ. Hic eẽsequẽter apostoli⁹ docet vtum gratie collate ipsum ad interiorẽ conversionem. Et dividit in duas partes. quia primo circa hoc de le veritatẽ offendit. secũdo ad hoc corinthios induxit ibi: Nõ angustiamini. Circa primũ dicit: O os nostrũ patet ad vos o corinthij. i. illa que pximis. et q facilia nõ protulimus: sed ad utilitatẽ vestrã et vt videatis amicitiã nostrã erga vos: aperiendo vobis corda nostra: et ideo sub dinor⁹ sermonis. cum dicit: g Cor nostrũ dilatatũ est. i. apertus ad appetendũ magna. i. bona celestia. Dicit aũt q opposita cor bona angustiari qñ appetit terrena bona. celestibus omissis. qz terrena sũt intra homẽ. et ipso mi nora. h Nõ angustiamini. Hic inducit corinthios ad fine. dicẽs: Non angustiamini i nobis. vz. q. d. si angustiamini nimio. bona terrena appetẽdo mõ sicut. hoc non pñnit et hoc ad vilitatẽ in nobis: quia nõ dedimꝰ vobis exemplum hoc faciendi: sed pñnit ex cupiditate vestra. Ideo subditur: i Angustiamini aut in visceribus vestris. q. d. hoc pñnit ex defectu vestre dilectionis. Ideo subdit: k Eandẽ aũt habitum remunerationẽ. vo bis pueris in celestib⁹. sicut et nobis. l Tanq̃ filiis dico. quoniã tales si filios deberemꝰ. m Dilatamini et vos. ad appetitũ celestium habeatis remunerationẽ cũi qui expecto. n Nolite vz. Hic pñr docet vtũ collata ipsis christi ad infidelitatis vitationẽ. Et dividit in duas. qz primo facit ppo sitũ. secũdo probat quoddã dictũ. ibi: Hoc est. Circa primũ dicit: Nolite iugum ducere cum infidelib⁹. i. sic cõiungi in cõsortionẽ seu familiaritatẽ iugũ enim dicit a iungendo. vnde dyabolus dicit iugũ christi. inquãto ho iugũ diaboli in quo ipsũ male tenent. Et aũt fideles ab infidelib⁹ debent separari declarat multiplicitur. Primo ratione sumpta ex habitu affectꝰ. d. o Quae enim par. iusticie. q. d. cũ infidelitati voluntate. p Cum immunditia. qua est in affectu tribulationis. q. d. nulla. Secundo ex habitu intellectus:

Que aũt pax. ibi ad hoc. Hic docet⁹ debitũ nõ pacientie sic dictũ est q̃ quilibet intelligibilis. Tñ nihil habet tẽptus dei cum ydolis: et vos estis tẽplũ dei. Ideo non debetis cõmunicare cum his qui sunt tẽplum diaboli.

Cum idolis. Ydola proprie cibi quia ab eis non separant.

Vos enim viui estis. Ostendit eorum pfectio ex quibus ad hoc inducit.

Quoniã habitabo. Hic de corpali pacientie dicit: ter hoies agit. Et vbi ego: Ps. xxxiii. Iste pauper clamauit et dñs exaudiuit eum. et liberauit eum. Et alibi: In terra vestra est hoib⁹ pacientia et habitauit in nobis. Et hic dicit⁹ dei⁹ noster: et ecclia est populus dei. et ideo vult cos separari ab omni cõtaminatione.

Propter qd. Ultimat hic verbũ. Et fatis ofi fuit. Hoc ad litterã dictus est de fidelis habitatiõe inter infideles in babylone. nc cõcarent ba bylonijs nc cõcarent habitationẽ eorũ. et quandoq; habitur⁹ ea sperant.

Oratia apostolorum fuit: nihil eminus possidere: sine sollicitudine eẽ et tam res ei dominos earũ possidere: ac ea ad pedes eoz ponebantur.

Os nostrum. Quasi multa dixi de vobis: sed hec omnia ampliꝰ et diffuse dicta: ad vos corrigendos spectant: o corinthij: et non ad meam superbiam: quasi stulti q. nec similibus.

Dolite. Quia vos tanti illi inig. et tñ in nullo debetis eis cõcurrere.

Quoniã habitabo. Hic de corpali pacientie dicit: ter hoies agit. Et vbi ego: Ps. xxxiii. Iste pauper clamauit et dñs exaudiuit eum. et liberauit eum. Et alibi: In terra vestra est hoib⁹ pacientia et habitauit in nobis. Et hic dicit⁹ dei⁹ noster: et ecclia est populus dei. et ideo vult cos separari ab omni cõtaminatione.

Propter qd. Ultimat hic verbũ. Et fatis ofi fuit. Hoc ad litterã dictus est de fidelis habitatiõe inter infideles in babylone. nc cõcarent babylonijs nc cõcarent habitationẽ eorũ. et quandoq; habitur⁹ ea sperant.

Oratia apostolorum fuit: nihil eminus possidere: sine sollicitudine eẽ et tam res ei dominos earũ possidere: ac ea ad pedes eoz ponebantur.

Os nostrum. Quasi multa dixi de vobis: sed hec omnia ampliꝰ et diffuse dicta: ad vos corrigendos spectant: o corinthij: et non ad meam superbiam: quasi stulti q. nec similibus.

Dolite. Quia vos tanti illi inig. et tñ in nullo debetis eis cõcurrere.

Nicolaus

a Que societas iusti. veritatẽ fidei q facit. i. mẽbrum fidelis. b Ad tenebras. Comparat in mẽbrum infidelitatis criticũ. q. d. nulla: imo debet vitabili: sicut in pena rerum creatarũ dei priuatio. Deut. x. Terra vbi capit fidelitatis nõ est ppe: et capit infidelitatis q̃ est ydolatrie q̃ dicit: c Nec aũt cõcilio ppi ad beliar. q. d. nulla. et sic sicut hec capita nõ habẽt aliqua cõditionem adinuicẽ: ita nec cor⁹ mẽbra hñt. Quarto ex fine. d. d Aut q̃ pars fidei his fidi est sors eterne hereditatis ab eo expectatis: e Cũ infideli. cui⁹ finis ẽ mors eterna: et sicut nulla pacientia est in tenebris nec in bis que ad finem. Quinto ex pñti statu in quo fidelis est respũ dei. ideo dicit: f Aut aũt cõsortium templo dei cũ idolis? Hoc est. Cũ infidelib⁹. qui dicuntur idola eo q̃ colũt ipsa sm illud ps. cxiii. Simulacra gentium &c. hoc aũt inducit apostolus inter corinthios erat alig sapiẽtes reputati. qui tñ comedebãt idolatrica in scandalũ aliog: sicut dictũ fuit. i. Cor. in. viii. ca. pp qs apls loqꝰ ad reprimendũ hõc abusũ. b Hoc enim. Hic pñr ppat dictũ. q. fideles filii dei sũt respũ p auctoritatẽ. Exod. xxvi. vbi tabernaculi opa by: Pones tabernaculi mod in medio vestri. loco cui⁹ dicitur hic: i Inhabitabo in filiis. i. in eis dei⁹ sit in eis⁹ per effectũ pietatis et pacis. et infidelib⁹ est modo spũli p peccatũ. k Et ambulabo inter eos. vando eis virtutẽ. prestãdi de bono in melꝰ. l Et ero illoꝝ dei⁹. p gratiam eos spectabit gratiosus. m Et ipsi erũt mihi pplꝰ p exhibitionẽ debiti cultꝰ. Per hoc aũt qs hic vt: Inhabitabo in filiis in pẽna vel: habet q fideles sunt tẽplũ dei. n Propter qs. Ex fidelitate inducit monitio qui sumit ex scriptura Ex. iii. in q̃ vita tanguntur que debẽt agere fideles erga infideles. Primo ꝑ q eos pati vel abstinere ab eis nõ est vt: Propter qs exite de medio eoz. Secũdo est vt occasionẽ fugiamus peccatoꝝ. ibi: Et separamini. Tertio ne sustineam⁹ eoz mala: ꝑ pẽ⁹ argumẽtũ ibi vt: o Et immundi ne tetigerit. palpando vetita seu pulsando. Et subdit pmissi. hanc monitionẽ seruãte reddẽdo ad vt: p Ego recipiã vos vz. hic i pñti ad familiaritatẽ mei p gratiam in futuro p assimilationẽ per gloriã. C. VII.

q Aut. ibi vltio. Postq̃ apls monuit cessandũ de bonis addis in
b futuro. hic pñr cõsolat eos de bono futuro. Et dividit in duas partes. qz primo ponit ad predicta ꝓhã promissio fidelis cõtinẽtie cõmendatio. ibi: Multa mihi fiducia. Prima adhuc in tres. qz primo ponitur vtilis monitio. secũdo inducit exemplificatio. tertio ꝓpter nos. tertio monitio. ibi: Nõ ad cõdemnationẽ. Circa primũ dicit: Habentes igitur has promissiones. scilicet: Ero illoꝝ deus. et inhabitabo in eis. q. d. cũ sim⁹ in pñti ꝑ gloriã in futuro: vt dictũ est in fine ca. precedẽtis. r Mundemꝰ nos ab omni inquinamento carnis et spũs. i. a peccatis carnalib⁹ et spiritalib⁹:

est retinere nõ patiente sp mederi cupiẽte mouere. Proprie aũt dicit nõ tãgere: vel dicit nõ peccare. Ab omni multi in spiritu tenere et mouere q̃ in malo q̃ christũ fugere⁹. Ad hũ aũ corpali segue mundemus nos ab omni &c. in malo q̃ fugere⁹ in christũ malorũ nõ remanendo i. q. si dicat q̃ fugiam⁹ fugiãdo christũ malorũ. Exponendo ergo cum dicit a malis. Licet nõ repugnet nos⁹ sensus ei⁹ nõ tacet nõ superfluus quia in virtute proficit.

Ibid sequitur. Libertas filie parati pro confessione pene pro dei hoc ad litterã dicens est indice ha bitantibus in habitatione.

b Igitur habentes p
missiones charissimi mũ
dẽmus nos ab omni inquinamẽ
to carnis et spiritus: perficientes
sanctificatiõnẽ in timore dei. Cã

pite nos. Neminẽ lesimus: ne
minem corrupimus: neminẽ circũ
cumuenimus. Nõ ad condẽ
nationẽ vram dico. Prędixi enim
gõ in cordibus nostris estis: ad
commoriendum: ad conuiuen
dũ. Multa mihi fiducia ẽ apud
vos: multa mihi gloriatio pro
vobis. Replet⁹ sũ consolatiõe
superãbundo gaudio i omni tri

b Igitur habentes. Hic ad omni ingressũ carnis dicit. Sancti. Hic ostendit mentis qua sit finis mundi dei sequitur: quia q finẽ vco hoc agit: sancti⁹ mundi dñi⁹ dei.

Ibid ab inquinamento carnis. Ad cõmunicationẽ carnis. Ad cõmunicationẽ coniugalẽ. Ostendit mentis qua sit finis mundi dei sequitur: quia q finẽ vco hoc agit: sancti⁹ mundi dñi⁹ dei.

Ibid ab inquinamento

Caro nostra. Quia ꝛ i aduentu alu ꝛ i cooperat̃ ipe futuri gestis
Nouꝰ. Ex opꝰ immudie imo ex habitu tranſitꝰ q̃ difficilꝫ tolerant.
Hic ad hec q̃ ſcribe fuerat de duob⁹ ſcis dicit̃ q̃ intuit. i. in ecclia
mundi. i. de habitu agendi ꝑ ꝓ. Quia obſtat ꝙ ſcis ſunt̃ ꝛ vobis. Quia
ꝛ ego ꝓſcisui ſum.

Et ſi pugno. Pauli
ꝓpꝫ. Dic dicit: ne vi
deat̃ arrogare q̃ de alio
rum ſcientia gaudeat.
Multi q̃ cꝛ. Quaſi
nō me pugnā ſi gaudeo.
Multos q̃ i. Quaſi vi
deam q̃ ipſa ꝓficiant.
vel poſſit̃ obeſſe ꝛ me pug
nat. Et li. i. dimitte. Ad
doc. i. pop. cꝛ. vel do
ctꝛa ſpꝰ ē concordia cop⁹ ꝛ
ō nō pdest: ſ gaudet.

Obſecrati. Nō ait
ta q̃ pcepto effect⁹ ſed
cum pdone. q̃d cogit
ſtatē. Hortatio
penitēte ecclie poſſe ꝛ
obſecratiōe cuiuſ hortatio
ſalutē alioꝝ indulgere.

Oculi alt. Dcō do
let peccator ſ dolorem.

Ecce enī. Tribula
ſm dēm facit penitē i ſalu
tem: ꝙ ducit ad ſalutē.
Lollicitudinez opat⁹ ē.

Nicolaus

a Nam ꝛ eū venissem⁹.
Hic ꝑtr apls exponit di
ctū ſm̃ dationē ſpūs ad
duo ꝙ dixerat i ea. ſcribā
exponā ibi: Sꝫ q̃ ꝓlixi
tur. dixerat autē apls ſe
facile triſtari: cui⁹ dim ꝛ
ponit: dicēs: Nā ꝛ eū ve
niſſem⁹ macedoniā nullā
requiē habuit caro nr̃a:
nō dicit ſpūs nr̃us: ꝓlixa
ſuā in mētē. b Sꝫ oēz
tribulatiōē paſſi ſumus:
qui plenē explicat Aug.
pri. vbi ait q̃ paulus ꝛ
ſilas. ſ. ſocij ſui ꝛ carcerati
fuerūt crudeliter ꝛ pedo
rez eoꝝ aſſo cōſtricti ꝛ tur
batiſſe mota ē eoꝝ: ea q̃
paulus ſpūſ ꝓbitatē ſm̃
dicerat de ipſā paſſiōe: ꝙ
magnū quēdam ſtatum
ſuū ſtatuat
ſuis vltis diuulgo. c Fortis pugne. ab Hēbꝛis⁹. d Intus timores.
a fallaciis⁹ fratrū⁹. e Sꝫ q̃ ſo. ſecūdo dixerat apls ſe fuiſſe ꝓlixū. hoc ex
ponit apls ꝑ hoc ponēs ꝓlixitatē māz. ſecūdo ſubdit ad ſ rōnē. ſm̃: Con
triſtari eū cētis. terno ſſert ſui ꝓfectꝰ. ibi: Nā eū ſcripſi. ad auctia ē
ſuę ꝓlixitatis duplex fuit. Una adueꝛſāꝝ ai ipſū q̃ erat ſibi grauiſſim⁹. Et
hic tāgit dicēs: Sꝫ q̃ ꝓlixꝰ humilis. ſ. affictus. e. Alia fuit vera pnia cordis
ex qua ſibi retulerat timꝰ ſicut videbat. ō ſubdit: f Cōſolat⁹ ē] vo.
Ex cōſolatiōe vſa ꝑ eū nobis reuelata. ō ſubdit: g Refectus ne. ve.
dō. i. ardoꝛ ꝓficiſcit ſicut ꝑ Titū fuerat ante pigri. h Uestrū ſc. rōne
delicti cōmiſſi. i Uestrā omn. ꝑ me ꝑcuſo apls repellēdo amoꝛ eſt
ꝛ mē. k Ita vt ma-gnū. de pnia vſa q̃ ꝑ⁹ voluerit de peꝛ cōmiſſo.
Qui aliter: apls ꝑ⁹ cōuertat eos pure in ipſa pnia: ꝛ poſtea timeno ne
ex hoc caderēt in deſperatiōē ſeu aliud malū ad ipſo voluit de ſcriptura ſi
lacꝫ poſtea videꝛ boni cōuertiſſe futuꝝ: gauiſus fuit. ō dicit: l Oēs
eū. ō. vos i epla. dure vos corripiēdo: m Nō me pe. mō. n Et ſi pe.
ꝑ⁹ hoc dicta: o Videꝛ q̃ epla illa eſſi ad hoſes vos triſtauit. i. in dito
ne ꝑ Nūc gau. nō q̃ triſtati eſtis ſ. ſicut mōſtꝛ⁹ nō gaudet de amu
ritudine qualūcūq; ꝓpinauit: ſꝫ de ſanitate ꝑ eā ꝓcuꝛata. q Cōtriſtati
eſt. Pr̃. ꝓfr idcirco rōnē ꝓpter quā eoꝝ triſticia fuit ei occaſio gaudij fue
rit. q. triſticia illa fuit ſm̃ deū, ꝛ dicit̃ ſ. i. duas ꝓpias. q̃ ſmo facit ꝓpo
ſitū ſ. ſed ait quoddā dicti. ibi: Ecce enī. Circa ſmonē dicit: Cōtriſtati
eſtis ſm̃ deū. Circa q̃ ſciēdū q̃ ola triſticia odit ꝛ amoꝛ eſt enī. alia
quis triſtat̃ hoc ē q̃ carē amato bono: vt q̃ timet cuenire aliq̃d ꝓiū boni
amati. Et autē ſupleē amati. ſ. amoꝛ dei ꝛ ſcuti. ex amoꝛe ſo dei oritur
triſticia de ꝓcō q̃ eſt ſm̃ deū. q̃ nullū affert bō. detrimētū: ſꝫ magis bo
num fructū. ō ſubdit: r Ut ꝛa nullo detrimēto patiamini ex nobis. l.

Quantū i vobis opaſ. Qui ꝓpter ſollicitū ē ne denuo peccet: ꝛ nō ſe
excuſat: ſ. dicit: q̃d ē q̃ dicendē a q̃dā: ꝛ dolebat rationabiliter q̃ ſcit ſe ꝑ
petuꝫ dolorē: ꝛ hoc ſibi bonū operā: vendicat ſ. ſe q̃ dolet. Uel ex hi
ſpē ſollicitū ſimilēr ait: Sed ſicut omnia in vc. vē.

Et viſcera eius. Sancti affectus in omni bono ſt. C. VIII.

Oꝛ. in aut̃ vo
bis ſ. Hic vir
tutē ſollicitudinis agit:
mentio ſit de collectis: q̃
ab aliis non q̃erit: q̃ꝫ
fuadere nō poteſt: vel vt
alii coꝛinthi habeāt: q̃uā
ſua dare non prodeſt.

Ex in multo experi-
mento. Uel abundantiā
ma gratia eoꝝ fuit i mul
to experimento tribula.
Quia ꝙ tribulatiōe pauli
ꝛ ſuoꝝ ſibi facta: non ſunt

Nicolaus

a Sup gaudio titi. de
emulatiōe vſa. b Quia
refect⁹ eſt ſpūs ei⁹ ab oībꝰ
vobis. reficiunt eniꝫ pre
lati de ꝓfectu ſubditoꝝ.
gaudiū cui amici fuit erat
cā materia gaudij. Uide
rius addit vertit rōnē. d.
c Et ſi gā apud illū de
vobis gloriatus ſum ꝛc.
apls eniꝫ cōmendauerat
coꝛinthios ergā titū: qui
timuit eos tractabiles ꝛ
obedientes: ꝛ ſic apls verba
ſimenit eē vera: ꝓpter qđ
apls nō fuit cōfuſus de il
la cōmēdatiōe: q̃ ita in
ueniēs eſt in veritate: ꝛ ꝓ
ſa. Quartā etiaꝫ rōnēz
addit. d. d Et viſcera
ei⁹ abundantiꝰ in vobis
ſunt ꝛc. q̃ titus videꝫ eo
rum penitentiā ꝛ obedie
tiam ꝛ reuerētiā ad ipſū:
habuit eos in viſceribus
charitat̃ magis q̃ ante:
de q̃ gaudebat apls. Ulte
riꝰ q̃tā rōnē addit. d.
e Gaudeo q̃ in oīb⁹
cōfido in vobis: ex bono
ruꝫ eoꝝ ſchoato ꝑfectū
q̃ hā de cetero ſe haberēt
q̃s erat ſibi nō caudendi.

C. VIII.

f n Gā aūt facim⁹.
Poſtq̃ apls in
duxit coꝛinthios ad bonuꝫ
in generali. hic ꝑtr hortā
tur eos ad q̃ddā bonū in ꝑticulari. ſ. ad largitionē elemoſyne mittēde
in hieruſalē. fideles eniꝫ ibidē habitantes vēdītis oībus ꝓpter fidē ad
ꝓdos apls q̃ꝫ: vt diuiderent̃ ſingulis ꝙt opus erat: Act. iii. ꝛ quia ꝓpter
ꝑm fuerāt de pauperati: diſpoſuerāt ſic apls q̃ crederēt de aliis ciuitatib⁹
ꝛ terris qui nō ſic abſcendiſtabāt ꝓpter⁹ iuuarent illoꝝ ſuis elemoſynis: ꝛ de
hoc fuit rogat⁹ paulus ꝛ barnabas: vt hꝫ Act. ꝛ Gal. ii. ꝙ⁹ apls paulus
circa hoc erat ſollicit⁹. ꝛ ideo ꝛmo inducit coꝛinthios ad hāc elemoſynā tri
buendā. ſecūdo docet tribuēti modū. ea. ſcq̃ti. Prima adhuc ſ. duas. q̃
ꝛmo agit de bui⁹ elemoſyne vtilde. ſecūdo de miniſtrio ei⁹ ꝛ collectē. ibi:
Uꝫ ago. Prima adhuc ſ. duas. q̃ ꝛmo ad tandē elemoſynā coꝛinthios
inducit. ſecūdo ꝛcuſationē excludit. ibi: Si enīz voluerā. Prima adhuc ſ
trēa. ſm̃ q̃ inducit eoꝝ triplr. ſecūda ibi: Scitis enīz. tertia ibi. Hoc enī. ro
bis vtile. Prim⁹ adꝫ modus inducendi coꝛinthios ad elemoſynā dicit: Da
tionē eſt ꝑ exēplū macedonū q̃ tāz hoc fecerāt: ꝓpter q̃ⁿ ponit ꝛmo exēꝑ
plū. ſecūdo coꝛinthios inducit ad imitādū. ibi: Ita vt rogarem⁹. Circa
primū dicit: Notas aūt facim⁹ vobis fratres: vt imitemini: g Gratias
deo. i. opera bona que ꝓficiūt ꝛ de⁹ gratia: h Que data eſt. mihi ꝑ
miſſionē mei: In eccleſijs macedonie. Cōſequēter ponit gr̃as illas: dicēs:
i Q̃ in multo experimēto tribulatiōis. i. in multa tribulatiōe eis ſuge
niente: q̃ nō ſolū audiuit: ſed etiā experimēto ꝓbauit. k Abundantia
gaudij ipſoꝝ fuit: q̃ nō ſolū ſuſtinuerūt pariter: q̃s eſt virtutis politice: ſꝫ
etiā gaudēr: q̃s eſt virtutis tutule: Act. v. Ibant apls gaudentes ꝛc. hoc
aūt ſecutū apls vt cōſtat elemoſynā macedonū magis cōmēdabilē: eo q̃
in dicta tribulatiōe de pauperati fuerāt: ꝛ tñ elemoſynas mittere ſanctis in
hieruſalē nō omiſerant. ideo ſubdit apls: l Et altiſſima paupꝛtas eoꝝ. l.

ſtandi dicat. Sed cū gaudio acceꝑiſt verbum: probat paſſionē eoꝝ
Et altiſſima paupertas. ā. q̃. Tanta in hieruſalē ꝓpter fidē
do: quia para conſciētia operati ſunt.

Primū deo. ſc. emendatum. Unde fratribus ſuis offerunt. Aliter
non erat acceptandus: quia munera ꝙrunt oculos: ꝛ tora ꝛmoꝛa tol
dimunt. Qui ſic munera
arguunt: fructū nullū
non habent.

Perfici i vo. gra.
Ut ſic gratia illa vobis
non ſolū hoc fruit vt in
diet ros ad tandem.

Non quaſi imperā.
Dcō non ſolum rogauī
tibus: ſed epiſtole hoc
imperauo vt attendetis.

Quid imperauo.
Ad ē q̃ ꝓtinet inſtigādo:
q̃ ſic q̃ⁿ voto tenerent.

De lyra

valde commendatiſſi-
m Abſtinuit. Lollicitū
abſtinēs oſtēdit: n In
ſimplicitas ſimplicitatis eo
rus. i. puritas ꝑfic: quaꝫ
puritatē facit charitas: q̃
bōa ꝓxia ſpūaliter q̃ modica facit crescere ad ne
ceſſitatē ꝓxi reluctando. o Quia ſm virtu
tes. i. ꝓportionaliter ani
mi ad tandē. p Tertī
monii illius reſpō: nō ſo
lum ex audītu: ſed etiā ex
viſu. q Et ſupra virtu
tem. i. ſupra facultatez.

r Voluntarij facti⁹ ad
tandē. Circa q̃ ſciēdū
q̃ ſs liberalitas politica
habeat medium: reſpectu
ꝓprie facultatis: libera
litas eſt virtus excedit hoc
medium: tñ̄ndit relinquit
aliq̃ de ſibi neceſſaria
ad dādū magis indigētī
ꝓpter qđ: ſicut ꝛ ſ̄ꝑtā
tia virtus nō ſolū reſpicit
carnis delectabilia: ſed
impedibilia bonā diſpoſitio
nem corporis ꝛ robur
vſus rōnis: ſꝫ vitantia vt
corpus in ſeruitutē alie ta
taliter redigat. s Cum
multa exhortatione obſe
crantes nos. Unon ſolū li
bere aliter dantes: ſꝫ cha
nos obnixe rogantes vt
accipem⁹. t Ut ſup. l.

elemoſynā: u Et obſecrationē bonoꝝ ſuoꝝ ſ̄ꝑtā pauperū⁹ in hieruſalē.
x Et nō ſicut ſperauim⁹. l. nō ꝙmum ſperabam⁹: ſed plus dederūt. ideo
ſubdit: y Sꝫ ſcim⁹ quōs dederit primū ꝑſo. iterū vtū ſui ad gñaz eius
eſtimādo. z Detinde nobis. obedientiā ꝓmiſſo. a Per voluntatē
dei. i. ꝓpter deū nobis obedibilē. ric enīz ē obedit⁹ na recta q̃ſ ſit ꝛ deo ꝓmiſ.
deinde bol ꝓpter deū. b Ita vt roga. Poſito exēꝑ macedonū. hic
ſubdit exēꝑ coꝛinthioꝝ ad imitādū dicēs. Ita. ſ. mon ſum⁹ nō coꝛ: c Ut
ꝑfic excitat coꝛinthios ad imitādū dicēs. Ita. ſ. mon ſum⁹ nō coꝛ: c Ut
roga. titū ve qui⁹admodū cepit. vos inſtruē in alijs opib⁹ bonis: ꝛ ꝑficiat
vos redditū in illis: d Ita ꝑficiat in vo. cuā illā gr̃az. Laudabo vos ad
hui⁹ elemoſyne magnificā largitionē: nō ſolū ſicut alij: ſ. ꝓpter eā ſub
hui⁹ elemoſyne magnificā largitionē: nō ſolū ſicut alij: ſ. ꝓpter eā ſub
dit: e Sꝫ ſicut ꝛ oēs abūdatis ꝑ ceteras rēpublicas. f Fide qua credit
dit: e Sꝫ ſicut ꝛ oēs abūdatis ꝑ ceteras rēpublicas. f Fide qua credit
ad iuſticiā. g Spe. qua in deo ſperat. h Et ſermone. Uidei ꝓfectꝰ
ad ſalutē. i Et ſcia. i. noticia ſcripture: ꝛ hec ꝙmit ad multa affectionē.
Et ſcia. i. noticia ſcripture: ꝛ hec ꝙmit ad multa affectionē.
Et dēſcipner pōit q̃ ꝓmit⁹ ad effect⁹ operationē. ō. ꝛ Et ſol. l. nō opandi.
k Inſup ꝛ cha. ve. i. nos. l. charitat̃ oīb⁹ nobis ipſis. m Ut ꝛ hoc
gr̃a abd. i. hui⁹ elemoſyne largitāte ꝑficiat alioſiſ. ꝑficiat eos i alijs gra
tijs. Sꝫ q̃ poſſet aliq̃s credē apls ſ̄ dicē ꝙ modū ꝓcepti. ō ſ̄ remouet. ō.
n Nō q̃. im-ꝑi. l. ſtā: o Sꝫ p alio. ſol. i. ꝙ macedonū exēꝑlo q̃ dicti ſic
moſynā fecerāt ſollicit. p Et nā vſe cha. inge. bonū cōpoſi. cōpoſuit
volens ꝓmptitudinē vestre charitatē ad dictā elemoſynā facilitā. ſicut enīz
in ſpecialitate ille dicit bonū ingenij q̃ cito capit verba magiſtri ſic i opa
bilib⁹ ille metaphorice dicit ingenij boni q̃ alacriter exēꝑlo alioꝝ mouet
ad opus boni: etiaꝫ in medi⁹ ꝓcedendo. q Bellū. Dic ꝓmit ꝛ ſollicitū
modus loquēdi. ſ. p exēꝑlū. ſ̄ſ: cū ibi: Scitis enīz. i. ſatis notoriū ad inuita
dum: r Ut ꝛaz vōi nr̃i ſpēm ꝛ. Quaſi ꝓpter vos ego
mus facim⁹

Qui multum fecit nō abūdauit: et qui modicū nō minorauit. Nō minꝰ habuit ꝙ gemor. Qui modo ait: Nec qui plus collegerat habuit amplius: nec qui minꝰ parauerat reperit minus. In quo significabat ꝙ q̄ multa habet mediocria: et qui minora in eterno cōtulo eandē habebunt sine retentionem.

Equalitas. Ipse est pax hierusalem: vt opera misericordie cōpatia iungāt' eporū placatio nis hostibus: et fiat pax vbiq; accipiēdo vt q̄ ac ceptāt hostia tribuāt' ornātia. vel aplc: vt spiritualia seminantes vobis magnum sit: si carnalia vestra metamus.

Cui multum non abūdauit. Plus hīt sancti q̄ spe fuerūt: minꝰ hi qui in tepore vixerūt: q̄ illi et q̄ fuerūt. Vt sicut hic inopia sanctoꝝ sustentant ita illi ab eis sustentent: et vitalia fiant in eterno bono.

Qui multus nō abūdauit. Sic qui multum dat dīues: et qui parum pauper si equa voluntate: equalē habent mercedem.

Deī in hanc grām. Ad cōfirmationem ei' dictum cui confidatus sum: et velo.

Et ad voluntatem. Quia volumus vt bene datis cōplaceam: volūtatem dico que est destinata et preordinata a deo adeo est necessaria.

Deuitantes hoc. Circa curam sanctorum si negligentius agerēt: et ideo premouet vt sollicitudo eius et prouidentia appareat.

In hac ple. De ornamento et miraculorum vt dicatur bene predicat: si nō est merces sanctorum si aut aliꝰ apostolꝰ: et si sibi preceptum est.

De lyra

Nicolaus

abundantie in spēalibus q̄ ipsi: et econuerso ipsi magis abundant in spiritualibus q̄ vos: et sic fit quedas equalitas si per vestra abundantia in temporalibus: eoꝝ indigentia supleat: q̄s minus est: et econuerso per eoꝝ abundantia in spiritualibus supleat q̄s minꝰ est. i. vobis: vt ps̄ littera. p Sicut scriptū est. Exo. xvi. de colligente manna. q Qui multū. supple collegit: r Nō abundauit. i. non inuenit nūl mensurā gomor: pro quolibet capite domus sue. s Et qui modicū. i. collegit: t Nō minorauit. i. nō inuenit minꝰ mēsura gomor: per singula capita: et hoc fuit figura huius equalitatis inter eccle primitiue fidelēs. u Gratias autē ago. Hic ostendit agere de ministrio collectionis huiꝰ elemosyne. Et dividit in duas: q̄ primo eos nominat, secundo cōmendat ibi: Obsecrationē. Prima adhuc in tres. Nam q̄ tres ministros nominat. Primus autē est titus: q cōmendationem ante instituerat: vt patet ci. 8 negocii illud fuit sibi principaliter iniunctū. Dicit igit aplus: De hac autē ago vobis: q̄ quo principaliter est omne opus bonū. x Qui dedit eādē sollicitudinē. ad pauationē elemosyne dicit: y Pro vobis: quia magis erat ad vtilitatē vestrā: q̄ recipientis ipsius: vt ostensum est. Si quis recipiunt a vobis bonū tēporale: vos autē ab eo bonū spāle: q̄s est melius. z In corde nr̄o: sicut in corde meo. a Obsecrationes quidez suscepit. cum inducerat eos ad hoc negotiū faciendū: prompte fuscepit: non solum pro mea obsecratione: b Sed quia sollicitus erat sua voluntate profectus est ad vos. pro exactione sui negotii.

c Misimus. Hic nominat secundum q̄ fm aliquos fuit tucas. fm alios so barnabas. Vterq; enī fuit comes peregrinatiōis apli: vel ne dīo p publicatione culpē. Et intelligatur de locutōe illud q̄s dicit: d Cui⁹ laus est i euāgelio p totas ecclās. Nō solum autem fuit sollicitus: sed et ordinatꝰ ab ecclesijs comes peregrinatiōis nostre: i hāc gratiā ministratur a nobis ad honorē ei' dīi nr̄i gloriā: et ꝓpositum vestrum promptitudinē:

Nicolaus

a Hierusalem. ent. do. Lucas. b Nō solum cōis deo. et particulē intentionis: c Sed etiā cōis hoīb⁹. ad cultū cultiuabilis. d Misimꝰ. Hic nolat' tertiꝰ. f. apollo. do. 2do hīm⁹ ad ecclām illo: et fratrē nr̄m: q̄s dicit: d Cui⁹ laus est i euāgelio. exponēdū est ab eo delerepto: fi aūt de barnaba exponēdus est ab eo fūcato: q̄s sequit: e Non solū aūt sed. connexit vtriq; vt dictū est. f In hanc gratiam. f. elemosyne mittēde in hierusalē facere: misim⁹ eos ingal cura rito: g Ad vbi gētes. ad q̄s ordinandi est omne opus bonū. h Et destinatā voluntatē nr̄m. i. ad eoꝝ cumulum nr̄e voluntatis ordinationē. Et q̄ quidē reddit causas quare tam solēnes mittebat viros. v. i Deuitantes hoc ne q̄s nos vituperet in hac plenitudine quę ministrat a nobis: i. ne q̄s elemosyna a vobis danda: deuitamus tales ne vituperemur de negligētia aut de fraude alīq̄: propter q̄s misim⁹ tales vt eos qui non possent notari de aliquo tali. Et cū hoc subdit: cum dicatur:

Proukemus

deo. Aug. Propter nos pcia nostra fuscipit nobis: propter vos famā vt nō polluti videre vos i vobis. huc rex ibi pcia: i fama: pcia in ipsi fama primo. Qui cuidentē odio negligit famam: crudelis est.

Cōsci bonū. Bonum facti in sanctos q̄s de⁹ habet. Cōsci bonꝰ. Bonum bonos mihi qui eos gessit sua prouocem: nō adulatum facturi.

Cōfidētia. Quasi p fiducia vt iuuet: q̄ ep tos: luca cū q̄s ignorāter fuit. Duc fratres nos. Vt sint p plus vtos apōs ecclay ad gām dei. Vt ē q̄ ipsi sint apli ecclarū. Vt ē alle qui ordinati ad gām dei: et ecclās non habuerūt cura illa est.

Obsecrationē ergo. Vt charitatē vt ex quas obsecratiōes: et gētes no strā qui ille obsecratio esse vere: nec obsecratiōes illos recipiūt: et vt alii a vobis accipiant q̄ ipsi. C. IX.

Am de manifesto. Et vestra cmu. Emulatiōe cognitionis: q̄ alie ecclie vā habent mercedem.

Deī in hanc grām. Vt ē: predicationem. et tum: cui dotinatus sum: et velo.

Et ad voluntatem. Quia volumus vt bene datis cōplaceam: voluntatem dico que est destinata et preordinata a deo adeo est necessaria.

Deuitantes hoc. Circa curam sanctorum si negligentius agerēt: et ideo premouet vt sollicitudo eius et prouidentia appareat.

In hac ple. De ornamento et miraculorum vt dicatur bene predicat: si nō est merces sanctorum si aut aliꝰ apostolꝰ: et si sibi preceptum est.

De lyra

Nicolaus

a Hierusalem. ent. do. Lucas. b Nō solum cōis deo. et particulē intentionis: c Sed etiā cōis hoīb⁹. ad cultū cultiuabilis. d Misimꝰ. Hic nolat' tertiꝰ. f. apollo. do. 2do hīm⁹ ad ecclām illo: et fratrē nr̄m: q̄s dicit: d Cui⁹ laus est i euāgelio. exponēdū est ab eo delerepto: fi aūt de barnaba exponēdus est ab eo fūcato: q̄s sequit: e Non solū aūt sed. connexit vtriq; vt dictū est. f In hanc gratiam. f. elemosyne mittēde in hierusalē facere: misim⁹ eos ingal cura rito: g Ad vbi gētes. ad q̄s ordinandi est omne opus bonū. h Et destinatā voluntatē nr̄m. i. ad eoꝝ cumulum nr̄e voluntatis ordinationē. Et q̄ quidē reddit causas quare tam solēnes mittebat viros. v. i Deuitantes hoc ne q̄s nos vituperet in hac plenitudine quę ministrat a nobis: i. ne q̄s elemosyna a vobis danda: deuitamus tales ne vituperemur de negligētia aut de fraude alīq̄: propter q̄s misim⁹ tales vt eos qui non possent notari de aliquo tali. Et cū hoc subdit: cum dicatur:

Proukemus

deo. Aug. Propter nos pcia nostra fuscipit nobis: propter vos famā vt nō polluti videre vos i vobis. huc rex ibi pcia: i fama: pcia in ipsi fama primo. Qui cuidentē odio negligit famam: crudelis est.

Cōsci bonū. Bonum facti in sanctos q̄s de⁹ habet. Cōsci bonꝰ. Bonum bonos mihi qui eos gessit sua prouocem: nō adulatum facturi.

Cōfidētia. Quasi p fiducia vt iuuet: q̄ ep tos: luca cū q̄s ignorāter fuit. Duc fratres nos. Vt sint p plus vtos apōs ecclay ad gām dei. Vt ē q̄ ipsi sint apli ecclarū. Vt ē alle qui ordinati ad gām dei: et ecclās non habuerūt cura illa est.

Obsecrationē ergo. Vt charitatē vt ex quas obsecratiōes: et gētes no strā qui ille obsecratio esse vere: nec obsecratiōes illos recipiūt: et vt alii a vobis accipiant q̄ ipsi. C. IX.

Am de manifesto. Et vestra cmu. Emulatiōe cognitionis: q̄ alie ecclie vā habent mercedem.

Deī in hanc grām. Vt ē: predicationem. et tum: cui dotinatus sum: et velo.

Et ad voluntatem. Quia volumus vt bene datis cōplaceam: voluntatem dico que est destinata et preordinata a deo adeo est necessaria.

Deuitantes hoc. Circa curam sanctorum si negligentius agerēt: et ideo premouet vt sollicitudo eius et prouidentia appareat.

In hac ple. De ornamento et miraculorum vt dicatur bene predicat: si nō est merces sanctorum si aut aliꝰ apostolꝰ: et si sibi preceptum est.

De lyra

Nicolaus

Abundetis in ol op^bonū. Ait enī unguli ut qs pars hōis tribuit
Similit ut q mō iudico ita et ego quēq; de quoc; ḡ quo animo dētur.
Barbara ḡ. Pulsus ol g bona mēbra tuā gētis. Ut cū bar^ q pauperibus
Animo hoc ḡdito ad Largitātē tuā trahit. ut cū bar^ q pauperibus
largit^ mercēdē magnā ē. Ita magis ol^ q minūs ut tuā. Pauper enī
posūt dei q multi sunt.

Incrementa magni.
Pulsus ē tuā crescit ē bo
pa vīte ē mūl. magni. i.
eterna remunerado.

Hec cū dicāt: pō
q^d q^s mēbrorū ē in ḡ
gatiōne corporis langu
dūtis nos fim^ēnōstri.

Gratias deo. Qc
eterna tribuēti ē p de al
terno sappl^no. Ad ipē
ut gratuitū christi ē mi
hīl cherit. Ḡ qui hic de re
bus carnal^ē i ḡbo ē
de alt^ de q^d alt^ ē loq

Nicolaus

a Abundetis i ol^ op^
bend. Ait ostendē dēno
frustrādē i alijs operib^
ventū. b Sicut ait.
est pl^ct. c Ostendit.
nā dēnostrā pbēt fa
dentia. d Debit pau.
nō bñficior^ ē alijs lib
genis. e Iudicia dīna
qui sic dat dēnostrā.
f Manet in sēcli sē
cūli. Leternūt: qz mercēs
iustitie ē^est eterna: ē cō
firmat ḡdicta p exp̄ssiōa
vicis: ḡ Qui ḡ ait.
R. dominabit. C. de^ q dat
volūtatē ē facultatē dī
dēnostrāt. b Et pa
ter ad mā. ḡtabit. C. no
cessaria vīt^. hoc mō ē
manter vīte accidere q
vltra dēnostrāe magīa
abundāt in tpālib^bonis
q dēnostrāe pauper^
indigētib^bone gētis: ē
aliqñ pingit eos depau
perari: de^boc ordinat ad
mā^ bonū ipōr^ spāle.
I Et mul. se. ve. i. volū
tatē ē facultatē dēnostrā
nāz facīdi. k Et au
gebit mere. fru iusti. ve. i.
mercēd^ eare hoc in pa
tria colligit. l De in
olēas. Hic ꝑtr assignat rōnē ex parte dei sūpti: q; per vationē dēnostrāe
prompti ē hilarē acḡrī in dante puritas ē rectitudo intētōis ad deū. sūr
recipiēs intuitū ad ocasiā bñficī pro aīa: videlicet ad hoc sūgitur ad lau
dandū deū de tali bono: ē opātes ipōz vt talē volūtatē dāt ē facultatez
ptinaci in vīa ē remanere in patria: ē ita debēt mouere ad dandā dēno
frātī exhōrtāter prompte ē hilariter. Ab dicit: Ut in ob^ locupletati. i. non
tātū in tpāli^ ḡ ētī i spāli^. ab dī: m Exhōrta. i. crēcat. n In
ob^ simpli. i. pura ītātē mētis. Aug. Hoc est simplex cor qd ē mūdū cor ad
rectitudinē intētōis. vel sup illud Luc. xi. ca. Si oculus tu^ fuerit simplex:
glo. i. intētio tua recta. o Que opat^ p nos ḡrārū actiones deo. Que. i.
simplicitas vīa g ministrārū notārī in dēnostrāe vētre collectāe ē mittō
ne. Ḡ p^ gratiarū actiōnē. i. facit boīes ēsurgere ad agēdās ḡtas deo mō
ḡdicto: ppter qs subdit: p Exhī ministrātī officii hui^ collectāe dēno
frātī vētrī ē mētīa. q Nō solū supplet ea q^ deēst sanct. rēcualdo pe
nurtī sanctor^ in hierusalē habitantī. r Sz etiam abundat. i. crescit.
s Per mī. dra. ac. i. ꝑdo. q^ b bonū vidētes vel audītēs adūgāt ad di
uīnās laudes: vt ꝑdīt t. Ḡ subdit: ē Per ꝑ. mī. hui^. i. per ei^ approba
tōnē glorificāti deū vos obedīre ḡpo. r Et i fīm. cū. vīe. i. dīcōm. 14 pūnate
mētis ē rectitudīe ītētōis vīe dēnostrāe langūde: p quā obīcat largīt^
bona vīa. r Et i ipōz. i. rōnabīli dēnostrāt. s Obtrectāde p vo. q^
ꝑ vobis cāt deū. a Desiderātū vos. hīc sedeo i deo p ḡf^ā i ꝑtī: ē
glīā i futuro. b Propt cm. ḡf^ā dei i vobis ꝑ opa vīa sancta ḡtiar^
manifestata. Et q^ ḡdā bona q^ mīsteria apīi prosecutōr. Ḡ protumpīt in

tangī plas^ gnalīter gdanat: ḡtas ago.
Ple autē ego pau. Incipit de incredul^ q pīsulo loquēdī vel
i ferocē putātē ḡ cōtēptos ad dēnostrās impōs. Mo adī alios
obtēro ego paulus: vere humilīs nō ſlīgēt^ ipse^ q alios ad dēnos
trāss mouco: idē vobis q illo obtēro ego dico vē.

ſ Scīa ſ glosēmata veterū dicunt ꝑtīm ad
obtēnēdū quē vobīs

rum obtecrātiōe ꝑo vobis: dēſi
derantius vos: pōpter emulā
ſ videlīt ab eterna hereditāte vel etiam hīc. ſ Libenter. ſ Ex q bona gnde sūt bona q^ ipe nos ex
dat: tāto ꝑfectiōr ē ī nob^ q^ dilēctio ē ī eis. q^ ꝑ eos ē ī nob^ vīa
tem gratiā dei in vobis. ſ Ḡtas deo sup ēnarrabili dono eius.

Ple autē C. X.
ſ Non dīcit ego qui pīsulo mīnī ꝑfect^
i ego paul^ obtecro vos
ſ Ex mīlia vt ſm ꝑsōa ſcat chīstus.
ſ Cum modo ꝑsūm.
ꝑ mānsuetudinē ē modestiā xpi:
ſ eterīa ſ vt vīdīs
q in facie quidem humilis sū in
ſ dum ꝑsēs ſ q^ādī bum non tūrio ūpere
vos ēdargūta.
ter vos: ābsens autē confido in
ſ al^ solēt obīcere q^ ētī rogo ſ ēt vēnē.
vobis. ſ Rogo autē vos nē ꝑsūs

ſ audacter ꝑsūm ſ ꝙmodo ꝑ sūm cō
fidēs vēnīg gnēs facīam in re.
audeam per eam ſ confidentiam
ſ in correctos
qua cēnsīmo: audere in quēdā:
qui arbitrantur nos tangī secū
ſ mūc carnēlīcos
dum carnem ābulemus. In car
ſ in carne. i. In carne degētes ḡ fragīlia
nē enim ambulantes: non tamē
ſ non ſm carnem
secundū carnē militamus. ſ. Nāz
ſ ſ virtutes mīr cūla per que in ꝑfectiōnē mīl
tantia ſ ſ debēmus
arma ſ militie nre ſ nōn carnalia
ſ per deum
sūt: ſz pōtētia deo ad dēstructiō/

ſ philosophōm hereticorum ſ monia ac rationa
tes ſ malleamus. nōn ſm carnem nam ſ pollunt
vel terrenam dēfensionē
nē munitionū cōsiliā dēstrucn
ſ gladiū eorum hoc ſentus cum legīsperito
rum ſ philosophōrum vel impiorum.
tes: ē ōēm altitudinē extollantēz

Et in ꝓmptu habēo. Quia nōdū nos remouīmus quo min^ audeam^.
Vbicūq; omnēz nobedientiā cū. Tunc enim vindicat inobedientiaz; cuz
ſtiam cōdemnat per obedientiam. Tunc illas dēstructio quando illoc qui
rēsistunt ꝑdūcit ad fidem. Et hoc cū dīgna vītio vt ꝑfecta ab hoc quāp
dēfendātur damnētur. Que ſm facim. Multa dīgi quibus ostēdī

vobis ꝑtīas debēre hoc
sequī ḡ ꝑsūlo. Quasi ē
ſi vobis non ſufficit que
dīc: agnare me ꝑtīas q^
ꝑsulo sīgnīm^ Videte
hec alia que ſm facim. i.
ita euidentia sunt sicut ea
que sunt subiecta oculis.
Hec ſz. Si ego illoc^
ꝑsulo cōdūc p aliq^d. i.
per fidez vel aliud q^ ipse
sit chīstī: per cui^ē nos
vel que ſm facīē videte. i.
diligenter cōp opera ꝑfi
dērate: que in cōspectu
vestro tñ bona agunt: ne
forte vos seducant: vt ve
lītio eos ꝑfecte nobis
quod non debetis.

Non erubescam.
Quia ē veruz est: ē non
ad gloriā mē: sed ad vti
litatem dicitur vestram.

Et autem^ non est
dīmct. Hic dicit se esse ꝑ
sens facrit opere implere
q^ absens verbo mīnat.
Hoc dicit occasione illi^
semēnē parati vitalici oēz
inobedientiā: vt inquit nō
existimet a vobis: tangī
terrere verbis ē opere q^
minor: verbis nō impleꝛe
sciatis q^ minor: ībis
impleturus sum facīe.

Tales. Quia si vitia
vestra palparemus: tunc
non edificaremus sed de
structuremus.

Non enim audem^.
Tales crim^facio q^ non

Nicolaus

a Et in cap. rcdi. oēm
intel. in obsequiuz ꝛpi: q^s
sit q^s cōuersus ad ēdem
litterat^ q. q^d sit: ministerio fidei supponit: sicut ꝑs de dionysio per paulū
ꝑuerso ē de multī alijs. terti^effect^ est correctio peccantiū tas ꝑuersoꝝ: de
quo subdit: b Et in ꝓmptu habeo vltiscī oēz inobedientiaz: sicut pa
tuit. ā. de illo qui tradi iussit sathanē puniendū. c Ēt ipse. facit vīa obe
dientia: ad vcū: ꝓ hoc enīz q^ apīi obediebāt deo in olbus allidebat eis dīna
virtus ad libitū in puniōe inobedientiaz. d Que ſm. Hic ꝑtr apīs
excusat se per cuidentiā facti. ē ꝓmo ꝓponit intētū. secūdo ꝓsequī ꝓpositū.
ibi: Si qs. Circa ꝓmū īducit ad cōsideratiōē operū suoꝝ. facta enīz sua
erāt ita euidētia q^ nullus debebat eis iudicare carnalē ē vīsibīlī. ō dicit:
Que ſm facīē sunt. i. manifesta per euidētiā facti in operib^ mcia. e Vi
dete. i. nisi videte de factis meis ē ꝑsulo aplozum: nec dicīt apīs eē cōtra il
lud Jsa. vii. ca. Nolite tudare ſm facīē: qz ibi accipīt facies ꝓ eo q^ ap
parā oīb^ exterī^: cui^ p^ra ītā latet interī^. hic aūt accipīt facies ꝓ eo q^ ve
rē apparet er euidētia facti. f Si qs. Hic ꝓsequī ꝓpositū: ē dīcīt in
duas ꝑtes: ꝙmo facit qd dictū est. ī^ rōnē dicti assignat ibi: Nō enīz au
demus. Circa ꝓmū sciēdū q^ ꝑsulo apīs decipīcbāt corinthios ē apostolī
diffamabāt eē duob^. Primū est: qz quasdā anctoritatis magnitudinem
falsis ſfēctēbāt: dicētes se ꝓ^ ꝑsuros hūsse ad fidē q^ fuit paulus: ē sc ve
rīsīe de tudea vbi incepit fidez rpi. Secūdū est: qz duplicitatē imponebant
paulo: vt dcm est: ē id vēdīq; remouet ꝓ cuidētiā facti. ꝓ^ ꝙmū. i^ secūdū.
ibi: Vt aūt nō existimer. Circa ꝙmū dicit: Si qs. i. falsoꝝ apīoꝝ. g Ēt
fidēt se rpi esse. i. ꝑhibent asserat se verā esse rpi apostolatuz rōnīb^ ꝓdictis.
b Hoc cogitat iterum apud se: qz sicut ipse rpi ēt minister apparentes:
i Ita ē noe. ver aūtem: qz nullus donū hz ꝑticulē a rpo quo carcamus.
sms i hoc noe credim^. ō subdit: Nīl ē ſi amplī^aliqd gl^iar^ fuero de po
testate nra ī^. segt: k Nō erubescā. qz hoc lucrīchat verā per facti cui
dentiā. que aūt facere hec ptās dicīt aliq; ꝓ ꝑticulāri cīus vocatiōe qua vo
catus est a rpo sicut vas electionis: Act. ix. ē eius missio ad ꝑdicādū a rpō
sancto: Act. xiii. sed q^ hec nō erant cōmūnibus cuidentia. ideo mchī^ vt q^ di
cat^ donū linguarū ē gratia miraculoꝝ: quoꝝ effect^ erant cuidētia: nec a
falsis apīis babebant. l Ut aūt. Hic ꝑtr remouet secundū sibi impo
sitū. i. duplicitatē ē ꝙmo remouet cās. secūdo assignat dicti sui rōnem. ibi:
Nō ꝙd audem^. Duplicitas aūt ei imponebat: eo q^ corinthijs ꝓcessu ē

fumus filīs ꝑdīc: q^ vīsq^ āt ꝑsūlī ꝑsentāt: ē vītia palpēmus. Et hoc ēt nō
interim^ nos ignōrā. sp̄iālīt qui cūrā dīc. i. vīlipēnē^ ꝑsūlī q^ ab ecclīa
nō ꝓbat^ nos ēt numero illoꝝ: vt ꝑsūlī vīlipēn^ illā a nob^ accipī
mus. Ut nō cōparam^ nos illis: vt sīmt illi admīcēnt vobis ē vītia ve
stra palpemus: qō ꝑfecta etiaz habemus ꝑsūlī. Sed nōn hoc nō facīemus

ſ nō mīsīs eam vere ītendūnt ſ ꝑsūlatos.
sentiā autem corꝑorie infirmā: ē
ſ q^ vt i ſpōsa deus argumentū longūm ſ ī^ q^ gnans
sermō contemptibilis: hōc cogī
ſ q^ sūra cēpīmur ut me ſ ī^ ſm
tet qui ciuīmodi est: quā quales
sumus verbo per ēpistolas abſē
ſ vīdīmus omnīm in tale ſtemū
tes: tāles ē ꝑsētes i facto. Nōn
ſ De vītīāt^ quid debeo adūlari ne ꝑsul sīm ille
enim audemus īnserere aut com
ſ in facīe ſ non ausi esse
parare nos q^dāsā: qui seipsos
ſ non mētīā nos
commendāt: sed ipsi i nobis nos
ſ ſm^ ſ per cuiusq; ꝑsōas offēsā mīnīs
metipsos metientes: ē compārā
tes nosmetipsos nobis. Nōe āt
ſ q^od ille ſ ales nostrum mēsurum.
nō in immēsum gloriabimur: ſz
ſ ꝑdēt ēpīstolīcum ſ ꝑsūlus enīm ego hoc regula
ad ordīnandum sīb qua mēsurā ē nos
secundum mēsuram glo ōē qua
ſ ōnis
mensus est nobis deus mensurā

ſ mensūra dei ſ ī^ deus ēst mēsūrātor ē cui ſuperat
tendo ſ qui ergo ēxtendīt se ad rēliqua.
pertingēdi vsq; ad vos. ſ Nōn
eni sīc non pertingentes ad vos
ſ pertingimus
supertēdimus nos: vsq; ād vos
ſ quia ſ in ꝓdicatiōne euāgelij.
euīz: peruenim^ in euangelio chri
sti: nō in immēnsum gloriantes
ſ vīs aliqs fundamentum sīb ꝑsūlatis
in alienis laboribus. Spem āūt
ſ spes sīb crescētis ē de virtute in virtutem
habentes ſ crescentie fidei vestr^e

Nicolaus

ſ Ex ī^ ad ꝙmū. ſ ꝓsequī. ſ ꝓsulos.
ſ Ex ī^ ad ꝙmū

Qui autem gloriatur. Ego non gloriabor in aliena regula: sm̃ta
ter autem qui gloriatur. i. vult positum generaliter dominum. Lin mendo
sa ꝛ seo data gloriatur. Sed quem deus. Illum deus cõmendat
ꝛ approbat: et quem vi ipse iudex et perfect deus eius quem nõ
mittit non illum cõmendat quia non multos probat. C. XI.

Utinam tolera
ret me. Quasi glos
sa. Quasi glos
sa. Quasi glos
sa

Credit i dicipit. In facie edifi in cultu eo iniqtā irrogat. Hoc facit bant ḡsi tollerā q ḡ ecclie de genere alcuḡ dem abrenūciatiōe ydoloꝝ q ecclie ut ecclesiā ei ꝑmittit nō exhibuit carnalibꝰ vendicantes ḡ corrupte tolera bant q agēs ydolotē. Debeāt fieri. Debeāt dicunt ab debēdo q in cō plexione linguaꝝ totius retinent lingue vsū. q q multi fiunt heretici q nō illi ut actus istor ꝑtes ad alia ac actus. C. vigo.

¶Deinde incipit. Amb. Quando se conuertit ad laudē suam ꝑcedit. In laboribus plus habundauit. Quasi ex minori ad ex ce nō ꝑcedit. Quia ex minori ad maius nō ꝑcedit. Sigo plaudo apl̄o. d Deo in ferunt et rubigo. volebāt enī eos subiicere ferunt legis de circūcisione q debere seruare legalia cū euāgelio vindicauit laute. f Si quis accipit. bona vestra decꝑndo vos falsis verbis. g Si quis egtol lit. qz tacebant se sup corinthios dicentes se filios abrahe: corinthios aut filios gentiū idolatrie vedicꝝ s incredulos. b Sigo in facie vos re dit. i. in pcelenā vestrā cōmendatiōē vobis infert. qđ faciebant pleudo apli ꝓpterando eis laudabile dicta s gesta. Ideo subdit: i Scām ignobi litatē dico. q. d. talis mala sufferre in ab eis tanq̄ ignobilitenos ipsius nō ri a nobis. q. nullā talē iuriā mus vobis. k Quasi nos infirmi fuerim⁹ in hac parte. i. deficientes in illis de quibus gloriam falsi apli. qđ est falsū: vt patet ex ꝓdictis: s magis ex sequentibus apparebit. l In quo quis audet. Positis rōnibus cōmendatōis fac hic incipit se cōmendare. s pri mo se pleudo aplo adequando. Ideo se eis ꝑcendo: ibi: Dī minus dicā igit: In quo quis illoꝝ. = Audet stipiā cōmendare. n In in sipientia pio audeo s ego. q. d. Is sit insipiencia stipiā cōmendare illo mō quo pleudo apli se cōmendant. ei audeo hoc facere: Is aliter q̄ ipi. vt dictū est. s iō cōmendatio apli nō erat insipientia sm veritatē. sed sm aliquoꝝ errantiū q opinionē. nō obstante tñ hac opinione. aplo audeant se cōmē dare falso aplos se equādo: vt sic coꝝ tactantiā repellerent: dicēs: o Ve ri sunt. i. de lingua s natione hebraica gloriant. p Et ego. i. sum sicut ipi. q Fratres sunt. i. gliant q ꝑ de ꝑtriarcha iacob descēdūt. r Et ego. filii Israelitē sūt s ego. Israelitē sūt s ego. s Semē abrahe sunt. cuius femini facte sunt ꝓmis siones. t Et ego. sum de eodē semine. s iō de eodem illius potest gliari sicut s tñ. v Ministri christi sunt. tñ seu apparentiā. r Et ego. sum vere christi ministri. y Dī minus. Dic ꝑter eis se ꝑcedere. q. d. tñ ad mala ꝓpria. Ideo q̄rit ad beneficia recepta. ca. sequenti. Prima in duas. q. ꝑmo ꝑcedit se in malis que ꝑtulit. Ideo in his que cruciatibi: Dī minus. Prima adhuc in tres. q. primo se ꝑcedit q̄rit ad mala sibi illata. Ideo q̄rit ad voluntarie assumpta: ibi: In itineribus. tertio ꝑfirmat quod dicta: ibi: Si gli vt. Circa primū dicit: Dī minus sapiens dico. i. si videor vobis insipiens me pleudo aplo adequādo. adhuc videbor vobis minus sapiens me eis pleundo. s Plus ego. Credi hoc facili me offendo minꝰ tñ dicendi plus ego q̄ ipi. q. d. plura mala passus sum ꝓpter ministeriū christi iō subdit: a In laboribus plurimis. ex iudeoꝝ pleuditate. f. qui plus q̄ ipi. s sic intelligit de sequētibus. b In carceribus abūdantius. ꝓ pēnitentiis ꝑcussionū. c In plagis supra modū. inter boleos ꝑtati. d In mortibus frequēter. i. in periculis mortis. s hoc ela patet ex actibꝰ apl̄oꝝ.

† In gla † qđ ad rubrū. † Si in hoc gliari q ad ꝓpositū q̄ † Ille subiungit

fertis† inspicientes: † eāz latis ipsi † infirmi ellis † vbi manebam

sapientes. Sustinetis enī si quis † legis qui ex circūcisi † q̄ libertate. s qui ꝑ in ecclesia ꝓpria † † de pacifice ꝓcedentes

vōs in † seruitutem redigit: si† quis deuorat: si quis accipit: si quis extollitur: si quis† in faciē vos† cedit.

† qui vobis obsistunt

Secundum ignobilitatem dico: † in duos infirmis y nobis ꝓcessisse quāsi nos infirmi fuerim⁹ in hac † gliat. † ad infirmi q. † stupi. † gloriari † duxe. mentum d. qđ humanū. † q̄ insipiētia ꝑ in qua gliarī parte. † In quo† quicquid in † in hoc. † in re † lingua s natione

sipiētiā dico: audeo s ego. † Dē/ brei sūt s ego. Israelitē sūt s ego. † non. g filii

Sēmē abrahe sunt: s ego. † Mi/ † gl̄o de inexplebile † † q̄ habeāt q. d. nō habeo ꝑ q̄ laudē me. nistri xpi sūt: s ego. † Ut minus † si nullus ipi ostēsa in laboribus

sapiēs dico: plꝰ ego. In labori† quāt. i. ꝓpheta. b Su bus ꝑissimis. in carceribus ꝑcussionibus. † † gla † qz ꝑtis laboriꝝ ostēdit labē. me. † † gla † qz ꝑtis aliquoꝝ videret apostoli. plurimis: † carceribꝰ† abūdāt⁹: † verberibus † humane virtutis vel aliquem † †. Lin periculis mortis

in plāgis supra modū: in mōti bus frequenꝫ. † Iudeis† gnges

† qui ita ꝓ filio se ne me dolea

† ꝓcessiones † ne inclinabimur videremur

ēdragenas vna minus accepi. † ter virgis cesus sū: † semēl lapi/ † ꝑcussus datus sum: † ter naufragium feci. † in alto mari intrinsice ꝑfectus: vel ad litteram

Nocte s die i ꝓfundo maris † obliui mittitur fui. In itinēribus sepe: periculis fluminum: periculis latronū: pe † Latudes ꝓprie † qz vnꝰ bo ꝑfundit⁹. ricūlis ex genere: periculis ex gē

† Reptus⁹ miles † † Homodū⁹ viatū pro me. tibus: † periculis † ciuitate: peri † vel a serpentib⁹ vel pericula ebrey † q nō ex mari cūlis in solitudine: periculis i ma † in mari † ab hereticis ri: periculis in falsis fratrib⁹. In

† vere ꝓbatus minister † mirabilia † morbosū vel humili † q ꝓpter vel aliqꝫ.

† laboꝛe s † erumna † vigilijs mꝫ † vere ꝓ christus

tis: in fame s siti: in ieunijs mul tis: in frigore s nuditate: pterē tl † † in corpe s glomerabꝰ ꝑtes s aliqꝫ medio † angit me.

la que † extrinsecus sūt † instantia † que ma dura ex manuꝫ † † Ter charitate ꝓmitt mea quotidiana † sollicitudo om

† † dolent † pe cdtos fidelib⁹ † † plantis sollicitudinis ꝓpries † vel in fidereni in aliqua virtute

nium ecclesiarū. † Quis † infirmā † qualis ita ꝓ filio se ne me dolea

tur: s ego nō infirmo? Quis scā

Ter virgis cesus sū: semēl lapidatus sum: ter naufragium feci. Act. xvi. g Semel lapi. fuz in ciuitate lichaonia. Act. xiiii. b Ter naufragii feci. i. passus fui. de simul hꝰ Act. xxvii. s de alijs temporib⁹ cū q nō ola pauli ꝓcula scripta sunt. i Nocte s die in ꝓfundū maris fui. i. p magnū tꝑus ad diuersas partes terre s insulas nauigādo. ꝑ ꝑdicatiōe cuāgelii. vt ꝑz in actibus aplorꝝ in pluribus locis. Alij ꝓponūt diuersos q naufragia passus fuit sub aqua stetit p diē s nocte diuina virtute cū ꝓtege te. k In itineribus hic ꝑfr ostendit ꝓpositū q̄rit ad mala voluntarie assumpta. s ꝓmo de malis ꝙ̄ inuite⁹. Ideo de interioribꝰ ibi: Preter illa. Circa primū dicit: In itineribus sepe. i. fui. ꝑ ꝑdicatiōe cuāgelii. s sic intelligat de sequētibus. l Periculis fluminū. inundātij in hyeme. s sic sunt magna ꝑicula in trāsitu eoꝝ. = Periculis latronū. diabolo eos incitāte vt ꝑdicationē eius impedirēt. n Periculis ex genere. i. ex subditis vobis⁹ pauli occidere: vt ꝑz ex actibꝰ aplorꝝ in pluribꝰ locis. o Periculis ex gentibus. i. ex gentilibus mentē eius querentib⁹: q̄ idolatriā ꝑdicabat: s sic nec inter suos nec inter alienos securus erat. p Periculis in ciuitate. cōmota ꝑ me: vt ꝑz Act. xviii. de ephesi. q Periculis in so litudine a bestijs occurrentibus: vt ꝑz de vipera cū meodemie: Act. xxviii. r Periculis in mari. i. a piratis: q̄ picula et mari ꝓuenientia. ā. in nau fragio expecta sunt. s Periculis in falsis fr̄ibus. qđ est ꝑiculosius: q nulla pestis efficacior ad nocēdū q̄ familiaris inimicꝰ. t In labore. i. corpali opando. ꝓptꝫ manibꝰ de nocte: vt libere posset ꝑdicare de vie. vii Act. xx. Ad ea q mihi opus erant s bis q mecū sūt ministrauerūt manꝰ ipe. v Et crebra. q̄ est tale studo s defectus ꝓcedūt ad laborē. r In vigilijs multi. vt vacaret laboꝛi manuali. vt dcm ē. s aliqñ oboni. y In fame s siti. nā aliqñ cibus s potus deficiebant: s aliqñ a cibo habitūli abstinebat ad domādū carnē ꝓpter alioꝝ exemplū. Ideo sequit: In ieuniis multis. z In frigore s nuditate. qz frequēter exponebat frigori. nec tñ habebat sufficiēs tegumentū. a Preter illa. Hic ostendit ꝓpositū q̄rit ad mala assumpta in interioribus. d. Preter illa q extrinsecus sunt. i. preter mala tam enumerata q̄ me affligūt exteriꝰ. sunt alia mala q̄ me affligunt interius. de quibus subdit: b Instantia mea quotidiana. ꝛc. inclī bebat eni sibi quotidie intendere sollicite regimini ecclesiarū in magna affectione mentis. Ideo subdit: c Quis. in ecclesia. d Infirmat. in fide s moribus. e Et ego non infirmor. volens de malo cius. q. d. nullus. f Quis scandalizatur. ruens in peccatum exemplo alterius.

Et ego

Non vtor. Dicit ecce tribul antheo: si nō ad ꝑfectionē. imo ad pugna tionē. vocātis affect⁹ purgatus de dyabolo venit. Et ego q̄ sūt dilō partiū fuerūt sunt habenūs dyabolus. i. cōsiliū quo fecit carnes. i. ꝑfectos qui per tant s regūt carnales. vbi s ecclā mea sicut in frigido ꝓfecta sunt.

Aug⁹. Tribulatio est tang̃ emplastrū medicāg vitā nō sed s sanat te.

Sect q̄ nō mētior: Gula seri mihi testimoniū p signa s ꝓdigia.

Et sic ecclesia. Aug⁹ Unitati ecclesie sic fugiēdo seruabat. vbi⁹ vos persequent in vna ciuitate fugite in aliam.

Aug⁹. Fugiūt mini ster xpi: si ipse ipsi ecclesie fugit: fugiat. s q̄ spāliter ꝓficit: nō p aliud fir mat ecclesiā. C. XII

† gloriari s. Scio hoīem.

Quasi de alio ꝙ res dī: s tacuisset vitāt.

Sine i corpe. sine ex. Hoc ꝓfruit apli. Unū qđ raptus est in corpe fue rit ala: an olno de corpe exierit vel mortuꝰ corpꝰ la ceratiā sm modū alium quōdā viuētis corpꝰ vbi ala fuerit: mesio ei⁹ ad vi dēda vel audiēda inēffabilia illē viōis accepta fit. Et q̄ hoc incertū erat ideo forsitan dicit: sine in corpore sine extra.

raptū. Extra nāz dicunt. Usq; ad tertiū ccli. i. ad cognitionē deitat. Usq; ad tertiū cc. Primū ecli acrei: secūdū firmamētū. tertiū spāle: vbi angeli s sce alie dei fruunt ꝓsplande. Aug⁹. Hoc tres ecli intelligunt. tria gnā visionū. vt ꝓmū ecli sit corpalis visio: ecli corpalē dā vident dei manere: vt hꝰ legim⁹ vidit ignitos currus qui videt⁹ raptus

† ꝓpositum † ꝓpter ꝓpositū † ꝓpter charitatis quā ex corpe exiuit

dalicat: s ego nō vnde? Si gliā † q̄ dicit hoc † ecclesia † non de potestatiuo genere vt illi ꝓsuli⁹ † dicunt

ri oportet. quē? † infirmitatis mee † si videretur gloriāri † qui nouit eius

† interpretatio nomīs andree.

sunt gloriabor. † Dē s pater do † ecclesie sunt † Laudamus † q̄ nos fabricā

mini † nostri iesu xpi sat q̄ † bene † in ꝓpositionis verbis hoc. d. q

dictus in secula: q̄ non mentior † ad litteram † q̄ sub ꝓtestatiōe gentē ferat.

Dōmasci † ꝓpositus gētis arēte † ethnarcha qui ꝓtestatē habebat

regis custodiebat ciuitatē dama † ne ampliꝰ ꝓdicarej

scenorum vt me † comprehēderet: † quasi non esset verisimile talē ꝓpter humanum † a fratribus

s per senestras i spōrta dimissus † non q̄ timeret pe

q̄ per fenestras i spōrta dimissus sum per murum: s sic effugi ma nus eius. C. XII.

n qui ꝓsequebat.

Et ecce nūc stultiloq. s ecce nunc stultilo.

debet ignorare vbi tatē. q̄rit gregio saluti sue corporis. C. XII.

a Et esto nō vere. ꝓ ꝑsuasionē. q. d. nullius. b Si gloriari. Posito aplo ꝑsilit se ꝑcendo aplis in malis ꝓpriis. b ꝑfr ꝑsuasit se eis in bonis a deo sibi collatē. Et dividit in duas ꝑtes q̄ ꝓmo ponit sua cōmēdationē. Ideo subdit: excusationē: ibi: Factus sū insi piens. Prima in duas. q. ꝓmo declarat donū dei collatū sibi q̄c. Ideo re mediū ꝑ ꝑicula supbie: ibi: Et ne magnitudo. Prima ī duas. q. ꝓmo po nit dei donū. Ideo de b ꝑfr ꝑsuasit se gliandū: ibi: Pro hmōi gliabor. Prima adhuc in duas. q. primo ponit donū in generali. Ideo magis in ꝑticulari: ibi: Scio hoīem. Circa primū dicit: Si gliatari oportet. i. q̄ me gliari oportet me cōmēdādo rōne ꝓdicta. ca. ꝓc. I Nō expedit q̄dē. Und est bonū cū mēdacio scipsū absolutē: sed tūc in casu necessitat: in q̄ casu erat apl̄s: vt. s. dictū est. iō subdit: = Venīā aūt. in cōmēdando scipsū. n Ad visio nes s reuelatiōes. ibi. Est aūt vtile q̄s aliq̄ videat visione corpali vel ima ginaria. quoꝝ tñ intellect⁹ est occultus. reuelatio ēo q̄s talis aperiē sancti factus. s illa duo aliq̄s separant: sic balthasar vidit manū scribēt. Dan. v. s pharao ꝑicue. Deū. tñ. ille vigilās. ille dormiēs: q̄s. tñ intellexerūt. sed Ioseph s daniel q̄ visiones exponerūt. s iō illi habuerūt visiones tñ. tñ ēo reuelatiōē. aliq̄s adit ꝓfectus q̄s vere q̄ sit veri: sic Dan. vii. ca. vidit ānos: bestias ascēdentes de mari s intellexit q̄d significarent. Ita q̄

est beluas: s balthasar manū scribēt in pariet. ab ore dei. q. d. celi. est imaginaria: vel ꝑ alio videt q̄s aliqs in extasi vel alias videt nō corpalē imaginē rei q̄ reuelandā vel petēdā vel fiēdā. Tertiū celi. i. mūd. secundū visionē q̄s nō corpa nec imagines corꝝ videat ꝑ se incorporeas sed ꝑ intellectū tñ mētis mira dei potētia fiat. Ad hanc exponendā ꝑtē

† Iste legendus † ꝓpter plenitudinē

I gloriari oportet: nō † verbum quod videt⁹ ꝓprie loquendo ꝓ re vidisse † Dicit se q̄si videre ꝓpter ea que vidit s non inuenit

expedit quidem. Dēni. † surrexit † locutus quia vidit ꝓprie loquendo ꝓ re ꝓpter quā videt s non inuenit

am autem † ad visiones: s reuela † † de ista vel ꝓxima ista ꝓxime † de ista. tiones † domini. † Scio hominē † ꝓxime † dominū. † Ecclesia ei dicit ꝓxime q̄ hoc facere possit † videtur ei dicit ꝓxime † ad videndum † in ꝓximo

in christo † ante ānos quatuordecim: siue † in corpore: siue extra cor † fide† q hoc facere possit † videtur ei dicit ꝓxime † ad videndum † in ꝓximo

pus nescio: deus scit. † Raptū hu iusmodi usq; ad tertium celum. † hic fr capitum tricit

Et scio huiusmodi hominē siue † fr. Lege ala de corpore exierit

s corpore sine extra corpus nescio † in rei euāg̃lizatē quas fecit q̄ hoīes videbāt q̄ ecclesia ꝓficua. Ipse corpales imagines tenet vel verāz vel quāz fingit. Impossibile capit res inc̃ corpeas: q̄ nullae hñt imagines. Et sic sunt vtiq; visiones. Scām ꝓmā visionē vidit balthasar manū. nec sciuit q̄ fr̄ibus vet q̄ dānel. aperuit mētem gabrēta visionē mētis. ꝓpria. Scām secundā vidit petrus in extasi vbi vbi nō corpus: sed imago: posit mens diuinitus

De ipra

adueniendā q̄ talia aliq̄s fiāt ꝑ spūs malignū vos ꝓmittit. sicut scribit ꝓ pheta baal. ꝓphetis ait filie scribe ꝓ spūs sctī. paulo ēo aplo vsq; fa ctū est frequēter a spū diuino. Iō dicit: Ad visiones. quas ad spūs. Et ecce lantes. quas ad sctitatē: Scio. quo ad tertiū: o Scio hoīem. Hic ꝑfr ext plificat magis in spūli. s ꝓmo ponit ꝓpias virtutes. b. Scio hoīem in xpo. i. veritū xpo ꝑ fidē charitate formatū. hoc est scīetur de sc de quo qñ de alio loq̄bat ꝑ reuelationē. p Rapti huiusmodi. Ista ꝓpositi innuerit q̄ fuit circa ꝓncipiū fidei ꝓpagationis: q̄ ꝓsertim fuit coēt tūc ꝑsecutiō fuit xpi: vel circa ꝓncipiū fidei ꝓpagationis: q̄ ꝓsertim fuit coēt tūc ꝑsecutiō fuit xpi: vel circa finē

In oi patientiā. Ambro. Patientiā potēt̄ numerat que ad merces pertinēt: qn̄ illōs portant q̄s ip̄a patientia egregie vt adiutrix pbitē signoꝝ q̄s medicina curare nō valet. Et virtutibus. Virtus est genus signoꝝ z ꝓdigioꝝ. i. est miraculū. Signū q̄ dā sensibile rē aliq̄d significans z est ꝓdigij genus. Prodigiū q̄ dā insolitū z mirū. Dīc signū z ꝓdigiū in hoc q̄ sūt: virtus in hoc q̄ nō ꝑa nām vt p impositōnē manuū z orationem a morbo liberare.

Nō ergo q̄ vza sc. Amb. Obstat q̄ nō accipe nolle ab eis: vt eos lucra ret: vt intelligātur ap̄i pecuniā ꝓpōnit cognitandē cognoscerent affectus illius erga se.

Aug⁹. Non ḡrebat aplō pauli fructū q̄ videbat colligēdi putarēt. Et eū vere mercatū illi fuit. Nā prius vendidit. vt eū spūalia: z nō ḡrit carnalia: sed multo pciū Dñō ipso. Sic Ioseph frumēta vēdēs in egypto nō argētū ḡrebat: sed ipsos emētes seruos regioni fact̄ erat: z sic frumēta q̄ non vendidit. vendidit vendidit ergo q̄ ista intellige gratuitū: vt z olim ē. similes venire ad aquā z emi re vobis sine argento.

Nicolaus

eos. z p hoc dicit nō minus: intelligit matne: q̄ pdicauit eis nō accipiēdo stipē. a Licet nihil sum. respectu dictoꝝ aplorum tuū. b Signa ei aplatus mei facta sūt sup vos. i. confirmatio doctrine mee p virtutes z miracula. c In oi patientia. vñ vt ꝑcer. Doctrina vīi p patientiā notat. d Signis z ꝓdigiis z virtutib⁹. virtutes est. Inspiciāt opera miraculoꝝ generaliter: oē miraculū sit diuina vīnte. signa vō z ꝓdigia magis spāliter: q̄ prodigia dicunt miracula matoza: vt suscitatio mortuoꝝ z aliq̄s hmōi. signa vō minora: vt sanatio lepre vel cecitatis leprosi vel cecitatis fe beta in instanti. e Quid est enī. Nīc ꝑ̄ ostendit q̄ plura bñficia fecit corinthijs & alijs ap̄lis ꝑcedēs p eos: ꝑticauit eis nō accipiēdo sumptus ab eis. quos tñ acceperāt alij ab illis q̄bus ꝑdicauerāt. Ideo dicit: Quid est enī quod minus habuistis. i. a me. f Nīc cetera ecclesie. a suis aplis. g Aliī q̄ egoipse nō grauaui vos. accipiendo sūptus a vobis. h Donate mihi hāc iniuriā. ironice loquit. fecerat enī in hoc eis magna gr̄am. z q̄ posset dicere aliqs pcudo aplo q̄ penes abstinuerat ab acceptione: vt postea plus haueret. Ideo hoc remouet. i Ecce tertio hoc parat⁹ sum venire ad vos z nō crō gravis vobis. Nōn enī quero que vestra sunt sed vos. Nec enī debēt parentibus thesaurizare filij sed parentes filijs. Ego autē libentissime impendā: z superimpendar ego ipse pro animab⁹ vestris z vobis. Si abundantius vos diligam. Sed esto. Ego vos nō grauaui: sed cūm essem astutus dolo vos cepi. Numquid per aliquē eoꝝ quos misi ad vos circumueni vos? Rogauit itum: et misi cum illo fratrē. Numquid circumuenit vos? Nonne eodē spū ambulauimus? Nonne eisdē vestigijs? Oli putatis q̄ excusemur nos apud vos? Coram deo in christo loquimur. Omnia aut charissimi propter vestrā edificationem. Timeo enim ne forte cum venero: nō quales volo inueniam vos: z ego inueniar a vobis qualem nō volitis: ne forte contentiones emulationes: susurrationes: obloquia: multos ecclie qui ante peccauerunt: z nōn egerunt penitentiaz super immundicia: z fornicatione z impudicitia quam gesserunt.

paradisū. Et audiuit arcana verba que nō licet hōi loqui. Possibile est autē nihil: nisi in infirmitatibus meis. Nūs etiā volucro gloriari: dicens. Parcō autem: nē quis me existimet supra id quod videt aut audit aliquid ex me. Et nē magnitudo reuelationū extollat me: datus est mihi stimulus carnis mee ag̃l⁹ satane: q̄ me colaphizet. Propter quod ter dominū rogaui vt discederet ab his qui sūt supra modū apostoli. Et dixit mihi: Sufficit tibi gra mea. Nam virtus infirmitate perficitur. Libēter igit gloriabor: i infirmitatibus meis: vt inhabitet i me virtus christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatib⁹ meis: i cōtumelijs i necessitatib⁹: in persecutionibus: in angustijs pro christo. Cū enim infirmor: tunc potens sum. Factus sū insipiens: vos me coegistis. Ego enim debui a vobis cōmendari. Nihil enim minus feci

misi cum illo fratrē. Numquid circumuenit vos? Nonne eodē spū ambulauimus? Nonne eisdē vestigijs? Oli putatis q̄ excusemur nos apud vos? Coram deo in christo loquimur. Omnia aut charissimi propter vestrā edificationem. Timeo enim ne forte cum venero: nō quales volo inueniam vos: z ego inueniar a vobis qualem nō volitis: ne forte contentiones emulationes: susurrationes: obloquia: multos ecclie qui ante peccauerunt: z nōn egerunt penitentiaz super immundicia: z fornicatione z impudicitia quam gesserunt.

De lyra

medici procurant q̄s imponit sibi medāz emplastrum: rogat medicū vt recedat ipsum: qui ei nō grauidat ad tempus: vt sic sanet. Sic virtutes ꝓcurant q̄s ab aliquo grauant: vt ꝑdicet sine grauamine. Et ne magnitudo. Ostendit q̄ ideo sibi data sunt reuelationes: ne ꝑ eas extolleret. Et ne magnitudo reuelationū extollat me. Ad euitandum vicium inanis gl̄e. Datus est mihi stimulus carnis mee. Per carnem intelligit fomitem concupiscentie. Et dicit stimulus: quia sicut stimulus pungit animal ad ambulandum: sic fomes concupiscentie inclinat hominem ad peccandum. Ter dominū rogaui. Per ter intelligit hic multitudinem indeterminatam. Et dixit mihi. Hic ostendit q̄ ꝓcuratio sanitatis non semper est ꝓficua. Sufficit tibi gra mea. Quasi dicat: Nō est tibi necessaria: quia ꝑficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Quia in infirmitate ostenditur virtus dei. Libēter igitur. Quia ꝑmissa sunt ei ad vtilitatem. Et ideo libēter ea recipit. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis. Quia ex infirmitatibus meis ostenditur virtus dei. Cū enim infirmor. Quia ex infirmitate mea ostenditur virtus dei. Factus sū insipiens. Ironice loquit. Vos me coegistis. Quia ꝓpter vestrum defectum. Ego enim debui a vobis cōmendari. Quia vos debuistis ꝓcurare quod mihi esset necessarium. Nihil enim minus feci ab his qui sūt supra modū apostoli. Quia nihil minus feci quam illi qui sūt supra modū apostoli. Et tamen illi nihil sibi grauia ꝓcurabant. Ideo nec ego debui. Ecce tertio hoc parat⁹ sum venire ad vos. Quia tertio ꝓcurabam. Et ego nō grauabo vos. Quia nihil sibi ꝓcurabant. Non enim quero que vestra sunt. Quia nō ꝓcurabant. Sed vos. Quia ꝓcurabant. Nec enim debent. Quia nō tenentur. Nec parentes filijs thesaurizare. Quia nō tenentur. Sed parentes filijs. Quia tenentur. Ego autē libentissime impendam. Quia ꝓcurabo. Et superimpendar ego ipse pro animabus vestris. Quia ꝓcurabo. Si abundantius vos diligam. Quia ꝓcurabo. Minus diligar. Quia ꝓcurabo. Sed esto. Quia ꝓcurabo. Ego vos nō grauaui. Quia ꝓcurabo. Sed esto. Quia ꝓcurabo. Ego vos nō grauaui: sed cūm essem astutus dolo vos cepi. Quia ꝓcurabo. Numquid per aliquem eoꝝ quos misi ad vos circumueni vos? Quia ꝓcurabo. Rogauit itum: et misi cum illo fratrē. Quia ꝓcurabo. Numquid circumuenit vos? Quia ꝓcurabo. Nonne eodē spū ambulauimus? Quia ꝓcurabo. Nonne eisdē vestigijs? Quia ꝓcurabo. Oli putatis q̄ excusemur nos apud vos? Quia ꝓcurabo. Coram deo in christo loquimur. Quia ꝓcurabo. Omnia aut charissimi propter vestrā edificationem. Quia ꝓcurabo. Timeo enim ne forte cum venero: nō quales volo inueniam vos: z ego inueniar a vobis qualem nō volitis: ne forte contentiones emulationes: susurrationes: obloquia: multos ecclie qui ante peccauerunt: z nōn egerunt penitentiaz super immundicia: z fornicatione z impudicitia quam gesserunt. Et non egerūt pe. Aug. i. emē. Nō tantum mouet malefactores z mali conscientiā z ne bis q̄ facta sūt familiae nō p prie voluit q̄ p bēficio q̄ misit p eum conf. lacrimis eū cognitū dimisisse fratri.

De lyra

ptus accipe vt magis eos decipere: q̄ mitiori facie. Et dicebat ptus locum in abscissa sua: z sic vocabula. z si dī q̄s dicit: Sed esto ergo vos nō grauauit ptrus accipiēdo. t Et cum dolo. Aug⁹. Ambo. Sic te suspicarent ꝑ eū pcm̄ fidelium parua offerebant: sed reliqui circūstantes: vt ꝑ eorum fidē vehemēs pcuniā haberet: spūm sanctū nō putarent. Ideo ait: Numquid circumuenit vos? Nonne eodē spū ambulauimus? Nonne eisdē vestigijs? Oli putatis q̄ excusemur nos apud vos? Coram deo in christo loquimur. Omnia aut charissimi propter vestrā edificationem. Timeo enim ne forte cum venero: nō quales volo inueniam vos: z ego inueniar a vobis qualem nō volitis: ne forte contentiones emulationes: susurrationes: obloquia: multos ecclie qui ante peccauerunt: z nōn egerunt penitentiaz super immundicia: z fornicatione z impudicitia quam gesserunt. Et non egerūt penitentiam. Aug. i. emē. Nō tantum mouet malefactores z mali conscientiā z ne bis q̄ facta sūt familiae nō p prie voluit q̄ p bēficio q̄ misit p eum conf. lacrimis eū cognitū dimisisse fratri. Quia ꝓcurabo. Et ego nō grauabo vos. Quia ꝓcurabo. Sed esto ergo vos nō grauauit ptrus accipiēdo. t Et cum dolo. Aug⁹. Ambo. Sic te suspicarent ꝑ eū pcm̄ fidelium parua offerebant: sed reliqui circūstantes: vt ꝑ eorum fidē vehemēs pcuniā haberet: spūm sanctū nō putarent. Ideo ait: Numquid circumuenit vos? Nonne eodē spū ambulauimus? Nonne eisdē vestigijs? Oli putatis q̄ excusemur nos apud vos? Coram deo in christo loquimur. Omnia aut charissimi propter vestrā edificationem. Timeo enim ne forte cum venero: nō quales volo inueniam vos: z ego inueniar a vobis qualem nō volitis: ne forte contentiones emulationes: susurrationes: obloquia: multos ecclie qui ante peccauerunt: z nōn egerunt penitentiaz super immundicia: z fornicatione z impudicitia quam gesserunt. Et non egerūt penitentiam. Aug. i. emē. Nō tantum mouet malefactores z mali conscientiā z ne bis q̄ facta sūt familiae nō p prie voluit q̄ p bēficio q̄ misit p eum conf. lacrimis eū cognitū dimisisse fratri. Quia ꝓcurabo. Et ego nō grauabo vos. Quia ꝓcurabo. Sed esto ergo vos nō grauauit ptrus accipiēdo. t Et cum dolo.

Ecce tertio ad vos venio. Et non parcam. Posset nec esse C XIII.
c animo ille se non emendabit non debet eis parci.
Per experimentū. Modus enim scripture plene dei tribuit qđ in nobis facit dicit aplo locutore ipsum illa tribuiti. cuius munere loquamur a christo. ne q̄ quo ipsoloc: Qui in vo.

Qui in vob nō infirmat̄ sed potens apparet ad vos dedit. Obsequens ne potuisti ei ab eo posit̄ parcit.

2 Nā & nos infirmi. Quasi est genus istorum*. Ioan. 8. c. Nā & nos mlto minoris boni. p infirmi in illo. Is ad imitationē ei* multa patimur a phisicis vitiorum* i. potiꝰ bonoꝝ p ei in vobis iudicabis. Dei vivemus in eo. i. in illi beatitudine ad eo. hoc i vitute dei. q̄ tale ei in vobis. i. in phisicis vestris.

In vobis. Dei erga vos amoꝝ illata a phisicis vita ei q̄ ei redemisse a virtute dei reintegrasse vi uere cum christo.

Quamus aūt deū. Hoc erat aplis vt hoc dñi agendi* in eis corripiēda pō intuitat: q̄ sic reprobi appellit; probi ei videāt dei iudicare potētes. Sic ergo si nō sint. q̄si iudicēt utilitate auctoritate quasi reprobi videntur.

Nicolaus

C XIII.

b c Ecce tertio hoc venio. Postq̄ apostolus multa locutus est per alios aplos: hic ole quentur inuehit ipse ꝓpria obiicit ista. Et dicit in duas q̄ primo vituperat falsos ꝓphetas inducētes. Secūdo cōsolat in vera doctrina psistentes ibi: De cetero fratres. Prima in tres q̄ primo cōminatur eis sententiā enuntiat. Tertio declarat suam iudiciariā potestat̄ ibi: An experimentū. Tertio inducit eos ad correctionē ibi: Volo autē vos. Circa primū dicit: Ecce venio. Licet ventā plenaliter. b Tertio hoc ad vos. nō q̄ hic ante fuerit: sed q̄ semel fuerat & iterū semel para tus fuerat venire. sed impedimentus fuerat ex parte ipsoꝝ. c Ut in ore duoꝝ vel. Accusatiuus vel ablatiuus. d Stabit oē verbum. ad punien dum acriter sic ꝓnūtio. e Predixi ei & prędico vt p. sens vobis & nūc absēs his qui ante peccauerūt & ceteris cibus quōniā si venero iterū non parcam. Et ideo ꝓmitto ne videar experiri li ipsa ꝓbi vt mihi dicas q̄ ꝓbum. nolo & ipsa in me qui in me loquitur christus. f An experimentum q̄ritis eius qui i me loquitur christus? Quasi dicat. Qui i vobis non infirmatur: sz potēs est in vobis. Nam etsi cru cifixus est ex infirmitate: sz viuit virtute dei. Nāz & nos infirmi sumus in illo: sed viuemus ꝓ eo ex virtute dei i nobis. Vos aūt potentes estis: vos aūt ꝓbate. An non cognoscitis vosmetipsos: quia christ* iesus

f Ecce ne talia timeā. vana. & cauere quia ecce certum & hoc tanto apparens non q̄ ipsa ma merito.

c

Ecce tertio C. XIII

† Et ecce. videbunt q̄ habitus & quid querunt & quid pati mantecrepent. q̄ grad deus ꝓbati bus ex ꝓbat. & mā ꝓbatos ve nunc hic ꝓbati

hoc venio ad vos. † In ore duo rū vel triū testiū stabit omne verbum. Predixi ei & prędico vt p. f etiam.

sens vobis & nūc absēs his qui † ipsoloquor † qui post peccauerūt ante peccauerūt & ceteris cibus quōniā si venero iterū non par. † ponens me † vultus experiri li ipsa ꝓbi vt mihi dicas q̄ ꝓbum. nolo & ipsa in me qui in me loquitur cam. † An experimentum q̄ritis

† mirum & ela

eius qui i me loquitur christus? f inter vos

Qui i vobis non infirmatur: sz potens est in vobis. Nam etsi cru

f humane nature

cifixus est ex ifirmitate: sz viuit † ex & ꝓ deus

ex virtute dei. Nāz & nos ifirmi † & q̄ nō parcās ꝓuincēdo ꝓbāt vobeo † ꝓ. per eum habet̄ mirum ꝓbāt a deo

sumus in illo: sed † viuemus ꝓ eo

† † iudicandus hic & in futuro f & ideo quāmq̄ fr. ex virtute dei † in nobis. † q̄ ꝓbatum & ꝓbandi & ꝓbandi

Et virtute dei i nobis. Ipsi met/ † cum hoc christum ꝓbāt a deo

ipsos tentate si estis in fide: ipsi † an in operibus ꝓbatis bonis & q̄bus rebus ꝓbāt. & fidelem ꝓbo ꝓbo ꝓbate.

vos ꝓbate. An non cognoscitis † † ex ꝓbi infirmitate & in vobis q̄ fidē & bona op. vosmetipsos: quia † christ* iesus

† ipse & ꝓbi

i vob est? nisi forte reprobi estis? † q. q. ei ipse loqui ꝓbum in vobis nisi reprobi estis. sed ꝓbi & ꝓbati & ꝓbabiles vobis † † ex ꝓbi qui inter vos ꝓbi.

Spō autē q̄ cognoscatis: quia † non a fide nec a pcte † nō sum* reprobi & ꝓbi

nos nō sum* reprobi. † Oām* † sine quo nihil bñ? † ꝓ ꝓ a pbationē & ꝓbi de nobi

autē deum vt nihil mali faciā/ † eam* † pactus in votis esse † de pcte in vobis

tis: nō † vt nos ꝓbāti pārcam* † omnibus † pctis ꝓ eis

sed vt vos qđ bonū est faciatis. † sine pcte † ñ ne pateſ inimīe potē ꝓbari fabdat. † q. qđ pcessimus inimīe vti & ꝓbi pcedat

Nōs aūt vt reprobi † sim*. † Nō ēnī possumus aliquid aduersus

† inimīcū en argu & bene viuendi & ꝓ veritate in vi dicēt legis inimīcū † mendā.

veritatē: sed pro veritate. Gau/ † nos possum* ꝓtra veritatē qđ effect* indicat † nil ex erantes pcēt in vitam ei tis nil pcessi dā bonus

demus enī † quoniā nos infirmi † non timentes iudicij

sumus: vos aūt potentes estis. Hoc & optamus vestram cōsum/ f qđ pro vobis & eos

matione. Idcō enim hec absēs scribo: vt nōn presens durius f ꝓ vobis

agam secundū potestatem quā dominus dedit mihi i edificatio † in nobis † ꝓ pctum † ligandi & ꝓbandi

nēm & nō in destructionē. De ce/ † hoc agit & ꝓbi pcēt & deus † † mala & gaudet † in

tero aūt † gaudete † fratres † pfecti † ex & malorum* † ad ei † pros malorum

estote: † exhortamini: † idē sapite

Intelligenda est hic gra dei qua sola boleo liberat a malo & sine qua nullū ꝓcessus fuit cogitando sine volendo amando sine agendo facit bonū. Nō solū vt monstrante ipsa qđ faciendū sciant verūtā vt gestante ipsa faciant ex dilectione. Nam ergo inspirantem bonę voluntatis & operis ꝓcedat apls ecclesiā dicebat: examus. vñ nō ait monemus. docem* sed examus. Quia sciebat hoc omnia nō valere que plantando & rigando faciebat in aperto: nisi ꝓ illis grandiret crementum: qui dat incrementū in occulto. Non enī nihil volumus nostra agit: sed sola non sufficit. Ad aliud ergo dicere exam* est ipsā gratiam cōmendaret: vt intelligerent illi quando non faciunt aliquid male non solum sua voluntate se vitare maluz sed adiutorio dei adimplere qđ iustum est. Ergo quando precipitur: agnoscite vestra arbitriū. Quando examur qđ precipit: agnoscite gratie beneficium.

Reprobi simus. Id est apparem* reprobi: nō hauentes qđ vindicemus vel ꝓdicamus.

Nō in destructōez. Nō destruunt̄ q̄ corrigit̄ tur: sed corrigi ędificant.

Gaudete. Id est tā bene operamini vt verus gaudiū habere possitis.

De lyra

cat q̄ homo possit se scire habere charitatē. contra illud quod habet Eccle. .ix. Nemo scit vtrū amore vel odio dign* sit. Dicendū q̄ christus habitat in hoc ꝓphaliter. Uno mō ꝓsēs ad intellectū. et sic habitat in eo ꝓ fidē informē: qua potest nō scire certitudinaliter se habere q̄ potest scire se tenere illā fidē qua tenet ecclesia. Alio mō habitat in hoc ꝓsens ad affectū. & sic est in eo ꝓ charitatē de qua nō potest scire certitudinaliter nisi ꝓ revelationē. pōt tñ cognoscere ꝓ ꝓiectū. & sic dicendū q̄ aplis sic loquit hic de inhabitatiōne christi ꝓ fidem informē. Si loquat de cognitione certa vel ꝓiecturali sic in telligat de inhabitatione ꝓ charitatē. Spero aūt q̄ cognoscitis. per miracula facta ꝓ nos. Quia nos nō sumus reprobi. i. discretos a tyria veritate. a Optamus aūt deū. Ne remouet̄ falsam suspitionē. dixerat enī eos esse reprobos ꝑ christum nō esse in eis. & hanc sententiā sub dubio reliquerat. ideo possent opinari q̄ vellet eos esse reprobos. vt sic in eis duritiae iudicii exerceret ad ostentationē sue potestatis: qđ remouet dicēs: Optamus esse deū vt nihil mali faciatis. q. d. optamus bonū vestrū & non malū. b Non vt nos ꝓbati pārcam. i. apparemus in puniēdo malos vestros supplę optantes. d Sed vt vos qđ bonū est faciatis. ita q̄ nihil puniendū sit in vobis. e Nos aūt vt reprobi sumus. i. quasi amittentes potestatē puniendi ꝓ vestrā innocentiā. q̄ vel nō est culpa: punitio non habet locū. ideo subdit: f Non possumus enī aliquid aduersus veritatē: punitio innocentes. g Gaudem* enī cū nos infirmi sumus. i. nō habentes pōtem puniēdi vos non ꝓpter defectū pōtis a parte nostra: sed ꝓpter innocentiā vestrā. h Hoc & optamus vestrā ꝑfectionē. i. deambulatio vestre ꝓfectionis in qua tota deside rii nostri ꝓsistat. subdit aūt dicte innocentie rōnē. d. i Ideo enī hec absēs scribo. vt corrigatio vos ante aduentū meū. k Vt nō ꝓpter vos agā aspere corrigendo. si qs abūt vos incorrectos inuenero. l De cetero. Hic cōmēdat & ꝓlocat ꝓfectiores in doctrina fidei. & ꝓmo ponit tria q̄ hortationē. Ideo eos ꝓsalutationē dixit: Salutate. Circa primū dicit: De cetero fratres. in veritate fidei ꝓfitentes. m Gaudete. ad virtutes. vel ꝓficite ad virtutū optimū gaudere. n Perfecti estote. i. ad ꝓfectionē ꝓficuę nec de virtutū optimo gaudere. o Exhortamini. inuicē. ꝓfit ad ędificationē. ꝓ quo dicit: Idē sapite. q̄ sicut nauis in fluuiū portus ꝓ aq̄ mouet̄ deducit nisi remiget in Scīs: sic ala ex corruptōe carnis & ꝓsperitate ad malū ꝓsens deducit a ꝓfectu nisi cauet & sūt. o Exhortami inuicē. ꝓfit ad bonitatē affect*. ꝓ Idē sapite. ꝓfit ad illuminationē intellectus. hi enī membra mutuo se iuuāt nisi ꝓ colligationē nāe. sic fideles ꝓ colligātā charitatis debent mutuo se iuuare

Pacem

Gratia. Totam trinitatem optat benedicere eos. Una tribuit ꝓprua aliis: gratiam. i. remissionē ꝑcōꝝ: charitatem patri qui ꝙ vocatione missi fi lium: cōmunicationē spiritui per quem fit vnio.

Et charitas dei. Dilectio dei missi christi: nullus ęsa salvat. Et vt possimus hanc gratiā salutis cōmunicatio facit̄ spiritus sancti.

Dei obicatio ipsius. i. ipsa ita sit voluntā vt cōcet & ꝓcurat vobis & gras ꝑ & charitatē dei. Ois ē tota trinitas sit voluntas: vana gratia de cōmissa & charitatē per spm. Finit.

Galathe sūt ꝙ. Galli. n. i qui lū greci, putecli eli venientes grecie missuerit vsi pud illa, pulcia gallo grecia: deinde galatia appellata ē. vsi cū greci accepti sint ingenii. Illi tñ galatę ētolidi: & ad intelligēdū tardiores erant: sicut & indocales galli. hi veritatē ab aplo acceperāt: sed post a pseudo vt iudaizarent tentati sunt hos aplo reuocat ad veritatem scribēs ab epheso. Laudat cō mendat suam plenā qui pseudo depalmebāt. Inde legē ꝙprobat docēs nō esse tenendā post christū. Tandem cōmendat euāgelii & fidē christi: qs ad salutē sufficit. C. I.

p Aul⁹ aplūs. Nolit officij terrori? icutit. Nō ab hoīb⁹ nec ꝑ hoīem sed ꝑ ihesum christum & deum patrem qui suscitauit eum a mortuis: & qui mecum sūt omnes frēs ecclesijs galathie. Grātia vobis & pax a deo patre nostro & dño ihesu christo. † Qui dedit semetipsum ꝓ peccatis nostris vt eriperet nos de † presenti† seculo malo secundū voluntatem dei & patris nostri: † cui est † gloria in secula seculorum. † amē. † Miror: q̄ sic tā cito † trāsferimini ab eo q

† ꝓ vobis† malos & mihi os suū. † ne sit pctis ꝓ ꝓ ꝓbi ꝓ ꝓbi ꝓ ꝓbi

non sit christus. Qui bonos p odit intelligit q̄ hoc contingat sibi
adeo certum est de veritate euangelii sui q̄ si eum angelus aliud nuncia-
ret non credaret sibi anathematizaret.

Potest q̄s. Quomodo non attendens q̄ accepit/ vt supra peccatum arcuit qui capiebat ventre ad quoddā genus qđ scribebat/
ficut ad tribulationem vt
suppleret aut cog̃ fidei de
erit. Sed cur suppleri q̄s
minus erat addit? nō q̄
plerat tollit. Quia autem
pater q̄ erat sibi regulam
non accedit ut vita sibi re-
cedat a vita.

Anathema sit. Quia
euangelium de primato
valet placendo de medio.
Et cum hoc sone dō car-
nali rebus a populibus/ a
fonte cōi ad ppria riuos
fidelitatem relactus possit
facere: nunq̄ a angelus
ver si angelus de ppria
fidē in paradisū nō cōsi
anathema sit. Sicut ꝑdixi
in mortem. Mollia aqua
posita erat olivus ꝑpetū
vet. Itaq̄ quodlibet pu-
blica erat e sine fraude ve-
ne labefine limo fluebat.
Sed venit angelus de ce
lo lapius serpens factus:
qui insidiose tam venenus
spergere cupiebat: e emi-
sit venenū de ppria locu
tus est. i. de leo. Durtate
e rritis sicut dō. Erisitis ap
petitus q̄s nō erant: ami-
rorum q̄s acceperit.

Anathema hoc verbū
p maledicto ponit. e val
go dicit deuotione. Nam
deuotare se quēq̄ nemo fere dicit: nisi se maledicere. vñ illud: Et anathe-
matizant cum e claritate eius. e vocatū est nomen loci illius anathema: i
hinc tractum est: vt anathema deuitabile aliquid e abominabile videatur
vt nihil inde victor in vsus suos auferret sed totum in pena lucndum vota
uit. hoc erat anathematizare q̄s vulgo vt dicebat. Origo aūt huius ver-
bi est in greca lingua ab his rebus que vote e ꝑclusi. i. promisi e retulit
farsam pondam sit: implia. e est dicta a pothor anathema. i. sursū ponē.

Nicolaus

tacite questionis solutio sibi: Modo enim. Ratio enim motiua scribendi
hanc epistolā fuit subuersio galatarū pr falso apostolos de quo admirās
dicit: Admiror q̄ sic tas cito transferimini ab eo q̄. a deo. a Qui vos vo
cauit in gratiam christi. per predicationē meam. b In aliud euangeliū.
in aliam doctrinam falsam. ideo subdit: c Quod non est aliud. q̄ fal
sum e non ens conuertunt. sicut verum e ens. legalia enim cōstituerunt in
salutem christiāna q̄ extunc fuerunt mortua. d Nisi sunt aliqui. i. falsi
apostoli. e Qui vos turbant. pdicatione q̄ nō potestis saluari absq̄
legalium observatione. quod erat contra conscriptū geminate. f Et
volunt conuertere euangelium christi. in seruitutem legis mosaice. ca. iii. g Sed
licet nos aūt. Postquam dixit. Hic in priori libello. hinc e modū
ꝑtendit q̄d euangelizauimus vobis
nisi. de nobis vel legitime gestis. ꝑ q̄ ꝑtulit bonū
anathema sit. Sicut ꝑdixi e nūc
iterum dico: si q̄s vobis euā
gelizauerit ꝑter id quod accepi/
stis: anathema sit. h Modo enim
bus placerē? Si adhuc homi
nibus placerem: i christi seruus
non essem. i Notum enim vobis
facio fratres euāgeliū quod euā
gelizatum est a me: quia non est
secundum hominem. Neq̄s enī
ego ab homine accepi illud: neq̄s
christi. k Audistis autem conuer/
sationem meā aliquando i iuda
ismo: quoniaz supra modū ꝑse/
quebar ecclesiā dei: e expugna
bā illā: e proficiebā in iudaismo
supra multos coetaneos meos in
genere meo: abundantius emulā
tor existens paternārum mearū
traditionum. l Cum autē placuit
minus ponant candelę laudē quasi p mercede operū suoz computent.
Et placiebam in iu. Quasi. Qui prius in illis legalibus tñ valut.
Jam illa reliqui: Idcoq̄ vos m. o exemplo ab his recedite.

Emulator: christē. Aug⁹. Habebat enim apostolus zelum dei: sed
non scientiam. Et prouidit deus bonam eius emulationem: sed debile scien
tiam: e procidit idoneum: quia qui tam fidus in re minima: cōstantior erit
in maxima: e ideo prouexit eum vocando.

De Ista

minibus placerem. scz in malo i christi seruus non essem. p Notum.
Hic consequenter ostendit predictam sententiam esse tantam. e hoc osten-
dit duplicater. primo ex perfectione legis euangelice. secundo ex imper fec-
tione legis mosaice. ca. iii. Prima adhuc in duas. quia primo ostendit do-
ctrinam quam predicauit. scilicet euangelicam esse autenticam e perfectā.
secundo infert conclusionem intentam. sequenti ca. ibi: Nec enim. Circa
primum facit talem rationem: Illa doctrina est autentica et perfecta
que est a deo inspirata. a principalibus apostolis virtutis. a falsis apostolis
impugnata. e tamen stetit immobilis. e post impugnationem ab eccle-
sia approbata. e in sua sinceritate e claritate reposita: sed euangelica do-
ctrina quam predicauit est huiusmodi. igitur &c. maiorem huius rationis
suppositi tangit manifeste veram. minorem declarat per singulas partes
prędendo: que patebunt prosequendo. primo igitur declarat primam par-
tem minoris. scilicet q̄ doctrinam quam predicauit sit a deo inspirata. Et
dubitatur in duas. quia primo ponit intentum. secundo manifestat propo-
situm. ibi: Audistis. Circa primum dicit: Notum enim vobis facio fra-
tres euangelium quod euangelizatum est a me quia non est ꝑ hominem
sic est factum per additionem cum humanam. q Neq̄ enim ego ab ho-
mine accepi illud. id est ab aliis apostolis qui cum christo fuerunt cooperā
biter addiscendo. r Sed per revelationem iesu christi. immediate factas
mihi. s Audistis. Hic consequenter manifestat propositum. e ostendit
dit primo q̄ non habuit per viam humanam ante suam conuersionem.
secundo q̄ neq̄ etiam post ipsam: ibi: Cum autem. Primum autem ma-
nifestat per hoc q̄ ante conuersionem suam tantum potuit persequē
batur euangelicam doctrinam e obseruatores eius. Ergo patet q̄ tunc
non studuit eam ad instruendum alios nec ad discendum eam ab aliis. et
ista erant nota illius quibus forebatur. Ideo dicit: Audistis enim &c. et pa-
tet littera vsq̄ ibi: t Emulator existens. id est zelator. v Pater-
narum mearum traditionum. tunc autem apud iudeos erant aliqua tra-
dita patribus a moyse: scilicet que scripta sunt in lege. e aliqua erant tradi-
ta a patribus aliis minoribus que vocabantur traditiones seniorum: vt
patet xv. matth. xv. ca. Et tantarum traditionum erat apostolus zelator
ante suam conuersionem.

Cum aūt.

Cū aūt placuit. Hic apparet me nō diuisisse nec post.
Segregauit ex vtero matris. Piero. Tñ de hieremia legē fuisse
te formare in vtero noui te. Qui q̄ placit futuros antiq̄ sint aquo dilegendi
nasci facit vt sint: tā natos quos vult p gratiam vocat vt tuffi impleant pau
lū vocauit p gratiā vt annūciaret christū. Ex vtero. Mater synago
ge vteruis est: e secretarii
ei fuit pharisei de nūero
quoz separatus est.

Iacobū fratrē dñi.
Piero. Quia hic iacob⁹
fuit filius ioseph q̄ pī ieiu
dicē est. Sed non ē hoc
ratum cum ioseph virgo
fuisse creditur. Alia ergo
causa querenda est quare
frater domini dictus sit
sicut ioseph e simon e iu
das. Unde in euangelio
dicitur: Ecce pater tuus
e mater tua e frēs tui &c.
Et ego dīcā quare fra-
tres dicunt. Ambro. Se
endum est q̄ maria mat
dñi ioachim e anne filia
fuit quę nupsit ioseph: et
ista ioseph fuit putatiuus
pater christi. Mortuo it
ioachim cleophas frater
ioseph candē annam ac-
cepit vxorē: genuit ex ea
filiam quam vocauit ma
riam que nupsit alpheo:
qui genuit ex ea filios. i.
iacobum: ioseph: simonē
tadam. Mortuo autem
cleopha. Quidaz salome
candē annam duxit: e ge
nuit ex ea filiam nomine
mariā que nupsit zebedeo
e habuit ex ea filios. i. ia-
cobum qui dictus maior
e ioannē euangelistam.
Tres ergo viros anna ha
buit e tres filias. Hanc
videndum quare iacob⁹
alpheī et minor et frater
domini dictus sit. Mihi/
nor dictus est ad differen
tiam iacobi zebedei qui
maior dictus non fm tē/
pus sed quia priori scriptus dominū: itaq̄ iacobus alpheī minor: quia po-
stertus christo adhesit. Frater vō domini dictus est: vt quibusdam placeat
quia filius fuit matertere christi. Uel propter similitudinē sanctitatis: vel q̄
nepos fuit patrui christi. i. cleophe. Mouet eni plangunitate germana ex
parte patris ꝑfectos fratres vocat. Uñ Piero. dicit intelligi frater dñi ipse
iacobus e fratres eius his verbis. Quidā sequētes deliramēta apocriforum
suspicant fratres dñi fuisse filios ioseph de quadā muliercula.
Sed plobrinos fratres dñi hic intelligere debemus. i. filios alphei e mar/
tertere eius matris iacobi minoris e ioseph e iude. Quatuor enim modis
in diuinis scripturis fratres dicimus. i. natura gñe cognatōe affectu. Na-
tura vt e ex uno e iacob. Gente vt edo iudei inter se. Unde in Deut⁹. Si eme
rit frater tuus &c. Et ille: Constituit sup te principē qui tibi dicatur quia sit
de fratribus tuis. Potest cognatione fratres vocari: qui sunt de vna fa/
milia est ex una radice turba diffundit fm q̄ abrahā in genesi fratrem

Nicolaus

a Cū aūt. Hic ꝑtr ostēdit q̄ nec post conuersionē sua habuit p vīdēa
nā: q̄ statim tuit ad ꝑdicandū gentilib⁹ catholicā p tres annos antequā vi
deret apostolos vel aliquos discipulos qui possent eū docere de fide catholica et
hoc ex eo q̄d dicit: Cū aūt placuit ei. vocatio enī sua euāgelica fuit ex primo pla
cito: q̄ sibi christi placuerat actualiter q̄n fuit vocatus. vt patet Act. ix.
b Qui me segregauit ex vtero matris mee. i. de medio synagoge. c Et
tinuo nō acquieui carni e sanguini. i. ad iudeos de quoq̄ sanguine ego sū
nō accēsi. d Neq̄ veni hierosolymā. vbi erāt apli e alij discipuli in le
ge euāgelica instructi. e Sed abij in arabiā. ad ꝑdicandū gentilit⁹ legē
euangelicā ad q̄d erā vocatus: vt ꝑmittē: vt euāgelicā et illā in gentib⁹ ꝑ-
dicando adit ꝑsuponit notitiā. Et quo patet q̄ apli habuit notitiā euāge-
lij: nō p doctrinā humanā ꝑ reuelationē iesu christi: q̄ nō est medium: ac si
habuisset ea p ministeriū angelici adhuc sequit q̄ hoc fuisset a christo im
mediate. f Et iterū reuertit ad damasci. vbi ꝑmo disputauerat ꝑ iu-
deos. g Deinde post annos tres &c. i. postq̄ trib⁹ annis ꝑdicauerā.
e sic nō habuit notitiā euāgelij a petro. h Et māsi apud eū diebus q̄n-
decim. q. d. si indigutissim ab eo docerit: in eis parua tpe non potuisset me
docere veritatē euangelii. i Alios aūt apl⁹ vidi neminē. a quib⁹ post
scz do crit. k Filii iacobi. i. filia vice q̄ postea vidit ioānē. vt pt. i. j. ca.

appellat loci vicia: Non fit vita inter me e iacobū fratrem domini sic e ia-
cob e iudam fratrem dicunt. Affectu eni fratres dicunt fm q̄ alia christia-
ni fratres vocant: vt ibi: Et ecce q̄ bonū e q̄ iocundū habitare fratres in
un: Unde e nic frantibus mutis. Porro in dñi alij bonos fratres dicunt an
ab vno ꝑc nati sit. Illos q̄ fratres christi appellatos inuitigata cognatio
nis ꝑtulerit.

Frater dñi. Ab eo
ludeorū eli natura ꝑpin
qui q̄ genē appellant ibi.

Coram deo. Iurat
vt credant: quia ꝑtestat
tūr: quia nisi ꝑ
facerent non crederent ei.
quibus nō expedit vrā
credere. Ideo ex ꝑsua
ei q̄ ei ett non non hoc
quod ampliue ett a mala
lo ett e si non a malo in-
ranitia a malo ett nō cre-
dere. Ideoq̄ nō ait apo
stolus: Ego quia ait ꝑsua
facit malū ethici eū im-
plet a male ett. C. II.

D Eide post an
nos. xiiij. a
passione dñi quando cō-
uersus ad fidē venit sicut
Beda super act⁹ apostolorū scribit dicendo ait.

Et oriā cū illis.
Piero. Sciāt: ie nō ba
buisse figuratā euāgē-
lij nisi essent auctoritate pe
tri e aliorum ꝑbatorum.

Aug. Apostolus eni
paulus post christi ascen
sionē de celo vocatus: si
nō apīs edicam: e cum
eis euāgelizāt. Absit quod
euāgelī societas et apparet
e illi nō credent. Si cū eo
conuenient et ꝑ annos xiiij.
ait. i. ad pariē. v Pio q̄ videram⁹ alios &c. q. d. nō ꝑtulerunt
aliā. i. ad pariē. v Pio q̄ videram⁹ alios &c. q. d. nō ꝑtulerunt cōtrarium
cuius malo paro ett simplicitatis eū illo tñ q̄ erāt principales a deo libru
eti. scz cum petro iacobo e ioanne. vt habetur. i. eodē ca. x Nec sunt in-
ueniam currerem aut cucurrissem per tēpora non intelligitur q̄ apostu-
lus cucurrerit aliquā minus vera vel dubia ꝑdicasse: quia per reuela-
tionē dei erat certꝰ in veritate ꝑdicatōis sue: si in fonte referē ad ꝑmissionē
simplicitā q̄ potuit de hoc dubitare: nisi eū ꝑcipuū apīs hoc ꝑtulisset.

Gal. 109

Glo. ord. Et cū eū crederet audita et ꝓ bonā et vtilē. Deputā bis nō publice ne videret ꝓ iudeis ꝓ gentilib⁹ legē et ritū dñi sui obseruare. Ideo tpe eū fidei

ficari in christo: inuẽti sumus & ipi peccatores. Numqd christus
† q ipe peccatoris q legis ope sanari vel q ei obtinuit
ego enī legis & per legē mortuus sum legi vt deo viuam
de ill mendacio. per q̄d q̄ sine nō q̄ accessit legi? q̄ q
legē mosi? Qd si & ipi inuenti sum? peccatores
† ad honorem dei
per legē? legi? mō? tuus fū: vt deū
† q̄d & exponit. † dū possum operari.
in me christus. † Quāte nunc vi
† corrupcōi? q̄ & duplicē vitā. q̄ & igne nō vere
gētiū & nō q̄ ego laboriosiꝰ † ut? dēs valere pōt.
uo? carne: i fide viuo † filij dei:

† hoc fidei efficaciā dñi † q̄ redemcōe † q̄ ab
† filio & non alio? hoc filiū

q dilexit me: † & tradidit † semet/

num auctor & reparator vite p̄ q̄d amisit. Dñs q̄ q̄dā sup occasū dño nomē illi. Occasū est mors p̄o q̄dā. Leuiphanes vocabula & mortē super lō. Sed oculos fulgeu videt p̄dēnatus: & in eoꝝ sensu nō crucifꝯ: vbi nō in quo nulla spes est. In illo viuit christianus illo est mortuus.

Fascinauit. Fascinꝯ q̄s magico vitio hominē? aliter q̄dā oculis hostiū obsidunt: q̄si ict. Dicatur fascinauit vulgo q̄ nocet in fūtū. Dicunt enī q̄dā oculi vitio vertuꝫ vel & in eoꝝ act? fascinatio fit: & potest fieri vt hoc p̄d in seruitū deo conuo. Ict. & lucilia tanq̄ fascinꝯ vsit. Inuidꝯ enī fi nō fūt no est & vbi q̄ hō? q̄d? hoc & ex inuidia. Tūs falsum: Fascinatio malignitatis obsunt bona. Sic facti & vt inuidēs fœ. fascinātē? nocuerāt gal. ict. sic inuꝫ i tpō renat. vt tūc galathe fidei stomacho nauseāt & bū spiritus cuomuerūt.

Ante quoꝝ oculos. Here fascinat vlgo: an oculos. Lin vīa pūia illet? q̄ & ict. ante tpꝰ & p vob crucifixus: est p̄scriptꝰ. & hēditarius: & in vob.

In alijs nō vetꝰ is part vt regnū & hereditatē sua amittāt: nedum in vobis. Vel. Ans quoꝝ oculos. i. p̄scriptis ois ita fuit vob

Hoc solū volo. Cōmē? p̄ exaptionē. p̄ot & ict nō & obstrualia: nō ex carne & fide veritāt olim necessaria. spūs iustitia: p̄dicto. D. Q. ita fascinati & stulti: si hoc volo a vobis discere: q̄ hoc adeo enīs es: vt & stulti docere queāt. Sed si ñ nihil aliud exhibet ad q̄dandā sufficeret ea ꝯ fer & spūs acceptio an ex operib⁹ vbi labor & q̄ nunq̄ habuistis: an ex fide & auditꝰ facilitate venit.

An ex auditu fidei. Aug. Vbiq; ex fide nō ex operib⁹ legis. Ab apto enī pdicata & eis fides: in q̄ pdicat? adiuuāt & potiꝰ spūsci sinit? & est sensus: Si in illis operib⁹ legis est salus vta. Nō daretur vobis spūs sanctus nisi circūcisio. Sed fuit datus vobis anteq̄ opera legis haberetis. Solendū q̄ tunic de operibus mārine tractat quę sunt in sacramentis quę non sunt necessaria: vbi gratia fidei est. Diuersa sunt enī opa legis: partim in factis: partim i meritis⁹ accipiunt. Ad facta p tinet circūcisio sabbatū neomenie sacrificia & hmōi. i mūnere obseruantię. Ad meritū aūt. Nō occides: nō mechaberis & hmōi. In obseruātia si nō intelligant' seruitus sola est. Si aūt obseruent & intelligant: nō mō nihil obstāt fidei sed & pfectiꝰ spūs gratię.

† ergo nō recipis hoc ego offert vbiq̄ ex fide & non alio? hoc filiū
† vel non sum mg? mus gr? mea

ips, p me. Nō abiecō gr̄az dei.
† nō obstante vitio filij q̄ mortuus est & resurrexit. † vb.
Si enim per legem iustitia: ergo
† frustra
christus gratis mortuus est.

† q̄d & ex lege & ex fide iustitia & vita
ex vtroq; lege nobis mandata † q̄ si
o hoc ita possit & diuinitus iustitia † esse
dō † q̄ impetu rami commouer

Insensāti C. III.

† ip̄e fil. nr̄q̄ ait oculos & nō vtiq; bona se ligatis
galathe: † q̄s vos fascinauit: vt
† q̄ nō credat † vel credere. †† dū q̄ legē q̄m de-
gētiū. vbi & a vobis q̄ scripꝰ. sicut a p̄dicto. & dū
fierent vt dicit a crucifixo. cruc nō offerris

tati nō obēdire? Ante quōrum
oculos ihesus xp̄s proscriptus est
†† q̄si dicto facto fascinati † stulti cum e-
† eq; ex fide. ergo adeo stulti
tu fidei? Sic stūti estis: vt cum

nota q̄si ait vos est factum: vobis. Lin intellectibꝰ vīs eē ut crucifixio: vt vl
scriptis quasi factos: qd tnalit. Proscriptus est. Be. Hēditarie fuit
amittit vobis. & aūt aut crucifixus: p̄dicatus: ideo est dolore.

Hoc solū volo. Cōmē? p̄ exaptionē. p̄ot & ict nō & obstrualia: nō ex carne & fide veritāt olim necessaria. spūs iustitia: p̄dicto. D. Q. ita fascinati & stulti: si hoc volo a vobis discere: q̄ hoc adeo enīs es: vt & stulti docere queāt. Sed si ñ nihil aliud exhibet ad q̄dandā sufficeret ea ꝯ fer & spūs acceptio an ex operib⁹ vbi labor & q̄ nunq̄ habuistis: an ex fide & auditꝰ facilitate venit.

An ex auditu fidei. Aug. Vbiq; ex fide nō ex operib⁹ legis. Ab apto enī pdicata & eis fides: in q̄ pdicat? adiuuāt & potiꝰ spūsci sinit? & est sensus: Si in illis operib⁹ legis est salus vta. Nō daretur vobis spūs sanctus nisi circūcisio. Sed fuit datus vobis anteq̄ opera legis haberetis. Solendū q̄ tunic de operibus mārine tractat quę sunt in sacramentis quę non sunt necessaria: vbi gratia fidei est. Diuersa sunt enī opa legis: partim in factis: partim i meritis⁹ accipiunt. Ad facta p tinet circūcisio sabbatū neomenie sacrificia & hmōi. i mūnere obseruantię. Ad meritū aūt. Nō occides: nō mechaberis & hmōi. In obseruātia si nō intelligant' seruitus sola est. Si aūt obseruent & intelligant: nō mō nihil obstāt fidei sed & pfectiꝰ spūs gratię.

Nicolaus

a Inuidi simus & ipsi patrono. qđ est hoc fidei nō iustificat absq; lega litus. b Nisi q̄d christ. per. mi. est. q. d. hoc idoneus esse quod ex quo tradi dit fidē nō iustificant. c Absit q. d. hoc patet falsū ex p̄dictis. q. d. pha ri? & q̄ doctrina euāgelica & a deo inspirata & p̄cepta: qđ nō est nisi iustificā rent: nā in hoc posset legi? placito. d Si enī. Hic obiicit p̄cipiatur q̄ lega lia sint abrogēda? simpliciter exp̄lo. d. Si enī & destrueī. Legalia q̄ docuī de bere reling. e Imp̄ hec reddūcō. t. obseruo tanq̄ necessaria ad salutē: & aliqo ad hoc indico. f Prouocauerat me. p̄dictus. Facto obiicit me ex malis: qđ absit. id subdit: & Ego enī p legē. t. noui. h Qđ supplere ten. i Abrogata sū. inquiēbi cuncta legalia sanctificat dicēs fuit Pse. xxxi. Ecce dixi venite & dīe & facti domui tue & domui tuā & sū? meā. in hm pactū qđ pepigi cū p̄ris⁹ vīis. p Dixi qđ vt: Nō hm pactū. p qđ intel ligit hec mosaica. & q̄ p legē noua erat euacuāda. h Qđ deo vitā. q̄ p̄ri? eras. id subdit: I Christo pn. si cruc. p cōpassionē & fide peccātē. id legi: m Viuo aūt si nō ego. t. q̄ualis fuit sub lege. n Viuit ho p christū q̄ am. p In carne. t. adhuc erāt in carne passibili. q In fi. vīa. vt. & dei. q in reparatōe dauid mihi corp⁹ limitale. r Qui dile. me. Ex est negligēs & veneracōis. id subdit: o Nō abiecio gr̄am dei. t. abiecti & nō reputo qđ si. ex fi. absq; legalibus nō sufficeret ad salutē. id subdit: p Si enī p le. iustitia suppli. bū. v Ergo grat. xpi mor. t. sine cā. Nō habebit p̄ iudicem & frustra fuisti mea christi: & p nihi octobant incōmodis reparare illud q̄ ano liquidat. t. p obseruatio legalis iustifi cauit vel alter necessaria ad salutem.

C. III.

o Insensati. Postq̄ apls probauit cruce de legalib⁹ obseruatione cū euāgelio ex p̄cepto legi euāgelice. Hic p̄ut tāt facit ex ip̄acōe legis mosaice. Ita eū diuino nō est p̄dicatio q̄ in p̄dictis⁹ posita fuit absq;

Nicolaus

a Nisi carne pfūmant. sup. cū voluisset recipe legalia obseruationē q̄ di cunt' iustitie carnis. Deb. p. eo q̄ voluit hanc q̄stā immediatus ex immediate ra cta p̄cedere: vt ex tactu mosaicāi: mēbranāe & hmōi. ex q̄b⁹ hō redderet' tūc obtio ad ingressū tēpli. b Tāta passi estis. Hic ponit secūda rō: q̄ pati vtrimq; magna sine cā fatuū. Sic erat de galathis: qđ q̄s erāt lacrepāti sicut fatuū. a hoc & q̄s dē: Tāta passi estis. q̄s quoq; duplicater. Vno mō de p̄secutōib⁹ q̄nas. p̄ q̄s sustinuerūt. c Sine cā. sine vtili tate. p̄cepti: Imo cū detrimēto: mīs⁹ eni pūctio plus q̄ tp̄ decepti oneq; eni p̄cepto apls⁹ dicte sustinerētie pūctiōt merituꝫ & cū hoc incurrebāt pcm. d Si tñ sine cā. Li. p̄cepti in cōtrar. q. d. si absolut. error recipiet tēp gr̄am bona mortificata reuiuificant. Alio mō exponit de expēsis q̄ fece rāt p̄ pseudo apls⁹: & sic patti fuerāt odiū in tpalib⁹: & fine vtilitate ḡdati. Imo cū detrimēto bonoꝝ spūaliū. e Si videt sonare ira cū dr: Tanta passi estis. i. p̄ta dāna in tpalib⁹ & spūalib⁹ vento. c Qui ē. Post galathas lectionē. Hic p̄hr declarat apls⁹ cessationē legaliū. p̄pter eoꝝ ipfectio nē. Et primū in duas partes: q̄ p̄mo hoc declarat p rōnē. 2⁹ ostendit ex adaptatione. ca. se. Petia adhuc i duas: q̄ p̄mo ponit rō. 2⁹ solut' tacita q̄stio. ibi: Quid igit. Circa p̄mū facit tale rōnē. Illa lex q̄ nō iustificat nec vīficatiōnē dei p̄fectiue hēditarie attractā & ingressa cessat adueniēte lege iustificatiōis vīficatiōnis dei p̄fectiue hēditarie cū eā vere sit affectus: & sic ex lex mosaica ad euāgelicā. ē. q. Inhoc rōnē sic ponit & supponit malo rē. q̄ manifeste verū. & declarat minor. Q̄ntū ad tres ex⁹ p̄mo p̄mā. 2⁹ secundū. ibi: Prouidēs aūt. 3⁹ tertiū ibi. Frūs. Primū aūt declarat. q. lex nō iustificat. & fides ip̄a. Aut q̄ irritat vobis spūs sanc. Cui signo simi bili. f Et ope. vir. in vobis. i. in vīs aut a vīs⁹ vobis. de quo certū est q̄ ipse est de⁹ q̄ talia fieri nō p̄t nisi virtute diuina faciat in nobis. g Ex ope bus le. an ex au. fidei. Ex receptōe fidei ip̄i. q. d. manifeste ps p effectū q̄ & bus le. an ex au. fidei. Ex receptōe fidei ip̄i. q. d. manifeste ps p effectū q̄ & nō ē ex merito legis: & ex merito fidei: q̄ talia nō fide iustitie legis⁹ recipi enīs⁹ fidē. i. p̄mat p scripturā. b Scriptū est. Deu. xxvii. Etc dixit abra. deo. & rep. ei ad iustitiā. & sic ex fide ip̄i vēturi iustificat' sunt & nō ex opib⁹ legis & p magnā rōnē potest fieri vera. id subdit: k Quicūq; ex fide sūt. eualuatiōe fidei sunt. & p̄ eā iustificati. l Vt sit fi. abrahe. i. benedictionē fidei sue: & p ei iustificati sicut & ipse. m Prouidēs aūt. Hic

spiritu operatie: † nūnc carne con
† ad ōllamum imbecillē habitū perfectio & cumulus
summamini? † Tanta passi estis si
† sine vtilitate † hoc confirmatiuꝫ in veteres eccl
& mystica prudens hoc dictatur desperent
nē causa? Si tamen sine causa.
† inutiliter non assistimur

Qui ergo † tribuit vobis spiritū
† ministrando † suos vos
& operatur virtutes in vobis & ex
† non vnus ex operibus & ex fide & nō audita quidē
vltra nem p̄dicatione ne ex operibus
operib⁹ legis: an ex auditu fidei?
† sine hymno & fidelibus † auditu
Sicut scriptū est. Credidit abra
† credens † sufficienter causa.
ham deo: & reputatum ē ei ad iu
† qa abrahā iustus ex fide. † quoq; ex ex
stificiam. Cognoscite ergo: quia q
fide † fidē
ex fide sunt: hi sunt filij abrahē.
Prouidēs aūt scriptura: q̄ ex fi
de iustificat gētes deus: prenunci
auit abrahe: quia benedicētur in
† in tuo semine † in ōb⁹ nōb⁹.
te † omnes gētes. Igitur qui ex fi
† fideles abraham benedictus est per fidem
de sunt: benedicēntur cum fideli
† q ex fide sunt p̄dicationē ex⁹ & ex lege nō ita
abrahā. Quicūq; enim ex operi

maledicti. † q̄d nō ē benedictus alter q̄ legis ope
p̄dicta m̄ vitā & & ex nō ex fide: posset esse videri ex opa legis ex fide iustificari vt p̄ dicta
sperari eterna. quod nō est. ex timore pene illa hereditate

Tenet in illis. Nihil aūt q̄ scripti dicitur: ex ea p̄cipue lex nō est ex fide de vt intelligas legem in hoc loco p̄ ipsis ego⁹ & in illis obseruantijs

maledicti sunt: † sub † maledicto
sunt. Scriptum est enī. Maledi
† sub illō. exponens
ctus omnis homo: † qui non per
† non confirmabit nisi † q̄s malus possit
vnde petrus quod minus. ut possimus nos sāgis ope
& q̄ hoc nequā potest & nobis possimus
malerit in omnibus † que scripta
† si a nō mō refutā ego implent
sunt in libro legis: † vt faciat ea.
† ex lege † maledictus q̄s nō ad salutē ex euāgelica
Quoniam autem in lege nemo
† q̄ apud deum q̄ ostendit † ex verbis glossa
iustificat † apud deū: † manifestū ē
† vita eterna
quia iustus ex fide viuit. Lex aūt
† nec lex impletur fide q̄ regulatus † sed maledictus
crucifixi † fide † timore † alter plenere
nō † ex fide: sz q̄ fecerit ea: † viuēt

† nō apud deū. †† ex lege maledictus est iustificat & ipsa
non ordinat & ille maledictus qui ex lege non est ad salutē.
in illis. † Christus nos redemit
de maledicto legis: factus p nob
† dum vt nos occidat † in ōb⁹ publicatus illi⁹ & in deuteronomio
maledictum. Quia scriptum est.
† idest reparatio & vt maledictio: maledictū & ad
† qui suspenditur hoc ligno.
† vere mirandum quomodo ut nemo christi ex egressus.
† † qui sine ligno & maledictus.
Maledictus o⁹ hō qui † pendet

rā & benedictio & † gratia ex. Lex aūt nō ex fide. Ex fide est iustificari & vita & lex nō est ex fide: posset esse videri ex opa legis ex fide iustificari vt p̄ dicta sperari eterna. quod nō est. ex timore pene illa hereditate

Tenet in illis. Nihil aūt q̄ scripti dicitur: ex ea p̄cipue lex nō est ex fide de vt intelligas legem in hoc loco p̄ ipsis ego⁹ & in illis obseruantijs

rā si maledict⁹ dō deo q̄ hy. l. sc q̄s de⁹ odit. i. reprobat: & deiat peccā. Et mor tal. Maledictus. i. mortuus: q̄ mors & maledictio: & maledictū & ad petrū. Dñs ipsū q̄s nō vt sequat' suppliciū. Dñs ipsū suppliciū q̄s & vocatur peccatū q̄ & peccato fit. Mō & ecclesia deo. q̄ nos odit peccatū & mortem nostrā est ad delendū & mūdi sūt. Ois. Etā dyabolus in futuri de rebus negāt eius veritatē mentē. Iungit⁹ bonosticā dyabolo & maledicto q̄s meriti conducit & separat. Pena q̄ peccati est & vbiditas: necessitas vel

declarat' sectāda pars minoris. l. q̄ obiectio dei & hī ex lege & ex ipsi fide p. Prouidēs aūt scriptura. i. deꝰ antiqua scripsit. n Quia ex fi. iustificat. dona. & nō ex lege vt p̄dicta ē. o Promisit abrahe. Deb. qm ab uationē legi. lōgo tpe. p Quia dñs in tp̄e ois. q̄s ipsi & in ipso ab straḡa deiectione fm carnē in qua ex ois⁹ gñr⁹ alig creatura p̄ma⁹ple bē circa finē mūdi. q Ipse q ex fide ipsi. i. de mortuis iudicū. r Dñs dicunt ei fideles abrahā q̄s nō p̄mit legalia seruāre. nō fidelit: s Qui estis enī ex ope. ie. ipi. affectus q̄ sine illis opib⁹ dñi & ipsi. t Sub ma. filit. qr nō p̄t illa ip̄lere. pp q̄s vsus pec⁹ dñi. v Dic ē cū nō incp nos nec p̄hs nri postare possim⁹. Ps. 3 videt ei bero. in apocalipse fidei. i. li leo maledictō. q̄ vocāt sapiēs. dei. a lege ip̄ositio. Stulti. q̄ aliq̄ est ip̄ositio. vnde. vno mō simplr & absolute. s Se lege Piero. Alio mō q̄ nō ē bñ positificat de lyra vt q̄ nō p̄t seruare q̄ maḡ seruat vt. v. mcp̄ pbo. & nō vt q̄ videt nō potest & quare pp difficultatē fidei. q̄ nō po terāt de facili seruare. i. ō multi erāt malefactores. Q̄ aūt tanq̄ sint male dicti. p̄ad p scripturā Deut. xxvii. v Maledict⁹ ois. vt facit ca. i. qui libet scripturā: & habet. ii. ca. d. x Iust⁹ ex fi. vt. vita. etc. r Lex aūt nō ē ex fide. Ex ex tenet & malū. fit. ē. vt. ō: Ex ea fit tua. x p̄dicta vt lex

ra ruitil leg ostantia: ⁊ stabscutū est fm filiorū. Dic ergo oīpotens ⁊ mo patrie a regalib⁹ dib⁹ forma serui indutus in mundū venit: amaritā suo ad vulnerā ei⁹ appropinquauit: angelos magni cōsilij ad pēnā delicti: ⁊ iniq̄ ad iudiciū mortis accusat. Ultimi regio filius de stirpe patrū: ad tollerandā mortē passionis ⁊ equalitate maiestatis ad patibulū cruc:

⁊ q̄ tenet hō inter tria ⁊ solum

in mānu mediatoris. Mediator autem vnius non est: deus aūt ⁊ hō ⁊ intimissa ⁊ infinitis ⁊ confirmat ei

vnus est. Lex ergo aduersus p̄missa dei? Absit. Si ei data ⁊ēt ⁊ sol fidē ⁊ opinione

lex que posset vīuificare ⁊ vere ex ⁊ fy ri⁹ dei nō se ponūt p̄ceptū ⁊ sub pē p̄fectio

lege ⁊ēt iustitia. Sed cōclusit scri ⁊ Lex magnū ⁊ longeua sol q̄ nō ⁊ ⁊ fm̄ nūc ⁊ sanctū ⁊ fy nō ⁊ scriptura ⁊ aut ergo nō ⁊ lex una ⁊ ptura ōmnia sub pēc: ⁊ vt ⁊ pro/ ut gratia ⁊ferret ⁊ ⁊ deo deus sic oīpotēs ⁊ ⁊ dolera nota lex ⁊ ⁊ legis inf. remissio ⁊ ⁊ ⁊ ad gratiam ⁊ ⁊ ⁊

C. IIII.

D Jō C. IIII

autem qū̄ anto tempore
Quod nullū pdit dū ? Glo.

bet differt a seruo? cū̄m sit domi
Natura ? q̄ nil pstabilius ordinato.

nus omniū: ? sed sub tūtorib⁹

? q̄ p oculo subt⁹ mores eius intuendi ? ? dormit
suos in quo libertas sui ? suog filij patet.

q actoribus ? villicis ad pfinitus
tēpus a pfē. Ita ? nos cū̄ essem⁹
? cognoscere dei ? ordine ? ? sub lege quo ? sit pena
inferno ad dolore ? collectam

paruuli sub ? elemētis mūdi era
Quia carnal⁹ misericors capti blandicijs
mus seruiēres. Et vbi venit plē
? ? posti? signat sic ille adoptiōis ? ei qz in eo plene
ipsa roma fuit ? ? loco valebam⁹ homines bone
nitudo temporis: ? misit dē⁹ filū

C IIII

nionē ex nature ? factus ex muliere vt nō solū veritatem eius ? esset ? nostra in multis figuris⁹ deret. Adoptionē aūt dicit vt plenitudo intelligamus vocati dei filii. Hoc est dicere ? cognitis dei ? ? nature gessit de ipsa sua. Hoc aūt nō de filii sua fuit

um suum ? factum ex muliere: fa
? sub omere lege sic ? hoc sub aliqa pena ? ? sed vt ab
ea experimentū vt ab ea ? ? ?

Et enī autē cūm non hēc qui nō tam cupiunt eos ēē melliores q̄ ipsos
volunt fieri: putāt se videri: cū tamen nō sint. Ita
P. Ideō. Quod autem ait in illo nouissimo enim de illa natum erat. Ita
publicum parentē in vtrāq; duas ecclesie bonas: fidēlēs designat.

Aug. Videō. Iā in apte intendere q; ipsa lege quare non sit circūcisa.

Nō enī ignorat quia filii
ancillarū obtinere non solent
hereditatē: putāt se
dementia dixī: ē autem
ita ipse legis hoc ostēdit.

Hāgit dicit. Respon
dit vtq; hoc enim pōtest
fieri. Et interponit illud
quod ait pat. dī.

Legem legistis an
non. Quasi diceret dicunt
illi. Et non legerunt: nō debent nisi
ignorāt. Et legerūt: quia
sunt li. intelligendi. Et
si nō intelligūt tanti sunt.

Denique est q̄ nosse
cupiens plures habuit: illi de
duobus scripturā ipsā latius
disputā exponit: ut ostendat
aliqd esse spāle in his pa
ssionibus.

Quum de ancilla
et eius de libera. Nec hoc
frustra dixit: vt q; de
utraq; sil diuersa equa
nimitate q; de ancilla fm
carnis naturā. Quia inue
nitur de hac solet accipere.
Qui de libera: non fm
vim carnis: vt vetula fe
rilis de vetule: sp̄ aq
tionē dei qui penūte. Illā
ergo genuit: demonstrās
cōlectādo naturā. Illaq
nō dicit q; nullo significa
cano q̄ra. Et humanas
vitas offendit: & diuinā prōuidēt̄ ostendit. Allegorice. Librum est dē pf:
qui est pater multarū gentiū: libera mouli. t. dans ebus per christū nouas
gras. Agar vē. t. In vtroq; genuit deus sibi filios q; seruāt: sz in veteri
tudci seruāt q; timore pene: t gentiliū pēnalit: t hoc est fm carnē: quoz et
penas bonet: t bulata amat. Diratia noui. t. parit liberos qui ex dilectione
seruiant: nō vi carnis: sz ope dei. Quia enī ipossibilia fm nām crederet: q̄
fuanta fili: i pūa cōtineret nisi vita sperā: nisi virtus dei: & in eo q; gref
Donec christus. Quam deformitas formosas sit in vobis. Vel vt
formosas alias q; vos apparent. Graui dicit. Si dicit eos formari i ipō.

Donec christus formet. Et. Incipiat illuminē eius quasi vetro
vitio pēlūtia. Perpauci enī sunt penitus qui labet sit in fidei cautionis
patrū Sunt vē volentes alias in fide t iuerūtūte recta proficit. vsi apis pri
mum per fidē illos generat i baptismo: sz postea deformati sūt p peccato
t infirmi facti: nisi cū volent reformat eos. vsi addit: donec formet christus
in vobis. Incipitus enī sidē t sensus fidei nō adueritos formati christi
in animis ipsis hic negant. Aug. formet enī ipse in eode credentiuz

Nicolaus

a Nō bene. sz simul atq; t ad malā vetrā. Ideo subdit: b Sed cp
claudere vos voluit ab euāgelica vitate. c Ut illos emulemini. i. imite
mini in legalib⁹ obseruātijs. d Bonum aūt emulamini. i. imitamini.
e Et nō tñ cū ps hic sūt apud vos. i. fui: ac tñc nō erat ps ista q̄si scripsit hic
ep̄las q; q; seruāt̄ p̄fecti coy desiderat ohdit. p. f Filioli mei q̄s iterū
parturio. i. cū ladyrinto t dolore de error vos reuocō: sicut pri⁹ reuocauit
vos a gētilitate. g Donec formet ipe in vob. p sinceritatē fidei formate.
h Velle aūt et apud vos modo: pūia corpali. i Et mutare vo mecū.
increpādo vos aliq; modo ⁊bola suauit⁹ vobis scribo: t subditur causa:
k Dubi cōfun. in vo. i. apud alios fidē ea cōfundor de vra subuersione.
l Dicite mihi. Hic ponit lectūa illitudo ad ostēdēdū errantes legalit:
t accipit de scriptura Beh. xvi. t. xxi. t hmo ponit figura. sed hāc ad ppo
sitū adaptat. ut: Nos aūt. Circa primū dicit: Dicite mihi q; sub lege vult
ee: dicit⁹ apīus angelofdo. m Legē nō legistis. i. libros moysi q; apud
hebreos ppter lectionē. a. d. vi q; nō intelligitis: vel si legistis nō intellexistis.
n Scriptū est. i. legis pallegat. o Deh abrahā duos filios habuit.
plures aūt habuit de uxorib⁹ vt pz Beh. xxv. sed illos duos hic tñ repti
mit apīus: qz de illis magis logē scriptura: t q; facilē ad ppositū. nō autez
alij. p Vnū de ancilla. i. de vncle. q Et vnū de libera. i. Isaac. Sed
duz sī q; agar nō ismaelis fuit vere dicit: vt victum est Beh. xvi. q; ibi
sara erat vere ei⁹ p̄incipalis. Ideo hic agar retinuit nomē ancille. r Sed
qui de ancilla fm carnē natus est. i. per modū naturalē. s Qui aūt de
libera per repromissionē. i. dei alīuantis naturā: q; sara erat sterilis: t ei
hoc translatū in ea q̄ppue cōpetūt qñ obrepit Isaac erat enī tñc nondum

f Vel velitis ⁊ dicite mihi qui sub lege vultis esse: nescitis quid dicat lex?
vos nō bēne: ⁊ sed excludere vos
f In legislatione ⁊ sub vos
volūt: vt illos emulemini. Dō-
f Deum ma. i. timeb. ⁊ Quibus ⁊ Deum ⁊ p̄ceptum ⁊ p
ba no. ⁊ Qui gloriant in gratia ad sua? hoc ego agebā q; ad
nū aūt emulemini ⁊ bono ⁊ sep
f emulandum bonum ⁊ sed semper non tñ cū
ē nōn tñ cum p̄sens tuz apud
⁊ qui mal⁹ imitat̄ gētē gratiosa indigne ⁊ sicut
sua tñ ordine ⁊ tpe ad laudē dñi genero
vos. f Filioli mei quos iterum
parturio: donec christus formet
f qui mal⁹ imitat̄ verbum modo vita sua: modo vos ita
in vobis. ⁊ Velle aūt apud vos
f in emperatum. ⁊ in regna nobis interim que
nobis debent ee permanenti apud vos.
esse modo ⁊ mutare vocē meaz:
f apud alios crabelia pro vobis
quōniam cōfundor i vobis. Di
f carnaliter
cite mihi qui sub lege vultis esse:
⁊ legitis q; si ismaelitis. ⁊ Vel dicit ne legentes q;
lex q; ydē locutus est in duobus testamētis. f Vel dicit ne legentes q;
carnis naturā. Quia inue
nitur de hac solet accipere.
legēs non legistis? Scriptum é
f vel nūqd ad exemplū ⁊ f Simul ⁊ illud
enim q̄nōmā abrahā duos filios
f Allegabit ⁊ agar f Lucas.
os habuit: vnū de ancilla: ⁊ vnū
f Sara ⁊ quibus ⁊ quorum ⁊ ferui parent
de libera. Sed qui de ancilla secū

f Si filii mi modificēt in ge natore nat⁹ ⁊ f Quos ⁊ filios
dū carnem natus est. Qui autez
f non solūm ⁊ sed natus est
de libera: p repromissionē. Hec
f Si ecclie mulieres ⁊ f Non ille ⁊ libera sunt ⁊ figurabilia
sūt per allegoriā dicta. Hec enī
f Verum ⁊ testamentum ⁊ in quo est
sunt duo testamenta. ⁊ Unum q
f Alterum ⁊ f Vere
verum est testamentum in terra mentis ⁊ f non
sed in terra promissionis generat: quia.
generans: q; est agar. ⁊ Syna enīs
f verum est testamentum in illa mentis mentis ⁊ f non
sed in terra promissionis ⁊ ⁊ Quod
mons est in arabia: ⁊ qui cōiun-
f Alienatio ⁊ f Vere
gitur ⁊ f Sinai ip
f Sinai ip
mons est in arabia: ⁊ qui cōiun-
f Hoc est synagoga que sub precepto generat ⁊ f Sinai
gitur ⁊ f Sinai ip
cius est ei q; nunc est hierusalem
f Hoc est synagoga que sub precepto generat ⁊ f Sinai
ca⁹ populo qui nunc est. ⁊ que seruit mandatis.
⁊ f Sinai ip
cius est ei q; nunc est hierusalem
f Hoc est synagoga timore vel sub precepto seruit.
⁊ f Sinai ip
⁊ collecta. ⁊ de gentibus congregata
⁊ seruit cum filiis suis. ⁊ Illa aūt
f Sinai ip
⁊ f Sinai ip
que sursū est hierusalez ⁊ libera est
f Sinai ip
⁊ f Sinai ip
⁊ f Sinai ip
⁊

per quos indigni illi vt ipsi nec velint vnquam c̄ nec illos ꝓficiat monet.

Docilis fermentū. Aug. Vbi patiens pauca p̄ horribus audiātur cōtendere vt cū timore pauca ꝓ certo dicat nō videt. Sed si fermēt corrūpendo

Ratreo etiã pro. Pcurabo hoc ecclie impo-
f bendo legẽ: ꝙ ꝺemõstrando ꝙ ꝺicim⁹ modo ad statũ qualitꝫ tra-
ctent fideles. Et nemo ꝙ ꝺicim⁹ ꝙ fr̃es ꝙ ꝺ superiores.

In aliquo delicto. Aug. Scitis ꝙ ꝺelictum ꝺicit⁹ ꝙ ꝺ
ctu malũ. Nihil ꝺelicti q̃ ignoranter fit. Peccatũ q̃ꝺ a fide. Et ꝺmittit
tenet peccatũ. Peccata
pecto est cum vel ad ꝺest
nõ videt q̃ facturꝰ sit: ꝙ
vel qui valebat videre vt
D malum fuit ei latet veri-
tatem ꝺspicit ifirmitas.

Et cũ tanta. Nec ꝙ ali
ter sacrificia non ꝑsunt ꝺ
argui: sed ꝺfendere: ꝺ in-
cipiat ne ꝺrpia videat.

Cõsiderans te ipsũ &c. Augu. Nihil al
terius sic ꝺlinat: & ꝑpti
pericli cogitatio.

Et sic ꝺimplebis. Aug. Ad est: charitatis.
Et charitatẽ cui ꝺ pec
cata ꝺlet nullꝰ qui ꝺ ꝑ
cipit: vt non imitetur ꝺ
ligamus.

Nichil. Chꝝtãe ꝺfi-
nitio qui nihil ꝺt ꝺ nic.

Seipsum ꝺcipit.
Nõ ꝺ ꝺcipit ꝺmulatore
rũ ⁊ ꝺ ipsũ ꝑt⁹ ꝙ cum
ipsũ sit ꝑfunctus: ꝙ illi:
mandũ ꝺ in illis quarere
ꝙ in ꝺipsis.

Probet. Ꝺ illectus
inficiat. Opus suũ.
nõ peccatum alterius: vt
phariseus qui ꝺcit: Non
sum sicut ceteri homines: cum
nõ ꝺ rẽ fallaciter iustus.

In semetipso. Ad ꝺ
stitus ꝺ ꝓfectu sua pura.
" Gloriam habebit.
Ad ꝺ stabit ⁊ gaudebit.

Et non in altero.
Ad est: ꝙ alter ꝺ laudat. Aut enĩ ꝓcias boni ep̃is ꝺbz: nõ
ꝺbz ꝺ apud alios gliari: ⁊ laudẽ sui forsan fidẽ: ꝺ ꝺ semꝑ in ꝺ ꝺbitꝫ
Ad ita. Et sic. Ad ꝺti actus suos cõsideret sicut nemĩnem ꝺbere
gloriari ꝺ habere mundum &c. In semetipso ꝺ.

Et sic in semetipso. Aug. Ambro. Ad est: ꝙ actus nostros cõsidere
mus: nulli nos anteponimus: nec quemq̃ iudicamus. Nec tutius alterũ
sibi ꝓponit: q̃ plus sua mala scit ꝙ alterius: quorum cognitio sibi gloria
est. Gaudet enim dum cognoscit morbum suum: quem sanare ꝺsiderat.

Unusquisq; onus suum. Non inquinatur quis alieno ꝑcc̃to.
Onus. Aug. Alia sunt opera ꝑticipande infirmitatis de quibus ꝺ.
Alter alterius onera portate. Alia reddende deo rõis de quibus hic. Cõ
tra eos qui putant homines alienis inquinari peccatis ꝺcit: Unusquisq;
e.ꝓ. Contra negligentes qui nullum curant corrigere: ꝺcunt ꝙ aliena nõ
contaminentur peccatis: ꝺ sic onera portate. Onera infirmitatẽ nun
q̃ portam⁹: ꝺ leuitate ĩ ill⁹ ꝺfluxum⁹: ꝺ ꝺ ꝙ gliscit ꝑtr̃ idulgẽtꝫ.

Nicro. Ꝺ ꝑ onus intelligitur bonum ⁊ malus opus. In scriptu
ris enim onus ⁊ in bonꝫ ⁊ in malꝫ ꝑte accipit. Et sic. Unusquisq;
bonus vel malus. Portabit onus suũ. i. merced̃ operũ suorꝫ reꝺet.

Cõmunicet. Ad ꝺa fua faciat et cõa: ⁊ ne ꝺcat: ꝙ ꝺ nõ ꝑt falli.

Nicro. Utilitatẽ enĩ ꝑcepit ꝺcit: vt ꝺdicatores ꝺbi ꝺ ꝺcat necessaria il-
le cui ꝺdicat. Quæ boni appellatiõe recte signant. Sicut ⁊ ꝺbo ꝺ colligetio

Nicolaus

a Ratreo si occupat⁹. Hic ꝺsit pontꝰ apli lectiõa C. VI.
f monitio: q̃ ꝺducit galathas ad munꝰ supportationẽ: ⁊ ꝑ in malo
culpe nõ ipsũ fouẽdo: ꝺ leniter corripiẽdo. o. b Si prr. huc. hõ ꝙ
aliqua ꝓfectõ infirmitate vel ignorantiã. c In aliq̃ ꝺ. et ꝺs ꝙperato.
d Hoc q̃ ꝺ. ethica. i. ꝺfectionis ꝺdia ⁊ vita. e Instruite hmõi. i. ad bo
num reꝺucite. f Sp̃i le. peccãtes enĩ ex certa malicia sũt magis scitur
corripiẽꝺi. g Cõsiderãs teipsũ. i. ꝙpriã fragilitatẽ. h Ne ⁊ ta temeraria
⁊ sic ex pulle libaris: ⁊ ꝙ ꝺbo ꝺligeras mãsuetudine correctiõis. scꝺdo in
ducit ad ꝓpositionẽ mali pene. o. i Alter al. onera por. i. infirmita-
tes mutuo ⁊ taꝺem mutuo subueniẽꝺo. k Et sic ad simple. le. ꝑfi. ꝙ est
lex charitatis: ⁊ ad ꝺfecta ꝺducit rẽd. o. l Nã ꝙ certi. & aliq̃ ꝺ. i.
magnũ ꝙ sentit ⁊ ꝺ le. m Cũ nihil sit. ꝺ le. i. nihil ⁊ nimitas ⁊ peccatus.
n Ꝑfe ꝺducit. ꝙ ꝑ in ꝓfectũ fratris ⁊ alia peccata cadit. iõ subdit:
o Opus suũ. ꝓbet unusq̃q;. i. ꝺligẽter examiet. p Et sic in semetipso
gliã habeb. i. in testimonio ꝙ̃ ꝓbitꝫ. q Et non in altero. i. in falsa
laude alter⁹ cui nõ est credendũ. r Unusq̃q; enĩ onus suũ portabit. i.
pena ꝺbitã ꝓ peccatis ꝙ̃ ꝓpriis: ꝙ̃ ꝙ ꝺbet ꝺ ꝺcit: s Ꝺbet aũt ꝺ ꝙ ca-

f Hoc non falsũ quod ꝺcit⁹
ꝺ ꝓcessimus.

f Ratres C. VI.

f Ꝺ ꝺcipulos ꝺ ꝺcit: ⁊ ne ꝺ ꝺcat ꝺ
nec mirũ ꝺ ꝺ. ⁊ ꝺ ꝺ ꝺ quomodo ꝺ.

ẽti occupat⁹ fuerit homo ⁊ ali
peccato
quo delicto: vos qui spirituales
⁊ nõ ꝙ magnã peccati pestilẽtiã ꝺ aliq̃ labuntur.
ꝺ ꝺbetis ⁊ lenire.

estis huiusmoꝺi instruite ⁊ spiri-
⁊ ꝙ ꝺ ꝺ ꝺ

Incipit epistola Pauli ad ephesios

Paulus C. I.

apūs ihū xpi p̄ voluntatē dei sanctis omnib⁹ qui sunt ephesi. et fidelibus⁹ omnibus qui sunt in christo ihū: Gr̄a vobis et pax a deo patre nostro: et dño ihū xpo. Benedictus deus et pater dñi nr̄i ihū christi qui benedixit nos in omni benedictione

Incipit prologus in epistolam ad ephesios. C. I.

Ephesus ciuitas. Hic incipit epla pauli ad ephesios q̄ tribuit in tres ptes. In salutatione: et narratione. ibi. Benedict⁹ deus. et p̄missione. ibi. Et ait et vos cū audissetis. ppe sunt epistole. In salutatione duo ponit plena salutis et notitie. vt paulus: et quasi ad effectū. ibi. Apostolus ihū xpi: et quasi ad auctoritatē officiū sibi: et ad ppetuitatē beatitudinis: et ad eos vocat⁹ et ad apostolatū: vt p̄s dicit. ait. Et ponit plenā salutationē sibi: et eis. Et⁹ sanctis q̄ sūt ephesi. tpi aūt accepto verbo. scilicet p̄dicationis a petro. ibi. Petro. dico notat eos fauorabiles. fermos in bono. fanctū est in vna significatione ubi ē q̄ firmū. et tria ponunt optata bona: et sunt: ibi. Gr̄a vobis. in p̄sti. et. Et pax in futuro. beatitudo enī gr̄at⁹ et satis appetibil. et. Et pax in futuro. beatitudo enī gr̄at⁹ et satis appetibil. f. Et deo p̄mitto. i. a tota trini tate in qua est. g. et vbi ibi ipo. p cui⁹ merito nob donat. h. Deo scilicet. Hic sibi ponit narratio in qua primo ad gr̄arū actionē. ephesios inducit. 2° gr̄as agit de dō effectibus. ca. iii. 3° in modū eos instruit. ca. iiii. quāti. ca. Circa primū tria. Primo q̄ efficacior mod⁹ inducēdi alios ad aliqd assumendū ephesios ad gr̄arū actionē fuit q̄ alio. ibi. Benedict⁹ deus. et p̄ eius laudē et gr̄arū actionē subdit. Secundo ostendit q̄ ipse ephesios ad gr̄arū actionē fuerit inducturus. ibi. Qui benedixit nos. Tertio ostendit q̄ ipse ephesios ad gr̄arū actionē inducturus. ibi. Et ego audiens fidē vr̄am. Circa primū duo. Primo ostendit q̄ ipse ephesios ad gr̄arū actionē inducturus. ibi. Et ego audiens fidē vr̄am. Secundo

Quia ergo dixit ꝙ Christ⁹ habit⁹ sit p fidē in cordibꝰ vrīs: ostendit q̄ hoc sit p caritatē. Et ideo ait. Vt radicati & fundati in caritate. Quia enī caritas est radix & fundamentū oīm virtutū: ideo ad hoc tendit oīs exhortatio ap̄li: vt habeat caritatē. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate. Radix enī est q̄ sustentat totā arborē: & fundamentū est q̄ sustentat totā domū. Et ideo dicit. Vt radicati & fundati in caritate. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate.

Ad dextera Iesu. Dextera est potestas eorum q̄ sedent ad dextera regis: & ideo dicit. Vt radicati & fundati in caritate. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate.

Sup oēm principatū. Hoc dicit propter tres ordines angelorum: scilicet principatus: potestates: & virtutes. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate.

Sub pedib⁹. Per pedes pleni fuerunt omnes creaturę: & ideo dicit. Vt radicati & fundati in caritate. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate.

Et ipsū. Postq̄ ostendit dignitatē ap̄li: ad hoc redit: vt ostēdat efficaciā ministerii sui. Et dicit. Vt radicati & fundati in caritate. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate. Et hoc est q̄ dicit. Vt radicati & fundati in caritate.

Caput. Aug. Sciēs dicit q̄ ecclia ab ipso facta est. Eua fm humanitatem qua ex christo natura & gratia. Nā de plenitudine eius omnes nos accepimus.

Plenitudo est. Ambros⁹. Quia simplex per cos tamen cuncta in omnib⁹ hic & in futuro. Idem. Cum ingressi ad confessionem fuerint eorum christo: adimplet: quia recedentes christi cuncuare eum.

Omnia est in ipso. Quia membra nihil ei cōferunt: sed ipse omnia membra: quia eius virtute sunt quod sunt. C. II.

Et vos cum essetis mortui. Commemorat primo vt bonis humiliet: & certum sit: q̄ si inimicis hec data sunt magis amicis da

Nicolaus

quattuor chores angelor: est hoc denotāte tres ordines sue hierarchias caelestē. Interiores: medios & supremos. De inferiori hierarchia vult: est dicit: Supra eos principatū. & tres de multa hierarchia. a p̄ habet q̄ sit dignitas sup omnes ordines inferiores. a Et ol nomē. & p hoc ostēdit q̄ sit de gr⁹ sup oēs ordines subnc hierarchie. potias est ppie nō est notabilis a q̄dā creatura. q: ē incōparabilis ab ea. sic adt aliqd notat⁹ put ab intellē ea apprehēdit. i. Perhibemus: Nota ist note exp̄ patiendi q̄ ist in ala ppter q̄s dī. ppositōe de causa. q̄ cā fuit ē sup oē nomen q̄ notat. b Et ola fatiebat sub pedib⁹ eī⁹. vt dicit Matth. vi. post sua resurrectiō nē: Data ē mihi oīa ptās in celo & in tra. c Et ipsū dedit caput sup oēm ecclīam. mīstic⁹ triūphāt. d Que est corp⁹ ipsi⁹. i. mysticū. e Et plenitudo eī⁹. i. cumplo mystici ppi. f Quia ola fiebāt. dīgat sic ista. Plenitudo eī⁹ adimplēt. i. cōplēt suppl⁹ p̄ cā. Qui ola in oīb⁹. i. per christū qui per vīrtutē hac dotatus ola bona in oībus operat. C. II.

Et vos cū essetis. Hic ostēdit apls inducit ephesios ad gr̄arū actionē q̄ apls dignitat⁹ dignitatē. Et ostēdit: ad nos pertinere. Quasi ita gratificatus ē⁹ ipse. Et hoc est tanto ē⁹ ad nos pertinet quāto ipse tanto ē caput nr̄e corpus vt ei participemus.

Caput. Aug. Sciēs dicit q̄ ecclīa ab ipso facta est. Eua fm humanitatem qua ex christo natura & gratia. Nā de plenitudine eius omnes nos accepimus.

Plenitudo est. Ambros⁹. Quia simplex per cos tamen cuncta in omnib⁹ hic & in futuro. Idem. Cum ingressi ad confessionem fuerint eorum christo: adimplet: quia recedentes christi cuncuare eum.

Omnia est in ipso. Quia membra nihil ei cōferunt: sed ipse omnia membra: quia eius virtute sunt quod sunt. C. II.

Et vos cum essetis mortui. Commemorat primo vt bonis humiliet: & certum sit: q̄ si inimicis hec data sunt magis amicis data

Nicolaus

quattuor chores angelor: est hoc denotāte tres ordines sue hierarchias caelestē. Interiores: medios & supremos. De inferiori hierarchia vult: est dicit: Supra eos principatū. & tres de multa hierarchia. a p̄ habet q̄ sit dignitas sup oēs ordines inferiores. a Et ol nomē. & p hoc ostēdit q̄ sit de gr⁹ sup oēs ordines subnc hierarchie. potias est ppie nō est notabilis a q̄dā creatura. q: ē incōparabilis ab ea. sic adt aliqd notat⁹ put ab intellē ea apprehēdit. i. Perhibemus: Nota ist note exp̄ patiendi q̄ ist in ala ppter q̄s dī. ppositōe de causa. q̄ cā fuit ē sup oē nomen q̄ notat. b Et ola fatiebat sub pedib⁹ eī⁹. vt dicit Matth. vi. post sua resurrectiō nē: Data ē mihi oīa ptās in celo & in tra. c Et ipsū dedit caput sup oēm ecclīam. mīstic⁹ triūphāt. d Que est corp⁹ ipsi⁹. i. mysticū. e Et plenitudo eī⁹. i. cumplo mystici ppi. f Quia ola fiebāt. dīgat sic ista. Plenitudo eī⁹ adimplēt. i. cōplēt suppl⁹ p̄ cā. Qui ola in oīb⁹. i. per christū qui per vīrtutē hac dotatus ola bona in oībus operat. C. II.

§ Et vos cū essetis. Hic ostēdit apls inducit ephesios ad gr̄arū actionē q̄ apls dignitat⁹ dignitatē. Et ostēdit: ad nos pertinere. Quasi ita gratificatus ē⁹ ipse. Et hoc est tanto ē⁹ ad nos pertinet quāto ipse tanto ē caput nr̄e corpus vt ei participemus.

Caput. Aug. Sciēs dicit q̄ ecclīa ab ipso facta est. Eua fm humanitatem qua ex christo natura & gratia. Nā de plenitudine eius omnes nos accepimus.

Plenitudo est. Ambros⁹. Quia simplex per cos tamen cuncta in omnib⁹ hic & in futuro. Idem. Cum ingressi ad confessionem fuerint eorum christo: adimplet: quia recedentes christi cuncuare eum.

Omnia est in ipso. Quia membra nihil ei cōferunt: sed ipse omnia membra: quia eius virtute sunt quod sunt. C. II.

Et vos cum essetis mortui. Commemorat primo vt bonis humiliet: & certum sit: q̄ si inimicis hec data sunt magis amicis data

Nicolaus

quattuor chores angelor: est hoc denotāte tres ordines sue hierarchias caelestē. Interiores: medios & supremos. De inferiori hierarchia vult: est dicit: Supra eos principatū. & tres de multa hierarchia. a p̄ habet q̄ sit dignitas sup oēs ordines inferiores. a Et ol nomē. & p hoc ostēdit q̄ sit de gr⁹ sup oēs ordines subnc hierarchie. potias est ppie nō est notabilis a q̄dā creatura. q: ē incōparabilis ab ea. sic adt aliqd notat⁹ put ab intellē ea apprehēdit. i. Perhibemus: Nota ist note exp̄ patiendi q̄ ist in ala ppter q̄s dī. ppositōe de causa. q̄ cā fuit ē sup oē nomen q̄ notat. b Et ola fatiebat sub pedib⁹ eī⁹. vt dicit Matth. vi. post sua resurrectiō nē: Data ē mihi oīa ptās in celo & in tra. c Et ipsū dedit caput sup oēm ecclīam. mīstic⁹ triūphāt. d Que est corp⁹ ipsi⁹. i. mysticū. e Et plenitudo eī⁹. i. cumplo mystici ppi. f Quia ola fiebāt. dīgat sic ista. Plenitudo eī⁹ adimplēt. i. cōplēt suppl⁹ p̄ cā. Qui ola in oīb⁹. i. per christū qui per vīrtutē hac dotatus ola bona in oībus operat. C. II.

§ Et vos cū essetis. Hic ostēdit apls inducit ephesios ad gr̄arū actionē q̄ apls dignitat⁹ dignitatē. Et ostēdit: ad nos pertinere. Quasi ita gratificatus ē⁹ ipse. Et hoc est tanto ē⁹ ad nos pertinet quāto ipse tanto ē caput nr̄e corpus vt ei participemus.

Et vos cū essetis. Hic ostēdit apls inducit ephesios ad gr̄arū actionē q̄ apls dignitat⁹ dignitatē. Et ostēdit: ad nos pertinere. Quasi ita gratificatus ē⁹ ipse. Et hoc est tanto ē⁹ ad nos pertinet quāto ipse tanto ē caput nr̄e corpus vt ei participemus.

Caput. Aug. Sciēs dicit q̄ ecclīa ab ipso facta est. Eua fm humanitatem qua ex christo natura & gratia. Nā de plenitudine eius omnes nos accepimus.

Plenitudo est. Ambros⁹. Quia simplex per cos tamen cuncta in omnib⁹ hic & in futuro. Idem. Cum ingressi ad confessionem fuerint eorum christo: adimplet: quia recedentes christi cuncuare eum.

Omnia est in ipso. Quia membra nihil ei cōferunt: sed ipse omnia membra: quia eius virtute sunt quod sunt. C. II.

Et vos cum essetis mortui. Commemorat primo vt bonis humiliet: & certum sit: q̄ si inimicis hec data sunt magis amicis data

Nicolaus

quattuor chores angelor: est hoc denotāte tres ordines sue hierarchias caelestē. Interiores: medios & supremos. De inferiori hierarchia vult: est dicit: Supra eos principatū. & tres de multa hierarchia. a p̄ habet q̄ sit dignitas sup oēs ordines inferiores. a Et ol nomē. & p hoc ostēdit q̄ sit de gr⁹ sup oēs ordines subnc hierarchie. potias est ppie nō est notabilis a q̄dā creatura. q: ē incōparabilis ab ea. sic adt aliqd notat⁹ put ab intellē ea apprehēdit. i. Perhibemus: Nota ist note exp̄ patiendi q̄ ist in ala ppter q̄s dī. ppositōe de causa. q̄ cā fuit ē sup oē nomen q̄ notat. b Et ola fatiebat sub pedib⁹ eī⁹. vt dicit Matth. vi. post sua resurrectiō nē: Data ē mihi oīa ptās in celo & in tra. c Et ipsū dedit caput sup oēm ecclīam. mīstic⁹ triūphāt. d Que est corp⁹ ipsi⁹. i. mysticū. e Et plenitudo eī⁹. i. cumplo mystici ppi. f Quia ola fiebāt. dīgat sic ista. Plenitudo eī⁹ adimplēt. i. cōplēt suppl⁹ p̄ cā. Qui ola in oīb⁹. i. per christū qui per vīrtutē hac dotatus ola bona in oībus operat. C. II.

§ Et vos cū essetis. Hic ostēdit apls inducit ephesios ad gr̄arū actionē q̄ apls dignitat⁹ dignitatē. Et ostēdit: ad nos pertinere. Quasi ita gratificatus ē⁹ ipse. Et hoc est tanto ē⁹ ad nos pertinet quāto ipse tanto ē caput nr̄e corpus vt ei participemus.

Et vos cū essetis. Hic ostēdit apls inducit ephesios ad gr̄arū actionē q̄ apls dignitat⁹ dignitatē. Et ostēdit: ad nos pertinere. Quasi ita gratificatus ē⁹ ipse. Et hoc est tanto ē⁹ ad nos pertinet quāto ipse tanto ē caput nr̄e corpus vt ei participemus.

Caput. Aug. Sciēs dicit q̄ ecclīa ab ipso facta est. Eua fm humanitatem qua ex christo natura & gratia. Nā de plenitudine eius omnes nos accepimus.

Plenitudo est. Ambros⁹. Quia simplex per cos tamen cuncta in omnib⁹ hic & in futuro. Idem. Cum ingressi ad confessionem fuerint eorum christo: adimplet: quia recedentes christi cuncuare eum.

Omnia est in ipso. Quia membra nihil ei cōferunt: sed ipse omnia membra: quia eius virtute sunt quod sunt. C. II.

Et vos cum essetis mortui. Commemorat primo vt bonis humiliet: & certum sit: q̄ si inimicis hec data sunt magis amicis data

Nicolaus

quattuor chores angelor: est hoc denotāte tres ordines sue hierarchias caelestē. Interiores: medios & supremos. De inferiori hierarchia vult: est dicit: Supra eos principatū. & tres de multa hierarchia. a p̄ habet q̄ sit dignitas sup oēs ordines inferiores. a Et ol nomē. & p hoc ostēdit q̄ sit de gr⁹ sup oēs ordines subnc hierarchie. potias est ppie nō est notabilis a q̄dā creatura. q: ē incōparabilis ab ea. sic adt aliqd notat⁹ put ab intellē ea apprehēdit. i. Perhibemus: Nota ist note exp̄ patiendi q̄ ist in ala ppter q̄s dī. ppositōe de causa. q̄ cā fuit ē sup oē nomen q̄ notat. b Et ola fatiebat sub pedib⁹ eī⁹. vt dicit Matth. vi. post sua resurrectiō nē: Data ē mihi oīa ptās in celo & in tra. c Et ipsū dedit caput sup oēm ecclīam. mīstic⁹ triūphāt. d Que est corp⁹ ipsi⁹. i. mysticū. e Et plenitudo eī⁹. i. cumplo mystici ppi. f Quia ola fiebāt. dīgat sic ista. Plenitudo eī⁹ adimplēt. i. cōplēt suppl⁹ p̄ cā. Qui ola in oīb⁹. i. per christū qui per vīrtutē hac dotatus ola bona in oībus operat. C. II.

§ Et vos cū essetis. Hic ostēdit apls inducit ephesios ad gr̄arū actionē q̄ apls dignitat⁹ dignitatē. Et ostēdit: ad nos pertinere. Quasi ita gratificatus ē⁹ ipse. Et hoc est tanto ē⁹ ad nos pertinet quāto ipse tanto ē caput nr̄e corpus vt ei participemus.

Et vestis hospitem. Qui ē indignus non in fide sua ē olim receptus in lege. Et iudicium. Qui est extraneus a deo. Deus amor. Ja ebrietate luxuria ⁊ ceteris in nomine dei. Sanctorum. Qui carnalis est. Et domesticis. Qui est familiaris. Dei. Qui ē ardens ⁊ calet. Quod ⁊ domestici. Quasi domus cuiusdam facient eos amore ecclesiæ in facit amor dei. Babylonium amore vbi. Interrogat ⁊ quisque quid amet: ⁊ inuitat ut veniat ad ista.

In ipso. Aug⁹. Vide quid ⁊ quomodo in christo edificati ⁊ crescant in eo in ipso totius templi pondo stabilendo: qđ fidei nostri vltimo ē nō timore vt in carnali fabrica.

Crescat. Nemo tam pfecit q̄ quod possit crescat.

C. III.

b Diuus rei gra. Ostēdit q̄ per ipsum facta ēpa: ⁊ mirabiliter hic ponit p q̄ sit credibilis euangelium deū reuelauit tātū ad gētes pertinere ⁊ mīsterium fuisse deo gratū: ab vltimo adducit ad ipsa. Diuīe ⁊ gra. Et ē p hac re grata mihi: vt vos credidisti: vel p gra dei ipsēda ē hac re

Sit tamē audita. Et est: dilectus gr̄is. Lapostolatū dilpēsatiz a deo: q sit gr̄e me ad hoc effecti dicit: vel aptati per quē diuersis diuersa pensant. Rom. Per hoc vult eos scire: q̄ dei iudicio a ipo missus ē pdicare gētib⁹ mysteriū gratie dei.

Sicut supra scripsi I dixi. Sz hoc pot nra. Vel nūq̄ mysteriuz fuit reuelatum ⁊ q̄ simil p modicū ⁊ mone petimus. Nō ei tot ⁊ nouerat ⁊ per eū ⁊ ostēsis ⁊ modico.

Et ppbetia. Pro pbete qđ bonū placuit olim hoc de gētib⁹ q̄ vocande erant ⁊ future par ⁊

Nicolaus

a Ergo. Dicit inferē in vera ꝓclusio. I. de recepto ne gentilis ad plenitū dei ⁊ ecclē. est: Ergo ill nō ethio hospites aduene a deo ⁊ ista est. b Sz ethio ciuis ecclē. I. de nostro corp. c Et domestici dei. I. in ecclia recepti. d Superficiati. I. instructi. ⁊ Sup fundamēti apl̄oz ⁊ ppbarū. I. sup doctrinā noui ac veteris testi. Superficiati sūt. f Ipso ilmo angulari lapide ihesu. In edificatiōe eni tēpli salomonis, vt dī fuit qđā lapis q plurios fuit retract⁹ ab edificiis⁹. eo q non cōuenirent loco cui applicarent: finaliter optime sedit in fīmitate edificii in angulo duos parietes in vnā ecclīā continente. ⁊ fuit figura q̄ Iudeos ⁊ gētiles tāq̄ duos parietes in vnā ecclīā cōtinentē. vñ dī psal. cxvii. Lapidē quē reprobauerūt edificātes hic fact⁹ ē in caput anguli. Et ibi dicit ⁊. ⁊ illā candē figurā ponit apl̄us. vt dicitū ē: g In quo oīs edificatio ꝓstructa. tā ex Iudeis q̄ ex gētilib⁹. h Crescit. per augmentū virtutum. i In templū sancti. I. quoniā sit templū dei sancti. k In q̄ ⁊ vos coedificamini. cum alijs fidelib⁹. l In spū sancto. I. ipso operante sine q̄ nullum opus ēt acceptum deo.

C. III.

m b Diuus rei gra ego. Hic ostēdit apl̄us p q̄bēdā erat vocatē vt magis in bono pficiāt. Et videāt in duob⁹ ꝓcoq; bono se dispositum ad hoc q̄ sit. scio oīno cōfundit. ibi: Propter q̄s. Primū ostēdit q̄ tribus sūt sufficiētia ad hoc: ⁊ pfidētia. ⁊ fm b dicitur in tres pcā. scīa ibi: Si tñ audistis ibi: In q̄ habem⁹. Circa primū ostēdit se sufficiēter p hoc debitū ⁊ tēp⁹ ⁊ modū. ostēdi. primo q̄ cōmunē sc̄ē. d. Diuī rei gra. I. p paul⁹ vinct⁹. In carcere rome. o Christi iesu. I. p ipso iesu. p In ꝓuocatione. q Si tñ audistis. I. intelligitis. r Dispēsationē gratie dei. gre apl̄us mihi a deo. cōscīe. s Qđ sm reuelationē dīnā notus mihi factū est sacrm. I. sacrū secretū redēptionis facte p ipm. t Sicut. ā. scripsi

tu ad patrē. ⁊ Ergō iam nō estis
bolpites ⁊ aduene: sed estis ciues
sanctorum: ⁊ dōmestici dei ⁊ sup
fundatī sup fundamentū apo
stolorum ⁊ prophetarum ipso
summo angulari lapide christo
ihesu: in quō omnis edificatio cō
structa crescat in templū sanctū
in quo ⁊ vos coedificamini in habitaculum dei in
spiritu sancto.

Huius rei C. III.

gratia ego paul⁹ vinct⁹
iesu christi pro vobis gentibus si
quidem audistis dispensationem
gratie dei que data est mihi i vo
bis: quoniā secōm reuelationem
notū factum est mihi sacramen
tum sicut supra scripsi in breui
prout potestis legentes intellige

tiespes dōni dei. sed hoc latuit q̄ sine lege salus ēt per fidem. I. christi.

Per quē. hic. sum. iiij. Amb. Per pdicationē sua cognitū ē donū dei: qđ per gentes iusta oppōnē Scripturarū: qua iustificant ꝓm: in q̄ omnes salui sine opere legis.

Mentiter. Nō eni ill meū ⁊ ita nulle mihi gratie reddendū sed deo.

Inuestigabiles. Per sua natūrā: sed per gratiā reuelatōz. sicut ipsa luciferabiles sūt fidelib⁹.

Absēdum in vtro. Aug. In multo absēdūt se sūt cle rōnales etiam rerum q̄ naturaliter nātur sē. sed absēdūtur sunt in idolis absedit qđ decimauerit.

In deo cle ego: q̄ p gra sūt fidelius ego: q̄ ad hoc significāda mirabiliter nō naturaliter fuit: q̄ mīstrātis angelis facta sūt. Vñ sic dicit: absēdūt in deo. vt inotescerat principib⁹ nūs indigna dei nūcia vt inferiora hec ab eis discat q̄ stabiliter nouit omnia.

Voluit aūt nūcios ꝓpter nos ⁊ ꝓpter ipsos: q̄ eis bonū ē deo assistere: vt cū de inferioribus cōsulit: nō fallat: ⁊ iuste eī obediāt. Nō latuit eos mysteriū regni celoz: qđ oppositum tpe reuelarā ē. p quo ⁊ in ipsos ⁊ nos q̄ liberati eis cōtāgimur. Alios ē inotuit a seculis: q̄ eis creatura nō ad salutē a filio ē q̄ bus cepit fili⁹ ante secla. Unde ꝑ ꝓna sapiētie: ante secula fundauit me.

In deo. Videt enim deū ꝑ seipo abscōditas q̄ rādā factor cūctis ꝓcreb⁹ addit nō literaliter: cuius impleri: nō illo ope. quidētie q̄ nāe substituit vt sint. Sz eo q̄ illas administrat vt voluerit: ipe vt voluit addit. ibi ē ⁊ gra ꝓ qua salui sūt pdōno. si cui ꝓ nāz vitio deperant. ꝑ dei grām hō reparat.

De lyra

psi in breui. I. ca. epistole hui⁹. vbi dicit: Ut nobis notū faceret sacrm⁹.

v Possunt potestis legētes intelligere. i. q. d. licz sit breuiter dictū. tñ p illud potestis intelligere. z Prudētiā mei in mi nisterio rpi. I. ilam mei ad ꝓpagādū ministeriū apl̄at⁹ mei I pdicatōe eius gētil rpū glorific⁹. y Od alijs generatiōib⁹ nō ēt agnita. i. I. ali tēpus apl̄oz nō fuit explicite cognitū. nisi forte aliqb⁹ paucis ꝓphetis vtpote reuelatū: q tñ nō cognouerūt ita dare sicut apli ⁊ ꝓphete nouī testamēti. q̄ gētiles p rpm essent saluādi. sicut ⁊ iudei qb⁹ erat ꝓmissus. vñ ⁊ Act. x. dī q̄ spūs scō dedēdē in signo visibili sup cornelīū ⁊ alios gentiles qui erāt cum eo admirati sunt iudei q̄ vocarēt cum petro de hoc q̄ gra spūs sancti cōlabat gentib⁹ sicut ⁊ ipsis. ideo subdit: s Esse gētes coheredes. I. hereditatis eterne. sicut ⁊ iudei credentes. a Et cōcorporales. I. cōmīster incorporati christo. b Et cōparticipes ꝓmissionis. utrobe sacr. c In christo iesu. I. implete. d Per euangeliū. I. p receptionē euāgelii ec doctrine ꝓcipūt dicta bona gētiles. e Cui⁹. I. euāgelij. f Facti⁹ sum ego minist⁹. I. dīcatus. g Scōm donū gre dei ⁊. ⁊ nō sm ꝓprium sensum. h Scōm operationē virtutis ei⁹. in mīr aculis q̄b⁹ apl̄us doctrinā cōfirmabat: Marci vlt. Illi aūt ꝓfecti pdicauerūt vbiq; dño cooperante ⁊ sermonē cōfirmante sequētib⁹ signis. ib dicit: I Mihi enim. Postq̄ ostēdit q̄ tribus ostēdit se sufficiēter ad ostēdi p ephesios. hic ostēdit se ad hoc obligatū. qz erat apl̄us ⁊ pater eor ꝑ talia. ⁊ ob obligatiōz tenebat filios in ꝓuidētia spūali bonorū. sicut pater carnalis puerū tenet in tpalib⁹ vonis. ib dī: Mihi enī oīno sanctor⁹. I. apl̄oz. k Minimo. hoc dicit ex humiliatate. ⁊ q̄z pr̄sūat⁹ fuit ecclīā. nō alij. l Data est gra hec. apl̄at⁹. m In gentib⁹ euangelizare inuestigabiles diuitias christi. q̄ nō potūt ab hoīnib⁹ perfectē exquisite cognosci. n Et illuminare oēs. per pdicationē mei o Que sit dispositio sacramēti. I. redēptionis per rpm facte que dispēsatio dīcit gentilibus sicut ⁊ iudeis. p Abscondit a seculis in deo. nī hoc dīcit ex gentilibus sicut ⁊ iudeis. p Abscondit a seculis in deo. nī hoc tamen intelligas

culis in deo q̄ oīa creauit: ⁊ vt in

Ut innotescat. Datū est mihi euāgelizare ⁊ illuminare. Videt ꝓmz est hoc: qp hoc accepit aliqđ angelis qui missa secreta in hīa videbāt:

Principatib⁹ ⁊ po. Sicut dicit hieronym⁹ dignitates memorat mysteriū ad patrē nō intellexisse penes cōpleta ēt passio ꝑt: ⁊ apl̄oz prdi catio p gētes vsq; ad ista. Illi in celsis angeli admirātes exponūt. Quia ē ille q̄ venit de cōlo. Et in psal.

Quis est ille rex glorie.

In ecclesijs⁹. Quia sūt⁹ sanct⁹ ecclia sunt: quo post resurrectionez ⁊ illa ecclesia congregāda est vt sint⁹ equales angelis dei.

c Multiformis. In greco multiplex. i. nō ioīā varia: ꝓ multa varietate distincta. Quia sūt⁹ est rpc⁹ ꝓcipit: vagit infans i ꝓpiis⁹ ab angelis laudat in celo. Mero deus ploqt: sol magi adorant. Ignorāt pharisei: ⁊ ficti a demōstrat: baptiza tur a suo: ⁊ vox tonans ꝓhis audit: Timet pati ⁊ ꝓpter ad passionē vēit. Vult trāsferri calicez: sed pro hoc qui calicē timebat accusat.

Secōm ꝓfinitionē ⁊. Que enim in tot tā simplex ē. sm ea q̄ agunt in scōis⁹ dēsponsuit. i. ꝓordinauit ⁊ multiformis ēt varijs mīsteriis. Et ne videāt sibi ꝓtradicere in ꝓhet scīs sacre pagine doctores ita ꝓt determinari qđ dicit ē vt illis q̄ malcēt⁹ de gratie sūt: ⁊ p quoz mīsteriū ista nūciata sūt cognita fuerūt ex gre voluntate familiaris⁹ ⁊ nūcius filius. Sic q̄ missis dignitat sūt inco gnita ēssent. Ipse rēgi gra. Hoc petens deo supplico vt ea coopet vobis. Et hoc ē qđ addit. Ut⁹ re.g. In q̄ oīdit eos habere ꝓpte voluntatis arbitrium. Sed ne illud sufficere putent addit. Fiecq; ge.me.

Ad patrē. Tēn greco habetur. Et adit in latino⁹ codicib⁹ additus ēt dñi nri iesu cpti: vbi edocuit q̄ exaudit: vt merito ēt obtineam⁹ cui ꝓpte ⁊ nāliter ēt pt: nobis adit adoptiue. Paternitas noiatur. Et⁹ non vere ēt: vt de⁹ qui ēt pt oīuz creatūre: ⁊ fidelīū recreatōr q̄s adoptauit in filios. Vel notat. I. notabilis ēt. Ab illo eni q̄ ēt pt oīuz angeli in celo: ⁊ homo in terra acceperūt vt ꝓles alios vocarēt. Et nota q̄ ipe vel vnigenitus ꝓ nām adoptēdis dīscīplo patrē se ēe significat dicēs: Filī dimittūt vbi petā tua. Sīl⁹ ipso sanct⁹ per q̄s iusti adoptant in filios. Pomo autez ꝓhīt pater vel natura: vel auctoritate exemplī vel ratione derelicti.

Per fidē christi in cor. Aug. Fides tua de rpo. christ⁹ ē in corde tuo.

In charitate radi. Sto enī vt radicati. I. firmiter plātati: a fillra. ardo. que q̄to plus torre figit: tanto plus crescit⁹ ⁊ vberi⁹ fructus reddit.

Et⁹ obstētia. Aug⁹. Hoc ēt cōe electis rei. ꝓbi nō sua ꝓhīt: ⁊ que christi sunt. I. cōmoda petūt⁹ nō fortit⁹: ⁊ in cōtēptu vbi fal⁹ olus ēt ꝓlusunt.

Ad. Que sit latitudo. Charitat⁹ que vsq; ad inimicos extēdi debet

Nicolaus

a Ut innotescat ꝓncipib⁹ ⁊ potestatib⁹ ⁊. q. d. nō solū hoīb⁹ sūt adscīti rpi mysteriū. ⁊ maxime de vocatōe gētiū. ꝑ etiā angeli sūt nō cognoscūt ad plenū. donec ꝓdicātib⁹ apl̄is fuit implet⁹: ex aīi habuerāt tñ simplicē noticiā quē pōt dici abditi actiua. inq̄ nil ē rei nō ꝓsēt: ⁊ qñ fuit implet⁹ tum habuerūt noticiā experimētalē. sue intuitiuā. sicut ostēdūt⁹ per metā celi certitudinaliter cognoscit ecclīpsim futuram. tñ adhuc ꝓfect⁹ cognoscit qñ videt ēi acta ēssēntē. b Per ecclesiā. I. p apl̄os ꝓdicationē. ēt ip⁹ nō imponat causalitatē. sic intelligendo q̄ apl̄i docuerint angelos de rpi mysterijs. sed ecclesijs angeli docuerūt eos p quoz dīne reuelandos deberūt ad holea. ⁊ sic ēt intelligēdū q̄ apl̄is ꝓdicātib⁹ videtur actu ecclesiam gētiū ad fidē. quā ali sic nō videbāt intuitiue. sic alīe nō ēt ne deo cui⁹ intuit⁹ ab eterno fuit ꝓsentiaq; retū. eo q̄ eius cognitio mēsura ēternitate que ēpleritē omne tēp⁹. c Multiformis sapia dei. licz sit vnica ⁊ simplī cissima in deo. tñ ēt in effectib⁹ multiformis. dicit⁹ enī multiformis ꝓpter multa mysteria in rpo adimpleta. ib subdit: b Secōm ꝓmissionē. I. ꝓ. I. eternā dispōnē rpc ꝓmissionis. adimpletā. c Quā fecit in rpo. I. adim pleuit in rpo. f In q̄. Hic ostēdit se dispositū ad ostēdi q̄ ꝓdicta. nullī eni erat nisi aliqliter exaudiri ꝓdicat. habebat aūt apl̄us hāc ꝓdictā obtinē di p mediatorē dei ⁊ homīs iesū rpm. ib dicit: In q̄. I. p quē. I. iesū christū. g Habem⁹ fiducīā ⁊ accessū. ad dei patrē. h In ꝓdicta ꝓfectū⁹. acre eni cruciatus in rpm crucifīxū p ipsū. vñ dic⁹ Joh. xv. Discipp petierūt patrē in nōe meo dabit vobis. i Propter q̄s. Stīs⁹ ne ꝓmitta. hic q̄ patrē in nōe meo dabit vobis. k Propter q̄s. Stīs⁹ ne ꝓmitta. hic q̄ sequūtur apl̄o ꝓmo ad ostēdi. q̄ ephesios accedit. ⁊ secūdo deo totum attribuit. hoc ē. I. adit. Circa ꝓmū in oratione sua ꝓmo petit dari ephesijs a deo

⁊ ēt hyeratice vbi oparī⁹ qui orātia nuncupatīs ēt dic: Quam ē sit latitudo charitat⁹ ne perrat quisq; deuī facie. Et ex abundātia magnitudīnis charitat⁹ nullus ēt longanimitate. Illi fidei. Et qui longā studio. Charitate. Per ēt pfectio longanimitat⁹: vbi quidā pōt⁹ sacrat. Unde: Qui glorīant vlg⁹ fiat⁹ hic fatis⁹ erit. Et⁹ qui habitet. Charitat⁹. Per ē q̄ sanctos cor dirigam⁹: vt deo⁹ in omnibus exponātur. Illi ēt operatio estuq; vlq; ad lumicos. Et hyeratice in tribulatiōe. Ideo ēt tribulatiōes nō debitas: ⁊ ita ēt ꝓ hac nō ꝓpter meritū. ita ꝓpter ꝓfectū ⁊ ordinem. Illi hic ostendit ē cognitor deū. amator deū. ⁊ gratia amantib⁹ adiutor. Ipse ēt consummatū: potest⁹ ipm. Simul cognitor: ⁊ ipsū ⁊ ipsū expector. Si amator: gratia amantib⁹ vere amator. ipe sit meritum qui amat. Et qui ꝓfūdi ēt. Charitat. Hic ē pot fīnis intelligi occultū dei iudicū. Qre ēt dic⁹: non illi. ac qđdo ēt iudicio ēt iudicio ēt iudicio

Tolle eruc mal⁹ e ḡuere me. Tollit cupidi ipā facta carnis mortificant. ⁊ ⁊ ⁊

Et gō aliqui dicerēt. Nic suppleat q de nichilo fecit qō voluit. Et si gd in parte aliq̄ excedatur absoluit per totū q̄ gerit. Indiscreti quippe nichil fit extra. Vbi gd fingerit aut fit hoc deorsū retinquit igit corpa. materiaq; sine vita informitate. Vbiq; illa nerrena materies q̄ deficiente alia sit cadauer: ita rationabile rapiat vt ea q̄ relinquit q̄ ad corp̄ reducit vnde delapsa

[illegible] ad calū. Ds corpa p
[illegible] fuerant redire ne
[illegible] aliquo capillum
[illegible] modo ata e the
[illegible] magnitudo redde
[illegible]. Quisquis. Vbi
[illegible] Et in vtero nata
[illegible] rapiet vocabunt.

Hoc igitur dico. Admonuerit caueāt a cō
[illegible] auriū glūtinat.
Q. Satis de tot auctis
ad custodiā doctrine vitat.
& quia ordinē politicis
ei occurrit. ergo dico
nō obliuiscat vt petias.

Obscuri. Nō pa
[illegible] ip̄ mīr̄ dicēs de
vobis q̄ etis illuminati
& ipm habetis vite.

A vita dei. Augu.
Duo sunt vite. Vna cor
poris. Altera alie. Et sic
vita corpis ē alia sic alie
vita ē de. Et qui ē ala
dilexit mortē corpis. sic
ala mortē ē dilexit de.
Ala recedēte a luce iusticie Hyeronim. Spūs qō fug
mūt. ⁊ turbidi. sicco pl̄re
pellit a lumie iusticie. ⁊ in
tenebro-sis demergit.

Despērātes. Vbi in
desperati qō et. Greco trahi
tur. i. S pōt nō poluisse.

Sicut veritas est in
ipo scīa. Hoc ip dic: qz
ip̄ qui i ecclia q̄ sūt nolle
ipi nō loquūt. virtut qui
christus docuit.

Operamini. Nō inter
vt corp̄ deponat. ip vt vi
ta i melī⁹ mutet. Ambr.
Nō est interim ip vita
mutet tempi vocabunt.

Hoc igitur dico. Admonuerit caueāt a cō
[illegible] auriū glūtinat.
Q. Satis de tot auctis
ad custodiā doctrine vitat.
& quia ordinē politicis
ei occurrit. ergo dico
nō obliuiscat vt petias.

Obscuri. Nō pa
[illegible] ip̄ mīr̄ dicēs de
vobis q̄ etis illuminati
& ipm habetis vite.

A vita dei. Augu.
Duo sunt vite. Vna cor
poris. Altera alie. Et sic
vita corpis ē alia sic alie
vita ē de. Et qui ē ala
dilexit mortē corpis. sic
ala mortē ē dilexit de.
Ala recedēte a luce iusticie
Hyeronim. Spūs qō fug
mūt. ⁊ turbidi. sicco pl̄re
pellit a lumie iusticie. ⁊ in
tenebro-sis demergit.

Desperātes. Vbi in
desperati qō et. Greco trahi
tur. i. S pōt nō poluisse.

Sicut veritas est in
ipo scīa. Hoc ip dic: qz
ip̄ qui i ecclia q̄ sūt nolle
ipi nō loquūt. virtut qui
christus docuit.

Operamini. Nō inter
vt corp̄ deponat. ip vt vi
ta i melī⁹ mutet. Ambr.
Nō est interim ip vita
mutet tempi vocabunt.

[illegible] tēs in charitate: ⁊ ardeam⁹ vī illo
[illegible] in omni ipūtā bono.
per omnia qui est caput christus:
[illegible] in illo qz q̄ ihū [illegible] ecclia [illegible] q̄ hūt
et q̄o totū corpus ⁊ compactus
[illegible] crescit. [illegible] ⁊ [illegible] q̄ [illegible]
[illegible] ⁊ [illegible] [illegible] [illegible]
⁊ cōnexum per omnez iūcturā
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[

Redimentes. Vt alibi ait apls hoc agite: et facite irreprehensibiliter ꝓpter
tempora. i. tempus breue et temerarie ꝓterens. Duo itaq; vt. Cuꝫ cautela
prudentie q redarguit. Vbi q; cautela: ait apls dicēs: Nolite ignorare: no-
lite. i. nolite latere q approbare. Et q; pap̄ē nō plantre. addit: Magis aūt
redargui. i. reprehendi vel
reprehendere. Et est in
sacrōb⁹ diuīe scripture
mirū approbando nos
negligētes in arguendo.
Nisi fuerint reluctantes
ut ꝓ dictū.

Nō aūt que re-
Sed redarguitis lumen q
fit manifestatur lepe ꝓ cō
fessionē q penitentiā. q ib
arguendi efficit q quod fit
manifestat' veritate in lu
mē. Vel illi mali manife
stant' euāgelio q mali fūt
q ib arguūdi q; sic incipi
unt esse lumē. Vel redar-
guere. ola adit. 02. Oē enī
qđ manifestat. i. malū⁹ cus
tōdi inoriētē esse malum
lumē est. i. p penitentiā in
cipit conuerti in bonum.

Lumē est. i. nō am-
bigendū nec pōt equalitati
quod pulā dictum est.

Surge. Per resti
tui. q. Expurge ꝓ satisfa-
ctionē.

Redimētes tēpus. Col 4.a
Vel qđ minus facītis in
vno tpe rectitudīe in alio
dimidiātes dies quos im
pīi nō dimidiāt: alij enīz
dimidiāt: alij implēt. Si-
qui. i. alij nec implēt. i. alij
maciant' in egypto: alij i
deserto: alij in terra fci:
nec mirū si minus facītibus
qī mali dies nō pīe ola
gij ꝓ livīa.

Dies mali. Ꝓo
malitia q miseria holum
dicunt' dies mali. Letꝫ
dies illi q̄nqꝫ geūnt ad
spacia horaꝝ ordinati sūt
ducīt enī vicos agūt tpa
est enī sol q occidit: tranſ
eunt tpa. Et mīe leta sūt
tpa si bonis ipīs non sunt
molesti. Dicunt ꝑ dies

Nicolaus
est peccatorib⁹ sed magis
eos arguit. a Dic
enī in occulto fūt ab eis
turpe est e dicere. ꝓpter quod ꝺdictos ꝺ vitia turpiat nō ꝓhibūt ea di-
cendo ꝑ circūlocutionē. Et aūt fideles q sunt lux in dño: vt dictū est de/
beant talia arguere ostendit d. b Ola aūt ꝺ arguunt. tanꝺ reprōba.
c A lumine. vere doctrine. d Manifestant. et talia. e Oē enim
qđ ma. lu. est. participatiue: inquantū ponit in luce. t ad hoc arguunt vi-
tia: vt pateāt eoꝝ turpitudīe cognoscētes recedāt ab eis et fāt lux i dño.
f Propter qđ dicit. f. ipse scīo ꝓ me. g Surge q dormis. in peccat
mortalib⁹. h Et exurge a mor. ab infidelib⁹ tc sepulchrālib⁹ q dicūt mor
tui: Matth. viii. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. i Et illu. te
christus. p fidē charitate formatā. k Videte. Hic ostēdit apls inducit epho
sios ad imitandū christi sapientiā: q̄ est sapia dei ꝑ hoc vt dī. i. Corinth̄.
1. d. Videte itaqꝫ fres quō caute ambuletis: sociatos primo declinando.
l Nō quasi insipientes. q talibus se imiscēt vtcūqꝫ discernere nescītes bonuꝫ a
malo. m Sed vt sapientes. q circa bona q mala optime iudicāt: illa ꝓ
sequēdo: ista fugiēdo in quacūqꝫ cui arte vel sapiēe q bñ iudicat de ꝓfi-
cuūtibus q vtilibus sm artē illi: sicut sapiēs milex in arte militari dī q scit bñ
iudicare de expeditōe ad pcurationē victorie q oppositis vitādis. &c. Et eo
dē mō dī in medīo. n Redimētes tēpus. bonis opīb⁹ insistēdo habita
opportunitate ipis. o Qm dies mali sūt. i. q frequēter et ipsoruꝫ im
pedimēta sequūtur. p Propterea no. fi. ignōbtes. i. de futuris nō ꝓui
dētes. vt enī prudēs qđ ꝓpē vidēs. i. a lōge ꝺ ꝓuidēs ab eis facīt. q ꝓ op-
portūi ignōbs. verbi gr. q ꝺ accipit pecūnīa in bōo q ꝓmīt ad salutē ꝛ.
lō subdit: q Sed intelligētes. q sit vo. dei. i. q expectāt remūnerari. Et qz vi
tia carnis obūbrāt intelligētiā. lō subdit: r Et no. hic. vino. q vinū gule.

mali vt dixi. ꝓpter misericordiam holum. q malitiā. Sed insipiēs holo dīcit nō
debet. q malitia. et dīc. Et q; quo ostī tapiūs est adā de paradiso: tanq; fu-
rūt vice mīi matri. qđ exhibit puer. q malo. et. q. a plenitudīe ingrat.
quot. q si. ꝓhibeat in labore se naturā. q timore. Redimētes. q. ꝓpius.
mīt. q pdit. i. dat de suo vt vacet deo: quasi dei mūera. ꝓ vino. duo mūera
. q cruis vnū. Aliud dicit
alius accipite. aliqd aur
tici: aliqd argēti. Sic. q
pdo pōnos vt emto tibi
aliqd. Vīc ꝑdo de mo
vt emto tibi gnicē. Vñ
sic qđvalit recū iudicio cō
trahere. q munīa solleri
dīmitte. q pallīū vt habe
as quietū cū me. pōnas. i.
pono vacandi deo: a quo
vult te auocare dīnos. li
bros.

Subiecti inuicē. Ambro. nō solū audito/
res ēt ait: sed etiā plan sēb
dicus in charitate eis ser
mīdo. q humiliter curaꝫ
gerēdo. Nam. q ti dignī-
tas maior ē: admīstra-
toria tñ est. Unde apls: Q Luc.22.a
mnīū me seruum fec. 1.Cor.9.a
Est ꝑ maior salua tñ vi
gilitate seruitꝫ: sicut mi/
nor. q̄ humiliter obedī/
rehce aūt tñ maioruꝫ ꝙ
minoꝝ ordīata subiectio
ds esse in casto timore xpi
q humilitate mādauit.

Mulieres. Buc/ Colos.3.c
ualg cōiter de mulīb⁹ egit
nūc quādā singulis ordī-
nibus suadet.

Nō habentē ma/ Colos.3.c
culā neq; rugā. Quia
p actionē bonā mūda est
a macula. q ꝓ spem tenta
ad supna. i. ꝺinde vestis
ei⁹ in mōte tanq; vir dcal
bata effulsit. q; significa/
bat ecclesiā ol macula pcī
mūdatā ꝙ p christū in sꝫ
gnīo crucis q̄tōnē egīt
ta ecclā ruga et veternosa
ad ecclesiā.

Nō habentē. Nisi: Ambro.
m. a. r. sed vt sit scā. b
p bona opa. Et imma-
culata. in abstīnēcia ma
li. Vel nūc scīa p gloriaꝫ

De lyra

o In quo. i. per quod.
t Et luxuria. vt dicit
Piero. Uter mero etu
mno declinat cito ad libīdīnē. vēter enī q genitalia sūt membra ꝓpīqua. ci
er vicinitate mēbroꝝ designāt ꝓpīquitas vitioꝝ. v Sed ipse. spūs sō.
q vult sobrios q castos. y Loquētes vobismetipsis. i. ad mutuū vnusquīqꝫ
ꝑstipsi. y In psal. q hymnis vē. vñ di Aug. ij. q repleri spū sō aperī
rāt leq varijs linguis magnalia dei. z Et psal. i. cor. vīo dño. i. intē
tionē huī laudis ad dñm virīgildo. a Dño agīte. qz gratiudo dñi
ei accepti disponit ad receptionē alteri⁹. b Subiecti in. n. xpō. q ei
mor. cultus q charitati annexus. c Mulieres. Postq; apls instruxit de
moribus ephesios generalīt. b ꝑ hīc ides facit q̄ntū ad vtiorē statū spāliū:
quoꝝ ptes parcūlīt. ploquūdo. Ꝓdo igīt instruxit ꝓsonas ideas matrimo
nio. q ꝓnoverōs. d. Mulieres viris suis subdīte sīt: eis in licīt. q bone/
stis obedīdo: nullīter enī spīritalīa subdunt regīmīi ꝓfectoꝝ. mulier enī/
sīt spīritalīs vir. Q̄ntū ad sexū: qz femina est mag occasionat⁹. q q̄ntū ad
intellectū: deficīt enī a vtrīq; discernīde. lō subdit: d Qm vir ē caput
mulieris. a capite enī in quo vigent oēs sensus depēdet regīmē totī corpis
sicut ipse est caput ecclē. q est ei⁹ corp⁹ mysticū. e Viri diligī. Hic ī/ instruit vīos d. Viri diligite vxores vras. ꝓpter hoc enī mulier facta est de
latꝰ viri. qz ds ei sibi ꝑfecta ꝓ fidelē dilectionē. f Sicut. q xps dī. ec. cui⁹
ē caput. g Et semetip. tra. ꝓ ea. ec charitate martis. h Vt il. sēctificaret.
a pcio mūdāto. signīte sāo. i Mundāte eā la. aq. in baptīsmo ꝓ qđ eā
cat ipsi passio q̄ntū ad effectū: vt. ā. dicīt est. k In verbo vite. nam ac
cēdīte verbo ad elemosynā sīt sactm. l Et exhi. ipse ē. scīt. ecclesiā. q̄
spōsam charitate fidei q mor. relucentē. q̄a enim a charitate dī. spūs sā
ctus. q Sed intel. q sit vo. dei. q expectāt remūnerari. Et qz vi
tia carnis obūbrāt intelligētiā. lō subdit: r Et no. hic. vino. q vinū gule.

mūdata ꝙ corruptīōia remotione. Sicut christus fadit tanquā: vt lauā
ret maculā occīdi: q quātū in cruce vt tolleret rugā. i. virī. q opus est
debēt mori ꝙ salutē vxoris. q sēo vir cui intimet vt exhibeāt eā deo.

Nemīo enī. Ita
puo. q cōruptiones q pondus eius odit. Sicut. q xps ecclesiā. Pa ta
diat vir de vxore q caro
eius: q sic q christus mu/
rit ecclesiam cibo coepis
sūi: q fouet. sīb alīs⁹ ālmentis ꝓpriꝫ virtutiꝫ
q bonoꝝ operum.

De carne. Aug. In
genesi dicit ādā: Hoc os
de ossib⁹ meis q caro de
carne mea. Sicut enīa de
ādā facta trapit ab eo car
nē q ossa. ita nos a chri/
sto intimi. ali sum⁹ vt of
sa robustī. alis vt caro in
firmior carne ei⁹. i. ad fīl
tudīnē infirmitatē quā ha
buit in hoc. Propter ꝺ
obēdēntīā quantū dilexit
ecclesiā. f scripsit i Deut.
Relinqt christus hō pa-
trē: formā serui accipīdo
matrē. i. sinagogā: et qua
cunqꝫ inter eos verba
dixit. i. adhesit
bit. i. sociabit se ecclē. et
duo. i. christ⁹ q ecclia erūt
in vna voluntate. q vna
caro: hec verba ꝑmi hois
est dicit genesis. Christus
ꝺo in euāgelio dicit esse
dei cū inqt: Nō legistis:
q; q fecit ab initio masc
lū q femīnā: fecit eos. Et
dixit. ꝓpter hoc relin. &c.
vt scias. ꝓpter ętatem so
ꝓrio q̄ posuit in adā in q̄
angelice curie interfuit: ꝺ
ei. diutnitus tanq; ꝓphe
ti vīce ꝓnūcie. Una ca
ro xps q ecclesia: q; deus
apud deū: p carnē parti/
cepa nr fact⁹ est. Un⁹ est
christus caput q corp⁹ ꝙ
integer vir: q; q femina ꝺ
viro facta est ad virū ꝑ
nect. Religet xps patrē: q;

Nicolaus
nec latīa. Vel aliter: nō
habentē ꝑ. i. mundam q
simplicē sine ruga vanīta
tis. a Ita q virīs. q; sīt vna caro. lō subdī/
tur: Qui sua vxorē dili/
git seipsū diligit. q; sicut dē Matth. xix. Irach ꝙ nō sūt duo ꝙ vna caro.
b Nemo enī. Rōne vtīe. c Carnē sua odio habuit. nā q̄dā mace/
rātō eā nō facit ec ei⁹ odio ꝙ amoꝝ: vt sit subiecta ꝙbī sicut debet ee: sic ne
furgat ei spūs īmortalior q sīb vir debet diligere vxorē vnā carnē sicut
sīpsū. d Sicut. q xps ecclesiā supple diligit. e Quia me. sc. corporis
ei⁹. f. mystici nos oēs fideles. f De carne ei⁹ &c. nā aliq fidelīa sūt membra
eius. q sīb dicunt de carne eius ꝙ aīa reūrrectionē fuit passibilis: q īferma.
g Et de ossib⁹ eius. Quātū ad fortiores q christo ꝺformant: inter eos ad
uersorum: p ossa eī in qb⁹ sōlīt robur corpis: virī ꝑfectiores designāt.
h Propter hoc. hō pa. q matrē. f. Quātū ad cohabitationē. Illud fuit di
ctū Gen. ij. de adā q eua. Cōsequēter applicat ad xpm q ecclesiā mysticē
ēt dc: i Sacrāmētū. f. sacrū signū. k Ita nō q in ecclia. li. enī fit
dei patrē nō religīōis: q semp est in sinu pīs: vt dc Joā. i. nī sīm quantū
apparuit dē patrē religīōe: inquantū apparuit in mīdoveīēī. in forma
serui ad plangendū filii ecclesiā p mysteriū incarnatōis q passionis tue fīe
sponsam. q ei hoc reuertīt ad ꝓpositū dicēs Uerūtamē q vos &c. q patet.

C. VI.

l Et ot. ads timeat virū. timore casto.

m f Filii obedite parēt⁹. Hic ꝑhr docet parētes q filios quālr se de/
beāt hīc admīscē. Et ꝑmo instruit filios dicēs: Filii obedite parē
tibus vr̄is in dño. i. in licītis q bonestis. n Hoc enī iustū est. q filii ba
bīta ꝙ a p̄ncipīo ꝺ incrementū q documētū. hoc enī ꝓbat ꝙ scripturā Eto.
xx. o Honora pa. tuū q ma. tuā. nō solū in reuerēcia exhībēdā sed etiā
in necessarijs ministrādo tpe necessitat. p Et cū mandatū ꝑmū. non
simpliciter: q; mādata ad deū ordīnāta sūt ꝑa: lō in illis nō addit exhi-
bēdo. ꝑmīssionē remūnerātōis sicut in isto. lō subdit: q In. ꝑmissio
nē. q sequit: qt bñ sit tibi &c. Hic instruit ꝑcēs d. r Et vos ꝑtes no.

nō sēa blgitate apparatu holt⁹ q̄ apud plem. Sacrm hoc ma. &
Et ne aliqs putaret. f. vīro ēt corpus suū vt mīlq; nūlī lcr⁹ apostolus mīritoē addit: Ego dico in chīm. &c. Hm hoc q̄ ego in vīa. q mīlia
accipīt qđ dictū est. Nō. ij. qđ ē vna caro sīt. q nō ipsius. q ipsīus mīlia
sic caput. q corp⁹. Sīc. q dicat caput. q corpus suū. ipsius. q ipsīus. mīlia
intelligat. Hm enī ex
hoc aquīnī vna q̄dā ꝑsona
Cū capite. q corpe. q ipsō
ipsō. q ipsīus. qđ vīsibīlīt
mīrum. q excellentem cō
mūdat efficacīa in q. q he
quōd ait: Sicut ipsīus ali-
quādo mīlti mīrā. q. q. qđ
spōnū amplexū me. mīlia
tur sacrīs. sunt illud qđ q ge
nīs. de volūme pīmīt ad

Hīc ꝑ. C. VI.
Primū mandatū.

ti. In mīdata. q. ad hoc
mīnēt in secūda tabula.
Ad duo nāq; scīpturā
rītur dcī. q. primū ꝓtinet ad
decalogum. Ad secūdū ꝓ
ptīt dcī tres eodē ꝓtinēt
tabla mīdata: q dcīt. i.
mittam ēt. Ad ultīmū ꝙ
cepīt. f. primū sequēt eo/
dē. i. sequēt mīdata. Et ibi
tabula ad dcīt geūnēra in
ꝑma. Et alia sequēt ad ꝓ
ximū. i. secūda tabula scīl
pta ē ibi. Inter q hoc me
rito ꝺmōstrat: qđ sicut dcīpu
lus ꝓphē: qz sicut dcīpu
lus xpī facientes voluntatē dei

Hīc ꝑ. C. VI.
ex animo: cum bona volūtate ser
uite. q dominis vestris. r vt in eo quod seruire vos deo
q nom hominibus tñ
uientes: sicut domino q nō ho
minib⁹: scientes quōniā vnusquīq;
quodcunqꝫ fecerit bonum: hoc
recipiet ā domino: sīue seruus sī
ue liber. Et vōs dñi eadē fa
cite illis: remittētes minas: scien
tes quia q illorum q vester dñs ē
in celis: q ꝑsonarum acceptio

Hīc ꝑ. C. VI.
De lyra

ad ira. ꝓ si. vt eos ee mi/
mīl alīqe cathēdīo: nc si q
quod despīcīo: sīcut ba
cal⁹ tortuosus. qđ nimis
ipsum⁹ sīcut ad origen
dū. a Sed educite. li
loco. i. nutrite. t In dīs. q eorr. dīs. i. in membr⁹ q timēte dcī. v Per
ui. Hic ꝑhr instruit ser vos q dños. q ꝙmo seruos d. Seruī obedīte dīnis
carnalīb⁹. Quasi enī ad alīam oēs holos sūt liberi: si q̄ntū ad corp⁹ aliq sūt
liberi: e aliq seruitio ꝺnātio. r Et timore. Uerecūdīa: qđ ētī ꝺpetit
filios. y Et in timore. quod est. ꝓpīū seruīcīj: qđ sūtīlīt dīgnītīs obsqu.
z In sim. cor. vīs. i. ablq fraude q dolo. a Sicut xpo. seruitus cuīq
introducta est ꝓ pecūs. q sic ēt pena pcī. Deus enī auct⁹ malī pene: ꝺ pōt
cessīgē pena sicut placet illīs ꝓ pena seruitutē vel alīā: aliqū enī ī mīnīt ali-
cui malū pene nō. ꝓpter cpīationē culpe: q ꝓpter augmentū meritī p ex-
ercitīū humīlitat. q punītīū aliqñ ētī ex charītate aliqa ībi accipit seruī
tutē voluntarīe. Ꝑ animas nolētis q̄ī seruīunt. b mādīt xpc Nam
dalos. ꝓ filīs cunctā vītae. c ob⁹ ītus medīa nō tōtā seruīt boī. f crīam
deo: inquantū bō ꝑtīcr ībīnat seruītutē ībi īnfert ex ordīnatōe dīuīna
vel ꝓpter voluntarīe ꝓpter deū. b Nō ad ocu. seruītus. i. ꝑhna tñō
vel ꝓpter vol. ꝓpter deū. b Nō ad ocu. seruītus. i. ꝑhna tñō
vel ꝓpter vol. ꝓpter deū. b Nō ad ocu. seruītus. i. ꝑhna tñō
rā tñ: si ētī in absēcīa. c Quasi bonꝫ placētes. tñ. b Sīc vt seruī
ꝓpī. volūtarīe ībīnātos ībec ordīnatōe dei. c ībīdē nō cū dī: c Sed
timore. f Hoc recīpiet. i. mercedē. g Ꝑ hoc.
tes vt. f. recīpiet bonū. Cōsequēter. f Hoc recīpiet. i. mercedē. g Ꝑ hoc.
in cuius potestate sūt oēs sicut seruī. lō subdit: h Scīte scr. ꝑ. i. ꝺcr. nam
ꝙdīto seruīunt respectu vītae bñ nulli affert ꝓfectū. vēl dicit Dnīno.
In ꝺdīto bona seruītus: e bona libertas: equa. liber. applēbitur. Ecclīe in
struit ꝺdīos d. i Et vos dñi eadē facite illīs. ꝺpīte seruītus vestros
seruītute ēnabīlīter e modeste. lō subdit: k Remīttēs minas. a. r. nō
seruītute ēnabīlīter e modeste. lō subdit: k Remīttēs minas. a. r. nō
ſōlā remīctos vīdeta q̄ī peccāt et fragilitate vel ignorētīa: sed ētī ex
nationes q verba aſpa. Et subdit rō: l Scītes qđ et il. e vr. vbi et in
nationes q verba aſpa. Et subdit rō: l Scītes qđ et il. e vr. vbi et in
celis. ꝑtīcr eīnter dñīs e seruis. m Et ꝑsō. ac. nō est apud deū. ita ētī
punīat dñm sicut seruū. e ētī q̄ autoritatē ꝑtīcr ꝙ quīdē dñīs alīcui

18 ij tanto

hend nob tirulum? q fruit nō time? sub velo? fidei tribulatione? bonec
ti milit? insignit? t omnis militarie pectus.
De cetero. Post pdita scripta qb? admonuit singulos ordines. In
ubi? ubi? admonet vbi. Frustra vos vitat verbo t opēta deinceps in turo
to in religione ipe. Habeb? rectores. Non q regat mundū q pstat q
illo t terra. Sed mundū
pectus pstt. Qz q? alios
Et nullos est nō cogno-
uit. Tale mundū illi re/
gebat q quos habeb? ppe-
tuos timentes? qz t q
putant hoc? spūtuos?
lit? facit. gladiat cum
t inimicant illos tang?
vult sua mouēs. t vtut
organa tangit. Libra q
lose habem? occultū tactū
ad qd nos armat apls.

Tenebras. Nc pa
tent? demones hāc inutilē
mundi regere fabulā
qd nōc mūdi imolarent
tenebrarū barb. i. pctōz
quasi nō deberē demonū
mūdo q constat de octo t
terra: sed peccatoribus.

Cōtra spūalia. E.
nimirū hostes qz spūta/
lia t inuisibilia: t qz no
qual t nō p parua re: sed
p oibus beneficiarē collan
da paguant. Vel celestia
dicit virtutes in qb? pu-
gnan demonū patimur.
Vel spūs nequā tāc in ce
lestib? t in hoc in tēpri
ori aere. Ipsi est Ji equa
tos pugnāt lego hostes.
Agētes ergo occidamus
equos pditoz ame.

Succincti lūbos. E.
t carnalia concupiscētias
cingulo castitat? frenatos
nō fluentes? in veritate
vel p charitatem.

Calciati. Marc? vt
cit apls? calciatos fanda

Nicolaus

tanto casus grauior, quo
pter quod dicit Aug?. vi.
Potentes potenter tor/
menta patiēt. a De
cetero. Postq apls instruxit ephesios in comuni: t postea plonas diuer-
sop statui in speciali. hic recurrit ad instruendū eos in generali: t dividit
in duasq? pdit indecit eos ad firmandū arma virtutū generaliter. Scdo
describit hoc spectaliter. ibi: State ergo. Circa primū dicit: De cetero frā
tres? cōfortamini in dño. q. d. ex quo radicati estis in fide christi? debetis cōtendere
de ipsorum adiutio fidelibus sicut in tribulationib? patiūtur. verūtamē. qz
nō debet hō sic ordere de adiutorio dei q omittat facere quod pōt: qz hoc
efficit ptare deū. Adeo fundit: b Indulte vos armatura dei. i. virtutibus
que sunt arma militū christi. c Ut possit stare. alīq casu moralio pcl.
d Aduersus insidias diaboli. qñ sicut dicit Leo papa: Omnis efficacit
plantationis ventilat cū ardor feruat affectus. t tūc querit cautus nocētibus
qui q videri studiosius occupari. e Qñ nō est nobis col. aduer. carnē
t sanguinē. i. aduersus bona qui sunt caro t sanguis. t per ista vitiōsa.
f Sed aduersus principes t potestates. i. demones qui tāc hostes inui-
sibiles. Et dicit principes t potestates. quia angelorum ordines non solus
sunt per gratiā cūl per naturā. t sic de singulis ordinib? accidentit aliqui:
in quibus natura alta remanserit integra: et dicit Dionysius. q inferiora
obediūt superioribus? vt magis possint nocere hoibus: t per ppicos t po-
tentes intelligunt alii ordines demonū. g Aduersus mūdi rectores.
tenebrarū. i. hoc in tēbris
ecc. aere. Ipsi est Ji equa
tos pugnāt lego hostes.
Agētes ergo occidamus
equos pditoz ame.

Succincti lūbos. E.
t carnalia concupiscētias
cingulo castitat? frenatos
nō fluentes? in veritate
vel p charitatem.

Calciati. Marc? vt
cit apls? calciatos fanda

Nicolaus

tanto casus grauior, quo
pter quod dicit Aug?. vi.
Potentes potenter tor/
menta patiēt. a De
cetero. Postq apls instruxit ephesios in comuni: t postea plonas diuer-
sop statui in speciali. hic recurrit ad instruendū eos in generali: t dividit
in duasq? pdit indecit eos ad firmandū arma virtutū generaliter. Scdo
describit hoc spectaliter. ibi: State ergo. Circa primū dicit: De cetero frā
tres? cōfortamini in dño. q. d. ex quo radicati estis in fide christi? debetis cōtendere
de ipsorum adiutio fidelibus sicut in tribulationib? patiūtur. verūtamē. qz
nō debet hō sic ordere de adiutorio dei q omittat facere quod pōt: qz hoc
efficit ptare deū. Adeo fundit: b Indulte vos armatura dei. i. virtutibus
que sunt arma militū christi. c Ut possit stare. alīq casu moralio pcl.
d Aduersus insidias diaboli. qñ sicut dicit Leo papa: Omnis efficacit
plantationis ventilat cū ardor feruat affectus. t tūc querit cautus nocētibus
qui q videri studiosius occupari. e Qñ nō est nobis col. aduer. carnē
t sanguinē. i. aduersus bona qui sunt caro t sanguis. t per ista vitiōsa.
f Sed aduersus principes t potestates. i. demones qui tāc hostes inui-
sibiles. Et dicit principes t potestates. quia angelorum ordines non solus
sunt per gratiā cūl per naturā. t sic de singulis ordinib? accidentit aliqui:
in quibus natura alta remanserit integra: et dicit Dionysius. q inferiora
obediūt superioribus? vt magis possint nocere hoibus:

bone cooperantes: q̄ sit ad proficuū fine offensione.

Rōpleti fructu iusticie: Unde ide scribit ad Ephesios: Estote repleti in spū. Fructus aut̄ iusticie bona opa sunt: q̄ deo in charitate fiūt.

Sine aūt. Vt scimus: dicit locutus inde potest sperare q̄ tolerantia sua dabit: q̄ vobis gratia operabit. Hoc aūt vobis. f. q. d. Et ita sitis pleni gaudio: ut ē causa vt gaudeatis: et exultetis in me: q̄ videtis me in vinculis pro euāgelio. Et vinculis mea: ꝛc. Hoc. Quia nihil potest iuvare quietem mala tristitie: nec potest tollere tristitiam exterior aplo: quia si auctor q̄ multos ingerat suo collegio. Et ex quanto ipse doctor vtilitatē suam bonoꝝ ꝛ

Nicolaus

pari ꝛ milli in vobis.

a Et sine offensa. primo. b In vic̄ ḡ̄ repien fructu iusticie q̄ fit̄ christū. i. vt in hac iustici appareatis plene bonis opibus a deo remunerabilis. c In glorā ꝛ laudē dei. q. d. in remunerande celesti et tanq̄ spūal. ḡrie. Dicat q̄ habetis in nobis vt. d Scire aūt. Hic ostendit aplus reddit philippēses benivolos: auditores: ex significatione status sui. Et circūdat in primo. f. principale ꝛ incidentale. ibi. Quidā quidez.

Circa primū dicit: Scire aūt vos volo fratres: q̄ amicos meos ꝛ filios. Circa quę circa me sunt. f. tribulationes ꝛ vincula q̄ me tenent. sufficio.

f Ita ꝛ alios ad fidei vēnerit cultorē. nam ex hoc fuit magis publicandi ordo intentionē mē p̄quirendi. q. d. incarnationē meā credebāt extinguere euāgelizādo: nā in carcere predicabat ꝛ miracula faciebat: et quāto plures de ipsis carceratis ꝛ custodib⁹ ꝓcreabant. ꝛ hoc ola ad diuersas partes orbis referebant: eo q̄ romani tot milites dominabant: ꝛ sic de aliquo partis⁹ venie bat aliq̄ ꝛ referebant. ibi subdit: q. Ita vt vincula mea manifesta fi/ ri in christo. i. manifesta fierēt ꝙ vincula ꝓpter fidē subit̄ ꝓpter christū.

h In ol̄ pleni. Aliq̄s enī in pretio erāt iudicio mundano. aliq̄s autem ex aliq̄ causa ol̄ eis fidebat ipe ator. ꝛ in oibus ista ꝓferētibus fuit aplo in pre/ sente adductus ꝛ ita ꝓpter hoc habuit ꝙ plures christi ꝛ ipsi/ quos ante ꝓdicandi publice christū. q. prius hoc facere nō audebāt. sicut subdit: Ut plures ex fratrib⁹ ꝛc. i Quidā. Hic ē pars inclinatiua. q. ꝓbetur ire christi aliquos audacti predicādi aliq̄ facilitate hoc intentōe bona. ibi ēo mala. Et circa hoc ponit hāc distinctiōē. Quidā ergo ex fratrib⁹ ꝛc. Et circa primū dicit: Quidā q̄dē ꝛ ꝓpter inuidi/ am ꝛ contentionem: q̄dā aūt ꝛ ꝓpter bonā voluntatem. Et circa primū dicit: Quidā q̄dē ex inuidia ꝛ contentione: q̄dā aūt ex bona voluntate christum predicāt. Quidā ex charitate: sciētes q̄ in defensione euāgelii positus sum.

Nicolaus

a Et ex offensa. primo. b In vic̄ ḡ̄ repien fructu iusticie q̄ fit̄ christū. i. vt in hac iustici appareatis plene bonis opibus a deo remunerabilis. c In glorā ꝛ laudē dei. q. d. in remunerande celesti et tanq̄ spūal. ḡrie. Dicat q̄ habetis in nobis vt. d Scire aūt. Hic ostendit aplus reddit philippēses benivolos: auditores: ex significatione status sui. Et circūdat in primo. f. principale ꝛ incidentale. ibi. Quidā quidez.

Circa primū dicit: Scire aūt vos volo fratres: q̄ amicos meos ꝛ filios. Circa quę circa me sunt. f. tribulationes ꝛ vincula q̄ me tenent. sufficio.

f Ita ꝛ alios ad fidei vēnerit cultorē. nam ex hoc fuit magis publicandi ordo intentionē mē p̄quirendi. q. d. incarnationē meā credebāt extinguere euāgelizādo: nā in carcere predicabat ꝛ miracula faciebat: et quāto plures de ipsis carceratis ꝛ custodib⁹ ꝓcreabant. ꝛ hoc ola ad diuersas partes orbis referebant: eo q̄ romani tot milites dominabant: ꝛ sic de aliquo partis⁹ venie bat aliq̄ ꝛ referebant. ibi subdit: q. Ita vt vincula mea manifesta fi/ ri in christo. i. manifesta fierēt ꝙ vincula ꝓpter fidē subit̄ ꝓpter christū.

h In ol̄ pleni. Aliq̄s enī in pretio erāt iudicio mundano. aliq̄s autem ex aliq̄ causa ol̄ eis fidebat ipe ator. ꝛ in oibus ista ꝓferētibus fuit aplo in pre/ sente adductus ꝛ ita ꝓpter hoc habuit ꝙ plures christi ꝛ ipsi/ quos ante ꝓdicandi publice christū. q. prius hoc facere nō audebāt. sicut subdit: Ut plures ex fratrib⁹ ꝛc. i Quidā. Hic ē pars inclinatiua. q. ꝓbetur ire christi aliquos audacti predicādi aliq̄ facilitate hoc intentōe bona. ibi ēo mala. Et circa hoc ponit hāc distinctiōē. Quidā ergo ex fratrib⁹ ꝛc. Et circa primū dicit: Quidā q̄dē ꝛ ꝓpter inuidi/ am ꝛ contentionem: q̄dā aūt ꝛ ꝓpter bonā voluntatem. Et circa primū dicit: Quidā q̄dē ex inuidia ꝛ contentione: q̄dā aūt ex bona voluntate christum predicāt. Quidā ex charitate: sciētes q̄ in defensione euāgelii positus sum.

Nicolaus

Repleti fructu iusticie per iesum christum in g̃ōriā ꝛ laudem dei. a Et sine offensa. primo. b In vic̄ ḡ̄ repien fructu iusticie q̄ fit̄ christū. i. vt in hac iustici appareatis plene bonis opibus a deo remunerabilis. c In glorā ꝛ laudē dei. q. d. in remunerande celesti et tanq̄ spūal. ḡrie. Dicat q̄ habetis in nobis vt. d Scire aūt. Hic ostendit aplus reddit philippēses benivolos: auditores: ex significatione status sui. Et circūdat in primo. f. principale ꝛ incidentale. ibi. Quidā quidez.

Circa primū dicit: Scire aūt vos volo fratres: q̄ amicos meos ꝛ filios. Circa quę circa me sunt. f. tribulationes ꝛ vincula q̄ me tenent. sufficio.

f Ita ꝛ alios ad fidei vēnerit cultorē. nam ex hoc fuit magis publicandi ordo intentionē mē p̄quirendi. q. d. incarnationē meā credebāt extinguere euāgelizādo: nā in carcere predicabat ꝛ miracula faciebat: et quāto plures de ipsis carceratis ꝛ custodib⁹ ꝓcreabant. ꝛ hoc ola ad diuersas partes orbis referebant: eo q̄ romani tot milites dominabant: ꝛ sic de aliquo partis⁹ venie bat aliq̄ ꝛ referebant. ibi subdit: q. Ita vt vincula mea manifesta fi/ ri in christo. i. manifesta fierēt ꝙ vincula ꝓpter fidē subit̄ ꝓpter christū.

h In ol̄ pleni. Aliq̄s enī in pretio erāt iudicio mundano. aliq̄s autem ex aliq̄ causa ol̄ eis fidebat ipe ator. ꝛ in oibus ista ꝓferētibus fuit aplo in pre/ sente adductus ꝛ ita ꝓpter hoc habuit ꝙ plures christi ꝛ ipsi/ quos ante ꝓdicandi publice christū. q. prius hoc facere nō audebāt. sicut subdit: Ut plures ex fratrib⁹ ꝛc. i Quidā. Hic ē pars inclinatiua. q. ꝓbetur ire christi aliquos audacti predicādi aliq̄ facilitate hoc intentōe bona. ibi ēo mala. Et circa hoc ponit hāc distinctiōē. Quidā ergo ex fratrib⁹ ꝛc. Et circa primū dicit: Quidā q̄dē ꝛ ꝓpter inuidi/ am ꝛ contentionem: q̄dā aūt ꝛ ꝓpter bonā voluntatem. Et circa primū dicit: Quidā q̄dē ex inuidia ꝛ contentione: q̄dā aūt ex bona voluntate christum predicāt. Quidā ex charitate: sciētes q̄ in defensione euāgelii positus sum.

Nicolaus

Repleti fructu iusticie per iesum christum in g̃ōriā ꝛ laudem dei. a Et sine offensa. primo. b In vic̄ ḡ̄ repien fructu iusticie q̄ fit̄ christū. i. vt in hac iustici appareatis plene bonis opibus a deo remunerabilis. c In glorā ꝛ laudē dei. q. d. in remunerande celesti et tanq̄ spūal. ḡrie. Dicat q̄ habetis in nobis vt. d Scire aūt. Hic ostendit aplus reddit philippēses benivolos: auditores: ex significatione status sui. Et circūdat in primo. f. principale ꝛ incidentale. ibi. Quidā quidez.

Circa primū dicit: Scire aūt vos volo fratres: q̄ amicos meos ꝛ filios. Circa quę circa me sunt. f. tribulationes ꝛ vincula q̄ me tenent. sufficio.

f Ita ꝛ alios ad fidei vēnerit cultorē. nam ex hoc fuit magis publicandi ordo intentionē mē p̄quirendi. q. d. incarnationē meā credebāt extinguere euāgelizādo: nā in carcere predicabat ꝛ miracula faciebat: et quāto plures de ipsis carceratis ꝛ custodib⁹ ꝓcreabant. ꝛ hoc ola ad diuersas partes orbis referebant: eo q̄ romani tot milites dominabant: ꝛ sic de aliquo partis⁹ venie bat aliq̄ ꝛ referebant. ibi subdit: q. Ita vt vincula mea manifesta fi/ ri in christo. i. manifesta fierēt ꝙ vincula ꝓpter fidē subit̄ ꝓpter christū.

h In ol̄ pleni. Aliq̄s enī in pretio erāt iudicio mundano. aliq̄s autem ex aliq̄ causa ol̄ eis fidebat ipe ator. ꝛ in oibus ista ꝓferētibus fuit aplo in pre/ sente adductus ꝛ ita ꝓpter hoc habuit ꝙ plures christi ꝛ ipsi/ quos ante ꝓdicandi publice christū. q. prius hoc facere nō audebāt. sicut subdit: Ut plures ex fratrib⁹ ꝛc. i Quidā. Hic ē pars inclinatiua. q. ꝓbetur ire christi aliquos audacti predicādi aliq̄ facilitate hoc intentōe bona. ibi ēo mala. Et circa hoc ponit hāc distinctiōē. Quidā ergo ex fratrib⁹ ꝛc. Et circa primū dicit: Quidā q̄dē ꝛ ꝓpter inuidi/ am ꝛ contentionem: q̄dā aūt ꝛ ꝓpter bonā voluntatem. Et circa primū dicit: Quidā q̄dē ex inuidia ꝛ contentione: q̄dā aūt ex bona voluntate christum predicāt. Quidā ex charitate: sciētes q̄ in defensione euāgelii positus sum.

rem vt a ꝛ honesta. Mihi enī. Q. morte christū magnifico siue vita siue morte. Quia christus mihi vtuere. i. mihi vita hic ꝓ fide ꝛ spem in futuro ꝛ ipse ꝓ hac vita mortale corp⁹ ꝓ adit: vt ipsū immortale incorrupti recipiat. Ꝓ il viuere. Christus est mihi viuere: vt ei magnifice. Ꝙ il le mihi lucro q̄ dirigā mett an viuere. Q. mihi hic fructus esset nō dubito quin mett eligerē: vt christum haberē ꝓmittit: ꝛ ideo ne dubitetis mortē.

Coarctor: ꝛc. Aug. de doc. xpi. Nō ita rebus gaudā: et vt dicat. Coarctor: q̄ ꝓlixa loquat̄: ꝛ desiderium habeo. i. dissolubili ꝛ in carne manēdi q̄s ex ipso tuta sit / mente diudicat: ligat̄ sit / quit: dissolui ꝛ esse cū xpo multo melius est. Appareat enī esse ꝙ opportunius est dicere se hic ꝓpter fidē. ibi. Et ꝓ hoc scio q̄ manebo. Ac si dicat: Quia ꝓficiētes ꝛ omnibus vobis ꝓficiam ad fidē: ꝛ gaudium vestrum ꝛ meum. Et hoc ꝓ me ꝓpter vos. Et ꝓ hoc confidens scio q̄ manebo ꝛ permanebo omnibus vobis ad ꝓfectū vestrum ꝛ gaudium fidei: vt gratulatio vestra abundet in christo iesu in me: ꝓ me ꝛ ꝓpter meum aduentum iterum ad vos. Tm dignē euangelio christi conuersamini: vt siue cum venero ꝛ videro vos: siue absens audiā de vobis: quia statis in vno spi

Nicolaus

a Et mori. ꝓ eo. b Lucri. f. vt sim et ꝓficiens ad gliam: ꝛ q̄ vere q̄ bonū est nā sic viuere est augmentare meritū. id dicit: c Ꝙ sic viuere in carne. f. mortali ꝛ passibili. d Hic mihi hinc. operis. i. augmentatio meriti: ꝛ supple. Ratum mori est absq̄ dubio simili. ꝛc. ibi subdit: Et q̄ dirigā ignoro. e Coarctor. Hic ostendit charitatem sui ad philippēses. ꝛ ꝓmo hoc ostendit ferdo eos ad martyris tolerantiā inducit. ibi: Tm dignē. Primū aūt ostendit ꝓ hoc q̄ ꝓlegit bonū philippēsibus q̄ sue/ lectionis sue glie. Dicit ergo: Coarctor enim ꝛ incertus ad petendū non ꝓpter fidē habeni. f Desiderii hēo. videlicet. ꝙ mori cupiendo. g Et ei est christo. in glia. h Multo magis est melius. videl. ꝙ me. i Per manere aūt in carne. i. diutius viuere. k Necessariū est ꝓpter vos. ad vestrū ꝓficiendū in fide ꝛ meritis ꝙ vestrū mā. Et ideo hic pars fiducie: l Et hoc scio. f. bonū vestrū ꝙ me ꝓmouendū. m Bona q̄ magno. in vitā ꝛternā. ad vtilitatē vestrā. i. ad fidē. n Et permanebo vobis ꝛc. ad. ꝓficiendū. o Et gaudiū fidei. f. fidei fidē. ꝙ gratulatio vra abundet in xpo iesu. ꝙ gratulatio fidē. q In me ꝙ mei aduentū. ꝛc. Tm dignē. Hic ostendit charitatem sui ad philippēses. ꝛ ꝓmo hoc ostendit facere hortata opportunitate qua ostendit charitatem. alter enī non ad/ uerteret. ꝛ ꝓ quanto possit alia mala vitare: ꝛ ꝓ quanto possit alia bona operari: ꝛ ꝓ quanto ꝓficere ꝓ doctrina. ibi: Tm dignē. Hic ostendit charitatem sui ad philippēses. ꝛ ꝓmo hoc ostendit facere hortata opportunitate qua ostendit charitatem. alter enī non ad/ uerteret. ꝛ ꝓ quanto possit alia mala vitare: ꝛ ꝓ quanto possit alia bona operari: ꝛ ꝓ quanto ꝓficere ꝓ doctrina. ibi: Tm dignē. Hic ostendit charitatem sui ad philippēses. ꝛ ꝓmo hoc ostendit facere hortata opportunitate qua ostendit charitatem. alter enī non ad/ uerteret. ꝛ ꝓ quanto possit alia mala vitare: ꝛ ꝓ quanto possit alia bona operari: ꝛ ꝓ quanto ꝓficere ꝓ doctrina. ibi: Tm dignē.

Tm dignē euangelio christi con/ uersamini: vt siue cum venero ꝛ videro vos: siue absens audiā de vobis: quia statis in vno spi

rītu vnanimes: collaborātes fi/ dei euāgelio: ꝛ in nullo terreami/ ni ab aduersarijs quę sūt illis ei/ perditiōis: vōbis autem salutis. Et hoc a deo. Quia vobis dona

Nicolaus

ꝛ ideo ne dubitetis mortē. Coarctor: ꝛc. Aug. de doc. xpi. Nō ita rebus gaudā: et vt dicat. Coarctor: q̄ ꝓlixa loquat̄: ꝛ desiderium habeo. i. dissolubili ꝛ in carne manēdi q̄s ex ipso tuta sit / mente diudicat: ligat̄ sit / quit: dissolui ꝛ esse cū xpo multo melius est. Appareat enī esse ꝙ opportunius est dicere se hic ꝓpter fidē. ibi: Et ꝓ hoc scio q̄ manebo. Ac si dicat: Quia ꝓficiētes ꝛ omnibus vobis ꝓficiam ad fidē: ꝛ gaudium vestrum ꝛ meum. Et hoc ꝓ me ꝓpter vos. Et ꝓ hoc confidens scio q̄ manebo ꝛ permanebo omnibus vobis ad ꝓfectū vestrum ꝛ gaudium fidei: vt gratulatio vestra abundet in christo iesu in me: ꝓ me ꝛ ꝓpter meum aduentum iterum ad vos. Tm dignē euangelio christi conuersamini: vt siue cum venero ꝛ videro vos: siue absens audiā de vobis: quia statis in vno spi

Nicolaus

ꝛ ideo ne dubitetis mortē. Coarctor: ꝛc. Aug. de doc. xpi. Nō ita rebus gaudā: et vt dicat. Coarctor: q̄ ꝓlixa loquat̄: ꝛ desiderium habeo. i. dissolubili ꝛ in carne manēdi q̄s ex ipso tuta sit / mente diudicat: ligat̄ sit / quit: dissolui ꝛ esse cū xpo multo melius est. Appareat enī esse ꝙ opportunius est dicere se hic ꝓpter fidē. ibi: Et ꝓ hoc scio q̄ manebo. Ac si dicat: Quia ꝓficiētes ꝛ omnibus vobis ꝓficiam ad fidē: ꝛ gaudium vestrum ꝛ meum. Et hoc ꝓ me ꝓpter vos. Et ꝓ hoc confidens scio q̄ manebo ꝛ permanebo omnibus vobis ad ꝓfectū vestrum ꝛ gaudium fidei: vt gratulatio vestra abundet in christo iesu in me: ꝓ me ꝛ ꝓpter meum aduentum iterum ad vos. Tm dignē euangelio christi conuersamini: vt siue cum venero ꝛ videro vos: siue absens audiā de vobis: quia statis in vno spi

christi q̄ pateri obedisti: hoc inter alias gratias habita est. Vnitis.

Nō solū ꝛc. sed ꝛ etiā ꝛc. Aug. Videtur q̄ ad hoc ꝓficiat et fides credentis ꝛ spes certa patientis. q. d. verbo ipsi sic operati.

Quale ꝛ vidistis. Hic multos verberat simul. q. multos philosophos a q̄ spūs malignus ejecerit. q. magnā gliā ꝓbauit ꝓ illis fides. C II

Si qua ḡ. i. ꝙ. Si vultis scire quid ego in christo agam. Et ei pati. Et bonum bello. q. ꝓpter ei. vtile. nobis est. Ergo q̄ me sit ꝓ ei gaudere de charitate vestra in christo christus ꝓficit: gaudiū meū adhuc ꝓficiat ꝛ ꝓficiā vt habundetis. Ꝓ. de humilitate loquitur.

Si qua ḡ. i. ꝙ. Si vultis scire quid ego in christo agam. Et ei pati. Et bonum bello. q. ꝓpter ei. vtile. nobis est. Ergo q̄ me sit ꝓ ei gaudere de charitate vestra in christo christus ꝓficit: gaudiū meū adhuc ꝓficiat ꝛ ꝓficiā vt habundetis. Ꝓ. de humilitate loquitur.

Si qua ḡ. i. ꝙ. Si vultis scire quid ego in christo agam. Et ei pati. Et bonum bello. q. ꝓpter ei. vtile. nobis est. Ergo q̄ me sit ꝓ ei gaudere de charitate vestra in christo christus ꝓficit: gaudiū meū adhuc ꝓficiat ꝛ ꝓficiā vt habundetis. Ꝓ. de humilitate loquitur.

Si qua ḡ. i. ꝙ. Si vultis scire quid ego in christo agam. Et ei pati. Et bonum bello. q. ꝓpter ei. vtile. nobis est. Ergo q̄ me sit ꝓ ei gaudere de charitate vestra in christo christus ꝓficit: gaudiū meū adhuc ꝓficiat ꝛ ꝓficiā vt habundetis. Ꝓ. de humilitate loquitur.

Nicolaus

a Et mori. ꝓ eo. b Lucri. f. vt sim et ꝓficiens ad gliam: ꝛ q̄ vere q̄ bonū est nā sic viuere est augmentare meritū. id dicit: c Ꝙ sic viuere in carne. f. mortali ꝛ passibili. d Hic mihi hinc. operis. i. augmentatio meriti: ꝛ supple. Ratum mori est absq̄ dubio simili. ꝛc. ibi subdit: Et q̄ dirigā ignoro. e Coarctor. Hic ostendit charitatem sui ad philippēses. ꝛ ꝓmo hoc ostendit ferdo eos ad martyris tolerantiā inducit. ibi: Tm dignē. Primū aūt ostendit ꝓ hoc q̄ ꝓlegit bonū philippēsibus q̄ sue/ lectionis sue glie. Dicit ergo: Coarctor enim ꝛ incertus ad petendū non ꝓpter fidē habeni. f Desiderii hēo. videlicet. ꝙ mori cupiendo. g Et ei est christo. in glia. h Multo magis est melius. videl. ꝙ me. i Per manere aūt in carne. i. diutius viuere. k Necessariū est ꝓpter vos. ad vestrū ꝓficiendū in fide ꝛ meritis ꝙ vestrū mā. Et ideo hic pars fiducie: l Et hoc scio. f. bonū vestrū ꝙ me ꝓmouendū. m Bona q̄ magno. in vitā ꝛternā. ad vtilitatē vestrā. i. ad fidē. n Et permanebo vobis ꝛc. ad. ꝓficiendū. o Et gaudiū fidei. f. fidei fidē. ꝙ gratulatio vra abundet in xpo iesu in me ꝓpter meum aduentum iterum ad vos. Tm dignē euangelio christi conuersamini: vt siue cum venero ꝛ videro vos: siue absens audiā de vobis: quia statis in vno spi

de lyra

fidei. k Sed vt etiā ꝓ illo patuerint. videt sicut fecerat ꝙ ꝓmisit ex spūs dono dei. l Ille est. Hortat. 3 adhuc sanctos fidei. m Quale ꝛ vt in me. qđ fuit apud vos tā gallane ꝙ ꝓ certe. postea ꝓficiat. vt hic in me. qđ fuit apud vos tā gallane ꝙ ꝓ certe postea ꝓficiat: vt hic

Act. xvi. n Et nūc audistis de me. ꝙ sic incarcerato rome. C II

o Ꝙ ita ꝙ solatio. Postq̄ apls reddit benivolos philippēses. hic f ꝛdit reddit eos docilios. inf. ostendit eos charitatem ꝛ fidem mei bus ꝛ fide. ꝛ ꝓmo firmitate quantū ꝓficiat. Secundo ibi mē. Hic ꝓ. Circa ꝓmū. f. dicit ꝙ solatio ꝓpter videt ei amicitia tormi nato. solatiū ēo ꝓsolatio ꝓpter. Docetur aūt solari circūs. Mōdi rano ēo ancillat suppertatio. q. sicut ꝙ ꝓpter ei locut̄ ꝓpter ei eos⁹ ꝙ vt videt⁹: hic sue nō charitis alter suppertit ei eo ꝙ ꝓpter ei eos⁹ ꝙ vt videt⁹: hic sue nō charitis alter suppertit ei eo ꝙ ꝓpter ei vt. ii. ibi scio. ꝛ ꝓ quanto possit alia mala vitare: ꝛ ꝓ quanto possit alia bona operari: ꝛ ꝓ quanto ꝓficere ꝓ doctrina. ibi: Tm dignē. Hic ostendit charitatem sui ad philippēses. ꝛ ꝓmo hoc ostendit facere hortata opportunitate qua ostendit charitatem. alter enī non ad/ uerteret. ꝛ ꝓ quanto possit alia mala vitare: ꝛ ꝓ quanto possit alia bona operari: ꝛ ꝓ quanto ꝓficere ꝓ doctrina. ibi: Tm dignē. Hic ostendit charitatem sui ad philippēses. ꝛ ꝓmo hoc ostendit facere hortata opportunitate qua ostendit charitatem. alter enī non ad/ uerteret. ꝛ ꝓ quanto possit alia mala vitare: ꝛ ꝓ quanto possit alia bona operari: ꝛ ꝓ quanto ꝓficere ꝓ doctrina. ibi: Tm dignē.

Nihil agentes. Nota ministros fuisse inter eos. Ambro. Erat aliqui inter eos vellentes ire ingenti animo ad ea ꝙ videbant apls esse vtilia.

de lyra

fidei. k Sed vt etiā ꝓ illo patuerint. videt sicut fecerat ꝙ ꝓmisit ex spūs dono dei. l Ille est. Hortat. 3 adhuc sanctos fidei. m Quale ꝛ vt in me. qđ fuit apud vos tā gallane ꝙ ꝓ certe postea ꝓficiat: vt hic

Act. xvi. n Et nūc audistis de me. ꝙ sic incarcerato rome. C II

o Ꝙ ita ꝙ solatio. Postq̄ apls reddit benivolos philippēses. hic f ꝛdit reddit eos docilios. inf. ostendit eos charitatem ꝛ fidem mei bus ꝛ fide. ꝛ ꝓmo firmitate quantū ꝓficiat. Secundo ibi mē. Hic ꝓ. Circa ꝓmū. f. dicit ꝙ solatio ꝓpter videt ei amicitia tormi nato. solatiū ēo ꝓsolatio ꝓpter. Docetur aūt solari circūs. Mōdi rano ēo ancillat suppertatio. q. sicut ꝙ ꝓpter ei locut̄ ꝓpter ei eos⁹ ꝙ vt videt⁹: hic sue nō charitis alter suppertit ei eo ꝙ ꝓpter ei eos⁹ ꝙ vt videt⁹: hic sue nō charitis alter suppertit ei eo ꝙ ꝓpter ei vt. ii. ibi scio. ꝛ ꝓ quanto possit alia mala vitare: ꝛ ꝓ quanto possit alia bona operari: ꝛ ꝓ quanto ꝓficere ꝓ doctrina. ibi: Tm dignē. Hic ostendit charitatem sui ad philippēses. ꝛ ꝓmo hoc ostendit facere hortata opportunitate qua ostendit charitatem. alter enī non ad/ uerteret. ꝛ ꝓ quanto possit alia mala vitare: ꝛ ꝓ quanto possit alia bona operari: ꝛ ꝓ quanto ꝓficere ꝓ doctrina. ibi: Tm dignē. Hic ostendit charitatem sui ad philippēses. ꝛ ꝓmo hoc ostendit facere hortata opportunitate qua ostendit charitatem. alter enī non ad/ uerteret. ꝛ ꝓ quanto possit alia mala vitare: ꝛ ꝓ quanto possit alia bona operari: ꝛ ꝓ quanto ꝓficere ꝓ doctrina. ibi: Tm dignē.

Nihil agentes. Nota ministros fuisse inter eos. Ambro. Erat aliqui inter eos vellentes ire ingenti animo ad ea ꝙ videbant apls esse vtilia.

Deploret. Aug. Vere hoc erubuit: qui pōt ei in alio aliqd oc/cubere quo superare se etiā ī bonum nostrū quo illo videmur superiores ēe non sic occultum.

Fīd quē sua filiū. Vnic vocat quō vidēt genitorē ⁊ manē gloriā: et quō ī eius cor aliōs superiores. Cū videamerint nō sua bona ī alienum.

Hoc sentite ꝛc. nō quē ut ait ebrodūs ī sūl alios ⁊ sua ipsa. Ad pa/tientā ⁊ humilitatē vos mitto. Hoc est debet in vobis ēsse: qđ ipse fuit. Sicut christus nō dixit sūl sua ī vobis: ut non in/uidē extra ⁊ a pectore.

Qui cū ī forma. Aug. Possumus alia de christo: vt dī in ghoc ēst locus abiectionis nō de/dignētur humiliari.

Arbitratus. Scuit se ēsse equalē deo.

Nō rapinā facta. i. nō vsurpādo qđ suum nō erat: vt diabolus. ⁊ pm⁹ hō. Vel nō ēst arbitrat⁹ se equalē deo ac si/n humanitat: qđ aler rapinā facere. i. nō sibi vsurpāre.

Semetipsū. O stēla alienatiōis subdit de hu/militate.

Exinaniuit. Aug. Qđ. nō substātiā creatūre nō formā dei mutās.

Formā serui ac. nō formā dei amittēs: forma dei acceptit non forma dei abiecit. Exinaniuit. Exinanire ēst ad inutilē dilitatē fuc magni/tudinē se velle bonū domuisse arc.

In similitudinē hoīm factus. Aug. Videmus q̄ christ⁹ ihesus deī ⁊ hoīs: ⁊ factor rerū ⁊ factꝰ in rebus creator: hoīs ⁊ creatꝰ hoīm. Dē/christus equalis ēst pri: tātus ēst quātus ille: talis ēst qualis ille. hoc ēst qđ ille. nō hoc ēst q̄ ille ēst ille pr̄ hoc filius. Sed hoc ēst qđ ille. qz ille ēst dē ⁊ ille ille ēst deus ⁊ ille ille immutabilis ⁊ ille nō rapīna erat: q̄dūs deus qz nā erat: sicut ē nat⁹ ista ⁊ sp nat⁹. ⁊ sic sp nat⁹ ēst sp essus. Jdē. nō trāsq̄ inq̄t genuit vel ēgenuit. nī nato addidit⁹ q̄ndō. cū dicit⁹ aqua ī: nō ipse genuit. nō scīt linguta scripturā vtrūq; dicit. i. equalē pri filiī ⁊ patrē in eod filio: illud pter formā dei: hoc pter formā serui: pro/pter qđ nō sib pare ⁊ sīl sēipso ⁊ sōl sō minor factus ēst: ⁊ sīl minor a nullo ēst pabolomeus ab angelis q̄ ē hō factus ēst: ⁊ gmanūs deus. Jō val/de rōnabiliter ⁊ patre minor ēst hō christus ⁊ patri equalis ēst idē ipse dē⁹ christus. Christus ēst dei filius ⁊ deus ēst ⁊ hō. Deus ab eterno: hō ī tēpe. Deus qz deus verbū. Hō qz in vnitate pſone accēpit verbo alia rēnalis ⁊ caro. Cū ēst ēsset vnicus dei filius: vt ēsset ēst plenus gr̄a: factus ē hoīs filius: vnus dei filius: vnus filius hoīs. Nō duo filij dei deus ⁊ hō: sī vn⁹ dei filius: deus sine initio: hō acepto tēpe. Jdē. Sicut ēst nō augēt nu/merus pſonarū ēst caro accēpit alīc: vt fit vnus hō: sic nec augēt numerus personārū ēst hō accēpit verbo vt sit vnus christus. Jdē. Legīt itaq; dē⁹ hō: vt intelligamus huius pſone singularitatē: vt nō suspicemur ī carne mutatā diuinitatē. Nō ēst illa susceptiōe alterū ex⁹ in alterū ꝑuersum ēt mutatū ēst: nec diuinitas q̄ꝛe in creaturā mutata ēst: vt deficeret ēsse diui/nitas. Nec creatura in diuinitatē mutata ēst vt deficeret ēsse creatura.

Factus. sm formā serui. Qui erat infectus sm formā dei: ē etiam sno. Habitu. i. ꝑfectione. Inuentus. volēti experiri vt alius hō. quia ex

Nicolaus

a Nequ per inanem gl̄oriam. que mercēdē aufert: Matth. v. Recepērūt enim mercedem suam. b Sed in humilitate vera superiores sibinuicē cōm arbitrantes. vere enim humiles semp̄ipsos iudicant alios inferiores ⁊ subdūt sē: c Non q̄ sua sint singuli considerantes. quia vere hu/miles non considerant propria: ecclesiastica que possunt ēsse occasio pu/nic elationis: sed ecclesiastica aliorum: q̄ sunt occasio humiliationis p/pria ⁊ honorationis aliene. d Hoc enim. Pic consequēter inducit ad hoc exemplum de humilitate christi: quod ēst efficacissimū. ⁊ primo ponit eius humiliationē. Secundo exaltat eius exaltationē. ibi: Propter quod. Circa primū dicit: Hoc enim sentite in vobis ꝛc. Quasi dicat: Humilitatez christi ha/bete inuētas in eode: ⁊ non solum ēternūsticat hypocrite. e Qui cum in forma dei ēsset. i. vnus in essentia cum deo patre ab eterno: quia forma veritatis nullo modo ēst multiplicabilis. f Non rapinam arbitratus ēst se equalem deo. i. in potestate. nam in deo non ēst quantitas melio/rius facit. Hoc dicendo non fuit rapinosus: quia non vsurpauit sibi honoē q̄ alicui sīl ꝑtī. ⁊ p hoc ēsdē erat. Arrij dicētes christū ēsse creaturam. ueritatem ista bene tollit nō fuit pcta aliquod potrimoniū. ⁊ subdit: b Forma serui accipiens. Humanā naturā in vnitate suppositi in qua

ꝓ gener humanū ducit qui dominus. ⁊ sic de nobis humilia mēbris. nēgs ⁊per inanē gl̄oriā fz: ⁊in hū ⁊ alios q̄ deum cognoscūt ⁊ aber alterum. militate ⁊superiores sibi ⁊ inuicem ⁊ in ordinibus ordinatis ⁊ hoc pcedant qui non hūa necessitate ordinē quē dignitas nō attribuit ordo ⁊ dignitas ⁊ bonis ordinē arbitrātes. ⁊ Nō que sua sūt sin/guli considerātes: sed ⁊ ea que a/ ⁊ ut ego humanus cognoscātur ēsse in nobis. ⁊ ut querimus que illi ergo humanus que nobis lioꝝ. Hoc enim sentite in vo bis: quod ⁊ in christo ihesu. Qui ī forma dei ēsset: nō ⁊ rapi ⁊ arrōnabiliter subdit. nam ⁊ arbitratus ēst ēsse se equalē ⁊ Ostēdit ex hoc deo ꝑfectū ēsse. ⁊ filiū ēsse. deo ꝑfectū. Semetipsū. O stēla alienatiōis subdit de hu/militate.

Exinaniuit. Aug. Qđ. nō substātiā creatūre nō formā dei mutās. Formā serui ac. nō formā dei amittēs: forma dei acceptit non forma dei abiecit. Exinaniuit. Exinanire ēst ad inutilē dilitatē fuc magni/tudinē se velle bonū domuisse arc.

In similitudinē hoīm factus. Aug. Videmus q̄ christ⁹ ihesus deī ⁊ hoīs: ⁊ factor rerū ⁊ factꝰ in rebus creator: hoīs ⁊ creatꝰ hoīm. Dē/christus equalis ēst pri: tātus ēst quātus ille: talis ēst qualis ille. hoc ēst qđ ille. nō hoc ēst q̄ ille ēst ille pr̄ hoc filius. Sed hoc ēst qđ ille. qz ille ēst dē ⁊ ille ille ēst deus ⁊ ille ille immutabilis ⁊ ille nō rapīna erat: q̄dūs deus qz nā erat: sicut ē nat⁹ ista ⁊ sp nat⁹. ⁊ sic sp nat⁹ ēst sp essus. Jdē. nō trāsq̄ inq̄t genuit vel ēgenuit. nī nato addidit⁹ q̄ndō. cū dicit⁹ aqua ī: nō ipse genuit. nō scīt linguta scripturā vtrūq; dicit. i. equalē pri filiī ⁊ patrē in eod filio: illud pter formā dei: hoc pter formā serui: pro/pter qđ nō sib pare ⁊ sīl sēipso ⁊ sōl sō minor factus ēst: ⁊ etiā minor a nullo ēst pabolomeus ab angelis q̄ ē hō factus ēst: ⁊ gmanūs deus. Jō val/de rōnabiliter ⁊ patre minor ēst hō christus ⁊ patri equalis ēst idē ipse dē⁹ christus. Christus ēst dei filius ⁊ deus ēst ⁊ hō. Deus ab eterno: hō ī tēpe. Deus qz deus verbū. Hō qz in vnitate pſone accēpit verbo alia rēnalis ⁊ caro. Cū ēst ēsset vnicus dei filius: vt ēsset ēst plenus gr̄a: factus ē hoīs filius: vnus dei filius: vnus filius hoīs. Nō duo filij dei deus ⁊ hō: sī vn⁹ dei filius: deus sine initio: hō acepto tēpe. Jdē. Sicut ēst nō augēt nu/merus pſonarū ēst caro accēpit alīc: vt fit vnus hō: sic nec augēt numerus personārū ēst hō accēpit verbo vt sit vnus christus. Jdē. Legīt itaq; dē⁹ hō: vt intelligamus huius pſone singularitatē: vt nō suspicemur ī carne mutatā diuinitatē. Nō ēst illa susceptiōe alterū ex⁹ in alterū ꝑuersum ēt mutatū ēst: nec diuinitas q̄ꝛe in creaturā mutata ēst: vt deficeret ēsse diui/nitas. Nec creatura in diuinitatē mutata ēst vt deficeret ēsse creatura.

Factus. sm formā serui. Qui erat infectus sm formā dei: ē etiam sno. Habitu. i. ꝑfectione. Inuentus. volēti experiri vt alius hō. quia ex

Nicolaus

a Nequ per inanem gl̄oriam. que mercēdē aufert: Matth. v. Recepērūt enim mercedem suam. b Sed in humilitate vera superiores sibinuicē cōm arbitrantes. vere enim humiles semp̄ipsos iudicant alios inferiores ⁊ subdūt sē: c Non q̄ sua sint singuli considerantes. quia vere hu/miles non considerant propria: ecclesiastica que possunt ēsse occasio pu/nic elationis: sed ecclesiastica aliorum: q̄ sunt occasio humiliationis p/pria ⁊ honorationis aliene. d Hoc enim. Pic consequēter inducit ad hoc exemplum de humilitate christi: quod ēst efficacissimū. ⁊ primo ponit eius humiliationē. Secundo exaltat eius exaltationē. ibi: Propter quod. Circa primū dicit: Hoc enim sentite in vobis ꝛc. Quasi dicat: Humilitatez christi ha/bete inuētas in eode: ⁊ non solum ēternūsticat hypocrite. e Qui cum in forma dei ēsset. i. vnus in essentia cum deo patre ab eterno: quia forma veritatis nullo modo ēst multiplicabilis. f Non rapinam arbitratus ēst se equalem deo. i. in potestate. nam in deo non ēst quantitas melio/rius facit. Hoc dicendo non fuit rapinosus: quia non vsurpauit sibi honoē q̄ alicui sīl ꝑtī. ⁊ p hoc ēsdē erat. Arrij dicētes christū ēsse creaturam. ueritatem ista bene tollit nō fuit pcta aliquod potrimoniū. ⁊ subdit: b Forma serui accipiens. Humanā naturā in vnitate suppositi in qua

humilitatē habuit: fidit ei. Habitu. Videtur ēst homine suscepto ī quan/ vestitu: qui nō mutat q̄ vestit. Inuentus. ī actu ei⁹ qui ēst hoīes ēst. Ne/scimus hoc interesse. Quia quodā cōp q̄ accēdit vt habeāt faciem non mutatē ꝑ mutāt vt sapiēta q̄ de stulto sapiente facit in se integra manēte ⁊ incōcussa. Quodā ēo vt mutāt ⁊ mutētur: vt ebrus q̄ amittit sapiēt⁹ sua ēst in corpore vertit⁹ ⁊ q̄ litatē in robur cōmutat. Tertiū ēo genus nec mu tat nec mutat: sic diuinus positus in viginō q̄ ge/nuit tantūmē reperitur. Quanta gen⁹ cuz ea que accēdit mutat nō a sua natura ꝑ quodāmō for/mant ⁊ aliā spēm ac ser mā accipiēt: vt ēst verbū q̄ dolorosa ⁊ deposita non habet ēst formā qua sumit indutā. Induta ēst mē/bris accipit formā quam nō habet cruta: qđ gen⁹ Jgruit huic opinioni. Et ꝑ hoc: Exinaniuit. Aug. de ꝑfī. semetipsuz nō formā suā mutās: sed formā serui accipiēs neqz ꝑcedens aut trāsmutatus in holem amissa ī se mu tabili stabilitate.

In similitudinē ho. fa. ēst. Jese susceptus veruz holez susciplēdo. hoc ī similudo verā holem ꝛpsenit. vt hō. Ubīdo holem inuentus ēst vt hō eius q̄ in holē apparuit. Et di/cit: Ut hō tale ēst quale ille. Quasi vnigenitus a pte. Dicit tale ēst ꝛpsenit. Nōne ī habemus satis significauit Quiter dicerat in similudine hō facē q: nō trāsligurat de in holem sī habitu factus ēst ēt indut⁹ ēst holē qđ sibi vnicuz quodāmō ⁊ ꝑsonalis imeralitatē eternitatiq; soci. ret.

Humiliauit. Ecce habem⁹ ipso humilitatē: crimē simplicē medicamētū. Quid ē humeliās hō. O pellis mortalina qđ tēderē. O sanies feda qđ ista ris: ꝑcepe tuuo hūilia ⁊ ru fugies. Caput ēst humile ⁊ mēbrum fugit.

Propter quod. Ostēla hūilitatē christi q̄ maxime in passione appa/ruit. Nāc de claritate eius ⁊ qđ ⁊ quātuz humilitas meruerit ostendit.

Deus illi exaltauit. Sm humanitatē exaltauit q̄ gloriōr facta ēst in resurrēctōe. In quo ⁊ diuina nā pōt dici exaltata sm officiū: q̄ cepit ho/rī qđ erat. sicut ī actibꝰ infirmitat⁹ dī exinanitaz: nō apparuit qđ erat.

Ambro. Post crucē manifestat qđ a pte ēst genera⁹ accepit. Nō enī tāc accepit qđ a creatura cepit sīnī illius diuinitatē: illīs manifestat. Dei nō ēst datū nomē dei qđ ēst supra oē nomē nō fuit appellatūre ꝑ ē nī: ē eq̄ equalis: q̄ se exinanuit: cuius ista a pte ſte. Donauit illi. no. Dic ⁊ ab resurrectiōnē habuit: q̄ post resurrectionē qđ erat in cuidēti potēā ēst: vt sāctē domenco ⁊ holes: q̄ ⁊ tic ēt res fieri quando imortalit.

Aug. Dei donauit nomē qđ ēst sup oē nomē: nō dicit ēst forma ser ui nolentur vnigenit⁹ filius dei in q̄ mortu⁹ in q̄ abiēdit ⁊ sedet ad dexteraz pris in cadē ipsa ſte honoeat⁹ glificata: ⁊ celesti hūanā imitata ⁊ filij ē dauid: ⁊ ꝑ ihesu ꝑ dauid: q̄ ēst ⁊ celestiū ⁊ terrestriū ⁊ infernorum.

Vt in no. ihesu. ꝛc. Dic aperit cui datū ēst nomē dei: cui omnis crea/tura flectit genu. i. deo. Sed forte discretior q̄ homo adeptione deus ēst. Et sic christus ex parte verus deus ⁊ ex parte adeptiuus erit. Adoptiuo aūt deo non flectit genu creatura: sed vero. Constat aut christū verū deū esse cui flectitur genu. non adeptiuum.

De lyra

apparuit humilis. i Jn similitudine hominū factus. Jntum ad natu/ram passibilem: non tamen q̄ntū ad culpā. k Et habitu inuentus vt homo: quia inter homines ducit vitam cōmunem: Luce. vij. Venit filius hominis manducans ⁊ bibens ꝛc. l Humiliauit semetipsum. ad dan dum nobis exemplum: Joan. xiij. Exemplum dedi vobis ꝛc. m Fa/ctus obediens. deo patri non solum vsq; ad cruciis ⁊ verbera sed etiam n Vsq; ad mortem. ⁊ non quamcūq; sed vsq; ad mortem crucis contem ptibilissimam ⁊ acerbissimam. o Propter quod. Pic consequenter ostendit exaltationem christi quam meruit per dictam humiliationem di/cens: Propter quod ⁊ deus exaltauit illum. in sua resurrectione ⁊ ascen/sione. gloriam enim sui corporis ⁊ exaltationem eius ad celos meruit per suam passionem: non autem gloriam anime quam habuit ab instanti con ceptionis sue. p Et donauit illi nomen quod ēst supra omne nomen: scilicet q̄ christus homo nominetur deus. Is enim hoc sibi datum fuit ab instanti sue incarnationis sm rem: quia incarnatio facta fuit in suppositō diuinō non tamen sm manifestationem eam: quā post resurrectionem eius et ascensionem per missionem spiritus sancti ⁊ alia diuine virtutis opera de/clarata fuit eius diuinitas. ⁊ tunc dicitur nomen deitatis sibi datum: co modo loquendi quo res fieri dicitur quando innotescit. q De in no/mine ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium ⁊ infernorum. id ēst

vt ei ne

Quia dixit ēst in ꝑ.pa. Qđ pōt fieri vt hō sit in gloria dei pſie etiā si adoptiuus deus sit hō: in gllia dei pſie ēsse nō pōt. Ambro. in li. de trini. ait: Habet vtiq; verbū deus gloriā. Qđ illi inuenerit ēsse pſie gllia ēst: vt pſie ⁊ filij vna sit gllia vt ipse filius ait: Nō q̄ro gloriā mea. La pte dicit⁹. Nā hoc ei ꝛdpondit: q̄ natus ēst de deo: qz in gllia dei pris ēsse nihil differ/re ab eo: vt vna gloria sit pris ⁊ filij ꝑ cōs substan tiā ⁊ virtutē. Cauc quali ter intelligas vtrūq; illu/strā ambobus ⁊ angustiā verba pmissa: ne sibi ꝑse putent. Satis q̄ qz ē donatio nulla ⁊ ēst dona tio gratuita. Nulli dona/tione dedit pī nomen sup/ra nomē: deo filiorū hoī. Ergo sm q̄ deus: nō sm q̄ hō. Nec fuit aliud va/rē q̄ sīl ēsse generare. Donatus ēst donatione dedit hoī ꝛpso nō deo: qz ꝛpso non inq̄rit deus: sed ingrēdi hō ꝑ ēst. in accepit nomen deitatis ꝑ gratiaz adoptionis: sed ꝑ gratiaz vnionis: vt nō sit adopti mus deus: sed verus est ēsse omne genu.

Cum metu. Nō su/perbe: qz qui timet semp ne cadat: humilio ēst.

Deus enī ēst. Nos ergo voluimus: sed deus operat in nobis ⁊ velle ⁊ operari. Hoc ēst nobis ut credere ⁊ dicere expedit: qz pium ēst ⁊ verus vt sic

Nicolaus

vt oēs cubēdat ⁊ reuerē/tiā: angeli: holes: ⁊ demo nes. a Et ois lingua. corporalis ⁊ spiritualis. b Confitēat qz ihs xp̄us in gllia ēst dei pris. qz ē fm deitatē ē vna gllia dei patris ⁊ filij. c Jtaq. Pic ꝛpter apls instruit philippenses de exmoda humilitate. d. Itaq charissimi mei. Licz enī paul⁹ gloriet⁹ omēs fidēles: tñ istos veliebat dilectione ꝑfēti. d Sicut semper obedistis. mādat q̄ ꝑfitio cuāgelicio a tpe vīe ouersiōis. e Nō vt i ꝑsona mei tñ. i. mei⁹ ogamini in absentia mea q̄ ꝑsentia in ꝑsona: attendentes qz semp habetis deū ꝑsēt q fīme timendus ⁊ reuerē/dus ē. ab subdit: f Cū metu. coadū. g Et tremor. ccepio. timor ēst i corde facit tremoꝛ in cor/pore. h Vestrā saluti opamini. per opa sēt vite. Et qz opus meritorū dependet a deo. ideo subdit: i Deus ēst enī qui operat in vobis ⁊ velle. i. meritorū. k Et pficere. in ope. l Pro bona voluntate. Cuius nō. p nīa nīsi ex gratuita inspīatōe sequimur instinctū voluntatis proprie. Cō sequēter ostendit modū facēdi bonū. d. Oia aūt facite sine murmur andi/bus. sī deū ⁊ holes: sed magis deūtēr ⁊ deuote. m Et hesitationibus. nullo mō dubitantes de diuino subsidio vobis cribere. n Ut sitis sine querela. actiue ⁊ passiue: tra patientes vindicte qz non meritatis querelā de alijs. ⁊ sic inocētes: vt alij nō ꝙquerant de vob. ideo subdit: o Et simplices. ⁊ ꝑfecti

E extero. C. Dnicis infirmi vos quo ocio C-III-
ram in dño gdiatore. vera tribulatione. de extero non a plendo
spe nr legalia ab eis recipiatis monet. Id fdē christi sola sufficiat
ure exclusiua. De discretione falsi incipit.

ocidere. Ne diuisio maioz q̄ pdicto.

Cauete. Magis de
factionibz. sequitur q̄ dicit. Ita plendo falsitatibz legis tendit. ne a vera
tatem in actionibz habilitat. la
trant i mendacia.

Malos operarios. Malos quoz fides nō
cū christi. Mō vidit ad literā
ga. Circūcisio enī tuba
cta erat. Malos ait christ
dat duplo nos ēe circūcisos. i. iustificatos. q̄ pcta
do nos ēe circūcisos. i. in
stificatos. vt vt ad veritatem
dicte ei? iustificationem.

Nos enī sum⁹ circū. Ambro. Circūcisi enī cir
cūcisōne cor nō. vt ampu
tata ei? cito vocula abiciant
i agnoscāt vbi cr amet.

Qui spū deo. vel
deo. Aug⁹. Nouat spūs
ei? cui? amor accedit. id
seruitus soli creatori obedi
dētia. Alia ēt seruitus. q̄
p christū ad libertatē pdu
cat. Alia ēt seruitus. q̄ p
mundū ad mortē pducit. tradens ani
mam suam vt impleret id quod
ei? vobis deerat erga meam ob
sequium. C. III.

Et non in carne.
Carne literā. q̄ de rebus
carnalibus loqrat. & pla
cere deo. Cū eo i spū ca
ro p bona opa spūi fab
dit. Spūs seruimus deo. q
carnē dominamur. vt spūi
tus obtemperet deo.

Nicolaus

a Postpercā q̄ audie
ratis illā infirmitā. i fic
fuit i veritate. b Vbi
ad mortē. i. pcidit mor

c Sed deus misertus ē eius. ēt misericordiā. d Ētū i mei ne tristicia
sup tristicia habeā. i. tristicia ēt eius mortis sup tristicia de ei infirmitate.
e Festinantius ergo misi illū. i. ante mortē. f Ut vīso eo iterum
gaudeatis. q. p primū gaudiū alios de sue sanitatis audītu. i tertiū gaudiū
de vīsu. g Excipit itaq; illū. gaudentes i honorifice. h Ob spūs
opus christi. vt faceret opus q̄ christus facit i dicit. qui venit ministra
re i nō ministrari: idem ēt. i Vbi ad mortē accessit. & mortis peri
culo exposuit. i hoc voluit ac. ideo subdit: k Tradens ā. ani. i.
vitam suam. l Vt impleret id q̄ in vobis deerat. q. d. manera dilectiōis
p sustentatione mea: sed de vobis nō fuit qui deserret mihi i ministraret.
i spūs hoc adimplerit.

C. III.

a Ceterō frēs mei. Per ēt tertia pars principalis in qua apls red
dit philippenses cautos contra deceptionē pseudo apl̄or. Et dicit
dit in duas partes. nam primo circa hoc philippenses hortat. secundo con
tra seductores. ga sequēti. Prima in duas. ea primo premittit tanq̄ prefatio
ne. Secūdo ibi. Videte. Circa primū dicit: De cetero
fratres mei. christiana religione. n Gaudete. de vestra puersione ad
deū. o Eadē vobis scribere. q̄. f. scripsi alias ecclesijs de ostensione le
galitatis cessātis doctrinā pseudo apl̄or qui docent ptrariū. de hoc enim
scripserat alias ecclesijs vt patet in precedentibus epīla. p Mihi quidē
nō pigrū ēt. Supple ex sollicitudine sum de vestra salute. q Vobis aūt ne
ssarium. vt cautela a decepti nobis cōsy. r Videte. Vbi pcipuū tritū
rum cōtendens euacuationē legalitatis. primo tūc. secundo cōplectit. ibi: Si
quis. Circa primū dicit: Videte canes. i. arcendite pseudo apl̄os quos no
minat canes. ex q̄ ista verba apl̄os verbis detractoriis i mendacibus ec
mendacibus vtebant. s Videte operarios. et p obseruationē legalitā
qui alios trahant ad falsā necessitatē veritatē euāgelii euertere nitebantur.
t Videte concisionē. i. circūcisionis. quam verissime sic nominat. eo q̄ ad
nihilum valet sed magis nocet. quia non ēt vlli violenta abscisio pelliculæ

Nulli⁹ ē ego habeā. vbi videat confidere in alio q̄ non habet.
Octaua die. Vbi lex precepit: immola q̄ post octauū ignem diei i in
octaua a christo per a pticē circūcidimur ab ei corruptione pene i culpe.
De tribu ben. Tribus ben. adhuc inde nō recedente a regno: q̄ fa
cta ēt epatio in tempo salomonis. T de cui⁹ tribu tuba q̄ erat regia: i tri
bu beniamin: i tribu⁹ leui
q̄ erat sacerdotalis remā
tentib⁹ simul nō recedentibz
a templo.

Hebreus. Aug⁹.
Hebreus q̄ ait aci mutua
lia ad alterā vt exigo
te q̄si ab debet: Hoc
ait rem actus dicit. Et di
ci et actual expulit. q̄ hē de
bitor. Est q̄d i fo credibile
vt hebraū velut alterā
bri dici ēe videat. Sz
ex illo vertim intelligunt
appellari. qui vocabatur
heber tanq̄ heberei.

Secūm legē pha. i.
nō scripturā plētē admi
nistratis. q̄ nobilitate. egregia
tus ab alijs atq̄ emarī⁹.
Primatū enī q̄dā erāt i
q̄si ad nobilitatē natalicā
legregati. & scripturāl ple
di cognitiōi. q̄ dicebāt pha
risei. Nihil vt fo ebā q̄si se
gregationē interpretari. sic
lamne egregius dō quasi a
grege segregatus.

Secūm iustitiam.
Iūm ēt aliter in quibus
q̄ nos aliqñ ambulauim⁹
in desiderijs carnis: i era
mus natura filij ire: talia
iustus sm legem erat: ma
lā ēt erat talē lectari iusti
ciam: i q̄s in eo fuit sine
querela: hoc de illo ma
gnā facit dicat querelam.

Propter christū. Me aduersis christi effec
dat? vel nōdū facti: vel
supstati. Inuenia enī cri
hoc ei⁹ impedimēta ne ac
cederet ad gratiam.

De ira

le. Et subdit causa huiꝰ:
v Nos enī christiani.
x Summus circūcisio. i.
circūcisi circūcisīde vera.

Uerūtamē cristimo. nō solū. propter q̄m habendā⁹ arbitramur
veritā. i. dū enī ē ipōsibz nō possem adesse. Propter hoc solū. propter quā
cā de ista hebemina sententiā extenso sermone. Vbi q̄ contact in eo plus
q̄ in alijs vel ad id ē potens verbis. Hoc ei⁹ legis habeo i veritā. i. ēt nō
participādi ei⁹ doctrinā quātūm. Propter dilectionē eius ēt nō solū
ethnicā ea doctrinā sed
fecit vocandā. q̄ spūs aliter
vitabile. vt alibi apparūt
ei⁹ ac doctrinā.

Ut stercora. Quasi
nō vīs doctrinā bonoꝝ
sed q̄si inquīt illi obstacul
ti: q̄ fidē: vt in futuro
q̄m habeā familiā: i sim
in illo membrā: q̄s alter
negi fieri nisi illa eiunez
vt stercora.

Meā iustitiā. Vñ
alibi sua volentes. e. iusti
cie dei. i. q̄e dei non sunt
subiecti.

Meā iustitiā q̄ ex l.
Si ex lege ēt iusticia aquō
tus. Vñ q̄d tu tibi ipōsuī
ti legē. Deus legē dedit
i ipōsuit. Dē⁹ te legi suc
obtpare precpit. Sz ē tua
ēt: q̄ te lege pfunda tua
voluntate te legē posse im
plere estimans.

Sed illā q̄ ex fide.
Que ipetrat a deo q̄ tol
lit omnē i dat amorem
quā deus sol⁹ opat in no
bis. Melius ēt ei⁹ iustā
esse q̄ holos esse. Si ergo
holos te facit deus: i iustā
te facit q̄s medius ēt. Nō tu te sol sine te te facit. Nō ei⁹ alijs vtiliꝰ aliquā
fecit vt te faceret. Qui q̄ facit te beficentē: iustificat volentē. Et ēt iusticia
ista fit ex fide q̄ opus ēt lege: alno tollēda ēt sm verbū legalitē figuraꝝ.

Iustitia in fide. Iustitia. i. cautio fidelitat ex fide nata ecclia existat
nō hz nisi in fide. Ad cognoscendū. Subdit cōmēdationē fidei p
munita que facit. Facit enī i in alia vita cognoscere dei potentiā q̄ fide cre
dit. Et hic resurrectionē. q̄ vita resurrectio ēt virtus i efficacia resurrectio
nis xpi. Et in hac vita hic societatē in paūllo. Nisi enī p fidē nouo tanta
patuerit. Et pfectionē mentis: vt meritum⁹ sicut ipse si equs ēt.

Si quo mō. Iustitia in fide ad cognoscēdū filū. Ipse. Qui in lege putat iustificari
nō agnoscit ipm. Sed ego ex fide volo iustificari: vt agnoscā illū. cui⁹ nas
cur passuꝰ. agnoscā q̄ virtū resurrectōis hic. i. iustificatio euāgelij: i agno
scā societatē passionū: quā nosci⁹ dū. q̄ ei ad cui gaudia puenire credit.

Occurrā. Deo tribuēs q̄ mihi tribuit. p̄ b̄ veniam ad resurrectionē.
Vbi occurrā ipso in stadio. qs ledp ēt vbi: venito primo ad resurrectionez
vera i gloriosā. q̄ nō ēt inter mortuos: sed longe a mortuis: q̄ hz odo re
surgēt in ea iudicij. soli vñ iusti gloriē immutabunt: i occurrēt obuiā in aera
deportati ab angelis. Imoꝝ. Eo manebit in terra. i. quousq; pauīt terrēis
le suam iusticie. Nō q̄ iam acce. Hoc dicit de se: nec illi quos lau
dat: vt bonos atq̄ illustres. sed adhuc ad labore adducent vt ipse facit qui tamen ēt.

Sequor aūt. Aug⁹. Nō patibus corpis sed mētis affectibus i vite
moribus: vt possim ēe plectus iustitie posselio. i. qui recto itinere de die in
die? spūali renouatione gradior. tam plectus sum ciuitat iustitie viatoꝝ p
fectus ei⁹ erat viator. sed nondū ipsius itineris perfectione peruenit.

Si quo mō cōpte. Quia difficile ēt: i ne videat? fugitiui tot pati:
cum fidem i alia bona habeat: subdit merito pro illa gloriā sibi habendo. q̄

Nicolaus

a Uerūtā cristimo. ola sua legalia. b Existimādi. ēt. salutaria. alia
causa q̄ subdit. ēt vt: c Propter eminentē scientiā ihu christi. i. pro
pter euangelicā doctrinā a christo traditam: q̄ superemicat. et doctrinā al
terius. nō solū pōt. sed ētiā doctrinā veteris testamēti: cui cōparat. ut sterco
ra. ictum imperfecto. nec potest pure seruari cum legalibus. d Propter
quem. i. christum. e Omnia detrimenti fieri. i. reputauī. f Et arbi
tror vt stercora. inquiunta p culpa: sine qua saluari nō possunt post pu
blicationē euangelij. g Ut christi lucrifaciā. i. habeā ipsum in patrīa.
h Ut a. inueniar in illo. incorporatus p fidē charitatē formatā. i. nō
habens meā iustitiā que ex lege ēt. quā dicit fore ex q̄ fuit nouissima in ista.
k Sed illam. q̄ ex fide ēt christi ista. que facit dignum vita eternā.
l Ad cognoscendū illū. in patrīa p speculū. i. in enigmate: i in futuro
facie ad faciem. m Et virtutē resurrectionis eius. cognoscendo eam vt
eandem effectui nostre resurrectionis future. n Et societatē passionis
eius. in presenti nō formidando: sed magis amplectendo. o Configu
rātus morti eius. i. vt assimilet ei in passione. q̄ per quam adhuc ei in
ratus mortī eius. i. vt assimilet ei in passione. q̄ per quam adhuc ei in
corporis i alie glorificationē. ideo subdit: p Si quo mō occurrā ad re
surrectionē que ēt ex mortuis. que erit ad vitam immortalē. q̄ Non q̄.
Quā ipse dicit plura. vel. principia ad equitatē vite. posset aliquis cre

non vbio q̄ iam acceperim aliquid. aut iā q̄d̄ perfectū sim. sed
parationē futuræ. Aut iā q̄d̄ accepi vt ex cognitione christi. nō tota q̄ in
illa perfectus sim. cui⁹ ita te me q̄d̄ ac ablue

Si quo mō cōpre. ā. cui quoniā ēt fidei q̄ tam grande pmū.
In eo in quo com. i. per misericordiā per quā a pcessu a tot temp
fratres dilectissimi.

Fratres. Mīal ait ne
per ad cōdemnatiōe operis. i.
quasi illud sit ex nō obtem
perabendū. sed ēt ex
obpetabilia. ut ostendat.
Et q̄si mīal ait. q̄d tu
cit ex mortuis. Nō q̄ ita ac
perim: aut ita perfectus sim. Se
quor. i. pseguor. Si apprehe
quo: aut ēt si quō modo compre
hendam. i. quō ē comprehensus
sum a christo iesu. Fratres ego
me nō arbitror. i. cōprehēdisse
Unum aūtez. q̄e quidem retro
sunt obliuiscens. Ad ea vo que
sunt prora extendens meipsum

Fratres. Mīal ait ne
per ad cōdemnatiōe operis. i.
quasi illud sit ex nō obtem
perabendū. sed ēt ex
obpetabilia. ut ostendat.
Et q̄si mīal ait. q̄d tu
cit ex mortuis. Nō q̄ ita ac
perim: aut ita perfectus sim. Se
quor. i. pseguor. Si apprehe
quo: aut ēt si quō modo compre
hendam. i. quō ē comprehensus
sum a christo iesu. Fratres ego
me nō arbitror. i. cōprehēdisse
Unum aūtez. q̄e quidem retro
sunt obliuiscens. Ad ea vo que

Fratres. Mīal ait ne
per ad cōdemnatiōe operis. i.
quasi illud sit ex nō obtem
perabendū. sed ēt ex
obpetabilia. ut ostendat.
Et q̄si mīal ait. q̄d tu
cit ex mortuis. Nō q̄ ita ac
perim: aut ita perfectus sim. Se
quor. i. pseguor. Si apprehe
quo: aut ēt si quō modo compre
hendam. i. quō ē comprehensus
sum a christo iesu. Fratres ego
me nō arbitror. i. cōprehēdisse
Unum aūtez. q̄e quidem retro
sunt obliuiscens. Ad ea vo que

Fratres. Mīal ait ne
per ad cōdemnatiōe operis. i.
quasi illud sit ex nō obtem
perabendū. sed ēt ex
obpetabilia. ut ostendat.
Et q̄si mīal ait. q̄d tu
cit ex mortuis. Nō q̄ ita ac
perim: aut ita perfectus sim. Se
quor. i. pseguor. Si apprehe
quo: aut ēt si quō modo compre
hendam. i. quō ē comprehensus
sum a christo iesu. Fratres ego
me nō arbitror. i. cōprehēdisse
Unum aūtez. q̄e quidem retro
sunt obliuiscens. Ad ea vo que

vita perderet. Persequor. Eo q̄ bonū venit ad bonum. vel. ad
Ad bonum. q̄ ēt ordinat mihi. i. pmittit a deo: i ei⁹ pfectū me
carnem. Et q̄ ego ita. q̄ i vos philippenses hoc sentiendū. si ego numerat
dictus. Sufficit q̄ nō. q. ēt i fraternis ēt bonū vobis dē. Et si quo mō alt
ter sapitis q̄ in fame i sapiētia sit. q̄ mō p spēciē videtur. i. ēt alter
q̄ dare sentit cognoscere. si. i. alia ola q̄ mō ordinē videtis. Vbi ēt i
q̄ mō aliter sapitis. i. de deo. i. de eibus ēt hac inspirēt cognoscat vo
bis deus p spūm reuelauit. Ubi ita: Si q̄d a. i. si pfectū spūs cognoscat vos
habere patientiā. hoc. i. vos male sapere per misericordiā reuelabit deus.
Uerūtā. de aliis creaturis. q̄ bona vita vos liberabit. Nec ēt facienti bo
militer sapitis. i. de vobis sentientis. Qui ēt in pace catholica pmanet.
Uigil aliter sapit. q̄ oportet: deus humili reuelabit. Et adiūgit sapiēs
dicēdo: deus superbis. q̄ sapiēs deus resistit: humili dans gratiam.

Ubi ita: Ipse. q̄ pbitor. me cōprehendisse hic pfectum. nō reprobū.
Etiam. De me vobis affero: q̄ i ego obtentione ea que retro sunt.

Ad ea vo que sunt prora extendens meipsū philippen. ā.

Extendens meipsū. Aug⁹. Extendit ad ēt adaptatio ei⁹ intuitionē. nō fm pcessionē. nō fm appetitionē. sicut. i. nos ne relabamur
tqualis amor vbi ad tribulatiōnē. nec remanēmus in illis. i. ut vestra cur
ramus tendam⁹. In vita ēt sum⁹ nō retro respicientes. ad ea amittenda ex
tendamur intrōde. i. desiderio. Ubi a spūalē boni sūi desiderij ēt. Et ad
desideranda nōdū. videnda. beāde ideo q̄que efficacius vt ēt vocati. q̄s vi
deam implicatio. pfectō ei⁹ rei cōplectendi nostri ētendit deus. desiderij
do extendit animū. extendēdo facit capacē. Desiderium ergo ac implendi
simus. Dec ēt vita nra vt desiderandi exercemur. Et hic adhuc quasi
sanctā desiderij: quāta desideria nostra amplificarim⁹ ad amore beati

De ira

dicat q̄ dicunt. & totaliter perfecti. q̄ non ad meritū. q̄s non ēt verum. q̄
homo potest semper excrescere in merito q̄diu ēt in vita peregrini. vnde dicit
hic glo. Nemo sibi ēt multū placere debet: sibi mīl. qui ēt hoc de
citerit de vita amare finē. Ideo apls se exemplando de nō loquendi presūtio
ne erretur. & nondū perfectionē adeptū. b Non q̄ iam acceperim. perfectio
nem meriti. Non ēt consummatus potest intelligi de acceptione premij. q̄
manifestum erat ad finem q̄ actio hac vita multis mīcijs subiecta.

r Sequor ad. ipsum ēt. prosequēdo ad ēt q̄ meruit. s Si quo mō
cōprehendā. Ideo ego apls. Princeps actus nō
q̄ malus: & parvus ad me
ritū. & ad pfectū q̄ditatē
vt semp. proficiat in melio.

Ambro. Mīal ait. ad
Hortatio ordinabilis ad ecle
sia. q̄ terrenis potius stare
tota intentio me excitat.
Uel ad futura merita: a
quibus. & collectis. & pecu

Ad ea vo que sunt prora extendens meipsū philippen. ā.

Extendens meipsū. Aug⁹. Extendit ad ēt adaptatio ei⁹ intuitionē. nō fm pcessionē. nō fm appetitionē. sicut. i. nos ne relabamur
tqualis amor vbi ad tribulatiōnē. nec remanēmus in illis. i. ut vestra cur
ramus tendam⁹. In vita ēt sum⁹ nō retro respicientes. ad ea amittenda ex
tendamur intrōde. i. desiderio. Ubi a spūalē boni sūi desiderij ēt. Et ad
desideranda nōdū. videnda. beāde ideo q̄que efficacius vt ēt vocati. q̄s vi
deam implicatio. pfectō ei⁹ rei cōplectendi nostri ētendit deus. desiderij
do extendit animū. extendēdo facit capacē. Desiderium ergo ac implendi
simus. Dec ēt vita nra vt desiderandi exercemur. Et hic adhuc quasi
sanctā desiderij: quāta desideria nostra amplificarim⁹ ad amore beati

De ira

dicat q̄ dicunt. & totaliter perfecti. q̄ non ad meritū. q̄s non ēt verum. q̄
homo potest semper excrescere in merito q̄diu ēt in vita peregrini. vnde dicit
hic glo. Nemo sibi ēt multū placere debet: sibi mīl. qui ēt hoc de
citerit de vita amare finē. Ideo apls se exemplando de nō loquendi presūtio
ne erretur. & nondū perfectionē adeptū. b Non q̄ iam acceperim. perfectio
nem meriti. Non ēt consummatus potest intelligi de acceptione premij. q̄
manifestum erat ad finem q̄ actio hac vita multis mīcijs subiecta.

r Sequor ad. ipsum ēt. prosequēdo ad ēt q̄ meruit. s Si quo mō
cōprehendā. Ideo ego apls. Princeps actus nō
q̄ malus: & parvus ad me
ritū. & ad pfectū q̄ditatē
vt semp. proficiat in melio.

Ambro. Mīal ait. ad
Hortatio ordinabilis ad ecle
sia. q̄ terrenis potius stare
tota intentio me excitat.
Uel ad futura merita: a
quibus. & collectis. & pecu

Superne vocationis. Cuius vocatio quam vocat dominus deus in gratiam dei et cetera. Omnia ergo pferit. Aug⁹ de vi. q. Non dixit imperfecti sed adhuc tale potuisse de patriae. Ad illius quo similitudo equalitasq; vertat gl. Et si hic ille videri nō sit adhuc quō videbit et tale ad fidē. Et cetera est fides vacuo inchoat agnitionē. Et cognitio qui certa vel plena.

Quotquot ergo perfecti. Aug⁹. Secundū p̄ multitudinē quā capit fides dicat. quotus ei est ad illā magnā quā capit equalitas angelorum q̄ nondū habebat. q. propter illā quo ei inerat: peccati. propter illā quo adhuc de cetate imperfecti sic esse dicebat. Ac minor etas iustitia facit meritū: maior illa p̄mū. Jō q̄ illā nō sequit: illam non assequit.

Hoc sentiamus. Et nōdū pfecti simus vt illic perficiamur: quo adhuc perfecte carrimus: vt cum venerit q̄ pfecti est destruat q̄ ex parte est. i. tam nō ex parte: sic sol ex toto: q̄ fides et spes res ipsa que videtur fuerint. Charitas ibi que in hac maior est nō auferet: sed augebit et implebit. In qua plenitudine illud precipuū charitatis implebit: diligere scilicet deū tuum ex. Nam et adhuc est aliquid carnalis pupillarie: nō sine re tota ala diligit deus. Cuo tunc non dicit pupillare: nisi q̄ carnaliter alia pupillari tunc erit nullus sine ei penitentia: nulla lex erit in membris repugnans legi mentis. Tunc pfectus erit conscientia sua tota nō diligit deūq; est simul sorpel. Cur q̄d pōterit hoc alia pferis quoto est in hac vita nemo bene. Nō est nec tacet carnalis q̄ currendū est nobis. Quod adit sciret si multis pena ostenderet. Et si q̄d aliter sā. Aliqd melius ad eūdē vel rato gitur nouā hoc vobis deus aliis stratio q̄ hoc revelabit vobis. Quod nō q̄ modo sūmpto autē tuo ad q̄ pueniem⁹ vt ille sapiam⁹: i. dū nō errare quā pfectus sapere sed q̄ esse sit q̄ modo sium in veritate euangelica.

Verūtamen ad. Modū ipsum nō aliter sapiem⁹ sed nō necesse est vt emēdem⁹ ille sapiam⁹ ad q̄ pueniemus fide et dilatē et opere complemus.

Obseruate. Vnde cos alle sollicitos ne subtilitate pauos captantur.

Inimicos crucis. Qui carnis obseruatiā inducebat: cruci supbiam aduersat.

Deus venter est. Aug⁹. Ambro. Quasi in esca salus sit vt deo sit vē tertr gloriant in pudēdo circūcisio q̄ est terna sapē.

Quo v. De⁹ v. est. Quia q̄d facitis q̄ vē tris fiēt facitis deūq; cap iustificare hoico dicit: et ipsa cog i talibus cog est vel pfidi et crudelitate pfit duq; p aliēna se iustificant dicit. Vi ipsa cog tpalia perducet cos ad pfusionē eternā. Illi tā prauc dep lant: sed nra p̄uersatio est in celis. i. et viuēdo et intelligendo simus similes angelis. Propter q̄s. i. pter cōmoda que tā habemus etiā vbi q̄ pecta mus. C. IIII.

Itaq; fratres. Gaudiū et corona. Id est per quos et in pfecti letificor: et in futuro coronabor. discipulo enim in agone victoribus: dignus erit corona magister.

Euchodiam rogo. Omnes moneo: sed sperialiter euchodiam et sinticem: q̄ hē religiosē: predicatores fuisse fouebant.

De ira

Q̄ vbi animat. et q̄si post iudiciū sci erūt in celis: nō solū in alia sicut mō: sed etiā in corpore glorioso. Ō sequit: b Vbi etiā saluatorē expectamus. venturū ad iudiciū. c Qui reformabit corpus. in generali resurrectiōe. d Humilitatis nre. nā mō nobis est hūiliatiōis occasione q̄ est corruptibile et putrefactibile. et corrodēt vermes⁹. et in cinerē redigūt. e Ēt figurati. tunc. f Corpori claritatis sue. q̄ sci refulgēt in corpe glorioso sicut et ipse. vna adit deo gliosi corpis est claritas: sicut dicēt fuit. i. Eccles. v. Et q̄si hoc refurrectio fiet virtute dei infinita: sicut et creatio. ib subdit: g Secūm operationē. i. virtutē operandi. h Qua etiam possit subiicere sibi oia. p creationē enī oia sibi sunt subiecta. q. de nihilo facta. et nisi obtemperarent a deo oia in nihilum redigerentur. C. IIII.

Itaq; frēs mei charissimi. Postq̄ apls philippenses cautos reddidit. hic sēr ad cor⁹ solationem se iuertit. Et dividit in duas partes. q. primo eos solat. secūdo de cor⁹ liberalitate gratulat tibi: Gaudium meum. Prima in duas. q. primo firmat eos p patientiā. secūdo. q. vocat ad spiritualē letitiā tibi: Gaudete in dño. Prima adhuc in duas. q. primo facit q̄s dicēt est p exemplum. secūdo p amicū tibi: Etiā rogo. sicut est dictū fuit. i. ca. philippenses p q̄s fuerant in tribulatione. ideo indigebant aliquātūlē q̄si eis exhibet apls. primo generaliter. v. Itaq; frēs mei charissimi. i. mihi tanctī dilectione spūs. Et desiderantissimi. q. desiderabat eos videre. adhuc copulatur in vita et eternaliter in pātria. k Gaudiū meū. de vlo pfectu. l Et co. mea. doctorib⁹ qui debet ēē spūs ō a filio vt aureol. = Sic ſt ne. firmi i tribulatiōes huiꝰ mūdi. n In dño. ita q̄ ab eo nullo mō euellamini. scīo. i. scio. et quasi pfusus spūs. o Euodiā rogo. et sin. de. id. ſa. in dño. i. firmiter stare. duę erant matrone q̄s apls spūliter solatur: ut ppter fragilitatē seruendi q̄ ministrauerūt necessaria sibi et alijs predicatoribus: et offendere se gratiā. p Etiā rogo. Hic sēr firmat philippenses p amicū ne boc deuote rogamus cum. dicēte: Etiā rogo et te germane. nomen ppriū est. q Compar. id est coadiutor meus. in predicatione. r Adiuua illas. i. mulieres pictas tuis sermonibus cōfortando.

Que mecū.

Nomina. Quia scripti sunt meritis viuentes manifestē habebunt in eterna domo. Unde: Tu vome patrio mei manifestus multe fuisti.

Libro vite. Predestinatio in qua oēs saluādi predestinati sunt. Et. Volūte o philippenses grauiter ferre q̄ oēs vos in epla sca singillatim nō nominauit. q̄ esti in ea nō etiā scripti in libro ēt vite pnumini.

Gaudete. Admo. Et actus i fide cop⁹ et opibus apluo vt alacriores sint: optat in ō studio. gō cientes gaudere in dño et id iterat: vt sc in eis vere gaudere ostendat.

Gaudete in dño. Id est in veritate non in fugitatiū spe eternitatis nō in flore vanitatis.

Gaudete. Q. q̄ cop nota sit in libro vite. Et vt ideo vero certissime credat. Gaudete in dño. i. o bonū vēl gaudēdū est tantūte in dño: nō extra. Et hoc a deo necessarium vobis est q̄ iterum dico: Gaudete in dño: nō vt ḡdā alia semel: q̄ hē mo destia et recens mod⁹ vt in dño sit o⁹ gaudiū: ō per vos addīcāt alii. vēl mode stia i oibus fidelib⁹ et iusti delib⁹ vt imitentē ne possint reprehendere. Et q̄ dño. Prope est. i. para tuo nunc q̄d opus est i spūalibus vel tpalib⁹: de nulla re sitis sollicīti et timēt. Sed petitiones de bis q̄ vultis impetrare. Innotescant. i. sint ita vehemētes non tepidē vt ad deum perueniant: id est complecantur.

In oī oratione. Oratio et obsecratio cōmuniter pro se vel alijs de quibuslibet. Petitio de rebus nominatim necessarijs.

Innotescant. Hec notitia affluitate fiet et vigilantia ecclīe. Et deus pat custodit corda in christo: hoc ideo dicit: q̄ qui eis deo habet pacē: non timet mentem aduersam.

Apud deū. Vel angelio qui hoc eis offerunt. Unde: Cum exercitio orationē vestram obtuli apud deum. Vel nobis innotescant apud deum per tolerantiā: non apud hoios per iactantiam.

Apud deū. Aug⁹. de gratia noui testa. Non dicitur angelus custodiens nostras offerre deo: quasi deus tunc nouerit quid vtilitatis vel quo indigeamus: qui ola ante q̄ fiant sicut et postq̄ facta sunt nouit. Sed q̄ necesse habet rationalis creatura obtemperans deo temporales cautas ad eternam veritatē referē: siue petendo quid erga se fiat: siue pfitendo quid

Nicolaus

a Que mecū laborauerūt in euangelio. i. in predicatiōe euāgelij necessaria ministrādo. et nō solū mihi: sed et hoctio meis. de qbus subdit: b Ēt clemente et ceteris q̄ essent in oratiōe et obsecratiōe meis. c Quoꝝ nōa sunt in libro vite. est ads liber vite id⁹ q̄s predestinatio diuina. q̄ dicit liber ex q̄ in mēte diuina numerus electorum est firmiter descriptus vel dispositus. et hoc est descriptio simpliciter. Q̄ ads illi ibi dicunt sic scripti: scilicet an apls habuit per diuinā reuelationē. Alio modo dicit aliquis scripsus in libro vite fm pcessum iusticiam a qua tñ peingit aliq̄s decidere: et hoc est descriptio fm quid. apls aut̄ p bona opera illorum que videbat: estimare debebat q̄ essent in q̄ gratia. et sic loquit in p̄sentiarū nisi per reuelationē habuerit q̄ essent simpliciter scripti in libro vite. d Gaudete. Hic aliquē ter inducit philippenses ad spiritualem letitiam. et secundo ad boni operis per seuerantiā: et quibus ostrat hoc letificatibi: De cetero fratres. Circa pñ mā dicit: Gaudete in dño. non in mūdo. e Semper. actu vel habitu. f Rerum dico gaudete. ad malorū inductionē. g Mō odestia vestra. in conuersatione et vita. h Nota q̄ ostium hominibus. vt boni meliores fiant exemplo vestro. et mali ad boni conuertant. i Dño prope est. ad vos remunerandū. et quia nimia sollicitudo temporaliū impedit spūtuale gaudiū. ideo subdit: k Nihil solliciti sitis. superfluę. nam oportet sollicitari de necessarijs. aliter videretur tentatio dei. l Sed in omni oratione. Hic ponuntur quatuor orationis partes. quorū est in oratiōe primo ad deum accedere per mentis elenationem. et hoc vocatur oratio qui est affectus mentis in deum. secūdo requirit aliquid determinate proponere. faltem verbo mentali. et hoc vocat petitio propter hoc dicitur hic ponere. faltem verbo mentali. et hoc vocat petitio propter hoc dicitur hic = Petitiones vestre innotescant apud deum. aliquid determinate proponendo. tertio q̄ proponendo se disponat vt gratiam mereatur. et hoc vocat obsecratio. per hoc enim q̄ aliquis gratiam se ostendit de beneficijs gratiarum actio. per hoc enim q̄ aliquis gratiam se ostendit de beneficijs gratiarum actio. per hoc enim q̄ capeam illud per q̄s oīa acceptio mereatur recipere petitio. quarto q̄ capeam illud per q̄s oīa

factus. In quo q̄ pfectus q̄ nō sit bonū quo tenatur sanctus dicit inchoatio bile: cuius participatione etiam sapiens efficitur.

Idem. ex. hoc tenet. Illa ola q̄ppe scienda pro sufficiē sua pfectio habet ēē nōbis. i. angeli nōnūq; q̄ et q̄ sunt nobiscū cognoscunt. Jō ois sunt vilia que nesciat. sed bonū. cuq; est de optimo salue etiam pfectis necessarium.

Pax dei. Nemo q̄d est pax illius: q̄ nec cogitari nostris: nec ullo opere ēt melius opus est.

Erunt ab⁹ sensū. Nostros. ad cop q̄ temp videāt facies patris. Vel pax q̄ ipse deus placat ēt superat omnē sensum pacis sui. Quia nec vox fic possum⁹ nostr nec vlle angeli.

De cetero. Postq̄ pro q̄stionibus et contra pcedo pfectionis monuit. Hic cetero adit de cautelam q̄ ad pfectionē sunt exponit.

Quecunq; iusta. Iusta ad proximū. Quecunq; sunt in ppria virtute vt mi mo dicat: quecunq; sunt amabilia. i. amari digna vt modestia inuidiosi humilia sermoni benedicti. & dicq; sūt bonę famę: ita bene dicit ois sanctus q̄ tutius vt de bis nō habeat materia opinio: sed bona: vt p sint alijs. Aut bonę famę dico signa virtutis in eis ē vt Laus disciplinę. quando nō est curiosa ēt bona fama de virtibus vel ois malis. Vel alibi sentiarū bus. Vel ita distingue: Vt hoc sit: Sūt laude referat ad famā. Et illud sūt virtute referat ad alia fidei. Hoc mō: Cogitate q̄cūq; sūt vera vl. sūt virt⁹ et cetera. Et cogitate q̄cūq; sūt bone famę. Sūt laus disciplinę est cetera.

Bone fame. Aug⁹. Nobis vita nostra alijs bona fama necessaria est. Nam quisquis a sagitta crimi virtutis suam custodit: fit bene facit. Quilouis alit famā: et im in alios misericors ēt.

Gaudete. Hic cōmendat q̄ sibi sepe necessaria misit: et vē aduentū sit sui oppressi facti obedire: q̄ in q̄ negligētes facti fuer in adhesiua tolerantia: et memores facti apli sui fructꝰ eorum sit beatus celesti palēdus.

Quę. Aliquo tpe: q̄ nō ei potuerit. Pcelentiabus. monstrando mihi necessaria: q̄ ministratio sit hoc: q̄ inde fructꝰ vite eterne pueniat.

Pro me. Quia mihi prodest vestra obsequia. Nec aut videret aliquā mala causa intermissionis: addit: modo rebene vitus: sed aut ex ratio occupationis: aut impediri aliquibus aduersis.

De ira

sit et malibilis et parte dei. quod ē eius sanctitas. et hoc vocatur obsecratio sicut cum victimas per nativitatem suam. i. n. o. et propter hoc in oratione ecclesie ponitur in fine per dominū nostrum ihesū christū. vl. n Et pax dei. i. deus qui est pax vel quies mentis. o Que superat omnē sensum eo q̄ est ab omni intellectu creato incōprehensibilis. p Custodiat corda vestra. i. voluntates vras in bono: que dicuntur corda. quia sicut cor mouet alia corporis membra: sic voluntas mouet alias animę potentias ad actus suos. q In christo ihesu. per ipsum christum. quod autem subditur in aliquibus libris: Dño nostro. non est de textu. nec habetur in libris correctis. r De cetero. Hic induxit philippenses ad boni continuationem et augmentationem. v. De cetero fratres quecunq; sunt vera. fine actionem et augmentationem. v. De cetero fratres quecunq; sunt vera. fine falsū admixtū. o Quecunq; pudica. fine lasciue petulātie. t Quecunq; iusta. ergā proximū. v Quecunq; sancta. circa cultum diuinum. x Quecunq; amabilia. deo et hominibus bonia. y Quecunq; bone fame. i. signa boni nominis. z Signa virtutis. moralis et intellectualis. me. i. signa boni nominis. a Signa virtutis. disciplina meę laudabilis. b Hec cogitate. frequenter meditando. c Que et didicistis. per meam doctrinam. d Et accepistis. Acceptatio tanq̄ digna teneri et seruari. e Et audistis. ab alijs predicatoribus verbis. f Et videstis in me. q̄ nō solū verbo: sed et exemplo. g Hec agite. et nō solū cogitate. h Et deus pacis. i. pacē vere pacis. Unde et subdit. i Erit vobiscū. q̄ est in futuro. k Gaudiū. hic sēr agit de liberalitate philippensiū gratulat: magis ex ppter eoq; meritū. q̄ ppter vtilitatē. ppriā. l Gaudiū aut̄ et cetera. vl. Et vale. = Sūt dicit aliqui verbo ruditatis vl. loquit de ipso p similitudē arboris que videt arida et postea virescit et floret fm revolutionē tpis. Sic philippenses sūmo mitis aut̄ aplō mīserūt et floruit fm revolutionē tpis. Et deinde iterū sibi miserūt et cessit necessaria. postea cessauerūt per tempus. et deinde iterū sibi miserūt et cessit pro suis necessitatibus. Consequenter epistole collationem intermittens. v.

Quę mecū

Non quaſi cū. Non propter ꝙd̄ deſiderio cōcupiſcebat eorum gaudet.
Ecce ꝙ ſtabilitat cū. Dicēs. Qui penuria nō frangit in gr̄a ꝓficiens
Abundare. Qui accepto
ſtudio nō ad integrū gra
dūt̄ ꝓficit. Qui accepta
pene ſtet. Qui
ſtudio nō ſatiat̄ deſiderio
ſtudet. Qui acceptis
ſtudio nō ad integrū gra
dūt̄ ꝓficit. Qui accepta
pene ſtet. Qui
ſtudio nō ſatiat̄ deſiderio
ſtudet.

batis. Occūpati aūt cratio. Nō
ſtum. † ſit p retinere penuriā ꝓhibentibus
quaſi ꝓpꝛ penuriā dico. Ego
† in ſtudio ſtudio habeat † † quantus hic
cuiꝫ didici in quibus ſufficiens
† ſemper † quia † q̄ hinc non ſtangit. † quia
ſuꝫ. Scio ꝛ humiliari: ſcio ꝛ ab
hinc non exigam. † in omni loco omnia patiendo
vel quibuſlibet. † in ol gener ꝛ cord.
undare. Ubiq; † ꝛ i oibus inſti
† ꝓcuri. † quia non ſit ſtantum. † ne deficiā
† † quaſi non ſit penuria penitus, nec ſit ab
undantia ſtantum q̄ ad ſtabilitatē ꝓficiēdi ꝛ deuo-
tionē

Qui est imago. Aug⁹. Q̄ liber imago regio est in nullo aliter in filio. Nec ipsum filium in quantum imago dei est debuit oportuit ista q̄ hoc est q̄ ipse nec ipsa p̄ ille filii eam ille. p̄ deo debet oportuit ista q̄ hoc est q̄ ipse nec ipsa p̄ ille filii eam ille. Prim ipso. Aug⁹. Caput ecclie. Corpus aut sic habet ad caput sicut corpus ad caput. Et ei ecclia no aliud nisi quod caput corporis q̄ est principale membrum.

Primogenitus⁹. Ex eo natus est ante ois de quo vt ei creatur. Q̄ hō primus relinquitur totum per vt semper fit primus q̄ primus.

Cum in q̄ habit vt dei deitas de nullo dicit verbū caro factū est. Nō ergo excellentius assumpt⁹ q̄ plenū sapie dei genus vt caput in quo sunt oēs thesauri plenū alio: quo tpm corpus vnificat.

Qui est principiū. Ecclie sm̄ aut. Ut sunt ecclie ex eo tanq̄ ab vlīo ad vltīm vel ordo gener aut virtus vt ministrent ecclie ut hic bono illuminat. Nemo bñ assumit nisi pōt dici principiū ecclie: aut sup̄ bñ assumto eius fundata est. Et bñ ipse est caput

Nicolaus

a Qui est imago. Postq̄ apls ostendit q̄ homo sum colossensibus hic cōfirmat inducit eos ad tenendū firmiter euangelii veritatē. Et ostendit tres gnōs. primū q̄ filius dei est imago dei. ij. q̄ filius est primogenitus ois creatu. iij. q̄ filius est caput ecclie. Et ois hec tria p̄cto. ex primo declarat assumit euangelii. Secūdo innitat ad firmior adherendū ei. Et vocat cum effectu. tertio respondet ea que quibusdā hic cōsurgere videbant. Et primo ponit ois. Secūdo ostendit q̄ ois. Tertio cōfirmat ois

Christo. Q. Ne decipiat vos vide ut ipse dei q̄ apl̄us noīe ei⁹ scīpt. Et nemo vobis ē in gentib⁹ videre remota: caueāt ergo illi quos ad⁹ sapīam ab idolis vocāt. Philosophi. Per hoc q̄ supra dixerat de circūcisione christi: q̄ per ip̄m fuerint circūcisi: ostendere intendit philosophiā christianā esse veram philosophiam: q̄ sola placet deo: et in celum perducit.

Videte. Q. Videte ne quis vos decipiat per philosophiā. Et inanem fallaciam. Philosophia dr̄ amor sapīe. Et sapīa dr̄ cognitio rerum diuinarum et humanarum. Philosophi ergo dicunt se amatores sapīe. Et sapīa dr̄ a sapio quod est saporem habeo. Et sicut sapor cibi facit ut cibus sapiat: ita cognitio rerum diuinarum facit ut homo sapiat. Et ideo illi dr̄ sapientes qui cognoscunt res diuinas. Et quia philosophi cognoscebant aliquas res diuinas: ideo dr̄ philosophi. Et quia non cognoscebant res diuinas sicut oportet: ideo dr̄ philosophia inanis. Et fallax. Inanis dr̄ q̄ non habet firmum fundamentum. Fallax dr̄ q̄ habet fundamentum apparens: sed non firmum. Et hoc dicit ad differentiam philosophie christiane: q̄ habet firmum fundamentum. Et ideo dr̄ philosophia fallax: quia ea utuntur philosophi ad destruendum fidem christi. Et inanem fallaciam. Quia ea utuntur philosophi ad destruendum fidem christi. Et inanem fallaciam. Quia ea utuntur philosophi ad destruendum fidem christi.

Traditionem. Q. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum: secundum elementa mundi: et non secundum christum. Traditio ergo humana est illa quam homines tradunt ex suo arbitrio. Et hoc est duplex. Quedam enim traditiones sunt quas homines tradunt ex suo arbitrio: et sine auctoritate diuina. Et hoc est duplex. Quedam enim traditiones sunt quas homines tradunt ex suo arbitrio: et sine auctoritate diuina. Et hoc est duplex. Quedam enim traditiones sunt quas homines tradunt ex suo arbitrio: et sine auctoritate diuina.

Elementa. Q. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum: secundum elementa mundi: et non secundum christum. Elementa mundi dr̄ illa ex quibus mundus constat. Et hoc est duplex. Quedam enim elementa sunt corporalia. Et hoc est duplex. Quedam enim elementa sunt corporalia. Et hoc est duplex. Quedam enim elementa sunt corporalia.

Quia. Q. Quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et vos estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis. Quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et vos estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis. Quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et vos estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis.

In quo. Q. In quo et circumcisi estis circumcisione non manufacta in expoliatione corporis carnis: sed in circumcisione christi: consepulti ei in baptismo. In quo et resurrexistis per fidem operationis dei qui suscitauit illum a mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis et preputio carnis vestre: conuiuificauit cum illo donans vobis omnia delicta: delens quod aduersum nos erat chirographum decreti quod erat contrarium nobis. Et ipsum tulit de medio affigens illud cruci. Et expolians principatus et potestates traduxit. Id est ab ecclesia extirminauit. Vel palam. Et angelicis legibus ad interna deiectabit. In semetipso. Ut in semetipso fuit manifestat. Triumphans illos in semetipso. Aug⁹. Mouet hoc uerissimo sacrificio p nobis oblato: quod cuiuscunq; erat: unde nos principatus et potestates ad iudicia supplicia uite detinendi extinguit. Vel q̄ accepit diabol⁹ exteri⁹ potestates uelut carnis occidēdo in de inferiori qua nos tenebat potestas ei⁹ exacta est.

Vel in alium ipsum. Aug⁹. Exuens se carne pari. s. potestas. pal. si. triumphans in ipso. Mole carnis hoc loco mortalitas intelligit. Iunta illis: Caro et sanguis regnū dei non possidebunt. Per hāc mortalitatem nobis inuidet potestas diabolus. Hac q̄ mortalitate ipso in resurrectione sue gentis: diabolicas potestates (q̄ p hāc mortalitatem dominabat) dispoliasse. et in ipso capite nos potuisse expoliasse. et in ipso capite nos potuisse expoliasse. Triumphans illos in semetipso. Vel in cruce. Et in ligno. Vel in cruce. Et in ligno. Vel in cruce. Et in ligno.

Nemo. Q. Nemo vos iudicet in cibo aut in potu aut de parte diei festi aut neomenie aut sabbatorum: que sunt umbra futurorum: corpus autem christi. Nemo vos seducat volens in humilitate et religione angelorum ambulans in ea quae non uidit: inaniter uentilans sensus carnis sue: et non tenens caput: ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et constructum crescit in augmentum dei. Si ergo mortui estis cum christo ab elementis mundi: quid adhuc tanquam viuentes in mundo decernitis? Ne tetigeris neque gustaueris neque contrectaueritis: que sunt omnia in interitu ipso usu secundum mandata et doctrinas hominum. Que sunt rationem quidem habentia sapientie in superstitione et humilitate: et non ad parcendum corpori non in honore aliquo ad saturitatem carnis. C. III

Si consurrexistis. Quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et vos estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis. Quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et vos estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis. Quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et vos estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis.

Nicolaus

a Videte ne quis vos seducat. Circa primū dicit: Videte ne quis vos seducat. b Nemo ergo vos iudicet. Circa primū dicit: Videte ne quis vos seducat. c Si cum christo mortui estis ab elementis mundi. Circa primū dicit: Videte ne quis vos seducat. d Que sunt omnia in interitu ipso usu secundum mandata et doctrinas hominum. Circa primū dicit: Videte ne quis vos seducat. e Que sunt rationem quidem habentia. Circa primū dicit: Videte ne quis vos seducat. f Sicut assumpti estis christum dominum ambulate in ipso. Circa primū dicit: Videte ne quis vos seducat. g Radicati et edificati in ipso et confirmati. Circa primū dicit: Videte ne quis vos seducat. h Abundantes in illo in gratiarum actione. Circa primū dicit: Videte ne quis vos seducat. i Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum: secundum elementa mundi: et non secundum christum. Circa primū dicit: Videte ne quis vos seducat. k Quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et vos estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis. Circa primū dicit: Videte ne quis vos seducat. l In quo et circumcisi estis circumcisione non manufacta in expoliatione corporis carnis: sed in circumcisione christi: consepulti ei in baptismo. In quo et resurrexistis per fidem operationis dei qui suscitauit illum a mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis et preputio carnis vestre: conuiuificauit cum illo donans vobis omnia delicta: delens quod aduersum nos erat chirographum decreti quod erat contrarium nobis. Et ipsum tulit de medio affigens illud cruci. Et expolians principatus et potestates traduxit. Id est ab ecclesia extirminauit. Vel palam. Et angelicis legibus ad interna deiectabit. In semetipso. Ut in semetipso fuit manifestat. Triumphans illos in semetipso. Aug⁹. Mouet hoc uerissimo sacrificio p nobis oblato: quod cuiuscunq; erat: unde nos principatus et potestates ad iudicia supplicia uite detinendi extinguit. Vel q̄ accepit diabol⁹ exteri⁹ potestates uelut carnis occidēdo in de inferiori qua nos tenebat potestas ei⁹ exacta est.

De ira

Ira dei. Q. Propter quae venit ira dei in filios diffidentiae. Ira dei dr̄ effectus diuine uindicte. Et hoc est duplex. Quedam enim ira dei est effectus diuine uindicte in hac uita. Et hoc est duplex. Quedam enim ira dei est effectus diuine uindicte in hac uita. Et hoc est duplex. Quedam enim ira dei est effectus diuine uindicte in hac uita.

Filios. Q. Filios diffidentiae. Filii diffidentiae dr̄ illi qui diffidunt de promissionibus dei. Et hoc est duplex. Quedam enim diffidentia est de promissionibus dei. Et hoc est duplex. Quedam enim diffidentia est de promissionibus dei. Et hoc est duplex. Quedam enim diffidentia est de promissionibus dei.

Quae. Q. Quae fuistis aliquando tenebre nunc autem lux in domino. Tenebre dr̄ ignorantia. Et lux dr̄ cognitio. Et hoc est duplex. Quedam enim ignorantia est de rebus diuinis. Et hoc est duplex. Quedam enim ignorantia est de rebus diuinis. Et hoc est duplex. Quedam enim ignorantia est de rebus diuinis.

Ambulate. Q. Ambulate sicut filii lucis. Ambulare dr̄ operari. Et hoc est duplex. Quedam enim operatio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim operatio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim operatio est bona.

Fructus. Q. Fructus enim lucis est in omni bonitate et iustitia et veritate. Fructus dr̄ effectus. Et hoc est duplex. Quedam enim effectus est bonus. Et hoc est duplex. Quedam enim effectus est bonus. Et hoc est duplex. Quedam enim effectus est bonus.

Probantes. Q. Probantes quid sit beneplacitum deo. Probare dr̄ experiri. Et hoc est duplex. Quedam enim experientia est de rebus diuinis. Et hoc est duplex. Quedam enim experientia est de rebus diuinis. Et hoc est duplex. Quedam enim experientia est de rebus diuinis.

Et nolite. Q. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum. Communicare dr̄ participare. Et hoc est duplex. Quedam enim participatio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim participatio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim participatio est bona.

Arguite. Q. Arguite autem et magis illa que in occulto fiunt ab ipsis turpe est et dicere. Arguere dr̄ reprehendere. Et hoc est duplex. Quedam enim reprehensio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim reprehensio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim reprehensio est bona.

Omnia. Q. Omnia autem que arguuntur a lumine manifestantur. Omnia dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona.

Omne. Q. Omne enim quod manifestatur lumen est. Omne dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim omne est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim omne est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim omne est bonum.

Propterea. Q. Propterea dicit: Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te christus. Propterea dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim propterea est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim propterea est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim propterea est bona.

Videte. Q. Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis non quasi insipientes sed ut sapientes redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Videte dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim videte est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim videte est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim videte est bonum.

Nolite. Q. Nolite fieri imprudentes sed intelligentes quae sit voluntas dei. Nolite dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum.

Et nolite. Q. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria sed implemini spiritu. Nolite dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum.

Loquentes. Q. Loquentes vobismetipsis in psalmis et ymnis et canticis spiritualibus. Loquentes dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim loquentes est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim loquentes est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim loquentes est bonum.

Cantantes. Q. Cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. Cantantes dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim cantantes est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim cantantes est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim cantantes est bonum.

Gratias. Q. Gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri ihesu christi deo et patri. Gratias dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim gratias est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim gratias est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim gratias est bona.

Subditi. Q. Subditi invicem in timore christi. Subditi dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim subditi sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim subditi sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim subditi sunt boni.

Mulieres. Q. Mulieres viris suis subditae sicut domino. Mulieres dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim mulieres sunt bone. Et hoc est duplex. Quedam enim mulieres sunt bone. Et hoc est duplex. Quedam enim mulieres sunt bone.

Viri. Q. Viri diligite uxores vestras sicut et christus dilexit ecclesiam. Viri dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim viri sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim viri sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim viri sunt boni.

Filii. Q. Filii obedite parentibus vestris in domino. Filii dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim filii sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim filii sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim filii sunt boni.

Patres. Q. Patres nolite ad indignationem prouocare filios vestros. Patres dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim patres sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim patres sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim patres sunt boni.

Serui. Q. Serui obedite per omnia dominis carnalibus. Serui dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim serui sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim serui sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim serui sunt boni.

Quodcumque. Q. Quodcumque facitis ex anima operamini sicut domino et non hominibus. Quodcumque dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim quodcumque est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim quodcumque est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim quodcumque est bonum.

Scientes. Q. Scientes quia a domino accipietis retributionem hereditatis. Scientes dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim scientes sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim scientes sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim scientes sunt boni.

Domini. Q. Domini vobis quod iustum est et aequum scientes quia et vos habetis dominum in celo. Domini dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim domini sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim domini sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim domini sunt boni.

Orationi. Q. Orationi instate vigilantes in ea in gratiarum actione. Orationi dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim orationi est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim orationi est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim orationi est bona.

Simul. Q. Simul et pro nobis ut deus aperiat nobis ostium sermonis. Simul dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim simul est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim simul est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim simul est bonum.

Loquar. Q. Loquar ut oportet me loqui. Loquar dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim loquar est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim loquar est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim loquar est bonum.

Ambulate. Q. Ambulate in sapientia ad eos qui foris sunt tempus redimentes. Ambulate dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim ambulate est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim ambulate est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim ambulate est bonum.

Sermo. Q. Sermo vester semper in gratia sale conditus. Sermo dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim sermo est bonus. Et hoc est duplex. Quedam enim sermo est bonus. Et hoc est duplex. Quedam enim sermo est bonus.

Scire. Q. Scire oportet unicuique quomodo oporteat vos respondere. Scire dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim scire est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim scire est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim scire est bonum.

Omnia. Q. Omnia vobis que circa me sunt nota faciet tychicus. Omnia dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona.

Quem. Q. Quem misi ad vos ad hoc ut cognoscat que circa vos sunt. Quem dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim quem est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim quem est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim quem est bonum.

Et consolentur. Q. Et consolentur corda ipsorum instructi in charitate. Et consolentur dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim et consolentur est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim et consolentur est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim et consolentur est bonum.

Et in. Q. Et in omnem divitiam intellectus in agnitionem mysterii dei christi. Et in dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim et in est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim et in est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim et in est bonum.

Hoc. Q. Hoc autem dico ut nemo vos decipiat in subtilitate sermonum. Hoc dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim hoc est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim hoc est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim hoc est bonum.

Nam. Q. Nam et si corpore absens sum sed spiritu vobiscum sum gaudens et videns vestrum ordinem. Nam dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim nam est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nam est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nam est bonum.

Sicut. Q. Sicut igitur accepistis christum iesum dominum in ipso ambulate radicati et superedificati in ipso et confirmati in fide sicut didicistis abundantes in gratiarum actione. Sicut dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim sicut est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim sicut est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim sicut est bonum.

Videte. Q. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum secundum elementa mundi et non secundum christum. Videte dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim videte est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim videte est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim videte est bonum.

Quia. Q. Quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et vos estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis. Quia dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim quia est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim quia est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim quia est bonum.

In quo. Q. In quo et circumcisi estis circumcisione non manufacta in expoliatione corporis carnis: sed in circumcisione christi: consepulti ei in baptismo. In quo et resurrexistis per fidem operationis dei qui suscitauit illum a mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis et preputio carnis vestre: conuiuificauit cum illo donans vobis omnia delicta: delens quod aduersum nos erat chirographum decreti quod erat contrarium nobis. Et ipsum tulit de medio affigens illud cruci. Et expolians principatus et potestates traduxit. Id est ab ecclesia extirminauit. Vel palam. Et angelicis legibus ad interna deiectabit. In semetipso. Ut in semetipso fuit manifestat. Triumphans illos in semetipso. Aug⁹. Mouet hoc uerissimo sacrificio p nobis oblato: quod cuiuscunq; erat: unde nos principatus et potestates ad iudicia supplicia uite detinendi extinguit. Vel q̄ accepit diabol⁹ exteri⁹ potestates uelut carnis occidēdo in de inferiori qua nos tenebat potestas ei⁹ exacta est.

De ira

Ira dei. Q. Propter quae venit ira dei in filios diffidentiae. Ira dei dr̄ effectus diuine uindicte. Et hoc est duplex. Quedam enim ira dei est effectus diuine uindicte in hac uita. Et hoc est duplex. Quedam enim ira dei est effectus diuine uindicte in hac uita. Et hoc est duplex. Quedam enim ira dei est effectus diuine uindicte in hac uita.

Filios. Q. Filios diffidentiae. Filii diffidentiae dr̄ illi qui diffidunt de promissionibus dei. Et hoc est duplex. Quedam enim diffidentia est de promissionibus dei. Et hoc est duplex. Quedam enim diffidentia est de promissionibus dei. Et hoc est duplex. Quedam enim diffidentia est de promissionibus dei.

Quae. Q. Quae fuistis aliquando tenebre nunc autem lux in domino. Tenebre dr̄ ignorantia. Et lux dr̄ cognitio. Et hoc est duplex. Quedam enim ignorantia est de rebus diuinis. Et hoc est duplex. Quedam enim ignorantia est de rebus diuinis. Et hoc est duplex. Quedam enim ignorantia est de rebus diuinis.

Ambulate. Q. Ambulate sicut filii lucis. Ambulare dr̄ operari. Et hoc est duplex. Quedam enim operatio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim operatio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim operatio est bona.

Fructus. Q. Fructus enim lucis est in omni bonitate et iustitia et veritate. Fructus dr̄ effectus. Et hoc est duplex. Quedam enim effectus est bonus. Et hoc est duplex. Quedam enim effectus est bonus. Et hoc est duplex. Quedam enim effectus est bonus.

Probantes. Q. Probantes quid sit beneplacitum deo. Probare dr̄ experiri. Et hoc est duplex. Quedam enim experientia est de rebus diuinis. Et hoc est duplex. Quedam enim experientia est de rebus diuinis. Et hoc est duplex. Quedam enim experientia est de rebus diuinis.

Et nolite. Q. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum. Communicare dr̄ participare. Et hoc est duplex. Quedam enim participatio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim participatio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim participatio est bona.

Arguite. Q. Arguite autem et magis illa que in occulto fiunt ab ipsis turpe est et dicere. Arguere dr̄ reprehendere. Et hoc est duplex. Quedam enim reprehensio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim reprehensio est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim reprehensio est bona.

Omnia. Q. Omnia autem que arguuntur a lumine manifestantur. Omnia dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona.

Omne. Q. Omne enim quod manifestatur lumen est. Omne dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim omne est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim omne est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim omne est bonum.

Propterea. Q. Propterea dicit: Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te christus. Propterea dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim propterea est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim propterea est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim propterea est bona.

Videte. Q. Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis non quasi insipientes sed ut sapientes redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Videte dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim videte est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim videte est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim videte est bonum.

Nolite. Q. Nolite fieri imprudentes sed intelligentes quae sit voluntas dei. Nolite dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum.

Et nolite. Q. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria sed implemini spiritu. Nolite dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nolite est bonum.

Loquentes. Q. Loquentes vobismetipsis in psalmis et ymnis et canticis spiritualibus. Loquentes dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim loquentes est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim loquentes est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim loquentes est bonum.

Cantantes. Q. Cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. Cantantes dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim cantantes est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim cantantes est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim cantantes est bonum.

Gratias. Q. Gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri ihesu christi deo et patri. Gratias dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim gratias est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim gratias est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim gratias est bona.

Subditi. Q. Subditi invicem in timore christi. Subditi dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim subditi sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim subditi sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim subditi sunt boni.

Mulieres. Q. Mulieres viris suis subditae sicut domino. Mulieres dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim mulieres sunt bone. Et hoc est duplex. Quedam enim mulieres sunt bone. Et hoc est duplex. Quedam enim mulieres sunt bone.

Viri. Q. Viri diligite uxores vestras sicut et christus dilexit ecclesiam. Viri dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim viri sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim viri sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim viri sunt boni.

Filii. Q. Filii obedite parentibus vestris in domino. Filii dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim filii sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim filii sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim filii sunt boni.

Patres. Q. Patres nolite ad indignationem prouocare filios vestros. Patres dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim patres sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim patres sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim patres sunt boni.

Serui. Q. Serui obedite per omnia dominis carnalibus. Serui dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim serui sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim serui sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim serui sunt boni.

Quodcumque. Q. Quodcumque facitis ex anima operamini sicut domino et non hominibus. Quodcumque dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim quodcumque est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim quodcumque est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim quodcumque est bonum.

Scientes. Q. Scientes quia a domino accipietis retributionem hereditatis. Scientes dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim scientes sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim scientes sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim scientes sunt boni.

Domini. Q. Domini vobis quod iustum est et aequum scientes quia et vos habetis dominum in celo. Domini dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim domini sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim domini sunt boni. Et hoc est duplex. Quedam enim domini sunt boni.

Orationi. Q. Orationi instate vigilantes in ea in gratiarum actione. Orationi dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim orationi est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim orationi est bona. Et hoc est duplex. Quedam enim orationi est bona.

Simul. Q. Simul et pro nobis ut deus aperiat nobis ostium sermonis. Simul dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim simul est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim simul est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim simul est bonum.

Loquar. Q. Loquar ut oportet me loqui. Loquar dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim loquar est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim loquar est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim loquar est bonum.

Ambulate. Q. Ambulate in sapientia ad eos qui foris sunt tempus redimentes. Ambulate dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim ambulate est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim ambulate est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim ambulate est bonum.

Sermo. Q. Sermo vester semper in gratia sale conditus. Sermo dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim sermo est bonus. Et hoc est duplex. Quedam enim sermo est bonus. Et hoc est duplex. Quedam enim sermo est bonus.

Scire. Q. Scire oportet unicuique quomodo oporteat vos respondere. Scire dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim scire est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim scire est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim scire est bonum.

Omnia. Q. Omnia vobis que circa me sunt nota faciet tychicus. Omnia dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona. Et hoc est duplex. Quedam enim omnia sunt bona.

Quem. Q. Quem misi ad vos ad hoc ut cognoscat que circa vos sunt. Quem dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim quem est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim quem est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim quem est bonum.

Et consolentur. Q. Et consolentur corda ipsorum instructi in charitate. Et consolentur dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim et consolentur est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim et consolentur est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim et consolentur est bonum.

Et in. Q. Et in omnem divitiam intellectus in agnitionem mysterii dei christi. Et in dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim et in est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim et in est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim et in est bonum.

Hoc. Q. Hoc autem dico ut nemo vos decipiat in subtilitate sermonum. Hoc dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim hoc est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim hoc est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim hoc est bonum.

Nam. Q. Nam et si corpore absens sum sed spiritu vobiscum sum gaudens et videns vestrum ordinem. Nam dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim nam est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nam est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim nam est bonum.

Sicut. Q. Sicut igitur accepistis christum iesum dominum in ipso ambulate radicati et superedificati in ipso et confirmati in fide sicut didicistis abundantes in gratiarum actione. Sicut dr̄ quedam. Et hoc est duplex. Quedam enim sicut est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim sicut est bonum. Et hoc est duplex. Quedam enim sicut est bonum.

Nicolaus

a Traduxit cōfidenter. i. poetice ad celestia. b Triumphās illos. q̄s dupliciter pōt exponi. vno mō referēdo ī illeo ad demonem q̄s vincit. alio mō referēdo ad pleo q̄s fuit triūphi fecit principes: vt sit sensus: Triumphās illos. i. triūphare facēdo. c In semetipso. i. p semetipsum. d Nemo ergo vos iudicet. māgr̄ eleuo. e In ci. q̄ potu. legit. phūito. si vtamur. f Aut in pte dicti festi. a vob nō celebrata. vt pascha pētecosten. g Aut neome. i. lune dici mēsis. h Aut sabbatoz. i. fine hebdō. ille enī dies in lege dicit celebrari. i Que sūt vmbra futurorū. figuralis aduentūs xpi. p ip̄m. id subdit: k Que sūt. i. que fuerūt vetera testi. l Umbra futuroz. spe xpi. m Xpi. i. pinet ad xp̄m p quē ē ipleta. n Nemo. Vide q̄m ideo ad peccādū decipiēdo vetūt modū q̄ ē p simulationē fictā. o Nemo vos se. volēs ībulare. o In humilitate. ficta. p Et bāilitate. i. cōta. de qua dī Eccli. xii. Et q̄ neget se humiliat. i. in p Et bāilitate. i. cōta. de qua dī Eccli. xii. Et q̄ neget se humiliat. i. in terrena ci⁹ plena sūt dolo. q Et nō ad parcēdū corpori. tales enī cōsimulatōes frequēter plicib⁹ fic tactabāt sibi nō parce. a labore corpōli ad p̄ardā. salutē primi r refugere honorē indebitū. s laudi victū. tales enī simulatōes frequēter i Legligēter que legim⁹ ordinē. ecclē. decipiūt simplices. p̄p̄ q̄s apl̄s talia docet fugere. Ad t Saluator. xv. mādat vii. o. Attendite a falsis p̄phetis q̄ veniūt ad vos in vestimentis ouiū. in trinsec⁹ autē sūt. v. Et eodē mō heretici decipiūt simplices. C. III. r Sūt si cōsurrexistis. Postq̄s apl̄s iudeos celestes ad vocāt s fidei veritatē. t peccātū pōnit. ipso p̄ter iudeos ad fidē xp̄i. u ad ecclē. x Quasi dicat. Hoc p̄ter iudeos nec fidē xp̄i. nec ecclē. p̄ter nos. i. nō fit. Ad sanctificationē. q. milia eis subtrahit. In superstitione. Aug⁹. Simulata religio vt videāt se q̄ falsa sūt: q̄ mētes i ea bāilitate re cripiāt ad ingenia. y ob quā. z Quasi dicat. Hoc p̄ter iudeos nec fidē xp̄i. nec ecclē. p̄ter nos. i. nō fit. Ad sanctificationē. q. milia eis subtrahit. In superstitione. Aug⁹. Simulata religio vt videāt se q̄ falsa sūt: q̄ mētes i ea bāilitate re cripiāt ad ingenia. a Et eodē mō heretici decipiūt simplices. C. III. b Sūt si cōsurrexistis. Postq̄s apl̄s iudeos celestes ad vocāt s fidei veritatē. t peccātū pōnit. ipso p̄ter iudeos ad fidē xp̄i. u ad ecclē. x Quasi dicat. Hoc p̄ter iudeos nec fidē xp̄i. nec ecclē. p̄ter nos. i. nō fit. Ad sanctificationē. q. milia eis subtrahit. In superstitione. Aug⁹. Simulata religio vt videāt se q̄ falsa sūt: q̄ mētes i ea bāilitate re cripiāt ad ingenia. c Et eodē mō heretici decipiūt simplices. C. III. d Sūt si cōsurrexistis. Postq̄s apl̄s iudeos celestes ad vocāt s fidei veritatē. t peccātū pōnit. ipso p̄ter iudeos ad fidē xp̄i. u ad ecclē. x Quasi dicat. Hoc p̄ter iudeos nec fidē xp̄i. nec ecclē. p̄ter nos. i. nō fit. Ad sanctificationē. q. milia eis subtrahit. In superstitione. Aug⁹. Simulata religio vt videāt se q̄ falsa sūt: q̄ mētes i ea bāilitate re cripiāt ad ingenia.

ambulastis aliquãdo ꝯ viuere
tis in illis. ⁷Nunc autẽ ⁷vos de
ponite omnia: ⁷iram: ⁷indignatiõ
nem: ⁷malitiam: ⁷blasphemiaz⁹.
⁷Turpem sermonez de ore vestro
ne emittatis. ⁷Nolite mentiri in
uicem: ⁷expoliantes vos⁷ veteré
hominẽ cum actibus suis: ꝯ in/
duentes ⁷nouũ ẽuz ⁷q renouat
in agnitionẽ dei secũdum imagi
nem eius qui creauit⁷eum: ⁷ubi
non ẽ masculus ꝯ femina: ⁷gẽtilis
et barbar⁹ ꝯ scytha: seruus ꝯ liber:
sed omnia in ⁷omnibus chãstus.
Induite vos ergo⁷sicꝫ electi dei
sanctⁱ ⁷dilecti: ⁷viscera misericor
die: ⁷benignitatem: ⁷humilitatez
modestiam: ⁷patientiã: ⁷suppor/
tãtes inuicem: ꝯ ⁷donãtes vobis
metipsis: si quis aduersus aliquẽ
habet querelã: sicut ꝯ dominus
donauit vobis: ita ⁷vos. ⁷Sup
omnia autem hec charitatem cõ
tinuã habete: ⁷quod est vinculũ
pfectionis. Et ⁷pax dei exultet in
cordibus vestris: in qua ꝯ vocati
te. ⁷Verbũ chisti habitet in vo
bis abundãter: ⁷in omni sapien
tia ⁷docẽtes ꝯ cõmonẽtes vos⁷
metipsos in ⁷psalmis ⁷ hymnis
ꝯ canticis spiritualib⁹: ⁷in grã cã
tãtes in cordibus vestris⁷domi/
no. ⁷Omne quodcũqꝫ facitis in
verbo aut in opere: omnia ⁷ nomine domini nostri iesu chisti fa
cite: grãtias agẽtes deo ꝯ patri p
ipsum. ⁷Mulieres subdite estote
viris: sicut oportet⁷in domino.
⁷Viri⁷diligite vxores vestras: ꝯ
nolite amari cẽ ad illas. ⁷Filij ẽbe
dite pãrẽtib⁹ vestris per omnia:
hoc enim placitum est deo. ⁷Pa
tres nolite ad⁷indignationẽ pro
uocare filios vestros: ut nõ pu
sillo animo fiãt. ⁷Serui obedite p
omnia⁷dominis⁷carnalib⁹: nõ
ad oculus seruientes quasi hoi/
bus⁷placentes: ⁷ sed in simplicita
te cordis timẽtes ⁷dominum.
Quodcũqꝫ facitis ex animo op
amini: sicut dõmino ꝯ nõ hoi/
bus. ⁷Scientes ꝙ a domino ac
cipietis⁷retributionẽ hereditatis.
⁷Domino chisto⁷ seruite. ⁷ Qui
enim iniuriã facit: recipiet id quod
iniqꝫ gessit. ⁷Et nõn est personarum acceptio apud deum.
Omini⁹ C. IIII.
Qõ iustũ est ꝯ equus ser
uis prestare: scientes quoniaꝫ ꝯ
vos dñm habetis in celo. ⁷Oĩ

nes ferule: nec nationi: nec obstationi: nec tinguarũ: nec cõditioni. ſ hec
est ola. Cõe ꝓia soui helis sit ego ipse. Et ipse ipse ẽ in eis⁹ fiditate⁹ q per
eũ nouũ sunt. Quare⁹ vo. vo. In cui⁹ri facto laudi ipse pdes ministru
lord⁹ ꝯ pijtr: ẽ hꝫ di vobis: vt ꝯ vos filiter faciat. Iusti⁹ tang⁹ dis
lecta domꝰ⁹ ꝯ pro ꝓfugio mulcẽ eorꝰ⁹ ang⁹ tang⁹ quodãmõ pulce no
stros mulcẽ tamen⁹. Et
not⁹ q⁹ vt lucrũ pstitut
hic ad ẽ cos facilita mo
net que mirinz collocãt
apud deũ: ad illicit⁹ at⁹
stinere facit ꝓmet. Merce
enĩ ne mala facito ꝓsto
labdat. Nec ẽ nẽc facili
da monet ad ꝓfectũ me
ritoꝝ ꝓmet. Cui ẽ ad
illicit⁹ abstinet: laudẽ ha
bet. Sunt eo a licit⁹ cũ ẽ
per se laudẽ hꝫ ꝓmiũ.
Charitatẽ. ãug⁹.
Ipsa ẽ enĩ cmendãtor via
ꝙ ꝓficiunt scie ꝯ alijs
ꝓsit. Nec est vestius dñi
tuo dilectus desup ꝓgita.
Dominicus. Nec cõ
sequenter inducit ad ꝓfectũ acquisitionẽ que sit mẽtis indumẽta: ꝯ ꝓmo
ponit ad hoc mortiũ. licto ꝓcipit intuitũ ibi: Induite vos. mortiũ adit
ek⁹ hõ ẽt ad imaginẽ dei facẽ⁹ in mentẽ. que imago deformat⁹ per vitia
ꝯ reformat⁹ per ẽuũ. ꝓpter qõ debet hõ mouẽri ad ẽuũ acquisitionẽ.
Ideo dicit: Et induimini nouũ. supple holem qui renouat⁹ ẽt ꝑ baptismũ.
h Ek qui renouat⁹. i. in hac renouatione per baptismũ ꝓficit. i In
agnitionẽ dei. i. per augmẽtũ fidei formate charitate. k Secũ imagi
nẽ eius ⁊c.] id est sm ꝑtẽ intellectualẽ in qua ẽ ad dei imaginem factus.
l Ubi nõ ẽt masculus ꝯ femina. q⁹ ꝓtinctio ẽ ẽuũ nõ ẽt ex parte mas
culi⁹ ꝯ corꝑis. ritual tamẽ: ad masculos ꝯ femina. nõ ẽt in libris correctis q
sic habent: Ubi nõ ẽt gentilis ꝯ iudeus ⁊c. ꝯ si li vot referat⁹ ad deum de
quo immediate ꝓpinat qui creauit eũ. nam apud deum nõ ẽt personarũ ac
ceptio: sed recipit omnẽ venientẽ ad se per fidẽ: ita q nulla discretio fiat
dicit. sine nationis. Ideo subdit: Omnia⁹ ⁊ hoc. sine obseruatione. Ideo
subdit: Circũcisio ꝯ ꝓputiũ. sine lingue. Barbar⁹ ꝯ scytha: sine cõditiõis
Seruꝰ ꝯ liber. ꝯ ꝓ hoc intelligunt alie diuersimode quecũqꝫ. m Ex om
nibꝰ ꝯ in omnib⁹ chisti⁹. i. ꝓficit in oĩb⁹ per gratiã. ꝯ ela opera eoꝝ bo
na ꝓcipaliter operat. n Induite. Hic cõsequenter ꝓsequit intentum
de ẽuũ⁹. ꝯ ꝓmo in cõparatiõe ad ꝓmiũ. licto ad dei. ẽuũ: Et ꝑ ẽuũ ꝯ
patz cedo. nã et notiores ꝓcedit a minore nota. dicit ergo cõcludendo ex
ꝓcedenti motiuo. Induite igit⁹ vos sicut electi dei. i. ꝓdestinati ab eterno.
o Sancti. i. Gratificati per baptismũ in xpo. ꝓ Et dilecti. ꝑ augmẽ
tũ gre. q Viscera misericordie. ꝓnã ad pietatis affectũ. r Benigni
tatẽ: ꝓnã ad ei⁹ effectũ. vnde et benign⁹ quasi bñ ignit⁹ ad bñficiãdũ ꝓxi
mo in effectu. s Humilitatẽ. ã ẽt ẽuũ cultus ⁊ fiducia⁹ ⁊c. t Mo
destiã. bñ vestitꝰ ꝓporta. v Patientiam. bene ẽ habẽdo in aduersis.
x Supportantes inuicẽ. in infirmitatib⁹ ⁊ onerib⁹ impositio. y Et
donãtes vosmetipsis. offensas ⁊ cõmittẽdo qñ ẽt necesse erit. ⁊ illas qñ
ẽt perfectionis

Ephe.4.b

Ephe.4.a

Ephe.4.b

Ephe.4.a

Ephe.4.b

Ephe.4.a

Ethum. Et est sensus facit apertum quod ad hoc datum est vt
dicte predicet verbū. Aperitum est grandia multa & magna dicit:
Ibi sapientia. Caute conuersandū inter perfidos ne fandi aliquem
ac cito occasio blasphemandi & iniuriandi ad persequendum.
Tempus redi. i. opportune predicandi cū aliquā modo sparitas.

Sit vestre sermo. gr.
q̄ sit apti caute q̄ si vt
dicit sapientia: q̄ qui si vt
dicit ignorat.
Ad scipm. Q̄ redit
ad me: vt sibi ipsemet.
Facite vt vī loach.
c. xlvii. Ex libro in-
scriptione q̄ gallice si in-
structiones apti: ut ad olim
boni priuati ibi si apti
Et vestre archip.
Ambr. Perpetuus exp
per eos edoceret vt q̄ re
gebāt cellā eos acapit:
si sollicitus de eis. P.c
buccā fratres epīam ideo
non ad rectoē dicimus.

Nicolaus
mendax clericor cog. d.
Olim institut: p mētia
fabricantes, a Utpti
tes i ea p ordeū hōres.
b In gratia scīe, ppt
bñficiū dei recipiendū.
c Ethico sit, ni exacto
mūdo & magis audiēdi.

d Deo nob. i. p mes
sacios suos. c Ut de
spc. no. o. sm̄ios vī. i. vt
de nob libertate & facul
tate pdicādi euāgelīū ipi
f Deuper qb ērtis. ūl.
scāt ne possim ad pdi
candū diuerti. g Ut
ma. ūl. h referat ad illud
qd premit. A gnie nob
ostēdi pedisē. Et mani
festē dīt. i. ēt mysteriū.
qd adhuc pt̄ q̄dm̄ est
occultū. k Ira. i. pēn
tiā vltoris. l Ora.
me leg. de ētio mysterio
Colossēses obtēt q̄d se
habeant ad infidelēs. o.
b In la. m. ad eq̄ so.
filr. Lēt ecclā. i Redi
mētes tp̄s. i. vtiq̄ dies
tēs opportunitat̄ pdicādi
dis euāgelīū ērātes tm̄
dāt modū ostēdūt ad vl:
m Removēt sp̄ q̄ d. i.
fit tat vt audītōr̄ ip̄m gra
tiam & q̄ sp̄ in ip̄o sit. Sp
pdāt: n Sale fit sal.
sapīa est tal notat̄ eo q̄
p̄ condīta ārcop: sic tal
ebrp. o Ut tat q.
d. voe vtl. ūl. h. Ut cōti
nent hac plōe. alr enī rō
dēdī & tacēdi. ab simili
ū. 4 sic d alīs. p Que
ūr. me. E. Nec. i vīta po
but̄ discipulis epī: q vī ut ap̄ colossēses ptermitia. s B tuplī. ſt̄ p nūcioy mīs
sione. t̄ p tpāle salutatione. ūr. Salutat vos. Circa p̄m̄ dēdī q aplus
mīt hic epīam per certos nūcios ad certificādū colossenses q̄ est sua epīa
tribul antēq̄ que da supscripta. vt otiōsi ēt. ā. i. ca. & patet ex dict̄ Tychici
et Onesimi. q Duo ex vobis ēt. i. vobis valde cōmunitus charitat. & facte
et ut ignōte nature. & de partib̄ colossēsib̄ fact̄ tamē discipul̄ pauli sicut
circa me & alios fidēles. Et vt dicti ēt. ā. Ecl. r Dia quebic agēte
ne? bono q. & pmo salutat colossēses q̄ pc. luoy. fidēs laodicēsiū p mīsti
onē fidei eoy. gratie cōsortes. ūr. Salutat. Prima adhuc in tono. q. pmo ponit loc⁹ na
tionē fidei eoy. gratie cōsortes. ūr. Salutat vos. Circa p̄m̄ vī: Sa
lutat vos archippus cognat̄ meus. i. particeps mei canonicatus & laboris.
f Et marcus cōsobrinus barnabe. de ito marco d Act. xv. q̄ recessit a
paulo & barnaba in pāphīlia. ggi. q̄ postea paul⁹ voluerat ēt recipi in so

Tē ſtitud ipſe. Ut ſi p nobilitatis thesy refutat. p correctōe accipit.
Mōcorco etho. vī. ūl. q̄ talia nōīa ponit. p mīmi cōmunion⁹ vīctus
Mōcorco vī. Finit epla ad Colossenses. Incipit argumētū.
1 Thessalonicēſio ſunt macedonico. Qui facit ad aptū eoy
ſi nec p tribulatōes nec p plecta pegrinit mouēt. Erāt tamē
alīq etiā & curioſi. alī
qui minus de resurrecti
one fidelium: timētes
ne de morte amicorum
dolerēt: ad q̄s ſor
tatōes. Pro ex quo ex
rigit & perfectos mouet
non cedere aduersitat̄ vel
plecto apli & vt alios
corrigant. Scripſit autē
ab athenis.

Iuxtino apli & pauco
& incorrecto corrigere. &
benoual. plura tātū alia
rō & correctōs cohortat.

Expōno argumēti
ad thessalonicenses ſunt.

De lyra
eratq̄ fidelitās ſuc vīte
barnabas assūpto mar
co ſunt ad fidēlitās. Una
regiōe. & paul⁹ & ſilas in
alia. vidēt ergo paul⁹ post
ea ex diuīnōe illa vtilita
tē ecclie secutā. recepit de
ēā marcū in ſuā ſocietā
tē. & mandauit colossēſib⁹
huc & alīs gr̄ erat mi
mo offerē. ppter victus
recūſū q̄ ſi vēnet ad eos
charitatiue recipere ēt.
de q̄ mādato ſuſdīt: Hoc
q̄ accepiſtis vī. v Et
iſtud q̄ vī iuſtus. Apud
eccl̄iaſticos plures ſ nōie
vocabīl. & Qui ſunt
ex circūciſiōe. i. iudei na
tione. f Pol ſoli. i. tu
dei. s Sīt adiūtores
mei p nōe. a In re
gno dei. ſilicet ſdēlīs.
b Qui mihi fuerīt ſo
latio. me pſolāte & mea
tribulatiōe & ſuppiendo
vicem mei in pdicatiōe.
c Saluat vos. Hic
ep̄mit locios ſuos de gē
tilitate cōuerſos. d. Sa
luat vos epaphras q ex
vobis ēt. ūl ēt charitate
vobis ſpōlīter cōiūctus:
ac pdicatōe. ita. vt di
cēt ēt. ā. i. ca. ppter q̄s
magīo efficiebat ad eos.
ēt ex vīs. qz de q̄ſtitā
te ptinet. ſic ūpi. ſta
ēt diligēt⁹ pauli. ſic &
titꝰ & plures alī. erāt pa
ſti vīg tūc: o Et ego
hīo q̄ ſūt laodicē & q̄ hīe
rapoli. q̄s pdicauerat.
ſic colossēſib⁹. c Sa
lutat vos lu. me. ſuit ēt medic⁹ corpalis. f Charissim⁹. paulo. q̄ fuit co
mes ſue pegrinatōis vſq̄ ad martyriū. vt dīc Dicto. i. gloſa ſup Act.
& hīſtoriā ſue natōe. g Salutat. Hic ſūr ſalutat laodicēos p mīsterū
colossēsiū. o. Salutate fīdē q̄ſūt laodicē. qualit. h Et nymphā. ſalūt.
q̄ pdicatōe & mīſtrabat ſūpt⁹ de ſuis facultatib⁹. i Et q̄ in domo. ēt ec.
l. familiā ei⁹ ſpiritā. Ir Et cū lec. fu. a. v. epī. ēt. q̄d vob mīto. l Fa
cite vt i Thes. c. lc. vt mea doctrīa cōtenta ēis pfectat ad ſalutē: & edūcatiō
epīa tīs ad laodicēos apīs nos nō hſt. m Et vt. m. hīp. q̄ recipat mīſte
riū ſup occūlā colossēſib⁹. n Dicit. obligēt amēdādo. o Mīsterū q̄s ac
ce. m. no. i. i. vīnia rēp. p Ut ū. ipſeas. ad honor vīnū & ſalutē alay.
q Salutatio m. ma. pa. B ſcripſit paul⁹ mān. pīa ad magī ecclīaſticū &
epīaſt ab eo miſſa: eo q̄ pīcipe apīs aliqñ ſermōnēt ſi nolit vocey aplog
ad magī recipīēdū. vt doth Ex. i. Cog. vī. c. r Mōcorco etho. vīn. me.
mihi ꝓpīādo. & ēt i B ſi necēſſe fuerit me imitādo. Cōcludit ſalūt q̄ ſit ina
ſalutatio. v. ſ Dīa p. n. i. ſit vo. ſuppla ſit: q̄ ſuppleat oēs defect. Amē.

Explicit

Incipit epistola prima ad thessalonicenses. C. I.

Paulus & siluanus & timotheus. Hellēs ad q̄s erāt
salutare & scribit & duas huius epistole latinus apostoli sunt.
P Thessalonicēſib. Thessalonica metropolis macedonie.
Gratia vobis & pax. De more suo salutationē ponit
q̄ pro
multa de
bebat eos grām agere
memorādo nō ſolū fidē &
opa: ſz etiā cōuersatiōis
modū & materiā ſuffitien
tiam & vt ad plenū diuy
magis eos prouocet: de
fide q̄ laudab⁹ & euān
gelii veritate & pudīcīt̄ er
eos cōuersatiōe & quito
affectu eos desiderat vi
dere iterūt: deinde pa
nos vt a futuris & ostē
cuctibus ꝑ meliꝰ obſeruē
& mediāte resurrec
tiōis fīmat circa ſint
mortalia ēt ſuffituros.

Expl. Epistola. Ad
te deū. Inde ita certi
us & ſi videat: & ita eos
animat: Vel ad deū: q̄
ei⁹ placet: nō ad alpe
ctus hominum.

Nicolaus
Posthīs ad Thessa
lonicēſes incipit. C. I.
a Aut⁹ ei
ſdem nūs
& ſcribo
rhē⁹. hic
ſcripſit epi
stola pri
ma ad thessalonicēſes: q̄
vocāt in tres ptes. ſ. sa
lutatiōnē. ꝓpationē.
ūr. Grā agim⁹. & ſclu
ſionē. ggi. finez epīe. ūr:
Fr̄is ecate. In prima po
nit plene salutatiōe cui
us: Paul⁹ & ſiluan⁹. ūr.
& q vocat filius Act. xv.
qui accepit paul⁹ i ſocīū
vt ad illū. b Et thi
moth⁹. ūr. duo tangūt
paulo in ſalutatiōe. q̄ ēt
eo laboraueriūt in thessa
lonicēſib. ꝓterūde. z⁹ po
nit plene salutatē. ēt vt
c Eccie thessalonicen
ſiū. ſupple cōgregate. In
deo pīe. ēt alīt thessalonica ciuitas metropolis in macedonia. q̄ & ſūt po
greek. ſ⁹ ponit bona optata. ūr: D Dīa vobis in pāt. e Et pac.
in futuro. vbi tenatit̄ gaudit appetit⁹. f Gratias. Hic incipit epla p
ſecutio in q̄ pmo redūt illos benteolos tuplī. pmo de bonis
eoy grām agēdo. z⁹ in adiectiōe eoy pfectiōis. ſc. ca. Prima i duas. q̄ primo
grās agit de bona eoy ichoatione. z⁹ de bonitate huius ecclīaſtice. ibi: Et vos.
Circa pmā ponit tuplex motiuū huius grārū actiōis. pmū & bona eoy pro
ficio. vbi: Memores agim⁹ deo ſp. i. oīb⁹ hoc ad eccliā veterē alt. vī ſp in
habitu. vī ſi nō ſp in actu. q̄ non ſp pōt hō actualiter orare. g Memores
vīt. ſpīāl. vī exēplar. h Facientes in ora. ve. linc lar mīſſiōe. i apponit tu
pliciter. ſic dicit i de ſp. i Memores ope. h. vīc. i. q̄ fides fine op⁹ mor
tua i. fundit: k Et laboris. i. bis q̄ pmit ad gmotionē fidei. l Et
charitat. dei i. primi. m Et ſuſtinētie ſpei. i. toleratie tribulationū. q̄
patiebat ſuſtinentē. i. ſpe recipiēde mercedis a deo ſcis ſpo. n Ab dēi. i.
ita ꝓbātes vos habuīt. ac ſi dēi. pbāt videret. o Electos. Hic ꝓbat po
nit fidelīū motiuū ad grās agēdū. q̄ ſcīt electos a deo. q̄ ſpīāl effectus
ne oēs thessalonicēſib⁹ vocatio eos ad fidē nō fuit q̄ pdicatiōe. ſi etiā p
multa miracula operatiōe. q̄ & ea q̄ dicit. Scitis fr̄es vocationē vīā ad deū
ſc. i. vos fidēles electiōe vestrā thēſſalōicēſes electos a deo. ſupple habem⁹
materiā grās agēdi. p Quia euāgelīū nr̄m. i. pdicatio nra. q Non
fuit ad vos in ſr. nr̄. ſi in ſmōe. i. in miracul bus ſmōe fact. r Et in
ſpū ſcō. i. bonis ſpūs ſcī in nobis vīsibīl. ſ Et in ple. multa. f. charis
matā & bonoy dei. t Sic ſcīt. q̄ vīsibīl. v Qualis fuerim⁹ in vo.
ꝓter vos. q. d. talia mīracula q nos nō fecīt de⁹ ꝑ vos ꝓ nobis. q̄ iam
ēt cram⁹ in ipo firmati. ꝓpter vos vt eroīcis in fide ſolidī effectis. v Et
fuit. q. in fide ꝓficerūt: nec fallor apīos recepīt. vt dīc Dicto. in glo. q.

Jncipit epistola prima ad thessalonicenses. Capitulum I.

Paulus & siluanus & timotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre & domino ihesu christo. Gratia vobis & pax a deo patre nostro & domino ihesu christo. Gratias agimus deo semper pro omnibus vobis memoriam facientes in orationibus nostris sine intermissione memorantes opus fidei vestre & laborem & charitatem & sustinentiam spei domini nostri ihesu christi ante deum & patrem nostrum. Scientes fratres dilecti a deo electionem vestram: quia euangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum: sed in virtute & in spiritu sancto: & in plenitudine multa: sicut scitis quales fuerimus in vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis & domini: suscipientes verbum in tribulatione multa: cum gaudio spiritus sancti: ita vt facti sitis forma omnibus credentibus in macedonia & achaia. A vobis enim diffamatum est sermo domini: non solum in macedonia & in achaia: sed in omni loco fides vestra que est ad deum processit est ita vt non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de nobis annunciant: qualem introitum habuerimus ad vos: & quomodo conuersi estis ad deum a simulachris: seruire deo viuo & vero: & expectare filium eius de celis quem suscitauit ex mortuis ihesum qui eripuit nos ab ira ventura.

i Ipsi & ipsi scitis C. II. fratres introitum nostrum ad vos: quia non inanis fuit.

Et spiritu sō. Nota p me recepīt nouū ſpūs nō pcīl in pīcipio.
Euāgelio fuer. prop. vos. Pro ſi essē q̄ non pōt ſimīlīs ꝓfectiōis
pātis q̄ de⁹ vos tribuit & dilexit. Annunciatores nri. i. nīi. Postea nos ei
lustras a ciuit⁹ illis tales ac ſi dīcta a nobis ſuerīt. Modo enarrāt. quales
ſpūs effugi. & ſibi cōſil. a diabolo pulſus & ſpūs ſcīs ſuſcepīt & ſpūs ſcīs
multa de
bonis eoy grās agit ꝑ
memoriā nō ſolū fidē &
opa: ſz etiā cōuersatiōis
modū & materiā ſuffitien
tiam & vt ad plenū diuy
magis eos prouocet: de
fide q̄ laudab⁹ & euān
gelii veritate & pudīcīt̄ er
eos cōuersatiōe & quito
affectu eos desiderat vi
dere iterūt: deinde pa
nos vt a futuris & ostē
cuctibus ꝑ meliꝰ obſeruē
& mediāte resurrec
tiōis fīmat circa ſint
mortalia ēt ſuffituros.

Expl. Epistola. Ad
te deū. Inde ita certi
us & ſi videat: & ita eos
animat: Vel ad deū: q̄
ei⁹ placet: nō ad alpe
ctus hominum.

Nicolaus
Posthīs ad Thessa
lonicēſes incipit. C. I.
a Aut⁹ ei
ſdem nūs
& ſcribo
rhē⁹. hic
ſcripſit epi
stola pri
ma ad thessalonicēſes: q̄
vocāt in tres ptes. ſ. sa
lutatiōnē. ꝓpationē.
ūr. Grā agim⁹. & ſclu
ſionē. ggi. finez epīe. ūr:
Fr̄is ecate. In prima po
nit plene salutatiōe cui
us: Paul⁹ & ſiluan⁹. ūr.
& q vocat filius Act. xv.
qui accepit paul⁹ i ſocīū
vt ad illū. b Et thi
moth⁹. ūr. duo tangūt
paulo in ſalutatiōe. q̄ ēt
eo laboraueriūt in thessa
lonicēſib. ꝓterūde. z⁹ po
nit plene salutatē. ēt vt
c Eccie thessalonicen
ſiū. ſupple cōgregate. In
deo pīe. ēt alīt thessalonica ciuitas metropolis in macedonia. q̄ & ſūt po
greek. ſ⁹ ponit bona optata. ūr: D Dīa vobis in pāt. e Et pac.
in futuro. vbi tenatit̄ gaudit appetit⁹. f Gratias. Hic incipit epla p
ſecutio in q̄ pmo redūt illos benteolos tuplī. pmo de bonis
eoy grās agēdo. z⁹ in adiectiōe eoy pfectiōis. ſc. ca. Prima i duas. q̄ primo
grās agit de bona eoy ichoatione. z⁹ de bonitate huius ecclīaſtice. ibi: Et vos.
Circa pmā ponit tuplex motiuū huius grārū actiōis. pmū & bona eoy pro
ficio. vbi: Memores agim⁹ deo ſp. i. oīb⁹ hoc ad eccliā veterē alt. vī ſp in
habitu. vī ſi nō ſp in actu. q̄ non ſp pōt hō actualiter orare. g Memores
vīt. ſpīāl. vī exēplar. h Facientes in ora. ve. linc lar mīſſiōe. i apponit tu
pliciter. ſic dicit i de ſp. i Memores ope. h. vīc. i. q̄ fides fine op⁹ mor
tua i. fundit: k Et laboris. i. bis q̄ pmit ad gmotionē fidei. l Et
charitat. dei i. primi. m Et ſuſtinētie ſpei. i. toleratie tribulationū. q̄
patiebat ſuſtinentē. i. ſpe recipiēde mercedis a deo ſcis ſpo. n Ab dēi. i.
ita ꝓbātes vos habuīt. ac ſi dēi. pbāt videret. o Electos. Hic ꝓbat po
nit fidelīū motiuū ad grās agēdū. q̄ ſcīt electos a deo. q̄ ſpīāl effectus
ne oēs thessalonicēſib⁹ vocatio eos ad fidē nō fuit q̄ pdicatiōe. ſi etiā p
multa miracula operatiōe. q̄ & ea q̄ dicit. Scitis fr̄es vocationē vīā ad deū
ſc. i. vos fidēles electiōe vestrā thēſſalōicēſes electos a deo. ſupple habem⁹
materiā grās agēdi. p Quia euāgelīū nr̄m. i. pdicatio nra. q Non
fuit ad vos in ſr. nr̄. ſi in ſmōe. i. in miracul bus ſmōe fact. r Et in
ſpū ſcō. i. bonis ſpūs ſcī in nobis vīsibīl. ſ Et in ple. multa. f. charis
matā & bonoy dei. t Sic ſcīt. q̄ vīsibīl. v Qualis fuerim⁹ in vo.
ꝓter vos. q. d. talia mīracula q nos nō fecīt de⁹ ꝑ vos ꝓ nobis. q̄ iam
ēt cram⁹ in ſpō firmati. ꝓpter vos vt eroīcis in fide ſolidī effectis. v Et
fuit. q. in fide ꝓficerūt: nec fallor apīos recepīt. vt dīc Dicto. in glo. q.

Sed ait passi multa: et ptumelior
affectio: sicut scitis in philippis: fi
duciis habuimus in deo nostro
loqui ad vos euangliu dei i
multa sollicitudine. Exhortatio
enim nostra nō de errore: nēq; de
immundicia: nēq; in dolo: sed
sicut probati sum a deo vt crēde
retur nobis euangelius: ita loqui
mur. Non quasi hominib placen
tes: sed deo qui pbat corda
nostra. Neq; enim aliquādo fui
mus i sermone adulationis sicut
scitis. Neq; i occasione auaricie
deus testis est: nec querentes ab
hominibus gloriam: neq; a vob
neq; ab alijs: cū possem onc
ri vobis esse: vt christi apostoli.

Nicolaus

Sz facti sum paruuli i medio
vestrum: tanq; si nutrix foueat
filios suos: ita desiderates vos
cupide volebam credere vobis
nō solum euangliū dei: sed eti

Dctio dei. Aug. Ita ne ho quisq; in paul codice vel pauli. Et
deus p nob tantarū dictio nec est ne: nō tm ait. Quid ē p nob sm nob est
ne. Quid ē nobiscū dei. nisi p nob. Quid adhuc ē tm ait: quid ē p nob
qđ p nob tm ait: nisi qđ p nob. Quid adhuc ē tm ait: nisi qđ p nob. Quid adhuc ē tm ait: nisi qđ p nob. Quid adhuc ē

Dine querela. Nec vos de malis desperantes: vel ita inquiebat: ne qs de vestris possit dubitare: et timere. In sanctitate. i. virtutum cumulatione q̄ hoc efficacius ante deū: nō ad aliquem hoīem. C.IIII.

E Cetero ergo. Postquam plura dixi: vt illos a tribulatione

Rogamꝰ. Quasi dicat: Fratres. Quamuis sit apud vos nostra auctoritas vt vni patri: vel filio tamen.

Et placere. Hic est finis deprecationis qui ostendit quid ex antedictis necesse.

Sicut ambulatis. Et est valo.

Rogamus fratres vt amplius.

Quotidianis. Quotidie: et indigendo a nobis. i. a me et filuano.

Quomodo oportet. Quotidie: et pia. d. ille et am. Recte consentiendo. Et rogamus.

Nicolaus

a Ipse aūt. Hic ostendit quomodo ipse et socii orauerint p illos: et confirmat: vt dō sua gra supplicat ad ipse facit nō potuerat ab hō. Ipse aūt dē. omnibus p creationē.

b Et pr nr. Humilis ipse dicitur p gre adoptionē.

c Et ploret hic ipse. q est meditare dei et dolus.

d Denique vt nobis ad vos. remouendo ipsum: ne fatigetur procurata.

e Hoc aūt mal. relicto et merito. f Et ad. sabbata. q. d. ille visitādo. g Hic et ad. i. fide et spe. h Sine ceptu. i. sine reprehensione alicui. i In aduentu dñi nr. i. in aduentu ei ad finale iudicium. finis de numero et plenitudo sanctorum: et fabule: u Amen. ad confirmationem hoc dēsiderium. C. IIII.

o Extero. Hic incipit tertia pars huius epistole in qua redarguit thessalonicenses docēs: esse de merito fidei nō fabulas: et de defectibus consolādo. Extero. i. cetera. Hic ostendit quomodo ipse et socii orauerint p illos: et confirmat: vt dō sua gra supplicat ad ipse facit nō potuerat ab hō. Ipse aūt dē. omnibus p creationē.

b Et pr nr. Humilis ipse dicitur p gre adoptionē.

c Et ploret hic ipse. q est meditare dei et dolus.

d Denique vt nobis ad vos. remouendo ipsum: ne fatigetur procurata.

e Hoc aūt mal. relicto et merito. f Et ad. sabbata. q. d. ille visitādo. g Hic et ad. i. fide et spe. h Sine ceptu. i. sine reprehensione alicui. i In aduentu dñi nr. i. in aduentu ei ad finale iudicium. finis de numero et plenitudo sanctorum: et fabule: u Amen. ad confirmationem hoc dēsiderium. C. IIII.

o Extero. Hic incipit tertia pars huius epistole in qua redarguit thessalonicenses docēs: esse de merito fidei nō fabulas: et de defectibus consolādo. Extero ergo frēs rogamus vos et obsecramus in domino ihesu: vt quēmadmodum accepistis a nobis quomō vos oporteat ambulare et placere deo: sic et ambulatis vt abūdetis magis: scitis enim quę precepta dederim vobis per dominum ihesum. Hec est enim voluntas dei sanctificatio vestra: vt abstineatis vos a fornicatione: vt sciat vnusquisq; vestrū suum vas possidere in sanctificatione et honore: non in passione desiderij: sicut et gentes que ignorant deū. et ne quis supergrediatur: neq; circūueniat in negotio fratrem suum. Quoniam vindex est dominus de his omnibus. Sicut et prędiximus vobis et contestati sumus. Non enim vocauit nos deus in immundicia sed in sanctificatione. Itaq; qui hec spnit: non hominē spernit sed deū. Qui etiaz dedit spiritum suum sanctum in nobis. De caritate autem fraternitatis non necesse habemus scribere vobis. Ipsi enim vos estis a deo docti vt diligatis inuicem. Etenim facitis illud in omnes fratres que sunt in vniuersa macedonia. Rogamus vos aūt frēs vt abūdetis magis: et operā dare vt quieti sitis: et vt ueſtrū negociū agatis: et operemini manibus vestris: sicut precepimus vobis: et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt: et nullius aliquid desideretis. Nolumus aūt vos ignorare fratres de dormientib⁹

Ut abū. ma. hoc nō mutat. Est sitat vnusquisq; et. Paymo. Ab diuino adiutorio: vt nec inde abstinamini. Et q̄sq. Sunt vāo. i. vtrū posticat dñando. In Christo. abstinēdo i ihesu. Iohannes. Nō

illis in nubib⁹ ⁷obuiam domino
⁷ in occursum eius
in aerā: ⁊ sic semp̄ cū domino
⁷ ita quia reliquimus a deo ⁊ ab ipo ordinat. ⁷ cū ipo ⁊ cū angelis
⁊ omnib⁹ electis
erim⁹. ⁷Itaq; consolamini ⁷ inui
cem in verbis istis.

Ē ⁊pōab⁹ C. V

⁷ de reliquorum indigentia
non habeo.

autē ⁊ momentis nō
scripsim⁹ vob⁹. Ipi
enim diligenter scitis: ⁊ quia dies
⁷ ita uenit
domini sicut fur i nocte ita ueni
⁷ sine fur. qz ita uenit ⁷⁷ subito in pos.
et
et. Cum enim ⁷ dixerint⁹ pax ⁊ se

Dieo domini. Vic dico et hoc⁹ p̄ Vbiq; fuo ch̄o ille erit vbi vlq;
Sicut fur. Ita impetuose veniet malig tunc qđ ⁊ in obitu cuiusq; fit.
Sicut fur non dico vic sed nocte: cū tamen⁹ venit ⁊ hora dominus ille
ola furripit: vt qui timēt ſ putabat: cuigilo ⁊ nihil timuisset. Ita multi ipg
hoc ſecurti nihil boni ſe habere nunc inuenient. Propter hoc inquit dc ip̄o
positum: vt memoret eos
cauere ſibi: ne ea depos
hendantur.

Aug. in epta ad Hier.
Nō ergo poſt christi qđa
hoc futurū ſic ſed qđo tu-
turum ſit opus eſt ſcire vt
cauere⁹ ſilq; ſuche eſſe ⁊ pa
rato corde vigilare⁹q nos
lint ab illa hora ſicut a
nocturno fure cōprehēdit.
Nam ſi ad cauendū hoc
matus ſ. ne hora dominꝰ
tanq̄ fur inueniat impa
ratū: opus eſt nocte ipe⁹
ſpacia: non dicerat aplꝰ
nō eſſe opus vt hoc ſcribe
rē ſ poſt ſcribendū. hoc
eſſe poſt indicat: ut nunc
ait nō opus eſt illis mon
ſtrauit: quibꝰ ſufficiebat
vt ſecurā imparatis atq;
dormientibus horā vñi
ſicut furem eſſe: atq; hoc
ſcendo vigilarent.

Cum enim dicerit. Nam ſicut in verbis pa
nicliſtinxit: regnabit antichriſtus ⁊ miniſtri ei⁹ tribus annis ⁊ dimidio
⁊ interficient ab illo beatos ⁊ enochū ⁊ eliā in apoc. habetur. Et tunc erit
talis tribulatio qualis ante nō fuit: nec poſt erit. Poſtea michahel ⁊ mi
chaele ⁊ maxima pars ſuor⁹. Dñe mortem ꝺ antichriſti. ſ v. deus edocēt
tur ad penitēciam: beli qui tribulauerunt in perſecutione illa. Sed miniſtri
antichriſti gaudebūt: illis dictꝰ: duchtes vrotes: ⁊ pallatiū vlciſci. Et ait
princeps noſter mortuus ſic modo habemus pacē ⁊ ſecuritatē.

Fides ſine op. Fides eſt lux quę facit diem. i. habitum virtutum: econtra
tenebre ſunt infidelitas: nec habitus vitiorum.

Quia non nocte. Igitur non dormiamus. i. in ſplendoꝛ tempcam⁹:
ſed vigilet mens attendens hec cadu: ⁊ ſ. dnc hic vtamur: non quaſi bo
nis noſtris: ſed ad ſuſtentationē dnōꝝ. Nec nos qui non ſumus nocte nō
debemus dormire: nam qui dormit propter nocte dormit. i. vitia ⁊ peccata
ſua tranſeunt eos ad hoc: vt obtuſi vite eterne in tēbis quieſcant: ⁊ qui ebrii
ſunt: ebria imodērate vtendo: ex nocte vitiorum hoc habent.

De lyra

dnctā: olo ſcies ſuccrent⁹ ad ꝛſpn: ⁊ ſic nō remanebūt aliq ſecta antiqſti.
Hic pōt dici ſuſtinēdo gloſas ꝓmiſſas: q illi q fuerāt de ſecta antiqſti pdu
cta ſecta ⁊ natura facilit: eo q ſint ꝓcerſi ad ſide ꝛſti. q: de ipſo dicentibus:
Dnr ⁊ ſecuritas: ſubdit aplꝰ. I. Tūc repētin⁹ eis ſuperueniet interit⁹. qs
nō pōt exponi de vñ ꝙualitēr⁹: ꝓpter q: melꝰ vl reducī ad tps vltānis⁹
antiqſti: qñ obſcta cessabūt: ⁊ ipſe oſtēdet ſe tanq̄ ſit deꝰ: vt dī in epla ſe
quēti: ⁊ tūc ſanctitas ei⁹ gaudebit de poteſtate vbi fuit: ſ repētin⁹ ſuperueniet
eis interit⁹: q: cito fulminabit antiqſto ei⁹ fulminatio ꝺcēdet vbi tūc
de q̄ loq̄t aplꝰ ante imoditate: q: frequēter pr⁹ facta pcſſori⁹ narrant. Se
cundo exponēda eſt ſra de die mortis ſic. De ꝛpīs⁹ adt ⁊ momētis: in qb⁹
debeat meos venire. Nō indiget vt ſcribam⁹ vobis. q. d. q: nō ſcribere vo
bis nili illud qđ ſit ſcitis. ſcq; q eſt totali incertū. ſ. iudic: Ipi enī ſcitis p
experientiā quotidie videtis. Quia dies dñi. i. mortis qui dī dies dñi: quia
tūc venit ad pcuſſiones iudicij ipſi⁹ mortuoꝝ rōne ſupradicta: Sicut fur in
nocte. i. repente ⁊ ꝙ ignoratio. ideo ſubdit: Cū enī dixerit: bolos mundus:
Dnr ⁊ ſecuritas credētes ꝺa viuere in delicijs ꝛpīs⁹ ⁊ tpali pace. Repē
tinus ſuperueniet interit⁹. ſcz mortis corpalis. Sic dolor in viro ꝓtio: q̄ntū
ad pnā inferni. Et nō effugiēt: q: in ſterno nulla ꝙ. De hoc ponit ꝙ ſpūs
ſalnator. Luc. xvi. de illo q̄ ꝺicebat alle fue: Alia mea habeo multa bona re
poſita in multos anos: gaude cōmode ꝺ tibi ⁊ epulare: ⁊ dixit ad illū ꝺus:
Stulte hac nocte repetūt animā tuā a te: quę autē congregaſti cuius erunt?
m Vos aūt. Hic ſubr aplꝰ reddit theſſalonicēſibus cautos ꝺ dē iudicij ꝙ
nec alios: q: ſic dcſt ſ. Stultis q̄ I mortē incauē. ſ. inſt⁹ aut inſtos⁹. talis in
iudicio pcludet. Cauēda ſūt ad hoc eſt: vt ſolos ſemp tales parati p bonas
vitā ad recipiēdū mortē hoc aūt ſit p hoc q: hō ſcit ſcipſū ſe hꝫ ⁊ ad ꝛſti
mus ⁊ ad ꝺcī: ꝓpter qs ad hoc tria khanit aplꝰ: ⁊ ſ. m. ꝺ vigilē⁹ ⁊ non pcu
que ꝓcipiendo patrēdi. Ipſe ad ſpūs inducit ꝺcēs: Vos aūt ſſres nō eſtis
in tenebris. i. erroris ſic ſtis infideles. n Vt vos ꝺies illa. i. mors. o Tanq̄
fur cōprehēdat. i. ſpuatos. p Oēs enī vos ſ. iuſtos eſtis. i. vñi q eſt luc
vera illuminans oēm hoēm: Joh. i. cuius eſtis filij per baptiſmū. q Et
filij ꝺi. i. no ix. q8 ꝺr. ſic: Ro. xiii. Nor pcuſſi ꝺies adt appropīquat.
r Nō ſum⁹ noct. ſ. mole nec obſcuratio. s Nec tenebrarū. i. ꝺiuer
ſoꝝ erroꝝ ꝙtitū. t Igit nō dormiam⁹. i. peccat. u Sicut ⁊ ceteri q
ſunt incredūli. x Sed vigilemus. p attēcionē mētis ad ea que ſūt ſalut.

Et ſobrij

Indu. lorice. ⁊c. Sicut lorica munit vitalia: ita fides ⁊ charitas nos ꝺ
appetit. ⁊ temp. Et cui antiqm⁹ ip⁹ ꝺr p̄ nobis paſſus ſuerit ⁊ nobis
vitā parauit q ſum⁹ ſ. ꝙ cibo ⁊ ꝺra hanc fidē ⁊ charitatē in nobis⁹: nunq̄
mōtes nostros vincit ſpecialis appetitus. Et etiā ſpes eterne ſalutis ad ſu
perna tendens vt galea munit obuolutū nō ledit a temporali appetitu.

Qui habent⁹ illos
abundan. ⁊c. Primo,
Necessaria eis ministran
do ⁊ remerendi vigilant
ſubditos. Quid cū qdā
bonū ſine fructu ſ. ſic
diuine negligētie patiūt
ſalut: ita egritudo nō ſeparari ꝺrit a iuſtitia ꝺcēs:
nit. Ideo ſ alia qđa ſcip
pet ſobrios ꝺuplici ho
nore eſſe honorandos.

Rogamus aūt vos.
Primo. Vic admonet
plures vt ſubſistere⁹ ſpon
taneā ⁊ patiētiā patient
ſerāt⁹ in aliquo ꝓra
cōo murmurant.

Malū pro malo.
Nec enim malū ꝓ malo
reddātur: ſi compendiosa
non corrūpitur: ſed prauā
ſtimulatione negligit.

Semper. Nec ſmitt
ad oēs ſemper gaudete.

Sine intermiſſ. Ja
eſt ſemp ſuſceptatē ⁊ cter
na deſiderate.

Aug. Iuſt⁹ eni nunq̄
deſunt oare: niſi deſinat
iuſt⁹ eſſe imp. ſemp eſt q ſemp
bene agit. Ipſū cui deſi-
derū bonū oratio eſt. Et
ſi continuū eſt deſiderū:
continua eſt oratio.

Vel: In chriſto et
eccſia voluntas dei: quia
hec fuerunt in ꝛpō in quo
nihil deo diſpliciut.

Spiritum no. crſt.
Multa voluntas dei eſt fa
cere hec ꝺa: vos maiora
q habet ꝙ ſpūs ſcīs nouū
intelligēte nolite abſcon
derē merito ⁊ vos pāce
ratis. Deo ſubdim⁹ ꝓphe
tias illoꝝ: nolite ſpernere:
eſt nō ꝺa tradūcte: acri
pitis: ſed probate. i. ratione diſcutite: ⁊ quod bonum inuenitis tenete.

Nicolaus

a Et ſobrij ſimus. ⁊c pte corpis vtentes tpalib⁹ ad nature ſuſtentationē:
⁊ ad bonā ſenſual diſpoſitionē. b Qui enī dormiūt. i. voluptatib⁹ ⁊ pec
catis. c Nocte dormiūt. i. ignorācie. Nā ignorat ois mal⁹: ſm q dr pbo
ſū. eccliaſtes. d Et q ebrij ſūt. i. moderate vtēdo bonis corpalib⁹, vel dicit
ebrij⁹ a bria q8 ē mēſura q̄ ſi cetera mēſurā poſit⁹. e Nocte ebrij ſūt. i. ſeno
rantie rōne victa. f Nos aūt. ⁊ ps ꝙ dicit ſupa. g Induti lo. ſ. fē ſpē
lorice: efficāt ⁊ pturb⁹ ſdcturis lateſ. ſc obſecrātib⁹: ſic fides tegit ⁊ ꝓtē
ꝓtegit corp⁹: ſic fides charitate formata ꝓtegit alias a demonū inſidijs.
h Et galeā ſpes ſalut. ſicut enī galea munit caput q̄ ſuppte ꝓ vñ⁹ cor
poris: ſic ſpes ſuppte⁹ poſt alia: ꝓtegit ad celeſtia electos. i Oēs nō poſſut
nos ꝺ. i. l. in ꝺnatione eterna. l Ex in acq̄ſitionē ſalut. i. vt acq
ram⁹ vitā beatā ⁊ opib⁹ meritorijs m Per dñm n̄r̄m. i. hoc cui⁹ adiu
torio nullū op⁹ pōt eſſe meritoriū. n Vt hinc vigilem⁹, vinculo corpalitet.
o Hinc dormiam⁹, mortē corpalē ſomno. p Simul eſi illo viuam⁹.
vita gre. q Et alia. al. ſcripſi. q Propter qđ. ſ. inuicē. i. laborib⁹ vite p
ſentis. r Et alibi. al. ſcripſi bonis ⁊ ct̄pīs. s Vbi ⁊ ſa. ſemp ſi ꝙcūq
do in ecclia. t Rogam⁹ aūt. Nec ē ſcdda pte in q̄ hortat theſſalonicēſes
ad hoc q: vbi ſe habebāt ad ꝓfectū. u Et monet
Rogam⁹ aūt vos ſſres vt noueritis: eccliaſtes q̄ eſſent⁹ vos noſſe. ſ. latos de
bitte eos honeſtāte rōne vite ꝙ rōne doctrine. x Et ſubdit: u Et monēt
veo. ꝺ ſūt p cēteris diligēdi: ſpto ſpūalis corpalis⁹ ꝓfectus. y Prop
ter opus illoꝝ. ad vobis ſalut⁹ ordinati. z Pace habete ei⁹ cū ebe
ꝺidō eis humiliter ⁊ deuote. a Et hortat eos vt ſi habebāt ad inꝑfectos ꝺ
ctos: ꝙ Rogam⁹ aūt vos fratres corripite. charitative. a Increpa
te. i. gr̄m agite ⁊ cōtēptū. b Cōſolamini pusillanimes. i. in tribulat. ⁊
infirmos cōfortate. c Suſcipite infirmos. mēte ⁊ corpore infirmitatis cog
nitos ꝺcētes. d Et q ebrij ſūt. i. moderate vtēdo bonis corpalib⁹, vel dicit
ebrij⁹ a bria q8 ē mēſura q̄ ſi cetera mēſurā poſit⁹. e Nocte ebrij ſūt. i. ſeno
rantie rōne victa. f Nos aūt. ⁊ ps ꝙ dicit ſupa. g Induti lo. ſ. fē ſpē
lorice: efficāt ⁊ pturb⁹ ſdcturis lateſ. ſc obſecrātib⁹: ſic fides tegit ⁊ ꝓtē
ꝓtegit corp⁹: ſic fides charitate formata ꝓtegit alias a demonū inſidijs.
h Et galeā ſpes ſalut. ſicut enī galea munit caput q̄ ſuppte ꝓ vñ⁹ cor
poris: ſic ſpes ſuppte⁹ poſt alia: ꝓtegit ad celeſtia electos. i Oēs nō poſſut
nos ꝺ. i. l. in ꝺnatione eterna. l Ex in acq̄ſitionē ſalut. i. vt acq
ram⁹ vitā beatā ⁊ opib⁹ meritorijs m Per dñm n̄r̄m. i. hoc cui⁹ adiu
torio nullū op⁹ pōt eſſe meritoriū. n Vt hinc vigilem⁹, vinculo corpalitet.
o Hinc dormiam⁹, mortē corpalē ſomno. p Simul eſi illo viuam⁹.
vita gre. q Et alia. al. ſcripſi bonis ⁊ ct̄pīs. r Et alibi. al. ſcripſi bonis ⁊ ct̄pīs.
s Vbi ⁊ ſa. ſemp ſi ꝙcūq do in ecclia. t Rogam⁹ aūt. Nec ē ſcdda pte in q̄ hortat theſſalonicēſes
ad hoc q: vbi ſe habebāt ad ꝓfectū. u Et monēt veo. ꝺ ſūt p cēteris diligēdi: ſpto ſpūalis corpalis⁹ ꝓfectus. x Et
Rogam⁹ aūt vos ſſres vt noueritis: eccliaſtes q̄ eſſent⁹ vos noſſe. ſ. latos debitte eos honeſtāte rōne vite ꝙ rōne doctrine. y Propter opus illoꝝ. ad vobis ſalut⁹ ordinati. z Pace habete ei⁹ cū ebe
ꝺidō eis humiliter ⁊ deuote. a Et hortat eos vt ſi habebāt ad inꝑfectos ꝺ
ctos: ꝙ Rogam⁹ aūt vos fratres corripite. charitative. a Increpa
te. i. gr̄m agite ⁊ cōtēptū. b Cōſolamini pusillanimes. i. in tribulat. ⁊
infirmos cōfortate. c Suſcipite infirmos. mēte ⁊ corpore infirmitatis cog

Spūm nolite extin. Ad eli ſicut ſpūs ſanctus ad hoc⁹ q̄ ſimilat⁹ mollie
ſibi⁹ loquat q8 ſanctꝰ. Sic ſpūm ſanctū qui tactus ē mansuetus. Quali
in ſc ſed in nobis extinguim⁹: cum peccando fugamus.

Ab omni ſpecie mala. ⁊c. Sicut eſt ſpūs ſanctus ad ſimilitudinē columbe
ita ⁊ iuste hoc habeamus: quasi vt per q̄ bona ille acceptant ⁊ mala.

Ipſe aūt. ⁊c. p. Ego
ta plātor ⁊ ſaluator no
ſter ipſe ads⁹ q̄ potest.

Spiritus veſter.
Paulo ſi ſuā integra nō
conſeruendo ſanct.

Fidelis in admoni nōt.
Nec ſ. vlq; ad finē vite.

Et alia. Ja ſ. ſcripſi
tus tempus ſeruando ra
tionē. Et. i. q. vt nihil
agam⁹ temerarie. vñ
alibi ſ. ſcripſi. Alle
quando inquinat animā
per cogitationem malā: q
ē eā mēdacium tamen ꝓ
pat. Ideo ſpūm ſanctū
ſpernim⁹ in homine dicit
eſſe debere. Si autem ma
la vita vel cogitatio in
mendacium erit integer
ſpūm⁹.

Spiritus ⁊ alia ſ.
corpus. ſingulare⁹. Et ia
poſuit quinq; homo con
ſtat. i. ſpūs tripm. mēbrum
⁊ corpus. ſcz illud quo in
telligim⁹ ⁊ illud quo vi
mur: ⁊ illud quo vñ
bilis ⁊ communicatiua ſo
cietas nr̄a ſine quibus
ſpūs ſanctus ſpūm nō
habitat. Nec ſpūs ſanctus
ſpūm nō pōt.

De lyra

ſo⁹ nō expedit ſupportare: eo⁹ ē malū nutrire. d Patibus eſtote ad
olo. nō ſolū ſidelitas ſed etiā mansuetudo. Et imo ſpūs ſanctus ꝓcedit ad animā
animi interiorē. Ignis adt ad exteriorē. i. delectabilia ſi vel ſuauitat⁹ repletiuā
rei vel intuitū a tedio nō ſemp expedit: vnde ſic dr. doc malacia malefacti
di ſtimulat: nihil ſic tali ſupportāt⁹ mōde ma⁹ malū vnde grauc ſubditi cedat.
e Videte ne quis malū ꝙ malo alicui reddat. hoc etiā eſt vitiosus ſupplē⁹ ad
ſemp eſt malū: eſt nullus ſic tedet in ſua cā. ſi eſt aliqs ad⁹ habeat ſuppcaz
tudinē ſidei. interiā facta ds vel pōt pmitt⁹. nō eſt timēs vindictā: ſi aliq⁹ ini
ſtic. f Sed ſemper q8 eſt bonū ſectamini in inuicē. i. dilectiōe ad fidelēs.
g Et in oēs. i. etiā erga infidēs. h Semp gaudete. i. ſi nō ad ea
que oportet aliqñ inuenitis: tūc i ſpēm. eſt in ds. i. cōſil⁹ nō ſit ſuffi
q8 ſubdit: i Sine intermiſſe orate. nec hoc referitur ꝺ ad bona ad hoc
aptae vel ꝓfectū ꝺ nulla ē intermiſſa. k In oīb⁹. ſ. ꝓſperis ⁊ adu
ſis. l Hec agit. deo q adueſa eſſ⁹ ad ſalut⁹ veſtā. i. ſ. ꝓſpe
ra: ⁊ hoc ꝓ meritū vestre petitionis. ſic ps de ſancto Joh⁹ ſuſcipit cauſam:
m Nec ē aut voluntas dei ꝙ. i. q̄ ē oīb⁹ ꝓfectū. n Spūm. Hoc
eſt tertia ꝓ q̄ bonitas eos ꝺ ſi ꝺc⁹ erga dilectōes. Spiritus. i. donatiua
erga deū. o Nolite extin. p imoderatā cupā vel ſuperſtitionē. Carpentiāno ſcripturā ſuā. Et ſuā. q Noli ſpernere reue
tias. i. expoſitiōes ſcripturā ſuā. Et ſuā. q Noli ſpernere reue
lat⁹ indoct⁹ ſimplex ⁊ occultat⁹ prudēs: ſm alb⁹. ri. Alb⁹ ſubdit hec a ſapōtis
bus ⁊ prudētib⁹ ⁊ reuelatis ea parualis. verbis ꝙ apoſtolus alibi. ꝺcit
unt. ſ. ſubdit: r Oia aūt ꝓba. i. ꝺcta eos ꝺſcrite. s Quod bo. i. q̄
multos q̄ i ꝺuersitate ꝓficiendo⁹ multa ꝺcta multos retinere ꝙ vtilia.
t Ab oī ſpecie mala abſtinete vos. nō ſolū cui abſtinēdum ē a malis: ſed
etiā ab eo qđ ꝺs apparēs malū: ꝓp ſcandalū vitandū. Sicut ſuſcip ꝓfectū ꝙ
illud ē bonū. u Ipſe aūt ds ꝓpa. Lactus ē autor pacis. ꝙ Dabit vob⁹
p ſua. ad corp⁹ ⁊ alias petitiōes. y Et integer ſpūs veſter ⁊ alia. ſ. ꝙ ſpūs
ſanctꝰ ad ſuginē alic pēt: ⁊ alia ꝙ ad literā.

Domi

chaili structur: fidelis⁹ est q vo
⁷ qui vocat
cauit vos qui et faciet. Frēs ōa
⁷ q nobis pmit
te p nobis. Salutate frēs om-
⁷ cū osculo sancto. ²Adiurō vos
per dominū: vt legatur epistola
⁷ in baptismo et missa q̄ solet in vndis ecclesie
hec omnibus sanctis fratribus.
³Gr̄a domini nostri ihesu chaili
vobiscum amen.

Epla ad thessalonicēses pma
finit. Argumētū i sequēs incipit.

Thessalōicēses secū
a dā scribit epl̄am apls
q̄ notū facit eis de tem
porib⁹ nouissimis: q̄
de aduersarij doctrinā. Scribit
hāc epl̄am ab athēis p titū diaco
nē q̄ oculum acolythum.

Argumentū finit. Epla pauli
ad thessalōicēses secūda incipit.

⁷ Ille prior fuit quem nobis
Aulās C. I.
scribit hec epistola pfectis
q̄ siluan⁹ q timo
⁷ scribens vel dictans
P thē⁹ ecclie thessa
⁷ ecclesiam
lonicensiū i deo
patre nostro et
domino ihesu chaisto. ²Gr̄a vobis
⁷ a quo bonum accedit
q̄ pax a deo patre nostro q domi
⁷ Ille qui semper est et fuerit et qui venturus est iudicare
no ihesu chaisto. ³Gratias agere

debemus deo semp pro vōbis
⁷ et semper
fratres ita vt dignū est. Quōniā
⁷ digne hoc agere debemus et iustum est
supercrescit fides vestra: q ābun
dat charitas vnius cuiusq; vstm
⁷ i quo quilibet alium diligit
in inuicē: ita vt q nosipsi ⁷ i vob
⁷ gloriamur de vobis et in ecclesiis dei
gloiemur in cūctis dei: pro pa
⁷ p vobis gloriamur q nostra ⁷ laudamus
tientia vestra q fide in omnibus
⁷ in hoc ad huc
persecutionibus vestris q tribu-
⁷ in quibus gd in tribulationibus patimini et in persecutionibus
lationib⁹ quas sustinetis in eē
⁷ ideo ⁷ inter alios gloriamur
plū iusti iudicij dei: vt digne hā
⁷ ad hoc bonum operandum
beamini ⁷ regno dei. ⁷ pro quo q
⁷ ad hoc bonum operandum ⁷ alios corripiendo
patimini: ⁷ si tamē iustū est apud
⁷ in para ecclesiastica mansuetudine.
deū retribuere tribulationes his
⁷ equalem vicem
q̄bus vos tribulāt: q vōbis q tri
bulamini requiē nobiscum in rē
⁷ di iustū est vos perdere qui nos iniuste affligunt
⁷ manifestatione ⁷ venet ⁷ in die illa terret. illa
uelatiōe domini ihesu ⁷ de celo⁹ cū
⁷ ignis ministrio virtutes et apparentia bonum est
⁷ in medio mittit flamas ⁷ ignem vltr in eum qui
angelis virtutis ei⁹ ⁷ flāmā ignis
⁷ infernus ⁷ gehenna vel temporis.
dā tis vindictā his⁹ qui nō nouē
⁷ et horribile ⁷ talle ⁷ ignis ⁷ de exemplo ⁷ tempestate
rūt deum: q⁹ qui non obediunt
⁷ ei obedientiam exhibuit
euāgelio domini nostri ihesu chri-

Glose

bono quod q̄ non habebant credidit tamq̄ a fide habentes.

In primis. Ille ista q̄ refert aliter: q mutatis ordinatis charitatem effundat. Quia⁹ habitatio. Ihesu glorianur q̄ habitatio ista vt fides ecclesie q̄ docuerit aliter q̄ ille habuit nouus hic⁹ q̄ mutat aliis q̄ multos gloriari. Videat ergo q̄ multe in ecclesia profectus: illorū q̄ferie patientia dic: q̄ ita effectu q̄ple: vt sint gratie dei complent⁹ a deo: q affligit omnē fidē q̄ recipit. apud quos est iustū vt incipiat a nobis ⁷ ab ecclesia iudicium. Justi iudicii dei q̄ ⁷ reparatio plenius videri pōt: tum boni melioresq; mali efficiunt patientes. Z amen hāc pōnūt deo iusti. Et iustus est apud deum q̄. Quasi iustū apparet iudicium quo in pleni iudicat deus. Et attendat lectū futura: vbi manifeste ostendit ps iudicium reddit singul⁹ sm merita pa q̄ ⁷ plenius iusta esse q̄antur finaliter. Et iustū est vari his penam: vobis requiē. Et q̄ est finē hāc antea nō iustū esse dicit bonos purgari malos fouēdo. Et virtus q̄ sua vita meruere. Esse huic dicit dauid: cristinam bum vt cognoscarum hoc labor est ante me: donec intrem in sanctuariū dei ⁷ intelligā in nouissima eorum. Et q̄ stantibus vi deri pōt. vñ subdit: Verū tamē ppter dolos posuisti eis: deiecisti eos dum allauta. q̄.

In exemplū iusti iudicii. q. futuri. Si enim tam seuere punit peccata in penitentibus: quid faciet indurate? et intelligatur q̄ non parcet impiis: qui nō parcit iustis. Justi si tamen iustus est: quod est ait esse. Nō est pontitur hic si tamen pro dubitatione: sed pro affirmatione. vnde alius interpres ait: Si quidem iustum est q̄.

In reuelatiōe. Incipit ostendere q̄ horribilis tribulatio illic: ⁷ q̄ locanda a regnis illis futura est.

Dāt ihesu. venientis in flāma ignis: non q̄ sit flāma circūdatus: sed per effectum: quia inimicos cruciet. Vel ideo dicit in flāma ignis. q̄ ignis erit in mundo: qui precedet cum tantum spacium aeris occupauit aqua in diluuio. qui cruciet terram ⁷ exaltitudinem aeris ⁷ purgabit electos.

Dās qui non nouē. Nam alii sunt qui nesciunt legem.

Et qui non obediunt. quia alii sunt qui scientes. sed nō exequuntur.

De Ivra

vob ffes. q̄ bonū discipleq; reddat⁹ magistrō. m Ita vt dignū l. q. d. digni estis vt hoc agam⁹. n Ads superexcrescit fi. ve. subiūc firmi⁹ hic est fidei adhortādo: ⁷ cui cristine ea q̄ sūt fidei macie explicite cognoscādo ⁷ ea vbi ⁷ exīplo ad alios dortando. o Et abūdat cha. l. affectu interiori ⁷ ope exteriori. p Ita vt ⁷ nosipsi ⁷ vos gl̄iamur. l. i vobis. q In re. dei. ꝓponēdo alios ecclesiis vitā vt q̄ ⁷ exīplo. dā subdit: r Pro pa. vra. solida. s Et fide firma. t Sustinet⁹ l. cū tanti mo. dei. l. p hoc sm sibilitet apparebit iudicii dei ac iustū pantūtā vt q̄ ⁷ mūdo. idco subdit: u Ut vi. ha. i regno dei. p q̄ ⁷ pa. ⁷ placentes vt eo punicndo. dā subdit: x Si dā iustū l. ⁷ accipit hic p q̄ ac iustū est. y Deū re. reti. l. cū vindicte pauī. z Pro q vos tri. placendo. a Et vo. q tri pantūtā iustitiā do. b Reges no. q̄ sūt tribul amur. ⁷ dā subdit retribuendo ⁷ placēs dicit: c In re. dānū de celo. i. q̄ manifeste appetet venies ad iudiciū ⁷ de Matth. xxiiii. Sicut fulgur exit ab oriēte ⁷ appet vsq; ad occidentē: ita erit ad⁹ filij hois. d Cū an. v. c. q̄ erūt cruciatus dānatis iudicij. e In ꝑ. ignis dā. vt. l. iacient. f Pro q nō no. deū. l. cū nō recepert: sicut sūt pagani ⁷ iudei obstinati. g Et qui nō obediunt euangelio. ipsius opere adimplendo sicut sūt multi christiani habentes fidē sine operib⁹ q̄ mortua l.

Qui pena

Dibunt pe. Et ei subiunctum. Et nec ei aliqd possit. pro subiunctu ita ⁷ hic: ⁷ dicit. Qui enim patitur dat ei qui offendit penas q̄ sit grauis.

In interitu eternū. Quasi semp sentiat penas nec vñ semp defecit.

Cum venerit glorificari. Et admirabilis ꝑ. Ipse enī clarus ⁷ mirabilis videbitur in electionibus. Dicitur aut apparebit. in secundatibus eis pene eternis quarū. et ei bonus virtutis incolis sibi. Dicit pater malos ⁷ glorificare bonos.

Quia testimoniū. Ideo vobis tribulatio facit ⁷ qualem nobis fidē q̄ testimonium l. euāgel⁹ pcessit de illo dñi iudicii credibili ⁷ de gloria bonorum ⁷ pena malorum.

In quo etiā ordo verbi⁹ talis est. In q̄ die. Et dicendum v. d. Et ē dñs nos iudicet: sem per erit⁹. Dic: In quo l. pro quo vel. causa dei periculo vitande.

Et⁹ ens semp pro vobis. Pro viribus eius periculo illius dicit semp eramdum est.

Opus fidei ⁊c. Et ē dilectionis q̄ac. Et est opus fidei in virtute vt a dilectōe multo modo fieri possint. Dicit⁹ fidei ei bonū ⁊ fidei exigit ⁷ fine. q̄ fides manet⁹ est.

Dict. In vir. plenitudine vt sis dat vobis p̄sse ⁊ dñi vig⁷ l. fine. C II.

Oramus aut
⁷ vos fratres. Pro
usq; dicit se eis
ē⁹ agere ⁷ esse. Pro
determinat de die iudicij
obscura de cognoscē. Inquit ⁷
facile se admitta dñi. Et de propē brevitāt⁹ explosionē redpūt vel terrent.

Ne cui eis moueamini. Quasi: Si moueamini eis ei: nihil enim vo bis inferūt quod vīa timet.

Neq; per spiritum. Et ei ē malignus spiritus quasi angelus lucis ap

Nicolaus

a Quia pe. da. Solatī sunt subiunctū. b A facie dñi. l. p fulgu. ab ore ei⁹ egredient. q̄ dicit reprobis: Ite maledicti in ignē eternū. ⁊c. Matth. xxv. ⁊ dicet: Venite benedicti ptis mei. ⁊ ꝑ subdit: c Cū ve. glo. l. ihe sanc. l. bare eis q̄ac sui mirabilē. nā ercedit intellect⁹ creati capacitat⁹ l. i. Cor. ii. Oculꝰ nō vidit nec auris audiuit ⁊c. d Quia cre. q̄ ⁊ nos sup vos. l. q̄ credidistis illud q̄ testificari sum⁹ vobis ꝓdicēdo. e Ju die illo. l. de die illo glificandō ⁊ clarificā⁹ q̄ li in terra B mīlī. fil. dñi imago beatitudo ⁊ in lapide. f In q. Hic ꝑo redūt thessalonicēses beneficio orādo ꝓ eos ⁊ dicit glificandos. D. In q. l. ꝑ quo. scz. die glificandis orandū. g Orauimus semp ꝓ vob. exponit⁹ ⁊ semp vt. ā. h Ut dī. vos. l. dñi ut vos di gnos. i Vocatōe ista. ad quā⁹ vocauit ad fidē. ⁊ subdit: k Et ꝑficat⁹ vos. bo. fac. tāc. cui ꝑficit⁹ et desiderii dilectōr. l Et opus fi. q̄ est ope exīplo ⁊ verbo. Ecce credit ad iustitiā. ⁊ ore ad ꝑfessionē salutē. m In vir. l. ꝑfecta mansuetudo ꝑ nos ⁊ vobis ꝓ vob. ⁊ subdit exīplū ⁊ exponēdo: Dñe. alij dicit scientiæ q̄ nesciēs mansuetudinē. q̄ est charitas ⁊ dilectio. n Ut dñs nomē dñi nr̄i ihu cri in vo. in palma martyrij vel. hoc enim nō ol Joh. vlt. de petri martyrio. Cū ad⁹ sanctis q̄dam mansuetudinē. ⁊ subdit exīplū ⁊ exponēdo: Deus alij dicit scientiæ q̄ nesciēs mansuetudinē. q̄ est charitas ⁊ dilectio. o Et vos l. ipsū in ꝑfa dant vitā. C II.

P Ogam⁹ aūt vos. Hic ꝑfr aplus redūt thessalonicēses ad cautos. Et
r ea q̄ scribit q̄ alīq; thessalonicēses credidit ꝑ italiā et ꝓpinqui.
tum ꝓpter tribulatiōes. Et subiunctū: q̄ ipse l. euāgelie vocat nos
flas maxime tribulari appropinquante die iudicii: vt ps xcvi. nubes
gō circuit⁹ eius⁹ maiores ꝑcutiēdo incurrere tum ex aplis viuentes ⁊ ea
ꝑcepti ca. iii. Neq; q vñim⁹ q relinquimur ⁊c. obstans ꝓpo. l. ad iudiciū ve
nīrent dñi sui: q̄ alīq thessalonicēses male intelligēdo credidit illā ꝑsecu
tionē ipe pauli futurā eo q̄ dicit ait: Neq; q vñim⁹ simul rapiemur ⁊c. pp
q̄ affirmat eos de die iudicii: Nisi discessio venerit cautos. vt nō deci
piant circa hoc et cautelosq; doctrina. Et q̄ndit in duas ꝑtes. q̄ ꝓmo re
mouet errorē. ⁊° docet vitare. Ibi: Ostē nīl. Circa pmū dicit. Nequā⁹ vos
ffes ꝑ adulti dñi ad iudiciū. q Et nec cō. in nīlī. hic est dicit ꝓpria
dunt ad ea ad⁹ vlt. Videlicet fuerit cor⁹ illic ꝑgregabunt⁹ ⁊ aquile.
r Et nō alio mo. i. vbi sunt. l. a vero iudicio. s Neq; ter. q̄ infert
⁊ Dñi q̄ magnus qui ꝑdicta est fore ꝑpe diem iudicij. t Neq; p spūm. ⁊

⁷ nunc in veritate hoc vobis ꝑficitur. Dñi ⁊ quasi spūs per ignotū sen.
sum reuelationem hoc ⁊ cognoscit. q̄ ita vndici intelligit.
Neq; per epistolam. ⁊c. Dicitur enim ⁊ epistolam⁹ ⁊ ꝑficitur hic vndi
dari. ⁊ dicitur enim epistol⁹ ⁊ magnus et mansuetus nomina ꝓbis dāgo
dare quod per scripturā recipit nunc ꝓbis.

r Ogamus aūt vos fra
⁷ nobis et vobis ꝓficiamus ꝓbis ⁊ ꝓficiat
tres ꝓ aduentum domi-
⁷ ꝓficiat
ni nostri ihesu chaisti ⁊ nostre cō-
⁷ ꝓficiat ⁷ ꝓficiat et corpus nostrum
gregationis in ipsum: vt nō ci
⁷ ꝓficiat
to moueamini a vro sensu neq;
⁷ ꝓficiat
terreamini neq; ꝓ spiritum: neq;
⁷ ꝓficiat
per sermonē neq; ꝑ epistolam
⁷ ꝓficiat
tanq̄ per nos missam ꝓpterea
⁷ ꝓficiat
stet dies domini. ³Ne quis vos
⁷ ꝓficiat ⁷ ꝓficiat
seducat⁷ vllo modo. Quōniā
⁷ ꝓficiat
nisi venerit discessio primus: ⁊ re
⁷ ꝓficiat
uelatus fuerit homo⁹ peccati: fi
⁷ ꝓficiat
li⁹ pditōis q̄ aduersatur ⁊ ex
⁷ ꝓficiat
tollitur supra omne⁹ qđ dicit de

Nisi ve. ordo ꝓmit. Ante. Hic aliud⁹ Gloss. habet. Et nulli tri
bum et de antichristo et dicit. quos refugam vocat vbig⁷ vbi deo. Et
enim hoc de consilium impiis mortis dñi ꝓcul. Sine malo de ille.

Filius ꝓditionis. Antichristus non ꝑ natur⁹ sed ꝑ imitationem.

De Ivra

malignū. i. malignatus in angelū lucis ⁊ adorauit vobis ꝓbit. l. q. dies iudi
ci⁹ ꝓpinq. u Neq; p lr. aliquē ꝓbabo. q̄. ⁊ Neq; p q̄dā. ⁊c. l.
nō absq; fide. q̄. ꝑ. hoc⁹ⁱ misericordie q̄dam fide nobis ne q̄ ꝓficiat. q̄ ad
fidelium decipiend⁹ vt. i. dñi et. alio mō. ⁊c. Neq; p q̄dā. ⁊ Neq; p q̄dam
tum. ⁊ Quasi dñi dies dñi. ea q̄ dicit⁹ ꝓficiat. Deinde nos q̄ vnim⁹ ⁊c.
⁊ q̄ nō sum⁹ facilius⁹ⁱ q̄ vos nos iudicii ea q̄ ꝓficiat ⁊ ꝓficiat. ⁊ Nē
que vos. Ita. vt⁹ nō. hoc addit ad cautelam nulli q̄ ꝓficiat nocēti circa
mīs. ⁊ Ipē. Hic ꝑfr docet circa dñi iudicii veritatē. ⁊ q̄ dicit q̄
duo notabilia ꝓcedit. simul ꝑsit. dñi. Dñs nō venet nisi illis ꝓcedē
q̄ⁿ exponit aliq⁹ ne deficiant a romane ꝓficiat q̄ scribat. ꝑ pauca ⁊
recapitulat. q̄ ista regna negabitur fabrici⁹ mūdi⁹ⁱ. tribuit⁹ ⁊ a regnū
nostre illud ⁊ ꝓperii carnis ignorat⁹ⁱ. Et ⁊ nō venit adhuc antichr⁹.
q̄ tū ꝑs ventre. Ecclesia illis ꝓficiat⁹ⁱ vt q̄ⁿ dicit. l. Et nūc scitis. ⁊
ꝓficiat⁹ⁱ. ꝑficiat q̄ⁿ aliis exponit de retardo q̄ ecclesia ⁊ ꝓficiat romane
quia tū ꝓficiat q̄ recedit gentis. Et ⁊ ꝓficiat ⁊ nō ꝓficiat ⁊ ꝓficiat vt ꝓficiat
Et ꝓficiat de recedit a fide catholica. ⁊ exponit aliq⁹ nō ꝓficiat q̄ alio
sint a fide catholica. ⁊ exponit aliq⁹ recedūt⁹ⁱ. ⁊ ꝓficiat⁹ aliq⁹ⁱ. q̄
nem misit⁹ⁱ. ⁊ q̄ multe pars credūt⁹ⁱ. ꝓficiat⁹ⁱ ab ecclesia ⁊ ꝓficiat
Et⁹ ꝓficiat. appropinquante aduentū ꝑ antichristi malignū. ⁊ ꝓficiat chari
tas multoq⁹. ⁊ p̄ ꝓficiat⁹ⁱ. ꝓficiat⁹ⁱ. ꝓficiat⁹ⁱ. ꝓficiat⁹ⁱ. ꝓficiat⁹ⁱ. ꝓficiat⁹ⁱ.
ꝓficiat⁹ⁱ.

templo. Vel i ecclesiā. Aug. Nō dubiū nō ipm̄ precipē nīi. Sed vtiq; ipi cognōscāt. Ad cui primū bonus mandatū? Nī cui ipse precepe suo hoc bonū? Quis cui ipse nō dedit vt credēt? Nī cui ipse dñs? Ideo ergo ait. Nō dabo gl̄iā meā alteri. Et ipse dñs in euāgelio ait. Vos amici mei estis si feceritis q̄ ego mādo vob. Nō iā dicā vos seruos. Quia seruus nescit q̄d faciat dñs ei⁹. Vos autē dixi amicos. quia cūcta q̄cūq; audiui a patre meo nota feci vob. Ideo

Ō signū is ei epla vt. Propter adulter ancos scripture in ea manu fua ut hic. Non epla[m] falsarior[um] q[uo]d[am] ut[ilit]er arbitr[or]: vt tm nole eam nr[u]m
la epla accipiat' que nō fuerit manu eius fabricata.
Finit epla ad Thessalonicenses
Incipit argumentū in epla[m] ad T[imotheum].

I Paulus ap[osto]l[u]s ih[es]u xp[ist]i ſ[e]c[un]d[u]m ꝓ[re]ceptū saluatoris nr[i] ih[es]u xp[ist]i & dñi nr[i] ih[es]u xp[ist]i spei nr[e]

Paulus ap[osto]l[u]s xp[ist]i ih[es]u ſ[e]c[un]d[u]m mandatū saluatoris nr[i] & dñi nr[i] ih[es]u xp[ist]i spei nr[e]

tron. Ipſe autē deus pacis dēt vobis pacē ſempiternā ſ[ecundu]m oēm locū. Dñs sit cū omni spū tuo. Gratia cū vobis. Salutatio mea manu pauli: eqđ est signū ſ[ecundu]m omnē epla[m] scribo. Sīc in oīb[us] nostris ſcribo sic habeo. Finit epla ad thessalonicenses ſecūda.

Argumentus in epla[m] ad timotheum p[ri]mam incipit.

t Timotheum ūstruit & docet de ordinatione epi[sco]pat' & diaconij & oīs ecclīastice disciplīe scribens eis a laodicia per tychicum diaconem.

Incipit epla pauli ad timotheum p[ri]ma.

C. I.

Paulus ap[osto]l[u]s xp[ist]i ih[es]u ſ[e]c[un]d[u]m imperiū saluatoris nr[i] & xp[ist]i ih[es]u spei nr[e] Timotheo dilecto filio in fide. Grātia & misericordia & pax a deo patre & xp[ist]o ih[es]u dño nr[o]. Sicut rogaui te vt remaneres ephesi: cum iremus macedoniā: vt denunciares quibusdā ne aliter docerēt neq; intenderent fabulis & genealogijs interminatis: quę questiones

Fabulis & genealogijs. Aug[ustinus]. Heresibus q[uo]d intentatio legis & plebem ecclīam aplūs hoc loco vocat[ur] fabulas appellat ecclīastes & alibi ait: cybanato & anilibus fabulis deuita. Quo ira nō multū bonū esse ostendit. Cur ergo aplūs sic locut' fuerit: hec esse antiqua fabule ne iudicauit. Cum dicit: abrahā habuit duos filios. & alia hmōi. Sed melius vt q[uo]d[am] legit[ur] mas scripture ab habēt tradition nō scripture quas memoriter docēt et doctores ecclīe vocant: vt sit ille sensus: vetus vrbs ecclīa fundata est in abrahā & sarra quia ecclīastica historia scribit sanctos patres habuisse duas uxores.

P

Fabulis inquit: q[uo]d sūt tales mulieres fuisse primo hoc exēplo: & alteri et quia dicit milesios filios esse natos: qđ nusq[uam] facta pagina narrat. Genealogijs: q[uo]d[am] narrat[ur] de genere antiqe et david: qđ inde ecclīa salua debeat: vel quibus nascit christū non esse de david.

Finis aūt. In fide & ēdificatio dei: qz fide est spes: & inde charitas. Qđ est adimpletio legis. Dei doctrīe & intendāt fabulis & genealogijs: q[uo]s finis & impletio legis est charitas: quare nō est opus alijs.

Precepti. Pro precepto: quoꝝ impletio est dilectio dei & p[ri]mi. Vel: In his duobus mādatis tota lex pendet & ꝓphete.

Finis aūt p[re]cepti &c. Aug[ustinus]. Tota est magnitudinē & amplitudinē diuinę eloquioꝝ scīra possidet charitatē q[uo]d deꝰ p[ri]mūq[ue] diligimus: q[uo]d ade est oīa bonoꝝ. Vbi: in his duobus mādatis tota lex pendet & ꝓphete. Si ergo nō vacat oēs sacras paginas p[er]cutere: ola in volucra sermonuꝝ euoluere: oia scripturaꝝ scīrea penetrare: tene charitatē: vbi pendent oīa: qz finis oīuꝝ est dilectio dei & p[ri]mi. Nulla rerū diligendaꝝ genus in his duobus p[re]cepto ꝑmissū est. Cū enī pcurrat dilectio dei & sequat' dilectio p[ri]mi: de dilectione tua nihil dicit videt. Sed cū dictū est: diliges p[ri]mū tuū sicut teipſū. fit & tui abo te dilectio ꝑmissa nō est. Ille aūt fcē & iuste

De lyra

actus principio ad cōm est extirpatio falsę doctrine: ſic ſpecialiter remotio p[er] est in aliq[ue] op[er]e. ad 6 adit aplūs inducit timotheū in 8 ca.i. qđ in tres ptes dr̄. nā p[ri]mo ad hoc actū inducit. ſcdo tradit[ur] hoc qđ ea agit. tertio adꝝ ponit rōnē: ibi: Hoc p[re]cepti. p[ri]ma adhuc in tres ꝑ. p[ri]mo inducit timotheū ad falsitat' extirpandā. ſcdo ad 6 subdit rōnē: ibi: Finis. tertio remouet obiectionē: ibi: Scīm[us] adit. Circa p[ri]mū dicit: Sicut rogauit te o timothee sup ple fac[er]e. q[uo]d fit illud de q[uo] rogauit. ꝑtr ostēdit. b. c Ut remaneres ephesi. p regimine eccle. p Ut denūn. qđ dicit. p[ri]mo aplūs. q Ne aliter docerēt. q[uo] tradit ephesijs. voluerāt eni illi falsi aplī ſeducere ephesios ad obseruationē legaliū & traditionū iudeoꝝ tanq[uam] necessariaꝝ ad salutē. r Neq; intenderēt &c. i. vt denūciares auditorib[us] vt nō intenderēt falsis frīuolis erroribꝰ. ꝰ 6 subdit: o Fabulis &c. interminat[is]. qđ[em] adit fabule ille qbus nō subest veritas. cuiusmodi erat obseruatio legalīū q[uo] tota fuit figuralis. figuralio nouū testamēti stanti. & ꝰ illo ꝯpleto cessat illa obseruatio. & dicere q[uo] maneat est dicere q[uo] statua figuralis adhuc durat. & p ꝑ q[uo]d p[ri]s mysteriū nō est ꝓfectū adhuc. qđ nō solū est falsum. sed etiā erroneū. Dicunt enī 6 fabule traditiōes iudeoꝝ qbꝰ inuitū faciebāt diuinū mādatū. sm q[uo] ꝓpter eas saluator Matth &c. xv. tāq[uam] falsū cassāt penitꝰ. Genealogie q[uo] aliq[ue] indē genealogias multiplicabāt. Sed qz ꝑ hoc iudeoꝝ ꝑfīa fetēa venit nō loquunt. & videt velle dicēdo q[uo] aliq[ue] indē falsas genealogias grātiōes a dauid deſcēdētes: vt p 6 excluderēt ipſū nazarenū a dauid descendīsse. & p ꝑ excluderēt ipſū verū messiā nō fuisse qui scripture dicūt a dauid descendere. Et dicit interminat[is]. qz nō terminant' ad aliqd certū & verū. t Que ꝙ.ma. ꝑstant. i. litera & pūctōes inter ꝙstruantes.

v Ex edification' dei. i. ofticiū spūale structi. t Que est i fide. Cui[us] edificij fides & charitas est. & q[uo]s pfectus nō ꝑstruit: destruit officiū spūale.

y Finis aūt. 6 de ꝑfect subdit apl̄o rōnē. Q[uo]re nō sit attendēdū legaliū obseruatiuꝝ & genealogijs interminat[is]. qz nō faciūt ad ipletōez legis diuine. sed magis

vtuꝝ: q estimati habet vtilitatē[m] nec aut diligat eū nō est diligendus: aut equꝰ diligat ego minus vel amplius diligēdū est: aut minus vel amplius qđ equꝰ diligendū est: ideo hō inquit peccator est: nō est diligendus: sed hō est: diligendus est propter deū. minus ꝙ propter scīptū. Et deū quidē amplius debet diligere: q[uo]d scīptū. Aut aliter aliꝰ hō diligēdus est q[uo] ꝙ

puo nō ni q propter deū

eta tūa diligēda sūt. pōt

notabili alt' hō vel ꝑsna

qđ nō pōt cōpendio cor

punge aliam vnitaq; fra

mor deo. Ode aūt esse

ad parta bona diligēdi sit

sol est ethus prodeſe non

posſūt sine pcūtiēd pla

lendi eti: g p[ro]ceptū & ip

pon vel quasi illud red

epectoris aut[em] ofticium

nisi qđ quadā sorte pūnge

gunt. Quis igit 6 sīma

est: vt intelligat legis vi

utnarīq; scripturaꝝ ple

nitudo charitas esse ret[e]

fundū edificij ret[e] q nedificij

ea re frui pōt. i. dei & p[ri]mi. scīpt' cui deus diligi

& ꝓximus. vt adit q[uo]d ic

dingat: alio spūali pcepto

nō est opus.

Idem. Charitas ita

amor dei & ꝓximi. Amor

huius seculi cupiditas est

minuit cupiditas charita

te ardente. Cupiditas q̄

refrenat charitas extinct.

Cōscientia bona.

Aug[ustinus]. Conscientia pro spe. Nec enī ad eū qđ diligit ſe peruenturū despe

rat: cui male conscientie scrupulus inest.

Et fide nō ficta. Vel non ficuli & fragili: vel in qua non quisq; sibi

quodlibet fingit[ur] catholica.

A quibus. Improbat hic aduersarios: qui legalia tradebant dicēs:

quibus &c.

Nō intelligētes &c. Si qs est de penna & falsa opinione sua reprehē

di & punisci cepērint: ad defendendū id qđ leuissima temeritate & aperti

ſsima falsitate viderūt de sancto libro: multa verba ꝓmunciāt: volentes esse le

gis doctores: cū nō intelligant que loquunt vel de quibus.

Nicolaus

sed magis ad oppositū. qz lex ordinat ad diligendū deū & ꝓximū: ad qđ ꝑ

dicta nō sufficiēt magis ipediūt. Ideo vide: Finis aūt precepti est charitas. qđ

ꝑ qz precepta ꝑme tabule ordināt finaliter ad dilectionē dei. precepta vo ſcde

tabule ad dilectionē ꝓximi: vt ꝑ Exo. xx. Alia vo precepta q̄dē sūt nō vt

mīa q̄dā explicatōes illoꝝ: & ordinēs ab eis veritate. & ih eodē mō: qz aliq;

sequunt' de necessitate. aliq; vo nō. Et ex 6 sequit' q aliq; de hmōi preceptis

semp manēt vt moralia. alia vo tm ad tēp' vt iudicialia & cerimonialia.

a Dñe eode puro. q̄tū ad appetitū q nō 6 cor. nā voluntas q̄ est appetit'

intellectiuus mouet alias ale potētias ad agēdū. sicut cor mēbra coepta ad

opandū. b Et ꝑscia bona. q̄tū ad intellectū bonū. est enī ꝑscia applica

tio scie ad aliq̄d ꝑticulare agibile. & nō qđ scīa recta applicat' ad bonū ope

bile vt bonū: credit[ur] vario mō mala. c Et fide nō ficta. Vera & nō simula

ta. qua habēt aliq; fundatū. sūgūlos & esse ꝙfanos vt simplices decipēt: &

aliter facerēt capi. sicut vt de nequito in legenda scī tyburti. d A. qb'

qđā aberrātes. i. declinātes. e Conuerti sūt &c. ſ. ad errandū de legalib' ꝑ

dictio & traditionib' q̄ necessarij sit ea obseruari post aduētū xp̄i. f Do

ctores esse legis doctores. cū nō fuerint adhuc sufficientes discipuli. vñ sequit:

g Nō intelligētes &c. i. nō intelligētes scīentiam de qbus loquunt:

nec scripturas p qđ ꝓbare nituntꝰ. h Scīmus &c. Hic remouet obiectio

nē: qz posset aliqs obijcere de legalibus q̄ fuerunt a deo instituta: vt ꝑs in

Exo. x. cap. & ꝓ 9 bona & scrudata. Ad 6 sic respondet. Ad cuius intelli

gentiā sciendū est q̄ lex hꝰ vim duplicē. Coegnitiuā & coactiuā. primo igit

solvit obiectionē q̄tū ad ꝑmū. dicēs q̄tū ad inductū: Scīmus &. Quia adit

regulatiua legis ordinat homes in bonū. hoc adit bonū pōt aliqd dici ꝑ

placitum. vno nō simplicit & sm se ꝙsum. & sic verus lex q̄tū ad ꝓpria mo

ralia ordinat homes ad bonū. propter qđ ol ꝙpe sunt seruāda. Alio mō ol

aliqd homes bonū sm aliqd tēpus determinatū. sicut vti lectibus vestimētis

bonū est hoi ꝙpe estatis: nō adit hyemalis. propter qđ vestimēta ꝑtera vtuit

tunt & alia acceptunt. Et 6 nō lex venus q̄tū ad ꝓpria cerimonialia ordi

nabat homes ad bonū. p ꝙpe vere. tenta. erant enī institura ad significādū xp̄i

mysteriū venturū. propter qđ ille cerimonie cessant xp̄i mysterio adimpleto.

& alie sunt institute. vertit q̄s inter cerimonialia veteris legis principalia

erant oblationes & sacrificia: q̄ figurabāt xp̄m in cruce offerendū & immolādū.

propter qđ ipso tū oblato & immolato cessare debuit oblationes & sacrificia. &

manere posit publicatū euāgelij: est significare q̄ oblatio xp̄i in cruce & eū

molatio nōdū ꝓterita. qđ est falsū. propter qđ oportuit aliud sacrificiū in

stitui. qđ esset significatiuū oblatōis xp̄i ꝓterite. & sic ꝙpe institut sacrifi

Scīmus adit. A ꝓpositū sermōis ꝑcipit.

Scīmus adit. Hic videt[ur] legē tenere adit. Sciendū adit &c. Sed ne

mo videat ēē inductor falsitatis: sciendū est q̄ ille non est ꝓ se ꝙpositus

ex nō ex ea ēē intentus & ex fide ad qđ legē ei manifestū ēē fuit. Sed ille mo

do est. vt vel ꝓhibitiue vel ꝓmissiue intenuit ꝓcepta. Ꝓhibitiue ei est ea ob

aspectū vitij. vt sic ostēsa nō ea ꝓpter se ꝓpositus ꝓmissiue ei est ea ob

aspectū ꝓmissi. vt sic ostēsa ea ꝓpter se ꝓpositus intenuit ꝓcepta. Ꝓhibitiue ei est ea ob

iusto nō ē lex posita: sed ꝓ

ſ[ed] bene mōtemorate traditiones. ꝑ ꝑ

ꝑ[ro]p[ter] ꝑ[ro]p[ter]. ꝑ ꝑ[ro]p[ter]. ꝑ ꝑ[ro]p[ter]. ꝑ ꝑ[ro]p[ter].

& nōn subditis impijs & ꝑ ꝑ[ro]p[ter]

ꝑ[ro]p[ter] ꝑ[ro]p[ter] ꝑ[ro]p[ter]

Confitebant. Verum corroborauit: que prius ydolatrie putabant
q ex odio pene cū malitia ⁊ ignorantia.
Delinquendi. Ou ex gr ignorantie fecī. Et hic
malā facere nonnunq; misericordia ⁊o gratia.

Superhabundauit.
Super munia bona ⁊
alia multa.
Superabundauit. Quia
nō solū post remissionē
⁊ reconciliationē patris: de
quo multū ait ambrosius
⁊ alibi ipse venit in hoc
mundū ut saluos faceret
quos perdiderat. Et ille
homo erat Publicanus. I. vectigalium exactor. Et
⁊ acceptabilius: q̄ vilipē
Q. accep. q̄ corpus ⁊
animam salvat.

Qui prius. Hūan⁹ est ser-
uile. Alia ira vt nō dicā
inuidia: q̄ tū dō q̄ hospi-
tio suscipit homines dū-
taxat. Sed venit de celo
magnus medicinę per to-
tum orbem terre tactus
ægrotos. Ipse ægrotus ge-
nus humanū eligit totū
pariter cū peccatū venus
in quo erat totū. Sed ve-
nit venus sine peccō: ⁊ sal-
uos facturus a peccō. Venit
enī filius homis ⁊ ihēr q
erat semp b erat q̄ venit:
Et cū ⁊ terrā ego impleo:
ego ⁊ tu mūdo erat ⁊ ve
nit in mūdū: hic erat p vi
sibil⁹ maiestatē: venit per
humanā infirmitatē. Quare
venit? ut saluos faceret.
venit ut nūa. I. q̄ volenti
perī nolle: peccatores saluos facere. Nō enī ex
alio ad terrā merita nāe:
sed potē trascēdit. vñ ⁊ vocabit nomē eius ihēm. Quare? nisi ut saluū
faceret ppm suū. Vñ ⁊ petro ait. Pascī oues meas. Nō enī saluū
faceret ppm petrū: sed petrus ppm ouiū. Nihil ad illū ppm pinxit genuit
pianē. Sic credimus ⁊ illa fide parentes ad ipsū se iam portare. Quid mihi
dicis famose ecclē nō habet virtū. Quare ei illo carnis ad medicinā nō habet
vsū. Si famosa ecclā nō claruerit ihēsu: Sunte parvulos venire ad me ⁊c.

Primus. I. pessimus ⁊ peior quo peior nō erat. Nemo enī acrius in-
ter persecutores ergo nemo prior inter peccatores. primus ergo erat: nō eo
tempore solū sed magnitudine iniquitatis.

In me. Qui idoneū deus gentibus predicatorem constituit: in quo tū
exemplum misericordie hoc exhibuit.

Invisibili. Solus deo. q̄ oculi pi videbunt⁹ soli invisibili: q̄ sunt ⁊
creature quedam invisibiles vt animę: ⁊ tamen sensu capi possunt: q̄ oculo

virtus eius possunt cognosci: quod non dei.

Invisibilis dī ab oculis deus in natura sue illius: deum nemo vidit
vnq̄. videtur aūt cum vult: ⁊ sicut voluerunt fieri dī: sic quali specie vult
apparuit. In futuro deo videbunt cum sibi fiunt dī.

Soli deo. Qui solus deus dī nā. i. solus creator: q̄ de ipsa natura in
telligit. Nō de solo patre
vt quidā veterū q̄ nō ait
soli patri soli deo. Unus
enī ⁊ solus deus a nobis
predicat ipsa trinitas. Et
vnigenitus quippe filius q̄
est deus apud deū: ipse
sanctus in sua natura est
immortalis ⁊ inuisibilis.

Hoc preceptū cō. ⁊c.
Postq̄ cōmemorauit q̄
⁊ qualia sint bñficia pīe
⁊ ei erga peccatorem⁊ dō
ppīm inhonat disciplina
ecclesiastica ostendit.

Obsecro. Docet ec
clesiasticos in q̄ⁿ sūmepe
helitas seruāda est qua
spreta in magnos q̄dā de
uenerunt errores: sicut in
epīa ad romanos legit.

Naufragauerunt.
Paulus. Naufragii vt
nauis fractio. Et sicut ille
substantiā sua pdit q̄ nau
fragii patit ⁊ iusup ipse
perit. Ita q̄ boni fidem
repellit fidei fructū pdit
⁊ iusup eternaliter perit.

Quos tra. Sathane.
Videtur excōicari vt hoc
mō erudiantur a sathana
regnans sathane. Aug⁹.
Nulla enī creatura ē sine
q̄ in veritate manet nisi
deo. Et gloriā sue q̄ in chari
tate nō stetit ⁊ste gloriaⁿ
fidei q̄ velit nolit diuino q̄
uidētie nō seruiat. Sic vo
lens facit ei illa q̄ bonū
est. De illa vō q̄ hoc nō
vult sit q̄s iustū est. Non
et ill rependit q̄s de ipsa
iuste fit: sed quo alo ipsa facit: et nec q̄ liberam voluntatē rōnabili creature
deus negauit sed potestatē qua timentes iuste exhibeant sibi retinuit.

Tradidi. I. Nō vt perēat q̄ nihil pōt sathanas nisi ḡmissio q̄ verat
filii dei. Vñ: Jam non peccaret: ne deterius inc̄ō. Nec aūt ei sit talia
alendo quā alligauit sathanas. prīū. Inius nōne epa. ⁊c.

Tradidi sathanę. Aug⁹. Cuius ille ad correptionē? beluz victus ipsa
ptās aplica. Suā iracundiā enī angeli ei principe suo diabolo recte vindicē ꝑ
curatores vel actores penę. Publicanū: ⁊ diabolus magistratus hui⁹ mū
di vt: Sed magistratus sub tanto iudice nō facit nisi quātū illi pmittit: ⁊
pour atores actores q̄ huius mūdi nihil facūt nisi quātū ordo sinit. Jō di
cit: Tradidi sathanę ⁊c. q̄ nihil potest sathanas nisi permissus.

Haymo. Tante aūt pene erat apls tantaq̄ q̄ā sathanā habebat: vt rece
dentes a hac verbo tradere diabolo. Traditio aūt hec dī: q̄ cōmot⁹ apls

De lyra

excomunicāt pōt sal desperet ꝑ q̄ mlaz ꝑit. ⁊ viterius: Dūt carnāl. dō salu
dū vīterius. t Regi aūt seculoꝝ. t. trinitati eterne. eternitas enī q̄ sim
pliciter est indiuisibilis nō cōpehendit nisi p cōparationē ad tēpus infinite
dī: q̄ bellgnat nole seculoꝝ. v Immortali. ad differentiā tonite ⁊ satur
ni ⁊ hmōi q̄ corrūpt boies mortales. x Invisibili. ad differentiā idoloꝝ
q̄ sunt de mā sensibili. y Soli deo. ꝑ hoc enī nō significat in deo solita
do cū in eo sint tres ꝑsone: sed ꝑ hoc quod ei alterius a cultu deo debi
to. dō subdit: Et honor ⁊ gla ⁊c. z Hoc precepti. D apls redit a ꝑpo
sīo inducēdo timotheū ad resistendū doctoribus falsitatis: dicēs: Hoc pre
ptū cōmēdo tibi. ut in q̄ fidēlit adimpleādi. a Scim pcedente in te ꝑ
phetiam. I. sm illud q̄ ipsis scīa reuelauit mihi de te futuꝝ aliq̄ existere
te ⁊c. b Ut milites in illis. I. sibi. q̄ studio apl⁹. c Melius
bonū. cio virtūt relistendo ⁊ coy salūtat pugnando. d Habens fidē. I.
rectā ⁊ firmā. e Et ꝑbitis bonā. ita q̄ vita tua sit doctrine ꝑformatiua.
f Quā. I. ꝑbitis bonā. g Quātū repellentes. scīmer malum agentes.
h Circa fidē naufragauerūt. I. ꝑierūt. abyssus enī abyssū inuocat. ⁊ dicit
naufragauerūt: q̄ sic nauta patiēs naufragii perit ⁊ alii cum eo. sic falsus a
fide cadēs inducit alios ad imitandum. i Et q̄s est hy. e alexāder.
nota filī ꝑpīa bonū. k Quos tra. sathanę. eos excōicando. ⁊ etiā vera
tioni domitos subdendo. demonico enī in tēpo cum autore sūt diutine in
flictę. ⁊ etiā aliqñ in hoc mūdo nisi ꝑ ptā. hyrti. dō sit tā indignationis

fuc indignationē

blasphemię cor fidēi ꝑfidit in eos. Et tabelus aūt qui ad hoc parat⁹ est
vt aertion a deo acceptat in portētū: audita fida corrupti eoꝝ q̄dāo fo
et aplī: vt correcti discant non blasphemare. C. II.

Obsecro. Racionis de pleno apīs de oratione.

Primo. Tamdiu hec verba dirigūt: in illo ois ecclē fe
mī tradūq̄ quō
debeat missaꝝ solēnia ce
lebrare ⁊ populo suppli
care.

Primo oīuz. Aug⁹
Primo. I. ante ola fieri
obsecrationes. Dūo mīste
hic ostēdit: q̄s est spūs ge
nuo olonie. Obsecra-
vel. petitiones. I. illa q̄ fiūt
sunta vel aī ꝑcratione.
Bone. in ipīa ꝑcra
tione. Postula. vel in
terpellatiōes quasi et de
bito: vt q̄s b gerīan ter
mavita ꝑciat: vt est ppīa
ab eo bñdicī. Gratarū
actiones. de pacīaq̄ie
terū. pdādū q̄s totū fit a
deo: vt bñdicamus deo.
Vel obsecrationes fūt ad
tiones ꝑ rebus vtili
bus: vt ꝑ puersione impi
q̄ruersio virtutes ⁊ bona erant. Gratarū act. de obꝫ gnātur. Postula.
vt quando iam iustis gloria celestis erat⁹.

Pro oībus hoīb⁹. Ut sequamur clementiam dei: q̄ deus vult oēs
salvos fieri: aūt sm iustitiā quoslā reprobat. Unde hieronymus in hoc qui
dicunt ostensū iudicā in saluatio misericordiam.

Et quietā. A pcutione. Tranquillā. sine inquietatione: q̄s pōt
temeriō ecclesie. Ut getā ⁊ trā. vī. a. Aug⁹. Nā vtimur ⁊ non pace
babylonis: q̄ diu pmixte sunt ambe ciuitates. Hierlm ⁊ babylonia. Et q̄
ita p fidē pples dei iter ac vet apud eam inuenim peregrinet. Ideo apīs ad
monuit ecclīā eoare ꝑ regibus ⁊ oībus sublimibus eoāt. ipā sūb affirma
quo ⁊ hieremias: q̄ mīte eplas iudeis q̄ erāt in babylone: vt edificā ꝑ vita
nabuchodonosor filiorūq̄ eius: ⁊ ꝑ pace ciuitat⁹: inquiens q̄ in pace eoꝝ
erit pax vestra. Ut quietā. In pace principū quibus ⁊ regnū seruat
ecclīay. Nā in bellis tranquillitas vēl pax: repellit piratas: vtilitio solutā
qua soluta: infirmoꝝ castitas violat. In pace babylonis pax nra est vtiq̄
corporalis: que bonis ⁊ malis cōia est: sum inter babylonios tenemur ca
ptiui ignibus seruire tubemur⁹ ⁊ tributa reddere.

Hoc enī bonū est. Me qs putet hoc nō esse faciendā ꝑ bīa quoꝝ
pace ecclīa adūit: Hoc enī bonū est. Et ne qs putet cultu vnius dei ⁊ vi
ta bona salutē esse sine participatione corporis ipī. I. sine fide ecclēie: vnde
inquit deus: vnus ⁊ mediator: vt oēs homes saluari mūq̄ fiat nisi ꝑ me
dium. Non deum verbū qs semp erat: sed carnē factum.

Qui oēs vult ⁊c. Si deus qui oīpotens vt oēs homes vult saluos
fieri cur nō implet: hec eius voluntas? Sed in hac locutione sensus ⁊ ratio

Nicolaus

fuc indignationē ⁊ iram ⁊ tribulationem⁊ in thomem per angelos malos.
a Ut discant non blasphemare. corrupti per experientiā pene. ad demuni
catio enim ⁊ talis afflictio malicionalio est. C. II.
b o Obsecro igit primū. Hoc est ꝑa pro bonis epīe. In qua ponitur
actus fidei quinto ad ephm. q̄ est oblationes olonē offerre deo: sm
q̄ dī Deut. v. O ia ponitur ⁊ holocaū actimpuū ꝑ bonis ꝑtinēt in hac
que sunt ad deū: vt offerat bona ⁊ sacrificia ꝑ pcīa. Igit primo instruit ti-
motheū de actu eccliē. scdo ꝑsim subiectā sibi: ibi: Volo ⁊c. Prima adhuc
in duas. q̄ primo instruit eū de actu eccliē. scdo reddit rōnē sui dicti: ibi:
Hoc est. Prima adhuc in duas. q̄ primo docet eccliē moūi. scdo. ꝑ q̄s
fit eccliē: ibi: Deo oīuz. Circa primū. Scindū q̄ ad actū eccliē tria re
quirunt. Primū est accessus eccliē ad deū q̄ erat. ⁊ hoc fit ꝑ deuotionē
mentis in deū: q̄s fit ꝑ oīonē. q̄ fm D. amascenū est ascensus mētis in deū.
⁊ fm hoc dicit apīs: Obsecro igit primū oīuz fieri oīones. Secūdū ē ꝑpo
sitio eius q̄s I oīone petit. q̄s fit duplicit. Uno mō in generali: vt est ob-
tenus alterius me. ⁊ ꝑtī ad hoc dicit: Postulatiōes. Alio mō in particulari:
vt est petit alicuius alterius boni vel cuiusq̄ mali dolore minuti. ⁊ hic dicit:
Postulationes. Tertiū q̄s requirit est filiat ꝑ q̄s oīo fit gratuita⁹. ⁊ h
est duplex. Unū est ex pte dei q̄s est ⁊ sanctificatio vel aliud ad eo efficaciū
sint cū dicit: Gratarū actiones. Alia pte ex pte ipsius orantis: ⁊ hoc ꝑ
cognitionē ⁊ amorē. scdm qd dī Johīs⁹ ꝑcipiat⁹ sm q̄s aliq̄ sunt ex
audiri: aliq̄ pro certo vult sm ordinē sue iustitie absq̄ falsitate fieri. ⁊ aliq̄ ne
nari. Scdm qd q̄ volūtas sanā ⁊ rectā sm q̄ ē sic vult. Et hoc ē
q̄s vult. pot exhiberi in re sm suum genus. ⁊ circūstantias. nō volūtas ꝑa ē
volūtas simplr dicta: antecedēs sic fm q̄d. ꝑpter q̄s ad aliq̄ bona volūtas
notat. = Et ita ait. verum. exhibitiū. n Omnes. ꝑ hoc dicit q̄ nō
riant. o Unus. I. nō est volūt⁹ alios saluos
ri nō ꝑdicis dicēs: Unus est deus. creatus olum bonus ad fōl similitud.
p Unus ⁊c. ⁊ bonus. q̄ pastor ē. ꝑ salute olus. q̄d. ad sufficiā nō ꝑ
q̄d ad efficaciā. q̄ pcessit q̄ dicta aliquoꝝ. q̄s ꝑpter eoꝝ ꝑuersio nō

...nat' nr' nō fuerā. Sed ad hoc ē intr' posit' mortalit' r infirm' vt mo-
...ptiat' vbi tranlatio ē mentis immutatio ē r malū in bonū facere.
...ēl ē malū mut' q̄ bonū amicos alt' hom' q̄ nēcessitas mutat' ē tēp'ib'.

Qui dedit se. Alia translatio. Qui dedit redemptionē suā pro omnibus testimoniū temporibus suis.

Et veritatis. Aug'. Nunq̄d aliq̄d est verū r nō ...
...ēdū. Quicūq; mendax fuerit ...
...ēt r cognoscamus non ...
...ōnē' vt credam'. ...
...Quid est falsitatis ...
...dere q̄ nō vidēs. Fides ...
...ergo est q̄ nō vidēs cre-
...dere. Hoc tenax q̄ credidit ...
...ūt vidēre.

Ego ad primū. Dispēsatio ad deum.

...nō in sorte cōst. ...
...sent aure vl. Vt bis ala-
2 ...vitra plene. Sic modus et ...
...mores doc' alicui necessit' ...
...ponūt' ne ...
...ponūt p ala bona opera ...
...sint ornamenta r indicia ...
...tra pietat' animi.

Nō decet mulie. Ambro. Hoc est vult' ...
...dīn ecclesie ē debet amo-
...tra ē pompā: vt misericordiā dei p̄cet. Iubet' ...
...enim superbus nec impet' ...
...nat. nec recta de ē facit ...
...ctū.

Mulier in silentio. Quando officiū dicit ...
...nre ecclie r ē p̄ q̄ ...
...bus: r ēt r p̄ q̄ velāt ...
...di ē. Nec dicit q̄ docēdi officiū soli viris ...
...tulit: r ideo ad illud ...
...decant ecclesiast' determinat. ...
...gia ad tempū irritatur r irritat.

In silentio. Aug'. Si loquitur ma-

Docere autem nl'. Ambro. Licet non solum habitum humilē r ho-
...nestum habere mulier debeat: Verumetiam interdictum docendi ei nega-
...tur: ē ecclesiasticum vitio percipit: vt tanq̄ habitu q̄ obloquūtis sub potestate
...sit viri: et quo trahit originem.

Ad vir. nō ēt seductus. Aug'. Cum enim prevaricatorē dicat apostolus
...hui in similitudine prevaricationis ade. Seductum tamen negat. vnde et
...interrogatus non ait: Mulier seduxit me?ed vedit mihi r comedi. Mu-
...lier ēo ait: Serpens seduxit me. Dixit autem seductionē propie appellā-
...nit apostolus: per quam id quod suadebatur cum falsum ēsset verum puta-
...ret: ita q̄ deus lignum illud ideo tangere prohibuerit: q̄ letale eos si
...tetigissent futur' esset. deus futur' tanq̄ ea ignorantib' minabatur. qui ceu bo-
...nus fecerat. Sed etiam si virum propter aliquam mentis caligin': aut
...deum interdum seruatorem latere non potuit: seductum aliqua cupi-
...ditatis specie cum mulierem videret accepta illa cibi non esse mortali:

Nicolaus

...positū pacto christi ēpm ad effectū. a Cum. i. mediatorē. b De-
...timonii tempestiuus finis p̄mittit. ēt q̄ tempus vere. tolle. cōfirmādi
...ēt p̄ prophetas eius aduentū deuicti. cantico r tempore noui per ipsius pa-
...dicationē' multis mir'aculis confirmati. r per apl'os predicatos. r in nos
...christi vnita miracula facientes. c In quo. Testimonio predicando.
d Positus sum ego predicator r apostolus. Et mal' apostolos nomen
...dignitatis sue statim predicator ēo nomen actus consequentis statim illi.
e Veritatem dico r non mentior. in aliquo. f Doctor gentium. ad
...quem spectat verum docere, doctor ingenuus. g In fide r veritate. i. in
...his q̄ pertinet ad fidem r mores in quibus p̄stitit veritas vite. h Vo-
...lo ergo. Hoc ille docet orandi modū q̄tum ad populū q̄libet ep̄us habeā
...t primo. deinde ad viros dicens: Volo ergo viros orare in omni loco. r nō
...solum in ecclesia: sed etiam alibi quecūq; oportunitas ac habita. i Leuantes pu-
...ras manus. r dicit puras ab hoc peccatū inquinatas. r leuantes vt per hoc deli-
...cator elevatio mentis in deum intelligas. motus enim animi interius re-
...dundat in corpus exterius. k Sine ira ad proximum. quia ecclesia de-
...bet esse quietus. l Et disceptatione. Dubitatione ad deum. tionem
...bitrium de eius exaudione, vbi modo tamen orat pie perseuerauerit r pa-
...tienter. quia si non statim exaudiatur in effectu exaudietur tamen tempore com-
...petenti. secundo ēpm ad mulieres. v. m Similiter r mulieres. scilicet
...orare volo. n In habitu ornato. i. decenti r honesto. o Cum ve-
...recundia. que est pudoris ornamentum in fronte mulieris. que caret
...fronte meretricis: Dicit. p. Frons mulieris meretricis facta est tibi: quia
...noluisti erubescere. p Et verecundia. christus prouida. q Ornantes se.
...non ornate. sicco subdatur: r Non in tortis crinibus. i. crispatis r capil-

non tamen cum arbitrio illam spiritualē mentē p̄dinuerat: vt'o modo
...exhibite q̄s diabolus suggereret. Ideo ait: Adam non est seductus p̄ma-
...nec in eo q̄ mulier: vt illud credent' verum. et vtiq; sic fuit. Sed p̄mane
...virū. p̄ q̄ fieri posse vt r vxori meē generali r per peccatum venturi [illegible]
...ret. Ad finē ergo putauit: qui de penitentia r dei misericordia cogitant.

Do ergo eni mulier [illegible]
...mulieres aut': deq; docē
...di simul ēdem: nolui ēi
...contristare quam erede-
...bat sue fidei solatio conta-
...beret: r a se alienari ēt
...no interim non quidē ca-
...nali victus p̄sumptione
...quam nondum susteta-
...bat: sed anxietatis quadam de
...mnolētia: qua plerūq; fit
...vt offendat' deuote offen
...datur animus: quod eum
...facere non debuisse ven-
...ne sententie vltio indica-
...uit. Ergo alio quodā mō
...ēdē ipse deceptus est. In-
...expertus enim diuine lēn
...tentie in eo falli potuit: vt
...veritate crederet cōmitti.
...Sed volo illo serpentino
...q̄ mulier seducta est: mi-
...lo modo illū arbitror: po-
...tuisse seduci.

Saluabit' aut'. Est
...mulier sine causa pecca-
...tum saluabit: non sō si
...virgo r abstinens: sed etiā
...supta: ēt nunc ab ep̄o
...nuptiarū celebratore: sed per
...generationem filiorū: nec-
...denotab hoc mō dicit
...si p̄manserit in fide r dile
...ctione r sanctificatione: vt
...pater ppriū virū: alterū
...non cognoscat. Cum so-
...briet. i. temperantia: vt proprio etiam viro temperate vtatur.

Videtur ex his verbis obscie mulieri: si vel filios non habuerit: vel si
...quos habuerit in bonis operibus permanere voluerit. Sed alibi dicit apo-
...stolus: De virgine autē virginē non habeo. Dicit ergo virgo virginē si sic permanserit. Vnde potest in-
...telligi cum ait: Saluabitur mulier per generationem filii. occulte rei myste-
...rium figuralē: vt scilicet filij mulieris sint bona opera carnis: que maxime
...in officio misericordie frequentari solent: opera ēo misericordie nil prosunt
...fine pagano fine iudeo qui christo non credunt: fine quibuscunq; hereti-
...cis r falsarijs vbi fides r dilectio r sobria sanctificatio non inuenit. Et
...ideo addit: Si permanserint. Alioquin si ad literam accipiatur: quasi in-
...anē ēt quod ait: Saluabitur autem per filij generationem. Nonne r con-
...tinens? nonne magis r virgo? Sed mulier ppter ēt carnis: adam ratio-
...nē que vocat ad deum: vt pater ad pomum. Caro generat filios: si ēt
...opera eius tamē non prosunt pagano? r bonus modus: nisi tantū in fide r di-
...lectione. Nec ēt turbat' que potest pulsus in nido: id ēt in vnitate ecclesie
...hec ēt que primo seducta: r seducit virum.

De ira

tibus non velatis. o Aut auro. i. auricis ornamentis. t Aut margaritis. affixis auro vel argento. vel in vestibus consutis circa collum et
...manus. v Vel veste preciosa. r ista sunt inueligenda vitra modum ēt
...tua aut parsene. quia sunt curiositatis r incitant ad peccatum luxurie.
t Sed quod decet mulieres. i. habere vestes simplices et honestas.
7 Promittentes pietatem per bona opera. ita q̄ pecunia non expendā-
...tur in talibus vanis r curiosis. sed in operibus pietatis que debent esse or-
...namenta mulieris. s Mulier in silentio discat. subiciat a predicatione in
...ecclesia. r a viro suo in domo. a Cum omni subiectione. id est humi-
...litate. b Docere autem mulieri non permitto. quia docere est opus sa-
...pientie. sapientia ēo nō viget in mulieribus de cōmuni cursu. c Neq;
...dominari in virum. i. suum. d Sed esse in silentio. ei non contradicen-
...do: sed in tacitu r honestis ei obediendo. q̄s declarat per primū hominem
...r feminam. o. e Adam enim primus. i. primo formatus est: Deinde
f Deinde eua. Post. i. r hoc de costa ade. ad offendendū q̄ vir est prin-
...cipium mulieris. quod patet ex eo quod est de principio. g Et adam nō
...est seductus. i. in hoc q̄ credens esse verum serpentis dictum: Christo sicut
...dei. fuit tamen seductus in hoc q̄ ad exhortationē mulieris comedit de li-
...gno vetito ne committeret cum. r quia credidit illam transgressionē non fe-
...esse puniendam. h Mulier autem seducta in prevaricatione fuit. quia
...dicit serpentinū verum esse creditit. ita ēt ii. filiam effusionis pertractant.
i Saluabit' ēt per filios generationē. o. h. is nō saluat' per doctrinā qua
...sibi nō potuit saluabit' ēt p educationē' filio ad dei seruitū. q̄s cōfert sibi
...in merita vite eterne. k Si permanserit in fide. erga deū. l Et dilectione. erga virū. m Et sanctificatione ēt sobrietate. circa ppriū virum.

Fidelis sermo. Si quis episcopatū desiderat: bonū op' desiderat. Oportet

C. III.

f Fidēl sermo. C. III

Si qs ēpiscopatū desiderat: bonū op' desiderat. Oportet

...rat: bonū op' desiderat. Oportet
...ergo epm cē irreprehēsibilē
...vnius vxoris virū: sōbriū' ōnā
...tū' prudentē' pudicum' hospita
...lem' doctorem: non' vinolentus
...nō' percussorem: sed' modestum
...nō litigiosum: non cupidum: suē
...domui bene ppositū: filios ha-
...bentem subditos cūz omni casti-
...tate. Si quis autē' domui suē be
...ne preesse nescit: quomō' ecclesie
...dei diligentiā habebit? Non ne-

...ōnē r sicut dilectio: ita ēt castitas. Primū in ade regrādā ē ordina-
...tio dei. Deinde scis ēpm virtutē: nō solū virginū r continentiū: sed etiā
...virtutē nō cognitā. p
...primi: nec sic actuelius vt
...ordinatōes nō regrat vel.
...in eis nō iners vacatio
...delectare debet: si vel ins
...titia vel inutilis veritat'
...vt in ea q̄s p̄ficiat: r q̄s
...lucrent alios: ne lucidat.
...In actōe ēo nō amād'
...est honor: in hac vita sine
...posteritate q̄ ea sunt vana
...suo sole: sed opus ipsū q̄s
...p honoē r potestē sit: fi-
...rent r vtilē sit. f. vt valeā
...at ad salutē fidelitor. Un
...Sīgo epatū desi. bo. op.
...bū. Exponere volunt q̄d
...sit ep̄atus: q̄z nomē est opis
...nō honoris q̄rēdi. est. est:
...r ide dicūtī vocabuli: q
...ille q̄ p̄sidē illius ḡ̄ p̄sidē
...supintendit: curā illoz ḡz
...gerit. Sequit ēm intrōis
...Expv suū. Inde ep̄o latīe
...supintendēs dī: vt intelli-
...gat se nō alic ēpm: q̄ deste
...dicerent' ēt plebē. ēpatē
...ēm ēt sup suā r aliōz vi-
...tā intrēre. Itaq; a multo
...cognoscēde veritat' nemo
...p̄sūmat: q̄s ad laudabile
...gener' ordī. Z ocio vō su
...perīe: sine q̄ regi pplo nō p̄sit: etsi teneat r administret vt decet: indicet
...apprīē. Jō in ordo cogitāda ēt vnius tas. Primū in ade regrāda ē ordina-
...tio dei. Deinde scis ēpm virtutē: nō solū virginū r continentiū: sed etiā
...virtutē nō cognitā. p primi: nec sic actuelius vt p̄sidē nō regrat vel. in eis nō iners vacatio delectare debet: si vel ins...

...ēl ē malū mut' q̄ bonū amicos alt' hom' q̄ nēcessitas mutat' ē tēp'ib'.

Qui dedit se. Alia translatio. Qui dedit redemptionē suā pro omnibus testimoniū temporibus suis.

Et veritatis. Aug'. Nunq̄d aliq̄d est verū r nō ...
...ēdū. Quicūq; mendax fuerit ...
...ēt r cognoscamus non ...
...ōnē' vt credam'. ...
...Quid est falsitatis ...
...dere q̄ nō vidēs. Fides ...
...ergo est q̄ nō vidēs cre-
...dere. Hoc tenax q̄ credidit ...
...ūt vidēre.

Ego ad primū. Dispēsatio ad deum.

...nō in sorte cōst. ...
...sent aure vl. Vt bis ala-
2 ...vitra plene. Sic modus et ...
...mores doc' alicui necessit' ...
...ponūt' ne ...
...ponūt p ala bona opera ...
...sint ornamenta r indicia ...
...tra pietat' animi.

Nō decet mulie. Ambro. Hoc est vult' ...
...dīn ecclesie ē debet amo-
...tra ē pompā: vt misericordiā dei p̄cet. Iubet' ...
...enim superbus nec impet' ...
...nat. nec recta de ē facit ...
...ctū.

Mulier in silentio. Quando officiū dicit ...
...nre ecclie r ē p̄ q̄ ...
...bus: r ēt r p̄ q̄ velāt ...
...di ē. Nec dicit q̄ docēdi officiū soli viris ...
...tulit: r ideo ad illud ...
...decant ecclesiast' determinat. ...
...gia ad tempū irritatur r irritat.

In silentio. Aug'. Si loquitur ma-

Docere autem nl'. Ambro. Licet non solum habitum humilē r ho-
...nestum habere mulier debeat: Verumetiam interdictum docendi ei nega-
...tur: ē ecclesiasticum vitio percipit: vt tanq̄ habitu q̄ obloquūtis sub potestate
...sit viri: et quo trahit originem.

Ad vir. nō ēt seductus. Aug'. Cum enim prevaricatorē dicat apostolus
...hui in similitudine prevaricationis ade. Seductum tamen negat. vnde et
...interrogatus non ait: Mulier seduxit me?ed vedit mihi r comedi. Mu-
...lier ēo ait: Serpens seduxit me. Dixit autem seductionē propie appella-
...nit apostolus: per quam id quod suadebatur cum falsum ēsset verum puta-
...ret: ita q̄ deus lignum illud ideo tangere prohibuerit: q̄ letale eos si
...tetigissent futur' esset. deus futur' tanq̄ ea ignorantib' minabatur. qui ceu bo-
...nus fecerat. Sed etiam si virum propter aliquam mentis caligin': aut
...deum interdum seruatorem latere non potuit: seductum aliqua cupi-
...ditatis specie cum mulierem videret accepta illa cibi non esse mortali:

Nicolaus

...positū pacto christi ēpm ad effectū. a Cum. i. mediatorē. b De-
...timonii tempestiuus finis p̄mittit. ēt q̄ tempus vere. tolle. cōfirmādi
...ēt p̄ prophetas eius aduentū deuicti. cantico r tempore noui per ipsius pa-
...dicationē' multis mir'aculis confirmati. r per apl'os predicatos. r in nos
...christi vnita miracula facientes. c In quo. Testimonio predicando.
d Positus sum ego predicator r apostolus. Et mal' apostolos nomen
...dignitatis sue statim predicator ēo nomen actus consequentis statim illi.
e Veritatem dico r non mentior. in aliquo. f Doctor gentium. ad
...quem spectat verum docere, doctor ingenuus. g In fide r veritate. i. in
...his q̄ pertinet ad fidem r mores in quibus p̄stitit veritas vite. h Vo-
...lo ergo. Hoc ille docet orandi modū q̄tum ad populū q̄libet ep̄us habeā
...t primo. deinde ad viros dicens: Volo ergo viros orare in omni loco. r nō
...solum in ecclesia: sed etiam alibi quecūq; oportunitas ac habita. i Leuantes pu-
...ras manus. r dicit puras ab hoc peccatū inquinatas. r leuantes vt per hoc deli-
...cator elevatio mentis in deum intelligas. motus enim animi interius re-
...dundat in corpus exterius. k Sine ira ad proximum. quia ecclesia de-
...bet esse quietus. l Et disceptatione. Dubitatione ad deum. tionem
...bitrium de eius exaudione, vbi modo tamen orat pie perseuerauerit r pa-
...tienter. quia si non statim exaudiatur in effectu exaudietur tamen tempore com-
...petenti. secundo ēpm ad mulieres. v. m Similiter r mulieres. scilicet
...orare volo. n In habitu ornato. i. decenti r honesto. o Cum ve-
...recundia. que est pudoris ornamentum in fronte mulieris. que caret
...fronte meretricis: Dicit. p. Frons mulieris meretricis facta est tibi: quia
...noluisti erubescere. p Et verecundia. christus prouida. q Ornantes se.
...non ornate. sicco subdatur: r Non in tortis crinibus. i. crispatis r capil-

...nō r sicut dilectio: ita ēt castitas. Primū in ade regrāda ē ordina-
...tio dei. Deinde scis ēpm virtutē: nō solū virginū r continentiū: sed etiā
...virtutē nō cognitā. p primi: nec sic actuelius vt p̄sidē nō regrat vel. in eis nō iners vacatio delectare debet: si vel ins...

...ēl ē malū mut' q̄ bonū amicos alt' hom' q̄ nēcessitas mutat' ē tēp'ib'.

Qui dedit se. Alia translatio. Qui dedit redemptionē suā pro omnibus testimoniū temporibus suis.

Et veritatis. Aug'. Nunq̄d aliq̄d est verū r nō ...
...ēdū. Quicūq; mendax fuerit ...
...ēt r cognoscamus non ...
...ōnē' vt credam'. ...
...Quid est falsitatis ...
...dere q̄ nō vidēs. Fides ...
...ergo est q̄ nō vidēs cre-
...dere. Hoc tenax q̄ credidit ...
...ūt vidēre.

Ego ad primū. Dispēsatio ad deum.

...nō in sorte cōst. ...
...sent aure vl. Vt bis ala-
2 ...vitra plene. Sic modus et ...
...mores doc' alicui necessit' ...
...ponūt' ne ...
...ponūt p ala bona opera ...
...sint ornamenta r indicia ...
...tra pietat' animi.

Nō decet mulie. Ambro. Hoc est vult' ...
...dīn ecclesie ē debet amo-
...tra ē pompā: vt misericordiā dei p̄cet. Iubet' ...
...enim superbus nec impet' ...
...nat. nec recta de ē facit ...
...ctū.

Mulier in silentio. Quando officiū dicit ...
...nre ecclie r ē p̄ q̄ ...
...bus: r ēt r p̄ q̄ velāt ...
...di ē. Nec dicit q̄ docēdi officiū soli viris ...
...tulit: r ideo ad illud ...
...decant ecclesiast' determinat. ...
...gia ad tempū irritatur r irritat.

In silentio. Aug'. Si loquitur ma-

Docere autem nl'. Ambro. Licet non solum habitum humilē r ho-
...nestum habere mulier debeat: Verumetiam interdictum docendi ei nega-
...tur: ē ecclesiasticum vitio percipit: vt tanq̄ habitu q̄ obloquūtis sub potestate
...sit viri: et quo trahit originem.

Ad vir. nō ēt seductus. Aug'. Cum enim prevaricatorē dicat apostolus
...hui in similitudine prevaricationis ade. Seductum tamen negat. vnde et
...interrogatus non ait: Mulier seduxit me?ed vedit mihi r comedi. Mu-
...lier ēo ait: Serpens seduxit me. Dixit autem seductionē propie appella-
...nit apostolus: per quam id quod suadebatur cum falsum ēsset verum puta-
...ret: ita q̄ deus lignum illud ideo tangere prohibuerit: q̄ letale eos si
...tetigissent futur' esset. deus futur' tanq̄ ea ignorantib' minabatur. qui ceu bo-
...nus fecerat. Sed etiam si virum propter aliquam mentis caligin': aut
...deum interdum seruatorem latere non potuit: seductum aliqua cupi-
...ditatis specie cum mulierem videret accepta illa cibi non esse mortali:

Nicolaus

...positū pacto christi ēpm ad effectū. a Cum. i. mediatorē. b De-
...timonii tempestiuus finis p̄mittit. ēt q̄ tempus vere. tolle. cōfirmādi
...ēt p̄ prophetas eius aduentū deuicti. cantico r tempore noui per ipsius pa-
...dicationē' multis mir'aculis confirmati. r per apl'os predicatos. r in nos
...christi vnita miracula facientes. c In quo. Testimonio predicando.
d Positus sum ego predicator r apostolus. Et mal' apostolos nomen
...dignitatis sue statim predicator ēo nomen actus consequentis statim illi.
e Veritatem dico r non mentior. in aliquo. f Doctor gentium. ad
...quem spectat verum docere, doctor ingenuus. g In fide r veritate. i. in
...his q̄ pertinet ad fidem r mores in quibus p̄stitit veritas vite. h Vo-
...lo ergo. Hoc ille docet orandi modū q̄tum ad populū q̄libet ep̄us habeā
...t primo. deinde ad viros dicens: Volo ergo viros orare in omni loco. r nō
...solum in ecclesia: sed etiam alibi quecūq; oportunitas ac habita. i Leuantes pu-
...ras manus. r dicit puras ab hoc peccatū inquinatas. r leuantes vt per hoc deli-
...cator elevatio mentis in deum intelligas. motus enim animi interius re-
...dundat in corpus exterius. k Sine ira ad proximum. quia ecclesia de-
...bet esse quietus. l Et disceptatione. Dubitatione ad deum. tionem
...bitrium de eius exaudione, vbi modo tamen orat pie perseuerauerit r pa-
...tienter. quia si non statim exaudiatur in effectu exaudietur tamen tempore com-
...petenti. secundo ēpm ad mulieres. v. m Similiter r mulieres. scilicet
...orare volo. n In habitu ornato. i. decenti r honesto. o Cum ve-
...recundia. que est pudoris ornamentum in fronte mulieris. que caret
...fronte meretricis: Dicit. p. Frons mulieris meretricis facta est tibi: quia
...noluisti erubescere. p Et verecundia. christus prouida. q Ornantes se.
...non ornate. sicco subdatur: r Non in tortis crinibus. i. crispatis r capil-

Diaconos. Post hec positionē de ministris subiūgit de diaconis dicēs. Diaconos similiter castos. Quia ut dictū est. Diaconia ministeria sunt. Et ideo ad ea ordinandi castitas requirit. Sicut enim sacerdotes sunt ecclie doctores. ita diaconi ministri. Et manifeste magnū ē apparet per predicationem ē per mal ministeria.

Manifestati i cor. Quia manifestū ē ab christo in carne. Nullus enī bonus filius debet in secreto esse apud patrem quem opere ē predicatione declarare nō erubescit.

Apparuit angelis. Nisi in hoc sit similitudo angelis q̄ abscondūtur ab hoc q̄ christus apparuit eis cum ascendit ad p̄patrem.

Nicolaus

a Diaconos vtiles vtenie sint vtri. exponatur vt.ā. b Qui vtilis filius bene profuit. cos in mentione introducendo.

c Et filio dominus. vxorem ē familiam debite regendo. d Qui enī dñi ministrauerit in ea dia ministrii. e Postq̄ bonū filii acquisīt. nec erunt q̄ sūt sacerdotes vel cle. f Et multū fiducialē. Quodlibet fiducie vitiū ē. g In fide. q̄ p fidē habet vitā eternā. h Dicit ministrauerit. Qui bene ministrauerit in officio suo.

Ad te veio. Si autē tarda. Ne putes q̄ ideo scribo tibi vt ad me cito venias. Sed vt sciās quomodo oporteat te in ecclia dei conuersari.

Mysterium. Quia mysterium ē sacramentū. Sacramentū ē signaculū q̄d ecclesia tantum firmiter etiam in persecutionibus mantenet. Et manifeste magnū ē apparet per predicationem ē per mal ministeria.

Manifestati i cor. Quia manifestū ē ab christo in carne. Nullus enī bonus filius debet in secreto esse apud patrem quem opere ē predicatione declarare nō erubescit.

Apparuit angelis. Nisi in hoc sit similitudo angelis q̄ abscondūtur ab hoc q̄ christus apparuit eis cum ascendit ad p̄patrem.

Nicolaus

a Diaconos vtiles vtenie sint vtri. exponatur vt.ā. b Qui vtilis filius bene profuit. cos in mentione introducendo.

c Et filio dominus. vxorem ē familiam debite regendo. d Qui enī dñi ministrauerit in ea dia ministrii. e Postq̄ bonū filii acquisīt. nec erunt q̄ sūt sacerdotes vel cle. f Et multū fiducialē. Quodlibet fiducie vitiū ē. g In fide. q̄ p fidē habet vitā eternā. h Dicit ministrauerit. Qui bene ministrauerit in officio suo.

Spiritū autē manifeste dicit: quia nouissimis temporibus discedent quidam a fide: attendentes spiritib' erroris ē doctrinis demoniorum in hypocrisi loquentium mendacium ustulantium conscientiam suam cauteriatam habentium

bet: discat primum domū suam pie regere: mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enī acceptum est coram deo. Que autē vere vidua est: et desolata: speret in deū: et instet obsecrationib⁹ et orationibus nocte ac die. Nā que in deliciis est: viuens mortua est. Et hoc præcipe: ut irreprehensibiles sint. Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam nō habet. fidem negauit: et est infideli deterior. Vidua eligatur non minor sexaginta annorū. que fuerit uni⁹ viri uxor. in operibus bonis testimonium habēs. si filios educauit: si hospitio recepit. si sanctorum pedes lauit. si tribulationē patientibus subministrauit: si omne opus bonū subsecuta est. Iuuenes autem deuita. Cum enī luxuriate fuerint. in christo nubere volunt: habentes damnationem. quia primam fidē irritam fecerunt. Simul autē et otiosē discūt circuire domos. non solū otiosē. sed et verbosē et curiosē: loquentes que non oportet. Volo ergo iuniores nubere. filios procreare. matresfamilias esse: nullam occasionem dare aduersario maledicti gratia. Jam enīs quedā conuersē sunt retro post sathanam. Si quis fidelis habet viduas sub domo sua ministret illis: et non grauetur ecclesia: ut his que vere viduę sunt sufficiat. Qui bene presunt presbyteri: duplici honore digni habeantur: maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura: Nō ligabis os bouī triturāti. Et dignus est operarius mercede sua. Aduersus presbyterum accusationē noli recipere: nisi sub duob⁹ vel tribus testib⁹. Peccantes coram omnib⁹ argue: vt et ceteri timorem habeant. Testificor coram deo et christo iesu et electis angelis: vt hec custodias sine prejudicio nihil faciēs in altera parte declinando. Manū cito nemini imposueris: neque communicaueris peccatis alienis. Tē ipsum castum custodi. Nolī adhuc aquā bibere: sed vino modico vtere propter stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates. Quorundā hominum peccata manifesta sunt: precedentia ad iudicia: quibusdam autē et subsequuntur. Similiter et facta bona manifesta sunt: et que aliter se habent: abscondi nō possunt.

C. VI.

Quicunq; sunt sub iugo serui dominos suos omni honore dignos arbitrentur: ne nomē domini et doctrina blasphemet. Qui autē fidelem habēt dominum: non contemnant eum: quoniam frater est. Docet et commendat hec. Si quis aliter docet: et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri iesu christi: et ei que secundum pietatem est doctrine: superbus est: nichil sciens: sed languens circa questiones et pugnas verborum: ex quibus oriuntur inuidie: contentiones: blasphemie: suspitiones malē: conflictationes hominum mentibus corruptorum: et qui veritate privati sunt: existimantium quēstum esse pietatem. Hos subtrahe tibi. Est autem quēstus magnus pietas cum sufficientia. Nichil enim hoc mundo intulimus: certum est quod nec auferre possumus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur: his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri: incidunt in tentationem et laqueum diaboli: et desideria multa inutilia et nociva: que mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas: quam quidam appetentes erraverunt a fide: et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo dei hec fuge. Sectare vero iustitiam: pietatem: fidem: dilectionem: patientiam: mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei: apprehende vitam eternam in qua vocatus es: et confessus es bonam confessionem coram multis testibus. Precipio tibi coram deo qui vivificat omnia: et christo iesu qui testimonium reddidit sub pontio pilato confessionem eandem: ut sine macula: inreprehensibilem te custodias usque in adventum domini nostri iesu christi. Quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens: rex regum et dominus dominantium: qui solus habet immortalitatem: et lucem habitat inaccessibilem: quem nullus hominum vidit sed nec videre potest: cui honor et imperium sempiternum. Amen. Divitibus huius seculi precipe non sublime sapere: neque sperare in incerto divitiarum: sed in deo vivo: qui prestat nobis abundanter omnia ad fruendum. Bene agere: divites fieri in operibus bonis: facile tribuere: communicare: thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum: ut apprehendant veram vitam. O timothee depositum custodi: devitans profanas vocum novitates: et oppositiones falsi nominis scientie. Quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia cum omnibus vobis. Amen.

Ad timotheum secunda scripta est ab ephesi: ordinatus episcopus primus ecclesie laodicenorum: quam gens barbara possidet: missus a paulo. Hic ostendit se esse timotheum: et ideo non indiget prologo.

Argumentum.

Paulus timotheum ad se venire desiderans: ut ante mortem suam eum videat: et ei quedam secreta committat: hortatur eum ad constantiam: et ut non erubescat de vinculis eius: sed ipse cum eo laboret in euangelio. Et ostendit ei futura pericula: et quomodo se habere debeat in eis. Et ultimo salutat eum.

Capitulum I.

Paulus apostolus ihesu christi per voluntatem dei: secundum promissionem vite que est in christo ihesu: timotheo dilecto filio gratiam misericordiam et pacem a deo patre et christo ihesu domino nostro. Gratias ago deo meo: cui seruio a progenitoribus meis in conscientia pura: quod sine intermissione habeam memoriam tui in orationibus meis nocte ac die: desiderans videre te memor lacrimarum tuarum: ut gaudio repleam: recordationem accipiens tue fidei non ficte: que habitauit primum in auia tua loide: et genitrice tua eunice: certus sum quia et in te. Propter quam causam admoneo te: ut resuscites gratiam dei que est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis deus spiritum timoris: sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli ergo erubescere testimonium domini nostri: neque me vinctum eius: sed collabora euangelio secundum virtutem dei: qui liberauit nos et vocauit vocatione sancta: non secundum opera nostra: sed secundum propositum suum et gratiam que data est nobis in christo ihesu ante tempora secularia: illuminati autem per aduentum saluatoris nostri ihesu christi: qui destruxit quidem mortem: illuxit autem vitam et immortalitatem per euangelium: in quo positus sum ego predicator et apostolus et doctor gentium. Propter quam causam et hec patior: sed non confundor. Scio enim cui credidi: et certus sum quia potens est depositum meum seruare in illum diem. Habe formam sanorum verborum quę a me audisti in fide et dilectione que est in christo ihesu: bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui habitat in nobis. Scis hoc quoniam auerse sunt a me omnes qui sunt in asia: ex quibus est figellus et hermogenes. Det misericordiam dominus onesiphori domui: quia sepe me refrigerauit: et catenam meam non erubuit: sed cum esset romę sollicite me quesiuit et inuenit. Det illi dominus inuenire misericordiam a deo in illa die. Et quanta apud ephesum ministrauit: melius tu nosti.

Capitulum II.

Tu ergo fili mi confortare in gratia que est in christo ihesu: et quę audisti a me per multos testes: hec commenda fidelibus hominibus qui idonei erunt et alios docere. Labora sicut bonus miles christi ihesu. Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus: ut ei placeat cui se probauit. Nam et qui certat in agone non coronatur nisi legitime certauerit. Agricolam oportet qui laborat primum de fructibus percipere. Intelligit quę dico. Dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum. Memor esto domini ihesu christi resurrexisse a mortuis de semine dauid secundum euangelium meum: in quo laboro usque ad vincula quasi malefactor: sed verbum dei non est alligatum. Propter quod omnia sustineo propter electos: ut et ipsi salutem consequantur que est in christo ihesu cum gloria celesti. Fidelis sermo: nam si commortui sumus: et conuiuemus. Si sustinemus: et conregnabimus. Si negauerimus: et ille negabit nos. Si non credimus: ille fidelis permanet: negare seipsum non potest. Hec illis commone: testificans coram deo: non contendere verbis: ad nichil utile: nisi ad subuersionem audientium. Sollicitum semetipsum exhibe deo probabilem operarium: inconfusibilem: recte tractantem verbum veritatis. Devita autem profanas vocum novitates: multum enim proficiunt ad impietatem: et sermo eorum ut cancer serpit. Ex quibus est hymenęus et philetus: qui circa veritatem errauerunt dicentes resurrectionem esse factam: et subuertunt quorundam fidem. Sed firmum fundamentum dei stat habens signaculum hoc: cognouit dominus qui sunt eius: et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea: sed et lignea et fictilia: et quędam quidem in honorem: quędam vero in contumeliam. Si quis ergo emundauerit se ab istis: erit vas in sanctificatum: utile domino ad omne opus bonum paratum. Juuenilia autem desideria fuge: sectare vero iustitiam: fidem: spem: caritatem: cum his qui invocant dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina questiones devita: sciens quia generant lites. Seruum autem domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes: docibilem: sustinentem: cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati: nequando det illis deus penitentiam ad cognoscendam veritatem: et resipiscant a diaboli laqueis: a quo captiui tenentur in eius voluntatem.

Capitulum III.

Hoc autem scito: quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa. Erunt homines seipsos amantes: cupidi: superbi: blasphemi: parentibus non obedientes: ingrati: scelesti: sine affectione: sine pace: criminatores: incontinentes: immites: sine benignitate: proditores: protervi: tumidi: et voluptatum amatores magis quam dei: habentes speciem quidem pietatis: virtutem autem eius abnegantes. Et hos devita. Ex his enim sunt qui penetrant domos: et captivas ducunt mulierculas onustas peccatis: que ducuntur variis desideriis: semper discentes: et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem iannes et mambres restiterunt moysi: ita et isti resistunt veritati: homines corrupti mente: reprobi circa fidem. Sed ultra non proficient. Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus: sicut et illorum fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinam: institutionem: propositum: fidem: longanimitatem: dilectionem: patientiam: persecutiones: passiones: qualia mihi facta sunt antiochie: iconii: lystris: que persecutiones sustinui: et ex omnibus eripuit me dominus. Et omnes qui pie volunt vivere in christo ihesu persecutionem patientur. Mali autem homines et seductores proficient in peius: errantes et in errorem mittentes. Tu vero permane in his que didicisti: et credita sunt tibi: sciens a quibus didiceris: et quia ab infantia sacras litteras nosti: que te possunt instruere ad salutem per fidem que est in christo ihesu. Omnis scriptura divinitus inspirata: et utilis ad docendum: ad arguendum: ad corripiendum: ad erudiendum in iustitia: ut perfectus sit homo dei: ad omne opus bonum instructus. Testificor coram deo et domino ihesu christo qui iudicaturus est vivos et mortuos per adventum ipsius et regnum eius: predica verbum: insta opportune: importune: argue: obsecra: increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt: sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus: et a veritate quidem auditum avertent: ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila: in omnibus labora: opus fac euangeliste: ministerium tuum impple. Sobrius esto. Ego enim iam delibor: et tempus resolutionis meę instat. Bonum certamen certavi: cursum consummavi: fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona iustitie: quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex: non solum autem mihi: sed et his qui diligunt adventum eius. Festina ut veniat ad me cito. Demas enim me dereliquit diligens hoc seculum: et abiit thessalonicam. Crescens in galatiam: titus in dalmatiam. Lucas est mecum solus. Marcum assumens adduc tecum: est enim michi utilis in ministerium. Tychicum autem misi ephesum. Penulam quam reliqui troade apud carpum veniens: affer tecum: et libros: maxime autem membranas. Alexander eramarius multa mala michi ostendit: reddet illi dominus secundum opera sua: quem et tu devita valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defensione nemo mihi affuit: sed omnes me dereliquerunt. Non illis imputetur. Dominus autem mihi astitit et confortavit me: ut per me predicatio impleatur: et audiant omnes gentes: et liberatus sum de ore leonis. Liberabit me dominus ab omni opere malo: et salvum faciet in regnum suum celeste: cui gloria in secula seculorum. Amen. Salutat prisca et aquilam et onesiphori domum. Erastus remansit corinthi. Trophimum autem infirmari reliqui mileti. Festina ante hyemem mittere. Salutat te eubulus et pudens et linus et claudia et fratres omnes. Dominus ihesus christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum. Amen.

Qui bñ p̄sunt. Bñ bonore p̄sbyteros hic agit q. Plus est vtil⁹ bñ vtilitate ecclesie. et bñ cū p̄cepto ut gressi ecclie vt p̄sbyteri q. bñ p̄sunt vita et doctrina digni habeātur.

Duplici honore. Bonū est subiectionem et obedire nō tam honore. sed bonū p̄cessus actibus q. tutorio vt nō cōmittant indigna sanctuario.

Maxime qui laborant. Ostendit obedientia spiritu. Jam autem ex re q. non humiliant inopia: et ordo: et illa auctoritas cū videat se cōtra p̄cepta facere. Ita vt fructū percipere nō vt abundet vt deficiat. Zanta enī mercedis est euangelica veritas vt ipsa maledicam regnum dei vt nō cōmittat nec ei detrahat. Duplici honore. Stipendia est accipere cibū: tantū quātū nō vt vendat: sed vt viuat. Bñ p̄sunt. Bñ p̄sidet: et gubernat. Bñ laborant. Bñ p̄dicat: et exercet opus p̄dicationis.

Non ei[s] ligabis. Ostendit q. p̄sbyter et episcopus idem sunt. Nec enī a paulo recedit q̄ mercedē vtilitatis a paulo meruit. Non enī a paulo recedit q̄ mercedē vtilitatis a deo. Non enī a paulo recedit q̄ vt vas electionis. Bñ p̄sunt. Bñ p̄sidet in ecclesia. Bñ laborant. Bñ p̄dicant. Et dignus est operarius mercede sua. Adhuersus p̄sbyterum accusationē noli recipere: nisi sub duob⁹ vel tribus testib⁹. Peccantes coram omnib⁹ argue: vt et ceteri timorem habeant. Testificor coram deo et christo iesu et electis angelis: vt hec custodias sine prejudicio nihil faciēs in altera parte declinando. Manū cito nemini imposueris: neque communicaueris peccatis alienis. Tē ipsum castum custodi. Nolī adhuc aquā bibere: sed vino modico vtere propter stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates. Quorundā hominum peccata manifesta sunt: precedentia ad iudicia: quibusdam autē et subsequuntur. Similiter et facta bona manifesta sunt: et que aliter se habent: abscondi nō possunt.

C. VI.

Quicunq; sunt sub iugo serui dominos suos omni honore dignos arbitrentur: ne nomē domini et doctrina blasphemet. Qui autē fidelem habēt dominum: non contemnant eum: quoniam frater est. Docet et commendat hec. Si quis aliter docet: et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri iesu christi: et ei que secundum pietatem est doctrine: superbus est: nichil sciens: sed languens circa questiones et pugnas verborum: ex quibus oriuntur inuidie: contentiones: blasphemie: suspitiones malē: conflictationes hominum mentibus corruptorum: et qui veritate privati sunt: existimantium quēstum esse pietatem. Hos subtrahe tibi. Est autem quēstus magnus pietas cum sufficientia. Nichil enim hoc mundo intulimus: certum est quod nec auferre possumus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur: his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri: incidunt in tentationem et laqueum diaboli: et desideria multa inutilia et nociva: que mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas: quam quidam appetentes erraverunt a fide: et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo dei hec fuge. Sectare vero iustitiam: pietatem: fidem: dilectionem: patientiam: mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei: apprehende vitam eternam in qua vocatus es: et confessus es bonam confessionem coram multis testibus. Precipio tibi coram deo qui vivificat omnia: et christo iesu qui testimonium reddidit sub pontio pilato confessionem eandem: ut sine macula: inreprehensibilem te custodias usque in adventum domini nostri iesu christi. Quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens: rex regum et dominus dominantium: qui solus habet immortalitatem: et lucem habitat inaccessibilem: quem nullus hominum vidit sed nec videre potest: cui honor et imperium sempiternum. Amen. Divitibus huius seculi precipe non sublime sapere: neque sperare in incerto divitiarum: sed in deo vivo: qui prestat nobis abundanter omnia ad fruendum. Bene agere: divites fieri in operibus bonis: facile tribuere: communicare: thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum: ut apprehendant veram vitam. O timothee depositum custodi: devitans profanas vocum novitates: et oppositiones falsi nominis scientie. Quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia cum omnibus vobis. Amen.

Ad timotheum secunda scripta est ab ephesi: ordinatus episcopus primus ecclesie laodicenorum: quam gens barbara possidet: missus a paulo. Hic ostendit se esse timotheum: et ideo non indiget prologo.

Argumentum.

Paulus timotheum ad se venire desiderans: ut ante mortem suam eum videat: et ei quedam secreta committat: hortatur eum ad constantiam: et ut non erubescat de vinculis eius: sed ipse cum eo laboret in euangelio. Et ostendit ei futura pericula: et quomodo se habere debeat in eis. Et ultimo salutat eum.

Capitulum I.

Paulus apostolus ihesu christi per voluntatem dei: secundum promissionem vite que est in christo ihesu: timotheo dilecto filio gratiam misericordiam et pacem a deo patre et christo ihesu domino nostro. Gratias ago deo meo: cui seruio a progenitoribus meis in conscientia pura: quod sine intermissione habeam memoriam tui in orationibus meis nocte ac die: desiderans videre te memor lacrimarum tuarum: ut gaudio repleam: recordationem accipiens tue fidei non ficte: que habitauit primum in auia tua loide: et genitrice tua eunice: certus sum quia et in te. Propter quam causam admoneo te: ut resuscites gratiam dei que est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis deus spiritum timoris: sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli ergo erubescere testimonium domini nostri: neque me vinctum eius: sed collabora euangelio secundum virtutem dei: qui liberauit nos et vocauit vocatione sancta: non secundum opera nostra: sed secundum propositum suum et gratiam que data est nobis in christo ihesu ante tempora secularia: illuminati autem per aduentum saluatoris nostri ihesu christi: qui destruxit quidem mortem: illuxit autem vitam et immortalitatem per euangelium: in quo positus sum ego predicator et apostolus et doctor gentium. Propter quam causam et hec patior: sed non confundor. Scio enim cui credidi: et certus sum quia potens est depositum meum seruare in illum diem. Habe formam sanorum verborum quę a me audisti in fide et dilectione que est in christo ihesu: bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui habitat in nobis. Scis hoc quoniam auerse sunt a me omnes qui sunt in asia: ex quibus est figellus et hermogenes. Det misericordiam dominus onesiphori domui: quia sepe me refrigerauit: et catenam meam non erubuit: sed cum esset romę sollicite me quesiuit et inuenit. Det illi dominus inuenire misericordiam a deo in illa die. Et quanta apud ephesum ministrauit: melius tu nosti.

Capitulum II.

Tu ergo fili mi confortare in gratia que est in christo ihesu: et quę audisti a me per multos testes: hec commenda fidelibus hominibus qui idonei erunt et alios docere. Labora sicut bonus miles christi ihesu. Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus: ut ei placeat cui se probauit. Nam et qui certat in agone non coronatur nisi legitime certauerit. Agricolam oportet qui laborat primum de fructibus percipere. Intelligit quę dico. Dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum. Memor esto domini ihesu christi resurrexisse a mortuis de semine dauid secundum euangelium meum: in quo laboro usque ad vincula quasi malefactor: sed verbum dei non est alligatum. Propter quod omnia sustineo propter electos: ut et ipsi salutem consequantur que est in christo ihesu cum gloria celesti. Fidelis sermo: nam si commortui sumus: et conuiuemus. Si sustinemus: et conregnabimus. Si negauerimus: et ille negabit nos. Si non credimus: ille fidelis permanet: negare seipsum non potest. Hec illis commone: testificans coram deo: non contendere verbis: ad nichil utile: nisi ad subuersionem audientium. Sollicitum semetipsum exhibe deo probabilem operarium: inconfusibilem: recte tractantem verbum veritatis. Devita autem profanas vocum novitates: multum enim proficiunt ad impietatem: et sermo eorum ut cancer serpit. Ex quibus est hymenęus et philetus: qui circa veritatem errauerunt dicentes resurrectionem esse factam: et subuertunt quorundam fidem. Sed firmum fundamentum dei stat habens signaculum hoc: cognouit dominus qui sunt eius: et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea: sed et lignea et fictilia: et quędam quidem in honorem: quędam vero in contumeliam. Si quis ergo emundauerit se ab istis: erit vas in sanctificatum: utile domino ad omne opus bonum paratum. Juuenilia autem desideria fuge: sectare vero iustitiam: fidem: spem: caritatem: cum his qui invocant dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina questiones devita: sciens quia generant lites. Seruum autem domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes: docibilem: sustinentem: cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati: nequando det illis deus penitentiam ad cognoscendam veritatem: et resipiscant a diaboli laqueis: a quo captiui tenentur in eius voluntatem.

Capitulum III.

Hoc autem scito: quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa. Erunt homines seipsos amantes: cupidi: superbi: blasphemi: parentibus non obedientes: ingrati: scelesti: sine affectione: sine pace: criminatores: incontinentes: immites: sine benignitate: proditores: protervi: tumidi: et voluptatum amatores magis quam dei: habentes speciem quidem pietatis: virtutem autem eius abnegantes. Et hos devita. Ex his enim sunt qui penetrant domos: et captivas ducunt mulierculas onustas peccatis: que ducuntur variis desideriis: semper discentes: et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem iannes et mambres restiterunt moysi: ita et isti resistunt veritati: homines corrupti mente: reprobi circa fidem. Sed ultra non proficient. Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus: sicut et illorum fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinam: institutionem: propositum: fidem: longanimitatem: dilectionem: patientiam: persecutiones: passiones: qualia mihi facta sunt antiochie: iconii: lystris: que persecutiones sustinui: et ex omnibus eripuit me dominus. Et omnes qui pie volunt vivere in christo ihesu persecutionem patientur. Mali autem homines et seductores proficient in peius: errantes et in errorem mittentes. Tu vero permane in his que didicisti: et credita sunt tibi: sciens a quibus didiceris: et quia ab infantia sacras litteras nosti: que te possunt instruere ad salutem per fidem que est in christo ihesu. Omnis scriptura divinitus inspirata: et utilis ad docendum: ad arguendum: ad corripiendum: ad erudiendum in iustitia: ut perfectus sit homo dei: ad omne opus bonum instructus. Testificor coram deo et domino ihesu christo qui iudicaturus est vivos et mortuos per adventum ipsius et regnum eius: predica verbum: insta opportune: importune: argue: obsecra: increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt: sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus: et a veritate quidem auditum avertent: ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila: in omnibus labora: opus fac euangeliste: ministerium tuum impple. Sobrius esto. Ego enim iam delibor: et tempus resolutionis meę instat. Bonum certamen certavi: cursum consummavi: fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona iustitie: quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex: non solum autem mihi: sed et his qui diligunt adventum eius. Festina ut veniat ad me cito. Demas enim me dereliquit diligens hoc seculum: et abiit thessalonicam. Crescens in galatiam: titus in dalmatiam. Lucas est mecum solus. Marcum assumens adduc tecum: est enim michi utilis in ministerium. Tychicum autem misi ephesum. Penulam quam reliqui troade apud carpum veniens: affer tecum: et libros: maxime autem membranas. Alexander eramarius multa mala michi ostendit: reddet illi dominus secundum opera sua: quem et tu devita valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defensione nemo mihi affuit: sed omnes me dereliquerunt. Non illis imputetur. Dominus autem mihi astitit et confortavit me: ut per me predicatio impleatur: et audiant omnes gentes: et liberatus sum de ore leonis. Liberabit me dominus ab omni opere malo: et salvum faciet in regnum suum celeste: cui gloria in secula seculorum. Amen. Salutat prisca et aquilam et onesiphori domum. Erastus remansit corinthi. Trophimum autem infirmari reliqui mileti. Festina ante hyemem mittere. Salutat te eubulus et pudens et linus et claudia et fratres omnes. Dominus ihesus christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum. Amen.

...ecclesiam appellandi sit nō omnis est ad timoth. quorundā
...ecclesiā positus quod a multitudine dicitur. Ecclesiā nō
...est multitudo sed pauitas electorum. Augustinus.
...ecclesia est congregatio fidelium quorundā ordinatorum
...Quotiens erat ne sermonem? Quotiens.

Et ego dabam? Quia
...ego. Christi gratia. Et ideo
...hanc potestatem accepi. Et
...ut fidelis videar. Hoc verbum vi-
...detur verbo apostolatus repugnare
...sed ideo ponitur ut ostendat
...se dignum fuisse ministerio. Quibus verbis
...ostendit se non ambitiose sed ex
...dei ordinatione ad hoc officium
...processisse.

Qui sufficientiā. Qui
...nō plus debitor sit ihe
...q̄ meritis est.

Mihi qui? Videtur. hoc
...vel hoc q̄ videtur? nō sunt
...ne debitori. Vel dicitur
...aliud vel. i. nō fuerim fuga-
...situs? vel. i. nō fugere fuga-
...situs? nec pauperibus.

Rabanus. Est enim alius
...Iudith in structione? ra-
...quod malorum quasi radi-
...etiam malorum? nō est ge-
...mus malitiā nō ex cupi-
...ditate aliqd procreat i ex
...radix olim malorum? cupi-
...ditas. Rabi. est etiam
...malorum? Aliter dicit sci
...pens a se fugere? est necessa-
...rio peccare. Nec ego dispe-
...ro quin fugere? cupidi-
...tas. Nec ego desperem
...quin fugere? cupiditas.
...Quam

Nicolaus

D adit fidelis habent vbera
non nutrunt. dic benigne
do debitam sinistram.

a Quia hoc fili. i. libe
...christianis adiecit alīq
...ea q̄ nō habeat libertatem
...pare i. Sic ista pars
...tal? intelligitur? i? ipsi alio?
...sim q̄ dñi. a meo. Apud
...trum bona sunt? q̄dā li
...bertas aq̄ sunt appositi
...nō adsit in corporalib? de
...quib? i? sermo. Secundū

Nihil enī intulim? in hūc mōdū
haud dubium quia nec auferre
quid possimus. Habentes au
tem alimēta i quibus tegamur:

...ēta vestra vitia. Ac si peccatis genera multa? multū est genus pa
...ē q aliqd nō faciat ex cupiditate. Et ēt vnus aliquis hō q ex cupiditate
...sit lapsus? i aliqo q ex ingenita sit cupidus. Aug. Et ēt qui q nō est amator
...pecuniarū? p hoc patuerit ex cupiditate? etc. Et ē q nō amator? existere nō
...potuerit p hoc maxime vitiatus? ibi. Cupiditas. Ju gnere hō phūar?
...gnere. Et q̄ amator? hō q̄. Pessimū est pecunie amatē p
...gnere; q̄ ē cupiditas po
...nit? ibi. Dolorib? Dolorib?
...mul. Anarchi sūt qui? ēt
...sollicitudines cruciatus? /
...stitiā? quo amplē? desidē
...rāt vel q̄ habeāt nō sunt
...vel q̄ habere nō possunt.

Tu aūt hō? Ac
...picit q̄ hoc timeat? ostēt
...si scrutabit hoc verbū? in
...manus ecclesiarum.

Hec fuge. Nihil est
...q̄ sic aperti? illos pniciosos
...q̄ si vir ecclesiastic? mar
...me q̄ sublimē tenet locū?
...dinis? huius? fondi fu
...dent? q̄ nō solū stipēdiis
...q̄ cetu? to obsit? eiusdē cō
...trariā vitē formam.

Pietatē. Ut egenis
...condescendamus q̄ non
...cupiditas.

Fidē. Qui verā? fides
...habet de deo? non cupit i
...miscrijs fieri? duco? / nec
...plurio? est ei? mundus q̄
...deus.

Precipio ti. In ti-
...motheo omnibus succes-
...soribus loquit? apostol?.

Et christo ie. Exē
...plo christi hortatur.

De lyra

...ctare mētis. Considerate
...q̄ frēs? i. subdit: Quod
...constituimus super' hoc
...opus. Vel potest dici et
...magis ad intentionē? ap̄li
...vt videt? q̄ ēt dicit: Qui
...voluit diuitēs fieri. loqui
...tur de falso apostolo qui si-
...dicabat? ex cupiditate lu-
...cri? pecunie. et sic velle diui
...tes fieri accipit? p inordi-
...nato diuitiarū appetitu:
...q̄ semp est malus. ideo sub
...dit: a Incidūt in tē-

tationē? per interiectē? confirmā. b Et in laqueū diaboli i desideria mul
ta. quia diuitie possūt vtī i fomentū ad ola vitia. c Que mergūt ho
mines in interitū. i. in profundū vitioꝝ. d Et pditionē? i. gehenne pēn.
e Radix olim malorū est cupiditas. q? licet radix possit fomentū oīs?
partibus arboris. sic diuitie oībus peccatis. vt dictū est. f Quā quidā
appetēs. i. cupiditatē? que hic accipit? p pecuniis et cupiditate aggregat.
g Errauerūt a fide. abyssus est abyssum invocat. et sic abyssus cupiditatē
trahit abyssū infidelitatis. h Et inseruerūt se doloribus? multis. mali enī
homines quasi ultimo finitis meritis dolores. propter q̄s dicit Aug. q? mal? ani
mus est sibi penar? cum hoc se obligāt ad dolores inferni intolerabiles.

i Tu aūt. Vide ne? prohibet hic cupiditatē? sine questū a timotheo. e pri
mo exhortādo. 2? incipiendo. ibi: Precipio. Circa pēnū dicit: Tu aūt o hō
dei. i. deputatus obsequio diuino. k Hec fuge. Et obiicit? ne? qualem de
uitias debet querere? h. l Sectare hō iustitiā. erga primū. m Pie
tatē. fidē? charitatē. egra dei. Fidē qua creditur. Charitatē qua diligit.
Pietatē. qua colit. Est enī pietas vno mō simpla idem q̄? cultus diuinus.
n Patientiā. erga psecutores. o Mō diuturnitē? erga oēs. p Cer
ta bonū certamē? fidei. fidelis apostolus resistēdo. q Apprehende vitā eter
nam. i. p hoc apprehensa est. r In qua vocatus es. p gratiā in p̄senti
que est arra vite beate. s Et confessus es bonā confessionē? coā multis testi
bus. i. hoc est in ordinatione tua? i ētā in predicatione. t Precipio ti
bi. Hic inducit timotheū precipiendo dicens: Precipio tibi coram deo q̄
potentialiter est vbiq̄. v Qui viuificat omnia. inquantum dat omni
bus esse i conservat. x Et christo iesu. i. coram iesu christo. y Qui
testimoniū reddidit sub pontio pylato. cui? vide Joā. xviij. In hoc nat? est
i ad hoc venit in mundū vt testimoniū phībeā veritatiq̄ fodt verbo i fa
cto in doctrina i miraculis. rpe q̄ post? pylatus erat plen? fide: i hec fuit
bona confessio. z Ut serues man. sine macula. i. mādatū euāgelicū sanū
i purū. in quo p̄dicatorib? ad p̄dicandū multū vtl? q? expediti sint a cupidi-

tatibus

Beatus? so. et. Hoc nomē de p̄se dicit? de deo qui est ipsa veritas.
Non solū. Videt q? nūc alij abeo. Inaccessibilē. Quia sol
lus adest q̄ se accedū? cui dat? bono visu q̄s intelligitur. propria vocatur
Nūcius ad ēt? illu. et. Aug. Nūcij ēt hi dicti q̄s nō genuit? ni
si ministrādo sm veritatē? ministrat vo? est deus? q̄ bilis? potēs regū? q̄ bus

Thesaurizare sibi fun. q̄. Ad q̄s feminas? vanitie nō pertinent.
O timothee. Timothe? p̄cipitus deo? hortat? ne? ad fugiendū? et
Prophanas. Ut est hypostasis q̄? vox? se hz ad plenū? et ad subtilitatē.
vñ? hētici sub hac? nois multiplicande inducē? voluerūt mos? et superstitiosa.
Prophanas. Aug. Que sūt? religiōi contrarie nō sūt vitande. Est enī vo
caria religiōsa p̄fectio? sed? nō virtuosa: sic ipsū nomē? ostendit q̄s q̄?

Nicolaus

tatib? terrenis. a Atq? in ad. dñi. Ut q̄ ad monē? tuā in q̄ p̄ce venit
ad te glorificandū. b Que? sūt q̄b? i. in q̄e indicij. c Obsidet
fama humanitatis gloria. d Deū o? solus post? e 2?. Ut vita beata
cui? opa sunt indusia. i? illā ostēdit? fa cui? tota trinitas. e Qui so.
hz immortalitatē? sola est? vitas hz et se necesse est? hoc vocat hic immor
talitatē largo loquēdo de immortalitate. olo est creatura eo q̄ est de nihilo? ver
tibilis est? in nihilū. Quia est de se. f Et in. inaccessibilē? q̄ nō pōt? ob
pulchritudē ad alīq̄ creatura? ppter eius infinitatem? i? hoc inscpchibilitatē
vocat hic inaccessibilitatē. g Que? milno ho. vidit. i. purus? nō creatus
? corporis sensibus vitio? q̄ ipse? nō videt? omnia? essentia? ? vide sensib?? de
morte etiā? paulo dicit Aug. q? videret? diuina? essentia? tamen in raptu.
h Dominū? Potest? q̄ apls? docuit timotheū de custodia pauperū. Hic
p̄cipit? instruit? est de custodia diuitū? q̄ p̄cipue a pastore dñi custodiant? q̄s in hōnō
tate? ? pietate opibus nutriunt? i hoc est q̄? dicit: Diuitib? hui? seculi p̄cipe
nō sublime sape. i. p superbiā nō erigi? se in hōnōtate tenent. i Atq? ipe. i
tuer. dixi. pondus dñi sint tui. k Sed in deo viuo. ad differentiā idolo
rum. dixi. pondus dñi sint tui. l Qui p. no. ela ab. ad fernandū. q̄ nō solū i p̄sti vat
tpalia bona q̄bus boies vtunt? sī etiā celestia q̄bus dei fruunt. m Dñi
agere. supple p̄cipe diuitib?. n Diuites fieri in op. bo. q? ite librare di
mitte q̄s mul? p̄dē violēter auferre. o Colocare bona tua indigentibus.
p Thesaurizare sibi &c. Ab alīb. rīr. Da pauperib? ? habeo thesaurū i celo.

vocū nouitates? oppositiones
falsi nominis scientie? q̄rūs qui
dam promittētes circa fidem ex
ciderunt. Gratia tecum amen.

Finit epla pauli ad timotheū
pmā. Argumētū i. scōs hūpit.

Ex timotheo scribit
de cohortatiōe martyꝝ
i rijr? de oi regula vi
tatis? ? qd futurū sit
tēporib? nouissimis? ? de sua pas
sione. Scribit āt ei ab vrbe roma.

Argumētū finit. Epla pauli ad
Timotheū scōa incipit. C. I.

Paulus apls? ihū
ihu p voluntatē
dei secundū pro
missionē vite q̄
est in christo ihu? timotheo filio
charissimo. Gra? ? misericordia
? pax a deo patre? ? christo ihu
domino nostro. Gra̅s ago deo
meo cui? seruio a? progenitorib?

Ad timotheū. Zpa
lia en? in hac vita vat ad
vitandū? eterna ad frūen?
dum. Ita vnde bona faciamus. Ita vnde boni efficiamur.

O timothee. Timothe? p̄cipitus deo? hortat? ne? ad fugiendū? et
Prophanas. Ut est hypostasis q̄? vox? se hz ad plenū? et ad subtilitatē.
vñ? hētici sub hac? nois multiplicande inducē? voluerūt mos? et superstitiosa.
Prophanas. Aug. Que sūt? religiōi contrarie nō sūt vitande. Est enī vo
caria religiōsa p̄fectio? sed? nō virtuosa: sic ipsū nomē? ostendit q̄s q̄?

Nicolaus

ca monet ad p̄dicandū? et ad patientiā martyrij sue culpe? alīa multa.
Hinc dicit qualem futuri sint in nouissimis diebus tandē? de vltore retri
tionis sue tractant. Per voluntatē dei. Nō mea merita. Quasi dī
? in gratia missus eo? et nō p̄dicāte ipe magis obnoxi?. Gratias ago.
Agit gr̄as de bono cius cōmendāte fidei q̄ am q̄? in ipso fundāte est.
Gratias ago. Q? habeā memoriā tui. i. q? ti bonus fructi? cursus tuus
per tm memor. Nec est fastio q? hortatio ad victoriā.

De lyra

q O timothee. Nec brittia pars in q̄ inharet timotheū ad custodiā eius
fidelitatis? suoꝝ gratiarū. O timothee depositū custodi. i. quasi ne fidei?
tati cōmitti. r Deinde p. no. r. dicit vocū? ? nō rerū. q? nō habet
cia veritatis. nō dicunt? ppheticā. qui a ydolatrie? q̄ talia q̄ eccliā docēt in
terdicti. s Et op. sal. no. Hic. i. hic falso nois notat. t Quā. i. tam
apparenter nīl? nō cristianē. v Quādā. pretendēs? p̄cipue ? ebionitis
hinitico. x Circa ? cui. Arrius? malis alijs hēsi. Finali? scīa?
per tm memor. Nec est fastio q? hortatio ad victoriā.

De lyra

q O timothee. Nec brittia pars in q̄ inharet timotheū ad custodiā eius
fidelitatis? suoꝝ gratiarū. O timothee depositū custodi. i. quasi ne fidei?
tati cōmitti. r Deinde p. no. r. dicit vocū? ? nō rerū. q? nō habet
cia veritatis. nō dicunt? ppheticā. qui a ydolatrie? q̄ talia q̄ eccliā docēt in
terdicti. s Et op. sal. no. Hic. i. hic falso nois notat. t Quā. i. tam
apparenter nīl? nō cristianē. v Quādā. pretendēs? p̄cipue ? ebionitis
hinitico. x Circa ? cui. Arrius? malis alijs hēsi. Finali? scīa?

Hec scribit ad timotheum. Et ideo monendo ipm̃ instruit p̃ticulariter
de his q̃ ad ep̃m pertinebant. Et primo ponit ei⁹ salutationem. Secundo
ei⁹ exhortationem ibi. Hec tibi scribo. Circa primum tria facit. Primo
ponit ei⁹ salutationem. Secundo ei⁹ commendationem. Tertio ei⁹ ad
hortationem. ibi. Propter quam causam. Circa primum duo facit. Primo
ponit ei⁹ salutationem. Secundo ei⁹ ampliationem. ibi. Gratiam habeo.
Circa primum tria facit. Primo ponit nomen scribentis. Secundo nomen
scripti. Tertio salutationem. ibi. Gratia vobis. Dicit ergo

Paulus apostolus ihesu xpi. Ex hoc patet q̃ paulus fuit apostolus
ihesu xpi. Et hoc non ex se nec ex hominibus sed ex ordinatione dei.
Vnde dicit apostolus ihesu xpi. Et hoc ex ordinatione dei. Vnde dicit
apostolus ihesu xpi. Et hoc ex ordinatione dei. Vnde dicit apostolus
ihesu xpi. Et hoc ex ordinatione dei. Vnde dicit apostolus ihesu xpi.

per voluntatem dei. Et hoc ad manifestandum q̃ ipse non sibi assumpsit
hoc officium sed ex ordinatione dei. Vnde dicit apostolus ihesu xpi.
Et hoc ex ordinatione dei. Vnde dicit apostolus ihesu xpi. Et hoc ex
ordinatione dei. Vnde dicit apostolus ihesu xpi. Et hoc ex ordinatione
dei. Vnde dicit apostolus ihesu xpi. Et hoc ex ordinatione dei.

secundum promissionem vite que est in xpo ihesu. Hic ponit
salutationem. Et primo ponit salutationem. Secundo ponit
salutationem. Et primo ponit salutationem. Secundo ponit
salutationem. Et primo ponit salutationem. Secundo ponit
salutationem. Et primo ponit salutationem. Secundo ponit
salutationem. Et primo ponit salutationem. Secundo ponit

timotheo karissimo filio. Hic ponit nomen scripti. Et primo ponit
nomen scripti. Secundo ponit nomen scripti. Et primo ponit nomen
scripti. Secundo ponit nomen scripti. Et primo ponit nomen scripti.
Secundo ponit nomen scripti. Et primo ponit nomen scripti. Secundo
ponit nomen scripti. Et primo ponit nomen scripti. Secundo ponit
nomen scripti. Et primo ponit nomen scripti. Secundo ponit nomen
scripti. Et primo ponit nomen scripti. Secundo ponit nomen scripti.

gratiam misericordiam pacem a deo patre et christo ihesu domino
nostro. Hic ponit salutationem. Et primo ponit salutationem.
Secundo ponit salutationem. Et primo ponit salutationem. Secundo
ponit salutationem. Et primo ponit salutationem. Secundo ponit
salutationem. Et primo ponit salutationem. Secundo ponit
salutationem. Et primo ponit salutationem. Secundo ponit
salutationem. Et primo ponit salutationem. Secundo ponit

Ad nobilitatem vite. ℣. Bonitio in vno ⁊ vtilitr in ꝑ generat fru
ptū. Vbi ⁊ in nullum ⁊ alia opponit. Sic ⁊ malitiolū. ⁊ gumētū
et mundū. Alios malignitū fraudē. Nec pōt aliq; ⁊ptingere alt;
qd ab deū ⁊ mundū: ⁊ mūdo in alio ꝑtinet. Vbi ⁊ victor accedat. Nēo
mi pōt ⁊ vnus ⁊ vtilit vas ⁊ ꝙ audit. ⁊ collatio ⁊ minor dei struct ⁊ vi
no ⁊ aqua. Ad.

Et qd⁹ est bonū. ⁊ ꝑfectū. Nec ꝑfectū
mala ⁊ ab illo ꝑfecte ⁊ mūdū ⁊ ꝑfectū ⁊ ꝑfectū
quod ⁊ ꝑfectū ⁊ ꝑfectū
ipos deligat ⁊ ⁊ ⁊ ⁊
a veritate.

Ducētos resurre/
gides tā fac. ⁊℣. Illi ⁊
vt de resurrectōe alc int
ligat. Dic enī filī resur-
rectionis. Pcia est q̄ si
i alq ꝑfecte qñ q̄ mem⁹
erat ⁊ inhabitauerē ⁊ alio
peccat ꝑfecte ⁊ baptismū
vitificat: vel q̄ accidenti
in nr̄ nāliū ⁊ mēte: ad
vtil. Altera q̄ erit corpe
rū q̄ erit ⁊ de iudicio. Nec
ēt a resurrectōe q̄ sit ⁊ ala
p filī loquit hoc apō al
aut creatōe reformatione
mentū. Lex facti in bapti
smo: ⁊ in filī nulla reliq
rectionē corpe⁹ futurā.
Vbi sicut q̄ religionē p-
mendi: qualit resurrecti-
onē mentū in fide. Aliq
enī nō videretur qualitāt.

Vetētes q̄ erāt filī: vbi
enī q̄ instituerāt alicuius
falsē religionis secti: ne-
gare alīq resurrectōez mt
tuū nō potuerūt: vbi de
filia ꝑsuerāt. Sed corpo
rū resurrectionē multi ne
gauerūt: sicut illi quos
pomitur apostolus.

Cognouit ꝑfe.t.
amat ⁊ defendit ꝑfectos
fuos in quo notat ꝑfecti
tia qua quos ꝑfectat fa
tur eis sic ꝑfectos imaginis filī sui. t. ꝑfectiōnis: vocauit: iustificauit: gl
ficauit. Numerus ⁊ tātū ⁊ bonus ⁊ electus: bonus signat⁹: ⁊ certus ad vitā ⁊ pa
radisū. ⁊ pomp⁹ fructū⁹. Et hoc numero qđ ipsū aliter viuāt ⁊ fugerūt
mentē vel charitatē ingressū int. Similū ⁊ o. adhuc carnales. ꝑfectus suos in
stātē exaudit ⁊ vt in eos spūalitū sūt idoneos ⁊ ⁊ mysteriorū lacte nutrium
tur. ⁊ q̄ in pmitte mentis⁹ populari etiā indicio manifesta sūt. in dei timore

Nicolaus

aller hūs multo magis ꝑficiat: veras ds et sollicitus de veritate cuiusli
ca ꝑfitter ꝑdicāda. ⁊ diuisit in duas partes. q⁹ primo ponit sua instantiōes.
⁊ ꝑfolauit tacitā ꝙtionē. ibi: In magna domo. Circa primū scīendū q⁹ ly no
ctor euāgelicus seruāda esse docuit de veritate ꝑdicāda. verissimē verbo testa
est vitālia. ⁊ ds: Noli verbis ꝑtendere. i. multiplicādo verba: qui falsa ꝑ
dicatoris⁹. a Ad nihil enī vēle est ille ꝑtendere. b Nisi ad sub. au.
q⁹ simplicēs auditores credūt magis loquaces et magis intelligētes. qđ est
falsū. nā vbi verba sūt plūma sūt frequēter ociosa. Potest b. ꝙm. ꝑpter
qđ plus anng ad hereticū magis ꝑtinēt virtutis⁹: signis q⁹ veritas.
vtil tu hystoria originata vt q⁹ quotidie ꝑbacōi alicuius ꝑtinto ꝑpo ꝑfu/
tare vel ꝑtinēt iudicī ignare vt certamē accipet. q⁹ qđ⁹ esset simplex fidei
ꝑfectio nullit odo ꝑter vnū tenere silentiū: cui dixit: in nōle vbi nō ideo ꝑfi
lpere tibi in ꝑnto nr̄ loquarius q⁹ si rium mutuo factus est. c Sollicita
sūt cura ⁊ ꝑpūl. ꝑpabilē. ⁊ approbabilē seu laudabilē. d Exhibē deo.
⁊ nō hoibus ⁊ qđ⁹ querūt hypocrite. e Operariū inobediētē. i. sic q⁹
opa tua sint ratia q⁹ de ipsū erubescere nō debeas⁹ magis tu ꝑfo gllari.
f Recte trac. ver. veritatis. ꝑpondo singulis verba ꝑpetua. vtpote
sapientiam altiora. simplicitatem magis plana. g Prophana adt. i. ꝑta
bardum vel doctrinā suspectā sapiēta. h Et vaniloquia. i. inutilia et
curiosa. i Docuta. q⁹ verba ꝑficatoris debēt esse examinata. k Mul
ti enī ꝑsuāt. t. efficacia sunt. l Ad ipietatem. i. ꝑ dei cultū. m Et
sermo eoꝝ. i. hereticoꝝ ⁊ falsoꝝ ꝑdicatoꝝ. n Vt cancr serpit. i. pau
latim ⁊ sūt ad corruptionē veritatis. o Et quib⁹. Hereticis vel ꝑficat
toribus falsis. p Et hymenē⁹ ⁊ ꝑbletus q. a veritate. fidei catholice.
q Excidere dicūt⁹ ℣. i. qđ duplicitas exponit. vno modo⁹ vt ad anti.
trui. modo ⁊ corpora sūt q⁹ dormiēt et surrexerūt. Dicit aūt q⁹ ⁊ ille ꝑ
fuerūt ⁊ ill facta ⁊ nō ⁊ alia. ⁊ fine mūdi expectāda. Sed hoc nō videt
ꝑpalitur dicēdo ⁊ ill de quib⁹ loquit matthe⁹ sūt holes ciuitēs specia

vtilit: vt regulā fidei obligātes ingressū firmiter teneāt: ⁊ ab eis deuiāt / ois
auctr catholica contingit. q⁹ in eius verbis q⁹ sūt cuiuslīt varijs ad-
huc ⁊ ⁊ mādi ꝑnitēs ⁊ ⁊. Vbi ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊
vtilit: aut ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊
nouit vbo q⁹ sūt eius. Nā in illa inefficabili ꝑfectu dei multi q⁹ forte vbo

tendere. Ad nihil enī vēle cōtē
dicit: nisi ād subuersionē audiē
tium. Sollicite cura topū⁹ pba
biles ēxhibere deo: operariū i
buum veritatis. Prophanas aūt
⁊ vaniloqa deuita. Multū enī
ꝓficient ad impietatē: ⁊ sermo
eoꝝ vt cancr serpit. Ex quibus
est hymeneus ⁊ phūlet qui ave
rūt circa fidē naufragauerūt: ⁊ dicentes resur
rectionem ia factā: ⁊ subuerterūt
quorundam fidem. Sed firmū
fundamentū dei stat: habēs si
gnaculum hoc. Cognouit dns

Nicolaus

Dicit ergo ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊ ⁊

Nicolaus

Lyra

boch q ait: Gadalmoth adhe tam. vc. Tamen q multos mo ffenderit
gloz nomine hoc nota nō licuit apl̄o i mentis libris. Et apostolo de
q̄ dō. Iudas. In alr̄ ordinat de nouel vsqz ad nouū signū. Lxxo deleuerūt
Ruffin. Dicit. Sic. q. Iudas ille ordinat de nouel vsqz ad nouū signū
Ioseph. Sic. q. Iudas ille ordinat de nouel vsqz ad nouū signū

Ecclesiastes. Omnes q̄ volūt pie vi
ue in christo ihesu. ꝑsecutio-
nē ꝑpatiūtur. ¶ Mali autem ho-
mines ⁊ seductores proficient in
peius: errantes ⁊ in errorem mit
tentes. Tu vo permane in his q̄
didicisti. ⁊ credita sūt tibi: sciēs
a quo didiceris. Et qm̄ ab infā

Nicolaus

vitra. f. tpo a vo ordinati. a Nō ꝑficit. alios salutādo. b Iusp̄ti
tia est cū q̄ manifesta erit oīb⁹. hoc ꝑsentiēs ipse anteqū ꝑ eā veniat
ex⁹ latitiat oēs finaliter ad ipm̄ pertinentes: ⁊ tū ipsāl. f. multo hereticis
⁊ Iudeis fauentib⁹ p sanctos ꝑfectores ⁊ doctores de salute cōtra
e sic ab eis ꝓpti multentur ad statū sūe redacti. c Tu aūt. Vbi ꝑfe
ponit timotheo monitio: vt firmitr stet i statu fidei catholice: ⁊ cū alios oī
stantes ꝓpoat: ꝑdict⁹ talit⁹ ꝑfectiōis. Et ad hoc ponit duplex rō. Prima
accipit ex ꝑte pauli q̄ de hoc timotheū docuerat vbo ⁊ exēplo: ꝑter q̄ fa
cere debebat. hoc est q̄ dicit: Tu aūt assecut⁹ es meā doctrinā: institutiōē
et ⁊ reliqua. d Institutionē. m. d. i. ꝓfessionē instit. e Ꝓpo
ꝓfect. de ꝑfecti ꝑficiēdo fidei. f Fidē. articulos. g Longanimitatē.
in ꝑpetuāde gressibꝰ. h Dilectionē. dei ⁊ ꝓxi. i Patientias.
in aduersis. ⁊ Pressuris ꝑsecutiōn ꝑtibus. vidētur sicut acto ⁊ ꝑsecut
tiones ꝑcedētes: vt ab alio inferūt: ꝑtibus. qui in corpe ꝓpio excipit
tur. l Qualia mihi facta sūt. vt. de ꝑsecutiōe in Iconio ⁊ Listris
habet Act. xiii. m Et oēs q̄ pie volūt viuere in xpo ꝑsecutionē ꝑtie
tur. La malia bolle⁹ aquoz m. aci. l. numer⁹: ⁊ cū hoc a diabolo ad hoc ord
tantus. ⁊ no aliq̄ pie viuētes hoc nō ꝑtiunt. hoc rō ꝓ assignat. ꝓpter q̄ b
nō ꝑpetuat⁹ q̄ malit vt: ut q̄s modicus ut q̄s nōsit reputat. n. ꝑficiēs.
n Mali aūt homines ⁊ seductores ꝓficient in peius. ꝑficiēt. ꝑ
ritate. ⁊ ꝑfectiōe. talia mālana ꝑfec
tionis. verbū. q̄ⁿ. cōtra finaliter ad malū cop. ⁊ ꝑfectiōē: In ꝑ⁹ ꝑ.
q̄ ꝑfectio tantū multiplicāt mala in se ⁊ in alios. aliter ꝑfectiones
o Ꝑficiēs. i. malicia sua vltra ꝓcedit: ⁊ accipit hic. ꝑficiē⁹ ꝑfectiue.
fm q̄ dr. v. metaphysice. q. bonū ad mal⁹ a ꝑfectiōe⁹. Sicut ꝑfectus
cursor. ꝓcedit ⁊ ꝓficit ꝓ cursu. ita. ꝑfectus latro ꝓficit. p Tu vo permane in his q̄ didicisti. a me.
Et ordina illa vba. i. cōsidera tue fidelitati. ad ꝑficiendū alios ꝑtinēt ⁊ intre
pide. q Scis a quo didiceris. vt cū in verbis ⁊ factis imitatiōis. r Et
vt bene. Act. xvi. ⁊ scripti sacre. vt cū in verbis ⁊ factis imitatiōis. r Et
q̄ valet ad ꝑficiēdū. sciat. ⁊ ad reliquias ꝑtinet. ⁊ hoc est q̄ dr: Et q̄ ab

ꝓdeis scripturis. q. a. timotheo ligno ebreo. Q̄ ta ⁊ ille nōiat ꝑ te.
timot. vt cū credidim⁹ nō ꝓpter ꝓpria bur⁹. li. Cui⁹ fuit accedere ad sumu
te. de ista ꝑfectiōe ⁊ timore ⁊ ꝑfecta alias nō ait ecclesiastes. Sacras ita
q̄ te ꝑfecit. vt ad ꝑficiēdū. vel ꝑfectiōē. ꝑficiēdo. ꝑficiēdo. ꝑficiēdo. ꝑficiēdo.
nato tinuat q̄ ad salutē boīs valet. Ꝏ cni. Scripture valent ad
salutē ꝑ ad alia salutē.

Ad arguendum.
Negligenco. Ad corr
gēdū in malo ꝑfectos.
Ad emendandum. pe
nitētia. C IIII.

Estificē cōtra C IIII-

t Deo ⁊ christo ihesu. qui

indicaturus ē viuos ⁊ mortuos
ꝑ aduentū ipsius ⁊ regnū ei⁹
ꝓdica verbū. insta ꝓportune.
spōsume. arguē. obsecra. ꝛarē
pa. ōmni ꝑpientia ⁊ doctrina.
Erit enī tempus cum sanam do
ctrinā nō sustinebunt. sed ad sua
desideria coacervabunt sibi ma
gistros pruriētes auribus. ⁊ a ve

Nicolaus

a Audirā auer. reputabo eoꝝ doctrinā nimio vana: Job. vi. vtrerūt aliq
de sermone ei⁹: Dur⁹ est h⁹ sermo ⁊ q̄s pōt ei audire? b Ad fa. adhe. cō.
t. ad doctrinā humanit⁹ obstā ⁊ veritate carentē. c Tu vo vigila. super
gressio oblici cultodiā. d In oīb⁹ labora. Lopando vt oīb⁹ modis libras
tur de bonis. e Opus fac euāgē. Lipleas ope q̄s ꝑdicas eos. f Mūs
sterii tui. f. officium. g Impple. f. lectia: vita ⁊ doctrina. h Sobrius
esto. in oīb⁹ modis debitā seruādo. i Ego enī. Pro ei victima ꝑ sacri
ficio. in oīb⁹ ꝑsecutiōe. ⁊ oī tribulatiōe facti apl̄o. qui ꝑ martyriū. iuxta ei⁹
ꝓximū timotheo vendicat. ꝑ ei⁹ aduentū. q assignat. ibi: Festina. ꝑ q̄ cum
amicos salutat. ibi: Salutat patricū. Circa primū dicit: Ego enī iā deliboꝝ. i.
immolor ꝑ effusionē sanguinis mei. Libare enī. ē deo offerre sacrificiū. ve libami
dia. vel ⁊ talia sacrificia. veteri testamēto. f. multis locis dicunt libamenta
⁊ libamina. hoc aūt apl̄o dicebat: eo q̄ suū martyriū appropinquare sciat. vel
sūdit: i. Et ꝑ⁹ resolutionis mee. i. ꝑpartidis ab a corpe. l Pugnā. i.
ꝑpe ēt. m Bonū cer. certami. Ꝑ adhuc fortiss fidei. n Cursū cōsū. i.
ꝑficiendo stadiū mihi. o Fidē. i. doctrinā. p Reposita est mihi corona iusticie. quā red
q̄ In reliquo. i. in futuro. r Reposita est mihi corona iusticie. quā mi
hi⁹ solus in me illa. f. mentis mee. s Nō solū aūt mihi ꝑs ē hic q̄. ꝑ.
iustis qui⁹ adueⁿ⁹ ei⁹ ad iudicii. os ei⁹ desiderantibus eū. nō recipiēt tm̄ gra
ꝑmiū. f. stimulāt corpis ⁊ alie. ꝓpter q̄s salutat. loquit⁹ de figuis ꝑce
dentiū. indicii. dicit. Luc. xxi. Vbi aūt fieri lapidib⁹ relpuim⁹ ⁊ leuite ca
ꝑtia vsa. i. cohyrlarate cesda vsa: vt exponit Virgo. vbi tūlē. Oīb⁹ ap
propinquat redēptio vsa. u Festina. Ꝑ⁹ sūr adiuuāti timothei ⁊ agi
tat: ⁊ stimulāt in quo ꝑcu. f. in ſuccipalē ⁊ indubitāt. q̄ incipit. ibi: Alexan
der. Circa primū dicit: Festina ad me venire cito. erat enī ei⁹ ꝑsentia ei⁹ ꝑce
dilect⁹. ꝓpter q̄s volebat eū. videre ante mortē sui⁹ sicut alle ꝓphe
qui. Affligunt enī alii eius. f. q̄ sect sui ex ie ad alia loca ꝑfectis. hoc ē
num⁹ sine vilis homis meriē: imo ēt multo vtilis vel ⁊ q̄s placuit redēn

Nicolaus

Ha bona ꝓ malis. Qui sua ill. ꝓpter Xpm ꝑdidit bona meritis sua ꝑmuta
rat ꝑdit q̄ ꝑsequt coronā. q̄ ꝑdit mal⁹ ingrata. ꝑmia⁹ q̄ ꝑdit. ⁊ in tpe
tuis benef. ingratus nō redderat. Nō q̄ merita ipōrū. q̄ ipse
ci cōgruitas. q̄ bona dei sūt. Reddet. Si mīs⁹ q̄ fac. ⁊ vita eterna. q̄
mercos est fidei. Videt q̄ dē vita eterna tanq̄ debitū reddat cui ꝑ. fidei.

ex gratuita gr̄a ꝑ fidem.
Sed quia fides gratis. ⁊
vita eterna est q̄dam
gratis ergo reddit.

Festina. ⁊ cetera illa
quia eque mecum habent
solidū modo non dabo.

Demas. Secundū
hanc hoc ponit. q̄ ta
ꝑ ꝑsbi pauli in Phgia. ⁊ ta
manifesta falsa ꝑ⁹ in Ro
ma. ⁊ paulus le dixit. ꝑmanē
appellat. Ibi. Thebani
hereticī replicāt ꝑ paulū
ꝑmitā una q̄ dixit. vocat.

Demas a vestis erat ob
lucrū q̄ inde sperabat. ⁊ ꝑ
les romani ignobiles in
curias. Vñ fert romanis
hāc fabulā. ꝑhendimus. q̄s
monachi tuo. Q̄ ostia
augebāt. vt ꝑtinge gena
ci pace ⁊ concordia. cū de
currebāt. quasi cū liberta
tis. ⁊ libti. vt ibi. illegi. q̄
cerunt. cinedy. romani ap
pellarūt. Et hoc ꝓpo ꝓ
sentat. obsidiū curiarū. ⁊
bū. cōsulo. sicut. ꝛ. q̄s
pugnādo peccarent. Et. ꝓ. q̄ hic q̄ ab ecrupant amici. f. inimici sacerdocii

De lyra

ſodalitat pauli incarcerati: ⁊ tandē ad martyriū ducti. a Et abiit
thessalonicā. Grano sibi malens ꝑtitat. b Crisce ꝓpius nomen est.
c In galatā. sic abiit de vehemēte apl̄i ad vtilitatem ecclie: ⁊ sūe tpis.
d In dalmatā. Illi ꝑbe. e Lucas est medi⁹ solus. Ne ēt hoc cū
gelista q̄ sui comes ydiotismis ꝑpriis⁹ dicta pauli: vt dicit Pierio. in libro
illustri virorū: ⁊ fuit ꝑs ꝑ actib⁹ apl̄oꝝ. f Marci assume ⁊ adduc te
cum. Et subdit cā: q̄ Est mi mihi vtilis in ministeriū. necessariū.
b Tychicū aūt misi ephesū. Illi pro bono ille ecclie. i Penulā quā
reliqui troade. nemē ēt dicunt. k Apud carpū. nomē ēt vir. apud quē
diuersat. Est aūt penula. vt ꝑ i glo. vestis cōis ad ꝑtinēs ad tpa
ꝑturbationē pauli ob martyriū ꝑhe: ⁊ figurā. q̄ ēt fact⁹ romanor⁹. ⁊
necessitas indicat hoc celebrā. vñ ⁊ plurēs legit hoc allegabāt in actibus
melior de libris studiis: i. Et libros. Lpe eos tibi similes: ꝓbabile vt
ſortibꝰ tibi ꝓpias ſuasiones ⁊ ꝓbationes ꝑtinentes ad fidē. Marime aūt ꝓ
ſentibꝰ tibi ꝓpias ſuasiones ⁊ ꝓbationes ꝑtinentes ad fidē. Marime aūt ꝓ
abstinēt. dicit ꝑ ſcripti. m Alexander. Ne ꝑ pulchritudinē ei⁹ ꝑtrā.
Demas enī me reliq⁹ et. Ab occasiōe ei⁹ facti mihi⁹ de alio q̄. nō solum
ei⁹ dr. ſ. ei⁹ ipugnatiū: dicēs. Alexander etc. ille enī ꝓpia ma
dicit ſathane. vt bt in ꝓ ſathanā. ꝑdit. ⁊ ꝑ. vt dicit in glo. o Memoria mea
mihi effugit. i. fecit: ꝑ Reddet illi deus. Ꝓmā debitā. nec ēt vt ꝑ ſe
peccantie illi mihi. ſed ſolū ſibi ipsis tantum. ideo non dicit reddat. ſed reddet.
Et ſequit̄ subdit de aliis ei⁹ inimicis. ꝑ⁹ non ſequebantur. ꝑ cōſi
q Ꝓ prima mea defensione. Cum fui ꝓmo ꝑsentꝰ coā iudice tunc ꝓ
rone. r Nemo mihi affuit. vt. sed ꝓ bono fuit ei⁹ malicia ⁊ ei⁹ timore.
Ideo subdit exemplo. s Non illi imputet. Lu. xxiii. t Ego vō. ꝑ
affint. quia ꝓpriū est dominicū. affuere in coīb⁹ necessitat. u Et ꝑ⁹
tant me. ꝛ. ocioſe humana ꝑsolantia. x De p me ſolicante implent. Cū
ꝑtibus occidentalib⁹ in quo ſolicant apl̄o ꝑ⁹ ꝑtibus ⁊ ꝑ cunctis

dicatio im pleatur: t audiāt om/
nes gentes t liberāt⁹ sū de ore
leonis. Liberauit aut̄ me dñs
mus ob omni ope male t̄ saluū
faciet in regnum suum celeste cui
gloria in secula seculorum amen.
Soluta pascz t aquilam: t ōne
filios domum. ⁊ Eratus remāsit
eo in tri. Trophimū aut̄ reliq
infirmū mylesi. Festinā āte hye
mem uenire. Salūtāt te eubolus
t pudens t linus t claudia: t fra
tres oēs. Dominus ihesus chri/
stus cū spiritu tuo. ⁊ Gratia vo/
bīcum. Amen.

Epistola pauli ad Timothe⁹ secunda finit. Argumentū i epistolam ad Titum incipit.

Itu⁹ cōmonefacit t instruit de ꝓstitutiōe ꝓsbyterij: t de spiritua
li ꝓuocatiōe. t hereticis vitādis: q i scripturis iudaicis credūt. Scribit aūt ei ab athēis.

Argumentū finit. Epistola pauli ꝓ̄a ad titū incipit. C I.

Alcolaus

Titus ordinat vt dicit I.I. R.o. IV. vel ⁊ fabdit: a Et liberat⁹ ill de ore leo. I. neronis cui⁹ vocat ꝓpter crudelitat leonē. Subdit ill q apl⁹ nō logt ꝑ spt̄m sc̄m scripsit hāc epistā q ille erat stult in cunct⁹ actionib⁹ ⁊ logt ꝑ spt̄m pessimū ⁊ ill⁹ timuit⁹ fuerat a nerone. ad aūt subdit: b Liber⁹ aut me dñs ab oī opē male. refert ad ꝑ sonā sc̄dā q̄ scripsit hāc epistā. Et quia subdit ꝑ ipsū a nerone regni celestis I mente nō posse. ideo subdit: Et saluū faciet in regnū sūm celeste. c Salūta. Hic visito p timothei amicos salutat. o. Saluta ꝑisci ⁊ aquilā. et erat cui aqla vir ꝑisce: ⁊ ei filia nūbit apl⁹ vt dicit. I. vtili. d Et onesiphori domū. I. ei⁹ familiā. e Eraton ādit remāsit corinthi. vt hoc adit̄ bene notat vt timothe⁹ veniēs ⁊ omnes cognitos in tribus fuer: ⁊ sturē cōy nūciet apl⁹: vt dicit glo. pōt etiā addi alia ꝙ.I. vt timothe⁹ cū⁹ remāt ad apl̄m fuer⁹ cū ei⁹ ad solitariū. ideo subdit: f Festina ante hyemē venire. aliter ꝓpter importunitatē tp̄is posset iter sūi minus rite dare: t ei magna ꝓ vie t ꝓ mare: t q nō ē tutū i hyeme nauigare. Hinc subdit monet⁹: t hmo ei ꝓ amicos. p. g Salutant te eubolus ⁊ pu. et. I. ꝓ te sal. p. h Dñs ihesus cū spū tuo. q ē ale vita formaliter: Amē sic amen.

¶ Postilla sup Nicolai de lyra sup epla Pauli ad Titū incipit. C I.

Titus fuit⁹ dei. Hic incipit epla Pauli ad Titū. q. tria/
dic⁹ I tres ptes. I. I salutatiōnē ⁊ ꝓfectionē. ibi: Propterea reli
qui te ⁊ 2. doctrinā. ibi: Salutāt te. I. fine eple. In ꝓma ꝑ ꝓ
ponit plena salutē Iesu ad nouū ord. ibi: Paulus: ⁊ nō
hui⁹ modi dicta fuit in ꝓcipio epl̄e ad romanos: ⁊ Iesus
ad religionē. ibi: I
Seruus dei. Liddus ꝓfitetur⁹ ⁊
Iesu ad officii dignitatē. ibi: m
Apl⁹ ads ihesu ꝓ
fide. I. ad ꝓficiendū fidē. n
Et apostol⁹ ihesu dei. hoc dicit ad ꝓ
ducendū fidē⁊ humanā⁹ rationib⁹ q̄ ibi aliqui fallitates admisit: vt
ꝑ ꝑ Aristotelē: q ij vert⁹ alios sequēt⁹. aliqua ei falsa admisit: vt de

ꝓ̄ Titus Beruus
Adtitum
nō tamē
pti. ut
lera ſcr
ptus.

p Titus ⁊ Philistus ad vtilia
ꝓsbyterium ⁊ magistrum
Paulus seruus dei. Apostolus autē ihesu christi
secundum fidē electorum dei: ⁊
Titus ⁊ veritatis libera
gnitionē veritatis q̄e secūdū
pietatem est in spē vite eterne:
quā ꝓmisit qui non mentitur
deꝰ ante tēpora ⁊ seculariaꝰ. mā/
nifestā aut̄ tpōbus suis
verbum suum i ꝓdicatiōne: q̄
credita est mihi secundum pceptū
dei saluatoris nostri deiꝰ titō di
lecto filio secundum communē fi
dē: gratia ⁊ pax a deo patre no/
stro ⁊ christo ihesu saluatore no/
stro. Hui⁹ rei gratia reliq te cre/
te: vt ea que desunt cōrigas: ⁊ cō
stituas per ciuitates ꝓsbyteros
sicut ⁊ ego tibi disposui. Si quis

hoc receꝑit sicut ei dispositū erat: monet erigat.

Presbyteros. Vt pastoral cure onꝰ facili⁹ sustineat ꝑ multos diuisū.

De lyra

eternitate mūdi: t de numero intelligibiliū ⁊ bmōi. o Quē sm plenit⁹ I. Lad verū dei cultū ordinata. p In spē vite eterne. per hoc ꝓsequendo. q Qui ꝓmisit q nō mētit deꝰ. et ille ipse erat. r Ante tpa secularia I. ab eterno. Et accipit ꝓmissio hic ꝓ dictātande dei qua ab eterno dare de eterno ordinauit gr̄as t ēlias. Sic q̄ effect⁹ hui⁹ ꝓdictiōis ante dis est in tpe. ideo subdit: s Manifestauit aūt tpib⁹ suis. I. ad eo dispositis t ordinatis.
t Verbū suū. I. filiū incarnati. u In ꝓdicatiōe. I. ꝑ ꝓdicationes. I. ꝓpt ⁊ dispositōe sacer. id subdit: x Que credita ē mihi. I. ꝑ ꝓdicationes I. ꝓpt ⁊ dispositōe sacer. id subdit: y Secundū ꝓ. sal. no. dei. vt ꝑ Act. viii. Sequat̄ missi barnabā ⁊ saulū. z ꝓmisit plena salutatiōi eis: a Tito dil. fm cōē fidē. Catholicum. catholicum enī grec latine dr̄ cōe vel vt. vt. dr̄ apl⁹ Filio fm cōē fidē: ad ostēdēdū q tit⁹ nō erat filius ei⁹ carnal⁹: ꝙ ꝓdicēs ꝓmisit ꝓpria. b Gr̄a. I. plen. c Et pax. I. futuro. ad ꝓfectū gerat totalē hēbā appetit. d A deo pfe. q̄ ē ipe. e Redemptis ē ꝓcipuū effectiua. ꝑ eū filio ⁊ spū scō. nā opa trinitat⁹ sūt indiuisa. f Et ꝓpter ista. q⁹ ꝓmisit sua instructionē. t⁹ cōfirmas dicit r̄linq̄s. scz: Scīt enī⁹ multa. Circa quod ꝓtrahit ꝑ te ordinandū ecclesie ḡnīā. ad ꝓpos ⁊ ꝓsbyteros. instituendos cui ꝑ ꝓ paul⁹ ꝓcessit archiepōs: ⁊ sic ad ꝑ ꝓtrahit ordinatio tot⁹ ꝓfecte. Scīdū enī q sūt nolle ꝓsbyteros in tellīgi eos ꝙ̄ ex ordine sacerdotis sūt nolle ꝓpr̄ intelligi ꝓsbyteros. sic dcīs fuit ꝓpr̄. I. I. Timoth. iii. dcīt igit: Paul⁹ rei gr̄a. I. ꝓpt ꝓdicationē fidei catholice. f Reliqui te scribe. instituēdo te in archiepōm. g Et ea que desunt. de bona dispositōe eccle. h Corrigas. in melius reformando. i Et cōstituas per ciuitates ꝓsbyteros. fm exigentiā ꝓpositoꝝ. k Sicut et ego dispositi tibi. in forma que sequit: l Si quis sine crimine est. Hic enī⁹ qui obtinuit ꝓsbyter vel episcopus debet ee integre fame ⁊ fidei. Ita autem

Hinc crimine. Si dicitis hoc ꝓcepto inesse in ecclia non posse
ordinari mīstros. nō obstāt qd baptizat⁹ dr̄ filius sine crimine: sine ꝓcō. sic
in hac vita nemō ꝓrsus nō ap̄ccatū aliqd remanet ex ꝓ in baptismate
nō remittat. Et sic ꝓ nobis in hac vita ꝑmittit⁹ mundic⁹ ꝓprie dici nō
ḡdit. q fidelium remissio ꝓprie remittat. Quātūcz valde tuta ordinatio
in hac vita nō est vt sine
ꝓcato. Et io mōnet. Si
ꝑcrim⁹ q̄ ꝓsb. non ha
beat⁹. negligēs subiectꝰ
t ritus in nobis non sit.
Sed plane. Multi tutī
dñi sit sine ḡcia ap̄ in
tēdāt sine crimine. Nisi
la cui⁹ ḡcia tuta est de
bis qui non hāt crimen.
Crimē q̄ est ḡcia. I. poti⁹
gr̄am accusāde t dānatiōe dignificans: vt do
mīcidū. adulteriū aliqua
hmōdicia fornicatiōis:
furti. fraus: t hmōdi. q̄ est
aperit hō nō habere ius
pit caput erigere in liber
tatem. Sed ista inchoata
est ad ꝓfectā libertat.

Titus vrbis vir. Ad
dit baptismū: q⁹ nemo
homini nō ingrauesc⁹ ali
qua q̄ ante facta erubit.
Mosi fide. Subdit rog. hoc
verbo actus⁹ facilignet q
nec ea q̄ catholicoꝝ⁹ vel
paganus habuit alteraꝝ:
ordinādi cōsuetudīe: q⁹
de sacramēto agit: nō de
ꝑcato. Vnde I baptismo
peccata ola dimittuntur.
Et qui dixit: Si impleuit
virgo nō peccat: satis de
clarauit nuptias non esse
peccatū. Propter sanctī
tatē aūt sacramēti sicut
femina: si cathecumina virtutē est: nō pōt post baptismū inter virgines dei
ꝑcrari. ita nō absurde vidēt quidā nō peccatū sed nouū sacramentū
amittere: nō ad vite meritū: sed ad ordinandos ecclīasticos significādū necessa
rium. Et sicut plures antecessor patrū vxores significauerūt sumsisse ex ob
bus gentium ecclīas vni viro subdendas. i. ꝛpō. Ita melior animus. Lathemi
ne virginis vir significat ex omnibus gentibus vnicat⁹: vni viro ꝛpō subdi
tam. Itaq; sicut ducebus dominis seruire: sic ab vno deo apostatare: t in
alterius superstitionem ire non licet.

Filios habens fidles. Nec salutē de luxuria accusatoꝝ vel sibi nō sub
ditos. Aliquin nec ipse in illo est corrigendi alios: nec ex ordis hs ad alios
talis cohabitator. Oportet enim vt. Talia debet cōstitui: necesse ē eni
ad tractationē officii ei esse sine crimine. Cum ꝓcbendibus episcopum: hic
aperte ostendit ꝓsbyterorum nomine ꝛpōs. i. sacre ordinatos.

Nicolaus

aūt ꝓbitio: t alie signibus debēt esse creatiōis⁹ in ꝛpō: q̄ in sacerdote curato.
a Vnius vxoris vir. scz post baptismū: vt dcīs est. I. I. Timoth. iii. b Fi
lios habēs fideles. scz nō opponat ei ipsū habere filios: ei potest⁹ ꝓnere: tamē
si hz oportet q̄ sint fideles. i. sane fidei. c Nō i accusatiōe luxurie. Lacu
fidelis de luxuria: sic filii bdi. i. Reg. ii. d Aut nō subditos. i. rebelles.
e Oportet enī⁹ episcopū esse crimine alie. scz oportuit eū. f Sicut dei
dispensatoꝛ. in bonis ꝓpriis aliis⁹ vbi requirit⁹ maior fidelitas: ⁊ diligentia q̄
in dispēsatione bonoꝝ ꝛpōalīū. g Nō superbus. alios ꝛpponēdo sibi.
h Nō iracundū. in animo: superbi enim de facili irascuntur. i Non
vinolentū. i. in potu vini excessiuū: quia per hoc impedit⁹ ꝓfectio. que
quirit⁹ in dei ministro. k Nō percussorē. qđ vinū ordinat frequenter ex
cessiua vini potatiōe. l Nō turpio lucri cupidū. i. secul⁹ artes⁹ est per
mercationes ⁊ talia que nō decēt ministros eccle. m Sed hospitalē.
operat⁹ eis esse ad peregrinos. n Benignum. ad omnes o Prudē
tem. in agendis. p Sobrium. i. temperē sobriū mensuraꝛ in omnibus.
q Iustū. formaliter ꝓprius ad ꝛpōs. e effectiue ꝓprius ad populum sibi
subditū: in quo debet facere iustitias ⁊ ꝑseuare. r Sanctū. ergā deum.
s Cōtinentē. i. firmiter se tenentem ꝛpa ⁊ carnālīa impetū. t Amplē
tentē cum ꝛpō. I. ꝑseuēter studentē in sacra scriptura. u Vt potens sit
exhortari. i. fideles ad bonū. x In doctrina sana. absq; admixtione alī
cuius erroris. y Et eos qui ꝛradicunt arguere. eos efficaciter refellen
do. z Sunt enī. Hic ꝓbatur⁹ reddit rationē vtilem dicti. scīs quare
debet esse ꝓpositus inobedientes vel ꝛradictores arguere dicens: Sunt enim
multi inobedientes. i. veritati euāgelice ꝛradicentes. a Vaniloqui et
multiloquio suo mentes simplicīū perturbantes. ideo subdit: b Et si
ductores. per mendacia colorata. c Maxime aut̄. scīs sunt tales.
d Qui de circūcisione sunt. illi erant falsi apostoli et iudaizātes cōuersi.

Contradicunt. Literalīter enī non vne modo intelligūt. sunt
ꝓpositi. quippe nobis ꝓtrahunt hospitale. humani mōi vitiū. Nunc
enī audet apostolus hospitale. bonum vertere. nō solum multi tempus. q
vita. quoꝛ vtilitas pene bonū opus ēt ignoratis facētes claram. mīonem.
Dixit quidam ⁊ tit⁹. Hoc. Hic tan. Epimenides creticus⁹ cuius
libros hoc metrum: quo hō
mines ydeas vel nō hos
mines ydeas ad
tita dei dicquia primi q
tacite sunt creticī ⁊ vitia
nomē sua nō cognoscūt
vt apostolus dicit. Iulit
chronicon ydeas. Et ille
dicit⁹ ⁊ vitia
nomē⁹

dicatio impleatur: t audiāt om/
nes gentes: t liberātus sū de ore
leonis. Liberāuit aūtē me domi/
nus ob omni ope malo: t salūū
faciet in regnum suum celeste: cui
gloria in secula seculoꝝ amen.
Salutā priscā t aquilam: t one
siforos domum. Erastus remāsit
corinthi. Trophimū aūtē relig
infirmū mylen. Festinā āte hye
mem uenire. Salūtāt te eubolus
t pudens t linus t claudia: t fra
tres oēs. Dominus ihesus chri/
stus cū spiritu tuo. Gratia vo/
biscum. Amen.

Epistola pauli ad Timotheum
secunda finit. Argumentū i epi
stolam ad Titum incipit.

Titus cōmonefacit t i
struit de institutiōe pr̄
byteri: t de spiritua
li conuersatiōe. t berti
de vitādis: q i scripturis iudaicis
credūt. Scriptꝰ aūt ei ab albēs.

Argumentū finit. Epistola
pauli p̄a ad titū incipit. C I.

Nicolaus

narrante vt dicit L.S. No.rv. vel i fabulis: a Et liberat⁹ ille te ore leo. i. mirabilis ant̄ vocat⁹ p̄ma crudelitate leonē. Quidā tñ q̄ aplo nō legit p̄ tpe q̄ scripsit hāc epistā: q̄ tūc erat sterl in carcē neronis: hoc legit p tpe q̄ scribo i q̄ dicebat liberat⁹ a nerone. q̄ adhuc fabulat: b Liber sum me vbi aplī spē suā collocāt regnū celeste i neronē nisi pcōs. hō fabulat: Et salūs facit in regnū suū celeste. c Saluta. Pōt videp p timotheū amicos salutat. o. Saluta priscā t aquilā. Erat enī agla vir pulcr: t ill⁹ mlier apl̄o vt dī Act. xviii. d Et eubulus bonū. Leꝰ familī. e Erastus ādē remāsit corinthi vt. illoc ādē bono natal vt timoth⁹ venīs romā. cōueniret in via illa fac: t Actꝰ cōmendat aplo: vt dicit glo. pōt mīl addi alia cū. Et vt timothe⁹ cū⁹ ventat ad aplm tūc ea cū ei ad tollerāū. ideo fabulat: f Festina ante hyemē venire. aliter ppter importunitatē tpis poss̄t iter tūc tēpis ire p mare: t q magna pe vic: ē p mare: t q nō ē tuta hyeme nauigat. Hāc salutat timotheū t pēo e pīr amicoꝝ. p. g Salutant te eubulus. &c. Ex pte ista. h Oblatio ejus ch̄i ipī nr̄i. q ē ille vita ch̄i nr̄a. vt. Phāl. Mihi viuere ch̄s est. i Dñs ihc ch̄s cū spū tuo. Ita t nr̄a. vel in vestē legatī pōtificē erat cōtra hōs tūc⁹ q debuit hōs ignia. Ponit ih tuo fac: vtī t luce. Tu t pō ester fidelis tibi gladio ista ignia dogm vere debet monstrari scripturis: t me tuis exemplis: t tuis fructib⁹ t delecta tibi gentilib⁹. Ideo ne mīna ot q⁹ liberāt ad fidē t lūiāre ad fidē. Et bacalaur pontifex ab hebreis pīgit: t in illmo ad romanos ostdit in le tribuēre iustificatiōē bonor operū. Lapsꝰ redarguit pcōs: t ad ch̄m reuocat: vt ab ydolat. ad q nō pōt ire filius et apostolus.

Et sequitū. Aquila erat vir pulcr apud illos hebraicos⁹ apostolus.

Finit epla secunda ad Timotheum.

Incipit epla ad Titū.

Hec epla apo
stolus ad titū
scripsit. cuius
apostol⁹ ydeo
nea est fere tūlarū scripta
epla pcipiēs. ne cui pos
sibi mirabil⁹ putarꝰ
q plus loquat: vt ip⁹ fac
tis dignis: t sanctis mo
destie⁹ ad bñ monēdū
ampliꝰ hoc. claudēs sup
ceteros: vt ad bñ monēdū
vel ad bñ docēdū. Titꝰ
vocat⁹ a gētilitate ad
fidē: vt dī Act. xviii. d Et eubulus bonū. Leꝰ familī. e Erastus
ādē remāsit corinthi vt. illoc ādē bono natal vt timoth⁹ venīs romā. cōueniret
in via illa fac: t Actꝰ cōmendat aplo: vt dicit glo. pōt mīl addi alia
cū. Et vt timothe⁹ cū⁹ ventat ad aplm tūc ea cū ei ad tollerāū. ideo fabulat:
f Festina ante hyemē venire. aliter ppter importunitatē tpis poss̄t iter tūc
tēpis ire p mare: t q magna pe vic: ē p mare: t q nō ē tuta hyeme nauigat.
Hāc salutat timotheū t pēo e pīr amicoꝝ. p. g Salutant te eubulus. &c. Ex pte ista.
h Oblatio ejus ch̄i ipī nr̄i. q ē ille vita ch̄i nr̄a. vt. Phāl. Mihi viuere ch̄s est. i Dñs ihc ch̄s cū spū tuo. Ita t nr̄a. vel in vestē legatī pōtificē erat cōtra hōs tūc⁹ q debuit hōs ignia. Ponit ih tuo fac: vtī t luce. Tu t pō ester fidelis tibi gladio ista ignia dogm vere debet monstrari scripturis: t me tuis exemplis: t tuis fructib⁹ t delecta tibi gentilib⁹. Ideo ne mīna ot q⁹ liberāt ad fidē t lūiāre ad fidē. Et bacalaur pontifex ab hebreis pīgit: t in illmo ad romanos ostdit in le tribuēre iustificatiōē bonor operū. Lapsꝰ redarguit pcōs: t ad ch̄m reuocat: vt ab ydolat. ad q nō pōt ire filius et apostolus.

Et sequitū. Aquila erat vir pulcr apud illos hebraicos⁹ apostolus.

Finit epla secunda ad Timotheum.

Incipit epla ad Titū.

Hec epla apostolus ad Titū scripsit. cuius apostol⁹ ydeo
nea est fere tūlarū scripta epla pcipiēs. ne cui poss

ste nāla. Alīg gnēt. Multe dr̄ōcia ḡ ītrāt ē mlc valde bona. Gēlāl
ītrōduc̄ōes q̄dā īmūdā fuīe tollēte nec nobis ola apta fūt: vel po
pār fabrica cōponēd. ꝑtēt q̄dāmodo hōmīc locūcōia.

Factio ille nēgāt. ifi negatio nō ois īfidēcia sz ītrā fidēciā
ꝓbōs īcōstātie ꝓfessiōis. q̄ ec̄ēdit. ꝯtēdit ē. mētis⁹ ostēdit ac.

Scdm hoc negat ꝑ
mlc. ē. E alīs ille ob
mult cathedrā. nō vē
tio ē fac̄ mlc. Mlc
ego ē ītrā ē. ꝑ
ōs dr̄ōcīlōrū. Mlc
ꝑ. Nā q̄s ītrat in eo
cūgnat bōis. Tz dr̄:
li. q̄s. pōt. ē. ec bac co
ītrāgnat hōiēd. ē. bona
cōmūe. ut alīs bonic. ē bo
ītrāsnāt. q̄ ꝑ. pōtāt ec
ecdē: mlc. ē. ꝑfēs cōse
quīnata. d Cōtīgit
ic nōīc. nēc. cōsequīt
ēt ītrāsnāt. falē ītrā. li. nō. fab
ēlē: ē Facto aut̄ ng
gnātēd fūt abōmīnāti deo. f Et īcredūlēs. ī. īcredūli. g Et ad
omne opus bonū reprobē. quia nullus opus potēt alē bonū meritorie fine
fide: Deū. ꝛ. Sine fide īpossībile ēt placēre deo.

C II.

h Ualē. Dōm ꝑ apls īstruēt nōīs de ordīatione ministrōz ecclē,
ī. hīc ordīatōr īstruīt alī de ifōmatōe ꝑfōz ītē clemēte: ē primo
ꝑsōīs ad aliquos ꝑtīr. facīdo q̄mūī ad ois grādūs īqūlīs ca. Pōt
ītro fm vīa gradū bonōz. ꝑtēs ꝓmōtōr ꝑcipūdo. In pma ꝑ vo
ēt cū ḡtīa ad ea q̄ tīt in statu ḡrātie: dicēs: Ē ut alīs loquar. ut ꝯmendā
ꝓsōn. i Hoc dēbēt fac̄ doctrinā. ī. mōēm⁹. k Dēus vt ītēr. fīat. ī.
mūdeī ut actꝰ fuīe: q̄s ēt̄ maturitas ētatis. l Paul. ī. cōīth. q
Ītēl ēt valde dēctabīle in antiquīcōe q̄ in eis frīgēt calor naturalis.
m Pbīter. in agībīl⁹ q̄s dēbēt ēlē in cis acquīrīt ꝑ exp̄īmīt lon
gū tps. n Sant in fide. ītegr. admīstōe ec̄ctis. o In vīlatōe. que
ēt fornicatōr. p Ita pōt̄ī ītā fūt fāmī ītā q̄ nō īmgnāt ꝑ ipōt
ꝓbīt. r Nō crīmīs vīrīcos. ī. ꝑsōīs de facīlī crīmīa tāmcūlia.
o Nō mīlta vī. frīgūcos. nī potāto vīni ctēīa ea īdustī ad fructꝰ
nem cōfectis vīlitātis. t Bonc doctrīe. nō in ꝓblīco fol in scīa in
ēlē ec ꝓpīis cōtīnēt⁹ in ītra tāmōīs. u Ridēcīlīa. Mec ēt fabīla pāro in qua īstruit
ī. hīc vīros fidē. nōīs fabīlīs ac. ꝓpīis admōe.
loco fabīe bīlīe. nī fabīl ꝑsōīs ac ꝓpīis ec nāturālīe: dīc fabīe bīlīe. Tz dr̄:
li. q̄s. pudīt ec ec bac co
ītrāgnat hōiēd. ī. bona
cōmūe. ut alīs bonic. ē bo
ītrāsnāt. q̄ ꝑ. pōtāt ec
ecdē: mlc. ē. ꝑfēs cōse
quīnata. d Cōtīgit
ic nōīc. nēc. cōsequīt
ēt ītrāsnāt. falē ītrā. li. nō. fab
ēlē: ē Facto aut̄ ng
gnātēd fūt abōmīnāti deo. f Et īcredūlēs. ī. īcredūli. g Et ad
omne opus bonū reprobē. quia nullus opus potēt alē bonū meritorie fine
fide: Deū. ꝛ. Sine fide īpossībile ēt placēre deo.

C II.

h Ualē. Dōm ꝑ apls īstruēt nōīs de ordīatione ministrōz ecclē,
ī. hīc ordīatōr īstruīt alī de ifōmatōe ꝑfōz ītē clemēte: ē primo
ꝑsōīs ad aliquos ꝑtīr. facīdo q̄mūī ad ois grādūs īqūlīs ca. Pōt
ītro fm vīa gradū bonōz. ꝑtēs ꝓmōtōr ꝑcipūdo. In pma ꝑ vo
ēt cū ḡtīa ad ea q̄ tīt in statu ḡrātie: dicēs: Ē ut alīs loquar. ut ꝯmendā
ꝓsōn. i Hoc dēbēt fac̄ doctrīnā. ī. mōēm⁹. k Dēus vt ītēr. fīat. ī.
mūdeī ut actꝰ fuīe: q̄s ēt̄ maturitas ētatis. l Paul. ī. cōīth. q
Ītēl ēt valde dēctabīle in antiquīcōe q̄ in eis frīgēt calor naturalis.
m Pbīter. in agībīl⁹ q̄s dēbēt ēlē in cis acquīrīt ꝑ exp̄īmīt lon
gū tps. n Sant in fide. ītegr. admīstōe ec̄ctis. o In vīlatōe. que
ēt fornicatōr. p Ita pōt̄ī ītā fūt fāmī ītā q̄ nō īmgnāt ꝑ ipōt
ꝓbīt. r Nō crīmīs vīrīcos. ī. ꝑsōīs de facīlī crīmīa tāmcūlia.
o Nō mīlta vī. frīgūcos. nī potāto vīni ctēīa ea īdustī ad fructꝰ
nem cōfectis vīlitātis. t Bonc doctrīe. nō in ꝓblīco fol in scīa in
ēlē ec ꝓpīis cōtīnēt⁹ in ītra tāmōīs. u Ridēcīlīa. Mec ēt fabīla pāro in qua īstruit
ī. hīc vīros fidē. nōīs fabīlīs ac. ꝓpīis admōe.

Nicolaus

a ad⁹ studia. g bapt̄ēmū fidūcia. b Cōīa
quīnatis aūt ē īfidēlī
nīsī ēt mundū: ē fabīle
ēt ol dr̄: ē Et ignatr
flīt cor mēs ē cōīa. pp
q̄s dr̄ōīlatōr. Mlc. ē.
pr. Nā q̄s īrrat in eo
cūgnat bōis. Tz dr̄:
li. q̄s. pudīt ec ec bac co
ītrāgnat hōiēd. ī. bona
cōmūe. ut alīs bonic. ē bo
ītrāsnāt. q̄ ꝑ. pōtāt ec
ecdē: mlc. ē. ꝑfēs cōse
quīnata. d Cōtīgit
ic nōīc. nēc. cōsequīt
ēt ītrāsnāt. falē ītrā. li. nō. fab
ēlē: ē Facto aut̄ ng
gnātēd fūt abōmīnāti deo. f Et īcredūlēs. ī. īcredūli. g Et ad
omne opus bonū reprobē. quia nullus opus potēt alē bonū meritorie fine
fide: Deū. ꝛ. Sine fide īpossībile ēt placēre deo.

C II.

h Ualē. Dōm ꝑ apls īstruēt nōīs de ordīatione ministrōz ecclē,
ī. hīc ordīatōr īstruīt alī de ifōmatōe ꝑfōz ītē clemēte: ē primo
ꝑsōīs ad aliquos ꝑtīr. facīdo q̄mūī ad ois grādūs īqūlīs ca. Pōt
ītro fm vīa gradū bonōz. ꝑtēs ꝓmōtōr ꝑcipūdo. In pma ꝑ vo
ēt cū ḡtīa ad ea q̄ tīt in statu ḡrātie: dicēs: Ē ut alīs loquar. ut ꝯmendā
ꝓsōn. i Hoc dēbēt fac̄ doctrīnā. ī. mōēm⁹. k Dēus vt ītēr. fīat. ī.
mūdeī ut actꝰ fuīe: q̄s ēt̄ maturitas ētatis. l Paul. ī. cōīth. q
Ītēl ēt valde dēctabīle in antiquīcōe q̄ in eis frīgēt calor naturalis.
m Pbīter. in agībīl⁹ q̄s dēbēt ēlē in cis acquīrīt ꝑ exp̄īmīt lon
gū tps. n Sant in fide. ītegr. admīstōe ec̄ctis. o In vīlatōe. que
ēt fornicatōr. p Ita pōt̄ī ītā fūt fāmī ītā q̄ nō īmgnāt ꝑ ipōt
ꝓbīt. r Nō crīmīs vīrīcos. ī. ꝑsōīs de facīlī crīmīa tāmcūlia.
o Nō mīlta vī. frīgūcos. nī potāto vīni ctēīa ea īdustī ad fructꝰ
nem cōfectis vīlitātis. t Bonc doctrīe. nō in ꝓblīco fol in scīa in
ēlē ec ꝓpīis cōtīnēt⁹ in ītra tāmōīs. u Ridēcīlīa. Mec ēt fabīla pāro in qua īstruit

ꝑpōsīt ꝑ ꝑg ad ecclīa in tell vel ꝑsōīs
dīs⁹. cōīnquīnatis aūt ē īfidēlī
ꝑ q̄ nī bene mūdū bona dr̄. ꝑ q̄sīl nī q̄ ēt̄ ē
ītrāgnat hōiēd. ī. bona cōmūe. ut alīs bonic. ē bo
ītrāsnāt. q̄ ꝑ. pōtāt ec ecdē: mlc. ē. ꝑfēs cōse
quīnata. d Cōtīgit ic nōīc. nēc. cōsequīt ēt ītrāsnāt. falē ītrā. li. nō. fab
ēlē: ē Facto aut̄ ng gnātēd fūt abōmīnāti deo. f Et īcredūlēs. ī. īcredūli. g Et ad
omne opus bonū reprobē. quia nullus opus potēt alē bonū meritorie fine
fide: Deū. ꝛ. Sine fide īpossībile ēt placēre deo.

C II.

h Ualē. Dōm ꝑ apls īstruēt nōīs de ordīatione ministrōz ecclē,
ī. hīc ordīatōr īstruīt alī de ifōmatōe ꝑfōz ītē clemēte: ē primo
ꝑsōīs ad aliquos ꝑtīr. facīdo q̄mūī ad ois grādūs īqūlīs ca. Pōt
ītro fm vīa gradū bonōz. ꝑtēs ꝓmōtōr ꝑcipūdo. In pma ꝑ vo
ēt cū ḡtīa ad ea q̄ tīt in statu ḡrātie: dicēs: Ē ut alīs loquar. ut ꝯmendā
ꝓsōn. i Hoc dēbēt fac̄ doctrīnā. ī. mōēm⁹. k Dēus vt ītēr. fīat. ī.
mūdeī ut actꝰ fuīe: q̄s ēt̄ maturitas ētatis. l Paul. ī. cōīth. q
Ītēl ēt valde dēctabīle in antiquīcōe q̄ in eis frīgēt calor naturalis.
m Pbīter. in agībīl⁹ q̄s dēbēt ēlē in cis acquīrīt ꝑ exp̄īmīt lon
gū tps. n Sant in fide. ītegr. admīstōe ec̄ctis. o In vīlatōe. que
ēt fornicatōr. p Ita pōt̄ī ītā fūt fāmī ītā q̄ nō īmgnāt ꝑ ipōt
ꝓbīt. r Nō crīmīs vīrīcos. ī. ꝑsōīs de facīlī crīmīa tāmcūlia.
o Nō mīlta vī. frīgūcos. nī potāto vīni ctēīa ea īdustī ad fructꝰ
nem cōfectis vīlitātis. t Bonc doctrīe. nō in ꝓblīco fol in scīa in
ēlē ec ꝓpīis cōtīnēt⁹ in ītra tāmōīs. u Ridēcīlīa. Mec ēt fabīla pāro in qua īstruit

ī. hīc vīros fidē. nōīs fabīlīs ac. ꝓpīis admōe.

Ainos similiter in habitu sancto
ꝛ ornatu ꝑsōe ītēdūt. ꝛ ītēl fauor adulatōīs
nō crīmīs ītrices. nō vīnō multo
ꝛ ad ꝛ ꝑsōīs ꝑ. ꝑ ꝑ ꝑ

Ut nihil illic desit vt. Iuxta autē sanctorum illic necessarios habi-
tus dignum erat vt qui philosophi nolebant non illic necessaria curarent.

Philemoni collaudat q multa exhibuisse fidei
et dilectionis testimonia fidē
ei dignitatis vt laudabilis i plebe familiarus ihesu mul-
tis apls p omnibus sanctis ostendisset. Ostendit
autē ei ostendisse q ostendit. Ostendit autē ei ostendisse
quia bona opa de bonis
corū cōmūnia fidē et charitatē
cōprobabat. Ostendit autē ei ostendisse
vt nō sint infructuosa. Silenter
te qui mecum sunt omnes. Sa-
lutat eos qui nos amāt in fide. Gra-
tia dei cū oībus vobis amē.

Epistola pauli ad Titum finit.
Argumentum in epistolā ad phi
lemonē incipit.

Philemōi familiares suas
facit. p onesimo seruo cū
scribēs ei ab vrbe roma de carce
re per supascriptum onesimum.

Argumentū finit. Epla pauli
ad philemonē incipit. C 1.

Paulus vinctus
christi ihesu. t ti-
mothe. ff phi-
lemoni dilecto
et adiutori nro:

Philemon cōmendat
fidē et dilectionē
ei⁹ ad sanctos.

Philemon ad hospitalitatē
hortat.

Onesimi causa
intercedit.

Onesimi laudes.

Onesimum
remittit.

Onesimum
commendat.

Philemon
ad hospitalitatē
hortat.

Philemon
ad hospitalitatē
hortat.

Philemon
ad hospitalitatē
hort

Incipit prologus magistri nicolai de lyra super epistolas Pauli ad hebreos incipit feliciter: et primo proemium.

Cum secundum apostolum certum sit et manifestum quod ea per que deus nobis loquitur ad fidei certitudinem sunt in scripturis canonicis contenta ut dicit Augustinus in libro de doctrina christiana. Ideo ecclesia fidei catholice fundamentum semper recurrit ad scripturas canonicas tanquam ad regulam infallibilem per quam omnia dubia fidei debent terminari. Et quia epistole pauli sunt de canone scripturarum ideo ecclesia in missis suis post lectionem evangelii legit aliquam epistolam pauli. Et quia epistola ad hebreos est prima epistolarum pauli secundum ordinem quo leguntur in ecclesia ideo ipsam primo exponere intendo. Circa quam tria videnda occurrunt. Primo de auctore huius epistole. Secundo de materia eius. Tertio de modo tractandi ipsam. Quantum ad primum sciendum quod sicut dicit Origenes in quadam homilia super hanc epistolam. Stilus et color sermonis huius epistole non habet sermonem apostoli quod quis confitetur se imperitum sermone. Unde quidam dicunt quod hanc epistolam non scripsit paulus sed aliquis discipulorum eius vel alius quicunque. Sed quicquid sit de hoc quia tamen ecclesia recipit eam tanquam canonicam ideo nos eam tanquam canonicam recipimus. Et quia ecclesia non habet certum de auctore ideo nec nos certificamur de auctore. Et ideo

Incipit epistola Pauli ad hebreos.

Chilpharam ℣. Siluan. Non est nouum. C. I.

Deus qui multifariam ꝛc. Loquit̃ q̃ ad ꝛc. Patrib⁹ q̃ carne ꝛ culta dei plus nouis fuit. In ppheta. Non dñi ipi: sꝫ dr in eis. Multipha-

Incipit epistola Pauli ad hebreos. C I.

Ulpharã mãl

m tisq; modis ōliz deus loquens⁹

pribꝰ ſ ꝑphis.

Nouissime diebꝰ istis locut⁹ ē no

bis ī filio. ⁹ quē constituit ⁹ heredē

vniuersoꝝ: per quē fecit ꝛ se

cula. ⁹ Cūi ē sit ⁹splendor glorie

Hanc ꝛ iacob. ꝛ enarrant

cteles ipe. Multisq;

modis. qm̃ p ꝑsa

et vt pauli. mḡ apta vo

et vt moysi. mḡ interiori

inspiratõe vt pauli. Et:

Multipha. mḡ ꝛ ōl

uerso genere locutiõis vt

p ꝑsas: vel inspiratiões

vel aptas voces. Multi-

tisq; mediꝰ rei inter

ste mysterijs futura signi

ficãt. Locutus. ai idez

mõ qui olim. Phebis. filio illoꝝ patrũ. Ne de alijs putetur nobis loq

tus ꝙ filio qs putat videri ſ alijs locꝝt gentꝫ. Multipha. In oĩ ge

nere loquẽdi vt figuris: vñbis ꝙlibꝫ locutꝰ⁹ angelos. Multi-tisq;

mis. scili creatõe vt ſpham de nichilo adꝛ: vñbis maria rubꝝ: ꝛ cãtꝫ⁹ in actib⁹.

Olim⁹ patrib⁹ in ppbis. Nouissime nobis in filio. Ubi⁹

cnl ẽbrietat vbo. ꝑmissis fidei: ꝛ ꝛpmissis que ꝑmissis implẽtãr. Prooemiũ

ntis ꝛpa habuerãt ꝓphetas affatos ꝛ implẽtos ẽpo dei vsq; ad ioãnẽ: ab

illo aũt vsq; in finẽ ꝛpmissi implẽti que ꝑmissa fãt. Unicus dei filꝰ venit

rus erat ad holos adoptãr⁹ heres. ꝛ per id futurus homo mediator reſar-

rectorꝰ ascensurus sessurus ad dexterã patris simpliciter? in ꝓphꝫ ꝑmissa.

Quod loquẽs ꝛ locutus: pcessꝰ de pterito: patrissꝫ de pcessu pñtis

significat tñ se loqui per filiꝫ qs locutus est per prophetas. Multi qs in pro

phetis occulta veritatis ꝛ adhuc implendarum filio aũtz aperta ꝛ cõplenda.

In ppbis. Aus. Prophetã dñi fuit: vt nõ futuro ventis hoc erit: ꝛ

erebimꝰ expectarẽt. In filio. Qui ppbetie ẽt. manet ẽt eni vbo ppbe

tarũ implenda ꝛ ſanctificãte. Sic ẽt ppheta dñi ꝙ ꝛ vbis ppbetarũ. Sic

ꝛ angelꝫ ꝛpo dñi ꝛ vbo angelorꝫ. Nã ꝛ ipse dicꝰ ẽt magni consilij angel⁹.

Et moysi dictũ ẽt de eo. Suscitabo eis ꝓphẽtã similẽ tui. Si christꝰ nõdũ

ñsciatꝰ ñgẽ⁹ nõ dicerẽt. Si nihil ꝓphauer. ꝓpha non dicerẽt. Et eo ꝙ

ꝓpio ñscitauit ñgẽ⁹ erat. Et eo ꝙ futurꝰ ꝑdixit ꝓphꝫ erat. ꝛ eo ꝙ vtrũq; vel

ero facti ẽt ñgelorꝫ ꝛ ꝓphꝫ vbo erat. Desinunt. Jam innatabile.

Per quẽ vniuer. ī. posuerat eis creaturꝫ. Nõ cnl tñ ponio vbi ī iacob

tñ: ꝛ paro eius ī israel: sꝫ eis ꝓcessꝰ nationes mãdi. Porro adhuc ñ nole vt

duo ẽdã ꝑ ẽ attribuat ꝛ ostendat. ī. ꝙ ꝓpt⁹ ſit filꝰ ꝛ ꝙ donatõe sibi nulla

ꝑtingat amittio. Secundo ꝙ heredẽ ẽdituꝫ dem̃ attribuit indicii. Deinde

ad superiorẽ gradũ altioremꝙ translatũ vicmus: Per quẽ vt per verbum

patri coeternus. Fecit: nõ solum eterna ꝛ inuisibilia ꝛ imutabilia: que mꝰ

tuus nobis ẽdit nota. sed: Et secula. id ẽt. visibilia ꝛ mutabilia.

Qui cũ sit splẽdor glo. ꝛc. Hic ſm vnã nãm cõmẽdat ꝑsm ostẽ

dens ẽt coeternã ꝛ coeqlẽ ꝑti: cuiꝰ⁹ ꝙ ẽt eo subsistẽs: ꝛ alterus in plonis:

Audẽs ꝑter hic duas vias ingredit. vna gõ reuocãs nos a nephãdo er

rore sabellij. Alij ẽo ab arriãnę impietatꝫ erroꝛ: Ne putet ꝑ vel vnicꝰ

nõ hic: vel filius extraneꝰ a patre subsistere. Sẽt cui quidã qui ẽt error ancti

ẽt: dcit ꝛ ꝙ male vsum ẽt arrio. Alij qui nõ alterũ patrẽ. alterũ filiũ

Nicolaus

Incipit epistola pauli ad hebreos.

a Ulpharã ℣. Sicut ꝑdictũ ẽt apostolus C. I.

m hanc epistolã scripsit aliquibꝰ ethnicis ad fidẽ christi: ꝛ in

dustno volentibꝰ ꝛuare legalia ẽt euangelio. quasi non

sufficeret ad salutẽ ẽpa christi. ꝛ ideo in hac epla ostendit

eminentiã no. tr. respectu veteris ostendẽs ꝙ vet⁹ cõparat

ad nouũ sicut dispositio ad fectã. ꝛ sicut imperfti ad ꝑfm

ẽt. qs cuiusq; ꝛ cuius actionis ꝑfectio: vt dicit. i. Ethi-

phii. Dicebat ait hec epla in quibꝰdã. ſ. prooemii ꝛ exordiũ. sedda po

ponit ips: Qui cũ sit splẽdor. In hoc ait ꝑt ꝙponit excellentiã no. tr. re

spectu veteris ꝛ trib⁹. videlꝫ ex tpe. ex legis. ꝛ ex ordine modi traditi. veteris

tr. Dicit ẽt a tpe tangit in hoc ꝙ ve. tr. olim fuit traditũ. nouũ ait dict⁹

filio nouissimis. gratia ait ꝑfcit naturã ꝛ ideo filio ẽt ꝑfectus gratie. sicut

ꝛ nature suo mõ. nãc ait in cognitione naturali ꝑfectio ẽt de cognitione

obscura ꝛ indeterminata ad determinatã ꝛ ꝑfectã: vt ꝑtz. i. ꝓphysicoꝝ. ꝓ

pter hoc vt dicit dict⁹. pueri in principio vocãt omnes viros patres. ꝛ oĩs

feminas matres. postea distincte cognoscit. ꝛ sic similiter ẽt in cognitione

supernaturali. quia in ve. tr. fuit cognitio ipserta. in nouo aũt qs pote

rius datum ẽt veritatꝫ manifeste reuelatꝫ. Excellentia aũt ex parte legisla

toris ostenditur. quia lex vtrumq; testamenti sit a deo datus. vetus tamẽ

tradit per angelũ qui loquebat⁹ moysi in persona dei: Act. vij. Dic ẽt

moysẽs qui fuit in ecclesia in solitudine ẽt angelo qui loquebat ei in mon

te synai. nouũ aũt testamentũ tradidit deus per seipsum. quia per filiũ in

carnatũ qui ẽt verus deus cum patre. ꝛ hec excellentia no. tr. ad vetus tan

gitur cum dicit. Quod deus olim erat loquẽs patribus in ꝓphetis. in no

uo autem testamẽto locutus ẽt nobis in filio. Excellentia autem ex modo

tradẽdi ẽt. quia vocalis. traditum ẽt obscure sub velaminibꝰ ꝛ figuris.

Ulpharã mãl

m tisq; modis ōliz deus loquens⁹

pribꝰ ſ ꝑphis.

Nouissime diebꝰ istis locut⁹ ē no

bis ī filio. ⁹ quē constituit ⁹ heredē

vniuersoꝝ: per quē fecit ꝛ se

cula. ⁹ Cūi ē sit ⁹splendor glorie

in ghalã tribꝰ Ifi inferuit ꝛ nõ integra ꝓpositio ꝛpta. sed hec ẽt. olim

Dixit ẽt se ſpẽt. vt. vnic⁹ imperfectio nobis⁹ ꝙ ꝓpia ꝛpia nõ ponit ꝛ ꝓ

ẽt ꝛpositio ſtitudine ad obtẽtũ. ꝛpositi eternorꝫ. ſ. ꝓphe ꝛ filij eternitatꝫ

ꝙsi ꝛpatia longa collatõe eius cõparẽ ſ ꝑtz. In eternitate. ſ. stabilitas ꝛ

ſpe varietas. ī eternitate claritatẽ ſ. ipe ola alia alijs facilẽtr. In creatura ni

hil lucidius ꝛ certius ꝙ nihil ex nõ. ſ. fieri ad ẽtitatẽ ꝛ lucidius ꝛ certius. Locus

Locus. n. dicit⁹ ꝙ. dñi filij mihi ꝛ vbi mihi ꝛpes. nec alter⁹ ab alio ꝛpebat

Ambo tñ ẽt ꝛpetic dicit⁹. Et hi creatura cetus lucidius poterit⁹. nõ tñ

generãt⁹ genitꝰ. filꝰ ī trinitate genitꝰ coeternꝰ ver⁹ deꝰ. In creatur⁹ aũt hi

ꝛ eo lcitur genitꝰ cũ generãte. In creatura⁹ ñ ꝑfecte genitus genitꝰ. nisi

ꝑfit ꝙ cõparti ꝛpatia cetus longa collatõe. ñ ẽt ꝑfecte ꝛ actꝰ nisi ꝛpata ẽt

malle cetus collatõe cõparti. Inultum⁹ tñ⁹ cetus. Nil de ſpiritꝰ ultimate

mur ad hoc ſtitudines legim⁹. n. dñi de ipa ſapia. ſ. dict⁹ ẽt. Est enꝫ.

Jpecutũ ſ sine macula dei maiestat. Sic ipa sapia dei ſ dicit⁹ luce⁹ eternꝫ. ſ.

imago ꝑfectꝰ ſpeculũ ꝛ hic ad apõlos ſpẽdor ẽt. Locutꝰ ẽt cui ꝑtinet filius

cocꝰ ẽ ſpẽdor ignis. Sum. lucerna accẽdit capiti: nõdũ ẽt hic ignis nec filius

dei. mox ꝛt vt accidere ſſ ẽt ad ignẽ ſpẽdor ẽt. Ergo filꝰ ẽt ſm ſ ẽt

ſpẽdor ẽt. ꝙ ſ ꝙ ꝑ ſ. ꝙ hs ſ ꝙ ſ ẽt nõ ſꝫ ſ ꝙ ſ ꝓpt ẽt ꝑ. ſ ꝓpter filꝰ. ſ. n.

ꝑ. ſ ꝙ filꝰ⁹ ꝛc ꝑ ẽ. Sꝫ ignẽ filꝰ⁹ nat⁹. ſ ꝙ ꝑ ẽ ſ ſ hilo imago. Ecce ſ ponit

ti cocꝫ lucẽs ī creatꝫ. ſ lucenti cocꝫ. ſic ꝓpositio intẽgia cocꝫ

filij ẽt nõ ignẽ. Qs ẽt ī ꝑtꝫ cocꝫ ſ ẽt cõe cocꝫ. Sꝫ antẽdit

q̃ cũ ī bis. ſ. ignẽ ꝛ ſpẽdorẽ ſe cocꝫ cũ ti cõcꝫ ꝛ ti cõcꝫ ſ ẽt cõe

dor ꝙ ꝛci fidẽr de ignẽ lucẽ mise⁹ ꝙ ſic ignis hẽs ꝙ ſic ſimilitꝫ ſ ẽ cõe

dũ ẽ ſ ignẽ. Et aliter ignẽ ꝑcedẽs ignitꝫ. ſ. ẽ aliꝰ ẽ ꝛ aliꝰ ẽ ſ ẽ cõe

tũ ẽ habilis ſ ꝑfi ꝓbabil obiẽr. Manet cnl hꝫ ẽ hoc⁹ cap⁹ ꝛ ẽ. Nec

ẽt hoc⁹ aliꝰ alteri cocꝫ. ꝙ nat⁹ ab eo ẽ ꝙ nat⁹ ꝙ ꝑdit. ſ ꝙ ſ ẽ

ẽs hõ ſ ille eqꝰ ꝛ ille eqꝰ. ſ. cũ ſ habe ille. ergo ſ ſit eqꝰ ſ nõ sunt du

uersa nã. Dilatꝰ ꝛ de deo patre dc⁹ filꝰ⁹ nat⁹ ſ. ꝛ ſ ẽ ſ ſ ẽ cocꝫ. ſ. ẽt cnl

cnlẽt nature nõ minor ẽ. qz dc⁹ ẽ dcor. hõ ẽ hoc⁹ nat⁹ cnlẽt ſubstan

tie ẽt. ꝛ eqꝰ ꝙ eqꝰ. Ecce aliud qm̃ ſimilitudine: hic laudat ꝛ ſpiritus. ſti ca

cumen. Jdez igit ꝙ totũ q̃s laudabile ẽ in creatura q̃ⁿ aliqd dcit. ſil ẽt

in creatore cui nihil dcit. ſil ẽt q̃s inuenim⁹. Lbs ꝛ hõ ꝛ. due holes sunt.

hic ho ꝑ ꝛ filꝰ⁹ vn⁹ dc⁹. Jdeo ꝙsi ait: Qui cũ sit ſpẽdor glo. Pro ut

gloria: filius idem ẽt cr: ꝛ cum notificans homo factus: vt ratius ſdam.

De lyra

nouũ autem testamentũ traditũ ẽt laudle ꝛ aperte. ꝛ hoc notatur cũ dici

tur: Ꝛ ecclesie ẽt. Ipsum ꝛ similitudi verꝫ ꝛ humana. vnde Jeb. xvi. dicitur

ẽt ipi christo ab apostolis: Ecce nunc palã loquẽris. ꝛ prouerbium nullũ

dicis. Pro dicitis patet sententia: Multipharã. id ẽt per diuersas figuras

ꝛ velamẽta in sacrificijs ꝛ sacramẽtis ꝛ huiusmodi aut erant figure eoꝝ

que sunt facta tempore christi. b Multisq; modis. quia aliquãdo fiebat

mutatio per visionem corporalem, sicut Danie. v. Apparuerunt digiti ma-

nus scribentis in pariet. aliquãdo per visionem imaginariã. sicut dicitur

Esa. vi. Vidi dominũ sedẽtẽ super solium excelsum ꝛc. Aliquãdo per vi-

sionem intellectualem tñ. sicut de danie victus in prologo super plal.

c Olim deus loquẽs. id ẽt ab antiquo ꝛ ex multo tempore pauliatim ad

faciendũ vt crederent homines in cognitionem incarnationis

ꝛ veritatis ejus per christum facta ẽt. vt dicit Jeb. i. d Per istos in

prophetis quib⁹ angelꝰ reuelabant occulta diuina. ꝛ ipi vicissim populo

denũciabant. e Nouissime dicꝰ tñ⁹ in filio. i. per filiũ incarnatũ. g Quẽ

ꝛ eadẽ. f Locutus ẽt nobis in filio. i. per filiũ incarnatũ. g Quẽ

constituit heredem vniuersoꝝ, quantũ ad naturam assumptã. eo enl ipso

ꝙ natura humana a verbo assumpta ẽt in veritate ſpositꝰ: eo ipso con-

stituta ẽt ſper omnẽ creaturam. b Per quem fecit ꝛ secula. quantum

ad naturam diuinã pater cuius operat⁹ per filiũm sicut per artem. quia ſm

Augu. filius ẽt ars omnipotẽtis dei plena rationũ⁹ omniũ viuentium.

Secula. sunt revolutiones ꝛ spacia temporũ. quitata pater per filiũm non

solum facta sunt incorruptibilia ꝛ eterna a parte post: sed etiam corrupti-

bilia. i Qui cũ sit splẽdor. Dic pertinet cuiusdã. in qua declarat illud

quod premissum ẽt. Ex eminentia. no. tr. respectu veteris. ꝛ q̃ dispositio

veteris ꝙ ad ordinẽ ꝛ ꝑte respectu manifesta ẽt. ideo hoc dicitur ꝛ q̃

manifestũ. Sed secũdũ ꝑhat ꝛ declarat. Eminentia ẽt per legislatorẽ. ꝛ ꝙ

consequẽs

Figura fuit. Cor ubi pdualit: et figura ab eo cui⁹ figura. Sz ⁊ ille
qui pati debebat: qui ipe accpt in me: ⁊ q vidit me: vidit ⁊ pcz mea.
Similr q hec nota. (Tunc) alia q̃dq; ad naturā olim referēbāt: q̃dq; ad p-
sonā. Et ob id ⁊ plura referuntur mō ad plem: mō ad illi referūt. Sicut⁹
enī pl est tam de xpo⁹ et tame. vidit pl de illa sic⁹ et illam: hī duo vna glo
ria vnit tame mō dnō.
Et ei nō sīlia de illi sic
hmē de tame: ⁊ pacl:
pl de pascha: ⁊ de⁹ de
deo: et duo ei fm⁹
mō duo pcepta ⁊ vnus.
Simlr alr ⁊ figura alr
⁊ imago pma ad pmā
filū reformatur ⁊ reducitur
dilectus.

Postq̃z ola ⁊c.
Supra dixit ⁊ q̃ p xpm
facti ola. Hic ei nunc ē
mā auctoritate attribuit
ei eo q̃ ei auctoritate cūcta gubernat ⁊ pficit. Sicut enī ab eo creata sunt
ola: ita p ei limitabilē ordinat. Creatoris enī ois pōtia cā ē stabilitātis ol
creatur: ⁊ virtus ei ab eo q̃ stabilit regēdis: aliq̃s collaret: illi olus verū ipōs
⁊ nō obederet. (Dxp vbo aīt: Pōt me⁹ vlq; nūc equā ⁊ ego operor illud)
primissime⁹ qualit⁹ aīt⁹: (q; ill ola pfinet atq; administrat) obtulit. In q̃
ope cui⁹ cā ⁊ pficiat⁹ de q̃ dr: Permigit a fine vlq; ad finē fortiter ⁊
disponit ola suaviter. Dc⁹ q̃ ois pōtia inōmutabili eternitate voluitate veri
tate: ip ali⁹ mouet p tēp⁹ creatur ipōs dit: mouet enī p tēp⁹ ⁊ loci creaturas
capabil⁹ et eo mota naturis ip⁹ condidit admistret. q̃ li igit tale aligd agit:
nō debem⁹ opinari a⁹ subditā ⁊ de⁹ ēt ipōs⁹ locāq; mutabilē: fine per
tēpora ⁊ loca mobilē: cū sit ipe ⁊ interior oi re: ⁊ in ipo sīt ola ⁊ exteriora
oi re: ip ipe ēt sup ola ⁊ antiquior: oib⁹ aīt ipe ēt ab oībz nouior oib⁹ aīt
ipe ēt post ola. ⁊ post olaz initia. Dxp ptāt a⁹ cōmēdāo apli aīt: Pos
tquā ola ⁊c. Et nota p filiū dicēdi ei. Hoc enī dictō facilitatē cōsiderādi
velut delignat⁹ p methaphorā dl⁹: q; sine vllo labore ⁊ vo vl dīgito mo
uēt aliq̃d vel efficit: ita xpo mōlē creature magnitudinēq; sine labore cōti
net ⁊ gubernat. Deinde q̃ cū hic dicat apls xpm ola cōmore: ⁊. dicit p
p ipōs ola facta: vel aīt p quem fecit ⁊ fecit⁹. Tanq̃ facere ipse nō posset:
si nō per creatūr⁹ pl dicer⁹: vel tāq; aliq̃s inferi⁹ fuerit pōs operātis. Ex
si ab eo gubernāt ola: nōne ab ipso facta filr. nīl igit vt tu deretur timanit
suspicarier tanq̃ aliq̃s inferi⁹ erunt: nequ p eū vt pater facit⁹: tāq; ipse face
re nō posit. Sed tē dicim⁹ pl radicaret p filiū: ac ēt pātr ostēdī genuisse.
Sicut ei a⁹ pl ē fm q̃ pl: milcmagis eor ei ē: ⁊ p filiū facta declarātur.

Purgationē. Postq̃ ostēdit a⁹ excellentiā qua cuncta creauit gu
bernat. Hic humilitatē eius designitat cōmendat. Cōmonet enī nos cru
cis mag⁹ ⁊ redemptionis ⁊ ascensionis vbi ait: Sedet ⁊c.

In excelsis. Dicit⁹ nō loco ostendit dei: si obtāt hoies rēm eius⁹ altio

rem ⁊ oib⁹ eminentē. Hic ⁊ p vertex nō dcī dei⁹ enī: ⁊ illi⁹ dīnē hoc
nomē dēmōstrant. Cōsiderāti nihil dēmōstrat aīmal nīl homo ⁊ q̃drā
pē. Cū dr̄ plare sapias pauci imo nō pauci sapiam⁹: si ipōs sīl mirare q; ima
nō est sui⁹ intelligētia mēs posita. Percutim⁹ ipōs sonō vocis. Deinde
Quos aplica sapia eos sublimat grad⁹ ⁊ pfect⁹ eos ad ipōs apl⁹ pducē adhq
eis. Vbi tē aīaq; dēcer-
rit ⁊ eos obtenebrato ocu
pauci vide quō eos ad le-
ctorem reuocāt. Quāq
enī q̃ sit hūilitat⁹ cloq̃
q̃dq; vo almea intonat
nec ip in habilib⁹ remanet
nec in eadē pictura: ⁊
velut q̃busdā gradibus
nūc ad altra fabrica sub
leuat: nūc ad ulteriora de
ducit. Sic enī q̃ Flauius
ī⁹ quēpā ad egrediēdum
valt paulati sursū q; sur
rigere: gradat hoc facit ab inferioribus⁹ ad suprioza pcēdēs. Oēmō cū sursū
guarcit obscuratis⁹ ac defectibus⁹ cū tangat videāt post alta deponit cū
ad inferiora q̃ respirare: atq; animā recreare valeat. Post tē cū refec⁹ fue
rit ad alta alta fultollit. Ita circa hebreos beat⁹ facit apls⁹ paulus ad no
tīcia dei erigit: ter alta memoriās bāsita vbiq; magni sui vestigia pcēdēs.
Nā ⁊ ipse sic faciebat aliq̃s q̃dē ad altiora vbiq; populos suos sublimabat: ali
q̃s eos ad inferiora ulcerāda eor ego ⁊ reuocabat: nequ q̃ eos pitro ipe
in altera pmanere pte pmittēs. Ita in hac tota lectōe facit apls pri⁹ alta cō
memorat dicēs: in filio vbiq; pri⁹ incipit filiū q̃ ei supior ⁊ excellētior vni
uersis. Deinde ad hūilia descēdat vbiq; ostēdit hereditē. deinde ad alta
redit dicēs: p quē fecit ⁊ sēla. Postrēa ad altiorē oib⁹ gradū⁹ venit dicēs:
Qui cū sit splen. ⁊c. Deinde ad hūilia loquit⁹: purgatiōē peccatoz facēs.
Inde ad alta narrando reuertit⁹: Sedet ad dextrā maiestatis.

Tāto melior angelis. In psalmo ix ait: paulomin⁹ minorasti ⁊ ab
angelis: hic enīm multa dr: Et sicut illud fm humanā naturam: ita ⁊ hoc
fm dīna dicī⁹ esse posset intelligi: nisi adderet effect⁹: p qd apert⁹: q; hic lo
quit de eo fm carnē. Nā fm hoc q; pāt⁹ subtilit⁹ edūbitabilit⁹ agnoscit:
nō est fact⁹ ⁊ nat⁹: hoc eo ⁊ fmo ⁊ fm humanā naturā fm quā ⁊ minor
fuit angelis patēt: ⁊ maior ⁊ melior enī esse plenitudine de qua ⁊ ipsi an
geli ad mēsurā accipiāt. Differēt⁹ nomīe. Oīs mortalis: differēs no
mē habuit: q; angeli imortales et. Postq̃ imortalis: magis differēs: ⁊ q;
hoc poter ⁊ non pr⁹ illi⁹ addit: pr illos⁹. valde differēs a nobis angelorū
hoc est nomē q̃s est sup omne nomē. ⁊. de⁹ fine filī⁹ q̃s reuera dīc⁹ est illo
quo filī dicūtur angeli. Unde enī. Filii enī nomē, appriatam obtīdt: nō ado
ptiuū: q; nīsi esset ꝓpriū filī⁹ nō posset ex hoc aplius ampl⁹ tuduīē honoris
afferre. Proprium adē filius est de ipso patre genitus. Sī adē adoptio
nis gratia esset filius non solum patre sed etiam angelis minor esset.

De lyra

dignitas est patris ⁊ filii sicut ca⁹ē natura. Si aūt referat ad hūanā nām
sic nō est ibi equalitas. q; fm illam est minor patre. dicit tñ etiā fm hoc fi
lius solemo ad dexterā patris per modū cuiusdā affectationis tm⁹ hu
mana natura est vbo cōiūcta. ⁊ sic ea⁹ē veneratōe veneraī. Vel aliter dī
solere a⁹ doctorum ⁊c. id est in potestāt⁹ dominū. Et q; quamuis peductio ex
cellentis angeli deficiant. ideo cōcludit de christo: c Tāto melior angelis
Ilo effectua ⁊c. J quia ipse dicī⁹ verus deus ⁊ vbo consubstantialis patri.
ipsi aūt dicūtur serui. f Cui enim dixit aliq̃s. Die cōsequenter q̃at
de christo quatuor cōditiones postdictas ex eius⁹dē casu ab angelis. ⁊ pri
mo probat hoc de substantiali natura. facēdo de equalitate potentie ibi: Et tu
domine in pncipio. tertio de cōtemplatiue. ibi: Ipsi peribunt. quarto de vo
luntario equalitate. ibi: Ad quē aūt. Primū aūt probat per quattuor au
ctoritates ve. te. facēdo positur ibi: Et rursum. tertia ibi: Et cum iterum.
quarta ibi: Ad filium aūt. Ad euidentiam primi aduertendum⁹ q; ea que
sunt fidei nō possunt efficaciter per rationē probari. quia excedunt facultā
tem intellectus nostri. ⁊ ideo ꝓpatio in talib⁹ debet fieri per auctoritatē di
uinam que non potest contingere falsitatem. ⁊ ideo per ipsam cū efficac pro
batio illius qui recipiunt eā ve vnus. iudā aūt recipiāt ve. te. sicut a deo da
tum. ⁊ ideo probatio apostoli efficax est. quia procedit per auctoritatē vete.
testāt. Ulterius considerandum q; licz sacra scriptura habeat multipli-
cem sensum. nō tamen habetur efficax argumentū nisi per sensum litteralē
vt dicit Aug⁹. in epistola ad Vincen. dona. quia in argumento semp esset
fallacia equiuocationis vel amphibologie propter sensuum multiplicita-
tem. Igitur ostendēdū est q; auctoritas ab apostolo inducta intelligit ad
litteram de christo. qō patz per illud qō habet. Ded. tñ ca. vbi apls q habuc
rit intelligentiā scripturarū ⁊ reuelationē spīrit⁹ sancti expedit illum su-
Quare frōmerde gloz ⁊c. de vbo pdicti sicut ps litteram innuit. ⁊ per ipso
hoc auctōe quē hic induxit ab apīo de filio patrī. est intelligenda ad litteram
de vbo. hoc enī pz per psal. q; ibi dr: Ego hodie genui te. qō nō pōt de da
uid intelligi. sed de filio dei. cuius generatio non mensit in preteritū. Item
per hoc q; ibidem subditur: Et ubo tibi gentes hereditatē suam ⁊ possessio-
nem tuam terminos terre. quod nō potest intelligi de dauid. cui⁹ regnum
nō se extendebat ad gentes. sed ad iudeos tñ. Unde regni eius nō se extē
debat ad terminos terre. ⁊ tñ in iudea quoddā parua terra. hoc enī dicunt
aliqui doctores hebraeorū super psal. istum quod est de vbo intelligendū qō
plen⁹ declarauit sup libros psalmoz. hoc igit supposito apīo tāq; manife-

Primogenitū. Postq̃ ostēdit a⁹ excellentiā qua cuncta creauit gu
bernat. Hic humilitatē eius designitat cōmendat. Cōmonet enī nos cru
cis mag⁹ ⁊ redemptionis ⁊ ascensionis vbi ait: Sedet ⁊c.

In excelsis. Dicit⁹ nō loco ostendit dei: si obtāt hoies rēm eius⁹ altio

Nicolaus

Primogenitū. Nō est hereditas generatio vilorū. Quāq̃ enī possit ētā filr dos hu
manis quoq; ipo fm bonos nat⁹ ēternā ab hodie genui ⁊c. q̃dq; significat aliq̃ ⁊ eternū
tate nec preterita ēt quicq̃ quasi esse desierit: nec futurū quasi nōdū sit: ⁊ pre
sēto vbiq; quitq̃ ⁊ eternū ēt semper ēt. vtunit⁹ accipit⁹ de sempiterna ge
neratione sapiente dei: qua fidei sinceritissima ⁊ catholica predicat.

Ero. Futurū: q; de in
carnatōe filij hoc dicit.
Ego ero ⁊c. Ad ho
noē illius vel illi bet de
xpo nascituro. Pōt tñ
⁊ fm carnē hoc accipi pl
cium. eternum caro cōcat
alitudē⁹: filr ⁊ vtunitas
humanitas.

Rursū introducit.
Dilectē carne assūpta q
ad inuisibilia in mundo
erat. q; assūpto dicit⁹ a
patre introducto ad here
ditatē vel iubet adorari.

Introdu. Christ⁹ ad
uentū suū carnalē eius
vocat dicens: Exiit q; le
ue. Et iterū. Ego a pa
tre exiui ⁊ ve. in mūdū.
Paul⁹ vo introitū vo
cat. Fcio enī eum uno a
deosse q; sūt extra rega
les aulas in vinculis colligati: ⁊ habēt apud regē p culpis aliquā offen
sam. Egressus quoc sic ad nos xpo. i. carnē sumēs: ⁊ collocat⁹ mobilis regi
perpra tinotuit: ⁊ sic petito nos omnīno ad dei pacrēm in aulā regalē venit
mediator: ego im⁹ ip⁹ deducit. recte igit Ireneus⁹ ⁊ epi⁹ vocat carnis sue aduētū.

filium illo quib⁹ scribebat qui erant edocti in lege ⁊ pphet dicit: Cui enim
dixit aliq̃s angelor⁹ filī⁹ me⁹ es tu ego hodie genui te. q. d. nūq̃. ac angeli
nō sūt ciuīē nīe ei deo. ⁊ p ꝑa nō possūt dici ei⁹ filij. ꝓpie loquēdo. sicut
nec artificiū dī filī⁹ artificis. Nē ⁊ eoz creatio posset dici ādā generatio lar
ge. sīc de ipsa nō pōt exponi illud qō dr: Ego hodie genui te. qi eoz creatio
fuit a pncipio mūdi. ⁊ tñ dicit⁹ ar ⁊ pricia. ⁊ tñ nō pōt dici verbū pdicti
nisi de dei filio. cui⁹ generatio nō trāsit in pricitū. ⁊ sic ꝓbatur cōtra hēticos
filios pdicti ad filiū inferi⁹ nūcupat⁹ ēternālr ab eo gignit⁹ ⁊ genit⁹ est. cui ut
gnit tātum nūc in verogz salē in spē: ⁊ p ꝑa idēptas naturalis: ex nā di
uina nō ē multiplicabilis. a Et rursū. Hoc tāl ꝓbat hic ꝑ aliā scriptu
rā. i. Paral. xvii. q; ipse dicta de salomone: ēt vt. de eo, qui erit figura ipī.
⁊ tñ de ipo intelligit ad litr⁹. Ad cui⁹ intellectū sciēdū q; nihil pōt ee figu
ra alicui⁹ nisi in ꝑ sit res aliq̃. illud enī q; nihil ē nō pōt aliq̃ figurare. ⁊
tñ res q; est figura vel signū alicui⁹ pōt triplr cōsiderari. vno mō vt res tñ.
alio mō vt signū tñ. tertio mō vt res ⁊ signū. sīl vt circul⁹ pmissus ante ta
bernā pōt cōsiderari. qui ē res⁹ rotūdā tñ. sed non vt ē signū pdēstinati tñ.
tertio vtroq; mō. Eodē mō dicēdū de salomone q; fuit figura ipī: q; aliq̃
cōuenit ipō salomoni fm se. ⁊ talia exponēda sūt de ipso ad litam. ⁊ nullo
mō de ipso vt q; deputauit⁹ mulieres fact⁹ ē idolatra. ⁊ filia. aliq̃ aūt vi
detur de salomone qui fuit figura ipī tñ. ⁊ talia sūt exponēda de solo ipso
ad litam. ⁊ sic illud qō hī psal. xvi. Et obtabit a mari vsq; ad mare. ⁊ a flumi
ne vsq; ad terminos orbis terrarū. qō nō pōt verificari de salomone. cui⁹
regnū fuit tacte posū. ⁊ nō de regno ipī q̃ ē lapis abscisus de mōte sine ma
nib⁹: ⁊ implet vniuersā terrā. Dan. ii. ⁊ tñ in psal. Pōito filo nole salomo-
nis dicībē monarchia tēp⁹. hoc enī ꝑs ꝑ illud qō sūgē in eodē psal. Ante
solē permanet nomē ei⁹. ⁊ illud qō tñdē pōt: A deserto de ipso sp q; sedet ipo
pncipē ⁊ nō salomone. Aliq̃ ar dicūt ⁊ scripturā sacra de salomōe vtroq;
mō: videlicet fm se. ⁊ vt fuit figura ipī. ⁊ talia filr illa q; ipleta tūt vtroq; ad
litam. in ipo tñ pfecti⁹ ⁊ in salomone minꝰ pfecte. ⁊ talia exponūt ad litam
nō solū de salomone: ⁊ etiam de ipo ⁊ pricip⁹ q; de ipso salomone. cui⁹
modi ⁊ ancrao. i. Paral. xvii. q; salomō fuit filī⁹ dei adoptiu⁹ p eratū salē
in spiritu regni sui. ꝓpē qō nathan ꝓphēta vocauit eū amabilē dño. Ipo
dr filī⁹ dei nullo q; ē filiatio pfecta. ⁊ tñ p hāc filiationē ꝓpter apīo cōsūbs
tantialē filij ad patrē. cū dr: Ego hodie genui te. Dicta enī q;
hec aūctas nō posset exponi ad litam de ipso. si nō ꝑs sensū mysticū. ex eā tñ
inducit apīus ad sui ꝓpositū. Ista enī auctās ēt efficax nō hī in scriptura p
sensū mysticū. vt. ā. dictū ē. ꝓpter qō ex solo sensu mystico nō ē argumen.
ēt si ꝑ hāc auctāt in sensū litalī ad ꝓbādū ꝓpositū hī pōt alia auctās ad
sanguē in sensū mystico ad hoc declarādū de ꝓpīo. ⁊ sīl ēt qō dicit Aug⁹ in
epla ad Vincē. dona. Quia ut ipse dicit⁹ ibidē ⁊ ipse ēt aliquā allegoria posi
tā ad litam. ⁊ ꝑ ad hoc ꝓbat. ⁊ multa testimonia. sicut luce illustrē ostēdūt. ⁊ sic
ēt. p ꝑ adducē nīl hoc ⁊ multa testimonia ad sui ꝓpositi. Sz ⁊ hoc vī q; ibi
auctās ꝓbata ⁊ dicta ab apīo inducitur ad sui ꝓpositi. Sz ⁊ hoc vī q; ibi
hodie genui te. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Postulā me. ⁊ dabo tibi gentes hereditatē tuā. ⁊ possessionē tuā terminos
terre. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Reges eos in virga ferrea. ⁊ tāq; vas figuli confringes eos. qō nō ꝓprie
loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Et nunc reges intelligite. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Apprehendite disciplinam. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Et adorēt eum omnes angeli eius. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Et ad Sion dicet. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Et thronus tuus deus in seculum seculi. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Propterea unxit te deus deus tuus oleo. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Et tu in principio domine terram fundasti. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Et opera manuum tuarum sunt celi. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Ipsi peribunt tu autem permanes. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Et sicut amictum mutabis eos. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Et tu autem eadem es. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Et anni tui non deficient. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Ad quem autem dixit aliquando angelorum. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Sede a dextris meis. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Donec ponam inimicos tuos. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi
Nonne omnes sunt administratorii spiritus. qō nō ꝓprie loquēdo de ipo. ⁊ sīl ⁊ hoc vī q; ibi

De lyra

restituta est ei. ⁊ fm hoc esset exponēdus ad litam de dauid. sed dicit⁹ magis
nō videt verū. fm⁹ qz in hebraico ille psal. ēt sine titulo. secundo qz titulū
fūt quasi clausus ad intelligendū ea q; in psal. dicuntur. pā. adē non loquit
de regno dauid. sed solū de regno ipī qū ꝓprie ei ola subiacēre. qō erit in
iudicio. ⁊ ideo hic psal. ad litam ē exponēdū de regno ipī. ⁊ b ēt qō ibi pau
lus: Et cū iterū introducit ꝓnogenitū. ⁊c. per loca prima ⁊ sacra ⁊ ipīs intro
ducendū ad regnū. in orbē terre ꝓdicit. Exponi ꝑs q; hec scriptura non loq̃
de aduentu ipī fmo. qz tūc venit ei humilitatē. ⁊ tñ dicit hic: Reconū. mdā
nō est de hoc mōdo: Job. xvi. ⁊ loquar hic de sacdōe admīa qñ venit ei
gloria in mūdo⁹ maiestatē. vt dr̄ ibi. Ego vos clarificaui sup terrā. opus
quod dedisti mihi ut faciam. Et nunc clarifica me tu pater apud temetipsum
claritate quam habui priusquam mundus esset. Et ibi dr: Cū essem cū eis
seruabam eos in nomine tuo quod dedisti mihi. Et ibi dr: Et nunc ad te
venio. Et ibi dr: Non pro eis rogo sed pro eis qui credituri sunt per verbum
eorum in me. Et ibi dr: Et claritatem quam dedisti mihi dedi eis. Et ibi dr:
Pater quos dedisti mihi volo ut ubi sum ego et illi sint mecum. Et ibi dr:
Et notum feci nomen tuum et notum faciam. Et ibi dr: Ut dilectio qua dilexisti
me in ipsis sit et ego in ipsis. Et ibi dr: Et claritatem quam dedisti mihi dedi
eis. Et ibi dr: Et ego in eis. Et ibi dr: Et tu in me. Et ibi dr: Et ego in te.
Et ibi dr: Et tu in me. Et ibi dr: Et ego in te. Et ibi dr: Et tu in me. Et ibi dr:
Et ego in te. Et ibi dr: Et tu in me. Et ibi dr: Et ego in te. Et ibi dr: Et tu in me.
Et ibi dr: Et ego in te. Et ibi dr: Et tu in me. Et ibi dr: Et ego in te. Et ibi dr:
Et tu in me. Et ibi dr: Et ego in te

Aliter ordo est vocantis: alii nolantis, vt hic. O tu de⁹ fili: vnus te de⁹ pater. In latino potest sic exponi: o tu qui es gratiosissima potentia et sapientia patris. Et tu in principio. Post humanitatem assumptam vocatus est. Et tu in prin. Post humanitatem assumptam et redemptionem mundi et ascensionem ad patrem. Tu principio creator ante creata omnia existens. Vel aliter ad Arrianos. Et tu in principio terram fundasti. Id est tu filio dixisti terram de nihilo creasse. Et opera manuum tuarum sunt celi. Manus autem dicitur potentia voluntatis qua vt volunt facta sunt omnia.

Peribūt. Ille ordo quod ille sol transiit in medium creature. Tu permanebis, cuius anni non deficient. Ille sic genuit ut post maneret. Et tu in principio. Ille sic genuit ut post maneret. Et tu in principio. Et cetera sic: quod mox videtur obiicere: scz caro humana: quo ad illam mutabit. Et velut amictū significat mutationē celi. Vbi: Vbi celi nouā et terrā nouam. Et mutabuntur. Quia facta dei sub eternitate fabrile: nec ad corruptionē reuertent. Tu aūt. ex toto immutabile.

Ipsi peribūt. Nouissimi celi q̄ p diluuiū periere sicut pereus aer: igne peribunt. Et velut amictū. Et celi aqua: vt celi tiam cū pacuant' vbi anea voluitas occupauit ac sic vtrīq; celi periorum propinqui terris. De celis ergo vnde dicitur anea celi nō est dubium quin in diluuio periūt et igne purari sint. De superioribus aūt celis celoꝝ vtq; ipsi puri sint

Nicolaus

dictum est ex hoc loquit' cōsubstantialitas patris et filii. altera que sunt ex auctoritate patet. a Et tu vbi in principio. Hic cōsequitur apostol' probat equalitatē potentie in filio et in patre: et breuiter tribuit. q: probato q christ⁹ sm naturam diuinā est cōsubstantialis patri per ea sequi posse alie tres conditiones. Coequalitas potestatis dignitat' et durationis. potentia aūt dei relucet potissime in creatione rerū de nihilo et earum cōseruatione, et hoc non solum cōuenit deo patri: sed etiam ei⁹ filio qui est eiusdē nature cum ipso. et ideo dicit ,ppheta: Et tu vbi in principio terram fundasti. id est tu vbi pfecisti terrā de nihilo et celorum stabilitate. et hoc apprime per hoc q̄ dicit fundasti. et quia nulla creatura inferior est ipsa terra. sicut in domo illud dicitur fundamentū qđ est infimum. Sed quia in hoc opere cōmunicat filius cum patre tanq̄ eiusdem potentie. ideo dicit: In principio. id est in filio siue per filiū per quem operat' pater fecit per artem suam. vt. s. dictum est. Et autem filius dicat principiū patet Joh. viii. vbi christus iudeis que audiē ab eo: Dutio vob' Responsio: Ego principium qui et loquor vobis. b Et opera manuū tuarum sunt celi. manus aūt diuine potentie metaphorice dicunt' virtus siue potentie nominat' hic etiam et terra que sunt extrema in creatura vt per hoc intelligant' creature medie. quia omnis creatura a patre et filio fil est producta et cōseruata. et sic p̄z equalitas potētie. c Ipsi peribunt. Hic cōsequenter apostol' probat filiū patri coeternū. Ad cuius euidentiam sciendū q̄ sicut tempus sequit' motum et mutationē: ita eternitas immutabē. solus aūt deus immutabilis est per omnē modum. ideo ipse solus mensurat' eternitate eo modo quo potest ibi dici mēsura. q̄ enim in omni creatura sit aliqua mutabilitas patz: quia angeli sunt mutabiles sm actum intelligendi et volendi loquēdo de cognitione et affectione naturali. sunt etiam mutabiles de esse ad non esse si dimittant' a diuina conseruatione. Similiter celi superiores hoc modo sunt mutabiles. et sm hoc mutant' quantū ad situm. celi aūt inferiores: scz ignis et aer cum istis modis mutationis sunt mutabiles cōtum ad alterationē et generationē: et per consequens alia elementa et mixta et sic. In omni aūt motu et mutatione est aliqua corruptio sm philosophū. iiij. physicoꝝ. et etiam sm Augu. status autem mundi immutabē in fine. quia celum cessabit a motu completo numero electorum. ad quem numerū finaliter ordinat'. et per obsequens alteratio et generatio in elementis. que etiam cessāta per ignem cōflagrationis purgabūtur. et ideo sicut dictum est. tam in celesti corpore q̄ in elementis erit mutatio. et per consequens peribunt quodlibet a statu in quo modo sunt: et hoc est quod dicit: Ipsi peribunt scilicet celi superiores et inferiores: et quia non corrumpunt' quantū ad substantiā. ideo subdit: o Et velut amictū mutabis eos. sicut enim cessante frigore mutat' vestis que erat cōtra frigus assumpta. et eiusdem materiam qualē tunc mutat' sic vestis q̄ corrumpit: sed quia frigus cessatis celi et elementis dicunt' mutari. quia motus celi et alteratio elementorū que sunt propter generationē: et scilicet implebit' numerus electorum: aut solus ex omnibus immutabilis: vt tam dicti celi. ideo cōcludit. c Tu aūt idem ipse es. id est per omnē modū immutabilis et per ybi. f Anni tui nō deficient. id est durabis tua: nō q̄ in duratione diuina sit aliqua successio sicut est in tēpe q̄ exordium et finem habet a nullo nisi ex cōparatione ad tempus. et per hoc p̄z eternitatem. Et hoc p̄z ex comparatione illi ad posse. q̄ equo sit vnus substātie.

f Ad quē angelorū dixit aliquādo: Sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellū pedum tuorum. Nōne sunt omnes administratorii spiritus? missi propter eos qui hereditatem capient salutis?

ſ Ad quē angelorū dixit aliquādo: Sedē a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellū pedum tuorum. Nōne sunt omnes administratorii spiritus? missi propter eos qui hereditatem capient salutis?

ſ Ad quē angelorū dixit aliquādo: Sedē a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellū pedum tuorum. Nōne sunt omnes administratorii spiritus? missi propter eos qui hereditatem capient salutis?

exultationis pre participib⁹ tuis. Et tu in principio domine terrā fundasti: et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribūt. Tu aūt permanebis: et omnes vt vestimentū inuetterabunt. Et velut amictū mutabis eos et mutabuntur. Tu aūt idem ipse es: et anni tui non deficient. Ad quē aūt angelorū dixit aliquādo: Sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellū pedum tuorum. Nōne sunt omnes administratorii spiritus? missi propter eos qui hereditatem capient salutis?

ſ contra psalmum ſ non solum pro promissa mā sed angelis ostendit sibi esse ybi.

non deficient. Ad quē aūt angelorū dixit aliquādo: Sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellū pedum tuorum. Nōne sunt omnes administratorii spiritus? missi propter eos qui hereditatem capient salutis?

ſ quādiu. ſ ad mensam regis

Ps. cix.

Nicolaus

victum est. et hoc loquit' cōsubstantialitas patris et filii. altera que sunt ex auctoritate patet. a Et tu vbi in principio. Hic cōsequēter probat equalitatē potentie in filio et in patre: et breuiter tribuit. q: probato q christ⁹ sm naturam diuinā est cōsubstantialis patri per ea sequi posse alie tres conditiones. Coequalitas potestatis dignitat' et durationis. potentia aūt dei relucet potissime in creatione rerū de nihilo et earum cōseruatione, et hoc non solum cōuenit deo patri: sed etiam ei⁹ filio qui est eiusdē nature cum ipso. et ideo dicit ,ppheta: Et tu vbi in principio terram fundasti. id est tu vbi pfecisti terrā de nihilo et celorum stabilitate. et hoc apprime per hoc q̄ dicit fundasti. et quia nulla creatura inferior est ipsa terra. sicut in domo illud dicitur fundamentū qđ est infimum. Sed quia in hoc opere cōmunicat filius cum patre tanq̄ eiusdem potentie. ideo dicit: In principio. id est in filio siue per filiū per quem operat' pater fecit per artem suam. vt. s. dictum est. Et autem filius dicat principiū patet Joh. viii. vbi christus iudeis que audiē ab eo: Dutio vob' Responsio: Ego principium qui et loquor vobis. b Et opera manuū tuarum sunt celi. manus aūt diuine potentie metaphorice dicunt' virtus siue potentie nominat' hic etiam et terra que sunt extrema in creatura vt per hoc intelligant' creature medie. quia omnis creatura a patre et filio fil est producta et cōseruata. et sic p̄z equalitas potētie. c Ipsi peribunt. Hic cōsequenter apostol' probat filiū patri coeternū. Ad cuius euidentiam sciendū q̄ sicut tempus sequit' motum et mutationē: ita eternitas immutabē. solus aūt deus immutabilis est per omnē modum. ideo ipse solus mensurat' eternitate eo modo quo potest ibi dici mēsura. q̄ enim in omni creatura sit aliqua mutabilitas patz: quia angeli sunt mutabiles sm actum intelligendi et volendi loquēdo de cognitione et affectione naturali. sunt etiam mutabiles de esse ad non esse si dimittant' a diuina conseruatione. Similiter celi superiores hoc modo sunt mutabiles. et sm hoc mutant' quantū ad situm. celi aūt inferiores: scz ignis et aer cum istis modis mutationis sunt mutabiles cōtum ad alterationē et generationē: et per consequens alia elementa et mixta et sic. In omni aūt motu et mutatione est aliqua corruptio sm philosophū. iiij. physicoꝝ. et etiam sm Augu. status autem mundi immutabē in fine. quia celum cessabit a motu completo numero electorum. ad quem numerū finaliter ordinat'. et per obsequens alteratio et generatio in elementis. que etiam cessāta per ignem cōflagrationis purgabūtur. et ideo sicut dictum est. tam in celesti corpore q̄ in elementis erit mutatio. et per consequens peribunt quodlibet a statu in quo modo sunt: et hoc est quod dicit: Ipsi peribunt scilicet celi superiores et inferiores: et quia non corrumpunt' quantū ad substantiā. ideo subdit: o Et velut amictū mutabis eos. sicut enim cessante frigore mutat' vestis que erat cōtra frigus assumpta. et eiusdem materiam qualē tunc mutat' sic vestis q̄ corrumpit: sed quia frigus cessatis celi et elementis dicunt' mutari. quia motus celi et alteratio elementorū que sunt propter generationē: et scilicet implebit' numerus electorum: aut solus ex omnibus immutabilis: vt tam dicti celi. ideo cōcludit. c Tu aūt idem ipse es. id est per omnē modū immutabilis et per ybi. f Anni tui nō deficient. id est durabis tua: nō q̄ in duratione diuina sit aliqua successio sicut est in tēpe q̄ exordium et finem habet a nullo nisi ex cōparatione ad tempus. et per hoc p̄z eternitatem. Et hoc p̄z ex comparatione illi ad posse. q̄ equo sit vnus substātie.

de lyra

vt. s. ybi est. sequit' q̄ ipsius est vnus esse et cadez immutabilitas. et per ybi eternitas. g Ad quē. Hic ostēdit apls equalitatē dignitatē in ipso per auctoritatē psal. cix. q psal. de ipso est intelligēdus ad hēm. Ad cuius euidentiā cōsiderandū q̄ iudei moderni aliqui dicunt ipsū debere intelligi de abrahā: et q̄ elegerat ei⁹ dispensatorē sicut illū psal. ad reddendū grās deo de victoria qua habuit abrahā pera illos reges: q̄ captiuauerāt loth nepotem sui sm q̄ habet Gen. xiv. Sz hoc p̄z falsū et titulo psal. q: nō intitulat ab ipso eleazar: et a dauid: ideo dicit alij q̄ est psal. facta a dauid: et nō loqt de ipso si de angelo suo: vt sit sensus: Dixit dns dño meo. id. de⁹ celi angelo meo custodi: sed hoc ps falsū. q. l. dicit: Tu es sacerdos in eternū. q̄ nō est intelligēdū de angelo dauid: q̄ sacerdotiū nō cōpetit angelis: et ideo dicendū q̄ ad hēm est psal. facta a dauid loquēs de ipso: et hoc ps per translationē chaldaicā: qui vbi habet: Dixit dns dño meo. chaldaicum sic habet: Dixit dns verbo suo xc. Ille per illud qđ sequit: Et vtero ante lucifer genui te. id est ex substātia mea ante oēm creaturā. hoc aūt nō pōt cōpetere nisi soli dei filio: qui filius est verbū dei. Et hoc igit supposito patz q̄ apostol⁹ bene inducit auctoritatē hui⁹ psal. ad ybm̄ equalitatem dignitatis in ipso: que est in deo patre: introductio verbi dei patris ad filium dicens sibi: b Sede a dextris meis. id est ad equalitatem dignitatis mee. sic enim refert ad ipm ps diuinā naturā. sicut. s. exposuit. c eo. ca. legē: l Donec ponā inimicos tuos scabellū pedum tuorū. hoc aūt erit in futurō. quādo ola fabricatio quantū ad creationē perfecte ypi christo. ideo aūt ipsum ad creationē. quia ipse ad auctoritatē omnia ista sunt ei subiecta: q̄ de hoc plenē videbit. Sed insurgit b dubitā: quia videt q̄ christus nō debuit sedere ad dexteram dei patris in eternū: sed ybi vsq; ad tempus determinatū: in quo omnia sibi sunt subiecta: da: quod videt impossibile. Ad hoc dicendū q̄ hoc aduerbiū donec. dicendū q̄ hoc aduerbiū donec aliqñ tenet finite: qñ scilicet significat terminū cui adiungitur. sicut cum dicit fide hic donec veniam: finitus est q̄ in aduētu meo terminet' scilo tua. aliquādo tenetur indeterminate: et tunc nō significat talē determinationē. sicut cū dicitur: iste nō penituit de peccato suo donec vixit. sensus est quia nūq̄ penituit nec penitebit: q̄ post mortē non est locus penitentie. ideo secūdo modo ponit hic aduerbiū cū dicitur: Sede a dextris meis donec ponā inimicos tuos scabellū pedum tuorū xc. et ideo sensus est q̄ nunq̄ cessabit sedere ad equalitatē dei patris. Nec est obiician nō cōpetit angelis: scilicet apostol: l Nōne oēs sunt administratorii spūs. q. d. sic. sicut enim in artificialib⁹ videm⁹ q̄ aliqui preponūt in operib⁹ scilicet architectonici et principales. alij qui exequunt' imperata. sicut inferiores artifices materiā preparātes: fabrē oēs isti dicunt' artifices. vt habet. i. metaph. sic in angelis alij dicūt subsistere: aliqui aūt exequi imperata: tamen omnes dicūtur administratorii. vel: Administratorii spūs. id est spirituales substātie in ministerij missi: superiores enim angeli mittunt' sm illuminationē interiori medios et inferiores illuminādo ordine hierarchico. Inferiores autem mittūt ad aliqua circa nos exequenda: et sic ministrat' missione exteriori. et sic patet q̄ omnes sunt in ministerium missi. licz diuersimode. Illud autem ministerium exercent angeli propter salutem electorum: vt natura humana que est inferior inducatur ad vnum per angelicam tamq̄ per superiorem. propter hoc subdit: l Propter eos qui capiūt hereditatē salutis. sm enim Dionysium hoc est lex diuinitatis. vt infima per media inducantur in suprema.

Propterea abūdātius. Postq̄ locut' est de filio dei multa q̄ ad ei⁹ cōmendationē valent. Monet eos q̄ his q̄ ei⁹ dicta: vt diligēter ea audiant et custodiant ea que per illū annūciata sunt eis et ad hoc tendit omnia ipsius: quia maior ppheta et angelis. Abundātius. Et que de lege dicta sunt. Nomē tñ legis obticuit: q̄ in

ſ quia maior ppheta et angelis

Propterea C. II.

p ſ q̄ta ppheta vel angelis qui mihi abūdātius oportet nos ſ Attendere ſ audire ſ pueros ecangelia ſ ponamur obseruare ea q̄ audiūm⁹ ne ſ or ſ quod prohibet per minus te pessuam. Si enī q̄ p angelos ſ ad mensam cateros ſ pos. ſ vt vos per mirācula et mīnia ſ spūs ſ cōfirmata ſ virtus los dictus ē sermo ſ fact' ē firm⁹ ſ pra vetus facere ſ despta tūsgressio et ōmnis puaricatio et ībedientia ſ qđñ mercis ſ p̄ Mirac factos sc̄ qđlibet pene tia accepit ſ iustā mercedis retribu ſ q̄ ſ Nō ſ ipse de q̄ q̄ qui ē ſ locut' ē ſ gebhā tionem: quōmodo nos effugiē ſ In ebdōmād ſ ſabbatū q̄ minus est q̄ fuerint ſ in euangelio factum ſ non tanta in veteri vella mento ſ dñi sermo hic falsus mus si tantā neglexerim ſ salu ſ ſalus ſ sol longe poll. tem? Que cum initiū accepisset

ſ ostēsio. ſ ad hoc ſ angelus ſ angelica ſ ministratio ſ ad ſ ostēsio ſ ad hoc ſ ad enarrandū per ſ dominū: ab ſ eis ſ ab ipso esse q̄ ſ him non labente q audierūt in nos confirmata est ſ sermonibus predicatorum ſ ſ miraculis et mon bonis deputare quod ē mirabil posset ſ mirabilia qđ contestāte deo ſ signis ſ atq; ſ posteſ ſ non sine mirabilibus et virtutibus ſ q̄ aliis datur gratia ſ linguarum et aliis dona tis ſ varijs ſ virtutib⁹ ſ: et spūssan ſ ad se mirabiliter sed sm placitū sue misericordie ei distributionib⁹ ſ secundū suas voluntatē. Nōn enī angelis sub ſ ordē futurū subditū. et de quo loquimur. Testificat ē aūt ſ nobis ſ scripsit ſ nomē gregium pro phetes dauid in quodam ſ loco ſ quis dicens?

Ps. viii.

Nicolaus

Ropterea abūdātius. Postq̄ apls in ca. p̄cēdēti de clarauit eminētiā ep̄he. ostēdit q̄ hoc ostēdit quāta reuerētia sit ea hybēda legi nouē ab ipso date. Et circa hoc duo facit. q: primo ponit quādā ybm̄. et secūdo cōfirmat ipsā. ibi: Nō enī angelis. C Sequētia talis est. Et vet' fuit data p angelos imediate: vt dicit ca. p̄cēdēti. et ibi fuit suscepta a pplo cū reuerētia magna. sm q̄ p̄z Exo. xix. vbi dr q̄ pplus ante susceptionē legis p duos dies vestimēta lauit et a ppetis vxor⁹ cōtinuit vt esset parat⁹ die tertio ad legē reuerēter suscipiendā. sīr ista lex fuit diligēter obseruata: q̄ et tra legētes grauiter punit' fuit mortē: ergo multo fortiꝰ lex nouā q̄ data est ab ipso immediate a ipso q̄ est vbo angelorum et mediatōꝰ ipa nouā in mādo diuulgata est p̄dicationē et cōfirmationē mirac. ostēsiue. suscipienda est cū reuerētia et diligēter obseruāda et trāgressores magis punient'. hoc est igit qđ cōcludit apls: Propterea. i. p̄ter excellentiā legis nouē a ipso date. b Abūdanti⁹ oportet obseruare nos ipsa. c Ea q̄ audiūm⁹, a ipso. i. a apls. d Ne forte pereffluam⁹. fluit enī hō p penam corpalē. sm q̄ dr. ii. Reg. xiiij. Quasi aq̄ dilabimur in terrā q̄ nō reuertēt sed vitā⁹ effluit per culpā: ex peccato. i. per facte fluit. i. peruenit ad finē. Per peccā tātēdimus ad penā. e Si enī q̄ per angelos dict' est sm. i. verbū firm⁹. i. firmitēr inuiolabile. f Factus est. i. trāsgressio legis per partē cōmissiōis: qđ est contra p̄ceptā negatiua. b Et inobediētia. i. p̄tēm omissionis qđ est p̄ra p̄ceptā affirmatiua. i Accepit iustum mercedis retributionē. i. pēnā debitā sm qualitatē. k Qualitatē crimiōis vt patz in veteri tēsto in multis locis. si ergo ita ē: l: Quō nos. i. catholici. l Effugiem⁹. pēnā debitā. m Si tantā negligerim⁹ salutē. i. inobediētes fuerim⁹ legi nouē i q̄ sola ē sal⁹ vite et nr. q. d. nullo mō ē p̄sūmēdū ostēdit apls q̄ lex nouā a ipso sm data ē aptior p apls⁹ publicata. d. n Nec. i. lex nouā. o Cū initiū acceperit. mar. per ōsim. q apls in principio cē dedit. p Audiēs q. a ipso. i. ab ipso apls⁹ et aliis discipulis. q In nouo cōfirmata est p̄dicationē q̄ep. r Cōfortante deo. i. cōfirmāte eos p̄dicationē p miracula varia et multa. sicut vt Marci vlt. cōfirmāte deo p̄dicationē et sermonē cōfirmāte sequētib⁹ signis. sicut enī ea que subsunt rōni cōfirmāt' per hoc q̄ ad principia per se nota reducūt: ita similiter ea que excedūt facultatē intellect⁹ humani: cui⁹modi sūt credibilia sufficiēter cōfirmant' q̄si ad testimoniū talis doctrine mirācula facultatē tot⁹ nāture create excedētia a deo perpetrant: q̄ est verus nō posse esse talia falsitatis per hoc sufficiēter ostēdit' q̄ talis doctrina merā cōtinet veritatem. et hoc est qđ dicit: In nouo cōfirmata est. i. lex catholica. C Testante deo. id est cōfirmāte ip'o. f Signis atq; potentijs. i. variis mirac. Ad cui⁹ euidentiā sciendū est q̄ mirācula per que cōfirmata est ista doctrina euāgelica sunt in triplici differentia. q̄ aliqua fiūt que possunt fieri per naturā quantū ad substātiā facti: nō tamē ꝑ modum modū fiendi: sicut sanatio aliquādo fit p̄ter nature: aliqñ p̄ter medicine ipsam naturā aliquādo

de lyra

nante. et ideo non est mirāculū: q̄ habet causam naturalē. sanatio tñ facta filio mō fit in tēpore: q̄ natura nō pōt operari in instanti. sīl aūt sanatio fuisset perfecta in instanti fiat. hoc nō posset esse nisi p̄ter diuinā. sicut socr⁹ petri sanata est a febrib⁹ a christo. vt p̄z Mat. viii. et talia mirācula vocant' hic signa. Alia aūt sunt que nō possūt fieri per naturā nec quantū ad substātiā facti nec ꝑ modū fiendi: sicut ē illuminatio cec. et sanatio leprosi. et talia dicunt' hic prodigia. et dicit' prodigia: quasi procul a regulo. id est aliqñd remotū ab obseruatione vel cognitione humana qđ est supra naturā humanā. et q̄tum ad substātiā facti et q̄tum ad modū fiēdi. Alia aūt sunt que nō solū excedunt naturā humanā: sed etiā vident' esse contra naturā: sicut q̄ virgo manēs virgo parit. et q̄ hodie vnū corpus pot esse in pluribus locis. et q̄ vno tempore angelus potest loqui diuersis gentibus. et huiusmodi. Et ista dicunt' mirācula q̄ sunt supra naturā. et ideo dicit: Signis et potentijs. et nō tm cōfirmata est fides catholica. vt hic dicit: Signis et potentijs. et nō solū istis sed etiam: et Partis virtutib⁹ et spūs⁹ sancti distributionib⁹. virtutes hic dicunt' fides ipsos et charitas. quas virtutes dedit de⁹ predicatoribus nouē legis. distributiones spūs⁹ sancti sunt diuisiones gratiarum que sunt date apostolis ad edificationē ecclie: sicut dicit linguarū et ꝓphetie et cognitionis de quib⁹ loquit' apostolus. i. Corinth. xii. ista aūt nō pōtest predicatorib⁹ ecclie et fuit merito sed ex diuina liberalitate. ideo dantur predicatorib⁹ ecclie et fuit merito sed ex diuina liberalitate. ideo subdūr: Secūm voluntatē suam. q̄ nūl enī angelis. Hic cōsequenter ostēdit apostol⁹ veritatem consequentis. scilicet q̄ magis est obediendū legi nouē date a christo q̄ legi vetri date per angelos. quia dominus christ⁹ maius est q̄ dominū angelorū. Igitur circa hoc duo facit: quia primo ostēdit maius esse q̄ dominū angelorū. Igitur circa hoc duo facit: quia primo ostēdit maius esse q̄ dominū angelorū. secūdo cum arguit de christo. ibi: Eum aūt. Ad euidentiam primi notandū q̄ duplex est status celo. vnus qui ꝓmisse est sm generationem et corruptionē ad electorū productionem. Alius status erit post iudicium in quo cessabit omnis talis transmutatio. nunc autem sta est q̄ licz sit idem celo⁹ quantū ad substātiā: tamen nō est idem status vt videtur. quantū ad substātiā nunc ꝓ post iudicium. tamen nō est idem status vt videtur. sum est. et ideo celo⁹ quodāmodo duplicatur sm istum diuersitatem status. Vna aūt q̄ dicit' celo⁹ presens sm statum qui erit post iudicium. Celo⁹ autem sm statum futurum sm statum qui erit post iudicium. Celo⁹ autem sm statum presentem sustentat' est quodāmodo ipsis angelis. quia ministerijs eorum mouentur corpora celestia. et per consequens transmutant' ista inferiora per ipsos. et illuminant' homines de diuinis. omnia aūt cessabunt in iudicio. et ideo celo⁹ futurus nō erit angelis subiectus sed ipsi christo. quia tunc omnia erunt et plene subiecta nō solum quantū ad quantitatē sed quantū ad humanitatē. vt magis videbitur. l. dicit igitur: Non enim angelis subiecit deus celo⁹ istos futurum. Et est sm futurum statum. Hoc qđ loquimur: quia de hoc statu apostol⁹ intendit loqui. q̄ aūt celo⁹ sm illū statū subiciat christo. patet per scripturā. d. t Testificatus est aūt quidā locus. in psal. ꝓ Quid dicens. Et loquitur in cōmuni. q̄ scripturā hoc nota erat illis quibus scribebat. similiter scripsit eisdē:

Quid est hō. Pō legi admirationē: vt per hoīem ꝙ filii hois intelligat deitatē. Q̄ enī minor est in cōceptione dāno imminuit a patre. Et videtur in relatione ad mundū gloriam immortalitatis.

Quid est homo. Hic ad hebreos legendū p̄ terreno. Addit hō: ad nō hō deitatis, hoīs vero qui peccātis cōmaculat. Qui christi nāz hoīem.

Aut filii hominis quoniam visi

Homo ꝙ homo et homines mortui ex deo

Quid est homo. Hic ad hebreos legendū p̄ terreno. Addit hō: ad nō hō deitatis, hoīs vero qui peccātis cōmaculat. Qui christi nāz hoīem.

Aut filii hominis quoniam visi

Homo. Ois fragilis desperatus peccator. Memor. ois pēā dimittit. Aut filii hoīs. tam virgin a matris ad caput ascēsus. Christus. Aut nō ex duobus hoīb⁹ fuit de virgine. hic. Memor. est patrocinio de cēlo ven. hic Christus ois sibi caro sacta: cum multis ad vitam venit.

Minuisti Dñe te cum angelis sicut scriptum. Minus angelis ꝙ mortalis: paulo: ꝙ sine pēā. Gloria in resurrectione & ascensione. Honore in cōsortio patris. Constituisti. Esse ptis. Supra opera. vt a dñi ope nihil excipiē: ita nec a p̄ti pōte. Nihil dimisit. Hic vidēt fuit voluntarii sine necessarii subtē etionē significat. Necdū videm⁹. Hic rōs voluntarii fidelibus crucifixi i cl.

Gloria. Charitate immortalitatis. Honore. ois sibi sicut ol genu. Supra opa ma. Dignitas. f. angelos ꝙ hoīem ꝙ excellētia vicit supra manuū. In eo assit. Exponit Paulus: aut pauli: et hoc ois subiectiōis. in eo ois ois scriptura subiecit. Subiecta obedit ois: nihil dimisit. i. nihil excepit de oīb⁹. Nō tñ hīc adhuc vere futuri xpo subiectū: qz in eo ꝙ dicit ois. ois. nihil ei nō fu. i. dicit: ois subiectōis sit nondū ois subiecta. s. tō dicit futurū.

Eum aūt ꝙ modico. Minor angelis: nō ꝓpter naturā hois: sed ꝓpter passionē mortis. Natura humane mētis qua ad imaginē dei sine pēā qualē christ⁹ assumpsit solus mater est de⁹. Minor ergo angelis corpe: non mēte. Maiores tñ angeli: & hoies dici possūt: qz malicose sūt hois corpeor. Maiores sunt: & olēd in eo tñ ꝙ pēā originalis merito corp⁹ aggranat

Nicolaus

a Quid est homo ꝙ memor es eī⁹ &c. Hoc fāt ipsi⁹ dauid: admirātis dei exaltatiōē humane nature in ipsa incarnatione. & ideo dicit: Quid est hō &c. i. o. mobilis & quasi nihil respectu nature olne⁹ angelice: & tñ memor es ei⁹ ipsi⁹ mirabiliter visitādo & tāq̄ visitādo in incarnatiōe. Segt: b Minuisti eū paul⁹ omīa⁹ ab angelis: ꝙ natura hūana sic exaltata in ipsa incarnatione fuit postea minorata ab angelis in ipsa passiōe. ꝙ: angeli non sunt passibilis nature. Segt: c Gloria & honore coronasti eū: ꝙ per meritum passionis obtinuit gloriā ascensiōis ꝙs ante passionē & resurrectionē nō fuit glorios⁹ sūl passibile & mortale: ad implendū nostre redēptionis mysteriū: & ꝙ eadē ascendentia sunt ei ois subiecta. sm ꝙ dicit Matth. vlt. Data est mihi omnis pōtās in cēlo & in terra. Ideo sequit: d Et constituisti eū sup opera manuū tuarū: Omnia subiecisti sub pedib⁹ eius. verūtñ ꝙ nō ois sunt ei subiecta actualiter: si hoc complebit̄ pōcte in iudicio. Sequit: e Nūc aūt. i. tēpore moderno quod currit vsq; ad iudicii. f Necdū videm⁹ omnia subiecta &c. i. xpō ad executionē. g Eum aūt qui in modico. Hic cōsequenter exponit pr̄dictā scripturā de christo. & dividit in duas partes. quia primo ponit expositionē sūl. facēdo remouet circa hoc quādā dubitationē. ibi: Decebat enī. Exponit ergo primo auctoritatē p̄dictā: eo modo quo eā exponit in parte precēdēti. Dicens: Eum aūt qui in modico &c. i. angeli minorat⁹ est. i. licium christū qui fuit minor eis. l Propter passionē. i. ex merito passiōis. h Gloria & honore coronasti. differt enī bonum a gloria. qz bonum est qualitas vnius in alio ꝓut̄ vicit talis bonus abūdans cōsi multo. vnde & Ambrosius gloriā est clara notitia cū laude. ideo dicit: Videm⁹ iesum gloria & honore coronatū. quia per hāc firmiter tenem⁹ ipsius exaltatiōi cōsi multitudine ciuiū. supernorū. & hoc ex merito passionis. vt dictū est. ꝙ hoc nō fuit factum ex nostris meritis. sed ex sūma gratia & liberalitate. ideo sequit: i Ut gra deū ꝓ omni⁹ gustaret mortē. & vtit ꝓo oīb⁹. quia licz ejus efficacia non se extendat nisi ad fideles: tamē sufficientia extenditur se ad oēs. m Decebat enim. Hic ponit secundā rationē dubiū et pr̄dictū ostendēs. videl: ꝙ christ⁹ patiendo angelica fecit sua opa. & in hoc ca. dicit

ipsum auctorē: sed hoc nō in christo. Q̄ aūt videt nūc nihil magnū de deo ꝓpter dictū: forma serui maior est qua maiorem videmus & angeli: nō recte cogitat, nec amēdo quē habeat locū in rebus humanis nāq; cōsilia dei cui rōi materia facta nō est. cū xpō videbat: Pater maior me est: qui nō carni sue soli: sed cūctā mētī quā gerebat hūanē deū pater ꝓferebat: & idcirco sine dubio forma agnoscitur seruilis seruit tota creatura creatori vt ejus ꝓ omnib⁹ gustaret mortem.

Propter pas. Nūc iā incipit ostēdere non ꝓ potētia tñ vel vtede ejus audācia ost: sed ꝓ dilectione qua dilexit nouer. ꝓ nobis mortē. Ut dei gratia. Monstratus ideo: vt gustaret mortē. ꝓ oīb⁹ pēcātis nr̄is vel ꝓ oīb⁹ hoīb⁹ gnāliter qz oīb⁹ pcōti sufficit.

Ipse est ejus dei. q ꝓ oīb⁹ mortu⁹: & tñ nō oēs credūt: ipse qs sūl & fec.

Auctorē. christum. Saluti eoꝝ. Filioꝝ. Ipse enī est filius ꝓ naturā: cui⁹ hereditas ejus⁹ q sum⁹ adoptiōe filii. Ut de xpō & in medio⁹ nr̄m. Et ille fil⁹ nos filii sumus. Sz vtitur ꝙ ille sal uat nos saluamur. Ille sanctificat: nos sanctificamur. Modo cōiungit nos scriptura: modo distinguit. Multos inquit filios christo cōiunxit. auctorem salutis eorum hic ostendit.

Per passiōes cōsū. Quia aliter hō nō redēpt⁹ patet. qz si ēet: frustra ola facta cēnt. Cetera enī bene fuisset. hō deo. Nec in aliquib⁹ deus gloriscaret: ēt ad hoc ola facta fūt: falsa essēt & predestinatio de adūcendis filiis.

Cōsummare. Os in resurrectione incepit: qñ imortalitatis glia sub limat⁹ est. Et actū in ascensione: qñ ascendit ad dextrā patris. Et perfecit in iudicio: quādo et omnia subiicientur: & erit omnia in omnibus.

Qui enim. Probat ꝙ ꝓ nr̄a liberatiōe ejus⁹ passi decuerit. Dicit enī indirecte ꝙ auctor salut⁹ patet: si nō decuit: qz ex deo pdicit: & est ei subditus vt alij hoies: & tñ cōuenit pati ei op⁹ est. Et qz op⁹ fuerit: post dicit ibi: Quia ꝙ pueri &c. i. ipse filii ꝓticipauit cūdē: nisi hō ēt ꝙ diabolū vinceret: nō iuste: si violētur hō ei rolleret: si si hō ēt vincit: iure holes pdit: & vt hō vincat: necesse ē vt de⁹ in eo sitꝙ faciat ei sine pēā esse. Et enī hō p se vel angelus in hoīe: facile peccaret: cū & vtrumꝙ naturā per se cōstat se sciuisse.

De lyra

q̄ in passione fuit minoratꝰ ab angelis. & sic illud facilē videt repugnare pheno dicto. quasi remouēs hanc repugnantiā apparentē dicit q̄ christus quis fuerit minor angelis & actu: nostre salutis tñ cōuenienter passus est. & hoc ostendit̄ triplici rōne. Prima accipit ex pte dei ꝓpter passionē filii ordinantis. secūda ex pte filii ꝓ redēptione nr̄a passionē sustinentis. ibi: Qui enim sanctificat. tertia ex pte nāe humane redēptōe indigētis. ibi: Multi angeli. Prima rō talis est. Decēt pater est causa efficiēs & finalis oīum. & per ꝓ habet ꝙdentiā de electis q̄ deducēt ad tēdendo ad finē debitū: sed ꝓpter nō hanc pr̄destinatiōnē de electis q̄ deducēt ad tēdendū fuit necessarium. ꝓpter quod dicit̄ auctor eis est respectu electoꝝ tñ. vt quēdā para spālis ipsius vtute ꝓ oīb⁹ adūcentis. vt patꝝ. i. sententia arti. 1. q̄st. cum de⁹ pater omnia cōuenientissime facta est. quia ꝓponit omnia suauiter. vt dicit̄ Sap. viii. per cōsequens redēptio electoꝝ per quam ipsi deducunt ad gloriam cōuenientissime facta est. modus aūt cōuenientissimus est vt christus qui est verus homo & verus deus in humana natura passus est vt sic nō remaneret vocatus culpe sine debite iusticie. i qui per culpam auersus a deo furrat reducerat per penam. Conuenientissimū enim erat ꝙ hanc penā sustineret ille qui est deus & homo vt sic puniret homo qui peccauerat & satisfaceret de⁹ ꝙ peccat⁹ qz offensa fuit hois quādā infinitate cōtenebat. hanc aūt sola humana natura sine apostolus. b. Decebat enim cum. id est decum patrem. n Propter quem omnia. sunt finaliter: vt victum est. o Et per quem omnia. sunt efficienter. p Qui multos filios in gloriam adducerat. id est ad gloriā adducere ab eterno ꝓposuerat. & loquitur hic de effectu predestinationis qui non potest falli. Decebat enim deum patrem: q Cōsummare. id est ad finem nostre redemptionis adducere. r Auctorem salutis eorum. id est iesum christum qui est auctor salutis electorum. s Per passionē. quia passio sua fuit conueniens modus nostre redemptionis. vt vtum est. t Qui enim sanctificat. Hic ponitur secunda ratio que accipitur ex parte christi patientem sustinentis. & est talis: Christus enim fm humanā naturā est eisdem speciei nobiscū. & per consequens caro nostra & frater noster. & ideo sicut cōmunicat in natura passibili nobiscum: ita conueniens fuit vt cōmunicaret nobiscū in passionibus carnis. vt per hoc impassibilitatē nobis donaret. hoc ē igit qđ dicit hic: Qui enī sanctificat. id ē christ⁹,

Et qui

Et vno oēs. Sed ille vt ꝓpinqus filii: nos a longitudine. Et videt nō erubescit fratres vocare: ostēdit q̄ nō ex nāe est fraternitas ista: & nisi: qz ꝓpter ꝓpetitā nr̄e potēt nouā. Quia ergo. Quādo ēt ex vno oēs. Et ex quinē accipit corruptelā co. Et ipse. dñs⁹. Participauit ēsse⁹ carnis. vt esset. i. carnes sanguinē hoc fili. i. passibilitatis & mortalis vt posset mori: & sic deleri vetus vita veteris: ꝙ mētē legis cū auctē: & indeos ulcisci facret ꝙ grām: q timore penarū seruit erant legis.

Quia ergo. Quasi cō stat qz ex deo ipse & sanctificantes ista cōsecrāt. Erant horū ex alia & corpe: & ꝙ sangu

Nde fratres. Et omnibus superioribus inhe-
rendo C. III.
Quia ppter quia pulsus pro nobis ppetuus auxiliat.
Quia ppter quam merito hec dignitas ppetua
Ut sit manifestum. Quoniam ipse mediator
Qui ppter fidelis erat. Quia ppter quod
Nde fratres C. III.
sanctivocationis celestis
participes considerate apostolum
nostre confessionis Christum: qui fidelis
est ei qui fecit illum: sicut et moyses
Amplius enim. Q. q fidelis efficax indicat: q dignus est glie: et mag
nus. Quia enim amplioris p mercede. i. q moyses: vel p mercede eius in mansione.
Omnis enim domo. Fabricauit deus. per quem nō potuit fieri: q ab aliquo. Alius enim deus quia deus qui olim. Et ipse omnia et domus.
Qui autem et domum
in omni domo illius. Amplioris enim gloriae ipse prae moyse di-
gnus habitus est: quanto amplio
rem honorem habet domus: q
fabricauit eas. Omnis enim do
mus fabricat ab aliquo. Qui au-
tem omnia creauit deus. Et moyses quidem fidelis erat in tota do-
mo sua. Christus vero tanquam filius in do
mo sua. Quae domus sumus nos
si fiduciam et gloriam spei vsque ad
finem firmam retineamus. Quam-
obrem sicut dicit spiritus sanctus.
Hodie si vocem eius audieritis: nolli-
te obdurare corda vestra: sicut in
exacerbatione secundum diem tem-
tationis in deserto: vbi tentauerunt
patres vestri: probauerunt et
viderunt opera mea quadraginta
annis: propter quod infensus
fui generationi huic: et dixi semp
errant corde. Ipsi autem non co
gnouerunt vias meas: quibus iura
ui in ira mea: si introibunt in requi-
em meam. Videte fratres ne forte
sit in aliquo vestrum cor malum i
incredulitatis discedendi a deo vi-
uo: sed adhortamini vosmetipsos
per singulos dies: donec hodie
cognominatur: vt non obdurec
tur quis ex vobis fallacia peccati. Par
tidipes enim christi effecti sumus.
Dum tamen initium substantie eius usque ad finem firmum retineamus.
Dum dicitur. Hodie si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra.
Nam quidam audientes exacerbauerunt: sed non omnes qui exierunt de egypto per moysen.
Quibus autem infensus est quadraginta annis: nonne his qui peccauerunt quorum cadauera prostrata sunt in deserto?
Quibus autem iurauit non introire in requiem eius nisi his qui incredulis non credidit.
Et videmus quia non potuerunt introire propter incredulitatem.
Timeamus ergo ne forte relicta repromissione introeundi in requiem eius existimetur aliquis ex vobis deesse.
Et enim euangelizatum est et nobis quemadmodum et illis: sed non profuit sermo auditus illos non commixtos fide audientibus.
Ingredimur enim in requiem qui credidimus quemadmodum dixit: sicut iuraui in ira mea si introibunt in requiem meam.
Quamuis operibus facta sunt a constitutione mundi.
Dixit enim quodam loco de die septimo sic: Et requieuit deus die septimo ab omnibus operibus suis.
Et in hoc rursus: Si introibunt in requiem meam.
Quoniam ergo superest introire quosdam in eam et hi quibus prius euangelizatum est non introierunt propter incredulitatem.
Rursus determinat in die hodierno dicens post tantum temporis spacium sicut dictum est: Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra.
Si enim eos iesus requiem dedisset non de alio deinceps loqueretur die.
Itaque relinquitur sabbatismus populo dei.
Qui enim introiit in requiem eius requieuit et ipse ab operibus suis sicut a suis deus.
Festinemus ergo introire in illam requiem ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum.
Viuus enim est sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti et pertingens usque ad diuisionem animae ac spiritus compagium quoque et medullarum discretor cogitationum et intentionum cordis.
Et non est ulla creatura inuisibilis in conspectu eius.
Omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo.
Habentes igitur pontificem magnum qui penetrauit celos iesum filium dei teneamus confessionem.
Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.
Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie eius ut misericordiam consequamur et gratiam inueniamus in auxilio opportuno.
Omnis enim pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in ea que sunt ad deum ut offerat dona et hostias pro peccatis.
Qui condolere possit his qui ignorant et errant quoniam et ipse circumdatus est infirmitate.
Et propter eam debet quemadmodum pro populo ita et pro semetipso offerre pro peccatis.
Et nemo sumit sibi honorem sed qui vocatur a deo tamquam et aaron.
Sic et christus non semetipsum clarificauit ut pontifex fieret sed qui locutus est ad eum: filius meus es tu ego hodie genui te.
Quemadmodum et in alio loco dicit: Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech.
Qui in diebus carnis sue preces supplicationes ad eum qui possit illum saluum facere a morte cum clamore valido et lacrimis offerens exauditus est pro sua reuerentia.
Et quamuis filius dei esset didicit ex his que passus est obedientiam.
Et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eternae.
Appellatus a deo pontifex secundum ordinem melchisedech.
De quo grandis nobis sermo et ininterpretabilis ad dicendum quoniam imbecilles facti estis auribus.
Nam cum deberetis magistri esse propter tempus rursus indigetis doceri quae sint elementa exordii sermonum dei et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo.
Omnis enim qui lacte vescitur expers est sermonis iustitie paruulus enim est.
Perfectorum autem est solidus cibus eorum qui pro consuetudinem habent exercitatos sensus habentes ad discretionem boni et mali.
Propter quod dimittentes eum qui christi est sermonem ad perfectionem feramur non rursus iacentes fundamentum penitentie ab operibus mortuis et fidei ad deum baptismatum doctrine et impositionis manuum et resurrectionis mortuorum et iudicii eternique.
Hoc autem faciemus si permiserit deus.
Impossibile enim est eos qui semel sunt illuminati gustauerunt etiam donum celeste et participes facti sunt spiritus sancti.
Gustauerunt nichilominus bonum dei verbum virtutesque seculi venturi.
Et prolapsi sunt rursus renouari ad penitentiam rursum crucifigentes sibi metipsis filium dei et ostentui habentes.
Terra enim sepe venientem super se bibens imbrem et generans herbam oportunam illis a quibus colitur accipit benedictionem a deo.
Proferens autem spinas et tribulos reproba est et maledicto proxima cuius consummatio in combustionem.
Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et vicina saluti etsi ita loquimur.
Non enim iniustus deus ut obliuiscatur operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius qui ministrastis sanctis et ministratis.
Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostendere sollicitudinem ad expectationem spei usque in finem.
Ut non segnes efficiamini verum imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones.
Abrahe enim deum promittenti iurauit quia per neminem habuit maius iurare per semetipsum.
Et ita patienter sustinens adeptus est promissionem.
Homines enim per maiorem sui iurant et omnium controuersie eorum finis ad confirmationem iuramentum.
In quo abundantius volens deus ostendere heredibus promissionis immobilitatem consilii sui interposuit iusiurandum.
Ut per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri deum fortissimum solacium habeamus qui confugimus tenere propositam spem.
Quam sicut anchoram habemus animae tutam ac firmam et incedentem usque in interiora velaminis.
Vbi precursor pro nobis introiit iesus secundum ordinem melchisedech pontifex factus in eternum.
Hic enim melchisedech rex salem sacerdos dei summi qui occurrit abrahe regresso a cede regum et benedixit ei.
Cui et decimas omnium diuisit abraham primum quidem qui interpretatur rex iustitie deinde autem et rex salem quod est rex pacis.
Sine patre sine matre sine genealogia neque initium dierum neque finem vite habens assimilatus autem filio dei manet sacerdos in perpetuum.
Videte autem quantus hic sit cui et decimas dedit abraham patriarcha de principalibus.
Et quidem qui de filiis leui sacerdotium accipiunt mandatum habent decimas sumere populi secundum legem hoc est fratres suos quamuis exierint de lumbis abrahe.
Qui autem non numerabatur in genere eorum decimauit abraham et eum qui promissiones habebat benedixit.
Sine ulla autem contradictione quod melius est a meliore benedicitur.
Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt illic autem testimonium habetur quod uiuit.
Et ut ita dicam per abraham et leui qui decimas accipit decimatus est.
Adhuc enim in lumbis patris erat cum obuiam factus est ei melchisedech.
Si ergo consummatio per sacerdotium leuiticum erat populus enim sub ea legem accepit quid adhuc necesse fuit secundum ordinem melchisedech alium surgere sacerdotem et non secundum ordinem aaron dici.
Translato enim sacerdotio necesse est ut et legis translatio fiat.
In quo enim dicuntur hec alterius tribus de qua nemo altari prefuit.
Manifestum enim quia ex iuda ortus est dominus noster in qua tribu nichil de sacerdotibus locutus est moyses.
Et amplius adhuc manifestum est si secundum similitudinem melchisedech exsurgit alius sacerdos.
Qui non secundum legem mandati carnalis factus est sed secundum virtutem vite indissolubilis.
Testificatur enim quia tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech.
Reprobatio quidem fit precedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem.
Nichil enim ad perfectum adduxit lex sed introductio melioris spei per quam proximamus deo.
Quod autem non sine iureiurando est alii quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt.
Hic autem cum iureiurando per eum qui dixit ad illum iurauit dominus et non penitebit eum tu es sacerdos in eternum.
Secundum hoc melioris testamenti sponsor factus est iesus.
Et alii quidem plures facti sacerdotes eo quod morte prohibentur permanere.
Hic autem eo quod maneat in eternum sempiternum habet sacerdotium.
Vnde et saluare in perpetuum potest accedentes per semetipsum deo semper uiuens ad interpellandum pro nobis.
Talis enim decebat ut nobis esset pontifex sanctus innocens impollutus segregatus a peccatoribus et excelsior celis factus.
Qui non habet necessitatem quotidie quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre deinde pro populi hoc enim fecit semel seipsum offerendo.
Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes sermo autem iurisiurandi qui post legem est filium in eternum consummatum.
Capitulum autem super ea que dicuntur hoc est huiusmodi sacerdotem habemus qui sedit in dextera sedis maiestatis in celis.
Sanctorum minister et tabernaculi veri quod fixit deus non homo.
Omnis enim pontifex ad offerendum munera et hostias constituitur unde necesse habet et hunc quod offerat.
Si quidem ergo esset super terram nec esset sacerdos cum essent qui offerunt munera secundum legem.
Qui exemplari et umbre deserviunt celestium sicut responsum est moysi cum consummaret tabernaculum.
Vide inquit ut omnia facias secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte.
Nunc autem melius sortitus est ministerium quanto et melioris testamenti mediator est qui super melioribus promissionibus constituta est.
Nam si illa prima culpa non esset forsitan secundi non quereretur locus.
Vituperans enim dicit eis ecce dies venient dicit dominus et consummabo super domum israel et super domum iuda testamentum nouum.
Non secundum testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum ut educerem illos de terra egypti quia ipsi non permanserunt in testamento meo et ego neglexi eos dicit dominus.
Quoniam hoc est testamentum quod disponam domui israel post dies illos dicit dominus dans leges meas in mentem eorum et super corda eorum superscribam eas et ero illis in deum et ipsi erunt mihi in populum.
Et non docebit unusquisque ciuem suum et unusquisque fratrem suum dicens cognosce dominum quia omnes scient me a minimo eorum usque ad maximum eorum.
Quia propitius ero iniquitatibus eorum et peccatorum eorum et iniquitatum eorum iam non memorabor amplius.
In eo autem quod dicit nouum veterauit prius autem quod dicitur et senescens prope interitum est.
Habuit quidem et prius iustificationes seruitutis et sanctum seculare.
Tabernaculum enim factum est primum in quo erat candelabrum et mensa et propositio panum quae dicitur sanctuarium.
Post velamentum autem secundum tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum.
Habens aureum turibulum et arcam testamenti circumtectam ex omni parte auro in qua urna aurea habens manna et virga aaron que fronduerat et tabule testamenti.
Desuper autem cherubin gloriae obumbrantes propitiatorium quorum non est modo dicendi per singula.
His autem ita compositis in priori quidem tabernaculo semper sacerdotes introibant sacrificia consummantes.
In secundum autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine quem offert pro sua et populi ignorantia.
Hoc significante spiritu sancto nondum manifestatam esse sanctorum viam adhuc priore tabernaculo habente statum.
Quae parabola est temporis instantis in quo munera et hostie offeruntur que non possunt secundum conscientiam perfectum facere seruientem.
Tantum in cibis et potibus et variis baptismatibus et iustificationibus carnis usque ad tempus correctionis impositis.
Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum id est non hanc creaturam.
Neque per sanguinem hircorum aut vitulorum sed per proprium sanguinem introiit semel in sancta eternam redemptionem inuenta.
Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis.
Quanto magis sanguis christi qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruiendum deo viuenti.
Et ideo nouum testamentum mediator est ut morte intercedente in redemptionem earum preuaricationum que erant sub priori testamento repromissionem accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis.
Vbi enim testamentum est mors necesse est intercedat testamentum.
Nam testamentum in mortuis confirmatum est alioquin nondum valet cum uiuit qui testatus est.
Vnde nec primum sine sanguine dedicatum est.
Lecto enim omni mandato legis a moyse uniuerse plebi accepto sanguine uitulorum et hircorum cum aqua et lana purpurea et hysopo ipsum quoque librum et omnem populum aspersit.
Dicens hic sanguis testamenti quod mandauit ad vos deus.
Tabernaculum quoque et omnia vasa ministerii eodem modo sanguine aspersit.
Et omnia pene in sanguine secundum legem mundantur et sine sanguinis effusione non fit remissio.
Necessarium ergo fuit exemplaria quidem eorum que in celis horum purgari sacrificiis ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis.
Non enim in manufactum sanctum secundum exemplum ueri sed in ipsum celum ut appareat nunc vultui dei pro nobis.
Neque ut sepe offerat semetipsum sicut pontifex introit in sancta per singulos annos in sanguine alieno.
Alioquin oportebat eum frequenter pati a constitutione mundi nunc autem semel in consummatione seculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit.
Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori post hoc autem iudicium.
Sic et christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata secundo sine peccato apparebit exspectantibus se in salutem.
Umbram enim habens lex futurorum bonorum non ipsam imaginem rerum per singulos annos eisdem hostiis quas offerunt assidue neminem unquam potest perfectos facere accedentes.
Alioquin cessassent offerri quia nullam amplius conscientiam peccatorum haberent cultores semel mundati.
Sed in illis commemoratio fit per singulos annos peccatorum.
Impossibile enim est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata.
Ideo ingrediens mundum dicit hostiam et oblationem noluisti corpus autem aptasti mihi.
Holocautomata pro peccato non tibi placuerunt.
Tunc dixi ecce uenio in capite libri scriptum est de me ut faciam deus voluntatem tuam.
Superius quia dicit quia hostias et oblationes et holocautomata pro peccato noluisti nec placuerunt tibi quae offeruntur secundum legem.
Tunc dixit ecce uenio ut faciam deus voluntatem tuam.
Aufert primum ut sequens statuat.
In qua uoluntate sanctificati sumus per oblationem corporis iesu christi semel.
Et omnis quidem sacerdos presto est quotidie ministrans et easdem sepe offerens hostias que numquam possunt auferre peccata.
Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam in perpetuum sedet in dextera dei.
De cetero exspectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius.
Una enim oblatione consummauit in sempiternum sanctificatos.
Testimonium autem perhibet nobis et spiritus sanctus.
Postquam enim dixerat.
Hoc autem testamentum quod testabor ad illos post dies illos dicit dominus dans leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum superscribam eas.
Et peccatorum eorum et iniquitatum iam non recordabor amplius.
Vbi autem horum remissio non est iam oblatio pro peccato.
Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanguinis iesu.
Quam initiauit nobis uiam nouam et uiuentem per uelamen id est carnem suam.
Et sacerdotem magnum super domum dei.
Accedamus cum uero corde in plenitudine fidei aspersi corda a conscientia mala et abluti corpus aqua mundata.
Teneamus spei confessionem indeclinatam fidelis enim est qui promisit.
Et consideremus inuicem in prouocationem caritatis et bonorum operum.
Non deserentes congregationem nostram sicut consuetudo quibusdam sed consolantes et tanto amplius quanto uidetis appropinquare diem.
Voluntarie enim nobis peccantibus post susceptam notitiam veritatis.
Iam non relinquitur pro peccatis hostia.
Terribilis autem quedam exspectatio iudicii et ignis emulatio qui consumpturus est aduersarios.
Irritam quis faciens legem moysi sine ulla miseratione duobus aut tribus testibus morietur.
Quanto magis putatis deteriora meretur supplicia qui filium dei conculcauerit et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est et spiritui gratie contumeliam fecerit.
Scimus enim qui dixit mihi uindicta ego retribuam dicit dominus et iterum quia iudicabit dominus populum suum.
Horrendum est incidere in manus dei uiuentis.
Recordamini autem pristinorum dierum in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum.
Et in altero quidem opprobriis et tribulationibus spectaculum autem effecti.
Et in altero quidem opprobriis et tribulationibus spectaculum autem effecti.
Et compassi estis uinctis et rapinam bonorum uestrorum cum gaudio suscepistis.
Cognoscentes habere uos meliorem et manentem substantiam.
Nolite itaque amittere confidentiam uestram que magnam habet remunerationem.
Patientia enim uobis necessaria est ut uoluntatem dei facientes reportetis promissionem.
Adhuc enim modicum aliquantulum qui uenturus est uenit et non tardabit.
Iustus autem meus ex fide uiuit et si subtractus fuerit non placebit anime mee in eo.
Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem sed fidei in acquisitionem animae.
Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium.
In hac enim testimonium consecuti sunt antiqui.
Fide intellegimus aptata esse secula uerbo dei ut ex inuisibilibus uisibilia fierent.
Fide plurimam hostiam offert abel deo quam caym per quam testimonium consecutus est iustus deo testimonium perhibente munieribus eius et per illam defunctus adhuc loquitur.
Fide translatus est enoch ne uideret mortem et non inuenitur quia transtulit eum deus.
Ante translationem enim testimonium habuit placuisse deo.
Sine fide autem impossibile est placere deo.
Credere enim oportet accedentem deo quia est et inquirentibus se remunerator sit.
Fide noe responsum accipiens de his que nondum uidebantur metuens aptauit arcam in domum suam per quam damnauit mundum et iustitie que per fidem est heres factus est.
Fide qui uocatus est abraham obedire in locum exire quem accepturus erat in hereditatem et exiit nesciens quo iret.
Fide demorauit in terra promissionis tamquam in aliena in casulis habitans cum isaac et iacob coheredibus promissionis eiusdem.
Exspectabat enim fundamenta habentem ciuitatem cuius artifex et conditor deus.
Fide et ipsa sara sterilis uirtutem in conceptionem seminis accepit etiam extra tempus etatis quia fidelem credidit eum qui promiserat.
Propter quod et ab uno orti sunt et quidem emortuo hoc sicut sidera celi multa et sicut harena que est ad labium maris innumerabilis.
Secundum fidem defuncti sunt omnes isti non acceptis promissionibus sed a longe eas aspicientes et salutantes et confitentes quia peregrini et aduene sunt super terram.
Qui enim hec dicunt significant se patriam inquirere.
Et si quidem illius meminissent de qua exierunt tempus utique haberent reuertendi.
Nunc autem melioris id est celestis appetunt propter quod deus non confunditur uocari deus eorum.
Preparauit enim illis ciuitatem.
Fide obtulit abraham isaac cum temptaretur et unigenitum offerebat qui susceperat promissiones.
Ad quem dictum est quia in isaac uocabitur tibi semen.
Arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus unde illum et in parabolam accepit.
Fide et de futuris benedixit isaac iacob et esau.
Fide iacob moriens singulos filios ioseph benedixit et adorauit fastigium uirge eius.
Fide ioseph moriens de exitu filiorum israel memor fuit et de ossibus suis mandauit.
Fide moyses natus tribus mensibus a parentibus suis absconditus est quia uidebant elegantem infantem et non timuerunt regis edictum.
Fide grandis factus negauit se filium esse filie pharaonis.
Magis eligens adfligi cum populo dei quam temporalis peccati habere iocunditatem.
Maiores diuitias estimans thesauro egyptiorum improperium christi.
Aspiciebat enim in remunerationem.
Fide reliquit egyptum non ueritus furorem regis.
Inuisibilem enim tamquam uidens sustinuit.
Fide celebrauit phasma et sanguinis effusionem ut qui primogenita exterminabat non tangeret eos.
Fide transierunt mare rubrum tamquam per aridam terram quod experti egyptii deuorati sunt.
Fide muri iericho corruerunt circuitu dierum septem.
Fide raab meretrix non periit cum incredulis suscepta exploratoribus cum pace.
Et quid adhuc dicam deficit enim me tempus narrantem de gedeon barach samson iephte dauid samuel et prophetis.
Qui per fidem uicerunt regna operati sunt iustitiam adepti sunt repromissiones obturauerunt ora leonum.
Extinxerunt impetum ignis effugerunt aciem gladii conualuerunt de infirmitate fortes facti sunt in bello castra uerterunt exercitus conuertentes.
Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem ut melioris inuenirent resurrectionem.
Alii autem ludibria et uerbera experti insuper et uincula et carceres.
Lapidati sunt secti sunt tentati sunt in occisione gladii mortui sunt.
Circuierunt in melotis in pellibus caprinis egentes angustiati afflicti.
Quibus dignus non erat mundus.
In solitudinibus errantes in montibus et speluncis et cauernis terre.
Et hi omnes testimonio fide probati non acceperunt repromissionem.
Deo de melioribus prouidente pro nobis ut non sine nobis consummarentur.
Itaque et nos tantam habentes nubem testium deposito omni pondere et circumstanti nos peccato per patientiam curramus ad propositum nobis certamen.
Aspicientes in auctorem fidei et consummatorem iesum qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta et in dextera sedis dei sedet.
Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem ut non fatigemini animis uestris deficientes.
Nondum enim usque ad sanguinem restitistis aduersantes.
Et obliti estis consolationis que uobis tamquam filiis loquitur.
Fili mi noli negligere disciplinam domini neque fatigeris dum ab eo arguis.
Quem enim diligit dominus castigat flagellat autem omnem filium quem recipit.
In disciplina perseuerate tamquam filiis uobis offert se deus.
Quis enim filius quem non castigat pater.
Quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes.
Ergo adulteri et non filii estis.
Deinde patres carnis nostre habuimus eruditores et reuerebamur eos non multo magis obtemperabimus patri spirituum et uiuemus.
Nam illi quidem ad tempus secundum uoluntatem suam erudiebant nos hic autem in utilitatem ut participemur sanctificationi eius.
Omnis autem disciplina in presenti quidem uidetur non esse gaudii sed tristitie postea uero fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitie.
Quamobrem remissas manus et debilia genua erigite.
Et gressus rectos facite pedibus uestris ut quod claudicat non se auertat magis autem sanetur.
Pacem sequimini cum omnibus et sanctificationem sine qua nemo uidebit deum.
Contuentes ne quis desit gratie dei ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat et per hanc inquinentur multi.
Ne quis fornicator aut profanus ut esau qui propter unam escam uendidit primatum suum.
Scitis enim quod et postea cum uoluisset hereditare benedictionem reprobatus est non enim inuenit locum penitentie quamquam cum lacrimis inquisisset eam.
Non enim accessistis ad tractabilem montem et accensum igni et turbinem et caliginem et procellam.
Et tube sonum et uocem uerborum cui qui audierunt excusauerunt ne sibi fieret uerbum.
Non enim ferebant quod dictum est aut si bestia tetigerit montem lapidabitur.
Et sic terribile quod uidebatur fuit moyses exterritus sum et tremebundus.
Sed accessistis ad montem sion et ciuitatem dei uiui celestem hierusalem et multorum milia angelorum frequentiam.
Et ecclesiam primitiuorum qui conscripti sunt in celis et iudicem omnium deum et spiritus iustorum perfectorum.
Et testamenti nouum iesum mediatorem et sanguinis aspersionem melius loquentem quam abel.
Videte ne recusetis loquentem.
Si enim illi non effugerunt eum qui super terram deuinabat multo magis nos qui de celis loquentem nobis auertimur.
Cuius uox mouit tunc terram nunc autem repromittit dicens adhuc semel ego commouebo non solum terram uerum et celum.
Quod autem adhuc semel dicit significat mobilium translationem tamquam factorum ut maneant immobilia que regnum non commouetur.
Propter quod suscipientes regnum sine motu habeamus gratiam per quam seruiamus placentes deo cum metu et reuerentia.
Etenim deus noster ignis consumens est.
Fraternitas maneat in uobis.
Hospitalitatis nolite obliuisci per hanc enim latuerunt quidam angelis hospitio receptis.
Memores estote uinctorum tamquam et uos compedibus et eorum qui tribulantur tamquam et ipsi in corpore.
Honorabile connubium in omnibus et thorus immaculatus fornicatores autem et adulteros iudicabit deus.
Sine uestra conuersatio sit sine auaritia contenti estote presentibus talia enim ipse dixit non te deseram neque derelinquam te.
Ut bono animo confidenter dicamus dominus mihi adiutor et non timebo quid faciat mihi homo.
Memores estote prepositorum uestrorum qui locuti sunt uobis uerbum dei quorum intuentes exitum conuersationis imitamini fidem.
Iesus christus heri et hodie ipse et in secula.
Doctrinis uariis et peregrinis nolite abduci optimum enim est gratia stabilire cor non escis que non profuerunt ambulantibus in eis.
Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt.
Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in sancta per pontificem horum corpora cremantur extra castra.
Propter quod et iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est.
Exeamus igitur ad eum extra castra improperium eius portantes.
Non enim habemus hic manentem ciuitatem sed futuram inquirimus.
Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo id est fructum labiorum confitentium nomini eius.
Beneficentie autem et communionis nolite obliuisci talibus enim hostiis promeretur deus.
Obedite prepositis uestris et subiacete eis ipsi enim pernoctant quasi rationem pro animabus uestris reddituri ut cum gaudio hoc faciant et non gementes hoc enim non expedit uobis.
Orate pro nobis confidimus enim quia bonam conscientiam habemus in omnibus bene uolentes conuersari.
Amplius autem deprecor hoc facere ut quam celerius restituar uobis.
Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium in sanguine testamenti eterni dominum nostrum iesum christum.
Aptet uos in omni bono ut faciatis uoluntatem eius faciens in nobis quod placeat coram se per iesum christum cui gloria in secula seculorum amen.
Rogo autem uos fratres ut sustineatis uerbum solacii etenim per paucam scripsi uobis.
Scitote fratrem nostrum timotheum dimissum cum quo si celerius uenerit uidebo uos.
Salutate omnes prepositos uestros et omnes sanctos.
Salutant uos hi qui de italia sunt.
Gratia cum omnibus uobis amen.
Scripta ad hebreos de roma per timotheum.

Et ola crea. dei. Et ista est dom⁹ qui erit moyses. et ybri factus est dom⁹ mō moysen. Et moysen. Ostendit ipm dignū ampliori ebia q moysen ex quo fabricator est: qui ē carnalia carn ultime tractat. christus vo spualia. Et moyses quidē fidelis erat in tota domo eius. i. dei
b Tāq̄ famul⁹ in te. cor. q̄ obedia erāt. Hoc dicit ad ppm angelis. et ppheta ipm cōmendabat in
Duo propter. Hinc. i. ob pr angelos. et ppheta ipm cōmendabat in
missi. tantillū nos opor
tet obtuere que ab illo
audiuim⁹. Ita nunc ob
seruādo ipso pr. moyse.
Hic incipit tractare dnt
incredulit ebo. p pena fi
nitime. et p⁹ amit
tant regnū dei. et per
ēpermutant tempora.
Hodie. modo p̄le
loq̄t: q̄ pōt per pconsu
tūdē dari: modo etiā
mollie. Ppheta ē de
eo q̄ missū videt ter
ram. et ēi audiēt ibi esse
incorrupt abilem vitā de ob
tim equis dei populo pō
bant: pueniamus
in egyptū. vñ iurauit de
mīn⁹ q̄ nō introirent in
terrā promissam: q̄ ēt re
quies labor: i. ēt obs pe
rierunt pter duos. Tres
rogo mōcat. vnam sab
bati. secūdā in palestina.
terriā veras q̄ in celo: de
q̄ hic dicit loquēs ad ve
ros israelitas dicēs: No
lite duri. ēt ebo loquenti.
sicut spūs sanct⁹ pmo-

Nicolaus

uit domū eccle: nō au
tem sicut moyses. i. hoc
ēt quod dicit: a Et
moyses qdē fidelis erat
in tota domo eius. i. ei
b Tāq̄ famul⁹ in te.
cor. q̄ obedia erāt. Hoc
dicit pplo ysrl. c Christ⁹ vo tanq̄ filius in domo sua. i. in ecclia habitat.
d Cuius dom⁹ sumꝰ nos. q. ecclia nō ēt paricies mansionis ē fidei rpi.
q̄ sicut in domo materiali regit⁹ firmitas: sic ēt in fidelib⁹ rpi ad hoc q̄
sint dom⁹ pncipalis dei regis habitatio fidei. pter qđ subdit ibi obdiēdo
nō: Si fiduci. i. gliaz spei vsq̄ ad finē firmā retinem⁹. e Quapropter.
Hic pter ostendit ex fidelitate q̄ ipso firmior ēt obediendū. et circa hoc tria
facit. ex pmo ad ⁊ induit auctoritatē scripture hoc ebortant. secūdo appo
nit illā scripturam. ibi: Videte frēs. tertio ex auctoritate et exponit ebor
tatiōnē. ibi: Timeam⁹ ergo ne. In pncipio secūdi ca. Prima in
duas. q̄ in auctoritate scripture qua adducit pmo quālā monitio ponitur.
secūdo ad hoc induct exemplū. ibi: Sicut in acerbatione. Dicit ergo pmo
sic. Quia ipso excellentior ēt moyse. vt dictū ēt. ⁊ quasi ostendēdo ⁊ animo
nendo p scripturā sacrā. d. Quapropter sic dicit spūs sanct⁹. loquēs per os
psalmiste. f Hodie. Hoc ipse in quo etiā dies ē revelata. q̄ rpr legis fuit
quasi rpr noct. sm q̄ dicit apūs ad Ro. xiii. Nox precessit dies aūt appro
pinquauit. g Si vocē eī audieritis. i. ipīs rpī. ⁊ hic ponit si. p quia: q̄
vox ipīs rpī loquētis audita ēt in cuāgelio in natura humana assūpta. in
veteri tēpe aūt audita ē vox. pbetarū ei⁹. sm q̄ dicit Aug⁹. libro de tri
mone. vbi in mōe. exponēs illud Matth v. Et aperiēs os suū docebat⁹. sic enim ille aperuit os suum qui in veteri lege aperiebat ora pphetarum.
h Nolite obdurare corda vestra. p inobedientiā. hō ēt inobedīne deo
ab eo se auertit. ⁊ per ofie de⁹ iuste sibi grām ei subtrahit. ⁊ q̄ ita dei mīs
tificat. cōper ofia legt ipīs holo obduratio. sicut plenī⁹ videbit. i Sic
in exacerbatione. Hic ponit exēplū de obduratiōe antiquoꝝ. indeq̄ ad
habet ysac. xiii. ⁊. xvi. vbi ēt q̄ eplōnenses q̄ missi fuerant ad obdūran
dā terrā filios israel. penitūs terrauerit corda ppli. ⁊ hic increduli ebo qui
tot signa ⁊ mirabilia cla obderat in deserto voluerit reuerti in terrā egy
pti. pter qđ pīa ire⁹ volat eos delere. ⁊ pter moysi ipedita ēt pena
ppli. vers⁹ p quadragīta āno impedit⁹ ppli ab ingressu terre promis
sionis. q̄ sic. ⁊ ceteri facīt de egypto a viginti āno. ⁊ supra mortui sunt
in deserto nec introierūt terrā. punitōe. pter eoꝝ incredulitatē. ducibus
ēt exept. Iosue filio nun. ⁊ caleph filio iephōne q̄ integrā fidē terrā promis
sionis. pter eoꝝ obedīciā. ⁊ fidelitatē. hoc ē igit qđ hic: Nolite obdurare
mīa. pter eoꝝ obedīciā. ⁊ fidelitatē. hoc ē igit qđ hic: Nolite obdurare
corda vra sicut in exacerbatiōe sm vīē ītrahīs in deserto. vbi mī eīus pcth
exacerbatio per silicedīnē. fructꝰ ēt acerbꝰ nō ē acept⁹ ad ebōs. ⁊ opponit
maturo. ita pcth filius fuit maxime obstinatōis. q̄ sicut dicit ē ēt incre
dulo vbo vīe tot mirabilīb⁹ ⁊ signis. ⁊ ib noluit totaliter placari de⁹. vt di
xit ēt nō fructꝰ acerbꝰ nō acceptat ⁊ delicit. Iogt: In deserto vīē tēpe
nia. q̄ plures in deserto ītrauerūt. bell. vt pīs in terrā vīēm ītrāt.
Videte fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi a deo viuo. Sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies: donec hodie cognominatur: vt non obdurec quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim christi effecti sumus. Dum tamen initium substantie eius usque ad finem firmum retineamus. Dum dicitur. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Nam quidam audientes exacerbauerunt: sed non omnes qui exierunt de egypto per moysen. Quibus autem infensus est quadraginta annis: nonne his qui peccauerunt quorum cadauera prostrata sunt in deserto? Quibus autem iurauit non introire in requiem eius nisi his qui incredulis non credidit. Et videmus quia non potuerunt introire propter incredulitatem. Timeamus ergo ne forte relicta repromissione introeundi in requiem eius existimetur aliquis ex vobis deesse. Et enim euangelizatum est et nobis quemadmodum et illis: sed non profuit sermo auditus illos non commixtos fide audientibus. Ingredimur enim in requiem qui credidimus quemadmodum dixit: sicut iuraui in ira mea si introibunt in requiem meam. Quamuis operibus facta sunt a constitutione mundi. Dixit enim quodam loco de die septimo sic: Et requieuit deus die septimo ab omnibus operibus suis. Et in hoc rursus: Si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo superest introire quosdam in eam et hi quibus prius euangelizatum est non introierunt propter incredulitatem. Rursus determinat in die hodierno dicens post tantum temporis spacium sicut dictum est: Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Si enim eos iesus requiem dedisset non de alio deinceps loqueretur die. Itaque relinquitur sabbatismus populo dei. Qui enim introiit in requiem eius requieuit et ipse ab operibus suis sicut a suis deus. Festinemus ergo introire in illam requiem ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Viuus enim est sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti et pertingens usque ad diuisionem animae ac spiritus compagium quoque et medullarum discretor cogitationum et intentionum cordis. Et non est ulla creatura inuisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo. Habentes igitur pontificem magnum qui penetrauit celos iesum filium dei teneamus confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie eius ut misericordiam consequamur et gratiam inueniamus in

Si tamē initijs substantie eius
vsq; ad finez firmuz retinea-
dum dicitur. Hodie si voce eius
audieritis. Nolite obdurare cor-
da vestra. quemadmoduz i illa
exacerbatione. Quedas enim au
dientes exacerbauerunt sed non
per moysen. quibus autez infen-
sus est quadragīta annis? Nōne
ne illis qui peccauerunt: quoruz
cadavera prostrata sūt i deserto?
Quibus autez iurauit nōn itroi
re in requiez ipsius: nisi illis q
re in requiez meam. Et videmus q:
incredulī fuerūt?. Et videm⁹ q:
nōn potuerunt itrare in requiē
ipsius propter incredulitatem.

C. IIII.

Timeam⁹. Hic
quia nō legit ad
hoc proficit. potest enim
aliquī videri nobis ostendere
ut ex improbitate credēdi
illos ill perdiderunt
non credendo.

nō admittit⁹ fidei
ē. Exemplī enim de egy
pto cū multi vīā perire
beluissent. nulla iudicia
diuine dei acceperint in
egypto in mari rubro in
deserto obliti sunt
minere potentiam qui
deberāt inhiare naturā
rem. Hi ido ē pernicio
sime viuere. Ille. Possūt
etiam q̄dē magnoz fru
ctuū e vitez interpretā
dūm e. Simile percutere
petre virgā. Quāq; ad
obtinendū q̄ erat mīo

Nicolaus

a Si ei intrā sabbatū
tis ei⁹ vsq; ad finē firmā
retinea⁹. q. cuiz in eo
baptizat' fuisset quamdū
aetatē sanctā p fidem fir
mat. q. fides i sanctitatē
sperādā ceruz. vt ei. I.
ca. vi. vbi vocat' hic inī
tiū substantie: qō debem⁹
vsq; in finē firmā retine
re. Dic ergo. b Hodie
si voce eius
audieritis. hoc totū ē. expositi. c Quidā enī audientes. Hic ꝓsiter
hoc exponit ad literā narrationē psalmi dicens de culpa exacerbantis psalmi
dicēs. Quidā enī audientes exacerbauerūt. q. ppls israel audito verbo explo
ratoz incredulē nolo. volunt. I. egypti reuerti. vt psalmi ait. d Sz nōnulli
uerūt qui. plerī sunt ad egyptū p meyſen. hoc dicit ꝓpter caligō e tolue q
nō exacerbauerūt oēs. cū aliquī fideles e obedientes obio gentiliū. e sic
pars q̄ peccauerūt e qui nō. e Quib⁹ ait. Hic exponit de pena ꝓpter
culpā gentiles inflicta. e hoc ē. q̄ dicit: Quib⁹ ait offensus ē. q̄dragin
ta annis. ipse. I. ex⁹ penitus eos. f Nōne illis q̄ peccauerūt. q. d. sic. e nō
aliis. ad pars ꝓ cōsequenē effectū. cū dicit: q Quoz cadavera prostra
ta sūt in deserto. in pena. I. dicit psl. h Quib⁹ ait iurauit. id ē decreuit.
i Nō introīre in requiē ei⁹. I. in terrā promissionis. k Nisi illis q incre
dulī fuerūt. quasi dicat. aliis nō iurauit. q. cū ceteris e iosue q fuerūt credulī
ipsi introierunt. vbi. e. dicūdū: l Et videmus. f. per effectū predictum
m Quia nō potuerūt introīre ꝓpter incredulitatē predictā. Ad euidē
tiam posterioz ducit. verū obduratio cordis sit attribuenda hominī.
ꝓpter hoc q nō. q. illud q̄ ē ꝓpium sui nō ē attribuendū hominī.
obduratio cordis ē hūanoz. ergo. vī. maior pars. minor probat' per il
lud q̄ habet' ad Ro. ix. Cui⁹ vult miserē. vī. Itē idem per sui ꝓmissiōz e
ecclīe contra ariū. fm q. vī. ii. physi. Natura cui⁹ per sui ꝓmissiōz
ē causa salutis nostre. e per sui obseruantiam ē causa p sui obseruā. ē. ei obe
diētie. Liberatiē ꝓs per illud q̄ dī in ysa. nihil est obduratio cordis
effectū ad hoc. frustra admonet apls. n. Nolite obdurare. vī. Nō dico ꝓium
dū q̄ nō ē inobediēs verū e causē effectū. attribuo diuersis causis diuer
simode. vt. obduratio cordis ē obduratio bonis in pcīs. dicit enī cor
dis. metaphorice ad similitudinē corpis duri. corp⁹ enī durū ē q̄ nō cedit
digenti. vt habet. iii. methaurog. e ad similitudinē hui⁹ cor bonis vī
durū e voluntas q̄ cū ꝓ accipit ꝓ obiecto. vt dicit. ē q̄ nō cedit vel obe
dit monitionī ad bonū. q. magis resistit. talis ergo obduratio est ab bonis in
clinatiua e dimotiua bonitatis ꝓ ipsum ꝓprium. vt dicit. ē. q. nō cedit
q̄ ad bonū. q. magis resistit. talis ergo obduratio est ab bonis in
clinatiua e dimotiua bonitatis ꝓ ipsum ꝓprium. vt dicit. ē. q. nō cedit
figuratiue exponit a boc quod in. ē. et. e. sic dicendū q̄ deus dicitur obdurare
et animā suam. sicut. I. ipē. dī. q. nō cedit vel obedit. e. sic. e. nō
dicendū q̄ deus dicitur obdurare et animā suam. sicut. I. ipē. dī

Ostiū hoc ale ac ſpi. Alia vitia vel dctōa ipſi intelligim⁹ cū ange
lis. Vbi ꝑ alam intelligūt carnalia pcā. i. q̄ actu copiā habt vt luxuria ꝑ
ipſi ho ſpūalia. i. q̄ ſine motu vt ſuperbia. Diuidit aūt hoc dei inter car
nalia pcā ⁊ ſpūalia q̄ ſcīa alio agit. Hic tm vt ꝑ alam accipiāt

Grandiuus est. Per hoc ps. q per eum possumus offerri nram
tam ad bene am ptia. Remissionis. Quia amplius offerri non restat.
Dicit. s. voluntarie. Hebreis obstinatum vlgi ad meliora.
Omnibus exemplo. Et hic valet paulo q omnes turbant ad id.
qui dicit hoc posse fieri per eum quia qui est appellatus x.

Hinc interpretabilis.
Quia de illi multis dictis
apostolo de glorie. I. de
gratie x carnalitate. x de
ritus x mdr mutatis: x
de lectoribus dies x hoc. q.
cellitis x nostratis x de le
gis aug sacrificiorum illius
ritus reprobatione x de
aliis multis.

Et cum deberetis. Interim nimpotentem
de infirmitate: et alia de
pio laborem intelligere.

Hec sunt elementa
eccliis. Et nihil sermoni
est simplex doctrina. Ele
menta dr. mi de q agit: vt
nutrimur. paßis.

Omnis enim qui
lacte x. Qui non capit
verbi caro facti est. q̃do
caput in principio erat ver
bū. Dic de hac re sermo
quo agit' vt nō solum cre
datur. verbum intelligan
tur: dicatur. q̃ vt essent

Nicolaus

a Exaudit' est pro sua reuerētia. Let vtendo officio pontificis. I. exaudo
pro populo x offerēdo sui sacrificii habuit modū deuoti x reuerētiosi.
b Et quidē. Hic pōt obiici q in ipō fuit maxima miserēdia q debuit
esse in pontifice: q et ei dr' de eterno in qua natura pati non potuerat et
sua pietate x misericordia q̃ voluerit nos esse et alio assumpta natura à hu
mani pabilibē in qua pro nobis pateret: x ea passibiles expōnia ad cōpation
dum nobis quodāmodo apte redderet: x hoc é q̃d dicit apte. Et q̃dz ei
esse fili' dei. I. ab eterno existēs in natura diuina. c Didicit. q. experi in
nā humana. d Et hic q̃ passus est obedientiā: h hoc fuit nīa notitia
experiētialis: in noticia habituali nō q̃rit h ea tota ab instanti assumpti
nis patuit: x ex hac sui passioni meruit gl̄iā sui corpis x exaltationē: x
dr' alios glorificationē. Ideo sequ': e Et p̄fimat' factꝰ in beat. q. I sua
resurrectiōe habuit gl̄iā immortā in corpe q̃ erat plena nīa ex parte
alr. f Fact' est obediēti sibi. p vera fidē. g Et salutis eterne.
videnꝫ esse in nātiꝫ q illud q̃s est q̃rit pōt facere alterū sibi similē. filii
pōt in gloria q̃ntūm' est alio causa gl̄orie inq̃rit de p modū principa
lis effect' x inq̃rit homo per modū meritū x instrumēti. quorū tñ in vtra
q̃ suppositi. alii adr fuerit in beatū ad pōt per modū instrumēti sequn tñ
mur' artificē aliter est instrumēti cū' x aliter lecturis. h Appellatus.
Obstante q̃ ipm habuit pōtē illa que debēt esse in pontifice: hic p̄fert ōcbus
dā. q̃ solū principale. I. q̃ ipe est appellat' ecclie pontifex: x vere. D. Ap
pellat' a deo pontifex iuxta ordinē melchisedech. hoc ad additū q̃ sacerdo
tium ipi nō p̄fuit in obitu ecclie tantū: sed aliis. sicut p̄fectus sacerdotii Leui
cum. h. pōtē in obitu ecclie cepit x sanguinis hostiā ipi sub specie panis x vi
ni sicut melchisedech q erat sacerdos dei altissimi obtulit panē x vinū:
bñ Gen. xiiii. ca. I De quo. Ostenso q ipse sit vere pōtifex. hic p̄fert
parat eos audienti respectu loquēdi: x ostendit in tres ptes. q: primo redarit
auditores ad docilē. I. principio se. ca. ibi: Quapropter. 3° hortatus. ibi:
Et hoc q̃s. Circa primū facit̄ q̃ animi auditoriū excitat ad attentionē
et docilē et tollunt diuersi q̃ difficultatē q̃ dr' difficultas pōt pingere
tupli. vno mō p̄ter materie debilitatē. alio mō p̄ter auditū indocilis
tatē. ad capiendū x tarditatē: vtrūq̃ pingit in p̄posito: q̃ materia scripture
tūm de qua loquebat' apls est valde ardua x difficilis. Et ibi q̃ dr' Ser
monē de q̃ loquebar' apls est valde ardua x difficilis. Et ibi q̃ dr' Ser
bebat. I. indē et non. etiā literaliter ad capiēdū p̄ter affectationē ad p̄fun
dū. x hoc est q̃ dicit apls: De quo I. pontifice nr̄o ihesu xpo est. h Nobis
grauis. I. inter. ad intelligendū. I. perceptibile indigēs p̄ter materie difficul
tatē. x tarditatē alioꝝ. I. tarditate: vtrūq̃ pingit in p̄posito: q̃ materia scriptu
rē. ad capiendū x tarditatē: vtrūq̃ pingit in p̄posito: q̃ materia scriptu
rē. ad capiendū x tarditatē: vtrūq̃ pingit in p̄posito: q̃ materia scriptu
tarde ac quia loquebar' apls est valde ardua x difficilis. Et ibi q̃ dr' Ser
bebat. I. indē et non. etiā literaliter ad capiēdū p̄ter affectationē ad p̄fun
dū. x hoc est q̃ dicit apls: De quo I. pontifice nr̄o ihesu xpo est. h Nobis
grauis. I. inter. ad intelligendū. I. perceptibile indigēs p̄ter materie difficul
tatē. x tarditatē alioꝝ. I. tarditate

Confidimus. Non dicimus putando vos talia: sed minꝰ ne sine
talis. Carnea versio ipse volcanus re. C Confidimus. Quia de pcimis nō
habet vnde laudet: de ipc futurorum attollit ad quę per patientia alliciꝫ:
roborat animos eorum: & cōfortat antequa ea in mente reuocans: & facit eos
existimare deum nō oblitū bonorū quę fecerunt. Sicut enim peccata bona p
sequētia mala memoria fa-
cit: & irrita facta: ita ipsa
eadem per penitentiam &
alia bona sequentia recal-
liscunt.

Operto. Magna il-
lio latificat. Tria aut̄
bona cōmendat in vic. C.
q omnia sua refert ope-
rationē: & hoc ex
dilectione quę informat
actionem: & ex actiuo. &
hoc ad gloriam dei: & ex
pura & recta intentiꝰ.

Cupimus. Laudat
tam dilectionē ergā illos
ostendit & eandem circa
singulos curam demon-
strat: & maiorum enim et
minorum similiter curaꝫ
gerit: & omnes diligit.

Promissionem.
Scribat placē iudicio p
multorum patrū memoria
ri. vnde modo hic laudi-
bus extollit quos supra
exemplo obiurgatos: ter-
ruit. In hoc aut̄ abrahā
maxime elegit: cuius filij
erant fi credant.

Abrahe namq;.
Tria dicit: q promis-
sio facta: & per iuramen-
tum firmata: & in abrahā
iam impleta.

Nisi benedicens
benedicā tibi: & multipli-
cās multi. Te. Apostropha
est hic i. defectio. Quasi
si hoc nō fecero: nō mihi
credatur de aliquo.

Terra enim que venientem super
se bibens imbrē: & generans her
bam opportunā illis a quibus co
litur: accipit benedictionē a deo.
Proferēs aūt spinas ac tribu
los reprobꝫ & maledicto proxi-
ma cuius consūmatio in com-
bustionē. Confidimus autē de
vobis dilectissimi melioꝝ & vi-
cinioꝝ saluti: tametsi ita loquimur.
Non enī iniustus deus qui obli
uiscatur operis vestri & dilectionis
quā ostendistis in nomine ipsius
qui ministrastis sanctis & ministrā-

Nicolaus

Deus ad hebreos. Quia ex dictis apparet q̄ ad
gentiles nō pertinet redire ad renouationē baptismalē q̄ baptismꝰ est semel
tantū: & q̄ ad eos nō pertinet ea q̄ ad iudeos pertinebant: ideo ad eos
specialiter nō scribit. Et quia ipse erat doctor gentiliū: ideo ad eos scribit
generaliter. Et quia ipse erat doctor gentiliū: ideo ad eos scribit generaliter.
Et quia ipse erat doctor gentiliū: ideo ad eos scribit generaliter.

Delira

Ad hebreos. Quia ex dictis apparet q̄ ad gentiles nō pertinet redire ad
renouationē baptismalē q̄ baptismꝰ est semel tantū: & q̄ ad eos nō pertinet
ea q̄ ad iudeos pertinebant: ideo ad eos scribit generaliter. Et quia ipse erat
doctor gentiliū: ideo ad eos scribit generaliter. Et quia ipse erat doctor
gentiliū: ideo ad eos scribit generaliter.

In quo abundantius. Quasi. Si autem homini qui mēdax est
per iuramentum credimus: quāto magis deo credendum est qui mentiri nō potꝫ.

Fugimus. Fugit ad spem: qui spe bearitudinis tribui animo sperat.

Qui sicut anchoram. Sicut anchora nauem: sic spes alios tenet ne
naufragent in fide bonꝰ: nihil: plantēdo irrigauit. Et i simili: ne salut̄ naufra.

Precursor. Ad hoc
enim pcurrit vt nos sequa
mur. Qui bene vti curlet:
q̄ nulla culpa cuꝫ ipedi-
ut. Pro illis: Expetunt vt
pigeat ad currend. v. Et
alibi: in via pc. non ste.
Et pcurlor: qt ante nos: &
pro nobis curauit.

Secūdū ordinem
melchi. Vbi aperte dic
stianos quoq; et portitic
fugiores indicio esse: q̄nti
petat iter dicēs & aaron
& mēt̄ sacrificū bīc. Ira
tionabile obliquis quod
ducit i celsitud pendēs.
Quid autē est rōnabile
obliquis nisi qs per alias
& fm spiritū offert: vt sit
virgules. Spiritus enim
deus est: & eos qui adorāt
eum in spiritu & veritate
adorare oportet. Ecce qui
duo sacrificia placat deꝰ:
hec igitur offeramus. Illā quidem dubitarunt sunt & dixerunt. hec autem

Nicolaus

a In quo. i. in iuramēto abrahe facto. b Abscidit velo. i. q̄ facta
est abrahe pmo se & heredib⁹ suis. c Impossibile. i. nō fieri. interposuit iur
ramēto. q hoc ex abundanti cū immobile esse dicit. erat enī firmare hoc q̄ poc
debat ex diuino pacto. & iuramēto addidit firmauit eos q̄ abrahami: qui
promissoꝝ pmissa: facte ipsi abrahe fuit addidit: vt haberē. Deli. pmi. d Ut p
duas res. Hic ex fide: quia aplus adiudit tantū. videlz q̄ illi q̄ sunt de semine
abrahe si faciant imitatores abrahe: pter eos fidei ipsi. constitutionaliter pleq̄untur promissio-
nes abrahe facte: pdicta modo firmati: & hoc est qd dicit hic: Ut per duas
res immobiles. scil. diuinā & illā q̄ ex iuramēti. e Quibus impossibile est
mentiri deū. fortissimā solatiū habeam⁹. i. fecerūt simus de obtinēda promis-
sione: q̄ sum⁹ imitatores abrahe: pter qs sequit: f Qui fugimus. sup
ple p baptismū. ad rēm p quē adimplet promissio abrahe facta. ibi sequitur:
g Ad tenēdā ppositā spem. i. certā gloriē expectationē. h Qua sicut
anchora. abe. tu. & firmā. sicut enī anchora nāue tenet nauē imobilē ita fidē
mariecta spe tenet alas imobiles ita. fidē: varie & multiplicia tentatio-
nia. verissime ipsa spes ab eterna & immobili firmitate respectu anchore mate
rialis: q̄ anchora materialis p hoc & sigil. i terra dat firmitatē nauī. sic &
nostre nō pōt i terra stabilīri. ibi operati q̄ dñs operatꝰ q̄ dñs fecerat. Deco. Ysa. f.
in celos: hoc est qd subdit: i Et intrat. vsq; ad inte. velaminis. i. ad sere
ta celestia. q̄ sūt nobis velata: ad quē locū ascēdit dñs ihc vt ibi figeret anc
horā nr̄a: q̄ hoc dñs fecerat spes. venīdi ad eos. k Et est qs subdit: qui
Ubi precursor. Ibo &c. l Et aplus subdit: ex pte locum fuerat de pdicta
re pōt & interpellaret alīq; ad excitationē audiēdi: & sic pōt referri ad sūt
ppositā. i. ad logicā de pōticatu ihu de q̄ alibi: loq; ea. sc. Et considera
tū maiori cuiusdā dicti Ps. Tu es in eternū⁹ sec̄dū ordinē melchisedech. qui
habeat locū. Et arguit̄ q̄ nōq; sicut baptismꝰ hs efficaciam a passione ihu
ita & pnia: hs baptismꝰ nō pōt iterari q̄ &c. Sic ipsa lis curatio & ea p pen
tētā sūpta i p curatiōes corporales. q̄ ihu opat⁹ est: hs ihu nō legit aliquē bis
curatū q̄ &c. Ubi a Gale. ii. pb. Secūdū magnitudinē cū sic & mla. ibi: hs
magnitudo dei finita i. q̄ &c. mla: & p pōt nō nō semel si totū spūale
cipit reuertit ad pnias etiā post baptismū. Modo. i. hac ratione fuerūt here
ses ibi occasione. illis q̄s dcm. i. hoc ca. Impossibile. i. eni. eo q̄ semel il-
luminati sūt &c. p q̄s intelligit baptismꝰ vt dcm. i. supra: Et q̄ apti sūt rur
sus renouari ad pnias: dicit q̄ si dicatur romani nolit. Nouatꝰ q̄ nullus
pōt reuiscere ad pnias post baptismū: hs nō i tali sūt errores. fm q̄ dicit
Athanasiꝰ i epla ad Serapionē: & pbat p scripturā p illā. corinthios ince
stuosus. & i. loq; aplꝰ. i. Cor. v. q̄ iste excommicat erat q̄ vxorē pris sui
habuit: pter q̄s aplꝰ iubet eū erahi sathane ad affligendum: vt ipse eius
salꝰ fieret in die pōis nr̄i ihu xpi: vt ibidē dicit: nō est verū nisi pnia ei
habenda locū. Et de illo codē scribit. ii. Cor. ii. q̄ de mandato aplī fuerit
iterū recept⁹ ad officiationē fidēli. p q̄s pr̄s & pnia hs locū i eccliā post
baptismū. Ibi Paulꝰ aplꝰ scribit. Et abrahe q̄ post receptionē fidei & ba
ptismi fuerit decepti a falso aplo: dicit Gal. iii. Fideli mei quos iterū
parturio donec formet̄ xpc in vobis. & quo ps q̄ recepit eos ad pnias post
baptismū: poterit eni error Nouatti p rōnē sequnarijs hoc diuitterog hoc
tractari hs in. iii. fidei. Error aūt sic⁹ fuit error Origenis. q̄ nimis lata
uit pnias. & Nouatianis restringit. i. q̄ nō solū hs locum pnie tēporis
quātūcūq; in vita pōis: sed hs locū in futuro: q̄ pōt durare & pānare post
aliqđ tēpus ad q̄s & glosa remittit hs hoc & rōnē & scripturā facit. cadēq;
emis rōne videret q̄ beati possent ca sere ab exitu tēporis & q̄ dānati reuertā-
tur a dānatōe. sed adit est erroneū q̄ & falsū. Ibi scriptura codē modo

virtutum. Ita ephesiorum ita intelligimus. Ita gilbert. eguri pōt: hec adit
pauci. Quanqz enim melius est pcore bonis tamen hoc facere nō debet. Pau-
cis alas tuis in sacrificiū offerentibus pecora offerentibus. C. VII.

b Ie enim melchisedech. Iam ledpit ostendere adhuc ihu fm̄ sacerdotē esse
christū: ad quē ostendendū duo facit. Primo ostendit sacerdotiū melchisedech
esse nobilius sacerdotio leuitico. Secūdo ostendit q̄ sacerdotio melchisedech
debet succedere sacerdotium christi. Circa primū tria facit. Primo ostendit
quod sacerdotium melchisedech fuit nobilius sacerdotio leuitico. Secūdo ostendit
quod sacerdotium melchisedech fuit nobilius sacerdotio leuitico. Tertio ostendit
quod sacerdotium melchisedech fuit nobilius sacerdotio leuitico.

Ie enim melchisedech rex salem sacerdos dei sūmi: qui occurrit

quā sicut ancoram habem⁹ anīe.
me tutā ac firmam: & incedentes
vsq; in interiora velaminis: vbi
precursor pro nobis introiuit ie
sus secūdum ordinem melchise-
dech pontifex factus in eternum.

Ie enī C. VII.

melchisedech rex salem

sacerdos dei sūmi: qui occurrit

Nicolaus

Ie enim melchisedech. Ostendit interpositio ad excitationē audien-
tiū: & hic aplꝰ recurrit ad sua. ppositū. i. ad ysum̄ excellentiam
sacerdotii xpi: & dividit in tres partes. q̄ fuit oblatū excellentiꝫ
hui⁹ sacerdotii respectu sacerdotii leuitici. Secūdo ostendit q̄ debuit
huic sacerdotio succedere sacerdotium christi. Tertio patet incipit in medio ca. ibi. Ma
dēte itaq; fratres &c. Circa primū sic procedit: q̄ fuit ostendit excellen
tiam sacerdotii xpi respectu leuitici ex parte p̄ncē sacerdotis. Secūdo ex par
te sui ministerii. Secūdo incipit in principio secundi ca. ibi: Capitulū aūt &c.
Circa primū ostendit excellentiā sacerdotii xpi q̄ auctoritate diuina. Secūdo
ostendit hui⁹ sacerdotii excellentiā. ibi: Et hic oia &c. Circa primū ad-
uertendū q̄ aplꝰ ppositū sibi per auctoritatē p̄l. ps. Iurauit dñs &
nō penitebit eum &c. vñ tria ostendit ad sibi ppositū pertinēdā. primum est
illud ad qđ ps inducit. Secūdū est illud qđ ps dicit. Tertiū est illud qđ ps subdit: Tu aūt dñe &c. tertiū
est illud qđ ps dicit: Tu aūt dñe &c. tertiū est illud qđ ps subdit: Tu es sacerdos
in eternū. & hō dividit in tres partes in quas aplꝰ ista p̄cedit. Se-
cūda incipit ibi: Et quātū est nō sine. tertia ibi: Et alii quidem plures &c.
Circa primū tria facit. Primo declarat similitudinē ipsi melchisedech ad
ipm̄ cui fuit facta. Secūdo ostendit excellentiā ipsi melchisedech. ibi: Ju-
tuemini. adit. tertio ex hoc concludit primū ppositū intentū. Consimiliter secūdo
etiā ipsi respectu sacerdotii leuitici. ibi: Et ergo ostendit. Prima adhuc in
tria. quia primo ponit ydemitatē melchisedech. Secūdo per hoc concludit
similitudinē ad rēm sicut figura ad figuratū. ibi: Considerate autē. prima
adhuc in tria. ex primo ponit ipsi melchisedech multiplicē oblationē. Secū-
do ponit eius interpretationē. ibi: Primū quidem. Circa primum videndū est
oblationes melchisedech. primo ponit regis victoriam. ibi: Qui cum
melchisedech rex salem. Secūdo adit benedictionē. ibi: Et ipse fuit cui decimas
gentium &c. Circa hanc. adit. aduerē. Quidam adit fm̄ quosdā istam esse q̄s bie-
rusalē occasio illam dicitur ipsimet fm̄ primo obiicunt. & eo regnante. vt
dicit Hidemus li⁹ xv. ethymol. Secūdū alios est istam q̄s salem vbi templū
fuit. Videtur vt hi Ieb. ii. Secūdo addit aplꝰ ex⁹ significatū sacerdotalē. ibi:
m Sacerdos dei sūmi. & addit hoc. Ut occurrat ad obuiandū. q̄ nō erat
sacerdos absq; ynia ideo arta tunc tēporis via erat per totum mundū: &
qz ad ipsū pertinet deo offerre sacrificia & offerre populo spūalia. ideo oc-
currit abrahe de victoria reuertēti vt benedicat ei: & hoc est quod subdit:
n Qui obuiauit abrahe &c. & hoc habetur Deut. xiii. & quia ille qui

conclu

abrahe regresso a cede re gñ ⁊ bñ
dixit ei. Etiã ⁊ decimas eoꝝ di-
uiãt abrahaz. ⁊ Primũ quidẽ
qui interpretat rex iustitie: deĩ
de aũt̃ e rex salem ⁊ quod ẽ rex
pacis: sine matre: sine
genealogia. Neq; initiũ dierũ
neq; finẽ vite habẽs. Assimilat*
autẽ filio dei ⁊ mãet sacerdos in
perpetuum. ⁊ Intuemini autem
captus est a sitiens.
Ds est malefactor abraham
ei tremitis decimã ⁊ octo
vernacula persecutus est
eos atq; postea deliberãtq;
loth ⁊ omne substantiaz
qui reperãt. Vbi ẽ abra-
hã redimit occurrit mel-
chisedech ⁊ benedixit ei.

Tradunt hebrei melchisedech ex filiis noe ⁊ quando abrahaz natus est

Nicolaus

edidit populo ysdalia debet de ipso accipere tpalia. ideo abraham dedit ei
decimas de preda. ⁊ ß ẽ q̃ dicit: a Et ⁊ decimas eius dixit abrahã.
per hoc ens ostẽdit se sperfectũ respectu melchisedech: q̃ ei debat decimam
tanq̃ue sigñ plationis. eo q̃ numerus denarius plenus est. filei autez re
tinens nomẽ partem aut signat sperfectiõem. b Primũ quidẽ. Vbi ꝓbr
apostolus interpretat̃ quoddã nomẽ de melchisedech: nomẽ de nomẽ eius
interpretat̃ rex iustitie. melchoe enim dicit̃ ex: sedech autez dicit̃ iu-
stitia. talẽ aũt interpretat̃ per. ⁊ ideo p nomẽ ꝓprium intelligit q̃ melchisedech
significabat Ihesum xp̃m. c Deinde aũt rex salem ex est rex pacis. quod
designat̃ ee loco sui regiminis. sequit: d Sine pre ⁊c. Ip hoc nõ dicit in-
telligẽdũ q̃ melchisedech ipũ genuerit: sed q̃ de ipso scriptura mentionez
nõ facit: ex nõ legit̃ de patre eius nec matre nec de principio vite eius vel
finẽ sed p hoc videt̃ q̃ ipsum sic fabricauerit dicunt ipsius fuisse fem
finẽ nec q̃ scriptura dederit patrẽ ⁊ matrẽ ipsius sm ⁊ alias genealogiã:
sed ad hoc posset dici q̃ scriptura de ydeitate nõ loquitur sub hoc nomẽ mel-
chisedech de quo arguit ⁊ facit aplõ mentionẽ: ⁊ hoc fecit ad rõnẽ figure
que fuit̃ per melchisedech ostẽdit a figurato in plurib⁹. e Assimilatus aũt. Ex pdi-
ctis dicit aplõ ipsũ melchisedech fuisse similẽ christo ⁊ ei⁹ figurã. pone rõnẽ
nostrã q̃ scriptura nõ scribit patrẽ ⁊ matrẽ ipsius sm ⁊ alias genealogiã:
nec de pncipio ⁊ fine duos pfatz. pncipiũ ejus. finẽ ꝑ dicit pñs. Simul enim ⁊
dicit ei⁹ iustitia ⁊ abundantia pacis donec auferat luna: q̃ nõ pot intel-
ligi de pace ⁊ iustitia data p ejus similitudinẽ ea q̃ sequunt de mel
chisedech. Sine patre sine matre ⁊c. phetice cõuenit christo quia sine patre
est in natura humana: ⁊ sine matre in natura diuina: filr sine principio sine
fine dierũ. ⁊ sine genealogia: ⁊ q̃ christi generatio in natura diuina eterna
est: ⁊ cuare nõ pot. sm q̃ dicit Esa. liii. Generationẽ eius quis enarra-
bit. Ideo bene aplõs. Assimilat* aũt filio dei melchisedech sup̃le. f Vi-
det tamẽ in eternũ. i. in ppetuũ: nõ q̃ melchisedech sacerdotiũ fuit ppe-
tuũ simpliciter: sed q̃ dicta scriptura nõ loquit̃ de pncipio ⁊ fine filr sacerdotij
ac de hoc fecit̃ ei⁹ ⁊ p hoc ꝓbatur xp̃i sacerdotiũ ee ppetuum. g Intuemini. Ex scriptura allegatione ipsius melchisedech ad ipm,
filr ꝑ hoc aplõ ꝓbatur sacerdotiũ melchisedech fuisse excellentiꝰ q̃ sacerdo-
tium leuiticum: dicit̃ in duab⁹ partib⁹: qr primo probat ꝓpositũ. secũdo
remouet quoddã dubiũ. ibi. Et vt ita dicã fit. prima in tres. sm q̃ propo-
situm probat p tria bona. secũda ibi: Et hõc qui habebat tertia ibi: Et hõc
quidẽ decimas. prima ratio talis est: Ille qui accipit decimas ab alio ma
ior est illo q̃ sicut dicitur est hanc filr qui dat decimas p̃ hoc ꝓbat̃ le ipor
ficiũ respectu illi⁹ qui accipit decimas: sed melchisedech accepit decimas ab

habuisse ea. ⁊c. annos: ⁊ abrahe vt nepoti obuiasse: ⁊ panem in refectionẽ
eius ⁊ suorum comisse: ⁊ vt sacerdotem dei decimas recepisse. Quales pia-
mi dicunt hãtalem: sed fuit oppidũ regionis iebus. ubi ⁊ hodie falsam
dicitur: vbi ⁊ magnitudine ruinarum palatij melchisedech ostenditur. vñ
⁊ in euangelio dicitur: Erat iohannes baptizans in enon iuxta salem.

Neq; initiũ ⁊c.
Christus omnino nõ ha
buit initium nec finem.

In eternum. Quia
scriptura obtinet q̃ aliqs
et successor. Vbi mystice
per eum sequitur de sacer
dotio christi.

Intuemini. Postea
ratio tu cõmendatis ei
gratiã: melchisedech ⁊ q̃
officiũ sacerdotij erat: po
steris eius cum ipsi abrahe ꝑti
olus ⁊ omnibus leuitis.

Et quidem. Et cũ
modo inuenimi q̃dã⁹ filr
quia aliqui de filiis leui
per hoc q̃ accipiunt sacri
ficiũ ⁊ ei aliter nõ andeã
rent: habent mandatũ in
lege: sine cuius auctorita
te nunq̃ percumerent.

Et quidem de filiis
leui. Z arguit aũt sacerdotij
excellentiaz: vel etiã similes
genere multo ampliꝰ di
gnioꝛes sint fratrib⁹ suis.
Vnde abraham incredi-
bilis alienigene decimas
nõ deduxit: nisi excellen-
tioꝛ esset. In q̃ ⁊ illi leuitici
sacerdotes declarãtur solui.

Secũdũ legẽ ⁊c.
Melchisedech autez sm
malliam legem accepit a
patriarchis: cum esset alienigena ⁊ in hoc dignior.

De lyra

abrahaz vt hꝰ Wilh. citit. ergo fuit maior abrahaz: ⁊ p ꝑs ei⁹ sacerdotiũ
fuit maius q̃z sacerdotiũ leuiticũ: q̃ leui descendit ab abrahaz: ⁊ fuit minor
eo: q̃z aũt̃ ei⁹ maius maiore est mai⁹ minore: ⁊ hoc est q̃d dicit: Intuemini
aũt. i. diligẽter ꝑsiderate. b Quidam fit hic. i. melchisedech. i Et ⁊
decimas dedit de spolijs abrahaz patriarcha. i. pncipis patrus: ⁊ per spũ
melchisedech fuit maior q̃z ille ⁊ q̃z alij patres ab abrahaz descẽ-
dẽtes. Sed videret aliqui q̃ illud argumentũ nõ valeat: q̃z si aliqs ẽ maior
patre episcopi: nõ ꝓpter hoc sequit q̃ sit maior ipso episcopo. sic aũt arguit
in ꝓpositione ⁊c. dicendũ q̃ in lege noua sacerdotiũ hꝫ dignitatẽ a ꝑte
⁊ nõ q̃z dignitate paterna: ⁊ ideo ille qui ẽt maior patre episcopi: nõ ꝓpter
hoc ẽ maior ejus: hꝫ dignitatẽ sacerdotij leuitici ꝓcedentẽ ex dignitate pris-
pter hoc nullus alteri⁹ ordiꝰ admittebat. ⁊ ideo bene sequit argumentuz.
Et ꝑ mai argumentuz ꝑ illud q̃d sequit: k Et quidem de filijs leui
⁊c. Ad cuius euidentiaz sciendũ q̃ leuite generaliter recipiebant decimas
a reliquo populo israel. Inter leuitas aũtez illi qui erãt maiores filiorum trꝭ
bus. videl⁹ sacerdotes sũmi filij aaron nõ solũ accipiebãt decimã ẽt leuit
a populo: sed etiã de parte leuitarũ recipiebant decimã. que vocabat̃ decĩ-
ma decime. Nã cum in figurã q̃ sacerdotes erãt maiores simplicit⁹ leuitis
⁊ pari rõne melchisedech maior fuit abrahaz a quo accepit decimas: ⁊ per
plenario maior ipso leui qui descẽdit ab eo: ⁊ sic ideo q̃d ꝑtinet ad
dicit: Et quidẽ de filijs leui: generaliter accepẽs. l Sacerdotiũ acci-
pientes. ⁊ p filio erãt maiores. m Mandatũ ha. de. su. a po. sm legẽs:
⁊ q̃ nolẽ populi non solũ tributarij erãt ille tributa sed etiã hoc etiaz simplicia
leuitas erpendo dabãt: n Id ẽt a fratribus suis. q̃si ⁊ ipse essẽt de
leui. abrahe. i. melchisedech. o Licet aũt gene. non annu. in dicta scri
ptura nõ fiat mentionẽ de patre ⁊ matre ⁊ genealogia eius: vt ꝑ. dictum
est. p Decimas sumpsit ab abrahaz. sicut maior a minor. q Et
hunc. Vbi exponit secundã ratiõ que talis est. Benedictio maior est ea cui
benedicit: q̃z benedicens medius est inter deũ ⁊ illũ qui benedicitur: sed ea
recipit: hꝫ melchisedech benedixit ipsius abrahaz: vt habet Wilh. citit. Ergo fuit
maior eo: ⁊ in hoc ꝑs magna excellentia ipsius melchisedech: q̃z benedixit
cum ei⁹ erat facta repromissio de christo: ⁊ hoc est quod dicitur: Et hunc. i.
abrahaz. r Qui habebat repromissiones benedictr. i. ipse melchisedech.
s Sine vlla aũt̃ ãdictione. i. generaliter verum est. t Quod min⁹ est
a meliore benedicit. i. a maiore q̃z in bõa que sunt ẽntiter magna idem est
esse minus quod ⁊ mali⁹. u Et hic quidẽ. Vbi ponit tertia ratiõ que
talis est. Illi qui sunt viuit mortes ex eo q̃d mortẽ sibi attribuũt q̃z mortuus
est: ⁊ sacerdotes ve. ⁊c. erãt mortales. nõ sic aũt melchisedech: ergo maior
ipso abrahaz: ⁊ sacerdotiũ ei⁹ mai⁹ sacerdotio leuitico: ⁊ hoc est q̃d subdit:
Et hic q̃dẽ. i. in statu legis mortl. x Habentes homines decimas ac-
cipiunt. i. sacerdotes q̃ sũt mortales. y Ibi aũt. i. in ipso melchisedech.

Conteslatur.

Conteslatur. Et ego vel idem in multis locis.

Viuit. Dicitur enim ipse pontifex nr̃i cui⁹ sacerdotiũ ꝑtinet ꝑ filium si-
militudine ostẽdit. ꝙ per melchisedech essi in q̃ figura ponit̃ ostendit
ejus sacerdotio leui in cui⁹ ejus figura vt ꝙ melchisedech vixit. Vbi
vt sacerdos in eternũ: q̃ scripta obtulit nõ ex aliq̃ necessitate: hꝫ ex voluntate
ꝓprie potestatis.

Adhuc enim ⁊c.
Sicut adã peccãte qui in
lumbis ei⁹ erãt peccauerũt:
sic abrahã ꝑte decimas
q̃ in lumbis ei⁹ erãt decima
ti fuerũt. nõ hoc sequit in
ꝓpolitũ ac ⁊ abrahe: q̃z nõ fuit in lumbis adã
q̃z nõ sm scripturã carnis inde descẽ-
dit. Cum ẽ leui ⁊ ejus ꝑs
carnẽ erãt in lumbis abrahe
q̃z nõ decimat̃ erãt. nõ tñ ꝑ
ter decimati sunt: q̃z sm
aliq̃d modũ nõ erat ibi
ꝓpe q̃ erat ibi leui. Secũ-
dus rõnẽ q̃ppe illã similẽ
naũt ibi fuit leui: q̃ rõnẽ p
scripturã vẽtur⁹ erat. i. ma
nẽt. Secũdũ q̃d rationẽ
nõ ibi erat ipsi carolquia
sm ipsas ibi fuerit marie
carolleui sm scripturã
carnalẽ. ipso aũt sm sub-
stantiã corpalẽ inde ve-
nturus erat. Cũ enim sit i se-
mine virilis copulatiua
⁊ inuisibilis rõ: vtrunq;
cucurrit ex abrahã: vel ẽt
ex ipso adam: vsq; ad eor
pus marie: q̃z ipsum co
modo ꝓcreãtũ ⁊ ꝓcreatũ est.
Christ⁹ aũt virginẽ carnis
substantiã de carne virgi-
nis sumpsit. Ratio nõ ꝓcreãtionis ei⁹: nõ a femine virili: hꝫ hõe aliter ac de
sup venit. Proinde sm q̃ de matre accepit ⁊ in lumbis abrahe fuit. Vbi est
ergo decimat̃ in abrahaz q̃ sic fuit i lumbis ei⁹: sicut i lumbis sui ꝑris erãt
ꝑte abrahã fuit. Vñ est q̃ sic est nat⁹ de ꝑte abrahaz: sicut de suo ꝑte nat⁹ est
abrahaz: q̃ legẽ ꝑz in mẽbris repugnantẽ legi mẽtis ⁊ intellẽtẽ ꝓpitiũ:
Quis ei casta ⁊ bona vita nuptiarũ nõ sinat valere: nisi Deus q̃ ea ꝓpitiꝰ
genẽti subditurũs ꝓpicere. Nec aũt nõ sit decimat⁹ est: cui⁹ caro inde non
fuerit vulneris: hꝫ materiam medicaminis trahit. Alias ipse decimatio ad
ꝓpositũ medicinã primo erat: illud i abrahe carne decimabat: q̃s curabatur
nõ illud vñ curabat. Eadẽ etiã caro abrahe: vel ipsi⁹ ꝓnẽ lumbi sua
berebat ⁊ vulnꝰ ꝑtaciebãtur ⁊ medicamẽtũ vulneris. Vulnus ꝑtaciendũ
nõ in lege mẽtioꝝ repugnat legi mẽtis: q̃ppe per omnẽ ũde ꝓpagãtũ car-

Nicolaus

a Contestat. i. scriptura. b Quia viuit. Per sdictã ẽt intelligẽdũ
sicut intellexerũt aliq̃ hereticiq̃ ipse melchisedech fuerit immortalis: hoc ꝑ-
q̃ scriptura nõ facit mẽtionẽ de morte ei⁹: sicut de morte abrahe ⁊ sacerdo-
tum veteris testamẽti: ⁊ hoc sufficit ad rõnẽ figure que hꝫ a figurato defice
re: sicut ventus a vitate. Et ideo melchisedech ꝑhoc q̃ de morte eius non
fit mẽtio in scriptura: sufficiẽter fuit figura ejus sacerdotio. no tr. qui viuit i
eternũ. c Et vt ita. Vbi removet quoddã dubiũ circa ꝓdicta: q̃ rõnes
fuit ꝓpter dicit q̃ hoc q̃ abrahaz dedit decimas ipsi melchisedech. Et ꝓpter
aliqua dicere: q̃ abrahaz fuerit decimat⁹: nõ ꝓpter hoc seqũt q̃ leui decima
tus fuerit: hoc removet ap̃le dicẽs q̃ imo seqũt: q̃ leui ⁊ odo q̃ de abraham
descẽderũt adhuc erãt in lũbis abrahe q̃n dedit decimas melchisedech: ⁊ ñ
leui in abrahaz decimat⁹ erãt: ⁊ hoc est q̃d dicit: Et vt ita dicã fit. i. seqũ ex ei
etis q̃. d Per abrahã ⁊ leui q̃ decimas accepit decimat⁹ est: q̃ illi de
tribu leui acceperũt decimas a reliquo populo israel. e Adhuc enim in
lumbis ꝑris erat. i. abrahe erat leui q̃n obuiauit ei melchisedech a q̃bus ac
cepit decimas. Si aũt aliq̃s ex dictis arguat q̃ ipse decimat⁹ fuit ab abrahã
q̃ defecit de eo. Sciẽdũ q̃ nõ valet: q̃z defecit ab abrahã ex copulatus
subsantiã trãsfusꝰ nõ fm rõnẽ seminalẽ. Et ideo nõ fuit decimat⁹ in eo: q̃z non
fuit ꝓpter q̃ semine virili: hꝫ virtute ipsius sancti: ⁊ hoc hꝫ ꝑfusius tracta-
ri. iii. sñtarũ. ꝓpter aũt ad ꝓpũ dimitto. f Sit ergo ꝓsimatio. Vbi q̃ ꝓ
dicto ꝓbat. aplõ sacerdotiũ christi ee excellẽs sacerdotio leuitico ⁊ exactus
re ipsius: p hoc q̃ ẽ fm ordinẽ melchisedech fm q̃ dicit ꝑ. ctr. vbi dicit de
christo: Tu es sacerdos in eternũ fm ordinẽ melchisedech. vt. i. dicit̃ est. i.
ea. ⁊ dixisse: i. venus ꝓcessus ꝓ venus rõnes. sed ibi scripta dicit: Et ampli⁹. Ad
cuiꝰdẽ ꝓne rõnis notãdũ q̃ sacerdos nõ est sine lege. hꝫ quã ꝓl in gloſa.
ꝓpter q̃s ⁊ lex ver⁹ admissꝰ ata fuit ꝓpter ꝓ sacerdotio veteris testamenti:
⁊ filr lex nova ꝑ sacerdotiũ christi. ⁊ ib lex ⁊ sacerdotiũ sese ꝓmittit: ita
q̃ mutato vno ⁊ aliud mutat̃ ex quo ꝑs q̃ ei scriptura dicit ꝑ. ctr. q̃ sa-
cerdotiũ christi debebat surgere fm ordinẽ melchisedech q̃ est alt⁹ ab ordine
leuitico: eo q̃ sacerdotiũ leuiticũ fuit imꝑfectum: aliter nõ essẽt necesse imo
fuꝑfluũ surgere sacerdotiũ nouũ fm ordinẽ aliũ: ⁊ ib sacerdotiũ leuiti-

nes sumebãt rõnẽ ꝑfectionis. Abolitionẽ aũt vetustatis filr sine operis
ꝓpitiatõe ⁊ fide mã corpali ꝙ ꝓmissa ꝓmittebãt ꝓmissio fiũ ambiguũ
glie assumpti ẽ. Si ergo. ãmitto. Incipit b. vsq; ⁊ ꝓcedit ꝓbare
ꝓpositũ. Et ẽ. sacerdotiũ ꝓmittens ⁊ mutãs ⁊ legis. Vbi ꝓbat ꝓpo
dico sine testamẽto ⁊ lege ⁊ ꝓpter ea. Z ꝓcedendũ ẽ q̃ a lege ad euangelium.

Et ẽ. ctr. Vbi ꝓbat
sacerdotiũ christi ee
fm ordinẽ melchisedech
locutio nostre addit q̃ la
cerdotiũ ꝓbat̃ locutionis ne
cessitatis: ꝓbatur. nã hoc
ꝓmittit scriptura. Quod
ꝓmittit scriptura. nõ hoc
ꝓmittit ap̃lus. Quod ꝓ
mittit ap̃lus. ꝓmittit
Christus. Quod ꝓmittit
Christus. ꝓmittit ꝓpter
quod ꝓmittit. Quia
ꝓmittit. Quia ꝓmittit
Quia

Qui filius [illegible] Christus est non pater. Secundum hoc ergo
Christus est, quasi maior: vel cum alio multo scripturas q
ipse. Et sic non recte. Q. Sabbatum ponit quia verba David. nu en facer. in eter.
Reprobatio q. d. Caelus supponit quare vetus sit destructa: cū de
illud dicit: z nouū fr. superuenit q tpore fiat status illud fuit infirmus: z

Ps. 109

Nicolaus

a Christus enim scripturas ipse. Tu es sacerdos
in eternū: propter qđ sequ:
b Reprobatio quidē. i.
euacuatio. c Fit pa-
dentis mandati. i. veteris
legis q fuit prior. nouā et
diuc tpis. nō tñ ordine di
gnitatis: q imperfecta pce-
dunt perfecta in tpe: z subdit
causam euacuationis.
d Propter infirmi-
tem ei⁹ z inutilitatē. dicit
enim lex infirma quia
non poterat inducere ad
beatitudinē qui est finis
legis diuine: dicit etiā inutilis: qz nō perfecit qđ qz. habebat tñ vtilitatem
in quātū erat ordinat ad idolatria z disponebat ad xpm sicut ei⁹ figura: z pro
pter hoc subdit: e Nihil enim ad plenū adduxit lex: qz nō perfecit ple-
nitudinē gratie z gloriē. Sed hoc seruabat prefatis legis nouis & obtat virtūq:
z hoc est qđ subdit: Introductio vo melioris spei p quā, primam ad deū,
f Et quātū est. Ostēdit excellētia sacerdotii xpi ad sacerdotiū leuiticū p il-
lud qđ in auctoritate psalmi dicit: scm ordinē melchisedech. hīc ostēdit hoc idē
esse qđ hodie dr: Iurauit dñs: z arguit sic: Illud qđ statuit sub
iuramēto firmi⁹ est qđ illud qđ statuit sine iuramēto. vñ z iuramēta diuinis
est signū certitudinis sui ostēdit: qđ est immutabile: vt dictū est ca. vi. sacerdotiū
aūt xpi institutū est a deo z sub iuramēto: vt patet scripturā ps. cix. Iura
uit dñs z nō penitebit eū tu es sacerdos in eternū. sacerdotiū aūt leuiticum
fuit sine iuramēto immutū ē a deo: vt ps. Exo. cxviii. vos dē sic: Applica fratrem
tuū aaron cū filiis suis de medio filioꝝ iſrl vt sacerdotio fūgant mihi &c.
sīc nullū interpositū iuramētū distinguit ea sacerdotū xpi firmi⁹ z excellen
tius est sacerdotio leuitico: z hoc est qđ vt hic: Et quātū est hoc nō fuit sine
iuramēto. q. d. magnū est valde qđ sacerdotū xpi nō est institutū sine iuramē
to diuino: qz nō sic factū ē de sacerdotib⁹ veteris legis: propter quod sequit:
g Alii qdē fuerūt sine iureiurādo sacerdotes facti sūt. i. in veteri lege. h Hic
adde. i. xpo. i Cū iureiurādo. institut⁹ est. k Per eum. i. p patrem.
l Qui dicit ad illū: iurauit dñs &c. z qz sacerdos modi⁹ est inter deum z
populū: ordinis populi in deū z beneficia dei ad populū. ideo quāto me-
lius est sacerdotiū xpi: tāto melioris beneficia per ipsius ꝓmittunt populo:
z hoc est qđ subdit: m In tñ melioris testamēti. i. melioꝝ bonoꝝ. i. cer
tioꝝ: qz noīe testamēti designat aliqđ bonū qđ dat per testamētū. testamē-
tum aūt nouū ꝓmittit bona celestia z eterna: qđ ppter eū testamētū xpi. ib
dicit: n Sponsor factus est iesus. in veteri aūt testamento nō ꝓmitte-
bant nisi bona carnalia: que mens hominis nō tetant. o Et alii qdē.
Hic ostēdit sacerdotiū xpi excellere sacerdotiū leuiticū: per hoc qđ dicit
in auctoritate ps. ꝓposita de xpo: Tu es sacerdos in eternū: z ibidem in
tuum. qz primo facit qđ dictū est. scilicet ex hoc cōcludit efficaciā sacerdo-
tii xpi. ibi: Unde z salvare. Circa primū sciendū qz illa quę sunt composi
ta ex corporalib⁹ multiplicant in eadem specie: sicut ps ad lenitz. ita autez
que sūt incorporalia nō sic multiplicant: sicut ps qz est vnicus sol z vnica
luna. In sacerdotio aūt leuitico fuerūt plures simul sacerdotes sibi inuicem
succedentes: quia discute succedit aaron z phinees ipsi eleazaro z sic de aliis:
in sacerdotio aūt xpi est vnicus tñ. scīm⁹ sacerdos. i. xpo. alii aūt ofo nō fuē
runt ministri⁹ qz dicit apla. i. Cor. iii. Qui non cessauit homo vt mini
sacerdotii. ideo ipse ꝓpter immortalitatē z eternitatē. eternū aūt excellentius est cō
sequitur ergo 12. z hoc est qđ dicit: Et alii quidez plures facti sunt sacer-

f Melchisedech. qui in ea etate quam de ipso scripsit moyses plures in sacerdotio fuerunt. f qz fuit melchisedech constituit sacerdotem.

dotes: eo quod morte prohibiti non possent permanere.
f non immutabile sacerdotium

Iurauit dominꝰ z nō penitebit
eum: tu es sacerdos in eternum. Jn
f qđ ei iuratur dño z qz ei ꝓmissum ad qđ facta
est ordinatio. ipsius lex est. f qđ de nouo. vel. i. ꝓpter nos.
tem melioris testamentiꝰ sponsor
f hoc item modo dignius ostenditur z f testatus
factus est iesus. f Et alij quidez
plures facti sunt sacerdotes: iccir
co qz mōte prohiberentur per-
f in vita sua f iesus.
manere. Hic aūtem eo qz mane
at in eternū: sempiternum habet
f qz manet sempiternum habet sacerdotium
sacerdotiū: vnde z saluare imp

f Christus ipse accedit ad deū. f sed accedere f nō
per alienas hostias. i. qz nihil hostiā. f nō qđā pēs
sed f vnde etiam omne ad patrē nōs per me

petuū potest accedēs per semet-
ipsum ad deum: semper viuens ad
f ideo pōt saluare eos nō alij.
ipsum pro nobis. Talis enim decebat vt nobis esset ponti
f potuisse ignorantiam z errare f ad peccatum
fex: sanctus: innocens: impollu

Hic autē qm. ꝛc. Sicut ille ꝓmittit ita z
lex qui attulit: in q̄ vera
remissio peccatoꝝ: ꝓpria
ex. qđ qz verū lex nō po-
tuit: ergo alia est. Et autez
ꝓmittit eternū obtulit ex
pōtifex: qz vr̄e. qz si ē ēt
nisi esset immutabile sicut i
lege multi qz mortales.

Unde z saluare.
Ostēdo qz per sacerdotiū
christi vetus sacerdotium
z lex destruit: cōmendat
actū ipsius deputādo per
contrarium actum veteris
sacerdotij.

Sanctus. Innocens manibꝰ.
Impollutus. corpore.

De lyra

dotes: in lege veteri: z cā
subditur: p Jesus. i.
ꝓpter hoc. q. d. Qz mor
te prohiberent pmanere.
cum essent corruptibiles.
r Vbi autem. i. christꝰ.
s Eo qz manēat in eter
num sempiternū habet sa
cerdotiū. t Vñ z salvare.
Hic ex ꝓdictis conclu
dit efficaciā sacerdotij
christi. effectꝰ enim eternus
nō pōt induci a cā tpali:
ſ. nisi a causa eterna: z sī
christꝰ qui est sacerdos in
eternū: pōt dare salutem
eternā: z hoc est qđ dicit. Vñ z saluare in perpetuū potest. Addit⁹ autez
per quez hoc facit est natura excellēcia z pietatis: abūdantia primā partē:
quia ly habeat naturā humanā: ꝓ quā vnitur a patre. est tñ vnita nature
diuine: per quā unitas est ab eo: z hoc tangit cū dicit: u Accedeno per
semetipsū ad deum. accedere enim ad aliquē nō ꝓuenit nisi ei qui aliquo mō
distat ab eo. ipse aūt vnitus a patre sīm naturā humanā unitꝰ: z hoc modo cō
pete ei accedē ad patrē. verūtā qz hꝰ cādē naturā cū pēe. sīc accidit ꝓ semet-
ipsū. hoc aūt nō pōt cōpetere alicui pure creature: z qz i ipso est excellentia
nature diuine: segt qz semp viuit: qz semp vita dīna est eterna: z hoc est qđ
dr: Semp viuēs. excellētia aūt pietatis tāgit cū dr: i Ad interpellandū
ꝓ nobis. qz hꝰ tāte excellētie sit ficut deus. est. tñ ex sua pietate ēt aduocatus
noster. sīm qđ dicit. i. Jo. ij. Aduocatū habem⁹ apud patrē Jhesū xpm. inter-
pellat eni ꝓ nobis in corpe qđ ꝓ nobis assūpsit: ipsius patri repstando: nihil
in alia ꝓ ipsius naturale deliderāti de nostra salute exprimēdo. y Talis
enī. Postq̄ ostēdit sacerdotū xpi excellētiā. hīc ꝓbat ostēdit ei⁹ necessitatē. pfe
ctus enī necessarius ē ad exclusionē ipfectōis. sacerdotiū aūt leuiticū fuit im
perfectū. z nō necessariū fuit sacerdotiū xpi qđ ēt pfectus. z ostēdit ꝓmo qz
qđ pfectōis fuit in sacerdotio leuitico totuz est in xpo. secūdo quia ab eo
ex dictis qđ erat imperfectōis. ibi: Qui nō hꝰ necessitatē. Circa primū
sciēdū qz in sacerdotio ve. te. requirebat sanctitas: vt hꝰ Levit. xxi. Sanctus
erit. Requirebat etiā immocētia: Exo. xxii. Custo-
diant porta mea vt nō fabricent peccato. innocētia enī est puritas a pec
cato. Requirebat etiā ipollutio: Exod. xxi. Homo de semine aaron sacer
dotio qui habuerit macūlā nō accedat offerre &c. Jtez requirebat segrega-
cio a cōiunctis: Exod. xxi. Nō cōmīscet ſ. sacerdos ſ. ſuo vulgo ēt
tis suis. ista aūtem pfectiōes erant in christo: z hoc est qđ dicit: Talis enī
decebat vt nobis esset pontifex sanctus: quia christus ab instanti cōceptionis
fuit sanctus sanctoꝝ. Sanctū enī. idez est qđ applicatus ad diuina: ꝓpter
quod etiā res inanimate ſ. ad diuinū cultus applicēt dicunt sancte: sicut
calix altare z cōsimilia. Humanitas vo christi ab instanti cōceptionis fuit
deo applicata in vnitate suppositi: qđ est maxima applicatio. z Imo
etiā. hoc etiam maxime competit christo qui peccatuz non fecit nec inuen
tus est dolus in ore eius: vt habetur. i. Petri. ii. a Impollutus. i. sine
corporali deformitate: quia talis deformitas causatur: vel a causa intrin
seca scilicet a defectu virtutis formatiue: vel ex defectu materie: per quem
modum contingit monstra in natura humana: sed nequitia habuit locuz
in christo: quia corpus eius fuit formatum virtute spiritus sancti cuz esset in
finita. materia autem fuit corporis fuit purissimus sanguis beate virgi-
nis. aliter causatur deformitas a causa extrinseca. scilicet ꝙ aliquis ꝓpter
peccatum suum ꝓiectus manu vel pede vel oculo: aut quia malo regimine
aliquis perdit manū oculū vel pedez: quod in xpo nō habuit locus vt ps.

Segregatus

Segregatus a pēcōribus. Lab oi petō immūis.
Qui nō hꝰ quotidie. Qui ei⁹ talis nō habet necessitatē quotidie
offerre. Nō ꝙ aliqđ operatur vt ab eo remoueat qđ illo cōueni.
Hoc enī fecit. Adeo magnū est sacrificiū ipsius vnū z semel oblatū
fuit sufficiēt tamen ad eternitatē. Lex enī homines. Jlli hēt necessitatem
quotidie offerre: qz infir
mi: hic semel sufficiēt: qz fi
lius ꝓfect⁹. C. VIII.
Capitulum. Q.
c pauca dixisset de
uitate sūpliciter vi-
gnitatis ei⁹ subq̄ ꝓ-
dixit: Caplm est vocabo
multoꝝ cōplexio: sic di
cūq̄ata tota simul dicit
ter capitur.

Talē habemus.
Hic incipit capitulū z fi
nit ibi: Deus z nō hō.
Jn celis ꝙdēdit. vt
sup materialeꝝ celoꝝ vel
sup thronos z ꝑfatiōes.
Jbi minister sōr: qz san
ctis ministrat vitā eternā.
Vel in celis ministrabat
glosā ꝓ sūa sōr significa
tam. Et minister taberna
culi veri. i. veritatē quam
tabernacula vetus figu
rabat. i. iustificā in ꝓsū ec
clesiā: gloriā in futura.

Qđ vez tabernacu-
lū. Exod. xxvi. Fac
in eternū ꝓmanēt: vn-
deatile nō erat nō firum
ſ. portabile: z nō hō: qz
z vetus posuit deus ſ. p ministrū holem. Sedz minister. Sanctis
augmentū virtutū: z vitā eternā ministrat.

Si q. eēt. Ambos. Si terren⁹ esset pōtifex sicut aarō: vel⁹ nō eēt sacer
dos in eternū sm ordinē melchisedech: si qz aarō mortuꝰ nō est sacerdos.
Christus vō qz vivit: ideo ipse est sacerdos: nō talis qualeꝝ fuit vendicatile
sacerdotū gerētes. Si q. Anselm. Nō cur christus se obtulit: qz si esset
sup terrā qđ ꝓ peccato totius mūdi vigne posset fieri: nō esset tñ.

Sacerdos. offerre dignus est. i. q̄uis esset q offerrēt: z tñ mundus se
obtulit mundū. Veritatē sacerdotij rite nō posset offerri nisi ꝓ sacerdotē

Nicolaus

a Segregatus a pēcōribus. z sm hoc videt falsū de christo qđ vt ad ebr.
iv. Discedēte iesu in domo ecce multi ꝓ publicani z pēores venerūt discūbe
bāt cū iesu z discipulis suis. dicendū qz ipse venit tanq̄ medicus pēoꝝ. et
tñ nō debuit segregari a pēoribꝰ q̄untū ad cohabitationē. z tñ legit cū pe-
catoribus comedisse z bibisse z tanq̄ piissimus medicus pēcātē dilexe ꝓpter
eoꝝ salutē. fuit etiā segregatus a pēoribꝰ q̄ntū ad participationē cuz eis in
pēo: qz talis segregatio erat virtuosa z salutifera. accōmodat nō sic aute se
gregatio ꝑsa. b Et excelsior celis factus. qz sm nāz diuinā excellit oēs
creaturā. c Quia nō hꝰ ōt. necessitatē. Hic ostēdit excludit a ipso ipsacdos
q erāt in sacerdotib⁹ ve. te. erat enī ipsedotio q sacerdos ve. te. nō solū offe
rebat sacrificiū ꝓ pcto ꝓpū in die expiatiōis: sed etiā ei hoc offerebat vitulus
ꝓ peccat. ꝓpriis. Hē ipfectionis erat qđ hoc fiebat nō tñ semel: sed ꝑ plurios: qz
vna oblatio nō sufficiebat ꝓ oibus pcto. ꝓpter sui ipfectionē. ipse aūt tñ
vnā obtulit hostiā. i. corpus suū in cruce nō tñ ꝓ pcto ꝓprio sed ꝓ aliēnis.
z hoc est qđ vt hic: Qui nō habet quotidie necessitatē &c. z patet ipa vsq
ibi: d Et enī ostēdo. ex. inser. hactenus. i. ꝓpterea. ad peccandū. z sic pec-
cabāt aliqñ sicut alii boies: nō sic adt christus. ꝓpter qđ subdit: e Ser-
mo aūt iusiurādi &c. i. vt sibi diuinū loquūs de sacerdotio christi ostēdit
ꝓ iuramenti diuini: vt. ē. dicēs eū. offerit qz filius dei ē ꝑfectus sacerdos
no. te. qđ est post legē moysi ordine tpis sed nō ordine dignitat. Ad materiā
euidentiā illius verbi qđ habitū est in hoc ca. Qđ mīn⁹ est a maiore benedici
tur. videt qz nō sit rectā generaliter. Pōdo qz papa ꝑcerat ab epo bohēie.
z tñ papa maior: est. n. ipse sua electōe etiā antequ ꝑcereť: z archiepo ꝑcera
tur a suffraganeis ipso minoribꝰ. Jndubitatū est auctrā aplūs dicit illud
est verū sine vlla ꝓtestatione. Dicēdū ē qz circa hoc erraverūt qdā hereticī q
nolūnt pauper de lugdūno qui erāt qdā errores maior ē quocūq; pōse. sī
viuerēt qz sacerdos pōt nō pōt bñficere iusto etiā puro laico: sī cōtrario
qdā iustus etiā purus laicus est sacerdos verus z multus alius. Sed hic
error est nimis puerilis: qz si fidelitas ministri sit de necessitate sacri: multa
erit certitudo in sacris ecclesiē: multus sit certitudinaliter se est ī statu gre.
z multo minus pōt hoc fieri de alio. z ꝓ pcto de malo latēt vtrū est bapti
zatus vel nō: nec de quocūq; alio sacro est aliqua certitudo. z tñ vī qđ qñ
aliqs agit in virtute ꝓpria: tūc querit de ipso qđ vel qualis sit: qz cuz bo
nitas vel malitia variat totū actionē ꝓprīā: sī qñ totū agit in virtute alte-
rius vel malitia variat totū actionē: dummodo ille in cuius virtute agit
rīge nō variat: bona enī clamosa dāt a bono ꝓ malis scrutat: z codē mō
de vetitis. Ad aliud dicendū qđ ille qui ordinat ad sacerdotiū nō requirit
ꝓ se vt sit sanctus: sed ꝓ alio. scilicet vt alios sanctificet. Ad aliud dicendū
qđ ille qui ordinat ad sacerdotiū nō requirit ꝓ se vt sit sanctus: sed ꝓ alio.
scilicet vt alios sanctificet. Ad aliud dicendū qđ ille qui ordinat ad sacerdotiū
nō requirit ꝓ se vt sit sanctus: sed ꝓ alio. scilicet vt alios sanctificet.

habemus pontificem qui ꝑsedit
f in equalitate sederunt. Lapis. q. d. ille est
ens f hoc pontificatu z ministerium vtilius ordinādi. est
f hoc ꝑsedere z ministrare vtilius ordinādi. est
in celis dextera sedis magnitudinis
f hoc misericordie f sed vnū ordinādi. est. ibi
bernaculi vere quod ꝑfixit dominus non homo
sanctis eterna. f pro. i.
lis sanctoꝝ minister. z tabernā
f tabernaculi. i. ordinē ecclesie z ꝓfectionē
culi veri: quod fixit dꝰ z nō ho

f Omnis enī ꝑsacerdos est minister quia omnis ꝑsecrat sacrificia.
habitat ad vnitatē ordinis z hoc est
mo. Omnis enī pontifex ad offe
f vt panes thus z huiusmodi. f ac aliōrum
renda munera z hostias ꝓstituī
f z qz ei ꝓ ministerio ad offerendū. f creatus
tur: vnde necesse est z hunc habe
f. i. carnē et nobis: vel qz ꝓ nobis nō habuit.
re aliquid quod offerat. Si ergo

f qđ ipse offert. f z nichil ad nostrū.
esset super terram. nec esset sacer
f nō est. f nichil z tñ legitur carnalia offerre
dos cūz essent qui offerrent secū-

Mo manēs cui offerebat vnū in ꝑ. faceret offerendo: ꝑ quos vnus ipse est
q offerebat z qđ offerebat. Vel: Si ergo. Aug. q. Et qz christus ꝓhi-
buit ad offerendū. ꝙ vel est terrenus vel celestis sacerdos: ꝑ terrenus nō:
qz: Si eēt sup terrā. i. si terrenus eēt pōtifex vt aaron: Nec eēt. vñq;
Sacerdotes. in eternū sm ot. mel. nec necesse fuer. C. Si eēnt &c.

Si er. esset. Hiero. Quia ois offert si eēt terrenus aliqs q posset mi
dare ge⁹ humanū nō eēt sacer. sm ot. mel. qz sac eēnt q offerrēt legalia: si
qz illi erant mortales z pēcōres: z ideo humanū genus indigere nō valebat
venit christus q sufficeret. Vñde adt. i. in hac nouitima etate melius mini-

De lyra

corpus christi cōficiante: z nō videt q sacerdos sit aliqua mō maior ipso.
Dicendū q sacerdos ꝑficit ipsam materiā qua maior est. christus autem
singularitā. deus cōficit ac corpus sūū. z sic patet ꝓpositū. Ad argumētū de
cendū q pastū et victū electus est in papā sibimet ꝑ voluntatē inquantum
est hō: episcopo hoc bñficiū. inquantū est minister dei. z qđ mō archie-
f episcopus suus sufraganeus. C. VIII.
c Capitulū aust sup ea q̄ dicēnt. Postq̄ apostolus superius ostēdit
dit excellentiā sacerdotii christi respectu sacerdotii leuitici ostendit
tione persone sacerdotis. Hic ostēdit excellentiā rationē officii sacerdotalis. z dicit
dimr in duas partes. qz primo ostendit hoc in generali. Secūdo magis in spe
cialī. Secūda incipit ibi: Principio ea. Iterū. ibi: Proinde qđ &c. Prima in
duas. qz primo ꝓponit intendū. z ꝓbat ibi: Omnis enī pontifex. Jn prima ꝓpo
nit intendū dicit qđ nō dicēdum. Primū ē modꝰ dicēdi: dicit q intendit ꝑ pos
dere sūmarie. z hoc ē qđ dr: Caplm aūt sup ea &c. Caplm est ꝑ a capiendo
qz sicut ī capite virtualiꝰ cōtinet qcqđ ē in corpe: sīc ꝑ expositiōē ꝑfectā z explicitā
declaratiō pticulariū seu capitulariū. dī eē aliq̄ in scīmatiū tractatū. Sic
cundū in q̄ ponit sua intentio ē respectu principaliū dictoꝝ: qui est de dignitate
hui⁹ pontificis: cui⁹ dignitas ꝑsistit i nature excellētia in q̄ ē. dīna ꝑ. z hoc ē
qđ subdit: q Talē hz. pō. q. ꝑ. in ve. te. magnitudinis. i. ꝑfectionis q̄ ꝓ
ꝓprie magnitudo z potētia dīuinis. Videre cui ad veritā ꝓtis ꝑtinet
cōsiliatē dñi ad ꝓtis. vt. ē. dicit ī ca. i. z qz offīs ꝓtestās ē cuiusdā sacra.
ipsi. h Sedz mi. ꝙ nō est imaginē hō ē minister sacroꝝ: ē inquātū
dē ē actus ipsoꝝ. Illa aūt sacra fūt qđ in ꝑ in ꝑfectione
terāt administrari in tabernaculo ve. testa. ꝑ tñ ꝓpriū. ꝓpter qđ segt:
i Et ta. ve. qđ ē. dē. nō hō. dē q tabernaculo vt ꝑfat. tñ. Dñe qui ha
bitabit i tabernaculo tuo. illud tabernaculū nō ē factū ab hoc: i sicut fuit
tabernaculū moysi qđ fecit beſael vt ꝑ. i Exo. k Omnis ꝑ. ad. cf.
misera. Dic ꝑ. ꝓhat ꝓpositū. z videt in tribus. Primo ostēdit qz ipse ē mi
nister aliquoꝝ sacroꝝ. ꝑ qđ ē minister sacroꝝ ve. te. ibi: Si q. eēt. qđ ostēdit
nitur aliquoꝝ sacroꝝ. ꝑ qđ ē minister sacroꝝ ve. te. ibi: Si q. eēt. qđ ostēdit
qz ē minister melioꝝ sacroꝝ. ibi: Nūc aūt melioꝝ. in pena ꝓ re. in qui fic: Oia
ꝓpter ē minister aliq̄ꝝ sacroꝝ. qđ ꝓ ꝑ ē ꝓ ꝓtestāt vt offerat sacrificia qđ
pōnter ē minister aliq̄ꝝ sacroꝝ. qđ ꝓ ꝑ ē ꝓ ꝓtestāt vt offerat sacrificia qđ
ficiandū ꝑtin. i. pertinēdi ad. ibi: vt. ē. dicit ī ca. v. vbi adt ē ꝓbatio: vt dī
dē dictū fuit: q̄ ē minister aliq̄ꝝ sacroꝝ. z ꝑ ē qđ dr: Oia pōnter &c. cpy
ista. i. Si q. eēt. Hic ostēdit qz tñ ond ē minister aliquoꝝ sacroꝝ.
te. alit nō eēt necessarii sacerdotū ordinē: illa ꝑte ꝓ aliōs militat. i. ꝓ sacer
dotes vte. te. ad aquos offīs ꝑtinet administrare ratia. z hoc ē qđ dr: Si
q. eēt sup terrā. i. si sacrū ꝓtulit ad ꝓpi mysteriū. m Alter ex his qui
cuius sacerdotiū nō esset necessarii. n Cū sint q. ꝙ. sm te. munera. Cū

Ⓐ Ecce dies
venit. Jere.31.

Ⓑ Hanc.31.a

Ⓒ Hanc.31.a

Ⓓ Exo.24.b. Deu.5.b.

Ⓔ Exo.24.b

Ⓕ Exo.25.b

Ⓖ Exo.25.b

Ⓗ Exo.25.b

Ⓘ Exo.25.b

Ⓚ Exo.25.b

Ⓛ Exo.25.b

Ⓜ Exo.25.b

Ⓝ Exo.25.b

Ⓞ Exo.25.b

Ⓟ Exo.25.b

Ⓠ Exo.25.b

Ⓡ Exo.25.b

Ⓢ Exo.25.b

Ⓣ Exo.25.b

Ⓤ Exo.25.b

Ⓧ Exo.25.b

Ⓨ Exo.25.b

Ⓩ Exo.25.b

Ⓐ Exo.25.b

Ⓑ Exo.25.b

Ⓒ Exo.25.b

Ⓓ Exo.25.b

Ⓔ Exo.25.b

Ⓕ Exo.25.b

Ⓖ Exo.25.b

Ⓗ Exo.25.b

Ⓘ Exo.25.b

Ⓚ Exo.25.b

Ⓛ Exo.25.b

Ⓜ Exo.25.b

Ⓝ Exo.25.b

Ⓞ Exo.25.b

Ⓟ Exo.25.b

Ⓠ Exo.25.b

Ⓡ Exo.25.b

Ⓢ Exo.25.b

Ⓣ Exo.25.b

Ⓤ Exo.25.b

Ⓧ Exo.25.b

Ⓨ Exo.25.b

Ⓩ Exo.25.b

Ⓐ Exo.25.b

Ⓑ Exo.25.b

Ⓒ Exo.25.b

Ⓓ Exo.25.b

Ⓔ Exo.25.b

Ⓕ Exo.25.b

Ⓖ Exo.25.b

Ⓗ Exo.25.b

Ⓘ Exo.25.b

Ⓚ Exo.25.b

Ⓛ Exo.25.b

Ⓜ Exo.25.b

Ⓝ Exo.25.b

Ⓞ Exo.25.b

Ⓟ Exo.25.b

Ⓠ Exo.25.b

Ⓡ Exo.25.b

Ⓢ Exo.25.b

Ⓣ Exo.25.b

Ⓤ Exo.25.b

Ⓧ Exo.25.b

Ⓨ Exo.25.b

Ⓩ Exo.25.b

Ⓐ Exo.25.b

Ⓑ Exo.25.b

Ⓒ Exo.25.b

Ⓓ Exo.25.b

Ⓔ Exo.25.b

Ⓕ Exo.25.b

Ⓖ Exo.25.b

Ⓗ Exo.25.b

Ⓘ Exo.25.b

Ⓚ Exo.25.b

Ⓛ Exo.25.b

Ⓜ Exo.25.b

Ⓝ Exo.25.b

Ⓞ Exo.25.b

Ⓟ Exo.25.b

Ⓠ Exo.25.b

Ⓡ Exo.25.b

Ⓢ Exo.25.b

Ⓣ Exo.25.b

Ⓤ Exo.25.b

Ⓧ Exo.25.b

Ⓨ Exo.25.b

Ⓩ Exo.25.b

Nicolaus

de lyra

Nicolaus

de lyra

Quatuor. Simili. iii. euāgelistē plenū p quos portat in quatuor mūdi partes. Quib⁹ simp̄ adherēt verbo aurei. i. fulciantur eo fapia fulgētiusq; para q̄ dñica. In archa vna dñs māna. i. ata christi continēba plenā fapiam q̄ relicuāt⁹ angeli. Virga significat sacerdotale⁹ potestatē christi. Tabulas q̄ ipse vates legis. Propitiatoriū christus q̄ p̄pitiat nobis.

Cherubin glorie⁹ obumbrantia p

mentū circumtectaq; cr omni parte

aurosin quā vna aurea habens

manna: r virga aaro q̄ frōducerat

r tabule testamēti. Super q̄ erāt

cherubi⁹ glorie⁹ obumbrantia p

piciatoriū: ⁷de quibus⁹ modo nō

ē dicēdum per singula. ⁷His vō

Tabernaculū eni factū. Primū tabernaculū intus habuit altari incēsi: ab eodē sub dio altare holocaustoy: vel q̄s forsit ē figūr. v. t. et figura figure: intus nouit.

Et archā. Archa caro xp̄i in q̄ māna diuinitat⁹ r tabula decoy testamentoy r virga p sacerdotio christi. Urna populus in quo christus pasc. Aug. Archa significat sacrāt dei. In archa tabula est posita lex: r māna r virga aaron. In lege scripta est: virga est potestas: manna gratia: nisi cā gra nō ē potestas facilēi pcepta. ē ac lex a xp̄o nō ipleta: desiit, ē ꝓpitiatoriū. Ad hoc eni op⁹ est vt de⁹ sit ꝓpitius. Ideo sup̄ ipe sup altaria iudicio. Duo cherubin pēnis obtegētia. i. velādo honorātia: mysteria tecta sūt. Iniusti⁹ ic attendētia: q̄ splendt. Pax eni sīl duo testamēta. Dulci⁹ ī ꝓpitiatoriū q̄: misericordia dei in qua spes est vel zelātes cōmendant. Vel cherubin. i. plenitudo sciē. i. duo testamēta. O delectāt. q; in eis latet xp̄s. Cherubin. Ambro. Plenitudo

de lxra

q̄s erat dīū rectina varie coloꝝ⁹ distincta: designabat celū siderei varie stellis ornat⁹ p candelabrū in quo erāt septē lucerne: designabant orbes septē planetarū. ꝓpter hoc erat positū in parte australiq; cursus planetarū in hemisperio nr̄o sp est ad austrū. p mensā fouebat erāt panes suppositi designabant elemēta: ex qb⁹ ⁊stunt⁹ r nutrīt hoīum vita: q; ex eisdē sum⁹ r nutrimur. vt dr. ii. de generatōe. Designabat vtiq; illa mensa q̄ illi q; in altari deseruiebāt creatori vniuerse creature de altario debent viuere. Nō aūt allegorica ꝓdictoy est: q; p illā partē tabernaculi q̄ dicebat scā deserta erat vc. t. in quo veritas diuinoy erat latēs sub velaminib⁹ figurarū: sic aspectu coy q̄ erāt intra scām scāy erat interclusus p cortinā medīā inter vtrāq; tabernaculi partē: vt dicti est. Per illā vō tabernaculi partē q̄ dicebat scā scām scāy in q̄ erat illa q̄ reuelandā spūalia diuina: vt dicti est: significabat nr̄a. testa. in quo reuelata est veritas diuinoy. ꝓpter q̄s in passione dñi in qua ꝓfūmati sūt nr̄a. scissa fuit illa cortina q̄ ꝓhibebat aspectū coy q̄ erāt intra scā scāy: vt hī Luce. xxiii. Dic aūt expositionē secundū ꝓlequit⁹ apl⁹. vt patebit in sequētib⁹. Dic visio accedēdi est ad illam q̄ tāgit tabernaculi dispositionē. d. Tabernaculū eni factū est ꝓmū. Tabernaculū ꝓmū ex illa pare tabernaculi q̄ dicebat scā: q; ab illa erat ingressus in scā. e In quo erāt candelabra. vidit candelabra in plāligis hȳ est vnū candelabrū: ex⁹ hȳ septē lucernas q̄ ē dicunt candelabra. ā Et mensa ꝓpositio panū. q; septē panes erāt positi sup mensā illā. Tertium aūt q̄s erat ibi. i. altare incēsi omittit apl⁹ q̄s ex sequīt. i. nō intendebat de ipso dicere p singulas sequit: c Quę de scā. hoc refert ad tabernaculū ꝓmū: q; sicut dictus est illa pars ꝓma tabernaculi in qua erāt ista dicebat scā absolute. f Post vel amentū addit. i. post cortinā intermediā. g Erat secundū tabernaculū. i. secūda pars tabernaculi. h Os dr scā scāy ana. tu. r ar. tr. circūlie. ex ol parte auro. q; erat de lignis sethim opta auro intus r extra: vt hī Exo. xxv. i In qua erat vrna aurea habēs. manna. scm q̄ dicit Exo. xvi. k Et virga aaron q̄ frondauerat. scm q̄ hī Nu. xvii. l Et tabule testamēti. ista erāt inclusa in archa: vt ꝓdicti ē. m Sup q̄ erāt cherubin. esse. i. essēcie facta: vel potiꝰ q̄ erāt esse dei cui de seruiūt angeli p cherubin significatiua. vñ sequit: n O bdictus ꝓpitiatoriū. q̄ ꝓpriebatur locū vbi dñs vt dicti est. o Hoc quoq; nō est mō vicendū p singula q̄ ꝓpe ꝓlequit illa tractare: r scm q̄ vñ allegorica ratione vt dicti ē. p Pio vō. Hic aplus declarāt ministeriū sacerdotū in tabernaculo moysi. Ad cuius intellectū scīendū q̄ intra scām scāy solus summus sacerdos introibat in festo expiationis vñ. In alia aūt parte tabernaculi q̄ dicebat scā absolute alii sacerdotes intrabāt vno quolibet die ad ꝓficiendā thuricula. Imolatio eni sacrificioy r oblatio coy fiebat ēt tabernaculum sub dio. i. altari holocaustoy: ꝑ ꝓfūmatio sacrificij fiebat in tabernaculo per

fūmū. Propitiatorio sup archā christus quia ipse christo a deo patre spe cialiter datum est vt esset propitiatio pro peccatis nr̄is.

In anno. Ad singulos annos intrabat significabat non venisse ad hoc perfectionem.

Nō sine sanguine. Sepe quālt sine sanguine introibat: sed ē figura: non nisi semel.

Pro sua r populi. Christus ꝑ populo suo obediēs: p se do non nisi in meritis suis. Vñ ipse ait: verba delictay mea. Delicta enīm nra sua dlē q̄ ea suscepīt nō ad ꝓbanda ē ad delendum.

Nondū propalat⁹. Celū adhuc inaccessibile est mortalib⁹ sīm̄ exceptis ꝓditionē: aīe eoꝝ sīm̄ vsq; ad⁹ passionē expectāda est resurrectio in q̄ r cor⁹ posit⁹ ꝑ christū patebit celum accessus.

Sanctoy viā. Via sanctoy est christus vel spūalis intelligentia legis per quā ascenditur in superna celi.

Que parabola. Q̄ affert hec de sacrificio pfl mālis vel in femo vel in scelido tabernaculo sīm q̄ significat⁹ ꝺes victa sint aperte ꝓhibēte: Que ē para.

Usq; ad tēpus cor. Usq; ad tēpus ecc quo in melius corrigēdi erāt: q̄ hucusq; sub pdagogo r ideo nō poterāt ꝓfectus facere: nō ꝺ eo tpe ꝺebant cessare.

Nicolaus

cremationē incensi in altari incēsi: q; sacrificia illa nō erāt accepta ex se sed ꝑ fidē r devotiōē offerentiū: quę ritus r devotio significant ꝑ incensū. r hoc est q̄s dicit: Via. ꝺ. ita ꝺspositia. i. dispositio mō ꝑfecta. a In priori quidē tabernaculo. i. in parte tabernaculi q̄ dicebat scta. b Ut per. i. quotidie. c Introibāt sa. sacri. offi. ꝓsumūtes. p cremationē incēsi. d In secūdo adit. i. intra sanctā scāy. e Semel in anno solus pōtifex. scilicet introibat. q; sola dicit hic q̄ pluries intrabat in anno: ꝑ sine sanguine. hoc ꝑ nō inuenīt scriptū in lege nī i solēi q̄ mandāta erāt castrametātis cum aaron: r filij eius intrabāt vt immolarēt ea que erāt intra scā scāy. r disponerent leuitas ad cras. aūt nō legit intrasse aliq; nisi filios sacerdos in festo expiationis ad offerendū ibi coꝛā ꝓpitiatorio de sanguine hostie immolate p se ꝑ populū: r p peccā ꝓpria. r hoc est quod ꝺr: f Nō sine ꝺ quine. q̄. hoc significat. Dic obtulit q̄ significāt ꝓdicta. r ꝑmo ꝓpriū ad verba testa. Secūdo ꝓpriū ad nouū. scī: Christus assūpta. In prima parte dicit sic: g Hoc significat spūs scs nondū ꝓpalatā esse scāy viā. q; sicut dictū est p hoc q̄ nō patebat accessus sacerdotibus ad scām scāy designabat q̄ via vere nūdū ad celestia nō erat patefacta: sicut est in no. tē. r q: ve. tē. adhuc habebat cursum suū q̄s significabat⁹ p primā partē tabernaculi: vt dicti est. r ꝺ est quod subdit: h Adhuc hoc tabernaculo. i. vete. te. habente statum. i Que parabola. i. figura. k Et ipso intrinseco. q; vet⁹ te. fuit figura noui. l Parta qui. l. paratā. m Munera r ho. offe. que nō ꝑfte iuxta ꝑfectā ꝑfecti facere. q; in ve. te. q̄s fuit figura nr̄a. mūera ꝺlata nō auferebāt pc̄a: vt ꝓdicti est. r cū subdit: n Seruiencē soldmō in ci/bis r potibus. quasi ꝺicat: obseruationes legales in potu ꝑstant in esu/mēcia a quibusdā cibo r potibus in lege ꝓhibitis. o Et in varijs baptismatibus. i. ablutionibus q̄ fiebāt in carnali ratione leprosi r pollutos. ola enī ista erāt quasi pure corporalia. r ideo nō poterāt mūdare cōscientiā: ꝑ nō tollere quantū ad immūditiā corporalē vel irregularitatē que dicunt tactu de carnib⁹. r hoc est quod ꝺr: p Et iustitias carnis vsq; ad tēpus correctionis ipositas. i. vsq; ad tēpus nouę legis que contigit veniēte nō a multo ꝺ beati reliq: ideo q; ler. veteres fuit bona r iusta. vt hī Ro. vii. ꝑ ad perfectū ad perfectā reducēdas: q; sicut puero ꝺdita est sub pedagogo imponunt⁹ alicui q̄ opera bona ad attractationē virtutis quę nō mutanē aduenīe erant virili in qua ꝓfectiora opa ei ꝓponunt: ita per legē moysi fuerāt impositā legalia populo iudaico vt exercerēt in culta virtutū ꝺlegis ꝺ erant ꝺfecta. Ideo ꝓlegē christi ad perfectionē sunt reducta. ꝓpter q̄s apl⁹ Gal. iii. ꝺ parabat legē in moysi pedagogo sub cuius disciplina tenet puer. q̄diu ē par uulus: vt plenius ꝺclarāt⁹ est in ꝓcipio huius epīe. q Christus adit assūtus. Hic ꝓsit exponit illud q̄s ꝓdictū fuit de tabernaculo moysi in/q̄ntū fuit figura nouę legis. Circa q̄s apl⁹ duo facit. q̄: ꝑmo declarat ꝑ q̄ntū fuit figura nouę legis. Circa ꝑmū ꝓponit. Secūdo ꝓbat q̄ddā supposita. ibi: Si enim sanguis. Circa ꝑmū q̄ tāgit. ꝑmo dignitatē loci: q̄ illa pars tabernaculi que figura/

Christus assūtus. De sacrificiis vet⁹ vel sacrificio nouę legis tractat: p q̄s r peccatoy remissionē q̄ fiebat hierosolymis figura nr̄a. Statuti vet⁹ r salut. a. hoc ꝑdicta legalia nō poterāt facere ꝑfecti. scdm ipm ad. vc. Per amplius. Christus intrauit tabernaculū. nr̄a figurā. i. a bernaculi designat signatū. i. celū p amplius ꝑ ꝑmū capit q̄ intrauit. i. ad q̄ amplius ꝑmū capit q̄ intrauit. i. ad q̄ ꝓfectiorē legi ꝓfecta designāda. Vñ per ta bernaculū. i. q̄ caruit q̄ nō semel: vel ꝓpria et humana diuinitate. Aug. Per vt ꝑ tabernaculū accipiat ꝓ eo q̄ ꝑ nostra obsolet: i qua r celestia expugnatur. Et cū christus exp̄ssa/ndos. Nec pugnanti ꝑ nostra. Secūdo ob/tulit. ꝑ nobis. q̄. ꝑ no bis pugnauit quasi vet⁹ et immo verum. vñit. Crucifixus est enīm et de cruce in qua crucifixus ꝺ absolū occulit r indc ve/ne. Secūdo ait q̄ ꝑ nobis obtulit. vñ q; nobis mundū tuearit in hoīe q̄s offerret. ꝑ eis scipsū obtulit. Erat mūda r sine vicio r vera victima. Cor nē enīm de vitio vir/gīnio acceptet mūda offerret ꝑ imūda. In scā. q̄ post q̄ ꝺcit nūdare nascitū nō mūdarit. scā scāy. Leuitica. Si eni sanguis. vt. q̄ ꝑ ipm po tuerit et redīpto a mūdi ꝓbat⁹ ꝑ q̄ illa legalia sc̄a bat mūdatio corporalis.

Hyeron. Hyeron de lxra

bat no. testa. vocabat sanctū sanctoy. Secūdo dignitatē ministri: q; solus summus pontifex illuc intrabat. Tertio modū intrandi: quia cum sanguine intrabat. Quarto ꝑpter intrandi: q; nō semel in anno. Quinto ad quid intrabat. i. ad placandū sibi deū r populo. r ita significabat ea que sunt i no. testa. q; christus q̄ est summus pontifex intrauit celū: ad quod designabat ꝑ sanctum sanctoy. vt. ā. dicti est. r ꝑ ꝓpriū sanguinē ad placandū nobis ꝑa trem. r hoc est quod dicit: Sed neq; sāl ch̄ q̄ in hoc capitulo ob structio est multū suspensiua. Et ideo vt clarius ꝓcedā ego po nam litteram non sīm. q̄ tacet in libro. ꝑ sīm ordinē sensūs. Christus autem assūtus. Hic tangit dignitas ministri nouī testamenti: q; christus est no/ster ꝓpositi⁹ existentis in nā duplici. i. diuina r humana. Pontifex. B tangitur nomē officij: q; christus est pontifex alioꝝ ꝓbatur: sīm q̄ dicit. i. Petri. v. Cū apparuerit princeps pastoꝝ. &c. Assūtus. i. semp parātus ad suā efficā. i. ad interpellandū pat̄ ꝑ nobis: r ad assūmendū nos ꝑ ipsum gnationē bothie. Introibit semel in scā. in celū: in celesti ꝑ. i. quod quidē celū est: Tabernaculū ꝑ amplius. i. valde amplū. ꝓpter immensitatē ꝺ nov celestiū. Et perfectius q̄ fuit tabernaculū moysi. q̄s fuit mobile et ꝑ tabile de loco ad locū. vñ dī immobile: r eternū. scm q̄ ꝑ ea fuit ꝓfecta ꝺ tabile de loco ad locū. vñ dī immobile: r eternū. scm q̄ ꝑ ea fuit ꝓfecta ꝺ tuitū. Quali tui videāt hierusalem ciuitatē opulentā tabernaculū q̄ no/quaq; trasferri potest. ibi enim loquit⁹ de hierusalē celesti. vñ manifes/tū est. i. nō ꝑ hominē sicut fuit tabernaculū moysi ꝑ manū factum. Et ꝺ est quod subdit: apl⁹ opponēdo verbū ꝓdicti. Ingressus est. i. non ꝑ sanguinē hircoꝝ sed ꝑ sanguinē suū. Et nō ꝑ hoīes. i. ꝺ nō ꝑ hoīes

Christum figuraliter significat. Et aurum quia deo
rum est. Et accipit a
tinctu[r] ruris nec vitio[s]
nō habet in se vitiū: nec
est potest lege ei tangi. Et
dubio ei ad elegantiā facie
dens: et excolit ei. cultu
in loci mundi: et occidit
ei in effectu ei. Et accipit
ei elegantiā fumositū ei:
et aspergit ei sacit vitio
mi signum: et emendat ei
in effectu ei. et pollu
ei ei carnē: et signato ei
ei. cōburēt. Et accipit
lanā duo ligni cedri
ei et hyssopi: et coccinu:
et mittet in medio cōbusti
onis iumēti: et purgabit
dō mundus cinere iumēti
et ponet extra castra in lo
ei mundū: et erit filiis ei
ei. p̄petue legitimū, sempiternū vel eternum. Et
ille cinere lotiet aq̄ aspi
ei vel mundabunt: ab
ea mundi erunt. Aut ergo
mundus immundo. Aut ergo
sic dicio ala boū: q̄ tangit
mortuū immūdus erit septē
diebus. Hic purificabit
se terno: et septimo: et mundus erit. Si ēo nō purificatus fuerit nō erit mun
dus. Omis q̄ tetigerit mortuū: et mortuus fuerit nō purificatus tabernaculū
dñi polluit: et exterminet ala illa de ifrl. Pq̄ aq̄: Et accipiēs hysopū tinget
in aqua vir mūdus: et aspergat sup domū: et sup vasa: et sup alas. Vitu
la femina: cuius ei ruffa: in qua. Nō accipiēt a morte
q̄ ei figura Christi: q̄ non legē vīt̄ fūt accidere christiāge sm ipsius sabbatum
solendum: et obseruationes legitimas applanabat. Sine vitio ei immaculatus
sine a peccāt carne christi. Ad significandū adhuc reperit dicēs: q̄ nō hs in
se vitiū. Dic ad determinandū. Q̄ ei in alio q̄ sit mētis eius habeat
vitiū: in se ei nō habet. Et nō ei positū sup ei iugū: q̄ nō ei subiugatus
deo: et libero. Et accipit a
tinctu[r] ruris nec vitio[s]
nō habet in se vitiū: nec
est potest lege ei tangi. Et
dubio ei ad elegantiā facie
dens: et excolit ei. cultu
in loci mundi: et occidit
ei in effectu ei. Et accipit
ei elegantiā fumositū ei:
et aspergit ei sacit vitio
mi signum: et emendat ei
in effectu ei. et pollu
ei ei carnē: et signato ei
ei. cōburēt. Et accipit
lanā duo ligni cedri
ei et hyssopi: et coccinu:
et mittet in medio cōbusti
onis iumēti: et purgabit
dō mundus cinere iumēti
et ponet extra castra in lo
ei mundū: et erit filiis ei
ei. p̄petue legitimū, sempiternū vel eternum. Et
ille cinere lotiet aq̄ aspi
ei vel mundabunt: ab
ea mundi erunt. Aut ergo
sic dicio ala boū: q̄ tangit
mortuū immūdus erit septē
diebus. Hic purificabit
se terno: et septimo: et mundus erit. Si ēo nō purificatus fuerit nō erit mun
dus. Omis q̄ tetigerit mortuū: et mortuus fuerit nō purificatus tabernaculū
dñi polluit: et exterminet ala illa de ifrl. Pq̄ aq̄: Et accipiēs hysopū tinget
in aqua vir mūdus: et aspergat sup domū: et sup vasa: et sup alas. Vitu
la femina: cuius ei ruffa: in qua. Nō accipiēt a morte
q̄ ei figura Christi: q̄ non legē vīt̄ fūt accidere christiāge sm ipsius sabbatum
solendum: et obseruationes legitimas applanabat. Sine vitio ei immaculatus
sine a peccāt carne christi. Ad significandū adhuc reperit dicēs: q̄ nō hs in
se vitiū. Dic ad determinandū. Q̄ ei in alio q̄ sit mētis eius habeat
vitiū: in se ei nō habet. Et nō ei positū sup ei iugū: q̄ nō ei subiugatus

[g] hyssopum mundi: pulchri ait [r] ymnū mortuus
cinis virtute aspersus inquinatos
[r] mundi: hyssopi: ad emundationē carnis [g] quoniā hyssopus lingua libenter [r] non animo.
sanctificat ad emundationē[s] [r] car
nis [g] hoc est.
nis: quātōmagis sāguis christi q
[r] abundē [g] ipse ala mundi vel immundi [g] ipse ne
quo purgatio immundi ne a peccato
per spiritum sanctum semetipsum
obtulit immaculatum deo: q̄s deo
[r] non carni tñ.
emundauit conscientiā nostram
[r] mos fuit sanguine ei: a peō mūdāt: et reditum liberat
ab operibus mortuis ad seruiēn
[r] ne quo nec que deus non operari velit: nec q̄
[r] mundi: et cinis
dū deō viuenti? Et ideō nouī te
[r] nouī test. dicit: [g] ut vocati accipiāt benedictionē
stamenti mediator est: [r] ut mortē
[r] mortis: [g] ut
interuenientis mortis: obsolescente: et completione.
intercedente in redemptiōnem ea

rum preuaricationum que erant
sub priore testamēto repōmissio
[r] a deo [r] ab eterno christi [g] [r] Letrorum de
reditum frequenter promittit
nē accipiāt qui [r] vocati sunt [r] eter
[r] mone immediate: [g] vbi mors
ne hereditatis. Vbi enī test[a]mē
[r] pone: affirmi et ro q̄ mortuus [r] ne ad vocā
tum est [r] mors necesse est [r] interce
[r] q̄ nouū test. [g] positio: ppter vim [r] mortium
dat testatois. [r] Testamētū enim
[r] ro: facit firmitē: [g] mors [r] firmū mors
in mortuis confirmatū est. Alio
testantis [r] pte ei mortui vale [r] Lffatu
quin nondū valet: dum viuit q
[r] ar ob reātum: [g] mors firmat [r] deo: in signum
testatus est. [r] Unde nec prima q
[r] dam ab sanguine vīt [r] ofirmatū est
des sine sanguine dedicatum est.
[r] ro: sine sanguine [r] prius ei vt rerum confirmatio
Lecto enīz omni mandato legis

hoc scribat: q̄ vere mādi debēt ei ministri ei ecclie q̄
Ad cinū. car. L. vt caro emūdata sit, ppt legis perfectū: ei rō ei placito.
Obtulit semetipsū. Et medius inter deum et hominē datet ei no
ui testamenti: quas pontifex nobis ei: et datet legis nouę.
Immaculatū. Alius sanguis non sm̄ actū ago.
Ab operibus mor. Ambro. peccatis: q̄ tāgit inanimat: sicut qui
tāgebat mortui coinquinabat: nec intrat in celū sicut nec ille in templum.
Eluent. Nemo ergo ei potest seruire qui mortua opera habet.
Ambro. Quę mors ei ut necessaria in redēptione nō mō gentilib⁹ ei et
carēt precuricationē quas lex faciebat nō soluebat. Tantū fuit potēs vīm
vt saluari nō possemus nisi vulgentibus dei: p nobis mortē: debitoribus
mortis: si sic fecit nos dignos tulit: q̄uisse bēdirat: ita actibus facti firmū.
Intercedente. Inter vetus testamentū: et nouū: in qb⁹ nō fuit facta
vitula sit: ei: q̄uisa. Distinctio ei pallio christi: in cuius morte: stat ter
rena nō q̄uisi: ei eterna. In morte ei vnigeniti necesse ei magna sparī.
Ubi enim. Dicit: Christus ei dator: nouī test[a]. morte intercedēte: nec
ei: p̄ affirmabē eius oportuerat mori, ppt p̄euaricatione humane legis.
Ubi enī testame. Sicut ē testamentū mortē testatoris affirmat: sic ro
in assertiōe eoz: q̄ testabat: voluit mori: ne q̄s de eis dubitaret: nec aliter po
terat nobis esse vita. Mortē euāgelium nobis affirmauit: vt q̄: p nobis
mortuus assūpcta eius operatur: et in aude habeamus: et p mortē eius
nobis sperauit qua cōplere possimus. Lecto enim. Sicut ē moysi
sanguinē edictor: aliorum accepit vt eo aspergeret: et mūdaret edicta. Sic ut
moysi ro data noua lege sui sanguinē: q̄ vitul⁹ pp virtutē crucifixi: eor
ntō ipsoo vētl auit: et hyssopus: p similitudine carnis pec: et: q̄ hostia p peccato

Nicolaus

Et ista vitula aspersa. q̄s in aq̄ lustrationis qua scebebit mūdi aspergebant cineres vitule combuste. vt vī Nu. xix. b Augustus scribit emūdationē carnis. q̄: alam mūdare nō potest. c Quātō magis ei. q̄s emūdauit affectū nos. ab opc. mortiū. i. pēs q̄ mortificāt alam: nec culpe: mortē gehēne. d Ad seruiendū deo viuenti. hoc dicit ad differentiā eius: q̄ putabat vīsi sunt mortui vt iupiter. hercules: et hmōi. Sed ista pp quę sāguis christi habet efficaciā ad pēdū. Primū ei ipse sacrificiū christi: mortis: et efficaciā infinite. ppter vnionē ad ei. et hoc tāgit cū dicit: Semetipsū obtulit. Secundū ei mors: ob ei. q̄ potēs ei mortis christi. quod notat cū dr: Per spiritum sēm. Cui ei. Tertiū ei modus offerēdi: quia facta ei tanta charitate: quod notat cū dr: Per spiritum sēm. Cui ei. Quartū ei finis: q̄ ei offerēdo ei: q̄ [r] Deo. i. pēs. f Et ideō no
ei testamenti. Hic ostendit ei vīt̄: c Deo. i. pēs. f Et ideō no
ei q̄uis ei ad peccāt mundi. Q̄ no. xx. ei excellētia et efficacia veteri. Et
ei ad peccāt mundi. Q̄ no. xx. ei excellētia et efficacia veteri. Et
supponit in hac ei. hoc: Vbi ei testamentū ei. Circa primū ei dicit: q̄ ei
q̄ hereditas: debita q̄ christus p̄ p̄pria sanguinē intrauit celū: et sic imunit
nostrā redēptionē: nisi hoc adit nō posset fieri in vet. xx. Et quo sequit
q̄ illud testamentū fuit ei p̄ christū: q̄ p̄ hoc debet dici no. xx. q̄ illud q̄s
sequit: quidam ei nouū: respectu illius: et hoc ei q̄s ei: Ubi enī testamentū
ei. ei. mediatore: ei. q̄s christus per quē aut modus sit mediator subdit:
Mors enī: mortem adhibet. i. christi mortis: interuenientis: p quā eius testamen
tum ei firmatū. b In redēptionē earū pua. que erāt sub priori testamē

mitta ei: si cui: remissio: et abiectio plebis: quę nobis sterconis significat ei:
uersa ei: q̄ illa: sq̄ cōbustionis flāma significat. In medio cōbustionis mit
tit lignū cedrinū: hyssopū: et coccinū. Lignū cedrinū ei: pro q̄ sis fa
pernia firmiter habetur. Hyssopus subeo: q̄ ei sit humilis radicibus: herā in
petra. Coccinū charitatis: q̄ feruēt spūs ignēo calore rubet. Hoc tria de
bēt mitti in medio cōbu
stionis. i. in resurrectionē
christi: vt ei illo ardēdi
tas sit vita nra. Cuius. i.
reliqę cōbustionis: fama
est: q̄ secuta est post pas
sionē: et resurrectionē. Vbi
cinere: hō mūdus congrega
bat: et in loco mundo extra
castra reponebat: q̄ hoc
fama apud eos maxime
darit: q̄ nō erāt de sorti
tudine: et erāt mundi
ab interfectōe christi: et ce
lebrationē iudaice solemnitatis. Et isto cinere sit
aqua aspersionis: p quas
significat baptismus: vel
mundabant homines a pec
catis: p baptismū christi. Illa
aqua: i. p̄cepti: q̄ ei: ideles
vel iudei mundabant: ei
baptismus iudeis: et gēti
bus: p̄dict. Hyssopo: q̄ fi
dē significat illa: aq̄ asper
gebat: ei: fide mūdant: cor
da: et sine fide non: p̄cēt
baptismū. A viro mūdo
super: persenz domini.

Hebr. 9.b.

De lyra

to. i. quas ve. te. non poterat auferre: si p̄ mortē christi sūt ablate. i Ne
promissionē eterne hereditatis accipiāt p efficaciā passionis. k Qui vo
cati sunt. ad participandū ipsū p verā fidē: et sacrōs nouę legis susceptio
nē. et sic patet: q̄ no. test. est efficatius veteri: q̄: mūdat alam: et affert gliam.
ve. adit te. tñ exterius mūdabat: et tpēale hereditatē promittebat. l Ubi
enī testamentū. Hic ponit q̄s suppositū. Q̄ testa. no. sit ei mortuū p mortē
christi: et hoc ponit dupliciter. Primo p legē humanā: et p legē diuinā. ibi: Ubi
nec primū. si vera primū ei dicendū: q̄ p legēs humanas: ciuiles: et canoni
cas testamentū nō habet robur: q̄ diu viuit testator: q̄ tūc pōt sanq̄ mutari
ei: si: victima voluntas vite patris: si in morte: affirmat: ita ei: no. te. quod est
ppie testamentū christi in sua morte fuit roboratum. ppter hoc tūc dicit:
Confirmati ei. vt hī Joā. xix. et hoc ei q̄s vī hic: Ubi enim testamentū est
mors necesse est intercedat. Uterentur. Testatoriū. Patet ifra: m Ubi
nec primū. hic ponit tūc p legē diuinā: in qua ponit one primo ponit no. test.
pactionis: ei veteris: et eius differētia. ibi: Necesse est ei. Circa primū dicendū
q̄: ve. te. q̄s fuit figura nouī fuit affirmatū p aspersionē sanguinis. vt habet
Exo. xxiiij. Et sic patet per legem diuinam: q̄ testamentū no. per effusionē
sanguinis debuit confirmari: vt figuratum correspōderet figure. et hoc est
q̄s dr: Unde nec primū quidem. i. vete. testa. quod fuit primū. n Dedicatum est. id est confirmatum. Sine sanguine. o Lecto enim omni
mandato legis a moyse vniuerso populo: hoc habetur Exo. xxiiij. vbi di
citur: q̄ populus testamentū recepit: et obligauit se ad obediendum: et tunc
moyses ad confirmationē huius aspersit sanguinē: et hoc est quod dicitur:

Accipiēs

egressum est aqua de suo latere: ad hoc opus accepit: q̄ aquā baptismū sanctificat: pcto sanguinis nos redimēs. Et lana coccinea: q̄ ignē celestis ei
et hyssopo. Et ama ei significat ignē dilectionis spūs hyssopus q̄ valet ei mu
nere pulmonis humilitatē christi significat: q̄ feruorē dilectionis et humi
litatis ad p̄ nostra redēptione sanguinē suū fudit. Eo sanguine libri. Lexā
gelii sanctificant. i. p̄fir
mauit: et populū fidelium
adiuit dicēs: Hic est san
guis noui testamēti p̄fir
matus: q̄s mādauit deus
ad vos. Aspersit tabernā
culū. i. ecclesiā. Quia vasa
ministerii: q̄: olim docto
res ecclesie in quos spūs
sanctus mysteria tradi
dit: et signauit redemptis redēpti spūs
sancte: et sanctis tribuit: et
ola mūdant p sanguinez
p̄fir: sine eo nulli: peccā
ti remissio. Hoc enī q̄ p dicta populi dei significa
ri. Iste est liber ei tabernaculi: vasa: q̄ spūaliter
mūdant sanguine merso
in remissionē pēdy. In
quit enim alibi: Aut pro
multis effun. ei: hi erāt
ille populus dei. i. electi.
Lana. Charitas ei
est nobis lana: de qua ve
stiem faciamus.

Hic sanguis. Ecce
q̄ ppie predixit moyses
verba q̄bus vsus est rō
ni cena q̄: corp⁹: sanguī
nē suū discipul: tradidit.

Et sine sanguine: ē. Hoc determinatio: ō ap
ponit: q̄: p aquā aspersio
nis: q̄ fiebat de cinere vi
tule: ruse fiebat remissio peccatoz: ali: si: q̄: nō eff: undebat sanguis: si: ei ef
fusus erat in imolatione vitule. In illis aūt sacrificiis: q̄uis magis ea p
uerso populo: fuerit: ogruēter ipsolita: q̄ deo: deberēt: oblata: figura ei: ve
ritatis fuerūt: q̄ christus: ei: cuius sanguine redēpti: et mūdati sumus: q̄: ve
ra emūdatio: et dei: ppitiatio nobis sine sanguine nulla est.

Ipsa aūt celestia. Christus: q̄: in q̄busdā significatus est: nō indiguit
mūdari: sed: ois: ei: figura eius: q̄: in tabernaculo vīt̄: ministratione: p
fiebat: sanguine mūdata: ei. Nō enī: in manufacta. Exponit meliores

Nicolaus

a Accipiēs sanguinē vitulor⁹: et hyssopū: et aquā: et lanā coccineā: et hy
sopo. Sed ista hoc pollet aliqs dicere: q̄: Exo. xxiiij. nō fit mētio nisi de
sanguine vitulor⁹. Dicendū q̄ apta fuit institutus in lege: et vsu: et consue
tudine: fiebat qualiter talia fiebāt. f. p mixtionē sanguinis: hyssi: et aquę: vt
sanguis: esset: clarior. lanā: in coccineā: et hyssopus: ei: ibi: q̄: asperssionem
ad sanguinē aspergendū. Et ppter hoc moyses: tacuit: ista: q̄: nō erāt: pnci
palia: credendū: est aplo: q̄ fuerit ita: vt describit: nō enim oia in Exodo
fuit scripta. sequit: b Ipsa quoq⁹ libros. i. legis. c Et oēm populū.
q̄ legē susceperat. d Aspersit dicēs: hic est sanguis testamēti. i. affirma
tiuus: testamēti. e Quod mādauit ad vos deus. etiā tabernaculū: non
q̄ aspersit: tūc: tabernaculi: q̄: nondū: erat: sed: tūc: aliud sanguine aspersit
q̄s illud: pcederant. f Et ola: vasa: ministerii: q̄b⁹ vtebant: in tabernaculo
moysi. g Sanguine: sit: aspsit: ac. i. p aspersionē sanguinis. h Sedm
legē mūdant. dicit: penez: q̄: aliqua mūdabant: p ignē. i. illa: q̄ poterāt ignē
sustinere. vt habet Nu. xxxi. expiatio: ei: p peccato: nō fiebat sine effusione
sanguinis. et hoc est quod dr: i Et sine sanguinis effusione nō fit remi
ssio. q̄: alia: sacrificabātur: p peccat: quoq⁹ effudebat: sanguis: in signū
q̄ p effusionē: sanguinis christi: fidei: et: remissio peccatoz: que non poterat
sanguine animaliū fieri: nō significat. k Necesse est ē. Posita: par
ticula nouī: et ve. te. q̄uis ad affirmationē: et emunitionē. Hic: ostendit
differentia: ostendēdo: primo: q̄ emūdatio: no. te. sit melior. Secundo: q̄: ei: p
fectio. ibi: Neq⁹ vt sepe. Circa primū patet: dicit sic: Necesse est: q̄ exemplaria
quidē: celestiū: hic: mundant. i. tabernaculū: ve. te. q̄s fuit: quodāmō: exemplar
celestiū. vt declarati: est. viij. ca. debuit: mūdari: talibus: hostiis: q̄: scilicet
de: animalibus: bruta. l Ipsa aūt: celestia: melioribus: hostiis: q̄: istis. sup
ple: debuerūt: mūdari. Et ideo mūdari: sunt: sanguine: christi. Sed: victoria
quō intelligunt: mūdari: celestia: vtī: nulla: sit: macula. Dicendū: q̄: sicut: di
cebatur: emūdari: tabernaculū: non: quia: haberet: in se: aliquā: maculam: seu
immūditiā: sed: quia: tollebantur: quedā: irregularitates: quibus: impedie
tur: homines: accedere: ad: sanctuariū: ita: dicitur: mundari: celestia: per: christi
sanguinē: i. per: sacramēta: nouę: legis: et: eodem: sanguine: habentia: efficaciā
inquantū: purgant: peccata: que: impedibāt: ab: ingressu: celestiū. Et: ideo: di
cit: hostiis: in: plur. i. quia: vis: sanguis: christi: fit: vna: hostia: et: eius: efficacia
est: hostiis: in: plur. i. quia: vis: sanguis: christi: fit: vna: hostia: et: eius: efficacia
nobis: cōmunicat: per: varia: nouę: legis: sacramenta: et: q̄: tabernaculū: san

bus hostijs: q̄s istis. Non enim i
manufacta sancta ihs introiuit
[r] que sunt [r] per sanguinem
exemplāria vero: omnium: sed i: ipsum
[r] vt pro nobis interpellet: pedi: in nobis. [r] post
cenam emunctionis [r] gratiarum.
celum: [r] vt appareat [r] nūc vultui
[r] nō apparet nobis: nō: ita vt hoc: [r] hoc: possit
in eternitate: [g] offerre: offerat: semel: oblatione: vel: ofrat: et
p singulas: quas: primus: terrenus: q̄s: Aaron: nō: sufficiens.
nec antiquus: qui: similiter: et: per: ordinem: dī
dei: p nobis. [r] Neq⁹ vt sepe: offe
rat semetipsum: quemadmodū
pontifex: intrat: i: sancta: per: sin: gu
[r] similiter: in: suo
los: annos: in: sanguine: alieno. Alio
[r] nō: sepe: [r] si: oportuit: eū: sepe: offerre: [r] q̄: nō: fuit
oquin: oportet: eum: frequēter: pa
ssum: [r] incipiēdo: a: principio: mūdi: [r] nec: sepe: se
metipsum: q̄s: offert: alios: per: tēpora
ti: ab: origine: mundi. [r] Nunc: aūt: semel: in: consummatione: seculoz
[r] si: non: nos: dominemur: in: nobis: quod: multa: alienos
sha: ponit: [r] nec: sepe: sed: semel: oblatum
ad: destructionē: peccati: per: hosti
[r] pli: [r] sed: q̄: hoc: sepe: semel: pati
am: suaz: apparuit. [r] Et: quemad
[r] sepe: semel
modum: statutum: est: hominib⁹

fierēt semel: q̄ actus: est: in: consummatione: seculorum.

In: consumat: de: seculoz. i. in: victima: crucis: in: qua: fit: ois: adimpletio
q̄: ad: sperēcia. et: id: nō: opus: fuit: vt: incipiat: pati: ab: origine: mūdi.

Et quēadmodum. Ex: nūdo: ostendit: q̄: sicut: mors: incōsueta: ei: subdit: apli: i Nec: adit: i: spe: ei. v Semel: in: cōsu
matione: seculoz: i. in: victima: crucis: in: q̄: ois: ei: ante: mysteria: spūs. i Ad
mationē: seculoz: i. in: victima: crucis: in: q̄: ois: ei: ante: mysteria: spūs. i Ad
destitutionē: pcti: p: hostiā: sui: apparuit: Sicut: in: specie: olim: effebile: in
destitutionē: pcti: p: hostiā: sui: apparuit: Sicut: in: specie: olim: effebile: in
cruce. y Et: q̄s: ademoldi. Hic: adducit: illē: ad: sui: p̄positū. Q̄: q̄: patet
ei: parēcis: statuit: Ex: diuina: sua: q̄: homes: semel: morīant: i: pena: i: ad
dicio: diuino: manifeste: pronūciauit: sicut: christus: q̄: futurus: homicidi: in: cruce

33 iij mortuus

Christus ihesus qui per ihesum christum carnis peccati. Christus quia ipse est
ministerium corporis nostri assumpti. Carnis vitulor. Hec omnia
ad legem vetus pertinebant. Et quia vitulus. Ex quo sanguis
Ex quo sanguis effundebatur. Et sic sanguis vitulorum
per quem sanguinem. Et sic sanguis vitulorum
per quem sanguinem. Et sic sanguis vitulorum
per quem sanguinem

p offert hoc ipse. Post semel mori restat iudicium quo accipiat fm
q gesserit. nō offert iterum sanguis q sacerd mouetur.
Nunc peccato. vñ nec in lege in bestijs mactatorum in altis vsib⁹,
Hic ybis peccato. i. hic effectus carnis pcōis potest in carne glorie.
Qui vñ nō erit hostia ad tollendū nec remittendū vel dimittendū.

C X

¶ Cū intrat. Pcedit quāt
mutatio quātū ad
semel mori: post hōc autē iudici
¶ cuilz mortis nō est nature ¶ qui nullo alio
alt. mortuus dominatus
um: sic ¶ christus ¶ semel oblatus
¶ qui nō sic erubuit ¶ non cessauit
est ad multoz exhauriēda pec/
¶ q̄ plurimos ¶ mortis ¶ Assūpta pro peccato.
¶ venturus ad iudicium
cata. ¶ Secūdō sine ¶ peccato ¶ ap/
¶ Quia non secundo ad voluntatē pro peccato
causa mortuus est
parebit omnibus ¶ expectātib⁹ ¶ se i
salutem per fidem. C X.

¶ oblatus ad exhauriēda pcā qui hēt hāc
virtutē ¶ Gaudent corp. q̄ hoc vtrūq; ad
singula ¶ melius cognoscit ¶ q̄ sanctus

V Adhuc enim habēs lex
bonorum futurorum:

non ipsam imagines rerū per sin
gulos ānos eisdem ipsis hostijs
¶ quas hic precipit ¶ nō ipsorūm.
quas offerūt indefinenter: nūnq̄z
¶ in hāc lumen ¶ vtrumlibet ¶ vnoq
potest accedentes ¶ perfectos face
¶ spectantes ¶ hostie ¶ mūdi
re. Alioquī cessasset offerri: ideō
q̄ nullam vltra haberent ¶ scien
¶ pessimi mutuātia.
tiam peccati cultores semel mun/

¶¶ hostijs per singulos ānos oblatis
dati. Sed ¶ ipsis commemoratio
¶ que eis offerūt ¶ in ipsa peccatorē offerentia
peccatorum per singulos annos
¶ ipsis clamantium non est pcia ad spōtalitē
fit. Impossibile enīz est sanguine
hircorum ¶ thaurorū auferri pec/

Exod.29

cā. Et vt maior christi dilectio nostrio infigatur meritus dum recoli/
mus quanta p nobis gessit.

de lyra

guinis Inocētis in sacrificio q̄ritur habet similitudinē cū illis qui occiderūt
christū, ¶ hoc mō nō habet rōnē sacrificii vt dictū ē. ¶ ideo nō est similitudo
¶ sacrificij christi ad sacrificia illoꝝ. C. X.

V Adeā enī hēbs ¶c. In ea. ¶ celebri, ¶ habuit oēm eminentiā noui te.
¶ in q̄nāde sua dixit q̄ vc. ¶c. nō auferebat peccatū. tō illud q̄ hic
suppoſuit. hic ſſit ꝓbat. Et dividit in duas partes: ꝛ fmo facit q̄ dictū
est. ¶ cōparat sacerdotē no. ¶c. ad sacerdotē ve. ¶c. ibi: O in q̄t sacerdos. ꝓ/
mū ꝓbat duplū. fmo p rōnē. ¶ p scripturā. ibi: Ideo ingrediēs. prima ad/
huc in duas. fm duas rōnes quas ponit. secūda ibi: Impossibile enīz est.
Ad euidentiā primę rōnis ꝓducendū q̄ differāt vmbra ¶ imago in ſ q̄
vmbra est ſsignqua ſſitudo rei: imago autē est, ꝓpinqua ¶ expressa rei filiū/
do. Et nō sacrificia veteris legis habuerūt rōnem vmbre respectu bonoꝝ
gſtiq: q̄ nō ꝓmittebāt illa q̄ptic. ſi sub vel animę ꝓsperitatis terrene. sa/
crificiū autē nouę legis hz rōnez imaginis: q̄ immediate ducit ad bona gſtia
celestia. hoc autē nō poterāt facere sacrificia veteris legis. q̄s ꝓpter nō effe/
cēdi ipsa. q̄ quotidie sino remanebant: q̄s nō fierēt ſ ꝓpter ipsa offerēdo mā/
dabant q̄ tāc talis iteratio esset frustra: ¶ nō est dicendū q̄ aliq̄d frustra ꝓ
ciperet in lege diuina: q̄ nō auferebāt peccata, ¶ hoc est q̄d dr hic: Impossi/
ēst ha. lex fa. benez. i. beneū gſtia q̄ q̄ptic ſ futuraꝝ ſ lege ꝓmittebāt
ſſule p modū vmbre nō ꝓpīe. Ideo dicit: ſ Nō ipsam ima. rerū p
singulos an. offē ipsis ho. quas offe. ſidelissimi. sacerdotes veteris legis.
¶ Nunq̄z pōt. lex vetus per talia. b Accedētes ꝓfectos facere. i. mū
datos a culpa ¶ pigne gſtia. i Alioqn cessasset offerri. posti primaz
cor oblationē. k Ideo q̄ nulla ha. vltra ꝓci. pec. cultor. sc. mundati.
Et tō ꝓhibit q̄ fiebant illa sacrificia ad peccatoꝝ recordationē. inquantū
per talia offerentes effundebant se habere peccati ꝓfitentia. ¶ hoc est quod
dicit: l Sed in ipsis cōmemoratio pec. ꝓ singu. annos fit. Dilectio aūt
peccato ¶ expectabat fidei ꝓ christi. Sed videt q̄ ratio apli nō valeat: q̄
posset dici q̄ illa sacrificia mundabāt a peccatis ꝓteritis. nō aūt a futuris.
¶ quia reiterabant peccata. per consequēs ¶ sacrificia erant iteranda non
frustra: vt arguit apls sed ad dilectionē peccati iterū perpetrati. dicendūz
q̄ apls ex modo loquēdi excludit hoc dictū. dicit enī q̄ lex tāc habebat vm
bā celestiū. nec aūt ea ē q̄ peccatū opponit collectiue: q̄ excludit ab ipso.
Et ideo illud quod emittit ꝓ peccatō operat q̄ sit celebre ¶ ꝓfitēs: ¶ illud
quod ē tale habet efficaciā perpetuā. ¶ per ꝓso nō ē reiterabile. sic aūt ē
dicendū de oblatione christi ſ cruce rōne retrahis adiūcta. ¶ tō nō reiterat:
q̄ semel facta fuisset ad delendū oia pcā cōmissa ¶ cōmittenda. Sed ad/
huc dicerēt ſsacramenti altaris quotidie offert in ecclia. q̄ nō. Dicendūz
q̄ nō ē ibi sacrificij reiteratio: ſ vnius sacrificii in cruce oblati quotidiana
cōmemoratio. ꝓpter hoc dicit 1ª 2ª. xxvi. Hoc facite in meā cōmemo
rationē: q̄ idē offert q̄ ipse obtulit. m Impossibile est ē. Ptic ponit
secūda ratio ad idē: q̄ principalius sacrificiū quod fiebat in lege: fiebat in
die expiationis de hirco ¶ vitulo: sed illud non poterat auferre peccati
cām. ergo multo fortius nec aliud sacrificium potest auferre peccata. huius rationis ponit mi/
norem dicens: Impossibile enim est sanguine hyrcoꝝ ¶ thaurorū auferri
pcā. Si aūt ꝫ hoc arguat de sacramēto nouę legis qui ꝓbāt in quibus
rebus corporalib⁹ vñis est mundāt aiam. Dicendū q̄ nō est simile: q̄ in ipso
diuina virtus equatur, ¶ ideo operant ad gratiā per modū instrumēti. nō
sic erat in sacrificiis veteris legis: vt primus dicit in hac huius capitali.

Ideo

Nolusti. R tpe passionis in quo est ꝓsummatio oīm hostiaꝝ: cessāt
illa ꝓfigurāt. Nihil ea ad verbum: id dicit sufficiens fuit: vñ in ꝓpte ea
hostijs plenarium fuit. Corpus aūt. Aptata fit figura q̄ habuit ea
vertat aūt cū tempus fuit vt illa auferent ¶ veritas veniret nec vnq̄z in
nientibus illis delectatus est q̄nā aīa in fide ¶ dilectiōe offerentis. Pro/
cepit ut hoc fūt offerri po
tius q̄ offerent idolatrā
potius q̄ in tristitiā non
in iustificationē: ¶ vt figu
ra esset futuri.

Aptasti. Aptū ¶ ido
neū corpus q̄ sine pcō
¶ passibile ¶ mortale: mihi
dedisti: q̄ valeat offerri
in redemptionē omnīū.

Non placuerunt. Aug⁹. In figuris illis vc
ritas ꝓfitebatur. Et dicta
bāt figuralia figurę rē mul
ti fuerūt sed plurcs igno
rātes quę offerre debebāt
re celebrata.

Tunc. Ostendit ora
tiōa duplicare: ¶ corpus
¶ oneū ad fi mihi dari.

Dicit venio. ad me of
ferendū: vt facīā ¶ cōplea
voluntatē meam: q̄ tu co
meuo oeus. Ideo venio ad
implendū tuam voluntatē
q̄ ita scriptū est ¶ ꝓfigura
tū de me in ꝓlio voluti
quę est caput mei: qui fui
liter humani generis fm
q̄ hō: in quo legant ola
stis necessaria: ¶ ideo non
est opus lege.

Superius dicēs. Quasi. Nō solum notat
hec auctoritas veteres ho
stias nō fuisse ꝓpter eo: sed
solum hostias fuisse ꝓpter eos. ¶ ideo nō ꝓpter illas ꝓpter
ſſitudo. Et ideo ꝓpter ipsas ꝓpter hoc dicit. l. sequenti ca. Pa/
ſſectum. Nota ꝓpter ſſitudinē q̄ sacri
ficium ſſitus ꝓpter ſſitudinē. quia continet in se ꝓfectissime virtutem
eternā sanctificans. Nota ꝓpter ſſitudinē. quia continet in se ꝓfectissime virtutem
ꝓfectionis vniuersi. et saluatiū. Ad primū igit dicendū q̄ effusio sanguī
nis christi potuit referri ad duplex principiū. Uno modo ad ipsius effundē
tis. ¶ sic fuit hec accommodata. ¶ sic fuit peccatū grauissimū. Alio mō ad
ipsum ¶ sic fuit hec acceptissima. ¶ hoc secūdo mō habuit rōnē obla/
tionis ¶ sacrificij. nō aūt primo mō. Ad secundū ꝓ q̄ dicitur q̄ oblatio sa

¶ q̄ hostia christi sufficiēter vnum ꝓfectum nam ¶
carnibus ad hoc similem

carū. ¶ ideo ingrediens mundū
¶ verbum ꝓ nō ¶ q̄ nō dicit ¶ in aliqua ecclesia
dicit. ¶ Hostiā ¶ oblationē nō
¶ id q̄ ꝓpter quā ¶ q̄ ꝓpter ¶ in aliqua ecclesia
luisti. corpus autē apt⁹ sti mihi.
¶ q̄ multa sacrificia vel ſſitudinalia. q̄ ¶ multa ¶ verbum
una tm mundi ¶ sine ¶ multis multa dicuntur. ¶ pro
¶ q̄ dicit ¶ quia ¶ quo ¶ q̄ quo veritas ¶
pcō ſſitudinalia nō ¶ dicit ¶ quo non ¶ q̄ quo veritas ¶
Holocaustō ata ¶ pcō peccato nō
est. ¶ ¶ hoc aliqua remotatione
placiert tibi. Tunc dixi: ¶ Ecce
¶ q̄ in fine ꝓdictus tribus ¶ q̄ caput ꝓphetę dicit
venio. ¶ In capite libi scriptuz ē
¶ vt q̄ lex ¶ ꝓnūc ¶ q̄ ¶ christus
de me: vt facerem voluntatē tuā
¶ in plerisq̄ additur meus ¶ fm q̄ homo.
¶ ¶ quia nostra ex scriptura illa apta
deus. Superi⁹ dicēs: quia ho
stias ¶ oblatiōes ¶ holocaustōa
¶ id ¶ pro
ta ¶ ꝓ peccato noluisti: nec placi
¶ id ¶ ne videretur obſſuere q̄ sub lege
sunt tibi q̄ secundū legē of
feruntur: tunc dixi: ecce venio. vt
faciam deus voluntatem tuā: au/
¶ q̄ q̄ mysterium dudū ¶ ad ſſtolā
fert primū: vt ¶ sequens ¶ statuat.
¶ id ¶ vt oblationē ¶ voluntati dei ¶ ¶ id hoc ſſtuit
primum tollat q̄ hoc nō possit
In qua voluntate ¶ sanctificati su
¶ id
mus per oblationem corporis ie
¶ facti ¶ ꝓpter expositionē virtutē hui⁹ hostie
su christi semel. ¶ Et omnis quidē
¶ legis ¶ in ꝓtinus ¶ ¶ ostensa ¶ mutata mutāda.
sacerdos ꝓcto ē quotidie mini/
¶ q̄ nō integre mūdāt ¶ per assistere
strans: ¶ easdē sepe offerens ho

Nicolaus

a Ideo ingrediens. hic probat per scripturam psal. xxxix. qui loquitur de aduentu christi propter imperfectionē sacrificiorum veteris legis supplen
dam per suum sacrificium. ¶ facit talem rationem. Illud quod aufert pec
catum oportet q̄ sit deo acceptum. sacrificium autem veteris legis nō erat
deo acceptum: vt patet per scripturam psal. indictum. ergo ¶c. ¶ hoc est q̄d
dicitur: Ideo ingrediens mundū. per carnis assumptionem. b Dicit.
quia illa scriptura loquitur in christo persona. c Bothiam. in hoc tangit
sacrificia que fiebant de rebus animatis. d Et oblationem. i. sacrificia
de inanimatis. e Nolusti. i. non acceptasti. ¶ sunt verba filii ad patrē.
Et interponit sacrificium patri acceptum quod de corpore christi fuit facta
dicens: f Corpus autem aptasti mihi. i. corpus passibile aptum immola
tioni. ¶ quia fuit formatus ¶ aptatum sola virtute dei absq; semine virili.
g Holocaustomata. que totaliter incendebantur. h Et pro peccato.
i. sacrificia que ꝓ peccatis offerebant quorum vna pars incendebatur: al/
tera erat sacerdotis. Et sic apostolus vult q̄ omnia genera sacrificiorum ve
teris legis offendens q̄ non fuerūt deo accepta: quia de talibus subditur:
l Non tibi placuerunt. Et conclusēr ostenditur in ista scripture q̄ ꝫ
crificius no. nostra. sit accepti: cum sequitur de christo. k Tunc dixi ecce
venio. per carnis assumptionē. l In capite libri scriptum est de me vt
faciam deus voluntatem tuam. Liber autem ille est noticia predestinatio/
nis diuine. Caput huius libri dicit illud q̄ in diuina predestinatione prin
cipaliter continetur. hoc autem est mysterium incarnationis christi per q̄s
ad beatitudinez pertingit omnes electi. m Superius dicens ¶c. Illud
quod sequitur est verbum apostoli exponentis auctoritatem psal. de exclu
sione sacrificiorum veteris legis per sacrificia christi. ¶ patet intera per ea
dicta. vnde concludit: n Auferet primum. i. sacrificium legis. o Et
sequens statuat. i. confirmet sacrificiū christi acceptum deo patri. p In
qua voluntate sanctificati sumus ¶c. quia per hoc q̄ christus implicuit vo
luntatem patris sepium offerendo nos sanctificauit. q Et omnis qui
dem sacerdos. Hic comparat sacerdotem no. tēpa. ¶ vc. tēpa. adinuicem.

Sclificati sū. p ob. Facta peccatoꝝ purgatione remittitur pec.
Et ois qdē. Licet. Per videre? sanguine p pontifice ferri in sanctū
latius minus ꝓfitle. ¶ sacrificia quotidie. p sacerdotes dona ꝓfitent facere
hoc addit: Quasi pcedit. p singulos dies offerēs nō pcedit ad ꝓfitēdū
dū. ¶c cui ois sacerdos long effert. ¶ tūc ea nunq̄ ꝓfitent.

Et singule ¶c. Quā
do ostenditur cū sanctitate
fidei ꝓfitet. Idco illos ta
mulos ꝓfitent apostat⁹.
Christū fm apostolum.

Scdet in dextra d. Post ꝓfitēm dr: qui sic ¶ c
mortuū exaltauit.

Dexteram. ¶ de ea
q̄ ratificatio gloria bono
rū. ¶ pena malog.

Scabellū. Quia est
mō regnando ¶ nō vi
dent fidēles: tūc oīa ¶ ꝓ
portionaliter fidelibus erunt
imperio subiecta penis.

Posiit enī. Quasi
q̄s mō nō valet ad ꝓmis
sionē ¶ ei⁹ adhuc alia q̄
contrarietē virtutis. q̄ to
timum. f. bonū. ¶ m. q̄ ꝓ
met ad confirmationē ¶
pcōz ¶ tuitionē. ¶ nō
re. a. q̄s getaet ad sanctū
cationē.

Superscribā. Nō est
scriptū sed superscribā: q̄
legem illā sup vetes hebrq
fuit: in quāq; ꝓfectione
nulli ¶ iustificationi ep⁹ ꝓfit
Ibi ꝓmo ¶ q̄ ꝓdimat
virtutibus. Et postq̄ hoc
dicit. q̄s subiungit.

Et pcōz ¶c. Ecce
finaliter pcōz ¶c. ¶ vbi ibi
nō necessaria ¶ hostiaq̄s
aperit. vbi aūt h.r.

Ubi autem ho. re.
Nō solū ex hac auctorita
te videri pōt q̄ hostia sa
crificat ¶ cōsumat: sed q̄s
oblatio ibi posit ꝓfitēs ꝓfe
nō est facilis. ꝓ pcōs q̄s
facta est remissio.

Habentes itaq;
Primo grandi sermone
de pōtifice magno multip

de lyra

Et dividit in duas partes. q̄ primo facit q̄s dictum est. Secundo declarat
per scripturā ibi: Eo enim. Ad euidentiā primi ꝓducendū q̄ in
lege erat duplex sacrificiū solēne. vnū erat in die expiationis q̄s fiebat
per ſſimū sacerdotē vt frequenter dicta est. Aliud erat tāge sacrificiū quod
repetebatur quotidie christi fm diuinitatē. ¶ ideo dicebatur tāge. q̄ quo
tidie offerebatur mane ¶ vespere. ¶ illud sacrificiū non solus ſſimus sed
ſſimū sacerdos: sed etiam per alios inferiores sacerdotes. Et de isto sacrifi
cio loquit hic dicens: Et ois quidem sacerdos. ¶ veteris legis. ¶ Pre/
sto est quotidie ministrans. q̄ quotidie offerebat tāge sacrificiū. e Et
eadē sepe offerēs hostias. ¶ in specie nō in numero. f Que nō ꝓt au
ferre peccata. vt patet per ꝓdicta. ¶ magis patebit. l. v Hic autem. i.
christus. g Unam pro peccatis offerens hostiam. que sufficit ad delen
dum omne culpam ¶ omittendā. ¶ In sempiternū sedet ad
dextram patris. vt ostēdat ¶ in hoc patet differentia ipsius ad sacerdotē ve
teris legis qui operebat ¶ nunc stare vt ministret. christus aūt nō stat mi
nister nisi in vnica oblatione: qua peracta sedet in dextera patris vt ꝓba
bit. i Et actero expectans donec ponant inimici eius scabellum pedū eius. ¶
hoc ꝓbatur in finalis indicio stat expectā est. ā. i. ca. a Una enī obla
tione ¶c. Ad perfectū adducit. b In sempiternū sanctificatos.
¶ ꝓpter hoc ille q̄ hostia christi habet virtutē eternā sanctificandi. ¶ ꝓpter hoc ille q̄
q̄ hostia christi habet virtutē eternā sanctificandi. ¶ ꝓpter hoc ille q̄
nō habuit amplius necessitatē ministrandi sicut habebat sacerdos veteris
legis. c Contestat autem. Hic addūcit ad probandū idem auctoritate
Dicit. xxxi. ca. ā. apostola est. viii. ca. ¶ in fine illius pontī. d Et pcō
catoꝝ ¶ iniquitatū eoꝝ non recordabor amp. Ista. ex ad tales remissionem
cato ¶ iniquitatū eoꝝ non recordabor amp. Ista. ex ad talem remissionem
q̄ q̄ndiu efficacia oblationis christi que est oblatio legis nouę. Et ideo ꝓ
hoc patet q̄ christus non habet necessitatē stare vt ministret ad ꝓfitēdū effe
ctum. ¶ hoc est q̄d subdit: e Ubi autem horum remissio est. i. peccatoꝝ
omnium. f Jam nō est oblatio ꝓ pcō. q̄ frustra fieret: nō actū. h. nō
est opus valentibus medicus. extra patet ex dictis. vii. ca. g Habentes
itaq; fratres. Superius apls ostendit omnimodā sacerdotis christi. hic ꝓfi

ostendit q

[illegible]

Per velamen. [illegible]

Per velamen. Per hoc manet vel illa pars [illegible]

In plenitudine fi. [illegible]

Aspersi. Per [illegible]

Fidelis enim est. [illegible]

Fide et confessione habe[illegible]

Sicut consuetudo est. [illegible]

Sed consolantes. [illegible]

fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine christi. quam initiauit nobis viam nouam et viuentem per velamen. id est: carnem suam. et sacerdotem magnum super domum dei: accedamus vero corde in plenitudine fidei: aspersi corda a conscientia mala: et abluti corpus aqua munda: teneamus spei nostre confessionem indeclinabilem. Fidelis enim est qui repromisit. Et consideremus inuicem in prouocationem charitatis et bonorum operum. non deserentes collectionem nostram: sicut consuetudinis est quibusdam: sed consolantes: et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam noticiam veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia. Terribilis autem quedam expectatio iudicii: et ignis emulatio que consumptura est aduersarios. Irritam quis faciens legem moysi sine vlla miseratione: duobus vel tribus testibus moritur: quanto magis putatis deteriora mereri supplicia: qui filium dei conculcauerit: et sanguinem testamenti pollutum duxerit: et spiritum gratie contumeliam fecerit? Scimus enim qui dixit: Mihi vindicta et ego retribuam. Et iterum: Quia iudicabit dominus populum suum. Horrendum est incidere in manus dei viuentis. Rememoramini autem pristinos dies. in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum. Et in altero quidem opprobriis et tribulationibus spectaculum facti: in altero autem socii taliter conuersantium effecti. Nam et victis compassi estis. et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis

Nicolaus

[illegible]

de lyra

[illegible]

Et spiritui

Pollutum dixit. [illegible]

Rememoramini. [illegible]

Christus. Rememoramini etc. Sicut optimi medicorum est alios [illegible] et per incisionem doloris augmentum fecerint solatium minoris medicamenti et remedium asserunt illi loco vel dolor inest: et perturbatam refouent aliis. Sic apostolus facit. Postquam concussit a malis eorum et terruit: refouet eos per laudem priorum. [illegible] Rememoramini autem pristinos dies. in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum. Et in altero quidem opprobriis et tribulationibus spectaculum facti: in altero autem socii taliter conuersantium effecti. Nam et victis compassi estis. et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis

Magnum certamen. [illegible]

Spectaculum. [illegible]

Adhuc enim modicum. [illegible]

Nos autem etc. [illegible]

de lyra

[illegible]

Nicolaus

[illegible]

C XI

Fides aut̃ ē substantia rerū sperandarū argumentus non apparentiū. In hac enim testimoniū cōsecuti sūt antiqui. Fide intelligimus aptata ē secula verbo dei. ut ex invisibilib⁹ visibilia fierēt. Fide plurimā hostiā abel q̃m caym obtulit deo. p quā testimoniū cōsecutus est esse iustus: testimoniū perhibente muneribus eius deo. et p illam defunctus adhuc loquitur. Fide enoch trāslatus est ne videret mortē. et nō inuenieb̃atur: quia transtulit illum deus. Ante trāslationem enim testimoniū habuit placuisse deo. Sine fide autem impossibile est deo placere. Credere enī oportet accedentem ad deum. quia est et inquirentibus se remunerator sit. Fide noe responso accepto de his q̃ nondū videbant. metuens aptauit arcam in salutem domui sue. Per quā damnauit mundū et iustitie que per fidē ē heres est institutus. Fide q vocatus abrahā obediuit in locum exire quē accepturus erat in hereditatē. et exijt nescies quo iret. Fide demorat⁹ ē in terra repromissionis tanq̃m in aliena. habitando in casulis cum isaac et iacob coheredibus repromissionis eiusdē. Exp̄ectabat enī fundamēta habentes ciuitatem cuius artifex et conditor deus. Fide et ipsa sara sterilis virtutem in conceptione seminis accepit: et p̄ter tempus etatis. quia fidelem arbitrata est eū q̃ repromiserat. Quare et ab uno orti sunt. et quidem emortuo corpore. sicut stelle celi multe in multitudine. et sicut arena que est ad labium maris innumerabilis. Secundū fidē mortui sunt omnes isti. non acceptis repromissionibus. sed a longe eas aspicientes. et salutantes. et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram. Qui enim hec dicunt. significant se patriam inquirere. Et si illius meminissent de qua exierant. habebant utique tempus reuertendi. Nunc autem meliorem appetunt. id est celestem. Propter quod nō confunditur deus vocari deus eorum. Paravit enim eis ciuitatem. Fide obtulit abraham isaac cum tentaretur. et unigenitum offerebat. qui susceperat promissiones. ad quem dictum est. Quia in isaac vocabitur tibi semen. arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus. unde illum et in parabolam accepit. Fide et de futuris benedixit isaac iacob et esau. Fide iacob moriens singulos filiorum ioseph benedixit. et adorauit fastigium virge eius. Fide ioseph moriens de exitu filiorum israel memoratus est. et de ossibus suis mandauit. Fide moyses natus abscondit⁹ est trimestre a parentibus suis. quia viderunt astutum infantem. et non timuerunt edictum regis. Fide moyses grandis factus negauit se filium esse filie pharaonis. magis eligens afflingi cum populo dei. quam temporalis peccati habere iocunditatem. maiores diuitias estimans thesauro egyptiorum improperium christi. Aspiciebat enim in remunerationem. Fide reliquit egyptum non veritus furorem regis. Fortis enim tanquam videns inuisibilem perseuerauit. Fide celebrauit phasē et sanguinis effusionem. ne qui vastabat primogenita tangeret eos. Fide transierunt mare rubrum tanquam per aridam terram. quod experti egyptii deglutiti sunt. Fide muri iericho corruerunt circuitu dierum septem. Fide raab meretrix non simul perijt cum incredulis. excipiens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam. Deficit enim me tempus narrantem de gedeon. barach. samson. iepte. dauid quoque et samuel et prophetis. qui per fidem vicerunt regna. operati sunt iusticiam. adepti sunt repromissiones. obturauerunt ora leonum. extinxerunt impetum ignis. effugerunt aciem gladii. conualuerunt de infirmitate. fortes facti sunt in bello. castra uerterunt exterorum. Mulieres acceperunt de resurrectione mortuos suos. Alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem. ut melioram inuenirent resurrectionem. Alii autem ludibria et flagella experti. insuper et uincula et carceres. Lapidati sunt. secti sunt. tentati sunt. in occisione gladii mortui sunt. circuierunt in melotis. in pellibus caprinis. egentes. angustiati. afflicti. quibus dignus non erat mundus. in solitudinibus errantes. in montibus. et speluncis et cauernis terre. Et hi omnes testimonio fide probati. non accepere promissionem. deo de melioribus prouidente. ut non sine nobis consummarentur.

Ideo et nos tantam habentes nubem testium. deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum. per patientiam curramus ad propositum nobis certamen. aspicientes in auctorem fidei et consummatorem ihesum. qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem. confusione contempta. et in dextera dei sedet. Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem. ut non fatigemini animis uestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restitistis adtendentes. Et obliti estis consolationis que uobis tanquam filiis dicitur. Fili mi. noli negligere disciplinam domini. neque fatigeris dum ab eo arguis. Quem enim diligit dominus castigat. flagellat autem omnem filium quem recipit. In disciplina perseuerate. tanquam filiis uobis offert deus. Quis enim filius quem non castigat pater. Quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes. ergo adulteri et non filii estis. Deinde patres carnis nostre habuimus eruditores. et reuerebamur eos. non multo magis obtemperabimus patri spirituum et uiuemus. Et illi quidem ad modicum dierum secundum uoluntatem suam erudiebant nos. hic autem in utilitatem ut participemur sanctificationi eius. Omnis autem disciplina in presenti quidem uidetur non esse gaudii sed mestitie. postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitie. Quare manus remissas et genua debilia erigite. et gressus rectos facite pedibus uestris. ut non claudicans quis erret. magis autem curetur. Pacem sequimini cum omnibus. et sanctificationem cum qua nemo uidebit deum. Contemplantes ne quis desit gratie dei. ne qua radix amaritudinis sursum germinans impedit. et per hanc inquinentur multi. ne quis fornicator aut prophanus ut esau. qui propter unam escam uendidit primogenita sua. Scitis enim quoniam et postea cum uoluisset hereditare benedictionem reprobatus est. non enim inuenit locum penitentie quamquam cum lacrimis inquisisset eam. Non enim accessistis ad tractabilem montem et succensum igni. et turbinem. et caliginem. et procellam. et tube sonum. et uocem uerborum cui qui audierunt excusauerunt ne sibi uerbum fieret. Non enim ferebant quod dictum erat. Et si bestia tetigerit montem lapidabitur. Et sic terribile erat quod fiebat. ut Moyses dixit. Exterritus sum et tremebundus. Sed accessistis ad montem sion et ciuitatem dei uiui. celestem hierusalem. et multorum milia angelorum frequentiam. et ecclesiam primitiuorum qui conscripti sunt in celis. et iudicem omnium deum. et spiritus iustorum perfectorum. et testamenti nouī mediatorem ihesum. et sanguinis aspersionem melius loquentem quam abel. Videte ne recusetis loquentem. Si enim illi non effugerunt eum qui super terram deuitabat loquentem. multo magis nos qui de celis loquentem. cuius uox mouit terram tunc. nunc autem repromittit dicens. Adhuc semel ego mouebo non solum terram. sed et celum. Quod autem adhuc semel dicit. significat mobilium translationem tanquam factorum. ut maneant immobilia regnum. Quare suscipientes regnum inconmobile habeamus gratiam per quam seruiamus placentes deo cum metu et reuerentia. Etenim deus noster ignis consumens est.

Sit amor fraternitatis maneat in uobis. Hospitalitatem nolite obliuisci. per hanc enim latuerunt quidam angelis hospitio receptis. Memores estote uinctorum tanquam et uos compedibus. et laborantium quippe et ipsi in corpore morantes. Honorabile connubium in omnibus. et thorus immaculatus. fornicatores enim et adulteros iudicabit deus. Sine auaritia conuersatio. contenti presentibus. Ipse enim dixit. Non te deseram neque derelinquam. Ut confidenter dicamus. dominus mihi adiutor. non timebo quid faciat mihi homo. Memores estote prepositorum uestrorum qui locuti sunt uobis uerbum dei. quorum intuentes exitum conuersationis imitamini fidem. Ihesus christus heri et hodie. ipse et in secula. Doctrinis uariis et peregrinis nolite abduci. optimum enim est gratia stabilire cor. non escis que non profuerunt ambulantibus in eis. Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt. Quorum enim animalium inferuntur sanguis pro peccato in sancta per pontificem. horum corpora cremantur extra castra. Propter quod et ihesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra improperium eius portantes. Non enim habemus hic manentem ciuitatem. sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo. hoc est fructum labiorum confitentium nomini eius. Beneficentie autem et communionis nolite obliuisci. talibus enim hostiis promeretur deus. Obedite prepositis uestris et subiacete eis. ipsi enim pernoctant quasi rationem pro animabus uestris reddituri. ut cum gaudio hoc faciant et non gemitu. hoc enim non expedit uobis. Orate pro nobis. confidimus enim quia bonam conscientiam habemus. in omnibus bene uolentes conuersari. Abundantius autem uobis hoc rogo ut hoc faciatis. quo celerius restituar uobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium in sanguine testamenti eterni. ihesum christum dominum nostrum. aptet uos in omni bono ut faciatis uoluntatem eius. faciens in nobis quod placens sit coram se per ihesum christum. cui gloria in secula seculorum. Amen. Rogo autem uos fratres. ut sustineatis uerbum solacii. etenim breuiter scripsi uobis. Scitote fratrem nostrum timotheum dimissum. cum quo si celerius uenerit uidebo uos. Salutate omnes prepositos uestros et omnes sanctos. Salutant uos qui de italia sunt fratres. Gratia cum omnibus uobis. Amen.

Ad hebreos. Scripta fuit ab athenis metropoli achaie.

Sed aūt fides ē substantia sperandarū rerū argumentus non apparentiū. In hac enim testimoniū cōsecuti sūt antiqui. Fide intelligimus aptata ē secula verbo dei. ut ex invisibilib⁹ visibilia fierēt. Fide plurimā hostiā abel q̃m caym obtulit deo. p quā testimoniū cōsecutus est esse iustus: testimoniū perhibente muneribus eius deo. et p illam defunctus adhuc loquitur. Fide enoch trāslatus est ne videret mortē. et nō inuenieb̃atur: quia transtulit illum deus. Ante trāslationem enim testimoniū habuit placuisse deo. Sine fide autem impossibile est deo placere. Credere enī oportet accedentem ad deum. quia est et inquirentibus se remunerator sit. Fide noe responso accepto de his q̃ nondū videbant. metuens aptauit arcam in salutem domui sue. Per quā damnauit mundū et iustitie que per fidē ē heres est institutus. Fide q vocatus abrahā obediuit in locum exire quē accepturus erat in hereditatē. et exijt nescies quo iret. Fide demorat⁹ ē in terra repromissionis tanq̃m in aliena. habitando in casulis cum isaac et iacob coheredibus repromissionis eiusdē. Exp̄ectabat enī fundamēta habentes ciuitatem cuius artifex et conditor deus. Fide et ipsa sara sterilis virtutem in conceptione seminis accepit: et p̄ter tempus etatis. quia fidelem arbitrata est eū q̃ repromiserat. Quare et ab uno orti sunt. et quidem emortuo corpore. sicut stelle celi multe in multitudine. et sicut arena que est ad labium maris innumerabilis. Secundū fidē mortui sunt omnes isti. non acceptis repromissionibus. sed a longe eas aspicientes. et salutantes. et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram. Qui enim hec dicunt. significant se patriam inquirere. Et si illius meminissent de qua exierant. habebant utique tempus reuertendi. Nunc autem meliorem appetunt. id est celestem. Propter quod nō confunditur deus vocari deus eorum. Paravit enim eis ciuitatem. Fide obtulit abraham isaac cum tentaretur. et unigenitum offerebat. qui susceperat promissiones. ad quem dictum est. Quia in isaac vocabitur tibi semen. arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus. unde illum et in parabolam accepit. Fide et de futuris benedixit isaac iacob et esau. Fide iacob moriens singulos filiorum ioseph benedixit. et adorauit fastigium virge eius. Fide ioseph moriens de exitu filiorum israel memoratus est. et de ossibus suis mandauit. Fide moyses natus abscondit⁹ est trimestre a parentibus suis. quia viderunt astutum infantem. et non timuerunt edictum regis. Fide moyses grandis factus negauit se filium esse filie pharaonis. magis eligens afflingi cum populo dei. quam temporalis peccati habere iocunditatem. maiores diuitias estimans thesauro egyptiorum improperium christi. Aspiciebat enim in remunerationem. Fide reliquit egyptum non veritus furorem regis. Fortis enim tanquam videns inuisibilem perseuerauit. Fide celebrauit phasē et sanguinis effusionem. ne qui vastabat primogenita tangeret eos. Fide transierunt mare rubrum tanquam per aridam terram. quod experti egyptii deglutiti sunt. Fide muri iericho corruerunt circuitu dierum septem. Fide raab meretrix non simul perijt cum incredulis. excipiens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam. Deficit enim me tempus narrantem de gedeon. barach. samson. iepte. dauid quoque et samuel et prophetis. qui per fidem vicerunt regna. operati sunt iusticiam. adepti sunt repromissiones. obturauerunt ora leonum. extinxerunt impetum ignis. effugerunt aciem gladii. conualuerunt de infirmitate. fortes facti sunt in bello. castra uerterunt exterorum. Mulieres acceperunt de resurrectione mortuos suos. Alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem. ut melioram inuenirent resurrectionem. Alii autem ludibria et flagella experti. insuper et uincula et carceres. Lapidati sunt. secti sunt. tentati sunt. in occisione gladii mortui sunt. circuierunt in melotis. in pellibus caprinis. egentes. angustiati. afflicti. quibus dignus non erat mundus. in solitudinibus errantes. in montibus. et speluncis et cauernis terre. Et hi omnes testimonio fide probati. non accepere promissionem. deo de melioribus prouidente. ut non sine nobis consummarentur.

Ideo et nos tantam habentes nubem testium. deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum. per patientiam curramus ad propositum nobis certamen. aspicientes in auctorem fidei et consummatorem ihesum. qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem. confusione contempta. et in dextera dei sedet. Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem. ut non fatigemini animis uestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restitistis adtendentes. Et obliti estis consolationis que uobis tanquam filiis dicitur. Fili mi. noli negligere disciplinam domini. neque fatigeris dum ab eo arguis. Quem enim diligit dominus castigat. flagellat autem omnem filium quem recipit. In disciplina perseuerate. tanquam filiis uobis offert deus. Quis enim filius quem non castigat pater. Quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes. ergo adulteri et non filii estis. Deinde patres carnis nostre habuimus eruditores. et reuerebamur eos. non multo magis obtemperabimus patri spirituum et uiuemus. Et illi quidem ad modicum dierum secundum uoluntatem suam erudiebant nos. hic autem in utilitatem ut participemur sanctificationi eius. Omnis autem disciplina in presenti quidem uidetur non esse gaudii sed mestitie. postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitie. Quare manus remissas et genua debilia erigite. et gressus rectos facite pedibus uestris. ut non claudicans quis erret. magis autem curetur. Pacem sequimini cum omnibus. et sanctificationem cum qua nemo uidebit deum. Contemplantes ne quis desit gratie dei. ne qua radix amaritudinis sursum germinans impedit. et per hanc inquinentur multi. ne quis fornicator aut prophanus ut esau. qui propter unam escam uendidit primogenita sua. Scitis enim quoniam et postea cum uoluisset hereditare benedictionem reprobatus est. non enim inuenit locum penitentie quamquam cum lacrimis inquisisset eam. Non enim accessistis ad tractabilem montem et succensum igni. et turbinem. et caliginem. et procellam. et tube sonum. et uocem uerborum cui qui audierunt excusauerunt ne sibi uerbum fieret. Non enim ferebant quod dictum erat. Et si bestia tetigerit montem lapidabitur. Et sic terribile erat quod fiebat. ut Moyses dixit. Exterritus sum et tremebundus. Sed accessistis ad montem sion et ciuitatem dei uiui. celestem hierusalem. et multorum milia angelorum frequentiam. et ecclesiam primitiuorum qui conscripti sunt in celis. et iudicem omnium deum. et spiritus iustorum perfectorum. et testamenti nouī mediatorem ihesum. et sanguinis aspersionem melius loquentem quam abel. Videte ne recusetis loquentem. Si enim illi non effugerunt eum qui super terram deuitabat loquentem. multo magis nos qui de celis loquentem. cuius uox mouit terram tunc. nunc autem repromittit dicens. Adhuc semel ego mouebo non solum terram. sed et celum. Quod autem adhuc semel dicit. significat mobilium translationem tanquam factorum. ut maneant immobilia regnum. Quare suscipientes regnum inconmobile habeamus gratiam per quam seruiamus placentes deo cum metu et reuerentia. Etenim deus noster ignis consumens est.

Sit amor fraternitatis maneat in uobis. Hospitalitatem nolite obliuisci. per hanc enim latuerunt quidam angelis hospitio receptis. Memores estote uinctorum tanquam et uos compedibus. et laborantium quippe et ipsi in corpore morantes. Honorabile connubium in omnibus. et thorus immaculatus. fornicatores enim et adulteros iudicabit deus. Sine auaritia conuersatio. contenti presentibus. Ipse enim dixit. Non te deseram neque derelinquam. Ut confidenter dicamus. dominus mihi adiutor. non timebo quid faciat mihi homo. Memores estote prepositorum uestrorum qui locuti sunt uobis uerbum dei. quorum intuentes exitum conuersationis imitamini fidem. Ihesus christus heri et hodie. ipse et in secula. Doctrinis uariis et peregrinis nolite abduci. optimum enim est gratia stabilire cor. non escis que non profuerunt ambulantibus in eis. Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt. Quorum enim animalium inferuntur sanguis pro peccato in sancta per pontificem. horum corpora cremantur extra castra. Propter quod et ihesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra improperium eius portantes. Non enim habemus hic manentem ciuitatem. sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo. hoc est fructum labiorum confitentium nomini eius. Beneficentie autem et communionis nolite obliuisci. talibus enim hostiis promeretur deus. Obedite prepositis uestris et subiacete eis. ipsi enim pernoctant quasi rationem pro animabus uestris reddituri. ut cum gaudio hoc faciant et non gemitu. hoc enim non expedit uobis. Orate pro nobis. confidimus enim quia bonam conscientiam habemus. in omnibus bene uolentes conuersari. Abundantius autem uobis hoc rogo ut hoc faciatis. quo celerius restituar uobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium in sanguine testamenti eterni. ihesum christum dominum nostrum. aptet uos in omni bono ut faciatis uoluntatem eius. faciens in nobis quod placens sit coram se per ihesum christum. cui gloria in secula seculorum. Amen. Rogo autem uos fratres. ut sustineatis uerbum solacii. etenim breuiter scripsi uobis. Scitote fratrem nostrum timotheum dimissum. cum quo si celerius uenerit uidebo uos. Salutate omnes prepositos uestros et omnes sanctos. Salutant uos qui de italia sunt fratres. Gratia cum omnibus uobis. Amen.

Ad hebreos. Scripta fuit ab athenis metropoli achaie.

Declaratio .i. materia est nobis loquēdi: vt ne cum fide exposita vetustum. Vbi est mens attulit famā fidei. Et fide i pauitia fundentis gloriatur. Abel adhuc loquit̃ .i. aliter hoc exemplo admonet vt iusti sint. Iustificatus est quidem meritū fidei nō ēt ex interni gloriā eius i memoriā. Quia est. Exponit quo testimonio quia laudabiliter.

Fide noe ¶. Aliud exēplū ponit de noe ad cōfirmationē fidei vtentes.

Et iusticie .i. fuit iustus et fidei sicut ipse fuit. Vnde est iustus dr: hoc est deus non percipitet.

Nicolaus

a Testimonii phibente muneribus eius deo. a signis relictis ac edito sup hostiā eius testimonii accepto vtunc. vel i Deū. iii. Respexit vltro ad abel i ad munera ei⁹. Tradita Theodoti sic hy: Inflammauit vltro sup abel et munera eius. b Et p illā defunct⁹ adhuc loqr. inq̃rum facta sua mouet nos ad fidē i deuotionē. p̄t enī ē referri ad illud q̃d vt Beth. iii. Exaltauit sanguinis fratris sui abel clamat ad me de terra .i. ostendit fidēm innocentie meritū dignā ēt vindicta. c Fide enoch. Hic ponit exēplū de fide enoch i dividit in duas ptes. q̃ primo ponit testimoniū. i scdo ꝓbat: vbi: Ante translationem enim. Dicit ergo q̃ fidem enoch ps p̄ placuit a pcc catoribus segregatus i in paradisū translat⁹ est. i hoc est q̃ dicit: Fide .i. p̄ter meritū fidei. d Enoch trāslatus est ne videret mortē. aliter .i. in vitulo i erit sallq; nō ēt mortuus. mortē tñ in fine mūdi. q̃ oēs sunt debitores mortis ex transgressione primi parētis. e Et nō inuenieb̃atur: quia transtulit illum deus. Quia trāstulit illū vbi ad paradisū terrestrē vel ꝑ aliū vitā eius vsq; ad finē mūdi. Nō aūt huius ēt. q̃ vc. testis. ordinat ad ꝓpositionē no. sc. Ī nouo aūt testis exprīme ꝑmittit vitā eternā. Et ipse vt in vc. sc. q̃ref spes vite eterne. mors enoch dū ista ēt q̃ lex ignorat. i. mors hui⁹ vc ꝑ legis datū vel hū. Reg. ij. Tertiū aūt vc. sc. declarat ꝑ ista duo ꝑ. ¶ Ante translationē. Hic ꝑfir. ꝓbat q̃ enoch trāslatus fuerit ꝑ ꝑter meritū fidei. Et facit talem rōnē: Nullus pōt placere deo sine fide. sed ante translationē enoch placuit deo: vt hū Beth. v. Enoch ēt deo ambulauit. ideo habuit fidē ꝑter quā translatus ēt. ꝑter hoc ibidē subdit Beth. v. Ideo tulit eū deus. i hoc ēt q̃d vt hic: Ante translationē vt. ꝑ. ista ex vt ctis. b Credere enī. ꝓbat ꝑfir q̃ nullus placeat deo nisi ꝑ fidē. q̃ ad hoc q̃ aliquis placeat deo opus ēt q̃ accedat ad ipsū. ide aūt accedens ꝑ fidē. ergo vt. Vlterius ꝓcedendo q̃ in oī motu vel accessu rōnabili motor ille deo intendit. i. terminū motus i causā quare mouet. Ī accessu aūt ad deū qui ēt ꝑ fidē terminus ēt ipse deus. i ꝑtā ad hoc dicit: Credere enim oportet accedentē ad deū q̃ ēt. vnus. i. eternus. ꝑter hoc dr: Exo. iii. Qui ēt misit me ad vos. Causa aūt quare hō mouet ꝑ fidē in deū ēt spes remunerationis eterne. i ꝑtā ad hoc dr: i Et inquirentibus se remunerator sit. Ista ēst duo credere. i. dei veritatē i eius remunerationē eorum fuit necessaria ad salutē semp apud gentiles. nec plus regrediūt ad salutē gentiles qui nulla lege recepertāt a deo nisi legē nature. Sed Ī hoc videt dicta. Aug. li. duo de correctione i gra. vbi dr sic: Illa fides sana ēt qua credimus nulla holocausta siue materia siue parue cuiusq; liberari a ꝓsagio mortis i obligatione pene nisi ꝑ mediatorē dei i hoīs ihesū xp̃m. ergo credere mysterii incarnationis fuit semp necessarii ad salutē eiusdē etiā gentilibus. Dicendū q̃ mysterii incarnationis pōt credi dupliciter. Uno mō explicite. i sic tenebant credere illū ꝑ quē facta ēst de hoc reuelatio ficta fidei in veteri lege. sīl sacre doctores scripturas intelligentes tenebant magis cognoscere i credere q̃ alii. i adhuc in nouā lege tenent magis ad hoc cheristiani in qua ꝑcte explicata ēst mysterii ipsi. Alio mō pōt credi mysterii incarnationis implicite. i ad hoc solū tenebant gentiles: q̃ nō erant obligati ad legē moysi. Talis fides ꝓprie dr mysterio incarnationis getnet in duobus ꝑdictis. q̃ qui accedit vnū deū remunerator inquirentiū ipsū. credit ipsū habere ꝓpositum de salute hoīs. Is modū dictus ꝓpositū explicite nō cognoscat. Modus aūt ꝑ quē deus ꝓpōit salutē hoīs ēst ꝑ incarnationis mysterii. Exquo ꝑ. q̃ fides incarnationis implicite getnet in ꝓdicta credulitate gentilū. Vñ q̃ fides incarnationis implicite getnet in ꝓdicta credulitate gentilū. Vñ dr̃ enī aliter q̃ dei esse nō fit credituī. q̃ a ꝓbis ēst demonstratū. Dicitur q̃ multitudo hoīs nō capit tales demonstrationes sed pauci. Et ideo nō

Qui fi. ꝛc. Potuit ei cui ꝛc gratiꝫ nō fi plena fide. fed poſt ver-
bū angeli in fide ſolidatus eſt. Accepit enī abrahā qđ ei promiſſum eſt. Sed
relata ei admiratione ſtat ꝛ gaudit non dubitationis.

Ab vno. Hoc vel abrahā ꝛ emortuo. ſicut ad ſemen. Semen enī ſe
minā eſt adhuc ſtante illi ydea mulieris: de ſenꝫ patre nō pōt de innate
pōt. Ventre etiam vt ſi
ſterꝫ pōt fieri de adultis
tali ſtile abrahā poſt mor-
tē fare de extra ꝛ qui hinc
nō erat poſſit generare.

Tanꝗ ſidera cōli i
multitudine. Hoc dicit
ſicut ad bonos. Quia luce
vtentes ꝛ malitudine eō
parati ſideribus.

Et ſicut arena.
Hoc ſimit ad malos. i.
qui inhabitant ꝛ nume-
ro comparantur arene.
ad arguentiā accēt vi-
tus diuinā propinqui ſa
ci ſunt aliqui indei. non
tamen in gentilitate.

Et ſalutantes. Ha
bet verbo tranſlato a na
uigantibus qui longe ꝓ
ſpicūt deſiderāt ac cupiūt
ire quare antiqꝫ ingredi
tur ſalutāde gentilit.
Et metaphora ergo nauī
gantiū dicit: Et ſalutātes
Lgnadentes ꝛ deſiderātes
eas vt facilit nauīt longe
vīlo ciuitatibus. Et ideo
confitebant ꝙ peregrini
qui. Lin aliena patria ni
hil habent.

Hoſpites. Qui de patria nō ſunt: ꝛ illi ꝓfitebant ſe non eſſe de mā
do necꝫ aliquid ſe habere in mūdo. ideo hoc ꝓfitebant. Qui enī hoc dicūt
dant intelligi ꝙ aliā patriā querūt ꝙ ipſi ſignificare volebant. Et nc puta
ret quis ꝙ illam de qua egrediant quererent: ſubdit: Etſi quidem.

Deus eoꝝ. In tribꝰ hebreoꝝ ſicut per malos bl aphemat.

Deus eoꝝ. Ang⁹ fuꝑ tolit: Qui eſt deus alꝫ creaturē: ſed nō fruſtra
hunc honorē tribuit eiuſdē qꝫ in eis mouit ſinceꝝ ꝛ precipuā charitatem: ꝛ

Nicolaus

a Etſi poſt tēpus exitꝰ. ꝛ iſ fuit ibi ꝓpter miraculū. b Obſi fide
ſe credidit eſſe eſi qui repromiſerat. Ꝙ adſit illud ſit factū ꝓpter fidē abrahe
ꝛ nō ꝓpter fidē ſare ꝓbat ſic: qꝫ ſara audiēs nūciū de filio ꝓcepto non ere
didit: ſed magis friuolū reputauit, ꝛ iſ ſicut de re friuola riſū cōmiſit. ꝓpter
qđ angelus eā reprehēdit: vt ꝑs Geſ. xviii. Qꝫ adſit abrahā audito ꝓcepto
ſare ridit nō fuit ex diffidentia: ſed ex gaudio ꝓdente ex diuina ꝓmiſſiōe,
ꝛ iſ nō fuit reprehenſus ſicut ſara. iſ ſequit: c Ꝓpter qđ ab vno. i.
ab abrahā. Et hoc emortuo: qꝫ iā erat vetulus: ꝛ ad generādū fere impotes.
Ideo adit fere. qꝫ potꝛa genuit filiū de arbara: vt hꝰ Geſ. xxv. qꝫ aliqñ
ſtingit ꝙ ille qui ꝓpter fecundē factus eſt quaſi ineptus ad generandū.
generat iſi ꝓpter boni apimalis mulieris ad ſeipſandū. d Stellatꝫ
tanꝗ ſidera celi in multitudine ꝛ ſicut are. qđ eſt ad ornā ma. ſmunera-
bilis. de abrahā enim orti ſunt multi boni ꝛ multi mali. ꝛ ꝓpter hoc com-
parant multitudini ſtellarū ꝙtū ad bonos ꝛ multitudini arene q̄tū ad
malos. e Iuxta fidē. Hic ꝑfr oſtendit quid abrahā cū ꝙac ꝛ iacob ꝓ
fidem fecerit: qꝫ iſi ita laudabiliter ſuerāt ſunt q vſq; ad mortē in vera
fide ꝓmanſerūt. ꝛ hoc eſt qđ dr Iuxta fidem. quaſi habentes fidei ſociam.
f Defuncti ſunt ofa iſti nō adepti repromiſſionibus. ergo ꝑs firmitas
fidei ipſoꝝ. Sed obꝛa hoc videtur eſſe illud qđ ſcribit Exodi. xxiii. Dnus
erat abrahām ꝛ ipſe beneditꝰ poſſidit terrā. Hic endū q ſic debet intelli
gi: poſſidit. i. poſſidendi primus ꝓmiſſionē accepit. nō iſi actu poſſedit: qꝫ
habuit in ea paſtum pedis: vt dr Act. vii. ꝓpter hoc ſequit: g Sed
a longe eas aſpicientes ꝛc. Ioānes ad ſimilitudiē nauitarū: q exiſtentes in
mari a longe videntes portū gaudent ꝛ ſalutant. ſic patres veteris teſtamē
ti videntes a longe implētionē myſterii chriſti gaudebant. ꝓpter qđ dicit
Ioā. viii. Abrahā pater veſter exultauit vt videret diē meū ꝛc. Et q lon-
ge erāt a tpe chriſti, ideo ꝓfitebant ſe eſſe aduenas ꝛ peregrinos. ꝓpter hoc
dr Geſ. xxiii. Aduena ꝛ peregrinus ſum apud vos. ꝛ iacob di
cit Geſ. xlvii. Dies peregrinationis vite mee ꝛc. Per hoc oſtendebāt ce-
leſtē gloriā ranchi ſuā patriā. ꝙtā ingrere. ꝛ hoc eſt qđ dr: h Qui enīꝫ
hoc dicūt ſignificant ſe patriā inquirere. Quia poſſet aliquis dicere q ꝓ
ꝓter hoc ꝓfitebant ſe peregrinos: qꝫ erierunt de chaldea vel meſopotamia
quasi terras reputabant patrā ſuā, ꝛ ideo excludit hoc apſs dicēs: i Et
ſi quidē ipſius memoriā de qua exierāt habebant vtiq; ꝛpoſſent reuerti:
ꝙ nō iſi diſtabant a meſopotamia vel chaldea vñ egreſſi erant quin de facili
poſſent illuc reuerti. ꝛ ideo nō loquebāt de illa patria q̄ de ꝓpoſito vñ egꝛ
rant. ꝓpter qđ abrahā dicit ſeruo ſuo Geſ. xxiiii. Caue ne qñ filiū meum
reducas illuc. ꝛ iſ iacob in meſopotamiā fuerit. hoc iſi nō fuit ad manēdū:

quia in eis tribus ꝓſtituit mirabile ſacramentū futuri populi. Per lide
ras enī gemerūt ꝛ in litteris vt abrahā ꝙ ſarā ꝛ iſaac ꝙ rebeccā: ꝛ iacob
ꝙ lyā ꝛ rachel ꝛ ſeruitutē ſic ab yſaac ꝙ rebeccā gentiua etas cui vocati eſt:
Seruitꝰ aria frio tui. ꝙ ancillāe nō ſolū ſi ſeruitutē vt abrahā: ꝙ astar hūma
heleſi enī i libertatē vt iacob ꝙ balaā dan ꝛ neptalim ꝙ aſſēr ꝙ gad ꝛ alīr.

Ita ꝙ iſpaliel ꝛ boni libe
ri ſic ꝙ paulꝰ iſti ve gb⁹
ipſe dicit. Imitatores mei
eſtote ſic ꝛ ego ipſi. ꝛ malt
ſeruit vt ꝓ philippō ſimō
magū. Et ꝙ carnales nō
ſolū malis. ſi ꝛ bonis qbus
dā: Hinc dicit facite. que
ſe facūt n.t. Hoc factū
qſqꝫ in ꝓpio dei prudēter
agnoſcit: vnitatē ſpūs
in vinculo pacis vſq; in
finē qbuſū coberātio: qđ
dā tolerando cuſtodit.

Cum tentaretur. Hō tētauit deus abrahā
q. qui ſibi cuncta ignorare:
ſed vt ipſe abrahā ꝛ mūdo
fidei ei⁹ vnitatē ꝛ firmitatē cognoſceret.

Ab hoc q. a mo. ꝛc. Hō trepidauit abraham
crederet qđ ꝓmittebat.
Hō trepidauit offerre qđ
exigebatur. Etiā dicitur
exigi ad ſacrificiū: vt mo
reret: cuius cōꝛ erectū eſt
ad fidē vt naſceret. Nec
fuit religio credentis ſed
deuotiō obſequētis. Ꝓ-
miſſionē ꝑ ꝓpter fidē
bolam accepit. Fidē ꝛ de futuris

impleri qđ deus iubebat offerri. Hō hēſitauit ꝙ ſibi reddi poterat ꝛmeka
tui: ꝙ dari poterat nō ſperatuꝝ. Hō ſibi ſicut ſtionē qđ de ſtarſio ꝛ ſibi
aduerſantibus ſtio dei. ꝓmittēdo filiū naſciturū ꝛ poſtea dicēdo: Occide
mihi filiū tuū. Sed erat in eode ciuo ſideo inclauſa ꝛ nō beſidēo: ꝙ credi
dit deū ꝙ dedit: vt ille de ſenibus naſceret: poſſe etiā de mortē reparare.

Et in parabolā. Fide obtulit abraham: non ſolū in re: ſed etiam in
ſignificatione. Inaſſeqit enī chriſtū ſignificari: cuius deitas nō mouet: ſed

ſed ad tempus: ꝓpter odiū fratris ſedandū ꝛ ad querendā vxorē. Et ideo
ꝛdudit apoſtolus ꝙ non loquebant de patria terreſtri ſed celeſti dicens:
b Nunc aūt meliorē appetunt. i. celeſtem. ꝛ qꝫ in terra adhuc poſiti regu
labant ſe de patria celeſti moribus ꝛ actu fidei: ideo deus voluit nolari de?
ipſoꝝ ex amore ꝛ fide ſpeciali. ꝛ hoc eſt quod dicit: I Ideo nō ꝛbndit
deus vocari deus eoꝝ. hoc habet Exo. iii. vbi ꝙo loquens moyſi dixit:
Ego ſum deus abrahā deus yſaac ꝛ deus iacob. ſicut enī rex denolat a ci
uitate ſua ꝓncipali ꝙtū regni ſe extendat ad aliaꝫ: ſicut in ſcriptura dr
rex ieruſalē rex babylonis vel huiuſmodi. ſic deus ab illis voluit nolari
qꝫ verbis ꝛ factis offendebant ſe eſſe de ciuitate celeſti: vt dictum eſt. ideo ſe
qnit ꝛ Paravit enī illis ciuitatē. i. celeſtē. n Fide obtulit. Hic oſ
ſequitur offendit qđ abrahā ex fide fecit ꝙtus ad obedientiā diuinā. ꝙtus
enim ꝓmiſſerat ei multiplicationē ſemīnis ſui per yſaac Geſ. xx. ꝛ xxi. ꝛ
iſ ad ꝓceptum dei voluit cum immolare. Ꝙquo patet ꝙ abrahām credidit reſurrectionē mortuoꝝ
in qua oſtitit vnus de maioribus articulus fidei. ꝛ nō ſolū credidit reſurre-
ctionē generalē futurā in fine mūdi: ſed cum hoc ſpecialē reſurrectionē fi
lii ſui ad implētionē diuini ꝓmiſſi. ꝛ hoc eſt qđ dicit: Fide obtulit abra-
ham yſaac. i. offerre voluit: ſed diuinitus impeditus fuit. o Cum ten-
taret. tentat enim diabolus homo ꝛ deus. ſed diuerſimode. qꝫ diabolus ten
tat vt deciptat. homo vt cognoſcat: deus vt cognoſcere faciat. Et hoc nō
tentauit deus abrahām vt fides eius ꝛ obedientia notificarentur nobis ad
exemplū imitationis. ꝙ Et vnigenitū. hoc videtur falſum. qꝫ habebat
tam alium filium. ſed deliuit per litterā ſequentē: q In quo ſuſceperat
repromiſſiones ad quem dictum eſt ꝛc. q: ꝓmiſſum fuerat abrahe qꝫ ſemē
eius vocaretur per yſaac iſh. ꝛ ideo erat vnigenitus. Fram ad illam condi
tionem. vel ideo dicitur vnigenitus ratione matris qđ non habuit aliꝫ
filium. r Arbitrans. id eſt iudicans vel credens. s Quia ꝛ a mor
tuis ſuſcitare potens eſt deus. ꝛ ideo oblatio yſaac fuit figura mortis ꝛ obla
tionis chriſti. ſicut enim aries hereus inter ſpinas cornibus imolatus eſt
yſaac liberato: ſic humanitas adhereno cruci occiſa eſt diuinitate impaſſi-
bili exiſtente. ꝛ hoc eſt quod dicitur: t Vnde ꝛ cum in parabolam acce
pit. id eſt abrahām oblationem filii fuit figuram paſſionis chriſti intelle
xit. v Fide ꝛ de futuris. Hic ponit exemplum de fide yſaac qui ex fi
de futuroꝝ cum benedixit filio ſuo. ꝛ hoc eſt quod dicitur: Fide ꝛ de futu-
ris benedixit yſaac iacob ꝛ eſau. hoc habet Geſ. xxvii. vbi ꝙ in bñdi-

ctione ſua

arica hereno cornibus inter vepres. i. cū laborāno inter iudeos in cōm
bus cruciō potuit nec offerri. ſpiritō iudaico ante cotonatꝰ.

Iſaac. Fidē habuit. Non ſolū ꝙ benedictuꝰ eſſet meliꝰ: Sed etiā ar
dēdit ꝙ chriſtianus populus ſuppliantiaret benedictionē iudeis.

Adorauit baculū. Vir. Forte tulerat a filio virgam: qđ ei ideꝫ filius ia
cob moriens ſingulos filioꝝ
ioſeph benedixit. ꝛ adorauit ſa-
cob moriens ſingulos filioꝝ
ioſeph benedixit. ꝛ adorauit f

Transierūt mare rē. sicuti per baptismū fidēles transeunt remissis peccatis tanq̄ egyptio cum diabolo principe tenebrarū submerso. Circuitū dicit. Complete a lōgo arcum dei peregrinātes: ⁊ exacta tribulatiōe requiescūt. Accipiens explo. Quasi ita ⁊ vos debetis tribuli ingredi urbem. Accipiens explo. exploratores a christo missos credendo q̄ venturus ⁊ ita ei subiiciēdus non perfidia.

De gedeon. Gedeō magnifice dignus vocatur a deo tāq̄ fortissimus ductor israel attingēte deboras prophetia q̄ illo tpe israel iudicatus fuerit. De barach si lo annon vt aliquando dicit milia pugnatoz legerit cum q̄ tres ebrei fyseram principē egrediūs rapuerūt. Qui dicit se mirū si q̄s eum eo ire. Itaq̄ ⁊ ipsi ei eo iuit. Dies adē exierunt exercitū istum qui ꝓpter aquarū ⁊ fyseram ad torrentē cyson. Fugiēs fyseram ad tentoria iahel vxoris aber cyrei. Ubi cum abscondituꝰ dormiret ta hel clauū tabernaculi cum malleo percussit defixit in cerebrū eius vsq̄ ad terrā ⁊ mortuus est. Ecce barach sequēs fyseram veniebat. Egressaq̄ ta hel in occursum eius dixit ei: Veni ⁊ ostendam tibi virum quem quaris. Qui cum intrasset vidit fyseram iacentez mortuū. Humiliauit ergo deus die illo Jabin regem chanaan coram filijs israel.

Nicolaus

Ꝑ aliēa nām immolatus est ꝓpter q̄ cuius mortē ⁊ sanguis effusionē sumus liberati a potestate diaboli: sicut filij israel ꝑ immolationē agni paschalis et effusionē sanguinis in postibus ⁊ superliminaribus domoꝝ fuerūt liberati ab angelo percutiente primogenita egyptioꝝ. ⁊ hoc est qđ dr: Pnē qui vastabat primogenita egyptioꝝ tangebat eos: ⁊ Fide transierūt mare rubrū. Hic tangit modum creandi vbi et fide ostenditur duo miracula. Unū est q̄ mare fuit pedē transierit. ⁊ hoc est qđ dicit: Fide transierūt mare rubrum tanq̄ ꝑ aridam terrā. Secundū fuit: q̄ aqua erat eis ꝓ muro a dextris ⁊ a sinistris: vt Exo. xiiij. ⁊ ps ꝑ hoc q̄ egyptii eos sequētes submersi sunt. ⁊ hi est qđ dr: Quē experti egyptii demersi sunt. talia alie stupentes ex fide. q̄ operatio miraculoꝝ aliēabat fidei: sm q̄ habet ad hebreos xi. Sī habuerit fidem sicut granū sinapis dicetis monti huic trāsi hinc ⁊ transibit ⁊ nihil impossibile erit vobis. b Fide muri iericho corruerūt. hic ostendit qđ facta sit per fidem in cptu de egypto ingrediendo terrā ꝓmissionis. ⁊ di nihil in duas. q̄ primo ostēdit qui facti sit per fidē ꝓpli israel. secūdo qđ facti sit per fidem raab: ibi: Fide raab. Circa primū sciendū q̄ in ruina ciuitatis iericho aliquid fuit ex parte populi. l. circuitus ciuitatis septem diebus: vt habet Josue. vi. q̄ ex miraculo fuit declarato dei hoc fecerūt fidei credentes firmiter promissum dei implere ex miraculosa capcione ciuitatis. aliquid fuit ex parte ipsius dei. videl. ⁊ q̄ muri iericho diuina virtute corruerūt. ⁊ hoc est qđ dicit: Fide muri iericho corruerūt circuitu dierū septem. per hoc factū significatū fuit q̄ impedimenta mūdi cadunt per ꝓtinuā predicationē: q̄ cum ministris per septenariū figurat. vnde dicit. li. ad Corint. x. Arma militie nostre non sunt carnalia sed potentia dei ad destructionem munitionum. c Fide raab meretrix. Hic ostendit quid factum sit ex fide ipsius raab: que ex audito miraculoꝝ in transeundo filios israel per mare rubrū ⁊ in aliis mirabilibus que eis acciderant credidit firmiter ciuitatē iericho tradendā virtute dei in manu populi israel. ⁊ ideo illicito israel ac cadē fide pernituit eque meruit liberari a morte cū sua ꝓsanguinitate: vt habet Josue. vi. ⁊ hoc est qđ dicit: Fide raab meretrix. sic enī cognominata est. d Non pereūt cum incredulis. i. cum aliis ciuibus iericho: qui credebant ciuitatē posse defendere extra deū israel. e Exemplo exploratoꝝ eis pace. q̄ eos saluauit: vt dicit ibi. De ista raab dicit aliq̄ q̄ ad ētas erat meretrix. ⁊ ib subiungit exploratores melius potuerūt ingredi domū eius velpe: q̄ tales mulieres nō ꝓpter lucrū recipendi sed ad vitā ꝓpriā ꝑsruādā. ipsa enī minus potuerūt suspici in receptione eoꝝ q̄ alius de ciuitate: cui ipsa indifferēter oēs recipiebat. ⁊ talem exploratoꝝ nō debuit ꝓcurari q̄ mōs alterius. ib intra meretrices ꝓpe habitant de fidelitate. ⁊ ib nō videt. ꝓbabile q̄ exploratores filij israel q̄ de bono capitano ꝑdicit in tali muliere de seruāde vitā ꝓpria. ib dicit aliq̄ q̄ ille nō erat meretrix sed ab hospitio traditore dicta. sed hoc nō videt. verū. q̄ tales meretrices q̄uis pessimā vitā duxerint ꝓpter q̄s tale cognomē habuerūt. sed hoc nō videt

Nec peccatū g̃ facilenū circū / stat nos. Per quē offeramꝰ hostiā laudis / id est fructū labiorū confitentiū nomi / ni ei⁹. Beneficentie aūt ⁊ cōmunionis / nolite obliuisci. Talibus enī hostiis / promeretur deus. Obedite prepositis / vestris ⁊ subiacete eis. Ipsi enī pernoctāt / quasi rōnē pro animabus vestris reddi / turi. Vt hoc cū gaudio faciāt ⁊ nō gemē / tes. Hoc enī nō vobis expedit. Orate / pro nobis. Confidimus enī q̄ bonā cō / scientiā habemus in omnibus bene / uolentes conuersari. Abūdātius aūt / hoc ago vt restituar vobis celerius. / Deus aūt pacis qui reduxit de mortuis / pastorē magnū ouiū dn̄m nr̄m ihesū / in sanguine testamenti eternī. Aptet / vos in omni opere bono vt faciatis / voluntatē ei⁹. Faciens in nobis quod / placeat coram se per ihesum xp̄m / cui est honor ⁊ gloria in secula seculorum. / Amen. Obsecro aūt vos fratres / vt sustineatis verbum solacii. Etenim / pauca scripsi vobis. Cognoscite fra / trem timothēum dimissum esse nobis / cum quo si celerius venerit videbo vos. / Salutate omnes prepositos vestros ⁊ / omnes sanctos. Salutant vos hi qui / sunt de italia. Gratia cum omnibus / vobis. Amen.

Deficientes ꝛc. Et defecit eis circa tribu / lationes alienas. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Nicolaus

a Per patientiā currāmus. non solū multa dura sustinendo sed etiā vo / luntarie abstinendo. b Aut quoniā notior est nobis. hoc certamen est / subiacet nō. ne quis existimet q̄ sit. iii. Dicit ad idem exemplo duorū quod totus magis / nos moueret ad patientiam. quia qui agones timuerūt pro nobis passus est. / Et nō ignoret. id passionis. nostre crebra mente cōsiderando. d Pro eo / quem fidei ⁊ vitam. nr̄m. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / fidem introduxit. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / ducendo introit etiam ipse fidem per miracula cōmendo ⁊ / fidei premia reddendo. e Quē proposito nō gaudio sustinuit crucem. / considerat eū in superiori parte animi propter implendā voluntatē patris / ⁊ in dextram sedentem. ⁊ ei sui corporis propinqua glorificatione par / f Considera. inquit quia mentem mentis pusillam volentem ⁊ fi / delem. Quando q̄ tempore. quare passus est in tēpe patiendi. quādo omnia te / rra nascuntur in pascendi. tempe. ratione facilitatis. quia inter tam crebras / passiones est quarto ratione peculiaris honoris. Opportunissima tunc ⁊ pe / culiaris est ⁊ maxima voluptas. vt dicit. Chrisost. g Hoc ei honoris qui ei / ascendit sedere ad dexteram. in die palmarū manet tam cōtinuo potestatis / quasi inchoate sedentia. ⁊ quia qui se humiliauit exaltatur. Ideo sequitur: / h Atq; in tertia fidei sit fides. ⁊ quia videretur dubia promissio non / videnti. sed ad patientiā in aduersis. sed etiam ad perseuerantiam que prius / exhibit. quia respicit remunerandi. multa ⁊ relationi boni premii. nō dixit. / i Recogitate enī ei qui talem a peccatoribus aduersū semetipsos contradictionē / sustinuit. ne fatigemini animo vestro deficientes. Nondum enim / usq; ad sanguinē restitistis aduersantes. ⁊ obliti estis consolationis q̄ vobis / tanq̄ filiis loquitur dicēs. Fili mi / disciplinā dñi ne abiicias. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Nicolaus

a Per patientiā currāmus. non solū multa dura sustinendo sed etiā vo / luntarie abstinendo. b Aut quoniā notior est nobis. hoc certamen est / subiacet nō. ne quis existimet q̄ sit. iii. Dicit ad idem exemplo duorū quod totus magis / nos moueret ad patientiam. quia qui agones timuerūt pro nobis passus est. / Et nō ignoret. id passionis. nostre crebra mente cōsiderando. d Pro eo / quem fidei ⁊ vitam. nr̄m. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / fidem introduxit. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / ducendo introit etiam ipse fidem per miracula cōmendo ⁊ / fidei premia reddendo. e Quē proposito nō gaudio sustinuit crucem. / considerat eū in superiori parte animi propter implendā voluntatē patris / ⁊ in dextram sedentem. ⁊ ei sui corporis propinqua glorificatione par / f Considera. inquit quia mentem mentis pusillam volentem ⁊ fi / delem. Quando q̄ tempore. quare passus est in tēpe patiendi. quādo omnia te / rra nascuntur in pascendi. tempe. ratione facilitatis. quia inter tam crebras / passiones est quarto ratione peculiaris honoris. Opportunissima tunc ⁊ pe / culiaris est ⁊ maxima voluptas. vt dicit. Chrisost. g Hoc ei honoris qui ei / ascendit sedere ad dexteram. in die palmarū manet tam cōtinuo potestatis / quasi inchoate sedentia. ⁊ quia qui se humiliauit exaltatur. Ideo sequitur: / h Atq; in tertia fidei sit fides. ⁊ quia videretur dubia promissio non / videnti. sed ad patientiā in aduersis. sed etiam ad perseuerantiam que prius / exhibit. quia respicit remunerandi. multa ⁊ relationi boni premii. nō dixit. / i Recogitate enī ei qui talem a peccatoribus aduersū semetipsos contradictionē / sustinuit. ne fatigemini animo vestro deficientes. Nondum enim / usq; ad sanguinē restitistis aduersantes. ⁊ obliti estis consolationis q̄ vobis / tanq̄ filiis loquitur dicēs. Fili mi / disciplinā dñi ne abiicias. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Fili mi disciplinā dñi ne abiicias. Et ne deficias cū ab eo arguit / ris. Quē enī diligit dñs castigat / flagellat autem omnē filiū quē / recipit. In disciplinā perseuerate. / Tanq̄ filiis vobis offert vobis se deus. / Quis enī filius quē nō corripi / at pater? Si extra disciplinā / estis. cuius participes facti sunt om / nes. ergo adulteri ⁊ nō filii estis. / Deinde? patres quidē carnis nr̄e habuimus eruditores ⁊ reue / bamur eos nū nō multomagis obtē / pabim⁹ patri spūū ⁊ viuem⁹? / Et illi quidē in tempoꝛ paucoꝝ / dierū secundū placitū suū erudiebāt / nos. hic aūt in vtilitatē ad id q̄ / vnic est in recipiendo sanctificati / onem dei. Omnis aūt disci / plina in presenti quidē / videtur nō / ē gaudij ⁊ mestitie. Postea aūt / fructū pacatissimū exercitatis p / ea reddet iustitie. Propter q̄ re / missas manꝰ ⁊ soluta genua erigite. ⁊ gressus rectos facite pedib⁹ / vestris. ut nō claudicās q̄ torqꝛ / magis aūt sanetur. Pacē sectē se / quamini cū oib⁹. ⁊ sanctimoniā

Deficientes ꝛc. Et defecit eis circa tribu / lationes alienas. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Nicolaus

a Per patientiā currāmus. non solū multa dura sustinendo sed etiā vo / luntarie abstinendo. b Aut quoniā notior est nobis. hoc certamen est / subiacet nō. ne quis existimet q̄ sit. iii. Dicit ad idem exemplo duorū quod totus magis / nos moueret ad patientiam. quia qui agones timuerūt pro nobis passus est. / Et nō ignoret. id passionis. nostre crebra mente cōsiderando. d Pro eo / quem fidei ⁊ vitam. nr̄m. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / fidem introduxit. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / ducendo introit etiam ipse fidem per miracula cōmendo ⁊ / fidei premia reddendo. e Quē proposito nō gaudio sustinuit crucem. / considerat eū in superiori parte animi propter implendā voluntatē patris / ⁊ in dextram sedentem. ⁊ ei sui corporis propinqua glorificatione par / f Considera. inquit quia mentem mentis pusillam volentem ⁊ fi / delem. Quando q̄ tempore. quare passus est in tēpe patiendi. quādo omnia te / rra nascuntur in pascendi. tempe. ratione facilitatis. quia inter tam crebras / passiones est quarto ratione peculiaris honoris. Opportunissima tunc ⁊ pe / culiaris est ⁊ maxima voluptas. vt dicit. Chrisost. g Hoc ei honoris qui ei / ascendit sedere ad dexteram. in die palmarū manet tam cōtinuo potestatis / quasi inchoate sedentia. ⁊ quia qui se humiliauit exaltatur. Ideo sequitur: / h Atq; in tertia fidei sit fides. ⁊ quia videretur dubia promissio non / videnti. sed ad patientiā in aduersis. sed etiam ad perseuerantiam que prius / exhibit. quia respicit remunerandi. multa ⁊ relationi boni premii. nō dixit. / i Recogitate enī ei qui talem a peccatoribus aduersū semetipsos contradictionē / sustinuit. ne fatigemini animo vestro deficientes. Nondum enim / usq; ad sanguinē restitistis aduersantes. ⁊ obliti estis consolationis q̄ vobis / tanq̄ filiis loquitur dicēs. Fili mi / disciplinā dñi ne abiicias. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Fili mi disciplinā dñi ne abiicias. Et ne deficias cū ab eo arguit / ris. Quē enī diligit dñs castigat / flagellat autem omnē filiū quē / recipit. In disciplinā perseuerate. / Tanq̄ filiis vobis offert vobis se deus. / Quis enī filius quē nō corripi / at pater? Si extra disciplinā / estis. cuius participes facti sunt om / nes. ergo adulteri ⁊ nō filii estis. / Deinde? patres quidē carnis nr̄e habuimus eruditores ⁊ reue / bamur eos nū nō multomagis obtē / pabim⁹ patri spūū ⁊ viuem⁹? / Et illi quidē in tempoꝛ paucoꝝ / dierū secundū placitū suū erudiebāt / nos. hic aūt in vtilitatē ad id q̄ / vnic est in recipiendo sanctificati / onem dei. Omnis aūt disci / plina in presenti quidē / videtur nō / ē gaudij ⁊ mestitie. Postea aūt / fructū pacatissimū exercitatis p / ea reddet iustitie. Propter q̄ re / missas manꝰ ⁊ soluta genua erigite. ⁊ gressus rectos facite pedib⁹ / vestris. ut nō claudicās q̄ torqꝛ / magis aūt sanetur. Pacē sectē se / quamini cū oib⁹. ⁊ sanctimoniā

Deficientes ꝛc. Et defecit eis circa tribu / lationes alienas. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Nicolaus

a Per patientiā currāmus. non solū multa dura sustinendo sed etiā vo / luntarie abstinendo. b Aut quoniā notior est nobis. hoc certamen est / subiacet nō. ne quis existimet q̄ sit. iii. Dicit ad idem exemplo duorū quod totus magis / nos moueret ad patientiam. quia qui agones timuerūt pro nobis passus est. / Et nō ignoret. id passionis. nostre crebra mente cōsiderando. d Pro eo / quem fidei ⁊ vitam. nr̄m. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / fidem introduxit. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / ducendo introit etiam ipse fidem per miracula cōmendo ⁊ / fidei premia reddendo. e Quē proposito nō gaudio sustinuit crucem. / considerat eū in superiori parte animi propter implendā voluntatē patris / ⁊ in dextram sedentem. ⁊ ei sui corporis propinqua glorificatione par / f Considera. inquit quia mentem mentis pusillam volentem ⁊ fi / delem. Quando q̄ tempore. quare passus est in tēpe patiendi. quādo omnia te / rra nascuntur in pascendi. tempe. ratione facilitatis. quia inter tam crebras / passiones est quarto ratione peculiaris honoris. Opportunissima tunc ⁊ pe / culiaris est ⁊ maxima voluptas. vt dicit. Chrisost. g Hoc ei honoris qui ei / ascendit sedere ad dexteram. in die palmarū manet tam cōtinuo potestatis / quasi inchoate sedentia. ⁊ quia qui se humiliauit exaltatur. Ideo sequitur: / h Atq; in tertia fidei sit fides. ⁊ quia videretur dubia promissio non / videnti. sed ad patientiā in aduersis. sed etiam ad perseuerantiam que prius / exhibit. quia respicit remunerandi. multa ⁊ relationi boni premii. nō dixit. / i Recogitate enī ei qui talem a peccatoribus aduersū semetipsos contradictionē / sustinuit. ne fatigemini animo vestro deficientes. Nondum enim / usq; ad sanguinē restitistis aduersantes. ⁊ obliti estis consolationis q̄ vobis / tanq̄ filiis loquitur dicēs. Fili mi / disciplinā dñi ne abiicias. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Fili mi disciplinā dñi ne abiicias. Et ne deficias cū ab eo arguit / ris. Quē enī diligit dñs castigat / flagellat autem omnē filiū quē / recipit. In disciplinā perseuerate. / Tanq̄ filiis vobis offert vobis se deus. / Quis enī filius quē nō corripi / at pater? Si extra disciplinā / estis. cuius participes facti sunt om / nes. ergo adulteri ⁊ nō filii estis. / Deinde? patres quidē carnis nr̄e habuimus eruditores ⁊ reue / bamur eos nū nō multomagis obtē / pabim⁹ patri spūū ⁊ viuem⁹? / Et illi quidē in tempoꝛ paucoꝝ / dierū secundū placitū suū erudiebāt / nos. hic aūt in vtilitatē ad id q̄ / vnic est in recipiendo sanctificati / onem dei. Omnis aūt disci / plina in presenti quidē / videtur nō / ē gaudij ⁊ mestitie. Postea aūt / fructū pacatissimū exercitatis p / ea reddet iustitie. Propter q̄ re / missas manꝰ ⁊ soluta genua erigite. ⁊ gressus rectos facite pedib⁹ / vestris. ut nō claudicās q̄ torqꝛ / magis aūt sanetur. Pacē sectē se / quamini cū oib⁹. ⁊ sanctimoniā

De ista

vobis tanq̄ filiis loquitur, dicēte prouer. iii. mutantur tamen aliquantu / lum verbis id est eadem sententia: a Fili mi noli negligere disciplinā dñi. / negligentes existimur quasi non diligamur. ⁊ ideo ille disciplinam dñi / neglige qui ipsam tanq̄ bonum non diligit sed magis vt malum refugit. / b Quē enī diligit dñs castigat. p imparitatē. Et non ab eo arguetis. ⁊ subdit causam / c Quē enī diligit dñs castigat. retrahendo a suppliciis. q Flagel / lat aūt omnē filiū quē recipit. per flagella enī retrahit hō a gehennę pe / nis. ⁊ In disciplina perseuerate. Vbi ponit finem predicte auctori / tat. In ipsa enī operat. Nolī negligere disciplinā. ⁊ merū: Tanq̄ filiis / ⁊ d quinq; partes ⁊ gloriosa sit in flagellis. id dicit: In disciplina perse / rate tanq̄ filiis vobis si esset deus. quando vos corripit. quod etiandū / confitentes per similitudinem. e Quis enī filius quem non corripit / pater. quasi dicat nullus. loquit de vero filio vero ⁊ electo. f Si extra / disciplinā estis. Vbi ergo ex predictis. ⁊ euidēt in tres. q̄ primo arguit / ad inobedientia vocando. secundo exemplū operantis inducendo. ibi. Deinde / de patre carnis terrisq; vtilitatē sequentem ostendendo: tertio ad disciplina. / In prima parte facit talem ratiocī: Ille vere filii dei facti sunt participes / disciplinę ipsius per tolerantiā flagellę. ergo si ab ipsa estis abolimi non / estis veri filii dei sed adulterini filii malū ⁊ diaboli. ⁊ hoc est q̄d dicit: Si / extra disciplinā estis cuius vos. ⁊ patet littera. v Deinde patres. Vbi / arguit ad idem per exemplū operantis. Licet q̄ secundū q̄ corpus est offi / ciosa nunc patri carnali ⁊ spūalem qui est ipse deus. Quoniā ut q̄ pa / ter carnalis non generat animā sed tm corpus tuipsum. deus aūt cum in / fundit. ⁊ ideo pater naturalis dicit pater carnis. deus aūt dicit pater spū / ⁊ per consequens verius habet rationē patris. q̄ ille dicit verius pater qui / plus famā. Et ideo disciplina dei tanq̄ patris verissimi est maxime tolerā / da. q̄ per hoc perueniat ipsalis vita. ⁊ hoc est q̄d dicit: Deinde patres qui / dem carnis nr̄e eruditores habuimus. q̄ pater debet filio consequentem / ficiat ⁊ nutrimentū. ⁊ Et reuerebamur eos. acceptando eoꝝ disciplinā. / f Quam multomagis obtemperabimus patri spirituū. ⁊ viuemus. quasi / dicat. hic habet effectū. Deinde ⁊ differentia inter deū ⁊ patrē carnalē est. q̄ pa / ter carnalis inducit filiū ⁊ cathigat ad aliquid transitorium. Ad bonum cor / ruptibile in hac vita quę tocuta est. tribuit etiam ⁊m regulas voluntatis / suę. quę fallit potest. deus aūt eruditi filios suos ad eternā vitam ⁊ spūalē. / Inducit etiam per regulam voluntatis suę quę infallibile est. ⁊ hoc etiam / disciplina est multa recipienda ⁊ acceptata. ⁊ hoc est q̄d ait hoc: ⁊ Et illi / quidem. i. patres carnales. a In tempoꝛ paucoꝝ dierū. i. breuis vite.

Deficientes ꝛc. Et defecit eis circa tribu / lationes alienas. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Nicolaus

a Per patientiā currāmus. non solū multa dura sustinendo sed etiā vo / luntarie abstinendo. b Aut quoniā notior est nobis. hoc certamen est / subiacet nō. ne quis existimet q̄ sit. iii. Dicit ad idem exemplo duorū quod totus magis / nos moueret ad patientiam. quia qui agones timuerūt pro nobis passus est. / Et nō ignoret. id passionis. nostre crebra mente cōsiderando. d Pro eo / quem fidei ⁊ vitam. nr̄m. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / fidem introduxit. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / ducendo introit etiam ipse fidem per miracula cōmendo ⁊ / fidei premia reddendo. e Quē proposito nō gaudio sustinuit crucem. / considerat eū in superiori parte animi propter implendā voluntatē patris / ⁊ in dextram sedentem. ⁊ ei sui corporis propinqua glorificatione par / f Considera. inquit quia mentem mentis pusillam volentem ⁊ fi / delem. Quando q̄ tempore. quare passus est in tēpe patiendi. quādo omnia te / rra nascuntur in pascendi. tempe. ratione facilitatis. quia inter tam crebras / passiones est quarto ratione peculiaris honoris. Opportunissima tunc ⁊ pe / culiaris est ⁊ maxima voluptas. vt dicit. Chrisost. g Hoc ei honoris qui ei / ascendit sedere ad dexteram. in die palmarū manet tam cōtinuo potestatis / quasi inchoate sedentia. ⁊ quia qui se humiliauit exaltatur. Ideo sequitur: / h Atq; in tertia fidei sit fides. ⁊ quia videretur dubia promissio non / videnti. sed ad patientiā in aduersis. sed etiam ad perseuerantiam que prius / exhibit. quia respicit remunerandi. multa ⁊ relationi boni premii. nō dixit. / i Recogitate enī ei qui talem a peccatoribus aduersū semetipsos contradictionē / sustinuit. ne fatigemini animo vestro deficientes. Nondum enim / usq; ad sanguinē restitistis aduersantes. ⁊ obliti estis consolationis q̄ vobis / tanq̄ filiis loquitur dicēs. Fili mi / disciplinā dñi ne abiicias. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Fili mi disciplinā dñi ne abiicias. Et ne deficias cū ab eo arguit / ris. Quē enī diligit dñs castigat / flagellat autem omnē filiū quē / recipit. In disciplinā perseuerate. / Tanq̄ filiis vobis offert vobis se deus. / Quis enī filius quē nō corripi / at pater? Si extra disciplinā / estis. cuius participes facti sunt om / nes. ergo adulteri ⁊ nō filii estis. / Deinde? patres quidē carnis nr̄e habuimus eruditores ⁊ reue / bamur eos nū nō multomagis obtē / pabim⁹ patri spūū ⁊ viuem⁹? / Et illi quidē in tempoꝛ paucoꝝ / dierū secundū placitū suū erudiebāt / nos. hic aūt in vtilitatē ad id q̄ / vnic est in recipiendo sanctificati / onem dei. Omnis aūt disci / plina in presenti quidē / videtur nō / ē gaudij ⁊ mestitie. Postea aūt / fructū pacatissimū exercitatis p / ea reddet iustitie. Propter q̄ re / missas manꝰ ⁊ soluta genua erigite. ⁊ gressus rectos facite pedib⁹ / vestris. ut nō claudicās q̄ torqꝛ / magis aūt sanetur. Pacē sectē se / quamini cū oib⁹. ⁊ sanctimoniā

De ista

vobis tanq̄ filiis loquitur, dicēte prouer. iii. mutantur tamen aliquantu / lum verbis id est eadem sententia: a Fili mi noli negligere disciplinā dñi. / negligentes existimur quasi non diligamur. ⁊ ideo ille disciplinam dñi / neglige qui ipsam tanq̄ bonum non diligit sed magis vt malum refugit. / b Quē enī diligit dñs castigat. p imparitatē. Et non ab eo arguetis. ⁊ subdit causam / c Quē enī diligit dñs castigat. retrahendo a suppliciis. q Flagel / lat aūt omnē filiū quē recipit. per flagella enī retrahit hō a gehennę pe / nis. ⁊ In disciplina perseuerate. Vbi ponit finem predicte auctori / tat. In ipsa enī operat. Nolī negligere disciplinā. ⁊ merū: Tanq̄ filiis / ⁊ d quinq; partes ⁊ gloriosa sit in flagellis. id dicit: In disciplina perse / rate tanq̄ filiis vobis si esset deus. quando vos corripit. quod etiandū / confitentes per similitudinem. e Quis enī filius quem non corripit / pater. quasi dicat nullus. loquit de vero filio vero ⁊ electo. f Si extra / disciplinā estis. Vbi ergo ex predictis. ⁊ euidēt in tres. q̄ primo arguit / ad inobedientia vocando. secundo exemplū operantis inducendo. ibi. Deinde / de patre carnis terrisq; vtilitatē sequentem ostendendo: tertio ad disciplina. / In prima parte facit talem ratiocī: Ille vere filii dei facti sunt participes / disciplinę ipsius per tolerantiā flagellę. ergo si ab ipsa estis abolimi non / estis veri filii dei sed adulterini filii malū ⁊ diaboli. ⁊ hoc est q̄d dicit: Si / extra disciplinā estis cuius vos. ⁊ patet littera. v Deinde patres. Vbi / arguit ad idem per exemplū operantis. Licet q̄ secundū q̄ corpus est offi / ciosa nunc patri carnali ⁊ spūalem qui est ipse deus. Quoniā ut q̄ pa / ter carnalis non generat animā sed tm corpus tuipsum. deus aūt cum in / fundit. ⁊ ideo pater naturalis dicit pater carnis. deus aūt dicit pater spū / ⁊ per consequens verius habet rationē patris. q̄ ille dicit verius pater qui / plus famā. Et ideo disciplina dei tanq̄ patris verissimi est maxime tolerā / da. q̄ per hoc perueniat ipsalis vita. ⁊ hoc est q̄d dicit: Deinde patres qui / dem carnis nr̄e eruditores habuimus. q̄ pater debet filio consequentem / ficiat ⁊ nutrimentū. ⁊ Et reuerebamur eos. acceptando eoꝝ disciplinā. / f Quam multomagis obtemperabimus patri spirituū. ⁊ viuemus. quasi / dicat. hic habet effectū. Deinde ⁊ differentia inter deū ⁊ patrē carnalē est. q̄ pa / ter carnalis inducit filiū ⁊ cathigat ad aliquid transitorium. Ad bonum cor / ruptibile in hac vita quę tocuta est. tribuit etiam ⁊m regulas voluntatis / suę. quę fallit potest. deus aūt eruditi filios suos ad eternā vitam ⁊ spūalē. / Inducit etiam per regulam voluntatis suę quę infallibile est. ⁊ hoc etiam / disciplina est multa recipienda ⁊ acceptata. ⁊ hoc est q̄d ait hoc: ⁊ Et illi / quidem. i. patres carnales. a In tempoꝛ paucoꝝ dierū. i. breuis vite.

Deficientes ꝛc. Et defecit eis circa tribu / lationes alienas. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Nicolaus

a Per patientiā currāmus. non solū multa dura sustinendo sed etiā vo / luntarie abstinendo. b Aut quoniā notior est nobis. hoc certamen est / subiacet nō. ne quis existimet q̄ sit. iii. Dicit ad idem exemplo duorū quod totus magis / nos moueret ad patientiam. quia qui agones timuerūt pro nobis passus est. / Et nō ignoret. id passionis. nostre crebra mente cōsiderando. d Pro eo / quem fidei ⁊ vitam. nr̄m. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / fidem introduxit. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / ducendo introit etiam ipse fidem per miracula cōmendo ⁊ / fidei premia reddendo. e Quē proposito nō gaudio sustinuit crucem. / considerat eū in superiori parte animi propter implendā voluntatē patris / ⁊ in dextram sedentem. ⁊ ei sui corporis propinqua glorificatione par / f Considera. inquit quia mentem mentis pusillam volentem ⁊ fi / delem. Quando q̄ tempore. quare passus est in tēpe patiendi. quādo omnia te / rra nascuntur in pascendi. tempe. ratione facilitatis. quia inter tam crebras / passiones est quarto ratione peculiaris honoris. Opportunissima tunc ⁊ pe / culiaris est ⁊ maxima voluptas. vt dicit. Chrisost. g Hoc ei honoris qui ei / ascendit sedere ad dexteram. in die palmarū manet tam cōtinuo potestatis / quasi inchoate sedentia. ⁊ quia qui se humiliauit exaltatur. Ideo sequitur: / h Atq; in tertia fidei sit fides. ⁊ quia videretur dubia promissio non / videnti. sed ad patientiā in aduersis. sed etiam ad perseuerantiam que prius / exhibit. quia respicit remunerandi. multa ⁊ relationi boni premii. nō dixit. / i Recogitate enī ei qui talem a peccatoribus aduersū semetipsos contradictionē / sustinuit. ne fatigemini animo vestro deficientes. Nondum enim / usq; ad sanguinē restitistis aduersantes. ⁊ obliti estis consolationis q̄ vobis / tanq̄ filiis loquitur dicēs. Fili mi / disciplinā dñi ne abiicias. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Fili mi disciplinā dñi ne abiicias. Et ne deficias cū ab eo arguit / ris. Quē enī diligit dñs castigat / flagellat autem omnē filiū quē / recipit. In disciplinā perseuerate. / Tanq̄ filiis vobis offert vobis se deus. / Quis enī filius quē nō corripi / at pater? Si extra disciplinā / estis. cuius participes facti sunt om / nes. ergo adulteri ⁊ nō filii estis. / Deinde? patres quidē carnis nr̄e habuimus eruditores ⁊ reue / bamur eos nū nō multomagis obtē / pabim⁹ patri spūū ⁊ viuem⁹? / Et illi quidē in tempoꝛ paucoꝝ / dierū secundū placitū suū erudiebāt / nos. hic aūt in vtilitatē ad id q̄ / vnic est in recipiendo sanctificati / onem dei. Omnis aūt disci / plina in presenti quidē / videtur nō / ē gaudij ⁊ mestitie. Postea aūt / fructū pacatissimū exercitatis p / ea reddet iustitie. Propter q̄ re / missas manꝰ ⁊ soluta genua erigite. ⁊ gressus rectos facite pedib⁹ / vestris. ut nō claudicās q̄ torqꝛ / magis aūt sanetur. Pacē sectē se / quamini cū oib⁹. ⁊ sanctimoniā

De ista

vobis tanq̄ filiis loquitur, dicēte prouer. iii. mutantur tamen aliquantu / lum verbis id est eadem sententia: a Fili mi noli negligere disciplinā dñi. / negligentes existimur quasi non diligamur. ⁊ ideo ille disciplinam dñi / neglige qui ipsam tanq̄ bonum non diligit sed magis vt malum refugit. / b Quē enī diligit dñs castigat. p imparitatē. Et non ab eo arguetis. ⁊ subdit causam / c Quē enī diligit dñs castigat. retrahendo a suppliciis. q Flagel / lat aūt omnē filiū quē recipit. per flagella enī retrahit hō a gehennę pe / nis. ⁊ In disciplina perseuerate. Vbi ponit finem predicte auctori / tat. In ipsa enī operat. Nolī negligere disciplinā. ⁊ merū: Tanq̄ filiis / ⁊ d quinq; partes ⁊ gloriosa sit in flagellis. id dicit: In disciplina perse / rate tanq̄ filiis vobis si esset deus. quando vos corripit. quod etiandū / confitentes per similitudinem. e Quis enī filius quem non corripit / pater. quasi dicat nullus. loquit de vero filio vero ⁊ electo. f Si extra / disciplinā estis. Vbi ergo ex predictis. ⁊ euidēt in tres. q̄ primo arguit / ad inobedientia vocando. secundo exemplū operantis inducendo. ibi. Deinde / de patre carnis terrisq; vtilitatē sequentem ostendendo: tertio ad disciplina. / In prima parte facit talem ratiocī: Ille vere filii dei facti sunt participes / disciplinę ipsius per tolerantiā flagellę. ergo si ab ipsa estis abolimi non / estis veri filii dei sed adulterini filii malū ⁊ diaboli. ⁊ hoc est q̄d dicit: Si / extra disciplinā estis cuius vos. ⁊ patet littera. v Deinde patres. Vbi / arguit ad idem per exemplū operantis. Licet q̄ secundū q̄ corpus est offi / ciosa nunc patri carnali ⁊ spūalem qui est ipse deus. Quoniā ut q̄ pa / ter carnalis non generat animā sed tm corpus tuipsum. deus aūt cum in / fundit. ⁊ ideo pater naturalis dicit pater carnis. deus aūt dicit pater spū / ⁊ per consequens verius habet rationē patris. q̄ ille dicit verius pater qui / plus famā. Et ideo disciplina dei tanq̄ patris verissimi est maxime tolerā / da. q̄ per hoc perueniat ipsalis vita. ⁊ hoc est q̄d dicit: Deinde patres qui / dem carnis nr̄e eruditores habuimus. q̄ pater debet filio consequentem / ficiat ⁊ nutrimentū. ⁊ Et reuerebamur eos. acceptando eoꝝ disciplinā. / f Quam multomagis obtemperabimus patri spirituū. ⁊ viuemus. quasi / dicat. hic habet effectū. Deinde ⁊ differentia inter deū ⁊ patrē carnalē est. q̄ pa / ter carnalis inducit filiū ⁊ cathigat ad aliquid transitorium. Ad bonum cor / ruptibile in hac vita quę tocuta est. tribuit etiam ⁊m regulas voluntatis / suę. quę fallit potest. deus aūt eruditi filios suos ad eternā vitam ⁊ spūalē. / Inducit etiam per regulam voluntatis suę quę infallibile est. ⁊ hoc etiam / disciplina est multa recipienda ⁊ acceptata. ⁊ hoc est q̄d ait hoc: ⁊ Et illi / quidem. i. patres carnales. a In tempoꝛ paucoꝝ dierū. i. breuis vite.

Deficientes ꝛc. Et defecit eis circa tribu / lationes alienas. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Nicolaus

a Per patientiā currāmus. non solū multa dura sustinendo sed etiā vo / luntarie abstinendo. b Aut quoniā notior est nobis. hoc certamen est / subiacet nō. ne quis existimet q̄ sit. iii. Dicit ad idem exemplo duorū quod totus magis / nos moueret ad patientiam. quia qui agones timuerūt pro nobis passus est. / Et nō ignoret. id passionis. nostre crebra mente cōsiderando. d Pro eo / quem fidei ⁊ vitam. nr̄m. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / fidem introduxit. qui etiam auctor fidei inspirum bonus ipse / ducendo introit etiam ipse fidem per miracula cōmendo ⁊ / fidei premia reddendo. e Quē proposito nō gaudio sustinuit crucem. / considerat eū in superiori parte animi propter implendā voluntatē patris / ⁊ in dextram sedentem. ⁊ ei sui corporis propinqua glorificatione par / f Considera. inquit quia mentem mentis pusillam volentem ⁊ fi / delem. Quando q̄ tempore. quare passus est in tēpe patiendi. quādo omnia te / rra nascuntur in pascendi. tempe. ratione facilitatis. quia inter tam crebras / passiones est quarto ratione peculiaris honoris. Opportunissima tunc ⁊ pe / culiaris est ⁊ maxima voluptas. vt dicit. Chrisost. g Hoc ei honoris qui ei / ascendit sedere ad dexteram. in die palmarū manet tam cōtinuo potestatis / quasi inchoate sedentia. ⁊ quia qui se humiliauit exaltatur. Ideo sequitur: / h Atq; in tertia fidei sit fides. ⁊ quia videretur dubia promissio non / videnti. sed ad patientiā in aduersis. sed etiam ad perseuerantiam que prius / exhibit. quia respicit remunerandi. multa ⁊ relationi boni premii. nō dixit. / i Recogitate enī ei qui talem a peccatoribus aduersū semetipsos contradictionē / sustinuit. ne fatigemini animo vestro deficientes. Nondum enim / usq; ad sanguinē restitistis aduersantes. ⁊ obliti estis consolationis q̄ vobis / tanq̄ filiis loquitur dicēs. Fili mi / disciplinā dñi ne abiicias. / Non non debetis tribulari q̄ alios celeri vos consolationis quā. Non tantū obtinetis.

Fili mi disciplinā dñi ne abiicias. Et ne deficias cū ab eo arguit / ris. Quē enī diligit dñs castigat / flagellat autem omnē filiū quē / recipit. In disciplinā perseuerate. / Tanq̄ filiis vobis offert vobis se deus. / Quis enī filius quē nō corripi / at pater? Si extra disciplinā / estis. cuius participes facti sunt om / nes. ergo adulteri ⁊ nō filii estis. / Deinde? patres quidē carnis nr̄e habuimus eruditores ⁊ reue / bamur eos nū nō multomagis obtē / pabim⁹ patri spūū ⁊ viuem⁹? / Et illi quidē in tempoꝛ paucoꝝ / dierū secundū placitū suū erudiebāt / nos. hic aūt in vtilitatē ad id q̄ / vnic est in recipiendo sanctificati / onem dei. Omnis aūt disci / plina in presenti quidē / videtur nō / ē gaudij ⁊ mestitie. Postea aūt / fructū pacatissimū exercitatis p / ea reddet iustitie. Propter q̄ re / missas manꝰ ⁊ soluta genua erigite. ⁊ gressus rectos facite pedib⁹ / vestris. ut nō claudicās q̄ torqꝛ / magis aūt sanetur. Pacē sectē se / quamini cū oib⁹. ⁊ sanctimoniā

De ista

vobis tanq̄ filiis loquitur, dicēte prouer. iii. mutantur tamen aliquantu / lum verbis id est eadem sententia: a Fili mi noli negligere disciplinā dñi. / negligentes existimur quasi non diligamur. ⁊ ideo ille disciplinam dñi / neglige qui ipsam tanq̄ bonum non diligit sed magis vt malum refugit. / b Quē enī diligit dñs castigat. p imparitatē. Et non ab eo arguetis. ⁊ subdit causam / c Quē enī diligit dñs castigat. retrahendo a suppliciis. q Flagel / lat aūt omnē filiū quē recipit. per flagella enī retrahit hō a gehennę pe / nis. ⁊ In disciplina perseuerate. Vbi ponit finem predicte auctori / tat. In ipsa enī operat. Nolī negligere disciplinā. ⁊ merū: Tanq̄ filiis / ⁊ d quinq; partes ⁊ gloriosa sit in flagellis. id dicit: In disciplina perse / rate tanq̄ filiis vobis si esset deus. quando vos corripit. quod etiandū / confitentes per similitudinem. e Quis enī filius quem non corripit / pater. quasi dicat nullus. loquit de vero filio vero ⁊ electo. f Si extra / disciplinā estis. Vbi ergo ex predictis. ⁊ euidēt in tres. q̄ primo arguit / ad inobedientia vocando. secundo exemplū operantis inducendo. ibi. Deinde / de patre carnis terrisq; vtilitatē sequentem ostendendo: tertio ad disciplina. / In prima parte facit talem ratiocī: Ille vere filii dei facti sunt participes / disciplinę ipsius per tolerantiā flagellę. ergo si ab ipsa estis abolimi non / estis veri filii dei sed adulter

Hb.12.b

Hb.12.b

Hb.12.b

et ablatiue dicit mea. Nō timebo qd facer mihi hō. Nō ois adiacētia
etiā mandata q hō ao officio seo hō q hois dicit at.

Hagi. derelinqui. Sed dimittet? q sanc pōtificē qs nō est nō
fit hō capitalis. ¶ Dominꝰ p. cē. Quasi o ngā est de singulis vi
uis mouet ligni mysteꝝ.

Ipo ieſus de. cē. Hoc genet ad figuram
finis vbi actuatus est ad
deitē. Nō te deceā nosq
terminaq. Poterat cui
illic videri q ō. penitio
ad iolac est pertinere. ad
qd ridicule e non intuebat
sic tanꝫ illū. q. nō exhibit
q dicit q hebr. in pmitio
adhuc volac. hodie. i. in
pōti adhuc. e adhuc habe
tur os p ola secula.

Doctrinis v. cē. Quia p ofaz licuit et ob
bus citra vsq; dedicabit ali
q nō esse pōti cioꝝ affir
mādi boni esse. Alii so
lapidibꝰ. Docebat abstī
nēdū esse a gbusdā cibis
quos lex pōnit. quoꝝdā
pcessꝰ q dicit vbi. e ob
seruātie multos se bapti
bant ꝑ q̄ apli. doctrinā
q varie fit a nra. i. otuer
si. q. Vbi q ola ponunt
soluendo a lege. firmare
eos occasiōe. e non fudere
ecclīa. qi nō p̄ualeret ad sa
lutē ambulātes. nō eis
f. fulcientibus. sed q placet ibi studēt in eis. Vel obseruādo vel nimis af
flādo. Abstinētia gā. qua abstinet a pcō pdeit. Libet. ēo illa custodia
nihil p̄fuit sed fides. q̄si abstinere q̄ ex donis pdeit. Venter. ēo obtuere
dicarū mole nocet. Vt non abstine de cibis aut legalib⁹ q̄ciam vere
fidei nō habētes varias doctrinas p̄tinē errorib. Nō enī abstinēdū est
ab his sicut ꝑ fidma gētis gerebāt in tpe. e tactantiū sermonis obtēdūt. Nō ql
la pōro fallax doctrina est q̄ nō aliq; vera intermiscat. Vera ḡ fallis mo
dinare pōnēta in vna disputatiōe vel narratiōe. velut in vnitis colentes eos
pōt apparēs lepe cōparant hūana corpa diuersis colozib⁹ variāt. talēs
vt audi fuit sicut hec docet apla. ¶ Habem⁹ altare. cē. Hic nō tu
dendū dicit q̄ habemus altare. i. corpus xpi: in hac cui⁹ oblatiōe pos e opa
tionis facti accepte deo. Habem⁹ altare. Refert ꝑcedentē legis ad
mysteriū: finēq; hd alē. legis seqtā fuit. vt decima die mēsis septimi a se
ptuarie pascha: in celebratiōe vtriusq; pōtificatūs acciperēt vitulū e hircū:
e immolarēt extra castra: quoꝝ sanguine ferret solus pōtifex in scā scōꝝ ea
rum ꝑ pplo. Carnes eo extra castra cremabant: nec eē licuit aliquā taber
naculo ocleriū ex illis comedere. Ipo eo illic vitul⁹ e hircus. ipse ē cui

Nicolaus

a Mendose. b ostendit q̄ntū debet q̄ sui boni ad ꝑfectos. Et vtilit
in duas. q. pmo ostēdit q̄nt se debeāt hic ad ꝑfectos mortuos. Secō ad vtuos
ibi: Videtur ꝑpositus. Prima in duas. q. pmo ostēdit q̄nt se debeant hic ad
mortuos. Secō q̄ntū ad viuos ibi: Doctrinis variis. In pmā ꝑ ptes dicit sic:
Mendose ꝑpositꝰ vbi. i. aplꝰ: e aliqꝝ ꝑfectiōpulꝰ. b Qui vo
bis locuti sūt verbū dei. q̄si nō solū ꝑdicāta ē eoꝝ doctrina sed etiā vir
tutes ex ꝑfectiōe. ibi sequit: c Quoꝝ intuentes exitū ꝑuersatiōis vt. ē. i. vt ad
nō ēt fidē: nec ipsis q̄ ex ꝑfectiōe ꝑuersationis exitū nō. Re
spondet q̄ imo. q̄ ipse eternale ē fm diuinā nāt. eternitas ade attribui ei ꝑfi
cit. b ē q̄ dī: d Jesus ipse heri. i. in tpe ꝑcrito. e Et hodie. i. in ꝑsti
tpe. f Ipse e in fcā. i. in futuro. e nō solū ē virtuū. verū ēt rōne diuersi
tatis: sed etiā alio mō rōne hūanitat. q̄ ē in ea ioluit ēt nostrā ꝑfidiā
liter in altaria sicfi: ꝑpter q̄s dī Matth. viii. E. ego vobiscū ē vsq; ad cōsūmationē sēli. g Doctrinis variis. b ꝑtr ostēdit q̄nt
se debeāt hic ad ꝑfectos mortuos. E. fugiēdo eoꝝ mala. secō ibi: Habem⁹
altare. Ja pmā ḡ ꝑtr dicit sic: Doctrinis variis e ꝑegrinis nolite ab
duci. i. extra statū bnā. doctrine variē dicīt errores e hereses. q: fit a pun
cto ad ꝑfectū ē. i. nisi vna recta linea. multe ēt tortuose. sic errores fidei e vna
hereses ab ea deuiātes ē multe. dicunt ēt alios doctrinas ꝑegrinas: q: facīt
holera alia ꝑfectiōi. Confirmāt ḡ hoc. Bonū cor gratia cōfirmet. Cibus ab
stinentie. b Optimū ē. cōfirmet. q. d. cor: q: ē nē ancora firma tenēs alaz imobilē e
in tempestatibus fidei. b abstinēdo faciebat obseruantiā legalē. q: ḡ ea nō ꝑficiebat.
quā ē vtil: i Nō deo q̄ n ꝑ. a. i. cū. deus b vacat obseruātie legalīū. q:
ris. ꝑfectiōi. vbi aliquā choxy. talis ēt obseruatio legalīū fuit mystica a
pōt pabulo vitā mystica q̄ ꝑfectiōi. cuāgelii. e nō ibi dī: aplꝰ q̄ ē ꝑ
fect⁹ Habem⁹ altare. b redit ad mortuos: dicēs. e pauluꝰ in duas.
q: pmo facit q̄ dicit. Licet ꝑdicta q̄dā ꝑfectiōi cuāgelii. e nō ibi dī: aplꝰ q̄ ē ꝑ
fect⁹ Habem⁹ altare. b redit ad mortuos: dicēs. e pauluꝰ in duas.
q: pmo facit q̄ dicit. Licet ꝑdicta q̄dā ꝑfectiōi cuāgelii. e nō ibi dī: aplꝰ q̄ ē ꝑ

vitulus qui pius ꝑ in rectu sti. ꝑtiqui immolabāt. Jesꝰ est e hircus qui ꝑ
ꝑcōtio⁹ deputatus. Ipse e ponitur q̄ intr aut extra ipetibile ꝑ nobis. Intra
castra hircus immolatus est vocatus: e inducto tabernaculo extra in cuius igne
passionis carnes eius cōbuste sunt. Altare vbi extra castra cremantur car
nes: altare est ecclie vbi ꝑcant corpus xpi. Se quo ꝑtiqui nō ḡbāt edere q
corpi scrutāt. i. scrutatores sui e dei: q̄si nō ḡbāt. Sic
xpus fic: fit extra castra: id est ꝑ ostationē secula-
rīū ipi hō acti ꝑmūt
gēpi carnale est i eis ma
ceriando se e mortificando
mēbra sua ꝑ vitia e pec
cātia. Qd cūq; mactā-
rio sāguis eoꝝ. i. vita hu
manitis eoꝝ. Vita hu
manitis ꝑ sāguis dī. Lic
cōz in
cāsi seruāt. In altari. i. si
de offerāt. Ad qs nō an
dēt accedere carnales. hīs
similes. Propter qd my
sterii ipsiendū. ihesus extra
portā passus est.

Habem⁹ altare de quo edere nō
habēt ꝑtestatē ꝑ qui tabernacu
lo deseruiunt. Quoꝝz enim ani
malium infertur sanguis ꝑ pec
cato. in sancta per pontificē hōz
corpa cremant extra castra. Ꝑō
ꝑ suū sanguinē populū: extra
portaz passus ē. Exeāmus ergo
ad eum extra castra. impēperiū
eius portātes. Nō enz habem⁹
hic manentem ciuitatē. sed futu
ram ingrimus. Ꝑ ipsuz ergo

Nicolaus

ſcīā ꝑm q̄ ē sacerdos ex.
e b ē q̄s dicit: Per ipsū
ergo offeram⁹ hostiā lau
dis semp deo. nō q̄ sit cō
tinue ecclīa: sī q̄ ad sacri
ficia veteris legis nō ē re
currēdū. Obiēdit enī vir
tus q̄ sacrificiū aliud ēt deo offerēdū. Ldemosyna in sublēuatiōe indigen
tiū. d. a Dissolūte adit e cō. no. obliuisci. e accipit b debito ꝑ cōtinentia
bonoꝝ in nēce. e subdit cās q̄re talēs hostie sint deo offerēde. b Ta
lib⁹ enī hostiis ꝑ. de⁹. nō alīs sacrificio legalīb⁹. c Obiēdit. b ꝑtr obiē
dat q̄dā altitudinē mōdi: vt bī. j. methaurorū. eodē mō holocaustū inte
riora fugiēdo⁹ debēt obediēnā vt ad eoꝝ ipetū mouēant e cruciāti cū
ephebē. e b ēt q̄ dī: Obedite ꝑpositis vestris
q̄ subiacēte eis. Ipsi enim ꝑ pernii
gilant quasi rationes ꝑo anima
bus vestris reddituri. vt cū gau
dio hoc faciant e nō gementes.
Hoc enim non expedit vobis. Os
te ꝑo nobis. Confidimus enim
quia bonaz cōscientiā habem⁹
in omnibus bene volentes con
uersari. Amplius aūt deprecor
vos hoc facere quō celeri⁹ restitu
ar vobis. Deus aūt pacis qui

Nicolaus

ſcīā ꝑm q̄ ē sacerdos ex.
e b ē q̄s dicit: Per ipsū
ergo offeram⁹ hostiā lau
dis semp deo. nō q̄ sit cō
tinue ecclīa: sī q̄ ad sacri
ficia veteris legis nō ē re
currēdū. Obiēdit enī vir
tus q̄ sacrificiū aliud ēt deo offerēdū. Ldemosyna in sublēuatiōe indigen
tiū. d. a Dissolūte adit e cō. no. obliuisci. e accipit b debito ꝑ cōtinentia
bonoꝝ in nēce. e subdit cās q̄re talēs hostie sint deo offerēde. b Ta
lib⁹ enī hostiis ꝑ. de⁹. nō alīs sacrificio legalīb⁹. c Obiēdit. b ꝑtr obiē
dat q̄dā altitudinē mōdi: vt bī. j. methaurorū. eodē mō holocaustū inte
riora fugiēdo⁹ debēt obediēnā vt ad eoꝝ ipetū mouēant e cruciāti cū
ephebē. e b ēt q̄ dī: Obedite ꝑpositis vestris
q̄ subiacēte eis. Ipsi enim ꝑ pernii
gilant quasi rationes ꝑo anima
bus vestris reddituri. vt cū gau
dio hoc faciant e nō gementes.
Hoc enim non expedit vobis. Os
te ꝑo nobis. Confidimus enim
quia bonaz cōscientiā habem⁹
in omnibus bene volentes con
uersari. Amplius aūt deprecor
vos hoc facere quō celeri⁹ restitu
ar vobis. Deus aūt pacis qui

Cōstentiū. Aug⁹. Ergo q timet odiū laudare ēt. Et aūt libere co
lanꝫ ēt velle amare qd timet e poterit laudare qd amat. Timēdum est
ēt holocaustū. qpt bīa tortōr e occidēt nōdū hūanꝫ spūs vtuficat. car
nēde ēt sacrificiū ad tēpū e ī figura sāguis q̄ ꝑ redēpti sum⁹ ēpto no
stro. qd ꝑfigurabat cruē ac victimas imolabāt. Hāc ēo i ḡra nouā tēt.

Hebreos xiii. Ad hebreos. Ephesios. Colossenses. Thessalonicenses. Timotheum. Titum. Philemonem.

Hebreos xiii. Ad hebreos. Ephesios. Colossenses. Thessalonicenses. Timotheum. Titum. Philemonem.

Incipit prefatio beati Hieronymi presbyteri in libru Act' apl'oꝝ.

Unit psalmista: ambulabunt de virtutib' in virtutes. Post apli pauli epl'as ducū vno vobis volumine trāslatas dñm t rogatiane charissimi act' apl'oꝝ cōpellitis vt trāsferā i latinū: qué libꝝ nulli dubiū é a luca antiocheno arte medicoꝝ posta iseruicos paulo apl'o christi fact' é discipulus fuisse editū. Cruces pmit ipositas sepi' onoris magnitudo: qa studia iuidoꝝ repbēnde digna putant ea q scribim'. Illoꝝ nāq odio t detractiōe: iuuāte xpo meū silebit eloqū. Act' apl'oꝝ nudā q: dēvidunt sonare bistoriā t nascēte ecclesie ifantiā texere: is si nouerim' scriptoꝛe eoꝝ lucā cē medicū cui' laus é i euāgelio: ria ducimus piter ois verba illi': aic languētis esse medicinā.

Sequtur alius ,plog'.

Ecas antiochēis natione syrus cui' laus i euāgelio canit: apō antiochi am medicine artis egregi' t aplorū christi discipulus fuit: postea vsq ad pfessionē paulū secutus apostolū sine crimine i virginitate pmansit: deo maluit seruire. Qui septuagita t quatuor ānos etatis agēs i bithynia obijt plenus spiritu sācto: quo istigāte in ach'aie ptib' euāgeliū scribēs grecis fidelib' icarnatione dñi fideli narratiōe ostendit: eūdēq ex stirpe dauid descēdisse monstrauit. Cui nō imerito scribēdoꝛ actuū apl'oꝝ potestas i ministerio dat: vt deo i deū pleno: t filio pditionis extincto: ordinatiōe ab apl'is facta sorte dñice electiōis numer' compleret. Sicq paulus pfūnationes apl'icis actib' daret qđiu cōtra stimulū calcitrāte dñs elegisset. Nō legētib' t regrētib' deū breui pot' volui ostendere sermōe: qđ pluri' aligd fastidientib' ,pdisse,scies q opāte agricolā oporteat pmū de suis fructib' edere. Quem ita diuia subsecuta é gra: vt nō solū coeptib' sz ét aliabus: ciue posscret medicina.

C Incipit liber Actuū apostoloꝝ. C. I.

Rimū quidē sermonē. Beda. I. euangelii cui eum dū addidit. i. actuū apl'oꝝ. Cōpletio pmi est iti vsq in vltē qua scripsit apl's xp̄m. Inimi scribi gbus t pbuit sp̄ūs viuū post passionē suā in multis argumēta. Nā in euangelio illū

Incipit liber actuum apostolorum. C I.

Rimū quidē sermōnē fec de ihū oīa cepit ihc facere t docere vsq in diē

actus alcōdidit discipul' oo a bethania hierusalem re gressos iussit: no n ait ibi dicit q p.pl. dieꝝ post cā passionē crebro apparuit q ascensuꝝ de regno tibi interrogauerūt q eo ascēdente angeli' admirati: t huiusmodi.

Fecī. I. scripsi q scribē est ogarii vel q: fact me ruit esse scriptor euāgelii.

Sermonē. Tot' liber euāgelij vn' sermo dr q: vnū habet sensū. Aut singulare ,p plurali. Euāgelij est bona annūciato in qua annūciat regnū post seruitiū: vita post mortem.

De ois. Dicit t factis christi que iudicauit officio digna vel ligna fuc dispensatiōis.

Theophile. Dei ami.: vel dei amator: q: si tu sis amicus dei: tibi scribē. Cui euāgelij scripserat: dicē t actus apl'oꝝ scribit lucas medicus ad salutē aic ei. Que cepit. A baptismo iohānis quo ihūs baptizatus est vsq in diē quo assūptus est in cēlū: q: de toto illo tpe lucas sermonē texuit: q sine euāgelij ita scripsit: Ll bndixisset recessit ab eis. t ferebat i cē lū. A liter: Cepit ihūs facere t docere vsq in diē ei. Quia oia q fec t docuit: incepto dā fuit: cui? postea apl'is facientib' t docentib' t eoꝝ scientib'.

Facere t docere. Bonū doctoꝛ institui vel struit: q facit qđ docet.

Nicolaus

Rimū quidē. Hic incipit liber Actuū apl'oꝝ: C. I. in quo scilz lucas primo se ostendit ad prudentia. Secundo ,ploquit subsequentia. ibi: Et cū cōlē. Procedēdū ho dicta scī Luce sūr in eius euāgēlio in quo incipiēs a christi psortoꝛ: ascensionē christi: mentis ad: ascensionē: t pdi cationē: meritē t resurrectionē: t ascēsionē docturus. t b ē qđ dicit: Primū qđē. i. primo. l. in euāgelio. b Sermonē fec de ebus. nō dicit ois: q: ois facta christi nō pōt p singula scribi: sm q dr Joā. vlt. Sēd aūt t alia multa q fecit ihesus: q si scribant? p singula nec ipm arbitror mundū cape eos q scribēdi sūt libros: ibi dicit: c De ebus. q: de ptib' tibus ad christi sceptionē: natiuitatē: vitā: t mortē. resurrectionē: t ascēsi onē: aliaq; scripsit. b O theophile. Dicerat qđā episcopus alie cui scripserat euāgeliū: vt patet in eius ,plogo. t eidem scripsit hunc tractatum.

c Que cepit ihesus facere t docere. ne illic esset scriptio t phariseoꝝ de qui bus ds ipse prādo mādauīt. ait. grin. Dicit cui t nō facit. Dō cui docere et male viuere nihil aliud est q se sua voce dānare. f Usq in diē. ad diē ascēsionis suc. g Qua ,precepto apl'oꝝ p spm scīm. q. f. placuit euāgelistā ascēdere. vlq. vt. Ā. allegauit est. h Quos elegit. p cetera ad officiū apostolatus.

i Assumptus est. de terra ad cēlū in sua humanitate. sm diuinitatē enim q necessario est vbiq nō ascendit ei de loco ad locū trāsire. assūptus est aūt a tota trinitate assūptione illā faciente q in eodem effectu? sūt pat? et filius t ētā a seipso: nā corpus gloriōz sic est in potestate alie q obediunt ei. ad nū tā ad motū localē assūptus est ētā a nube fotante et obliquāte. k Quibus t ,pbuit seipsū viuū. post resurrectionē. l In multis argumentis. de sua resurrectione. facibꝰ idē. m ,Per dies. xl. apparēs eis. q: nō est sic intelligēdū q: in illis .xl. dieb? sanctus dicitur fuisse: sed in illo tpe q: in illis diebus apparuit. n Loquens de regno dei. de ecclesie ordine. Ad matrē intellectā victor duo hic sūt videnda. Primū est vērā resurrectio christi debuit argumētis ,pbari. Ad qđ dicendum q argumētū vnū mō est rō rei dubie facies fidē. Correlative: qđ esse nō pōt nisi ,precedat et ,precipitio p se notioꝝ sint ea in solitio deostratiue et aliqualiter: aut confirmatiue nō debuit resurrectio christi ,pbari q: est articulus fidei. de rebꝰ aūt nō dū certitudo euidēter in ptā salties de eis cōstat. Aliq mō accipit argumētū aliqđ sensibile significās inducit ad manifestationē alicuius veritatis: quo nole argumēti aliqđ veri ,pbo in libris suis. t hoc mō accipiēdo argumēta christus sua resurrectionē declarauit argumētis quantū p euidētia signa fc vere resurrexisse ostēdit: qđ fuit necessariū apl'is fieri. Primo ,propter scīptura ex qa ea cognita nō est in ptō dispōnes ad credendū dctā: ut resurrectionē. vñ dicit ei. Luc vlt. O stulti t tardi corde ad credendū in oībus q locuti sūt ,prophete. Secūdo ,propter alios vt p hmōdi si gna ei⁹ obtēta ea⁹ testimonia de christo efficacit̄ roborent: sm illud. i. Joh. i. Qđ audiuimus t vidimus nostris oculis t manus nostre contrectauerūt de verbo vite: testamur t annūciamus vobis. Secundū est de qualitate t efficacia bataillandi argumentoꝝ. Circa qđ sciēdū q: vera resurrectio de qua fit sermo hic est reditus cuiusl' hois in numero de morte corporali ad vitā gloriosam. t hoc fuit ostensum in christo tam ex parte corporis q: q parte alie. ex parte enim corporis ,pmo fuit ostensū q: christi corpus post

Beda. Gentiles est scripti de ista a re que signa ,cepit facere t docere: vsq in diē quo illū cōpletio assūptus est. t a ,precepto apl'is ,peracto euāgelistā p spm scīm q: qui ,peracti est euāgelistā: q: vertex scripturarum totius in eis est: vel scripsit p spm scīm. Ab ori ihūs ,perpetuo. est ipse ihūs. Qui p pter spm ,pcepit: nō ,pcepta nisi ipse venturus esset.

Et lege. Hoc ad ea q apl'oꝝ quoq; actū scribere ,pcepit.

Assumptus. Ā. et ubicunq; vel a deo assumptus quasi verus hō.

Quorum. s. cop' vnius vel ,pcepti nō sanctitati: quod t apli commendāt tanq; sanctitati. Aut vnum q: post mortē vivificat. Vel vnū. l. amplius non mentiuntur.

Per dies. Non ei⁹ q p. pl. tpus ,ptinuo ap parūit ,pcepit vel cui vellet rectionis alios eximie dies intercessit. Indeo ptio: Post quos tantos apparuit p .xl. ei. d. bef

mortuus fuerat. pl. dicēdo se viuere ,probat: t p. pl. rpus ,pcepto suoꝝ q christus in ecclesia verbi? pōt intelligi: sine q: hō quatuor ,ptantis elementis eruditur per a tr assūptionem decalogi.

Apparens. Beda. Ā. instructū. fidē fuc resurrectionis: ipsius q; apostolis post resurrectionē viuens apparuit: non ei⁹ carnē sibi postpon dam ejbebat. Sed g myrrha ifā bulans ,pcarnatonis significat: ic ista lectorum que ,premisit ait: Ecce ego vobiscū sū vsq ad ,pfimationē seculi. Ille nanq; me ,pcepta vitā significat: q: post q; cōpleta fuc tempa est christus per ba ,pmissa in monte: quasi mari ruino transito necessaria: t abemus ducenti in hac softudine q ad celos nos ,pducat: t imaginis fuc donatio remissa: de ,pcepta sancti spūs quasi vera quete tabule remanerent.

De ista

resurrectionē fuit verū corp' t solidū: nō corp' fantasticū vel rarū: sicut est aer: vel p hoc q: palpantes ,pbuit ipsum: Luc vlt. Palpate t videte: q: spūs ossa t carnē nō habet: sicut me videtis habere. Secūdo fuit ostensum q: erat corpus humanū per hoc q: ostendit veram humanā effigiem oculis distinguibilē ab alio effigiatum. Tertio fuit ostendum q: erat idem corpus numero quod habuit prius ante mortē: ostendendo cicatrices vulnerum. Luc vlt. Videte manus meas t pedes meos quia ego ipse sum. t Joan. xx. dicit ihesus: Infer digitum tuū huc t vide manus meas t affer manum tuam t mitte in latus meū t noli esse incredulus sed fidelis. Ad ministrat ex parte animi iterato ,cepcti ventre: veritatē sue resurrectionis ostē dit. q: hoc per opera ministerio vite. Primo quidē per opera vite mortalitatis in hoc q: cum discipulis manducauit: vt habet Luc vlt. Ostendendo ei par tem pisces assi t fauum mellis: t cum manducasset coram eis: tamen reliquias dedit eis. Secūdo per opera sensitiue: in hoc q: discipulis ad interro gata respondebat t eos salutabat: in quo sic ostendit videre t audire. Ter tio p opa vite intellectue in hoc q: eis ea locutus est t de scripturis ostendebat. Luc vlt. Hec sūt verba que locutus sum ad vos etc. Et cū relinquit ad vitā gloriam exhibit q hoc q: ad discipulos tantis claruit miraculis. t hoc p potē habilitatis. vnde dicit Greg. homil. xxi. Postquam carnē vilescunt qui tantis claruit introducit: vt et post relurrectionē exhibeat corpus sud exhibē naturē t alterius glie. De efficacia istoꝝ argumentoꝝ ad alios q: ly vnū p se sumpti vel duo nō sufficiunt ad ,pbandū veritatē resurrectionis dicē. t cum ad hoc inducta fuerint ab illis autoꝝ per ista sunt opera. Sed vtrum ,potuit queri verū in hac manifestatione fuerint certitudinē exhibē tie vel adhibitionis ttā. Ad qđ dicunt aliqui q: fuerint certitudinē exhibē tie quo ad ois. qualitercūq in hac qne ille dicte qualitercūq relurrectio christi. Alii vō dicūt q: fuerūt certitudinē euidentie q talis manifestatio sit p fi gna sensibilia euidentia. Sed falso videtur indicio mihi videt' ineptus dī cendū q: christus pōt ,pbabiliter ,pbare sui. Uno modo loquendo homo ttā. t sic argumenta predicta fuerūt certitudinē euidentie de relurrectione hu mane naturequanta sicut dicūt et erant euidentia scribēs tñ ibi ,pbandū qđ redundē certitudo euidēte ,pbandi. Alii vō pōt ,pbari ar tificiosa et ,pbabilia: quibus ,pbatur aliquis esse resurrectus: nō tñ ,pbatur ei⁹ resurrectio q: ,potuit nō fuit aliter cognita ab apl'is. t q: ,potuit eo ,ptō t ali relurrectionē ,poterit nō fuit aliter cognita ab apl'is. t hoc videt' manifeste dicē beat' Greg. homil. xxi. Thomas aliud videns: aliud credidit. Ā. mentali gppe hoc videri ,potuit: sz nō ,potuit beleri ,pter aliud credidit. Ā. mentali gppe hoc videri ,potuit: sz nō ,potuit beleri ,pter dit. t vdi ,pcessū t p. Sicut me⁹ t do⁹ me⁹ videtis q credidit: i qz ,pbabilis vez boleꝝ hoc ded qđ vidē si ,potuit ei ,pcludi. Ls q: p argumēta ,pbata oblēs fuerit apl'is dicē q: dicat' ideo nocuit⁹ esse relurrectionē nō in fuit ſ solū credidit eoꝝ a mortuis relurrexisse: t credidit sine ois t nō ēs tum illum hominē esse deū obediendi alis fidei et ipse veraci nouerūt. t ideo articulos fidei est aliqs nō vidit circa deū: ,pter qđ articulus fidei: deū re surrexisse a mortuis t nō beleu ttā. ,pter qđ dicit ei. Ls ille argumēta fuerūt efficacia ad manifestandū exhibē relurrectionē ,pter qđ ei⁹ ea nō fuerūt efficacia ad manifestandū exhibē relurrectionē ,pter qđ ei⁹ ea causa. q: ,pdicta patet. Solutio ad rōnes vtriusq; oppositi ,patet

Et quidē

Conuersionem. Hoc ita vel aliter intelligi nō vno corporis ictu
[illegible] apostolos baptizasse. Nō ab eo
Baptizari. Quia gratie q̄ obtinebat in baptizando. Nō
[illegible] q̄ in ipso baptizati sunt.
Sed ab eo baptizati. Beda. Et q̄ videt ordine baptizandi assignare. vos
autē nō baptizabimini spū sancto. Ac. Quia
[illegible] ostendit
[illegible] ad
[illegible] ad
[illegible] ad

Ra. Ite circulo fratrū. Ra. Frater. Ludolfo dei quoq; vnus ex pl in ci
bo ipe qui quotie[n]s audire q[uo]s ille[n] dixerat ebrous ille habuerit. Vñ pe
tro ibi[n] audiente volunt[ate] ipe[n]s. Ludolfo autē[m] tacebat. Ideo erit ōb
ei[us] ire[n] multi vocabant. Cognatione[m] etiā illi q fratres dicunt[ur] marie de
ei[us] erāt multi frēs. Ideo[n] ip[s]i carnali et vno adhuc ōb nati filii. Vñ ma
gnus ille[n] fr[ate]r ei[us] Ra. Ioseph[us] ait
ebrous apostolor[um] in consulib[us] imperat.
¶ sanct[us] petr[us] ubi[que] gent[es] plant[at] ma
rie[n]sē[m] ecclesiā de q[uo] supra[n]dict[us] ebrous ille habuerit. Vñ
Ra. Rhe[n]sis[us] ait
dio fratrum dept: Erāt autē[m] tur
bis venerat q[uo]d[am] dominicali
¶ ibi pharisēi[us] numer[us] duo ponit ad qi ipse
de[us] ad[ue]rsus dominicū
ba hominū simul[ter] fere centus vi
¶ quasi ch[ri]stianor[um] coetus in[ter]dum.
¶ nouelle ē vel ap[osto]lor[um]
¶ qui ad[ue]rsus ch[ri]stianor[um] coetus in[ter]dum.
ginti. Viri frātres oportet[ur] imple
¶ manere ¶ ap[osto]l[u]s[us] ap[osto]l[u]s ēpiscopi[us] ¶ ap[osto]l[u]s ēpiscopi[us]
ri scripturā quā pdixit spūs scūs
¶ loquit[us] ap[osto]l[u]s ē[st] ordinis h[ab]it[us] fuit ecclia
ctus per ōs dauid de iuda q fuit
¶ ne cap[u]t ad ecclā relabat[ur] ad p[re]decessum
dux eorum qui comprehenderūt
¶ ihū numero ccxiiq[uam]uor[um] mortis
iesum qui connumeratus erat in
¶ deo ¶ nostra ēpiscopi[us] ordinē ¶ apostolatū
nobis: ⁊ sortitus est sortem mi
¶ ministerij ¶ ordinis ¶ ap[osto]l[u]s ēpiscopi[us] ¶ ap[osto]l[u]s ēpiscopi[us]
nisterij huius. Et hic quidē posse
¶ hoc ad ihū ¶ fac
dit agrū de mercede iniquitatis
⁊ suspēsus crepuit medius: ⁊ dif
fusa sunt omnia viscera eius. Et
¶ ap[osto]l[u]s ēpiscopi[us] ¶ ap[osto]l[u]s ēpiscopi[us]
notum factus est omnibus habi
tantibus hierusalē: ita vt appel
¶ ap[osto]l[u]s ēpiscopi[us] ¶ ap[osto]l[u]s ēpiscopi[us]

Posside agrum. Ra. Nō ē agrū posside
dere: sē ap[osto]l[u]s ipse facit ꝑ
cūi agrū q ꝓm vite vēdidit. A misla terra etiā agrū sanguinis ⁊ mor
tis eterne sicleris ⁊ nois sui memoria posidet: q iudas empti ꝑcio signi
fic[at] agrū signi nō posidēt q traditionis crimē in se ꝓmus multauit. sed
posidit dicit[ur] ē. posidēri fert. Ra. Quidā agrū a iuda possessū: ruti
cule exponit infernū. Alij posidisse agrū illū ē intimāt: q cū peregrinis ē
ac sepulture fuit. Nic. Dignū sibi pena[m] tradit[or] inuentio[n]ē guttur ⁊ ven

Nicolaus

trem tūli ⁊ penthecostē. a Et erigēs petrus. ubi ꝓpheta dix. Dixit. quod
postea subdit. ⁊ numerus ecclesiastici dicit interponit cū vbi: b Erat aūt
turba hominū simul fere centū viginti. nō ꝑ fere ex q spūs scūs q in luca
loquit[ur] debuerat de numeri certitudine, sed in ⁊ scribat[ur] modum nume
randi q cū modici deficit de magno numero ꝓprimit magnū numeꝝ cū
hac diction[e] fere. per hoc designando q illud qō deficit modicū: est quasi
nihil reputandū. vt habet. ⁊ physicus. ⁊ subditur verbū petri cum dicit:
c Viri fratres oportet impleri scripturā quā predixit spūs sanct[us] oī
verbū non potest alt[er]ū fallum. d Per os dauid. sicut videbat[ur] parte se
quentis incipiente[m] calce iude ꝑdictio. Ideo subditur: e De iuda qui
fuit dux eor[um] qui cōprehenderūt ihūm. vt patet Ioā.xviii. f Qui cōnu
meratus erat in nobis. i. vnus de.xii. apōlis: Matth.x. g Et sortitus est
sortē.v.i. dignitatē apostolicā qui nō habuit a casu vel ꝓsortē: sed ꝓpri
dictionē sicut et Ioā.vi. Nōne duodecim vos elegi ⁊ vnus ex vobis dia
bolus ē? Sors enī aliqñ accipit ꝓ parte. ⁊ hic accipit hic q̄si ꝑtē apo
stolor[um] vocatus ē. h Et hic quidē possidit ꝛc. i. possideri fecit ab aliis
quia triginta denarios quibus iniqui christū vēdiderat in templo ꝓiecit: et
quib[us] ꝓpter sacerdotū emorā agrū ꝓ sepultura peregrinoꝝ, vt habet
Matth.xxvii. Alij aūt dicūt q iudas fuit ibi sepultus: ⁊ sic possidit agrū
illū. Hoc nō ē verisimile: quia principes sacerdotum erant intenti circa
mortē christi procurandā: ꝓter quod non ita cito emerāt agrū illum: nec
tūc agri illi emptus ritum fuit ꝓ sepultura vt ꝓbatur. ⁊ sic videtur fuisse
ritus ex tpōe inter medium ⁊ q̄ verbis additis.xxvii. Et protecto argen
tea vt. videt[ur] dicit sic ⁊ sulpicius. ꝓter qō expositio ꝓma melior videtur.
i Et suspensus crepuit ꝛc. vt pena retribuēdi ei culpe. Iustū enī erat vt vi
scera qui tanti pecunie ꝓpterea peccauit enormiter caderēt. k Et notū factū
est ꝛc. i. manifestū factū iude. l Ita vt appellaret agr illū emptus de ꝓ
cio sanguinis christi. m Lingua ebr[aic]i principū sacerdotū q emerunt
agrū illū: Matth.xxvii. n Aceldemach. Secundū ꝓ q̄ ille due vo
ces agrū sanguinis in latino significāre nō sūt ꝓprie hebraice: ⁊ ma
xime in ꝓlogo galeato hoc ad notandū inscripti magio videnda

ritū vel nomē huic ciuitati ꝓ appellarent ꝑ hebraicū
hierusalem ꝑ ierum ē
lacretur ager ille ligua eoꝝ achel
demach. hoc est ager sanguinis.
¶ hoc ostēdit mēd ei liber ꝑdictoꝝ ad quoꝝ
Scriptum est enim in libro psal/
¶ ꝓbatur ꝑ ꝓphetiā
morum: Fiat cōmoratio eorū de/
serta: ⁊ nō sit qui habitet i ea. Et
¶ speculationē vel legis ꝓpriationē ꝓ ecclesiastica vel
superintendentia ¶ psal.cviij. ¶ aliter de morte ꝓ
ditoris vel aliter ad objectionē inducendi alter[um] ordinis
episcopatum eius accipiat alter.
quantum fortes mille sunt ¶ non feminis quarū ad
peregrinandū ingua inhumana effecad predicandum per
lona verendū ad ordinē h. ꝓhibi fuit fidei ecclia
¶ qz ꝓbatur quia ꝓpterea
videbit ydolatra qz tollit nō ē ydoneus q nō meruit
Oportet ergo ex his viris qui
¶ ad ex omnibus imagis ꝓdicatis
bicus sunt cōgregati in omni tē
¶ hoc ē tpus antichristi ¶ in ligua hebraica ¶
pus temp[or]is finis malitie cuius ꝓpheta[m] ꝓdicauit ihūs
vel caput ecclesiarū ¶ vel antequā hoc ligua ē ꝓpheta[m] ihūs
lomis ciuitat[is] ē q̄ antiqu[us] ¶ nob ꝓbat[ur] ¶ ihūs
pore quo ingressus ⁊ exiuit ihs nos
¶ Laodice ¶ bonus spūs ⁊ ydolis pulsus vt conforme
pe christi dominū suū post ascensū eius ¶ ferme
¶ qui post baptū ma celestia cepit fugere ⁊ deserere
dominus ihūs. incipiens a ba/
¶ hoc ꝓ ecclesia ¶ qui de ecclesia
ptismate ioānis vsqz in die qua
¶ hoc ꝓ ecclesia
assumptus est a nobis testem re
¶ ecclesie dilectū ⁊ electū nobis
surrectionis eius nobiscum fieri

Fiat cōmoratio. Ps. versus plani sūt: qz iudas ꝓ iuratōis pēnam
accepit ⁊ abiit in gehennā humanę ꝓfatientia habitationē deseruit: et
accepte matthie locū cinc[tu]s ap[osto]lica numeri reintegrata est.
Desertā. D. Donec dicit ꝓ eo assumat matthias vel nō sit ipse iudas
q habuit in casū alt[er] assumat ꝓ eo: ꝓ penitentia indignus iudicatus est.

De ista

lingua syra q̄ hebraica vel ⁊ libri eoꝝ q sunt extra bibliā ꝓ magna pte
scripti sunt in illo idiomate licis nō hebraicis quod de facili pōt sic[er]ius ꝛc
tere hic ⁊ ibi sit eadē numeri ⁊ sonus differēs nōn characteribus: vt dicit
Beda. in ꝓlogo galeato. o Scripti est. Allegata scriptura iudas in
generali ⁊ interposito casu iude. Dic ꝑtr ꝓmit dicta scriptura in speciali: ⁊
ad vt: Scripti est enī in libro psalmoꝝ. qui vt vnus liber nō ab vnitate
autoris: q̄ multi psalmos fecerūt vt dicit fuit in ꝓncipio huius libri: ⁊ ab
vnitate collectoris: q̄ psalmi a diuersis autoribus cōpositi: fuerūt colligati
ꝓ clāri: vt cōtet tenet ⁊ in vno volumine repositi: vt ibidē fuit plenius de
clarat[us]. p Fiat cōmoratio eoꝝ deserta ꝛc.] hoc scribit psal.lxviii. Et
episcopatū eius accipiat alter. hoc scribit psal.cviii. vbi ꝛc in psalmo in
vindicat a quodā tang ab actore. Conscripsit aūt beatus petrus illas duas au
ctoritates illaqz loquit de pena ꝓ morte christi inflicta. Prima est loqz
de pena sacerdotū mortē christi ꝓcurantiū: sicut dictū fuit plenius sup psal.
illū. In pena eni mortis ꝓpi ꝓpli ⁊ ciuitas hierusalē cōdēnata fuerit ꝓ ro
manos ⁊ sacerdotes partim interfecti ⁊ partim captiuati. ⁊ hoc est quod va
subdit: Fiat cōmoratio. i. habitatio: Eorum deserta ꝛc. Secunda ꝑs
loquit[ur] de pena iude proditoris qui christum vendidit principibus sacer
dotum: sicut ibidem fuit dictum. Illa enim iudā per sui penitentiā mortuo
matthias successit ei in apostolatū vt patebit. i. Apostolatus ⁊ episcopa
tus dicitur: vnde ⁊ ipse fuit successor apostolorum: sm q dicitur in decre
to. xxi. distin. ca. in nouo testamento. ⁊ hoc est quod dicitur: q Epi
scopatum eius. scilicet iude: Accipiat alter. r Oportet ergo. Allega
ta scriptura ad propositum. Dic consequenter petrus concludit intentum.
dicens: Oportet ergo. ad ꝛcintegrandum numerū apostolicum. s Et
his viris qui nobiscum fuit congregati in omni tpe ꝙ quo intrauit ꝛc.
qui per experientiā nouerāt conuersationē ihū christi ⁊ eius opa. t In
diplema a baptismate ioannis. Non est legitur ihūm vocasse publice ⁊ mi
racula fecisse nisi post ꝙ baptizatus fuit a ioanne. v Testem referre
dentia eius nobiscum ꝛc. ⁊ etiam aliqz ad fidem christi pertinentium: re
surrectio tamen ꝓprie ponitur ignis ꝓ testimonio christi ⁊ miracula que fuerūt in
pati coram populo nō sic indigebāt testimonio sicut resurrectio que manife

Dupl. Dr. Clemens refert hoc tmos q ad sortem apostol atus fuerūt
ti sunt de numero .lxx. discipulor fuisse.
Qui cognominatus. Beda. In laude bar nabe ꝛc. ꝓ laude ma
thias habet ꝙ sorte eligit[ur] narratio tanq cumulat[ur] vt velint indignus repel
li videri. ⁊ ꝓpter hoc beda tanti eligi ꝙ paulo gentiū apōlo ordinat[us] tāti of
ficio referr[ur] natio.
Iustus. Beda. Aut
latinū est aut hebraicū: ⁊ in
terpret[atur] pacifico vel clemēt.
Et matthiā. Beda.
Qui vocatus est vel vo
nō vel interpretat[ur] cui do
nū apostolat[us] a ꝓbo ꝙ
latū est vel dei pacifico in
terpretat[ur] merito parui
transcendit illo q laude
holum erat[us].
Beda. Sūt de qui
elegerūt accipere locū mi
nisterii vt abiret in loci
suū. i. locū apostolicum.
Et dederunt sor.
Beda. Vñ hoc exposi
vel q[uo] ionas sorte deprehen
sus est indifferter sorti/
bus est credendū: ⁊ ꝙ pas
sullegia singulos: sm hic
romanū cōm legē facere
nō possunt.
Hiero. Super Jo
nā. Sub hoc exēplo non
debem[us] sortib[us] credere: ⁊ ꝙ pauci legia cōm legē nō possint facere. Sicut enī
in ꝓbationē bonā alīus legē ieiunabant ⁊ ꝓperat ignorātia ⁊ fides
gintium sorte deprehendit: ⁊ in vtrisq; sortiū fraudē iste ciuis q sorte regit terra.
Beda. Si qn necessitate cōpul[su]s ecclesiastico aliqz ꝓnat ꝓbm sortib[us] cō
sulendā videat hoc apōlo egisse: collecto fratrū cetu ⁊ ad ꝓblm tulisse pcē.
Et cecidit sors. Beda. Vñ sorte eligit ne a lege discrepet: in q sum
mus sacerdos sorte querebat: sicut de zacharia dicit[ur] sorte turis ꝙ. vt incensū
poneret: ⁊ q̄ deus erat verus sacerdos donec veniret ille q ꝓpriū san
guinē intrauit in sanctaꝝ sanctoꝝ: cuius hostia in pascha immolat[ur] die ꝓxime
cessat ipā apparēte, ꝓximata donec veniret veritas figuris cessaret.
Sō matthias ab ꝓthecoste ordinat sorte xpi. Septē diaconi aūt ꝓtica nō
sorte: sō discipulor electione: apl[u]s vō ab oratione ⁊ man[us] ꝓpositione sūt ordinati.

T cū cōple. dies pentecō. Dr. Iuo hystoria C.II.
c dies pthecostes. i. quāgintā cōputandę quo lex data erat ad eos

Nicolaus

festata nō apōlo ⁊ aliis discipul[is] fuit. a Et statuerūt. Posita allegatde
petri. Dic ꝑtr ponit executio facti. nā alij statum acquirūt vt dicto tpe
rōnabili. ⁊ dr: Et statuerūt duos. ideo nō videntes vt ab aliis ꝙ sententia
ꝓ electione tanq magis notabiles in scientia ⁊ facto xpi christi experientia.
b Joseph q vocabat barsabas. ille est ille q.]. vocat barnabas vt alibi
dicit. c Qui cognominat[us] est iustus. et cui dicta sanctitas ⁊ rōnabilitas
hic ostenit ne repulsus ab apostolatu tanq indignus videret: vñ cū pau
lo postea ad apostolatū assūptus est. Lviij. ca. vt hic dicit ꝓdictio melio[r] vt
dcr vocandū q̄ fuerit aliqua vel plen[us] dicit. Lviij. ca. d Et ordinauerūt
tu dñe ꝛc. Ly enī istos elegisse vt notabiliores alijs: vt dictū est. nā ignora
bant qs eoꝝ esset dignior ad apostolatū. ꝓpter qō sup hoc ipsos auctor dī vi
nitā iudicū ꝓ operatione scōtis. sm q dr ꝑ.xvi. Sortes mittunt i
sinū ⁊ a dño ꝓpat. e Et dederūt sortes eis ꝛc. Et ꝓcat ꝙ ille Joseph
fuit cognatus ꝑtr: vt dicit. Lviij. ca. Et sibi ꝓposuit matthiā ꝙ hoc ꝓbauit
q ad officia ecclastica nō sit boles ex ꝙsanguinitate ꝓmouēdi. Ad mai
rē huius auctis intelligentiā querit hic: vtrū vti sortib[us] licitū. Ad qd dī
cendū q vti sortib[us] est ex vario euētu seu ꝓpositione alicui[us] rei scitū: aliqz in tantum rem ꝓpo
ne determinate aliqd vobis vel incerti: sicut ex fabacio ꝓpositio ꝙ ꝙ
q aliqs accipit vocatoē vel longe ecclesiā in ꝓcede tarilloq; ex hoc q ali
qs ꝓcit plura pacta vel pauca vel ex ꝓpositio aliqs vtilis inter boles
determinat. ⁊ si hoc fiat ad aliquā rei euentū inter boles: vt ꝙ hoc de
terminet qs qua ꝑtē accipiat vocat sors diuinatia. Si aūt hoc fiat ad ali
qd determinat agendū vocat sors ꝑsultoria: sicut si ꝓpositio vel eunuchus
sortē ꝓpetat a fortuna cui nulli vinū est. Si mittant sortes ad determinādū
inter boles qs qua ꝑtē accipiat aliquis rei: ⁊ hoc ex ꝓpositio cōmittit
fortune. cū tñ motus ꝓ ex pedis: vel ꝓpter capillitatē ꝓpriā vel aliqui
tñ nō ꝓpt ꝙcaliter alio mō diuidere. Si aūt ꝓpositio sortis vel cuius
nō ꝓpetat solū a fortuna: si ab alia cā. hoc est duplicit. Uno mō a cā ꝓpi
nali vt a ꝓpositide actiua. ⁊ sic est actus diffamat ad ꝙ se nō extēdat ꝓ
perfectioꝝ. est ⁊ illicitū. nō caret oculto pacto demonū. Alio mō q ex ꝓ
pacto cū eis ⁊ ꝓpositio sortis a eis ꝓpiali diriget. ⁊ hoc est duplicit.
Uno mō a demonū: ⁊ hoc est illicitū: q includit familiaritatē ⁊ pactū cū
demonib[us]. Alio mō a deo ꝓpetat: inculcatur vel mediantib[us] angelis bo
nis. ⁊ hoc nō est illicitū. Vñ si fiat cū reuerētia debita. vñ vt ꝓverb.xvi. Sors
ta mittunt in sinū: si a dño ꝓpetat. pōt et in hoc peccare qua duplr in
dicat. Prima ratiq; vita necessitate ad sortes recurrat: hoc enī videt ad dei
tātionē ꝓtinere. vñ dicit Austin. sup Luc: Quis sortē eligit humane tē

fione apti. hic aūt nō a vili cōm vel vic qui crudelitate et ab ecclesiastica
cione seu augustini quoq; augustinus est ipse multus est ꝓpter q̄ pe
mundi suo adultus placuit: ⁊ eodē die gaudia celestia ei reuelata sunt.
Hic tol[er]at ipse venit: vt tota virtus habeat multos q̄ apostolatus vi
rtus linguas cognoscerēt. Jdeo aūt quoq; augustinus ꝓ indulgētia totius in
fidelitat[is] ⁊ ꝓpter peccata
remittitur. charitas est,
tandit q̄ opus multitudinē peccatoꝝ ipsius in
bilos rōnabiliter. Ecclesia
venitibus crudelis in gen
tili resurrexit hereticus
amisit rebilit. dirut. i. ho
minem peccato vocabulū
a lege seruauit liberan
tur. Natus. ꝓthecostes
gentilitatis quoq; gratia
⁊ antiquus ꝓpis populus
confessi. quoq; augustinus
est observatus. a die cui.
laudationis aqua ꝓ quoq
ꝓcessit ille nisi vir de ligr
ꝓpio quoq; augustino die tu
ta est lex in ligre. In no
no enī vita. quoq; augustino die a ꝓphis christus
sanctū spūs in apōlos in
ligre apparēs. Lex in mō
te synai ꝓpis in mōte syō:
lege. Sabbatū mōdi hoc est
spūs qui in ecclesia. Si

De ista

dicto nō cōprehendit. Secūdo si qs cui in necessitate absq; remedio vti
ta sortiq; vtat. vñ sup actus apōlo dicit Beda: Si q aliqua necessitate cō
pulsi vtī putāt sortib[us] apōlo cuiplo esse ꝓfalendū: videant hoc ipsos non
nisi collecto fratrū cetu ⁊ ꝓcib[us] ad deū tuba ogitē. Tertio si dubia ora
cula ad terrena negocia ꝓcurant. vnde dicit Aug. ad ingenuū cons tanua
tū. Dic q̄ de pagino euāgelio sortes legit ⁊ si optandū sit q̄ hoc facilit
pertinio q̄ ad demonia cōsulenda cōcurrant. tamen mihi videt[ur] ita cen
sendo ad negocia secularia ⁊ ad vite huius vanitatē diuina oracula vel
le cōsortare. Quarto si in electionibus ecclastice q̄ ipse sit inspiratōe
fieri debēt alīq vtant sortib[us]. vñ dicit Beda sup actus apōlo: ad hoc
ait ꝑtr ꝛc. Ly enī istos elegisse vt notabiliores alijs: vt dictū est. nā ignora
bant qs eoꝝ esset dignior ad apostolatū. ꝓpter qō sup hoc ipsos auctor dī vi
nitā iudicū ꝓ operatione scōtis. sm q dr ꝑ.xvi. Sortes mittunt i
sinū ⁊ a dño ꝓpat. e Et dederūt sortes eis ꝛc. Et ꝓcat ꝙ ille Joseph
fuit cognatus ꝑtr: vt dicit. Lviij. ca. Et sibi ꝓposuit matthiā ꝙ hoc ꝓbauit
q ad officia ecclastica nō sit boles ex ꝙsanguinitate ꝓmouēdi. Ad mai
rē huius auctis intelligentiā querit hic: vtrū vti sortib[us] licitū. Ad qd dī
cendū q vti sortib[us] est ex vario euētu seu ꝓpositione alicui[us] rei scitū: aliqz in tantum rem ꝓpo
da. ⁊ sō in electōe illoq; ꝑtr boles vti sortib[us]. aliqz in tantum rem ꝓpo
ralib[us]: vt ꝑdicit ult. si no necessitas aliq alia ab electōe ordinat[us] ecclastica
imineat: licitū est cū debita reuerētia sortib[us] vti. Ad ꝙ dicendū q̄ ꝓ
cit Aug. in epla ad Honorat. sic inter vti ministeria ⁊ obseruatio q eo
rā tpe ꝓcurādis: manēt ne fuga olim: ⁊ q eoꝝ fugit ne mente olim dele
rā tpe ꝓcurādis manēt ne fuga olim: ⁊ q eoꝝ fugit ne mente olim dele
rā tpe ecclia. si ꝙ obseruatio aliter nō ꝓterit terminari: Sortē mihi videt q
rat ecclia. si ꝙ obseruatio aliter nō ꝓterit terminari: Sortē mihi videt q
mancle ⁊ q fugit: sortē eligēdi ille. ⁊ hoc mō vti tñ sortib[us] vti licitū. q inve
terī ⁊ no. ut. vñ fuisse sortib[us] ꝙcaliter illicitū ostēdit. Ecce ꝓphetā
Jesse. vii. Et saul ꝛc ostēdit dñs dixit ionathā filiū saul mū comedisse. i. Reg
xiiij. ⁊ zacharias sorte cepit vt incēsū ponēret. Luc. i. ⁊ ille ꝓphetia ad ꝙd
ꝓ.xxiij. ⁊ zacharias sorte cepit vt incēsū ponēret. Luc. i. ⁊ ille ꝓphetia ad ꝙd

T cū cōplerent. Pōnitia ꝓmissionis ⁊ expectatōe debita C.II.
c spūs scī. Dic ꝑtr ponit adimplet[us] promissio ad[ue]rsus dñi. v. dixerat in verbis ꝓtis. q
pmo declarat[ur] per adimplet[us] 2° admiratio. ibi: Erant
autē. Circa ꝓmū notat ꝓpletio spūs scī et dr: Et cū cōplerēt dies ꝓthecostes. i. qnq
gintā dieꝝ a pāsca qō ē qnq. ⁊ octo qō ē dccc. qnqcēsima adiga dies a pascha
Khate celebrio erat apud iudeos i memoriā ꝓlatoꝝ huic legi. q fuit data i monte
synai: Exo.xx. qnqcēsima die a ꝓsa[n]c egressionis de egypto. ⁊ quemadmodū
dicata i cessabāt ope. q. Erāt o. pa. i. e. lo. pariē corpes alo. b Et dū ſ.
ſo. ō. c. ſāq; ſpūs. vdc. i. vēt vi tēpestatis ⁊ nō apōli ⁊ aliq; ch discipuli sancti

Operatio. Ra. Ut ē pallor? datus ē apli? ḡdo ad gētes doctrinē ꝛ
fundand? post relaxationē illat? autor? ipi? ꝛ aut? ē apl?: ut apl?: ipi? ioh? ꝗ
cognoscito populo remittitur ei? ꝛc. Quod dom? ioh? petro genio dedit ac
per eū cēt? alijs ꝛ annūciand? docuit: ei? exemplo p obsecrationē cētū petro tribuit
ut ꝛ ponerētur dona ē dominū: illis quos ad officiū ministrat? ꝑdicationis.

In pentecostē de celo
missus est spūs scī vt q̄ prius
vocabit? nouus? ac p
manūs? cunctor? interpre?
bus audiret? ꝛ q? deus
singul? est? nūcupat? ac
locut? ē: ita ꝛ populi
cunct? ēt obligat?. Jn ter
ra nos dat? ꝓmiss? in effi
cacia signor? ad sanctand?
corpor? potius indulgen
tia peccator? ad remedia
animarum.

Audientes. Expur
ratione prudentū: vehe/
mēs vt gr? apl?or? in fi/
mū tonitrū velut vehemē
tis spūs venit.

Totā domū. Jn
vna domo fidē? duos ītun
dit? spūs: vt ecclie vnita
tē ꝛhemendā in omnē acu/
lo terria lege incipiente.

Hic. In domine le
gis plenū hoc? fuit: ut ad
timore? hic venit? spūs cō
gregati erāt in vnum ꝛ
omnes.

Sedētes. Ut cōple
retur quod dict? erat eis:
Sedete hic in ciuitate. Sedēs est indicij humilitatis ꝛ stabilitatis: quibus
ꝓparatur fides spiritus sanct? qui super humiles requiescit.

Et apparuerūt. Jn igne apparuit spūs scī ꝓ scīpīs loquebat? iter? ꝛ nos? ignif
deus: ut q̄ ille famas fuit: ꝗ hoc q? exterius exhibuit: q? intus gerebat ꝛ
possit. Qui enī ostēplos plo sacrificio ꝛ verbo eruditos intus reddidit:
forasq; linguas ignēas effudit. Jn significatōe ꝗ ignis cū sonitu lenierūt corpa.
Ignis sō vitiositat? vocē sine sonitu docta sunt corda.

Et apparuerūt. Hic. Spūs in igne ꝛ linguis apparuit: q? ore ꝛo re
plet ardent ꝛ loq facit ardētes ꝛ fe: loquēdo de fe: ostendit se ēē ꝛ vbiq;
ecclia dilatata omni gentiū erat locutura voce. Hugo. Spiritus scī
ē? sup discipulos in igneis linguis apparuit: ꝙ eis etiam linguaꝝ scientiā
dedit designās: q? ecclia spūs? replenda ordis linguis erat locutura: hic ꝙ
humilitas meruit virtutē supra incarnē ascēdit. Spiritus sanct? i igne
mōstrat? q? de? ignis zelator ēst. ꝙ eū rubigo peccati ꝛsumit: ꝛ frigus
torpore expellit. Et linguis ignitis doctores hūi? q? fidēm corda audito?
inflammant: ꝛ spūs emulatōe ardēt ꝙ ipsa feruor incendit ꝛ ꝙ pnam punit.

Diuisæ linguæ. Raba. Diuisio linguaꝝ est facta in turre: ꝙ q? dis
persi superbiā recolligit humilitas: in supra dilect? humilitate fit ꝓcordia.
Nec cōpletur sententia ordi quē ait: Nō vos relinquā orphanos? mittam
spiritū paracl?m qui vob? aduocatus ꝙ dis olim linguis locutus est: lin
guis attulit qui ꝙ verbo veritat? cognitionē? enim habet lingua cum verbo
vt ab inuicē nō possint separari: Sic verbū ꝑdic? diuina ꝛ spiritus sanct? in
separabiles sunt: imo ē vnius nature.

Tanq; ignis. Bed. Jn igne spiritus venit: q? peccatores ipsis purgati
illuminat: accēdit: vat. Ignis enī quatuor habet nature auri: purgat: ca
lefacit: illuminat. Stilb. Ipse ergo ut pet?: purgat corda: post exanimat: igne

Nicolaus

territi de hoc facinore an signum q? paratur eis spiritus sanctus qui est con
solator? ordium. d Et replerunt totam domum. in solita claritate.

b Qui erant habitantes. i. manentes eodē modo quo dicitur Deus. ij. Et re
dditis in cathedram? multo tempore. i. manifestius. apostoli enim tunc erant
in cathedra: vt postea dictur? erudirent ꝛ precedentibus vbi dicitur ꝙ erant
perseuerantes in oratione que non sit cōtra fidendo: sed magis flexendo
genua vel stando. c Et apparuerunt illis. visibiliter oculis corporalibus.
d Dispartitæ linguæ tanq; ignis. ad significandū signo visibili quēri?
multitudinem gratia sancti spiritus recepturam interius per quam essent feruē
tes in amore dei: ꝛ loquentes in omnibus linguis ad publicationē euāgelice
glorie apostoli non solum loquebantur ꝛ intelligebant omnia idiomata: sed
ipsa consentiebat in vna idiomate quodcūq; effet illud: omnes audien
tes quantumcūq; essent diuersorum idiomatum intelligebant quilibet idio
ma proprii virtute vnius hoc faciente: non per reditionē ad deum
sicut fiunt linguæ. Deb. ut ita per infusionem spiritus sancti sint venie.

Et erat autem. Hic confirmatur ponitur tripliceꝫ huius dicti admira
tio: quia non fiebat vltra fieri vel audiri. Ideo dicitur: Erant autem

¶ timentes deū est vel conuersi ¶ non timentes alienigenas vel ydolatras

quorum terra? illud? in lingu?

tantis aduenientis spirit? ¶ vehe/
¶ ꝙ vel ipsius vehemēs sonus vel gr?a habitatorib?
ꝛ ipsa replenda. hinc ꝛ ioh? ꝙ

mentis. ꝛ ꝛeplauit totā domum
¶ vi. angelo cuiꝰ? gloriosus? significatus ¶ cuius?
ignea? colūne inuisus spūalis inhabitatio

vbi erāt ꝛsidētes. Et ꝛpparuer?t
¶ diuisi ex illis flame ¶ spūs scī ¶ gentiū ex quib? ecclia
ꝛ ipsa ¶ ꝙ ꝛsidētes erāt in ipsa

illis ¶ diuīdētes linguæ tāq; ¶ ignis
¶ diuisibilitas diuisio in deo ¶ deus nullo ab eis diui
sionē effugiendo ꝙ videt regia ꝓdic? vel q? regi
ficat in ipsa ¶ ꝙ ignis erat ¶ in ignibus ostēsus nec
mutat? nec mutat? aut ostēsus

sedit q; ¶ supra ¶ singulos eorū. Et
¶ in altera ꝛ incipit spūs ꝙ ꝓdicat? ꝛsignabit augmē
tū

ꝛpleti sunt omnes ¶ spiritu sancto ꝛ
¶ vbi ait vnū vel vi. ad plures referendum est

cēperūt loqui varijs linguis, put
¶ qui erat in ipsorum alumn?.

spiritus sanctus dabat eloqui illi.
¶ ꝛ. vbiq; habitatorem

Erāt aūt in hierusalē habitātes
¶ ad vnum finem collecti.

iudei viri religiosi ex ōnium natio
ne que sub celo est. ¶ecta aūt hac
¶ ꝛsequētium tonitrū vel quia ꝛperūt apli loqui.

vocē cōuenit multitudo ꝛ mēte

Scdm hoc in exitate. Sedēs est indicij humilitatis ꝛ stabilitatis: quibus
ꝓparatur fides spiritus sanctus: qui super humiles requiescit.

Ignis. In igne apparuit spūs scī ꝙ scīpīs loquebat? iter? ꝛ nos? ignif
deus: ut q̄ ille famas fuit: ꝙ hoc q? exterius exhibuit: q? intus gerebat ꝛ
possit. Qui enī ostēplos plo sacrificio ꝛ verbo eruditos intus reddidit:
forasq; linguaꝝ ignēas effudit. Jn significatōe ꝗ ignis cū sonitu lenierūt corpa.
Ignis sō vitiositat? vocē sine sonitu docta sunt corda.

Et apparuerūt. Hic. Spūs in igne ꝛ linguis apparuit: q? ore ꝛo re
plet ardent ꝛ loq facit ardētes ꝛ fe: loquēdo de fe: ostendit se ēē ꝛ vbiq;
ecclia dilatata omni gentiū erat locutura voce. Hugo. Spiritus scī
ē? sup discipulos in igneis linguis apparuit: ꝛ eis etiam linguaꝝ scientiā
dedit designās: q? ecclia spūs? replenda ordis linguis erat locutura: hic ꝙ
humilitas meruit virtutē supra incarnē ascēdit. Spiritus sanct? i igne
mōstrat? q? de? ignis zelator ēst. ꝙ eū rubigo peccati ꝛsumit: ꝛ frigus
torpore expellit. Et linguis ignitis doctores hūi? q? fidēm corda audito?
inflammant: ꝛ spūs emulatōe ardēt ꝙ ipsa feruor incendit ꝛ ꝙ pnam punit.

Diuisæ linguæ. Raba. Diuisio linguaꝝ est facta in turre: ꝙ q? dis
persi superbiā recolligit humilitas: in supra dilect? humilitate fit ꝓcordia.
Nec cōpletur sententia ordi quē ait: Nō vos relinquā orphanos? mittam
spiritū paracl?m qui vob? aduocatus ꝙ dis olim linguis locutus est: lin
guis attulit qui ꝙ verbo veritat? cognitionē? enim habet lingua cum verbo
vt ab inuicē nō possint separari: Sic verbū ꝑdic? diuina ꝛ spiritus sanct? in
separabiles sunt: imo ē vnius nature.

Tanq; ignis. Bed. Jn igne spiritus venit: q? peccatores ipsis purgati
illuminat: accēdit: vat. Ignis enī quatuor habet nature auri: purgat: ca
lefacit: illuminat. Stilb. Ipse ergo ut pet?: purgat corda: post exanimat: igne

Nicolaus

territi de hoc facinore an signum q? paratur eis spiritus sanctus qui est con
solator? ordium. d Et replerunt totam domum. in solita claritate.

b Qui erant habitantes. i. manentes eodē modo quo dicitur Deus. ij. Et re
dditis in cathedram? multo tempore. i. manifestius. apostoli enim tunc erant
in cathedra: vt postea dictur? erudirent ꝛ precedentibus vbi dicitur ꝙ erant
perseuerantes in oratione que non sit cōtra fidendo: sed magis flexendo
genua vel stando. c Et apparuerunt illis. visibiliter oculis corporalibus.
d Dispartitæ linguæ tanq; ignis. ad significandū signo visibili quēri?
multitudinem gratia sancti spiritus recepturam interius per quam essent feruē
tes in amore dei: ꝛ loquentes in omnibus linguis ad publicationē euāgelice
glorie apostoli non solum loquebantur ꝛ intelligebant omnia idiomata: sed
ipsa consentiebat in vna idiomate quodcūq; effet illud: omnes audien
tes quantumcūq; essent diuersorum idiomatum intelligebant quilibet idio
ma proprii virtute vnius hoc faciente: non per reditionē ad deum
sicut fiunt linguæ. Deb. ut ita per infusionem spiritus sancti sint venie.

Et erat autem. Hic confirmatur ponitur tripliceꝫ huius dicti admira
tio: quia non fiebat vltra fieri vel audiri. Ideo dicitur: Erant autem

¶ timentes deū est vel conuersi ¶ non timentes alienigenas vel ydolatras

quorum terra? illud? in lingu?

tantis aduenientis spirit? ¶ vehe/
¶ ꝙ vel ipsius vehemēs sonus vel gr?a habitatorib?
ꝛ ipsa replenda. hinc ꝛ ioh? ꝙ

mentis. ꝛ ꝛeplauit totā domum
¶ vi. angelo cuiꝰ? gloriosus? significatus ¶ cuius?
ignea? colūne inuisus spūalis inhabitatio

vbi erāt ꝛsidētes. Et ꝛpparuer?t
¶ diuisi ex illis flame ¶ spūs scī ¶ gentiū ex quib? ecclia
ꝛ ipsa ¶ ꝙ ꝛsidētes erāt in ipsa

illis ¶ diuīdētes linguæ tāq; ¶ ignis
¶ diuisibilitas diuisio in deo ¶ deus nullo ab eis diui
sionē effugiendo ꝙ videt regia ꝓdic? vel q? regi
ficat in ipsa ¶ ꝙ ignis erat ¶ in ignibus ostēsus nec
mutat? nec mutat? aut ostēsus

sedit q; ¶ supra ¶ singulos eorū. Et
¶ in altera ꝛ incipit spūs ꝙ ꝓdicat? ꝛsignabit augmē
tū

ꝛpleti sunt omnes ¶ spiritu sancto ꝛ
¶ vbi ait vnū vel vi. ad plures referendum est

cēperūt loqui varijs linguis, put
¶ qui erat in ipsorum alumn?.

spiritus sanctus dabat eloqui illi.
¶ ꝛ. vbiq; habitatorem

Erāt aūt in hierusalē habitātes
¶ ad vnum finem collecti.

iudei viri religiosi ex ōnium natio
ne que sub celo est. ¶ecta aūt hac
¶ ꝛsequētium tonitrū vel quia ꝛperūt apli loqui.

vocē cōuenit multitudo ꝛ mēte

cta est: nō multe ep̄ī? ei?. Confusa ē. Cōfusio ista ꝓfusioni linguaꝝ op
ponit: a ꝙ babel vocabuli sortita ē. Sic habitatus apl?or? hūanē lingue
hoc ordē. Cūi? ipsius videri nō poterit nisi p creaturas in ḡbus operatur.

Et ceperūt. Lege signū plenitudinis: plenū vas ordinē: signo ut non
nō pōt occultari. Clarisō linguato. De. Quia linguis oībus loqui,
bant. vel sua. Hebrea lin
gua loquētes ab oīb? in
telligebant ac si prius sin
gul? loquerentur.

Alii. In greco alijs
sun illud ꝓphetic? in alijs
linguis ꝛ labijs aliis lo/ Isa.
quar populo huic ꝛc.

Prout spūs. De. Spūs vocabula lin
guis put vult vti vult
quō vult: q? vult: quātū
vult: quamdiu vult spirat.

Bed. Pomerium
apli in spū scō linguaꝝ
dum intelligere ꝛ loq ꝛ
eos: cui verba maiora mi
randa quādiu erāt hu
gua edita ab ordis audi
entibus eque intelligi.

Beda. Varietas lin
guarum dona significat
gratiarū. Ideo ꝓmū lin
guas habuus dedit spūs
quoꝝ ꝗdiana sapientia ē
docet ꝛ ditat: vt ostēdere
ret ꝙ facile sapientes effi
ci sapientia dei.

Et oī nā. Rab. Ac
si diceret: vocauerūt nati:
Judeos aūt in oīb? gen
tibus ita fuit captiuitas fe
cit: quę sub antiocho fa

Ex oī nā. Rab. Ut
ꝑ diceret: vocauerūt nati:
Judeos aūt in oīb? gen
tibus ita fuit captiuitas fe
cit: quę sub antiocho fa

De lyra

in hierusalem habitantes iudei viri religiosi. i. in cultu diuino deuoti.

c Et omni natione que sub celo est. qui conuenerant in hierusalem ra
tione festi. iudei enim capti uati per salmanasar regem assyrioꝝ nō redierūt
in iudeā. sicut dictū fuit ꝛ. Sed ꝛ. i. Stilb captiuati ꝙ regē chaldeoꝝ non redie
rūt ad eos ꝙ ita habuerūt licentiā redeundi: romanis ēt multi amore filiorum
quos ibi genuerant: ꝛ possessionū quas ibi acquisierant nolentibus dictū
fuit. i. Ezre. Similiter multi capitiuati ꝙ antiochū regē grecoꝝ ꝛ diuersis
gentibus venditi remanserūt: verisimile aliqui coꝝ magis deuoti ꝙter re
uerentiā templi venirent aliqñ in hierusalē: maxie in solēnitatibus magis
quarū vna erat pentecostes. b Facta aūt hac voce. i. spiritus vehemē
tis vel apostoloꝝ ꝛ aliorū cū eis erudientiū: orta voce magna laudantiū ꝙ
patuo timore dicti nō audebant loq. i Conuenit multitudo ꝛ mēte ꝓfu
sa est. i. stupefacta ꝛ admirata. ꝛ subdit cū eis ꝛ: k Quā audiebat vnus
quisq; ꝛc. q? tale miraculū nunq; fuerat visum vel audit?. ꝛ patet litteras
in qua denominant habitatores diuersaꝝ regionū in quoꝝ ste diuisa sūt
omata totaliter illicit in iudea ꝛ roma ꝛ ꝓb? alibi: vel ꝛ parte sicut lingua
picardica: gallica: ytalicaꝫ. ꝛ sic erat i mesopotamia q̄ ē ꝓ syric. ꝛ iudea
quarū lingue sūt ꝓpīq; vt ꝛ. dictū. l Judei q̄s. i. filij de tribu iuda.

Et ꝓselyti.

Ꝓselyti. De. Aduene sic vocabant illi q̄ de gentibus nati circūcisio
nē ꝛ iudaismū suscepere. nō ergo solū q̄ natiuo iudei erāt: q; diuersis lo
cis dispersi fuerāt: sed ēt q̄ de ꝓpīo nati adhuc erāt coꝝ ritui.

Musto pleni. De. Sudauit ridiculū. nō vtiq; est vasū diuersitatē q;
nō vino veteri q? in magnis ecclie ordeuntib? multo gr? spūalis erāt ꝓpini
ti eni vini nouū ī vtres
nouos veneratorum apl?
nō in ifc vetustatis? i no
uitate spūs dei magnalia
celebrarent.

Viri iudei ꝛ. i. nec
cause sūt petentie q? in
dicta ꝙ habuit ꝓter hmi
quam docet sobrietas.

Hora diei tertia.
Bed. Ꝓbatissim? gliaz
tritū ac mūdo ꝑdicatur?
tertia hora pacifice de
scēdit: q. d. dictū est: erāt
in? olone gloriat?eo. Re
cte spūs hora olonis pēti
tūt: et obtēdāt q? gr?a spi
ritus nō petijt: nisi mēs
a carnis inclinatione suble
uetur. Tribus horis va
nis sicro genu adorabant
tertia: sexta: nona. Et q?
dūs tertia hora mīsit spi
ritū: sexta ascēdit: crucē
nona aūt ꝓsiliciū: sedes
horas ecclēsiastīno: cenerio
nobis intimare ꝛ sanctū
care dignatus est.

Effundā. Hoc ver
bo largitatē munerū: essē
dit: q? nō vt olim ꝓphet
ꝛ faciendo: ꝓ nūs: q; oībus
passim vtroq; sexu perso
nis spūs erat dandus.

De spiritu. Rab.
Ad diuersa dona respicit
nō ad manūtionē fidē.

Sup omnē carnē.
Duc? est ois caro ꝑ cr
ponit ibi: ꝛ ꝓphetabūt filii ꝛc. Ra. Sup oēm carnē masculi ꝛ femi
vel circūcīs? ꝛ ethnici: sm illud: nō est masculus ꝛ femina: circūcīsio ꝛ ꝓ
putiū barbarus ꝛ scita: seruus ꝛ liber.

Et ꝓphetabūt. Ex ꝛ ꝓphete vsq; ad ioannē: ex eo regnū euan
gelizant. Sed aliud est ex christo ꝓphetare: aliud vētura ꝑdicere ꝛ docere.

Nicolaus

a Et ꝑselyti. i. ꝓselyti de gētilitate ad iudaismū. b Alij aūt irridebāt.
credūlo eos entusiasmo ēē. c Stās aūt. Ꝑ ostia ꝓformatione apl?or ꝙ vo
nā spūalitatis. Hic ostr ꝓnūt ꝙ eos publicatio euāgelii: is aūt ꝙ oēs apo
stoloꝝ publicauit fuerit euāgelizā in diuersis partib? mūdi. Lucas nī ꝓcipē
nīs ꝑdicatione petri ꝛ pauli: tū q; isti duo fuerāt inter alios ꝓcipui: tū q;
facta illoꝝ vidit ꝛ marie pauli: cuius fuit indiuiduus comes: sicut ꝑ
ro. in libro illustrij virorū. a tē residui hui? libri in duas partes diuidit.
q; ꝓmo describit ꝑdicatio petri. ꝛ secūdo pauli ca. xiij. Ꝓtia in duas. q; ꝓ
mo ponit ꝑdicatio petri facta iudeis. 2? gētilibus. ca. x. Ꝓtima adhuc in
duas. in parte ꝓcipale ꝛ incidentali: q̄ incipit ca. vj. Ꝓtia adhuc in du
as. q; ꝓmo ponit ꝑdicatio petri verbo. 2? facto adiūcto miraculo. sequēti
ca. Ꝓtima in duas. q; ꝓmo petrus remouet estimationē falsam. 2? declā
rat veritatē. ibi: Sed hoc est. Circa ꝓmū vt: Stans aūt petrus. ꝓfiter et
intrepide. d Cū vndecim apl?is eleuat vocē suā: vt loquerē? magis au
tentice. e Viri iudei. q. habetis notitiā scripturarū ꝛ magie. f Qui
habitatis hierusalē. in q̄ tūc vigebat studiū legis ꝛ ꝓphar. g Nō enī
sic vos estimat. erronee. h Hi enim sūt cū sit ho. vt. tertia. tūc enī incipiēbat
comedere: hoc hora tertia. ꝛ marie iudei q̄ erāt magī ꝛperati eo ꝙ
erāt cultores vnius dei. ꝛ ꝓnūme in hierusalē vbi vigebat tūc cultus. dei
spūs: Cū sit hora diei tertia. q. d. adhuc nō est comedēdi ꝛ bibendi hora.

i Sed hoc est. Hic ostr petrus declarat veritatē. ꝛ diuidit in duas par
tes. q; ꝓmo hoc ponit declaratio. 2? auditū ꝙ ertio. ibi: Viri audite. Ꝓti
ma in duas. q; ꝓmo petrus declarat ꝓpositū ꝓ tabella verbi. 2? ꝓ dauid
dictus. ibi: Viri fratres. Circa ꝓmū allegat scripturā q̄ hī in ꝓcipio ter
tii. ca. Ꝓphetia. ꝓphete sm designationē veritatis hebraice: vt ibidem dici.
Circa ꝓmū scīendū ꝙ angeli apparētes in alienatione ment cū declarātes fil
dendū aūt scīendū aduentū ei? ad iudicū dicētes: Hic ihesus q̄ assūptus est a vo
bis sic veniet ꝛc. sicut expositū est. ij. Dantis ꝛo spūsancti in signo visibili
fuit manifestatio q̄lis christi ad vesterā ꝓtia assūptiōis q? ꝛ ꝑ Joā. vij. Nōdū
erat spūs scō datus q; nōdū erat ihesus glificatus. ꝛ tō ioēl. ꝓphetā fil
ꝓdicit effusionē spūsci ꝛ signa ꝓcedētia dicī iudicij. In hac igit etate ante
sm? denūciat ꝓmū est ꝛ: k Et erit in no. dieb?. i. in diebus nouī testa.
q; dicīt nouissimi eo q; nō succedet aliud testimoniū q? ꝛ. j. Joā. ij. Filio

Et ꝑdabo. Ra. Mirabilia ꝓdigia in celo: laborem sūt in nubila. Signa
sup terr? i. vindicte in terrenos. Sanguis in mortuis. Ignis vastatio: vel
ꝛpūtionem. Vapor fumi: animę vel corpis corruptio.

Ꝓdigia in ce. Et christo subdito: nouū sidus apparuisse dicit
et cruci sol obscurat? est: ꝛ stella tenebris obducta.

De. Prodigia ab
primo inc. i. significat aīa
quidē: ꝓdigia ab ꝓdendo
dictus. Signū quod signi
ficatur aliud.

Sanguis. Beda.
Nō sicut vulneris si cruē
fudentis q? in ortus tur?
est sudor: sic ꝙ pene
sanguinis q? inter signa
dentium pereūt: q? in filia
in natura nō innotuit: q?
significat ꝙ vniuersus
sanguine christi absolut?
vt sicut tabernacula tin
gebāt victimarij: sic ꝙ
ꝓfitentis pene? q? in filia
sanguine christi dedicat
tur. nec solum baptizāti
mūdi locus ꝙ christ? q;
est locus vbi sabie est? mar?
dicit ꝙ celestia
rēt mar? dicit ꝙ celestia
ad orbem. Fumi. De.
Expurgatio ꝛ detrū
fumus ab igne: ita expīā
tio a spiritu sancto. Signis de celo ꝓcedit ꝙ ꝓmittit ordini. Sed ꝙ ꝓmittit
ordini. Signis de celo ꝓcedit ꝙ ꝓmittit ordini. Sed ꝙ ꝓmittit
ordini. Sed ꝙ ꝓmittit ordini. Sed

[illegible]

Et prescientia. Ra. [illegible]

Quesitauit. Beda. [illegible]

Salutis doloribus. [illegible]

Ne commouear. Post resurrectionem [illegible]

Et exultauit sin. Quia reges post laborem data est: laborauit enim in spe vite eterne.

Non derelinques. Non iterum mouear corruptione sterate crucis et mortis. Notas mihi fecisti. Scio me ipsum esse victurum.

Replebis me. plena leticia. Coram me. Ex. Exponendo quod ipse fecerit: dat nobis puris hominibus [illegible] vitare. Nam [illegible] oculo mentis: nullatenus hic ad peccata [illegible] diabolus.

Quoniam a dextris est mihi. Beda. Causa quare non mouear: quia dominus a dextris opitulatur: sinistra non [illegible]. Si enim a dextris non fuerit: illam partem diabolus occupat sicut de iuda [illegible] diabolus stet a dextris [illegible].

Et exultauit. Beda. In passione dicit: [illegible] est anima mea usque ad mortem. et cepit panere et tedere: [illegible] verum [illegible] in anima et corpore: et veraciter passibile monstraret. Exultauit vero anima et lingua: quia passione sua genus humanum saluandum erat.

In inferno. Beda. Constat animam non derelictam in inferno: quia ablatus illis [illegible] deseruerat: mox ad superna rediit. nec caro est corrupta: sed veloci resurrectione glorificata. Notas mihi fecisti. Beda. Non solum de illo intelligunt quod sed

[illegible]

Effudit hunc. Beda. Qui prius ipsum suscitauit a deo dixit: nunc fidem auditorum altius erigens hunc esse verum dominum assignat: quem effudisse spiritum [illegible] mat hoc enim [illegible] gnum. et [illegible] verbo effusionis usus est: quod prophetam iohel [illegible] memorauit: vt ex hoc [illegible] ipsum esse dominum iesum [illegible] assumptione carnis [illegible] signa et prodigia dat in celo et in terra: quia omnes inuocantes se saluat: et cetera propheta describit: quasi verus deus explet. Beda. In greco effudit hoc dominum quod nunc videtis et auditis.

Sede a dextris. Beda. Hoc est quod petrus ait de domino: quem oportet celum quidem suscipere usque in tempora resurrectionis omnium. tunc enim cum venerit tempora refrigerii a conspectu domini missurus est [illegible] predicatus est a regalibus sedibus iesum christum ad iudicandos viuos et mortuos.

Ve. Si opponat arrius ex hac diuersitate filium minorem: patrem vero maiorem esse: respondemus ei: Nomen inferius illi conuenire cui sedere imperat sicut petrus consequenter exponit quia et dominum: et christum deus fecit hunc iesum quem vos crucifixistis. Rab. Manifeste petrus ex hoc psalmo regnum christi non terrenum sed celeste ostendit: et vtrumque naturam eius euidenter astruit: humanam que de dauid: diuinam sed quam est ad dexteram patris. In vna dauid filius. In

Nicolaus

[illegible]

Nicolaus

[illegible]

Ad generationem. Hoc sunt generationes: vna bonorum [illegible] Circiter. Ad numerum [illegible] circa ad locum. Tria milia. Ve. vbi

De lyra

[illegible]

fundi valle adiacuit et ingressus portae templi ostia ad meridiem respiciebat. Quae
ergo ab ipso templo ad portam templi ascendebant gradibus ascendebantur.
Et sic patet. &c.

Et ipse. &c. Quia tam debilis in corpore quam in fide erat. Et
ideo ne ab ingressu templi arceretur, ante portam templi
sedebat ut eleemosynam peteret. Et ideo quotidie
ibi ponebatur. Et sic patet littera. Deinde cum dicit. Petrus autem
dixit. &c. ostendit quomodo ipse et Johannes
curaverunt debilem. Et primo ponitur petitio debilis. Secundo
curatio ejus. ibi. Petrus autem dixit. Tertio admiratio populi. ibi.
Videns autem populus. Petitio debilis ponitur. Et dicit quod
petebat eleemosynam. Et ideo dicit. Qui videns petrum et
johannem cum intrare templum rogabat ut eleemosynam
acciperet. Intuens autem in eum petrus cum johanne dixit.
Respice in nos. Ut ille intenderet in eos sperans se aliquid
accepturum ab eis. Petrus autem dixit. Argentum et aurum
non est mihi. Quod autem habeo hoc tibi do. In nomine
jesu christi nazareni surge et ambula. Et apprehensa manu
dextera allevavit eum. Et statim consolidatae sunt bases
ejus et plantae. Et exiliens stetit et ambulabat. Et intravit
cum illis in templum ambulans et exiliens et laudans deum.
Et vidit omnis populus eum ambulantem et laudantem
deum. Cognoscebant autem illum quoniam ipse erat qui ad
eleemosynam sedebat ad speciosam portam templi. Et impleti
sunt stupore et extasi in eo quod contigerat illi. Cum viderent autem
petrum et johannem cucurrit omnis populus ad eos ad portam
quae appellabatur salomonis.

Circa primum sciendum quod petrus et johannes ascendebant
ad templum hora orationis nonae. Et quia debilis ille
sciebat quod ibi erat oratio et eleemosyna, ideo ibi petebat
eleemosynam. Et ideo dicit. Qui videns petrum et johannem
cum intrare templum rogabat ut eleemosynam acciperet.
Deinde cum dicit. Intuens autem in eum petrus cum johanne
dixit. Respice in nos. ostendit quomodo petrus et johannes
curaverunt debilem. Et primo ponitur petrus curatio. Secundo
ejus confirmatio. ibi. Et dum tenerent petrum et johannem.
Circa primum tria facit. Primo enim petrus et johannes
excitant debilem ad petendum. Secundo debilis petit. ibi.
Qui videns petrum et johannem. Tertio petrus et johannes
dant ei petita. ibi. Petrus autem dixit. Circa primum
sciendum quod petrus et johannes excitant debilem ad petendum
per hoc quod respiciunt eum. Et ideo dicit. Intuens autem
in eum petrus cum johanne dixit. Respice in nos. Ut ille
intenderet in eos sperans se aliquid accepturum ab eis.
Deinde cum dicit. Petrus autem dixit. Argentum et aurum
non est mihi. ostendit quomodo petrus et johannes dant ei petita.
Et primo ponitur petitio debilis. Secundo

[illegible]

prophetam illū exterminabitur de plebe: Et omnes prophete a ſamuele et deinceps q̄ locuti ſunt: annunciauerunt dies iſtos. Uos autem eſtis filij propheta rū: et teſtamēti qd̄ diſpoſuit de⁹ ad patres noſtros dicēs ad abraham: Et in ſemine tuo benedicē tur omnes familie terre. Uobis primum deus ſuſcitans filiū ſuum miſit eum benedicentē vobis: vt conuertat ſe vnuſquiſq; a nequitia ſua.

Loquentibus C. IIII. autem illis ad populū ſuperuenerunt ſacerdotes et magiſtratus templi et ſaducei dolē tes q̄ docerent populū: et annū ciarent in ieſum reſurrectionē ex mortuis: et iniecerunt in eos ma nus: et poſuerunt eos in cuſtodi am uſq; in craſtinum: erat autē iam veſpera. Multi autē eorū q audierant verbum crediderūt. Et factus ē numer⁹ virorū quinq; milia. Factū eſt autē in craſtinū vt congregarent̄ principes eorū et ſeniores et ſcribe in hieruſalem: et annas princeps ſacerdotū: et cai phas: et ioannes: et alexander: et quotquot erāt de genere ſacerdo tali: Et ſtatuētes eos in medio in terrogabāt: In quā virtute aut in quo nomine feciſtis hoc vos? Tunc repletus ſpiritu ſancto pe trus dixit ad eos: Principes po puli et ſeniores audite. Si nos hodie diiudicamur in benefacto ho minis infirmi: in quo iſte ſalu⁹ fa ctus eſt: Notū ſit oīb⁹ vobis et oī plebi iſrael: quia in nomine dn̄i noſtri ieſu chriſti nazareni quem vos crucifixiſtis: quē deus ſu ſcitauit a mortuis: in hoc iſte aſtat corā vobis ſan⁹. Hic eſt lapis q reprobatus eſt a vobis edificanti bus: qui fact⁹ ē in caput anguli

[illegible]

Nicolaus

[illegible]

De lyra

[illegible]

qd dicit

[illegible]

Et nō eſt in alio aliquo ſalus. Nec enim nomē aliud ē ſub celo datū hominibus: in quo oporteat nos ſaluos fieri. Uidētes autē petri cō ſtantiam et ioānis: cōperto q̄ ho mines eſſent ſine litteris et idiote: admirabant̄: et cognoſcebāt eos quo niam cum ieſu fuerant: hominē quoq; vidētes ſtantem cū eis q curatus fuerat nihil poterāt cō tradicere. Iuſſerunt āt eos foras extra conciliū ſecedere: et confere bant ad inuicē dicētes: Quid fa ciem⁹ hominibus iſtis? Quoniā quidem notū ſignū factū ē p eos omnibus habitātib⁹ hieruſalē. Manifeſtū ē et non poſſumus negare. Sed ne ampli⁹ diuulge tur in populum: cōminemur eis nē vltra loquantur ī nomīe hoc vlli hominum. Et vocātes eos denunciauerunt ne omnino lo querentur nec docerent in nomine ieſu. Petrus vero et ioannes re ſpondentes dixerunt ad eos: Si iuſtum eſt in conſpectu dei vos potius audire q̄ deum iudicate. Non enim poſſum⁹ que vidim⁹ et audiuim⁹ nō loqui. At illi cō minantes dimiſerunt eos: nō in uenientes quomodo punirēt eos propter populum: q: oēs clarifi cabant id quod factum erat ī eo quod acciderat. Annorum enim erat amplius quadraginta homo in quo factum fuerat ſignū iſtud ſanitatis. Dimiſſi autē venerūt ad ſuos et annūciauerūt eis quā ta ad eos principes ſacerdotum et ſeniores dixiſſent. Qui cū au diſſet: vnanimiter leuauerūt vo cem ad dominum: et dixerunt: Domine tu qui feciſti celū et terrā mare: et omnia que in eis ſunt: q ſpiritu ſancto per os patris nr̄i da uid pueri tui dixiſti: Quare fre muerunt gentes et populi medi tati ſunt inania: Aſtiterūt reges

[illegible]

De lyra

[illegible]

Chaym erit ei. Vocabit a priuata nacione ut in ministerio.
Ut. i. ab hac clientela separet. Quibꝰ a circumcisione. i. vocatione. seu fi-
dei. quod non sine labore fuit. pro conuersione gentis.
Et ad fidelitatem. Hoc est posse uiuere et ab ea fiducia posse loqui
verbū dei. Dñe deus abrahā. Dc. In greco g nomē pueri nō exi-
git dñe. Dñe deus abrahā. Dc. In greco g nomē pueri nō exi-
stit dñe

eius obambularet quemquaz eo
rū z liberaretur ab infirmitate.
f fine tribunalis interrogatoij
Concurrebat aūt multitudo vi
cinarum ciuitatum hierusalē af
f multitudo undecunq
ferentes egros z vexatos a spiri
f ad eorum bonum spectē
tibus immūdis qui curabantur
f ad eundem apostm
omnes. Exurgēs aūt princeps
sacerdotum: z omnes qui cum il
f hec hereses ma fuit ne reprehensibiliter iudicet
lo erant: que est heresis sadducco
f hoc pertinet ad plenitudinem officiorum pontificis
rum: repleti sunt zelo: z miserūt
f fuit quasi principalis
manus in apostolos: z posue
f hoc pertinet ad officium sacerdotis
runt eos in custodia publica. An
f ad eorum custodiā
gelus aūt domini per noctē
aperiens ianuas carceris z edu
f forsan z Rabbin vel manifestū
cens eos dixit: Ite z stantes lo
f hoc ad eos pertinet quos sacerdotes
quimini in templo plebi omnia
f ad eos pertinet doctores
verba vite huius. Qui cū au
f hoc pertinet ad angelum
dissent intraverunt diluculo in
f hoc pertinet ad ministros templi
templum z docebant. Aduenies
autem princeps sacerdotum z q
cum eo erant conuocauerunt cō
f quasi hoc pertineret ad iudicialem ordinem
cilium: z omnes seniores filiorum
f hoc pertinet ad officium ministrorum templi
israel: z miserunt ad carcerem
f apostolos
vt adducerentur. Cum venissent
f quod duobus pertinet ad officium
aūtem ministri z aperto carcere
non inuenissent illos: renuntiauerunt

Nicolaus
Petrus adiz nō stili per
tacti si cui p ventrē: ab
est mar' aq; nouit ad obē
dendum q; erat spūs sc̄i
in apis. Secundū tñ q; ibi
cognouerunt miracula et
pace: virtus actuū: virtus
nō est minus aliis: q; ea
fūit virtute diuina tantū
ta est ire opa ista virtu
tem nature create: nisi
diuinam sit adiuuante
spū sc̄o: et ideo ipsa virtus
est virtus

Nicolaus

a Ex q̃ deprehenit in
ministerio quotidiano vi
duar eop̃ q̃ oppon̄ sepul
chr. vno mō q̃ grec ma
lierū tanq̃ magne radi
cepdiuant ab hebreo ne
minib⁹ arā. alio mō inal
ligit ille despectus in hoc
q̃ gracie videbat nō admi
nistrari ita dī necessa
ria fuit hebrole. b Ex
accusatu adit. pī. malum
dant discipuloꝝ. nō ex hoc bene regitūr per eos imp̄ atiuus absq̃ verbi mdo
in ḡlatibus. c Dicerāt nō ex equi nos derelinquere verbū dei vt. 4. l.
plicationē verbi dicūt. nā spūalia sunt tp̄alibus ꝑponēda. d Conflit
rāt: ego frātres virōs q̃ vocēs. quos milies cognouistis q̃ extraneos. e
spū nullus potūt fūre modū regūli multitudinē hic q̃ extranei. e Do
ni testimoniū. Deus fauc. f Sapiē. Hic numerus competit septenario
ḡdus 12. ō fundē. g Plenos spū sō. q sapia. q̃d apparet pōt per si
gna exterioꝛa. h Quos ꝑstituamus sup hoc opus. l. administrationē
spūal. i Non ēo elemi vt ꝑ q̃ alendūt in deū. k Et ministerio
verbi. p q̃ sit defensus ad primū: ad modū angelop in scala iacob ascē
dentū et descendentū. Deu. xviii. l Et placuit. Hic ꝑh ponit electio
ēt. Et placuit sermo coram multitudine. quia rationabile erat. s vtilita
= Et elegerūt stephanū virū plenū fide. l. fiducie. ꝑpter q̃ tale negoci
um patrat fit fecure cōmitti. s idem intelligendū ēt de alijs. ille ēt spe
cialiter laudat. q̃ plenus martyr futurus. n Et nicolaū aduenā. l.
de gentibus: ꝑ fidē ad iudaismū. o Antiochenū. l. de antiochia ma
ritima. Lapli. ꝑ Hos statuerūt ad officiū apl̄oꝝ. l. illi q̃ eos elegerūt. q Et
vt q̃ manus. l. impositionē manuū eoꝝ. r Impositis eis manibus. ipsos ordinādo in diaconos
hui. Effectus placentis verbi dei ꝑ multiplicationē credentiū. t Mul
titudo credentiū. et eam dñi auxiliū stabiliebat fidē. ꝑter miracula que fiebant manū
phantis ab ap̄lis. ꝑh tanctus locus. Quare de electis. s primo de stepha
no. licet ꝑ philippo ea. vii. fac. ꝑhilippus adit. prima in omni. q̃ primo
erga stephanū declarat virtutis opus. licet ꝑ eū plura ad vtilitatē ecclie
Tunc subiecit. Circa pred. vt. stephanus adit. plen. q̃ ad laudē
dam. t Et testimonium. ad adoria tolerandū. v Sūcitant prodigia

sius hebreos. eō q̃ despicerent in
ministerio quotidiano viduas eop.
† communi credulitate. † contentum quorum mediocritas
† Hos statuerunt ad officium apl̄oꝝ. l. ordinauerunt.

Conuocantes aūt. xij. † multitu
dinē discipulop dixerūt: Nō est
equum nos derelinquere verbū
† mediocritas hanc. † ordinatis officiis
rate et q̃ fratres † viros ex † vob
† ꝑfectos † dignos
bonū testimoniū. † plenos spi
† ad ministerium † ordinatis officiis
ritu sancto et sapiētia: quos † ꝑstitu
† ꝑfectos † ad officia † in officiis
am⁹ sup hoc op⁹. Nos vero † ora
† ꝑfectis † ad officia † in officiis
tioni et † ministerio verbi † intēdes
† ad officia. † ꝑfectos † ad officia
Et placuit sermo coram omni multitudine. et elegerūt stephanū virū plenū fide et spiritu sancto
et philippum et prochorum et nicanorem et timonem et parmenā et
† Hic totus adunatur vel q̃ eveni adueno ad eccl̄iā
† q̃ antiochie fuerat. hinc ꝑh dicit adueno ad eccl̄iā
nicolaū aduenā antiochenum.
† Magni eloquentie

Hos statuerūt ante ꝑspectū apo
† ꝑpli. † Hec assistentia ministrantiū ap̄lop designauit
stolop: et orantes † ꝑposuerūt eis
† Ministri ecclesie adeuntes ministerium. † in nullo
manū. Et † verbū domini † crescē
† aperte ecclesiam
bat et multiplicabat numer⁹ di
† numeri est augeri virtutibus et ꝑfectionem
scipulorū in hierusalē valde.
Multa ēt turba sacerdotū obe

ponunt capitula ne subito deficiant vel subito introducte vilescant fide
vii ad credūt plene narrantibus fine. † sequitur ꝑceptū. † ad euangelij
aplop laudē inducunt hec. q. verba dñi in cruce. † multi. nō.

Stephanus. Vocat. Latine coronatus q̃ ꝑgressu erat in re ꝑfecta
nola peccupatus: et post
ornat ipm̄ martyrio
coronam. Et subditur: q
Lapidatus est stephanus
norma nr̄a. q. primo pastul
sequentium martyrū fa
ctus † forma mei. Ꝑ ipso.

Libertinoꝝ. Vocabantur ciues filij liber
tinop. Ceop q̃ de seruitute manumissi et liberati
bonati sūt. Constat q̃ de
stirpe seruili fuisse. q̃ hoc
fidei xpi rebus ꝑstiterit cū
ab hebreis emancipati: ut
serui erant post: figuratq̃
beatitudo † pacientia fi
dei † sanctitatis.

Nō poterāt resistere. Vocat. Signū fuit vt in ꝑphetis ꝑ ꝑsonā ꝑmissi ad
tui martyrij† traditōe ꝑ
nolē suo ꝑmittat: dicēte: L. 7,9
Ego dabo os † sapiam
cui nō poterūt resistere
aduersarii.

R. Melius cogitare quā
aut q̃ locūt: nō ent veg
effic q̃ logui: ꝑ ipsa ꝑsa
vti q̃ logi i vob. Implet
etā illud: Non cogitetis
vos cephanos: sed mitte
vobis paracletum ꝛc.

Homo iste. Et despectu nō ꝑprio noie: sed boies quasi carnalē † in
firmā appellant.

De Ispa

† signa magna † populo
ad veritatē fidei catholice
firmandā. † Surrexerunt autē quidā de synagoga que appellat libertinoꝝ. a regione sic nomi
natoꝝ. vt dicit glosa inertie
cacio. a Et cirenēsiū. a cirene ciuitate. b Et
alexandrinoꝝ. ab alexan
dria metropoli egypti.

c Et eop qui erant a ci
licia et asia. nota sunt regiones inter ꝑpinquas. d Disputantes cum
stephano. fidem catholicā verbis q̃tum poterant impugnādo. e Et nō
poterant resistere sapie et ispū qui loquebat. sm q̃ promiserat saluator. D.
Luc. xxi. Ego dabo vobis os et sapiam cui nō poterūt resistere et ꝑtradi
cere oēs aduersarii vestri. f Tunc submiserūt. Hic ꝑsequēter ponun
tur ecclie persecutio: vt qui ratione vel scriptura stephano non poterant resi
stere ei violentia supercilio apparerent. et primo ponit ipsius stephani per
catio singularis. scdo ecclie generalis. in principio. viii. ca. prima adhuc in
tros. q̃ primo ponit stephani accusatio falsa. secundo eius responsio vera.
in principio ix. ca. tertio lapidatio eius mirabilis ver sine finē ix. ca. ibi Saulē
tes adit. Circa primū dicit: Tunc submiserūt viros. l. submisit talesque me
runt et fraudulenter de testimonio ꝑra stephanū ferendo. g Quia dice
rent se audisse eū dicentē ver. blas. in mor. et deū. l. ꝑra deū et mosen. blas
phemus adit in lege ꝑpit lapidari. Exod. xxiii. h Cōmouerūt itaq̃
plebem. l. populū cōmunē. i Et seniores. l. maiores ppli. k Et scri
bas. l. legis doctores. l Et ꝑcurrentes rapuerūt eū. quasi furia mētis
nō ratione. = Et statuerunt falsos testes qui dicerent: homo iste ꝛc. nō
neminant eum ꝑpriis nomine ex contemptu et ſupertia. n Non ces
sat loqui ꝛc. q. d. nō solum est blasphemus: sed etiā blasphemiis afluctus.
o Hic destruet locum istum et mutabit ꝛc. videt q̃ non dicerunt falsū:
quia christus dixit de templo Matth. xxiiii. q̃ non remaneret lapis super
lapidem qui non destrueret: et de mutatione traditionū moyſi: Joan. iii.
Venit hora in qua nec in monte hoc nec in hierosolymis adorabitis patrē
sed veri adoratores erunt qui adorabunt patrē in spiritu et veritate. in quo
significabat ipsum corporalem legis cultum in spiritualem cōmutandum.
Ad primū dicendū q̃ christus nō dixit se templū destructurū: sed prophetā
eius destruendū: sicut factum est postea per romanos anno ꝑmi post passionē ip̄i
christi.

Dixit vē. Hic ꝑh. Vocat. Quia stephanus infamula
b tur blasphemalis in mosen et deū: in principio sue sermonis illog
caldeus occurrit dicens: deū q̃ lohānē patrēm et ꝑphetie: deū et
maiestatis et glorie. Mosen etā laudat. sed illos rebelles et semp inobedi
entes cōpōnat: sed arte loquēdi. vtpa est ad rebellion. incipit a q̃ timent eos
ne vsurpēt et placentes
firmo et clemēte edulcat
auditor: vt cōmēdet actū
rēdat ansā capti: vt mo ad
dirā q̃ accusatur ꝑ deū
q̃ legē loq: verū deū. ꝑdicat in principio elocutiōis. ꝑ
qđ ens sic apostat: vt ab
esset ꝑdicator: cuius acu
sabat oblocutor in ꝑsona
eius sermonis arrogās cop
rolarqđ: vigoꝛ autem
q̃ ipse erat a timoꝛe ini
mici pendebat.

Deus glorie ꝛc. Monet stephan⁹ ꝑcipā
tiū⁹: diligēt inimico ve
stros ꝛc. placuisse⁹ suis
saluē nunciat.

In mesopotamia. Vc. Mesopotamia in ca
pite fyrie est constituta ad
aquilonē. R. Mesopo
tamia q charrā: chaldea
fūt de mesopotamia trās
migrauit in charran.

Et dixit ꝛc. In ge
nesi videt ꝑtineri q̃ post
mortē ꝑris fuit locutus est
deus abrahe q̃ in charran mortuꝰ est: vbi cū eo fuisse habitauit: sed petrus
in illa ciuitate habitauit et esset in mesopotamia dicit est ciuitas de terra ꝛc.

Exi de terra † de cogna. Terrā † cognatione abrahe chaldeop pa
tria genusq̃ appellat: vñ ibi crierat: degens mō in mesopotamia. sed adhuc
tenebat spe † debitorio redeūdi: et ideo audit: Exi de terra † de cognatōe tua
nō vt corpus extraheret: qđ tam facere at sed amore cordis auferret. Jacob q̃

Nicolaus

christi. Et alit obiciat q̃ romani nō destruxerūt nisi l virtute dei: † sic ipse
est sit deus destruit: nō valet. q. tertio nō loquant de istis ꝑo ingētī. de
est eius diuinitate negaret † pura boicy fuisse otorit. † sic loquant: Deus
magnarius hic. l. ostēdit bō. Ad secūdū dicendū filij q̃ traditiones illas
nō virtē se mutauerūt: sed q̃ eisdē mutāde dicto mō. † in hoc secerūt ingētū
deus: hoc tñ mō nō loquebant: ut ex dictis est. Sciendū tñ de hac mu
tatiōe q̃ nō fuit mutatio de peiorib⁹ in peiora. ꝑpter sed de imꝑfecto ad
ꝑfectū. q̃ cultus nouē legis est multo ꝑfectior q̃ veteris: sicut dictum fuit
ostensū in principio epīe ad Hebreos. ꝑpter qđ vt Deu. vij. vtebāt ad p
fectū adiuuit leg. qđ adit tic mutat⁹ nō ꝑpric destruit sed magis perfecit. qz
virtualiē remanet in quodā meliori: ꝑpter qđ dicit saluator Matth. v. Nō
veni soluere legē sed adimplere. a Et intuentes eū. ale † vultu tuato.
b Videbāt facē eius tanq̃ facē angeli. q̃ dā pulchritudine † claritate
sibi diuinitus data ad declarationē sue sanctitatis † innocentie vt sic a ma
licia retraherent vel dānabilem magis redderent. C. VII.
c Dixit aūt. Hic pontē accusat responsio. circa qđ primo dat respō
d dendi locum. scdo ꝑh: Dixit aūt ad ꝑncipes sacerdotū ꝛc. Circa pontē
responsionis actum dī. subdit: Quid aūt ꝛc. Circa qđ scīndū q̃ ste
phanus fuit accusatus de quatuor. l. q̃ locutus fuerat ꝑ deū. ꝑ morsen. ꝑ
templū. † ꝑ legē. vt ꝑs ex ꝑdictis. Ad primū circuit se de primo. l. de deo. ideo de
moyſe: ibi. Hic odit tpe. tertio de templo: ibi: Tabernaculū. quarto de legislā
tore. Dura cervice. De primo adit circuit se ꝑ hoc q̃ offendit se colere deū quē
coluerūt sci patres † patriarche: hoc autē replicādo eop hystoriā vsq̃ ad moy
sen. † diuidit in duas ꝑtes. q̃ primo recitat hystoriā inchoādo ab abrahā
vsq̃ ad iacob. ideo a iacob vsq̃ ad moysen ibi: Et iacob. prima adhuc in
duas. q̃ primo recitat hystoriā abrahe extra ꝑmissionē terrā. ideo intra q̃li
bet: Et inde. Ad euidentiā dicendū q̃ sunt duo aliqua ꝑnotanda ꝑter ꝑce
dā huius passus ad ea q̃ dicta sunt de abrahā: Deu. xi. x. xii. Primū est
de apparitōe dei vocantis abrahe: Exi de terra tua ꝛc. hic est videt q̃ de
sibi dicitur: fenad ante ꝑsa sui mortē. † de hoc loquit hic stephanus
verūtā illā ꝑtē nō fuit executus vsq̃ post mortē ꝑris qui senex erat vt ex
obsequiis debitis impēderet: † hoc de voluntate dei. l. nō ex ꝑcepto. † sicut
senex post mortē ꝑris † nunc dedit executioni. † de illa vice fit mētio Deu.
xi. ibi Joā. xx. vbi q̃ ꝑsa sue fuit relatio dicēdo: dixit mihi: Dicat me mihi ꝑ
ista † ea mitto vos. l. ad ꝑdicandū: † ibi de voluntate eius executio eius fuit
retardata vsq̃ post ꝑdos fil millenē. vñ in vic assensionis illud mandatū
fuit replicandū ei tali retardatōe: Accī. i. Recipietis virtutē ꝑdictā sci in vos
† eritis mihi testes ꝛc. Nec illud repugnat ei qđ dixi Deu. xii. impotabam
Ma. iiii. dicentē qđ illud: Exi de terra tua ꝛc. fuit dictū abrahe q̃. in loco
suę mortis ꝑdicta fuit. † q̃ ipse erant qui nō reprobabant eā nisi q̃tū ad hoc vt
esset: Exi de terra ꝛc. ad qđ secuta est executio ad mortē ꝑris. qđ est falsū vt
dictū est. Deinde dī de loco apparitōis. Circa qđ scīndū q̃ mesopota

qđ sequit: Et nec erit de terra ꝛc. nō de corpe. sed semine ꝑmissionis. dicit ꝑ
ꝑpetuū. a chaldea loco: † de loco. ad. illuc est. Posita fide. dominus exhibet
filio dat dē. q̃ ostēdat. mesopotamiā ꝑpetuo ad illū ꝑtinere. et in
rā ꝑmissionis esse indignum. R. Terrā stephanus ꝑ mētē. l. de bona
parte tanq̃ facili est ꝑcia ostensā ꝑ ꝑtem vel ꝑpetuam vel ꝑmissionem.

De Et chaldea in
est charran.

R. De vi chaldeoꝝ. Ad
dubiū etiā vtrum ignis ha
buerint. Ignis chaldei ado
rant: cui etiā hodie sacrifi
cant. Et adorat ꝑsarum
ignem. sed ꝑsarum et chaldeop ignis simul est. dicunt. quia
ille sol qui adorat a nob
ciuitatis quare indicit ea pa
tres suos † loco filios ara et
tata familia fuisse in chal
rum. nomine ꝑsarum
est et: Et in terra tua ꝛc.

Patre eius ꝛc. Hic
repromittit ꝛc. R. Nodū
ad ꝑpositū. quoniā ille
† amicitie causa credidit
vt nihil ꝑtermittat in q̃
blasphemare videat.

Quo habitatio ꝛc. ꝑma p. 4.
Non apostoli qui terram
reliquerant: nec stephan⁹
qui taq̃ quasi in monte po
situs erat. Quia erit se
mum ac. ꝛc. Dc. Non
tia intelligendū est: quoniā
male tractandus: † seruitu
tuti subiciendum. dicens hoc semen annis quadringentis † xx. sic ꝑ ꝑ
petuatos legendum: quia peregrinum erit semen eius annis quadrin
tis. xx. in parte cuius ꝑpotis etiam seruitus accidit. q̃ scripti est in ysaac
vocabitur tibi semen. q̃ anno natiuitatis ysaac vsq̃ ad annos egressionis
de egypto computantur anni. cccc. quibus peregrinū erat futurum illud
semen: fuit in terra chanaan: fuit in egypto.

De ista
mia est nomē ciuitatis † regionis sue ꝑtis: vt dicit ꝑ babyloniā. l. libro Regū
† Paralypomenon † ꝑphetie: aliqñ accipit ꝑ ciuitate babylon ꝑsie: †
aliqñ ꝑ tota ꝑuincia. vñ in plurālibus locis dicunt tales in babylonia ca
ptiuati q̃ tñ fuerūt in vnaquāq̃ regni ciuitatū collocati. † samaria accipit
frequēter ꝑ nobi vnius ciuitatis: vt ꝑs valde in multis locis. † aliqñ ꝑ re
gione: vt Joā. iii. dī: Venit ichus † ciuitatē samarie q̃ dī sichar. † sic manet
scīa ꝑs. q̃ samaria tñ accipit ꝑ regiōe vt ꝑuincia. sili mesopotamia aliqñ
accipit ꝑ ciuitate. aliqñ ꝑ tota ꝑuincia. q̃ sunt nobi diuersimode
dictā fuit. Deu. xxiii. sed mesopotamia est nomē grecū dictū a medio qđ est
medium. † potamos qđ est fluuius. q̃ ciuitas illa est sita inter duos fluuios.
vñ Deu. xxiii. vbi tradūto vtā habet mesopotamiā: in hebreo ꝑh: in aram
fluuioꝝ. ar. a. adit est nomen ꝑrū. aliqñ duo ꝑ nomē. mesopotamia accipit ꝑ
tota ꝑuincia circa dictā ciuitatē. Aliqñ duo ꝑtes de chaldea cū ꝑte ter
charre petuo intrauit mesopotamiā. qđ est nomē regionis. q̃ qđ est nomē
ciuitatis. q̃ alio nomine vt charran. Vnū q̃ familie exposita est ira. d Qui
ꝑdo. Et dixit q̃tū ad tūc contra † tumores. e Et ꝑcipa. q̃tū ad timorem.
f Audite. veritatē. g Deus glie. l. deus gloriosus qui colo † sic non
tū blasphem⁹. h Apparuit ꝑ ipso abrahā ꝑma vice. i Et exiit de
mesopotamia. l. intra ambos terminos mesopotamie regionis. k Deinde
mo. in charrā. cū ꝑte suo. l Et dixit ad illū: Exi de terra tua. Sed quō
ꝑ vñ q̃tū exierat de chaldea in q̃ natus fuerat: nī mesopotamia † charran
pimcie fūt ostensū: nō dicit aliq̃ q̃ exierit eoꝝ. nō ēt mētio. q̃ ꝑpo
nitur fuit ostensū: nō dicit aliq̃ q̃ exierit eoꝝ. nō ēt mētio. q̃ ꝑpo
nebat filius relinq̃ illud ꝑtebat Deu. xi. vñ dictū fuit ꝑ ipsū
fuit: q̃ exire ꝑ ipsū magis eloquare. † tunc peculat ista hebraica Deu.
ꝑ vbi nra ꝑfatio hic. Et videt ꝑ ordinē de terra tua ꝛc. in hebreo ꝑh: Vade et
tu. Et vbi nra ꝑfatio hic. Et videt ꝑ ordinē de terra tua ꝛc. in hebreo ꝑh: Vade et
bi de terra tua. q. d. ꝑ voluntatē tuā: Vade longe⁹. m De terra tua † co
gna. q̃ nachor frater abrahe remāsit in mesopotamia. n Tunc exiit. l.
longe⁹ abrā. o De ur chaldeop. de q̃ tā ali exierat vt dictū est. p Et
habi. in charrā. cū ꝑfecto vsq̃ ad mortē eius. ꝑpatebit ex ꝑdictis. q Et
tinde. Ꝑ ꝑte ꝑtat hystoriā abrahe extra ꝑmissionē terrā. ideo intra q̃li
bet: Et inde. Ad euidentiā dicendū q̃ sunt duo aliqua ꝑnotanda ꝑter ꝑce
dā huius passus ad ea q̃ dicta sunt de abrahā: Deu. xi. x. xii. Primū est
de apparitōe dei vocantis abrahe: Exi de terra tua ꝛc. hic est videt q̃ de
sibi dicitur: fenad ante ꝑsa sui mortē. † de hoc loquit hic stephanus
verūtā illā ꝑtē nō fuit executus vsq̃ post mortē ꝑris qui senex erat vt ex
obsequiis debitis impēderet: † hoc de voluntate dei. l. nō ex ꝑcepto. † sicut
senex post mortē ꝑris † nunc dedit executioni. † de illa vice fit mētio Deu.
xi. ibi Joā. xx. vbi q̃ ꝑsa sue fuit relatio dicēdo: dixit mihi: Dicat me mihi ꝑ
ista † ea mitto vos. l. ad ꝑdicandū: † ibi de voluntate eius executio eius fuit
retardata vsq̃ post ꝑdos fil millenē. vñ in vic assensionis illud mandatū
fuit replicandū ei tali retardatōe: Accī. i. Recipietis virtutē ꝑdictā sci in vos
† eritis mihi testes ꝛc. Nec illud repugnat ei qđ dixi Deu. xii. impotabam
Ma. iiii. dicentē qđ illud: Exi de terra tua ꝛc. fuit dictū abrahe q̃. in loco
suę mortis ꝑdicta fuit. † q̃ ipse erant qui nō reprobabant eā nisi q̃tū ad hoc vt
esset: Exi de terra ꝛc. ad qđ secuta est executio ad mortē ꝑris qđ est falsū vt
dictū est. Deinde dī de loco apparitōis. Circa qđ scīndū q̃ mesopota

Actus quadringentis. Ra. Hic est aliquot. Quia sola huic ḡnti
gentis. ut audiret verbum. quasi vltra ad occidit iacob in egyptū
ut ibi crescat in populum. Et ipse deus reducet eum in terram
promissionis. Et ipse deus reducet eum in terram promissionis.
Et ipse deus reducet eum in terram promissionis. In gentē alterā
dixisset eis in terram promissionis. In gentē alterā
dixisset eis in terram promissionis. In gentē alterā
dixisset eis

In igne flame. Deus in rubo ipse loquit̃ qui ꝑ ignē legē dedit. Ut ꝑ ignē ꝛ. ꝓpter ignē. Rab. Ab ignis natura. Rab. Ab ignis natura. Rab. Ab ignis natura

Dñe gloriā dei. Vi. dū pleniꝰ ꝛ martyrio patientiā actā pau-
lus in dñi lapidatione testes in terra deposuit ad cruciatus apparatu in ea.
Vi. dñm clarior adhuc in hac vita pcīo militādo ocios confro vide
re meruit q̄ illos in dñi. Stephanum ꝛ paulum ad tertiū celū raptum.

Dñe. Immobiliter q̄ nō intra cathedrā. vel basi* aspidē ꝛ in-
tortus tubulosus p̄ ictū
pugnantis in celū subtrā.

Videō celos. R. Mō
gratiosa a prīa actoꝝ vi
de agitur. vt q̄ tertiū vi
si p̄ gr̄a. pfecte meruit
beatitudē adi. vbi ipa
pacis. videt. pcipiatur.

Filiū hoīs. Vi. Cū
stephanus dñm videt tñ ap
pellare filiū hois. vt ꝓfes-
sū iudeos imitādo q̄
vt pueri hōiēs. crucifigerēt
q̄ vt pueri hōiēs. credere nolueꝛt.

Et ejecerūt. R.
In hoc tñ ipleti legē glo-
riabant: moysēn cum de
blasphemia dixit. Et dne
cū tonus extra castra ꝛ lapi-
dāt eū populus.

Extra ciuit. Vi.
Et dīs extra portā pallat
est q̄ non dicit de mūdo
ad ciuitatē: stephanus q̄si
ciuis mūdi extra ciuitatē
lapidat: nō erit bicha-
deus mundi ciuitas. sa-
tan̄ extra mūdū. Iherusa-
lē mater martyrū. ꝓbat: ꝛ
dñi martyres mūdi ad celos
ymmō deorsū ꝓcipitantes
nunc ornāto ad lapides
manum mittit.

Dñe suscipe. vi.
actū qs vidit aperti. Tpe

Nicolaus

a Qui pcessit. de adol.
tulit. i. qui q̄ dñs ius
tificauit. vñ dicit. R.a.

Sa. q̄ vaticinia ꝓphete non sunt locuti nisi ad ꝓcio missi. f. principaliter.
b Latus vox mīe. ꝓtractu. ad iudeā tractādo. c Et homicida: fallā.
cius crucifixione ꝓcurādo. d Qui accepit. in ꝓfo. angelog. q: data
fuit ꝓ angelū in gloria dei loquēti: vt ꝓbāti est. e Et nō custodistis. qz
tenuit fuerāt mādāta dei ꝓpter traditores suos. mō actū. xv. ca. f Au-
dientes aūt. Vic. vitino pontī ipīus stephani lapidatio iniusta. ꝛ scelo ei*
patientia ꝓficta. tibi: Et lapidabāt. Circa ꝓmā vi: Audiētes aūt hec vulg
cabant cordibus suis. q̄ nō habebāt rōnē interficiēdi eū: ꝛ eū absq; modo
interficere volebāt. ꝛ hic bellicabāt inter* iq̄ pacis pualēs discrepat a rōne.
g Et ait. octāv*. suis sic caueo rabidi. h Ē ait et p. f. fēd. h cū pleni
tudo fuit magnitudīs i martyrio q̄s fuit* charismatis plene. i Intuēdo i
crīū. vel fidacū sibi collocauerat. k Videt q. dei. ad ꝓcuratōz sui ꝛ ei q̄s
spūs. l Et iecīū stāt. h dē. ad affirmādū ei* relationē. Et q̄ tales vi-
siones fidē non pauciēbāt q̄s significat vt ꝓbāti. Ideo stephan* videt ihū
ē ad beneplācitū q̄ erat pat* ad ei* rōnationē. q: stare ꝓpriū est adiuua
ntis in filio. fidere. vō. ꝓpriū est iudicant vl regnātis: ꝓpter h mō arci viti.
vbi celestiū regnū ipi vt fidere a pctis dei. m Ecce video celos ape
tos. Hoc ꝓfūdē humāe visionis plenius dicit in fine huius ca. n Exclā
mantes aūt voce magna. nc audientes stephani verba. o Continuerūt
aures suas. ac si eā ore blasphemantes. p Et ipsi furerūt. nō rōne sed
furia moti. q Et eiecerūt eū ex ci. lapidabāt. q̄ blasphemā. r Et
testes. vc. fuā. vt expōnitus ꝛ ecclesias eū interficerēt. s Et lapidabāt.
h pār ponit hī stephani ꝓcessa pacīētia. ꝛ ꝓmo ex eī* imitōne ad deū: ibi:
Invocāt* ꝛ dicīt: dne iesu suscipe spūm meū. scdo ex eī* benigna ꝛdelitōne
ad ꝓximū actu interficiēt ipīi: ibi: Et ꝓcies aūt genuꝰ. vt in ois
do modus erit ꝛcessus. v Clamans aūt voce magna. q: ꝓcedeat ex affe
ctu magno ad ꝓximoꝝ salutē. x Ne statuas illis h ꝓcm. referendo ea
ꝓsū eternālēt ꝓ eis ꝓnias. In aliqbus libris subdit: Quia nesciēt q̄ fa
cūt. sēt nō ex ce tertia nec est in libris correctis. Itē ens fidē. ꝓ ꝓte magna
magis fuerāt multā dei ꝓpter traditores suos: mō actū. xv. ca. f Au-
dientes aūt. Vic. vitino pontī ipīus stephani lapidatio iniusta. ꝛ scelo ei*
patientia ꝓficta. tibi: Et lapidabāt. Circa ꝓmā vi: Audiētes aūt hec vulg
cabant cordibus suis. q̄ nō habebāt rōnē interficiēdi eū: ꝛ eū absq; modo
interficere volebāt. ꝛ hic bellicabāt inter* iq̄ pacis pualēs discrepat a rōne.
g Et tñt. octāv*. suis sic caueo rabidi. h Ē ait et p. f. fēd. h cū pleni
tudo fuit magnitudīs i martyrio q̄s fuit* charismatis plene. i Intuēdo i
crīū. vel fidacū sibi collocauerat. k Videt q. dei. ad ꝓcuratōz sui ꝛ ei q̄s
spūs. l Et iecīū stāt. h dē. ad affirmādū ei* relationē. Et q̄ tales vi-
siones fidē non pauciēbāt q̄s significat vt ꝓbāti. Ideo stephan* videt ihū
ē ad beneplācitū q̄ erat pat* ad ei* rōnationē. q: stare ꝓpriū est adiuua
ntis in filio. fidere. vō. ꝓpriū est iudicant vl regnātis: ꝓpter h mō arci viti.
vbi celestiū regnū ipi vt fidere a pctis dei. m Ecce video celos ape
tos. Hoc ꝓfūdē humāe visionis plenius dicit in fine huius ca. n Exclā
mantes aūt voce magna. nc audientes stephani verba. o Continuerūt
aures suas. ac si eā ore blasphemantes. p Et ipsi furerūt. nō rōne sed
furia moti. q Et eiecerūt eū ex ci. lapidabāt. q̄ blasphemā. r Et
testes. vc. fuā. vt expōnitus ꝛ ecclesias eū interficerēt. s Et lapidabāt.
h pār ponit hī stephani ꝓcessa pacīētia. ꝛ ꝓmo ex eī* imitōne ad deū: ibi:
Invocāt* ꝛ dicīt: dne iesu suscipe spūm meū. scdo ex eī* benigna ꝛdelitōne
ad ꝓximū actu interficiēt ipīi: ibi: Et ꝓcies aūt genuꝰ. vt in ois
do modus erit ꝛcessus. v Clamans aūt voce magna. q: ꝓcedeat ex affe
ctu magno ad ꝓximoꝝ salutē. x Ne statuas illis h ꝓcm. referendo ea
ꝓsū eternālēt ꝓ eis ꝓnias. In aliqbus libris subdit: Quia nesciēt q̄ fa
cūt. sēt nō ex ce tertia nec est in libris correctis. Itē ens fidē. ꝓ ꝓte magna
magis fuerāt multā

Pꝛbus ꝙ sup manifestauit q̄ sibi ꝓfūdus ascensus
qui pnunciābāt de aduētu iusti
cie vos nūc ꝓditores ꝛ homi
cide fuistis. qui accepistis legē in
ꝓfectione ꝛ ordinatione angelog. ꝛ
dispositōe angelor. ꝛ nō custo-
distis. Et dicētes aūt hec. dissecā
bātur cordibus suis: ꝛ stridebāt
dentibus in eum. Cum aūt eēt
plenus spīritu sancto: intēdens i
celum. vidit glōriā dei: ꝛ iesum
stantē a dextris dei: ꝛ ait: Ecce vi
deo celos apertos: ꝛ filiū hominis
deo celos aptos: ꝛ filiū homis
damātes aūt voce magna cōn

tinuerunt aures suas: ꝛ impetus
fecerūt unanimiter in eū. Et ej
cientes eum extra ciuitatē lapida
bant. Et testes depositerūt vesti-
menta sua secus pedes adolescen
tis q̄ vocabatur saul. Et lapida
bāt stephanum invocantē ꝛ dicē
tem: Dñe iesu suscipe spūm
meum. Ꝑ ponitis aūt genu voce
magna: dñe ne nē statuas illis hoc peccatum:
quia nescīunt qd faciunt. Et cū
hoc dixisset: obdormiuit i dño.

Actus aūt C VIII.
erat ꝓsentiēs necī ei*. Fā
cta ē aūt i illa die pcessio

Ecclesia. Collecto vel congregato siue vocatio.
Dispersi. Hoc ē q̄ vbi ꝓpter. ei ꝓsequī vos in ciuitate illa: fuerūt
in alia. ei* ceu nunc gentes. vt occasione istius actōis fierēt similitudō euāgelij
Timotheū. Hēli imēdū siue ꝛpiani q̄ pfecta fūt dispersi: siue tñdet il-
lūstro ordi ꝛ ō nōdū ꝛpiani. Samariā. Ra. Ā tanc pfectatore: q̄ rex israel
fuit de tribu bentamī ꝛc
quam paul* ꝑsequtus aut
quo ꝙ ꝓsecutiōē a malo
rū* posteri nota manēt.
Devastabat. Ra.
Quasi lupꝰ gregē: tanta
ꝓphetias iacob. Benia-
min lupus rapax: mane
comedet predam: ſero di-
uidet spolia.
Trahēs. Trahebat
nō occidebat: q̄ licentiā
mūsi* eū custodiebat vsq;
ne sanguine innocentum
polluerentur.
Dispersi. Ra. Quia
timore dispersi: nō stabiles
erant in predicatione
euangelij.
Philippꝰ. Vc. De
numero viginti apostoli fuit:
qui prim* christū predica
uit samarie. Diaconꝰ fe
cit⁹ ab a stephano: ſcam
dino post ꝓpīi narrat: ſpī
heros ꝛ ciuilem gradū.
Intēdebāt. Ra. Cre
debāt audītos ꝛba ꝛ vi-
dētes signa que cause fu-
dei ꝓpter ꝛba ꝓdicatio-
nis ꝛ signa virtutum.

Nicolaus

Actio pluriū* diēi* durā-
uit. a Et oēs discipli
dispersi sūt. sm q̄ dixerat
saluator Matth. x. Cum
vos persequuntur in ista
ciuitate fugite in aliam.
b Preter apostolos.
sūt erant ꝓncipales ꝛ fir-
miores: ꝓpter q̄s romam
scribit in ꝓcutōe ne ꝛ fu
gacoꝝ crederet fidei ca-
tholicā nō ꝛle formā fun
damentū. cōsequēter in-
ponitur beati stephani
sepultura que. .x. facta
enisa ānis dī: c Cu-
rauerūt stephanū. i. decēter sepelierunt. d Vici timorati. id est timentes
dei. inter quos gamaliel fuit ꝓcipua lr̄a habet in legenda de inuentione
corꝑis sancti stephani. e Et fecerūt planctū magnū. sup eum. Sm mos
iudeoꝝ: vt habet Gen. vic. de morte iacob. ꝛ in libro Nu. de morte aaron
ꝛ marie. ꝛ Deut. vic. de morte moysi. ꝛ in multis aliis locis de mortuo
rum sanctis personis. Illi aūt qui sepelierūt stephanū erant cōuersi de iudaī-
smo. ꝛ ideo tenuerūt morē paternū. cōsequenter reuertit lucas ad ꝓsequendā
persecutionē eccle. .d. f Saulus vo deuastabat ecclīā nitens eam an-
nihilare. g Trahēs in custodiā. Un carcer. nō vt ꝓ interfectore. q: sciat
dicit glo. deus manꝰ ipīius ꝓtegat ne sanguine innocentū polluerent. ꝛ
q̄ sicut dicit Aug*. deus adeo elegit eū ꝛ dom* ꝙ de multis electi dona
ideo de ista persecutōe elicuit dona ꝛsemmatibus fidei catholice. propter
quod subdit: h Igit qui dispersi erant pertransibāt euāgelizantes
verbū dei. iudeis habitantibꝰ in ciuitatibꝰ illis: vt ha-
beatur .i. ri. h Philippꝰ aūt. Postq̄ lucas posuit* est de primo diā-
cono. ve stephano. hic ēsequenter prosequit de philippo qui ponit* ē
diaconus. vi. ca. Et primitur in duas. quia ꝓmo ponit* ꝓdicatio philippi. ſcdo
de aduētu ei* ad samariā. ca. .viij. ꝓma adhuc in tres. quia ꝓmo describit ei* ꝓdicatiōnē in samaria. ſcdo describit eius ꝓdicationē ad eunu-
chum in via. ibi: Angelus aūt. tertio in terra maritima. ibi: Philippus aūt.
Prima adhuc in duas. Nam ad ꝓdicationē philippi ꝓmo ponit* multi-
tudinem cōuersa vera. ſcdo vanꝰ fictus. ibi: Vir aūt quidam. Circa ꝓmā
dicitur: Philippus aūt. qui cum alio ꝓpter ꝓsecutionē erat ex de hie-
rusalem. i Descendēs in ciuitatem samarie. quia ibi ꝓpe regum fuerat
metropolis in regno decem tribuū. m Predicabat illis christū. habe-
tantes enim ibi erant partim iudei. recuperant enim quinq; libros moysi.
sicut ꝛ iudaei. n Intendebāt aūt eum. hic ꝙ a philippo docebant de chri-
sto. o Unanimiter audiebāt. id est reuerenter ꝛ deuote. ꝛ subdit ratio.
p Et videntes signa que faciebat. id est miracula diuine ꝙtie declara-
tiua in testimoniū veritatis a philippo ꝓdicate. q Multi enim ꝓcum

Ecclesia. Collecto vel congregato siue vocatio.
Dispersi. Hoc ē q̄ vbi ꝓpter. ei ꝓsequī vos in ciuitate illa: fuerūt
in alia. ei* ceu nunc gentes. vt occasione istius actōis fierēt similitudō euāgelij
Timotheū. Hēli imēdū siue ꝛpiani q̄ pfecta fūt dispersi: siue tñdet il-
lūstro ordi ꝛ ō nōdū ꝛpiani. Samariā. Ra. Ā tanc pfectatore: q̄ rex israel
fuit de tribu bentamī ꝛc
quam paul* ꝑsequtus aut
quo ꝙ ꝓsecutiōē a malo
rū* posteri nota manēt.
Devastabat. Ra.
Quasi lupꝰ gregē: tanta
ꝓphetias iacob. Benia-
min lupus rapax: mane
comedet predam: ſero di-
uidet spolia.
Trahēs. Trahebat
nō occidebat: q̄ licentiā
mūsi* eū custodiebat vsq;
ne sanguine innocentum
polluerentur.
Dispersi. Ra. Quia
timore dispersi: nō stabiles
erant in predicatione
euangelij.
Philippꝰ. Vc. De
numero viginti apostoli fuit:
qui prim* christū predica
uit samarie. Diaconꝰ fe
cit⁹ ab a stephano: ſcam
dino post ꝓpīi narrat: ſpī
heros ꝛ ciuilem gradū.
Intēdebāt. Ra. Cre
debāt audītos ꝛba ꝛ vi-
dētes signa que cause fu-
dei ꝓpter ꝛba ꝓdicatio-
nis ꝛ signa virtutum.

Nicolaus

Actio pluriū* diēi* durā-
uit. a Et oēs discipli
dispersi sūt. sm q̄ dixerat
saluator Matth. x. Cum
vos persequuntur in ista
ciuitate fugite in aliam.
b Preter apostolos.
sūt erant ꝓncipales ꝛ fir-
miores: ꝓpter q̄s romam
scribit in ꝓcutōe ne ꝛ fu
gacoꝝ crederet fidei ca-
tholicā nō ꝛle formā fun
damentū. cōsequēter in-
ponitur beati stephani
sepultura que. .x. facta
enisa ānis dī: c Cu-
rauerūt stephanū. i. decēter sepelierunt. d Vici timorati. id est timentes
dei. inter quos gamaliel fuit ꝓcipua lr̄a habet in legenda de inuentione
corꝑis sancti stephani. e Et fecerūt planctū magnū. sup eum. Sm mos
iudeoꝝ: vt habet Gen. vic. de morte iacob. ꝛ in libro Nu. de morte aaron
ꝛ marie. ꝛ Deut. vic. de morte moysi. ꝛ in multis aliis locis de mortuo
rum sanctis personis. Illi aūt qui sepelierūt stephanū erant cōuersi de iudaī-
smo. ꝛ ideo tenuerūt morē paternū. cōsequenter reuertit lucas ad ꝓsequendā
persecutionē eccle. .d. f Saulus vo deuastabat ecclīā nitens eam an-
nihilare. g Trahēs in custodiā. Un carcer. nō vt ꝓ interfectore. q: sciat
dicit glo. deus manꝰ ipīius ꝓtegat ne sanguine innocentū polluerent. ꝛ
q̄ sicut dicit Aug*. deus adeo elegit eū ꝛ dom* ꝙ de multis electi dona
ideo de ista persecutōe elicuit dona ꝛsemmatibus fidei catholice. propter
quod subdit: h Igit qui dispersi erant pertransibāt euāgelizantes
verbū dei. iudeis habitantibꝰ in ciuitatibꝰ illis: vt ha-
beatur .i. ri. h Philippꝰ aūt. Postq̄ lucas posuit* est de primo diā-
cono. ve stephano. hic ēsequenter prosequit de philippo qui ponit* ē
diaconus. vi. ca. Et primitur in duas. quia ꝓmo ponit* ꝓdicatio philippi. ſcdo
de aduētu ei* ad samariā. ca. .viij. ꝓma adhuc in tres. quia ꝓmo describit ei* ꝓdicatiōnē in samaria. ſcdo describit eius ꝓdicationē ad eunu-
chum in via. ibi: Angelus aūt. tertio in terra maritima. ibi: Philippus aūt.
Prima adhuc in duas. Nam ad ꝓdicationē philippi ꝓmo ponit* multi-
tudinem cōuersa vera. ſcdo vanꝰ fictus. ibi: Vir aūt quidam. Circa ꝓmā
dicitur: Philippus aūt. qui cum alio ꝓpter ꝓsecutionē erat ex de hie-
rusalem. i Descendēs in ciuitatem samarie. quia ibi ꝓpe regum fuerat
metropolis in regno decem tribuū. m Predicabat illis christū. habe-
tantes enim ibi erant partim iudei. recuperant enim quinq; libros moysi.
sicut ꝛ iudaei. n Intendebāt aūt eum. hic ꝙ a philippo docebant de chri-
sto. o Unanimiter audiebāt. id est reuerenter ꝛ deuote. ꝛ subdit ratio.
p Et videntes signa que faciebat. id est miracula diuine ꝙtie declara-
tiua in testimoniū veritatis a philippo ꝓdicate. q Multi enim ꝓcum

qui ante fuerat i ciuitate mag*:
seducens gentes samarie: dicēs
se esse aliquē magnū: cui auscul
tabāt omnes a minimo vsq; ad
maximum dicentes: Hic est virt*
dei que vocatur magna. Attēde
bāt aūt ei⁹: ꝓpter q̄ mlto tpe
magicis suis dementasset eos. Cū
aūt credidissent philippo euāge
lizāti de regno dei ⁊ in nōe ihu
christi baptizabāt viri ac mulie
res. Tunc simon ⁊ ipe credidit: ⁊
cum baptizatus eēt. adhēbat
philippo. Videns etiam signa ⁊
virtutes maximas fieri. stupens
admirabatur. Cū aūt audisset
apostoli qui erant hierosolymis
quia recepit samaria verbum dei
misserunt ad eos ꝓtrū ⁊ ioannē.
Qui cum venissent: oauerūt ꝓ
ipsis vt acciperēt spīritū sanctū.

Philippo. Ra. Et
esse quidā alii philippꝰ
fuit: apostolus ⁊ vnus de
duodecim: ⁊ nō videt ve
rū sm scripturā hystoriā.
Dñe xpi. vc. Ra.
Cur? ordo ignorat: vel ve
ritatis est in nobis infra tri-
mestre pētiarū. q; ordinauit
plenū de virtutibus plenā
erāt: ordinauit alterā
beatitudinem nō pcessit.
Esse ꝓpter. Vc.
Credidit vbi philippꝰ
⁊ erant beatus* vere cre-
dētes: vel ad magna credi-
bile sibi ꝓfuisse credens: ꝙ
adhuc magnitudo fidei ꝓ
ueniret. ⁊ ꝓpter q̄ mlto
magicis suis dementasset eos. Cū
aūt credidissent philippo euāge
lizāti de regno dei ⁊ in nōe ihu
christi baptizabāt viri ac mulie
res. Tunc simon ⁊ ipe credidit: ⁊
cum baptizatus eēt. adhēbat
philippo. Videns etiam signa ⁊
virtutes maximas fieri. stupens
admirabatur. Cū aūt audisset
apostoli qui erant hierosolymis
quia recepit samaria verbum dei
misserunt ad eos ꝓtrū ⁊ ioannē.
Qui cum venissent: oauerūt ꝓ
ipsis vt acciperēt spīritū sanctū.

De Ispa

qui habebāt spīritū immun-
dos. i. obsessi a demonibus. r Clamans vo
ce magna arcebant. Et de
mones exeunt sine cho-
ctu. ⁊ nc vicerūt q̄ hoc fe
cit. ⁊ nc vicerūt q̄ hoc fe
cit virtute superioris de-
monis. sicut nonnulla fiunt
de christo. Ita ⁊c. Ut de
diabolo precipe demoniis
rum citra demonia. ideo
subdunt alia miracula q̄
non possūt fieri nisi vir-
tute diuina cui nodi ⁊ ca
rato paralytico ⁊ alia
deoꝝ subtrahuntur dicitur:
Multi aūt. f Facta est ergo gaudiū magnū in ciuitate illa. de veritate
cognitōe ⁊ bñficiis curationis. t Vir aūt. Hic ꝓsequitur deceptio eoꝝ
conuersio ficta. cum dicit: Vir aūt quidā erat nole simon: ⁊ dicit eum
esse deum q̄ ille fuerit simon magus qui petrū multū restitit petro ⁊ pau-
lo rome ꝓdicantibus. ⁊ ideo dicit q̄ esse cōuertus fuit ficta. quia si ⁊ ad ho
ram vera fuit: tamen ad vomitū rediit. v Qui ante fuit in ciuitate ma
gus. id est ꝓbus vt dicūt aliqui: ⁊ magnitudine ſpīritus dicit. Sicut ⁊ illi q̄
venerāt adorare ꝓpter natū: Matth. ij. Sed hoc dicto contrariat q̄ sub-
dit: x Seducēs. i. cor ꝓbi veritatis vsq; ad nō est ꝓbi. ꝓbi. cui
est ꝓpriū amare veritatē ⁊ docere. i. Ethicoꝝ. Sed cū ꝓpriū bono arte ma
gica victoria. y Dicēs se esse aliquē magnū. i. ꝓbum vel christum. vnde
⁊ Job. xiij. dicit ꝙ samaritani sicut ⁊ iudei expectabant christū. vnde dicit
ista mulier samaritana: Scio q̄ messias venit qui dicit christꝰ. cum ergo
venerit ille annūciabit nobis oia. ideo subdit: z Dicentes hic est virꝰ
dei. ⁊ hic loquit aplus de christo. i. Cor. i. Predicamus christū dei virtu-
tem ⁊c. a Attendebāt aūt eum. credēdo ei. b Propter hoc ꝙ mul
to tpe magicis suis artib* eum tenuit. Unde ⁊ verisimile videt
fuisse q̄ ꝓ ꝑ. dictus est magus a magicis artib*. c In nomine
iesu christi baptizabant. hoc enim forma verbi ecclīa ꝓmittit ꝓficiēti
dicto. ꝛ. ii. ca. d Tunc simon ⁊ ipe credidit. i. hoc vel ꝓ vere. hoc tamē
fuit nō ad bonum: Et cum baptizat* eēt adhēbat philippo. ⁊ subdit rō
e Videns etiam signa ⁊ virtutes maximas fieri ⁊c. dicit cū ab alijs* ⁊
ꝓbabiliter ꝙ ab hoc familiariores ꝓbi ꝓpter ꝓfectum quē dicūt. vt ꝓ hoc obtinuit
posse virtute sui ante limina ecclīe. vnde ⁊. i. dicit ꝙ obtulit pecuniam
apostolis. vt ꝓ impositionē manuū possit dare donum spīritus sancti in
signo visibili. Et quo videt ꝙ nō fuit cōuersus vere sed ficte nō. f Cū
aūt audisset. Recapitat ꝓficiētiam philippi. hic cōsequenter describit col-
latio ipīus sancti. Circa ꝙs scindit ꝙ philippꝰ erat nō diaconꝰ. ꝓpter eos
licet possit baptizare nō tamē manū imponere. nec ꝓ eis bonū ordo fa-
cti in signo visibili dare. hoc cū pertinet ad apostos. vñ ⁊ soli scribunt qui

Ro no. ieiu. Nō fit legenda: in mole ieiu nīi vt alie plone arcta dant. Ieiu ꝛc. Quia ait in parte credebāt: i ipsis timeā ne nō fuerint. Ba. Nō fides vnius pt hoc nobis in quantu cōfirmat.

Imposuerūt manꝰ. Ra. Philippꝰ q famarie calpchi erat: vnus de septē fuit. ubi erāt apli ibi erat ecclesia: maiꝰ impenere potuit vt ipsi acquirerēt: qz in illa ciuitate nō erat ecclesia: sine ambone qbo ecclesie postea fuerūt. Sine ambone qbo ecclesie nō erāt: qz ad ea pertinebāt ordines. Ambo ascensus ad altare. Ambo dicit ab ascendendo. Ambo ascensus ad altare. Ambo dicit ab ascendendo. Ambo ascensus ad altare. Ambo dicit ab ascendendo

Nōne hic est ꝛc. R.a. Exhpli vas nō rubricāt: vt pēs virgo mutari
fortūtas suas. Paulus ꝛc. Dc. Petr⁹ ꝛ paulus latina vel greca fāt
nola: ꝛ nō hebraica: q̄ hebraī p. nō habēt. Custodiebāt. Nō iudēi sed ci
ues ēt regr sui aretha: vt ipse scribit ad galathas. volebāt eū occidere gmū
leo in gloriatōr ꝓtanop.

Accipiētes aūt vi. ꝛc. Dc. Christū esse.

In greco nō ē additū ei⁹
vt aliter exponi possit
ecclie intelligāt. Nō debent
paul⁹ obiciphos habuit.

Mart. Dc. Doc
mino effugit ꝛ occisa fuit ꝛ
qñ aliqn insidiis diaboli
vel filii Saguelis electissimus
fidei ꝛ ipsi munitis fal
sis. murmo ent damasci
(q̄ sanguinē vindē inter
fect⁹ adscribitur) ē fecit.
Nec aretha diabol⁹ ēt.
Spera q̄ fidelēs palmis
pacis vel terre fidei ꝛ ipsi
pfectio ē. Jdē⁹ viriditas
fidei: ꝛ palma spes eterne
vite. Quis mirū aduer
sitate se circūdari videt: spon
sā sue solidāte euadere.
Aug. In monte milite se
ait: q̄ obscur⁹ in angulo. I
latitudine cipi ecclie: vt
plēs hostiū occidat pos
ea mīt acquie. p̄ceptō mei
et subit: quia nō timeat
mortis fugit: qui dicit:
mihi vite ēst mori lu
cru. Cū ait venis.
ꝛc. Nō q̄ cito baptizat⁹
est venit ī hierlem ad apo
stolos: ī sic galathis scri
bit. sed abiit ī arabiā: ꝛ
inde rediit⁹ damascū:
deinde p⁹ annos tres venit
hierlm vidē petri ꝛc. Dc
inde vt lucas tacet: vbi
in pces ferites cecidit. vbi
adhuc forsan damasci fidēs plurimos
facile ps. Nihil ē scita illi
q̄ pōt ee eo q̄ ōs multis
vicib⁹ impleri pōtūt fcisse
fideles. Fecerunt ꝛc.
Dc ē q̄s ipse ī epla ait:
eras signos facie ecclesiis
inter q̄s ī ꝓcipiis au

Nicolaus

a Stupebāt aūt oēs ꝛc. et tāta mutatōe fidei a p quā atrocissim⁹ fidei ca
tholice pcusor fact⁹ fuerat pēsūtim⁹ ei⁹ pdicator. b Saul⁹ a. mul. m.
pualebat: predēa sp de bono ī mal⁹. c Affirmāo q. hūc ē ꝛpo. ī q̄ te
fuit nascen⁹ ē vere ꝛpo ī lege. ꝛ ppheā gmitt⁹ q̄s dicit se audiat p scīptura ve
teris test. q̄s⁹ occidere at a gamalicle. ꝛ postea multo plen⁹ a deo illustrāte.
d Ēt a. tm. d. milit. Dic ꝑfr ponit ostā ī eū pcessu. et ōs: Ēt ā se ꝛple
rēt vicu milī ꝛc. Notādū ē ad scīptura sequēdū q̄ ille saul⁹ nō statī p⁹ba
ptismū fuit de damasco ī hierlm. nē ipse dic. Act. ī. q̄ p⁹ abiit ī arabiā
q̄ inde ad p̄dicādo rediit⁹ ē damascū. deinde p⁹annos tres abūdāt ī hierlm vi
dere petrū. ꝛ mānt apud eū vbi⁹ xv. Vbi aūt placuit⁹ mota ī saulū in da
masco de q̄ sic hic mīc⁹fuerit facta. q̄s p⁹fuit in damasco p⁹ci⁹ baptismū
vt q̄s statīm redūt ad arabia plusquā. gloria nō determinat. vt sit magis vtile
nare ad ōs q̄ fuerit q̄s de arabia redūt ī damascū. e Ī rōnabili. p⁹ea vt hic
Cū ait hierlm vbi mīt⁹ē. q̄ vt q̄ nō fuit statim p⁹ baptismū ēt. ī postea p
magnū ntp⁹. Cū reditu de arabia. p⁹ea p⁹ illā ꝓfectionē timētibus fidēm ēt
a hēr⁹ ī hierlm ēt vbi: Cū aūt venisset ī hierlm ꝛc. Hic de adulēt fuit p⁹ba
ptizāt ēt de arabia ī damascū. vt dicit ē. Vbi dicit exponat ita sic: Cū aūt
hierlm vbi mīt⁹ē. q̄ q̄ vt q̄ nō fuit statim p⁹ baptismū ēt. ī postea p
magnū ntp⁹. Cū reditu de arabia. p⁹ea p⁹ illā ꝓfectionē timētibus fidēm ēt
a hēr⁹ ī hierlm vbi⁹

dilegala vsq; thabitha: quę interpretata dicit dorcas: hęc erat plena operib' bonis & elemosinis quas faciebat. Factus est autē in diebus illis: vt infirmata mortua est. Quā cū lauissent: posuerūt eā in cenaculo. Cum sit autē lidda ad ioppe discipuli audientes quia petrus est in ea: duos viros mittentes ad eum rogantes ne pigriteris venire vsq; ad nos. Exurgens autem petrus venit cum illis. Et cum adueniisset: duxerūt illum in cenaculū & circūsteterūt illū omnes vidue flentes: & ostendentes tunicas & vestes quas faciebat illis dorcas. Eiectis autem omnibus foras: petrus ponens genua orauit: & conuersus ad corp' dixit: Thabitha surge. At illa aperuit oculos: & viso petro resedit. Dās autē illi manū surrexit eam. Et cū vocasset sanctos & viduas: assignauit eā viuā. Notum autē factum est per vniuersam ioppē: & crediderunt multi in domino. Factum est autē vt dies multos moraret apud simonem quendam coriarium.

Ir autēq C X.

dam erāt in cesarea nomine cornelius centurio cohortis italice: religiosus & timens deum cum omni familia sua: faciens elemosinas multas plebi: & deprecans dominum semper. Hic vidit in visu manifeste: quasi in nona hora diei: angelum dei introeuntem ad se & dicentem sibi: Cornueli. At ille intuens eum timore correptus dixit: Quis es domine? Dixit autē illi: Angeli tui. Nā. vlā fuchane. In ſ ecclesiā apli gentiū predicātes & eas baptizantes: ond est clarū ab hoc: qđ manifestatur ab angelo.

Introcultes ad te. Na. Ad ſc festiā vocāt eū: & dat occasionē petro iudeis ſ eū dilectabilē & dicit: cur introistis ad viros ḡntiū habentes ꝓ. Cornelii. Familiaritas ostenditur: qua nomen gentilis hominis noticie angelorum est iuctum.

Intuens eum. Bona opera & elemosyne angelicum temperauerunt fulgorem vt posset sustinere.

De lyra

rium aliorū. Secūdo ex hoc datur delectatio iudeorū. ra. sequenti. Prima adhuc in tres. quia primo ponit apparitio angeli. secundo bona vocatio petri. ibi: & ꝯ ostendisset. tertio conuersio cornelii. ibi: Aperiēs aūt. Circa primū duo. quia apparitio angelica fiunt illis qui hoc merebant ex bonitate vite. vnde primo ponit cornelii virtus: cum dicit: Vir autē quidam. Sic dicitur a corporis ornate & nitida. q. d. erat in cesarea. q. erat ciuitas fortis ex situ. nā erat supra mare mediterraneū. & erat ex fortitudine munita. propter qđ in ea habitabant milites romani. p terre custodia. q. romanis erat subiecta. & Centurio. i. habēs centū milites sub se. & Cohortis quę dicit italica. ex hoc ostēdit milites de italia. cui⁹ caput est roma. & sic videbāt esse de principalibus militū. ad terre custodiam deputatis. & Religiosus. vnū deū colēdo sicut & multi alii gentiles legē moysi non habētes. & Et timēs deū. ostendit se ex cultu. & Cū ꝯ domo sua. quam sic eruditat. & Faciens multas elemosynas plebi. i. pauperib⁹ iudeis. & Et deprecans deū sp. i. ostēsa oratione ad hoc apta. vt ex hoc posset in viā salut. Et ſ loco dicit doctores cōtra quosdā pagan⁹ obuertat se ad credēdū pauli & eius cum p scripta post habere noticiā aliquā regulā vt dirigat ea ad salutē sua & causat a petro. de⁹ reuelauit sibi de fide catholica. & tūc necessarium est ad salutē. vel mittet sibi doctorē. a Jo vidit. hic secūdo ponitur angeli apparitio. & ost: Jo vidit in visu. ex palā. i. quia angelus apparuit sibi in corpe assūpto. vt ps ex hoc qđ dī hic: b Angelū vidit intuendo ad se. & dicentē: voce sensibili: c Cornell. in hoc erat ei⁹ attentionem. d At ille intuens in eum timore correptus. propter fulgorē insolitū procedentem de vultu angeli. e Dixit quis es dñe videbat enim maiorē homine. f Dixit autem illi. nō respondit ad ei⁹ quis esset. sed qđ cornelius velle posset. vnde videtur fuisse angelus custodie cornelij deputatus.

Orationes

Orationes tue & elemosyne tue ascenderunt in memoriā in cōspectu dei. Et nūc mitte viros in ioppen: & arcessi simonē quēdā qui cognominat⁹ petr⁹. hic hospitat apud simonē quendā coriariū cuius ē dom⁹ iuxta mare. hic dicet tibi quid te oporteat facere. Et cū discessisset angelus q̄ loquebat illi: vocauit duos domesticos suos: & militē metuentē deum ex eis qui illi assistebant. Et cū exposuisset omnia eis: misit illos in ioppen. Posterā autē die iter illis facientibus & ciuitati appropinquantibus: ascendit petrus in superiora vt oraret circa horā sextā. Esurijt & cū gustare voluit: parabāt illi. Et cū fierent: excessus factus est super eum. Et videt celum apertum & descendens vas quoddā sicut linteum magnum quatuor initijs submitti de celo in terrā: in quo erant oīa quadrupedia & serpentia terre & volatilia celi. Et fuit vox ad eum. Surge petre occide & manduca. Ait autē petr⁹: Absit dñe quia nūq̄ manducauī omne cōmune & immundū. Et vox iterū secundo ad eum. Quod deus purificauit: tu ne cōmune dicas. Hoc autē factum est per ter: & statim receptum est vas in celum. Et dubitante petro apud semetipsum quid esset visio quam vidit: ecce viri tres qui missi erant a cornelio interrogantes domum symonis astiterunt ante ostium. Et vocantes interrogabant si hospitatur ibi symon qui cognominat⁹ est petr⁹. Petro autē cogitante de visione dixit ei spūs. Ecce viri tres quērunt te. Surge ergo descende & vade cū eis nichil hesitans. quia ego misi eos. Descendens autē petrus ad viros dixit: Ecce ego sum quem quęritis. quę causa est propter quam venistis? Illi autē dixerunt: Cornelius centurio vir iustus & timens deum testimoniumque habens ab vniuerso populo iudaico: responsum accepit ab angelo sancto accersire te in domum suam & audire verba a te. Introductos ergo hospitio recepit. Die autē altera surrexit cū illis: & quidam de fratribus ioppe comitati sunt eum. Et alia die introiuit cesaream. Cornelius autem exspectabat illos conuocatis cognatis suis & amicis intimis. Cum ergo introisset petrus: occurrit ei & procidens ad pedes adorauit. Petrus autem eum subleuauit dicens: Surge & ego ipse homo sum. Et loquens cum illo intrauit: & inuenit multos conuenientes. Dixitque ad illos: Vos scitis quomodo abominatum est viro iudeo coniungi aut accedere ad alienigenam: sed mihi deus ostendit neminem communem aut immundum dicere hominem. Propterea sine dilatione veni vocatus. Interrogo ergo quam ob causam accersistis me? Et cornelius ait: Quatriduo ante hanc horam hora nona orabam in domo mea: & ecce vir stetit ante me in veste candida: & ait: Cornueli exaudita est oratio tua & elemosyne tue facte sunt memoriales in conspectu dei. Mitte ergo in ioppen & accersi simonē qui cognominat⁹ est petr⁹. hic hospitatur in domo coriarij simonis iuxta mare. hic cum venerit loquetur tibi. Continuo ergo misi ad te: & bene fecisti veniens. Nunc ergo omnes nos in conspectu dei assistimus audire omnia quecunque tibi precepta sunt a deo. Petrus autem aperiens os suum ait: In veritate comperio quia non est personarum acceptor deus: sed in omni gente qui timet eum & operatur iustitiam acceptus est illi. Verbum misit filiis israel annuncians pacem per ihesum christum: hic est omnium dominus. Vos scitis quod factum est verbum per vniuersam iudeam incipiens a galilea post baptismum quod predicauit iohannes: Jesum a nazareth quomodo unxit eum deus spiritu sancto & virtute: qui pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos a diabolo: quoniam deus erat cum illo. Et nos testes sumus omnium quecunque fecit in regione iudeorum & in hierusalem: quem occiderunt suspendentes in ligno. Hunc deus resuscitauit tertia die: & dedit eum manifestum fieri non omni populo: sed testibus preordinatis a deo nobis qui manducauimus & bibimus cum illo postquam resurrexit a mortuis. Et precepit nobis predicare populo & testificari quia ipse est qui constitutus est a deo iudex vivorum & mortuorum. Huic omnes prophete testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Adhuc loquente petro verba hec cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui venerunt cum petro: quia & in nationes gratia spiritus sancti effusa est. Audiebant enim illos loquentes linguis & magnificantes deum. Tunc respondit petrus: Numquid aquam quis prohibere potest ut non baptizentur hi qui spiritum sanctum acceperunt sicut & nos? Et iussit eos baptizari in nomine domini. Tunc rogauerunt eum ut maneret apud eos aliquot diebus.

Nicolaus

Dñe. Hic ponit secūda miraculi de iustificatione martyr. est ost: In ioppe adhuc fuit fides ydolatria. credito in rem. vt ꝑdictum est. a Hoc habita. sic vocatur in hebreo. b Que interpretata dicitur. hoc in greco simone dicitur. & tropice sumit hec littera. & verbum nomen in latino hy dicit interpretationem capra vel damula. cetera patet vsq; ibi in ysa. c Ne pigriteris venire vsq; ad nos. Sperabāt eum ex reuelatione p eūdē petri: qđ ꝯ factus fuit. d Succedit ibi in cenaculo. vbi ex cultu ꝑfecti. e Et circūsteterunt illū oēs vidue flentes vt mouerent petrū ad pietatē: & ad deprecādū deum p suscitatione defuncte. f Et ostendentes tunicas & vestes quas faciebat illis dorcas. Dicit aliq; q̄ ipsa manibus laborauerat in cōsuendo vestib⁹ pauperū. & ideā ostendere videt esse modica. & ꝯ. d. ol. q̄ erat plena opēr bonis & elemosynis. Hoc melius exponit: Quas faciebat. vbi faciebat de suis sumptibus qui ad panem & naturā. g Ejectis aūt oībus foras. vt in opē mirabili celerius ageret. & vt ostēderet se efficacius operari. h Ponens genua in terra. i Orauit. orauit ad quendā intellectū se creaturā. k Et conuersus ad corp' exanime dicit: in christi nomine: Thabitha surge. a limbo mortis. m At illa ꝯ. resedit. ejectis tunc oīb⁹ ego vna. f. videndo & ipsum mouēdo. n Dans aūt illi manum erexit eā: & sic apparuit perfecte viua. o Et crediderunt multi in dño. videntes virtutem christi in hoc facto. esse a patre.

Ir aūt quidam Postq; sanctus lucas descripsit publicationem euangelii per petrū inter iudeos. hic cōsequenter idē facit de publicatione eiusdem inter gentiles. Et dividit in duas partes. quia primo describit hoc ꝑdictum. Secūdo tangit petri perfectionē. ca. xii. Prima in duas. in quarum prima. Secūdo tangit petri ꝑfectionē. ca. xii. Prima in duas. in quarum prima. quia primo ꝑ predicationē petri declarat ecclesia cornelij & plu-

De lyra

vocasset iamdictos: & viduas: affirmauit eā viuā. Notum autē factum est per vniuersam ioppē: & crediderunt multi in domino. Factum est autē vt dies multos moraret apud simonem quendam coriarium.

Ir aūtsq C X.

dam erāt in cesarea nomine cornelius centurio cohortis italice: religiosus & timens deum cum omni familia sua: faciens elemosinas multas plebi: & deprecans dominum semper. Hic vidit in visu manifeste: quasi in nona hora diei: angelum dei introeuntem ad se & dicentem sibi: Cornueli. At ille intuens eum timore correptus dixit: Quis es domine? Dixit autē illi: Angeli tui. Nā. vlā fuchane. In ſ ecclesiā apli gentiū predicātes & eas baptizantes: ond est clarū ab hoc: qđ manifestatur ab angelo.

Introcultes ad te. Na. Ad ſc festiā vocāt eū: & dat occasionē petro iudeis ſ eū dilectabilē & dicit: cur introistis ad viros ḡntiū habentes ꝓ. Cornelii. Familiaritas ostenditur: qua nomen gentilis hominis noticie angelorum est iuctum.

Intuens eum. Bona opera & elemosyne angelicum temperauerunt fulgorem vt posset sustinere.

De lyra

rium aliorū. Secūdo ex hoc datur delectatio iudeorū. ra. sequenti. Prima adhuc in tres. quia primo ponit apparitio angeli. secundo bona vocatio petri. ibi: & ꝯ ostendisset. tertio conuersio cornelii. ibi: Aperiēs aūt. Circa primū duo. quia apparitiones angelice fiunt illis qui hoc merebant ex bonitate vite. vnde primo ponit cornelii virtus: cum dicit: Vir autē quidam. Sic dicitur a corporis ornate & nitida. q. d. erat in cesarea. q. erat ciuitas fortis ex situ. nā erat supra mare mediterraneū. & erat ex fortitudine munita. propter qđ in ea habitabant milites romani. p terre custodia. q. romanis erat subiecta. & Centurio. i. habēs centū milites sub se. & Cohortis quę dicit italica. ex hoc ostēdit milites de italia. cui⁹ caput est roma. & sic videbāt esse de principalibus militū. ad terre custodiam deputatis. & Religiosus. vnū deū colēdo sicut & multi alii gentiles legē moysi non habētes. & Et timēs deū. ostendit se ex cultu. & Cū ꝯ domo sua. quam sic eruditat. & Faciens multas elemosynas plebi. i. pauperib⁹ iudeis. & Et deprecans deū sp. i. ostēsa oratione ad hoc apta. vt ex hoc posset in viā salut. Et ſ loco dicit doctores cōtra quosdā pagan⁹ obuertat se ad credēdū pauli & eius cum p scripta post habere noticiā aliquā regulā vt dirigat ea ad salutē sua & causat a petro. de⁹ reuelauit sibi de fide catholica. & tūc necessarium est ad salutē. vel mittet sibi doctorē. a Jo vidit. hic secūdo ponitur angeli apparitio. & ost: Jo vidit in visu. ex palā. i. quia angelus apparuit sibi in corpe assūpto. vt ps ex hoc qđ dī hic: b Angelū vidit intuendo ad se. & dicentē: voce sensibili: c Cornell. in hoc erat ei⁹ attentionem. d At ille intuens in eum timore correptus. propter fulgorē insolitū procedentem de vultu angeli. e Dixit quis es dñe videbat enim maiorē homine. f Dixit autem illi. nō respondit ad ei⁹ quis esset. sed qđ cornelius velle posset. vnde videtur fuisse angelus custodie cornelij deputatus.

Nicolaus

a Orationes tue & elemosyne tue ꝯ. Ista cōsilia bona accepit: propter qđ publice tibi de salute tue doctore. dō fatebit: & tue mine ꝯ. ꝑ ps ysa. b Et ad discēdum. Hic ostendit vocatio petri. & bona ei⁹ recepcio in domo cornelii. tria. Altera aūt die. Prima aūt vocatio ꝑ visum. ex primo ponit multa noticia. ꝑ prima reuelatio. ibi: Posterā aūt. Circa primū dī: Et cū discessisset angel⁹ ꝑ quendā ab eo. nā fuit in patria angeli & ꝑ nomen corp⁹ vt apparebat: tunc discessit vt nō appareret: vel subito nō videre ipsū ad alios: vel videri non potuit. c Vocauit duos domesticos ꝯ. de duob⁹ domesticis nō expressit hic qđ essent timentes deum. qđ. d. ipsum. illi⁹ ca. erat expēsis & consilius erat timēs deū cū ei⁹ domo sua: & in isto militē expressit. qđ erat de domo sua & de vtr⁹ timēte deū. Ipsa domo vocabat. d Et hoc q ei parebāt erat ex hoc q ei militi obsequebantur. e Timēs deū nat. ola. ab ipsis est de illis electis militū q erāt ei subiecti. e Timēs deū nat. ola. ab ipsis sibi dicta. f Missit. in ioppē. ad dñm petrū. g Posterā die. Hic ponit reuelatio facta petro. & dividit ꝑ duas ꝑtes. qr primo ponit visio petri. & visionis expositio. ibi: Et cū intraret. Circa primū dī: Posterā die ꝯ. A limbitate sc̄hnti. qr nescit cornelii receptionē. & ꝑ visionē sibi factā. & secūdo die venerit in ioppē. b Ascēdit pe. in su. vt sibi secreti⁹ & deuot⁹ esset ad cōtemplationē. sic erā de dēb⁹ practica legit: i Et cū esu. vo. gustare. obstat

Actus apostolorum c x 1119

Tunc respondit petrus: Nunquid aquam quis prohibere potest vt non baptizentur hi qui spiritum sanctum acceperunt sicut et nos? Et iussit eos baptizari in nomine iesu christi. Tunc rogauerunt eum vt maneret apud eos aliquot diebus.

Audierunt autem C XI.

Apostoli et fratres qui erant in iudea: quia et gentes receperunt verbum dei. Cum ascendisset autem petrus hierosolymam disceptabant aduersus illum qui erant ex circumcisione dicentes: Quare introisti ad viros preputium habentes et manducasti cum illis? Incipiens autem petrus exponebat illis ordine dicens: Ego eram in ciuitate ioppe orans: et vidi in excessu mentis visionem descendens vas quoddam velut linteum magnum quatuor initijs submitti de celo et venit vsque ad me. In quod intuens considerabam: et vidi quadrupedia terre: et bestias: et reptilia et volatilia celi. Audiui autem et vocem dicentem mihi: Surge petre occide et manduca. Dixi autem nequaquam domine: quia commune aut immundum nunquam introiuit in os meum. Respondit autem vox secundo de celo. Que deus mundauit. tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter et recepta sunt omnia rursum in celum. Et ecce viri tres consistimus astiterunt in domo in qua eram missi a cesarea ad me. Dixit autem spiritus mihi vt irem cum illis nihil hesitans. Venerunt autem mecum: et sex fratres isti: et ingressi sumus in domum viri. Narrauit autem nobis quomodo vidisset angelum in domo sua stantem et dicentem sibi: Mitte in ioppe et accersi simonem qui cognominatur petrus: qui loquetur tibi verba in quibus saluus eris tu et vniuersa domus tua. Cum autem cepisset loqui cecidit spiritus sanctus super eos sicut et in nos in initio. Recordatus sum autem verbi domini sicut dicebat. Ioannes quidem baptizauit aqua: vos autem baptizabimini spiritu sancto. Si ergo candem gratiam dedit illis deus sicut et nobis qui credimus in dominum iesum christum: ego quis eram qui possem prohibere dominum? His auditis tacuerunt: et glorificauerunt deum dicentes: Ergo et gentibus penitentiam deus dedit ad vitam. Et illi quidem qui dispersi erant a tribulatione que facta fuerat sub stephano perambulauerunt vsque ad phenicem et cyprum et antiochiam nemini loquentes verbum: nisi solis iudeis. Erant autem quidam ex eis viri cyprij et cirenei: qui cum introissent antiochiam loquebantur ad grecos annunciantes dominum iesum: et erat manus domini cum eis. Multusque numerus credentium conuersus est ad domi

las et ciuitates non solum iudeis: sed etiam gentibus euangelium predicatur.

Et miserunt barnabam. Ra. Barnabas virtutis in bonitate. Barnabas sepe in hoc libro laudat: ne ob indignitatem meriti apostolatus causa credatur: quia postea ab apostolis gentium apostolus est ordinatus. Et hortabatur omnes in proposito cordis. Nihil mutauit vel addidit: sed perseuerantiam docuit: quia ira et plena fide erat in eis.

Tharsum. Dicitur enim. Ad fratres deducerunt eum noctem cesaream: et dimiserunt tharsum.

Ut quereret saulum. Ecce bonitas barnabe: qui non solum presumit docere plebem sed apostolatus quirit consortem.

Ut cognouisset christianum. Ra. Omnes secte nomen trahebant de suo auctore. Ideo fundata fide et firmitate obtinente. primum in antiochia: vbi pre ceteris locis fideles florebant: sicut est a christo nomen christianum.

Discipuli autem. Be. Dicentes discipuli in hoc non seruasse mandatum dei dicentis: Nolite solliciti esse de crastino: sed constat non hoc eum sprobare: si quis humano more ista prouideret: sed non pro eis deo militet: vt in ope suo non regnum dei: sed temporalia intueatur: ad hanc ergo regulam hoc preceptum redigitur: vt in hoc prouisione regnum dei attendamus: sed in militia dei ista non cogitemus.

Prophete. Ra. De quibus dictum est. Et prophetabunt filij vestri. Et ano est antiochie quod multi perfecti conuenerunt.

Agabus. Be. Nuncius tribulationis interpretatur: sed nomen suum et hic famem generalem: et in paulo vincula prophetat.

In iudea. Be. Sciebant in iudea et maxime hierosolymis famem acrius seuiturum vbi erant pauperes sanctorum qui rebus suis domi

Nicolaus

nus. Peruenit autem sermo ad aures ecclesie. que erat hierosolymis: et ut ille gratie in antiochia credentibus sup istis et miserunt barnabam vsque ad antiochiam. Qui cum peruenisset et vidisset gratiam domini. gauisus est: et hortabatur omnes in proposito cordis permanere in domino: qua erat vir bonus et plenus spiritu sancto et fide: et apposita est multa turba domino. Profectus est autem tharsum vt quereret saulum. Quem cum inuenisset: perduxit antiochiam: et annum totum conuersati sunt in ecclesia: et docuerunt turbam multam: ita vt cognominarentur primum antiochie discipuli christiani. In his autem diebus superuenerunt ab hierosolymis prophete antiochiam: et surgens vnus ex eis nomine agabus: significabat per spiritum famem magnam futuram in vniuerso orbe terrarum. que facta est sub claudio. Discipuli autem prout quisque habebat: proposuerunt in ministerium mittere habitantibus in iudea fratribus: quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus barnabe et sauli.

Eodem autem C XII.

tempore misit herodes rex manus vt affligeret quosdam de ecclesia. Occidit autem iacobum fratrem ioannis gladio. Videns autem quia placeret iudeis apposuit apprehendere et petrum. Erant autem dies asimorum. Quem cum apprehendisset misit in carcerem tradens quatuor quaternionibus militum custodiendum: volens post pasca producere eum populo. Et petrus quidem seruabatur in carcere. Oratio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia ad deum pro eo.

Eodem autem tempore. Postquam superius descripta est petri predicatio. hic interpositis incidentibus dicit describit: sed cum orta persecutio. Et diuidit in duas partes. quia prius ponit persecutionis occasionem ipsa persecutio. Ibi: Quem cum. Ad intellectum primi sciendum quod tres herodes fuerunt in iudea: de quibus scriptura facit mentionem. Primus fuit infirmus rex iudee a romanis: cuius pater fuit idumeus. iste vocatus fuit herodes ascalonitas: et ipse ipsius natus fuit ex ipso. Ibi: Et ipse quem iste occidit in oculis. secundus fuit vocatus herodes antipas filius herodis ascalonitis: non tamen primogenitus: et iste nunquam fuit rex: sed tetrarcha galilee. Luce iii. et iste decollauit ioannem baptistam: tandem accusatus apud imperatorem romanum missus fuit in exilium apud lugdunum. tertius vocatus fuit herodes agrippa filius aristoboli filii herodis ascalonitis: et frater herodis antipe: et iste in principio fuerit pauper tamen postea fauentibus sibi duobus imperatoribus romanis. scilicet gaio et claudio fuit eleuatus ad regnum: et iste de roma veniens in iudea honorificus valde receptus fuit a iudeis: propter quod in fauorem eorum occidit iacobum fratrem ioannis et incarcerauit petrum. vt versus: Ascalonita necat pueros: antipa ioannem. Agrippa iacobum claudens in carcere petrum. et sic hoc patet sua habuit gratia vsque ibi: Erat autem dies asimorum. Cum apprehendisset petrum: et addit hoc ad significandum eum quod statim non occidit petrum sicut fecerat de iacobo. volebat enim expectare transitum solemnitatis pascalis: in qua iudei septem diebus vescunt pauperibus asimis. Quem cum apprehendisset. Posita occasione persecutionis petri. hic ponit describit ipsa persecutio. et diuidit in tres partes. quia primo ponit eius incarceratio liuiosa. secundo eius liberatio miraculosa. Ibi: Cum autem tertio eius associatio gratiosa. Ibi: Considerans. Circa primum dicit: Quem cum apprehendisset misit in carcerem: ne posset effugere. Tradens quatuor quaternionibus militum. dicit autem quaternio qui habet quatuor milites sub se: et sic quater quatuor sunt sedecim: qui eum custodiebant. Volens post pasca producere eum populo. Exponere morti ad voluntatem populi. Oratio autem fiebat. vt ipso suum vicarium adhuc seruaret in vita.

Eum autem

Milites vincula catenis .s. Ra. Custodiae difficultates cumulate
custodiam militum cathenis carcer custodes. Limen. virginum plenius
ecclesiam militum cathenis carcer custodes. Limen. virginum plenius
Quia per omnia limina ista per vi lumen [illegible] nec aliter refulgebat.
Perstringit latere. Dc. Percutto latenis edmemoratio est publica
ipse de omni latere latus nostri a [illegible] et nobis cui pictura cathenarū re-
tempus tale ficanti potius
nullis dicte. Et dicto ipse
ne in carne paulo et vos
valde cognoscere armanti.
Percussit latere. Ra. Latus corpus est cor-
pore et non simpto po-
test habere anxietas.
Percussit Dc. Per-
cutere a apices cingulus
vellus fusti legim⁹: id pe-
nitus ppe rigor carcerus:
ligamina ad bestiā latenac
rat: vt tamen circa pedes
domitis: frigus noct vi-
olens liquori: explicit pedes
latenac vt eos molestia
corpis vel tristia tentant
humana: sicut aliqd la-
pere de propositi rigore: e
q: pietā dicitur lumbi ve-
stri ficti: et calciati pedes
in ipsa nocte exuptis pa
ris ipsi adstiterunt. nostra
predicandi rationem tube
mar intrigata.
Tenerunt ad petri
ferri.q.d.a.c. Dc. An-
gelus lmo terrei erat per
te ā vocat ad hierusalem
ascendit: ris apl̄or vestigijs
nostis est facta manifes-
qui sanguine populo ho-
stili ferrei vicarii: ferrea

Nicolaus

a Et ait. Dic ois de
scribe liberatio petri mi-
raculosa dicit: Et it
p̄ latur⁹ et ait herodia.
l. occasione vt occidat.
b In ipsa no. mediante
pueritia. c Erat petr⁹
dor. inter duos mil. et. ita
custodime q nō patebat
vila causa ois humana:
fi qr solicite bi ano sub-
sidio fuisset adiuti. diuini.
loco subdit: d Et ecce
ang⁹ⁱ⁹ astit. ad petri
liberatiōē. e Et lumē
refulsit in habitaculo. ad
a⁹ solationē. f Per-
cussoq; latere petri. vt qr
citaret cum a somno.
g Et excidērūt cathene.
diuina virtute vel ange-
lica cui natura corpalis obedit ad motū locali: ppter qs potuit illas ca-
thenas flatis dissolvere. h Precingē. vt sis aptus ad ambulandum: re-
soluere ut enim petr⁹ cingendi fuit vt vestis posset cooperire pedes p̄a trigi-
tatē carceris hoc enim fieri erat licitū et maxime p̄ra liminis periculum.
i Et calcia te caligas tuas. ad aēr caliga genus calciamēti nō hūan⁹ /
rū sup̄ posterū dicit glosa. In greco i q̄ scripsit sanct⁹ Lucas dī sandalia:
ppter qs aliqui dicunt q̄ vera littera est calcia te caligas: gallice galloi.
k Existimabat astē se visū videre: fortitudo enim carceris e diligens cu-
stodia fecerāt sibi imaginationē de cuiusdā spectatia: ppter qs rem gestā
aut erit oppositū somno: vel qr vigilātes erāt acrius pensi: sicut inj. Reg.
vi. dicit de militib⁹ qui capere volebāt beliscā. m Venerūt ad portā fer-
reā. Illa erat exterior porta carceris. n Que ducit ad ciuitatē. et q̄
vltro aperta est dic. virtute diuina vel angelica modo fabrito de cathenis.
q Et primo discessit angelus ab eo. facto vilperdūde: sicut dicti est. ii.
Reg. xxiii. r Et petrus ad se reuersus .c. s. nec prius q̄ nō erat somnians: sed
dicit: Cognoui q̄. Dic ponit⁹ ois reflexio petri ad fidelem: cum
rem nō timore passionis vacuisset q̄ per visionē angeli circa pleni-
tudinē vite sue haberet voluntatē dei esse. t Venit ad domū marie. que

Cūq; autes producturus eus esset
† quia apostata erat infidelis.
herodes: i ipsā nocte erāt petrus
vinis habens ipsum custodiā illa nocte
dormiens inter duos milites vi
ctus cathenis duab⁹: et custodes
† quatuor hec custodi i quaternio mili. custo. custo-
ante ostium custodiebant † car-
cerē. † non ibi e aliter
cerē. Et ecce angel⁹ domini astitit
† ex parte ornatū
et lumē refulsit in habitaculo. p
† quasi corporali
cussoq; latere petri excitauit eum
dicens: Surge velociter. Et cecidē/
† prima soluitur angelica
derūt cathene de manibus eius.
Dixit autē angelus ad eū: Pō
† scripsit dic ni symbolū. ſ. fine circumcisi angelo la-
bente: † aliqui ypocrite † caligā pro † calciamenti.
cinge te † calcia te caligas tuas. Et
fecit sic: et dixit illi: Circūda tibi ve
† simat non impedias
stimentum tuū: et sequere me. Et
crians sequebatur eū: et nesciebat
† non putabat fieri id. ostendit imaginarie
quia verum esset q̄ fiebat p an/
gelū. Existimābat autē se visū
† ostendit
videre. Trānseūtes aūt primam
† custodia carceris † seu quaternionē eū suis
et secundam custodiam venerūt
† a porta ferrea exterior ad ciuitatē
ad portam ferreā. † que ducit ad
† a seipsa
ciuitatē que vltro apta eis. Et
exeuntes processerunt vicū vnum
† vt sicut prius erāt qs fuerunt nō videntes
et statim discessit angelus ab eo.
Et petrus ad se reuersus dixit:
Nūc scio vere: quia misit dñs
nus angelum suū: et eripuit me
de manu herodis: et de oi expe/
† ubi erat
ctatione plebis iudeor. Cōsidē

rāns venit ad domū marie matris
† † causa orationis propter quā ex multa-
iohānis q cognominat⁹ marc⁹: ubi
erant multi cōgregati et orātes.
Pulsante aūt eo ostium ianue
† vidit e t sing. et nihil sentiebat et nihil sentiebat
processit puella ad videndū nōe
rhode. Et vt cognouit vocē pe-
† ex gaudio. Consilio et affectu
tri p̄ gaudio non aperuit ianuam:
sed intrōcurrens nunciauit stare
petrū ante ianuā. At illi dixerūt
† qi videbat petrū incarceratū esse
ad eam: Insānis? Illa aūt affir
† nem.
mabat sic se habere. Illi āt dice
bant: angēlus eius est. Per⁹ au
tem perseverabat pulsans. Cū aūt
† † qi erāt videbant grādo
audissent eum: stupuerunt.
aperuissent. viderūt eū: et obstu-
† stupefacti sunt
pucerunt. Annuēs autez eis ma/
† silentium indicendo
nu vt tacerent: narrauit quomō
† nō poterant cessantes vt sentebāt.
dominus eduxisset eū de carcere.
† nuntiate † iacobo et † fri
† addit nostre in alijs
bus hec. Et egressus abijt i aliū
† ecclesiam post ecclesiam ad petri de carcere
locum. Factā autē die erāt non
† † custodes † apparet q̄ diuinum relig⁹ petrus
parua turbatio inter milites: quid
† in carcere
nam factus esset de petro? Herō/
† † inquisit rerum causodes
des autem cum requisisset eum: et
nō inuenisset: inquisitione facta
† † ad se et in ore vindicaret
de custodib⁹ iussit eos duci. De
scēdens q̄z a iudea in cesaream. Ibi
† ideo finibus eor⁹ p̄ximus
p̄moratus est. Erat autē iratus

Ptolemais

tyrus et sidonijs. † At illi vnānies
† qui ad eum
venerūt ad eum. Et persuaso bla
† qui ei familiaris erat
sto qui erat sup cubiculū regis
† qui⁹ erat cop̄ erat e patronus tyre persa
postulabant pacem: eo q̄ alerēt
† Fenice ad ydumeā
regiones eor⁹ ab illo. † Statuto āt
† die vel super † vbi locus erat iudicij † blandit-
die herodes † vestitus veste regia
† in modū ornatus
sedit pro † tribunali: † et concio/
nabat ad eos. Pōpulus aūt ac/
† adulatio populorum fides offensis
clamabat: dei vōces: et nō homi
nis. Cōfestim autem percussit eum
† q̄ quidē apl̄or: nomē dei nō patiendo
angelus domini: eo q̄ nō dedit
† q̄ adulationi non subdita
honorē deo: et p̄sumpt⁹ a vermi
† sallo dño meruit vt verbum ei⁹ tale
bus expirauit. † Verbum aūt
† † in fidelibus † in his q̄ gessit in martirio
domini crescebat. † et multiplica/
† crebr ad id q̄ sibi p̄ut minabat ad laudem q̄ mi-
batur. † Barnabas aūt et saulus
nus barnabe et saulī.
reuersi sūt ab hierosolymis explē
to ministerio: assūpto ioanne q
cognominatur marcus.

† ex ydumea q̄ videbat ab hierosolymis

Erant aūt in C. XIII
ecclesia que erat antio-
† de syria † .s. † de pisidij
chie⁹ pphete et doctores: in qui
† ex gentilib⁹ ydolatra mutat aut nomē babtismi.
bus barnabas et simon qui vo

† † ipse eleuans vel consurgens † de elementi
rate superadita
cabatur niger: et lucius et † manahē: qui erat herodis te/

† quia ydem fuit cum Saulo nomine gentili † Saulo et

trarche cōllactane⁹ et saul⁹. Mi/
† qui non nominat sine
nistrantibus autem illis dño et
† ieiunantib⁹
ieiūantib⁹: dixit illis spūssā
† † spiritus sancti ipse loquitur † † spiritus
† † spiritus sancti ipse loquitur † † spiritus
† † ipse dixit ad ecclesiam antiochie † † ministrantibus
† † ipse dixit ad ecclesiam antiochie † † ministrantibus
† † ipse dixit ad ecclesiam antiochie † † ministrantib

Paulus. Ra. Interpretat⁹ chanto reflectebat. vel sic ortus. vt intrauit.
Dei. i. populo. Dc. di. Israhe populo. populus qui dicit. Israhe⁹ dicit⁹
est homo paulus. Dc. dicit. Israhe populo qui dicit. Israhe⁹ dicit⁹
Israhe populo. Dc. dicit. Israhe populo qui dicit. Israhe⁹ dicit⁹
vocauit. Israhe populo qui dicit. Israhe⁹ dicit⁹ vocauit. Israhe⁹
populo qui dicit. Israhe⁹ dicit⁹ vocauit. Israhe populo qui dicit.
Israhe⁹ dicit⁹ vocau

Audete dñe ꝓpheto. In greco multe dñe ꝓpheto ꝙ relpicit ꝙ vilipēdit mēs. Admirami mini. &c. Hec ultra adhuc mentis ꝙ vilipendit ad ultimū ꝙ dñe ꝓpheto ꝙ opus operor vobis ꝙ vindicte vindicte.

Nō credetis si q̄s enarrauerit vobis. Expositio. Ideo ait q̄ nō credetis si q̄s enarrauerit vobis q̄ opus operor vobis ꝙ vindicte vindicte magnitudinē nō credent: cum dñica fuerint. Et colentur. &c. Modi⁹ locutionis est greco vsitat⁹ ꝙ latino. Et significat alte cōsq̄ naturā gētilis et de fide religionē iudeoꝝ greco vocant gētiles.

Domine. &c. Petrus illum ꝓcipiū coram venit adire. Sed mulier tam pium sanguinis pauido ꝓpe ripuit lassitudo.

Et nunc vide. &c. Mō q̄ latent vitā eternā nos alle qui reputabit: & ne ipo sit⁹ vide inaudiendi ꝙ apl̄i.

Hic cruc. &c. Postquā ꝓpheta ꝓpositi limobile et: nobis primū vt: deide inserit, ꝓhec actionē ad ꝓsonā ꝓtio lociut ad illā.

Postea. &c. Nō ait postea: vos q̄ quod ipo vt: hoc ad apostolos qui mentēa eius sunt ꝓtinet. Hc. &c. Victus ecclesiastic⁹

Nicolaus

tribulatione⁹ nr̄as vt: Ad ꝓhi cos i gētes⁹ ꝙ violate ꝙ admiramini ꝙ obtrectātes: q̄ op⁹ fecit in vob⁹ vbis q̄ nemo credit cū narrabit. Hec vō tribulatione⁹. Ier. q̄si allegat. Et nemo vi: a Videte. p. nunc gentilionis ꝓ ꝗm adimplete. b Et ad. hc magnitudē mali sup vos venturi. ꝙ subdit: c Et vil. p romanos q̄ penā mort. ꝙ ꝗ detruncate ciuitatis ꝙ vilipēdi: ꝙ ꝗm iudeoꝝ ꝓtius occiderūt ꝙ gētis captiuauerūt: vastāq̄tus eos ꝙ di uersas partes orbis: et tha capitulum. q̄ martia ꝙ ꝙ ir reparabilis fuit figurata ꝙ capitulum babylonicā de q̄ loqt̄ abachuc ꝙ illā tangit ꝙ figurā dans intelligere capitulum factā per romanos ꝙ tēc futurā de qua loqt̄ hic Paulus. d Quia op⁹ opc. i. v. t. op⁹ icarnatiōis ejus ꝓ passionis ꝙ resurrectionis. e Qui nō crc. vī. Ly enim ad ꝓdicationē ejus ꝙ apl̄oꝝ ꝓtinet de iudeis crc. dicēdo: vt ps ex ꝓdict: vii illi fuerūt pauci respectu nō credentiū. f Extollit⁹ ale tūc. f. paulo ꝙ barnaba. g Rogabant. f. principes synagoge. h Hic. fab. lo. sibi ꝓtinet hec. dicit expositor⁹ ꝙ glo. vī inuere q̄ rogauerūt hoc matutinū. tas enī moti erāt ꝑ barnabā ꝙ paulū: eo q̄ paul⁹ dixerat q̄ in lege moysi nō poterāt iustificari. ꝙ ꝑ volentiē hoc iterū audire ex ore eius: vt sic haberēt maiorē occasionē eos magis ꝓsequēdi sic ꝓtica fecerūt. i Lege. hi. ex. ly. Letuit redditū ad domū suā. k Secuti sunt multi iu. vel gentiles qui crediderūt. nō ait ꝓcipue ꝑ synagogā ꝑ aplos machinationem. l Et co. f. Sed adnotandū. q. uerius ꝑ gētilitate ad iudaismū. m Sua. debāt eis vt ꝑmanerēt i gra dei. ꝙ fuerūt ꝓfecti ad q̄d erāt vocati ꝑ eis ꝓdicatorē ꝓtis. n Videtis ait. Posita pauli ꝓdicatiōe hic ꝓfit ponit⁹ silentiū ꝓcipui synagogarū vt: Videtes ait turbas. fautus aplis. &c. p Dicit⁹ autē. vidēs q̄ ꝑ. pl. q̄ motus iudeoꝝ nō ex ꝓtate amo paulum ꝙ bar. sed ꝓposito timore. r Debite opus. pt. loqui ver. dei. i. facta. s Exorti sūt. f. iudei ꝓtati ꝙ dicēdo. t Et in. vos in. gētes ꝓtant. u Hic ostēdit. f.

¶ Quidam de. R.a. Cū ex multis retro annis multitudo fidelium ad fidē xpi accessisset. Ortū est ex hac occasione scisma. Quidā enim ex his qui ad fidē venerant. existimabant. q̄ nō aliter quisq̄ posset saluus fieri. nisi circūcisionis ritū susciperet. Quod cū ex. xi. Actuū. Petrus. & alii apostoli. qui tūc erant Hierosolymis. audissent. misserunt Antiochiā Paulū & Barnabā. & quosdā alios ex eis. ad Petrū & alios apostolos. qui tūc erant Hierosolymis. ut ab eis super hac re. quę mouebat. consilium acciperent. Quod cū ex. xv. Actuū. Lucas euangelista. latius exponat. ibi. xv. videndum est.

Nicolaus

a Et antiochię. ꝙ est regionis proprie. b Ex hoc ꝓmittit. q. d. post ꝓmissionē. c Et quoniā p multas tribulationes. ꝛc. q. d. non debent vos retrahere gloriatiōes mundi a regno celorū. quia tales gloriationes nō habent bona ex se. sed ex causa. & quatenus bona sunt. ex multiplicatione meritorū. d Et cū ꝓmisissent illis p singulas ecclesias presbyteros. ꝛc. notandū est. q. ꝓpter hoc non dicitur. q. ordinauerint illis. q. singulis ecclesiis ꝓpriū ordinē. & nō ꝓpter hoc. q. non ꝓmiserint ordinē aliis ecclesiis. quibus ꝓmiserunt. vt ex hoc dicamus. q. ꝓmittere. & ordinare. sint idem. e Et cū audissent illi tristitia. q. ꝓ tristitia. q. ꝓmissa est. intelligitur. q. ꝓ tristitia. q. ꝓmissa est. intelligitur. q. ꝓ tristitia. q. ꝓmissa est. intelligitur

Salutem. Ra. Euangelia etiam et tantum hinc charitas et dei angelus
ab eo audiri verbi possit. et ecclia simul nona cui velit intelligant.
Quarto ait. Ita ut. Dc. Ipse greco exemplo alias vtitur. Et ecce etiam
ait. quoniam. et ordinauit legi. Gre nō multiplicatus. Ut si est. i placuit.
Quia. Quia arcetur ita. publico vbi vult spiritus. et q vult loqt. Et no

bis salutem. Quōniā audiui/
† ut apostoli verbi possit. et ecclia simul nona cui velit intelligant.
mus: quia quidā et nobis † creā
† vel nota lingua. † varie
tes turbauerūt vos † verbis. † euer
† vel doli † inuentor a natiuo † vestro q̄ vos subla
tentes alas vestras: † quibus nō
uertas † per quas fides † vestra firmata est † vestro
et vobis pre † vt maneat in nouitate
mādauimus: placuit † nobis col
lectis in vnū eligere viros: et mit
tere ad vos cum charissimis bar
† dilectis † vt vos diligat
naba et paulo † hominib⁹ q̄ † trā
† pro † pro nomine tui amouendi
didērūt animas suas p nōmine
† q̄ placuit nobis in vnū
domini nostri ihu christi. † Dis
† id barnaba et paulo
mus ergo iudas et silā: q̄ † et ipi
† q̄ ego ipse cognoui † q barnabas et paulus
vobis verbis referent † eadem.
† gens nihil vltra est hoc q̄
Visum ē.n. spiritui sancto et nō/
bis nihil vltrā imponere vobis
† spiritui sancto et quantum ad hec tales sarcine
oneris q̄ hec necessaria: † ut abste
neatis vos ab immolatis simu
lacrorū: et sāguine et suffocato: et fōr
† sacrificiis et a malo abstinere † bona agere † pacem
nicatiōe. † a quibus custodientes
vos bñ agetis: Valete. Illi igr
† hic q̄ modo † separati ipsi † vnitate tue.
dimissi descenderunt antiochiam
† barnabas † paulo
et congregata multitudine † tradide
† pertinente ad fidē † genitum
runt epistolā. Quam cū legissent
† q̄ populi † vbi nobis † nihil ignotum contra
gaudiū sunt † sup consolatione. Iu
† exorto paulo et barnaba
das autē et silas: † cum et ipi ef
† hortis † huic operi predicationis † vt eo ex quo cepit
rāt prophete et ipi. † plenius illi qui erāt cum
naba et paulo † hominib⁹ q̄ † trā
† vbi † pro nomine tui amouendi
didērūt animas suas p nōmine
† q̄ placuit nobis in vnū
domini nostri ihu christi. † Dis
† id barnaba et paulo
mus ergo iudas et silā: q̄ † et ipi
† q̄ ego ipse cognoui † q barnabas et paulus
vobis verbis referent † eadem.
† gens nihil vltra est hoc q̄
Visum ē.n. spiritui sancto et nō/
bis nihil vltrā imponere vobis
† spiritui sancto et quantum ad hec tales sarcine
oneris q̄ hec necessaria: † ut abste
neatis vos ab immolatis simu
lacrorū: et sāguine et suffocato: et fōr
† sacrificiis et a malo abstinere † bona agere † pacem
nicatiōe. † a quibus custodientes
vos bñ agetis: Valete. Illi igr
† hic q̄ modo † separati ipsi † vnitate tue.
dimissi descenderunt antiochiam
† barnabas † paulo
et congregata multitudine † tradide
† pertinente ad fidē † genitum
runt epistolā. Quam cū legissent
† q̄ populi † vbi nobis † nihil ignotum contra
gaudiū sunt † sup consolatione. Iu
† exorto paulo et barnaba
das autē et silas: † cum et ipi ef
† hortis † huic operi predicationis † vt eo ex quo cepit
rāt prophete et ipi. † plenius illi qui erāt cum
naba et paulo † hominib⁹ q̄ † trā
† vbi † pro nomine tui amouendi
didērūt animas suas p nōmine
† q̄ placuit nobis in vnū
domini nostri ihu christi. † Dis
† id barnaba et paulo
mus ergo iudas et silā: q̄ † et ipi
† q̄ ego ipse cognoui † q barnabas et paulus
vobis verbis referent † eadem.
† gens nihil vltra est hoc q̄
Visum ē.n. spiritui sancto et nō/
bis nihil vltrā imponere vobis
† spiritui sancto et quantum ad hec tales sarcine
oneris q̄ hec necessaria: † ut abste
neatis vos ab immolatis simu
lacrorū: et sāguine et suffocato: et fōr
† sacrificiis et a malo abstinere † bona agere † pacem
nicatiōe. † a quibus custodientes
vos bñ agetis: Valete. Illi igr
† hic q̄ modo † separati ipsi † vnitate tue.
dimissi descenderunt antiochiam
† barnabas † paulo
et congregata multitudine † tradide
† pertinente ad fidē † genitum
runt epistolā. Quam cū legissent
† q̄ populi † vbi nobis † nihil ignotum contra
gaudiū sunt † sup consolatione. Iu
† exorto paulo et barnaba
das autē et silas: † cum et ipi ef
† hortis † huic operi predicationis † vt eo ex quo cepit
rāt prophete et ipi. † plenius illi qui erāt cum

Dixerūt. Barnabas a paulo dimittus plus solito repetitis nihilominꝰ
opus euangelii sibi insidiis coeunt. Electo Syla. Ra. Ad hoc re
manere et fruī dño. iuxta illud: vbi vult est ad ipsi ait remanere vt
p Eruenit tē. Quidue fiebat. R. Qui iudex † indicā cā CXVI
† hic q̄ modo † separati ipsi † vnitate tue.
dimissi descenderunt antiochiam
† barnabas † paulo
et congregata multitudine † tradide
† pertinente ad fidē † genitum
runt epistolā. Quam cū legissent
† q̄ populi † vbi nobis † nihil ignotum contra
gaudiū sunt † sup consolatione. Iu
† exorto paulo et barnaba
das autē et silas: † cum et ipi ef
† hortis † huic operi predicationis † vt eo ex quo cepit
rāt prophete et ipi. † plenius illi qui erāt cum
naba et paulo † hominib⁹ q̄ † trā
† vbi † pro nomine tui amouendi
didērūt animas suas p nōmine
† q̄ placuit nobis in vnū
domini nostri ihu christi. † Dis
† id barnaba et paulo
mus ergo iudas et silā: q̄ † et ipi
† q̄ ego ipse cognoui † q barnabas et paulus
vobis verbis referent † eadem.
† gens nihil vltra est hoc q̄
Visum ē.n. spiritui sancto et nō/
bis nihil vltrā imponere vobis
† spiritui sancto et quantum ad hec tales sarcine
oneris q̄ hec necessaria: † ut abste
neatis vos ab immolatis simu
lacrorū: et sāguine et suffocato: et fōr
† sacrificiis et a malo abstinere † bona agere † pacem
nicatiōe. † a quibus custodientes
vos bñ agetis: Valete. Illi igr
† hic q̄ modo † separati ipsi † vnitate tue.
dimissi descenderunt antiochiam
† barnabas † paulo
et congregata multitudine † tradide
† pertinente ad fidē † genitum
runt epistolā. Quam cū legissent
† q̄ populi † vbi nobis † nihil ignotum contra
gaudiū sunt † sup consolatione. Iu
† exorto paulo et barnaba
das autē et silas: † cum et ipi ef
† hortis † huic operi predicationis † vt eo ex quo cepit
rāt prophete et ipi. † plenius illi qui erāt cum

Dixerūt. Barnabas a paulo dimittus plus solito repetitis nihilominꝰ
opus euangelii sibi insidiis coeunt. Electo Syla. Ra. Ad hoc re
manere et fruī dño. iuxta illud: vbi vult est ad ipsi ait remanere vt
p Eruenit tē. Quidue fiebat. R. Qui iudex † indicā cā CXVI

antiochiā: docētes et euangeli/
† sororibus
zātes cum alijs pluribus verbū
† non sinum
domini. Post aliquōt aūt dies
dixit ad barnabā paulus: Reuer
tētes visitemus fratres p vniuer
sas ciuitates in quibus predica/
† vbi verbum fidei ceperat in eis
uimus verbū domini † quōmō
se habeant. Barnabas aūt vole
† in comitatu suo
bat secum assumere et ioānē qui
cognominabat marcum. Paul⁹

aūt fyle ibi remanere. Judas aūt
solus abijt hierusalē. Paulus
autem et barnabas demorabant
† de martirio ejus † ejus et regali stirpe
antiochie: docētes et euangeli/
† sororibus
zātes cum alijs pluribus verbū
† non sinum
domini. Post aliquōt aūt dies
dixit ad barnabā paulus: Reuer
tētes visitemus fratres p vniuer
sas ciuitates in quibus predica/
† vbi verbum fidei ceperat in eis
uimus verbū domini † quōmō
se habeant. Barnabas aūt vole
† in comitatu suo
bat secum assumere et ioānē qui
cognominabat marcum. Paul⁹

† Barnabas debuerat assumi vel subiici † barnabam.
† volentem a pōpeiolis insidiis reuocasse † hierusalem
ät † rogabat eū: vt q discessisset
ab eis de pāphylia: † nō isset eū
† ne rudis adhuc gratia mutaret
cio in opus: † non debere recipi.
Facta ät autem dissensio: ita vt
† sic visio † mentis ipsi illigati legant et pleriq⁹ pōtorū
discederent abinuicez. Et barnā
bas quidē assumpto marco nauigaret cypū: Paulus vo ele/
† remittus vehementius.
cto syla profectus ät: † trāditus
† fidelis
gre dei a fratribus. Perābula

† Barnabas debuerat assumi vel subiici † barnabam.
† volentem a pōpeiolis insidiis reuocasse † hierusalem
ät † rogabat eū: vt q discessisset
ab eis de pāphylia: † nō isset eū
† ne rudis adhuc gratia mutaret
cio in opus: † non debere recipi.
Facta ät autem dissensio: ita vt
† sic visio † mentis ipsi illigati legant et pleriq⁹ pōtorū
discederent abinuicez. Et barnā
bas quidē assumpto marco nauigaret cypū: Paulus vo ele/
† remittus vehementius.
cto syla profectus ät: † trāditus
† fidelis
gre dei a fratribus. Perābula

† Barnabas debuerat assumi vel subiici † barnabam.
† volentem a pōpeiolis insidiis reuocasse † hierusalem
ät † rogabat eū: vt q discessisset
ab eis de pāphylia: † nō isset eū
† ne rudis adhuc gratia mutaret
cio in opus: † non debere recipi.
Facta ät autem dissensio: ita vt
† sic visio † mentis ipsi illigati legant et pleriq⁹ pōtorū
discederent abinuicez. Et barnā
bas quidē assumpto marco nauigaret cypū: Paulus vo ele/
† remittus vehementius.
cto syla profectus ät: † trāditus
† fidelis
gre dei a fratribus. Perābula

† barnabā p̄bere assumi vel subiici † barnabam.
† volentem a pōpeiolis insidiis reuocasse † hierusalem
bāt autem † syriam et cilicā: cōfir/
† qui iam fundata erat.
mans ecclesias: precipiēs custodi
re precepta apostolor⁹ et seniorū.

† barnabā p̄bere assumi vel subiici † barnabam.
† volentem a pōpeiolis insidiis reuocasse † hierusalem
bāt autem † syriam et cilicā: cōfir/
† qui iam fundata erat.
mans ecclesias: precipiēs custodi
re precepta apostolor⁹ et seniorū.

Eruēnit ät CXVI.
p derbē et lystrā: Et ecce di
scipulus qdam erat ibi
† benefactum putatur
nomine timotheus: filius mu/
lieris vidue fidelis: patre gentili:
hūic testimoniū bonū reddebāt
qui in lystris erant et iconio fra
tres: hūnc voluit paulus secū p
ficisci: et assumens circūcidit eum

de matre

† ruhabelis fortasse suam iudeam vt non lachrymarum
propter iudeos qui erant in illis
† hebrea † vocata † q filiam esse in circūcisione nō ap
darent nugacia circūcisionis † vel voluerit circumcidi
locis. Sciebant.n. omnes q⁹ pa/
ter eius erat gentili s. Cūz autez
ptransirent ciuitates: tradebant
† flavia.
eis custodire dogmata que erāt
decreta ab apostolis et seniorib⁹
qui erāt hierosolymis. Et ecclie
† vbi hic qui antea credidit † vbi hic qui contrā.
† q̄ Adam baptizatus
quidez firmabant fide: et abū
dabant numero quotidie. Trān
† Cū fit galathie et nolunt a cādore corpis et sanguinis
scūtes aūt phrygiā † galatie re/
† q phrygiam bonus ante nō nō erat
gionē: vetati sunt † a spiritu sancto
† milane qui fere eōs plane dimittere regulam in nra
loqui verbuz † in asia. Cum venis
† in qua non erat fides ostium apertum
sent autez † in mysiam. † tētabant
† † in qua non erat fides ostium apertum
irein † bithyniā: et non permisit eos
† Ethiopia qui nō erāt fidem recipiunt
spiritus ihu. Cūm autem ptran/
† in qua erat apertum fidei ostium.
issent † mysiaz: descenderunt troa
dem: et visiō p noctem paulo ostē
† † angeli semper fuerunt
sa est. Vir macedo qdā erat stās
† et forma humana
et deprecans eum dicens: Tran
† hinc pars macedoniē beleni
sciens † macedoniā. adiuua nos.
† † velut obediētia per filium nouata
Vt aūt visum vidit. statiz que

† hic hujus effectus in fidelis omni pacti
fuimus † phasia in macedoniaz:
† plenis velis
certi facti q vocasset nos dñs
euāgelizare eis. Nauigātes aūt
a troade † recto cursu venim⁹ sa/
† q̄ quod cum dicunt
mothracā: et sequnti die neapoli:

Custodire dogmata. ad ap. Ra. Nō placabile qō ipsi fuerāt: et qō
propter voluerāt vel apli decreuerāt. Et et apli nō recte docebāt aut qō non
fuerāt. Ra. In figura hui⁹ facti nonnulli⁹ Ludolf sacerdotes velut
siminaturi equinō factum. Ecclie quidē. Ra. Doc et de sepe di
cto capitulo q nunc aliōr⁹ inferunt. Letati sunt tē. Dc. Lectis

† ecclesiastica fortasse suam iudeam vt non lachrymarum
propter iudeos qui erant in illis
† hebrea † vocata † q̄ filiam esse in circūcisione nō ap
darent nugacia circūcisionis † vel voluerit circumcidi
locis. Sciebant.n. omnes q⁹ pa/
ter eius erat gentili s. Cūz autez
ptransirent ciuitates: tradebant
† flavia.
eis custodire dogmata que erāt
decreta ab apostolis et seniorib⁹
qui erāt hierosolymis. Et ecclie
† vbi hic qui antea credidit † vbi hic qui contrā.
† q̄ Adam baptizatus
quidez firmabant fide: et abū
dabant numero quotidie. Trān
† Cū fit galathie et nolunt a cādore corpis et sanguinis
scūtes aūt phrygiā † galatie re/
† q phrygiam bonus ante nō nō erat
gionē: vetati sunt † a spiritu sancto
† milane qui fere eōs plane dimittere regulam in nra
loqui verbuz † in asia. Cum venis
† in qua non erat fides ostium apertum
sent autez † in mysiam. † tētabant
† † in qua non erat fides ostium apertum
irein † bithyniā: et non permisit eos
† Ethiopia qui nō erāt fidem recipiunt
spiritus ihu. Cūm autem ptran/
† in qua erat apertum fidei ostium.
issent † mysiaz: descenderunt troa
dem: et visiō p noctem paulo ostē
† † angeli semper fuerunt
sa est. Vir macedo qdā erat stās
† et forma humana
et deprecans eum dicens: Tran
† hinc pars macedoniē beleni
sciens † macedoniā. adiuua nos.
† † velut obediētia per filium nouata
Vt aūt visum vidit. statiz que

† hic hujus effectus in fidelis omni pacti
fuimus † phasia in macedoniaz:
† plenis velis
certi facti q vocasset nos dñs
euāgelizare eis. Nauigātes aūt
a troade † recto cursu venim⁹ sa/
† q̄ quod cum dicunt
mothracā: et sequnti die neapoli:

Colonia. Dc. Et q
decima indigenaz nouis

Nicolaus

de matre iudea nati. nec
ista circūcisio fuit ficta: vt
dicit Hiero⁹. sed vera vt
dicit Aug⁹. qz illo tpe na
ti de iudaismo. et quasi ad
rām poterāt licite legalia
seruare. plus enī legē vē/
rite: et qz mater ecclesia de mre q̄ de pre. et sō Gyulo pl⁹ ei⁹ ecclesie
putauit ecclesiā inde⁹. a Sordidi enī. tē. J Dc. Et vt q simplicit⁹ erat notā
qz pl nō posset ei circūcidi. sic igit paul⁹ ei circūcidēdo nō malc fecit qz
p hoc q erat incisā vitauit sūdalā iudeoz. rvtā q genti. erat et pre et mre nō
circūcidit: vt hō Walch. b Cū ait. D resumit pdicatio ad pdicādā ce
dentes. et pz hoc vsq vbi: c Et ecc. qdē tē. J Dc. Et qz augmētabant fidei et
merito et numero. d Trāseūtes. B plr dederūt pdicatio pauli ad zuer
sionē iudeōrū. et pr⁹ offudit i qbr regiōr⁹ phrygiā fuit pdicare: et B ex visiōe
reuelatiōe. f. in asia et bithyniā: qz pedē mater fruct⁹ imitabat in aliis lo
cis pdicādo. et pz hoc. e Cū ait pertēdētes. B plr offudit i qbr regiōr⁹ phi
cauit paul⁹. qz p̄dicauit i regno macedonie. et i qbusdā aliis pties grecie.
sicut scipit ca. sc. vbi: Qui it deducebāt. puta i vsuo. qz p̄ descrīdē vocatio
pauli ad macedoniā. et pdicatio vbiq; ibi: Erant ät. Lucas p⁹ est: Cū it
pr ät. mysiā deīc. troadē. nota q ciuitatū ei macedoniā. f Et vi. p. n. p.
o. Et a deo. g Vir macedo. i. similudo viri hui⁹ bīdi et effigiē macedonie.
h Trādidit m. a. noa. Inducēdo ned vtā salut. i Vt ät v. vidit vē. qz
paul⁹ fuit certificat⁹ q fi erat visio vana et a deo missa: et B hoc fecit hoc
certificauit. certa et pacti vsq vbi: k Et de philippis. ciuitas. Et denotatur
a philippo rege macedonū pīe alexādri magni. l Que. Et p. p. macedonie.
fissent † mysiaz: descenderunt troa
dem: et visiō p noctem paulo ostē
† † angeli semper fuerunt
sa est. Vir macedo qdā erat stās
† et forma humana
et deprecans eum dicens: Tran
† hinc pars macedoniē beleni
sciens † macedoniā. adiuua nos.
† † velut obediētia per filium nouata
Vt aūt visum vidit. statiz que

† hic hujus effectus in fidelis omni pacti
fuimus † phasia in macedoniaz:
† plenis velis
certi facti q vocasset nos dñs
euāgelizare eis. Nauigātes aūt
a troade † recto cursu venim⁹ sa/
† q̄ quod cum dicunt
mothracā: et sequnti die neapoli:

Colonia. Dc. Et q
decima indigenaz nouis

Nicolaus

de matre iudea nati. nec
ista circūcisio fuit ficta: vt
dicit Hiero⁹. sed vera vt
dicit Aug⁹. qz illo tpe na
ti de iudaismo. et quasi ad
rām poterāt licite legalia
seruare. plus enī legē vē/
rite: et qz mater ecclesia de mre q̄ de pre. et sō Gyulo pl⁹ ei⁹ ecclesie
putauit ecclesiā inde⁹. a Sordidi enī. tē. J Dc. Et qz augmētabant fidei et
merito et numero. d Trāseūtes. B plr dederūt pdicatio pauli ad zuer
sionē iudeōrū. et pr⁹ offudit i qbr regiōr⁹ phrygiā fuit pdicare: et B ex visiōe
reuelatiōe. f. in asia et bithyniā: qz pedē mater fruct⁹ imitabat in aliis lo
cis pdicādo. et pz hoc. e Cū ait pertēdētes. B plr offudit i qbr regiōr⁹ phi
cauit paul⁹. qz p̄dicauit i regno macedonie. et i qbusdā aliis pties grecie.
sicut scipit ca. sc. vbi: Qui it deducebāt. puta i vsuo. qz p̄ descrīdē vocatio
pauli ad macedoniā. et pdicatio vbiq; ibi: Erant ät. Lucas p⁹ est: Cū it
pr ät. mysiā deīc. troadē. nota q ciuitatū ei macedoniā. f Et vi. p. n. p.
o. Et a deo. g Vir macedo. i. similudo viri hui⁹ bīdi et effigiē macedonie.
h Trādidit m. a. noa. Inducēdo ned vtā salut. i Vt ät v. vidit vē. qz
paul⁹ fuit certificat⁹ q fi erat visio vana et a deo missa: et B hoc fecit hoc
certificauit. certa et pacti vsq vbi: k Et de philippis. ciuitas. Et denotatur
a philippo rege macedonū pīe alexādri magni. l Que. Et p. p. macedonie.

et q̄ philippis: qui. Et p̄ma pris
† prefectura a mari prima urbis
macedonie ciuitas colonia: Erā
mus autem in hac vrbe diēb⁹ ali/
† constituenda vel assignanda
quot sperētes. Die ät sabbato:
rum egressi sumus foras portam
† ad locum apt⁹ et congruū ad precandū vel predicandū ex consuetudine
iuxta flumē: ubi videbat⁹ oratio
† ecclie qz oratioē vocant legitimorum.
ē: et sedentes † loquebamur mu/
† vel ad
lieribus que † conuenerāt. Et quē
dā mulier nomine lydia: purpū
† phrisia ciuitatis
raria ciuitatis thiatirēnoꝝ † colē
† vel ad
tis † verū
deum audiuit: cuius dominus
† colentis
aperuit † cor: intēdere his que di
† vel
cebātur a paulo. Cūm ät bapti
† † ad q̄ si ne bis ait. et † manere in domo
zata ēt et domus eius: deprecata
est dicēs: † Si iudicastis me fidelē
† vel
† † manere in domo
domino esse: intrōite † in domum
† † manere in domo
meā et manete: et cōgit nos. Fā
ctum ät aūt eūntibus nobis ad
orationem: puellā quandā habē
tē spiritū phytbonez obuiare no
bis: que quēstum magnum prā
† † animositate fidei.
bat dominis suis † diuinādo. Hec
subsecuta paulum et nos: clamā
† † dum hic bidens et circūlust et eop de ea † sui fas
bat dicēs: † Isti homines serui
† † dum hic bidens et circūlust et eop de ea † sui fas
dei excelsi sunt: † qui annunciant
vobis viam salutis. Hoc autez
† † q̄ clamabat et phonē in turcum eop cognōr q
ipsa propositū † illā a malefic pellebat
† faciebat multis diēb⁹. † Dolēs
† † q̄ pellit eam damnabat
autē paulus. et conuersus dixit spi

Ecclie vica ēt. Ja q
Pulcra pria. D.
et purpurā. Et
ne gen⁹ regnū significatur.
a tactū: colubra. Et
ritū. Purpura. Et
fit. Purpura vestis significat colore et nō odiginat. qz de sanguine pdeūtiū
Ecclie sūta quasi
ne sūgine. Et
ne gen⁹ regnū significatur.
a tactū: colubra. Et
ritū. Purpura. Et
fit. Purpura vestis significat colore et nō odiginat. qz de sanguine pdeūtiū

1533

lebat eūl paul⁹ p̄dicare. p̄dicauit ppū ihesū. Ipocrit. i. actus ad opus
batoꝝ. i. actus ad opus⁹ et q magis agrigat ppīa. q Vbi v. o. et. Ille⁹
apt⁹ ad ordinā et p̄dicādū. r Lydia. et. q. pcessit. Lydi ei⁹ magi. et
bonore q̄ viri. s Et q. m. n. hydia. cū pmū ei ci⁹ nomē ad mirā. hydia
me cognouisse. t Purpuraria. q. purpurā vēdebat q̄ ex pdicta. et
cui dnūs: vt ps i sq. v Cuncta q̄ dicēbāt. nec. p. dnūs. dicit. vt ps i sq.
ii. v. Agalo. i. audire ecclie. scribe. de hac cui dicit. et ait. B mīr audiēdi mā
cui aīt adhuc ta fuer at de gentilitate ad audiendū i q̄ celat vī⁹ dc⁹. y Cui⁹
a. c. dño. tē. Nō cui fi pōt doc. nīl cui⁹ cordīa ppōnīdo. si dc⁹ docet nīl
mētē illūmīdo. sō dic pdicatōr. Pcd. v. Quo. nec. nīl pōt. fa. s Et
si. b. c. s. d. c⁹. A familia. q. erat magna. nō tūdē pellit. a Ipse. nō. i. b.
m. s. mancte. vt ibi q̄dā. s recte tami. si cui⁹ vna die fi plurīp⁹. b. n. ipeitat
mālēo. s. ic pz. q. Nūdē fuit. e. et. valde. domū. si tūdē. b Et. c. nō.
pōt⁹ valde efficacib⁹. c Fecit. Et. b. p̄ offudit. ut q̄ pdicatio. cui⁹
p̄ponit occasio. et. d: Facta ät. b. p̄ offudit. nōb. ad. et. d. et. a. ad locū. et. a. d.
d Pcdūt. q. b. i. phytonē. i. pestilēt. si cui illa puella erat. ic phytonissa
si illa mīer phytonissa. dc⁹ bī. Reg. cxviii. Illa erat si ei obscūa a de
mone. q p aīt magicā facultat. apparet demonē. i. illudēnē. aliquē mortuū
ad vādū. i. illū de occūlt. vt ostēdi fuit. Ista. ño. tūc demon. q̄ illa ea
batur. rīsūq multa. illa a demōe cognita. q̄ bonū. ē occūltū. s. nō. rīsit
dc⁹ Pcdūtur ma. q̄ntū. nō. tūdē. c Clamabat. q. illi. bona. vē. et. b. p
glo. q. amore ipsius. ut cogēt. ipsos. mīdū. vera. loq̄tur. s. b. p. vidēt. vērū. ac
habāt: f Dolēs. ät. pau. tē. ñ. voluīt. dc. b. ñ. q̄. ñ. cogēt. ea. vīdē. tūdē

Postquam exiit exire. ꝛc. q. exiit ꝛc. D. Paulus q filiꝫ ipugnabat. arte
Pauli euacuant. Nic. q pueris licet mouere vera loquitur: aris tñ nō pa-
rentes obtēpat ꝙ ne verbū crucis pueris noīe dei offendat nō laudare dī gaudio.
Pugnē. q. d. mouere vult romanos nomē dei offendere nō laudare dī gaudio.
Dīt ibi ps. D. Ju autē fuit a romanis ne qd bonū recipere-
tur apostolis sue ciuib.

Deseruāt vos in cā. Ra. Et p̄ dī notice virt̄
est libor ascēsa. Ad vīt qm
ctē. q. q. liquit: multe in
tuitiōe. auctōr. q pulsa
cap. ꝛ. ꝛ. ꝛ.

Deus aūt nr̄. a. Quando est multa nocte.
q in gentile hīmanda ne-
gligētia ostēdit.

Terremotus fa-ctꝰ magꝰ. ꝛc. D. Deuote ora
est q. q. virtus diuina opus
mirabile ostēdit: q̄ carcere brēm
mox candidū? Plane cap. ter
rā mouet carcerio fundā-
menta mouet: ostia aperit
et ab omnib⁹ vinculis soluit.
Alit. Qui sē gaudet esse

Nicolaus

nec illud inchoatiue: ppt
q. q. videt multꝰ incredul. q
paul⁹ ipo ueritatis pacis fi
liter credidit. ubi a domo
mal⁹ co mō q. cū boi bōi
spūs imdisit: t ōi. cū exhib
q. ha lōia docet ut omna
uider t ei de bolic. adp ara
i. B est fidē ipe nr̄ verbi
talia mi intrinsecꝰ vencdi
stis mdic. ppriaꝰ. t q no
leuat bīc tribunal sēnq̄ a
domoc ne p̄ dant ap-
parētia nō phantasie q
dicūtur esse miracu-
la. I bestiarios dicipe de
mōnios. t dīc cāis pau
los ē exisse domoni. q. i
ponebat sibi t alijs apīs
q virtꝰ magicis artib⁹
a Videtes. ꝛ. Postq
euāgelioꝝ p̄dr fabulē pe
cunie. t ꝙ diuina liberatio
fui: Media ꝛ. nocte. Cre
ca p̄m⁹ ol: Medio ꝛ. ꝛ.
q p̄dic politice de diuo
tpali. b Applōdentes
pauli t fyle ꝛ. vel tra ta
bant libri. c Ad fred
pos. vt punirēt eos tanq̄
malefactores. ideo fabule
eos accusando. d Pri
bo. ꝛ. d. nr̄ q. ip̄ ꝛ. ip̄ ē cligent
mente tāq̄ aduersarij rei
publi. e Et mi mo
re ꝛ. ꝛ. ꝛ. dell. ꝛ. ꝛ. ꝛ. dell. ꝛ. ꝛ. ꝛ. dell.

Atheniensi. Rad. vbi ⁊ mō ⁊ tēporis apud athenas victum ab thelo
nicensib⁹ apud eos ardue vexat. Q̄stu ait enim. ⁊c. Q̄d ignō.
Cap. ⁊c. Rudor ad hoc q̄ dicit de vel pmittit. Nisi q̄d ibere. q. d.
Nisi q̄ ibere mihi vestra nolite q̄rere. Ideo q̄d ibere. ⁊c. Ignoto deo. Rad. vere deosq̄ nemo
quant nosse refutat ibi ego.

deū annūciatoꝛ esse: quia iesum
⁊ resurrectionē annūciabat eis.
Et apprehensū eū ād areopagū
duxerunt: dicentes: Possumus
scire quę ⁊ cuius doctrina? Noua quis quędā
infers auribus nostris. Volumꝰ
ꝑ qualis sint ⁊ ad quid tendant
ergo scire. q. quinam velint hec esse?
Atheniēses aūt omnes ⁊ adue
ne hospites ād nichil aliud vaca
ꝑ ad se ⁊ alios ociosi sūt nisi aliq̄ dicere aut audire
bant: nisi ꝑ aut dicere: aut audire
aliq̄d nouī. Stans aūt paulꝰ
in medio areopagi: ait: Viri athe
ꝑ ꝑ vel dominum grece si nō per eum in cognita.
nienses ꝑ omnia quasi superstitio
ꝑ ad hagiasticū vel ea ludicra q̄ fierimus ⁊c.
sos vos video. ꝑ Pręteriens. n.
ꝑ incerta q̄ vobis ille nunc ꝑ quos ab ipo incep ⁊ arte
⁊ vidi simulacra vestra. ꝑ inueni
ꝑ Singulos mea ratione ignoscebat indicia cui predica-
te etiā ꝑ Q̄ ignoto deo ordinem ⁊ hoc ara
⁊ ārā: in qua scꝓtū erat ꝑ: Ignō
ꝑ et ara ꝑ ⁊ ꝑ ⁊ ꝑ ⁊ eius hodie mg
to deo. Q̄d ergo ignorantes eo
ꝑ ⁊ nesa ⁊ ⁊ nisi q̄ hoc idē illud. Ligamus ꝑ ⁊
litis: hoc ego annuncio vobis.

Nicolaus
nisi nō est nomen hebraicū: sed grecū: vt dicit Hiero⁹. viii. ethimologiaꝝ
⁊ id hoc vocabuli nō dissimilem grecī ab hebraicū magis ednicū so-
nat. Hoc enim
nomē illud ⁊ nisi pa
ter ⁊ mater ⁊ ⁊ ⁊
ꝑ ⁊ ⁊

Dominus est contubi. vbi nauē alcēdrus caput et voto totōdit ḡta hēg
q̄ si deo nouerāt cōmā mādātū vel nouarū fidē volūtāt: et post cā tonde
tes signi inducebāt: hoc ḡ fecit paul⁹ nō oblitus q̄d de absolutōe legis cum
alijs apls fuerat: hierosolymis ñ ne cunctādi credēdi et fidē: ñ
mutaūt ñ tūdā: vt iudeos lucrifaceret. Quidā codices habēt totōderāt ca
put paulus et agla. sed
Aug. videt ḡ singulariter
ndere de paulo intelligi.
Pisco. hic pcnt. nauiga
bat ephesum cū eo aquila et
agla: et totondit caput in
cenchris: votū cū habuit.

Ceterū. Ra. Ceterū
tra metropolis ē cpadoc
ciē: habit in syria phenī
cis veneral. Cōtigit
magnū. Alias tribulatōi ḡ
fuit missus: credendo⁹ p
gratiā. ñ ē ego apls tribus:
ego plāraui apollo rī. ꝛc.

De ydra

filicētes et semp a deo ḡ
hibitus. Ritus aūt legis
cessabat tūc ḡ spūalis p
ēpli passionē: vbi ꝓ a deo
in figurā ēpli institutus ḡ
cessat adūbrāte veritatē:
ḡ non statim etiā cessare
debuit ne ab aligb⁹ ꝛc/
derēt semp fuisse illicitus
sicut gētilitas rīt⁹: ꝓpter
qs ꝓcurius de iudaismo
licebat legalia obseruare
tpe medio inter pationem
spūs et publicationē euāge
lij: sic rī ḡ nō poterēt ñ
dē credētes ḡ fuerāt ali ob
seruātōe edos spūs nō sūt
ficeret ad salutē. ¶ De
uentu epīe. ꝛ ll. sbi dore
ligt. f. aquilā et priscillas.
t Ipse ño l. fy. dñi. cū in
deis. ofidēs ḡ scripturas
in iesu nazareno ꝓmissū
oneꝫ patrū esse cōpletas.
v Rogēt⁹ aūt eos vt
am. tpe manēt: ad plenio
rē cor⁹ informationem.
x Nō placuit. volens
alibi ꝓficisci vel nōdū p
dicarā erat euāgelij: cōsil
nauit ri sbi ministreo ec
clesie ad fidēi instructi
onē. y Bis valc. ꝛ vi
cēs. ad sui excusatiōnē et
cor⁹ solationē. z Itez
re. ad vos deo volēte. qđ
etiā fecit: vt patet ca. seq.
Qr adit in aligē libito in
terponit: Optat me vel
tolēne adūentū facere
hierosolymis: nō ē de re
gtu nec ēt in libris cano
nicis: nec ille paul⁹ fuit
in hierlm: ñ postea ḡ ma
gnā tpo. a Et de. cesa
rea. q̄ est metropolis ca
padocie: vt dñt glo. Alia
aūt est cesarea philippi i
ꝓuincia phenīces: de qua
alia in palestina de qb⁹
habet ēt. A. cetera patēt
vsq; sbi: b Cōfirmās oēs discipulos. i. cōfirmans i fide ipōr. c Jude⁹
aūt. Hoc ē ꝓpter laudabilia in q̄ occasione pdicatōis pauli de q̄ scribe lucas
locutus fuerat facit mentionē de pdicatōe quā apollo fecit vtiq; v. Jude⁹
aūt gdā nationē. d Apollo note. cphīcē cī⁹ nomē quia erat famosus.
e Alexādrinus genere. i. in alexādria natiō ꝓ vsperiensē iudeo ꝓ quas
ferorat. antiochus. f Potēs in scripturis. legis ꝛ ꝓphetaꝝ. g Hic
erat edoctus viam domini. i. euāgelij christi: imperfecte tñ. ideo subdit:
h Solens tñ baptisma ioannis. sed aquila ꝛ priscilla q̄ remlierāt ephe
si hanc imperfectionē supplauerūt. Et quo patet q̄s dicta⁹ est. ā. in principio
ca. eoo esse christianoo. i Qui ad ueniēt. i. in achaiā in qua ēt corin
thus. k Conuīcit multos his qui credidērāt. potius per predicationem
pauli:

qui sibi totōderat in cenchris ca
put: habebat. n. votū. Deuenitq;
ephesū: ꝛ illos sibi religiosos ec
lesiā synagogā disputabat cū
iudeis. Rogātib⁹ aūt eis: vt ap̄lio
ri tpe mānerēt: nō cōsensit: sed vale
dicēs ꝛ dicēs iterū reuertar ad vos
deo volēte: ꝓfectus est ab ephe
so. Et descendēs cesaream: ascen/
dit: ꝛ salutauit ecclesiam: ꝛ descē
dit antiochiā. Et facto ibi aliquā
to tempore ꝓfectus ē pambulās
ex ordine galatiam regionem ꝛ
phrygiā: confirmās omnes discī/
pulos. Judeus autem quidam
apollō nomīe alexandrin⁹ gēne
re: vir eloquens deuenit ephesū
potēs in scripturis. Hic erat edo
ctus viam dñi: ꝛ feruens spiritu
loquebatur: ꝛ docebat diligēter
ea que sunt iesu: sciens tñ ba
ptisma ioannis: hic ergo cepit
fiducialiter agere in synagoga.
Quem cum audissent priscilla ꝛ
aquila: assumpserunt eum: ꝛ dili
gentius exposuerunt ei viam do
mini. Cum aūt vellet ire achai
am: exhortati fratres scripserūt
discipulis vt susciperēt eū. Qui
cum venisset: ꝓtulit multos bis
qui credidērāt. Ædificēt.

Actū est aūt ꝛ. Johānes bapt. baptē pe. Dc. Nō C. XIX.
f peccata remittūt⁹ penitentē decent. Nā sicut circūcisio ne pueri
ebat significatū fidē quā habebat futurā in hoc tēpore de passione
quasi figuratā fuit deuotionē accepit qđ christi baptisma in quo se remit
sio figurat: Ra. Nō ēt baptisma qđ nō fuit in nōie trinitatis: baptiza
ri a iudeis nō rebaptizant
qz in fide trinitatis ḡ bapti
zati a iudeis qz iudice in
aqua tñ: christus in spū
sō baptizat. Cū ḡ non
vel malus minister bapti
smi plena est trinitatis fi
dei: ideo baptizat. Jn aq̄
ꝛo sola a iudeis baptiza
tus paulo ñ rebaptizat.

Dc. Questio est si ille
q̄ ignorantiā sonte a nō
baptizato: ñ cū recte fidei
baptizatus ēt debeat re/
baptizari? Quā hoc capi
tulo exposita rone. Quid
enī differt an tāc ait ini/
tium baptismi christi: an
nāc a quoq; sint baptizati
em: cuiusc quisq; baptiza
ret? cū quo iudeus in fi
de ꝛ nomīe christi vēturi
baptizauit: tūrā baptiz
dos fatcauit dicēs: Ego
baptizo in aq̄: ille baptiz
abit in spū sancto.

Erāt aūt oēs ere. ¶.
Ra. Judeis vel abyssus
multa: ecce alia pt⁹ ap̄lo
rū visitatōe indigna nāc
apostolico numero sacra
tā: ꝓphetic munere ēt
sublimata. Et notandus
q̄ spiritussanctus huc in
pti. discipulos. ꝛ. ā. in. c. rr
(q numerus perfect duo
denario decies ducto) ad
nāras sui signa mōstrauit
filiad Ubirīm: Bī ephesio
q̄ ēt ciuitas grecoꝝ in q̄
ofidēt illos tñ sūt. de iu
deis sunt de gentib⁹ fidē
recepere qui sunt in catho
lica vnitate.

Nicolaus

pauli propter qđ paul⁹. j.
Corinth. iii. ca. dic. Ego
plantaui apollo rigauit.

a C. XIX.
f Actū est aūt cum
apollo esset ꝛ. hic
ꝓsequit de seruīs pdicatio
pauli apud ephesū in suo
rectitu. Circa quā primo
ponit pdicatio hec. 2° quo
rundā ꝓfāptionis rectitu
dē: Tertio narrat aūt. Pri
ma in duas. q̄ primo de
scribit doctrina pauli q̄n
dā ad veritatē baptismi.
2° q̄ndā ad pdicationem
euāgelij. ibi: Introgres/
sus aūt. Prima p̄z vsq;
ibi: b Bī spūs scīs acceptistis. i. in signo sensibili. q. hic habat bapti
zatis p̄ spūs scī manuū apīoꝝ. c Sed neq; si spūs scīs est. hoc mō
dauus vel vāsua. d Audiuim⁹. l. audiuisset q̄ deus est trin⁹ ꝛ vn⁹.
cetera patēt vsq; ibi: e Jolseo baptizauit baptismo penitētie populū.
erat enī baptismus ioānis q̄dā ꝓcessatio faciēdi penitentiā ꝛ disponēdi se
ad baptismū rīt in quo dat gra iustificās. f Quēcūq; in eū q̄ venīt⁹ est
post ipōs. scz. hoc est pdicabat ioānes vt p3 actū. iii. ꝛ Joā. i. g Bis
auditio baptizati sūt in nōie dñi iesu. in hac enī forma dabat baptism⁹ in
primitiua eccla ꝛ ōnīb⁹ pncip. ā. ii. ca. cetera patēt. h Introgressus aūt.
Hic ꝓsequit pont doctrina pauli q̄ntū ad publicationē euāgelij cum dicit:
i Cū fiducia loquebat. postposito timore humano. k Disputās. cuz
Judeis⁹. l Et suadēs. auditib⁹ validarie. m De regno dei. i. de
sugena felicitate q̄ ꝓsistit in aqua dei vbi enī. f. deitas ꝓncipaliter ꝛ humani
tas secūdario. suadebat etiā de mō veniēdi ad hāc beatitudinē q̄ ēt p fidē
charitate formatā. n Cum autem gdā indurarent. in sua infidelitate.

Quotidie disputās in sbo. Dc. Ab hora quinta vsq; ad decimā
nonā ꝛ decimā fuisse ē aūt a quinta vsq; horas qđ quog. alias. x. computat
Jn scholā tyranni. Ra. Quo magistro vel ꝓpter nomē ꝛ interpret
ꝓbitate eos vel ꝓ merito.

Per biennū. Dc. Hoc tpe paul⁹ epīas
scripsit primā ephesiis ad corinthios.

Semudactis. Ra.
Medici et vno tantū pro
deunte: vel cum fine ec/
clesie nascituri vel grossa
tūdo qua debent vsuale
tis capitis.

Ephesiis. Dc. Jo
sephus propinquans fabu
mento: ꝛ locutis sunt mo
dos ephesiōr. i. quos artis
mos ignoro locutis ephe
sijs qui habent vsuale
tis capitis.

Erāt aūt. Dc. Jn
greco. Erāt aūt cuidā
hūc. ꝓprio nomē hūc
dono incipiat sic vulgat⁹
cū a clamas vel loquēs.

Septē filii. Dc. Cū
tatibus ei affligun ac le
angelij facio. i. mīnistr⁹ ea
cū sino eadē simul adhe
rebant: vt ex q̄ scripsimus
ꝓbabile fuit. Alioqn
vidēt q̄ appell arīus ꝛ accipē tyrānū. B. ꝓ hoc potēs. ꝛ fecerat. vbi paulus
schola vt obtinēt nūerāt cū spōdere ꝓ vbi loci patēt. ibi dicit: ꝛ Hoc fit
fac ꝓ vbi. pacifac. ꝓ Jta vt ab q̄ha. i. a. ni. ē. vbi. i. audire potest. ibi
fac ꝓ vbi. pacifac. ꝓ Jta vt ab q̄ha. i. a. ni. ē. vbi. i. audire potest. ibi
3 Virtutesq. ad ꝓmotionē hui⁹ doctrīe. 4 Nō ḡbi. fa. dc⁹. i. nō mo
dicus vel cōcō. ñ multus ꝛ ualidus. ibi subdit: b Jta vt etiā sup ii. dc
dicus vel cōcō. ñ multus ꝛ ualidus. ibi subdit: b Jta vt etiā sup ii. dc
fac. scz. qđ ē mar⁹ q̄ ñ p tactū pauli vt ex colore sudē tolit talia. c Tyranni
rūt aūt. Postq; recepta ē pdicatio paul⁹ ab ephesijs ꝛ
repīt a q velebāt demōes expellē ab obsessis: erant nolo tps a paulo pdica
ri: i quē ñ nō credebāt. c ps. ifa vsq; ibi: d Scene iudei. i. de scene nomē
ꝓprii illius ꝓcipis sacerdotū. e Jesū no. ꝛ pau. scio. i. virtutē ego ex
ꝓprii illius ꝓcipis sacerdotū. e Jesū no. ꝛ pau. scio. i. virtutē ego ex
gnosco. f Quos ñ q cētus. q. d. adhuc nō ꝓuect⁹ eoꝝ. Inuocare cū ēt
gnosco. f Quos ñ q cētus. q. d. adhuc nō ꝓuect⁹ eoꝝ. Inuocare cū ēt
scīdali. g Et do. amboꝝ. i. duoꝝ de sept filijs ꝓcipis sacerdotū. ꝓter po
scīdali. g Et do. amboꝝ. i. duoꝝ de sept filijs ꝓcipis sacerdotū. ꝓter po
nit fructus bonis repletionis ēt vt: h Hoc adt no. fa. i. ofē. ꝓ manifē
nit fructus bonis repletionis ēt vt: h Hoc adt no. fa. i. ofē. ꝓ manifē
stationē eoꝝ q videbāt. i Et ecci. ti. fa. ofē. Deus. vt nullus audēt tātā aut
stationē eoꝝ q videbāt. i Et ecci. ti. fa. ofē. Deus. vt nullus audēt tātā aut
tare. k Et magnificabat nomē dñi iesu. tanq; magne virtutis existens
tare. k Et magnificabat nomē dñi iesu. tanq; magne virtutis existens
Multip.

Actus apostolorum C XIX

Nec p̄ sacrilegos. Ra. Sacrilegi dicunt a gphana uoluptas. Gra. eccl̄i mundū ꝙ gphanū significat. ¶ Et cum ꝛcc. Ra. Docuit q̄ hactenus nolēs iudeos ab idolor cultorib⁹ seorsū aut q̄si christian⁹ tenere ꝛ.

Ephē autē ꝛc. Ad gręci. Dc. Quę ꝑ gręcia adiacet.

P ad hāc ueni paul⁹ post macedonicā q̄ nō ꝓficiscat. ut. i. dicit effi

trāsit a macedonia et achaia ire hierusalem.

Sospater. Beta.

Ut nūq̄ sic extinguerent̄ sol⁹ pater patrū ac ꝓ dicatur: Sol ꝙ erat pl̄ patrū quasi pr⁹ eius dicit et fuerit ch̄s pater. Aliter: Contrariū est ei sospatri: ut sit unā nomē pr⁹ nisi ydonea dicta filius. Ipse teco sospater interpretat̄ nar. ꝙ ꝓsperitatis. vel salutans ꝓsona.

Ubi autē sabbati. Nomē dici dicit: ut sit ꝑparato uirtutis facien di. ꝛ dicēdi. Dc. Alle. Ecclesiā altitudo charitatis. Nec obscuritas scripturarū. Lampades expositiones secretoꝝ. Dies dñi accessus ad ꝛ resurrectionis ꝛ uite gaudio illectus ad dilectoꝝ ad cęlestia ꝓuocat̄ ꝛ ꝓlixa disputatione secreta scripturarū attingat̄ ꝛ cadꝝ ꝓpter intermissos lāpades plene exposit̄ illustrare. Iuxta apostolū qui eos ꝓficiscat̄ abeabam duos filios habuit ꝛ. subsistit hoc aut̄ sunt duo testamenta.

Eutychus. Dc. De

Nicolaus

ceta patrū sibi: a ꝙ si dem̄ ꝛ. aduersus aliquem. tm̄ ꝓ nomine. a Cū. aliquā rōnabilē. b Eubēr⁹. fort. agāt. in qb⁹ cause uēnāt. b Et ꝓd. iūt. ꝙ ꝓtero ad indicādū c Accusēt inuicē. cōrā iudicib⁹ habt rōnabilē cām. d Si ꝙ aūt aliq̄ ꝓtē. q cū eo sūt artifices. e In legitia eccl̄ia. i. congregatione ꝓconsulū legitime indicantiū. f Poterit absolui. i. declarari.

§ Nil ꝛ periclitamur. i. in periculo sumus. b Argui solēnis hodierne. a ꝓfide uel imperatoꝝ aut negligentes de custodia ciuitatis in pace. i Cū nullus. i. nostrū sit obnoxius. Lreos. k De quo nos possimus rōnez reddere. nostrio superiorib⁹. l Cōcursus ifluus. i. cōmotio ꝑpl̄. m Et cū hoc dixisset. ille scriba. n Dimisit ecclesiā. i. congregauit ꝑ o pauli ꝓpositū ut q̄libet iret in pace ad domū suā. C XX.

p Ubi aūt cessauit tumultus. Dc. ꝑ ꝛsumit iter pauli cum dc: Vocatis paulus discipulis. i. catholicis. q Et exhortans eos. ut in bono inchoato ꝑmanerēt. r Valedixit. recedēs ab eis. s Et ꝓfectus est ut iret in macedoniā: sic enī ꝑ spūm sanctū ordinatū fuerat ut ꝑ duos ciuitates macedonie iret uersus hierusalē: ut dictū est ea. precedenti. t Cū aūt pambulasset partes illas. i. macedonie. v Et exhortatus eos fuisset multo sermone. ut firmiter ꝑmanerēt i fide. x Uenit ad gręciam. i. ad aliam partē grecie. nam ꝛ macedonia est in gręcia large dicta. y Ubi cum fuisset menses tres facte sunt illi insidie. Dc. ponit secundū impedimentū sibi factū ꝙ insidias iudeoꝝ in uia disposita ab eis cum ꝛcc dare uoluerūt. z Putauꝝ cōsilium ut reuerteret̄ ꝑ macedoniā ad euadendū illas insidias. ꝛ sic fuit retardatus ab itinere. a Comitatus est eū sospater pirri. Silas. b Berœēsis. i. de ciuitate beroe. c Dū cum ꝓficissent sustinuerūt nos tm̄. i. expectauerūt. lucas est qui sequitur remanerat cum paulo a recta uia ꝓpter insidias dictas. d Hoc ꝛo.

Demetrius. Dc. Hic de uia odii turbare

Nicolaus

a Multiꝝ crudelitas ventilauit. ad paulum.

b Libellos. peccatoꝝ sua ꝛ reliquoꝝ idola.

c Multi adē ex eis qui fuerāt curiosi fecerāt. i. artes magicas. d Libꝝ. ferāt libros. i. apponāt ꝛ ad aplm. e Et cū dixisset. in ꝓpōsitū dixit ꝛ honorem uelit christi.

f Et cōparatio ꝓpter illoꝝ. hoc addit ad ostēdē q̄ hoc fecerunt ex magna uoluptate cōuersionis tm̄ quę cōtigerat ita cōparē. Scīdū etiā q̄ de uerbis ualentib⁹ dcē ad nos ylenios. ibi hic dcō minus ꝛ numero denario ꝙ sit. ꝛ cōtra dc. uerbū. ꝑ multiplicationē addidit b Et ꝑfirmabat. ꝑ ea quę uidi fidei credimus.

i Dia aūt explē. Superius positus est multiplicꝝ pauli. ꝓgressus ꝑ ea de ad ꝓficiēdū. Hic ꝑfr ponit eius regressū in hierm ad tolerandū. ꝓ fide catholica qui ꝓficiens fuerat inde. ut dictū est. ā. viii. ca. ꝛ. ix. ꝛ dividit in tres partes. q⁹ ꝓmo ponit. ꝓpositū inducendi. ꝛ remotio impedimēti. ibi: Facta est aūt. ꝛ ꝓficientis inducti. ix. ca. ibi: Hoc ꝛo. Circa ꝓmū dc: Dia aūt explēta. i. dñi cultib⁹ pauli ꝑ predicatōe cuāgelii.

k Ꝓpositum fuerat in spū. i. non ꝓpria uoluntate ꝛ ordinatione. l Trāsita macedonia ꝛ achaia. ad ꝑfirmādū credentes ꝛ accipiendā collectā portandā ꝛ ire hierlm. m Oportet me ꝛ romā uidere. Hic ostēdit se ꝓpositū q̄ erant in hierlm. n Misit aūt in mac. duos. ꝛ. Bene dicunt: nō sic operatus est. ꝙ ꝑ hoc meruit ꝓpter dictā collectā. o Facta est aūt. Hic ꝑfr ponit remotio impedimenti. ꝛ dividit in duas partes in tres. q⁹ ꝓmo impedimenti ponit. Secundo tollit. ibi: Et cū sedisset. ꝙ⁹ tāgit paulū reclusit. in ꝓximo ix. ca. Prima adhuc in duas. q⁹ ꝓmo ponit impedimenti motiuū ꝓcipiti. ꝙ⁹ cum ornatū. ibi: Dia autem. Demetrius

nitū nomē ꝓpriū factio exprimit. Interpretat̄ eni nimiū ꝓfusio. uel ꝑfusio uane. argēto edificat. ab argento quippe eloquiū significat: ꝛ gētilis uerbosa religiosę fidei male ornamenta mixte solet adiuuē. ¶ Qui tm amb⁹. Dc. Ido ꝛ quantitē stultitia talia colere. q̄ ab bonis ꝑfirmi uel ueritas ꝓficiens ꝓuocat. ¶ Nō solum hoc ꝓpe. Dc. i. nō solū ego ut ꝑ una. hoc mat ode. digna ydolatrie ꝛ ueri ꝛ ritꝰ nr̄a dehonestātes. ¶ pauli dominā ꝓaluerit ut ydola deos ꝛ ꝛ

Magna diana. Quia domin⁹ ꝓmus ꝓpt dianā. ꝛ illi oderāt ea magnā eē mirantur.

In theatrum. Dc. Loc⁹ ꝛmicrculi formaꝝ hūs: i. q̄ ꝓpl⁹ stāt iudeoꝝ locū. ꝙ ꝓpl⁹ stāt spectabat. ꝙ ꝓ uere a spectaculo: grece theatrū nomē accꝓt. Dc. i. ara tor: Non alto decuit clamoriꝝ dianę. ¶ Iasiū uo tractare fece. i. capit ꝛ ea turpia. Cōiti uelut mis ꝛ. ¶ Alij aliud clamabāt. Ra. Ut uidit ꝙ theatrū. Sed deum aliū dicebāt magnū: nec aliud ydolū. Sed i pauli opprobria. Confusa. Ra. Cōfusio illa ꝙ ꝛ tyro affuit erat ꝓuicta ꝛ dctis⁹ ꝛ ꝓdita dicta clamātis⁹. Dor vna clam. ¶ Magna dia na ꝛ. Merito extrahēt iudei scribā alexandri de turba illa quę ꝛ dianā adorabat.

De ira

cui fecit illud impedimentū cōmodo ciuitat̄ ꝑra pauli ꝛ eius socios. motiuū ꝓpter dianā tpale et cultum dianę. ꝛ patet ifa ꝓxio capitis ꝙ apponē tur. ꝓ Dc via dñi. i. de fide christi. q Facti eius ędes argēteas dianę. Luna aūt uocat dianā a dian qp̄ ē lux grece ꝛ nr̄a eo q̄ est nouū: q⁹ ei⁹ lux renouat ei⁹ mēse. Diadoxa tur eni a gētilib⁹ ꝓpe. ut artifex: cui⁹ est̄ de no cari ꝛ q⁹ in illis nihil ꝛ fecit pingit dianā in virgi nis figura ꝛ tenēs sagittas. eo q̄ ꝛ uenatrix huius comitit̄ uisꝝ ad terrā. talef ꝙ imaginē dianę faciebat de argēto ędē dcōrū ꝛ tabernacula argētea ꝓ rec ponēdis imaginib⁹. illicit frequenter fit in ecclia de imaginib⁹ sc̄oꝝ ꝛ ꝓ stabat artificibus. iter ꝙ

Lra. P

vos sedatos esse: ꝛ nihil ꝛ temere ꝛ ex inhabitꝝ commentes loquātur ne ꝓclamꝝ de hodierno videatur.

agere. Adduxistis eni homines istos neq̄ sacrilegos: neq̄ blasphēmātes deā uram. Et si dēmetrius: ꝛ qui cum eo sūt artifices

habent aduersum aliquē cāusaꝝ ꝛ in foro ubi cause tractantur non dicantur ubi ꝓconsul ꝓsidet

ꝓcentus ꝛ foro nisi ꝓ uicarium ꝛ conuentus ꝛ lat. ꝛ competentia hōs nil ꝓsunt

consules sunt: ꝛ accusent inuicez.

Si quid aūt alterius rei quęritis ꝛ ut ꝓ ꝛ legibus agitur non de quolibet

in lēgitima ecclia pōterit absolui ꝛ idco agantur nam ꝛ ꝓcōsules ꝛ ꝓcōsulem sedentem ad uerbū ꝛ ꝓcōsulem ad querelā aliquā cognitor

ui. ꝛ Nā ꝛ ꝓpter amur argūi sedi

tiōis hodiernę. cū nūll⁹ ꝛ obnoxius

us sit: dē quo possim⁹ reddere ra ꝛ ꝛ alleg. in dēr ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ

tionē ꝓcursus ist̄. Et cū hēc dixisset dimisit ecclēsiam. C XX

Ostiū autem cessauit tu

p multus: uocatis pau lus discipulis exhortat⁹ ꝛ ut ꝓpositum

eos: ualedixit: ꝛ ꝓfect⁹ est ut iret i macedoniā. Cū aūt pambulasset ꝛ ad mare hic ꝓfectus dicendo

partes illas ꝛ exhortāt⁹ eos fu isset multo sermōe: uenit ad gręciā. Ubi cū fuisset mēses tres fa ꝛ ꝛ obsidentib⁹ iudeis ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ

cte sūt illi insidie a iudeis nauiga ꝛ ad hierusalem ꝛ ꝛ ꝛ

turo: i syriā: būtuꝝ ꝓficiū aūt re uerteret̄ ꝓ macedoniā. Cōmitat⁹

ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ

motus paulo: ꝛ dominū sic enim deliberatio tenet. Pentecosten. De. Celebat pl̄s hic q̄ pentecosten: q̄ apl̄i q̄ celebrauit ait. De. Pot
De. Celebat pl̄s hic q̄ pentecosten: q̄ apl̄i q̄ celebrauit ait. De. Pot
apud hiero ꝛ dicit ter in anno. in pascha pentecosten: ꝛ scenophegia hiero
apud hiero ꝛ dicit ter in anno. in pascha pentecosten: ꝛ scenophegia hiero
Nicolaus
a Hos ait ascendētes. De. Pl̄s ponit siculū locum in quo paulus con
tractu mouit. i. apud mile
tū ad quē prius dixerat accersian. i. ille fratres: ut
d mileto ad. 3ª dictus
rectius. De. Et ait hoc ex
pleri. Circa finis dicit:
Hos ait ascendentes. na
uē hinc paulo. b Magnus
magnus in asia. c nomē
hoc loci ad quē paulus ve
nit p terrā. c Assipio
co. i. paulo. d Ceni,
mus mytilenē. nomē ci
uitatis. e Et inde na
vigantes ic. hic ve. ꝫ chal.
Alij dicūt q̄ ibi duc ec
clesiā. alij q̄ una tñ.
f Alia die ap. samd. no
mē ci posit. g Et ꝛ,
quēti die ve. militus. vel
apollonia: paulus ab ilio
nullū pauperē. ꝛ reddit rō
nē quare navigādo trāsie
rat ephesū absq; applica
tione ad locū: q̄ ei erat
ciuitas metropolitana in q̄
paulus frequēter predica
verat ei fidē: h Ne
q̄ mora fieret illi in asia.
si enī ecclesiā illuc expe
rētes ei diutius morari
propter multitudinē erāt
ꝛ festinabāt ad iocū: ad
festinandū paulū subdit:
ei vt: i Ut ei pñs.
fa. hierosolymis. i. solebat
c ejici: erat adt dies illa fo
lēnis propter nationē legē
quā ad decalogi scripta
Exo. xx. q̄ manēt in lege
nova. ꝛ propter variorem
verbi dī p.ca. k A
mileto adt mittens ephe
sum. Hic ponit ꝓba fra
ctuum paulus mīsauit
ibi pauciores ministros ec
clesie de tota ephesina di
oecesi: ephesū ēim ad do
mū regimē ecclie dei ifor
mandā eos ꝓmo ꝓtra fauto
res pfidie: deinde pro
fraudulenta deceptoria.
tio: Antidic. x: pro p
positū q̄ sibi vocari. tio: Argenti adt. ꝛ in ollam ponit ꝫ p exemplar
bocka facta ac verbo ꝓma paro patet vsq; ibi: I Et tēptanib⁹. i. peri
cula manifa. m Hinc mihi accidēte ex insidijs iudeox p quas nihil
omīs de predicatione ad vestrā salut. n Et nouerit vos publice ꝛ per
domos. i. priuate. o Testificās iudeis atq; gentilib⁹. Affectāter. p In
deū penitentiā cū fidelitate ad deū conuertī. q Et nūc
ecce alligatus ego in spīm. i. ex ordinatōe spūs sc̄i ad hoc afflictus cor pī
vado ꝓpriis. in ollam ebullit. r Vado in hierusalē: que in ea mihi
veniāt a fut ignota. in spōtali: licēt tamen ea in generali. ideo subdit:

Nicolaus

Nos autē ascendentes nauē nā
a dantes vel inducta
uigauimus i asson inde suscepturi paulum: sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus. Cum autem inuenisset nos in asson: ascendentes
b insulam vel inducta
venimus mitilenen. Et inde nauigantes sequenti die
c contra vel insula
venimus xtra chium: ꝛ alia die applicuimus samum: ꝛ sequenti die
d insula est
venimus miletum. Proposuerat enim paulus trānauigare ephesum: nequa mora illi fieret i asia. festinabat. n. si possibile sibi esset
e vltra. f nauigia ad ephesū
vt diem pentecosten faceret hierosolymis. Amiletō autē mittens
f a pulpitum vel in gyro habens.
ephesum: uocauit maiores natu ecclesie. Qui cum venissent ad eū
g ad quē est scripta de ꝓpria ꝑsona.
ꝛ simul cēnt dixit eis: Vos scitis
h vel ad dīcendū: q̄ solum ꝑ ꝓpria ꝑsona.
a prima die qua ingressus sum in asiam: qualiter vobiscum per omne tempus fuerim seruiēs domino cū oi humilitate ꝛ lachrymis ꝛ tentationib⁹: quē mihi accidērūt ex insidijs iudeox quomodo
i verbum
nihil subtraxerim vtilū
k verbo.
quo minus annunciarē vobis ꝛ docērē vos publice ꝛ p domos. testificāns iudeis atq; gentilib⁹ in deum penitentiā: ꝛ fidem i dominum iesum christum. Et nūc
l qui est in potestate quibus presidet
ecce alligatus ego spiritu vādo in hierusalē: que in ea vēntura sint mihi ignorās: nisi q̄ spīritus sc̄us
m vbique non sentit in vna loca
per singulas ciuitates ꝓtestat
n a per me per alios
mihi dicens: Quoniam vincula
o vt mihi q̄ in malo persistunt ꝛ audiendum dixi nihil ꝑ ꝓpriā culpā vitare
ꝛ tribulatōes hierosolymis me manēant. Sēd nihil horum vereor

Nicolaus

neq; ego animā meā pretiosiorem facio me
ipso: dummodo consummem cursum meum ꝛ ministerium verbi q̄ accepi a domino
p remissionis peccatorū ꝛ spiritualis gratie
iesu: testificari euāgeliū gratie dei. Et nūc ecce ego scio: quia amplius non videbitis faciem meā
q qui ecclie sue populo qualibus presideat
vos omnes per quos transiui ꝓdicans regnū dei. Quapropter cōtestor vos hodierna die q. ā
r ꝑ ministrū ꝓpriū ecclie q̄ ꝓpriū
mundus sum a sanguine omniū. nōn. n. subterfugi: quō minus annunciarem omne consilium dei vobis.
s magister de discipulatione
Hoc dicit manifestius ꝛ ꝓpriū
Attendite vobis ꝛ vniuerso gregi: i quo vos spīritus sanctus
t ad ꝓpria nomina vel bonos vel malos regentes
posuit episcopos ꝛ regere ecclesiā
u non patrum
dei quā acquisiuit sanguine suo.
v ad ꝓpria ꝑsona
Ego scio quoniā intrabūt post discessionem meā lupi rapaces in vos: non parcentes gregi. Et
w per vos q̄ debetis instruēre x de hac scientia dicitur
ex vobis ipsis exurgent viri
y ita loquentes dictantes
loquentes peruersa: vt abducāt discipulos post se. Propter qō vigilate memoriā retinētes: quia
z qui ecclie sue populo presidet
per triennium nocte ꝛ die nō cessaui cum lachrymis monēs vnūquēq; vestrum. Et nūnc cōmē
a fragilem debitum episcopo
tt vt vos custodiat alios custodiat omne ꝛ spīritui qui in pacto baptismatis vel verbo gratie quod ꝑcepit gratiam suffientem
dovos deo ꝛ verbo gratie ipsius
bb vos in vnam domū
qui potens est ædificare ꝛ dare
cc obedire. i. vt obediat ꝛ det hereditatem dei in
sanctis et ipsi sint hereditas eius
hereditatē in sanctificatis omnibus

Ego scio quoniā intrabūt post discessionem meā lupi rapaces in vos non parcentes gregi. Et ex vobis ipsis exurgent viri loquentes peruersa: vt abducāt discipulos post se. Propter qō vigilate memoriā retinētes: quia per triennium nocte ꝛ die nō cessaui cum lachrymis monēs vnūquēq; vestrum. Et nūnc cōmendo vos deo ꝛ verbo gratie ipsius qui potens est ædificare ꝛ dare hereditatem in sanctificatis omnibus. Argentum ꝛ auru aut vestem nullius concupiui: ipsi scitis: quoniam ꝛ ea que mihi opus erant ꝛ
ministrauerunt manus iste
his qui mecum sunt: ministrāuc
exemplo martyrum operandi
tran man iste. Omnia ostendi
ꝓpriis manibus meis laborando
vobis: quoniam sic laborantes
ad infirmos ꝛ debiles
oportet suscipere infirmos: ac me
minisse verbi domini iesu. quoniaꝫ ipse dixit: Beatius est magis
dare q̄ accipe. Et cū hec dixisset
positis genibus orauit cū omni
ꝛ clamā ad deū ꝛ ꝓpriū ꝛ ꝓpria q̄ ꝑ ꝓpria
eram mecū ꝓpter sua virtutē ꝛ lapsū adhuc
bus illis. Magnus autē fletus
fact est oīus. Et ꝓcidentes supra collū pauli: osculabant eū: dolentes maxime i verbo q̄ dixerat: q̄m ampliꝰ faciē eius nō essent visuri ꝛ deducebāt eum ad nauē.

Cum autem C XXI.
c factū est vt nauigarem⁹ abstracti ab eis: recto cursu venim⁹ choum: ꝛ sequenti die rhodum: ꝛ inde patarā. Et cum inuenissemus nauem transfretā
ꝓpriā scripturā ꝑ ꝓpria ꝑsona
tem in phœnicē ascendentes nauigauimus. Cum apparuissemus autē cypro: relinquentes eam ad
ad occidentem ꝑ ꝓpriam ꝑsonam
sinistram nauigauimus i syriam
ꝛ vbum ꝓpriū
ꝛ venimus tyrum: ibi enī navis exponitura erat onus. Inuentis aūt discipulis: mansimus ibi diebus septem: q̄ paulo dicebant p
ꝑ spīm ꝛ ꝓphetiā ꝛ ꝓpria q̄ ꝑ ꝓpria
spīritum: nē ascenderet hierosolymam. Et expletis diebus: profecti

ibamus deducentibus nos omnibus cū vxoribus ꝛ filijs vsq; foras ciuitatē: ꝛ positis genibus i littore orauimus. Et cū valefecissemus inuicem: ascendimus in nauē: illi autem redierunt ad sua.
ꝛ ꝓpriū ꝛ ꝓpria
Nos vo nauigatiōē cōpleta a
ꝛ continuā.
tyrō descendimus ptolomaidā ꝛ salutatis fratribus: mansimus die vna apud illos. Alia āt die
ꝛ per terram ꝛ ꝓpriū
ꝓfecti venim⁹ cesaream. Et intrātes
ꝛ ꝛ ad opus ꝓpriū ꝑsonā q̄ in samaria euāgelizauit
domum philippi euāgeliste: qui
euāgelista ꝛ diaconus
erat vnus de septem: mansimus apud eum. Huic autem erāt filie
ꝛ vt habet ꝓpriū ꝓphetie filie vel sorores.
quatuor virgines: ꝓphetantes
Et cū moraremur p dies aliquot superūnit quīdā a iudea ꝓphete nomine agab⁹. Is cū venisset ad nos tulit zonam pauli: ꝛ alligans sibi pedes ꝛ manus dixit:
Hec dicit spīritus sanctus: Hūc ei⁹
est zona hec: sic alligabūt iudei in hierusalē virū cuius est zona hec: ꝛ tradent in manus gentiū. Quod cū audissemus rogabamus nos ꝛ q̄ loci illi: ꝛāt:
ne ascenderet hierosolymam. Tūc respondit paulus ꝛ dixit: Quid facitis flentes ꝛ affligentes cor meū.
ꝛ ꝑ hoc fortius se fidei in ꝓpria manifestat
Ego aūt non solum alligari: sed ꝛ mori in hierusalem paratus sum ꝓpter nomē domini iesu. Et cū ei suadere non possemus, quieuimus dicentes: Domini voluntas
ꝛ ad voluntatē dei hec fac manifestat vitam.
fiat. Post dies aūt illos parati

addit ad numerū alterā quinte. i Alia aūt die. p. vt. ca. ꝓcedit
ingressi hero des nole ciuitas appellauit q̄ ꝓ tantis hostibus vrbem
a Et intrā. do. ꝓpriū. euāgelistā. Alij dicūt q̄ ille fuit philippꝰ apūs co
q̄ de hac euāgelista i. ammonet euāgelizasse ꝛ ꝓpriū ꝓpriū
remouet q̄ hoc q̄ fuisset: b Qui erat vn⁹ de septē. i. diaconis ꝓ qb⁹
bū. vi. ca. ꝛ cui alter philippꝰ apūs dicitur vn⁹ de quibus ait ea die euāgelis
dia. q. ꝛpe ꝓfectus verbū euāgelicū ꝓdicauit samarie. i. vii. ca. c Hic
punct q̄dā vir. hūc ipsū ꝓphetē. vi. ii. ꝛ. d Talit cōd pau. c. xi. ii.
pedes vī. in hoc imitatus. modū ꝓphetāndi assignat q. ꝓphetes non
nō solū verbo ꝛ cū scriptis ꝓfecerint cū hierusalē ꝓdixit cathenam illi
gantes i capite hui⁹. Dicit. ꝛ vi. ad signādū q̄ sic de q̄ ꝓphetabunt romani
rent i captiuitatē cathenati extra ꝓdixit. e Post dies aūt. ꝓ. ꝛ. de
scripꝰ. f ꝓpriū paulo p vī. Hic ꝓfecit dicēdo ꝛ accēdo ad hierusalē. f.
hierusalē vbi p spīm venturū ad tolerāda ꝓcul dubio sciebat. Quod ꝓcul dubio
rat ecclesiā. sibi monēte in quas ꝓtes ꝛ ꝓpriū cum benigna recipere a
christianis. facilis esse malignas ꝓcurare a iudeis. ꝛc. Et sciat apūd nos.
Dominus noster q̄ ꝓmo docēdo ꝓdixit recepit. facilis tibi facta ꝓdicatio
De. Digressi. g. Loca ꝓmā dicit. Post vero alia illos. manifestat in ea
loca.

Nunc apud quem hospitabor. R.a. Ml. hoc. i. pbi[illegible] euangelistā
audiremus, vel hoc. i. cū hoc[illegible] dilexerunt ad hoc. Ad iacobum. Xc.
Iacobum ep̄m. Et oēs pbiteros: maxime fidelem[illegible] ut ostenderet
se apostolis ordinatum: non ab eis sibi hoc[illegible] q̄ post passionē
illorum ad apostolos congregatos sit legatione ch̄i.

Dicens ad deū
recedo cf. Xc. Et in
crimina eis ch̄ristū ostendo
hoc dicendo nec me ad
dantes scripture. Q̄ a me fi
lij magistrum. Hoc dixit
hanc de paulo. no ille q̄
dicendi quā scientes iudei
do ostenderit. i. p̄ commendanda audie
dentia sua. Ly fuerit finaliter: nō
p̄ aliquando cessare: q̄ i
ternitatis futurę. Et
Dicto cōfestim cessauit. Xc. Et ille
ceruicem ch̄isti: ostendit
se ch̄ristū ostendo. Et
ut recipiat paulū. d Et cū ve. hic. it. ec. non refle. i. ch̄ristiani in hierusalē
baptizātes. e Sequēti aūt die in. pau. no. ad iacobū. q̄m hierosolymita
nū erāt pauli. f Diuertit. cf. Xc. Per ordinē declarat̄ p̄sentia facta paulo.
Circa quā sciēdū q̄ aliq̄ dicerāt ꝑ paulo seminauerit discordiā in hierusalē
sicut q̄ ipse p̄dicēs iudeis q̄ alias partes diligēs ostendebat illicitū eis ꝙ
erāt ille tpe circūcisionē: et alias legis cerimonias seruare. q̄d non erat verū
imo ipsemet timotheū circūcidit: vt dictū est. ā. xvi. e ut ex eodē sibi caput
raderet. ā. xviii. ꝑpter q̄d ad remouendū scandalū iudeos in hierusalē hoc
fecisse dicerāt paulo tacobus et alii seniores vt purificet in templo cū q̄
duobus nazareis: vt sic eis ostenderet scandalū infirmoꝝ. p-
bendū nazareis. vt sic eis ostenderet scandalū infirmoꝝ. p-
dictis vt ꝑ hoc q̄d erat sibi dictū illo tpe amouerāt scandalū infirmoꝝ. p-
ter q̄ circa hoc ponit̄ ꝓsultio tacobi. f̄ allocutio pauli. vii. Et dc paulus. ꝑt
mea ꝑo: i. fertilis pacis et dictis: pacis excepta q̄ dixerunt. g Et cū
consummassent legis. i. seruabāt ne ritum dimittat tanq̄ illicitū. sicut ritū
illi. h Audierāt enī de te q̄ dic. do. a mōyse. q̄d tamen non est verū.
i Ꝑcipiat ꝑ. mul. inuidiā. de te. verbis falsis scandalizārā. k Et im.
in illis. i. hic. ordinatoē. cū illis q̄ solet fieri in talib⁹. l Sed antea. q̄ hic
tali. obseruādo fidem ꝓ nō sufficere ad salutē. iō vt. m Dc his aūt q̄
legistis⁹. vt hī. ā. xv. n Scripsimus iudeicos vt se abstinēt. ꝛc. ꝓ iude
cismo vitā ꝙ purificatione. hoc erit manifestatum fact̄ purificatus cū illis nāza
reis q̄ purificatus est termino sui voti expleto: Nū. vi. p Cū aūt. Hic
ꝓsultio pauli ꝓcessio a iudeis. q ꝑmo ponit hoc ꝓcessio. r̄ finaliter
pauli appellatio. ca. xxv. iiii. Scribens aūt. Ꝓcessio pauli in templo. r̄ aquil. ecclesiā. ca. xxiii. Ꝓrima aūt in templo. q

Nicolaus

Quid ergo ē? Utiq; ꝓpōtet cō
uenire multitudinē: audient enī
te supuēnisse. Hoc ergo fac quod
dicimus: sūt nobis viri quatuor
votum habētes sup se. his assū
ptis: sanctifica te cū illis: et impēn

rati ascendebāmus hierusalem.
Venerūt aūt et discipulis a cesa-
rea nobiscū: adducētes būc apud
quē hospitaremur iasonē quēdā

ꝓ alnasaris.

cypriū ḡre antiquū discipulū.
Et cū venissemus hierosolymā
libenter receperunt nos fratres.
Sequēnti aūte die introibat pau-
lus nobiscum ad ꝓ iacobū: oēsq;
collecti sunt seniores. Quos cū

ꝓ paulus

salutasset: narrabat ꝑ singula q̄
deus fecisset in gentibus ꝑ mini-
sterium illius. Et illi cū audissēt

ꝓ gratias agentes

magnificabant deū. Dixērūq;

ꝓ interrogando osum

ei: Vides frater quot milia sunt i
iudeis: qui crediderunt: et ōnes
ꝓ gloriatores legis aduersum te ꝓ inde est q̄ hic

emulatores sunt legis? Audierūt
autē de te: quia discessionē do

ꝓ lex moysi lege

cēs a mose: eos qui per gentes
sunt iudeos dicens: non debere
eos circūcidere filios suos: neq;

ꝓ consuetudine

secundum ꝓsuetudinē ingredi.

ꝓ Hic addito vsq; ꝙ quā mūdicerā te ꝓ vel quid
ibi facturā es ꝛ ꝓ quia ita est operturū

Quid ergo ē? Utiq; ꝓpōtet cō
uenire multitudinē: audient enī
te supuēnisse. Hoc ergo fac quod
dicimus: sūt nobis viri quatuor
votum habētes sup se. his assū
ptis: sanctifica te cū illis: et impēn

ꝓ sanctifica te

Nicolaus

sacra. a Ꝓsidebam⁹
hierusalē: et in aliquo il
lis ꝙ erāmus. b Bene
rēt aūt q̄dā ex ꝓsepuli.
volētes ꝓsidere paulo ꝛ
tulis dictis de hospitio.
c Lycaōnē genere: antī
quā ꝓsepuli. La lōgo et
pene in fidelitatē ꝓsumus.
ille talem videt habuisse domicilij inter cesaream ꝛ hierusalē vbi charitati
ue recepit paulū. d Et cū ve. hic. it. ec. non refle. i. ch̄ristiani in hierusalē
baptizātes. e Sequēti aūt die in. pau. no. ad iacobū. q̄m hierosolymita
nū erāt pauli. f Diuertit. cf. Xc. Per ordinē declarat̄ p̄sentia facta paulo.
Circa quā sciēdū q̄ aliq̄ dicerāt ꝑ paulo seminauerit discordiā in hierusalē
sicut q̄ ipse p̄dicēs iudeis q̄ alias partes diligēs ostendebat illicitū eis ꝙ
erāt ille tpe circūcisionē ꝛ alias legis cerimonias seruare. q̄d non erat verū
imo ipsemet timotheū circūcidit: vt dictū est. ā. xvi. e ut ex eodē sibi caput
raderet. ā. xviii. ꝑpter q̄d ad remouendū scandalū iudeos in hierusalē hoc
fecisse dicerāt paulo tacobus ꝛ alii seniores vt purificet in templo cū q̄
duobus nazareis: vt sic eis ostenderet scandalū infirmoꝝ. p-
bendū nazareis. vt sic eis ostenderet scandalū infirmoꝝ. p-
dictis vt ꝑ hoc q̄d erat sibi dictū illo tpe amouerāt scandalū infirmoꝝ. p-
ter q̄ circa hoc ponit̄ ꝓsultio tacobi. f̄ allocutio pauli. vii. Et dc paulus. ꝑt
mea ꝑo: i. fertilis pacis et dictis: pacis excepta q̄ dixerunt. g Et cū
consummassent legis. i. seruabāt ne ritum dimittat tanq̄ illicitū. sicut ritū
illi. h Audierāt enī de te q̄ dic. do. a mōyse. q̄d tamen non est verū.
i Ꝑcipiat ꝑ. mul. inuidiā. de te. verbis falsis scandalizārā. k Et im.
in illis. i. hic. ordinatoē. cū illis q̄ solet fieri in talib⁹. l Sed antea. q̄ hic
tali. obseruādo fidem ꝓ nō sufficere ad salutē. iō vt. m Dc his aūt q̄
legistis⁹. vt hī. ā. xv. n Scripsimus iudeicos vt se abstinēt. ꝛc. ꝓ iude
cismo vitā ꝙ purificatione. hoc erit manifestatum fact̄ purificatus cū illis nāza
reis q̄ purificatus est termino sui voti expleto: Nū. vi. p Cū aūt. Hic
ꝓsultio pauli ꝓcessio a iudeis. q ꝑmo ponit̄ hoc ꝓcessio. r̄ finaliter
pauli appellatio. ca. xxv. iiii. Scribens aūt. Ꝓcessio pauli in templo. r̄ aquil. ecclesiā. ca. xxiii. Ꝓrima aūt in templo. q

de in illis. vt tradant capita: ꝛ hā
ant omnes: quia que de te audie
rūt falsa sunt: sed ambulās ꝛ ipse

ꝓ quasi nihil nocet legi non seruata custodia

custodiens legem. ꝓ De his aūt
qui crediderunt ex gentibus nos

ꝓ nihil nil nocet ꝓ nihil cibi offertur ydolis et
fornicatis quos ydolatria ve.

scripsimus ꝓ iudicātes: vt abstīc
ant se ab idolis immolato: ꝛ san
guine: ꝛ suffocato. ꝛ fornicatiōe.

ꝓ quasi ydolatria vocā

Tunc paulus assumptis ꝓ viris:

ꝓ talem capit

postera die purificatus: cū illis

ꝓ suos offerret ꝙ

intrauit in templum: ānūcians

ꝓ finem

expletionē dieꝝ purificatōis: do
nec offerret ꝓ vnoquoq; obla
tio eoꝝ. Cū aūt septē dies ꝓsūma

ꝓ minore

rentur: vbi q̄ de asia erāt cū ūidissent
eū i templo: ꝯcitauerūt oēm popu
lū: ꝛ iecerūt ei manꝰ clamantes:
Viri israelite adiuuate: hic ē hō:

ꝓ qui erubescunt se adhuc esse de illo populo

qui ādersus populū. ꝓ ꝛ legē ꝛ lo
cum hunc: omnes vbiq; docēs:
ītrō ꝛ gētiles induxit in templū

ꝓ existimat vir fuisse vel ingressū

ꝛ violauit sanctū ꝓfanū locū. Vi
derant enim trophimū ephesiū
ꝓ hierosolymam non in templo.

in ciuitate cū ipso: quē estimaue
runt quoniā in templum introdu
xisset paulus. Commota est aūte
ciuitas tota: ꝛ facta ē ꝯcursio po
puli. Et ꝓprehendentes paulū

Nicolaus

a Et stans clausit sibi ia
nē templū ꝛ diminuerāt ex
eo motū. b Quærēti
bus aūt eū occidere. Hic
ꝓsit paulus de iudeorum
malitia scripsit. ꝛ primo tri
bunus cepit illū. secūdo
paulus petit aliq̄ ꝓplīm.
ibi: Et cū cepisset. Circa
primū vī: c Nūciatū
est tribuno cohortis. cui
erat ipsa custodia ciuitatis. d Et tulit illi
gari catenis duabus. ne
posset euadere donec inq
sisset de eo contra patrē
vsq; ibi: c Tolle eū. f.
de vita ꝓsenti tanq̄ viuē
tē indignū. f Et cū cepisset
eum. Hic ꝓsit paulus
petit aliquā populum ꝛ
diuidit in duas ꝑtes. q
ꝑmo ponit allocutionem
ebraicā. secūdo allocutio
nis eventū. ibi: Et cū il
le. Circa ꝑmū vī: Et cū
cepisset duci i castra. i.
intra fortalitiū. vbi mane
bat tribun⁹ cū militibus.
g Si licꝫ mihi loq ali
quid ad te. humiliter petit
vt cōcēdat q̄s ꝓfit.

ꝓ Hic ꝓ milcom⁹ ne tibi videat⁹ esse ing

h Qui dixit ei. grece no
uit: ꝛ ſi vt q̄ ipse tribun⁹ fuit grecus: ꝙ q̄s petebat ſi paulus ſciret linguā
grecā vt sibi loqueretur in ydiomate matio sibi notiore: vt videt adhuc nō
intelligerēt. i Nōne tu es egyptius⁹ q̄ ante hos dies tumultū cōmouisti. de
isto dicit Iosephus. xx. libro antiquitatū q̄ venit in iudeā simplex ꝛ ꝓphetā ꝛ
ꝓpterea dicit Iosephus⁹ ꝙ. libro eodē extra hierusalē dicto q̄ ad ciuitatem
muri hierusalē accessit ꝛ ille intrare ꝛ subito ꝛ bona rapere ciuitatis ꝛ feliciter
ꝓlio fugientes ea multē armatē multos ex eis occidit ꝛ aliquos vīuos cepit.
ille ho falsus ꝙba ꝓ fugā dispauit: ꝛ ꝓpterea dicit q̄ multi ex eo fuerunt
decepti ly Iosephus⁹ hoc dicit. k Et educēs eos in desertū. ꝓmo cui illos indu
xit ly Iosephus⁹ hoc dicit. l Et educēs eos in desertū. ꝓmo cui illos indu
xit in desertū ꝛ postea redimit ꝓpe hierusalē vt deprehenderet ciuitatē modo
ꝓdicto. l Quattuor milia virorū ꝓsicariorū. erat adhuc gladij⁹ vocabulo quo
ꝓdicto. l Quattuor milia virorū ꝓsicariorū. erat adhuc gladij⁹ vocabulo quo
vtebant latrones ꝛ homicidę: ꝛ inde sicarij dicebant. m Et dixit
ille: vtebant latrones ꝛ homicidę: ꝛ inde sicarij dicebant. m Et dixit
ad eū paulus. ꝛ ridendo. n Ego hō qđē sum iudeus a tharso ciliciē
ad eū paulus. ꝛ ridendo. n Ego hō qđē sum iudeus a tharso ciliciē
nat⁹: ꝛ nō sum ille egyptius. o Non ignotę ciuitatis. imo famosę.

romanū ꝛ nullo iri iudicio ꝛ ꝓhi. Cumvenisset ad gradꝰ. Hic. Ex gradu.
bolū: vnus ex illis fuit alcheonis: cuius ꝓgenies. Hēc tu ergo.
Hic. Multā egypt⁹ vocat in iudeā qui fuit nec ꝓphetę magica arte ab
ſtulit. xxi. milia virorū ꝓgregauit quos ducēs ꝓ deserta venit ad montē
oliueti. parat⁹ intrare in hierusalē. ꝛ cum nos fatigaret ꝛ occideret. d illig
cū armata ingressus eos ꝓcul
cauit. Et ecce nostre &c.
Interrogatio vt affirmā
tiō: qui vt putat tribunus
greca lingua loquebatur:
vel ne iudei cognoscerēt.

Quattuor milia vi.
Hic. Nūc ē de hoc: nisi ꝛ
sarcinatus iter tribunū q̄ li
bere: ꝛ loquebatur q̄ de
egyptio scripsit habenda
pro verba. ponit enī ꝓ
mo cū paucis tyrannidē
exercentibus adunatos.
postea plebs publica fraus
de ꝓdicta. Tēpore aūtē
felicis: hoc genꝰ latronū
surrexit q̄ fecit. Q̄ladā
breues manu gestātes. po
pulo ꝓmixti occulte vel
erabāt: vt dictum mox
fuerunt ꝛ ꝓcul⁹ latent.

Q Tharso ci. Ra.
Quo capto ci parcēte
ꝓmigrauit. C XXII.

Jri frātres ꝛ ꝓ.

Statuo i tharso.
Hic. Nat⁹ i eppō
do galilee gilcali nomine

Nicolaus

a Et stans clausit sibi ia
nē templū ꝛ diminuerāt ex
eo motū. b Quærēti
bus aūt eū occidere. Hic
ꝓsit paulus de iudeorum
malitia scripsit. ꝛ primo tri
bunus cepit illū. secūdo
paulus petit aliq̄ ꝓplīm.
ibi: Et cū cepisset. Circa
primū vī: c Nūciatū
est tribuno cohortis. cui
erat ipsa custodia ciuitatis. d Et tulit illi
gari catenis duabus. ne
posset euadere donec inq
sisset de eo contra patrē
vsq; ibi: c Tolle eū. f.
de vita ꝓsenti tanq̄ viuē
tē indignū. f Et cū cepisset
eum. Hic ꝓsit paulus
petit aliquā populum ꝛ
diuidit in duas ꝑtes. q
ꝑmo ponit allocutionem
ebraicā. secūdo allocutio
nis eventū. ibi: Et cū il
le. Circa ꝑmū vī: Et cū
cepisset duci i castra. i.
intra fortalitiū. vbi mane
bat tribun⁹ cū militibus.
g Si licꝫ mihi loq ali
quid ad te. humiliter petit
vt cōcēdat q̄s ꝓfit.

ꝓ Hic ꝓ milcom⁹ ne tibi videat⁹ esse ing

h Qui dixit ei. grece no
uit: ꝛ ſi vt q̄ ipse tribun⁹ fuit grecus: ꝙ q̄s petebat ſi paulus ſciret linguā
grecā vt sibi loqueretur in ydiomate matio sibi notiore: vt videt adhuc nō
intelligerēt. i Nōne tu es egyptius⁹ q̄ ante hos dies tumultū cōmouisti. de
isto dicit Iosephus. xx. libro antiquitatū q̄ venit in iudeā simplex ꝛ ꝓphetā ꝛ
ꝓpterea dicit Iosephus⁹ ꝙ. libro eodē extra hierusalē dicto q̄ ad ciuitatem
muri hierusalē accessit ꝛ ille intrare ꝛ subito ꝛ bona rapere ciuitatis ꝛ feliciter
ꝓlio fugientes ea multē armatē multos ex eis occidit ꝛ aliquos vīuos cepit.
ille ho falsus ꝙba ꝓ fugā dispauit: ꝛ ꝓpterea dicit q̄ multi ex eo fuerunt
decepti ly Iosephus⁹ hoc dicit. k Et educēs eos in desertū. ꝓmo cui illos indu
xit in desertū ꝛ postea redimit ꝓpe hierusalē vt deprehenderet ciuitatē modo
ꝓdicto. l Quattuor milia virorū ꝓsicariorū. erat adhuc gladij⁹ vocabulo quo
vtebant latrones ꝛ homicidę: ꝛ inde sicarij dicebant. m Et dixit
ille: vtebant latrones ꝛ homicidę: ꝛ inde sicarij dicebant. m Et dixit
ad eū paulus. ꝛ ridendo. n Ego hō qđē sum iudeus a tharso ciliciē
ad eū paulus. ꝛ ridendo. n Ego hō qđē sum iudeus a tharso ciliciē
nat⁹: ꝛ nō sum ille egyptius. o Non ignotę ciuitatis. imo famosę.

trahebāt eum extra tēplū: ꝛ ſtīm

ꝓ ut in templum introiret

clause sūt ianue. Q̄uērēti⁹ aūt eū
occidere: nūciatū est tribuno co
hortis: qa tota ꝓfundit hierusa.
Qui statī assūptis militib⁹ ꝛ cētu
riōib⁹: decurrit ad illos. Qui cū

ꝓ quasi cessat vel iam intermittit

vidissent tribunū ꝛ milites: ꝛ ces
sauerunt percutere paulū. Tūc
accidēs tribunus appꝛhēdit eū

ꝓ iussit ꝛ alligari catenis duabus

ꝛ iūssit ꝛ alligari catenis duabus:
ꝛ interrogabat quis esset? ꝛ

ꝓ quasi non sciret quis esset

quid fecisset? Alij aūt aliud cla

ꝓ ꝓ que turbidam ꝓdere consueuerant

mabant in turba. Et cū nō pos
set certum cognoscere ꝓ tumultu

ꝓ Hoc milcom⁹ ne tibi videat⁹ esse ing

iussit duci eum in castra. Et cum

ꝓ quibus alcendebat in templum

venisset ad gradus: ꝛtigit vt por

ꝓ Hinc ꝓsidebam⁹ hierusalē: et in aliquo il
lis ꝙ erāmus. b Quærēti

tarer a militibus ꝓpter vim po
puli. Sequebatur cū multitudo

ꝓ Hic ꝓsit paulus de iudeorum
malitia scripsit. ꝛ primo tri
bunus cepit illū. secūdo
paulus petit aliq̄ ꝓplīm.
ibi: Et cū cepisset. Circa
primū vī: c Nūciatū
est tribuno cohortis. cui
erat ipsa custodia ciuitatis. d Et tulit illi
gari catenis duabus. ne
posset euadere donec inq
sisset de eo contra patrē
vsq; ibi: c Tolle eū. f.
de vita ꝓsenti tanq̄ viuē
tē indignū. f Et cū cepisset
eum. Hic ꝓsit paulus
petit aliquā populum ꝛ
diuidit in duas ꝑtes. q
ꝑmo ponit allocutionem
ebraicā. secūdo allocutio
nis eventū. ibi: Et cū il
le. Circa ꝑmū vī: Et cū
cepisset duci i castra. i.
intra fortalitiū. vbi mane
bat tribun⁹ cū militibus.
g Si licꝫ mihi loq ali
quid ad te. humiliter petit
vt cōcēdat q̄s ꝓfit.

ꝓ Hic ꝓ milcom⁹ ne tibi videat⁹ esse ing

h Qui dixit ei. grece no
uit: ꝛ ſi vt q̄ ipse tribun⁹ fuit grecus: ꝙ q̄s petebat ſi paulus ſciret linguā
grecā vt sibi loqueretur in ydiomate matio sibi notiore: vt videt adhuc nō
intelligerēt. i Nōne tu es egyptius⁹ q̄ ante hos dies tumultū cōmouisti. de
isto dicit Iosephus. xx. libro antiquitatū q̄ venit in iudeā simplex ꝛ ꝓphetā ꝛ
ꝓpterea dicit Iosephus⁹ ꝙ. libro eodē extra hierusalē dicto q̄ ad ciuitatem
muri hierusalē accessit ꝛ ille intrare ꝛ subito ꝛ bona rapere ciuitatis ꝛ feliciter
ꝓlio fugientes ea multē armatē multos ex eis occidit ꝛ aliquos vīuos cepit.
ille ho falsus ꝙba ꝓ fugā dispauit: ꝛ ꝓpterea dicit q̄ multi ex eo fuerunt
decepti ly Iosephus⁹ hoc dicit. k Et educēs eos in desertū. ꝓmo cui illos indu
xit in desertū ꝛ postea redimit ꝓpe hierusalē vt deprehenderet ciuitatē modo
ꝓdicto. l Quattuor milia virorū ꝓsicariorū. erat adhuc gladij⁹ vocabulo quo
vtebant latrones ꝛ homicidę: ꝛ inde sicarij dicebant. m Et dixit
ille: vtebant latrones ꝛ homicidę: ꝛ inde sicarij dicebant. m Et dixit
ad eū paulus. ꝛ ridendo. n Ego hō qđē sum iudeus a tharso ciliciē
ad eū paulus. ꝛ ridendo. n Ego hō qđē sum iudeus a tharso ciliciē
nat⁹: ꝛ nō sum ille egyptius. o Non ignotę ciuitatis. imo famosę.

populi clamans: Tolle eū. Et
cū cepisset duci in castra paul⁹
dicit tribuno: Si licēt mihi loq
aliquid ad te? Q̄ui dixit: Nōne
nostī? Nōne tu es egyptius: qui
ante hos dies tumultuz concita
stī: et educēsti in desertū quātuor

ꝓ ſicariorum ꝙ erāt gladium gestātes

milia virorum ꝓsicariorū? Et dixit
ād eum paulus: Ego homo sum

ꝓ non egyptius

quidem iudeus: a tharso ciliciē nō

ꝓ ꝙd ille ego mentiens dic ciuis ꝛ milis capitis. i. ad
hō ꝓ ꝙ de pterea ꝙ ego ꝓfecto ꝓ ꝙ vester ꝓ

ignōte ciuitatis mūiceps: Rō
go autez te ꝑmitte me loq ad po
pulum. Et cū illē permisisset: pau
lus stās in gradibus: annūit ma
nu ad plebem: ꝛ magno silētio fa

ꝓ ꝓ verba populum ꝙ Signavit vel ꝓhibuit

cto: allocutus est hebraica lingua

ꝙ erat

dicens.

fuit pacificus quo capto a romanis ꝯ pacificat⁹ fuit. Et ille sup quasi
eo diuisit. alii legūt hierosolymis vendidit. a gazarenis ꝯ ciuitat⁹ Hic vocat
sic diuī. ꝙ magnificū. a monte ꝓpe. i. ꝓximo illi⁹ ciuitatis. in q̄ templum
Hic⁹ mansionē q̄ ibi manēt a tribunis ꝓtinus vel mox a milite. Hic⁹ ante
se ꝓficiat nat⁹. di. ꝛ charissimi. vide. Hinc ꝓpe in bethania. xxiiii. ante
ascendit ad apostolos.

Emulatores. Xc.
Hic quia credebant legis
custos. ille pbiteros q̄
emulatores. non tales. ꝛ
nam ex locutione.

Gentile. Hinc. R.a.
Gentilis ꝙdrigena hostili
bus. Gentes. vt ostendat de
nomine Gentilis. Gentili no
mine ch̄ristiani.

Tamen qui vt. vi. ol.
Hic. Ostēsa de hac vehe
mentia. Ineffabilis cle
mentia illi⁹ Rursus ꝓpter
ciuandum qđ. vocem.
nomine ad diuinitatem. vnde
colligit cor. Sensum vocis
ebraicā non audiuit. vel
horum audiit.

Audierunt. R.a. Da
tellexerunt. Sic tolum
vocis pauli. vel ꝙ
qui paulo loquebatur.

Et dixi tibi ne. R.a.
Ostēsa humilitat. ꝛ no
ctima nō ostentatio. nec
de notis ꝑsonis quas
a deo sumus edocti.

De ira

ꝓ Hinc ꝓsidebam. Inducit
tator. q̄ Nōqđ ad te
permitte me loqui ad po
pulū. volebat enī. q̄ mar
rationē hac ꝓcessionis ami
cis ecclesie vidē ipm ꝛ mere
dubitasse iudeos: vt ꝓ ea
liquidē⁹. ꝛ Et cū illa
pellisset. Hic. ille ponit
allocutionis quarta ꝙ
paul⁹ primo ad hoc ꝓpo
uit. secūdo ca. quādo ꝙ
tum. Secundo ca. Cum
mum. vī: Et cū ille. Ly tri
bunus paulo ꝓmittit lo
qui. a Paulus stans
in gradibus. vt mihi⁹ ap
parēt ad exhibitū⁹ ꝓbet⁹.
t Et annuit manu ad ple
bem. vt faceret silentium.

C XXII.

Jri frātres. Hic
ille paulus gra
tiarum actionē. ꝛ primo
ponit eē narratio. secun
do ꝓbat ad tantū. ibi:
Audiebāt aūt vsq; ca
pitulū. ibi: Dixit aūt
dns ad me. Tertio ꝓbat
ꝙ ꝓpter ꝓmissionē. ibi:
Et nunc quid ꝓpōis.

Ra.

Ra.

Viri fratres et ꝛ C XXII

ꝓ homines

patres audite quam ad
vos nunc reddo rationē. Cū au
dissent autez: quia hebraa lingua
loqueret ad illos: magis ꝓbite
runt silentium. Et dixit: Ego sū
vir iude⁹ nātus tarso ciliciē: nū

ꝓ in hierusalem

tritus autez in ciuitate ista secūs
ꝓ ad ebraicā vel quasi pueri ꝛ doctissimē adhuc ad
pedes gamalielis: erudit⁹ iuxta

ꝓ ꝓ mihi vel ꝓtinus adueniēs a ciuitatem

veritatem paterne legis. ꝛ emula
tor legis sicut ꝛ vos omnes estis

ꝓ ꝙs qui nunc gradi⁹

hodie. Qui hanc viam pdidit⁹

ꝓ ꝙ usq; vel ꝙ ꝓsequendo eos

usq; vsq; ad mortē: alligās ꝛ tra

ꝓ carcerib

dens in custodias viros ac mulie

ꝓ ꝙ ꝓpositum vitam in discrimen

res. sicut princeps sacerdotū mi

ꝓ ꝙ verbum in ꝓsentia vel ꝓbitate ꝛ dignitate ꝓsidentiū ꝓsidentium

hi testimoniū reddit ꝛ oēs ma
iores natu: a quibus ꝛ epistolas
accipiēs ad fratres damascū per
gebam: vt adducerē inde victos
in hierusalē: vt punirent. Factū
est aūt eunte me ꝛ appropinquāte

ꝓ ꝙ ꝓsequebar eos ꝛ ꝓsequebar ꝛ ꝓsequebar eos

damasco: ꝓ media die subito de

ꝓ cōmo.

celo circumfulsit me lux copiosa ꝛ
decidēs i terrā: audiui vocē de

ꝓ interrogando osum ꝙ ꝓsequebar

celo dicentē mihi: Saule: saule
quid me persequeris? Ego aūt re
ꝓ ꝓ ꝙm esse ꝓsidentiū qui ne furiam ꝓsequebar
spondi: Quis es dñe? Dixit
ad me: Ego sum ihesus nazarē⁹
quem tu persequeris. Et qui me

ꝓ non videbant

cū⁹ erant: lumen quidē viderūt:
vocem autem ei⁹ nō audierūt q

ꝓ ꝓ ꝙm ꝓsequebar eos ꝛ ꝓsequebar ꝛ ꝓsequebar eos

loquebat mecū. Et dixi: Quid
faciam dñe? Dominus aūt
dixit ad me: Surge: vade damā
scum: ꝛ ibi tibi dict̄ de ominib⁹

terrio sibi facta in ꝓpto visionē hic. Factū est aūt mihi. Circa ꝑmū dicit
Dixi ihesu. Quasi ad minorem. ꝛ Et ꝓpter. Quasi ad maiorem. ꝛ Audie.
ꝓtiā. ecclesiā

Qui[tatem]. Dc. Si ei licitē inter eius psecutores vel rebellio
[illegible] Proposita sunt tc. Ro. c. Omnis enim ordo p-
[illegible] cognoscit veritatē? videt? tantumq? videt? audiuit?
[illegible] ut nō opus sit ultra cog[illegible] videt? audiuit.

Dicit in p[rae]sentia dñi. Ro. Dic nō narrat ad eius[illegible] sed ppter me-
[illegible] vt vid[illegible] dicat?
[illegible] gentium.

Cōtemptus. c. Dicitur p-
[illegible] ordinē sacerdotalē vel ordinē
[illegible] ppter ordinem.

Ppositū dño vidi[illegible] Dc. Ps[illegible]
[illegible] dicit sacerdoti
[illegible] ordinē sacerdotalē
[illegible] tantū dicit.
[illegible] dñs. vt[illegible] legendū
[illegible] dñs. vt scriptū legam? testimo-
nium habens ab omnibus cōba
bitantibus iudeis: nūciō ad me
q[uo]d tuus dicit mihi: Saule frater
respice. Et ego eadem hora respexi
in eū. At ille dixit: Deus pa
trū nostrō? ppedinauit te vt cō
gnosceres volūtatē eius: et vide
res iustum: et audires vocē ex ore
eius: quia eris testis illi? ad om
nes homines eorū q[uo]? vidisti
et audisti: et nunc quid moraris?
Surge et baptizare et ablue pec
cata tua inuocato nomine ipi?.
Factum est autē reuertēti mihi
in hierusalē: et oranti in templo
fact? sum mēte extra me: et vidi
illū dicentē mihi: Festina. Et
ei velociter de hierusalem: qm
nō recipient testimoniū tuū
de me. Et ego dixi: Dñe ipi sci
unt quia ego eram concludens i
carceres: et cedens p synagogas
eos qui credebāt in te. Et cū fun
derētur sanguis stephani testis
tui ego astabam: et placitabā: et
custodiebā vestimēta interficiēti
illū. Et dixit ad me: Vade: qm
ego ad nationes longe mittam
te. Audiebant autem eum vsq
ad hoc verbū: et leuauerunt vo
cē suā dicētes: Tolle de terra hu
iusmodi. n. phas est eum viue
re. Dū ferentibus autem ei? ve
stimēta sua: et
puluerē iactantibus in aerē: iuſ
sit tribunus induci eum in castra
et flagellis cedi. et torqueri eum:
vt sciret ppter quam causam sic
acclamarēt ei. Et cū astrinxisset
eum loris: dixit ad astantē sibi centu
rionē paulus: Si hominē roma
num et indemnatū licet vobis fla
gellare? Quo audito centurio ac
cessit ad tribunū: et nunciauit di
cens: Quid acturus es? hic enim
ciuis romanus est. Accedens aūt
tribunus: dixit illi: Dic mihi si tu
romanus es? At ille dixit: Etiā.
Et respondit tribunus: Ego mul
ta summa ciuilitatem hanc pos-
sedi. Et paulus ait: Ego aūt et
natus sum. Protinus ergo di
scesserunt ab illo qui eum torturi
erant. Tribunus quoq timuit.
postq[uo]? resciuit q[uo]d ciuis roman?
esset: et quia ligasset eum. Postera
aūt die volens scire diligentius:
qua ex causa accusaret? a iudeis:
soluit eum: et iussit sacerdotes cō
uenire et omne psilium? eorum
paulum statuit inter illos.

Fratres ait C xxiii
i Ego[illegible] paul? ait: Viri
fres: ego ex? placita? bona cō
scientia iuxta deum vsq[uo] in hodi
ernum diem. Princeps aūt sa
cerdotum ananias precepit astanti
bus sibi percutere os eius. Tūc
paulus dixit ad eum: Percutiet
te deus paries dealbate. Et tu
sedens iudicas me secm? legem:
et contra legem iubes me percuti.
Et qui astabāt dixerūt: Sūmum
sacerdotē dei maledicis. Dixit
autem paulus: Nesciebā fra
tres: quia princeps est sacerdotū.
Scriptum est enim: Principem
populi tui nō maledices. Sciēs
aūt paulus: quia vna pars esset
saduceop: et altera pharisēorum
exclamauit in concilio: Viri fratres
ego pharisē? sum: filius pharisēoꝝ
de spe et resurrectione mortuoꝝ
ego iudicor. Et cūm hec dixisset:
facta est dissensio inter pharisēos et
saduceos: et soluta est multitudo.
Saducei aūt dicunt non esse resur-
rectionē: nec angelū: nec spm.
Pharisei aūt vtraq[uo] fatētur.
Factus est autem clamor magnus
et exurgentes quidam pharisēop
pugnabāt dicentes: Nihil mali
inuenimus in homine isto. Quid
si spiritus locut? est ei aut angel?
Et cū magna dissentio facta esset
timens tribunus ne discerperetur
paulus ab ipis: iussit milites de
scendere et rapere eum de medio
eorum: ac deducere eum in castra.
Sequenti aūt nocte assistens ei
dño ait: Confortare. Sicut
enim testificatus es de me in hieru
salem: sic te oportet et romę testifi
cari. Facta aūt die collegerūt se
quidā ex iudeis: et deuouerunt se
dicentes: neq[uo] manducaturos:
neq[uo] bibituros: donec occiderēt
paulū. Erāt autem plus q[uo]? xl. viri
qui hanc conspirationē fecerant.
Qui accesserunt ad principes sa
cerdotum et seniores: et dixerunt:
Deuotione deuouimus nos nihil
gustaturos: donec occidamus pau
lum. Nūc ergo vos notū facite
tribuno cum populo: vt adducat il
lum ad vos: tanq[uo] aliquid certi
cogniturī de eo. Nos aūt pri
usq[uo] appropiet: paratī sum? iter
fic[illegible] illum. Audiēs aūt filius
sororis pauli: insidias: venit
et intrauit in castra: nunciauitq[uo]
paulo. Vocans aūt paulus ad se
vnum ex centurionibus ait: Adu
lescentē hunc perduc ad tribunū
habet enim aliquid indicare illi.
At ille quidē assumēs eū: duxit
ad tribunū et ait: Vinctus paul?
rogauit me hūc adolescentē per
ducere ad te: habentē aliquid loq[uo] ti
bi. Apphēdēs aūt tribun? manū
illius: secessit cum eo seorsum: et
interrogauit illum. Quid est quod ha
bes indicare mihi? Ille aūt dixit:
Judei conuenit rogare te: vt crastī
na die paulum producas in psilium
quasi aliquid certius inquisituri
sint de illo. Tu ergo ne credideris
illis. Insidiātur enim ei ex eis viri
amplius q[uo]? xl. qui se deuouerūt
nec manducare neq[uo] bibere: donec
interficiant eum: et nunc parati sūt
expectantes promissū tuū. Tribu
nus igitur dimisit adolescentē p-
cepitq[uo] ne cui loqueret: quoniam
hec nota sibi fecisset. Et vocatis

Et si aut positū futuri est significatiū. Et nihilo aūt alio hoc differt: si
quis respondeo exhibit: nisi dicam fratres: quia princeps est sacerdotum.
Nescieram q[uo]d princeps est tu. Dc. Si est non cognoscibilis: et annuit:
vel fuerit[illegible] quia si nescio: peccat: q[uo]? sacerdotibus talem reputatum sit.
Dc. Et si hic veraciter ait in nomine spūs: nō est loquendū ei ar-
dito alio modo[illegible] si
dic ergo eos quos[illegible]
pdic. sp[illegible] respondit.
Scio aūt pau. Dc.
Dicit veritas bonę vi
te et malę: malos
temp bonis: et nocius. Si
paulus peccauerat sine
delictore saltem: vt qui a
verbi[illegible] cuncti: offociati
lapidē. Hic mens tuens
q[uo]d scripti[illegible] dicat ar
tificiū[illegible] ab egypto
liberauit. et[illegible] ab[illegible]
pharisēop: illuc ingta gre
cum: nihil pharisēi refert:
hoc est q[uo]. d. ghaudent si
aute[illegible] pdice[illegible] q[uo]
pharisē erat ppheta: et le
gem dilexit.
Pharisēi autem.
Ra. Angeli: et spūs scis:
Nicolaus
a Dūmodo sa. dei male
dicte[illegible] q. d. si nō est aliud
crimē: ex q[uo] damnitis gra
tiam petā. b Dicit ei
paulus. se ex[illegible]
c Nesciebā fres. sc. de
dignatio est pbe? vene
rari vt pr[illegible] scīt: et parū
in hierusalē. Scriptū est
enim: Principem populi tui nō maledices.
Sciēs aūt paulus: quia vna pars esset
saduceop: et altera pharisēorum
exclamauit i psilio: Viri fratres
ego pharise? sum: filius pharisēoꝝ
de spe et resurrectione mortuoꝝ
ego iudicor. Et cūm hec dixisset:
facta est dissensio inter pharisēos et
saduceos: et soluta est multitudo.
Saducei aūt dicunt non esse resur-
rectionē: nec angelū: nec spm.
Pharisei aūt vtraq[uo] fatētur.
Factus est autem clamor magnus
et exurgentes quidam pharisēop
pugnabāt dicentes: Nihil mali
inuenimus in homine isto. Quid
si spiritus locut? est ei aut angel?
Et cū magna dissentio facta esset
timens tribunus ne discerperetur
paulus ab ipis: iussit milites de
scendere et rapere eum de medio
eorum: ac deducere eum in castra.
Sequenti aūt nocte assistens ei
dño ait: Confortare. Sicut
enim testificatus es de me in hieru
salem: sic te oportet et romę testifi
cari. Facta aūt die collegerūt se
quidā ex iudeis: et deuouerunt se
dicentes: neq[uo] manducaturos:
neq[uo] bibituros: donec occiderēt
paulū. Erāt autem plus q[uo]? xl. viri
qui hanc conspirationē fecerant.
Qui accesserunt ad principes sa
cerdotum et seniores: et dixerunt:
Deuotione deuouimus nos nihil
gustaturos: donec occidamus pau
lum. Nūc ergo vos notū facite
tribuno cum populo: vt adducat il
lum ad vos: tanq[uo] aliquid certi
cogniturī de eo. Nos aūt pri
usq[uo] appropiet: paratī sum? iter
facere illum. Audiēs aūt filius
sororis pauli: insidias: venit
et intrauit in castra: nunciauitq[uo]
paulo. Vocans aūt paulus ad se
vnum ex centurionibus ait: Adu
lescentē hunc perduc ad tribunū
habet enim aliquid indicare illi.
At ille quidē assumēs eū: duxit
ad tribunū et ait: Vinctus paul?
rogauit me hūc adolescentē per
ducere ad te: habentē aliquid loq[uo] ti
bi. Apphēdēs aūt tribun? manū
illius: secessit cum eo seorsum: et
interrogauit illum. Quid est quod ha
bes indicare mihi? Ille aūt dixit:
Judei conuenit rogare te: vt crastī
na die paulum producas in psilium
quasi aliquid certius inquisituri
sint de illo. Tu ergo ne credideris
illis. Insidiātur enim ei ex eis viri
amplius q[uo]? xl. qui se deuouerūt
nec manducare neq[uo] bibere: donec
interficiant eum: et nunc parati sūt
expectantes promissū tuū. Tribu
nus igitur dimisit adolescentē p-
cepitq[uo] ne cui loqueret: quoniam
hec nota sibi fecisset. Et vocatis

Patre militēs. Ra. Dic ideo ne tales auferent: t ipē tribun⁹ talia accusaret apud eundem tanq̄ acceptans pecuniam a tali cui pactum mortis pulsi.

C. XXIIII.

p Ost quinq; aūt dies dc. t. Ananias. &c. Filo tpore chelsum pro oppositio nascenti vocabant: postea inter iudeos surrexit hereticoꝝ genus: dicens: t. Ananias cū senioribus: t quodā oratore Tertullo nomine: qui eleuāti illatā sibi iniuriā apud p̄sidē Felicē: contra Paulū accusationē deferebāt.

Quem t appellantem. Ph. Dic loco quidam nostri codices minus bñ aliquos versus qui l. gra.

Nicolaus

eclarat Ipolitus. autem pa
tē vīg; dc. a Timuit enīm. Timorem illud vīg
dū Lucanus. Timuit ne
pacatum. nō est de
timore: nec t Ultonis comitē
Ib fuit. Sēd gl̄osa reddenda
rōni. Jpe tribunus mittēdo paulū cum securitate
tantū: q̄ postea p̄ scriptoꝝ
fuit tertul. tutorta.

b Veridis et ydus cōsi
mili. hoc. f. eidem militibꝰ
t eēt simpleb⁹ tantū: t pe
ssa. B excepto. c Scripsit
cognito q; romanꝰ t hoc
dicit ad augendum p̄dīo
dominū. q̄ bñ. ma
gnū erat de ciuiꝰ roma
nis: q̄ scripsit cum de
militibꝰ indeq; nō cogno
uit q; eēt ciuis romanus
ſs postea cognouit q̄ cū
ſtionari voluit vt lēt in
hoc cu. tri. d Succrēt
illum p̄ noctē. vt euaderet
iudeoꝝ insidias. e In an
tipatridē. nomē t antiqtās
ciuitatis scribit⁹ hac hiem
talis: t celarus. tñ magis
ppe cesaream. f Et pote
ra die dimittēs equitēs vt irēt
cū eo tres f. cum paulo.
g Reuersi sūt ad castra.
f. ad munitionē q̄ erat in
hierusalē. ſs autē reuersi
fuerūt milites: t likarii q
erāt pedites: quia paulus
erat extra periculū iudeoꝝ.
h Audiā te inqt cū ac
cusatores tui venerīt. mi
lites enīm inqrit ētas in
p̄sitia partiū ēt in absen
tia sūt⁹. i Iustus in
ſecta herodis. f. q̄s fue
rat herodis. k Custo
diri eū. Herodes enim
alcalonita renouauit et
ampliauit illā ciuitatem
vocle eā cesaream hono
rem cesaris q̄ pr̄ dicebat
ter turris stratonis: t ibi
edificauit pretorium quod
adhuc vocatur herodis
ædificium

CXXIIII.

Et q̄nq; aūt dies. Scripsit descripta est p̄catio pauli in hierusa
lem. hic p̄sbr ponit ex̄plicatio apud cesaream: t dicit in tres ptes.
primo. tertio iudicia refert. dc. Deinde aūt. Circa primū p̄s ista vīg ibi:
m Et cum paulo. g vīg iudicii vt videret ad obiecta. n Cepit accu
sare tertullus. eratq; ad ſ addunt⁹. t pmo ſm modū boni oratoꝝ capiat
benivolentiā iudicis. o Multa pace agam⁹. f. vīg ibi tēpa
pacis. p Et multa corrigant. ad alienationē pacis cōis. q Per tuā
prudentiā. f. q̄ tuā regnat. r Semp t vbiq; suscipim⁹. regimen tuum.
s Cū omni gratiarū actiōe. dea t tibi de tali regimine. t Ne diuꝰ

duobus cēturionibus dicit ill:
p̄cedentes
Parate milites ducētos vt eāt
vsq; cesaream: t equites. lxx. t lan
cearios ducentos: a tertia hora
p̄ paulo t comitibus eius
noctis: t iumenta parate. vt ipo
nētes paulū: eum saluū pducāt
ad p̄sidem. Timuit enī
ne forte raperent eum iudei t oc
iderent: t ipse postea calūniā su
stineret: scribēns epistolā cōtinē
tem verba hec: Claudius lysias
optimo p̄sidi felicia salutē. Virum
hunc comprehensum a iudeis: t
incipiēte iterfici ab eis: supueniēs
cum exercitu eripui: cognito quia
romanus est. Voleuiq; scire cau
sam quā obiiciēbāt illi: deduxi eū
in cōcilium eoꝝ. Quē inueni accusa
ri de quibusdam legis ipsoꝝ: ni
hil vero dignum morte aut vin
culis habentē crimē. Et cū mihi
patum cēt de insidijs q̄s parauerant ei: misi ad te eum: denuncians
t accusatoribus vt dicāt apud te:
Vale. Milites ergo secūd⁹ p̄ceptū
assumētes paulum: duxerunt il
lum noctu in antipatridē: t pō
p̄ lū.
stera die dimissis equitib⁹ vt irēt
p̄cedentes. f. de antipatride. f. reuētes
cū eo reuersi sunt ad castra. Qui
cum venissent cesaream: t tradidis
sent epistolā p̄sidi: statuerunt an
te illum: t paulū. Cum legisset āt
t interrogasset de qua p̄uincia
cēt: t cognouisset ea de cilicia cēt:
audiam te inquit cū accusatores
tui venerint. Jussitq; in pretorio
herodis cūstodiri eum.

Ost quīq; CXXIIII
d. ad accusationem paulum
aūt dies descendit pon
tifex sacerdotū ananias cū senio
ribus quibusdā: t tertullo quo
dam oratore: qui audierūt p̄sidē
eo ita legimꝰ. Quem apprehendimus: t ſm nostrum legem voluimus iudi
care: t tribunus autem lysias tribunus cum multa vi de manibus nostris
eduxit: iudeos eius accusatores ante te venire: quo possis ipse omnibus
istis cognoscere. dc.

Beckam q. D. h. De. Melius in greco habetur ſm viaz quā dicunt
heresim: sic deseruio patri
deo. nō enī putant eum q
greci locaꝝ est: vocē sectā
qua dicūt heresim: cū idē
sit latine sectaꝝ: greci he
resim. Sed aīt sic deseruio
patri deo ſm illā viā quā
incredulī heresim. i. sectam
vocant: quasi magis ha
beant pinacium quelibet
secrandi: q̄ industriam re
cta discendi.

De ista

aūt te ptraham. detinē
do tēpus in verboꝝ plēi
tate. u Oro vt cum
audias nos. p tua clemē
tia. q. d. quę petim⁹ sunt
audiri digna. f. sequēt
ter accusat paulū: dicens:
p Inuenim⁹ hūc homi
pestiferū. nomē ei⁹ nō ex
primit: ſd p nimia ma
licia nominari indignat.
q Et pestilē seditionis
auctorem. cū tñ alter pe
dicatio euangelice pacis.
r Et auctorē seditionis
secte nazarenoꝝ. f. christia
noꝝ a ihesu nazareno sic
dictoꝝ. s Qui etiā tem
plū violare conat⁹ est. in
ducendo ibi gentiles. hoc
est ipsos habēt sibi falso: vt
ps ex predictis. ā. iii. ca.
t Quē t apprehēdim⁹.
in templo. u Voluimus
ſm legē nostraꝝ iudicare
q. d. illud petimꝰ ad nos:
sicut t cultū templi custodi
re. cetera patent vsq; ibi:
d Adiecerūt aūt t iu
dei. ad approbandū t cō
firmandū ea tertullū.
e Rndit aūt paulus.
Dic p̄sr ponit pauli de
fensio. t primo capetur beni
uolentiā diceūs: f Et
multū lętāte esse iudicē
huic gentī. rebelli t male
regibili. g Sciens. q̄s
dicerat. per hoc manifeste
patet bonitas tui regimi
nis q̄ tāntū habuisti regi
men huius gentis: t hoc
ego scieūs: h Bono
animo pro me satisfaciā.
cōfidens de tua iusticia t
mea innocentia. Consi
quenter rndet ad obiecta
t primo ad primū. f. de cō
gregatione seditionis in hie
rusalem. b. i Potes
enim cognoscere. p mul
tos testes fidedignos.
k Duās nō plus sunt
mihi dies. sicut declarātē
ēt. ā. iii. ca. l Et nec
in templo. me cū ali. disputantes. que disputatio facit aliqā cōmotionē au
dientiū. m Aut cōcursum facientē turbe. q̄s est seditionis signū. n Nec
in synagogis. nec in ciuitate. supple inuenerunt me pdictā factionē. o Nec
probare possunt tibi ill⁹ supple. p De quibus nunc me accusant. t tā
men debent probare cum sint actores. q Confiteor. Hic respondet ad
secundum. f. de secta christianorum quam confitetur se tenere tanq̄ sanctam
t bonam. r. Confiteor autem hoc ēt tanq̄ iudici. s Et ſm sectaꝝ chri
stianoꝝ quā dicūt heresim. i. magis tenere et pertinacia t ignorantia popu
lari: q̄ ex traditionis scripturaꝝ. vñ dicebat Job. vii. Magā ex precipit⁹
aliqs credidit l cū aut q̄ phariseis: ſ turbe. t q nō nouit legē maledicti sū.

Dic dcirco

Petri deo. f. Cui⁹ dom̄inꝰ nō seruim⁹ vt in aliis codicib⁹ hꝫ:
Plus de hac vita. f. Ra. Dic pr antiphrasim. sedebat enīm hoc eis
placere. q. d. nihil cōmisi: nisi quia predicaui q̄ ipsi erudiunt.
De isto mi. Ra. Discipulus t socius. Alter tulit nō plures quā
ministrare ei de iuste rebus vel facultatibus.

Transactus t ipe
rans. f. Ra. Dic tange
menfact⁹ t ipe dic: p hil
uocē nimiū cum timore
custodie: pre timore dei t
ipe pcunie.

Biennio aūt ex
plēto. De. Bienniū dicit
p̄ sanctidie pauli in cesa
rea: t non plūs⁹ felicis:

Nicolaus

a Sic deseruio deo pri.
olim. b Crudo elo⁹q̄ in
lege t ꝓphetis scripta sūt:
t in filia nazareno adim
ta sūt. c Spes hꝫ in
deū. de resurrectione mꝝtuoꝝ
ꝓdēda p ipsū. d Qui t ipi
ipsi expectāt. q̄nā ad pha
riseos: q̄ etiā ſm eos non
habebit mū in resurrectio
ne mortuoꝝ: l q̄ inſti cer
naliter ſmiabant: t inſtq
vānabunt. e In hoc
t ipse stu. sine offen. ꝑcti.
hic. f. sine cā dādo actiōe.
f Ad deus t ad homi
semp. nō solus cauſe of
fensiꝰ deꝰ: ſ etiā hominꝭ
q̄ntā est ex me: t sic offen
sa accusatoꝝ meoꝝ ꝓcedit
ex eoꝝ mera malicia.
g Post anos. Hic cō
sequēter rndet ad tertiū. f.
de violētia tēpli dicens:
Post annos aūt ꝓtes. a
cōuersione mea ad xp̄m.
h Elemosynas fa. i gē
tes mean. Un fidelcs l bit
rusalē manēcs qui suas
vēdiderāt possessiones: vt
hꝫ. Ā. iii. ca. ꝓter quod
paul⁹ p eis faciebat colle
ctas in grēc⁹ alibi: vt hꝫ
Ā. in epla sua. i Vent.
in hierusalē. k Et obla
tiones. facturꝰ. l Et vo
ta. so reddituꝰ. m In
templo. me puri. l templo.
t sic ipsū nō violaui: sed
magis honorauī. n Nō
cū turba neq; cū tumul
tu. lucerūt me ſs offeren
tem oblationes meas deo
nec. Cōsequēter ostēdit
q̄ fuerāt illi q̄ i templo eos
inuenerūt: t tumultuꝰ fe
cerūt. o Quidā aūt
ex asia iudei. vt ps ex sup
dictis rei. p Quos opor
tebat mō apud te ꝑsto ēt
t, accusare. f. ſs eos absentia ostēdit eos magis culpabiles ēt de cōtentiōe
in templo facta quā fecerāt sine cā. q Aut hi ipsi. q. sūt hic ꝑsentes. r Dī
cāt nūc. in cōcilio. f. in iudicii loco. s Nisi de vna hac sol⁹modo voc. q. d.
ego nō fui cā dissensiōis eoꝝ: ſs ipsimet ad iuicē ꝑ defensiōe sectaꝝ fuerūt.

t Dixit aūt. Hic ꝑsr ponit rnsio iudicis. t secūdo fuit succesio. ca.
ſe. Prima i duas. q̄ ꝑ ponit iudicis rnsio. t ꝑdicat⁹ pauli audito. ibi:
Post aliquot. Circa primū ps: Dixit aūt illos felix. differēdo vare sū
tenū. u Certissime sciēs de via. strictꝭ p paulo. scīmlitudinē rñ turbare
iudeos mot⁹ nimios: humanos: sicut t ꝑsr⁹ scīpa innocentiā ꝑsr: tradidit eū
tñ iudeoꝝ voluntati: nec ſ eū aliqd machinarent ergā cesarē. q. d. ego
nō dū audiēs: t cū aliqd machinarent ergā cesarē. q. d. ego eruditus
ne dū audiēs: t Cū tribun⁹ lysias descēderit de hierusalē in cesaream. f. ut
ſ in sterioꝝ sitū. y Audiā vos. hic aīt accusationē accepit et vētis actū
ſ. q̄ aliqd. ille sua dixerat. q. de eo. q̄ dicebat felix poterat a lysia cogno
sce. t rnsit. s Iussitq; centurioni custodiri eū. f. paulū. a Et habere
requiē. La carcerio vel militib⁹ suis. b Nec quēq; de suis ꝓhiberc.
requiē. La carcerio vel militib⁹ suis. b Nec quēq; de suis ꝓhiberc.
amicis. c Ministrare ei. necessaria vict⁹ t vestit⁹. d Post aliquot.
Hic ꝑsr ponit ꝓdicatio pauli fidei t cī⁹ vtos. cū subdit: e Et audiuit eū

cū. dictus sit. q. mutatis sibi tales fuerit illi gratissimus et hystorie nar
rent sortitio heredis anno mutui rome apostoli. Claudii. fecerat ea tpe
quo agrippa filii herodis qui angelus cesaree percussit: tidem negi ꝑhibet
ritu: licet quoq; tertius patricie samarie: t galilee ꝓuinciarum mittit.

Reliquit. Ra. Dicunt vinctos an mortem ꝑsentire: t mercy. cū dicit
tamē. melius videt q̄ vt.
nemo iudeis gratiam po
tuisset.

C. XXV.

Ēstus ait. f.
f In ꝓuinciam.
Ra. Q. dicitur
stum palestine ꝓsidem: t
alii semper alios succedere
non romanis mirabile.

De ista

es fuit. quę t in vētū ꝑsen
tem sua iudea ad hoc in
duxit vt fuit. f. Vbi
ꝑsidet. aūt dic. i. dicitur.
g De iusticia. seruāda
ad. primū. h Et cētē
tate. ad secundū. i Et
de iudicio futuro. cui⁹ di
ssertatio inducit timorē
diuinū. k Tremefa
ctus felix. et audito rationi.
l Rndit⁹ nōdū attinet
vade. tēs. cui. liber aūt ēt
a claritate cuiusdā ꝓuin
ciē libertate cundi q̄ cōtra
tes. ita tamē q̄ rediret ad
māndata ipsi⁹. m Sy
mul t spēs et. f. q. d.
nō solū dedit hāc libertā
tem paulo diuini iudicii
timore: ſs etiā cupiditate
pecunie. n Dicitur it
erpleto. Illud bienni nō
est ipse ꝑsidatꝰ felicis. aliꝭ
nō videret verū ad dicit
ei paulus. ā. eodē ca. Et
multū annis te esse iudicē
huic gti scio. vñ ſ. ē tpe
meor pauli in cesarea. tpe
enīs felicis fuerūtq; in iu
dea multi latrones t fal
si ꝓphē populū seducen
tes: t celarus ꝓbatur:
vt dicit Josephꝰ: in qb⁹
capitulis t reprehēdis fe
lic fuit occupatus: ita q̄
causas pauli nō determi
nauit: t ex hac determina
tione ostēdere voluerūt
ꝑsr felicē. o Accepit
successor felix portius fe
stus: cui ita nōīa cum
Josephꝰ. ex libro iudaice
antiquitatis. p Melio
ate grauā pertare iudeis
felix: timens ne accusarēt
ab eis de malo regimine
terre. q Reliquit pau
lum vinctū. remouens li
bertatē quā dederat ei. tamē per hoc nō causā accusationis iudeoꝝ apud ce
sarem: nō pro paulo: ſs ꝓpter malas terre gubernationē: vt dicit Josephꝰ
libro predicto. t idem cōgit ꝑtato qui in fauorem iudeoꝝ cōdemnarat
cheistū. nā accusat⁹ a iudeis fuit rdeganio in exilium.

CXXV.

Festus ergo. Postq tractatu felicis circa paulū. Hic ꝑsr ponit
f Festus ergo. Postq tractatu felicis circa paulū. Hic ꝑsr ponit
f tractatus sui successoris ergā eum. t primo in pauli absentia. secun
do in eius ꝓsentia. ibi: Et altera die. Circa primum dicitur: Festus
ergo cum venisset in ꝓuinciam iudee. g Post triduum ascendit
hierosolymam. eo q̄ erat metropolis terre. altera patria vīg ibi: t Ju
dicium tendentes. Laudare ꝓsumptiosū. u Festus autem rñdendo ait.
quia in causis marine arduis: sicut est mors vel vita hominis non est pro
cedendum leuiter sed mature. t Et altera die. Hic cōcinnat ꝓsi
tur tractatus in pauli ꝓsentia. s. ꝑs littera vīg ibi. y Circūstetērunt
cum. vt eorum multitudine t circūstatione terrerētur. s Multas et
graues causas obiicientes. que nō ꝓbarunt ibi: ſs rñdente pauli ꝓsti
gnatas causas obiicientes. que nō ꝓbarunt ibi: ſs rñdente pauli ꝓsti
in pte ēt ps: a Paulo oibus rōnez reddente. ad excludēdū circūstantes
in pte ēt ps: a Paulo oibus rōnez reddente. ad excludēdū circūstantes
coꝝ. b Nec neq; in legē iudeoꝝ. f. vt ps ex rñsione pauli. ca. ꝑc.

Celsū appello. Dc. ait celsū appellat: q romā trāsferat. ꝙ facit: vt ⁊ ⁊ ⁊

Tullius paule. Dc. Iulianū putat q̄ homo vinctus loco defendi debuit. Respondet de causa qua petit. Ita de priuata qua gloriat sermonē facit: et euacuat. qua de causa vinctus sit apostolū pourit. Iulius vir pie humane reliquorum memor quos ex Adramitio habebat dilexit. Quia nō multa ambitiosa. Nec sibi putat debere pecora pauci: de quibus pauci meliores erudiri. Hinc ideo fortasse deo. q̄ pbenicen ad requiē in ytalianā ire voluerunt.

Dorte te fatere. Ra. Pbōlogion genus multa legendo facta ad mentem.

Ad insultum. Ra. Macedonum. Vel insultum dicit reluctationes motusq̄ quasi assultat.

Dão quia credis. Dc. Hoc nō absolūtis q̄ vere locut' est. Agrippa est rex iudeor' et legibus imbut' credebat prophetis vera dicentib' ignorabat ad christū illū veritatem pertinere. Quia in ydolorū religione christo nō habeba debitā legē. Q̄ de religio-

Nicolaus

Et gentib'. hoc ostendit illicitus. Etsi. dic. qs ad fras intelligit d ipsoste ibi fuit expositi: Parum est vt sis mihi seruus ad suscitandas tribꝰ iacob et fecces israēl conuertendas: dedi te in lucē gentiū vt sis salꝰ mea vsq̄ ad extremū terre. d Hec loquente eo. Dic. ydo potuit respondo pauli ad festū. Nihil q̄ pau lo loquēte de resurrectōe mortuoꝝ dixit: et Iudeis o paule. qz resurrectōis mortuoꝝ credebat im possibile tāq̄ gentiles q̄s dicitis pauli vocauit insanū. d Multe ille re ad insaniā pertinent ho mines enīz circa multas scripturas sacrificia vehementer fuit studiū habet aliqñ errores insaniā q̄ eos sanctorū lectiones p ydolatrie intellectū ipsorū: q̄ sacra sua ydiote filiosq̄ ad necessariā. e Nō insanio inquit optime feste. sed veritatis et sobrietatis verba loquor. Scit enīz de his rebus ad quē fiducialiter loquor. Latere eni eū nihil' horū arbitror: neq̄z enī i angulo q̄q̄z horum gestum est. Credis rex agrippa prophetis? Sāo quia credis. Dc. Hoc ad persuadendū legē. Et ait paulus: Opto apud deum: et in modico et in magno: non tm te: sed et omnes qui audiūt hodie fieri tales qualis et ego sum: exceptis. non enim ego vinctus esse nolo ptis viculis his. Et cū hec dixisset rex et presses: et bernice: et q assidebāt eis. Quū eis secessissent: loquebā tur ad inuicē dicētes: Quia nihil morte aut vinculis dignum fecit homo iste. Agrippa aūt festo dixit: Dimitti poterat homo hic si nō appellasset cesarem.

Tūc iussit C. XXVII
v catū ē eū nauigare i ytaliā: et trādi paulū cū reliq̄s

q̄s custodijs cēturioni nōe iulio coborte augusti. Ascendentes nauez adrumetinam: et incipiem mus magna voce dixit: Insanis paule: multe te littere ad insaniaz conuertūt. Et paulus: nō insanio inquit optime feste: sed veritatis et sobrietatis verba loquor. Scit enīz de his rebus ad quē fiducialiter loquor. Latere eni eū nihil' horū arbitror: neq̄z enī i angulo q̄q̄z horum gestum est. Credis rex agrippa prophetis? Sāo quia credis. Agrippa aūt ad paulū: i modico suades me fieri xp̄ianū. Et paulus: Opto apud deum: et in modico et in magno: non tm te: sed et omnes qui audiūt hodie fieri tales qualis et ego sum: exceptis. non enim ego vinctus esse nolo ptis viculis his. Et cū hec dixisset rex et presses: et bernice: et q assidebāt eis. Quū eis secessissent: loquebā tur ad inuicē dicētes: Quia nihil morte aut vinculis dignum fecit homo iste. Agrippa aūt festo dixit: Dimitti poterat homo hic si nō appellasset cesarem.

Tūc iussit C. XXVII
v catū ē eū nauigare i ytaliā: et trādi paulū cū reliq̄s

ceteris ad principem militie nomine iulium. Ascendentes autem nauem adrumentinam cepimus nauigare: sperantes nauigaturos se per loca que erant iuxta oram asie. Erat autem cum nobis aristarchus macedo thessalonicensis. Sequenti autē die deuenimus sidonem: humane autē tractās iulius paulū: permisit ad amicos ire et curam sui agere. Et inde cum sustulissem: subnauigauimus cypro: propterea q̄ essent uenti contrarij. Et pelagus aliticie et pamphylie nauigantes: venimus ad lystras: que est in lycie. Et ibi inueniens centurio nauem alexandrinā nauigantē in ytaliam: transposuit nos in eam. Et cum multis diebus tarde nauigaremus: et vix deuenissemus contra gnidum. et prohibente nos vento: adnauigauimus ad cretē iuxta salmonē: et vix transeuntes: uenimus in locū quendā qui vocatur bonus portus: cui iuxta erat ciuitas thessala. Multo autem tē pore peracto: et cum iam non esset tuta nauigatio: eo q̄ et iciunium

ille iam esset preteriisset: cōsolabat eos paulus: dicēs eis: Viri videō quōniā cum iniuria et multo damno non solū oneris et nauis: sed etiā animaꝝ vestraruꝫ incipit esse nauigatio. Centurio autem gubernatori et nauclero magis credebat q̄ his que a paulo dicebantur. Et cum aptus portus nō esset ad hyemandū plurimi statuerunt consilium nauigare inde si quo modo possent deuenientes phenicen hyemare: portus ytalie et sedentes ad apbricū et ad austrum chorum. Aspirante autē austro existimantes propositum se tenere. cum sustulissent de asson: legebāt cretā. Nō post multū aūt misit se contra ipsam ventus typhonicus q̄ vocat eurocquilo. Cumq̄z arreptā esset nauis: et nō posset conari in ventum: data nauc flatibus ferebamur. Insulā autē quādam decurrentes que vocat cauda: potuimus vix obtinere scapham. Qua sublata adiutoāijs vtebāt accingentes nauē: timētes ne in syrtis inciderent: submisso vase sic ferebantur. Valida aūt nobis tempestate iactatis: sequenti die iactum fecerunt: et tertia die suis mānib' armamēta nauis proiecerūt. Neq̄z sole autez: neq̄z sideribus apparentibus p plures dies: et tēpestate nō exigua imminēte: iam ablata erat spes omnis salutis nostre. Et cum multa ieiunatio fuisset: tūc stans paulus in medio eorum dixit: Oportebat quidez o viri audito me nō tollere a creta lucriq̄z facere iniuriam hanc: et iacturam: Et nūnc suadeo vobis bono animo esse: amissio enīz nullius animē erit ex vobis preterquā nauis. Astitit enīm mihi hac nocte angelus dei cuius ego sum: et cui deseruio dicens: Ne timeas paule. Cesari te oportet assistere. Et ecce donauit tibi deus omēs qui nauigant tecū. Propter qō bono animo estote viri: credo. n. deo meo quia sic erit quēadmodum dictum est mihi. In insulā autē quandā oportet nōs deuenire. Sed postea q̄s quartadecima nox superuenit: nauigantibus nobis in adria circa mediā noctē suspicabant naute apparere sibi

Portū crete. Ra. Portuosa dicit: q̄ in phenice et regiōe erat. ponit aūt crete potius q̄ cretē nauigasse. Ad ytaliā. Dc. adiu. Nā iter me ridiānā plagā et occidētalē magis vergēs ad occidētē. Eurꝰ inter septentrionalē et occidētalē. pl' detrimenta ad occidēte. Et paucis phenitia cretam habebat ad occidentē. Affon. Ra. Nomē loci sic vocati. q̄ inde solebant naues in mare pro gredientes.

Typhonicus. Alia translatio ventꝰ typonius.

Euro. Ra. Id est boreas ventꝰ inter aquilonē et occidētē hic ventꝰ erat cōtrarius nauigantibus in phenicem.

Cūq̄z arrepta esset nauis. Dc. Alia translatio manifestiꝰ dicit: Arrepta nauī cum nō posset vēto occurrere. cōmodata nauī fluctib' colligere vela apperūt: nāc trālcurrimus insulā: et vix cuda quaz occupare nō potuerūt. Et scapha missa: trahere cōperūt nauē: pericūlose. timētes ne in syrtes offenderent. Et cū valde grauarent: iactum fecerunt. Et die sequēti de nauigio nostro armamēta proiecerunt. Et cū neq̄ sol neq̄ sidera multis diebus apparerent: et tempestas nō modica incumberet: iam ablata erat omnis spes nostra salutis. Et cū multa ieiunatio fuisset: tūc stans paulus in medio eorum dixit: Oportebat quidez o viri audito me nō tollere a creta lucriq̄z facere iniuriam hanc: et iacturam: Et nūnc suadeo vobis bono animo esse: amissio enīz nullius animē erit ex vobis preterquā nauis. Astitit enīm mihi hac nocte angelus dei cuius ego sum: et cui deseruio dicens: Ne timeas paule. Cesari te oportet assistere. Et ecce donauit tibi deus omēs qui nauigant tecū. Propter qō bono animo estote viri: credo. n. deo meo quia sic erit quēadmodum dictum est mihi. In insulā autē quandā oportet nōs deuenire. Sed postea q̄s quartadecima nox superuenit: nauigantibus nobis in adria circa mediā noctē suspicabant naute apparere sibi

Tipbonicus. Alia translatio ventꝰ typonius.

Euro. Ra. Id est boreas ventꝰ inter aquilonē et occidētē hic ventꝰ erat cōtrarius nauigantibus in phenicem.

Cūq̄z arrepta esset nauis. Dc. Alia translatio manifestiꝰ dicit: Arrepta nauī cum nō posset vēto occurrere. cōmodata nauī fluctib' colligere vela apperūt: nāc trālcurrimus insulā: et vix cuda quaz occupare nō potuerūt. Et scapha missa: trahere cōperūt nauē: pericūlose. timētes ne in syrtes offenderent. Et cū valde grauarent: iactum fecerunt. Et die sequēti de nauigio nostro armamēta proiecerunt. Et cū neq̄ sol neq̄ sidera multis diebus apparerent: et tempestas nō modica incumberet: iam ablata erat omnis spes nostra salutis. Et cū multa ieiunatio fuisset: tūc stans paulus in medio eorum dixit: Oportebat quidez o viri audito me nō tollere a creta lucriq̄z facere iniuriam hanc: et iacturam: Et nūnc suadeo vobis bono animo esse: amissio enīz nullius animē erit ex vobis preterquā nauis. Astitit enīm mihi hac nocte angelus dei cuius ego sum: et cui deseruio dicens: Ne timeas paule. Cesari te oportet assistere. Et ecce donauit tibi deus omēs qui nauigant tecū. Propter qō bono animo estote viri: credo. n. deo meo quia sic erit quēadmodum dictum est mihi. In insulā autē quandā oportet nōs deuenire. Sed postea q̄s quartadecima nox superuenit: nauigantibus nobis in adria circa mediā noctē suspicabant naute apparere sibi

Nicolaus

Qui vidissent, bolli
ti. intrem c ei, vltra p
ti mortis p p dicti vel
timi. pditis ad ydolat.
b Timbre li nr in al.
lo timdrem" q ab hoc
mo it, gtis id mortis vlti
ter vsitis in meis locis.
c Sc paupli. vltra p
te mutis. d Mordax
embrosus Simon. vt facit
rit nunc Hargac Iudee it
in aliqa loca. e Sepa
bit vlt. sed. vt magis vi
deret a longe. li eleuet ea
aliq. tropeli. f Mam
tio fo Hebre" hoc. Li. Sa
pbus q magis mitare pte
rantia loca q nauis magn.
g Sub obtentu. l. fla
mine. h Quali incipit
a puna. i Anchoras erat
dere. ad naue magis arctis
dit. q3 populus paul" ipti
bitus. k Stipt p. cl.
r milit. nili fil in naui mil
ferret. q3 nauis fine
mitet. c in mari periculo
periclitat. etc. l Hic
videbatur multitudo fumo
lingue. accipe eas posse
fugere nauis. altera pte
vlg tit: m Velum g
mauctis nihil accipiebat
li est nodicil. accipiebat
quod quasi nihil reputat. n. Pbiterq. r etiã dñmi modo loquendo de
bonis. modici cognitione dicit. q nihil cognitis. nõ enim tanto tempore
vixissent sine aliquali cognitione. n Propter quod rogo vos accipere
cibum pro salute vestra. vt tortiores fiãt in naufragio limbrenti ad euadẽ
dum de mari. o Animequiores autem facti sunt omnes. verbo pauli
bonitas. benignitatis eorum a parte nobilitet. q Cum autem. Hic
continuatur historia nauigãdi perpetuo. cum vltr. r Terram non
agnoscebant. licet in littore maris. s Sinum fo quendã considera-
bant. id est receptaculũ in modum fossule. t Et cum anchoras sustulis
sent. id est de mari leuassent. v Committentes se mari. Quia videbant ibi
periculum imminere. magis tamen periculum erat ibi manere q ad
mum tendere periculum. x Et leuato artemone. id est parvo velo q3
magis dicerat. vbi etiam nauis gubernati monebat. y Et cum iacti

aliqua regione. Qui s submitte/
bat. vel ad ydola. vel ad mortem. vel ad alia mala. q3 ipse dicit. nihil
mali passus. Et ideo

Qui bene ifa. xl. Pax. predicit qui apli a spū sancto predicta a
dño Iesu ch̄o didicerūt. Et quia offensū erat eis a iudeis de
nomine ihesu ch̄i. ne vltra in nomine ihesu ch̄i loquerent. vt
dicit glo. ordi. Ideo ad gentes se conuertunt. Et ideo ad eos
mittit petrum. Et ideo ad gentes pertinet

dite qe obtinuerit auctoritates.
Degit ꝑ vicia apl̃oꝝ tpoꝝ in
quato comentarioꝝ libro de iacobo
narrãs ait: Suscepit ecclias
hierosolymæ post apostolos fra-
trem dñi iacob⁹. cognomẽto iust⁹
hic de vtero matris fuit⁹ nazinæ
⁊ sicer à nõ bibit⁹ crnẽ nullã co-
medit⁹q; ãtdiius ãtdius ẽnce vnct⁹
vngẽtũ nec vsus balneo. Hic
sol⁹ ingrediebat sãctũ ingressib⁹
templi nõ vtebat⁹ lineis solus
ingrediebat tẽplũ flexis genib⁹ ꝑ
populo ꝑcabat⁹ nñ vt camelꝰ
durisq; trazisse ei⁹ genua crederẽ
tur. Hic ⁊ alia mlta q enumera-
re lõgũ ẽ. Sed ⁊ iosep⁹ i. xx. li-
bro antiqtatũ ⁊ clemẽs i. vii. hy
potiposeon. i. ifomationũ: dicũt
mortuo festo q iudeã ꝑuadebat
albinũ successore ei⁹ missũ a nero
neq; cũ necdũ ad ꝓuincia venisset
ananus pontifex adolescẽs anan
ni filius: de genere sacerdotali ac
capta actõne pleriq; ꝑgregauit: ⁊
ꝑdlẽs publice iacobum vt xp̃m
negaret. Cõtradicẽtẽ lapidari ius
sit. Qui cũ ꝑcussus ẽ de pinna tẽ
pli: ⁊ fractis cruribꝰ sententiam is
dicẽt: Dñe ignosce illi qd. n. faci-
ãt nesciũt. Fullõis fusile i cerebro
peussꝰ iterijt. Tradit itẽ iosephꝰ
tãte cũ scitatis fuisse ⁊ celebritatis
ipplovt ꝑpter a⁹ necẽ subuersã
dicte qe obtinuerit auctoritates.
Degit ꝑ vicia apl̃oꝝ tpoꝝ in
quato comentarioꝝ libro de iaco
bo narrãs ait: Suscepit ecclias
hierosolymæ post apostolos fra
trem dñi iacob⁹. cognomẽto iust⁹
hic de vtero matris fuit⁹ nazinæ
⁊ sicer à nõ bibit⁹ crnẽ nullã co
medit⁹q; ãtdiius ãtdius ẽnce vnct⁹
vngẽtũ nec vsus balneo. Hic
sol⁹ ingrediebat sãctũ ingressib⁹
templi nõ vtebat⁹ lineis solus
ingrediebat tẽplũ flexis genib⁹ ꝑ
populo ꝑcabat⁹ nñ vt camelꝰ
durisq; trazisse ei⁹ genua crederẽ
tur. Hic ⁊ alia mlta q enumera
re lõgũ ẽ. Sed ⁊ iosep⁹ i. xx. li
bro antiqtatũ ⁊ clemẽs i. vii. hy
potiposeon. i. ifomationũ: dicũt
mortuo festo q iudeã ꝑuadebat
albinũ successore ei⁹ missũ a nero
neq; cũ necdũ ad ꝓuincia venisset
ananus pontifex adolescẽs anan
ni filius: de genere sacerdotali ac
capta actõne pleriq; ꝑgregauit: ⁊
ꝑdlẽs publice iacobum vt xp̃m
negaret. Cõtradicẽtẽ lapidari ius
sit. Qui cũ ꝑcussus ẽ de pinna tẽ
pli: ⁊ fractis cruribꝰ sententiam is
dicẽt: Dñe ignosce illi qd. n. faci
ãt nesciũt. Fullõis fusile i cerebro
peussꝰ iterijt. Tradit itẽ iosephꝰ
tãte cũ scitatis fuisse ⁊ celebritatis
ipplovt ꝑpter a⁹ necẽ subuersã

bierlem ereditũ sit. Testant acta
apostoloꝝ missa de eo. Triginta
ãnis hierosolymã rexit: vsq; ad
septimũ nerõis annũ. Iuxta tem
plũ vbi ꝑcabat⁹ fuerat sepult⁹
ẽ titulũ vsq; ad obsidiones titi ⁊
vltimã adriani notissimũ habit.
Quidã ẽ nñs putauerẽt eũ i mõte
oliueti ꝑditũ: ꝙ falsa coꝝ opinio
ẽ. Argumẽtũ i epla iacobi.

Iacob⁹ apostol⁹ sanctus
i istituit clerũ: de cultura
ecclesiũ ꝓceptoꝝ: ⁊ regla
catholice obseruãtie ⁊ de inuicte
patiẽtie maiestate: ⁊ de reuelatio
ne plurioꝝ: ⁊ de mẽdatio magi-
stroꝝ. Finut argumentuꝝ.

Incipit epistola canonica bea
ti Iacobi apostoli. C 1.

Iacobꝰ dei ac
1 domini nostri
ihesu christi ⁊ ꝑ
duodecim tribu
busq; sunt i dis-

Iacobꝰ. Vide eccle
1 siasticã hy
storiã / hymitane
post apa
los ad ꝑ

dicandũ missus eo tpe ⁊ regimem suscepit.

Duodecim tribub⁹. Decepuã sollicitudines de ista habet. ad xii. ꝑtinebat apl̃os q legãde ꝑ orbẽ in circũcisionem fungẽbãt. Vñ ⁊ paulus dicit: Iacob⁹ ⁊ cephas, ⁊ iohnes qui vidẽbãt colũ ne esse dextras dederunt mihi ⁊ b. barnabe: vt nos in gẽtes: illi aũt in circumcisione sẽ. Scribit ergo scribit ꝓpter: ⁊ quia ipse a ceteris apl̃is super eos ordinat⁹ erat epm.

Oẽ gaudiũ. Nec indignemini q̃ multi in mũ do sitis: q vos patimi ni: q; nõ ẽt christiane ve ritatis in ꝓsperitatibꝰ exal tari: sed potius deprimi: Mali nihil habent in ce lo: vos nihil in mundo. Spe illius boni ad quod tenditis qegd in via con tingat gaudere debetis.

Eẽ in tanta. va. A persecutionibꝰ incipit de retributione futurorũ, Scientes. Ideo tẽtamini aduersus: vt p hoc ꝑbare possitis: ⁊ firmã fidẽ future retributionis in eode gestetis. qđ ẽt intelligere virtutẽ ipsius ꝑtiẽtie.

Nicolaus

Incipit postilla nicolai de lyra sup epl̃am sancti iacobi apl̃i canonici.

a Acobus dei ẽt. Liber hic dicitur in ãtiquis ptis C 1.
fim ãtiquos apl̃os dus⁹ ihesꝰ scriptoꝝ. pter ꝙ libri pauc
1 gẽbardi q dicitur fm nãrõẽ. ei⁹ scriptoꝝ. pter ꝙ libri pauc
bũt ꝑcipuãdo. Summa po zeinet epl̃am dñi iacobi ã dicitur
i multis ptis. i. ꝑmẽdi ⁊ ꝛ actarũ. ⁊ ꝑcipit ibi: Oẽ gaudiũ. In
hꝰ ꝑte ꝓ dolerinde plãa salutis ex uoie eil ostẽdit: Iacobꝰ. iste ẽ
iacobꝰ minꝰ ẽ fratꝛ apl̃i ⁊ filꝰ alphei. alibi ẽ iacobꝰ qui maior fuit ⁊ tobias
apl̃i ⁊ euãgelistes filiꝰ zebedei. ꝑ ex religiõe. eli ostẽdit: b Ipse fuꝰ. nõ ãt dicit
apl̃us. q; scribendo se ꝓcurãs ex gẽtilitate. vt
pꝰ illa. vi. Et in epl̃a Dauid i psalmꝰ locis. ꝓpt. q5 vt eos inducat ad
bõ ẽtionẽ. ex pio sui nõ nolat se apl̃atũ. q5 nomẽ ẽ dignitat. ⁊ fidẽ q5 no
mẽ ẽ humilitat. Obloquitur ꝛ scribẽdi plone salutat. eli ostẽdit: c Duodecim
tribꝰ dispsionẽ. ⁊ ꝑhibẽtur ꝓcurãs de iudaismo. Dñs eni iudaicꝰ in ri-
tu. d Quæ sit ꝓcipue. Lex terrã tulit. Illos eni q erãt
in iudea ꝓcipue informauit. ideo q; mõs informãdi efficacior ẽt q; scripto.
erãt eni eloquia dei ꝓmissa⁹. ⁊ ꝛ ille q erãt i iudea cui⁹ metropolis ẽ hie-
rusalẽ. e Quãquã ꝛ ꝓpẽdẽ bõa optata. eli ostẽdit: f Sa
tana in q; beat⁹ iacobꝰ intendat retrahere nõs ab hac. ꝑ respectu sui. ꝑ respectu
ꝓximi. ca. seq. ꝑ respectu dei. ca. iii. ibi: Quidam. Non ordinẽ doctrine a ma
gne nocia ad min⁹ nota ꝓcedit. sed ꝑ istã ptem nõ ẽ hic ꝓlixa qn in vna ꝓ
ponat aliqd de gẽtilitãt⁹ ad alias ꝛ reducãtur: ⁊ hoc ꝓpter ꝛ ꝓximũ fructũ.

achim nobilem ⁊ ꝓcussit ei ea filii qui vocauit matrã dolitq; eli nulli nole
alphẽo. Vñ ille iacobꝰ minꝰ q cognomẽt⁹ ẽt iust⁹. ⁊ frater dñi dicit⁹. et iacꝰ
bus alphei. i. filiꝰ alphei. a ꝑte. Decipiũtur eni cleophas filiastꝛi fuit. ⁊ ma
rii ꝛgine matrẽ. ꝑti iacob⁹ frater iacobi ꝛgnitate cotpis. ⁊ similitudine quã
tum ad ꝓximitatẽ sanguinis. Maria aũt ꝛ cleophas fuerũt pa
tres quatuꝛ matrũ. Maria aũt ꝛ ꝓpter iudicii pauli ille matris dñi

Nicolaus

Incipit ꝓstilla nicolai de lyra sup epl̃am sancti iacobi apl̃i canonici.

a Acobus dei ẽt. Liber hic dicitur in ãtiquis ptis C 1.
fim ãtiquos apl̃os dus⁹ ihesꝰ scriptoꝝ. pter ꝙ libri pauc
1 gẽbardi q dicitur fm nãrõẽ. ei⁹ scriptoꝝ. pter ꝙ libri pauc
bũt ꝑcipuãdo. Summa po zeinet epl̃am dñi iacobi ã dicitur
i multis ptis. i. ꝑmẽdi ⁊ ꝛ actarũ. ⁊ ꝑcipit ibi: Oẽ gaudiũ. In
hꝰ ꝑte ꝓ dolerinde plãa salutis ex uoie eil ostẽdit: Iacobꝰ. iste ẽ
iacobꝰ minꝰ ẽ fratꝛ apl̃i ⁊ filꝰ alphei. alibi ẽ iacobꝰ qui maior fuit ⁊ tobias
apl̃i ⁊ euãgelistes filiꝰ zebedei. ꝑ ex religiõe. eli ostẽdit: b Ipse fuꝰ. nõ ãt dicit
apl̃us. q; scribendo se ꝓcurãs ex gẽtilitate. vt
pꝰ illa. vi. Et in epl̃a Dauid i psalmꝰ locis. ꝓpt. q5 vt eos inducat ad
bõ ẽtionẽ. ex pio sui nõ nolat se apl̃atũ. q5 nomẽ ẽ dignitat. ⁊ fidẽ q5 no
mẽ ẽ humilitat. Obloquitur ꝛ scribẽdi plone salutat. eli ostẽdit: c Duodecim
tribꝰ dispsionẽ. ⁊ ꝑhibẽtur ꝓcurãs de iudaismo. Dñs eni iudaicꝰ in ri
tu. d Quæ sit ꝓcipue. Lex terrã tulit. Illos eni q erãt
in iudea ꝓcipue informauit. ideo q; mõs informãdi efficacior ẽt q; scripto.
erãt eni eloquia dei ꝓmissa⁹. ⁊ ꝛ ille q erãt i iudea cui⁹ metropolis ẽ hie
rusalẽ. e Quãquã ꝛ ꝓpẽdẽ bõa optata. eli ostẽdit: f Sa
tana in q; beat⁹ iacobꝰ intendat retrahere nõs ab hac. ꝑ respectu sui. ꝑ respectu
ꝓximi. ca. seq. ꝑ respectu dei. ca. iii. ibi: Quidam. Non ordinẽ doctrine a ma
gne nocia ad min⁹ nota ꝓcedit. sed ꝑ istã ptem nõ ẽ hic ꝓlixa qn in vna ꝓ
ponat aliqd de gẽtilitãt⁹ ad alias ꝛ reducãtur: ⁊ hoc ꝓpter ꝛ ꝓximũ fructũ.

Ecclus. 3. a.

Ꝓbatio fidei vestre. ẽ adh̃ tentatio ẽ obuersio ordinis in psalmo
lingꝛ. Multos q tribulatio patiendi ꝓpt. ꝙ mitius eo ꝓcedit. ꝓuo
no eo ipso. Patientia aũt ꝓpt. ꝙ mitius ꝓcedit. ꝓuocatio
nõ vincit. perfect⁹ ꝓpt. qui tribulat hic q5 vt patiendo op⁹ perfectum
habeat: ⁊ ꝓpter hoc q5 vt patiendo op⁹ patiẽtie. ꝓ tribulatio
habeat: ⁊ ꝓpter hoc q5 vt tribulatus q̃ vat ad ꝓximũ fidei
facit ꝑ patiẽtiã virtuti
q ostẽdit ꝓbata ꝓpt.

Si quis aũt vestrũ. ex. Lãa ẽ ꝓbitas
tribl. ex. Lãa ẽ ꝓbitas
nimulationis. qui ñ qz
ignorat: nõdũ illumiat
per ipsũ sanctũ. patet aũt
vt p ipsũ sanctũ apostol⁹
similes sũt: ⁊ cognitũ q
plurimi qui corrigi nesci
unt: nec q5 ipsi ꝛ
quos hic tractatur. diffi
dunt: qi vat ꝛ. hñ dicit
eni ocio timentes ꝛ pusil
los ẽ maioribus. Et q
multi petãt qui nõ me
rent accipere: fiducialiter
petere debẽt: postulet aũt in fide. n. hc.

Qui aũt dubitat.
Qui consilia pati postpo
nũt ꝓpter ꝓmissa celesti
bus: lapsumẽte vẽto ten
tationis: facile ordinẽ fi
dei turbãt. ⁊ ñ in tentatione
voluerunt ꝓtrahi ad er
rorẽ: ⁊ fit a deo alienus.

Vir duplex. Duplex
ẽt q grauat ad deos flectit
⁊ mobilis ꝑtia ꝓpter
trahit ꝓtrahi. Duplex
q vult gaudere cũ fidẽ
⁊ gaudere cũ deo: qui de
bonis q agit nõ deũ: sed
fauores ꝓximi. Vñ vl: vbe
ingrobitis⁹ terrã tua
bus vñ.

Diuites aũt. Diuitẽ vo
cat q terrã ꝑcm ⁊ diuitias
ponit. non sacrã habere
diuitias: ⁊ amare.

Ꝓbatio fidei vestre. ẽ adh̃ tentatio ẽ obuersio ordinis in psalmo
lingꝛ. Multos q tribulatio patiendi ꝓpt. ꝙ mitius eo ꝓcedit. ꝓuo
no eo ipso. Patientia aũt ꝓpt. ꝙ mitius ꝓcedit. ꝓuocatio
nõ vincit. perfect⁹ ꝓpt. qui tribulat hic q5 vt patiendo op⁹ perfectum
habeat: ⁊ ꝓpter hoc q5 vt patiendo op⁹ patiẽtie. ꝓ tribulatio
habeat: ⁊ ꝓpter hoc q5 vt tribulatus q̃ vat ad ꝓximũ fidei
facit ꝑ patiẽtiã virtuti
q ostẽdit ꝓbata ꝓpt.

Si quis aũt vestrũ. ex. Lãa ẽ ꝓbitas
tribl. ex. Lãa ẽ ꝓbitas
nimulationis. qui ñ qz
ignorat: nõdũ illumiat
per ipsũ sanctũ. patet aũt
vt p ipsũ sanctũ apostol⁹
similes sũt: ⁊ cognitũ q
plurimi qui corrigi nesci
unt: nec q5 ipsi ꝛ
quos hic tractatur. diffi
dunt: qi vat ꝛ. hñ dicit
eni ocio timentes ꝛ pusil
los ẽ maioribus. Et q
multi petãt qui nõ me
rent accipere: fiducialiter
petere debẽt: postulet aũt
in fide. n. hc.

Qui aũt dubitat.
Qui consilia pati postpo
nũt ꝓpter ꝓmissa celesti
bus: lapsumẽte vẽto ten
tationis: facile ordinẽ fi
dei turbãt. ⁊ ñ in tentatione
voluerunt ꝓtrahi ad er
rorẽ: ⁊ fit a deo alienus.

Vir duplex. Duplex
ẽt q grauat ad deos flectit
⁊ mobilis ꝑtia ꝓpter
trahit ꝓtrahi. Duplex
q vult gaudere cũ fidẽ
⁊ gaudere cũ deo: qui de
bonis q agit nõ deũ: sed
fauores ꝓximi. Vñ vl: vbe
ingrobitis⁹ terrã tua
bus vñ.

Diuites aũt. Diuitẽ vo
cat q terrã ꝑcm ⁊ diuitias
ponit. non sacrã habere
diuitias: ⁊ amare.

Ecclus. 3. a.

Eẽ sicut hoc tenet. Iudꝰ ꝛ ꝓlixa sunt iudꝰ ꝛ tot ⁊ ꝛ ẽ ma
ri. Ec. ita ꝛ hic. Quos iudꝰ ꝓpter ꝙ frustꝛ ꝛpetit ꝙ ꝓmissa
hominũ manet. Vñ ait: qui ꝑdit ꝓpter ꝙ frustꝛ ꝛpetit. Et
Diuitẽ in cãtate. ꝛ. Vbi omnia ipsius q̃ ꝓtinent ad ꝓsperi
tatẽ. Ardet diuitis adultus frustꝛ tribulat: vel in mente cupidꝰ ignorãtia

Nicolaus

a Ꝓbatio fidei opat. nñ p talẽ sufferẽtiã frequentatiõẽ ꝓficit opatꝛ. p qua
q̃ dñs sufferẽtia talẽ q̃ fmo erat sibi ꝓficit reddit facilẽ. b Pa
tiẽtia aũt o. pfectus. Ipꝰ ꝓcipuãdus ẽt ostẽdit q5 fmo occurrit sufficiẽs ẽ ini
ticia. ex hoc vtert⁹ tribꝰ gẽꝛa q̃ ẽt appetit⁹ vindictæ ꝑ ꝓximũ. ⁊ tertio
ẽdit. Murr⁹ aũt patiẽtie auferꝛ mobilitã vtã. vt pꝰ ex dict. ⁊ sic ꝓcindit radi
cẽ mor⁹ aliꝰ. q; q nõ tristat⁹ in ꝓcantibꝰ. nõ tractat ꝑ ꝓximũ nec odit eũ
iõ bñ vl: q in hoc bꝰ op⁹ p̃fect⁹. ꝓpter q5 subdit: c Ne sitis ꝑ. ⁊ inue
gri. q; q̃dã resistit ꝛtadibꝰ ꝛ vehemẽti resistit alijs. vt. ã. dicit ẽ. d Ja
mes. delicibꝰ. q; ẽ. ã. dicit ẽ nõ solũ ꝓ hoc cuꝛãt vitia ⁊ ẽtã acgrãt ep
ꝓsse ẽtatis. e Et q. Dic ꝑ hoc vocat resistere ẽtatibꝰ in carne⁹ dis
positũr. ẽtã q5 aliqñ ꝛ aliꝰ ꝓcurãdo q5 ignorabat esse diuersi. ⁊ aliqñ
malo sub spẽ boni. ꝓpter q5 ad resistãdũ ẽtatibꝰ in bmõi carne⁹ necesse hꝰ
ꝛo alio obrigi. Infallibile vo directiõẽ dñi ipse dꝰ. q nõ deficit ad sẽ vera
citer recurrentibꝰ. q; ñ nõ dolẽtibꝰ necessaria multa min⁹ acte nature
ꝓpter q5 talem dirigit ꝓ scipsũ vel per ministrũ. sicut ꝓ. Act. x. de cornelio
ad cui⁹ directionẽ missꝰ ꝑtrꝰ. Vñ dicit bñ tho⁹: Si q; aũt vestrũ indi
get sapia. q5 cõmisit in dubijs. f Postulet a deo ꝛ.] nũ alꝰ bonus
dat bona nature. q̃ sit magna valde. ⁊ sup hoc ẽ dispẽcatiuus dat bona
gre. q̃ sit maiora. ⁊ plura. Vñ bñ dicit bona gre que sũt maxima. g Et nõ im
properat. i. gratis. nã frequẽter ingratis tribꝰ improperãtur ꝓpter hoc bñ
ficia eis exhibita in cãtu de egyptum vel hoc ꝛ in terra ꝓmissiõis. h Et
dabit ei. nã ꝓmisit ip⁹ creator ois sit ꝓ se ꝓ ꝓximis. i Postulet
aũt in fide nihil hesitãs. de vna ꝓte ac ẽtã volũtate vñ
ẽt ꝓcedit⁹ vehẽs. Ipse ꝓ se ꝛ plene ꝛ. k Qui ẽt hesitat. de ꝓte vt
volũtate vna. m Sillo ẽt fluctui maris. ex ẽt instabilis non habens
mentẽ in deo stabiliter fixã. n Nõ ergo estimet hõ ille q̃ accipit aliqd
a dño. de pmissis⁹ ad bona gre. q; nature bona sũt bonis ⁊ malis: sed
a dño. de promissis⁹ ad bona gre. q; nature bona sũt bonis ⁊ malis: sed
Matth. v. Qui solẽ suum oriri facit sup bonos ⁊ malos ꝛ. Sũt aũt aliqui
bꝰ. Qui solẽ suum oriri facit sup bonos ⁊ malos ꝛ. Sũt aũt aliqui
bꝰ. Qui solẽ suum oriri facit sup bonos ⁊ malos ꝛ. Sũt aũt aliqui
bꝰ. Qui solẽ suum oriri facit sup bonos ⁊ malos ꝛ. Sũt aũt aliqui
Matth. v. Qui solẽ suum oriri facit sup bonos ⁊ malos ꝛ. Sũt aũt aliqui
Matth. v. Qui solẽ suum oriri facit sup bonos ⁊ malos ꝛ. Sũt aũt aliqui
Matth. v. Qui solẽ suum oriri facit sup bonos ⁊ malos ꝛ. Sũt aũt aliqui
bꝰ

dum mortē incurrerit. Ait ille peccatorem absque facilitate in exitu mortis non posse veniam obtinere. Dicit ille peccatorem absque merito non posse veniam obtinere. Dicunt illi peccatorem absque merito

Dilecti fratres. Quis ego sc̄m̄ nichil locutus sum: et quotidiē
me ipsum arguo. Quare q̄ alios docui: me ipsum nō docui? Quare
plus audio: quam loquor? Quare q̄ alios prohibeo furari: furor?
Quare q̄ mihi ipsi dicendum est: non dicendum? Quare q̄ alios
docui non mentiri: mentior? Quare q̄ alios docui non adulterari:
adulterior? Quare q̄ alios docui non esse auaros: auarus sum?
Quare q̄ alios docui non esse sacrilegos: sacrilegus sum? Quare
q̄ alios docui non esse idolatras: idolatra sum? Quare q̄ alios
docui non esse ebriosos: ebriosus sum? Quare q̄ alios docui non
esse homicidas: homicida sum? Quare q̄ alios docui non esse
inuidos: inuidus sum? Quare q̄ alios docui non esse malignos:
malignus sum? Quare q̄ alios docui non esse detractores: detractor
sum? Quare q̄ alios docui non esse superbos: superbus sum?
Quare q̄ alios docui non esse contentiosos: contentiosus sum?
Quare q̄ alios docui non esse incredulos: incredulus sum? Quare
q̄ alios docui non esse impios: impius sum? Quare q̄ alios docui
non esse luxuriosos: luxuriosus sum? Quare q̄ alios docui non
esse desperatos: desperatus sum? Quare q̄ alios docui non esse
scandalizatores: scandalizator sum? Quare q̄ alios docui non esse
turpiloquos: turpiloquus sum? Quare q̄ alios docui non esse
stultiloquos: stultiloquus sum? Quare q̄ alios docui non esse
iniquos: iniquus sum? Quare q̄ alios docui non esse falsos testes:
falsus testis sum? Quare q̄ alios docui non esse falsos accusatores:
falsus accusator sum? Quare q̄ alios docui non esse falsos
detractores: falsus detractor sum? Quare q̄ alios docui non esse
falsos iudices: falsus iudex sum? Quare q̄ alios docui non esse
falsos testimonium dicentes: falsum testimonium dicens sum?
Quare q̄ alios docui non esse falsos prophetas: falsus propheta
sum? Quare q̄ alios docui non esse falsos christianos: falsus
christianus sum? Quare q̄ alios docui non esse falsos apostolos:
falsus apostolus sum? Quare q̄ alios docui non esse falsos
euangelistas: falsus euangelista sum? Quare q̄ alios docui non
esse falsos doctores: falsus doctor sum? Quare q̄ alios docui non
esse falsos magistros: falsus magister sum? Quare q̄ alios docui
non esse falsos patres familias: falsus pater familias sum? Quare
q̄ alios docui non esse falsos filios: falsus filius sum? Quare q̄
alios docui non esse falsos fratres: falsus frater sum? Quare q̄
alios docui non esse falsos amicos: falsus amicus sum? Quare
q̄ alios docui non esse falsos inimicos: falsus inimicus sum?
Quare q̄ alios docui non esse falsos christianos: falsus christianus
sum? Quare q̄ alios docui non esse falsos apostolos: falsus
apostolus sum? Quare q̄ alios docui non esse falsos euangelistas:
falsus euangelista sum? Quare q̄ alios docui non esse falsos
doctores: falsus doctor sum? Quare q̄ alios docui non esse falsos
magistros: falsus magister sum? Quare q̄ alios docui non esse
falsos patres familias: falsus pater familias sum? Quare q̄ alios
docui non esse falsos filios: falsus filius sum? Quare q̄ alios
docui non esse falsos fratres: falsus frater sum? Quare q̄ alios
docui non esse falsos amicos: falsus amicus sum? Quare q̄ alios
docui non esse falsos inimicos: falsus inimicus sum?

Dilecti fratres mei: audite. Nonne deus elegit pauperes
huius mundi: divites in fide et heredes regni quod repromisit
diligentibus se? Vos autem exhonorastis pauperem. Nonne divites
opprimunt vos: et ipsi trahunt vos ad iudicia? Nonne ipsi blasphemant
bonum nomen quod invocatum est super vos? Si tamen legem
perficitis regalem secundum scripturas: diligetis proximum tuum
sicut teipsum: bene facitis. Si autem personas accipitis: peccatum
operamini: redarguti a lege quasi transgressores. Quicunque autem
totam legem servaverit: offendat autem in uno factus est omnium
reus. Qui enim dixit: non mechaberis: dixit et non occides. Si
non mechaberis: occides autem: factus es transgressor legis. Sic
loquimini: et sic facite: sicut per legem libertatis incipientes
iudicari. Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit
misericordiam. Superexaltat autem misericordia iudicium.

Quid proderit fratres mei si fidem quis dicat se habere: opera
autem non habeat? Numquid poterit fides saluare eum? Si autem
frater et soror nudi sint: et indigeant victu quotidiano: dicat autem
quis eorum de vobis aliquis illis: Ite in pace calefacimini et saturamini: non dederitis
autem eis que necessaria sunt corpori
quid proderit? Sic et fides si non habeat opera: mortua est in semetipsa.
Sed dicet quis: Tu fidem habes et ego opera habeo: ostende mihi fidem tuam sine operibus: et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam.
Tu credis quoniam unus deus est: bene facis: et demones credunt
et contremiscunt.

Vis autem scire o homo: quoniam fides sine operibus otiosa est?
Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est: offerens Isaac filium suum super altare?
Videtis quoniam fides cooperabatur operibus illius: et ex operibus fides consummata est.
Et impleta est scriptura dicens: Credidit autem Abraham deo: et reputatum est illi ad iustitiam: et amicus dei appellatus est.
Videtis quoniam ex operibus iustificatus est homo: et non ex fide tantum.
Similiter autem et Rahab meretrix nonne ex operibus iustificata est: suscipiens nuntios et alia via ejiciens.

Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est: ita et fides sine operibus mortua est.

Nolite plures fratres mei magistri fieri: scientes quoniam maius iudicium sumitis.
In multo enim offendimus omnes.
Si quis in verbo non offendit: hic perfectus est vir. potens et circumducere totum corpus. Si autem frenos equis in ora mittimus ad consentiendum nobis: omne corpus illorum circumferimus. Et ecce naues cum magnae sint et a ventis validis minentur: circumferuntur a modico gubernaculo ubi impetus placuerit dirigentis.

Sic et lingua modicum membrum est: et magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. Et lingua ignis est. universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris: quae maculat totum corpus et inflammat rotam nativitatis nostrae inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum et volucrum et serpentium et ceterorum domantur et domita sunt a natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest. Inquietum malum plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus deum et patrem: et in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet fratres mei haec ita fieri. Numquid fons de eodem foramine emittit dulcem et amaram aquam? Numquid potest fratres mei ficus uuas facere: aut vitis ficus? Sic nec aqua salsa potest facere dulcem aquam. Quis sapiens et disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiae. Quod si zelum amarum habetis et contentiones sint in cordibus vestris: nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapientia desursum descendens: sed terrena animalis diabolica. Ubi enim zelus et contentio: ibi inconstantia et omne opus pravum. Quae autem desursum est sapientia primum quidem pudica est: deinde pacifica: modesta: suadibilis: bonis consentiens: plena misericordia et fructibus bonis: non iudicans: sine simulatione. Fructus autem iustitiae in pace seminatur facientibus pacem.

Nicolaus

quod sanctus Bernardus dicit: Est mel in cacumine in ore diabolus in cauda. a Si vis. Hic removet falsum intellectum circa praecedentia. Et hic omnis qui dicit se habere fidem quae efficit a fidelibus omnia quae remota sunt a vera et non ficta fide. b Scitis scripturas. c Diligens primum intelligit alia bona ad imaginem dei facta: et ad beatitudinem aptata. d Si aliis personis acceptis. modo prohibet. e Redarguit a lege. Deut. i. Non parum audiunt ut magnum nec ac cipitis cuiusq; personam. Et subdit multo gis subsequi ea: f Qui autem dixit: non occides. Ostendit de pena debiti quae est carentia beatae visionis qui incurrit hoc per vnā transgressionem legis beatae. quia peccatū mortale est transgressio legis beatae. g Quia enim dixit: non mechaberis et. ab vno est deo illa etiam prius facta per vnam transgressionem offendit. et per ipsa eius vnitas tollit. h Sic loquimini. Hic ostendit beatus Iacobus informat fidelem de collatione boni virtuosi. primum facit propositum. secundum removet oppositum. tertium dicit: Quid proderit. Circa primum dicit: Sic loquimini et sic facitote vestra loquela et opera. k Postquam indicavit. Ad iudicii exactionem debite disponit: vbi dantur sententiae beatitudinis sequendo. p operibus misericordiae: misericordiae. Deus enim benedicit partis mei. et. q fundatur. Et sicut est. et dicitur multa manducare et. l Judicii est sine misericordia et. misericordiam. Hic maledicit in igne eternali. Iustitiae. Et sicut est. et non debitis nobis mandatur et. m Superexaltat autem misericordia iudicium. misericordia tollit. nam in caelum ducitur misericordia semper voluntatibus et ad partum misericordiae. vnde dicit Psa. Qui super Egenum apud homines fuit antiquus constituit. q. ti ma

dentes misericordia digni erimus. Et et liberat. Ac charitatis qui fuga regalē vocauit. q. pt. Diligis. pri. nō sicut scipsū. q. ipse vos de iudicare

pectus dirigentis voluerit. Ita
lingua modicus quidem membrū
est: et magnā exaltat. Ecce quāt*
ignis cālā magnā silvā incēdit. Et
lingua ignis est: universitās iniq-
tatis. Lingua constituit in membris no-
stris: que maculat totū corpus.
et inflāmat rotam nativitatis no-
stre inflāmāta a gehenna. Om-
nis enī natura bestiaꝝ et volucrū
et serpentiū et ceteroꝝ domantur
et domita sūt a natura humana.
Linguā autem nullus hominū
domare potest. Inquietum ma-
lum: plena veneno mortifero. In
ipsā benedicimus deū et patrem:
et in ipsā maledicimus homines
qui ad similitudinē dei facti sūt.
Ex ipso ore procedit benedictio et
maledictio. Non oportet fratres
mei hec ita fieri. Numquid fons
de eodem foramine emanat dul-
cem et amaram aquā? Numquid
potest fratres mei ficus vuas fa-
cere: aut vitis ficus? Sic neq; sal
sa dulcē potest facē aquā. Quis
sapiēs et disciplinatus inter vos?
Ostendat ex bona conuersatiōe
opa sua in mansuetudine sapientie.
Si zelum animarum hābe-
tis et contentiones sūt in cordibus
vestris: Nolite gloriari: et mēn
daces esse aduersus veritatem.
Non est enim ista desursum sa-
piēs descendens a patre lumi-
num: sed terrena animalis.
diabolica. Ubi enim zelus et
contentio ibi inconstantia: et omne
opus prauū. Que autē est desur-
sum sapientia: primū quidem pu-
dica est: deinde pacifica. modesta: suadibilis. bonis ple-
na misericordia et fructibus bonis. Judicans sine simu-
latione. Fructus autē iustitie in pa-
cē seminat faciētib⁹ pacē.

C IIII.

Unde bella et lites in vo-
bis? Nonne ex concupi-
scentijs vestris que militant in mē-
bris vestris? Concupiscitis et nō
habetis. Occiditis et zelatis: et
nō potestis adipisci. Litigatis et
belligeratis: et nō habetis propt
qđ nō postulatis. Petitis: et nō ac-
cipitis eo q male petatis. ut id
cupiscētijs vestris insumatis. Adul-
teri nescitis q amicicia huj⁹ mū-
di inimica est dei? Quicūq; ergo
voluerit amic⁹ esse huj⁹ mūdi: ini-
micus dei constituitur. An putatis:
quia inaniter scriptura dicat: ad invidiā concupi-
scit spiritus qui habitat in vobis.
Majorez autē dat gratiā. Pro-
pter qđ dicit: Deus superbis resistit:
humilib⁹ autē dat gratiam. Subdi-
te igit deo. Resistite autē diabolo: et fugiet a vo-
bis. Appropiate deo: et appropiabit vob. Emundate
manus peccatores: et purificate corda vestra duplici-
animo. Miserie estate et lugete et plorate. Risus vester
in luctum convertatur: et gaudium in merorem. Humi-
liamini in conspectu domini: et exaltabit vos. Nolite
detrahere alterutrum fratres. Qui detrahit fratri
suo: et qui judicat fratrem suum detrahit legi et judi-
cat legem. Si autem legem judicas: non es factor legis
sed judex. Unus est legislator et judex: qui potest per-
dere et liberare. Tu autem quis es qui judicas proxi-
mum tuum? Ecce nunc qui dicitis: Hodie aut crastino
ibimus in illam civitatem: et faciemus ibi annum: et
negotiabimur: et lucrum facimus. Qui ignoratis que
erit in crastinum. Que est enim vita vestra? vapor est
ad modicum parens: deinde exterminabitur. Pro eo
ut dicatis: si dominus voluerit et si vixerimus: faci-
emus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbi-
is vestris. Omnis exultatio talis mala est. Scienti
igitur bonum facere et non facienti: peccatum est illi.

Epistola Jacobi C IIII 1551

Agite nunc divites: plorate ululantes in miseriis vestris que advenient vobis. Divitie vestre putrefacte sunt: et vestimenta vestra a tinee comesta sunt. Aurum vestrum et argentum eruginavit: et erugo eorum in testimonium vobis erit: et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras: que fraudata est a vobis clamat: et clamor eorum in aures domini sabaoth introivit. Epulati estis super terram: et in luxuriis enutristis corda vestra sicut in die occisionis. Addidistis: occidistis justum: et non resistit vobis. Patientes igitur estote fratres usque ad adventum domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terre: patienter ferens donec accipiat temporaneum et serotinum. Patienter estote et vos: et confirmate corda vestra: quoniam adventus domini appropiabit. Nolite ingemescere fratres in alterutrum: ut non judicemini. Ecce judex ante ostia assistit. Exemplum accipite fratres exitus mali laboris et patientie: prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sustinentiam Job audistis: et finem domini vidistis: quia misericors est dominus et miserator. Ante omnia autem fratres mei nolite jurare neque per celum neque per terram neque aliud quodlibet juramentum. Sit autem sermo vester: est est: non non: ut non sub judicio decidatis. Tristatur quis in vobis? oret. Equo animo quis est? psallat. Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros ecclesie: et orent super eum: ungentes eum oleo in nomine domini. Et oratio fidei salvabit infirmum: et alleviabit eum dominus: et si peccata sit dimittentur ei. Confitemini alterutrum peccata vestra: et orate pro invicem ut salvemini. Multum enim valet deprecatio justi assidua. Helias homo erat similis nobis passibilis: et oratione orauit ne pluveret super terram: et non pluit annis tribus et mensibus sex. Et rursum oravit: et celum dedit pluviam: et terra germinavit fructum suum. Fratres mei si quis in vobis erraverit a veritate: et convertit quis eum: scire debet quoniam qui fecerit peccatorem ab errore vie sue: salvabit animam ejus a morte: et operit multitudinem peccatorum.

Nicolaus

1 Sed terrena: animalia. Quanti, pendit et scupiditia oculor. b Diabolica. pendit et scupiditia carnis. c Diabolica. pendit et superbia vite. id est sapia mundana. qr est qđ est in mundo referit ad vita tria. 1. Johnis. ii. d Que adt. Dic pōr delerūt sapia humana sine a deo data et ostendit. Primo. Quia ad terminū a quo facti recedere qđ est malū est. Que adt delerūt est sapia. i. a deo data. e Primū q pu. est. i. facile recedere ab ol turpitudine. f Quia ad terminū ad quē facti tēdenciq est bonū in una quiete. Appetitus. qđ notat est. Pacifica. Tertio. Quia ad illa p q sapientia pducit ad pacē suc sunt. vbi post recitā a corruptela turpitudinis pōt occurrit bel q in oībus modis debitus tenet. id dicit. Modesta. et vt in bis in quib ipe si dici non sufficit aliorum mentibus acquirat. et ptum ad hoc subdit: Quadibilis. et hec duo pōnit ad hoc q bō pacē habeat in seipso. Sed vltarius ad hoc q ipe pacificus erā alios. scio regrit. vt ceq bona nō repugnet. id vt: Bonis plenitudo. f. q. deficiēb⁹ primi. cū natā in affectu et futurā in effectu. Quia ad hoc subdit: Plena misericordia et fructibus bonis. s. regrit. vt defectus alioz emendare charitatiue tangat. et hoc est qđ vt: f Judicā. o. fi. tatione. ne. f. correctionē exercēt. q. ono p odiū sub charitat effectione. hoc adt bonis pacificatis. f. e. et alios invita est ad. f. vtatio placte pacis in patria. et hic est finis sapiēte qui bt in via. id subdit: g Fructus adt iustitie. i. bonitas eterna. q p iustitiā acquir. et in fructū dei pōnit. h In pa. f. q. sicut semē pōit fructū futurū pōt⁹ q ipse ut. sic pacificato i via de q dicit. f. pōnit pacē eternā. qđ

1 Unde bella. Postq̄ vitia tacob⁹ monuit ne primo motui inde at
v verbo. Nec pōr indicit ad hoc q nō inferat facto cuius radicem
velit p̄hibere. dicit: Unde bella. qđ⁹ sicut nocumēti cespit. h Et
lites. in indictis quib⁹ infert nocumēti in rebus possitis. i Nonne ex
cupiscētijs vestris. suppl. talia crimē. m Que militant. i. dominant.
n In mēbris vestris. qr mēbra monent in talibus multa a cōcupiscētia
ortu pctāmē rādicāta. o Cōcupiscitis et nō habetis. qr frustra ea
sen nō adequant intenti. p Occiditis. invectus. q Et zelatis. bo
nis nō adequant intenti. p Occiditis. invectus. q Et zelatis. bo
nis invidetis. r Et nō possitis adipisci. tanti actionē scupiscētie vte q
semp ad malū accendit: s Litigatis et belligeratis et nō habetis. repti
catio est civilis tentatie ad maiorē cognitionē. t Propter qđ nō po
stulatis. aliqd a deo pīm̄ssum obtinere qđ scupiscitis vestra sentētie.
v Petitis et nō accipit. q. d. si aliqđ aliqua petitis a deo nō accipitis. et
subdit rō: x Eo q male petatis. petitis ea q sunt salutī vestre pōt⁹ ut
vt inimici mundi vel passiones vel aliqd hmōi. vb subdit: y Dic pōr. ve.
vt inimici mundi vel passiones vel aliqd hmōi. vb subdit: y Dic pōr. ve.
tudinem. i. scupiscētiae vt ea spiritus. Palumo infunde et vertit. ebpotrā
ab in. i. fumo. et hic infumare est intus fumare. qđ et scupiscētia malesy ad-

1551

Adulteri. Superius beatus tacob⁹ docuit fideles nō scire
respectu sui. et primū. Dic pōr tāl facit respectu dei. Et primo tacit hoc nō
tat diuine bonitatis que debet boies amabere. Secundo rōne huc sequentis
que debet rendentia ab eo retrace. ca. iii. Primo in deus. qđ pmo mouet
a malo. et diabolo retrahere. secundus est. ab vno pōr ano ducūt ascēdi ad
aliud. Secūda incipit ibi: Ad propinquādū deo. Circa primū pmo monet
retrahere a malo. Secūdo a diabolo. ibi: Subiecti igitur. Circa primū duo
mo monet vbi nascere nequit. Secundus: ibi: Audiet scriptura. Circa
primū. sciat pmo monet retrahere a malo. i. ab inordinata scupiscētia vo
luptatis. Secundo mūdi vanis. Adulteri. a spūa spōsa que est lex diuina
Deut. viii. Et quidē cum a societate mūdi. et cupiditatibus eius. Et
mercedē recipere ad hoc mōtus. Cōsequēter rende mundane. a Nescitis.
d. bonis adoptis sive ex rōnis dictamine. et frequēter rebus facta adhuc
mūdo. b Quia amicitia huius mūdi. i. inordinata adhesio delectati
lium bonor mūdi. c Inimica est deo. ut facit manifē ab ipo. d Qui
cūq; q vo. vt. hoc sapē et pmo. q patet. pōr indicit scriptura ad hoc ppo
situ. e Ita putat. qr ita dicit. q. d. hoc nō est putandū qđ nō pō
sint. e. f Ad invidiā. pcu. pōr q. ba. in verbis.
dicit aliqđ falsū aut super sunt. f Ad invidiā. pcu. pōr q. ba. in verbis.
hoc ita dispir exponit. vno mō de spū humano. et sic legit sequaliter. i. ne
intelligat alicuius. e. et sic sensus q spūs humanus tāl ad invidiā. i. ad inor
dinatā scupiscētiā. q. d. bono alterius. qđ inordinate scupiscit. qđ pōnit ad amicitiā huius
mūdi. vt pcu. dictum. e Sen hāc sententiā hec lra accipit de Spū. vte. vbi
dit: Scriptura. et cognitatio scripte dicunt. quia sunt in multis qđ adhuc
tia sua. Apōl. i. lege nō longe aliqđ verba ea ipōnens singulos singulis singu
modo. e Sen hāc sententiā qđ inordinate subdit: ad aliud adt qđ ad invidiā
alia spū. i. animo. Alio mō legit extra lra sensus. i. scriptura ne
gamus: Ad invidiā scupiscit spūs q habitat in vobis. q. d. nō. et sic sensus
Deus. Sed. Quia habitat i vob. q. pr⁹ hoc vob i baptismo. Nō scupiscit
Deus facit vos scupere. Ad invidiā. i. nō inducit vos ad invidiā de bo
no primo. qđ facit amicitia hui⁹ mūdi. Et sen hoc sic. Ita sonat et scri
ra. Scripte. Denige⁹ est et ipse sapie. i. sic nō inducit ad invidiā. i. ad
gia ad mundi charitatē. sic subdit: g Majorē adt dat gratiam. ac si dicto
ria spūalia q ista materia. et inclusa. q. d. apostolus nolite credere q ipsa i
magē. putarat. et amicitia mūdi. et ideo ipōnens. nō
dicta. et p sēo intingit sequitur. b Propter qđ. i. propter materia bona
qđ dat spūs vester. Dicit. Scriptura. ac si dicat. Et sic. vel. scribit bo
ca. h Potius in dat gratiā. nō diabolus. Jac. vltimo. Et hoc est ita. Et
ille. i. mūdus. i. amor mūdi. qui est qđ. qđ. pōnit. I Superbis. i. deus re-

dite ergo elohe: hoc: resistite aute
diabolo: & fugiet a vobis. ⁸Appro
⁸ i. sancte gratie: p̃ceptorum in melius hoc
exemplo de angelis
pinquabit vobis. ⁹Emundate manus
peccatores: & purificate cor
⁹ i. mentem: subaudi q̃ multe hystorie alie q̃ mentem
hystoria nra* mihi: q̃ quasi vestimenta
da duplices animo. ¹⁰Miseri este
⁹ in alijs exemplis ¹⁰ q̃ hec ne lectio sit longa
te: & lugete & plorate. Risus ve
⁹ mutet in gemitum: gaudium in
ster in luctum & mestitiam. & gaudi
⁹ i. ita ultima multis hominibus pungunt: & tristitia
sicut etiam mutatio risus in gaudium
um in merore. ¹¹Humiliamini in
⁹ in vita eterna
aspectu domini: & exaltabit vos.
¹ ab hac orga: mihi ita videtur: q̃ nisi orga illa hoc
ei sig: mihi pertinebit ad venenosa linguae vitia
¹²Nolite detrahere alterutr fres
⁹ quare aliquid istud pertinet ad aliquid faciendi vel
aliquid vide
ma. Qui detrahit fri: aut q̃ iu
dicat fratre suu: detrahit legi: et
⁹ ne putent hoc per istum legi addite alie pe
iudicat legem. Si aute iudicas
nullam hanc voluptuosam ⁹ vituperans
legē: nō factor es legis: sed iudex.
⁹ i. Nobis indicium q̃ sicut ordinatus q̃ debet
legi ut ipsum iudicat: ut ipsum q̃ pecta
¹³Unus est auc legislator: & iudex

dit: Ecce nūc. Circa
pens: ostendit q̃ ad deū accedimus p̃ obtentū. subiecto ho deū inducit ad
lectionē. primū: ppter q̃s inducit primo ad vitandū deū. ⁹ primū. ibi: Ne
fine detrahere. prima adhuc in duas q̃ primo inducit ad deū obtinendū. ⁹ ad
q̃dā bona ad ipā pertinētia. ibi: Emundate. Circa primū dicit: Appropinquate
deo. q̃ appropinquatio terminat ad obtinendū. q̃ē vnio amātis cū amato.
⁹ Et ap. vobis. bona gr̃a: hec p̃cepta: & etiā augmentū. Sed q̃ hoc vi
det ap̃s cū. 1. Joh. iii. Ja ē ch dantes nō quari nos videremus* oculis q̃ ch
ipse per videri nos. Secundū q̃ diligere ē velle aliqui bonū. Diligit ꝑ, q̃
dicet actus diuine dilectōis q̃ ē in ipso pdire ei⁹ regalia cū ip̃e eterne.* vide
longe. Indexo in audie inducta. Si aūt obiicet huius dilectōis effectus q
ē ip̃a dilectio aliqd ē ē pdictoꝝ ē parte dei: & aliqd ē parte hois. Dicit cū
deus in finem generalē intrit eis ad ip̃m sicut ad finē vltimū ꝑm esse na
turalē: in fine ip̃ius ponit humanā naturā ad se sicut ad finē vltimū ꝑm esse na
turalē. & hic intrauit ip̃ius nō ē aliqua gr̃a habitualis ē ei motio diuina si
ue influxus qua mouet naturā humanā ad bonū meritorium: nec denegat
illud deus ei⁹ hoc vita ꝑmissi bonis virtuosis* ad hoc intrauit se ha
bēt q̃ aliq̃ acquisite & sequunt̃ ex hoc ad gr̃am habitualē p quā meritorie operant. Alij
sic relictis intrinsecis diuino. & hic motio diu habitualis gr̃a denegat ipsum
igit q̃ dispositio ad gr̃am de congruo ē ab hoc nō pōcto pōcto collan
dā gr̃a habitualis q̃ ē a deo. & sic ꝑ hoc: Appropinquate deo & appro
pinquabit vobis. verba* hāc dispositionē de congruo pōcto diuin* influ
xum seu motio ad bonū meritoriū: ad q̄ nā humana de se nō pōt attingē.
⁹ sic deus tāquā* Joan. vi. Nemo pōt venire ad me nisi pl̃ meus q̃ mitte
rit me trahat eū. & sic patet q̃ principiū merit simpliciter ē a deo & nō a libe
ro arbitrio. d Emundate. Hic ꝑ̃ inducit ad quodā finem particulare vide
licet ꝑ emundare manus. Lopa. c Et purificate corda q̃ q̃ diligit cor
dia mundicia ꝑpter q̃ am Latinoꝝ sancti regū: Pecuer. xxii.
⁹ Duplex ira. Lq̃ pōtentia duplices alos: nāc deo nāc diabolo nāc
deū adherēdo. q Miseri este. Lnatū miseri assumite recurrēdo ad
deū cuius gr̃a ei miserit ꝑ penā. h Risus vester. p dissolutionē.
⁹ In lachrymas. q̃ penitentē. Est aūt risus lenitā exteriorē: gaudiū mun
dum reiectū interius: vt ei mutatio integra in tē facie. Lra motū. k Domi
ni in ꝑspectu dei. q̃ videt ea quedā latitia r nō solū in conspectu
hois. m Nolite detrahere. Hic ꝑ̃ inducit ad dilectionē ꝑximi remo

mauit vt aūdi facilius: & in hoc ostēsa signa iudicis crastī ad mentē reuoca
re videntur. ¶Que est enī vita vestra? ostēsa illius q̃ vnica pōt mor
ti ꝑ̃ dare & vitā: ostēsa vite q̃ nulla pōt mors
dit q̃ hr̃ glosa scribitur. Nostra vita ꝑ̃ ē vapor: & ꝑ̃ ē nebula: & ꝑ̃ ē fumus: & ꝑ̃ ē
ꝑ̃ ē vapor: & ꝑ̃ ē nebula: & ꝑ̃ ē fumus: & ꝑ̃ ē

⁷ al implebunt ⁷ implemus
qui pōtest perdere & liberare. Tu
⁷ quasi ergo ipse & nobis in manibus potest dispo
nere: & ille qui largus est bonus
autem quis es: qui iudicas pro
⁷⁷ ego vt illi nos ꝑmittamus aliud in his ⁷ non
vos ille q̃ nos ⁷⁷ Multa videmus mirari quidem in
possessis
rimum? Ecce nunc q̃ dicitis ho
die aut crastino ibimus in ciuita
tem illam: & faciemus ibi quidē
annum: & mercabimur: & lucrū
faciemus: qui ignoratis qd sit in
⁷ alia quid erit in crastino. ⁷⁷ hec non debuta
vestra ꝑmixtus ⁷⁷ ⁷ horum.
crastinū. Que est enīs vita? vo
⁷ summa
stra: Vapor: est enīs ad modicus
parēs: & deinceps exterminabit
⁷ vbi ab hac vanitate exhortat eos vt non ꝑ̃ ligentia mor
tis ꝑ̃ mittāt nobis lucrum futuri ignis: & ꝑ̃ ponat eos ad p
⁷ in vestitum & ponitur per abstractum
ꝑ cō vt dicatis: Si dōmin* vo
luerit & si vixerim*: faciem⁹ hoc

⁷⁷ vel tōlli ꝑmixtio vite & mortis sicut ignis nobis ꝑmit
tis sed vel
aut illud. ¹⁶Nunc autē exultatis
⁷ Lin vanitate ⁷ Qui vero bonis
in superbijs vestris. Omnis exulta

⁷ & ad voluptuosam vitam. ⁷⁷ q̃ exultat & superbit ignē
gratuite promissionis: sicut & nos: & non facitis
tio talis maligna é. Scienti igi
tur bonum facere: & non facienti:
peccatum est illi.

Exod. 23.

⁸ Et ideo rare. legis factorem. ⁹ Tu ergo qui sic gaudes
casu primū. q. d. tam turpem non officiū vitandū. Ad cuius euitandū intellectū
sciendū. q̃ iudicare ꝑpria auctōe soli deo ꝑuenit. hominib* aūt q̃ diuina cō
missionē in foro contentioso q̃ in seculari. Ita tū cōmissio nō se extendit
ad ea que sunt eius occulta: sed diuino iudicio reseruant. De hijs autem
que aliquo modo patent vel per facta vel per signa possunt homines iudi
care. Et hoc potest esse dupliciter. Uno modo cum ꝑcessu ad puniendum.
& hoc solū ꝑtinet ad iudicem. Alio mō sine tali ꝑcessu. & hoc etiā ꝑtinet ad
alios homines. Secundū ergo q̃ iudicia ꝑcedunt sententiā firmā de aliquo. & q̃
ꝑcedit ex euidentia facti nullā est peccatū: vt si q̃ iudicet aliū homicidā.
quia videt eum homicidiū cōmittentē. & idem videt si ꝑcedat ex vehemen
tibus signis: vel si quis videat seipsum eū sola nuda cum nuda in codē lecto
nisi apparent aliqd vnde possit hoc creatori in toto vel in parte: vt certam
quidem multā ꝑpensa fieri ē matrimō ad filiū: vel infirmitate granu
lū aliquod huiusmodi: & sic vxorem iudicat ꝑcedere ad fornicarium. & am
bo sint soluti: vel adulterum si ambo vel alter a sint ligati: sunt ꝑdūt iu
dicium ex probabilibus seu fictibus signis. et est tutū tum de grauī peccato
peccati. est mortale: q̃ talis iudicii est ꝑua charitate ꝑximi. & ex ꝑuerso
affectu. Si aūt nō sit iudicii vel firma sententia: si magis suspicio qua quis
incipit dubitare de charitate ꝑximi. hic est venialē peccatū. quare tū vel mi
nus grauē ꝑm materiale vel minoritate suspitionis ꝑ probabilitate & leuitate
signoꝝ. ¶ Ecce. Hic ꝑ̃ inducit ad amorē dei & bonitate ei⁹ q̃ vat et
ꝑcurat & nūc inducta ad hoc ꝑlocutionē. & removēs oppositū. Ecce
nunc q̃ dicit hodie aut crastino ibim*. q̃. qui vestra est & opari sit totaliter
in vita ꝑticulari: si nō sit ita ad subdit: a Qui ignoratis qd erit in cra
stinū. Lfuturū. qz nemo potest interim opus vestrū & vitā subtrahere. Ideo
subdūnt: b Que est enī vita vestra? & respōdet. c Vapor est ad modi
cum parēs. Lvalde cito transiens. d ꝑ eo vt dicat. Lꝑter hoc de
beris dicere tāq̃ certa & veritate. e Et si deus voluerit & vixerim⁹. Lꝑ
ponēs suppositionē diuine voluntat in oībus facē vnde ꝑ quas vepdeberet
ta & alia opatio vita. f Nūc aūt exultat in su. vana. q̃ nemo admo
nēs nō indigeat. g Omnis exultatio ta. ma. est. Lmalo ipse ignorat: q̃ a de
mone ꝑcedit & ad ignē gehēne disponēs & magis horū literatos & scien
tes. seu ꝑ vt Lucc. xii. Seruus q̃ cognouit voluntatē dñi sui & non fecit
vapulabit multis. Lplagis. & hoc est q̃ dicit: h Scienti igit bonum &c.
peccatū est illi. cui sit bonū necessitatis quo omisso est peccatū mortale: & ꝑ
alit de bonū fugere ogationis peccatū est venialē: & aliqñ nullum.

c v. Agite

C V.

Agite nūc. Ppt scripta ꝑ vie fatue futuras penas dicēs
⁸ a stomodynia redimite. Et ergo cor: & c. Nō tota intētio
tendit ꝑuitas vitiosas q̃ēne ignis cruciatus. Sed cū memoria
humāi. diuini arcū quis* tanta culpas redimere potuerit? & ante iudicii diē
cor? post resurrectionē etiā carnis quantū ad ipas tradi operiat quare cul
pas dicit stomodynia nō tradi
mentur. Nisi vt dicat. Nō
recordare q̃ recipisti bo
na. i. v. i. q. i. Lm. Ecce ru
go pertinēs venit in testi
monio negāt̃ augmen
tū peccātoꝝ fulligo & ma
le ꝑgregate ea q̃bus non
indigebat ad vsū vite: et
ꝑpetue ea gr̃auāt ꝑnit.
⁹ Agite nūc diuites qui in mole vestra
⁹ ꝑmodus ista ꝑmodus ꝑmodus
⁹ ꝑgentes ꝑmodus
nites* plorate* ululantes in* misc
rijs* vestris: q̃ aduenient vobis.
⁹ i. gaudium ꝑmodus ꝑmodus
Diuitie vestre putrefacte sunt: &
⁹ & ad ornandū corpora q̃bus indigentes nobis
pauperibus ⁹ vel vtis ꝑmodus
vestimenta vestra a tinctis come
⁹⁹ magis ꝑfecta hec ꝑmodus ꝑmodus magis ꝑmodus q̃ vel
ad ꝑgregandū q̃ vtil ꝑmodus
sta sunt. Aurū ūr & argentū vestr
⁹ magnus ꝑgregatio vtq̃ q̃ non ꝑmodus
ꝑgregatio ꝑmodus
crugi: & crugū eor: i testimo
nium vobis erit: & mādūcabit car
nes vestras sicut ignis. Thesaurizā
⁹ ꝑmodus
stis vobis i nouissimis diebus
⁹ hec tōta ꝑmodus ꝑmodus ꝑmodus
qui ultimi ꝑmodus
ecce merces operariorum
⁹ qui vobis ꝑmodus
qui messuerunt regiones vestras
que fraudata est a vobis: clamat:

⁹ L. exercitus ad frustrandū ꝑmodus & ꝑmodus ꝑmodus
hec mundi: & ꝑmodus ꝑmodus ꝑmodus
clamor eor: i aures domini sabaoth introiuit. Epulati estis sup
⁹ Sol voluptuose vt ꝑmodus nulla de pauperū necessitatibus curam habentes
terrā. & luxurijs enutristis cor

⁹ Ecce nunc di- C V.
⁹ Lcorde ⁹ mutabilitatis regni q̃ mutatio
⁹ ꝑmodus ⁹ in presentia
a Agite nunc di- C V.
⁹ Lcorde ⁹ mutabilitatis regni q̃ mutatio
⁹ regentes humanarum voluntatum
nites* plorate* ululantes in* misc
rijs* vestris: q̃ adueniet vobis.
⁹ ex gratuita consolatione & laudatur ꝑgregatio
Diuitie vestre putrefacte sunt: &
⁹ & ad ornandū corpora q̃bus indigentes nobis
pauperibus ⁹ vel vtis ꝑmodus
vestimenta vestra a tinctis come
⁹⁹ magis ꝑfecta hec ꝑmodus ꝑmodus magis ꝑmodus q̃ vel
ad ꝑgregandū q̃ vtil ꝑmodus
sta sunt. Aurū ūr & argentū vestr
⁹ magnus ꝑgregatio vtq̃ q̃ non ꝑmodus
ꝑgregatio ꝑmodus
crugi: & crugū eor: i testimo
nium vobis erit: & mādūcabit car
nes vestras sicut ignis. Thesaurizā
⁹ ꝑmodus
stis vobis i nouissimis diebus
⁹ hec tōta ꝑmodus ꝑmodus ꝑmodus
qui ultimi ꝑmodus
ecce merces operariorum
⁹ qui vobis ꝑmodus
qui messuerunt regiones vestras
que fraudata est a vobis: clamat:
⁹ L. exercitus ad frustrandū ꝑmodus & ꝑmodus ꝑmodus
hec mundi: & ꝑmodus ꝑmodus ꝑmodus
clamor eor: i aures domini sabaoth introiuit. Epulati estis sup
⁹ Sol voluptuose vt ꝑmodus nulla de pauperū necessitatibus curam habentes
terrā. & luxurijs enutristis cor

Nicolaus

a Agite nūc diuites. Postq̃ vitia iacob* indugit ad ab- C V.
b horrendū deo & ꝑsideratōe fuit bonitat. Hic ꝑ̃ idē facit & ꝑdicta
tione sue seueritat: q̃ male in iudicio apparebit. Sciendū est q̃ al
land iudicii sicut erit terribile malis sic erit ꝑdilectabile iustis. vñ saluator de
ipso loquēs Lucc. xxi. dicit apls: Dic aūt scri lapidē* respuūt* & locus
capitis vīs. Lexhibarate corda vīa: vt exponit Greg. homel. i. Jō vitia taco
duo malis ꝑmo incutit iudicis terrorē vt a peccat retrahāt. Justis eius fa
uorē vt ei confidenter adhereāt. Adhercit. dic: Pauētes igit. Circa ꝑmū ꝑmo in
cutit timorē iudicē cupidis & auaris d. Agite nūc diuites. L vbi vel dicatur.
& ē ironica locutio q̃ ē et intelligēda ꝑ ysa. 18. subdit: b Plorate ululā
tes. Et aūt vlulat* lon* ꝑsuito q̃ ē signū magni doloris. c In mis
rijs. ꝑ miserijs vīs. d Que adue. vobis. in iudicio futuro: vt ps et
sequēns*. Et subdit duplex cā. ꝑma est indebita bonoꝝ tpalīū ꝑgregatio
& ꝑseruatio cū ē: e Diuitie vre. nāleo vt blādā in bonis & vinū lēt
lario & vnōt. Shr legē de diuitijs artificialis* d. f Aurū & ar. vt cru.
in terra abūdāt. g Et eru. eor: in te. vo. erit. i. ꝑ vos. h Et man.
car. ve. i. affliget. q̃ erit ei affligēdo in gehēna post iudiciū: q̃ nec ala cum
corpe affliget igne gehēne. i Thesaurizastis vobis in i. ꝑgregatio vo
bis dei vindictā. k In no. die. tāc erit finale iudiciū. Shr ponit cā effi
da & ē ꝑ pauperū defraudatio ei dē: l Ecce merc. ope. vīoꝝ. m Cla
mat. voo accusādo. Et subdit q̃ tria fit ꝑ cā ꝑ spōlior dicunt clamare ad
deū. L hec tria occīsio. Gen. iiii. Vox sanguis fratr̃ tui clamat ad me de
terra. Viii. 3 nūm ꝑpetratio. Deut. xviii. Clamor sodomoꝝ & gomoꝝ ē cop
multiplicatus est &. & pauper defraudatio: vt dē 5: n Et cla. cop in
au. dñi sabaoth. i. exercituū. o Introiuit. ad facilēdā vindictā ꝑ angē
los. q̃ dicit ei* ꝑcessit* aq̃ tūc diuine iustitie exercuerē. p Epulati estis.
Hic ei* incunt terrorē carnalit* & lasciuia & b odinat. q̃ diuine ꝑ̃ it so
mentū hmōi vitia. dicit igit: Epulati estis sup terrā. hoc ē in ꝑtu vitā: & q
etarieq̃ postea. sicut patet de diuite epulone q̃ ꝑsecutus in tormētis quitam

Lucc. 3. f.

Nicolaus

a Agite nūc diuites. Postq̃ vitia iacob* indugit ad ab- C V.
b horrendū deo & ꝑsideratōe fuit bonitat. Hic ꝑ̃ idē facit & ꝑdicta
tione sue seueritat: q̃ male in iudicio apparebit. Sciendū est q̃ al
land iudicii sicut erit terribile malis sic erit ꝑdilectabile iustis. vñ saluator de
ipso loquēs Lucc. xxi. dicit apls: Dic aūt scri lapidē* respuūt* & locus
capitis vīs. Lexhibarate corda vīa: vt exponit Greg. homel. i. Jō vitia taco
duo malis ꝑmo incutit iudicis terrorē vt a peccat retrahāt. Justis eius fa
uorē vt ei confidenter adhereāt. Adhercit. dic: Pauētes igit. Circa ꝑmū ꝑmo in
cutit timorē iudicē cupidis & auaris d. Agite nūc diuites. L vbi vel dicatur.
& ē ironica locutio q̃ ē et intelligēda ꝑ ysa. 18. subdit: b Plorate ululā
tes. Et aūt vlulat* lon* ꝑsuito q̃ ē signū magni doloris. c In mis
rijs. ꝑ miserijs vīs. d Que adue. vobis. in iudicio futuro: vt ps et
sequēns*. Et subdit duplex cā. ꝑma est indebita bonoꝝ tpalīū ꝑgregatio
& ꝑseruatio cū ē: e Diuitie vre. nāleo vt blādā in bonis & vinū lēt
lario & vnōt. Shr legē de diuitijs artificialis* d. f Aurū & ar. vt cru.
in terra abūdāt. g Et eru. eor: in te. vo. erit. i. ꝑ vos. h Et man.
car. ve. i. affliget. q̃ erit ei affligēdo in gehēna post iudiciū: q̃ nec ala cum
corpe affliget igne gehēne. i Thesaurizastis vobis in i. ꝑgregatio vo
bis dei vindictā. k In no. die. tāc erit finale iudiciū. Shr ponit cā effi
da & ē ꝑ pauperū defraudatio ei dē: l Ecce merc. ope. vīoꝝ. m Cla
mat. voo accusādo. Et subdit q̃ tria fit ꝑ cā ꝑ spōlior dicunt clamare ad
deū. L hec tria occīsio. Gen. iiii. Vox sanguis fratr̃ tui clamat ad me de
terra. Viii. 3 nūm ꝑpetratio. Deut. xviii. Clamor sodomoꝝ & gomoꝝ ē cop
multiplicatus est &. & pauper defraudatio: vt dē 5: n Et cla. cop in
au. dñi sabaoth. i. exercituū. o Introiuit. ad facilēdā vindictā ꝑ angē
los. q̃ dicit ei* ꝑcessit* aq̃ tūc diuine iustitie exercuerē. p Epulati estis.
Hic ei* incunt terrorē carnalit* & lasciuia & b odinat. q̃ diuine ꝑ̃ it so
mentū hmōi vitia. dicit igit: Epulati estis sup terrā. hoc ē in ꝑtu vitā: & q
etarieq̃ postea. sicut patet de diuite epulone q̃ ꝑsecutus in tormētis quitam

Lucc. 3. f.

que salutarent scripturas quas ꝑ. d. Lucam ad creditos. Vidua vidua q̃
potentia copulata: vnus igit p alterū vos ad laudes* ꝑfectionē
bonū nomē ad inuocandū. ch hoc nomē est ei⁹ ꝑfectionē
ꝑsone ita fidelis manet opa fidei facere: et eis ch̃ q̃ nomē inuocatur
ad fidē: & vitas eius ꝑcepta laudat. Jungendo illud nomē fidei ei⁹ ch̃ ad

⁹ ad ꝑfectionē ⁹ ꝑfectionē
dauīa. In die occisionis* adduxi
⁹ Lobediūs* iustū: & non resti
tit vobis. Patientes igit estote
⁹ q̃ agit. Hoc ordine ꝑmodus
usq̃ ad* aduentū dñi. Ecce agri
cola expectat preciosum fructum
terre: ꝑ̃ tienter ferens dōnec acci
⁹ pluuias ⁹ ergo ⁹ & mord facit
piat ꝑ̃ pancū & serotinū. Patiē
⁹ Lmor agricole ⁹ & grauia tolerantia
tes igit estote: & vos: & confirmate
corda vestra: quoniā aduentus
domini appropinquabit. Nolī
⁹ Lli vos malitia mentis ꝑturbatis: q̃ ꝑmodus ꝑmodus
mala fremitus nihil nobis: sed vobis: ferre alterutr
te: ingemiscere fratres i alterutrū
⁹ Lmentiam ei⁹ inclusi ludos. Lli mihi ꝑmodus
ne ⁹ q̃ vestra ꝑmodus ꝑmodus ꝑmodus
vt non iudicemini. Ecce iudex
⁹ i. qui vel q̃ ꝑmodus ꝑmodus ꝑmodus ꝑmodus
ante ianuā assistit. Exemplū ac
cipite fratres exitus mali: longā
nimitatis: & labozis: & patietie. p
⁹ i. imitabile nobis vel ad amplectandum nomen
phētas qui locuti sunt in nomie
domini. Ecce beatificamus eos
⁹ Lgib sicut* mouet hoc verbum ꝑmodus ꝑmodus
q̃ sustinuerūt. Sufferentiā iob

Agite nunc di- C V.
⁹ Lcorde ⁹ mutabilitatis regni q̃ mutatio
⁹ regentes humanarum voluntatum
nites* plorate* ululantes in* misc
rijs* vestris: q̃ adueniet vobis.
⁹ ex gratuita consolatione & laudatur ꝑgregatio
Diuitie vestre putrefacte sunt: &
⁹ & ad ornandū corpora q̃bus indigentes nobis
pauperibus ⁹ vel vtis ꝑmodus
vestimenta vestra a tinctis come
⁹⁹ magis ꝑfecta hec ꝑmodus ꝑmodus magis ꝑmodus q̃ vel
ad ꝑgregandū q̃ vtil ꝑmodus
sta sunt. Aurū ūr & argentū vestr
⁹ magnus ꝑgregatio vtq̃ q̃ non ꝑmodus
ꝑgregatio ꝑmodus
crugi: & crugū eor: i testimo
nium vobis erit: & mādūcabit car
nes vestras sicut ignis. Thesaurizā
⁹ ꝑmodus
stis vobis i nouissimis diebus
⁹ hec tōta ꝑmodus ꝑmodus ꝑmodus
qui ultimi ꝑmodus
ecce merces operariorum
⁹ qui vobis ꝑmodus
qui messuerunt regiones vestras
que fraudata est a vobis: clamat:
⁹ L. exercitus ad frustrandū ꝑmodus & ꝑmodus ꝑmodus
hec mundi: & ꝑmodus ꝑmodus ꝑmodus
clamor eor: i aures domini sabaoth introiuit. Epulati estis sup
⁹ Sol voluptuose vt ꝑmodus nulla de pauperū necessitatibus curam habentes
terrā. & luxurijs enutristis cor

Jacob. 5. c.

de lyra

aū nō potuit ꝑpetrari Lucc. vi. q Et in lu. cap. xxi. vba. in illis dies
cūdo. v bñ de luxuria legē post gulā: ex similitudine illi⁹ māsyagi: sicut ē de
stupēdo alimēti. ii. de ala. In die occisionis. Hic 3ⁿ monit terrorē crudeli
bus & malignis q̃ ex diuinis iudicijs ꝑcedunt. nihil eis q̃
sūt debiles ecclie. sm q̃ dr Sap. ii. m plena est. L in luxuriatus* ē iustū odit
timētes eū nobis ꝑ. id dicit: In die occisionis vel. i. tpe finalis cōflictus q̃
fidelēs ducebant ad iudicia. v occidistis sine ꝑ resistētia. v ꝑ ꝑcedit ꝑ
singulare ꝑ ꝑfalli cā dr: r Occidistis iustū. Liudeos. q̃ frequēter ꝑ in
scriptura. & hoc exponit hoc ꝑ occidistis ꝑ q̃ ꝑ iudeos occisionem
ecq̃ nō solū ei⁹ iustus formali ꝑ ei⁹ effectus alios iustificādos: nec resistit
suis occisorib* ei⁹ nō ꝑfecit resistē. s Patiēte igit. ꝑhr ecclesiā iustos
ne in tribulatōib* deficiāt: ꝑmo hortit eos ad patientiā. L ad remunerā
dū. ibi: Ecce agricola. L circa ꝑmū dicit: Patiēte igit estote. scīlz in tribulatōi
bus. t Magnā ad. dñi q̃ roborat vobis: mercedē laboriosā. Et ponit ei⁹
ꝑfectionē d. v Ecce agricola. v Magnā ad tpa dñi. L Patiēter ferēs. laborē
& calorem terre. Lr Sonet ac. i. ꝑmissā fructū. terra enī ꝑmissio
ne dei q̃ dr: reddā vobis tpe suo imbrē tēporaneū & serotinū. L Patiēter
& q̃ dr: reddā vobis tpe suo imbrē tēporaneū & serotinū. L Patiēter
igit estote. reprimēs ē ꝑmissi tēpe ad maiorē ꝑfectionē. a Nolite in. scīlz
in al. videlicet mutuum peccatū mag. ꝑcessus alterutrū ad ferēdū vel ad
fle. sic fit scīlz cū mec videlicet exactus ꝑmissi tēpe ē hortat̃ dāt scīlz mort. ii.
Machab. vii. b Ut nō iu. ꝑdemini. si ꝑ mutuā ꝑdā lucri. Matth. v.
Machab. vii. b Ut nō iu. ꝑdemini. si ꝑ mutuā ꝑdā lucri. Matth. v.
mini ꝑ ipatientiā. c Ecce iudex. Lrdo. d Ad ia. scīlz. ad vos roborā
dū velociter vel ꝑmissibiliter. Lhoc ad. ꝑ exhortat ad ꝑ ꝑfectū. e Exēplū ac. scīlz
ert. mali. L quasi ad malū pene: v nō culpe: ꝑ posita ē in ꝑfect. vbi mors
subq̃ ei⁹. ꝑtū. ert. f Et ib. i. expectandē. ꝑmissi. g Et i tpo. Ezechiel.
b Et pa. i. adueritas. i Percipias. vel tuto: vel ꝑfecte. Lr ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ
ꝑdū. k Exul io. filī i no. b. ꝑfalsi: ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ

Et finem vt. Dñs. Audite fratres dilectissimi. Nonne in electos deus vindicabit clamantes ad se die ac nocte. Et patiens erit in illis. Dico vobis quia cito faciet vindictam eorum. Verumtamen filius hominis veniens forsitan inueniet fidem in terra. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum ne iudicemini. Ecce enim iudex ante ostia assistit. Exemplum accipite fratres exitus malorum laboris et patientie prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sustinuistis patientiam iob et finem domini vidistis. Quia misericors est dominus et miserator. Ante omnia autem fratres mei: Nolite iurare neque per celum neque per terram: neque aliud quodcunque iuramentum. Sit autem sermo vester: Est est. non non. Ut non sub iudicio decidatis. Infirmatur aliquis vestrum? inducat presbyteros ecclesie: et orent super eum: ungentes eum oleo in nomine domini: et oratio fidei saluabit infirmum et alleuiabit eum dominus. Et si in peccatis sit remittentur ei. Confitemini alterutrum peccata vestra: et orate pro invicem vt saluemini. Multum. n. valet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis passibilis: et oratione orauit ne pluere

Incipit epla beati Jacobi apli.

Ex libro sancti Hieronymi de viris illustrib⁹.

Jmon petr⁹ filius ioannis ꝑuincie galilee vico bethsaida frater andree apli et princeps aplorum: post episcopatum antiochēi ecclesie et ꝑdicationē dispōis eorum de circūcisione credidērat in pōto galatia cappadocia asia et bithynia sēbo Claudij anno ad expugnādū simonē magū romā pgit. Ibiq; viginti quinq; ānos cathedrā sacerdotalē tenuit usq; ad vltimū annū Neronis. i. ōrtūdecimum: a quo et affix⁹ cruci martyrio coronat⁹ ē: capite ad terrā verso: et in sublime pedibus elevatis: asserens se idigniū vt sic crucifigeret vt dñs su⁹. Scripsit duas epłas q canonice nominā tur: quaꝝ scōa a plerisq; ei⁹ esse negat ꝓpter stili cū pōre dissonātiā. Sz et euangeliū iuxta marcū q auditor ei⁹ et iterpres fuit: huius dicit. Libri ät ei⁹ eqb⁹ vn⁹ actoruꝫ ei⁹ scribit: ali⁹ euāgeliū. Tertius ꝑdicatiōis. Quart⁹ apocalyps. Quintus iudicij inter apocryphas scripturas reputat. Sepultus romē vaticāo iuxta viā triūphalē tot⁹ orbis veneratiōe celebrat.

Argumētus in caſdez.

Jsāpulos saluatoris in uicti toto orbe diffusos et pegrinos i hoc seculo mōstrat: et ꝑterite vite penitē suadet et nouā vitā, ꝑficē tota cū sollicitudie exhortat. Simō petr⁹ filius ioānis ꝓuincie galileevico bethsaida frater ādree apostoli.

Incipit epla ꝑma petri apostoli.

Petr⁹ ap̄o c I. stol⁹ ihu xpi el̄ ctis ād̄uēis dis ꝑsionis pōti: galatie: asie: et bi

thynie. secundum prescientiā dei patris in sanctificatiōnē spiritus in obēdientiaz et aspersionem sanguinis ihu christi: gr̄ia vobis et pax multiplicet̄ur. Benedict⁹ deꝰ et pater domini nostri ihu christi: qui secundum magnam misericordiam suam regenerauit nos in spēm vite p resurrectionē ihu christi ex mortuis. In hēreditatem incorruptibilem et incōtaminatam et immarcessibilē conseruatam in celis: in vobis qui virtute dei custodimini per fidem in salutez paratā reuelari in tpe nouissimo. In quo exultabitis

Et pauc⁹ multū sit la aduersitate necessaria et a laudem honorem et gl̄am ihu xpi: quē cū non videritis diligitis: in quem nunc non videntes credentes autem exultabitis letitia inenarrabili et glorificata: reportantes finem fidei vestre salutem animarum. Exquam salute exquisierunt et scrutati sunt prophete qui de futura in vobis gr̄a prophetauerunt. Scrutantes in quem vel in quod tempus significaret in eis spūs xpi: predicans ea que in xp̄o sunt passiones eius et posteriora glorias. Quibus revelatum est quia non sibi ipsis vobis autem ministrabant ea que nunc renuntiata sunt vobis per eos qui euangelizauerunt vobis spū sancto misso de celo in quem desiderant angeli prospicere. Propter quod succincti lumbos mentis vestre sobrii perfecte sperate in eam que offertur vobis gr̄a in reuelatione ihu xpi. Quasi filii obedientie non configurantes vos pristinis ignorantie vestre desideriis. Sed secundum eum qui vocauit vos sanctum et ipsi sancti in omni conuersatione sancti quia scriptum est: Sancti eritis quoniam ego sanctus sum. Et si patrem inuocatis eum qui sine acceptatione personarum iudicat secundum vnuscuiusque opus in timore huius peregrinationis tempus vestrum conuersati scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paterne traditionis sed pretioso sanguine quasi agni immaculati et incontaminati ihu xpi. Cognitus quidem ante mundi constitutionem manifestatus autem novissimis temporibus propter vos qui per eum creditis in deum qui suscitauit eum a mortuis et gloriam dedit ei ut fides vestra et spes esset in deo. Castificantes animas vestras in obedientia caritatis in fraternum amorem sine fictione de corde invicem diligite. Renati non ex semine corruptibili sed incorruptibili per verbum dei vivi et permanentis. Propter quod omnis caro sicut fenum et omnis gloria eius tanquam flos feni exaruit fenum et flos eius decidit. Verbum autem domini manet in eternum. Hoc est autem verbum quod euangelizatum est in vobis. Deposita igitur omni malitia et omni dolo et simulationibus et invidiis et omnibus detractionibus sicut modo geniti infantes rationabile sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in salutem si gustastis quoniam dulcis est dominus. Ad quem accedentes lapidem vivum ab hominibus quidem reprobatum a deo autem electum et honorificatum et ipsi tanquam lapides vivi superedificamini domus spiritualis in sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias acceptabiles deo per ihm xpm. Propter quod continetur in scriptura ecce pono in sion lapidem angularem electum pretiosum et qui credit in eum non confundetur. Vobis igitur honor credentibus autem in incredulos lapis quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli et lapis offensionis et petra scandali. Qui offendunt verbo nescientes in quo et positi sunt. Vos autem genus electum regale sacerdotium gens sancta populus acquisitionis ut virtutes annuncietis eius qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum. Qui aliquando non populus nunc autem populus dei qui non consequebamini misericordiam nunc autem misericordiam consecuti. Carissimi obsecro vos tanquam aduenas et peregrinos a. v. a. Vel: Aduenis i. aduento vesperu ab hierosolymis persecutione que facta est sub stephano et alia multis precationibus: tum a iudeis: tū a gentibus ꝓ fide xpi afflictis et spe a sedibus suis expulsis.

Dispōsis. Anno ascēsōis meū⁹ est stephan⁹ mūi timore vesp̄i.

Nicolaus

Incipit postilla Nicolai de lyra sup epłas canonicas Petri. C I.

a Etrus apłs. Hoc est secunda pars principalis huius libri. In q ponunt epłe dei Petri. Et dividit i duas sm duas ciplas

p Epła ꝺo ꝑma in tres ptes dividit. s. in ꝑalogū ꝑcipuum et ꝓclusionē. Ibi incipit ibi: Obsecto ut tertia ibi: Per filium ñm fidē. ppe sunt. In ꝑmo ꝑalogo describit ꝑsona salutans et hoc ex noie ei⁹ dī: Petrus. ꝑmo ei⁹ vocatus fuit simon. s. posteā cognominatus petrus a petra qs ei⁹ ipe ꝓpter fidē firmitatē. vñ et dicit Aug⁹. In oibus ardentissime fidei unicē petrus. Et ex officio ei⁹ fidē: Apłs ihu xpi. scōs decorabant ꝑsone saluantes: ei⁹ dī: b Electis. i. a deo ad fidē catholicā. c Aduentis. adhuc dicebant illi q de gentilitate ꝺuertebant. s. illis vide⁹ bibo Petrus ꝑdit scribet. d Dispersionis. i. exilibus ecclesiarū extra terrā iudee. qs ꝑz ex ꝺ qs subdit: e Ponti galatie &c. et nolat ista loca qa filium⁹ ꝑ que scripsit q ei⁹ hystoria festinan velebat ire ad illa loca ad ꝑdicādū fidē eo ꝓ ibi fuerat in ꝓdicatiōe ei⁹ paulo: vt ꝑz in actibus apłoꝝ. f Scām ꝑscientiā. illud refert ad illud qs. ꝺ. dī elect. hec enim electio intulit aliquid extrinsecū. i. fore a velle diuinū. et ꝑtum ad hoc dī: Scām ꝑscientiā dei ꝑtis. et accipit hic ꝑscientia ꝓ ꝓdestinatiōe que includit extra aliqd tpale. i. collationē gr̄e in ꝑsenti. et glorie in futuro. et ꝑtū ad hoc dī: q In sanctificationē spūs. ratio enī sanctificatio appropriatur spūi scō. b Inobedientiā &c. i. ꝓ obedientiā ihu xpi qui fuit obediēs vsq; ad mortē: mortē adte crucis: Phil. ii. Ab hac ad pathē habet efficaciā sacra nouē legis q̄ fuit instituta ad sanctificandū. terno dicebant optata bona: et dī: legis q̄ fuit instituta ad sanctificandū. terno dicebant optata bona: et dī: i Vita vocata in ꝑsenti. k Et pax in futuro. l Multiplicet. q. d. gratie totius boni appetitus. m Benedictus. b incipit ꝑcipue hic tra gerabile totius boni appetitus. m Benedictus. b incipit ꝑcipue hic tractare de regeneratione ad vitā. Et dividit in duas. q. d. ꝓmo ꝑmittit quedā ꝓpositiones ꝓbatiuas. ꝓ hac ꝺa ꝓpositione. ꝓmo ꝓbat ꝓpositū. secundo ꝓbat quoddā ꝓbatiū. ꝓpositū ibi: Ideo ꝓpter quod. Ibi dī: Benedictus deus et pater domini nostri ihu christi: qui secundum magnam misericordiam suam regenerauit nos in spēm vite p resurrectionē ihu christi ex mortuis. n Ad hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et immarcessibilē conseruatam in celis: in vobis qui virtute dei custodimini per fidē in salutez paratā reuelari in tpe nouissimo. In quo exultabitis modicum nunc si oportet contristati in uariis tentationibus. Ut probatio uestre fidei multo preciosior auro quod per ignem probatur inueniatur laudem et gloriam et honorem in reuelatione ihu xpi quem cum non uidetis diligitis in quem nunc non uidentes credentes autem exultabitis letitia inenarrabili et glorificata: reportantes finem fidei vestre salutem animarum. Exquam salute exquisierunt et scrutati sunt prophete qui de futura in vobis gr̄a prophetauerunt. Scrutantes in quem vel in quod tempus significaret in eis spūs xpi: predicans ea que in xp̄o sunt passiones eius et posteriora glorias. Quibus revelatum est quia non sibi ipsis vobis autem ministrabant ea que nunc renuntiata sunt vobis per eos qui euangelizauerunt vobis spū sancto misso de celo in quem desiderant angeli prospicere. Propter quod succincti lumbos mentis vestre sobrii perfecte sperate in eam que offertur vobis gr̄a in reuelatione ihu xpi. Quasi filii obedientie non configurantes vos pristinis ignorantie vestre desideriis. Sed secundum eum qui vocauit vos sanctum et ipsi sancti in omni conuersatione sancti quia scriptum est: Sancti eritis quoniam ego sanctus sum. Et si patrem inuocatis eum qui sine acceptatione personarum iudicat secundum vnuscuiusque opus in timore huius peregrinationis tempus vestrum conuersati scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paterne traditionis sed pretioso sanguine quasi agni immaculati et incontaminati ihu xpi. Cognitus quidem ante mundi constitutionem manifestatus autem novissimis temporibus propter vos qui per eum creditis in deum qui suscitauit eum a mortuis et gloriam dedit ei ut fides vestra et spes esset in deo. Castificantes animas vestras in obedientia caritatis in fraternum amorem sine fictione de corde invicem diligite. Renati non ex semine corruptibili sed incorruptibili per verbum dei vivi et permanentis. Propter quod omnis caro sicut fenum et omnis gloria eius tanquam flos feni exaruit fenum et flos eius decidit. Verbum autem domini manet in eternum. Hoc est autem verbum quod euangelizatum est in vobis. Deposita igitur omni malitia et omni dolo et simulationibus et invidiis et omnibus detractionibus sicut modo geniti infantes rationabile sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in salutem si gustastis quoniam dulcis est dominus. Ad quem accedentes lapidem vivum ab hominibus quidem reprobatum a deo autem electum et honorificatum et ipsi tanquam lapides vivi superedificamini domus spiritualis in sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias acceptabiles deo per ihm xpm. Propter quod continetur in scriptura ecce pono in sion lapidem angularem electum pretiosum et qui credit in eum non confundetur. Vobis igitur honor credentibus autem in incredulos lapis quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli et lapis offensionis et petra scandali. Qui offendunt verbo nescientes in quo et positi sunt. Vos autem genus electum regale sacerdotium gens sancta populus acquisitionis ut virtutes annuncietis eius qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum. Qui aliquando non populus nunc autem populus dei qui non consequebamini misericordiam nunc autem misericordiam consecuti. Carissimi obsecro vos tanquam aduenas et peregrinos a. v. a. Vel: Aduenis i. aduento vesperu ab hierosolymis persecutione que facta est sub stephano et alia multis precationibus: tum a iudeis: tū a gentibus ꝓ fide xpi afflictis et spe a sedibus suis expulsis.

Nicolaus

De lyra

Incipit

Ihesus xpc. Gl. Ihesus apostol. Gl. ꝙ apostol nūciant salutē habuūt ne
pdicatores. Gl. ita ē nō apostol nūciant nouitatē gaudij vt dicūt in lau
dib⁹ sc. nō ē ita in hoc tēpe. Gl. Electis ꝛc. In laude. Gl. nūc
Israhelitis dicūt. Gl. ꝙ ꝓmittūt nob⁹ in xpo. Gl. gloriā. Gl. ꝙ electio ē
mūdi. Gl. ꝙ ꝓmittūt nob⁹ in xpo. Gl. gloriā. Gl. ꝙ electio ē
Gl. nūc. Gl. dicūt ipi ne videāt glo

Jacob. 1.c

modicū nunc si oportet ⁊ con/
tristari in vrsis tēptationibus:
⁊ pbatiō vestre fidei multo
⁊ honorē in reuelatione ihesu chri
sti:quē cū nō videritis diligetis.
In quē nunc quoq; non viden
teos ⁊ credentes:⁊ credentes autem ex
ultabitis leticia ienarrabili ⁊ glo
rificata. Reportantes finem fidei
vestre:salutē animarū vestrarū.
De q̄ salute ecq̄sierūt atq; scru/
tati sūt prophete:⁊ qui de futura
in vobis gratia prophetauerūt.
scrutantes i quod vel quale tēpus
significaret in eis spiritus christi
pcunciāns eas que in ⁊ christo
sūt passiones:⁊ posteriores glo/

Posteriores gl. Huc sunt glificandes vbi su

Nicolaus

det cui dz tacite: questioni que posset ex predictis oriri. nam ex hoc q̄s dicit
est baptizatus efficitur dei adoptiuus ⁊ coheredes regni celestis. posset alī
quis tale mō fidē inquirere. Iste quō dimittit nos tante filios sue tot ⁊
tantas tribulationes sustinere:nā in cella positus a creatore sufficiāt mul
tas tribulationes. Ad qs dicit Petrus dicens: q̄ hoc nō est ad malū cre
dentibus:sed ad bonū cooperatur. Ideo dicit amen in fornace q̄uis inde non deteriorat:
sed purius ⁊ melius efficit. ⁊ hoc est qđ dicit: In quo exultabitis. etc. nō vult.
a Modicū nūc ꝛc. si oportet. Gl. ita ē. b In varijs tentationib⁹.
pbationē in rebus positis aut in amicis. vel cui capitis ꝓpitio. oleo cui
pene tpalem medice fuit respectu cinerum. c Cui ꝓmitto vite fidē. in tri
bulatiōe sanat. d Inuenta. i. cedat vobis. e In laudē ⁊ gloriā.
sempiternā. f In reuelatione ihesu xpi. i. ꝙ iudicii in q̄ manifestabit glo
riā dei tot. vt predicti est. g Quē cū nō videritis diligitis. i. cui aliqui
adhuc videnti q̄ beatitudē xpi videndi cui alios diuinitus nō videndi dē q
est fides. vt dicit. h In quē nūc quoq; nō vidētes. Gl. formata cha
ritate. q̄ facit credendi dignā vitā beatā. vt dicit: i Credētes aut exul
tabitis ⁊ c. ꝙ sit ex fide. k De qua salute. Vbi. scr. plenā ꝓdicta
nūciāt ꝓphete. l. de qua salute. fidēs ꝓ rem. l Et q̄ scrutāt atq; scru.
tati sūt ꝓphete. non nouit ali lumine aut rōne:sed supernaturali illustratione.
quo eis inspirat ipe patrē vel bellicoso. de vtro q̄ cui ꝓphetauerūt. nā
Deus filius glorificatus ꝓphetauit q̄ est splendū ipe ⁊ debuerat regnū in
q̄ nūciandū erat. Sili ꝓphetauerūt q̄ ipe passo esset ipleūdi: ⁊ ita. ij. Et pha
raonis fuit in vomere ⁊ lanceas suas i falces. Ipe enī eis⁹ regnū
in ꝓphe. q̄ vt ipe ꝓphetat ⁊ phe. q̄ ꝓphetat ꝓphetat ⁊ phe. q̄ ꝓphetat
alio ꝓphe filr. ipius. p Passiones ⁊ posteriora. sunt ps Ela. iii. vbi
multiplr logr de passiōe xpi ⁊ glorificatōe ipi⁹ ⁊ huc capitali. dicit ti pas.

Scrutantes ⁊c. Non vt carnalis pater qui filiū peccantē

De lyra

flonem ⁊ gliam in plurali. q̄ nō solū est passus in se:sed etiā in membris suis.
filii eius glia oriunt ad meritū. q Quibus reuelatū est. q̄ nō ministrabāt
mysterijs eni xpi q̄s fuit eis reuelatū nō fuit cōe ꝓ tribus adimplendū:sed ꝓ
tribus. ij. subdit: r Quibus ait ministrabāt. predicādo futura. s Que
nūc nūciata sunt vobis. i. Per eos q̄ euāg. vobis. i. fidē acquirunt
euāgelizā. v Spū sc̄o misso de celo. in signo virtutū in die pentheostes
tūc eni fuerūt illuminati ⁊ robusti effectu ad fidē euāgelij in oīe
lingua. ꝓpter q̄s dicit nō minus credēdū est q̄ ꝓphetis. q̄ credē spū locuti
sunt. imo magis:in ꝓ ꝓ dicit spūs fuerūt magis illuminati. t In q̄s
deli. an. ꝓspicere. nā cadē est visio ⁊ fruitio trini. ⁊ illud tñ desiderij
nō spectat expectationē nō habiti sed ꝓsummatōnē habiti. y Propter
q̄s. Vbi scr. inducit renatos ad mūdicā vite. ⁊ primo ponit sūā monitio
nē. scdo inducit ad hoc multiplicē rōnē ibi: Et si patrē. Circa primū dicit:

Propter q̄s. i. q̄ estis filij dei p adoptionē. vt predicti est. s Succincti
lumbos mētis vē. i. castī corpore ⁊ mente. a Sobrij. in victu ⁊ vestitu.
b Perfecte. in ol virtutis actu. c Sperate in cā ꝛc. i. sperate ad cō
sequēdā gloriā q̄ est gīa ꝓsummata q̄ offert q̄s gīa in ꝓsenti vat que est ar
ra gloriē. d In reuelatione ihesu xpi. i. ꝙ cum reuelationē q̄s aperte fa
cie ad facē videbit. e Quasi filij obedientie. in māndatoꝝ dei adimple
tione. f Nō ꝓfigurati. i. nō ꝓformati. g Priorib⁹ ignorantie vre
desiderio. i. carnalitas virtio quoo erātis nōdū amicū de tenebris ignoꝛ
rantie vocati effectu ad lumen fidei. h Sed sīm eū q̄ vocauit vos san
ctū. vt ci ꝓcessionē. ꝓpter quod subdit: i Et ꝙ ipi in omni cōuersa
tione sancti sitis. imitantes eum ꝓout poteritis. k Quoniā scriptū est
Leuit. xix. Sancti eritis ꝛc. l Et si patrem. Vbi consequenter inducit
ad finem ꝓpositum multiplicem rationem. prima accipitur ex dei timore
qui facit ab vndictis recedere: ꝓnuer. xv. Per timorem declinat elo hō a
malo. m. Et si patrē inuocatis eum. ⁊ accipit hic sī pro quia. q̄s fideles inuo
cant deū tāq̄ patrē sui. n Aut sine acc. ꝓ. iudicat. in egrate iusticie.

Deum

bus inde gratiae q̄ scrute parcere ꝓximis. Sol deus ꝓ ⁊ fruste obedītm
tuo ⁊ hostes manū sibi ꝓ nutu in filios fīt adoptati. ⁊ q̄ filioꝝ nobis vide
bant honoꝝ abolitione ꝓ inobedītia hereditate rabbit eternā.

Incolatus ꝛc. i. ꝙ vt possitis esse tā peregrinati. ipe vt incolatus q̄
dam in hac mundi exilio ebis in timore. bella cui q̄s ꝓ est pauidus hoc tēpe
si innocens: q̄s. Aliter ät
nō innocentes: nisi fallant
⁊ timēdi sint.

Scientes q̄ nō cor. Quasi mino pōt quo
redēpti estis a corruptōe
vite carnalis etiā ampli⁹
timere debetis ne vocatōis
ad corruptā vitioꝝ anti
qui vīi reabsorpte offen
datis.

Sed pcioso sanguine. Osee. Sed pcioso sāguine
ꝙ hīs agni imbecillati
⁊ immaculati christi ꝓcio
si quidem ante constitutionē
mūdi:⁊ manifestati ät nouissimis
temporibus propter vos:qui ꝓ
ipsum fideles estis in deo:qui su
scitauit eum a mortuis:⁊ dedit ei
gloriam eternā: vt fides vestra ⁊
spes ⁊ effect in deo. ⁊ alias vestras
castificantes in obedientia cha
tatio:⁊ fraternitatis amore. Si
plicā ex corde: indulcē diligite alte

Exod. 24. Deut. 5. Leuit. 11. 19. 20. 1. Petri. 1. Hebr. 9. 10. 12. 13.

Hebr. 9. c. 1. Petri. 1. a.

Secdm vnūscuiusq; opus. redditio ei pēnā vel ꝓmiō: ꝓpter hoc est ma
gis timendus. b In timore ꝛc. dīgat sic ita: c Incolatus vīi tpe ꝛ
uersami. i. tpe ꝓfinis vite. In timore. q̄ facit officiū dei ꝓpter culē. d Sci
entes. Hic ponit scdm rō q̄ accipit a bonis valoꝝ. q̄ ꝓ ex hoc q̄ redēpti
est tanto ꝓcio. i. sanguine xpi ꝓcioso. ꝓpter q̄s nō debet ic parumpendere vi
tiū carnalitōne macūlando. vīi dicit Hugo sīco de arra ꝓfenc. Ampli⁹
mihi est vīte nō debeo:q̄ tanto ꝓ placui vt mori. ꝓ me eligerit. ne me
pārit. iō dī: Scientes q̄ nō corruptibilib⁹ ꝛc. e De vana vīa ꝓuer. pa.
traditōis. Conuersi enī de gentilitate a parentibus erāt informati idolis ser
uire q̄s est valde vanū. nā idola nihil est. i. Corint. x. Sicut ꝓuerbi de tuda
timo erant informati a parentib⁹ ꝓ ritib⁹. f. facēdoꝝ relinquere mādā
ta dei ꝓpter traditōes hoīm: vt hō ab antiq. etc. q̄s erat etiā valde malū.
pōt etiā ꝙ inutiligi de cerimoniis veteris legis. q̄ dicunt vanitā q̄ nō ꝓfe
rebant gīam. tñ q̄ cessauerūt in merito xpi q̄ tñ ad obligationē. f Pec
cognitī q̄ est mū. ꝓtinuōne. nā ab eterno mysteriū xpi fuit ꝓsdinatī a
deo. g Propt vos. i. ad vtilitatē vīam. h Qui fuscitauit a mortuis.
Suscitatio ho xpi is facta fuerit a toca trinitate. attribuit tñ ꝓ. sicut ⁊ po
tentia ꝓ qua facta est. i Et dedit ei gīam. suscepto quā accipit in hac re
surrectōe. nā ab instanti ꝓceptōis habuit gīam sūe. k Vt fides vra ⁊
spes. de beatitudine ꝓsummata. l Effect in deo. i. ab ipso recipiēda. m Ani
mas vras. ꝙ ponit ratiōnē ꝙ accipit ex fraternitat amore. q̄ ꝓuat q̄s ali
q̄ virtus se maculatā. q̄ aliq̄ abhorret. iō dicit: Alios vīas castificantes. i. vol
mentes ista a vitiosis ꝓ nolando. n In obedīt. charitatem. i. ex ob
ritate mādata dei seruādo. in quoo ꝓbat⁹ adhuc erāt ⁊ emūdicitia vro
rīa alienc. o In fraternitatis amore. i. dilectī vere fres in fide. p Sim
plici corde. i. sine plica ꝓfessionis seu falsitatis. q Puriꝰ diligite amen
tibus. q. ꝙ iō dī diligit fres sūi carnāl. quāto magis debet indigere ꝓsimē
fres sūi. r Renati. ꝙ ponit ꝛtiā rō ꝙ accipit ex originis honore. iō
est amplius nobilitati. sic originis etiā fm carnē abhorret vitia fedare eā
⁊ multo magis debet abhorrere fedationē sue ꝓsanis originis ꝙ incorpa
bilis est originis. ⁊ b est qđ dicit: Renati nō ex ic. corruptibili. debet. supple

Nicolaus

a Secdm vnūscuiusq; opus. redditio ei pēnā vel ꝓmiō: ꝓpter hoc est ma
gis timendus. b In timore ꝛc. dīgat sic ita: c Incolatus vīi tpe ꝛ
uersami. i. tpe ꝓfinis vite. In timore. q̄ facit officiū dei ꝓpter culē. d Sci
entes. Hic ponit scdm rō q̄ accipit a bonis valoꝝ. q̄ ꝓ ex hoc q̄ redēpti
est tanto ꝓcio. i. sanguine xpi ꝓcioso. ꝓpter q̄s nō debet ic parumpendere vi
tiū carnalitōne macūlando. vīi dicit Hugo sīco de arra ꝓfenc. Ampli⁹
mihi est vīte nō debeo:q̄ tanto ꝓ placui vt mori. ꝓ me eligerit. ne me
pārit. iō dī: Scientes q̄ nō corruptibilib⁹ ꝛc. e De vana vīa ꝓuer. pa.
traditōis. Conuersi enī de gentilitate a parentibus erāt informati idolis ser
uire q̄s est valde vanū. nā idola nihil est. i. Corint. x. Sicut ꝓuerbi de tuda
timo erant informati a parentib⁹ ꝓ ritib⁹. f. facēdoꝝ relinquere mādā
ta dei ꝓpter traditōes hoīm: vt hō ab antiq. etc. q̄s erat etiā valde malū.
pōt etiā ꝙ inutiligi de cerimoniis veteris legis. q̄ dicunt vanitā q̄ nō ꝓfe
rebant gīam. tñ q̄ cessauerūt in merito xpi q̄ tñ ad obligationē. f Pec
cognitī q̄ est mū. ꝓtinuōne. nā ab eterno mysteriū xpi fuit ꝓsdinatī a
deo. g Propt vos. i. ad vtilitatē vīam. h Qui fuscitauit a mortuis.
Suscitatio ho xpi is facta fuerit a toca trinitate. attribuit tñ ꝓ. sicut ⁊ po
tentia ꝓ qua facta est. i Et dedit ei gīam. suscepto quā accipit in hac re
surrectōe. nā ab instanti ꝓceptōis habuit gīam sūe. k Vt fides vra ⁊
spes. de beatitudine ꝓsummata. l Effect in deo. i. ab ipso recipiēda. m Ani
mas vras. ꝙ ponit ratiōnē ꝙ accipit ex fraternitat amore. q̄ ꝓuat q̄s ali
q̄ virtus se maculatā. q̄ aliq̄ abhorret. iō dicit: Alios vīas castificantes. i. vol
mentes ista a vitiosis ꝓ nolando. n In obedīt. charitatem. i. ex ob
ritate mādata dei seruādo. in quoo ꝓbat⁹ adhuc erāt ⁊ emūdicitia vro
rīa alienc. o In fraternitatis amore. i. dilectī vere fres in fide. p Sim
plici corde. i. sine plica ꝓfessionis seu falsitatis. q Puriꝰ diligite amen
tibus. q. ꝙ iō dī diligit fres sūi carnāl. quāto magis debet indigere ꝓsimē
fres sūi. r Renati. ꝙ ponit ꝛtiā rō ꝙ accipit ex originis honore. iō
est amplius nobilitati. sic originis etiā fm carnē abhorret vitia fedare eā
⁊ multo magis debet abhorrere fedationē sue ꝓsanis originis ꝙ incorpa
bilis est originis. ⁊ b est qđ dicit: Renati nō ex ic. corruptibili. debet. supple

Verbū q̄s manet in eternū. hoc vīt eternā. renatis ex aqua ⁊ spū sc̄o fideles
dē ponit. ꝙ ex eo ma. vī. dicit. Omnis caro fenū. Gl. ꝙ ꝓphetia nūq̄. C II.
Gl. nūc. Gl. dicit. Gl. ꝙ dicit ꝓphetia nūq̄. Gl. ꝙ dicit ꝓphetia nūq̄.
Gl. ꝙ dicit ꝓphetia nūq̄

Lapidē. Chꝰ qui fidē cerna ciuitas nō milit lapidē i edificatiōe sua nisi ꝓmissū ꝑ oēs ꝓphetas ꝙ ipe est. ¶ Sup lapidem. Per lapidē intelligit ꝑ metaphoram edificatiōem ecclie. ¶ Edificamini. Vt. ab. effectus ꝑ cā. ¶ Spūales. Ad differentiā carnalis edificationis. ¶ Per ihesū xpm. Hoc ad ola bona opa referendum est. Nichil enim placet deo nisi ꝓ xpm. ¶ Hostias. Hoc ad ola bona opa referendum est. Nichil enim placet deo nisi ꝓ xpm.

Propter qđ. Chꝰ multū ꝓ obiectione ponit. Et hoc ꝓ tribꝰ de causis. Primo qđ ab illis ꝙ ꝓ xpo mortui sūt. Secundo ꝓ ostendere ꝙ ipse est lapis ꝓphetatꝰ. Tertio ꝓ cōfortare eos in fide. Ecce ponō in sion. Hoc dicit ꝓphetando de xpo. Et ponit tria. Primo ponit ꝓphetiā. Secundo exponit. Tertio infert cōclusionē. ¶ Lapidē. Chꝰ. ¶ Electū. Ad differentiā reprobi. ¶ Pretiosū. Ad differentiā alterius. ¶ Et qui credit. Hoc exponit. ¶ Confundetur. Ad differentiā reprobi. ¶ Vobis igitur. Hic ostendit ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. ¶ Honor. Ad differentiā reprobi. ¶ Credentibus. Ad differentiā reprobi. ¶ Lapis quē reprobauerunt. Ad differentiā reprobi. ¶ Caput anguli. Ad differentiā reprobi. ¶ Lapis offensionis. Ad differentiā reprobi. ¶ Petra scandali. Ad differentiā reprobi. ¶ Qui offendunt verbo. Ad differentiā reprobi.

Cloſ gūt. Hoc ꝓtinet ad illud qđ dixit ꝓpter ꝙ scriptū est in scriptura: ecce ponō in sion lapidē. Et qui ī eū credit non confundetur. Ex quibus verbis ostendit ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et primo ponit ꝓphetiā. Secundo exponit. Tertio infert cōclusionē. Ecce ponō. Hic ponit ꝓphetiā. Et dicit ecce. ad ostendendū ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et dicit ecce. ad ostendendū ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et dicit ecce. ad ostendendū ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo.

Dilectissimi. Hic ostendit ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et primo ponit ꝓphetiā. Secundo exponit. Tertio infert cōclusionē. Dilectissimi. Hic ostendit ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et primo ponit ꝓphetiā. Secundo exponit. Tertio infert cōclusionē. Dilectissimi. Hic ostendit ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et primo ponit ꝓphetiā. Secundo exponit. Tertio infert cōclusionē.

Obsecro vos. Hic ostendit ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et primo ponit ꝓphetiā. Secundo exponit. Tertio infert cōclusionē. Obsecro vos. Hic ostendit ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et primo ponit ꝓphetiā. Secundo exponit. Tertio infert cōclusionē. Obsecro vos. Hic ostendit ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et primo ponit ꝓphetiā. Secundo exponit. Tertio infert cōclusionē.

Subiecti. Hic ostendit ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et primo ponit ꝓphetiā. Secundo exponit. Tertio infert cōclusionē. Subiecti. Hic ostendit ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et primo ponit ꝓphetiā. Secundo exponit. Tertio infert cōclusionē. Subiecti. Hic ostendit ꝙ ꝓphetia ꝓpetrata est in xpo. Et primo ponit ꝓphetiā. Secundo exponit. Tertio infert cōclusionē.

Subiecti etiō. Et vt ꝙrtatio vīa ostēdo placeatnō refutatio aliqua ꝓcedat. Ad hoc ꝙ aliq̄s sit bonus aliciꝰ ꝓpositi aliciꝰ ꝓcipantiꝰ est deꝰ vos iubēs vobis ea q̄ nō est ꝓhibitū a deo. Et q̄ ꝓhibita nō ꝓcedant. Et ꝓpterea subiecti estote. Et ꝓpterea subiecti estote. Et ꝓpterea subiecti estote

Ut aliqui nō cre. Ita bonas mulieres vult viris inculcatis subdi
ut si qui nōn obtēperāt ad ipsū cre ꝓ uxōres suas ꝑ conuersationē ipsarū
absq; uerbo lucrifiant. Quare nō dr. Quare dr? nō de capillorū ornatu aut aurī circulōrū
aut nō de extrinsecis cultus indumēto. Cui dat scriptura vehemēcia grauia in-

Nicolaus

virilē: dr. Viri ibi. Prima adhuc in duas ꝑt primo mulieres informat de
victu suū circūdāe. scdo de honesta cōpositōe circūdāe. Quarto ſt. Circa ꝑmā dr
etc: Vbi r ma. fab. dant. in b ꝓmunt se ad ꝓpē pcēdēt. in q agit de subiectiōe
inferiorū ad viros suos. a Dicit ſtus. in q⁹ magis vigeat rō ꝙ in mu
liere⁹. ꝙpt q⁹ ad eos pertinet regimē ⁊ admīistratio dom⁹. b Ut etiā q.
Virt. c Nō etc. vbo. pdicatōis. d Per mu. pcautionē. i. p vtrq;
fraq; pcautionē. e Sine vbo. pdicatōis ebr. f Lucrifiāt. i. pcautiōē ad fidē fm q⁹ vī. Lectus. vii. Bellocus⁹ dr vir infidelis p mulie
rē fidēl. g Cōsiderātes cō. tāq; vīas. o vos mlieres. h Pn mor. ſi
tiali ꝓpt⁹ dr. ⁊ mutat⁹ B mod⁹ loquēdi de tertia ꝑsona ad scām q⁹ ſt fre
quēter i sacra scriptura. i Quarp. b ꝓhr agit de mulieri cōpositōe q
ad se bonesta ⁊ ſi cultu. nō dr: Quarp ſt nō de. capillitura. i. nō ſt artifi
ciosa⁹ apparēs vidēnt⁹. q⁹ b ē ad ꝓuocatiōē⁹ lōnitēr. k Aut cir. aut.
Leuenēs aurea circa caput fmōsē cocōne aurea⁹ hmōi. l Aut i. v.
cultus. dīgat se ifra. ii. ut cult⁹. Leuar⁹. Indumēti vestimēt⁹. i. hmōi ti
mina scīōr aut curiosi: ꝙpt q⁹ ad idumēti vestimētū ꝙ specialiter ſt re
fa vī dr ſtus ibīq;. m Sed q⁹ dr hō credit. i. mens ipsa q⁹ vī hō intrior. n.
Leuit. xiii. Lepra in q dr lepra ē hō vī cordis pt⁹ in q tanq; ē rōnabī⁹ de
vī. i. mī. ad ei⁹ cognitiōē. ⁊ vī hō interior in melior ſt in vita. q⁹ dr⁹ qui
scrip⁹ est hō. vel ſtus: Et ē dño hō pariēs virginē tuā. n In loc. q. ꝙ
m. ſpūs. vī. ſt ſpūs ſcī dr⁹ q⁹ ad nō ꝑturbat⁹ a passiōē⁹ ꝓpulsat⁹ ⁊ ꝓ
tend. ⁊ vī modēr⁹ q⁹ i actiē⁹ bonis tenet modū debitū fm moderamen
rōnis. fmā ſt ꝙ virtus moralis q⁹ ſt circa passiōes. ſcdm dr ꝙ virtus
moralis opatiōē⁹ sufficit liberalitas. ⁊ hmōi. ⁊ q: ille ſt vere virtuo
sus dr⁹ Dīus⁹ homō. viii. Vere dīstre ſlē q⁹ non ſtuōsa fruīt⁹ facit
nō ſtudī: Qui ē i ꝑcepto dei locupl̄. o Sic etī. B ꝑfr dīcit exēplū
ad hoc ꝓpositi de cinere⁹ ⁊ fumo⁹ de mīsericō. p. Sic. n. aliqñ. i. qr ꝑtino.
p Ecce n. li. ſcd. ⁊ ſi i. dñi mīsēr. q Cū dabit ſc. cōtra. vestīt⁹ i
⁊ honestu. r Subiecta p. virtu. cio obedīdo i hoc
ſtue filia Sarre dīcēdo pauca. ſ Dīm ei vocāt. vī. ⁊ fmāt⁹ dr: Pōt⁹ cō
ſtrui⁹ ⁊ vbo me⁹ vestī⁹. vel ꝓpt⁹ opat⁹ dabo⁹ v Lut⁹ ē. i. hīlarātus.
de ſi hīt mūē q⁹ p vos erga vīrū. vī familiā vestīt⁹ aliq⁹ turbatio. ⁊ Vī
hō: cohabitatōnē de reddīdo debitū ꝙ⁹ sīcī fm ꝓhās. Aliq⁹ apostol⁹

Et hoc fm pālam: non in pallōnibus deliciōr⁹. ſ. ſ. hoc dei iudīciū
vellē. i. vt generēm filios in cultū. vanū dei⁹ vos dico ignōrātes bonū va
lide m. ꝙ⁹ intermīst. vīm vehemēs ⁊ m aliq⁹ necessariū sic ꝓhibitū dī
aliq⁹ placat illud a cultu adhāre: ipendūt bonū: q⁹ intermīcta fuit. Im
pōlūt mī tanq; colorādū⁹ gēm ꝑtī datā a deo: ⁊ vīc nande in futurū
vel vīc ꝓ grata nande.

Uiri similiter cohabitantes secū
dus cōsciēntiā: quāsi infirmiori
vasculo mulebri impīētes ho
verbo⁹ ꝓ multiplicū ꝓuersatiōnē
sine⁹ verbo⁹ lucrifiāt. ⁹ pūlcrā
tes in timōe vestrō ꝓuersatio
nem sanctā. Cuius non sit extrī
secus capillatura: aut circūdatio
auri aut indumenta vestimentoꝝ
cultus sed qui absconditus cordis
est homo in incōruptibilitate
quiēti ⁊ modēsti spīritus: qui ē i cō
spectu dei locupletes. Sic ēnī aliq;
quando ⁊ sanctē mulieres sperā
tes in domino ornabant se subiē
tes ꝓpr̄ijs viris: sicut sara⁹ obe
diebat abrahē dīm eū vocans:
cuius estis filie benefacientes: et
non timētes vllā perturbatiōnē.

Et hoc fm pālam: non in pallōnibus deliciōr⁹. ſ. ſ. hoc dei iudīciū
vellē. i. vt generēm filios in cultū. vanū dei⁹ vos dico ignōrātes bonū va
lide m. ꝙ⁹ intermīst. vīm vehemēs ⁊ m aliq⁹ necessariū sic ꝓhibitū dī
aliq⁹ placat illud a cultu adhāre: ipendūt bonū: q⁹ intermīcta fuit. Im
pōlūt mī tanq; colorādū⁹ gēm ꝑtī datā a deo: ⁊ vīc nande in futurū
vel vīc ꝓ grata nande.

Imparti. bono. Et
abstinamus nos a cōmu
bonos⁹ tritum⁹. Nō ab
stinemus ꝓpriā et bo
nos ꝓ aliq⁹ ꝓuocati.

Tlt nō ꝓfīci. o. v.
Impōnī⁹ ebreo effuso
ꝓpriā cōmemoratiōē ꝓ
munda⁹ vtor⁹ dēmū nō
docēre cō ꝓsum. Et
ſ iuna apl̄i sermōē fine
intermissione ecandā est.
Nunq; ꝙ mīhī otiosīo lr
mendā dī: nec ad eandē
cū long iuitare tabeat
vīta ꝓpriā⁹ bona.

In fide aūt ocō. Di
uīsas personas⁹ duersa
ꝑtitiōnē: diuersos stīus
nocū. tm nūc ocū⁹ dīm
almenos in causa vētur
fidei: vnū cor ⁊ vnā alam
habentes.

Nō rendītes. nīs
ſolā cessātis reddere malū
ꝓ malo: sed cūā ꝓ malo
dicto dare benedictiōnē.

Quia in hoc vo. e. Quia ꝙbtinuerat malū ꝙ
malo rēdere⁹ sed ꝓ malo
dictiōnibus benedice
re iuīrat. reac. ꝙpterea
testimoniū adhuc frater
na inspectione et bonos
fructū ⁊ malos videri: vt

Pſ. 33

Pſal. 33

membra⁹ mo⁹ ⁊ ꝑticīā nēstrā qua ꝑtinet⁹ malo⁹ nec fīrā beniuolentiā
qua ꝓ sequentibus bona ꝓmissa⁹ eterno ꝓmio remuneradā ⁊ ꝑfe
ctorē vigne placandos supplicatiōī suo ꝓtinuit: non quoq; ꝓ ipso
rum salute quam procabamur curā⁹ acquīres.

Cſt benedictionē. Dicente ī illo: Benīc b.p. mei p.r. Vel benedicto

De lyra

ad ſ libīdīne ſ gñs amore ad dei cultū edūcāde. pōt etiā exponi vt magis
ꝓpōnit ꝓcedēs⁹ ⁊ sequitur⁹ vt videāt de cohabitatiōe domestica ī q mu
lier dr⁹ ſ subiectā vt dictū est. ⁊ cōdē mō vir q ꝑtī dr⁹ ſcīs⁹ cū sīlaūa q⁹
nō tractat vt cōiē ancillā ſ ſē socīā. vñ ⁊ mlier sīl ē de altera viri: Beh.
ſ. nō ſundē: ꝙ Quasi infir. v. mulebri. nī mlieres infirmiores sīt virīs
corpe de cōi cursu ⁊ etiā mētē. q⁹ mīr⁹ vīgēt intellectu ⁊ rōne. a Imparti
tiēs honorē. nō ꝓuidēs de victu ⁊ vestītu sufficiēti ⁊ honestē fm statū ⁊
ꝓpriās facultates. b Ut ꝙ cohe. g. vīr. i. vīc. vel ad quā ꝓ gr̄as ꝓuīt
cuī cui vīr ⁊ vxor sīt cohabitēs vīte future: debēt i pūi socīalīt⁹ ⁊ amicabi
lit⁹ ꝓuiare. nō sundē: c Ut nō ꝙc. o. vīc. nī cū vīr ⁊ vxor nō sīt bñ cō
cordes nīm⁹ ꝑfecti vacare. ⁊ cop oloncio ſ⁹ mīr⁹ ⁊ mīdēbīs. d In
fide. Apls ꝑ exemīl ad infirmādū ecōcūr⁹ ordīnādo ꝑmo coe ad ꝓpri
mā. loco ad dēbīte: Dīm adē ꝙm. sacrīo ad scīptū. ca. ſc. Prima ī duas
qī ꝑmo ordīnat eos in coll ad hoc dei. loco ſ ꝓpīcīe mādatis: Nō reddēn
tes. Circa ꝑmā dr: In fide aūt ocō vnanimes. fidei ꝙ accipit vno mō vt
ſt virtus theologica. ⁊ sic loquit eos ad vnitatē eccīe vt nō sint inter eos
sīsmata. alio mō vt ſ ītr⁹ moral. ⁊ sic fidei idē ē q⁹ fidelitas. ⁊ ſ mō idem
eos ad vnitatē fidelitat⁹ mutue. ⁊ q⁹ dīt⁹ ī aliq⁹⁹ libro: In eterne cōsoc.
ſ ſ de terra nec ī illorū correct. e Ebpanthes. ad luce ſ⁹ mēbra vnī⁹
corpis mystici ipſi⁹ ſ⁹. ꝙ ſ ent alicuius ſlis q patīt cōpatit aliis dī cōpa
tiēntes⁹ fratrūlis q⁹ pōt⁹ corpale⁹ aſt aliq cī eo ennī ſ⁹ supponīt⁹ vt dicit
plo. ii. rhetorice. f Fīnitur ama. i. cōtrat fidelitā. q⁹ ſ⁹ glōsa ꝙ ſ ſit dei
qlī⁹: ſ⁹ mag⁹ ſ cōīa⁹ diligēda. g Misericordes. clemētes⁹ ad diligēdū⁹
ꝓximū. h Modēsti. i. cīp⁹ modū debītū tenēdo. i Pusillus. vī ſ de
ſpīe bōis ꝓ superbi dicunt⁹ ī scīā arrogāt ſpe dei. k Nō reddēn.
ſ ſ⁹ cōtinat fidēi ī ꝓpīcīe malī. i. q⁹ pōt⁹ vapīl vocalīari. vno mō
ꝓ audacīā vīt⁹ repēdo. alio mō ꝓ timorē. i pusillanimitat⁹ dereliqdo. ipſe
ꝑ⁹ remouet ꝑ⁹. scīo lectiōē: dr: ē q⁹ ē. Prima ī duas. q⁹ ꝑ⁹ monet vīc
nō repēdī. ſ⁹ idem ad ſ audīē scīpturā: dīt⁹: Qui enī. Circa ꝑ⁹ vīc: nō red
dītes malū ꝙ malo. i. facī iniuriā. l Mor m. ꝙ maledīcto. i. ꝓuo ꝓbri
osīo. m Sic. dīdīctus. bñ⁹ dīct⁹ aliqī. n. n Ut ī v. dīt. ad fidē
catholicā. o Ut d. n. h. possīdeat. q⁹ ſ⁹ dīt⁹ maledīct⁹ ꝓp q⁹ dīt⁹ saluatus
Luc. vi. Benīcīte maledīctīb⁹ vob. ꝙ Quia e. v. ſ⁹ ꝓpīcīe⁹ ad ꝓpositū
audīē scīpturē pl. xxxiii. dicīt: Qui. n. vult vītā dīligē. i. desīdī ī q nīsi mouē
q Et v. p. bonos. i. vīmudine electi vīt⁹ dīos nocīt⁹ ſ⁹ ī terrīpīe: facīat
ſuppīe q⁹ sīgī: ⁊ Loc. i. i. a. m. vt ſ reddat maledictū ꝙ maledicō. i. agens.

Et labia

qua tā in futurā vītā bñdīct⁹ dei. Qui ē q⁹ ꝓp in futuro vonire⁹ desīderat. ſ
in ꝓsēi mēdīcāt⁹ ⁊ agere satagat. adiuuē⁹ q⁹ hēs vocīcat⁹ ſ ſ dignā fraterna
bñdictōne rēdāt. Et qo est. ſ. Si vīdet. a malo declinare ⁊ facere
bonū. q⁹ nemo pōt⁹ vere⁹ vīrabere⁹ a bonīs⁹ nec a cōtentu: ſi ꝓpter voluntē
tuo. ꝓpt⁹ dī nocīt⁹ vobīs. Et qo. Dī vultus ꝙ⁹ dīcit⁹ ſ⁹ rēū dīmīt
tendo⁹ nocentīā: nō nocīt
ſed ꝓsūmā vī⁹ ad ꝓcēdī.
Sīgo aūt ꝙ⁹ vultus dei
dī: nō dīc⁹ q⁹ malū ipsīus
sed ipſ⁹ q⁹ malū nō grata
nocīt. Lectus⁹ dīo dom⁹
⁊ cacī sup pēnā ⁊ cā ꝙ⁹ ꝓ
pria nocīā ꝑsūdet: ſ vīs
fīrmitas ſ⁹ dandī cōtrā
glādē iste nīpotī. Alter⁹
fragīlis structura⁹ ſ⁹ dīt⁹.

Et quis est qui vobis mali
ri possit si bonī emulatores fu
eritis? Sed ⁊ si quid patīmini ꝓ
pter iustīciā beati. Timorē⁹ aūt
eor⁹ ne timueritis: vt nō ꝑturbemini. Dñm aūt sanctificate
in cordibus vestris: parati semp
ad satisfactionē omni poscēti vos
ratiōnē de ea quī vobis est spe
ī nob⁹ sed cū modēstia ⁊ timōre
⁊ fide. ⁊ sed cū modēstia ⁊ timōre

Et quis malo⁹ ⁊ labia eius ne loquantur
dolum. Declinet aūt a malo. ⁊
faciat bonum: inquirat ꝑ pacem
⁊ sequatur eā. Quia oculi dñi
ni sup iustos: ⁊ aures eius in pre
ces eor⁹: vultus aūt dñi⁹ sup
facientes mala. Et quis ē qui vo
bis noceat: si bōni emulatores fu
eritis? Sed ⁊ si quid patīmini ꝓ
pter iustīciā beati. Timorē⁹ aūt
eor⁹ ne timueritis: vt nō ꝑturbemini. Dñm aūt sanctificate
in cordibus vestris: parati semp
ad satisfactionē omni poscēti vos
ratiōnē de ea quī vobis est spe

Cap. IIII.

Quia ergo christo passo in carne & vos eadem cogitatione armamini: quia qui passus est in carne desijt a peccatis: vt iam non hominum desideriis: sed voluntati dei quod reliquum est in carne vivat tempore. Sufficit enim tempus preteritum voluntas gentium operari: ambulantes in luxurijs: desideriis: vinolentijs: comessationibus: potationibus: et illicitis idolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem: blasphemantes: qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est: vt iudicentur quidem secundum homines in carne: vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes: et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. unusquisque sicut accepit gratiam: illam administrantes: sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat deus: vt in omnibus honorificetur deus per Jesum christum dominum nostrum. cui est gloria et imperium in secula seculorum amen. Charissimi nolite peregrinari

Cap. IIII.

Passo igitur christo in carne & vos eadem cogitatione armamini: quia qui passus est in carne desijt a peccatis: vt iam non hominum desideriis: sed voluntati dei quod reliquum est in carne vivat tempore. Sufficit enim tempus preteritum voluntas gentium operari: ambulantes in luxurijs: desideriis: vinolentijs: comessationibus: potationibus: et illicitis idolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem: blasphemantes: qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est: vt iudicentur quidem secundum homines in carne: vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes: et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. unusquisque sicut accepit gratiam: illam administrantes: sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat deus: vt in omnibus honorificetur deus per Jesum christum dominum nostrum. cui est gloria et imperium in secula seculorum amen. Charissimi nolite peregrinari

fiery tryall which is to you for a temptation: as though some strange thing happened unto you.

13 But rejoice inasmuch as ye are partakers of Christ's passions: that when his glory shall be revealed, ye may be glad also with exceeding joy.

14 If ye be reproached for the name of Christ, happy are ye: for the spirit of glory and of God resteth upon you: on their part he is evil spoken of, but on your part he is glorified.

15 But let none of you suffer as a murderer, or as a thief, or as an evil doer, or as a busybody in other men's matters.

16 Yet if any man suffer as a Christian, let him not be ashamed: but let him glorify God on this behalf.

17 For the time is come that judgment must begin at the house of God: and if it first begin at us, what shall the end be of them that obey not the gospel of God?

18 And if the righteous scarcely be saved, where shall the ungodly and the sinner appear?

19 Wherefore let them that suffer according to the will of God commit the keeping of their souls to him in well doing, as unto a faithful Creator.

Chapter 5

1 The duty of elders and younger men. 5 Humility. 8 Watchfulness. 9 Resistance. 12 The end of the epistle.

The elders which are among you I exhort, who am also an elder, and a witness of the sufferings of Christ, and also a partaker of the glory that shall be revealed:

2 Feed the flock of God which is among you, taking the oversight thereof, not by constraint, but willingly; not for filthy lucre, but of a ready mind;

3 Neither as being lords over God's heritage, but being ensamples to the flock.

4 And when the chief Shepherd shall appear, ye shall receive a crown of glory that fadeth not away.

5 Likewise, ye younger, submit yourselves unto the elder. Yea, all of you be subject one to another, and be clothed with humility: for God resisteth the proud, and giveth grace to the humble.

6 Humble yourselves therefore under the mighty hand of God, that he may exalt you in due time:

7 Casting all your care upon him; for he careth for you.

8 Be sober, be vigilant; because your adversary the devil, as a roaring lion, walketh about, seeking whom he may devour:

9 Whom resist stedfast in the faith, knowing that the same afflictions are accomplished in your brethren that are in the world.

10 But the God of all grace, who hath called us unto his eternal glory by Christ Jesus, after that ye have suffered a while, make you perfect, stablish, strengthen, settle you.

11 To him be glory and dominion for ever and ever. Amen.

12 By Silvanus, a faithful brother unto you, as I suppose, I have written briefly, exhorting, and testifying that this is the true grace of God wherein ye stand.

13 The church that is at Babylon, elected together with you, saluteth you; and so doth Marcus my son.

14 Greet ye one another with a kiss of charity. Peace be with you all that are in Christ Jesus. Amen.

Nicolaus

a Et fabricant archa. p nos t filios eius. b In Jpaui. i. loco alc. i. noe t tres filios eius t vxores eorum. Gen. vi. c Subaudi facte filij p aquā. tanquā dicatur archa in figuram ecclie. Gen. vi. Jta nō exponit gloria t honore debet patti illi. tanq; hoc expositio accipit mythice carnem p aquā. Quod t vos nunc similiter saluos facit baptisma: nō carnis depositio sordidi: sed cōscientie bone interrogatio in deū per resurrectionem ihu christi a mortuis: qui est in dextera dei: deglutiens mortē: vt vite eterne heredes efficeremur. peccatus autem in celum subiectis sibi angelis t potestatibus t virtutibus.

Passo igitur christo in carne & vos eadem cogitatione armamini: quia qui passus est in carne desijt a peccatis: vt iam non hominum desideriis: sed voluntati dei quod reliquum est in carne vivat tempore. Sufficit enim tempus preteritum voluntas gentium operari: ambulantes in luxurijs: desideriis: vinolentijs: comessationibus: potationibus: et illicitis idolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem: blasphemantes: qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est: vt iudicentur quidem secundum homines in carne: vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes: et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. unusquisque sicut accepit gratiam: illam administrantes: sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat deus: vt in omnibus honorificetur deus per Jesum christum dominum nostrum. cui est gloria et imperium in secula seculorum amen. Charissimi nolite peregrinari

Passo igitur christo in carne & vos eadem cogitatione armamini: quia qui passus est in carne desijt a peccatis: vt iam non hominum desideriis: sed voluntati dei quod reliquum est in carne vivat tempore. Sufficit enim tempus preteritum voluntas gentium operari: ambulantes in luxurijs: desideriis: vinolentijs: comessationibus: potationibus: et illicitis idolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem: blasphemantes: qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est: vt iudicentur quidem secundum homines in carne: vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes: et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. unusquisque sicut accepit gratiam: illam administrantes: sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat deus: vt in omnibus honorificetur deus per Jesum christum dominum nostrum. cui est gloria et imperium in secula seculorum amen. Charissimi nolite peregrinari

Nicolaus

enim ad illū ista duo cōsequūt: si fuerit occasionaliter. scilicet ad ut inferius ne cuiquam sit scil. a Diuq; scit. Pro; ponit scilicet reliquum carnalium vitiorum. cū vt: Diu; scit finis appropinquabit: qz de die iudicii nemo scit. propter qd et cogitabilia vlq; in propinquo. a talia cogitanda erunt carnalia vitia. cū subdit: b Estote g prudentes. vobis quibus vt apparuit ende. c Et vigilate in orationib⁹. vt de⁹ vos dirigat. sine qui⁹ virtute no potest vigilare nec mēdie. d Ante oīa. Pro; pōit reuerti ad cōsilia fidelem respectu p primi. t pmo in cōcordie bonoz. t in specialie malorū. sic. Charissimi. Circa pmū dicit: Ante oīa alit ma. in vo. charitatem habete. qz charitas equalitatē t concordia fratrū. 1. Cor. xiii. manet alit bene t charitas. cū subditur: e Quia charitas opc. mul. peccat. ne videat tāqz vino iudicio punienda. si qz charitas ex offēsis in ope alit nō esset. Sic. sm. qz dic. Prou. homel. xx. Amor dei nūqz ē otiosus. opat enī. maq; si ē. si ante equa t remittit amor nō ē. Si hūj dict: f Hospitales inuicē sine murmuratione. i. sine cupitio bo⁹ pxīt. g Unusquisq; sicut ac. gr'am a deo illor. dist. h In al. libi admixti sūt. alijs cōcando qz t benigne. i Sicut boni dispēsatores. vbi vbi eleemosyna qz dat t ut t liberalit. k Si quis loquit. qz si alq; dat vel ministrat. nō debz ex se. sed ex gr'a dei. qz ē multiformis sic dr. scīa. i. Cor. xii. Alii qdē p spm dat sermo sapiēcie. alij sermo scīe. et sic de alijs. Et dicit: Si quis loquit. cū subdit: l Ad vo. gl. ostendit. qm alīq; sic loquūt ad petā carnalia p alios mōita. m Qui am. in luxuria. qm ad actū querioē. n Scādertis. qm ad offensā inuertos. Cōsequēter tangit vitia quib⁹ est inuitatus scīlicet. o. p Vinolentijs. p crapulā in vino. q Comessationib⁹. in cibo. r Potationib⁹. inebriantijs. qualibz quarū alīq; sunt alie a vino potuūc. b Et illi. Ado. subtrib⁹. q. culmus frequēter ostendit et pdicte. Ezo. xxiii. Scdm pdca mōducare t bibere t surrexerūt ludere. i. idolatrare. c In q admirant. indolētes t ingrātiū. d Nō cō. vo. in eū. i. in. fruitionē. i. qz fr. pcrinitatē spūs vestro t vīte. e Blasphemātes. q. d. nō credūt. f Qui re. rōnē. i. iudicio finali. g Propt hoc. t mortuis. i. vīuētib⁹. fr. his ad offē. Dimitte mortuos sepire mortuos suos. h Euāgelizatū ē vt iudicēt. i. vt crudēles pēlcant. i Scīm h. in carne. i. ab hoīb⁹ carnalit viuētib⁹. k Viuāt at sm deū. q. puerilē

Cap. IIII.

Quia ergo christo passo in carne & vos eadem cogitatione armamini: quia qui passus est in carne desijt a peccatis: vt iam non hominum desideriis: sed voluntati dei quod reliquum est in carne vivat tempore. Sufficit enim tempus preteritum voluntas gentium operari: ambulantes in luxurijs: desideriis: vinolentijs: comessationibus: potationibus: et illicitis idolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem: blasphemantes: qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est: vt iudicentur quidem secundum homines in carne: vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes: et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. unusquisque sicut accepit gratiam: illam administrantes: sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat deus: vt in omnibus honorificetur deus per Jesum christum dominum nostrum. cui est gloria et imperium in secula seculorum amen. Charissimi nolite peregrinari

Nicolaus

a Et fabricant archa. p nos t filios eius. b In Jpaui. i. loco alc. i. noe t tres filios eius t vxores eorum. Gen. vi. c Subaudi facte filij p aquā. tanquā dicatur archa in figuram ecclie. Gen. vi. Jta nō exponit gloria t honore debet patti illi. tanq; hoc expositio accipit mythice carnem p aquā. Quod t vos nunc similiter saluos facit baptisma: nō carnis depositio sordidi: sed cōscientie bone interrogatio in deū per resurrectionem ihu christi a mortuis: qui est in dextera dei: deglutiens mortē: vt vite eterne heredes efficeremur. peccatus autem in celum subiectis sibi angelis t potestatibus t virtutibus.

Passo igitur christo in carne & vos eadem cogitatione armamini: quia qui passus est in carne desijt a peccatis: vt iam non hominum desideriis: sed voluntati dei quod reliquum est in carne vivat tempore. Sufficit enim tempus preteritum voluntas gentium operari: ambulantes in luxurijs: desideriis: vinolentijs: comessationibus: potationibus: et illicitis idolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem: blasphemantes: qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est: vt iudicentur quidem secundum homines in carne: vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes: et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. unusquisque sicut accepit gratiam: illam administrantes: sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat deus: vt in omnibus honorificetur deus per Jesum christum dominum nostrum. cui est gloria et imperium in secula seculorum amen. Charissimi nolite peregrinari

Nicolaus

a Et fabricant archa. p nos t filios eius. b In Jpaui. i. loco alc. i. noe t tres filios eius t vxores eorum. Gen. vi. c Subaudi facte filij p aquā. tanquā dicatur archa in figuram ecclie. Gen. vi. Jta nō exponit gloria t honore debet patti illi. tanq; hoc expositio accipit mythice carnem p aquā. Quod t vos nunc similiter saluos facit baptisma: nō carnis depositio sordidi: sed cōscientie bone interrogatio in deū per resurrectionem ihu christi a mortuis: qui est in dextera dei: deglutiens mortē: vt vite eterne heredes efficeremur. peccatus autem in celum subiectis sibi angelis t potestatibus t virtutibus.

Nicolaus

a Et fabricant archa. p nos t filios eius. b In Jpaui. i. loco alc. i. noe t tres filios eius t vxores eorum. Gen. vi. c Subaudi facte filij p aquā. tanquā dicatur archa in figuram ecclie. Gen. vi. Jta nō exponit gloria t honore debet patti illi. tanq; hoc expositio accipit mythice carnem p aquā. Quod t vos nunc similiter saluos facit baptisma: nō carnis depositio sordidi: sed cōscientie bone interrogatio in deū per resurrectionem ihu christi a mortuis: qui est in dextera dei: deglutiens mortē: vt vite eterne heredes efficeremur. peccatus autem in celum subiectis sibi angelis t potestatibus t virtutibus.

Passo igitur christo in carne & vos eadem cogitatione armamini: quia qui passus est in carne desijt a peccatis: vt iam non hominum desideriis: sed voluntati dei quod reliquum est in carne vivat tempore. Sufficit enim tempus preteritum voluntas gentium operari: ambulantes in luxurijs: desideriis: vinolentijs: comessationibus: potationibus: et illicitis idolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem: blasphemantes: qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est: vt iudicentur quidem secundum homines in carne: vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes: et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. unusquisque sicut accepit gratiam: illam administrantes: sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat deus: vt in omnibus honorificetur deus per Jesum christum dominum nostrum. cui est gloria et imperium in secula seculorum amen. Charissimi nolite peregrinari

Nicolaus

a Et fabricant archa. p nos t filios eius. b In Jpaui. i. loco alc. i. noe t tres filios eius t vxores eorum. Gen. vi. c Subaudi facte filij p aquā. tanquā dicatur archa in figuram ecclie. Gen. vi. Jta nō exponit gloria t honore debet patti illi. tanq; hoc expositio accipit mythice carnem p aquā. Quod t vos nunc similiter saluos facit baptisma: nō carnis depositio sordidi: sed cōscientie bone interrogatio in deū per resurrectionem ihu christi a mortuis: qui est in dextera dei: deglutiens mortē: vt vite eterne heredes efficeremur. peccatus autem in celum subiectis sibi angelis t potestatibus t virtutibus.

gloriā⁹ ppter hūiliabilē vitā nec tāle trahēte quanto magis hi q̄ celestis gloriæ sunt eternam hereditatē sūe perpetue cupitam spectant.

Aug⁹. Sacrificio cūm quatuor sint⁹ vt in oī indicio tabule⁹ pōnit⁹ Ihesus⁹ q̄ hoc nobiscū facit ēt ara ē. vt in vtrāq̄ q̄ videt in holo⁹ vno iudicio et tabula indicio⁹ est hostie vnitas. Quēadmodū hō videt in facie. de⁹ in cor.

Vbi ē t apostoli qui dicebant se libenter audire q̄ mortui fuerāt dūmodo ista bēata vita nō nos vult facile de tanto malo nos ipse de⁹ liberare. ppter q̄s t paul⁹ pictura illa. t. Labo nolēs tabula⁹ nos amouere hinc: ti obtentu q̄ beata mittat nos amouit hinc: et deo ait.

¶Cōmēdāt alacritas. Et q̄ lapis iudicii a⁹ mo⁹ abiit⁹ p militas tribulationes ingredi in regnū dei. Itaq̄ hoc re stat illis patiatur: vt q̄ stat⁹ pauide fiat⁹ q⁹ de⁹ vult. t. ppter iudicii: cōdēnent alias suas leges. nil de ipis timentes. vt t hic fin q⁹ vult pungat. t in futuro beātā. q⁹ fidelis ad bona reddūtio illis de⁹ coronā: pauide dico in diffidentia: nō ppter pēt. C. V.

Simeon. Ca ti. distincte ma/ nullet liberos t suos virtute: t ipsas mulieres p⁹ sacerdotē cōm exhortationē hic allegt lenes t tranquillos.

Pascite. Gloat olim petro tm⁹ gregis curam hic iniūgit: vt per hoc pcipuos ille⁹ eccīe pastoris⁹ iure imitāt: vt ei q̄s q̄ fieri ei⁹ gregi dei sollicita gubernatione tueatur.

Nō coacte. Nō pōt⁹ cuiq̄ libō ppt inopiā tpalis rerū: vt de cuiq⁹ libō vitare possit: si spōtanee. i. p. ley rñ iniuria superne mercedis.

Non vñ ppter inopiā vtilitas⁹ nō ist⁹ predicare.

Illud⁹ quidē⁹ vos inuolūtatēq̄ electa opa religiōis debēt ei voluntaria sē in ostrūctōe tabernaculi. q̄ pōt⁹ eccīe ostructionē fūgit. olim multitudo filiorum ist⁹ multe deuota feminaē vbi ad faciendum op⁹ tabernaculi. t ipsi artifices spontē se obtulerūt. Similiter adhō. Pontifi seniores quō pōterit⁹ docuit: etiā minoris patere⁹ cor⁹ gratiosi ad obediēdum instruit. Nihilq̄ aliud

Nicolaus

a Impl⁹ t pōt⁹ vbi parebit. q. d. nullū nā in infernū pōt⁹ absconditū erit. t sic excludit ppositū de tutiō patrīnio⁹ dicēs: b Itaq̄ t hi qui patiūt⁹ martyriū. c Scīm voluntatē dei. q. sic fieri ordinauit. d Fidei ecā. cū alio fu. in hōc fact. t sic fecit⁹ c eo pōt. e cū angel⁹ ghōste coronat. f Innocēs q̄ est. Postq̄ bēlo pet⁹ informauit fidēles q⁹ C. V. e neratur. t Fuco t plagiatoo spūs. r. potest interpolati informatio nis aliqs in ēā. hic informat fidēl⁹ existentes in statu pastorali. D. Seniores q̄. dicit⁹ alit seniores epi pbyteri t doctores. vñ. i. de alarbi trāf latio ait⁹ in⁹: Si sanus hēt oculos iuuenis videret vtiq̄ vt iuuenis. annū in⁹: Si hēt pbyter oculū iuuenis⁹ vt. debēt ēnī cū mītri eccīe matuti mo in etate t officio. b Etc. tpi patiēti. Qui ego vidi. vel alit: Testis tpi passionū. quia p eo fui paratⁿ ad martyriū in carcer herodis: Act. xii. t Et⁹ cōsocīator. i. ad beāt participē facti⁹ visionis gloriē tpi in trāsfiguratione. vel t.

Ministrate in fide vra virtutem: in virtute autem scientiam: in scientia autem abstinentiam. in abstinentia autem patientiam: in patientia autem pietatem: in pietate autem amorem fraternitatis: in amore autem fraternitatis charitatem. Hec enim si vobiscum

adsint et superent: non vacuos nec sine fructu vos constituent in domini nostri ihesu christi cognitione

cui enim non adsunt hec cecus est et manu tastans: oblivionem accepit purgationis veterum suorum

delictorum. Quapropter fratres magis satagite: vt per bona opera certam vram vocationem et electionem facialis: hec enim facientes: non peccabitis aliquando. Sic enim abunder ministrabitur vobis introitus in eternum regnum domini nostri

et saluatoris ihesu xpi. Propter quod incipiam semper vos commonere de his. Et quidem scientes

et confirmatos vos in presenti veritate. Justum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo: suscitare

vos in commonitione: certus quia velox est depositio tabernaculi mei. Secundum quod et dominus noster

ihesus christus significauit mihi. Dabo autem operam et frequenter

habere vos post obitum meum: ut horum omnium memoriam faciatis.

Depositio tabernaculi. Dulcius non mortem sed depositionem vocat: ut sic famulus de carnis retinacula exuere se velit: ut ad statum illum perfecte beatum

per mortem transeat. Per quam non extinguitur anima: sed a corpore separata ad celestia regna transmittitur. Dabo autem operam et frequenter habere vos post obitum meum: ut horum omnium memoriam faciatis.

Post obitum. Obitus dicitur sanctorum: quasi ad quietem ab opere.

Nicolaus

a Ministrate in fide vestra &c. Videtur quod operibus vt appareat virtus. b In virtute scientia. i. informatione ecclie recta. c In scientia abstinentia. id est ab illicitis: et etiam aliquibus licitis propter infirmos ad edificationem. d In abstinentia autem patientia. licet dicit Hieronymus, videtur quod patientia debeat precedere abstinentiam. e In patientia autem pietatem. hoc est ad plationis quia bonus per abstinentia et alia pena per edificationem. f In pietate autem. circa aliquam personam singularem. g Fraternitatem. i. ecclesiasticam. h Amorem. qui bonus communis vbique amatur. i Hec enim cum merito amem in eternum quia sine ipsis non potest esse vera fraternitas. et hec est vera fraternitas quam debemus habere ad inuicem. k Et superet. opposita vicia. l Hec vobiscum adsint. taliter. m Et superet. opposita vicia. n Non vacuos nec sine fructu. immo plenos meritis et fructu. o Non constituet. scilicet. vita eterna vt cognoscit se fuisse deo et quem misit ihesum xpm. q Cui est effectus. r Oblitionem accipit. id est per effectum videtur obliuisci. s Purgationis. per baptismum in quo accipit nouam vitam per fidem charitatem. postquam se bene in multis. t Hi per bona opera certa vocationem suam. id est catholicam. u Et electionem. ad beatitudinem. v Facientes. scilicet hec. quia si effecta a bonis operibus videtur vocatio et electio vestra magis efficax. Non quia dubitatio sit de predestinatione. Scientium est quod hic accipitur certitudo pro probabili coniectura. quia certitudo est in mente

Nec peccabitis aliquando. Ac si diceret: sic erunt omnia peccata: vel cetera vitia. q quicquam non in bonum vertunt in vtroque

gloriosa tendit: vbi premium. q sine fine. Hinc sic patet quod non est dubium de resurrectione. Sed queritur. Ex q. m. Tertia questio

Nicolaus

n Non enim indoctas fabulas &c. Videtur quod non debeamus credere nisi quod videmus. Sed queritur. Ex q. m. Tertia questio

tam: cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem: cui attendentes

bene facitis. Sed queritur. Ex q. m. Tertia questio

De lyra

Non enim indoctas fabulas secuti: notum fecimus vobis dominum nostrum ihesum xpm virtutem et presentiam: sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a deo patre honorem et gloriam

voce delapsa ad eum huiusmodi

dita magnifica gloria: Hic est filius meus dilectus: in quo mihi complacui: ipsius audite. Et hanc vocem nos audiuimus de celo allata

cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem: cui attendentes

tanquam lucerne lucenti in caliginoso loco: donec dies illucescat: et lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc primum intelligentes

quod omnis prophetia scripture non propria interpretationis non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia: sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

Erunt autem &c. II.

Fuerunt autem pseudoprophete in populo. Sicut et in vobis erunt

magistri mendaces: qui introducent sectas perditionis: et eum qui emit eos dominum negant: superducentes sibi celerem perditionem.

Et multi sequentur eorum luxurias

De lyra

tes benedictione. Illuminet lucernam caliginoso loco: donec dies illucescat: et lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc primum intelligentes

quod omnis prophetia scripture non propria interpretationis non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia: sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

Erunt autem &c. II.

pseudoprophete in populo. Sicut et in vobis erunt

magistri mendaces: qui introducent sectas perditionis: et eum qui emit eos dominum negant: superducentes sibi celerem perditionem.

Et multi sequentur eorum luxurias

Per quos via veritatis blasphemabitur: et in auaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur. quibus iudicium olim non cessat: et perditiones eorum non dormitabunt.

Si enim deus angelis peccantibus non pepercit: sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reseruari.

Et originali mundo non pepercit: sed octauum noe iustitie predicatorem custodiuit: diluuium mundo impiorum inducens.

Et ciuitates sodomorum et gomorrhe cinere redigens: damnauit eversione: exemplum eis qui impie acturi sunt ponens.

Et iustum loth oppressum a nefandorum iniuria et conuersatione: aduersus enim aspectum et auditum iustus erat habitando apud eos: qui die ac nocte animam iustam iniquis operibus cruciabant.

Scit dominus pios de temptatione eripere: iniustos autem reseruare in diem iudicii cruciandos.

Maxime autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditie ambulant: et dominatum contemnunt.

Audaces sibi placentes: sectas introducunt blasphemantes.

Ubi angeli fortitudine et potentia maiores cum sint non ferunt contra se adducentes blasphemum iudicium.

Hi autem tanquam irrationabilia pecora naturalia: in his quibus ignorant blasphemantes: in corruptione sua peribunt.

Recipientes mercedem iniquitatis: qui voluptatem arbitrantur diem: delitias: conspersi et epulantes in conuiuiis suis: luxuriantes vobiscum.

Oculos habentes plenos adulterii: et incessabilis delicti: pellicientes animas infirmas: cor exercitatum auaritie habentes: maledicti.

Relictis rectis: erraverunt secuti viam balaam bosor: qui mercedem iniquitatis dilexit.

Habuit autem correptionem suam: iumenti mutum: hominis vocem sortitum: prohibuit dementiam prophete.

Hi sunt fontes sine aqua: et nebule turbine acte: quibus procella caligo tenebrarum reseruata est.

Superbam enim vanitatis fantes: illicibus desideriis carnis luxurie: eos qui paululum fugiunt conuersantes.

Libertatem illis promittentes: cum ipsi seruiant corruptionis. A quo enim quis superatus est huic et seruus addictus est.

Si enim fugientes contagia mundi in agnitione domini nostri ihesu xpi: his rursus implicati superantur: facta sunt eis nouissima deteriora prioribus.

Melius enim erat illis non cognoscere viam iustitie: quam post agnitionem retrorsum conuerti a retro data illis sancta mandato.

Contigit enim eis illud veri prouerbii: canis reuersus ad suum vomitum: et sus lota in volutabro luti.

Nicolaus

Per quos via veritatis &c. Videtur quod non debeamus credere nisi quod videmus. Sed queritur. Ex q. m. Tertia questio

De lyra

Per quos via veritatis blasphemabitur &c. Videtur quod non debeamus credere nisi quod videmus. Sed queritur. Ex q. m. Tertia questio

Nisi ergo Nā. Pro hereticos: nō solus in eis quos fec hereſi fulminauit. sed in cūctis qui p impietatem facta sua r doctrinā vel mysteria execrabilia: quasi ciuitatem quandā impietatis edificant. Et quia ipse angelos tradito potestatis ad tempus reseruatos ordinauit. Et ideo ad malorum exactas reseruatio est iudicij. Et eos qui ante diluuium pro sceleribus damnauit. Et apostatas

Et in cognitione dei nr̃i. Ihesu xpi. Reliquitur cognationem
fic a corpe. q̃ multum tenere curabat implicati. Duo ñ ait baptismū. fugiūt
magna. Secundū est. q̃ ait baptismū. q̃ maiores operas patient. q̃ mūdicia
sunt. quantū ad hoc facit in baptismo. Cōtigit enī illis ꝛc. In quorūdā
ēt expositōe positū est.

† Libros corrupti vel librū nobis corrupcionis. † i ne

cūi ipsi scrūi. sunt corruptionis. A
ut fuit translatio
quō.n. quasi supat̃ & hui⁹ ꝛ scr
† † vere sunt sui negligi spūs sanctū ut multi
cogunt ignare spūalis q̃ sunt.

uus est: Si enim refugientes co-
inquinationes mūdi in cognitiō
ne domini nostri ꝛ saluatoris ie
su christi: his rursus implicati su
perant̃: facta sunt eis posteriora
deteriora priorib⁹. † Melius enim
erat illis non cognoscere viaz iu
† q̃ fuer nobis que sunt prima agunt fructuosa
ma multitudo fuit
stitiae q̃ post agnitionē retrorsus
cuerti ab eo q̃ illis traditus est
† pōst mutationē fab spī
cipio q̃ sic accipit liber.
sancto mandato. Contigit enim
† Hic patrū illud retīg-
nebilis est dupara libri q̃ parentibus portabit.
illud eis veri puerby. Canis re
uersus ad suū vomitum: ꝛ sus lo
ta in volutabro luti.

† Ante hoc ꝛ C III

b Ante hec vobis C III
charissimi secundam scri
† q̃dā † vobis ghas scribo epistolam
bo epistolaz. † in quibus
† † non communem: ꝛ vos alios communes
vñz excito ꝛ cōmonitione sincerā
mentē: Ut mēmores sitis eorū
que predicti verboꝝ a sanctis prō
phetis ꝛ apostolorꝝ vr̃orꝝ pre-
ceptoꝝ domini ꝛ saluatoris. Hāc
† † ego antichristi existat iam fuit. Et paracletus
pāmū scientes: q̃ veniēt̃ † nouis
simis diēb⁹ in decēptiōe illusorꝝ
iuxta ꝓpria ꝑcupiscētias ābulā
tes dicētes: Vbi est ꝓmissio aut
† † expectatio finis eius? q̃ ex quo dormierunt omnes sic manent
quo omnia sic mansit ab initio creature.
aduentus eius? Ex quo enīz pa-
tres obdormierunt: sic omnia pleue
† Hoc ꝓpter illud scrip-
rāt ab initio creature. † Latet enī
† † multi inficiūt et fatuum. † q̃ a principio mundi
illud eis veri ꝓuerby. Canis re
uersus ad suū vomitum: ꝛ sus lo
ta in volutabro luti.

Ante hec vobis C III
charissimi secundam scri
bo epistolaz. † in quibus
vñz excito ꝛ cōmonitione sincerā
mentē: Ut mēmores sitis eorū
que predicti verboꝝ a sanctis prō
phetis ꝛ apostolorꝝ vr̃orꝝ pre-
ceptoꝝ domini ꝛ saluatoris. Hāc
† † ego antichristi existat iam fuit. Et paracletus
pāmū scientes: q̃ veniēt̃ † nouis
simis diēb⁹ in decēptiōe illusorꝝ
iuxta ꝓpria ꝑcupiscētias ābulā
tes dicētes: Vbi est ꝓmissio aut
† † expectatio finis eius? q̃ ex quo dormierunt omnes sic manent
quo omnia sic mansit ab initio creature.
aduentus eius? Ex quo enīz pa-
tres obdormierunt: sic omnia pleue
† Hoc ꝓpter illud scrip-
rāt ab initio creature. † Latet enī
† † multi inficiūt et fatuum. † q̃ a principio mundi
eos hoc. † vōlētes† q̃ cēli erant
† † alii addidi et fatuum. † q̃ a principio mundi

Latet enim. Ideo dicit omnia eodem modo perseuerare: quia vt ve
re nesciūt: vel fingunt se nescire: vt vos decipiant duo dei iudicia. alterum
per aquā quod peractū: alterum per ignez quod restat. hoc dicit Latet eos
q̃ cēli. id est tūc humidum aer ꝛ tua bulare† de quo dicit: Ab initio co
gnouit tp⁹ fab. erant ꝑ.i. inter poleos creaturas mūdi. vel ꝑ.i. ab vo

De lyra

implare. sm q̃ dñs † nec vri. Vbi adhuc fieri incipiēdo† respicite ꝛ leuate capi
ta vestra q̃m appropinquat redēptio vestra. ꝛ subdit dicit ꝑmutatio. cū dī:
f Exquo enī ꝑres dormierūt. omnia sic. i Ola sic placuerāt. in suo
curso. ꝛ eadē ratione sic persuerabūt sine tali mutatōe q̃ dī in indicio futura.
v Latet enī. Dic ꝑr ponit rōnis exclusiū. in hac enī rōne duo ꝓbat̃.
vnū est q̃ nō fuit de ꝑrito notabilis mutatio. cū cōcludit q̃ nec erit de
futuro. aliud est q̃ ꝓmittēs non facte ꝓmissa nō fit implete nec implebit. ꝛ
ex tali retardatione implendi argūit iudicii nō esse futuri. ꝓpter qđ dca
fuit Petr⁹ mo excludit ꝓmū. secūdo secundū. ibi: Vnū vo. Primū autē
excludit dicēs falsū ꝑ diluuiū qđ notabiliter mutauit mūdū subuertendo
omne viuēs. ꝑter illa que saluata fuerūt in archa: Gen. vii. Terra enī fuit
notabiliter imutata. nā ante. ꝑcebat fructus plures ꝛ melliores. ꝓpter qđ
dicit carnīū ꝛ pisces abēdūs esse post diluuiū: Gen. ix. ꝛ p̄ dēbilitatem hu
manę nature. igit ꝑ hanc mutationē sm̃ dicti aliquā excludit. ꝛ secūdo
ꝓpositū concludē. ibi: Celi aūt. Circa ꝓmū scienduꝝ q̃ linea dupliciter est
exponēda sm̃ duas expōnes de formatōe celi ꝛ cardi distinctione: Ja
diffuse posui in ꝓncipio Gen. Vna est q̃ materia omnis corporalium ex
cepto celo empireo producta fuit primo sub vna cōmuni forma. ꝓpter qđ
vocat̃ pluuiosa nebe. Terra. Deus. i. In ꝓncipio fecit deꝰ celū ꝛ terrā. sm
Dalī est ꝛ Strabo ꝛ alios sequētes hāc expōnis modū. ꝑ celū in-
telligitur celū empireū. quod statim facti angelis est replet. ꝑ terrā ꝛo
materia corporalis. vocat celū abyss⁹ ꝛ aq̃. ibidē tenebre erāt sup faciē abyssi
ꝛ spūs dei ferebat sup aquas. sicut voluerat artifex sup materiā. de qua
volat aliqua vtilitate formare. ita q̃ de illa ꝓma die formauerit hic firmā
die celū stellatū ꝛ crystallinū sup ipsū. terrā die ꝛ mare elementa. Secundū
celū q̃ dicat Petr⁹ nō loquit hic de aliq̃ celo nisi de aereo eo q̃ fuit pue-
gantē ꝑ diluuiū aliquādiu. ꝓ. cubitos supra cacumina montiū. de qua pue
gatione loquit hic dicat Petr⁹. Agit sm̃ hāc modū de expositōe ista. Latet
enī eos. i. illos qui ꝑcēt mutationē notabilē mūdi nō esse factā in ꝑrito.
Hoc ꝛo qđ loquit ꝑ̄cta. † Volūtas. q. d. hec ignorantia est affectata
q̃ ponit sūt ꝑ facti scripturā q̃ loquit de diluuio de quo subdit:
† Q̃ celi erāt ꝑ.i. q̃ ante diluuiū erat celū aereū. qđ dī celi in pluralī
ꝓpter ei⁹ ꝓxie ꝓximū ꝛ superius q̃ trāsitāt cacumina montiū. de quo ꝑ
lo reuolat⁹ motu diurno. vt hī. i. mobiliter ꝛ inferius q̃ nō sic reuoluit
ꝓpter ꝓpinquū mōtum. ꝛ Et terra. i. elementū terre. a De aqua.
i. de infimi materia q̃ notat aqua. vt dicti est. ꝛ de illa facta fit elemēta
vt dicti est. b Et p aquā ꝑstitit ex ꝓprio† terre admixtione aque. vt
terra haberet cōsistentiā ꝛ cōsilientiā. aliter cito resolueretur in pulueres.

Dei ꝛo

iuntt. Et q̃ terra erat ꝑ aquā. i. p remissionē aq̃rū ꝑ aquā. q̃ erat ante verbo
dei ꝓgregata ꝛ vnita ita apparuit arida. ꝛ ꝑstitit ꝑ aquā. q̃ erat ꝓpter
quos venit aq̃a ꝛ tota plenitudē corp⁹ aliūm sanguinē arbitrat̃ defecti
si irritatio aq̃ cessēt: p q̃ duo. i. q̃⁹ duplo† gelū aere ꝛ terra. q̃ tunc erat
mild⁹ alter⁹ modi. q̃ ille quo iudicat⁹ aq̃ diluuij. Vñ supiora pleo nō erāt
q̃ diluuiū. Celi. a. q. n
fāt: ꝛ terra eodē ꝛ̄bo dei
repositi cum forma qui
nō ibi ꝛ reseruati igni
i medi⁹ penitūs ꝛ nō ut.
q̃ ꝑstitūs ipsum holum.

† Duo. Licet quibus ꝑstitut aere ꝛ terra

Per que ille tūc. m.
pe. Periit terra ꝛ sub-
merſa ꝛ tūc ꝓpe fractificare
debuit: postea ꝛ ꝑstilium
plerūq; locis ab ea qđ
pst̃ accepat facē. recepit
plerūq; ꝛ adhuc fm̃ ꝓpos hui⁹
ascrīt. Secundū est. aq̃
totam illā capacitatē. vbi
nunc volitāt. Sunt ꝛ celi
supiores: fs verū ꝛ ipsi pe
rituri sunt igni: an sic fieri
qui celi ꝛ diluuio plerūq;
discepatio est aliqñ seru
pulosa inter doctos.

† Duo ꝛo hoc.

Tunm ꝛo hoc.
Probato q̃ iudicij vere
erit: ostēdit ꝛ efficax fue
rit. Si dī vobis a plurib⁹
dicēdo vulnis potestis fa
cere: q̃ illos ipse refutaſq;
ad dī iudicij. q̃ ex longi-
tate ꝓmissa dilō tardare affirmant.
Vnde ꝓtat oibus q̃ dili
gāt aduentū eius mētē in
hac epistōe ꝛsperātes co
hortāt: ne neq; vicinū ei
tiuſq; aduentū dīe dilō
neq; rursus tardi⁹ hāc ad
ultare suspicemur. Et ꝛ
solū patrem† sine cet
sine ꝛro aduentū patro
nos ꝑsit timere eum
venerit.

† Duo. Licet quibus ꝑstitut aere ꝛ terra

ꝑsitēs dei verbo: ꝑ quē ille tūc
† ꝓstitut pleo ꝓpter quos venit aq̃
mūdus aq̃a inundatus ꝑijt.
† post diluuiū. q̃ consequenti pleo relicuit. fm̃ ꝓpos
Celi autē qui nūc sunt ꝛ terra eō
dē sermone repositi: sunt igni† reser
uati in diez iudicij: ꝛ ꝓditionis ⁊
piozuz hominū. Vnum ꝛo hoc
nō lateat vos charissimi: q̃ vn⁹
dies apud dñm sicut mille ānī ꝛ
mille anni sicut vn⁹ dies. Nō tar
dat dñs ꝓmissionē suā. Sicut q̃
dā existimant. Sz pātienter agit

† vt vos in virtutibus crescatis † ꝛ ne alīq̃ q̃m
quorundā sunt corpori⁹ mentes

propter vos: † nolēs aliquos
perire: sed omnes ad penitētiam
† non tardat sed potius
reuerti. Aduenīet autem dies do

† Hoc ꝓpter illud scrip-

mini† sicut fur. † in quo celi mā-
gno† ſpetu† trāsiēt: elementā vo
caloꝛe soluentur. Terra autem
ꝛ omnia que in ipsa sunt crea
† † quanta putatur in ramis indicia mali in potius
bunt † verbum tunc manendo
rantur. † Cum igitur hec omnia
dissoluenda sint: q̃ales oportet
† in bonis
vos esse in sanctis conuersationi
† ad dñm † per ipsum
bus ꝛ pietatibus: expectantes ⁊
† bene agendo † vt dies dñi ꝓpter quos saluan-
dos ecclia veniat ad iudicium † hebrē
properantes in aduentū† diei do
mini p quem celi ardentes soluē
tur: ꝛ elementa ignio ardoꝛe labe
† pōtius reducentur ad
scent? Nouos vo celos ꝛ nouaz
terrā ꝛ ꝓmissa ipsius expectam⁹ ſ

† Hoc ꝓpter illud scrip-

Elementa. Quat-
tuor ordines mundo cō
stitūit: ille materiam ignis
abyssum. Hic cuncta in
tieſ abissum: vt nō sint.
Celi. Licet supi. ſ. celi ꝓpter purgādi ſ̄ p ignē purgandi.

Elementa. Quat-
tuor ordines mundo cō
stitūit: ille materiam ignis
abyssum. Hic cuncta in
tieſ abissum: vt nō sint.
Celi. Licet supi. ſ. celi ꝓpter purgādi ſ̄ p ignē purgandi.

Sed duo in totum cōsumet: duo vo in meliorem reformet faciem. vnde in
sequentibus: nouos celos ꝛ nouaz terrā: ꝛ ꝓmissa ipsius expectam⁹ ſ.

Del: elementa sancti qui fuerunt alijs materia bene operandi: per tem
pozale supplicium formentur in melius.

Nouos celos. Non ait alios sed veteres ꝛ antiquos in melius cō
mutandos. vnde dauid: Ipsi perībunt ſ. a. q. ꝛ omnia sicut vestimēta. ꝛ
sicut op. mu. eos ꝛ mutā. Sine mutatiōne operātur pro certo quia cōsumpti
per ignem imer alterantē ignē gratiæ† reformēt ſpecīē de igne ꝛ aqua nihil
tale habemus: q̃ in apocalypsi: ꝛ mare iam non est:
habemus ꝛ in prophetis: sic lucerne non lucebit vltra amplius.

Et ꝓmissa ꝛc. Allego. Multi audent dīe q̃ nichil nihil esse im-
plētum de omnibus que de natiuitate christi ꝓmissa sunt: dicūtur: vbi
sunt noui cēli: ꝛ nouā terra que ꝓmissa sunt nouiter adeo creātus illos in

De lyra

partib⁹ terre ꝛ aliqua lutra penitrare cū pōnāt: vt dicit ſ. i. Exod xv.
vino. b Reposita sūt. s. p̄cepta. q̃b si vir† dei obēdīa ab eis retinebat:
in nubili refrigerāt. i Ignis. i. d. u. i. celi ꝓ igni purgādi. m Et p. im.
bo. tūc enī terre ꝛ alia elimabunt. n Vnū vo. Dic exhibit⁹ mēdā
de retardāde iplētōne ꝛbi ꝓmissi: q̃ nō est retardatio ex ꝓte dei: ꝛ
nobis vidēt: ꝓpter q̃s dī: o Quia vn⁹ vel a. q. ꝛbus ſ. mei. ad nos.
ſic ſi teq̃ ꝑcā† ſ. q. ꝛ ꝑ q̃s ſ. ꝛpte. Mille enī ānī oculos meos tāq̃ vnus
bellerna ꝛ ꝑcūt̃ per milleparīū est ſ. tēpus q̃ medica ⁊ ꝛ nulli⁹ momēti cōparat vna die ꝛ mitti. ꝓpt̃ qđ ꝑsūlio eoꝝ ar-
mīo tūdit: p nō tar. o. p. ſ. i. mīando ꝓmissa ſi tardat vltra videt.
q Sed q. est. erroꝛ. ꝓpter ſ. negāt̃ futurū iudiciū ex ꝑcēt ⁊ ſ. Sed
pa. agit. iudicū ꝑfectū. e Ꝓpter vos. vt infi. Cū merito ꝑfectū ꝛ
mali ꝑ pōnā redēit. ſ. ſeq̃ſ: f Nolēs ali⁹ ꝛc. ſ. ꝑfectū ⁊ ſ. ꝛ Nolēs ali⁹ ꝛc. ſ. ꝑfectū ⁊ ſ. ꝛ Manet.
Pōtifex excludit errorē circa iudicū futurū. hoc ꝑ duo. ꝛdit ⁊ ꝑ
ponit ſ. determinatio. ſ. ſubdit vltīs monitis. hoc. Cū igit hec. ſ. doctrine
pauli approbatio. ibi: Sīc ⁊ charissimi. quarto subdit vltra ꝛdicte. ibi:
Deo igit. Circa ꝓmū ꝑ. Admonit ꝛ de vno vltī. i. duo inducit q̃ vitet. duo
dīc q̃ ſic ⁊ oīs ꝑfect voluntas ei⁹ ꝓmittēs malog ⁊ ſmissione bonoꝝ ⁊
subdit modū vtendi illi dī: ſ. Sīc i. ꝛpte ⁊ ꝛ ꝓpositū ſ. ꝑ mīabi.
ptim. De vic ada illa ⁊ dura nemo scit ꝛ. ꝑ. In q̃ i. ſupra: ꝓ acto ⁊
ſtrior. ꝛ Ab ogno im. ſ. a flam⁊ q̃ ſic ſūt p ignem ꝛbi aggratiāda.
a Elementa ꝛo ea sol. q. d. nō solū aer ⁊ celū ꝛ elemēta igne purgabunt.
b Terra aūt ꝛ. i. nō solū terra ſ. ꝛ ola ⁊ ipsa ſūt facta ⁊ de ipsa ꝓducta
eruent. c Celi aūt ſ. Dic ꝛ dicit ſubdit† vltīs monitis: q̃ illa ꝛbi ꝛ
cio indicia apparebit ⁊ ſimilib⁹ dicendis debēt mentē ⁊ domētū bonū ⁊
malū capacē debēt ⁊ solliciti q̃ſtur ⁊ adueīū iudicio ſpārī: ꝛ Sīc ⁊ ꝛ dicit:
Cū igit hec omnia dissoluenda sint: modo dicto. d Quales
oportet vos ēe in sancta cōuersatiōe† ⁊ ad vltīa. e Et ꝓpter
ad ꝓfectos. q. d. oportet vos ēe multū in ratiōe ꝛparatos. f Expecta-
tes. cum fiducia. g Et properantes. cum bri ardore. h In quo
tes. dicit. Cumuli iudicij sicut dicit ſalustius. I nec. ꝛcl. Pro autem sicut in
dispensatiōe ꝛsipit ⁊ limat⁊ capita vestra. Vt sit celeb⁊ata cōdac vt ꝛ
ponit Dionys⁹ homil. i. Per quos. ſ. alumnos dei indicij. i Celi ar-
dentes exponunt vt. ſ. h Nouos vo celos ꝛ. non dicit aliter sed no-
uos. Vt sit eoꝝ sanctitatis in multū tamen limitatos ⁊ sic ꝓmissos.
l Et ꝓmissa ipsius. Ecclus xv. Ecce ego creo celos nouos ⁊ terrā nouā.

In quibus

gnidam habitig habitatur: a mod veri: illos q fecit fructi nouitatis: a hos primos pmilit dr: vel non ut quibus iustitia habitat: a veritatem scim* ait. Unctor expectamus nouos cæloz: a terrā nouā: quia poemitis.

Hi quidem. Ad est q ipe futuri iudicij iustitia habitat: q tñ ecclia fidelib⁹ nō certa: nisi certissima reddat authoritate: q sine hac vita fieri nō pōt. Et.

Ideo. Ad est ad obtinēdū hoc p̄ficite: q nō sit ociosi nullū opus malū ut. Quasi dr. Quia ipe futuri iudicij habitat: ideo vos ad hoc p̄parate.

Et dr. Et ideo. Ad est q̄ ipe futuri iudicij habitat: q̄ tñ ecclia fidelib⁹ nō certa: nisi certissima reddat authoritate: q̄ sine hac vita fieri nō pōt. Et.

Fratres. Ex hoc ostendit

Et in te am. Postulabo i pcessu ꝙ alios edoctior nō ꝺ̄ꝑsit
in medio eō. vt dū pulcher ego ad bellū opus doctrine luci ad tenebrarū
ēē gentilitatē ꝓficiam. Ita tamen mihi ꝺ̄s vt nō ꝺ̄ꝑsit
nec ꝺ̄ꝑsit in luce.

Qui ꝺ̄ꝑsit fratrē suū in tenebris ābulat: ⁊ nescit quō
ambulet: quia tenebre
excecauerūt oculos ei⁹. Scribō vobis filioli
quoniā remittuntur pcā
ta ꝓp nomē ei⁹. Scribō vobis patres: quia cognouistis
eū qui ab initio ē. Scribō vobis
adolescentes: quoniā vicistis ma
lignū. Scribō vobis infantes
quoniā cognouistis patrē. Scri
bō vobis patres: quoniā cogno
uistis eum qui ab initio est. Scri
bō vobis iuuenes: quoniā for
tes estis. ⁊ verbū dei in vobis ma
net: ⁊ uicistis ⁊ malignū. ⁊ Nolite
te diligere mundū: neq; ea que in
mundo sunt. Si quis diligit mū
dū: non est charitas patris in eo.

Quia remittunt vo. pc. i. remissa sūt i baptismo: q̄ dicat totā culpā ⁊

Quoniam

Filioli mei hec scribo vobis vt nō peccetis. Sed
⁊ si quis peccauerit: aduocatū habemus apud patrem ihesum christum. Et ipse est ꝓpiciatio
pro peccatis nostris. ⁊ Non pro nostris autem tm: sed etiam pro totius mundi. Et in hoc scimus quō
niam cognouimus eum: si mandata eius obseruam⁹. ⁊ Qui dicit se
nosse eum: ⁊ mandata eius nō cu
stodit: mendax est: ⁊ in hoc veritas
non est. Qui aūt seruat verbum
eius: uere in hoc charitas dei per
fecta est. Et in hoc scimus quoniā
in ipso sumus. ⁊ Qui dicit se in il
lo manere: debet sicut ille ābu
lauit: ⁊ ipe ābulare. ⁊ Charissimi
nō mandatum nouū scribo vobis
sed mandatū vetus quod habuistis
ab initio. ⁊ Mandatus vetus est
verbum quod audistis. Iterū mā
datum nouū scribo vobis: quod
est verum ⁊ in ipso ⁊ in vobis: ⁊ qā
tenebre iam transierunt: ⁊ verus
lumē iam lucet. Qui dicit se in lu
mine esse: ⁊ fratres suū odit: ⁊ in te
nebris est vsq; adhuc. Qui di
ligit fratrē suū. ⁊ in lumine manet
⁊ scandalum in eo non ē. Qui aūt
odit fratrem suū: in tenebris est: ⁊

Nicolaus

a Et in hoc scimus quoniam cognouimus eum si mandata eius obseruemus. b Debet sic ꝺ̄ꝑsit. am. hic ho
mines querendo. c Et ipse am. ipsū imitando nō solū in obseruande ꝑ
cepta: sꝫ et ꝑfectiora ꝑ in illa possibilitate ⁊ quia ad hoc nō tenent de necessi
tate. d Charissimi. Hic ꝑdicat dicti sui. i. ꝓ precipuo de dilectione
dei ⁊ primi ⁊ q̄ ꝑcedit opa bona ⁊ ab antiquo dati. b. Charissimi nō mā
no. scri. vob nē. Et est enī hoc mādatū de dictamine legis nālis q̄ hō obligat
deū a q̄ hz ēē ⁊ vīuē: ⁊ holez sibi filiū i specie. vel ⁊ benta alatia hoc facitur
Eccle. vii. ca. Oē alal diligit sibi silē: ⁊ nē ē ꝑcul mihi dilanc a sua pma cā
diuīe. Est enī de lege scripta vlna: Diligēs dñm deū tuum
ex toto corde tuo &c. ⁊ de dilectiōe ꝓximi ꝑ. Leuit. xix. Diligēs ꝓximum
tuū sic teipsū: ⁊ sic ē datū ab initio legis. e Ꝓcul mā. no. scri. vobis. quia
illē ꝓcepit de dilectiōe remouendi ⁊ in euāgelio qs vī lex amoris. f Qs
vere ē. i. efficatiꝫ. g Et i ipso. i. deo hūanato q̄ ex charitate maxima pat
sua ꝓ nobis. h Et i vob. q; ꝓ hō dedit holo⁹ maximū lōtātē amoris:
ꝓpter qs imitādo sua pacōe dicit Joh. xiii. mādatū nouū do vob: vt di
ligat⁹ inuicē sic dilexi vos. i Quia ꝛc. i. figure ⁊ vmbre. vc. ꝛc. li. Tribꝰ
runt in passione ꝺ̄ni. in crimē signū veli q̄ ꝑ ipsū fuit scissum: ⁊ nō ꝑmi.
l Et verū in. i. vita euāgelii. m Qui dicit se i lu. ē. i. in vita
euāgelica vtāl. n Et fra. suū odit i tenebris est. culpe ⁊ ignorātie: ⁊ ꝓ op
positū. o Qui dilig. fra. suū. in deo ⁊ ꝓp deū qs est charitatiue diligere.
p In lu. ma. i. gre: ⁊ ꝓ ꝑsc in lumine increato: in q̄ manet ꝓ gr̄am sicut
amic in amato. q Et scā. in eo nō est. i. actiuā ⁊ ꝑssiuā. scādali cui est
dictū vel factū min⁹ recti: alteri ꝓbo occasionē ruine. manēs aūt in lumie
dicto nō. ex facto vel dicto suo nō ꝓcet, alteri occasionē precēdi: nec ex facto
alter⁹ vel dicto ruit i ꝑdi. r Qui aūt odit ꝛc. ps ex dict scā. s Scri
bo vob. Hic ꝑdicat ad opa meritoria inducit. aliōs ꝺ̄ꝑsit. Et ꝑ baptizato
ab eo de quoꝝ salute erat ꝺ̄ꝑsit sollicit⁹. nō enī. oēs eiusdē cuitatis vel pa
trie baptizauit vel zuerit. nī in ꝓbꝫ filios paul⁹ ꝓdicauit ⁊ timothe⁹ ⁊ plu
res alii: vt ps ex ꝓlis Pauli ⁊ Actō⁹ apl̄oꝝ. Dic ē. Scribo vob filioli.
Filii filioli. ꝓprie dicunt aliqui⁹ a quo baptizati filii: vel de baptismo leuati.
t Qm remittunt vo. pc. i. remissa sūt i baptismo: q̄ dicat totā culpā ⁊

Nicolaus

a Qui dicit se in ipso manere. ꝓ charitatē. b Debet sic ꝺ̄ꝑsit. am. hic ho
mines querendo. c Et ipse am. ipsū imitando nō solū in obseruande ꝑ
cepta: sꝫ et ꝑfectiora ꝑ in illa possibilitate ⁊ quia ad hoc nō tenent de necessi
tate. d Charissimi. Hic ꝑdicat dicti sui. i. ꝓ precipuo de dilectione
dei ⁊ primi ⁊ q̄ ꝑcedit opa bona ⁊ ab antiquo dati. b. Charissimi nō mā
no. scri. vob nē. Et est enī hoc mādatū de dictamine legis nālis q̄ hō obligat
deū a q̄ hz ēē ⁊ vīuē: ⁊ holez sibi filiū i specie. vel ⁊ benta alatia hoc facitur
Eccle. vii. ca. Oē alal diligit sibi silē: ⁊ nē ē ꝑcul mihi dilanc a sua pma cā
diuīe. Est enī de lege scripta vlna: Diligēs dñm deū tuum
ex toto corde tuo &c. ⁊ de dilectiōe ꝓximi ꝑ. Leuit. xix. Diligēs ꝓximum
tuū sic teipsū: ⁊ sic ē datū ab initio legis. e Ꝓcul mā. no. scri. vobis. quia
illē ꝓcepit de dilectiōe remouendi ⁊ in euāgelio qs vī lex amoris. f Qs
vere ē. i. efficatiꝫ. g Et i ipso. i. deo hūanato q̄ ex charitate maxima pat
sua ꝓ nobis. h Et i vob. q; ꝓ hō dedit holo⁹ maximū lōtātē amoris:
ꝓpter qs imitādo sua pacōe dicit Joh. xiii. mādatū nouū do vob: vt di
ligat⁹ inuicē sic dilexi vos. i Quia ꝛc. i. figure ⁊ vmbre. vc. ꝛc. li. Tribꝰ
runt in passione ꝺ̄ni. in crimē signū veli q̄ ꝑ ipsū fuit scissum: ⁊ nō ꝑmi.
l Et verū in. i. vita euāgelii. m Qui dicit se i lu. ē. i. in vita
euāgelica vtāl. n Et fra. suū odit i tenebris est. culpe ⁊ ignorātie: ⁊ ꝓp op
positū. o Qui dilig. fra. suū. in deo ⁊ ꝓp deū qs est charitatiue diligere.
p In lu. ma. i. gre: ⁊ ꝓ ꝑsc in lumine increato: in q̄ manet ꝓ gr̄am sicut
amic in amato. q Et scā. in eo nō est. i. actiuā ⁊ ꝑssiuā. scādali cui est
dictū vel factū min⁹ recti: alteri ꝓbo occasionē ruine. manēs aūt in lumie
dicto nō. ex facto vel dicto suo nō ꝓcet, alteri occasionē precēdi: nec ex facto
alter⁹ vel dicto ruit i ꝑdi. r Qui aūt odit ꝛc. ps ex dict scā. s Scri
bo vob. Hic ꝑdicat ad opa meritoria inducit. aliōs ꝺ̄ꝑsit. Et ꝑ baptizato
ab eo de quoꝝ salute erat ꝺ̄ꝑsit sollicit⁹. nō enī. oēs eiusdē cuitatis vel pa
trie baptizauit vel zuerit. nī in ꝓbꝫ filios paul⁹ ꝓdicauit ⁊ timothe⁹ ⁊ plu
res alii: vt ps ex ꝓlis Pauli ⁊ Actō⁹ apl̄oꝝ. Dic ē. Scribo vob filioli.
Filii filioli. ꝓprie dicunt aliqui⁹ a quo baptizati filii: vel de baptismo leuati.
t Qm remittunt vo. pc. i. remissa sūt i baptismo: q̄ dicat totā culpā ⁊

de Lyra

pena. u Ꝓpter nō ꝺ̄ꝑsit. i. ꝓ. i. qui⁹ nolle habuit baptizari. ꝑmittuꝫ nobis
vt hī. Act. ii. q. d. de cetero nō debet imgnari ꝓ peccā. Sed dic ꝺ̄ni. nonne
modo⁹ ⁊ filia de qb⁹ ē mīlē cur dicit hic. ⁊ q̄ dicit ꝓpter nōmē ei⁹ sed mīlē
pp qs vocat eos ꝓpter. d. t Scribo v. p. q. i. cā q̄ ab initio ē. i. vel karissi
mi, pcedēs a ꝑte: vt dcm ē i ipso ⁊ in ꝺ̄no ⁊ q. d. etiam ꝑ hanc materiā ꝺ̄ni
alias: debet ēē alter⁹ cuīpēs ꝓ opa vbrat. Certe ideo adolescētes i ꝓ spū
ꝓpter carnis vigē. ꝓp qs laudat eos ꝺ̄ni. vt ad ei⁹ magī
mēt. nā virt⁹ laudat⁹ a deo. vñ dic: ⁊ Scribo v. adolesc. q̄m vi. ma. i. malī
ignio lchrali q̄ ē ignis ꝓpter carnalē. q. d. etsi ē debet ꝓmitē vos vici a
carnalit⁹ ꝑdēcia. Quanto iudē ꝺ̄ni. ⁊ alij nō debēt capiare q; ꝑ
pauca cognōit ō vīmata recognōit deū et ꝓ⁹ infra. Dic igit: ⁊ Scri
bo vo. in. q. c. p. q. d. ex ē cognōit. ēt debet ēē reuera i. q̄ ꝓ posse vob ē
imitari. Quito ideo iuuenes q̄ ꝺ̄ꝑsit roboz corpis. d. ⁊ Scribo v. in. q.
f. c. q. d. dic etiā fortes i corpe ⁊ in ꝺ̄ꝑsit: vt nō deficiat i bello tribulatōe
⁊ subdit ad b ꝛc: b Et vt m. i. diabolū inimicū de ci ⁊ ꝓpria cā dupli.
mo. q. d. debet firmē stare ne de cetero vicamī ab ipso. c Nolite ꝛc. Hic
ponit vbm ꝺ̄ni de hoc⁹ ꝺ̄ꝑsit ad vī cauē. q̄ ē ꝓprie. Cupiditas ꝺ̄ꝑsit
est vemens charitas. Ꝺ charitate ꝓprie dcā ideo dicit. Nolite diligere mū
dum. Mundus mōdo ad
mundū. Mundus mōdo ad
mundū. Mundus mōdo ad
mundū

Quoniã omne qđ est in mũdo. ¶ al qđ. vel qđlibet. ¶ qđ nõ. vel nõ
concupiscẽtia carnis est: ⁊ cõcupi-
scentia oculorũ: ⁊ superbia vite. ¶ add est. nec oculor. ⁊ pars nobis qđdem bõ est ex
eis q̃ non qđlibet ad mundũ.
qđ nõ est ex patre: sed ex mũdo ¶ qđ est. vel qđlibet. ¶ in mũdo
est. ¶ q̃ in illo no. pñt esse cõcupiscentia.
est. ⁊ mundus ¶ trãsibit: ⁊ cõcu-
piscentia eius. Qui aũt facit vo ¶ qđ ea q̃ placẽt ds
luntatem dei: manet in etnũ. Fi ¶ qđ est vita mundi.
liõli mei nõuissima hora ⁊ sicut
audistis: quia antichristus venit: ¶ ita multi antichristi
nunc antichristi multi facti sunt: ¶ q̃ multi antichristi
Unde scimus: q̃ nouissima ho ¶ ab ultimo antichristo expectãtur
ra est. Et nõbis pdicãt: sed ex ¶ ¶ audiebãtur q̃ sint ex nobis ¶ pdicãtes
nobis nõ erant. ¶ Nã si fuissent ¶ qđ ea dicãtur q̃ sint ex nobis
¶ qđ ea dicãtur q̃ sint ex nobis
¶ ¶ audiebãtur q̃ sint ex nobis ¶ pdicãtes
fuissent vtiq; nobiscũ: sed ut manifestẽtur quia non sunt omnes ex nobis.

Filioli mei nouissima hora est. Et sicut audistis quia antichristus venit: ita et nunc antichristi multi facti sunt: unde scimus quia nouissima hora est.

Quoniam omne quod est in mundo. ¶ al qđ. vel qđlibet. ¶ qđ nõ. vel nõ
concupiscentia carnis est: ⁊ concupi-
scentia oculorũ: ⁊ superbia vite. ¶ add est. nec oculor. ⁊ pars nobis qđdem bõ est ex
eis q̃ non qđlibet ad mundũ.
quę nõ est ex patre: sed ex mũdo ¶ qđ est. vel qđlibet. ¶ in mũdo
est. ¶ q̃ in illo no. pñt esse cõcupiscentia.
est. ⁊ mundus ¶ trãsibit: ⁊ concu ¶ qđ ea q̃ placẽt ds
piscentia eius. Qui aũt facit vo ¶ qđ est vita mundi.
luntatem dei: manet in etnũ. Fi ¶ qđ est vita mundi.
liõli mei nouissima hora est. ¶ ¶ audiebãtur q̃ sint ex nobis ¶ pdicãtes
Et sicut audistis quia antichristus venit: nunc antichristi multi facti sunt: unde scimus quia nouissima hora est.

Hoc fuit scitum in ecclesia quomodo humores mali in corpore: qñ aliquis
fit infirmatus corpus suũ quando accipit multa ⁊ dicuntur ecclesia.

Sed vt manifẽ. Multi qui nõ fiũt ex nobis: accipiunt notitiã facta
christi: vel tentatio. ponat: qđ nõ sunt ex nobis: qđ quãdo illius tentatio: vel
illi qđ occidũ venit: vel ãt ferant qđ grãa nõ erãt. Et ds tunc volentes cum
ama dominica operiã vẽ
illari in vie tabã.

Iãdo gemẽte deo qđ
ante vltimã vẽtẽ: ecclesia
quãt de ecclia: ostendens
se non fuisse de corpe ẽpi:
vt p hoc manifẽte clare-
scat: qđ nõ fiũt ex nobis: q̃ nostri intra posse
ti facta christi recipiant:
⁊ ideo nõ debet vos gra-
uare eorum sẽpatio.

Sed vos vñ. Cum
de hereticis loquerẽt: re-
pente ad suos pueros ver
tit eos habere vnctionẽ a
sanctore: vt cõtrario ostẽ
dat: q̃ heretici ⁊ oes an-
tichristi sint gratie spũalis
munere priuati: nec per-
nent ad eum qui sanctus
vocatur a pphetis.

Nouistis ergo. Vo
stis ẽrudi fidei ⁊ vite do
ctr per vnctionẽ spũs. nec
op̃tebãs docerí nisi vt p-
fectãtis in eo qđ accepistis.

Et quoniã ex me. Dicerat omne mẽdacium
nõ est ex veritate. Sed qr
multa sunt genera mẽ-
daciorũ inter se disparia:
nunc singulare ponit mẽ
dacium negationis christi:
in cuius cõparatione cete
ra aut parua: aut nulla
vidẽtur: hoc propositum
est indecenter: vt dicatur to
tius non est christus: sed e
omnium out christi mandatis obtemperare cõtemnunt.

Hic est antichr. Ecce admonti sumus quomodo cognoscamus an-
tichristum. s. quicunq; negat christum.

Qui negat fi. Frustra confitetur deum patrem qui negat filium qui
ex deo genitus est.

Omis qui negat filiũ. Ne quis dicat: christum non colo: sed deum pa
trem colo. ablit omnis:

Qui audistis ab initio ⁊c. Si quis dixerit: ecce hic christ⁹: ecce il-
lic ne credidertis: quod ab apostolis auditis tenete.

Et vos i filio ⁊ patre. In cristo mẽbra patris ⁊ filii: vt a memoria
⁊ plectione patris ⁊ filii nõ cadatis: hoc debetis appetere vt simi ẽ pa
tre ⁊ filio: quia inde mercedem cõsequimini.

In filio. Filium primo ponit: quia nemo venit ad patrẽ nisi per filiũ.

De lyra

a Si nõ erãt ex nobis. sm eternã dei ꝓdestinationẽ. b Nã si fuissent
ex nobis. hoc mõ: a Permãsissent vtiq; nobiscũ. ac vltra ꝓdestinatio nõ
frustrat effectu suũ. b Si vt ma. sint. supple ex eterãt de societate ẽcl̃e: vt
sic a fidelib⁹ multi⁹ exirent. c Si vos. Dic ꝑsr docet modũ cognoscẽdi
hereticos q aligñ a fidele veritatẽ ad futuritatẽ fidei simplicitẽ. ⁊ ꝑ tãcit a
parte fidelitẽ. d Et vos vnctionẽ. etc. e Potest a nõ. supple spũ q̃ da
ta est vobis i baptismo. a Et nouistis ea. s. ad salutẽ necessaria. nã etiã
nõ debent i necessaria: ⁊ multo min⁹ ad ea q̃ sunt nature. sed ea ad fidei necessaria
est ad salutẽ. vñ magis vł mus⁹ applicare sm statũ credentiũ. nam sacerdotes
plura tenent explicite cognoscẽ de bis q̃ fuerint fidẽ ꝓfessi: q̃ simplices laici. ⁊ iõ si
veniat hereticꝰ ad cõfutandũ fidẽ ⁊ fidelis se ꝓcurat ad deũ ad habendas
eiꝰ vnctiones diuinas: nõ deficiet qn eũ diuigat p se vel p aliũ: sm ea que
ptinẽt ad statũ fidei: vñ ic in ꝑte est hic vnctionis doctrẽ de oib⁹ necessariis
ad salutẽ. Illud aũt hic dicimur: nos ex in potestate nra habẽ. b Non
scri. vo. Ꝺ ignoratis. hoc vł ꝓpter ꝓ mutatiõẽ q fecerãt fabricatores hereticoꝝ
⁊ veritatẽ articulor⁹ deformẽ. Scãdo aũt modũ cognoscẽdi ex pte hereticoꝝ. d
c Quia ex me. i. Ide: d Nisi ita q nc. i. negationẽ q̃ sequit⁹ affirmat
et verũ. e Qui filiũ nõ ꝺ. ꝓ. hoc. ẽ. nisi affirmãt fidei obstinati: dicitur q̃ se
sunt hereticoꝝ nõ ꝺ. ꝓ. i. lege. ⁊ ꝓbet. quia ⁹ hoc ꝑ affirmãdũ christũ q fu
dãtẽ poti susceptionẽ baptismi. f Hoc i. an. i. ꝓ. Ꝺ. g Qui ne.
pa. ⁊ fi. ꝑ. n. conclusiua: q̃ ꝓsita se ponẽte: pempta se ꝓtimẽte. ideo q negat
vnũ. negat ⁊ alterũ: ⁊ filiũ q̃ negat vnũ: negat ⁊ alterũ. h Hoc. Hoc ꝑtr mo
net eos tenẽ fidei ẽcl̃ie. b. Hos oñs audistis ab initio: vt ꝓ nobis: i Ju
ve. p. fine bene tenẽte ⁊ teneãte. k Unctiõ ẽ. l. v. p. l. fides charitatẽ formata
qđ recepistis i baptismo. l Et vos in filio ⁊ ꝑre ma. in ꝑsr per gr̃am.

Et hoc est

Hoc est repro. Mo emotio. ꝓmisse mercedis ꝓmerẽtis te faciat i ope.
Occat vos. Nunc docti tribuat: qđ ex doctrina intelligat: nõ totus
qui docet vł lingua docẽtis exteriꝰ vocali: laborat: nec ille docẽs tacẽtẽ:
qđ pẽ agat. Sed sicut vnctio eius. Ꝺ. est: spũs sanct⁹ cuiꝰ sacra
est in vnctiõe visibili: vel vnctio charitatis q̃ diffundit⁹ i cordibꝰ nr̃is ꝑ spũm
sanctũ qui ꝺ. est. n. Hoc
ad obseruanda ea que mãda
ta eor qđ ꝓfert: mãdant.

Et verax est: ⁊ nõ. Alia translatio ⁊ verax ẽ
⁊ nõ mẽdax. Ista vnctio ⁊ nõ est mẽdax.

Manete in eo. Et nunc filioli mei. Ex ista
iteratõe inculcat: vt mẽ
tibus actus infigat.

Manete in eo. Et si qđ boni habet illi totus ⁊ nõ vobis ꝑtinet: mala vobis ⁊ diabolo ꝑtinẽt.
Filioli manete in eo. Qui iter pẽcantes ꝑ vbo manet nõ ꝑfuluẽ: ꝑpes bꝫ in eius aduentu: sed q̃ hic erubescit confundetur in eius aduentu: cuius po
cepta neglexit.

Scis qui facit iu. Justicia pẽcata vte est in angelis vel in sanctis viris q semp manẽt in cõtẽplatõe dei. In nobis iustificia ꝓpter ea fide. Justificãtur cõcilio peccatoꝝ. Perficit iustitia qñ nõ erit ultra cum carne: sed triumpho de hoste.

Et ipso natus est. Jam nati sum⁹ ex iusto: iustitias iusti patris sequi oportet. C. III.

Videte qualem charitã. Qualitio ⁊ Ꝺ. vonio est dicit de⁹ erga nos ꝓtum charitatẽ. vocãt eos vt hoc scialo nolẽ ⁊ actu nolare. mur filii dei: ⁊ in futuro simus: possidendo hereditariam beatitudinem.

Videte qualem charitatem dedit nobis pater vt filij dei nominemur: ⁊ si mus. Propter hoc mũdus nõ nouit nos: quia non nouit eum.

Charissimi nũc filij dei sumus: ⁊ nondũ apparuit qđ erimus. Scimus quoniã cũ apparuerit simi les ei erimus: quoniã videbimus eum sicut est. Et omnis qui hꝫ spem hanc in eo: sanctificat se si cut ille sanctus est. Omnis qui peccatũ facit: ⁊ iniquitatẽ facit: ⁊ peccatum est iniquitas. Et scitis quia ille apparuit ut peccãta tolleret et peccatus i eo non est. Omnis qui in eo manet nõ pẽcat. Et õnis

Ꝺ. est. Ecce quale ꝓmissum nobis ꝓmisit pater: vt filii dei nominemur ⁊ simus. Ideo mundus non nouit nos: quia non nouit eum.

Charissimi nũc filij dei sumus: ⁊ nondũ apparuit qđ erimus. Scimus quoniã cũ apparuerit similes ei erimus: quoniã videbimus eum sicut est. Et omnis qui hꝫ spem hanc in eo: sanctificat se sicut ille sanctus est. Omnis qui peccatũ facit: ⁊ iniquitatẽ facit: ⁊ peccatum est iniquitas. Et scitis quia ille apparuit ut peccãta tolleret et peccatus in eo non est. Omnis qui in eo manet nõ pẽcat. Et õmis qui peccat nec vidit eum nec cognouit eum.

Sanctificat se. sicut ille sanctus est. ac. vñ nõ ẽ. ꝓ hoc ẽ. ꝓ. ꝓ. ꝓ

Qui peccat non vidit eum. Et q manet i eo nō peccat: vl hoc no
mine vita hūana: in hac q vt nullus sit sine peccato: vl q ois peccata possit aū
quis vitare p gratiā: quāuis nullus hoc sine speciali priuilegio valeat.
Qui facit aīt cum. Facit qui pēs actū habitū v inclinatōez habitus
q̄d ois qui nō facit: nō ē qui nō habet habitū: sz qui habitū habet: nō
semp actū exercet. Et ideo dicit: qui facit peccatū: nō dicit: qui habet
aīt ois peccatores.

Quia c aīt. Ois peccator ē seruus peccati: q̄ ei⁹ mādatis nō obedit: vl
q̄ ei⁹ imagō: q̄ p̄ hoc vt dicit apl⁹ renouat in agnitiōez dei: q̄ peccando
deformat. Et ideo dicit: q̄ peccat: nō vidit eum: nec cognouit eum: sc̄z
per participationem. Et vidit eum: sc̄z per essentiam. Et cognouit eum:
sc̄z per experimentum. Vel vidit eum: sc̄z per fidem. Et cognouit eum:
sc̄z per amorem. Vel vidit eum: sc̄z per speculationem diuinitatis. Et
cognouit eum: sc̄z per experimentum humanitatis.

Filioli. Hoc ideo repetit: vt ostendat q̄ ois peccator ē filius diaboli: q̄
ois peccans imitat diabolū: vt ad finē capituli patebit. Nemo vos seducat:
sc̄z per persuasionem. Qui facit iustitiam iustus est: sicut et ille iustus est.
Qui facit peccatum ex diabolo est: quoniam a principio diabolus peccat.
Ad hoc apparuit filius dei: vt dissoluat opera diaboli. Omis qui natus est
ex deo: peccatū non facit: quoniam semen ipsius in eo manet: et non potest
peccare: quoniam ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filii dei: et filii
diaboli. Omis qui non est iustus: non est ex deo: et qui non diligit fratrem suum.

Quoniam hec est annūciatio q̄m audistis ab initio: vt diligamus alterutrum.
Non sicut Chaī qui ex maligno erat: et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius maligna erant: fratris aūt eius bona. Nolite mirari fratres si odit vos mundus.
Nos scimus: q̄m translati sumus de morte ad vitā: quoniam diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte. Omis qui odit fratrem suum homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitā eternā in semetipso manētē. In hoc cognouimus charitatem dei: quoniam ille pro nobis animā suam posuit: et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi: et viderit fratrem suum necessitatem patientem et clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo? Filioli mei non diligamus verbo neq̄ lingua sed opere et veritate.

Et in hoc cognoscimus: quoniam ex veritate sumus: et in conspectu eius suadebimus corda nostra. Quia si reprehenderit nos cor nostrum: maior est deus corde nostro et nouit omnia. Charissimi si cor nostrum non reprehenderit nos: fiduciam habemus ad deum: et quicquid petierimus accipiemus ab eo: quoniam mandata eius custodimus: et ea quae sunt placita coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius: vt credamus in nomine filii eius ihu xpi: et diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis. Et qui seruat mandata eius in illo manet: et ipse in eo. Et in hoc scimus: quoniam manet in nobis de spiritu quem dedit nobis.

Charissimi nō credite omni spiritui: sed probate spiritus si ex deo sint: quoniam multi pseudoprophetae exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei. Omis spiritus qui confitetur ihm xpm in carne venisse: ex deo est. Et omis spiritus qui soluit ihm: ex deo non est. Et hic est antichristus: de quo audistis quia venit: et nunc in mundo est iam.

Vos filioli ex deo estis: et deuicistis eos: quoniam maior est qui in vobis est: quam qui in mundo est. Ipsi de mundo sunt: ideo de mundo loquuntur: et mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui nouit deum audit nos. Qui non est ex deo non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis: et spiritum erroris.

Nicolaus

a Hec exponit ea fide formata charitate: nec p hoc intelligātur q̄ bona fides charitate informata nō possit peccare: vt alig exponāt: cū sit pars. ij. Charitas tali potest refugiri: memor dicto magi vel cuiuslibet q̄d sic est in intelligātia q̄ multe vere actus fidei formate charitate vel extincta vel peccati nō: hec exponit et. f. acta peccata. b Filioli. Hoc ideo repetit: q̄ ois peccator ē filius diaboli: vt dictū est. Et ideo ne quis seducat: id est fraudulenter nos inducat ad peccandū: vt alig exponāt: q̄ ois qui facit iustitiam: iustus est: sicut et ille iustus est. Qui facit peccatum ex diabolo est: quoniam diabolus a principio peccat. Ad hoc apparuit filius dei: vt dissoluat opera diaboli. Omis qui natus est ex deo: peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet: et non potest peccare: quoniam ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filii dei: et filii diaboli. Omis qui non est iustus: non est ex deo: et qui non diligit fratrem suum. Quoniam hec est annūciatio quam audistis ab initio: vt diligamus alterutrum. Non sicut Chaī qui ex maligno erat: et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius maligna erant: fratris aūt eius bona. Nolite mirari fratres si odit vos mundus. Nos scimus: q̄m translati sumus de morte ad vitā: quoniam diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte. Omis qui odit fratrem suum homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitā eternā in semetipso manētē. In hoc cognouimus charitatem dei: quoniam ille pro nobis animā suam posuit: et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi: et viderit fratrem suum necessitatem patientem et clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo? Filioli mei non diligamus verbo neq̄ lingua sed opere et veritate. Et in hoc cognoscimus: quoniam ex veritate sumus: et in conspectu eius suadebimus corda nostra. Quia si reprehenderit nos cor nostrum: maior est deus corde nostro et nouit omnia. Charissimi si cor nostrum non reprehenderit nos: fiduciam habemus ad deum: et quicquid petierimus accipiemus ab eo: quoniam mandata eius custodimus: et ea quae sunt placita coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius: vt credamus in nomine filii eius ihu xpi: et diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis. Et qui seruat mandata eius in illo manet: et ipse in eo. Et in hoc scimus: quoniam manet in nobis de spiritu quem dedit nobis. Charissimi nō credite omni spiritui: sed probate spiritus si ex deo sint: quoniam multi pseudoprophetae exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei. Omis spiritus qui confitetur ihm xpm in carne venisse: ex deo est. Et omis spiritus qui soluit ihm: ex deo non est. Et hic est antichristus: de quo audistis quia venit: et nunc in mundo est iam.

Vos filioli ex deo estis: et deuicistis eos: quoniam maior est qui in vobis est: quam qui in mundo est. Ipsi de mundo sunt: ideo de mundo loquuntur: et mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui nouit deum audit nos. Qui non est ex deo non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis: et spiritum erroris.

Nicolaus

a Et nos v. p. s. ponere. Et vitā impēdit p salute eoꝝ spūali exponere. Et ē debitū ps et est ne charitat. fm qd' bonus fug ois obligāt ē. et potit spūā alq̄ pecūa: et tanto loco alq̄ grient. Ipse et vltio ponit exp̄ fm Aug. l. de doctrina xpiana. bonū ho⁹ obligatū fm ordinē rectū tn exponi p salute magis obligātē. ppt q̄d vita corpāl ē expēdita p spūali salute grī mi: et ois sp ad ē tendēt. nec vsitatum est' ois ē p salute corpāl tn laborē et ra sui corpis. et sic cura de salute spūali grient. et sibi i cāsu necessitat. vt fi
g videat pditari grīnā spūalis: et ē potit tūc alie tuentari spūl p q ea
liū vidā pditari grīnā spūalis: et ē potit tūc alie tuentari spūl p q ea
liū vidā exponit de mori corpāli. i tali cāsu tenet ē facere: et nō alit. et ē nō
videt bono vitali martyrū nō mediū i artūo mori potest. p vbi ipi et ex
pauciōb. fidei exhortāb⁹ et confortāb⁹. p q ad mori fuit pdispt. Nō ēo
q cari alq̄ hēt: vt faciendo eoꝝ aut ei⁹ vt alii plati. ē sibi ē cāsa: et ē in
illis tenet. p salute subditoꝝ suoꝝ vitā exponere corpāli: vbi et ē ipsum
tenet q̄d cōtingēdo ei⁹ ē. Nec v mori. Nō ē ēs potest. ē meritum?
fm tribuendi salutatio Joā. c. a. b Qui habuerit. ē p̄ cibū i alt
qđ' delectā. hui⁹ charitat. ē. Qui habuerit. Hoc hui⁹ modi. i. tēporal. Et
vlgat' exponi' cāsus i q̄ domestici facere necessitat' ē. Et sequit. Et' accipi
es per facilē. Cōfi hui⁹ tēporal victual. vestitus. ydoneat' necessitatē' p̄sens. et
stat'. et ē sibi ē. p̄dict' stat. ē. Et fm cā. q. gratuiti p̄t occurrere. et sibi
occurrit. et ē. p. ē. ad. pt. Et' sequit' patit clemētiā. vel Dulcē'. Hanc
libi partē. i. qui in tenacitatē tendit. q̄d. i. actual. pēam: peticatum calor'
q. apud te mansūm. Hoc' angelū. q̄d' potissim' Ambrosi. q. circa ist literā
ri. ip' hanc valorem. et sibi ē. Ambr. i. decret. ec. ci. vbi. c. Hec' hec. ē notat'
est. vt: Qui habuerit. Hoc hui⁹ modi. i. tēporal. Et sequit. Et' accipies
cāsus accepit ex pte recipientis. Cōfi patit' vsqđ' ad' tuit. et ē appet' vt patitur
ri posse nisi p. dēfectū ali⁹. et sic vltra tenet' hanc. et sibi ē. Et sequit' Et' cāsa
sibi. et ē ex ne. cāsa. et plene sic. Et' claudit' sibi cor ad plus. q̄d' ē tenet
tion. q̄ alt' sibi. i. nō tenet' sibi. et ne cāsa. sic. Et' vide' sibi. ne
vt. pr̄ient' actuāt. i. vita. nō tenet' a fm. ē sibi. c Et vide' sibi. ne.
Vide' c. virtual. d Et dic. vt. f. ex ex. fundament' et benefic. e Qui
cha. dei ma. in eo q. n. mitio nō. in tali est cāsa et ē. ē. ignōrāt. sequit. tūc.
ppt q̄d' Amb. Et ideo tanq̄ mentēt. i. ē. pauēt. occidēt. f Filioli.
Et ppt q̄d' Amb. Et ideo tanq̄ mentēt. i. ē. pauēt. occidēt. f Filioli.
Et ppt q̄d' Amb. Et ideo tanq̄ mentēt. i. ē. pauēt. occidēt. f Filioli.
Et ppt q̄d' Amb. Et ideo tanq̄ mentēt. i. ē. pauēt. occidēt. f Filioli.
vanus. g Neq̄ lingua. Talia. hui⁹ modi. i. tēporal. Et sequit. Et' accipies

[illegible]

Charitas ex deo est. Filius deus est ex deo: spiritus sanctus deus

Nicolaus

[illegible]

Deum.

[illegible]

Nicolaus

[illegible]

De lyra

[illegible]

Deū q̄ nō videt. Illū nō videt oēs q̄ nō habet dilectionē. idco nō habet dilectionē q̄ nō diligit fratrē q̄ videt. Et hoc mādatū habem⁹ a deo. vt q̄ diligit deū: diligat & fratrem suū.

C. V.

Omnis q̄ cre. Credit q̄ sic. vt sit q̄d dicit pone pu. aliter & omnino esset dānt. Ego aūt puto illū vel nullatenus vel tam parū vt nō videant⁹ fuisse imitatur q̄ posset vitam eternā obtinū.

Sic q̄ cre. Vere qui diligit nō diligit fratrē. Nā q̄ diligit deū patrē: diligit deū filiū a pte geniti. & q̄ diligit deū filiū: diligit eius capūt. Ergo diligam⁹ filios deo: vt si diligam⁹ filiū deū cū⁹ mēbra sunt. & diligendo filiū diligim⁹ oīa q̄ sunt corpis eius q̄ magistrat⁹ cū pue. christi. vt si vt⁹ christianus. Ita q̄ amat fratrē amat ihesū. Cui illo est ipē vnū est. Nec pōt nō diligere christū: qui mēbra ei⁹ diligit. Sic q̄ nō diligit qui est ei⁹ patrē: necessario & patrē nō diligit.

Sic q̄ cre. Et vere qui diligit deū: diligit et fratrē. nā q̄ diligit deū q̄ genuit: diligit eū q̄ genitus est. Item q̄ genitus est ab eo. & quia natus q̄ credit ex. & quia est q̄ genuit: nouit deū patrē. Qui ergo diligit deū genitū: & filiū diligit genitū ex filio. & consequenter loquēdo de dilectione: monstrat filios q̄ ligo adeo est charus: vt negligat amare bonū ppter hoc q̄ bō est. q̄ in eode ordine est monendus est vt salē id diligat q̄ sit deo natus est. q̄ participe eiusdē gre est. Sicut q̄ malit diligēdi ppter se q̄ ppter vtilitē. & ppter ipsū cōmodū: determinat q̄ verius amauerit ī primis.

Nicolaus

magis diligendū vel q̄ magis diligat. sed dū est illud q̄ prius nobis occurrit ad diligēdū. vboc mō arguit aplē q̄ primus eo q̄ est magis nobis cognitus occurrit magis nobis diligendus. ppter q̄ si aliqs primū non diligat arguit pōt q̄ deū nō diligat. nā q̄ primus sit magis diligendus: fili q̄ nobis primo occurrit diligēdus: vt dictū est. vñ dicit Augᵘˢ homil. xxvii. Et hic q̄ animus nouit surgit ad incognita que nō nouit: vt p̄ q̄ scit nouū diligere diligat & incognita amare. & sic intelligit q̄ ait sic. Qui nō diligit fratrē sui q̄d videt. & sic occurrit sibi primo diligēdus ronē filiatiōis ī specie. Exhc. xviii. Et aliat diligat deū ille. a. Dicit q̄d nō videt. & sic primo nō occurrit diligendus. b Quō pōt diligere q. o. nō est possibile. q̄ videtis primi est quādā via ad dilectionē dei. nō tñ sequit ppter hoc q̄ sit malus vel pctor. sed magis obscurie. nā illud q̄ est primo in via generationis est posterius ordine pfectionis. sicut puer & puericia & status virili. c Et hoc mandatū habemus a deo. Matth. xxii. vbi ponit de dilectione primi. plangit mandatū de dilectione dei. C. V.

d Omnis q̄ credit. Nec est tertia pars principalis tractatus huius epistole in qua tractat beatus iohānes de eterna verbi emanatione. Et dividit in duas partes. q̄ primo ostendit se fidelē imediate de dilectione primi. Ibi o tractat de emanatiōe verbi. ibi: Hic est victoria. Circa primū dicit: Oīs q̄ credit fide charitate formata. e Ex deo natus est. Sanctus. f Et ipe in lege. i. ephebi genitus. g Et deo natus est. q̄ regnerat⁹ sacro baptismate. h Et oēs q̄ diligit eū q̄ genuit. i. deū nūl fidēs nisi formata fides tales. i Diligit. i. cū q̄ natus est ex deo. i. qui est q̄ fidē alias nō diligeret sufficienter nō est eī ex diligere mētes eius. k Ex hoc cognoscimus q̄ diligimus natos dei. cū deū diligam⁹. nō mā nam diligēdo deū includit dilectionē proximi: vt dictū est. filij q̄ amor dei non est otiosus: operat⁹ est magna fi est vt dicit Augᵘˢ homil. xx. ibi: Et mandata eius grauia. q̄ sunt. Quia est dilectionis ei⁹ ibi: Hic est enī charitas dei. hoc exigit dei charitas. n Et mandata eius grauia non sunt. scdm retributō & opera adimplendo. Et ne ali quis ī crastia ppter difficultatē hoc timeant dicit: o Et mandata eius grauia nō sunt. i. onerosa. nō illa que de natura sui dura sunt & aspera. amor dei & ipsa facit leuia. & dulcia. q̄ subdit: p Quia oē q̄d natꝰ est ex deo. charitate formata. q Vincit mūdū. i. tentatiōes diaboli mūdi et carnis. r Et hoc. q. pōita primitus dicta de dilectione primi. hic ostendit se emanatiōe verbi. & primo ponit determinata. sepe de-

Et mandata eius grauia non sunt. vt non videāt deo nisi vt valeant⁹ placere. sed suaue. vbi. s. quia mādata dei ī nobis facit custodia mandatoꝝ dei. Et mandata nō sunt. Ideo grauia non sunt. quia q̄ est de natura eius leue. Quis est natura sui dura & aspera amori dei & ipsa facit leuia. vbi⁹ grauia esse dicat: non mutatē sua accidentia q̄ sunt iuxta locū: & vere nō sunt grauia q̄ oē q̄d nat. natꝰ ex deo. q dilexit deū. & primū. Qui de mādatis dei ita sentiunt pdurare vt ea ad actionē pducere hic vincit mūda ī omnib⁹ tēptationib⁹ aduersitat⁹ & iniquitat⁹ huius mūdi. Et hoc ideo q̄ oē q̄d natū est ex deo. vincit mūdū. i. facit vincere. Et hoc est victoria que vincit mūdū. fides nr̄a. Illa fides dī fides nostra. Illa fides q̄ p dilectionē operat: q̄ dei auxiliū sagitat.

Quis est q̄ vincit. Nec determinat q̄ fides vincit. sed q̄ vincit. i. fides ipsi. quasi vere & fidē vincit mūdū: q̄ p aliud non vincit.

Fides nr̄a. Ecce que fides vincit: q̄ credit verū hominē & verū deū.

Hic est q̄ venit p aquā & sanguinē. Determinat q̄ fides vnitatis nō sufficit ad salutē ad vinculū mādi addit & de humanitate.

Spūs. Vbi una in qua cuncte in passione. Aqua & sanguis: q̄ stupebāt de latere ei⁹ q̄ fieri non posset si verā carnis nāturā nō haberet. Sed & ad passionē facti⁹ est ille gutte sanguinis: ostendit veritatē carnis: hoc aūt q̄ de latere ei⁹ manauit aqua & sanguis vtiq̄ fluxit: ostendit q̄ corpus illi post mortē nichil⁹ erat victurū: & mors eius vitam nobis dare. Ad hoc fuit sicut sanguis in terrā fluebat: signabat q̄ suo sanguine ecclesiā toto orbe lauaret.

Quī tres sunt qui. Per hoc apparet q̄ iesus est veritas. verbū dei. vbi⁹ q̄ de vtroq̄ habemus certā testimoniū: de deitate p patrē & filiū & spūs sanctū: de humanitate p aquā & sanguinē.

vt mandata eius custodiamus: & grauia nō sūt. Quōniam omne q̄ natum ē ex deo vincit mūdū. ostendit quid sit illud q̄ facit vincere: dicens: Et hec est victoria que vincit mūdū. i. facit vincere. a Fides nostra. de verbo dei. ideo subdit: t Quis est adī qui vincit mūdū nisi qui credit fide formata. v Qui iesus est filius dei. naturaliter & per physicam eiusdem nature cum eo. non identitate specifica. quia natura diuina non est diuisibilis sicut humana: sed identitate numerali: vnitate essentie in persona. q̄ natura non patitur nec ratio q̄ ingenito & genitum. sic sunt vnū in suppōito. x Hic est filius eternaliter a patre genitus. y Qui venit in mundū. ad nos saluandū. z Per aquā. baptismalē: q̄ per tactum sue sacratissime carnis in baptismo dedit vim regenerandi aquis. a Et sanguinē. effusum in pectore nostre salutis. b Iesus christus. verus homo verus deus. c Non in aqua solum. sicut ioannes baptista cuius baptismo solum lauabat⁹ corpora: sed nō auferebat peccata: sicut facit baptismus christi. d Sed in aqua & sanguine. i. in baptismo virtute regenerationis habente: & sanguine ad infinitas alias efficax redemptionis sufficiente. e Et spūs est. Hic pōit vltra determinationis manifestatiō. & est quadruplex. non tñ ponunt hic ī eo ordinem ipse. vna fuit per spiritum sancti missionē super apostolos in signo vidibili. in testimoniū q̄ iesus ad dexterā patris gloriosus est eius naturaliter filius. vnus cum ipso deus. & de hoc testimonio predixit saluator Joh. xv. Cum ad venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis qui a patre procedit ille testimoniū perhibebit de me. & hoc ellipsis dicitur: Et spiritus. i. sanctus. f Et qui testificatur. cuius testimonium non potest esse falsum. g Qm christus est veritas. i. dei patris filius qui procedit a patre per modum intellectus. & sic est eius verbum. idem est enī verbum & filius. propter hoc illa que pertinent ad intellectū vt veritas & sapientia & huiusmodi appropriantur filio in trinitate. h Qui tres sunt. Hic ponitur secunda manifestatio que est per aperturā visionē. nam ipsa beata trinitas manifestat se beatis q̄tum ad personarū distinctionē. & verbi emanationē a patre. & ipsius sancti sp̄us vtroq̄. & hoc ē q̄d dicit: Qui tres sunt qui testimoniū dant in celo. veritatem manifestando. nam testimoniū dare est veritatem manifestare. i Pater. increatus. k Verbum. ab eo genitum. l Et spiritus sanctus. procedens a patre & verbo. m Et hi tres vnum sunt. in essentia. & sic vnus deus super oēs gloriosus

Et tres

Pater dedit testi. scilicet q̄d dicit: hic est filius meus d. Ipse filius dedit q̄d in monte transfiguratus est: a patre testimoniū perhibente. ipsum esse suum dilectū filium & nobis ponendum tanquam magistrum audiendum. Spūs sāc⁹ dedit: q̄d sup baptizatū in specie columbe requieuit vel q̄d ad vocationē nōis ejusdem credentiū implenda.

Qī testimoniū ho. &c. agnū est testimoniū dei: huius q̄d de filio dei p̄hetes. dixit d. d. m. f. a. d. m. qui etiā dixit ī quo complacuit mihi. Et hoc est testimoniū dei quod maius est. Quoniam hoc est testimoniū dei q̄ magnificauit filium suum. Et hoc est testimoniū dei q̄ dedit de filio suo. Et hoc est testimoniū dei q̄ dedit de filio suo. Et hoc est testimoniū dei q̄ dedit de filio suo. Et hoc est testimoniū dei q̄ dedit de filio suo.

Qui credit in filium dei: habet testimoniū dei ī se. Qui nō credit filio: mendacē facit eum: q̄ nō credit ī testimonio q̄ testificatus ē de filio suo. Et hoc ē testimonium: quōniam eternā dedit nobis deus: & hec vita in filio ei⁹. Qui habet filium: habet vitā. Qui non habet filium dei: vitā non habet.

Hec scribo vobis: vt sciatis q̄m vitam habetis eternā: qui creditis ī nomine filij dei. Et hec est fiducia quā habemus ad eum: q̄ quodcunq̄ petierimus scdm voluntatē ei⁹: audit nos. Et scimus quia audit nos quicquid petierimus. Scimus quoniā habem⁹ petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatū non ad mortem: petāt et dabit ei vita peccāti ñ ad mortē. Est peccatum ad mortē: non pro

Scim vo. vbi ñm ista carnalia solidaria q̄ ī omne fere opere ad rogandū veniamus. Et voluntas nostra salus. & primo nō offendat⁹ a voluntate dei. sic voluntas nr̄a salus. & primo nō offendat⁹ a voluntate dei. sic voluntas nr̄a bona voluntas dei nostra. Iudex corrigit. vt apta paulo corrige.

Scim vo. vbi ñm ista carnalia solidaria q̄ ī omne fere opere ad rogandū veniamus. Et voluntas nostra salus. & primo nō offendat⁹ a voluntate dei. sic voluntas nr̄a bona voluntas dei nostra. Iudex corrigit. vt apta paulo corrige.

Scim vo. vbi ñm ista carnalia solidaria q̄ ī omne fere opere ad rogandū veniamus. Et voluntas nostra salus. & primo nō offendat⁹ a voluntate dei. sic voluntas nr̄a bona voluntas dei nostra. Iudex corrigit. vt apta paulo corrige.

petitionem q̄ pro fratre: q̄ quis et peccatum.

Scimus q̄ sic. Quia bene q̄ habem⁹ ab eo possibile quasi petitiones quas petimus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatū non ad mortem: petāt et dabit ei vita peccāti ñ ad mortē. Est peccatum ad mortē: non pro

Nicolaus

a Et tres sūt. Hic ponit tertia manifestatio que est p̄ christi passionē in qua ala christi fuit a corpe separata. & a corpe mortuo fluxerāt sanguis et aqua: Joh. xix. vbi⁹ legit: Et tres sunt qui testimoniū dant in terra. veritas ē filii dei manifestando. b Spūs. Lala christi. in qua ad lymbū patrū descendit: & sic se manifestauit. ostendēdo sui ostiat⁹ patrem ad patrē ascendisse. Et vere. Quia sic

[illegible]

illo dico vt roget qs. Omnis iniqtas peccatū ē: ⁊ est peccatum ad mortem. Scimus quoniam ois q natus ē ex deo non peccat: sed generatio dei ꝯseruat eū: vt malignus non tangit eū. Scim⁹ quoniā ex deo sumus: ⁊ mūdus totus in maligno positus est. Et scimus quoniā filius dei venit: ⁊ dedit nobis sensum: vt cognoscamus verum deum: ⁊ simus in vero filio ei⁹. Hic ē verus de⁹ ⁊ vita eterna. Filioli custodite vos a simulacris.

Finit epla pria sci ioānis apli.

Incipit Prolog⁹ i scōa ciusdē.

Totus mundus. [illegible]

Nicolaus

[illegible]

Filioli custo. [illegible]

Custodite. [illegible]

Busq; adeo sanctā feminas scribit vt eādem dominas nō dubitet litteris appellare: ciusdēq; filijs testimoniū q ambulēt i ꝯitate ꝑhibet. Incipit epla scōa sci ioānis apli.

Enior: ele C I

Ecce dñe ⁊ natis eius quos ego diligo i veritate. ⁊ nō ego sol⁹ sed ⁊ omnes qui cognouerūt veritatē. Propter veritatē quē ꝑmansit i vobis: ⁊ vobiscum erit i eternū: Sit vobiscum gratia ⁊ misericordia pax a deo patre ⁊ a xpo ieiu filio patris in veritate ⁊ charitate. Gauisus sū

[illegible]

Jesu xpo fi. pa. Erant tunc ipsi heretici qui negabant dñm iesum verum dei filium: quos confutat.

Gauisus sū val. Quasi qd tenetis tenete: nihil aliud ab hereticis recipite: q in his q habetis gaudeo: nihil aliud ad salutē vobis superaddi: expero. Cū ergo gaudeā de vestro bono principio: ne faciatis volere defectu vestro: q vt sollicitus custos ola que circa vos fiunt cognosco.

De lyra

Epistola Joannis secunda. C. I.

Enior electe domine. Postq; beatus ioannes in epistola prima instruxit fideles generaliter. hic ꝯsequenter in duabus epistolis instruit aliquas personas specialiter. Diuidit autē hec epistola in tres partes. i. salutationem: prosecutionem: et conclusionem. secunda ibi: Gauisus sum. tertia ibi: Plura habens scribere. In prima parte notatur primo persona salutans: cū vbi: Senior. ⁊ hoc ratione etatis prouecte ⁊ status seu officij. illi enim qui tunc regebant ecclesias senes vel seniores dicebant ratione discretionis ⁊ maturitatis in moribus. inter rectores ꝯo ecclesiarū qui tunc erant in aīa ioānes erat principalior. ideo dicit hic: Senior. Secūdo notant persone salutate: cum dicit: i Electe dñe ⁊ natis eius. erat enim magna ⁊ nobilis dña nole electa habens prolem ⁊ familiam fidelem ⁊ ministros ecclesie sustentabat. ⁊ Quos ego diligo in veritate. i. charitatiua dilectione absq; fallacia ⁊ simulatione. ⁊ Et non ego solus sed ⁊ omnes qui cognouerunt veritatem. i. omnes fideles qui cognouerunt christum qui est ipsa veritas. ⁊ Propter veritatē. i. fidei ⁊ bone vite. ⁊ Que permanet in vobis. per gratiam. ⁊ Et vobiscū erit in eternū. per gloriā que est gra confirmata. Tertio ponunt optata bona: cum dicit: ⁊ Sit vobiscum gratia. iustificans. ⁊ Misericordia. penam peccatis preteritis debitam relaxans. ⁊ Pax. i. eterna beatitudo appetitum totaliter quietans. ⁊ A deo patre. a quo sunt ista bona. ⁊ Et a xpo iesu filio patris in veritate ⁊ charitate. per quam intelligitur spiritus sanctus cui charitas appropriat. ⁊ sic tres persone exprimunt ideo q indiuisa sunt opera trinitatis. Aliter etiam potest dici q per expressionem patris ⁊ filij subintelligitur spiritus sanctus qui est amborum nexus. ⁊ cum subdit: In veritate ⁊ charitate. supplendū est vt proficiatis in charitate ⁊ veritate. i. in dilectione ⁊ eius cognitione. ⁊ Gauisus sum. Finita salutatione. hic incipit prosecutio. in qua primū hortatur dñam predictam ⁊ eius domū ad bonū prosequendū. scilicet ad malum precauendū: ibi: Qm multi. Circa primū sciendū q virtus laudata crescit. ideo beatus ioānes vt inciter ad proficiendū in futuro laudat bonū de ꝑterito. dicens ꝯgratulādo. Gauisus sū valde in dño.

Quoniam

Ambulantes in ve. Positus est adā in paradiso: vt operaret ⁊ custodiret illud. Operatio effectus ꝯuectionis custodia ꝑfectionis ipsius. [illegible] Nō tāq; mā no. ⁊c. Arguit hereticos q [illegible] Qm multi seduc. Hoc de hereticis pōt accipi [illegible]

Sed vel verā eius carnē vel verā diuinitatē: vel verū eius patrē deū: aut aliqd tale negāt. vel pōt de iudeis accipi: q iesū nōdū ad salutē mūdi venisse denegant. Sed expectāt venturū antichristum.

Videte vos. ⁊c. Istis talibus ne ꝯsentiatis: sed potius attēdite q̄liter sitis perfecte instructi ad fidē ⁊ constantiam.

Mercedē ⁊c. Deū plenū cū iocunditate capiatis. ꝑseuerādo in doctrina vobis tradita: ⁊ nō ꝯsentiendo eorū errori.

Et nō ꝑmanent. Sicut separat se a diuina doctrina vt extra rectā fidē ꝯuersationēq; mandatorū dei sit: separat se a deo ne habeat deū: ꝑ actuales ⁊ ꝯsēplatiuā vitā sit alicuius de⁹: q est creator oluz.

Qui ꝑmanet. Manet in euāgelica doctrina qui sm eā sapit ⁊ agit. Separat se ab illa: qui aliter sapit ⁊ agit.

Si qs venit ad vos. Cū ioānes apud ephesus balneas laudāti gra intraret: ⁊ videret cherintū: exiuit dicēs: fugiamus hinc ne balnee ipse corrūpant

Nicolaus

a Qm iueni ⁊c. ambulātes. i. ꝑficientes. b In veritate. fidei ⁊ morum. c Sicut mādatū acce. a pte. i. a xpo qui est pater oluz xpianorū. Cōsequēter inducit ad ꝑficiēdū in melius. d Et nūc rogo te dña. de ꝑfectu i mādato dilectionis in qua tota lex ꝑplet. Ro. xiii. Plenitudo legis est dilectio. e Nō tanq; mandatū nouū ⁊c. q: sicut dictū est. ii. ca. mādatū de dilectione est de dictamine legis naturalis. ⁊ sic a principio cōditionis humane. ⁊ de lege mosaica. ⁊ sic est ab initio legis date. ⁊ renouatū est in lege noua. ⁊ sic est ab initio legis euangelice. f Vt diligamus alterutrū. in deo ⁊ ꝓpter deū. g Et hec est charitas vt ambulemus. semp ꝑficiendo. h Secūm mandata eius. ea opere adimplendo. i Hoc enim est mandatū. i. dilectionis dei ⁊ ꝓximi in quo ipsi ꝯtinent ola mādata que sunt quedā explicationes mādati dilectionis. k Vt quēadmodū audistis ab initio. vestre ꝯuersionis. l In eo ambuletis. semp ꝑficiendo. m Qm multi. Hic ꝯfirmat inducit ad ꝑcauendū malū. ⁊ ꝓpter ostendit ipsū ⁊ inducit ad cauendū. scdo tradit cauendi modū: ibi: Siquis. circa primū dicit: Qm multi seductores. q. d. ad hoc monui vos in bono ꝑficere. q multi seductores inducunt ad ꝑtrariū: quibus est cauendū. ⁊ qui sunt illi subdit: n Qui non ꝯfitent iesū xpm venisse in carnē. i. ipsū esse verū deū ab eterno ⁊ hominem in ꝑfectione sunt. iudei obstinati ⁊ heretici peruersi sentientes de xpo. o Hic est seductor. qui sic de eo peruersi sentit. p Et antichristus. in figura: q nō in ꝑsona. q Videte vosmetipsos. i. diligenter ꝯsiderate ⁊ cauete. r Ne perdatis. ola opa bona. s Que operati estis. nam perdunt ꝑ corruptionē heretici. t Sed. supple sic in bono perseuerantes. v Vt mercedē plenā accipiatis. in patria vbi totaliter faciat appetitus. x Ois qui precedit. i. qui primo bene incedit per viam iusticie. y Et nō ꝑmanet in doctrina xpi. a via iusticie recedēdo. z Deū non habet. per gratiam que perdit per vnum peccatū mortale. a Siquis. Hic ꝯfirmat tradit precauendi modū: dicens: Siquis venit ad vos. sub specie religiositatis. b Et hāc doctrinā. i. xpi. c Nō affert. sed magis contrariā. d Nolite recipere eū in domo. i. nolite cōmunicare cum eo in potu vel cibo seu habitaculo: ne seducamini ab eo. e Nec aue ei dixeritis. cōmunicando ei in verbo. ⁊ hoc est sūr ꝓpter periculū cor-

[illegible]

doctrinam nōn affert: nōlite recipe in domum eius: nec aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi aue: cōmunicat operib⁹ illi⁹ malignis. Ecce ꝑdixi vobis ut i die dñi nō ꝯfūdāmini. Plura habēs vobis scribere: nōlui ꝑ chartā ⁊ atramētū scribere. Sperō. n. me futurus apud vos ⁊ os ad os loq: vt gaudium vestrum plenū sit. Salutant te filie sororis tue electe. Gratiam tecū.

Finit scōa epla sci ioānis apli.

Incipit prolog⁹ i tertiā ciusdē.

Aliū pietatis eā extollit atq; vt in ipsa pietate maneat exhortat diotrepē ipietatis ⁊ superbie causa obiurgat: demetrio āt bonum testimonium perhibet cū fratribus vniuersis. Incipit tertia epla sci ioānis apli C. I.

Enior: caio charissimo quē ego diligo in veritate. Charissimē

[illegible]

Epistola tertia Joannis. C. I.

Enior caio. Hec epla sicut ⁊ ꝑcedēs diuidit in tres ꝑtes. Salutationē: ꝑsecutionē: ⁊ ꝯclusionē. scdo ibi: Charissime. tertia ibi: Multa. In ꝑma parte describit primo ꝑsona salutans ⁊ ꝯtra ⁊ officio: ibi: Senior. sicut dictū est in epla ꝑcedente. scdo ꝑsona salutata ex nole ⁊ familiaritate: ibi: Caio charissimo. ille erat corinthus ille de quo dicit paulus. i. Cor. i. Quos ego deo meo q nemini vbi baptizaui nisi crispū ⁊ caiū. ⁊ de q dicit Ro. xvi. Salutat vos caius hospes meus. recipiebat eū ⁊ sustentabat ꝑdicatores verbi diuini: ꝓpter qd erat apto charissimus. tertio notat affectus salutantis ad salutatū: ibi: Quē ego diligo in veritate. nō verbo solū aut lingua. i Charissime. Hic incipit ꝑsecutio huius eple. in q beatus ioānes primo monet caiū de ꝑseuerātia i bono. scdo de declinatione a malo

[illegible]

Plura ⁊c. [illegible]

Salutant te. [illegible]

Finit epla sancti Joānis secunda.

Incipit epla sancti ioānis ciusdem. C. I.

Enior caio. [illegible]

Videte vos. [illegible]

De lyra

[illegible]

Ad iii [illegible]

Incipit argumentum in epistolam beati Iude apostoli.

Iudas frater iacobi qui de cotidianis vtilitatibus ecclesiastici laboris sollicitus ad scribendum vocabatur. vt diuitijs ac pabulo fidei quo ipse ditabatur cunctos locupletaret. necessariam duxit epistolam scribere. in qua eos qui post ascensum domini ecclesiam fide et moribus maculauerant. grauissimis increpationibus redarguit. Et ne quis forte existimaret. quod ea quae de illis praedicta sunt. ad tempus dumtaxat apostolorum pertinerent. Commonere eos voluit. quos ipse praedixerat. Et quia non solum in illis. sed in omnibus ecclesiis. quae per totum orbem sunt. haec pestis serpere nouerat. Ideo generalem scribens epistolam. ad omnes fere ecclesias sermonem direxit. Et quia in ea quaedam posuit de libro enoch qui apocryphus est. in ea assumpsisse testimonium a plerisque reiicitur. Sed quia ipse canonicae scripturae consentit. et ab antiquis patribus inter ecclesiasticos libros computatus est. nos quoque eum inter sanctas scripturas computamus.

Incipit epistola Jude apostoli. C I.

Iudas iesu christi seruus. Hic incipit epistola beati iude apostoli. Iudas frater iacobi. Hic incipit epistola beati iude apostoli. Iudas frater iacobi. Iudas iesu christi seruus

Nubes. Christ⁹ ꝺ̄ ꝺiscretis⁹ ꝑ doctrinis ⁊ miraculis ꝺiuinitus ꝓbatus ⁊ ꝑ
racula ⁊ ꝑ ipꝫ sit nobis obscuritas tolē ꝑnctos in crīō eos sūt ꝑuersa simpli
tie ꝺoctio sunt aque sapīnie. Arbores autūnales. ꝺ̄ ꝺe apostolis testimoniū
bonū fructū ferētibus. ⁊ sunt arbores autūnales tūc ꝺe ferūt bonū fructum
sicut arbor in autūno plātata ꝺ̄ q̄ nec folia cadūt ⁊ fructus. Bis ꝺ̄ ſuper
ecrūt fructus: aduert⁹
nus est ⁊ inutilis. Et qd
ens facūt quasi bonū vi
deat: nō bona intīone
agūt: sīt bona q̄ sunt in
alijs scripta.

Bis mortue. Bonū mortē q̄ nō facit fru
ctū bonū. Bis mortē q̄
facit fructū malū. Et sīt
mortuoq̄ ad utrūq; ſalti
mortui. Sed inde vult ſir
gere ꝑ fidē: cuius redēta
ad impietatē. ⁊ nō erubi
cant ꝺe ꝺoctrina q̄ ꝺe
ceptis ⁊ ꝓcepīs ꝑdit mē
tem ſactūs cor⁹ ⁊ ſtatuto co
rūm sicut ꝺe ꝺeo⁹ cor⁹ mor
ſi aliquā ſuerūt ⁊ ꝑ ydolatriā
huiusmodi a deo ꝺiuer
serūt ꝑpt ꝙ vlterē qua
ſi ſuerit certame⁹ ⁊ altercā
tio michahelis cū ꝺiabolo
volēte corpus moysi reue
lare vt ꝑpuli ꝑ ydola
trīā ꝺesperet. Nō ꝺebacle
ant ꝓhibēte ne ꝑpulus
cultus ꝑuerse ꝺeuocati
q̄ nobis occulta sūt: non
ꝺebet a quoꝑā rebelli.

Vel sic. Michahel cū ꝺiabolo ꝺisputans altercaret ꝺe moysi corpore. non ē ausus inferre penā blasphemie hui⁹modi. Sed ꝺicit: ꝑcipiat ꝺns vbi. Vel aliter: Cū ꝑbo sicco altercauit cū ꝑtulit de corpore moysi. Ꝺe cuius nolunt aliqui blasphemiā inferre: ꝑ tāgi ocu
ad occisionē ꝺuctus ē. Cū michael ⁊c. Ꝺe q̄ scripturis hoc testimoniū assūpserit: nō patet. Sed allegorice planū ē. Corpus moysi ꝑpulus ſuit: ꝙ moysi ꝺicit ꝑ ꝑpulo ꝓcessit: ideoq; q̄ ꝺe ꝑpulo facti legit in cacha
tia recte ꝺe moysi corpore facti ſertur ꝺicit apls. In zacharia legit: Ꝺixit ꝺns michahel ꝺns vt ꝺicat ꝺns satan: ⁊ ꝺns qui elegit ierusalem. Quia ergo ꝺns ꝺeberabat ſuit ꝺe ca
ꝑtate liberari: ⁊ in terras ꝑpuli redire: resistebat ei sathanas: nolēs ꝑpuli liberari: ꝙ hostib⁹ gētilibus māciparī. Ideo angelus q̄ ꝑpuli aduitor erat increpabat: q̄ ab iniuria ꝑpuli removebat. Sed vbicūq; vel qualiterq̄ hec altercatio angeli cum ꝺiabolo facta fuerit: hoc ꝺiligēter intuendū est: q̄ michael archangelus ꝺiabolo ꝺicit adversanti ꝺi blasphemiā ꝺicere noluit: ꝙ modestia est sermonē coercuit: quātō magis nos ꝺebem⁹ eos blasphemia ꝺe cauēdo ⁊ maxime in creatā. Ꝺiabolus in ſabulatia bonus: ꝙ voluitate ma

Nicolaus

Cōstruā sic ita: Reclemauit ꝺ̄ ꝺeus peccantes angelos. Seb caligine. i. in hoc aere caliginoso rōne pene ꝺicte. In iudicio magne ꝺ̄. vsq; ad tem
pus eterni iudicii. Vinculis eternis ꝺicit catus est: quia sic tradenē vin
culis eternis. i. in sterno retrusi. a Sicut sodoma. Ꝺic ꝑonit tamē ex
plum quod habet Bell. ⁊c. de civitatibus subuersis ⁊ igne sulphureo ex
bustis ꝓpter habitantū scelera: sic in quib⁹ vigebat vitiū cōtra naturā. ⁊ ꝺ
est quod ꝑcit: Sicut sodoma ⁊ gomorra ⁊ finitime ciuitates. i. ꝑpinque
ꝺoctrina ꝑcta. b Simili mō exemplar. i. codē vitio infecte. c Et
abeūtes ꝑt carnē alter. i. in concupiscentiā masculi in masculos turpitudi
nem operantes. d Penā subincubo. incendii sulphurei. e Facte
sunt exēplum. i. similitudo ⁊ figura. f Ignis eterni. i. gehēne. g Si
militer. Ꝺic ꝑter tria ꝑdicta applicat ad materiā hereticoꝝ. ⁊ primo ſa
cit ꝓpositū. scilicet ꝺeclarat ꝙ dicūt ꝑcti. ibi: Cum michael. Circa pri
mum ꝺicit: Similiter ⁊ hi. i. hereticī. h Carnē quidē maculant. ⁊ sic
sunt similes sodomitis. ⁊ in hoc notant nō solū de fornicatione vel adulte
rio sed etiā de vitio cōtra naturā. i Blasphemāt ꝺ̄ ꝺe ꝺeitate ꝺe
q̄ nō solū ꝺe ꝺeo in ꝓcto: ſ etiā ꝺeitatis in abstracto ꝓpter excellentiam
ꝺeitatis: Apocalyp. xiii. Bestie in vestimēto ⁊ in femore suo scriptū. rex re
gum ⁊ ꝺns ꝺnantiū. ⁊ sic assimilant hereticī angelis de celo ruētis ꝓpter
ſiliā superbiā. k Michahel ⁊c. Ꝺicit ꝙ blasphemant. i. sanctā ꝺeitatē. i. q̄ blas
phemia cuꝫ ꝑtra ꝺeitatē redūdat in totā trinitatē. ⁊ in hoc assimilant iu
ꝺeis quātūcūq; in ꝺeteriꝰ. de quo ꝺicit Nic. xiii. Maiorē ꝺetrahet mi
hi populus: ⁊ ꝙ ꝺicit ꝙ ꝺeteriꝰ ꝓfanāt ⁊ puniri ſicut ſolent. l Cū micha
el. Ꝺic ꝑter ordinē vitioꝝ ꝺicit. i. q̄ blasphemia sit valde grauc ꝑtīa
ꝓbat quod michael nō ſuit ausus blasphemare ꝺemoniē ꝓpter ciusmo
ꝺi ꝺeui. ⁊ ꝑ hoc patet q̄ blasphemare ꝺeū cuiuscūq; naturā sit ꝓditio
nis in infinitū grauissimū peccatū. Dicit ē. Cū michael archangel⁹ ⁊c. ꝺicit
ꝺiabolo vituperia ⁊c. volebat enī ꝺiabolus reddere corp⁹ moysi iudeis ad
idolatriā ꝓna. vt ex hoc admirationē ꝺei. michael astitit ne ꝑceptū synago
gē ꝺiabolo rationē ꝺaret. m Nō ꝺicit auctor iudicium inferre blasphemie.
ꝺicta rationabile. ij. ad hoc nō ſit ſcriptū in fine. Deus⁹ vt agit de expulsa

lus. ⁊ ꝺ̄ ab angelo nō blasphemat⁹ aq; aliq̄ ꝑterr aduersus bonā nām
blasphemiā repotat archidiaconus. ⁊ si mala ꝺicit nā ꝺiabolū: ꝺns nō increꝑ
parcit ꝙ bono: ego q̄ in multa nā nō ꝑsit esse. Sed cū ꝺns increpat: ali
quid boni ex bono nā ꝓcurare ꝑsit ostēdit. Ꝺe ſingi angelū ꝙnte at
tercatōē cū ꝺiabolo ꝺe corpe moysi quasi nollēt ſepultura ꝺeū ꝺe ꝺeo moysi ꝙasi nollēt ſepultura ꝺeū

ꝺicūq; iferre blasphemic: ſ ꝺixit:
Imperet ſibi ꝺominus. Vbi autem
hic ⁊c. Blasphemia ꝺet ⁊ ꝺeitas non ſtāt ꝙ
quēcunq; ꝺē q̄ ignoꝛāt blasphē
mant: Quecūq; aūt naturaliter
ſingꝫ mata animalia nouūt: in
ꝺebite ⁊ male vtentes ꝺe ꝺeo ꝺeitatē
bis cōrūpunt. Vbe illis q in
ꝺeitate male ꝺicentes ꝺeitatē ꝺeo ꝺebitā ꝺebitē vtebant: ꝺeo ꝺebitā ꝺebitē vtebant: ꝺeo ꝺebitā ꝺebitē vtebant:
uia cain abierunt: ⁊ errore bala
mercede effusi sunt: ⁊ i contradictio
ne chore pierunt. Vbi sunt ſ epu
ꝺebite ꝺeitate vtebant ⁊ ꝺeitatē vtebant ⁊ ꝺeitatē vtebant
pis suis macule ꝓximantes. ſine
ꝓbra timore ſemetipsos pascentes. nu

ſe ſuberarit ꝺns misso angelo corpus moysi ita vt nullus de populo cui ꝑ
ſuerat ſciret ſepultura. Ꝓcauerat enī ꝺns moysen post mortem a ſidelis
adorarētur: ⁊ ſi corpus haberēt ꝙ ꝺeo ꝺebentur. ⁊ ſi ꝺiabolus cuius⁹ legis
ꝺesiderio verti in ydolatriā altercatus ſuisse ꝺicit cū illo angelo: quia q a
ꝺeo missus ſuerat. Michael ꝺ̄. i. ꝙ ꝺeus. Vbe illis. Quia pcla
hēnt mōstrat ſūr a ꝺeo vertuꝫ ꝺeitatē: ꝺebitē cōꝺemnātes ꝺeitatē ꝺeitatē ꝺeitatē

Vbe illis q in via cain. Viam cain abeūtes. q ꝓpter inuidiā melio
rē ſibi vocatoꝝ nomē vt honorificētur assumūt. q nō ꝺistant ſibi a ꝺeo repel
lūtur: ſuctos frēo nolūt imitari: ſ eoꝝ et ſimilia ſpūaliter aliq̄ ⁊ corpoa
liter ecciūt. Q. vultu cū ꝺeī expellūt: nihil ſi putātes in ſe ꝺeī ꝺuiden
tia. quentes ſi omnia q̄ ꝺēt ſe auctores credūt. Errore balaā pereūt q. ꝑ
amore temporalī cōmodoꝝ: veritatē q̄ nouerūt impugnant.

Cōradictōe chore pierūt. Aut sic: peccāte ſde eccle nolūt emēdari: ſ apparitu ſidelitū ꝺmatus ab vnitate eccle se diuidūt: ⁊ ſcismā quan
tū malī ꝑrant: ad ſoterū ſi tartara ꝺeleūdūt. Maculę. Nō ſolū in
cōmessationib⁹ ebrietatib⁹ carnalib⁹ ꝑcēt ⁊ maculant. Sed etiam sunt
macule alioꝝ: ⁊ alios ſecū ꝑdūt: ꝺonū gratiā in luxuriā transferentes.

De lyra

ra moysi. ſi credendū est ſirmiter ſic fuisse ꝓpter ꝺicti apli loquēdo ⁊ ſpū
ꝺei. o Vbi adꝺ. ſ. hereticī. p Quecūq; quidē ignorāt. circa articulos
ſidei ⁊ maxime circa trinitatē ꝑsonaꝝ in vnitate essentie: ⁊ vnionē nature
ꝺiuine ⁊ humane in ſuppōito verbi. q Blasphemāt. asserēdo esse
ſalsa. r Quecūq; adꝺ naturalia nouūt. Cognoscūt ſensuali cognitiōe
esse carni delectabilia: q̄ cognitio vt esse naturalis ꝓt natura ꝺuabꝰ ſ
rōnem. ſ. ſubdit: s Tanq̄ muta animalia. que sunt ratione carentia.

t In his corrūpuntur. ꝑ ſensum. i. consensu voluntatis ⁊ ꝑ actum
consuetudinis. v Vbe illis. Ꝺicit ſerū inducit tria de ſcriptura contra
hereticos. Primuꝫ est de cain q ex inuidia fraterna ⁊ odio interfecit abel
ſic hereticī ex inuidia ⁊ odio veros apostolos ⁊ ſideles perſequūt: ad mor
tem: ꝓpter q̄s ſpeciat eis non optādo ſi ꝓsiciendo ipsius cain maledicti
onē ⁊c. Vbe illis q in via cain abierunt. est adꝺ vbe cōminatio maledictio
nis eterne. Secundū ē de balaā q capitulate ꝺuꝫ voluit maledicere filiis
iſrl. vt hꝫ Nu. xxii. ⁊. xxiii. ⁊ q̄s nō potuit a deo ꝓhibitus: ꝺocuit balach
ponere scandalū coꝝ filiis iſrl ꝑ meretrices eos ad idolatriā ꝓuocantes: hꝫ Nu. xxv. sic hereticī ꝓpter questum ꝓdicantes: veris ministris christi ma
lefacientiꝫ ⁊ eoꝝ ſinem ꝑoterunt scandalizabant. ideo subditur: x Et
errore balaam mercede effusi sunt. i. propter questum temporalē se malis
exposuerunt. Tertium est de chore qui ex ambitione sacerdotie sedītionem
mouit. ꝓpter quod a terra eius ſibi adherentibus absorpto fuit: Nu. xvii
sic hereticī ꝓo ambitione honoris ⁊ eterie sectas erroneas ſinxerunt. et ꝑ
consequēs penam eterne meruerunt. Ideo ꝺicitur: y Et in contradictōe.
i. ꝑ vbe illis qui contradictione chore. ſ. propter ſeditionē in ecclesia mota
ad similitudinē chore. z Perierūt. i. perire meruerunt. a Maculę.

Pessiꝫ ꝺeclarat maliciā hereticoꝝ ꝑ ſcripturas ſigurales. Vbi ꝓbat
idem ſacit ꝑ ſimilitudinē naturaliū. ⁊ ꝺiuiditur in tres ꝑtes. q. ꝑmo
ſacit ꝓpositū. s. inducit ad hoc ꝙdā ꝺicti. ibi: Prophetauit autē. s. ꝺ
apli ꝺicti. ibi: Hoc ſcitę. Circa primū ꝺicit: Hi sunt in epulis ſuis macule
ꝓximantes. ſi notant hic ꝺecentia notabili in cibo ⁊ ꝓtu: q̄ nō ſoliū vicia
maculant ſi ꝑcta ſi etiā macule in abstracto. ſ. ſubdit: b Sine ti. ꝺei ⁊
ꝺonoꝝ holocaustū. c Semetipsos pascentes. ſugētes in qualitate ⁊ ſiducia.

Nubes

Nubes. Christ⁹ ꝺ̄ ꝺiscretis⁹ ꝑ doctrinis ⁊ miraculis ꝺiuinitus ꝓbatus ⁊ ꝑ
racula ⁊ ꝑ ipꝫ sit nobis obscuritas tolē ꝑnctos in crīō eos sūt ꝑuersa simpli
tie ꝺoctio sunt aque sapīnie. Arbores autūnales. ꝺ̄ ꝺe apostolis testimoniū
bonū fructū ferētibus. ⁊ sunt arbores autūnales tūc ꝺe ferūt bonū fructum
sicut arbor in autūno plātata ꝺ̄ q̄ nec folia cadūt ⁊ fructus. Bis ꝺ̄ ſuper
ecrūt fructus: aduert⁹
nus est ⁊ inutilis. Et qd
ens facūt quasi bonū vi
deat: nō bona intīone
agūt: sīt bona q̄ sunt in
alijs scripta.

Bis mortue. Bonū mortē q̄ nō facit fru
ctū bonū. Bis mortē q̄
facit fructū malū. Et sīt
mortuoq̄ ad utrūq; ſalti
mortui. Sed inde vult ſir
gere ꝑ fidē: cuius redēta
ad impietatē. ⁊ nō erubi
cant ꝺe ꝺoctrina q̄ ꝺe
ceptis ⁊ ꝓcepīs ꝑdit mē
tem ſactūs cor⁹ ⁊ ſtatuto co
rūm sicut ꝺe ꝺeo⁹ cor⁹ mor
ſi aliquā ſuerūt ⁊ ꝑ ydolatriā
huiusmodi a deo ꝺiuer
serūt ꝑpt ꝙ vlterē qua
ſi ſuerit certame⁹ ⁊ altercā
tio michahelis cū ꝺiabolo
volēte corpus moysi reue
lare vt ꝑpuli ꝑ ydola
trīā ꝺesperet. Nō ꝺebacle
ant ꝓhibēte ne ꝑpulus
cultus ꝑuerse ꝺeuocati
q̄ nobis occulta sūt: non
ꝺebet a quoꝑā rebelli.

Vel sic. Michahel cū ꝺiabolo ꝺisputans altercaret ꝺe moysi corpore. non ē ausus inferre penā blasphemie hui⁹modi. Sed ꝺicit: ꝑcipiat ꝺns vbi. Vel aliter: Cū ꝑbo sicco altercauit cū ꝑtulit de corpore moysi. Ꝺe cuius nolunt aliqui blasphemiā inferre: ꝑ tāgi ocu
ad occisionē ꝺuctus ē. Cū michael ⁊c. Ꝺe q̄ scripturis hoc testimoniū assūpserit: nō patet. Sed allegorice planū ē. Corpus moysi ꝑpulus ſuit: ꝙ moysi ꝺicit ꝑ ꝑpulo ꝓcessit: ideoq; q̄ ꝺe ꝑpulo facti legit in cacha
tia recte ꝺe moysi corpore facti ſertur ꝺicit apls. In zacharia legit: Ꝺixit ꝺns michahel ꝺns vt ꝺicat ꝺns satan: ⁊ ꝺns qui elegit ierusalem. Quia ergo ꝺns ꝺeberabat ſuit ꝺe ca
ꝑtate liberari: ⁊ in terras ꝑpuli redire: resistebat ei sathanas: nolēs ꝑpuli liberari: ꝙ hostib⁹ gētilibus māciparī. Ideo angelus q̄ ꝑpuli aduitor erat increpabat: q̄ ab iniuria ꝑpuli removebat. Sed vbicūq; vel qualiterq̄ hec altercatio angeli cum ꝺiabolo facta fuerit: hoc ꝺiligēter intuendū est: q̄ michael archangelus ꝺiabolo ꝺicit adversanti ꝺi blasphemiā ꝺicere noluit: ꝙ modestia est sermonē coercuit: quātō magis nos ꝺebem⁹ eos blasphemia ꝺe cauēdo ⁊ maxime in creatā. Ꝺiabolus in ſabulatia bonus: ꝙ voluitate ma

Nicolaus

Cōstruā sic ita: Reclemauit ꝺ̄ ꝺeus peccantes angelos. Seb caligine. i. in hoc aere caliginoso rōne pene ꝺicte. In iudicio magne ꝺ̄. vsq; ad tem
pus eterni iudicii. Vinculis eternis ꝺicit catus est: quia sic tradenē vin
culis eternis. i. in sterno retrusi. a Sicut sodoma. Ꝺic ꝑonit tamē ex
plum quod habet Bell. ⁊c. de civitatibus subuersis ⁊ igne sulphureo ex
bustis ꝓpter habitantū scelera: sic in quib⁹ vigebat vitiū cōtra naturā. ⁊ ꝺ
est quod ꝑcit: Sicut sodoma ⁊ gomorra ⁊ finitime ciuitates. i. ꝑpinque
ꝺoctrina ꝑcta. b Simili mō exemplar. i. codē vitio infecte. c Et
abeūtes ꝑt carnē alter. i. in concupiscentiā masculi in masculos turpitudi
nem operantes. d Penā subincubo. incendii sulphurei. e Facte
sunt exēplum. i. similitudo ⁊ figura. f Ignis eterni. i. gehēne. g Si
militer. Ꝺic ꝑter tria ꝑdicta applicat ad materiā hereticoꝝ. ⁊ primo ſa
cit ꝓpositū. scilicet ꝺeclarat ꝙ dicūt ꝑcti. ibi: Cum michael. Circa pri
mum ꝺicit: Similiter ⁊ hi. i. hereticī. h Carnē quidē maculant. ⁊ sic
sunt similes sodomitis. ⁊ in hoc notant nō solū de fornicatione vel adulte
rio sed etiā de vitio cōtra naturā. i Blasphemāt ꝺ̄ ꝺe ꝺeitate ꝺe
q̄ nō solū ꝺe ꝺeo in ꝓcto: ſ etiā ꝺeitatis in abstracto ꝓpter excellentiam
ꝺeitatis: Apocalyp. xiii. Bestie in vestimēto ⁊ in femore suo scriptū. rex re
gum ⁊ ꝺns ꝺnantiū. ⁊ sic assimilant hereticī angelis de celo ruētis ꝓpter
ſiliā superbiā. k Michahel ⁊c. Ꝺicit ꝙ blasphemant. i. sanctā ꝺeitatē. i. q̄ blas
phemia cuꝫ ꝑtra ꝺeitatē redūdat in totā trinitatē. ⁊ in hoc assimilant iu
ꝺeis quātūcūq; in ꝺeteriꝰ. de quo ꝺicit Nic. xiii. Maiorē ꝺetrahet mi
hi populus: ⁊ ꝙ ꝺeteriꝰ ꝓfanāt ⁊ puniri ſicut ſolent. l Cū micha
el. Ꝺic ꝑter ordinē vitioꝝ ꝺicit. i. q̄ blasphemia sit valde grauc ꝑtīa
ꝓbat quod michael nō ſuit ausus blasphemare ꝺemoniē ꝓpter ciusmo
ꝺi ꝺeui. ⁊ ꝑ hoc patet q̄ blasphemare ꝺeū cuiuscūq; naturā sit ꝓditio
nis in infinitū grauissimū peccatū. Dicit ē. Cū michael archangel⁹ ⁊c. ꝺicit
ꝺiabolo vituperia ⁊c. volebat enī ꝺiabolus reddere corp⁹ moysi iudeis ad
idolatriā ꝓna. vt ex hoc admirationē ꝺei. michael astitit ne ꝑceptū synago
gē ꝺiabolo rationē ꝺaret. m Nō ꝺicit auctor iudicium inferre blasphemie.
ꝺicta rationabile. ij. ad hoc nō ſit ſcriptū in fine. Deus⁹ vt agit de expulsa

ſa. ⁊ Dos autē charissimi memo
res eloie verboꝝ que predicta
sunt ab apostolis ꝺomini nostri
ieu christi. Qui ꝺicebant vobis
quōniā in nouissimo temporis
ueniant illusores. ſecundū desi
deria ambulantes nō in pietate.
Hi sunt qui segregāt semetipsos
animales spiritus nō habentes.
Vos autē charissimi superedificā
tes vosmetipsos sanctissimę vei
ſide ſidei in spiritu sancto orantes
nos metipsos i dilectiōe dei seruā
tes exspectantes misericordiam ꝺo
mini nostri ieu christi in vitam
eternam. Et hos quidē arguite
iudicatos: illos autē saluate de
rēmin timore: odientes ⁊ cām

quę carnalis ē maculatam tuni

fis nolle modo ꝺispositus in quo libro multa horrenda ꝺicuntur: vel ⁊ ꝺi
cpla tacta ꝺ̄ de apocrypho testimonio. hys ꝓpter ignorātiā ꝓpriā ꝓ
ſitur. sicut ab eodē ꝺ̄ ⁊ vendūtur ⁊ vela mutant: vt ꝺicit Scha ſi ꝓpter ꝺeū ꝺ̄ ꝓ
tur. Michahel ꝺ̄ tale testimoniū. de apocrypho ſcripto: vel ab eo q̄ ꝺ̄ ⁊ ꝺe
bat: ſi vera fuit: ſicut ꝓphetia ꝺ̄ ꝺe apocrypho testimonio ꝓphetie ꝺ̄ ꝺe

ſa. ⁊ Dos autē charissimi memo
res eloie verboꝝ que predicta
sunt ab apostolis ꝺomini nostri
ieu christi. Qui ꝺicebant vobis
quōniā in nouissimo temporis
ueniant illusores. ſecundū desi
deria ambulantes nō in pietate.
Hi sunt qui segregāt semetipsos
animales spiritus nō habentes.
Vos autē charissimi superedificā
tes vosmetipsos sanctissimę vei
ſide ſidei in spiritu sancto orantes
nos metipsos i dilectiōe dei seruā
tes exspectantes misericordiam ꝺo
mini nostri ieu christi in vitam
eternam. Et hos quidē arguite
iudicatos: illos autē saluate de
rēmin timore: odientes ⁊ cām

quę carnalis ē maculatam tuni

De lyra

neck dei ⁊ ꝺilectiōe ꝺei. ⁊ sic ab eis ꝺeus ⁊ ꝓximus ꝺiuidit. c Vos aūt. ꝺeclarata hēreos ꝓmittit ꝙ ꝓcti ꝓpositū. ſ. ꝓbat ꝺicta ꝓphetā. ꝺ Vos aūt charissimi memorēte etiā. ꝺ. ꝺ. ꝺ

cam. Ei autē qui potēs est vos
f in adventu xpi f in futuro
seruare sine peccato: t cōstituc-
land angelog q sūgulāre est aliquē
re ante conspectum gloie sue im-
f ab q laude
maculatos in exultatiōe in secuc
f vel q
tu domini nostri ihesu christi: soli
latus est creator t saluator mundi sine filium,
deo saluatori nostro p ihesū xp̄m
dominū nostrū gl̄ōz: ma
gnificētiā: impēriū: t pōtestas
ante oē seculum: t nunc t in om
nia secula seculoz. Amen.

Finit epla bti Jude apostoli.

Nicolaus de lyra

charitatis. Illud addi
tur ne q̄ putet: aliqs
adimplere mādata. q̄ is per
carentiam sit deputandus:
ill nisi per vitium cōfidendum. Ei anal. Hec est victima pura t confirmatio
huius epistole qui terminat beatus Judas in diuina laude: v. Et ādt q p
nos est vos conseruare sine peccato. l. deo sine culpa gratia homo non po
test a peccato refugere nec in bono merito perseuerare. b Et constitu
ere. l. vos. c Ante conspectū gl̄orie sue. per aperta visionē. d Im
maculatos quia nullus habilis macule admittitur ad cam: Apocaly. xxi.
Non intrabit in eam aliquid coinquinatū. e In aduentu dñi nostri ie
su christi. ad iudicii. nā enim habitur electio gl̄oria effecta in corpore t ala.
f Soli deo saluatori nostro. ipse solus potest nos saluare eterna salute.
g Per ihesum christū dñm nostrū. nam humanitas christi est humane
salutis instrumentū principium continens. vt frequenter dictum est. ā.
h Gloria. inquantū apparet dignus omni laude. est enim gloria clara
cū laude noticia. i Ad agnitionem. q̄ destructione sue bonitatis sup ois.
k Imperiū. q̄ obedientia totius creature ad ipsum. l Et potestas. l
pmissione malog t punitione bonog. m Ante ola secula. l; enim p̄
dicti actus circa creaturas sint tēporales: tamen virtus diuina qua talia
facit est eterna. Amen.

Finit postilla fratris Nicolai de lyra su
per epistolam Jude apostoli.

C Postilla fratris Nicolai de lyra super Apo
calypsim incipit t primo prefatio.

Postq̄ re iterum prophetare populis t gentibus: Apoc.
x. sicut dicit in principio Beth. virtus t nouū testamentū
o adimplet correspondent. nam sic habent sicut rota in medio
rote: Ezech. i. Et hoc patet per libros virtutū. In veteri
enim testamento sunt libri legales: historiales: sapientiales /
ticos t ꝓphetales. In nouo ēo legi respondet euangelium,
libris historialibus: actus apostolorum. sapientialibus ēo epistole Pau
li cum septem canonicis. ꝓphetalibus autem: Apocalypsis. vnde t bene
dicitur beatus Ioannes verbum proponitum: Oportet te iterū ꝓphetare po
pulis t gentibus. Et dicitur: Iterum. i. post ꝓphetas veteris testamenti.
Unde in verbo ꝓpositi possunt notari quatuor conditiones huius libri.
Prima est eius manifestatio que notatur ibi: Oportet. Secunda est ipsius
ruinactio: Et ꝓphetare. Tertia ordinis qualitas. ibi: Iterū. Quarta cuius
dem generalitas. ibi: Populis t gentibus. Circa primū considerandū q
sicut dicit apostolus Heb. x. Patientia vobis necessaria est: quam facit
habentem: vt tribulationes futuras aliquo modo pacogenticamus. Ens q vi
de beatus Hugo homel. xxiii. Minus facula veniunt que precedentur:
t nos tolerabilius mundi mala suscipimus: si contra hec per precedentia
cleri cum muniuntur. Dicitur ēo Joannes in hoc libro prophetico velari
bus tribulationes ecclesie futuras a suo tempore vsq̄ ad finem mundi: Ens
catholicos doctores vel contra ipsas patitur ecclesia cleyco necessario muniantur.
si sic patet necessitas huius libri: propter quod dicitur Joannes. i. ex. Scri
be ergo que vidisti t que sunt t que oportet fieri cito. q. d. scribe in hoc li
bro que vidisti. i. reuelationes diuinitus factas tibi. Et que sunt. quia tri
bulationes ecclesie tam inceperant. Et que oportet fieri cito. Ens diuinum
ordinationem ad patientie habitū profectionē. Post hec. nam ly a puncti
pio naturalis ecclesie surrexerint tribulationes contra eam fidelium: vt
patet in Actibus apostolorum: tamen maioreo surgent circa finem mūdi
tempore antichristi. Circa secundū considerandū q in cognitione habita
mirabili ordinatione humana: frequenter falsitas continguit. nam ly prima primi
pia sunt per se nota: tamen in deductione ipsorum ad conclusionem male
remotas contingit frequenter errare: cleos in cognitione habita reuelatione
diuina non potest esse falsitas: cum ipse sit regula veritatis. Cognitio ēo
prophetica qualis est in hoc libro comēta: non procedit ex intelligentie
humana sed reuelatione diuina. ii. Petri. i. Non enim voluntate huma
na allata est aliquando prophetia: sed spiritu sancto inspirati locuti sunt
sancti dei homines. propter quod in hoc libro non est falsitas aliqua sed ve
ritas mera. Ideo dicit ei vltimo ca. Et dixit mihi. i. angelus loquens Joāni:
Hec verba fidelissima t vera sunt t dño deus spirituū prophetarū misit
angelum suum ostendere seruis suis que oportet fieri cito. Circa tertium in
quo notatur ordinis qualitas: cum dicitur: Iterū. i. post ꝓphetas veteris
testamenti. Considerandū q sicut libri ꝓphetales in veteri testamēto sunt
vltimi sm ordinē quem habent in biblia nostris cōmuniter: nam apud iu
deos est aliter. Ex his autem libri Machabeoz penātur in bibliis nostris
post libros prophetarū: tamen non sunt de canone. Sm q dicit Hiero. in
prologo galeato: qui premittitur libris Regū. t ideo inter libros canoni
cos veteris testamenti libri ꝓphetales sunt vltimi sicut dicit. t similiter in
ter libros noui testamēti liber Apocalypsis est vltimus. vnde potest expo
ni illud quod dicitur Joan. xxi. Manifestauit se iterum ihesus ad mare ty
beriadis. Ad cuius intelligentiam sciendū q locus aliqñ accipitur ꝓ ha
bitatibus in ipso. sicut dicitur cōmuniter: Parisius fecit talc festū vel spe
ctaculū. i. populus habitans parisius. Beatus ēo Joannes ꝓpe mare ga
lilee: quod altero nomine dicitur mare tyberiadis fuit natus. t in eodem
piscationibus fuit occupatus: t inde a christo vocatus: vt habet Matth.
iiii. ꝓpter quod comunioter potest nomen tyberiadis designari. vt sit sen
sus: Manifestauit se iterū ihesus ad mare tyberiadis. i. ad Joannis euangeli
stam. Iterū. i. post ꝓphetas veteris testamēti. Ité aliter: Iterū. i. semel in
euangelii descriptione: t alo in Apocalypsi reuelatione. Circa quartum
considerandū q ꝓphete veteris testamēti ly prophetauerint de pluribus
populis t gentibus: vt patet libros eoz; intuenti: tamen prophetauerunt
ihesu vni populo siue genti. i. Judeoz. Jona tamē excepto qui fuit missus ad
Niniuitas predicandum ninuitis. ceteri ēo ad prophetandū inducti. Joannes ēo
prophetauit in hoc libro omnibus gentibus t populis: quia prophetauit
vniuersali ecclesie ex omnibus gentibus t populis t linguis cōstitute: vt
magis videbitur in libri ꝓcessione. ꝓpter quod de ipso potest dici illud
Esa. lv. Ecce testem populis dedi eum ducem ac preceptorē gentibus. di
cit Testem: quia protestatus fuit vniuersali ecclesie de futuris tribulatio
nibus. Ducem ac preceptorē: vt per eius vitam t doctrinam omnes gen
tes (si sequantur ipsum) ad celestem gloriam deducant: postante dñno
nostro ihesu christo: qui cum patre t spiritu sancto viuit t regnat in secula
seculorum. Amen.

Prefatio gilberti

Prefatio gilberti pictauiensis in Apocalsim Joannis

Nicolaus de lyra

Incipit apositio nicolai de lyra sup stationē Gilberti i libz apocalypsis

a Quoniā q pie vōlunt viuere t. Cū effectus efficiēs t op*
artifex sapienter respōdet. Artifex aūt quidā est artifex au
o thoritate: quidā ministerio: sic est de efficiente. Utrūq; autē
huic operi
ponit ꝓ
fationem

Incipit Prefatio Gilberti pictauiensis in apocalypsiz ioānis.

Quoniā q pie vōlunt viuere i christo (sicut ait apl's) psecutionē patiēt. Juxta illō: fili accedēs ad seruitutē dei stā i iustitia t timōre: t ꝓpara animā tuā ad tentationem. Tētatiō nāq; ē vita hois sup terrā. Nē āt fideles i his offitiā: consolāt cos dīs: ātq; confirmat dicēs: Ne timeas ego sum primus et novissimus. Et nō lite timē pusill' grex. Propterea vidēs deus pater tribulationes quas passura erat ecclesia ab apl's fundata sup petrā xp̄m. vt minūs timeat' dispōsuit vnā cū filio t spiritusctō eas reuelare. Reuelauit āt tota trinitas xp̄o scōz humanitatē. Christus ēo ioāni p angelū. Joannes ecclesiē: de q rēue latiōe hunc libū cōposuit. Unde' t liber iste apōcalypsis dicit i. reuelatio. Quia hic ꝓtinent q deus reuelauit ioāni: t ioannes ecclesie. Quanta ēz ecclesia passa sit tp̄e pīmitiuo t nūc patiat: t nō uissimis tpib' antichristi passura sit. q tanta erit tribulatio: vt fieri pōt q etiā moueant electi: t quē

1 mo. 3. c
2 ad 2. b

mat. 21. b

Nicolaus de lyra

cōpotus. Lucas. c Ad. i. q; de hac reuelatione. d Apocalypsis est.
Graciosa. ab apo q; est re: t calypsis q; est velamentū. Q; reuelamentū
vel reuelatio: q; ibi multa reuelant. vel apocalypsis reuelat i q; reuelant.
Quia b pmittit t. Quia ꝓ reuelauit q; in tpe futuro. i. aliquos sanctos

p his t nūc t in futurō. pmia sit susceptura. vt quos denūciata supplicia terrēt. p missā pmia letificēt. Jdēo iste liber inter reliqs scripturas noui testamēti. ꝓphetie nosce censet. q; aliqs excellētior ē ꝓphetia. Sicut n. nouū t. pstat veteri: euāgelium legi: ita hec ꝓphetia. ꝓphetis veteris test. qā de xpo t ecclesia magna ex parte ādipleta sacramenta denunciat. Clet ēt ideo: qa ei aliqs vnifaria. isti trifaria data ē. ꝓphetia simul. i. de ꝓterito t ꝓsti t futuro. Ad cuius ꝓfirmandā auctoritatē: cō currit ēt autoritas mittētis: dese rētis: t accipiētis. Mittētis. i. trinitatis: t deferentis angeli: accipiētis. i. Joānis. Cum āūt Joāni hec i visiōe fuerūt reuelata: t sūt tria genera visionū: sub quo genere ꝓtineat videndū est. Uisiō eni alia corpalis. qñ videlicet corpalib' oculis aliqd videmus. Alia spūalis seu imaginaria: cuz videlicz dormiētes vel ēt vigilātes imagines rez cernim': qbus aliqd aliud significat. Sicut vidit pharō spicas t mōyses rubū ardere: illē dormiēs. iste vigilās. Alia itellectual: qñ videlicet spūs sācto reuelante: intellectu mentis

Nicolaus de lyra

Incipit ꝓphetia Johannis

Apocalypsis. i. reuelatio. Ista ꝓphetia dicit' reuelatio. q; reuelat ea que
vel reuelatio: q; ibi multa reuelant. vel apocalypsis reuelat i q; reuelant.
Quia b ꝓmittit t. Quia ꝓ reuelauit q; in tpe futuro. i. aliquos sanctos

Incipit ꝓphetia Johannis

Apocalypsis. i. reuelatio. Ista ꝓphetia dicit' reuelatio. q; reuelat ea que
vel reuelatio: q; ibi multa reuelant. vel apocalypsis reuelat i q; reuelant.
Quia b ꝓmittit t. Quia ꝓ reuelauit q; in tpe futuro. i. aliquos sanctos

1571

fiat noui testamēti veteri: nōne ps Eqeb. iii. q; rota erat i rota. i. nouū
nouo t cōuerso. q; vna altera ꝓtat. Ratio. vt' est in nouo p explicatiōez
i nouū in veteri p implicationē. Potencia vet' est in nouo multo nouū i
veteri formali. t ideo nouū ꝓtat veteri q; ꝓ forma ꝓtantior t elegantior mā.
p Quia de ꝓpo tcc. ma. cc pte tā adim. facta dicūt. q2.] Hic dīgunt rō
nes duc quare hec ꝓphetia est confidēter alia. Una est. q; multa de mysterio
rib; xpi t ecclie tā cōpleta ꝓphetat. Alia est. q; tāi data ē trifaria ꝓphetia.
alijs vnifaria. Nota q; sic facto cōpoūt ēt vt': t ēt vnifaria' ab vni. i. de
vno loquēs. vel vnifaria' vt ꝓphetia q; nō ꝓphetat de vno tpe. b faria q
de duob'. t q; bifaria' ꝓnit ꝓ bifaria' trifaria' q; de tribz. Ps aligbus
ño libris scribit' vnipharia p pḥz. t ille cōpoūt ab vt' vna vnā. t pharia
q; ē diuisio. vel vnipharia. i. simplex dei ꝓphetia. tripharia triplex q; Ad
cui' ꝓfir. au. q2.] B declarat auctē. q. d. q; his bz auctē libez ille. q; trinitas
ea q; ibi dicit' reuelauit: t reuelatōes ista' apponant. t ioānes apōs eas
ecclie nūciauit. Ubi nō' actūs' credēs dicit: i cor duoz vel trū tribū sta
bit ot vbi: Deut. xix. t Matth. xviii. t Cū ait io. B i. vi. q2.] pmo de
termiat' modū actōis. c' ibidē' dictato velleni. ibi. Uisio eni alia cor. q2.
3° determiat sitꝰ q; gnē visionū sibat. Et reuelatio. ibi: Quā vidit io. q; B
ifert. q2. dicit q; a Uisio eni a cor. q2. aliqd videm': sic' balthasar vidit
manū scribēte i pariti Dan. v. Et hūāe cum' ignoto i qb' hēbat rapt'
fuit. iii. Reg. ii. t Alia spūal. q2. imagines rez cernim'. qb' aliqd aliud
significat. q; cernit. supplet' sicut ꝓ Vidit pha. spicas. i. spicay imagines:
Gen. xli. t Et mo. ru. ar. Exo. iii. ꝓ Ille dor. ille vi. B 3. corpali
b' oculi vidit meyses. t B corpalē erat. q; videbat. Qvelo ruta nō erat spū
alis visio. Nā'. referēdo visionē ad illud. q; erat corpe vel. corpalē visiz:
erat visio corpalē referēdo aūt ad signatū ꝓ id. q; sic videbat: imaginaria
seu spūalis dici pōt. Dal fore vt q; dicit. videbat ignē q; reuera nō erat
ignis. visio aūt imaginaria fuit visio petri: Act. x. q; i. posset q; erat vidit q;
draconē ꝓ serpentina: t dicit ēt ei macta t maledica. ꝓ Alia tallonia.
alia. q2. sicut ēt capimus. Hec enim visiones res intellectuales que sunt si
ne imagine visionis. vnde gloza. ii. Thessal. xii. dicit: Hec visiones que
dicitur intellectuales ea cernuntur que nec sunt corpora nec vllas gerunt
formas earum similes velut ipsa mens t omnis affectio bona.

Aaā

Prefatio gilberti pictauiensis in Apocalysim Joannis

Nicolao de lyra

a Ollo vidit ioannis q̄ carū significata mente intellexit. Contra quā dam gētā dicit: Joannes in monte imaginū vidit. Respondeo. Non oportet q̄ ymagināria fuit q̄ intellectualia: quia mentis intellectus illuminatus a spiritu tanto verius cognouit. q̄ per hoc q̄ verius fuit pro phēta. Vbi q̄ non di/cimus vtile nōli cognoscit aliud mysticū quod non tendat ad finē: q̄ sic scripta vtile dicitur etiā. b Quidā au tem ioannē q̄ scripsit in pathmo vt. Patha ficti da pars phrygie determi nate de qua opere fm q̄ refertur ad efficiendū fuit ad artificiū mittendo aqui est ioānes. Procedit igitur i hac par te sic: Primo exponitur quis est ille auctor et qui fit eius actus. Et q: hic actus cum sit materialis requirit locum et tempꝰ: Intelligitur de loco et tem pore. ibi. In pathmo in/sula. vbi tangitur quo lo co scripsit et quo. Tempo re etiā fit. quod patet I ntelligi per hoc quod dici/tur: Reliquum. partici/pium enim tempus con/significat. Et quia actū/ doli operamur operat aliqua causa mouēs. pinquit ter subditur de causa mo uente cum ad scribendū/ quę est duplex. vna ē pul latio extra quę tangit ibi. Hic cum ad scriben dum euangelium. alia causa est instructio hominū q̄ tāgit ibi: Scribit ad ioā nem scpt ecclie asie vī. generalē ecclīā octo. f. per alia mistic. de q̄ pi/ctū Ap. etymol. vīi. Alia mino ab ente capsado cia angl. ab alio parti/bus vndiq̄ mari diuisa tur. nā a septentione pōtꝰ eurinū habet: ab occasu pontū. a meridie egy pti marc vī. Alia ē alia mane pcta a nōle catholī da materiā. q̄ apud aut quos iperū tenuit ecclē, ber. I terra parte epi pū postea ab ecclīa: erta tol a meridie oceanū ab oc cidūo mari finitur: a septētrione meotidis lacu/ stribusq̄ finito terminatur vī. Et ut actio bonā requirit materiā. pinquit de materia huius operis cū dicitur: Et ita q̄ materia ioānis in h operi/bus suis specialiter ad hanc ecclīe nostrā ē tempꝰ. videlicet: Quę in p̄senti patiuntur: et quę ponta in futuro recipiura sit. Et ut intenta regat agentē finē informat: q̄ modus operationis cōsequitur tam intentio finalis q̄ efficiens. vñ dicitur: Intentio ho eius est monere ad patien tiam quę fortunda est tam quia tribus laborum quia premiū magnum. Modus huius modus. cū dicitur: Modo ita tractandi tali/ter. Primo ponitur Joannes prologum. cum dicit: Apocalypsis iesu christi vī. Secundo salutationē. ibi. Johnes septē ecclīis vī. Tertio promissio accidit ad narrationē. ibi. Ego ioannes frater vester vī. et ca. vij. f. pm̄ septē eccle/siis quibus scribit fm̄ septē status ecclīe generales.

Finit prologus.

Nicolao de lyra

de materia. Quinto de intentione. Sexto de modo. Dicit ergo: Vidit aut ioānes et scripsit in pathmo: i specia. in Jta in insula que vocat pathmos. Et nota q̄ dicitur hic pathmos: hic pathmos in tribus eadem significatiōi vtrū q̄ habet pathmo in datiuo et i ablatiuo: sicut dicebā de ordinibus mendicātiū dicto. In ec clesia quā p̄ar ali/ minorita cuius nomen ego/ hic erat epūs: p̄sul ei ioannes septem eccl̄ie/ asie. Postea ascēdit ad narrationē: distinguit septē visio nes: q̄b̄ terminatur ipse liber p̄/ mit. Premittit ār plogū dicēs: Apocalypsis iesu xpi iubandis hec ē. Sic i aliqs: vtilio dicit hec ē q̄ pabole salomonis hc sunt.

Incipit Prologus sci Hie/ronymi in apocalypsim sācti Jo/annis apostoli.

Ioannes apls et euāgelista a xpo elect⁹: atq; dilect⁹ i tāto amore di lectōis uberior: hūr ē: vt i cena su p pect⁹ ei⁹ recūbēt: et ad crucē astā ti soli matrē ppriā cōmēdaret: ut quē nubere volētē ad ap̄lcū vir ginitatis asseueret: ipsi custodien dā virginē tradet. Hic itaq; cū pp̄ verbū dei et testimoniū iesu xpi i pathmos insulā fortiret exilii: illic ab eodē apocalypsis p̄scripta describit: vt sicut i principio euāgelii. i. libri genesos seorsum incorruptibile p̄adisū p̄notauerit: et incorrupti bilis finis p virginē in apocalyp si redderet: dicēs. Ego sū alpha et o initiū et finis. Nec ē iohānes q̄ fidē suspexisse sibi dicē ogressiōis de corpe: inuocatio i ephebo diluvii pulsio. defectū i defossi sepultu re fuc locū: oforeaq; cōplexa: red didit spiritū tā a dolore mortis fact⁹ extraneus: q̄ a corruptione carnis nolā alien⁹. Qui tñ scr/pture dispositio vel libi ordina/tio: ideo a nobis p singula nō ex ponit: ne lectōb⁹ igrēdi desidē riū colligat: et q̄ctīb⁹ laboris fru ct⁹: et deo magistery doctrina se uctur.

Finit prologus.

Finit epistola ad Dardanum.

Apocalypsis

C I

Jeat in fcal a. sunt libri ista querunt. Instrio. f. utilitates et cui parti phie supponat. Hic quoq; in hoc libro multa tria quārunt: materia: intētio: utilitas: et cui parti hui⁹ artis. f. vtr. subiacet. Vnde cū alia phē magicā alia practicā: alia theoricā. i. cōtemplati uā: cui liber ille subiacet. Instrio est auctoris huius primi signa: p q̄ cognōscit nobis patientiā. Faciet nos patiēs. p̄ nobis pr̄: vt de patiētia mu/do ad cōtemplationē celestis glorie: quasi/ postmodū ad vtilitatē: ad rema neratione. f. patiētie nostre. i. ad dispōē fidei sic. f. ac corporis brūdinē. Et notandū. quō patiētia cōmendari videtur dicēdo. f. p̄ varias tribulationes vt p eas ad tribulationes p̄sentis et future ecclesie tpe antichristi. i. dicer sas tribulationes vincēdo: et futuri ecclesie premia nobis retinendo: vt ecce rem sumo ad patiendū. Vñ leui⁹ dicit quasi/ patiemini. Vñ leui⁹ dicit quasi/ patiemini. Vñ leui⁹ dicit quasi/ patiemini

In dñica quecūq; vi. In hoc ꝙ corporaliter vidit vt patiam: vel fola mēte vt fuit. id ꝑ oīa dicta. Scdm̄ q; le. d. Christus dedit mihi: te autē alii ꝙ a me accipere. Dominꝰ q; legit: t audit vc. Quia hec apocal. eſt ic tm ꝑ vc. Qui legit. i. q; narrat alijs. t audiunt q; plurimi ab vno legente ꝑdi audire. Hic auditores in ꝑ sonat auditorem q; plus. Illi leti sūt q; audiunt vt mente recondāt: et opꝫ obſeruāt: t opꝫ im- ꝑſcr. plēt vt vitā eternā poſſi- dēant. Bernardꝰ. Ita enim ſi legat. nō ſi factores in- telligit. Beatꝰ qui legit. i. cū ſtudio in- dustrie. t qui audit. i. cū ſollicitudine obſeruātie. d Verba ꝓphetie huius mente attendendo. e Et ſeruat ea que in ea ſcripta ſunt. tribulationes futuras pariter fuſti- nendo. Et ſubdit rōe: ſ Tēpus enī ꝓpe eſt. i. ſcio tranſitum. q. d. labor pa- tiende breuis eſt: t premiū beatitudinis eternū. g Johānes. Hic ꝑſer reddit auditores benīuolos. Et dividit in duas partes. ꝙ: primo ꝓponit. facit. ſcribēdo quēdam libꝝ ſolut. ibi: Ecce venit. Primū facit ꝙ hoc q̄ ipa opꝰ bona ſpiritalia t eterna dicenda: Johannes ſeptem eccleſijs. per hunc ſignificatis intelligit vniuerſitas eccleſiarū in orbe conſtituta. Vnde dicit Greg. homil. xxv. Quia ſeptē dicit̄ ꝙ ſeptē cōprehenditur: recte ſeptenarij numerꝰ vniuerſitatē figuratiue. h Gratia vobis. in ꝙ ſcti vita. i Et pax. in futura. nam ibi quietabitur totaliter humanus appetitus. k Abo qui eſt t q erat t qui venturus eſt. i. a deo eterno. Eternitas enim ſm Boetiū de conſolatione: eſt interminabilis vite tota ſimul. t plena poſſeſſio. ſi a nobis q̄ intelligimus eſt ꝑtito t ꝑe ſimplici- tate eius nō apprehendit: nili ꝑ cōparationē ad tēpus: nā affert ei ꝑtes tēꝑis infinite ſi eſſēt: ꝓpter q̄ nobis hoc exprimit ꝑ ptes accītas ꝑ tpo ꝓlitas: ꝑcurſi- ue ſalutis. l Et a ſeptē ſpū. i. vniuerſitate angelor̄ q; miniſtri ſunt ſcti. m Qui in ꝓſpectu throni eius ſunt. parati eius exeq; volun- tatē in obſequio. n Primogenitus mortuoꝝ. i. primus inter reſuſcitatos. o Principes regū terre. ꝓpter qđ dicit in hac vita: t plurib⁹ alijs ſuorū a morte reſuſcitati. hoc eſt fuit ad vitā immortalē. magis ꝓprie tñ mortē ꝙ vitā. ſm q̄ dicit beatus Greg. homil. xxv. ꝓpter qđ vera reſurrectio fit ad vitā immortalē ad quā etiā reſurrexit dñs: nā eius reſurrectio eſt cā reſurrectionis aliorum. p Et principe regū terre. ꝓpter qđ dicit in hac reſurrectione: Mors ei ultra non dominabitur. q Qui dilexit nos. i. ſua dilectione ſua t nō merito noſtro nos lauit. r Ā peccatis

bis quēcunq; vidit. Celsus q legit: t qui audit verbā ꝓphetie t obſeruat ea que in ea ſcripta ſūt. Tēpus enīs ꝓpe eſt. Joān nes ſeptem eccleſijs que ſunt in aſia. Gratia vobis: t pax ab eō qui eſt: t qui erat: t qui venturꝰ eſt: t a ſeptem ſpiritibus qui ſunt in cōſpectu throni eius: t a Iheſu Chriſto qui eſt teſtis fidelis primo- genitus mortuoꝝ t princeps regum terre: Qui dilexit nos. qui ſolvit nos a peccatis nr̄is in ſanguine ſuo: t fecit nos regnum t ſacerdotes deo t patri ſuo. Ipſi gloria t imperium in ſeculā ſe- culoꝝ amen. Ecce venit cū nu bibus t videbit eum omnis ocu lus: t qui eum pupugerūt. Et plangent ſe ſuper eum omnes tri bus terre: etiam: amē. Ego ſum alpha t o. principiū t finis dicit dominus deus qui eſt: t qui erat t qui venturus eſt omnipotēs.

Et vidēbit eū oīs ocu. Alia tralatio hꝫ videbit eum oīs terra tale. q. d. tale videbit qualē impij venturū nō credebant. Oīs oculus. Do ni vt lucas: multi vt plurimi. videbit. Plangent. Seu colliſio ſup eū ſpontanea ex ꝑcuſſo: reſiſtē ad ſibilandū lapidib⁹ t ſcintillādi: vel p. f. t. doloſum reſpectū eoꝝ q̄ fidem tūc ſup eū habebāt. Et ſubdit rō eū vt: i Ego ſū alpha t o. i. principium t finis. Ego ſū. Vere venit: t q; ipſe. promiſit ſe venturꝫ: vel ꝑ- multa ſalutaria reddit auctor. q. d. ne a me hoc dictū ſit ab ipſo ꝑſo oratꝰ. Alpha principiū. Ante quē nullus vel a quo omnia ceperunt. Et finis. Poſt quē nullus vel in quo oīa terminabuntur.

Ego Johānes. Finita ſalutatōe ꝓcedit ad narrationē iponēdo ſibi: ꝑſonā: locū: cauſā ipſius loci: t ꝑpetū: q̄ valēt ad cōmendationē ipſi⁹ ꝓce- latiōnis. Ego Johānes. q. d. ſcio q; tribulationis: ſi exēplo ꝑfi ꝑticeꝑ ſint fra tres vt filij ꝑticipes regni ipſius. Frater vester &c. in chriſto. In fide t vnitate t ꝓpter illā fidē tribulationē ſuſtinent t alij ꝙ ad regnuꝫ

Nicolaus

a Sanctꝰ vidit. in duo ꝓuriatione: intractu⁹ operatione: mente: t re/ ſurrectione: ſicut patet in caligrti ſui ꝓcutione. b Beatus. Hic ꝑſer reddit auditores attētos ex huius libri veritate: que conſiſtit in deſcriptio ēdatione. Beatus q; legit. ſcdm̄ ad doctores. c Et q; audit. ſcdm̄ ad diſcipulos ſtudioſos. d Verba ꝓphetie huius mente attendendo. e Et ſeruat ea que in ea ſcripta ſunt. tribulationes futuras pariter ſuſti nendo. Et ſubdit rōe: f Tēpus enī ꝓpe eſt. i. ſcio tranſitum. q. d. labor pa tiende breuis eſt: t premiū beatitudinis eternū. g Johānes. Hic ꝑſer reddit auditores benīuolos. Et dividit in duas partes. ꝙ: primo ꝓponit. facit. ſcribēdo quēdam libꝝ ſolut. ibi: Ecce venit. Primū facit ꝙ hoc q̄ ipa opꝰ bona ſpiritalia t eterna dicenda: Johannes ſeptem eccleſijs. per hunc ſignificatis intelligit vniuerſitatē eccleſiarū in orbe conſtituta. Vnde dicit Greg. homil. xxv. Quia ſeptē dicit̄ ꝙ ſeptē cōprehenditur: recte ſeptenarij numerꝰ vniuerſitatē figuratiue. h Gratia vobis. in ꝙ ſcti vita. i Et pax. in futura. nam ibi quietabitur totaliter humanus appetitus. k Abo qui eſt t q erat t qui venturus eſt. i. a deo eterno. Eternitas enim ſm Boetiū de conſolatione: eſt interminabilis vite tota ſimul. t plena poſſeſſio. ſi a nobis q̄ intelligimus eſt ꝑtito t ꝑe ſimplici- tate eius nō apprehendit: nili ꝑ cōparationē ad tēpus: nā affert ei ꝑtes tēꝑis infinite ſi eſſēt: ꝓpter q̄ nobis hoc exprimit ꝑ ptes accītas ꝑ tpo ꝓlitas: ꝑcurſi- ue ſalutis. l Et a ſeptē ſpū. i. vniuerſitate angelor̄ q; miniſtri ſunt ſcti. m Qui in ꝓſpectu throni eius ſunt. parati eius exeq; volun- tatē in obſequio. n Primogenitus mortuoꝝ. i. primus inter reſuſcitatos. o Principes regū terre. ꝓpter qđ dicit in hac vita: t plurib⁹ alijs ſuorū a morte reſuſcitati. hoc eſt fuit ad vitā immortalē. magis ꝓprie tñ mortē ꝙ vitā. ſm q̄ dicit beatus Greg. homil. xxv. ꝓpter qđ vera reſurrectio fit ad vitā immortalē ad quā etiā reſurrexit dñs: nā eius reſurrectio eſt cā reſurrectionis aliorum. p Et principe regū terre. ꝓpter qđ dicit in hac reſurrectione: Mors ei ultra non dominabitur. q Qui dilexit nos. i. ſua dilectione ſua t nō merito noſtro nos lauit. r Ā peccatis

Nicolaus

Qui eſt q erat &c. Eternaliter ſiue natus ex tpe: tas imutabilis ꝑ humanitatē: t etiā corruptibilis: talis venit⁹ eſt: t ſi nō nō apparet tal. Et a ſeptē ſpū. Septē idē ſignat qđ chartacenſi attribuit ſpiritui re- miſſio peccatoꝝ: t alia bona que ſūt ꝑona totius trinitatis vt intelligam⁹ trinitatē ex ſola dilectione apari. Perſonā ꝑſo tacet: q; de deo creato re nemo male intellexerat: ponit ꝑſonā filij: t ſpiritū ſanctū. de quo omnes ma cuntur in eccleſia hereſes.

Thronū. Sunt angeli eius: t ſancti homines in quibus mlc ſedet de⁹ t iudicat nc in futuro iudicet.

Primogenitus &c. Dicit ꝓpter deſperatos de morte chriſti: vt illi

Nicolaus

a Sanctꝰ vidit. in duo ꝓuriatione: intractu⁹ operatione: mente: t re/ ſurrectione: ſicut patet in caligrti ſui ꝓcutione. b Beatus. Hic ꝑſer reddit auditores attētos ex huius libri veritate: que conſiſtit in deſcriptio ēdatione. Beatus q; legit. ſcdm̄ ad doctores. c Et q; audit. ſcdm̄ ad diſcipulos ſtudioſos. d Verba ꝓphetie huius mente attendendo. e Et ſeruat ea que in ea ſcripta ſunt. tribulationes futuras pariter ſuſti nendo. Et ſubdit rōe: f Tēpus enī ꝓpe eſt. i. ſcio tranſitum. q. d. labor pa tiende breuis eſt: t premiū beatitudinis eternū. g Johānes. Hic ꝑſer reddit auditores benīuolos. Et dividit in duas partes. ꝙ: primo ꝓponit. facit. ſcribēdo quēdam libꝝ ſolut. ibi: Ecce venit. Primū facit ꝙ hoc q̄ ipa opꝰ bona ſpiritalia t eterna dicenda: Johannes ſeptem eccleſijs. per hunc ſignificatis intelligit vniuerſitatē eccleſiarū in orbe conſtituta. Vnde dicit Greg. homil. xxv. Quia ſeptē dicit̄ ꝙ ſeptē cōprehenditur: recte ſeptenarij numerꝰ vniuerſitatē figuratiue. h Gratia vobis. in ꝙ ſcti vita. i Et pax. in futura. nam ibi quietabitur totaliter humanus appetitus. k Abo qui eſt t q erat t qui venturus eſt. i. a deo eterno. Eternitas enim ſm Boetiū de conſolatione: eſt interminabilis vite tota ſimul. t plena poſſeſſio. ſi a nobis q̄ intelligimus eſt ꝑtito t ꝑe ſimplici- tate eius nō apprehendit: nili ꝑ cōparationē ad tēpus: nā affert ei ꝑtes tēꝑis infinite ſi eſſēt: ꝓpter q̄ nobis hoc exprimit ꝑ ptes accītas ꝑ tpo ꝓlitas: ꝑcurſi- ue ſalutis. l Et a ſeptē ſpū. i. vniuerſitate angelor̄ q; miniſtri ſunt ſcti. m Qui in ꝓſpectu throni eius ſunt. parati eius exeq; volun- tatē in obſequio. n Primogenitus mortuoꝝ. i. primus inter reſuſcitatos. o Principes regū terre. ꝓpter qđ dicit in hac vita: t plurib⁹ alijs ſuorū a morte reſuſcitati. hoc eſt fuit ad vitā immortalē. magis ꝓprie tñ mortē ꝙ vitā. ſm q̄ dicit beatus Greg. homil. xxv. ꝓpter qđ vera reſurrectio fit ad vitā immortalē ad quā etiā reſurrexit dñs: nā eius reſurrectio eſt cā reſurrectionis aliorum. p Et principe regū terre. ꝓpter qđ dicit in hac reſurrectione: Mors ei ultra non dominabitur. q Qui dilexit nos. i. ſua dilectione ſua t nō merito noſtro nos lauit. r Ā peccatis

Vcolano

reuelatiōis hoc⁹ t ꝑſo. ſecūdo mā t modꝰ. ibi: Et audiui. Circa ꝓmū dicit: Ego Johānes frater veſter: nō carnali cognatiōe: ſ ſpirali regnāde ꝑ ſacrām baptiſmi. a Et ꝓcepſi tri. nā. ꝓpē rpēm fuit merſus i ſeruitio olī dolij. a Et regno. eccleſie: ad qđ oportet ꝑ multas tribulatiōes intrare: Act. xiiii. b Et pa. in ihſu. i. ꝓpter ihſū: qz dat patiētiā i tribulationib⁹. c Fui in inſula ā appellat⁹ pathmos. de ſeruitio cui olī dolio nō adultus erā: ſ vt ſortes adulta punct⁹: ad inſulā pathmos fuit in exilio relegat⁹. i. ꝙ ꝑſo reuelāte apocalypſim ſcripſit: t ſic tāgit locus. d Propter verbū dei t teſtimoniū ihſu. in q̄ tāgit cā fuit relegatꝰ: ꝓpter hoc eſt q̄ nolebat rpm negare nec a fidē ante oculos ſuos habere: fuit i exilio relegat⁹. Et ſingulariter tan git reuelatiōis tēꝑis: vt dicit: e Fui in ſpā. i. in exilio. f In dñica die. ꝙ deputata eſt ad platiōē plene: t ꝑ ꝑſo apta eſt reuelatiōi facile. g Et au. Vbi ꝑſer tangit in tecui reuelatiōis mā t modꝰ. Et audiui i. ꝙ audiui poſt me vocē magnā ſonāte. t ꝓ ſonā ponit reuelatio ſcripta. facilis audītu ꝛepletiue. ibi: Et cū vi diſſem. tertio ꝛimittit ꝓlatio. ibi: Et poſui. ꝙ ꝛeſpectu infirmatio. ibi: Scribe ꝙ. Circa ꝓmū vt: Et audiui poſt me vocē magnā tanq; tube. in q̄ deſignat virtus t auctoritas angeli loquētis in ꝑſona ipſi⁹: h Dicentis. mihi: i Qđ vi. ſcribe i libꝝ. ad ſtructionē eccleſie. k Et mitte ipſis ecclēſijs q̄ ſunt in Aſia. ꝓ ſingulis ecclēſijs aſie: q̄ ſunt ſeptē. l Et mitte ipſis ecclēſijs q̄ ſunt in Aſia. ꝓ ſingulis ecclēſijs aſie: q̄ ſunt ſeptē. m Et conuerſus ſum. ꝓ hoc ꝓcedit mentē a terrenis auerti: t ad celeſtia ꝛapi. n Et vi. vo. i. vocis. ꝙ facit ad ver. ꝓpter nō eſt vi- ſibilis. ꝓt nō ſic exponi: Et videre vocē. i. ꝑſpere: licet ex. ait. Cuncta aūt poſſū vi: licet non vocem. o Et vi. vi. ſeptē can. an. ſeptē ecclīas ſignificā tia: vt exponit. i. o Et in me. fc. can. an. filius ſi. boli. i. angeli repellentes tem ꝑſen: q; ſili⁹ boli frequēter in euāgelio nolabit: vt ꝑ. inuicti: t vt oſtēdat ꝙ ille q̄ apparebat erat angel⁹ t nō ꝑſo. ſi nō dicit hic q; Johānes viderit fi liū boli: ſi. ſimilē filio boli. Per hoc aūt ꝙ dicit: In medio ſeptē candela brum: ſtellarū q; ꝑſo eſt in medio ecclīarū in nocte dñ ꝓlocutoris. ſm q; vi dicit Mo. ſuꝑ. vbi. Ecce vobiſcū ſū oīb⁹ diebus vſq; ad cōſummationē ſeculi. ꝓ Veſtem podere. Et aūt poderis vestis ſacerdotalis linea q̄ tēgit dicit alba: t dicit a poa. q̄ eſt poa t berca: berceāſi ꝑdic⁹ berene. nā attingit vſq; ad pedes. q Et ꝓcinctꝰ ad mā. Per ſcientiā ad rectā intellīgē

peruenire patiuntur ſuſtinui: habendo chriſtum in omnibus exemplum.

Pathmos. Ibi eſt ferē. i. tribulatio: in qua magis celebris a Scīs⁹ apparuit. Cuius ſōpat inſule qz ſicut inſula marinis ꝓcellis diuidit: ita eccliā placidis⁹ marinoꝝ. i. mūdanoꝝ affligit. Propter verbū dei &c. Ibi eſt: propter ſcīmonium diuinitatis: t humanitatis ꝓpium.

In dominica die.

Glōa vera ſpūs ex tpe nō erit: vt abrahā i ſeruo rem fidei angelis in meri die videbatur in primo dolore veſperi: adā poſt meridiē Salomon nō re ſtauratus ſapientiaꝫ no ete ſuſcepit.

Audiui poſt me vo cem. Poſt ſe audit: qui a dā de ꝑſōe: obſcuꝫ in anteriora vere ꝓfp: attoni ta ſe cōſideret: t aliqn ere ſpicere admonit⁹ vel poſt ſe audiret: a lege: t ꝓphis ꝑdoſi. Hoc idē intelligit.

Quod vi. ſcribe &c. Libꝫ admonitio ſit ſcdm̄ q̄ monuit ecclīas mittē e. aſie. t ꝓ eas ſcribēdo ſūt oēs ibi eccle: hec ebio ad monitio ſit vſq; ibi: t an gelo epheſi &c. Siue ſit t vno intuitu: hoc ꝙ tpa vi uerſabile villoneꝫ vidit ſcīnos: angelus vrtūdet et conſert: potuit.

Epheſino. Mollitas mea ſuperata: vel lapſus profunda: vel conſilium.

Conuerſus ſum. Et audiui vocē ꝓpter ſus ex. Septē can. Ibi eſt: ſeptē eccle ſias ardentes t illuminatas ſapiēcia diuini verbi. Aurea. Sicut aurū ꝓbatū ꝓpter ꝓbitatē ꝑmanet: ſic ecclia tribulationibus pares ad tentationē ſcīdnō in longanimitatē extenſa cōſtituetur.

Si habeat vocē in oe: t nō in opere clādi. ardeſ. quidē eſt: licā nō aureū.

Similem fi. bo. Ibi: angeli i ꝑſona rpi q; tā nō fili⁹ boīs ſed filius: qz ſay nō monſt. Ibi filio boīs ſimile: qz nō eſt peccatis: ſi ſimilitudinē carnis ꝑc. apparuit. Chriſtus in quo omnia neceſſaria ad regimen eccleſie.

Podere. Ibi eſt ſacerdotali veſte. A carne: i qua ſe obtulit: t quotidie offert repoſcendo nos ſe deo patri. Vel poderis eſt eccleſia: qua veſtitur de⁹ vt tunica que eſt talaris: quia vſq; ad finem mundi durabit.

Vcolano

reuelatiōis hoc⁹ t ꝑſo. ſecūdo mā t modꝰ. ibi: Et audiui. Circa ꝓmū dicit: Ego Johānes frater veſter: nō carnali cognatiōe: ſ ſpirali regnāde ꝑ ſacrām baptiſmi. a Et ꝓcepſi tri. nā. ꝓpē rpēm fuit merſus i ſeruitio olī dolij. a Et regno. eccleſie: ad qđ oportet ꝑ multas tribulatiōes intrare: Act. xiiii. b Et pa. in ihſu. i. ꝓpter ihſū: qz dat patiētiā i tribulationib⁹. c Fui in inſula ā appellat⁹ pathmos. de ſeruitio cui olī dolio nō adultus erā: ſ vt ſortes adulta punct⁹: ad inſulā pathmos fuit in exilio relegat⁹. i. ꝙ ꝑſo reuelāte apocalypſim ſcripſit: t ſic tāgit locus. d Propter verbū dei t teſtimoniū ihſu. in q̄ tāgit cā fuit relegatꝰ: ꝓpter hoc eſt q̄ nolebat rpm negare nec a fidē ante oculos ſuos habere: fuit i exilio relegat⁹. Et ſingulariter tan git reuelatiōis tēꝑis: vt dicit: e Fui in ſpā. i. in exilio. f In dñica die. ꝙ deputata eſt ad platiōē plene: t ꝑ ꝑſo apta eſt reuelatiōi facile. g Et au. Vbi ꝑſer tangit in tecui reuelatiōis mā t modꝰ. Et audiui i. ꝙ audiui poſt me vocē magnā ſonāte. t ꝓ ſonā ponit reuelatio ſcripta. facilis audītu ꝛepletiue. ibi: Et cū vi diſſem. tertio ꝛimittit ꝓlatio. ibi: Et poſui. ꝙ ꝛeſpectu infirmatio. ibi: Scribe ꝙ. Circa ꝓmū vt: Et audiui poſt me vocē magnā tanq; tube. in q̄ deſignat virtus t auctoritas angeli loquētis in ꝑſona ipſi⁹: h Dicentis. mihi: i Qđ vi. ſcribe i libꝝ. ad ſtructionē eccleſie. k Et mitte ipſis ecclēſijs q̄ ſunt in Aſia. ꝓ ſingulis ecclēſijs aſie: q̄ ſunt ſeptē. l Et mitte ipſis ecclēſijs q̄ ſunt in Aſia. ꝓ ſingulis ecclēſijs aſie: q̄ ſunt ſeptē. m Et conuerſus ſum. ꝓ hoc ꝓcedit mentē a terrenis auerti: t ad celeſtia ꝛapi. n Et vi. vo. i. vocis. ꝙ facit ad ver. ꝓpter nō eſt viſibilis. ꝓt nō ſic exponi: Et videre vocē. i. ꝑſpere: licet ex. ait. Cuncta aūt poſſū vi: licet non vocem. o Et vi. vi. ſeptē can. an. ſeptē ecclīas ſignificā tia: vt exponit. i. o Et in me. fc. can. an. filius ſi. boli. i. angeli repellentes tem ꝑſen: q; ſili⁹ boli frequēter in euāgelio nolabit: vt ꝑ. inuicti: t vt oſtēdat ꝙ ille q̄ apparebat erat angel⁹ t nō ꝑſo. ſi nō dicit hic q; Johānes viderit fi liū boli: ſi. ſimilē filio boli. Per hoc aūt ꝙ dicit: In medio ſeptē candela brum: ſtellarū q; ꝑſo eſt in medio ecclīarū in nocte dñ ꝓlocutoris. ſm q; vi dicit Mo. ſuꝑ. vbi. Ecce vobiſcū ſū oīb⁹ diebus vſq; ad cōſummationē ſeculi. ꝓ Veſtem podere. Et aūt poderis vestis ſacerdotalis linea q̄ tēgit dicit alba: t dicit a poa. q̄ eſt poa t berca: berceāſi ꝑdic⁹ berene. nā attingit vſq; ad pedes. q Et ꝓcinctꝰ ad mā. Per ſcientiā ad rectā intellīgē

Pꝛecinctum ad mamil. Quia ſcīs⁹ mens vellit ſeruire. Et ſic carnalia ꝑcidit: ſ. mamillas qz i nemo vita. etiā cogitatiōes mālas. Capillꝰ e. Ibi: Et capillꝰ capitis eius. ſcdm̄ ſcīos ſcripturas: t adhuc hoc ſpā capit: vt cogitatiōes eius. Tanq; lana. Ibi: Et oculi eius. alius opus eſt ad ſpiritū. qui ſcīs⁹ ſit ad ſpiritū. Et ad ſtitui ecclīa. Pluꝛ. Pes candore lucentes: ſic candidus ornat creaturā.

Oculi. Ibi eſt: nouꝫ ſpūs: lucens q; ſit ꝓ ſpe: ꝓ bonis: t mālis: ſic ſcīs⁹ ſcripturas: ſcīas: t facile audiat: vel oculi ſūt ipſi ſpūales: t ſcīales vel ꝑmi ꝑmpta.

Et pedes. Ibi: t vi ſtibui halcbano: q; ſcīs ſit ꝓ ſcīa: t ſcīalis: ſcīa ſcripturaꝝ: ſcīalis ſcīas: ſic ſcīas ſcripturaꝝ: ſcīas: t facile audiat: vel oculi ſūt ipſi ſpūales: t ſcīales vel ꝑmi ꝑmpta.

In camino ardenti. Ibi alia vi ſtibui halcbano: q; ſcīs ſit ꝓ ſcīa: t ſcīalis: ſcīa ſcripturaꝝ: ſcīas: t facile audiat: vel oculi ſūt ipſi ſpūales: t ſcīales vel ꝑmi ꝑmpta.

Et vox. Ibi: t ſicut ſonus aquarū multarū. Ibi: Et habebat in dextera

Et habebat in dextera ſua ſtellas ſeptem. Et de ore eius gladius ex vtraq; pte acutus exi bat. Et facies eius ſicut ſol lucet in virtute ſua. Et cum vidiſſem eū

Et cum vidiſſem. Ecce Iohānes q; ſtatꝰ vidit deū domino cedēt tanq; mortuus: q; vnuſquiſq; vir ſanctus quanto ſe ad cōtemplandū diuinitatis altitudinē attollit tanto apud ſe infra eſſum infra ſe cadit: quia in oīe ſcīatione dei cum ma gnitudo qđ ꝑ ſcīa facile deſpicitur: hinc et q; ſtrabam vſo domino ſe ꝓſtrauerat: t cinerem cognouit. Item Jere: Audiui auris audiui &c.

De lyra

reſtrictio carnis: q̄ ſcīpſit i veteri teſtā. ꝓ eā ſit q̄ ſ ad malmiſſa: circa ꝓce- ptū: ſcīlīgit reſtrictio mētis: q̄ ſcīpſit i nouo teſtā. vel ad 2do aūt. v. Audiſtis q; dictū eſt antiqs nō mechabe: i. ego aūt dico vobis: q; ſi quis viderit mulierē ad cōcu piſcēdū eā: ſ. i. mechat⁹ eā i. reddit hoc. Apparitio ſcē ſpūs fiebat ad ſcīpſū dū ſcīndū q; dicit i miſtrio ſpūs ꝑ ſtatu nouī teſtamēti. Scīdū tñ q; hoc ver⁹ ꝓbabat ſcīpſū dū alicui vīonis. ſ. 10. ꝛc. Nō ꝓpter hoc vocat ꝓ- mi mi. qz ea nō ꝓmittat nec ꝓmittēdā aptꝫ dicebat. id vſ i glo. Pedes. ii. q; hoc ver⁹ ꝓbebat manēd nō animū: q; nō ita ſcīpſit: t efficaci ꝓbebat ſic hoc nouū: t q̄ mālicia: t ſcīpſi nihil reputat. libro. ii. ꝓbiſcm. t Caput alit eſt ea. ch. apparebat cui ſpūs. i. ſpūs ſacerdotū: qz veſtit⁹ podere: t ꝛ. t. t. t

Occidi. Qui potest cuncta humanitatis ad ultimu[m] vitiorum ducere.
Tanq[uam] mortua. Mortua[m] indicio[rum] pec. vel ad terrendu[m] cupiens.
Deo[rum] mea. Q[uo]d in[ter]pretat[ur] ihesus q[ui] saluum fecit.
Vide[n]s mor. Postq[uam] me tribulandos a mortem q[ui]a ego qui non
indigeram, propter me cum eis patimur a no[bis] morte[m] a vitam.

Dum vincu[n]. Qui
nō arrogantie q[uam]
fide tempus ne[m] ampli[us]
mittit.
Et habeo. Ecclia
nō putat se in aliq[ua] re
posse deficere q[ui] potestas
habet potestate[m] lig[an]di a
solui mētes a corpa.
Qui dant aliqd[ā] bo-
mō hanc q[ui] vult in-
mittere: a q[ui] vult ab ligati
tu dom[in]o repelli. Claues
ligat mentis a inferni pot-
fidit: q[ui] qd vult a potens
tione perpetuat mentis li-
berat. quos vult aut' co-
dem tēporis percutit a
illic remittere sint.
Mortis a inferni.
Diabolus est mors q[ui]a
causa est peccati. mors
autē[m] eius infernus in
quibus habet locum.
Que oportet &c.
In vtrisq[ue] fidelibus per
quos exemplū illi malis
debent animari.
Sacramentum. C
Mysterium: vbi aliud vi
detur a aliud intelligitur.
Hec prima visio est de
constitutione ecclesiarum.
Angelus allegorii in
pte agit vt docear vbiq[ue]
docere requirt. C II.

Nicolaus

a Et posuit. Hic p[ro] posuit similitu[dine] p[ro]lationis est: Et posuit dexteram
sup[er] me[m] p[ro]fert[ur] mihi fragilitat[em] mea. ib[ide]m subdit: Noli ti-
mere a subdit rōnē: c Ego sū prim[u]s a nouissim[u]s g hoc idē sēp[er] ait. 3. 22: Ego
sum alpha a o &c. Sūt exponat. q. d. potes tum te saluare. ib[ide]m subdit
mor. d Et fui mort[u]s. in humanitate assūpta p generis hūani salute:
p[ro]pter qd nō potest mori. e Et ecce sū viuens in secula seculo[rum]. ex ipsa
bō resurrexit ad vitā immortalē. f Et habeo claues mortis a inferni. i. po-
testatē eligādi vite sempiternā q[ui]s fecit i sua resurrectōe: a sic reclusit di impios:
qō mortem sacie[n]t iudicio finali: dicit illud terribile verbis mathei xxv.
Ite maledicti in ignē eternū &c. g Scribe ergo. Hic p[ro]p[ter] scribis
informatio in q[uo] erāt tūc mā bn[ā]tūri in quodā gradu: ad vltimū dī: Scribe ergo
que vidisti. i apparitōnē illā dicit. h Et q fuit. i. tribulatiōn; ne ecclie iā in
choatū: a circa finē mūdi magis magisq[ue] adcrescit. Adeo subdit: i Et q opor
tet fieri in futuris tribulatiōnē ad gradū[m] dicitur. k Sacramentum
septē stellarū. i. sacrū ternariū p ipsas significari. Ob p[ro]p[ter] exponit cū dicit:
l Septē stelle angeli sūt septē ecclesiarū. i. episcopi ipsarū. vel angelus qui
intrepretat[ur] nūcius: hic nomē episcopatus efficit dicit mō alt[er]. ca. vi.
dicit: Et alia sacerdos custodit ecclesiā i legē ex ea regit. angelus cui
dicit ecclesiā. ephe est ille sacerdos p[re]positus in alīq diocesi. vbi a i lege ha-
pos[ter] ministros dei vocat sacerdotes filios. m Et septē candelabra au-
rea septē eccle sūt. nā sicut candelabra sustinent luminaria sic ecclie doctores
qui sūt luminaria ecclie: de bonis ecclie ortum sustinent. Et dicunt aurea.
nā hoc ortus et charitate fert. q p aurū sūt. q[ue] sicut aurū excellit oīa alia
metalla sic charitas alia bona. i. Corin. xiii. 30 aūt autem horum est
charitas.

C. II.

n Angelo ephesi &c. Finito p[ro]emio, hic incipit tractatus. Et diui-
ditur in duas partes: nam primo informantur tēpora ecclie in spe-
cieli. lectio tota ecclia in gnāli. iiii. ca. Prima dividit in septē par
tes secundū septē ecclesias q[ue] ibi q[ue]dā. In prima eo p[ro]p[ter] formatur ecclia
ephesina cui[us]q[ue] septē[m] dicit: et vtr mdr recipitur laudo commēdo: qm po
test dicit: Sz habeo aduersū te. In prima p[ro]p[ter] dī: Et angelo ephesi ecclie. Lat[er]ales
Ephesi dicit: i ita accipit in loquēdo: a informādo episcopū. q. d. caput
alīs p[re]sūt: vt ait hieronym[us] ad titū. Eodē modo dicit ad smyrnēos
ecclie ephesine: sicut dicit ad. 1. Timot. i. ult. beatus iohnes apl[u]s et sup
rem ab eius discipulis ecclie fundatis a regit: vt bī in libro illustrū vi-
ror[um]. vi. ii. p Hec dicit q hoc septē titulis. xp[u]s
ab aduersariis dīt. r Et patientias tuam. in tribulatiōe dīt fuit tua.
s Et q nō potes sustinere malos &c. de cōmunibus: sēp fuit magis vnus rei
gio a ecclesia fidelī ne corrumpat[ur] malis vnus. t Et tentasti eos qui pe-

c II

r angelo. Ad dī: Episcopo scribit: de maculis peccata subdit
c penā requirit: a sine cui[us]libet fidelium iudicare nō plamū ipse
loquens. Ephesi. Ephesine sūt bone gētiūm partes volūtas
interpretat[ur] quoq[ue] operis[que] bona delectat: de quibus ppōnit vt per bonum
exēplū qui lapsi fuer[un]t corrigant. sm q ephesius interpretat[ur] ruina. i. indigna
cōditio sine lapsus p[ro]fundi. vel voluntario inca.
Septem. Incipit tū
qui vera admonitiōes que
singule a vniuersales esse
possunt sm vnam a mem-
bra cuiuslibet ecclesie.
Non potes sustine.
Ob humanitatis. Vel nō
potes sustinere malos qn
emendes vel expellas.
Tentasti eos. Nō
tentātur nisi qui fidei
sunt in ecclesia.
Sustinuisti. p[ro]pter
nomē. Vel hoc nō facit
pro humana laude sed p[ro]
pter nomen meum glorificandum.
Et non defecisti.
Notat causam humani
defectus fuisse nisi auxili-
um procurāt.
Sed habeo &c.
Vel episcop[us] in persona
sua: offerum tedio virtu-
tis in subditis vl subditi
amore terrenorum.
Dely sacerdos fuit bo- 1.3a
nus: a tamen damnatus
est: quia filios corrigere
noluit.
Odoucho can. Au-
ferā virtutes a dona spi-
ritus sancti per que sunt
constituta candelabra.

De ista

rimunt accipiendo de ipsis per vitas eorū a doctrinas. u Qui se, di-
cunt apostolos &c. i. a christo missos ad docendū populū. x Et non
sunt: sed magis subuersores fidelit: qualeo erāt chion a cherinthus a ceteri
hereti q tūc in asia surrexerūt: a filiter pseudo apli: qui dicebāt se missos
ab apl[is] in hierusalē a manentib[us]. f. petro a iacobo: a sub hoc pretextu: fal-
so dicebāt observationē legalis simul cū euāgelio esse necessariā ad
salutē: vt patuit. ā. in epistolis Pauli in pluribus locis. y Et nec
nicolaitas eos mendaces: nō solū in doctrina: sed etiā in vita: ex eorū sanctita
tem simulāt: vt simplices magis decipiāt. z Et patientiā habes. in
tribulationib[us] quas exercuerunt ī te. a Et sustinuisti p[ro]pter nomē meū,
nō p[ro]pter iniquitates. b Sed habeo aduersus te. Hic p[ro]p[ter] subdit cor-
ripio: a vt melio[ra]t[ur] cōmōnitio subdit dī: Sed hoc habeo. Circa primū
dicitur: Sed habeo aduersus te. deberā corrigendū: qō subdit cum dicit:
c Q. charitatē tuā primā. Lapsa charitatis quebuntib[us] in principio me
diocritatis: d Reliquisti. et hoc apparet qō ā dicit. et. f. q verbis dī
dirigit ad episcopū nō solū pro se sed etiā pro populo sibi subdito. nā ad
timotheum eiusq[ue] pauli specialia dicipulatus a predilectionē nō est verisimile q
peccauerit in subditū[m] occidendo: sed magis p[re]cendo: p[ro]pter qō illud inclu
gitur de populo sibi subdito. Colaucuerāt enī sustentare pauperes ipsanos
seruāter a denotē: a clamosā mittere elemosinas in hierusalē habitantib[us]:
qui suas possessiones vendiderāt ad sustentatiōē christo crucifixo: vt ps
Act. iiii. a refrigerantes eā at ab hoc seruare. Adeo nō dicit q reliquerit sim-
pliciter charitatē: sed primā. i. feruoris gradū prius habitū: ad quē reduc-
tur cū dicit. e Memor esto itaq[ue] vnde excideris. i. a quanto gradu cha
ritatis. f Et age penitentiā. de emissione tāi boni. g Et opera op
fac. i. sic seruantes a denote sicut pri⁹. Ec hoc pri⁹ nomine angeli nō intel
gitur hic angelus sanctus custos ecclie ephesine: vt velucrit aliqui dicere.
nūq angeli sancti non possunt ab aliquo gradu suę perfectionis excidere.
h Sin aūtē. supple te corrigas. i Veniō tibi. hī est ad te puniēn
dum. k Et mouebo candelabrum tuum &c. subtrahendo subditum tu-
os ab obedientia tua: vt exponunt aliqui: sed hoc non videtur bene dictū:
quia sic culpa principaliter retorqueretur in episcopum a non in popu
lum: quod est inconueniens. posset etiam dici q infrigidatio ista p[ro]pe
charitatis non contigit tempore tanti doctoris. sc. timothei: sed aliquo
tibi successorib[us]. nam illo tempore episcopi sancti qui populo p[re]ficiebā-
tur primi ad tormenta properabant: a sic frequenter mutabantur. Alii enī
qui dicunt q timotheum hic intelligitur angelus ephesi ecclie. mentitur
et hoc q circa illa tempora nullus eo excellentior inuenitur rexit ecclesiā
ephesinam: a hoc magis mouet ad oppositum: quia tempore pauli epi
lentiosie minus cōtingunt defectus in ecclesia fieri cōmissa: propter quod
saluo meliori iudicio magis videtur q fuerit aliquo a sancto timotheo.

Sed hoc

Sed hoc habeo bonum. Quia hoc est adueniens ne tu nō desperes:
qui habes bonum. Facta nicholaitarum. Id est eōm vita malis
rum a cōmittenda idolothytis. Nicholaitarum. Nicholaus fuit
pselyta Antiochenus ordinatus a petro: qui cū p[ro]p[ter] vxorē q idolothica cōme-
dant: a fornicentur: a sic non regnabit cruciatus q[ue] q[ui]dā apud deū ep[iscop]i erroni: dā-
tur cultui a ipsatur: a fer
uentes incendit carnis
seruitio: a stultitia hūdi.
stulti dī falsi xpiani q ter-
renis dediti colūt mūdū.
Qui habet. &c.
Cur audiāt q[uid] spūs ec
clie dicit ligna vite: q[ui] vm-
bracula a robur: a pane
fructū. i. corp⁹ a sanguinē
hic a manna. i. futuro.
Spiritus. Omnia
cantū intrepretat: vt dī
myrrhacula cantica in
quibus dicitur: myrrha
hic ē amara: vt dī[cit] pena
a patrecinū fructū.
Hec dicit pri. Et ait
dicit hoc dicitur q[uo]d valeat
ad p[ro]fectū eōr quib⁹
tribulatiōes ingruntur.
Hec dicit pri. Quasi. d.
nō desolatio vos q[ue] ego
tantum. p[ro]pter vos patior
sum membē dei reluctāt
q[uo]d ēē expandis a vos.
Nicolaus
a Sz hoc habeo. Hic
p[ro]fert subdit cōmēdatio: vt
mox bōi samaritani pest
vinū mundificatiuū subda
tur cibū terrenū: cui⁹ vt:
Sz hoc habeo. i. bonū a
cōmendatione dignum.
b Quia odisti facta ni-
cholaitaq. nō dixit nicho
laitas: q[uia] facta: ea: plene si
ut charitate diligēdo: sed
cog vitia odio sunt habē
da. Hic nicholaus p[ro]fuit
primus ecclia hūs valde
pulcher vxoratus: ipostea
fuit sibi q[ue] uxoris qd ait
ei: p[ro]pter qō ad ecclēsiā
Jesu cecidit in pec[ca]tū:

Hic hortatur vehemēter

nisi penitentiam egeris. Sed

hoc habes bonum: quia odisti fa
cta nicholaitarū: i que a ego odi.
Qui habet aures audiēdi audiat
Amen.
q[uid] spiritus dicat ecclesijs: Vin
cēti dabo edere de ligno vite. qō
Dicens beliall. i. cor diu. Vbi humanitat.
ē i paradiso dei mei. Et angelo
smirne ecclesie scribe. Hec dicit pri-
mus a nouissim[us] q fuit mortu[us] a
vixit. Scio tribulationem tuam
a paupertatem tuā: sed diuites es

Nicolaus

iudeos a nō sunt: sed sunt synа-
goga sathanc. Nihil horū rime-
as que passurus es. Ecce missur⁹
est diabolus aliquos ex vobis i
carcerē vt tentemini: a habebitis
tribulationes diebus decē. Esto
fidelis usq[ue] ad mortē: a dabo ti-
bi coronā vite. Qui habet aures
audiendi audiat quid spiritus di

Aliquos ex vobis. Hic p[ro]p[ter] q nō de vno solo sed de plib⁹ intelligit.
Ut tentemini. Id est vt glorientur vel oppetant honorati a martiria
a milicia cius. Decem diebus. Id est aliquot dierū. ostendit hanc
ad bella minus decali ago armari. Vel. x. dies. i. tot hoc tpe i q[uo] per totum
diem a tpa p[ro]cipualia vitia pugnat: auaritia: cupiditas: vanag gloriam.

A morte secunda.
Penna mors autem in
peccatis. Beatus i penit
tentia mors corpis ab ei⁹
sanctitate: secunda eternis
damnationis in inferno.
Non vincitur. Tri-
bulatio talibus illatenus
nichil nocuit: corruptio
obstinatis ex malitia.
Balaam. Id est de
trimi qui docuit filios
principes qualiter liberi
tant vitiorum deum. Vel
balaam. Deuorans q[ui]
cent carnem decipere ani-
mas videtur deum.
Doctrinam nicho.
Adeo est repertus de multo
sanctus: vt ad priores tantū
quod superius non fecit.

De ista

Posset enim aliter saluo
meliori iudicio exponi: vt
per deū nos intelligam⁹. s.
Iesu. sm illud. Exod. iii.
Dixit pro certo vidi vidi
tatem populi mei qui est
in egypto: a clamorem eo-
rum audiui propter
duritiam operis eorum.
Scio enim dolores eius.
t Esto fidelis. i. fem⁹ in
fide. u Vbi ad mortē.
pro ipsa tolerabili. x Et
habeo tibi cōtra. vbi. i.
vbi mea non ibi locum.
y Qui habet aures. exponi
tur vt. ā. vbi. iii. s. Nō
habet a meritis sedula. i. ab
infernorum dicit mors se
cunda. i. vii. z Et angelo. Hec est terna pe. in q
pontur informatio pergameni: cōficiendi: primo ponit cōmendatio de
bono vt melius recipiatur correctio de malo: qm ponitur ibi: Sed habeo.
Circa primus dicitur: Et angelo pergamene &c. i. bono recipiendo: vt ti-
cant cōmuniter doctores. b Hec dicit qui habet romphā. i. gladiu
a vtraq[ue] parte acutum: sicut victus ad. i. ca. a apostum. c Scio vbi ha-
bitas. i. in bono a tribulationis. loco dicitur: d Vbi sedes est sathane. i.
cultus idolorum inducēs ad pericitiones ecclesie. e Et tenes no-
men meum: mortuos a fide. f Et non negasti fidei meam. in persecutio
nibus a tormentis. g Et quo tempore. h Ja videbo illis antiphas te-
stis meus. Hic martyr specialiter nominatur: quia verbo suo a exemplo
altos ad martyrium animauit. i Sed habeo. Hic obiurgatur pontifex
concito de malo: cum dicitur: Sed habeo aduersum te pauca. s. peccata
corrigenda. k Habeo illic. in ecclesia pergamenā. l Tenentes do-
trinam balaam &c. Hec hystoria habetur Numer. vbi dicitur q balac
rex moabitarum ex doctrina balaam misit puellas pulchras prope castra
Israelitarum: vt carni pulchritudine habiti qui erant timorosi allicerent ad idola
latriā: a sic de offendent deū totū populū. Dicit ergo hic alīq. expositores
q in ecclia pgameni ille ex tūc alīq verbo a cōsilio alios inductos ad fornī
cationē simil ludicā a ad comēdādā de idolop sacrificio ad eos venī atio
nes. Et sicī cūi ex eis hoc erāt alīq tenētes a vocibus errore. Nicolai. s. pos-
tum. Sed hoc nō videt verū: si sic fuisset dicendū videret dicendum q in
uersus te pauca: sed multa. Propter quod multos videmus dicendum q in
ecclesia pergamenī erāt nō errori Nicolai apud aliquos vel existē tes
a doctrina balaam inducit: vbi pro similitudine vel culpa. a sm hoc latus
meliori iudicio sic est exponenda littera: Habes illic tenentes doctrinam
balaam &c. nō re sed similitudine: sicut bō largitus per dādas elimosinas dicit
alexander. Et q[ui] sic tū in ecclesia videtur et hoc ob sequit. i. in Balaā
a tu tenētes doctrinas nicholaitarum. quasi dicat manifestū: tibi balaā
nuit doctrinas pessimas balaam: sic apud te sunt aliqui tenentes doctri-
nam Nicolai errorem similem victum est. ā. a. Similiter penitentiā age:
sicut dictum est. ā. ephesine ecclie a doctrina prima charitate. o Veniam
minus. i. si in aliquo proficeris hoc corrigere. p Manna absconditum.
nali iudicio quod est valde p[ro]pinquū: dicitur ephesinis. Propter qd

Dñe. Eccl. glosa de quo ois mater. Quid et doctiss nec ois
sus vult nec sanctis audiri. c. Alexium locutum. In domicilio apostolus
ad lapsos nuncupat. In quo loco gloria q̃ anima operanda sibi intel.
Ad evangelium vel apostolos sacrificia virtutis ꝑ se immolat. Ad
Et tu christe no. mundi qd ne. Qui lap baptismi addo martyrii cal⁹
vem ad intelligi. hypocri
te q̃ laude bonis pnt.
Symphon. Ecclia
ihu ex q̃ngr valentibus
ecclesiis hui temp⁹ a
nunc q̃ mortu hui.
Qui vincit. Qui vincit
ut q̃ ut imperfecta illa do
mino q̃ntis multum
pfic. Qui charitatem
fidē ecclie nunqz ab⁹
q̃ pfic charitat q̃ fides.
Qui habent fidē chr
stiani: et charitate bona
opa. Audabel Hie⁹
Sangunie vel sanctus vel
Rhodanus
dicit. i. Joh. ii. Mendax
mus dicit. 2 Erpugnato cū illis in errore
ecclesiastis. b In gla
dio oris mei. i. in sententia
sua determinū. In mendacio
ecclie. c Qui hy
mne. c Qui hy
mne. apostol ve. i. vitg
ter. d Manum dabo
mihi abscondit. mihi
Sacrale corpale et manifi
stū: quasi sua filios trahat
in delitis: Exo. xvi. Si ve
ro mihi et ipse ꝑcipiam
q̃ ipse dic. Joh. vi. Amē
dico vobis nō dedit vob
manna absconditū. Et
pus vt penitētiā ageret et nō vult
ꝑ penitere a fornicatione sua. Et ecce
ego mitto eam in lectuꝫ. et q̃
Et dabo illi stellam matutinam. Sedula matutina lucifer qui ortus illum nra
clar. Christus qui resurgens sicut luam et immortalitate timuit mundo: da
bit ergo nobis matutinum sophum et gloriam resurrectionis: vel stella ma
tutina claritatis prima. C. III.
Tangelo ecclie sardis. Principium pulchritudinis qui primus
nihil vel parum
virtut hy: ocidade tarpis
q̃ vitia: vel hypocrite qui
extra pulchri. intus deformes.
Qui habent pulchri
tudinē et nō mūdo q̃nc.
Scio opera tua. Et
sic q̃ in oīb⁹ opib⁹ tuis
quere hūanā laudē.
Esto vigilans. Vel
sic vigila: q̃ licet sis mē
te timor⁹: vel in mūtis lau
dantibus eū tñ placē⁹:
nisi cetera ois exhibeat: vt nō
est satis christus confiteri
nisi etiam opera fateris.
Non enim inuenio
ego t. plic. vt. Dum fine
charitate: vel pro laude:
vel q̃ cōmittē criminale.
Audiertis. A sanct
patrib⁹: q̃ q̃ vno offen
dit oīa reus est. vel: recep
it t meruerē sal. vt: dna
runt. Ie nō hēs mihi ff.
Non inquinauerūt
vestimenta sua. Nolite inanitatis
tatis t innocentie: ipo ac
ceperunt in baptismo vel
sua bona opera.
Non delebo. Delet
reprobos. Sm illud: Indu
cault dño cor pharaonis.
De libro vite. Li
ber vite ꝓdestinatio dei eli: in
qua omnia constantia.
Confitebor nomini. Ecclesie: venite benedicti
patris mei. vel: hic dedit
mihi ꝙ ducare et bibere.
Nicolaus
a Et dabo illi stellam matutinam. Lucifer qui gloriosum dote claritatis re
fulgens. b Qui habet aures. exponatur vt. ā.
Et dabo illis stellaꝫ matutinaꝫ.
Qui hābet aures audiendi audi
at quid spiritus dicat ecclesijs.
Tangelo ecclie C III
sardis scribe. Hec dicit q̃
hēt septē spiritus dei: et septē stel
las. Scio opera tua: q̃ nomē
habes q̃ vivas. et mortuꝰ es.
Esto vigilans: et cōfirma reliqua
que mortua erant. nō enim inue
nio opa tua plena coram deo meo.
In mente ergo habe qualiter acce
peris et audieris: et serua et pēnite
as age. Si ergo nō vigilaueris
veniam ad te tanqz fur: et nescies
qua hora veniam ad te. Sed ha
bes pauca nomina i sardis: que
non inquinauerūt vestimēta sua
et ambulabunt mecum in albis
qa digni sunt. Qui vicerit sic ve
stictur vestimentis albis: et nō
Et dabo illi stellaꝫ matutinaꝫ. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesijs. Et angelo philadelphie ecclie scribe. Hec dicit sanctus et verus qui habet clauem dauid: qui aperit et nemo claudit: et claudit et nēo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere: quia modicā habes virtutē et seruasti verbum meum: et non negasti nomen meum. Ecce dabo tibi de synagoga sathanę q̃ dicunt se iudeos esse: et nō sunt sed mentiuntur. Ecce faciam illos vt veniant et adorent ante pedes tuos: et sciant quia ego dilexi te. Quoniā seruasti verbum patientie mee: et ego te seruabo ab hora tentationis que ventura est in
C. III.
Tangelo ecclie sardio. Dicit exp̃ositores alīq̃ ꝙ ille fuit sanct⁹ mel
lito: quē asserūt circa tpa illa fuisse sardensis episcopū: et ibidē mar
tyrio cōsumasse hoc allegātes et ecclesiastice hystorie. v. libro. xxiii. ca. Sz fal
sa est ꝓsumptio hoc nō dī dixisse q̃ fuit eunuchus: ꝓpter regni celoꝝ casti
tatē ꝑseruādo: et q̃ plen⁹ ipse sancta loquit⁹ est ecclesie sardensis regulos expectās ad
uentū dñi. Et dato q̃ ea ista q̃ ibi dicunt de ipso q̃ fuerit martyr et cōfes
sor: Job. xviii. Ego sū via veritas et vita. d Qui habet aures audiat. Quid
tota ecclesia aperiēdo intellectū scripturarū: Luc. xxiiii. Aperuit illis sensum vt.
c Qui agit et nemo claudit et. q̃ nullus pōt ipsius ab intellectu scripture
rarū eos q̃s vult erudire: nec aliquis pōt eas intelligere nisi ipso reserante.
f Dato o. t. i. apposito. g Ecce dc. co. te ostiū apti. ad scripturas intelli
gendū: vt ꝓdicti ē. h Dō ne. c. pōt. i. nō pōtest a doctis exire. i Quia
mo. ha. vir. q. d. q̃ nō dedit tibi ef⁹ miraculos sicut multis alijs episcopis
illi⁹ ꝓpie recōpt sanctā tibi t intellectū sacrarū scripturarū cognitū. h Et ser
uasti ver. meū. epe. i doctrīa. l Et nō ne. no. meū. l plenitudē fidei.
m Ecce dabo. Pie pōnit ista infidelitū puncto ꝓ ipsis. in diocesi eius
multi hæreticāb iudaī quoꝝ plures per eī⁹ doctrīā fuerūt ꝓuerti: t hoc est
qđ dicit: Ecce dabo de synagoga sathanę. i. aliquos de iudeis: quos ꝓpter
gratia dī synagoga sathanę ꝙ illo tpe ac ꝓ aliquot retroactis erāt i ydolatrie
ad cultū et ꝓfessionē apostol⁹ manebāt i fidelitate. n Qui dicūt se iudeos
esse et nō sūt. habent cū vocari ꝙ iudei a tribu ꝓprium cha. q̃ deducit ꝑ
carnē. et id ꝓb. q̃ negauerūt ꝑm: nō tenuīt in eis ro. hui⁹ tribus: et in christ
ffamiliā ꝑsistit⁹ ꝑm de tribu iuda venientes: credentes ipsi. non carnaliter q̃
dñs. n. nō est q̃ manifesto iudeꝰ est: et circūcisio cordis i spū: nō lra. o Ec
clesiis: q̃ in ephesino iude⁹ est: et circūcisio cordis i spū: nō lra. o Ec
ce facit illos vt veniāt et adorēt ante pedes tuos: q̃ plures de iudeis vt di
cetur illos vt veniāt et adorēt ante pedes tuos: q̃ plures de iudeis vt di
cetum est eduersi fuerūt ad ꝑm bñ: tamen ec ceci ex eis ministro dñi ado
rant est eduersi fuerūt ad ꝑm bñ: tamen ec ceci ex eis ministro dñi ado
rant. p Et scient. per illuminationē fidei. q Quia ego dilexi te. ꝓpter
do nō solū ad fidē catholicā: sed etiā ad ꝑfectiōē disciplinā. r Quia et
nostri verbi patientie mee. verbo cōfort. s Et ego te seruabo ab hora
tentationis que ventura est in vniuersum orbem: ꝑ imperatorem romanum
ꝑsecution

Nicolaus

Qui vicerit. Vic vltimo ponit' finis pmissoꝝ vt: Qui vicerit. tribuā mihi cū meis q̄ vincā. b Sedeo. c. Sic. mecū in throno meo. i. gloriosꝰ in celesti regno. c Sic. i. ego vici. p passionē meā. d Et sedi cū pre meo. Modꝰ est vsꝰ. Assumpt' est in cēlū. & sedet a dextris dei. e Qui habꝫ aures. exponat vt. ā.

C. IIII.

f Hec dicit vt. Scripta vltīe dicit Johānis que recipit thoma p tionē septē ecclesiarū asie ipsius. Ips a pēs recipitur aliarū ecclesiarū informationē: vt p dicta. cū. Hec ꝓ ponunt vltīes ciuitāt recipiētes diuerse informationē: teste ecclie q̄ntū. nos in ipā sub q̄nātā imaginatiua vidit occursus ecclie ad aplos tpe vsq; ad finē mūdi: q̄ntā ad tribulationē: p̄secutiōnē & immutabilitatē notabiles. quarū ēt aliquæ tūc p̄scribūt. & aliq̄ sunt future. vīsionē aūt ipā in imaginariā dicit Johānes scripsit. inclusiū ēt carni nō expressit. Ips aūt plenā intellexerit. aliq̄n interpolat p q̄ dicit via ad reliqua aliq̄n capit dicturꝰ. ā. i. ca. dicit: Septē candelabra aurea septē ecclie sunt. & septē stelle septē angeli. i. epi carū: & filii in septē stellis aliq̄ dicit: Ips raro ad apertēdū aliquāli intellectum oculos: vt patebit in locis suis vbi occurrit. ꝓpter q̄s intellectꝰ interatus nō est ille qui per verba significat immediate: ꝯ ille q̄ p imaginē significat. sicut Judicū. ix. dicit. q̄ ligna dixerūt ad arborē rhamnū: veni & impa nobis. ligna nō est de arborib' vel ligniꝰ: ꝯ de viris iudicū p ligna significat q̄ fuerūt sup se abimelech. Scīendū ēt q̄ ille verba nō pertinuerūt ex pte ips q̄ hec fecit scribi. Johānes tm vidit vna cū alijs ps p hec q̄s dicit. i. ca. Fui i spū. In vltīo dicīt pertinuerūt a pte tpoꝝ in q̄b' pars ipius fuit: & parū implēdi: vt magis videbit infra. p̄q̄ndo. Nichilꝰ igit hui' libri i duas partes diuidit. q̄ sūo ponit modꝰ hui' vīsionis. secūdo curius ipius Dñi. ca. vi. Circa primū sciendū q̄ tota mīnatio vertit ad apocalyptīn hominis christo. christ' aūt totāl p angelū i ecclesiā loquit. cuius hō fuerit ostendit. Et ideo angelus dr̄ vtpote ad suppositū vtinā. & plenitudine gr̄aīs & misericordie angelus dr̄ nature humane. sm q̄ dicit Psal. ii. Ingt sūo ponitur maiestas dei read antia secūdo dignitas beatoꝝ spūm reuelationē recipiēte. ca. tēq̄rti. primū dr̄ad q̄ tribua. i. q̄ imperiali throno & q̄ nobili. plenitudine. Et in circuitu sedis: & q̄ reuerēti obsequio. sibi. Et regnū nō habebit.

Nicolaus

a Qui vicerit. Vic vltimo ponit' finis pmissoꝝ vt: Qui vicerit. tribuā mihi cū meis q̄ vincā. b Sedeo. c. Sic. mecū in throno meo. i. gloriosꝰ in celesti regno. c Sic. i. ego vici. p passionē meā. d Et sedi cū pre meo. Modꝰ est vsꝰ. Assumpt' est in cēlū. & sedet a dextris dei. e Qui habꝫ aures. exponat vt. ā.

C. IIII.

f Hec dicit vt. Scripta vltīe dicit Johānis que recipit thoma p tionē septē ecclesiarū asie ipsius. Ips a pēs recipitur aliarū ecclesiarū informationē: vt p dicta. cū. Hec ꝓ ponunt vltīes ciuitāt recipiētes diuerse informationē: teste ecclie q̄ntū. nos in ipā sub q̄nātā imaginatiua vidit occursus ecclie ad aplos tpe vsq; ad finē mūdi: q̄ntā ad tribulationē: p̄secutiōnē & immutabilitatē notabiles. quarū ēt aliquæ tūc p̄scribūt. & aliq̄ sunt future. vīsionē aūt ipā in imaginariā dicit Johānes scripsit. inclusiū ēt carni nō expressit. Ips aūt plenā intellexerit. aliq̄n interpolat p q̄ dicit via ad reliqua aliq̄n capit dicturꝰ. ā. i. ca. dicit: Septē candelabra aurea septē ecclie sunt. & septē stelle septē angeli. i. epi carū: & filii in septē stellis aliq̄ dicit: Ips raro ad apertēdū aliquāli intellectum oculos: vt patebit in locis suis vbi occurrit. ꝓpter q̄s intellectꝰ interatus nō est ille qui per verba significat immediate: ꝯ ille q̄ p imaginē significat. sicut Judicū. ix. dicit. q̄ ligna dixerūt ad arborē rhamnū: veni & impa nobis. ligna nō est de arborib' vel ligniꝰ: ꝯ de viris iudicū p ligna significat q̄ fuerūt sup se abimelech. Scīendū ēt q̄ ille verba nō pertinuerūt ex pte ips q̄ hec fecit scribi. Johānes tm vidit vna cū alijs ps p hec q̄s dicit. i. ca. Fui i spū. In vltīo dicīt pertinuerūt a pte tpoꝝ in q̄b' pars ipius fuit: & parū implēdi: vt magis videbit infra. p̄q̄ndo. Nichilꝰ igit hui' libri i duas partes diuidit. q̄ sūo ponit modꝰ hui' vīsionis. secūdo curius ipius Dñi. ca. vi. Circa primū sciendū q̄ tota mīnatio vertit ad apocalyptīn hominis christo. christ' aūt totāl p angelū i ecclesiā loquit. cuius hō fuerit ostendit. Et ideo angelus dr̄ vtpote ad suppositū vtinā. & plenitudine gr̄aīs & misericordie angelus dr̄ nature humane. sm q̄ dicit Psal. ii. Ingt sūo ponitur maiestas dei read antia secūdo dignitas beatoꝝ spūm reuelationē recipiēte. ca. tēq̄rti. primū dr̄ad q̄ tribua. i. q̄ imperiali throno & q̄ nobili. plenitudine. Et in circuitu sedis: & q̄ reuerēti obsequio. sibi. Et regnū nō habebit.

Circa primū dicit beat' Johānes: Post hec vidi. i. cor ostiū aperti. i. alio. Sic enīs videtur imaginarie ac si ostiū sibi aperiret: per q̄s beneficiū q̄ decursus ecclie sibi reuelabat: aque actum in scriptura nominat. Sm q̄ dicit Augustīn' hom. Lxxxvii. Reguli celoꝝ ptūs thesaurꝰ ecclesie dicitur: i eius doctor qui mandata salutis minime vocat. vi. q̄ Et vox prima q̄ in quo notatur auctoritas angeli loquentis: vt dictū est. ā. i. ca. b Ascende huc. ad videndū ecclesie decursum. Ideo subditur: i Et ostendā tibi que oportet fieri post hec. Ex collatione dei que nō pōt frustrari. l Post b

Sedere mecum. Iudicem in filio in quātꝰ fidei ꝯ hostiū hec ꝓ fidelia ꝯ per patientē in fidelibꝰ. Sicut ꝯ ego vici. Quia victoria ꝯ hostiū ciuit̄ cuiꝰ victoria ꝯ hostiū exp. C. IIII.

p Post hec vidi. Hec vīsio in ecclesiastīe mysteriuꝫ: ostensiue cōpetenter sequitur hoc ordine ecclesia.

Hec vīsio pōt appellari ecclesiastīe mysteriorum que spūs aperuerūt.

Post hec vidi. Ps hec fidelia vīsōe aspi reliquorū ꝯ hostiū ꝯ ecclesiā ꝯ de agnō aperiēte librū. i. materia scripturo rum ꝯ reparāte humanā generīa: q̄ p̄ fidelia. vīs. figilla. i. obscuritates: vt cum videritꝰ bell tantā intelligentiā scripturarū impendīt hoc ꝓgrat ei ꝯmittere ꝓ eo pati formidemus.

Vidi hec nō prima ps fidelia ponit q̄ tm facta fuerūt ad tribulationē quāꝫ nō valent pati: nō neglecta pr̄ cōsignatione: q̄ sunt prima cōcussōe.

Vox hec tota vīsio de fidelibus virtutis agnōscit meritū valet ad auctoritatem ꝑmittis ꝓmissis ꝓmissionis de hoc ideoꝫ qui ante incarnationem christi passi sunt q̄s ad ilcm valet.

In celo. Ad ecclesiā. Ps dr̄ scriptura q̄ ad vīa ad virtutē: vl ad celū cui⁹ mysteria ad claudamꝰ aperta hic q̄ fide ꝯ opc sunt celā.

Tanq̄ tube. Non ostentatiue ꝯ rationaliter: nec dānde rationē.

Ostendam tibi. Que tam ꝓsentia dicit q̄ adhuc oportet fieri vtpote in ecclā. Nata quo aperīnt ꝓmissa: vel post cōuersionem aperiet videri secreta per que animant in pctis. Vel que oportet fieri cito post hec. i. in vltimis fidelibus. Vel post hec fui in spū.

Statim fui in spū. Nō repugnant sibi alicui eorum tot' mysteriū tuā. Et ecce sedes. Mutatꝰ in gr̄ā sedet dei ꝯ iudicat: sedet etiā i hostib'.

Nicolaus

a Qui vicerit. Vic vltimo ponit' finis pmissoꝝ vt: Qui vicerit. tribuā mihi cū meis q̄ vincā. b Sedeo. c. Sic. mecū in throno meo. i. gloriosꝰ in celesti regno. c Sic. i. ego vici. p passionē meā. d Et sedi cū pre meo. Modꝰ est vsꝰ. Assumpt' est in cēlū. & sedet a dextris dei. e Qui habꝫ aures. exponat vt. ā.

C. IIII.

f Hec dicit vt. Scripta vltīe dicit Johānis que recipit thoma p tionē septē ecclesiarū asie ipsius. Ips a pēs recipitur aliarū ecclesiarū informationē: vt p dicta. cū. Hec ꝓ ponunt vltīes ciuitāt recipiētes diuerse informationē: teste ecclie q̄ntū. nos in ipā sub q̄nātā imaginatiua vidit occursus ecclie ad aplos tpe vsq; ad finē mūdi: q̄ntā ad tribulationē: p̄secutiōnē & immutabilitatē notabiles. quarū ēt aliquæ tūc p̄scribūt. & aliq̄ sunt future. vīsionē aūt ipā in imaginariā dicit Johānes scripsit. inclusiū ēt carni nō expressit. Ips aūt plenā intellexerit. aliq̄n interpolat p q̄ dicit via ad reliqua aliq̄n capit dicturꝰ. ā. i. ca. dicit: Septē candelabra aurea septē ecclie sunt. & septē stelle septē angeli. i. epi carū: & filii in septē stellis aliq̄ dicit: Ips raro ad apertēdū aliquāli intellectum oculos: vt patebit in locis suis vbi occurrit. ꝓpter q̄s intellectꝰ interatus nō est ille qui per verba significat immediate: ꝯ ille q̄ p imaginē significat. sicut Judicū. ix. dicit. q̄ ligna dixerūt ad arborē rhamnū: veni & impa nobis. ligna nō est de arborib' vel ligniꝰ: ꝯ de viris iudicū p ligna significat q̄ fuerūt sup se abimelech. Scīendū ēt q̄ ille verba nō pertinuerūt ex pte ips q̄ hec fecit scribi. Johānes tm vidit vna cū alijs ps p hec q̄s dicit. i. ca. Fui i spū. In vltīo dicīt pertinuerūt a pte tpoꝝ in q̄b' pars ipius fuit: & parū implēdi: vt magis videbit infra. p̄q̄ndo. Nichilꝰ igit hui' libri i duas partes diuidit. q̄ sūo ponit modꝰ hui' vīsionis. secūdo curius ipius Dñi. ca. vi. Circa primū sciendū q̄ tota mīnatio vertit ad apocalyptīn hominis christo. christ' aūt totāl p angelū i ecclesiā loquit. cuius hō fuerit ostendit. Et ideo angelus dr̄ vtpote ad suppositū vtinā. & plenitudine gr̄aīs & misericordie angelus dr̄ nature humane. sm q̄ dicit Psal. ii. Ingt sūo ponitur maiestas dei read antia secūdo dignitas beatoꝝ spūm reuelationē recipiēte. ca. tēq̄rti. primū dr̄ad q̄ tribua. i. q̄ imperiali throno & q̄ nobili. plenitudine. Et in circuitu sedis: & q̄ reuerēti obsequio. sibi. Et regnū nō habebit.

Circa primū dicit beat' Johānes: Post hec vidi. i. cor ostiū aperti. i. alio. Sic enīs videtur imaginarie ac si ostiū sibi aperiret: per q̄s beneficiū q̄ decursus ecclie sibi reuelabat: aque actum in scriptura nominat. Sm q̄ dicit Augustīn' hom. Lxxxvii. Reguli celoꝝ ptūs thesaurꝰ ecclesie dicitur: i eius doctor qui mandata salutis minime vocat. vi. q̄ Et vox prima q̄ in quo notatur auctoritas angeli loquentis: vt dictū est. ā. i. ca. b Ascende huc. ad videndū ecclesie decursum. Ideo subditur: i Et ostendā tibi que oportet fieri post hec. Ex collatione dei que nō pōt frustrari. l Post b

septem. Et angelus tangit. Nona spiritus sanctus qui accendunt et illuminant. Et in oculis. Quia intelligunt sacramenta et cognoscentia.

De vitreum. Quoniam sicut per vitrum lux solis penetrat et non frangit nec rumpit ita spiritus sanctus per aures mentis ingreditur et non violat integritatem virginalem. Dicit ergo. Et ante sedem tanquam mare vitreum simile crystallo. Et in medio sedis et in circuitu sedis quatuor animalia plena oculis ante et retro. Et animal primum simile leoni et secundum animal simile vitulo et tertium animal habens faciem quasi hominis et quartum animal simile aquile volanti. Et quatuor animalia singula eorum habebat alas senas et in circuitu et intus plena sunt oculis. Et requiem non habebant die ac nocte dicentes: Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Et cum darent illa animalia gloriam et honorem et benedictionem sedenti super thronum viventi in secula seculorum: procidebant viginti quatuor seniores ante sedentem in throno et adorabant viventem in secula seculorum et mittebant coronas suas ante thronum dicentes: Dignus es domine deus noster accipere gloriam et honorem et virtutem: quia tu creasti omnia et propter voluntatem tuam erant et creata sunt.

Et vidi in dextera C V. sedentis super thronum li
bru scriptum intus et foris

Erant. In ante prius q̄ formarentur in opere.

Creata sunt. Universaliter existendo: quedam vero spiritualem intelligentiam vel creationem.

C. V.

Et vidi in dextera. In filio per quem omnia fecit ad quem tota sibi intentio.

Liber. Id est duo. et quo idem sunt: scelo scz vetus significatio: vel quia forinseca gestabat. Intus scz nouus significatio: vel quia interdū poterat occultari non. vel intus. i. in occultioribus. scz plectoreos: foris in simplicioribus verbis scz minus perfectos.

Vel liber dispositio divina: de reparatione hoīs q est scriptus. i. manife/

De lyra

patriarchalem ecclesiam significantia. g Die ac nocte dicitia sanctus et. nox in illis ecclesiis semo valde occulte sancti fuit divinis officiis divinis pariter et nocturnis: et ponit hic ter sanctus: ad designandū trinitatē glorandā: et subdit: b Dñs deus omnipotens. ad designandū unitatē eiusdē. nam tres psone sunt unus deus et ille omnipotens. i Qui erat et qui est et qui venturus est: p hoc exprimit ēternitatem que nō apprehendit a nobis et via nisi per cōparationē ad diuersa tpa: vt. ā. dicit. ch. i. ca. k Et cū darent. Eloquuntur desinit obsequiū divine laudis quātum ad alias cathedrales ecclias per orbē sparsas que in divinis officiis ecclesiā sequi debent ordinationē ipsius ecclesie patriarchalis: cui ecclia tū romana q̄ principalis et caput est omnū: et hoc est q̄ dicit: Et cū darent illa alalia q̄tuor. i. ei seruiendo et ipsius collaudando in pluribus modis officioz et ministrationi bus sacramentoz. l Procidebāt viginti quatuor seniores. i. alie cathedrales ecclesie sc̄e ciuitatū. m Et mittebant coronas suas ante thronum. in signū reuerentie p hoc signatos q̄ habēt a deo claritatez virtutis et sapientiaque per coronā aureā designant: vt dicit ch. ā. n Di centes. Dign⁹ es dñe deū nr̄m accipere designat. vt dicit ch. ā. o Et creata sunt. Ostendit q̄ deū accepisse aliqd de nouo: vel q̄ ei aliqd accrescat q̄ ante nō habuit. Et hoc intelligendū est de creatura spirituali et corporali. p Propter voluntatem tuam. Et nō de subito sed quod factum est in ipso vita erat.

Erant. In ante prius q̄ formarentur in opere.

Creata sunt. Universaliter existendo: quedam vero spiritualem intelligentiam vel creationem.

C. V.

Et vidi in dextera. In filio per quem omnia fecit ad quem tota sibi intentio.

Liber. Id est duo. et quo idem sunt: scelo scz vetus significatio: vel quia forinseca gestabat. Intus scz nouus significatio: vel quia interdū poterat occultari non. vel intus. i. in occultioribus. scz plectoreos: foris in simplicioribus verbis scz minus perfectos.

Vel liber dispositio divina: de reparatione hoīs q est scriptus. i. manife/

De lyra

patriarchalem ecclesiam significantia. g Die ac nocte dicitia sanctus et. nox in illis ecclesiis semo valde occulte sancti fuit divinis officiis divinis pariter et nocturnis: et ponit hic ter sanctus: ad designandū trinitatē glorandā: et subdit: b Dñs deus omnipotens. ad designandū unitatē eiusdē. nam tres psone sunt unus deus et ille omnipotens. i Qui erat et qui est et qui venturus est: p hoc exprimit ēternitatem que nō apprehendit a nobis et via nisi per cōparationē ad diuersa tpa: vt. ā. dicit. ch. i. ca. k Et cū darent. Eloquuntur desinit obsequiū divine laudis quātum ad alias cathedrales ecclias per orbē sparsas que in divinis officiis ecclesiā sequi debent ordinationē ipsius ecclesie patriarchalis: cui ecclia tū romana q̄ principalis et caput est omnū: et hoc est q̄ dicit: Et cū darent illa alalia q̄tuor. i. ei seruiendo et ipsius collaudando in pluribus modis officioz et ministrationi bus sacramentoz. l Procidebāt viginti quatuor seniores. i. alie cathedrales ecclesie sc̄e ciuitatū. m Et mittebant coronas suas ante thronum. in signū reuerentie p hoc signatos q̄ habēt a deo claritatez virtutis et sapientiaque per coronā aureā designant: vt dicit ch. ā. n Di centes. Dign⁹ es dñe deū nr̄m accipere designat. vt dicit ch. ā. o Et creata sunt. Ostendit q̄ deū accepisse aliqd de nouo: vel q̄ ei aliqd accrescat q̄ ante nō habuit. Et hoc intelligendū est de creatura spirituali et corporali. p Propter voluntatem tuam. Et nō de subito sed quod factum est in ipso vita erat.

Plena sunt o. Quia si mundus tenuit a aliquo extitit informatus.

Et plena sunt oculis. Intus. i. in prima mētis et in circuitu. i. in ultima hominis irreprehensibilia.

Qui venturus est. Finis completur apparebit: tota retitus fidelium et manifestabit.

Et benedictionem. Superne remunerationis: vel in creatione vt et ch genu flectat olc. ter. ch.

Et adorabant. Quod a se non habebāt ab illo requirebant voce et opere.

Dicentes. In sero to coelio attributes deo victoriam vitiosus vel ira dilationum.

Creasti omnia. Ideo ola ad te referēdā: q̄ ola a te habēt initium.

Invidebit enim vel angelos et alas: vt spūalem esse dicit ch de ipsis facit pios spūaliter creatos.

Propter voluntatem. e. c. creata. Et nō de subito sed quod factum est in ipso vita erat.

Et vidi in dextera sedentis supra thronū li
brū scriptū intus et foris

Librum. in repositorium

Liber. Id est duo. et quo idem sunt: scelo scz vetus significatio: vel quia forinseca gestabat. Intus scz nouus significatio: vel quia interdū poterat occultari non. vel intus. i. in occultioribus. scz plectoreos: foris in simplicioribus verbis scz minus perfectos.

Vel liber dispositio divina: de reparatione hoīs q est scriptus. i. manife/

De lyra

patriarchalem ecclesiam significantia. g Die ac nocte dicitia sanctus et. nox in illis ecclesiis semo valde occulte sancti fuit divinis officiis divinis pariter et nocturnis: et ponit hic ter sanctus: ad designandū trinitatē glorandā: et subdit: b Dñs deus omnipotens. ad designandū unitatē eiusdē. nam tres psone sunt unus deus et ille omnipotens. i Qui erat et qui est et qui venturus est: p hoc exprimit ēternitatem que nō apprehendit a nobis et via nisi per cōparationē ad diuersa tpa: vt. ā. dicit. ch. i. ca. k Et cū darent. Eloquuntur desinit obsequiū divine laudis quātum ad alias cathedrales ecclias per orbē sparsas que in divinis officiis ecclesiā sequi debent ordinationē ipsius ecclesie patriarchalis: cui ecclia tū romana q̄ principalis et caput est omnū: et hoc est q̄ dicit: Et cū darent illa alalia q̄tuor. i. ei seruiendo et ipsius collaudando in pluribus modis officioz et ministrationi bus sacramentoz. l Procidebāt viginti quatuor seniores. i. alie cathedrales ecclesie sc̄e ciuitatū. m Et mittebant coronas suas ante thronum. in signū reuerentie p hoc signatos q̄ habēt a deo claritatez virtutis et sapientiaque per coronā aureā designant: vt dicit ch. ā. n Di centes. Dign⁹ es dñe deū nr̄m accipere designat. vt dicit ch. ā. o Et creata sunt. Ostendit q̄ deū accepisse aliqd de nouo: vel q̄ ei aliqd accrescat q̄ ante nō habuit. Et hoc intelligendū est de creatura spirituali et corporali. p Propter voluntatem tuam. Et nō de subito sed quod factum est in ipso vita erat.

Plena sunt o. Quia si mundus tenuit a aliquo extitit informatus.

Et plena sunt oculis. Intus. i. in prima mētis et in circuitu. i. in ultima hominis irreprehensibilia.

Qui venturus est. Finis completur apparebit: tota retitus fidelium et manifestabit.

Et benedictionem. Superne remunerationis: vel in creatione vt et ch genu flectat olc. ter. ch.

Et adorabant. Quod a se non habebāt ab illo requirebant voce et opere.

Dicentes. In sero to coelio attributes deo victoriam vitiosus vel ira dilationum.

Creasti omnia. Ideo ola ad te referēdā: q̄ ola a te habēt initium.

Invidebit enim vel angelos et alas: vt spūalem esse dicit ch de ipsis facit pios spūaliter creatos.

Propter voluntatem. e. c. creata. Et nō de subito sed quod factum est in ipso vita erat.

Et vidi in dextera sedentis supra thronum librum scriptum intus et foris signatum sigillis septem. Et vidi angelum fortem: predicantem voce magna: quis est dignus aperire librum et solvere signacula eius? Et nemo poterat in celo neque in terra neque subtus terram aperire librum neque respicere illum. Et ego flebam multum: quoniam nemo dignus inventus est aperire librum: nec videre illum. Et unus de senioribus dicit mihi: Ne fleveris. Ecce vicit leo de tribu Iuda radix David aperire librum et solvere septem signacula eius. Et vidi et ecce in medio throni

Nicolaus

tia simplicio notitie: que se extēdit ad ola possibilia. q nichil fuerit nec erit et scientia visionis q respicit existentia. p quascūq; differentia tpis. i. preteriti vel futuri: et ista stat in stante dei eternitas nūquā equat ipsa in aliquo tpe. tamen eo stat illa q̄ creatura stat hoc tpo. et eo totali aplo. virtute dei operatiua metaphorice dicitur manus dīna dextera: quia per manus nostras operamur. et ideo liber qui est dei noticia de dispositis ab eo fieri nouerunt. similiter dicitur esse in dextera manu dei. a Signatum. signatio ista designat classium vtus scie de dispositis ab eo fieri quicq; fiat ab eo reuelata fierive in effectu producta. b Sigillis septē. i. omnibus obscuratis vt exponit aliqui. et sm hoc ponit hic numerus determinatus pro indeterminato scz septenarius pro obscuritate multitudine. sicut dicit Gregorius homil. xv. Maria ergo septē demonia habuit que de virtutibus vitiis plena fuit sed hoc dictum nō bene consonat hic que sequunt ca. sequenti de apertione sigillorum. procedendo a primo sigillo usq; ad septimū determinate. ergo patet q̄ septenarius sigillorū non ponit hic pro indeterminata multitudine obscuritatum. Ideo videtur melius dicendū q̄ sigilla ista non sunt aliud nisi vel voluntas clandens vel aperiens suum secretū potest et quādo et quomodo sibi placet. que licet sit vna in se. dicit tamē multiplex ad varios effectus relata. sm illud psal. cx. Magna opa domini exquisita in omnes voluntates eius. septenarius igit̄ sigillorū est septenarius reuelationis divine voluntatis ad reuelanda in omni diuisa reuelatione septem. vel fienda in septem temporibus. c Et vidi. Hic consequenter describit officium aperiendi. cum dicitur: Et vidi angelū fortem. Hic videtur fuisse quidā qui interpretat̄ fortitudo dei. d Quis est dignus aperire librum. id est manifestare dei secretum. e Et solvere signacula eius. id est sigillorum effectare dei secretum. e Et solvere signacula eius. id est sigillorum effectare dei secretum. f Nec in terra. Quia quidam qui non intelligebant vel dilatam reparationē desperabant: vnde multi reges et prophete voluerunt videre que vos videtis.

Et unus de senioribus. Quidam ex illis qui nimis desiderio tam diu differri cognoverunt.

Apere et solvere sig. Idem est dispositionē vel voluntatem obscuratam seu preteritorum tollere.

Flebā q̄ nemo. Hoc in persona primi patris q̄

Tribus. Dñi a trib⁹ cultib⁹. in q̄bus. hui⁹ lingue in hagiis Jh̄u
audit ppl⁹ in ppl⁹ nationū. Loq̄ ordinat Salomon q̄. nec sanabiles vel
tres cultus primū gentiū sibi abolluant. Ubiq; q̄ audiut. Non tōlū
animalia q̄ diximus ex officio suo ista annūtiantia sed etiam audiut.

Angelorū. Jh̄ū signum q̄ntendit q̄ ecclā munidit q̄ cū eo edidit qui de
regnū sūo nemo q̄ ei nocere posset q̄ nō nocuisset p̄
dest ipse q̄ in nationib⁹ q̄ apparuerunt patiebat
bant ei q̄ in patibulo q̄ ei nolūt
recipe q̄ ei obedire. nō sunt
filii dñi? venturi. Hui⁹
angeli misere tubas in
ecclā. Angelus ē vtil⁹ de
ecclā q̄ edidit q̄ bono
rū dñi tuor. ppl⁹ōz q̄ ecclā
plantatus ut plurimū.

Mattheū. Quanto
plures tāto maior ancta
tio⁹ multitudo.

Milia milliū. Quia
finitū ēt apud deū quod
hominib⁹ infinitum.

Sapientiā. Cognitionē; creatū ita
verbum dñi ventum.

Beatitudo. Jh̄ū ē au
ctor huius q̄ habemus
in nomine ei⁹: q̄ bonor
q̄ inde sequ⁹: q̄ alia de vir
tutib⁹ quas in baptismo
accepim⁹: q̄ ptās q̄ ecclā
p̄dicāt⁹ retinem⁹: nō no
bis illi sibi attribuat.

Et quattuor alalia.
Dicit⁹ singulorū alalia te
stimonio angelorū assen
sum potuit⁹ ois intimat.

Nicolaus

meruit cū sui corpis glorificationē q̄ exaltationē. q̄ eodē mō pōt dici de re
surrectis dicit. pessim facta ioānni. q̄ ei veritatē ecclie ad declarationē
bonitatis q̄ misericordie ei⁹. hec revelatio facta ei post passionē. a Et
ei tribu. vī. nā ecclia ex ei⁹ ⁊ latere ⁊ sanguine ⁊ aqua. b Et sceptr⁹ meus
regnū. i. regni ei⁹ principes. c Et sacerdotes. hoc in laudo deo offerēdo
d Et regnabim⁹ sup terrā. nō ot: Jn terra vbi lex peccati: ⁊ ligi terra. i.
in ciuo vbi lex ei⁹ ⁊ ego viuat. e Et vidi. Hic ordo ponit⁹ loc⁹ tua
adiecūt ego in ecclia militāte. ei⁹ ois: Et vidi ⁊ audiui vocē angelorum
multoz vī. in hoc mihi ipsi⁹ multitudo maxima fm illud Job. xxv. Nūq
quid ei⁹ milites dinumerari pōt? ⁊ ideo designat in hoc q̄ subdit: f Et erat nu
merus eoz milia milliū. licet ei⁹ corpa electa tota regionē elementare cyte
rioz: quasi indeputabiliter ⁊ infinite primo. hic angeli ela corpalia in q̄tate
ostenta. accipiūo qualitatē dicentiū p qualibet multitudine nūerabili vel
nūerata. g Dign⁹ est agn⁹ q̄ occisus est accipe virtutē ⁊ diuinitatē ⁊ sapientiā
⁊ fortitudinem ⁊ honorē ⁊ gloriā ⁊ benedictionē. Et omnē creaturā
quā ego audiui dicentē:

Nicolaus

a Audiui lectōis alal. fm p̄dicta ille fuit ꝑm⁹ patriarcha ecclie antioche
ne. f. bryllo pm⁹ qui ꝑmo regit illā ecclēsiā, vt habet liber illustriū virorum
qui t̄ipore hui⁹ tyranni tam transferat per martyriū dicens: b Deni⁹
vidi. statū ecclie sub nerone. c Et ceciit ali⁹ regnū rufus. i. roman⁹ po
pulus qui dī rufus t̄pore neronis ꝓpūlcher. vnū mō accipiūo rufedinē
p rubedine. sicut ēt plurim⁹ alibi locis accipit scriptura: ex q̄ nero multos
romanoz occidit ex sua crudelitate. nam ēt̄ manē propriū vxoē fratrez ⁊
sororē ac ēt̄ suā matrē suoz sceptroz vicē occidit. alio mō magis ꝓpie pro
ipsa rufedine. qz nero ciuitatē romā incendi fecit in magna pte. vt videret
qualē faceret antiquit⁹ incendiū troie. In tali ēo incendio ex cōmotione fu
mi ⁊ flāme apparēcia rufedinis causāt. d Et qui sedebat sup eū. f. nero
habēs dñiū. e Data est ei. i. a deo permissū. f Ut sumeret. i. auferret
g. Pacē de terra. qz turbata fuit ciuitas p romanū imperiū ꝓpter sua
malēcia. h Et vt inuicē se interficiāt. nā ex occasione hac gladij ipsi in
terfecto octo⁹ galba: vitellius vespasianus vsurpant imperiū ⁊ ex eoz pugna
ad inuicē valde multi fuerunt interfecti. i Et datus est ei gladi⁹ magnus
id est pena interfectōis xp̄ianoz. nā ipse primā plecutionē mouit cōtra ecclām
loquēdo de plecutionib⁹ motis p imperatores romanos. nā antea plecutio
nē sustinuerat p iudeos. maxime qui ꝓpter hoc occidi q̄si fuit vbiq;
ex cōtra ecclām: ⁊ cōtra habitātes iudeā. quoz pauci cōparātur ex ei⁹
xp̄ianis. nec ēt̄ māxāti illud fuit vsq; executionē. ⁊ ideo ꝑma plecutio eccle
sie attribuit nerōi. Claudi⁹ ēt̄ imperator q̄ fuit medi⁹ inter q̄ui ⁊ neronē
nō legit fecisse xp̄ianis aliquā plecutionē. nero aūt apl̄oz p̄cipuos. f. petrū
⁊ paulū occidit ⁊ alios multos xp̄ianos rome. ⁊ per imperium occidi fecit.
h Et ei apuiit. Pace ei⁹ terrā pe in qua debebāt ecclie stare subsecto ei⁹
dñi: i Audiui tertiū alal. i. patriarchā xp̄ianū gallie alexandrine. Deus mar
cum. fm q̄ in libro illustriū virorū babel: m Et ecce equ⁹ niger. i. crudel⁹
roman⁹ q̄ dī niger effective. sē sol⁹ ei⁹ cālā. Exercit⁹ ēt̄ roman⁹ sub tito
tertio afflixit babilonico hierm q̄ fuerāt tūc benigni. ⁊ alios afflictiōib⁹
fm q̄ refert Joseph⁹ libro de iudaico bello. n Et q̄ sedebat sup eū. f. ti
tus regēs illū exercitū. o Habebat statēā in manū suā. i. dīnā iusticiā
quā ope exquisitā. nā ex ordine vinc iusticie. pcessit q̄ exercit⁹ romanus in
deos ꝑim occidit ⁊ ꝑim capiuauit in vindictā meritis ꝓpīs. sic manifeste ꝓdi
xit Jesus. xxxv. Ecce venit⁹ vlcio in te ⁊ circūdabit te inimici tui. vī. q̄ th erat
fere institutū titi ⁊ exercit⁹ ei⁹. q̄ cōtra alia cām venerāt ꝓ iudeoz sup
plicio. ꝓpter rebellionē ipsoz ꝓpter sperā romanā. vt pars p Josephū libro
de iudaico bello. ō. ei⁹ habebat statērā. i. manū. ⁊ nō in mēte. nā exēplar
ter iudaice mō idōnea p manū ei⁹ op⁹ iustitie fuit p cā efficē. p Et
audiui. tāq; vo. de me. ḡtuoz ai⁹ dñi. i. de throno dei. i. ei⁹ eternitate erāt ḡtuoz
alalia. vt dicti. ē. ca. iii. ⁊ p hoc designat q̄ facta fuit cōtra iudeoz pce
dēbat ex ordinatiōe dei a qua pcedit malū pene. fm q̄ dī Amos. iii. nō
est malū in ciuitate q̄ non fecerit dñs. q Libra. vī. denario. vno. ⁊c.

Equus rufus. Superiori ētrarie. i. equi pallentes ⁊ sanguinolenti.
Sumeret pacē de ter. Jā ei ēcessū ē a deo vt auferret oēm quietez
animi ab ipso q̄ sūt terrenis vctūl. Interficer ēt. nō agna ptās interfici
dī quia nō solum in martyrio. sed etiam in malicia vt in petrum.

Et ecce equus niger. Malicia diaboli⁹ q̄ q̄ agit⁹ plecutiōes nō p
fecit: imitū hereticoz q̄
talis rubi⁹ ꝓtendit: vt
facilius decipiāt.

Statera. Quia vi
dit se habere verā doctri
nā ex scripturis.

Et audiui tan⁹.
Quia hic in pagina here
tici ēt magis periculū
ꝓtendit q̄ritū.

Bilibris tritici ⁊ c. Ho
lo fidēles ne timeāt:
q. ab⁹ potest⁹ vos ledere:
⁊ vos diaboli ne ledatis
thesaz nō ꝓdendo: q
bilibris tritici ⁊c.

Tritica. Tritici ꝓ
electoz q̄ per tribulatio
nē animi igne decoct⁹ ſgit
deo cista suauis. Oleū
misericō in eōdē genere.
Unde: pedo quidē animi
si nō ita excoct⁹: acres rāi
in se: ⁊ alios ad vtl⁹ ope
rāōēs incitātes. Oleum
sūt nō alios incitātes: si
puris oculis⁹ vīgantes.
Uid vinum ⁊ oleū obſ
fece. ꝓ feroce charitatē: ⁊ dulcedine misericordieq; habēt in se ⁊ in alios.

Per tritici siquidem⁹ maiorē martyreo q̄ sūt bilibres: habēt cū ſter
martyriū opa ⁊ dilectionē dei ⁊ ꝓxīmi: vel sōlē ⁊ opa. Per oleū mino
res martyreo. Quia solā fidē habuat martiat. sine opib⁹ ⁊ sine vita dilectiōe
sed sola fide saluant⁹ in sanguine. Sūt sūt tres bilibres: q̄ sōlē vīnat. Uel
aliter: sicut ēnt tritici pl⁹ multū ualē: ⁊ postea optim⁹ panis efficit: sic tpo
multū valuit diuersis pcessib⁹ fact⁹ ēt nobis panis vite: dando nobis

Nicolaus

sigillū secundum ānalim secundū
⁊ q̄ sit in corde hy aperit ⁊ legit
anial dicēs: Veni ⁊ vide. Et ēri
uit alius equ⁹ rufus: ⁊ q̄ui sede
bat sup eum datū est ei ut sumeret
pacem de terra: ⁊ ut inuicē se in
terficiant: ⁊ datus ē illis gladius
magnus. Et cū apuisset sigillū
tertium: audiui tertiū animal di
cens: Veni ⁊ vide. Et ecce equus
niger: ⁊ q̄ui sedebat sup eum hz
bebat statēā ī manu sua. Et audiui
tanq; vocem in medio qua

corpus fuit ⁊ sanguis. Et ita fidēles multis tribulatiōib⁹ in mundo ⁊ diuisis
optim⁹ nos efficit imitatores xp̄i. i. christi efficiūt. Uel sic plene. misericō
tribuūt ꝓximis ⁊ q̄ peccatis fidēi ita audiuerūt corda vehemēter ad misericor
diā. Et q̄ sūt tres bilibres. Et q̄ sūt tres bilibres ordei. i. misericordes
in ordeo figurat⁹ q̄ ē. ⁊ ideo ordeus ē cibus equoz. ⁊ ideo ordeus ē
denario. i. q̄ui misericors dicēdit denariū. i. decalogū. quē ꝓpter hoc ne.

Et vinū ⁊ oleū ne lederis. Quia vinū ⁊ oleū ꝓ q̄b⁹ intelligūt sacramēta
ecclie. i. baptismus ⁊ eucharistia. ne lederis. i. ne ꝓdas. ne vinū ⁊ oleū
sigillum quartum: audiui vocē
quarti animalis dicentis: veni ⁊
vide. Et ecce equ⁹ pallidus: et q̄
sedebat sup eum nomen illi mors
⁊ infernus sequebatur cū. Et data
est illi potestas super quatuor: par
tes terre: interficere gladio ⁊ fame

Et cū ape. si. xp̄ūs. Uidit diabol⁹ nec p apt⁹ tribul atiōes nec p apt⁹
bonos posse se ꝓhibere ⁊ sumit fallax frāz q̄ sub habitu religiosi ei⁹
nāt naturā ⁊ cui⁹ q̄ ⁊ nigri. pessime fidē. Et q̄ sedebat. Jā ei mors
q̄ per ei⁹ mores accidit: vel ad tēpā q̄ occidit quoddā in eo ne q̄d in alio.
Et infern⁹ sic. Unde infernus nomen ei⁹ imitant. vī. infernū appendit.
Super quat. Jā ei super omnes malos vbiq; mortuos: vel super
iudeos ⁊ gentiles. hereticos ⁊ falsos christianos.

De lyra

Ad intellectū hui⁹ litere dī q̄ dicit Pego ecclesiā de fine belli romano
rū cū ꝓ iudeos. Fuit enim q̄ romani multa oīa ꝓhibuit. quoz⁹ mā
capitia vendere ēt̄ q̄ plurimi venales ⁊ pauci inuenirent emptores: nō
deberi qui triginta mancipia vno nūmismate mercarentur: vt sūt ibi
emerant triginta denarios. ēt cognatio denarii vno triginta vendeb⁹.
sunt oēt nūmisma ⁊ denarius vnde ibi: Bilibris tritici denario vno. Et
ei mihi nummisma cesse. dicit⁹ ibi: Et tu oleum ⁊ vinum ne lederis. i.
ne mihi nummisma cesse. dicit⁹ ibi: Et tu oleum ⁊ vinum ne lederis. i.
aūt denarius. eo q̄ valebat decē milia vinar⁹. Jā nedū q̄ bilibres tri
monen ēpediti ei: bis ⁊ ultra quis cognat⁹ suus libros. quinq; vo tales
hic per vnū libri designant. eo q̄ quinq; libri moysi ab eis⁹ tradito recipiūt.
alios aūt libros tales nō recipiunt qui fuerunt vicini. ēt sic scribit: Bi
libris tritici denario vno ⁊c. q̄ficit de venalib⁹ indeis vtlerio⁹ qui p bre
dicem q̄ ēt vīs grauis designant. triginta. q̄ vno denario venabant. vt vi
tum ēt. ita dicē de scriptorib⁹ ⁊ apēdib⁹ ad ierusalē. q̄ vno denario vēt
debant. r Et vinū ⁊ oleū ne lederis. per vinū q̄s ēt lenimenti tactū
gēt xp̄iani. q̄ replebant gaudio spūali. fm q̄ vī Act. xiii. Discipuli vero ple
bant gaudio ⁊ spū sāto. ⁊ illud per oleum ꝓpter pinguē ⁊ nitidū charitatē
obliquū. fm q̄ vī Act. iii. Quotquot ēt̄ pessimi fidēles nomen ⁊ agnomen
ei⁹. vendebāt alterius pecia cōp⁹ ⁊ pendebāt ad pedes apl̄oz q̄ dividebāt
singulis prout cuiq; op⁹ erat. ⁊ ris nō fuerāt soli q̄ vendidē vīt. nec ante eius
aduentū christiani habitantes in hierlem ⁊ in iudea mentis angelice tradi
tum vigra terdam⁹ in ciuitate male pellam in regno agrippe cōfirmis. qui
cōsiderat⁹ erat romanis. f Et cum aperuisset. Hic incipit pars quarta
vbi describit status ecclie tpe domitiani. qui secūdā plecutionē mouit cō
tra ecclesiam. ⁊ multa alia mala fecit in imperio romano. dicitur igitur:
a Audiui vocem quarti animalis. i. patriarche ius ephesini. cōtra mo
politani tam debuerit. sicut dictum ēt de aliis tribus. b Et ecce equus
pallidus. i. popul⁹ romanus. dominū⁹ enim magnā partem simulans ⁊
alieni nobilis in exilio missi ⁊ interfecit imponēs eis crimina: vt sic ingrederet
eorum bona. ꝓpter q̄ dicit rome ⁊ aliis grauit in magno timore positi. ne
similiter de hoc timere aut facit exercitus mentua pallida. ⁊ pestilens fa
cies. propter quod romanū imperium pio tempore illo significat per equū
pallidum. f Et qui sedebat desuper. fuisset dominus imperator.
g Nomen illi mors. actiue ⁊ passiue: quia multos innocētes interfecit.
vt dictum ēt. potissime christianos contra q̄os mouit secundam persecu
tionem. ⁊ finaliter interfectus fuit a senatu romano propter suam crudeli
tatem. vt habetur in legenda beati ioannis euangeliste. ⁊ Et infernus
sequebatur eum. quia post eum sine vite pessimi sūt in capite ei⁹ ad penā
gehenne. a Et data est illi potestas super quattuor partes terre. in quib⁹
bus tūc totum erat romanū imperium. b Interficere gladio. nam in
omnibus illis partibus multi christiani gladiis fuerunt de medio dati.
c Fame. quia multi in eis urbibus fame cruciati mentis fuerunt.

Et bestie

Et cū aperuisset quintū sigillū: vidi subtus altare animas interfectorum propter verbū dei et propter testimoniū quod habebant. Et clamabant voce magna dicentes: Usquequo domine sanctus et verus: non iudicas et non vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra? Et datę sunt illis singulę stole albę: et dictum est illis: ut requiescerent tempus adhuc modicum: donec impleatur numerus conservorum eorum et fratrum eorum qui interficiendi sunt sicut et illi. Et vidi cū aperuisset sigillum sextum: et ecce terremotus factus est magnus. Et sol factus est niger tanquam saccus cilicinus: et luna tota facta est sicut sanguis: et stellę cęli ceciderunt super terram sicut ficus emittit grossos suos cū a vento magno mouetur. Et cęlum recessit sicut liber involutus: et omnis mons et insulę de locis suis motę sunt. Et reges terrę et principes et tribuni et divites et fortes et omnis seruus et liber abscōderunt se in speluncis et petris montium: et dicunt montibus et petris: Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni: quoniam venit dies magnus iræ ipsorum: et quis potest stare?

Apocalypsis C VII

Post hęc vidi quatuor angelos stantes super quatuor angulos terrę tenentes quatuor ventos terrę ne flarent super terram neque super mare neque in ullam arborem. Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum dei vivi: et clamavit voce magna quatuor angelis quibus datum est nocere terrę et mari dicens: Nolite nocere terrę neque mari neque arboribus quoadusque signemus servos dei nostri in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum centum quadraginta quatuor milia signati ex omni tribu filiorum israel. Ex tribu iuda duodecim milia signati. Ex tribu ruben duodecim milia signati. Ex tribu gad duodecim milia signati. Ex tribu aser duodecim milia signati. Ex tribu nephtali duodecim milia signati. Ex tribu manasse duodecim milia signati. Ex tribu symeon duodecim milia signati. Ex tribu levi duodecim milia signati. Ex tribu issachar duodecim milia signati. Ex tribu zabulon duodecim milia signati. Ex tribu ioseph duodecim milia signati. Ex tribu benjamin duodecim milia signati.

Nicolaus

a Et ab ira. I. hoste qui videbat in loci pira suam celestia modo dicto.
b Usq; ve. vias magn⁹ in tpo. I. vlp⁹ plenarie magne ab eo gentili.
c Et qs potent stare. q. d. valde paucl. Credebat ut martell⁹ papa qui caput erat ecclie. vt ibidem dr. propter qđ videbat difficile q alii fidelesq; pollent stare. Alii vero exponūt ad aliqđ⁹ illud: Et vidit montes et paruit cadit sup nos &c. q⁹ montes et petras intelligūt sti q tā erāt in pfia qui dicūt montes pene sui exaltatione ad celestia. et petre propter firmitatē cōl in bono. quoq; sint agita pestilentiali fidelio in plenarie ponit. vñ et dr ibidē: Et dicit montib⁹ et petris. I. sanct. Cadite sup nos. I. docete dicte nobis. Et absōdite nos a facie &c. I. progrie nre eloriā⁹ vbi erga deū agit. vt cōfet a nobis ira sua. hoc pcessionis fi alia expositio vidē magis litteralis.
d Post hec vidi. Postq; descripta est acerbitas plenarie C VII.
p mi hic alle describit sanctus plenitudo q facta est in exilio dei tpe ptitini et beati nati. Et dividit in duas pres. q. primo ponit hoc plenario qđ ad cōfectū in exilio militū. Sēdo qđ ad cōfectū in ecclesia triūphāte ibi: Post hō vidi turbā. Prima adhuc in duas. q. primo ponit plenarie numerū. Secundo tribuit in diuersis gentib⁹ romani imperii. ibi: Ecce tribus &c. Circa primū duo facit. Primo ponit numerū plenarie. Secundo ostendit ipm esse plenarie. ibi: Et vidi alterū

Et cū aperuisset quintū. Ordo bn̄ tribuit sanctis⁹ que in septē libris
[illegible]

Quinto. Dicit
[illegible]

Secundo. Secundo
[illegible]

Tertio. Tertio
[illegible]

Quarto. Quarto
[illegible]

Quinto. Quinto
[illegible]

Sexto. Sexto
[illegible]

Nicolaus

a Et dolebit terre quia
[illegible]

b Et mare. vt olim modus affligendi mar-
[illegible]

c Et aperuisset quintū sigillum. vidi
[illegible]

d Et ecce equus pallidus. Ecclesia primitiua
[illegible]

e Et cū aperuisset sextū sigillum. Ecclesia
[illegible]

f Et cū aperuisset septimū sigillum. Ecclesia
[illegible]

g Et data sūt illis singule stole. Ecclesia
[illegible]

h Et dicebant. Ecclesia
[illegible]

i Et vidi alterū angelū. Ecclesia
[illegible]

k Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

l Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

m Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

n Et vidi alterū. Ecclesia
[illegible]

o Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

p Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

q Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

r Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

s Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

t Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

u Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

v Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

w Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

x Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

y Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

z Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

cc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

dd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

gg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

oo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

pp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

tt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

fff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

lll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

sss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

www Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

cccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

dddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

gggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

llll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

oooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

pppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

tttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

fffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

lllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

sssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

cccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

dddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

gggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

llllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

oooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

pppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

tttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

fffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

lllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

sssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

cccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

dddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

gggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

llllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

oooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

pppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

tttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

fffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

lllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

sssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

cccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

dddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

gggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

llllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

oooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

pppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

tttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

fffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

lllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ooooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ppppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

sssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ttttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

cccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

dddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ffffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

gggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

llllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

oooooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

pppppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ssssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

tttttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ccccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ddddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

fffffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ggggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

lllllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ooooooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ppppppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

sssssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ttttttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

cccccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

dddddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ffffffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

gggggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

llllllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

oooooooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

pppppppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ssssssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

tttttttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ccccccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ddddddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

fffffffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ggggggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

lllllllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ooooooooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ppppppppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

sssssssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ttttttttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

cccccccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

dddddddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ffffffffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

gggggggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

llllllllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

oooooooooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

pppppppppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ssssssssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

tttttttttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ccccccccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ddddddddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

fffffffffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ggggggggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

lllllllllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ooooooooooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ppppppppppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

sssssssssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ttttttttttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

cccccccccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

dddddddddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ffffffffffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

gggggggggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

llllllllllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

oooooooooooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

pppppppppppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ssssssssssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

tttttttttttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwwwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ccccccccccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ddddddddddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

fffffffffffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ggggggggggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

lllllllllllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmmmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnnnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ooooooooooooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ppppppppppppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqqqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrrrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

sssssssssssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ttttttttttttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuuuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvvvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwwwwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxxxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyyyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzzzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

cccccccccccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

dddddddddddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeeeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ffffffffffffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

gggggggggggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiiiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

llllllllllllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmmmmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnnnnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

oooooooooooooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

pppppppppppppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqqqqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrrrrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ssssssssssssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

tttttttttttttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuuuuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvvvvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwwwwwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyyyyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzzzzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbbbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ccccccccccccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ddddddddddddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeeeeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

fffffffffffffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ggggggggggggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhhhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiiiiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

lllllllllllllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

mmmmmmmmmmmmmmmmmmmmm Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

nnnnnnnnnnnnnnnnnnnnn Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ooooooooooooooooooooo Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ppppppppppppppppppppp Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

qqqqqqqqqqqqqqqqqqqqq Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

rrrrrrrrrrrrrrrrrrrrr Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

sssssssssssssssssssss Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ttttttttttttttttttttt Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

uuuuuuuuuuuuuuuuuuuuu Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

vvvvvvvvvvvvvvvvvvvvv Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

wwwwwwwwwwwwwwwwwwwww Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

yyyyyyyyyyyyyyyyyyyyy Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

zzzzzzzzzzzzzzzzzzzzz Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

bbbbbbbbbbbbbbbbbbbbb Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ccccccccccccccccccccc Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ddddddddddddddddddddd Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

eeeeeeeeeeeeeeeeeeeee Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

fffffffffffffffffffff Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

ggggggggggggggggggggg Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

hhhhhhhhhhhhhhhhhhhhh Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

iiiiiiiiiiiiiiiiiiiii Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk Et dicebat. Ecclesia
[illegible]

lllllllllllllllllllll Et dicebat. Ecclesia
[ill

Et tribu Ioseph duodecim milia signati. Et tribu Beniamin duodecim milia signati. Post hec vidi turbam magnam quam dinumerare

Et ecce ego Iohannes vidi quatuor angelos stantes super quatuor angulos terre tenentes quatuor ventos terre ut non flaret ventus super terram neque super mare neque in ullam arborem. Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum dei vivi et clamavit voce magna quatuor angelis quibus datum est nocere terre et mari dicens: Nolite nocere terre neque mari neque arboribus donec signemus servos dei nostri in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum centum quadraginta quatuor milia signati ex omni tribu filiorum Israel. Ex tribu Iuda duodecim milia signati. Ex tribu Ruben duodecim milia signati. Ex tribu Gad duodecim milia signati. Ex tribu Aser duodecim milia signati. Ex tribu Nepthalim duodecim milia signati. Ex tribu Manasse duodecim milia signati. Ex tribu Simeon duodecim milia signati. Ex tribu Levi duodecim milia signati. Ex tribu Issachar duodecim milia signati. Ex tribu Zabulon duodecim milia signati. Ex tribu Ioseph duodecim milia signati. Ex tribu Beniamin duodecim milia signati. Post hec vidi turbam magnam quam dinumerare

Nicolaus

Et tribu Ioseph duodecim milia signati. Et tribu Beniamin duodecim milia signati. Post hec vidi turbam magnam quam

Et tribu Ioseph duodecim milia signati. Et tribu Beniamin duodecim milia signati. Post hec vidi turbam magnam quam dinumerare

Tertia. Nubi terre crudelit̃ p bella oppõsa. Et tertia pars
partiu mare q̃ mutat̃ i sanguinẽ. Sic ẽ expõnẽ in terra pe hostilitate illa.
Et tertia pars creaturarũ. i. ex creaturis in terra pe hostilitate illa.
Et tertia pars nauiũ interijt. Sic ẽ expõnẽ in mari pe hostilitate illa.
Et tertius an. Quinq; sunt ordines nubiũ qui in lege dicũ quercus rami fabarũ.
Et tertius an. Quarti ordinis narratiõe; ordinẽ rei. ecclie diabolus
quoddã de tyrannis q̃ gentilib⁹ quasdã hereses subiũxit. Fluminũ ẽ subiũctio
hoc cog̃ fuit in qo⁹dã duo scismata subiũxit. hystoriatim q̃ allegorice. heresi⁹ ab
hereticoꝝ cum bestia fuisse cõiurationẽ pcepta expositionẽ scripture arcum.
Et quart⁹ an. Quart⁹ ordinis narratiõe; ordinẽ rei. ecclie diabolus
quoddã de tyrannis q̃ gentilib⁹ quasdã hereses subiũxit. hystoriatim q̃ allegorice. heresi⁹ ab

Deutra ẽ in pars. Deus primũ bona ostendit. deinde mala. vnica. i. ostendit
pueri sua bona in septẽ spm̃ donis.

Cui nomē hebr. O. Ab hoc casu variabūtur grecū et latinū ala
ulla q̄ deinceps subscribā. Abbadon hebraice exterminium. Et
Dicit vidi. Videlicet narrationis ordine ipse hoc etiam dicta
ne malorū q̄ ere ipse antichristi. Et quatuor cor. Per quatuor que
pe christe predicatū q̄ sunt quatuor partes. vel quatuor cornua cathe
alia. Quatuor an.
Quos christus. consul
at. Ideo quatuor ventos
nolunt sanctos ipse
Solue quatuor an
Deo quatuor prohibē
tes. vel ip quatuor hc ipse
predicatores impugnant.
Solue. Quia euphra
tes fluuius circa te baby
lone. i. postquā mahumet p
grece nascebat ei in ipso
ortu circa te equabat. hoc
autē exclusit. vt q̄ ibi
erat quasi ligatus. p eo
dem traditos aque aper.
Aet quatuor angeli simil
di ipsis in quatuor parti
bus mūdi regnātes q̄ huc
usq̄ refrenant in partione
gēs. In hora i. diez.
Aet p hora accipe mode
rate anni. p mēse vel an
nū. p mensē aliq̄ annū. i
p anni tertiam. per tria
annos dimidii durabit

f. occidenti hominibus in gyrum

regem angelum abyssi eccui nōmē
habenie abaddon: grece autem
apollion: et latine habens nomē
f. exterminās. Vbe unū abijt: et eō
ceveniunt adhuc duo vbe post
hec. Et ecce f. angel tuba ecinit. Et
audiui vocem vnam et quatuor
cornibus altaris aurei quod est
f. sup quo gestabat aroa suffit. f. vel oratio
ante oculos dei. dicentem secto
f. i. predicatibus ecclesie in omnem fere orbem
ngdo qui habebat tubā: Sōl
ue quatuor angelos qui alligati
f. quatuor hereticis ecclesiam molientes pse
cutionibus et errorib
sūt in flumine magno euphrate.
f. i. in illis commodis
Et soluti sūt quatuor angeli qui
f. constituti a deo
parati erant in horam et diem: et
f. vbi et hic
mensem et annum vt occiderent
f. superbiam omnem
tertiam ptē hominū. Et nume
rus equestris exercit: vicies mi
lies denā milia: et audiui numerū

Nicolaus

regē angelū abyssi. ecclesiarū eos ad vastationē boni. Ō fabulē: a Cui
nom? hebraice abaddō. vbi pergūt vel exterminātis. et ponit hoc nomē in
latinū linguā peculiariē. q; plures boies de lingua ethe exterminauerūt
v. l ut tolāy scribebat vniuersali ecclie q̄ fundata est in eibus linguis per
tres precipuos hic significatos. b Vbe vnū abijt. i. vna grauis persecutio
f. vandalor. c Et ecce venerūt adhuc duo vbe. i. due graues tribulationes
alie. d Et tertius angelus. Hic ostē aptē de tantis hō ibi Je
ad antichristū et precipue ptātinopolitanos. Ad cuius tuebrarū fabulā q
amaritudo simp̄ inter hereti catholicā corruptos optē iperare anno dñi. ccc
lxxxiii. et imp̄uit annis. xv. et tūc regnabat in italia theodosius cū arria
nis. et tūc ipse dicti sūt duo papē in schismate. f. Vrsmachi et Laurentius.
q̄ quis? tanta est pestis magna in populo christiano et in clero pauloq̄
ad homicidia multa. Audiūt eā catholici regnāt et. Vrsmachi ap
pellatus a pelagianis aūt ab arianis cardinalis. aly aūt falso et bonus? i eli
in hoc erraūtiq̄ Laurētiū. Quidā ponūt sathanas. propter q̄s post mortē suam
tandem fuit in pena purgatorii a germano ejus capuano: vt refert Greg.
dialogo. iiij. et hoc alle mota est tribulatio magna in ecclia p quā
tuor bestias ydolatras. f. Laurentii et Vrsmachi. p papatu et anathale et theo
dosii. p celo hereli fautā. vel videtur dicti catholici. quidem
homicidia reputauerūt et peius q̄ alia. vel doctrinā catholicā. propter q̄s
tantum fuerūt ad cedes perficiendas. f. illi quatuor ydoli soluti hic angeli:
q̄ tenuit angeli in hoc tpe indifferter attribuit bonis et malis. vt patet
ex figuratis. Dicit igit̄ sanctus q̄ hic p̄mo ponit ecclie tribulatiōe.
f. duo papē ydolatre. c. f. Prima aūt in quo. Ait pauit populū et incitat
tāt q̄ tempe tbi. Et cateri hodierni. Circa finē dr. Et tertius angelus tuba
sonuit. Hactenus q̄ cōtra ipsum et verbo sappo ad papatus adhe aūt.
f. Et audiui vocē vñ. f. vocē patrui cardinalis de colligio ecclie ro
mane cōtrā q̄s dicebant dolū vocē sibi laurētio e duo pare fuisse? S
ecclie hmōdi. f. Dicunt ipso angelo. Laurētio. g Solue quatu
or. q. d. Qui in ea ma cupiunt. Laurentiani et romani ipertu ap vocat fluuiū ma
gnū. propter habitudinē populay in eo q̄ tenuit. Iste p. d. f. Euy. Aqua
multa ppl̄ multi. Notatur etiā cupiditas q̄ sicut cupiūtes ei ḡtes in
tulerūt ppl̄i. Rō. ii. Sicut aqua tacet regni precipuā regni romani vel
quarti. Rō. ii. In hoc aūt ipsos ḡtes angeli. f. Laurētius. f. mmachus
senatulus et theodosius. mouent licet ad diuersos? tamē inquantū cōtra
ecclie mōtiuos p eius dictionē ad turbationē ecclie excitati fue
rūt nō pōt. ii. Ideo dr. Et ipsum fit. b Qui pa. erāt i bo. v. vbi. e?.
f. omnes ecclie primates. videlicet ii q̄ papales? illo p Laurētio nō inducē
bat vel? fuit nōdū. ii. Et ii vnitā laurētio. Volūt quos ligatos. d. et p
ad antichristū ipū et alia tua pertinēt ad ecclie turbationē. i Et ne. ii.

plicatio inducit. Soluti sunt ut occiderent. Soluto diabolo mul
ti ḡpātur q̄ ad alios cruciādos moliunt. Ricar. Deus nulla. ibi
f. perpetua legis gloria. Quoq̄ numero ponit malos: qui multi plu
res sūt boni. Et audiui ?c. Et ibi pono sub certo numero q̄ nouit
f. indicet: q̄ ptēs aliust mali q̄ boni. Et ita vidi. Licet tantū erūtā
q̄ ad destructionē alterq̄
egredit. sic iudicet q̄ p ea
abolā hoc facilitāt q̄d ei
cat eq̄ potabit? vel eq̄ bi
abolā sup q̄s mali regnāt

Habebāt los. Ig
i. mundū eo tantū
de q̄bus q̄ eterna penas
vel. Lāgnie q̄ sum?s fren
ybā. Jo. Ig. Lterna pena
q̄ nisi? dimissa. Et scripta

Fumus ? sul. Pro
pterea q̄ ecclie i tribulo
positi: propter fetorē vitio
rū ? malorū operum.

Tanq̄ capi. leo.
Superiores plaga locusta
rū videtur? horus? leo
nū: q̄ tenēt aligi bilant
tes ostēdit. mittit antiqū
q̄ docēt vicē ? signis: ? ca
tā potio copiā cōfert.

Procedebat ig. ei
eterne pene vi ignis. i. cū
piditas. fum?. i. fupbia.
fulphur. i. fetor malorum
operum.

Tertia pars ?c.
Mor. ei. Lomino reprobi
de ecclesia ei similiter
omnes tndet vel paganti
qui nunq̄ fuerunt bapti
sati nec ab ecclesia sepa
rati.

Similes serpent.
Qui blandiuntur facie ?
occulte insidiāt venenū.

f. alios malorum qui mordent.

hābentes capita: ? in his nocent.
f. perjhunt

Et cateri homines q̄i non sūt oc
f. q̄ si grātie q̄s nō ego ecclesiarum ortum.
cīsi in his plagis: neq; penitētiā
egerunt de operibus manuū sua

de Ivra

par. ho. Nec tertia pe de ppla catholico? vt dicti. f. ii. iij. ca. q̄ in magna
pte fuit occisus ptim p malos asserētes laurētio. ? ptim p adherētes frm/
machi: ? partim p anathale ipatoē hereticū: q̄ multos ejus in exilio mi
sit: ? multos catholicos afflixit: ? ptim p theodosiū regē arrianū: q̄ tetis
tatis q̄nti ad orthodoxos gladio peē voluit: ? sicti tolāē papā ? frmma
chi ? bonōs vivos pelacianos: ? plures martyrizauit: vt dē in legenda sā
tolinis pape ? martyris. k Et mi. cū. ex. i. adhuc mīs dicit q̄nes ? mo
nētū eos ad turbatiōē ?tinuo. l Dicit? mi. de. mi. Ō ponit nūer? de
terminat? p numero ītermīnato sicut. ā. iij. ca. ? designat q̄ ibi erat ma/
gna multitudo. m Et ita vt. ou. cāpi. i. fundibus pōnit q̄nes ? obsidēs
tes eos i malo ? spūr anathalio ? theodorico. n Et q̄ le. ix. ne. f. q̄nes
pōnit ligati eos vocāt. o Habebāt lo. sic? i bonis beliō iustitiā vt co
rū lenicā Epb. vi. Indutā lenicā iusticie. sic q̄ oppositū imutitie de ḃ leni
ca malop. p Ignem. p appetitū semādi nocūti. q Et draconē. i. mar
tem. Lacertis celatis? q̄ designat apparēs q̄dus sidat. nā bēstie alas ḃeo sc̄he ho
des vertunt. et ḃ cruētat? ? vere catholicos psecutiōe. r Et sul phureas.
po scitrant vitioq; q̄stat in eis ? peccātē cū in equis? natio. o Et ca. cū
ri. i. ppijs malop ei obedīētia ? Et ita tāq̄ ca. leo. in q̄ notat cru. ope.
v Et de ore eop. p ignis. f. mulatio. q̄stā ad frmmachū ? Laurentiū.
p Et fum?. vanitas q̄stā ad anathalū. ? Et sul. fetor? q̄stā ad theo
dosii arrianū. ? Et ab his tri. pla. sc. tertia pe bonus. i. magna pa ecclie
anop nō pdicta. a Potāo cui cū. i. ex eop. i. i. q̄nes pscriptiōe pdicā
sūt ? ex? pma po capit. b Et i cam. eop. Li milibus equitū? vos ad ma
lū. c Nā cam. eop ñ. scr. pp attuli? serpētinā ḃ erat in eis ad catholicos
pequādū. d Potāo ca. nā i cæteris? sūt tribuni ? oturiones ? hmōi
q̄ sūt capti nati respectu fabulop sibi. e Et i his nocti. letabāt cū suop
fabulosos ad pequādū vere ppinquos. f Et ot. holop. Nec i pe ieiūat.
nā tolāus in ḃ libro declarat sūt ecclie tpe theodosii regi. de q̄ hmōi
ate ab viro ac pbro dñi accepio magna i paganis q̄ nō sūt de ecclia. ? sic
dr. Et ḃ intellexāter. tūc cū ipsos? turmgos pugnauerūs pbro co
rū fuerūt occisi hinc ? hinc q̄ de ipsanis in pdicta anathalis ? theodosii ple
cuūs. ? Et ab ot. Et cateri homo. i. ipsorū ? turmgay q̄ nō occisi sunt
ipm. g Qui nō fūr oc. i. hoc pta. i. p fide ejus ipse sūt occisi manu eop
porali ? eterna. ? ḃ i modū loquēdi q̄ apud hebr. q̄ occurrit sc. o. d. e.
v. Propositum nō i vic ille pmisi ei q̄ pcutiēs vtrūq; sc. ? nō dr q̄s sit
illud pmissi? et sūpplēdū q̄ ibi pcepto milite sc. supplet. i. Pro al. ii. et
sic sūtantū ignoūā est hic q̄ illi non solum erant mortui mente corpe: sed
etiam q̄dmodo ? subditur causa ei dicitur: b Vbop pentiā egi
runt de operibus manuū suop. i. de peccatis q̄nūlis. ? notāt quinq; ge
nera peccatop. f. multiplex idolatria ? multiplex homicidii. multiplex ve
neficii ? luxuria ? furti. ? patet littera.

Et vidi alīd angelum fort. Quia fortio armatus C X.
fortē diabolū superauit. De celo. i. cognitio angelop.
Amictū nu. i. humiliatē? aliēpticē carnis vel q̄ cognoscī/
bilē facit. Et arcus in ca. Aut verā de eo habet cognitionē reputat ei deus.

Et iris in ca. Aut verā de eo habet cognitionē reputat ei deus.

Tanq̄ colūn. ig. i. il
li in q̄bus vere lucet ima
go dei vt in pfectatibus:
vel predicatis.

Et habebat in ma.
O in scripturas ostēdēs
sua cōplens partim pre
dicādo: partim q̄ de ip
ea erāt cōplendo tandē
finis finalem aperiendo.

Pedes sui? de. i. pos
tatores firmi in fide ? ali
os sustinētes.

Stitit? astit sup
ter. i. sup eos q̄ quoq̄o
mō fluctuabāt? si nō cre
debant. Hoc ē potāt
malorum firmiorem pedi
catorem sup malorū pēb
rem: minorem sup minorē.

Quēadmodū cum
leo ru. Mor. leonis ostēdit
eius virtutē? intort terro
rem ei leo caudā circa fil
nam fistule flectit ? rugit
nulla ferarū audet crire: i
ta ipe suos in fide solidā
dēs: rugit ne aliqs erret.

Scripturus erā.
Hic sort ps̄onā eop q̄m
rigit ipe voluit pdicare ep
peccatū imitationē.

Signa q̄ lo. Inspe
rationē primā vel angē
licam admonitionem.

Et angelus ?c. Ec
clia desolatio erit in ec/
clesia q̄ etiā pdicatio erit
ad tantū fidelē desperāt
accipiūt desolationē non
ad interitum sue salu
predicationē subtrahi.

Et ego audiui vocē de celo iterū loquentē mecū? ? dicentem: Vade ? accipe libram

f. Vnum ex eorum in quo adorarent

rum: ut non adorarent demonia
f. quodammodo
? simulacra aurea ? argētea ? erea
? lapidea ? lignea: que neq; vide
re possunt: neq; audire: neq; am
bulare: ? non egerunt penitentiā
ab homicidijs suis: neq; a vene
ficijs suis: neq; a fornicatione sua
neq; a furtis suis.

f. Alius contra unum

Vidi alium C X
c angelum fortē descendē
f. q̄ ecclia erat in claustro mundum re
constituentē.
tē? de celo āmictū nube: ? iris? in capite eius: Et faciēs eius erat
f. q̄ spūalis nostē q̄ alios illuminare
vt sol: ? pedes eius tāq̄s colūna
ignis: ? habebāt in manu sua li/
f. Apocalypsim firmiorem
bellū apertū: ? posuit? pedē? suū
f. i. in pelagia ? ibero f. i. minus firmos
dextrum supra mare. ? sinistrum
autem super terram: ? clamauit
f. de magnis agentes f. tam terribiliter
voce magna quēadmodū cum
f. i. idco q̄ illi adhuc missi predicaturi.
leo rugit. Et cū? clamassent locuta
sunt septem tonitrua voces suas.
f. Lege. f. f. minuti sanctorum temporum inferentes.
Et cum locuta fuissent septē? toni
f. q̄ eop significata vel q̄nes
trua voces? suas: ? ego scriptur?

Iurauit. Et p ḃ significat statuit: q̄ dē? ratiōē fi ejus resurrexit ? non
resurgemus. Et ea q̄ in eo. Cū dicit creauit ea q̄ in eo sūt hereticis quo
rūdā destructiq; attribuit rei q̄stā nō creatas a deo ḃ a demonevt bursone.

Tpo amplius ?c. i. nulla varietas ḃ eterna stabilitas alay immutabilitas

Nicolaus

Et vidi. Postq̄ dēscripta est ecclie multiplex tribulatio. C X.
Dic? pbr descrivit ei? initi alia ydolatio. ? primo ponit act? ydola
tricos. 2? fract? pacatōis. ca. 6. Pdia in duas. q̄s primo ponit dicta
ydolatio p ipatoē iustinū. 2? eius ptinuatio p iustinianū nepotē suū. ibi:
Et audiui vocē. Circa primū scindit q̄ iustinus fenice post anathalū hereti
cū iperauit anno. x. ? apti iperare āno dñi quingentesimo decimooctauo:
q̄ amore religionis christiane feruēs voluit in partib? orientis ecclias arria
nop eis auferre: ? p eisdē catholicos plerarū: ñ pōcit ipotēt? pōt? tol/
lendi papē ne accusione hui? ole christiani de italia occidentē gladio p theo
dosii regē arriani. q̄ tū postea interfecit sanctū Ioannē: vt predixit dñs. igi
tur de iustino vt hic: Et vidi alterū angelū fortē: propter iperatē potentiā.
b Descendentē de celo. f. militie ecclie p regenerationē baptismalem.
c Amictū nube. baptismalip gre. d Et iris i ca. ci?. q̄ indicauit pacis
ecclie. cū eni iris signū federis Dñi. e Et pe. ci?dē? cr. ignis. p pedes intelligitur affectionis
q̄ sicut corpus mouet pedib? sic anim? affectib? duitur ad vte iustin? at
fectione accēsus igne charitat? ad ꝓmotionē christianitat. g Et ha. in
ma. sua li. apti. q̄ scripte ? multe epīe p totū iperiū sua in fauore christia
nop. h Et po. pe. sui? dex. su. ma. ? ñ. su. terrā. q̄ scripti habitabit? ter
ra ? in insulis mar. Et aliter. p mare ab est locus aquarū intelligit pplo
christian? p aquā baptismi regenerat?. p terrā eo pagan in terrenis delīe
rijs fix. de vtrisq; eo multi erāt de iperio iustiniāi fuit magi? fauorabilis
ptātie. propter q̄s dr: Posuit pedē suū dextrū supra mare sc. i Et cla
mauit. mo. ma. ubi iperiali auctōe mūdata. k Et cū locuti sūt septē? toni
trua. Hic ostēdit cū leo rugit. ad ter
rore arrianop. vt dī. Petrus. ii. Sicut magistri leones. ita ? terre regio.
? sicut clamor ille fuit terribilis arrianis ita fuit ydolatrie catholice. ñ
fabulē: l Et cū cla. lo. fuit? sc. vo. tuas. i. vniuersitas ecclesie sparsa
rio numero designatas q̄ vniuersitas ipenario designat. vt dic Bug.
bonū? gre. Et clamauit in voces laudū dicimus. verūtā q̄ iustinus nō p
fecit? arrianos q̄s inducebat rōne pdicta. ñ. ploret? solūmodo ea scribere. vñ
subdit: Signa q̄ locuta sūt sc. m Et angelus. Hic ptē descriptē ecclie
ydolatie. ptinuatio p angelū iustini. Circa q̄s licendā q̄ ignatocos regno hūt

f. Lauditur ipse ille tribulatio.

eras. Et audiui vocē de celo dicē
f. Lapilli vt mala in patrem violentia lapsa
tem mihi: Signa que locuta sūt
f. Lamb. Vbi? q̄ sit vbi. vel vbi. vel vbi
septē tonitrua: ? noli ea scribere.
Et ange? quē vidi stantē supra
f. Legitur. f. Adnuntiant qui spiritum ora
mare ? supra terrā. f. leuauit? ma
num suam ad celum: ? iurauit p
f. q̄ se offerūt ecclie fructus et modū secretarie potestat
viuentē in secula seculoꝝ? q̄ creā
uit celū ? ea que in illo sunt: ? ter
f. q̄ sanctificēt ? imputātibus effidentur ecclesie
ram ? ea que in ea sunt: ? mare ?
ea que in eo sunt: q̄ia tēpus am
plius non erit: sed i diebus vocis
f. cū predicatē q̄ ista non tardabit
septimi angeli cū ceperit tuba ea
nere: tūc cōsummabitur mysterius
dei: sicut euangelizauit p seruos
f. ordinem adnuntiantes
suos prophetas. Et audiui? vocē
f. de celo
de celo iterum loquentē mecū? ?
f. sed reddit f. Lege de iudice f. Lapsum est del
dicentem: Vade ? accipe libram
f. Lapsus est adligare omnes arrianos
apertum de manu angeli? stātis
f. f. sicut obedientia ? simplicitas
super mare ? super terrā. Et abi
f. operatione ? creatione.
ad angelū dicens ei vt daret mi/

Stitis supra ma
re. Quia implere gratie est humanitatis q̄ est mollis ? fragilis.
Et abi. Quia deus si quem paratum videt quod necessarium est spon
te offert.
Ad angelū. i. ad scripturā a deo cōpletā ? fidelibus testimonium.

de Ivra

duos angelos custodes. i. vnum rationē singularis persone ? sicut et cateri
homines: ita ab. p. vii. Videte ne spernat. vestē q̄ his pusillis dico. qui volūt
q̄ ange sp videāt faciē patris mei q̄ in celis est: ? sti ange sūt de celle thesau
ris. ad ea rōne dignitatis seu officii singuli in eis regni pōtē angeli q̄ dicitur
fecisse: ? sūt de supiori ecclie hierarchia. ? sti sūt custodes ipsāt
regni. qui mīs in eis virtualit? pōtāte regnū. propter q̄s nō erat peccatis pu
pturis Dañ. p. Memor ē adiutor me? in oībus mīs michael pncipes vester.
? Ibidē: Cū egredierē apparuit pncipe grecop venies. ? ibi sti angeli assig
nāt? p regiōe seu regnis q̄b? pōtāt. ? sic? in apocalipsi vt magi. videtur
q̄sq̄dā. dicit igit: Et ange sc. i. i. angelus ecclie. q̄ ipsā. n Et
audit ma. sua ad os. ? iurauit ad maiorē rei future assertionē. o Quia
tpo nō erit. spūm. nō ē p hoc intelligēda cessatio tpis simpl? sed post tribu
lationē septimi angeli i ḃ libro declarat magn? beatus? vt videāt ca. sc. q̄s fuit
mūdi. ? cessatio tpis q̄stā ad virtutē hoīs artis: vt videāt ca. sc. q̄s fuit
ipletā iustini imperio tpe q̄ fuit tenēt ignatoc ab eo iustino iuniore ei q̄ ps
q̄ illud q̄s ab ḃ de angelo tāq̄ supra mare ? sup terrā q̄ leuauit manū sua
? iurauit sc. nō pōt intelligi de iustino iuniore q̄ nō bēat nomē de filio
post mortē iustini ange? ipatoꝝ q̄ diuinā reuelationē q̄ voluerat iustini
sententia de destructōe arriane hēsis q̄ tū fuit ipedita tpe iustini
iuniores fuerat cōpleta: ? sicut prognosticē iurauit. p Et ei. ii. ca. ii.
i. principio iperij iustini iuniores fuit ḃ cōpleta. vt videāt. q Et tēpus
bit. sc. my. i. secreti. a deo pdicti. r Hic cū. p. f. ii. p. q. pōtē ei pōm
ista regni ei? sūt fidelib? regnatori. ? sic tpe septimi angeli pualuerit q̄stā
ḃ hēticos videlicet ? ille audiuit tolāus ḃ colouocos. D. Sacri. f. regnū hui?
milia. vñi nñ. ? ipi. ei?. vt hī ca. s. Et au. vo. ḃ pōt ponit ydolatrie
ecclie ptinuatio p ignatoc iustinianū. q̄ i pte fuit regni fuit vere catholic? ? ce
pit ipare ano dñi. ccccxvii. Fuit aūt hō ipatus ? legis romanus antiq
utatis? in suo volumine cōpil auctop dicti ē codex iustinianus. q̄ mādat
tur lepe ipatoris fauorabiles pdecessor? q̄ legat ḃ tolāus ḃ. Et audiui vocē
de celo. ista fuit vox ange p q̄ ipse loq̄tur tolāus. vt ḃ in ipe? hui? libri.
t Vade ? ac. li. ap. i. codicē iustinianū q̄ ne hic accipiēdus a tolāo: q̄ fa
uorabilis erat ecclie: vt dictū ē. v De ma. ange. ii. ii. ca. ? ii. terrā.
ueribilis erat ecclie: vt dictū ē. v De ma. ange. ii. ii. ca. ? ii. terrā.

C. XI.

hi libr. Et dixit mihi: accipe librum et devora illum: et faciet amaricari ventrem tuum: sed in ore tuo erit dulce tanquam mel. Et accepi librum de manu angeli: et devoravi eum et erat in ore meo tanquam mel dulce. Et cum devorassem eum amaricatus est venter meus. Et dixit mihi: Oportet te iterum prophetare populis et gentibus: et linguis et regibus multis.

C. XI.

Et datus est mihi calamus similis virge: et dictum est mihi: Surge et metire templum dei et altare et adorantes in eo. Atrium autem quod est foris templum eiice foras: et ne metiaris illud: quoniam datum est gentibus. Et civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus. Et dabo duobus testibus meis: et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta amicti saccis. Hi sunt duo olive et duo candelabra in conspectu dei terre stantes. Et si quis voluerit nocere eos, ignis exiret de ore illorum: et devorabit inimicos eorum. Et si quis voluerit eos ledere: sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi celum: ne pluat diebus prophetie ipsorum: et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem: et percutere terram omni plaga quoties eunque voluerit. Et cum finierint testimonium suum, bestia que ascendit de abysso faciet adversus eos bellum: et vincet illos: et occidet illos. Et corpora eorum iacebunt in platea civitatis magne que vocatur spiritualiter sodoma et egyptus: ubi et dominus illorum crucifixus est. Et videbunt de populis et tribubus et linguis et gentibus corpora eorum per tres dies et dimidium: et corpora eorum non sinent poni in monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt super illos et iocundabuntur: et munera mittent invicem: quoniam hi duo prophete cruciaverunt eos qui habitant super terram. Et post dies tres et dimidium spiritus

Nicolaus

Et ille a deo intravit in eos: et steterunt super pedes suos: et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos. Et audierunt vocem magnam de celo dicentem illis: ascendite hoc: et ascenderunt in celum in nube: et viderunt illos inimici eorum. Et in illa hora factus est terremotus magnus: et decima pars civitatis cecidit. Et occisa sunt in terremotu nomina hominum septem milia: et reliqui in timore sunt missi: et dederunt gloriam deo celi. Ve secundum abiit: et ecce ve tertium veniet cito. Et septimus angelus tubam cecinit: et facte sunt voces magne in celo dicentes: Factum est regnum huius mundi domini nostri: et christi eius: et regnabit in secula seculorum amen. Et viginti quatuor seniores qui in conspectu dei sedent in sedibus suis ceciderunt in facies suas: et adoraverunt deum dicentes: Gratias agimus tibi domine deus omnipotens qui es et qui eras et qui venturus es: quia accepisti virtutem tuam magnam et regnasti: Et irate sunt gentes: et advenit ira tua: et tempus mortuorum iudicare: et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis: et exterminandi eos qui corruperunt terram. Et apertum est

De lyra

Et dixit mihi. Oportet ꝛ. Cum ego respexi in ara euāgelice
veritatis et sic q̄ multe ydolatrie
c XI. ꝛ Surrexit ca. d̄ non intrandū p̄dicatoꝛi aliis ꝛ sine pausa
plurimi per quos cum cernat. d Dehinc. i. ꝛ in ꝛuinis quibus
expositoꝛ predicatoꝛ continuus existit ꝛ in ea altare.

Arriā. i. Pastoꝛ Ecclie
unus q̄ in ecclia tendit
ad facie ꝛuangl.

Similiter fan. i. ꝛ/
dicti ad tale ministeꝛiū ꝛ
gregati ꝛ virtutibus ihu
xpi ꝛ. Ecclie ministri ꝛ
ꝛuangelice mētis ꝛ. ꝛ
ꝛuangelice ꝛ. ꝛ. ꝛ.

templum dei i celo: vñ ē archa
testamenti eius in templo eius. Et
facta sūt fulgura et voces et
tonitrua et terremotus et grādo magna

c XII.

Et signū magnū apparuit in celo. Mulier
amicta sole: et luna sub pedibus
eius: et in capite eius corona stellarum
duodecim. Et in vtero habens
dolores et clamabat parturiens: et cru
ciabatur vt pariat. Et visum ē aliud
signum in celo. Et ecce draco magnus
rufus habēs capita septē.
et cornua decē: et in capitibus suis
septem diademata: et cauda eius
trahebat tertiam partem stellarum

Et factum est postquam proiectus est draco in terram: persecutus est mulierem que peperit masculum. Et datę sunt mulieri ale duę aquile magne: vt volaret in desertum in locum suum ubi alitur
per tempus et tempora et dimidium
a facie serpentis. Et misit serpens post mulierem
de ore suo aquam tanquam flumen. vt eam
faceret trahi a flumine. Et adiuvit
terra mulierem: et aperuit terra os
suum: et absorbuit flumen quod
misit draco de ore suo. Et iratus
est draco in mulierem: et abiit fa
cere prelium cum reliquis de semini
ne eius qui custodiunt mandata
dei: et habent testimonium iesu chri
sti. Et stetit super arenam maris.

Et vidi de c XIII.
mari bestiā ascendentē

Et signum magnum apparuit in celo. Mulier amicta sole: et luna sub pedibus eius: et in capite eius corona stellarum duodecim. Et in vtero habens dolores et clamabat parturiens: et cruciabatur vt pariat. Et visum ē aliud signum in celo. Et ecce draco magnus rufus habēs capita septē. et cornua decē: et in capitibus suis septem diademata: et cauda eius trahebat tertiam partem stellarum et proiecit eas in terram. Et draco stetit ante mulierem que erat parritura: vt cū peperisset filium eius devoraret. Et peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes i virga ferrea. Et raptus ē filius eius ad deum et ad thronum eius. Et mulier fugit in solitudinem ubi habebat locum paratum a deo: ut ibi pascat illam diebus mille ducentis sexaginta. Et factum est prelium magnum in celo. Michael et angeli eius preliabantur cum draco et draco pugnabat et angeli eius: et non valuerunt: neque locus inventus est amplius eorum in celo. Et proiectus est draco ille magnus serpens antiquus qui vocatur diabolus et satanas: qui seducit vniversum orbem: et proiectus ē in terram: et angeli eius cum illo missi sunt. Et audivi vocem magnam in celo dicentem: Nunc facta est salus et virtus et regnum dei nostri et potestas christi eius: quia proiectus est accusator fratrum nostrorum qui accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt illum propter sanguinem agni. Et propter verbum testimonii sui. et non dilexerunt animas suas usque ad mortem. Propterea letamini celi et qui habitatis in eis: Vę terre et mari: quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam: sciens quod modicum tempus habet.

Et vidit draco quia proiectus est in terram: persecutus est mulierem que peperit masculum. Et datę sunt mulieri ale due aquile magne: vt volaret in desertum in locum suum ubi alitur
per tempus et tempora et dimidium
a facie serpentis. Et misit serpens post mulierem
de ore suo aquam tanquam flumen. vt eam
faceret trahi a flumine. Et adiuvit
terra mulierem: et aperuit terra os
suum: et absorbuit flumen quod
misit draco de ore suo. Et iratus
est draco in mulierem: et abiit fa
cere prelium cum reliquis de semini
ne eius qui custodiunt mandata
dei: et habent testimonium iesu chri
sti. Et stetit super arenam maris.

Et vidi de c XIII.
mari bestiā ascendentem

Et signum magnum. Scripta ipugnatōe ecclie ab hereticis dicit ppe. Vñ ille delectat ecclie ipugnatio ab hēticis large dicit p quē modū pugnat diabolus aut antichristus: dicipuli antichristi: et infidelis alij. hētici vocāt. s. hm hoc partes principales boū illoz in scripturis apparebūt. Igit p mo agit de ipugnatōe paganie. s. hmo sub coldroe persaru regno. s. filii et successores ei⁹. Ibi albus in tribus. qz hmo delerūt ecclie subpositio. s. coldroe phocatio. ibi. Et vidi et ecce agnus. Ibi. Et audivi vocē de celo. s. hmo sub pe. s. filii et nepotes eius. Circa primū dicūdū q foca imperatr q cepit ignare anno dñi. ccccxxv. ppe regie sub coldroe regē grandissima bella gessit multas romanoz patrias et ipā hyspaniā sibi tributarias fecerunt. et destructis ecclie sanctaq; loca ppbandisq; inter cetera sacra q abhorrēt vtrūq; ydolū crucis exportauerūt: vt hec in legenda cyriacī scripta sūt. Igit ecclia sic afflicta cruciabat donec parcens filiū christianū q libe raret eā ab infidelis coldroe. s. hmo. et hoc est qđ dr: Et signū magnū apparuit in celo: mulier. s. ecclia generaliter et hierosolymitana specialiter. afflicta et ipō sicut mulier viro. i. amicta sole. i. ppō q est sol iustitie. Mal. iii. Qui dīgit in ipō baptismi ethicū ipm industria. ipe est sol ipōlus et paranymphus ecclie. k Et luna sub pe. s. i. ola mutabilis et defectus q luna significata: quoq; defectū patitur debet ad victima ecclie referri. s. Chrysost. vi. Secularia igit indicia si habuerit; nō pōt privilegio qui filii in ecclia illos referre ad iudicandū. l Et in ca. s. co. sed. et. i. fol. cato. vñ. apparēs q reputāt in feminas ecclia q vt caput ei⁹ eo mō loquit de q. precepit alicui⁹ vel cōsor of capat ei⁹. m Et invitro filia et da. parturiēdi in angustia pōtus clamabat ad eā vt eito daret filiū filiū q libera ret eā ab oppressione infidelū. n Et visū ē. Hic ipe describit coldroe phocatio. et ecclie liberatio. dic: Et pepit. Circa primū dicit: Et visū ē aliud signū in celo. i. coldroe rex pharū q vt in celo militat ecclie sue visus thūs gloria plena ter ipōlo de quo fabulat: o Et ecce draco. ppter afflictiōē ei⁹ et ecclie destructē. p illo agit. ppter potētie magnitudinē. q Rufus. i. rubeus ppter multe sanguinis effusionē. q: sibi rufus accipitat aliqñ p rubeo dicit. i. Reg. xvi. vbi de dauid q erat rufus et pulcher aspectu. i. rubicūdus. Ita et ppō rufus. vt ostēdit coldroe rufus ppt lenoīū ecclie et locoz sācoz. dicit: Ita et ppō. s. diabolus. q dicit signa regia. t Et ecce draco. i. diabol⁹ actor in filio exercitu. vñ. i. Machabeoz actor ordinatus ad bellādū vocat. Circa vñ dr: Machabeus adit erat in decimo cornu. vñ. alter apponit

Et cognita vi. i. regina virginū: ignoue proditori vocabuli legi ignoscit. Sancta i. deceptōe gētilū virtutes quidā ostendit: sed ipsa nō vita. Dicitur an. tibi. ppter pudorē: vel qđ ego michael cito cessabo. Per pathos credebat diabolus coldroe filiū suū interfectum.

Denuntiavit. Para
tus erat nunc ad bellū
dū: si nō posset ego mor' ē
qui prebuit.

Et peperit. Carnalē generatōē ipe te. abra
ham. s. mundi. postq; ut
pepit coldroe filii. i. fideles
ipi in ecclie' auditores.

Diebus mille. i.
toto tpore quo habebit
ecclia publicationē. dñi
sic tribus annis. s. vñi. dio facta.

Preliabātur. Ec
clesiam subiugationi eoz
do auxilium ferendo.

Nō valuerūt. Et
movere auxilia angeloz
qz non poterūt ecclesiam
ducere in peccatum.

De ipsa

ab aliqb⁹ vt p. vñ. capl̄a (multiplicat vniversitas
fecipū sūs subditos. p
i. decimā vniversitas suo
rū bellatoz: nā p septena
rū vniversitas aliqñ intelligit. ro qz septē
dicb⁹ replicato cōprehē
dos: filr p denarū eo qđ
quadro numeri fit repli
catus denarij. s. ei⁹ par
fidei vel dicit. iii. physicoz.

v Et cauda ei⁹. i. exercitus sequēs ei. Trahebat tertiā partē stellaz. i. fideliū. q dicunt fidēs in scriptura: Deut⁹. i. ca. Ecce hodie sunt stelle celi plūmi. exercit⁹ mei coldroe de egypto et libya et terra sil et alijs locis multos valde xpianos tributarios et alios captivos duxit: intantū vt ethiopum qñ ad tertiā partē xpianoz in terris illis cruciatū. vñ mō legi⁹ Mach. vii. de antiocho epiphane q dicerit de fidēs et zealcauit eas. i. de filijs israel colētibus deū quos interfec in iudea et hierlm. s Et draco ste. ante mu. s. qz coldroe ei⁹ modo imi tatur ad interficiendū quoscūq; pncipē christianū insurgentē ad ecclesiam defendendā. t Et pe. filiū. b ppter descriptē ecclie liberatōe. et diuidit in duas partes. qz hmo facit ppositū. s. declarat quoddā dictū. ibi: Et date sūt. Pria adhuc in tres. qz hmo ponit ipatoris gradū creatio. ibi: coldroe et de bellatio. ibi: Et facta est plūs. 3° subditoz oppressio. ibi: Vbi terre et mari. Circa pmū dr: Et pepit filiū. i. gradū catholicū q post fera ipauit anno trr. s. cepit ipare anno dñi. ccccxcviij. 3 Adiuvit. hoc addit ad denotandū qđ ei⁹ erat vir strenu⁹ et armis exercitatus: vt et in legenda cyriacī scribit crucis. a Qui rec. erat oēs gē. in vir. ferrea. qz regit ipatōr romanū: cui rebellātes domuit p gladiū. b Et rapt⁹ est fi. ei⁹ ad deū. s. i. in gracione dei positus q; gratia gradū 3 machinatōes et dolos coldroe ghē bat occidere eū. c Et mu. fu. in so. nā ecclia q̄ erat in alia timore coldroe trālito mari qđ vt brachij sil gentis: fugit in graciā q̄ vt hic solitudo: nō qz ibi habitauerat: sil ut solimdo fugitiuus eo mō loquēdi quo fugitiua ad aliā terrā dicunt ibi et qñ in exilio seu deserto. d Ibi pascat illā. s. hmo ha bitātes ibi. e Diebus mil. du. sexaginta. q facilit tres anos et dimidiū. et l. co. ca. vt de hac muliere: vbi aliter p tpo et tpa et dimidiū tpis. i. p tres anos et dimidiū. tpo ei⁹ sil spēs singulariter in scriptura significat vnū locū. plalter 60 absq; numero significat unos anos: vbi dicit fuit plus⁹ 60 annis. Ita tpa sil dicta septē anos facilit et ramū durauit bellū inter persas et crabū. f Et facta est plūs. Hic ipe describit coldroe rebellatio. et qz B gl⁹ actio. ibi: Et audivi vocē. Circa pmū dr: Et facta est plūs. inter pas et crabū. g Magni. Licētiat: qz multi bellatores erāt et vt ago ppe et expeditius qz durauit tpe lōgo: vt dicit⁹ est. h Michael. s. an. ei⁹. q3 cō ponit alig de michaele archāgelo q est pncipe ecclesie tpe vete. tenta. fuit pncipe synagoge: Dan. x. ca. ppter q3 ei⁹ legatio fuit⁹ ad ipm erat ad protectōē et directionē crabū et exercit⁹ eius q pugnabāt p ecclia sil qua p ministeriū angeloz ei⁹ intelligit coldroe et suos exercit⁹ sm oēs expositores sanctoz. et vt sāt p michaelē. legio ei⁹ intelligat crabū et bellatores ei⁹ michael enī interpretat. quis vt deus crabus enī hoc bello. p ecclia erat dei vicarij ecclesiā. dicūt enī ps q in hoc libro boni et mali bello frequenter nolant angeli. i Et nō va. l. coldroe et viri ei⁹. q plures coldroe fugauit cum de ethiopia et libya et terra sil in qb⁹ ab vigebat ecclia. et expulit eā ruptor tādē i terrā sil. q3 subdit: l Et pic. et vra. si. ma. ser. ītiqu⁹. vñ qz ipse

mat coldroe

Et audivi vocē. Ab audītū tripudij in hoc certamine occisis ab ecclia vñ. auditio dicit⁹ angelus: fabulat exultationē angelorū ipōnēs vñ dicit⁹ diuinum: deuotionis tui arrā. vt laudē tuam q̄ te victoria sua ex gloriet: hāc etiā audiū ejulare. Accusabat. Q̄ illud tentabit ac diabolus vel in adiutū committendo.

Delebit. De obsi vel de mente fili⁹ qui⁹ ei ab hy loci tenēte.

Solū q̄ ma. it. pa. Quia vidit mentem filii fabricatōr: in locū suum subditum.

Et posūt vi. Circ dū tribulant⁹ p occultā fraudē nō posse p̄ueri apta tribulatōe aspi cibit ipugnare.

Et oēs sunt. Quę cū 3 agūt tribulationē hys amplius ab ecclie filio a quo habebat 3 oc casū impugnationem.

Agnile. Qui p pace fatiōē vite celi patle. et p i deo fidē hys tribulat⁹.

Per ipsum. Et accepit filius ecclie fa.

Nicolaus

mer celib oe erat antiqu⁹ erat: propter qđ postea fa cto cito trad⁹ dr regnū filio suo et postea dicitur.

a Qui vocat diabol⁹ et satanas: p nimia cius negotiatiōe de bene mōje vt dētur q̄ et vñ⁹ plebeius vt satanas. b Qui seducit vniversos orbes. nā ab illo quos seducebat se sicut dei adorari: ppter qđ ab illis qui ei⁹ erat dei⁹ dicit⁹ est. Et proiectus ē in terram: et angeli eius cum illo missi sūt. Et audivi vocē magnā in celo dicentem: Nunc facta est salus et virtus et regnū dei nostri et potestas christi eius: quia proiectus est accusator fratrum nostrorum qui accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt illum propter sanguinem agni. Et propter verbum testimonii sui. et non dilexerunt animas suas usque ad mortem. Propterea letamini celi et qui habitatis in eis: Vę terre et mari: quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam: sciens quod modicum tempus habet.

Et vidit draco quia proiectus est in terram: persecutus est mulierem que peperit masculum. Et datę sunt mulieri ale due aquile magne: vt volaret in desertum in locum suum ubi alitur
per tempus et tempora et dimidium
a facie serpentis. Et misit serpens post mulierem
de ore suo aquam tanquam flumen. vt eam
faceret trahi a flumine. Et adiuvit
terra mulierem: et aperuit terra os
suum: et absorbuit flumen quod
misit draco de ore suo. Et iratus
est draco in mulierem: et abiit fa
cere prelium cum reliquis de semini
ne eius qui custodiunt mandata
dei: et habent testimonium iesu chri
sti. Et stetit super arenam maris.

Et vidi de c XIII.
mari bestiā ascendentem

Et signum magnum. Scripta persecutōe ecclie sub coldroe. Hic idem describitur sub eisdē filiis sub quibus fundabit. et dividit in tres par tes. qz primo describitur fuscitatio regni. Secundo processus potē. ibi: Et vidi. Tertio terminus bellī persarū. et crabi. ibi: Et qui habet aurē. Circa primū duo sunt: Et vidi de mari. i. de regno persarū q̄ dicta. a Bestia. i. filii coldroe bellatiter vincēdi. b Et ascendentē de

Nicolaus

Tit. Et vidi. Postq̃ supra ostensa est ecclesie militia q̃ ex gentibus congregata est: videndum est C.XIIII
c Quis. Et vide. Obscura plurimis videtur q̃d panes ordine ad ꝓpositum reducti: q̃ sit q̃ admonet. c q̃ sit q̃ exemplo c ꝑceptis multis ꝑfectionis ad ꝑfectionem ꝑducit: in fide habenda et familia. Centū. 11. milia. In virginitate ꝑseuerantes et ꝑnos multis patuit collectos. Contritis. Quia tanta cura est eos qui ad ꝑfectū sūt venire

Et vidi. Postq̃ ꝑpugnatōe facta p duos bestiaꝝ ꝓpheticq; angelus q̃ virginitatē familie ei⁹ ostendit: sanctitatē admonitis vt ad hanc ꝓficiāt accelit. c cōsummato vt ab illa alta vocāt. Per medium cœli. Per ꝑdicatores qui sunt altiori a cœlesto. i. vitē cuiq; ꝓpositos. Habentē euangeliū eternū. i. manuē ecclesiā quā veroto c ꝓphetis locū tradidit.

Mitte falcem tuā & mete ga vīe
† Repetitā ultionē ꝙ negatiua malicia tanq̄ tpe
fructꝰ uel messis † pl uindemie
mi boꝝ ut metat: quīā † maturu
it messis terre. Et misit q̄ falcē suā
† Quasi ad ultionē
in terrā. Et misit angelus falcē suā in terrā.
† Quasi ad ultionē
& uindemiauit uineā terre: & misit in lacū
† Quasi ad ultionē
irę dei magnū. Et calcatus ē lacꝰ
† Ad ultionē
extra ciuitatē: & exiuit sanguis
† Ad effusiū ad remissionē iudicium
de lacu usq; ad frenos equoꝝ
† Quasi ad ultionē
p stadia mille ccc lx.

C XV

† Videt aliud signū
c Et uidi aliud signum in
† Ego qui significabar i actu obscuritatis
celo magnum & mirabi
† Per diuersa
le: angelos septē habentes plā
† Ad ultionē
gas septem nouissimas: quōniā
in illis consummata est ira dei. Et
† Ad ultionē
vidi tanq̄ mare vitreū mixtū
† Ad ultionē
igne: & eos qui vicerunt bestiam
† Ad ultionē
& imaginem illius: & numerum
† Ad ultionē
nominis illius stantes supra ma
† Cum exultatione adimpletionis
re vitreum habētes citharas dei
† Cum exultatione adimpletionis
& cantantes canticū moysi serui
† Ad ultionē nouū testamentū † Ad eos alimentū
dei: & canticum agni † dicentes:
† in primo aduentu † † in nouissimo
Magna & mirabilia sūt opa tua

† Ad ultionē
domine deus omnipotēs. † iustę
† Quasi per ultionē quia p̄missa
& uere sunt uie tue domine rex
† Ego † Ad ultionē
sanctorum. † Quis non timebit
† Quasi ad ultionē
dominē & magnificabit nomē tu
† Ad ultionē † Ad ultionē
um: † Quia solus pius es: † quō
† Ad ultionē
niam omnes gentes venient &
† Ad ultionē † In beneficio † In ultionē
adorabunt in cōspectu tuo † quō
† Ad ultionē † Ad ultionē
iudicia tua manifesta sunt. Et post
† Quasi predicta sunt † Ad ultionē cognoui.
† Quasi ista uel hec omnia dicebā
hec † vidi: & ecce apertū est † tepluꝫ
† Ad ultionē † Ad ultionē
tabernaculi † testimonij in celo.
† Ad ultionē predicatorum † Ad plenitudinē intelligentie
scripturarum que sunt plage.
Et exierunt † septē ange † habētes
† Ad ultionē † Ad ultionē † Ad ultionē
septem plagas † de templo: vestiti
† Ad ultionē † Ad ultionē † Ad ultionē † Ad ultionē
lapide mūdo † & candido: & pre
† Ad ultionē
cincti circa † pectora † zonis aureis.
† Ad ultionē
Et vnus ex quatuor † animalibus
† Ad ultionē
† Ad ultionē
dedit septē † angelis septē † phia
† Ad ultionē

aperta fidē renouauit ipse erit clausa & obscura infidelibꝰ.

C XVI

c Et vidi & audiui de templo CXVI
† Ad ultionē
las aureas plenas iracundie dei.
† Ad ultionē
† Ad ultionē
Viuentis in secula seculorum. Et
† Ad ultionē † Ad ultionē † Ad ultionē
impletū est templum † fumo & ma
† Ad ultionē
iestate dei: & de virtute eius. Et
† Ad ultionē † Ad ultionē
nemo poterat introire in templum:
† Ad ultionē
donec consummarentur septē pla
gę septem angelorū. C XVI.
† Ad ultionē
c Et audiui vocē magnā
† Ad ultionē
de † templo dicentem se
† Ad ultionē
ptem angelis: † Ite & effundite septē
† Ad ultionē
phialas ire dei in terram. Et ābi
† Ad ultionē
it primus angelus & effudit phi
† Ad ultionē
alam suam † in terram: & factū
† Ad ultionē
est vulnus leuum ac pessimum
† Ad ultionē
in hōmines qui habēt characte
† Ad ultionē
rē † bestiæ: & in cōs q̄ adorauerūt
† Ad ultionē
imaginem eius. † Et secundus ef

fudit phialam suam in mare. Et
† Ad ultionē
factus est sanguis tanq̄ mortui
† Ad ultionē
omnis anima uite mortue uniuersa
† Ad ultionē
que in mari sunt mortua sunt. Et
† Ad ultionē
tertius effudit phialam suam in
† Ad ultionē
flumina & fontes aquarum. Et
† Ad ultionē
facti sunt sanguis. Et audiui
† Ad ultionē
angelum aquarum dicentem: Iu
† Ad ultionē
stus es domine qui es & qui eras
† Ad ultionē
sancte quia hec iudicasti. Quia
† Ad ultionē
sanguinem sanctorum & prophe
† Ad ultionē
tarum effuderunt: & sanguinem
† Ad ultionē
dedisti illis bibere. Digni sunt.
† Ad ultionē
Et audiui alterum de altari dicen
† Ad ultionē
tem: Etiam domine deus omnipo
† Ad ultionē
tens. Vere iudicia tua. Et quar
† Ad ultionē
tus effudit phialam suam in
† Ad ultionē
solem: & datum est illi æstuare
† Ad ultionē
homines igne. Et æstuauerunt
† Ad ultionē
homines æstu magno: & blasphe
† Ad ultionē
mauerunt nomen dei habentis
† Ad ultionē
potestatem super plagas istas: nec
† Ad ultionē
egerunt pœnitentiam ut darent
† Ad ultionē
illi gloriam. Et quintus effudit
† Ad ultionē
phialam suam super sedem bestiæ
† Ad ultionē
& factum est regnum eius tene
† Ad ultionē
brosum: & comedebant linguas
† Ad ultionē
suas pre dolore. Et blasphemauerunt
† Ad ultionē
deum celi de doloribus suis & de
† Ad ultionē
vulneribus suis: & non egerunt
† Ad ultionē
pœnitentiam ex operibus suis.
† Ad ultionē
Et sextus effudit phialam suam
† Ad ultionē
super flumen magnum euphra
† Ad ultionē
tem: & exsiccata est aqua eius ut
† Ad ultionē
parentur uie regibus qui ab ortu
† Ad ultionē
solis sunt. Et vidi de ore draco
† Ad ultionē
nis & de ore bestiæ & de ore pro
† Ad ultionē
phete falsi tres spiritus immundos
† Ad ultionē
tanq̄ ranas. Sunt enim spiritus
† Ad ultionē
dęmoniorum facientes signa: & pro
† Ad ultionē
cedunt ad reges terre uniuersi
† Ad ultionē
congregare illos in prelium ad
† Ad ultionē
diem magnum omnipotentis dei.
† Ad ultionē
Ecce uenio sicut fur. Beatus qui
† Ad ultionē
uigilat & custodit uestimenta sua
† Ad ultionē
ne nudus ambulet & uideant pu
† Ad ultionē
dendam eius. Et congregauit eos
† Ad ultionē
in locum qui uocatur hebraice
† Ad ultionē
Armagedon. Et septimus effudit
† Ad ultionē
phialam suam in aerem: & exiuit
† Ad ultionē
uox magna de templo a throno
† Ad ultionē
dicens: Factum est. Et facte sunt
† Ad ultionē
uoces & tonitrua & fulgura: & ter
† Ad ultionē
remotus factus est magnus qualis
† Ad ultionē
non fuit ab initio hominis super
† Ad ultionē
terram tantus terremotus sic ma
† Ad ultionē
gnus. Et facta est ciuitas magna
† Ad ultionē
in tres partes: & ciuitates gentium
† Ad ultionē
ceciderunt. Et babylon magna
† Ad ultionē
venit in memoriam ante deum ut
† Ad ultionē
det illi calicem vini indignationis
† Ad ultionē
ire dei. Et omnis insula fugit: &
† Ad ultionē
montes non sunt inuenti. Et grando
† Ad ultionē
magna tanq̄ talentum descendit de
† Ad ultionē
celo in homines: & blasphemauerunt
† Ad ultionē
homines deum de plaga grandinis
† Ad ultionē
quia facta est plaga eius nimis.

Thc. Instituebat deus q̄ quos non ad uitā uel ipse ad eos uenit illa
sic q̄ uenturus p̄ merita reddit: & uenit q̄ peccāt quo promittunt.
Iudicia tua manifesta. Q̄ quotidie clarius quotidie reprobatis et cognoscit sa
dolio est et iniusta. Et post hec. Cū effusisset illos angelos hic
prius plagandi uicturus quasi plagas illi iam dictas prius proposuit cum q̄
effudit illos dignos esse
q̄ plagas iam passuri. Lapis
ela mysteria ecclie illi re
uelata. ultima velocissima
it ire: q̄ ubi malo mortis
fuerūt potūt nocere.

Apertū est t. re
uelata sunt mysteria eccle
sie in qua deus habitat &
q̄ ad honorē dei militat.

Et exierūt. Et q̄ ita
egerat et ante exitū p̄dicato
rēs & reprehendent male
operantes.

Et vnus. Quia q̄s si
ill peccabunt et ultimūde
prior patrū habebūt q̄si
ela vnus dicunt: q̄ vnā
docent.

Iracūdie. Literaq; cor
rigūt corrigula irā dei pec
cantibus minant: aliqñ
etiā reddicant.

Fumo t. Nemo t.
Quia tunc ola erunt ita

Nicolaus

a Iuste & vere sunt vie
rue t. confitentes punien
do: & penitentes suscipien
do. ideo sequit: b Quia
solus pius es. peccatores
reuocando. ideo iudicasti:
c Ad hoc omnes gētes ve
nient. t. ad fidem christi ad
finem mundi. multi enim
infidelēs videntes victore
ad christianos: mirantes
que. p. deseruntur. vera
tionis intellectum eis tam
tē. credituri in christum
vt dicitur in ca. sequenti.

Specialiter de sacerdotibus & huius mōdi. d Et post hec. Hic consequenter
describit septem plagarum executio. & diuiditur in duas partes. quia pri
mo ponitur perfectionis ordo pestilio. secundo ipsa pestilentia. ca. seq. Circa
primū vide: Et post hec vidi: & ecce apertum est templum. i. diuinum sacer
tum per implectionem in effectu. e Et exierunt septem angeli. i. dei mi
nistri qui postea nominabuntur posequendo. f Habentes septem plagas.
i. habentes potestatē infligendi septem vindictas. g Vestiti lapide mū
do. i. electo: qui dicitur lapis abscisus de monte sine manibus. Dan. ii.
Et mundus quia peccatum non fecit nec est inuentus dolus in ore eius.
i. Petri. ii. quo dicuntur indui homines sancti: Ro. xiii. Induimini dñm
nostrum iesum christum. per imitationē operum suorum. Et hoc patet q̄
per istos septem angelos de quibus sigillatim postea dicitur: homines ca
tholici & sancti intelliguntur. h Et precincti circa pectora zonis aureis.
per hoc designat castitatis mentis que precipitur in nouo tñ ante. licet per
tenea accentos castitas corporis pertinēt ad vetus testamentū: ubi ante. v.
Audistis quia dictum est antiquis: non mechabēris. Ego autem dico vo
bis quicūq; viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est
eam in corde suo. i Et vnum de quatuor animalibus. i. de quattuor
euangelistis: vt dicunt aliqui: dicentes q̄ ille fuit iuctus qui magis loquit
de punitione reproborum. sed sm ea que dicta sunt. ā. ca. t. ille magis vide
tur futile marcus: vt dictum fuit: q̄ per quattuor animalia intelligantur
quattuor ecclesie patriarchales siue quattuor patriarche eis presidentes.
ad arcuēo fuit vere patriarcha alexandrinus. k Dedit septem angeli
lis septem phialas &c. i. potestatem puniendi reprobos et ordinationē di
uinā. l Et templum est templum dei fumo &c. per quod designatur di
uina condemnatio sicut. iii. Reg. viii. dicit q̄ nebula implebat domum dñi
ad designandum dei potentiā acceptando demonum salomonis & popu
li. sic in proposito deus permittendo reprobos obdurabit eorum. m Et
nemo poterat introire in templum &c. quod exponit aliqui de ecclesia hic
militante quam fidelium non introierunt donec septem plage sequentes
consummate fuerunt. quod completum fuit tempore godfredi ducis lotharin
gie capta hierusalem per christianos. sed hoc dictum non videtur verum.
nam ante completionē septem plagarum habitata fuit hierusalem a chri
stianis: vt videbitur ca. ix. propter quod aliter est dicendum. Q̄ iohānes di
cendo q̄ nemo poterat &c. alludit ei quod dicitur. iii. Reg. viii. Nebula
implebat templum dñi. & subdit ibi: Et non poterant sacerdotes stare. quia
ita arcuerunt se propter reuerentiam gaudiis dei: vt diffusus dictum fuit

ueritate mysteriorū & in battle tubarū & in pugna mulieris & diaboli & fa
ctiōe reliquiis filiorum eius ordinē vsq; ad p̄sē tractat. In hac 6ª ostēdit
sequentibus circa vltima tpa imminēt. qr de hac pestilentia ait
pearis vocat & enarratiue de illis 6ª partē & occultat. In hac ꝙ q̄nta vi
sione mī tunc tpe angeli scribūt pestē autēm ipsam ꝓmittit plagā. i. pestis
ctionis loquens qui ipe
antichristi eum: ꝙ pestis
tio maxime bestiæ ptin
ad patiendum.

In hac tribus vicissi
bus tres dicit: cum enim
mor sint supradicte: sed
omissa prima que fuit de
correctione ecclesiarum de
aliis tribus dicit: pleniora
tione tamen.

Et mirabile. mi
rum est hominꝫ habere
tantam primū vt alios
posit damnare.

Plagas septem.

Ita ut eōm executione et
detractione illoꝝ q tpe
antichristi erunt.

Et vnus. Quia q̄s si
ill peccabunt et ultimūde
prior patrū habebūt q̄si
ela vnus dicunt: q̄ vnā
docent.

Iracūdie. Literaq; cor
rigūt corrigula irā dei pec
cantibus minant: aliqñ
etiā reddicant.

Fumo t. Nemo t.
Quia tunc ola erunt ita

Nicolaus

a Iuste & vere sunt vie
rue t. confitentes punien
do: & penitentes suscipien
do. ideo sequit: b Quia
solus pius es. peccatores
reuocando. ideo iudicasti:
c Ad hoc omnes gētes ve
nient. t. ad fidem christi ad
finem mundi. multi enim
infidelēs videntes victore
ad christianos: mirantes
que. p. deseruntur. vera
tionis intellectum eis tam
tē. credituri in christum
vt dicitur in ca. sequenti.

Specialiter de sacerdotibus & huius mōdi. d Et post hec. Hic consequenter
describit septem plagarum executio. & diuiditur in duas partes. quia pri
mo ponitur perfectionis ordo pestilio. secundo ipsa pestilentia. ca. seq. Circa
primū vide: Et post hec vidi: & ecce apertum est templum. i. diuinum sacer
tum per implectionem in effectu. e Et exierunt septem angeli. i. dei mi
nistri qui postea nominabuntur posequendo. f Habentes septem plagas.
i. habentes potestatē infligendi septem vindictas. g Vestiti lapide mū
do. i. electo: qui dicitur lapis abscisus de monte sine manibus. Dan. ii.
Et mundus quia peccatum non fecit nec est inuentus dolus in ore eius.
i. Petri. ii. quo dicuntur indui homines sancti: Ro. xiii. Induimini dñm
nostrum iesum christum. per imitationē operum suorum. Et hoc patet q̄
per istos septem angelos de quibus sigillatim postea dicitur: homines ca
tholici & sancti intelliguntur. h Et precincti circa pectora zonis aureis.
per hoc designat castitatis mentis que precipitur in nouo tñ ante. licet per
tenea accentos castitas corporis pertinēt ad vetus testamentū: ubi ante. v.
Audistis quia dictum est antiquis: non mechabēris. Ego autem dico vo
bis quicūq; viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est
eam in corde suo. i Et vnum de quatuor animalibus. i. de quattuor
euangelistis: vt dicunt aliqui: dicentes q̄ ille fuit iuctus qui magis loquit
de punitione reproborum. sed sm ea que dicta sunt. ā. ca. t. ille magis vide
tur futile marcus: vt dictum fuit: q̄ per quattuor animalia intelligantur
quattuor ecclesie patriarchales siue quattuor patriarche eis presidentes.
ad arcuēo fuit vere patriarcha alexandrinus. k Dedit septem angeli
lis septem phialas &c. i. potestatem puniendi reprobos et ordinationē di
uinā. l Et templum est templum dei fumo &c. per quod designatur di
uina condemnatio sicut. iii. Reg. viii. dicit q̄ nebula implebat domum dñi
ad designandum dei potentiā acceptando demonum salomonis & popu
li. sic in proposito deus permittendo reprobos obdurabit eorum. m Et
nemo poterat introire in templum &c. quod exponit aliqui de ecclesia hic
militante quam fidelium non introierunt donec septem plage sequentes
consummate fuerunt. quod completum fuit tempore godfredi ducis lotharin
gie capta hierusalem per christianos. sed hoc dictum non videtur verum.
nam ante completionē septem plagarum habitata fuit hierusalem a chri
stianis: vt videbitur ca. ix. propter quod aliter est dicendum. Q̄ iohānes di
cendo q̄ nemo poterat &c. alludit ei quod dicitur. iii. Reg. viii. Nebula
implebat templum dñi. & subdit ibi: Et non poterant sacerdotes stare. quia
ita arcuerunt se propter reuerentiam gaudiis dei: vt diffusus dictum fuit

Et factus ē sanguis i modū mortui cūcta ānima viuēs mortua ē in mari. Et ītrūdit angelus ꝙ. Nicolaus

mortuus papa stat cristianus sine sanguine ꝛ quasi mortuus reluct⁹. sed illud nō videt rationabiliter dicunt qui dicut q̄ ps ex p̄dictis p̄ sperum angelum intelligunt vel ītelligi debent vel ipsa cathedra ꝛ illustre ecclesie romane⁹ sint posterius. Nec q̄ sub dr. Et vita ala viuēs mortua ē in mari. nō bñ cōsonat ꝓphetie. nō alii de ecclia nō fuerūt occisi cuius ītentionē papa. q̄ p̄dicatio illa sint plonalis. cū alior p̄t exponi ꝛ melī⁹. vt vi dicī de carolo magno regi francie q̄ ipe illis tēporibus debellauit: qui p mare & bellauit. ꝓpter multitudē illius ppli: ꝛ nō loquit⁹ de carolo qui vī. I. sequē. ca.

Atque multe ppli multi. mare namq; est congregatio aquaꝝ multaꝝ. Itē q̄ la

gones p mare nauigantes plures terras xpianoꝝ afflixerūt. Dicit igit̄ sol mor: Et scribas angelus. I. carolus rex deo ⁊ ecclesie deuotus. a Effudit ph̄ialā suā ī mare. exercēdo diuinā vindictā in ītrones. b Et factus est sanguis mortui. ex multa valde de liconiis⁹ fuerūt occisi. sed q̄ de rema nentibus aliqui videntur victoriā caroli fuisse virtute dei baptismū fuisse perdit. nō nō dr: Et factus est sanguis mortui simpliciter: sed tanq̄ mortui. Licet sic obstinati fuerūt occisi. nā de illis vna die carolus quattuor milia ⁊ quinq̄ginta fecit decollari. nō subdit: c Et ois ala viuens mortua est in mari. ex qui capti fuerūt viui in īfidelitate ītrōnū obstinati occisi fuerūt: vt dictū est. d Et tertius. Hec est tertia pars que sibi exponit de carolo magno imperatore vñ facto: nō notat hic duo angelum. I. fortitudo ⁊ ter mutatio mō quo vī. I. Reg. c. de paulo facto regē q̄ mutatus fuit in virum alterū. Carolus enī. ccc. anno regnauit sup̄ francos. ⁊ post imperator fuit sacratus. xviii. anno vt vī in cronica. figiberti. ⁊ anno. xl. ipsi fuit maurus q̄ ⁊ hūi dicunt ⁊ multas terras xpianoꝝ afflixerūt deposuauerūt tocalfe debellauit: ⁊ eos qui remanserūt fidei catholice subiecit. nō dr: Et tertius. I. carolus ipator irame. e Effudit phialā sūā. I. dei vindictā. f Qui fluminā ⁊ sup̄ fontes aquaꝝ. I. sup̄ maiores fines hūnos q̄ sic notant. eo q̄ habitabāt ꝑmitus ingta paludes meotidales vbi sūt multe ebullitiones aquaꝝ p modū fontiū. ⁊ q̄ ex illis paludes ille potarent īnumerabiles bēstie eas ītrāre nō ⁊ gstbos q̄ vltra illas paludes habitabāt ī fabrica debellauerūt. et q̄ victoria dicunt alias terras vsq; in gallia fuit adhūc a rege ferro ⁊ igne vastauerūt. g Et factus est sanguis. q. carolī exercitus multos interfecit hūnos. h Et audiui angelū dr. Ad intelligētā huius scīalī q̄ angeli dicūt q̄ sunt de ordine⁹ principatus⁹ possunt vocari⁹ regnis ⁊ gentibus. ⁊ ī p̄sentī bonū generis ītī cōmittāt. ꝓpter q̄ videat⁹ illis īmitē reddere q̄s p̄ualuerūt ad īmitē pentos illi cōmisse. ante ꝑfectā determinationē diuine voluntatis debitura ultiōe gentis vel illi⁹ iudicatōr⁹: ⁊ hoc mō Dan. c. p̄ dicit̄ dānihel. Principus regni p̄sy restitit mihi. xxi. diebus. licut ibi dicit̄ exponit⁹ dictū est. Sed q̄s tale diuinū voluntatē p reuelationē vel ex ipsa ꝓphetāl⁹: ꝓcedere apparebat diuinū iudicium. nā voluerunt eos semp fuisse pedes diuine voluntati. ⁊ fm hoc dr hic: Et audiui angelū aquaꝝ. I. hūnoꝝ ⁊ fontes ⁊ summa significatōr: vt p̄dictū est. i Dicentē iustus es dñe. approbando diuinū iudicū de ēdemnata sibi gente hostis. k Quia sanguinē scī effuderūt. hūni nāq; antēq̄ debellarent⁹ p caroli milites ipsa inter se ītrinsecus inter quos erāt alīq; p̄dicātes ⁊ pono ꝓphe. l Et sanguinē dr. ita videt⁹ eos punīdo sibi pena. vñ vulgariter dī de sic punito: ille bibit eī tali cyatho eī quali alios potauit. m Et audiui alterū angelū dicēt. Dicunt enī dñe ⁊c. nā ambo angeli diuini iudicij approbauerūt ꝓcedere. o Et q̄rtus angel⁹. Hic ponit quarta plaga

Et datū ē illi estu⁹ afflīgere homines ⁊c. et datum ē illi estu⁹ afflīgere homines ⁊c. Et ardebant homines ⁊c. Et ardebant homines ⁊c. Et ardebant

Et habet et cet. Et ppter eni ydolatriā ꝛ ppter pot. ꝙ ipſi adhīt
Rōmis et ydolatrie ꝛ bestie et pene vniuerge ꝑ mundū. Iudicii. C. ꝛ gene
tilis⁹ ꝛ fidei ꝓfanis. ¶ Similiter .i. ab occidali. Do malicie in qualibe
parte mundi debuerint. ¶ Et mali nō in .ii. regnatione ipſius.

Venit in mente. Cuncta enim eorū ſit ſingula poſt capi: quoq; prima
vidisse cōfitus.

Ecce calicē. Ad
ſe vt ipſe deus dare ſibi
poſſit. ꝛ ſibi ꝑ poſſit
bonitas ꝙ poterat

Et dixit de⁹ cordi ſp
merūt. ſi
nō quātū ſufficit vt ſi
tui deus cū dare poſſit
ſibi ꝙ poterat
ſibi ꝙ poterat

Et odio. et vult ꝙ ob
q ꝙ deo affligit in mūdo
vult mūdo cōtrahere reſpe
cui hāc penā ꝛ vita ſua
vituperū. ꝙ ſecta ipſoꝝ ꝛ
ſi ſi ille ſuā ꝛ penā ſuā.

Talentum. Et ma
gnū. ut ſtuard. medium
ſi-mag. mōdi ſpiritu
ta. De multo ſi dixit: q
poſſeſſo in hr. deuotus lin
guis nō effugiſſi hāc vin
dictam.

Et blaſphemauerūt. Al et ſi infirmo poſſit ſi
milis ſtare ſi ꝙ merito pa
tiri. debuerunt ei ꝙ deus
tantam potentā habet ꝙ
plagas eis inferat: ꝛ ſi eſt
blaſphēia. C XVII.

Venit vn⁹. Ab
c Et deſcripſit
plagas quas in
ferēt pōtificatui ꝙe anti
chriſto ſibi ſuccedenti ꝙe
ſibi ſuccedenti ꝙe
ſibi ſuccedenti ꝙe

Post hec vi. In hoc tam vltime agit de visionis parte. Ibi
Videbat ipse in Patmos insula existens se videre angelum descendentem de celo. Et in ipsa visione audiebat vocem de celo dicentem sibi. Et hec vox dicebatur esse vox angeli. Et ipse angelus dicebatur esse fortis. Et ipse habebat in manu sua librum. Et ipse comedebat librum. Et ipse dicebat sibi. Et ipse dicebat sibi. Et ipse dicebat sibi

Alleluia. Alleluia. Hec dicit alleluia q̄ bene dicit deo nr̄o: et q̄ talia nobis fi
et vnde ambonominatio ei laudare debem⁹. Et vñ antiquitus nō
mentem tamen tetrādo ne hoc idiomate laudandi dr̄ deum: sed ei⁹ illi
musicam qui in ecclia fiebant iubilos et doctores aliquos.

Amen. Et vere laudandus dr̄ de hoc q̄ iniuncta nobis ita peniit.

Et vox de throno dr̄.

Vox hominis multip
q̄ exultatio. Increpatio
ponit admonitionem ad
pleta. q. d. nihilhic plus
gaudium videtis exultatio
ne: modo vos precipite
vobis ad vtilia. Exhortor.

Psalm. Que negauit
altera posterius. mysti
ria me: dei pte Ipsius ⁊
filii: vide etiā Ysaie me.

Et iudicii qua. vo.
Obtēta lenitia q̄d habe
bāt (si de perditis ma
lentis) supponit occisis alii
lenitas ipsius q̄d de sal
tatione ilia q̄d dictum⁹
est habebunt.

Et vox de throno p. Et
admonitio erat vt ligaret
quota ipsa ecclia fecit ⁊
laudet vt recipiat.

Et datū est illi. In
hac vita vt se posset pre
parare. Illa sola datus
est illi byssus splendens
candidus. Bonc candido.

Et cecidi ante ⁊c.
Quia malos⁹. me inflexit
⁊ obedire parat⁹ fui. sic ⁊
vos obedite mihi.

Vide ne fe. In ve
teri lege non prohibet le
adorari⁹ p̄ alicui⁹ vi
dēs sup se exaltarē homi
ab hoc timant adorari.

Nicolaus

a In celo. milit ista re
clesie ac vita sarracenoꝝ
detestāde. ⁊ ipsaꝝ fab
lamatōe. ⁊ cū i celo tristi
plātio ecclie in q̄ stat gau
dent: q̄ in agunt deo de
bellatio i terra fidelit⁹ col
lata. b Sicut alle
luia. duc victōes illi⁹ be
ate. nā alleluiā ē q̄si lau
date. In. nomen ta. dñi.
c Laudes ei⁹ta. nā victa
victoria ē deo attribuenda. d Quia ira ⁊ in
dignatio ē deo attribuenda. e Quia ecclia
sponsa ē xpi. ⁊ sponsa
rō subdit. hmā vō dicit:
f Qui vocati. oc me. ma
gna. I. de gl̄ie sarracenica q̄stī ad turcos spāt: vt dicti ē ⁊.c. vñi. cū punit
do. g Que corrupit tra ⁊c. q̄ milites ppl̄os licoit per fidia machometi. ⁊
ppter ponit rō fidei. cū vī: g Et vīt sang. suo. suoꝝ. a turcis ⁊ egyptiis
occisoꝝ. h Et ingr. vir. alla. p̄ p̄ rebelliōe turcoꝝ. ⁊ p̄ p rebellatōe
egyptioꝝ vī dixit. I. hmo p venict sarracenis. ⁊ p̄ p recuperatōe ilī⁹ terre.
i Et fum⁹ ⁊c. I. gētis sarracinic. k Ascēdit in sē. sēcoꝝ. Nā occisi de
scēdūt ad ignē gehēne. l Et cet. virgines. Quasi. I. virtutes ecclie pturbatoꝝ
loco ecclie. m Et Syrace ataxia. I. hmoꝝ ecclie pturbatoꝝ cū ista plāt fuit: vt
dicti ē. ⁊.c. nī. n Et also. ⁊c. de throno vbicūq̄ ipsius collato. o Et
vox de throno. I. de sede applica. p Et iuit. exclamdo ecclā ipsius ad lau
dādū deū de tāto vbicūq̄ relāde certa cognita. q Et audīui vo. tube. I.
hieroslymitani pīarche. r Et ⁊ vocē agmi multoꝝ. I. ppl̄oꝝ multoꝝ
grandi⁹ ⁊ dicti ē. ⁊ vñi. ⁊.c. Nā milie ppl̄a milti. s Et ⁊ vocē mu. tonī. ma
gnus tho q̄ vī nūc i era tēla regnabit. q̄si sarracenis dolent ipsiꝝ fidei fuisse
finē habere. t Alleluia⁹. mōe literali. u Et exul. ⁊c. exterioꝝ. exul
tant cū dicti ē ⁊c. vñi. ⁊.c. Nā q̄si gaudiū eoꝝ in malefacta exteriꝝ ⁊ infi
delitatē. v Quia ve. trap. agmi. stic cū ecclā in fidei figura vilecētibꝰ ecclie
collatā: in p̄ter hieroslymitanis ⁊ ipsius rebellatōe ipsāt. x Et vīt
ascendit ⁊ ad finē. hī. fīri debent. a Et vīt
coopiat se byssino. ⁊ hī. p̄ sanctos ⁊ electos⁹ honestat. ab pte
Laudat ipsi⁹ iustitia gl̄ie ⁊ actiō. ⁊ pmo cā finaliē. cū vī: Et dixit mihi. Ista

Testimoniū enī ⁊c. Quia Ioānes dixerat: prohibet ipse testimoniū
Dicit tibi. I. Dicta dānatione babylonis ⁊ crudelitōe qua inde habue
bāt. sancti supponit dānationē ipsius antichristi ⁊ apōy eius quod est ihu
Et apprehensa est bestia. et cū ea quare dānabunt: qui pugnauerāt p̄ra chr̄i
stum quales potuerūt. ⁊ vñ dicit⁹ pene potenti vincere. q. tanta habet pote
stat⁹ sīn dānat⁹ ⁊ dānatur: q nulli⁹ possit refi
stere. et. d. Ideo vobis⁹ est
imitari: vñ ⁊ ipse admo
nitionē interponit: ⁊ vī
dixit angelus.

Vidi vocatos ad nu
pcias: vidi eos q̄ possūt
venire. nī boni. alii autē
⁊ boni habent admoni
tores.

Equus albus. Ad
est. caro christi: postea
verbum dei ad bellū cō
tra diabolum:

Sicut flāma ⁊c.
Quia comburit vitia: ⁊
accendit ⁊ illuminat.

Hec omnia sine respe
ctu alicui⁹ ⁊ vñi notem⁹
qualis sit ⁊ q̄tus possit.

Verbū dei. Ad est:
ipse dixit ⁊ facta sūt: per
quē ola p̄ficit: ⁊ p quos
p̄ milēs ⁊ annūciatus:

Testm bysso albo⁹
mū. Ad Nā corpi⁹ mīs
die qui ab illicitis refre
nantur: ⁊ stimulo charita
tis ad bona incitant. Ad
est ad iusticiam.

Gladi⁹ ⁊c. v. Ad est
diuina sententia incidens
pranso cogitatōes men
tio ⁊ illicitos motus cor
poris: vel verbo ⁊ nouū
testamentum.

De lyra

gelus regulare mysteria
dina solui. c Scribe,
ad futurum memoriam.
f Beati q̄ ad cenā nu
ptia. agni. I. ad percipio
nē eucharistie sacramēti.
g Vocati sunt. per si
dem charitate formatā.
h Hec verba dei. autoꝝ
ndi⁹ erat angel⁹ loquēs
tolui. i Vera sūt. nīl
a deo milīl falsū procedit
pōt. k Et cecidi ad pe.
di⁹. Lauzeli loquēte ad fa
ciā tibi reuerēnā quaꝝ
tū angel⁹ renuit: q̄ p̄fes
carnationē filij dei p quā
hāma nī assūpta ē a suppōsito dei. Angeli reformidāt se venerari a nā hūa
na quā vidēt sup se eleuatā i filio dei. q. ē similē nāe nūero cū ipsis. l Dñi
adora. adorandē larric. m Testimonia enī sic. Opi. ppīcie. Ioās ppīe
testimonia perhibēt iesu ipso sīn q̄ dicit Act.i. n Et vi. ⁊c. aptī. Dic
ipsi⁹, declarāt victoria ipsiꝝ: q̄e baldwini regis ierōlīt. q̄ succēsit godfre
do ffi suo. hmo anno mīllesimo octuagesimo. cui⁹ primo declarāt. xpīno nobilia.
Nā ei⁹ victoria notabilis. fuit: Et vidi vnū āgelū. Circa pmā vī: Et vidi ce
lū apertū: q̄ Ioānī reuelatū fuit celū⁹ erat in vī pīcla claudā. o Et ec
ce equ⁹ alb⁹. I. regnū hierosolymitanū. vocat⁹ latinat⁹ dr̄ baldwin⁹: vī pīcta ē.
p Et q̄ ē. sup eū. I. baldwin⁹ rex instituit⁹. q Vocabit⁹ ⁊. erat. nī ad
ipsū fidēs fuit in fact⁹ ⁊ verax in dño. r Et cū in. iudicauit pplm. sibi
subditū. s Et pugnat. Nā rex instituit⁹ fuit⁹ cepit bellare notabilit⁹ re
gnū sui⁹ p expugnatōnē sarracenoꝝ. t Oculi aūt ei⁹ sic⁹ flāma. nam
aspect⁹ ei⁹ erat terribilis sarracenis. v Et in ca. ei⁹ vīt. nīl. in terra
philistinoꝝ ⁊ tyri ⁊ sidonis plures obtinuit ciuitates in qb⁹ antiq̄ erāt re
ges. x Dño no. scri. q̄s nr. nouit nisi ipse. bona cnī opa sua q̄bꝰ potes
rat celebrat a laude hūana. y Et ve. cratve. alp. sanguīe. I. sarracenoꝝ
ab eo occisoꝝ. z Et vo. no. ci⁹ sybā dei. Nā ad honorē ei⁹ dei erā na
tiua ciuitas ⁊ vltra mare fuit. a Et cet. q̄ sīla facta. I. stiplarij ⁊ hospita
larij q̄e tūc ordinē fuerāt ibīque ad mīlitādū ⁊ additorū⁹ ei⁹ vt dicit ex
positorē dicti. b Sedēt⁹ ⁊c. in sōlio. c In ego albio. I. in corpōre ca
stitate dealbat. nī de q̄stiōe eoꝝ ē votū castitat. d Dicūt byssino. p
bono fuerūt ⁊ pariter⁹ mūdicīs. vt dicti ē. ⁊ Et de ore ei⁹ pce. gla. acut⁹.

Nam verbo

Regnet eas vel ē. Sanctos de throno in throno: malos de vestibo in vestib
Calcat torc. Nī ē mont⁹ q̄ ab ipso deo pmo hoi peccāti tātā ē relax
gāte tribuit: vel tocular tribulatio. qui. I. m q̄ positus sūt⁹ calcat⁹ ⁊ am
plius: quā ne⁹ ar⁹ ade peccāti tantū: furiosus in pagine ei⁹ expositio: sed
tiam vinum celaris dei ponendum. in quo potui nō erant vinum fur cela.

Et i vestimēto. Vel
in cordibꝰ fidelīū q̄ sūt ve
stimēta xpi: scripsum est
rex regum.

Et vidi vnū ange.
Obstia dignitate ipsi per
quā statuebat expugnare
potenti: fudit admonitio
nē de p̄sentiq. d. ipsi ta
li adherere debetis.

Alb⁹ qui. Alb⁹ fidē
litis⁹ q̄ agnus ⁊ leones sūt.
in p̄ motibꝰ bonoꝝ opū.

Venite. Bñ op̄andō:
in cui⁹ fide non diuersus
hercles sequātur sic mali:
vī de pdit⁹ milīl dicēdo.

Et cōgre. ad ce. ⁊c.
Quasi. d. Malefi debuī
esse sollicitus vt ad hāc cenā
venire possīt: qi mīl hanc
pugnauerīt diabolo suc
cēdetis: qi milīl pepercerit ē
necesse vobis: cū mīl aux
lio dei superē poterūtis.

Dicit missi sūt. Anti
pho ⁊ sui apli. in oratōe pe
nas pariter q̄ alios ad filiū
diuinū⁹ q̄ viā⁹ cōducit.

Et ceteri. Ad ē sequa
ceo cōp minore pena pu
nient: vī mīl q̄ erāt ceteri
. I. ad ei⁹ pacti occīsi mīs
do vīuent deo.

Ydo anos ⁊. Ad est
ecclā sīl delectati sī de pe
na illoꝝ ⁊ de pfectu fīm.

Nicolaus

Mīl verbis efficacib⁹ hoc
tabatur: cogitabat bella
rem suos ptra ecclām in
fidēs. a Et ipse regat
eas in virga ferrea, carū
plurimꝰ superbā frangen
do. b Et ipse calcat tor
cular vini ⁊c. q̄ fuit cor
rector vine fidelis. i. sarra
enici sanguinis effusiōe
c. Et hz in vestimēto ⁊ in femore suo scriptū. rex regū ⁊ dño dñantiū. ex
fidelitis enī patz q̄ habuit cōditionem regio valde excellētie. propter qđ dicit
rex regū. p ipsore suo. eo mō⁹ quo rosa dicit flos florum. d Et vidi.
Ydolatri descripta est baldwini regio conditio nobilis. hic ostitur describitur
quādā ipsi⁹ victoria valde notabilis. Ad cui⁹ intellectū sciendū q̄ anno. v.
regni balduini principeo egypti dixerāt suo califhe. q̄ ipse erat aptā ad recu
perandā terrā a ipsiamo occupatā. nam quia plures christiani principeo ad
terras nativitatis fuc redierunt: tum q̄ remanētes bello frequentibus affli
cti ⁊ depauperati erāt: vt dicit ep̄a tyrēnēsis. pl. li. ca. iij. Addāt enā expositio
res aliqui q̄ ad hoc etiam erant excitati per quosdā falsos ppetas sarra
cenoꝝ. qui asserebāt in breui petrā sancti sepulchri fruitarium comterendam ⁊
eriacom sancti in pfundā mario submergendā ⁊ christianitatē de terris illis
penit⁹ delendā. quibꝰ attentis dicit⁹ califha sparauit exercitū magnū per
terrā ⁊ mare ad obtinendū qđ erat ei suggestū. quo audito ipiani pauci ci
stercēs cōparatiue fuerūt territi: sed patriarcha hierosolymitan⁹ cū consor
tibus penitentiā etis ⁊ de vīo cōfiderent tandē victoriā assumūt ⁊ q̄ arce celi
de carnib⁹ sarracenoꝝ essent saturande. posterēs quasi de vestibo dñice cru
cis signā. sic igit nostri ēt quinctio equitā ⁊ duc⁹ militbus pedītū contra
hostes quoꝝ numer⁹ erat q̄ttuor milīl ablq̄ illis q̄ in castris venerāt ani
mosius pedestres. pter auerīs et hostib⁹ magnā multitudinē ⁊ robur con
uersū sūt ad fugā. de castris enā illa magna pars a nīo fuit rectra. dicit ergo
Ioānes: Et vidi vnū angelū. I. patriarchā hierosolymitanū. c Stanion
in sole. p eminētiā vite doctrine: fm illud Eccl. i. Sol refulgēs sic ille ec
fulsit in templo dei. f Et clamauit voce magna. in exhortatione prolixa.
g Dicite oībꝰ auib⁹ ⁊c. q̄ per cōgregāti ad ei⁹ exhortatiōnē facta auco la
rio habuerūt ad comedendū. h Et vidi bestiā. id est egypti soldanum.
i Et reges terre. sibi subiectos. k Et congregata cōp congregatoꝝ. in ma
ri ⁊ in terra. l Ad faciendū pliū cū illo ⁊c. cū rege balduino ⁊ exercitu
suo. m Et apprehensa est bestia ⁊c. rex egypti ⁊ ppheta fuit⁹ q̄ in auctu
ritā sua fuerāt compehensi. nam contrarii eius quod cogitauerunt euenit.
n Et qui fecit signa. falsa. o Coā ipso qb⁹ sedupsit eos qui acc. cha

Et vidi angelū. Videtur nūcupatiue nūcupatiue ⁊ im- C. XX.
propie. pticulo ascēso dyabolo suppōnit nūcupatiue ipsi⁹ nomen: ⁊ ipponit eam
tam ipse. ⁊ ei⁹ pōnā nūcupatiue: ⁊ q̄ vīlī potest⁹ videtur. I. dñs. q̄ in tantū
li abysso potuit illū ligare: q̄si volunt. q̄dā⁹ dñs ēdūt alios ostia ad potest.

Abyssi. Abyssus tenebrosa caruīa temporis: vī ipse tenebrosi⁹ ipe tēpus
permittit ⁊ ordinat.

Apprehēdit. I. peccatis
obstat nec se permittit a
pōt⁹ illis tentari ⁊c.

Et misit eū. Videtur
q̄ diabolus ⁊ sui ministri
ipsi⁹ in abysso ⁊ ostia
fidelīū ppetat⁹ sunt⁹ ⁊
ille. Ideo ne ipsum fuerit
ipsi⁹ in vītis ipse adue
nisse ligauit.

Et misit eū in. Ostia
dicit⁹ ⁊ fidelīū ⁊ malitia ei⁹
pn̄ ostiari⁹ ⁊ custos. q̄si
gat in euangelio q̄ intra
uit in ouile.

Et claus. Bñ ostia
gillū posuit. I. signum cru
cis q̄d ei⁹ fic. superat vt a
fidelibus repellat.

Et post hoc o. ⁊c.
Vt recipiat p̄ñē q̄d ha
buit ante adultū christi.

Et vidi. Solūtio ligā
tō. d. vidi solutos fidelēs
⁊ milenū ipsius fore obo
dire parato ⁊ pedissos
iudicare subditos.

Vidi. in tpe ligatiōis
ecclīā ad hō operādum
ita silentū: ⁊ hoc cōtē tpe
illoꝝ qui p̄ ipm mortūi ⁊
vīti dicūt in illū intra
rendū. ad tollendū delīc
dere: fieri straliā ⁊ mi
ri prophete defendarent
ipsius tutū fuerunt.

De lyra

tacte bestie. I. arma ⁊ vo
pilla fere machometice.
p Et qui adorauerunt
imaginem eius. id est cul
phum egypti repletum
tis personis machometi.
q Vīt missi sunt bi
duo. I. caliphe ⁊ ppheta
q̄ nō fuerunt in vīctu del
lo. ⁊ accipit hic singulare

p plurali. I. ppheta pro ppheris. sicut Ezec. viii. Vidit multa q̄ scribūa
id est multe. r In stagnū ignis ardētis. q̄ mansiones in infidelitate defe
derūt ad ignē gehēne. s Et ceteri occisi sūt. I. illi q̄ mortui ad pugnandū
cōtra regē balduinū. t Et vidi angelū. Descripta in generali ⁊ ipsāt septima plaga hic con
tinuatio
sequitur declaritē ecclie pmotio nona. ⁊ vīsibīle in tuno. q̄ primo
declarāt hec pmotio. scdo christianoꝝ victoria per Ioānis. tūi. Et
vidi sedes. Secundū illū q̄ primā partē ⁊ secundū in parte exponunt aliqui
de calixto papa. ⁊ henrico imperatore. huī⁹ nolo quinto. qui coēter ad papa
tū interfectione anathematis. reuocauit ecclīasticū q̄ vī fuerāt impe
ratores. I. inuestitudo ep̄oꝝ ⁊ abbatoꝝ per baculū ⁊ annulū per mortuos an
nos ⁊ ampli⁹. I. a tpore caroli magni. q̄e potestas ei⁹ ecclīa fuerat ab hā
driano papa in ecclīa rome celebrate: vt habet in chronica sigiberti. ⁊ hic
exponit hanc litterā: Et vidi angelū. I. papam calixtū. v Pudorem
clamoꝝ dixit. I. peccatū ecclīasticū. q̄d egregie quis a cōtrio fidelium.
x Et cathenā magnā in manu sua. I. imperialē cathenā ⁊ potestē in
hoc facto sibi attribuentē. y Et apprehendit draconē. I. romanū imperā
tū. z Et ligauit eum per centum ecclīasticā. ne amplius victo mō
ueparet ipsi ecclīasticā iurisdictioni. Per annos mille. I. per temp⁹ ipsi
quod currit vsq̄ ad antichristū. ⁊ ponit hic numer⁹ determinat⁹ pro indē
terminato. sicut per. cxiii. lxxxvi. Deligauit. vel ligauit. I. sub pena excōmunicatōis ne
a Et signauit super illū. vī nō seducat ⁊c. I. sub pena excōmunicatōis ne
stringat eum ne amplius se intromittat de iurisdictōe ecclīastica. Ō subdi⁹
b Et vidi sedes. I. filmi imperatoris ⁊ pontificis debitoꝝ iurisdictōes.
c Et sedērūt sup eas ⁊c. vnus quisque ecclīasticā iurisdictōnē. ⁊ ipsius
tempestāt. Sed huic expositōni nō cōuenit sequens littera cui⁹ sensus in re
dem vertit. Et alia descriptōnē ⁊c. q̄s exponunt aliqui de persecutōne ec
I. adini. in qua multi christiani fuerūt occīsi. Pl̄ de hac sacrana aliquātū p
mille annos dicit hic ⁊ p post hoc ponit illā solā modico tpe. quod exp
munt de antichristi tpore. in quo laicale potestas dñabit ad decipiendū
gentes. ⁊ hoc q̄ dicit hic per sacrana intelligi romanum imperiū videt

 eis dñs adueta

Et alius dixit. q. Et vidi thronū. Dictū de trinitate tractatū ꝛ hucq; usq; ꝓpositū pertinuit ad natiuitatē ꝙ dicit. Et vidi thronū magnū candidū. Et sedentē sup eū. Postq; locutꝰ est de glorificatione sanctoꝝ ꝛ ne penitus impijs nō fieret cognitus. Ideo subiecit. Et vidi mortuos magnos ꝛ pusillos stantes in cōspectu throni. Et libri aperti sunt. Et alius liber apertus est qui est vite. Et iudicati sunt mortui ex his q̄ scripta erant in libris secundū opera ipsoꝝ. Et dedit mare mortuos qui in eo erāt. Et mors ꝛ infernus dederūt mortuos suos qui in ipsis erant. Et iudicatum ē de singulis secundum opera ipsoꝝ. Et infernus ꝛ mors missi sunt in stagnum ignis. Hec est mors secunda stagnū ignis. Et qui non est inuentus in libro vite scriptus missus est in stagnū ignis.

Et alius dixit. q. Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi. Et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus et satanas. Et ligauit eū p annos mille. Et misit eum in abyssum. Et clausit. Et signauit sup illū. Et nō seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Et post hec oportet illum solui modico tpe. Et vidi sedes. Et sedentes sup eas. Et iudicium datum ē illis. Et animas decollatorum propter testimonium ihesu. Et propter verbum dei. Et q̄ non adorauerunt bestiam neq; imaginē eius. Nec receperūt caracterē eius in frontibus aut in manib⁹ suis. Et vixerunt ꝛ regnauerūt cū xp̄o mille annis. Reliqui mortuorum non vixerunt donec cōsummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Beatus ꝙ habet partē in resurrectione prima. Et in his secunda mors non habet potestatē. Sed erunt sacerdotes dei ꝛ christi. Et regnabunt cū illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni. Dicit. q. Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi. Et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus et satanas. Et ligauit eū p annos mille. Et misit eum in abyssum. Et clausit. Et signauit sup illū. Et nō seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Et in his secunda mors non habet potestatē. Sed erunt sacerdotes dei ꝛ christi. Et regnabunt cū illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni. Dicit. q. Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi. Et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus et satanas. Et ligauit eū p annos mille. Et misit eum in abyssum. Et clausit. Et signauit sup illū. Et nō seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Et in his secunda mors non habet potestatē. Sed erunt sacerdotes dei ꝛ christi. Et regnabunt cū illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni. Dicit. q. Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi. Et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus et satanas. Et ligauit eū p annos mille. Et misit eum in abyssum. Et clausit. Et signauit sup illū. Et nō seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Et in his secunda mors non habet potestatē. Sed erunt sacerdotes dei ꝛ christi. Et regnabunt cū illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni. Dicit. q. Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi. Et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus et satanas. Et ligauit eū p annos mille. Et misit eum in abyssum. Et clausit. Et signauit sup illū. Et nō seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Et in his secunda mors non habet potestatē. Sed erunt sacerdotes dei ꝛ christi. Et regnabunt cū illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni. Dicit. q. Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi. Et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus et satanas. Et ligauit eū p annos mille. Et misit eum in abyssum. Et clausit. Et signauit sup illū. Et nō seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Et in his secunda mors non habet potestatē. Sed erunt sacerdotes dei ꝛ christi. Et regnabunt cū illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni.

Nicolaus

Apocalypsis c xx

Dicit. q. Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi. Et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus et satanas. Et ligauit eū p annos mille. Et misit eum in abyssum. Et clausit. Et signauit sup illū. Et nō seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Et in his secunda mors non habet potestatē. Sed erunt sacerdotes dei ꝛ christi. Et regnabunt cū illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni. Dicit. q. Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi. Et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus et satanas. Et ligauit eū p annos mille. Et misit eum in abyssum. Et clausit. Et signauit sup illū. Et nō seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Et in his secunda mors non habet potestatē. Sed erunt sacerdotes dei ꝛ christi. Et regnabunt cū illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni. Dicit. q. Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi. Et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus et satanas. Et ligauit eū p annos mille. Et misit eum in abyssum. Et clausit. Et signauit sup illū. Et nō seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Et in his secunda mors non habet potestatē. Sed erunt sacerdotes dei ꝛ christi. Et regnabunt cū illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni. Dicit. q. Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi. Et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus et satanas. Et ligauit eū p annos mille. Et misit eum in abyssum. Et clausit. Et signauit sup illū. Et nō seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Et in his secunda mors non habet potestatē. Sed erunt sacerdotes dei ꝛ christi. Et regnabunt cū illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni. Dicit. q. Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi. Et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū qui est diabolus et satanas. Et ligauit eū p annos mille. Et misit eum in abyssum. Et clausit. Et signauit sup illū. Et nō seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Et in his secunda mors non habet potestatē. Sed erunt sacerdotes dei ꝛ christi. Et regnabunt cū illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni.

Apocalypsis c xxi 1391

Et vidi thronū. Dictū de trinitate tractatū ꝛ hucq; usq; ꝓpositū pertinuit ad natiuitatē ꝙ dicit. Et vidi thronū magnū candidū. Et sedentē sup eū. Postq; locutꝰ est de glorificatione sanctoꝝ ꝛ ne penitus impijs nō fieret cognitus. Ideo subiecit. Et vidi mortuos magnos ꝛ pusillos stantes in cōspectu throni. Et libri aperti sunt. Et alius liber apertus est qui est vite. Et iudicati sunt mortui ex his q̄ scripta erant in libris secundū opera ipsoꝝ. Et dedit mare mortuos qui in eo erāt. Et mors ꝛ infernus dederūt mortuos suos qui in ipsis erant. Et iudicatum ē de singulis secundum opera ipsoꝝ. Et infernus ꝛ mors missi sunt in stagnum ignis. Hec est mors secunda stagnū ignis. Et qui non est inuentus in libro vite scriptus missus est in stagnū ignis.

C xxi.

Et vidi celum nouum ꝛ terrā nouā. Primum enim celum ꝛ prima terra abiit. Et mare iā nō ē. Et ego Ioānes vidi ciuitatē sanctam hierusalem nouā descendentē de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audiui vocē magnā de throno dicentem. Ecce tabernaculum cū hominibus. Et habitabit cum eis. Et ipsi populus eius. Et ipse deus cum eis erit eorū deus. Et absterget deus omnem lachrymā ab oculis eorum. Et mors vltra nō erit. Neq; luctus neq; clamor neq; dolor erit vltra quia prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce nouā facio omnia. Et dixit mihi. Scribe quia hec verba fidelissima sūt ꝛ vera. Et dixit mihi. Factus est. Ego sū alpha ꝛ o. primus ꝛ nouissimus. Principium ꝛ finis. Ego sitienti dabo de fonte aquę vitę gratis. Qui vicerit possidebit hec. Et ero illi deus et ipse erit mihi filius. Timidis autem

Et vidi thronum magnum candidum et sedentem super eum a cuius conspectu fugit terra et celum et locus non est inuentus eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu throni et libri aperti sunt et alius liber apertus est qui est vite et iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos suos et mors et infernus dederunt mortuos suos qui in ipsis erant et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Hec est mors secunda stagnum ignis et qui non est inuentus in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis.

C xxi.

Et vidi celum nouum et terram nouam. Primum enim celum et prima terra abiit et mare iam non est. Et ego Ioannes vidi ciuitatem sanctam hierusalem nouam descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audiui vocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus et habitabit cum eis. Et ipsi populus eius et ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum et mors vltra non erit neque luctus neque clamor neque dolor erit vltra quia prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce nouam facio omnia. Et dixit mihi. Scribe quia hec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit mihi. Factum est. Ego sum alpha et o. primus et nouissimus. Principium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquę vitę gratis. Qui vicerit possidebit hec. Et ero illi deus et ipse erit mihi filius. Timidis autem

Et vidi thronum magnum candidum et sedentem super eum a cuius conspectu fugit terra et celum et locus non est inuentus eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu throni et libri aperti sunt et alius liber apertus est qui est vite et iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos suos et mors et infernus dederunt mortuos suos qui in ipsis erant et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Hec est mors secunda stagnum ignis et qui non est inuentus in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis.

C xxi.

Et vidi celum nouum et terram nouam. Primum enim celum et prima terra abiit et mare iam non est. Et ego Ioannes vidi ciuitatem sanctam hierusalem nouam descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audiui vocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus et habitabit cum eis. Et ipsi populus eius et ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum et mors vltra non erit neque luctus neque clamor neque dolor erit vltra quia prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce nouam facio omnia. Et dixit mihi. Scribe quia hec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit mihi. Factum est. Ego sum alpha et o. primus et nouissimus. Principium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquę vitę gratis. Qui vicerit possidebit hec. Et ero illi deus et ipse erit mihi filius. Timidis autem

Nicolaus

Apocalypsis c xxi

Et vidi celum nouum et terram nouam. Primum enim celum et prima terra abiit et mare iam non est. Et ego Ioannes vidi ciuitatem sanctam hierusalem nouam descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audiui vocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus et habitabit cum eis. Et ipsi populus eius et ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum et mors vltra non erit neque luctus neque clamor neque dolor erit vltra quia prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce nouam facio omnia. Et dixit mihi. Scribe quia hec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit mihi. Factum est. Ego sum alpha et o. primus et nouissimus. Principium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquę vitę gratis. Qui vicerit possidebit hec. Et ero illi deus et ipse erit mihi filius. Timidis autem

Et vidi thronum magnum candidum et sedentem super eum a cuius conspectu fugit terra et celum et locus non est inuentus eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu throni et libri aperti sunt et alius liber apertus est qui est vite et iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos suos et mors et infernus dederunt mortuos suos qui in ipsis erant et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Hec est mors secunda stagnum ignis et qui non est inuentus in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis.

C xxi.

Et vidi celum nouum et terram nouam. Primum enim celum et prima terra abiit et mare iam non est. Et ego Ioannes vidi ciuitatem sanctam hierusalem nouam descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audiui vocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus et habitabit cum eis. Et ipsi populus eius et ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum et mors vltra non erit neque luctus neque clamor neque dolor erit vltra quia prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce nouam facio omnia. Et dixit mihi. Scribe quia hec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit mihi. Factum est. Ego sum alpha et o. primus et nouissimus. Principium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquę vitę gratis. Qui vicerit possidebit hec. Et ero illi deus et ipse erit mihi filius. Timidis autem

Et vidi thronum magnum candidum et sedentem super eum a cuius conspectu fugit terra et celum et locus non est inuentus eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu throni et libri aperti sunt et alius liber apertus est qui est vite et iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos suos et mors et infernus dederunt mortuos suos qui in ipsis erant et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Hec est mors secunda stagnum ignis et qui non est inuentus in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis.

C xxi.

Et vidi celum nouum et terram nouam. Primum enim celum et prima terra abiit et mare iam non est. Et ego Ioannes vidi ciuitatem sanctam hierusalem nouam descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audiui vocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus et habitabit cum eis. Et ipsi populus eius et ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum et mors vltra non erit neque luctus neque clamor neque dolor erit vltra quia prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce nouam facio omnia. Et dixit mihi. Scribe quia hec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit mihi. Factum est. Ego sum alpha et o. primus et nouissimus. Principium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquę vitę gratis. Qui vicerit possidebit hec. Et ero illi deus et ipse erit mihi filius. Timidis autem

Ebur e oblt. e. Scribtu ista qd habeant fili tri dicit q merito vt qd agnito fine accipiant. In mdo ma. Christ' mons q' manifestat fancy magn'tt' quia cor manifl' caput: altior quia inspectabilis.

Et vidi ci. Et sup' illd montem edocuit ecclie fundamentum.

Et mul. Ipsa lucerna p mdo hui' clarittis: qdo fuit in ppolito fi m': q lucerna in vas mundu.

Ruffudit. Dar'tus, q virtutis in ecclia mirabilia dcr in ea firmata est.

Murii. Bt. Cyprianus de simplicitate q magnu' bonu est ee in ecclia. Et de vnitate ecclie. Dei defensio: aduersus eos qui mortu in vinculo odiu. Ille ne vincant'. id est agnoscat ppctor vel angelus ne eccie subsint.

Portas duo. Bt est p'ium charitas p Xpm ecclm pfi alti ad fidē introducitur. Dei porte apti qui alios introducebāt i cathl. Angeli. i. habitat q pcti instruct in loco angelorū sunt fabricati.

Nume' portarū duodecim q per ipsas man di pare ad veru atq; ecclm q' fundāt' ad mysteriū p'tinet duodeci apl'or q' Xpi

Nicolaus

talia. q i eis gl'ior lets'. a Et incredit. i. tales narrantia. q' catera fidem catholicā respuebāt'. b Et q' erat q. i. non dicit' ad pēā eternā p' eccli edificationē. fi' eius ad vomitū. c Et homicidis. facto vel voluntate deliberata. d Et fornicatorib'. q p fornicatione intelligit' cetera carnis vitia. e Et veneficis. i. magis q' homicidis. f Et idolatris. cultui deo debit' tribuētib' creaturis. g Et oīb' mendacib'. mendacio pniciosis. q p hac vita intelligit' ola alia vita mortalia. h Pars illor. i. retributio. i Erit in stagno ardēti. i. in pena gehēne: q' pl' mors secūda. k Et vc nit. Hic p'fr declarat' tur' post iudiciū magna in spūli. Quidam tñ q' alig aliter exponūt: vt tpe ante iudiciū e cūa ab aduersis antichr'o nihil obsterit ecclie. Et ß q3 ol' l. li. c. a. Qui nocet nocebit adhuc. q in sordib' ē sordescat adhuc. q iust' iustificet adhuc. post iudiciū vo nō erit tp' nec loc' meritū vel demeritū. q' cū igit' q' p angeli hi. mo odocti intelligit' Innocēt' papa tertī q' appellauit eccliā matrē mitiore. q' pdicatore. q' dicunt hic ciuitas hierlm nona. p' illud Apoc. xvii. Frater q adiuuat' a fre. q' ciuitas fortis ma. ano bo cui' robur ac op'tū ordinat. l. ad pdicationē euāgelii. Dicit igit q' fūdamēta hui' ciuitat' sūt pri' fidei. q' officium hoy' ordinē fūdatores. di cūt' esse in numero duodenario hec fūdamēta: q' fuit duodeci apl'or imitatores. mar'ro regularis obseruātia p porta. q' natura. porte. vo religiosū ingressū' qui dicūt ad Xpm ortus gen. nūc. oīb' mūdi gēt' alig ingredūt' illuc religiōes. angeli. vo in pace' eminente sūt missi. q' nūciatores pacis. q p q' vt alios recipiāt ad ordinem venitūros. q' alia hic dicta ad apīe ad fidē q'pōnūt. put pt. Et q' adit hec exposito saluari posset in alio sensu mystico nō est in sensu litali sic credo. ß' qz ol hic q' angel' intr'oduct' docuit tolūt v. Vnus ofūdi non. q' nō pōt verificari de Innocētio papa. cū p'o solū fuerit ille p mille āno' spūs. Et q' ibi ol nō hic dicitur. Et tñ pl' nō vi di in ea. dicit aūt codex ecclīa hēt. Inē q' nō fundāt': Et ciuitas nō erat sole neq; luna: q' postea: pl'es in ea alig cognouīt abomīatiōnē facīlo q' mēdacii. dicit aūt codex indigēt filul. nisi de tribu q' sūt. nec ede intr'ūt q' inuocat' nec ede bī intrāre p'uerūt in bono: ß multi fūt apostate q' pessimi. vt ol' Aug'. Ebi nō fuerit melior' hic q' in monasterijs reperīt. ita nō fuerit deterior' hic q' i monasterijs deteriōr. ppt q' q' plura alia q' pōt indaci ß expositionē ōdictā. insūp dicit ea q' ait' ē' vidēt mihi q' ciuitas hic descripta ē hierlm supna. vñ p'mitta q' ciuitate. fūdat'. Nūl q' tempt' ēt in libro vite q' agni. hi sūt p'dēstinati. q' etiā hic in supna ingredūt'. q' nulli alīs. q' ß ol' nō sūt scripti dicunt' hic stat' ecclie militāte. q' alīs in spūli. q' ß' q' nō sūt fabricat. pmitt' tñ' p'ona alloquēs deū dicit: Et venit vn' de septē angelis q' p hāc erā intelligit' bona ecclie. q' ad. p'ū. c. dicit' vn' de septē angelis ydolū' phialas. q' ecclīa deū tolūt' i ydolatriā. ppter q3 et nō voluerūt potuit ei reuelare secreta celestia. l Dum. q' ecclīa nō sponsā. i. hierlm supnā. vt ciuitā ē in pn. ca. q' ol vere agni nō spūli. q' ecclīa militāte: q' ecclīa militās: q' ciuitas hierlm. q' ß' q' ol' ecclīa militās: q' ecclīa triūphās. nec ecclīa militāte: q

quasi diuersi et varii. Apocalypsis q tractus ad fr̃e trahit finẽ cõsiliũ.

Denarius .x. Quarti⁹ nimis viridis. Sig nãq; ois creatura q̃ deo creata ẽ bona. Et nihil reiciẽdũ q̃ cũ gratiarũ actione p̃cipit. Nec redarguitur hic⁹ mãs genera q̃ positus repit. Ideo bona sunt creata. Sed ordinata sunt ad vsum hoiũ. Vnde ois creatura q̃ ad vsum hoiũ ordinata ẽ. Et ideo bona ẽ. Et ideo nihil reiciẽdũ q̃ cũ gratiarũ actione p̃cipit. Et hoc ẽ q̃ dr̃. Denarius .x. Quarti⁹ nimis viridis. Sig nãq; ois creatura q̃ deo creata ẽ bona. Et nihil reiciẽdũ q̃ cũ gratiarũ actione p̃cipit. Et hoc ẽ q̃ dr̃.

Sardonix. Sard⁹ sanguinei coloris vnica. Significat martyrũ cõsiliũ. Sard⁹ ex lacte sic a cruore efficit. Sic p̃dicatores ex lacte doctrine bñe speciẽ significãtes fidei q̃ filii ecclie martyres fuerũt: ad effusionẽ sanguinis inducti. Chrysolit⁹. Auricũ fulgorem habẽs: et videt scientias arcãtes emittere. Significãs hos miracula p̃dicatiõ auctũ. Sapiẽtes ẽ. Scientias quas omnes exhortandeas vel miracula: quib⁹ ad amorẽ dei et proximi acrimine significant: q̃s quasi per spiritum sanctũ sit. Nomine loco ponit. Inde enim chrysolit⁹ oies q̃ fulget vt aurum.

Beryllus. Gemma p̃ciosa q̃ aquis. Et nutrit aq̃ sole pensa. Virit enim manũ tenẽtis: q̃ q̃ tangit ei⁹ colorẽ facile accidit. Discit et alii: q̃ bicolor ẽ virtutis et p̃fectũ. Et in cõtẽplatione positos viridẽt: et cura terrene administrationis ad pallorem actiue vite reducentes.

Topazius. Non⁹ aureo rarior ex pleriq; habet duos colores et aureũ et cẽrea claritate: marine lucis ẽ splendore. Sol⁹ rangit: superãs oĩa gẽmarũ claritatem in aspectũ suũ singulariter gaudẽs. Significat eos quos ẽ plene potes obtinere nisi nature rõnes claritas ẽ. et nihil ẽ carnis regitiua timor diuinus. Cõtẽplatiui vitã significat. qui sancti regũ oĩũ operũ diuinitus et gẽnis virtutũ pulcritudinẽ. et in eã maxime aspectũ eoꝝ dirigãt: et tanto amplius q̃libet frequẽtius diuina illustrant gr̃a. Et interna claritate colẽtes aureum et coloratũ cõtẽplationis etheree: que ex amoris sancti sp̃ obtinẽtur. vir enim põt quis simul solertis⁹ artifex: et tranquilla mente ocii gaudia imuert. Nisi si potius: quasi si dignitatib⁹ sancti honoratos eos et cunctis

Nicolaus

a Quarti smaragd⁹. Grẽ⁹ articul⁹ ẽ de ope iustificatiõis p gr̃am q̃ cũ rat cassã pecl. mortalis: et dat vẽra placabia in oione deuota. Q̃ significat p smaragdũ qui valet contra morsũ colubri. et in causis dat vẽra placabia.

b Quinti⁹ sardonix. qui⁹ⁿ articul⁹ ẽ de ope reformatiõis cõtra p̃cedẽs bñficũ facit et pudicũ. cogitatiõũ infrãctio q̃ caꝝ⁹ⁿ corruptibilẽ finaliter ad gloriã refabricãdũ p̃ tenuit in bñfi gr̃ie et apparatu rõne mentalitatis p̃dite. et mũdũ rõne glificabilis future. ppter q̃s significat p̃ sardonicẽ q̃ facit bñfi et pudicũ. c Sexti⁹ sard⁹. Sext⁹ alit articul⁹ ẽ de ope gloriãbilis cũ rõne generat in alo gaudiũ et expellit timorẽ: q̃ cogitãs glificant nõ timet. p̃ quo mortis etiã aliq̃s gaudet. Matth. v. Lat vos oderint homines et separauerint et exprobrauerint nomẽ vr̃m tanq̃ malũ nãcion⁹ ppter me. Gaudete exultate q̃m merces vr̃a copiosa ẽ in celis. Q̃ significat p sardiũ q̃ gaudiũ accẽdit et expellit timorẽ. d Septimꝰ chrysolit⁹. Psalm⁹ articul⁹ pene ad bñficiatũ rpi ẽ de percepõe et natiuitate ei⁹ et rpi. Q̃ cũ sit dos sperat bñficiũ nisi in cõscientia rpi vbi vnitꝰ. et valet ꝑ timorẽ nõ euanescentiũ: et q̃ nato rpo I nocẽ medio: dicit angel⁹ pastorib⁹. Nolite timẽ. Luc. ii. et ideo bñficiũ. Ista I alibi mis deo. et in terra pax hoib⁹ bone voluntat. Q̃ significat chrysolitꝰ q̃ plenitudinẽ. et p̃fectionẽ. et p̃ quo natura bñficiũ per timorẽ. ab eius malitia⁹ cessauit am. i. metaphysice et expellit timorẽ nocẽtem. e Octauꝰ beryll⁹. Octau⁹ⁿ articul⁹ ẽ de passiõe rpi mortẽ et⁹ sepultura. cui⁹ⁿ fructꝰ lucẽti reddit⁹ tribulatiõ⁹ⁿ cui⁹ⁿ mõdi. i. Pet. iii. Tbo. legit in carne passo + vos eadẽ cogitatiõe armamini. Q̃ significat p beryllũ q̃ cõtra ictus luctũ reddit. et sic mirẽ facit⁹ benignũ. f Nonꝰ topaz⁹. Nonꝰ articul⁹ ad bñficiatũ rpi primo ꝑ de occisiõ rpi et⁹ ad infernũ. cui⁹ⁿ fructꝰ est pena picata a demonib⁹ infrãctaq; p hõc occisiõi sacrũ spoliat. et portat⁹ cũ dominata. Q̃ significat p topaziũ q̃ valet ꝑ tribꝰ. pena lumiscẽs pudicũ. Q̃ frequẽter p nouẽnos tratus exercet⁹ vt augmentet. g Decimꝰ chrysopasius. Q̃ttꝰ⁹ articul⁹ ẽ de reformatiõe rpi que ẽ cũ nfc reformãdi⁹ futur. ppter q̃s fides ei⁹ valet cõtra corruptionẽ corporis et ale p̃ perfi. nil ei⁹ corpori⁹ tollet in reformãde rpi. Q̃ significat per chrysopasium q̃ valet cõtra lepꝝ. h Undecimꝰ hiacinthus. quint⁹ articul⁹ ẽ de affectione rpi ad celos in bñficiatũ ascẽsa. cui⁹ⁿ dat vigorẽ fidelitat⁹. vt ipsũ

quarti⁹ smaragd⁹. Grẽ⁹ articul⁹ ẽ de ope iustificatiõis p gr̃am q̃ cũ rat cassã pecl. mortalis: et dat vẽra placabia in oione deuota. Q̃ significat p smaragdũ qui valet contra morsũ colubri. et in causis dat vẽra placabia.

b Quinti⁹ sardonix. qui⁹ⁿ articul⁹ ẽ de ope reformatiõis cõtra p̃cedẽs bñficiũ facit et pudicũ. cogitatiõũ infrãctio q̃ caꝝ⁹ⁿ corruptibilẽ finaliter ad gloriã refabricãdũ p̃ tenuit in bñfi gr̃ie et apparatu rõne mentalitatis p̃dite. et mũdũ rõne glificabilis future. ppter q̃s significat p̃ sardonicẽ q̃ facit bñfi et pudicũ. c Sexti⁹ sard⁹. Sext⁹ alit articul⁹ ẽ de ope glorificãdo cui⁹ⁿ fides generat in alo gaudiũ et expellit timorẽ: q̃ cogitãs glificant nõ timet. p̃ quo mortis etiã aliq̃s gaudet. Matth. v. Lat vos oderint homines et separauerint et exprobrauerint nomẽ vr̃m tanq̃ malũ nãcion⁹ ppter me. Gaudete exultate q̃m merces vr̃a copiosa ẽ in celis. Q̃ significat p sardiũ q̃ gaudiũ accẽdit et expellit timorẽ. d Septimꝰ chrysolit⁹. Psalm⁹ articul⁹ ad bñficiatũ rpi ẽ de percepõe et natiuitate ei⁹ et rpi. Q̃ cũ sit dos sperat bñficiũ nisi in cõscientia rpi vbi vnitꝰ. et valet ꝑ timorẽ nõ euanescentiũ: et q̃ nato rpo I nocẽ medio: dicit angel⁹ pastorib⁹. Nolite timẽ. Luc. ii. et ideo bñficiũ. Ista I alibi mis deo. et in terra pax hoib⁹ bone voluntat. Q̃ significat p chrysolitꝰ q̃ plenitudinẽ. et p̃fectionẽ. et p̃ quo natura bñficiũ per timorẽ. ab eius malitia⁹ cessauit am. i. metaphysice et expellit timorẽ nocẽtem. e Octauꝰ beryll⁹. Octau⁹ⁿ articul⁹ ẽ de passiõe rpi mortẽ et⁹ sepultura. cui⁹ⁿ fructꝰ lucẽti reddit⁹ tribulatiõ⁹ⁿ cui⁹ⁿ mõdi. i. Pet. iii. Tbo. legit in carne passo + vos eadẽ cogitatiõe armamini. Q̃ significat p beryllũ q̃ cõtra ictus luctũ reddit. et sic mirẽ facit⁹ benignũ. f Nonꝰ topaz⁹. Nonꝰ articul⁹ ad bñficiatũ rpi primo ꝑ de occisiõi sacrũ spoliat. et portat⁹ cũ dominata. Q̃ significat p topaziũ q̃ valet ꝑ tribꝰ. pena lumiscẽs pudicũ. Q̃ frequẽter p nouẽnos tratus exercet⁹ vt augmentet. g Decimꝰ chrysopasius. Q̃ttꝰ⁹ articul⁹ ẽ de reformatiõe rpi que ẽ cũ nfc reformãdi⁹ futur. ppter q̃s fides ei⁹ valet cõtra corruptionẽ corporis et ale p̃ perfi. nil ei⁹ corpori⁹ tollet in reformãde rpi. Q̃ significat per chrysopasium q̃ valet cõtra lepꝝ. h Undecimꝰ hiacinthus. quint⁹ articul⁹ ẽ de affectione rpi ad celos in bñficiatũ ascẽsa. cui⁹ⁿ dat vigorẽ fidelitat⁹. vt ipsũ

le obliuiscãtur q̃ reꝛ̃lationi min⁹ vacãt: vel mlcdo meriti sit. Et sic in eternũ actuꝰ vite sic in nono cõsiliatus q̃ est angelꝰ: quoꝝ sit nouẽ ordines. Sicut q̃li q̃ oĩus lapidũ colores hꝫ. vñ + nomẽ habet. q̃ pan. i. col + lucẽs. i. mixta ex pluꝝ. vt ex opacum: sic hic oĩũ colorũ⁹ mixti. fulgidus.

Chrysoprasius. In india nascit viridis aureꝰ mixture. Quidã cũ purpura⁹ ẽ qui gaudio aurcio figit eos q̃ virtutꝰ eternę patrie charitate meriti: + aliam purpurã martyrii effudit: + q̃ q̃libꝫ obsẽ quãt in india. i. ꝑ oĩa fol. fuit: + ei ꝑpo regnare exoptãt. In denario nõero sũt⁹ decalogꝰ impletꝰ p dilectionẽ q̃ nõ finit: igit in chrysopaſ⁹ significat⁹ martyrũ signaculũ: + simil. Chrysos aurum: pasus pecus dicitur.

Hiacynth⁹. Hiacinctꝰ: ait aer mutatur. in sereno pñcis⁹. In nubilo obscurus: significat vilescentiũ⁹ doctores: eos⁹ qualitatiũ⁹ merito⁹ et ambitiosos: inclinãtes se cõtẽplatiuos: vt paul⁹ q̃ dicebat: Sapiẽtiã loquimur inter perfectos. Jtẽ: nõ potui vobis loqui. sic. Jtẽ quia infirmati. sc. Item omnib⁹ omnia factus sum vt omnes lucrifacerem.

Amethistus. Quodecim⁹ purpureꝰ mixto colore viole + rose: qualibꝫ flumulus de se effulsit. Purpureꝰ color significat regni habitũ⁹ + angelice societatꝭ principatũ ad quã vituri sũt fil. Viola bñdicẽs deꝰ vere celũ: cuꝰ odor⁹ bone opinionis. Rosa pulcrum mentis martyrũ: q̃ nõ mõ intẽdẽ: si etiã ad lñiticos + pcutores flamas charitatꝭ emittit: Sic igit amethist⁹ celeꝰ regni sp mixtũ + coadunatũ habẽs: + ill egregiũ fenũ: vt etiã p limitis cultꝰ vbe salutẽ ẽre curẽt: q̃ ẽ ⁹ⁿ fenũ. Colou⁹ varietate fenũ multiplicitas.

Et duodecim porte. Quasi dei ecclie. pñs. portas: + ei ita sint. sic porte. i. pbate: introdũctiões ad fidẽ trinitatꝭ et quatuor mũdi partib⁹ per singulas. i. per instructionẽ singulorꝫ sũt margarite. id ẽ imitatiõe cõsi. q̃ de quadrãge parte mũdi ad fidẽ trinitatis vocant sũt splendidi virtutibus.

Singule porte. Quasi ad hoc vt essent porte aperturi et margaritę.

Platee ciꝰ. aū. i. capitꝭ ia vel claritate plenꝰ mũdi a criminali macula.

Tanq̃ perlu. Jd ẽ nullas sordes in se celãtes: vel quia possunt mali in operibus negotium suum velut in speculo cognoscere.

Jl on egẽt. Hic agit ad scrutini defectũ + luna. ibi nõ. de sol plene illustrabit eos. Et nõ egẽ sole neq; lune. i. maledict⁹ vt maledict⁹ falsitatis⁹.

Et ambulabũt. Tota cõtẽplatio in futuro q̃ vsq; ad finẽ mũdi ambulabũt gẽtes. i. gẽnocidũ de bono in mal⁹. In lumine. In spũali bono luminis: vel per lumẽ: vel per lucem: vel per radios cognitionis eius.

Reges terre. Jd ẽ illi maiores qui regũt terrenitatẽ suam⁹ aliosq̃.

De Ista

sequẽt⁹ tñ mistꝭ ẽ⁹: Lc. iii. Que sursũ sũt sapite sc. ꝑpter q̃s significat p blacymbũ q̃ dat mẽtẽs vigorẽ + salutẽ⁹ facit sapiẽt. f Duodecimꝰ amethistus. xiꝰ⁹ articul⁹ ẽ de adultis ad fidẽ⁹ⁿ in q̃ apparebit rõe in forma bñdicite gẽtes⁹ⁿ cui⁹ⁿ fides reddit holocẽ sollicitũ + vigiles vt in illo tremendo iudicio de facti⁹ vitꝭ + cogitatiõib⁹ⁿ suis possit reddere rõnẽ. Q̃ sigꝫ p amethistũ q̃ facit vigilẽ + expellit malã cogitatiõnẽ. l: Et duodecim porte. Hic ꝑlr agit de ornãtu portarũ. et⁹ vl: l Duodecim margaritę sũt ꝑ singulas. l. portas. Et⁹ aũt margarita sit nomen vnꝰ⁹ spũs q̃ gallice vocat perle. et⁹ hic + in plurãli⁹ loco sacre lecture accipit gnãliter ꝑ q̃libet lapide pcioso. Q̃les aũt sint lapides istarũ duodecim portarũ nõ exprimit. propter q̃s quotidiane videt q̃ sint cuiusl⁹ spũs et⁹ duodecim ꝑdicte. + et⁹ cuiusl⁹ significantiõis. m Et platea ciuitatꝭ. Hoc ibi exponit⁹ i. n. o Et templũ. Hic ꝑlr declarãt supna bñdicẽs ẽntis ad dei cultũ. Ad cuꝰ intellectũ fidelitꝭ q̃ cultus dei tpe victorie reꝛ̃lationis fuit figuralis respectu cultꝰ⁹ⁿ obscurat⁹ tpe nouit⁹. Cor. v. Sic in figura cõtingebãt illis cultꝰ⁹ⁿ deo tũc⁹ⁿ mihi nouũ ẽ⁹ⁿ mõ figuralis respectu cultꝰ⁹ⁿ celestis. nã milũ de cultu dñi nr̃i ꝑ tur. qui pñt celestia ꝑcepta. vñ ot⁹ illa pfa: Supne mihi gaudia: reꝛ̃lationẽ ecclesia. Q̃ quidẽ reꝛ̃lationis fit in tẽplo materiali + per corpalia obsequia. Statim ẽ⁹ supernę beatitudinis nõ ẽ⁹ figuralis alicui⁹ expectati vel nõ habẽti. nam deus clare videt⁹ + scientialiter habet⁹ + venerat. ꝑpter q̃d dicit beat⁹ Iohannes: Et templũ nõ vidi in ea: quia deꝰ nõ colit⁹ ibi ꝑ figuralia ꝑ in illa ꝑmitia ꝑ futũ: o Ubi enim deꝰ ꝑ spolia tẽpli illi⁹ cultꝰ cessat. nã beti reꝛ̃lãt interꝰ⁹ⁿ in aspectu vbiatis⁹ⁿ cetus⁹ⁿ ẽ⁹ in aspectu bñdicẽtis ꝑ. + sic vtr⁹q; statuꝰ colit⁹ + adorãt⁹ in q̃ssi bñdictus ẽ⁹ plenitudo cõmuta. p Et ciuitas non sole neq; lune. Id ẽ illustratione corporali. q̃ Nã claritas dei sc. quia perfecte electi illustrãtur. r Et ambulabunt gẽtes. id ẽ electi. s In lumine eius. nam omnia faciunt ex illustratione dei. t Et reges terre afferent sc. + rex dicit a regendo. omnia ẽo corporalia + homines per angelos sanctos administrant + regunt. ꝑpter q̃d hic + in plurãlibus aliis sacre scripture locis angeli regũ terre dicẽtur. et electi ẽo qui per eoꝝ administrationẽ ad beatitudinẽ deducũt eosq; gẽs augmentatur. + sm hoc afferre gloriam suam in supernam hierusalem hic dicuntur.

Et porte

Et porte. In pñti aliq̃s fuere abiũ fidũ cõtra fidẽ turres + ꝑsidii dum nec ei⁹. i. Ap⁹ⁿ subsidiũ. hꝫ ei⁹ vtro ꝑpetuꝰ⁹ⁿ. + ei⁹ timor auferetur. Afferent. Ad similitudinẽ victoꝝ qui spolia in suas vrbes ferunt. Nõ introibũt. Dicta hõib⁹ ac dictũr. nõ q̃q̃ latibulũ fugit. ad aliquid hoꝝ q̃ aliud pñgunt: ꝑtinuit q̃ filii intrabunt: q nõ.

C XXII.

C Ostendit.

c Post q̃ sũt dicta⁹ⁿ signa⁹ⁿ ciuitatꝭ q̃ murꝰ + fundamenta ecclie: ordo⁹ⁿ relationis⁹ⁿ qui de⁹ ciuitati ꝑpetuꝰ⁹ⁿ ẽ⁹ pñti + martiri⁹ⁿ in futuro.

In pñtia ostẽdit vel in limitatiõe vite agni. q̃ppo fuit nobis in sc exemplũ.

Fluuiũ. Jd ẽt: aquã fluẽtẽ. i. eternã vitã dñi. In specie aque notat⁹ per ablutionem baptismi ad hoc pertinente.

De sede dei. Jd ẽt de vtio in qo⁹ ꝑdpaliter sedebit deus: quia in filio manẽs ẽt: q ꝑ filiationẽ eoꝝ mlcos coronabunt.

Et vtraq; par. ita mistꝭ ligni. Citra fluuiũ. i. in hac vita habem⁹ ligni vite. i. corp⁹⁹ⁿ sanguinem pñi: i q̃⁹ refoimur: vltra fluuiũ. i. in futuro habebim⁹ ipsũ plenum. Vl ꝑ citra fluuiũ accipiamus ipsũ anne baptismũ ꝑ vltra illud q̃⁹ fuit post baptismũ: vt dentem⁹ fideles: + in veteri. vl nouo lege saluatos ꝑ ipm: q̃s significauit mortes q̃ durãt filios trahẽt vsq; ad flumen iordanis⁹ + ipsum filium nauc qui de flumine

Nicolaus

a Et ꝑ cnõ cꝑ d. nũ a apc pallidus ipũ ꝑ qui apte sũt⁹ⁿ aũt manẽt + mdicãt apte. nũ ibi stati recipiũt ale purgate. vl si ꝑ a dei patiũr⁹ⁿ q̃ sũt⁹ⁿ ꝑbi⁹ⁿ. Symbo dicit⁹ⁿ dara fuit lux⁹ⁿ q̃ ꝑ ipsũ venit lux⁹ⁿ ꝑ ipsũ venit lux⁹ⁿ ꝑ ipsũ venit lux⁹ⁿ

Et postq̄ vt. Vñ nat nobis intelligere q̄ p hec in venerabile de/
bemus ut hic nec ab ut. q̄ vel adiuuem⁹ q̄ ordinatiõ ebore litet partica
nost angelus ihq. Et sc̄ti ñ nocp p. vt. Nõ sunt a mutare ppñe
alicui publicui qui habet gratiã interpretandi: vt aug. hiero. ambro. gregor.

Chi nocet vt. Cõtra posita ostolo q̄ malũ ñ̄ ꝓfectare malo cum
gratiã ostat huic pmißi
uicius et ñ. ne ideo ab/
stinendũ quia nullum est.

Qui in sordi. Alia
ꝓa. Qui sordes⁹ est fa/
ciat adhuc⁹ et iustꝰ iusti/
ficet adhuc.

Beati qui la. Cõta
huic ut nocio uocat: lo/
dem sanctoꝝ ne aliquis
malus ipe nr̄ꝝ ꝓsumat dicit:
nõ sibi bene ut̄ q̄ malo/
rem receptã ꝓmissionẽ:
sed etiã illi q̄ pmittunt/
runt sibi ne ihc ꝓ ipsũ
accipẽdũ: ñ debẽ
lauerint eas: e eos pecat
c si pcedat.

Ego iesus. Cõme/
dauit sibi ꝓ angelũ ꝑ
sit dignũ ut: nõ ꝑ q̄ ꝓ

Nicolaus

Et ego ioānes q̄
adhuc vidi⁹ et audiui hec
audiui bec: par angelus:
ꝓt ab angelo reuelat ac
cipere reuerenti qui sibi
volunt ostẽdere q̄ sibi ꝓ
lra. q. vñ̄ bec⁹ dicit ali
quando intelligentie accus
ꝓt. b Et dixit mihi ne
li. vñ. non occultes dicta
libri⁹ hui⁹: ꝓpter q̄
l ꝓbꝰ locis ponunt aliq̄
fiat plane et q̄ ꝓt agit vñ
tis/ostolo ad alia intelligen
da aliq̄n. falset i malis. ñ
figuꝝ bui⁹ dicit ut ali
quando intelligentie accus
ꝓt. b Et dixit mihi ne
li. vñ. non occultes dicta
libri⁹ hui⁹: ꝓpter q̄
l ꝓbꝰ locis ponunt aliq̄
fiat plane et q̄ ꝓt agit vñ
tis/ostolo ad alia intelligen
da aliq̄n. falset i malis. ñ
figuꝝ bui⁹ dicit ut ali

Ecce. c. Ecce uenio cito: et merces mea mecũ ẽ: redde
re vnicuiq; iuxta opꝰ suꝰ. Ego
ꝓpria sententia ego sum
suꝝ alpha et o. ꝓncꝑ et finis. Beati
qui lauant stolas suas in sanguine
agni: vt sit ꝓtestas eoꝝ sup ligno
vite: et ꝑ portas intrẽt in ciuita/
tẽm. Foris aũt canes et ueneficꝰ

libri huꝰ. Et ego ioānes audiui et
vidi hec. Et postq̄ audissem et vi
dissem: cecidi vt adorarem ante
pedes angeli q̄ mihi hec ostẽdẽ/
bat. Et dicit mihi: Vide ne fe
cerꝰ. Conseruus tuus sum et fra
trum tuoꝝ ꝓphetꝝ: et eoꝝ
qui seruãt verba libri huius. De
um adora. Et dicit mihi: Ne ſſ
gnaueris verba ꝓphetie libri hu
ius: Tẽpus enim prope est. Qui
nocet noceat adhuc: et qui im/
mundus est immundꝰ sit adhuc: et qui
iustus est iustificet adhuc: et sanctꝰ
sanctificet adhuc. Et ecce venio
cito: et merces mea mecũ ẽ: redde
re vnicuiq; iuxta opꝰ suꝰ. Ego
ꝓpria sententia ego sum
suꝝ alpha et o. ꝓncꝑ et finis. Beati q̄
lauant stolas suas in sanguine
agni: vt sit ꝓtestas eoꝝ sup ligno
vite: et ꝑ portas intrẽt in ciuita/
tẽm. Foris aũt canes et ueneficꝰ

et spõdia et homicidę et idolis ſer/
uientes: et omnis qui amat et facit
mendacium. Ego iesus misi an/
gelum meum testificari vobis hec
ecclẽsijs. Ego sum genus et ra
dix dauid: stella splendida et ma
tutina. Et spiritus et sponsa dicunt
vẽni. Et qui audit dicat vẽni
Et qui sitit veniat et q̄ vult accꝑ
piat aquã vite gratis. Cõtesto/
ni omni audienti ꝓba prophe/
tie libri huius. Si quis apposu
erit ad hec: apponet deꝰ sup illũ
plagas scriptas in libro isto. Et si
q̄s dimiserit de ꝓbis libri ꝓphe/
tie hui⁹: auferet deꝰ ptẽ eius de li/
bro vite et de ciuitate sancta: et de bis
q̄ scripta sunt in libro isto. Dicit q̄ testi

monium ꝓhibet ihesus. Etiã venio
cito. Amẽ. Etni domine iesu.
Gratia domini nostri iesu christi
cum omnibus vobis. Amen.

Finit liber apocalypsis beati
Joannis apostoli.

Et spiritus et sponsa. Hec ẽ̄ habẽt testimonii ꝓmissi et dictum. Ve
nio debet accipere: quia
spiritus ꝓmissa est.

Et qui sitit. Et nõ
tamen qui vult: sed ille qui
venit qui sitit. i. credere
desiderat.

Qui vult accꝑ. Et
nõ ex labore quia sola vo/
luntas sufficit.

Confesto. Postq̄
commendationẽ posuit
per se: per angelum: per
christum: per ministros:
per fideles: quia quodlibꝫ
scribat ecclia in alia qui ꝓ
fluit ereditho fouendo
aliquid addereꝝ vel de
merent: supponit ꝙ com
municationem.

Gratia domini. Confirmatio apostoli in
verba christi. Finis

De lyra

Hus fuit in middã a pte
spõdie: sicut ꝑ dicta ciuꝝ
est: et sic ꝑ vñ. Addidit me
deꝰ: spõsa est⁹: sicut vñ dic
plene⁹ fuit ostẽsũ: sic i adue
nt ad fidẽles finali. c Et
q̄ mi. spõsa ꝓ inspiratiõne
nouã et ab ecclia ꝓ fidelibꝰ
tionẽ. f Dicat veni.
desiderãdo: m adunatꝰ
ꝑfi. vñ. Et acc. qui. dñe fal/
uator loquitur de ꝑ adue/
nta ad iudiciũ. Dico ut ꝙ
ri lapidibꝰ reꝑpsitꝰ: q̄ le/
uate capita vra. i. exalta/
rate corda ꝑ ꝓnt aperit
Bregꝝ. q̄n appropinq̄t
redẽptio vra. g Et qui
sitit. desiderando gloriã.
h Veniat ꝑ gratiã.
i Et q̄ vult accꝑ aquã
vite. i. gloriã: q̄ue ẽ vita
anime. k Bruno. ꝑ
hic habet ꝑ ꝙd meritus
in baptismo: non ꝑ hoc
ponat obstaculũ. l Contesto. Hec ẽ vltima pa⁹ q̄ ponit ꝓdictoꝝ cõte/
statiõe: q̄ nihil sit addẽdũ siquidẽ aut diminuẽdũ. Ab simili: m Si q̄s ap.
ad hoc. f. dñe recipit a vitate cuiꝰ dñi: facietis etiõ q̄ chorint⁹ bꝝ
q̄ ꝑ illo addidit aliq̄ dñe recipit a vitate cuiꝰdñi: et aliq̄ diminuẽdo
et⁹ veritatẽ dictoꝝ ꝙm ante martiꝝ nõ fuit. ꝑ hoc ꝑ nõ excludit q̄n pos
sint aliq̄ dicibilia q̄ facit ad declarationẽ sacre scripture: et sic ꝑ dit⁹ do
ctoꝝ. n Dicit q̄ ꝑ. illeꝝ. f. ꝑ. o Etiã venio cito. ad iudiciũ
cuiꝰlibet. f monstrãdũ ꝑ vnusq̄q; iuxta
aliter aũt venit⁹ ad iudiciũ in gñali reꝑcussiõne. p Dicit vñ
sia. hoc dicit Iohãnes ꝓmissão de ꝑ spõsi futuro et cecidi. dño subdit et⁹ eo pos
ebo⁹ subdit⁹. ad vñ: q Dña vñi nñi iesꝰ ꝑ ꝓ ebo⁹ vobis. Amen.

Deo expositiõe huius operis necnon ad intelligentiã eiuꝰ in eo posi
tionis: sitas in primis o lector q̄ pro facilitate inuentiõe aliquoꝝ que remit
tuntur in alijs locis requirenda⁹ apposite sunt aliq̄ ad quotas allegatas be
nitere. a. b. c. d. e. f. aut. g. vbi. g. ꝙ: in secundo libro Postea quoniam ca.
xxxix. in verbo Iudaꝝ et clamore. vñ. vbi sequit: Et ista verba plene⁹ ꝓtinen
tur. iii. Regũ. xviii. f. c. g. Illuꝝ in multis aliis locis: precipue Regum et
Paralipomenon. De quib⁹ ꝑ dictis ad ꝓpositũ sufficienter ad ꝓsens indicit
q̄ talẽ aut talẽ capitulũ pertẽ ad ꝓbandũ capitulũ tm. vel. particulam esse
q̄ caute intelligat. Itẽq; etiã scias q̄ character tuendre in textu vel po
stillis tali signo ℣ et ℣ in postilla non sint ita omnia textus verba que
figurata fuere et obscura: sed illo character in textu ꝑ principia textꝰ:
tanꝫ sibi opponit⁹ ola illa obscuritatem habere que ꝓtinet et amplectit
dictus character in textu. Nec adit facta sunt ne bis eadem ꝛro dicat. Frus
tra enim sit per plura quod potest fieri per pauciora. Finis

Et ꝓcipit libellum clausi per magistrũ nicolaum de lyra ordinis minoꝝ
theologie ꝓfessor⁹ in quo sunt pulcherrime questiones tactãq; ꝑtinẽtes in
catholica fide inquirendo.

p Primo igit̄ videt⁹ q̄ scriptura recepta a iudeis posit efficaciter
ꝓbare fidem nostrã: quia ille ꝓbat sufficienter ꝓ quẽ ꝓbat
ille qui testificat. vñ q̄ ꝓtinet ad ꝓbandũ ꝓ fidem nr̄am
de⁹ ꝓbat aliq̄ ad ꝓbandũ q̄ ꝓbat ꝓphetia. s. ydeo de
uirgine angust. Et primo ꝓ tã q̄ ab hꝰ Wiclef. arti. Et⁹ quia
venisse⁹ ostẽdo ꝑ falsitatẽ ostendendi germen iustũ vt. Et quo
ꝓs ꝑsonꝫ ꝓmissa et⁹ homo natꝰ e ꝓ ꝓba veras hebreꝝ: et sic ꝓbat
nomẽ q̄ vocabit⁹ eꝝ ꝓbat iust⁹ est. Et quo ꝓs et⁹ ꝓmissus. Et ꝙmodo
videt⁹ de ꝑsona angust ꝓ illud. Angeli. vñ. de ꝑsona ꝓphetie dicit⁹ q̄ ꝓbat
et⁹ ꝓphete domꝰ istã ꝓba esse ꝓba ꝓmissa. ꝓba aũt ista
quibꝰ de⁹ ꝓbat ꝓphetã ꝓbat ꝓba ꝓmissa. Et ꝙmodo
ꝓbat ꝓba ꝓmissa. Et ꝙmodo

Transcription omitted: dense Latin theological text.

illi intelligentia